نئين

جامع سنڌي لغات

جلد ٻيو (ج - ڦ)

تحقيق ۽ تصنيف

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

سنڌي ٻوليءَ جو با اختيار ادارو

نئين

جامع سنڌي لغات

جلد ٻيو (ج-ق)

تحقيق ۽ تصنيف

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو

حيدرآباد، سنڌ

2017ع

سنڌي ٻوليءَ جي بااختيار اداري جو ڪتاب نمبر (305)

ٻئي ڇاپي جا سڀ حق ۽ واسطا محفوظ

نئين جامع سنڌي لغات (جلد ٻيو ’ج-ق‘)

تحقيق ۽ تصنيف: ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

ڇاپو: پهريون: 2005ع، ٻيو: ڊسمبر 2017ع

ڪمپوزنگ: حسين احمد ميمڻ، محمد رمضان ترڪ

ٽائيٽل: اسد الله ڀٽو

تعداد: 1000

قيمت: 800/= روپيا

ناشر: سنڌي ٻوليءَ جو بااختيار ادارو، حيدرآباد سنڌ، پاڪستان

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ جي سو سالا سالگرهه جي مناسبت سان سنڌي ٻوليءَ جي بااختيار اداري جي خاص اشاعت

پاران ايم ايڇ پنهور انسٽيٽيوٽ آف سنڌ اسٽڊيز، ڄامشورو.

Catalogue Reference
Baloch N.A. Dr
New Comprehensive Sindhi Dictionary -II
Sindhi Language
Sindhi Language Authority
ISBN 978-969-625-134-7

New Comprehensive Sindhi Dictionary-II

By:	Dr. Nabi Bakhsh Khan Baloch
Edition:	1st: 2005, 2nd: 2017
Quantity:	1000
Price:	800/=
Composed by:	Hussain Ahmed Memon & M. Ramzan Turk
Title:	Asadullah Bhutto
Published by:	Sindhi Language Authority, National Highway, Hyderabad, Sindh, 71000, Pakistan.
Tel:	022-9240050-53
Fax:	022-9240051
E-mail:	contact@sindhila.edu.pk, sindhila@yahoo.com
Website:	www.sindhila.org
Printed by:	M/S Shakeel Packages, Nazimabad Karachi, Sindh.
Digitized by	M. H. Panhwar Institute of Sindh Studies, Jamshoro.

ناشر پاران

لغت نويسي هڪ اڻ کٽ عمل آهي، جيڪو ڪنهن بہ سڌريل ۽ ادبي ٻوليءَ جي زنده رهڻ تائين جاري رهندو آهي. ٻولين جا هڪٻئي سان رابطا ۽ نيون ايجادون نوان لفظ ۽ اصطلاح کڻي اچن ٿيون. ٻولين ۾ وقت گذرڻ سان ضرورت موجب ڪي نوان لفظ ۽ اصطلاح پيدا ٿيندا رهندا آهن ۽ ڪي وري متروڪ ٿي هميشه لاءِ ختم ٿي ويندا آهن. اهو هڪ مسلسل عمل آهي. اهوئي سبب آهي جو ڪي صديون سال گذرڻ کان پوءِ ٻوليءَ ۾ وڏا فرق محسوس ٿيندا آهن ۽ انهيءَ فرق کي تاريخي يا ڪلاسيڪل درجابنديءَ ۾ آندو ويندو آهي.

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ پهريون دفعو 1940ع ۾ تعليم کاتي کي هڪ خط لکيو هو جنهن ۾ سنڌي۔ سنڌي لغت جي تياريءَ جي حوالي سان تفصيلي ڳالهہ ٿيل هئي. اها ئي رٿا بعد ۾ سنڌي ادبي بورڊ طرفان ڊاڪٽر بلوچ جي نگرانيءَ ۾ مڪمل ڪرائي وئي ۽ گڏ ڪيل مواد کي بلوچ صاحب ايڊٽ ڪري پنج جلد تيار ڪيا جيڪي ادبي بورڊ طرفان ڇپرايا ويا هئا.

سنڌي ٻوليءَ جي بااختيار اداري پاران سال 2004ع ۾ جامع سنڌي لغت جو ايڊٽ ٿيل مواد ٽن جلدن ۾ ڇپرايو ويو هو جيڪو ڊاڪٽربلوچ ٻيهر ايڊٽ ڪيو هو ۽ ان ۾ اهم واڌارا سڌارا ڪري هنن ٽنهي جلدن کي نئين سر ترتيب ڏنو هو.

اهي ٽئي جلد ڇپجڻ بعد ڪجهہ سالن ۾ ئي ختم ٿي ويا ۽ پوءِ ڪيترن ئي اديبن، ليکڪن، شاگردن توڙي استادن ۽ عام ماڻهن طرفان مسلسل طلب ٿيندي رهي تہ اهي ٽئي جلد جيڪر ٻيهر ڇپرائي پڌرا ڪيا وڃن تہ بهتر ٿيندو.

هن ڪم کي ٻيهر ڇپرائڻ ممڪن ٿي نہ سگهي ها جيڪڏهن ڊاڪٽر اين. اي بلوچ فائونڊيشن طرفان انهن جلدن جي ڇپائيءَ لاءِ لکت ۾ اجازت نہ ملي ها. سنڌي ٻوليءَ جي بااختيار اداري پاران اهي ٽئي جلد ڊاڪٽربلوچ صاحب جي سؤ سالا سالگرهہ جي حوالي سان ڇپرائي پڌرا ڪيا ويا آهن. هي ان سلسلي جو پهريون جلد آهي. اسان کي يقين تہ هي لغت هميشہ وانگي سنڌواسين لاءِ هڪ انمول تحفو هوندي.

پرفيسر ڊاڪٽر عبدالغفور ميمڻ
چيئرمئن

15 نومبر 2017ع
حيدرآباد، سنڌ

باسمہ تعالیٰ

مهاڳ

(جلد ٻيو)

پهريون جلد (ا_ج) نظرثاني ۽ تصحيح سان سنہ 1425ھ/ 2004ع ۾ سنڌي ٻوليءَ جي بااختيار اداري طرفان ڇپيو. ان جي مهاڳ ۾ اصل رٿابندي موجب تيار ڪيل 'جامع سنڌي لغات' ۽ جنهن اها سنڌي ادبي بورڊ طرفان شايع ٿي ان جو ذڪر ڪيو ويو آهي. ان سان گڏ ٻيهر تصحيح ۽ تنقيح سان هن نئين اشاعت جي اهميت بيان ڪئي وئي آهي. وڌيڪ مطالعي لاءِ پهرئين جلد وارو تفصيلي مهاڳ ڏسڻ گهرجي.

سنڌي ٻوليءَ جي بااختيار اداري هن نئين جامع سنڌي لغات جي طباعت ۽ اشاعت جي ذمہ داري کنئي آهي. اهو ڪم آهستي هليو آهي پر هلندو رهيو آهي، جنهن ڪري هڪ سال جي اندر هي ٻيو جلد اشاعت لاءِ تيار ٿيو آهي. اميد تہ طباعت جو ڪم وڌيڪ تڪڙو هلندو ۽ جلد ٽيون بہ عنقريب شايع ٿيندو.

هن ٻئي جلد ۾ درستين تي وڌيڪ ڌيان ڏنو ويو آهي ۽ ڪن لفظن ۽ معنائن جو اضافو ڪيو ويو آهي.

پهرين جلد وانگر هن ٻئي جلد جو ڪمپوزنگ ۽ پروف ريڊنگ جو انتظام اداري طرفان ڪيو ويو آهي. جنهن لاءِ آءٌ شڪرگذار آهيان. محترم مختيار احمد بلوچ جنهن پهرئين جلد جا پروف پڙهيا تنهن هن ٻئي جلد جا پروف پڙهيا آهن ۽ ويندي ڇپائي کان اڳ واري مرحلي تي بہ درستيون ڪيون آهن. اميد تہ انهيءَ احتياط سان نئين جامع سنڌي لغات جو هي ٻيو جلد صحيح صورت ۾ ڇپجي ناظرين جي سامهون ايندو.

خادم العلم
نبي بخش

علامہ آءِ آءِ قاضي چيئر
سنڌ يونيورسٽي
حيدرآباد سنڌ – 71000
11 سيپٽمبر 2005ع

ڄ

ڄ: ث. سنڌي 'الف — ب' جو چوڏهون اکر. ابجد جي حساب ۾ جيم (ج) جي برابر ۽ عدد ٽي (٣). هن اکر سان ڪوبه لفظ شروع ڪونه ٿو ٿئي. البت ڪٿي ڪٿي 'ڄ' جي اچار کي 'ج' ڪري اچارين. مثلاً نعمت جو نالو 'ڄامت' يا 'جامت' ڪري اچارين.

ڇ

ڇ: ث. [سنڌي. ف. س] سنڌي "الف — بي" جو پنڌرهون ۽ فارسي "الف بي" جو ستون اکر. ابجد موجب عدد جيم جي برابر (٣) هن کي "جيم عجمي يا فارسي" به چون. عربي حروف تهجيءَ ۾ هيءُ اکر شامل نه آهي.

- چا: [سرائڪي] "چائڻ ڪتڻ" مان امر ڪڻ.
- چابُڪُ ج چابُڪَ: ذ. [ف] ڇهمڪ. لُڪڻ — تَلَهڙ — چهو — تازيانو — ڪوڙو. (صفت) چست — چالاڪ — ڦڙت — هوشيار. هنڌر — قمچي.
- چابڪ چيلهه: صفت. تمام سنهڙي چيلهه وارو — نازڪ ڪمر وارو.
- چابڪ داني: گهوڙي گاڏيءَ ۾ ڇهمڪ رکڻ جي نلي.
- چابُڪ دَسُت: ذ. صفت. تکڙو — چالاڪ — ڪاريگر — تکو — ڪم ڪندڙ — ماهر — هٿ جي ڪم جو هوشيار.
- چابُڪ دَسُتِي: ت. چالاڪي — هوشياري. ڪاريگري — مهارت.
- چابُڪ سُوارُ: ذ. صفت. گهوڙن کي پنڌ سيکاريندڙ سُوار — گهوڙن ڦيرائڻ وارو سوار — شوقين ۽ ماهر سُوار.
- چابُڪ عنان: ذ. ث. تکو هلندڙ گهوڙو — تکو هڪاهيندڙ سُوار.
- چاپ (ٺ): ت. ڪچي ٻاجهري جو گاهه.
- چاپَ ج چاپُون: ث. چاپو — چَپَ — چَپڪو — چاڙين جي چرپر. جهٽڪ — ڇينپ — ڏڙڪو — چڙپ (ل) — ڌمڪي — ٽنبيهه. ڏسو "چَپڻ".
- چاپو ج چاپا: ذ. چاڙين جي چرپر (ڪاڏي ۾) — چپڪو. ڪاٺڻ جو آواز.
- چاپا ڏيڻ: ڪاڏي جي شئي کان سواءِ وات کي ڪاٺڻ واري چرپر ڏيڻ — وات هلائڻ (ڪاڏي وانگر). بي دليو ڪاٺڻ.
- چاپي تي بندوق هڻڻ: بنا سوچ ويچار جي ڪم ڪرڻ. ڏڪي تي ڪم ڪرڻ — ڏڪو هڻڻ.
- چاپولو ج چاپولا: ذ. چوپول — چوپولو — گهڻن ماڻهن جي وات جي ساڳي وائي. گهڻن ماڻهن ۾ ساڳيءَ ڳالهه جو ذڪر يا بيان.
- چاپُونُ، چاپٽُونُ: ذ. گهڻا چاپا ڏياريندڙ ڪاڏو (خصوصاً دندان گير حلوو وغيره) — چيڙهالو. حلوي جو هڪ قسم. ڏسو "چپڻ".
- چابي ج چابيُونُ: ث. (پورچوگالي) ڪُنجي (ڪلف يا تالي کولڻ جي) بيل گاڏيءَ جي ڦيٿي کي سرائي مان نڪرڻ کان روڪيندڙ لوهه يا ڪاٺ جي ڪلي — ڪرٽ جي ڏندن کي موڙڻ جو اوزار — پيچڪش — اشتعال — جوش.
- چابي ڏيڻ: ڪُنجي گهمائڻ (تالي يا رانديڪي ۾). اصطلاح. ڇرچ ڪرڻ — شروع ڪرڻ (ڳالهائڻ وغيره ۾) — اڀارڻ — جوش ڏيارڻ — تيار ڪري بيهارڻ — ڀڙڪائڻ — آماده ڪرڻ.
- چاٽ: ث. دشمني — خصومت — ڪينو — بغض — چاٽت _ چاوت.
- چاتِرُ ج چاتِرَ: ز. صفت. [س. چَتُرُ = هوشيار] چالاڪ — قابل — ڪاريگر — چترو (ڳالهائڻ ۾). خوش مزاج — رلڻو ملڻو — ڪِلمڪ. دانا — عقلمند — بهادر — دلير.
- چاتِرڪُ (چاتڪُ) ج چاتِرڪَ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم (جو هڪ خاص تري جي نڪرڻ تي پاڻي پيئي) — پپيهو.
- چاٽ: ث. چَس — چَٽ — مزو — سواد — چسڪو — زبان جي ذائقي مٽائڻ لاءِ ڪنهن کٽي مٺي شيءِ جو استعمال — لذت. ذوق — شوق. خواهش — عادت. ڏسو "چٽڻ".
- چاٽ پوڻ: چسڪو لڳي وڃڻ — عادت پئجي وڃڻ.
- چاٽ ج چاٽُون: ث. چماٽ — لپاٽ — ٺڦڙ — ڌڪ — چوٽ ڏسو "چپيٽ" (ت). وارن جي چڳ (ڪ).
- چاٽ پٽيو (ت): ذ. صفت. تمام چالاڪ — مڪار — ٺڳ.
- چاٽ ڇڪائڻ: چماٽ هڻڻ. نقصان پهچائڻ. ٺڳي ڪرڻ. عادت وجهڻ.
- چاٽ لائي وڃڻ: چماٽ هڻي وڃڻ. ڦري وڃڻ — ڌڪ ڏئي وڃڻ.
- چاٽُ ج چاٽَ (ڪ): ذ. ڪوڏر جو چڪو.
- چاٽارِ ج چاٽارُون (ڪ): ث. گهٽي ڪير واري ڏڳي يا مينهن جنهن جي ٿڃن مان ڪير جون ڌارون ڦوهارو ڪري نڪرن.
- چاٽڻُ: مصدر. چاڙهڻ — مٿي ڪڻڻ.
- چاٽو ج چاٽا: ذ. چٽڻ جي شيءِ _ اها دوا يا معجون وغيره جا آڱر سان چٽي وڃي (خصوصاً کنگهه. زڪام وغيره لاءِ). ڏسو "چٽڻ".
- چاٽُو ج چاٽُو (ت): ذ. صفت. چٽيندڙ. ڪاٽو — گهڻو کائيندڙ — گهڻ کائڪ. حريص — لالچي — هبچي — هر بلا نوش.
- چاٽوڪُ (ڪ): ذ. صفت. چاٽو (ت). سيڪجهه چٽ ڪري وڃڻ وارو.
- چاٽي ج چاٽِيُون: ث. چسڪو (چسڪي) — مزو — سواد. چوس. عادت — هيرَ. ذائقو. لاڙو — چاهه. لَنءُ (عشق جي). "ڪڏ ڀنهون ڏي

ڪاهي، چاٽي روح چريو ڪيو" (شاهه). چمات - ٺڳڙ.

— **چاٽي چکڻ:** سواد چکڻ مزو وٺڻ -- مزو وٺي ڏسڻ.

— **چاٽي لڳڻ:** هير پوڻ -- عادت پوڻ. جُوس پوڻ -- مزو اچي وڃڻ.

• **چاٽوڻو ج چاٽوڻا (ٺ):** ذ. ديگ کي گهمائڻ لاءِ ڪاٺ جو ڏوئلو.

• **چاپ (ت):** ٺ. انب جو هڪ قسم.

• **چاپ" (ٺ):** ذ. چَپ.

• **چاپ ج چاپُون:** ٺ. (سن. چاپ) گوشت چڙهيل هڏيءَ وارو ٽڪرو (جو ٽري. ڪاٽيو آهي). ٻڪري يا قيمي جي مصالحدار تريل ٽڪي، مٽي وغيره جي ٽڪي. بانس جي ٺريل ڪاٺي — ڪمان. هڪ قسم جو لوڪ ناچ (ڪاٺ جي ڏونڪن سان).

• **چاپاهه:** ٺ. رسي وغيره جي ڳنڍ جو هڪ نمونو -- سرڪڻ _ ڦاهي.

• **چاپٽو ج چاپٽا:** ذ. ٻيرانگهو — ٻيرڙي (تاجيءَ جي ٽنڊن کي هيٺ مٿي ڪرڻ لاءِ).

• **چاپ جو لَڪُ:** اسم خاص. ڪيرٿر جبل ۾ هڪ لَڪَ جو نالو.

• **چاپڙ ج چاپڙَ (ل):** ذ. چاپوڙو. آلي مٽيءَ مان ٺهيل ليوڙو — مٽيءَ مان ٺهيل گنديءَ جو پٽڙ يا ڍڪ. تمام ٿلهو ماٿهو (ت).

• **چاپلُوس ج چاپلُوس:** ذ. صفت. (ف) بيجا تعريف ڪندڙ — ناجائز ساراهه ڪرڻ وارو — خوشامدي — چرب زبان.

— **چاپلُوسي:** ٺ. بيجا ساراهه -- خوشامد.

• **چاپڻ (ل):** ٺ. لوهارڪي ڪم جو هڪ اوزار جنهن سان اوزارن کي "ماٺ" ڏبي آهي.

• **چاپڻ:** مصدر. (سن. چَپيَتي) زور ڏيڻ — چپڻ — ڏٻڻ — داب ڏيڻ — چيپاٽڻ — پچائڻ. اشڪنجي ۾ چپ ڏيڻ. چَپَر هڻڻ (ٻيڙيءَ کي) — سنڌڻ. زور ڏيڻ (عضون کي) -- مروڙڻ — عرق ڪڍڻ -- پيڙون ڏيڻ. چڪڻ.

— **چاپ:** ٺ. چپ — پيڙ — ڏٻ — چيپاٽ.

— **چاپائڻ:** مصدر. "چاپڻ" مان متعدي بالواسطه چپائڻ -- ڏبرائڻ.

— **چاپجڻ:** مصدر. "چاپڻ" مان فعل مجهول. ڏبجڻ — چپجڻ — پچڻ.

-- **چاپي ڇڏڻ:** چپي ڇڏڻ -- چيپاٽي ڇڏڻ -- پچائي ڇڏڻ.

• **چاپوٽو ج چاپوٽا (ت):** ذ. ڪپڙي جو ٽڪر. پوتڙو — چپوٽو — چپوتڙو -- انگوشو — ننڍي پوتي.

• **چاپوٽيو ج چاپوٽيا (ت):** ذ. صفت. بدچال. گلاخور. ليلائيندڙ.

• **چاپوڙو ج چاپوڙا:** ذ. ليپي جو ٽڪر -- گاري جو چاپڙ — ليپو — پلستر جو ٿهه.

• **چاپه، چاپهڻ:** ٺ. نوڙيءَ کي ڳنڍ ڏيڻ جو هڪ نمونو.

-- **چاپئين ج چاپوئيون:** ٺ. اها ڏاڙهي جا گهاٽي ۽ ڳلن تي پريل هجي. اها ڏاڙهي جنهن ۾ ڪا وٿي يا گهٽ وڌائي نه هجي منهن جي ساري حصي ۾ هڪ ڪري ڏاڙهي.

• **چاپئين، چاپوين ڏاڙهي:** ٺ. گهاٽي ڏاڙهي — هڪ ڪري ڏاڙهي — پريل ۽ گول گول ڏاڙهي.

• **چاچرو:** اسم خاص. تعلقي ناري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چاچڙ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. خيرپور گمبٽ ۽ ڪشمور تعلقن ۾ ديهن جو نالو. عادلپور جو مشهور محدث محمد حيات سنڌي چاچڙ ذات جو هو. جنهن مديني شريف ۾ پڙهايو.

• **چاچڙڪي:** اسم خاص. تعلقي اباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چاچڪ:** اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چاچڪان:** ٺ. چاچڪان قبيلي جي گهڻائي واري ايراضي (ضلعو بدين).

• **چاچڪ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **چاچلو ج چاچلا:** ذ. صفت. چلولو -- دادلو -- لاڏلو. ڏسو "چنچل".

— **چاچلائي ج چاچلائيون:** ٺ. چلولائي -- لاڏلائي -- دادلائي -- چنچلائي -- چچو چلائي. ناز نخرو -- نزاڪت - نفاست.

• **چاچو ج چاچا:** ذ. (سن. تاتَ) پيءُ جو ڀاءُ - ڪاڪو -- سهري جو رسمي خطاب. پيءُ جي گهاٽي دوست جو رسمي خطاب. عام طرح نڱي پيءُ کي به چاچو چيو ويندو آهي.

— **چاچاڻا:** ذ. صفت. چاچي جا. (د) چاچي جو اولاد چاچي جا ساهرا ۽ انهن جا مٽ مائٽ.

— **چاچي ج چاچيون:** ٺ. چاچي جي زال. سس جو رسمي خطاب.

— **چاچي به ڪونڻ جهنڊڙي به پائڻ:** ظاهر ۾ دوستي ۽ باطن ۾ دشمني ڪرڻ. ڪلمڪئي سان نقصان رسائڻ - زبان جي مٺي ڪاتي سان ڪُهڻ.

• **چادر، چادَر ج چادَرون، چادريون:** ٺ. [ف] ويڪرو ۽ ڊگهو ڪپڙو -- هنڌ تي وڇائڻ جو پوش. پوتي -- رئو - شال. قبر يا سيج تي وڇائڻ لاءِ گلن جي چادر. ڪنهن ڌاتوءَ جو پترو. ويڪرو ۽ ڊگهو پٽ. پاڻيءَ جي هڪ ويڪري ڌار.

— **چادر تاڻي سمهڻ:** بي فڪرو ٿي سمهي پوڻ - اطمينان سان زندگي گذارڻ.

— **چادر پهرڻ:** پڙدو ڪرڻ — برقعو ڍڪڻ.

— **چادر پوش:** ذ. چادر سان ڍڪيل. اهي ڍڪيل جاءِ جنهن جا ٿنيا نظر نه اچن.

— **چادر چاڙهڻ:** مزار تي ڪپڙي يا گلن جي چادر رکڻ.

– **چادر وجهڻ:** هڪ رسم موجب چادر پهرائي ڪنواري عورت کي هميشه لاءِ نڪاح وغيره کان فارغ رکڻ.

• **چادِرِي ج چادِرِيُون:** ث. (ف. چادره) برقعي جو هڪ قسم (جنهن ۾ فقط هڪ چادر ڪم اچي).

• **چاڏَ ج چاڏُون (ت):** ث. وڏي چاڏِي – ڪُنڀارن وٽ ڇِڪَ جي پرسان رکيل ٺڪر جو ٿانءُ زخم جي پڪيڙ.

• **چاڏو ج چاڏا (ل):** ذ. ٺِڪرجي وڏي دَکي. ڪُنو – مٽڪو.

• **چاڏِي ج چاڏِيُون:** ث. کير ولوڙڻ جو ٺڪر مان ٺهيل ٿانءُ – ڪُنِي – ماٽِي.

• **چارِ:** صفت. [ف. چهار، سن. چَتْوارَ، پرا. چتار] هڪ عدد – چئن جو تعداد (۴).

– **چارِ اکرِيُون:** ث. پرت جو قسم.

– **چار تُخمي:** نازبوءِ، اسپنگر، بالنگو ۽ خرفه (الوٽڪ) جا ٻج جيڪي پيچش کان استعمال ڪيا ويندا آهن.

– **چار تڪبيرون:** جنازه نماز جون ڇا تڪبيرون – جنازه نماز.

– **چار تڪبيرون پڙهي ڇڏڻ:** ڪنهن کي مرده تصور ڪرڻ.

– **چار تڪبيرون هڻڻ:** نماز جنازه ادا ڪرڻ.

– **چارِ پائي:** کٽ – منجي – ننڍو پلنگ – کٽولو.

– **چار پهَرَ:** هڪ ڏينهن جو عرصو – هڪ رات جو عرصو.

– **چار پئسا:** ذ. هڪ آنو. ناڻو – ملڪيت – دولت – ڌَنُ.

– **چار پئسا هڻڻ:** ملڪيت هڻڻ – هوند وارو هڻڻ – وڏي رقم جو مالڪ هڻڻ.

– **چار پئسوا (پئسا) ٿيڻ:** دولت هٿ اچڻ – دنيادار ٿيڻ – ٿورو شاهوڪار ٿيڻ – امير ٿيڻ.

– **چار پير پوڻ:** ملاقات لاءِ وڃڻ – احسان ڪرڻ.

– **چار پير پوي اچڻ:** پنڌ جي ٿوري تڪليف وٺي اچڻ – قرب ڪرڻ.

– **چار جُگَ:** ذ. هندن جي عقيدي موجب دنيا جي عمر جا چار زمانا (۱. ستجُگ – سونهري زمانو – سونو زمانو. ۲. تريتاجُگ – روپي زمانو – چانديءَ جو زمانو. ۳. دوا پرجگ = ٽامي جو زمانو. ۴. ڪلجُگ = لوهي زمانو).

– **چار چشمو:** بي حيا – بي وفا – بي مروت – اهو جانور جنهن جي اکين جي مٿان ڪاري رنگ جو نشان هجي خصوصاً ڪتو.

– **چار چگا:** ذ. چگن ماڻهن جي جماعت. سياڻو – ثالث – پاڙي يا شهر جا نيڪ مرد.

– **چار چونڪ ڪٽڻ:** ڪجهه ڳالهيون ٻولهيون ڪرڻ – حال احوال ڏيڻ وٺڻ.

– **چار حرف:** ذ. ٻـ ٽي لفظ – ٿورڙو ڳالهائڻ – مختصر گفتگو.

– **چار حرف وجهڻ:** لعنت (ل – ع – ن – ت) وجهڻ – ڦٽڪار وجهڻ.

– **چار دانگ:** ظرف. چار طرف – چوطرف – سڄي دنيا.

– **چارِ دِيوارِي:** ث. چئن ڀتين جي اندر جاءِ، گهَرُ، قلعو – شهر جي چوڌاري وڏي ديوار – عالَم پناهَ. بچاءَ جو ڪوٽ (گهر يا شهر جي چوڌاري) – گهيرو – اِحاطو.

– **چار ڏِسيُون:** ث. چار طرف (الهندو، اڀرندو، اُتر ۽ ڏکڻ).

– **چار ڏينهن:** ذ. ٿورو وقت – ڪجهه عرصو.

– **چار ڏينهن چاهَ جا هُئڻ:** خوشي ۽ حڪومت جو هميشه مختصر عرصو هئڻ. "چار ڏينهن چاهَ جا پوءِ گهُم ڪنارا واهَ جا."

– **چار شَنْبه:** ذ. اربع (اَرْبعا) جو ڏينهن – اڱاري ۽ خميس جي وچ وارو ڏينهن.

– **چار ظرف:** ذ. چارِ ڏ سيُون (مشرق = ڏکڻ).

– **چار طُوفانَ:** ذ. دنيا جا مشهور چار طُوفانَ [طُوفان نُوح (پاڻيءَ سان)، طُوفان هُود (هوا سان)، طُوفان لُوط (باهه ۽ پٿرن سان) ۽ طُوفان صالح (خاڪ ۽ آنڌيءَ سان)].

– **چار عَناصِرْ چار عُنْصَرُ:** ذ. مادي دنيا جا چار بنيادي جُزا جهڙوڪ: هوا، باهه، پاڻي ۽ مِٽي.

– **چار قدم اڳتي وڃڻ:** مقابلي ۾ اڳتي وڏي وڃڻ – سبقت حاصل ڪرڻ – پيشقدمي ڪرڻ.

– **چار قُل پڙهڻ:** سورة اَلْڪَافِرُوْن، سورة اَلْاِخْلَاص، سورة اَلْفَلَق ۽ سورة اَلنَّاس پڙهي ميت کي ختمو ڏيڻ (هنن سورتن جي شروع ۾ جڏهن ته لفظ "قُل" آيو آهي، ان ڪري انهن کي چار قُل سڏيو ويندو آهي).

– **چار ڪتاب:** ذ. مشهور اِلهامي چار ڪتاب (توراة، زَبُورُ، اِنجيلُ ۽ قُرآن).

– **چار ڪڪو:** ذ. صفت. پرت جو هڪ قسم.

چار مَذْهَبْ: اهل سُنت جا چار مکيه فرقا: حنفي، مالِڪي، شافعي ۽ حَنْبَلِي.

– **چار مَغَزَ:** گدري، ڪدُو، هنداڻي ۽ وَنگي جي ٻجن جو گهوٽو.

– **چار مَنْزِلُوْنَ:** شريعت، طريقت، حقيقت ۽ معرفت.

– **چار ئي پلَوَ ڇِڪَ ۾ هُئڻ:** بلڪل گنهگار هئڻ – گناهن ۾ جورُ هئڻ.

– **چار ئي واهُون ڇُڪڻ:** سڀ وسيلا ڪُٽي وڃڻ – ڪنهن به طرف کان مدد ملڻ جي اُميد نه هئڻ.

– **چار يارَ:** اسم خاص. حضور پاڪ جن جا چار دوست ۽ خليفا (حضرت ابوبڪر صديق رضه، حضرت عمر رضه، حضرت عثمان رضه ۽

حضرت علي ڪرم الله وجهه).

- **چار:** ذ. "چارو" جو مخفف ـ [ف] واٽ – واهه – حيلو – وسيلو. علاج – تدبير. گهڻو ڪري ٻين لفظن سان مرڪب ٿي ڪم ايندڙ جهڙوڪ: لاچار، بيچار، خبرچار، سماچار وغيره.
- **چارا (ٿ):** ذ. چارا (ٿ).

– **چارا ڪيڻ:** ويچارا ڪڍڻ – ڇيرا ڏيڻ.

- **چاراپو:** ذ. جاچوسي – چارپو – چوڪسي – نگهباني – چارڻ جو ڪم.
- **چارا لَڻُ:** مصدر. مال چارڻ – چارڻ جو پيشو اختيار ڪرڻ. چارپو ڪرڻ – جاسوسي ڪرڻ – ڳجهي نموني جاچ ڪرڻ. ڏسو "چرڻ".

– **چارالَ:** ٿ. جاسُوسي – چارپ.

– **چارالو:** ذ. چاراپو – جاسُوسي.

- **چاراِلَ:** ٿ. چارڙو – ننڍڙو چارو يا ڏڳَ.
- **چارالي ج چاراليُونْ:** ٿ. مالَ چارڻ جو اُجورو – ڌراڙ جو محنتانو.
- **چارٽ ج چارٽَ:** ذ. [انگ. Chart] نقشو. تصويرن جو نقشو.
- **چارپَ:** ٿ. جاسوسي. جاسوسي جو عيوضو. مال جي چاراڻي.
- **چارپَ، چارپو:** ذ. جاسُوسي يا چاريءَ جو ڪم. چوڪسي.
- **چارپچارَ:** ٿ. جورَيچورَ. ڳالهه ٻولهه – ڳالهه مُهاڙ.
- **چارج ج چارجُونْ:** ٿ. [انگ. Charge] سُپردگي – سُونپ. ذمه داريءَ جو ڪم. تهمت – اِلزام.

– **چارج ڏيڻ:** ڪم حوالي ڪرڻ.

– **چارج رکڻ:** تهمت مڙهڻ.

– **چارج شيٽَ:** ٿ. تهمت جي تفصيل جو لکيل ڪاغذ.

– **چارج وٺڻ:** ٻئي کان ڪم يا سامان سنڀالي وٺڻ.

- **چارِڙا (ٿ):** اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.
- **چارڙو:** اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چارڻَ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **چارڻَ ج چارڻَ:** ذ. [سن. چَرَڻ] چوپائي مال کي گاهه وغيره کارائڻ – چِناڻڻ – چاري يا ڪنهن ٻوڪ وغيره ڏانهن وٺي وڃڻ.
- **چارو:** ذ. [پرا. چَريُ آوَ اَمُ سن. چَرتُويُڪَمُ] چوپائي مال جي کاڌي جو گاهه، ڏارو وغيره. چوپائي جو کاڌو. گاهه [ف. چارَه] علاج – حيلو – وسيلو – واهه. (اسم خاص) تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چارو ج چارا:** ذ. [سن. چَرَڻ] پيچرو – سنهڙو رستو – گسُ – واٽ. رستي ۾ پاڻيءَ وارو ٽڪر (ل).
- **چارُو:** اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چاروڙو ج چاروڙا (ڪ):** ذ. چِڙي جو آواز.
- **چارو ناچار:** ظرف. [ف] خوشيءَ سان يا رنج سان. هر صورت ۾. مجبوري ڪري. لاچار. بي وَس ٿي.
- **چارَه:** ذ. [ف] علاج – تدبير – تدارڪ – اُپاءُ – حيلو – وَسيلو – ٻلو – رستو – واٽ – ڏڳ.

– **چاره جوئي:** ٿ. دوا دارون جي تلاش. حيلو وسيلو ڳولهڻ – ٻلو پيٽي ڪرڻ. دانهن ڪُوڪ ڪرڻ.

– **چاره سازُ:** ذ. صفت. اُپاءُ پيدا ڪرڻ وارو. تدارڪ ڪندڙ. ڪم بنائيندڙ. علاج ڪندڙ. معاونت يا مدد ڪرڻ.

– **چاره سازِي:** ٿ. علاج – اُپاءُ – تدبير – حيلو وسيلو – تدارڪ.

– **چاره گَرُ:** ذ. صفت. چاره سازُ. ڏڳ يا واٽ مهيا ڪندڙ. ڪاميابي يا ڇوٽڪاري جي واٽ ٻڌائڻ وارو.

- **چارِي ج چارِي (ل):** ذ. صفت. پهريدارُ. محافظ. مالَ چاريندڙُ. نگهبانُ. راکو. جاسوس. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو.

– **چارِيپو:** ذ. چارپ – جاجُوسي – مالَ چارڻ جو پيشو.

- **چاڙِ (ل):** ٿ. زناني چولي جي پٺن کان ڏنل ڪپڙي جي پٽي.
- **چاڙُ ج چاڙَ (ل):** ذ. چاڙهه.
- **چاڙاهو (ڪ):** ذ. رڌڻو – رنڌڻو – ٻورچي خانو.
- **چاڙپَ:** ٿ. اُڇلَ – وارو.
- **چاڙوڪو ج چاڙوڪا (ڪ):** ذ. چاڙهيڪو – جبل جي چاڙهي.
- **چاڙُوڪو ج چاڙُوڪا (ڪ):** ذ. چانگيل وڻ (جنهن تي چڙهي مال جي نظر ڪبي آهي).
- **چاڙهُ:** ٿ. رودي مان ٺهيل ڏورِ يا زِهُ.
- **چاڙهُ ج چاڙهَ:** ذ. چاڙهي – مٿانهين – مٿانهين زمين. اوچائي – اتانهين – افراط (پاڻيءَ جي) – درياءَ جو چاڙهه – وڌاءُ (ڳالهه جو). تيڪو – ٻنيرائي – هُشي – ترغيب – چِڪَ – ٺَڪَ (زِهه، ڏورِ وغيره کي). ڏنو – رِماڙڪ (ل). ڪپڙي جو ٽڪر جو تاڪيئي وڌڻ بعد ٽُرتي ويڙهي ڇڏجي (ٿ).

– **چاڙهُ ڏيڻ:** هُشي ڏيڻ. ڏنا ڏيڻ. زِهه يا ڏور کي ٺَڪَ ڏيڻ.

- **چاڙهاڪو ج چاڙهاڪا (ٿ):** ذ. چاڙهيڪو. جبل جي چاڙهي.
- **چاڙهِڻُ، چاڙهڻُ:** مصدر. مٿي کڻڻ. اُتانهين جاءِ تي ٽِڪڻ. مٿي ڪرڻ. هڪ شيءِ تي ٻي شيءِ رکڻ (ڪُنو چُلهه تي، بندوق جو گهوڙو مَڪُوءَ تي وغيره). سُوار ڪرڻ. ڏيڻ (ٻَلُ). رنگ ڏيڻ (ڪپڙي کي).

– **چاڙهه** ذ. مٿانهين. اوچائي. اوپر. وڌاءُ.

– **چاڙهائِي:** ٿ. ڪنهن شيءِ کي چاڙهڻ جو معاوضو. ڪنهن سُواري جو ڀاڙو.

– **چاڙھائڻ**: مصدر. چاڙھڻ مان متعدي بالواسطه. مٿي رڪائڻ. ڪڻائڻ.

– **چاڙھي چاڙھو**: ذ. صفت. وڻ وغيره تي چڙھڻ جو تکو يا هوشيار. ڏکئي جبل تي چڙھي ويندڙ.

• **چاڙھو ج چاڙھا**: ذ. بلندي. ترقي – واڌارو. اضافو. سڌارو. فائدو. مُڙسي – همت. جبل تي چڙھڻ جو پيچرو.

• **چاڙھي ج چاڙھيون**: ث. چاڙھ. اُتاهين – مٿانهين – بلندي. مٿانهين ڏي ويندڙ واٽ يا گَسُ – "لاهي" جو ضدّ. چڙھڻ جي ڏاڪڻ.

– **چاڙھي چڙھڻ**: مٿانهين تي چڙھڻ. ڏکيو ڪم ڪرڻ. مشڪل ڪم کي منهن ڏيڻ.

• **چاڙھيار**: هُشي ڏيڻ – اُيارڻ – برغلائڻ.

• **چاڙھيار**: اسم خاص. تعلقي چاچڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چاڙھي منگلاٽي**: اسم خاص. تعلقي ڪيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چاڙھيڪو ج چاڙھيڪا**: ذ. جبل جي ڏکي چاڙھي. اُپو لَڪُ. ڏاڪو (جبل جو). هُرلن چاڙھڻ جو وقت (آبڪلائي جي موسم). شام جو وقت (جنهن مهل پکي پنهنجن آکيرن ۾ يا واهيرن تي ويهن) – چاڙيڪو.

– **چاڙھيڪي جو شڪار**: رات جي وقت وڻ تي ويٺل تتررن جو شڪار.

• **چاڙيڪو ج چاڙيڪا (ڪ)**: ذ. چاڙھيڪو – جبل جي چاڙھي.

• **چاس ج چاسون**: ث. چاش. چَش – چشڪو – لذّت – مزو.

– **چاسون لهڻ**: ڪيتو لوڙڻ – نتيجو پوڳڻ.

• **چاسينگَرُ ج چاسينگَرَ**: ذ. هڪ ڪارو جيت جنهن جي پرن منجهان روشني چمڪات ڪري. ٽانڊاٽو – ڪڙ ڪبيتو. "ٽڳيءَ ۾ تجلو. ڪري، جيئن چمڪي چاسينگَرُ".

• **چاش ج چاشون**: ث. ڳُڙ يا کنڊ جو قوام – پت. مزو – لذت.

• **چاشتُ**: ث. [ف] ڏينهن جو هڪ پهر گذرڻ. صبح جو ڪاڏو – نيرن.

• **چاشني ج چاشنيون**: ث. مِٺاڻُ. مزو – لذت – سواد – ذائقو. کنڊ ۾ رڌل چانور – زردو.

• **چاق**: صفت. [ترڪي] چڱو ڀلو – تندرست. طاقتور – سگهارو.

– **چاقائي ج چاقائيون**: ث. تندرستي – چڱڀلائي – صحت.

– **چاقائي وٺڻ**: چڱو ڀلو ٿيڻ. ڪڙائي وٺڻ.

• **چاقو چاقونْ**: ذ. [ترڪي. ف] ڪَپُ – چاڪُون.

• **چاقو لُوڙَ (ڪ)**: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **چاڪُ**: اسم خاص. رانجهو جو لقب – ميهار "ساڳيو ئي رانجهو آهيان، ظاهر ليکي چاڪ" (سچل).

• **چاڪُ**: صفت. چاق – چڱو ڀلو – تندرست.

– **چاڪائي**: ث. چاقائي – تندرستي – چڱڀلائي.

• **چاڪُ ج چاڪَ**: ذ. چيرُ – چيڪ – چِهَڪُ – ڦاڙُ – ڏَرُ. زخم – گهاءُ (سرائڪي). "چاڪ دي چاڪ بي چاق ٿيوان چاق تڏان جڏهان چاڪ ملي (حمل). پراڻو زخم. وڏو ڦٽُ. قميص وغيره جي اها جاءِ جتي ٻه ڏَرَ پاڻ ۾ ملن – تاڪُ – ڏَرُ.

– **چاڪ چڪڻ**: ڦَٽَ اُٿلڻ – زخم تازا ٿيڻ. سُور وري ياد پوڻ. "فتح چوي فراق ۾ چاڪ چڪيا چوڏار" (فتح).

– **چاڪ چورڻ**: زخم تازا ڪرڻ – سُتا سُورَ جاڳائڻ.

• **چاڪاسڻ**: مصدر. چڪاسڻ – تپاسڻ – پرکڻ.

• **چاڪاسي (ل)**: ذ. صفت. چڪاس ڪندڙ – شهر خبرو – خابرُو – مُخبر.

• **چاڪَرُ ج چاڪَرَ**: [ف] نوڪر – خادم – ٻانهو – غلام – ٻيلي. "مارجي تہ ميرُ، نہ تہ چاڪر چا چڪائجي" (ڀهاڪن). (ث. چاڪرياڻي ج چاڪرياڻيون). اسم خاص. ماڻهو جو نالو.

– **چاڪَرُ نوڪَرُ**: ذ. نوڪر چاڪر – اٺالو – عملو – اُڙدا ت).

– **چاڪري ج چاڪريونْ**: ث. نوڪري – شخصي حاضري – ٻيلَپ – ٻانهَپ. خدمت – مُلازمت.

– **چاڪريءَ چورُ ٿيڻ**: ڪم ڪوس ٿيڻ – پوريءَ طرح نوڪري ادا نہ ڪرڻ – ڪم چور ٿيڻ – ڪم کان گسائيندو رهڻ.

• **چاڪر سُلطانُ**: اسم خاص. تعلقي ميروخان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چاڪرعلي**: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چاڪَرُ ڪوٽُ**: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چاڪرواهُ**: اسم خاص. نوشهري ۽ ماتلي تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

• **چاڪري**: اسم خاص. ٽنڊي محمد خان ۽ شاهه بندر تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

• **چاڪليٽُ ج چاڪليٽَ**: ذ. [انگ. Chocolate] مٺائي جو هڪ قسم (ولائتي ڪٽمٺڙا).

– **چاڪليٽي**: ذ. چاڪليٽ جي رنگ جهڙو. زناني سُٿڻ جي ڪپڙي جو هڪ قسم (ڪارو پيٽو اچي ليڪ ۽ ڪنيون زرديون).

• **چاڪو ج چاڪو (ڪ)**: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم (چلرن سان. پيٽ سنهون. چاقونءَ جي ڦَر وانگر. پٺ ويڪري ۽ ديگهه هڪ کان چار انچ).

• **چاڪي ج چاڪي (ل)**: ذ. اهو ماڻهو جو گهاڻو واهي ۽ تيل پيڙي – تيلي. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو. "چاڪي ڏاند وڃايا، ڦر ڦر گهاڻي آيا" (ڀهاڪن).

• **چاڪڙي ج چاڪڙيون**: ث. ڪاٺ جي جُتي – ڪڙائون – ڏنوڻ جي

مُنهن تي گهڙيل ڪاٺ جون ٻه پٽيون (ٿ).

• **چاڪُو ج چاڪُو:** ذ. صفت. چَڪندڙ — چَشڪائي. چَشڪي تي هريل — رڳو چَشڪا وٺڻ وارو.

• **چاڪي ج چاڪيُون:** ٿ. چَڪائڻ لاءِ شيءِ جو ٿورڙو ذرو.

— **چاڪي ڏيکارڻ:** بُلبُل کي ٿوري پيتي (ڪا مِٺي شيءِ) چڪائڻ ۽ ويڙهه لاءِ تيار ڪرڻ.

— **چاڪي ڏيڻ:** بُلبُلين کي ويڙهه مهل پيتي چَڪائي لڪائي ڇڏڻ.

• **چاڳُ ج چاڳَ:** ذ. نخرو — ناز — انگل — ماٺو — لاڏ — هيڄ — حُب. اٽڪل — حرفت (ڪ). ڏاڻيءَ جو گهنگهرو (ل). "تِجنيسر سين چاڳَ، مٽان ڪا مڻ ڪري" (شاهه).

— **چاڳَلائي:** ٿ. نخري بازي — ناز نخرو — چَٽر زباني. اٽڪل بازي.

— **چاڳَلو ج چاڳَلا:** ذ. صفت. چاڳ وارو — انگلي — نخريلو — لاڏلو. چلولو. (ٿ) چاڳَلي ج چاڳَليون.

• **چالَ ج چالُون:** ٿ. مينهن جو هڪ قسم (جنهن جا چارئي پير اڇا ۽ مُنهن تي اڇو ٽڪو)

• **چالِ ج چاليُون:** ٿ. (سن. چَرِيَہ = چَرڻ) هلڻ جو نمونو — هَلڻي — ٽور. رفتار. هلت. عادت — روش — نمونو — ڍنگ — طريقو — رواج — هلت چلت — اٽڪل — تجويز. راند جو چالو. پيسڪوٽ راند ۾ پٽي جي لَهَپ.

— **چالبازُ ج چالبازَ:** ذ. صفت. اٽڪلي — حرفتي — ٺڳ.

— **چالبازي:** ٿ. چالاڪي — ٺڳي — اٽڪل — حرفت — فريب.

— **چالِ ٽِڪري بنجڻ (ٿ):** تمام شرير ٿيڻ. ارڏو ٿيڻ. خراب هلت هلڻ.

— **چالِ ٽَڪرُيُون ناهڻ:** سخت ڏکَ هڻڻ. ايذاءُ ڏيڻ. نشان ناهڻ.

— **چالِ چَلَت:** ٿ. هلت چلت. رسم رواج.

— **چال چَلگت:** ٿ. چال چلت.

— **چالِ چَلڻ:** ذ. لَڇڻَ — عادتون — اَفعال.

— **چالدارُ ج چالدارَ:** ذ. صفت. چال وارو. چالاڪ. ذهين. هوشيار.

• **چالَ ج چالَ:** ذ. اهو چوپايو جنهن جا چارئي پير اڇا هُجن ۽ مُنهن تي اڇو ٽڪو هجي (خاص ڪري ڏڳو، سُوئر وغيره).

• **چالارُ (ل):** ذ. چاڙهه (آڏ. ڪسيءَ وغيره جو). مٿانهين. ٽيڪو. پُٺڀرائي.

— **چالارُ ڏيڻ:** ڳالهه کي وزن وڌائڻ. ٽيڪو ڏيڻ.

• **چالاڪُ ج چالاڪ:** ذ. صفت. [ف] تيز — ٽڪو — ڦُڙت — هوشيار — سياڻو — ڏاهو — حرفتي — اٽڪلي — چَٽُرُ — جلدباز — اٽڪل باز — ڪاريگر.

— **چالاڪي ج چالاڪيُون:** ٿ. تيزي — ٽِڪائي — ڦَڙتائي — هوشياري — ٽندي — حرفت — اٽڪل — حڪمت عملي.

— **چالاڪي ڪرڻ:** هوشياري ڪرڻ — چترائي ڪرڻ. ٺڳي ڪرڻ. دولاب ڪرڻ. اٽڪل بازي ڪرڻ.

• **چالانُ ج چالانَ:** ذ. [انگ. Challan] اهو سرڪاري خط جو پوليس نئين گرفتار ٿيل قيديءَ سان گڏ ڪورٽ ڏانهن موڪلي. خزاني ۾ پئسا جمع ڪرائڻ جو ڪاغذ.

— **چالان ڪرڻ:** ڪورٽ ڏي رجوع ڪرڻ. ڏوهيءَ کي عدالت ۾ موڪلڻ. ڪيس ڪورٽ جي حوالي ڪرڻ.

• **چالائو ج چالائا:** ذ. [سن. چَرِيَہ = چَرڻ] وفات — لاڏائو — رحلت — انتقال.

— **چالائو ڪرڻ:** فوت ٿيڻ. لاڏائو ڪرڻ. مري وڃڻ. ٻيءَ دنيا ڏي راهي ٿيڻ.

• **چالڪو:** اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چالو ج چالا:** ذ. شطرنج. چوپڙ (چوپڙ) وغيره راندين ۾ سارين (ڳوٽن) جي چال. لوڏو (هٿن يا اکين جو). اشارو — غمزو — ناز — نخرو — لاڏ — ريت — رسم — رواج — ڍَهل جي وِڇت جو هڪ نمونو. فريب.

— **چالا ڪرڻ:** نخرا ڪرڻ. چالون هلڻ. اشارا ڏيڻ — غمزا هڻڻ. ناز ڪرڻ. بيماريءَ ۾ بي خطا عضوا هلائڻ (ٿ).

• **چالُو ج چالُو:** صفت. (سن. چَرِيَہ = چَرڻ] هليل — هلندڙ رواج ۾ — عمل ۾ — جاري — مُسْتَعْمَل — عام — رواجي — هالُو چالُو — وهنواري.

— **چالُو ڪرڻ:** جاري ڪرڻ. رواج ۾ آڻڻ. شروع ڪرڻ. هلائڻ (مشين وغيره).

— **چالُو هجڻ:** جاري هجڻ. شروع هجڻ. بدڪار هجڻ.

• **چالِي ج چاليُون:** ٿ. چيلِ جي لڪڻ جو ٽڪرو. چال — عادت — علت.

• **چاليهه:** صفت. هڪ عدد. چئن ڏهاڪن وارو انگ (٤٠).

— **چاليهارو، چاليهارو:** صفت. اٽڪل چاليهه. چاليهن جي لڳ ڀڳ.

— **چاليهو ج چاليها:** ذ. چاليهن ڏينهن جو مدو. (جو عورت وير ڪرڻ کان پوءِ يا ڪو ماڻهو ماٺا جي بيماريءَ کان پوءِ وارينڌو آهي). موسم مطابق چاليهن ڏينهن جو مُدو ۽ سال ۾ ٻه چاليها. "اهڙا چاليها نه چاليهه، جهڙو پسڻ پرينءَ جو" (شاهه) اونهاري جي سخت گرمي يا ته سياري جي سخت سرديءَ جو چاليهن ڏينهن وارو عرصو. فوتيءَ جو چاليهن ڏينهن جو ختمو يا فاتح — چهلم. ساليانو ڪمائيءَ مان ٻجڻ جو چاليهو حصو (جو زڪواة طور ڪڍجي) — زڪواة. سُٽ جو هڪ قسم.

— **چاليهو ڳڻڻ:** چاليهه ڏينهن عبادت ۾ ويهڻ ۽ روزا رکڻ — چلو رکڻ

– چلو پائڻ.

– **چاليھُون:** صفت. ڳڻپ ۾ چاليھون عدد – "چاليھ" جو عدد قطاري.

• **چامارو:** اسم خاص. تعلقي سانگھڙ ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

• **چامائُو ج چامائُو:** ذ. صفت. چم وارو – چم ۾ ـ اھو ڏک جو صرف بدن جي کَل تي اثر ڪري يا کَل جي مٿان گذري ڪري وڃي.

– **چامُٽو ج چامُٽا:** ذ. چاميلو -چم جو پٽو (پاڪي وغيره کي لائڻ جو).

• **چامِڪي ج چامِڪيون:** ٿ. چھو – چَمَڪَ – سنھون ۽ ڊگھو لڪڻ – تَلَھڙَ.

• **چاملو ج چامِلا(ل):** ذ. چم جو نھيل (حقو وغيره).

• **چاميلو ج چاميلا:** ذ. صفت. چامِلو. چم وارو – چم جو. چم جو پٽو جنھن تي حجام پاڪي تِکي ڪندا آھن.

• **چاڻ:** مضارع. چوان. (ظرف) مون پانيو – منھنجي ليکي. "اي اوڏي آيس چان. پريان جي پيجري" (شاھ).

– **چاڻ ڪِ. چاڻڪ:** ظرف. چوان ت. مون ليکي. جاتم ت. جڻڪ. "چاڻڪ پيئنديس پرينءَ سين. پاڻرجو پنير" (شاھ).

• **چاڻ ج چاڻ (ک):** ذ. مڇيءَ جو ھڪ قسم (رنگ ڪارو. چلرن سان. ڊيگھ ٻن فوٽن تائين).

• **چاڻاري:** اسم خاص. تعلقي نوشھري ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

• **چاڻپوتجڻُ (ل):** فعل مجھول. جانپوتجڻ. رانپوتن ۾ پوڻ.

• **چاڻتراڻڻُ (ٿ):** مصدر. پلاڻڻ. ويساھي وجڻ.

• **چاڻتو ج چاڻتا:** ذ. چماٽ – ٺُڦَ – ٿڦڙ – لپاٽ.

• **چاڻتو چکائڻ:** ٺڦ ھڻڻ – چماٽ ھڻڻ – سيکت ڏيڻ.

– **چاڻٺ ج چاڻٺُون (ل):** ٿ. چاڻٺ ـ دروازي جي چوکٺ جي ھيٺين ڪاٺي.

• **چاڻپ ج چاڻپُون:** ٿ. چپ – پڪيڙ – داٻ. بندوق جي ڪنداق ۽ نري کي ھيٺان ڏنل ڪاٺ جي چپر. رسي جي ھڪ ڳنڍ. ڏانڊين راند (ک). مار (ٿ). لتاڙ (ٿ).

– **چاڻپ ڏيڻ:** زور ڏيڻ – چپ ڏيڻ – داٻ ڏيڻ.

– **چاڻپ ڏيئي جھلڻ:** ھٿ وجھي سوگھو ڪري جھلڻ.

• **چاڻپڻُ (ل):** مصدر. لتاڙڻ. چپڻ. پيچائڻ. چتڻ.

• **چانجلائي ج چاڻجلائيُون (ک):** ٿ. چلو لائي. قرب جو ٻنگ. ماٿو. نڙ جو داءُ.

• **چانجڻي جتوئي:** اسم خاص. تعلقي ٻني عاقل ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

• **چاڻجُوسُ ج چاڻجُوسُ (ٿ):** ذ. جاسوس – چاري.

• **چاڻجُوسجڻُ (ٿ):** مصدر. چنڊ جو اُڀرڻ – چنڊ جو ٿورو ٿورو ظاھر ٿيڻ – چنڊ جو ناسجڻ.

• **چاڻجَ (ل):** ٿ. گھوڙي جي ٻنڌ جو ھڪ قسم (جنھن ۾ گھوڙو دانبريندو ويندو آھي ۽ سوارُ ھيٺ مٿي ٿيندو ويندو آھي).

• **چاڻچو (ٿ):** ذ. صفت. چپ وڊيل.

– **چاڻ چوڻ:** ٿ. چوڻ چرا – اعتراض – حجّت – نتاءُ – کڌ گُٿس.

– **چاڻ چوڻ ڪرڻ:** ڪچڻ پچڻ – پچا ڪرڻ. اعتراض ڪرڻ. جواب ڏيڻ – حجت ونڻ – سامھون ٿيڻ – سُوال جواب ڪرڻ.

• **چانڊُ ج چانڊَ:** ذ. چنڊ – قمر.

– **چانڊ رُ:** ذ. صفت. چنڊ جو – قمري.

– **چاندرڻي (ٿ):** ٿ. چانڊوڪي – چنڊ جي روشني – چانڊاڻ.

– **چاندڻي:** ٿ. چانڊوڪي – چانڊاڻ – چنڊ جي روشني – تجلّي – رونق. خوشي.

• **چاڻڏماري:** ٿ. گوليمار. نيشاني بازي.

• **چانڏن ھارُ ج چانڏن ھارَ:** ذ. ھڪ ڳَنھَ جو قسم – چَندن ھارُ.

• **چاڻڊِني ج چاڻڊِنيُون:** ٿ. سوٽي چادر جو ھڪ قسم. ٿلھي ڪپڙي جي چُريل چادر. گُل جو ھڪ قسم. اسم خاص. تعلقي موري ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

• **چاڻڊي ج چاڻڊِيُون:** ٿ. ھڪ مشھور ڌاتوءَ جو نالو – رُپو – سيم. ڊگي کي کُلھي تي ٿيل گاٺ (پاڃاريءَ سبب). ميوي ۾ اڇو چٽو. (صفت) اڇو – سفيد – صاف.

– **چاندي ٿيڻ. ھڻڻ:** تمام گھڻو فائدو ٿيڻ.

• **چانڊُ ج چانڊَ:** ذ. چنڊُ – قمرُ.

– **چانڊاڻ:** ٿ. چانڊوڪي – چنڊ جي روشني – اسم خاص. تعلقي نَلَ ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

– **چانڊڻو:** ذ. چانڊوڪي.

– **چانڊڻي:** ٿ. چانڊوڪي.

– **چانڊوڪو ج چانڊوڪا:** ذ. صفت. چنڊ جو – چنڊ وارو. چنڊ جي روشنيءَ سبب روشن.

– **چانڊوڪي:** ٿ. چنڊ جي روشنائي – سُھائُو – سُھائي رات – چانڊاڻ.

– **چانڊوٽسو ج چانڊوٽا:** ذ. چنڊ جو ڪرڻو. شُعاعُ. تجلو.

– **چانڊوٽي ج چانڊوٽيُون:** ٿ. چنڊ واري – چانڊوڪي – سُھائي.

• **چانڊُولُ ج چانڊُولَ:** ذ. چنڊول (پکي).

• **چانڊِيا:** اسم خاص. بلوچن جي ھڪ قبيلي جو نالو. اباوڙي. ڊگھڙي. شھدادڪوٽ ۽ ٺٽي محمد خان تعلقن ۾ ديھن جو نالو.

– **چانڊيا مگسي:** اسم خاص. جن جا ٻ مشھور قبيلا ھڪ ٻئي جا

پاڙيسري. (اصطلاح).

— **چانديا ڪکسي هُڻڻ:** پاڻ ۾ دشمن هڻڻ — سخت ويري هجڻ.

- **چانري:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چانس، چانسُ، چانس:** ث. ذ. [انگ — Chance] وجهه — موقعو. داءُ.
- **چانس هُجڻ:** ڀاڳُ هجڻ — بخت هجڻ.
- **چانيسري:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چانڪَ ج چانڪُون:** ث. طعنو — مهڻو — اوڀالو — ٽُنڪو — ڏوراپو.
- **چانڪو:** ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم (جو ٽڪرين ۾ اُپرندو آهي).
- **چانگَ:** اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي فيض گنج ۾ هڪ ڳوٺ ۽ ديهه جو نالو.
- **چانگَ ج چانگَ:** اسم خاص. بلوچن جو هڪ قبيلو. چانگ قبيلي جو هڪ فرد. تاريخي طور هڪ بهادر قبيلو. ۽ انهيءَ مناسبت سان نهايت بهادر، وڏو دلير، سر قربان ڪندڙ. صفت. چڱو ڀلو — تازو توانو — تندرست. بهادر — جوڌو — سورهيه. "سُوريءَ سُپرين جي، چڙهه نہ ٿيئين چانگَ" (شاهه).
- **چانگارَ ج چانگارُون:** ث. ٺنوارَ (ڍڳين، خصوصاً جِتُونءَ جي). جهونگارَ — لات. جِتَن جي وڄڻ جو آواز. خيال — شوق (ت).
- **چانگارَڻُ:** مصدر. جُهونگارڻ — ٺَنوارڻ — ٺنوار ڪرڻ. لات ڪرڻ. آواز ڪرڻ. وَڄڻُ (جِتَن جو).
- **چانگو:** اسم خاص. تعلقي ميرو خان ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چانگو ج چانگا (ل):** ذ. اُٺُ — چانگهو.

— **چانگي جو ٽونڪ:** اسم خاص. ٿر ۾ ٻورلي جي پرسان هڪ ڀِٽ جو نالو.

- **چانگهہ:** ث. چانگهار — جهونگارَ — ٺنوارَ.
- **چانگهار:** ث. چانگار — ٺنوارَ.
- **چانگهارڻُ:** مصدر. چانگارڻ — جهونگارڻ — ٺنوارڻ.
- **چانگهارو ج چانگهارا (ڪ):** ذ. چانگارَ — لاتِ _ آلاپ.
- **چانگهو ج چانگها:** ذ. چانگو — اُٺُ.
- **چانُورَ ج چانُورَ:** ذ. [سن. ٽَنڊُلَمُ] اناج جو هڪ قسم. جواهري (صراف) جو هڪ وَٽُ يا وَزَنُ (اَٺ چانورَ = هڪ رتي).

— **چانور مُچ تي رکڻ:** بي پرواهيءَ سان گهمڻ. لاغرضيائي ڏيکارڻ.

— **چانُوري:** ث. (اسم خاص) تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- **چانُوريو ج چانُوريا (ل):** ذ. اڇي ٻج وارو (جانور).
- **چانُهہ ج چانهيُون:** ث. ٻوٽي جو هڪ قسم. چانهه ٻوٽي جي پَتين، ڪاڙهڻ کير ۽ کنڊ مان ٺهيل هڪ مشروب. سليماني چانهه جيڪا بنا کير کنڊ جي. پکيءَ جو هڪ قسم (رنگ نيرو ۽ آسماني. سهڻو پکي سائي رنگ جا اَنا لاهي). مهٽن جو ڪانگ.

— **چانهه داني:** ث. چانهه جي پاڻي وجهي رکڻ يا چانهه ڪاڙهڻ جو ٿانءُ.

- **چانهُونُ ج چانهُانُ (ت):** ذ. ٻڪو (وارن جو). سُوئر جو هڪ قسم (جنهن جو رنگ اڇو ڪارو ٿئي).
- **چانهِينُ ج چانهِيُونُ:** ث. صفت. ٻڪريءَ جو هڪ قسم (چانهه پکيءَ جي کنبن جي رنگ جهڙو رنگ. قَدَ ۾ ڊگهي، سِڱ ڊگها ۽ ڪُنڊا. ٿڻ ڊگها لامن جهڙا. کير جي ڀلي. ڪَنَ ڊگها ۽ ٻُت تي ڏاس گهٽي؛ هن کي اڇي چانهين بہ چون).
- **چانُٺَ ج چانُٺُونُ (ل):** ث. دروازي جي چوکٽ جي هيٺين ڪاٺي.

— **چانُٺَ چُمڻُ:** دروازي تي پيشاني گَسائڻ. نياز نئڙت ۽ احترام جو اظهار ڪرڻ. سجدو ڪرڻ.

- **چانُٺِي:** ث. وارن کي ڦٽي ڏيڻ جو هڪ نمونو (جنهن ۾ پيشانيءَ وٽ وارن جو چڳو ٺڦي پوي ۽ ميندا وڙهي ڇڏجن).
- **چانُٺِرُ (ڪ):** ذ. وڻ جو هڪ قسم.
- **چانُٺَرُ ج چانُٺَرَ:** ذ. چانُورُ. رتيءَ جو اٺون حصو.

— **چانُٺُرو:** ذ. چانورن جو يا چانورن وارو (ث. چانُٺُري). اٽي رکڻ لاءِ ٺڪر جو ٿانءُ.

- **چانيسري:** اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چانيهَا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **چانيهو ج چانيها:** ذ. معدنيات جو هڪ قسم (جو پسارڪي وکر طور ڪم اچي).
- **چاٽَڪ ج چاٽَڪُونُ:** ٺوڪ — ڇِڪَرِ _ ٺَٺول. طعنو — مهڻو.
- **چاٽُو ج چاٽا:** ذ. ڪنهن بہ ڳوهيل شيءِ جو ڳنڍيو. اٽي، مکڻ يا مٽيءَ جو پنوڙو. ڳوڙهو.
- **چاٽِي ج چاٽيُون (ت):** ث. چاٽُو.
- **چاڙت:** ث. ويرُ — حَسَدُ — بغض — عَداوت — دُشمني — خصومت — ڪَوُنس. چغلي. گلا.

— **چاڙتي ج چاڙتِي:** صفت. عداوتي — دشمن — ويري — بدخواهه — ڪندو — حاسد — چغل. "تنهنجا مُدّعِي ويا مُڙي. شل چاڙتي مرندا ٻُڙي." (حمل).

- **چاڙِڙا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ٺٽ باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چاڙِل:** ذ. گاهه جو هڪ قسم. چانُورُ.
- **چاڙڻ:** مصدر. [سرائڪي] ڪٽڻ — چاٽڻ.
- **چاهُ:** ذ. [ف] کُوهُ.

– **چاھِ بابِل:** ذ. بابِل شهر جو کوھُ (جنھن ۾ ھارُوت ۽ مارُوت کي سزا ملي هئي).

– **چاھِ ذقن، زنخدان:** ذ. کاڏيءَ جو کھَپُ.

– **چاھِ نَخْشَب:** ذ. نخشب شهر جو اھو کوھُ (جنھن مان عطا بن مقنع جو ناھيل چنڊُ نڪرندو ھو).

– **چاھي:** صفت. کوھ واري (پوک).

– **چاھي پوک:** ث. اھا پوک، جنھن کي کوھ مان پاڻي ملي.

• **چاھَ:** ث. (سن. چاۡيۡ) خواھش، اُڪير – سِڪَ، آرزو – سڌ.

• **چاھِ ج چاھيون:** ث. باھِ _ چاھي. "چڙھيو چڪاسن چاھِ، آڳ برنديءَ آئيا" (شاھ). "جورِ تہ لڳي چاھَ، ڪامتدن خبر بوي" (شاھ).

• **چاھِہ:** ث. چانھِہ، مڇيءَ جو ھڪ قسم (ڪ).

• **چاھُ ج چاھَ:** ذ. [ف. چاھ] وڏي کَڏَ يا کِلھو، جنھن ۾ گھٽيون ڪاٺيون وجھي مچُ ٻارجي، مچُ – آڙاھُ. "سا ڪيئن آڳ اُجھامي آتش، جا چاھ اندر تو جوري وي" (منثان). خواھش – تمنا – سَڌَ، اِچا، پيار – محبت – مرضي – ارادو، دلچسپي – شوق، سِڪَ، خوشي، پيار.

• **چاھ پوڻ:** (چاھ ۾ پوڻ) ڪنھن ڪم ڪرڻ جو شوق ٿيڻ.

• **چاھَڙُ ج چاھَڙَ:** ث. رَسيءَ جو ٽڪڙ (جو چوپائي جي پيرن ۾ وجھجي).

• **چاھَڪُ ج چاھَڪَ:** ذ. گاھ جو ھڪ قسم (جنھن کي ٻججي تہ ڪير نڪري). سائي گاھَ واري جُوءِ _ چَراگاھ – تازو قَتل گاھُ. "چاھڪ چري تار تري، آيون مٿي ٻيٽ" (شاھ).

• **چاھ ڪبيرُ:** اسم خاص. تعلقي سانگھڙ ۾ ھڪ ديھ جو نالو. ڪبير سيال جو کوھ (جتي جھوڪ جي بزرگ فضل الله شاھ قلندر چلا ڪيا).

• **چاھَڻُ:** مصدر. [پرا. اُچَچاھُ ٿي، سن اُتساھُ. پرا. اچچاءِ ٿي يا اِچَچاِيَٺي، سن. اِچَچا = خواھش ڪرڻ] ارادو ڪرڻ، پيار ڪرڻ.

• **چاھي ج چاھيُون:** ث. ننڍڙو مچُ، ٿوري باھ.

– **چاھيُونْ چورَڻُ:** باھيون ٻارڻ، ڏنھان دو ڪائڻ (عشق جا).

• **چاءِ:** ث. چانھہ.

• **چاءِ ج چايُونْ:** ث. مڇيءَ جو ھڪ قسم (چلرن سان، پيٽ ويڪرو، گرميءَ جي موسم ۾ لڌتي ٿئي).

• **چاءِ ج چاءِ:** ذ. چاھَ، پيارُ، عشق. "ڄڪيءَ توسين چاءِ، پاسي ۾ ٻيٺي رڙھي" (شاھ).

• **چاٺَ:** ث. چاوٺ _ وير – دُشمني – عداوت – ٻياٺي، حسد – ڪينو – بغض، دَغا – ڪپت. "چاٺ رکي چت ۾، سنھو ڪتيو حن" (شاھ).

• **چاٺِيو ج چاٺِيا:** ذ. وفات جو چوٿون ڏينھن.

• **چاٺُرُ:** ذ. گاھ جو ھڪ قسم، لنب گاھ جو ٻج.

• **چاٺُڙِي ج چاٺُڙِيُونْ:** ث. پوليس ٺاڻو – پوليس گھاٽ.

• **چاٺِڻُ:** مصدر. ڪٽڻ (مٽي) چاڙھڻ.

• **چاٺُورِيْ ج چاٺُورِيُونْ (ٺ):** ث. اھا ٻڪري، جنھن جي مُنھن تي ڳاڙھا ليڪا ھجن.

• **چاٺُونْ (ت):** ذ. چوندون (سنگن جون).

• **چاٺُونْٺ:** ث. چاٺُٺ _ دروازي جي چوکٽ جي ھيٺين ڪاٺي.

• **چاٺِيْن (ک):** ث. چانھہ (پکي) – چانھہ جي رنگ واري.

• **چَبَ، چِبَ:** ث. چِپِي، ڪپت، ٿَڌو، اجائي دعوي – لالچ.

• **چَبرائي:** ث. ريڙھ پيڙھ – ڏانڌل.

• **چَبَڻُ:** مصدر. پاڻ ۾ وڙھڻ – ڏنڌَ ڏيڻ.

• **چَبُوترو، چَبُوترو:** ذ. ويھڻ لاءِ اوچي جاءِ _ ٿلھو. محصول ڏيڻ جي جاءِ _ ناڪو، ٺاڻو.

– **چَبُوترائي، چَبُوتڙائي:** ذ. صفت. چبوتري تي ويھندڙ – چوڪيدار.

• **چِبي ج چِبيُونْ (ل):** ث. چَبَ – ڪپت – گدي – چِپِي – لالچ.

• **چِبيڻُ:** مصدر. چيپاٽڻ – چِٿڻ – چِپڻ.

• **چَپَ ج چَپُونْ:** ث. چِپَ – پيڙ (ٻن شين جي وچ ۾) – دابُ – ٻڪوڙ. ڏندن جي چَپَ. پيڙو – زورُ – چاپ، چَپڪو – چاٻو (وات جو). چِڙٻ، ڏَندي، تڪليف – سختي، الزام. ڪوڙي دعوي – اڙتي – چِپي، لالچ (ت).

– **چَپَ پوڻُ:** ڏندَ ڏيڻ. ھَٿَ چراند ڪرڻ. چيڙائڻ – وير وجھڻ – دُشمن ٿيڻ.

– **چَپَ چِٽَ ڪرڻ:** حساب ڪتاب يا ليکي ۾ تنگ ڪرڻ – ليکي ۾ سختي ڪرڻ – ذرو پرزو ليکي ۾ آڻڻ.

– **چَپَ چَٽَ ڪرڻ:** خوشامد ڪرڻ – ٺَڏيُون مِٺيُون ڳالھيون ٻڌائڻ – ريجھائڻ – پرپائڻ.

– **چَپَ چوچو:** ذ. بھتان تراشي – ڪوڙو الزام رکڻ جي حالت.

– **چَپَ ڏيڻ:** چپَ ڏيڻ، تڪليف ڏيڻ. ڏڙڪو ڏيڻ – گھڻو خرچ ڪرائڻ.

– **چَپُون ڏيڻ:** ارمان ڪرڻ – حسرت ڪائڻ.

• **چِپ ج چِپُون:** ث. پکيءَ جو ھڪ قسم – چبري جي مادي. (صفت) بيوقوف – چَريو – وائڙو – پلوان.

• **چِپُ ج چِپَ:** ذ. گھَپ – ڏِنگ، چکھ (ٺانءِ ۾). روئڻ وقت چپن جي ٻي دولائي.

– **چِپُ ڪَيَڻُ:** گھَپُ سنئو ڪرڻ. روئڻ لاءِ چَپَ ڏڪائڻ (ٻار جو). ويچارا ڪيڻ.

• **چِپارا:** ذ. [چپارو ج چپارا] اڪثر جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ – اھلُون

– چِپرا – چَڦرون.

– **چِپارا ڪَڍَڻُ**: اهل ڪرڻ – چيڙائڻ لاءِ وات کي چِپو ڪرڻ – چِپرا ڏيڻ – چهري کي بگاڙڻ.

• **چَپارُ ج چَپارُون**: ث. چَپ چَپارڻ جي حالت – چپڙڪو – چاڙي هڻڻ جي حالت.

• **چَپارڻُ**: مصدر. [پرا. چَپّوِئِي يا چَوّ اوِئِي. سن. چَرْوُ يا چَرْوُنَمْ = ڪائڻ] ڏندن سان چِپڻ – چَپَڻُ – ڏندن سان پيهڻُ.

• **چَپائِڻُ**: مصدر. چَپارڻُ – ڏندن سان پيهڻ.

• **چَپِجَڻُ**: مصدر. "چپڻ" جو فعل مجهول. چپارجڻ – پيسجڻُ (ڏندن ۾).

• **چِپرا**: ذ. هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ. ويچارا – اهلَ. ٺَـٺُلُ S.

– **چِپرا ڪَڍِڻُ**: اهلُون ڪڍڻ – ويچارا ڪڍڻ.

• **چِپرو ج چِپرا**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم (وڏين اکين وارو، ويران جاين ۾ رهندڙ. نياڳو تصور ڪيو وڃي ٿو). الُو. ث. چِپ، چِپري ج چِپُون. چِپرِيُون.

• **چَپَڙُ (ل)**: ذ. صفت. چِيڙهو – چيڙهالو. چاپون – ڪائڻ ۾ گهڻا چاپا ڏياريندڙ – ريڙ ي.

– **چَپَڙُ چَپَڙُ**: ذ. ڪاڌي وقت وات مان نڪرندڙ آواز – چَپڪو.

• **چَپَڙاٽو**: ذ. چپارڻ جو آواز – چَپ چَپ. ناشتو – نيرن – ٿورو کاڌو.

• **چَپَڙلو ج چَپَڙتا (ل)**: دڙڪو – چِڙ پ.

• **چَپَڙڪو ج چَپَڙڪا**: ذ. چاپو – ڪائڻ جو آواز.

– **چِپَڙڪا ڏيڻ**: چاپا ڏيڻ – وات چِپو ڪرڻ.

• **چَپِڙَڻُ**: مصدر. چپارڻ – چپڻ – ڏندن جي وچ ۾ پيهڻُ.

• **چَپِڙِي ج چَپِڙِي (ت)**: ڪچيءَ مان نڪرندڙ ڦروارو گوشو.

– **چَپِڙِي چاڙهڻ**: دڙڪو ڏيڻ. ٺَـري وٺڻ – ٺڳڻ – فريب ڪرڻ – ڌوڪو ڏيڻ.

• **چِپڙِي**: ث. جُوئَر جو هڪ قسم.

• **چَپڪو ج چَپڪا**: ذ. چپارڻ جو آواز. مانې ڪائڻ جو آواز.

– **چَپڪي تي بندوق هڻڻ**: ڏڪا هڻڻ – اوٽ تي ڳالهائڻ – ڪوڙو يا غلط نشان ڄڻڻ – بيوقوفي جو ڪم ڪرڻ.

• **چُپڪي ج چُپڪيُون (ڪ)**: ث. چُونگ. چُهنڊڙي. چِنگي – چُونگَر – آڱرين جو مهٽو.

• **چَپَلُ ج چَپَلُ**: ذ. صفت. بيوقوف – چَسو – پاڳل.

• **چَپَڻُ**: مصدر. (پرا چَوّڻَ ءِ سن. چَرْوَتِيَيه) چپارڻ – ڪائڻ.

– **چَپي چِپي ڳالهائڻ**: سوچي سمجهي ڳالهائڻ. صاف ڳالهائڻ. کليو ڳالهائڻ. پڪائيءَ سان گفتگو ڪرڻ.

– **چَپي چڙهڻ**: دٻائڻ – ديجارڻ – هيسان ڪرڻ – همت گهٽائي ڇڏڻ – مهميز ڏيئي چڙهڻ.

– **چَپِيَلُ**: صفت. چَپارِيل – ڪاڌل – هيسايلُ – ڏٻايلُ.

• **چَپِٽُو ج چَپِٽا (ڪ)**: ذ. مُوڙو (ڪوهستاني رسم موجب گهوٽ کي پريل ڳوٿريءَ ۾ ڪشمش، بادام، ڏونگهيون ۽ ڊاک وغيره چپارڻ يعني ڪائڻ لاءِ ڏنل).

• **چَپو ج چَپا (ت)**: ذ. چاپو.

• **چِپو ج چِپا**: ذ. صفت. ڏنگو – ڦڏو – مُڙيل – وِريل – ڦِريل – ٽيڏو – بي ڊولو – گهُٻ وارو.

– **چِپو ٻوٿ ڪرڻ**: ناراضپو ظاهر ڪرڻ – ڪاوڙ ڏيکارڻ.

• **چَپِي ج چَپِيُونْ**: ث. چِپي. ٺڳي – فريب – اَڙي – ڦڏو.

• **چِپي ٿُرِي**: ث. جوئر جو هڪ قسم (جنهن جو ڪانو مٺو ۽ سنگ ڇڙوٽئي).

• **چَپ، چَپُ**: ظرف. ڪنهن شيءِ جو پاڻيءَ ۾ زور سان ڪرڻ جو آواز – ڌو. سِڌو – ٺڪ.

– **چَپ اندر**: ظرف. ڌو اندر (پاڻيءَ ۾).

– **چَپ پوڻ**: ضد پوڻ – سخت مخالفت ٿيڻ.

– **چَپ چَپ**: ظرف. تلوار جي وارو وار – ٺَهڪ ٺهڪان.

– **چَپ ڪرڻ**: ڌو اندر ڪرڻ. چيڪو ڏيڻ. ٺَهڪو ڪرڻ.

• **چُپَ، چُپَهُ** ث. [سن. ڪْشُپْ] چُپڻ جي حالت – چِپڪو.

– **چُپ چُپ**: ث. ڪنهن شيءِ جي بار بار چُپڻ جي ڪيفيت – چُپڪار (سُئين وغيره جي) – ڪنهن شيءِ جو بار بار لڳڻ (اکين وغيره ۾).

• **چُپائِڻُ**: مصدر. نوڪدار شيءِ جسم ۾ هڻڻ – ٽُنبڻ.

• **چُپِتو ج چَپِتا (ت)**: ذ. ڏِبو – چَڊو.

• **چَپِر**: ذ. صفت. گهڻو ڪائيندڙ.

• **چِپِڙُ، چِپَڙُ ج چِپَڙَ**: ذ. هڪ وَل جو ڦر – مِتيرو.

– **چِپَڙُ چَٽُ**: ذ. صفت. تمام موڳو – موڳو مَٺَر.

• **چِپڙُ بانِيڻُ**: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چُپِڙتو (ت)**: ذ. جهيڙو. گوڙ – فساد.

– **چُپِڙتو وجهڻ**: گوڙ ڪرڻ. ٽپا ڏيڻ.

• **چَپِڙَڪُ، چَپِڙَڪُ**: ذ. چَپَ – چَپڪو – پاڻيءَ ۾ زور سان ڪرڻ جو آواز.

• **چِپِڙيالُ (ٿ)**: ث. وَل جو هڪ قسم.

• **چُپڪارُ ج چُپڪارَ**: ذ. چُپ چُپ جي حالت. ڪنهن نوڪدار شيءِ جي ذري ذري بدن ۾ لڳڻ جي حالت. انتظار – اتڪل – هُرڪر.

• **چَپڪو ج چَپڪا**: ظرف. چَپَ – ڌو – پاڻيءَ ۾ زور سان ڪنهن شيءِ

جي ڪڙڻ جو آواز.

- **ڇهڪو ج ڇهڪا:** ذ. ڇهڪارُ -- بار بار اثر معلوم ٿيڻ جي حالت. ذري ذري لڳڻ يا محسوس ٿيڻ جي حالت.

— **ڇهڪو ڪرڻ:** ڇُهي وڃڻ. ايذاءِ پهچائڻ. بار بار محسوس ٿيڻ.

- **ڇهڻ:** مصدر. ڪا نوڪدار شيءِ ڪُپڻ. جسم ۾ اوچتو لڳڻ (ڇهنبياري شيءِ). ڪُپڻ. ڇهڪار ڪرڻ.

- **ڇهي پوڻ:** ڪُپي وڃڻ. ڦاٻو ٿي وڃڻ. اوچتو ڦاسي وڃڻ.

— **ڇهو ج ڇهيا (ل):** ذ. وَجهه — بهانو — مسخري.

- **ڇهوٽ:** ث. ڀيڙ — ڇپ — زهڙ.

- **ڇهوٽڻ:** مصدر. ڇيپاٽڻ — ڇپڻ — پيچائڻ — اشڪنجي ۾ ڀيڙڻ.

- **ڇهوترو ج ڇهوترا:** ذ. ڇبوترو — پونگي — تمام سوڙهي جاءِ.

- **ڇهي:** ث. ڪِيَت ـ تَڳي — اجائي دعويٰ — لالچ — ڦَڏو.

- **ڇهيٽ (ت):** ث. مار — سزا — سيڪت. بديءَ جو بدلو.

- **چِتُ ج چِتَ:** ذ. (سن. چِتَ) سمجهه — فهم — عقل. ذهن — چيتو — دماغ -- يَدُ. خيال — ڌيان — توجه. و بچار. دل — من. نيت — ارادو.

— **چِت چورُ:** ذ. صفت. دل چورائيندڙ — من موهيندڙ. معشوق — دلبر.

— **چِت ڪٽڻ:** دل ڪٽڻ — ارواح ڪٽڻ — ڌيان ميٽائڻ — دل جو تعلق توڙڻ.

— **چِت لائڻ:** دل لائڻ — خيال ڪرڻ — توجهه ڏيڻ — ڌيان ڏيڻ.

— **چِت ورڻ:** دل ورڻ — خواهش ڪرڻ مرضي يا رايو ٿيڻ.

- **ڇت:** ث. ڳنڍي مقعد.

— **ڇت ڪَٽ:** ث. ويهڻ جيترو زمين جو ٽڪرو.

- **چِتا ج چِتائُون:** ث. مُردي کي ساڙڻ لاءِ ڪاٺين جو ڍيرُ. ڏاگهه.

- **چِتارُ ج چِتارَ:** ذ. چِتاءُ — تاڪيد — خبر — سُڌ.

- **چِتارڻ:** مصدر. [پرا. چِتاوَئِي يا چِتاويئِي سن. چِتَ + آپيتي] چِتائڻ — ڌيان ڇڪائڻ — چِتاءُ ڏيڻ — خبردار ڪرڻ.

- **چِتالُ (ڪ):** ذ. صفت. چِتايل. پسند ڪيل. وڻندڙ — ناهوڪو — سهڻو.

- **چِتاوُڻي:** ث. چِتاءُ — تاڪيد — نوٽيس (Notice).

- **چِتائڻ:** مصدر. [پرا. چِتاوَئِي يا چِتاريئِي سن. چِت + آپيتي] چِتائي نهارڻ — جاچي ڏسڻ. ڏسڻ — جاچڻ — تَڪڻ. غور سان ڏسڻ. هڪ ٽڪ نهارڻ. اطلاع ڪرڻ. خبر ڏيڻ. چاڻ ڪرڻ. هوشيار ڪرڻ. خبردار ڪرڻ. اعلان ڪرڻ. اڳوات ٻڌائڻ. اشارو ڪرڻ. ڄتائڻ — ٻڌائڻ.

— **چِتاءُ ج چِتاوَ:** ذ. خبر — سڌ. اطلاع — [illegible]

[illegible]

- **چِٽيا (ڪ):** اسم خاص. [illegible]

- **چِترُ ج چِترَ (تد ل):** ذ. صفت. چِٽين وارو.

- **چِتُر (ت):** ث. چِترائي — چالاڪي. چِٽ — داڙ.

- **چِتُرُ ج چِتُرَ:** ذ. صفت. [سن. چِتُر = چالاڪ] سياڻو — ڏاهو — ماهر - سمجهو — هوشيار. حرفتي — چُست — ڪاريگر — اُستاد. مڪارُ.

- **چِترائُو:** صفت. چترائي جو — سياڻپ جو.

— **چِترائي:** ث. چالاڪي — هوشياري. اٽڪل بازي. ناز نخرو. ڪَنجَل. چلولائي — حرفت — ڏاهپ — سياڻپ — ڦُڙتائي.

— **چِترباز:** ذ. صفت. هوشيار - چالاڪ.

— **چِتور زبان:** ذ. صفت. ڳالهائڻو — چالاڪ — ڳالهائڻ جو هوشيار — فَصِيحُ.

— **چِتُرڪار:** ذ. صفت. مُورتُون ناهيندڙ — مُوصَوِّرُ.

- **چِتُرائڻ:** مصدر. مِنيون منيون ڳالهيون ٻڌائي ڦاسائڻ. برغلائڻ. ريهڻ — ريبڻ — هرڪائڻ. وندرائڻ. گُمراهه ڪرڻ.

- **چِتُرڪُ:** ذ. ٻساڪي وَکَر جو هڪ قسم.

- **چِتُرڻُ (ٿ):** مصدر. چِٽڻ — نَقش ڪڍڻ — تصوير ڪڍڻ.

- **چِتُوُ ج چِتُوَ:** ذ. ٻُدڙُ — ٻِنڊڻُ. (صفت) چِٽُو.

- **چِتو ج چِتا:** ذ. وڏي ڇتي.

- **چِتو:** صفت. ڦڪو — بي مزه ـ بي ذائقه — بي سواد. "موڪي سندي مَٽ ۾ . ڪَٿين سُٺا سَپَ. چِنا چِنين ڇپَ. سي سوره سرها سُرڪ تي".

- **چِتُو ج چِتُو:** ذ. صفت. مفعول چِتا هڻائيندڙ.

- **چِتورڻُ (ل):** مصدر. ڏتارڻ — ريبڻ — مِنيون منيون ڳالهيون ڪرڻ.

- **چِتُونُ ج چِتُون:** ذ. پکيءَ جو هڪ قسم — طوطو — مِنو.

- **چِتُونُ ج چِتُونُ:** ذ. صفت. چِتو.

- **چِتُوڻ:** مصدر. [پرا. چِتاوَئِي. سن چِتَ. خيال ڪرڻ] سوچڻ — ويچار ڪرڻ — غور ڪرڻ — ڪَر ڪرڻ. آراڌڻ — ڌيان ڪرڻ.

- **چِتُوٽي (ٿ):** ث. شادي غميءَ جي موقعي تي ڪنهن دوست جي گهر موڪليل ڪجهه شيءِ.

- **ڇتي ج ڇتيُون:** ث. ڪپڙي جو ٽڪر — اڳڙي — پيوندُ. مٽي ۾ ڪوڙيل وارن جو چورس ٽڪر. ڦاٽل ڇتي وغيره کي ڳنڍڻ لاءِ چمڙي جي ٽڪري. وڻ جي ٿُڙ ۾ ڪهاڙي وغيره سان ڪيل ڪَپُ. گدري، چانهين وغيره کي ڏسڻ لاءِ ڪپيل ٽڪري.

— **ڇتي ڏيڻ. ڪڍڻ:** نقصان رسائڻ. ڏتاري ڏک ڪڍڻ. وڻ کي ڪَپُ ڏيڻ. ڪنهن ميوي مان سواد ڇکڻ لاءِ ٽڪر ڪپڻ.

— **ڇتي لهرائڻ:** نقصان برائڻ — ڏک ڪائڻ.

— **ڇتي ملائڻ:** ڏک ٻڌائڻ. ڏوکو ڏيڻ — ٺڳي ڪرڻ.

– **ڇٽي وڻائڻ:** تارونءِ جا وار ڪُوڙائڻ.
– **ڇٽي هڻڻ:** ڪپڙي وغيره کي ٽڪري ڳنڍڻ – پيوندُ ڳنڍڻ. ڦاٽل ڇٽيءَ کي ڇمڙي ٽڪري هڻڻ. نقصان ڏيڻ. ڌڪ ڪڍڻ – وڻ ۾ ڪپُ وجهڻ.
• **ڇٽينگُ (ت):** ذ. صفت. چالاڪ لُچو. ٺڳُ.
• **ڇٽه:** ث. چلهه – چپ. ٺپ. مار – سزا.
– **ڇٽ ڏيڻ:** چلهه ڏيڻ. ڏاڍي مار ڏيڻ. چپ ڏيڻ.
• **ڇٽاڙڻ:** ڇٽڻ – ڇپڻ. ڇپياٽڻ.
• **ڇٽرَ ج ڇٽرُون:** ث. ٽوڪ – ٺٺول. ڀرچو. کِلُ – مسخري.
– **ڇٽراٽو:** ذ. صفت. کِلَ ڀِڄو. ٽوڪ ڀِڄو. بيهودو.
– **ڇٽرو:** ذ. صفت. ڀرچائي – مسخرو – ڇٽرون ڪندڙ.
• **ڇٽڙڻ:** مصدر. ڇٽرڻ – ڇٽڙ لاهڻ. کَلُون لاهڻ. ڇِلڻ – ڇِجڻ. ڌڪُ هڻڻ.
• **ڇٽو ج ڇٽا:** ذ. ڪنهن سخت شيءِ (پٿر وغيره) جي مٿئين حصي جو ٽُڪرو. ڇوڏو – ڇلڪو – مٿيون تهه.
– **ڇٽو لهڻ:** کَلون لهڻ – ڇوڏا لهڻ – نقصان پهچي وڃڻ.
• **ڇٽڻ:** مصدر. ڇٽڻُ. ڏسو "ڇٽڻ".
• **ڇٽڻ:** مصدر. (سن. ڇِيڻ) ڇلهڻ – ڪُٽڻ – ڇپڻ – ڇپاڙڻ – ڇپياٽڻ – ڇٽڙڻ.
• **ڇَٽ ج ڇَٽُون:** ث. (سن. ڇٽُ) "ڇَٽڻ" جي حالت. لَڪ (زبان سان). ڏتار – ڏت – ريب – لَبُ. ڇَسَ – لذت. پيار. لالچ. ڳِلٽو – خوشامد. پڙپ. لغار (رنگ جي). مَکُ (تيل وغيره جو). ڇهَرَ (ڪاڏي سان). فريب – دولاب.
– **ڇَٽ پِڏڻ:** ڏاڏر ڏيڻ. خوشامد ڪرڻ. ڏٿو ڏيڻ. ڳِلٽو پڏڻ. راضي ڪرڻ – مٿي تان هٿڙو گهمائڻ.
– **ڇَٽ ڇٽائڻُ (ڪ):** لالچ ڏيکارڻ – رشوت ڏيڻ – لالچ ڏيڻ. لالچائڻ.
– **ڇَٽ ڇُمي، ڇَٽ ڇُمڙ:** ث. ڇُمي ڀاڪر. ظاهري پيار – خوشامد برآمد – چاپلوسي.
– **ڇَٽ ڏيڻ:** ڇَٽ پڏڻ. لغار ڏيڻ (صابڻ. رنگ. سڪي وغيره جي). سڪو ڏ لاسو ڏيڻ.
• **ڇَٽ:** صفت. [سن. ڇَٽُ = تباهه ڪرڻ] برباد – نابود – ناس – تباهه – فنا – ختم – زدي. قتل – ذِبَلُ.
– **ڇٽ ڪاٽي هجڻ:** بلڪل نڪمو هجڻ – بنهه بيڪار هجڻ.
– **ڇَٽ ڪُنڊي ۾ هئڻ:** تمام خراب حالت ۾ هئڻ – صفا بيڪار هئڻ.
– **ڇَٽُ ڪرڻ:** ناس ڪرڻ – برباد ڪرڻ. ختم ڪرڻ. هضم ڪرڻ. پورو ڪرڻ.
• **ڇٽ چٽر:** ث. (سن. چِتُر) نَقشُ – گُلڪاري. مُصَوّري. رنگارنگي نشان. مختلف رنگن جو خاڪو. ٻڌي مهيني ۾ ڪيري پڇڻ جا ڏينهن – جو سڄو مهينو ءِ اسوءَ جا پهريان ڏهه ڏينهن (اهي ڇٽ جا ڏينهن. انَ پڇي. گهڻي گرمي ٿئي) "ڇٽ نه ڪنهن جي مٽ" يعني جيڪو تيز گرميءَ جي زد ۾ آيو سو ويو).
• **ڇٽڻ چار:** ١. ڏرپ جي. ٢. ڪانهن جي. ٣. سنهڙي سر جي. ۴. سڄي سر جي (تکي ۽ تکي ڇٽ) سخت گرم ڏينهن.
– **ڇٽر ڇٽڻ:** گُلڪاري ڪڍڻ. گلا غيبت ڪرڻ.
• **ڇٽ، ڇٽرُ ج ڇٽ، ڇٽر:** ذ. (سن. ڇِتر) مُورت – تصوير. نقش. رنگا رنگي نشان. مختلف رنگن جو خاڪو. گُل وغيره جي تصوير. گُلڪاري – مُصَوّري. رنگ. داغ. ڦٽُ. گرم ڏينهن.
– **ڇٽسالي ج ڇٽساليون:** ث. ڇٽن گُلن وغيره ڪڍڻ جو ڪم. گُلڪاري (ڪاٺ وغيره تي) – نقاشي.
– **ڇٽڪ:** ذ. صفت. ڇٽ وارو. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ قسم جي ٻوٽي جون ڪاٺيون.
• **ڇٽڪمرو:** ذ. اڇن ۽ ڪارن ڇٽن وارو – ڇٽن نڪتل. گهڻن رنگن وارو. ابلق (گهوڙو).
• **ڇُٽ ج ڇُٽون:** ث. ڏيان ۾ رکيل جاءِ تي پورو ڌڪ. ڪپو (وڻ ۾) – ڪپُ (ڪ). ٽڪ (ڪ). ڏسو "ڇٽڻ".
– **ڇُٽ ڇٽڻ (ڪ):** نشان ۾ پوروڌڪ هڻڻ.
• **ڇُٽ ج ڇُٽ (ت):** صفت. بدمعاش – لُچو.
• **ڇٽا:** ذ. سخت گرميءَ جا ڏينهن (جن ۾ پوک پچندي آهي). چنڊ جي چوڏهين نڪٽ جو نالو.
• **ڇٽاپيٽي ج ڇٽاپيٽيون:** ث. مقابلو. بحث مباحثو. رڳڙو – تڪرار – معاملو. شرط – هوڏ.
• **ڇٽاري:** ث. بلا جو هڪ قسم.
• **ڇٽاٿو ج ڇٽاٿا (ل):** ذ. (سن. ڇتُر = ڇٽو + "آٿو" پڇاڙي) ڇٽي يا صاف روشني. سهائي – چانڊوڪي.
• **ڇٽائڻ:** مصدر. "ڇٽڻ" مان متعدي بالواسط – نقش ڪڍائڻ.
– **ڇٽائي:** ث. ڇٽائڻ جو اُجورو.
• **ڇُٽائڻ:** مصدر. "ڇٽڻ" مان متعدي بالواسط. نشان هڻائڻ. جهٽائڻ – اڇلي ڏيڻ. ڏسو "ڇٽڻ".
• **ڇٽراٿو:** اسم خاص. ڪڇ ۾ جبل جو نالو – ماڳ جو نالو.
• **ڇُٽڀ (ڪ):** ث. نشان بازيءَ جو ڪم.
• **ڇَٽ ڀَٽ:** ظرف. جهٽ پٽ – جلدي – ڦوري – فوراً.
• **ڇٽجڻ:** مصدر. "ڇٽڻ" مان فعل مجهول. نقش ٿيڻ. ڇٽ ٿيڻ.
• **ڇَٽ ڇَٽ ڪرڻ:** لَڪ لَڪ ڪرڻ (ڪُتي وانگر) – لَڪڻ – ڇٽڻ.

- **چِتِرُ ج چِتِرَ:** ذ. صفت. چٽ ڀَندڙ. ڦاريندڙ – مٺي زبان وارو. چاپلوسي. لباسي – ٺڳ. چِتو ڪندڙ – چسڪو ڪندڙ.
- **چُتِرُ ج چُتِرَ:** ذ. صفت. اهو جانور (گهوڙو. گڏھ وغيره) جنهن کي پٺيءَ جي ڪنڌي يا ڍاڪن تي بارگيريءَ سبب ڦٽ هجن – چِتي پيل (وهٽ).
- **چِتڙو ج چِتڙا:** ذ. چِتي جو اسم تصغير – ننڍڙو داغ. چِٽ.
- **چِنڪاٽ ج چِنڪاٽ:** ذ. ڏک جو وڏو آواز.
- **چِتڪار (ت):** ث. لغار (رنگ وغيره جي) – مڪ (ستي جي). اثر (گرميءَ يا دوا جي).
- **چِتڪارو:** ذ. ڪنهن به شيءِ کي ابهرو. ڪپڙ يا چيرڻ جو آواز. چِتڪار – ٿورو ٿورو اثر.
- **چُتڪارو:** ذ. ٺڪو – جهٽڪ.
- **چِتڪو ج چِتڪا:** ذ. چِمڪاٽ – تجلو – جهلڪو. جهٽڪ جو هلڪو ڏڪ. ايذاءَ وارو ڏڪ. ڪنهن اوزار جو روهيءَ تي گهڪو. لغار (رنگ جي). ڏنگ – زخم. مزو – لذت. سواد. چسڪو.
- **چُتڪو ج چُتڪا:** ذ. ٺڪرو. ذرو "چندن جو چُتڪو ئي چڱو" علاج – نشان – داغ. تجلو. لذت. مزو "چِٽن ڏينهن جو چِتڪو."
- **چُتڪي ج چُتِڪيون:** ث. چِپٽي (ڪنهن شيءِ جي) – ٿورو ذرو. ڪاغذ جو ٽڪرو – پرزو. فسيل.

– **چُتڪي ڪرڻ:** دوکو ڏيڻ – تعدي ڪرڻ. ڏاڍ ڪرڻ – زبردستي ڪرڻ. ٺڳي ڪرڻ.

– **چُتڪيون ڪرڻ:** خراب علت هلڻ. ظلم ڪرڻ. ٺڳيون ڪرڻ – تعديون ڪرڻ.

- **چِٽڻ:** مصدر. زبان سان منهنڻ. لڪڻ. تکي اوزار سان وڻ ۾ گهيا ڪرڻ (ڪ).
- **چِٽڻ:** مصدر [س. چِتر = تصوير. نقش نگار] چِٽ ڪڍڻ – نقش ڪڍڻ – گلڪاري ڪرڻ. مختلف رنگن ۾ چِٽ ڪڍڻ. نشان چِٽڻ – چست ڪرڻ – نشاني بازي ڪرڻ.

– **چِٽڻي:** چِٽ ڪڍڻ جو ڪم – چِٽسالي. اهو اوزار جنهن سان ٿانون وغيره تي چِٽ ڪڍجن (ت).

– **چِٽيو ڏکيو:** صفت. چِٽن ٽڪنل. سينگاريل.

– **چِٽيو واڱڻ هڻڻ:** رڳو شڪل جو سهڻو هُئڻ.

- **چُٽڻ:** مصدر (س. چوٽن) نشان تي پورو هڻڻ – نشانو هڻڻ – پوري جاءِ تي ڏڪ لڳائڻ.
- **چِتِڻي ج چِتِڻيون:** ث. ڏاڻا. مرچ. ٿوم وغيره ڪٽي ٺاهيل چٽڻي – لذيذ چٽري شيءِ.

– **چِتِڻي ڪرڻ:** گهوٽڻ – چِٽڻ. هضم ڪرڻ – ڪاٽي ڪپائي ڇڏڻ.

- **چِتِڻي وارو (ڪ):** مڇيءَ جو هڪ قسم (چلرن سان. پٺيءَ تي ۽ پڪ ۽ هڪ پڪ پيٽ تي جو رات جو روشن ٿئي).
- **چَتو ج چَتا:** ذ. چِسڪو – مِٺاڻ کائڻ جي عادت. فضول ڪاڏو. فضول خرچ. پترماڻ ۽ ويڙهيل سڙه جي مٿان ٻڌل نوڙ (ڪ). هڪبئي مٿان رکيل سرن جو ڍِڳ. آلن ڪپڙن جو ڍِڳ (ت). شيهي پيل وڏي ڪوڏي.

– **چِتائي ج چِتائي:** ذ. صفت. چِتو ڪندڙ. فضول خرچ – اسراف ڪندڙ.

– **چَتو ڪرڻ:** بازاري شين تي چاھ رکڻ – فضول خرچ ڪرڻ.

- **چَتو ج چَتو:** ذ. چَتيندڙ. چَتو ڪندڙ.
- **چِٽو ج چِٽا:** ذ. (س. چِتر) نشان – داغ – ڏٻو. ڪوڙھ جي مرض جو چِٽو. چُتو (وهٽ کي) ڦٽ. چيتو – شينهن. ڪپڙن جي هڙ. ريٺي جو سڪو. مڇيءَ جو هڪ قسم (رنگ خاڪي. اچا چِٽا ۽ قد ۾ چار پنج فوٽ). – آبي پکيءَ جو هڪ قسم (ت). سخت گرم ڏينهن – بدي ۾ ڪيري پڄڻ جا ڏينهن. (صفت) اڇو – سفيد. صاف. روشن. ظاهر – پڌرو.

– **چِٽو ڳالهائڻ:** کلي بيان ڪرڻ – اهو بيان جيڪو سولائيءَ سان سمجھ ۾ اچي وڃي.

– **چِٽائي:** ث. اڇائي. صفائي. روشنائي. پڌرائي.

– **چِٽائي ڪرڻ:** صفائي ڪرڻ (ڳالھ جي). پڌرائي ڪرڻ (فيصلي جي).

- **چُتو ج چُتا:** ذ. گهوڙي يا گڏھ جي پٺيءَ يا ڍاڪن جو زخم. چتل ڦٽ جو نشان. داغ. (صفت) بدچال – خراب (ت). "اچي ڪپڙي تي رت جو چُتو" – "بدناميءَ جو چُتو" وغيره
- **چِتوري:** اسم خاص. تعلقو هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چَتوڙ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **چَتوڙ ج چَتوڙ:** ذ. چتوڙو.
- **چَتوڙو ج چَتوڙا:** ذ. چماٽ – ٺُڦُڙ. ڪن مروٽ – گوشمالي – هٿ جي سزا.

– **چَتوڙا چڪائڻ:** چماٽون هڻڻ. سزا ڏيڻ – ايذاءَ واري سيڪت ڏيڻ.

- **چَتوڙو ج چَتوڙا:** ذ. آبي پکيءَ جو هڪ قسم.
- **چَتوڙي:** اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو. ميرپور خاص جي ميرن جو مشهور مقام.
- **چَتوڪ ج چَتوڪَ (ڪ):** ذ. ون يا جاءِ مان ميينهن جو ٽميل ڦڙو –

ڄُتاڪو (ڄُتانڪو).

• **ڄُتوڪ ج ڄُتوڪ (ڪ):** ذ. صفت. نِشان ڄِتڻ جو هوشيار — چيٽو.

• **ڄَتُوئُو ڄَتُئُو:** ذ. باز پکيءَ جو هڪ قسم (شڪري جي ذات. اڪيون ڪاريون ۽ هن جي ماديءَ کي "ترمچي" چئبو آهي).

• **ڄَتِي ج ڄَتِيون:** ث. ڏَنُ ـ تاوَنُ — تاوانُ — ڄُرمانو. نقصان — گهاٽو — چيهو — ٽوٽو — مصيبت — آفت.

— **ڄَتِي پرڻ:** نقصان پرڻ — تاوان پرڻ — بنا ڪنهن خطا يا غلطيءَ جي ڏنڊ پري ڏيڻ.

— **ڄَتِي ڄوڙڻ ڪرڻ:** فضول پئسا وڃائي ڇڏڻ. نقصان جهڙا ڪم ڪرڻ — خرچي کپائي صفايو ڪري ڇڏڻ.

— **ڄَتِي ڄوڙِي:** ث. گهاٽو نقصان. اجايو ٽوٽو.

— **ڄَتِي وٺڻ:** تاوان پرائڻ. عيوضو وٺڻ.

• **ڄِتِيُ ج ڄِتِيُونَ:** ث. ڄمڙيءَ جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ڪَلَ اچي ٿي ويندي آهي). صفت. اڇي. صفا. پڌري — صاف — روشن.

• **ڄِتِياڻِي:** اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڄِتِيَل:** صفت. نقش ٿيل. ڄِتو ڪيل. رڱيل. چٽيل. داغ داغ ڪيل.

• **ڄَتِيهو:** اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم (ننڍڙو هٿ جيڏو).

• **ڄَٽ ج ڄَٽيُون:** ٿ. اهو لِڪر جو ٿانءُ جنهن ۾ ڪُتي کي پاڻي پيارجي.

• **ڄَٽُ ج ڄَٽَ:** ذ. صفت. بلڪل پوڙهو ماڻهو يا جانور.

• **ڄَٽارِي:** ث. ٻلاجو هڪ قسم.

• **ڄَٽِي ڄَٽِي:** ث. بازدارن جو لفظ. باز جي وٺ.

• **ڄِٽو ج ڄِٽا:** ذ. فِهرِسْت يادداشت (خريد ڪيل سامان جي) — بِلُ. خط. ڪاغذ — سَنَدَ — دستاويز.

• **ڄِٽِي ج ڄِٽِيُونَ:** ث. خط پرزو — ڪاغذ. سَنَدَ. قسمت — نصيب.

— **ڄِٽِياڻُو:** ذ. ڄِٽِي پهچائڻ جو معاوضو — خط ٿي هنيل ٽِڪلين جو خرچ. قاصداڻو.

— **ڄِٽِي ڄَپاٽِي ج ڄِٽِيُون ڄَپاٽِيُونَ:** ث. خَطُ پَٽُ. نياپوڙو. سارَ سنڀالَ. سَنيهو — پيغام.

— **ڄِٽِي واڄڻ:** خط پڙهڻ. احوال معلوم ڪرڻ — حال پروڙڻ.

— **ڄِٽِي واڄڻ ٿي نه ڏيڻ:** ڏاڍي ٿڪڙ ڪرڻ — ڪجهه به نه ٻڌڻ — ڪوبه غور نه ڪرڻ.

• **ڄَپُ:** صفت. [ف] کابو "راست" جو ضد.

— **ڄَپُ راست:** صفت. [ف. راست — سڄو — ساڄو] کابو ساڄو. (ذ) قدم ملائي هلڻ جو حُڪم (جنهن موجب پهرين کابو ۽ پوءِ ساڄو پير کڻجي) — کبو سڄو.

• **ڄَپ:** ث. وير — عداوت — دشمني. لالچ (ٿ).

— **ڄَپِ پوڻ:** بنا سبب دشمني رکڻ. بنا سبب وڙهڻ. ٽون ڇا ٽون ڇا ڪرڻ. ڏَنڊَ ڏيڻ. "ڪسنن کي ڪيڻ مار، پو نه ڄرين جي ڄَپ".

• **ڄَپُ ج ڄَپَ:** ذ. وات جو هيٺيون يا مٿيون ماس وارو ڪنارو — لَبُ.

— **ڄَپَ ٿي وڃون هجڻ (ت):** دوست مان دشمن ٿيڻ.

— **ڄَپَ ڄَتَڻُ:** سَڏ ون ڪرڻ — سڪَڻُ.

— **ڄَپُ ڄَپَ ٿي چاڙهڻ:** ٻوٽ سُجائي ويهڻ. رُسڻ — ڪاوڙجڻ.

— **ڄَپَ ڄورڻ:** ڪجهه ڳالهائڻ. وات هلائڻ.

— **ڄَپَ ڏولا ڪرڻ:** ٻوٽ سُجائڻ — ڪاوڙ يا رُسامي سبب ڄَپَ لَڙڪائڻ.

— **ڄَپِرُ ج ڄَپِـرَ:** ذ. صفت. وڏن يا ٿلهن ڄپن وارو — ڄَپو.

— **ڄَپَ سجائڻ:** ٻوٽ سجائڻ — ڪاوڙجڻ.

— **ڄَپَ ڪڍَڻ:** روئڻ. ناراضگي ڏيکارڻ — روئڻ شروع ڪرڻ.

— **ڄَپَن ٿـُولو ڏولو:** ذ. صفت. ٿـَلهن ڄپن وارو. ڄَپَن سُوڄَل. ڄَپُو.

— **ڄَپَن کي ڄُتو لائڻ:** ڄپ ڪري ويهڻ — مات ۾ رهڻ.

— **ڄَپُو ج ڄَپَو:** ذ. صفت. وڏن ڄَپن وارو — ڄَپِرُ.

— **ڄَپَ وَديِل:** ذ. صفت. بي شرم — بي حياءُ ـ اُٺاسو.

— **ڄِپ:** ث. داٻُ — چِلَـهه — چِٽَ — ڪَٽَ — مار — سختي.

— **ڄِپَ ڏيڻ:** ڄِپڻ — چِلَـهڻ — دٻُ ڏيڻ — ڄِپاٽڻ — تڪليف ڏيڻ — ايذاءُ رسائڻ.

• **ڄُپ:** ث. مات سانت — خاموشي.

— **ڄُپات، ڄُپاتِ:** ث. ڄُپ — هيءُ لفظ اڪثر "ڄُپ" جي تابع ڪم اچي "ڄُپ ڄُپات".

— **ڄُپاتو ج ڄُپاتا:** ذ. ڄُپ رهندڙ — مائيٺو — جنهن جي هلڻ جو آواز ٻڌڻ ۾ نه اچي — اُت "ڄُپاتا چڙهي ويا. وڃي پهتا توڙ" (شاهه).

— **ڄُپاتـُو ج ڄُپاتُو:** ذ. صفت. مائيٺو — خاموش — گـُونگو.

— **ڄُپ چاپ:** ث. مات ميٺ — خاموشي.

— **ڄُپ ڄُپات:** ث. مات — خاموشي — آهستگي. مات ميٺ.

— **ڄُپ لڳڻ:** مات لڳڻ — عجب لڳڻ — حيرت لڳڻ.

• **ڄَپاٽِي ج ڄَپاٽيون:** ث. ڦَلڪو — ڄَپاٽِي — ڏَڳڙِي — ماني.

• **ڄَپاٽَ ج ڄَپاٽـُون (ت):** ث. چمات — لپاٽ — ٺـَقِرُ.

• **ڄَپاٽو (ت):** ذ. جوئر جو هڪ قسم.

• **ڄَپاٽِي ج ڄَپاٽِيُون:** ث ڦَلڪو — ڏَڳڙي — ماني.

• **ڄَپاڪَلِي ج ڄَپاڪَليون:** ث. گُهه جو هڪ قسم (اهو هار جنهن جو هر هڪ ٽـُڪرو چنبيلي جي گُل جيان ٿئي).

• **ڄَپاڪِي ج ڄَپاڪِي (ت):** ذ. صفت. چالاڪ — هوشيار.

• **ڇپاڪي:** ظرف. ماٺ سان "ڇپ ڇپاڪي".

• **ڇپائڻ:** مصدر. "ڇپڻ" مان متعدي بالواسطه. ڇپائڻ — ڇلهائڻ.

• **ڇپتري، ڇپترو ج ڇپترا، ڇپٽڙا:** ذ. صفت. سنهون ۽ تراڪڙو — پاسا ويڪل ۽ وچ گولائيءَ ۾ اُٿيل اُڀرِيل — ڇپٽو — تراڪڙو — ويڪرو. ث. ڇپتري، ڇپتري ج ڇپتريون، ڇپٽريون.

• **ڇپَٽ ج ڇپَٽَ:** ذ. وڏو ٽڪر — گِيَل — وڏي لپ.

• **ڇپٽ ج ڇپٽ:** ذ. وڏي ڇپٽي — ڇپٽو.

• **ڇپٽ ج ڇپٽ (ت):** ذ. ڇپٽ — جهنڊڙي.

• **ڇپٽو ج ڇپٽا:** ذ. وڏي ڇپٽي. ڇپٽو (ت).

• **ڇپٽي، ڇپٽي، ڇپٽي ج ڇپٽيون:** ث. آڱوٺي ۽ ڏسڻي آڱر جي وچ ۾ ايندڙ شيءِ جو انداز ٿوري ذري. آڱوٺي ۽ وچين آڱر جي ملائڻ ۽ گسائڻ سان نڪتل آواز — چٽڪي.

— **ڇپٽي ۾ اچڻ:** اٿيءَ ۾ اچڻ. تڪليف ۾ ڦاسڻ — قبضي ۾ اچڻ.

— **ڇپٽي وڄائڻ:** آڱوٺي ۽ وچينءَ آڱر سان ٺڪاءُ ڪڍڻ. خوشي ڏيڻ — جهيڙو مچائڻ.

— **ڇپٽيون وڄائڻ:** خوشي ڪرڻ. ٻچ ڪرڻ. جهيڙو ڪرائڻ.

— **ڇپٽيون وڄائيندو رهڻ:** بيڪار ڦرندو رهڻ — پڇائيندو رهڻ.

• **ڇپجڻ:** مصدر. "ڇپڻ" مان فعل مجهول. پيڙجڻ — چِٿجڻ — هيسجڻ.

• **ڇپَر ج ڇپَرون:** ث. ڏاند پڇي گهڙيل ڪاٺي. ڪاٺيءَ جي ٽڪري جا ٻيءِ ڪنهن ڪاٺيءَ کي مضبوط ڪرڻ لاءِ ننڍ ۾ وجهجي. ڇيٽي (ڪاٺ جي). ڪاٺ جي ڪنڊي. زندي ۾ ٺيڪ کي مضبوط ڪرڻ لاءِ ڪاٺيءَ جي ڇپر.

— **ڇپَر ڇڙڻ:** ڪَلَ ٿڙڻ — مغز خراب ٿيڻ — پاڳل ٿيڻ.

• **ڇپر ج ڇپر:** ذ. اهو ماڻهو جنهن جي اکين ۾ ڇپڙيون ڀيل هجن — پڇڙ.

• **ڇپڙاس، ڇپڙاس:** ذ. ٻيل گاڏيءَ جو اهو ڪڙو، جو ڪاٺ جي پٽين کي مضبوط جهلي — ڪوهلو.

• **ڇپراسي، ڇپڙاسي:** ذ. پٽيوالو — نوڪر اردلي.

• **ڇپراڻ ج ڇپراڻيون:** ث. صفت. وڏن ڇپن واري — ڇپو. اُت. واڇان — وانڙي — موڳي.

• **ڇپتر باف:** ذ. صفت. نواڙ اُڻندڙ — نواڙ باف — نهوار اڻندڙ (ت).

— **ڇپتر بافي:** ث. نواڙ اڻڻ جو ڪم. (صفت) نواڙ وانگر اُڻيل.

• **ڇپتو (ل):** ث. ديرانشي ٿيندڙ ديگ. گهٽو پاگو. ڇاپوڙو. ڪَلَ.

— **ڇپتو ڇٽ:** ذ. صفت. ناس — برباد. خرچائو. سُڄو — ڪنگال.

• **ڇپڻ:** مصدر. چنبڙڻ.

• **ڇپڙو ج ڇپڙا:** ذ. گاڏي. ڏمڻ جي ڪاٺي. ظهر وقت ڪَلَ کي ڇڪي جهليندڙ ڪاٺي — ڇٽو. ٽڪو. پلڙو (ت). ٻوٽي جو هڪ قسم (ت).

• **ڇپڙي ج ڇپڙيون:** ث. پٽي — دوا جي لٿيري (جا ٿارونءَ تي علاج خاطر رکجي). ڪاٺ جي پٽي. ناڙ جي ڇڪر جي ڦرهي. ڇاپوڙو — ڪڙ جو هڪ قسم (ت). سُٽ جو پٽو (ت). ڪجيءَ جي مکڙي (جنهن ۾ ٻور بند ٿيل هوندو آهي). سونارن جو هڪ اوزار (ت).

— **ڇپڙي چاڙهڻ:** ٿارونءَ تي پٽي چاڙهڻ. ننگي ڪرڻ. گهٽي رقم ٽڳائي وجهڻ.

— **ڇپڙي لائڻ، ملائڻ (ت):** ننگي ڪرڻ — ڦُرڻ. ڏک پهچائڻ. رقم ٽڳائي وجهڻ.

— **ڇپڙيون ڪڍڻ، ڪرڻ:** ڪجيءَ ۾ ڇپڙين جو پيدا ٿيڻ.

— **ڇپڙيون ڦاٽڻ، ڪِرڻ:** ڪجيءَ جي مکڙين مان ٻور جو ظاهر ٿيڻ.

• **ڇپڙيون (ت):** ث. ڪاٺيءَ جون پٽيون. ڪڙتالون.

• **ڇپقلش:** ث. [ترڪي] جهيڙو، جهڳڙو، گوڙ گهمسان.

• **ڇپڪ، ڇپڪ ج ڇپڪ:** ذ. پيلين اکين وارو مشهور شڪاري پکي — "شڪري" جو نر (جهرڪين ۽ ٻين ننڍن پکين جو شڪار ڪندو آهي).

• **ڇپڪلي ج ڇپڪليون:** ث. ڇپا ڪلي (ڳِهَه).

• **ڇپل ج ڇپل:** ذ. ڇپڙو — ڪُنڊ — پلاند.

• **ڇپڻ (ت):** ث. مٽيءَ جي ٺانون لپڻ جي لپڻي.

• **ڇپڻ:** مصدر. داٻ ڏيڻ — ڇپ ڏيڻ — مٿان زور ڏيڻ. ڇپائڻ. گهٽڻ. چٿڻ. پيڙڻ. چلهڻ. نقصان ڏيڻ — هيسائڻ — دٻائڻ. چنبڙڻ (ت).

— **ڇپي ڇڏڻ:** ڇپائي ڇڏڻ. پيڙي ڇڏڻ. سخت نقصان رسائڻ. هيسائي ڇڏڻ.

• **ڇپو ج ڇپا:** ذ. ڇٽن آڱرين جيتري ماپ — هٿ جي ويڪر. بلبل جي هٿ تي ويهڪ. زمين تي پير رکڻ جي جاءِ. ماٽيءَ جو ڍڪ — ڍڪڻ. ننڍڙو ٿپ.

— **ڇپا لاهڻ (ت):** عيب ظاهر ڪرڻ — پڙدو کڻڻ.

— **ڇپو پارائڻ:** بلبل کي هٿ ڏيڪاري هڪ هٿ تان ٻئي هٿ ڏي ٽپو ڏيارڻ.

— **ڇپو ڇورو ڪرڻ:** نيرن ٻاٽي ڪرڻ — ٿورو کائي پي تازو توانو ٿيڻ.

— **ڇپو ڏيارڻ:** بلبل کي هڪ هٿ تان ٻئي هٿ تي ٽپ ڏيارڻ.

— **ڇپي ڇپي تي:** ظرف. ٿوري ٿوري فاصلي تي — وِڪ وِڪ تي.

— **ڇپي ۾ آڻڻ:** ڇپي ۾ آڻڻ — ڦاسائڻ — قابو ڪرڻ.

• **ڇپو ج ڇپو:** ذ. صفت. بيڙيءَ جو ڳنُ — هاليسو.

• **ڇپو ج ڇپا:** ذ. صفت. ڇپو — گهٻيل — ڪاغذ يا ڪپڙي تي ڇاپي

وغيره جو داغ.

- **چيوٽ ٿي وڃڻ (ڪ):** جهٽي وڃڻ، چنبڙي وڃڻ.
- **چيوڙو ج چيوڙا (ت):** ذ. ڀراٽو ۽ ننڍڙو ڪپڙو - انگوشو - ننڍڙو بوڇڻ - ننڍڙي پوتي.
- **چَيول ج چَيولُونْ:** ٿ. گهوڙي جي پاڇ، ٽاپي - ٽيال - شبخون - راتاهو - رات وارو ڌاڙو.
- **چِپي ج چِپون:** ٿ. پچي، تاسري، ڪوڏي.

— **چِپيرُ:** ذ. صفت. پڇيرُ - پچرُ - جنهن جي اکين ۾ پچيون هجن.

- **چَپيٽَ ج چَپيٽُونْ:** ٿ. (سن. چَپيٽهُ يا چرپٽ = ڌڪ) - ڌڪ - ضربَ - چوٽ - لپاٽ - گُجهو ڌڪُ - گهاءُ - سيڪٽ - مار. تڪليف - مصيبت "جت جڪڻ جي چَپيٽ، اُت ساهڙ سير لنگهاءِ تون" (شاهه).

— **چَپيٽَ ڏيڻ:** چوٽ رسائڻ. هلڪي مار ڏين. تڪليف ڏيڻ. نقصان ڏيڻ. گجهيءَ طرح نقصان پهچائڻ.

- **چَپيٽو ج چَپيٽا (ت):** ذ. چَمٽو.
- **چَچَ:** ٿ. ڏنگ - لَچڻ. عقل.
- **چچڙي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **چَچ:** ٿ. خوشي.
- **چَچُ:** اسم خاص. اسلامي تاريخي دور کان اڳ سنڌ جو هڪ برهمڻ راجا.
- **چچ نامو:** ذ. سنڌ جي تاريخي ڪتاب 'فتحنامي' جو ٻيو نالو.
- **چچُ ج چچَ:** ذ. صفت. ڪمزور - تمام ضعيف - هيڻو - عاجز - تمام مسڪين - نهايت غريب.

— **چچَ چيڪائڻ (ت):** مسڪين مارڻ - هيڻن کي تنگ ڪرڻ. غريبن کي چيچلائڻ. "مارجن ته مير، نه ڪه چچ کهڙا چيڪائجن."

— **چچَ مارڻ:** مسڪين مارڻ. غريبن تي ظلم ڪرڻ. هيڻن کي ناحق ستائڻ.

- **چُچ (ٿ):** صفت. ڇريو - مست. (ظرف) ٽمٽار - ڀرپور.
- **چَچا:** اسم خاص. تعلقي قمبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چچا ڏيفا:** اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چَچَرُ پچرُ:** ذ. گَبَڙ سَبڙ - گاڏر ڪاڏو. گهڻين شين جي ملاوت وارو ڪاڏو. ڪچڪول.
- **چچرجڻ:** مصدر. "چچرڻ" جو فعل مجهول. زخمي ٿيڻ. چٿجڻ - ذرا ذرا ٿيڻ. ميدو ٿي وڃڻ.
- **چچرڻ:** مصدر. ذرا ذرا ڪرڻ - ٽڪر ٽڪر ڪرڻ - ڪتر ڪرڻ - ڏڏرڻ - قيمو ڪرڻ - چيڀڻ - چٿڻ - زخمي ڪرڻ.
- **چَچرو ج چَچرا (ل):** ذ. درياهه جي ڪاڏ واري پاسي کي بانٺ جي ڏنل ڪنڌي (جنهن ۾ ڪَپ جي وچ ۾ ريت پئجي ويندو آهي ۽ ڪاڏ وارو پاسو ريتجي ويندو آهي) - گنوندو.
- **ڇچڙُ ج ڇچڙَ:** ذ. جيت جو هڪ قسم (جو جانور جي وارن ۾ ٿئي ۽ رت چوسي) - ڳوڙ - جِجا - نه چڏ (مچڏ).

— **ڇچڙُ ٿي لڳڻ:** جهٽي پوڻ. جند نه ڇڏڻ - پويان پوڻ - هر وقت اڻ لڳو رهڻ - مطلب حاصل ڪرڻ کان اڳ نه ڇڏڻ.

— **ڇچڙُ جو چَڪُ:** ذ. تورو ڏ ڪ - تڪليف - ٿوري مهميز.

- **ڇَچڙا:** اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
- **ڇچڙي ج ڇچڙيُونْ:** ٿ. سنهي ڇَپَر. ڊينگي جي ٽنبرن کي لڳل - ڇپَر - اوڳ. هرڻن کي ڪرڙهَ جي ٻاهران لڳل ڪاٺ جي ڪلي - نٿ. ٻيل گاڏيءَ جي سرائيءَ ۾ پيل چاهي. هَر کي پويان لڳل سنهي چير.

— **ڇچڙي ٿي لڳڻ:** نه چڏ ٿي لڳڻ.

- **ڇُچڪارَ ج ڇُچڪارُون:** ٿ. افسوس يا قياس جي اظهار جو آواز (جو زبان ۽ تارونءَ کي ملائي ڪڍجي). ڪُتي کي سڏڻ جو آواز.
- **ڇُچڪارڻ:** مصدر. ڇچڪار ڪرڻ - افسوس جو اظهار ڪرڻ. ڪُتي کي سڏڻ.
- **ڇُچڪڙ:** ٿ. ڇچڪار.
- **ڇچڪو ج ڇچڪا (ٿ):** ذ. ڏسو "ڇچڪو".
- **ڇچلائڻ:** مصدر. رڙيون ڪرڻ - دانهون ڪرڻ - ٻاڪارڻ - ڪوڪارڻ. درد سهڻ. تڪليف سبب ڪنجهڻ. آزارڻ - چيچلائڻ.
- **ڇَچولي ڇچلو ج ڇَچلا:** ذ. صفت. البيلو - دادلو - لاڏلو - چلولو.

— **ڇَچلائي ج ڇَچلائيون:** ٿ. چلولائي - البيلائي - لاڏلائي.

— **ڇَچلو ڪرڻ:** البيلو ڪرڻ - لاڏلو ڪرڻ. مٿي تي چاڙهڻ - بي ادب بڻائڻ.

- **ڇچمارُ ج ڇچمارَ:** ذ. صفت. ڪنجوس - بخيل - مرڇوٽه

— **ڇچمارٿي، ڇچماريْ:** ٿ. ڪنجوسائي - بخيلي.

- **ڇچ مچ:** صفت. ڇچريل (ڳالهائڻ) - مُنجهيل (اکر). گڏوچڙ. سنها اکر - "ڇچ مچ چملي چٽنچلداس" سنهن اکرن بابت چوٽي.

— **ڇچ مچ ڪرڻ:** ڇچريل ڳالهائڻ. سنها ۽ گڏيل اکر لکڻ (جيڪي سولائيءَ سان پڙهڻ ۾ نه اچن).

- **ڇچمچلو ج ڇچمچلا:** ذ. صفت. لاڏلو - چلولو - حرڪتي - گستاخ.

— **ڇچمچلائي:** ٿ. چلولائي - البيلائي - گستاخي.

— **ڇچمچلو ٿيڻ:** چلولو ٿيڻ - گستاخ ٿيڻ - حرڪتي ٿيڻ - ادب سان نه هلڻ.

- **ڇڇو ج ڇڇا**: ذ. صفت. ڇونچو — چنجهو. سنهين اکين وارو. گهٽ نظر وارو. (ث) ڇڇي ج ڇڇيون.
- **ڇڇ وڇ**: ث. ڇڇ مڇ.
- **ڇڇونڊڙو ج ڇڇونڊڙا (ل)**: ذ. صفت. تمام ننڍڙو ۽ ونڊڙ. (ث) ڇڇونڊڙي ج ڇڇونڊڙيون.
- **ڇڇي ج ڇڇيون**: ث. زهريلي جيت جو هڪ قسم — ڪرڙي — چيڪلي. (اسم خاص) ذات جو هڪ قسم.

— **ڇڇي مار**: ذ. صفت. ڇڇيون ماريندڙ. ڪنجوس.

— **ڇڇيون مارڻ**: عيب ڪڍڻ — ويڪون ڪڍڻ.

- **ڇڇينگر ج ڇڇينگر**: ذ. ٽانڊاٽو — ڇُڪرو — ڪنڊ ڪيتو. "ٽڪيءَ ۾ تجلو ٿئي. جيئن چوچو ڇڇينگر چاهه" (ڪنپار).
- **ڇڇڻ ج ڇڇڻ**: ذ. چاڳ — لاڏ — ماٺو — نخرو — ناز.
- **ڇڇي**: حرف ندا. ٻئي کي ڇيڙائڻ يا بي عزت ڪرڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ لفظ — مسخري. تنبيهه جو لفظ.

— **ڇڇي نہ باشد**: بيڪار شيءِ. ٻئي کي ڪجهه نہ سمجهڻ — ڪا پرواهه نہ ڪرڻ.

— **ڇڇي نہ ڪرڻ**: اڏ تي نہ پڇڻ — ڪجهه نہ سمجهڻ — گهٽ سمجهڻ — ڪا پرواهه نہ ڪرڻ.

- **ڇڏر ج ڇڏرون**: ث. چادر جي بگڙيل صورت.
- **ڇڏو ڇڏو ج ڇڏا، ڇڏا**: ذ. راند ڪرڻ لاءِ شيشي جو ٺهيل روڙو — گولي — بلور. ڪاٺ جو ننڍو گولو.

— **ڇڏو ڇڏي تي ٻجڻ**: هوڏ ڪرڻ — ريس ڪرڻ. ضد ڪرڻ. جهڙي ڪو ڪري. تهڙي ان سان ڪرڻ.

— **ڇڏي راند ڪرڻ**: بلوري گولين سان راند ڪرڻ.

- **ڇڏ**: ث. اها سوکڙي. جا عزيزن ڏانهن موڪلجي.
- **ڇڏ ج ڇڏ**: ذ. ڇڏو. بگهڙ کي ڦاسائڻ لاءِ ڪڏ. ٻوڙ (ڪ).
- **ڇڏو ج ڇڏا**: ذ. ران جي پاڙ وارو حصو. ننڍڙو ڏٻو — ڇيو.

— **ڇڏا پکيڙڻ**: ٽنگون پکيڙڻ — وڏيڪ جاءِ روڪي ويهڻ.

— **ڇڏا ٿاڙڻ**: ٽنگون خلاصيون ڪرڻ — گهڻي جاءِ والارڻ.

— **ڇڏا هڻڻ**: رانون ڪسائڻ. ٽنگون هلڻ. اجائي والار ڪرڻ. سڀ ڪنهن شيءِ تي قبضو ڪرڻ.

— **ڇڏو ڪرڻ**: چوپائي مال جو گپ ۾ ويهي ڪڏ ٿاهڻ.

- **ڇڏول ج ڇڏولون (ث)، ڇڏول ج ڇڏول**: ذ. چوڏول — چوڏيل. جنهن پينگهن واري ڦرڻي.
- **ڇڍ ج ڇڍ**: ذ. وڏو پيٽ — دڙ — ڇيو.

— **ڇڍر، ڇڍو**: ذ. صفت. ويڪري پيٽ وارو — پيٽي.

- **ڇڍر، ڇڍڙ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڇڍر (ت)**: ث. چيلهه — ڪمر.
- **ڇڍڙو ج ڇڍڙا (ل)**: ذ. ننڍڙي ڪڏ.
- **ڇڍو ج ڇڍا**: ذ. وڏو پيٽ.
- **ڇڍو ڇڍو**: ذ. صفت. وڏي پيٽ وارو. پيٽي — گهڻو کائيندڙ — پيٽوڙو.
- **ڇيو ج ڇيا**: ذ. حد لاءِ کوڙيل پٿر يا نشان (ت). صفت. بندرو. ٺلهو (ت).
- **ڇڍو ج ڇڍا**: ذ. ننڍڙي ڪڏ. ڇلهو (پاڻيءَ يا گپ جو). ڏٻو. ٽوپو.
- **ڇڍي ج ڇڍيون**: ث. ننڍي پتلون (گوڏن تائين) — ڪڇو.
- **ڇڙ**: اسم خاص. جاتي ۽ سانگهڙ تعلقن ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڇر ج ڇرون**: ث. ڪڏ — ڇري. اها ڪڏ جنهن ۾ باهه ٻاري مٿان ديگ چاڙهجي. ڪيڙي ڦاڙڻ جو آواز.

— **ڇر جو سهڻ**: ذ. اها پرڪ جنهن ۾ ڪنهن ماڻهوءَ کي ٻرندڙ باهه جي ڪڏ مان لنگهڻو پوي.

- **ڇر ج ڇرا (ڪ)**: ذ. ڪاڏي جي خواهش — اشتها — ڏؤ.

— **ڇر ڪرڻ**: ڏؤ ڪرڻ — پور ڪرڻ (ڪاڏي مان).

- **ڇر**: ث. دير — اوير.

— **ڇر لائڻ**: دير لائڻ — اوير ڪرڻ.

- **ڇر ج ڇرون**: ث. ڇرپر — حرڪت. ڪُرس — هٽ ڇراند. مستي — ڪينچل. غار — ڏر. اونداهي ڪڏ. جبل جي ڇڪي (تکتل ڪند).
- **ڇراغ ج ڇراغ**: ذ. [ف] جانور جو هڪ قسم هڪ وڏو جانور. جيڪو گدڙ ۽ ٻين جانورن کي ماري کائي.
- **ڇراغ ج ڇراغ**: ذ. [ف] ڏيئو. بتي. روشني — چشم و چراغ — اکين جو نُور.

— **ڇراغ آسماني**: ذ. سج.

— **ڇراغان**: ذ. ڏيئن جي جهرمر. ڏياري.

— **ڇراغبندي**: ث. ڏيئن جي جهرمر.

— **ڇراغ پا**: ذ. صفت. ڪاوڙيل. خفي — ناراض.

— **ڇراغدان**: ذ. ڏيئي رکڻ جي جاءِ.

— **ڇراغ سحري**: ذ. اهو ڏيئو جو صبح جي وقت اُجهامڻ تي هجي. زوال قريب المرگ.

— **ڇراغ مزار**: ذ. قبر تي ٻرندڙ ڏيئو. يادگار.

— **ڇراغي**: ث. مجاورن کي مزار تي ڏيئي ٻارڻ لاءِ ڪجهه ڏنل رقم. نذرانو.

• **ڇراگاهه ج ڇراگاهه:** ذ. چوپائي مال جي چرڻ لاءِ گهڻي گاهه وارو هنڌ يا ميدان – چاهڪ، وڙ.

• **ڇرانٽ ج ڇرانٽون:** ٿ. چاڻٺ.

• **ڇراند:** ٿ. چُر – حرڪت – ڪُرنس.

• **ڇرائي، چُرائي:** ٿ. چاراٺي.

• **چرائتو:** ذ. چريائتو – ڪريائتو.

• **چرائڻ (ڪ):** مصدر. چورڻ، ڦيرائڻ، اٿلائڻ.

• **ڇـرب:** صفت. [ف] چربيءَ وارو – سٺيو – تيز – چالاڪ.

– **ڇـرب زبان:** ذ. صفت. خوشامدڙيو – چاپلوس – ڳالهائڻ جو چالاڪ – حرفتي، زبان جو مٺو.

– **ڇـرب زباني:** ٿ. خوشامد – چاپلوسي – چٽرائي.

– **چربي ۽ چربيون:** ٿ. چربي – سٿپ.

• **ڇـرٽ ج ڇـرٽ:** ذ. صفت. بيوقوف – چريو – بي عقل – بدتميز.

• **چريٽو:** ذ. گوڙ – هُل – لٽ – پکين جي چين چين جو آواز – چرپر – چرڙاٽ.

– **چريٽو مچائڻ:** گوڙ مچائڻ – لٽ ڪرڻ – چين چين ڪرڻ – چرپر لائڻ.

• **چيرپر:** ٿ. جهرڪين جو لٽ – چين چين جو آواز.

– **چرپر لائڻ:** گوڙ ڪرڻ – لٽ ڪرڻ – چين چين ڪرڻ.

• **ڇـرپو:** ذ. ڪير ڪنڊ ۽ پٽ ملائي ڪاٺڻ.

• **ڇربي ج ڇربيون:** ٿ. [سن. چـرب = سٿپ] وَهه – سٿپ – گوشت جي مٿان اڇو سٿيو مادو.

• **چرٿو ج چرٿا (ڪ):** ذ. صفت. تيڙو – ڦڏو – مُڙيل – وَريل، اُلٽو – اُبتو.

• **ڇُـرٽ ج ڇُـرٽ (ت):** ذ. لُچ – احمق – ڇرُوٽ.

– **ڇُـرٽائي:** ٿ. لُچائي، بدمعاشي – حماقت – ڪُرنس.

• **ڇُـرٽو ج ڇُـرٽا:** ذ صفت. لُچ – بدمعاش – آنوري لُچ – احمق – ڇرڙيو.

• **ڇُـرپر، ڇرڦـر:** ٿ. حرڪت، اُٿ – ويهه – بي آرامي – بي قراري – هل چل – ڳالهه ٻولهه.

– **ڇرپر ۾ اچڻ:** حرڪت ۾ اچڻ – شروع ٿيڻ.

• **ڇرجيون:** ذ. [سن. چرنجيو] آسيس جو شبد جو پٽ يا ڀين لاءِ ڪم آڻجي (هن جي معنيٰ آهي ”وڏي عمر ماڻيندڙ“).

• **ڇـرچ:** ٿ. [انگ. Church] ديول – ڪليسا.

• **ڇـرچ:** ٿ. هُشي – ٻچ – چيڙ – ڇـرٽ، ٻئي کي ڪاوڙائيندڙ قول يا فعل، چُراند – حرڪت – چُر.

– **چرچ ڏيڻ، ڪرڻ:** هُشي ڏيڻ – ٻچ ڪرڻ – ڪاوڙائڻ – چيڙائڻ – حرڪت ڪرڻ – اُپارڻ – ورغلائڻ – اُڪسائڻ.

• **ڇرڇر:** ٿ. ڪنهن جانور جي ڪاٺڻ جو آواز، ڦر ڦر ڪاٺڻ.

• **چر چر:** ٿ. سنهون آواز – چرڙاٽ – جهرڪين، ٻلا وغيره جو آواز.

– **چرچر ڪرڻ:** سنهون آواز ڪرڻ، چرڙاٽ ڪرڻ، چيچٽ ڪرڻ.

• **ڇـرڇنگ (ڪ):** ذ. صفت. تيز رفتار، تکو جنگ ڪندڙ.

• **ڇـرچو ج ڇرچا:** ذ. [سن. چرچا، چـرچڪا = ٺوڳ] ٽوڪ – ٺوڳ – چٽر – ٺٺولي – مسخري – کل مسخري – فڪر – گفتگو – مشهوري – ساراهه.

– **ڇرچائي ج ڇرچائي:** ذ. صفت. چرچا ڪندڙ – مسخري ڪندڙ – مسخرو – ٽوڪر – ٽوڪباز.

• **ڇـرخ ج ڇـرخ:** ذ. چڪر – چڪرو – گول چرخي. ڦيرو – گهمرو – گردش، سُٽ اوٻڻ جو هڪ اوزار، نار – هُرلو. [ف] آسمان.

– **ڇرخ تي چاڙهڻ:** ٻـگهرائڻ – رچائڻ (ڪنهن ڌاتوءَ کي).

– **چرخ چاڙهڻ:** بدنام ڪرڻ، مشهور ڪرڻ، چنگ چاڙهڻ.

– **چرخ ڏيڻ:** ٻگهرائڻ – رچائڻ (ڪنهن ڌاتوءَ کي).

– **چرخ شُماري:** ٿ. تارن جي ڳڻپ – تارن جو عدد ۽ شمار وٺڻ.

– **چرخ مارڻ:** ڦيري پائڻ، جوڏاري ڦرڻ، خيال ۽ خودي وڃائڻ.

• **چرخو ج چرخا:** ذ. [ف. چرخ] اٽڻ (سُٽ ڪتڻ جو)، وڏو نار، چڪر (قسمت جو)، لنڊ يا آڳ چوپڻ (چوپڙ) ۽ چـنـڙ (چلهن) وغيره ۾.

– **ڇرخائي:** صفت. اهو ماڻهو جو چرخا ٺاهي يا وڪڻي.

• **ڇرخي ج ڇرخيون:** ٿ. ڦرٽي، ارٽي، ڪپي – ٻوٽي، نار تي آباد ٿيل زمين.

• **ڇرخيلو:** اسم خاص، تعلقي ڏگهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چيرڙ ج چيرڙ:** ذ. پکيءَ جو هڪ قسم – چنڊول، چٻ.

• **چيرڙاٽ ج چيرڙاٽ:** ذ. پکين جو آواز، ڪيڙي ڦاٽڻ جو آواز – چيڪو.

– **چيرڙاٽ ڪرڻ:** چرچر ڪرڻ (پکين يا جانورن جو).

• **ڇرڙيات (ت):** ذ. صفت. ٿورو چريو، مستانو – جنهن جو دماغي توازن ٿورو بگڙيل هجي.

• **ڇـرس، ڇـرش:** ذ. ڀنگ جي پنن مان ٺاهيل نشيدار شيءِ (جا تماڪ ۾ ملائي پيتي، سلفي وغيره ۾ وجهي ڇڪجي).

– **ڇـرسي:** ذ. چرس ڇڪڻ وارو – چرس جو عادي. ”ڇرسي نه ڇرسي، ڇرسي نه ڏون ٿري گهمن کي ڇرسي“.

• **ڇرسي ج ڇرسيون (ٿ):** ٿ. کوهه مان پاڻي ڪڍڻ لاءِ چم جي ٻوڪي، ڇڙهي.

• **ڇـرغ ج ڇـرغيون:** ذ. (حقيقي) ۾ مادي پر مذڪر طور استعمال

ٿيندڙ ڪارا اکيو (سياهه چشم)، ۽ ڊگهن پرن وارو شڪاري پکي — "چرغو" جي مادي.

- **چَـڙغُ ج چَـڙغَ**: ذ. باز (پکيءَ) جو هڪ قسم. مادي رنگ ڪارو ۽ چُهنب چٿونءَ وانگر وريل (نَرَ چرغيلو يا چرغو).
- **چَـڙغو ج چَـڙغا**: ذ. ڪارا اکيو (سياهه چشم) ۽ ڊگهن پرن وارو شڪاري پکي — "چرغ" جو نَرُ.
- **چَڙغيلو ج چَرغيلا**: چرغو — چرغ جو نَرُ. پيٽ ۽ پُٺي ڪاري، رنگ اڇو، ڪارا ٽڪا، مٿو پوئين پاسي کان ڪارو، چُهنب ٿلهي، نوڪدار ۽ وريل).
- **چَـڙڪُ، چَـڙڪُ، چَرڪُ**: ذ. صفت. اهو جانور جو چَـڙڻ جي لائق ٿئي يا چَـرَ شروع ڪري — چَـڙڻَ تي هرندڙ (جانور) — چَـرُو — گاهه چَـڙڻ جهڙو.
- **چِڙڪَ، چِڙڪُ**: ث. دير — اوير. سيڙپ — گُسر. فرصت.
- **چُـڙڪَ**: ث. چُرون — لَپ (پاڻي وغيره جي) — چـڙڪون. آهستي آهستي ڪير لاهيندڙ ڊگي يا مينهن وغيره (ڪ).
- **چَرڪاڻ (ٿ)**: ث. چَهـرَ — مرچ مصالح (مسالو).
- **چِڙڪاڻ**: ث. چِرڪَ — دير.
- **چَـڙڪٽُ، چَـڙڪٽيو(ت)**: ذ. صفت. اڌ چريو — چَرڙيو — چَرِيٽُ.
- **چَـڙڪَلُ ج چَـڙڪَلَ (ت)**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.
- **چِڙڪَلُ چَـڙڪَلَ (ت)**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.
- **چِڙڪلو ج چِڙڪلا(ٿ)**: ذ. جهرڪُ. (ث) چِڙڪلي ج چِڙڪليُون.
- **چِرڪڻ (لس)**: مصدر. چلڪڻ "چِرڪن چهر چاڳ چگن سي، مرڪن منجهه مَلارَ" (مينهون پالاري).
- **چُرڪڻ (ت)**: مصدر. چُرڻ. زور سان ڌڪڻ.
- **چَـڙڪو (ٿ)**: ذ. لـٽيانو پاڻي — لـوٽو پاڻي — نمڪين پاڻي.
- **چَـڙڪو ج چَـڙڪا**: ذ. ڪاٺڻ جو آواز — چَرِڻ جو آواز. ڪپڙي ڦاٽڻ جو آواز — پکين ۽ جيتن جي چرچر جو آواز.
- **چِرڪي چِرڪي**: ظرف. دير سان — اويرو — اويلو. ڪمهلو — بيوقتو.
- — **چِرڪو سِگهو**: ظرف. اويرو سويرو — دير صدار سان.
- **چُـڙڪو ج چُڙڪا**: ذ. چُر چُر جو آواز (ت). چُر چُر (ت). چُرونُ — لَپ (ڪ). گـوهي جو آواز (ڪ).
- **چُرڪي ج چُرڪيُون (ل)**: ث. ڏِ ڪَ — سُرڪي ٿوري شيءِ.
- **چَـڙڪين**: صفت. [ف] ميرو — غليظ — گندو.
- **چَـڙڪَ (ت)**: ذ. چِڪَ (ڪـوهه جي).
- **چَرڪو ج چَرڪا**: ذ. چرخو.
- **چَرڪي ج چَرڪيُون**: ث. چرخي. نٽ ۾ هڪ گول چڪريءَ جو نالو.
- **چَـڙگُ ج چَـڙگَ**: ذ. باز پکيءَ جو هڪ قسم ("چرگيلو" پکيءَ جو مونث). چرغ.

- **چَـڙگَٽ**: ث. موڪليل يا آيلَ مال.
- — **چَـڙگَٽ ڪرڻ**: مال موڪلڻ — روانو ڪرڻ.
- **چَـڙگَنڊُ، چَـڙگَنڊُ**: ذ. صفت. چالاڪ — سياڻو — هوشيار — زماني شناس — ٽرِيناڪ — حرفتي.
- — **چَـڙگَنڊُ، چَـڙگَنڊُ ٿيڻ**: چالاڪ ٿيڻ. تَرِيناڪ ٿيڻ. ڦـرمار ڪرڻ.
- **چُـڙگَنڊو (ڪ)**: ذ. راند جو هڪ قسم — ماڪوڙي راند.
- **چَـڙلَ، چَرِلَ (ت)**: ث. جُوئر جو هڪ قسم. ڳاڙهي ۽ اڇي ڳاڏڙ جُوئر. اها ڏاڙهي جنهن ۾ ڪجهه اڇا وارَ به هُجن.
- **چَـڙمُ**: ذ. [ف] چَمُ — چمڙو — کَلَ — آڏوڙ.
- — **چَـڙمِي**: ذ. صفت. چم وارو — چَمَ جو — چَمِي چَمڙي — نرمي.
- **چرمائڻ (ت)**: مصدر. انٽڪل بازي ڪرڻ. نگي ڪرڻ. رمي ڪري نگڻ.
- **چُـڙمو ج چُـڙما (ٿ)**: ذ چُورمو — ڪٽي.
- **چَرنُ ج چَـرَنَ**: ذ. [سن. چَـرڻهُ = پيرُ] پيرُ — قَدَمُ — پَدُ.
- — **چَـرَنُ چُهڻ**: قدم چُهڻ. پيرن تي هٿ رکڻ. پيرين پوڻ. قدم بوسي ڪرڻ.
- **چَرنايُون (ت)**: پ. هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ. وڏائي — آڪڙ — چجوچِلائي — بُود ڪِيُون.
- — **چرنايون ڪرڻ**: وڏائي ڪرڻ. آڪڙ ڏيکارڻ. آڪڙ ڪرڻ. بُود ڪِيُون چلڻ. چجو چِلائي ڪرڻ.
- **چَرن جيئو**: [سن. چِرَنجيئُو = هميشه جيئرو] سدائين جيئرو — هڪ دُعا: شال وڏي حياتي ماڻيو.
- **چَرنڊُ**: ذ. چَـرَنڊڙ. اهو وارُ جو ڏاڙهي. مٿي يا مُڇن ۾ پيدا ٿئي ۽ آسپاس جا وار چاڻيندو وڃي. چورُ وارُ — وال چَرو.
- **چُرنڊڻ (ن)**: مصدر. چُرونءَ سان (پاڻي وغيره). اپائڻ. ٿورو ٿورو ڪري پاڻي ڪيڻ (کوهه وغيره مان).
- **چَـڙنو ج چرنا**: ذ. چَـڙنو — يِڙي — پاجامو.
- **چَـرَني ج چَرنِيُون**: (ت) ث. ڏاڪڻ — پوڙي.
- **چَـرَڻُ**: مصدر. [سن. چَـرَڻ] چوپائي جو گاهه وغيره کائڻ. چرڻ (گاهه).
- **چُـرَڻُ**: مصدر. (سن. چَلَنَ. چَوُ = هلڻ) آهستي آهستي هلڻ — رڙهڻ — سُرڻ — چُرپُر ڪرڻ. حرڪت ڪرڻ. ٿورو هلڻ. شروع ٿيڻ. روانو ٿيڻ.
- **چَـڙٺو ج چَـڙٺا**: ذ. (سن. چَـرَنَ = پير. سُٿڻ. پيرن کان مٿي بيٺل) وڏن پاڻجن سان سُٿڻ. "ڪتي کي چَـڙٺو. انڌي کي پـڙٺو. اهو

ڪارو مُنهن ڪرڻو“. پڙي، پاجامو.

• **ڇَرٽِي ج ڇَرٽِيُون**: ث. [سن. ڇَرَ = هلڻ] چڙهڻي – ڏاڪڻ – ڏاڪو – پوڙي. وڻ يا کوهه ۾ لهڻ چڙهڻ لاءِ کپ يا پير رکڻ جي جاءِ (ڪ).

• **ڇَرو ج ڇَرا**: ذ. ڪَڏ – کاهي – ڪوپ – غار – ڇر – زخم – گهاءُ. نانگ جو ليڪو. هڪ قسم جو پکي.

• **ڇَرُو ڇَرُونْ**: ذ. ٽامي جو وڏو ٿانءُ جو ديگ وانگر اهو ٿئي، جنهن ۾ رنگريز رنگ پسائين – ڪُنُ – ديگ. "هلو هلو ڪاڪ تڙين، ڇَرُو جت چڙهڻ" (شاهه).

• **ڇُرُو ج ڇُرُو**: ذ. ڇُرونْ (سن. ڇُلڪَ) لَپ (پاڻيءَ جي) – ڇُڪو (پاڻيءَ جو) – ٻُڪُ.

• **ڇُروٽْ، ڇُروٽ**: ذ. بيڙيءَ جو هڪ قسم – سِگار – وڏو سگريٽ.

• **ڇَرُوڙِي ج ڇَرُوڙِيُون (ل)**: ث. ڏسو "ڇونْري".

• **ڇَرُوْنْ ج ڇَرُون**: ذ. [ع. جُرعَة = ڍُڪُ پاڻيءَ جو] لَپ – هڪڙي هٿ جي ڪُبڙي ترِيءَ ۾ آيل شيءِ. اڌ ٻُڪ. ڍُڪُ. چُنگَلُ. "لَپ ڇُرون" – ٿورو – ٿوري.

– **ڇُرُون ڀرڻ**: پاڻيءَ مان لَپ ڀرڻ. ڍُڪُ پاڻيءَ جو وات ۾ وجهڻ.

• **ڇَرُونجِي**: ث. (سن. چارَ + بيجَ + اِڪا) وڻ جو هڪ قسم. چُرونجيءَ جي وڻ جي سوپاري.

• **ڇَرَهاٽَ**: ث. چرڻ واري جُوءِ – چاهَڪُ – سير. "مَيو مَتارو ٿيو. چري سا چَرَهاٽ" (خان زئي).

• **ڇَرَهاڻِ**: ث. ڇهراڻِ – مصالحي (مسالي) جو سوادُ.

• **ڇَرَهو ج ڇَرَها**: ذ. (سن. ڇَرَ = چرڻ) چارو، چراگاهه. (صفت) اهو چوپايو، جو گاهه چرڻ شروع ڪري. چرڻ جهڙو. تندرست. خوش – سَرَهو. ڇهرو. خوشنما – خوشيءَ وارو – همت وارو.

– **ڇَرَهو ٿيڻ**: ڦَرَ جو کائڻ جهڙو ٿيڻ. خوش ٿيڻ. ڪجهه همت وارو ٿيڻ.

• **ڇَرِي ج ڇَرِيُونْ**: ث. ڊگهي ۽ ننڍي کَڏ – کَسي. پيڙهه جي کوٽيل زمين. کَڏو. چُلهي وغيره لاءِ کوٽيل کَڏو – ڇَر. کوٽيل کَڏ. (صفت) "ڇريو" جو مونث. پاگَل – ديواني (عورت).

– **ڇَرِيْ خرچ (ث)**: ذ. مهت جو ڪجهه حصو (جو ڪُنواريتا غريب هئڻ جي حالت ۾ واپس نہ ڏيندا آهن).

• **ڇَرِيا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڇَرِياٽو**: ذ. (سن. چِرتِڪَتَ) پسارڪي وکر جو هڪ قسم – ڇَراٽو – چِراٽو (ت).

• **ڇَرِياڻُ ج ڇَرِياڻَ**: ذ. صفت. ڇَريو – بيوقوف. زوردار. بي پرواهه – مَسْتُ – مَتي ڦِريل. ڏسو "ڇريو".

• **ڇَرِيَٽُ ج ڇَرِيَٽَ**: ذ. صفت. ڇَرْيو – ڇَرِياڻُ – ٻلوان – موگو.

• **ڇَرِيو ج ڇَرِيا**: ذ. صفت. (سن. ڇَرْيا). دماغ ڦريل – هيڏانهن هوڏانهن اجايو ڦرندڙ – آوارہ گهمندڙ. اڌ مغزي – سودائي. پاگل – ديوانو – مست. بيوقوف – ڇَرْيَٽُ.

– **ڇَرِيائِي**: ث. مغز جي خرابي – سوداءُ. مستي – پاگلپڻو. بيوقوفي – اياڻپ.

– **ڇَرِيو ڏاتورو**: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم (جنهن جو ڦَرُ نشو پيدا ڪري ٿو، هيءُ ٻوٽو دوائن ۾ ڪم اچي).

– **ڇَرِيو ڪَرِيو**: ذ. صفت. بي عقل – بي سمجهه. جَڏو – جهڙو تهڙو.

• **ڇِڙَ**: ث. ڪاوڙ – ڏَمَرُ – غُصّو – مَٺيان. جوشُ – طيشُ. خفگي. خارَ. غَضَبُ. بيزاري. نفرت – حقارت. ڏسو "ڇڙڻ".

• **ڇَڙاپَ ج ڇَڙاپُون (ت)**: ث. جاڙي. ڪاڏي.

– **ڇَڙاپَ ڊِگهو**: ذ. صفت. وڏي ڪاڏيءَ وارو.

– **ڇَڙاپِي ج ڇَڙاپِيُون**: ث. جاڙي. ڪاڏي.

– **ڇَڙاپِي هڻڻ**: جاڙي هڻڻ – بڪواس ڪرڻ. گاريون ڏيڻ – اجايو وات هڻڻ – گهڻي بڪواس ڪرڻ.

• **ڇِڙاڪُ ج ڇِڙاڪَ**: ذ. صفت. چيڙاڪ – جلدي چڙڻ وارو – خَفَتي – ٿوري گهڻيءَ تي خفي ٿيندڙ. ڏسو "ڇڙڻ".

• **ڇِڙائِڻُ**: مصدر. چيڙائڻ – ڪاوڙائڻ. پوڳ ڪرائڻ – آپي مان ڪڍڻ. ڏسو "ڇڙڻ".

• **ڇِڙڪِلِي ج ڇِڙڪِلِيُون (ٿ)**: (ڇِنَڪَ – لي") ث. جهرڪي.

• **ڇِڙڻُ**: مصدر. (سن. ڇِند. ڇَڊْ = ڪاوڙ ڪرڻ) ڪاوڙجڻ – ڏمرجڻ – غصي ٿيڻ. خار کائڻ.

– **ڇِڙِيٽُو ج ڇِڙِيٽا**: ذ. صفت. ڇِڙَندڙُ – چيڙاڪُ – ڇڙاڪُ – ڪاوڙيل – تاپشي – جلد ۾ چڙي وڃڻ وارو.

• **ڇُڙَڻُ**: مصدر. (سن. ڇِلْ هَلڻ – جَنَاءُ ڪرڻ (ڪپڙو وغيره). واپرجڻ – استعمال ۾ اچڻ. گَسَهڻُ (بيماريءَ ۾) – مسلسل بيماري رهڻ. گهڻي وقت تائين بيمار رهڻ ۽ چاق نہ ٿيڻ. گَسَرڻ.

– **ڇُڙِتِي**: ث. هُنْدِتِي – جهلڻي. جَنَاءُ (ڪپڙي جو) – چوڙ.

– **ڇُڙِي ڇُڙِي اٿڻ**: گهڻو وقت بيماري ڪاٽي چاق ٿيڻ.

• **ڇَڙو ج ڇَڙا**: ذ. وڏي گهنڊڻي جيڪا اٺ، مينهن يا ڳئون جي ڳچيءَ ۾ ٻڌجي. سَنيارُ – سانيرُ. "چوڏاري ڇڙا. ٻرن ٻيلائين جا." سيرائي جو ڪاٺ جو مُنيو يا ڳَنُ. سَڳِيَ (جوٽي يا ڳٽ ۾ ٻڌڻ جي).

• **ڇِڙو ج ڇِڙا**: ذ. (پرا. ڇِڏِڻو. سن. ڇِنَڪَ) جهرڪُ. (ث) ڇِڙي ج ڇِڙيُون.

• **ڇِڙواءُ (ڪ)**: ذ. ڇِڙڻ جو آواز.

• **ڇَڙَهُ**: ث. چڙهي.

— **چڙهه سُواري:** تمام تکڙو — بيغي پير — ويندي ويندي.

— **چڙهه سُواري اچڻ:** تمام تکڙو اچڻ. تکڙ ڪرڻ. تيزي ڏيکارڻ — بيغي پير ٿي وڃڻ.

• **چَڙ ھُ ج چَڙهُ:** ذ. چاڙهه. واڌارو — ترقي. واڌ — اضافو. ڍؤ. هُشي — چاڙهو. سيرائيءَ جو مُنهو. چَمر جو ٻوڪو.

— **چَڙهه ڪرڻ:** ڍؤ ڪرڻ — چگيءَ طرح پيٽ ڀرڻ - ڪا هڪڙي شيءِ گهڻي انداز ۾ واپرائڻ — خُوب پيٽ ڀري کائڻ.

• **چَڙهڻُ:** مصدر. (پرا. چَڊَڻ. سن. اُچَلَن) مٿي هلڻ - مٿي ٿيڻ. سُواري ٿيڻ (ڪنهن وهٽ تي). اُڀرڻ (سج چنڊ وغيره). ترقي ڪرڻ. اُٿڻ (بيماري وغيره مان) — بچي پوڻ. اُڏامڻ (جهاز. لَغڙ) — پرچڻ — تار ٿيڻ — چاڙهه اچڻ (درياهه ۾). چوٽ رسڻ (واپار وغيره ۾). مهانگو ٿيڻ — گران ٿيڻ. تاءُ اچڻ (ڌَهل. ڪمان وغيره کي). ٿيڻ (قربان. ٻلُ). حملو ڪرڻ — ڪاهڻ. لکجڻ (بندي يا حساب ڪتاب ۾).

— **چَڙهه:** مصدر. "چڙهڻ" مان امر. (ذ) چاڙهه — ترقي — واڌارو.

— **چَڙهاڪَٽ (ت):** ث. اضافو. واڌارو. چَڙهت.

— **چَڙهاءُ:** ذ. چاڙهه.

— **چَڙهائڻ:** مصدر. "چڙهڻ" مان متعدي بالواسطه. چاڙهڻ.

— **چَڙهائي ج چَڙهائيُون:** ث. ڪاهه — حملو. اچائي — چاڙهي.

— **چَڙهائي ڪرڻ:** ڪاهه ڪرڻ — حملو ڪرڻ.

— **چَڙهت:** ث. ٻئي جي واڪ تي وڌو واڪُ. اگرائي. چڙهائي.

— **چَڙهت ڪرڻُ:** مقابلو ڪرڻ — ڪلهو هڻڻ. سَرسي ڪرڻ. وڌائي واڪ ڏيڻ.

— **چَڙهتي:** ث. واڌ. اُوج — ترقي.

— **چَڙهه چَڙهان ڪرڻ:** وري وري چڙهڻ. چڙهڻ تي جلدي ڪرڻ. هڪبئي جي مٿان واڪ ڏيڻ — هلان ڪرڻ.

— **چَڙهڪَ (ت):** ث. گهڻي سواري ڪان وهڪ جي جاءِ تي ٿيل ڦَٽُ.

— **چَڙهڪُ:** ذ. صفت. چڙهي لائق (وهٽُ).

— **چَڙهندي:** ث. ترقي — اوجُ.

— **چَڙهندي ٻانهين:** غالب پاسو — ڪننڌڙ تولي — اڪثريت وارو پاسو.

— **چَڙهڻي:** ث. چڙهڻ جو نمونو. چاڙهي — ڏاڪڻ ـ سيڙهي.

— **چَڙهي پوڻ:** ڪنهن بيماريءَ وغيره مان بچي وڃڻ. ڪريل حالت مان وڏي درجي کي رسڻ.

— **چَڙهي جيلهه پَئجڻ:** راند ۾ شڪست ڏيڻ - غلبو حاصل ڪرڻ. ڪيئن به ڪري غالب ٿيڻ.

— **چَڙهي وڃڻ:** مٿي ٿيڻ. مهانگو ٿيڻ. ڪاهي وڃڻ.

• **چَڙهو ج چَڙهَا:** ذ. واڌارو — ترقي. چاڙهو — هُشي. اُها گرل ڪاني. جا ٻه فوٽ کن ڊگهي هجي، جنهن جي وچ ۾ سِراڻ ڦاٿل هجي (ل).

— **چَڙهو ڏيڻ:** هُشي ڏيڻ — چاڙهو ڏيڻ — وڌو دم دلاسو ڏيڻ. سبز باغ ڏيکارڻ. ڏسو "چڙهڻ".

• **چَڙهِي ج چَڙهِيُون:** ث. سُواري (وهٽ تي). حملو — ڪاهه — جَلهه. چمر جو ٻوڪو (ڪُوهه مان پاڻي ڪڍڻ لاءِ).

— **چَڙهِي ڪرڻ:** سُواري ڪرڻ — حملو ڪرڻ.

• **چَڙِي ج چَڙِيُون:** ث. ننڍو چَڙو — ٽِلي — ڪَرڪي.

• **چڙِي ج چڙِيُون:** ث. (هـ. چڙِيا) اڳٽ وجهڻ لاءِ سلوار جي اُبدائي جو سوراخ — چيلنگُ. نَٽَ جو هڪ حصو. تڙِڪو — اُس (ڪ). جهرڪي — "چڙو" جو مونث.

— **چِڙِي مارُ:** ذ. صفت. ماري — پکي ڦاسائيندڙ.

• **چڙِيا. چِڙيا:** ث. تاس جو هڪ رنگ — ڦُلُو.

• **چِڙِيان رو ڪيتَرُ (ت):** ذ. گاهه جو هڪ قسم.

• **چَسَ ج چَسُون:** ث. (ف. چَشيدن = چَکڻ. سن. چَشْ = کائڻ) سوادُ — ذائقو — مزو — لَذت. چَسڪو. عادت — هيرَ.

— **چَسَ وارو (ت):** ذ. صفت. دوست — سڄڻ. جنهن سان پيار محبت جو رستو هجي.

— **چَسَ وٺڻ:** مزو وٺڻ — سواد وٺڻ — چسڪو وٺڻ.

• **چَسائِڻُ:** مصدر. (سن. چَشْ = کائڻ) مزو وٺڻ — سواد وٺڻ. ڏسو "چَسَ".

— **چَسائِتو ج چَسائِتا:** ذ. صفت. چَسَ وارو — لَذت وارو — مزيدار — سوادي — لذيذ.

• **چِسْٽَ. چَسْٽَ:** ث. شِست — نشاني بازي — چِٽَ.

— **چِسْٽَ ٻڌڻ. ڪرڻ:** نشاني جو ٺيڪ اندازو وٺڻ.

— **چُسْٽَ ج چُسْٽُون:** [ث]. وينجهرن يا سونارن جو هڪ اوزار — ننڍڙو چِمٽو.

• **چُسْٽُ ج چُسْٽَ:** ذ. صفت. [ف] چالاڪ — ڦڙت — هوشيار — تکو.

— **چُسْٽِي:** ث. چالاڪي — ڦُڙتي — تکائي.

• **چُسْتو ج چُسْتا (ڪ):** ذ. (ف. چُسْتہ) جانور جو هڪ عضوو — شيردان.

• **چَسْپان:** صفت. [ف] چنبڙيل — چهْٽيلُ — لَگِلُ ـ ٿَڦِيلُ.

• **چَسْڪارو (ت):** ذ. چسڪو — چَسَ. ڏسو "چس".

• **چَسِڪائِڻُ:** مصدر. "چسڪڻ" مان متعدي بالواسطه.

— **چَسِڪڻُ:** مصدر. (سن. چَشْ = کائڻ) ڪنهن کاڌي جي شيءِ لاءِ خواهش ٿيڻ. ڪنهن چوسي جي شيءِ لاءِ پاڻ ۾ عادت وجهڻ — هيراڪ ٿيڻ. چَسڪو ڪرڻ. ڏسو "چَس".

• **ڄُسڪڻُ (ل)**: مصدر. (سن. چوش) ڏاڍُ – هوريان هوريان ڏک ڏک ڪري پيئڻ.

– **ڄُسڪو**: کير يا پاڻياٺي شيءِ کي وات سان چِڪڻ جي حالت – ڄُوس.

• **ڄَسِڪو ج ڄَسِڪا**: ذ. (سن. ڄَشُ) ڄَشڪو – مزو – لذت – سواد. ڄوس – هيرَ. ميناڄُ.

– **ڄَسڪائي**: ذ. صفت. ڄَسڪو وٺندڙ. لذيذ ڪاڌن جو هيراڪ ڄِٽرُ.

– **ڄَسڪو وٺڻ**: سواد وٺڻ. مزو وٺڻ.

• **ڄُسِڪي ج ڄُسِڪيُون**: ٺ. ڏڪُ – سُرڪي. ٻَڪريءَ جو هڪ قسم (ٺ). ڏسو "ڄسڪڻ".

• **ڄَسو ج ڄَسا**: ذ. ڄَسُ – لذت – سواد.

– **ڄَسڪو ڪرڻ**: بازاري شين تي چاهُ رکڻ – ڄَٽو ڪرڻ.

• **ڄَسِي ج ڄَسِيُون**: ٺ. ڄَس – لذت – مزو. هڪ ٻئي جي هٿ تي هنيل تاڙي – ڪيڪار. ڄمي. ڏسو "ڄَس". محبت وارو هٿ. صُلح وارو هٿ.

– **ڄَسِي ڏيڻ**: خوشيءَ مان هٿ ڏيڻ. ڪيڪارڻ. ڄمي ڏيڻ. هڪ ٻئي سان محبت وارو هٿ ملائڻ.

– **ڄَسِي ملائڻ**: هٿ ڏيڻ – ڪيڪارڻ. ڪُوڙ ڳالهائڻ. لَنڊِي خوشامد ڪرڻ.

• **ڄُسِي**: ٺ. ڪوڏين راند ۾ ڄَٽَن مان ٽن داڻن جي سنئين پوڻ جي حالت. هڪ داڻي جو اونڌو پوڻ.

• **ڄَشُ ج ڄَشُون**: ٺ. (سن. ڄَشُ = ڪاڻڻ. فـ. چش) ڄَس – مزو – سواد – لذّت – ڄَسڪو. ڄوس – ذائقو.

– **ڄَشائتو**: ذ. صفت. لذت وارو – لذيذ – مزيدار – سوادي.

• **ڄَشِڪو ج ڄَشِڪا**: ذ. ڄَسڪو. مزو – سواد. ڄوس. ڏسو "ڄَش".

• **ڄَشْمُ، ڇِشْمُ**: ذ. [ف] اک – نيڻ.

– **ڄَشْمَ بَندِي**: ٺ. هٿ جي چالاڪي – هٿ ناٽَ. ڪين ڪين حرفت يا چالاڪيءَ جو پتو نہ پوڻ جي حالت.

– **ڄَشْمَ بندي ڪرڻ**: جادو وغيره جي زور تي نظربندي ڪرڻ.

– **ڄَشْمَ پوشِي**: ٺ. اکِپوٽ. نظراندازي – پرده داري. درگذري.

– **ڄَشْم پوشِي ڪرڻ**: اکين سان ڏسي بہ ظاهر نہ ڪرڻ. ڪنهن جي خراب ڪم تي ڄاڻي واڻي پردو وجهڻ – درگذر ڪرڻ.

– **ڄَشْمَڪُ**: ٺ. [ف] اکين جو اشارو. رَمزَ. رنجش – شڪَرُ رَنْجِيِ.

– **ڄَشْم وِڄراغ**: ذ. اکين جو نُورُ – گهڻو پيارو پٽ – سِڪيلڏو ٻارُ.

• **ڄَشْمُو ڇِشْما ج ڄَشْما**: ذ. [ف. ڄَشْمَہ] پاڻي. جيڪو قدرتي طرح زمين مان ڦاٽي نڪري – جهيرڻو. عينڪ. هڪڙي وڻ جو قلم ٻئي وڻ ۾ هڻڻ. پيوَنْدُ.

– **ڄَشْما هڻڻ**: اکين جا اشارا ڪرڻ.

• **ڄَشْو (ڪ)**: مُئل ماڻهوءَ کي غسل ڏيڻ واري جاءِ.

• **ڄَشِي ج ڄَشِيُون**: ٺ. (سن. ڄَشُ = ڪاڻڻ) ڄَسِي. مزو – سواد.

• **ڄُغْدُ**: ذ. [ف] ڄِبُ – ڄِبرو.

• **ڄُغَلُ ج ڄُغَلُ**: صفت. [ف] اهو ماڻهو. جو هڪڙي هنڌ جي ڳالهہ ٻئي هنڌ ڪري يا هڪڙي جي ڳالهہ ٻئي کي ٻڌائي – گِلاخور – لائي ڄائي ڪندڙ – ڄيٺاپور – ڄُغل خور. ٻِڪنو – بلڙگوبو. خُوٽت. (ذ) اگر يا ٺِڪريءَ جو گول ٺِڪر جو حُقي جي ٽوپيءَ ۾ تماڪ وجهڻ واري سوراخ ۾ وڌو وڃي. پوک جو ڀِهريون ۽ سُڪو سَنگُ ٽِسريل.

• **ڄُغُلپائِي**: ٺ. ٻِڪنائي – ڏوتپائِي. ڄُغْلِي.

– **ڄُغُلْخورُ**: ذ. صفت. ڄُغليون ڄُغليون هڻندڙ – ڄيٺاپور.

– **ڄُغْلِي ج ڄُغْلِيُون**: ٺ. خوٽي. ٻِ ڪنائي – لائي ڄائي – گِلا – غيبتَ.

– **ڄُغْلِي هڻڻ**: لائي ڄائي ڪرڻ – بِرائي ٻَچرڪرڻ – غَمازي ڪرڻ. غيبت ڪرڻ.

• **ڄُغو ج ڄُغا**: (ت. چوغه) چوغو – ڊگهو ڪوٽَ.

• **ڄَقْمَقُ ج ڄَقْمَقُ**: ذ. [ترڪي] پٿر جو هڪ قسم (جنهن مان باهہ نڪرندي آهي لوهہ کي بہ ڪشش ڪندو آهي). ڪشش – ڄِڪ.

– **ڄَقمَقِي**: ٺ. ڄُقَنْدَرُ: ذ. [ف. ڄُقَنْدَر] اوٻڙ (پاڄيءَ) جو هڪ قسم (گوگڙوءَ جهڙو. پاڄيءَ طور ڪم اچي. هن مان کنڊ پڻ ٺهي).

• **ڄَڪُ**: اسم خاص. ضلعي شڪارپور ۾ هڪ ديهہ ۽ شهر جو نالو.

• **ڄَڪُ ج ڄَڪَ**: ذ. ڏندن جو زور – ڏندن سان ڄَبُ – ڏندن جو زخم. ڄِباڙو. جهَٽَ. وجهُ – پيچ. ڪُنيارن وٽ ٿانوَن ناهڻ لاءِ گول ڄڪرو. کُوهہ جي تري ۾ اوساري رکڻ لاءِ ڪاٺ جو گول چڪرو – وَنگُ – تلْوَنگُ – شهُونگ. زرعي زمين جو هڪ وڏو حصو.

– **ڄَڪ بَنْدِي**: ٺ. زمين جي حدن جي جوڙجڪ جو ڪم – سروي – پيمائش.

– **ڄَڪُ پائڻ**: ڪنهن جانور. جيت يا ماڻهوءَ وغيره جو ڄَڪ وجهڻ. جهَٽ وجهڻ. ڏاڙهڻ.

– **ڄَڪَ پوڻ**: سُور جون سُوٽون اپڙڻ. ٻَکَ جا مروڙا پوڻ (پيٽ ۾).

– **ڄَڪِرُ ج ڄَڪِرَ**: ذ. صفت. ڄَڪَ پائيندڙ – ڏاڙهيندڙ. ڄِترو. جهَٽرُ.

– **ڄَڪُ وجهڻ**: جهَٽَ وجهڻ – ڏندن سان زخم پهچائڻ. فائدي لاءِ ناجائز سوال ڪرڻ – ڪُوڙي دعويٰ ڪرڻ.

– **ڄَڪين ماسُ ٽِڙڻ يا چِنڻ**: دشمني رکڻ. وڙهڻ. ڄاني دشمن ٿي پوڻ – خون جو پياسي ٿيڻ.

• چِڪَ ج چِڪُونَ: ٺ (سن. چِڪِلُ) گَپَ – چِڪَڙ – چِڪَڻ. تِرڪَڻِ. گارو. پوسَلِ ـ چِلهَڻِ.

– چِڪارو: ذ. صفت. گَپَ وارو – چِڪَ وارو. ڏَيَڻ وارو. ذليل.

– چِڪَ ڪرڻ: گَپَ ڪرڻ – گارو ڪرڻ – خرابي ڪرڻ.

• ڇُڪَ. ڇُڪَ: ٺ. (سن. چِڪَا) بيماريءَ جو هڪ قسم (چيلهه ۾ سُور جي هڪ بيماري).

• ڇُڪَ پوڻ: چيلهه جي ڪنهن رڳ جو چڙهي پوڻ سبب سور پوڻ.

• ڇُڪَ ج ڇُڪُون: ذ. (پرا. ڇُڪَ. سن. ڇُيُتَ) غلطي – ڀُل – خطا – سَهُوَ – ڏوهه – گناهه.

• ڇُڪُ ج ڇُڪَ: ذ. سُرمي پيهڻ جي روهي – ٻيڙي – روهيڙو – مصالح وغيره پيهڻ جو پٿر.

• ڇَڪَ آباد: اسم خاص. تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ڇَڪاپيتي (ل): ٺ. چِتاپيتي – مقابلو.

• ڇَڪارُ ج ڇَڪارَ: ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم (جا عموماً گهوڙن کي ڏَڍِ وانگر ٿئي). (صفت) چِڪر ڏيندڙ – جاسوسي ڪندڙ (چوريءَ لاءِ) – چورن جو همراهه. هيءَ لفظ اڪثر چورسان گڏ استعمال ٿئي ”چور ڇڪار“. پير ۾ بدبختيءَ جي نشاني ظاهر ڪندڙ ليڪو.

– ڇَڪارِي: ٺ. چوريءَ سان گڏ ڪم ايندڙ لفظ ”چوري ڇڪاري“.

• ڇِڪارُ: ذ. صفت. پرنور – پربل – تمتار – تار. (ذ) واسطو – ڪم (ڪ). ”مون سان تنهنجي ڳالهائڻ جو ڇڪار ڪونهي“.

• ڇِڪاسَ: ٺ. بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ پيشاب جا قطرا هر وقت چِڪندا رهن).

• ڇَڪاسَڻُ: مصدر. جاچڻ – ٽپاسڻ – چڱيءَ طرح ڏسڻ – پرکڻ – امتحان وٺڻ – آزمائڻ – چِتائڻ – پڌرو ڪرڻ.

– ڇَڪاسَ: ٺ. جاچَ – ٽپاسَ – امتحان – پرکَ.

– ڇَڪاسِڻُ ج ڇَڪاسِي: ڇڪاس ڪندڙ – جاچ ڪندڙ.

• ڇِڪان: صفت. [ف چَڪيدن = ٽمڻ – وَهڻ. چڪاندن = ٽمائڻ – وَهائڻ – ٽيپو ٽيپو ڪري ڪيرائڻ] ڳاڙيندڙ – وَهائيندڙ ”خون ڇڪان“.

• ڇِڪائڻُ: مصدر. ڪنهن به شيءِ کي قرنڪل جي ذريعي پاڻيءَ ۾ ٽهڪائي نکرندڙ ٻاڦ کي گڏ ڪري پاڻيءَ جي صورت ۾ آڻڻ. عرق ڪڍڻ. اوٻاري رَسُ ڪڍڻ. جوهر ڪڍڻ. روح ڪڍڻ.

• ڇُڪائڻُ: مصدر. ختم ڪرڻ. پورو ڪرڻ. بس ڪرڻ. حدُ ڪرڻ. فيصل ڪرڻ. ڇڪَ ڪرائڻ. ٻلائڻ. قيمت پڇڻ. اگهه ڪرائڻ. گهٽو ٽڪائڻ. هڄائڻ. ڏسو ”ڇڪڻ“. هلاڪ ڪرڻ. ”ڇاڙهيڪن ڇڪايو. وات وراڪا وَرَ“ (خان زئي).

• ڇَڪُ بشارت: اسم خاص. تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ڇُڪَتِ: ٺ. ڪنهن به شيءِ جي قيمت متعلق فيصلو. ڏسو ”ڇڪَڻ“.

• ڇُڪتُو: صفت. ڇُڪايل – قيمت ڪٽيل – مُلهه ڪيل – (ظرف). سمورو – سڀ – پُورو – پهچايل – ادا ڪيل – بي باق.

– ڇُڪتو ڪرڻ: وهنوار ڪرڻ (ليکو). حساب ڪتاب صاف ڪرڻ. آخرين قيمت يا رقم مقرر ڪرڻ.

• ڇَڪِنِي ج ڇَڪِنِيُون: ٺ. (سن. چَڪْر + پَتْرِڪا) مُرلي جي ڪاچڻ ۾ هٿڻ لاءِ ڪانيءَ جو ٽڪر. ٻيڙيءَ جي مُني کي ڊِڪڻ واري ڪاني. چيچڙي جو هڪ حصو.

• ڇَڪُ جاگير: اسم خاص. بدين ۽ ٽنڊو محمد خان تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

• ڇُڪِجَڻُ: مصدر. ”ڇڪَڻ“ مان فعل مجهول. بس ٿيڻ – ختم ٿيڻ – ٿَڪِجَڻُ – ڪُهجڻ – ڪَڪِ ٿيڻ – پُورو ٿيڻ.

• ڇُڪ ڇُڪ ڪرڻ: ڳِنڪا ڪرڻ – افسوس ڪرڻ.

• ڇَڪِڇَڪو ج ڇَڪِڇَڪا: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

• ڇَڪِچُورُ ج ڇَڪِچُورَ: ذ. صفت. چِڪناچُور. ناس – زخمي. گهايَلُ – وَڍِيلُ. بي آرام. سخت ٿڪل.

– ڇَڪِچُور ٿيڻ: چڪناچور ٿيڻ. پڇي پورا ٿيڻ. زخمي ٿيڻ. جاڪَنِ ڪان چُورُ ٿيڻ. تمام ٿڪجي پوڻ.

• ڇَڪَرِ: ٺ. نارِ جو هڪ چڪرو (جو لَٺِ کي ڦيرائي) – چَڪَلِ.

• ڇَڪَرُ ج ڇَڪَرَ: ذ. [سن. چَڪْرَم] گول – گهيرو – دائرو – گولائي – وارو – وَرُ – ڦيرِي – ڦِرائي – بابُ (ڪتاب جو) – فصل – شيل – سَيْرُ – گشت – هٿيار جو هڪ قسم – ڪَتاري – ترار ڦيرائڻ جي مشق – مصيبت – گردش – چڪرو – ڦيٽو – ڇَڪُ.

– ڇَڪَرُ اچڻ: ڦيرو اچڻ. گهمرو اچڻ. ڦيري ٿيڻ. ڦِرائي ٿيڻ. ٻوڙ پوڻ. خيالن ۾ تبديلي اچڻ.

– ڇَڪرائُون: ذ. صفت. چڪر وارو – گولائي وارو – ڦيري وارو.

– ڇَڪَرُ چلائي ڇڏڻ: متو ڦيرائي ڇڏڻ. واٽرو ڪري ڇڏڻ. حيران ڪري ڇڏڻ.

– ڇَڪردارُ: ذ. صفت. ڦيري يا وَٽَ وارو. گول گول.

– چڪر ڏيڻ: گهمڻ – سَير ڪرڻ – گهمرو ڪرڻ ڦيرو ڏيڻ ـ وڪڙ ڏيڻ.

– چڪر ڪاٽڻ: ڦِرڻ – گردش ڪرڻ – چڪر ڏيڻ – ٽورو گهمي ڦِري اچڻ.

– **چڪر لڳائڻ، ھڻڻ:** گھمڻ – سير ڪرڻ – ھرھر اچڻ – ڦري ڦري اچڻ – وري وري اچڻ.

– **چڪر منڍڻ (ڪ):** گھيرا گھمرا ڪرڻ.

– **چڪروَرتي:** ذ. صفت. اھو راجا جنھن جو رٿ سڄي دنيا تي بنا روڪ گھمي سگھي، روءِ زمين جو حاڪم.

• **چڪَرَ:** وارَ.

• **چِڪِرالو:** ذ. چِڪَ – گَپَ – راڦو. (صفت) گپ وارو.

• **چِڪُرائون:** ذ. پرت جو ھڪ قسم.

• **ڇَڪِرو:** ڪبوتر جو ھڪ قسم. پرت جو ھڪ قسم. (اسم خاص) تعلقي ڏوڪريءَ ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

• **چڪرو ج چڪرا:** ذ. [سن. چَڪْرَمْ = گھيرو] گول – گھيرو – چَڪَرُ – ڪا بہ گول شيءِ، ڦيٿو – چاڪَ. ماني ٺڦڻ جو ڪاٺ جو گول ٽُڪر.

– **ڇَڪِرائون:** ذ. صفت. چڪري وارو – گول.

– **ڇَڪِريدارُ:** ذ. صفت. گول – گولائيءَ وارو. ڦيريدار – گولائيءَ سان.

• **ڇَڪري ج چڪريون:** ث. ڪا بہ گول شيءِ. گھيرو. ننڍو چڪرو. ٻارن جي ھڪ راند جو نالو. نار يا ھُرلي ۾ ڪم ايندڙ ھڪ گول ڪاٺي. ڦيري – ويڙھ – لڙائي – بَحثُ – مقابلو.

– **چڪري (چڪريون) ڏيڻ، ڪاٽڻ:** مقابلو ڪرڻ. ويڙھ ڪرڻ. خوب بحث ڪرڻ.

• **چِڪَڙ:** ث. چِڪَ.

• **ڇَڪَڙُ ج چِڪَڙَ:** صفتہ چِڪ ۾ ٻريل. چِڪ جھڙو. ميرو – ڪِنُو – سٿپ ۾ جھٻيلُ. سٿپ ۽ مٽيءَ ۾ لِٿڙيلُ.

• **ڇُڪِڙو ج ڇُڪِڙا:** ذ. ”چڪو“ جو اسم تصغير. ٿورڙو ڇُڪو – ڍُڪڙو.

– **ڇَڪِڙو پيئڻُ:** ڍُڪڙو پيئڻ. ڀنگ ڦَٽڙي پيئڻ. شراب جو ڍُڪ پِڙڻ. نشيدار شيءِ پيئڻ.

• **ڇَڪُ فريدآباد:** اسم خاص. تعلقي وارھ ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

• **ڇَڪُلو ج ڇَڪُلا:** ذ. [سن. چَڪْرَ لَکَھْ = گول تختو] چڪرو. گول تختو. ماني ٺاھڻ لاءِ ڪاٺ جو گول چڪرو. فاحش ماڻھن جو اڏو. لال بازار.

– **ڇَڪُلائي:** ذ. صفت. ڇَڪُلي وارو. چڪلي ۾ ويندڙ. حرامڪار – بدڪار – زاني – زِنا ڪندڙ.

• **ڇَڪُلي ج ڇَڪُليون:** ث. ڇوڪرين جي ھڪ راند (ڇوڪريون ھٿ ھَٿَن سان ملائي گول ڇَڪرو ٺاھي ڦرنديون آھن ۽ چونديون آھن: ”ڇَڪُلي پايان، پيرَ گَسايان، پيرَ ۾ ڪَنڊو، ٿھرو تنھنجو مُنڊو“).

• **چِڪَمُ:** ذ. [ف. چڪَنْ] سنھي ڪپڙي تي پَرت جو ڪم – ڇَڪمدوزي، ڀَھْمَڪ جي مُڙھ، پرت جو ھڪ قسم.

– **چِڪَمْدوزُ:** ذ. صفت. پرت جو ڪم ڪندڙ – زريءَ جو ڪم ڪندڙ. سيم يا زريءَ جو پرت ٻريل ڪپڙو.

– **چِڪَمْدوزِي:** ث. زريءَ جو ڪم. پَرت جو ڪم.

– **چِڪَمِي:** ذ. صفت. پرت ٻريل ڪپڙو.

• **ڇَڪْمو ج ڇَڪْمَا:** ذ. دَلبو – دم دلاسو – فريب – دوکو.

– **ڇَڪْمو ڏيڻ:** دلبو ڏيڻ – فريب ڏيڻ – ڪوڙو دلاسو ڏيڻ.

• **چِڪَن (ث):** ذ. رت جو ھڪ قسم.

– **چِڪَنْدوزُ:** ذ. صفت. چڪمدوز.

– **چِڪَنْدوزِي:** ث. چِڪمدوزي.

• **چِڪْناچورُ، ڇَڪْناچُورُ:** صفت. ڀَڳَلُ – ٽٽَلُ – پُرزا پُرزا – ٽُڪر ٽُڪر ٿِيَلُ. ھَڏُ ڳُڏُ جھُريل. ٿَڪَل – ھِيِبَل. ناسُ – ڇِٽُ.

– **چِڪْناچُورُ ٿيڻ:** پُرزا پُرزا ٿي وڃڻ – ٽُڪر ٽُڪر ٿيڻ. ھَڏَ ڳَڏَ ڀڃي پورا ٿيڻ. ٿَڪجي پوڻ.

• **چِڪْنُو ج چِڪْنَا:** ذ. صفتہ سَٿِپو – روغني. لَسو – ترِڪِڻو. چلڪِڻو (ڪاغذ وغيره). (ث. چِڪِني ج چِڪِنيون). ذ. ڪپڙي جو ھڪ قسم.

– **چِڪْنائي:** ث. سٿپ. چَربي. لَسائي.

– **چِڪْنو گھَاو:**

• **چِڪَني ج چِڪَنيون:** ث. سوپاريءَ جو ھڪ قسم – چالي.

• **چِڪَڻِ:** ث. چِڪَ. چِيڪِي گَپَ. ترِڪِڻي زمين – ترِڪَڻِ. مُصيبت.

– **چِڪَڻِ بوٽُ:** درياءَ مان مٽي ڪڍڻ جي مشين.

– **چِڪَڻِ مان ڇڙھڻ:** گَپَ مان نڪرڻ. مُصيبت مان آزاد ٿيڻ – آزمايش مان ڪامياب ٿي نڪرڻ.

• **چِڪَڻُ:** مصدر. [ف. چڪيدن] عرق نڪرڻ. ٽمڻ – ٽيپو ٽيپو ٿي وَھڻ – اُبرڻ – ٽَھڪڻ (پاڻي وغيره) – ڳَرَڻ. سمڻُ. ڦَٽَ جو پوڻ وغيره چڊڻ. زخم جو سُٽت نہ ڇُٽڻ – مرض ۾ گھڻو وقت مبتلا رھڻ – ڦَٽُ اُٿلي پوڻ. ”چِڪي پيا آھن چاڪَ، پنھل ڪارڻ پنڌ ۾“ (شاھ).

• **ڇُڪَڻُ:** مصدر. ختم ٿيڻ – پورو ٿيڻ. ٿَڪجَڻُ – ھلاڪَ ٿيڻ. ماندو ٿيڻ – بيزار ٿيڻ. فيصل ٿيڻ. غلطي ڪرڻ – ڇُڪَ ڪرڻ.

– **ڇُڪِي پوڻ، وڃڻ:** ٿڪجي پوڻ. پورو ٿيڻ. فيصل ٿيڻ. ضعيف ٿيڻ.

• **ڄَڪو ج ڄَڪا:** ذ. گول شيءِ. ڪنھن شيءِ جو گول ٽُڪر – ڳِنڍو (ڪَونر وغيره جو). مٺائي وغيره جو ٽڪر. جميل کير جي ٽِڪي.

• **ڄَڪُن ڄَڪُون:** ذ. ميوي جو ھڪ قسم.

• **ڄُڪو ج ڄُڪا:** ذ. ڍُڪُ – سُرڪَ – لَپَ ڪَن.

- **چَڪورَ(ت)**: ث. گُڻتي – اُڻ تُڻ – فِڪر.
- **چَڪورُ ج چَڪورَ**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم (جنهن لاءِ چيو ٿو وڃي تہ چنڊ تي عاشق آهي، خصوصاً چوڏهينءَ جي رات چنڊ ڏانهن اُڏامندو آهي ۽ آخر ٿڪجي ڪري پوندو آهي) – تتر جي قسم جهڙو جابلو پکي (رنگ اڇو ۽ خاڪي، ڪارن پٽن سان).
- **چَڪورو ج چَڪورا**: ذ. چَڪئُو – هڪ پکيءَ جو قسم.
- **چَڪِتسا**: ث. (سن. چِڪِتسڪهُ) مرض جو علاج – بيماريءَ جو دارو درمل.
- – **چِڪِتسا ڪرڻ**: علاج ڪرڻ – دوا درمل ڪرڻ. "پاڻ ئي ٻڌن پٽيون، پاڻئي چِڪِتسا ڪن" (شاهہ).
- **چَڪُئُو ج چَڪُوا**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم (جهنب ۽ پيرن جون آڱريون ٻڌڪ جهڙيون ٿين. پاڻيءَ ۾ بہ تري سگهي. هنجهہ جهڙو ٿئي. تنهنڪري ڳاڙهو هنجهہ بہ چوَنس).
- **چَڪِي ج چَڪِيُون**: ث. گول شيءِ. چنڊ – چانداهہ. صابڻ جي ٽِڪي. ٿڌاريل تنيڙو بوٽو – ٿڌو.
- – **چَڪِي پٽڻ**: بنياد کڻي چڙڻ. پاڙون پٽي چڙڻ.
- – **چَڪِي ڪٽڻ**: بوٽو هڪ هنڌان ڪڍي ٻئي هنڌ هڻڻ.
- **چُڪِي**: ث. سرڪي ٿورڙو ڏک – چُڪڙو. چڪي ويل – سخت ڏکيل.
- – **چُڪِي پيئڻ**: ڏکڙو بيٺڻ (پنگ وغيره جو).
- **چَڪِيڪو**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.
- **چِڪِيں چِڪِيهہَ (ڪ. ڪ)**: ذ. وَنواهہ ۾ ڪنوار کي اُبٽڻ هڻڻ، اُبٽڻ.
- **چَڪَ (ت)**: ذ. باهريون ڏيکاءُ. عيب.
- **چِڪَ ج چِڪُون**: ث. [ترڪي. چق] دروازي تي ٽنڪائڻ جو پڙدو (جو بانس، تيلين يا ڪاٺن وغيره مان ٺهيل هجي).
- **چُڪَ ج چُڪُون**: ث. ٽڪر. ٽڪريءَ يا جبل جي ڪنڊ جا ٻاهر ٽي نڪتل هجي. چُڪِي – چوٽي (جبل يا ٽڪر جي) – چونهُنُ (ڪ). اها جاءِ جتان درياءُ موڙ کائي. نوڪ – چهنب – ڏرو – ليڄ – لغزُ (عشق جي). رنج – درد – پيڙا – آزار (عشق جو).
- **چڪاچوڪي ڪرڻ**: سواد چکڻ. ذائقو وٺڻ.
- **چَڪائڻُ**: مصدر. "چِکڻ" مان متعدي بالواسطہ. سواد وٺائڻ – ذائقو وٺائڻ – هيرائڻ.
- – **چَڪائڻ، چَڳائڻ (ت)**: رشوت تي هيرائڻ. رشوت ڏيڻ. ناجائز فائدو ڏيڻ.
- **چُڪَ چُڪَ**: ث. سور جو چيڪارو. آنڌ مانڌ – بيقراري – بي آرامي.
- **چَڪَرُ چَڪَرُ (ث)**: ذ. پيڙ – چرخي – ڦيري – چڪرو – گهمرو.
- **چَڪَرُو ج چَڪُرا**: ذ. ٻاڪڙو. "جڙهي جوڪين جکرين. وچ ۾ چلي چارڻ جوءِ" (خننگ پٽ).
- **چَڪَرو ج چَڪَرا (ڪ)**: ذ. کاري پاڻيءَ جو چشمو. ڪراچي شهر لڳ گبولن بلوچن جو ڳوٺ.
- **چُڪَڙ ج چُڪَڙ (ل)**: ذ. چِڙ. ڪنهن شيءِ جي مٿئين حصي جو ٽڪر.
- **چَڪڙِينُ (ث)**: ٻوٽ جو هڪ قسم.
- **چَڪَسَ ج چَڪَسُون**: ث. [سن. چَڪُشُ = اَک] اَک.
- **چَڪَ مَڪَ**: ذ. سينگار (جو پنهنجو پاڻ تي ڪيو وڃي). سينڊ سُرمو. هار سينگار. ٺاهہ ٺوهہ (بدن. ڪپڙي لٽي جي).
- **چَڪَ مَڪَ ڪرڻ**: پنهنجو پاڻ هار سينگار ڪرڻ. سينڊ سرمو ڪرڻ.
- **چَڪَنُ ج چَڪَنَ**: ذ. چِڪَنُ. لاڏ – نخرو – ماڻو – ناز – نخري سان ڳالهائڻ – تالبازي.
- – **چَڪَنائي ج چَڪَنائيُون**: ث. اَنگلُ – نخرو – چِڪَنُ.
- – **چڪنائيون ڪرڻ**: نخرا ڪرڻ. انگل ڪرڻ. ترڪتال ڪرڻ. ڪوڙا بهانا ڪرڻ.
- **چَکَڻُ**: مصدر. زبان سان ذائقو وٺڻ. سواد وٺڻ. ٿورو کائڻ. ڪنهن شيءِ جي ڪيفيت معلوم ڪرڻ لاءِ ان کي زبان سان لائڻ.
- – **چَکِي ڇَرِيو ليڻ**: هري پوڻ. چکڻ کان پوءِ ڪنهن شيءِ جو هميشہ مشتاق رهڻ.
- – **چَکِي لهڻ**: اگرات سڌ لهڻ. نتيجو ڏيڻ ۾ ويهارڻ.
- **چَکِي (چاکي)**: ث. چس – چَسڪو – ساءُ – سواد – ذائقو. ڪنهن شيءِ جو ٿورڙو حصو.
- **چَکِي**: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهہ ۽ ڳوٺ جو نالو. هڪ ڍنڍ جو نالو.
- **چَکِي ج چَکِيُون**: ث. ڪُنڊ. جبل يا ٽَڪر جي نڪتل ڪُنڊ – چِڪ – ٿوري شيءِ – ذرو – عوضو – بدلو – مفت ۾ ٻين سان. ڪوڏين راند ۾ هارائيندڙ تي هڪ ڪوڏيءَ جو ڏَنڊ. "جيڪي چکيءَ تان چڙهيا، تن مٻڙي مُٺ پريا".
- **چِکِيا ج چِکِياڻُون**: ث. [هہ چِت – ٻاهہ] اهو ٻاهہ جنهن ۾ هندو مُردي کي ساڙين – مچ – آڙاهہ – ڏاگهہ – چِت – ٻاهہ.
- **چَکِي مَکِي**: ث. ٻاهريون زيب زينت – ڏيک ويک – ٺاهہ ٺوهہ. "مٿان چَکِي مَکِي، اندر ٻڙ ٽڙ ڏکي" ناجائز ڪمائي (رشوت وغيره).
- – **چَکِيو ڏَکِيو مَکِيو**: صفت. سينگاريل – ٺهيل ٺڪيل. هار سينگار ڪيل.

• **ڇڪتو (ٿ):** ذ. صفت. گيهہ ۾ ڪُنيل ڪُتي — چُوري.
• **ڇڪدا، ڇڱدا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **ڇڪڙڻ (ٿ):** مصدر. طعنو ڏيڻ.
• **ڇڳ ج ڇڳون (ل):** ٿ. وارن جي ڇڳ — چوٽي — ڳُت — ڇٽي. مٿي جي وارن جي ٿُبي (جا مُرشد، مُريد جي وارن مان نشاني لاءِ ڪيندو آهي). ڇٽا. وارن جو ڇڳو. سَٽ جو مُڃو. ٻَڌي. ڏرو — حصو.
— **ڇڳ وڌائڻ:** وارن جو مُڃو ڪپائڻ — مُريد ٿيڻ.
— **ڇڳيرُ:** ذ. صفت. ڇڳن وارو — ڇِتر. ڍگهن وارن وارو.
• **ڇڳ ج ڇڳ:** ذ چلو (مائي، جو قسم).
• **ڇڳو، ڇڳو (ل):** صفت. سٿي ۽ مٿيءَ مليل — سٿي ۾ جهيڙيل. (ذ) جيڙهہ — گپ.
• **ڇڳو (ڪ):** ذ. ڪرڙن جي ڪچي ٻونگر (جا گهوٽي جانورن جي ڦٽن تي ڪيئن مارڻ لاءِ رکندا آهن).
• **ڇڳودو ج ڇڳودا:** ذ. ڳپ ڇڪ. ڳيڙانو.
— **ڇڳوڙڻ:** مصدر. چوسڻ (ٻبو) — ڏائڻ — چوپڻ. ٻبي (ٿڻ) ۾ رهيل پويان ڳوها ڏائڻ.
— **ڇڳوڙ ج ڇڳوڙن:** ٿ. ڇڪ (وٺ سان ٻبي کي) — چوس.
— **ڇڳوڙائڻ:** مصدر. "ڇڳوڙڻ" مان متعدي بالواسطه ڏارائڻ — ٻبو پيارڻ — پويان ڳوها پيارڻ.
— **ڇڳوڙجڻ:** مصدر. "ڇڳوڙڻ" مان فعل مجهول. ٻبا ڏائجڻ. سخت سيڪت ملڻ.
— **ڇڳوڙجي وڃڻ:** ٿڻن مان کير ڏائجي وڃڻ. سڃو ٿيڻ. سخت سزا ملڻ — سڀ ڪجهہ ڦرجي وڃڻ.
— **ڇڳوڙ ڏيڻ:** ٻبو ڏائڻ — ٿورا ڳوها ڏائي وٺڻ.
• **ڇڳڻ (ل):** مصدر. ڇڪڻ (ڦٽڻ).
• **ڇڳهہ ج ڇڳهہ:** ذ. صفت. يارُ — سينڌو — ڇڳهوٽو. ڏنڊو ڏوٽو — ٿلهو متارو. نڪمو — ٽوٽي — عورت جو آشنا.
• **ڇڳهہ (ڪ):** صفت. سٽي ۾ جهپ — رڇيل — گيهہ ۾ ٻڌل.
• **ڇڳهہ ج ڇڳهہ:** ذ. گهپ — ڇپ (ٿاڻ ۾). جهيڪ. سوراخ. نشان (ڏڪ جو). ماتا جو داغ. ڪنڌ.
— **ڇڳهہ ڇڳهہ:** گهپ. سوراخ. منهن تي ماتا جا نشان. داغ داغ.
— **ڇڳهر:** ذ صفت. ڇڳهہ ڇڳهہ وارو — ڇڳهن وارو. داغدار. ماتا جي داغن وارو.
• **ڇڳهو ج ڇڳهو (ڪ):** ذ. ڪرڙ جي ٻونگر يا مور — ڳونج.
• **ڇڳهيو ج ڇڳهيا (ٿ):** ذ. صفت. ڏٿو مٿو — ٿلهو متارو — ڏنڊو مشتنڊو.

• **ڇڱهڻ:** مصدر. ڇنگهہ ڪرڻ — چيڙڻ — لڳڻ. ماتا جا ڇنگهہ ڇڱهہ ٿيڻ.
• **ڇڱهو ج ڇڱها:** ذ. صفت. ڏٿو مٿو — ٿلهو متارو — سٽر ڏتر. دونسو — جانئو.
• **ڇڱهوٽو ج ڇڱهوٽا:** ذ. صفت. ڇڱهہ. (ٿ) ڇڱهوٽي ج ڇڱهوٽيون.
• **ڇڱيلائي ج ڇڱيلائيون:** ٿ. (سن. چنگ) تندرستي — ڇاڦائي — سگهائي — هٽ سجائي.
• **ڇڱڙ (ٿ):** ذ. صفت. چڱو.
— **ڇڱڙو:** "چڱو" جو اسم تصغير. ٿورو چڱو — چڱيرو.
• **ڇڱڙو:** اسم خاص. تعلقي قمبر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
• **ڇڱ مڙسي ج ڇڱ مڙسيون:** ٿ. ڀلمانسي — ڇڱ مانهپي. چڱو سڀاءُ. فياضي — نيڪ نيتي.
• **ڇڱو:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
• **ڇڱو ج ڇڱا:** ذ. صفت. (سن. چنگ = عمدو. آواز) سنو — موچارو — عمدو — ڀلو — اوگهو — چوکو — نيڪ. نيڪ — سٺرو. خوش — تندرست — ڇاق. فائدو — نفعو. (ٿ) چڱي ج چڱيون. (ندا) ڀلا هائي!
— **ڇڱائي ج ڇڱايون:** ٿ. سنائي. ڀرڪائي. نيڪائي. نيڪي — ڇاقائي.
— **ڇڱو ڀلا:** ڳالهہ يا بحث کي ختم ڪرڻ وارو ٻول. چڱو في الحال ڳالهہ ختم ٿي ڪجي.
— **ڇڱو ڀلو ج ڇڱا ڀلا:** ذ. صفت. بلڪل خوش — تندرست — ڇاق. صحتمند — ٿلهو متارو. سچو سارو. سُکيو ستابو. شڪر ماڻهو.
— **ڇڱو چوکو ج ڇڱا چوکا:** ذ. صفت. سنو — عمدو (کاڌو يا طعام).
— **ڇڱو چوکو کائڻ:** سنو کاڌو کائڻ — سٺيو کاڌو کائڻ.
— **ڇڱو مٺو ج ڇڱا مٺا:** ذ. صفت. ڀلو برو — سٺو خراب. دوست دشمن — ڪرو ڪتو.
— **ڇڱي ج ڇڱيون:** ٿ. صفت. سٺي ڀلي. نيڪيءَ جو ڪم.
— **ڇڱيان:** ظرف. چڱي نموني سان — بهتر طريقي سان. چڱيءَ طرح.
— **ڇڱي ٻڌائڻ:** موزون جواب ڏيڻ. سڌي ٻڌائڻ — منهن تي سچ چئي ڏيڻ.
— **ڇڱيرو، ڇڱيڙو:** ذ. صفت. موچارو — سنو — چوکڙو.
— **ڇڱيءَ طرح:** ظرف. چڱي نموني — سني طريقي سان. گهڻي انداز ۾. ناهي ٺوڪي.
— **ڇڱي ڪرڻ:** سنو ڪم ڪرڻ. نيڪي ڪرڻ — ٿورو ڪرڻ.

- **چَلِ**: ٿ. لَهَر — ترنگ — موج — هڪجهڙائي — يڪسانيت.
- **چَلُ**: ذ. صفت. "چلڻ" مان امر. دستور — رواج. ڏسو "چلڻ".

— **چَلِ ڪرڻ**: هليو وڃڻ.

— **چَلِ ڪر**: بلاشڪ هليو وڃ!

- **چِلُ**: ٿ. گَپ — گارو. پاڻي، ان يا گاهه جي پَري — چِلي.

— **چِلُ پٽڻ**: ڏاچيءَ جي مُٺل ڦَرَ ڪي پٺي ڦَرَ تي پٽڻ ڏاچيءَ کي ميڙڻ.

- **چِلُ (ت)**: گاهه جو هڪ قسم.
- **چُلُ ج چُلون (ڪ)**: ٿ. هلڻ جو نمونو — چال. ڪُتي جو پَنڌ — لَـڙ.
- **چَلاڪو ج چَلاڪا**: ذ. (سن. چَلُ = چَلڻ) صفت. چالاڪ — لُچو — شُهدو — بدمعاش. بدگو — گاريل. بدڪار.
- **چَلامانُ (ل)**: ذ. (سن. چلايمانَ) هلت چلت — رسم رواج — هَلي چَلي — ڏيتي ليتي — ڪاپو.
- **چَلانْچِي ج چَلانْچِيون**: ٿ. [ترڪي] چليمچي.
- **چَلاڻُو**: ذ. چالاڻو — رحلت — روانگي — انتقال. ڏسو "چلڻ".
- **چَلاڻِڻُ**: مصدر. هلائڻ. گهمائڻ. جورڻ.

— **چَلاءُ**: ذ. (سن. چَلُ = چلڻ) چال. هلت — دستور — رواج — رَسمَ.

— **چَلائُو ج چَلائُو**: ذ. صفت. چالُو — رواجي. هلندڙ — چَلنُو. ڪم نِپائُو — عارضي ڪم لائق — ناپائيدار.

- **چَلِت**: ٿ. [(١) سن. چَلنَ (٢) سن. چَلِتُ] ريت — رسم — رهنوار — پر — هلي چلي. اٿي ويهڻي. ڍَنگُ — نمونو — عادت. لَڇڻ.
- **چِلْتَرِ (ل)**: ذ. دوهه — ٺَڳي.
- **چَلْتو ج چَلِتا**: ذ. [(١) سن. چَلُ يا چَلنَ (٢) سن. چَلِتُ] هٿ جو اشارو يا لوڏو. چڙهو — ريٻ. لَٻُ — لالچ. رواج — چالو — ڪاپو (ڪنهن شيءِ جو) راند ۾ بلورجو ڏڪ.

— **چَلتو پٽڻ**: ڦَسلائڻ — ڀرغلائڻ.

— **چَلتو پرزو**: ذ. صفت. وڏو چالاڪ — حريف. حرفتي. ڦڙُٽ.

— **چَلْتيبازِي**: ٿ. چالاڪي. بازيگري.

- **چَلْتُو**: ذ. (سن. چَلَت. چَلُ = چَلڻ) صفت. چَلائُو — چالُو — عارضي — رواجي — معمولي.
- **چِلْتو**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.
- **چَلَتُ ج چَلَتَ**: ذ. (سن. چَلُ = چلڻ) دولاب — فريب — ڏوڪو — حرفت بازي ٺَڳي — هٿ جي چالاڪي — سنسر — جک جهل.

— **چَلتَ ٻڌڻ**: اتفاق ٿيڻ — حساب ٿيڻ.

- **چَلْپَلِ**: ظرف. جهٽ پٽ — يڪدم. "دشمن دين جي وڙهڻ لاءِ چست چلپل چاليون" (عارف).

— **چَلْپَلِ جو چَتڪو**: ٿوري وقت جو ڏيکاءُ — طِلسمي کيل — شعبده بازي.

- **چَلَرُ (ل)**: ذ جججهو گاهه پاڻي.
- **چِلَـرُ، چَلَرُ**: ٿ. (سن. چِلَڪَ + "ر" پڇاڙي) ڏهڻ واري جاءِ — چِڪڻ — گَپ. راڙو. ڏُهڻ.
- **چَلرو ج چَلَرا (ڪ)**: ذ. هُل — گوڙ — گُمسان — چرپر.
- **چِلِڙُ**: ذ. صفت. ريزو. ڪَنيو — ڇڙيو. خسيس.

— **چِلِڙُ واپار**: ذ. سنهو واپار — معمولي ڏيتي ليتي.

- **چِلڙو ج چِلڙا**: ذ. چِلو — ڪٺڪ جو گيهه ۾ تريل اڦراٽو.
- **چَلْغُوزو ج چَلْغُوزا**: ذ. (ف. چَلغوزه) سُڪل ميوي جو هڪ قسم — نيزو.
- **چِلْڪَ**: ٿ. تَجَلي — روشني — چِمڪو — ڀيِڪو. زريءَ جو چُورو — زيڪ. ڏسو "چلڪڻ".
- **چِلْڪاٽُ**: ذ. چِلڪو — چِمڪو — تَجَلو. ڏسو "چِلڪڻ".
- **چِلِڪارڻُ (ڪ)**: مصدر. وڃ وانگر تکو وڃڻ. تيز وڃڻ. ڏسو "چِلڪڻ".
- **چَلِڳَتِ**: ٿ. ريت — رسم — پر — هَلي چَلي — چَلت — چِلڳت. جهاز ۾ مال جي پَرائي.
- **چِلِڪَڻُ**: مصدر. (سن. چِلَميلڪا) چمڪاٽ ڪرڻ — چلڪاٽ ڪرڻ — چمڪڻ — ڇَرڪڻ — تجلا ڪرڻ.

— **چِلِڪَ ج چِلِڪون**: ٿ. تجلي — روشني — چِمڪو.

— **چِلِڪائِڻُ**: مصدر. "چِلڪڻ" مان متعدي بلاوسطه — روشن ڪرڻ — چمڪائڻ.

— **چِلْڪَيُو**: ذ. صفت. چمڪ ڪندڙ — چلڪندڙ — جرڪندو — چمڪندو — چمڪندڙ — روشن.

— **چِلْڪو ج چِلڪا**: ذ. چِمْڪو — چِمْڪاٽ — تَجَلو.

- **چَلِڳَتِ**: ٿ. [(١) سن. چَلُ يا چَلنَ (٢) سن. چَلِتُ] تماڪ ڇڪڻ لاءِ دُگهي نڙ وارو وڏو حُقو.
- **چِلْمائِي**: ذ. صفت. چِلم وارو. چِلمون وڪڻندڙ. چِلم ڇڪيندڙ.
- **چِلْمَ تازي ڪرڻ**: چِلم ۾ نئون پاڻي وجهڻ ءِ ٺاهڻ.
- **چِلِمائِڻُ (ت)**: مصدر. ٺوائڻ. خراب ڪرڻ.
- **چِلِمْچِي ج چِلِمْچِيون**: ٿ. (ت. ٿانوءَ جي ٿانءَ جو هڪ قسم (هٿن ڌوئڻ لاءِ).
- **چِلْمَـرْدُ، چـِلَمَرْدُو ج چِلْمَـرْدا، چِلْمَرْدا**: ذ. (ف. چِلُ مَرْدان) ڦني ۾ ويهڪ واري جاءِ تي لڳل چمڙو.

• **چَلَمَلِيدو:** ذ. سٺيو ڪاڏو – مَليدو، ترِيل – پڪَل – بوڙ پَلاءُ. ڏسو "مَليدو".

• **چَلَنُ:** چانديءَ جو سڪو پئاڻن جو. جو ميرن جي حڪومت ۾ مروج هو.

• **چَلَڻُ:** مصدر. [(۱) سن. چَلُ يا چَلَنُ. (۲) سن. چلتُ] هلڻ – روانو ٿيڻ – رَمڻ، جُرڻ، چالو ٿيڻ. گهمڻ. مَرڻ – رحلت ڪرڻ – وفات ڪرڻ. (ذ) هلت چلت – وهنوار.

– **چَلَن ڇڪڻ:** ضعيف ٿي وڃڻ. چُرڻ کان بس ٿيڻ.

• **چَلَٽ:** ٿ. سينگار جو هڪ اصطلاح – زمين تي جُرندڙ جنس جا جملي جانور. "مهندا محبوبن جي آهي، چلٽ اٿين چڪار" (ڪبير شاهه).

• **چِلو ج چِلا:** ذ. (ف. چِهَل يا چِل = چاليهه) ڪمان جي زهه. وَتَر (ع). عبادت يا وظيفي جو مقرر ڪيل مدو (جو اڪثر چاليهه ڏينهن ٿئي). مانيءَ جو هڪ قسم – پَتڙي اٽي مان گيهه ۾ تَريل ماني.

– **چِلو پچائڻ، ڪڍڻ:** چاليهه ڏينهن هڪ هنڌ ويهي عبادت ڪرڻ ۽ وظيفو پڙهڻ. تڪليف ڪاڻڻ.

– **چلي ۾ هجڻ:** پرهيز ۾ هجڻ. ڪنهن خاص حالت ۾ (هڪ هنڌ ويهي) رهڻ.

• **چَلُوسي (ت):** ذ. صفت. بالڪل ڏبرو ماڻهو. چِٽو ڪندڙ. چاپلُوس.

• **چِلولو ج چِلولا:** ذ. صفت. (سن. چِپلُ = چَلڻ) لاڏلو – اَلبيلو – چَنچل – ڏاڍلو – ڪيچلو – چچلو – جُرڙيو – مستانو – هلڪي دل وارو – ننڍڙي گـجيءَ وارو – ٽرڙو – بي وفا – ڦرڻو گهرڻو – گهٽ حوصلي وارو.

– **چِلولائي ج چِلولائيون:** ٿ. اَلبيلائي – لاڏ لائي – چنچلائي – جُريائي – هلڪڙائي.

• **چَلهُ ج چَلهُ:** ذ. صفت. گهڻ کائو – پيٽُ – پيٽي – سُسُت – ڏرو – ڪاهل – وڏو واهه – ڪَڏ (ٿ) – ڪيٽر جو ٿڻ ۾ پَوڻ.

• **چِلَهه:** ٿ. گَپ – چڪ – ڏٻڻ _ گپڙاتو. ڏسو "چلڙ".

• **چُلهه ج چُلهيُون:** ٿ. (سن. چُل: چُلي) باهه ٻارڻ جو هنڌ – چلهو – رڌڻ جي جاءِ.

– **چُلهه تي مُتڻ (ڪ):** بي حيائيءَ جو ڪم ڪرڻ. نمڪ حرامائي ڪرڻ.

– **چُلهه ٿيڻ:** دوڏو ڦسي اڪ ۾ اندر ويهي وڃڻ.

– **چُلهه مُتڻو:** ذ. صفت. بد عادتو – اُٺاسو – بي غيرت – نمڪ حرام – ڪمينو.

• **چَلهه وَتو ج چَلهه وَتا:** ذ. (سن. چِلَ + بتا). مارنگ.

• **چلهتو:** ذ. ريشمي ڪوٽ.

• **چَلهَر ج چَلهَرون:** ٿ. چِٺن ڪوڏين سان رهڻ جي هڪ راند. چَٺر راند. چَلهر راند ۾ چٺن ڪوڏين جو داءُ.

• **چَلهُرُ (ت):** ذ. صفت. نڪمو ماڻهو. ٿلهو. مضبوط.

– **چَلهري:** ٿ. نڪمن ماڻهن جي ٽولي.

• **چِلهڻ (ت ڪ):** ٿ. چڪ – گَپ.

• **چِلهڻُ:** مصدر. چِٽڻ – چِپڻ – چِٽاڙڻ. گهوٽڻ – زگڙڻ – مهٽڻ – ڪَنجڻ – ٿمي پوڻ – مارڻ – سٽڻ.

– **چِلهُ:** ٿ. مصدر. "چِلهڻ" مان اسم. چِٽ – چِپ – مهٽو – سٽ – ڪُٽ.

– **چِلهائڻ:** مصدر. "چِلهڻ" مان متعدي بالواسطه. چِٽائڻ – چِپائڻ – مارائڻ – سٽائڻ.

– **چِلهجڻ:** مصدر. "چِلهڻ" مان فعل مجهول.

– **چِٽجڻ،** چِپجڻ. ڪُٽجڻ.

– **چِلهجي پوڻ:** چِٽجي پوڻ. چپاڙجي وڃڻ. زهڙجي پوڻ.

• **چَلهو ج چَلها:** ذ. ڪَڏ – کڏو، وڻ کي پاڻي ڏيڻ لاءِ ان جي چوڌاري کَڏ. ڍورن جي پاڻي پيڻ لاءِ کَڏ. گاري لاءِ ناهيل کَڏ. پاڻيءَ جو ڍبو. ڪنهن به بکيءَ جو بچو (خصوصاً ٽيتر ۽ ڪڪڙ وغيره جو) چوزو (صفت) گهڻو کائيندڙ. پيٽي – پيٽيرُ – ٿلهو – سُسُت.

• **چِلهو ج چِلها (ت):** ذ. گَپ – گپڙاتو. (صفت) سُسُت. وائڙو. (ٿ) چلهي ج چلهيُون.

• **چُلهو ج چُلها:** ذ. باهه ٻارڻ جي جاءِ _ ڪورو. رڌ پچاءَ جي جاءِ. پائخاني ڪرڻ جي جاءِ. ڏسو "چلهه".

– **چُلها جوٽ چاڙهڻ:** گهڻو رڌ پچاءُ ڪرڻ.

• **چِلهي ج چِلهيُون (ت):** ٿ. چلي.

• **چِلي ج چِليُون:** ٿ. وهٽ تي بار ڪٽڻ لاءِ ڪٿي يا ڪپڙي جي ناهيل خُرزين. ڪانئين جو گـڏو – پري.

• **چِليا:** اسم خاص. تعلقي ٿٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چَليپا:** ٿ. [ف] "صَليب" جي بگڙيل صورت. منڌ پٽڙي جو (+) جو نشان. [صفت] ڏنگو.

• **چَليمچي:** ٿ. (ت) چلمچي.

• **چَمُ ج چَمَ:** ذ. (پرا. چَمَ. سن. چَرمَنْ: چَرمَ (ف. چَرم] کَل – چمڙي – پوست. چمڙو – چوڙو. (صفت). سخت – ڏاڍو. چيڙهو.

– **چَمَ جُونُ:** ٿ. جُونءِ جو هڪ قسم (جا چمڙيءَ ۾ ويهي وڃي).

– **چَمُ چاڙهڻ:** لڪڻ يا ڪنهن شيءِ تي چمڙي جو پوش چاڙهڻ.

– **چَمُ چِچڙُ:** ذ. جيت جو هڪ قسم (جو جانورن جي کَل ۾ چنبڙي پوي ۽ رت پيئي) – چچڙ. (صفت) ڪنجوس. گِڪ – نَه ڇڏ (جيڪو چنبڙي پوي ۽ پڇر نه ڇڏي).

– **چَمُ چيرُ چڪ:** ذ. موچي. گهٽ ذات.

– **چَمُ لاهڻ:** چمڙي يا چوڙو لاهڻ. سخت سزا ڏيڻ – تمام وڏي قيمت

وصول ڪرڻ.

• **ڇماٽ ج ڇماٽُون:** ٿ. (ف. طمانچ – سن. ڇپيٽ) ڳل تي هٿ جو ڌڪ – لپاٽ – ٺڪ – ٺُٺُو – چماٽ. صدمو – مصيبت – نوڪر.

– **ڇماٽ کائڻ:** مار کائڻ. قرضي اچڻ. نقصان کائڻ – سودي ۾ ڌڪ کائڻ.

– **ڇماٽ لڳڻ:** ڌڪ لڳڻ – چوٽ لڳڻ. صدمو رسڻ – نقصان پهچڻ – اوچتو عشق ۾ مبتلا ٿي وڃڻ.

• **ڇماٽو ج ڇماٽا (ل):** ذ. ٽماٽو. هڪ پاڇيءَ جو قسم.

• **ڇُما چاٽي:** ٿ. ڇُمر چٽ – بوسہ و ڪنار – ڇُمي پاڪر.

• **ڇمار:** اسم خاص. هندن جي هڪ گهٽ ذات جو نالو.

• **ڇمار ج ڇمار:** ذ. (پرا. ڇمار. سن. چرمڪار) چمڙي (لاهڻ، رڱڻ وغيره) جو ڪم ڪندڙ – ڪلال. سرچي.

• **ڇمائي:** اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڇمٽي ڇمٽو ج ڇمٽا:** ذ. (سن. چمٽ. سن. چپيٽ. چ = چونڊڻ جو ڪم ڪرڻ) ٽانڊي ڪڻڻ لاءِ هڪ لوهي اوزار – دست پناهه.

• **ڇمپا:** ذ. (پرا. چمپئو. چمپيو. سن. چمپڪ) گل جو هڪ قسم (هن ۾ پنج پنکڙيون ٿين ٿيون ۽ هلڪي ڦڪي رنگ جو ٿئي، خوشبوءِ تمام گهڻو وقت رهي. هن جا پنج قسم ٿين: پون چمپا، ناگ چمپا، سلطان چمپا، هار چمپا ۽ خيرسون چمپا).

– **ڇمپا ڪلي:** ٿ. زيور جو هڪ قسم (جنهن کي چمپا گل جيان پنکڙيون ٿين).

• **ڇمپل ج ڇمپل:** ذ. (هہ. چپل. سن. چرپ + لا) جتيءَ جو هڪ قسم. بنا ڪڙين تري. ۽ چمڙي جون سالم پٽيون ٿين).

• **ڇمر ڇمر:** ٿ. (ف. مچ مچ تقليبي صورت) ڇُمي وٺڻ جو آواز. لاڳيتو ڇُما چاٽي – بوسہ و ڪنار. ڏسو "ڇمي".

• **ڇمچو ج ڇمچا:** ذ. (فہ. چمچہ. سن. چمس) ڌاتوءَ مان ٺهيل ڏوئيءَ جهڙو هڪ ٿانءُ – قاشق. ننڍڙي ڪيو ي (جنهن سان کائجي).

• **ڇمچوس ج ڇمچوس:** ذ. صفت. ڌاڙو ڪنجوس – سخت بخيل – وڏي ٻها وصول ڪرڻ وارو.

• **ڇمر ج ڇمرون:** ٿ. (بلوچي) اٺ جي نڪ ۾ وڌل ڌاڳي جو ڪڙو (جنهن ۾ مهار ٻڌجي). اٺ جي ناڪيلي. ڪاوڙ. ناز (ٿ).

• **ڇمرڪي ج ڇمرڪيون (ٿ):** ٿ. (سن. چرم + ڙ + ڪ) اُٺ ۾ چمڙي جو ٽڪر جنهن ۾ نڪ وجهبي آهي – ڇموٽي.

• **ڇمڙو:** اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڇمڙو ج ڇمڙا:** ذ. (پرا. چمڙئو. سن. چرم + ڙ – ڪ) ڪَل – چم – چمڙي. چوڙو. آڌوڙ. [ف. شپرچم] پکيءَ جو هڪ قسم.

– **ڇمڙاپوش:** ذ. صفت. بدليل پوشاڪ وارو. ويس بدلائي مخفي طرح جاچ ڪندڙ.

– **ڇمڙاپوش ڪرڻ:** ويس بدلائڻ (جيئن ڪير سڃاڻي نہ وٺي).

– **ڇمڙي ج ڇمڙيون:** ٿ. چم. چمڙو – کل.

– **ڇمڙي لاهڻ:** کل لاهڻ – چوڙو لاهڻ سخت سزا ڏيڻ – وڏي ٻها وصول ڪرڻ.

• **ڇمڪ (ٿ):** ٿ. عيب – وڏ – نقص – گهٽتائي.

• **ڇمڪ، ڇمڪ:** ذ. (سن. چمڪ) چقمق (پٿر).

– **ڇمڪ پهڻ:** ذ. چقمق پٿر.

• **ڇمڪاٽ ج ڇمڪاٽ:** چلڪاٽ – چمڪو – جرڪو – تجلو – جهلڪو (روشني جو).

• **ڇمڪار، ڇمڪارو:** ذ. چمڪاٽ.

• **ڇمڪلي ج ڇمڪليون:** ٿ. ڳهہ جو هڪ قسم.

• **ڇمڪڻ، ڇمڪڻ:** مصدر. (پرا. چمڪو. سن. چمت + ڪريتي) چمڪا ڪرڻ – روشني ڪرڻ – تجلا ڏيڻ – چلڪڻ – جرڪڻ – جهرڪڻ – رونق وٺڻ (محفل). مشهور ٿيڻ (نالو). ترقي ڪرڻ – بلند ٿيڻ (مرتبو).

– **ڇمڪ:** ٿ. چمڪاٽ – تجلو – روشني – جرڪ – ڌما.

– **ڇمڪائڻ:** مصدر. "چمڪڻ" مان متعدي بالواسطه. چلڪائڻ. روشن ڪرڻ. ڪنهن ڌاتوءَ کي گسائي اُجرو ڪرڻ. مشهور ڪرڻ (نالو).

– **ڇمڪلو ج ڇمڪلا:** چمڪندڙ – چلڪڻو – جرڪڻو.

– **ڇمڪو ج ڇمڪا:** ذ. چلڪو – جرڪو – چمڪاٽ.

– **ڇمڪڻو:** چمڪي.

• **ڇمڪي ج ڇمڪيون:** ٿ. چمر جي وڏي – چمڪي. ڏسو "چم".

– **ڇمڪيون ناهڻ:** لڪڙ تي چمڙو چاڙهي پچاڙيءَ ۾ چم جون ٽنڊون چڙهڻ.

• **ڇمن:** اسم خاص. تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڇمن ج ڇمن:** ذ. [ف. چمن] گلن جو بارو – باغيچو – باغ – بوستان – سرسبز جاءِ.

– **ڇمن آرا:** ذ. صفت. چمن سينگاريندڙ – باغبان – مالهي.

– **ڇمن آرائي:** ٿ. باغباني.

• **ڇمنڊ ج ڇمنڊ:** ذ. اهو گول نوڙ جو چيلهہ ۾ وجهي باغائي کجين تي چڙهندا آهن.

– **ڇمنڊ وجهڻ:** کجيءَ تي چڙهڻ لاءِ چمند ٻڌڻ.

• **ڇمنو ج ڇمنا:** ذ. صفت. ننڍڙو – چوٽو – سهڻو – خوبصورت.

نَدڙي نڪ وارو – بِينو – مِنو.

- **چمني ج چمنيون:** ث. [انگ. Chimney] دُونهين جي نيڪال لاءِ سِرَن جو بُخار يا لوهہ جو نمبو. بُخارو. بتيءَ جو قسم لالٽين جو ڪائو.
- **چُمڻ (چُمَڻُ):** مصدر. (پرا. چُنبَڻُ سن. چُنبَڻُ) محبت وچان چپ چپن سان يا ڳلن سان ملائڻ. چُمي ڏيڻ. مِٺي ڏيڻ. بوسو ڏيڻ. پيار ڪرڻ. ادب ۽ تعظيم جو اظهار ڪرڻ (هٿ چمڻ – پير چمڻ).
- **چموٽ:** ث. چهنڊڙي – ڪاوڙ – مَنيان "سچ چوان، صوبدار، تو ڪي چڙهي ڪين چموٽ" (علي).
- **چموٽو ج چموٽا:** ذ. چُهنڊڙي.
- **چموٽي ج چموٽيون:** ث. (سن. چَرمَ + پَٽڪا) ايٽ ۾ ڪم ايندڙ (چم جو ٽڪر جنهن ۾ نڪ پوندي آهي). چُهنڊڙي.
- **چمون (ل):** ث. ڏاچيءَ کي ڳيبرڻ ۾ ٿيندڙ هڪ بيماري جنهن ڪان ڏکي نہ ٿئي).
- **چمهري:** ث. [چو + مُهري] شطرنج راند ۾ اها حالت (جنهن ۾ ٻنهي طرفن ڪان بادشاهن سان گڏ فقط هڪ هڪ پيادو بچي. ان وقت راند ختم سمجهي ويندي آهي).
- **چمي ج چميون:** ث. پيار يا عزت وچان چپن يا ڳلن سان چپ ملائڻ جي حالت. مِٺي – پيار – بوسو – هَبِي (ت).
– **چُمي ڏيڻ:** راند ۾ ڪنهن مقرر شيءِ يا جاءِ تي پهچي ان تي هٿ رکڻ يا وات لائڻ.
- **چميڙ ج چميڙ (ت):** ذ. چمڙو. ڏسو "چم".
- **چميگوئي:** ث. چوبچو – ڳالهہ ٻولهہ. راءِ زني. گفتگو. گهڻن ماڻهن جو چا منجهان چا چوڻ.
- **چُنُ ج چُن:** ذ. (سن. چُورڻُ) گَچُ – چونو – سيڙهي.
– **چُن پٿر:** ذ. چن ٺاهڻ لاءِ ڪم ايندڙ جبل جو ڪچو پٿر.
- **چَنُ:** ذ. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **چنا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. ٺَل. سيوهڻ ۾ جوهي تعلقن ۾ ڏيهن جو نالو.
- **چنار:** اسم خاص. تعلقي اباوڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **چنارُ ج چنار:** ذ. (ف. چنار) وڻ ۽ ڳل جو هڪ قسم.
- **چُنالو:** ذ. (سن. چورڻُ = چُورو) چُني جو. جانورن جي چاٽيل ڪپڙي جو.
- **چنالي:** اسم خاص. تعلقي اباوڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **چنبرُ ج چنبر:** ذ. [ف] گهيرو – حلقو – (آسمان جو) ڏور (هي لفظ اڪثر چرخ سان گڏ استعمال ٿئي "چرخ چنبري").
- **چنبرُ ج چنبر:** ذ. صفت. وريل چنبن وارو – تِکَن چنبن وارو. چنبن سان ڪسي وٺندڙ.
- **چنبڙ:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهہ ۽ شهر جو نالو.
- **چنبڙ ٻوٽي:** اسم خاص. ٻوٽي جو هڪ قسم – پرت.
- **چنبڙ ڪالي:** ث. پسارڪي وکر جو هڪ قسم.
- **چنبڙڻ:** مصدر. [پرا. چپڪڻُ يا چپڪيڻُ. سن چَپُ] چهٽي پوڻ – چيڙي پوڻ – ڳل پوڻ – لڳي پوڻ – پويان لڳڻ – ڳچيءَ پوڻ – ڪنهن ڪم لاءِ پٺيان پوڻ.
– **چنبڙو:** ذ. صفت. چنبڙندڙ. ڳچي پوندڙ. پويان پوندڙ. لِيلائيندڙ – پٺڊ – جِجا. ڏسو "چنبڙڻ"
– **چنبڙو ٿي لڳڻ:** نہ ڇڏ تي لڳڻ. پٺڊ تي لڳڻ. جبج تي لڳڻ.
– **چنبڙو وٺو:** ذ. صفت. چنبڙ. ڳچي پوندڙ. لالچي – ٺگ.
– **چنبڙي پوڻ:** چهٽي پوڻ. ڏاڍو ستائڻ. ڳچي پوڻ. جند نہ ڇڏڻ.
- **چنبلُ ج چنبل:** ذ. (ف. چنبل) ڳهہ جو هڪ قسم – جهُمڪي.
- **چنبلي ج چنبليون:** ث. اها ڪاٺ جي تختي جنهن تي سرِنڊ سِرُن ٺاهڻ لاءِ مٽي ڪٽندا آهن.
- **چنبڻ:** اسم خاص. ذات جو هڪ قسم.
- **چنبو ج چنبا:** ذ. (ف. پنجہ) هٿ – ڪليل هٿ – پنجو. پنجئي آڱريون. چنگل – هٿ سان هنيل ڌڪ – ڪنهن بہ جانور يا پکيءَ جو پير. هٿ ۾ ايندڙ شيءِ جو انداز. ڳهہ جو هڪ قسم. زنجير يا پٽيءَ سان پنجن آڱرين جون ڳنڍيل منڊيون. پرت جو هڪ قسم. گهوڙي جو هڪ قسم (جنهن جا چارئي ڪر اڇا هجن ۽ جسم جو رنگ ڳاڙهو هجي).
– **چنبو چٽو ڏيڻ (ت):** ڪجهہ نہ ڪجهہ ڏيڻ – ٿورو گهڻو ڏيڻ.
– **چنبو جهلڻ. ڏيڻ:** زورآزمائي لاءِ هڪٻئي جي هٿ جون آڱريون جهلڻ.
– **چنبو هڻڻ:** ڌڪ هڻڻ (هٿ سان) هٿ جو نشان ٺاهڻ.
- **چنبورُ ج چنبور:** ذ. چنبو – ٻڪ – لپ – مُٺ. ڪنهن بہ شيءِ جو ٿورو انداز. ڏسو "چنبو".
- **چنبي ج چنبيون:** ث. ڏاوڻ. نيٽ. چوپائي مال کي ڀڄڻ ڪان روڪڻ لاءِ ٽنگ ۽ سڱن ۾ ٻڌل رسو. ڪارائي (هٿ جي). بيلهاڙي يا ٻانهن جهلڻ واري راند ۾ ڪارائي پڪڙڻ جي حالت. طاقت آزمائڻ لاءِ چنبو چنبي ۾ ڏيڻ – ويڻي. مُهاڻن جي اصطلاح ۾ ننڍي پاٽيءَ ۾ مڇي مارڻ لاءِ جاريءَ سان هڪ اوزار.
– **چنبي هڻڻ:** ٻانهن ۾ چنبو وجهي مضبوط جهلڻ. مال کي ڀڄڻ کان روڪڻ لاءِ ڪنڌ ۽ سڱن ۾ رسو وجهي ٻڌڻ. مضبوط جهلڻ – سَڪَ ڪرڻ.

• **جَنبيرُ ج جَنبيرَ (ڪ):** ذ. صفت. وڏا ٽپ ڏيندڙ ڪتو – جَنبور.

• **جَنبيلُ ج جَنبيليُون:** ٿ. ڪنوهه جي تري مان مٿي ٻاهر ڪڍڻ جي ٺوڪري – بيل.

• **جَنبيلي ج جَنبيليُون:** ٿ. (سن. چمپَ + ڪيل) هڪ خوشبودار ٻوٽي ۽ گُل جو قسم. ياسمين – گولي. "جنبيلي چاڻيان، جي مون نيو پاڻسين" (شاهه). پکي ڄتي.

• **چِنتا ج چِنتائُون:** ٿ. (پرا. چِنتا. سن. چِنتا. چِتْ = ياد ڪرڻ) فڪر – ڳڻتي – خيال – اُميد – دلي مُراد – اونو – الڪو – اُڌڪو.

– **چِنتا ڪرڻ:** فڪر ڪرڻ – خيال ڪرڻ – ڳڻتي ڪرڻ.

– **چِنتا مارڻ (ت):** اُميد پوري ڪرڻ – دلي مراد پوري ڪرڻ.

– **چِنتا وانُ:** ٿ. صفت. فڪر ڪندڙ – خيال ڪندڙ – ڳڻتي خور – مُنتظر.

• **جَنجَ (لس):** ٿ. چوٽي (جبل جي).

• **جُنجَ ج جُنجُون:** ٿ. (ف. ڪُنج. سن. ڪُنجَ) وڻن جو جهڳٽو. جهنگ – ٻيلو. غار – چُر (جنهن ۾ جهنگلي جانور رهن) "چيتا چور جُنجُن ۾ ٻَرَ ۾ ٻلائون" (شاهه). جهنڊ (پکيءَ جي). ٺورڙي ڏري (ٿ). چوٽي (جبل جي).

– **جُنجَ رکڻ:** جهنب اٽڪائڻ – تعلق ڳنڍڻ – وڏيڪ ٻار رکڻ. ٿورو رکڻ. احسان ڌرڻ – ميار رکڻ. ڪاوڙ سان ميار ڏيڻ.

• **جَنجڪائڻ (ڪ):** مصدر. چورڻ – ٿچائڻ.

• **چَنجَوَ (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **چنجو:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **جَنجوٽي:** اسم خاص. هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

• **جَنجُورُ ج جَنجُورَ:** ذ. ٽيڪڙ – هڪ لوهو اوزار، جنهن سان وڻ ۽ ٻوٽا پاڙان پٽجن. "عشق آهي تہ جَنجور – علم عقل جي پاڙ پٽي ٿو".

• **جَنجُوسُ ج جَنجُوسَ:** ذ. صفت. ڪنجوس – مکي چُوس – چمچُوس – بخيل – مُٺ ٻيڙ.

• **جُنجي (ڪ):** ٿ. چنج.

• **چنجهو ج چنجها:** ذ. صفت. (سن. جڪ + انڌ – ڪ) تمام ننڍڙين ۽ بد زيب اکين وارو – پنيٽيون ڪنڌُ. گهٽ نظر وارو – جهانو رو – چنچو (چنچو. (ت) چنجهي ج چنجهيون.

– **چنجهائي ج چنجهائيُون:** ٿ. ننهه اکيائي. جهانو رائي – ڪوتاهه نظري. چنجائي (چنچائي).

• **چَنچَلُ ج چَنچَلَ:** ذ. صفت. (سن. چنچل هڪ هنڌ ٽڪي نہ سگهندڙ – اڏير ڦرندڙ گهرندڙ. بہ چنو. اُن تُن وارو. بي وفا – بي اعتبار. شڪي. حرڪتي – اٽڪڙو. البيلو – لاڏ لو – ڏاڏلو. بي قرار. خوش طبع. ٽچتو. ٽيٽو. هٺي.

– **چَنچَلتا:** ٿ. بيقراري. ڦرٿو گهرٿو سڀاءُ. خوشطبعي. البيلائي.

• **چَند:** صفت. [ف] ڪجهه – ٿورا – ڪيترا – ڪي.

– **چَند بار:** ذ. [ف] ڪيئي دفعا. ڪجهه ڀيرا – ڪيترا دفعا.

– **چَندي:** [ف] ظرف. گهٽو – ايترو.

• **چِنڊَ (ڪ):** ٿ. مڇيءَ جو هڪ قسم (پٺيءَ تي گهوڙي وانگر ٻُشڪون. ٻچ جي چوٽي سنهي. ڏند تکا ۽ ڊيگهہ هڪ کان پنج فوٽ).

• **چِنڊُ:** صفت. (ف. چيدن = چوندڻ) چونڊيل – ٻرک – ڏٺيل. خالص – نج – اصل. سچو. ٺٺيائتو – خاندان – اشراف.

– **چِنڊُ هئڻ:** نجيبُ الطرفين هئڻ – تاجي ڀيتي پٽ هئڻ. اعليٰ حسب نسب وارو هئڻ – ڏاڏاڻا ۽ ناناڻا. ٻنهي طرف وڏي خاندان جا هئڻ.

• **چِنڊا ج چِنڊائُون:** ٿ. چِنتا – ڳڻتي. "ڪَهرَ ٿا گهوٽ وجن. چندا لٿي چارئين" (شاهه ڪريم). الڪو – اُڌڪو. ڏسو "چنتا".

• **چَنڊُرُ:** ذ. (سن. چَنڊَرَ) چنڊ.

– **چَنڊرا زئي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (بگٽي پاڙو).

• **چَنڊرسُ:** ذ. (ف. سند روس) پسارڪي وکر جو هڪ قسم (ڪونر جهڙو چنبڙندڙ. رنگ هيڊو ڪهربا جهڙو ٿئي) – پکل هڏي کي ڳنڍڻ جي صلاحيت.

• **چَنڊَنُ ج چَنڊَنَ:** ذ. (پرا. چندڻ. سن. چندن) [ف. صندل] وڻ جو هڪ قسم (هن جي ڪاٺي خوشبودار ٿئي، اُن ڪري مقدس مقامات تي ڌوپ لوبان بدران چندن جي ڪاٺي ٻارين تہ خوشبوءِ ٿئي). صندل سرڪند. اهو گهڙو، جنهن جو رنگ ڳاڙهو يا سونهري هجي. مٿس ٿورا چٽ بہ هجن (ت).

– **چَنڊَنُ چُورو:** ذ. چَنڊَن ڪاٺيءَ جو ٻورو (دوا طور ڪم اچي).

• **چَنڊَنُ هارُ:** ذ. هار جو قسم (چند جهڙين گول ٻٽلين سان ٻوتَلُ هار) – چَنڊن هانس.

– **چَنڊَنُ هارُ چولو (ٿ):** ذ. مُتيس سان ڀرت ڀريل ڳچيءَ وارو چولو.

• **چَنڊَن چُوڙِيُ:** اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم.

• **چَنڊني ج چَنڊنِيُون (ت):** ٿ. پانچو – پانچي جي ڪنارَ.

– **چَنڊني ڪٽو:** ذ. صفت. پنچن ڪٽو. ڪنل – سُجو – ڦاٽل ڪپڙن وارو.

• **چَنڊني جاگير:** اسم خاص. تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چَنڊو، چِنڊو ج چِنڊا:** ذ. (ف. چَنده = حصو حصو – ڀاڱو – بخرو. ڦاند – اوڳڙ – ڦوڙي – بجار – چيڙو (سن. چندرَ + ڪهُ) ٽوپيءَ جو وچ وارو گول ٽڪرو. ٽوپيءَ جي ڪنار. واڌن ۽ وان جي وچ ۾ واٽيل حصو.

• **ڄنڊوري:** ث. سنڌ جي گهوڙين جو هڪ مشهور نسل.

• **ڄنڊول، چنڊولُ (لس):** ذ. صفت. چنڊ جهڙو. سُهڻو – حسين – چونڊيل. "ٻيلي هوت ٻروچ سين، چڙهن سڀ ڄنڊولَ" (ڪارو ڪاڇيلو).

• **ڄنڊي، چنڊي:** ث. واڍن ۽ واڻ جي وچ ۾ ٻيل واڻَ جو مُڇو.

• **چنڊي، چنڊي:** ث. ڳهه جو هڪ قسم (جو جواهرات مان ٺهيل هوندو آهي ۽ زالون پيشاني تي پائينديون آهن). ڏاٿي – ڏاوٿي.

• **ڄنڊ (چنڊَ):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. حيدرآباد شهر ۾ "ڄنڊَرن جو ڳوٺ". ٻرت جو هڪ قسم.

• **ڄنڊ ج ڄنڊ:** ذ. (سن. ڄنڊَ) قمر – ماهتاب – ڄنڊرُ – ڄنڊرُ مانُ.

– **ڄنڊران ڄنڊُ:** هر مهيني جي پهرين تاريخ. مهيني سر – مهيني مهيني – ماهواري.

-- **ڄنڊرائو:** ذ. صفت. چنڊ وارو – قمري.

– **ڄنڊُ ٻيهڻُ:** مهيني جي پهرين تاريخ ٿيڻ. مهينو پورو ٿيڻ.

– **ڄنڊ جو ٽڪرو:** ذ. صفت. ماه پاره. نهايت خوبصورت.

– **ڄنڊ جو ٻڙُ:** ذ. چنڊ جو هالو – دائرو.

– **چنڊ جو ڏيهُن:** ذ. قمري مهيني جي پهرين تاريخ.

– **ڄنڊ جهلجڻ:** چنڊ گرهڻُ ٿيڻ.

– **ڄنڊ رات:** ث. قمري مهيني جي پهرين رات.

– **چنڊ گرهڻُ:** ذ. چنڊ جو ونجي ڪاري ٿيڻ جي حالت – خُسُوفُ.

– **چنڊ ونجڻ:** چنڊ گرهڻ ٿيڻ.

– **چنڊ وڻو:** ذ. صفت. نئين چنڊ جو.

• **ڄنڊارُ ج ڄنڊارَ:** ذ. صفت. چنڊالُ – ڄنڊو – نڀاڳو – منحوس. ڏسو "چنڊو".

• **ڄنڊالُ ج ڄنڊالَ:** ذ. صفت. (سن. ڄنڊال) جنهن جو پيءُ شُودَرُ ۽ ماءُ برهمڻِ هجي. گهٽ ذات وارو. نيچُ. ڪميڻو. مُڙدا سازيندڙ. مسائي. ڄنڊو – نڀاڳو – منحوس – بخيل – شُوم.

– **ڄنڊالن جي ڄونڪڙي (ڄوڪڙي):** ث. شرير ۽ فسادي ماڻهن جي جماعت. بدڪار ماڻهن جي جماعت. بدمعاشن جو ٽولو.

• **چنڊڻُ:** مصدر. (سن. چَين) ڄوندڻ. لڙي ڪرڻ (ڪ).

• **ڄنڊو ج ڄنڊا:** ذ. صفت. (سن. چنڊَ = ڦهري. ڄڊ = ڪروڌ ڪرڻ) نڀاڳو – منحوس – بدبخت – ڪم بخت – بد نصيب – نيچُ. چنڊالُ (ث). ڄنڊي ج ڄنڊيون.

– **ڄنڊائو ج چنڊائا:** ذ. صفت. چنڊي جو – نڀاڳي جو.

– **چنڊائي ج چنڊائيون:** ث. نڀاڳائي – بدبختي – نحوست.

• **ڄنڊو ج ڄنڊو:** ذ. (سن. ڄنڊَ + اَڪ) نشي استعمال ڪرڻ جو هڪ طريقو (موالي ڪنڌ ڪوٽي ان ۾ آفيم وجهي ڪنڌ جي هڪ پاسي کان نڙو وجهي پوءِ آفيم کي باهه ڏيئي خُقي وانگر ڇڪيندا آهن).

– **ڄنڊوباز:** ذ. صفت. چنڊو ڇڪيندڙ.

• **ڄنڊوڪُ (ڪ):** ث. تنبوري کي وڄائڻ جي ننڍڙي ڪاٺي – ڄنوڪ.

• **ڄنڊولُ ج ڄنڊولَ:** ذ. (سن. چرڻَ + ڏولہ) پکيءَ جو هڪ قسم (سهڻن رنگن وارو پکي. مٿي تي تاج يا چوٽي ٿئيس)، چنڊو.

– **ڄنڊلُ پيئڻ:** چنڊو واپرائڻ – چنڊو ڇڪڻ.

– **ڄنڊولي ج ڄنڊولي:** ذ. صفت. چنڊوباز – ڄنڊو واپرائيندڙ.

• **ڄنڊَ هل:** اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڄنڊارَ (ٿ):** ذ. صفت. سربند.

• **ڄنر:** ث. ڪوڏين راند جو هڪ قسم. جنهن ڪوڏين جي راند ۾ جڏني ڪوڏين جي سُبتي ٻيهڪ – ڄلهر.

• **ڄنر پسي، ڦلڏي:** ث. راند جو هڪ قسم – ڄلهر راند جو هڪ قسم.

• **ڄنرائڻ:** اسم خاص. تعلقي دادو ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڄنريجي:** اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڄنڙ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڄنڙا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڄنڙي ج ڄنڙيون:** ث. ڄني. ٻوتي.

• **چنڪارُ ج چنڪارَ:** ذ. ڦرڻ جو هڪ قسم.

• **ڄنڪو ج ڄنڪو:** ذ. صفت. ننڍڙي ۽ سُهڻي ڪوڏي.

• **چنڪ (ت):** ث. ٻنهي ڳالهه. اِشارو. مهڻو – طعنو – ٽوڪ.

– **ڄنڪ ڏيڻ:** جوش ڏيارڻ – جڙ ڏيارڻ.

• **ڄنگُ ج ڄنگ:** ذ. [ڄنگلُ = چنبو] ڄنبو – مُٺ – ڄنگلُ. پنجن آڱرين جي ٻڪ ۾ ايندڙ شيءِ. [ف] ساز جو هڪ قسم. وات سان وڄائڻ جو هڪ ساز. ڏڳن وغيره کي ساج لاءِ ٻڌل هڪ قسم جو پتل جو چڙهو يا ساز.

– **ڄنگ چاڙهڻ:** سوليءَ تي چاڙهڻ. مصيبت ۽ عذاب ۾ وجهڻ. مشهور ڪرڻ. بدنام ڪرڻ.

– **ڄنگُ چڙهڻ:** سوريءَ تي چڙهڻ – مصيبت ۽ عذاب ۾ پوڻ. بدرائي ٿيڻ – مشهوري ٿيڻ – ڏنو ٿيڻ. "نہ ڪين هٽ نہ ساٿ. تهان پوءِ چنگ چڙهان" (رسالو). بدنام ٿيڻ. خراب ڪمن ۾ مشهور ٿيڻ.

• **ڄنگ ج ڄنگون (ل):** ث. جُونگ – جوڪ – ٽورو – ذرو.

• **ڄنگارُ ج ڄنگارَ:** ذ. (سن. چنگورڪ) [ف. چنگير] ٽوڪري – ڇٻو.

• **ڄنگالي ج ڄنگاليون:** ث. جانورن جي ٿالهي. ڄوري – ڪني.

"ڦڪڻ ماڪيون منيون مصريون، چَنڪاليون چاشنيون خلوا" (مسڪين).

- **چَنڪائي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **چَنگ ٻلاڙي:** ذ. ٻاراٽي راند جو هڪ قسم.
- **چَنگ جا ڪيرا:** ٽاليرن جي شاديءَ ۾ سُرور رات ڪنواريتن طرفان گهوٽ لاءِ ڏنل ڪيرا.
- **چَنگر ج چَنگرون (لس):** ث. چنگل. ٻڇي (ٻڙڇي).
- **چَنگڙ (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **چَنگل:** اسم خاص. ساماري ۽ نوشهري تعلقن ۾ ديهن جو نالو.
- **چَنگلُ، چَنگلُ ج چَنگلَ:** ذ. (ف. چنگل) چنبو. هڪ هٿ ۾ اچي سگهندڙ شيءِ جو انداز، ڀريل مُٺ ــ لپ. پنجو (جانور يا پکيءَ جو). گيهه جو هڪ قسم (ڪڻن ۾ پاڻڻ جو).
- **چَنگلائي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چَنگلي ج چَنگليون (ت):** ث. ويڪري منهن واري ٽوڪري — چنگير، مٽي ڪتڻ جي چُٻي يا ٻيل. ڏسو "چنگار".
- **چَنگڻُ (ت):** مصدر. ڦرڻ. ڪڍڻ (رشوت طور پئسا). خرچ ڪڍڻ.
- **چَنگو ج چَنگا (ت):** ذ. اڏ يا ڪسيءَ تي هڻ سان پوڪيل ٻاجهي گاهه وغيره جو جاڙل سلو.
- **چَنگي ج چَنگيون:** ث. (پرا. چُڻءِ = چونڊڻ. گڏ ڪرڻ) ناڪي محصول — چونگي. اڏ جي ڪناري تي هٿراڏو پوکيل ٻج جو سلو يا ول. جڏهن اپريل پوک ۾ ڪٽي ڪٽي قتل ٻوڙو. گاهه يا سلن جو مُجو. ٻنٽيءَ وقت ڏنل خيرات داڻا. چلم جي نڙ جي منهن ۾ ڪنهن ڌاتوءَ جو لڳل نلي ٽڪر. ٽورو ڦرو.
- — **چَنگيون هڻڻ:** ٻنن جي ڪپ تي ڪنهن ٻج جون چِنگيون هڻڻ.
- **چَنگيري ج چَنگيريون:** ث. ڪنليل ٽوڪري — چلي — چنگلي. ڏسو "چنگار".
- **چَنگيز:** اسم خاص. ترڪستان جي هڪ ظالم بادشاهه جو نالو.
- — **چَنگيزي:** ث. ظلم — ڏاڍ — آمريت.
- **چَنگيل ج چَنگيلون:** ث. چنگيري.
- **چَنگيلو ج چَنگيلا:** ذ. چنگ.
- **چَنگهه ج چَنگهه:** ذ. (ف) چنگ.
- **چَنگهڻ ج چَنگهڻيون (ڪ):** ث. وڏي لٺ ــ جانگهه.
- **چَنگهڻ:** مصدر. (سن. چيڪائي ايذاءَ جي ڪري وات مان ذٻيل آواز ڪڍڻ — ڪنجهڻ — ڪڇڪڻ ڙڙڻ (بار سبب اٺ جو). ڪرڪڻ.
- — **چَنگهه ج چَنگهون:** ث. آهستي دانهن. ڪڇڪ.
- — **چَنگهائڻ:** مصدر. "چنگهڻ" مان متعدي بالواسطه. دانهن ڪرائڻ — چنگهه ڪڍڻ — ماندو ڪري ڇڏڻ.
- — **چَنگهه چَر (ت):** ث. لالچ — حرص.
- — **چَنگهه چَر ڪرڻ (ت):** لالچ ڪرڻ — حرص ڪرڻ. ڪرڪڻ.
- — **چَنگهه چَنگهه:** ث. چنگهه — ڪنجهه ڪنجهه.
- — **چَنگهڪار:** ث. چنگهه — ڪنجهه. ڪنجهڪار.
- — **چَنگهه ڪرڻ:** ذٻيل دانهن ڪرڻ — ڪڇڪڻ.
- **چَنُڻ:** ث. شاديءَ جو هڪ سٽ. هڪ قسم جي خوشبودار ڪاٺي. چرڻ — گاهه ڪائڻ. (چنو — چنل) (چرڻ مصدر مان اسم مفعول.
- **چِنو:** چرڻ مصدر مان ماضي.
- **چَنو ج چَنا:** ذ. ٿار جي هڪ ڪاٺيءَ جو نالو.
- **چِنو:** ز. ننڍڙي ۽ سهڻي ڪوڏي.
- **چُنو ج چُنا:** ذ. [سن. چُورڻُ = چورو] جانورن کي چرڻ سان نڪتل ٿهه يا رڻ، چُن — سيڙهي — گنج.
- **چَنُور ج چَنُور:** ذ. (پرا. چمر، سن. چامَر) مور جي کنڀن مان ٺهيل پکو يا وچڻو — مورڇل.
- **چِنهُه ج چِنهون:** ث. (پرا. چِنهه، سن. چِنهه) نشاني — اهڃاڻ — علامت — سڃاڻپ.
- **چَنهَر ج چِنهرون:** ث. ڪوڏين راند جو هڪ قسم — چلهر — چَنر (ت).
- **چَني ج چَنيون:** ث. زناني پوتيءَ جو هڪ قسم. چنريل گاڙهي رنگ جي پوتي. ڪٽيل. پيرن جو چورو (ڪ). ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (گسر جي جنس مان پليءَ تي اچا چٽ. ويگهه ۽ فوٽ ڪن).
- **چَنيجا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چَنيسر:** اسم خاص. ماڻهو جو نالو. سنڌ جي هڪ مشهور سومري حاڪم جو نالو.
- **چَنڻ:** ث. تمام گهاٽي پوک (جنهن جو ٿيلو سنهو ٿيندو آهي، جنهنڪري اُن ٽورو ڪندي آهي). چغل.
- **چُنڻ:** ث. ڪپڙي کي چليدار بنائڻ جي حالت. گنڊ (ڪپڙي ۾) چونڊ. ڪپڙي ۾ سر ڪري گهنج ناهڻ جي حالت.
- — **چُنڻ ڪرڻ:** چونڊ ڪرڻ — سر ناهڻ.
- **چَٽا:** ذ. [چَٽو ج چَٽا] (پرا. چَٽو. سن. چَتَڪهُ) جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ. پوک جو هڪ قسم. اناج جو هڪ قسم (جي سڄا رڌل کهڻ

سڏبا آهن ۽ ڏرِيل کي دال سڏبو آهي. هي ٽن قسمن جا ٿين، اڇا چٽا، ڪارا چٽا ۽ ڳاڙها چٽا).

• **چٽاپ (ڪ)**: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم (چلرن سان رنگ اڇو. ڏيکو اڏ انچ ڪن).

• **چٽا پاٽي، چٽاپٽي**: ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم (رنگين نشانن سان سلڪي ڪپڙو).

• **چٽ پٽ**: ث. آهستي ڳالهائڻ — سُس پُس — پٽ پٽ — ڳالهه ٻولهه.

• **چٽ چٽ**: ث. سَر سَر (ڪپڙي ۾).

• **چٽڪڻ**: مصدر. چلڪڻ — ٻڪڻ — تجلا ڪرڻ.

• **چٽڪڻُ**: مصدر. وڄڻ — واڄو ڪرڻ — آواز ڪرڻ — ياد پوڻ. "سدا چٽڪن چت ۾ ڏنگا ڏونرن ڏار". اُپڙڻ — هُرڻ (خيال. پُورَ).

• **چٽڪو ج چٽڪا**: ذ. چلڪو — چمڪو — جَرڪو.

• **چٽِنگَ (ٿ)**: ث. (سن. چرٽ) ڪنهن بہ شيءِ جو ٿورو ذرو — چٽِنگَ.

• **چٽڪاري ج چٽڪاريون**: ث. چٽِنگَ — ٽانڊي جو تمام ٿورو ذرو. ڏسو "چٽنگ".

• **چٽِنگَ ج چٽِنگون**: ث. (سن. چرت = ٻارڻ) ٽانڊي جو ذرڙو — اُلو — شَرارو — ٽانڊ ڙِي.

— **چٽنگائي**: ث. جَرقَل (آتشبازي) — چٽنگون چڏڻ واري.

— **چٽنگائي تيلي**: آتشبازيءَ جي هڪ تيلي جيڪا چٽنگون چڏي.

— **چٽنگ پوڻ**: اُلو لڳڻ — باهہ لڳڻ — ٽانڊڙي لڳڻ — جهيڙو جاڳڻ.

— **چٽنگ لڳڻ**: باهہ وٺي وڃڻ. سخت غصو اچي وڃڻ — طعني جو اثر ٿيڻ.

— **چٽنگي تيرُ (ت)**: تير جو هڪ قسم (ڪاڙي تير جي قسم مان، قد ۾ ننڍڙو ۽ پولڻ جو تکو).

• **چٽڻُ**: مصدر. [پرا. چُٽئي سن. ڇ = ڪَڏ ڪرڻ] چونڊڻ. انتخاب ڪرڻ. چُونڊ ڪرڻ. داڻو داڻو ڪري ڪڍڻ. چُنڊڻ. "چٽندي داڻا خال سندا، توکي ڪل پيئي ڪا" (بيدل). ڪپڙي کي سَر ٺاهڻ. گُهنج ڪرڻ.

• **چٽو ج چٽا**: ذ. [پرا. چُٽُو. سن. چَٽُو. سن. چَٽُکهہ] "چٽا" اناج جو هڪ داڻو. کٽو — داڻو. ڏسو "چٽا".

— **چٽا چباڙڻ**: هلاڪيءَ ۾ اچڻ. مصيبت ۾ اچڻ. تڪليف ڪاٽڻ. (گهڻو ڪري "رَڪَ جا چٽا چباڙڻ" چيو ويندو آهي).

— **چٽو ڀُٽو ٿيڻُ (ت)**: جدا جدا ٿيڻ. ڪاوڙجي ڏار ڏار ٿيڻ. ٽُڪرا ٽُڪرا ٿي وڃڻ. ڪُٽو ڪُٽو ٿي وڃڻ. اِنتشار ٿيڻ. ڇڙ وڇڙ ٿيڻ.

• **چٽوڻي ج چٽوڻيون**: ٻج جو هڪ قسم (چئن مگن تور جيترو ڳاڙهو داڻو جو ڪنهن وڻ جو ٻج آهي. سونارا تور ۾ هڪ رتي برابر ڪم ۾ آڻين). رَتي. چٽوڻل.

• **چٽي ج چٽيون**: ث. چڙي — جهرڪي. اُبدائي جي سوراخ جو منهن ـ پوپٽي (ل) — ڪرفي (ڪ). بلورن راند (چڏي راند) — چَر جو نُبو. ٽاچيءَ کي حصن ۾ ورهائڻ جو هڪ ڪورڪو اوزار (ت). ڏسو "چڙي".

• **چٽيا**: ذ. قَلو — ڪلاور.

• **چَوُ چَوُ**: صفت. [ف. چهار] اسم جي اڳيان اچي چُئڻ جو تعداد ڏيکاريندڙ لفظ "چو ڪنڊو، چوپايو" وغيره. (ذ) جواهرين وٽ استعمال ٿيندڙ سو پئسن وزن جو هڪ وَٽ.

— **چوَاگرو ج چواگرا**: ذ. چئن سالن عمر جو سوئر (جنهن جي وَچ جي ڏيکهہ چار آڱر کن ٿئي).

— **چوبارو ج چوبارا**: ذ. صفت. اهو گهرُ جنهن جي چئني پاسن کان اَگسڻ (هوادار صحن) هجي.

— **چوبازُ**: ذ. چئن چئن سان تاس راند رهڻ جو هڪ قسم.

— **چوبازڪرڻ**: چئن چئن جو گڏجڻ تاس راند ڪرڻ.

— **چوبڪو، چوبڪيو**: ذ. صفت. جانٺو — پهلوان — جبرو — قوي — جنگ — سٽرونٽر — بانڪو جوان.

— **چوبارو ج چوبارا (ٿ)**: ذ. چئني پاسن کان کليل جاءِ. ڇت تي چئن درن ۽ درين سان ڪوٺي (ث) چوباري ج چوباريون.

— **چوتارُ، چوتارو**: ذ. چئن تارن وارو. چئن تندن وارو (ڪپڙو). ساز جو هڪ قسم — وڄت جو هڪ قسم.

— **چوپايو ج چوپايا**: ذ. صفت. چئن پيرن وارو. ڍور — جانور. (ث) چوپائي ج چوپايون.

— **چوپائي ج چوپايون**: ث. کَٽ — مُنجو — منجي — پلنگ — چارپائي.

— **چوپڻُ، چوپڻي**: ذ. ڪنهن بہ ٻوٽي جي پهرين چئن پنن نڪرڻ جي حالت.

— **چوپهري**: ث. چار پهر — سڄو ڏينهن — سڄي رات — چئن پهرن گڏجڻ جو وقت.

— **چوپيرُ**: ذ. صفت. چوپايو. چئن پيرن سان — تکو — تيز.

— **چوپيرپڄڻ (ت)**: تمام تکو ڊوڙڻ.

— **چوپيرو ج چوپيرا**: ذ. صفت. چئن پيرن وارو — چوپايو. (ث) چوپيري ج چوپيريون.

— **چودَرو ج چودَرا**: ذ. صفت. چئن دروازن وارو. اها جاءِ جنهن کي چئن پاسن کان دروازا هجن.

— **چودِس، چوڏِس**: ظرف. چئني طرفن کان — چوڌاري — چوڏس —

آسپاس -- اردگرد -- چوگرد -- چوطرف.

-- **چوڏندو ج چوڏندا:** ذ. صفت. چئن سالن جي عمر وارو (چوپايو). ٻهه اثلاڻ جو ڪاٺ جو چئن ڏندن وارو اوزار -- ڏانداري.

-- **چوراهو:** ذ. چوسُول -- چئن رستن جي هڪ هنڌ گڏجڻ واري جاءِ.

-- **چورَنگُ:** ذ. صفت. چئن رنگن وارو.

-- **چوسارُ:** ث. چئن سارين (گوٽن) سان چوڪنڙين تي کرڻ جي هڪ راند.

-- **چوسار، چوقارُ:** ذ. نوَتيڻ راند ۾ چئن -- سارين (گوٽن) گڏجڻ جي حالت. چوڪندو. چئن شين کي چورس نموني رکڻ جي حالت.

-- **چوسالُ، چوسالو:** ذ. صفت. چئن سالن عمر جو گهوڙو -- چئن ڏندن وارو وَهٽُ.

-- **چوسُولُ ج چوسُولَ:** ذ. چئن رستن ڦَٽَڻ يا گڏجڻ وارو هنڌ -- چوراهو -- چونڪُ.

-- **چَوعَرقي:** ث. چئن عرقن جي ملاوت مان نهيل عرق. چئن دوائن کي ملائي ان مان ڪڍيل عرق.

-- **چَوڦُرو (ٿ):** ذ. صفت. چئن ڦرن وارو (اٺ)، وڏو -- ويڪرو.

-- **چَوڦير:** ظرف. چوڌاري -- چوگرد -- چوطرف.

-- **چوڪُنڊو، چوڪُنڊِيارو:** ذ. چئن ڪُنڊن وارو -- چورس. جاميٽريءَ جي اصولن موجب چئن ليڪن مان جُڙيل شڪل -- مَربّع -- چئن پاسن وارو.

-- **چَوڪَني (ٿ):** چئن شاخن واري ڪاٺي.

-- **چوڪُرو:** ذ. صفت. چئن ڪُرن يا سُنبن وارو -- جَڇولُ (گهوڙي جي ٻاچ جو هڪ قسم).

-- **چَوڪُنِيو، چوڪُنِيو:** ذ. چئن ڪُنين يا عضون (ٻه ٻانهون ۽ ٻه ٽنگون) ٻڌل پٺ تي سُمهاريل. چئن ئين سان (ٽنگون ۽ ٻانهون) ٻڌل. جڪڙيل -- قابو -- سوگهو -- سُڪ.

-- **چَوڪُنِيو ٻڌَڻُ:** چڱيءَ طرح ٻڌي قابو ڪرڻ -- چڱيءَ طرح جڪڙڻ.

-- **چَوگِرِدُ:** ظرف. چوڌاري -- چئن طرفن کان -- چوپاس -- چوطرف.

-- **چَوگُنو:** ذ. صفت. چئن گُڻن جيڏو ويڪرو (رستو، واهه وغيره).

-- **چَوگُٺانُ [چ + گُنا] (ٿ):** صفت. چوڻون -- چئُوڻو.

-- **چَوگوٺ، گوٺي (ت):** ت. ٻن چئن جو چوپڙ راند کيڏڻ.

-- **چَولَهِڙو (چولَڙو):** ث. سلسلي ۾ ڪن ٻه چئن شين گڏجڻ جي حالت "تلهڙ، چولهڙ وغيره".

-- **چَولَهڙ جي ماءُ:** ث. چئن پٽن جي ماءُ.

-- **چَولهڙ جيئي:** دعا جو فقرو "شال تنهنجا سِيئي جيئن!".

-- **چَوماڙ ج چوماڙيون:** ث. هڪ ٻئي مٿان نهيل چار جايون -- چئن طبقن واري جاءِ.

-- **چوماسو:** ذ. چئن مهينن جو (عرصو). برسات پوڻ جي موسم.

-- **چَوماسي هوائُون:** سمنڊ کان زمين ڏي ۽ زمين کان سمنڊ جي طرف مقرر وقتن تي لڳڻ واريون هوائون.

-- **چومُکُ (الس):** ظرف. چوطرف -- چوڌاري -- چوڦير -- هر طرف کان -- چوگرد.

-- **چَومُهِري:** ث. شطرنج راند ۾ ٻنهي طرفن هڪ بادشاهه ۽ هڪ پيادي بچڻ جي حالت (انهيءَ حالت ۾ ٻنا هار جيت يا ٻنا فيصلي واري راند سمجهي ويندي آهي).

-- **چَوواٽو ج چو واٽا:** ذ. چئن رستن جي گڏجڻ يا ڦٽڻ جو هنڌ -- چَونڪُ -- چوسُول. چوراهو.

-- **چو واٽي مِٽي:** ث. چوسُول جي مٽي (جا ڦٽن کي سُڪائي ڇڏي).

-- **چَوواٽو:** ذ. چئن طرفن کان لڳندڙ واءُ -- چوماسو.

-- **چَووَٽ:** ظرف. چئني طرفن کان -- چوڌاري.

-- **چوهارو ج چوهارا (ڪ):** چوٿين پتي -- چوٿون حصو.

-- **چَوهٿي ٻلا:** ث. چئن چنبن واري خوفناڪ ٻلا.

-- **چَوياري ج چوياريون:** ث. چئن دوستن جي محفل -- چند دوستن جي سنگت. ڪچهري -- رهاڻ. سنڌ جا چار حڪمران (جن هڪئي وقت گڏجي حڪومت ڪئي).

-- **چوياريون ڪرڻ:** ڪچهريون ڪرڻ -- محفلون مچائڻ -- گڏ جائيون ڪرڻ.

• **چَواڙ (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **چوبَ:** ث. [ف] ڪاٺي -- لَڪڙي -- ڇڙ. تنبوءَ ۾ ڪم ايندڙ ڪاٺي.

-- **چوب جوت:** ث. پسارڪي وکر طور ڪم ايندڙ هڪ وڻ جي ڪاٺي (هيءَ وڻ بنارس ۾ ٿئي. هن ڪاٺيءَ مان ڪٽن جا پاوا ۽ ٻيو سامان ٺهي).

-- **چوب چني:** ث. پسارڪي وکر طور ڪم ايندڙ هڪ گاهه جي پاڙ (رنگ گلابي، ذائقو تکو ۽ ڪوڙو، ٿورو مٺاڻ تي. ف. ايون. ع. عيون).

-- **چوبدارُ ج چوبدارَ:** ذ. صفت لٺ کڻي بيهندڙ. چوڪيدار -- نگهبان. اهو ماڻهو جو بادشاهن ۽ وزيرن جي اڳيان چانديءَ جي مَٽيي سان لَٺ کڻي بيهي يا ساڻ هلي.

-- **چوبدسُت، چوبدسُتي:** ث. لَٺ -- عصا.

-- **چوبين:** صفت. ڪاٺيءَ جو -- ڪاٺيءَ جي.

• **چَوباز:** ث. چئن جڻن جو گڏجي تاس راند ڪرڻ جي حالت. ڪنهن

ٻ جانور (خصوصاً گھوڙي جي) هلڻيءَ جو نمونو (جنهن ۾ اهو ٻهريان ٻئي پير ۽ پويان ٻئي پير گڏ کڻي ۽ ٽڪڙو ڊوڙي) — چوتال. تمام تکو پنڌ.

• **چوپانُ:** ذ. ڏولي — پالڪي.

• **چَوپَٽُ،** چوپچو: ث. ڳالهه ٻولهه — گفتگو — چوپچو.

• **چَوپَنڊي:** اسم خاص. بدين، جاتي، ميرپورخاص، ننڊي باگي، ميرپور ساڪري، ميرپور بٺوري ۽ شاهه بندر تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

• **چوپو ج چوپا (ل):** ذ. چپو — اهو ماڻهو جنهن کي وات ۾ ور هجي. (ث) چوپي ج چوپيون.

• **چَوپارو (ٿ):** ذ. چوڌاري کُليل گهَرُ — چوبارو. "جو سک اپني چوپاري، سونهَ بلخ نه بخاري".

• **چوپو:** اسم خاص. مٿرا جي هڪ برهمڻ جو نالو (تمام گهڻو کائيندو هو). (ذ. صفت) پيٽو — پيٽي — گهڻو کائو — هٻچي.

• **چَوپولُ، چوپولُو:** ذ. چئن ماڻهن جو ڳالهائڻ. گهڻن ماڻهن جو گڏيل آواز — گهڻن ماڻهن جي وات جي ساڳي وائي — ڪنهن ڳالهه جو هر هنڌ ذڪر ٿيڻ — پچارَ.

• **چوپي:** اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چُوت:** ث. (سن. چُيت) ڳنڍي — گُد يا — مقعد. (صفت). بيوقوف — بي عقل — چريو — احمق — اناڙي — وائڙو.

• **چوت پتل جي:** صفت. ڏاڍو چريو — صفا بي عقل — صفا اڻ ڄاڻ — بنهه نادان — صفا وائڙو — موڳو جَٽُ — صفا بي سمجهه.

— **چوتيو ج چوتيا:** ذ. صفت. چوت — احمق — بي عقل — چريو.

— **چوتارُ، چوتالُ:** ذ. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ نمونو. تمام تکو پنڌ. ساز جو هڪ قسم — چوتارو. پکواز جي هڪ وَڄت.

— **چوتارو، چوتالو:** ذ. چوتار.

• **چُوتِڪي ج چُوتِڪيُون (ٿ):** ث. هلڪي سُٿڻ. پتلون.

• **چَوتِل، چوتِلي:** ث. اها عورت جنهن کي مڙس ڇڏي ڏنو هجي — وِنَّسِيلَ.

• **چَوتي، چَوتيو ج چوتا، چوتيا:** ذ. اوگهڙ ڍڪڻ لاءِ ڪپڙي جو ٽڪر — لانگوٽ — لنگ. "گهڙي گهڙو هٽ ڪري، چيلهه ٻڌي چوتو". (شاهه). سُٿڻ جي ٻچي.

• **چَوتي ج چُوتيون:** ث. لنگوٽي — چوتو — گوڏ. ميڙ — ٻهارَ.

— **چوتيبانُ (ٿ):** ذ. صفت. چالاڪ — ٺڳ.

• **چوٿ:** ث. (پرا. چَڦُٿ، چَڦُٿي، سن. چَتُرٿ، چَتُرٿي). چنڊ جي چوٿين تاريخ. چوٿون حصو — چوٿائي. ڊل جو هڪ قسم. معافي ڏنل ڊل جو چوٿون حصو (جو ٺيڪيدار مينائيءَ طور ڪاتيدار کان وٺي).

• **چَوٽَ ج چُوٽُون:** ث. سونارن يا وِيڻهَرن جي ڪم جو ننڍڙو چمٽو (جنهن سان سون جا ذرا کڻن).

• **چُوٽَ ج چُوٽَ:** ذ. جيت جو هڪ قسم — ڏٽو.

• **چوٽاڙ ج چوٽاڙَ:** ذ. چوٿون حصو. چوٿين ڀتي — ماني وغيره جو چوٿو.

• **چوٿائي ج چوٿائيُون:** ث. چوٿون حصو. انَ جو هڪ ماڻ — پائيءَ جو چوٿون حصو. ڏسو "چوٽ".

• **چَوٿرَ ج چوٿرُون (ٿ):** ث. چوٿون وڃَرَ کيل ڍڳي يا مينهن. ڏسو "چوٿو".

• **چوٿڙ:** ذ. اهو تپ جو چوٿين چوٿين ڏينهن سيءَ سان اچي.

• **چوٿڙو ج چوٿڙا (ٿ):** ذ. چوٿائي. ڏسو "چوٿو".

• **چٿڻ:** مصدر. سوجهڻ — پرکڻ — جاچڻ. پنهنجا راز پاڻ فاش ڪرڻ. (چوٿيو — چوٿندو — چوٿيل).

• **چوٿو ج چوٿا:** ذ. [پرا. چَڦُٿو سن. چَتُرٿڪه] چوٿون حصو (ڪنهن ٻ شيءِ جو). چوٿين پتي (مانيءَ جي).

• **چُوٿو ج چُوٿا:** ذ. هر جي ڪيڙڻ وارو پاگو. ننڍڙي اُڪري — ٻچاڙي. چُوتو. هيٺيون پاسو. اُڪريءَ جو ترو.

• **چوٿون:** صفت. "چار" جو عدد قطاري. قطار يا صف ۾ ٽئين کان پوءِ نمبر وارو. (ث) چوٿين ج چوٿيُون. ڏسو "چار".

— **چوٿون پائو هٿڻ:** شهر جي چئن مکيه ماڻهن مان هڪ هٿڻ. وڏو ماڻهو هٿڻ. ٻلي مانس هٿڻ.

— **چوٿون پيرُ باسڻ:** ڪنهن گم ٿيل ڍور جي موٽي ملڻ لاءِ چوٿون حصو خيرات ڪرڻ جي باس باسڻ. (رواج آهي ته جيڪڏهن ڪو ڍور گم ٿي ويندو آهي ته انهيءَ جو چوٿون حصو ٻيران پير يا ڪنهن ٻئي پير جي نالي باسيندا آهن ۽ ليڻ تي انهيءَ ڍور جي قيمت جو چوٿون حصو انهيءَ پير جي نيت خيرات ڪندا آهن).

• **چوٿيو (ٿ):** ذ. چوٽ ٽَٽ تي رکيل ايڪاٽو.

• **چوٽ ج چوٽون:** ث. [سن. چٽ] ڏک — ضرب — ڌڪ — مار — صدمو — ڏک — تڪليف — ايذاءُ — ڦٽ — زخم — نقصان — ٽوٽو — جلهه — الر — تيزي — تک — ڊوڙ. نيلام ۾ سيني کان وڏو واڪ. گهوڙي جو نکي ۾ تکو پنڌ.

— **چوٽ اچڻ، رسڻ:** ڏک نکري وڃڻ — ايذاء رسڻ — صدمو رسڻ — نقصان ٿيڻ.

— **چوٽ ڏيڻ:** ڏک ڪيڻ. سزا ڏيڻ. نقصان رسائڻ. مقابلو ڪرڻ. جلهه ڪرڻ. شڪست ڏيڻ. پنڌ ۾ ڊوڙ ۾ تيزي ڪرڻ.

— **چوٽ رکڻ (ٿ):** شرط رکڻ. مقابلو رکڻ.

— **چوٽ کيڻ:** نغارن (نقارن) کي تمام تکو ءِ پري وڄائڻ.

— **چوٽ کائڻ:** وڏو نقصان سهڻ. صدمو برداشت ڪرڻ. زخمي ٿيڻ وڙهڻ ـ مقابلو ڪرڻ.

— **چوٽ وڙهڻ (ت):** مقابلو ڪرڻ. چوٽ ۾ گوٽ مارڻ.

— **چوٽون کائڻ:** چڪريون کائڻ — مقابلا ڪرڻ. وڙهڻ.

— **چوٽ هڻڻ:** نغارن کي زور سان وڄائڻ. اعلان ڪرڻ.

• **چوٽَ** ذ. [سن چوڊ يا چوڊ + اِڪا] چوٽي — اُتاهين. ڪنهن به جبل وغيره جو چوٽي وارو حصو. گهرجي ڪنڌياري ڇت. مٿي جي وارن جي وڏي چوٽي. نر ڪُڪڙ جو موڙ. ٻيڙي ۾ شيخلي جو رسو. (ظرف). مٿي — اُتاهون. پريور — پر.

— **چوٽارو ج چوٽارا:** ذ. صفت. چوٽيءَ وارو — طرّہ وارو. ڏسو "چوٽ".

— **چوٽان چوٽ:** ذ صفت. چوٽيءَ تائين پريل — ڪنن تار — پريل — تار — تمتار.

— **چوٽان چوٽ پرڻ:** ڪنن تائين پرڻ.

— **چوٽالو ج چوٽالا:** ذ. صفت. چوٽيءَ وارو. اعليٰ درجي جو. داتا — سخي.

— **چوٽاٽي چوٽ:** ذ. صفت. چوٽان چوٽ.

— **چوٽ تي چاڙهڻ:** چوٽيءَ تي رسائڻ. مٿانهين تي رسائڻ.

— **چوٽ چڙهڻ:** تمام مٿي چڙهڻ تمام مهانگو ٿيڻ ڳالهه وس کان ٻاهر نڪري وڃڻ.

— **چوٽ ڪرڻ:** ڪنن تائين پرڻ — تمتار ڪرڻ. نهايت هٿ ڪرڻ. آخرين حدّ تائين پهچڻ.

• **چوٽاڪڙ ج چوٽاڪڙ (ت):** ذ. صفت. بي حيا. بد چال.

• **چٽڪي ج چٽڪيون (ڪ):** ث. پکيءَ جو هڪ قسم.

• **چوٽڪيون:** اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چوٽل:** اسم خاص. تعلقي ننگرپارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چوٽو ج چوٽا:** ذ. (سن چودا) چوٽي — ڳنڌ. وارن جو مُڇو. ڦٽي ڏيڻي ڪنڌ کان وارن کي رڳو ڏاڳو ٻڌي چوٽو ناهي ڇڏڻ. مٿي جا وار.

• **چوٽنو ج چوٽنا:** ذ. ٻيڙيءَ جي سڙهه جو هڪ رسو.

• **چوٽي ج چوٽيون:** (سن چوڊ يا چوڊ + اِڪا) وارن جي چڳ (جا هٿلو ٿيڻ تي ڇڏيندا آهن). وارن جي لٽ — ڳنڍيل وار. چوٽو (وارن جو). مٿي جي تارونءَ وارو حصو. مٿاهون حصو — بلندي. اُتاهين جبل جي مٿانهين جاءِ. ننگ — چيڙ. ڇهنب — پڇڙي.

— **چوٽي آسمان سان لڳڻ:** وڏي درجي کي پهچڻ — وڏي مرتبي وارو هئڻ.

— **چوٽي آسمان سان ڳسڻ:** وڏو ماڻهو ٿيڻ — وڏي عزت حاصل ڪرڻ.

— **چوٽيارو ج چوٽيارا:** ذ. صفت. چوٽيءَ وارو — چوٽيرُ. چوٽيءَ تائين پريل. چوٽيءَ وارو (تارو) پڇڙ (تارو).

— **چوٽياٽون:** ذ. صفت. چوٽيارو — چوٽيءَ تائين پريل.

— **چوٽيءَ پر ڪرڻ:** سنئون زمين تي ڪرڻ — ڪاپار جو ڏک اچڻ — وڏي نقصان ۾ پوڻ — ڏاڍو پڇتائڻ.

— **چوٽيءَ تارو ج چوٽيءَ تارا:** پڇڙ تارو.

— **چوٽيءَ تان ڪرڻ:** مٿاهين درجي تان گهٽ درجي تي پهچڻ. امير مان غريب ٿيڻ.

— **چوٽيءَ چنبو ج چوٽيءَ چنبا:** ذ. صفت. تمام نيپاڳو — بلڪل منحوس. نامراد. وڏو بدبخت.

— **چوٽيءَ چنبو هئڻ:** تمام نيپاڳو هئڻ. بيڪار هئڻ.

— **چوٽيرُ ج چوٽيرا:** ذ. صفت. چوٽيءَ رکايل — اهو ماڻهو. جنهن کي چوٽي رکيل هجي. واٽيو. مهتو — چوٽيرُ.

— **چوٽيءَ ٿُل:** ذ. ڳهه جو هڪ قسم (چانديءَ جو ٿُل. جيڪو وارن ۾ انهيءَ هنڌ هڻبو آهي. جنهن هنڌان چوٽي شروع ٿيندي آهي).

— **چوٽي ڪرڻ:** ڳنڍ ٺاهڻ — وارن کي ڦٽي ڏيڻي ڳنڍون ٺاهڻ. حد ڪرڻ — انتها ڪرڻ. ترقي ڪرڻ — چوٽ رسڻ. ڪنهن ڪم ۾ ڪمال کي رسڻ. آخرين حد تي پهچڻ.

• **چوٽي ـ چڳ** (ڪ). وارن جو مُڇو (ڪ). گهوڙي جون ٻُشڪون. گڏهه يا خچر جي ڪنڌ جا ڊگها وار (ل). بخمل وغيره جي نرم پشم. ڪپڙي جي ٻُر ٻُر. [پرا. ٻڙ. سن. بِندَ] ڦُڙو ـ بوند ـ چنبو. پاڻيءَ جا چنبا (جي لوهار گرم لوهه تي ٺارڻ لاءِ هڻندا آهن). ٺڪيءَ کي سيڪڻ کان اڳ مٿانس گيهه يا مکڻ جو مک يا هٿ.

• **چوٽياريون:** اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چوٽيرُ ج چوٽيرا:** ذ. پکيءَ جو هڪ قسم (جنهن جي مٿي تي اُڀا ڪنب ٿين). ڏسو "چوٽي".

• **چوٽيهه:** صفت (پرا. چئيسا. چٽُس — ترنشت) هڪ عدد جو نالو. (۳۴) — ٽيهه ۽ چار.

• **چُوٽُ ج چُوٽا:** صفت. ڪنجوس — مرچوٽ — بخيل.

— **چُوٽالو ج چُوٽالا:** ذ. صفت. ڪنجوس جو — ڪنجوس وارو.

— **چُوٽائي:** ث. ڪنجوسي — بخل.

— **چُوٽي ج چُوٽيون:** ث. صفت. بخيل (عورت).

• **چوپ:** ث. سنڌي ڳجھر جو مٿيون حصو. اک ۾ ڏک لڳڻ سبب اک جي ڳاڙهاڻ (ت).

• **چوپ:** صفت. گهڻو — تمام. گهاٽو (رنگ) — ڳوڙهو. تار — تمتار.

• **چوپ ج چوپا:** ذ پاڻيءَ ۾ پيل ڪچي ڪُوٽي بصر وغيره جو پوکڻ وارو ٻج.

• **چوپارُ (ڪ):** ذ. گاهه جو هڪ قسم.

• **چُوپاڪڙ (ت):** ذ. گاهه جا ڏانا يا ڪانن جا سخت ٽڪر (جي جانور چٻاڙي نه سگهي ۽ وات مان ڪڍي ڇڏي).

• **چُوپاڪر (ت):** ذ. ٿلهون ڦٽل گاهه.

• **چُوپائڻ:** مصدر. "چُوپڻ" مان متعدي بالواسطه چوسائڻ. ڏسو "چوپڻ".

• **چوپائي ج چوپائيُون:** ث. چئن پيرن واري (ڏڳي، مينهن وغيره) ڪَٽُ -- چارپائي -- منجي.

• **چوپايو ج چوپايا:** ذ. صفت. [ف. چهار + پايہ] چئن پيرن وارو -- چوپير جانور -- ڍورُ. (هيءَ لفظ اڪثر مينهن، ڏڳي، ٻڪري وغيره لاءِ ڪم اچي). (ث). چوپائي ج چوپايون.

• **چوپٽ:** صفت. (پرا. جوپّٽو. سن. چتُرپٽ. چتُر - چار + پٽ = ميدان. جنهن طرفن کان کُليل ميدان) چَٽ -- برباد -- ناس.

• **چوپٽ (ل):** ذ. پهرئين برسات تي ڦُٽل سنهو گاهه.

• **چوپ جانُوَر (ت):** ذ. اَنُ پرندڙ جانُور -- ڍڳها جانُور.

• **چوپچو:** ث. ڳالهه ٻولهه -- خبرچار -- چوٻول. عام ذڪر -- ننڍي وڏي جي وات جي وائي. سُٽُس. ٻچا ڳاچا.

• **چَوپڙ ج چَوپڙون، چوپڙيون:** ث. (سن. چتُر = چار + پٽ = پٽو) هڪ قسم جي مشهور راند -- چوسر -- نردبازي -- چوپڙ. پرت جو هڪ قسم.

• **چوپڙ، چوپڙ:** ث. [سن. چتش + پٽڪا] هڪ مشهور راند جا سارين ڪوڏين يا ڏارن سان کيڏي ويندي آهي ۽ فقط چار ماڻهو کري سگهندا آهن پرت جو هڪ قسم (ڪ).

• **چوپڙڻ (ٿ):** مصدر. مهٽڻ -- مکڻ.

• **چوپڙو ج چوپڙا:** ذ. ننڍڙو ڪتاب --ڪتابڙو. ڏسو "چوپڙي".

• **چوپڙي ج چوپڙيون:** ث. (سن. چتُرپٽ. چتُر = چار + پٽ = ڪپڙي جو ٽُڪر. تهه) ننڍڙو ڪتاب -- ڪتابڙي -- بُندي.

• **چوپڙ:** ث. چوپڙ.

• **چُوپڻ:** مصدر. [پرا. چُوسڻ. سن. چُوش] چوسڻ -- چوسي رس ڪڍڻ -- چُوس ڏيڻ.

-- **چُوپڻي ج چُوپڻيون:** ث. چوپڻ جي حالت.

-- **چُوپڻي ج چوپڻيون:** ث. چُوپڻ جي شيءِ تيلي يا ڪاٺيءَ ۾ لڳل ڪٽمٺڙو (جو اڪثر ٻار کائيندا آهن).

• **چوپو:** ذ. پوچو -- ليپو -- راڳو.

-- **چوپو ڏيڻ:** پوچو ڏيڻ -- راڳو ڏيڻ -- ليپو ڏيڻ.

• **چوپو:** ذ. گاهه جو هڪ قسم. ول جو هڪ قسم (جنهن جو ساڳ رڌي کائجي).

• **چُوپو ج چُوپا:** ذ. (سن. چوش = چُوشڻ) چوپڻ جي حالت. چُوس. چُوپڻ جي شيءِ -- چُوسو. ڏانئي -- چَڪَڙ. ڪمند يا ڳَني جو چُوسڻ ڪانيو. ٻجيل ڦوڳ -- چوتو. گاهه جا چوٽا (جي پوڙهو مال نه کائي سگهي). اولڙ. ڪَٽَ جي بانهين -- سيرون ۽ پيرونءَ جي گهڙيل پچڙي. ونٽري جو عيب -- وڏ.

-- **چُوپا ڪڍڻ:** و ڏون ڪڍڻ -- عيب جوئي ڪرڻ. بجڙيءَ نظر سان ڏسڻ -- نفرت ڪرڻ.

-- **چُوپا ڪرڻ:** چوتا ڪرڻ. شڪاري چڙڻ. پوڙهي جانور جو گاهه کائي ڏانا وغيره ڇڏي ڏيڻ.

• **چُوڙ ج چُوڙَ:** ذ. ننڍو شڪرو (هڪ شڪاري پکيءَ جو قسم).

• **چُوچ:** ث. سُک. چاهه. ٻيڪو -- سوچ -- ويچارُ -- سمجهه.

-- **چُوچ ڪرڻ، ماڻڻ:** مزا ماڻڻ -- عيش ڪرڻ. سک ماڻڻ.

• **چُوچڻ ج چُوچڻيون (ل):** ث. صفت. عقل واري ڏاهي -- سمجهه سوچ واري.

• **چُوچ ج چُوچون:** ث. اهو ڪم يا گفتگو جنهن کان ٻئي ماڻهوءَ کي چڙ اچي -- چرچ. تهمت -- الزام (ڪ). اتومان -- گمان (ڪ). ڪاٿ.

• **چوچاءُ (چوچراءُ) ج چوچاءَ:** ذ. ڳالهه ٻولهه -- گفتگو. سفارش -- پارت. ٻئي کان چوڙائڻ جي حالت.

-- **چوچاءُ ڪرائڻ:** سفارشون ڪرائڻ -- پارتون ڪرائڻ.

• **چُوچرو ج چُوچرا:** ذ. بُهتان -- الزام. چرچ. بدنام ڪرڻ لاءِ گلا. حرڪت. دشمني.

-- **چُوچرائي:** ذ. صفت. بهتان مڙهيندڙ -- چرچ ڪندڙ. بدنام ڪندڙ.

• **چُوچڙو ج چُوچڙا:** ذ. [سن. چرٽ = ٻارڻ] شعلو -- جهي. اماڙي. (صفت). ساڙيل -- حاسد -- ڪڙهو. تيسرُ.

• **چُوچڙي ج چوچڙيون:** جهي. سنهڙي ٻرندڙ ڪاٺي (جنهن سان بتي يا ڏيئو ٻارجي). چشانتي. اماڙي.

-- **چُوچڙي ڏيڻ:** باهه ڏکائڻ -- باهه ڏيڻ. چيڙڻ -- چيڙائڻ. ٻريل جهيڙي کي مچائڻ. صفا ڇڏي ڏيڻ. "مانُ مارِيي کي چُوچڙي ڏئي ساڙيان".

-- **چُوچڙي لائڻ:** باهه ڏکائڻ. جهيڙو مچائڻ. چيڙائڻ. جهيڙي کي زور وٺائڻ.

-- **چُوچڙي لڳڻ:** باهه لڳڻ. خار اچڻ -- ڪاوڙ لڳڻ -- چڙڻ -- ڪاوڙجڻ "مان ڪجهه نٿو ڪچان ته هن کي الائي چو چُوچڙي لڳي ٿي وڃي".

• **چُوچڪو ج چُوچڪا (ڪ):** ذ. صفت. ننڍڙو (ٻار) -- ننڍڙو.

• **چوچو ج چوچا:** ذ. ڪوڙو فرياد. بُهتان -- الزام. فساد -- زڳڙو -- معاملو. ڦڏو. چڙ -- حرڪت.

• **چَو چَو:** ذ. چَوچاءُ. هر هر چوڻ جي حالت -- چور پچور. سفارش -- پارت. ڏسو "چوڻ".

-- **چَوچَو پيٽ پوڻ:** چوڻ چوائڻ جو اثر نه هئڻ -- ٺڪ لعنت تي هري وڃڻ.

– **چوچو ڪرڻ:** چوچا؛ ڪرڻ – گهڻو چوڻ. هرهر ٽوڪڻ. ذري ذري ساڳي ڳالهه چوڻ.

• **چُوچو ج چُوچا:** ذ. صفت. ننڍڙين ۽ ڀنڀڻين ڪنڌلَ اکين وارو – ٻُنجهو. ميارِي – ڪاٽيارو (ڪ). چُوچڙي – چُٺانتي (ت).

• **چُوچاڻ:** ث. اکين جي ٻُنجهائي – ٻُنجهائپ.

• **چوُچوا:** چوائڻ – سفارش ڪرائڻ.

• **چوچي ج چُوچيون:** ث. (سن. چُنجهہُ) چُٺانتي – چَچڙي. ٿڻي جي ٻُونڊ.

– **چُوچيُون سورڻ:** چُوچڙي ڏيڻ – جهيڙو جاڳائڻ.

• **چوڏَرو:** اسم خاص. ٽنڊو محمد خان ۾ وارهه تعلقي ۾ ديهه جو نالو.

• **چودِرِيُ، چوڏِرِيُ:** ذ. صفت. (پرا. چَڪڏرِئو. سن چَڪر + ڌَرنڪ) ڳوٺ جو مُکي يا وڏيرو.

• **چودِڪي ج چُودِڪيُون:** ث ٻُوڏڪي – رِيڇڪ – پُورُ.

• **چوڌارُ:** ظرف. چوطرف – چئني پاسي – چوگرد – چوڦير.

– **چوڌارِي:** ظرف. چئني طرفن کان – چوطرفو – چوگرد – چوڦير.

• **چوڏارِي:** ذ. ٻُوٽي جو هڪ قسم (ننڍڙو ٻوٽو، جبل تي ٿئي).

• **چوڏِس ج چوڏِسيُون:** ث. (سن. چَتُرُ + دَسي) چنڊ جي چوڏهين رات – پُورَن ماسي.

• **چوڏَنهَنُ:** صفت. (سن. چَتُر دَشَنُ) چوڏهن – (هڪ عدد، ڏهَ ۽ چار) – (۱۴).

• **چوَڏولَ ج چوَڏوليُون:** ث. (سن. چَتُر = چار + دولَ. دَلُ = لٽڪڻ) چئن پينگهن سان ڦرڻي (جنهن ۾ ويهي هيٺ مٿي لُڏبو ۽ ڦربو آهي). وڏي ڏولي (جنهن کي چار ڪهار کڻن. اڪثر راڻين جي لاءِ ڪم اچي).

• **چوڏِها (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **چوڏَهنُ:** صفت. هڪ عدد جو نالو (۱۴). ڏسو "چوڏهن".

• **چوڏهن چارو:** ذ. صفت. چوڏهن چارن وارو. "چوڏهن چارو ڪچڙو" گهڻين واٽن وارو – گهڻ واسطو – گهڻن ڏندن وارو.

– **چوڏَهنُ خانوادا:** ذ. چِشتي پيرن جي سلسلي مان نڪرندڙ بزرگ ۽ انهن جا طريقا (عياضي، ادهمي، هبيري، حبيبي، عجمي، طيفوري، عرضي، سقطي، جنيدي، گاذروني، طوسي، سهروردي، فردوسي).

– **چوڏهن طَبَق:** چوڏهن – چوڏهن دنيائون – ست زمينون، ست آسمان.

– **چوڏهن طَبَقَ ڏسڻ:** پورو گياني ٿيڻ – ڪامل ٿيڻ.

– **چوڏهن طَبَقَ روشن هئڻ:** سڀ ڪجهه ڄاڻڻ.

– **چوڏِهين طبَق روشن ڪرڻ:** ڪامل بنائڻ – سڀ منزلون طئي ڪرائڻ.

– **چوڏِهون:** صفت. سلسلي ۾ تيرهن کان پوءِ 14 جو عدد قطاري (چوڏهون نمبر).

– **چوڏِهين ج چوڏِهيُون:** چنڊ جي چوڏِهين تاريخ – پُورَن ماسي.

– **چوڏِهين جو چَنڊُ:** ذ. ماه ڪامل. بدر. (صفت). تمام سهڻو.

– **چوڏهيو ج چوڏِهيا:** ذ. صفت. چوڏهن هنر ڄاڻندڙ – حرفتي – چالاڪ – بدمعاش.

• **چوڏيل ج چوڏيلُون (ت):** ث. چوڏولَ – چئن پينگهن واري ڦرڻي. ڏسو "چوڏول".

– **چوڏيل تي چاڙهڻ:** مٿي گهمائڻ – گهڻو ڦيرائڻ – عزت وڌائڻ – شُهرت وڌائڻ – مشهوري ڪرڻ.

• **چوڙا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **چوڙو ج چوڙا (ڪ):** ذ. ندو ڪنڊو – چنڊو – ڏيو.

• **چورَ:** ث [پرا. چَورُ. سن. چَورُڻ + ڪهہُ] چورڻ جي حالت. ڇُر – چُورَت (چُرت). هُشي – چُرچَ. تَحرِيڪ – حَرڪت – اشارو.

– **چورَ پچورَ:** ث. چُرپُر – حرڪت – ڳالهه ٻولهه. يادگيري – ياد ڏيارڻ جو سلسلو.

– **چورَچَڪورَ:** ث. چورَت – هُشي – چُرچَ.

• **چورُ ج چورَ:** ذ. صفت. (پرا. چورو. سن. چور) چوري ڪندڙ – پرائي شيءِ لِڪي ڇِپي کڻي وڃڻ وارو. دُزد. چورائيو. ڪاٺڪو – ڳُجهه ڳوهَ ۾ پرائي شيءِ کڻي وڃڻ وارو.

– **چورائي چورائيو ج چورائا، چورائيا:** ذ. صفت. چورَ – چوريءَ جي ڪم کان واقف – چورٽو. ڏسو "چور".

– **چوراڪاري ج چوراڪاريُونُ:** ث. چوري – چوري چڪاري. چورن جي ڏمَ. عام جام چوريون ٿيڻ جي حالت

– **چورائو ج چوراٺا:** ذ. صفت. چورَن جو – چوريءَ جو. چورِي ڪيل – چورايل (مال سامان وغيره).

– **چورائي باهِ:** ث. ٿورڙي باهه – جهڪي باهه – ٽمڪندڙ باهه (جيڪا چورَ جهنگل ۾ لِڪي ڇِپي ٻارين).

– **چورُ ٽپ:** ذ. رات جو ايندڙ ٽپ.

– **چورِٽو ج چورٽا:** ذ. صفت. چور – وڏو چور – بدمعاش – چوري ڪرڻ جو ماهر.

– **چورُ چڪارُ ج چورَچڪارَ:** ذ. صفت. چوري ڪندڙ – چورائو.

– **چورُ خانو ج چورخانا:** ذ. چورن جي لِڪڻ لاءِ ڳجهي جاءِ. ڳُجهو خانو (ميز يا پيٽي وغيره جو).

– **چورُ دروازو ج چور دروازا:** ذ. ڳُجهو دروازو. لڪلُ دروازو. قلعي وغيره جو ننڍڙو دروازو. ڳُجهي جاءِ.

– **چورُ ڏنڊُ:** اهو ڏند جيڪو اڌ ڦٽو يا ٻئي ڏند جي پاڙ مان ڦٽي نڪري.

— **چورُ ڏڀيُ:** گهوڙي سوار چور. چورن جو ٽولو (جو گهوڙن تي چڙهي چوريون ڪري).

— **چورڪو ج چورڪا:** ذ. صفت. چورجو. چورَ وارو. چوريءَ جو.

— **چورگـَپ:** ث. ڏَپَڻِ.

— **چورلَڪُ:** ذ. سنهڙو دَرو يا لَڪُ — جبلن جي وچ ۾ تَنگ ۽ مُنجهيل پيچرو.

— **چورنِ مڻان مورُ:** اصطلاح. چورن جي بہ چوري ڪندڙ. وڏو چور. ٺڳن سان بہ ٺڳي ڪندڙ. وڏو بدمعاش. تمام سياڻو چور.

— **چورُ لَنگ، لَگ:** ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم (جا چوپائي مال کي ٿئي، جنهن ۾ چوپايو مالَ چَري پري نہ سگهندو آهي).

— **چوري ج چوريُون:** ث. ٻئا موڪل شيءِ کڻڻ جي حالت. لِڪِي ڇُپِي ٻئي جي شيءِ کڻي وڃڻ جي حالت. سرقو. چورائڻ جي حالت. چوراڪاري.

— **چوريئو ج چوريئا:** ذ. صفت. چورجو — چوراٺو.

— **چوري چڪاري:** ث. چوري. چورين جي ڏَم چوري وغيره.

• **چُورُ:** صفت. (پرا. چُورُ. سن. چُورڻُ) پيٺل — چورو ٿيل. ذرا ذرا ٿيل — ڀڳـل — ٽٽَل — چِڪنا چُور — ٽُڪل — ڪُهُيَل — ڦَجِيَل — هيٺيل — مدهوش — متوالو — ورتلُ (نشي ۾). غرق — بَدّل (خيالن ۾).

— **چُورِ ٿيڻ:** پيسجي وڃڻ — چُورو ٿيڻ — اٽو ٿيڻ. ٽُڪجي پوڻ. نشي ۾ الـوتَ ٿيڻ.

— **چُورُ چُورُ:** ذ. ڀڪا ڀڪا — ذرا ذرا — پُرزا پُرزا — پور پور.

— **چُور ڪري ڇڏڻ:** ناس ڪرڻ — ڇَٽ ڪرڻ نشي ۾ غرق ڪري ڇڏڻ.

• **چوراسُ ج چوراسَ:** ذ. ڪمر پٽي ۾ پيل ڇلو (جنهن ۾ تلوار جو مياڻ مڙهيل هوندو آهي). (صفت). چَورَسُ — چوپاسو — چئن پاسن واري شڪل جنهن جا چارئي پاسا هڪ جيترا هجن.

— **چوراسِي:** ث. چوڪندي — چوپاسي (شڪل). (ظرف). چوطرف. (ث). ڳڻتي.

• **چوراسِي (چورياسِي):** صفت. (پرا. چَٺُراسِي. سن. چَتُرشيت) هڪ عدد جو نالو (٨۴) — اسي ۽ چار — چار ايڪا اٺَ ڏهاڪا.

— **چوراسِي ٻنڌَ:** ذ. هندن جي عقيدي موجب چوراسي جوڻيون.

• **چورا ڪورا:** ث. ڳڻتي — بيقراري — فڪر — آنڌ مانڌ. انتظار — هُر ڪُر.

— **چورا ڪورا ٿيڻ:** خيال ٿيڻ — ڳڻتي ٿيڻ — فڪر ٿيڻ. هُر ڪُر ٿيڻ — انتظار ٿيڻ.

• **چورانوي:** صفت. هڪ عدد جو نالو. (٩۴) نوي ۽ چار — چار ايڪا نوَ ڏهاڪا.

• **چورائِڻُ:** مصدر. (پرا. چوراوي. سن. چور + آپي) چوري ڪرڻ. چوري ڪري کڻي وڃڻ. لڪائڻ — ٺڳائڻ — گم ڪرڻ. جهڻ (پاڻي).

— **چوراٺـو:** ذ. صفت. چورائيلُ — چوريءَ جو.

• **چورَٻَٽي:** ث. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم.

• **چورَٽَ ج چورَٽُونُ:** ث. چَرخ — چورَ — حرڪت. هُشي. ٻرغلاءِ. ڏسو "چورڻ".

• **چورَٺَ ج چورٺُونُ:** ث. چانئُٺُ.

• **چَورَس ج چَورَسيُونُ:** ث. (پرا. چَئُرسُو. سن. چَتُرشُس) چوڪُندو (جنهن جا چارئي پاسا ۽ چارئي ڪُندون هڪ جيتريون هجن).

• **چَوَرَسُ ج چَورَسَ:** ذ. اها شڪل جنهن جا چارئي پاسا هڪ جيڏا هجن ۽ ڪُندون گـونيون هجن — چوراسي شڪل — چوڪندو. ڏسو "چورس".

• **چورِسو ج چورِسا:** ذ. مُترڪي جو هڪ قسم (جو سونارا ڪم آڻين). بيل گاڏيءَ ۾ ڪم ايندڙ هڪ ڪاٺيءَ جو نالو.

• **چَورِسي ج چورِسيُونُ:** ث. واڍن جو هڪ اوزار — ڪاٺ تي ڇِٽَ ڪڍڻ يا سَلَ ڪڍڻ جو هڪ اوزار. گـَندِي (ث).

• **چورِمو ج چورِما:** ذ. (پرا. چُورٺُو. سن چُورڻُ) ڪُٽي (گيهہ ۽ کنڊ ۾ ڳوهيل ماني) — چُوري — مليدو. لذيذ کاڌو. سٺيو طعام.

• **چُورَنُ ج چُورَنَ:** ذ. (پرا. چُورٺُو. سن چُورڻُ) چُورو — سُفوف — ٻورو — پائوڊر.

• **چَورَنگُ ج چَورَنگَ:** ذ. صفت. چئن رنگن وارو. پهلوان — جوانمرد. "چنيسر جورنگ، ٻہ رنگو لوڪ ٻيو".

• **چَورَنگِي ج چَورَنگيُونُ:** ث. ٻيڙيءَ کي هلائڻ ۽ ڦيرائڻ لاءِ هڪ ڪاني — اولو — ڳَنُ. ٻيڙيءَ مان پاڻيءَ ڪڍڻ جو ڪِستو.

— **چورنگي واتِيو:** ذ. صفت. وڏي وات وارو.

• **چُورَنُوالو:** اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ ديهہ جو نالو.

• **چورِڻُ:** مصدر. (پرا. چُورٺُو. سن. چُورڻُ) سيرڻ — سورڻ — ريڙهڻ. ٻري ڪرڻ — ڏ ڪڻ — هٽائڻ. گهلڻ. چُر پُر ۾ آڻڻ — حرڪت ۾ آڻڻ — تحرڪ ڏيڻ. چيڙڻ — چيڙائڻ. چرخ ڏيڻ. ڀڙڪائڻ — ٻرغلائڻ. آهستي آهستي هلائڻ. وڄائڻ (ساز).

• **چُورَڻُ ج چُورَڻَ:** ذ. (پرا. چُورٺُو. سن. چورڻُ) چُورو — ٻورو. سُفوف. پيٺل شيءِ. ڪُٽيل دوا. ڦَڪي.

• **چورو ج چورا (ل):** ذ. چولو.

• **چُورو ج چُورا:** (پرا. چُورٺُو. سن چُورڻُ) پيرٺل يا ڪُٽيل شيءِ. ڪُٽو — پور — ٻورو. ڪُتر (سوپاريءَ جي). چورمو — ڪُٽي — چُوري. سونارين جي اصطلاح ۾ سنهون لـوڻ. ڪَٽڪَڙ جو ٻچو — چُوزو. ماٽيءَ جو چوٿون يا اٺون حصو (ڪ).

• چوري ج چوريُونْ: ث. ننڍڙي بار جو چولو يا چولڻي. ڪنجرو.

• چَوري: ث. هڪ قسم جي ٻوٽي جو نالو.

• چَوري ج چَوريُون: ث. (سن. چورْتڪا) ڪٽيل گيهه. ڪنڊ ۽ ماني – ڪُٽي، چوڏِي.

• چوڙ (ل): ذ. ڪنو پاڻي (جو مينهن جي وسڻ ڪري خراب ٿي ويو هجي ۽ مال وغيره جي پيئڻ لائق نه هجي).

• چوڙ، چَوڙ ج چَوڙ، چَوڙَ: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ ٻج جو هڪ قسم (جو خاص ڪري اکين ۾ دپ طور ڪم اچي) – چوڻ.

– چوڙ چَپَٽ: ذ. صفت. چَٽ – ناس – نابود – برباد.

• چُوڙَ ج چُوڙون: ث. ڪاٺيءَ جي چيٽي واري سنهي گهڙيل ٻجڙي جا ڪنهن سوراخ ۾ پوي (ڪٽ، در وغيره جي چُوڙ).

• چُوڙِ: ث. عاج، ڪافور يا چاندي وغيره جا ڳنڍيل چوڙا، جي ڪارائي ڪان ننوڻت تائين هجن. الهي ڪُلهي پائيهين. چيلهه جي پرواري جاءِ (جنهن تي بار ڪڄجي) – ڪَڄ – ڏاڪ. ننوڻت وانگر جبل جي چُڪ يا چوٽي (ڪ). پرت جو هڪ قسم (ڪ).

• چوڙا: اسم خاص. سمن جو هڪ نسبي نالو.

• چُوڙَت ج چُوڙَتون (ت): ث. دروازي جي طاقت جي چَوڙ.

• چُوڙَڪ ج چُوڙَڪ: ذ. رڍ يا ٻڪريءَ جو لڙڪو.

• چُوڙَ ڪُنڊي ج چُوڙَ ڪُنڊيُون: ث. ڪنڊي مينهن جو هڪ قسم (جنهن جا سڱ چُوڙي وانگر تمام گهڻو گول ٿين).

• چُوڙڪي (ت): ث. ٻڪريءَ جي ڳچيءَ وارو ٿي چار انچ ڊگهو چمڙو.

• چَوڙَنگ ج چَوڙَنگ: ذ. چوپائي مال جي بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ چوپائي جي ٽنگن جو سنڌ جڏائي وڃي). رڍ يا ٻڪريءَ جون چارئي ٽنگون تلوار جي هڪ ٿي ڏڪ سان ڪپڻ جي حالت (تلوار جي تيزي معلوم ڪرڻ لاءِ).

• چوڙڻ (چوڙڻ): مصدر (سن. چلُ = جُڙڻ) ڪم آڻڻ – استعمال ڪرڻ – پائڻ – پهرڻ – هنڊائڻ (ڪپڙو وغيره).

– چوڙ ج چوڙون: ث. جتا – جهالو – ڪپڙي جي سانده پائڻ جو عرصو.

– چوڙائڻ: مصدر "چوڙڻ" مان متعدي بالواسطه پارائڻ – پهرائڻ.

– چوڙائو: ذ. صفت. جهلائو – جهالسو – جتاءُ ڪندڙ. مضبوط.

– چوڙ ڏيڻ: جتا ڪرڻ – گهڻو جهلڻ (ڪپڙو).

– چوڙڻ ماڻڻ: اوڍڻ – استعمال ڪرڻ – پهرڻ (ڪپڙو لٽو). کائڻ کپائڻ – عيش ڪرڻ.

• چَوڙو ج چوڙا (ل): ذ. سوز – درد – ڏک. "جانگن چوڙا وڃهن وڃوڙا" (جام خان).

• چَوڙو ج چَوڙا: ذ. صفت. (چَڪُر + ڙ + ڪَ) ڪُشادو – کُليل – ويڪرو. وڏو.

• چِوڙو ج چِوڙا (ل): ذ. لوهارڪي ڪم جو هڪ اوزار (جو ڪوڏارين ٺاهڻ يا ڳسائڻ جي ڪم اچي). (ث). چِوڙي ج چِوڙيُون.

• چُوڙو ج چُوڙا: ذ. (سن. چوڏَڪ) ٻانهن ۾ پائڻ جي ڳهڻ جو هڪ قسم (جو عاج، شيشي، ڪافور يا ڌاتو مان ٺهي). ڪانچ يا سلوار جي ٻَنهين وتان چُڙ (جنهن ذريعي ٻنهيون مُرئي ڪي وٺي بيهنديون آهن). وَڪڙ – پيچ. ڪُڪڙي.

– چوڙا چاڙهڻ (ت): دپ پائڻ – سوڙهو گهڻو. آڪيڙا چاڙهڻ – تنگ ڪرڻ.

– چوڙا لاهڻ: عيب ثواب پڌرا ڪرڻ. لاڪ لاهڻ – فوتيءَ جو سوڳ ڪرڻ.

– چوڙيتي: ث. صفت. چوڙيري – چوڙين واري.

– چُوڙيري ج چُوڙيريُون: ث. صفت. ٻانهين چڙهيل عورت – چوڙين واري عورت.

– چوڙيل (ت): ث. صفت. چوڙيون پائيندڙ. ڏائڻ – نياڳي – چَنڊي.

– چُوڙيلو ج چوڙيلا (ت): ذ. صفت. ڏگهن وارن وارو.

– چَوڙيلي: چوڙين واري عورت. "چوڙيليءَ ڪنوار جو، چوڙو ٻڳو رات" (مرثيه).

• چَوڙي ج چَوڙيُون: ث. چانڙي گهڻي. ڍڳ يا ٻڪري وغيره جي گوشت جو ٽڪر. سخت مٽي (ت).

– چَوڙيُ پَٽ: ذ. صفت. ڏاڍو مڙس – بهادر.

• چَوڙي ج چوڙيُونْ: ث. (سن. چُوڏ + اِڪا) ڳهڻ جو هڪ قسم – ڪنگڻي، ڪنهن لوهي اوزار جو پيچ، جنديءَ چڙهيل ڪاٺي وغيره جي چُوڙي.

– چُوڙيگرُ ج چوڙيگرَ: ذ. صفت. چوڙيون ٺاهيندڙ. ٻانهيون ٺاهيندڙ. ڏَنڊ – چٽي – خرمانو.

– چوڙيون پائڻ: عورت بڻجڻ – بي همت ٿيڻ – نازڪ بدن ٿيڻ.

• چُوڙيرو ج چُوڙيرا: ذ. صفت. چَٽ پهريندڙ – ڪلنگي وارو – چنگيرُ ڦري وارو – موڙ وارو.

• چَوڙيگرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• چُوڙيل (ت): ث. صفت. ڏائڻ. ڪم بخت – چنڊي – نياڳي – نحس.

• چوڙيُو: اسم خاص. تعلقي ننگرپارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• چُوزَ ج چُوزَ: ذ. [ف. چوزه] باز جو هڪ سال عمر وارو بچو. ڪڪڙ

جو ٻچو — چوزو. (صفت). سهڻو — حسين — خوبصورت. ڳڀرو.

— **چوزتُ ٿيڻ:** ننڍين عمر جو ٻنجڻ. ڳڀرو ٿيڻ.

• **چوزو ج چوزا:** ذ. [ف. چُوزه] ڪڪڙ جو ٻچو. (صفت). سهڻو — حسين — ڳڀرو — نوجوان — لاٽڙيائت.

• **چوس:** ث. [سن. چوش] ذائقو — چسڪو — سواد — چاهُ — چس — مزو — لطف — لذت — هيرَ — عادت — کير يا پاڻي وغيره کي وات سان ٿورو ٿورو ڪري چڪڻ.

— **چوس پوڻ:** چسڪو پوڻ. هير پوڻ — عادت پوڻ. عادت ٿيڻ.

• **چوسارُ چوسر:** ث. (پرا. چئسَّلئو. سن. چتسّار) راند جو هڪ قسم (جا ڪوڏين ۽ سارين (ڳوٽن) سان رهبي آهي).

• **چوسالُ سالو:** ذ. اهو گهوڙو جنهن کي پهريان چار ڏند چاولَ هجن — چئن سالن عمر جو گهوڙو.

• **چوسٺ:** صفت. (سن. چتُر + شَشٽ) چوهٺ (٦٤) — سٺ ۽ چار — چار ايڪا ڇهه ڏهاڪا.

• **چوسر:** ث. چوسار — راند جو هڪ قسم. ڏسو "چوسار".

• **چوسلو ج چوسلا (ل):** صفت. چيڀلُ يا سنهڙي مُنهن وارو.

• **چوسڻ (چوسڻ):** مصدر. [سن. چُوشَن. چوش = چوسڻ] ڪنهن شيءِ جي وات سان رس ڪڍڻ — رَسُ چڪڻ. چوپڻ. چهڻ (رت يا رس).

— **چوس:** مصدر. "چوسڻ" مان اسم. چوسڻ جي حالت چڪ (وات جي).

— **چوساڪوُ (ت):** ذ. صفت. چوسيندڙ. چتو ڪندڙ — چترُ — ريزکي شيون وابرائيندڙ.

— **چوسرُ ج چوسرَ (ت):** ذ. صفت. چوسيندڙ — چوساڪڙ — چتو ڪندڙ — لالچي.

— **چوسڪو (ل):** ذ. کير ڏاٽڻ جو ڇيڙ ڪو يا چنوس.

— **چوسلُ ج چوسلَ (ت):** ذ. صفت. چوساڪڙ. مِٺاڻ کائيندڙ.

• **چوسو ج چوسا:** چڱو چوکو کاڌو. مِٺاڻ يا چهراڻ وارو طعام. چتو. هير. چسڪو (ت) ٿوري پاڻي وارو ڪوهه (ث).

• **چوسو ڪرڻ:** چتو ڪرڻ — آتُ پتُ وابرائڻ — شيون کائڻ.

• **چوسولُ ج چوسولَ:** ذ. اهو هنڌ جتان چار رستا نڪرن. جتي رستن جي ڦٽڻ يا گڏجڻ جو هنڌ. چوراهو — چونڪُ — چوواٽو.

• **چوسو:** ذ. چئن سون ڌاڳن واري تاڃيءَ مان نُهيل ڪپڙو. ڪپڙي جو هڪ قسم (جنهن مان ننڍڙن ٻارن جا ڪپڙا ٺهن). ننڍڙو ٽوال. رڱيل پوتڙو (ٿ). لانگوٽو (ت).

• **چوطاقُ ج چوطاقَ:** صفت. چئن طاقن سان (ظرف). پنيءَ پر — سنئين چوٽي.

— **چوطاق وجي ڪرڻ:** پنيءَ پر سڌو سنئون ٿي ڪرڻ.

• **چوغو ج چوغا:** ذ. [ف. چوغه] ڊگهي ڪوٽ جو هڪ قسم. لٻادو — فرغل — فرگل.

• **چوفالُ (ت):** ث. اٺ جي پچڻ جو هڪ نمونو (چئني پيرن سان تکي ڊوڙ).

• **چوفرو:** ذ. صفت. چئن ڦرن يا نوڪن وارو. وڏو ڳرو.

• **چوفير:** ظرف. چوڌاري — چوطرف — چوگرد — آسپاس.

• **چوڪُ ج چوڪون:** ث. چونڪُ — چونڪر — ڪچ — چر — حرڪت — چرچ.

— **چوڪ ڏيڻ:** کائيءَ وغيره سان ڪچ ڪرڻ. چونڪ ڏيڻ.

— **چوڪرُ ج چوڪر:** ذ. صفت. چوڪئون ڏيندڙ. چرچ ڏيندڙ — هُشي ڏيندڙ.

• **چوڪ ج چوڪون (ت):** ث. (پرا. چُڪَ. سن. چيت) چُڪَ — غلطي — خطا — قصور. ڏسو "چڪ".

— **چوڪٽو:** ذ. بي وقوف — بي عقل.

• **چوڪُ (ت):** ذ. مقعد. ويهڻ جي جاءِ — ويهڪ.

• **چوڪاٺُ ج چوڪاٺَ:** [سن. چتُش] دروازي جو چونڪُ — درين ۽ دروازن وغيره جو ٻاهريون چئن ڪاٺين جو فريم.

• **چوڪٺُ ج چوڪٺَ:** ذ. دروازي جو پاسن وارو چونڪُ. چوڪاٺُ. ڏسو "چوڪاٺ".

• **چوڪ چنڊو ج چوڪ چنڊا:** ذ. صفت. سخت نڀاڳو — چنڊالُ — وڏو بدبخت.

• **چڪرُ ج چوڪر:** ذ. نوڪر — چاڪرُ — نوڪرن جو نوڪر — غلامڙو. "چاڪرن اڳيان چوڪر".

• **چوڪڙُ ج چوڪڙون (ڪ):** ث. ٿورو کير ڏيندڙ چوپائي — وهڪي ويل — ڪانگهاري (ڪانگهاڙي). ڇٽاڪ.

• **چوڪڙُ ج چوڪڙ (ت):** ذ. چوڪڙو — ٿورو ٿڪ.

• **چوڪڻُ (ڪ):** مصدر. ڏهڻ.

• **چوڪڙو ج چوڪڙا:** ذ. ٿڪُ — ٿڪاوٽ. ڏک — سور — تڪليف.

— **چوڪڙو پچڻ. لاهڻ:** ٿڪ لاهڻ. آرام ڪرڻ.

• **چوڪڙو ج چوڪڙا (ث):** ذ. ڳهڻ جو هڪ قسم. لغام (ٿ).

• **چوڪڙي ج چوڪڙيون:** ث. چئن (ماڻهن) جو ميڙ "چنڊالن جي چوڪڙي". ڪچهري — محفل. چار ايڪڙ زمين. تاش جي پتي جو هڪ رنگ (اِٽ) چونڪڙي.

• **چوڪسُ:** ذ. صفت. (هه. چو = چار + ڪس = جاچ. سن. چتر +

ڪش) جاسوس — نگهبان — راکو — چاري. خبرداريءَ سان جاچ جوچ ڪندڙ. ڳجهه ڳوهه ۾ ڳولا ڪندڙ. خبردار — هوشيار — سجاڳ.

— **چوڪسي ج چوڪسيون:** ث. نظرداري — سنڀال — نگهباني — چوڪيداري — چاربو — خبرداري — هوشياري — سجاڳي. ڏسو "چوڪس".

— **چوڪسي ڪرڻ:** سنڀال ڪرڻ — نظرداري ڪرڻ — هر وقت نظر ۾ رکڻ.

• **چوڪُندو:** (سن. چَتُشْڪونڻ. چَتُرَ = چار + ڪونڻ = ڪُندو) چَئن ڪُندن وارو.

• **چوڪڻ:** مصدر. چونڪهڻ — چنبائڻ — ڏهڻ (چوپائي).

• **چوڪو ج چوڪا:** ذ. (پرا. چَئُڪُڪ اَم. سن. چَتُشْڪ = ڪَمُ) ليپي ڏنل جاءِ جتي (هندو) ويهي ماني کائين. رڌڻو. چونڪو پوچو — پوچي. ڏهائي (ل).

• **چوڪو:** (ف. تِرشڪ) ڀاڄيءَ جو هڪ قسم (پالڪ جهڙو. پنن جو سواد کٽو). ٽيڪ جو سنهڙو آواز.

— **چوڪو ٿيڻ (ت):** اپرو ٿيڻ — ڏبرو ٿيڻ — ڳري ڪندا ٿيڻ.

• **چوڪي ج چوڪيون:** ث. (سن. چَتُشْڪ) سنڀال — نگهباني. پهرو — چونڪي. پهريدار جي ويهڻ جي جاءِ — ناڪو — ٺاڻو. ڪنهن به درگاهه تي مجرو پڙهڻ يا ڪلام پڙهڻ جي رسم. نانڪ شاهه جي ڪلام پڙهڻ جي رسم.

— **چوڪي پڙهڻ، ڏيڻ:** ڪنهن درگاهه وغيره تي سلام پڙهڻ ۽ ڳائڻ وڄائڻ جو مجرو ڪرڻ.

— **چوڪيدارُ ج چوڪيدارَ:** ذ. صفت. چوڪي ڏيندڙ — پهريدار — نگهبان — سنتري — راکو — محافظ — پاسبان.

— **چوڪيداري:** ث. پهرو — رکوالي — سنڀال.

• **چوڪي ج چوڪيون (ڪ):** ث. مڇيءَ جو هڪ قسم (بنا ڇلرن. پيٽ اڇو. پٺ تي ڪارا ليڪا ۽ اندران ماس ڪارو. قد هڪ ڪان ٻه فوٽ).

• **چوڪَ:** ث. جاچ — ڇڪاس.

• چوڪا: ذ. [چوڪو ج چوڪا] (پرا. چوڪا. سن. چوڪُش) هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ. چانور.

• **چوڪارڻ (ل):** مصدر. ڳالهه ٻولهه ڪرڻ ڪڇڻ — ٻچڻ.

• **چوڪائڻ (ڪ):** مصدر. چوکي خاطر آزمائڻ — پرکڻ — آزمائش. پکو ڪرڻ. پاڻ کي چوکو ثابت ڪرڻ. پاڻ موکڻ — پاڻ ملهائڻ.

• **چوڪَٽولو:** اسم خاص. تعلقي گهوڙاباريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چوڪَنڊي:** اسم خاص. تعلقي دادو ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چوڪڻ:** مصدر. جاچڻ — ڇڪاسڻ. پرکڻ. سنڀالڻ.

• **چوکو ج چوکا:** ذ. صفت. (سن. چوڪُش) صاف — سٺو — چڱو — سچو — اصلي. عمدو — ناهوڪو.

• **اُچو:** اچو اُجرو. حسين. سهڻو (ت). سُٺيرو — ٺاهوڪار (ت). ٺورو وڏو (ت). (ث) چوکي ج چوکيون.

— **چوکائي ج چوکايون:** ث. صفائي — سُٺائي. چڱائي.

— **چوکو ٿيڻ:** چڱو ٿيڻ. وڏو ٿيڻ. بي پرواهه ٿيڻ.

• **چوگانُ ج چوگانَ:** ذ. [ف] چوڪندو دالان. اڱڻ — آڳر — پِڙ. پولو راند ۾ ڪم ايندڙ ڪاٺي (جنهن سان بال کي ڌڪ هڻجي).

• **چوگرد:** ظرف. [ف] چوڌاري — چوطرف. آسپاس — اردگرد.

• **چوگَڙو:** اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چو ڳَ:** ذ. چنگڻ جي حالت. (سن. چَنچ) چوڳو. چوٺو. ڏسو "چڳڻ".

— **چوڳ ڪرڻ:** چوڳو ڪرڻ — وابرائڻ — ڪائڻ.

• **چوڳارو (ت):** ذ. ڪڪڙ جي کاڌي يا چوڳي لاءِ تلاش — چوڳو.

— **چوڳارو ڪرڻ:** ڪڪڙ جو چوڳو ڪرڻ. ٺونگا هڻڻ.

• **چوڳو ج چوڳا:** ذ. (سن. چنچ) ڪنهن پکيءَ جو داڻا چڳڻ جي حالت. پکين جو کاڌو — چوٺو. ٺونگا. داڻا. ڏسو "چڳڻ".

— **چوڳو ڪرڻ:** داڻا چڳڻ. ٺونگا هڻڻ.

• **چوڳو ج چوڳا:** صفت. چئن سالن جي عمر جو (ڍڳو. اُٺ وغيره) (ث) چوڳي ج چوڳيون.

• **چولڪَ، چولڪي (ڪ):** ث. ننڍڙي ڇلي (جنهن ۾ سير کن مال جو پوي). ننڍڙو ڏلهو.

• **چولڪي ج چولڪيون (ٿ):** ث. ڳوٺري.

• **چولو ج چولا:** ذ. (سن. چونڪهه) پهراڻ — ڪُڙتو. ويڪري قميص — زنانو ڪُڙتو. فقيرن جي پائڻ جي ڍگهي ڪفني. جسم — قالب — جُون.

— **چولو بدلائڻ، مٽائڻ:** وفات ڪرڻ. جُون مٽائڻ. چولو لاهي ڪفن پائڻ.

— **چولي جي جُونِ هجڻ:** ويجهو مائٽ هجڻ. سخت پيارو هجڻ. سدائين سان هجڻ. رازن ۽ ڳجهن کان واقف هجڻ.

• **چولهاٽ (ڪ):** ذ. چلهو. چڏو. ڪباڙيءَ واري ڪڏ يا گهَپ. ڏسو "چلهو".

• **چوليِ ج چوليُون:** (سن. چولِي) صدري وانگر چولو (عورتون چانيءَ تي پائين). ننڍو چولو. پوتڻ — غلاف. ڳوتري (بندوق وغيره جي). تتر جي پڇري جو ڌڪ. دال جو هڪ قسم.

— **چوليءَ جو سڱ:** ذ. پيءُ جي مائٽي — ناناڻي برادري.

• **چوليائي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **چون:** [ف] ظرف. وانگر — وانگيان — جيئن — طرح — جيئان.

— **چونڪ:** ظرف. جيئن ته.

• **چُونْ:** ث. تمام ٿورو ۽ سنهو آواز. پَڙڪو. سنهون ٽٽ.

— **چُون چرا:** ث. ٿورو بہ آواز. ٻڙڪ (ٻِڙڪ). حرڪت - ڪيڇَل - آواز - چيڙڇاڙ.

— **چونْ چرا ڪرڻ:** آواز ڪرڻ — ڪُڇڻ — ڳالهائڻ. اعتراض وٺڻ. حرڪت ڪرڻ — ڪيڇل ڪرڻ — چيڙڇاڙ ڪرڻ.

— **چُون چُون جو مُرَبَّو:** مختلف خيالن جي ماڻهن جي جماعت. گهڻين مختلف شين جو ميڙ يا مجموعو.

— **چُون ڪرڻ:** ڪُڇڻ — ڪجهہ چوڻ. آواز ڪرڻ. جواب ڏيڻ.

— **چُون نہ ڪَرڻ:** پَڙڪو بہ نہ ڪرڻ. ڪجهہ بہ نہ ڪُڇڻ. ٻِڙڪ يا حرف نہ ڪڍڻ. صبر ڪرڻ. ضبط ڪرڻ.

• **چُونارِجڻ:** فعل مجهول. هَرَ ۾ وَهندي ڏڳي جو پير چُونيءَ سان زخمجڻ.

— **چُونْارِجِي پوڻُ:** چُونارِجڻُ. پير زخمجي پوڻ.

• **چُونارو ج چُونارا:** ذ. رازي جو هڪ اوزار - ليپو يا راڳو هموار ڪرڻ جو اوزار.

• **چُوناري ج چوناريُون:** ث. ننڍو چونارو.

• **چُونٽارِيو (ٿ):** ذ. وڻ جي چوٽي. ڏسو "چوٽي".

• **چُونٽو ج چُونٽا (ٿ):** ذ. ڦل پٽڻ بعد بچيل ياڳو.

• **چَونْيڙ:** ث. چَويڙ راند.

• **چَونپوتُ (ڪ):** چُٽَن ٿَهَن ۾ ويڙهيلُ.

• **چُونْجَ ج چُونْجُون:** ث. (پرا. چَڃُو. سن. چُڃُج) چُهنب (پکيءَ جي).

• **چُونْجهو ج چُونْجها:** ذ. صفت. چُنجهو — سَنهين اکين ۽ گهَٽ نَظَرَ وارو. ڏسو. "چُنجهو".

— **چُونْجهائي:** ث. چُنجهائي — گهٽ نَظر — جهڪي نظر.

• **چُونْجَ ج چُونجُون (ٿ):** ث. چهنب (پکيءَ جي). ڏسو "چونج".

• **چُونْجو ج چُونْجا:** ذ. صفت. ننڍڙين اکين وارو. اهو ماڻهو جنهن جي اکين ۾ ڪاڏ هجي. چنجهو. جهڪي نظر وارو. چُوچو. پڳل. (ٿ) جونجي ج جونجيُون. ڏسو "چنجهو".

— **چُونْجائِي:** ث. چنجائي — چُنجهائي. جهڪي نظر.

• **چُون چُونْ:** ث. جهرڪين جو آواز — ننڍڙن پکين جي جرجر. ڪڪڙ جي ٻچن جي چرپر. تِڏَن ۽ جيتن وغيره جو آواز.

— **چُون چُون ڪرڻ:** ٻوليون ٻولڻ — چِر ٻِر لائڻ (پکين جي).

• **چُونڏارِ (ل):** ث. گاهہ جو هڪ قسم تازو ڦٽل گاهہ (جو اجا چائو مس هجي).

• **چَونْڏائِڻُ:** مصدر. اکيون کيريون. چنهنبائڻ.

• **چُونڊَ:** ث. نِچڪڻي سان چوندي چوندي وار ڪڍڻ جي حالت. وڳوڙن مان ڦٽيُون. چوندڻ جي حالت — چُوندو. ڏسو "چوندڻ".

— **چُونڊَ ڪرڻ:** سنوارت ڪرائڻ وقت نچڪڻي سان اڇا يا بيڪار وار چوندي ڪڍڻ.

• **چُونڊِ ج چُونڊُون:** ث. انتخاب — چُڻَ — ڏوڻ. پسنديءَ تي ڪٽڻ جي حالت. اليڪشن.

— **چُونڊُون:** ث. اليڪشن — عام انتخاب — ميمبرن جون چونڊون.

• **چُونڊِ:** صفت. ڏٺيلُ ڏٺي ڪٺيل — انتخاب ڪيل — پسند ڪيل. سٺو — ملُوڪ — وڻندڙ. پسنديده عمدو — بهترين. ڏسو "چوندڻ".

• **چُونڊُ (ٿ):** ذ. گاهہ جو هڪ قسم (ڪارائي لُوڻ جي ڍنڍ تي ٿئي. چوٽيءَ ۾ تکي نوڪ ٿئيس. هن مان واڻُ بہ ٺهي).

• **چُونڊارَڻُ:** مصدر. چَرَڻ ڪاٽڻ (گاهہ).

• **چُونڊِ ڪڙي ج چُونڊِ ڪڙيُون (ڪہ):** ث. چُهنڊڙي.

• **چُونڊِڪو:** اسم خاص. تعلقي ناري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **چُونڊِڻُ:** مصدر. چُڻَڻ (سن. چُيَڻ. چِہ = چوندڻ جوَ ڪم ڪرڻ) انتخاب ڪرڻ — ڏٺڻ. گڏ ڪرڻ — ميڙڻ — جمع ڪرڻ — پسند ڪرڻ.

— **چُونڊَ:** ث. چڻ — انتخاب.

— **چُونڊائِڻ:** مصدر. "چوندڻ" مان متعدي بالواسطہ. چُٽائڻ — انتخاب ڪرائڻ. ميڙائڻ. گڏ ڪرائڻ.

— **چُونڊِجڻ:** مصدر. "چوندڻ" مان فعل. مجهول. مُنتخب ٿيڻ — اليڪشن ۾ ڪامياب ٿيڻ. ميڙجڻ — گڏ ٿيڻ.

• **چُونڊو ج چُونڊا:** ذ. چوندڻ يا چوند ڪرڻ جو ڪم — چونڊَ. لاباري ڪان پوءِ ڪِريل سنگن جي چُوند. ڦٽين جي چُوند. وارن جي چَگَ. چُندو. زالن جي مٿي جا وار. (صفت). چونديندڙ. چونڊي ڪٽندڙ. ميڙيندڙ — گڏ ڪندڙ. ڏسو "چونڊاڻ".

— **چُونڊو ڪَرڻ:** چونڊ ڪرڻ — چونڊڻ. رهيل ڪُهيل سنگ هٿ ڪرڻ. ڦٽيون چونڊڻ.

• **چَونْرُ ج چَونْرَ:** ذ. ٻکيءَ جي چوٽي — موڙ. ڪڪين هڪلڻ لاءِ ڏگهن وارن مان ٺهيل ٻهارو.

• **چَونْرا (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

— **چَونْرا ڪَونْرا:** ث. هر ڪُر — لَنج پَچ — ڦتڪو — انتظار — ڳِڻتي — فڪر.

— **چَونْرا ڪَونْرا ٿيڻ:** ڳِڻتي ٿيڻ — لَنجَ پَچَ ٿيڻ. فِڪر ٿيڻ.

• **چَونْرو:** اسم خاص. تعلقي ڪوٽ ڏيجي ۾ هڪ ديهہ ۽ ڳوٺ جو نالو.

• **چَونْرو ج چَونْرا:** ذ. هڪ قسم جو گول چوٽيدار ڪکائون گهر. اناج

جو هڪ قسم – رانهون. ڏاتوءَ مان ٺهيل هڪ قسم جو ٿانءُ – گهاگهر. (پوَنِ ڪي جهليندڙ بيلهنگ (ت)). اهو ڏگهو، جنهن جو پيچ اچي رنگ جو هجي. (ٿ. چونري ج چونريون). (صف). چندو – پولاهو (ت) [انگ. Beans].

• چونرو ڪونرو: ذ. ڳڻتي – انتظار – لوچ پوچ.

• چونري ج چونريون: ٿ. ڌاتوءَ مان ٺهيل هڪ قسم جو ٿانءُ – ننڍي گهاگهر. مکين هڪلڻ لاءِ وارن مان ٺهيل وجهو – مکس ران – مورڇل. هندن ۾ شاديءَ جي موقعي تي برهمڻ کي ڏنل دان. ويڙهي پڙهڻ جي جاءِ (ٿ).

– چونري چڙهڻ: هندن ۾ شاديءَ جي هڪ رسم (جنهن موجب چار ڪاٺيون کوڙي، انهن جي اندران گهوٽ کي ڦيرا ڏيارين) – شادي ڪرڻ.

• چونڪ ج چونڪَ: ذ. چار، ڪي به چار شيون، جيئن شين جو ميڙ، چار ڪوڏيون. دروازي دري يا ڪبٽ وغيره جو چئن ڪاٺين جو فريم – چوڪٺ. اٽاوت جي ڪم جو هڪ اوزار – چئن ڪاٺين مان ٺهيل چوڪٺ. لوهارن جي ڌوڻ بيهارڻ لاءِ چئن ڪاٺين جو چونڪ. بدن جي چئن سنڌن گڏجڻ وارو هنڌ (ٻن ڪُڇين، ٻنهي ۽ ڪنڌ جي وچ وارو هنڌ) – ٻنا، چارئي عضوا (ٻه ٽنگون ۽ ٻه ٻانهون). چئن رستن گڏجڻ جو هنڌ. بيڙيءَ جي ڪچي مٿان لڳل تختو – ڳڙهه. فصل جي تيلن مان سنگن ڦٽڻ واري حالت. (صفت). ذ. چورس – چئن پاسن وارو.

– چونڪ لنڊڻ (ت): عضوا الڙڻ. بيمار ٿي پوڻ – شرير ناچاق ٿي پوڻ.

– چونڪ لڳڻ: ڪرڻ مهل چارئي عضوا زمين سان لڳڻ. ملهه ۾ دسڻ وقت جوتال ٽٽڻ – مٺي جو پوريءَ طرح پٽ سان لڳڻ. وائون ٻتال ٿي وڃڻ.

– چونڪ مچائڻ: ڪم جي شروعات ڪرڻ.

• چونڪڻ: مصدر. ڪانن مان سنگن جو ظاهر ٿيڻ.

• چونڪڙي ج چونڪڙيون: ٿ. چوڪڙي – چئن جڻن جي سنگت. چئن جو عدد. چئن شين جو ميڙ. چوڪنڊو. آبادي لائق ايراضيءَ جو مقرر قطعو – چار ايڪڙ زمين. ٻڌن جي تاس ۾ هڪ ترپ – اِيڪ. ڏسو "چونڪ"

• چونڪو ج چونڪا: ذ. چئن ڪُنڊن واري شڪل. چئن جو عدد – چونڪ. پرت جو هڪ نمونو (ٿ) چوڪنڊياري سِرُ (جنهن جا چارئي پاسا هڪ جيترا هجن). ڏسو "چونڪ".

– چونڪي جو ڪارب: ذ. چورس سرن ناهڻ لاءِ ڪارب.

• چونڪي ج چونڪيون: ٿ. (سن. چتشڪ) – اِڪا، پهرو – سنڀال – رکوالي – نظرداري. نانڪ شاه جي ڪلام ڳائڻ جو ڪم. ڪنهن به اهل الله جي درگاه تي عقيدت خاطر ڳائڻ جي حالت. رڌ ٺو. منڊلي. ٿاڻو – پوليس جي رهڻ جي جاءِ. جيئن جي ڳنڍ هڪ خاص قسم جي ڪڪائين لانڍي. (ٿ). وارن ويڙهڻ جو هڪ نمونو (ٿ).

– چونڪي جو قوسِٽو هڻڻ: دهشو هڻڻ.

– چونڪيدار ج چونڪيدارَ: ذ. صفت. چونڪي ڏيندڙ – پهريدار – چوڪيدار – راکو – سنڀال ڪندڙ.

– چونڪي ڏيڻ: پهرو ڏيڻ – سنڀال ڪرڻ – ڪنهن درگاه تي صوفي ڪلامن جي محفل ڪرڻ.

– چونڪي ويهارڻ: ڪنهن درگاه يا آستان تي ڪٿا ڪيرتن يا ڳائڻ وڄائڻ جو بندوبست ڪرڻ. پهرو ويهارڻ.

• چُونگ ج چُونگون: ٿ. آڱر يا ڪاٺڙي وغيره سان بدن ۾ ٿورو چيڪار ڪرڻ. چوڪ. حرڪت – چرچ. ٽيڪر. ٿلهڙ (ڪ).

– چُونگ (چُونگون) ڏيڻ: چوڪ ڏيڻ – حرڪت ڪرڻ. چرچ ڏيڻ – هُشي ڏيڻ – اپارڻ. ڀڙڪائڻ.

• چُونگار ج چُونگارون: ٿ. آهستي آواز – هُونگار. چڙن جي وڄڻ جي حالت.

• چُونگارڻ: مصدر. پکين جو آواز ڪرڻ – لات ڪرڻ. آهستي آهستي ڳائڻ – جهُونگارڻ. وڄڻ – ٻرڻ (چڙا) هوريان هوريان ڪائڻ.

• چونگڻ: مصدر. (سن. چِٽ) ڪا چهنبياري شيءِ (جهڙوڪ ڪاٺي وغيره جسم ۾ هڻڻ – چوڪڻ – چُپائڻ – چُونگ ڏيڻ. حرڪت ڪرڻ. ڪاوڙائڻ – جوش ڏيڻ – هُشي ڏيڻ. هوريان هوريان ڪائڻ – داڻو داڻو ڪري کائڻ (پکين جو). جهونگارڻ.

• چُونگو ج چُونگا (ت): ذ. ٻج جي هنيل چونگي (جا اڏ وغيره جي ڪَپ تي هڻجي).

• چُونگي ج چُونگيون: ٿ. چنگي. اناج جا ٿورا داڻا – رذل طعام مان ٻئي گهران آيل ٿورو ذرو. ذل – ناڪو – محصول. ڪڏ ڪوتي پوکيل ٻج – اڏ تي هنيل ٻج – چُونگو. پوک جي چند ٿلهن جو مُچو. شاديءَ غميءَ ۾ نياڻ ياران ماني ڪندڙ جو ڏنل اڏ پاءُ ويلو (ٿ). ٿڙ جي منهن ۾ پتل يا چاندي جي نوڪ (ٿ). ڏسو "چنگي".

• چُونگهر (چُونگهَر) ج چُونگهرون (ت): ٿ. چُونگ – هُشي، اَن وٽندڙ ڳالهه – نامناسب ڳالهه.

– چُونگهر ڏيڻ: چونگ ڏيڻ – هشي ڏيڻ. بڇڙو ڳالهائڻ. فساد وڌائڻ. اشارو ڪرڻ – اپارڻ.

• چُونو: ذ. (سن. چورڻ) چنُ – گَچ – شيءِ ۾ پڪل اڇو پٿر.

• چُونهہ، چُونئن: چڪهه. ٽيڙي ڪڏ. ڪُند. ٿ. چاوت – مرضي – اِڇا – ارادو. راَن – سٿر.

• **چُونٽارِ (ٿ)**: ٿ. ڪچي ڇَڙي کي برساتي پاڻي لڳڻ سبب ٿيل ساڙ.

• **چُونٽِيڻُ ج چُونٽيُونَ**: ٿ. ڊانڊي پکي جو هڪ قسم (تتر جهڙو، بدڪ جي هڪ جنس). مڇيءَ جو هڪ قسم (بنا ڇلرن، سپ جهڙي، سنهي، ڊيگهه ۾ اڍائي انچ).

• **چُونِيِ ج چُونيُونَ**: ٿ. (پرا. چُونِٽي، سن. چُورٽِڪ) ڳاڙهي رنگ جو هڪ هيرو. هنر جي ڪُٽهه ۾ پيل لوهه جو ڦر. گهوبو.

• **چَوَڻُ**: مصدر [سن. وَچَن] ڳالهائڻ — آکڻ — وات مان ڪجهه لفظ ڪڍڻ — ٻڌائڻ. نصيحت ڪرڻ. تنبيهه ڪرڻ (چيو — چوندو — چَيل). (ذ). هدايت — فرمان — امر — حڪم. نصيحت. (اسم) چَوڙُ.

— **چَوَڻ آکڻ**: ڳالهائڻ ٻولهائڻ. هدايتون ڪرڻ — نصيحتون ڪرڻ. تنبيهه ڪرڻ — هاها ڪرڻ.

— **چَوَڻ کان ٻاهر هجڻ**: هدايت يا فرمان نہ مڃڻ. حد کان وڌيڪ هجڻ — بي انداز هجڻ.

— **چَوَڻُ ۾ هجڻ**: فرمانبرّدار هجڻ — تابعدار هجڻ — چَيو مڃڻ.

— **چَيو مڃڻ**: آگيا مڃڻ — حڪم مڃڻ — حڪم جي بجا آوري ڪرڻ.

— **چَئي وانُ ج چَئي وانَ**: ذ. صفت. فرمانبردار.

• **چُرڻِ**: ٿ. (سن. شُرونِ) کاڌو — چوڳو — قُوتَ (پکيءَ جو). چوڳو — رِزقُ. سڄي ٻانهن تي چڙهيل عاج جي ٻانهين — چُوڙ. ڪَچِ. ڳُهنج — چُنِ.

— **چُرڻِ چڳائڻ**: چوڳو ڏيڻ — داڻو چڳائڻ — کاڌو کارائڻ.

— **چُرڻ ڏيڻ**: کاڌو ڏيئي هيرائڻ (پکيءَ کي). لالچ ڏيئي ڦاسائڻ.

— **چُرڻِ ڪڻ**: ڪورين جي اصطلاح ۾ تاڃيءَ جي تندن ۾ اهڙيءَ ريت تيلي وجهڻ جو سيني تَندَنِ مان چوٿون حصو تيليءَ جي مٿان اچي ۽ ٽي حصا هيٺ — اهڙيءَ ريت ٻي تيلي جي مٿان ٻيو چوٿون حصو ۽ ٽيڻءَ جي مٿان ٽيون ۽ چوٿينءَ جي مٿان چوٿون حصو اچي. هنج ڪڻڻ — ڪچ تي ڪڻ.

— **چُرڻِ وجهڻ**: پکين يا جانورن کي هيرائڻ لاءِ اَنُ وجهڻ.

• **چُرڻُ**: مصدر. چَرڻ — آکڻ — ڳالهائڻ — ڪَڇَڻ. ڏسو "چَوَڻ".

• **چُرٽاهو ج چُرٽاها (ڪ)**: ذ. صفت. اهو ٻڪر جنهن کي گهر ۾ داڻو پاڻي ڏجي. دالو ڦر (مال جو).

• **چُرٽائو ج چُرٽاوا**: ذ. هڪ قسم جي ڪاٺي — مُنو يا ٿُونِي جنهن تي ڪاڄڻ جو هڪ پاسو رکيل هجي.

• **چُرٽو ج چُرٽا**: ذ. [سن. چَوڙِ کَهُ] وارن جي پاسي واري چَنگَ — لُونڍِڙيءَ جا وار. وارن يا ڪنين جي ٽِنَبلي (جهنڊي) ڳَنَجِ جي پرت جو هڪ قسم. پکين کي ڏنل اَنَ — چوڳو. کاڌو — رِزقَ — قُوت — روزي — نصيب

— **چُرٽو پاڻي**: ذ. داڻو پاڻي کاڌو پيتو — روزينو — رِزقَ — چوڳو — نصيب — قسمت.

• **چَوٿهارِ**: اسم خاص. ٿر ۾ هڪ ڍَهر جو نالو.

• **چَوٽِي ج چَوٽِيُون**: ٿ. چوڻ جو طريقو — چوڻ جو نمونو. قَولُ — چَوَڻ جي ڳالهه. پهاڪو — مثال طور ڳالهه — مثال. سياڻن جو ٻول. "ڏسو چوڻ".

• **چَوُوَٽِ**: ٿ. چَو ٻولو — گفتگو — ڳالهه ٻولهه — پچار. چوپاري — ڪچهري. (ظرف). چئني طرفن کان — چوڌاري — اردگرد.

• **چوونجاهہ**: صفت. (سن. چَتُشپَنچاشَتُ) هڪ عدد. چئن ايڪن پنجن ڏهاڪن وارو انگ — (٥٤) پنجاهه ۽ چار.

• **چوويهہَ**: صفت. (پرا. چَئويِسُ. سن. چَترُونشَتِ) هڪ عدد. چار ايڪا ٻہ ڏهاڪا. (٢٤) — ويهہَ ۽ چار.

• **چوويهو**: ذ. "سَڻَ" جو هڪ قسم (اناويهي کان ٿورو ٿلهو سَڻ).

• **چوهارو ج چوهارا (ڪ)**: ذ. چوٿين پَتي — چوٿون حصو.

• **چُوهائڻ (چُهائڻ)**: مصدر. جذب ڪرائڻ. ڏسو "چُوسڻ".

• **چَوهاڻَ**: اسم خاص. (سن. چَتَرواهُ) هڪ ذات جو نالو (ڪاري ۾ مسمان ۽ ٿر ۾ مينگهواڙ).

• **چُوهاڻِ وجهڻ**: ڪتين جي اصطلاح ۾ ڌوتل ڪپڙا. واريءَ تي (پاڻي چُهائڻ لاءِ) وڇائڻ.

• **چوهتَرِ**: صفت. (پرا. چَئُهتَرِ. سن. چَتُسپَتِ) هڪ عدد. چئن ايڪن ستن ڏهاڪن وارو انگ — (٧٤). سترَ ۽ چار.

• **چُوهِٽِيِ ج چُوهِٽِيُون (ٿ)**: ٿ. آڱوٺي ۽ ڏسٽي سان جهٽو — چيٽي — چُهنڊڙي.

• **چَوهلِي ج چُوهلِيُون (ٿ)**: ٿ. چُهنڊڙي — چمڙڪو.

• **چَوهٺِ**: صفت. (پرا. چَئُسٽي. سن. چَتُ + شَشٽِ) هڪ عدد. چئن ايڪن ڇهن ڏاهڪن وارو انگ — (٦٤). سٺ ۽ چار.

• **چُوهڙَ**: اسم خاص. ماڻهوءَ جو نالو. هڪ ذات جو نالو. ٽاٽي ٻولاخان کان اوپر طرف هڪ جبل جو نالو — هڪ لَڪَ ۽ چوٽيءَ جو نالو.

• **چُوهڙُ جمالي**: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.

• **چُوهڙِي (ٿ)**: اسم خاص. ڀيلن جو هڪ پاڙو. هڪ ذات جو نالو. چُوهڙا — شڪاري.

• **چُوهڻ**: مصدر. ڪپڙي يا زمين جو پاڻيءَ کي چِڪي وٺڻ — جذب ڪرڻ — چُوسڻ — چوسي وٺڻ — پي وڃڻ. ڏسو "چُوسڻ".

• **چُوهو ج چُوها**: ذ.(چَورُ: چُورڙُ؟) جانور جو نالو — ڪُوئو — ڪُئو — گهرٽِي. (ٿ. چوهي ج چُوهيُون). (صفت). ذ. سنهي مُنهن وارو.

• **چُوهِي ج چُوهِيُون**: ٿ. چڪر ڦرڻ لاءِ کوهاڙو يا ڪَڏ. ڇهي — کوهاڙو.

- **چُوهِڻِ ڏَنڊيُ**: ذ. پرت جو هڪ قسم.
- **چَوٿاسَ (ٿ)**: ٿ. چوٿين ڏينهن مال جي پاڻي پيڻ جي حالت.
- **چُوٿاڪو ج چُوٿاڪا (تہ ٿ)**: ذ. چِٽانڪو — ٽيپو — گِارو.
- **چُوٽِنُرو**: اسم خاص. ڪِپري ۽ ٿنگرپارڪر تعلقن ۾ ديهن جو نالو.
- **چَوٽِڻُ**: مصدر. چَوڻُ — آڪَڻُ (سن. چَوش = چُوسَڻ). (پاڻي) نچوڻُ. نِپوڙڻ. تڪڻ — گُولڻُ — نهارڻ. اندر ڦُوڪڻ.
- **چُوٿو ج چُوٿا**: ذ. (سن. چِڪَرَڪَ) سُرهو تيل — نِچوڙ — عطر.
- **چُوٽي**: اسم خاص. گِڙهي ياسين. شڪارپور ۽ دادو تعلقن ۾ ديهن جو نالو.
- **چُوٽي ج چُوٽِيُون (ل)**: ٿ. نندي چَڪَر رکڻ جي ڪَنڌَ — چُهي. سانگي صَرفي سان ٿوري بچت. مڪڻ يا گيهه وغيره ٿورو ٿورو ڪري ميڙڻ جي حالت. گيهه گڏ ڪري وڪڻڻ مان مليل رقم. کير پيئندڙ ڏنارن کان کير پيئڻ جي عيوض ورتل گيهه (ٿ). ڪاڙهي وهه ڪڍڻ لاءِ ڪُني ۾ پيل ديڳڙ (ل). نوچ — نِرت — نِگاهه (ل).
- — **چُوٽي جهَلَ (ت)**: ٿ. مٽيءَ کي جهلڻ يا روڪڻ لاءِ نار جي هڪ ڪاٺي.
- — **چُوٽي چَباتي ڪرڻ**: سانگي صَرفي سان هلڻ — آئِوَ ۽ جاڙهن.
- — **چُوٽي ڪرڻ**: ڏ ڏل پڪريون وري ڏهڻ.
- **چوٽيتالُ**: ذ. مڻ ۾ چاليهن سيرن جي بدران چوٽيتاليهن سيرن جي تور. ڏسو "چوٽيتاليهہ".
- **چوٽيتاليهہ**: صفت. (پرا. چوياليسا. سن. چَتشچَتوارِنْشَتْ) هڪ عدد چئن ايڪن ۽ چئن ڏهاڪن وارو انگ — (۴۴). چاليهہ ۽ چار.
- **چَوياري ج چوياريُون**: ٿ. چئن چئن جي سنگت — چئن يارن جو ٽولو. ڪچهري — رهاڻ. سنڌ ۾ ميرن جي حڪومت جو دؤر (جنهن ۾ چار مير گڏ حڪومت هلائيندا هئا. اهڙيون ڀ چوياريون ٿيون).
- — **چوياريون ڪرڻ**: ڪچهريون ڪرڻ — محفلون ڪرڻ.
- **چَوبِري، چَوبِڙي ج چَوبِريون، چوبِڙيون**: ٿ. آلي مٽيءَ جو لبو (ڪوڏر جو).
- **چَهہَ (ت)**: ٿ. [ف. چِهہ _ مخفف] خوشي. شوق. مزو.
- — **چَهہ مُڙڻ**: شوق پورو ٿيڻ — مزو نڪرڻ — خوشي گهٽجڻ.
- **چِهہَ ج چِهہُنْ**: ٿ. [ف. چاهہ جو مخفف] کَڏَ — کُود. ٽِنگ ـ ٻرگهل — سوراخ. ڏک — درد — تڪليف. نقصان. جفا. بيماري. گوڙ — فساد.
- — **چِهہَ ۾ پوڻ**: کَڏَ ۾ پوڻ — کوهہ ۾ پوڻ. لڙ ۾ پوڻ. فساد ۾ پوڻ.
- **چَهار**: صفت. [ف] چار.
- — **چَهار دانگ**: ذ. چارئي طرف. دنيا — جهان.
- **چَهانڊَ ج چَهانڊُون (ٿ)**: ٿ. بيماريءَ جي حالت ۾ هڪ هنڌ پئي رهڻ سان پٺن ۾ ٿيل زخم.
- **چَهَبُڪُ ج چَهَبُڪَ**: ذ. (ف. چابُڪ) سنهڙي ڏور يا چمڙي جي وڏي پٽل لٺڪڻ.
- — **چَهَبُڪُ سُوارُ**: ذ. صفت. سواريءَ جي هنر ۾ پڪو — شهسوار.
- **چَهَبَچو ج چَهَبَچا**: ذ. [ف. چہ بچہ] مال جي پاڻي پيڻ لاءِ پاڻيءَ جي کڏ — حوض. نِير ناهڻ جو کُنُ.
- **چَهْپَرُ ج چَهْپَرَ**: ذ. ويڪري منهن وارو ٿانءُ (جهڙوڪ ڪُونَر)، وڏو گهاءُ (صفت). وڏي پيٽ وارو — گهڻو کائيندڙ — پيٽي. وات ڦاٽل (ل). چريو (ت).
- **چَهہَ پَهہَ**: ٿ. پکين جو آواز — چِرپِر. خوشي. رونق — چهچٽو. "چمن ۾ چَهہ پَهہ چُنونٽڙن چونگاريو" (شاه محمد).
- **چُهَٽَڻُ**: مصدر. (سن. چَٽات) چنبڙڻ — لڳڻ — چسپان ٿيڻ. ڳنڍجڻ.
- **چُهْچُ [چِهْچُ (ت)]**: ذ. صفت. تمام سائو — گهاٽو سائو (رنگ). چَهْچِٽي وارو. ڌوتل پوتل — پاڪ — صاف.
- **چَهْچِٽَ چَهْچِٽو ج چَهْچِٽا**: ذ. [سن. چِتْر ۽ چِتْڻ] سهڻو نظارو — ڏيکاءُ — لقاءُ — نماءُ — رونق — تماشو — مزو. بستي — آبادي.
- **چَهْڊُ ج چَهْڊَ (ل)**: ذ. وڏو ڦَٽُ — اونهون گهاءُ. چِڊو.
- **چَهَرُ ج چَهَرُون**: ٿ. مصالح دار کاڌو — لوڻ مرچ پيل شيءِ. چَسُ — لَذَتُ — مزو — سواد — ذائقو.
- — **چَهَر پَهَر**: ٿ. سواد — مزو — چشڪو. چَهْچِٽو — رونقُ.
- — **چَهَر ڪرڻ**: سوادي کاڌي مان ڪجهه کائڻ — سواد وٺڻ — مزو وٺڻ. ٿورو کائڻ.
- — **چَهَر لائڻ**: چهچٽو لائڻ — رونق ڪرڻ.
- **چِهِرُ (ل)**: ذ. اٺ جي جي نڪ ۾ ناڪيليءَ بدران ٽوپيل سگهو.
- **چُهَرُ**: ٿ. کَڏَ — گُور. کوپَ — غار.
- **چَهَرو ج چَهَرا**: ذ. صفت. لوڻ مرچ وارو. مصالح وارو — سلوڻو. ذائقي وارو — سوادي — مزيدار. تکو — ڪوڙو — تلخ (لوڻ يا مرچن ۾). رونق وارو. تازو. خوش — سرهو. ڪليل (رنگ). (ٿ) چَهري ج چَهريون.
- — **چَهَراڻ**: ٿ. ڏسو "چَهرائي".
- — **چَهرائي ج چهرائيون**: مصالحي جي تيزي يا سواد. تيزي — تلخي (رنگ جي). گهاٽائي. رونق. تازگي. خوشي.
- — **چَهرو ڪرڻ**: مصالح دار ڪرڻ — سوادي ڪرڻ. خوش ڪرڻ. تکو ڪرڻ (رنگ ۾). ڪوڪٽرين جي اصطلاح ۾ ڪڪڙن کي ويڙهائڻ وقت آمهون سامهون بيهاري تيار ڪرڻ.
- **چِهرو ج چِهرا**: ذ. [ف. چهره] منهن — رخ — شڪل. بوت — مهانڊو

-- صورت. مورت.

– **چهرو ڦري وڃڻ:** مُنهن ڦري وڃڻ. ڪاوڙ، رنج وغيره سبب شڪل ڦري وڃڻ.

• **ڇَهْري ج ڇَهْريُون (ت):** ٿ. ٻڪريءَ جو هڪ قسم (سنهن ۽ ڊگهن ڪنن واري).

• **ڇَهَڙ ج ڇَهَڙُون:** ٿ. جهڻڪ – تڙي – ڇڙٻ – جهَٽ.

– **ڇَهَڙائتو:** ذ. صفت. ڇڙٻون ڏيندڙ – تڙي سان ڳالهائيندڙ.

– **ڇَهَڙ پائڻ:** ڇڙٻي ڏيڻ – ڪاوڙ مان ڳالهائڻ – تڙي چاڙهڻ – ڇڙٻڻ.

– **ڇَهَڙي، ڇَهَڙيلُ:** صفت. ڇهڙائتو ڇهڙون ڏيندڙ.

• **ڇُهْڙا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڇُهْڙو ج ڇُهْڙا:** ذ. "ڇهڙا" قوم جو فرد – ٻالو – ٿوري. (ٿ. ڇهڙي ج ڇهڙيون). (ذ) ڍڳي جو هڪ قسم (رنگ ڳاڙهو. ڪنن جا پاسا ۽ اکيون ڪاريون). نانگ جو هڪ قسم (سڄو ڪارو باقي پيٽ اڇو ٿئي) (ت).

– **ڇَهَڙڪي ڪاتي:** ٿ. صفت. ٻن ڪي پاڻ ۾ ويڙهائيندڙ – فتنه انگيز. خوشامدڙيو. حرام ڪاٺُو. سڀ سنا پورو – هَر ديڳي چمچو.

• **ڇُهَڪ، ڇِهَڪ ج ڇهڪ:** ذ. [ف. چاڪ] چير – ڦاڙ – زخم – گهاءُ – وڍُ – چيرو.

– **ڇَهَڪو ج ڇَهَڪا:** ذ. ڇهَڪ. ايذاءُ – سُور. ساڙ.

– **ڇَهَڪو ڏيڻ:** چير ڏيڻ. ايذاءُ ڏيڻ.

• **ڇَهْڪڻُ (ت):** مصدر. شڪاري ڪتي جو سوئر تي ٻونڪڻ. ٻونڪڻ – ٻهڻ – ٻاهڻ.

• **ڇِهَل:** صفت. [ف] چاليهه.

– **ڇِهَل قدمي:** ٿ. سَير – چڪر – هواخوري.

– **ڇِهَل قدمي ڪرڻ:** هوا خوري ڪرڻ – سَير ڪرڻ – ٽهلڻ.

• **ڇُهلڙو ج ڇُهلڙا (ل):** ذ. مسخري – چرچو.

– **ڇُهلڙا ڪرڻ:** مسخريون ڪرڻ. ناز نخرا ڪرڻ.

• **ڇِهْلمُ:** ذ. [ف] چاليهو. شهادت حضرت امام حسين جو چاليهن ڏينهن تي ختم.

• **ڇَهْلو ج ڇَهْلا (ت):** ذ. صفت. لاڏلو – دادلو – سڪيلڏو.

• **ڇِهَنْ:** ذ. (پرا. ڇِعْهَنْ. سن. چِنْهُ) سُونهن جو نشان. سُونهن – حُسن – خوبصورتي.

• **ڇُهنْبُ، ڇُهْنْبَ ج ڇُهنْبُون:** ٿ. (سن. چِنْچُ) پکيءَ جي وات جو نوڪدار حصو – منقار. ڪنهن به شيءِ جي نوڪ. موچين جي اصطلاح ۾ وچ تي ٿورو ڏنل چمڙو – نَڪو.

– **ڇُهنْبِدار، ڇُهنْبِيرو:** ذ. ڇهنْبيارو.

• **ڇُهنْجُ (دات)، ڇُهنجَ (ٿ) ج ڇُهنجُون:** ٿ. ڇُهنبَ.

• **ڇُهنْبدار ج ڇُهنبدارُون (ل):** ٿ. ٿورو زخم – ڇهَڪ – وڍُ.

• **ڇُهنْڊڙي، ڇُهُنْڊڙي ج ڇُهنڊڙيُون:** ٿ. آڱوٺي ۽ آڱر جي چپ – چپٽيءَ جو مهٽو – ڇُهنڊي. ايذاءُ ڏ ڪ.

– **ڇُهنڊڙي ڀرڻ:** ايذاءُ ٿيڻ. مائٽ ڪي چڪ اچڻ (رت جي).

• **ڇُهْنڊِي ج ڇُهنْڊِيُون:** ٿ. ڇهنڊڙي.

– **ڇُهنڊِي پائڻ:** ايذاءُ رسائڻ. خبردار ڪرڻ – متوجه ڪرڻ.

• **ڇُهَنْگ ج ڇُهِنْگُون:** ٿ. (سن. چِنْچُ) نونگو. پيڙ (بدن ڪي).

• **ڇُهُنگارڻُ (ت):** مصدر. نونگارڻ. ٿورو ڪائڻ. مڇيءَ جو ڪنڍيءَ جي ڪاڏي ڪي آهستي آهستي پٽڻ.

• **ڇُهُنْگَر (ت):** رَهڙ – ٿورڙو زخم – چوڪ – اِشارو.

– **ڇُهنگر ڏيڻ:** ٿوري رهڙ ڏيڻ – معمولي زخم ڪرڻ – اشارو ڏئي ڇڏڻ.

• **ڇُهَڻُ:** مصدر. (سن. چُش = چُوسڻ) ڪنهن پاڻيٺ کي جذب ڪرڻ – پيئڻ – پي وڃڻ – جذب ڪرڻ.

• **ڇَهو ج ڇَها:** ذ. لئي جي وڻ جو سنهو ۽ ڊگهو ڇهڪ. ڇڙي – ڇڙهي – لام. نَنڍو ۽ ڪچو وڻ (ل). جيت جو هڪ قسم (ڪ).

– **ڇَهَنِ مان گُليڻ:** لڪڻ سان مار ڏيڻ. سٽڻ – ڪُٽڻ. سيڪَت ڏئي پڪو پختو يا نرجو ڪري ڇڏڻ.

• **ڇَهَو:** ظرف. ختم – ڇَٽ – گُم. هضم. "ڇهؤ تتر گنديءَ ۾" (ٻاراڻو ٻول).

• **ڇَهَو ڪَرڻُ:** ڪائي ڇڏڻ – ڇٽ ڪرڻ – ڦٻائڻ – گم ڪري ڇڏڻ.

• **ڇَهْواڻَ:** اسم خاص. (سن. چتر + واهه) هڪ ذات جو نالو.

• **ڇَهوڙڻُ (ث):** مصدر. چنبڙائڻ.

• **ڇَهو ڪڙي، ڇَهوڪِي ج ڇَهوڪڙيُون، ڇَهوڪيُون (ل):** ٿ. صفت. اَنْڪلڻ – ناز نخري واري. لڇي – چالاڪ – ناتر – تاڪَ.

• **ڇَهي ج ڇَهِيُونْ:** ٿ. ڪنهن واهه وغيره کي بند ڏيڻ ۾ ڪم ايندڙ سنهين آلين ڪاٺين مان ٺاهيل ڪنڌي – ڍڪ – جَڪ. ڇڪو – سنهو ڪَڙهه. ساوڪ (گاهه ۽ وڻن جي).

• **ڇُهي ج ڇُهِيون (ت):** ٿ. ننڍي چِڪر جي ڦرڻ واري ڪَڏ – ڇوهي.

• **ڇنڪو ج ڇنڪا:** ذ. (سن. چَڇِيه = ڇمڻ) ٽيپو – ڦڙو – قطرو. بُوند – ڇنڊو. وڻ يا ڇت مان ڇمندڙ پاڻي (خاص ڪري برسات) جو ڦڙو ڦِڪ. "هوءِ جا پڪ پنهون جي، ڇنڻان ڇنڪو" (شاهه).

– **ڇنڪا ڇنڻ (ت):** ڪنجو سائي ڏيڪارڻ – ڪي جوس ٿيڻ.

- **جٿانٽي ج جٿانٽيون (ل):** ث. برندڙ سنهي ڪاٺي -- جنوجڙي.
- **جٿانڪڻ (ل):** مصدر. برسات جي پاڻيءَ جو ڇت يا وڻ مان ٽمڻ.
- **جٿانڪو ج جٿانڪا:** ذ. ڦڙو -- قطرو -- جٿاڪو.
- **جٿٽ ج جٿٽون:** ث. ڪپڙي جو ٽڪر -- ريڙ -- ليڙ -- اڳڙي.
- **جٿلينج:** ذ. [انگ. Challenge] مقابلي لاءِ سڏ -- للڪار -- هوڪار -- پڪار.
- **چٿن:** صفت. "چار" جي عام صورت.
— **چٿن ڇگن کان پڇڻ:** ڪن سٺن ماڻهن سان صلاح ڪرڻ.
— **چٿن ڏينهن جو چٽڪو:** محاورو. ٿوري وقت جو جتاءُ -- عارضي بقاءُ. ٿورن ڏينهن جي رونق.
— **چٿن ۾ اٿڻ ويهڻ جهڙو ٿيڻ:** ماڻهن يا آبرو وارو ڏسڻ ۾ اچڻ -- پاڻ پرو ٿيڻ -- عزت آبرو حاصل ڪرڻ -- مانوارو ٿيڻ.
- **چٿنچل ج چٿنچل:** ذ. [سن. چنچل] صفت. هڪ هنڌ نه بيهندڙ. دادلو -- چنچل.
- **چٿڻ:** مصدر. وهڻ -- ٽمڻ -- ٽيپو ٽيپو ٿي ڳڙڻ. چوڻ -- اڪڻ.
- **چٿپايو ج چٿپايا:** ذ. [پرا. چٿپاءِ. سن. چتش + پاڌه] چئن پيرن وارو. جانور.
- **چٿ چاءِ، چٿ چواءِ:** ذ. چوڻ چائڻ -- چوڻ آکڻ. سفارش. منٿ ڪرڻ -- پارت.
— **چٿ چاءِ ڪرڻ، چٿ چواءِ ڪرڻ:** سفارش ڪرڻ -- چوڻ چائڻ -- چوڻ آکڻ -- چوڻ چوائڻ.
- **چٿداٿي:** ث. پسارڪي وکر جو هڪ قسم.
- **چٿڏس:** ث. [پرا. چٿدسي يا چوڏسي. سن. چتُر + دشي] چوڏهين تٿ جو نالو. چانڊوڪي -- پورن ماسي (ظرف). چوطرف -- چوڌاري -- چئني طرفن کان.
- **چٿڏيل ج چٿڏيلون:** ث. [سن. چتر = چار + دولي = ڏولي] هيٺ مٿي ڦرندڙ پينگهون.
- **چٿوماسو ج چٿوماسا:** ذ. [سن. چتر = چار + ماس (ماه)] چئن مهينن واري ساندہ برساتي موسم. (صفت). چئن مهينن جو -- چوماهو.
- **چٿوڻ:** ث. [سن. چتُر = چار] ڪنهن تعداد جي چار دفعا هئڻ جي حالت.
- **چٿوٽائڻ:** مصدر. چٿوٽو ڪرڻ.
- **چٿوٽو ج چٿوٽا:** ذ. صفت. [سن. چتُر -- چار] هڪ عدد جا چار پيرا. (ث). چٿوٽي ج چٿوٽيون.
— **چٿوٽائي:** ث. ٽي پيرا وڌيڪ هئڻ واري حالت.
- **چٿيوان ج چٿيوان:** ذ. صفت. [جيءُ = ڳالهائڻ + وان = وارو] جيءُ وندڙ -- جيءُ مڃيندڙ -- فرمانبردار. حليم. ڏسو "چوڻ".
- **چي:** فعل. چيائين جو مخفف -- چيائين -- هن چيو.
- **چياڪر ج چياڪر:** ذ. صفت. چٿيوان -- جيءُ مڃيندڙ.
- **چيپائڻ:** مصدر. چپڻ -- پيچڻ -- پيچائڻ. زور ڏيئي پيڙڻ. اِشڪنجي ۾ ڏيڻ.
— **چيپات:** ث. چپ -- دٻ -- زور -- پيڙ.
— **چيپائجڻ:** مصدر. "چيپائڻ" مان فعل مجهول.
— **چيپاٽو ج چيپاٽا:** ذ. پيچ -- چپ -- پيڙ.
- **چيت:** ث. [سن. چيت. چت = خيال ڪرڻ] ڌيان -- خيال. هوشياري. ڳتي -- چتا. خودي. پنهنجي هستيءَ جو شعاع.
— **چيتا:** ث. چيت -- خبرداري -- هوشياري. ڏسو "چيت".
— **چتائتو:** صفت. سمجهه سان -- عقلمنديءَ سان. چت وارو.
— **چيت ڪرڻ:** هوش ڪرڻ -- ڌيان ڏيڻ. چت لائڻ -- دل لائڻ.
— **چيٽ:** ث. اُها ڪوڏي جنهن جو مٿيون پاسو پڳل هجي -- ڳوڪ ڪوڏي.
- **چيتارڻ:** مصدر. جاڳڻ -- چڪاسڻ. چتائڻ -- جڳيءَ طرح ڏسڻ. چيت ڪرڻ -- ڌيان ڌرڻ. ياد ڪرڻ -- چتاءُ ڏيڻ.
- **چيتن:** ذ. [سن. چيتن] من -- چت -- روح -- ضمير -- هوش -- سمجهه -- خبردار -- هوشياري. آتما. ڀڳوان جو هڪ نالو. (صفت). خبردار -- هوشيار -- سُجاڳ.
- **چيتن چمتڪار:** پرماتما جا عجائب -- قدرت جو کيل يا جوت.
— **چيتن ۽ ٻتو:** ذ. ذي روح ۽ غير ذي روح. (ساهه واري ۽ بيساهي) ڪل ڪائنات. سموري مخلوق.
- **چيتنگ ج چيتنگ:** ذ. صفت. چالاڪ -- سياڻو.
- **چيتن:** صفت. (سن. چيتن) جُرندڙ -- جيئرو -- محسوس ڪندڙ. آتما -- روح -- ضمير. عقلمند -- سمجهو. سُچيت -- هوشيار.
- **چيتڻ:** مصدر. (سن. چيتن چت = خيال ڪرڻ) سوچڻ -- سمجهڻ -- ويچارڻ -- خيال ڪرڻ. ڌيان ڏيڻ. خبردار رهڻ. سڌارڻ -- درست ڪرڻ. سنوارڻ -- هوش ۾ اچڻ.
- **چيتو ج چيتا:** ذ. (سن. چت. چت = خيال ڪرڻ) يادگيري -- حافظو. عقل -- سمجهه -- ڄاڻ -- ٻڌي. هوش -- خيال -- ڌيان. دل -- من.
— **چيتو جاءِ ڪرڻ:** هڪ خيال ٿيڻ -- هڪ منو ٿيڻ. هوش ۾ اچڻ. حواس درست ڪرڻ.
- **چيتو ج چيتا:** ذ. (پرا. چيتو. سن چترڪ) جانور جو هڪ قسم (جو شينهن جي قسم مان. بت تي ڪارا چٽ ٿينس) -- پلنگ.
- **چيتوٽي (ت):** ث. سيڪت -- سزا.
- **چيٿارڻ:** مصدر. (سن. چڊن) چٿڻ -- چيپائڻ -- زور ڏيڻ (مٿان).

• **چيٽڙو ج چيٽڙا:** ذ. (سن. چِڊَن) اِگِڙي — ٽڳِڙي — ليڙ. ڇتين لڳل ڪپڙو.

• **چيٽ ج چيٽ (پرا. چِٽِتو يا چِيتِيَ. سن. چيتْر)** هندڪي سال (سَنبت) جي پهرئين مهيني جو نالو. ربيع جو فصل (جو چيٽ جي مهيني ۾ ڪٽيو وڃي).

— **چيٽارو:** ذ. صفت. چيٽ وارو — ربيع جي فصل وارو. ڏسو "چيٽ".

— **چيٽائو (ل):** ذ. چيٽ جي مُند جو سهاڳ. تازي ڦُٽَل گاهه وارو هنڌ. ڏسو "چيٽ".

— **چيٽ ڪٽي گڏي ڏيڻ (ت):** سخت ڪوشش ڪرڻ — ڏينهن رات هڪ ڪري محنت ڪرڻ.

— **چيٽ ڪَٽي هڪ جهڙو هُجڻ:** هميشه هڪ جهڙو هُجڻ — سدائين هڪ ڪرو هجڻ.

— **چيٽي:** ذ. صفت. چيٽ جو — چيٽ وارو. چيٽ جي مهيني ۾ لڳندڙ هڪ ميلو يا ورسي. ڏسو "چيٽ".

— **چيٽي چنڊ:** ذ. هندن جو هڪ وڏو ڏينهن.

• **چيڙ ج چيڙُون:** ث. چِيخ — دانهن — رَڙ — ڪيهه — دشمني — وير.

— **چيڙ پوڻ:** خلاف ڳالهائڻ. بحث ڪرڻ. ڪَهرو ڳالهائڻ (بحث ۾). تڪرار ڪرڻ. ڇيپ پوڻ — ضدّ پوڻ.

— **چيڙيين پوڻ (ت):** ٽِڪو ڳالهائڻ. تڪرار ڪرڻ — جهيڙو ڪرڻ. دڙڪا ڏيڻ — ڌمڪائڻ.

• **چيڪڙ:** ذ. صفت. پورو ڏَڪ ڇنيندڙ — نشانه باز — چيڪو. ڏسو "چِٽڻ".

• **چيڪَ ج چيڪُون (ڪ):** ث. چِيچ. لَذّت — مزو. عشق. خوءِ — خصلت. لڇ — تڙپ — بي قراري — محبت.

• **چيڪَ:** ذ. (سن. چِتْر + ڪا) جادو — سِحْرُ — طِلسم. ٺڳي. چرپائي.

• **چيڪو ج چيڪُو:** ذ. صفت. چيڪڙ — پورو ڏَڪ ڇنيندڙ — نشانه باز.

• **چيڪوڙي ج چيڪوڙِيُون (ت):** چيچ.

• **چيلِي ج چيلِيُون:** ث. ننڍڙي پکيءَ جو هڪ قسم. ماڪوڙي — ڪيئلي.

— **چيلِي جو:** ذ. چِيُهو (پکي).

• **چيمڙ:** ذ. صفت. ٽڪو — ڪاوڙيل. پکو — بخيل — ڪنجوس.

— **چيمڙ پوڻ:** ڏند ڏيڻ — ڪَهرو ڳالهائڻ.

• **چيڻ:** مصدر. (پرا. چيٽ. سن. چيشْتَ) دوا لائڻ (زخم کي) — ملم پٽي ڪرڻ — علاج ڪرڻ (ڏک جو) — زخم ڇُٽائڻ. حيلو ڪرڻ — ڪوشش ڪرڻ. سنڀال ڪرڻ — خبرداري ڪرڻ. تيمارداري ڪرڻ. پيشاب جي پليدي صاف ڪرڻ — وٽ سورڻ. اِسْتِنْجا ڪرڻ.

— **چيڻ:** ث. مصدر. "چيڻ" مان اسم. ملم علاج (زخم جو) — ملم پٽي. خبرداري — سنڀال. تيمارداري — خدمت. ڪوشش — تاڪيد. ڌيان — خيال.

— **چيئائڻ:** مصدر. "چيڻ" مان متعدي بالواسطه. ملم پٽي ڪرائڻ — علاج ڪرائڻ.

— **چيڻ چيلڻ:** گهڻي وقت تائين بيمار گذارڻ — وڏو عرصو بيمار رهڻ.

— **چيڻ ڪرڻ:** تيمارداري ڪرڻ. سنڀال ڪرڻ — ڌيان ڪرڻ.

• **چيپَ ج چيپُون:** ث. سنهي پٽي (ڪاٺيءَ وغيره جي). چِپيل شيءِ. مٽيون پاسو پڳل ڪوڏي. چم جي سنهي پٽي (ت).

— **چيپَ پولائڻ:** راند ۾ پنهنجي فائدي ۾ اٽڪل سان ڪوڏي زمين تي ڦٽي ڪرڻ.

— **چيپَ پٽي:** ث. چِٽ جي چٽسالِيءَ ڪرڻ ۾ ڪَتَب ايندڙ ڪاٺ جي تختي.

— **چيپ چاڙهڻ (ت):** سانداريءَ تي ڏِگهي ڇَٽي ڏيڻ.

— **چيپَ ڏيڻ:** ڇَتيءَ جي ترِ کي چوڏاري چمڙي جي وَٽ ڏيڻ يا مغزي هڻڻ.

— **چيپ ڪوڏي:** ث. مٽيون پاسو پڳل ڪوڏي — گوڪ ڪوڏي.

• **چيپاٽ ج چيپاٽُون (ل):** ث. سنهي چِيريل ڪاٺي. سنهي پٽي.

• **چيپائڻ (ت):** مصدر. چيپائڻ — چِپڻ. لتاڙڻ.

• **چيپائڻ (ت):** مصدر. آلوده ڪرڻ. لتوڙي ڇڏڻ. آلو ڪرڻ. چِپائڻ — زور سان پٽڻ.

• **چيپڙَڪي (ت):** ث. ٻڪريءَ جو هڪ قسم — وِرْيَلَ ڪَنَن واري ٻڪري.

• **چيپو ج چيپا (ت):** ذ. چُوپو — چُوتو.

• **چيچَ ج چيچَ (ڪ):** ذ. گاهه جو هڪ قسم. ووڙن ۾ پوکيل گاهه — چانو.

• **چيچَ ج چيچُون:** ث. هٿن پيرن جي آڱرين مان ننڍي ۾ ننڍي آڱر.

— **چيچَ پائڻ:** پنهنجي چيچ آڱر ڪنهن ٻئي جي چيچ آڱر سان موڙي ملائڻ. محبت جو انجام ڪرڻ — محبت جو اظهار ڪرڻ.

— **چيچَ پائي چورڻ:** ريجهائڻ — برغلائڻ "محبت مٺا يار، ڪنهن چيچ پائي چوريا".

— **چيچَ چَوپاڙو (ت):** ذ. لالچ — رشوت.

— **چيچ لڱڻ:** گهڻي اچ وڃ ۽ گَهْرا تعلقات هئڻ — گهاٽي دوستي هئڻ.

• **چيچاٽ، چيچٽ ج چيچاٽ، چيچٽ:** ذ. چين چين جو آواز — چيڪٽ — رينگٽ. گاڏيءَ جي هلڻ وقت ڦيٿن جو آواز. ڇتيءَ مان نڪتل آواز.

- **چيچائڻ:** آزارڻ. ظلم ڪرڻ.
- **چيچپائي (ث) ج چيچپايون:** ذ. گلا – غيبت – چغلي – لائي چائي – مُنافقي. لڇائي – شرارت – ڪيئو – جهڳڙو.
- **چيچڙو ج چيچڙا:** ذ. ڪمانڊ وغيره مان رس ڪڍندڙ گهاٽي جو هڪ قسم – ڪمند پيڙڻ جو گهاڻو – ڪولهو. پکيءَ جو هڪ قسم – ڪارڪڇي. (اسم خاص) هڪ ذات ۽ ڳوٺ جو نالو. تعلقي بني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چيچڙي وارو:** اسم خاص. مول جي اڀرندي طرف هڪ جبل جو نالو.
- **چيچڪو ج چيچڪا:** ذ. (سن. چِترڪَ) گدامڙيءَ جو ٻجُ – ٻِبُر جي ٻلڙي جو اندريون تُخم. ٻير جي ڪَکڙي جي ٻڄي. ٻوڪ جو سلو. ماتا جي ڦوڦينڊن تي ٻڌل ڪَرندُ – ڪَڙي. ڌوٻين جي اصطلاح ۾ ڳنڍي مان ٻڇيل صابڻ جو ذرو.
- – **چيچڪا چُنڻ:** مال جو ٻوڪ جا ننڍڙا سلا کائي وڃڻ.
- **چيچلائڻُ:** مصدر. بيماريءَ ۾ ڪَهڙڻُ – درد ۾ ڦجڻ. ڦٿڪڻ – لڇڻ.
- – **چيچلا ئي اُٿڻ:** بيماريءَ مان سخت تڪليف ڪاٽيوءِ تندرست ٿيڻ. تڪليفون ڪاٽي اُٿڻ.
- **چيڇو ج چيڇا:** ذ. پکيءَ جو هڪ قسم – هيڙهو.
- **چيخ ج چيخُون:** ث. [ف] سنهي آواز سان دانهن – ڪيڪ – ڪوڪَ – چِيٽَ – چيڪَ.
- **چيدو ج چيدا:** ذ. صفت. [ف. چيده] چونڊيل – نِجُ – ڏٺيل – انتخاب ڪيل. عمدو – سُٺو. نيارو. قيمتي. (ث) چيدي ج چيديُون.
- – **چيدَه:** ذ. صفت. [ف] چيدو – چونڊيل.
- **چيدي ج چيديُون:** ث. تيزي – تاٻو.
- **چيرَ ج چيرُون:** ث. [سن. برا. چيرَ. سن. چيرَڪَ] ڪپڙو. ڪپڙي جي لير – ڪني – وَٽ (ڪپڙي جي).
- **چيرُ ج چيرَ:** ذ. اُٺ جو پيشاب (ث). جيت جو هڪ قسم – چُچڙ.
- **چيرانو:** ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وَکرُ (هن جا ٻن ۽ ڪانيون ڦودني جهڙا ٿين. سواد ۾ ڪوڙو ٿئي).
- **چيراڙو ج چيراڙا (ث):** ذ. ساهميءَ جو پَنُ – تارازيءَ جو پَڙُ.
- **چيراٽو ج چيراٽا (ل):** ذ. ڪنيرن وٽ پاڻيءَ رکڻ جو هڪ ٿانءُ.
- **چيرڻ:** مصدر. [برا. چيرُ ٿيُ يا چيرُيئي سن. چِيَرُ = چيريت] ودڻ – ڦاڙڻ (ڪپڙو) – ڏارڻ (ڪاٺي). شڳاف ڪرڻ. ٽُڪر ڪرڻ – ڀاڱا ڪرڻ.
- – **چيرَ ج چيرُون:** ث. سِير – ڦوٽ – شڳافُ – ڏار. چيرڻ جو ڪم – وَڍ. ڏسو "چيرڻ".
- – **چيرُ ج چيرَ:** ذ. ڦوٽ – ڏارُ – شڳاف. گهاءُ – چَهڪَ – وِڍُ. ڏرَڙ – وِٿي.
- – **چيرائي، چيرائي:** ث. ڪاٺ وغيره چيرائڻ جو معاوضو.
- – **چيرائڻ:** مصدر. "چيرڻ" مان متعدي بالواسطه. ڏارائڻ. وڍائڻ. ڦاڙائڻ. ٽُڪر ڪرائڻ.
- – **چيرجڻ:** مصدر. "چيرڻ" مان "فعل مجهول". وڍجڻ (ڪاٺي).
- – **چيرجي رَجي:** ث. جَنڊيءَ جي ڪم ۾ ڪاٺ چيرڻ جو هڪ اوزار.
- – **چيرُ چيرُ:** ذ. ڦوٽون ڦوٽون. ڦارون. چَهڪَ چَهڪَ. ڏارُون ڏارُون.
- – **چيرَڦاڙ:** ث. چيرڻ ڦاڙڻ جو ڪم. وَڍ ٽڪَ.
- – **چيرَڦاڙ ڪرڻ:** وَڍَٽڪَ ڪرڻ. ڀاڱا ڪرڻ. آپريشن ڪرڻ.
- – **چيرڻ ڦاڙڻ:** وڍي ڦاڙي ڇڏڻ. ٻڇي پورا ڪرڻ. ٽُڪر ٽُڪر ڪرڻ (ڪپڙو).
- – **چيرو ج چيرا:** ذ. صفت. چيرَ جو ڪم ڪندڙ – واڍو – ڊکڻ.
- – **چيرِوڻ:** صفت. چيريل.
- **چيرو ج چيرا:** ذ. [سن. چيٖرَ] ڪپڙي جو هڪ قسم. رنگين پٽڪو. ننڍو ڪپڙو (ڪ). ڦاٽل ڪپڙو – ليڙَ – ريڙَ (لس). چندو – ڦوڙي. وِچورَ – تفصيل (ت). نوڪر. پوک جو ٿورڙو حصو. سارين جو هڪ قسم – سگداسي (ت).
- **چيرولي:** ث. ٻڙر جو هڪ قسم (جاين ۾ ڪم ايندڙ ٽن قسمن جو ٿئي: اڇو. ڳاڙهو ۽ ميرانجهڙو).
- **چيرَه:** صفت. [ف] طاقت وارو – زبردست – دلير. مٿي – اُوچو.
- – **چيره دَست:** ذ. صفت. زوروارو – بهادر. غالب. مغرور.
- – **چيره دستي:** ث. زبردستي. غلبو. برتري. طاقت.
- **چيري ج چيريون:** ث. [سن. چيٖرُ] ڳاڙهي يا گلابي رنگ جو ڪپڙو (جو مڱڻي وقت ڪنوار کي گهوٽ طرفان ملي) رات جو مٿان وجهڻ لاءِ ڪپڙو يا سوڙ وغيره "چيري آهر پير ڊگهار جي." ڪفن. ڪپڙي جو ٽاڪيو.
- **چيري ڇپو:** ذ. ڇَپَر راند جي اها حالت جنهن ۾ ڪوڏيُن بدران چيريل ڪاني جا ٽڪرا استعمال ٿين.
- – **چيري ميري، چيرُون ميرُون:** ث. فضول خرچ – اجايو خرچ – خرچي ڪاپاڙي. رشوت – بيسود شين تي خرچ.
- **چيري ميري ڪرڻ، چيريون ميريون ڪرڻ:** ڪائي ڪپائي ڇڏڻ – فضول خرچ ڪرڻ. رشوت طور ونڊي کائڻ. عيش ڪرڻ – اجاين شين تي خرچ ڪرڻ.
- **چيڙَ ج چيڙُون:** ث. چِڙَ – ٽوڪَ – علَ. ٺَٺول – مذاقَ. مذاحيه نالو. چيڙائڻ جهڙو نالو. چِڙَ – غُصو. ڪاوڙ – ڪَچَ – پوسَر.
- **چيڙَ:** ث. [سن. ڪيٽَ] ڪيڙ – ڪِٺلي. ڪينئون – جِيٽُ.

چجڙ. "ڇهتي آهي چيڙ. ڪارايي جن ڪن ۾" (شاھ).

- **چيڙ:** ذ. لڱ لڱ – لوَ – ليس. چنبڙندڙ مادو. چيڙُ د.

– **چيڙارو چيڙالو:** ذ. چيڙهارو – چيڙهالو – ليس دار – لڱ لڱ وارو.

– **چيڙائي:** ث. چيڙهائي – ليس. لڱ لڱ واري حالت.

- **چيڙاڪ ج چيڙاڪَ:** ذ. ڪاوڙيل – تکو – تيز مزاج چڙٺو. يڪدم ڪاوڙجي پوندڙ – زود رنج. سوڙ مُنهون. ٿانديءَ تيڻو – ٿوريءَ ڳهڻيءَ تي چڙندڙ. بدمزاج.

- **چيڙائڻ:** مصدر. ڪاوڙائڻ – غصو ڏيارڻ. رنج ڪرڻ – خفي ڪرڻ – تپائڻ – تيز ڪرڻ.

- **چيڙتو چيڙهتو:** صفت. تيسو ڪندڙ – ضدي.

- **چيڙڻ:** مصدر. چيڙائڻ.

- **چيڙهه:** ث. شيشي مان ٺهيل هڪ قسم جو موتي (جو ڪيترن ئي رنگن جو ٿئي. سڳين ۽ ٻين ٻوڄ جي ڳهڻن ۾ ڪم اچي). سنهڙو مڻيو. تمام ٿوري – لڪ – ذري. خسيس شيءِ.

- **چيڙهه:** ذ. لوَ – ليس – لڱ لڱ. چڳڙ (تيل ۾). مٽي ۾ وارن جو ميل. اٺ جو پيشاب.

– **چيڙهارو. چيڙهالو:** ذ. صفت. چيڙهه وارو – لڱ لڱ دار – چهٽندڙ – چنبڙندڙ. اوڙچ – نه ڇڏ – هر وقت ۾ لڳو رهڻ وارو.

– **چيڙهو ج چيڙها:** ذ. صفت. چيڙهه وارو – چيڙهالو. نه ڇڏ. اوڙچ.

– **چيڙهو ج چيڙها (ڪ):** ذ. ٻيڙي ٻڌڻ جو واڄهه.

- **چيز ج چيزون:** ث. [ف] شيءِ – وٿ – ٿول – سوکڙي. جنس.

- **چيس. چيسار (ٿ):** ث. چيخ – رڙ – ڪوڪ – دانهن.

- **چيستان:** ث. [ف. چيستان. چيست + آن. چه + است + آن] ڳجهارت – پرولي – مُعَمَّا – پيچيده معاملو – منجهيل ڳالهه.

- **چيغ (ڪ):** ث. ٻيڙيءَ جي اڏيري ۽ چونڪ جي وچ وارو حصو.

- **چيف:** صفت. [انگ. Chief] خاص – مکيه. وڏو. سردار – نواب.

– **چيف آفيسر:** لوڪلبورڊ يا ميونسپالٽيءَ جو انتظام هلائيندڙ آفيسر. (Chief Officer).

– **چيف انجنير:** ذ. وڏو انجنير (Chief Engineer).

– **چيف جج:** ذ. وڏو جج (Chief Judge).

– **چيف جسٽس:** ذ. وڏي ۾ وڏو جج – قاضي القضاه. (Chief justice).

– **چيف ڪورٽ:** وڏي ڪورٽ – هاءِ ڪورٽ. (Chief Court).

- **چيڪ ج چيڪَ:** ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم – رنگين ليڪن وارو ڪپڙو. [انگ. Chaque] بئنڪ مان پئسن وٺڻ لاءِ اختيار نامو – ناڻي جي چٺي. [انگ. Check] تپاس – دوباره جاچ.

– **چيڪ ڪرڻ:** دوباره جاچڻ – تپاس ڪرڻ. خاطري ڪرڻ.

- **چيڪ ج چيڪون (ت):** ث. چيخ – ڪيڪ. هاٿيءَ جي دانهن.

– **چيڪ ڪرڻ (ت):** پوريءَ کي ڦاسائڻ لاءِ. پوريءَ جهڙو مصنوعي آواز ڪرڻ.

- **چيڪاٽ. چيڪٽ ج چيڪاٽ. چيڪٽ:** (پرا. چڪار. سن. چيتڪار) ذ. چيچاٽ – چيچٽ – ٻن شين جو زور سان گسڻ ۾ نڪتل آواز (خاص ڪري گاڏين جي ڦيٿن مان).

- **چيڪائڻ (ت):** مصدر. چيرڻ – ڦاڙڻ (ڪپڙو).

- **چيڪڙ:** صفت. تيل ۽ مٽيءَ هاڻو – جهڀ ٿڪيو.

- **چيڪڙ ج چيڪڙاٽ:** ذ. چيڪاٽ چيچاٽ.

- **چيڪڙو چيڪڙو:** ذ. ڪنهن ڦرٽيءَ يا ڦيٿي وغيره. خصوصاً جنڊ جي زور سان ڦرڻ جو آواز.

- **چيڪل ج چيڪليون (ت):** ث. پينگهه جو هڪ قسم – چيڪلو.

- **چيڪلو ج چيڪلا:** ذ. ٻارائي پينگهه جو هڪ قسم (زمين ۾ ڪتل هڪ اڀي ڪاٺيءَ جي مٿان ٻي وچ ۾ سوراخ ٿيل ڪمان وانگر وريل ڪاٺي رکي. انهيءَ ڪاٺيءَ جي ٻنهي پڇڙين ۾ ٽوڙيون جون لوڏون ٻڌي ٻار انهن ۾ ويهي ڦرندا آهن). ڍانڊي پکيءَ جو هڪ قسم (ڳيري جيڏو. رنگ ميٽائون. ڪنڌ چٽ. پيٽ اڇو. ڳچي ڳاڙهي ۽ سائي رنگ تي).

- **چيڪلي ج چيڪليون:** ث. ٻارائي راند جو هڪ قسم (ٻه ڇوڪريون آمهون سامهون ويهي هڪ ٻئي جا هٿ جهلي. ڦيري ڪائيندين ۽ ڦرڻ ۾ "چيڪلي پايان. پير ڳسايان. پير ۾ ڪنڊو. نسڪهين کي ڏنڊو" چونديون رهنديون آهن). ٻارائي راند جو ڦيٿو (ت).

- **چيڪڻ:** مصدر. (پرا. چڪار. سن. چيتڪار) سنهو آواز ڪرڻ – چيڪٽ ڪرڻ – چين چين ڪرڻ. پکين جو آواز ڪرڻ. رڙيون ڪرڻ – رڙڻ.

- **چيڪٽو ج چيڪٽا (ڪ):** ذ. صفت. (سن. چڪڻ) چيڙهو. هڏ جون پينون – مضبوط هڏ وارو. (ث). چيڪٽي ج چيڪٽيون.

- **چيڪو ج چيڪا:** ذ. صفت. (سن. چڪڻ) لسو – ترڪڻو. ملائم – نرم. (ث) چيڪي ج چيڪيون.

– **چيڪي مٽي:** ث. لسي مٽي – اها مٽي جنهن ۾ ڪرڪر نه هجي ۽ پاڻي پوڻ سان ترڪڻي ٿي پوي.

- **چيڪون:** ذ. [سرائڪي] شاديءَ جي وقت ۾ گهوٽ ۽ ڪنوار کي هڻڻ لاءِ تيل ملايل اٽو – پاٺڙ – اپٽڻ – پيٺي.

- **چيڪون لائڻ:** شاديءَ جي وقت گهوٽ ۽ ڪنوار کي پاڻ ۾ هٿڻ – اَپَٽ هڻڻ.
- • **چيلُ (ڪ):** ث. وڻن جو ڪچو ڦر.
- • **چيل ج چيلون:** ث. (پرا. چِلّو. سن. چِلّ) ڪَرَن جي پت – جير. سِرڻ – هِل.
- • **چيلُ ج چيل:** ذ. وڻ جو هڪ قسم (جنهن جو ڪاٺ جاين جي ڪم اچي). (اسم خاص). ڪنڌ ڪوٽ ۽ بدين تعلقن ۾ ديهن جو نالو.
- • **چيلاٿو ج چيلاٿا:** ذ. (سن. تَشِلاتِي) ڏينبو جو هڪ قسم – ڏوگري ڏينبو – ڦنڌاري ڏينبو.
- • **چيلاڙي:** اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • **چيلٽُ ج چيلٽ:** ذ. چيلاٿو.
- • **چيلغُ (ل)، چيلڪُ (ڪ)، چيلڪا:** ذ. مُچ مان نهيل نوڙي جا پکي ناهڻ ۾ ڪم اچي اُن نوڙي مان ڪاٺا سلسلي وار ٻڌبا ويندا آهن. گهڻو ڪري پکن ۾ اهڙا چار يا پنج چيلغ هوندا آهن.
- • **چيلڪَ ج چيلڪون (ت):** ث. ننڍي والي (ڪنن ۾ پائڻ جي).
- • **چيلنگُ ج چيلنگ:** ذ. نٿ جو هڪ حصو – چڙيَ.
- • **چيلو ج چيلا:** ذ. صفت. (سن. چيٽَڪ) بالڪو – مُريدُ. طالب – شاگرد – پيرو – مُقلدُ. نوڪر – ٻانهو – چاڙتو. (ث). چيلي ج چيليون.
- • **چيلو:** اسم خاص. تعلقي ميروخان ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • **چيلو ج چيلا:** ذ. چوپڙ يا چلهر راند جي تختيءَ تي ٺهيل خانن مان اهو خانو. جتي رانديگر سارِيُون رکي ۽ انهي خاني ۾ ساري (گوٽ) ماري نه سگهبي آهي. بيل گاڏيءَ جي ڦيٿن جو ٺهيل رستو – چارو – پيچرو. رستو – طريقو. "حيلا بيا وسيلا. چِت تان ويا مِ چيلا" (آسرداس).
- • **چيلھ، چيلِهه ج چيلهُون، چيلهيُون:** ث. بدن جو هڪ حصو – ڪمر – بيٺ.
- – **چيلھ ڀڃڻ:** هيڻو ڪرڻ – شڪست ڏيڻ. سرا ڏيڻ – ڏک ڏيڻ.
- – **چيلھ ۾ جي زِجڻ (ت):** چيلھ ۾ سُور پوڻ. عورت کي وِيمَ جا سُور ٿيڻ.
- – **چيلھ جهلي ويهي رهڻ:** بي همت ٿي ويهي رهڻ. ڪنهن سخت صدمي سبب دل شڪسته ٿي ويهي رهڻ.
- – **چيلھ سڌي ننشين ڪرڻ:** سمهڻ – اهلڻ – آرام ڪرڻ. پنهنجي طاقت تي بيهڻ.
- – **چيلهڪي ج چيلهڪيُون:** ث. (چِتڪا) چيلھ کي ٻڌڻ لاءِ سوني يا چانديءَ جو هڪ ڳَهُ. ڪمربند – بيٺ. ڪَجيءَ تي چڙهڻ وقت چيلھ ۾ ٻڌڻ لاءِ تهَ ٽيل ڳُرڻ.
- – **چيلھ واري لٽ هڻڻ:** تباهه ڪرڻ – برباد ڪرڻ ناهي ڏک هڻڻ.
- – **چيلهو ج چيلهيا:** ذ. چيلھ کي ٻڌڻ جو ڪپڙو – ڪمربند. اڳَٽ (ل). چيلهار: اسم خاص. تعلقي چاڇري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • **چيمبَر:** ث. [انگ. Chamber] مئجسٽريٽ يا جَجَ جي ويهڻ جي ڪوٺي (ڪورٽ جي حد اندر).
- • **چيمڪُ (لس):** ذ. جهلِ ٻوٽي جو ٻج.
- • **چينَ:** ث. [انگ. Chain] زنجير – سيتڪلي – سنگهَر.
- • **چينُ:** ذ. (سن. شَين) آرام – سُکُ – فرحت – عيش. خوشي. سانت.
- • **چينَ:** ث. چيلھ – ڪمر (سينگار شاعري جو لفظ). "دهن مين مُلا جوي. ڦس چيٽي جهڙي چين" (ملا).
- • **چينُ:** ذ. [ف] گهنڊَ – شورُ (منهن ۾). غصو – ڪاوڙ (اسم خاص). ايشيا کنڊ جي هڪ ملڪ جو نالو.
- • **چين بہ جَبين:** صفت. پيشانيءَ ۾ گهنڊَ پيل.
- • **چينا (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- • **چينجهَ، چينجهڙ:** ث. سنهڙا ۽ سُهڻا اکر. سنهيون ڪانيون – چينبا. سنهيون هڪ جهڙيون شيون. موتين جي سنهي ۽ سُهڻي مَڙهه يا پَوَچ.
- • **چينجهڙو ج چينجهڙا:** ذ. صفت. سَنهڙو – نازڪ – نهولڙو – نازڪ بدن. سهڻو – وڻندڙ.
- • **چينچِلُ:** ذ. پکين جو هڪ قسم.
- • **چينڻ چينڻ:** ث. (سن. چِت) سنهو آواز. چر چر جو آواز. پکين وغيره جي چون چون.
- – **چين چين ڪرڻ:** پکين جي چر ٻر لائڻ – چُون چُون ڪرڻ.
- • **چين ڪرڻ (ت):** گهڻو اُچڻ وڃڻ. ڪچي انَ واري پوک ڪائڻ. سڪيو هجڻ – ڪاڏي ۽ رهڻ جو سُک هجڻ.
- • **چينڪلُ (ٿ):** ذ. صفت. ٿڪل – اهرو – ضعيف – ڏٻرو – ڪمزور.
- • **چينگارا (ٿ):** ذ. آهُلَ – چيرا.
- • **چينگهَ ج چينگهُون:** ث. پينگهَ – چيڪلو – جنگهَ.
- • **چينگهاٽ، چينگهٽ:** ذ. چيڪاٽ. ريڪَٽ. ڪنجهڪر – ڪَڪڙ. چرڏيلَ يا گاڏيءَ جو آواز.
- • **چينگهارڻ:** مصدر. پکيءَ يا سُرود جو آواز ڪرڻ "پوجاٽيءَ جو ٻٽَن تي چينگهاريُن چڙا".
- • **چينگهڙ مينگهڙ (ت):** ث. ننڍا ٻار – ڪجڙو عيال – ڪهول.
- • **چينگهڻ:** مصدر. درد سبب وات مان سنهو ۽ ڏبيل آواز ڪڍڻ – ڪنجهڻ – چنگهڻ.
- • **چينگهو ۽ چينگها (ڪ):** ذ. چيڪلو – پينگهَ.

- **چِينو ج چِينا:** ذ. چيني‌ءَ جهڙو رنگ – ميرانجهڙو رنگ – اَچو. گهوڙي ءِ گڏهه جو هڪ قسم (اڇي ءِ ميري رنگ ڏانهن مائل). ڏاند جو هڪ قسم (ننڍي قد جو، رنگ تَتَـرَ جهڙو).
- **چِينهَ، چِينُڻ:** ث. چِڪيا. آگَ. باهہ – کوررو. مَچُ. ڏاگهہَ. "واڳيون جي وصال سين، تنين چاڙهي چيڻُنْ" (شاهہ).
- **چِيني:** ث. چين ملڪ جي خاص قسم جي مِٽي. چينيءَ جا ٿهيل ٿان. کنډ – شَڪر (صف). چين جو رهاڪو.
- **چِيني ٻَري:** ث. ٻري ٻڪريءَ جو هڪ قسم.
- **چِيٽانڊي:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **چِيٽو ج چِيٽا:** ذ. [سن. چِينَڪَهہ] [ف. ارزن] اناج جو هڪ قسم (جنهن جي داڻي کي ست کلون چڙهيل هونديون آهن. چيٽي جو ڀت نهايت لذيذ ٿئي، ڏٽ طور ڪم اچي).
- – **چِيٽو ڇَڙڻ:** چيٽي جو اَنُ صاف ڪرڻ. سنهو ڪم ڪرڻ. ڪروڌ ڪرڻ.
- – **چِيٽو ڪاٽ وِجهڻ:** تمام گهڻي گهل ڪرڻ.
- **چِيٽوئي ج چيٽوئيون:** ث. چِٽوئي – رَتي.
- **چِيوت، چِيٽُت ج چيوتُون، چيٽُتُون:** ث. ڪپڙي جي لِيڙ – وٽ – ريڙَ – سنهي پٽي (ڪپڙي جي). ٿورو ٽڪر (ڪنهن بہ شيءِ جو).
- **چِيهَ ج چيهُون:** ث. ڪوڏر جي لَبي سان ٺيل ڪَڏَ – چَري. ڪَڏَٺي اڳيان ڦَتيلَ سُوئر کان بچاءَ لاءِ ڪوٽيل نالي. ڊانڊي پکيءَ جو هڪ قسم. وچُ – ڪنون. چيرُ – سِيرُ – ڦاٽُ. ڊانهن – رڙ – ڪوڪ – ڪيهہَ. "شڪستي سيد جي، چيهان ڪريو چوءِ" (شاهہ). اِڱڙي – لِيڙَ – ڪَتر. پرزو – ذرو – ٽڪر – لِيڙهہ.
- **چِيها (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **چِيهاٽ ج چيهاٽُون (ٽ):** ٿ. ڦارَ (گڏ ري، انب وغيره جي).
- **چِيهاڙَ ج چيهاڙيُونْ:** ٿ. ريڙَ. پُرزو – ذرو – ٽڪر. رڙ – ڪيهہَ.
- – **چِيهاڙيون ڪُرڻ:** ڏريُون ڏريون ڪرڻ. "ڪَٽي انهن ڪاڻ مون هت چيهاڙيون چولي" (بجل). پرزا پرزا ڪرڻ – ٽڪر ٽڪر ڪرڻ.
- **چِيهاٽي (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **چِيهَلَ ج چيهَلَ (لس):** ذ. هَرڻ.
- **چِيهو:** اسم خاص. ضلعي نوشهري ۾ هڪ ڳوٺ ءِ ديهہ جو نالو. 'چيهو ءِ پد'.
- **چِيهو ج چِيها** ذ. گاهہ جو هڪ قسم – (جو مينهن جي اوائلي وسڪاري ۾ اُپري – اُن جي رَس ۾ ڳاڙهو رنگ ٿئي – جڏهين ننڍو ءِ ڪَچو هجي تڏهين انکي "چيهو" چئجي – مال کائيندو تہ ڇپ ڳاڙها ٿي پوندن – ماڻهو پير اُگهاڙا ڪري هلندا تہ ڳاڙهيرا ٿي پوندا) – ڪلورو. "لار لٽيندي وڃڙا، چِيْهي پير رتاس" (جام مراد علي). پکيءَ جو هڪ قسم. ڪاري رنگ وارو ڏاندُ (ت).
- **چِيڻُن:** ٿ. ڏاگهہَ – چِڪيا. سُوري. آزار. داغ.
- – **چيڻُن چاڙهڻ:** سوريءَ چاڙهڻ. آزار ۾ وجهڻ. سورن ۾ وجهڻ. "مون کي چاڙهي چيڻُن، ويو وڻجارو اوهري" (شاهہ).

ڄ

- **ڄ**: ٿ. سنڌي "الف - ب" جو سورهون اکر - تلفظ "ڄي" ابجد جي حساب موجب "ج" جي برابر (٣). هي اکر عربي ۽ فارسيءَ ۾ ڪونهي. اُردو ۽ هندي ۾ "ج" ۽ "هه" کي ملائي (جهه). هي اکر يعني "ڄ" بڻايو ويندو آهي.
- **ڇَهه - (ڇههَ)**: صفت. هڪ عدد (٦) - پنج ۽ هڪ.
- **ڇهه رُخو**: ڇهن پاسن وارو.
- **ڇهه ڪُنڊو**: جاميٽريءَ جي ڇهن ڪُنڊن واري شڪل.
- **ڇا**: ضمير اِستفهام (فه چه) ڪُهڙو - ڪوهه - ڪهڙو. سوال ڪرڻ جو لفظ.
- **ڇا به ٿِي پوي**: محاورو. جيڪي ٿيڻو هجي سو ڀل ٿئي. هر حالت ۾ - هر صورت ۾ - نتيجو ڪهڙو به نڪري.
- **ڇا نه**: حرف شبه. شايد - مَبادا - الائجي.
- **ڇا رهيو**: ڪجهه به باقي نه رهيو - ڪابه اميد باقي نه رهي آهي. "تنهنجي منهن ۾ ڇا رهيو؟"
- **ڇا ڇٽجي**: تعجب ۽ عبرت جو محاورو - ڪهڙي ڳالهه ڪجي! سُبحَانَ اللهُ! ڇا بيان ڪجي.
- **ڇاڪاڻ**: ڇا لاءِ - ڇو - ڇو جو - ڇو تہ.
- **ڇا مان ڇا**: اصل جي بلڪل خلاف. خيال جي برخلاف ٿي پوڻ.
- **ڇا مان ڇا ٿي وڃڻ**: حالت يا زماني جو بدلجي وڃڻ - حالت دگرگون ٿي وڃڻ. رنگ ڦري وڃڻ - وڏو انقلاب يا ڦيرو اچي وڃڻ.
- **ڇا مان ڇا سمجهڻ**: مفهوم ۽ مطلب جي برخلاف سمجهڻ.
- **ڇا منجهان ڇا ڪري وجهڻ**: ننڍي ڳالهه کي وڏائي وڏو ڪرڻ. بگڙيل ڪم کي سنوارڻ. ظاهري ناممڪن کي ممڪن ڪرڻ. عبرت جهڙو ڪم ڪري ڏيکارڻ.
- **ڇاٻَ ج ڇاٻَون**: ٿ. وهندڙ پاڻيءَ کي روڪڻ لاءِ ڏنل بندُ (جيڪو ڪکن ڪانن ۽ ڪائين مان ٺهجي) - ٻَنڌو - روڪ - اَٽڪ - آڏ (وهندڙ پاڻيءَ کي) - آڏارُ - ٻرجهلو. ڪڻڪ وغيره جي ٿيلهين مان ٿالهيءَ جي نموني ٺهيل ٽوڪري (جنهن ۾ ساني وغيره رکجي) - ڏٻڪي - ٻِنڊِي (ت). ٻيڙين وغيره ٻڌڻ لاءِ تماڪ رکڻ جي وڏي ڇٻي (ت). ننڍو پاٽي (ت). ويڪري ڇٻي (ت).
- **ڇاٻ ڏيڻ**: وهندڙ پاڻيءَ کي روڪڻ لاءِ بند ڏيڻ. جهلو ڏيڻ. سارين ۾ "رونبي" کان اڳ ۾ پاڻي بند ڪرڻ.
- **ڇاٻ مارڻ (ت)**: پاڻي ڏڪ پي ٿوري اُڇ لاهڻ.
- **ڇاٻاهي ج ڇاٻاهيون**: ٿ. ٻيڙيءَ جو اڳيون حصو يا ٻيهڪ - آڳل.
- **ڇاٻڙ (لس)**: ٿ. ڇِٻـڙ (هڪ گاهه جو قسم).
- **ڇاٻڙاڻي (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڇاٻرو (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڇاٻڙ ڇاٻڙ**: پاڻيءَ ۾ هلڻ جو آواز - ڇٻ ڇٻ جو آواز.
- **ڇاٻڻُ**: مصدر. (س. ڇڏ) روڪڻ - بند ڪرڻ - ڇاٻ ڏيڻ (پاڻيءَ کي).
- **ڇاٻو ج ڇاٻا**: ذ. ٻندو - ڇاٻ. (صفت) تمام ويڪرو - ڪشادو (ت).
- **ڇات**: ٿ. جوال - ٻورو (ل). ٽپر ٽپر (ڪ).
- **ڇاتِرُ ج ڇاتِرَ (ت)**: ذ. صفت. ڇاتيءَ وارو - دلير - بهادر.
- **ڇاتُرُ ج ڇاتُرَ (ت)**: ذ. ٻير يا ٻٻر جي ڏنگهڙن جو لوڙهو.
- **ڇاتلو ج ڇاتلا**: صفت. زمين تي پکڙيل (ٻوٽو).
- **ڇاتو**: ذ. صفت. (ٻه ڏندي ٿيڻ کان اڳ عمر جو گهيٽو يا ٻڪر). ٽوراٻو - ڪيرو - پانور. بهادري - مردانگي - سورهيائي. حوصلو - جُرَاتْ - همت. ٻڪريءَ جو ڇهن مهينن عمر وارو ڦر. جوان ٻچ (ڪ).
- **ڇاتي ج ڇاتيون**: ٿ. سينو - اُرهه. ٿڃ (عورت جا).
- **ڇاتيءَ تي مُڱ ڏرڻ**: (محاورو) ڪنهن جي مرضيءَ جي خلاف ڪم سندس روبرو ڪرڻ. حسد جي باهه کان جلائڻ - رشڪ جاڳائڻ.
- **ڇاتيءَ تي هٿ رکي ڏسڻ**: (محاورو) ڪنهن به مسئلي کي پنهنجي حالتن سان ڀيٽائي پوءِ ڪا راءِ قائم ڪرڻ. ويچار ڪرڻ - قياس ڪرڻ. ٺڏي سيني سان غور ڪري ڪنهن نتيجي تي پهچڻ.
- **ڇاتيءَ تي هٿَ هڻڻ**: دل جهلڻ - پاڻ ۾ همت هڻڻ جو اظهار ڪرڻ. اقرار ڪرڻ - خاطري ڏيارڻ - تسلي ڏيڻ - ذميداري کڻڻ - هر حالت ۾ ٻڌل رهڻ.
- **ڇاتي ٺرڻ**: دل ٺرڻ - دل خوش ٿيڻ - سرهو ٿيڻ. دل جا مطلب پورا ٿيڻ.
- **ڇاتي ٺوڪڻ**: ڇاتيءَ تي هٿ هڻڻ - خاطري ڏيارڻ - پڪو دلاسو ڏيڻ.
- **ڇاتي ڇڄڻ**: سخت صدمو رسڻ - تمام گهڻو ڏک ٿيڻ.
- **ڇاتي ڇلڻ**: مهڻا طعنا ڏيڻ - اندرُ ساڙڻ - صدمو پهچائڻ.
- **ڇاتي ڇنڻُ**: وڏو صدمو رسائڻ. ڇاتي ڪُٽڻ - ماتم ڪرڻ.
- **ڇاتيءَ سان لڳائڻ**: سيني سان لائڻ - پيار ڪرڻ. پنهنجو بڻائڻ - تسلي ڏيڻ - سڪ سان ڀاڪر پائڻ.
- **ڇاتي ڪُٽڻ**: ماتم ڪرڻ - سينه ڪوبي ڪرڻ - پٽڻ ڪُٽڻ - دانهون ڪرڻ.

– **چاتي ڪڍي هلڻ:** سينو ڪڍي هلڻ – آڪڙجي هلڻ – پهلوانن وانگر هلڻ – غرور ۽ ٺاٺ سان گهمڻ.

– **چاتيءَ وارو:** ذ. صفت. جگر وارو – بهادر – سورمو – سُورهيه – دلير.

• **چاتي (ساڪرو ۽ دابيچي):** آڙٿ – اٺن ئي سالن کان واري ٻڪري.

• **چاٽ ج چاٽون:** ٿ. هوا جي زور سان وسندڙ سنهي بُوند. "گهوڙهن جي گِلن تان جٽي پيس چاٽ" بُوند جو وسڪارو. چٽڪار. گهاتو ڌنڌ – ڪوهيرو. ڇٽ. پوک تان پکين کي تڙڻ لاءِ نڪاءُ ڏيڻ وارو توڙ (ت). ڏاس جي ٻوري (ٿ) – ننڍي گُوڻ (ٿ).

• **چاٽارڻ:** مصدر. چٽڪار ڪرڻ – چٽڪار ڪرڻ. ڇٽڻ (بچ).

– **چاٽارُ ج چاٽارون:** ٿ. چٽڪار – چٽڪار. بُوند بُوند.

– **چاٽار ڪرڻ:** چٽڪار ڪرڻ – چٽڪار ڪرڻ. پاڻي ڇٽڪڻ.

• **چاٽلو ج چاٽلا (ل):** ذ. ڀڪڙيل – ڀتريل (ٿ). وڏو ويڪرو وڻ.

• **چاٽو ج چاٽا:** ذ. ووڻن ۾ پوکيل گاه (جوئر، باجهري وغيره). گاه جو هڪ قسم – جيج (ڪ).

• **چاپ ج چاپون:** ٿ. مُهر – ٺپو – سيل. چاپو – طَبع. ڇَر. تصوير – مُورت. مارڪو – نشان – علامت.

• **چاپخانو ج چاپخانا:** ذ. (هہ. چاپ + ف. خانه) ڪتابن ڇاپڻ جي جاءِ – پريس – مطبع.

• **چاپارُ (ڪ):** اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

• **چاپاڪو:** ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ رت جي خرابيءَ سبب سڄي بدن تي ڌٻڪ ٿي پون) – سيتانگ – ڇپاڪو. پکيءَ جو هڪ قسم (ميرانجهڙي رنگ جو ننڍڙو پکي. اڪثر سج لٿي کان پوءِ نڪري. رستن ۽ پيچرن تي وهي).

• **چاپرو ج چاپرا:** ڇپرو – جهوپڙي. ڪکن جو گهر.

• **چاپرُو:** ذ. صفت. ڇپر جو – جبل جو – جابلو – ڪرو – پهاڙي.

– **چاپرُو پيرُ:** ذ. ڇپر يا جبل جا پير – جاڳرا پير (جي ننڍڙا ٿين).

– **چاپري (لس):** ذ. ڇپر جا اُٺ – جابلو اُٺ.

• **چاپڙ ج چاپڙون (ت):** ٿ. سنهون لُڪڻ – جهو. چاپڙڪ (ت). چاڙپ (ل). طعنو.

– **چاپڙ هڻڻ (ت):** گمان ٿيڻ – شڪ آڻڻ.

• **چاپڙڪ ج چاپڙڪون (ت):** ٿ. سٽونٽي – سنهي ڪاٺي. چاڙپ – ڏنڊي سان پاسيرو ڌڪ.

– **چاپڙڪ هڻڻ:** ڪجهه حاصل ڪرڻ لاءِ ڪوشش ڪرڻ. لوڙهه سان ڌڪ هڻڻ. مخالفت ڪرڻ.

• **چاپڻ:** مصدر. چاپي هيٺ آڻڻ – ڇپڻ – پڌرو ڪرڻ (ڪتاب وغيره) – طبع ڪرڻ. چاپو هڻڻ – نقش ڪرڻ. ڇرڻ.

• **چاپو ج چاپا:** ذ. ڪپڙي ڇرڻ لاءِ ڪاٺ مان ٺهيل ٺپو – ٻوڙ. مُهر – نقش – ڇٽ. نشان. طباعت – ڇپائي. ڪنهن ڪتاب جي هڪ ڀيرو اشاعت. پکين ڦاسائڻ جو ڪارو. ڏٻ. اوچتو حملو – اوچتي چڙهائي.

– **چاپو ڪوڙڻ:** هڪ هنڌ ويهڻ. پکين ڦاسائڻ لاءِ ڪاٺن جو ڪارو رکڻ – ڪنبي ويهڻ – اٿڻ جي نہ ڪرڻ.

– **چاپو هڻڻ:** اوچتو حملو ڪرڻ. نشان ڪرڻ. ٺپو لڳائڻ. رات جو دشمن تي چڙهائي ڪري قتل عام ڪرڻ.

• **چاپوٽو ج چاپاٽا:** ذ. گاهه وغيره جي ڇٽ – چاچو.

• **چاڄ (ت):** ٿ. اڏاوت – تعمير – نئين سر بناوت.

• **چاڄُ ج چاڄ (ل):** ذ. گاهڻ – چاچو – منهن.

• **چاجڙي:** اسم خاص. لاڙڪاڻي ۽ ميروخان تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

• **چاجلي:** ذ. ڪنڌن جي هڪ ذات.

• **چاجڻُ (ت):** مصدر. اڏاوت ٿيڻ – تعمير ٿيڻ – ٺهڻ.

• **چاچو ج چاچا:** ذ. (سن. چَدُ) ڪکائين ڇت – اڱڻ جي ڇڇهري – منهن – ڇپر. لانڍي – ڇٽو – ڇنُ. "چاچيون چمڪيون چوڌ مان، جڏهن لڏئون ڪا منهن جي ڪل".

• **چاچي ج چاچي:** ذ. ڇڄ سان اَنُ صاف ڪندڙ عورت.

• **چاچيا (ٿ):** ذ. پٽڪو – پڳ.

• **چاڇ:** ٿ. (سن. تَڪُرمُ) پتڙو ڏڌ – چڊي لَسي – ڏڌ. کير جي گجي (جا ولوڙڻ وقت لَسيءَ مٿان تري بيهي).

• **چاڇر ج چاڇرون:** ٿ. پاڻيءَ جي ڇر "چاڇر چڪيرن. گهور نہ اچي گهاتوئين" (شاه ڪريم). تانگهو پاڻي – ڇڇ. تانگهو تلاءُ. ڍوري. پولي تي پاڻيءَ جو ڍهو.

– **چاڇر ۾ چيرون ڪرڻ:** ٿوري پاڻيءَ ۾ دوڙڻ.

• **چاڇرجڻُ:** فعل مجهول. ڪناتار ٿيڻ – تمتار ٿيڻ – ٽُپ ٿيڻ. ڇلڪڻ. ڪنن تائين ڀرجي وڃڻ.

• **چاڇرو:** ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم – شافتُرو. پاڻيءَ جي لاٽ يا ڇينهرو (ت). (اسم خاص) ضلعي ٿرپارڪر ۾ تعلقي. شهر ۽ ديهه جو نالو.

• **چاڇري:** اسم خاص. هالا. ٽنڊي باگي. شاهبندر ۽ گوني تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

• **چاچولڻُ:** مصدر. ڪنهن شيءِ کي پاڻيءَ ۾ اٿلائڻ پٿلائڻ – ڌوئڻ خاطر). آگهارڻ. جهوڳڻ – لنبڻ. ڇٽ ڦٽ ڪرڻ – آڏا اُبتا سوال ڪرڻ (منجهه ڪڍڻ لاءِ).

– **چاچولُ ج چاچولُون:** ٿ. اٿل پٿل (پاڻيءَ ۾) جهوڳ – لَٻ.

• **چاچي (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **چاڏَ ج چاڏون:** ث. اُلٽي – ڦي ٔ(ٿ). وڏي ڪڏَ (ت).

• **ڇاڏولَ، چاڏهول(ٿ):** ٺ صفت بي لڄيتي – بي افعالي – چاڏوهڙ عورت.

• **چاڏوهڙ ج چاڏوهـڙون (ت ل):** ٺ اُها سُوڻا ڏاچي جنهن ڪي پنهنجو ڪجو ڦر ڇڏائي ٻئي ڦُرتي لاتو ويو هجي، بي افعالي عورت – بي لڄيتي – واچان.

• **چار، چارَ:** ث. [سن. ڪُشارُ] ڪيري - زَک – ٿلهيار – چاري – پِيُوت. "گلم غاليچا اوهان باجهُون چار پانيان سب چائي" (سچل). خاڪ – مِٽي. چِنر – ليٽ – بوڏ. "هي چارُون ۽ چِچ، آچا اوڙاه اَڳاهُون ٿيو" (شاهه).

– **چار ِلِي ٻوڙ، وڃڻ (لس):** شرمندو ٿيڻ – پشيمان ٿيڻ – ڦڪو ٿيڻ.

• **چارُ:** ذ. آنن جو آکيرو (جنهن تي ڪُڪڙ ويهي آرو بچائي) آرو – چارو. ڏَتَ – چانُهر. ماٺ _ سانت (ل). نِڳي (ٿ).

– **چارَ اوڳرائي:** ٺ بدهضمي – ڪاڌي جو هضم نه ٿيڻ سبب دل تي بار ڪرڻ ۽ کٽي اوڳرائي ڏيڻ جي حالت.

– **چارِ تي وِهڻ:** ڪُڪڙِ جو آنن تي ويهڻ – آرو بچائڻ – ڪُبَ ڪوڙي ويهڻ.

– **چارُ ڪرڻ:** آري تي وِيهڻ – آرو ڪرڻ. ويهڪَ ڪرڻ.

– **چار گودڙائي (ڪ):** ٺ چار اوڳرائي – بدهضمي.

– **چارَ(ل):** (اسم خاص) تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چارو ج چارا:** ذ آرو – چارُ.

– **چارو ڪرڻ:** آرو ڪرڻ – چار ڪرڻ. آرام ڪرڻ.

• **چاري (ڪ):** ٺ چوپائي مال جي هڪ قسم جي بيماري (جنهن ۾ مال جا پير ڪُنَ منڊا ٿي پوندا آهن) – سمهرو. ٻڪرين جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ٻڪريءَ کي ڇِڻ تي ننڍا ننڍا. پيرَ يا گيدوڙي جيترا ڳوڙها نڪري پون)، ڪيري.

• **چاري ج چاريون (ڪ):** ٺ سمنڊ جي شاخ (جنهن ۾ پاڻي تانگهو ٿئي) – ڪاري. ڪوهستان ۾ ڊوري يا هيٺاهين زمين (جنهن جي پيٽ ۾ گاهه هجي). چوپائي مال جي چرڻ جي سير (لس) "صبح ساريون. ڇِپِر چاريون. وَڃِن واريون. جهنگن ڦرون جال ميان" (احمد شاهه). ٻڪري (ت).

• **چارِڪ ج چارِيڪون (ت):** ٺ چاڙڪي – چار آڱر ماپ.

• **چاڙَ ج چاڙوَن:** ث. اهو ڪپڙو (پوتي، اجرڪ وغيره) جو فوتيءَ جي مٿان وجهجي. فوتيءَ جي مٿان ڪپڙي وجهڻ بدران ڏنل رقم. ٿڙ کي چيري چورس بنائڻ وقت ان مان پاسن کان نڪرندڙ ٽڪرن مان هڪڙو ٽڪر – چاڙهو. ڊوري – مُشڪل واٽ. ڪاري – چڙهه. هيٺاهين زمين (ل). ڪڇ جي رڻ جي ڪنڌي واري زمين. ڪڇ ۽ سنڌ جي وچ وارو علائقو (جو چاڙ

بيٺ سڏبو آهي). ڪورين جي اصطلاح ۾ تاڃيءَ جي وچان وجهڻ جي ٽي فوت کن ڊگهي ڪاٺي (ٿ).

• **چاڙِتو ج چاڙِتا:** ٻئي جي باران نظرداري يا ڪم ڪندڙ – هٿ ٺوڪيو. خوشامدڙيو – ٻِنُو – چاپلوس. مُريدُ – چيلو – پوءِ لڳ. نوڪر. دلال ٻئي جو سيڪاريل ماٿهو (ڪم ڪڍڻ لاءِ).

• **چاڙَپ ج چاڙَپُون:** سنهو ۽ ڊگهو لَڪڻَ – ڇِهو. پاسيرو ڏَڪُ. ٺٺڪو – ڦُنڪو – چاپڙ. ڏڪو – نوڪُرُ – طعنو.

• **چاڙَ جاگير:** اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چاڙِڪي ج چاڙِڪيُون:** ٺ. چار آڱُر ماپ. هٿ جي چوٿين پتي.

• **چاڙو ج چاڙا (ڪ):** ذ. صفت. ناڙ ۾ ڪم ايندڙ هڪ ڪاٺيءَ جو نالو (شاهه وَنگَنَ کي پاسن کان ٻيون وَنگُون گڏجن ٿيون. جن مان ٻاهرين کي تاڙِيُون ۽ اندرين کي چاڙا چئبو آهي) چُڙواڳ (ڪ).

• **چاڙهُ ج چاڙهونْ:** فوتي جي لاش تي برادري طرفان وڌل ڪپڙو (جو اجرڪ. چادر وغيره جي صورت ۾ هوندو آهي). اهي رُپيا جي رسم طور فوتيءَ جي عزيزن کي ڏنا وڃن – اوچاڙ (ل) – چاڙ. لڳ لاڳاپو. لڳ لاڳاپي واري سفارش. درياءَ يا ڊوري جي شاخ. ڪاريءَ جي ٻچڙي. ڪانيءَ جي ڦٽيلَ جا ڪاٺ جي چيرڻ وقت پاسن کان بچي پوي. جُوئر جو هڪ قسم (ان ڳاڙهو ۽ سنگ ڊگهو ٿئي). ڏَتَ – ڇَپ. پاليل جانور جو ڏڻ.

– **چاڙهُ اچي ٽنڪڻ:** لڳ لاڳاپي جو اچي بارُ پوڻ – بارُ پوڻ.

– **چاڙهُ ٻنجي وڃڻ:** رُعبُ ڇانئجي وڃڻ.

• **چاڙهه:** ذ. هڪ قسم جو شڪاري پکي.

• **چاڙهو ج چاڙها:** ذ. ڪاٺ جو چيريل چوڏو – چاڙَ. پَٽي – تختو. سنهي ۽ ڊگهي ڪاٺي. پاڻيءَ کان ٽورڙ مٿي بيٺل پانديءَ وارو هُرلو (ت).

• **چاڙهي ج چاڙهيون (ڪ ت):** ٺ. ٻن سالن جي ٻڪري – اٺي (ڪ).

• **چاڙي:** ٺ. ڪمند جي چوپن کي ساڙڻ مان نهيل ڪيري.

• **چاڪ:** ٺ (سن. شاڪتُ) طاقت – سگهه – زور – قُوت – وَسُ – ڦستي. وڏائي – حڪمراني – بيپرواهي – لاغرضي – غرور.

– **چاڪ ڇَٽڻ:** زور گهٽجڻ – ڦستي مرڻ – حڪومت ختم ٿيڻ. "ڇِٽِي ويندين چاڪ. پاٿهي پوندا پيش مون" (مسافر).

• **چاڪاٺُ، چاڪوتو(ل):** ذ اوچتو ڌپُ. ناهُ. ڏڦيڙُ – نفاقُ _ گڙٻڙ - دشمني.

– **چاڪاٺي چاڪات وجهڻ:** نفاق وجهڻ. دشمني پيدا ڪرڻ. ڏڦيڙ وجهڻ.

• **چاڪاريو ج چاڪاريا (ت):** ذ. ڇَهن ورهين جي چمار جو اُٺ.

• **چاڪرُ ج چاڪِرَ(ت):** ذ درياءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم – مُڪُرُ – شاڪر.

• **چاڪُو (ت):** ذ. وَجهُ – داءُ. چوريءَ جو موقعو.

– **چاڪر لڳڻ:** داءُ لڳڻ. مفت جو مال هٿ اچڻ – وَجهُ ملي وڃڻ.

– **چاڪو هڻڻ:** مفت جو مال هٿ ڪرڻ – چوري ڪرڻ.

• **چاڪاٽو ج چاڪاٽا (ٽ):** ذ. ملھ جو هڪ داءُ – آڏڙي. جهل. وجهه. رَنڊَڪ – اٽڪ. اڙتي – ڦَڏو – وَڪڙُ.

– **چاڪاٽو وجهڻ:** نهيل ڪم کي بگيڙڻ. جهيڙو وجهڻ. ڪم ۾ ڪانجاٽو وجهڻ

• **چاڪرو (ٽ):** ذ. ٻڪريءَ جي ڏاس مان نهيل سُٽ.

• **چاڪَ ج چاڪَ:** ذ. (سن. چاڪُ) ٻڪريءَ جو ڦَرُ – چيلو.

• **چاڪَرُ، چاڪِرَ ج چاڪرُون، چاڪِرُون:** ٿ. ڏسو "چاڪِلَ" ٻڪريءَ جي کَلَ مان نهيل سانداريُ. ٽانگهي پاڻيءَ جي ڏوري.

• **چاڪِڻُ (ل):** مصدر. اڏو ڪارو پرڻ.

• **چاڪِل ج چاڪِلُون:** ٿ. ٻڪريءَ جي کَل مان نهيل سانداريُ (جا پاڻي وجهڻ يا سيٽاهه طور ڪم اچي). ڏوري. ڏنو. هُنر.

• **چاڪلائي ج چاڪلائيُون (ٽ):** ٿ. چاڪِلائي. چَسڪو – مزو.

– **چاڪلائيُون ڪرڻ:** مزيدار ڪاڌا ڪائڻ – چسڪا وٺڻ.

• **چاڳا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **چاڳائي:** اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چاڳو ج چاڳا:** ذ. صفت. اهو ماڻهو. جنهن جي هٿن يا پيرن ۾ ڇهه – ڇهه آڱريون هجن – چانگڙو.

• **چال:** حرف ندا. شال – شَلَ. "واهڙ وهين مَ چال. سُڪي پيلاٽيُون ٽيين" (شاهه).

• **چالَ ج چالُون (ڪ):** ٿ. چوڏو. ڪڇيءَ جي ڦُرهَن مان نهيل جُتي. هڪ قسم جي جُتي جا پيش جي نوڙين مان ناهين.

• **چالُ ج چالَ:** ذ. (سن. اُڌ + شَلُ + لَنگ) ٽپو – ٽَپُ – اڃانگ – ڪُڏ – پُلُ.

– **چالرُ ج چالرَ:** ذ. صفت. چال ڏيندڙ – ٽپا ڏيندڙ.

• **چالا:** ٿ. (هه) ڪَلَ – چوڏو.

• **چالارَ ج چالارَ (ڪ):** ذ. جهنگلي جانور جو هڪ قسم.

• **چالٺو ج چالٺا:** ذ. (هه. چهالا. سن. اڪَرُ) چُلٺو – ڦلٺو – ڦوڦيندو – چالو. لِڦَ – ڦَلُوڪِٺو – چالُون هڻندڙ – ڪُڏَٺو – ٽَپِٺو.

– **چالٺو چالو:** ذ. صفت. چال ڏيندڙ. ٽپ ڏيندڙ.

• **چالو ج چالا (ٽ):** ذ. چُلٺو – ڦلٺو – ڦلوڪٺو.

• **چالي ج چاليُون:** ٿ. اکين جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ڇپر جو اندريون پاسو سُڄي پوي). ڪِڇيءَ جي هڪ بيماري – مَلي. چُلٺو – چالو. اُٺ جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ڪَن جي پاڙ وٽ ڳَرُ ٿئي ۽ ان مان گَندُ وهي). "جهڙي چالي تهڙي ٻني" (چوڻي). چَلي. ڏبڪي – پنڊي (ٽ). (صفت) زود هضم – هلڪو (ڪاڌو). چِلڻ واري – چيلري (مڇي).

• **چاليا:** ٿ. (هه) سوپاري.

• **چامڪ ج چامڪُون (ٽ):** ٿ. سنهڙو لَڪڻ – ڇمڪ – ڇهو. ٿلهڙ.

• **چان:** ٿ. چانو – چانءِ – سايه.

• **چان:** ذ. (سن. چَدَمَنُ) ٽگي – دولاب – کوٽ – فريب.

• **چانَپ ج چانپُون:** ٿ. سنهي ڪاٺي. ڊِنگهري. چيپو. ڏور کي رسيءَ وجهڻ ڪانسواءِ لڪڻ سان هڪليندو هلڻ جي حالت. سنهون ماڻهو – ڏبرو ماڻهو. اکين جي چِنپ (ڪ). وڍ – ٿڪ – چانگ (وڻ جي).

– **چانپ ڪاهڻ:** بنا رسيءَ جي ڪنهن چوپائي کي اڳيان ڪاهڻ.

– **چانپ ڪري اچڻ:** پاڻيءَ جو زور سان ڏوڪي اچڻ.

– **چانپ لڳڻ:** لَڪڻ جو ڌڪ لڳڻ.

• **چانپُر ج چانپُرَ:** ذ. سُڪل ۽ سنهي ٽاري – چانپو.

• **چانپڻُ (ل):** مصدر. وڻ جون ٽاريون وڍڻ – چانگڻ. ٽارين جا پن روڙڻ – ٽاريون سوڌڻ. اکيون چِنپڻ (ڪ).

• **چانپو ج چانپا:** ذ. سُڪل ٽاري – ڊِنگهر. ڪنڊن ڪانسواءِ ٽاري.

• **چانٽ:** ٿ. ڪَتر. چانگ – وڍ. ڪاٽ ڪُوٽ. تخفيف – ڪمي. چُونڊ. ورهاست.

– **چانٽ ڪرڻ:** چانگڻ. وڍڻ (وڻ) جونڊي ڌار ڪرڻ.

• **چانٽڻ:** مصدر. ڪاٽڻ – وڍڻ. چانگڻ (وڻ). جدا ڪرڻ. چونڊي ڌار ڪرڻ. چونڊڻ – انتخاب ڪرڻ. ورهائڻ گهٽ ڪرڻ. مختصر ڪرڻ.

• **چانٿڻ (ل – ڪ):** مصدر. چاپڻ. چِپڻ.

– **چانپ:** ٿ. چاپ. مُهر. چِٽ. مُورت – نشان – مارڪو.

• **چانپ منڊي:** "چِلا چانپ منڊيون ڏسيو ڏيل ڏري" (مل).

• **چانپو ج چانپا:** ذ. چاپو. چِٽ وغيره ڪڍڻ جو پورُ.

• **چانپيٽو ج چانپيٽا (ٽ):** ذ. جهٽ. وجهه – داءُ.

– **چانپيٽو هڻڻ:** جهٽ وجهڻ. پري کان ڌڪ هڻي زخمي ڪرڻ.

• **چانجِبلڙو ج چانجِبلڙا (ل):** ذ. صفت. چلولو – البيلو. ڪيچلو – مسخرو.

• **چانجرو ج چانجرا (ل):** ذ. چانگرو. نخرو – انگَل – ناز – ماٺو.

– **چانجرا ڪرڻ:** چانگرا ڪرڻ – نخرا ڪرڻ – انگَل ڪرڻ – ماٺا ڪرڻ.

– **چانجرائي:** ٿ. چانگرائي – چلولائي. مسخري.

• **چانچول:** ٿ. چاچول. ڀُلڪو. پاڻيءَ ۾ ٽناڙڻ جي حالت.

• **چانچولڻ:** مصدر. چاچولڻ – آگهارڻ – آڇلائڻ. اُٿلائڻ. پٿلائڻ. ٽناڙڻ.

• **چانڊ ج چانڊُون (ل):** ٿ. اشارو – اکين جو اشارو – غمزو – هلڻ وقت هٿ لوڏڻ جو هڪ نمونو – هلڻ جي لوڏ. آسانگو – آسرو – آڌر. ڪانيءَ جي ڇيڙ.

• **چانڊو ج چانڊا:** ذ. حصو – ڀاڱو – ٻيتي. خيرات وغيره مان فقير کي

مليل حصو. ٿورو ڪاڏو - ٽيرن. ٽڳيءِ سان هٿ ڪيل مالُ. رشوت.
- **چانڊا پانڊا ڪرڻ:** حصا پتيون ڪرڻ. مفت جو مال ورهائي کڻڻ. موجون ڪرڻ.
- **چانڊا پاتي (ت):** (محاورو) چانڊو پاتي.
- **چانڊا چڏائڻ (ت):** خرچيون وٺڻ. رشوتون وٺڻ. زور پچڻ.
- **چانڊا ڪرڻ (ت):** مفت جو مال ڪاٺڻ. مزو وٺڻ.
- **چانڊائي ج چانڊائي:** ذ. چانڊو وٺندڙ. چندو وٺندڙ. وند وٺندڙ. ورهائيندڙ.
- **چانڊو پاتي:** محاورو. مختصر ڪاڏو - معمولي خرچ پکو. خرچي. رشوت نيرن.
- **چانڊو پاتي ڪڍڻ:** خرچي ڪڍڻ - رشوت وٺڻ.
- **چانڊو پاتي ڪرڻ:** نيرن ڪرڻ. رشوت کائڻ - ٿورو کائڻ - هيانءَ جهل ڪرڻ.
- **چانڊو چڏائڻ:** چانڊو پاتي ڪڍڻ - رشوت طور ڪجهه رقم وٺڻ.
- **چانڊو ڪرڻ:** نيرن ڪرڻ - هيانءِ جهل ڪرڻ. رشوت کائڻ.
• **چانڊائي:** ذ. صفت. چِندُ ڪندڙ - ٺَگُ - مَڪارُ.
• **چانڊَ:** ث. ميڻهن جي ڇاٽ - چانٽَ.
- **چانڊَ:** ث. چانگ - تخفيف. چانٽَ.
• **چانڊُ، چانڊُ ج چانڊَ، چانڊَ:** ذ. صفت. چڙو - اڪيلو. فقط "چڙو" سان گڏ ڪم ايندڙ "چڙو چانڊ". "چڙهو چانڊ" بمعنيٰ ڪنوارو - اڻ پرڻيل.
• **چانڊو ج چانڊا:** ذ. صفت. چڙ ڪُ - چُست - ڦڙُت - چالاڪ.
• **چانڊَڻ:** مصدر. (پرا. ڇِنٽي. سن. تُرڪش) چندڻ. چانٽڻ. چانگڻ. گهٽ ڪرڻ. کاٽڻ. ورهائڻ. چونڊي ڌار ڪرڻ.
- **چانڊِڻ چونڊڻ:** ڪاٽ ڪُوٽ ڪرڻ. وڏي ٽنڪي هلڪو ڪرڻ. چانگڻ. صفا ڪرڻ - تخفيف ڪرڻ - گهٽائڻ.
- **چانڊِي:** ٿ. چانگ - چانٽ. ڪوٽ. ڪمي. تخفيف. چنڊچاڻ. چنڊ ڦلوڪ صفائي.
- **چانڊِي ڪرڻ:** تخفيف ڪرڻ - گهٽائڻ.
• **چانڊِي:** ٿ. لاهياري ڪي منگڻ جي صورت ۾ مليل اجورو - لاٽي - حصو - بکرو.
• **چانگَ ج چانگُون:** (ث) ٻاڪري يا ريڍي مال جو وَلَرُ. ٽولو - ميڙ - گَلو - جماعت - لشڪر - فوج. فعل. چانگڻ مان اسم - وڻ جي هلڪي وڍ.
• **چانگُ ج چانگَ:** ذ. چانگ - وَلرُ. ٽبُ - اچانگ. ٻلُ - ڪڏُ.
- **چانگُ ڏيڻ:** ٽپ ڏيڻ - ڇال ڏيڻ.
• **چانگارو ج چانگارا (ل):** ذ. چانگڙو. نخرو. ماٺو.
• **چانگاري ج چانگاريون (ت):** ٿ. ٽوڪ - چِٽر.
- **چانگاريون ڪرڻ:** ٽوڪون ڪرڻ.
• **چانگاسُ (ٿ):** ذ. ڳئون يا ميڻهن جو مُتُ.
• **چانگاڻي:** اسم خص. برهمڻن جي هڪ ذات جو نالو.
• **چانگَسُ ج چانگَسَ:** ذ. وڻ جي ٽاري - لام.
• **چانگِرجڻُ (ت):** فعل مجهول. ڦونڊجڻ. وڏائيءَ ۾ پرجڻ - آڪڙجڻ.
• **چانگڙو ج چانگڙا:** ذ. ماٺو - اَنگَلُ. ناز نخرو - ٽانءِ.
- **چانگڙا ڪرڻ:** نخرا ڪرڻ - ماٺا ڪرڻ. ٽٽ ٽٽاءَ ڪرڻ. بهانا ڪرڻ - ٽانءِ ڪرڻ.
- **چانگِڙو ڪرڻ (ٿ):** ڪٽ ڦٽ ڪرڻ.
• **چانگِلي ج چانگِليُون:** ٿ. ڪجيءَ جي ڦرُ جهلڻ واري ٽاري - گوشو.
• **چانگِڻُ:** مصدر. وڻ جون ٽاريون ڪپڻ. جدا ڪرڻ. چانٽڻ. وڍڻ.
- **چانگَ:** ٿ. وڻ جي ٽارين جي وَڍِ. ڪاٽ ڪُوٽ. آلي ٽاريءَ جي شاخ. سنهي ٽاري.
- **چانگائڻ:** مصدر. "چانگڻ" مان متعدي بالواسطه وڻ جون ٽاريون وڍائڻ.
- **چانگَ پوڻ:** وَڍَ ۾ وڍ پوڻ.
• **چانگهُ ج چانگهُون (ڪ):** ٿ. چانگ - وَلَرُ.
• **چانگهَرُ ج چانگهَرَ:** ذ. درياءَ مان نڪتل ننڍو واهڙُ.
• **چانگهَڻُ (ڪ):** مصدر. ڏسو "چانگڻ".
- **چانگهَ ج چانگهُونُ:** ٿ. ٽارين جي وَڍَ - چانگ.
• **چانوَ ج چانئُونُ:** [هه ڇايا =؛ ف. سايه]. ڇانءَ ـ سايو - پاڇو - چانولو (چانورو) - پاڇُولو. اُجهو - ڍَڪُ. اولو. ڪکن جو گهر يا منهن - سهارو - پناهه - آڙَ - بچاءُ - حفاظت - حمايت - پٺڀي.
- **چانوَ مانوَ رهڻ (ٿ):** (محاورو). ماٺ ۾ رهڻ - صبر ۾ رهڻ.
- **چانولو ج چانولا:** ذ. ٿوري ڇانءَ ـ پاڇولو. جنءَ وغيره جو پاڇو - ڪکائون گهر - معمولي گاهه.
- **چانوِرائي:** ٿ. ڇانءَ ـ چانولو.
- **چانوِرو، چانويلو ج چانويرا، چانويلا:** ذ. پاڇولو - چانولو (چانورو) (صفت) ڇانءَ وارو - سايه دار - ديو يا پريءَ جو اثر.
- **چانهُولو ج چانهُولا (ٿ):** ذ. ڇانءَ ـ پاڇو. ٻنيءَ ۾ ڇانءَ لاءِ ناهيل منهن.
• **چانوانُ:** ذ. [جمع صورت. چانوونُ ج چانوانُ] رت جي ڪمي سبب ڳَلَ تي ٿيل ڪارا داغ.
• **چانوِٽي ج چانوِٽيون:** ٿ. [هه ڇايا =] فوج جي رهڻ جو هنڌ - لشڪر گاهه - ڇنڊر. شڪارپور ۽ جيڪب آباد ۾ ديهه جو نالو.
• **چانهِرُ:** ٿ. ڇپُ - دَٽا - چِندُ - مڪر - مڪرُ.
- **چانهِر ڪرڻ:** دَٽَ هڻڻ. مڪر ڪري پٺجي رهڻ. مڪر ڪرڻ - چِندُ پکيڙڻ.

• **چانهون ج چانهان:** هنداڻو — چانهين.

• **چانهي (ٿ):** ٿ. چانو ـ چانولو.

— **چانهي چيلو (ٿ):** ذ. هڪ قسم جي راند (اُس ۽ چانءِ جي).

• **چانهيال:** ٿ. وَل جو هڪ قسم.

• **چانهين ج چانهيون:** هنداڻو — ٽريوز.

• **چانءِ ج چانئون:** ٿ. [هه — چايا =] چانو — پاڇولو — سايو.

— **چانئرُ:** ذ. صفت. چانوَ وارو — سايه دار.

• **چانئري:** ٿ. چيلري مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **چانئڻُ:** مصدر. (هه. چايا) چانوَ ڪرڻ — ڍَڪڻ. لڪائڻ. پکيڙڻ. چانئجي وڃڻ — پکڙجي وڃڻ. غلبو حاصل ڪرڻ.

• **چانئيلُ. چانئيلُ:** ذ. صفت. چانوَ ڪيل پکڙيل. ڍَڪيل.

• **چانئين ج چانئيون:** ٿ. رَت جي ڪميءَ يا گرميءَ سبب منهن تي ٿيل ڪارو داغ.

• **چانئين چيلو. چانهين چيلو:** ڪنهن وقت چانءِ ڪنهن وقت اُس (ٿ).

• **چانئي هڻڻ:** سڙڻ — پچڻ. حسد ڪرڻ.

• **چانئيالُ (ٿ):** ذ. صفت. پٽ جو اولهه وارو پاسو (جنهن تي صبح جي پهر ۾ چانو ٿئي). "تڙڪول" جو ضد.

• **چاڙ ج چاڙيون:** ٿ. ساموندي ڪاري — ڪاڙي.

• **چاڙ:** ٿ. جهڻ ـ لسي — ڇيرو ڏڌ.

— **چاڙ ج چاڙ:** ذ. درياءَ جو هُرلو.

— **چاڙڻُ:** مصدر. پرڻ يا ڪپڙي سان ڪنهن پيئل شيءِ کي صاف ڪرڻ. ڏوڻڻ (وڻ). تاڙڻ (چاڙڻي ۾). ڪوهڻ (ڪنب). ڪيرائڻ (ميوو. وڻ مان). چانگڙ (وڻ).

— **چاڙ ج چاڙ:** ذ. اٽي کي چاڙڻ بعد باقي بچيل ڦوڳ — بوسو. ڪپهه جا ذرا (جي بيجڻ وقت اُڏامي پري پئون).

— **چاڙائي. چاڙائي:** ٿ. چاڙڻ جي مزوري.

— **چاڙڻ ڀهاڙ:** مسڪين ٿيڻ — رُلڻ — ڏ ڪا کائڻ — ڏاڍي هيڻي حال ۾ اچي وڃڻ.

— **چاڙڻي ج چاڙڻيون:** ٿ. چاڙڻ جو اوزار — پرڻ — چاڙڻ جو طريقو.

— **چاڙو (ل):** ذ. چاڙڻ لاءِ ڪپڙو — صافو. پرڻ. چاڙ. بَڇت. وڻن مان پنن ڇڻڻ جي حالت.

— **چاڙو پوڻ:** ڪچين (وڻن) جو بُورُ ڇڻڻ.

— **چاڙو ڪرڻ:** ڪچيءَ جو بُورُ چاڙڻي ڇڏڻ.

— **چاڙي ج چاڙيون:** ٿ. پرڻ — گيچڻ. هُرلو (درياءَ جو).

— **چاڙي پيئڻ:** چاڙڻ چنڊڻ. تفتيش ڪرڻ — جاچي جوچي ڪم ڪرڻ.

• **چاڻو:** ذ. جانورن جي شهوت — وهر.

— **چاڻو ڪرڻ:** جانورن جي ماديءَ جو نر سان ملڻ لاءِ وهرجڻ — شهوت ٿيڻ.

• **چاونجاهه:** صفت. هڪ عدد جو نالو (٥٦). ڇهه ايڪا پنج ڏهاڪا — پنجاهه ۽ ڇهه.

• **چاهه:** ٿ. جهڻ ـ چاچ — چاڻ. "سياري ۾ سيئي چڱا جن گهڻي باهه. اوناري ۾ سيئي چڱ جن گهڻي چاهه" (چوڻي).

• **چاهاني:** ڇ آني — ڇهه آنا. آنڪي پرڻ.

• **چاهتر:** صفت هڪ عدد جو نالو (٧٦). ڇهه ايڪا ست ڏهاڪا — ستر ۽ ڇهه.

• **چاهٺ:** صفت هڪ عدد جو نالو (٦٦). ڇهه ايڪا ڇهه ڏهاڪا — سٺ ۽ ڇهه.

• **چاهر (ٿ):** ٿ. ذٽ. هڪر — ڦند. اٽڪل — فريب.

— **چاهر ڪرڻ:** ذٽ هڻڻ. هڪر ڪرڻ — چاٽي واٽي بيهوش ٿيڻ.

• **چاهل ج چاهل (ڪ):** ذ. پيش (پيشن) مان نهيل ڇتي. "ڏند سنانا شينهن هئا. سي ڇتي پيا چاهل"

• **چاهو:** ذ. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چاهوڙ (ل):** ظرف. تمام پري.

• **چاهون:** ضمير. چاڪان — چالاءِ.

• **چاهي ج چاهيون (ڪ):** چانءِ ـ چانو. پاڇو — سايو.

• **چاءِ ج چائون:** ٿ. (سن چايا) ورڪا — برڪا — پرن ـ ڪسڪارو (گلن وغيره جو).

• **چاءِ:** ٿ. ڏونرو. لسي — ڏڌ.

— **چائرُ ج چائرَ:** ذ. صفت. ڏونرو وڪڻندڙ — ڏوڌي.

• **چائل ج چائلئون (ڪ):** ٿ. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **چائڻُ:** مصدر. ڏسو "چانئڻ".

• **چائوڙ ج چائوڙيون (ٿ):** ڇهن سرن واري اُٺ جي مهار.

• **چائون:** ذ. گرميءَ سبب منهن تي ٿيل ڇٽو — چانئين.

• **چائي:** ٿ (سن ڪشار) رَڪ — کيري — ڇار — ٿلهيار مٽي — خاڪ — ڌوڙ. چانوَ — پاڇو — سايو. (اسم خاص) تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

— **چائي پائڻ:** ڌوڙ پائڻ. خراب ڪم ڪرڻ — ناجائز ڪم ڪرڻ.

— **چائي جا پڪ وجهڻ:** ڌوڙ منهن ۾ وجهڻ واويلا ڪرڻ. رُلڻ. ڌوڙ پائڻ.

— **چائي چٽو ج چائي چٽا:** ذ. گناهه جو ڪم. ڏوهه. گناهه — بُڇڙي عادت.

— **چائي چٽڻ:** بڇڙائي ظاهر ٿيڻ. ڪنهن جي منهن مان نحوست نمايان هجڻ.

— **چائي ۾ چيهه هڻڻ:** تمام نياڳو هُئڻ.

• **چائيتاليهه:** صفت. (هڪ عدد جو نالو (٤٦). ڇهه ايڪا چار ڏهاڪا — چاليهه ۽ ڇهه.

• **چايا:** ٿ. (هه. چايا، ف. سايه) چانءِ ـ پاڇو — سايو. جن ڀوت جو پاڇو.

هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

– **چايا پوڻ:** پاڇو پوڻ. جنّ جو واسو ٿيڻ. ماٺ لڳڻ – خاموش ٿي وڃڻ.

– **چاياتُ:** ذ. صفت. ڇانءَ وارو – سايہ دار.

– **چايا نيتَرُ:** ذ. (سن) سج جي پاڇي تي وقت ڏسڻ جو اوزار – سورج گھڙي.

• **چايانٽَ:** ث. ديپڪ راڳ جي هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

• **چاياڻ ڦاياڻ ڪرڻ:** نيرڻ. نقصان وجهڻ. ضايع ڪري ڇڏڻ.

• **ڇَبَ:** ث. (سن. ڇوِ) حسن – سونهن – خوبصورتي.

• **ڇَبَ:** ث. پاڻيءَ جي ڇَر. پاڻيءَ وارو ميدان. ڊورو – نڪن (نَڪيڻ) وِهاڻي وغيره جي ڇِو (ٿ). ڏاڙهي – سونهارِي. ڪَبَ (ڪ). (صفت) گهاٽي – جهَپ (لس).

– **ڇَبَ ڇَبَ:** شَب شَب – پاڻيءَ ۾ هلڻ جو آواز.

– **ڇَبَ ڇاڇولڻُ:** پاڻيءَ ۾ ٺاڦوڙا هڻڻ.

– **ڇَبَ مان جهَلي ڇَنڊ ڪڍڻ (ڪ):** ڏاڙهيءَ مان جهلي سيڪت ڏيڻ.

• **ڇَبُ، ڇبُ (ل):** ذ. هيناهين زمين. ڇَن.

• **ڇِبَ:** اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڇبَ ج ڇبُونْ:** ٿ. سواريءَ جي جانور کي بيهارڻ يا هلائڻ لاءِ لغامَ جي اوچتي ڇِڪ – ڇِبِي. هَٿ لائڻ – ڇهاءَ (ٿ). گاهه واري ايراضي – ماٿري.

• **ڇَباٽِي، ڇَباٽْيُنْ:** ٿ. دريائي ٻيڙيءَ جي شيخلي جي جهَل لاءِ رَسو، ڪاري جي ٻيڙيءَ جي ڪَرهي جو ڦيچو – ڇَباٽِي.

• **ڇَبِٽُ ج ڇُبِٽَ:** ذ. صفت. گَنر. ڇريو – ڇرِيَٽ.

– **ڇَبِٽ ڪرڻ:** لڪائڻ – گَنر ڪرڻ. لَٽي مِٽي ڪرڻ. ڪَپَٽ ڪرڻ.

• **ڇَبِٽِي ج ڇَبِٽِيُونْ (ڪ):** جُتيءَ جو هڪ قسم – ڇَنْپَلْ.

• **ڇب ڇب:** ث. پاڻيءَ ۾ هلڻ يا ٺاڦوڙا هڻڻ جو آواز.

– **ڇَب ڇب ڪرڻ:** پاڻيءَ ۾ هلڻ. ٺاڦوڙا هڻڻ.

• **ڇَبَر:** ث. گاهه جو هڪ قسم. پَرٽ جو هڪ قسم.

– **ڇَبرائو:** صفت. ڇَبر وارو – گهڻيءَ ڇَبر وارو. ڇبرائين زمين.

• **ڇَبَرلو:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڇَبِرو ج ڇَبِرا (ٿ):** ذ. هڪ قسم جو ٽوڪرو – ڇَبو.

• **ڇَبري ج ڇَبرِيُون (ٽ):** ٿ. ڪَڇائو.

• **ڇَبڙاٽَ ج ڇَبڙاٽَ (ڪ):** ذ. کائڻ وقت ڇَباڙڻ جو آواز – چاٻو – ڇَبڙاٽَ.

• **ڇَبڙُ ڇَٽُ (ٽ):** ذ. صفت. چالاڪ ٺَگ. ڪنجوس. گهڻو کائيندڙ – پيٽوڙي.

• **ڇَبڙُ ڇَدُ:** ذ. صفت. ڇَبڙُ ڇَٽُ.

• **ڇَبڙي ج ڇَبڙِيُون:** ٿ. 'ڇَبي' جو تصغير. ڏَبڪي (ٿ).

• **ڇَبڙِيُونْ (ل):** ٿ. سونارن جي اصطلاح ۾ سنهڙا سونا مڻيا.

• **ڇِبڪو:** ذ. پاڻيءَ ۾ هلَڻ يا ڪِرڻ جو آواز.

• **ڇَبڪِي (ل):** ٿ ٿوري انداز ۾ – تمام گهٽ – ٿوري.

• **ڇَبَلَ ج ڇَبَلَونْ (ٿ):** ٿ. بي ڍنگي (زال) – بدافعالي. وبچهڙَ.

• **ڇَبلاڻِي:** اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

• **ڇَبلو ج ڇَبِلا:** ذ. خلاصو – ويڪرو (وِڇو) – گهرگهلو.

• **ڇِبِڻُ (ڇبڻ):** مصدر. اوچتي ڇِڪِي ڏيڻ – ڇِبِي ڏيڻ. لغام کي ڇبي ڏيڻي گهوڙي کي روڪڻ. ڇَهڻُ (هٿ).

• **ڇَبو ج ڇَبا:** ذ. ڪجيءَ جي ڦرهن يا ڪنڪ جي ڪانگڙي مان ٺهيل ويڪري مُنهن وارو ٿپڻو (جنهن ۾ مانيون يا ڪارڪون وجهن). ٽوڪرو. گهوڙيءَ جي شين رکڻ جو وڏو ڇَبو. جُتيءَ جو هڪ قسم – پناڻڪو چمپل (ٽ).

• **ڇَبِي ج ڇَبِيُون:** ٿ. نندو ڇبو. چاٻِہ پِنڍي – ڏبڪي. شڪل – شبيهه (ٿ).

– **ڇَبِي ٻج هڻڻ:** گهڻين ذاتين جو گڏوچڙ هڻڻ. جدا جدا ذات وارن جو هڪ هنڌ گڏ هجڻ.

• **ڇِبِي ج ڇِبِيُونْ:** ٿ. اوچتي ڇِڪ – جهبي (لغام جي). سَٽ – ضرب – ڏِڪو – ملامت – ڏَپاءُ.

• **ڇِبِي اچڻ:** ڇِڪَ اچڻ. هِياءَ ۾ سُور ٿيڻ. سَٽ اچڻ.

– **ڇِبِي ڏيڻ:** اوچتي ڇِڪ ڏيڻ. سَٽ ڏيڻ. لغڙ کي ڇِڪَ ڏيڻ.

• **ڇَبِيلو ج ڇَبِيلا:** ذ. صفت. سُهڻو – حَسين – خوبصورت – ڪشادو.

• **ڇَبُ راڏِي:** اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڇَتِ ج ڇَتِيُونْ:** ٿ. ڀالي جهڙو هڪ اوزار (ڏگهي ڪاٺيءَ ۾ لڳل ڪُنڍيدار سُوئو جنهن سان مُهاڻا مڇي ماريندا آهن. ۽ ٻين ٻئي شڪار ۾ بہ ڀالي وانگر ڪم اچي). 'ڇتن منجهہ ڇتيون. هنيون هوت هڻن سين) (راڄن شاه). ڇِتِ ـ ڪنڏُ.

• **ڇِتِ ج ڇِتِيُونْ:** ٿ. ڇاءِ جو ڏِڪُ – ڪنڏُ. ڪونو.

– **ڇِتِ تان ٽالهہ اڇلڻ:** ڳالهہ وائڪي ڪرڻ. راز ظاهر ڪرڻ. ڌارين کي همراز ڪرڻ. دشمن کي دل جو حال ڏيڻ.

– **ڇِت مان آسمان ڏسڻ:** ڇاءِ جي ڇِت کي سوراخ هُئڻ. غريباڻو گهَرُ هُئڻ.

• **ڇِتِ (ٽ):** ٿ. پڙو. سُتڻ (ٽ). ٻيڙي جي اندران پاڻڻ جو ڪيڙو. رِڍ جو ننڍڙو ڦَرُ (ڪ).

• **ڇِت ڇُريو ج ڇِت ڇُريا:** ذ. صفت. ٻچتو. هلڪيءَ دل وارو. بزدل. ترڙو.

– **ڇِتِ ڇِنل هُئڻ (ٽ):** سُسُت هُئڻ. بزدل هُئڻ.

– **ڇِت ڇوڙڻ (ٽ):** همت هارڻ – بزدل ٿيڻ.

• **ڇَتا:** ذ. هميشہ جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ. زالن يا ٻارن جي مٿي جا ننڍڙا ۽ اُبا وار – ڇَنڊا.

– **جَتا اچا ٿيڻ:** وار اڇا ٿيڻ – عمر وڏي ٿيڻ. زماني جو گهڻو تجربو پرائڻ.
– **جَتا جڏائڻ:** مٿي جا وار رڱائڻ.
– **جَتا جوڙائڻ (ت):** ميندِيون چوڙائڻ. وار چوڙائڻ.
• **جَتارا:** اسم خاص. ڪراچي ضلعي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **چِتائي:** چاندين جي حساٽي بازي مان هڪ بازُو.
• **چَتَرُ:** ذ. چِٽُ.
– **چَتَرپتي:** ذ. صفت. تاجدار – راجا.
– **چَتَرُداري:** ذ. تاجدار – راجا.
• **چَتَرُ ج چتَرَ:** ذ. ڏڏي جو چِٽل ٽڪر – چتري. ڏڏو – پڙچ. چوڏو – چيٽر. چيٽيون ٿيل شيءِ. پراڻي جُتي يا جهونو گهيتلو – ڪلٽرُ. آڏي ڪٽريل ڪپڙي جي ڏُرجو وڏيل ٽڪر – چيٽر. مٿي ماڻهوءَ جو پٽر (ل). سوءِ.
– **چِتَرچهائڻ:** سوءِ لهرائڻ.
• **چِتْرڙي ج چِتْرڙيُونْ (ٿ):** ٿ. (سن. چِتْرڪا) چِتي.
• **چِتْرو ج چِتْرا:** ذ. صفت. ڏ کيو – اهنجو. ڪٽل. ماڪيءَ جو مانارو (ٿ). حرڪتي – اٿونترو – بي آرام – شرارتي.
– **چِترائي:** ٿ. بي آرامي – ڪيچَل.
• **چِتَر وَرِنُ:** ذ. صفت. هُنرمند. دغاباز.
• **چِتْري:** اسم خاص. هندن ۽ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو – کَتري.
• **چِتْري ج چِتْرِيُونْ (ٿ):** ٿ. [ه] چِٽي – ڏَپ چِتي.
– **چِتري اڏائڻ:** واپارين جي اصطلاح ۾ اگهه وڌائڻ – مهانگائي ڪرڻ.
• **چِتري ج چِتريُونْ:** ٿ. ڏڏي جو ٽڪر – چِٽل ڏڏو. سنها ۽ گهاٽا ڪڪر (ٿ).
• **چِتْرِيس (ٿ):** صفت. هڪ عدد جو نالو – ڇٽيهه (٣٦). ٽيهه ۽ ڇهه.
• **چِتڙا:** ذ. "چِتا" جو تصغير. ننڍڙا وارَ – چِتا – جُنڊا.
– **چِتڙنَ جي ساهيڙي:** محاورو. ننڍي هوندي جي ساهيڙي.
– **چِتڙن جي ياري:** محاورو. ننڍپڻ جي دوستي.
• **چِتَڪتائي:** ٿ. چِتي ڪتي واري حالت. ڏڙهيُونْ ۽ جهَٽَ. پٽ ڪوهه – آنڌ مانڌ. چريائي – ماليخوليا. ڪم جي گهٽائيءَ سبب ورچ. بيزاري.
– **چِتڪتائي هُجڻ:** گهٽي ڪم سبب بيزاري هُئڻ. پٽ ڪوهَ هُئڻ.
– **چِتڪتائي هَلڻ:** بيهودي هَلت هلڻ – ڏڙهيون ڏيڻ – چِتي ڪتي وارا چَڪ هڻڻ.
• **چِتُلُ:** ٿ. ننڍين وارن واري عورت. (اسم خاص) عورت جو نالو.
• **چِتَن شاهُ:** اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو. سيد مرد جو نالو.
• **چِتو:** اسم خاص. مرد جو نالو. چِتو سانگي مشهور (شاعر).

• **چِتو ج چِتا:** ذ. صفت. چرٻل – مَسْتُ – پاڳلُ – ديوانو – هُرڪيو – سودائي – بدحواس – چِڪ هڻندڙ (ڪتو وغيره) "چِتائي" جي بيماريءَ ۾ ورتل ماڻهو يا جانور. ڪتو وغيره).
– **چِتو ٿيڻ:** چريو ٿيڻ – چرڻ. چِتي ڪتي وانگر چڪ هڻڻ. ڪاوڙجڻ. بدحواس ٿيڻ.
– **چِتي ج چِتيُونْ:** ٿ. صفت. ڪاٽيندڙ – ڦاڙيندڙ. سخت ٻچڙي.
– **چِتي وارا چَڪَ:** محاورو. چِتڪتائي. چڪ هڻڻ جي حالت. چريائي. بدحواسي. هر ڪنهن کي ڏاڙهڻ واري حالت.
– **چِتي وارا چَڪَ هڻڻ:** چِتي ڪُتي وانگر ڏاڙهڻ لاءِ اچڻ – وڙهڻ – جهيڙو ڪرڻ – بد حواس ٿيڻ.
– **چِتي واري لَري:** محاورو. اوچتي لوهه. اوچتي ڊوڙ.
• **چِتي واري لَري ڪرڻ:** اوچتو حملو ڪرڻ. اوچتو ستَ ڏئي وڃڻ.
• **چُتو:** مصدر "چُهڻ" مان اسم مفعول. چُهيو. "قاسم ڪر ڪڪوهه جو ٿرو نه چُتو ٿن" (خليفو نبي بخش) (صفت) ناپاڪ – پليت. ليٿڙيل – آلودو (ٿ). چُتي.
• **چُتو ڊهو:** اسم خاص. تعلقي اوباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **چَتو منگي:** اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **چَتي ج چَتيُونْ (ڪ):** ٿ. (سن. شَڪْتِهُ) ٻالي جهڙو هڪ اوزار – چِٽ. رڍ جو مادي ٻچڙا ڪا).
• **چَٽَ:** ٿ. چِٽڪار – چِٽڪار. ٻج کي ٻنيءَ ۾ داڻو داڻو ڪري چِٽڻ جو عمل. پوک جو هڪ نمونو. جنهن ۾ ريج جي مٿان ٻج چِٽجي. ٿورڙو مينهن – ٻُوند. خراب بانس – ڏَپ – بَدبُوءِ. وڏيءَ عمر جي ڏاچي (س). اٺ جي ڪياڙيءَ جو پڳهرُ (ٿ). بُهتان – تُهمت – الزام.
– **چَٽَ اچڻ:** بانس اچڻ – ڏَپ اچڻ. ٻڇان اچڻ – ڪراهت اچڻ.
– **چَٽَ پاٽي ٿيڻ:** مينهن وسڻ. ٻُوند ٻُوند پوڻ.
– **چَٽَ ڦَٽ ٿيڻ (ت):** جهيڙو ٿيڻ.
– **چَٽَ ڪاهُ:** ٿ. پوک جو هڪ نمونو.
– **چَٽَ ڪرڻ:** ٻج کي داڻو داڻو ڪري ٻنيءَ ۾ پکيڙڻ. زمين کي ريج ڪري مٿان ٻجُ چِٽي هر ڏيڻ.
• **چِٽ (ڪ):** ٿ. بُهتان – الزام.
– **چِٽ وِجهڻ:** بُهتان ڏيڻ – الزام مڙهڻ – ٺڪر ٻجڻ.
• **چَٽُ ج چَٽَ:** ذ. تاجُ – ڪلنگي. موڙ (پکيءَ جو. نار يا ڦرلي جو هڪ چڪرُ – ڊينگي جو مٿيون چڪر (مُهري وارو چڪر). چِتي. بيٺل پاڻيءَ تي جميل سيٺور. وڻ جون چٽني طرفن پکڙيل ٻاڙون. ڇهن سالن جي اندر عمر وارو اٺُ (سنڌ جي مختلف ڀاڱن ۾ گهٽ وڌ عمر مقرر

آهي جيئن ٿر ۾ هڪ سال، اتر ۾ ٻي سال. ڪاڇي ۾ ڇهه سال ۽ وچولي ۾ ڇهه مهينا). توڏو. مانارو. گردن – ڪَنڌ.

– **چَٽَ جهلائڻ:** سِرَ جي مٿان تاج آڻڻ. مٿان تاج يا غلاف جي ڇانءِ ڪرڻ. "مولي تنهنجي ملڻ لئي، لولاڪ چَٽَ جهَلايو" (صالح شاهه).

– **چٽيرو:** ذ. صفت. چَٽ وارو – تاجدار.

• **ڇِٽ:** حرف ندا. (نفرت ظاهر ڪندڙ لفظ) ڇِرا

• **چَٽَ ڪرڻ (ت):** وساري ڇڏڻ. صفا ڪرڻ.

• **ڇٽا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. روايت موجب سومرا نسل جو قبيلو.

• **چَٽارڻ:** چٽارڻ – چَٽڻ – چَٽَ ڪرڻ.

• **چَٽارو ج چَٽارا:** ذ. صفت. چَٽ وارو – ٻانسارو – بدبودار – ڌَپ وارو. ڪِڪو. انڙ چٽيندڙ.

• **چَٽالو (ت):** ذ. گاهه جو هڪ قسم. ووٽن ۾ گاهه جي لاءِ چَمِيل جوئر جو ٻج.

• **ڇَٽانڪ ج ڇَٽانڪ:** ث. [هه] پنج تولا وزن – آٿو.

• **ڇَٽانگ ج ڇَٽانگ:** ذ. ڇٽانڪ.

• **ڇِٽاڻ (ت):** ث. جدائي. وڇوڙي. ڇِداڻ. پريشاني.

– **ڇِٽائو (ت):** ذ. جُدائي. پريشاني.

• **ڇُٽائي:** اسم خاص. ڪوسن جي قبيلي جو پاڙو. ڪن ٻين قبيلن جي پاڙن جو نالو.

• **ڇِٽاءُ (ت):** ذ. پاڻيءَ جي ڇَٽڪار – ڇِٽڪار.

• **ڇَٽائڻ:** مصدر. (پرا. ڇودا ويئي. سن. آپ) ڇڏائڻ – آزاد ڪرڻ. جند ڇڏائڻ – ڇوٽڪارو ڏيارڻ – ڇاق ڪرڻ (علاج ذريعي).

– **ڇَٽائو ج ڇَٽائو:** ذ. صفت. ڇوٽڪارو ڏيندڙ. بند خلاص ڪندڙ. بچائيندڙ.

• **ڇِٽائي (ت):** ث. ڇِدائي. جدائي – علحدگي.

• **ڇِتڙائڻ (ت):** مصدر. ڇِدڙ ڪرائڻ – گهڻو پاڻي وجهي پتڙو ڪرڻ.

– **ڇِتڙائي:** ث. پتڙائي. ڇِدائي.

• **ڇِتڙو ج ڇِتڙا:** ذ. صفت. ڇِدڙو – پتڙو. پاڻيءَ جهڙو. سنهون – پتلو.

– **ڇِتڙو ڪرڻ:** پتڙو ڪرڻ – ڇِدڙو ڪرڻ.

• **ڇَٽڪار ج ڇَٽڪارون:** ث. ڇِٽڪار. ڇَٽَ.

• **ڇَٽڪارڻ:** مصدر. ڇَٽڻ. ڇِٽڪارڻ. ٻُرڪڻ.

– **ڇَٽڪارائڻ:** مصدر. "ڇَٽڪارڻ" مان متعدي بالواسطه. ڇِٽڪارائڻ. ڇِڙڪائڻ. ٻرڪائڻ.

– **ڇَٽڪارجڻ:** مصدر. "ڇَٽڪارڻ" مان فعل مجهول. ڇِٽڪارجڻ ٻرڪجڻ.

– **ڇَٽڪار ڪرڻ:** ڇَٽڪ ر ڪرڻ. ٻرڪڻ.

• **ڇُٽڪارو ج ڇُٽڪارا:** ذ. [سن. ڪارڪهه -] آزادي – نجات – بند خلاصي – ڇوٽڪارو.

• **ڇُٽڪڻ:** مصدر. [سن. ڪارڪهه -] ڇُٽڻ (ڳالهين ۾). روانو ٿيڻ (پنڌ ۾) شروع ٿيڻ. تڪڙو هلڻ. روئڻ ۾ ٻوڙ. ڇِجڻ.

• **ڇَٽڻ:** مصدر. [پرا. ڇِٽڪئي يا ڇِٽڪيئي مِن. ڪشيپتهه -] ٻج زمين ۾ ڇڪيڙڻ. داڻو داڻو ڪري ڦٽو ڪرڻ. ڇَٽڪارڻ. ڇِٽڪارڻ (پاڻي) – ڇِٽڪار ڪرڻ – پاڻي ڇَٽڪڻ.

• **ڇَٽڻ:** مصدر. [پرا. ڇِٽڪئي يا ڇِٽڪيئي سن. ڪارڪهه -] ڇَٽڻ – ڇَٽڪارڻ.

• **ڇُٽڻ:** مصدر. [پرا. ڇُٽئي سن. ڇُٽ -] آزاد ٿيڻ. ڪُلڻ (بند مان). ڇڙڻ (مرض مان) – شفاياب ٿيڻ – ڇاق ٿيڻ. هلڻ (ريل گاڏي). شروع ٿيڻ. انزال ٿيڻ. لڳڻ (بندوق. توب وغيره).

– **ڇُٽي پوڻ:** آزاد ٿيڻ – بند خلاص ٿيڻ. آزار کان جند ڇُٽڻ. ڇُٽي پوڻ – انزال ٿيڻ.

– **ڇُٽي وڃڻ:** آزاد ٿيڻ – بچي وڃڻ (سزا. ڏوهه کان). آزار مان جند ڇُٽڻ. جيل مان ڇُٽڻ. بي طاقت ٿيڻ.

• **ڇَٽو ج ڇَٽا:** ذ. مانارو (ڏينهن. ماڪيءَ وغيره جو). سخت واءَ جو جهوٽو (جو ماڻهوءَ کي ڇريو بنائي). تکو واءُ – سخت طوفان. "ڇَٽا ڇَپرِ پرينءَ جو، پيرُ پرٿيان تو" (شاهه). مڇيءَ جو ڇلر بيٺل پاڻيءَ تي جاول سينوَرُ. پٽ پاراٿو (ث). (صفت). نِڌرُ (ت). عادت (ت). هڪ عضوي جو نالو (ت).

– **ڇَٽو لڳڻ:** ڪاوڙ جو سبب ملڻ. ڇريائيءَ جا پور اچڻ. وهمُ ويهجي وڃڻ.

• **ڇِٽو ج ڇِٽا:** ذ. صفت. ڇِدو – ڇِتڙو – پتڙو. ٻري. الڳ – جدا. پريشان.

– **ڇِٽو پاٽو:** ظرف. ڇِدو پادو – ڪٿي ڪٿي – وِرلي.

• **ڇُٽو:** فعل. آزاد ٿيو. ڇُٽي ويو. (اسم خاص) مرد جو نالو. "ڏِنو پٽ ڇُٽي جو" (جوڻي).

– **ڇُٽاپٽ:** محاورو. ننڍڙي ٻار جي نِڄ ڏيڻ تي ماءُ يا دائي اِهي لفظ چوندي آهي.

• **ڇٽو پاٽي:** اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڇُٽو جويو:** اسم خاص. تعلقي ميروخان ۾ هڪ ڳوٺ ۽ ديهه جو نالو.

• **ڇُٽو لوءِ:** اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڇٽو ڦهيسر:** اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڇَٽي ج ڇَٽيون:** ث. [سن. ڇترڪا] اس يا مينهن کان بچاءَ لاءِ تارن ۽ ڪپڙي مان ٺهيل ڍڪ (جنهن جي وچ مان لڪڻ هوندو آهي جنهن مان جهلي مٿي جي مٿان جهليندا آهن. ڪنهن پاڪ شيءِ، مٿان ستيو

ٿِهه (ڪير جي) ٿر – ملائي، پَڪيءَ جي جوڙيي – موڙ – جونڙ، پَڪيءَ جي ڳنجي – ڇٺي – ڇهين ڏينهن واري رسم.

– **ڇَٽيرو ج ڇَٽيرا:** صفت، تاجدار – ڇَترپتي – راجا.

• **ڇُٽي ج ڇُٽيون:** ث. [پرا. آت آ. سن. آپتڪا] موڪل – رخصت. اجازت – رهائي – ڇوٽڪارو – نجات – تعطيل.

– **ڇُٽي وٺڻ:** موڪل وٺڻ – اجازت وٺڻ – رخصت وٺڻ.

• **ڇَٽِيسو ج ڇَٽِيسا:** ذ. صفت، وڏو بدمعاش – لُچو – اوباش.

• **ڇَٽِيلو ج ڇَٽِيلا:** ذ. صفت، حرفتي – اٽڪلي – چالاڪ – چالباز – فريبي.

• **ڇَٽِيهه:** صفت، هڪ عدد جو نالو – ٽن ڏهاڪن ۽ ڇهن ايڪن وارو انگ (٣٦).

– **ڇَٽِيهه لکڻو ج ڇَٽِيهه لکڻا:** ذ. صفت، ڇٽيهن لڇڻن وارو، سُلڇڻو، نيڪ بخت – بختاور – گهڻين خوبين وارو، ڀاڳوند، سڀاڳو – سڌورو.

– **ڇَٽِيهو:** ذ. ڏاج ۾ ڏنل ڪپڙن جا ڇٽيهه جوڙا. سٽ جو هڪ قسم.

• **ڇَٺ:** ث. (١ـ سن. شش)، (٢ـ سن. ششٺ) قمري مهيني جي ڇهين تاريخ – ڇهين. ڇهه (ڏينهن)، ڇهه مهينا.

– **ڇَٺ ڇَٺ ڪرڻ:** نه وٺڻ، ڌڪارڻ.

– **ڇَٺِ ڇماهي:** محاورو. ڇهه ڏينهن يا ڇهه مهينا (ظرف) ڪڏهين ڪڏهين – ورلي – ڳاهي ڳاهي.

– **ڇَٺُڙيو ج ڇَٺڙيا:** ذ. ڇهين مهيني چاول ٻارڻ، ڇهون.

• **ڇَٺي ج ڇَٺيون:** ث. (سن. ششٺ) ٻار ڄمڻ کان پوءِ ڇهين ڏينهن ادا ٿيندڙ رسم (جنهن ۾ ٻار جو نالو رکندا آهن) – عقيقه جي رسم.

– **ڇَٺيءَ جو ڇورو هئڻ:** محاورو. ننڍي کان يتيم هئڻ – زماني جا ڌڪا ڪائي پختو ٿيڻ.

– **ڇَٺي ڪاٽو:** محاورو. اهو ماڻهو جو ڇٺي جو ڄم سنهيري، ڄائي ڄم کان واقف – چڱيءَ طرح ڄاڻڻ سڃاڻڻ وارو.

– **ڇَٺي مانجهاندو:** ذ. هندن جي هڪ رسم.

– **ڇَٺيون ڪاٽڻ:** ڄائي ڄم کان واقف هئڻ. سڀني حرفتن کان واقف هجڻ.

• **ڇَپ (ت):** ث. لڪ. ڌٽ – ماٺ ـ خاموشي. ڏسو "ڇُپ".

– **ڇَپ چاڙ (ت):** محاورو. ڦڳجي جهوپڙي.

• **ڇَپ:** ذ. لڪ. ماٺ ـ ڇپ – خاموشي. ڌٽ – چانهر جڪ. شڪاريءَ جو جانور جي شڪار ڪرڻ لاءِ لڪ. مقعد جو اندريون پاسو – پچو – سُفرو.

– **ڇَپ ڪرڻ:** لڪي ويهڻ، ڌٽ هئڻ.

– **ڇَپ مارڻ:** شڪار ڪرڻ وقت لڪي ويهڻ.

– **ڇَپ ماري ويهڻ:** لڪي ويهڻ – ڌٽ هڻي ويهڻ، ڇهه مارڻ.

• **ڇَپ ج ڇَپون:** ث. جبل جو وڏو پٿر. ڳري شيءِ. ڳرو بار – آفت – مصيبت، جهڪاڻ وارو جهنگ (ڪ).

– **ڇَپ پوڻ:** بار پوڻ، مصيبت پوڻ (پاراتي طور ڪم ايندڙ).

– **ڇَپ ڇپيون ٿيڻ:** مصيبت ٽري وڃڻ.

– **ڇَپ ڪرڻ:** مصيبت نازل ٿيڻ، تڪليف رسڻ.

• **ڇُپ:** ث. هڪ شيءِ جو ٻيءَ سان ڇهاءُ – ڇوپ – ناپاڪي.

• **ڇُپاتي:** ظرف. ڳجهه ڳوهه ۾. "ڇُپ ڇپاتي ڇُپ ڏي ٻازي".

• **ڇَپاڪو:** ذ. چمڙيءَ جي بيماريءَ جو هڪ قسم (جا رت خراب ٿيڻ ڪري چمڙيءَ تي ڏڙب ٿيڻ جي صورت ۾ ظاهر ٿئي) – چاپاڪو. پکيءَ جو هڪ قسم (جو گهڻو ڪري رات جو آڏامندو آهي).

• **ڇَپائڻ:** مصدر. "ڇپڻ" مان متعدي بالواسطه. چاپائڻ – طبع ڪرائڻ (ڪتاب وغيره).

– **ڇَپائي:** ث. ڇاپڻ جي حالت – ڇاپو. ڇپائڻ جو خرچ – طباعت.

• **ڇِپائڻ (ت)، ڇُپائڻ:** مصدر (پرا. ڇُپئي يا ڇُپئي) لڪائڻ – مخفي رکڻ. ڳُم ڪرڻ.

• **ڇَپَٽ ج ڇَپَٽ (ل):** ذ. جسم تي ٿيل داغ – ڏڙب.

• **ڇِپِٽَر (ت):** ذ. ڇوڏو، ڪک پن.

• **ڇَپِٽي ج ڇَپِٽيون (ت):** ث. ٽڏي يا پکي جو قاتل لشڪر.

• **ڇَپجڻ:** مصدر. "ڇپڻ" مان فعل مجهول، چاپجڻ – طبع ٿيڻ.

• **ڇِپجڻ:** فعل مجهول. ڪنهن پليت شيءِ سان لڳڻ – ڇوپ لڳڻ – ڇوپجڻ – ناپاڪ ٿيڻ.

• **ڇَپَر ج ڇَپَرون (ت):** ڪاٺ جي ڇپر. ڙنڍي ۾ رڇهڻ جي ٽيڪ.

• **ڇَپَرُ ج ڇَپَر:** ذ. (سن. ڇَٽُ) ڇانءَ لاءِ ڏڪ (ڪکائين ڇت). ڪکائين ڇت، سرن ۽ ورن سان ٻڌل لانڍي. ڏڪ – ڇانءِ. لڪ. آڏار – ڏ ڏ "ڇپر ڇانءِ". اک جو مٿيون پردو – پلڪ – پڙ. جبل – ڏونگر.

– **ڇَپَر ٻڌڻ:** ٻنهي پاسي لهوارو مٿهن ناهڻ، لانڍي ناهڻ.

– **ڇَپَر ڇڪڻ:** اکين ۾ شور وجهڻ، ڪاوڙجڻ.

– **ڇَپَرُ ڳرڻ:** ڳم ڪرڻ – لڪائڻ.

– **ڇَپَرُ ڪري ويهڻ:** اجهو ڪري ويهڻ.

– **ڇَپَرُ ڪڻڻ:** بار کڻڻ – مدد ڪرڻ – وڏي ذميداري کڻڻ.

– **ڇَپَر ۾ ڇڏڻ:** جبل ۾ رولڻ. مصيبت ۾ ڇڏي وڃڻ.

– **ڇَپَر هڻجڻ:** مٿهن هڻڻ. ڇانءِ هڻڻ. پرڇهلو هڻڻ.

• **ڇَپَر ڪَٽ ج ڇَپَر ڪَٽون:** ث. هڪ قسم جي وڏي کٽ (جنهن جي مٿان مهاري رڇڻ لاءِ ڏڪ ٺهيل هجي)، پلنگ.

• ڇيرو ج ڇيرا: ذ. لوهي ٻرڄ. ڏڪ. ڇت. گاڏين وغيره جي ٻيهڻ لاءِ ڏڪ سان جڙي.

— ڇيرائون: ذ. صفت. ڇير وارو — ڏڪ سان.

• ڇيرو ج ڇيرا (ڪ): ذ. مرد ماڻهو. مڙس.

• چيرو ج چيرا (ڪ): ذ. ڪاٺ مان ٺهيل جاري — پڃرو — جعفري دروازو — شبڪو.

• ڇيري: ث. هڪ قسم جو ٻوٽو (طاقت لاءِ گيهه سان گڏي کائين).

• ڇيري ج ڇيريون: ث. ننيڙي ڏڏي. ڏڏي ٺڪر — ڇيري. ڪاٺن وغيره مان ٺهيل ٻرڄ (جو دروازو آڏو ڏجي). پٿر. ننڍي لانڍي. رڍ جو هڪ قسم (وڏن ڪنن سان) هڪ ٻوٽيءَ جو قسم.

• ڇيري (ث): ث. رڍ جو هڪ قسم (وڏن ڪنن سان). جابلو ٻوٽيءَ جو هڪ قسم (جا پڪڙجي ۽ ڪندا ٿينس. دوا ۾ ڪم اچي). ڪاٺن يا ٻوٽن جي ٺهيل ڇت. ڇپري. ننڍي لانڍي. ڏڏي ٺڪر.

— ڇيرياڻون: ذ. صفت. ڇيرائون — ڇيري وارو — ڪاٺن جي ڇت وارو.

• ڇيڪوري (ث): ث. (ف. شب ڪوري) رات جي نابينائي — اکين جي هڪ بيماري (جنهن ۾ رات جو نظر نه پوي).

• ڇيلو (ث): ذ. آس.

• ڇپن (ث): صفت. هڪ عدد جو نالو — ڇاونجاهه (٥٦). پنجاهه ۽ ڇهه.

• ڇپنو: ١٩٥٦ع (ڇپن) سنبت ۾ پيل ڏڪار — ڏڪار "ڇپنار ڪاڙ. ٿرمٿي ڇپنو ڏڪار اُروڙي مارو واڙسين" (مينگهواڙن جو ڳائڻ).

— ڇپني وارو ڏڪار: ذ. ١٩٥٦ع سنبت وارو ڏڪار.

• ڇپڻ: مصدر. طبع ڪرڻ — ڪتاب ڇاپڻ.

• ڇپڻ: مصدر. لڪڻ — پوشيده ٿيڻ — ڇپ هڻي ويهڻ.

• ڇپڻ: مصدر. لڪڻ.

• ڇپڻ: مصدر. (پرا. ڇوپئي. سن. ڇپ) پليت شيءِ سان لڳڻ سان ناپاڪ ٿيڻ — لڪڻ — لڪي وڃڻ — روپوش ٿيڻ.

• ڇپنهار: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ڇپيرو، ڇپيريو ج ڇپيرا، ڇپيريا: ذ. صفت. (ڇهه + پيرو) ڇهن پيرن وارو — چالاڪ — ڏنگو — لُچ — شرير.

• ڇپريل ج ڇپريل (ث): ذ. صفت. انڌو — نابين.

• ڇجاڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• ڇجڙو ج ڇجڙا (ث): ذ. ڇڄ — سُپ.

• ڇڄ ج ڇڄ: ذ. انَ ڇنڊڻ ۽ واڇڻ لاءِ سر جي تيلين مان ٺهيل وڏو ويڪرو ٿانءُ. سُپ — فيل گوش (ف) — هاٿيءَ جو ڪن.

— ڇڄ ڏيڻ (ث): انَ صاف ڪرڻ. مشهور ڪرڻ. خوار ڪرڻ — بدنام ڪرڻ. راز کولڻ.

— ڇڄ مان ڪاٺڻ: شڪارين جي اصطلاح ۾ سوئر جو هري وڃڻ ۽ ماڻهوءَ جي هٿ ۾ ڇڄ مان انَ وغيره ڪاٺڻ.

• ڇجڙا: اسم خاص. سنڌ جي هڪ قبيلي جو نالو. قنبر. جيڪب آباد ۽ لاڙڪاڻي تعلقي ۾ ديهن جو نالو.

• ڇجڙو: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ڇجلي ج ڇجليون (ث): ث. ننڍڙو ڇڄ.

• ڇجڻ (ث): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ڇجڻ: مصدر. (پرا. ڇجئي. سن. ڇد) ڇڄڻ — ڀڄڻ. ڌار ٿيڻ — جدا ٿيڻ — الڳ ٿيڻ. هڄڻ — ڇڪجڻ (هي وڃڻ (پاڻي). موت ڪاٺڻ.

— ڇجڻو: ذ. صفت. ڇجڻ وارو. ٽٽندڙ.

• ڇجو ج ڇجا: ذ. ڇاڇو — ڇت. ڇنو.

• ڇجهري ج ڇجهريون: ث. دروازي يا دريءَ جي اڳيان ٺهيل ننڍڙي ڇت. شڪارين جي اصطلاح ۾ ڪنڌيءَ ۾ اڏيءَ جي اڳيان مٿهن جي ڇت جو وڌيل حصو (جنهن جانور جي نظر شڪاريءَ تي نه پوي). ورانڊو — برآمده.

• ڇُ — ڇُ. ڇُ — ڇُ: ث. (آواز) ريل گاڏيءَ جي انجڻ جي هلڻ جو آواز.

• ڇڇ ج ڇڇيون (ل): ث. هيٺاهين زمين — ڍورو — ٽلي — ترائي. پاڻيءَ جي ڇَر — ڇاڇر. ليٽ — ٻوڏ. درياءَ جي ڪنگهي ڍنڍ (جنهن ۾ مڇي مري). سيوهڻ ۽ ساماري تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

• ڇڄ ج ڇڄ: ذ. تلاءُ — ڪنب. ڍنڍ. گهٽو پاڻي. پلي جو پيٽ. اها زمين جنهن ۾ گندا پوکيا وڃن. (اسم خاص) ٺٽي باگي ۽ ٺٽي الهيار تعلقن ۾ ديهن جو نالو. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو. صفت. ٿلهو — بي ڍنگو.

— ڇڄ ڇٽڻ: شوخي ظاهر ڪرڻ.

— ڇڄ ڪرڻ: ڪيميا گريءَ جي اصطلاح ۾ پاري کي گرم ڪرڻ بعد اهڙي حالت تي آڻڻ. جو باهه جي اُماڙي ڏيڻ تي به نه اڏامي — قائم النار ڪرڻ.

• ڇچ ج ڇچ (ل. ث): ذ. صفت. بيوقوف — اڻجاڻ. ڄربو. (ذ) اُٺ جو مخصوص عضوو.

— ڇچائي: ث. بي عقلي — بيوقوفي — بي خبري — لاعلمي.

• ڇڄ پرڳڙي: اسم خاص. جيمس آباد ۽ ساماري تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

• ڇڄ جوار يا سر: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- **چڇ جهان خان:** جهان خان لغاري جي نالي سان تعلقي جاتي ۾ پاڻيءَ جي وڏي پکيڙ.
- **چڇ ساڪڙڪو:** اسم خاص "ٿٽي" جي ويجهو هڪ ڍنڍ جو نالو.
- **چڇ عاقل ناهيو:** اسم خاص. "ٿٽي" جي ويجهو هڪ ڍنڍ جو نالو.
- **چڇائڻ (ل):** مصدر. ڪنهن شيءِ کي ڪراهت سان ڪائڻ.
- **چڇر:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. (جوڻيجن جو پاڙو) تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چڇر ج چڇرون:** ث. ڇر (پاڻيءَ جي) –ڇاڇر. ڦولهه.
- **چڇرُ ج چڇر:** ذ. صفت. اجايو ٿلهو – ڦيڦو (جسم) – ٿلهو ءِ لڙڪيل پيٽ.
- **چڇرڪي:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چڇڙُ ج چڇڙ:** ذ. گوشت جو بيڪار حصو (جو لڳلڳڙو ٿئيءَ گوشت تان لاهي ڦٽو ڪيو وڃي) –لبو – ڇيڇڙو – ڇڇڙو.
- **چڇڙو ج چڇڙا:** ذ. ڇڇڙُ.
- **چڇڙا چڪڻ:** خراب ڪم ڪرڻ.
- **چڇڪار (ث)، چڇڪارُ (ذ):** (ل) پاڻيءَ هارجڻ يا ڇلڪڻ جو آواز.
- **چڇڪار (ل):** ث. مال کي پاڻي پيارڻ وقت آواز "ڇِي ڇِي" جو آواز.
- **چُڇڪارڻ:** مصدر. ڪتي کي ڇڇ ڪرڻ. ڇڇڪار جو آواز ڪرڻ.
- **چڇڪتر:** ث. راند جو هڪ قسم.
- **چڇڪو:** ذ. پاڻيءَ ڇلڪڻ جو آواز. ڇاڇول. زوردار مينهن وسڻ جو آواز. ريل گاڏيءَ جي انجڻ جو آواز. لوڏو ڏوڻو. ٺڪي.
- **چڇڪا ڏيڻ:** مينهن جو رکي رکي وسڻ.
- **چڇڪو ڏيڻ:** مينهن جو زوردار وسڪارو ٿيڻ. ڇاڇولڻ. لُٻڻ. ڇولين جو آواز ڪرڻ.
- **چُڇڪي (ت):** ث. مينهن جو ٿوري وقت لاءِ زور سان وسڪارو – ڇوهو.
- **چڇنڊڙ، چُڇنڊڙ ج چڇنڊڙ:** ذ. ڇڇونڊرُ – ڪُئي جو هڪ قسم.
- **چڇو:** ذ. اٽڪ – رُڪاوٽ – رنڊڪ ڦٽو.
- **چڇو ج چڇا:** ذ. صفت. ڍرو – سُست – آهستي ڪم ڪندڙ – بيڪار.
- **چڇوڙڻ:** مصدر. ڏرنڊاڙڻ. مٽيءَ ۾ لوٿڻ – لٿوڙڻ – بيزار ڪرڻ – خفي ڪرڻ. گينداڙڻ.
- **چُڇونڊرُ ج چُڇونڊر:** ذ. [هه] هڪ قسم جو ڪُوئو (جنهن ۾ بدبُو تمام گهڻي ٿئي) – انڌو ڪُوئو.
- **چُڇووالو:** ذ. ڪپڙن جي ڍيگهه ءِ ويڪر.
- **چَڇ ورهياڪو:** اسم خاص. "ٿٽي" جي ويجهو هڪ ڍنڍ جو نالو.
- **چُڇوڪرُ (ت):** ذ. بهتان – الزام.
- **چَڇي ج چَڇيُون:** ث. ڇڇ – ڇن. هيناهين ڪلراٺي زمين.
- **چَڇي ٿيڻ:** زمين ڪلراٺي ٿيڻ.
- **چِڇي ج چِڇيُون:** ث. ڪِڪي. مڇيءَ جي ڏپ – ڪِڪاڻ – ڪِڪ – گندگي – ڪن – ڪچرو – مڇيءَ جي بدبوءِ "ڪِڪيءَ هاٿيون ڪاريون، ڇڇيءَ هاٿ ڇڇ" (شاهه). گهٽ قيمت واري مڇي. ڍنڍ جي مڇي. ٻار جو پيشاب يا پاخانو.
- **چِڇي مورا:** اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چڊرُ ج چڊر:** ذ. شگوفو – مڪري. ڦند – فريب.
- **چڊرڻ (ٺ):** مصدر. ڪپڙي تي ڪچي ڏاڳي سان ٽڪون اٽڪائڻ – ٽڪن جو پرت ڪرڻ.
- **چڊرو ج چڊرا (ٺ):** ذ. صفت. ڇڊو – پتڙو. ورلو.
- **چڏ:** ث. ڇڏڻ جي حالت. ڇوٽ (قيمت ۾) لاٽ.
- **چڏ ڇوٽ ڪرڻ:** (قيمت ۾) ڪجهه رقم گهٽ ڪرڻ – ڪجهه رعايت ڪرڻ.
- **چڏت:** ث. ڇڏ – ڇوٽ. لاٽ. معافي – قيمت ۾ ڪمي.
- **چڏائڻ:** مصدر. "ڇڏڻ" مان متعدي بالواسطه. آزاد ڪرائڻ – بندخلاص ڪرائڻ. وٺڻ – ڪجهه حاصل ڪرڻ. گهٽ ڪرائڻ (قيمت). هڪ ٻئي کان جدا ڪرڻ (وڙهڻ وارن کي).
- **چڏڻ (ڇڏڻ):** مصدر. ڇڏي ڏيڻ – ترڪ ڪرڻ – ڦٽو ڪرڻ. تياڳڻ. رها ڪرڻ – ڇوٽڪارو ڏيڻ. معاف ڪرڻ. ڏيڻ (استعفا. طلاق). مُلڪ ڇڏڻ. ڇوٽ ڏيڻ. شڪار پٺيان ڇڏڻ (شڪاري ڪتي کي). درگذر ڪرڻ – نظرانداز ڪرڻ.
- **چڏي ڏيڻ:** رها ڪرڻ – آزاد ڪرڻ. نظرانداز ڪرڻ – درگذر ڪرڻ.
- **چڏي ڇارڻ:** ڇڏي ڏيڻ. آزاد ڪرڻ.
- **چڏي وڃڻ:** ڦٽو ڪري وڃڻ. دست بردار ٿيڻ. مري وڃڻ – لاڏاڻو ڪرڻ.
- **چڏو ج چڏا (ل):** ذ. پاڻيءَ جو ننڍو ڏهو – ڏهو.
- **چڏوچاڻ:** ذ. صفت. ڪنهن نه ڪم جو – نڪمو. خسيس. بيعقل.
- **چڊ:** ث. ڇڊائي – پتراڻي. پتلاڻي – رقت. ڏوري – پريراڻي. ڇڊڙي لَسي – پاڻياڪ.
- **چڊ ج چڊ (ت):** ذ. [ع. شَرّ > چرُ > چڊ] ڪيڏ – فريب. (صفت). حرڪتي – ڏنگو.
- **چڊ چنچر (ت):** محاورو. تمام ڏنگو – لُچو – حرڪتي – بدمعاش.
- **چڊ جاڳائڻ:** حرڪت ڪرڻ. جهيڙو جاڳائڻ.
- **چڊ مچائڻ:** چڊ جاڳائڻ. فساد جاڳائڻ – جهيڙو وڌائڻ.

- **چدڙائڻ**: مصدر. چدو ڪرڻ — پتڙو ڪرڻ. گهٽائڻ — ٿورو ڪرڻ.
- **چدڙو ج چدڙا**: ذ. صفت. ”چدو“ جو تصغير. پتڙو — پاڻيءَ جهڙو. پاڻياٺو (ذ) فريب — ٺڳي — دولاب.
- **چدڻ (ڪ)**: مصدر. شاديءَ جا سانت سون ڪرڻ.
- **چدو ج چدا**: ذ. صفت. گهٽو پاڻي ٻيل — پتڙو — پتلو. پري — وٿيرڪو. جُدا — الڳ. پترو. (ث). چدي ج چديون.
- **چداڻي، چداڻپ**: ث. پتڙائي. دوري — پريرائي — گهٽتائي — ڪمي — فاصلو — وٿي.
- **چدوپادو**: محاورو. ايڪڙ ٻيڪڙ — ٿوري انداز ۾ — ورلو. ڪڏهين ڪڏهين — اتفاق سان — مشڪل سان.
- **چدو پادو ليڻ**: ٿوري انداز ۾ هٿ اچڻ — ورلي هٿ اچڻ — مشڪل سان ليڻ — ڪڏهين ڪڏهين ليڻ — اتفاقي هٿ اچڻ.
- **چڊُ ج چڊ (ث)**: ذ. [ع. شَرُّ > چرَ > چڊ] جِنّ يا ڀوت جو اثر.
- **چَڙ**: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چـَرَ ج چرُون**: ث. پاڻيءَ جي اٿل — ليٽ — پوڙ. هيناهينءَ زمين ۾ بيٺل تانگهو پاڻي. پاڻيءَ جي لس. درياءَ جي چاڙهه جو پاڻي. پکين. مڪڙن يا ٻڪرين جو وڏو تعداد. ”اچي نمي نوٽيارڪيءَ ۾. چاڳي سندي چـَرَ“ (جام خان. چانگ — ولَر — قطار) ڪ).
- **چِرُ ج چـِرَ(ت)**: ذ. [ع. شَرّ] فساد — جهيڙو — معاملو. چريائي — شرارت.
- **چـِرُ ڪڍائڻ**: شَرُ ڪڍائڻ. ريس ڏيارڻ — شرارت پيدا ڪرڻ.
- **چـِرُ وجهڻ**: فساد وجهڻ — جهيڙو مچائڻ — فساد برپا ڪرڻ.
- **چِرڙي**: ذ. صفت. شيطان — فسادي — جهيڙاڪار.
- **چُـرَ**: ث. مصدر. ”چرڻ“ مان اسم. ’پورُ‘ سان ڪپڙي تي ڇاپي هڻڻ جي حالت. ڪپڙي تي نڪتل چنـيـالي.
- **چُـرُ ج چُـرَ(ل)**: ذ. چرڻ جو اوزار — پورُ — چـُرَ جو ڪم.
- **چراڙو ج چراڙا**: ذ. پاڻيءَ جي جيت جو هڪ قسم — سَرطان — ڪيڪڙو.
- **چُراڙِيُ (ل)**: ث. ريزگاري — ريزو — ريجو — روپئي جا چِتل يا پـگـل پئسا — وڏي نوٽ جي عوض ننڍا نوٽ.
- **چِر لهڻ**: اصل حقيقت معلو ڪرڻ.
- **چراٺِلُ ج چراٺِل**: ذ. صفت. ڪاوڙيل — چڙيل — چريل. مست.
- **چِرائڻُ**: مصدر. چيڙڻ — چيڙائڻ — ڪاوڙائڻ. چريو ڪرڻ.
- **چُرائڻُ**: مصدر. ”چرڻ“ مان متعدي بالواسطه. چٽ ڪڍائڻ (ڪپڙي تي).
- **چِرپر**: ث. ڇوهو پاڻي. ڪرٽلُ ڪير.
- **چِرت (لس)**: ث. جهيڙو — ٻکيڙو — معاملو. چيڏڪ — چِند — مڪـرُ — سُرت — سنپال.
- **چُرچوٽ**: ث. اڪلاءُ — جدائي.
- **چُرڙ**: ذ. صفت. چونڪو — ريزڪي — ”چرڙڪم“ چـتـل (پئسا). رولو — بيگانو — اواره — بيواهو.
- **چُرڙ پُرڙ، چُرڙورڙ**: ظرف. چِڙ وِچِڙ — مُنتشر — ڏانوان ڏول — ٽڙيل پکڙيل. ڪرٽلُ ڪير جو پاڻي. ڇوهو پاڻي.
- **چَرڙِي ج چُرڙيُون**: ث. جانور جو هڪ قسم — گلوئي — ڪرڙي.
- **چِرڪ**: ث. هوا جو ٿورو جهوٽو. ٿوري وقت لاءِ مينهن جو وسڪارو. لوڻ ٻرڪڻ جي حالت.
- **چِرڪڻُ**: مصدر. چرڪ پوڻ — اوچتو ڏڪي وڃڻ. ڊڄڻ — ڏپ ڪرڻ — ٺهڻ — تاهه ڪائڻ. ٻرڪڻ — چٽڪارڻ (لوڻ. مصالح وغيره).
- **چِرڪُ، چِرڪ ج چِرڪ**: ذ. اوچتو ڏپُ — تاهڻ — ديهو — اُدڪو — خوف — ڀؤ — اُڌمو — جذبو — موج.
- **چِرڪائڻُ**: مصدر. ”چرڪڻ“ مان متعدي بالواسطه. ڊيڄارڻ — تاهڻ. اوچتو ڏپُ وجهڻ. ٿورو ٿورو ڏونرو ولوڙڻ (ل).
- **چِرڪ پوڻ، مارڻ**: ڊپ ڪان اوچتو ڏڪي وڃڻ. ڊڄي وڃڻ. تاهڻُ چرڪڻ. ڪنهن ڊپ جي سببان اوچتو ٽپ ڏيئي اٿڻ.
- **چِرڪ ٿيڻ**: چرڪ پوڻ. ڪنهن نامعلوم خوف جو احساس ٿيڻ — ڊڄي وڃڻ.
- **چِرڪ پوڻ**: تاهه پوڻ (جانورن يا پکين ۾). اوچتو ڊپ لڳڻ.
- **چِرڪ لڳڻ (ت)**: تاهه پوڻ. ڊڄڻ — ڊپ ٿيڻ.
- **چِرڪڻو ج چِرڪڻا**: ذ. صفت. ڊڄڻو — ديڄڻو — ٿهڻو (ث) چِرڪڻي ج چِرڪڻيون.
- **چِرڪيل ج چِرڪيل**: ذ. صفت. چرڪ ٻيل — ڊنل. ٿهيل.
- **چَرنَٽ ج چَرنَٽون**: ث. زناني زيور جو هڪ قسم. (هڪ قسم جي وڏي نٿ).
- **چَرڻ**: مصدر. چري پوڻ — چڙڻ — ڪاوڙجڻ. چتو ٿيڻ — بگڙي وڃڻ — چريو ٿيڻ. رُلڻ — رمڻ — ڀٽڪڻ — ڪائڻ لاءِ اچڻ.
- **چُرڻ**: مصدر. (سن. چِنن چـُر ڪرڻ — ڪپڙي تي رنگين پور هڻي. چٽ گـل ڪڍڻ. اڪرڻ — چِٽڻ.
- **چُـرٽي**: ث. ڪپڙي تي چـُر.
- **چِرٽي ج چِرٽيون**: ث. اوزار جو هڪ قسم (جا ڪاٺين وغيره چيرڻ ۾ ڪم اچي) — چيڻي.
- **ڇُـرٽي ج ڇُـرٽيون**: سونارن جي اصطلاح ۾ لوهي پٽ (جو گـهڻ

صاف ڪرڻ لاءِ ڪم اچي.

- **چِرو ج چِرا**: ذ. (ھ. چَرا) سيھي جي گولي. ڇيرو. (بندوق وغيره جو).
- **چَرو ج چَرا**: ذ. اوزار جو ھڪ قسم — وڏي ڪاتي — ڪات. رازڪي ڪم جو ھڪ اوزار (انچ ڪن موڪرو. اڌ انچ ڪن ٿلھو ۽ فوٽ ڪن ڊگھو لوھ جو ٽڪرو جو درزن کي نوڪ ڏيڻ ۾ ڪم اچي).
- **چِروچِر چِروکِر**: صفت. چِڙ وچِڙ - مُنتشر - ڏار ڏار — ٽِڙ يل پکڙيل.
- **چَرهو ج چرها (ت)**: ذ. سُت جو ڍيرو.
- **چَري ج چَريُون**: ٺ. ودن جو ھڪ اوزار — ڪاتي.
- **چَريٺاڻي**: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ ھڪ ديھ جو نالو.
- **چَريلو ج چَريلا (ٿ)**: ذ. صفت. چالاڪ - انڪلي.
- **چُريُھَر**: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.
- **چُرينَٽ (ٿ)**: اسم خاص. مينگھواڙن جي ھڪ ذات جو نالو.
- **چُرينُو ج چُرينا**: ذ. ننڍي ڪاتي.
- **چِڙَ ج چِڙوُن**: ٺ. ڊگھي ڪاني. چمڪ. ڪَکيءَ جي تاڙي. انَ وغيره چِڙڻ جي حالت. صفائي - چِندَ. ماڙ — پيچ — سزا. لوھارن جي اصطلاح ۾ 'ڌوڻ' کي ھلائڻ جي حالت. (صفت) تيز — تِکو — سڌو. "چِنبو وجھي چوڙ کي، آءٌ چِڙ. عُقاب" (شاھ).
- **چِڙائڻ**: مصدر. "چِڙڻ" مان متعدي بالواسطه. چانورن تان بُوسو لھرائڻ — انَ صفا ڪرائڻ - چِڙ ڪرائڻ.

– **چِڙائي، چِڙائِي**: ٺ. انَ چِڙائڻ جو اجورو. انَ جي چِڙَ — سارين منجھان چانورن ڪڍائڻ جي حالت.

- **چِڙائو**: اسم خاص. تعلقي ڊگھڙيءَ ۾ ھڪ ديھ جو نالو.
- **چِڙائو جاگير**: اسم خاص. تعلقي ھالا ۾ ھڪ ديھ جو نالو.
- **چِڙ بڇانڊو ج چِڙبڇانڊا**: ذ. صفت. اڪيلو — چِڙو.
- **چِڙَٻ ج چِڙٻُون**: ٺ. تَڙي - ٻيڪ - ڌَڙھي — دڙڪو. ڇينڀ. ڪَھُرو ڳالھاءُ.

– **چِڙٻائتو**: ذ. صفت. چِڙٻون ڏيندڙ — زود رنج.

– **چِڙٻڪ ج چِڙٻڪ (ڪ)**: ذ. چِڙٻ - دڙڪو.

– **چِڙٻُون ڏيڻ**: تَڙيون چاڙھڻ - ڌَڙ ھيون ڏيڻ — دڙڪا ڏيڻ — ڌمڪائڻ.

– **چِڙٻِي ج چِڙٻِيُون**: ٺ. چِڙٻ — ڌَڙھي — تَڙي.

– **چِڙٻِي، چِڙٻِيلُ**: ذ. صفت. چِڙٻائتو — ھڙڪيل.

– **چِڙٻِيُون ڏيڻ**: چِڙٻون ڏيڻ — تَڙيون ملائڻ — ڌمڪائڻ.

- **چِڙٻِڙ**: ظرف. چِرڙ ورڙ — مُنتشر.
- **چِڙٻِڻُ**: مصدر. چِڙٻ ڏيڻ — تَڙي ڏيڻ. ڌَمڪائڻ — دڙڪو ڏيڻ. ڇينڀڻ — سٽڻ. چِندَ ڪڍڻ.
- **چُڙُتُ ج چُڙُتَ**: ذ. صفت. چالاڪ — ڦَڙت — جھانجھرو. آجو. چتل — جلدباز.
- **چُڙچُڙ گابا (گابڙا)**: محاورو. چِڙيل گابن وانگر پنھنجي منھن ھلندڙ. ڪُليل گابن وانگر پنھنجي منھن چرندڙ. رو، سو، — خود خيال — پنھنجي منھن.

– **چُڙ چُڙ گابا (گابڙا) ھُئڻ**: پنھنجي منھن سان ھئڻ — چِڙ و چِڙ ھئڻ. ٻڌيءَ ۾ نہ ھُئڻ — سيني جو پنھنجو منھن ھئڻ.

- **چَڙچِنڊ**: ٺ. انَ چِڙڻ جي حالت انَ جي چِڙائي — چِڙ.
- **چَڙچوٽ**: ٺ. ڪم جي جلدائي — اُڪلاءُ — تِکڙ — تِرتڪڙ - اُباھر — تيزي — تِڪائي - عَجلت - جلد بازي.
- **چَڙڪَ**: صفت. چوھو. ڪَڙو تڙو — چُست. ڦَڙت. جَل ٺَٽ ڪو. تِکڙو.
- **چُڙڪو**: ذ. صفت. چست — ڦَڙت — چِڙت. ھمت وارو (ذ) ڊبا، — ڊِب (ت).
- **چِڙڪَ ج چِڙڪُون**: ٺ. ڪوڙڪي وانگر دام (جو عموماً ننڍڙن پکين جھڙوڪ بلبلن، جھرڪين وغيره جي ڦاسائڻ لاءِ اڏيندا آھن).

– **چِڙڪ اڏڻ (ت)**: اوسيڙو ڪڍڻ — انتظار ڪرڻ.

– **چُڙڪَ منڊڻ**: پکين ڦاسائڻ لاءِ دام اڏڻ.

– **چِڙڪ (چِڙڪون) ھڻڻ (ت)**: بي لحاظو ڳالھائڻ طعنا تِنڪا ھڻڻ گُليل ھڻڻ.

- **چِڙوُڪَ**: صفت. ڪُليل — چِتل. ڪِتو (جواب). چِڙواڳ.

– **چِڙڪ جواب ڏيڻ**: روڪڙو جواب ڏيڻ نَھ ڦھ. جواب ڏيڻ. انڪار ڪرڻ. صفا جواب ڏيڻ.

– **چِڙڪ ھُئڻ**: بي لحاظو ھُئڻ. ڳالھائڻ جو چوٽ ھُئڻ (جو رک رکاءُ نہ ڪري ۽ منھن تي سچ چئي).

- **چَڙڪڻُ**: مصدر. چَڙڻ (ل). وڄائڻ (ت) — آواز ڪڍڻ (ٿالھيءَ وغيره کي ڌڪ ھڻي).
- **چَڙڪڻُ (ل)**: مصدر. اُلڙڻ — اُکڙڻ (سنڌ). ٿڪ سبب عضوا ڍرا ٿيڻ.
- **چَڙگاھي (ت)**: ٺ. ڳاھ ڳاھڻ جو ھڪ نمونو — بنا ڦَرڻي ڳاھ. ڳاھَ مٿان چڙھي يا ڇھن ڏاندن جي ھَلَر.
- **چُڙمُوڙي (ل)**: ٺ. صفت. چِڙ وچِڙ. جدا جدا.
- **چِڙڻُ (چِڙڻ)**: مصدر. انَ جي داڻن تان بُوسو لاھڻ لاءِ اکريءَ ۾ ڪُٽڻ (فقط چانورن ۽ سانُئي کي چِڙيندا آھن) — چِڙ ڏيڻ.
- **چِڙڻُ**: مصدر. چِڙڻ — ڪاوڙجڻ. چِڙڻ — ضجرجڻ. جوش ۾ پوڻ.
- **چِڙڻَ**: مصدر. [پراڪرت. چُٽَڻي سن. چُٽ] ڪُلڻ (گِنڍ، ھَڙ). وھٽ جو رسي وغيره مان ڪُلڻ. چُٽڻ — آزاد ٿيڻ — ٽِڪرڻ (قيد مان) چُٽڻ (بندوق). وھڻ — جاري ٿيڻ (پاڻي). انزال ٿيڻ — خلاص ٿيڻ — چُٽي پوڻ.

– **چڙئي پلاند**: آزاد - روء سوء - پنهنجي مٺي ڪٿي – خود مختار.
– **چڙي پوڻ**: ڇٽي پوڻ - انزال ٿيڻ.
– **چڙيو (پچڙيو) ڳالهائڻ**: جئن آيو تئن ڳالهائڻ – خيال ڪان سواء ڳالهائڻ. بنا روڪ ٽوڪ ڳالهائڻ.
• **ڇڙو ج ڇڙا**: ذ. صفت. چڙهو - هڪڙو – اڪيلو ان پرٿيل - واندو. فقط رڳو. (ث. ڇڙي ج ڇڙيون). ڦورو. سٽ جو ڦورو (ث). اها ڪاٺي جنهن تي ڪپهه ويڙهي، دوا مان پوڙي ڪاڪڙي کي لائجي (ل). ڏپ – ٻانس (ل).
– **ڇڙو ڇڙمل**: محاورو. اڪيلو – اڪيلي سر. واندو. ان پرٿيل – ڪنوارو (ث). ڇڙي ڇڙمل.
– **ڇڙو پڙو**: ظرف. فقط – رڳو.
– **ڇڙو ڇانڊو**: ذ. صفت. ڪنوارو – اڪيلو. ٻارن ڪان سواء - ڇڙوڇڙمل. (ث). ڇڙي ڇانڊ.
• **ڇڙواڳ**: ذ. صفت. آزاد – ڇڙتل. واڳ ڪان سواء (گهوڙو، وهٽ). روء سوء - خود مختار. اختيار ڪان ٻاهر.
– **ڇڙواڳي**: ث. خودمختاري. پنهنجي مُنهن هئڻ جي حالت. آزادي.
• **ڇڙهه**: ث. تيز وهڪرو (پاڻيء جو). ماٺ - چپ.
– **ڇڙهه ڪرڻ، هئڻ**: چپ هئڻ - دَٽ هئڻ. ماٺ ڪري ڪري پوڻ.
• **ڇڙهه ج ڇڙهون**: ث. ڏکي ڪاٺي –لڙهو. لام – ٽاري. سنهي ۽ ڏکي ڪاٺي. ٻانس جو لڙهو. پچڙي. ٽنگ. لٺ. درياء جي شاخ – ڇاڙهه.
– **ڇڙهه لڳڻ (ت)**: پچڙي لڳڻ. لٺ جو ڌڪ لڳڻ. نقصان رسڻ.
– **ڇڙهه نه ڇورڻ (ت)**: چنگهه به نه ڇورڻ. پچڙي به نه ڇورڻ. ماٺ ۾ پيو رهڻ.
– **ڇڙهون هڻڻ (ت)**: ڇڙيون هڻڻ. هٿ پير هڻڻ – ڪوشش ڪرڻ.
– **ڇڙهي ج ڇڙهيون**: ث. ڇڙي – لٺ.
– **ڇڙهيون هڻڻ**: لتون هڻڻ – ڇڙيون هڻڻ.
• **ڇڙهه**: ذ. اجرڪ ڇرڻ جو ڇڊو رنگ.
• **ڇڙهاٽ ج ڇڙهاٽون**: ث. نار جو هڪ عضوو (ٻانڊي جي مٿان مٿجڻ واري ڪاٺي).
– **ڇڙهه، ڇڙهائي**: ث. ساڙين جي ڇڙ – ڇڙئي.
– **ڇڙهو ڇنڊ**: ث. ساڙين جي ڇڙ ڇڙڇنڊ.
• **ڇڙهي ج ڇڙهيون**: ث. سنهي ڪاٺي. لڪڻ – ٿلهڙ – ڇڙي. لٺ. ٽاري - لام. لٺ – ڪچيء جي ٽاري. چانديء جي لٺ. سٽ جو ڦورو (ث). اختياري (ث).
– **ڇڙهيدار ج ڇڙهيدار**: ذ. صفت. اهو ماڻهو جو هٿ ۾ لڪڻ کڻندو هجي. بااختيار. لائين وارو – ٽاريون وارو (ڦڻ). چوبدار – دربان.
– **ڇڙهيون هڻڻ**: ڇڙيون هڻڻ – هٿ پير هڻڻ - ڦٿڪڻ. ڇڏائڻ جي ڪوشش ڪرڻ.
• **ڇڙي ج ڇڙيون**: ث. لڪڻ – لٺ – ٿلهڙ. ٽاري – شاخ - ڪچيء جي ٽاري. لٺ – ڇڙهي. (صفت) اڪيلي. ڪنواري.
– **ڇڙيون ڇانگڻ، ڪپڻ، وڍڻ (ت)**: ڪچيء جون ٽاريون ڇانگڻ.
– **ڇڙيون ڏيڻ (ت)**: ڪچيء جي اصطلاح ۾. ڪچين ۾ مال جي گهٽائي هئڻ.
– **ڇڙيون هڻڻ**: لتون هڻڻ. ڦٿڪڻ. جند ڇڏائڻ جي ڪوشش ڪرڻ. ڪپهه وغيره کي ڇنڊڻ (ڪ).
• **ڇڙيتر ج ڇڙيتر (ت)**: ذ. صفت. حرڪتي – اٿترو – ڪيچلو – ڏنگو.
• **ڇڙيو ج ڇڙيا**: صفت. ڇڙيل – ڪٽيل. ڇوٽ (ريزو). (ذ) جلاب ڪان آيل ڪڪوس. درياء جو (پاٽي).
– **ڇڙيو پچڙيو ڳالهائڻ**: بنا سوچ سمجهه جي ڳالهائڻ.
– **ڇڙيو ڳالهائڻ**: ڇوٽ ڳالهائڻ. گستاخيء سان ڳالهائڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ.
– **ڇڙيو ڦٽائڻ**: بدڪار ٿيڻ – بدپيشو ڪرائڻ.
• **چسو ج چسا (ل)**: ذ. بيوقوف – بي عقل. هيٺو. بزدل – نادان – اناڙي – زن مريد – ڇهه سو ٽارن وارو اٿيل ڪپڙو. مجنو (ث). چسي ج چسيون.
• **چڪ ج چڪون**: ث. (س. چڪڻ) پسگردائي – آسپاس - ٽر. وسڻ آبادي "ويجهي چڪ". ويجهڙائي – نزديڪي. (ف. شش = ڇهه) تاس ۾ ڇهن داڻن وارو پتو. ڇڪي.
• **ڇڪ ج ڇڪيون**: ث. دريائي ٻيڙيء جي سڙهه کي ٻڌڻ جي رسن مان هڪ رسو.
• **ڇڪ**: ذ. جهڳڙالو – ملار.
– **ڇڪ اچڻ (ت)**: سوداء ٿيڻ. دل تي ڪو خيال اچڻ.
• **چڪ پوڻ**: محاورو. ڏاري جو ڇڪو (ڇهه داڻا) يا پوڻ (هڪ داڻو). چوپڙ يا ڏاري راند ۾ ڪنهن ڏرجي راند جي اها حالت جنهن ۾ ڇڪو پوڻ سان راند اجا به هلي سگهي ٿي ۽ پوڻ جي داء پوڻ سان راند ختم ٿي وڃي. آخرين داء پچاڙي (راند جي). انتها (ڪنهن ڪم جي). پورپان پساهه. باقي ٿوري وقت تي.
– **چڪ پوڻ تي اچي بيهڻ**: راند جو نبرڻ. راند (چوپڙ جوا) آخرين داء تي هئڻ. ڪنهن به شيء جو خاتمو ٿيڻ. پچاڙي ٿيڻ. مرڻ جي ڪنڌيء تي هئڻ.
– **چڪ پوڻ تي هئڻ**: چڪ پوڻ تي اچي بيهڻ. مرڻ جي ڪنڌيء تي هئڻ. تمام جلدي ختم ٿي وڃڻ واري حالت ۾ هئڻ.
• **ڇڪ ج ڇڪون**: ث. [مصدر ڇڪڻ > اسم ڇڪ] ڇڪڻي – ٽاڻ – زور. ڇڪ. ڪٽ جي واڻ وغيره کي ڏنل ڇڪي. ڪشش - تانگهه – اڪير – ڪوشش ڪرڻ.

اُڪند — سِڪَ — يادگيري — گهُرَ — طلب — ضرورت — تِڪ (پاڻيءَ جي). تڪ مان زور سان هوا نڪرڻ جي حالت نچ. هڪ دفعو چڪايل شراب. مُنڊيءَ ۾ پيل ٿوڙِي — نيٽو — پڪڙَ — گرفت — جذبو.

— **چِڪَ چِبيڙَ ڪرڻ**: چڪتاڻ ڪرڻ. گهِل ڪرڻ. تڪليف ڏيڻ.

— **چِڪ چِڪاڻ**: ث. چِڪتاڻ. گهِل گيندائڻ. ڪشمڪش.

• **چِڪَ رَس**: ث دريائي ٻيڙيءَ جي ڇڪڻ لاءِ رسو — لانُهه.

• **چِڪ مُنجهَڻ**: تڪليف ۾ پوڻ.

• **چِڪاچِڪ**: ظرف. ڪناتار — تمتار — ڀرپور.

— **چِڪاچِڪ ڪرڻ**: چڱيءَ طرح سان ڀرڻ. ڏڙ ڪرڻ. تمتار ڪرڻ.

• **چِڪائڻ**: مصدر. "چِڪڻ" مان متعدي بالواسطه. چِڪَ ڏيارڻ — تاڻائڻ — وٺڻ (پاڻي يا بجلي جو ڪنيڪشن. گهُرڻ (سگ). گهِلائڻ (ڪورٽ ۾). وٺڻ (حق). دعويٰ جمائڻ.

• **چِڪتاڻ**: ث. [چِڪڻ > چِڪَ + تاڻڻ > تاڻ] چِڪ چِڪان — گهِل — گيندائڻ رَگڙو — معاملو — تقاضا — طلب — ڪشمڪش.

— **چِڪتاڻ ڪرڻ**: چِڪ چِڪان ڪرڻ. سختيءَ سان گهُر ڪرڻ. گهِلَ ڪرڻ.

• **چِڪجڻ**: مصدر. "چِڪڻ" مان فعل مجهول. سڪو ٿيڻ.

• **چِڪبڻ**: مصدر. "چِڪڻ" مان فعل مجهول. تاڻجڻ — ڪشجڻ — اينگهجڻ — گهلجڻ (ڪورٽ ۾).

• **چِڪَرُ ج چِڪَر (ث)**: ذ. صفت. اهو ماڻهو جنهن کي هٿ ۾ ڇهه آڱريون هجن — ڇاڳو.

• **چِڪِرُ ج چِڪِرَ**: ذ. صفت. چِڪيندڙ — زوري ڪسيندڙ — چِٽيندڙ — چِڪيءَ وارو (مريض).

• **چِڪِڙو ج چِڪِڙا**: ذ. [سن. شَڪَٽَڪَهه] بيل گاڏي جو هڪ قسم (جنهن کي چار ڦيٿا هجن. مٿان ۽ پاسن کان بند ٿيل هجي. سواريءَ جي ڪم اچي). هڪ قسم جي ڍَڪَ واري بيل گاڏي. ريل گاڏيءَ جو ننڍو گاڏو.

• **چِڪڙي ج چِڪڙيون**: ث. [سن. شَڪَٽِڪَهه] گاڏيءَ جو هڪ قسم. اجائي ميار رکڻ. چوپڙ راند جو هڪ داءُ. ڇهن داڻن وارو پتو — ڇَڪ.

• **چِڪَنِ**: صفت. موهت — عاشق — فريفته ـ شيدا — مفتون.

• **چِڪُنڊو ج چِڪُنڊا**: ذ. صفت. [سن. شَشٽ + ڪوٽهه] ڇهن ڪنڊن وارو. ڇهن ڪنڊن واري شڪل.

• **چِڪڻ**: ث. وڏي يا ننڍي جا منڊ ٻُٽڻي کي ڦيرائڻ لاءِ ڪم اچي (ل) — وڏي — نيٽو. ننڍڙي ٻار کي سَٽَ جي سوَڻ ڪرڻ لاءِ آڪ جي پورن پٽن کي باهه تي سيڪي انهن مان ڪڍيل رس (جا ٻار جي نڪ ۾ وجهندا آهن). ٻوٽيءَ جو هڪ قسم (جا ڪَتي چاٽي ٿس ۽ انگر ڪم آڻجي ته گهاٽي بلغم کي ڇڪي رستي ٻاهر ڪڍي ۽ متي جي سوز کي فائدو ڪري) — نڪ ڇڪڻي.

• **چِڪڻُ (چِڪِڻُ)**: مصدر. (سن. ڪَرِشُ) چِڪَ ڏيڻ — زور سان پاڻ ڏانهن آڻڻ — تاڻڻ. ڪشڻ. ڌوهڻ. گهِلڻ. للڪارڻ (مقابلي يا پلاند لاءِ، ويجهو آڻڻ. گهُرڻ (سگ). ظلبڻ (حق) — تقاضا ڪرڻ. پيئڻ (ٻيڙي، چلم وغيره). اينگهائڻ.

— **چِڪِڻي ج چِڪِڻيون**: ث. ٻڃڻ ۾ ڪم ايندڙ هڪ رسي (جنهن سان ٻچڻي جي ٻکي کي ڇڪي ٻڌجي) — پچارن جو هڪ اوزار.

• **چِڪو**: صفت. (سن. شَشٽُ — ڇهه) ڇهه (٦).

— **چِڪو پنجو ڪرڻ**: تِرِڪ تِڱي ڪرڻ — اٽڪل سنڪل ڪرڻ. دولاب ڪرڻ — تڱي ڪرڻ.

• **چِڪو ج چِڪا**: ذ. (سن. شَشٽُ — ڇهه) هڏي. پٿر وغيره مان ٺهيل ڇهن پاسن وارو ننڍڙو مڪعب (جنهن تي هڪ کان ڇهن تائين ٽٻڪن جي صورت ۾ نشان ٿيل هجن. چوپڙ راند يا جوا ۾ داءُ هڻڻ جي ڪم اچي) — ڏارو — ڪَعُو (ڦَنرِغه). هڪ عدد جو نالو.

— **چِڪائي**: ذ. صفت. چِڪا هڻندڙ — جواري.

— **چِڪو هڻڻ**: ڏارو هڻڻ — جوا ڪرڻ.

• **چِڪو ج چِڪا**: ذ. نوڙين مان ٺهيل گول سِيٺهوڙي. جا ٽن يا چئن نوڙين ۾ ٻَڌل هوندي آهي ۽ ساهميءَ جي ٻڙ وانگر ڇت ۾ ٽنگي. ان ۾ کاڌي جون شيون حفاظت سان رکي سگهبيون آهن (جيئن ماڪوڙين يا ٻلين وغيره جي نقصان کان محفوظ رهن) — اِجِنُ — آونگ نوڙين مان ٺهيل چاريدار ڳوٿري جا ڳاهه وقت ڍڳن جي ٻوٿ تي ٻڌندا آهن (جيئن ڏاند ان نه کائي سگهن) — ٻوتارو. سڪي جي مٿان لڳل ٺپو يا نشان — مُهر. سڪو. گهوڙي جي هڪ بيماري (جا اڳين ٽنگن ۾ ٿئي).

— **چِڪا ڏيڻ**: ڳاهه وقت ڏاندن جي ٻوٿن تي ٻوتارا چاڙهڻ.

— **چِڪائي ج چِڪائي**: ذ. صفت. چِڪا ناهيندڙ — چِڪن وارو.

— **چِڪو چڙهڻ**: آزاد ٿيڻ — ڇڙواڳ ٿيڻ. پابندي لهڻ.

— **چِڪو لَهَڻ**: وات ڪلڻ — گهٽي بند ڪرڻ — گهٽو ڳالهائڻ.

— **چِڪي تي (ڳِٽِي) رکڻ**: وڏائي ڪرڻ — تيڙي ڪرڻ — پاڻ کي ڪجهه سمجهڻ.

• **چِڪي ج چِڪيون**: ث. (سن. شَشٽُ — ڇهه) تاس ۾ ڇهن انگن وارو پتو. (صفت). حيران — پريشان. مستاني — متوالي. "چِڪي چوليءَ ۾ گهڙي، جتي جي وڙاه" (شاهه). درياڻي ٻيڙيءَ جي قلميءَ کي قابو ڪرڻ جو رسو.

• **چِڪِي**: ث. هڪ قسم جي بيماري (ڪنهن ڳري بار کڻڻ يا ٽپ ڏيڻ وغيره سبب چيلهه ۾ سٽ پوڻ جي بيماري) — ناف جي بيماري. چيلهه جو سُور. ڪچو بار ڪرڻ جي زناني بيماري (ت). ملهه جو هڪ انگ (جنهن ۾ هڪ ملهه ٻئي ملهه جي ٽنگن ۾ گوڏو ڏيئي، مُنين جي زور تي مٿي اُڇلي).

– **چِڪِي اچڻ**: ڪچو بار ڪرڻ. سٽ اچڻ. چيلهه ۾ سُور پوڻ.

– **چِڪِيءَ تي ڪڻڻ**: ملهه ۾ هڪ داءُ وڙهڻ (جنهن ۾ مخالف ملهه جي ٽنگن وچان گوڏو ڏيئي مُنين جي زور تي مٿي کڻي اُڇلجي).

– **چِڪِي ہَڻڻ، ڪڻڻ**: ملهه ۾ چِڪِيءَ جو وارو ڪرڻ.

– **چِڪِي ہوڻ**: ڪنهن ڳري بار وغيره کڻڻ ڪري چيلهه ۾ سٽ پوڻ — ناف (ڌُن) ٿورو سرڪي وڃڻ.

• **چِڪِيُ ج چِڪِيُونِ**: ث. چِڪَ — ٽانڊ. اوچتي چِڪَ — چِبي (الغام وغيره کي). سٽ "چِڪِيءَ چِنائين، ٻڌڻ مڙوئي ٻپ جو" (شاه). ڌوڪو، نقصان. دريائي ٻيڙيءَ جي سڙهَ کي چڪي آڏ سان ٻڌڻ جي رسي. گُهر — طلب.

– **چِڪِي اچڻ**: چِڪَ اچڻ. چِبي اچڻ. نقصان پوڻ. گُهر ٿيڻ (قرض جي). گهٽو ڪاپو ٿيڻ.

– **چِڪِيُ پوڻ (ت)**: نقصان پهچائڻ.

– **چِڪِي ڏيڻ**: چِڪَ ڏيڻ. سٽ ڏيڻ. گُهر ڪرڻ. زور سان چِڪِي ٻڌڻ.

– **چِڪِيُونِ پائي وٺڻ**: زوري ڪسي وٺڻ.

• **چِڪِيارِيُ ج چِڪِيارِيُونِ**: صفت. [چِڪَ + ياري < واري] جنهن تي چِڪتاڻ ڪجي. "اُجاري پيئندي. چِڪِياري ڪين پيئندي".

• **چِڪِيو**: صفت. مُڙيو — چونڪيو.

• **چَڪِيوڙُ (ث)**: ذ. صفت. ٻئي جو زور — ٽيڪ — همت — مُڙسي.

• **چَڳو ج چَڳا (ٿ)**: ذ. صفت. ڇهه ڏندو (جانور). ڇهن سالن جي ڄمار جو (وهٽ). مِچڳو.

• **چُڳو ج چُڳا (ٿ)**: ذ. طرو (پَٽڪي جو) — چيڙو.

• **چُڳائي**: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات (ضلعي لاڙڪاڻي ۾).

• **چَڳر لاڙڻ**: ڳئون، مينهن وغيره جو اوهه لاڙڻ.

• **چَڳو ج چَڳا**: ذ. صفت. ڇهه ڏندو (جانور). ڇهن سالن جي ڄمار جو جانور. اهو ماڻهو جنهن جي هٿ يا پير ۾ ڇهه آڱريون هجن — ڇاڳو. (ث) چيڳِي ج چيڳِيُونِ.

• **چُڳو ج چُڳا**: ذ. ميوي جو مُڇو (خصوصاً انگور، ڊاک وغيره جو)، تارين يا گلن جو جهُڳٽو. چوٽو (وارن جو) ويڙهو (سٽ جو). موڙ. چَٽ.

– **چُڳارو چُڳائون**: ذ. صفت. چڳن وارو. چَٽ وارو.

• **چُڳِيُ**: ث. زناني ڪپڙي جو هڪ قسم - سُوسِيُ. (ٿرَ ڳاڙهو، جدا جدا رنگن جا سنها ليڪا، منجهانئس سُٿڻون ٺاهين).

• **چُڳير ج چُڳيرَ**: ذ. صفت. چڳي وارو. چڳن وارو. موڙ وارو. طري وارو. ڪلنگيدار. پهلوان — جوڌو. "چاچر چڳيرن، گهور نہ اچي گهاتوئين". (شاه ڪريم). ڏٺل — پسنديده ـ سردار — اڳوان.

• **چُڳيرِيُ**: سرنهه جو هڪ قسم.

• **چَلُ (ڪ)**: صفت. گهڻو — جَجهو — بي انداز.

• **چِلُ، چِلِ ج چِلِيُونِ، چِلِيُونِ**: ث. لشڪر — فوج — سپاهه. ڪٽ مان پاڻي ڪڍڻ لاءِ ٺڪريا ٽين جو هڪ ٿانءُ — ڪُنجي — مگ.

• **چِلُ**: ث. ڪُنجي. فوج — ڪَٽڪ.

• **چِلِ (ت)**: ث. ڪٽڪ جي ڏِل جو ٿورو ٿورو حصو جو ڳاهَ ڳاهڻ مهل ڏاندن جي پيرن هيٺان ڏيندا آهن.

– **چِلِ وجهڻ**: ڳاهه ڳاهڻ مهل ڏاندن جي پيرن هيٺان ڏِل وجهڻ.

• **چَلُ ج چَلَ**: ذ. [سن. چَلَهُ يا چَلَمُ] مڪرُ — دِونگ — ٺڳي — دولاب — سٽو — دِڳَ — ڏڙو (ڪ).

– **چَل چِدرُ**: ذ. ٺڳي — مڪر — فريب — اٽڪل — ٺَلُ.

– **چَل ڪرڻ**: دولاب ڪرڻ. رسڻ — ٺڳڻ.

• **چِلُ**: ث. [سن. شَلڪهُ] ڪَل چوڏو، چوڏي (ٻهر جي)، سنهون پردو. ڏاڙهونءَ جون کلون (جي رنگ طور ڪم اچن). ٿورو ڏرو — زيورُ — ڳهَ. چلڻ جي حالت. تڪليف — عذاب (ت).

– **چِلُ مارُ**: ث. مارُ موچڙو.

• **چِلُ**: ذ. ڪَل چوڏو. (اصطلاحاً) ڪَل جهڙو زيور. ڏرو.

– **چِلُ ٻہ نہ ڏيڻ**: زرو ٻہ نہ ڏيڻ.

– **چِلُ پَٽُ**: ذ. ڳهُ ڳٽو. سامان سٽو.

– **چِلُ پَٽُ پائڻ**: ڳهُ ڳٽو پائڻ.

– **چِلُ پَٽُ گڏ ڪرڻ**: سنهي ٿلهي شيءِ گڏ ڪرڻ. ڳهُ ڳٽو جوڙائي رکڻ.

• **چُلُ ج چُلَـُونِ**: ث (مصدر "چُلڻ" = هلڻ. سن. اُچلڻ — چَالَ هُلڻي — ٻنڌ، جُنبش، رولڙو. تڪليف، ڪم جي گهٽائي (ت). ٽپو، ڊوڙ. اُچل "واهيري جي وير، چُلـُون ڪريان چِٽرين" (شاه). (مصدر "چلڻ" مان امر) هَل "ٽانڪي ڳوري چِل، لاڙائو سج ٿيو" (شاه ڪريم).

– **چُلـُون ڪرڻ**: ٽپ ڏيڻ. اُچلـُون ڏيڻ — ڊوڙڻ — خوشيءَ ۾ ٽينگ ٽپا ڏيڻ. جهوٽون هڻڻ. "واهيري جي وير، چُلـُون ڪريان چِٽرين" (شاه).

• **چُلَ پُلَ**: ث. بيقراري. ٽلان ولان.

– **چُلَ پُلَ لڳڻ**: بيقراري لڳڻ. آنڌ مانڌ ٿيڻ.

- **چَلاچَل**: ث. چَمر چَمر. بُونڊ وسڻ جو آواز "چَرن چالـون چلڻ چيها. چلاچل بوند ڏي چِٽڪا" (احمد ملاح)
- **چَلارُ ج چَلارَ**: ذ. صفت. هٿ جو چُوٽ – سَخي.
- **چَلاڙِي ج چَلاڙِيُون (ڪ)**: ث. چِپي – چَلي.
- **چَلان**: ڪَچيءَ جون چلڪون.
- **چِلانبرو**: هڪ قسم جي وَل (مينهن تي ٿئي).
- **چَلانگ ج چَلانگُون**: ث. اَچانڪ – چالُ – ٽپو.
- **چِلائِڻُ (ل. ت)**: مصدر. "چلڻ" مان متعدي بالواسطه. رَندي يا ڪهاڙي سان ڪاٺيءَ جا چوڏا لهرائي سڌو ڪرائڻ – تَرائڻ. ڪدو وغيره پاڻيءَ سان پرائي تار ڪرڻ. ڪنان تار ڪرائڻ.
- **چُلائِڻُ**: مصدر. "چُلڻ" مان متعدي بالواسطه. هلائڻ – رَلائڻ.
- **چِلتو ج چِلتا**: ذ. (سن. شَلڪَهہ) کَلَ چوڏو. چِلرُ (مڇي وغيره جو).
- **چِلرُ، چِلـرُ ج چِلـرَ**: ذ. (سن. شَلْڪَڪَرُ) مڇيءَ جو چِلتو. چِلڙ. مانيءَ جو پِڙ. هلڪو گِـهہُ. چوپائي جا وڏيل ڏند (ل).
- **چِلَرُ ج چِلَـرَ (ت)**: ذ. صفت. تمام ٿُلهو – ڦيڦو.
- **چِلڙُ ج چِلـڙَ**: ذ. ڏسو "چِلرُ".
— **چِلڙُ چوڏو**: محاورو. گِهہُ گِتو. شاديءَ وغيره ۾ ڪم ايندڙ سنهي ٿلهي شيءِ.
— **چِلڙ چوڏو**: ذ. سنهو ٿُلهو زيور – چَلُ چوڏو.
- **چَلَڪ (ت)**: ذ. پاڻيءَ جي لَپَ.
- **چَلِڪ (ٿ)**: ث. جَميل رت جو ڍِڳُ، جو وات يا نڪ مان نڪري.
- **چِلِڪ (ٿ)**: ث. چِڙڪَ.
- **چَلَڪڻ (ٿ)**: ث. صفت. بدچال ۽ گَندلي عورت.
- **چُلِڪڻُ**: مصدر. پاڻيءَ جو ڪنهن ٿانءَ ۾ لوڏا کائڻ – چاچولجڻ – چُلڻ.
— **چُلِڪائِڻُ**: مصدر. "چُلڪڻ" مان متعدي بالواسطه. چاچولڻ – لوڏڻ (پريل ٿانءَ کي). آگهارڻ – آچلائڻ.
— **چُلڪو ج چُلڪا (ت)**: ذ. پاڻيءَ سان ڀريل ٿانءَ کي لوڏو – چاچولَ. پاڻيءَ جي چلڪڻ جو آواز. چُڪو (ت).
— **چُلڪِي ج چُلڪِيُون**: ث. چولِي – لَهر. چاچول.
— **چُلْڪو**: ذ. وَسڪارو (مينهن جو) – چَچڪو. جهُوٽو (واءُ جو). اُڏمو. چاچول – لوڏو (پاڻيءَ جو). لالچ – رشوت (ت).
- **چِلڪو ج چِلڪا**: ذ. مڇيءَ جو چِلَرُ.
— **چِلڪا چڙهڻ**: چِلَر چڙهڻ. تَهہ چڙهڻ.
- **چُلڪِي ج چُلِڪيُون**: ث. ٽولي – ماڻهن جو ميڙاڪو – چُلنگي. مينهن جو وسڪارو. چَلڪو.
- **چَلِڪرِيُ**: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو. مري بلوچن جو هڪ قبيلو.
- **چِلَ مَردو ج چِلَ مَردا (ٿ)**: گهوڙي جو هڪ سَنجُ – هَني ۾ پَرتُ پريَلُ چمڙو.
- **چَلنگ**: مينهن جو چِٽڪارو.
- **چُلَنگار (ل)**: ظرف. چُڙواڳ – ري ڌڻيءَ – رولُو (چوپايو مال). نڌڻڪو.
- **چَلِنگڙو ج چُلَنگڙا (ل)**: ذ. گانگَٽ – جهينگو. هڪ قسم جي ننڍي مڇي.
- **چُلنگِي ج چُلَنگِيُون (ل)**: ث. ٽن چئن ماڻهن جي ٽولي – ٽولو – ننڍو گروهہ – جُڪِو.
— **چُلَنگِيُون ٿيڻ**: ٽوليون ٿيڻ. وِرچِجي وڃڻ.
- **چِلَڻُ**: مصدر. ٽِڳڻ – دولاب ڪرڻ. ڀَنيلائڻ. هرڪائڻ.
- **چِلَڻُ**: مصدر. چوڏا لاهڻ (وڻ جا). تَـرڻ (ڪاٺي). رَنْدو هڻڻ. کَل لاهڻ – کَلڻ. چِلر لاهڻ (مڇي وغيره جا). گهڙڻ – تراشڻ. چِڙڻ – تَهہ لاهڻ. گهڙڻ (پٿر، قلم وغيره). رهِڙڻ (بدن). پَرچڻ. ٽِمٽار ٿيڻ. ڪناتار ٿيڻ (ل).
- **چُلَڻُ**: مصدر. پاڻيءَ جو لُڏڻ. چوليون هڻڻ. چُلڪڻ. چاچولجڻ. ڪنارن تان اُٿلڻ (پاڻي). ٽُلڪڻ (پاڻيءَ ۾). رُلڻ – ٽولاڪا کائڻ. هَلڻ. دربدر ٿيڻ. هلاڪ ٿيڻ (پنڌ ۾). ظاهر ڪرڻ (راز). چوڻ – ڳالهائڻ. زور سان وڏڻ. همت حوصلي سان هلڻ. گهڙڻ.
- **چِلٺو ج چِلٺا (ل)**: ڦُلٺو – چَلٺو. ڦُلـوڪڻو.
- **چُلٺو ج چُلٺا**: ذ. باهہ ۾ سڙڻ ڪري چمڙيءَ تي ٿيل ڦوڦيندو – ڦُلٺو – ڦُلـوڪڻو.
- **چِلو ج چَلا**: ذ گِهہ جو هڪ قسم. چانديءَ يا ٽامي وغيره جي تار جو چَلو (جو هٿ جي آڱر ۾ پائجي). ستار وڄائڻ جي زبان لوڪ گيت جو هڪ قسم.
— **چِلا ڪرڻ (ت)**: ڪچيءَ جي اصطلاح ۾ ڏونڪا ڪَپي گول چَلن جي صورت ۾ آڻڻ.
— **چِلو مُنْڊي پائڻ**: زيور پائڻ. هار سينگار ڪرڻ.
— **چِلو مُنڊِي لاهي ويهڻ (ت)**: سڀ آسرا لاهي ويهڻ. ٻي اُونو ئي ويهڻ.
- **چِلو**: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **چِلو ج چِلا**: ذ. [ف. چِلَہْ] ٻار ڄمڻ يا ماتا جي بيماريءَ جي حالت ۾ مريض کي ٻين ماڻهن سان مِلڻ کان پرهيز ڪرڻ جي حالت (وِيَمَ جي حالت ۾ ناپاڪ يا بيمار ماڻهوءَ جو اثر عورت تي پوندو آهي ۽ مَاتا جي بيماريءَ جي حالت ۾ اها بيماري ٻين کي وِچڙندي آهي). عموماً ٻارهن ڏينهن چِلي جو تعداد آهي. پرهيزُ – ڪرِيُ.

– **چلو چاڙڻ (ڪ)**: چلو ڏيڻ. مٿي تي پاٽي وجهڻ.

– **چلو ڏوئڻ (ڪ)**: بيماريءَ مان اٿڻ. مٿي تي پاٽي وجهڻ.

– **چلو ڪيڻ (ت)**: بيماريءَ ۾ رک ڪرڻ. چاليهو ڪيڻ.

– **چلو ڪرڻ**: بيمار جي رک ڪرڻ. مريض کي هڪ ڪوٺيءَ ۾ سمهاري ٻاهر نڪرڻ نه ڏيڻ ۽ نه ڌارين سان ملڻ ڏيڻ.

– **چلي ۾ ويهڻ**: بيماريءَ جي حالت ۾ پرهيز ۾ ويهڻ.

• **چلو ڏرون**: ذ. جانور جو هڪ قسم (قد ڪتي جيڏو. منهن ابلقي رنگ. ان تي ليڪا اچا. ڪارا ۽ ڳاڙها جي ڪل ٻه ابلقي ٿئي. ان جو گوشت جلندر ۽ جذام جي بيماريءَ کي فائدو ڪري).

• **چلُوَرَ ج چلُوَرَ**: ذ. صفت. جنهن جا وار چلاوان هجن. گهنڊ ٻدار وارن وارو. سهڻو. محبوب.

• **چلوري ج چلوريون**: مڇيءَ جو هڪ قسم. ڇني – چنڪو.

• **چلون**: تڪڙيون ڊوڙون. لنوهون. ڄلهون.

• **چلونڪڙي. چلونڪڙي ج چلونڪڙيون**: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **چلهه (ت)**: ث. چل. تڪليف. عذاب.

– **چلهه ڪرڻ**: چل ڪرڻ. چلڻ.

– **چلهه ۾ هجڻ**: وڏي تڪليف ۾ هجڻ. گهڻي ڪم ۾ مشغول هجڻ.

• **چلهوري**: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم (پلي جهڙي ۽ مٺي پاڻيءَ جي ٿئي). چلوري.

• **چلي ج چليون**: ث. ڦيٿي (پيٿي) مان ٺهيل هڪ قسم جي ٽوڪري (جنهن جو منهن ويڪرو ٿئي) – ڇبي. مڇيءَ جو هڪ قسم (الهڙ جهڙي. رنگ اڇو. ٻنا چلر. ڳليون رتاڻ ٻه ڪندا. قد ڇهه – ست انچ مٺي پاڻيءَ جي مڇي). ڳن جي واليون کي مضبوط رکڻ واري هڪ والي.

• **چليرحُم**: ذ. (ع. "صله" ڳنڍڻ + رحم = مائٽي) قريب – لاڳاپي دار – مِٽ – مائٽ – عزيز.

• **چمُ ج چمَ (ڪ)**: ذ. اک – چشم – عين. چمڪو (گهنگهرن جو) – برف ڇڻڻ جو غبار.

– **چمُ ٻڌڻ (ڪ)**: ناچ ۾ گهنگهرن ٻڌل پيرُ واري تي ڪنڌ (جنهن تاز تاز ۾ ۽ گرگر ۾ ملندو اچي).

• **چماسي ج چماسيون**: ث. ڇهن مهينن جو عرصو. هڪ رسم. جو ڪنهن فوتيءَ جي وفات کان پوءِ ڇهين مهيني ادا ڪندا آهن. (صفت). ڇهن مهينن جي.

• **چماهي ج چماهيون**: ث. ڇهه مهينا – ششماهي. ڇهن مهينن جو پگهار وغيره.

• **چمائڻ**: مصدر. (سن. شمُ) اُجهائڻ – وسائڻ. ٿڌو ڪرڻ – ٺارڻ. "جي ڇوڙي ٺلو جڙي. ته چندي سا ڇماءِ" (شاهه). سانت ڪرائڻ.

• **چمچر**: ذ. ڪنهن ماڻهوءَ جي وفات کانپوءِ سنڌس وارث طرفان ٻارهين مهيني ادا ڪيل رسم – ورسي – ٻارهون. چنچر (ڏينهن).

• **چم چم. چم چم**: ث. گهنگهرن جو آواز. چير جو آواز. مينهن وسڻ جو آواز.

– **چم چم ڪرڻ**: گهنگهرا وڄڻ – چمڪو ڪرڻ.

• **چمچير ج چمچيريون (لس)**: ث. (ف. شمشير) تلوار – ترار.

• **چمرُ ج چمرَ**: ذ. جهڙ – ملار (ملهار). اچا ڪڪر (جي مينهن نه وسائين) – اَبرُ.

• **چمڪ ج چمڪون**: ث. سنهڙي ڪاٺي – ڇهو. وڻ جي تازي سنهڙي ٽاري. لڪڙ – ٽلهڙ – ڦمڇي.

• **چمڪاٽُ ج چمڪارُ**: ذ. گهنگهرن جو آواز. ڌاتوءَ جي ڪنهن ٻه شيءِ جي وڄڻ جو آواز – چڪاٽ.

• **چمڪڻُ**: مصدر. ڏسو "چمڪڻ".

• **چمڪڻُ**: مصدر. وڄڻ (گهنگهرا وغيره) چمڪو ڪرڻ – ڌاتوءَ مان ٺهيل ڪنهن شيءِ جو آواز ڪرڻ. آواز ڪرڻ. چم چم ڪرڻ. گهٽو واءُ لڳڻ (ل).

– **چمڪو ج چمڪا**: ذ. واڄو (گهنگهرن جو). چير وغيره جو آواز. تکو واءُ (ل).

• **چمڪٽو ج چمڪٽا (ت)**: ذ. رانديڪي جو هڪ قسم – جهنجهٽو.

• **چمڪڻي**: ث. ٻسارڪي وکر جو هڪ قسم (هڪ قسم جي وڻ ۽ ان جي ڦر جو نالو) – املتاس جي هڪ ڦري. جيڪا چمڪڻ جو آواز ڪندي آهي.

• **چمڪولي (ڪ)**: ث. هڪ قسم جو ڦل (ناريل جهڙو ٿئي. پيتاڻ اينڊڻ رت جي بند ڪرڻ لاءِ ڏونري ۾ ڳنڍي ڪرائيندا آهن. ڪڄ ۽ ڪانيءَ واڙ ۾ گهڻي ٿئي).

• **چمڪي ج چمڪيون**: ث. سنهڙو لڪڻ – ڇمڪ. ننڍي ڪاٺي ۽ ان جي چوٽيءَ ۾ ٻڌل ڏور (جا ڇڇي مارڻ لاءِ ڪم اچي).

• **چمڻ (ت)**: مصدر. ٿڌو ٿيڻ. ٺرڻ. آٿرڻ.

• **چميا**: ث. (سن. ڪشمُ) ڪميا. مهرباني.

• **چن**: اسم خاص. تعلقي ٺٽي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ ڳوٺ جو نالو.

• **چنَ. چنِ ج چنَون**: ث. (سن. ڇِدُ) ٿوڻين تي بينل ڪڪائين ڇت. ڇپر. وڏو ڇنو. منهن. هيٺاهين زمين (جتي پاٽي گڏ ٿئي ۽ سڪڻ بعد انهيءَ هنڌ گاهه ٻوٽا وغيره پيدا ٿين). ٽانگهو نلاءُ – سم وغيره جي پاٽيءَ وارو هيٺاهون هنڌ – ڍنڍ (ل). گاهه ۽ وڻڪار وارو هنڌ.

– **چن ٻڌڻ**: ڇنو ناهڻ. منهن اڏڻ.

- **چڻ**: ث. ڪڻ - پلڪ - گهڙي - لحظو - ڪَڻ.
- **چڻ**: ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ ٽرو لهي پوندو آهي). [مصدر "چڻڻ" > چڻ | ڀڳو -- ٽوٽ. نقصان. چڻي ڇڏڻ. ٽوڙڻ.
- **چڻ پوڻ**: چڻ جي بيماري ٿيڻ. خصين لهي پوڻ جي بيماري. پڇي پوڻ. نقصان رسڻ.
- **چِنال ج چِنالُون**: ث. صفت. ڇڙواڳ. بدچال -- بدڪار (عورت) -- لُچي - رنڊي - ڪنجري.
- **چنالو**: ذ. صفت. حرامڪار -- بدچال -- ڪنجر. بي غيرت.
- **چِنائڻ**: مصدر. "چِنڻ" مان متعدي بالواسطه. ٽوڙائڻ. جدا ڪرائڻ.
– **چِنائي**: ث. چنڻ جي مزوري. جدائي.
– **چِنايل**: صفت. ٽوڙايل - پٽايل - جدا ڪرايل.
- **چن بابو**: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چن بيار**: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چن بيراهه**: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چن بيروارو**: اسم خاص. تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چنُ پنبراڻي**: اسم خاص. تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چنَ پتوڙ**: [چنڻ > چن + پتوڙڻ > پتوڙ] آنڌ مانڌ -- بيقراري -- پٽ ڪوهه.
- **چن جمالي**: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چن چروان**: اسم خاص. تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چِنَ چُڙڪي**: ظرف. هوريان هوريان. ٿورو ٿورو ڪري.
- **چن ڏاجهيرو**: اسم خاص. تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چنَ گنگا**: اسم خاص. تعلقي ڏيري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چنَ سورَ هلائي**: اسم خاص. تعلقي ڏيري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چن سُومرو**: اسم خاص. تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چن سون راڻي**: اسم خاص. تعلقي ڏيري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چن سونهري**: اسم خاص. تعلقي سامارو ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چن طالبا**: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چن قبول**: اسم خاص. تعلقي سامارو ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چِن ڪاميهي**: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چن لاکو**: اسم خاص. تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چن مرزا علي**: اسم خاص تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **چِنَ ڪٽ**: ث. [چنڻ > چن + ڪٽڻ > ڪٽ] چنَ پٽ - چنَ پتوڙ - بيقراري -- حيراني -- پٽ ڪوهه.
- **چِنُبُ**: ث. مصدر. "چنبڻ" مان اسم. هڪ دفعو اکين پورڻ ۽ پٽڻ جي حالت. پٽ ڪي پهريون ليپو (جنهن ۾ رڳو ڳارو ٿڦيندا ويندا آهن ۽ متان وري راڳي سان ليپو سنو هڻ هڻندا آهن). وٺن جي ٽارين مان پن روڙڻ جي حالت. روڙ. پرت جو هڪ قسم. (اسم خاص) تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
– **چِنبُ ڪرڻ**: وڻن جي ٽارين تان پنَ روڙڻ. ٽارين تان پن پٽي صاف ڪرڻ.
- **چِنبُ (ت)**: ذ. تلاءُ.
- **چِنبَر، چِنبِڙ ج چِنبَر چِنبِڙَ**: ذ. اک جو پلڪ. اکين جي پلڪن جا وار - پنجهڙ - پنبڻ.
- **چِنبِڙُ ج چُنبِڙَ (ڪ)**: ذ. مڇي مارڻ جي رڇ جو هڪ حصو.
- **چِنبِڙي (ت)**: صفت. تمام اُبرو. ڪاڻيءَ جهڙو سنهون. تمام هلڪو. (ث) پنبڻي.
- **چِنبِڪي**: ث. ڪاٺيءَ جو سنهون ٽڪر -- چِنبِو.
- **چِينبِڪي گاڙهي**: ث. ٻڪريءَ جو هڪ قسم (رنگ ڳاڙهو. ڪنن تي ڳاڙها ۽ اڇا ٽٻڪا. پٺ ۽ ڇپڙن تي وڏا وار. ڪن ڊگها. ٽنگون ڊگهيون. سڱ وڏا ۽ وٽيل ٿين).
- **چِنبِڻ (ت)**: مصدر. ڪنبڻ - مٿي ڪڍڻ.
– **چِنبي اچڻ**: ڪنبي ڪٿي اچڻ. زوريءَ ڪٿي اچڻ.
- **چِنبِڙُ ج چِنبِڙَ**: ذ. ڏسو "چِنبِڙ". (ل). سرديءَ جي مُنان رکيل ڪاٺي جنهن تي اوساري ٿئي (ث).
- **چِنبِڻ**: مصدر. پورڻ پٽڻ (اکيون) -- ٽمڪائڻ - ٻيڻ (اکيون). ڳارو هڻڻ -- ليپو ڏيڻ -- راڳڻ -- راڳو ڏيڻ -- چينبڻ -- جهٽڪڻ.
- **چِنبِي**: ث. مات ٿيڻي.
– **چِنبي هڻڻ**: ٽيپي هڻڻ -- ڏَٽ هڻڻ.
- **چِنٽ ج چِنٽُون (ٿ)**: ث. ڇنڊ -- برسات جي بوند -- ڇنڊ ڪار -- وسڪارو.
- **چِنٽاڄڻ (ٿ)**: فعل مجهول. ٻڪريون ڏِڪيون رهجڻ.
- **چُنڇاٽ**: ذ. باهه ۾ پاڻي وغيره جي پوڻ جو آواز -- چونڇاٽ -- شوشٽ.
- **چِنچار**: ذ. چنڇر.
- **چنڇر**: ذ. [سن. شنهه] هفتي جي ستن ڏينهن مان هڪ ڏينهن جو نالو. هڪ گرهه جو نالو. زحل (جو عام طرح نحس سمجهيو ويندو آهي). نحوست -- نڀاڳ -- ڪمبختي.
– **چنڇر پيرن ۾ هُئڻ**: هڪ هنڌ ٽِڪاءُ نه هئڻ -- نحوست جو اثر هئڻ -- چڪرن ۾ هئڻ.
– **چنڇري**: ث. چنڇر گرهه جي نحوست. نڀاڳ -- بدبختي. (اسم خاص). ٻانيئڻ جو هڪ گروهه (جي چنڇر گرهه جي نحوست لاهين).
– **چنڇري لاهڻ**: نحوست لاهڻ. نڀاڳ ڪڍڻ. سخت سزا ڏيڻ (اهو خيال

آهي ته چنچر گرهه جو اثر پيل ماڻهو تند مزاج ٿيندو آهي). ڏاڍي ماز ڏيئي سڌو ڪرڻ. مغرور جي دماغ مان غرور ڪڍڻ.

• **چَنڊُ ج چَنڊَ:** ذ. (هه) مڪرُ – مڪر – ڦَندُ – ڍونگ – گيگُ. دَٽ – ڇپ. ٺڳهانو – منهن. هندي شعر جو بحر يا وزن. پد. مصرع.

– **چنڊائتو:** ذ. صفت. چند وارو – ٺڳ – فريبي. حرفتي.

– **چنڊائي:** ذ. صفت. ٺڳ. دولابي – مڪريل.

– **چنڊبازُ ج چنڊبازَ:** ذ. صفت. ٺڳي ڪندڙ – فريبي – مڪريل. حرفتي – اٽڪلي. دغاباز – دوکيباز – چالاڪ.

– **چنڊبازي:** ث. ٺڳيءَ جا ڪم – ٺڳي – فريب. مڪرُ – ڍونگ.

– **چنڊ پکيڙڻ:** ٺڳي ڪرڻ. مڪرُ ڪرڻ. ڍونگ ڪرڻ. دَٽ هڻڻ.

– **چَنڊ چهَل:** ذ. مڪر – فريب – ٺڳي. ناز نخرا. انگل آرا.

– **چَنڊ ڦَنڊ:** ذ. ٺڳيون. اٽڪلون. حرفتون.

– **چنڊ ڪرڻ:** مڪر ڪرڻ – ڍونگ ڪرڻ – چند پکيڙڻ.

– **چنڊ وديا:** ث. هندي شاعريءَ جا اصول ۽ وزن.

– **چنڊ ويچار:** ذ. هندي شاعريءَ جا اصول ۽ وزن.

– **چنڊِي ج چنڊِي:** ذ. صفت. چندوارو – مڪريل. فريبي – دغاباز. ڍونگي – ڦَنڊي – ٺڳ.

– **چنڊيلو ج چنڊيلا(ٿ):** ذ. صفت. فريبي ڍونگي. چالاڪ.

• **چَنڊڻُ (ٿ):** مصدر. گيهه جي ٿين جي منهن کي مٽي. ڪپڙي ۽ نوڙيءَ سان بند ڪرڻ.

• **چَنڊ ج چنڊُون:** ث. سنهي بوند – ڦڙيون. مينهن.

– **چنڊُون پوڻ:** مينهن پوڻ – برسات پوڻ. دل کي اُٿت اچڻ.

• **چَنڊڪي:** اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چَنڊَڻ ج چنڊَڻون:** ث. ڪنهن ڍنڍَ. نهر يا کيت منجهان زائد پاڻيءَ جي نيڪال ڪرڻ جي نالي.

• **چَنڊِڻُ (چَنڊَڻ):** مصدر. انَ کي ڇَڄَ سان صاف ڪرڻ. اُجِل ڏيڻ. چنڊي لاهڻ. صاف ڪرڻ. چانگڻ. ڪاٺ ڪوٺ ڪري گهٽ ڪرڻ. گهٽ ڪرڻ (تولهه). جهڪو ڪرڻ (بار). اُلٽي ڪرڻ – ڦيءَ ڪڍڻ. ڇنڪار ڪرڻ. گهٽي پاڻيءَ جو نيڪال ڪرڻ.

– **چَنڊ:** ث. مصدر. ”چنڊڻ“ مان اسم. چنڊڻ جي حالت. چَنڊ ڪو ڇَٽَ (پَنيءَ ۾ انَ جي). پنڻ جي سنهي ڦڙ کي پاڇيءَ يا بي ڪنهن پوک ۾ هڻڻ (ت). ڇنڪار صفائي – اُلٽي – ڦيءَ شيهه – حٽ – دڙڪو داب.

– **چَنڊاٽو ج چَنڊاٽا (ڪ):** ذ. ٻهارو – جهاڙو.

– **چَنڊائڻ:** مصدر. ”چنڊڻ“ مان متعدي بالواسطه. صفا ڪرائڻ. گهٽائڻ (تولهه). چانگائڻ.

– **چَنڊجڻُ:** مصدر. ”چنڊڻ“ مان فعل مجهول. صفا ٿيڻ. گهٽجڻ. هلڪو ٿيڻ (بار).

– **چَنڊَچاڻُ:** ث. چنڊڦَوڪ. صَفائي. ڪاٺ ڪُوٽ.

– **چنڊ چاڻ ڪرڻ:** گهٽائڻ. وڏ ڪٽ ڪرڻ. صاف ڪرڻ. ڪنهن معاملي نسبت جي ٺڪ ٺور ڪرڻ. چنڊي هلڪائي ڪرڻ.

– **چنڊَ ڦُوڪ:** ث. صفائي. سُنائي. ٻهاري سُهاري. آڪڙ – سيٺ – آرايش.

– **چنڊَ ڦُوڪ ڪرڻ:** صفائي ڪرڻ. ٻهاري سُهاري ڪرڻ. صفا ڪرڻ. مٽي ڪچرُ لاهڻ.

– **چنڊَ ڦُوڪيو ج چنڊَ ڦُوڪيا:** ذ. صفت. صفائي پسند. فيشن وارو. نفاست پسند.

– **چَنڊڪار ج چَنڊڪارون:** ث. چنڊَ ڦوڪ. صفائي. ڇڻڪار (پاڻيءَ جي). ڇڻڪار برسات جي سنهي بوند.

– **چَنڊ ڪڍڻ:** تنبيهه ڪرڻ – دڙڪو ڌمڪان ڪرڻ. حٽ ڪرڻ. مار ڪڍڻ.

– **چنڊَ ڪرائڻ:** گهٽائڻ. هلڪو ڪرائڻ. چانگائڻ (اَنَ کي).

– **چَنڊڪو ج چَنڊڪا:** ذ. چنڊڻ لاءِ ڏنل اُجل اَنَ وغيره کي چنڊڻ جي حالت.

– **چَنڊ ڪو ڏيڻ:** مٽي وغيره صفا ڪرڻ لاءِ انَ کي ڇَڄَ ۾ اُجل ڏيڻ – صاف ڪرڻ. ڪورڪي ڪم جو اصطلاح. ناچيءَ ۾ ڪانن جو گسڻُ لاهڻ.

• **چَنڊڻَ، چَنڊَڻِ ج چَنڊڻُون:** ث. ڍَنڊَ. واهه. نالي. ڪڏ. ڍنيءَ وغيره مان خاص طرح برسات واري وقت ۾ وڌيڪ پاڻيءَ جي نيڪال لاءِ نالي يا کسي وغيره.

– **چَنڊڻ چالڻ:** چنڊ چاڻ ڪرڻ. ڪنهن مسئلي جي جانچ ڪرڻ. جانچ جوچ ڪرڻ – غور فڪر ڪرڻ.

– **چنڊڙو ج چنڊڙا (ڪ):** ذ. ٻهارو – جهاڙو.

– **چَنڊڻي ج چَنڊڻِيُون:** ث. مٽي وغيره لاءِ ڪاٺيءَ ۾ ٻڌل ڪپڙي ٽڪر (جنهن سان مٽي پيل شين کي چنڊي صاف ڪجي).

– **چنڊي چڙڻ:** صفا ڪرڻ. هلڪو ڪرڻ. گهٽائڻ (بار). صاف جواب ڏيڻ – انڪار ڪرڻ.

• **چَنڊو ج چَنڊا:** ذ. پاڻيءَ جو ڦڙو – بوند. قطرو. ”جي ٿنو ٿن ٿُوز حٿن. ته چنڊي ساڻ ڇماءِ“ (شاهه).

– **چَنڊا پوڻ:** الزام لڳڻ. پاڻيءَ جا ڦڙا پوڻ. تهمت لڳڻ.

– **چنڊا وجهڻ:** پاڻيءَ جا ڦڙا وجهڻ. تهمت مڙهڻ – الزام ڏرڻ.

– **چنڊا هڻڻ:** پاڻي ڇنڪارڻ وسائڻ – اُجهائڻ. الزام هڻڻ – تهمت مڙهڻ.

– **چنڊو پائڻ (ت):** بيماريءَ مان اُٿڻ – مٽي تي پاڻي وجهڻ. هندن جو دڪان کي صبح جو چنڊا هڻڻ.

– **چنڊو ڦيٽو:** ذ. دُعا ۽ دَوا. سَٽي ڦڪي – جنتر منتر – جهاڙ ڦُوڪ.

– **چنبو ڦيٿو ڪرڻ**: دعا ۽ دوا ڪرڻ. سَتي ڦَڪي ڪرڻ.

– **چنبو وجھڻ**: پاڻي ڇنڪارڻ. پاڻي وجھي ٺارڻ. ڪنھن بيماريءَ مان صحتياب ٿيڻ تي مٽي تي پاڻي وجھڻ (ماتا جي بيماريءَ جي حالت ۾ بيمار کي وِھنجاري مِٽيون مائيون ورھائينديون آھن). آٿت ڏيڻ. ڏک. ناميدي يا ڪاوڙ جي حالت ۾ ھمدردي ڪرڻ.

– **چنبو ھڻڻ**: وِسائڻ. ٺارڻ (جھيڙو). صبح جو دڪان کولڻ وقت پاڻيءَ جا چنبا ھڻڻ.

• **چَنڊي**: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

• **چَنڊي ج چَنڊيُون (ت)**: ث. ٽڙي - دڙڪو. چَنڊ.

– **چَنڊيُون ڏيڻ**: ٽڙيون ڏيڻ – دڙڪا ڏيڻ. چَنڊ ڪڍڻ.

• **چِنڙو ج چِنڙا (ڪ)**: ذ. ٿانءَ جو ھڪ قسم. وڏو وٽو (جو عموماً جَتَ پاڻ سان ڏاچين جي کير ڏھڻ لاءِ کڻندا آھن. جنھن کي اُتر سنڌ ۾ ڏھاڻو چوندا آھن).

• **چِنڦارَ**: ث. [چِنڻ > چِن + ڦاڙڻ > ڦاڙ] چِنڻ ۽ ڦاڙڻ جي حالت. پٽ ڪوھ - ٽڙ ٽڪڙ. داھ ڌوھ. بيقراري – آنڌ مانڌ.

• **چِنڦارَ ڪرڻ**: چِنڻ ۽ ڦاڙڻ. پٽ ڪوھ ڪرڻ. داھ ڌوھ ڪرڻ. بي صبريءَ جي حالت ۾ نقصان ڪرڻ.

• **چِنگَ (ت)**: ث. چَرَ وارن جي ڪم ۾ ايندڙ ٽيلِين مان ٺھيل تختي (جنھن تي رنگ وارو ڪپڙو پيل ھوندو آھي ۽ اُن تان ٺپو ٺپي ڪپڙو چِريندا آھن).

• **چِنگَ ج چِنگُون**: ث. جوئر يا ٻاجھريءَ جي ڪاني جي ڇيت.

• **چِنگھَ ج چِنگھُون**: ث. ڪاليءَ جي ڇيت (جا ڏَندَ يا ڪَن ڪوٽڻ جي ڪم اچي). سنھي ڇيت. ڏَندَ ڪوٽڻي. ڪَنَ ڪوٽڻي. سنھي ۽ سَڱل ڪاني. ڇِنيو. ڦٽي (اُٺاوت جي ڪم جي). ڇيت (ت). ھر ھر پيشاب اچڻ جي حالت (ل).

– **چِنگھَ وجھڻ (ت)**: ڦٽيءَ جي پَڱَلَ ڇيت تبديل ڪرڻ.

• **چِنگھو، چِنگھو ج چنگھا (ت)**: ذ. ڇَڱو. ڏاڳي وغيره ۾ پوتَلَ شيون (جھڙوڪ ڪاليءَ ۾ ڪُنيون، ڏور ۾ مَچِيون. ڏاڳي ۾ گھنگھرا وغيره).

• **چِنل چاٽ (ل)**: محاورو. پِراڻي جُتي. ڪُتَلَ. پراڻو.

• **چِنَڻ**: توڙڻ. جدا ڪرڻ. پٽڻ. ڦِٽائڻ (دوستي). ڪوھڻ – ختم ڪرڻ. قطع تعلقات ڪرڻ.

– **چِنَڻ ڦاڙڻ**: چِنڦارَ ڪرڻ – پٽڻ – ڪونڊڻ. ڪوھڻ – جدا ڪرڻ. نبيرڻ – فيصلو ڪرڻ.

– **چِنڻي**: ث. چِنَڻ جي حالت. پَٽِڻي.

– **چِني ڦاڙي وِيھڻ**: تعلقات بلڪل توڙي ڇڏڻ – لاڳاپا ختم ڪري ڇڏڻ – مائٽي چِنڻ. برادريءَ جو رستو نہ رکڻ.

• **چِنو ج چِنا**: ذ. ٺوڻن مان ٺھيل لانڍي جنھن تي ڪکائين ڇت اڏيل ھجي. ڇپر. منھن. ڪکائون گھر. "مينھن پوي ۽ ٻھر، چِنو ٽمي ڇَھ ٻھر". پناھ جي جاءِ. ڪکائون منھن جو شاديءَ وغيره جي ڪاج ۾ جاچين کي ويھارڻ لاءِ ڪم اچي. جاءِ. گھر.

– **چِنائيُون**: ث. ڪکاوان گھر. مال جي ويھارڻ جا ڇپر.

– **چِنو اڏڻ**: ڪَکائين لانڍي تيار ڪرڻ.

– **چِنو پٽڻ**: لانڍي اُڏڻ.

– **چِنو**: ١٩٥٦ سنبت وارو ڏڪار. ڇِپنو.

– **چِني جُوءِ ڪرڻ**: تڏي آئي جو آڌرڀاءُ ڪرڻ. مھرباني ڪرڻ. بخش ڪرڻ.

– **چِنيرُ**: ذ. صفت. چِني وارو. گھر وارو.

• **چِنوڙ ج چِنوڙ (ڪ)**: صفت. ڌار – جدا – الڳ – ڇِنڙ – ڪنليو (ريبو).

• **چِنھوڙ**: ذ. ڇِنھڙو – جدائي – تفريق – علحدگي.

• **چِنھڙو**: ذ. جدائي – علحدگي. حساب ڪتاب جي صفائي. پاڻيءَ جي گھٽتائي.

• **چِنھَون ج چِنھان**: ذ. ڏسو "چِنو".

• **چِني**: اسم خاص. تعلقي جوھيءَ ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

• **چِني ج چِنيُون**: ث. ننڍڙو چِنو. ننڍو منھن. چِنو (فقط شاديءَ جي موقع لاءِ اڏيل). پاڻيءَ جي ڊوري. (ت). اسم خاص. ھڪ شھر جو نالو.

• **چِني**: اسم خاص. ٽڪڙ (تعلقي ٽنڊي محمد خان) جي ويجھو گنجي ٽڪر جي ھڪ ڏڱ جو نالو.

• **چِني ٻُلي**: اسم خاص. ڪاڇي جي جبلن ۾ ھڪ ھنڌ جو نالو.

• **چِٽاٽ ج چِٽاٽ**: ذ. واڄو – ڪَڙڪو (ڪنھن ڌاتوءَ جي ٿانءَ. ريشي وغيره جو ...) – ڇِٽڪاٽ.

• **ڇُٽان (ڪ)**: ظرف. الائي – خبر ناھي – نہ ڄاڻان.

• **ڇِٽائي ج ڇِٽائيُون (ت)**: ث. ڇيت جو ھڪ قسم.

• **ڇِٽپ ج ڇِٽپُون (ت)**: ث. ھلڪي شيءِ. ضعيف.

• **ڇِڻ ڇِڻ**: ث. گھنگھرن يا ڇير وغيره جو آواز.

• **ڇُٽڪ (ت)**: ث. ننڍڙن ٻڪين کي ڦاسائڻ جو ھڪ اوزار. ڏسو "ڇڙڪ".

– **ڇِٽڪ اڏڻ**: ڇڙڪ اڏڻ. ڪوڙڪو منڊڻ.

• **ڇِڻڪاٽ، ڇِڻڪاٽ**: ذ. پئسن. ڇير يا ٿانءَ وغيره جي وڄڻ جو آواز – ڇِڻاٽ.

• **ڇِڻڪار ج ڇِڻڪارون**: ث. ڇِنڪار – ڇِنڪار. ڇير وغيره جو آواز.

– **ڇِڻڪار ڪرڻ**: ڇِنڪار ڪرڻ – ڇِنڪار ڪرڻ.

• **ڇِڻڪارڻ**: مصدر. ڇِڻڪڻ – ڇِنڪارڻ. ڇِنڪار ڪرڻ – پاڻي ڇِڻڪڻ – ٻرڪڻ (لوڻ. مصالح وغيره). ڇِڻڪاٽ ڪرائڻ.

• **چِٺڪڻ**: مصدر. چٺڪار ڪرڻ – چٺڪ رڻ. ٻرڪڻ. وڄڻ – ٻرڻ.

– **چِٺڪڻو**: ذ. چٺڪو ڪندڙ – چمڪو ڪندڙ. رانديڪي جو هڪ قسم – جهينجهڻو.

• **چِٺڪو ج چِٺڪا**: ذ. چمڪو. واڄو (ٻڪسن جي). چير جو آواز.

• **چِٺڻ**: مصدر. ڪيرڻ – چڄڻ – ٿُنڻ (وڻ مان ميوو، پن وغيره). لهڻ. هيٺ اچڻ. پرڻ يا ڪپڙي مان چٺي صاف ٿيڻ (اٽو وغيره) – چٺي صاف ٿيڻ. لڙڻ (هيٺانهين ڏانهن). جهڙڻ (گهوڙي جو گهوڙيءَ کي ڏسي).

– **چِٺي ج چِٺيُون**: ث. چِٺڻ جي حالت. ڪرڻ يا لهڻ جو نمونو. چڄڻي.

– **چِٺي پوڻ**: چڄي ڪري پوڻ. لهي پوڻ – لڙي پوڻ.

– **چِٺيل**: صفت. ڪريل. صاف ٿيل – چٺي ٿيل (اٽي وغيره).

• **چُٺُون (ڪ)**: صفت. گهڻو جهجهو.

• **چِڄَر (ڪچ)**: اسم خاص. چنچر.

• **چو**: حرف جملو. سوال پڇڻ جو لفظ – ڇا جي ڪري – ڪهڙي سبب. ڪهڙو (لس).

• **چوَ ج چوئُون**: ث. وهٽي، سوڙ، پٽراٽيءَ وغيره تي ڪپڙي جو چڙهيل پوش – ڇُهُ – غلاف.

• **چُو**: ث. (آواز) وات مان زور سان هوا ڪڍڻ جو آواز. منتر يا دعا وغيره پڙهي ڦوڪڻ جو آواز – چُوڪارو. اُهو آواز جو ڪتي ڦرهي تي ڪيڙا ستڻ وقت ڪري.

– **چُو وچڻ**: ڪوبه نقصان نه ٿيڻ. "ڪتيءَ جي گهران ويندي رڳو چُو".

• **چُوا پاٽي**: محاورو. پاٽيءَ جهڙو چڪو (پوڻ، ڪير – ڏڏ وغيره). ڦتل ڪير (جنهن ۾ ڪير جدا ۽ پاڻي جدا ٿيندو آهي).

• **چواڙ**: ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم.

• **چوائڻ (ل)**: مصدر. (سن. ڇُڊ) ڇاڄو ٻڌائڻ – ڪکن جي ڇت وجهڻ.

• **چوبهه**: ذ. (سن. ڪشڀ = لوڏڻ) ولوڙ. ڏڦيڙ – رولو – ڦيٽاڙو.

• **چوت**: ڪنهن ناپاڪ شيءِ سان ڇهڻ جي حالت. پليتائي – ناپاڪي – چوپ.

– **چوت ڇات**: ث. پليتائي – ناپاڪي – ذات پات جو فرق. نفرت – پرهيز.

• **چوتڙ (ث)**: ث. چيت. ڇهڙ. ڇيڻيو. چوڏو. ڪل.

• **چُوتو ج چُوتا**: ذ. ڪمند جي چُوپيل ڪل – چُوپو. ٿورو ذرو. ڪل. چوڏو. چلڪو پوڙ – ٺڪر (ڪ).

• **چوتي ج چوتيون (ث)**: ذ. صفت. هلڪو – ٺرڙو. ڳالهائڻ جو بي ڍنگو.

• **چوب (ث)، چوپ (ذ)**: [سن. ڇُپ = ڇهڻ] پليت شيءِ سان ڇهاءُ. هندن ۾ پليتي. ناپاڪائي. چُوت. هندن ۾ ڪنهن گهٽ ذات واري سان ڇهاءُ جي حالت.

• **چُوت**: ث. قيمت ۾ ڪمي اچڻ جي حالت. لاٽ – گهٽتاءُ – تخفيف – ڇڏت – معافي – ظرف). ٽڪڙو – تيز – تکو – معاف – آزاد.

– **چوت جواب ڏيڻ**: يڪدم جواب ڏيڻ. اڌو جواب ڏيڻ. صفا انڪار ڪرڻ.

– **چوت ڇڏڻ**: آزاد ڇڏڻ. پنهنجي مرضيءَ تي ڇڏڻ. ڇڙواڳ ڇڏڻ. بندش لاهڻ. گاڏي، گهوڙي وغيره کي تمام تيز هلائڻ. قيمت ۾ تخفيف ڪرڻ.

– **چوت ڪرڻ**: معافي ڪرڻ. بي ڏوهي ٺهرائڻ. ڇڏي ڏيڻ. ريبو وغيره ڪٽيو ڪرڻ.

– **چوت واڳ ملڻ**: آزادي ملڻ. خود مختياري ملڻ. ڇڙواڳي ملڻ.

– **چُوتائو**: ذ. صفت. چوت ڇڏيندڙ. معاف ڪندڙ.

• **چوت گاٻوڙي (ث)**: ث. راند جو هڪ قسم.

• **چُوتائڻ**: مصدر. ڇٽائڻ. ڇڏائڻ. آجو ڪرائڻ.

• **چوٽڪارو ج چوٽڪارا**: ذ. نجات – موڪ – رهائي – آزادي – چوٽڪو.

• **چوٽڪو**: آزادي – چوٽڪارو – نجات – موڪ. (صفت). مختصر – ننڍو – ڪٽيو (ريزو). ريزڪي (واپار). ٿورو ٿورو (ڪم) – مختصر ننڍو.

– **چوٽڪو پورهيو**: ذ. ٿورو ٿورو پورهيو. مختصر ڪم – ريزڪي ڌنڌو.

• **چوٽڪي ج چوٽڪيون**: ث. مختصر. ريزڪي (موڪل).

• **چوٽڪي موڪل**: ث. ريزڪي موڪل. اتفاقي رخصت (جا ملازمن کي ڪنهن اوچتي ڪم سبب ملندي آهي).

• **چوٽو ج چوٽا**: ذ. صفت. [هـ. چوٽ] ننڍو. گهٽ. ٿورو. بندرو. ناس (نڪ جي) – چوٽو.

– **چوٽي ج چوٽيون**: ث. ننڍي. ٿوري. بندري. چوٽي (نڪ جي).

– **چوٽي موڪل**: ث. ريزڪي موڪل. اتفاقي موڪل.

• **چُوٽي ج چوٽيون**: ث. [سن. چُٽ = ڇُٽڻ] موڪل – رخصت – اجازت – تعطيل – موقوفي – برطرفي (ملازمت تان).

• **چوٽي لاٽي**: ث. لاٽيءَ جو هڪ قسم.

• **چوٽياڻي**: اسم خاص. هوتواڻي بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

• **چوڇا ج چوڇا (ث)**: ذ. صفت. ڍرو – ڍلو.

– **چوڇو ٿيڻ (ث)**: بي همت ٿيڻ. واٽرو ٿيڻ. حيران ٿيڻ. ڏڪيو ٿيڻ.

• **چُوچاٽ، چونچاٽ ج چوچاٽ، چونچاٽ**: ذ. زور سان هوا لڳڻ جا سوساٽ. تٽي تي ڪنهن شيءِ جي ترڄڻ جو آواز.

• **چوچـَـڙ ج چوچـَـڙ (ل ث)**: ذ. اُهو جانور جو جهنگ ۾ چرڻ نه وڃي ۽ آسپاس مان چڪوات ڪري ور ور ڏيو گهر ۾ اچي ويهي رهي. (صفت). بيوقوف – بيعقل – اناڙي (ث).

• **چُوچو ج چُوچا**: ذ. صفت. خالي – سکڻو – ٺلهو – سست – ڪاهل – وچڙندڙ مرض.

- **چُوچُو:** ڏ. ريلوي انجڻ جي هلڻ جو آواز. نفرت سان پري رهڻ جو آواز.
- — **چُوچُو ڪرڻ:** ويجهو اچڻ نہ ڏيڻ.
- **چُوچِي (ٿ):** ٿ. ننڍڙي ٻار جو مخصُوص عضوو – لُلي.
- **چودو ج چودا (ت):** ڏ. صفت. شهدو –شودو – بدمعاش.
- **چوڏاهو:** اسم خاص. تعلقي ڪوٽ ڏيجيءَ ۾ هڪ ديهہ ۽ ڳوٺ جو نالو.
- **چوڏاهو ج چوڏاها (ت):** ڏ. صفت. چوڏو. اَمِيڻ. تياڪَڙ.
- **چوڏِرُ ج چوڏِرَ (ت):** ڏ. صفت. بد چال. ڪُلَڇتو. گندلو. خراب.
- **چوڏِڪي:** اسم خاص. حيدرآباد شهر ۾ هڪ گهٽي ۽ بازار جو نالو.
- **چوڏو ج چوڏا:** ڏ. (سن. شلڪهہ) وڻ جي ڪَلَ ڪاٺيءَ جي ڪَل – ڪجيءَ جي 'ڪاٺُ' مان ٻَڙي ظاهر ٿيڻ وارو حصو. (صفت). بدمعاش. ڪنجُوس (ت).
- — **چوڏا لاهڻ:** ڪَلون لاهڻ. مار ڪڍڻ. سيڪت ڏيڻ. سڌو ڪرڻ. عيب اُگهاڙڻ. بيعزت ڪرڻ – بدنام ڪرڻ.
- — **چوڏو وٺڻ:** ڪاٺيءَ ڪي ٿري يا ڇلي ڪم جي لائق بنائڻ.
- **چوڏِي ج چوڏيُون:** ٿ. ٻير جا چوڏا. ڪَلون ڏاڙهونءَ جون (جي رنگ ٺاهڻ ۾ ۽ دوا طور ڪم اچن) – ڇَل. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ٻہ قسم ٿين. هڪ 'چوڏي' ويڪري منهن واري ۽ ٻي 'ڪاراسي چوڏي' سنهي منهن واري جا ڪاٺڻ ۾ لذيذ).
- — **چوڏي رِجهڻ:** چمڙي رڱڻ لاءِ ٻير جا چوڏا مصالح طور ڪم آڻڻ.
- **چورا (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **چورلو:** اسم خاص. تعلقي سيوهڻ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **چورو ج چورا:** ڏ. اهو ڇوڪر. جنهن جو پيءُ مري ويو هجي (ماءُ جي مري وڃڻ تي بہ چورو چوندا آهن. چوڻي آهي تہ "پيءُ مئو تہ سڄو چورو، ماءُ مئي تہ اڌ چورو"). اهو ڇوڪرو جنهن جو پيءُ ماءُ مري ويا هجن. جنهنجو ڪوبہ وارث نہ هجي – يتيم. لاوارث. ڇوڪرو – نينگر (ڪ). (ٿ). چورِي ج چورِيُون.
- — **چوراٺو:** ڏ. صفت. چوري ٻار جو – يتيم جو. (ٿ) چوراٺِي.
- — **چورِڙو ج چورِڙا:** ڏ. "چورو" مان اسم تصغير. چورو – يتيم. (ٿ). چورِڙِي ج چورِڙيُون.
- — **چورو چِنو ج چورا چِنا:** ڏ صفت. يتيم. مائٽن مُٺل – جنهن جو ڪوبہ مِٽُ مائٽُ نہ هجي. لاوارث – نِڌَڻڪو. (ٿ). چوري چِنِي ج چورِيُون چِنيُون.
- — **چورِي ج چورِيُون:** ٿ. "چورو" جو مونث. اها ڇوڪري. جنهن جا ماءُ پيءُ مري ويا هجن. ڇوڪري – نينگري.
- **چورِيُ:** ٿ. ٻوٽيءَ جو هڪ قسم.
- **چوريٽائي:** اسم خاص. تعلقي ماتلي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **چوڙَ چوڙُ (ٿ). چوڙِ. چوڙُ (ڏ):** ڪاوڙ ڪان پيشانيءَ ۾ پيل گهنڊ. گهنج (پيشانيءَ جا). منهن ۾ پيل شورُ. قِتَل ۽ سيرُون پيل زمين (جا گهٽي پاڻيءَ جي بيهڪ ۽ سوڪ بعد ٿئي).
- **چوڙَ ج چوڙَ:** ڏ. ڇَڙُ. ڪنهن واهہ يا نديءَ جو ڇيڙو (جو ڪنهن ڍنڍ. واهہ يا سمنڊ ۾ پورو ٿئي. جيئن سنڌو نديءَ جو چوڙ عربي سمنڊ ۾ ٿئي). خَلاصُ – اِنزالُ. پيشاب "تاڙا چوڙ". برسات جي پاڻيءَ جو جبل تان وهندڙ وهڪرو. ڪنهن ڪپڙي يا چمڙي ۾ سخت يا پڪو چِٽو. (صفت). چوڙيندڙ – ڪوليندڙ "ڳَنڍِي چوڙ. روزي چوڙ وغيره"
- — **چوڙ ڪرڻ:** نديءَ وغيره جو ختم ٿيڻ. اِنزال ڪرڻ – ڇِٽڻ. پيشاب ڪرڻ.
- **چوڙ ٿر:** اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **چوڙ ٻراٺو:** اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **چوڙِڪو ج چوڙِڪا (ت):** ڏ. نوڙيءَ جو ٽُڪَر (جو ٻِتَر جي پاسن ڪي ٻڌڻ ۾ ڪم اچي).
- **چوڙڻُ:** مصدر. (پرا. چوڊئي يا چوڊيئي. سن. ڇُٽ) ڪولڻ. ڇڏڻ. رسي وغيره سان ٻَڌَل ڪي ڇڏائڻ. بند خلاص ڪرڻ. ڇڏي ڏيڻ. هڻڻ (بندوق. توف وغيره). ڪابہ گهوٽيل شيءِ چاٽڻ (ڪ).
- — **چوڙائڻ:** مصدر. "چوڙڻ" مان متعدي بالواسطه ڪولائڻ. ڇڏائڻ – آزاد ڪرائڻ.
- — **چوڙي ڏيڻ:** ڪولي ڏيڻ بنا محنت جي (معاوضو. رقم) ڏيڻ مفت ۾ ڏيڻ (پئسا).
- **چولو، چؤلو ج چولا، چؤلا:** ڏ. ڪنهن چوپائي جانور جي لَتَل ڪَلَ – چمڙو – ڪَلَ – سُڪَلَ ڪَلَ جهڙي ڪابہ سُڪَل شيءِ. ڪاوڙ وغيره ڪان مُنهَن ۾ پيَل گهُنڊُ – گهُنجُ.
- — **چولائي، چؤلائي:** ڏ. ڪَلُنِ جو واپاري. چمڙي جو واپاري.
- — **چولو، چؤلو لاهڻ:** ڪَلَ لاهڻ مار ڏيڻ. سخت سزا ڏيڻ. جسماني مارڪُٽ ڪرڻ.
- — **چولِي، چؤلِي ج چولِيُون، چؤليُون:** ٿ. ڪَلَ – چمڙو.
- — **چولِي، چؤلِي لاهڻ:** ڪَلَ لاهڻ. سخت سزا ڏيڻ.
- **چولِي:** اسم خاص. تعلقي ميروخان ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **چُوڪارُ:** مصدر. صلواة سڳوري يا ڪو قيٺو وغيره پڙهي دَمُ ڪرڻ. شوڪارو هڻڻ. ڦُوڪ ڏيڻ.
- — **چُوڪار:** ٿ. چُوڪارو – شوڪارو – ڦُوڪ.
- — **چُوڪارو ج چُوڪارا:** ڏ. شوڪارو. صلواة يا قيٺي وغيره جو ڦوڪارو. دعا جو ڦوڪارو – ڦوڪ
- **چوڪرِ ج چوڪرِيُون:** ٿ. نينگر – ڇوڪري.
- **چوڪَرُ ج چوڪَرَ:** ڏ. ڇوڪرو – نينگر – ٻارُ – ٻَٽُ.
- — **چوڪراٽُ ج چوڪراٽَ:** ڏ. نوجوان – ڳڀرو – لاسيار – لاسراٽ.
- — **چوڪراٺو ج چوڪراٺا:** ڏ. صفت. ٻاراٺو. ننڍپڻ وارو. بي سمجهہ. ڇوڪرن

جهڙو، بيوقوفيءَ جو ڪم.

– **چوڪرائي ج چوڪرائيُون:** ث. صفت. ٻارن واري. چوڪرن جهڙي. بي عقليءَ واري. بيوقوفي. ٻاراڻي حرڪت.

– **چوڪرائي پوڻي:** محاورو. ٻاراڻو ڪم. بيوقوفي جهڙو ڪم بي همتي. "چوڪرائي پوڻي، جهڙي ڏوڻي تهڙي نہ ڏوڻي."

– **چوڪرائي ڪرڻ:** ٻاراڻي حرڪت ڪرڻ. ٻاراڻي ڪرڻ. بيوقوفي ڪرڻ. بناسوچ ويچار جي ڪم ڪرڻ.

– **چوڪرائي ڳالهہ ڪرڻ:** ڳالهہ ڪان ڦرڻ. بي بنياد ڳالهہ ڪرڻ. بيوقوفي وارو ڪم ڪرڻ.

– **چوڪرائي:** ٻالڪپڻ – ننڍپڻ – چوڪرائي.

– **چوڪرو ج چوڪرا:** ذ. چوڪر – نينگر – ٻار – طفل – ٻچو – ٻنڌ. اڻ آزمود گار. ناتجربيڪار. (ث) چوڪري ج چوڪريُون.

– **چوڪري ج چوڪريُون:** چوڪر – نينگري.

– **چوڪري بازي:** ث. لونڊي بازي – لواطت.

• **چوڪرو ج چوڪرا (ت):** ذ. صفت. حيران – پريشان.

• **چولا:** ذ. [هہ] چڻن جو هڪ قسم – وڏا چڻا – رڏل چڻا.

• **چولائي (ڪ):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **چولڙي ج چولڙيُون:** ث. ڪُڏ.

• **چولڻ:** مصدر. ڇاڇولڻ. پاڻيءَ کي لوڏي لهريون پيدا ڪرڻ. لوڏڻ – ڏوڏڻ. ڪنهن شيءِ کي پاڻيءَ ۾ هيٺ مٿي ڪرڻ (ل). رولڻ "ٻڌي هٿيالو هوت سان، چولي چير چڙهيائون." (دليپت). ڏ ڪڻ. اُجلڻ. ڳولڻ. پتوڙڻ. ڪوشش ڪرڻ (ت).

– **چول:** ث. چولي – لهر – ڏوڏو. ڇاڇول. اُٿل پٿل. منڌاڻ. رولڙو. ڳولا.

– **چولجڻ:** مصدر. "چولڻ" مان فعل مجهول. ڇاڇولجڻ. لهريون ٿيڻ. رلڻ.

– **چولڙ ج چولڙ:** ذ. صفت. چوليون هڻندڙ.

– **چولو:** ذ. لهر. ڏوڏو. ڇاڇول. لوڏو. مصيبت. نقصان. ٽوٽو (ت).

• **چولٽي ج چولٽيُون (ٿ):** ث. هڪ اوزار جو نالو (منهن وريل انبوري).

• **چولي ج چوليُون:** ث. لهر – موج. "ڇڪي چوليءَ ۾ گهڙي، جتي جي وناهہ" (شاهہ). ٻوڙ – اڏمو.

• **چونٽو ج چونٽا:** ذ. نڪ جو سوراخ – ناس – ناڪوٽو – چونٽي.

– **چونٽا چيرڻ:** ناسون چيرڻ. سخت مار ڪٽڻ.

• **چونٽي ج چونٽيُون:** ث. نڪ جو سوراخ – ناس – ناڪوٽو – ڦرتي (ل).

• **چُونڇ (ل):** ذ. ڏگيءَ جي پيٽ هيٺان لڙڪيل چمڙو – ڇڇ.

• **چُونڇاٽ ج چُونڇاٽ (ل):** ذ. ٻهہ يا زور ٿتل شيءِ تي پاڻيءَ جي ڪرڻ جو آواز. داغ ۾ پاڻي وجهڻ جو آواز. دانهون رڙيون.

• **چُونڇاڙ (ٿ):** ذ. چونڇاٽ.

• **چُونڇي ج چُونڇيُون:** ث. مٺي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم (اڇا چلڪدار. سنهو پيٽ. ڊيگهہ هڪ ڪان ٻن انچن تائين).

• **چُونڊ (ل):** ث. گهوٽ ڪنوارتان پئسا يا ڪارڪون اُڇلائڻ جي حالت – گهور.

• **چونڊو ج چونڊا (ت):** ذ. ننڍڙي ڦرڙي – ڦٽ – چُهنڊو.

– **چونڊو ٻنجڻ:** آزار ٻنجڻ. تڪليف جو سبب بڻجڻ.

• **چونڊي ج چونڊيُون:** ث. نڪ جي چوٽي.

• **چونگلائي:** اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو (جو رستمائين جي شاخ آهي).

• **چوهہ ج چوهہ:** ذ. تيزي – تڪ "ڏسي سي چوهہ چولين جا". جوش – ڪاوڙ. پاڻيءَ جي وهڪ جي تڪ. زور. عجلت – جذبو – اُمنگ. طوفان. رنج – ساڙ – حسد (ت) – غصو – ناراضگي – تيزهوا – وسڪارو.

– **چوهہ ڇڄڻ:** جوش گهٽجڻ. ڍرڪي پوڻ. نراس ٿيڻ – نااميد ٿيڻ "تڏهين پيس چوهہ ڇڄي".

– **چُوهہ ڇنڻ:** ڪاوڙ ڇنڻ. ڪاوڙ ڏيکارڻ. ڪاوڙ مارڻ. ساڙ ڪڍڻ. زور لائي بس ڪرڻ. اُڃ لاهڻ (ت).

• **چُوهہ:** ث. تيزي – تڪ. جوش. جلدائي – تڪڙ. گهٽائي.

• **چُوهارو ج چُوهارا:** ذ. کارڪ جو هڪ قسم. پڪل کارڪ – کارڪ.

• **چُوهڙ ج چُوهڙ:** ذ. [سرائڪي] چوڪر – چوڪرو – نينگر. ٿ. چوهڙ.

• **چُوهو چُوهو ج چوها، چُوها:** ذ. (سن. ڪَشُبُ = لوڏڻ) هوا جو زوردار جهٽڪو. طوفان – جهڪ. واءُ يا مينهن جو جهٽڪو. (صفت). تيز – تکو. جلد باز. تيزرفتار. تڪڙو.

– **چوهيڪار ج چوهيڪار:** ذ. صفت. طوفان. چوهو. زوردار. تيزرفتار.

• **چوهڻ:** ٿ. اَن ڇنڊڻ يا واٽڻ ڪاڻپوءِ بچيل تُهہ. تهڙ. کاري پاڻي پيئڻ ڪري ٿيل اُڃ (ٿ).

– **چوهي ٿيڻ:** کاري پاڻي پيئڻ سبب اُڃ لڳڻ.

• **چوهيو (ٿ):** ذ. مينهن جي تيزي. برسات – وسڪارو.

• **چوئي:** ذ. اٽي جو ڇاڻ (ل).

• **چويهہ:** صفت. [ڇهہ + ويهہ] هڪ عدد (٢٦).

• **چويو ج چويا (ٿ):** ذ. مرد جو نالو.

• **ڇهہ:** صفت. [ف. شش: سن. ششٽ] هڪ عدد (٦).

– **ڇهہ آڱرو ج ڇهہ آڱرا:** ذ. صفت. ڇهن سالن جي عمر جو سوئر (جنهن جا وچ ڇهہ آڱر ڏگها هجن).

– **ڇهہ باز ڪرڻ:** ڇهن ڇٽن جو ڳڏجي ٽن راند ڪرڻ.

– **چهہ ٽويا چڙهِ وڃڻ:** بيپرواهي هئڻ، مغروريءَ سان هلڻ – بي فڪري هئڻ.

– **چهہ ٽويا لَڳڻ:** ريڇي جا چهہ ٽويا انَ وڃڻ. سستائي ٿيڻ – سهانگائي ٿيڻ.

– **چهہ تي ٽو پوڻ:** ڪوٽ هيٺ اچڻ، پ ڳَ ڪسڻ، ڇڪي راند ۾ هارجو داءُ پوڻ.

– **چهہ پنج ڪرڻ:** واڻڙو ٿيڻ – حيران ٿيڻ – ششدر ٿيڻ.

– **چهہ پيرو ج چهہ پيرا:** ذ. صفت. ڇهن پيرن وارو، پير پير ۾ ڏيئي بنا آواز هلندڙ، چالاڪ – ڇپيرو. ث. چهہ پيري ج ڇپيريون.

– **چهہ پيري پلي:** محاورو. بنا آواز هلندڙ. ميسڻو ماڻهو. تمام چالاڪ

– **چهہ دائيُون پوڻ:** نقصان هيٺ اچڻ. هار جو داءُ پوڻ.

– **چهہ ڏندو ج چهہ ڏندا:** ذ. صفت ڇهن ڏندن وارو (جانور). ڇهن سالن جي عمر جو چوپايو، چهہ سالو – ڇگو. ث ڇهہ ڏندي.

– **ڇهڙ:** ذ. ڇهين ڏينهن ايندڙ واري جو تَپ.

– **چهہ سالو ج چهہ سالا:** ذ. صفت. ڇهن سالن جي عمر جو (جانور). (ث). چهہ سالي ج چهہ ساليُون.

– **چهہ ماهي ج چهہ ماهيُون:** ث ڇهن مهينن جو عرصو – ششماهي.

– **چهہ ماهي ڪارڻ:** ڪافي وقت وڃائڻ.

– **ڇهو ج ڇها:** ذ. "ڇهہ" يا "ڇهن سان" جي معنيٰ ڏيکاريندڙ. تاس ۾ ڇهن داڻن وارو پتو – ڇڪي.

– **ڇهوتِرو:** صفت ڇهہ سيڪڙو (وياج).

– **ڇهون:** صفت. سلسلي ۾ پنجن کان پوءِ _ هڪ عدد قطاري.

– **ڇهوڻ ج ڇهوٽائي:** ث ڇهہ پيرا وڏيڪ هئڻ جي حالت

– **ڇهوٽو ج ڇهوٽا:** صفت. ڇهہ پيرا وڏيڪ. (ث). ڇهوٽي.

– **ڇهئي ٽويا ڇڏڻ:** سڀ اختياري ڇڏڻ. واسطو نہ رکڻ.

– **ڇهين ڏَندين:** محاورو. ڇهن ڏندن سان (جانور). ڇهن سالن جي عمر وارو (جانور. جو جوان ٿئي ۽ پنهنجي روءِ سوءِ رهڻ جي لائق ٿئي). (ڪنايتاً) روءِ سوءِ _ خودمختيار. ڇڙواڳ. جوان جماڻ. ڪمائيءَ وارو.

– **ڇهين ڏَندين. چهہ اچڻ:** هٿن ٺلهو اچڻ – سڪڻو اچڻ.

• **ڇهہَ:** ث. ڇپ _ ماٺ – ڇپ _ ڏت – ڇڪ.

– **چهہ ماري ڪٺي ويهڻ:** ڇپ ماري ويهڻ. ڇڪ ڪٺي ويهڻ.

– **ڇهہَ ڇجڻ:** همت هارڻ. نااميد ٿيڻ. وسيلا ڇڪڻ.

– **چهہ ڇجي پوڻ:** نااميد ٿيڻ – سخت مايوس ٿيڻ.

• **ڇهہَ، ڇهہَ ج ڇهُون:** ث سوڙ، پٿراٽي، وهاڻي وغيره جو غلاف – ڇو – پوش – ڍڪ

• **ڇهہُ ج ڇهہَ (ت):** ذ. لٺي جي وڻ جا تارا ۽ پن.

• **ڇهہَ:** ث. ڇهڻ جي حالت. ڇوپ. پليتي. ڇو.

• **ڇهارو ج ڇهارا:** ذ. ڪارڪَ جو هڪ قسم. سڪل يا پڪل ڪارڪ.

– **ڇهارا ڪرڻ (ت):** ڏونڪا رڌي ڇهارا تيار ڪرڻ.

• **ڇهاس ج ڇهاس:** ذ. (ڇهہ + پاس - پاسا) ڇهن پاسن واري شڪل ڇهہ ڪنڊو.

– **ڇهاس جو ڪاٽب:** ذ. فرشي سرن ناهڻ جو ڪاٽب.

• **ڇهاسي:** صفت. هڪ عدد (٨٦) – ڇهہ ايڪا اٺ ڏهاڪا.

• **ڇهانوي:** صفت. هڪ عدد (٩٦) – ڇهہ ايڪا نو ڏهاڪا.

• **ڇهالي ج ڇهاليُون (ک):** ث. گهڻن ڏينهن جو گذر – مسافري – زال سان سمهڻ – رَڄ صاف ڪرڻ.

• **ڇهائڻ:** مصدر. ڇهڻ لائڻ – گسائڻ. ٿورو پاسو هڻڻ.

• **ڇهائي:** ث. تيزي – تکائي. جلدي.

• **چهہ بانهين (ک):** ث. دريائي ٻيڙيءَ ۾ ڪم ايندڙ هڪ رسي (جنهن سان اڌ ڪجي).

• **ڇهَر (ل):** ث. بهانو – مڪر – مڪر – ٺڳي – دولاب – ڇهل – لڪ – ڇپ – ڇڪ.

• **ڇهَرُ ج ڇهَرَ (ل):** ذ. [سرائڪي] ڇوڪرو – ڇوڪر – نينگر. (ث). ڇهَر ج ڇهَرُون.

• **ڇهَر اوگرائي:** ث. ڪنبي اوگرائي – چار اوگرائي.

• **ڇهڙاٽ:** ذ. ڇمڙيءَ کي ڇهَڪ ڏيڻ جي حالت.

• **ڇهڙم (ٽ):** ذ. ڇمڙي لاهڻ جو ڪم.

• **ڇهَلُ ج ڇهَل:** ذ. [سن. ڇل – مڪر] چانهر – ڍونگ – مڪر – ڇل. (صفت). ٺڪو – تيز رفتار – چالاڪ (ل).

– **ڇهل بازُ ج ڇهل باز:** ذ. صفت. ٺڳ – مڪريل – چالباز – چالاڪ.

• **ڇهلائڻ:** مصدر. ريسڻ – ٺڳڻ.

• **ڇهَنڊ، ڇهِنڊ (ت):** ث. رهڙ – رهنڊ – رَڳڙو – خراش – ڪرڙو.

• **ڇهِنڊڻ (ت):** مصدر. وڙهڻ. جهٽڪڻ. ڪاوڙ مان ڳالهائڻ.

• **ڇهُنڊو ج ڇهُنڊا:** ذ. رهڙ – رهنڊ – ڦٽ وڏي ڦرڙي.

– **ڇهُنڊو لهڻ:** ڦٽ يا ڦرڙيءَ تان کڙي لهي پوڻ.

• **ڇهِنڪڻ، ڦهنڪڻ:** مصدر. ٻڙڪڻ – ڪنجهڻ – ڪرڪڻ. ڪونس ڪرڻ.

• **ڇهَڻ:** مصدر. [پرا. ڇوئي. سن. ڇپ] هٿ لائڻ. لائڻ – لڳائڻ.

• **ڇهو:** اسم خاص. تعلقي مٺيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڇهو ج ڇها:** ذ. "ڇهن" جو عدد. تاس ۾ ڇهن نشانن وارو پتو – ڇڪ. سنهي ڪاٺي – ڇيپو. ڪنڊن واري ٿاري. ننڍي ٿلهي (ث).

• **ڇهو ج ڇها:** ذ. نقصان – ڇيهو.

• **ڇهو ج ڇها:** ذ. ڏاڍي واءُ هوا جو سخت جهوٽو. طوفان. جهڪ. پاڻيءَ ۾

لهرين جو جوش. وهڪ جي تک. مينهن جو وسڪارو — اوڙنڪ — ڇُوهو. واءُ ۽ سيءُ جو زور. تکو واءُ جو برسات وقت لڳي. سمنڊ جي تِک. (صفت). تکڙو — تيز — تِکو. ٿورو ذرو.

- **ڇهُڻ**: ث. هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ. ڇيتيون — ڇيهون — پُرزا.
— **ڇهُون ڇهُون ٿيڻ**: ذرا ذرا ٿيڻ. پرزا پرزا ٿيڻ.
- **ڇهُٽو**: ذ. رسي جي ٺهيل شيءِ جا مينهن يا گهوڙي کي پير ۾ ٻڌڻ لاءِ ڪم اچي. ڇهه دفعا (هڪ عدد جا).
- **ڇهي ج ڇهيُون**: ث. سنهي ٽاري — ڇيڀو. ڇهو (ل). پاڻي گهٽ ڪرڻ لاءِ آڏ جي مُنهن ۾ ڏنل ڪکن جا ٽارا — ڪکن جي آڙ — بندو — ڇاپ (ت). ڇهل — آڏ — روڪ.
— **ڇهي ڏيڻ**: آڏ وغيره جي مُنهن ۾ ڪک ۽ ٽارا ڏيئي پاڻيءَ کي بندو ڏيڻ.
- **ڇُهي ج ڇُهيُون**: ٿوري ذري. تيزي — تک.
— **ڇُهي ڏيڻ**: ڇيرو ڏيڻ — تکو ڪرڻ (ڪاتي وغيره).
- **ڇَهي جو ڏَهر**: اسم خاص. تعلقي ڇاڇري ۾ هڪ ڏهر جو نالو.
- **ڇٺو ج ڇِٺا**: ذ. ڇيهو — نقصان.
- **ڇٺو ج ڇٺا**: ذ. ذرو — هو.
— **ڇُٺا پاڻي ڪرڻ**: دال وغيره کي تمام پٽڙو ڪري رڌڻ. لوٺا پاڻي ڪرڻ.
- **ڇِيُ**: ذ. نفرت جو آواز — ٿُو. ڇي ڇِي — ڇِٽ. ڇَيف. ڇوپائي مال کي پاڻي پيارڻ لاءِ ڇيڪارَ جو آواز. پار جو پيشاب (ل).
- **ڇيبَر ج ڇيبَرُون (ڪ)**: ث. خبرچار.
- **ڇيبِلو ج ڇيبلا (ت)**: ذ. صفت. ڇِلولو — لاڏلو — اَٺٽرو. حرڪتي. حَسين — سهڻو — ڇيبلو.
- **ڇيپو ج ڇِيپا (ڪ)**: ذ ڇِڙپ — ڇينپ — جهَٽڪ. وهنجڻ — ترُ — غسل (ل).
- **ڇيت ج ڇيتُون، ڇيتيُون**: ث. ڪاٺيءَ جو سنهڙو ذرو. ڪک ڇيتري ڇهنبياري ڪاٺي (ڏندن وغيره کوٽڻ لاءِ) ڪَٺ.
— **ڇيت ڪڍڻ**: هٿ يا پير ۾ لڳل ڪاٺيءَ جو ذرو ڪڍڻ. خرچي يا رشوت طور ڪجهه رقم ڇڏائڻ.
— **ڇيتيون ڇيتيُون**: ث. ذرا ذرا — پرزا پرزا. ڇيهُون ڇيهُون.
— **ڇيتيُون ڪرڻ**: ذرا ذرا ڪرڻ — پُرزا پُرزا ڪرڻ. ڇيهون ڇيهون ڪرڻ.
- **ڇيتَرُ ج ڇيتَر**: ذ. پڳل ڪاٺي يا پاسيري ڦاڙيل ڪپڙي مان ظاهر ٿيل ڇيتيونُ شيشي وغيره جي ڇِلَ. زمين جو اهو ڀاڱو جو چورس يا مستطيل شڪل کان ٻاهر نڪتل هجي. ڄڙَ ڍڳي کي ڦر ۾ وهُو ڪرڻ جي حالت (ل). ٺِڳي (ٿ).
— **ڇيتراجڻ (ٿ)**: فعل مجهول. ٺڳجڻ. ڦُرجڻ.
— **ڇيتربندي (ٿ)**: ث. ٺڳي — دولاب — دغا.
- **ڇيتراءُ**: ذ. زيارت جي جڳهه، اها جاءِ جتي سادن کي کاڌو وغيره مفت ملي. بي حِسي.
- **ڇيتِرائِڻُ (ل)**: مصدر. "ڇيترڻ" مان متعدي بالواسطه. ڇِلائڻ. ڄڙ ڍڳي کي ڦر ۾ وَهُو ڪرائڻ.
- **ڇيتِرڻ**: مصدر. تربيت ڏيڻ — سيکارڻ — وَهُو ڪرڻ (ڏاند کي). ڇلڻ — شيشي کي پاسا وٺي سڌو ڪرڻ.
- **ڇِيٽ ج ڇِيٽُون**: ث. [ف. ڇيت] هڪ قسم جو ڇَرِيل ڪپڙو (جنهن مان عام طرح زالون پوشاڪ ٺاهين).
- **ڇِيٽَڪُ ج ڇِيٽَڪ**: ذ. ڇريائي — ڀاڳيلٺو.
- **ڇيٽو**: ذ. وِڇوٽي — مفاصلو — وِٿي.
— **ڇيٽو پوڻ**: وِڇوڙو پوڻ. وِٿي پوڻ. رنجش سبب هڪ ٻئي کان ڌار ٿيڻ.
- **ڇيٽي**: ث. وِٿي — وِڇوٽي — مفاصلو — وِيڇو. وِساهي — موڪل — فرصت.
- **ڇيپُ**: ذ. [سن. ڇِپُ = ڇهڻ] ڇوت _ پليتائي — آلودگي.
- **ڇيڄ (ت)**: ث. پاڻيءَ جو ڇينهرو — سرءُ جي موسم ۾ پاڻيءَ جي لاٿ.
- **ڇيڄُ (ل)**: ذ. ڏهلَ جي وڄت جو هڪ نمونو (ناچ جو تال). ڏانڊين يا ڏونڪن سان جهمر ناچ. تماشو — زونشو. خوشي. ڇَني يا ڇپرَ جي اڏاوت. مهرباني — لُطف "ڪري ڇيڄ ڇَپر ۾. پُنهون ايندو پاڻ" (شاهه). ڇوپائي مال جو هڪ مرض (ڍور کي بيماريءَ سبب يا اَڪُلَ وغيره لڳڻ سبب ڳَنڊوٽي پوي يا هڪڙي هنڌان ڳَلَ لڙڪي پوي).
— **ڇيڄ وِڄهڻ**: ناچ وڄهڻ. خوشيءَ وچان ٽينگ ٽپا ڏيڻ. گوڙ مچائڻ. زونشو ڪرڻ. فساد ڪرڻ — هُل مچائڻ.
— **ڇيڄ هڻڻ**: ڏونڪا هڻڻ. ناچ ڪرڻ. هُل فساد ڪرڻ. خوشيون ڪرڻ.
- **ڇيڄِرو ج ڇيڄِرا**: ذ. صفت. ڇيڪرو — اڏنگو.
- **ڇيڄَڪُ ج ڇيڄَڪَ**: ذ. زندَڪَ هُلُ. فساد. مُعاملو — رِڳڙو.
- **ڇيڄهِڙو (ت)**: ذ. پاڻيءَ جو ڇينهرو. جدائي — وِڇوڙو.
- **ڇيڃارُ (ڪ ڪ)**: ڪَکَ پن — ڦينجها — ڪَکَ گهَجَر.
— **ڇيڃار ڪرڻ**: ڪاٺيون گڏ ڪرڻ — ڦينجها گڏ ڪرڻ.
- **ڇِيڃارڻُ (ت)**: مصدر. ڏک هڻي ڏونڌارڻ — ڇيڃلائڻ — ڇِڃائڻ. تڪليف ڏيڻ. هلاڪ ڪرڻ — ترڦائڻ — ڦٿڪائڻ.
- **ڇِيڃِڙو ج ڇِيڃِڙا**: ذ. گوشت تي چڙهيل پردو — ڇڪو — ڇيڃڙ — "ٻليءَ جي خواب ۾ ڇيڃڙا" (چوڻي). ڦاٽَل اِڳڙي — ڇنل ليڙ.
- **ڇِيڃلائِڻ**: مصدر. ڏندن ۾ جهلي ڏونڌارڻ. هلاڪ ڪرڻ — آزارڻ. ڏوڙڻ — ڇيڃارڻ.
- **ڇِنُ ڇِنُ**: ث. ڇوپائي مال کي پاڻي پيارڻ وقت ڏراڙ جو ڪيل آواز — ڇيڪار. نفرت يا ڪراهت جو آواز. ٻار کي پيشاب ڪرائڻ لاءِ هڪ آواز.

• **چيڏڻُ:** مصدر. [پرا. ڇِدئي يا ڇِدّيئي، سن. ڇِد] ٽنگ ڪرڻ - سوراخ ڪرڻ — سَل ڪڍڻ. وِرهائڻ. تعريف ڪرڻ. پِڄڻ.

• **ڇيدُ ج ڇيدَ:** ذ. [سن. ڇِدْرِ] سوراخ — سَلُ — ٽَنگُ. ڇيرُ — شگافُ. ڀاڄ — تعريف. علم نحو جي اصطلاح موجب جملي جي لفظن جي تقسيم. علم رياضي جي اصطلاح ۾ اڻپوري انگ جا جملي ڪيل ڀاڱا.

– **ڇيدُ ڪرڻ:** جملي جي تفريق ڪرڻ. انگ ڀڃڻ.

• **چيڙڪُ ج چيڙڪَ:** ذ. رڪاوٽ — رنڊڪ — روڪ — جهڳڙو — خلل — ڀَڃڪڙي. ڦَڏو — فساد — رولو — گوڙ. رَڳڙو. چريائپ وارو پور. اِڏڪو. شدت. ڪَڏ — شوق. مرگهيءَ جي علامتن واري بيماريءَ جو هڪ قسم — ڏَڪڻي يا لُرزو - رَعشہ (رَعشي جي بيماري).

– **چيڙڪ وجهڻ:** رنڊڪ وجهڻ. خلل وجهڻ. فساد وجهڻ. جهيڙو مچائڻ. معاملو پيدا ڪرڻ.

– **چيڙڪِي ج چيڙڪِي:** ذ صفت. پُرالو — ريچڪائي. حرڪتي. جهيڙاڪار.

• **ڇيرِ ج ڇيرُنْ:** ث. ڳَهَہ جو هڪ قسم. پيرن ۾ پائڻ لاءِ گهنگهرن جي لڙهي. گهنگهرا وغيره (جي نچڻ وقت ناچوءَ جي پيرن ۾ يا چوپائي مال جي ڳِچي ۽ ٽنگن ۾ ٻَڌجن).

– **ڇيرُنْ ڪرڻ:** رانديون ڪرڻ. ڦلڻ "اِي ڪانيرو ڪوءِ، جو چاڇر ۾ ڇيرون ڪري" (شاهه ڪريم).

• **ڇيرُ (ڪ):** ذ. پرت جو هڪ قسم (گهير جو پرت).

• **چيرڻُ:** مصدر. رُلائڻ — رولڻ - ڀَٽڪائڻ. گهمائڻ. چيڙائڻ — ڪاوڙائڻ.

• **چيرو ج چيرا:** ذ. اوزار تکي ڪرڻ ۽ ان کي گسائڻ وقت ڏنل گهَڪو — گاٽ ڪري ڪنهن اوزار جي تکائي. بندوق جي گولي — ڇيرو. مال کي ڏَڪڻي ٽيندڙ بيماريءَ جو هڪ قسم.

– **چيرو ڏيڻ:** اوزار کي تکو ڪرڻ لاءِ روهيءَ تي لائڻ. چيڙائڻ — ڪاوڙائڻ.

• **ڇيڙَ ج ڇيڙُنْ:** ث. بنا مزوريءَ جي زوري ڪنهن ڪم سان لڳايل ماڻهو. اهو ڪم جو گهڻا ماڻهو بنا مزوريءَ جي لڳائي پورو ڪرائجي (مثلاً واهه جي کاٽي وغيره). بيگار. زمينداري سَڏ (جنهن ۾ هاري بنا اُجوري کاٽي وغيره جو ڪم ڪندا آهن). گهڻن ماڻهن جو گڏجي ڪو ڪم ڪرڻ جي حالت. شڪار کي وَرائيندڙ ماڻهن جو ٽولو. وِيَل جانور جي ٻنيان پيل ماڻهو (ڪ). وراڙو. ٻَڄ — هُشي. ڪؤنس — جُرڄ — حرڪت. ڪاوڙائڻ يا بَرغلائڻ جي حالت. بيڙيءَ ڇڪڻ جو رَسو.

– **ڇيڙچاڙَ:** ث. حرڪت — ڪؤنس. هَٽُ ڪَس.

– **ڇيڙچاڙ ڪرڻ:** حرڪت ڪرڻ — هٽ ڪس ڪرڻ. ڪاوڙائڻ لاءِ چورڻ.

– **ڇيڙ چوڙَ ڪرڻ:** گهڻا ماڻهو وٺي چڙهائي ڪرڻ. زبردست حملو ڪرڻ.

– **ڇيڙ ڪَرائڻ:** ڪنهن راڄوڻي ڪم تي بيگر ۾ ماڻهن جو ٽولو وٺي وڃڻ. گهڻن ماڻهن کان ٻَڄ يا جماع ڪرائڻ.

– **ڇيڙَ ڪرڻ:** ٻَڄ ڪرڻ. حرڪت ڪرڻ — ڪؤنس ڪرڻ.

– **ڇيڙَ وهائڻ:** بيگر وهائڻ — زوريءَ ڪم وٺڻ.

– **ڇيڙو ج ڇيڙا:** ذ. صفت. ڇيڙَ ۾ وهندڙ — بيگر ۾ وهندڙ — بيگاري — وَنگاري. مفت پورهيو ڪندڙ.

• **چيڙڻُ:** مصدر. چَراند ڪرڻ — حرڪت ڪرڻ. هَٽَ ڪَس ڪرڻ. چورڻ. ڪاوڙائڻ. خَفي ڪرڻ — ستائڻ — تنگ ڪرڻ. ٻَڄ ڪرڻ — هُشي ڏيڻ. چوپائي مال کي چارڻ لاءِ جهنگ ڏي ڪاهڻ — ٻهرائڻ. وڃائڻ (سان). شروع ڪرڻ (آلاپ. گفتگو). بيٺل پاڻيءَ ۾ واهه جي کاٽي ڪڍڻ (ل).

• **ڇيڙو ج ڇيڙا:** ذ. ڀڇاڙي. پوڇڙ — ڀُڇڙي. پَنڪي جو طُرو - بيگاري ماڻهو— مفت ۾ ڪم ڪرڻ وارو "خانواهہ جو ڇيڙو".

– **ڇيڙو ڇَڏائڻ:** ختم ڪرڻ. آخرين فيصلو ڪرڻ — نبيرو ڪرڻ.

– **ڇيڙو ڇڏڻ:** جند ڇڏڻ. واسطو ٽوڙڻ. سانگو ڇڏڻ. آسرو لاهڻ. پَنڪي جو پُوڇڙ ڇڏڻ. طُرو ڇڏڻ.

• **چيڙهڻ (ل):** مصدر. چيڙڻ. چراند ڪرڻ. حرڪت ڪرڻ. چيڙائڻ.

– **ڇيڙهُ:** ث. چُر — ڪؤنس — ڪُنْڌ — چيڙ.

• **ڇيڙِي نبيرِي ج ڇيڙيُنْ نبيريُنْ:** ث. راڄوڻي معاملن جو نياءُ — انصاف — نبيرو — پنچائتي فيصلو.

– **ڇيڙي نبيري ڪرڻ:** راڄوڻا فيصلا ڪرڻ. نبيرا ڪرڻ.

• **ڇيڪَ:** چوپائي کي چَرڻ وقت پير ۾ ٻَڌل رَسي. ڦيٿي کي مضبوط رکڻ لاءِ چاٻي. رڪاوٽ — رُخنو.

• **ڇيڪُ:** ڪُليل — آزاد — ڇُڙواڳ.

– **ڇيڪ چَرڻ:** چوپائي جو ٻَنيءَ ۾ آزاديءَ سان چَرڻ — آزاديءَ سان گهمندو ڦرندو رهڻ.

– **ڇيڪ ڇڏڻ:** چوپائي کي ٻَنيءَ ۾ چَرڻ لاءِ آزاد ڇڏي ڏيڻ. هر قسم جي آزادي ڏيئي ڇڏڻ. ڇُڙواڳ ڇڏي ڏيڻ.

• **چيڪارڻُ:** مصدر. چوپائي مال کي پاڻي پيارڻ لاءِ 'چِي چِي' جو آواز ڪرڻ. ڪاهڻَ يا هڪلڻ جو آواز.

• **چيڪارو ج چيڪارا:** ذ. اهو وَهٽ (ڍڳو وغيره) جنهن کي 'چِي چِي' ڪري پاڻي پيارجي. 'چِي چِي' جي آواز تي پاڻي پيئندڙ وهٽ (ث). چيڪاري ج چيڪاريُون. "اجاري پيئندي، چيڪاري ڪانہ پيئندي." (چوڻي).

• **چيڪارو ج چيڪارا (ث):** ذ. ٽرهڻ.

• **چيڪاڻِ (ڪ):** ظرف. ڇاڪاڻ — ڇا لاءِ — ڇي لاءِ.

• **چيڪاٺُو**: ذ. صفت. چِڪيندڙ – گهُليندڙ. گهڻو تماڪ چِڪيندڙ – چيڪو – جِجا – پَنڊُ – پَنڊِيُ لائي وبهندڙ. سِراڻِ. اهو گڏهه يا گهوڙو جو چِڪائڻ کان سواءِ نه هلي.

• **چيڪواٺُو ج چيڪواٺُو**: ذ.صفت. طالبو – گهورو – مُدعِي – طالب – اُميدوار.

• **چيڪو ج چيڪا (ت)**: ظرف. يڪدم – جلد – ترت – جهٽ پٽ. (ذ). جُهڪَ – وڏ "پاڪيءِ سان چيڪو ڏنل اٿس"

• **چيڪو ج چيڪو**: ذ. صفت. تماڪُ چِڪيندڙ. پاندائي (چلم جو). طالبو – اميدوار – گهورو – سيڪڙو. (ذ) بيل گاڏيءَ جي پيرن کي چِڪيندڙ ۽ شرائيءَ کي قابو جهليندڙ ڪاٺي (ت).

• **چيڪوڻ (ت)**: ث. وارن جي گُندِ – مِينڊِي.

• **چيڳرو ج چيڳـرا**: ذ. صفت. گدلو – ميرو – ڪِنو. اُلبيلو – چِلولو – حرڪتي – شرير. (ث). چيڳِرِيُ ج چيڳِريُون.

– **چيڳِرائي ج چيڳرايُون**: ث. گَندلائي – ڪِنائي – اَلبيلائي – چِلولائي.

• **چيڳلو ج چيڳلا**: ذ. صفت. ڏسو "چيڳرو" (ث). چيڳلِي ج چيڳلِيُون.

• **چيلاءِ (لس)**: جو – چالاءِ.

• **چِينگَ (ت)**: ث. تيڳر – آڪڙ – وڏائي – مغروري.

– **چِينگَ ٿيڻ**: مٿي تي چڙهڻ – شِنگهه ٿيڻ. ضد تي چڙهڻ.

– **چينگ چڙهڻ**: مٿي تي چڙهڻ. آڪرو ٿيڻ. هَٺ ڪرڻ.

– **چِينگـرجڻ (ت)**: فعل مجهول. مغرور ٿيڻ. تيڳـرجڻ. آڪڙجڻ.

• **چِينگهو ج چِينگها**: ذ. مڇي جهلڻ جي ڪاٺي.

• **چيل (ل)**: ث. پِينَتلَ وارو پاڻي. اهو پاڻي جو واهه مان اُٿل ڪائي ڪنارن تان وَهي. بندن جي وچ ۾ پاڻيءَ جي ڇَر. جالارو پاڻي. گهڻو پاڻي (اسم خاص). تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چيلِ (ت)**: ث. چيلو. ڪَلِ ٻڪريون.

• **چيلُ ج چيل**: ذ. ٻچاڙ. اُلـرِ ڏڪُ.

• **چيل ڇَبيل (ت)**: ث. ڪَلَ جدا ڪرڻ. ڇاڇول (ڪپڙن کي).

• **چَيلارو**: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چيلِري ج چيلِريُون**: ث. چِلـَرن واري. چِلـَرن واري مڇي. هڪ قسم جي مڇي (جا مٺي پاڻي ۽ ڍنڍن ۾ ٿئي). ڪرڙو – ڏنيرو.

– **چيلِري مڇي**: ث. چِلرن واري مڇي.

• **چيلو ج چيلا**: ذ [سن ڇَگـلَهه يا ڇَگلڪهه] [ڇگلا يا ڇگلي] ٻڪريءَ جو نر ڦر – ليلو – ٽندو ٻڪرو. (صفت). احمق – بيوقوف (ث). چيلِي ج چيلِيُون

– **چيلو (چيلِي) ٿي لڳڻ**: پٺيان لڳو رهڻ. پَٺي نه ڇڏڻ.

• **چيلوڻُ، چيلوانُ**: صفت. چِليَل – گهَڙيل – ترِيل (ڪاٺي).

• **چيلِيُون**: اسم خاص. تعلقي ڪيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **چِيِمڪَ (ل)**: ث. بيماريءَ جو هڪ قسم (جا فقط گهوڙن ۽ اُٺن کي ٿئي).

• **چِيِن**: ذ. ڇيهو – نقصان – ٽوٽو – گهاٽو.

• **چِينا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **چينارو ج چينارا (ت)**: ذ. پاڻيءَ جي لاٿِ. درياءَ وغيره ۾ پاڻي گهٽجي وڃڻ جي حالت – چِينهَرو (ل).

– **چينارا ڪرڻ**: سرءَ جي موسم ۾ پاڻيءَ جو لهي وڃڻ – چِينهَرو ٿيڻ. اُٿل جو پاڻي لهڻ.

• **چِينپُو**: ذ. چِينپو – سَڱل تاري – سنهي ڪاٺي. سَڱل ڍنگري.

• **چِينپَڪ ج چِينپَڪوڻ (ڪ)**: ث. تازي وڍيل ٽاري (اُن جي). ڇانگ.

• **چِينپڻ**: مصدر. ڇَٺ ڪرڻ – ملامت ڪرڻ – جهڻڪڻ – تنبيهه ڪرڻ. دڙڪو تاب ڪرڻ. فهمائش ڪرڻ. هيڻس ڪرڻ. ليپڻ – چِينپ ڪرڻ – گاروهڻ.

– **چِينپَ ج چِينپُون**: ث. ڇَٺ – تنبيهه. جهڻڪو. فهمائش – مهڻو – طعنو. لنب – ليپو – چِينپ.

– **چِينپُرُ ج چِينپُر**: ذ. صفت. جهڻڪيندڙ – ڇَٺ ڪندڙ – هيس ڪندڙ (ث). طعنا هڻندڙ.

– **چِينپڪو (ل)**: جهڻڪ – چِينپ.

• **چِينپو ج چِينپا**: ذ. سَڱل ڍنگري – ڇانپو. سنهي ۽ سَڱل ڪاٺي – پانگـوڙ.

• **چِينپِي ج چِينپِيُون (ت)**: ث. ٻڪريءَ جو هڪ قسم (وڏن وارن ۽ سنهن رنگين نشانن واري ٿئي).

• **چِينٽَ (ٿ)**: ث. ڪُتي جو مُٽُ.

• **چِينڊو ج چِينڊا (ٿ)**: ذ. ٽڪُ مان وَهندڙ گُندُ – سِنگهه – گوبو.

• **چِينو ج چينا (ت)**: ذ. جُدائي – علحدگي. ورهاست – تفريق.

– **چِينو ڪرڻ**: جدائي ڪرڻ. شراڪت وارو مال ورهائڻ. فيصلو ڪرڻ – نبيرڻ – معاملي جي صفائي ڪرڻ.

• **چِينوڙ ج چِينوڙ (ڪ)**: ذ. صفت. چِنائيندڙ.

• **چِينهَرو، چِينهَرا**: ذ درياءَ جي پاڻيءَ ۾ لاٿِ (جا عموماً سرءَ جي موسم ۾ ٿئي). ٻوڏ يا اُٿل جي موٽڻ پاڻيءَ جي لاٿِ. جدائي – علحدگي – تفريق.

– **چِينهَڙو ج چِينهَڙا**: ذ. صفت. چِينهَرو.

• **چِيوُ**: ذ. چِيٺو. پاڻُ.

• **چِيڻُ، چِيوڻُ**: ذ. اهو ڌاڳو جنهن سان ڪُنير ڪَڇن ٿانوَن کي ڇَڪ تي ڪُبي ڪوري.

• **چيٺارو**: ذ. ڊِڳي. ڳئُون جي چِيٺن لاهڻ جي جاءِ.

• **چيٺو ج چيٺا**: ذ. چوپائي مال جو ڦوسو – گوبَر. ڳوهو – ڇاڻ. سَڱل ڦوسي. پاڻُ.

– **چيٽا پورُ ج چيٽاپورَ**: ذ. صفت. ٻن کي ويڙهائيندڙ – لائي ڄائي ڪندڙ – فساد وجهائيندڙ. منافق – فتنه انگيز.

– **چيٽاپورڻ**: جهيڙو وجهائڻ. لائي ڄائي ڪرڻ. ويڙهائڻ. منافقي ڪرڻ "چيٽا پور تہ لٽ لڳي." (چوڻي). فتنو اٿارڻ.

– **چيٽا ڪڍڻ**: ننڍي جانور کي پالڻ.

– **چيٽي پور، پورُو**: ذ. صفت. ڏسو "چيٽاپور."

• **چيٽِهار**: اسم خاص. ٿر ۾ هڪ ماڳ جو نالو.

• **چيٽِي ج چيٽِيُونْ**: ٿ. [سن. ڇِدْ = سوراخ ڪڍڻ. ڇِدْرُ] هڪ قسم جو اوزار ڏاند ٻڌي لوهي ڇيٽر جا لوهہ وڍڻ يا ڪاٺين ڦوڙڻ ۾ ڪم اچي].

• **چِيو ج چِيا**: ذ. چيهو – نقصان – ٽوٽو – ضرر.

• **چيهہَ ج چيهہَ**: ذ. پڇاڙي – آخر – انتها – پڄاڻي. ڏنگ – حدّ ـ نهايت. وڌ – چير – زخم – ڇهڪ.

– **چيهہَ ڇڄڻ**: بيوس ٿيڻ. حوصلا خطا ٿيڻ. سڀ اميدون آسرا لاهڻ. بي همت ٿيڻ.

– **چيهہَ ڪرڻ**: ڏنگ ڪرڻ. حدّ ڪرڻ. وس مان نہ گهٽائڻ. انتها تي پهچائڻ. پوري پوري ڪوشش ڪرڻ. سموري طاقت خرچ ڪرڻ.

– **چيهہَ ڪري ڇڏڻ**: حد ڪري ڇڏڻ. ڪنهن ڪم ۾ وڏهن ئي ٽُنهن جو زور لائڻ. حيرت ۾ وجهڻ جهڙو ڪم ڪرڻ. ڪمال ڪري ڏيکارڻ.

• **چِيهَڙُ ج چِيهَڙَ**: ذ. سُگهڙ پائي – صفائي – سنائي – هوشياري – چالاڪي – لياقت – صلاحيت.

• **چيهڙو ج چيهڙا (ٿ)**: ذ. فوتيءَ جي مُنهن ڍڪڻ لاءِ پلاند.

• **چيهَل ج چيهَلُونْ**: ٿ. صفت. سهڻي عورت – حسين.

• **چِيهَلُ ج چِيهَل**: ذ. سهڻو مرد. ڦرڙ "چمر چيهَل = هرڻ جهڙيون اکيون." سچ.

• **چيهَلو ج چيهَلا (ٿ)**: ذ. صفت. سيني کان پويون. پڇاڙيءَ وارو. آخري – پڇاڙي – ڏنگ.

• **چِيهَڻُ**: مصدر. [سن. ڇِدْ ـ ڇنڻ] وڍڻ – ڦاڙڻ – ڪپڻ.

• **چِيهو ج چِيها**: ذ. خسارو – نقصان – ٽوٽو – گهاٽو – زيان – پڇاڙي – حد (ٿ).

– **چِيهو پائڻ**: نقصان سهڻ. نقصان وجهڻ.

– **چِيهي کان نڪرڻ (ٿ)**: نقصان کان بچڻ. بيهوش ٿيڻ. سخت ڪاوڙجڻ.

• **چِيهُونْ چِيهُونْ**: ٿ. هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ. ذرا ذرا – ٽڪرا ٽڪرا – پرزا پرزا.

– **چِيهُونْ چِيهُونْ ڪرڻ**: ذرا ذرا ڪرڻ. پرزا پرزا ڪرڻ.

• **چِيڻو ج چِيڻا**: ذ. چِيهو – ٽوٽو – نقصان.

ح

- **ح**: ث. [ع] سنڌي "الف ب" جو سترهون. عربي "الف بي" جو ڇهون اکر. (اُچار: حائي حُطِي) ابجد موجب عدد اٺ. عِلمِ نُجوم موجب هن جي شڪل بُرج قَوس جهڙي آهي.
- **حاتِمُ**: اسم خاص. [ع. حَتَمَ = فيصلو ڪيو] عربستان جي هڪ مشهور سخي مرد جو نالو. سخي – داتا – تمام گهڻو سخي.
– **حاتم جي قبر کي لت هڻڻ**: حاتم کان به وڌيڪ سخي بڻجڻ (ٽوڪ).
– **حاتم طائي**: اسم خاص. حاتم جيڪو سخي مرد مشهور آهي اهو "طيء قبيلي" جو سردار هو. انهيءَ ڪري کيس حاتم طائي (يعني طيء قبيلي وارو حاتم) ڪري سڏيندا آهن.
- **حاجَ ج حاجُون**: ث. [عُ. حَاجَة جو مُخَفف] حاجت. احتياج – گهرج – ضرورت – طلب – مُدّعا – خواهش.
– **حاجَ لاهڻ، حاجَ لاهي ڇڏڻ**: سيڪت ڏيڻ.
– **حاجَ هُجڻ**: اڄا ٿورو ڪم رهيل هجڻ. ٿوري حاج رهجي وڃڻ.
- **حَاجُ**: ذ. صفت. [ع. حَجَّ = حَجُ ڪيو] حَجَ ڪرڻ وارو – حاجِي. زيارتي.
- **حاجِبْ ج حَاجِبْ**: ذ. صفت. [ع. حَجَبَ = هن روڪيو] دربان – نگهبان – چوبدار – چوڪيدار – پاسبان – داروغو. پرده دار. خدمتگار – خادم. اک جو ڀرُون – ابرُو.
- **حاجَت ج حاجات**: ث. ضرورت – غرض – مطلب – گهرج – ڪاڄو – احتياج. قسوَت – خواهش – چاهه. جاءِ – برابري – پڄڻ جي جاءِ – پُڄت. جيئن چئجي: "ڪنهن جي به هن سان حاجت نہ آهي وغيره". ڪم آرزو – اُميد – آس – تَمنّا – مُراد – اِلتجا – نيازمندي.
– **حاجَتَ بَرْآرِيْ**: ث. [حَاجَتْ + بَرْ + آوردن = ضرورت پوري ڪرڻ] ڪنهن جي ضرورت پوري ڪرڻ جي حالت.
– **حاجَت خواهه**: ضرورت پوري ڪرڻ لاءِ سوال ڪرڻ وارو – سوالي – سائل – محتاج.
– **حاجَت رَفَعَ ڪرڻ**: ڪنهن ڪم جي پوئواري ڪرڻ. ضرورت پوري ڪرڻ. ڪاڪوس ڪرڻ.
– **حاجَت رَوا**: ضرورت پوري ڪرڻ وارو.
– **حاجَتَ رَوائي**: ث. [حاجت + روائي = ضرورت پوري ٿيڻ] ضرورت جي پورائي – مطلب جي تڪميل. مُشڪل ڪشائي – ضرورت پوري ٿيڻ واري حالت.
– **حاجَتَ ضَرورِي**: ث. ضروري ڪم (خاص ڪري ڪاڪوس جو خيال).
– **حاجَتْمَنْدُ**: ذ. صفت. [ف. حاجت + مند] گهُرجائو – ضرورت وارو – غرض مند – خواهش مند – آساوند – اُميدوار. مُحتاج – مُفلس – تنگدست – تنگ حال – ٻڪيو – سُڃو – ڪنگال.
– **حاجَت مَنْدِي**: ث. [حاجَتْ + مَنْدي] ضرورت – گهرج – طَلَب – احتياج – غرض – مطلب.
– **حاجَتِي ج حاجَتِي**: ذ. صفت. حاجت وارو – گهُرجائو – ضرورتمند – حاجتمند – عرضمند – آسائو. بيمار لاءِ کٽ يا پلنگ وٽ پيشاب ڪرڻ لاءِ رکيل ٿانءُ.
- **حاجِيْ ج حاجِيْ – عربيءَ ۾ ج حُجاجُ**: ذ. [ع. حَاجِيْ] ڏسو "حَاجُ". حَجَ ادا ڪرڻ وارو – حَج ادا ڪري آيل مسلمان – زيارتي – پانڌيئڙو – مسافر. بُزرگ – ڀلارو (ث. حاجِياڻي ج حاجِياڻيُونْ).
- **حاجِيْ الْحَرمَيْنِ**: ذ. صفت. ٻن حَرَمَنْ يعني مڪي ۽ مديني جي پاڪ جاين جي زيارت ڪري اچڻ وارو (هر هڪ حاجي مڪي ۾ ڪعبة الله جي زيارت ڪانپوءِ يا اڳ. سهولت آهر مديني مُنوره ڏي ويندو آهي).
- **حاجِي پوٽا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه. حيدرآباد ۽ سکر ضلعي ۾).
- **حاجِي پُور**: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **حاجِي خانُ**: اسم خاص. ضلعي دادوءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو (حاجي خان لغاري جي نالي سان).
– **حاجِيڙو (ڪ)**: ذ. وڻ جو هڪ قسم (ٻيٽر جهڙو).
- **حاجِي شاهُ**: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **حاجِي ڪَرَم عَلي**: اسم خاص. تعلقي ماتلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **حاجِي ڪورائي**: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **حاجِياڻا**: اسم خاص. تعلقي شاهه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **حادِثْ**: صفت. [ع. حَدَثَ = ٿي پيو] نئين طرح وجود ۾ اچڻ وارو – نئون پيدا ٿيل – نئين شيءِ جا اڳ ۾ وجود ۾ نہ هجي – هاڻي شروع ٿيل – جديد – تازو. فنا ٿيندڙ (جيڪا شيءِ وجود ۾ آندي ويئي آهي، اها لازمي طور فنا ٿيڻ واري آهي). زوال کي پهچندڙ – فاني. ڪِنايةً "مخلوق" (يعني جيڪا شيءِ خلقي ويئي، آهي جهڙوڪ: زمين. آسمان. انسان. حيوان وغيره) – قديم جو ضِدَ.

– حادثو ج حادثا: ذ. [ع. حادثه: حادثۃ] واقعو – سانحو – صدمو – تصادم – اتفاق. ڪنهن ڪم جي اوچتي رُنج گڏيل واردات – اتفاقي واقعو. ماجرا – قصو – ٻچاڙي – نتيجو.

• حاذِقُ عربي ۾ ج حُذاقُ: ذ. صفت. [ع. حَذَقَ] تمام هوشيار – قابل – ماهر – ڄاڻو – ڪامل – فن جو اُستاد – ڪاريگر – هُنرمند – هُنرائتو – تجربيڪار – آزمودگار – سياڻو – ڏاهو – پڙُ – سُڄاڻ سمجهُو – داناءُ ذهين – زِيرڪُ – چالاڪ – چَترُ. علاج ڪندڙ – حڪيم – ويد (هيءُ لفظ فقط حڪيمن جي تعريف لاءِ استعمال ۾ ايندو آهي).

• حارُ: ذ. صفت. [ع. حَرارۃ] حرارت وارو – گرميءَ وارو – گرم (ت).

• حارِجَ ج حارِجَ: ذ. صفت. [ع. حَرَجَ] روڪيندڙ – آڏو ايندڙ – تنگ ڪرڻ وارو.

• حاسِبُ: ذ. [ع. حَسَبَ] رقمن جو حساب ڪتاب ڪرڻ وارو – اڪائُونٽنٽُ – خزانچي.

• حاسِدُ: ذ. [ع. حَسَدَ = هُن ساڙُ ڪيو] حَسدُ ڪرڻ وارو – ساڙِيلُ – متسهُو – جيڪو ڏٺي ڪي نہ سهي.

• حَاسَۃ: ث. [ع. حَسَ = محسوس ڪيو] محسوس ڪرڻ واري قوّت يا سَگهہ – اِحساسُ.

• حَاشَا: ث. [ع]. پناه! ڪڏهن بہ نہ! هرگز نہ! بلڪل نہ! انڪار ۽ ترديد لاءِ هڪ قسمَ کڻڻ جو نمونو.

– حَاشَائمِ حَاشَا: ظرف. هرگز نہ. هرگز نہ.

– حَاشَا لِلرّحمٰن: ڪنهن بہ ڪم نہ ڪرڻ جو عهد ڪرڻ. قسم کڻڻ لاءِ لاعلمي ظاهر ڪرڻ جي موقعي جو لفظ. خدا نہ ڪري! خدا جي پناهہ! هرگز نہ.

– حَاشَاللّٰهِ: ظرف. ڏسو "حاشا لِلرّحمٰن".

– حَاشَا وَڪَلا: ظرف. هرگز نہ – ڪڏهن بہ نہ – بلڪل نہ – ڪجهہ بہ ٿي پوي تہ نہ.

• حَاشو ج حَاشَا: ذ. [ع. حاشيہ = ڪنارو] پاسو – وِٽ – سنُجاف – ڪتاب يا ورق جو چئني پاسن کان خالي ڇڏيل حصو – پني جي پاسي تي ڇڏيل جاءِ (جنهن تي تبصرو لکيو وڃي). ڏنِي – ڪَپ – ڪناري – حاشي. سنڌي ڏِگهي ٽوپيءَ جي پٽ پريل ڪنار. لَڪڻ جو هڪ قِسم – نيتُ – معنيٰ – ڄاڻ – خبر – ڏونگيو (ٿ). آمدني.

– حَاشِيُ: ث. [ع. حَاشِيَۃ = ڪنارو] ڪتاب يا ڪاغذ ۾ لکيت کان آجو ڪنارو – حاشو – وِٽ – پاسو.

– حَاشِي چاڙهڻ: وِٽ لَڳائڻ – ڪنهن ڪتاب تي شرح لکڻ – ڪنهن ڳالهہ کي وڌائي بيان ڪرڻ – مرچ مصالحي سان بيان ڪرڻ.

– حَاشِيُ ڇڏڻُ: لکڻ وقت ڪاغذ تي پاسن کان ڪجهہ خالي جاءِ ڇڏڻ.

– حَاشِيو ج حَاشِيا: ذ. حاشي.

– حَاشِيہ نشِينُ: ذ. صفت. مُعزز مُلازم – هر وقت خدمت ۾ رهڻ وارو – مُصاحِبُ – گڏ رهڻ وارو.

• حاصِل حَاصُلُ: ذ. [ع. حاصِل] ڪنهن شيءِ جي بچت – بقايا – روڪڙ – نقدي. آمدني – پيدائش – اُپت – پيداوار (پوک جي). عيوض – نتيجو – ڦَلُ. وڪرو. فائدو – لاڀ – نفعو – سُودُ – پراپت – سرسي – مطلب – مقصد – ارٿ – متن. هٿ ۾ هئڻ جي حالت – مالڪي – قبضو. حصي ۾ آيل – پڙ پيل – پهتل – پلئہ پيلُ.

– حَاصِلات ج حَاصِلاتُون: ث. آمدني – اُپت – حصي ۾ آيل ڀاڱو – لاڀُ – پراپت – پيدائش. فائدو – نفعو – سُود – ڏَنُ – مال – ملڪيت – قبضو – ڍل. ڇَڪابو.

– حَاصِلات ٿيڻُ: پلئہ پوڻ – حاصلُ ٿيڻ.

– حَاصِلُ مَصْدَر: گرامر ۾ اهو مصدر جنهن منجهان حاصل ڪيل لفظ. جيڪو معنيٰ ۾ مصدر وانگر آهي، مگر نشاني "ڻ" جي کان هوندي اٿس ۽ نہ وري مصدر وانگر ان مان ڪي بہ ٻيا صيغا نڪري ٿا سگهن. انهيءَ کي "مصدر ترڪيبي" چوندا آهن. جيئن "ڏکڻ" منجهان "ڏک" "لکڻ" منجهان "ليک" ۽ "پهچڻ" منجهان "پهچ".

– حاصِلُ ٿيڻُ: هٿ اچڻ – ملڻ (ڪنهن شيءِ جو) – قبضي ۾ اچڻ – وصول ٿيڻ. فائدو ٿيڻ – پڙ پوڻ – پراپت ٿيڻ.

– حاصِلُ ڪَرڻُ: هٿ ڪرڻ – وٺڻ – قبضي ۾ ڪرڻ – پاڻ وٽ آڻڻ. لهڻ – ڪمائڻ – اُپائڻ – پيدا ڪرڻ – گڏ ڪرڻ – جمع ڪرڻ.

– حاصِلُ ڪلامُ: ظرف. مطلب تہ – القصہ – الغرض – خلاصہ ڪلام – خلاصہ مطلب – آخر – آخرڪار – نيٺ – نيٺان نيٺہ

– حاصِلُ مَطلب: ظرف. مطلب تہ آخرڪار – نيٺان نيٺ – حاصل ڪلام.

• حاصِلاڻِي (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• حاضِرُ ج حاضِرَ: ذ. صفت. [ع. حاضر – هو موجود هو] اڳيان هجڻ جي حالت – موجود. اڳيان – سامهون. پيش – روبرو – مُقابل – تيار – سنبريل. هَڪيو تَڪيو – ٿيڻ لاءِ هَڪيو. خوشيءَ سان ڪم ڪرڻ وارو – خواهان – خواهشمند – راضي – خوش – رضامند – آماده. جيئن چئجي اٿين – صحيح – ٺيڪ – برابر – هائو. "جيئن، حاضر سائين!" جلد – جهٽ پٽ – يڪدم – هاڻي جو هاڻي. هلندڙ – هاڻوڪو – موجوده حال (وقت). گرامر موجب هڪ ضمير جو نالو – "ضمير حاضر" (تون، توهان، توهين).

– حاضِرات ج حاضِراتُون: ث. جنن ڀوتن کي گهُرائڻ يا گڏ ڪرڻ جو

ڪم يا حالت. هنيلن تي ضابطو رکڻ يا انهن تي حڪومت هلائڻ جي حالت. جنن ڀوتن کي قبضي ۾ رکڻ جي طاقت. مُراقبي ۾ ويهڻ جي حالت ۾ روحاني ڪشش. جن ڪڍندڙ (ڀوپي) جي اڳيان جنّ ڪڍڻ وقت نذراني طور لوبان، ڌوپ، خوشبوءِ وغيره. زبردست هستيون.

— **حاضراتِ ڪَرڻ**: جنن ڀوتن کي گهُرائي ڪنهن ڳجهه بابت پڇڻ.

— **حاضراتي**: جنن ۽ ڀوتن کي سڏائڻ وارو عامل — ڀوپو.

— **حاضِران حُضُورُ**: ذ. صفت. هر هنڌ حاضر — هر وقت حاضر — هر جڳهه موجود — حاضر ناظر.

— **حاضِرُ ٿيڻ**: موجود ٿيڻ — پيش ٿيڻ — تيار ٿي اچڻ. پيدا ٿيڻ. شامل ٿيڻ.

— **حاضِرُ جَوابُ**: ذ. صفت. يڪدم معقول جواب ڏيندڙ — ٺهه پهه مناسب جواب ڏيندڙ — بنا دير سوال جو موزون جواب ڏيندڙ. چتُر — چالاڪ.

— **حاضِرُ جَوابُ ڏيڻ**: اتي جو اُتي موزون جواب ڏيڻ — ٺهه پهه جواب ڏيڻ.

— **حاضِرُ جَوابِي ج حاضِرُ جَوابِيُون**: ث. يڪدم صحيح ۽ معقول جواب ڏيڻ جي لياقت.

— **حاضِرُ رهَڻُ**: موجود رهڻ.

— **حاضِرُ شَرمُ**: ذ. صفت. زبان تي مُهر لڳل. فضيلت وارو. حضور شرم — لڄارو — شرميلو — حياء وارو — جيڪو حياء ۽ شرم ڪان ڪجهه ڪڇي نه سگهي.

— **حاضِرُ ضامِنُ**: ذ. صفت. وارنٽ پهچڻ کان اڳ. جوابدار جو ڪورٽ ۾ پهچڻ ڏنل ضامن.

— **حاضِرُ ڪَرڻُ**: موجود ڪرڻ — پيش ڪرڻ — اڳيان ڪرڻ — روبرو آڻڻ. ڏيڻ (ڪا شيءِ سوکڙي يا نذراني طور) — پهچائي ڏيڻ.

— **حاضِرُ ناظِرُ**: ذ. صفت. هر هنڌ موجود رهندڙ ۽ ڏسندڙ (خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو).

— **حاضِرِي ج حاضِرِيُونَ**: ث. اڳيان رهڻ جي حالت — روبرائي — سَنمُکائي، پيشي — ڪورٽ يا عدالت ۾ پيش ٿيڻ — شُنوائي، مُلاقات. چاڪري — خدمت. ماڻهن جو ميڙ — ڪٺ — مجموع. واپار جي اصلاح موجب حاضر سال (ڏيهي).

— **حاضِرِي پُڪارڻُ**: حاضر هجڻ جي پڪ ڪرڻ لاءِ نالا پڪارڻ يا وٺڻ.

— **حاضِرِي ڀرڻُ**: موجود ٿيڻ — موجودگيءَ جو ثبوت پيش ڪرڻ — پيش ٿيڻ. حاضر ٿيڻ. روبرو ٿيڻ — سامهون ٿيڻ. حاضريءَ جي ڪتاب ۾ حاضر ماڻهن جي داخلا ڪرڻ. خدمت ڪرڻ — حاضري ڏيڻ — خوشامد طور هر هر وڃڻ — ڪاڻ ڪڍڻ.

— **حاضِرِي ٽوڙڻُ**: ڪنهن ڏهاڙيءَ کي ڪنهن خاص مقرر ڏينهن تي ٽائي ۾ يا ڪورٽ ۾ شنوائي جو ڏينهن مقرر ٿيڻ.

— **حاضِرِيءَ جو نقشو**: ملازمن جي موجودگيءَ جي داخلا جو ڪتاب يا ڪاغذ — مَسٽرول — حاضريءَ جو ڪتاب.

— **حاضِرِي ڏيڻُ**: موجود رهڻ — اڳيان رهڻ — موجودگيءَ جي ثابتي ڏيڻ — خدمت ڪرڻ — نوڪري ڏيڻ.

— **حاضِرِي لڳائِڻُ**: نوڪري لڳائڻ — حاضري ڀرڻ.

— **حاضِرِي کائِڻُ**: نيرن ڪرڻ — صبح جو ناشتو ڪرڻ.

— **حاضِرِي ۾ رَهڻُ**: هردم موجود رهڻ — خدمت لاءِ هر وقت تيار رهڻ.

— **حاضِرِي وٺڻ**: حاضري پڪارڻ — نوڪريءَ جو ڪم ڪرائڻ — سيکت ڏيڻ.

— **حاضِرِيْن**: ذ. (حاضر جو جمع سالم) حاضر ٿيل ماڻهو — مُتوَجّهَ ٿيڻ وارا — مجلس يا محفل ۾ سڀ شريڪ ٿيل ماڻهو — جلسي جا موجود ماڻهو.

• **حَاطو ج حَاطا**: ذ. [ع. حَاط = هُن گهيرو ڪيو] ڪنهن جاءِ جي چوڌاري ڏنل ننڍي ڀت جي اندران آيل ميدان — اڱڻ — آڱَنُ — پِڌر — ميدان — احاطو يا گهيرو.

• **حَافِظُ ج حَافِظَ**: ذ. [ع. حِفظَ = هن ياد ڪيو، بچايو] حفاظت ڪندڙ — سنڀاليندڙ — نگهبان — پاسبان — راکو — چاري — سانديندڙ — بچائيندڙ — پناهه ڏيندڙ. ڌڻي — وارث — مالڪ. قرآن شريف کي برزبان ياد ڪندڙ — ياد حافظ. جيئن ته قرآن شريف کي اندا ماڻهو گهڻي انداز ۾ ياد ڪندا آهن، تنهنڪري محاوره ۾ "حافظ" جي معنيٰ بعضي بعضي "انڌو" به ورتي ويندي آهي.

— **حَافِظُ حَقِيْقِيُ**: ذ. صفت. اصلي نگهبان — خدا تعاليٰ.

— **حَافِظو**: ذ. اندرين ۽ ٻاهرين حواسن جي چيزن کي دماغ ۾ محفوظ رکندڙ قُوَت — ياد رکڻ جي قُوَت — چيتو — يادگيري — يادآوري — يادگيرو.

— **حَافِظُ (حَافِظَا)** ث. اها عورت جيڪا قرآن شريف حِفظ ڪري (برزبان ياد ڪري) — حافظياڻي.

• **حَاڪِمُ ج حَاڪِمَ**: ذ. صفت. [ع. حَڪَمَ = هن فرمان ڪيو] حڪم هلائيندڙ — فرمانروا. حڪومت ڪندڙ — سردار — بادشاهه — راجا — سلطان — والي. آقا — مالڪ — ڌڻي — فيصلو ڪندڙ — آڇاري — مُنْصِفُ — قاضي — مفتي — جج — ناظم.

— **حَاڪِمِ اعْليٰ**: ذ. وڏو آفيسر — وڏو عملدار — سلطان — شهنشاهه — خداوند تعاليٰ (احڪم الحاڪمين — حاڪمن جو حاڪم).

— **حَاڪِماڻُ**: صفت حاڪم جو — اميرجو — اميراڻو — شاهاڻو — شاهي — حاڪماڻو.

– **حاڪِماڻو ج حاڪِماڻا**: ذ. صفت. حاڪم جو – حاڪم وانگر – اختياريءَ وارو – فوجداري – نادري – شاهاڻو. دبدبي وارو – مان شان وارو. (ذ) وڏ ماڻهپي – ٽيگر. ث. حاڪماڻي ج حاڪماڻيون.

– **حاڪِم بالا**: ذ. وڏو عملدار – مٿاهون حاڪم – حاڪم اعليٰ – سلطان – شهنشاهه – خداوند تعاليٰ – بادشاهه حقيقي – فرمانروائي حقيقي.

– **حاڪم جي اڳياڙي، گهوڙي جي پڇاڙيءَ کان بچڻ**: حاڪم اڳيان هرويرو هرهروڃڻ ۽ گهوڙي جي پٺيان هرهر اچڻ ۾ هميشه خطرو هئڻ.

– **حاڪِمِ وقت**: ذ. صفت. موجوده وقت جو حاڪم – موجوده حاڪم – برسر اقتدار.

– **حاڪِمِي**: ث. حڪومت – سرڪار – راڄ – صاحبي – بادشاهي – سرداري – نوابي – حڪمراني – وڏيرپ.

• **حالُ ج اَحوالُ**: ذ. [ع. حالَ = گذري ويو] هلندڙ وقت (جيڪو اڃا گذريو نہ هجي) – ماضي ۽ استقبال جي وچ وارو وقت. گرامر موجب ٽن زمانن مان هڪ زمان (ماضي – حال – مستقبل). حالت – گت – ڪيفيت. پڄندي – حيثيت – طاقت – زور – پهچ – دم. ذِڪر – ماجرا. احوال – بيان – حقيقت – خبرچار. طريقو – طور. محويت جي حالت. وَجد جي حالت. محبت اِلاهي جو جذبو. بيخودي – مستي – رِقت – وَجد. (ظرف). هينئر – هن وقت – هاڻي – يڪدم – فِي الحال – اڃا – اڃا تائين.

– **حالا**: ظرف. هاڻي – هينئر – هن وقت – موجوده وقت.

– **حالانڪ**: ظرف. درحاليڪ – باوجوديڪ – انهيءَ هوندي بہ.

– **حالُ اَچڻُ**: وَجدُ اچڻ. جوش غالب پوڻ. جذبو اچڻ. مستي چڙهڻ (محبت اِلاهي جي). مجذوب ٿيڻ. بيخود ٿيڻ (راڳ يا بيو ڪو نُڪتو ٻڌي).

– **حال احوال**: خبرچار – ضرورت يا مقصد واري ڳالهہ. پورو داستان. سڀ خبرون. ڳالهہ ٻولهہ.

– **حال احوال کان نِڪرڻ**: ڪنهن ماڻهوءَ جي حالت خراب افعالن ڪري چٽ ٿيڻ – بيڪار ٿيڻ. دين دنيا کان نڪرڻ.

– **حال احوال وٺڻ**: آيل ماڻهوءَ کان خبرچار پڇڻ. اچڻ جو سبب معلوم ڪرڻ.

• **حال اِسْتِمْرارِيْ**: ذ. گرامر ۾ هڪ زمان جو نالو. اهو زمان جنهن مان خبر پوي تہ شروع ڪيل ڪم اڃا هلندو اچي. يعني جنهن وقت ڳالهہ ڪجي ٿي تنهن وقت بہ ڪم جاري يا هلندڙ آهي. (هو خط لکي پيو).

• **حال ياڻي ج حالُ ياڻي**: ذ. صفت. اورينڌڙ – همدرد. هرحالت ۾ شامل. ڏک سک ۾ همراهہ. حال جو واقف. حال محرم – همراز – غمخوار – گهڻگهرو. خيرخواهہ. گهرو دوست. پڳ مَٽُ يارُ.

– **حالُ ياڻي ٿيڻ**: حال محرم ٿيڻ. غمگساري ڪرڻ. همدردي ڪرڻ. غم ۽ رنج ۾ شريڪ ٿيڻ.

– **حال پِريان نال**: ڪاڏي پيتي جي شيءِ جيڪا بہ موجود هجي اها پيش ڪرڻ. تڪلف نہ ڪرڻ.

– **حال تي هَلَڻُ**: وِت ۽ سگهہ آهر هلڻ. پنهنجي حيثيت ۽ لياقت مطابق هلڻ.

– **حالُ پوڻُ**: صوفين جي هڪ اصطلاح ۾ سالڪ تي وَجد يا حال واري حالت طاري ٿيڻ. حال اچڻ. بيخود ٿيڻ. رِقت ٿيڻ. راڳ وغيره ٻڌي جذبي ۾ اچي وڃڻ.

– **حالَ جو نہ قالَ جو رهڻُ**: ڪنهن بہ ڪم جو نہ رهڻ. نڪمو ٿيڻ. بيڪار ثابت ٿيڻ.

– **حالُ چالُ ج حالَ چالَ**: ذ. هَلَت چَلَت. رسم رواج – رِيت رسم – دستور – هَلي چَلي – زماني جو رُخ رواج.

– **حالُ حاضِرُ (ت)**: ذ. جيڪو موجود هجي. موجود – حاضر – هڪيو تڪيو – فِي الحال.

– **حالُ ڏاڳا (ت)**: فقيرن جا ڪپڙا ڪولابا. فقيراڻا ٽپڙ (رلي – گودڙي – ڪشتو – لٽ – لوٽو وغيره) – فقيراڻو ويس.

– **حالُ فِي الْحالِ**: ظرف. هينئر – هن وقت – هاڻي – تيستائين – ڪجهہ حصو – بِالفعل – وقت لاءِ – جيسترو ٿي سگهي اوترو – ڪجهہ نہ ڪجهہ – تڪڙو – جلد.

– **حال قال وِڃائڻ**: بڇڙا حال ڪري گهمڻ. سُوءِ يا ارمان ڪرڻ.

– **حال کان بي حال ٿيڻ**: چڱي حالت مان خراب حالت ٿيڻ – زارو نزار ٿيڻ. ششدر ٿيڻ.

– **حال کي وِسارڻ**: موجوده نعمتن جو قدر نہ ڪرڻ "حيف تنين جي حال، جن وساريو حال کي."

– **حالَ ۾ اچڻ**: حالُ اچڻ – بيخود ٿي وڃڻ – جذبي ۾ اچي وڃڻ.

– **حال مُتَشڪِڪِيْ**: ذ. گرامر جو هڪ زمان – هلندڙ وقت ۾ ڪم ٿيڻ بابت شڪ ڏيکاريندڙ فعل جو زمان. جيئن: "خط لکندو هوندو". "ماني کائيندو هوندو." وغيره.

– **حالُ مَٽائِڻُ**: رخ مٽائڻ – مُنهن مٽائڻ – ڏيان نہ ڏيڻ. خيال بدلائڻ. عادت مٽائڻ.

– **حالُ وِڃائڻُ**: ٻَٽَ ۾ ڳَرڻ – ضعيف ٿيڻ – گدلو ٿيڻ – خراب حالت ۾ پهچڻ – بُڇڙا افعال ٿيڻ.

— **حالَ وَڃڻُ:** خراب ٿيڻ — بڇرو ٿيڻ — ڇگيءَ حالت مان خراب حالت ۾ اچڻ.

— **حالَ وَسلا(ت):** ذ. حال ڏاڍا — فقيرائو ويس.

— **حالُنِ قالُنِ وڃڻُ:** دين کان وڃڻ ته دنيا کان به وڃڻ — افعالن کان نکرڻ — ڪنهن به ڪم جو نه رهڻ.

— **حاليِ:** ظرف. وقتي — حال جو — موجود.

— **حاليِ حواليِ ٿيڻُ:** حال کان واقف ٿيڻ — خبر لهڻ — مهمان کان اچڻ جو سبب معلوم ڪرڻ.

— **حاليِ، حاليِ في الحاليِ:** ظرف. هن وقت — هينئر — هيءَ گهڙي — وقتي — ٿوري وقت لاءِ.

— **حاليِ مواليِ:** سنگتي ساٿي — يار دوست — هم پيالهِ — هم نوالهِ — گڏ گذارڻ وارا.

• **حالَت ج حالَتُون:** ث. [ع.] حال — حقيقت — احوال — خبر — ڪيفيت. جان — طاقت. نمونو — صورت. وجهه. گرامر ۾ اسم يا ضمير جي صورت ۾ جيڪ ڦيرڦار ٿئي، تنهن کي اسم يا ضمير جي حالت چئبو آهي. (گرامر ۾ پنج حالتون آهن: ١. حالت فاعلي ٢. حالت مفعولي. ٣. حالت جَري ۴. حالت اضافت ۵. حالت ندا).

— **حالَتِ اِضافَت:** ث. نسبت يا لاڳاپي واري صورت — گرامر موجب اسم يا ضمير جي اها حالت، جنهن ۾ اسم يا ضمير جي لفظ جي پويان "جو — جا — جي — جُون — جي — جَن" منجهان يا ٻيو ڪو حرف اضافت اچي.

— **حالَتِ جَري:** ث. گرامر موجب اسم يا ضمير جي اها حالت جنهن ۾ اسم يا ضمير جي پويان حرف جر جي علامت جهڙوڪ: "۾ - کي — تي وغيره" اچي.

— **حالَتِ فاعِلِي:** ث. اسم يا ضمير جي اها حالت، جنهن ۾ هو جملي جو "فاعل" ٿي ڪم اچي.

— **حالَتِ ڪرڻُ:** ڄٽ ڪرڻ — زيادتي ڪرڻ — تعدي ڪرڻ.

— **حالَتِ مَفعُولِي:** ث. اسم يا ضمير جي اها حالت، جنهن ۾ هو جملي جو "مفعول" ٿي ڪم اچي.

— **حالَتِ نِدا:** ث. گرامر موجب اسم جي اها حالت، جنهن ۾ ان کي ڪو سڏ ڪيو وڃي يا ڪنهن لفظ جي اها حالت، جنهن سان عجب، خوشي، سڏ يا ارمان ظاهر ڪيو وڃي.

— **حالَتِ نَزع:** ث. سڪرات جي حالت — چالاڻي جو وقت — روح پرواز ٿيڻ واري حالت — دم نڪرڻ واري گهڙي.

— **حالَتِيو ج حالَتيا:** ذ. صفت. حال ۾ آيل — مجذوب — عاشق.

• **حاليِ:** اسم خاص. اردو زبان جو هڪ مشهور شاعر (مولانا الطاف حسين حالي پاڻي پتيءَ جو تخلص).

• **حامَ ج حامُون:** ث. [ع. حِمايَة = طرفداري] ذمو. قبوليت. ڌاڙ — ٻتاڪ — همت — يقين.

— **حامَ باسڻُ:** قبول ڪرڻ — ذمو کڻڻ.

— **حامَ ڀرڻُ:** ذمه داري کڻڻ لاءِ هائوڪار ڪرڻ — دلاسو ڏيڻ — اقرار ڪرڻ.

— **حامَ هڻڻُ:** ٻتاڪ هڻڻ — ڌاڙ هڻڻ.

• **حامُ:** اسم خاص. حضرت نوحُ عليه السلام جي ٻئي پٽ جو نالو (جنهن جي نسل مان حبشي پيدا ٿيا).

• **حامِدُ ج حامِدَ:** ذ. صفت. [ع. حَمِدَ = هن ساراهيو] تعريف يا ساراهه ڪندڙ — ثنا ڪندڙ — حضرت مُحمّد صلي الله عليه و آله وسلم جو هڪ صفاتي نالو. اسم خاص. سنڌ جي هڪ ناميارې شاعر جو نالو "حافظ حامد تکڙائي".

— **حامِدائُو ج حامِدائُو (ت):** ذ. صفت. (ڄاڻي واڻي) پنهنجي تعريف پاڻ ڪندڙ — خودثنائي.

— **حامِدِينُ:** ظرف. [ع. عمداً جي بگڙيل صورت] ڄاڻي واڻي — ڄسي واڻسي — عمداً — ارادي سان (ارادة).

• **حامِدُ واهُ:** اسم خاص. تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **حامِرو:** اسم خاص. تعلقي گهوٽڪي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **حامِلُ:** صفت. [ع. حَمَلَ = هن کنيو] کڻي ويندڙ — کڻندڙ — ڍوئيندڙ — بار کڻندڙ — حمالُ — قلي — مزدور.

— **حامِلِ وَحِي:** صفت. وحي کڻي ايندڙ — خداتعاليٰ جو ڪلام کڻي اچڻ وارو. الهام آڻيندڙ. حضرت جبرائيل عليه السلام جو هڪ لقب.

• **حامِلِ:** ث. ٻار جو پيٽ ۾ بار کڻڻ واري عورت. پيٽ واري عورت. پيٽ سان. ٻن جيئن سان. گرڀڻي — گرڀوتي — ڏکي — ڳوراري.

• **حامِيِ ج حامِي:** ذ. صفت. [ع. حَمَي = هن بچايو] بچائيندڙ — مددگار — حمايتي — مدد ڪندڙ — مُعاون — پرجهلو — ٻانهن ٻيلي — واهرو — ٻليرائي ڪندڙ — حاميڪار — ساٿي — نگهبان — رکوال — سنڀال ڪندڙ — پاليندڙ. الله تعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.

— **حامِي ٿيڻُ:** مددگار ٿيڻ. ٻانهن ٻيلي ٿيڻ. حمايت ڪرڻ. طرفداري ڪرڻ. ٽيڪو ڏيڻ.

— **حاميڪارُ ج حاميڪارَ:** ذ. صفت. ڪنهن ڪم ۾ مدد ڪندڙ. طرفداري ڪندڙ. مددگار. ٻانهن ٻيلي. پرجهلو. حمايتي. حمايت ڪندڙ.

• **حامِي ج حامِيِ:** [ع. حَامِ] حمايت — مدد — آڌار — ٽيڪ — ڏڍ.

— **حامِي ڀرڻُ:** حام ڀرڻ — اقرار ڪرڻ — ذميداري کڻڻ.

• **خَاميڊَپُورُ:** اسم خاص. تعلقي اُباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **خَاميو ج خَاميا:** ذ. صفت. [ع. خَامِيَة = گرم. بچاءُ ڪندڙ] گرم – ڪوسو – تتل – باهه ٽيل – ساڙيندڙ – ٻرندڙ.

• **حَاوِيُ ج حَاوِيُ:** ذ. صفت. [ع. حَوِيُ = هن گڏ ڪيو] گهيرو ڪندڙ – گهيريندڙ – قابو ڪندڙ – ڇانئجي ويندڙ – غالب – ڪنهن فن ۾ ڪامل – ماهر. آري (ڪنڀارجي).

• **حَائِلُ ج حَائِلُ:** ذ. صفت. [ع. حَالَ = هو وچ ۾ پيو] روڪيندڙ. وچ ۾ پوندڙ. آڏو ايندڙ. رنڊڪ وجهندڙ. (ظرف). پرسان. پاسي ۾. (ث) آڏ – روڪ – رنڊڪ – آڙ.

• **حَبُ:** اسم خاص. ضلعي ڪراچيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **حَبَ:** اسم خاص. هڪ نديءَ جو نالو جا ڪراچيءَ کان ست ڪوهه پري پَبَ جبل جي اُتر واري قطار وٽان بلوچستان جي حد مان هلي ٻه سؤ چاليهه ميلن ۾ پٽ پسائيندي ڪراچي جي پريان ڪيپ مانز (راس العماري) وٽ عربي سمنڊ ۾ ڇڙي ٿي. بيابان – ميدان. "اڳيان هاڙهو حَبَ لڳو پيو آهي."

• **حَبُ ج حَبَ (ع. حُبُوبُ):** ذ. [ع] داڻو – دوا جي ٺاهيل گوري – ٽِڪي – ڳوڙهي – گوري – گولي. ٻج – تُخم.

• **حُبَ:** ث. [ع. حُبَّ = پيار] پريت – پريم – عشق – سِڪ – چاهه – چِڪ – اُنس – لاڙو – شوق – آرزو – تمنا – سَڌَ – مرضي – دوستي – واقفيت – آشنائي – صحبت.

– **حُبَائِتو ج حُبَائِتا:** ذ. صفت. قرب وارو. محبت وارو. محبتي.

– **حُبِّ ذَات:** ث. پنهنجي ذات جو عشق. خود پسندي. خودي.

– **حبُّالوَطَنُ:** ث. پنهنجي وطن، ملڪ يا ڳوٺ جي سِڪ يا محبت. وطن لاءِ دلي پيار جو جذبو.

– **حُب الوَطَنِي:** ث. وطن يا ديس لاءِ دلي محبت جو جذبو.

• **حُبابُ ج حُبَابَ:** ذ. [ع. حَب = داڻو. گولي] پاڻيءَ جو ڦوٽو. پاڻيءَ جو ڦوڪڻو. بوڙيو – ڦوڦيندو – بُلبُلو – ڦُڦڪڻو – ٻڙڪڻو (پاڻيءَ جو). جَرڦوٽو "هوءِ جي جهرڪيا جَرتي، سي تان سڀ حُبَاب" (شاهه).

– **حُبَابِيُ ج حُبَابِيُ:** ذ. صفت. پاڻي ڦوٽي وارو. پاڻيءَ جي ڦوٽي جهڙو. سنهون – پِتُرو – هلڪڙو – ذرڙو – باريڪ.

• **حَبْسُ ج حبْسَ:** ذ. [ع. حَبَسَ = هن قيد ڪيو] قيد – بند – قيدخانو – بنديخانو – جيل – ٽِرمُ – ٽُرنگُ – ٽيپ – سزا. هوا جي بند ٿيڻ جي حالت. رُڳهه – ٻوسات – مُونجهه – گهٽ – اُٻس.

– **حَبْسِ بيجَا:** ذ. ناجائز طور تي ڪنهن کي بند ڪرڻ جي حالت. ناحق روڪ. ناحق بند.

– **حَبْس ٿيڻ:** هوا جو بند ٿيڻ. اُٻس ٿيڻ. ساهه گهُٽجڻ.

– **حَبْسِ دَمْ:** دم جو گهُٽجڻ يا ساهه بند ٿيڻ جي بيماري. دم جي بيماري. جوڳين. صوفين وٽ گهڻي دير تائين دم بند ڪرڻ جو هڪ طريقو.

– **حَبْس دَوَام:** ذ. جنم ٽيپ – عمر قيد.

• **حَبْشُ:** اسم خاص. [ع. حَبْش = شيدي] آفريڪا کنڊ ۾ هڪ ملڪ جنهن ۾ ڪارا ماڻهو گهڻا ٿا رهن. سوڊان – زنجبار – شيدين جو وطن. حبشين جو ملڪ. اٿيوپيا.

• **حَبْشِيُ ج حَبْشِيُ:** ذ. صفت. حبش ملڪ جو رهاڪو. ڪاريءَ چمڙيءَ وارو ماڻهو. شيدي (ث. حَبْشِڻ ج حَبْشِڻُون).

• **حَبْلُ:** ث. [ع. حَبَلَ = هن ٻڌو] رسي – نوڙي – ٿُلهو ڌاڳو – رَڳ – نبض – نار – نَس.

– **حَبْلُ الْوَرِيْد:** ث. شاهه رَڳ – گردن جي رَڳ.

• **حُبُوبُ:** ذ. [ع. حَبَّ = داڻو. گولي]. حَبَّ جو جمع – داڻا. پاڻيءَ جا ٻوڙا – ڦوڪڻا – ڦوڦيندا. ڪوڙا افواهه – ڊونگل – سَنْسني – اُڏو – هَوَرُ – گپُ – هاوائو – ڪوڙيون خبرون. هُلُ – بفاغو – اُٿاهه.

– **حُبُوبَاتُ:** ذ. ڪوڙا افواهه – ڪوڙ – بدوڙ – ڪوڙيون خبرون.

– **حُبُوبَاتِي ج حُبُوبَاتِي:** ذ. صفت. ڪوڙا افواهه اُٿاريندڙ. اجايا هل هلائيندڙ. افواهي – ٺاهه ٺاهيندڙ.

– **حُبُوبَ اُٿارڻ:** ڪوڙا هُل اُٿارڻ. افواهه پکيڙڻ. بدنامي ڪرڻ. الزام مڙهڻ.

– **حُبُوبَ ٺاهڻ:** ڪوڙا ٺاهه ٺاهڻ.

• **حَبِيْبُ ج حَبِيْبَ:** ذ. [ع. حَبَّ = هن پيار ڪيو] پيارو – پيار وارو – پرين – پريتم – حُب وارو – محبوب – دل وارو – دلدارُ – مُحِبُ – سڄڻ – دوست – يارُ – معشوق – محبوب. رسول ڪريم صلي الله عليه و آله وسلم جن جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.

– **حَبِيْبَائُو ج حَبِيْبَائَا:** ذ. صفت. دوست وارو. دوست جو. دل گهُرئي جو. پياري جو. دوستاڻو – ياراڻو. (ث. حبيباڻي ج حبيباڻيون).

– **حَبِيْبَاڻِي هيجَ:** ث. محبوب جي سِڪ يا چِڪ. "حبيباڻي هيجَ، پسين مُنهن ميهار جو." (شاهه).

– **حَبِيْبِ خدا:** خدا جو پيارو – حضرت محمد مصطفيٰ صلي الله عيله و آله وسلم.

– **حَبِيْبِيُ ج حَبِيْبِيُ:** ذ. صفت. حبيب جو حبيب وارو. دوست جو. يار جو.

• **حَـتَـرُ ج حَـتَـرَ (ت):** ذ. [ع. حَذَر جي بگڙيل صورت] احتياط – پاسو – پرهيز – خيال – پڙ – لحاظ.

• **حَتّٰي:** ظرف. [ع] تائين – ايستائين – ايستائين جو – جيستائين – ايترقدر – جيترقدر – ڪنهن حد تائين – تيستائين.

– **حَتي الاِمڪَانِ**: ظرف. جيستائين ٿي سگهي. جيترو ٿيڻو هجي. وس آهر. پڄنديءَ سارو.

– **حَتيٰ ڪ**: ظرف. ايستائين جو. ايتريقدر جو.

– **حَتيٰ المَقْدُور**: ظرف. پهچ آهر. پڄنديءَ سارو. وس آهر. حَتي الامڪان.

– **حَتيٰ الْوَسْع**: ظرف. حَتيٰ المقدور. وُسعت يا پڄنديءَ آهر. جيترو وس پڄي. پنهنجي طاقت آهر. وس آهر.

• **حَجَ ج حَجَّ**: ذ. [ع. حَجَّ = هن حج ڪيو] لغوي معنيٰ "ارادو ڪرڻ" ۽ اصطلاحي معنيٰ "ڪعبة الله جي طواف ۽ ٻين احڪامن جو عبادت جي نيت سان ارادو ڪرڻ." اسلام جي پنجن رڪنن مان هڪ رڪن (جو عرفات جي ميدان ۾ ذوالحج جي نائين تاريخ خاص حڪمن جي بجا آوري سان ادا ٿئي).

– **حَجِ اَصْغَر**: ذ. ننڍو حَجَ. عمري جي ادائي کي حج اصغر سڏبو آهي، جنهن ۾ احرام ٻڌي مڪي ۾ اچبو آهي ۽ پوءِ بيت الله جو طواف ڪري، صفا مروه ۾ ڊوڙي احرام لاهبو آهي.

– **حَجِ اَڪْبَر**: ذ. وڏو حج. هن ۾ عمره سان گڏ عرفات تي وڃبو آهي، ۽ اهو نائين ذوالحج ۾ ادا ٿيندو آهي. عام ماڻهو جمعي جي ڏينهن واري حج کي حج اڪبر سڏيندا آهن. صوفين جي اصطلاح ۾ جذبِ قُلوب (دليون گرويده ڪرڻ يا موهڻ). دل وٺڻ. نفس مارڻ.

– **حَجَ پڙهڻُ**: حَجَ ڪرڻ. حجَ جا مقرر شرط بجا آڻڻ.

– **حَجَ پڙهڻُ (ت)**: من جو مطلب پورو ٿيڻ.

– **حَجَ ڪَرڻُ**: احرام ڪري بيت الله شريف جي زيارت تي وڃڻ. نائين تاريخ ذوالحج مهيني جي عرفات جي ميدان ۾ حاضر ٿيڻ ۽ مقرر شرط بجا آڻڻ.

– **حَجَ ڪَٽڻُ**: حَجَ جيترو ثواب حاصل ڪرڻ. وڏو خير جو ڪم ڪرڻ. حاجت روائي ڪرڻ.

• **حُجَ ج حُجُون**: ث. [ع. حُجتّ] حُجَتَ – گستاخي – گهُرائپ – دوستاڻو ناتو. دلاسو – همّت. اُميد – آسرو – ڀروسو.

– **حُجَ پاڻي اَچڻُ**: اميد رکي اچڻ. آسرو سمجهي اچڻ.

– **حُجَ ڪَرڻُ**: گستاخي ڪرڻ. گهُرائپ ڪرڻ. پڪو آسرو رکي ڪو ڪم ڪرڻ.

• **حِجَابُ ج حِجَابَ**: ذ. [ع. حجَبَ = هن ڍڪيو. هو وچ ۾ آيو] پردو – پڙدو – اوٽ – آڙ – آڏ – روڪ – رنڊڪ "گهڙو ڀڳو ته گهوريو، پاڻا هو حجاب." (شاهه). ڦڪائي – شرم – پاڪدامني – ڀرم – غيرت – لحاظ – رياءُ – حياءُ – لَڄ.

– **حِجَابانہ**: ظرف. حجاب سان. شرم ۽ حياء سان.

– **حِجَابُ ٽُٽڻُ**: شرم لهڻ – لَڄ نه ٿيڻ.

– **حِجَابُ ڇڏڻُ**: شرم حيا ڇڏڻ. بي حيا ٿيڻ.

– **حِجَابُ ڪَرڻُ**: لڄ ڪرڻ. پردو ڪرڻ. لحاظ ڪرڻ.

• **حَجّاجُ**: اسم خاص. [ع] عراق جي هڪ ظالم گورنر جو نالو (حجاج بن يوسف ثقفي سن ٦٦١ ع کان ٧١۴ ع تائين).

• **حَجّاجُ ج حُجّاجَ**: ذ. [ع] حَاجَ جو جمع – گهڻا حاجي.

• **حِجَازُ**: اسم خاص. [ع. حَجَزَ = هن روڪيو. هو وچ ۾ آيو] عربستان جو وچ وارو علائقو (جنهن ۾ مڪ، مدينہ ۽ طائف اچي وڃن ٿا. جيئن ته هيءُ ملڪ نجد ۽ تهامہ جي وچ ۾ آهي انهيءَ ڪري "حجاز" سڏجي ٿو).

• **حَجَامُ ج حَجَامَ (اصلي صورت حَجّامُ)**: ذ. صفت. [ع. حَجَمَ - هن ڦُڪو ڏنو] حجامت ڪندڙ – سنوارت ناهيندڙ – اُستو – نائي – حَجَمَ. (ث. حَجَامِڻ ج حَجَامڻيون). ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (وات وڏو – مٿان ڳاڙهو – هيٺان اڇو. هڪ فوٽ ڊيگهه ۽ هڪ فوٽ ويڪر). نَرُ پنيوري. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو.

– **حَجَامَتَ ج حَجَامَتُون**: ث. حجامڪو ڪم – سنوارت – وارن ڪوڙڻ يا ٺاهڻ جو ڪم – سيرب.

– **حَجَامَتَ ٺَاهڻُ**: مٿو ڪوڙڻ يا مٿي جا وار ٺاهڻ – لٽڻ – ٺڳڻ.

– **حَجَامَتَ ڪَرائڻُ**: وارن ۽ ڏاڙهي وغيره جي سنوارت ڪرائڻ. پاڻ ٺڳائڻ – نقصان پرائڻ.

– **حَجَامَتَ ڪَرڻُ**: حجامڪو ڌنڌو ڪرڻ – سنوارت ٺاهڻ – وار ٺاهڻ – صفائي ڪرڻ – ٺڳڻ.

– **حَجَامَتَ لاهڻُ (ت)**: حجامت ڪرڻ – سيرَبَ لاهڻ – ٺڳي ڪرڻ.

– **حَجَامڙو**: اسم خاص. سنڌو نديءَ مان نڪرندڙ هڪ واٽ جو نالو (ضلعي ٺٽي ۾). تعلقي گهوڙاباريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **حَجَامڻ**: اسم خاص. تعلقي ڊگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **حَجَامِڻ ج حَجَامِڻيون**: ث. 'حَجَامُ' جو مؤنث. اها عورت جيڪا شادي غمي جي موقعي تي گهروارين عورتن کي ڪم ڪار ۾ مدد ڪري.

• **حُجَتَ ج حُجَتُون**: ث. [ع. حَاجَّ = هن بحث ڪيو] ثابتي – دليل – برهان. بحث مباحثو – قيل و قال – سوال جواب – دعويٰ جو جواب – دليل بازي اعتراض – عذر تڪرار – جهڳڙو – زيادتي. گستاخي – حُجَ – اميد – آسرو – سڌ – تمنا.

– **حُجَتَ آڻڻُ**: سوال جواب ڪرڻ. اعتراض ڪرڻ. دليل بازي ڪرڻ. اجايا عذر ڏيڻ. بهانا ڏيڻ. ڦڏو وجهڻ. شڪ آڻڻ.

– **حُجَتَ پيَش**: شي کي ڪوڙو ثابت ڪرڻ.

– **حُجّتَ تَرْدِيدِيْ:** ڪنهن ڏرجي خلاف بحث.

– **حُجّتَ ڪَرَڻُ:** تڪرار ڪرڻ. بحث ڪرڻ. جهيڙو ڪرڻ. دليل ڏيڻ. هٺ چراند ڪرڻ. گستاخي ڪرڻ.

– **حُجّتہُ الاِسْلامِ:** اسلامي تعليمات جو وڏو ۽ مستند عالم – امام غزالي رحمة الله عليه جو لقب.

– **حُجتِيُ ج حُجّتِيَ:** ذ. صفت. دعويٰ ڪندڙ. عذر ڪندڙ. سبب ڏيندڙ. تڪراري – جهيڙاڪ – جهگڙالو – بحثي – بحث مباحثو ڪندڙ – حُجت ڪندڙ – گستاخي ڪندڙ – گهڙو – گهاٽو – دل گهريو.

• **حَجَرُ ج حَجَرَ(حِجَارَة):** ذ [ع] پٿر – پٿڻ – پاهڻ – سنگ.

• **حَجَرُ أَسْوَدُ:** ذ. ڪَعْبَة الله جي پِٽ ۾ لڳل ڪاري رنگ جو پٿر. جنهن کي طواف ڪرڻ مهل چمي ڏني ويندي آهي.

– **حَجَرُ الْيَهُوْدِ:** ذ. هڪ قسم جو پٿر جو گردي جي پٿريءَ لاءِ دوا ۾ ڪم اچي ٿو سنگ يهُود.

• **حُجْرا (ڪ – ل):** ذ. پرت جو هڪ قسم.

• **حُجَرات:** ث. [ع] قرآن شريف جي اُنونجاهين سورة جو نالو.

• **حُجْرو ج حُجْرا:** ذ. [ع. حُجْرَة] ڪوٺڙي – عبادت ڪرڻ لاءِ خلوت خانو. مسجد سان لڳ ننڍڙي ڪوٺي.

– **حُجْرہ نشين:** ذ. صفت. حُجري ۾ ويٺل. تارڪ الدُنيا. ڏهاڪي يا چلي ۾ ويٺل.

• **حَجَڦ ج حَجَڦُون (ت):** ث. [ع. هَجْوَ جي بگڙيل صورت] ٽوڪ – چِٽَر – ٺٺولي – مسخري.

• **حَجَلَ:** ث. [ع. حَجل + هُن ڪنوار جو پلنگ بڻايو] گهوٽ ڪنوار لاءِ ناهيل سيج.

• **حُجَمُ ج حَجَمَ:** ذ. [ع. حَجَمَ = هُن ٽنڪو ڏنو] سناورت ناهيندڙ – حجامُ – نائي اُستو – مڇيءَ جو هڪ قسم. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **حَدّ ج حَدُونْ:** ث. [ع. حَدَّ = هن نشان مقرر ڪيو هُن سزا ڏني] ڪنارو – ڇيڙو – دنگ – پڇاڙي – پڇاڙي – آخري جاءِ – پڇڙي – سرحد – پوڇڙ – پوڇڙي – ويري – ڇيهُ – اُنتَ – نشانُ – سنڌو – سيڙهو – حاظو. پيلو – جهنگ. (ت) – اسلامي شريعت موجب مقرر ڪيل سزا (صفت) گهڻو – زياده – نهايت.

– **حَدّ بَسْتہ:** ث. حد بندي – حدّ جو بندوبست – دنگ ڪرڻ – نشان ڪرڻ – نبيرو ڪرڻ – زمين جون حدون مقرر ڪرڻ.

– **حَدّ بُلوغ:** ث. بالغ ٿيڻ جي وهِيُ يا عُمر.

– **حَدّ بندِيْ ج حَدّ بَندِيُونْ:** ث. دنگ جي مقرري – سرحد بندي.

– **حَدّ ٻڌڻُ:** حدّ مقرر ڪرڻ.

– **حد ٽپڻُ:** مقرر جاءِ کان اڳتي وڌڻ. گناهه جهڙو ڪم ڪرڻ. حدن کان ٻاهر نڪري وڃڻ.

– **حدّ جي اندر:** ظرف. حدّ ۾ – پڄت ۾ – ٿي سگهڻ جي دائري ۾.

– **حَد حَد:** حَد اندر. "حد حد هلڻا هر ڪوءِ، بيحد چلڻا نه ڪوءِ" (شاهه).

– **حَدّ شَرْعِ:** ث. شريعت موجب آخري سزا. مقرر سزا. سزا لاءِ شريعت جو قانون.

– **حَدّ فَاصِل:** ث. ٻن شين جي وچ ۾ اچي جُدا ڪندڙ شيءِ.

– **حَدّ ڪَرَڻُ:** ڇيهه ڪرڻ – ڇيڙو ڪرڻ – آخر ڪرڻ – انتها ڪرڻ – دنگ ڪرڻ – پورو ڪرڻ – ختم ڪرڻ – اڳتي نه وڌڻ – عجب جهڙو ڪم ڪرڻ – ڪمال ڪرڻ – تمام گهڻو ڪرڻ – ايترو گهڻو ڪرڻ جنهن کان وڌيڪ ناممڪن هجي.

– **حَدّ کان ٻاهر:** ظرف. دنگ کان پري. حدّ کان وڌيڪ. بي انتها – بيحد – تمام گهڻو.

– **حَدّ کان وڌڻ:** پنهنجي حيثيت کان اڳتي قدم وڌائڻ – پڄت کان ٻاهر قدم کڻڻ – وِت کان ٻاهر هلڻ.

– **حَدّ کان وَڌيڪ:** ظرف. حدّ کان زياده. بي شمار – بي انداز – بيحد.

– **حَد تہ رَسَڻُ:** انتها تي پهچي وڃڻ – دنگ ٿي وڃڻ – تڪميل ٿي وڃڻ.

• **حَدادُ ج حَدادَ:** ذ. [ع. حديدُ + لوهُ] لوهه جو ڪم ڪندڙ لوهرُ – لوهار. جيل جو داروغو.

• **حِدَتَ ج حِدَتُونْ:** ث. [ع. حَدَّ – هُن اوزار تکو ڪيو] تيزي – تکائي (گرمي جي). تلوار جي ڌارَ – زور – طاقت – قوّت.

• **حَدَسُ ج حَدَسَ (ت):** ذ. (حَسَدَ جي بگڙيل صورت). ساڙ – ڪينو – بُغض – حسدُ.

• **حُدُود:** ث. [ع] حَدّ جو جمع – حَدُونْ.

– **حُدُودْ اَرْبَعْ:** ث. [ع. حُدُودَ – حدون يا پاسا + اَرْبَعْ = چار يعني چار پاسا] چارئي طرف – چار حدون – چار پاسا (اولهه – اوبر – اتر ۽ ڏکڻ).

– **حُدُوْد اَرْضِي:** ث. [ع. اَرْضُ = زمين] زمين جي حد بندي.

• **حَدہْ زَئِيْ:** اسم خاص. لاشاري بلوچن جو هڪ قبيلو. جو گهراماڻين جي شاخ آهي.

• **حُدِيْ:** ث. [ع. حَدا = هُن تنوار ڪئي] (عربستان ۾) اُٺ کي تکو هلائڻ لاءِ هڪ تَنوارَ.

• **حُدِيْ خَوانْ:** ذ. صفت. تنوارِيندڙ – جَتُ. اُٺ کي تنواري هلائڻ وارو.

• **حُدَيْبِيَہ:** اسم خاص. هڪ جاءِ جو نالو جتي ٦٢٨ ع ۾ حضرت مُحمّد صلي الله عليه و آله وسلم ۽ قريش جي وچ ۾ صلح نامو ٿيو هو.

• **حَديثَ ج حَديثُون:** ث. [ع. حدثَ = هُن ڳالهه ٻڌائي] نئين ڳالهه — نئين شيءِ — خبر — روايت — حڪايت — بيان — قصو — نصيحت. رسول مقبول جي قول ۽ فعل جي خبر ڏ ڪر.

— **حَديثَ سمجهڻ:** ڳالهه کي صحيح سمجهڻ. خواهه مخواهه ڪنهن جي ڳالهه تي يقين ڪرڻ.

— **حَديثَ سُڻائڻ:** نئين ڳالهه ٻڌائڻ. هيڻانهيون مٺانهيون ڳالهيون ٻڌائڻ.

— **حَديثُون ڪرڻ:** ڇنيون ڪرڻ — تعدّيون ڪرڻ — تنگ ڪري ڇڏڻ.

• **حَديدُ:** ذ. [ع. حَديدُ = لوهه] ڌاتوءَ جو هڪ قسم — لوهه — لوهه جو اوزار — لوهه جو ٺوڪ. اسم خاص. قرآن شريف جي هڪ سورة — (صفت). تکو — تيز.

• **حَديقو ج حَديقا (حَدائِق):** ذ. [ع. حَديقَة = چوديواريءَ وارو باغ] باغ — چمن — باغ جنهن جي چوڌاري ڀت هجي. ڪنجيءَ جي وٽن جو باغ.

• **حديڪوٽ:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **حَذاقَتُ:** ع. ڏسو "حاذِق". مهارت — عقلمندي — ڏاهپ — سياڻپ.

• **حَذرُ ج حَذَرَ:** ذ. [ع. حَذرَ = هو خبردار رهيو] خبرداري — اڳ ڄيني — دورانديشي — ڏاهپ — انديشو — خوف — ڊپ — ڌَڙ — ٻؤ — پرهيز — پاسو — بچاءُ — اِجتناب — اِحتياط — اِنڪار.

— **حَذَرُ ڪرڻ:** پرهيز ڪرڻ — نٽائڻ — انڪار ڪرڻ.

— **حَذَرَتُون:** ظرف. خيال سان — سمجهه سان.

• **حَذفُ:** ذ. [ع. حَذفَ = هُن ڪٽيو. هُن ڇانگيو] ڇانٽ — ڪٽ — ڇانگ — گهٽتائي — ڪمي.

• **حَذفُ ڪرڻ:** گهٽ ڪرڻ — ڇانگ ڪرڻ — ڪڍي ڇڏڻ. ودڻ — جُدا ڪرڻ.

• **حُرّ ج اَحرارُ:** ذ. صفت. [ع. حَرّ = هو آزاد ٿيو] جو ڪنهن جو ٻانهو نه هجي. آزاد. (اسم خاص). پير پاڳاري جي مريدن جو لقب. هڪ ذات جو نالو. حضرت امام حسين (ع) جي مقابلي ۾ ميدان ڪربلا ۾ يزيد جي موڪليل لشڪر جو هڪ سپه سالار (جو بعد ۾ ڦري حضرت امام حسين (ع) جي پاسي آيو). "هُئي هدايت حُرّ کي، اَزل ۾ اصلا حُرّ هلي آيو، مانجهي مَرداني." (شاهه).

— **حُريت ج حُريتُون:** ث. غلامي نه هئڻ جي حالت — آزادي.

• **حرا:** اسم خاص. [ع] مڪه شريف جي ويجهو هڪ ٽڪريءَ جو نالو (جنهن جي چِر ۾ حضرت نبي ڪريم عبادت لاءِ ويهي رهندا هئا). اها جاءِ جتي پهرين وحي نازل ٿي — غار حرا.

• **حَرارَتُ ج حرارتون:** ث. [ع. حرّ = هو گرم ٿيو] گرمي — تپش — حدّت — ڪانڌهو — ڪوسائڻ — سوزش — تابش — گرمائش — جوش — تاءُ، تپ — هلڪو بخار — بدن ۾ رت جي گرميءَ جو دؤرو. غُصو — غضب — ڪروڌ — ڪاوڙ.

— **حرارت ٿي پوڻ:** ٿورو تپ ٿي پوڻ. بخار اچي وڃڻ.

— **حَرارَتِ دِيني:** مذهبي جوش — مذهبي غيرت.

— **حَرارتِ غَريزِي:** بدن جي قدرتي طاقت.

• **حِراستُ ج حِراستُون:** ث. [ع. حَرَسَ = هن سنڀال ڪئي] سنڀال — حفاظت — نگراني — نگهباني — پهرو. قيد — قابو — بند — حوالات — نظربندي. دولاب — ٺڳي — دغا — فريب. اٽڪل بازي — حرفت — هوشياري.

— **حراست ۾ رهڻ:** حوالات ۾ رهڻ — نگهباني ۾ رهڻ — نظربند رهڻ.

• **حَرامُ ج حَرامَ:** ذ. [ع. حَرَمَ = هن منع ڪئي] منع ڪيل — رد ڪيل — ممنوع — منع ٿيل — بي قاعدي — ناجائز — ناروا — غير مُباح — اڻ رهائيندو — شريعت جي خلاف. پليت — نجس — ناپاڪ. زنا — بدڪاري — بدپيشو — ڪسب. "حلال" جو ضدّ. حرمت وارو — "مَسجِدِ الحَرام — مُحَرمِ الحَرام وغيره" اصطلاح ۾: عظمت وارو — وڏائي وارو — حرمت وارو — پاڪ — پوتر — جنهن کي پليديءَ کان محفوظ رکيو وڃي. جنهن جو احترام ڪيو وڃي.

— **حَرامُ ٿيڻ:** مُردارُ ٿيڻ — خراب ٿيڻ — جانور جو تڪبير سان ذبح ٿيڻ کان اڳ مري وڃڻ. ضايع ٿي وڃڻ.

— **حَراميائِي ج حَراميائِيُون:** ث. حرامزادائي — حرامزادگي. لچائي — خرابي.

— **حَرامَ جو مالُ:** ذ. مفت جو مال — ناجائز دولت. بدڪاريءَ جو ڪمايل مال. بچڙائي سان هٿ ڪيل مال.

— **حَرامَ جي هَڏِي پيٽ ۾ پوڻ:** مفت جو مال کائڻ. ناجائز طريقي سان هٿ ڪيل مال کائڻ. رشوت ملڻ.

— **حَرامُ خورُ ج حَرامُ خورَ:** ذ. صفت. حرام کائُو — حرام کائيندڙ. مردار کائيندڙ. رشوت کائيندڙ. نمڪ حرام — مفت خور — ناجائز ڪمائي تي گذران ڪرڻ وارو.

— **حَرامُ خوريُ ج حَرامُ خوريُون:** حرام جي مال تي گذران. رشوت خوري. حراميائيءَ جو ڪم. بي قاعدگي — نافرماني.

— **حَرامزائي ج حرامزائيُون:** ث. لچائي — خرابي — بدمعاشي — ٺڳي.

• **حَرامزو ج حَرامزا:** ذ. صفت. حَرامي — بدمعاش. حرامزاده — لُچ. (ث). حَرامزِي ج حَرامزِيُون.

— **حَرامزادائي:** ث. بدمعاشي — لوفرپائي — لچائي — حرامزادگي —

حرامپائي – بچڙائي – بي حيائي – نالائقي – بدفضيلتائي – نافرماني.

– **حَرامزادِگي ج حَرامزادِگيون:** ٿ حرامزادائي – بي حيائي – ڪميڻپ – لچائي – شرارت – بدمعاشي – بچڙائي.

– **حَرامزادو ج حَرامزادا:** ذ. صفت. حرام جي نُطفي مان ڄاول – زنا مان پيدا ٿيل. حرامي – بي نڪاحو – وَلَدُ الزِنَا. بدمعاش – ڪميڻو – لچو – لوفر – فسادي. (ٿ). حرامزادي ج حرامزاديون.

– **حَرامڪارُ ج حَرامڪارَ:** ذ. حرام ڪندڙ – ناجائز ڪم ڪندڙ – زاني – زناخور – بدڪار.

– **حَرامڪاري ج حَرامڪاريون:** ٿ. زنا – بدڪاري – بچڙائي – ڪارمُنهائي.

– **حَرامُ ڪَرڻُ:** پليت ڪرڻ. نَجس ڪرڻ. بدمزي ڪرڻ. خراب ڪرڻ. زنا ڪرڻ. بدڪاري ڪرڻ.

– **حَرامُ کائِڻُ:** ناجائز ڪمائي جو مال کائڻ. زنا جي ڪمائي کائڻ. رشوت وٺڻ.

– **حَرام کائُو ج حَرام کائُو:** ذ. صفت. حرام جو مال کائيندڙ. رُشوتي – رشوت خور.

– **حَرامُ ڪي هٿ وجهڻُ:** بچڙا ڪم ڪرڻ.

– **حرام موت مرڻ:** خودڪُشي ڪرڻ. پنهنجي جان پاڻ وٺڻ.

• **حَرامِي ج حَرامِي:** ذ. صفت. زنا مان پيدا ٿيل ٻار. بي نڪاحو. نڪاح کان اڳ ڄاول. وَلَدُالزِنَا – حَيْضِي ٻار. بدمعاش – لچ – لُفنگ – شرير – شيطان – ٺڳ – چور. انحرافي ڪندڙ – نافرمان – بيوقوف – حرام کائو.

• **حَربَ:** ٿ. [ع] لڙائي – جنگ. قِرلٽ – قَتل‌مار.

• **حَرْبگاهُ ج حَرْبگاهَ:** ذ. لڙائيءَ جو ميدان. ميدانِ جنگ. رَزمگاهه.

• **حَربَہ:** ذ. لڙائيءَ جي هڪ هٿيار جو نالو. اوزار – حملو – ڪاهہ – ڦلاڻ – ٽپو – جهٽ.

• **حَرَجُ (حَرَجَ) ج حَرَجَ:** ذ. [ع. حَرِجَ = جڳهہ تنگ ٿي] تنگي – سوڙهہ – نقصان – ٽوٽ – ضَررُ – ڇيهو – گهاٽو – ڪمي – گهٽتائي – وقت جو ضايع ڪرڻ – دير.

– **حَرْجاڻو ج حَرْجاڻا:** نقصان جو عوضو.

– **حَرْجَ وِجهڻُ:** ٽوٽ وجهڻ – ڇيهو وجهڻ.

• **حِرْزَ:** ٿ. [ع. حَرزَ = هن سنڀال ورتي] پناهہ – پناهہ جي جاءِ – بچاءُ سنڀال – حفاظت. تعويذ – جنتر منتر.

• **حِرْزِجَان:** پنهنجي سر جو بچاءُ.

• **حِرْصُ حِرْصَ:** ذ. [ع. حَرِصَ – هن لوڀ ڪيو] لالچ – طمع – لوڀ – چاهہ – موهہ – خواهش – اِڇا – رغبت – سڌ – شوق – تمنّا – آرزو – اميد – وڏائي – مغروري – هٻڇ.

– **حِرصائِڻُ:** مصدر. خواهش وڌائڻ – لالچائڻ – حرص ڏيارڻ – ڀرڪائڻ.

– **حِرْص ڪَرڻُ:** لالچ ڪرڻ – طمع ڪرڻ – هٻڇ ڪرڻ.

– **حِرْصِي ج حِرْصِي:** ذ. صفت. لالچي – طمعي – لوڀي – ڏاڪائو – حريص – حارص – هٻڇي – بکيت – بکيو. ٿوريءَ گهڻيءَ تي سڌ ڪندڙ – سڏڙيو.

• **حَرْفُ ج حَرْفَ:** [ع. حَرف – هو ڦريو. هُن مٽيو] لغوي معنيٰ طرف – پاسو – ڌار. ڪنارو – جبل جي چوٽي. ڪنهن بہ ٻوليءَ جي 'الف بي' جو هڪ اکر. آواز ظاهر ڪرڻ جو نشان. حَرفِ تهجّي. اکر جيئن: "اب ت وغيره". لفظ جو پَدُ – لفظ – جملو – ڪلمو – ٽڪو – سخن – قول – ڳالهہ – ميار – مهڻو – ڏورابو. جيئن: "مون ڏي ماروئڙن جا، آهن حرف هزارين." ڏوهہ – ڀل – خطا – قُصور – عتاب – الزام – حساب ڪتاب – پڇا ڳاڇا – پڇاڻو. جيئن: "آنَ تانَ حرف هرو، مورائين معاف ٿيو." (شاهہ). عيب – نقص – گهٽتائي. گرامر ۾ هڪ ڳالهائڻ جو ڀاڱو.

– **حَرْفُ اَچڻُ:** اکرن جي جاڻ پوڻ. پڙهڻ. خواري ٿيڻ. ڳلا ٿيڻ. بدنامي ٿيڻ. الزام اچڻ. داغ لڳڻ. ميار لڳڻ.

– **حَرْف اِسْتِثْنا:** علم نحو جو هڪ اصطلاح. اهي حرف جي جُدائي يا نياري ڳالهہ جي معنيٰ ڏيکارين يا منجهائن نئين ڳالهہ پيدا ٿئي جهڙوڪ: سواءِ ڌارَ – مگر – بغير – بجز – پر – ليڪن – خواه وغيره.

– **حرف اِسْتِفْهَام:** ذ. اهو حرف يا لفظ جيڪو سوال يا پڇا ڪرڻ ۾ ڪم اچي. جهڙوڪ: ڇو – ڇا – ڪير – ڪهڙو – ڪيڏانهن وغيره.

– **حَرْفِ اِشارَہ:** ذ. اهو ضمير جو لفظ جيڪو اشاري لاءِ ڪم اچي جهڙوڪ: هي – اِهي – هُو – اُهي وغيره.

– **حَرْف اِشْتِراڪ:** ذ. اهو ضمير جو لفظ جيڪو ٻئي ضمير سان گڏ جي ڪم اچي جهڙوڪ: پاڻ – خود – پنهنجو وغيره. مان پاڻ – اسان پاڻ – هو پاڻ – منهنجو خود – پنهنجو خود وغيره.

– **حَرْفِ اِضافَت:** ذ. اهو حرف جيڪو ٻين اسمن يا ضميرن جي وچ ۾ ملڪيت يا ٻي ڪا نسبت ظاهر ڪري جهڙوڪ: جو – جا سندو وغيره. ملڪ جو بادشاهہ. بادشاهہ جو پٽ. پٽ جو نالو وغيره.

– **حَرْفِ اَفسوس:** ذ. حرف ندا جو اهو لفظ جيڪو افسوس يا ارمان ڏيکاري جهڙوڪ: هاءِ هاءِ – واءِ – واويلا – آهہ وغيره.

– **حَرْف بہ حَرْف:** اکر بہ اکر – اُکري طرح – لفظ لفظ ڪري – هُوبهو – سربستو – سمورو – سڄو – جُملي.

– **حَرْفِ بَيَانُ**: ذ. علم نحو موجب اهي حرف جن مان ڪنهن جي ڪيل ڳالهه يا بيان جي معنيٰ نڪري، جيئن: هن چيو ته "آءٌ وڃان ٿو" (ته حرف بيان).

– **حَرْفِ تاڪِيدُ**: ذ. تنبيهه يا تاڪيد جي معنيٰ ڏيکاريندڙ حرف جيئن: خبردار! سنڀال! چيت! هان! هون! هرگز! متان!

– **حَرْفِ تَحْسِيْن**: علم نحو موجب اهي حرف جن مان ساراهه جي معنيٰ نڪري، جهڙوڪ: "شاباس، واهه واهه، مرحبا، جس"، حرف تعريف.

– **حَرْفِ تَشْبِيْهَ**: ذ. علم نحو موجب مشابهت يا هڪجهڙائي ڏيکاريندڙ لفظ جيئن: "وانگي –مثل – جان – جڻ ته – گويا" وغيره.

– **حَرْفِ تَمَنّا**: ذ. علم نحو موجب 'سڌ يا تمنا' جي معنيٰ ڏيکاريندڙ لفظ. جهڙوڪ: "مَر – ڀَلِ" وغيره.

– **حَرْفِ تَمِيْزُ**: ذ. علم نحو موجب، قدر ڏيکاريندڙ لفظ. جهڙوڪ: "مس مس – هروڀرو – هوريان – ڏاڍيان."

– **حَرْفِ تَنْبِيْهَ**: ذ. ڏسو "حرف تاڪيد."

– **حَرْفِ ٻَنِي ڪَيَڻُ**: گاريون ڏيڻ، گهٽ وڌ ڳالهائڻ.

– **حَرْفِ جَرُ**: ذ. گرامر جي اٺن لفظن مان هڪ لفظ. اهو لفظ جو اسم يا ضمير جي بنيان اچي ۽ ان جو لاڳاپو ٻئي ڪنهن لفظ سان ڏيکاري. جيئن: "پٽ تي ڪانءُ ويٺو آهي" هن جملي ۾ 'تي' حرف جر آهي.

– **حَرْفُ جُمْلو**: ذ. گرامر موجب ڳالهائڻ جي اٺن ڀاڱن مان هڪ ڀاڱو. اهو لفظ جو ٻن لفظن يا جملن کي پاڻ ۾ ڳنڍي، جيئن: ڪاغذ يا قلم. مَسُ ۽ قلم وغيره. "يا" ۽ "۽" حرف جملو آهي.

– **حَرْفُ رکڻ**: ميار رکڻ، ڏوهه رکڻ، الزام مڙهڻ، سزا جي لائق ثابت ڪرڻ، شرمندو ڪرڻ.

– **حَرْفُ زَنِيْ**: ث. ڪنهن کي گهٽ وڌ ڳالهائڻ، جَٺ _ تنبيهه – تنقيد – اجايو ڳالهائڻ.

– **حَرْفُ ساڪِنُ**: ذ. گرامر موجب جَزْمَ وارو اکر.

– **حَرْفُ سُڃاڻَڻُ**: اکر سڃاڻڻ. "الف – بي" ذهن نشين ڪرڻ.

– **حَرْفِ شَرْطُ**: ذ. علم نحو موجب شرط جي معنيٰ ڏيکاريندڙ لفظ. جهڙوڪ: "جي، جيڪڏهن اگر، اگرچه، جيتوڻيڪ، جڏهن، مگر".

– **حَرْفِ شَڪُ**: ذ. علم نحو موجب، سڪ يا گمان ڏيکاريندڙ لفظ. جيئن: "متان، مبادا، شايد".

– **حَرْفِ شَناسُ**: ذ. صفت. اکر سڃاڻندڙ، ڪجهه پڙهيل، ٿورو گهڻو پڙهيل.

– **حَرْفِ صَحِيْحُ**: ذ. اهي حرف جيڪي حرف علت وانگر ٻي ڪنهن اکر سان گڏ جي آواز پيدا نه ڪن (ا، و، ي کان سواءِ سنڌي ٻوليءَ ۾ باقي اٺيتاليهه اکر سڀ حرف صحيح آهن. جهڙوڪ: ب، ٻ، ڀ، ن، ڻ، هه ۽ ي).

– **حَرْفِ صَوْتُ**: ذ. علم نحو موجب. اهي لفظ جن مان جاءِ يا وقت جي معنيٰ نڪري، جيئن: "اِجِ، ڪڏهن، ڪٿي، هتي وغيره".

– **حَرْفِ عَطْفُ**: ذ. حرف جملو. علم نحو موجب، ميلاپ يا لاڳاپي جي معنيٰ ڏيکاريندڙ حرف جهڙوڪ: "ب، ۽ ان، هم، بلڪ".

– **حَرْفُ عِلَّتَ**: ذ. اهو حرف، جو ٻئي ڪنهن ٻه حرف سان گڏجي اچار ڏاهي (حرف علت سنڌي ٻوليءَ ۾ ٽي آهن: ا و ۽ ي).

– **حَرْفُ گِيْرُ**: ذ. صفت. نڪته چيني ڪرڻ وارو – نُڪته چيني، عيب ڪڍڻ وارو.

– **حَرْفُ گِيْرِي ج حَرْفُ گِيْرِيُون**: ث. نُڪته چيني – راءِ زني – عيب ڪڍڻ.

– **حَرْفِ مُبهَمْ**: ذ. علم نحو موجب، ڳجهه يا اِبهام ڏيکارڻ وارا لفظ، جهڙوڪ: "ڪو، ڪا، ڪي وغيره".

– **حَرْفُ مَنْفِيْ**: ذ. گرامر موجب اهو لفظ، جنهن مان ناڪار جي معنيٰ نڪري، جهڙوڪ: "نَ، هرگز نه، نه نه، ڪين، نڪو، نڪا، نڪي" وغيره

– **حَرْفُ نِدا**: ذ. گرامر موجب اهو لفظ، جيڪو سڏ، سَڏ، خوشي، عجب، ارمان وغيره ڏيکاري، جهڙوڪ: "او، شل، واهه، هاءِ" وغيره

– **حَرْفُ نِسبَتَ**: ذ. علم نحو موجب، تعلق يا لاڳاپو ڏيکاريندڙ لفظ "آنو، آٺو، اِيٺ، اينو، اَڪ، وار، آن" جهڙوڪ: (شاهه) شاهاڻو = شاهاڻو، (سال) ساليانو = ساليانو، (روز) روزينو = روزينو وغيره.

– **حَرْفُ هَرو**: ذ. حرف حساب – ليکو چوکو – ميار، "آن تان حرف هرو، موراڻين معاف ٿيو" (شاهه).

– **حِرْفَتَ ج حِرْفَتُون**: ث. [ع] ڪاريگري – ڌنڌو – پيشو – ڪسب – ڪم – هنر – دستڪاري، ڳڻ – فَنّ علم، چالاڪي – تجويز – اٽڪل – ڪيڏ – ڏاهپ – هوشياري – حرڪت – حڪمت – عقلمندي – چترائي – عياري – مڪاري – ٺڳي – مڪر.

– **حِرْفَتْ بازُ ج حِرْفَتْ بازَ**: ذ. صفت، چالاڪ – عيار مڪار – ٺَڳ.

– **حِرْفَتْبازِيْ ج حِرْفَتْباز يُوْن**: ث. سياڻپ – اٽڪل بازي – چالاڪي، مڪاري – عياري – ٺڳي، اٽڪلي – حرفتي – فتنه باز.

– **حِرْفَتِي ج حِرْفَتِي**: ذ. صفت، ڪيڏاري – اٽڪلي – ڪيڏيباز – سياڻو، هنر وارو – ڪاريگر – هوشيار – چالاڪ – مڪريلو – ٺگ – شرير – لُچ.

• **حَرْفِيْ ج حَرْفِيْ**: ذ.صفت، حرف جو – حرف وارو – لفظي – اکري، ميردار – ڏوهاري – گنهگار، شرمسار – پشيمان، پليل – عيبدار.

• **حَرَڪَتَ ج حَرْڪَتُون**: ث. [ع، حَرَڪَ = هو چُريو] چُرپُر – چال – رفتار – گردش – ڦيرو – لوڏو – ڌوڏو – جنبش – ڦُڙڪ – تَحَرُڪ – چور ڦور،

ڪم – فعل – عمل – ڪرتي. ڪنهن کي ڪاوڙائڻ لاءِ ڪيل ڇر – اڻ وڻندڙ ڳالهه (ٻارن جي) – اجائي اٿ ويهه (ٻارن جي). مستي – لچائي. ڪٽ – چرائد – ڪونس ڦتائي – ڪينجل – چڙ – شرارت – ڏنگائي – خلل. مسخري – چيڙچاڙ. ڦٿڪو – ڏڙڪو – ٽڙپ – بيقراري – اضطراب. قصور – خطا – ننڍو ڏوهه. رنڊڪ – روڪ – رڪاوٽ – آڙ – اَڏ. هلت چلت – آمدرفت – سفر – ڪوچ. علم نحو موجب. اکرن کي چورڻ يا آواز ڪرڻ ۾ ڪم ايندڙ نشاني "زبر –َ. زير –ِ ۽ پيش –ُ" وغيره.

– حَرڪتباز ج حَرڪتباز: ذ. صفت. حرڪت ڪندڙ. حرڪتي – شرير – ڪيچلو – زيان ڪار. حرفتي.

– حَرڪتبازي ج حَرڪتبازيون: ث. حرڪت – چر – ڪينجل – مستي – ڪٺونس – شرارت.

– حَرڪتَ ڏيڻ: لوڏڻ – چورڻ – زيروزبر ڏيڻ.

– حَرڪتَ ڪرڻ: لوڏڻ – چورڻ – هلائڻ. چر ڪرڻ – شرارت ڪرڻ.

– حَرجُ ڪرڻ – زيان ڪرڻ – نقصان ڪرڻ.

– حَرڪت ۾ برڪت هئڻ: ڪم ڪرڻ سان ئي فائدو ٿيڻ – محنت جو ڦل ضرور حاصل ٿيڻ.

– حَرڪتي ج حَرڪتي: ذ. صفت. حرڪت ڪندڙ – چرپر ڪندڙ – بي صبر. ٻئي کي ڪاوڙائيندڙ. لچو – ڪينجلو. چالاڪ – ٺڳ.

• حَرَمُ ج حَرَمَ: ذ. ع. [حَرَمَ = هن منع ڪئي] ممنوع – بندش پيل – روڪيل – پوتر – پاڪ – مُقدس. اها جاءِ جتي گناهن ڪرڻ جي منع آهي – ڪعبة الله شريف جي چوديواري – حاطو. ادب جي جاءِ. (ف) نڪاح ۾ آيل عورت – زال – گهرواري. اندرين جاءِ – خلوت گاهه – زنان خانو – زال لاءِ مخصوص ڪيل ڪوٺي.

• حَرَمُ خانو ج حَرَمُ خانا: ذ. زنان خانو – حرم سراءِ.

• حَرَمسراءِ ج حَرَمسرائون: ث. بيگمات يا زالن جي رهڻ جي جاءِ – حويلي – زنان خانو – ديرو – حَرَمُ.

• حِرمانُ: ذ. [ع] مايوسي – نااميدي – محرومي – بدقسمتي.

• حُرمَتَ ج حُرمتون: ث. [ع] احترام آدرش – عزت – شان – مان – آبرو. وڏائي – عظمت – اقتدار – شرف – رتبو – تعظيم – پاڪائي – برڪت – حق.

– حُرمتُ ڪرڻ: عزت ڪرڻ – تعظيم ڪرڻ.

• حَرَمَين: اسم خاص. [ع] حَرَمَ جو عدد تثنيه يعني مڪه معظمه ۽ مدينه منوره جا ٻه حرم.

• حَرواڻي: اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو (جو رستمائين جي هڪ شاخ آهي).

• حُرُوف: ذ. [ع. حَرف جو جمع] حرف – اکر.

– حُرُوف تهجّي: ذ. "الف – ب" جي اکرن جي صورت – هر ٻوليءَ جا ابتدائي مفرد اکر – الفابيٽ.

– حُرُوفِ مُرڪّب: ذ. اهي لفظ جيڪي ٻن يا وڌيڪ لفظن منجهان ٺهيل هجن.

– حُرُوفِ مُفرَدُ: ذ. حروف تهجي جي اکرن منجهان هر هڪ اکر "الف – بي" جو هر هڪ جدا جدا اکر.

• حُرّيَت: ث. [ع. حُرّ = هو آزاد ٿيو] غلاميءَ کان پوءِ حاصل ڪيل آزادي – آزادي.

• حَرِيرُ: ذ. [ع] پٽ – ريشم – سلڪ. سٺيءَ مان ٺهيل هڪ خاص ڪپڙو. اهو ماڻهو، جيڪو غصي ۽ غضب سان جهٽ پٽ ڳرم ٿي وڃي.

– حَرِيري ج حَرِيري: ذ. صفت. پٽ جو – ريشمي – سلڪي – ريشم وارو – سلڪ وارو. ريشم وڪڻندڙ – پاٽولي. ابو محمد قاسم بن علي بصري، عربي جي هڪ وڏي اديب ۽ مصنف جو لقب. سندس مشهور تصنيف "مقامات الحريري".

• حَرِيصُ ج حَرِيصَ: ذ. صفت. [ع. حَرَص = هن لوڀ ڪيو] لالچي حرص وارو – حرصي – لوڀي – هٻڇي – طمعي – ٻيٽي – گهڻ کائو – پيٽوڙو.

• حَرِيفُ ج حَرِيفَ: ذ. صفت. [ع] ساڳئي ڌنڌي وارو – هم پيشه. دشمن – بدخواه – رقيب. هوشيار – دانا – سياڻو – ڏاهو – چالاڪ – خبردار – ڄاڻو. مقابلو ڪندڙ – مخالف – مُقابل – حرفت وارو – اٽڪلي – چالاڪ – هنرمند. جوارين جي اصطلاح ۾ ڄاڻو جواري. بدمعاش – ٺڳ – مڪار – لچ.

• حَرِيمُ: ذ. [ع] منع ڪيل حد – گهر جي چار ديواري. ڪعبة الله جي ٻاهرين ديوار – گهر – مڪان.

• حِزبُ ج حِزبَ: ذ. [ع. حَزَبَ = هن ورهايو] ماڻهن جو ميڙ – جٿو – گروهه – ڌر – ٽولو – جماعت. هٿيار. ورد يا وظيفي جو روزانو مقرر حصو – قرآن ڪريم جو سٺيون حصو.

• حزب الأحرار: ذ. آزاد ماڻهن جي جماعت.

– حِزبُ الله: ذ. الله وارن جي جماعت – الله جي بندگي ڪرڻ وارو – فرمانبردار ٽولو.

– حِزبُ مُخالِف: پارليامينٽ يا اسيمبليءَ ۾ حڪومت جي مخالف ڌر.

• **حِزقِلُ:** اسم خاص [ع] حزقيل. يهودين جي هڪ پيغمبر جو نالو (توريت جو هڪ ڪتاب انهيءَ جي نالي تي آهي).

• **حَزمُ ج حَزمَ:** ذ. [ع. حَزم = هو پڪو پختو ٿيو] خبرداري – احتياط – تياري – آمادگي – عاقبت انديشي.

• **حُزنُ:** ذ. [ع. حزن = هو ڏکويو] ڏک – رنج – صدمو – درد – غم – افسوس – ملال. ڳڻتي – ڳڻتي – گهوندر.

– **حَزِينُ:** ذ. صفت. دردمند – غمگين – ڏکويل – ملول – رنجيده – رنجايل.

• **حِسُ:** ث. [ع. حَسَّ = هن محسوس ڪيو] حواسن سان ڄاڻڻ جي طاقت – ڇهڻ جي طاقت – سهڻ جي طاقت – ڄاڻڻ جي قوت. ڪنهن اثر جي قبوليت جو جذبو – احساس. ڇهڻ جو حواس – اندري. (جمع حواس). جذبو – جنبش – حرڪت.

– **حِسُ باطِني:** ث. دلي احساس – ضمير جو حس.

– **حِسُ ظاهِري:** ث. ڏسڻ، ٻڌڻ، سنگهڻ – چکڻ ۽ ڇهڻ جو هر هڪ ظاهري احساس.

– **حِسُ مُشتَرَڪُ:** ث. دماغ ۾ حواسن جي معلومات گڏ ڪرڻ جي طاقت. عقل – فهم – سمجهه – پروڙ.

• **حِسابُ ج حِسابَ:** ذ. [ع. حَسَبَ = هن ڳڻيو – هن ليکو ڪيو] ليکو – ڳاڻيٽو – ڳڻپ – شمار – تخمينو – انداز – جاچ – پڙتال. انگن جو علم – علم رياضي – حساب ڪتاب – انگي حساب (زباني حساب – سليٽي حساب). اگهه – قيمت – نرخ – بها – قاعدو – ڍنگ – طور – طرح – نمونو. جيئن: "هتي جو حساب الائي ڪهڙو آهي؟". ميزان – جوڙ – معاملو – فرق. ڦيرڦار. نقص – رنڊڪ. خرابي – حرڪت. ڀل – چوڪ – غلطي. جيئن: "ليکي ۾ ڪجهه حساب ٿي پيو آهي". بلو – ڏيتي ليتي. رقم – پئسا – ڏوڪڙ. جيئن: "پنهنجو حساب هرڪو وٺندو وڃي." جن ڀوت جو اثر – لڳت جي بيماري – سحر – جادو. جيئن: "هن کي ڪجهه حساب ٿي پيو آهي".

– **حِسابُ بي باقُ ڪَرڻُ:** حساب چڪائڻ – ڏيتي ليتي صاف ڪرڻ – اڳيون پويون حساب صاف ڪرڻ – ڪجهه به باقي نه ڇڏڻ.

– **حِسابُ پَڇڻُ:** حساب جو جواب ڀڄائڻ – حساب ڪرڻ.

– **حِسابُ پَڇڻُ:** حساب پڇڻ لاءِ چوڻ.

– **حِسابُ جَو جَو ڪَرڻُ:** ذري پرزي جو حساب ڪرڻ. "بخشش تو تو حساب جو جو."

– **حِسابُ جوڙڻُ:** جوڙ لڳائڻ – ٽوٽل ڪرڻ – گڏ ڪرڻ.

– **حِسابُ چَڪاسُ:** نڪتل حساب جي جانچ جونچ – چڪاس.

– **حِسابِدانُ ج حِسابِدانَ:** ذ. صفت. ليکي ۾ هوشيار – حسابن جو ڄاڻو – ماهر – قابل.

– **حِسابُ ڏيڻُ:** ليکو ڏيڻ – وهنوار ڏيڻ – ليکو صاف ڪرڻ لاءِ ڏيڻ – رقم ڏيڻ – عوضو ڏيڻ. ڪم جي جوابداري سونپڻ – چارج حوالي ڪرڻ. جواب ڏيڻ. لوڙڻ – نتيجو ڀوڳڻ.

– **حِسابُ رَکڻُ:** ڏيتي ليتي رکڻ – ڪنهن جو وهنوار رکڻ. (حساب) داخل ڪرڻ. واسطو رکڻ.

– **حِسابُ ڪِتابُ ج حِسابَ ڪِتابَ:** ذ. ليکو چوکو – ڏيتي ليتي – ڏنو ورتو. وهنوار – ڪنڌو – پيٽو. لاڳاپو – واسطو – ميلاپ. جيئن: "فلاڻي سان حساب ڪتاب رکيو اٿم".

– **حِسابُ ڪَرڻُ:** ڳڻپ ڪرڻ – ليکو ڪرڻ – رقمن جو جوڙ ڪرڻ. وهنوار ڪرڻ – بي باق ڪرڻ.

– **حِسابَ کان ٻاهِر:** بي شمار – بي حد – بي انداز – ڳاڻيٽي کان ٻاهر.

– **حِسابُ ڪَٿڻُ:** حساب ڏيڻ – ليکو ڪرڻ.

– **حِسابُ لَڳائڻُ:** اندازو لڳائڻ – حساب ڦهلائڻ – تخمينو ڪرڻ.

– **حِسابَ ۾ اَچڻُ:** ڳڻتي هيٺ اچڻ. جيئن: "رب جي روبرو هرڪو حساب ۾ ايندو".

– **حِسابَ ۾ جَمعُ ڪَرائڻُ:** کاتي ۾ رقم داخل ڪرائڻ.

– **حِسابَ ۾ نه هُئڻُ:** ڪا به حيثيت نه رکڻ – ڪنهن به ڳاڻاٽي يا شمار ۾ نه هئڻ.

– **حِسابُ نه لَڳڻُ:** بلو نه لڳڻ – يادگيري نه پوڻ.

– **حِسابُ وَٺڻُ:** ليکو وٺڻ – وهنوار وٺڻ – گذريل خطا يا گهٽتائيءَ جو حساب چڪائڻ – بدلو وٺڻ – انتقام وٺڻ.

– **حِسابِي ج حِسابِي:** ذ. صفت. حساب وارو – حساب پڇڻ جو ماهر – حساب جو – حساب ڄاڻندڙ – رياضي دان. ليکو ڄاڻندڙ – حساب ڪتاب سنڀاليندڙ – ڀوت يا جنّ جو ورتل ماڻهو. جوتشي – نجومي.

– **حِسابِي حِسابُ:** ظرف. ليکي سان – حساب سان وهنوار سان. حساب ۾ ٿيل غلطي سڌارڻ ۽ ان جو عوضو ٻيري ڏيڻ جو اقرار (واپاري اڪثر رقم جي پهچ وقت لکندا آهن ته: "ڀل چڪ حسابي حساب" يعني جيڪڏهن ڪا به ڀل چڪ ٿي هوندي ته ٻيري ڏيڻ ۾ ايندي).

• **حَسّاسُ ج حَسّاسَ:** ذ. صفت. [ع. حَسَّ – هن محسوس ڪيو] محسوس ڪندڙ – ڇهڻ سان معلوم ڪندڙ – ٿوري ذري به محسوس ڪرڻ وارو – سالم حواسن وارو. هوشيار – دانا – يڪدم اثر وٺڻ وارو.

– **حَسّاسِيَّتَ:** ث. جلد محسوس ڪرڻ جي قوت.

• حُسام: ث. [ع. حَسَمَ = هن ڪپيو - هن محروم ڪيو] تيز خنجر - ترار - تلوار - شمشير - سرواهي.

• حَسّانُ ج حَسّانَ: ذ. [ع. حَسُنَ - هو موچارو ٿيو - هو سهڻو ٿيو] تمام سٺو - بهتر. عقلمند. (اسم خاص). حضرت حسّان بن ثابت انصاري حضور صلي الله عليه و آله وسلم جن جي ڪچهريءَ جو شاعر ۽ سندن مدح خوان.

• حَسْبُ: ظرف. [ع.] موجب - مُوافق - ڪافي - سارو - پٽاندر - مطابق. جي سبب - جي ڪري. ان موجب - تنهن ڪري - تنهن موجب.

– حَسْبِ اِتّفاق: ظرف. اتفاقاً - اوچتو - ناگهان - اتفاق سان - جنهن جو توقع يا امڪان نہ هجي.

– حَسْبِ اِرْشاد: ظرف. حڪم موجب - ارشاد پٽاندر - چوڻ سارو.

– حَسْبُ الْاَمر: ظرف. حڪم موجب - چوڻ موجب - حڪم سان.

– حَسْبُ الْحُڪْم: ظرف. حڪم موجب - حڪم مطابق.

– حَسبُ الْمُراد: ظرف. مرضيءَ يا خواهش موجب.

– حَسْبِ توفيق: ظرف. پنهنجي حيثيت آهر. پڄنديءَ سارو. خدا جي هدايت موجب.

– حَسْبِ حَال: ظرف. حال سارو. وقت سارو. قاعدي موجب - حالت پٽاندر.

– حَسْبِ دَسْتُور: ظرف. دستور موجب - قاعدي موجب. اڳئين وانگر. هميشه وانگر - هلي چلي موجب.

– حَسْبِ ذَيل: ظرف. هيٺئين موجب - هيٺ لکيل موجب - هيٺئين احوال موجب - جيئن تہ - جهڙوڪ.

– حَسْبِ ضابطہ: ظرف. قاعدي موجب. ضابطي موجب - قانون مطابق - دستور موجب - حسب دستور.

– حَسْبِ عادَتْ: ظرف. عادت موجب - دستور موجب - عام رواج موجب.

– حَسْبُ فَرْمائِش: فرمان موجب - فرمان مطابق.

– حَسْبِ قاعِدَہ: ظرف. قاعدي موجب - قانون مطابق - حسب دستور.

– حَسْبِ قانُونُ: ظرف. قانون موجب - قاعدي موجب - حسب دستور.

– حسب مَعْمُول: ظرف. حسب دستور - عام دستور موجب - عام طرح - معمول موجب.

– حَسْبِ مِقدارُ: ظرف. حيثيت موجب - حيثيت آهر - پُڄت سارو - طاقت آهر - وَس آهر.

– حَسْبِ مَنْشا: ظرف. خواهش ۽ ارادي موجب - تمنّا موجب - حسب مراد - دل جي گھُر مطابق.

• حَسَبَ ج حَسَبَ: ذ. [ع. حَسَبَ = هو شريف زادو ٿيو] شجرو - ڳڻپ - شمار - انداز. خاندان جو سلسلو - خانداني شجرو - اصل نسل - نسب - بيڙهي. نک - ذات - پاڙو - قبيلو - طريقو - عزّت - مان شان - لياقت - درجو.

– حَسَبُ نَسَبُ: ذ. خانداني سلسلو - بُڻ بنياد - ذات پات - اصل نسل شجرو - ڪُڙم - قبيلو - نک. ڏاڏانڪو ۽ ناناڻڪو (بنياد).

• حَسَدُ ج حَسَدَ: ذ. [ع. حَسَدَ = هن ساڙ ڪيو] بدخواهي - مَنَ گھرائي - وروڌ - وير - دشمني - عداوت - ٻيائي. ساڙ - ڇِڄ - ڪاڻ - زنگ - جَلن.

– حَسَدُ رَکَڻُ: دشمني رکڻ - سڙڻ - ڇڄڻ - جَلڻ - نہ سهڻ.

• حَسْرَتَ ج حَسْرَتُون: ث. [ع. حَسِرَ = هن ڏُڏُو ساهُ کنيو] کنهن شيءِ نہ ملڻ جو افسوس - پشيماني - پڇتاءُ - ندامت - شرمندگي - ارمان - غم. اُميد - آرزو - تمنا - شوق - سَڌَ - چاهُ - هَوَسَ - اُتساهہ.

– حَسْرَتْ آلُودُ: ذ. صفت. غم وارو - غمگين - ارمان ڀريو - وڏي افسوس وارو.

– حَسْرَتْ اَنْگيز: ذ. صفت. حسرت اُڀاريندڙ - ارمان پيدا ڪندڙ.

– حَسْرَتْ باقِي رَهَڻ: ارمان رهجي وڃڻ - دل ۾ رهجي وڃڻ.

– حَسْرَتْ ڀريو: ارمان وارو - شوق سان ڀريل.

– حَسْرَتْ ڀرِيُون نِگاهُون: ڏک ۽ ارمان سان ڀريل نگاهون.

– حَسْرَتْ پُوري ڪرڻ: دل جو ارمان ڪڍڻ - خواهش يا آرزو پوري ڪرڻ.

– حَسْرَتْ جُون هُنجُون هارِڻُ: رنج ۽ غم جو اظهار ڪرڻ. پنهنجي قسمت کي روئڻ - ناڪاميابيءَ جي شڪايت ڪرڻ.

• حَسْرَتْ زده: ذ. صفت. غم جو ماريل - ڏک ڀريل.

• حَسَنْ: ذ. صفت. [ع. حَسُنَ = موچارو ٿيو] سٺو - چڱو - ڀلو - عمدو - سهڻو - خوبصورت. (اسم خاص). حضرت عليءَ (ع) جن جي فرزند ارجمند جو نالو. جن جي وفات زهر ملڻ سبب ٢٨ صفر ۴٧ هجريءَ ۾ ۴٧ ورهين جي ڄمار ۾ ٿي.

– حَسَنِي: ذ. صفت. حضرت امام حسن (ع) جن جو اولاد.

• حُسْنُ ج حُسْنَ: ذ. [ع. حَسُنَ = هو موچارو ٿيو] چڱائي - ڀلائي - سٺائي - خوبي - عُمدگي. خوبصورتي - سهڻائي - ملوڪائي - جمال - سوڀيا - سونهن - جوڀَنُ - رُوپ - سندرتا - دلربائي. نزاڪت - زينت - رونق - رنگ - سينگار.

– حُسْن آرا: سونهن وڌائڻ واري - حسن جو شان وڌائڻ واري.

– حُسْنِ اَخْلاقُ: لڇڻ جي خوبي - سٺا لڇڻ.

– حُسْناڪُ: ذ. صفت. حُسْن وارو - سُهڻو - ملُوڪ - سُنْدَر. "عبداللطيف چئي پرين اسان جو هميشه آ حسناڪ" (شاهہ).

– حُسْنِ اِنْتِظامُ: بندوبست جي خوبي - سهڻو بندوبست.

– **حُسْن بَيانُ:** خوش بياني - وڻندڙ ۽ اثرواري تقرير.

– **حُسْن تَدْبِير:** ث. سهڻي اٽڪل - سٺي تدبير - سهڻي رٿ يا تجويز - سهڻي صلاح - عمدو مشورو.

– **حُسْنُ پَرَسْت:** ذ. صفت. عاشق مزاج - حُسن کي پسند ڪندڙ.

– **حُسْن خُلق:** نيڪ مزاج - سُٺي طبعيت - نيڪ طبعيت.

– **حُسْن سُلُوڪ:** سهڻي رَوش - سُٺو برتاءُ.

– **حُسن راءِ:** ث. نيڪ خيالي - چڱي راءِ - سُٺي راءِ.

– **حُسْن صَبِيْح:** ذ. اڇو رنگ - نهايت دلڪش يا اعليٰ حُسن - گورائي - گوراڻ.

– **حُسْن طَلَب:** ث. تمام سهڻي نموني سان ڪنهن شيءِ لاءِ ڪيل گهُر يا طَلَبَ - گهُرڻ جو سهڻو طريقو.

– **حُسْن ظَنّ:** ذ. سهڻو گمان - نيڪ خيال - ڪنهن لاءِ چڱو خيال رکڻ.

– **حُسْنَ مَلِيْح:** ذ. سانورو يا ڪڻڪ رنگو حُسن.

– **حُسْن يُوسُفُ:** ذ. حد درجي جي سونهن - تمام وڏو حُسن.

• **حَسْناڻي:** اسم خاص. تعلقي جوهي ۾ هڪ ديهه جو نالو. چانڊين بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **حَسنْجو:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر نوابشاهه ۽ حيدرآباد ضلعن ۾).

• **حَسَنْعَلِي:** اسم خاص. تعلقي سنجهوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **حَسْني:** اسم خاص. کيتران بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **حُسْنيٰ:** سهڻي ۾ سهڻي عورت - بيحد سهڻي عورت. (نالي طور پڻ ڪم اچي).

• **حَسَنْ واهَڻُ:** اسم خاص. تعلقي ڏوڪري، ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **حَسَنْ وَڳڻ:** اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **حَسِيبُ ج حَسِيبَ:** ذ. صفت. [ع. حَسَبَ = هن ڳڻيو] حساب وٺندڙ - چڱي حسب نسب وارو - بزرگ. خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

• **حَسِيْنُ ج حَسِيْنَ:** ذ. صفت. ڏسو "حُسْنُ". سهڻو - حسن وارو - سونهن وارو - سُرپيوان - خوبصورت - خوبرو - سُندر - ملوڪ - جميل - شڪيل - سٺو - وڻندڙ - سينگاريل.

– **حَسِيْنُ وجَمِيْلُ:** ذ. صفت. تمام سهڻو - نهايت خوبصورت.

– **حَسِيْنَہ:** ث. صفت. خوبصورت عورت - حسن واري عورت - سهڻي - سُرپ واري.

• **حُسَيْنُ:** ذ. حضرت علي ڪرم الله وجهه جن جو ٻيو فرزند. جنهن ١٠ محرم الحرام سنه ٦١ هجريءَ ۾ شهادت پاتي.

– **حُسيني ج حُسيني:** ذ. صفت. حضرت امام حُسين (ع) جو - حضرت امام حسين (ع) جو پيروڪار - حضرت امام حسين (ع) جو اولاد.

• **حُسين پور:** اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **حُسَيْني:** اسم خاص. [ع] فارسي راڳن جي ٻارهن نغمن يا سُرن مان ٻي نمبر سُر جو نالو - سج اڀرڻ کان پهر سج تائين سرائجي. شاهه جي رسالي ۾ سسئي جي سُرن مان هڪ سُر جو نالو. هڪ راڳڻيءَ جو نالو. فقيرن جو هڪ قسم - ڪاٺ ٻانين. هڪ ذات جو نالو.

– **حُسيني راڳ ڪرڻ:** ساڳي ڳالهه وري وري ڪرڻ.

• **حَشاشُ بُشَاشُ:** صفت. نهايت خوش - کلمک - گد گد - مسرور - حد کان وڌيڪ خوش.

• **حَشَامُ ج حَشَامَ:** [ع. حَشَمَ - هن شرمايو - هن دٻايو] انبوهه - ميڙ - ميڙاڪو - پيهه (ماڻهن جي). لشڪر - خلق. غلغلو - گهمسان - شور - غوغاءُ - هُل - بکيڙو - ورلاپ - آهون دانهون - آهه و زاري. (صفت). تمام گهڻا - بي انداز - دِڳَ.

• **حَشَرُ ج حَشَرَ:** ذ. [ع. حَشَرَ = هُن ڪٺو ڪيو] گڏ ٿيڻ جي حالت - گڏجاڻي - وري جيئرو ٿي اُٿڻ جي حالت (قيامت ۾). مسلمانن جي عقيدي موجب پروردگار ٻه عالم هن دنيا کي صور اسرافيل جي آواز سان تباهه ڪري هر هڪ ساهه واري کي جيئرو ڪري، ان کان سندس عملن جو حساب وٺندو. هن سڄي عمل کي حَشر جو نالو ڏنو ويو آهي. قيامت - قيامت جو ڏينهن - مَحْشَر - روزِ محشر. هُل - گوڙ - گهمسان. پٽ - پٽڪو - ماتم - واويلا - روڄ - راڙو. مُحرم جي ڏهين تاريخ. حضرت امام حُسين (ع) جي شهادت جو ڏينهن.

– **حشَرُ بَرپا ڪرڻ:** گوڙ گهمسان ڪرڻ. مصيبت ڪڙي ڪرڻ - فساد مچائڻ.

– **حَشَرُ مچائڻُ:** زور سان روئڻ - روڄ راڙو ڪرڻ - هُل هنگامو ڪرڻ - دانهون ڪرڻ - واويلا مچائڻ - ماتم ڪرڻ - گوڙ گهمسان ڪرڻ.

– **حَشْري ج حَشْرِيُون:** ث. واويلا - ماتم - حشر - بدنامي - رُسوائي.

– **حَشْرِي لائي ڏيڻ:** ڏاڍو تنگ ڪرڻ - بدنام ڪرڻ - رُسوا ڪرڻ.

• **حَشْراتُ:** ذ. [ع. حشَرة = جيتُ] حَشَرة جو جمع. سُرندڙ جيت - سرٽا جهڙوڪ: "ڪينئان. نانگ. بلائون. ماڪوڙيون. ٽڏن وغيره." (برسات ۾ پيدا ٿيندڙ ۽ زمين ۾ ٽنگ ڪري رهندڙ جيتُ).

– **حَشْراتُ الأرض:** ذ. زمين جا جيت جهڙوڪ: ماڪوڙا. نانگ. بلائون. ٻنون. ڳوهون. نوريئڙا ۽ ڪُوڻ وغيره."

• **حَشَمْ:** ذ. [ع. حَشَمَ = هن دٻدٻو رکيو] نوڪر چاڪر - خدمتگار - همراهه - عملو - اتالو - سَواري. مُرڪبات ۾ "جاهه" سان گڏ استعمال ٿئي. جيئن: "جاهه و حَشم".

• حَشْمَتَ ج حَشْمَتُون: ث. [ع] دٻدٻو - رُعب تابُ - نوڪر چاڪر ۽ خدمتگارن جو اٺالو، نوڪر چاڪر - عملو - اٺالو - فوج - لشڪر، اسباب - سازو سامان، وڏائي - عظمت - بزرگي - مرتبو - شان - اقبال، آب - مانُ - شوڪت - ٺٺومان - تيجُ - ٺَٺُ - ٺپڪو - ڏِيا - اڏنٻرُ - ڏام ڏوم، مڙسي - همت - بهادري - مٿيا.

– حَشْمَتَ وارو ج حَشْمَتَ وارا: ذ. صفت. دٻدٻي وارو - رعب وارو - طاقتمند - عزت وارو.

– حَشْمَتَ وارو هُئڻ: همت وارو هئڻ.

– حشْمَتَ وِيهارَڻُ: رُعب وِيهارڻ - ڄمت ڪرڻ - دهشت يا ڏکو ويهارڻ - دٻدٻو رکڻ.

– حَشْمَتِي ج حَشْمَتِي: ذ. صفت. دٻدٻي وارو - زور وارو - ڄمت وارو - رعب تاب وارو.

• حَشو ج حَشا: ذ. [ع. حَشا = ڀرڻ پريو] وِهائي جو ڀرڻ ڀرڻ جي شيءِ - ڀرتي، ڀرتي وارو ڪلام - زائد شعر يا ڪلام، بيهودو ڪلام.

• حَشِيش: ث. [ع] نشيدار ٻوٽي جو هڪ قسم - ڀنگ - سائي ٻوٽي.

• حِصارُ ج حِصارُون: ث. [ع. حصَرَ = هُن گهيرو ڪيو] حاطو - چوديواري - جنگلو - لوڙهو، شهرپناهه - ڪوٽ - قلعو.

– حِصو ج حِصا (حِصَص): ذ. [ع. حصَة: حِصَ > حِصَّ = ڪَٽڻُ، ورهاست ڪرڻ] ڀتي - ڀاڱو - ٻخرو - ٽڪرو، وَنڊ - ورڇ - ورهاست - وَنڊي - ڦانڊني - تقسيم - ورهاڱو.

– حِصا ڪَرڻُ: ڀاڱا ڪرڻ - ٽڪرا ڪرڻ - ورهائڻ.

– حِصائتو ج حِصائِتا: صفت. ظرف. حصي وارو - حصي سان - ڀتيان ڀتي - ڀاڱي سان - ورڇ موجب - ورچائتو - ڀاڱائتو - حصن ۾ - ڀاڱن ۾.

– حِصّي پائِي ج حِصّي پائِي: ذ. ڀتيارُ - ڀتيدارُ - ڀائيوارُ - حِصيدارُ - ورچدارُ - وَنڊ يارُ.

– حِصيدارُ ج حِصيدار: ذ. [حِصَّ + دار (داشتن جو امر)] حِصي پائي - حصو رکندڙ - ڀائيوار.

– حِصّيداري: ث. ڀائيواري - ڀتياري - شراڪت.

– حِصي رَسِيُ: ث. هڪجهڙي حِصّي سان - حِصّي رَسَد - حِصّي سارو، انڪي حسابن جي طريقن منجهان هڪ طريقو.

– حِصّي رَسَدُ: حِصّي سان - ڀتيءِ سارو - ڀاڱي ۾ - ٽڪرن ۾، ڀتين رستي (ڀهچ)، برابر سان - هڪجهڙي حِصّي سان - حِصّي موجب - ڀاڱيوارُ - ڀائيوارُ - ڀاڱي ڀائي، ظرف. حصّي رسد - حصن ۾ - ڀاڱن ۾ - ڀاڱي سان - نسبت سان.

– حِصّيرو ج حِصّيرا: ذ. صفت. حِصّي وارو - حصو وٺندڙ - حصّيدار - ڀاڱي رُوءِ.

• حَصُوُلُ: ذ. [ع. حصل = حاصل ٿيو] حاصل ٿيل - پيدائش - آمدني - اپت - حاصلات، فائدو - نفعو.

– حَصُوُل ٿِيڻُ: حاصل ٿيڻ - نصيب ٿيڻ.

• حَضَرُ ج حَضَرَ: ذ. [ع. حضر = هو حاضر ٿيو] حاضر رهڻ جي حالت - روبرائي - موجودگي - وطن جي رهائش - هڪ جڳهه جو قيام (ضد = سفر).

• حَضَرَتُ ج حَضْرتَ: ذ. صفت. [ع. حَضَرَ = هو حاضر ٿيو] حاضر موجود - روبرو، بزرگن ۽ بادشاهن لاءِ تعظيم جو لقب - جهڙوڪ: "حضور، قبلہ، سڳورو، مانوارو، حضور اعليٰ، جناب اعليٰ، عزت مآب وغيره."

• حَضَرَمُوت: اسم خاص. [ع] عربستان ۾ عمان ۽ يمن جي وچ واري هڪ صوبي جو نالو.

• حُضُورُ: ذ. [ع. حضَر = هو حاضر ٿيو] جنهن جي اڳيان حاضر ٿجي، حاضر ٿيل - موجود - حاضر - روبرو - سامهون، ڪنهن بزرگ يا حاڪم جي تعظيم لاءِ ڪم ايندڙ لفظ - جهڙوڪ: "حضرت، قبلہ، مخدوم، سائين، سڳورو، ڏڻي، آقا، سردار، مهاراج، آن داتا". حاضري - موجودگي - روبرائي، دربار - ڪچهري - مجلس، جيئن: "سائين جن جي حضور ۾ اچي پهتو آهيان". هستي - حشمت، آري ڄام جي دربار، "تون وڃين هوت حضور، منهنجو جيئڻ جيلاهين ٿئي." (شاهه).

– حُضُورَ ۾: ظرف. موجودگيءَ ۾ - حاضريءَ ۾ - خدمت ۾ - درگاهه يا دربار ۾.

– حُضورِ اَعْليٰ: جناب عالي - جناب اعليٰ - حضور والا.

– حَضُورِ والا: جناب عالي - حضور اعليٰ.

– حُضُورِيْ: ث. قرب - نزديڪي - ويجهڙائي - حاضري، صفت. حضور جو - حضور ۾ پهتل - واصل باالله، بادشاهي دربار يا ڪچهري.

• حَطَبُ: ث. [ع] ڪاٺي - لڪڙي، لٺ - لڪڻ، باهه ٻرڻي - ٻالُ.

• حَطِيمُ: ث. [ع] ڪعبۃالله جي ٻاهران اولهه طرف ڪان ڏنل هڪ پٽ - ڪعبہ سان لڳہ رهيل جاءِ جو ٽڪرو.

• حَظٌ ج حَظُ: ذ. [ع. حظ = هو بختاور هو] مُني قسمت - نصيب - ڀاڳ - بخت، خوشي - آنند - سرهائي - لطف - ذائقو - لذت - مزو - سوادُ.

– حَظ نَفْساني: ذ. حيواني خوشي - نفساني لذت.

– حَظ نہ هُجَڻُ: مزو نہ هجڻ - سواد نہ هجڻ.

• **حِفْظ**: ظرف. [ع] ياد - بر زبان - ازبر - ڪَنٺ - حفاظت - پناهه - رکيا.

- **حِفْظ اَمْنْ**: ذ. امن جي حفاظت يا سنڀال.

- **حِفْظ صِحت**: ذ. تندرستيءَ جو بچاءُ - صفائيءَ جو بندوبست.

- **حِفْظ ڪَرڻُ**: ياد ڪرڻ (قرآن شريف).

- **حِفْظ ماتَقَدَّمَ**: ذ. ڪنهن انديشي جو اَڳواٽ ڪيل بچاءُ.

• **حِفْظ مَراتِبْ**: ذ. مرتبي جو لحاظ - درجي سارو عزّت (جهڙي حيثيت تهڙو برتاءُ).

• **حفاظت**: ث. [ع. حَفظ = هن رکيو، هن بچايو، هن ياد ڪيو] يادگيري - حافظو - ذهن - سارَ - ياد - بچاءُ - سلامتي - پناهه - آڏ - اَجهو - اولو - رکيا - خبرداري - نگراني - سماءُ - جاچ - سنڀال - نگهباني - چوڪسي.

- **حِفاظت ڪَرڻُ**: سنڀال ڪرڻ - بچاءُ ڪرڻ.

• **حَفِيظُ ج حَفِيْظَ**: ذ. صفت. [ع. حَفظ = هن بچايو] سنڀاليندڙ - نگهبان - محافظ. خدا جو هڪ صفاتي نالو.

• **حَقُ ج حَقُ**: ذ. [ع. حَقَّ = ثابت ٿيو] سَچُ - راستي - صدق - سچائي. صفت. صحيح - برابر - پورو - سچو. درست - نيڪ - بجا - ثابت - قائم - (ضد = باطل). لازم - لائق - واجب - حلال - جائز - مباح - روا. خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو. صوفين جي اصطلاح ۾ حقيقي وجود - خدا تعاليٰ. انصاف - عدل - نياءُ - فرض - ديوٽي - ذمه واري. عوضو - بدلو - اُجرت - مزوري. حصو - ڀاڱو - پتي - انعام. زال جو مڙس - ڪانڌ - ور. ظرف. واسطي - لاءِ - بابت. جيئن: "اٿي ڪنهن جي حق ۾ فيصلو ٿئي!"

- **حَقا**: ظرف. نيڪ آهي - حق آهي - حَقان - حق وٽان - خدا جي طرف - تحيق. "حَقان حق ٿئوس، هئي طالب حَقَ جي" (شاهه).

- **حَقًا**: ظرف. تحقيق - سچ پچ - يقيناً - سچ پچو ته - قَسميه (قسم سان).

- **حَقُ اَدا ڪَرڻُ**: فرض ادا ڪرڻ - نوڪري يا خدمت جو ڪم پورو ڪرڻ - سڀڪنهن کي پنهنجو سچو حصو ڏيڻ - حق ڏيڻ - فرض پورو ڪرڻ.

- **حَقُ اللهُ**: (هڪ ڪلمو) الله سچو - الله برحق.

- **حَقُ اليَقِيْن**: ذ. سچو يقين - اها پڪي ڄاڻ، جا اکين ڏٺي مشاهدي کي (ڏسڻ، پرکهڻ ۽ پروڙڻ سان حاصل ٿئي.

- **حَقُ بَجانِبُ**: ظرف. حق يا سچ جي پاسي هجڻ جي حالت.

- **حَقُ بَخشائِڻُ**: هڪ بد رسم موجب ڇوڪريءَ کي سڄي عمر ڪنواري رهڻ لاءِ قرآن شريف سان لائون ڪارائڻ - شادي نه ڪرائڻ. سڄي ڄمي ڪري ويهارڻ.

- **حَقُ بَخشَڻُ**: ڇوڪريءَ جو نه پرڻجڻ - ڪنواري رهي وقت گذارڻ - ڇڙهي رهڻ. برهمچاري ٿي رهڻ.

- **حَقُ بَخشي وِيهَڻُ**: بنا شادي عمر گذارڻ - نڪاح نه ڪرڻ.

- **حَقُ بِيْنُ ج حَقُ بِيْنَ**: ذ. صفت. انصاف ڪندڙ.

- **حَقُ بي نَاحَقُ**: ظرف. بي انصافي سان - ڪنياءُ سان. سواءِ ڪنهن ڏوهه جي - ناجائز طرح - بي سبب - فروبرو - حَقُون بي ناحَقُون.

- **حَقُ بوڙڻُ**: حق غصب ڪري وڃڻ - بي انصافي ڪرڻ.

- **حَقُ پَچڻُ**: مڙس سان بي وفائي ڪرڻ - مڙس جو چيو نه وڻڻ.

- **حَقُ تاليفُ**: ذ. ڪنهن ڪتاب جي گڏ ڪرڻ جو حق.

- **حَقُ تَصْنِيفُ**: ذ. مصنف جو حق - ڪتاب لکڻ جو حق.

- **حَقُ تَعَالٰي**: تمام وڏو - خدا - خدا تعاليٰ - الله تعاليٰ.

- **حَقُ تَلْفِيْ ج حَقُ تَلْفِيُوْنْ**: ث. حق مارڻ جي حالت - بي انصافي - حق ڦري وٺڻ جي حالت.

- **حَقَ تي**: ظرف. سچ تي.

- **حق پَرَسْتُ ج حَقُ پرسْتَ**: ذ. صفت. خدا کي پوڄيندڙ. خدا جو مڃيندڙ. خداپرست. سچ کي پسند ڪندڙ. سچائيءَ سان هلندڙ. انصاف وارو. عادل.

- **حَقُ پرسْتِيْ**: ث. حق جي مڃتا. خدا جي حڪمن جي پيروي. شريعت موجب هلڻ. سچائيءَ تي هلڻ جي حالت. انصاف - عدل.

- **حَقُ پسَندُ ج حَقُ پسَندَ**: ذ. صفت. انصاف پسند - سچ جو ڳولائو - سچار.

- **حَقُ حَقُ ڪَرڻُ**: خدا جو نالو وٺڻ. انصاف ڪرڻ. عدل ڪرڻ.

- **حَقُ حُقـُوق**: ذ. سڀ اختياريون - واسطا - لاڳاپا - ناتا. صحيح حقَ - حڪم احڪام - سڀ فرض.

- **حَقَّانُو ج حَقَّانَا**: ذ. حق جي ڳالهه.

- **حَقَّانِيْ ج حَقَّانِيْ**: صفت. حق جو - حق وارو - حقيقي. صحيح - برابر - بلڪل پوري - درست - واجبي. سچي پچي - تحقيق.

- **حَقَّانِيَت**: ث. سچائي - صداقت - حقيقت.

- **حَقَّانُو ج حَقَّانَا**: ذ. حق وارو - حق جو - حقي - حقيقي. مڙس - ڀتار. "حَقَانو هت ٿيو، آءُ هت ٻنديائي" (شاهه).

- **حَقَّانِيُو ج حَقَّانِيَا**: ذ. صفت. حق وارو - حق جو - حقي - صحيح - پورو. قانون جو - قانون وارو - باقاعدي - انصاف موجب.

- **حَقُ رَسِيْ ج حَقُ رَسِيُوْنْ**: ث. انصاف - عدل يا نياءُ - ڀلڻ پوڻ جي حالت.

– **حَقُ شَرعُ پاڙڻ:** مڙس جو پنهنجي نڪاح بڌي زال سان همبستر ٿيڻ.

– **حَقُ شُفعَہ:** پنهنجي گهر يا زمين جي پرواري گهر يا زمين جي خريد ڪرڻ جو سڀ کان وڌو حقُ. پاڙي واري جو حقُ. پر واري جو حقُ.

– **حَقُ شَنَاسُ ج حقُ شناسَ:** ذ. صفت. خدا کي سڃاڻندڙ – حق سُڃاڻندڙ – حق صحيح طرح ڪم آڻيندڙ – حق جو ڄاڻندڙ – حق بجا آڻيندڙ – عادل – مُنصفُ – انصاف وارو. قدردان – شڪر گذار – احسانمند.

– **حَقُ شَنَاسِيُ:** ٺ. سچ جي سُڃاڻپ – ڳورو مڃڻ – احسانمندي – شڪر گذاري – قدرداني.

– **حَقُ فِراموشُ:** ذ. صفت. ٻئي جو حق وساريندڙ – ناشناس – احسان فراموش – ڳورو نہ مڃيندڙ.

– **حق فِراموشِيُ ج حَقُ فِراموشيُونُ:** ٺ. ٻئي جو حقُ وسارڻ جي حالت.

– **حَقُ فِروشِيُ ج حَقُ فِروشِيُونُ:** ٺ. بي ايماني – عدل ۽ انصاف کي رشوت وٺي وڪرو ڪرڻ – بي ديانتي.

– **حقُ ڪرڻ:** شادي ڪرڻ – انصاف ڪرڻ. عدل ڪرڻ – انصاف ڪرڻ.

– **حَقُ گـذارُ ج حَقُ گـذارُ:** ذ. صفت. انصاف ڪندڙ.

– **حَقُ گو ج حَقُ گو:** صفت. سچ چوندڙ – سچار.

– **حَقُ گوئِيُ ج حَق گوئِيُونُ:** ٺ. سچ چوڻ جي حالت – سچ چئي ڏيڻ – سچائي – انصاف جو فيصلو. سچي شاهدي.

– **حَقُ ۾:** ظرف. جي باري ۾ – بابت – متعلق – جي طرف – واسطي – لاءِ – حمايت ۾ – فائدي ۾.

– **حَقُ ۾ رَهڻُ:** بيوه عورت جو شادي نہ ڪرڻ. بلڪ پهرئين مڙس جي حق ۾ گذارڻ.

– **حَقُ مارڻُ:** ڪنهن جو حق گم ڪرڻ يا غَصَبُ ڪرڻ.

– **حَقُ مُبِيْن:** ذ. حَقُ يا سچ جيڪو پڌرو هجي.

– **حَقُ نا حَقُ:** ظرف. بي سبب – خواه مخواه – آهائي بَهاني – هروبرو – اهينئي.

– **حَقُ نَاشَنَاسُ:** ذ. صفت. احسان فراموش – ناشڪر گذار.

– **حَقُ نَمڪ:** ذ. نوڪري يا نمڪ خواريءَ جو حقُ. اهو حقُ جو مالڪ جو نوڪر تي هجي – وفاداري – ديانتداري – خيرخواهي.

– **حَقُ وٺڻُ:** پنهنجو حصو وٺڻ – پنهنجو اُجورو وٺڻ.

– **حَقُ وَڍڻُ:** ورثو ڦٻائڻ – حق غَصَبُ ڪرڻ – حقي ملڪيت کسي وٺڻ.

– **حَقُدارُ ج حَقُدارُ:** ذ. صفت. حق وارو – حق رکندڙ – حقي – سچو مالڪ – اصل مالڪ – ذاتي – مالڪ – قبضيدار – واسطيدار – لاڳاپيدار.

– **حقداري ج حقداريون:** ٺ. واسطيداري – حقُ – ذاتي حصو.

• **حق داداڻي:** اسم خاص. لاشاري بلوچن جو هڪ قبيلو.

– **حَقُـوْقُ اللّٰه:** خدا تعاليٰ جا حق جيئن اهو ڪي "وحده لاشريڪ لہ" ڪري مڃجي. ان جي عبادت ڪجي.

– **حُقُوقُ الْعِبَادِ:** انسانن جا حقُ – انسان جا انسان تي حق – ٻانهن جا حَقُ.

– **حَقُونْ نَاحَقُونْ:** ظرف. واجب غير واجب هر حالت ۾ امان گهرڻ جي حالت "رب حقون بہ رکي ناحقون بہ رکي."

– **حَقُونْ نَاحَقُونْ رکـڻُ:** بي انصافي ۽ ظلم کان پناه ۾ رکڻ. بي ڏوهي هجڻ جي حالت ۾ بہ ڪنهن سزا ملڻ کان امانُ گهرڻ.

– **حَقِيُ:** ذ. صفت. سچيءَ طرح. صحيح نموني ۾ – برابر حق – جائز نموني ۾ – واجبي – سچو – حقدار – انصاف وارو.

– **حَقِيْقِيُ:** ذ. صفت. اصلي سچو پچو – برابر – صحيح – حقيقت. علم لغت موجب. پنهنجي لهرابل ۽ مقرر ڪيل معنيٰ وارو لفظ.

– **حَقِيْقِيُ ڀاءُ:** ذ. سڳو ڀاءُ – ساڳي ماءُ پيءُ جو جاول ڀاءُ.

– **حَقِيْقِيُ مُلهہ:** ذ. سچو پچو اگهہ يا قيمت.

– **حَقِيُ وارِثُ ج حَقِيُ وارِثَ:** ذ. شريعت موجب وارث. سچو پچو وارث.

• **حَقَابو ج حَقَابا:** ذ. [ع. حَقُ + ف. آب = پاڻي = پاڻيءَ جو حقُ] ڍل جو هڪ قسم. جاگيردارن کان پوک لاءِ ڪم آندل پاڻيءَ جو ورتل مُعاوضو – پاڻيءَ جو حقُ.

• **حِقَارَتَ ج حِقَارَتُونُ:** ٺ. [ع. حَقَر = هو نيچ ٿيو] نيچائي – گهٽتائي – بُرائي – ڌڪارُ – نفرت – ڪراهت – ٻڇان. ذلت – خواري – بي عزتي – جُٺ ڦِٺ.

– **حِقَارَتَ جي نظر سان ڏِسڻُ:** ٻئي کي ذليل ۽ خوار سمجهي. گهٽ تَوجهہ ڪرڻ – ڌِڪارڻ – نيچ ڪري سمجهڻ.

• **حُقْنـو ج حُقْنَا:** ذ. [ع. حُقْنہ > حَقْن = هن پچڪاري هنئي] پيٽ صفا ڪرڻ جي هڪ پچڪاري. قبضي پجندڙ هڪ اوزار. مقعد کان پچڪاري ذريعي قبض ٽوڙڻ جو هڪ علاج جو نمونو.

– **حُقْنـو ڪرائـڻُ:** پچڪاري سان پائخانو ڪرائڻ.

• **حُقو ج حُقَا:** ذ. [ع. ف. حُقّہ = ننڍڙي پيتي] تماڪ وجهي ڇڪڻ لاءِ هڪ قسم جو (نڙ. گوءِ ۽ ٽوپيءَ جو) مانداٺو – گُنڙ گُڙو – ننڍي چلم – ڏٻي.

– **حُقَا ڀرڻُ:** چلم ڀاهي ڏيڻ – غلامي ڪرڻ – ذليل ٿي گذارڻ.

– **حُقَائِيُ ج حُقَائِيُ:** ذ. صفت. حُقي وارو – حُقي پيئڻ جو عادي – حُقو ڇڪيندڙ – حُقي پياڪ – تماڪ پيئندڙ – موالي – ٻانڌاڻي.

– **حُقو تازو ڪرڻُ:** حُقي جو پاڻي بدلائڻ – نڙ ۽ گوءِ تي پاڻي وجهڻ.

– **حُقو ٽيڪڻُ:** حُقو ڀري ويهي پيئڻ. ڪم ڪار نہ ڪرڻ.

– **حقو پاڻي بند ڪرڻ:** برادري مان ڪڍي ڇڏڻ – تڪليف پهچائڻ.

– **حقو رسائڻ (ڪ):** حقو تيار ڪرڻ.

• **حقي بَردارُ ج حقي بَرداَرَ:** ذ. صفت. حقو جهليندڙ – حقو يا چلم تيار ڪندڙ – گهٽ درجي جو نوڪر.

• **حُقُوق:** ذ. [ع] حَقّ جو جمع – برابر حصا – حق – فرض – سچا واسطا – قاعدا – ذميواريون.

• **حَقِيرُ ج حَقِيرَ:** ذ. صفت. [ع. حَقر = هو نيچ ٿيو] حقارت جي لائق – نفرت جوڳو – گهٽ – ڪمتر – خسيس – نيچ – ادنيٰ – تمام ٿورو – خَفيفُ – ڌڪاريل – ذليل – خوار – غريب – مسڪين – ڪنگال – بکيو – سڃو – پينگهيو – بي پهچ – هيڻو – ڪمزور – ضعيف – لاچار.

– **حَقِيرُ ڄاڻڻ:** گهٽ سمجهڻ – ادنيٰ سمجهڻ – نيچ سمجهڻ.

• **حَقِيقَتَ ج حَقِيقَتُون:** ث. [ع. حَقّ = هو نيڪ هو] اصليت – ماهيت – اصل – جڙ – پيڙهه – بنياد – حالت – حال – ڪيفيت – ڀيد، سچي واقفيت يا معلومات – سچو احوال – سچي ڳالهه. سچائي – سچت – صداقت. خبر – پروڙ – معلومات – ڄاڻ – ماجرا – بيان – احوال. حق – ملڪيت – حقداري. صوفين جي اصطلاح ۾ سلوڪ جي هڪ منزل.

– **حَقِيقَتاً:** ظرف. حقيقت ۾ – سچي طرح – صحيح نموني ۾ – سچ پچ.

– **حَقِيقَتَ بِيِنُ ج حَقِيقَتَ بِيِنَ:** ذ. صفت. اصليت کي ڄاڻڻ وارو. حقيقت ڄاڻڻ وارو. سچ سڃاڻندڙ. سچ پرکيندڙ.

– **حَقِيقَتَ جو ڪُلڻُ:** راز ظاهر ٿيڻ. ڪيفيت جو معلوم ٿيڻ. اصليت پڌري ٿيڻ.

– **حَقِيقَتَ حَالُ:** ذ. پنهنجي اندر جي حقيقت. سچو بيان.

– **حَقِيقَتَ شَنَاسُ:** ذ. صفت. سچ سڃاڻندڙ – حقيقت سُڃاڻندڙ.

– **حَقِيقَتَ ۾:** ظرف. سچ پچ ته – صحيح نموني ۾ – دراصل.

• **حَقِيقو ج حَقِيقا:** ذ. [ع. عَقيقَه جي بگڙيل صورت] مسلمانن جي هڪ مذهبي سنت (جا ٻار ڄمڻ وقت مٿي ڪوڙائڻ ۽ خيرات ڪرڻ ذريعي ادا ڪئي ويندي آهي) – عَقيقو. ڇٽي جي خيرات.

• **حَقيو ج حَقيا:** ذ. صفت يا ظرف [ع. حقّ حقي < حقيو]. سچو – لازمي – پڪو – پختو – وعدي تي پورو – وعدي واري جاءِ تي يقيني موجود. لازمي طور ڪڏهن ڪڏهن "هردم مون سان هوئج حقيو، فرياد رس يا مرشدا" (احمل).

• **حقيو تڪيو:** ظرف. پڪ ئي پڪ – لازمي طور يقيناً.

• **حَڪَاڪُ ج حَڪَاڪَ:** ذ. صفت. [ع. حَڪّ = هن سون ونڌيو يا پرکيو] رنجهار – هيري ۽ شيشي کي ونڌيندڙ – وينجهر – جوهر تلاش – نگ ساز.

• **حُڪامُ:** ذ. [ع. حڪم = هن حڪم ڪيو. هن فيصلو ڪيو] حڪومت ڪرڻ وارا – عملدار – آفيسر "حاڪم" جو جمع.

• **حڪايت ج حڪايتون:** ث. [ع. حڪي = هن ڳالهه ٻڌائي] آکاڻي – ڳالهه – قصو – داستان – ڪهاڻي – ٽوٽڪو – لطيفو – بيان – خبر – احوال – حديث – روايت.

– **حِڪاياً:** ظرف. ذڪر طور – روايت طور – ڳالهه ڪندي.

• **حَڪَمُ ج حَڪَمَ:** [ذ. صفت. ع. حڪم = هن فيصلو ڪيو] آمين – فيصلو ڪندڙ – مُنصف – ٺاڪڙ – سرپنچ – ثالث – مُصلح – ترجمان.

• **حَڪمي:** ث. ٺاهوڪڙي – ،مانت – مصلحت.

• **حُڪمُ ج حُڪمَ:** ذ. [ع. حَڪم = هن فرمان جاري ڪيو] فرمان – ارشاد – آگيا – امر – چيو – آرڊر – اختياري. سرڪاري قاعدو – قانون. رخصت – موڪل – اجازت – پروانو. حڪومت – فرمان روائي – راڄ. تاس راند ۾ بوليل رنگ.

– **حُڪم اِمتناعي:** ڪنهن ڪم کان منع جو حڪم. جيڪو عدالت جاري ڪندي آهي.

– **حُڪمان حُڪمُ:** ظرف. حڪم جي زور سان – ڏاڍائيءَ سان – ظلم سان – شوخيءَ سان – زبردستي. زوران زوريءَ سان – اختياريءَ سان.

– **حُڪمان حُڪمي:** ظرف. يڪدم – جهٽ پٽ – زبردستي – زوري.

– **حُڪم بجا آڻڻ:** حڪم مڃڻ – چيو وٺڻ – حڪم جي تعميل ڪرڻ.

– **حُڪم بَردارُ ج حُڪمُ بَردارَ:** ذ. صفت. حڪم مڃيندڙ – فرمانبردار – تابعدار – نوڪر – نمڪ حلال.

– **حُڪمُ بَرداري:** ث. فرمانبرداري – اطاعت – نمڪ حلالي – وفاداري.

– **حُڪمُ ٽوڙڻ:** حڪم نه مڃڻ – نافرماني ڪرڻ.

– **حُڪم جاري ڪرڻ:** حڪم صادر ڪرڻ. اشتهار ڦيرائڻ. پڙهو ڏيارڻ. منادي ڦيرائڻ.

– **حُڪمُ جو ٻَنڌو:** ذ. حڪم مڃيندڙ ماڻهو. فرمانبردار – چئيوان – نوڪر – غلام.

– **حُڪمُ جو ٻنڌو هئڻ:** هر طرح چئيوان هئڻ. غلام هئڻ.

– **حُڪمُ ڏيڻ:** ارشاد ڪرڻ – فتويٰ ڏيڻ – فيصلو ڪرڻ. اجازت ڏيڻ – هدايت ڪرڻ.

– **حُڪمرانُ ج حُڪمران:** ذ. صفت. حڪم هلائيندڙ. حڪومت ڪندڙ. اختياريءَ وارو. فرمان روا – بادشاهه – حاڪم.

– **حُڪمراني:** ث. حڪم هلائڻ جي اختياري – فرمانروائي – اختياري

- وَس – واڳ. حڪومت جي جوڙجڪ – بندوبست – بادشاهت – سلطنت – حڪومت – راڄ. قاعدو – دستور – عمل.

– **حُڪمرانِي ڪرڻُ:** حڪم هلائڻ – فرمانروائي ڪرڻ – بادشاهي ڪرڻ.

– **حُڪمُ ڪرڻ:** حڪم هلائڻ – حڪم ڏيڻ – فرمائڻ. اجازت ڏيڻ. سختي ڪرڻ. جبر ڪرڻ.

– **حُڪمنامو ج حُڪمنامَا:** ذ. لکيل حڪم – تحريري حڪم – فرمان نامو – اختياري، جو پروانو – لکيل هدايتون.

– **حُڪمَنُ:** ظرف. زوري – زبردستي – زبردستي سان.

– **حُڪمُ هلائڻُ:** حڪومت ڪرڻ. ويني ويني ڪمن بابت حڪم ڏيڻ. امر ڪرڻ. فرمان ڪرڻ. سختي ڪرڻ. جبر ڪرڻ.

– **حُڪمِي ٻَنڌو ج حُڪمِي ٻَنڌا:** ذ. صفت. حڪم جو نوڪر. حڪم مڃيندڙ – جشيوان – تابعدار.

• **حِڪمَتَ ج حِڪمَتُون:** ث. [ع. حَڪَمَ = هو سياڻو ٿيو] دانائي – سياڻپ – عقلمندي – ڏاهپ – هوشياري. هڪ علم جو نالو جنهن جي وسيلي دنيا ۾ پيدا ٿيل هر هڪ شيء تي بحث ڪجي. (حڪمت [نظري] جا ٽي قسم آهن: ١. حڪمت طبيعي. ٢. حڪمت رياضي. ٣. حڪمت الاهي]. ڪن محققن جي راء موجب هر هڪ شيء جي حقيقت معلوم ڪرڻ جو علم. جنهن جا ٻه قسم آهن. ١. حڪمت علمي يا نظري. ٢. حڪمت عملي. تدبير – اٽڪل – ڪيڏ – هوشياري – چالاڪي. علاج ڪرڻ جو فن. طبابت – ڊاڪٽري – ڪاريگري – هنر ڏانءُ – پيشو – ڪسب.

– **حِڪمَتَ اِلاهي:** ث. باري تعاليٰ ء عقل تي بحث جو علم – قدرتي راز. خدائي ڳجهه.

– **حِڪمَت آميز:** ذ. صفت. سياڻپ يا ڏاهپ وارو. جنهن ۾ ڪو خاص مطلب رکيل هجي.

– **حِڪمَتَ سان:** ظرف. اٽڪل سان – تدبير سان – دانائيء سان – هوشياريء سان.

– **حِڪمَتَ عَملِيُ:** ث. اٽڪل بازي. تهذيب. اخلاق ۽ سياست جي واقفيت. ملڪي مصلحت. ملڪي تدبير. سياسي چالبازي – پاليسي. هٿ جو هنر. هٿ جي اٽڪل. ظاهري فنّ ظاهري چالاڪي. اٽڪل – چالاڪي – هوشياري – دورانديشي – سياڻپ.

– **حِڪمَتَ ڪرڻُ:** طبابت ڪرڻ. ڊاڪٽري ڏنڌو ڪرڻ. دانائي ڪرڻ. تدبير ڪرڻ.

– **حِڪمَتِي ج حِڪمَتِي:** ذ. صفت. علم حڪمت جو ڄاڻو. حڪمت وارو – فلسفي – فيلسوف. چالاڪ – ڏاهو – سياڻو – هوشيار – اٽڪلي حرفتي – هنري – هنرائتو – ٻس ڪ – فنّ باز.

• **حُڪَڻُ (ت):** ذ. ٻڪيء جو هڪ قسم.

• **حُڪُومَتَ ج حُڪُومَتُون:** ث. [ع. حَڪَمَ = هن حڪم هلايو] حڪم هلائڻ جو ادارو. بادشاهي – سلطنت – حُڪمراني – فرمان روائي – راڄائي – راڄ – حڪومت ڪان مليل اختيار – قاعدو – قانون ضابطو – انتظام – بندوبست. سختي – زور – ڏاڍائي – دٻاءُ.

– **حُڪُومَتَ جَمهُورِي:** ث. رعيت جي حڪومت. رعيتي راڄ. ڪنهن ملڪ جي بالغ باشندن جي ووٽ تي چونڊيل حڪومت. عام ماڻهن جي چونڊيل حڪومت. "بادشاهي راڄ" جو ضدّ.

– **حُڪُومَتَ شَخصِي:** هڪ ماڻهوء جي چڙواڳيء واري حڪومت. ڏنڊي جي حڪومت.

– **حُڪُومَتَ ڪرڻُ:** راڄ ڪرڻ – بادشاهي ڪرڻ.

– **حُڪُومَتَ گاهُ:** حڪومت هلائڻ جو هنڌ. تخت گاه – گاديء جو هنڌ – راڄڌاني.

• **حَڪِيمُ ج حَڪِيمَ:** ذ. صفت. [ع. حَڪَمَ = هو ڏاهو ٿيو] ويچاروان – حڪمت جو ڄاڻو – عقلمند – ڏاهو – سياڻو – داناءُ. فيلسوف – طبابت جو ڄاڻو – علاج ڪندڙ. ويج – طبيب – ڊاڪٽر. خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

– **حَڪِيمَاڻو ج حَڪِيمَاڻا:** ذ. صفت. حڪم جو – حڪمت ڀريو – طبيب جو – طبيبڪو.

• **حَلُ ج حَلُ:** ذ. [ع. حَلَّ = هن سلجهايو] ڪنهن ڏکيء ڳالهه جو سلجهاءُ. ڦولهه – کولُ – انڪشاف – سمجهاڻي – ماهيّت – سمجهاءُ. صفت. پَڌ – پڌري – ڪنهن مشڪل سوال جو جواب. آسان – سولو. ملاوت – ميلاپ – گڏيل.

– **حَلُ ٿيڻُ:** ملي هڪ ٿي وڃڻ – جزن جو ملڻ – گڏ وجڙ ٿيڻ – منجهيل شيء جو آسان ٿيڻ.

– **حَلُ ڪرڻُ:** سمجهائڻ – سلجهائڻ – کولي ٻڌائڻ – انڪشاف ڪرڻ – آسان ڪرڻ – مشڪلات لاهڻ – سلجهائڻ. جُزا ملائڻ – ملاوت ڪرڻ – ملائڻ – ڳارڻ. حساب جو ڪڍڻ – پچڻ – صحيح ڪرڻ – چڱيءَ طرح ياد ڪرڻ – سمجهڻ – ذهن ۾ ويهارڻ (سبق).

• **حَلاجُ:** ذ. صفت. [ع. حَلَجَ = هن ڪپهه تنبي] ڪپهه پڃڻ وارو – پڃارو. (اسم خاص). حُسين بن منصور جو لقب (جنهن کي اَنَاالحق چوڻ تي ڦاسيء چاڙهيو ويو).

• **حَلالُ ج حَلالَ:** ذ. صفت. [ع. حَلَّ = هو جائز ٿيو] مُباحُ – جائز – روا

-- رهائيندو - حقي - درست - صحيح. اجازت مليل - قانون موجب - قانوني - باقاعدي. شرع موجب - شرعي. ذبح ڪيل. (ضد - حرام؛ ج حرام).

— **حلال ٿيڻ**: جائز ٿيڻ - روا ٿيڻ.

— **حلال جو**: ذ. صفت. حقيءَ - قانوني - شرعي - دراصل - واجبي - سچو - رهندو - حقيءَ واجبي. صحيح طريقي سان ڪمايل روزي.

— **حلال جو هئڻ**: قاعدي موجب هئڻ - حق جو هئڻ.

— **حلالخور ج حلالخور**: ذ. صفت. حق حلال جي ڪمائي کائيندڙ. مباح شيءِ کائيندڙ. ايمانداريءَ سان ڪمائيندڙ - حلالي. (ڪنايتہ) ڀنگي - ٻهاريءَ وارو - ڀاليشاهي.

— **حلال ڪرڻ**: شريعت موجب جانور کي تڪبير وجهي ڇري ڦيرائڻ - سيرُ وجهڻ - ذبح ڪرڻ - تڪبير وجهي ڪهڻ.

— **حلال ڪري کائڻ**: محنت ڪري کائڻ - جائز نموني سان کائڻ - ديوٽي پوريءَ طرح ادا ڪرڻ - سونپيل ڪم نهايت ايمانداريءَ سان ڪرڻ.

— **حلالہ**: ٽہ اها عورت جا ٻئي ماڻهوءَ سان نڪاح ڪري ۽ ان کان طلاق ملڻ بعد واري پهرئين مڙس سان نڪاح ڪري.

— **حلالي ج حلالي**: ذ. صفت. حلال مان پيدا ٿيل - حقي ٻار - حق حلال جو تخم. نيڪ - چڱيوان - فضيلت وارو - وفادار - حلال خور. (ضد - حرامي ج حرامي).

— **حلالي چم**: ذ. ذبح ڪيل جانور جي کل مان تيار ڪيل چم. وفادار.

— **حلالي ٻار**: ذ. جائز طريقي ۾ پيدا ٿيل ٻار.

• **حلاوت ج حلاوتون**: ٽ. (ع) مٺائي - ميٺاج - مٺاڻ - شيريني - ڦڪل ميوي جو رس. لذت - مزو - ذائقو. راحت - آرام - سک - چين.

• **حلب**: اسم خاص. [ع] شام ملڪ ۾ هڪ مشهور شهر جو نالو (جيڪو قديم زماني ۾ آرسين نهن کان مشهور هو).

• **حلف**: ذ. [ع. حَلف = هن قسم کنيو] قسم - سَنهن - سوڳنڌ. اعتبار - ساک - ويساهه - پڪ. عهد - انجام - اقرار.

— **حلفاً**: ظرف. قسم سان - ساک سان.

— **حلف کڻڻ**: قسم کڻڻ. قرآن کڻي قسم کڻڻ.

— **حلف منصب**: ڪنهن عهدي وٺڻ وقت، ڪنهن سرڪاري آفيسر اڳيان سرڪار سان وفاداري ۽ خيرخواهيءَ جو قسم.

— **حلف نامو ج حلف ناما**: ذ. لکيل قسم - قسم نامو.

• **حلق ج حلق**: ذ. [ع] ڪاڪڙو - ڪاڪڙي وارو هنڌ - نڙي - نڙگهٽ - ڪنٺ - گهٽ - ڳاٽ.

— **حلق بند ڪرڻ**: زبان بند ڪرڻ. ماٺ ڪرڻ. چپ ڪرائڻ. چپ ڪرائي ڇڏڻ.

— **حلقي ج حلقي**: صفت. نڙيءَ جو. نڙيءَ مان نڪتل.

— **حلقي حرف**: ذ. نڙيءَ مان آواز ڪڍندڙ اکر جيئن. (ح - خ - ع - غ - ق - ء).

— **حلقي پئجي وڃڻ** (ت): گهڻي روئڻ سبب گهگهي پئجي وڃڻ.

• **حلقو ج حلقا**: [ع. حلقة: حلق = هن گول چڪر ڪاڍو] گهيرو - چڪرو - ڦيرو - گردو - گول - وراڪو. جهنڊ - ميڙ - ميڙاڪو - مجلس - جهڳٽو - منڊلي - زمرو. منڊي - والي - ڇلو - گول ڪنڍو - چيڪلو - ڦيٿو - چڪر. طوق - ڪنٺي. ڳانو - ڪمربند - پٽو.

— **حلقو ٻڌڻ**: چوڌاري گهيرو ڪرڻ - چوڌاري گولائيءَ ۾ ويهڻ - گول ٻڌڻ.

— **حلقہ انتخاب**: اهو علائقو جتان ماڻهو پنهنجو نمائندو چونڊين.

— **حلقہ بگوش**: ذ. صفت. اهو ماڻهو جنهن جي ڪن ۾ غلاميءَ جي نشاني يعني والي پيل هجي. ڪيوتي پيل شخص. غلام ٻانهو - فرمانبردار - مطيع.

— **حلقہ بگوشي**: غلامي - اطاعت.

• **حلڪاڻي**: اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **حلم ج حلم**: ذ. [ع. حلم = هو بردبار ٿيو] سهڻ جو مادو. برداشت جي طاقت. صبر - تحمل - ڪاٺ - بردباري. ڪنهن جي ڳا ۾ نرمي ڪرڻ جي حالت نرمي - نرم دلي - نرمائي - مروت - مهر - جادو - ڪامڻ.

• **حلو**: ذ. ع. [حلي = هن سينگاريو يا پهرايو] ڪپڙن جو جوڙو - پوشاڪ - وڳو - چوغو - جامو - جبو - بهشتي لباس.

• **حلوان حلوان**: ذ. [ع. حلوان - مزيدار ٿيڻ] گهيٽي جو کير پياڪ ڦر - ٻڪريءَ جو ڦر - ڇيلو - ليلو. (جنهن جو گوشت جلد ڳرندڙ ۽ مزيدار ٿئي). ڪچڙو گوشت. ڳاڙهي رنگ جو ڪپڙو.

• **حلول**: ذ. [ع. حلّ = اندر گهڙڻ] هڪ شيءِ جو ٻيءَ شيءِ ۾ اهڙيءَ ريت گهڙي وڃڻ جو ٻنهي ۾ ڪو فرق معلوم نہ ٿئي. دخول - واسو - ميلاپ (حلول ٻن قسمن جو آهي. ١. سرياني: جنهن ۾ سڄو جسم ٻئي جسم ۾ تحليل ٿئي). ٢. طرياني: جنهن ۾ هڪ جسم جا فقط ڪي جزا ٻئي جسم ۾ تحليل ٿين.

• **حلوو ج حلوا**: ذ. [ع. حلاوة = مٺو ٿيڻ] مٺائيءَ جو هڪ قسم (گيهه، نشاستي، ميدي ۽ کنڊ جي ملاوت مان ٺهيل مٺائي). نرم ڪاڏو. (حلوي جا قسم: بادامي حلوو. ڇانهون حلوو. پستائي حلوو. سونهري حلوو. سوڻ حلوو. ڪهنبو حلوو). ڪنايتاً: آسان ڪم.

– حَلوائيُ ج حَلوائيُ: ذ. صفت. مٺائي ٺاهيندڙ – حلوي وارو – مٺائي وڪڻندڙ.

– حَلوو سمجهڻ: ڪنهن ڪم کي آسان سمجهڻ.

– حَلوو مُسقطي: حلوي جو هڪ قسم (ڪڻڪ بجائي ان مان نشاستو ڪڍي کنڊ ۽ گيهه سان گڏي باداميون ۽ پستا وجهي ٺاهجي).

– حَلوو ماني: حلوي سان ماني. ڏاڍو آسان ڪم.

– حَلوو ماني ڪري وڃڻ: جلدي کائي ختم ڪرڻ. اڏاري ڇڏڻ. خرچ ڪري ڇڏڻ. تمام آسان ڪري سمجهڻ.

– حَلوو ماني ڪانهي نه هُئڻ: آسان ڪم نه هئڻ.

– حَلوي پوريءَ سان ڪم هُئڻ: پنهنجي طلب جو فقط خيال رکڻ.

– حَلوي جو دڪان ۽ ڏاڏي ساڻين جي فاتحه هُئڻ: پرائي مال تي دل کولي سخاوت ڪرڻ.

• حَلِيمُ ج حَلِيمَ: ذ. صفت. [ع. حَلمَ = هو بردبار ٿيو] بردبار – تحمّل وارو – گنڀير – ڪاڻ وارو – سهندڙ – برداشت ڪندڙ – دير رنج – ڌيرج وارو. ڪنڌرو – ڪومل – نرم – ملائم. ماٺيڻو – سانتيڪو – ٺماڻو – صبر وارو – نهٺو – نرم سڀاءُ. ڪلمڪ – خوش طبع – رلڻو ملڻو. خداتعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو (برداشت ڪرڻ وارو. معاف ڪرڻ وارو). ڪمياوان. هڪ قسم جو کاڌو (جو اناج، گوشت ۽ مسالا وجهي تيار ڪبو آهي). ڪچڙو.

– حَلِيمائي ج حَلِيمائيون: ٿ. صبر – ڪميا – برداشت – ڪاڻ – نهٺائي – نرمائي – ماٺ.

– حَلِيمُ سڀاءُ: ذ. صفت. نرم سڀاءُ – ڪومل فطرت – نياز نوڙت.

– حَلِيمُ طَبعُ: ذ. صفت. حليم سڀاءُ – بردبار.

• حَلِيفُ: ذ. صفت. [ع. حَلف = هن قسم کنيو] عهدنامو ڪندڙ ڌر – معاهدو ڪندڙ ٻن ڌرين مان هڪ ڌر – ساٿي – رفيق.

• حُلِيو ج حُليا: ذ. [ع. حُلِيَة = حَلّيَ = هُن سينگاريو] زيور – ڳهه – ڳهڻو. خلعت – ٻاڪر. انعامي پوشاڪ. پيرن کان مٿي تائين – سراپا. سڃاڻپ لاءِ شڪل ۽ اُن جو بيان. شڪل – صورت – شبيهه – نمونو – بيهڪ – ٺاٺ – چهري سڃاڻڻ جي نشاني. عام سڃاڻپ جي نشاني.

– حُلِيو بگاڙڻ: شڪل ڦيري ڇڏڻ. بري حالت ڪرڻ. تعدي ڪرڻ.

• حٰم: ذ. [ع. حروف مُقطعات] ڪيترين سورتن جو مُنڍ. قرآن شريف جي هڪ سورة جو نالو.

• حَمات: ٿ. [ع. حِمايَة = بچائڻ] مدد – پنيرائي – بچاءُ – همراهي – حمائت – حمايت.

– حِماتِي ج حِماتِي: ذ. صفت. بچائيندڙ – محافظ – سنڀاليندڙ. مددگار – پنيرائو – پرچهلو – حمائتي.

• حِمارُ ج حِمارَ: ذ. [ع] جانور جو هڪ قسم. گڏهه – خر.

• حِماقَتَ ج حِماقَتون: ٿ. [ع. حَمِقَ – حَمُقَ = هو بيوقوف ٿيو] بيوقوفي – ناداني – چريائي – بي عقلي – چٽچائي – اياڻپ – جٽپائي.

• حَمّالُ ج حَمالَ: ذ. صفت. [ع. حَمَل = هن کنيو] بار کڻندڙ – بار ڍوئيندڙ – بار ڍوهو – مزور – مزدور – کولي – قُلي – پورهيت – پورهيت – پورٽر.

• حَمّالِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد سنڌ ۽ ڪراچيءَ ۾). بار کڻندڙ.

• حَمّامُ: ذ. [ع. حَمرّ = هن گرم ڪيو] گرم پاڻيءَ سان وهنجڻ جي جاءِ يا غسلخانو. دوائن يا مصالح کُٽڻ لاءِ ڌاتوءَ جي اکري. پکيءَ جو هڪ قسم. ڪبوتر – پاريهل – ڳيرو.

– حَمّامِ دَستو ج حَمّامِ دَستا: ذ. اکريءَ ۾ ڪم ايندڙ ڏستو – مُهرو.

– حَمّامُ ڪَرڻُ: غسل ڪرڻ – وهنجڻ – تڙ ڪرڻ.

• حُمّامُ ج حُمّامَ: ذ. [ع. حُمَّة = بخار] تپ – بخار. گرمي – ٻاهه. "منگل منهنجي من تي بار ٿو هوت حُمام." (شاهه).

• حَمّامِي: ذ. صفت. وهنجڻ جو بندوبست رکندڙ – وهنجاريندڙ.

• حِمائِتَ ج حِمائِتُون: ٿ. [ع. حَمِيَ = هُن بچايو] مدد – بچاءُ – پنيرائي – حمايت.

– حِمائِتِي ج حِمائِتِي: ذ. صفت. مددگار – پنيرائو – پرچهلو – حامي – طرفدار.

• حَمائِلَ ج حَمائِلُون: ٿ. [ع] ڳچيءَ ۾ ترار جو پٽو پاسيري وجهڻ جي حالت. ترار جو پٽو. دوال شمشير ڳچيءَ ۾ وجهڻ جي شيءِ. ننڍي تقطيع وارو قرآن شريف جو ڳچيءَ ۾ وجهي سگهجي.

– حَمائِل ڪَرڻُ: ڪُلهي يا ڳچيءَ ۾ پٽو وجهڻ (تلوار يا بندوق وغيره لاءِ).

• حِمايِتَ ج حِمايِتُون: ٿ. [ع. حَميُ = هُن بچايو] بچاءُ – پناهه – سنڀال – محافظت – نگهباني – رکيا – اوٽ – مدد – ٽيڪ.

– حِمايِتِي ج حِمايِتِي: . صفت. بچائيندڙ – محافظ – سنڀاليندڙ – رکپال. مددگار – پنيرو – واهرو. ٽلهدار – طرفدار.

• حَمدُ: ذ. [ع. حَمدَ = هن تعريف ڪئي] خداپاڪ جي تعريف – ساراهه – نيڪي – واکاڻ – مدح – مداح – تعريف – ثنا – شڪرانو.

• حَمزائِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.

- **حَمْزہ**: اسم خاص. [ع] حضور ڪريم جن جي هڪ چاچي جو نالو.
- **حَمَلُ ج حَمَلَ**: ذ. [ع. حمل = هن بار کنيو] بوجهو – بار – وزن – پر ي، عورت جي پيٽ ۾ بار هئڻ جي حالت. پيٽ – گَربُ – گَڀ – اميدواري. آسماني ٻارهن برجن مان هڪ برج جو نالو (گهيٽي جي شڪل جو تارن جو ميڙ). ميک. اسم خاص. تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **حَمَلُ ٿيڻ**: عورت کي پيٽ ٿيڻ.

– **حَمَلُ ڪيرائڻ**: پيٽ ڪرائڻ – بار ڪيرائڻ – ڪهائي ڪرڻ.

- **حَمْلو ج حَمْلا**: ذ. [ع. حمل = هن حملو ڪيو – هن ڪاهه ڪئي] هلان – ڪاهه چڙهائي – حَلُهه. وار آلر – اورڙ – چوٽ. انبوهه – ترڪ

– **حَمْلَہ آوَرُ ج حَمْلَہ آوَرَ**: ذ. صفت. حملو ڪندڙ – هلان ڪندڙ – ڪاهيندڙ.

– **حَمْلو ڪَرڻ**: ڪاهه ڪرڻ – هلان ڪرڻ – چڙهائي ڪرڻ – وار ڪرڻ – الر ڪرڻ.

- **حَمِيَتَ**: [ع. حمي = هن غيرت ڏيکاري] غيرت – ننگ – شرم.
- **حَمِيدُ**: ذ. صفت. [ع. حمدَ = هُن تعريف ڪئي] ساراهيل. تعريف ڪيل. اسم خاص. خدا تعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.
- **حَمِيرُ ج حَمِيرَ**: ذ صفت [ع] بهادر – پهلوان – سورمو – وير – دلير – سُورهه. اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. سنڌ تي حاڪم سومري گهراڻي سان آخرين بادشاهه جو نالو. "حميرن هڪون، جاڙجسي کي پاتيون" (شاهه).
- **حَمِيرائي**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **حِنا ج حِنَائُونَ**: ث. [ع. حَنَّا = هن ڳاڙهو ڪيو] هڪ ٻوٽي جو نالو – ميندي.

– **حِنَائِي ج حِنَائِيَ**: ذ. صفت. ميندي وارو – ميندي، جهڙو.

- **حِنوئي**: صفت. حنا (ميندي) جي رنگ وارو (ٻار).
- **حَنَّانُ**: ذ. [ع. حَنَّ = هُن ٻاجهه ڪئي] بيحد بخشيندڙ – رحمت ڪندڙ. اسم خاص. خدا جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.
- **حَنْبَلُ**: اسم خاص. اهل سُنت جي چئن فقيه امامن مان هڪ جو نالو. امام احمد بن حَنْبلُ رحمة الله عليه.

– **حَنْبلِي**: صفت. امام احمد بن حَنْبَل جا پيروڪار. سُني مسلمانن جو هڪ فرقو.

- **حَنْجِرِيُ ج حَنْجِرِيُونُ**: [ع] گلو – نڙگهٽ. ساز جو هڪ قسم. جهانجهه (جا ڪڏڙن جا پاڻدي وڄائيندا آهن ڪنجري.
- **حَنْظَلُ**: [ع] هڪ ول ۽ اُن جي ڦل جو نالو – تُوهه.
- **حَنَفِي**: اسم خاص. [ع. حنفَ = هو يڪسو ٿيو – هن لاڙو ڪيو] امام اَبُو حَنِيْفَہ جو پوئلڳ. سُني مسلمانن جو هڪ فرقو.
- **حَنِيْفُ**: ذ. صفت. [ع] حضرت ابراهيم عليه السلام جي دين کي مڃيندڙ. پڪو مسلمان. يڪسوئي اختيار ڪرڻ وارو. فقط هڪ خدا کي ڪارساز ڪري مڃڻ وارو. دين جو سچو. مهبي عقيدن جو پڪو. حق جو قائل.
- **حُنَيْن**: اسم خاص. [ع] عربستان ۾ مڪي معظمہ ۽ طائف جي وچ ۾ هڪ وادي، جو نالو جتي نبي ڪريم سان ڪافرن جنگ ڪئي هئي (جنگ حُنين).
- **حَوَّا**: اسم خاص. [ع] حضرت آدم عليه السلام جي زال جو نالو. سڀني انسانن جي ماءُ. دنيا ۾ پهرين آيل عورت (ڏاڏي حوا).
- **حَوادِثُ**: ذ. [ع. حادثو – حادثة جو جمع] حادثا – واقعات. ڳالهيون. حالتون – نتيجا.
- **حَوارِيُ ج حَوارِيُ**: ذ. [ع. حوَرَ = هن اڇو ڪيو (ڪپڙو)] ڌوٻي – ڪپڙن جي اڇاڻ ظاهر ڪندڙ. اڇي چمڙيءَ وارو. وفاداريءَ سان ڪم ڪندڙ ماڻهو حضرت عيسيٰ عليہ السلام جا اصحاب – مسيح جا دوست (جيڪي ڪُل ٻارهن هئا). دوست – يار. همراهه – مددڪندڙ پيروي ڪندڙ.
- **حَوَاسُ**: ذ. [ع. حَسَّ = هُن محسوس ڪيو] ڄاڻڻ جو عضوو – ڄاڻڻ جي طاقت (حواس ڪُل ڏهه آهن. جن مان پنج ظاهري ۽ پنج باطني آهن. ظاهري: اکيون. ڪن. نڪ. وات ۽ هٿ. باطني: حس – مشترڪ. خيال. وَهم. حافظو ۽ مُتَصرف) اندري – عضوو – هوش – اوسان – عقل – سمجهه – فهم – پَڌ.

– **حَواس باخْتَہ**: ذ. صفت واٽڙو – مُنجهيل – موڳو – حراسيل.

– **حَواس باخْتَہ ٿيڻ**: هوش نه رهڻ – گهٻرائجي وڃڻ – هڪوٻڪو ٿيڻ – وايون بطال ٿيڻ – حوصلا خطا ٿيڻ.

- **حَوالُ ج حَوالَ**: ذ. [ع. حَالَ = هو مٽيو – بدليو – ڦريو] حال – حالت – حقيقت – دشا – ڪيفيت – روئداد – ڳَتي. ڳالهه – احوال – خبر چار – معلومات.
- **حَوالاتَ ج حَوالاتَ**: ذ. سپردگي – نظربندي – قيد – حراست اهي شيون. جيڪي قبضي ۾ هجن. جيل – ترم – ترنگ – قيد – بند.

– **حَوالات ۾ ڏيڻ**: سپردگي ۾ ڏيڻ. قيد ۾ هئڻ – فوجداري جي حوالي ڪرڻ – بند ڪرائڻ.

- **حَوالدارُ ج حَوالدارَ**: ذ. حوالات کي سنڀاليندڙ – جيل جو ننڍو عملدار – پلٽڻ يا پوليس ۾ هڪ عهدو – هيڊ ڪانسٽيبل – جمعدار. وڏو پٽيوالو – وڏو چپراسي – نائڪ.
- **حَوالو ج حَوالا**: ذ. [ع. حَوَلَ = هن اشارو ڏنو] ڪتاب جي ڪنهن لکيت

جو پورو ڏس، اشارو، لاڳاپو – واسطو – نسبت. نشان، پتو ڏس – اَهُنج. ذڪر، خبرچار، حال احوال – اَهڃاڻ، معلومات.

– **حَوالو ڏيڻُ:** جنهن ڪتاب ۾ لکيل ڳالهه يا واقعي ڏانهن اشارو ڪرڻ.

• **حَوالي:** [ع. حال، هو بدليو، هو ٻئي وٽ ويو] هٿ ۾ ڏيڻ جي حالت – سونپ – سپردگي، ذمو واري. سپرد – هٿ هيٺ، ذمي – ٻلي مليل، زير.

– **حَوالي ڪَرڻُ:** سپرد ڪرڻ – قبضي ۾ ڏيڻ – ڏيڻ – سنڀال ۾ ڏيڻ – ذمي ڪرڻ، هٿ هيٺ ڏيڻ. ڏيارڻ – جهلائڻ.

– **حَواليِ مَواليِ:** سنگتي ساٿي – دوست يار – هردم گڏ رهڻ وارا – همدم.

• **حُوتُ:** ث. [ع] وڏي مڇي. آسمان جو ٻارهون برج (جنهن ۾ مڇيءَ جي شڪل جهڙو تارن جو هڪ ميڙ آهي).

• **حَودُ ج حَودَ:** ذ. [ع. حوض جي بگڙيل صورت] پاڻيءَ جو ننڍو تلاءُ – حوض – ڪُنڊ – ڪانڊ.

• **حَودو ج حَودا (ت):** ذ. [ع. حوض] ٽانگي (گهوڙي گاڏي) جو ٽانئو.

– **حَوديِ ج حَوديُون:** ث. [ع. حوضي] ڪني پاڻيءَ جي ننڍي ڪُنڊ.

• **حُورَ ج حُورُون:** ث. (ع. حور = ڀوري – ڪارين اکين واري عورت) ڪارن وارن ۽ ڪارين اکين واري بي حد خوبصورت عورت. بهشت ۾ رهندڙ حسين عورت. صفت. پاڪ عورت. نهايت خوبصورت – حسين سهڻي – اپڇرا – اپسرا – تمام سهڻي عورت. پري.

– **حُور جو ٻچو:** ذ. تمام سهڻو – پريزادو.

– **حُورَ بَدَنُ:** ذ. صفت. حور جي بدن جهڙو – تمام حسين – خوبصورت.

– **حُوروَش:** ذ. صفت. حور وانگر – حور جهڙو. خوبصورت.

• **حُوريِ ج حُوريُون:** ث. حور.

• **حُوراڻيِ:** اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **حَوصِلو ج حَوصِلا:** ذ. [ع. حوصلة = ڳجي] پکيءَ جي ڳنجي. دل جي همت – جرات – دليري – طاقت – قوت – بهادري. جيئن: "موت جي منهن ۾ وڃڻ لاءِ به حوصلو کپي." بُردباري – سمجهه – ڄاڻ – ٻڌي – هوش – عقل – خيال – سُرت – چيتو – جذبو – اوسان – دماغ – فهم – ذهن. جيئن: فلاڻي جو ايترو حوصلو ئي ڪونهي، جو سبق ياد ڪري." ٻوجهه – پروڙ. چاهه – اُمنگ.

– **حَوصِلا خَطا ٿيڻُ:** عقل ڇڏي وڃڻ – حيران ٿيڻ – وائڙو ٿيڻ – هوش گم ٿيڻ.

– **حَوصِلائتو ج حَوصِلائتا:** ذ. صفت. حوصلي وارو – حوصلي جو. عقلمند – سُريتو – سرتائتو – چيتي وارو – هوشائتو – دانا – چالاڪ – حرفتي.

– **حَوصِلو ڌارڻُ:** دل جمع ڪرڻ. بردبار ٿيڻ. خيال هڪ هنڌ ڪرڻ. عقل ڌارڻ – سياڻو ٿيڻ. همت ڪرڻ. ايمان رکڻ. هوش درست رکڻ.

– **حَوصِلو رَکڻُ:** حوصلو ڌارڻ – حوصلو ڪرڻ.

– **حَوصِلو ڪَرڻُ:** حوصلو ڌارڻ – حوصلو رکڻ.

– **حَوصِلو وڃائڻُ:** سُڌ ٻُڌ وڃائڻ – هوش نڪري وڃڻ – بي همت ٿيڻ – بي ايمان ٿيڻ.

– **حَوصَلي اَفزائي:** ث. همت ڏيارڻ جي حالت. شاباس – دل کي ٽيڪ ڏيڻ – همت افزائي ڪرڻ.

– **حَوصِلي دارُ:** ذ. صفت. همت وارو. سچيت.

– **حَوصلہ داريِ:** ث. جرات – سچيتائي.

– **حَوصِلي مَندُ:** ذ. صفت. همت وارو. سمجهو – سچيت.

– **حوصِلي وارو:** ذ. صفت. بردبار. سياڻو – دماغ وارو. فهم وارو – عقل مند. همت وارو – بهادر – دلير.

• **حَوضُ ج حَوضَ:** ذ. [ع. حَاضَ = هُن پاڻي ڪٺو ڪيو – هن هودي ٺاهي] پاڻي گڏ ڪرڻ جو هيٺراڙو ٺاهيل چوڪنڊو تلاءُ – تلاءُ – تالاب – هوڏ – حودُ – ڪُنڊ – ٽانڪي.

– **حَوضُ ڪَوثَرُ:** اسم خاص. بهشت جي هڪ چشمي جو نالو.

• **حول:** [ع. حَالَ = هو بدليو – هُن ڦيرو] مت ست. طاقت. نڪي – دغا – دولاب – ڪوٽ. لوهي توپ.

– **حَولِيو ج حَولِيا:** ذ. صفت. حولَ پائڻ – لوهي توپ پيل (ماٿهو). ڪُلنگي وارو – حوليو.

• **حَولدارُ ج حَولدارَ:** ذ. حوالدار.

• **حَويليِ ج حَويليُون:** [ث. ع. حول = چوڌاري] چئن پاسين واري جاءِ – وڏو ۽ پڪو گهر – گهر – منزل – جاءِ – مڪان – ڪوٺي. محل سراءِ. حرم سراءِ. قصر – محلات – بنگلو – بلڊنگ – حاويلي.

– **حَويليِ روشن ٿيڻُ:** اولاد وارو ٿيڻ – پٽ قائم رهڻ.

• **حَيُ:** صفت. [ع] هميشه حيات – زنده – جيئرو. خدا تعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو. اسم خاص. عرب جي هڪ قبيلي جو نالو.

– **حَيُ قَيُومُ:** هميشه زنده ۽ دائم قائم.

– **حَيُ لايَمُوتُ:** [ع. حَيّ = جيئرو. لايَمُوت = نه مري] الله تعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو. اها هستي جيڪا هميشه هميشه باقي رهي.

• **حَيا ج حَيا:** ث. [ع. حَييَ = هن شرم ڪيو] شرم – حجاب – لڄ – حياءُ – شرمُ – ڀرم – پت – غيرت – لحاظ. پاڪدامني – شرميلتا.

• **حَيادارُ ج حَيادارَ:** ذ. صفت. غيرتمند – شرم وارو.

• **حَيَاتْ**: ث. [ع. حَيٌ = هو جيئرو رهيو] حياتي – عمر – اوسٺ. زندگي – جان – ساهه – روح – پراڻ.

– **حَيَاتَ ج حَيَاتَ**: ذ. صفت. حياتيءَ وارو – حياتي – جيئرو – جيئندو – زنده.

– **حَيَاتِ اَبَدِيْ**: ث. هميشه واري زندگي – دائم قائم زندگي – هميشه جو جياپو – سدائين امر (نه مرڻ وارو).

– **حَيَات بَخْش**: ذ. صفت. حياتي بخشڻ وارو – خداتعاليٰ.

– **حَيَاتِ تَازَه**: ث. نئين حياتي – وڏي بيماريءَ کان نجات حاصل ڪرڻ کان پوءِ واري زندگي.

– **حَيَات جَاوِدانِيْ**: ث. هميشه هميشه واري زندگي.

– **حَيَاتْ وِمَمَاتْ**: ذ. صفت. زندگي ۽ موت.

• **حَيَاتْ ڳاهو**: اسم خاص. تعلقي گهوڙا باريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **حَيَاتِيْ ج حَيَاتِيْ**: ذ. صفت. زندگي – عمر – اوسٺا – زندگيءَ جو وقت – جيئري رهڻ واري مدت – ڄمار.

• **حَيَاتِيْ ج حَيَاتِيُوْنْ**: ث. [ع. حَيٌ = هو جيئرو رهيو] جيئري رهڻ جي حالت – زندگي – جياپو. جان – ساهه – جيءُ – پراڻ – چڙنا – وجود – جيوَن – دَم – سانس – جند – پساهه – عُمر – اوستا – ڄمار.

– **حَيَاتِيءَ تان هَٿُ کَڻڻُ**: وڏيڪ حياتيءَ جي اميد نه هئڻ – وڌيڪ جيئڻ جو آسرو نه هجڻ.

– **حَيَاتِيءَ جو ماڻُ پورِجي اچڻُ**: عمر پوري ٿيڻ – پڇاڙي ٿيڻ – آخر ٿيڻ – موت جو وقت اچي وڃڻ.

– **حَيَاتِي ڇڏائي وَڃڻُ**: سخت خوفزده ٿيڻ – بي همت يا نستو ٿيڻ.

– **حَيَاتِيْ ڇڏي وَڃڻُ**: مري وڃڻ – ختم ٿيڻ – چوٽا ڪٽي وڃڻ – زندگي پوري ٿيڻ. نستو ٿيڻ. بي همت ٿيڻ.

– **حَيَاتِيْ زهر ٿيڻُ**: ڪابه خوشي نه ٿيڻ – ڏکن ۽ ايذائن ۾ گذارڻ – ذليل ٿي رهڻ.

– **حَيَاتِيءَ کي حَلالُ ڪَرڻُ**: زندگيءَ کي ڪامياب ڪرڻ. سکيو وقت گذرڻ. سوڀارو ٿيڻ – فتح حاصل ڪرڻ.

– **حَيَاتِيْ گهارڻُ**: زندگي گذارڻ – زندگيءَ جا ڏينهن پورا ڪرڻ.

• **حَيَاتِيات**: جانورن ۽ ٻوٽن جو علم – بائلاجي سائنس.

• **حَيَاتِيُوْنْ**: وٽامنس (Vitamins) – اهي ڪيميائي حصا جيڪي انسانن ۽ جانورن جي غذا ۾ هوندا آهن.

• **حَيَاءُ ج حَيَاءُ**: ذ. [ع. حَيِيَ = هن شرم ڪيو – هن شرمايو] لڄ – شرم – غيرت – حجاب – ڏکائي – ڦرم – ٻترم – پت – ليهه – حيا. لحاظ – رياءُ – پاسخاطر – مُحابو.

– **حَيَائِتو ج حَيَائِتا**: ذ. صفت. حيا وارو – شرم وارو – حجاب وارو – لڄ وارو – شرميلو – ڦرم وارو – ليهه وارو – لڄارو – ٻترمائتو – سيلوان.

– **حَيَاءُ دارُ ج حَيَاءُ دارُ**: ذ. صفت. حيائتو – حيا شرم وارو – لڄارو.

– **حَيَاءُ وارو ج حَيَاءُ وارا**: ذ. صفت. حيائتو – شرم وارو – شرميلو – لڄارو.

– **حَيَاءُ وڃڻُ**: بي حيا ٿيڻ – بي لڄو ٿيڻ – بي غيرت ٿيڻ.

• **حَيْثِيَتْ ج حَيْثِيَتُوْنْ**: ث. [ع. حَيْثُ = جتي – جنهن حد تي] سگهه – ٻهچ – پڄندي – رسائي – پڄت – وسعت – هوند. عالمگيري – عمومِيَت – بساط – قدر. لياقت – درجو – بيهڪ – قابليت. عزت – آبرو.

– **حيثيتْ کان وَڌيڪ**: ظرف. طاقت کان ٻاهر. پڄنديءَ کان وڌيڪ.

• **حَيْدَرْ**: ذ. [ع. حَيَّةٌ = ازدها – وڏو نانگ + دَر (”دريدن = ڦاڙڻ“ جو امر)] ازدها – چيريندڙ – شينهن. اسم خاص. حضرت علي ڪرم الله وجهه جو لقب.

– **حَيْدَرِيْ ج حَيْدَرِيْ**: ذ. صفت. حيدر جو. حضرت علي ڪرم الله وجهه جو. شيعه مذهب وارو شيعو.

• **حيدَرآباد**: اسم خاص. سنڌ پرڳڻي ۾ هڪ ضلعي. تعلقي. ديهه ۽ شهر جو نالو (جو غلام شاهه ڪلهوڙي ٻڌايو هو).

• **حيدرَانْ زَئِيْ**: اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو (جو بلوچاڻين جي شاخ آهي).

• **حَيْدرپُورْ**: اسم خاص. تعلقي ٺٽل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **حَيْدرِيْ**: اسم خاص. ٻه درياهي وٽ سنڌونديءَ جي هڪ شاخ جو نالو.

• **حَيْرَانْ ج حَيْرَانْ**: ذ. صفت. [ع. حارَ = هو هڪو ٻڪو ٿي ويو] هڪو ٻڪو – وائڙو – مُنجهيل – موڳو – ويچون – مُتَعجب – پريشان – ششدر – مُتحيّر – دنگ – گهبرايل – مُضطرب – عجب ۾ – اچرج ۾ – تپرس ۾.

– **حَيْرانُ ڪَرڻُ**: پريشان ڪرڻ – عجب ۾ وجهڻ. رلائڻ – خراب ڪرڻ – دربدر ڪرڻ – تڪليف ڏيڻ.

– **حَيْرانِيْ ج حَيْرانِيُوْنْ**: ث. عجب – حيرت – پريشاني. موڳائي – مُونجهه – ڳڻتي – گهبراهٽ – وائڙپ – ڏکيائي – اوکائي.

• **حَيْرت ج حَيْرتُوْنْ**: ث. [ع. حارَ = هو هڪو ٻڪو ٿي ويو] عجب – پريشاني – حيراني – اچرج – تپرس. تعجب – ويچار – ڳڻتي – موڳائي – بيهوشي – غش – ڳڻهه – مُونجهه.

– **حَيْرت اَفْزا**: ذ. صفت. حيرت ۾ وجهڻ وارو. حيران. پريشان ڪرڻ وارو.

– **حَيْرت اَنگيز**: ذ. عجب وارو – عجيب – حيرت وارو. حيران ڪندڙ.

– **حَيْرتْ زَدَه**: . صفت. حيران – پريشان – تعجب ۾ پيل.

• **حَيْص بَيْص**: ث. [ع. حَاصَ – هن نٽايو – هن نفرت ڪئي] پش و

پيشي – گندگوڙ – ٻورو غوغاءُ – لڙائي – جهڳڙو – تڪرار مونجهارو (منطق جي دليلن ۾).

– **حَيۡص بَيۡص ڪَرَڻُ**: گوڙ ڪرڻ – مونجهارو ڪرڻ – وس وس ڪرڻ. واتورجڻ. مُهاڏو ڏيڻ.

• **حَيۡضُ ج حَيۡضَ**: ذ. [ع. حَاضَتۡ = عورت کي ماهواري آئي] عورتن کي هر مهيني (عضوي مخصوص مان) ايندڙ رت – ماهواري – ڪپڙا – زناني – زالاڻو. ڦَلُ – گَنلُ – رَجُ.

– **حَيۡضِيۡ ج حَيۡضِيۡ**: ذ. صفت. حرامي – حرام جو – حرامي ڦَرُ – وَلَدُ الزّنَا – حرامزادو – شرير – حوڪتي – لُچ.

– **حَيۡضِيۡ ٻارُ**: ذ. حرامي ٻارُ – وَلَدُ الزّنَا – شرير.

– **حَيۡضِيۡ حَرامِيۡ (ت)**: ذ. صفت. حِيض جي حالت ۾ حمل ٿيل ٻار. بدمعاش – بي حيا.

– **حَيۡضِيۡ ڦَرُ(ت)**: ذ. صفت. حيضي ٻار – حرامي ڦَرُ.

– **حيضي ڦَرُ**: حيضي ڦَر – حرامي ٻار.

– **حَيۡضِيۡ مُتُ (مُتَرُ) ج حَيۡضِيۡ مُتَ(مُتَر)**: ذ. حرامي ٻارُ – حرامي ڦَرُ.

• **حَيۡفُ ج حَيۡفَ**: [ع. حَاف = هن بچڙي هلت ڪئي] حقارت جو لفظ. افسوس – ارمان – هاءِ هاءِ. لعنت ملامت جو ڪلمو. ٿُڦُ – ڦِٽُ – شرم ڦِٽ – ڦِٽڪارَ.

• **حِيۡلو ج حِيۡلا**: ذ. [ع. حِيۡلَة: حَالَ = ڦريو] چَلُ – عذر – بهانو – اٽڪل – حرفت – ڪيڏ – حڪمت – هُنر – فن. چالو – اُپاءُ – تجويز – سبب – وسيلو – رستو – رِٽ – ڪارڻ – نمونو – ڍنگ. سِٽَ – ڪوشش – سعيو – اُدم – محنت. روزگار – ڪم – ڌنڌو – نوڪري. مڪر – فريب – ڍونگ – ڪوٽ – دغا – دولاب – ٺڳي.

– **حِيۡلو حَوالو ج حِيۡلا حَوَلا**: ذ. عذر – بهانو ٽَناءُ. واري ڦيري – ٽَناءُ سَٽَاءُ. مٺو مونو – حيلو وسيلو – اٽڪل – سٽڪل – جهلو پلو. وس – اٽڪل – حرفت – تجويز – ڪوشش – سعيو – تدارڪ.

– **حِيۡلو حَوالو ڪَرَڻُ**: ڪوشش ڪرڻ. سعيو ڪرڻ. وس ڪرڻ. هر قسم جي ڪوشش ڪرڻ. هر ممڪن ڪوشش ڪرڻ. سڀ ذريعا استعمال ڪرڻ.

– **حِيۡلو ڪَرَڻُ**: بهانو ڪرڻ. محنت ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ. اٽڪل ڪرڻ. ڌنڌو ڪرڻ. ڪم ڪرڻ. سعيو ڪرڻ. روزگار ڪرڻ. همٿ ڪرڻ.

– **حِيۡلو وَسِيۡلو ج حِيۡلا وَسِيۡلا**: ذ. ذريعو – وسيلو – بهانو. مددگار.

– **حِيۡلو وَسِيۡلو ڍُونڍَڻُ**: ذريعو ڳولڻ. مددگار جي تلاش ڪرڻ.

– **حِيۡلو هَلائِڻُ**: ڪوشش ڪرڻ. ذريعو استعمال ڪرڻ. سعيو ڪرڻ. اُدم ڪرڻ.

– **حِيۡلي بَازُ ج حِيۡلي بَازَ**: ذ.صفت. اٽڪلي – چالاڪ – هوشيار – ٺڳ – دغاباز – مڪارُ – فريبي – بهانا ڪندڙ. ٽَناءُ ڪندڙ.

– **حِيۡلي بَازِيۡ ج حِيۡلي بَازِيُونۡ**: ث. بهانو – عذر – سعيو – ڪوشش – اُدم – اُپاءُ – تدارڪ.

– **حِيۡلي سازُ – ج حِيۡلي سازَ**: ذ. صفت. حِيۡلي بازُ – چالاڪُ – مڪّارُ – ٽَناءُ ڪندڙ – بهانا بڻائيندڙ – عذر پيش ڪندڙ.

• **حِيۡنُ**: ذ [ع. حَانَ = مند آئي] وقت – عرصو – زمانو – سمو – مدّت.

– **حِيۡنُ حَيَاتِ**: ظرف. سڄي ڄمار – سڄي عمر – حياتيءَ جو سارو عرصو.

• **حَيۡوانُ ج حَيۡوان**: ذ [ع. حَي = هو جيئرو رهيو] زندگاني – زندگي – حياتي. (صفت). ساهه وارو – روح وارو – جان وارو – جانور – پَسُون. وهٽ – ڍورُ. بي سمجهه – بي وقوف – جاهل – نادان. وَحۡشِيۡ.

– **حَيۡوانُ مُطۡلَقُ**: ذ. صفت. آزاد ۽ ڇڙواڳ جانور. گهمندڙ ڦرندڙ حيوان. ڍورَ جو ڍورُ. جانور – ڳوٺاڻو – بدتميز.

– **حَيۡوانُ نَاطِقُ**: ذ. صفت. ڳالهائيندڙ جانور. ماڻهو – انسان – آدمي.

– **حَيۡوانِيۡ**: ذ. صفت. حيوان جو – شهواني – نفساني – بَهِيۡمِيۡهُ – ڍورن واري حالت. جانورن واري حالت.

– **حَيۡوانِيَتَ**: ث. وَحۡشت – جانور پڻو – حيوانپڻو. بي شرمي – بي شرمائي – بي حيائي – نادانيِ – ناسمجهي – بيوقوفي – بي رحمي – ظلم – ڪنورائي.

• **حَيۡوانِيات**: ث. جانورن جي تواريخ. انهن جي جسم جي ساخت ۽ عادتن وغيره جو علم. زولاجي (Zoology).

خ

• **خ:** ث. [ع. ف] سنڌي الف بي جو ارڙهون اکر. عربيءَ جو ستون ۽ فارسيءَ جو ناٿون اکر. ابجد جي حساب موجب عدد ٦٠. علم هيئت ۾ اهو اکر منگل يا مريخ کي ظاهر ڪري ٿو.

• **خَا:** ذ. ڪتڏ يا ڪيڙيءَ جا وار.

• **خَابِرُوْ ج خَابِرو:** ذ. صفت. [ع. خَبر - هن ڄاڻ ڏني] اسم فاعل. خبر ڏيندڙ. خبر پهچائيندڙ. اطلاع ڏيندڙ. سُڌ سماءُ ڏيندڙ. احوال ٻڌائيندڙ. ڄاڻ ڪندڙ. قاصد - پيغام بر - خبر رسان - جاسوس.

• **خَاتَمُ:** ث. [ع. خَتَمَ - مُهر هڻڻي] مُنڊيءَ جي ٽڪ. مُنڊي - ڇاپ لڳل مُنڊي. نبو - ڇاپ - مُهر - خانگي مُهر - تڪميل جي نشاني.

– **خَاتَمُ بَنْدُ ج خَاتَمُ بَنْدَ:** ذ. صفت. عاج. ڪاٺيءَ يا هڏي تي اڪر جو ڪم ڪندڙ. جڙات جو ڪم ڪندڙ. خاتوبند.

– **خَاتَمُ بَنْدِيْ ج خَاتَمُ بَنْدِيُوْنَ:** ث. عاج. ڪاٺيءَ يا هڏي تي اڪر جو ڪم. جڙات جو ڪم.

– **خَاتَمِ سُلَيْمَانْ:** حضرت سليمان عليه السلام جي مُنڊي (جنهن تي اسم اعظم لکيل هو ۽ وڏي برڪت واري هئي).

• **خَاتِمُ:** ذ. صفت. [ع. خَتَمَ - هن پورو ڪيو]. پورو ڪندڙ. ختم ڪندڙ. پڇاڙي ڪندڙ. توڙ تائين رسائيندڙ.

– **خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ:** اسم خاص. سڀني نبين جي نبوت ختم ڪندڙ. آخري پيغمبر. حضرت محمد مصطفيٰ صلي الله عليه و آله وسلم.

– **خَاتَمُ الْمُرْسَلِيْنَ:** سڀني رسولن جي رسالت ختم ڪندڙ. آخري رسول.

– **خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ:** سڀني نبين جي مُهر. سڀني نبين جي نبوت کي ختم ڪندڙ. سڀني نبين کان بعد ۾ اچڻ وارو.

• **خَاتِمو ج خَاتِمَا:** [ع. خاتِمة] پڇاڙي - ڇنگ - آخر - پڄاڻي - نتيجو - آخرت. موت - وفات - رحلت. ڪتاب جي پڇاڙيءَ ۾ لکيل عبارت.

– **خَاتِمَهٔ بِالْخَيْرِ:** نيڪيءَ واري پڇاڙي. پڇاڙيءَ جو وقت ايمان جي سلامتيءَ سان گذرڻ جي دعا. مرڻ وقت شهادت جو ڪلمو نصيب ٿيڻ جي حالت. خير سان گذاري وڃڻ يا مرڻ.

– **خَاتِمو ٿِيَڻُ:** پڇاڙي ٿيڻ. مري وڃڻ. فوت ٿيڻ. انجام کي پهچڻ. گذر ڪري وڃڻ.

• **خَاتُو بَنْدُ ج خَاتُوبَنْدَ:** ذ. صفت. [ع. ختم + ف. بند = مُهر هڻندڙ] سازگر - ساز ٺاهيندڙ. ڪاٺ جو سامان ٺاهيندڙ - واڍو - سوٽهڙ. عاج تي اڪر جو ڪم ڪندڙ. آرسين جا فريم ۽ ڪپت ٺاهيندڙ. عينڪن جا کوڪ ٺاهيندڙ.

– **خَاتُوبَنْدِيْ ج خَاتُوبَنْدِيُوْنَ:** ث. سازن ٺاهڻ جو ڪم. سازگري. ڪاٺ ۽ عاج تي گلڪاري وغيره جو ڪم. ڪاٺ مان سامان ٺاهڻ جو ڪم.

• **خَاتُوْنْ:** ث. [ترڪي] نيڪ عورت. امير گهراڻي جي عورت جو لقب اميرزادي - شهزادي - بيگم - راڻي. شريف عورت. گهر جي مالڪياڻي - زال - گهرواري - عورت - بيبي - ليڊي.

– **خَاتُونِ جَنَّت:** ث. جنت جي شهزادي. حضرت بيبي فاطمه (ع) جو لقب (جا بيبي صاحبه حضور ڪريم جن جي پياري صاحبزادي حضرت بيبي خديجة الڪبريٰ جي بطن مان تولد ٿي. حضرت علي ڪرم الله وجهه جن جي گهرواري ۽ اِمامين حضرت حسن ۽ حضرت حسين (ع) جي والده ماجده هئي).

– **خَاتُونِ عَرَبْ:** ث. خاتون جنت. حضرت فاطمه (ع) جو لقب.

• **خَاتُونِ فَلَڪْ:** ث. آسمان جي راڻي. چنڊ. زُهَرَهْ - ناهيد (حُسن ۽ محبت جي ديوي).

• **خَادِمُ ج خَادِمَ:** ذ. [ع. خَدَمَ = هن خدمت ڪئي]. خدمت ڪندڙ - نوڪر - چاڪر - شيوڪ - ٽهليو - ملازم. مُريد - چيلو. شاگرد - طالب. ڪنهن درگاهه جو خدمت ڪندڙ - مُجاوِرُ. (ث. خادمه = نوڪرياڻي).

– **خَادِمِ خَاصْ:** نوڪر وانگر. نهايت عاجزيءَ سان.

– **خَادِمِ دَرْگَاهْ:** صفت. درگاهه يا مسجد وغيره جي سنڀال ڪندڙ - مجاوِرُ.

– **خَادِمِيْ:** ث. خدمت - چاڪري - ٽهل ٽڪور. ملازمت - نوڪري.

• **خَارُ ج خَارَ - خَارُوْنَ:** ذ. ث. [ف] ڪنڊو - سيلهه - پالو - سُوئو. ڪاوڙ - جوش - غصو - چڙ - بغض - ساڙ - تپش. حسد - ڇل. بدلو - دشمني.

– **خَارُ اَچَڻُ:** حسد ٿيڻ - ڪاوڙ لڳڻ - چڙي پوڻ - پوسڻ - ساڙ لڳڻ.

– **خَارُبَسْت:** ذ. [خار + بَسْت] ڪنڊن جو لوڙهو يا واڙ.

– **خَارُ بَنْدُ ج خَارُبَنْدَ:** ذ. ڪنڊن جو لوڙهو. ڪنڊن وارن ڍنگهرن جو لوڙهو.

– **خَارُ بَنْدِيْ:** ث. لوڙهي ڏيڻ جي حالت. چوڌاري ڪنڊن جو لوڙهو ڏيڻ.

– **خَارُ پُشْتُ ج خَارُپُشْتَ:** ذ. ڪنڊن جي پٺ وارو جانور. ڄاهو - سيڙهه. ٻڌي ڪنهن جو لوهي اوزار - ڪُرڪُرو - خرخرو.

— **خارچِيڻُ**: ذ. گهر يا باغ جي چوڌاري ڏنل لوڙهو.

— **خارخار**: بي چيني — پريشاني — جوش خروش — غصو.

— **خارڏار**: ذ. صفت. ڪنڊن وارو — ايذاءُ ڏيندڙ — تڪليف ڏيندڙ — هلاڪ ڪندڙ. اهو چوڪرو جنهن کي ڏاڙهيءَ جا پهريان وار اپندا هجن.

— **خارَ ڏيارڻ**: ڪاوڙ ڏيارڻ — غصو ڏيارڻ. پوسرائڻ — ساڙ ڏيارڻ — پچرائڻ — جوش جاڳائڻ.

— **خارَ ڏيڻ**: چيڙائڻ — ڪاوڙائڻ. پوسرائڻ — ستائڻ — تڪليف پهچائڻ — غصو ڏيڻ.

— **خارزار**: ڪنڊن وارن وڻن جو جهنگ — ڪانڊيرن واري زمين.

— **خارَ کائڻ**: غصو ڪرڻ — ساڙ کائڻ — جڪ کائڻ. ڪاوڙجڻ — ريس ڪرڻ — حسد ڪرڻ — پوسرڻ — جلڻ.

— **خارڪش**: ڪانئين وڪڻڻ وارو — ڪانئيون وڪڻندڙ — ڪانئيرُ.

— **خارَ لڳڻ**: ڪاوڙ لڳڻ — چڙ اچڻ — جوش پيدا ٿيڻ.

— **خارُوخَس**: ڪک ڪنڊا — ڪک پن — ڪک ڪانا — ڪچرو.

• **خارا ج خارا**: ذ. [ف] پٿر جو هڪ قسم — نيلو پٿر — سخت پٿر.

— **خارا سَنگ ج خارا سنگ**: ذ. نيري رنگ جو پٿر. سخت پٿر.

— **خارا شِگاف ج خاراشگاف**: ذ. صفت. پٿر کي چيريندڙ. تمام سخت.

• **خاران**: اسم خاص. بلوچستان ۾ هڪ علائقي جو نالو. هڪ جبل جو نالو.

• **خارِجُ ج خارِج**: ذ. صفت. [ع. خَرج = هو ٻاهر نڪتو] ٻاهر نڪتل — ٽڙيل — ڌڪيل — لوڏيل — نڪتل. الڳ — پري — ٽڙيل — ڌڪيل — لوڏيل — علحده — جُدا. علاوه — سواءِ. بيڪار — نڪمو — ردي — اڻ وڻندڙ — مردود. باغي — سرڪش — بي دين.

— **خارِجُ اَزْ اِخْتيار**: ظرف. اختيار کان ٻاهر. وس کان ٻاهر.

— **خارِجُ اَزْ بَحث**: ظرف. بحث نه ڪرڻ جهڙو. جنهن تي بحث ڪرڻ جي منع هجي.

— **خارِجُ اَزْ عَقُل**: ذ. صفت. عقل کان پري. سمجهه کان مٿي. سمجهه کان پري. بيوقوف — احمق.

— **خارِجُ ٿيڻ**: نڪرڻ — ٻاهر ٿيڻ — رد ٿيڻ — جدا ٿيڻ.

— **خارِجُ ڪرڻ**: ڪڍڻ — ٻاهر ڪرڻ — نيڪالي ڏيڻ. جدا ڪرڻ — علحده ڪرڻ. رَد ڪرڻ — نامنظور ڪرڻ. برطرف ڪرڻ. ڪڍي ڇڏڻ.

• **خارجه**: صفت. ٻاهر جو — ٻاهريون. ٻاهر ڪڍيل — ٽڙيل — ڌاريو.

• **خارجي ج خارِجِي**: ذ. صفت. ٻاهر ڪڍيل — ٽڙيل. ٻاهريون — ڌاريو. حق وارن کان خارج ٿيل. اهل سنت کان نڪتل — مردود مسلمانن جو اهو فرقو جو اڳ ۾ سيد نا علي (ع) جي لشڪر ۾ هو. پوءِ ناراض ٿي خروج ڪيائين ۽ حضرت علي ڪرم الله وَجْههٗ جن کي خليفو ڪري نه ٿو مڃي.

• **خارِش**: ڪنهن جي هڪ بيماري — کاجي — کاج — کاڄ — کنهڙو — کنجلي — کهُر — ڪارس. کرڻهن — ترنر — سُرسُر. چمڙيءَ جي هڪ بيماريءَ جو نالو — خارش.

— **خارِش مارڻ** (ت): عادت پوري ڪرڻ.

— **خارشي ج خارِشِي**: ذ. صفت. خارش وارو. کنجليءَ وارو. خارش جو مريض.

• **خارِش**: اسم خاص. تعلقي ناري ضلعي خيرپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **خارِقُ ج خارِق**: ذ. صفت. [ع. خَرقَ = هن ڦاڙيو — هن ڏاريو] ڦاڙيندڙ — پچيندڙ. عادت کي ٽوڙيندڙ. عادت جي خلاف ڪم ڪندڙ. ڪرامت — معجزو.

— **خارِقُ عادات**: ذ. عادتي ۽ قدرتي قاعدي کي ٽوڙڻ وارو. نبين جا معجزا. اوليائن جون ڪرامتون.

• **خازِنُ ج خازِن**: ذ. صفت. [ع. خَزَنَ = هن ڪٺو ڪيو] ڪٺو ڪندڙ. خزانو سنڀاليندڙ — خزانچي. محافظ — نگهبان.

— **خازِنِ بهشت**: بهشت جو داروغو.

• **خاش ج خاشُون**: ث. [ف. خواهش جي بگڙيل صورت] خواهش — گهُر — مرضي (پنهنجي خاش خوشيءَ سان).

• **خاشاڪ**: ذ. [ف] ڪنُ ڪچرو — ڪک پن — گند — گند گوچر. اڪثر مرڪب صورت ۾ "خَس" سان گڏ ڪم ايندڙ. جيئن: "خس و خاشاڪ = ڪک پن".

• **خاشِع**: ذ. صفت. [ع. خَشَعَ = هو مطيع ٿيو — هن عاجزي ڪئي] عاجزي ڪندڙ — منٿ ڪندڙ. نوڙت وارو. خشوع ڪندڙ.

• **خاشِڪيلي ج خاشِڪيلِي**: ذ. [ع. خاصخيلي جي بگڙيل صورت] نوڪر — ٻيلي — خادم. سنڌ ۾ هڪ ذات جو نالو.

• **خاشو ج خاشا**: ذ. [ف. خاشاڪ] سلفيءَ جي مٿان رکڻ لاءِ نوڙيءَ جو ٻريل مچو.

• **خاشو ج خاشا**: ذ. صفت. [ع. خاصَة جي بگڙيل صورت] چڱو — سٺو. سهڻو — ملوڪ عمدو. (ث. خاشي ج خاشيون).

• **خاصُ**: صفت. [ع] نج — اصل — شُڌ. جيئن: "هيءَ خالص گيهه مان ٺهيل مٺائي آهي" مخصوص ڪيل — ذاتي — خانگي — شخصي — پنهنجو. "هيءُ خاص منهنجو گهوڙو آهي". سٺو — چڱو — چوکو. چونڊيل — ڇانٽيل — تمام سٺو — عمدو — اُتم — اعليٰ — اُچو — مکيه — فائق — چيدو. نهايت عمدو — سٺي ۾ سٺو — اُچي ۾ اُچو — شاندار — ڀلارو — افضل — پاڪ. مرغوب — وڻندڙ — پيارو — مقبول. صرف فقط. رڳو. جيئن: "هيءُ خاص اوهان لاءِ آندل آهي". گرامر موجب اهو اسم، جيڪو ڪنهن خاص ماڻهو، جاءِ يا شيءِ جو نالو ٻڌائي.

• **خَاصَائِي ج خَاصَائِيُون:** ث. چڱائي - ڀلائي - بهتري. سهڻائي - عمدائي - سٺائي - پاڪائي - صفائي. نيڪي. خاصيت.

• **خاصُ ڪَري:** ظرف. نرالي؛ طرح - رڳو هن لاءِ تہ خصوصاً - خصوصيت سان - خاص طرح.

• **خَاصُ عَامُ:** ذ. امير غريب. ننڍا وڏا - سڀ. ساري خلقت - رعيت.

• **خَاصو ج خَاصَا:** ذ. صفت. [ع. خَاصَّہ جي بگڙيل صورت] سٺو - چڱو - موچارو - ڀلو - عمدو - سهڻو - ملوڪ - ناهرڪو - بهتر. موچارو - وچولو - موافق. درميانو - پورو پنو. نيڪ - ڀلو.

— **خَاصُ ءِ عَامُ:** ذ. ڏسو "خاص عام".

— **خَاصي ڪَرَڻُ:** قبول ڪرڻ - منظور ڪرڻ.

• **خَاصَخيلِي:** اسم خاص. [ع. خاص + خيلي = گهوڙي سوار] گهوڙي سوار فوج جو سپاهي. هڪ قبيلي جو نالو.

— **خَاصڪيلِي:** "خاصخيلي" جي بگڙيل صورت - ڏسو "خاصخيلي".

• **خَاصو ج خَاصَا:** ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم (سنڌ ۾ اڳئين سمي ۾ ٺهندو هو. ڪاري جي مچيءَ جو هڪ قسم (چلڙن سان. رنگ اڇو ۽ قد هڪ انچ. مدراس جا ماڻهو گهڻو ڪري واپرائيندا آهن). اسم خاص. تعلقي گهوڙا باري ۽ ٺٽي محمد خان ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **خَاصِيَتَ ج خَاصِيَتَوُن:** ث. [ع. "خاصيت" جي بگڙيل صورت] ڏسو "خاصيت".

• **خَاصِيَّتَ ج خَاصِيَّتُون:** ث. [ع] اثر - تاثير. وصف. صفت - گڻ - لڇڻ - عادت - خصلت - سيرت. لياقت - هوشياري - مزاج - طبيعت. چڱائي - نيڪي. خاصيت.

• **خَاطِرُ:** ث. [ع. خَطَرَ = دل ۾ آيو] جيڪي دل ۾ گذري - دل - من - هانءُ - جگر. چت - ذيان - خيال - ويچار. ارادو - قصد - مرضي - خوشي. آدرڀاءُ - خاطر تواضع - ڪينڪار - مرحبا - تعظيم - عزت - حرمت - شان - مان. خدمت - چاڪري - ٽهل. طرفداري - پاسخاطري - لحاظ - رياءُ - مُروّت. (ظرف). لاءِ - واسطي - جي ڪري - ڪري - جي لاءِ - ٻاري ۾ - ڪارڻ - بابت.

— **خَاطِرِ آزَارِي:** رنجيدگي - ناراضپو - صدمو پهچائڻ - دل ڏکائڻ.

— **خَاطِرُ آزُرْدَہ:** [ف. آزرده - رنجايل] رنجيده - ناراض دل وارو - رنجايل - ڏکويل - ملول.

— **خَاطِرُ جَمَعُ:** ذ. دل جي تسلي - دلجاءِ - پڪ - يقين - دلداري - تسڪين - اطمينان - خاطري. ڀروسو - آسرو - اعتماد - دل جمعي.

— **خَاطِرِ جَمَعِي:** اطمينان - تسلي - تسڪين.

— **خَاطِرُ خَوَاهُ:** ذ. ظرف. مرضي موجب - حسب منشا. دل جي چاهت موجب. مرضيءَ سان. دلچسپيءَ سان. گهرج موجب. دل جي يقين سان. دل جمعي سان. پڪي ڀروسي سان. دل جان سان. موزون - نيڪ - مناسب.

— **خَاطِرُدَارِي:** ث. خاطر جمعي - دلداري - خاطري - پڪ - يقين - دلجاءِ. آدرڀاءُ - ڪينڪار - ڀليڪار - تواضع - خدمت - مهمان نوازي - مهماني.

— **خَاطِرُ ڪَرَڻُ:** خدمت ڪرڻ. آدرڀاءُ ڪرڻ. طرفداري ڪرڻ. خوشامد ڪرڻ. دلجوئي ڪرڻ.

— **خَاطِرِ مُدَارَات:** آدرڀاءُ - مهمان نوازي - لحاظ لياقت - نيازنوڙت.

— **خَاطِرُ ۾ نَہ آڻَڻُ:** خيال ۾ ئي نہ آڻڻ.

— **خَاطِرُ نَشِينُ:** ذ. صفت. اها ڳالهہ جا ياد ٿي وڃي. دل ۾ جاءِ ڪرڻ واري. دلپسند - پياري.

• **خَاطِرِي:** ث. پڪ - يقين - دلجاءِ - خاطر جمعي. دلداري - همت افزائي - ڏڍ - تسلي - دلاسو - خدمت - آدرڀاءُ - خوش مرحبا - خوشي - سک - راحت.

— **خَاطِرِيءَ جهڙو:** ذ. صفت. پسنديءَ جهڙو - دلپسند - وڻندڙ - خواهش موجب - دل گهريو - دل جاءِ جهڙو - خاطرخواه.

— **خَاطِرِيءَ سان:** دل سان. دل و جان سان. يقين سان. لحاظ سان. مروّت سان.

— **خَاطِرِيُون ڪَرَڻُ:** تمام گهڻي مرحبا ڪرڻ. تمام سٺي مهماني ڪرڻ. تمام گهڻي خدمت ڪرڻ.

• **خَاطِفُ ج خَاطِفَ:** ذ. صفت. [ع. خَطَفَ = هن کسيو] کسيندڙ. اوچتو کسي کڻي ويندڙ. هيءُ لفظ برق (وڄ) سان گهڻو ڪري استعمال ٿيندو آهي.

• **خَاطُو ج خَاطُوَ:** ذ. صفت. [ع. خَطَّ = هن لکيو] خط لکندڙ. خط پهچائيندڙ. پيغام رسائيندڙ. خط رسان - قاصد. اخبارن کي خبرون پهچائيندڙ. خابرو. مُخبر.

• **خاطو بند:** تعمير جي هڪ هنر جو ڄاڻو.

• **خَاطِي ج خَاطِي:** ذ. صفت. [ع. خَطَيٰ = هن ڏوهہ ڪيو] خطا ڪندڙ - خطاڪار - خطا وارو - گنهگار - ڏوهاري - پاپي. خطا آڻيندڙ.

• **خَاقَانُ ج خَوَاقِينُ:** ذ. [ترڪي. خاخان = وڏو خان] وڏو بادشاهہ - شهنشاهہ - سلطان. اسم خاص. چين ۽ ترڪستان جي اڳاٽي بادشاهہ جو لقب. (اهو لقب چنگيزخان اختيار ڪيو هو ۽ پوءِ چين جي بادشاهہ کي چوڻ لڳا پر هاڻي هر بادشاهہ کي سڏيو ويندو آهي).

• **خَاقَانِي:** اسم خاص. فارسيءَ جي هڪ وڏي قصيده گو شاعر جو تخلص.

• **خَاڪ**: ث. [ف. خاڪ = مِٽي] مِٽي -- لَٽ - دسڙ -- ڌُوڙ -- ڌڙ -- رُڃي. ڦَلهيار -- ڦَلهيو -- ڇار -- ڪيري -- رَڪ. زمين -- ڌرتي. بزرگن جي مزار تان آندل مٽي يا خاڪ. ڪنايت: ڪجهه بہ نہ. بلڪل نہ. ذرو بہ نہ. سنڌي ادب جي مشهور شاعر مولانا درمحمد جو لقب.

— **خَاڪ آلُودَه**: ذ. صفت. مِٽيءَ سان ڀريل. مِٽيءَ ۾ لٿوڙيل. مِٽيءَ هاڻو.

— **خَاڪ اُڏامڻُ**: مِٽي اُڏامڻ -- ڌُوڙ اُڏامڻ. تباھ ٿيڻ -- برباد ٿيڻ. رسوا ٿيڻ -- مِٽي پليد ٿيڻ -- ڪجهه بہ باقي نہ رهڻ.

— **خَاڪ اُڏائِڻُ**: مِٽي اُڏائڻ -- آھ زاري ڪرڻ -- ماتم ڪرڻ -- پِٽڻ -- روج ڪرڻ -- بدنام ڪرڻ -- آواره ڦرڻ -- پٽڪندو رهڻ.

— **خَاڪ بَازِيُ**: ث. مِٽيءَ سان راند. راند روند. هوس پرستي -- هڪبئي تي خوشي ملهائڻ لاءِ ڪَپ اُڇلڻ.

— **خَاڪ بَرسَرُ**: ٿه ڌوڙ مٿي ۾ پيل -- خراب خوار. ڪنايت: اهنج -- ڏکيائي -- مشڪلات. پريشاني. تنگي.

— **خَاڪ بَرسَرُ هُئڻُ**: مفلس ٿيڻ -- پريشان هئڻ.

— **خَاڪ بَسَرُ**: ذ. صفت. مٿي ۾ ڌوڙ پيل -- مِٽيءَ ۾ رهندڙ. خراب حال. ڌُتڙيل.

— **خَاڪ بَسِيطُ**: ٿه [بَسِيط = ويڪرو -- ڪشادو -- کليل] زمين -- ڌرتي. زمين جو سارو سطح يا مٿاڇرو.

— **خَاڪ تان ڪٿي اَفلاڪَ تي پهچائِڻُ**: هيٺ تان کڻي مٿي ڪرڻ. غريب مان امير بنائڻ -- گهٽ درجي مان وڏو درجو عطا ڪرڻ -- تمام وڏو احسان ڪرڻ -- لياقت کان مٿي رتبو ڏيڻ.

— **خَاڪِ تُودَهُ**: ذ. [ف. تُودَهُ = ڍيرُ -- ڍِڳُ -- انبارُ] مِٽيءَ جو ڍِڳ -- دِ ب -- دڙو. تيرانداز لاءِ نشان چِٽڻ جي جاءِ. مِٽيءَ جو ڍيرو. هَدَفُ. نشانو.

— **خَاڪ ٿِيڻُ**: مِٽي ٿيڻ -- نابود ٿيڻ -- برباد ٿيڻ -- ناس ٿيڻ. سڙي ڀسم ٿيڻ.

— **خَاڪ ٿِي وَڃڻُ**: ڇِٽ ٿي وڃڻ -- ڳري مِٽي ٿي وڃڻ -- نابود ٿي وڃڻ -- ناس ٿي وڃڻ -- برباد ٿي وڃڻ.

— **خَاڪ پَا**: ث. پيرن جي مِٽي. نهايت حقير شيءِ. عاجز. مسڪين.

— **خَاڪ جو پُتلو**: ذ. مِٽيءَ مان ٺهيل بوتو -- انسان -- ماڻهو -- آدمي.

— **خَاڪ ڇاڻِڻُ**: رُلڻ -- دربدر ٿيڻ. خوب ڳولڻ -- تلاش ڪرڻ. برباد ٿيڻ -- تباھ ٿيڻ.

• **خَاڪ رُوبُ ج خَاڪ رُوبُ**: ذ. صفت. مِٽي ٻهاريندڙ -- ٻهاريدارُ -- جهاڙو ڏيندڙ -- ڀنگي -- ڀاليشاهي. ڪنايت: حلال خور -- سادگي پسند سادي مزاج وارو.

• **خَاڪ زَادَه**: ذ. صفت. مِٽيءَ مان ڄاول -- مِٽيءَ جو پُتلو. انسان -- ماڻهو -- آدمي.

— **خَاڪ سِيَاهُ ڪَرڻُ**: ساڙي رک ڪري ڇڏڻ -- ناس ڪري ڇڏڻ.

— **خَاڪ شِفَا**: ث. شِفَا = تندرستي ڏيندڙ مِٽي -- مڪ معظمہ ۽ مدينہ منوره ۽ ڪربلا معليٰ جي خاڪ.

— **خَاڪ شو**: ذ. صفت. سونارن جي بٺيءَ جي مِٽي ڌوئيندڙ -- ڌوڙ ڌوئو.

— **خَاڪ شورِيُ**: ث. مِٽيءَ جو ڪم. محنت -- جسماني پورهيو -- مزوري -- روزگار -- هٿن جي ڪمائي.

— **خَاڪ شورِي ڪَرڻُ**: هاريو ڪرڻ -- پوک پوکڻ. پورهيو ڪرڻ -- مزوري ڪرڻ.

— **خَاڪ صِفَتُ**: ذ. صفت. مِٽيءَ جهڙو -- مِٽيءَ وانگر.

— **خَاڪ ڪَرڻُ**: ساڙي ڀسم ڪرڻ -- مِٽي ڪرڻ -- رَک ڪرڻ. اُجاڙڻ -- تباھ ڪرڻ -- برباد ڪرڻ.

— **خَاڪ ڪَشُ ج خَاڪ ڪَشُ**: ذ. صفت. ٻنيءَ ۾ مِٽيءَ کي گڏ ڪري، ٻنِ ناهڻ جو اوزار -- ڏانداري.

— **خَاڪ ۾ خَاڪ ٿِيڻُ**: تمام هيناهين وٺڻ. ڳولڻ جو ڳولو ٿيڻ. وجود وڃائڻ -- من مارڻ -- فنا ٿيڻ. سخت محنت ڪرڻ -- جفاڪشي ڪرڻ.

— **خَاڪ ۾ ملائِڻُ**: مِٽيءَ ۾ ملائڻ -- برباد ڪرڻ -- تباھ ڪرڻ -- ڇٽ ڪرڻ -- ناس ڪرڻ. بگاڙڻ -- خراب ڪرڻ. پائمال ڪرڻ -- ذليل ۽ رسوا ڪرڻ.

— **خَاڪ ۾ مِلَڻُ**: تباھ ٿيڻ -- برباد ٿيڻ -- ڇٽ ٿيڻ -- ناس ٿيڻ. نالو نشان مٽجي وڃڻ -- مري وڃڻ.

— **خَاڪ ۾ مِلِي وَڃڻُ**: مِٽيءَ ۾ دَفن ٿيڻ. مري وڃڻ -- رد ٿي وڃڻ (رٿون وغيره) -- ناڪامياب ٿيڻ.

— **خَاڪ نَشِيْنُ ج خَاڪ نَشِيْنُ**: ذ. صفت. مِٽيءَ تي ويهندڙ -- ساده مزاج -- سادين عادتن وارو -- مسڪين.

— **خَاڪ وَسائِڻُ**: خاڪ اُڏائڻ -- ڌوڙيو ڪرڻ -- ماتم ڪرڻ -- واويلا ڪرڻ.

— **خَاڪ وَسڻُ**: مِٽي پوڻ. واري وسڻ. ويراني ٿيڻ -- بي رونق ٿيڻ.

• **خَاڪِدانُ ج خَاڪِدانُ**: ذ. مِٽي يا گند وغيره اُڇلڻ جو ٿانءُ. ڪنايت: دنيا.

— **خَاڪِدانُ ڪُهَنُ**: ذ. ڪهنو يا پراڻو مِٽيءَ جو ٿانءُ -- دنيا -- هيءُ جهانُ.

• **خاڪسارُ ج خَاڪسار**: ذ. صفت. خاڪ جهڙو -- مِٽيءَ جهڙو -- مِٽيءَ جو. مِٽي وانگر. غريب -- مسڪين. عاجز. نمِٽو -- حقير. عرضدار -- ليلائيندڙ. نوڪر.

— **خاڪسارِيُ**: ٿه عاجزي -- نوڙت -- نياز -- نماڻائي -- نهٺائي --

نيازمندي، لاچاري - مجبوري، مسڪيني حال، هيٺاهين اختيار ڪرڻ.

- **خَاڪِستَرُ**: ث. رک - چار - ڦلهيار.
- **خَاڪَاهو ج خَاڪَاهَا (ت)**: ذ. سارين کان سواءِ خريف جي ٻئي فصل کي پوکڻ کان پوءِ پهريون پيرو پاڻي ڏيڻ.
- **خَاڪِ شِيْرُ**: ث. خاڪسي (ڳاڙهاڻ ۽ هيڊاڻ تي مائل سنهو ٻج) - خوب ڪلان.
- **خَاڪِي ج خَاڪِيُ**: ذ. صفت. خاڪ جو - خاڪ جي پيدائش. مٽيءَ هاٿو - مٽيءَ وارو. مٽيءَ جي رنگ جهڙو. هڪ رنگ جو قسم. ڪپڙي جو هڪ قسم. هندو فقيرن جو هڪ قسم. (اُٺ تي پيوت يا مٽي مليندڙ - پيوتيو. مجازاً: آدمي - انسان - ماڻهو. مسلمان فقيرن جو هڪ ٽولو.
– **خَاڪِي وَرْدِيُ**: پوليس يا فوج جو سپاهي.
- **خَاڪَسِيُ**: ث. خوب ڪلان - هڪ ننڍڙو ٻج. جنهن کي خاڪشير بہ چئجي (بخار لاءِ دوا طور ڪم اچي).
- **خَاڪو ج خَاڪَا**: ذ. [ف] اهو نقشو جيڪو صرف حدن جون ليڪون ڪڍي ٺاهيو وڃي - ڍانچو - مٽيءَ تي يا مٽيءَ سان ٺاهيل نقشو - نقشو - چِٽ - آثارو - بوٽو - فوٽو - شڪل - تصوير جو ٻاهريون ليڪو - ڪچو نقشو - مُسودو. ڪوز - ويٽ - ڪَچُ - وڌ. مسخريءَ جي تصوير (ٺوڪبازيءَ طور). سفيد پٽو (جنهن تي فقط ڪچا نشان ڪري بند ڪيو وڃي. اُن لاءِ تہ ونڊر جي وقت يا موقعي تي ڪجهہ لکيو وڃي). ڪنهن قيمتي پٿر جهڙوڪ: موتين، مرجان وغيره جو پينل ڪٿو يا ٻانوڊر.
– **خَاڪو ڪڍَڻُ**: ڪچو نقشو ڪڍڻ - مسودو تيار ڪرڻ. ليڪن سان ڪنهن تصوير جا نشان ڪڍڻ - ليڪڻ - انگارڻ.
- **خَالُ ج خَالَ**: ذ. [ع] خالي پيل جڳهہ - وٿي - وڇوٽي - چير - ڦوڙ - سير - ٽنگ - ڏرڙ - ٻرگهل - ٻهل - گهٽ. ٽڪ. مُنهن يا جسم تي ڪنهن بہ هنڌ قدرتي طور نڪتل ڪارو ٽڪو - تر. تاش راند جي پتن ۾ هر هڪ جي پنيان چوڻ جو لفظ (هڪ خال - ٻہ خال - ٽي خال - چارخال - پنج خال - ڇهہ خال - ست خال - اٺ خال - نو خال - ڏهہ خال).
– **خَالِ سِيَاهُ**: ذ. صفت [ف. سياہ - ڪارو] ڪارو تر.
- **خَالِدُ**: ذ. صفت [ع. خلد - هو هميشہ لاءِ رهيو] هميشہ رهندڙ. اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ڪوٽ ۽ ديهہ جو نالو.
- **خالديُ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **خَالِصُ ج خَالِصَ**: ذ. صفت [ع. خلص - هو نجو ۽ صاف ٿيو] ملاوٽ کان سواءِ - بنا ملاوٽ - بنا کوٽ - سچو - شُڌ - تيار چوکو - نتو - صاف - نج - اصل - کرو - صحيح. سچي ۽ پڪي اعتقاد وارو.
- **خَالِصو**: اسم خاص. تعلقي ٺٽي باکي. تعلقي موري ۽ تعلقي بدين ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **خَالِصو ج خَالِصَا**: ذ. صفت. نانڪ جا پوئلڳ. گرو پنٿي - سک سنگهہ. ٻنيءَ جي ڍل جو هڪ قسم. ڍل ڀريندڙ زمين. سرڪاري زمين جنهن ۾ ٻئي ڪنهن جو حق نہ هجي. بادشاهي ملڪيت. سرڪاري خزانو.
– **خَالِصِي ڪَرَڻُ**: ضبط ڪرڻ - ڪسڻ. ظلم ڪرڻ - ڏاڍ ڪرڻ. ايڪانت ۾ رهڻ. گوشہ نشيني ۾ رهڻ.
- **خَالِقُ ج خَالِقَ**: ذ. صفت [ع. خلق - هن پيدا ڪيو] پيدا ڪندڙ - ڪرتار - سرجڻهار - خلقڻهار - خلقيندڙ - پروردگار - خداتعالٰي. الله تعالٰي جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.
- **خَالُو ج خَالُو**: ذ. [ع] ماسيءَ جو مڙس - ماسڙ. (ت) خال.
- **خَالِيُ ج خَالِيُ**: ذ. صفت [ع. خلا - هو خالي ٿيو] اڻ ڀريل - کوکلو - ٻوڙو - سکڻو - پالهو. ڪم ۾ نہ ايندڙ - بي ڪار - نڪمو - واندو. اڪيلو - تنها - صرف - فقط - ڇڙو.
– **خَالِيُ پِيْلِيُ**: ظرف. بنا سبب - هروڀرو - بي سبب - خواه مخواه اجايو - ناحق - بي فائدي - ري گناه - بنا ڏوهہ جي.
– **خَالِيُ ڪَرَڻُ**: سکڻو ڪرڻ - ٺلهو ڪرڻ - پالهو ڪرڻ - واندو ڪرڻ. ڇڏي وڃڻ. برطرف ڪرڻ. چوٽڪارو ڪرڻ.
– **خَالِيُ وَڃَڻُ**: ٺلهو وڃڻ - سکڻو وڃڻ - بيڪار وڃڻ.
– **خَالِيُ هَٿِيْنُ**: ظرف. بنا سمر جي. ٺلهين هٿين - سکڻو. مفلس - غريب - نادار - پالهو.
- **خَامُ ج خَامَ**: ذ. صفت [ف] ڪچو - اڻ پڪل - اڻ رسيل - ناپختو. رڌي - خراب. ناقص - عيبدار - وڏ وارو. ناتجربيڪار - اڻاڙي - نادان - چِٽ - جاهل - نالائق - اڻ لائق - ڪدنگو. ڪاٺ جي مٿان لڳل چمڙو (ت). ڪچو يا اڻ رڱيل (ڪپڙو). اسم خاص. تعلقي کهڙڪيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
– **خَامُ خُو**: ذ. صفت. بي وقوفي - ناداني.
– **خَامُ خِيَالُ ج خَامُ خِيَالَ**: ذ. اجايو خيال. غلط خيال. وهم.
– **خَامُ خِيَالِيُ**: ث. ڪوڙو خيال. غلط شڪ. وهم - گمان.
– **خَامُ طَبَعُ**: ذ. صفت. ڪم ذهن - ابوجهہ - موڳو - بيوقوف - منجهيل - ناتجربہ ڪار.

– خَامُ عَقِلِيَ: ٿ. بي عقلي – بي وقوفي – چريائي. ڀُل – چُڪ – غلطي.

– خَامُ ڪَارِيَ ج خَام ڪَارِيُ: ذ. صفت. بي هُنر – اڻاڙي – اڻ ازمودگار – اڻ واقف – ناتجربيڪار.

– خَامِيَ ج خَامِيُونُ: ٿ. ڪچائي – اڻ پڪائي – اڻ پورائي – ڪمي – گهٽتائي – نُقص – وڏ – اوڻائي – غلطي – ڀُل – چُڪ – ٿڦو.

• خَامو: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• خَامُوشُ ج خَامُوش: ذ. صفت. [ف] ماٺ چُپ. ساڪت – صبر – چپ چاپ. گهوڙي جي مٺئين چُپ جي بيماريءَ جو قسم. سارين جي ٻيجي لاءِ تيار ڪيل زمين.

– خَامُوشُ ڪَرائِڻُ: ماٺ ڪرائڻ – صبر ڪرائڻ – بس ڪرائڻ – چُپ ڪرائڻ.

– خَامُوشِيَ ج خَامُوشِيُونُ: ٿ. ماٺ – چُپ – چپڙي – چپ چاپ – گُنگ ٻوڙ – سانت – سُڪوت – صبر.

• خَانُ ج خَانَ: ذ. [ترڪي. خاقان] سردارُ – رئيس – مسلمان اميرن جو هڪ لقب (اڳي فقط تاتار جي بادشاهن جو لقب هو پر هاڻي هرهڪ رئيس، امير يا سردار جو لقب آهي. جيئن، پٺاڻ قوم جو لقب ۽ سنڌ ۾ بلوچ قوم جو لقب). بزرگ – اصيل – ڀلو – اُتم. امير (ٿ. خَانم).

• خَانُ ٻيلو: اسم خاص. تعلقي پني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• خَانُ خَانَانُ: اسم خاص. سردارن جو سردارُ. اميرن جو امير. رئيسن جو رئيس. (بيرم خان ۽ سندس پٽ عبدالرَّحيم کي مغل بادشاهن کان مليل لقب).

• خَانُ دانُ ج خَانُ دانَ: ذ. صفت. اعليٰ گهراڻو – اعليٰ ڪٽنب – گهراڻو – پري – پيڙهي – ڪُٽنب – قبيلو. اشراف – اصل.

– خَانِدانِيَ ج خَانِدانِيُون: ٿ. وڏ ماڻهپي – اميري – شرافت – عمده نسلي – قديم شريف گهراڻي جو.

– خَانِدانِي ڏيکارڻُ: وڏ ماڻهپي ڏيکارڻ – سيٺ ڪرڻ – وڏائي ڪرڻ – اجايا خرچ ڪرڻ.

• خَانُبَهادُرُ: ذ. سرڪاري يا گورنمينٽ طرفان ڪنهن عهدي يا خدمت جي صلي ۾ مليل عزت جو خطاب.

• خَانُ سالارُ: ذ. صفت. لشڪر جو ڪاڏو تياسيندڙ. شاهي آفيسر.

• خَانُ سامان: ذ. [ف] بادشاهه جي محل جو منتظم. انگريزن جو بورچي. ڀنڊاري – ناظر – مودي. بورچي خاني جو عام مختار – بٽلير. اردلي – نوڪر – خدمتگار.

• خَانِ سَرِ: اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• خَانُ صَاحِبُ ج خَانُ صَاحِبَ: ذ. صفت. عزت جو هڪ لقب.

• خَان ڪَلهوڙو: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• خَان ڳَرَهُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• خَاناڻِي: اسم خاص. تعلقي گهوڙاباري ۽ تعلقي ساهه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• خَانپُور: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي، تعلقي ڪهي خيري، تعلقي ميرپور بٺوري، تعلقي ڪوٽڙي ۽ تعلقي خيرپور ناٿن شاهه ۾ هڪ ديهه جو نالو. شڪارپور جي اوڀر ۾ هڪ شهر جو نالو.

• خَانزئِي: اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.

• خَانقَاهَ ج خَانقَاهُونُ: ٿ. [ف. خانگاه < خانہ – گهر + گاه – جاءِ] درويشن ۽ بزرگن جي رهڻ جي جاءِ. ڪنهن بزرگ جي مزار تي ٺهيل چوڪنڊي – خانگاهه.

• خَانگاهَ ج خَانگاهُون: ٿ. [ف] ڏسو "خانقاهه".

• خَانگِي ج خَانگِي: ذ. صفت. [ف] گهر جو – گهريلو. نج – ذاتي شخصي – پنهنجو. نويڪلو – خلاصو. خاص. پوشيدو – ڳجهو مخفي. غيرسرڪاري.

– خَانگِي جهَڳڙو: ذ. گهرو جهيڙو – ذاتي جهيڙو.

• خَانمُ: ٿ. اعليٰ گهراڻي جي عورتن جو لقب – بيگم – اميرزادي.

• خَانمانَ: ذ. [ف. خانہ – گهر + مان – سامان] گهر جو سامان – اسباب اثالو – مال – ملڪيت – گهر ٽڙ.

– خَانمان خَرابُ: ذ. صفت. سڀڪجهه تباهه – برباد – جهڳوئي جهڻ.

• خَانو ج خَانا: ذ. [ف. خَانہ – گهر] گهر – مڪان – جاءِ – جهڳو – ڪمرو – ڪوٺي – چونڪو. حصو – ٽڪرو – ڀاڱو – ورڇ. ڪنهن ڪٻٽ يا ميز جو دروازو. تلوار رکڻ جي مياڻ – ڪپ.

– خَانو آبادُ ٿيڻُ: گهر وسڻ – گهر آباد ٿيڻ.

– خَانو آبادُ هُئڻُ: اولاد ڄڻڻ – اولاد جو لائق هجڻ.

– خَانو خَالي ڪري وِڃڻُ: اُت جو تمام ٽڪڙو هلڻ.

– خَانو خَرابُ ٿيڻُ: گهر برباد ٿيڻ. چٽ ٿيڻ – جهڳو جهڻ ٿيڻ.

– خَانو خَرابُ ڪَرڻُ: ڪنهن جو گهر تباهه ڪرڻ – نابود ڪرڻ – ناس ڪرڻ – چٽ ڪرڻ – نقصان ڪرڻ.

– خَاني کان ٻاهر هُئڻُ: چريو هئڻ – بي عقل هئڻ. دٿبون ٻاٽبون ويل هئڻ.

– خَاني مان نڪري وَڃڻُ: بدافعال ٿيڻ.

• خَانوَادَهُ: ذ. [ف. خانہ = گهر + زاده – پيڙهه] هڪ گهر جا ماڻهو. هڪ خاندان جا ڀاتي هڪڙي بزرگ جو اولاد. خاندان – گهر – قبيلو – ڪٽنب – پيڙهي. مشائخ يا درويش سان تعلق رکندڙ خاندان. اشراف.

اصيل - وڏيرو - سردار، فقيريءَ جو سلسلو.

• **خَانواڊو ج خَانواڊا**: ذ. صفت. وڏيرو – رئيس – امير.

– **خَانوَتِي ج خَانوَتِيُون**: ث. خانواڊي – وڏيري – گودي - گهرڌياڻي.

– **خَانِي ج خَانِيُون**: ث. رئيسي - اميري – وڏ ڀرپ. شان – مان – اقبال – مرتبو - وڏائي - بزرگي – برتري. دبدبو – حشمت – رعب – شان شوڪت. "خان جي خاني، مانيءَ مان معلوم ٿي" (پهاڪو).

• **خَانوَاهُ**: اسم خاص. جوهي، رتوديرو. جيمس آباد. شڪارپور. ڳڙهي خيرو ۽ ڪنڌڪوٽ تعلقن ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **خَانوَاهڻُ**: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ڳوٺ ۽ ديهه جو نالو.

• **خَانوٽ**: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ڳوٺ ۽ ديهه جو نالو.

• **خَانورِ**: اسم خاص. تعلقي مٺيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **خَانَهُ**: ذ. [ف] گهر – جاءِ ـ مڪان – حويلي. ڪبوترن يا ڪڪڙن جي رهڻ جي ڪُڏي. اکيرو - واهيرو. پيٽي. ميز يا تجوڙيءَ جو اندريون گهر - خانو. شطرنج يا چوپڙ راند ۾ ساريءَ رکڻ جو گهر. ڪنهن شيءِ رکڻ جي جاءِ. "دواخانه وغيره".

– **خَانَهْ آبَادُ**: ذ. صفت. ڀريل گهر - خوش – سکيو – ستابو – شاهوڪار – وسندڙ ويجهندڙ گهر.

– **خَانَهْ آبَادِيْ**: ث. خوشحالي – خوشي – سکيائي – آسودگي. شادي.

– **خَانَهْ بَدوش**: ذ. صفت. بي گهر. اهو ماڻهو جو هڪڙي هنڌ گهر ڪري نه رهي. رولُ - رولُو – آواره ـ ڀٽڪندڙ – پريشان – دربدر – بي گهر. ساڻگي - پرديسي – رمتو – سدائين مسافري ڪندڙ. لڏو ڪني هلندڙ. جيئن قديم تاتاري. واگهڙي ۽ جبلي وغيره.

– **خَانَهْ بَدوشِيْ**: ث. هيڏانهن هوڏانهن رلڻ جي حالت. مُسافري – ڀٽڪ – رولاڪو.

– **خَانَهْ بَرْبَادِيْ**: ث. گهر يا خاندان جي تباهي.

– **خَانَهْ تلاشِيْ**: ڪنهن چوري ٿيل شيءِ جي ڳولا لاءِ ڪنهن گهر جو سمورو سامان الٽ پلٽ ڪري ڇڏڻ جي حالت. ڪنهن جي گهر کي جهاڙو ڏيڻ. تلاشي - جهاڙو - ڳولا.

– **خَانَهْ پُرْدَارِيْ**: ث. گهرو خرچ ۾ ڪفايت. ڪم خرچي – ڪفايت – قناعت.

– **خَانَهْ پُرِيْ**: ث. خالي گهر کي ڀرڻ جو ڪم. نقش ڀرڻ جو ڪم. سرڪاري مقرر ٿيل نقش کي ڀرڻ جو ڪم.

– **خَانَهْ جَنْگِيْ**: گهرو ڙائي – گهرو جهڳڙو – گهرو فساد – پاڻ ۾ ويڙهه. ٿورن گهڻن ڳڻهن پاڻ ويڙهه. دنگو – فساد – سڳين مدد وارن جو پاڻ ۾ دنگو فساد ڪرڻ.

– **خَانَهْ خُدَا**: ذ. خدا جو گهر – ڪعبة الله ـ بيت الله ـ عبادت گاهه – مسجد.

– **خَانَهْ خَرَابُ**: ذ. صفت. تباهه – برباد - ويران – خراب – ڏانوادول. بدعادت – بدڪار – بدوضع. آواره ـ رولُ.

– **خَانَهْ خَرَابِيْ**: ث. گهر جو ڦيٽارو - گهرو نقصان – بربادي – تباهي – ستياناس.

– **خَانَهْ دَارُ**: ذ. صفت. گهروارو – گهرٻارورارو – ڪٽنب وارو.

– **خَانَهْ دَارِيْ**: گهرٻار جو ڪاروبار. گهر جا معاملات. گهر جو ڪم ڪار – گهر جو انتظام.

– **خَانَهْ زَادُ**: ذ. صفت. گهر جو پيدا ٿيل غلام. گهر جو نپايل ٻانهو. گهر جي ٻانهيءَ جو ٻار. غلام زادو.

– **خَانَهْ سَازُ**: ذ. صفت. گهر ناهيندڙ – رازو.

– **خَانَهْ سوزُ**: ذ. صفت. خاندان کي بدنام ڪندڙ. گهر جلائيندڙ.

– **خَانَهْ شُمَارِيْ**: گهرن جو شمار يا ڳڻپ. ماڻهن جي ڳڻپ. آدم شماري.

– **خَانَهْ نَشِيْنُ ج خَانَهْ نَشِيْنَ**: ذ. صفت. گهر ۾ ويهڻ وارو. گوشہ نشين. بي ڪار. واندو – نڪمو – نڪمڻو.

• **خانِي**: صفت. ڪريز ڪاڏل ٻار. يہ ڪريزون ڪاڏل ٻار (عمر ۾ ٽن سالن جو).

• **خَاوَرُ**: ذ. [ف]. هڪ طرف جو نالو ـ اوڀر – اڀرندو – مشرق – پورب – الهندو (بعضي الهندي طرف لاءِ به استعمال ٿئي). اڀرندي طرف. وارو. سج – سُورج – آفتاب.

• **خَاوَنْدُ ج خَاوَنْدَ**: ذ. [ف. خانہ وند. خانہ = گهر + وند = وارو] آقا – مالڪ – ڌڻي – سائين. گهروارو – مڙس – ڀتار – شوهر – گهر ڌڻي – وارث – پتي.

– **خَاوَنْدِيْ**: ث بنده نوازي – مهرباني - عنايت.

• **خَائِفُ ج خَائِفَ**: ذ. صفت. [ع. خَافَ = هو ڊنو] ڊڄندڙ – ڊپ ڪندڙ – ڊيڄو - ڊڄڻو. انديشو ڪندڙ.

• **خَائِنُ ج خَائِنَ**: ذ. صفت. [ع. خَانَ = هن خيانت ڪئي] امانت ۾ خيانت ڪندڙ - بي ايمان - بد ديانت – ٺڳ – دغاباز – بدنيت.

• **خَايو ج خَايَا**: ذ. [ف. خايہ = آنورو] بيلو - آنورو - خصيو. پکيءَ جو آنو – بيضو.

• **خَبَائَثَ**: ث. [ع. خَبثَ = هو خراب ٿيو] پليتي – ناپاڪائي – گندگي. اندر ڪارائي. لچائي - شرارت. بدڪاري – بڇڙائي.

• **خَبَازِيْ**: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر - گول پنن وارو پٽڪر يا ڦٽڪر خيري گل جو ٻج.

• **خُبْثُ**: ذ. [ع] خبث – پليدي – ناپاڪائي.

– **خُبْثُ الحَدِيْدِ**: ذ. [ع] لوهه ڳارڻ وقت ان مان نڪتل ڪن ڪچرو. لوهه جي ڪِٽ. جو هڪ قسم. 'خبثُ الحديد'.

• **خَبَرِ ج خَبَرُوْنَ**: ث. [ع. خَبَرَ = هن ڄاتو] آگاهي – واقفيت – اطلاع – ڄاڻ. **افواهه – هَل – هوائي. احوال** – سماچار – سُڌ سماءُ – سمڪ – پروڙ – ڪَڙڪ – **ڪل** – سَنديشُ – سَنيهو – **پيغام** – پيام – نياپو. علم – گيڻ – ڄاڻ – پتو – حديث – نشان – سُراغ. سمجهه – عقل – سُڌ ٻُڌ – **معلومات. اوساڻ – هوش. علم نحو موجب جملي جي ٻن** ضروري جزن مان اهو ٻيو جزو جو پهرئين بابت ڪجهه چوي يا بيان ڪري. مثلاً: "مير محمد هوشيار چوڪرو آهي." انهيءَ جملي ۾ "هوشيار چوڪرو آهي". کي گرامر ۾ "خبر" (Predicate) چئبو آهي.

– **خَبَرَ آڻڻُ**: پتو ڪٿي اچڻ – سُراغ معلوم ڪرڻ. **احوال آڻڻ** – سُڌ آڻڻ. فوتيءَ جو اطلاع اچڻ.

– **خَبَرَ اڏائڻُ**: ڪوڙي ڳالهه مشهور ڪرڻ – اُفواهه اُڏارڻ.

– **خَبَرَ پوڻُ**: معلوم ٿيڻ – سُڌ پوڻ – سمجهه ۾ اچڻ – ڄاڻ پوڻ – واقف ٿيڻ.

– **خَبَرَ پهچائڻُ**: اطلاع ڪرڻ – احوال ڏيڻ. نياپو ڏيڻ. آگاهي ڪرڻ.

– **خَبَرَ چارِ ج خَبَرُوْن چارُوْنَ**: ث. حال **احوال** – سُڌ سماءُ – سماچار – واءُ سانءُ بيان.

– **خَبَرْدارِ**: [ف] حرف ندا. تنبيهه جو لفظ – خبردار ٿيو! هوشيار ٿيو! هيڏي ڏيان ڏريو!

– **خَبَرْدارُ**: ذ. صفت. خبر رکندڙ – ڄاڻ رکندڙ – ڄاڻو – آگاهه. هوشيار – سُجيت – سُجاڳ – ڦُڙت – چالاڪ – سُرِيتو – چوڪس.

– **خَبَردارُ ٿيڻُ**: واقف ٿيڻ – هوشيار ٿيڻ.

– **خَبَردارُ خَبَردارُ پُڪارڻُ**: پهرو ڏيڻ.

– **خَبَردارُ رَهڻُ**: چوڪس رهڻ – تيار رهڻ – هوشيار رهڻ – هر وقت خيال رکڻ – حذر ڪرڻ.

– **خَبَرْدارُ ڪَرڻُ**: ڄتائڻ – ٻڌائڻ – هوشيار ڪرڻ.

– **خَبَرْدارِيْ**: ث. خبرگيري – نگهباني. هوشياري – سجاڳي – سُجيتائي – پرداخت – سنڀال – احتياط – چالاڪي – سياڻپ.

– **خَبَرَ ڏيڻُ**: اطلاع ڏيڻ – آگاهه ڪرڻ – آگاهي ڏيڻ – ڄاڻ ڏيڻ – ڄتائڻ – حال احوال ٻڌائڻ – احوال ٻڌائڻ.

– **خَبَرَ رَسانْ**: ذ. صفت. اطلاع پهچائيندڙ – قاصد – نامبر – پانڌ پڙو.

– **خَبَرَ رَکڻُ**: پتو رکڻ – واقفيت رکڻ – خيال رکڻ.

– **خَبْرگيْرُ ج خَبْرگيْرَ**: ذ. صفت. خبر وٺندڙ – نگهبان – چوڪيدار – چارِيْ. جاسُوسُ.

– **خَبْرگيْرِيْ ج خَبْرگيْرِيُوْنَ**: ث. خبر وٺڻ جي حالت. خبرداري – معلومات – جاسوسي.

– **خَبَرَ لَهڻُ**: خبر وٺڻ. چڱيءَ طرح سان تپاس ڪرڻ. سيکت ڏيڻ.

– **خَبَرَ نہ هُجڻُ**: واقفيت نہ هجڻ. اطلاع نہ هجڻ.

– **خَبَرَ وَٺڻُ**: حال وٺڻ – پڇڻ – دريافت ڪرڻ. معلومات ڪرڻ – سڌ وٺڻ – سماءُ وٺڻ – واقفيت وٺڻ. جاچ ڪرڻ – ڏسڻ – نظر رکڻ – سنڀال ڪرڻ – مارڻ – ڪُٽڻ – سزا ڏيڻ – بدلو وٺڻ – مزو چکائڻ – ٺيڪ ڪرڻ – دُرست ڪرڻ.

– **خَبَرَ وَڃڻُ**: اطلاع وڃڻ – نياپو وڃڻ – قاصد وڃڻ.

– **خَبَرُوْنْ پَڪيءَ تي پَوڻُ**: دير ۾ نتيجو ظاهر ٿيڻ. دير ۾ سزا ڀوڳڻ.

• **خَبْطُ ج خَبْطَ**: ذ. [ع] عقل جو جنون سان گڏ هجڻ جي حالت. چرپائي – ديوانگي – سوداءُ – مستي.

• **خَبْطُ سُوارُ ٿيڻُ**: اجايو ۽ بيهودو خيال ۽ وهم دل ۾ ويهڻ.

– **خَبْطِيْ ج خَبْطِيْ**: ذ. صفت. ديوانو – چريو – وهمي – پاڳل – مست – سودائي – بيوقوف – بدحواس – وهمي ڳالهين ۾ مشغول.

• **خَبِيْثُ ج خَبِيْثَ**: ذ. [ع. خَبُثَ = هو پليت ٿيو] پليت – پليد – ناپاڪ – نجس – گندو – بڇڙو – خراب – ڪِنو. شرير – بدڪار – لُچ – بدظن. پاپي – دُشٽ – شيطان.

• **خَبِيْرُ**: ذ. صفت. [ع. خَبَرَ = هن ڄاتو] چڱيءَ طرح خبر رکندڙ. سڀڪجهه ڄاڻندڙ. خوب واقف – داناءُ. اسم خاص. خداتعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو. ڄاڻڻهارُ – ڏِسڻ پسڻ وارو.

• **خُتّابُ ج خُتّابَ**: ذ. علم پڙهڻ جي جاءِ. اسڪول – مڪتب – درسگاهه – مدرسو – پاٺشالا – ودياليہ – ڪتابُ.

– **خُتّابِيْ**: ذ. "ڪتابي" جي بگڙيل صورت. ڪتاب (مڪتب) ۾ تعليم وٺندڙ ڪُتابي. پڙهندڙ – شاگرد.

• **خَتْمُ ج خَتْمَ**: ذ. [ع. خَتَمَ = هن پورو ڪيو] اَنْتُ – آخر – پڇاڙي – پڄاڻي – انتها – ڏَنگُ – ڇيهُ – پڇڙي. صفت. پورو – مُڪَمَّلُ – تمام. پويون – آخرين. قرآن شريف جا ٽيهه پارا پڙهي پورا ڪرڻ.

– **خَتْمُ ٿيڻُ**: پڇاڙي ٿيڻ – بند ٿيڻ – پورو ٿيڻ.

– **خَتْمُ ڪَرڻُ**: پورو ڪرڻ – پڄاڻي ڪرڻ – ڇيهه ڪرڻ – آخر ڪرڻ – انت ڪرڻ – ماري ڇڏڻ. قرآن شريف جا ٽيهه پارا پڙهي پورا ڪرڻ.

• **خَتمُو ج خَتمَا**: ذ. [ع. خَتَمَ = هن پورو ڪيو] مري ويلَنْ جي رُوحن کي بخشش واسطي پڙهايل قرآن شريف. پُوري قرآن شريف جي تلاوت. مُئي جي حق ۾ دُعا. مُئي ماڻهوءَ جي ماني يا خيرات. فاتح خواني.

– **خَتمُو ڏيڻُ**: مماتيءَ وارن جي حق ۾ ثواب خاطر دعا گهُرڻ. قرآن شريف پڙهي بخشڻ.

• **خَتَنُ**: اسم خاص. تاتار جي هڪ علائقي جو نالو. (هتان جو مُشڪ مشهور آهي).

• **خَتَنْگُ ج خَتَنْگَ**: ذ. [ف] "خَدَنْگُ" جي بگڙيل صورت. گـز – تيرُ – باڻ – سيلو – تُکو – تُکِيُ. صفت. تکو – تيز – هوشيار – چالاڪ – پهلوان – جوڌو – بهادر – سورهيه – سُورمو. جيت جو هڪ قسم (اڇي رنگ جي هڪ پکري جا روشنائيءَ تي ڪتب ڪولي چوگرد ڦرندي نچندي آهي).

• **خَتْنُو ج خَتْنَا**: ذ. [ع. ختنه > خَتَنَ = وڍڻ (ڪنهن شيءِ کي)] مسلمانن جي هڪ رسم جنهن ۾ عضوِ تناسل جو ڪولو (زياده چمڙو) وڍيو وڃي. طـهر – طهور – مسلمانيِ – سُنت ابراهيمي.

– **خَتْنُو ڪَرائِڻُ**: طهر ڪرائڻ. سُنت ويهارڻ. سنت ابراهيمي ادا ڪرڻ – مسلماني ڪرڻ.

• **خَجَالَتْ**: ث. [ع. خَجِلَ = هو شرمندو ٿيو] شرمساري – شرمندي – حياءُ – لڄ – شرم – ڦِڪائي – ندامت – پشيماني – پڇتاءُ.

• **خَجَسْتَهْ**: ذ. صفت. [ف] سعيد – سڀُورو – مبارڪ سڀاڳو – خوش قسمت. هڪ گل جو قسم (جنهن جو رنگ زردو ۽ بج ڪارو ٿئي).

• **خَجِلْ**: ذ. صفت. [ع. خَجِلْ = هو شرمندو ٿيو] ڦِڪو – شرمندو – پشيمان.

• **خَچَرَ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **خَچَرُ ج خَچَرَ**: ذ. [سن. ڪيچَرُ فـ. اَسْتَر] جانور جو هڪ قسم (جو نر گڏهه ۽ مادي گهوڙيءَ يا مادي گڏهه ۽ نر گهوڙي جي ميلاپ مان پيدا ٿئي) – اَستر – گاڏڙ. (ث خَچَرِ ج خچريون) فـ. استرماديہ]. اسم خاص. دادو ضلعي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

– **خَچْرالـو ج خَچْرالَا**: ذ. صفت. خچر جو – خچر جهڙو – خچر وارو.

– **خَچَرْپائِيُ**: ث. گڏهه پائي – بيوقوفي – مَچْهَرْلِيُ – بدتميزي – اڙٻنگائي.

– **خَچَرْخَانُو ج خَچَرْخانَا**: اها جاءِ جتي هميشه مانڌاڻ متل هجي. هُل بکيڙي وارو هنڌ.

– **خَچَرْ کَلو ج خَچَرْ کَلا**: ذ. صفت. گوڙ – بکيڙو – هل – فساد – ڌمچر – ڌمچڪر – خچر خلو.

– **خَچْرِيُ ج خَچْرِيُونْ**: ث. [فـ. استرماديہ] مادي خَچَرِ.

• **خُدا**: [ف. خود = پاڻ + آ > آمدن = اچڻ] پاڻهي ايندڙ – خود ايندڙ ۽ موجود رهندڙ. واجب الوجود – ربّ – پروردگار – معبود – الله – خداوند – مالڪ – صاحب – آقا.

– **خُدا بَخْشي**: خدا شل معاف ڪري! مغفرت جي هڪ دعا.

– **خُداتَرْسُ ج خُدا تَرْسَ**: ذ. صفت. الله تعاليٰ کان ڊڄندڙ. رحمدل – قياس وارو – ٻاجهارو – بزرگ – مؤمن.

– **خُداتَرْسِيُ**: ث. خدا جو خوف. الله جو ڊپ. ڪهل – ٻاجهه – نيڪي. بزرگي – تقويٰ – پرهيزگاري.

– **خُدا تَعَالَيٰ**: ذ. الله سائين سڀني کان بلند آهي. قادر مطلق آهي.

– **خُدا تَعَالَيٰ تي ڇَاڙِڻُ**: توڪل تي رهڻ. خدا تي ڀروسو ڪرڻ.

– **خُدا تي ڇَڏِڻُ**: خدا تي ڀروسو ڪرڻ. توڪل ڪرڻ. خدا تعاليٰ جي مرضيءَ تي ڇڏي ڏيڻ. خدا تعاليٰ جي حوالي ڪرڻ.

– **خُدا پرسْتُ ج خُداپرَسْتَ**: ذ. صفت. خدا کي پوڄيندڙ – عبادت ڪندڙ – عابد – موحّدُ – زاهد – پوڄاري – ديانتدار – نيڪ نيّت – بزرگ. حق پرست. خداتعاليٰ کي يگانو ۽ لاشريڪ سمجهڻ وارو.

– **خُداپرسْتِيُ**: ث. رڳو خدا جي عبادت. مالڪ جي پوڄا. ڌڻيءَ جي بندگي. رحمدلي – ديانتداري – نيڪ نيتي – بزرگي.

– **خُدا جو شَانُ**!: خدا جي قدرت! خدا جي حڪمت! (حيرت جي وقت استعمال ٿيندڙ جملو).

– **خُدا جو قَهَـرُ نازِل ٿِيَڻُ**: آسماني آفت جو اچڻ. مصيبت ظاهر ٿيڻ.

– **خُدا جو ڪَارخَانُو**: دنيا جو انتظام. ساري ڪائنات.

– **خُدا جو گهَرُ**: ذ. مسجد – عبادتگاهه – ڪعبة الله – بيتُ الله.

– **خُدا جو نالو وٺَڻُ**: خدا کي ياد ڪرڻ. ذڪر ڪرڻ. نماز ادا ڪرڻ. انصاف ڪرڻ. سچ ڳالهائڻ.

– **خُدا جي پَنَاهَ**!: ث. خدا شل پناهه ڏئي! مالڪ سائين جو سهارو! الله شل بچائي! مَعَاذَ الله! خدا تعاليٰ شل رکي وٺي!

– **خُدا جي قُدْرَتُ**: ث. خدا جي سگهه يا طاقت. خداتعاليٰ جي وڏائي. خدا تعاليٰ جي بزرگي.

– **خُدا جي لَٺ کي آواز نہ هُئَڻُ**: ڌڻي تعاليٰ جو غضب اوچتو اچي ڪڙڪڻ. ڳجهيون يا نامعلوم مصيبتون نازل ٿيڻ.

– **خُدا جي مَارَ**: ث. خدا جو غضب. خدا جو ڏمر.

– **خُدا جي مَارَ پَوڻُ**: خدا جو غضب نازل ٿيڻ. اوچتي مصيبت اچڻ.

– **خُدا جي واسطي ڪُوئو بہ نہ مارڻ**: هميشه رڳو خود مطلبي جو ڪم ڪرڻ.

– **خُدا ڄاڻي**: (هڪ ڪلمو). ڪجهه بہ نہ آهي. خدا کي خبر. مون کي ڪو پتو ڪونهي. مون کي ڪا خبر ڪانهي.

– **خُدا ڄاهي**: (هڪ ڪلمو. إنشاءَ اللهُ تَعَالَيٰ. خدا جي مرضي ٿي تہ جيڪڏهن خدا تعاليٰ گهريو تہ!

– **خُدا حَافِظُ**: موڪلائڻ وقت دعا جو هڪ ڪلمو. خدا جي حفاظت ۾ توکي ڇڏيم. ربّ توکي بچائي – الله تو هـار – الوداع – في أمانِ الله – آسرو الله جو.

— **خدا خدا ڪرڻ**: خدا جو نالو وٺڻ. عبادت ڪرڻ — ذڪر ڪرڻ — الله الله ڪرڻ — توبهه ڪرڻ — خدا جو خوف ڪرڻ — حذر ڪرڻ. "خدا خدا ڪر، مون تنهنجو ڪهڙو ڏوهه ڪيو آهي؟".

— **خدا خدا ڪري**: ظرف. مشڪل سان. وڏي تڪليف سان. تمام ڏکيائيءَ سان. مس مس. حيلن سان. وڏي انتظار ڪان پوءِ.

— **خداداد**: ذ. صفت. خدا جو ڏنل. الٰهي نعمت. خدا جي ڏات.

— **خدارا**: ظرف. خدا جي نالي. خدا جي واسطي. خدا ڪاڻ.

— **خدا رسيدهَ**: ذ. صفت. الله ڪي پهتل يا ويجهو. الله وارو — پرهيزگار — ولي — پهتل — نيڪ — درويش.

— **خدا رکي**: خدا تعاليٰ شل پناهه ڏئي؛ ڌڻي تعاليٰ بچائي "خدا رکي نه ڪبرچڪي".

— **خدا سان ڪم پوڻ**: خدا تعاليٰ وٽ حساب ڪتاب ٿيڻ. خدا تعاليٰ جي قبضهٔ قدرت ۾ اچڻ يعني مرڻ کان پوءِ ضرور ان جي اڳيان حاضر ٿيڻ. ڪنايةً پاسو ڪرڻ. زيادتي نه ڪرڻ. سچ چوڻ.

— **خدا سان لنئون لڳڻ**: خدا سان ڌيان لڳڻ. خدا ڏانهن مُتَوَجهه ٿيڻ. هر وقت خداتعاليٰ کي ياد ڪندو رهڻ.

— **خدا سان ملڻ**: فوت ٿيڻ. مري وڃڻ.

— **خدا سمجهي**: خدا انهيءَ جو بدلو وٺي (مون کي بدلي وٺڻ جي طاقت ڪانهي).

— **خداشناس**: ذ. صفت. خدا کي ڄاڻڻ وارو. الله وارو — معرفت وارو — ڄاڻ سڃاڻ وارو — الله لوڪ — بزرگ — درويش — نيڪ — پارسا — عارف باالله.

— **خدا ڪري**: شل ائين ٿئي!

— **خدا کان ڏڄڻ**: خدا جو خوف ڪرڻ. ڪِنايتاً: ڪوڙ نه ڳالهائڻ. ظلم نه ڪرڻ.

— **خدا کي مڃڻ**: خدا کي برحق سمجهڻ.

— **خدا کي ياد ڪرڻ**: هر وقت خدا کي سوال ڪرڻ. خدا کان مدد گهرڻ. خدا جي مدد ۽ رحمت ۾ اميدوار هجڻ. خدا کي حاضر ناظر ڄاڻڻ.

— **خدا لڳي چوڻ**: انصاف جي ڳالهه ڪرڻ. سچ چوڻ. ڪنهن جو پاسو نه وٺڻ.

— **خدا نه خواستهُ**: ظرف. خدا نه ڪري! ائين نه ٿئي! شل خدا ائين نه ڪري!

— **خدا وٽ وڃڻ**: مرڻ — وفات ڪرڻ — انتقال ڪرڻ.

— **خدا وَنْد**: [ف. خدا + وند = جهڙو] صاحب — مالڪ — آقا — آڳو — ڌڻي سائين.

— **خداوند عالم**: ذ. جهان جو مالڪ. دنيا جو بادشاهه.

— **خداوند نعمت**: ذ. نعمتن جو مالڪ — نعمتون بخشيندڙ — مهر ڪندڙ — خدا — ٻاجهارو — مهربان.

— **خدائي**: خدا جي حڪومت — خدا جي صاحبي — اُلوهيت — خداوندي — خَلقت — دنيا — جهان — سنسار — شانُ — عظمت. ذ. صفت. خدا تعاليٰ جو. خدا تعاليٰ جي طرف کان.

— **خدائيءَ جي دَعْويٰ ڪرڻ**: پاڻ کي خدا سڏائڻ — غرور ڪرڻ — تڪبّر ڪرڻ — وڏائي ڪرڻ.

— **خدائي چيچ**: قهر الاهي — الله جو غضب.

— **خدايا**: حرف ندا. اي خدا! يا الاهي! ياالله!

— **خدا ياد اچڻ**: مصيبت ۾ گرفتار ٿيڻ وقت خدا کي ياد ڪرڻ ۽ ٻاڏائڻ.

• **خدا آباد**: اسم خاص. دادو ضلعي ۾ هڪ جهوني شهر جو نالو (جو مياں نور محمد ڪلهوڙي جو تختگاهه هو ۽ سنه ١٧٥٩ع ۾ مياں محمد مراد ياب خان جي ڏينهن ۾ ڪوسن ڏاڙيلن جي ٻاهه ڏيڻ ڪري ويران ٿي ويو). تعلقي دادو ۽ تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **خدا آبادُ (ٿٽُون)**: اسم خاص. هالا نوان کان ڪوهه پنڌ تي اتر — اولهه اصل ۾ ميرن جو ڪوٽ جنهن ۾ ميان سرفراز خان ڪلهوڙي کي رهايائون سندس گاديءَ هئڻ جي ڪري خدا آباد سڏيو ويو.

• **خدادائي**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو).

• **خدائڻ ج خدائڻون (ث)**: ٿ ڪجيءَ جو هڪ قسم جيڪو ڪارڪ منجهان ازخود پيدا ٿي پوي. اُها بوٽي جيڪا جهنگ ۾ ازخود پيدا ٿئي. خودرَو (پاٿهين اُڀرندڙ). ڪڪڙ جو هڪ قسم (ڏاٿو تندو ۽ ٿلهو ٿئي).

• **خَدْشو ج خَدْشا**: ذ. صفت [ف خَدْشَهْ = خطرو] انديشو — فڪر — ڊپ — ڊاءُ — ڀؤ — ڏج — خوف — خطرو. ويچار — خيال — چنتا — ڳڻتي. شڪ — گمان — ڪتڪو — شبهه — انومان — الڪو — اُڌڪو. ڏقيڙ — فساد — لٽڙ — جهيڙو.

• **خِدْمت ج خِدْمتُون**: ٿ [ع. خَدَمَ = هن ڪم ڪيو] نوڪري — ملازمت — پورهيو — ڪم — ڪار — ڪاج — چاڪري — ٽهل — سيوا — شيوا — ٻيلپ — نفري — ڪمائي — مشغولي — خدمت.

— **خدمات**: ٿ خدمت جو جمع. ڪارناما — نمايان ڪمَ — وڏي اهميت وارا ڪم — اُهمِ ڪارگذاريون — تعريف جوڳا ڪم.

— **خدمت ڪرڻ**: ٽهل ڪرڻ — چاڪري ڪرڻ — شيوا ڪرڻ — نوڪري ڪرڻ يا ڏيڻ.

— **خدمتگارُ ج خِدمتگارَ**: ذ. صفت. ملازم — نوڪر — چاڪر — ٽهليو — سيوڪ — شيوڪ — ٻانهو يا ٻيلي ٿي گذارڻ وارو.

– **خِدمتگارِي ج خِدمتگارِيُون:** ث. خدمت – پورهيو – ٽهل – شيوا.

– **خِدمتگذارُ ج خِدمتگذارَ:** ذ. صفت. خدمت چاڪري ڪرڻ وارو – خادم – نوڪر – ٽهليو – سيوڪ – چاڪر.

– **خِدمتِي ج خِدمتِي:** ذ. صفت. خدمت ڪندڙ ٽهليو – شيوڪ – نوڪر – چاڪر.

• **خِدمتِي ج خِدمتِي:** ذ. صفت. خدمت ڪندڙ ٽهليو – شيوڪ – نوڪر – چاڪر.

• **خِدمتگار:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد سنڌ ۾).

• **خَدَنگُ ج خَدَنگَ:** ذ. [ف] هڪ وڻ جو نالو (جنهن جي ڪاٺي مضبوط ٿئي ۽ اڪثر انهيءَ مان تير ٺهن). مجازي معنيٰ: تير – ننڍو تير – خَدَنگ.

• **خُدُوُ (ڪُدُوُ):** ذ. [خدابخش جي بگڙيل صورت] تاس جي پتن جي هڪ رنگ جو نالو – ڪارو. زمين کوٽڻ جو هڪ اوزار – ڪوڏر.

• **خَديجَة:** اسم خاص. [ع] نبي ڪريم صلي الله عليه و آله وسلم جن جي پهرين بيبي خَدِيجَة الْڪُبْريٰ (جنهن هجرت کان ٽي سال اڳ ۾ وفات ڪئي).

• **خَديو:** اسم خاص. [ف] بادشاھ – حاڪم. مالڪ – آقا. مصر جي بادشاھ جو لقب.

• **خِدمت:** "خدمت" جي بگڙيل صورت.

• **خَرُ ج خَرَ:** ذ. [سن. ڪَرُ. ف. خَرُ = گڏھ] جانور جو هڪ قسم – گڏھ – ڪَرُ. صفت. بيوقوف. احمق – نادان – جاهل. خراب ماڻهو – لُچ – بدمعاش – حرامي. ڪرِيل – ڪمينو. دشمن – رقيب. وڏو جيئن: خرسنگ = وڏو پٿر. خرمگس = وڏي مک وغيره."

– **خَرُ ٿِيڻُ:** بيوقوف ٿيڻ. بي عقل ٿيڻ.

– **خَرِ دجّالُ:** ذ. دجّال جي سُواريءَ جو گڏھ. روايت آهي ته آخر زماني ۾ دجّال نالي هڪ شخص گڏھ تي سُوار ٿي ايندو. ماڻهن کي گمراھ ڪرڻ لاءِ ايندو.

– **خَرِدماغُ ج خَرِدماغَ:** ذ. صفت. بد دماغ – ڪُند ذهن – بي وقوف – جاهل – مغرور – گهمنڊي – هٺيلو – ضدي – جاهل.

– **خَرِدماغِي:** ث. بي عقلي – بد دماغي – ڪند ذهني. هٺ – ذاتي – تڪبّر.

– **خَرڪار:** خرڪار ڪٽمب.

– **خَرمَستُ ج خَرمَستَ:** ذ. صفت. نٽر – هوڏي – ضدي – ڪند ذهن – ڏڏ. بدمست – بي پرواھ – بي عقل – بي وقوف.

– **خَرمَستِي:** ث. گڏھ جهڙي مستي – بدچالي – کلچڻائي – شرارت بدمعاشي.

– **خَرمغزُ ج خَرمغزَ:** ذ. صفت. گڏھ جي مغز جهڙو – احمق – ڪُند فهم – ڏڏ – ٽرائي – ديوانو. فسادي – نِٽر – بي وقوف.

• **خَرِ:** ذ. (آواز) گڏھ کي هڪلڻ جو آواز.

• **خَرابُ ج خَرابَ:** ذ. صفت. [ع. خَرِب = هو تباھ ٿيو] ڪِنو – بڇڙو – گندو – بد – بُرو – مندو – عيبدار – بدزيب – ردي – رِيل – نڪمو – ڪوجهو – ناپاڪ – ابوتر – پليت – پليد – قبيح – ويران – تباھ – برباد – قِتل – ڏف – ذِلَل – خَستہ – ضايع – چٽ – ناس – اُجڙ.

– **خَرابات:** "خراب" جو جمع. خرابيون – بڇڙائيون – بدعادتون – خراب ڪم. شراب خانو – گٿو – ڪلال خانو. فاحش ڪاريءَ جو اڏو. جُوا خانو.

– **خَراباتِي ج خَراباتِي:** ذ. صفت. شرابي – ڀنگي (ڀنگ پيئڻ وارو). نشئي – موالي – جواري – بدچال.

– **خَرابُ ٿِيڻُ:** بڇڙو ٿيڻ. ڪِنو ٿيڻ. گندو ٿيڻ. برباد ٿيڻ. اُجڙ ٿيڻ. بگڙڻ. آواره ٿيڻ. بدچال ٿيڻ. ڪري پوڻ.

– **خَرابُ حالُ ج خَرابُ حالَ:** ذ. صفت. بڇڙيءَ حالت ۾. ابتر حال – پريشان حال – بدحال.

– **خَرابُ خَستهُ:** ذ. صفت. [ف. خَستَہ = اُجڙيل] سُڃو – برباد – اُجڙيل – ناس – ويران – اُداس – پريشان.

– **خَرابُ ڪَرڻُ:** ڪِنو ڪرڻ – بڇڙو ڪرڻ – گندو ڪرڻ – بگاڙڻ – نڪمو ڪرڻ – برباد ڪرڻ – تباھ ڪرڻ – ڦِٽائڻ – ڪارڻ. حيران ڪرڻ – پريشان ڪرڻ – زنا ڪرڻ – حرام ڪرڻ – بدفعلي ڪرڻ.

– **خَرابو ج خَرابا:** ذ. گَنڊُ – ڪِنُ – ڪچرو – بگاڙو – ڦِناءُ – ڪوٽ – ڪوڙ – ويرانو – اُجڙيل گهر – ٻَجِٽ – اوير – جُوٽ.

– **خَرابُ هُجڻُ:** بڇڙو هجڻ – گندو هجڻ. برباد هجڻ. نڪمو هجڻ. حيران هجڻ. پريشان هجڻ. ڪنهن سان بدفعل هجڻ. بدچال هجڻ. آواره هجڻ. ويران هجڻ.

– **خَرابِي ج خَرابِيُون:** ث. بڇڙائي – گندائي – گندگي – قباحت. ڪِنائي – ميرائي – بُرائي – بدي. اوگڻ – بربادي – تباهي – نابودي – بگيڙو – نقصان – زيان – وڃاءُ – بدنامي – فنا – پائيمالي – گهاٽ – بيهودگي – ڪميڻپ.

– **خَرابِيءَ ۾ پوڻُ:** بڇڙائيءَ ۾ منهن وجهڻ. مصيبت ۾ پوڻ. تڪليف ۾ پوڻ.

– **خَرابِيءَ ۾ وجهڻُ:** بڇڙائيءَ ۾ وجهڻ. مصيبت ۾ وجهڻ. تڪليف ۾ وجهڻ.

• **خَراجُ:** ذ. [ع. خَرَج = هو نڪتو] ملڪ جي آمدني – ڏَنُ – ڍَلُ –

محصول -- ناڪو - چنگي - مالگذاري - ٽئڪس - ديوٽي -- راڄُ - سَنگُ - رڪبُ -- تـول - ڏاڻُ.

— **خَراجُ گُذارُ**: ذ. ڍل ڀريندڙ -- ڏن ڀـرو.

— **خَراجِيُ**: ذ. صفت. ڏن ڀريندڙ. ڍل ڀريندڙ. محصول ڏيندڙ.

• **خَرارُ ج خَرارَ**: ذ. [ف. خَرْوار = گڏهه جي کڻڻ جيترو بارُ] اناج جو هڪ ماپو. سٺ ڪاسن جو هڪ ماڻُ (جوڻُ جو ٢٢ مڻو. پاجهريءَ جو ٢٠ مڻو ۽ ڪڻڪ جو ٢٠ منو ماپو) — خراڙُ.

— **خَراڙُ ج خَراڙَ**: ذ. خرار.

• **خُراسانُ**: اسم خاص. ملڪ جو نالو (ايران جي اڀرندي).

— **خُراسانِيُ ج خُراسانِيَ**: ذ. صفت. خراسان جو. خراسان وارو. گڏهه جو هڪ قسم.

• **خَراشَ ج خَراشُون**: ث. [ع. خَرَشَ = هن رهڙ ڏني] ننهن يا ڪنڊي جي رهڙ جو نشان. رهڙ — رَهْنڊَ - چِلَ -- ڪَنجلي -- چلڪو.

• **خُرافاتُ**: ث. [ع. خَرِفَ = هن بڪَ ڪئي] جمع خُرافتُ جون واهيات ڳالهيون - بڪواس. ڪِلڻ جهڙيون ڳالهيون -- ڪِل مسخري - ٺَٺول — گارگند.

— **خُرافاتُ بَڪَڻُ**: واهيات ڳالهيون ڪرڻ. بڪواس ڪرڻ. کِل جهڙيون ڳالهيون ڪرڻ. مسخري ڪرڻ.

• **خِرامُ**: ذ. ف. ناز نخري واري نازڪ هلڻي. ڍار سان هلڻي. لوڏ سان هلت. نازڪ چال - تور - لوڏ - ڏَنڪ - ٽيلارو.

— **خِرامانُ**: ذ. صفت. ناز نخري سان هلندڙ. خوش رفتار.

— **خَرامان خرامانُ هَلَڻُ**: ناز نخري سان هلڻ تلندو تلندو هلڻ.

• **خِرانٽُ ج خِرانٽَ**: ذ. صفت. [هندي. کرانت = پوڙهو] پوڙهو - جهونو - آزمودگار - عاقل -- داناءُ - رُونئڙو - رُونئو.

• **خَرْبُوزُو ج خَرْبُوزا**: ذ. [ف. خَرْبُزَهْ. خَرْ = وڏو + بُزَهْ = مِٺو ۽ سُرهو ميوو] هڪ ڦل جو قسم. گدرو -- خَرْبُزَه ـ خربوزه. گهوڙي جي وارن مان ٺهيل چاري.

• **خَرْج ج خَرْجُون**: ث. [هندي. کرج = آواز جي پاڙ يعني آواز جي نڪرڻ جو هنڌ] مخرج.

• **خُرْجِينَ ج خُرْجِينُون**: ث. [ف. خرْزِين] گهوڙي جي پٺيءَ تي بار کڻڻ جو ٻـ مُنهون ڳوٿرو - کٿيو -- کرسڻ - کرجين -- زَنْبِيلُ.

• **خَرْچَنْگُ ج خَرْچَنْگَ**: ذ. [ف. خرچنگ = سيانٽو] پاڻيءَ جي هڪ جيت جو قسم. پاڻيءَ واتڙو (ث). ڪيڪڙو -- ڪيڪڙو -- سيانٽو -- سَرطان. ٻوٽيءَ جو هڪ قسم. آسماني ٻارهن برجن مان هڪ برج جو نالو.

• **خَرْچَڻُ**: مصدر. خرچ ڪرڻ. صرف ڪرڻ. کپائڻ - کاپو ڪرڻ. استعمال ڪرڻ. ختم آڻڻ. ڪم آڻڻ. واپرائڻ.

— **خَرْچُ ج خَرْچَ**: ذ. روانگي (پئسي وغيره جي). خرچ ڪيل رقم - کاپو - کاپارو - لاڳت ـ کپت ـ واصل - ٻوٽو. هرج - نقصان - جوکم. پئسا - ڏوڪڙ.

— **خَرْچَائُو ج خَرْچَائُو**: ذ. صفت. اجايو خرچ ڪندڙ - گهڻو خرچ ڪندڙ - گهڻ خرچائو - اُڏائيندڙ (پئسي). درياه دل -- سخي -- هٿ ڦاڙ.

— **خَرْچُ ٿِيڻُ**: کپڻ صرف ٿيڻ - ختم اچڻ - واپرائجڻ.

— **خَرْچُ پکو ج خَرْچَ پکا**: ذ. روزمره جي ڏيتي ليتي. خرچ ٿيل رقم. کاڌي پيتي لاءِ موڙي. گهر جي کاپي لاءِ گهربيل رقم. گذران جي پورت. سيڌو - سامان - سمر - توشو -- رَسد.

— **خَرْچُ ڏيڻُ**: گهر جي خرچ پکي لاءِ پئسا ڏيڻ. مزوري ڏيڻ. خرچ ڪيل رقم ادا ڪرڻ.

— **خَرْچُ ڪَرَڻُ**: ڪنهن شيءِ جي خريداري ڪري ان جي عوض پئسا ڏيڻ. کاپو ڪرڻ. کپائڻ - ڪم آڻڻ - ختم آڻڻ.

— **خَرْچُ کَاپَارُ ج خَرْچَ کَاپَارَ**: ذ. گهرو جانورن جي کاڌي جو خرچ -- خرچ پکو.

— **خَرْچَ ۾ وِجهَڻُ**: وڏي ضرورت جي پورائيءَ لاءِ. پئسا خرچ ڪرائڻ. وڏيڪ خرچ ڪرائڻ.

— **خَرْچِٽُو ج خَرْچِٽا (ٿ)**: ذ. گهوٽيتن طرفان ڪنوارتن کي مهر طور ڏنل رقم

— **خَرْچِي ج خَرْچِيُون**: ث. ٿورڙي خرج لاءِ ڏنل پئسا. ڪنهن ٻار کي (خرچڻ لاءِ) ڏنل ٿورا پئسا. انعام - عطيو. محنت مزوري ڪرڻ کان سواءِ مليل رقم.

• **خَرْخَرْ**: ذ. (آواز) گڏهه کي هڪلڻ جو آواز ٻليءَ جو ننڊ ۾ آواز.

• **خُرْخُرْ**: ذ. (آواز) کونگهرو - گهوگهرو.

• **خَرْخَرو ج خَرْخَرا**: ذ. [ف. خرخره] گهوڙي جي بدن صاف ڪرڻ جو اوزار. کَرْکَرو. سنڌي سڪل تور مان ٺاهيو آهي.

• **خَرْخَسو ج خَرْخَسا**: ذ. [ف. خَرْخَشَهْ = دنگو - فساد] جهيڙو -- جهگڙو - فساد -- وڳوڙ - مانڌاڻ - هنبس - لڙ - ماچانگ - هُل - گوڙ -- راماٽو -- فصڻ ڏَمْجر - بکيڙو - هنگامو - حشر - هُلڙ -- غلغلو - ڪٽ پٽ -- خرخشو.

— **خرخشو**: خرخسو.

• **خِرَدُ**: ث. [ف] عقل -- دانائي - سياڻپ -- ڏاهپ -- فهم - شعور - سمجهه ذهن - دماغ.

— خردمند: سياڻو - دانا - ڏاهو - عقلمند - دانشور - سمجهدار.

— خردمندي: ث. دانائي - دانشمندي - ڏاهپ - سياڻپ - عقلمندي - هوشياري.

• خُرْدُ: ڏ. صفت. [ف] ننڍو - ننڍو - ذرو - گهٽ - ٿورو. ڪم عمر.

— خُرْدُ بِيْنُ ج خُرْدِبِيْنُ: ڏ. صفت. ننڍي شي، کي وڏو ڪري ڏيکاريندڙ اوزار - خرد بيني.

— خُرْدُ بِيْنِيْ ج خُرْدِبِيْنِيُوْنُ: ڏسو ”خردبين“.

— خُرْدُ سَالُ: ڏ. صفت. ننڍي عمر جو. ڪم عمر - طفل - ٻار - ٻچو.

— خُرْدُسَالِيْ: ننڍپڻ - ٻالپڻ - ڪم سني.

• خُرْدُمُ ج خُرْدُمَ: ڏ. [ف] تارن جو مڙهيل لوهه يا چم جو چيلهه ۾ ٻڌڻ جو پٽو. چمڙي جو لڪڻ - ذرو - هنٽر - ڪرڊم.

• خُرْدو ج خُرْدَا: ڏ. [ف. خُرْدُهْ = ڪاٻ ننڍڙي شيءِ] ننڍو سڪو - ريزو - ريجو - ڪچرو - مٽ.

• خُرْدَهْ: ڏ. [ف] ڪاٻ ننڍي شيءِ - ٽڪرو - ريجو - ريزو - ريزگاري. نڪتو - عيب - وڏ.

— خُرْدَهْ بِيْنُ: ڏ. صفت. برائي ڏسندڙ ۽ ڪڍندڙ. عيب جُو.

— خُرْدَهْ فَرُوشُ ج خُرْدَهْ فَرُوشُ: ڏ. صفت. ريزڪي وڪڻندڙ - گهورڙيو.

— خُرْدَهْ گِيْرِيْ ج خُرْدَهْ گِيْرِيُوْنُ: ث. عيب گيري - عيب جوئي - نڪته چيني.

• خُرْزِيْنُ ج خُرْزِيْنُوْنُ: [ف. خَرْزِيْنُ = گڏهه جو سنج] چمڙي يا ڏاس مان ٺهيل ٻه منهين ڳوٿري اجا ڪنهن ٻه وهٽ جي پٺيءَ تي سامان ڪڻڻ لاءِ استعمال ٿئجي. ڪڙيو - هرٽيڙ - کرسڻ - ڪرجيڻ.

• خُرْسَنْدُ: ڏ. [ف] خوش - راضي - شادمان. ڪفايت ڪندڙ - ڪفايتي.

— خُرْسَنْدِيْ: خوشي - رضامندي - قناعت.

• خَرْسَنُ ج خَرْسَنُ (ت): ڏ. ڪنڊن واري ٻوٽيءَ جو هڪ قسم (جو خارش سبب ٻانيءَ ۾ ٿهڪائي وجهجي).

• خُرْشِيْدُ (خورشيد): ڏ. [ف] سج - سورج - سورج - آفتاب.

• خُرْصُ: ڏ. [ع. خَرْص = هن ڪوڙ ڳالهايو] ڪوڙ - ٻدوڙ - جوٽ - دروغ. ڪوڙي راءِ. ڪوڙو قياس - ڪوڙو خيال - ڪوڙي رٿ - اٽڪل - ٺڳ - ڏڪو. شڪ - انومان - ٺڳ - گپوڙو.

• خَرْطُوْمُ ج خَرَاطِيْمُ: ڏ. [ع] هاٿيءَ جي سونڍ.

• خَرْقُ: ڏ. [ع. خَرَقَ = هن ڦاڙيو] ڦاڙ - چير - ڏار.

— خَرْقِ عَادَتُ: قدرت ۽ عادت جي قانون جي خلاف عجيب ڳالهه. ڪنهن ولي‌ءَ جي ڪرامت. معجزو.

— خَرْقو ج خَرْقَا: ڏ. [ع. خِرْقَهُ ﮲ خرق = هن ڦاڙيو] ٺگڙي - جتي - پيوند - پراڻو - چٿين پيل چولو - گوڏڙي. فقيرن جو لباس. مرشد کان مريد کي تبرڪ طور مليل جبو.

— خَرْقَهْ پُوْش: ڏ. صفت. ڦاٽل يا چٿيون لڳل ڪپڙن وارو - درويش - فقير. الله لوڪ صوفي.

• خَرْڪِيْ ج خَرْڪِيُوْنُ: ث. (آواز) اها ڪنگهه جنهن ۾ ڪنگهه‌رو ٻاهر نه نڪري پر رڳو نڙيءَ مان زوڪٽ نڪرن. نڙيءَ جو آواز. نڙيءَ ۾ ڪڙڪو. گهرڪي (موت جي). گهرٽو - ڪرڙاٽ (نڙيءَ جو).

• خَرْگَاهُ: ڏ. [ف. خَرْ = وڏو + گاهه = هنڌ] تمام وڏو تنبو. شاهي خيمو. تمام وڏو مڪان يا جاءِ. محل. هلڪڙو تنبو - راؤٽي.

• خَرْگوشُ ج خَرْگوشَ: ڏ. [ف. خَرْ - وڏو، گڏهه + گوشُ = ڪن] وڏن ڪنن واري (جانور) جو هڪ قسم - گڏهه جي ڪنن جهڙو (جانور) - سهو - سيهڙ (سهڻ).

• خُرْمُ: ڏ. صفت. [ف] خوش - سرهو - شاد - نهال - راضي - پرسن - شادمان. طبيعت ۾ خوش يا نيڪ - نمرو - جوڙ - توانو - تندرست. اسودو - بختاور - بخت وارو - سڀاڳو - سرسبز - شاداب - تازو - آباد.

— خُرَّمِيْ: ث. خوشي - سراهي - سرهائي - شادماني.

• خِرْمَنُ: ڏ. صفت. [ف. خَرْ = وڏو + من = ڍڳ].

• خِرْمَنُ مَاهُ: ڏ. چنڊ جو کهيرو - پڙ - خلقو - هالو.

• خُرْمُو ج خُرْمَا: . [ف] کارڪ جو هڪ قسم - کجي - ڇوهارو - کارڪ - کجور - پاڻ ۾ مليل شڪل کارڪون - ڪتل - ڪرمو - کجيءَ جو هڪ قسم (ت) مٺائيءَ جو هڪ قسم.

• خَرْموشُ ج خَرْموشَ (ت): ڏ. تمام پوڙهو اٺ.

• خَرْمُهْرَهْ: ث. [ف. خَرْ = وڏو + مهره = ڪوڏي] وڏي ڪوڏي - وڏو ڪوڏ - سنک - ناقوس.

• خَرْنُ: ث. راڳن جو اصطلاح. اوساريءَ جو هڪ قسم.

• خَرْوارُ ج خَرْوارَ: ڏ. صفت. [ف. خَرْ - گڏهه + وار - بار] گڏهه جي مس کڻڻ جيترو بار. اناج ماپڻ جو هڪ قسم - سٺ ڪاسا - خرار - ويهه مڻ تورا. ڏسو ”خرار“.

• خَرْوَتِيْ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو افغانن جو هڪ قبيلو.

• خُرُوجُ: ڏ. [ع. خَرَجَ = هو نڪتو] نيڪال - ٻاهر نڪرڻ - نڪري نروار ٿيڻ. حملو - بغاوت - شورش - فتنو - باغي ٿيڻ جي حالت. علم عروض موجب اهو لفظ جو نظم ۾ وصل کان پوءِ اچي.

• خُرُوسُ: ڏ. [ف] پاليل پکيءَ جو هڪ قسم - ڪڪڙ.

— خُرُوسِ عَرُشُ: ڏ. صبح ٿيڻ کان اڳ آواز ڪندڙ پکي.

• **خَروُش:** ذ. [ف] آواز - شور - غل - هُنبش - لَڙ - هل - رامٽو - ڏَمچر - حَشر - هنگامو - هلڙ - ماچانگ - ممڻ - غلغلو. دنگو - فساد - بکيڙو - ڏنهن - فرياد - پُڪار. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ جيئن: "جوش و خروش" وغيره.

• **خِريبُ ج خِريبَ:** ذ. [فريب جي بگڙيل صورت] فريب - ٺڳي - دولاب - دغا - ترڪٽ - گهات - دوکو. ڪُڌت . رمز. لَبُ. دوھ.

— **خِريبِيُ ج خِريبِيَ:** ذ. صفت. فريب ڪندڙ - ٺڳ - تريناڪ. ڏوکي باز. بدمعاش.

• **خَرِيْدَ ج خَرِيْدوُن:** ث. مُلهه ڏيئي ڪا شيءِ وٺڻ جي حالت - ڳِنهپ - خريدي - سودو - وٺج. اگهه مُلهه.

— **خَرِيْدارُ ج خَرِيْدارَ:** ذ. صفت. خريداري ڪندڙ - ڳِنهندڙ - وٺندڙ - مُلهه وٺندڙ - گراڪ - گراهڪ. واپاري - وڻجارو - تجارتي - سوداگر. خواهان - چاهيندڙ - طالبو.

— **خَرِيْدارِيُ ج خَرِيْدارِيُون:** ث. وٺڻ جي حالت - خريد ڪرڻ جي حالت - گراڪي. وڪرو.

— **خَرِيْد فِروخْتَ:** ث. مال جي ڏي وٺ. وڪرو ۽ خريداري - ڏيتي ليتي (مال جي) - واپار. سودو - ڏنڌو - تجارت - وڻج - سودا گري.

— **خَرِيْد فِروخْتَ ڪرڻ:** ث. واپار جي شين مان ڪي وڪڻڻ ۽ وٺڻ. خَرِيْد ڪرڻ: مُلهه ڳِنهڻ - خريدڻ - سودڻ.

— **خَرِيْد وَفِروخْتَ:** ث. خريد فروخت - ڏيتي ليتي.

— **خَرِيْدَنُ:** مصدر. [ف] خريد ڪرڻ - ناڻي وٺڻ - مُلهه وٺڻ - سودڻ - ڳِنهڻ - وٺڻ - وهائڻ.

— **خَرِيْدِيُ:** ث. خريد - خريداري. مُلهه - اگهه - نرخ. قيمت - ناڻو. صفت واپار ڪيل - ورتل - ڳِنهيل - ڳِڌل.

• **خَرِيْطو ج خَرِيْطا:** ذ. [ع] ننڍو ڳوٿرو - بُجڪي - ٿيلهي - ڳوٿري. زمين جو نقشو.

• **خَرِيْفُ ج خَرِيْفَ:** ذ. [ع. خَرَفَ = هُن سرءَ جي موسم ۾ وڻ مان ميوو ڪَٺو ڪيو] هڪ موسم جو نالو - خزان - سرءُ. سانوڻيءَ جي فصل جي مُند - سرءُ جو فصل - خزان جو فصل - سانوڻيءَ جو فصل. ڪَتِيُ.

• **خِزانُ:** ث - ذ. [ف] سرءُ - هڪ موسم جو نالو - وڻن مان پَنن ڇڻڻ جي موسم (آڪٽوبر، نومبر ۽ ڊسمبر مهينا). بي رونقي - زوال - تباهي - بربادي.

— **خِزانُ اچڻُ:** بربادي ٿيڻ - بهاريءَ جو ختم ٿيڻ - ويراني اچڻ.

— **خِزانُ ٿي وَڃڻُ:** خراب ٿيڻ - تباهه ٿيڻ - ويران ٿي وڃڻ.

• **خَزانو ج خَزانا:** ذ. [ع. خَزَنَ = هُن ڪَٺو ڪيو] سون. چاندي وغيره گڏ ڪري رکڻ جو هنڌ - گنج. ناڻو - ملڪيت - ڌن. دنيا - مايا - سرمايو - ڏوڪڙ - دولت - ذخيرو. گودام - انبار - توشاخانو. سرڪاري پئسا حفاظت سان رکڻ جي جاءِ - بئنڪ - خزاني آفيس. ڦَل يا ٽوپي (چلم يا حقي جي) ۾ تماڪ ۽ چِٽل رکڻ جي جاءِ (ث). اسم خاص تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

— **خَزانچِيُ ج خَزانچِيَ:** ذ. صفت. خزاني جو ڪُنجي دار - خزانو رکندڙ - خزاني جي سنڀال ڪندڙ - خزاني وارو - پنداري - اڪائونٽنٽ - خازن.

— **خَزاني دارُ ج خَزاني دارَ:** ذ. صفت. خزانچي.

• **خَزانہ بَنْدُ:** اسم خاص. بلوچستان ۾ "ٻارشو" وٽ هڪ جهونو دڙو. (۱۹۱۳ع ۾ راءِ صاحب ديوان جيٺمل راءِ کي. جو رياست قلات جو بالا عملدار هو. جتان هڪڙي تصوير هٿ لڳي. جنهن تي هڪڙي هاٿيءَ جي پالڪي ۽ فيل بان سميت شڪل نڪتل هئي.

• **خَـزْرَج:** اسم خاص. [ع] عربستان جي هڪ قبيلي جو نالو.

• **خَزِيْمَة:** اسم خاص. بلوچستان جي جهلاوان علائقي جو هڪ ڳوٺ (جتان غزنوي تاجدارن جي زماني جا ڪي سڪا هٿ لڳا آهن).

• **خَزِيْنو ج خَزِيْنا:** ذ. [ع. خزانہ] خزانو.

• **خَسْ:** ذ. [ف] سُڪل گاهه - ڪَکُ - ڪانا.

— **خَسْ ٿِيڻُ (ت):** خوٿر جو اَنُ (جو مرض سبب سنگ ۾ مارجي وڃي).

— **خَسْ وخَاشاڪ:** ذ. ڪک ڪانا - گاهه گند - ڪِن ڪچرو. ٻهر. اجائي سجائي ڳالهه.

• **خَسارو ج خَسارا:** ذ. [ع. خَسِرَ = هن گهاٽو پاتو] نقصان - گهاٽو - ٽوٽو - ڇيهو - زيان - ضرر.

— **خَسارو پوڻُ:** ٽوٽو پوڻ - نقصان پوڻ - حرج پوڻ - گهاٽو پوڻ.

• **خَسْتو (خَسْتہ):** ذ. صفت. [ف. خَسْتَن = زخمي ڪرڻ] ڏکويل - ستايل - رنجور - رنجايل - عاجز. مايوس - نااميد - بيزار - ڪَڪ - خَفي - ڪاوڙايل - چيڙايل - ڏمرايل. هيٺو - اپرو - ڏٻرو - زخمي - گهايل - عاشق - بيمار - مُفلس - تنگدست.

— **خَسْتائِيُ ج خَسْتائِيُون:** ث. ڏک - رنج. ڳَتي - ڪپت - ڪجائي. ڪاوڙ - ڏمر - چڙ - خرابي - بيماري - مُفلسي.

— **خَسْتَگِيُ ج خَسْتَگِيُون:** ث. زخمي ٿيڻ جي حالت - گهائلي. دلگيري - مايوسي - رنجيدگي - اُداسي - پريشاني - ڏک - ارمان - غم. ناراضپو. مُفلسي - تنگدستي.

• **خَسْتُوريُ ج خَسْتُورِيُون:** ث. خوشبودار وکر جو هڪ قسم (جو جيو وجي ٽوٽہ هرڻ جي ڏن مان نڪري ٿو) - ڪستوري - ڪٿوري - مُشڪ.

• **خَسْتَہ:** ذ. صفت. [ف. خَسْتَن = زخمي ٿيڻ - زخمي ڪرڻ] زخمي -

گهايل - دلگير - ڏکويل. رنجيده - رنجور - ٽاڪئون - پرٽو - پُرڪٺ. بدحال - پريشان - تنگدست - ذليل - خاموش - بيمار - نادار - مُفلس.

— خَسْتہ حَالُ ج خَسْتہ حَالَ: ذ. صفت. خراب حال - بدحال - پريشان حال. ڏکويل - رنجايل - بيزيل - دل شڪسته - ناخوش - رنجيده خاطر آزرده دل.

— خَسْتہ دِل: ذ. صفت. رنجيده دل - دل شڪسته - پريشان حال وارو - بُري حال وارو.

• خَسْ خَسْ: ٿ. [سن. ڪَسُ ڪَسُ. ف. خشخاش] پسارڪي وکر جو هڪ قسم - پوست جي ڏوڏيءَ جي ڪڻ يا ٻج - ڪس ڪس - پوست ڪڻ. ڪجهيءَ جي ڪاٻر جهڙيون سنهيون ٽنڊون (جن مان جاءِ کي ٿڌي رکڻ لاءِ پترون ٺهن ۽ انهن تي ڦوهارا ڪجن).

• خَسُر: ذ. [ف.] سهرو.

• خَسْرو ج خَسْرا: ذ. زميندارن خرچ پکي جو ڪتاب - ٽپيدارن وٽ زميندارن جو رکيل حساب ڪتاب. مسواڙ جو ڪتاب واهن جي کاٽيءَ وغيره جي ڪم جو رکيل حساب ڪتاب. ڪرڙو - ڪسرو - سوڙهه - اُرڙيءَ جي بيماري (جنهن ۾ ٻارن جي بدن تي داڻا نڪرن).

— خَسْرو تَيارُ ڪَرڻُ: وصولي يا ماپ جو ڪتاب تيار ڪرڻ - ٻاهراڙيءَ ۾ گهرن ۽ گهرن جي مالڪن جي نالن جو رجسٽر.

• خُسْرَوُ: ذ. صفت. [ف.] خوبرو - خوبصورت - سهڻو - حسين. مشهور - نالي وارو - نامور - هاڪارو. اسم خاص. خواجه ابوالحسن بن اميرالدين محمود لاچين عرف امير خسرو هندي ۽ فارسي جي مشهور شاعر جو تخلص. ايران جي بادشاهه جو لقب - خسرو پرويز هرمز جو پٽ ۽ نوشيروان جو پوٽو. جيڪو شيرين جو عاشق هو.

• خُسْروانہ: ذ. صفت. بادشاهاڻو - شاهاڻو.

• خُسْرويُ: ٿ. شاهي بادشاهي - شاهاڻو.

• خُسْرو ج خُسْرا: ذ. صفت جنهن ماڻهوءَ کي قدرتي طرح ڏاڙهيءَ جا ۽ ٻيا ساري بدن جا وار نہ هجن.

• خُسُوفُ: ذ. [ع. خَسَفَ = هو ٻڏو] چنڊ گرهڻ.

• خَسِي ج خَسِيُ (ٽ): ذ. صفت [ع. "خَصِيّ" = ڪٽيل جي بگڙيل صورت] - نامرد - خَصِيّ. ڪارڪن جو هڪ قسم (جنهن ۾ ککڙي ڪانہ ٿئي).

— خَسِيُ ٿِيڻُ: نامرد ٿيڻ - خصّي ٿيڻ. ڪارڪن جو ککڙي نہ ڪرڻ (ٽ).

— خَسِيُ ڪَرڻُ: ڪُٽ ڪرڻ - جانورن جا خصيا ڪٽڻ. انهن جي جنسيت ختم ڪرڻ. نامرد بڻائڻ - بي اثر ڪرڻ - خالي ڪرڻ.

• خَسِيسُ: صفت. [ع. خَسَّ = هو رذيل ٿيو، هن گهٽايو] گهٽ درجي جو - معمولي - نيچ - رواجي - ٿورڙو - گهٽ - ادنيٰ - خفيف - سفلو - غير ضروري. ٿوري مُلهه وارو - ڪينُ جهڙو - غريباڻو. ڪمينو - بخيل - ڪنجوس - هلڪڙو - ٽرڙو - هلڪڙي طبيعت وارو.

• خِشْتِ خَامِ: ٿ. ڪچي سِر.

• خَشْخَاشُ: ٿ. [ف. خس خس. سن. ڪس ڪس] پسارڪي وکر جو هڪ قسم - پوست جي ڪڻ - ڪُس ڪُس - خُس خُس.

• خَشْ خَشْ: ٿ. [ف.] خشخاش.

• خُشْڪُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• خُشْڪُ ج خُشْڪَ: ذ. صفت. [سن. اُشڪ - سُڪل] سُڪل - سُڪو - ٺوٺ - اُسائيل. لُوسائيل - اُجايل - ڪومائل. اڦيو - ابوڳو - رُکو. خالي - ٺلهو - پالهو - سڪٺو. بي مُروّت - رُک مُنهون - بي لطف - بي مزه - بي سمجهه. پرت جو هڪ قسم.

— خُشْڪُ ٿِيڻُ: سُڪڻ. رُکو ٿيڻ. ڪرمائجڻ.

— خُشْڪُ پوک ج خُشْڪُ پوکُون: ٿ. سُڪل پوک - ڪُومائل پوک - اُسائيل پوک (جنهن کي پاڻي پورو آيل نہ هجي).

— خُشْڪُ دِماغُ ج خُشْڪُ دِماغَ: ذ. صفت. بي مغز - بي عقل. چريو - پاڳل - چَرِيَٽُ - ديوانو. سودائي - خفقاني - پورالو. بي مُروّت.

— خُشْڪُ دِماغِيُ: ٿ. ديوانگي - چريائي. سودا - خفقان.

— خُشْڪُ سَالُ: ذ. سوڪ وارو سال - ڏڪار وارو سال - اڻاٺ وارو سال - ڪميءَ وارو سال. جنهن سال مينهن نہ پوي يا درياءَ جو پاڻي نہ اچي - ڏڪار - قحط.

— خُشْڪُ سَالِيُ: ٿ. ڏڪار - قَحْطُ - سوڪ - ڪال.

— خُشْڪُ ڦُنڊِيُ: ٿ. ٺُهَنُ ٺجڻو - ٺندي - ٺوٺ - ٺڪو ٺئون - هلڪڙو - ٽرڙو - ٽونٽو. ٺنڊڻي - ماڪوڙي. ڪج ڪُلاهه.

— خُشْڪُ مِزاجُ ج خُشْڪُ مِزاجَ: ذ. صفت. رُکو رُوحُ - ترش رُو - بدمزاج دنيا کان ڪٽ.

• خُشْڪو ج خُشْڪا: ذ. (هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ). پٽ جو هڪ قسم - داغ کان سواءِ رذل چانور - اُباريل چانور - فقط پاڻيءَ ۾ ٺهڪيل چانور - ٿوري گيهه سان رذل چانور. سُڪل اٽو جيڪو پچائڻ مهل چاٽي کي لڳايو وڃي - پليٿڻ.

• خُشْڪِيُ ج خُشْڪِيُنُ: ٿ. سوڪ هجڻ جي حالت - سُڪل زمين - سُڪي. وات ۽ نڪ سُڪي وڃڻ جي حالت - اُج - ٽُونُس - پياس. چڙ - غصو. قحط - ڏڪر - ڪال. مٿي جي خُشڪي (جنهن ۾ تيل نہ ملائڻ ڪري مٿي جمي وڃي).

– **خَشْڪيُونْ پچائِڻُ:** اجايا خيال ڪرڻ – بيسود اڳڪٿيون ڪرڻ – پهه پچائڻ – پور جاڳڻ.

– **خَشْڪيُونْ جَاڳَڻُ:** اجايا خيال ڪرڻ – پهه پچائڻ – بي سود اڳڪٿيون ڪرڻ.

– **خُشْڪيُونْ چاڙهڻُ:** تونس ڪرڻ – اُڄ لڳائڻ. حواس گم ڪرڻ. حيران ڪرڻ – پريشان ڪرڻ. زبان خشڪ ڪرڻ – ڳهٽو ڳالهائڻ نہ ڏيڻ.

– **خُشْڪيُونْ چڙهڻُ (خُشْڪيُونْ وَڃڻُ):** ڳالهائي نہ سگهڻ – حواس باختہ ٿيڻ – واتڙو ٿي وڃڻ.

– **خَشْڪيُونْ هَڻڻُ:** خيال هڻڻ – پور هڻڻ.

• **خَشْمُ:** ذ. [ف] چڙ – ڪاوڙ – غُصو – غضب – طيش – عتاب.

– **خَشَم آلُودَہ:** ذ. ڪاوڙ سان ڀريل – ڪاوڙيل – چڙيل – غُصي ۾ – رنج.

– **خَشْمْگِيْنُ:** ذ. صفت. ڪاوڙيل – چڙيل.

– **خَشْمْناڪ:** ذ. صفت. خشمگين – ڪاوڙيل.

• **خُشْنُود:** ذ. صفت. خوشنود.

– **خُشْنُودِي:** خوشنودي.

• **خُشُوْعُ:** ذ. [ع. خَشَعَ = هن عاجزي ڪئي] عاجزي – نيازي – نياز – نئڙت – هيڻاهپ. تابعداري.

– **خُشُوعْ خُضُوعُ:** نهايت عاجزي ۽ نئڙت واري دلي حالت.

• **خُشُونَتَ:** ٿ. [ع. خشُن = هو سخت ٿيو] سختي – کهرائي – ڪڙ ٻڙ – ڪراهت ويرُ – دشمني – عداوت. تندي – چڙ – ڪاوڙ – غصو. نفرت – ٻچان.

• **خَشِيَتَ:** ٿ. [ع. خَشِيَ = هو ڊنو – ڊپ – خوف – ڏر – ڀؤ – ڊچ.

• **خَشِيْئَتَ:** ٿ. خشيت.

• **خَصَائِلُ:** ذ. [ع. "خصلت" جو جمع] خصائل – خصلتون – عادتون – لڇڻ – اعمال – اخلاق.

– **خَصَالَتْ ج خَصَالَتُونْ:** ٿ. [خصلت جي بگڙيل صورت] لڇڻ – عادت – خصلت – روش – وضع – طبيعت.

• **خَصْلَتْ ج خَصلَتُونْ:** ٿ. [ع. خَصَلَ = هو فائق ٿيو. اڳرو ٿيو] عادت – لڇڻ – سڀاءُ – ارڪان – اعمال – اخلاق – پرڪار – علت – خو – چال – سيرت – چلت. رغبت – طبيعت – مزاج. خاصيت – وصف – ڳڻ – صفت – لياقت. قسم – نمونو – جنس.

• **خَصَمُ:** ذ. صفت. [ع. خَصَمَ = هن جهڳڙو ڪيو] ويري – دشمن – بدخواهہ – حريف – مقابل – مخالف. مالڪ – آقا – خاوند. گهر وارو – مڙس – ڀتار – شوهر.

• **خُصُوص:** صفت. ظرف. [ع. خَصَّ = هن خاص بنايو] خاص – خاص ڪري – خاص طرح – خصوصاً – تاڪيد سان.

• **خُصُوْصاً:** ظرف. خاص طرح – علي الخصوص – خاص ڪري – گهڻو ڪري – انهيءَ ڪري – ان سبب.

• **خُصُوصِيَّتَ ج خُصُوصِيَّتُونْ:** خاصيت – خاص ڳڻ – خاص صفت. خاص ڳالهہ.

• **خُصُومَتَ ج خُصُومَتُونْ:** ٿ. [ع. خصَمَ – هن جهيڙو ڪيو] دشمني – عداوت – بدخواهي – ويرُ – وروڌ – ڪلفت. اُيرڪا – بغض – ڪينو. عڪس – خار – ڪام – حسد – ساڙ – تيسو. جهڳڙو – جهيڙو – ٽونٽو – فساد.

• **خَصِيْ (خَصِّيْ – خَصّي):** ذ. [ع. خَصِيٰ = هن خصيا ڪٽيا] پيلا وڍيل – ڪُٽ ڪيل – ڪُٽ – مخنث – نامرد – ڪدڙو – اها عورت جنهن کي پستان (ٿڻ) نہ هجن.

– **خَصِيْ ڪَرَڻُ:** ڪدڙو ڪري ڇڏڻ. ڪنهن ڪم جو نہ ڪرڻ – بيڪار ڪري ڇڏڻ – بي همت ڪري ڇڏڻ.

– **خَصِيو ج خَصِيا:** ذ. پيلو – آنورو – ڪپور.

• **خِضَابُ ج خِضَابَ:** ذ. [ع. خضَبَ = هن وار رنگيا] عام طرح هڪ رنگ – خاص طرح هڪ وسمہ ميندي ۽ ٻين مان تيار ڪيل رنگ – وارن کي ڪارو ڪرڻ جو رنگ – ڪيس.

– **خِضَابُ لائِڻُ:** وار ڪارا ڪرڻ. ٽڪو لائڻ – عيب لڳائڻ – الزام مڙهڻ – گلارو بنائڻ.

• **خَضِرُ (خِضْر):** اسم خاص. [ع. خَضِرَ = هو سائو ٿيو] رهبر – رهنما – گمراهہ کي رستو ڏيکاريندڙ. هڪ پيغمبر سڳوري جو نالو (جنهن لاءِ روايت آهي تہ هو جنهن هنڌ ويهندو هو يا هلندو هو تہ اهو هنڌ هميشہ سرسبز ۽ آباد رهندو هو. قديم خيالن مطابق هو سمنڊ ۽ دريائن جو بادشاهہ ليکيو ويندو هو). هڪ نبي جو نالو جنهن لاءِ چيو ويندو آهي تہ هن ظلمات ۾ وڃي آب حيات پيتو هو. جنهنڪري هو قيامت تائين جيئرو رهندو. حضرت خضر عليہ السلام (ان جي نبوت ۾ اختلاف آهي. ڪي چون ٿا تہ نبي هو. پر ڪن جو خيال آهي تہ ولي هو. ان جو اصل نالو اَرميا چيو وڃي ٿو).

• **خُضُوعُ:** ذ. [ع. خَضَعَ – هن عاجزي ڪئي – هو لڙو] عاجزي – نيزاري – نياز – نوڙت. نرمي – نرم دلي – ٻاجهہ.

• **خَطُ ج خَطَ:** ذ. [ع. خَطَ = هن ليڪو پاتو – هن لکيو] ليڪو – ليڪ – ريکا – ريک – سِٽ. لکيت – لکت – لکتي – تحرير – چٺي – رقعو – پٽر – نامو. رسم الخط – صورتخطي – دستاويز – سند. ڏاڙهيءَ جي ريهہ – سونهاري – ريش جو ڳلن وارو حصو. سڌين ليڪن ڪڍڻ لاءِ واڍڪي اوزار جو نالو.

– **خَطُ اچِڻُ**: ڏاڙهيءَ جي ريهہ لهڻ – ڏاڙهي ظاهر ٿيڻ. چنيءَ اچڻ – ڪاغذ اچڻ.

– **خَطِ اِسْتَوا**: ذ. زمين کي ٻہ حصا ڪندڙ خيالي ليڪ – وڏي ۾ وڏي ويڪرائي ڦاڪ – ٻوجڪر – اها ليڪ جا زمين کي اُتر ۽ ڏکڻ وارن ٻن پورن حصن ۾ ورهائي ٿي – دنيا جو تمام گرم حصو.

– **خَطِ اُفق**: ذ. ڌرتيءَ ۽ آسمان جي ملڻ واري حد جو ليڪو. حد نگاهہ.

– **خَطِ ٺاهڻُ**: حجامت ٺاهڻ – حجامت ڪرڻ.

– **خَطُ ٺَپڻُ**: منهن ۽ ڪنڌ جا وار ٺاهڻ.

– **خَطُ پَٽُ ج خَطَ پَٽَ**: ذ. چٺي چپاٺي – حال احوال – سُڌ سماءُ.

– **خَطِ جَدِيُ**: ذ. سياري ۾ سج جي هلڻ لاءِ خط اِسْتوا کان ساڍا ٽيويهہ درجا ڏکڻ واري هڪ خيالي ليڪ – لڪير ريکا – جدي گهيرو (جنهن تي سج پهچي ٿو ڌرتيءَ جي اُترئين اڌ گول ۾ ڏينهن ننڍي ۾ ننڍو ۽ موسم سرد ٿئي).

– **خَطُ خُطُوطُ**: خط پٽ – چٺيون چپاٽيون.

– **خَطِ سَرْطَانُ**: ذ. سج جي اونهاري ۾ هلڻ لاءِ خط استوا کان ساڍا ٽيويهہ درجا اُتر واري خيالي ليڪ – ڪَڪَرڪ ريکا – سرطان گهيرو (جنهن تي سج پهچي ٿو ڌرتيءَ جي ڏاکڻي اڌ ۾ ڏينهن ننڍي ۾ ننڍو ۽ موسم سرد ٿئي).

– **خَطِ طُغْرا**: ذ. بادشاهي فرمان جو نمونو.

– **خَطِ عُمُودُ**: ذ. اُتر کان ڏکڻ تائين اڀي خيالي ليڪ – پايو – اها ليڪ، جيڪا ٻي سنئين ليڪ تي بيهي ۽ ٻہ ڳوٺيون ڪندون ٺاهي.

– **خَطُ ڪِتَابَتُ**: ث. چٺي چپاٺي – خط پٽ – حال احوال – سُڌ سماءُ.

– **خَطُ ڪَشُ**: ذ. مقرر ماپ جي ليڪن ڪڍڻ لاءِ هڪ واڍڪو اوزار.

– **خَطُ مُتْوازِي**: ذ. ٻي ليڪ سان لڳوتار برابر مفاصلي تي هلندڙ ليڪ – پور وڇوٽ ليڪ.

– **خطُ مِحْوَرُ**: ذ. اها خيالي ليڪ، جا زمين جي هڪ قطب کان ٻئي قطب تائين مقرر ڪيل آهي ۽ جنهن تي زمين ڦرندي رهي ٿي.

– **خَطُ مُسْتَقِيمُ**: ذ. سڌي ليڪ – سنئين ليڪ – اها ليڪ جنهن ۾ هڪڙي چوٽيءَ کان ٻيءَ چوٽيءَ تائين ڪا ڪجهي يا ڪو گهب نہ هجي.

– **خَطُ مُلاقِيُ**: ذ. جاميٽريءَ موجب گهيرو هڪ ۽ نقطہ هڪ هنڌ ڇهندڙ ليڪ.

– **خَطُ مَمَاسُ**: ذ. خط ملاقي.

– **خَطُ نِڪرڻُ**: ڏاڙهي اچڻ – ڏاڙهيءَ جي ريهہ لهڻ.

– **خَطُ ونائِڻُ**: حجام کان ڏاڙهيءَ جي وارن جا خط ٺهرائڻ – شنوارت ٺهرائڻ.

– **خَط وڪِتَابَتُ**: ث. خط پٽ – لکپڙهہ.

• **خَطا ج خَطَائُونُ**: ث. [ع. خَطِيءَ = هن غلطي ڪئي] چُڪَ – ڀُل – غلطي – ڏوهہ – سَهْوَ – قصور – تقصير – جرم – پاپ – گناهہ – دوش – اسم خاص. اُتر چين ۾ مشڪ کان مشهور هڪ شهر جو نالو.

– **خَطا آموزگار**: ذ. صفت. گناهہ بخشڻ وارو – خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

– **خَطابَخْش**: ذ. صفت. ڏوهہ معاف ڪندڙ – خطا بخشيندڙ.

– **خَطا ٿيڻُ**: ڀُل ٿيڻ – چُڪ ٿيڻ – سَهْوَ ٿيڻ – ڏوهہ ٿيڻ – گناهہ ٿيڻ. گسڻ – نہ لڳڻ (تير وغيره). نڪرڻ – وهڻ (پيشاب وغيره).

– **خَطاپوشُ ج خَطاپوش**: ذ. صفت. خطا ڍڪيندڙ – عيب پوش – عيب ڍڪيندڙ.

– **خَطا رَضا ٿيڻُ (ت)**: ڏوهہ گناهہ ٿي پوڻ.

– **خَطاڪارُ ج خَطاڪارَ**: ذ. صفت. خطا ڪندڙ – گنهگار. ڏوهي – اپراڌي.

– **خَطا ڪَرڻُ**: چُڪ ڪرڻ – غلطي ڪرڻ. ڏوهہ ڪرڻ – گناهہ ڪرڻ.

– **خَطا کائِڻُ**: چُڪ ڪرڻ – ڀُل ڪرڻ – ڀُلجڻ – غلطي ڪرڻ – ڏوهہ ڪرڻ – گناهہ ڪرڻ – سَهْوَ ڪرڻ – ڪيل گناهن جي سزا ڀوڳڻ – سزا ملڻ – ڪيتو لوڙڻ.

– **خَطا کي اِصْلاحَ ڏيڻُ**: غلطي درست ڪرڻ. گناهہ بخشڻ – ڏوهہ معاف ڪرڻ. چشم پوشي ڪرڻ – ڀُل چُڪَ کي نہ ڏسڻ.

– **خَطاوارُ ج خَطاوارَ**: ذ. صفت. قصوروار – ڏوهي – گنهگار – مُجرم.

– **خَطائُون ڪَٽَڻُ**: گناهہ بخشڻ – ڏوهہ معاف ڪرڻ.

• **خِطابُ ج خِطابَ**: ذ. [ع. خَطَبَ = هن وعظ ۽ نصيحت ڪئي] ڪنهن جي روبرو ٿي ڳالهائڻ جي حالت – ڳالهہ ٻولهہ – گفتگو – ڪلام – روءِ سخن – ليڪچر – تقرير – ڀاشڻ – سرنامو. تعريفي لقب – عزت جو نالو، جو حڪومت جي طرفان ملي – لقب – اسم نالو. غصو – ڪاوڙ – چڙ – عَمَا.

– **خَطابت**: تقرير جو فن.

– **خِطابُ ڏيڻُ**: لقب ڏيڻ.

– **خِطابُ ڪَرڻُ**: تقرير ڪرڻ – ڳالهائڻ.

– **خِطابِيُ ج خِطابِيُ**: ذ. صفت. خطاب مليل – خطاب ڪيل.

• **خُطَابُ ج خُطَابَ**: ذ. مڪتب – ڪتاب.

– **خُطَابِيُ ج خُطَابِيُ**: ذ. صفت. طالب علم – شاگرد – ڪتابي.

– **خُطْبو ج خُطْبا**: ذ. [ع. خُطْبة = تقرير] اهو ڪلام، جنهن ۾ خدا تعاليٰ جو حمد، تعريف، ثنا، ساراهہ ۽ واکاڻ ڪئي وڃي – جمعہ نماز يا عيد

نماز سان گڏ خدا تعاليٰ ۽ رسول الله صلي الله عليه و آله وسلم جي ثنا
نعت ۽ عام نصيحتون ڪرڻ. وعظ — ليڪچر — واڪاڻ — تقرير.
سمجهاڻي — نصيحت — اپديش. مهاڳ — مقدمو.

• **خَطْرو ج خَطْرا:** ذ. [ع. خطر = دل ۾ خيال آيو — حادثو ٿيو] خوف — ڊپ — ڀؤ — ڏَرُ — ڏج — انديشو — جوکو — آفت — ڏشواري — سختي — وَسْوسو — حراس.

— **خَطَرْناڪُ ج خَطَرْناڪَ:** ذ. صفت. خطري وارو — ڊپ وارو — پوائتو — خوفناڪ — خوفائتو — ڀيانڪ.

— **خَطْري ۾ وجهڻُ:** جوکي ۾ وجهڻ — مصيبت ۾ ڦاسائڻ.

• **خَطْمِيُ:** ث. [ع] پسارڪي وکر جو هڪ قسم — گل خيرو. پَنْشُر (ٽڪين وانگر، ڳاڙهي رنگ جي سنارن جهڙو ميران ني مائل ٻج).

• **خَطِڻُ:** مصدر. (خط منجهان نڪتل) لِيڪڻ — ليڪو ڪڍڻ — حد مقرر ڪرڻ.

• **خِطَہ:** ذ. [ع] زمين جو ٽڪر — سر زمين — ٻلاٽ، حصو — ٽڪر (مُلڪ جو). ننڍو شهر. مُلڪ.

• **خَطِيْبُ ج خَطِيْبَ:** ذ. صفت. [ع. خَطبَ — هن تقرير ڪئي] خطبو پڙهندڙ — وعظ ٻڌائيندڙ — تقرير ڪندڙ. واعظ — ليڪچرار — مُقرّر.

• **خَطِيْرُ:** ذ. صفت. [ع] ڪثير — جهجهو — وڏو — گهڻو — نهايت.

• **خَفا ج خَفا:** ذ. صفت. [ف] ناراض — رنج — آزرده — ناخوش. بيزار — ڪڪ — ورچيل — خفي.

— **خَفا ٿيڻُ:** ناراض ٿيڻ — رنج ٿيڻ — بيزار ٿيڻ.

— **خَفي ڪَرڻُ:** رنج ڪرڻ — ناراض ڪرڻ — بيزار ڪرڻ.

• **خَفْتُ ج خَفْتَ:** ذ. ("خَفَق" يا "خَفَقان" جي بگڙيل صورت) خيال — ڌيان — لوري — تات — يادگيري — جهوري — ڳڻتي — فڪر — پور. مرضي — خواهش — تمنّا — اِڇا — ڪامنا — منشا — سڌ — دل رُچي. دماغ ۾ خلل — چريائي — سوداءُ — جنون. (ڪ) شوق.

— **خَفْتِي ج خَفْتِيَ:** ذ. صفت. خفت ڪندڙ — خيال وارو — فڪرمند — پورالو — اِڇاوان — سڌائتو — خواهشمند — خواهان. شوق مند — شوقين — سرگرم — اُتساهي — اُڇهائتو. نيهي — غورثي — حرصي. سوداڻي — خفقاني — خللي — جنوني. جنور (شڪار لاءِ) يا پکي (ڪڪڙ، تتر وغيره ويڙهائڻ لاءِ) ڌاريندڙ، سانڍيندڙ يا پاليندڙ.

• **خِفَّتُ:** ث. [ع. خف = هو هلڪو ٿيو] هلڪائي — ڦڪائي — شرم — خجالت. ذلت — بي عزتي — هتڪ. نماڻائي — عاجزي — مسڪيني.

• **خُفْتَہ:** ذ. صفت. [ف. خُفتنُ = سمهڻ] سُتل — غافل — اڻ واقف — جاهل.

• **خَفْخَانُ:** ذ. خفقان. ڪم طاقتي.

— **خَفْخَانِيُ ج خَفْخَانِيَ:** ذ. صفت. خفخان جي بيماريءَ ۾ ورتل — سوداڻي — پورالو — خفقاني. ڍيچو. اعصابي ڪمزوريءَ ۾ ورتل — بدني طاقت جي گهٽتائيءَ وارو.

• **خَفْقانُ ج خَفْقانَ:** ذ. [ع. خَفَقَ = اضطراب ۾ ٿيو] دل جي ڌڙڪ — گهبراهٽ — بي قراري. هڪ بيماريءَ جو نالو (جنهن ۾ دل جي حرڪت وڌي وڃي) — دل هول — سوداءُ — ماليخوليا — چريائي — جنون — خفخان — اعصابي ڪمزوري — بدني طاقت جي گهٽتائي — ڊپ — حراس — خوف.

— **خَفْقانُ ٿيڻُ:** سوداءُ ٿيڻ — جُنون ٿيڻ.

— **خَفْقانُ پچائڻُ:** اجاين خيالن ۾ پاڻ کي خوش ڪرڻ — اجايا پور پچائڻ.

— **خَفْقانِيُ ج خَفْقانِيَ:** ذ. صفت. ڍيچو — اعصابي ڪمزوريءَ ۾ ورتل — بدني طاقت جي گهٽتائي وارو. چريو — سوداڻي — جُنوني — پاڳل — خفقاني.

• **خَفْگِيُ ج خَفْگِيُونَ:** ث. [ف] ناراضگي — رنجش — بيزاري — پريشاني — ناخوشي. رنج — ڪاوڙ — چڙ — جوش — غُصّو — ڏمر — غَضبُ.

• **خفو ج خَفا:** ذ. [ف] دماغي وگوڙ — خَللَ — خَفْتُ — سوداءُ — ويچارُ — ڳڻتي — ڪچائي — ڪِيت — اَلڪو — اُڌڪو. دل جي ڌڙڪ — آنڌ مانڌ — ولوڙ — وِرچ — بيزاري — دِقت. ناراضگي — رنجش. ڪم جي گهڻائي — گهَلُ — تڪليف — ڏوجهرو — مَرحلُ — مصيبت. چڙ — تيسو — ڪچ — ڪاوڙ.

— **خفو ٿيڻُ:** سوداءُ ٿيڻ. آنڌ مانڌ ٿيڻ. ويچار ٿيڻ.

— **خفو پچائڻُ:** خيال ڪرڻ — ويچار ڪرڻ — سوداءُ پچائڻ.

— **خَفي:** ذ. صفت. ناراض — رنج. ڪڪ — بيزار — ورچايل — آتو — هلاڪ.

— **خَفي ٿيڻُ:** ڪاوڙجڻ — ناراض ٿيڻ — چڙڻ — رنج ٿيڻ — پريشان ٿيڻ.

— **خَفي ڪرڻُ:** بيزار ڪرڻ — ڪڪ ڪرڻ. رنج ڪرڻ.

• **خَفِيْفُ:** صفت. [ع. خَفَّ = هو هلڪو ٿيو] هلڪو — گهٽ تورو — رُسوا — بي عزت — نيچ. هڪ بحر يا وزن جو نالو. سومرن جو هڪ قبيلو.

• **خُفْيَہ:** صفت. [ع. خفِيُ = هن لڪايو] لڪل — ڳجهو — پوشيده — الوپ — مخفي — باطني — ڇپيل — ڳيت — اولاٽو. دلي ذڪر — ڳُجهه — اندر — باطن (ل).

— **خُفْيَہ پوليس:** ث. پوشيده پوليس — جاچ ڪندڙ پوليس — جاسوسي پوليس — سي — آءِ — ڊي (C.I.D).

• **خَلا**: ذ. [ع. خلا = هو خالي ٿيو] خالي جاءِ ـ خالي هنڌ. خال. زمين ۽ آسمان جي وچ وارو خال - پوڙ - پولارُ - وايو منڊل.

• **خَلاصُ ج خلاصَ**: ذ. صفت. [ع. خَلَصَ = هو آزاد ٿيو] آزاد – ڇٽل - رها - ڇيڪ - ڇوٽ. فارغ - واندو - اُجو - ختم - پورو – ڪَٽلُ - ڪم آيل.

– **خَلاصِيْ ج خَلاصِيُوْنْ**: ٿ. آزادي - رهائي - نجات - مُڪتي - ڇوٽڪارو - موڪ.

• **خَلاص پاپڙِيْ**: ٿ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم (گاڙهي، ميري، زردي ۽ اڇي رنگ جون ٽڪيون ٿين).

• **خُلاصو ج خُلاصا**: ذ. صفت. [ع. خَلَصَ - پنهنجو - ذاتي - شخصي - نويڪلو - اڪيلو - علحده ـ خانگي - غير سرڪاري. هڙ - موڙي - سجوئي - بلڪل - پوشيدو - بي اونو. اختصار – تت – نچوڙ – حاصل ڪلام. تتُ - جوهر - عرق.

– **خُلاصائِيْ ج خُلاصائِيُوْنْ**: ٿ. ويڪرائي - ڪشادگي - موڪرائي - فراغت – چوڙائي. نويڪلائي - اڪيلائي. لڪ. پوشيدگي.

– **خُلاصِڪائِيْ ج خُلاصِڪائِيُوْنْ**: ٿ. واندڪائي - اڪيلائي - خلاصائي – خَلْوَت.

– **خُلاصو ٿِيَڻُ**: ويڪرو ٿيڻ - وڏو ٿيڻ – ڪشادو ٿيڻ. ڍلو ٿيڻ. ڪلڻ. اڪيلو ٿيڻ – نويڪلو ٿيڻ.

– **خُلاصو ڪَرَڻُ**: ويڪرو ڪرڻ - ڪشادو ڪرڻ - وڏو ڪرڻ - کولڻ. ڍلو ڪرڻ. اختصار ڪرڻ – تتَ ڪرڻ.

• **خَلاصِيْ ج خَلاصي**: ذ. صفت. ناکئو - ملاح. توبخاني يا جهاز تي ڪم ڪندڙ. تنبن جو رکپال.

• **خِلافُ ج خِلافَ**: ذ. صفت. [ع. خَلَفَ = هن مخالفت ڪئي] ٻلتي هئي ٻيهڻ جي حالت - برخلاف - برعڪس - اُبتڙ - ضد – ناموافق - ڪوڙ - جوٽ – ڪوٽ - حريف - دشمن - مقابل - سامهون.

– **خِلافُ بَيانِيْ ج خِلافُ بَيانِيُوْنْ**: ٿ. ڪوڙي ڳالهه - ڪوڙو بيان.

– **خِلاف چَوَڻُ**: ڪوڙ ڳالهائڻ. طبيعت جي ناموافق ڳالهه ڪرڻ.

– **خِلاف دَسْتُورُ**: صفت. رواج جي خلاف - قانون کان اُبتڙ. بي قاعده ـ بي قانون.

– **خِلاف رايِ**: مرضيءَ جي خلاف. ڪنهن جي خيال جي اُبتڙ.

– **خِلافُ سَمْجِهَڻُ**: اُبتڙ سمجهڻ - ڪوڙ سمجهڻ.

– **خِلاف شَرع**: شريعت محمديءَ جي اُبتڙ – شريعت جي برعڪس - ناجائز.

– **خِلاف طَبْع**: طبيعت جي برخلاف - مزاج جي برعڪس.

– **خِلاف عَقْلُ**: عقل جي اُبتڙ - سمجهه کان ٻاهر.

– **خِلاف قِياسُ**: ناممڪن - عقل جي خلاف.

– **خِلافُ ڳالهائِڻُ**: اُبتڙ ڳالهائڻ - فائدي ۾ نه ڳالهائڻ.

– **خِلافُ وَرْزِيْ**: ٿ. قاعدي جي ڀڃڪڙي - برخلاف ڪم ڪرڻ.

– **خِلاف وَضْع**: طريقي ۽ عادت جي برخلاف. رسم ۽ رواج جي اُبتڙ - عام دستور جي خلاف.

– **خِلافُ هُجَڻُ**: برخلاف ٿيڻ – مخالف هجڻ - اُبتڙ هجڻ – دشمن هجڻ.

• **خِلافَتْ ج خِلافَتُوْنْ**: ٿ. [ع. خَلَفَ = هو پوءِ آيو] ڪنهن جي وفات کان پوءِ ان جي جاءِ تي ويهڻ جي حالت - نائبي – نيابت – وليعهدي - مسلمانن جي بادشاهت - مسلمان خليفي جو عهدو – نبي يا ولي جي جاءِ نشيني.

– **خِلافَت تَحْرِيْڪَ**: ترڪيءَ ۾ خلافت کي وري قائم ڪرڻ لاءِ هندستان ۾ ۱۹۲۰ع ۾ هلايل هلچل.

– **خِلافَتِ راشِدَهْ**: ٿ. حضرت ابوبڪر صديق، حضرت عمر فاروق، حضرت عثمان غني ۽ حضرت علي رضوان الله تعاليٰ عليهم جي حڪومت ۽ حڪومت جو زمانو.

– **خِلافَتِيْ ج خِلافَتِيْ**: ذ. صفت. خلافت ڪندڙ – خلافت جو – خلافت تحريڪ ۾ ڀهرو وٺندڙ.

• **خَلاقُ**: ذ. [ع. خلق = هن پيدا ڪيو] پيدا ڪرڻ وارو – گهڻو پيدا ڪندڙ.

• **خَلالُ**: ذ. [ع. خل = هن وِٿي ڪئي] ٻن شين جي وچ ۾ مفاصلو. ڏندن کوٽڻ جو اوزار. فقهه موجب ڏاڙهيءَ جي وارن يا هٿن ۽ پيرن کي پاڻي پهچائڻ لاءِ وارن ۽ آڱرين کي جدا ڪرڻ جي حالت.

– **خَلال ڪَرَڻُ**: ڏند کوٽڻ - ڏاڙهيءَ جي وارن جي پاڙن کي پُسائڻ لاءِ وارن کي هٿن جي آڱرين سان کولڻ ۽ ٻار ٻار جدا ڪرڻ.

• **خُلَتُ**: ٿ. [ع. خاله = هن انکي دوست ڪري ورتو] دوستي - ياراڻي - ياراڻو - سنگت - ياري – اخلاص - آشنائي، محبت – سچو عشق ۽ مستي. جيئن ته: ”دوئي ڌار ڌري، جُه خُلت خنجر آيو“ (شاهه).

– **خُلَتْ خَنْجَرْ**: ذ. محبت جي ترار (ل).

• **خَلَجَانُ**: ذ. [ع. خَلَج = هن جوريو يا هلايو] ڌڙڪ - تَرَدُد – انديشو – فڪر – گهٻراهٽ – چِنْتا.

• **خَلْجِيْ**: اسم خاص. ترڪ نسل مان دهلي جي بادشاهن جو هڪ گهراڻو (جنهن جو پهريون بادشاهه جلال الدين فيروزشاهه خلجي. عيسوي سنه ۱۲۸۱ع کان ۱۳۲۱ تائين). هڪ ذات جو نالو (ت).

• **خَلْخَال**: ذ. [ع] ڳهه جو هڪ قسم – پازيب – آواز ڪرڻ وارو ڳهه.

• **خُلدُ ج خُلدَ:** ذ. [ع. خلد = هو هميشه لاءِ رهيو] هميشگي - هميشه رهڻ جي حالت - بهشت - جنت - فردوس - سرڳ - هميشه رهڻ واري شيءِ.

— **خُلدُ آشيانُ:** ذ. صفت [آشيان = آکيرو] جنتي - بهشتي - جنهن جو بهشت ۾ مڪان هجي.

— **خُلد بَرِيْن:** ذ. سڀ کان اعليٰ بهشت — فردوس اعليٰ.

— **خُلدُ مڪانيُ:** ذ. صفت بهشتي - جنتي - خلد آشيان.

• **خَلِشْ:** ث. [ف]. چڀڪار - ڪنڊي جو جسم ۾ چُڀڪو. ڪٽڪو. خصومت - جهڳڙو - رنڊڪ - ڇڪڙي. بي آرامي - بي قراري - چوراڪورا.

— **خَلِشْ وَٺڻُ (ت):** خار لڳڻ - ڪنڊو لڳڻ. ڪاوڙ لڳڻ.

• **خَلطُ:** ذ. [ع. خَلطَ - هن ملايو] گڏجي وڃڻ جي حالت - ملاوت - ميل - ميل جول - مونجهارو - گڙٻڙ - رولو. صفت. گڏيل - مليل - گاڏڙ. هميشه مرڪب ۾ ڪم ايندڙ لفظ. جيئن: "خَلطُ مَلطُ وغيره.

— **خَلط مَلط:** صفت. مليل جُليل - ملاوت ڪيل - گاڏڙ ساڏڙ.

• **خِلطُ ج خِلطَ:** ذ. [ع] آنڊن ۾ پيدا ٿيل گندگي. انساني طبيعتن مان هڪ مواد جهڙوڪ: صفرا، بلغم، خون ۽ سودا. طبع - مزاج. پاڻي - رطوبت. مذاق - خوش طبعي - ڪِل - ٺوڳ - چرچو - موج - لهرو - پور - خيال - ريجهڪ.

• **خِلعَتَ ج خِلعَتُونْ:** ث. [ع. خَلَعَ - هن عزت سان چوغو پهرايو] ٻئي کي بخشش طور ڏنل لباس - وڳو - جامو - لبادو. ڪنهن بادشاهه جي امير يا سردار کي عزت طور پهرايل پوشاڪ - جُبو - فرغلُ - سروپا - پاڳ. تحفو - عطيه.

— **خِلعَتُ پَهرائڻُ:** پوشاڪ عطا ڪرڻ - انعام ڏيڻ.

— **خِلعَتُ فَاخِرَهْ:** ث. اهڙي سروپا جنهن تي فخر ڪجي - نازڪ ۽ نفيس لباس - نهايت عمدي پوشاڪ.

— **خِلعَتُ مِلڻُ:** پوشاڪ يا لباس جو انعام ملڻ.

— **خِلعَتِيُ ج خِلعَتِيُ:** ذ. صفت خلعت ڏڪايل - سروپا وارو - عزت جي وڳي وارو. پهريل - ڏڪايل - انعامات حاصل ڪيل.

• **خَلَفُ:** ذ. [ع. خَلَفَ = هو پوئلڳ ٿيو] نيڪ فرزند - صالح فرزند - سپاڳو پٽ - فرزند - پٽ. جاءِ نشين - مستحق - حقدار - وارث.

— **خُلفاءُ:** ذ. [ع] "خليفه" جو جمع. خليفا - نائب - جاءِ نشين - پوئلڳ.

— **خُلفاءِ راشِدِينْ:** رشد ۽ هدايت وارا خليفا - اسلامي سلطنت جا پهريان چار خليفا (حضرت ابوبڪر صديق، حضرت عمر فاروق، حضرت عثمان غني ۽ حضرت علي رضوان الله تعاليٰ عليهم اجمعين).

• **خُلقُ ج خُلقَ:** ذ. [ع. خَلَقَ - هن پيدا ڪيو] پيدائشي سڀاءُ - لڇڻ - عادت - سيرت - مزاج - گڻ. اٿڻ ويهڻ ۽ مِلڻ جُلڻ جو اخلاق - پيش اچڻ جو سهڻو نمونو - آدرڀاءُ - تعظيم - آب - عزت - مانُ - لياقت - مروت - فضيلت - خوش اخلاقي - خوش مزاجي - ڪِلڪائي.

— **خُلقُ ڏيڻُ:** سهڻي نموني پيش اچڻ - محبت سان هلڻ.

• **خُلقَ وارو ج خُلقَ وارا:** ذ. صفت بااخلاق - مروت وارو - فضيلت وارو - سُلڇڻو.

• **خَلقَ:** صفت پيدا ٿيل - پيدا ڪيل - پيدائش - اُپايل. ث. انسان ذات - بني نوع انسان - بني آدم - عام ماڻهو - لوڪ - عالم - آدمي - رعايا - رعيت - جنتا.

— **خَلقَ آزارُ ج خَلقَ آزارَ:** ذ. صفت. عام ماڻهن کي آزاريندڙ - ظالم.

— **خَلقَتَ ج خَلقَتُونْ:** ث. خلق - مخلوقات.

— **خِلقَتْ ج خِلقَتُونْ:** ث. پيدائشي حالت - سرشتي - فطرت - خميرو.

— **خَلقَ ڪِلائڻُ:** بدنام ٿيڻ - خوار ٿيڻ - ماڻهو کلائڻ.

• **خَلقَڻهَارُ:** ذ. صفت. پيدا ڪندڙ - اُپائيندڙ - خالق. الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

— **خَلقِيلُ:** ذ. صفت. پيدا ڪيل - اُپايل. ث. ڪائنات - خلقت.

— **خَلقِيندڙُ:** ذ. صفت. پيدا ڪندڙ - اُپائيندڙ - خالقُ - خلقڻهار.

• **خَلَلُ ج خَلَلَ:** ذ. [ع. خَلَّ = هو لاغر ٿيو - هن وٿي ڪئي] رخنو - سوراخ - ٽُنگ - ٻرگهلُ - ڏرُ - وِٿي. رَنڊڪ - ڇڪڙي - رُڪاوٽ - روڪَ - اٽڪَ - دَخَلُ. وِڳوڙ - ٻِنگ - پڪيڙو - جهيڙو - جنگ - جهڳڙو - فتنو - فتور. اُٿوڻت - اٿيٿت - اختلاف - ابتري - ڦيٽارو - ڏڦيڙ - بلوو - فتنه انگيزي - بغاوت - رولو - گڙٻڙ - مونجهارو - بي انتظامي - تڪرار - نقصان - خسارو - ٽوٽو - حرج - دشمني - وروڌ. بيماري - روڳ. ڏک - تڪليف.

— **خَلَلُ انْدازُ ج خَلَلَ انْدازَ:** ذ. صفت. فسادي - جهيڙاڪُ - فتنائي.

— **خَلَلُ جاڳائِڻُ:** رولو مچائڻ - فساد مچائڻ - رنڊڪ وجهڻ - رُڪاوٽ وجهڻ.

— **خَلَلُ دِماغ:** ذ. صفت. دماغ جو فتورُ - چريائي - ماليخوليا - سوداءُ - جُنون.

— **خَلَلُ ڪرڻُ:** نقصان ڪرڻ.

— **خَلَلِيُ ج خَلَلِيُ:** ذ. صفت. جهيڙائي - فسادي - تڪراري - معاملائي - فتنه انگيز - بغاوتي - مونجهارو وجهندڙ - جهيڙاڪار - وڙهڻو - جنگير - ٻجاڙو - لوتڙو - ڪَنهَرُ - چيٽا پورُ - شرير - حرڪتي.

• **خُلـمُ ج خُلـمَ:** ذ. حرڪت - چترائي - لُچائي - ڪئونس - ڪيچل. نقصان • حرج - چيهو - ٽوٽ - مونجهارو - وگوڙ - ڏڦيڙ - خَلل - رولو - ڦيٽارو - مانڌاڻ - بائيتال - گوڙ.
– **خُلمُ بارَڻُ:** گهڻي حرڪت ڪرڻ - زيادہ نقصان ڪرڻ.
• **خَلْوَتْ ج خَلْوَتُون:** ٺ. [ع. خلا = هو خالي ٿيو] ڪنهن جاءِ جي خالي ٿيڻ جي حالت - خالي جاءِ ـ اڪيلائي - خلاصگائي - ايڪانت - گوشو - گوشهٔ نشيني - نِويڪلائي - اڪيلائپ. جيئن: "جن کي عشق عميق جو، سي خلوت خيالي" (شاهه).
– **خَلْوَتْ پسَنْدُ:** ذ. صفت. اڪيلائي پسند ڪندڙ - نِويڪلو گذاريندڙ.
– **خَلْوَتْ خَانو ج خَلْوَتْ خَانَا:** اڪيلائيءَ واري جاءِ ـ نِويڪلي جاءِ. سمهڻ جو ڪمرو.
– **خَلْوَتْ سَراءِ:** ٺ. اڪيلائيءَ واري جاءِ.
– **خَلْوَتْ ڪَرَڻُ:** اڪيلو ٿيڻ.
– **خَلْوَتْ گَـاهُ:** ٺ. اڪيلائيءَ واري جاءِ ـ ايڪانت واري جاءِ ـ نِويڪلي جاءِ ـ خلاصو - ڪمرو.
– **خَلْوَتْ نَشِيْن:** ذ. صفت. اڪيلو ويهندڙ - اڪيلائيءَ ۾ ويهندڙ. دنيا کان تياڳ ڪيل. سنياسي. رِشي. لاطمع - تارِڪُ دنيا.
• **خَلْوَتِيْ ج خَلْوَتِيَ:** ذ. صفت. اڪيلائيءَ ۾ گذاريندڙ - اڪيلائپ پسند ڪندڙ - ايڪانتي. لوڪ تياڳي - سنياسي - رِشي. گـهرو دوست - گهاٽو دوست - حال محرم - خاص ملاقاتي.
• **خُلـُوْص:** ذ. [ع. خَلَصَ = هو پاڪ صاف ٿيو] سادو ۽ پاڪ ٿيڻ جي حالت - سادگي - صفائي - پاڪائي. نِج دوستي - سچي دوستي - اخلاص - محبت - صداقت - سچائي - وفاداري.
– **خُلـُوْص نِيَتْ:** ٺ. سچائي - نيڪ ارادو.
• **خَلِيْطو ج خَلِيْطَا:** ذ. [ع. "خَرِيْطَ" = ڪيسو" جي بگڙيل صورت] اها ڳوٿري، جنهنجو منهن ڌاڳي سان ائين سبيلُ هجي جو ان کي کولي يا بند ڪري سگهجي. ڳوٿري - پوٽڙي - ڦوٽڙي - ٿيلهو.
• **خَلِيْجُ:** ذ. [ع] ابـسمنڊ - پٽيءَ جو هڪ ڀاڱو، جنهن جي ٽن پاسن کان خشڪي ۽ چوٿين پاسي کان سمنڊ مليل هجي. جيئن: خليج بنگال، خليج فارس وغيرہ. درياءُ - نهر.
• **خَلِيْفو ج خَلِيْفَا:** ذ. صفت. [ع. خَلِيْفَہ > خَلَفَ = هو پوءِ آيو] ڪنهن کانپوءِ ايندڙ - ولي عهد - قائم مقام - جاءِ نشين (بادشاهه وغيرہ جو) بدران آيل يا بدران موڪليل - عيوضي - نائب. الله تعاليٰ جي طرفان ملڪ جي حڪومت هلائيندڙ - خدا جو نائب. پريت ڪم ڪندڙ - مددگار - واهرو - سهايڪ. سيد يا پير جو خاص نوڪر. حجام - نائي. درزي وغيرہ. خادم - نوڪر - ٻيلي.
• **خلِيْفَةُ اللهِ:** ذ. صفت. الله جو نائب. اسم خاص. حضرت آدم عليہ السلام جو لقب.
– **خَلِيْفَةُ الْمُسْلِمِيْنَ:** ذ. صفت. مسلمانن جو بادشاهه يا خليفو.
• **خَلِيفَة:** ذ. ڏسو "خليفو."
• **خَلِيْقُ ج خَلِيْق:** ذ. صفت. [ع. خَلَقَ = هن پيدا ڪيو] پيدائشي نيڪ سڀاءَ وارو - خلق وارو - سهڻي هلت چلت وارو - مُروت وارو - لحاظي - ڪلمک - سلڇڻو - خوش مزاج - نرم دل - رحم دل - ٻاجهارو - مهربان.
• **خَلِيْلُ ج خَلِيْلـُون:** ٺ. تاس راند جو هڪ قسم (جنهن ۾ رڳو ٽي ڄڻا راند ڪري سگهن ٿا).
• **خَلِيْلُ ج خَلِيْل:** ذ. [ع. خُلَّة = دوستي] سچو دوست - مخلص دوست - سنگتي - ساٿي - يارُ - سڄڻ - همراه. سنڌ جي هڪ شاعر جو تخلص.
– **خَلِيْل اللهِ:** ذ. صفت. الله جو دوست. اسم خاص. حضرت ابراهيم عليہ السلام جو لقب.
• **خلِيْلائِيْ:** اسم خاص. بلوچن جو هڪ قبيلو.
• **خَمُ ج خَمَ:** ذ. [ف. خَمُ = ڏِنگُ] ڏِنگائي - وَنگُ - ٽيڙ - آڏائي - وڙ - وڪڙُ - موڙُ - پيچُ - وَٽُ - پيچُ.
– **خَمْ ابْرُو:** ذ. ڀرن جي ڏِنگائي.
– **خَمْ دارُ ج خَمْ دارَ:** ذ. صفت. ور وڪڙ وارو - وَنگ وارو - ڏِنگو - ٽيڙو - آڏو - ترڇو - پيچدارُ - پيچيدو.
• **خُمْ:** ذ. [ف]. شراب جو مٽُ - دُنگُ - پيپُ.
• **خُمْ خَانَہ:** ذ. شراب خانو - گُٽو - شراب پيئڻ جي جاءِ ـ ٺيڪي.
• **خُمَارِڻُ:** مصدر. [فارسي مان ورتل] شراب پيارڻ - نَشَئي ڪرڻ.
– **خُمَارُ ج خُمَارَ:** ذ. نشو. نشي جي مستي - نشي جا پُورَ - مدهوشي. نشي لهڻ کان پوءِ سُستي - بچاڙيءَ جو نشو. ننڊ جو زورُ - اونگهہ - گِمرُ - گهـِمر - ننڊاکڙائي - خُماري - ٻنڪي. اکين جي گِراڻ - اکين جي ڳاڙهاڻ. متوالي نظر.
– **خُمَارُ آلودَہ ج خُمَارُ آلُودَہ:** ذ. صفت. نشي ۾ چُورُ - مخمور - مست - متوالو.
– **خُمَارجَڻُ:** مصدر. نشي ۾ ٻرجڻ - نشو ٿيڻ - هلڪي بيهوشي طاري ٿيڻ. ننڊ ۾ ٻرجڻ - گهـرجڻ.
– **خُمَارِيُ ج خُمَارِيُ:** ذ.صفت. خمار وارو - خمار جو - نَشَئي - ٻنڪيل.

– **خُمَارِي:** ث. خمار - نشو - پنڪي.

• **خُمَاسِي ج خُمَاسِيُ:** ذ. صفت. [ع. خَمْسَة = پنجَ] علم نحو جي اصطلاح موجب پنجن اکرن وارو لفظ. جهڙوڪ: سَفَرجَل وغيره.

• **خُمْچو ج خُمْچَا:** ذ. [فـ خُمْچَهْ - ڪومچو] ڪاٺ يا لوهه جو وڏو ٿالهه (جنهن ۾ ڪاڏي جي گهڻا ٿانو رکجن) ڪومچو – خوانچو. ناز – نخرو – انگـلُ (ڪ).

– **خُمْچَا ڪَرَڻُ (ڪ):** ناز نخرا ڪرڻ.

• **خَمْرُ ج خَمْـرَ:** ذ. [ع. خَمْـرُ = شراب – نشو] انگورن جو رسُ (پچايل) – شراب – مئي – مد. مستي (محبت جي) – عشق.

• **خُمْـرو ج خُمْرا (ت):** ذ. [ف]. نـڪر جي ٿانو جو هڪ قسم (جو گدري جي ڦاڪن وانگر ٺهيل هجي) – ٿيو.

• **خَمْس:** صفت. پنج – پنجن جي نسبت ڏيکاريندڙ. "حواس خمسه" – پنج حَواس (ڏسڻ، سنگهڻ، چکڻ، ٻڌڻ ۽ ڇهڻ جا حواس).

• **خَموشُ:** صفت. [ف]. ماٺ ڪيل – چپ – سانت – خاموش.

• **خَمْيَازَهْ:** ذ. [ف]. آرس – اوباسي – ٺگَ – ڪَر بدلو – عوض – تاوان. رنج – تڪليف. پشيماني – افسوس.

• **خميده:** صفت. [ف] ڏنگو – ڦِڏو – خَمَ وارو – مُڙيلُ – ڪبو – چِبو – جهُڪيلُ.

• **خَمِيْرُ ج خَمِيْرَ:** ذ. ڳوهيل پاروٺو اٽو (جو گهڻو وقت اڳي ڳوهي رکجي ۽ کٽو ٿي پوي) – کٽو اٽو – ڳوهيل اٽو. ڪنهن به ڳوهيل شيءِ جو چاڻو – پنوڙو. ماڻهوءَ جي اصلي بناوت جو موادُ – سرشتي – خلقت – فطرت – پيدائش – ترڪيب – ملاوت. سَتُ – جوهر – عرق – مغز – عطر. دفن ڪرڻ جي جاءِ (ڪنهن مُردي کي) – لحد – قبر. مٽي (جسم جي). صفت. بالغ – رَسيلُ – سامايل. پڪو – پڪلُ. مزاج – طبيعت – سُڀاءُ.

• **خَمِيْرو:** ذ. [ع. خمير] ٻن ڏينهن جو ڳوهيل ڪَٽو اٽو.

– **خَميرو ج خَمِيْرا:** ذ. ڳوهيل اٽو جو کٽو ٿي ويو هجي – کنڊ ۾ چاش ڪيل دوا. جيئن: "خميرو گاؤزبان وغيره".

• **خَمِيْسُ ج خَمِيْسُوْنَ:** ث. [ع] هفتي جي ستن ڏينهن مان هڪ ڏينهن. هفتي جو پنجون ڏينهن – وسپت. قميص مان بگڙيل شڪل – چولو – پهراڻ.

• **خَمِيْصَ ج خَمِيْصُوْنَ:** ث. قميص – چولو – پهراڻ.

• **خَنَّاسُ ج خَنَّاسَ:** ذ. [ع. خَنَس = هر پوئتي هٽي ويو] سرڪش ديو – شيطان رجيم – خبيث روح – بدروح. شيطان – بڇڙو – پاپي – بدڪارُ. صفت. وسواسن ۾ وجهندڙ. مردود – شرير – جيڪو بڇڙائيءَ جو ڏس ڏيئي پاڻ هٽي وڃي.

• **خُنَاقُ ج خُنَاقَ:** ذ. صفت. [ع. خَنَقَ = هن ڳلو گهٽيو] ڳلي گهٽڻ جي حالت. بيماري، جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڳلو يعني نڙي سُڄي پوندي آهي ۽ ماڻهو ساهه نه کڻي سگهڻ ڪري عموماً مري ويندو آهي).

• **خُتَامُ ج خُتَامَ (ل):** ذ. ڦڏو – فساد – ماتذاڻ – پائيمال. نقصان – حرج – ڇيهو – ٽوٽو.

• **خَنْبِيْـرَ (ل):** ذ. ["خمير" جي بگڙيل صورت] ڏسو "خَمِيْرُ".

• **خَنْجَرُ ج خَنْجَرَ:** ذ. [ف] هڪ مشهور هٿيار جو نالو. ننڍي تلوار – ڪٽار – ڇُرو – وڏو چاقو.

• **خَنْجِرِيُ ج خَنْجِرِيُوْنَ:** ث. ڏهلڙي – ڊيبڪي – ڪنجري.

• **خَنْدانُ:** ذ. صفت. [ف. خنديدن = کلڻ] کِلَ – ٺَهُ ٺَهُ – ٽهڪڙو – هاسي – هـسي – کلڪو – ٺٺول – مسخري – چٿر. ڊونگل – ڊيڪُ.

– **خَنْدو ڪَرَڻُ:** کِل ڪرڻ – ٽهڪڙو ڪرڻ – ٺهه ٺهه ڪرڻ – چٿر ڪرڻ – ٺٺول ڪرڻ – ڊونگل هڻڻ.

• **خَنْدَهْ:** صفت. [ف] کِلندڙ.

– **خَنْدَهْ پيشانِيُ:** ذ. صفت. کِلمُک – خوش طبع – کِلڻو.

– **خَنْدَهْ رُوِ:** ذ. صفت. کِلمُک – خنده پيشاني.

– **خَنْدَهْ رُوئِيُ:** ث. خوشي – خوش مزاجي – کِلمُکائي.

– **خَنْدَهْ زَنُ:** ذ. صفت. کِلندڙ.

• **خِنْزِيْرُ ج خِنْزِيْـرَ:** ذ. [ع] هڪ جانور جو نالو – سوئـرُ – مِرُوْنَ.

• **خُنْساءَ:** اسم خاص. [ع] عرب جي هڪ بهترين شاعر عورت جو نالو (ان جو ديوان به هو. قادسيه واري لڙائيءَ ۾ هوءَ پنهنجن چئن پٽن سان شامل هئي ۽ اُتي سندس چارئي پٽ شهيد ٿيا).

• **خُنُڪ:** صفت. [ف] ٺريل – ٿڌو – سردُ – يخ – برف – چڱو – سنو – خوش – ڪڙو تڙو.

– **خُنْڪَارَ ج خُنْڪَارُوْنَ:** ث. ٿڌ – ٿڌڪار – سردي. خوشي – موج – فرحت. خوشبوءِ – سُڳنڌ. مستي – نشو – مؤ – خمار. شهنشاهه – قيصر – مهاراجا. خُنڪي.

– **خُنْڪِيُ ج خُنْڪِيُوْنَ:** ث. ٿڌائي – ٺارُ – سردي. خُنڪار. وڏائي – آڪڙ. بي پرواهي. ڪڙائي.

– **خُنْڪِيُ ڏيکارَڻُ:** بي پروائي ڏيکارڻ – وڏائي ڏيکارڻ. آڪڙ ڏيکارڻ. ڪڙائي ڏيکارڻ.

• **خُوْ:** ث. [ف] سڀاءُ – عادت – خصلت – سيرت.

– **خُوْ گـرَ:** ذ. صفت. عادي – علتي – هيراڪ – ٻانڌائي.

• **خُوابُ ج خُوابَ:** ذ. [ف] ننڊ ۾ ڏٺل نظارو – سپنو – رُؤيا. ننڊ – اُنگهه

-- آرام. خيال -- تصوّر -- ويچار -- وهم -- گمان. بشارت.

-- **خَوابَ آلُودَهْ**: ذ. صفت. [ف. آلودن - زل مل ڪرڻ] ننڊا ڪڙو -- ننڊائتو -- خمارُيل -- پنڪيل -- ننڊ جا جهوٽا کائيندڙ.

-- **خَوابِ پريشَانْ**: ذ. ڊيڄاريندڙ خواب -- بڇرو خواب -- بگڙيل خواب -- مُنجهيل خواب.

-- **خَوابِ جُون ڳالهيُونْ**: ث. خيالي ڳالهيون -- اجايون ڳالهيون.

-- **خَوابُ خيالُ ج خَوابَ خيالَ**: ذ. وهم گمان -- ويچار. اجايو ڏيک. گذريل ڳالهه جي آکاڻي -- درگذر -- فنا -- ختم ٿيل.

-- **خَوابُ خيالُ نَہ هُئڻُ**: ڪوبہ خيال نہ ٿيڻ -- ڳالهه ويچار هيٺ نہ هجڻ -- ارادو نہ رکڻ.

-- **خَوابُ ڏسڻُ**: ننڊ ۾ ڪجهه ڏسڻ -- سپنو لهڻ.

-- **خَوابِ غَفْلَتْ**: ذ. غلفت جي ننڊ -- بي پرواهيءَ جي ننڊ -- لاغرضيءَ جي ننڊ -- ويسلائي -- اگوندرائي.

-- **خَوابُ گاهه ج خَوابُ گَاهُونْ**: ث. سمهڻ جو ڪمرو -- آرام ڪرڻ جي ڪوٺي يا جاءِ.

-- **خَوابُ لَهَڻُ**: ننڊ ۾ ڪا ڳالهه ڏسڻ -- سپنو ڏسڻ. شڪ پوڻ -- وهم اچڻ -- گمان پوڻ.

-- **خَواب ۾ ٻَرڪَڻُ**: ٻڙلڻ -- وڦلڻ.

-- **خَوابُ وَخيالُ**: ذ. وسريل ڳالهه. ڪوڙي ڳالهه يا خيال.

-- **خَوابُ هُجَڻُ**: ڪجهه بہ نہ هجڻ -- خالي وَهمُ هجڻ.

• **خَوابيدَگِيْ ج خَوابيدگِيُونْ**: ث. غفلت -- سُستي -- ننڊ جي حالت -- ڪاهلي -- بي پرواهي.

• **خَواجَا**: اسم خاص. مسلمانن جي اسماعيلي ۽ اثناعشري فرقن جا پوئلڳ.

• **خَواجو ج خَواجَا**: ذ. [ف. خواجه = سردار] مالڪ -- ڌڻي -- گهر ڌڻي. سردار -- آقا. (توران ۾ سيد کي "خواجو" چيو ويندو آهي).

-- **خَواجَہ تَاشُ**: ذ. صفت. هڪ مالڪ جي سيني نوڪرن مان هرهڪ.

-- **خَواجَہ سَرا**: ذ. بادشاهن ۽ اميرن جي محلن جو داروغو -- گهر ۾ ايندڙ ويندڙ يا ڪم ڪار ڪندڙ کدڙو غلام.

• **خَواجَہ خِضُر**: اسم خاص. هڪ نبيءَ جو نالو. جنهن لاءِ چيو وڃي ٿو تہ ان کي حيات حاصل ٿيو. ان ڪري هن کي "پاڻيءَ جو بادشاهه" سڏيو وڃي ٿو ۽ زنده آهي) -- زنده پير -- زنده ولي.

• **خَوارُ**: صفت. [ف. خوردن - کائڻ] کائيندڙ -- کائڪ -- کائو. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ. جيئن تہ: شير خوار وغيره. پيئندڙ -- پياڪ. جيئن تہ: شراب خور. خونخوار وغيره.

• **خُوارُ ج خُوارَ**: ذ. صفت. [ف]. بدنام -- بي عزت -- بي مانُ -- رسوا -- گلارو -- ڏتو -- ذليل. آواره -- ڪميڻو -- ٺچ -- ڪريل -- اوچو -- رول -- دربدر -- ردي -- بڇڙو -- خراب -- پريشان -- تنگ -- ڏکي.

-- **خُوارزِيلُ**: ذ. صفت. ["خارجي" جي بگڙيل صورت] خوارُ -- ترڪيل -- بدنام -- رسوا -- گلارو. بدچال -- ڪميڻو -- ڪريل.

-- **خُوارُ ڪَرڻُ**: ذليل ۽ رسوا ڪرڻ -- بڇڙو ڪرڻ. حيران ۽ پريشان ڪرڻ. گلارو ڪرڻ.

• **خُوارِيْ ج خُوارِيُونْ**: ث. بدنامي -- گلا -- بي عزتي -- بي ماني -- ذلت -- رسوائي -- ننڌائي -- بدناموسي. بڇڙائي -- نيچپڻ -- ڪميڻائي -- ڏاميچائي.

-- **خُوارِيْ ڪَرڻُ**: بي عزتي ڪرڻ -- بدنامي ڪرڻ.

-- **خُوارِيءَ ڪاڏو ج خُوارِيءَ ڪَاڏا**: ذ. صفت. بدنام ٿيل -- بڇڙو ٿيل -- گلارو.

-- **خُوارِيءَ ڪاڏو هُئڻُ**: بدنام هئڻ -- گلارو هئڻ -- بي عزت هئڻ.

• **خَوارزْمُ**: اسم خاص. [ف]. جيحون نديءَ جي ڪناري تي هڪ شهر جو نالو.

• **خَواسْتُ**: ذ. [ف. خواستن = گهُرڻ] گهُر -- طلب -- چاهه. مرضي -- خواهش. آس -- اميد. عرض.

-- **خَواسْتَہ**: گهر ٻيل (خدانخواسته = خدا نہ گهُري يا خدا نہ ڪري).

-- **خَواستگارُ ج خَواستگارَ**: ذ. صفت. چاهيندڙ -- گهُرندڙ -- طلبگارُ -- طالبو -- طالب -- آسائو -- اميدوار -- خواهشمند -- درخواست ڪندڙ -- عرضدار.

-- **خَواسْتْگارِيْ ج خَواسْتْگارِيُونْ**: ث. طلب -- خواهش -- گهُر -- چاهنا.

• **خَواصُ ج خَواصَ**: ذ. [ع. "خاص" جو جمع] اميرُ -- رَئيس -- نوابُ -- اعليٰ درجي جا ماڻهو -- خاندانُ -- وڏا ماڻهو (مگر سنڌيءَ ۾ واحد طور ڪم ايندڙ). اعليٰ درجي جو نوڪرُ -- خاص -- وڏو نوڪر. خدمتگارُ -- ممتاز نوڪر. خاصيتون -- اثر.

-- **خَواصِيْ ج خَواصِيُونْ**: ث. خدمتگاري -- خدمت -- نوڪري -- چاڪري. هم نشيني -- شاهي سواريءَ ۾ پٺيان ويهڻ جي حالت.

• **خَوانُ**: ذ. [ف] ماني يا طعام ڪٽي وڃڻ جو ٿانءُ -- کاڌي رکڻ جو ٿالهه -- طباق -- طشت -- دسترخوان.

-- **خَوانُ پوشُ ج خَوانُ پوشَ**: ذ. صفت. خونچي ڍڪڻ جو ڪپڙو -- طعام ڍڪڻ جو ڪپڙو.

-- **خُوانْچو (خونچو)**: ذ. خوان -- ننڍڙو دسترخوان. گهورڙين جي شين رکڻ لاءِ ٿالهه -- ڪاٺ جو وڏو ويڪرو ٿالهه.

– **خَوانُ سالارُ ج خَوانُ سالارَ:** ذ. صفت. طعام ناهيندڙ – ڪاڌي تي نظرداري ڪندڙ – داروغو.

– **خَوانُ سامانُ ج خَوانُ سامانَ:** ذ. صفت. خان سامان – بورچي خاني جو نوڪر – ڪارائڻ پيارڻ جو سامان ڪندڙ. پنداري. عام مختيار. بورچين جي مٿان آفيسر.

– **خَوانِ نعمتُ:** ٿ. لذيذ قسمن جي ڪاڌي جو خونچو – طرح طرح جي قسمن جي ڪاڌن وارو ٿانءُ.

• **خَوانُ:** صفت. [ف. خواندن = پڙهڻ] پڙهندڙ. ڳائيندڙ. مرڪبات جي آخر ۾ ٿو اچي؛ جيئن: ثناخوان. مدح خوان. نوحه خوان وغيره.

– **خَواندگِي:** ٿ. [ف]. پڙهائي – پڙهڻ جو ڪم.

– **خَوانڻُ:** مصدر. [ف]. پڙهڻ – علم سکڻ – لکڻ پڙهڻ جو هُنر سکڻ. پروڙڻ – پُرجهڻ – جاڻڻ.

– **خَواندو:** ذ. صفت. [ف. خوانده = پڙهيل] تعليم يافته – عالم – ڄاڻندڙ. هوشيار – سمجهدار – ڄاڻو – چتر – ڏاهو – عاقل – سنوبرو – عقلمند – دانا – سياڻو.

– **خَواني ج خَوانيُون:** ٿ. پڙهڻ جو ڪم – پڙهائي. هيءُ لفظ مرڪبات جي آخر ۾ ٿو ڪم اچي؛ جيئن: ”قرآن خواني. مرثيه خواني وغيره“.

• **خَواهُ:** صفت. [ف. خواستن = گهرڻ] گهرندڙ – گهورو – چاهيندڙ – طلبگار – طالبو – خواهشمند. مرڪبات جي آخر ۾ ڪم ايندڙ لفظ؛ جيئن: ”خيرخواه. بدخواه وغيره“. (حرف جملو) يا – يا ته – توڙي – توڙي. پڻ. چاهي – بيءِ حالت ۾ – نه ته – ٻنهي مان هڪڙو. جيئن: ”فلاڻو خواه فلاڻو“.

– **خَواهانُ:** صفت. چاهيندڙ – گهُرندڙ – طالبو – طلبگار.

• **خَواهُ مَخَواهُ:** ظرف. هروبرو – اجايو – ريءَ گناهه – بنا ڏوهه – بي سبب – بي ڏوهه – بي واجبي – بنا ڪنهن سبب جي – خالي پيلي – لاچار – ناچار – بي وس – زوري – زبردستي – مجبوراً.

• **خَواهِشُ ج خَواهِشُونَ:** ٿ. [ف. خواستن = گهرڻ] گهُر – طَلَب – چاهه – سَڌَ – اِڇا – مَنشا – مرضي – ڪامنا – دل – چاهنا – گهُرجَ – آرزو – تَمنّا. خيال – اِرادو – نيّت – راءِ – اُڪير – شوق – حُبّ – اُڪنڊ. مطلب – مقصد – مُراد.

– **خَواهِشمَندُ ج خَواهِشمَندَ:** ذ. صفت. گهُرندڙ – چاهيندڙ – طالبو – گهورو – خواهان – سڌائيتو – اِڇاوان – آسائتو. گهرجائو – ضرورتمند.

• **خَواهَرُ:** ٿ. [ف]. ڀيڻ – همشيره – ڀينر.

• **خُوبُ ج خُوبَ:** ذ. صفت. [ف]. چڱو – سٺو – ڀلو – بهترين – تمام سٺو – عمدو – سهڻو. ڀلارو – اُچو – اُتم – اعليٰ – نيڪ – لائق – وڻندڙ – پيارو – زيبا.

– **خُوب ڀلهاڙو ڪرڻُ (ت):** خوب ڪشمڪش ڪرڻ.

– **خُوب تَرُ:** صفت. وڌيڪ چڱو – وڌيڪ سٺو.

– **خُوبرو ج خُوبرو:** ذ. صفت. سهڻي شڪل وارو – سهڻو – خوبصورت – حسين – ملوڪ – سُندر.

– **خُوبروئي:** ٿ. شڪل جي سهڻائي – سونهن – حسن سُندرتا – خوبصورتي.

– **خُوب سيرَتُ:** ٿ. صفت. نيڪ سيرت – سٺن لڇڻن وارو – سٺن اعمالن وارو – چڱن افعالن وارو – سٺين عادتن وارو – فضيلت وارو.

– **خُوب صُورَتُ:** ذ. صفت. سهڻي شڪل وارو – سهڻو – سُندر – حسين – حسن وَند – سوڀيا وان – ناهوڪو – وينگس – شڪيل.

– **خُوب صُورَتِي ج خُوب صُورَتيُون:** ٿ. شڪل جي سهڻائي – سونهن – حُسن – سُندرتا – سوڀيا.

– **خُوب نُما:** ذ. صفت. چڱو ڏسڻ ۾ ايندڙ – سهڻي ڏيک وارو. سٺي ڏيک – سٺائي – عُمدائي.

• **خُوبِي ج خُوبيُون:** ٿ. چڱائي – ڀلائي – بهتري – فائدو – نيڪي لاڀ – نفعو – ٿورو. سُندرتا – سهڻائي – سُونهن – ملوڪائي – سوڀيا – خصلت – خاصيت – گڻ. نيڪي – ناموس – ساراهه – واکاڻ.

• **خُوباني ج خُوبانيُون:** ٿ. ميوي جو هڪ قسم – زَرڊالو.

• **خوجو ج خوجا:** ذ. صفت. کدڙو – مُخَنّث.

• **خُود:** ضمير. [ف]. پاڻ – پند – پنهنجي سر – ذات – نَفس.

– **خُود آرائِي:** ٿ. پاڻ کي سينگارڻ جي حالت – ناز نوهه – هار سينگار. خود نمائي – فخر – تڪبر.

– **خُود اِختيارُ:** ذ. صفت. خودمختار – پنهنجي وس – رويءَ سُوءِ – آزاد – ڇڙواڳ.

– **خُود اِختياري ج خُد اِختياريُون:** ٿ. خودمختاري – آزادي – ڇڙواڳي.

– **خُودُ بَخُودُ:** ظرف. پنهنجو پاڻ – ازخود – پاڻمرادو – پاڻهي – جوڻ جي.

• **خُود بِينُ ج خُود بِينَ:** ذ. صفت. پاڻ کي ڏسندڙ – پاڻ کي پسند ڪندڙ – وڏائي خور – پاڻ کي وڏو سمجهندڙ – خود پسند – ابيمان – هٺيلو – مغرور – پاڻ کي پڏائيندڙ.

– **خُودبِينِي:** ٿ. پاڻ کي ڏسڻ جي حالت – خودپسندي – مغروري. غرور – تڪبر – هٺ – وڏائي – اِبيماني.

– **خُودنُما:** ذ. صفت. پنهنجي پاڻ واکاڻ ڪندڙ – پاڻ کي ساراهيندڙ. ٺٺاڪي. مغرور.

— **خُودثَنائِيْ:** ث. پاڻ ساراهڻ جي حالت — آپ وڏائي — پنهنجي ساراهه — پنهنجي ساک.

— **خُودْ پَرَسْت:** ذ. صفت. پنهنجو پاڻ کي پوڄيندڙ — پنهنجي نفس جو پوڄاري. خودپسند — هٺيلو — مغرور وڏائي ڪندڙ — ايماني — پڏٽو — ٽرڙو — ٻٽاڪي — هلڪي طبيعت وارو. خود مطلب.

— **خُودْ پَرَسْتِيْ:** ث. پنهنجو پاڻ پوڄڻ جي حالت. خودثنائي — خود پسندي. مغروري — وڏائي — هٺ — تڪبر. خودمطلبي.

— **خُودْ پَسَنْدُ:** ذ. صفت. پاڻ کي پسند ڪندڙ — پنهنجو پاڻ وڻندڙ. پنهنجو پاڻ کي هرڪنهن ٻين کان بهتر سمجهندڙ. پنهنجي مرضي مطابق هلندڙ. خودبين — خودثنا — خودپرست.

— **خُودپَسَنْدِيْ:** ث. پنهنجو پاڻ کي بهتر سمجهڻ جي حالت. خودرائي — خودبيني — خودثنائي — خودپرستي.

— **خُودْدارُ ج خُودْدارَ:** ذ. صفت. پنهنجو پاڻ رکندڙ — پنهنجي آبرو جو پاڻ خيال رکندڙ — غيور — غيرتمند — غيرت وارو. ٻين جي اڳيان پنهنجي گهٽتائي نه ڏيکاريندڙ — ٻئي جي محتاجي نه قبوليندڙ. گنڀير — سنجيده ـ صابر — بردبار.

— **خُودْدارِيْ:** ث. پنهنجو پاڻ کي سنڀالڻ جي حالت — پنهنجي عزت — شخصيت — مان — شان — عزتِ نفس — غيرت. بي پرواهي — لاغرضي.

— **خود راءِ:** ذ. صفت. پنهنجي راءِ تي هلڻ وارو — پنهنجي مرضيءَ موجب هلندڙ — خودخيال — هٺيلو.

— **خُودْ رَفْتَگِيْ ج خُودْرَفْتَگِيُونْ:** ث. آپي کان ٻاهر نڪرڻ جي حالت — بي خودي — مدهوشي — بي خبري.

— **خُودْ رَفْتَه:** ذ. صفت. آپي کان نڪتل — آپي کان ٻاهر — مدهوش — بي خبر — بي خود — جنهن کي پنهنجي خبر نه هجي — هوش کان ٻاهر.

— **خُودْ رَوْ:** ذ. صفت. پاڻهي اپرندڙ (جهنگلي ٻوٽو).

— **خُودْ ساخْتَه:** ذ. صفت. پنهنجو جوڙيل — ٺاهيل — هٿ جو ٺاهيل — بنايل — پنهنجي مُنهن ٺهيل — پنهنجو پاڻ ٺهيل.

— **خُودْ سَتائِيْ:** ث. پنهنجي تعريف پاڻ ڪرڻ جي حالت — خودثنائي — ٻٽاڪ — ڊاڙ ـ پاڻ کي ڦندائڻ.

— **خُودْ سَرْ:** ذ. صفت. سرڪش — ضدي — هٺيلو — هوڏي — خودراءِ ـ پنهنجي مرضيءَ موجب هلندڙ.

— **خُودسَرِيْ:** ث. سرڪشي — ضديت — هٺيلائي — تڪبر — خودرائي.

— **خُودْ غَرَضُ ج خُودْ غَرَضْ:** ذ. صفت. پنهنجي مطلب وارو — پنهنجي غرض وارو — پنهنجي ڪم وارو — غرضڪو — مطلبي — خود مطلبي. فقط پنهنجو فائدو ڳوليندڙ — لالچي.

— **خُودْ غَرَضِيْ:** ث. پنهنجو ڪم — پنهنجو مطلب — پنهنجو غرض — خود مطلبي — لالچ — پنهنجو فائدو سوچڻ واري حالت.

— **خُودْ فَراموشُ ج خُودْ فَراموشَ:** ذ. صفت. پاڻ کي وساريندڙ — غافل.

— **خُودْ فَراموشِيْ:** ث. پاڻ کي وسارڻ واري حالت — غفلت.

— **خُودْ ڪامِيْ:** ث. خود غرضي — خود مطلبي — فقط پنهنجي بهتري چاهڻ واري حالت.

— **خُود ڪَشيْدو ج خود ڪَشيْدا:** ذ. صفت. پنهنجو پاڻ ڇڪيندڙ — موهيندڙ — تمام سٺو — بهترين.

— **خُود ڪُشِيْ:** ث. پاڻ کي مارڻ جي حالت — آپ گهات — آتم هتيا.

— **خُود ڪُشِيْ ڪَرَڻُ:** پنهنجو پاڻ کي مارڻ ـ آپ گهات ڪرڻ — آتم هتيا ڪرڻ.

— **خُود مُخْتَيارُ ج خُود مُخْتَيارَ:** ذ. صفت. پنهنجي مرضيءَ تي هلندڙ خودخيال — خود راءِ. (مختار عربي ٻوليءَ جو لفظ آهي. جو سنڌيءَ ۾ ڦري 'مختيار' ٿيو آهي). اختيار وارو — ڇڙواڳ — آزاد — سُوتنتر — پابنديءَ کان آجو — بي پرواهه — بي ڪائيو. پنهنجي پيرن تي پاڻ بيٺو ـ روءِ سُوءِ ـ پنهنجيءَ وارو — هوند وارو — بي احتياج.

— **خُود مُخْتَيارِيْ:** ث. آزادي — خودخيالي — بي پرواهي — لاپرواهي — ڇڙواڳي — شخصي حڪومت.

— **خُود مُطْلَبُ ج خُود مُطْلَبَ:** ذ.صفت. خود غرض — رڳو پنهنجو فائدو چاهيندڙ.

— **خُود مُطْلَبِيْ:** ذ.صفت. خود غرضي — فقط پنهنجي شخصي ڀلائي چاهڻ جي حالت.

— **خُود نُمَا ج خُود نُمَا:** ذ. صفت. پنهنجو پاڻ ڏيکاريندڙ — ڏيکائتو — ڏيکر — ڏيکي — آڊمبري. ضدي — مغرور — هٺيلو — ٽرڙو — هلڪڙو.

— **خُود نُمائِيْ** ث. پنهنجي ڏيکائي ڏيڻ واري حالت — ڏيکاءُ — ڏيک — ڏيکر — اڊمبري. مغروري — شيخي — وڏائي — ضديت.

• **خُودِيْ ج خُودِيُونْ:** ث. پاڻ پڻو — آپو — شخصيت — انانيت. وڏائي — ڪبريائي. خود مختياري — خودسري. خود پسندي — خودبيني. خود داري. غرور — هٺ. گهمنڊ — ايمان — ٿانءُ ـ ٿڏ. احساس برتري.

— **خُود ياوَرِيْ:** ث. پنهنجي مدد — پنهنجي همت — پنهنجي ڀروسي.

— **خُودِيُون وَرَنْدِيُونْ ڏِيَڻُ:** (ت) سامهون ٿيڻ — اجايا سجايا لفظ ڪڍڻ — لحاظ نه رکڻ.

• **خُودُ ج خُودَ:** ذ. [ف]. لڙائيءَ ۾ مٿي جي بچاءَ لاءِ ڪم ايندڙ هڪ قسم جي لوهي ٽوپي يا ٽوپ — لوهه جو هول — مٿي جي زرهه — ڪُلَنگي — لوهو ٽوپ لوهه ٽوپ.

- **خُودْبافُ**: ذ. [ف] گل جو هڪ قسم، ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم (جنهن ۾ گُل اُڀيل هجن).
- **خُوْرُ**: ذ. [ف. 'خورشيد' مان تخفيف ٿيل] سج — آفتاب — سورج — مهر — شمس.
- **خُوْرُ ج خُوْرَ**: صفت. [ف. 'خوردن' منجهان امر جو صيغو] کائيندڙ. مرڪبات ۾ استعمال ٿئي ٿو. جيئن: "گوشت خور، رشوت خور، حرام خور وغيره."
- — **خُوْرِدُ**: ذ. کاڌو — چوڳو — قُوتُ.
- — **خُوْردو نوش**: کاڌو پيتو — داڻو پاڻي.
- **خُوْرَاڪ ج خُوْرَاڪُوْنَ**: ث. [ف. خوردن = کائڻ] کائڻ جي شيء — کاڌو — کاڌو — ماني — طعام — راشن — کاج — غذا — ڀوڄن — آهار، روزينو — راتبُ — چوڳو — رسدُ. اَڌُو — توشو — قوت — گذران. جانورن جو کاڌو — چارو. عمدو کاڌو — مغزيات ڀريل کاڌو — طاقتور غذا — طاقتور شيء — پوڳهڙو. (ڊاڪٽرن ۽ حڪيمن جو اصطلاح) هڪ وزن (دوا وغيره جو).
- — **خُوْرَاڪِي ج خُوْرَاڪِيْ**: ذ. صفت. خوراڪ وارو. سٺا ۽ طاقت وارا کاڌا کائيندڙ. طاقت واريون شيون (کاڌو ۽ دوائون وغيره) کائيندڙ. سٺي کاڌي جو شوقين.
- **خُوْرِدْ**: ذ. صفت. ننڍو.
- **خُوْرْدبِيْنِيْ ج خُوْرِدِ بِيْنِيُوْنَ**: ث. ننڍين شين کي وڌائي وڏو ڪري ڏيکاريندڙ اوزار.
- — **خُوْردوْڪلاَنْ**: ذ. صفت. [ف. ڪلاَن = وڏو] ننڍا وڏا.
- **خُوْرْدِ بُرْدُ**: ذ. [ف. خوردن + بُردن = کڻي وڃڻ] هضم ڪرڻ جي حالت (پئسا، کاڌو وغيره) خيانت — بي ايماني ٺڳي — هڙپ — هضم — غبن — تغلَبُ. بي جا کاپو — فضول خرچ — بي جا تصَرفُ (پئسن وغيره جو).
- — **خُوْرد بُرْدُ ڪَرَڻُ**: کائي ناس ڪرڻ. ڪنهن جا پئسا کائي وڃڻ — هضم ڪرڻ. بي ايماني ڪرڻ. خيانت ڪرڻ. ڪنهن سان ٺڳي ڪرڻ. بي جا کاپو ڪرڻ.
- **خُوْرْدوْ ج خُوْرْدَا**: ذ. [ف. خورد = ننڍو] ننڍو سڪو — ننڍا سڪا — ريجو — ريزو — ريزگاري.
- **خُوْرْزِيْنَ ج خُوْرْزِيْنُوْنَ**: ث. [ف] خرجين — کرجين — ڪرسڻ.
- **خُوْرْسَنْدُ**: ذ. صفت. [ف] خوش — سرهو. سکي — آسودو — خرم.
- **خُوْرِشْ ج خُوْرِشُوْنَ**: ث. [ف. خوردن منجهان] کائڻ جي شيء — کاڌو — خوراڪ — غذا — ڀوڄن — طعام — آهار — کاج — قوت — چارو — چوڳو — چوڻو — داڻو — پالنا.
- **خُوْرْشِيدُ**: ذ. [ف] سج — سُورج — سوريه — سج — مهر — آفتاب — شمس — خاور — اِندر.
- **خُوْرَ کائڻ**: کوڙ کائڻ — سٽل ڪرڻ (پيسن کوٽ راند ۾).
- **خُوْرْماڳيْ**: اسم خاص. بلوچستان جو هڪ علائقو.
- **خُوْشْ**: صفت. [ف. خُش = سرهو] سرهو — راضي — مگن — مستُ — شاد — شادان — مسرورُ — خرم — نهال — پرسن — سکي — سُکيو — آسودو — توانو — چاق — ٺڙ — نوبنو — چڱو ڀلو — تندرست — آباد — ستائو — سرسبز — تازو — شاداب. بخت وارو — بختاور — ڀاڳوان — سڀاڳو. وڻندڙ — چڱو — اڇو — سٺو — عمدو.
- — **خُوْشَا**: حرف ندا. اي خوش! مبارڪ!
- — **خُوْشْ آبُ**: ذ. صفت. پاڻيءَ وارو — تازو. صاف — چمڪيدار — خوشاب. مرڪبات ۾ هيءُ لفظ "دُرُ يا گوهر" سان ڪم اچي. جيئن: "دُرُ خوشاب" چمڪندڙ موتي."
- — **خُوْشْ آمَدْ**: حرف ندا. ڀلي ڪري آيا! مرحبا جو لفظ. ث. خوشامد.
- — **خُوْشْ آمَدِيْ**: حرف ندا. استقبال جا لفظ. ڀلي ڪري آيا.
- — **خُوْشْ آوازُ ج خُوْشْ آوازَ**: ذ. صفت. سٺي آواز وارو. مٺي آواز وارو. سُريلو.
- — **خُوْشْ آهَنْگُ**: ذ. صفت. خوش آواز. مٺي سُر وارو. سُريلو. ڪِل خوشيءَ سان ڪم ڪرڻ وارو.
- — **خُوْشْ آيِنْدَهْ**: صفت. خوش ڪندڙ — وڻندڙ — دلپسند — سٺو — عمدو.
- — **خُوْشْ اَخْلاَقُ**: ذ. صفت. سُهڻن لڇڻن وارو — سُلڇڻو.
- — **خُوْشْ اُسْلُوبُ**: ذ. صفت. سٺي نموني وارو — خوش وضع. خوبصورت — عمدي طريقي وارو.
- — **خُوْشْ اُسْلُوبِيْ**: ث. چڱو نمونو — سهڻي طرز — سٺيءَ طرح — عمدو طريقو.
- — **خُوْشْ اَطْوارُ**: ذ. صفت. سٺين عادتن وارو — سُلڇڻو — سليقه مندُ — سُگهڙ — هٿن سچو — فضيلت وارو — تهذيب وارو.
- — **خُوْشْ اِقْبالُ**: ذ. صفت. سڀاڳو — نصيب وارو — خوش نصيب — بخت وارو — بختاور — بامُراد — وڏي اقبال وارو.
- — **خُوْشْ اِلْحَانُ**: ذ. صفت. سهڻي آواز وارو — سُريلو — خوش آواز — خوش آهنگ — مٺي آواز وارو.
- — **خُوْشْ اِلْحَانِيْ**: ث. خوش آوازي — مٺو آواز — سُريلائپ — سُريلائي.
- — **خُوْشْ اِنْتِظامِيْ**: ث. عمدو بندوبست — سٺو انتظام.
- — **خُوْشْ اَنْدامُ**: ذ. صفت. سهڻين وصفن وارو — سهڻي شڪل وارو — شڪيل — خوبصورت — ڊولائتو — سڊول.

— خوش باش: صفت. پنهنجي خوشيء سان رهندڙ — سهنجو — سکيو — آسودو، راضي، تندرست — نوبنو. بي پرواهه — بي فکر.

— خوشبو ج خوشبوئون: ث. سٺي بانس — وڻندڙ بوء — سٺي بوء — سڳند — سرهاڻ — سرهائي — هڳاءُ — ڦهڪار — مهڪ. عطر — خوشبوء.

— خوشبودار ج خوشبودار: ذ. صفت. سٺي بوء وارو — سرهو — سڳنڌ — معطر. خوشبوء دار.

— خوشبوء ج خوشبوئيون: ث. خوشبو.

— خوش بيان: ذ. صفت. سٺي نموني م ڳالهه ڪندڙ — خوش ڪلام — شيرين گفتار. عمدي تقرير ڪندڙ — ڳالهائڻ جو فصيح ۽ بليغ.

— خوش بياني: ث. تقرير جي عمدگي — خوشگفتاري — فصاحت — بلاغت.

— خوش تقرير: ذ. صفت. عمدي تقرير ڪندڙ — خوش بيان — خوش گفتار — خوش آواز — فصيح.

— خوش ٿيڻ: راضي ٿيڻ — سرهو ٿيڻ — شاد ٿيڻ — کلڻ.

— خوش پوشاڪ: ذ. صفت. سٺو لباس پهريندڙ — سفيد پوش. سٺن ڪپڙن وارو — سکيو ستابو — آسودو.

— خوش جيئڙو ج خوش جيئڙا: ذ. صفت. خوش باش — خوش — شاد سرهو. خوش خلق — خوش مزاج. کلڻو — کلمک — کل منهون — کلائيندڙ — فرحتي — سهڻو. مزيدار — وڻندڙ.

— خوش حال ج خوش حال: ذ. صفت. سٺي حال وارو — سٺي حالت وارو — آسودو — سکيو — خوش — سرهو. امير — تونگر.

— خوش حالي ج خوش حاليون: ث. آسودگي — سکيائي — خوش — سرهائي — هوند — مسرت — ثروت.

— خوش خبر: ث. سٺي خبر — وڻندڙ — ڳالهه — بشارت.

— خوش خبري: ث. سٺي ڳالهه — خوشيء واري ڳالهه — وڻندڙ خبر — بشارت — نويد.

— خوش خبري ڏيڻ: بشارت ڏيڻ — مبارڪ ڏيڻ.

— خوش خرام: ذ. صفت. سهڻو هلندڙ — ناز سان آهستي هلندڙ — خوش رفتار. ٽلندڙ.

— خوش خرامي: ث. سهڻي هلت — آهستگيء سان هلڻ جي حالت — ناز واري هلڻ — ٽيلارو.

— خوش خصال: ذ. صفت. خوش اطوار — سهڻين عادتن وارو — سهڻين خصلتين وارو.

— خوش خط: ذ. سٺو لکڻ — عمدي تحرير — سهڻا اکر. صفت. سهڻا اکر لکندڙ — سٺو لکندڙ. عمدا اکر لکڻ وارو.

— خوشخطي ج خوشخطيون: ث. ڪتابت — سهڻي لکڻي. عمدي تحرير. سهڻا اکر.

— خوش خلق: ذ. صفت. سٺي سڀاء وارو. خوش اخلاق. صاحب اخلاق. سٺين عادتن وارو. ملڇڻو — کلمک — خوش طبع — رلڻو ملڻو — لحاظ وارو. مروت وارو.

— خوش خو: ذ. صفت. سٺي سڀاء وارو. سٺي خصلت وارو.

— خوش خوراڪ ج خوش خوراڪ: صفت. عمدو ۽ لذيذ کاڌو کائيندڙ. سٺو کاڌو کائيندڙ — خوش غذا. خوش گذران. مڇي مانيء وارو. چشڪن تي هريل. پيٽ لٽ.

— خوش خيال: ذ. صفت. عمدن خيالن وارو. خوش فڪر — شاعر — مصنف.

— خوش دل: ذ. صفت. خوش — شادان — مگن — مست — بشاش — رلڻو ملڻو — کلمک — چرچائي — گهپائي — خوش ڪندڙ — وڻندڙ. خوش جيئڙو — زنده دل — مذاقي.

— خوش دلي: ث. خوشي — مزو — فرحت — لذت — ذوق — لطف — رندر — دلپسندي — خاطري — راضپو — زنده دلي — چرچا گهپا.

— خوش دماغ ج خوش دماغ: ذ. صفت. خوش خيال — هوشمند — سمجهدار — عقل وارو.

— خوش ذائقه: ذ. صفت. سٺي سواد وارو. لذت وارو — ذائقي وارو — لذيذ — سوادي — مزيدار.

— خوش رفتار: ذ. صفت. سٺي چال هلندڙ.

— خوش رنگ: ذ. صفت. سٺو ۽ چٽو رنگ. وڻندڙ رنگ وارو. شوخ رنگ.

— خوش زباني: ث. خوش بياني — چترائي — مٺو ڳالهائڻ.

— خوش طبع ج خوش طبع: ذ. صفت. سٺي طبيعت وارو. چرچائي — مذاقي — کلمک — زنده دل — ٻوڳائي — ظريف — مسخرو — کلائيندڙ.

— خوش طبعي: ث. چرچو گهبو — کل مسخري — کلمکائي — خوش مزاجي — ظرافت — مسخري — چرچا مسخري — روح رهاڻ.

— خوش طينت: ذ. صفت. نيڪ خصلت — خوش اطوار — نيڪ طبيعت.

— خوش عنان: ذ. صفت. [عنان = واڳ] سهڻي خصلت وارو — مطيع — فرمانبردار. گهوڙو — اشاري سان هلندڙ گهوڙو — اصيل گهوڙو.

— خوش قسمت: ذ. صفت. سٺي بخت وارو. سڀاڳو — بختاور — خوش نصيب.

— خوش قسمتي: نيڪ بختي — سڀاڳ — خوش نصيبي.

— خوش قلم ج خوش قلم: ذ. صفت. سهڻو لکندڙ — خوش خط.

– **خُوش ڪرڻ:** راضي ڪرڻ – سرهو ڪرڻ – نهال ڪرڻ – مسرور ڪرڻ – فرحت ڏيڻ. تسڪين ڏيڻ.

– **خُوش گذران ج خُوش گذرانَ:** ذ. صفت. سٺي گذران وارو – خوش خوراڪ.

– **خُوش گفتار ج خُوش گفتارَ:** ذ. صفت. سٺيءَ طرح ڳالهائيندڙ – خوش بيان.

– **خُوش گلو:** ذ. صفت. [ف. گلو = ڳلو – نڙي] خوش الحان – سُريلو.

– **خُوش گوار:** صفت. مزيدار – مفيد – نڙويو – لذيذ – وڻندڙ – دلپسند – صحت بخش – فائدي وارو – هضم ٿيڻ جهڙو – زود هضم. اهڙي شي جنهن جي ڪائڻ سان طبيعت خوش ٿئي.

– **خُوش لباس ج خُوش لباسَ:** ذ. صفت. سٺي پوشاڪ وارو – خوش پوشاڪ – سفيد پوشاڪ.

– **خُوش مزاج ج خُوش مزاجَ:** ذ. خوش طبع – سهڻي سڀاءَ وارو.

– **خُوش معامله:** ذ. صفت. سٺي ڪمن وارو. ڪمن ۾ چڱو هلڻ وارو. چڱي هلت وارو. ڏيتي ليتيءَ جو صاف.

– **خُوش نصيب ج خُوش نصيبَ:** ذ. صفت. سٺي ڀاڳ وارو. نصيب وارو. خوش قسمت. ڀاڳوان. نيڪ بخت.

– **خُوش نصيبي:** ث. خوش قسمتي – نيڪ بختي.

– **خُوش نما:** ذ. صفت. سٺو ڏسڻ ۾ ايندڙ – خوبصورت – دلچسپ – وڻندڙ – سهڻو – زيبائتو.

– **خُوش نمائي:** ث. زيبائش – ڏيک ويک. دلچسپي.

– **خُوشنود:** ذ. صفت. خوش – خرم – راضي – نهال – سکي – آسودو. خوش باش – خوش خرم – سهڻو – هوند وارو.

– **خُوشنودي:** ث. خوشي – آنند – فرحت – راضپو – رضامندو. مرضي.

– **خُوش نويس ج خُوش نويسَ:** ذ. صفت. عمدو لکندڙ – خوش خط – عمدو ڪاتب – سٺا اکر لکندڙ.

– **خُوش نيت:** ذ. صفت. سٺي نيت وارو – نيڪ نيت – ايماندار. ديانتدار – خيرخواهه.

– **خُوش نيتي:** ث. ايمانداري – نيڪ نيتي – خير خواهي.

– **خُوش وخرم:** صفت. شادان و فرحان – خوش باش – چڱو ڀلو – شاد – آنند – سرهو – تندرست.

– **خُوش وقت:** ذ. ظرف. خوشحال – آسان زندگي – آسودگي.

• **خُوشي ج خُوشيون:** ث. سک – ڪلياڻ – آنند – پرسنتا – آسودگي – سُرور – مسرت – سرهائي – منگل. راحت – بهاري – مزو – اُمنگ – لذت – فرحت – وندر – لطف – ذوق – موج. عيش پسندي – ڀوڳ ٻلاس – شادماني. مرضي – رضامندو – راضپو. بي فڪري. (مياڻوال طريقي ۾) ڏنڊ.

– **خُوشي جيئڙو ج خُوشي جيئڙا:** ذ. صفت. خوش جيئڙو – ڪلمڪ.

– **خُوشيءَ سان:** ظرف. ڏاڍي اُمنگ ۽ چاهه سان – مرضيءَ سان – رضامندي سان.

– **خُوشي ملهائڻ:** خوشي ڪرڻ.

• **خُوشامد:** ث. [ف] چاپلوسي – چٽ – ڏاڍر. اجائي ساراهه – ڪوڙي تعريف. مرحبا – آدرڀاءُ – خاطرداري. نازبرداري.

– **خُوشامدڙيو ج خُوشامدڙيا:** ذ. صفت. خوشامد ڪندڙ – چٽ ڏيندڙ – چاپلوس – خوشامدي.

– **خُوشامد ڪرڻ:** چاپلوسي ڪرڻ – چٽ ٻڌڻ. مرحبا ڪرڻ – آدر ڀاءُ ڪرڻ.

– **خُوشامدي ج خُوشامدي:** ذ. صفت. خوشامدڙيو.

• **خُوشه:** ذ. [ف]. سنگ (ڪنهن ٻوڪ جو). ڇڳو (انگورن. ڊاک وغيره جو). ٻڪيءَ جو هڪ قسم. اِندُ لتـ.

– **خُوشه چين:** ذ. صفت. [ف. چين = چونڊيندڙ] ٻين کان فيض حاصل ڪندڙ. ٻين جي ڪلام وغيره مان ڪجهه ڪٿندڙ يا چونڊيندڙ. رهيل کهيل ڪٺڻ وارو.

• **خُوشي ج خُوشيون (ڪا):** ث. ٻڪريءَ جي رنگ جو هڪ قسم – ڪٿن ڪڙي ٻڪري.

• **خُوشيرو:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **خُوض:** ذ. [ع. خوض > خاض = هُن ٽٻي هڻي] پاڻيءَ ۾ ٽٻي هڻڻ جي حالت – غوطو – ٽٻي. ڪنهن ڳالهه جي ڳُتي – ڳوڙهو ويچار – فڪر – ويچار – غور – سوچ – ڌيان – ڳُڻ ڳوٺ.

• **خَوف ج خَوفَ:** ذ. [ع. خاف = هو ڊڄي ويو] ڊپ – ڀو – ڊاءُ – هول – ڊڄ – هيبت – ڌڙ – خطرو – انديشو – دهشت – هراس – اُڌڪو – الڪو.

– **خَوفائتو ج خَوفائتا:** ذ. صفت. ڊپ وارو – ڀو وارو – ڀوائتو – خوفناڪ – هيبت ناڪ – خطرناڪ – ڀيانڪ.

– **خَوف زده:** ذ.صفت. ڊپ ۾ ڀريل – هراسيل – ڊنل.

– **خَوف ڪرڻ:** ڊڄڻ – ڊپ ڪرڻ. انديشو ڪرڻ. رحم ڪرڻ – ترس کائڻ.

– **خَوفناڪ ج خَوفناڪَ:** ذ. صفت. ڊپ وارو – ڀوائتو – ڊيائتو – ڊيڄاريندڙ – هيبت وارو – ڀيانڪ – خوفائتو.

• **خُوْڪُ**: ذ. [ف] هڪ جانور جو قسم -- سُوئُرُ -- مرونُ -- خنزير.

• **خَوْل ج خَول**: ذ. [ف] مٿيون غلاف (تلوار وغيره جو). ميانُ -- ڪوپو.

• **خوْلِسَرُ**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم. چوٽيءَ وارو هڪ پکي.

• **خُوْمَاڻُ ج خُوْمَاڻَ (ت)**: ذ. [ف. خَوانْ = دسترخوان] گهڻو ء سنو کاڌو.

-- **خُوماڻُ کائِڻُ**: سنو کاڌو کائڻ.

• **خُوْمِچوْ ج خُوْمِچَا**: ذ. [ف. خَوانْچهْ = خونچو -- خومچو] کاڌي رکڻ جو وڏو ٿالهه. طَبَقُ -- پاٽ _ لڱنُ -- خوانچو.

• **خُوْنُ ج خُوْنَ**: ذ. [ف] ساهه واري جي بدن جي پاڻيٺ _ رتُ -- لَهُو -- لوهُوْ. ڪنهن ساهه واري کي مارڻ جي حالت. جيئن هتيا -- مرْدم ڪشي -- موت -- ڪوس -- خونريزي. اولاد -- عزيز -- عزازت -- مائٽيءَ جو ناتو -- نسل -- پيڙهي -- ذات.

• **خُوْنُ آشَامْ**: ذ. صفت. رت جو پياسي -- خونخوار.

-- **خُون آلُـوْدْ**: ذ. صفت. رت ۾ پريل -- رتورت -- رت ڀيل. رت لڳل -- رت سان گَدِيل. اسم خاص. گل جو هڪ قسم (جو رات جو سُرهاڻ ڏيندو آهي).

-- **خُوْنْ اَفْشَانْ**: ذ. صفت. خون وهائيندڙ.

-- **خُوْنُ اَفْشَانِي**: ث. رت وهائڻ جي حالت. رتو ڇاڻ -- خونريزي.

-- **خونُ بَارْ**: ذ. صفت. (ف) رت وهائيندڙ (هيءَ لفظ اک سان گڏ گهڻو ڪري استعمال ٿيندو آهي. جيئن: "چشمِ خونبار" وغيره). رت روئڻ.

-- **خُونُ بِگَـڙِڻُ**: رت خراب ٿيڻ -- ڪوڙهه يا جذام ٿيڻ.

-- **خُونُ بَهَا ج خُونُ بَهَائُوْنْ**: ث. خون جي قيمت. رت جو عيوضو. مقتول جي وارثن کي خون جي عيوض مليل نقدي. مقتول جي عيوضي جي رقم.

-- **خُونُ ٿِيَڻُ**: قتل ٿيڻ -- مارجڻ -- زخمي ٿيڻ.

-- **خُونُ پاڻِيِ هِڪُ ڪَـرِڻُ**: گهڻا خون ڪرڻ. رت کي پاڻيءَ وانگر وهائڻ. گهڻي خونريزي ڪرڻ. سخت محنت ڪرڻ.

-- **خُونُ پِيَڻُ**: رت پيڻ -- خون چوسڻ -- قتل ڪرڻ -- ستائڻ -- تنگ ڪرڻ -- ڪڏ ڪرڻ.

-- **خُونْ پِيئُڻُ**: جوش يا ڪِـتيءَ ۾ ڳرندو رهڻ.

-- **خُون جَامُ**: ذ. ڳاڙهو شراب.

-- **خون جِـگَـرُ**: ذ. صفت. جگر جو رت.

-- **خُون جِـگَـرُ پِيئُڻُ**: غصو کائڻ. غم کائڻ. رنج کٽڻ. سخت محنت ڪرڻ.

-- **خُون جو پِيَاسِيُ**: ذ. صفت. جاني دشمن.

-- **خُونَ جو پياسي هُئَڻُ**: سخت دشمن هئڻ.

-- **خُونَ جو جُوْشُ**: ذ. مائٽيءَ جو جوش. رشته داريءَ جو جوش. خانداني محبت.

-- **خُونَ جو دَوْرُو**: ذ. رت جو جسم جي اندر ڦيرو. رت جو دَوْرو.

-- **خُونَ جو عيوَضُ**: ذ. قصاص (جان جي عيوض جان). خون جو بدلو.

-- **خُونَ جِي بُوْ اَچِڻُ**: دشمنيءَ جا اهڃاڻ اچڻ.

-- **خُونُ چِڪَانْ**: ذ. صفت. رت وهائيندڙ -- رت ٽمائيندڙ -- رت ۾ ٻُڏل -- خونريز.

-- **خُوْنْ چِڪَـانْ**: ذ. صفت. ڏسو "خون چڪان".

-- **خُوْنْ خَـرَابُو ج خُوْنْ خَـرَابَا**: ذ. خونريزي -- رتوڇاڻ -- مارڪُٽ -- جنگ -- فساد.

-- **خُونِ خَـرُوسُ**: ذ. ڪُڪڙ جو رت. ڳاڙهو. شراب.

-- **خُونُ خُشْڪُ ٿِيَڻُ**: هراسجي وڃڻ. ساهه سُڪي وڃڻ. خوف ڇانئجي وڃڻ. خوف طاري ٿيڻ.

-- **خُوْنْ خُوارْ**: ذ. صفت. رت پيئندڙ -- رت پياڪ -- رت جو پياسي. ظالم -- وحشي -- هتيارو -- قاتل -- ڪيس ڪندڙ -- خوني -- جلاد -- سفاڪ -- بي رحم -- رهزن. وڏو دشمن.

-- **خُون فِشَانْ**: ذ. صفت. رت وهائيندڙ -- رت ٽمائيندڙ.

-- **خُون ڪَبُوتَرُ**: ذ. صفت. ڳاڙهو شراب.

-- **خُونُ ڪَرِڻُ**: قتل ڪرڻ -- هتيا ڪرڻ -- ڪيس ڪرڻ -- ڪُهڻ -- مارڻ.

-- **خُوْنْ نَابْ**: ذ. رت جا ڳوڙها -- خالص رت -- نج رت. پاڻيءَ ۾ مليل رت. صفت. ڳاڙهو -- لال -- سُرخ.

-- **خُوْنْ وَهَائِـڻُ**: رت وهائڻ -- رت ڳاڙڻ -- رتوڇاڻ ڪرڻ -- گهڻا خون ڪرڻ.

-- **خُوْنْ وَهَڻُ**: رَتُ وهڻ -- قتل ٿيڻ.

-- **خُونِيُ ج خُونِيُ**: ذ. صفت. اهو شخص جنهن ڪنهن کي ماريو هجي -- قاتل -- قتل ڪندڙ -- ماريندڙ. ظالم -- هتيارو -- بي رحم -- جلاد -- هجارو -- رَهزن.

-- **خُونِيُ دَسْتُ**: ذ. رت جو دست -- پيچش.

-- **خُونِيْن**: ذ.صفت. خون وارو -- رت وارو -- رت جو. رت سان نسبت رکندڙ. خون آلوده _ رت ۾ ڀريل. صفت. ڳاڙهو -- لال -- سُرخ.

-- **خُونَاب**: ذ. رت وارو پاڻي. رت جا ڳوڙها. ڳاڙهو رنگ.

• **خُونْچوْ ج خُونْچَا**: ذ. [ف. خوانچه = ننڍڙو ٿالهه] مانيءَ جي ننڍن ٿانون ڪٽڻ لاءِ ٿالهه يا مستطيل نموني تي ٺهيل ڪاٺ جو تختو -- دسترخوان -- خومچو -- ڪومچو -- خوانچو. (ڪڇي محاوري ۾) ڪيسو -- جيب -- گگوندو (ڪ).

• **خُوءِ**: ث. [ف]. سَياءَ — عادت — لڇڻ — پرڪار — خصلت. طبيعت — مزاج. رواج — ريت — چال — رسم. انتظام — تربيت — ڍنگ — طريقو — نمونو — قسم.

– **خُوءِ بَدُ**: ذ. صفت. خراب عادت — خراب خصلت — بدلڇڻ — خراب سياءُ.

• **خُوئِدُ ج خُوئِدَ**: ذ. ڪڻڪ جي ڀهرئين اوپر يا نڪتل گاهه جا پاند جي مال کي کارائجن — ڪَهيدُ — کوئيد. مال جي چاري لاءِ ساوا وڍيل جَوَ.

• **خُويشُ**: ضمير. [ف. خويش = پاڻ] خود — پاڻ — پنڊ. پنهنجو — پنڊ جو. صفت. ويجهڙائيءَ جو — قريبي — مائٽ — عزيز — رشتيدار. جيئن: "اول خويش بعد درويش" (چوڻي).

• **خَيابانُ ج خَيابانَ**: ذ. [ف]. باغ — گلن جو ٻارو — ڦلواري — چمن. باغ جي وچ وارو رستو. سبزي — وسڻون — آبادي. بيابان جي وسندي.

• **خِيالُ ج خِيالَ**: ذ. [ع. خيال] جا ڳالهه ماڻهوءَ جي دماغ ۾ اچي — تصور — ويچار — پورُ — سوچ — غور — سمجهه — سُوجهه — راءِ — ڳڻت — انسنو — فڪر — ڪَتَ — ڳڻتي — پچار. صلاح — ارادو — مرضي — منشا — ڌيان — چت — توجهه — حاج — سنڀال. موج — آرو — لَهر — ريجهَ — خجڪي — وهم — گمان — سڪ — دليل — فڪر — انديشو — قياس — جنون — چريائي — خبط. دنيا جي وهمي صورت. سارو عالم. ويدانت موجب 'مايا' ۽ تصوف موجب 'وهم' ۽ ڪنهن سچي اهليت کانسواءِ. هڪ راڳ جو نالو. گيت جو هڪ قسم. هندي شاعريءَ جو هڪ قسم. هنديءَ ۾ ماپ جو هڪ قسم. راند روند — چرچو گهبو. سينگارُ — ناهه نوهه. جاڳُ — چلو لائي.

– **خِيالات**: ذ. خيال جو جمع — خيال.

– **خِيالُ اڏَڻُ**: خالي تجويزون رٿڻ — بي معنيٰ سوچڻ. جيئن: "اجايو خيال جو اڏجي، اها عادت اجائي آ" (منثار).

– **خِيالَ اولَڻُ**: دليل ڊوڙائڻ — گمان وڌائڻ.

– **خِيالُ بَنْدي ج خِيال بَنْد يُونْ**: خيالن جو سلسلو — خيالي تصوير.

– **خِيال بَڌَڻُ**: وهم پچائڻ — تصور ڪرڻ. دل ئي دل ۾ ڳالهه ويچارڻ. منصوبه سٽڻ.

– **خِيالَ ٿان لَهِيْ وَڃَڻُ**: وسري وڃڻ.

– **خِيالَ تي چَڙهَڻُ**: سمجهه ۾ اچڻ. ياد اچڻ.

– **خَيالُ ٿيڻُ**: توجهه ٿيڻ. ڌيان ٿيڻ. ويچار ٿيڻ. يادگيري پوڻ. لحاظ ٿيڻ.

– **خِيالُ پَرَسْتُ ج خَيالُ پَرَسْتَ**: ذ. صفت. خيالي — وهمي — خواب لهندڙ.

– **خَيالُ پُرَڻُ**: خيال ٿيڻ.

– **خَيالُ رَکَڻُ**: فڪر رکڻ. توجهه ڏيڻ. ياد رکڻ. ڌيان رکڻ. سنڀال رکڻ.

– **خِيالُ ڪَرَڻُ**: سوچڻ — ويچار ڪرڻ — غور ڪرڻ — ڌيان ڏيڻ — توجهه ڪرڻ — فڪر ڪرڻ. انديشو ڪرڻ — ڳڻتي ڪرڻ — تصوّر ڪرڻ — تجويز ڪرڻ — قياس ڪرڻ — مروّت ڪرڻ — رعايت ڪرڻ.

– **خِيالُ ڪَمائِڻُ**: صوفين جي اصطلاح موجب توجهه پچائڻ.

– **خِيالُ ۾ آڻَڻُ**: ويچار ۾ آڻڻ. سمجهه ۾ ويهارڻ.

– **خِيالَ ۾ اَچَڻُ**: ياد پوڻ. سمجهه ۾ اچڻ. ذهن نشين ٿيڻ. خيال ۾ ويهڻ.

– **خِيالَ ۾ نَ آڻَڻُ**: توجهه ئي نه ڏيڻ. ڌيان ئي نه ڏيڻ. لحاظ ئي نه ڪرڻ.

– **خِيالُ نَ رَکَڻُ**: ياد نه رکڻ — وسارڻ. ڌيان نه ڏيڻ. ويچار نه ڪرڻ. پرواهه نه ڪرڻ.

– **خِيالُ نَ رَهَڻُ**: ڌيان نه رهڻ. ياد نه رهڻ.

• **خَيْرو**: ذ. [ع] گل جو هڪ قسم — خَطْمِي.

• **خِيالِيْ ج خِيالِيْ**: ذ. صفت. خيال وارو — خيال جو — ڌياني — فڪري — ويچار ڪندڙ — ويچاري — ڳاڻو — سوچيندڙ — ويچاروان — شڪي — وهمي — گماني — ٻورالو — قياسي — دماغي — عقلي — حرفتي — سياڻو — شوقين.

– **خِيالِيْ پُلاءُ پَچائِڻُ**: اجايا خيال ڪرڻ. بي فائدا منصوبا سٽڻ. ناممڪن ڳالهيون سوچڻ.

– **خِيالِيْ عَدَدُ ج خِيالِيْ عَدَدَ**: ذ. غير محسوس عدد. ذاتي عدد. صافي انگ - عدد مُجَرَّد.

• **خِيانَتْ ج خِيانَتُونْ**: ث. [ع. خَانَ = هُن ٺڳيو يا هُن ڌوکو ڏنو] گهوٻي — بي ايماني — دغا. امانت ۾ چوري. بد دیانتي — کپت — ٺڳي — چوري — غبنُ — تغلبُ — ريساهه گهاتي.

– **خِيانَتَ ڪَرَڻُ**: امانت جي چوري ڪرڻ. امانت ۾ ٺڳي ڪرڻ. غبن ڪرڻ — چورائڻ.

• **خَيّامُ**: اسم خاص. [ع. خَيمَ = هُن تنبو لڳايو] تنبو ٺاهيندڙ — خيمه دوز. هڪ مشهور فارسي شاعر (عُمر) جو تخلص — عمر خيام.

• **خَيْبَرُ**: اسم خاص. عربستان ۾ هڪ قلعي جو نالو (مدينه شريف جي ويجهو جيڪو حضرت علي ڪرم الله وجه جي هٿان فتح ٿيو). پاڪستان ۽ افغانستان جي وچ ۾ هڪ لڪ جو نالو.

• **خَيْتِرانِي**: اسم خاص. بلوچ قوم جو هڪ قبيلو.

• **خَيْرُ ج خَيْـرَ**: ذ. [ع. خارَ = هو بهتر ٿيو] نيڪي – ڀلائي – چڱائي – ثواب – درجو – اجر – برڪت. سلامتي – تندرستي – عافيت – صحت – چاڪائي – چڱيلائي. خوشي – سُک – آنند. دانُ – خيرات – زڪوات – صدقو – ڀيک – پِنُ. (قبوليت لاءِ) ها – هائو – ڀَلا – دُرست – ٺيڪ. صفت. چڱو – سٺو – عمدو. درمياني – وچولو – نه سٺو نه خراب. ظرف. ڪونه – نه – ورلي ڪو.

– **خَيْرُ الْبَشَرْ**: ذ. صفت. انسانذات ۾ ڀلارو. حضرت محمد صلي الله عليه و آله وسلم جن جو لقب.

– **خَيْـرُالْعَمَلْ**: ذ. صفت. چڱو يا ثواب جو ڪم.

– **خَيْرُالْوَرٰي**: ذ. صفت. خلق ۾ سڀ کان چڱو – خيرالبشر.

– **خَيْرباشَدْ**: جملو. خير ته آهي. خدا خير ڪري.

– **خَيْر بَرْڪَتْ ج خَيْـر بَـرْڪَتُونْ**: ث. خوشيءَ جي موقعي تي مبارڪ جو جواب. خير ۾ برڪت يا وڌيڪ. خوشحالي – آسودگي.

– **خَيْرتو گهُرجي**: نه ڪبي – ڪونه گهرجي.

– **خَيْر ٿِيَڻُ**: امن ٿيڻ – سلامتي ٿيڻ – بچاءُ ٿيڻ (ڪنهن حادثي کان).

– **خَيْرچاهِڻُ**: ڀلائي يا سلامتي گهُرڻ – عافيت گهُرڻ. ڀلو چاهڻ.

– **خَيْر خَبَر ج خَيْر خَبَرُونْ**: ث. خير عافيت – خيريت – سُٺي خبر – خير واري ڳالهه – نيڪ احوال – خوشخبري.

– **خَيْرخَواهُ ج خَيْرخَواهَ**: ذ. صفت. ڀلائي چاهيندڙ – همدرد – خيرانديش – گهڻگهرو – هڏ ڏوکي.

– **خَيْر خَواهِيْ ج خَيْر خَواهِيُونْ**: ث. ڀلائي – نيڪي – چڱائي – بهتري – سلامتي – گهڻگهرائي – همدردي – هڏ ڏوکائي.

– **خَيْر دَلالِيْ ج خَيْر دَلالِيُونْ (ت)**: ظرف. خير جي ڪم ڪندي – هروڀرو – ناحق. ”خير دلالي ڪندي تا هٿ سڙن“ (چوڻي).

– **خَيْرسان اُسهڻُ**: ڀاهر وڃڻ – سفر تي روانو ٿيڻ.

– **خَيْرسان گُذْرَڻُ**: سلامتيءَ سان گذرڻ – آسودگيءَ سان گذرڻ (حياتي).

– **خَيْرصلاَ**: ث. خيروعافيت – خيرخوبي – مزاج پرسيءَ جو ڪلمو.

– **خَيْرعافِيتْ**: ث. ڪُل خير – سڀ خير – خيرسلامتي – چاڪائي – تندرستي.

– **خَيْر ڪندي هٿ سَڙَڻُ**: چڱي ڪم ڪرڻ مان نقصان پهچڻ.

– **خَيْرڪو ج خَيْرڪا**: ظرف. ڪونه جي مفهوم ۾ استعمال ٿيندڙ لفظ. نه – ڪجهه نه – نه آهي – ڪونهي.

– **خَيْرڪِيْ هُئُڻُ**: موجود نه هئڻ.

– **خَيْرڪِيْئُنْ**: ث. خوش خيرعافيت پڇڻ وقت ڪم ايندڙ جملو – خيرعافيت – خيرسلامتي – سڀ خير – خيرئي خير. خوشي. صحت – تندرستي – چاڪائي – چڱيلائي.

– **خَيْر گهُرَڻُ**: ڀلائي يا سلامتي چاهڻ – امن گهرڻ – خير جي وائي ڪيڻ ”خير گهر ، ائين نه چئو“ – عافيت چاهڻ – دعا گهُرڻ. توبه ڪرڻ.

– **خَيْر مَقْدَمْ**: ذ. ڪنهن وڏي ماڻهو يا بزرگ جي اچڻ وقت جو جملو – خوش آمديد – ڀلي ڪري آيا – آجيان ڪرڻ – ساراهڻ.

– **خَيْرمَنائِڻُ**: ڀلائي چاهڻ – عافيت چاهڻ – سلامتي گهُرڻ.

– **خَيْر وَنْڊُ**: خيرات ونڊ – پنڻ.

– **خَيْر وَ عافِيَتَ**: ث. خيريت – ڀلائي – سلامتي – امن. تندرستي – چڱيلائي – گهڻگهرائي. بهبودي – خير خواهي.

– **خَيْرهُجَڻُ**: سلامتي هجڻ – امن هجڻ.

– **خَيْرئي خَيْـرُ**: ذ. انڪار جي مفهوم ۾ ادا ڪندڙ اصطلاح – ڪجهه به نه. سک سانت. ”هتي خيرئي خير لڳو پيو آهي.“

– **خَيْرِيْ ج خَيْرِيْ**: ذ. صفت. خير جو. سلامتيءَ جو – چڱو – نيڪيءَ وارو – امن وارو. مفت جو.

– **خَيْرِيَتْ**: ث. نيڪي – ڀلائي – چڱائي. امن. سلامتي. تندرستي – عافيت.

• **خَيْـرَ اَنْديشْ ج خَيْراَنديش**: ذ. صفت. ڀلائي چاهيندڙ – خيرخواه – نيڪ خواهه.

• **خَيْرِبادْ**: [ف. خير = چڱو + باد = هجي يعني خير هجي] اُسهڻ وقت ”في امانِ الله“ وانگر چوڻ جو هڪ ڪلمو. خدا حافظ – الله بيلي – آسرو الله جو. الوداع. شل اوهان ڏي خير هجي.

• **خَيْرات ج خَيْراتُونْ**: ث. [ع. خير جو جمع] نيڪيءَ جا ڪم – نيڪيون – ڀلايون – چڱو سمر. دانُ – پنڻ. امداد – بخشش – بکيا – ڀيک. پِنُ – خير. صدقو – لنگر – زڪوات.

– **خَيْراتِ خانُو ج خَيْراتِ خانا**: ذ. صفت. دان ڪرڻ جي جاءِ – محتاج خانو – لنگر خانو.

– **خَيْراتِ ڏيڻُ**: خدا ڪارڻ ڏيڻ – دان ڏيڻ. مفت ڏيڻ. صدقو ڏيڻ.

– **خَيْراتِيْ ج خَيْراتِيْ**: ذ. صفت. خدا ڪارڻ جو – دان جو – صدقي جو. مفت جو. جيئن ”خيراتي مال. خيراتي اسپتال“ وغيره.

• **خَيْرو**: ذ. [ع] گل جو هڪ قسم – خطمي.

• **خيْرَهْ**: ذ. صفت. [ف] اونداهيءَ وارو – اونداهو. ڪيني وارو – ويري –

بدخواهه -- مغرور -- شوخ -- گستاخ، پريشان -- حيران.

– **خيرگي**: ث. اکين اڳيان انڌاري -- اونداهه -- ڪاراڻ -- پريشاني -- عداوت وير.

• **خَيرِيُ**: ذ. [ع] ٻوٽي، جو هڪ قسم.

• **خَيرپجاڻ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **خيزُ**: ذ. امر [ف. مصدر: برخاستن = اٿڻ] اٿ -- کڙو ٿيءُ. صفت. اُٿاريندڙ -- پيدا ڪندڙ. (مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ. جيئن "زرخيز. مردم خيز وغيره") -- اٿڪ -- ٽپو -- ڇال -- ٻِڏ -- ڇلانگ -- ٻُل. جيئن: "ڏيان خيزُ خزان ۾، ٻي تومنجهه ٻهار" (شاهه).

• **خيزران**: ذ. [ف] وڻ جو هڪ قسم. بيدُ -- نيٽُه.

• **خَيْلُ**: ذ. [ف. ع] گهوڙو -- گهوڙيسوار -- سوار. سوارن جو جنگي رسالو. فوجي سوار. جماعت -- پارٽي -- ميڙ -- انبوهه -- ٽولو.

• **خِيمو ج خِيما**: ذ. [ع. خيمهٔ] تنبو -- وڏو تنبو -- ڪيمو -- شاميانو -- سائبان. ڪپڙي جو ٺهيل گهر.

• **خِيما کوڙڻ**: تنبو کوڙڻ -- منزل ڪرڻ -- رهائش اختيار ڪرڻ.

– **خَيمَهٔ**: ذ. [ع] خيمو -- تنبو.

– **خَيمَهٔ دوزُ ج خِيمَهٔ دوزَ**: ذ. صفت. تنبو سبندڙ يا تيار ڪندڙ -- خَيامُ.

– **خَيمَهٔ گاهُ ج خِيمَهٔ گاهَ**: ذ. منزل ڪرڻ جي حد تنبن واري جاءِ تنبن کوڙڻ واري جاءِ.

ڏ

- ڏ: ٿه (ع. ف) سنڌي الف. بي جو اوڻيهون. عربيءَ جو اٺون. فارسيءَ جو ڏهون اکر. ابجد موجب سندس عدد چار. فارسيءَ ۽ هنديءَ ۾ ب. ت. ج. ز. س. ش. گ. ل. ن. و. هه سان بدلجندڙ.
- ڏابُ: ذ. [ع. دَابُ = اُدمُ ڪرڻ] نمونو – ريت – رواج – رسم – طريقو – طور – ڪم – ڪاج – ڏنڌو – چال. ڏباءُ – رُعب – تاب – دڙڪو (ت). صفت. جوش. ڪيفيت – معاملو – عادت. پريل – تکو – سخت – ڏاڍو – زورائتو.
- ڏابو ج ڏابا: ذ. ماتا جو نشان. داڻو – اَنُ – اَناج. ذرو – پيرُ – مٿيو – موهيڙو – ڦوڦيندو – ڇِتو – ڏبو.
- ڏاب ج ڏابُون: ٿ. گهوڙي جي اڳين ۽ پوئين ٽنگ ۾ ٻڌڻ جو رسو. ڏَبڪُ (ل). پارائي – ٻاري – ڪاٺ جو بيرم – ڪانو. گوڏي جيترو پاڻي. هلڪي ماني – ڦلڪو (ٿ).
- ڏابُ ج ڏاب: ذ. [پرا. ڏَبُ. سن. ڏُرپ] زور – بار. ٽڪو – ڇِتو – داغُ. ڏَبُ – ڏَباءُ – دڙڪو.
- ڏاباڪرُ ج ڏاباڪر: ذ. صفت. چمڙي جون ڏبيُون ٺاهيندڙ اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ت).
- ڏابڙ ج ڏابڙ: ذ. ڏاڪو – ٻانهين. جهاز جو هڪ پرزو. لنگر جي رسي ويڙهڻ جي چرخي.
- ڏابڙو ج ڏابڙا: ذ. ڪپڙن ڌوئڻ لاءِ ڪاٺ جو ڦرهو – تختو.
- ڏابڙي ج ڏابڙيُون (ٿ): ٿه دانگي يا جنڊ جي مٿان (گول) مٽيءَ جي ٺهيل ٿلهي.
- ڏابگري: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- ڏابلو ج ڏابلا: ذ. ٿانءَ جو هڪ قسم. ڍڪ سان ڪاٺ يا ٽامي وغيره جو گول ننڍو ڏبو – ٻهڳڻ – ڏَابلو – ڏابورو. ٽين يا لوهه جو بند ٿيل ڏبو – ڏبلو – ڏبو. ڍاڪون – ڍاڪڻون – مُخبر. صفت. ٿلهو – موٽو – متارو – ٻُت ۾ پريل – دوڦرو.
- — ڏابلي جهڙو: ذ. صفت. ٿلهو – سُجيل – دوڦرو.
- ڏابڻُ: مصدر. ڪنهن شيءِ کي مٿان زور ڏيئي بچائڻ. زور ڏين – پيڙو ڏيڻ – پيچائڻ – سوڙهو ڪرڻ – ڏبڻ – چيپڻ – پچائڻ.
- — ڏاب ج ڏابُون: ٿ. مٿان کان هيٺ ايندڙ زور – ڏَب – بوجهه – بارُ. ڏبڪُ – ڏانوڻ – ڏاوُ. ڪام کي هيٺان ايندڙ ٽيڪ.
- — ڏاب ج ڏاب: ذ. مٿان آيل زور – ڏباءُ – زور – ڏب – سختي – تنگي. بارُ – بوجهه – وزن. ڏهمان – دڙڪو – تاب – ڌمڪي. خوف – رعب – ديدبو. داغ – عيب – ڇِتو.
- — ڏاپائڻُ: مصدر. ڏبائڻ – زور ڏين.
- — ڏاپائو ج ڏاپائو: صفت. اڳئين حصي ۾ وڌيڪ بار پيل گاڏي. بار سان پريل گاڏي.
- — ڏاپائون: ذ. صفت. هيٺائون – جهم وارو – لوڻ وارو.
- — ڏابُ دڙڪو ج ڏاب دڙڪا: ذ. ڪاوڙ. دهمان – تاب دڙڪو.
- — ڏاب ڏيڻُ: مٿان زور ڏيڻ – پيچائڻ – چيپڻ.
- — ڏابُ رکڻُ: حشمت رکڻ – زور رکڻ – رُعب تاب رکڻ.
- — ڏابڙ ڏوبڙو (ت): ٿ. دڙڪو – تاب – ڦانُڙ هوڻُ.
- — ڏابُ ويهارڻُ: رعب ويهارڻ – حشمت جمائڻ.
- — ڏابو ج ڏابا: ذ. حشمت – رعب – ڌڪو.
- ڏابو ج ڏابا: ذ. سفر ڪرڻ کان پوءِ ٿورو آرام وٺڻ يا ساهي پٽڻ جي حالت. منزل – ويساهي – مانجهاندو – ڏابو – ڍارو (ٿ).
- — ڏابو ڪرڻُ: منزل ڪرڻ – ساهي کڻڻ – ٽڪ پچڻ.
- ڏابوٽ (ٿ): ٿ. ڪند جو هڪ قسم. سنهي پيلل ڪند.
- ڏابوٽي ج ڏابوٽيُون: ٿ. نرم – ڪُنٽري. نازڪ – سڪي. ڏابوٽ.
- ڏابوڙو ج ڏابوڙا: ذ. صفت. ڏبلي جهڙو – سُجَلُ – ٿلهو – متارو. ڪرڻ جو آواز. ڏبڪو (ڪ).
- ڏابيجا (ت): اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.
- ڏابيچي: اسم خاص. ضلعي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- ڏات ج ڏاتُون: ٿه. [سن. ڏا - ڏيڻ] ڏات.
- ڏاتا ج ڏاتا: ذ. صفت. [سن. داتا > ڏان ڏيڻ] ڏيندڙ – ڏيڻ وارو – ڏاتا – ڏاتار. خيرات ڪندڙ. بخشش ڏيندڙ – داني. سخاوت ڪندڙ – سخي. درياءُ دل – اُدار چت – فراخ دل – فيّاض. جيئن "داتا وٺان نه دان کي. ونئڻ ڦيرائي فيل" (شاهه). روزي ڏيندڙ – رزّاق – رازق. خدا تعالى جو صفاتي نالو. ڌڻي – خدا – الله. درويش – فقير – گرو – مرشد.
- — ڏاتارُ ج ڏاتار: ذ. صفت. ڏاتا – ڏاتار.
- — ڏاتو ج ڏاتو: ذ. صفت. ڏاتا.
- ڏاڄ ج ڏاڄُون: ٿ. [ع. دَجة – سخت اونداهي] اَنڌاهي – ڪارانڌ – پنٽ – اونداهي رات.
- ڏاڍو ج ڏاڍا: ذ. صفت. ميرو – غليظ – گدلو (ل. ق).

• **ڏاچو ج ڏاچا**: ذ. صفت. گيڙوءِ رَتو — ڏا: ڏنل — ڪڪو ڳاڙهو رنگ ڏنل. اونيءَ رنگ جو سادو ڪپڙو. ڪڪو ڳاڙهو صوف. پڳشون. ميرو — غليظ گندلو (ل. ڏ).

• **ڏاخر ج ڏاخرَ**: ذ. صفت. ڳائيندڙ — راڳيندڙ.

• **ڏاخل، داخلُ**: ذ. صفت. [ع. داخِل] اندر ايندڙ — پهچندڙ — گهڙندڙ — حاضر ٿيندڙ. گهڙيل — شامِلُ — وِڌل — پيل — اندر ڪيل. ظرف. اندر وچ ۾ — منجهه. صفت. لکيل — سونڊيل — درج ڪيلُ (بِل وغيره).

— **ڏاخلُ ٿيڻُ**: اندر اچڻ — اندر پوڻ — منجهه ٿيڻ — گهڙڻ — پوڻ. شامل ٿيڻ — شريڪ ٿيڻ — جمع ٿيڻ (پئسن وغيره جو حساب ڪتاب ۾). رجسٽر ۾ لکجڻ پهچڻ.

— **ڏاخلُ دَفتَر ٿيڻُ**: آفيس ۾ لکپڙهه کي بنان ڪارروائي جي رکي ڇڏڻ. رفع دفع ٿيڻ. ڪنهن ڳالهه جو ڌيان جي وڃڻ. درخواست تي ڪوبه تدارڪ نه ٿيڻ.

— **ڏاخل دَفتَر ڪَرڻُ**: ڪنهن ڪاغذ کي بنان ڪاروائي جي رکي ڇڏڻ. درخواست وغيره تي غور نه ڪرڻ.

— **ڏاخلُ ڪَرڻُ**: اندر ڪرڻ — گهيڙڻ — گهيڙائڻ — وجهڻ — اماڻڻ — لنگهائڻ. شامل ڪرڻ — ملائڻ — گڏڻ — جمع ڪرڻ — گڏ ڪرڻ. رجسٽر تي نالو وغيره لکڻ — درج ڪرڻ — لکڻ.

— **ڏاخلا ج ڏاخلائونْ**: ٿ. اندر پهچڻ جي حالت. اندر اچڻ جي حالت. رسائي — پهچ — سُپردگي — حوالگي. (ليکي جي ڪتاب ۾) داخل ڪرڻ جي حالت — لکيت — نوڌ. اسڪول ۾ تعليم لاءِ نالي شامل ٿيڻ جي حالت.

— **ڏاخلا فِيُ**: (في = fee) ٿ. ڪنهن به اداري ۾ نالي داخل ڪرائڻ جي فِي.

— **ڏاخِلُو**: ذ. اندر گهڙڻ جي حالت — ڏاخلا — اندراج — شموليت. ڏسو "داخلا".

— **داخِليُ ج ڏاخِليُ**: صفت. اندريون — اندروني — گهريلو — خانگي — گهر جو (معاملو). داخل.

• **ڏاد (ڪ)**: ذ. ٻڪيءَ جو قسم. گونهڻ خور.

• **ڏادُ ج ڏادَ**: ذ. ف. انصاف — عدل — نياءُ آچار — فيصلو — نبيرو. تدارُڪُ — ٻلو — پيشي. فرياد — بدلو — عيوضو. سچائي — دريافت — ڪوجنا — پڄا ڳاڇا — عطا — بخشش — سوکڙي. آفرين — واه واه — تحسِين — مرحبا — شاباس.

— **ڏادُ ٿيڻُ**: انصاف ٿيڻ. عدل ٿيڻ.

— **ڏادُ خوَاهُ**: ذ. صفت. انصاف گهرندڙ — فيصلي لاءِ سوالي — فريادي — دعويدار — مُدعي — دانهين.

— **ڏادُخواهِيُ ج ڏادُخواهِيُونْ**: ٿ. فرياد — دعويٰ — دانهن — پڪار. انصاف لاءِ فرياد.

— **ڏادُ دَوَرُ**: ذ. عدل ۽ انصاف وارو زمانو — سُکيو وقت — آڇ وارو وقت — فتح منديءَ جو وقت.

— **ڏادُدَهشُ (ف)**: ٿ. سخا و ڪرم — مهرباني ۽ بخشش — خير و خيرات — سخاوت — دان پڄ — عَطيُه.

— **ڏاد ڏيڻُ**: انصاف ڏيڻ — انصاف ڪرڻ — عدل ڪرڻ — تَحسِين ۽ آفرين ڪرڻ — آفرين ڏيڻ — شاباس ڏيڻ — همت افزائي ڪرڻ — قابليت جو اعتراف ڪرڻ.

— **ڏاد رسِيُ ج ڏادَ رسِيُونْ**: ٿ. انصاف — فيصلو — نياءُ — آچار — نبيرو — تدارڪ — ٻلو — پيشي — دريافت — ڪوجنا — حقَ رسي.

— **داد فَريَاد**: ذ. عدل انصاف. واويلا — دانهنُ ڪُوڪ — فرياد ٻڌي انصاف ڪرڻ جي حالت.

— **ڏاد فَريَاد ڪَرڻُ**: ظلم جي بي انصافي کان دانهون ڪرڻ. واويلا مچائڻ — هُل ڪرڻ. فرياد مچائڻ — انصاف ڪرڻ — عدل ڪرڻ — نياءُ ڪرڻ.

— **ڏاد فرياد نه هُئڻُ**: بي انصافي هئڻ. بيداد نگري هئڻ.

— **ڏادَ گَرُ ج ڏاد گَرَ**: ذ. انصاف ڪندڙ — عادلُ — مُنصِفُ.

— **ڏادُ گهُرڻُ**: انصاف گهرڻ — نياءُ گهرڻ. آفرين وٺڻ — تعريف وٺڻ.

— **ڏاد نه اِسَتاد**: ظرف. نه ڏيڻي نه ليڻي. نه ڏيڻ نه وٺڻ. هروڀرو — خواه مخواه — بنا سبب — بيگناهه.

— **ڏاد نه فَريَادُ**: ذ. انڌير — ظلم — بي انصافي — نه پڄا نه ڳاڇا — انڌير نگري.

— **ڏاد وٺڻُ**: ڪنهن کان پنهنجي هنر يا ڪمال جي تعريف ڪرائڻ. پنهنجي قابليت جو اعتراف ڪرائڻ.

— **ڏادِيُ**: ذ. فرياد — داد فرياد — دانهن.

— **ڏاديُ اِسَتاديُ**: ٿ. ڏي وٺ (گهڻو ڪري نفعي ۾ ڪم ايندڙ).

— **ڏادي نه اِسَتادي**: ظرف. بي سبب — بنا ڪنهن سبب — هروڀرو — ناحق — بي گناهه — اجايو.

• **ڏاڏاگيِرُ ج ڏاڏا گيِرَ**: ذ. صفت. بدمعاش — لوفر — لُفنگو — پاٿاريءَ وارو.

• **ڏاڏائِي**: اسم خاص. جسڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **ڏاڏپوٽا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏاڏرَ ج ڏاڏرونْ**: ٿ. ستار جي ساڄي پاسي واري تارَ يا تندُ.

• **ڏادرو ج ڏادرا**: ذ. (هه). پوربي گيت جو هڪ قسم — ڏاڏرو.

• **ڏاڏلاڻِي**: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

- **دادِلوج دادِلا:** ذ. صفت. (سن. تاتَ + لي) پيارو -- محبوب -- لاڏلو -- سڪيلڙو -- مُحِبُ -- دوست -- رانوَلُ -- سُهاگي -- پريتمُ -- پِپَڻُ -- لنڏڻُ. منو -- منڻ -- لاڏ ڪوڏ سان نپايل -- ناز جو پاليل -- چِچِلو -- ڪوڏ نپنو -- آنگلي -- هٿائو -- هَٿَ جو هيراڪ -- هٿ پالُ -- دالو -- بودِلو -- مَنڏول -- پانڌيلو (ث. دادِلِيُ ج دادِلِيُونْ).
- **دادِلو ڪَرڻُ:** لاڏلو ڪرڻ. هٿ هيرو ڪرڻ. مِچلائڻ -- آنگلي ڪرڻ. پيار ڏيئي خراب ڪري ڪاري ڇڏڻ -- بگاڙڻ -- ڦٽائڻ (ٻار وغيره کي).
- **دادلو:** اسم خاص. تعلقي ڪوٽ ڏيجيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **دادِلِي ج دادِلِيُونْ (ت):** ث. سارين جو هڪ قسم (سگداسي. سنهڙا ۽ خوشبوءِ دار چانور).
- **دادو ج دادا:** ذ. [ف. دادَر -- ڀاءُ -- برادر -- درست] ڀيءُ جو ڀيءُ -- ڏاڏو. وڏو ڀاءُ -- آدو -- ڀائو -- برادر. صفت. وڏي عمر جو پوڙهو. (ث. دادِيُ ج دادِيُونْ).
- **دادُو:** اسم خاص. سنڌ جي هڪ ضلعي. تعلقي. تپي ۽ ديهه جو نالو.
- **دادِيُ ج دادِيُونْ (ڪ):** ث. گَج جي ڀرت جو هڪ قسم.
- **دادِيُ:** اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **داڏاڪُ ج داڏاڪ (ل):** ذ. صفت. ڳالهائڻ ۾ حشمت وارو. پهلوان -- همت ڀريو.
- **داڏر ج داڏرُونْ:** ث. ڇَٽ -- ڳِلتو -- ڳَرهو -- گرگهلِي -- ڦَلُ -- ڦسلاءِ -- جڙهو. دڙڪو -- دَٻاءُ -- دَهِشانُ (ت).

— **داڏ رائِي ج داڏ رائِي:** ذ.صفت. ڇٽ ٻڌندڙ -- ڦسلائيندڙ -- ڳِلتا ٻڌندڙ -- ڳِلتائي.

— **داڏر ٻڌڻُ:** ڇٽ ٻڌڻ -- ڳِلتو ٻڌڻ. پرائي ملڪيت تي پنهنجو حقُ ڄمائڻ (ت).

— **داڏر ڏوڏر (ت):** ث. ٿوري ڳهني ڪاوڙ.

- **دار:** صفت. (ف. داشتن = رکڻ) رکندڙ. جهليندڙ -- ڪندڙ. مرڪّبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ جيئن "خانه دار. چوبدار. نگهدار. آبدار وغيره".

— **دارمدارُ:** ذ. دارومدار -- ٻيهڪ -- اِنحصار.

— **داروگيرُ:** ث. پڪڙ پڇاڙ -- وٺ پڪڙ ڇڏ وٺ -- لڙائي -- جنگ -- جهڳڙو -- جهيڙو.

- **دار:** ث. (ف. سوري -- سُولي -- ڦاسي -- ڦاهي.
- **دارُ ج دارُ:** ذ. (ع). رهڻ جو هنڌ -- گهر -- مڪان -- جاءِ -- ماڳ -- مقام -- خانو -- جڳهه. جيئن: "دار دنيا ڇڏي. لنگهه لڦاپر ڏانهه" (گرهوڙي). دنيا -- جهان -- سنسار.

— دارُ الاَدَبُ: ذ. سکڻ جي جاءِ -- علم جي جاءِ -- علم ادب جو مرڪز.

— **دارُ الآخِرتِ:** ذ. آخرت جي جاءِ -- آخرين رهڻ جي جاءِ -- ٻيو جهان -- دارُالبقا. قيامت.

— **دارُ الاِرشادِ:** ذ. حڪم جو گهر -- فرمان ملڻ جي جاءِ -- حڪم جاري ٿيڻ جي جاءِ.

— **دارُ الاِقامهِ:** ذ. رهڻ جي جاءِ -- بورڊنگ هائوس.

— **دارُالاَمارتِ:** ذ. تخت گاهه. ڪنهن بادشاهه يا امير جي رهڻ جي جاءِ.

— **دارُ الاَمانِ:** ذ. سلامتيءَ جي جاءِ (جتي لڙائي يا فساد نه هجي).

— **دارُالاَمْنِ:** ذ. امن جو گهر -- چَيَنُ ۽ آرام سان گذارڻ -- سلامتيءَ وارو هنڌ -- اهو ملڪ جتي مذهب ۾ دست اندازي نه ٿئي.

— **دارُالْبَقا:** ذ. قائم رهندڙ گهر -- هميشگي وارو هنڌ. عالم بالا -- ٻيو جهان -- هُوءِ دنيا -- اڳيون جهان. پرلوڪ.

— **دارُالْبَوارِ:** ذ. تباهيءَ جي جاءِ -- موت جو گهر يعني دوزخ.

— **دارُالْجَزاءِ:** ذ. بدلي جو گهر -- عالمِ آخرت -- نيڪ يا بد ڪمن جي عيوضي ملڻ واري جاءِ.

— **دارُالْحَرْبِ:** ذ. لڙائي جو گهر -- جنگ جو هنڌ -- اهڙو گهر جتي لڙائي جائز هجي -- اها جاءِ جتي مذهبي فرض ادا ڪرڻ ڏوهه هجي -- ڪافرن جو مُلڪ -- انهن ماڻهن جو مُلڪ جن اسلام تي ايمان نه آندو هجي.

— **دارُالْحُڪومة:** ذ. گاديءَ جو هنڌ -- تخت گاهه -- مرڪزِ حڪومت -- پايهءِ تخت -- صدر مقامُ -- دارُالسَلْطَنَتْ.

— **دارُالْخِلافَہ:** ذ. گاديءَ جو هنڌ -- تختگاهه -- راڄڌاني. دارالحڪومة.

— **دارُالسَرُورِ:** ذ. خوشيءَ جو گهر -- بهشت -- جَنّت.

— **دارُالسَّلامِ:** ذ. صُلح جي جاءِ -- سلامتيءَ جو گهر -- بهشت.

— **دارُالسَّلْطَنَتِ:** ذ. گاديءَ جو هنڌ -- تخت گاهه -- پايهءِ تخت.

— **دارُالشَّرْعِ:** ذ. قاعدي قانون جي دربار. ڪورٽ -- **ڪچهري**.

— **دارُالشِفا:** ذ. اسپتال -- صحت حاصل ڪرڻ جو هنڌ -- تندرستي ملڻ جو گهر -- شفا خانو -- دواخانو.

— **دارُالضَّرْبِ:** ذ. ضرب خانو -- سڪا ٺاهڻ جو ڪارخانو -- ٽڪسال.

— **دارُالْعِبادَة:** ذ. عبادت جو گهر. مسجد.

— **دارُالْعَدالَة:** ذ. انصاف جو گهر -- ڪچهري -- ڪورٽ.

— **دارُالْعُلومِ:** ذ. علمن جو گهر -- مدرسو -- اسڪول.

— **دارُالْعَمَلِ:** ذ. عمل ڪرڻ جي جاءِ -- دنيا.

— **دارُالْعَيّارِ:** ذ. ڪسوٽيءَ جي جاءِ -- اها جاءِ جتي ڪوٽي ڪري جي پرک ڪجي.

— **دارُالْفَنا:** ذ. بي بقا گهر -- ناپائدار گهر -- فاني گهر -- دنيا -- زمين.

— **دارُالْقَرار:** ذ. هميشه آباد رهندڙ دنيا -- نه فنا ٿيڻي دنيا -- آرام ۽ راحت

وري دنيا يي دنيا – جنّت – بهشت.

– **دارُالقضا**: ذ. عدالت خانو – ڪچهري – انصاف ٿيڻ جي جاءِ. ڪورٽ.

– **دارُالڪتب**: ذ. اخبارون ۽ ڪتاب پڙهڻ وغيره جي جاءِ – لائبرري.

– **دارُالمَرض**: مريضن جي علاج ٿيڻ جو هنڌ – اسپتال – دواخانو – شفاخانو.

– **دارُالمڪافات**: ذ. جزا ۽ سزا جي جاءِ – بدلي ملڻ جو گهر – آخرت.

– **دارُالمُلڪ**: ذ. گاديءَ جو هنڌ – تخت گاهه – پايہ تخت.

– **دارُالمُومنين**: ذ. مومنن (ايمانداررن) جي جاءِ – بهشت.

– **دارُالنّعيم**: ذ. نعمتن جو گهر. بهشت – جنّت.

– **دارُشش**: ذ. دنيا – جهان – سنسار.

– **دارين**: (عدد تثنيه) ذ. ٻہ گهر – ٻئي گهر – ٻئي جهان – دنيا ۽ آخرت – هي جڳ ۽ هو جڳ – دنيا ۽ قيامت.

• **دارِ ج دارون (ت)**: ث. ننڍي مڇي.

• **دارُ ج دارَ**: ذ. ڦوٽ – چيڙ – ڪن – ڏڪاءُ – ڪپو – سپڙ – قاڙ (ل.ق).

• **دارا**: اسم خاص. (ف) ايران جي هڪ قديم بادشاهہ جو نالو (جو سڪندر جي وقت ۾ ماريو).

– **دارائي ج دارائيون**: ث. بادشاهت – حڪومت – سلطنت.

• **داراپور**: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **دارچيني ج دارچينيون**: ث. (ف) گرم مصالح جو هڪ قسم. هڪ خوشبوءِ دار وڻ ۽ ان جي ڇوڏي جو نالو. دال چيني بہ چون.

• **دارسي**: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **دارُو ج دارُو**: ذ. (ف) دوا – علاج – سُتي – شراب – شَي. بارود. دارون.

– **دارُو درمان**: ذ. علاج – معالجو – دوا دارُو.

– **دارُو دَرمن**: ذ. علاج – معالجو – دوا دارُو.

– **دارو فروش ج دارُو فروش**: ذ. صفت. دوائون وڪڻندڙ – شراب وڪڻندڙ.

– **دارُئين**: ذ. صفت. دارون سان – دوائن سان "دَرد نہ لهي داروئين. زُلف زورَ ڏنوم." (شاهہ).

• **دارُوبيج**: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ ٻج جو هڪ قسم.

• **داروغو ج داروغا**: ذ. (ف. داروغہ) ڪنهن ڪم جو سنڀاليندڙ – مُحافظ – نگران – رکوال. ڪنهن جماعت جو سردار. نظر ڪندڙ – چوڪيدار – رکوال. انجنيري کاتي ۾ هڪ ملازمت – واهن جو ڪم سنڀاليندڙ – واهن جو سپروائيزر – آبدار.

– **داروغائي ج دارُو غائيون**: ث. داروغي جو ڪم – مُحافظت – نگهباني – انتظام – اِهتمام – حڪومت – آفيسري – عملداري – بالادستي.

– **داروغي ج داروغيون**: ث. داروغائي.

• **دارُون ج دارُون**: ذ. [دارو. سن. درَوہ] دوا – علاج – طب – ٻڪي – ڦڪي – ڏڀ – ڏرمل. باروت – بارود. بندوق جو تيل. طاقت وارو ڏاتو – تيزاب. ڏيهي شراب – سونفي (سونفن وارو) شراب.

• **داريجا**: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

• **داريسي**: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **داڙ ج داڙون (ت)**: ث. مٿاهون هنڌ – مٿاهين زمين – اُتاهين زمين – پڊرو. ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو. اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص. هڪ ديهہ جو نالو.

– **داڙياٺي**: ث. ٻيڙيءَ وغيره جو هڪ عضوو. جنهن تي ڪاٺيون وغيره يا سامان رکجي.

• **داڙ**: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **داڙ ج داڙ (ل)**: ظرف. صفا صاف – بنہ جٺين: "تون تہ ڪو وڏو داڙ حرامي آهين صفت. وڏو لُچ – بدمعاش.

• **داڙا ڦاڙا ڪرڻ**: خراب ڪرڻ – اجايو وڃائڻ. پوري ورهاست نہ ڪرڻ. رقم اڌاري ڇڏڻ.

• **داڙو ج داڙو**: ذ. شفيع – ڇڏائيندڙ – وڪيل – سفارش ڪندڙ – وچوارو خيال ڪندڙ – پاسو وٺندڙ – پاران ڳالهائيندڙ – بدران ڳالهائيندڙ – ثالث – ٽياڪڙ – ويچو. حمايتي. مددگار.

• **داڙهہ ج داڙهون (ت)**: ث. گوڙ – هُل – دوڙ – دٻاءُ – خالي رُعب – ٻاهريون دٻاءُ.

• **داڙهہ ٻڌڻ**: دٻاءُ رکڻ – وڏي رقم ٻڌڻ.

• **داڙهہ هڻڻ**: خالي دٻاءُ رکڻ – هيسائڻ لاءِ رعب ويهارڻ – گوڙ ڪرڻ – هُل مچائڻ – دوڙ ٻڌڻ.

• **داڙي ج داڙيون**: ث. رنجهوٽي راند ۾ هڪ ٻاري – ڏري (ت). ڏڙهي راند ۾ ڪم ايندڙ ڪاٺ جي پٽي – ٻيٽ (ث).

• **داسُ ج داسَ**: ذ. صفت. [پرا. داس. سن. داس = ٻانهو] غلام – نوڪر – ٻانهو – گولو – خدمتگار – چاڪر – چوڪر – پگهاردار – ٽهليو – خادم. چيلو – مريد – شاگرد – ڏن پرو. (ث. داسي ج داسيون) صفت. اُباريل – دَميل – دم پُخت – رَنڌ پيل.

– **داسُ ڪرڻ**: غلام ڪرڻ – ٻانهو ڪرڻ – خادم ڪرڻ. اُبارڻ – دمڻ – رنڌڻ. ڏانديون ڪرڻ. پلو يا مڇي سيئڻ (ت).

– **داسي ج داسيون**: ث. ٻانهي – نوڪرياڻي – گولي.

• **داستان ج داستان**: ذ. (ف). آکاڻي – قصو – ڪهاڻي. ڳالهہ – ڪٿا

- وارتا -- بيان -- حڪايت -- افسانو -- فسانو -- داستانو -- روايت -- ذڪرُ -- نقل -- نظير. وڏو قصو -- سرگذشت -- احوال.

— **داستان گـو ج داسِتان گو:** ذ. صفت. آکاڻي ٻڌائيندڙ -- قِصا، ڪهاڻيون. نقل ٻڌائيندڙ -- قِصه خوان.

• **داسِتانوَ ج داسِتانا:** ذ. داستان -- بيان -- آکاڻي -- ڳالهه -- وارتا.

• **داسِتانو (دستانو) ج داستانا:**ذ. (ف). هٿ جو جوراب -- داستانو (شڪارين جو هٿ ڇاڙهڻ جو چمڙي يا ڪپڙي جو جوراب. پکيءَ جي چنبن کان بچاءَ لاءِ).

• **داسِرا:** اسم خاص. سومرن جي هڪ ذات جو نالو.

• **داسِڙڪِي:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊو محمد خان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **داسِڙو:** اسم خاص. شاهه جي رسالي ۾ منسوب ڪيل چنيسر لاءِ -- چنيسر جو ڪناية نالو "سر ليلا چنيسر. ڳن، ٿورن کي ڇڏ ۾ داسِڙا! وڃان نه وِسِواند" (شاهه).

• **داسڻُ ج داسڻَ (ک):** ذ. ٻيڙيءَ جو هڪ رسو -- داماڻ. (سڙهه جو مکيه واجهه جنهن کي ڇڪڻ سان سڙهه جا سانڌا سب کلي پوندا ۽ سڙهه سنئون ٿيندو).

• **داسوُ ج داسا:** ذ. [سن. دَرشَتُ.] جاءِ جي ڇت ۾ ڪم ايندڙ چورس ڏگهي ڪاٺي -- ننڍي ڪام -- شهتيرُ. ٿلهي ڪاٺ جي پٽي. ڪاٺيءَ جو ڏگهو ۽ سنئون پچر -- ڪاٺي -- لٺڙو -- لڪڙو. اٺ جي پلاڻ جي پاسن وارو ڏڪ (بار وغيره جي جهلڻ جي ڪاٺي) (ت). ٿلهو ڏڪو -- ٿلهي لٺ -- سونٽو (ت). شڪارين جي اصطلاح ۾ بچاءَ لاءِ ڪنيل وڏي لٺ يا ڪِلو (ت). خاص ڪري دروازي يا دريءَ جي مٿئين واري پٽي. ڪاري جي ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو. ٻيڙيءَ جي پاسي واري وٽ جو مٿيون سطحي تختو -- درياءَ جي ٻيڙيءَ جي ڳُڙهه. پوک جو سوڪڙو صفت. ناسي يا ڪارو رڱيل ڪپڙو جيڪو غم طور پائجي.

• **داشت:** [ف. داشتن = رکڻ] گڏ ڪري رکيل مال. نقد وغيره.

— **داشتَه:** بنا نڪاح جي رکيل عورت -- سُريت.

• **داعِيُ ج داعِيَ:** ذ. صفت. [ع. دَعَا = هن سڏيو] سڏيندڙ -- سڏ ڏيندڙ -- دعوت ڪندڙ -- دعوت ڏيندڙ. دعوا ڪندڙ -- فريادي -- مُدعي. دُعا ڪندڙ -- خيرخواهه -- دعاگو. پيغمبر -- مبلغ -- پرچار ڪندڙ.

— **داعِيُ مُداعِيُ (مُدّعي):** ذ. صفت. فريادي ۽ جوابدار -- داعي -- مدعي.

• **داغل:** ذ. گل جو هڪ قسم -- داگل.

• **داغَ ج داغَ:** ذ. نشان -- داگ -- ٽڪو -- ٽڏو -- ڏنڀ -- سڙيل هنڌ (بدن جي). ڦٽ جو نشان -- سيٽرو. ڪلنڪ -- ڪارنهن -- ڪارهڻ. نقص -- عيب. زخم -- ناسور -- گهاءُ -- چهڪ -- وڏ -- چير. لغار. طعام ڪي گيهه. بصر ۽ ڦوٽي جو داغ. تڙڪو -- وگهار -- رنج -- غم -- ڏک -- درد -- صدمو -- وڇوڙو -- وِرهه. ڪنهن عزيز جي مرڻ جو غم.

— **داغ لِيڻُ:** نشان ٿيڻ -- ڏنڀ ڏيڻ -- اثر ٿيڻ -- عيب ٿي بيهڻ.

— **داغ جِگـرُ:** ذ. دل جو زخم.

— **داغ دارُ ج داغ دارَ:** ذ. صفت. داغ وارو. داڳدار -- داغ لڳل -- داغي -- داغيلُ -- ڪاري نشان وارو -- ٽڪي وارو -- ڇٽ ڇٽو -- ڇٽڪمرو. ڪلنڪي -- عيبدار. ڪارهڻ وارو -- ڪارائتو. نشان وارو -- ڪنهن جاءِ تان ڳري ويل ميوو -- گيهه جي لغار ڏنل طعام -- داڳي.

— **داغ دوزي ج داغ دوزيُون:** ث. زخم ڏيڻ -- ڏنڀ ڏيڻ -- گهاءُ ڪرڻ. ڪلنڪ ڏيڻ.

— **داغ سَڙڻُ:** رڌڻ مهل ديڳڙي ۾ گيهه جو سڙڻ.

— **داغ ڪَرڻُ:** نشان ڪرڻ -- ڇٽا ڪرڻ -- ڏڀ ڪرڻ -- خراب ڪرڻ.

— **داغ لَڳائڻُ:** عيب لڳائڻ -- بدنام ڪرڻ.

— **داغ لَـڳَـڻُ:** عيب لڳڻ -- بدنامي ٿيڻ -- نشان ٿيڻ. طعام جو ديڳڙيءَ ۾ سڙڻ -- جلڻ.

— **داغِيُ ج داغِيَ:** صفت. داغدار -- داغيل -- داغ وارو. ڇٽي وارو -- سڙيل -- داغ ڏنل -- نشانن وارو -- ڏنڀن وارو -- ڏنڀ ڏنل. عيبدار -- **فقط گيهه** ۾ رڌل جانور -- باصري خشڪا.

— **داغِيُ ڪَرڻُ:** ڪارو ڪرڻ -- گنهگار ڪرڻ -- ٽڪو لڳائڻ.

• **داغِڻُ:** مصدر. [ف. "داغ" مان ورتل] نشان ڪرڻ -- ڇتو ڪرڻ -- ٽڪو ڪرڻ -- داغ ڪرڻ -- ڏبو ڪرڻ -- داڳڻ. ڏنڀ ڏيڻ -- ڏنڀڻ -- عيب ڪرڻ -- عيبدار ڪرڻ -- ڪارنهن لائڻ -- ڪلنڪ لڳائڻ. ٽڪو لڳائڻ.

• **داڦَ ج داڦُونُ (ت):** ٺ صفت [سن. سَتوپ = ٿڦڻ سن سُترابڻ سُنا = قائم ڪرڻ] ٿاڦه پيٽري گپ -- گارو. سارين جي زمين کي پاڻيءَ ۾ ڏنل هر -- ريج ڏيڻ کان پوءِ ڏنل هر. وڏو چيڪو -- ٿاڦه ٺ صفت وڏي -- ڀاري -- ڳوري.

— **داڦَ ڪَرڻُ:** پاڻيءَ ۾ هر ڪاهڻ.

• **داڦُ ج داڦَ:** ذ. صفت. ڀاري -- ڳورو -- ڳرو -- گران. وڏو ڳرو.

• **داڦِڻُ:** مصدر. [سن. سَتوپ = ٿڦڻ] دڦڻ -- مٽي يا چيڪو پٽ تي هڻڻ. گهڻو ڳالهائڻ -- بڪڻ -- ڪاڏهون جو ڪاڏي ڳالهائڻ -- بڪواس ڪرڻ -- بيهودو ڳالهائڻ -- ڪوڙيندوڙ ڪرڻ -- واهيات ڳالهائڻ -- چغلي هڻڻ. خراب ڪرڻ.

— **داڦَ ج داڦُونُ:** ث. ذ. اجائي بڪ -- بيهودي گفتگو. گاري جي داڦ -- راڳو ليبو -- چيني.

— **داڦَ داڦِڻُ:** خراب ڳالهائڻ -- واهيات ڳالهائڻ -- دڦ ڪرڻ. بڪ ڪرڻ -- اجايون بيسود ڳالهيون ڪرڻ.

– **دالَ ڪَرڻُ**: اجايو ڳالهائڻ – واهيات ڳالهائڻ.

• **داڦوڙو ج داڦوڙا**: ذ. [سن. سُتُوب ـ ٿڦڻ] اٺ جو پيرُ – ترڻ مهل پاڻيءَ ۾ هٺ پير هلائڻ جي حالت – ٿاڦوڙا. ڦـدڙ پير.

• **داق**: فقيراڻو وڳو.

• **داڪلُ ج داڪلَ (ٿ)**: ٿ. دڙڪو – داب – ها ها ماٺ!.

• **داڪ ج داڪ (ت)**: ذ. پوڙهو. ٽرپلو.

• **ڏاڳُ ج ڏاڳ**: ذ. [ف. داغ جي بگڙيل صورت] ڏاغ. ڏُنب –چٽو. ڏاسُ (پاڄي وغيره جو).

– **ڏاڳ ڏيڻُ**: داغ ڏيڻ.

– **ڏاڳي**: ذ. صفت. داغي.

– **ڏاڳِي ج ڏاڳِيُونْ**: ٿ. نار جي پٽ ـ ڳاڏي.

• **ڏاڳڻُ**: مصدر. [ف. داغ منجهان ورتل = نشان] نشان ڪرڻ. داغڻ – داغ ڏيڻ. ڏنب ڏيڻ – مال کي ڏنبيرڻ سان ڏنب ڏيڻ. طعام کي بصر يا ڦوٽي جو داغ ڏيڻ. ڏڪ سان ڦٽڻ "مروڻ کي دونالي سان ڏاڳي ڇڏيائين".

• **ڏاڳِينو ج ڏاڳِينا**: ذ. ڳـنڙي – ٻُجڪو – هـڙ – پـدڙي – بشڪو (ت) – ٽَنگ. زيور – مٺيون – ڳـهه.

• **ڏال ج ڏاليُونْ**: ٿ. [پرا. دال. سن. دَلُ = ڏرڻ] اناج جو هڪ قسم. ڏريل (مٽر. ڇڻا. مُگ. ماٺهن. مُهري. اڙد. چؤنرا. سگهي. مانجهلي. ٽوهر وغيره ڏريل – پاڄيءَ جو هڪ قسم.

• **ڏال جُتيُن ۾ ورهائڻ**: هڪ ٻئي کي موچڙا هڻڻ.

– **ڏال روٽِي**: ٿ. دال ماني. غريباڻي خوراڪ. مڇي ماني. روٽي لنگوٽي. سادو گذران.

– **ڏال رَوٽِي وارو هُئڻُ**: چڱي حيثيت وارو هئڻ. پنهنجيءَ وارو هئڻ. ٻي جو محتاج نه هئڻ. دستوري گـذر سفر ڪرڻ جي لائق هجڻ.

– **ڏال خور**: دال کائو. گهڻو ڪري دال کائڻ وارو ڪنايتہ. بزدل.

– **ڏالِ ڪَدڻُ**: ڏاڍي مار ڏيڻ. پيڙي ڇڏڻ.

– **ڏالِ ڳَـرڻُ**: دال جو ڳري نرم ٿيڻ. پهچي سگهڻ – وس ڪرڻ – حيلو ڪرڻ ـ پُڄي سگهڻ – مراد ۾ ڪامياب ٿيڻ.

– **ڏالِ ۾ ڪارو هُجڻُ**: شڪ هجڻ – انديشو هجڻ – ڪجهه خرابي هجڻ. گمان هجڻ – ڪو راز هجڻ.

– **ڏالِ مان سِيرو ٿيڻُ**: ڀاڳ وارو ٿيڻ. هڪدم غريب مان شاهوڪار ٿيڻ "جي ڏنو ڀاڳ پيڙو. ته دال مان سيرو" "جي ڏني بخت دپ. ته سيري مان رَبَ".

– **ڏال مانيءَ وارو هئڻ**: ڏال روٽي وارو هئڻ. پوري پني حيثيت وارو هئڻ.

– **ڏال مانِي ڪَارائڻُ**: غريباڻو کاڌو کارائڻ. حاضر کاڌو کارائڻ. ڪنايتہ.

جيل موڪلڻ. جيل ۾ وجهڻ.

– **ڏال نہ ڳَرڻُ**: پهچي نہ سگهڻ. وَس نہ هجڻ. مقابلو نہ ڪري سگهڻ. پُڄي نہ سگهڻ. ڪاميابي نہ ٿيڻ. پهچ نہ هجڻ.

• **ڏالانُ ج ڏالانَ**: ذ. [ف] محراب جي شڪل وارن وڏن دروازن واري ڪوٺي – وڏو صفحو. ٿنڀن سان ڏيڏي. ستون دار ڏيڏي. جاءِ جو اڱڻ يا صَحَنُ. ايوان – ورانڊو – اڱـڻُ – ڏالو. درياهه جي ٻيڙيءَ جي وچ مٿان تختن جو کليل ميدان.

• **ڏال چِڪنُو**: ذ ڀاڙيءَ منڪٽي جو مرڪب (جو مَلَم لاهڻ ۾ ڪم اچي).

• **ڏالچِينِي ج ڏالچِينِيُونْ**: ٿ. [ف. دار چيني. سن. دارُ = ڪاٺ + چيني = چين ولايت جو] گرم مسالي (مصالح) جو هڪ قسم. هڪ خوشبوءِ دار وڻ جو ڇوڏو.

• **ڏالڙو ج ڏالڙا (ل.ت)**: ذ. ڏهائي جو ٿانءُ – ساڙهو – ٻاڳيو (مُنهن ويڪرو مال جي کير ڏهڻ جي ڪم ايندڙ) – ڏکي. ننڍو ڪُنو.

• **ڏالُو ج ڏالا**: ذ. صفت. هٺ هيرو – پاليل. اَلبيلو – دادلو – ڇڙواڳ ڇرڙيو. (ف) ايوان – اڱڻ – ورانڊو – دالان. پرت جو هڪ قسم. اٺن ڦاڪن وارو گل (ٿ).

– **ڏالو بڻجڻُ**: دادلو ٿيڻ. پيارو ٿيڻ. ڇڙواڳ ٿيڻ. هٺ هيرو ٿيڻ.

• **ڏالهڻ (ت)**: ٿ. ڪکن جو ٺهيل ننڍو ڪارو – ٽـٻِڪـي.

• **ڏالِي ج ڏالِيُونْ (ل)**: ٿ. گـنڍي. اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏالِي ٿُنڊِي**: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏالِي وَڏي**: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏاليڏال**: اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏالِيرِي ج ڏالِيرِيُونْ**: ٿ. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڏامَ**: ظرف. ع. هميشه ـ سدائين – دائم – قائم – شال هميشه هلي.

– **ڏام اِقبالہ**: جملو. شال هن جو اقبال دائما رهي.

• **ڏامُ ج ڏامَ**: ذ. (ف) پکين ڦاسائڻ جو ڄار – ڄال – ڄارِي – ڇَنڊُ – ڏِپِي. ڦاهي – ڦَندو – ڦاهو – ڪوڙڪو. سرڪڻي – رسي – نوڙي. دوکو – فريب. (سن) پئسي جو چوويهو حصو – چار ڪوڏيون. دَمڙي – ڪوڏي. قيمت – مُلهه – نرخ – اگهه – ناڻو – پئسو – جيئن "دام ڪري سڀ ڪام" گـرٿ. ڏگهوڪيل. دوائن تورڻ جو وٽُ – تور جو هڪ وزن (هڪ تولو اٺ ماسا).

• **ڏام آڙائڻُ (ت)**: ڄار وجهڻ. ڇند پکيڙڻ – لالچ رکڻ.

– **ڏامدارُ ج ڏامدارَ**: ذ. صفت. دام وارو – ڦاهي وارو – پکي ڦاسائيندڙ – ماري – شڪاري. پاپي – ظالم – بي رحم (ت).

- دَامر دُوَالِيِ (ت): برهہ ۽ عشق جي ڦاهي.
- دَامر رَکَڻُ: ڦاهي اَڏڻ. پلؤ پکيڙڻ.
- دَامر ۾ اَچَڻُ: قابو ڪرڻ - ڦاسائڻ - مڪر ۽ فڪر ۾ اچڻ - اثر هيٺ اچڻ.
- دَامر وِجهَڻُ: ڦاهي وجهڻ - ڦندو وجهڻ - چند ڪرڻ - منبر منبرڻ.
- دَاميِو ج دَاميِا (ت): ذ.صفت. دم وارو. وڏو چور - پاڻاريدار.
• دَامَادُ ج دَامَادَ: ذ.(ف) ڌيءَ جو مُڙس - نياٽو - ناٺي - جاٽو.
• دَامَانُ ج دَامَانَ: ذ. [ف] دامنُ - پلؤ - ڪنارو. اُڪر - ڪارڙ - ڏهمانُ (ل).
• دَامِڙو ج دَامِڙا: ذ. ٿانءَ جو هڪ قسم. پيتل جو دلو - ٿامائي - ٿامڙو.
• دَامِنُ ج دَامِنَ: ذ. (ف) چولي وغيره جو لٽڪندڙ پلئُ - ڏاوڻُ - پلؤ - پانَدُ - پاند - پِهڳُ - چيڙو - جهولي. جبل جي وٽ - پير - دامان - ڪنارو - ڪپ - ڪنس - منارو - حدُ - پنارو. آسرو - اُجهو - پناهہ.
- دَامِن ڇڪَڻُ: پلاند جهلڻ - ڏاوڻُ وٺڻ روڪڻ - منع ڪرڻ - باز رکڻ. دامن جهلڻ. وٺڻ - مدد گهرڻ - آسري لڳڻ.
- دَامِن پکيڙَڻُ: پلاند پکيڙڻ - جهولي جهلڻ - دعا گهرڻ - خدا کان التجا گهرڻ. پنڻ - اُميد رکڻ.
- دامن ڪَشِيِ ڪَرَڻُ: پرهيز ڪرڻ - ڪنارو ڪشي ڪرڻ - پاڻ بچائڻ.
- دَامِن ۾ وِيڙهَڻُ: دامن ۾ لڪائڻ - اُجهو ڏيڻ - سهارو ڏيڻ - پناهہ ڏيڻ - محفوظ رکڻ - سلامتي بخشڻ.
- دَامِن جهلڻ: پناهہ وٺڻ - اُجهو وٺڻ - آسرو وٺڻ - اوٽ وٺڻ.
- دامن وٺڻ: دامن جهلڻ.
- دَامنِگِيرُ ج دَامنِگِيرَ: ذ. صفت. چُهٽيل - چنبڙيل. دعويدار - مُدّعي. ساٿي - پاسو وٺندڙ - رفيق - پو. لڳ - مريد - طرفدار.
- دَامنِگِيرُ هُجَڻُ: پيڇو ڪرڻ - پٺيان پوڻ - تنگ ڪرڻ - ستائڻ - تڪليف ڏيڻ. چنبڙي پوڻ - پڇڙ نہ ڇڏڻ.
• دَامِنِي ج دَامِنِيُون: ث. [سن. سوداميني] ڪاٺ جو ننڍو داسو - ٽوٽي. داوني (هہ). کنوڻ - وڄ - وڄڻي - برق. ترني - ڪڻگور. "مُکُ پَسِي مَحْبُوبَ جو. اِرِن تِيون اولي. دَامنِيون سِپ دُور ٿِيون. اَنگَ اندر جوتي." (بودي).
• دَامُڻُ ج دَامُڻَ: ذ. ڀيڙيءَ جي ونجهہ جو رسو جنهن جي ڇڪڻ سان سڙهہ جا سڪا يا چادرون سڀ کُلي پوندا آهن - دامڻ - دامن.
• دانُ ج دانَ: ذ. [پرا: دان. سن. دان > دا = ڏيڻ] بخشش - خيرات - ڀيک - ڀکيا - پنُ - پڃ - عطا - ڏان. عطيو - امداد - انعام - تحفو. ڏنُ - ڏانُ - نذرانو - سوکڙي - سوغات.
- دانُ پُڃُ ج دانُ پُڃَ: ذ. دان - خيرات - بخشش. سوغات - تحفو.
- دانُ پُنُ: دان پڃ.
- دانِيِ ج دانِيِ: ذ. صفت. خيرات ڪندڙ - سخا ڪندڙ - سخي - فيّاض - وڏي دل وارو - درياہ دل.
- دانِيِ پُرشُ ج دانِيِ پُرشَ: ذ. صفت. سخاوت ڪندڙ - سخي مڙس.
• دانُ ج دانَ: ذ. صفت. [ف. داشتن - رکڻ] رکڻ جي جاءِ - گهر - جڳهہ - مڪان - هنڌ. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ. جيئن: "آتشدان. قلمدان. شمعدان وغيره." (ف. مصدر. دانستن - ڄاڻڻ) ڄاڻندڙ - ڄاڻو. مرڪبات ۾ "فارسي دان. عربي دان. نادان وغيره."
• دان بَنْدِيِ (دانُ بندي): ث. [ف. دانہ = داڻو + بستن = ٻڌڻ] ٻيلُ فصل تي ڍل ٻڌڻ جو طريقو - ٻيلُ فصل جي ڪٽ يا اندازو.
• دانَا ج دانَا: ذ. صفت. [ف. مصدر. دانِستن - ڄاڻڻ] ڄاڻندڙ - ڄاڻو - سياڻو - ڏاهو - عاقل - زيرڪ - هوشمند - عقلمند - ڳڻ وارو - هوشيار - ڀهڳو. چالاڪ.
- دانَا بِينَا: ذ.صفت. ڏسندڙ ۽ وائسندڙ - عاقل هوشيار - سمجهو سياڻو. ڏاهو - اڪابرُ - هوشيار. اسم خاص. الله تعالىٰ جو صفاتي نالو.
• دانَاهُ ج دانَاهَ: ذ. ف. دانا جي بگڙيل شڪل. صفت. ڄاڻندڙ - ڄاڻو - سُڄاڻ - سُرينو - عقلمند - هوشيار - سياڻو - دانا.
- دانَاهِيِ: ث. ڄاڻُ - ڀروڙ. سياڻپ - عقلمندي. هوشياري - ڏاهپ - چترائي - عقل - زيرڪي - سمجهہ - ٻڌي - هوش - گيان.
- دانَائِيِ: ث. ڏسو "داناهي".
• دانبو ج دانبَا (ک): ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم - اِڪير جي جنس مگر رنگ ڳاڙهيرو ۽ اڃا پتا. ديگهہ اڌ فوٽ کان ڏيڍ فوٽ تائين.
• دانڊل: ذ. جهڳڙو - جهيڙو - ڦڏو - گهيي - رَڏي - کل ڪل. بائيتال - مانڊان. ريڙهہ پيڙهہ.
• دانڊَلَڻُ: مصدر. [هہ. دانڊلنا - دانڊل ڪرڻ] دانڊل ڪرڻ - گُنهہ پيٺہ ڪرڻ - رڳڙو ڪرڻ - جهڳڙو ڪرڻ - جهيڙو ڪرڻ - لُڙ ڪرڻ - اَٽڪڻ - جهنڊڻ - تڪرار ڪرڻ - بائيتال ڪرڻ - ڪروڌ ڪرڻ. سگي ڪرڻ - چالاڪي ڪرڻ - چشم بندي ڪرڻ - جادو ڪرڻ.
• دانڊولَڻُ: مصدر. دونداڙڻ - داندڻ. ڪڪ ڪرڻ. ڏڪ ڏيڻ.
- دانڊولو ج دانڊولا: ذ. لوڏو - جهوٻو - ٿيلهو - جهوڪو.
• دانَرُ ج دانَرَ (ل): ذ. صفت. ان وڻندڙ - بدشڪل - بيدولو - ڪُذب. ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم.
- دانِسۡتُ: ث. [ف. دانستن - ڄاڻڻ] ڄاڻ - دانش - ڀروڙ - واقفيت. راءِ - سمجهہ.

– **دانِشتگي**: ث. ڄاڻ – ڄاڻپ. سمجهه – خيال – راءِ – علم.

– **دانِشتِ نامو ج دانِشتِ ناما**: ذ. رپورٽ – اطلاع – سڃاڻپ جو بيان – خبر – ڄاڃ – تلاش – پڇڄ نامو.

– **دانِشتِ وِهارڻ**: پڇڃاڻ سڌائڻ – تلاش ڪرڻ – ڳولا ڪرڻ.

• **دانِشتَهَ**: ظرف. ڄاڻي ٻجهي – سمجهي ڪري. "ديدهٔ دانِستهٔ" = اکين ڏٺو – اکين اڳيان.

• **دانِشتِي ج دانِشتيُون (ٿ)**: ث. ڪَنگهه.

• **دانِشُ**: ث. (ف. دانستن = ڄاڻڻ) ڄاڻ – ڄاڻڻ – ڄاڻپ – سمجهه – عقل – فهم – ٻوڌ – علم.

– **دانِشُ مَنُدُ ج دانِشُ مَنُدَ**: ذ. صفت. عاقل – سمجهو – هوشيار – ڄاڻو – سياڻو – عقلمند – ڏاهو – داناءُ – ٻڌ وان – سگهيل.

– **دانِشُمَنُدِي ج دانِشُمَنُدِيُون**: ث. دانائي – عقل – سمجهه – هوشياري – عقلمندي – فراست – حڪمت.

– **دانِشُ وَرُ**: ذ. صفت. – سياڻو – ڏاهو – عقلمند – سمجهو – ذهين – دانشمند.

– **دانِشُ وَرِي**: ث. سياڻپ – عقل – ڏاهپ – علم. حڪمت. سائنس – وگيان – هنر.

• **دانِشِڻُ (ڪ)**: مصدر. گهڻي بڪ بڪ ڪرڻ – جهَڳِڙِي هڻڻ – گوڙ شور ڪرڻ.

• **دانُفَلُ**: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر. (گاهه جو هڪ قسم. پن ڊگها ۽ ٻردار شاخون. گل ميرو آسماني).

• **دانُق**: ذ. (ف). سِڪي جو هڪ قسم – چانديءَ جو هڪ ننڍو سڪو – درهم جو ڇهون حصو – دانگ.

• **دانُگُ ج دانُگَ**: ذ. (ف). توري جو هڪ وزن – ڇهن رتين جو هڪ وزن. مثقال يا درم جو چوٿون حصو. (طبي اصطلاح ۾ وزن چار رتيون. شرعي اصطلاح ۾ ٻه رتيون ۽ ايراني اڪيهه جَوَ آهن). ڪنهن به شيءِ جو ڇهون حصو – حصو – ڀاڱو – ٽڪرو. ظرف – ڏس – پاسو. ذ. صفت. بيوقوف – عقل ويل. ٽَرَيلُ – نڀاڳو. بدمعاش – چور – ڪوڙو (ت).

– **دانُگَـرَدانُگَ (ت)**: ذ. صفت. تمام وڏو بدمعاش – آزاد لُچ.

– **دانُگُو ج دانُگا**: ذ. صفت. بي وقوف. موڳو. بدمعاش – ڪَٽَرَيل. ڏنگو. پليت. اندر ڪارو.

– **دانُگـرُِو ج دانُگـرُِا (ت)**: ذ. صفت. دانگو – اندر ڪارو – مُنهن ڪارو – دانگيءَ جهڙو.

• **دانُگُرُو ج دانُگـرُا (ت)**: ذ. پاڻيءَ جي حوديءَ جي حاطي جو دَرُ.

• **دانُگِي ج دانُگِيُون**: ث. ماني پچائڻ لاءِ ٺڪر جو ٿانءُ. ٺڪر جو ٿئو.

– **دانُگِيءَ ٻَچِيءَ کُتي جِيءَ ذات پَرُکڻُ**: نقصان سهي ٻئي جي لياقت پرکڻ.

– **دانُگِيءَ ڄَرُهڻُ**: ڏڪار پوڻ – گهر جو خرچ وڌي وڃڻ – معيار زندگي اوچو ٿي وڃڻ.

– **دانُگِي گهُمائڻُ**: بچڙو ڪرڻ – منهن ڪارو ڪرڻ.

– **دانُگِيءَ مُنهَنُ تي مَلِڻُ**: شرمسار ڪرڻ – خراب خوار ڪرڻ – تعدي ڪرڻ.

• **دانُو**: اسم خاص. (ف. دانستن = ڄاڻڻ مان نڪتل) نالو ماڻهوءَ جو.

• **دانُهَ ج دانُهَ**: ذ. صفت. (ف). دانا – دانهه – داناءُ – سياڻو – ڏاهو – سمجهو.

• **دانهڻُ**: مصدر. دانهن ڪرڻ – ڪُوڪَ ڪرڻ – رَڙ ڪرڻ – ڪُوڪڻ رڙڻ. واءِ ويلا ڪرڻ. سڏڻ – فرياد ڪرڻ – پڪارڻ.

– **دانُهَنُ ج دانُهَوُنُ**: ث. رَڙ – ڪُوڪَ – پُڪار – رِڙهه – راڙو – واڪو. روڄ – روڏن – رَڙو رَڙ – واءِ ويلا – ٻاڪر ڪُٺو – زاري – راڙهو. سَڏُ – پُڪار – ڪُوڪار – فرياد – نالش – آهه – شڪايت.

– **دانُهَنُ جو دادِ ڪَرڻُ**: فرياد ٻڌڻ – داد رسي ڪرڻ – انصاف ڪرڻ. آهه زاري جو قدر ڪرڻ – دانهن ورنائڻ.

– **دانُهَنُ ڪَرڻُ**: فرياد ڪرڻ – پڪار ڪرڻ – رڙ ڪرڻ – شڪايت ڪرڻ.

– **دانُهَنُ ڪُوڪَ ج دانُهَنُ ڪُوڪُون**: ث. فرياد – دعويٰ – شڪايت – آهه و زاري. فرياد فرياد.

– **دانُهِنڙُ ج دانُهِنڙ**: ذ. صفت. دانهون ڪندڙ – دانهيندڙ – دانهين – رڙيون ڪندڙ – واڪا ڪندڙ – عرضدار – دانهُن ڪرڻ جو عادي – هر وقت شڪايت ڪرڻ وارو – بي صبرو.

– **دانُهوڙِي ج دانُهوڙِي**: ذ. صفت. دانهن ڪندڙ – فرياد ڪندڙ – عرض ڪندڙ – شڪايت ڪندڙ – واڪا ڪندڙ – هردم پڪاريندڙ.

– **دانُهَوُنُ دانُهَنُ لائڻُ**: دائما دانهون ڪرڻ – لڳو لڳ دانهون ڪرڻ – رڙين تي رڙيون ڪرڻ – پيو روئڻ – هردم پڪاريندو رهڻ.

– **ڏانُهيڙُ ج ڏانُهيڙ**: ذ. صفت. دانهڙ.

– **ڏانُهينُ ج ڏانُهينُ**: ذ. صفت. دانهن ڏيندڙ – فريادي. "ڏي دلاسو دلربا. دانهين آهن در تي بيٺا" (مولوي احمد ملاح)

– **دانهين ٿيڻ**: فريادي ٿيڻ.

– **ڏانُهينُ وارِي ڏانُهَنُ**: ث. راڙي واري ڪُوڪ. وڏو اعتراض – وڏو واڪو – واويلا – راڙ گهوڙا.

– **ڏانُهينُ وارِي ڏانُهَنُ ڪَرڻُ**: بالڪل گهڻو پڪارڻ. حتي دانهن ڪرڻ.

• **دانهينُ ج دانهينُ** (ت): ث. مڇ يا ڏيڍ جي مڪ (جا نوڙي وٽڻ ۾ ڪم اچي).

— **دانهينُ وجهڻُ**: فساد اٿارڻ — جهيڙو وڌائڻ. ڳالهه کي ٽيڪو ڏيڻ — مفارش ڪرڻ. مڇ يا ڏيڍ جو مڃو. نوڙي ڏڻ وقت وجهڻ.

• **دانيُ ج دانيُ**: ذ. راڪس — ڀوتُ — جنُ — ديو. ڀرپٽ جيڏو — هيبت جهڙو — ڏڪيتا — راڪاس — ڏينارو.

• **دانيال**: اسم خاص. هڪ پيغمبر جو نالو.

• **دانڻ دانڻ**: ث. [ف — دانه دانه] ڪڻا — داڻا — ٻج. ذرا ذرا — پرزا پرزا — تر تر — پور پور — ڀڪا ڀڪ. ٻر ٻر — ٻڏار — آرايون.

• **داڻو ج داڻا**: ذ. [ف — دانه = داڻو. گ. داڻو. پرا. ڏڻا. سن. ڏانيه] هڪ عدد — ڪڻو. اَن جو ڪڻو — اناج — ٻجُ. ننڍڙو ذرو — آٽي ذرو — جُزو. هار ۾ پيل هڪ هيرو يا جواهر — منيو — موتي — مڻڪو. ماڻ جو هڪڙو جسم تي داغ — چٽو — چٽڙو. گهوڙي جو ڪاچ جهڙو ڪ. چٽا. جوئر. جوَ وغيره.

• **داڻا**: ذ. هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ. اَن جو ٿورو اندازو. جيئن "آٽي داڻا. لٽوءَ داڻا" وغيره.

— **داڻو پاڻي**: ذ. اَنُ پاڻي — آبداڻو — کاڌو پيتو — رزق. قسمت — نصيب — لکيو — ڀاڳ — ڪنايت. حياتي — زندگي.

— **داڻو پاڻي هئڻُ**: قسمت ۾ هئڻ. حياتي هئڻ.

— **داڻو پاڻي کٽڻ**: حياتيءَ جا ڏينهن پورا ٿي اچڻ — حياتي پوري ٿيڻ.

— **داڻو پڙهي هڻڻُ**: جادو ڪرڻ — اکر ڪرڻ — ميرو اکر ڪرڻ — ٽوڻو ڦيٽو ڪرڻ — جوئر جي ڪڻي تي مُرليءَ جي مُنڊ لاءِ منتر پڙهڻ.

— **داڻي داڻي تي مُهر هئڻُ**: مقرر نصيب ضرور ملڻ — هڪ جو نصيب ٻئي کي هرگز نه ملڻ.

— **داڻي داڻي جو مُحتاجُ**: صفت. غريب — گهرجائو — گهرجائتو.

— **داڻيُون پاڻيُون وڃڻُ** (ڏٺيون پاڻيون وڃڻ): چٽ يا خراب ٿيڻ — سمورو خراب ٿي وڃڻ.

• **داوُ ج داوَ**: ذ. (ف) داءُ — وارو — چال — چالو. گهيرو — ڦيرو (راند جو) نگي. حيلو — وسيلو.

• **داوَرُ ج داوَرَ**: ذ. [ف. دادور. داد — انصاف + آوردن — آڻڻ > دادوَر > داوَر] انصاف ڪندڙ — عادل. مُنصف. بادشاهه — سلطان — شاهه — راجا — عظيم — اعليٰ — سڀ کان مٿي. خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

— **داوَرِ محشَرُ**: قيامت جي ڏينهن سڀني جو فيصلو ڪرڻ وارو — خدا تعاليٰ.

• **داوَنُ ج داوَنَ**: ث. دامنُ — پلاند — پلئو — پوتيءَ جي ڪُنڊ — ڪپڙي جي ڪنار — پاند.

— **داوَنُ وَنڻُ**: دامن وٺڻ — سام پوڻ — پڪو آسرو ڪرڻ.

• **داوڻ ج داوڻيُون** (ک): ث. ٿڃ — چاتي.

• **داوڻ ج داوڻُون**: ث. کاٽ جي پيتيءَ جو هڪ قسم — پچرُ — ڪاٺو. لڙهو — چڙهو — چڙهي — داسو.

• **داهُ ج داهَ**: ذ. [سن. داهه: دهه = سڙڻ] مڙدي کي جلائڻ لاءِ ڪاٺين جو مچ — چکيا — آڙاهه — ڏاگهه. اگني سنسڪار — مڙدي کي ساڙڻ جي ڪريا.

• **داهڙ ج داهڙيُون** (ت): ث. ڏباءُ — آکڙ.

• **داءُ ج داءُ**: ذ. [سن. دروڌ — ناٽو: ٻالي ڏوَ ٻرا. دوا] شرط ۾ ٻڌل رقم جوا جي پڙ ۾ رکيل رقم — جڳَ ۾ رکيل رقم — شرط يا جوا جي جڳَ کي ٻيڻو ڪرڻ جي حالت. ڏاري جو وارو — گهمرو — وجهه — موقعو — چالبازي — فريب — موقعو — گهاتَ — سمجهه — ڦيرو — وڪڙ — وڙ — ساڄي — ٻکَ — ڪڻو — ٻلُ — ٽڙ. ڏانءُ — اٽڪل — تجويز. پٿر جو هڪ قسم — ڪنيارن کي رنگ طور ڪم ايندڙ ڳاڙهو پٿر.

— **داءُ اچڻُ**: وجهه ملڻ — موقعو ملڻ — ڪڻو پوڻ.

— **داءُ ڏيڻُ**: وجهه ڏيڻ — ٻل ڏيڻ — موقعو ڏيڻ. ڪنيار جو ڪچن ٿانون کي مٿان مٽيءَ جو راڳو ڏيڻ.

— **دائِرُ ج دائرَ**: ذ. صفت. داءُ وارو — داءُ ڪندڙ. داءُ هڻندڙ.

— **داءُ رکڻُ**: جوارين جي اصطلاح ۾ — بازي رکڻ — شرط رکڻ.

— **داءُ گسائڻُ**: وارو گسائڻ — وجهه وڃائڻ — موقعو ٽاري ڇڏڻ.

— **داءُ لڳڻُ**: وجهه لڳڻ. ڪمائيءَ يا پيدائش ۾ گهڻو اضافو ٿيڻ.

— **داءُ هڻڻُ**: چوپڙ راند ۾ دارو اُڇلڻ — وارو وٺڻ. نصيب آزمائڻ — بخت آزمائڻ.

• **دائِدُ** (ڪ): اسم خاص. هڪ تٿين جو نالو.

• **دائِرُ**: صفت. [ع. دار = هو ڦريو — هن چڪر کاڌو] دوره ڪندڙ — ڦرندڙ. زير تجويز — درپيش. اڳيان آيل قاعدو.

— **دائِرُ ڪرڻُ**: رجوع ڪرڻ — اڳيان ڪرڻ — هلائڻ (مقدمو) — سلسلو شروع ڪرڻ — حڪم جاري ڪرڻ.

— **دائِرو**: ذ. گهيرو — چڪرُ — گول — ڦيرو — چيڪلي — پڙ — حلقو — مدار. دوستن جو ميڙ — زمرو — گروهه. جاءِ — جڳهه — اوطاق. مسلمان فقيرن جي رهڻ جي جاءِ — آستانو — مڪان — اوتارو. "هڙَ ۾ تماڪ نه جهنگ مڙوئي دائرو" — ڏيکي — هڪ باجي جو نالو جيڪو هڪ پاسي کان ڪليل هوندو آهي ڪنجري.

• **دائِري ج دائِريُون** (ت): ث. مسخري — کل — ڀوڳ.

— **دائِري وجهڻُ**: چرچا ڪرڻ — مسخري ڪرڻ.

• **داٿريو:** اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دائمُ:** ظرف. [ع. دام = هن جٽاءِ ڪيو] هميشه ـ سدائين -- مُدام -- سدا -- نت -- ٻارهوئي -- دائما -- دائمي. ڀڪي طرح.

-- **دائِما:** ظرف. دائم -- هميشه ـ سدائين -- دائمي -- لڳو تار.

-- **دائمُ المرِيض:** ذ. صفت. هميشه بيمار رهندڙ -- سدائين بيمار.

-- **دائمِي:** ظرف. هميشه جو -- سدائين جو -- مدامي.

-- **دائمِي تاڪِيدُ:** ذ. هميشه جو حڪم نامو يا منع نامو -- پڪو حڪم يا فرمانُ.

• **دائڻُ** (ت): مصدر. وهنجڻ. ماءَ جي ٿڃ ٻيئڻ. ڏائڻ.

• **دائُو:** اسم خاص. نئي ٻارڻ جي الهندي طرف هڪ جبل جو نالو.

• **دائُود:** اسم خاص. (عبراني) هڪ پيغمبر جو نالو، جو بادشاهه ۽ نبي هو. هن تي زبور جو آسماني ڪتاب نازل ٿيو هو.

-- **دائُودِي:** ث. صفت. دائود جو -- دائود وارو (آڳاهه جيڪو لوهه کي ڳاري چڙي) "دائودي ڏيون ڪري، رڱن ڪونهي رنگ" (ش ه). هڪڙو زردي مائل اچو گــل -- دائودي گــل -- ڪنڪ (سفيدي مائل ڪڻڪ جو قسم).

• **دائُود پوٽا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **دائِي ج دائِيُونُ:** [ف. داي. گ. دائي. پرا. ڌَتِي] ويمر ڪرائيندڙ -- ٻار جڻائيندڙ عورت -- ٿڃ پياريندڙ عورت -- ٿڃ ڌارائيندڙ عورت -- ننڍي ٻار کي پاليندڙ -- نپائيندڙ -- سنڀاليندڙ -- ٽهل ٽڪور ڪندڙ -- خدمت ڪندڙ -- ٽهلي -- پانهي -- نوڪرياڻي -- خدمتگار.

-- **دائِيَ کان پيٽ لِڪائِڻُ:** حال مَحرم کان ڳالهه مخفي رکڻ.

-- **دائِي کان ڏنُ ڳُجهو نه هُئڻُ:** حال محرم کي ضُوري حقيقت معلوم هئڻ.

-- **دائِپائِي ج دائِپائِيُونُ:** ث. دائپو. تيمارداريُ -- ٽهل -- خدمت -- چاڪري.

-- **دائِپو ج دائِپا:** ذ. دائي جو ڪم -- دائپتو -- ٻار ڄڻائڻ جو ڪم -- ٻار پالڻ يا کيڏائڻ جي نوڪري. چاڪري -- خدمت -- ٽهل. مسخري (ت).

-- **دائِپو وِجهڻُ** (ت): مسخري وجهڻ -- مسخري لائڻ.

-- **دائِڪو ج دائِڪا:** ذ. صفت. دائيءَ وارو -- دائيءَ جو -- دائيءَ سان واسطو رکڻ وارو.

• **دائيداڻا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **دايا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. دائپو ڪندڙ.

• **دايڪُ:** صفت. [س]. ڏيندڙ -- ڏيڻ وارو. جيئن "سک دايک" وغيره.

• **دايِمُ:** ظرف. (ع) دائم.

-- **دايِما:** ظرف. دائما -- هميشه لاءِ ـ سدائين لاءِ.

• **دايو ج دايا:** ذ. (س. ڌاتري). دائي جو مذڪر. نوڪر -- ٻر سنڀاليندڙ -- ٻار نپائيندڙ.

• **دُبُ:** ذ. ع. رڇُ.

-- **دُبُ اَصغَرُ:** ذ. اتر قطب جي ويجهو ستارن جي رڇ جهڙي ننڍي شڪل -- ننڍڙو رڇُ.

-- **دُبُ اَڪبَرُ:** ذ. (ع) آسمان جو هڪ برج يا نکٽ. ستن تارن جو ميڙ -- سپت رشي. اتر قطب جي ويجهو ستارن جي رڇ جهڙي وڏي شڪل -- وڏو رڇ -- ڪتُ.

• **دُبارو ج دُبارا:** صفت. [ف. دُو = ٻه + بار = ڀيرو] ٻيو دفعو -- ٻيو ڀيرو -- ٻيهر -- موٽي -- وري -- ٻيو ڀيرو.

• **دَباڻِي جَتُ:** اسم خاص. جتن بلوچن جي قبيلي جو نالو.

• **دَبِدا:** ذ. [س. دُوِدا] دل جي ڪوتائي دل جي ٻيائي -- شنسو -- شڪ -- دولاب -- نڳي.

• **دَبدبو ج دَبدَبا:** ذ. [ف. دَبدَبَه = دبدبو] دَبدبو -- شان شوڪت -- رُعب تاب -- ڀيڪو -- ڌام ڌوم -- تومان -- شور -- آواز -- زور سان ڳالهائڻ.

• **دَبر:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **دُبَر ج دُبَرِيُونُ:** ث. ع. پچاڙي -- پٺ -- پٺيون. ڪُپُن -- گُد يا -- مَقعد.

• **دَبرڻُ** (ت): مصدر. تپ ۾ وڦلڻ -- بيهوشيءَ ۾ ڳالهائڻ -- ٿڙيو ڳالهائڻ.

-- **دَبر ج دبرُون:** ث. بيهوشيءَ ۾ ڳالهائڻ -- وڦلڻ.

• **دُبِر واهڻ:** اسم خاص. تعلقي روهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَبستانُ:** [ف. اَدبستان. ادب - چڱي حالت + ستان = جاءِ] اسڪول -- مڪتب -- مدرسو -- تعليم گاهه.

• **دَبِگَرُ ج دَبِگَرَ:** ذ. صفت. چمڙي جون ڍالون ٺاهيندڙ -- سپر ساز. چمڙي جا دٻا ٺاهيندڙ. دبيون جوڙيندڙ. نغارن کي چمُ مڙهيندڙ. دبگر.

• **دَبل:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ۾)

• **دَبلا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **دَبو ج دَبا:** ث. [ع. دَبَة = گيهه جو ٿانءُ] چمڙي جي ڪُلِي (جا گيهه يا تيل جي رکڻ جي ڪم اچي). دٻِي -- آڏڙِي. (ث. دٻي ج دٻيونُ)

• **دَبِيرُ:** ذ. لکندڙ -- ڪاتب -- مُنشي -- مضمون نگار -- مُصَنِف -- (ڪتاب لکندڙ). مُؤلِف -- سيڪريٽري -- مشهور شاعر مرزا سلامت علي لکنوي جو تَخَلُص.

-- **دَبِيرِ فَلَڪُ:** ذ. هڪ تاري جو نالو -- عطارد -- ٻڌ -- وهائو.

• **دَبُ:** اسم خاص. تعلقي اٻاوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَٻ ج دَٻُونْ:** ث. [سن. دَمْ = دَٻڻ] مٿان ڪان هيٺ تي زور — پيڙ — دابُ — پيڙو — دٻاءُ سختي — زور — تاءُ — ٿاب. چَندَ — چيٻ — تڙي — جَبْرُ — زبردستي — ٻيڪي — تَنْبيهُ.

— **دَٻ ٻَڌائڻُ:** ڌمڪائڻ — دڙڪو ڏيڻ — تنبيھ ڪرڻ.

— **دَٻجَڻُ:** ڪنهن شيء جو هيٺان اچي وڃڻ — پيڙهجڻ — پڃڻ — سوڙهو ٿيڻ — پيچڻ — چيڀجڻ. هيسجڻ مغلوب ٿيڻ. پورجڻ — ڍڪجڻ.

— **دَٻجِي وَڃڻُ:** هيسجي وڃڻ — سست ٿيڻ — هيٺاهين اختيار ڪرڻ.

— **دَٻ دَٻاءُ ڪَرڻُ:** زور آڻڻ — سخت برتاءُ ڪرڻ — رعب تاب رکڻ.

— **دَٻَ دَس ڪَرَڻُ:** زور سان مڃائڻ — لاچار ڪري قبول ڪرائڻ — زبردستي ڪرڻ — دَٻ ڦَس ڪرڻ.

— **دَٻ ڏيڻُ:** زور ڏيڻ — پيڙ ڏيڻ. سختي ڪرڻ — تنگي ڪرڻ.

— **دَٻڙ دُس:** ث. زبردستي — زورآوري — ڌاڍائي — ٻوساٽ. زور — ڌاڍَ — جَبْرُ — عام جهيڙو — دنگو.

— **دَٻڙَ دُٿونس ڪرڻُ:** ڌاڍ ڪرڻ — زوراوري ڪرڻ. ماري ڪُٽي ڪم پورو ڪرڻ — ڌاڍ مڙسي ڏيکارڻ.

— **دَٻ ڦَس:** ث. دٻ دَس — زوربار — دبدباءُ — زبردستي — قانون جي خلاف — ڌاڍَ مڙسي — مرضيء جي خلاف.

— **دَٻ ڦَسَ ڪَرڻُ:** زور مس ڪري مڃائڻ يا لاچار ڪرڻ — زوري قبول ڪرائڻ — بي قاعدگي ڪرڻ.

— **دَٻ ڪَيڻُ:** تنبيھ ڪرڻ — جَهَل ڪرڻ — جهڻڪَڻُ — چڙٻڻُ — دڙڪو ڏيڻ.

— **دَٻلَٽَ ج دَٻلَٽُون:** ث. دَٻ ڦَس — دبڙدُونس (دبڙدَس).

— **دَٻنامُو ج دَٻنَامَا:** ذ. تنبيھ — تاڪيد — ملامت.

• **دَٻ ج دَٻُونْ (ڪ):** ث. ڏَندن جي چوگرد وارو گوشت وارو حصو — مهار — مالهي.

• **دبَ رَتَنُ:** ذ. بي بها موتي — انمول هيرو.

• **دبُ ج دَٻ:** ذ. اوڙ. ڍَڪ

— **دَٻ ڪَرڻُ:** هوا کان بچڻ ڪي لِڪائڻ — بدن کي گرم رکڻ لاءِ هڪٻئي مٿان اوڍڻ (جهڙوڪ چادر — ڪمبل — لحاف) وجهڻ.

• **دِٻّ ج دِٻُونْ:** ث. (آواز) ڪرڻ جو آواز — ڦهڪو — دَٻڪو — دبڙاٽ. پَٽن تي هٿيل ڌڪ — ٺڪَ.

• **دَٻا:** اسم خاص. تعلقي گهوڙا ٻاري ۾ هڪ ديھ جو نالو.

• **دَٻالَٽَ ج دَٻالَٽُونْ:** ث. (سن. دم — دٻڻ) دٻاءُ وجهڻ — زور وجهڻ — مٿان زور ڏيڻ — پڃائڻ — پيچائڻ — پيڙائڻ — سوڙهو ڪرڻ — پيوڙڻ — پيڙهڻ — چيڀائڻ — پورڻ — دٻڻ — لُڙڻ — دفن ڪرڻ — ڌوسڻ — لڪائڻ — چپائڻ. هيسائڻ — عاجز ڪرڻ — تنگ ڪرڻ — ڌمڪائڻ — دڙڪو ڏيڻ — ڏڏو ڏيکر ڪرڻ. زبردستي پرائي مال تي قبضو ڪرڻ — غضب ڪرڻ.

• **دَٻائڻُ:** مصدر. [سن. دمن. دَمْ = زور ڏيڻ] زور ڏيڻ — هيسائڻ — اک ڏيکارڻ.

— **دَٻاءُ ج دَٻاءَ:** ذ. زور — داب — بوجو. بوجهه — بار رُعب — تاب — هيٻ — دٻ — ڌهڪاءُ — خوف — ڌمڪي — ڊپ — ڏڙٻ — ڌڌڪو — دڙڪو ڏڏو ڏيکَرُ ڌُمان — دهشت — سختي جَبْرُ. زبردستي.

— **دٻاءُ رَکَڻُ:** زور آڻڻ — زبردستي ڪرڻ — زور بار ڪرڻ.

• **دَٻدا:** ث. ڪوتائي — بيائي — دُبدا.

• **دبُ دَٻُ:** ذ. (آواز) ڪَٽڻ يا ڌَڪَن هڻڻ جو آواز — ڌَڪ ڌَڪ. پريل دنگي کي ليٽائي شراب ڪڍڻ وقت آواز ٿيڻ — گهٽ گهٽ.

— **دَٻ دَٻ ڪَرڻُ:** ڌاڍيان ڌڪ هڻڻ.

• **دَٻدبو ج دَٻدَٻا:** ذ. [ف. دَبْدَبَہْ] رعب تاب — شان و شوڪت — حشمت — هاڪ — ٺَٺُ — ٺاهه ٺوهه — ٺومان — اڊمبر — ٻيڪو — ڌام ڌوم. طاقت — جَبْروتُ — ڌهڪاءُ. آب — مان — شان — اقبال — مرتبو — وڏو عهدو — درجو.

• **دَٻـر ج دَٻرونْ (ڪ):** ث. ڏَڙڪي — رلي — گودڙي. رلهڪو — رلهي. ڏٻر.

• **دَٻڙا (ٿ):** اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

• **دَٻڙائڻُ (ل):** مصدر. دَٻائڻ — ڌمڪائڻ — دٻ ڪيڻ — تنبيھ ڪرڻ.

• **دَٻڙ دُلِي ج دَٻڙ دُليُونْ (ل):** ث. ٿلهي متاري — وِترُ سُٿَرُ.

• **دَٻڙِنگ (ت):** ذ. (آواز) مٿان ڪرڻ جو آواز ڦهڪو — دَٻڪو.

— **دَٻڙِنگ ڪَرڻُ:** ڦهڪو ڪري ڪري پوڻ — اوچتو ڪري پوڻ.

• **دَٻَسُ ج دَٻَسَ** ذ. اُٺَ ڦيرائڻ جو ڦٽيو — آڏاڻي جو مُنيو.

• **دَٻسُڙوُ:** ذ. ماتا جي بيماري، جو هڪ قسم ننڍي ماتا.

• **دَٻَڪُ ج دَٻڪَ:** ذ. وِهَٽَ ڪي چيڪ نہ ڇڏڻ لاءِ اڳٿين ۽ پوئين پير ۾ ٻڌل رسو — ڏانڻ — ڏاوڻُ. تيلين مان ٺهيل مٿي رکڻ جي ننڍي پنڊري — ڏٻڪي — ڇاپ (ت). نشان — چٽو — داغ — داٻُ.

• **دَٻڪا (ٿ):** ذ. پرت جو هڪ قسم.

• **دَٻڪڻُ:** مصدر. [سن. دَمْ — دٻڻ] لڪڻ — ڇپڻ — گجهو ٿيڻ. دٻجڻ — دٻ ڪرڻ. بيهي رهڻ — ساهي پٽڻ. ترسڻ.

— **دَٻڪ ج دَٻڪَ:** ذ. ٿهر — ٿاٿهر — بيهڪ. دابو — داٻو — مانجهاندو — ٿورو آرام.

— **دَٻڪَائڻُ:** مصدر. ترسائڻ — بيهارڻ.

— ڏبڪو ج ڏبڪا: ذ. ٿوري بيهڪ – ڏابو – ڏابو.

• ڏبڪو ج ڏبڪا: ذ. (آواز) ڳهڻ شين جي ڪرڻ جو آواز – ڦهڪو – ٽبڪو – ٽبڪو. گهوڙي وغيره جي پيرن جو آواز.

• ڏبڪو: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ڏبڪي ج ڏبڪيون: ث. ڪجيءَ يا تيلين مان ٺهيل ماني رکڻ جي پندي يا ڏانو – ڇبي – ڇاٻو.

• ڏبڪياڻو (ڪ): ذ.صفت. ڏبڪڻ وارو. لسي پرت جو هڪ قسم.

• ڏبگر (ٿ): اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

• ڏبگر ج ڏبگرن: ذ. صفت. (ف. دبگر) چمڙي جون ڏبيون ٺاهيندڙ. دبگر. تغاراءِ ڏهل مڙهيندڙ – بزگر. لوهه جي دبن وغيره جا ڍڪ ٺاهيندڙ – ٽينگر – ٽينائي.

• ڏبلو ج ڏبلا: ذ. ڪنهن ڌاتوءَ يا ڪاٺ مان ٺهيل ننڍو ڏبو (جنهن ۾ قيمتي شيون يا ماني وغيره رکجي) – ڏابلو.

• ڏبلي ج ڏبليون: ث. ننڍو ڏبلو – ڏبي – ڏابي ڏبي. سونگي – سونگهي (ل).

— ڏبلي گهرائڻ: ڳڻهن جي سڄي ساهه جوڙائڻ.

• ڏبلي: اسم خاص. تعلقي ٺٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ڏبلي: اسم خاص. تعلقي اوباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ڏبڻ: مصدر. [سن. ڏمُ = دبڻ] مٿان کان هيٺ تي زور ڏيڻ – پيڙڻ – چيڻ – دٻائڻ. زور سان وجهڻ – گهوچڻ – جهوڪڻ – ڦسڻ. پورڻ – لڪائڻ – ڇپائڻ.

• ڏبو ج ڏبا: ذ. [ع. ڏبَهُ = دبو] گيهه يا تيل رکڻ لاءِ چمڙي جو مٽ جهڙو ٿانءُ. لوهه جو ٺهيل وڏو دبلو – رکڻ لاءِ چمڙي جو مٽ جهڙو ٿانءُ. لوهه جو ٺهيل وڏو دبلو – ڏول – ٽين. (ث) ڏبي ج ڏبيون].

— ڏبي ۾ ٺڪريون: ظرف. ڪجهه به نه اچڻ ڪُڙ ڪُڙ – ڪجهه به سمجهه ۾ نه اچڻ.

• ڏُبو ج ڏُبا: ذ. [سن. درو = ڏبو] پاڻيءَ جي تمام ننڍڙي ڪنڌ – ڇپو – ننڍڙو ڪامون پاڻيءَ سان پريل. هيناهين زمين جي ٿوري ٽڪر ۾ بيٺل پاڻي. مس جو تيل ڇٽو – ڇٽو – نشان – ٽڪو – ڏام – داغ. اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۽ تعلقي روهڙي ۾ ديهن جو نالو.

• ڏبهو: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ڏبهڙ ج ڏبهڙا (ٿ): ذ. پکين ڦاسائڻ جو هڪ نمونو (ڪارو زمين تي اُبو رکي هيٺان ان داڻا رکي. چڪ ڏبڻ). ڏبهو.

• ڏبي ج ڏبيون: ث. چمڙي جي ٺهيل دلي يا گهاگهر (گيهه يا تيل واسطي ڪم ايندڙ – پيتاڙي. ننڍو ڏبو – ڏبلي – ڏبي – سونگي.

• ڏبي: اسم خاص. جيڪب آباد ضلعي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو. تعلقي سانگهڙ. ٽنڊو محمد خان. دادو ۽ ٺٽ ۾ ديهن جو نالو.

• ڏتُ ج ڏت: ذ. [ع] سستي – ڪاهلي. مڪر – ڍونگ – ٽالُ – مڪرُ – فريب – ڪوڙ – اٽڪل – ٺڳي. بهانو – ڳشو – ڳهُ – ڄندُ – ڪنُ لاٽار – ماٺ – ڇپ. ل. صفت. اهو ماڻهو جو چيو نه مڃي – هوڏي – نحس – ارڏو – نافرمان – ڏڏ – ڪُندفهم. بيوقوف – بي عقل. سُست – ڪاهل – ٽنر.

— ڏتُ ڏتائي بيهڻ: نفر ٿيڻ – ضدي ٿيڻ – نحس ٿيڻ.

— ڏتُ هڻڻ: نه ڳالهائڻ – ماٺ ڪري سمهڻ. ڄند هڻڻ – ڇپ هڻڻ. ذ. صفت مڪريلو – گيگائي – ڍونگي – ٽالي – ٺڳ.

• ڏتو ج ڏتا: ذ. صفت. مڪريلو – گيگائي – ڍونگي – ٽالي – ٺڳ.

• ڏتُ بيرُ (ڪ): ذ. بير جو هڪ قسم (جيڪي بير ڪاٺ سان ٺڙيءَ ۾ ڦاسن).

• ڏتُ: صفت. [سن. دو = ٻ] ٻٽو – ٻيٽو – ڏوڙو. خاص ڪري ٻٽو اکر.

• ڏتارو ج ڏتارا: ذ. (سن. ڏو = ٻ + تار) وڄت جي تار جو هڪ قسم – ٻ تالو – ٻ تارو.

• ڏتالو ج ڏتالا: ذ. ڏتارو – ٻن تارن وارو – ٻن تالن وارو.

• ڏتاهو ج ڏتاها (ٿ): ذ. آسرو. انجام. اميد. ٺڳي. خيال. دغا. ذ. صفت. ويساهه ڏيئي ٺڳي ڪندڙ (ٿ).

• ڏتڙ ج ڏتڙ (ل): ذ. صفت. ٿلهو متارو – ٻي دولو – گهڻي ٿولهه وارو.

• ڏتنو ج ڏتنا (ٿ): ذ. صفت. ٿلهو – ڊوبرو – ڏگنو.

• ڏتيا: ث. [سن. ڏو = ٻ] ڏوئي – ٻي تاريخ – ٻيج. ٻيائي – ڪوٽ دل جي ٻيائي – اندر جي ٻيائي – ٻ اڪيائي.

— ڏتياڀاو: ذ. ٻيائي – ٻ اڪيائي.

• ڏتيڪ ج ڏتيڪ: ذ. ڏسو "ڏتيڪ".

• ڏتالَ ج ڏتالَ: ث. اٺ جي ساز (سنج) جو هڪ قسم – رڪيب جي جهل واري وڏي.

— ڏهارا: ظرف. [سن. دو = ٻ + پار = طرف] ٻنهي طرفن کان – اوراران ۽ پراران "مٿي متي مهراڻ ۾، اڄن ڏيارا ڏڙڪا" (شاهه).

• ڏپٽو ج ڏپٽا: ذ. [سن. ڏو = ٻ + پٽ = پٽو] ٻن پٽن وارو – ڪپڙي جو هڪ بسترو رڙو – ٻوٽي – ڇني. ميدان – پوٺو (ٿ).

• ڏهشتي ج ڏهشتيون: ث. [ف. ذ = ٻ + اپشت = پٺ] ٻن پٺين واري. ٻن جيئن واري – پيٽ سان – حمل واري – ڏکي – ڳرڀڻي.

• دَجالُ: اسم خاص. ع ـ [دجل = هن دوکو ڏنو. هن ڪوڙ ڳالهايو – هن ڪوڙي دعوي ڪئي] عام عقيدن موجب. هڪ ماڻهوءَ جو

قيامت کان ڪجهه اڳي پيدا ٿي. اهل دنيا کي حواس باخته مشاهدا ڏيکاري حق کان برغلائيندو. صفت. تمام گهڻو ڪوڙ ڳالهائيندڙ — ڪذاب — ڪساکي.

• **ڏجراج:** [سن. ڏرجراج] چنڊ (ڏهس).

• **ڏجلہ:** اسم خاص. [ع] عراق جي هڪ مشهور درياءَ جو نالو.

• **ڏجو:** ذ. لنڊي جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڏچڙ ج ڏچڙ(ل):** ذ. گوڙ — گهمسان — هُل — هنگامو.

• **ڏچ:** ث. [سن. ڏشن = ڏند] ڏندن جي چَڪَ (ل).

• **ڏچڻ ج ڏچڻ:** ذ. [پرا. ڏسڻ. سن ڏشن = ڏند] ڏند. جيئن: "ڏوڏر ڏچن دهان ۾. لب لاکي لاک لڳات" (ڏهسنامو ڪبير شاهه).

• **ڏخان:** ذ. [ع] دونهون. ٻاڦ. ڪَورو. ڏُڪان — هَٽ — هَٽي — چاپ. قرآن شريف جي هڪ سورة جو نالو.

• **ڏختر ج ڏخترون:** ث. [ف. ڏختر: سن. ڏهتر = ڌيءُ] ماءُ — پيءُ جو مونث اولاد — ڇوڪري — ڌيءُ — نياڻي.

— **ڏخترِ رَز:** ث. [ف. رز = انگور — ڊاک] انگورجي ڌيءُ. شراب — انگوري شراب.

• **ڏخل ج ڏخل:** ذ. [ع. ڏخل = هو اندر آيو] آوت — آمد — پيدائش — آيت — آمدني. اندر اچڻ يا گهڙڻ جي حالت — داخلا — دخول. رسائي — پهچ. قبضو — پڄندي — پڄت — دسترس. ڪنهن ڪم ۾ ٽپي پوڻ جي حالت. دست اندازي — حد دخلي — مزاحمت — هٿ چراند — وچ ۾ ٽپو. ٻي جاءِ دخل. اندر گهڙڻ جو هنڌ — گهيڙ — لنگهه — گهٽي — گسذر. دڪان تي ويهڻ جي جاءِ آسڻ — مَسنَد.

— **ڏخل دَرمعقولات:** ث. ڪنهن ڳالهه ۾ خواه مخواه دخل ڏيڻ جي حالت — وچ ۾ ڳالهائڻ — اجايو ڳالهين ۾ ٽپي پوڻ.

— **ڏخل ڏيڻ:** وچ ۾ پوڻ — دست اندازي ڪرڻ.

— **ڏخلڪار ج ڏخلڪار:** ذ. صفت. ڪم ۾ قبضو ڪندڙ — ڪم شروع ڪرڻ وارو.

— **ڏخل ڪرڻ:** قبضو ڪرڻ — اختيار ۾ آڻڻ — دست اندازي ڪرڻ — وچ ۾ ڳالهائڻ.

— **ڏخل ۾ آڻڻ:** ڪنهن شيءِ کي ڳڻتيءَ ۾ آڻڻ — انداز ۾ آڻڻ — حساب ۾ آڻڻ — تخميني ۾ آڻڻ.

• **ڏخول:** ذ. [ع. ڏخول = داخل ٿيڻ — اندر اچڻ] درآمد — آمدني داخلا. لنگهه — گهيڙ — گسذر.

— **ڏخول ڪرڻ:** جماع ڪرڻ.

• **ڏخيل:** صفت. [ع. ڏخل = هو اندر ٿيو] دخل ڏيندڙ — دخل ڪندڙ — اندر اچڻ وارو.

— **ڏخيل ڪار ج ڏخيل ڪار:** ذ. صفت. ڪاروبار ۾ دخل ڏيڻ وارو — ڪم ڪار شروع ڪرڻ وارو. قبضي وارو — متصرف.

— **ڏخيل ڪار ٿيڻ:** ڪم شروع ڪرڻ — اچرج وٺڻ — عهدو سنڀالڻ.

— **ڏخيل ڪاري ج ڏخيل ڪاريون:** ث. قبضو — چارج.

• **ڏدائڻ (ت):** مصدر. پريشان ڪرڻ — برغلائڻ — ٻلائڻ.

• **ڏدڙو ج ڏدڙا (ت):** ذ. ڏڏڙو — ڪڪڙو — ڪوڪڙو — ٻير وغيره جو اندريون ٻج وارو حصو — ڪڪڙو.

• **ڏڏشتو ج ڏڏشتا:** ذ. صفت. ٿلهو — ٺوٺانگ — متارو. بي وقوف — جاهل — اناڙي.

• **ڏڏڻ ج ڏڏڻ (ت):** ذ. مال — ملڪيت — ناڻو — دولت — دنيا.

• **ڏڏنگ ج ڏڏنگ:** ذ. نانگ جو هڪ قسم.

• **ڏڏنو ج ڏڏنا (ت):** ذ. صفت. ٿلهو. ماني يا لولو جيڪو گرسان پچائجي ٻوڙيو. (ٺه. ڏڏني ج ڏڏنيون).

• **ڏدو ج ڏدا:** ذ. [ڏڏ = چوپايو جانور] جانور — حيوان — ڏرندو.

• **ڏدو ج ڏدا:** صفت. [ف. ڏوتا = ٻيڻو] ٻيڻو — ٻٽو — ڏهرو — ڏوڙو — ڏڳڻو. وڏو — ڪشادو — ويڪرو. گهڻو — جهجهو.

• **ڏڏ ج ڏڏ:** ذ. صفت. [ف. ڏوتا = ٻيڻو] ٻيڻو — ٿلهو — ڏهرو — ٻٽو — ڏوڙو. متارو — ٿلهو — ڏدو.

• **ڏڏ ج ڏڏ:** ذ. [سن. اُدڏ] سمنڊ.

— **ڏڏسُت:** ذ. [سن. اُدڏ = سمنڊ + سُت = پٽ: سمنڊ جو پٽ يعني پيدائش] موتي "ٿي قڙ قڙ ڦوهارن جي. ڏڏسُت صاف سموند" (جلال).

• **ڏڏڙ ج ڏڏڙ:** ذ. ڏاجوڙي جي ٻاڙ جي مٿي ڳنڍ — اڏڙ (لس).

• **ڏڏڙو ج ڏڏڙا:** ذ. ٻير جو ٻج — ڪڪڙ. ٻير جي آڳرين ۾ يا ترءِ ۾ ظاهر ٿيل گوشت جي ڳوڙهي. (جنهن ۾ تمام گهڻو سُور هوندو آهي ان کي جيستائين وڍبو نه آهي، تيستائين هلي نه سگهبو آهي) — ڪڪڙو.

• **ڏڏڪار ج ڏڏڪارون:** ذ. گوڙ — هُل — غُل — شور. مينهن جي گوڙ. توب جو آواز. ڏڏ ڪڙ — ڏڏ ڪو.

• **ڏڏڪڙ ج ڏڏڪڙون:** ث. ڏسو "ڏڏڪار".

• **ڏڏڪو ج ڏڏڪا:** ذ. ڏڏڪار — ڏڏڪر — وڏو آواز (ڪنهن شيءِ جي ڪرڻ جو يا هلڻ جو. ريل جي انجڻ جو هلڻ مهل آواز. پٿيءَ جي مٿان ڪرڻ جو آواز.

• **ڏڏل ج ڏڏل (ت):** ذ. گهڻو مال — دنيا — زر — ملڪيت.

• **ڏڏل ڏورڙ:** مالدار. پيسارو.

— **ڏڏيڙي:** ث. مٺي پاڻيءَ جي مڇي جو هڪ قسم (شڪل ۾ ٻوبريءَ جهڙي. پر ويڪري. ڏيگهه ٻه انچ ڪن).

• **ڏڏ ج ڏڏون:** ث. چيلهه ۽ ستر جي وچوارو حصو ـ ڍاڪ. ٻن سنڌن جي ميلاپ واري ڪَڏ. ناريا هُرلي جي نمونو يا پاروني ۾ تيل ڪـڏ (جنهن ۾ شيخلو يا مُهرو رکجي). چوڪاٺ جي چوڙ جنهن تي دروازي جو طاق ڦري). (بوڪ جي) ٻوڙي جي سُنڍي ـ ٿڏي (ت). ڪُڪڙ جي ننڍڙي ڪـڙهه ڏڏو ـ ٽڪو (ت).

— **ڏڏ ٻڌڻ (ت):** تيلي جو ٿڏو ٻڌڻ ـ پاڙ مضبوط ڪري وجهڻ ـ آسودو ٿيڻ.

— **ڏڏرَ ج ڏڏرَ:** ذ. صفت. ننڍين ڪـڙهن وارو ڪُڪڙ.

• **ڏڏڪڻ (ڪ):** مصدر. لنڊڻ ـ اُلڙڻ ـ ٿڙڻ ـ ٿيڙ ڪائڻ.

• **ڏڏو ج ڏڏا:** ذ. ڏڏ ـ چيلهه ۽ ستر جي وچ وارو حصو ـ ٻـنڌڻ ـ چِتڙ ـ ڍاڪو ـ ٿڙو. ڪپڙي جي چِـرڻ لاءِ ڪاٺ جو نيو ـ ڪارَبُ (قالب) ـ پوڙ. اک جو اندر ويل دوڏو.

• **ڏڏي ج ڏڏيون (ٺ):** ٺ. ڪوڏين جي راند ۾ هڪ داٿو.

• **ڏڏي ج ڏڏيون (ڪ):** ٺ. سڪي ويل وڻ جي پاڙ ـ ٿڏي.

• **دَرْ:** ظرف (ف) اندر ـ منجهه ـ ۾ ـ درميان ـ وچ. جيئن ته "درحقيقت. دراصل". پري ـ ٻاهر. جيئن "ٻي سڀ ڳالهه دَرْ آهي."

— **دَرْآمَدْ:** صفت. اندر آيو گهڙي آيو ـ پهتو ـ ظاهر ٿيو ـ جيڪا شيءِ ٻئي ملڪ کان اچي. آمدنيءَ واري شيءِ.

— **دَرْآمَد بَرْآمَدْ:** ظرف. اندر اچڻ ۽ ٻاهر وڃڻ جي حالت ـ آمدني روانگي ـ ملڪ ۾ ٻاهران اچڻ واريون ۽ ملڪ کان ٻاهر وڃڻ واريون شيون.

— **دَرْبابِ:** ظرف. حق ۾ ـ نسبت ۾ ـ بابت.

— **دَرْتِهِ:** ظرف. اندر گهڙي ـ اندر ٿي. دل ۾ ـ اندر (ل ـ ق).

— **دَرْپَرْدَهْ:** ظرف. پردي ۾ ـ لِڪ ۾ ـ لِڪل ـ مخفي طور ـ غائبانه ـ ڳجهو ـ پوشيده ـ راز ۾.

— **دَرْپِيِ:** ظرف. پنيان ـ خواهان ـ چاهڻ وارو.

— **دَرْپيشُ ج دَرْپيشَ:** ذ. صفت. اڳيان ـ سامهون ـ روبرو ـ ويجهو ـ ويچار هيٺ ـ زير ويچار ـ زير تجويز ـ بحث هيٺ.

— **دَرْپيش ٿيڻ:** سامهون ٿيڻ ـ اڳيان اچڻ ـ ويچار هيٺ اچڻ.

— **دَرْپيش ڪرڻ:** سامهون ڪرڻ ـ اڳيان ڪرڻ ـ پيش ڪرڻ ـ اڳيان رکڻ.

— **دَرْپيشُ هُئڻ:** سامهون هئڻ ـ اڳيان هئڻ. زير ويچار هئڻ.

— **دَرْحالْ:** ظرف. يڪدم ـ هڪدم ـ جهٽ پٽ ـ ڦِڪرت ـ ڦي الحال ـ هاڻي ـ هن وقت.

— **دَرْحَقيقَتْ:** ظرف. بيشڪ ـ بي شڪ ـ دراصل ـ حقيقت ۾ ـ اصل ۾ ـ سچ پچ ـ تحقيق.

— **دَرْخُصوصْ:** ظرف. خاص ڪري ـ خصوصاً.

— **دَرْزَمانْ:** ظرف. يڪدم ـ هڪدم ـ جهٽ پٽ ـ هينئر جو هينئر ـ هن وقت ـ هاڻي جو هاڻي.

— **دَرونْ:** ظرف. اندر ـ منجهه ـ وچ ـ وچ ۾.

• **دَرِ (ت):** ذ. مڇين جا ننڍا ٻچا ـ ننڍڙين مڇين جو ولر.

— **دَرِ هُجڻ:** بي انداز هجڻ ـ ڪافي هجڻ ـ گهڻو هجڻ.

• **دَرُ ج دَرَ:** ذ. [سن. دوار. ف. در ـ دروازو] دروازو ـ چوڪٺ ـ چوڪاٺ ـ لنگهه ـ ناڪ. ڪوڙا ـ لڪَ. قيمت ـ مُلهه ـ اڳهه. اُها جاءِ جتي سَـنِي چـڪيا تي چڙهي هجي.

— **دَرُ اچي وَڃڻ (ت):** بند ٿيڻ. ختم ٿيڻ ـ پورو ٿيڻ. بس ٿيڻ ـ سڀ گهر جا ڀاتي ختم ٿي وڃڻ ـ سارو خاندان ختم ٿي وڃڻ.

— **دَرْبانُ ج دَرْبانَ:** ذ. صفت. دَر تي ويهندڙ ـ سنتري ـ حاجبُ ـ دروانُ ـ دروانُ ـ پهريدار ـ چوڪيدار. پٽيوالو ـ چپڙاسي.

— **دَرْبَدَرْ:** ظرف. هڪ دروازي کان ٻئي دروازي تائين ـ رولڙي ۾ صفت. ڀٽڪندڙ ـ رُلندڙ ـ رولـو ـ آواره ـ حيران ـ پريشان. بي گهر.

— **دَرْبَدَرْ ٿيڻ:** در در رُلڻ ـ رولـو ٿيڻ ـ ڀٽڪڻ ـ رُلڻ ـ رُلي وڃڻ. بيگانو ٿيڻ ـ ٻُجڙو ٿيڻ ـ تباهه ٿيڻ. حيران ٿيڻ ـ پريشان ٿيڻ ـ ڪٿي به ٽڪاڻو نه هجڻ.

— **دَرْبَدَرْ ڪرڻ:** حيران يا پريشان ڪرڻ. تباهه ڪرڻ.

— **دَرَ تي وَڃي پوڻ:** پناهه وٺڻ ـ سامُ پوڻ.

— **دَرْپيڙڻ:** (ت) در بند ڪرڻ.

• **دَرْڪارُ ج دَرْڪارون:** ٺ. ضرورت ـ گهرج. ضروري ـ گهربل.

— **دَرْڪنارْ:** ظرف. هڪ پاسي ـ علحده ـ الڳ ـ جُدا ـ علاوه. [ف] بغل ۾ ڀاڪر ۾.

• **دَرگُذَرْ:** ظرف. معافي ـ چشم پوشي ـ ٽاري ڇڏڻ جي حالت.

— **دَرْگُذَرْ ڪرڻ:** ٽارڻ ـ چشم پوشي ڪرڻ ـ ڇڏڻ ـ معاف ڪري ڇڏڻ ـ معاف ڪرڻ ـ ٻلائي ڇڏڻ ـ وسارڻ ـ ڇڏي ڏيڻ ـ ٽٽائي ڇڏڻ.

• **دَرْماهْ:** ظرف. هر مهيني ـ ماهوار ـ ماهيانه.

— **دَرْماهو:** ذ. ماهيانو پگهار ـ ماهوار پگهار ـ مهيني جو عيوض.

• **دَرْميانْ:** ظرف. وچ ـ جي وچ ۾ ـ منجهه ـ وچ ۾ ـ اندر ـ دوران ۾.

— **دَرْميانو ج دَرْميانا:** ذ. وچ جو وچولو ـ پورو ـ موافق ـ پورو پنو.

— **دَرْمياني ج دَرْميانيون:** ظرف. وچون ـ وچ وارو ـ مُتوسط ـ اندروني.

• **دَرْواش (ت):** ٺ. گهرج ـ احتياج ـ ضرورت.

• **دَرْواقعْ:** ظرف. حقيقت ۾ ـ درحقيقت ـ اصل ۾.

• **دَرونْ:** ظرف. اندر ـ منجهه ـ وچ ـ منجهان.

— **دَرُون پَرْدَهٔ:** پردي ۾ ـ پردي اندر — ڳجهيءَ طرح لڪ ۾.

— **دَرِ هُجَڻُ:** بي انداز هجڻ — ڪافي هجڻ — گهڻو هجڻ.

— **دَرُتي پَجِي اچڻُ:** پناھ وٺڻ لاءِ اچڻ — لطف ۽ احسان جي اُميد رکي اچڻ — ٻاڦمرادو اچي پيش پوڻ.

— **دَرُتي ديرُو وِجهَڻُ:** دونهون دُکائي ويهڻ — دروازي تي نوڪر ٿي ويهڻ — ڪنهن ڪم لاءِ جنبڙي پوڻ — پڇڻ نه ڇڏڻ.

— **دَرْبَتَجڻُ:** اولاد ٿيڻ — نصيب جا دروازا کلڻ "هڪ دَرُ لَتي، سو دَرُ پَتي".

— **دَرْبِدَرْ (ت):** ظرف. دربدر.

— **دَرْپَـرْدو ج دَرْپَـرْدا:** ذ. دَرَ جو پڙدو — چڪ.

— **دَرْپَـرْدَهٔ پڙدي اندر** — لِڪ ۾ ـ لِڪي ڇپي مخفي طرح.

— **دَرْدَرْ:** ظرف. گهر گهر — هڪ هڪ دروازي تي — دربدر.

— **دَرْدَرْ گهُمَڻُ:** هر هڪ دروازي تي سوال ڪرڻ پِنَڻُ.

— **دَرُلَهِي وَڃڻُ (ت):** خوار ٿيڻ — گلاهاب ٿيڻ.

— **دَرِ ۾ مُنْهَنُ وِجهَڻُ (ت):** ليو پائڻ — جهاتي پائڻ — ڪنايهٔ نه مڃڻ — انڪار ڪرڻ.

— **دَرْوازو ج دَرْوازا:** ذ. دَرُ.

— **دَرْوانُ ج دَرْوانَ:** ذ. صفت. دَرَ جو پهريدار — چوڪيدار — حاجب — دربان. نوڪر — چوبدار — پٽيوالو — چپراسي.

— **دَرْوانُ ج دَرْوانَ:** ذ. صفت. دروان — دربان.

— **دِرايَتْ:** ث. دانائي — عقل — سمجهه — اونهو خيال — غور — فڪر — ڏاهپ — سياڻپ.

— **دُرْجَڻ:** ذ. صفت. بڇڙو — بدڪار. دشمن بدخواھ ـ ويري.

— **دُرڪامِي:** بدچال بدڪار — بڇڙو.

— **دُرْگَتِ:** ث. خراب حالت — بڇڙو حال. جوڳي جُٺ — درگتي — مصيبت — بدحالي.

— **دُرْگَتِ بَنائِڻُ:** بڇڙي حالت ڪرڻ — بري گَتِ بڻائڻ — ذليل ڪرڻ — خراب خوار ڪرڻ.

— **دُرگَنْدَ:** ث. ڪني بانس — بدبوءِ ـ بوءِ ـ بانس — ڌپ — عُفونَتَ.

— **دُرلَبهُ ج دُرلَبَ:** ذ. صفت. ملڻ ۾ مشڪل ڏکيو هٿ ايندڙ — اڻ لڀ — ناياب — ڪمياب.

• **دُرُ ج دُرَ:** ذ. [ع] موتي — ماڻڪ — گوهرَ — مڻيو — رتنُ — جوهر. ڪنن ۾ پائڻ جي ڳهه جو هڪ قسم.

— **دُرّ افْشَانِي [ف. افشاندن = ڇڻڻ]:** ث. موتي پکيڙڻ — موتي ڇڻڻ — موتين جهڙا لفظ ڪم آڻڻ. خوش ڪلامي — خوش بياني گوهر فشاني — فصاحت — بلاغت.

— **دُرْبِجو:** ذ. ڪنن ۾ پائڻ جي ڳهه جو هڪ قسم. (هُندي جي نموني تي ڪجهه ويڪرو ٿئي).

— **دُرِڙو ج دُرِڙا:** ذ. دُر جو اسم تصغير — ڪنن ۾ پائڻ جا دُر.

— **دُرِشهْوار:** ذ. بادشاهن جي لائق موتي — تمام وڏو موتي — بي بها موتي.

— **دُرِ مَكْنُونْ:** ذ. [ع. مَكْنُونْ: بند ٿيل] اڻ لڀ موتي — بيش قيمت موتي — تمام مهانگو موتي. سپ ۾ لڪل يا بند ٿيل موتي.

— **دُرّ نَاسُفْتَهٔ:** ذ. [ف. سُفتَنْ = سوراخ ڪرڻ] اڻ وِنڌيل موتي — بغير سوراخ موتي — ڪنواري عورت — دوشيزه.

— **دُرِ نَجَـفْ** ذ. موتيءَ جو هڪ قسم (جو بلور وانگر سفيد ۽ شفاف ٿئي، منجهس ڪجهه ليڪا ڪارن وارن وانگر ڏسبا آهن. جي حضرت علي عليه السلام ڏانهن منسوب ڪري، انهن جي تعظيم ڪندا آهن) هڪ قسم جو سفيد پٿر — شريف — نجيب — اصلي نسلي سيد (فرهنگ آصفيه).

— **دُرِّ يَتِيمْ:** ذ. موتيءَ جو اهو داڻو. جو سپ مان اڪيلو نڪري — وڏو موتي — قيمتي موتي — پڪو موتي — لاثاني موتي — بي مثل موتي.

— **دُرِيڪْتا:** ذ. دُرِيتيم — بي مثال موتي — لاثاني موتي.

• **دَرا:** ذ. (ف) گهنڊ — جرس — گهنٽي. هڪ مڇيءَ جو قسم — نئڊڙا ڪرڙيءَ جا ٻچا (ت).

• **دَرَاجَ (ٿ):** ث. ڪاٺي سڌي ڪرڻ لاءِ لوھ جو اوزار.

• **دُراج:** ز. پکيءَ جو هڪ قسم — تتر.

• **دَراڙِ (ت):** ث. اهي ساريون. جن ۾ اَنُ نه هجي — ٻاٻڙ — درهاڙ. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **دَرازَ:** اسم خاص. تعلقي گمبٽ (رياست خيرپور ۾) ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ شهر جو نالو (جتي سنڌ جي مشهور صوفي شاعر سچل سرمست جي درگاه آهي) هڪ ذات جو نالو.

• **دَرازُ:** ذ. صفت. [ف. دراز = ڊگهو] ڊگهو — وڏو — لمبو — الماڙي يا ميز جو خانو. (ف) ڪاٺيءَ کي چلي سڌو ڪرڻ جو هڪ واڍڪو اوزار.

— **دَرازُ ٿِيَڻُ:** ڊگهو ٿيڻ — لمبو ٿيڻ — سنئون سڌو ٿي ليٽي پوڻ — ڄنگهون ڊگهيون ڪرڻ.

— **دَرازُ دَسْتُ:** ذ. صفت. ظالم — زوراور — زبردست.

— **دَرازُ دَسْتِي:** ث. ظلم — بي انصافي. زوراوري — ڏاڍائي.

— **دَرازُ قَدُ:** ذ. صفت. ڊگهي قد وارو — قداور — ڊگهو — ڄانگهڙيل.

— **دَرازُ گوش:** ذ. صفت. ڊگهن ڪنن وارو — وڏن ڪنن وارو.

• **دَرازو ج دَرازا:** ذ. سانچو.

• **دُرَاعٌ (ل):** ذ. ڏاريو ڏورانهون سنگ.

• دُراڪَتَ ج دُراڪَتُون: ظرف. ٻه دفعا – ٻه ڀيرا – ٻيڻو – ٻٽو – ٻيهر – دوبارہ ٻيڻي – وڌيڪ – زيادہ – ڏوڙو – ڏهرو – اٽوٽڻگ.

• دَرامُ ج دَرامَ: ذ. سونارن جو هڪ اوزار – ڪنگڻ جي ڦُلن ٺپڻ لاءِ لوهه جو گول ٺُڪر.

• دُراڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. پٺاڻن جو هڪ فرقو – احمد شاهه دُراڻي جي قوم. ڪُنن ۾ موتي پائيندڙ پٺاڻن جو گروهه.

• دَراوڙ: اسم خاص. قديم هندستان جي هڪ قوم جو نالو.

• دَراهمُ: [ع] "دِرهَمُ يا دِرَم" جو جمع – چانديءَ جا قديم سڪا. جيئن اُنن جي برابر – ٻه ماسا ۽ ڏيڍ رتي جو وزن – روپيو.

• دُراهو ج دُراهَا: ذ. [ف. دو = ٻه + راهه] ٻن معنائن وارو شعر جو هڪ قسم – گجهارت جو هڪ قسم. صفت. ٻن رستن وارو – ٻيواٽو.

• دُراهي: حڪومت – اميري.

• دَرَبُ (ڪ): ذ. گاهه جو هڪ قسم.

• دَرَبُ: [ع] وڏو دروازو – ڦاٽڪ – ڪوچه – گلي – گهٽي – محلو.

• دَرَبُ ج دَرَبَ: ذ. [سن. دروِيہ = ڌن] ڌن – ناڻو – مال ملڪيت.

• دَرٻَارُ ج دَرٻَارُون: ذ. [درٻاريُون: ٿ] [ف] بادشاهي ڪچهري – درٻار – درگاهه – بارگاهه – آستانو. اميرن ۽ بادشاهن جي مجلس – شاهي عدالت. عدالت خانو. جشن – اجلاس.

– دَرٻار بَرخواست ٿيڻ: ڪچهري ختم ٿيڻ – حاضر مجلس جو اٿي وڃڻ.

– دَرٻار خاص: ٿ. اُها درٻار جنهن ۾ عام ماڻهن کي اجازت نه هجي – اجلاس خاص – خصوصي ڪچهري.

– دَرٻار عام: ٿ. عام ماڻهن جي درٻار – ڪليل مجلس.

– دَرٻار ڪرڻ: بادشاهن جو ظاهر ويهي اميرن وغيره کان سلامي وٺڻ – ڪچهري ڪرڻ – رعايا سان ويهي. ملڪي انتظام وغيره جا حڪم احڪام ڏيڻ.

– دَرٻار لڳڻ: شاهي محلس لڳڻ. هجوم ٿيڻ – ڪچهري ٿيڻ.

– دَرٻاري ج دَرٻاري: ذ. صفت. درٻار جو – شاهي يا سرڪاري ملازم – مُقرب (ويجهو رهڻ وارو).

• دَرٻانُ ج دَرٻانَ: ذ. [ف. نگهبان] دروازي تي ويهندڙ – در جي سنڀال ڪندڙ – حاجب. دربانُ – درواڻُ – سنتري – چوڪيدار.

– دَرٻاني: ٿ. رکوالي – پهريداري – درواني – دربان جي ديوٽي.

• دَربند: [ف] قلعو – وڏو دروازو – پل – بندر.

• دَربندو (ڪ): ذ. سرمائي مچي ڦاسائڻ لاءِ ڪاري جي رڃ جو هڪ قسم (پاڪي کان ٿلهين تندن وارو).

• دَرٻو ج دَرٻا: ذ. مُهاڻن جا ٢٠ – ٢٥ مڏ.

• دَرٻارُ ج دَرٻارُون، دَرٻاريُون: ٿ. [ف. دَرٻار] ڏسو "درٻار".

– دَرٻار خاص: ٿ. درٻار خاص.

– دَرٻار عام: ٿ. درٻار عام.

• دَرٻاري ج دَرٻاري: ذ. صفت. درٻاري هڪ راڳڻي جو نالو.

• دَرٻيردَرازي: ٿ. ڏٻرَ ڏس – ڏٻ ڦس – زوراوري – دَست درازي – ٻوسٽ بازي.

– دَرٻيردَونس: ٿ. ٻل – طاقت – قوت – زور – چوهه – ڏاڍ – ڏاڍائي. زوري – مجبوري – لاچاري – زبردستي.

• دَرٻيلو: اسم خاص. سهتي ۾ هڪ مشهور ڳوٺ جو نالو. تعلقي ڪنڊياري جو هڪ شهر.

• دُرتَلُ ج دُرتَلَ (ڪ): ذ. صفت. حيران – هڪو ٻڪو – پريشان – مُنجهيل – موڳو.

• دُرتَل ٿيڻ: ٻلجي وڃڻ – منجهي پوڻ.

• دُرَيدُ ج دُرَيدَ: ذ. ڳائڻ جو هڪ قسم. دُريد.

• دَرَپڻُ ج دَرَپڻَ: ذ. [پرا. دَپّڻُ. سن. دَرپَڻُ = درسني] آرسي – آئينو – آهينو – آهري. ٽڪ – شيشو – دَرَپڻُ. "ويهي درپڻ دل جو آديسي اُجار" (دلپت).

• دَرَپڻُ ج دَرَپڻ: ذ. [سن] درسڻ – آئينو.

• دَرجُ: ذ. [ع. دَرَجَ = داخل ڪرڻ] لکڻ جي جاءِ – داخلا جي جاءِ. لکڻ يا داخلا ڪرڻ جي حالت – لکيت – تحرير.

– دَرجُ ڪرڻ: داخلا ڪرڻ – لکي ڇڏڻ. قلم بند ڪرڻ. ڪنهن رجسٽر ۾ لکڻ – فهرست ۾ داخل ڪرڻ.

• دَرجَنُ ج دَرجَنَ: ذ. [انگ – Dozen] ٻارهن جو مجموعو – ٻارهن – ڊزن درزن. هڪ جنس جون ١٢ شيون.

• دَرجو ج دَرَجا: ذ. [ع. درجَ + هو ڏاڪو ڪري چڙهيو] لغوي معنيٰ ڏاڪڻ جو سيڙهي کان مٿيون ڏاڪو – مٿيون ڏاڪو. ڏاڪو – ڏاڪڻ جون پيڙهيون – پوڙي. وڏو عهدو. مرتبو – رُتبو – عُهدو – مَنصب. جماعت – ڪلاس – ٽولي. وڏائي – آب – اقبال. حشمت – دٻدٻو – رُعب. حصو – ٻخرو – پتي – نمونو – پاڳو. حدُ – حدبندي – اندو – دنگ. اَجرُ – ثواب – نيڪي – بدلو – عيوضو. زمين جو ٽي سو سٺيون حصو (يا ڊگري) (جو اٽڪل زوءِ ٦٩ ميلن جي مفاصلي جو ٿئيو آهي ۽ سج کي انهيءَ مفاصلي طيءِ ڪرڻ ۾ ٤ منٽ ٿا لڳن).

– درجو پائڻ: نيڪ ڪم جو بدلو حاصل ڪرڻ. وڏو درجو ملڻ.

– دَرَجا: ذ. (جمع م) انگن جا درجا. جيئن: "ايڪا، ڏهاڪا، سو، هزار، ڏهه هزار، لک وغيره".

– دَرَجا ٽپرائڻ: امتحان ٿيڻ بعد شاگرد کي هڪ درجي مان ٻئي ٻئي درجي ۾ ڪرڻ. حساب ۾ ڏنل رقمن جون جنسون جدا جدا ڪري رکڻ.

– درجا وڌائڻ: ترقي ڏيڻ - اضافو ڪرڻ – رتبو وڌائڻ – منزل وڌائڻ.

– دَرجي بَہ دَرجي: ظرف. ڏاڪي بہ ڏاڪي – منزل بہ منزل – قدم بہ قدم – رفتہ رفتہ – هوريان هوريان – آهستہ آهستہ – سلسليوار.

– دَرجيوارُ ج دَرجيوارَ: ذ. صفت. سلسلي وار – رُتبہ وار – واري سان – مرتبي آهر – شان آهر – عهدي آهر.

• دَرجي وارو: ذ. صفت. وڏي مرتبي وارو.

• دَرَخْتُ ج دَرَخْتَ: ذ. [ف] وڻ – شجر – ٻوٽو – پيڙ.

• دَرَخشانُ: صفت [ف. دَرَخشيدن = چمڪڻ] روشن – چمڪندڙ – جهلڪندڙ – جهرڪندڙ – تجليدار.

• دَرَخواسْتَ ج دَرَخواستُون: ث. [ف. دَر = ۾ + خواستن = گهرڻ] ڪيل گهُر – خواهش – عرض – عرضداشت – عريضي – سوال. التماس – گذارش – آرزو – تمنا لکيل عرض – عرض نامو – گذارش نامو – وينتي پتر.

– دَرَخواسْتَ ڏيڻ: عريضي ڏيڻ – ڪنهن شيء حاصل ڪرڻ جي تمنا ظاهر ڪرڻ.

• دَرَخواسْت ڪرڻ: درخواست ڏيڻ – ڪنهن تي پڪارڻ.

• دَرْدُ ج دَرْدَ: ذ. [ف] ڪَشٽُ – ڏنجهو – ڏکُ – سُورُ – اَهنجُ – ڏکُ – پيڙا – تڪليف. افسوس – رنج – شوڪ – غم. اهنج – اوکائي – سختي – مصيبت – مشڪلات. ڪشالو – جاکوڙ.

– دَرْدْآلُودَہ: ذ. [ف. الودن = رلڻ – ٿڦڻ] صفت. ڏکويل – درد ڀريو.

– دَرْدُ آميزُ: ذ. [ف. آميختن = رلڻ] صفت. ڏک سان ڀريل – ڏکارو – رنجيده _ دردناڪ

– دَرْدِ اَنگيزُ: ذ. صفت. ڏکُ پيدا ڪندڙ (دل تي) – ڏک جهڙو – ڏکارو – رنجيده _ ڏکَ ڀريو.

– دَرْدَبانِيَ: ث. درد واري – سورن واري.

– دَرْدِ جاڳڻُ: سور ٿيڻ. ڏک ٿيڻ. ايذاء ٿيڻ.

– دَرد جي دَوا هُئڻ: فائدو پهچائڻ. ڪم جي شيء هُئڻ.

– دَرْد دَفَ ٿيڻ: درد دفع ٿيڻ – ڏک سور لهي وڃڻ – خوشي حاصل ٿيڻ – آرام ۽ اطمينان نصيب ٿيڻ – خوش گذارڻ.

– دَرْدِ دِل: ذ. دل جو رنج – دلي صدمو.

– دَرْدَ ڪَڍڻُ: درد دفع ڪرڻ – ڏکُ سورُ وڃائڻ.

– دَرْد لَڳڻُ: سور ٿيڻ – ڏک ٿيڻ. بيماري ٿيڻ. اهنج ٿيڻ.

– دَرْدمَنْدُ ج دَرْدِ مَنْدَ: ذ. صفت. درد وارو – ڏکارو – ڏکيو. غمزده. غمخوار – رحم دل – همدرد – ترس وارو.

– دَرْدِ مَنْدِيُ: ث. همدردي – غمگساري – رحم دلي – ترس.

– دَرْدْنَاڪُ ج دَرْدَنَاڪَ: ذ. صفت. ڏک وارو - تڪليف وارو – سورائتو.

– دَرْدَن جا داستانَ کولَڻُ: ڏکَ ڀريون ڳالهيون ڪرڻ.

– دَرْدُ وَنْدُ ج دَرْدُوَنْدَ: ذ. صفت. درد وارو – ڏک وارو – رنج وارو – درديلو – ڏکويل – رنجور – سور وارو – غم ڀائي – ڏک ڀائي – همدرد – غمخوار.

– دَرْدُ وَنْدِيُ: ث. درد واري – ڏک واري – رنج واري – سوريتي – ڏکايل – سوريل.

– دَرْدِيُ ج دَرْدِيُ: ذ. صفت. ڏک وارو – سور وارو.

– دَرْدِ ڀائيِ: ث. ڏک واري – دک واري.

• دُرِدُنبارِ (ل): ذ. وڏو پڪو – پڳسڙ.

– دُرِ دُنبال: ذ. دردنبار.

• دِرْدُ ج دِرِدَ: صفت [سن. دِرِدِ = پڪو] پڪو – مضبوط – پختو. ڏاڍو – قابو – سوگهو. برقرار – اچل – اچلُ – ڪپ ڪوڙ – استر.

• دِرْدِتا ج دِرْدِتائُون: ث. ڏيرج – پختائي – آچلتا – پڪائي – ثابت قدمي.

• دَرِڙا (ث): اسم خاص. مينگهوارن جي هڪ ذات جو نالو.

• دَرِڙو ج دَرِڙا (ت): ذ. ننڍي مڇي.

• دُرِڙو ج دُرِڙا: ذ. صفت. بيوقوف – احمق. ننگُ – ڏوڀي – ڪُپتي – مڪريلو. لچو – هرتال – شودو – چيگرو – حرامزادو. رولو – آواره. (ث. دُرِڙي ج دُرِڙيون).

– دُرِڙائيِ ج دُرِڙائيُون: ث. منافقي. بيوقوفي – لچائي – شودپائي.

• دُرْڙِي ج دُرْڙِيُون: (ل. ت): ث. مروٽو – سوٽ – وڌ. حرڪتبازي – نگي. "پوء ڪرين دُرڙي دغا اي دل ۾ تي تون بيوقوف" (قاسم). سيسرائي – چرڪ.

– دُرْڙِي پَوڻُ (ت) اُڀرڻ: چرڪ پرڻ. حيران ٿيڻ. دچڻ – دچي وڃڻ.

– دُرْڙِي کائڻُ: چرڪ پرڻ – بدن لڏي وڃڻ. سيسرائي پوڻ.

– دُرْڙِي مَتائِڻُ (ت): ڪاوڙ ڪرڻ الي وڃڻ – انڪار ڪرڻ – شورو غصو ڪرڻ.

– دُرْڙِي نَہ پَوڻُ: ڊرو بہ خوف نہ ٿيڻ.

• دَرزَ ج دَرزُون: ث. [ع. دَرز = هن ٽوپو ڏنو] ٻن سرن جي وچ ۾ وٿي يا جاء _ خال – ڦوٽ _ چير – ڏار – ڦوڙ – اڌو اڌ – سَنڌ. شگاف. [ف. دَرزن - سُئي] سيُر. اوڇي ڪپڙي جي – ٽوپو – سيبو.

– دَرزَ پَوڻُ: خال پرڻ – ڦوٽ پرڻ.

– **دَرِزُنْ وَنَڻُ:** جاءِ جي سرن جون وچ واريون وٿيون پرڻ چير بند ڪرڻ — وٿي بند ڪرڻ – ڏار لِنبڻ.

• **دَرزادَهُ:** اسم خاص. مڪران ۾ رهندڙ هڪ قبيلي جو نالو.

– **دَرِزِيُ ج دَرِزِيْ:** ذ. [ف. دَرزن = سِبَڻ. درز = ٽوپو + زن. زدن – هڻڻ] ڪپڙا سبندڙ خَيّاط. (ث. دِرزِڻ ج دَرِزِڻيونْ).

– **دَرِزِي جي سُئي هُڻُ:** هميشه هڪ حال ۾ نه هُئڻ.

– **دَرِزِڪو ج دَرِزِڪا:** ذ.صفت. ڪپڙن سبڻ جو – درزيءَ جو – دَرزيءَ وارو.

– **دَرِزِڪو ڪَمُ:** ذ. ڪپڙ سبڻ جو ڪم.

– **دَرِزِياڻِيْ:** ث. "درزيءَ" جو مؤنث. درزڪو ڪم ڪندڙ عورت.

• **دَرَسُ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **دَرْسُ ج دَرَسَ:** ذ. [ع] سبق. مذهبي وعظ – نصيحت (اسم خاص) تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **دَرس خَانَهُ:** ذ. مڪتب – اسُڪول – مَدْرِسو – پاٺشالا.

– **دَرْسُ ڏيڻُ:** سبق ڏيڻ – پڙهائڻ – وَعظ نصيحت ڪرڻ.

• **دَرَسُ:** اسم [سن. دَرْشُ] ديدار – نظر.

• **دَرْسُ ج دَرَسَ:** ذ. [ن. دَرْشَن = ڏسڻ] ديدار – نظارو – ڏيکاءُ.

• **دُرَسُ:** صفت. [ف. "دُرُسْتُ" جي بگڙيل صورت] درست – برابر – صحيح – سچ پچ – نيڪ – پورو – سچ – حَقّي.

• **دَرْسگاهُ ج دَرْسگاهونْ:** ث. پڙهڻ جي جاءِ – مَڪْتَبْ – اسُڪول – مَدْرَسو – پاٺشالا.

– **دَرْس وَتَدْرِيسُ:** ذ. پڙهڻ پڙهائڻ جي حالت.

– **دَرْسُ وٺڻُ:** سبق وٺڻ – پڙهڻ – نصيحت پرائڻ.

– **دَرْسِيْ ڪتَابُ ج دَرْسِيْ ڪتَابَ:** ذ. سبقن وارو ڪتاب. پڙهڻ وارو ڪتاب. لازمي ڪتاب. ڪتاب جيڪو اسڪول ۾ پڙهايو وڃي.

• **دَرْساٽو چنُو:** اسم خاص. ڪراچي جي آسپاس هڪ ديهه جو نالو.

• **دُرُسْتُ ج دُرُسْتَ:** ذ صفت. [ف] صحيح – پورو – برابر – ٺيڪ – دُرس – موزون – لائق.

– **دُرُسْتُ ڪرڻ :** ٺيڪ ڪرڻ – ٺاهڻ – سڌارڻ – سنئون ڪرڻ – برابر ڪرڻ – صحيح ڪرڻ.

– **دُرُسْتِيْ ج دُرُسْتِيُونْ:** ث. سڌائي – برابري – سچائي راستبازي – صحت – تصحيح – اِصلاح – سَنوار – ڪاٽ ڪُوٽ – سڌارو – ترتيب – ترميم – مَرمت – شايستگي – گوشمالي.

• **دَرْسڪي:** اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَرْسَنُ ج دَرْسَنَ:** ذ. [سن. دَرْشَنْ = ڏسڻ] ڏسڻ جي حالت – ديدار – مشاهدو – ڏيک. تماشو نظارو – ڏيکاءُ. زيارت – ملاقات – مُڪاميلو – گڏجاڻي ميلاپ – دَرْشن.

– **دَرْسَنُ ڏيڻُ:** ديدار ڏيڻ – درشن ڏيڻ – ملاقاتي ٿيڻ – حاضر ٿيڻ – گڏجاڻي ڪرڻ.

– **دَرْسَنُ ڪَرائِڻُ:** ديدار ڪرائڻ – جهلڪ ڏيکارڻ. گڏجاڻي.

– **دَرْسَنُ ڪَرَڻُ:** ملاقات ڪرڻ – گڏجڻ – ملڻ – مُڪاميلو ڪرڻ. زيارت ڪرڻ.

– **دَرْسَنِي ج دَرْسَنِيْ:** ذ. صفت. ڏسڻ جهڙو – ڏسڻ لائق – سهڻو ٺاهوڪو – ملوڪ

• **دَرْسَنِيْ ج دَرْسَنِيُونْ:** ث. [سن. دَرْشَنيَه. دَرْشَن = ڏسڻ] منهن ڏسڻ جو شيشو – آئينو – آهينو – آرسي – ٽڪ. هُنڊيءَ جو هڪ قسم (اها هُنڊي جنهن جي ڏيکارڻ شرط پئسا ملن). صفت. گل جو هڪ قسم. "داغل. جنگي. درسني. ڪيا هزارين هبڪار" (سگهڙ).

– **دَرْسَنِيْ هُنڊِيْ:** ث. هُنڊيءَ جو هڪ قسم. اها هنڊي جنهن جي ڏيکارڻ سان پئسا يڪدم ملن.

• **دُرُشْتُ:** صفت. (ف) سخت – ڪَهرو – شوخ – ڪَرڙو – دُرُشْتُ مِزاج – تندمزاج – ڪَرڙي طبيعت وارو.

– **دُرُشْتِيْ:** ث. سختي – ڏاڍائي – ڪهرائي. ڪنورائي – بي رحمي. بدخُلقي – ڪَرڙائي.

• **دِرِشْتِ:** ث. [سن. دَرْش = ڏسڻ] نظر – نگاهه – ڏسڻي – نِرت – بصارت – جوت – دِيْدَ. ڏيکاءُ – نظارو. تماشو.

– **دِرِشْٽِيْ:** ث. نظر – نگاهه – نِرت – جوت – دِيْدَ.

– **دِرِشْٽيءَ مَانْ ڪَڍَڻُ:** نظر مان ڪيڻ – مٿاڇرو ڏسڻ. سرسري طور ڏسڻ.

• **دَرْشَنُ ج دَرْشَنَ:** ذ. [سن. دَرْشَن = ڏسڻ] ڏسڻ جي حالت – ديدار – مشادو – ڏيک. تماشو – نظارو – ڏيکاءُ. زيارت – ملاقات – مُڪاميلو – گڏجاڻي – ميلاپ. دَرْسَنَ.

– **دَرْشَنُ ڏيڻُ:** ديدار ڏيڻ – ملڻ – ملاقات ڪرائڻ – سامهون اچڻ – صورت ڏيکارڻ – درسن ڏيڻ.

– **دَرْشَنُ ڪَرائِڻُ:** ديدار ڪرڻ – اچي ملڻ – ملاقات ڪرائڻ. صورت ڏيکارڻ – سامهون اچڻ – درسن ورائڻ.

– **دَرْشَنُ ڪَرَڻُ:** زيارت – ملڻ – ملاقات ڪرڻ – ڏسڻ – ديدار ڪرڻ – دَرسن ڪرڻ.

• **دَرِيشڪ:** اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

• **دُرَفشَانُ:** ذ. صفت. [ف. دُرَفْشِيْدن = چمڪڻ] چمڪندڙ – روشن – شاندار – عمدو – پيڪيدار.

• **ڏرڪ:** ذ. [ع. اِدْرَڪ = هن پروڙيو] سمجھ – پروڙ – اِدراڪ – ٻُوجھ – واقفيت – عقل – گيان – فهم – ڄاڻ. استعمال – آزمودو – تجربو – واسطو – ڪم (ت).

– **ڏرڪ پوڻ:** سمجھ پوڻ – اِدراڪ ٿيڻ – پروڙ پوڻ.

– **ڏرڪ ڏيڻ:** دخل ڏيڻ – وچ ۾ ڳالهائڻ – دست اندازي ڪرڻ.

– **ڏرڪ هجڻ:** واقفيت هجڻ – پروڙ هجڻ – ڄاڻ هجڻ.

• **درڪ:** اسم خاص. بدين جي هڪ علائقي جو اڳيون نالو.

• **ڏرڪار ج ڏرڪارون:** صفت. [ف. دَرْ = ۾ + ڪار = ڪم] ڪم ۾ – گهربل – ضروري. (ث) ضرورت – حاجت. سوڙهه – گهرج – ڪَپت – تنگي – لاچاري. پرواهه.

– **ڏرڪار ٿيڻ:** گهرج ٿيڻ. پرواهه ٿيڻ.

– **ڏرڪار هجڻ:** ضرورت هجڻ. پرواهه هجڻ.

• **ڏرڪاڻي:** اسم خاص. بلوچن قوم جو هڪ قبيلو.

• **ڏرڪي:** ٿ. گهوڙي جي هڪ چال – ڊوڙڳي.

• **ڏرگا:** ٿ. [سن. دُرگ. دُرْ = مشڪل. گ – گَمَ = وڃڻ. اهو جنهن ۾ مشڪل سان وڃي سگهجي. درگ = قلعو] هندو ڌرم موجب اِستريءَ روپ ۾ اِيشوري شڪتي – اناري شڪتي. شِو جي استريءَ جو نالو (هن ديويءَ جي جدا جدا روپن جا جدا جدا نالا آهن. جهڙوڪ چنڊي. ڀواني، ڪالي وغيره).

• **ڏرگاهه ج ڏرگاهون:** ٿ. [ف] جاءِ – ڪچهري – دربار. ڪورٽ – آستان. محلات – ڪنهن جاءِ جو مُنهُ – دِڪي – ٻُنيو – چائنٺ. ڪنهن ولي الله جي مزار – آستانو – چوڪي – قُبو – روضو – مقبرو. زيارت گاهه – عبادت گاهه – خانگاهه. بادشاهه يا اميرجي ڪچهري – دربار – بارگاهه.

– **ڏرگاهي ج ڏرگاهي:** ذ. صفت. درگاهه وارو – درگاهه جو. درگاهه جي سنڀال ڪندڙ – مجاور.

– **ڏرگهه ج ڏرگهون:** ٿ. درگاهه.

• **ڏرلڀ:** ذ. [سن. دُرلڀ. دُرْ = گهٽ + لَڀْ – ڪپڻ] الڀ – ناياب – انوکو – اڻ لڀ.

• **ڏرمُ ج ڏرمَ:** ذ. [ع. دِرْهَمْ. پرا. دَمُ. سن. دُرَمُ ديو. درام] سڪي جو هڪ قسم. پائليءَ جهڙو چانديءَ جو هڪ سڪو – درهم. تور جو هڪ وزن (ڪن وٽ ٽي ماسا. ڪن وٽ چار ماسا استعمال ٿئي). درم شرعي جو وزن ساڍا ٽي ماسا آهي.

• **ڏرمانُ ج ڏرمانَ:** ذ. [ف] دوا – دارون – علاج. چارو. اپاءُ.

• **ڏرماندو ج ڏرماندا:** ذ. صفت. [ف] بيوس – لاچار – مجبور – پريشان. بي واهو – بي وسيلو – نڌڻڪو – بي پهچ – اوسِ – عاجز – نڌڙ اپالو – اڏين. لاعلاج – ڏکي. وياڪل – تنگ – مُنجهيل. بي قرار – بي آرام – ڦٿڪون – حيران. بيهوش. (ث. درماندي ج ڏرمانديون) جيئن: "هڏ نه ساهه سڌير، ڏنل درماندي دوست ري" (شاهه).

– **ڏرماندگي ج ڏرماندگيون:** ث. لاچاري – بي وسي – عاجزي – مجبوري. پريشاني – مشڪلات – تنگي. غمگيني – اداسائي – غم – ڏک – رنج. بيقراري – بي آرامي. بلا – مصيبت.

– **ڏرماندهه:** ذ.صفت. ڏرماندو – مصيبت زده – ويچارو – لاعلاج.

• **ڏرماڻون:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏرماهه:** ظرف. [ف. دَرْ = ۾ + ماهه = مهنو] مهني ۾ – مهني سر مهني – هر مهني – ماهوار – ماهه پيرو – ماهه به ماهه.

– **ڏرماهو ج ڏرماها:** ظرف. هر مهني. ذ. ماهوار ملندڙ پگهار – تنخواهه

• **ڏرماهه:** اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏرمحمد:** اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏرملُ ج ڏرمل:** ذ. [ف. درمان > درمن > درمل = علاج] درمان – علاج – دوا – دارون.

• **ڏرمن:** ذ. [ف. درمان = علاج] علاج – درمان – دوا – دارون.

• **ڏرميان:** ظرف. [ف. دَرْ = ۾ + ميان = وچ] وچ ۾ – اندر – منجهه – ۾.

– **ڏرميانو ج ڏرميانا:** صفت. اندريون – اندروني – وچون – وچولو – وچوارو – پورو – پورو پنو – موافق – مُعتدل – وچٿرو – ساڌارڻ – مڌيم – مُتوسط.

– **ڏرميانو ڏرجو:** وچولو درجو.

– **ڏرمياني ج ڏرمياني:** ظرف. درميانو.

• **ڏرندو ج ڏرندا:** ذ. [ف. دريدن = چيرڻ] ڦاڙيندڙ – چيريندڙ – خون خوار – وحشي. چيري کائيندڙ جانور (رڇ. شينهن. بگهڙ وغيره). شڪاري جانور. جيئن. "درندا درياهه ۾. واڪا ڪيو ورن" (شاهه).

• **ڏرنڊ ج ڏرنڊ (ت):** ذ. پکيءَ جوهڪ قسم (ميرانجهڙي رنگ جو ٿئي).

• **ڏرنگ ج ڏرنگ (ت):** [ف. دِرنگ = دير] هٻڪ – هٻڪ. خوف – ڀؤ – ڊپ – ڊپ – خطرو. ويچار – ڌيان – خيال – ڌيرج – تامل – دير – تاخير – وقفو.

• **ڏرنگ نه ٿيڻ:** خوف نه ٿيڻ – خيال نه ٿيڻ.

• **ڏرنگو ج ڏرنگا:** ذ. صفت. [ف. دُ = ٻه + رنگ] ٻن رنگن وارو. ٻٽي چال هلندڙ. بي وفا. (ث. دُرنگي ج دُرنگيون) مڪار – مُنافق – اندر هڪڙو ٻاهر ٻيو – اندر پليت.

• **دَرو ج دَرا:** ذ. [ف. دَرهْ = ماڙري] ٻن جبلن جي وچان رستو — لنگهه — لانگهو — گهٽ. مٽي پاڻيءَ جي مڇي، جو هڪ قسم (ننڍڙي مڇي جا ڳاڙهيرن چِلرن سان سٽ پر ۽ قد هڪ انچ کن) - ننڍي مڇي.

• **دَرو ڏيڻُ (ڪ):** آرو ڏيڻ — ولو ڏيڻ — وڪڙ وجهڻ.

• **دِرو ج دِرا (ڪ):** ذ. صفت. اڪ ڦريل - ٽرڙو - ٽيڏو.

• **دُرو ج دُرا:** ذ. [ع. دُرّه = چابڪ] چم جو پٽو. چمڙي جو نهيل چهبڪ (جو سزائن ڏيڻ ۾ ڪم اچي) — ڦٽڪو — ڏرو - تازيانو - ڪوڙو.

— **دُرا لڳڻ:** شرعي يا فوجي سزا جا ڪوڙا يا تازيانا لڳڻ - جسماني سزا ملڻ.

— **دُرا هڻڻ:** ڪوڙا يا تازيانا هڻڻ. شرعي سزا ڏيڻ — جسماني سزا ڏيڻ.

• **دُرو:** ذ. هڪ تاري جو نالو — قطب تارو - ڏرو.

• **دَراوت:** اسم خاص. جبل جو هڪ لَڪ جو نالو (جنهن مان نئين بارڻ لنگهي).

• **دَروازو ج دَروازا:** ذ. [ف. دَرْوازه = دَرُ] جاءِ ۾ اندر يا ٻاهر وڃڻ جو لنگهه — دَرُ — ڪِواڙ — ڦاٽڪ — لَڪ — ڏيڍي — ڀَٽيو. موريءَ جو دروازو.

— **دَروازو بَنْد ڪَرڻ:** در بند ڪرڻ — در ٻوڙڻ - اندر اچڻ نه ڏيڻ - منع ڪرڻ.

— **دَروازو ڀيڙڻ:** دربند ڪرڻ — در ٻوڙڻ.

— **دَروازو قائم ڪَرڻ:** دربند ڪرڻ.

— **دِروازو قائم هُئڻ:** دربند هئڻ.

• **دِرواش (ت):** ث. [ف. درخواست جي بگڙيل صورت] گهرج — صورت — ڪَمُ — حاجت.

• **دروالي:** ذ. ت. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو. رستمائين جي شاخ.

• **دُرُودُ ج دُرُودَ:** ذ. [ف] رحمت — تحسين — آفرين — تعريف — دُعا — تسبيح — صلواة (جيڪڏهن خدا جي طرفان هجي رحمت ۽ برڪت جي معنيٰ. ملائڪن طرفان هجي ته اِستغفار ۽ مسلمانن طرفان هجي ته دعا سلام. ۽ جانورن ۽ پکين طرفان ته تسبيح) ڏٺيءَ جي مهر لاءِ دعا — اها دعا ۽ سلام جيڪو حضور نبي ڪريم محمّد مصطفيٰ صلي الله عليه وآله وسلم تي پڙهيو وڃي.

— **دُرُودُ پڙهڻ:** سلام پڙهڻ - دعا پڙهڻ.

• **دُرُوغ ج دَرُوغَ:** ذ. (ف) ڪوڙ — ڄوٽ — ڪِذبُ — بُهتانُ.

— **دَرُوغ زَنْ:** ذ. صفت. ڪوڙو — ڄوٽو - ڪوڙ ڳالهائيندڙ.

— **دَرُوغ گوئِيْ ج دَرُوغ گوئِيُون:** ث. ڪوڙ - ڪِذب — ڄوٽ.

• **دَروغو ج دَروغا:** ذ. [ف. داروغَهْ] واهن جي سنڀال لاءِ رکيل سرڪاري عملدار — داروغو.

• **دَرونَج:** ذ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻساڪو وڪر (ٻاڙ وڄونءَ جي ڏنگ وانگر ڳنڍيون ڳنڍيون. ان ڪري هن کي درونج عقربي (وڄون واري) سڏين. ڪل خاڪي رنگ تي. ڪوڙي ۽ خوشبوءِ واري).

• **دَرُونِي:** [ف]. ظرف. اندروني — اندريون — مخفي - ڳجهو — لِڪل.

• **دِروهُ ج دِروهَ (ث):** ذ. سن. دوهه — ٺڳي - مَڪرُ - ويساهه گهاتي.

— **دِروهِيْ ج دِروهِيْ:** ذ. صفت. ٺڳي ڪندڙ — ٺَڳ — دوهي.

• **دَرويشُ ج دَرويش:** ذ. صفت. [ف. دَرْ = در. اويختن = لڙڪائڻ] ڪنن ۾ دُرُ وجهندڙ فقير. پينو - گدا - بيکاري. مَنگتو — سائلُ — سُوالي. پهتل - بزرگ - سالڪُ — ولي الله. مَسْتُ. نيڪُ — ديندار — مُتّقي — سچار — عابد - غريب — مُفلس — مسڪين. سادو — ڪم فهم (دنيا جي ڳالهين ۾) - صاحب معرفت (روحاني طرح).

— **دَرويشاڻو ج دَرويشاڻا:** ذ. صفت. فقيراڻو — غريباڻو — بُزرگانه.

• **دَرويش نائچ:** اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَرويشِيْ ج دَرويشيُونْ:** ث. فقيري — گدائي — مسڪيني — غريبي — مفلسي. بزرگي.

• **دَره:** ذ. [ف] ٻن جبلن جي وچ وارو رستو - دَرو.

• **دُرو:** ذ. [ع] چمڙي جو چهبڪ — ڦٽڪو — ڏرو.

• **دُرڪا دُرڪا:** جملو. (بلوچڪي) خوش خوش سڄڻا ڀلا.

• **دَرڪو:** ذ. (آواز) ڌڌڪو — ڌَمْچرُ. "دَرڪو دَوَنس درياهَ ۾، جت لَهريون ڪَن لوڙا" (شاهه).

• **دَرْهَمْ:** صفت. [ف] اُلٽ پُلٽ - گڙٻڙ — هيٺ مٿي — ٽڙو ڪڙ — تهه وبالا. حيران — پريشان — مُنجهيل — غمگين — رنجيده.

— **دَرْهَمْ بَرْهَمْ:** صفت. هيٺ مٿي — اُلٽ پُلٽ — تهه و بالا — گڙٻڙ. خفا — ناراض — پريشان.

— **دَرْهَمْ بَرْهَمْ ٿيڻُ:** هيٺ مٿي ٿيڻ — اُلٽ پُلٽ ٿيڻ. خفا ٿيڻ — پريشان ٿيڻ — نيست نابود ٿي وڃڻ.

— **دَرْهَمْ بَرْهَمْ ڪَرڻُ:** هيٺ مٿي ڪرڻ — اُلٽ پُلٽ ڪرڻ — معاملو خراب ڪري ڇڏڻ.

— **دَرْهَمْ ڏيڻُ:** سزا ڏيڻ - ڪيتو لوڙائڻ.

— **دَرْهَمْ ڪَرڻُ:** ناس ڪرڻ — بگاڙڻ - خراب ڪرڻ — اُلٽ پلٽ ڪرڻ — برباد ڪرڻ - رُلائڻ.

• **دِرْهَمُ ج دَرْهَمَ:** ذ. [ع] سِڪي جو هڪ قسم — دَرم. اَٺن جَوَن جو وزن.

• **دَرْهِيْ:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **دَريْ ج دَرِيُون:** ث. [سن. دَريْ] ننڍو دروازو - کڙڪي — ڳِلڪِيْ — دريچو — جهروڪُ - ڪِڙڪي - پاسي جو لنگهه — خال - درز. باد گانُ

- روشندان. فرش — گلمر. بارين راند ۾ ڪيڏيل هڪ خانو. اُنَ جي مان جو هڪ قسم. پاڻيءَ جو چوٿون حصو (ت).
• **دَرِي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **دَرِيُ ج دَرِيُون:** ث. ڍِڳي ڳاڏيءَ جي ناتي هيٺان لوهه يا ڪاٺ جي پيل ڪامَ (جنهن ۾ ڦيٿا پيل هجن). زيور جو هڪ قسم. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو ڳهڻ - ڏهري.
• **دَرِيا ج دَرِياءَ:** ذ. [ف] اٿاهه پاڻي — سمنڊ — ساگر. ندي — درياءُ — درياهه. مٺي پاڻيءَ جو وهڪرو. جو ڪنهن جبل يا ڍنڍ مان نڪري وڃي سمنڊ ۾ پوي.
— **دَرِيا بَرَ آمدِيُ:** ث. پاڻيءَ جي لاهه وقت ظاهر ٿيل زمين (جا پاڻيءَ چڙهڻ وقت پاڻي هيٺ آئي هجي).
— **دَرِيابُرد:** ث. دريا جي ٻوڙ هيٺ آيل زمين.
— **دَرِيابُرد ٿيڻُ:** برباد ٿيڻ — ناس ٿيڻ — ويران ٿيڻ. ڦرجي وڃڻ — لُٽجي وڃڻ. کٽي وڃڻ — لوڙهي ڇڏڻ.
— **دَرِيابُردِيُ:** ث. دريا هيٺ آيل زمين.
— **دَرِيا چڙهڻُ:** درياءَ جو پاڻي چڙهڻ.
— **دَرِياخوردِيُ:** ث. درياءَ هيٺ آيل زمين — درياءَ پاڻي ويل زمين — ٻنڌل زمين.
— **دَرِيادِلُ:** ذ. صفت. وڏيءَ دل وارو — سخي — فياض — ذاتار.
— **دَرِيا دِل ٿيڻُ:** سخي ٿيڻ — وڏي دل وارو ٿيڻ.
— **دَرِيادِلِيُ ج دَرِيادِلِيُون:** ث. سخاوت — فياضي — ذاتاري.
— **دَرِيالَعلُ:** ذ. پاڻيءَ جو ديوتا — خواجه خضر.
— **دَرِيا لَهڻُ:** دريا جو گهٽجڻ — درياءَ جو پاڻي گهٽ ٿيڻ.
• **دَرِياهُ ج دَرِياهَ:** ذ. دريا — درياءُ.
— **دَرِياهُ بَرَآمدِيُ:** ث. درياءَ جي ڇڏيل زمين — ڪچو.
— **دَرِياهُ بُردِيُ:** ث. درياءَ هيٺ آيل زمين. درياءَ جي پاتل زمين — درياءَ خوردي يا درياءَ جي کاڌل زمين.
— **درياهُ ۾ تي چوڪر ڪڏڻُ:** جوکي واري جاءِ تي لاغرضائي يا بيپرواهي ڪرڻ. جيئن "درياهه ۾ تي چوڪر ڪڏي. اَڄ نه ٻڏي ته سڀان ٻڏي".
— **درياهُ ٻَرَ تي واڳن سان وير وجهڻُ:** ڏاڍي جي حد ۾ رهي اُن جي مخالفت ڪرڻ.
— **دَرِياهُ جا پَلِّ:** ذ. درياءَ جا وڙ — درياهه جا ريلا (جن جي پرسان پلوڙ اچلي).
— **دَرِياهُ جي ديگ ڪرڻُ:** ڪٽي ڪرڻ — ڪن هڻڻ.
— **دَرِياهُ خوردِيُ:** ث. دريا بُردي — درياهه جي ڪاڌل.

— **دَرِياهِيُ ج دَرِياهِيُ:** ذ. صفت. درياءَ جو — نديءَ جو — پاڻيءَ جو — سامونڊي — بحري. ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم.
— **دَرِياهِي نَاريل:** ذ. درياءَ ناريل سمنڊ جي ڪناري تي ٿيندڙ هڪ ناريل جو قسم. ساموندي ناريل — نائر.
• **دَرِياءُ ج دَرِياءَ:** ذ. دريا — درياهه.
— **دَرِياءَ بي پاياں ۾ ٽٻي هڻڻ:** تمام اونهي ويچار ۾ پئجي وڃڻ. حقيقت حاصل ڪرڻ. ڪنهن ڳالهه کي باريڪي سان جاچڻ.
— **دَرِياءُ پلٽڻ:** خيال ظاهر ڪرڻ. ويچار ويڙهائڻ — تمام وڏي تقرير ڪرڻ.
— **دَرِياءُ کي ڪوزي ۾ بند ڪرڻ:** گهڻو مطلب ٿورن لفظن ۾ ادا ڪرڻ.
— **دَرِيائِي ج دَرِيائِي:** ذ.صفت. درياءَ جو درياءَ وارو. بحري — ساموندي — درياهي.
— **دَرِيائِي چورُ:** ذ. پاڻيءَ تي ڦر ڪندڙ چور. بحري ڌاڙو.
— **دَرِيائِي گهوڙو:** ذ. درياهه جي هڪ جانور جو نالو.
• **دَرِيا خان:** اسم خاص. تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو. جام نظام الدين سمي جو وڏو وزير دولهه دريا خان.
• **دَرِيارِيُ (ڪ):** ث. وڏف - سونف - هڪ پسارڪو وکر.
• **دَرِيافَت:** ث. (ف) پڇا — تلاش — جاچ — پروڙ — باز پرسي — پڇا ڳاڇا — جاچ جوچ. پڙتال — جونچ — چوک - پوئواري — تپاس — کوجنا — اوک — ٻوک — ڦولهه — جستجو — ڳولا — پڇاڻ — تحقيق — تفتيش — ويچار. عدل — انصاف.
— **دَرِيافت ڪرڻ:** معلوم ڪرڻ — تحقيق ڪرڻ — پڇا ڪرڻ — انصاف ڪرڻ — حق پلئي وجهڻ.
— **دَرِيافت هڻڻ:** خبر هڻڻ — جاچ هڻڻ — پڇا ڳاڇا ٿيڻ.
• **دَرِيانِي:** اسم خاص. هندو ديوانن جي هڪ ذات جو نالو.
• **دَرِيبار ج دَرِيبارُون (ت):** ث. [ف. "دربار" جي بگڙيل صورت] بهراڙيءَ جو مستعمل لفظ - دربار.
• **دَرِيتُ (ت):** ذ. جنّ ـ ڀوت — ڏينارو.
• **دُرِيجِي:** اسم خاص. هڪ جبل جو نالو. (حب نديءَ جي اوڀرين پاسي اوير طرف).
• **دَرِيچو ج دَرِيچا:** ث. [ف. "در" جو اسم تصغير] دري — کڙکي — ڳڙکي — ڳنڍکي — جهروڪ.
• **دَرِيڙو:** اسم خاص. تعلقي سانگهڙ. تعلقي ساماري ۽ تعلقي ميرپورخاص ۾ ديهن جا نالا.
• **دَرِيڙي:** اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **دَرِيش (ڪ):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **دَريشَ ج دَريشُونْ**: ث. [انگ. ڊريس = لباس] پوشاڪ — لباس — ڊريس.

• **دَرِيغَ**: ذ. [ف] افسوس — حسرت — غم. پشيماني — پڇتاءُ — انڪار — ٽامل — بُخل — نفرت — ڪنجوسي.

• **دِريلُ**: ذ. واڍن جي هڪ اوزار جو نالو — سلُ ڪڍڻ جو اوزار.

• **دِرِيَنِ**: ث. اِندلٺ — قوس — قزح — ست رنگي ڪمان. جيڪا بارش ان پوءِ اسمان ۾ نمودار ٿئي.

• **دَرْيُوزَهْ**: ذ. [ف] بيک — گدائي — پِنَ — مُنگ — فقيري.

— **دَرْيُوزَهْ گَـرُ**: ذ. صفت. گداگر — پِنو — فقير.

— **دَرْيُوزَه گَـرِيْ**: ث. پِنَ — بيک — گداگري جو پيشو.

• **دَڙَ ج دَڙُونْ**: ث. (آوان) گوڙ — هُل — شور — آواز. دَمچر — دَدِ ڪو — دَرهَڙ. جيئن "چَند نالو ناهِ ڪو، دَرياهَ دَڙَ لائـي" (شاهه). لهرين جو آواز — لهرين جا ڦاڦوڙا — گجگوڙ — گجڪار. بکيڙو — فساد — جهيڙو. زمين جي اُکيڙ.

— **دَڙَبـوُ(ت)**: ث. پيرن جو آواز — ڪڙڪو سڙڪو — دَبڪو.

— **دَڙْدَڙَ**: ث. زمين تي زور سان پير هڻڻ جو آواز. دَبڪو.

— **دَڙَ دَڙَڻُ**: ٽرا مٽي ڪرڻ — اجايا ٽينگ ٽپا ڏيڻ — ڦڙپاٽيون هڻڻ — بَڪ بَڪ ڪرڻ. جيئن "دَزد دعويٰ ٿو ڌَري ۽ ٿودڙي دَيوٺ دَڙ" زمين کي گهٽو گـنڍڻ (فاضل شاهه).

— **دَڙْ دلاسو ج دَڙْ دلاسا**: ذ. آٿت — آسرو — دلاسو.

— **دَڙُ لائـڻُ** : زور لائڻ — طاقت آزمائي ڪرڻ.

• **دَڙَا گـادَ** : اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَڙاماچِيْ**: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَڙَائـِڻُ (ڪ)**: مصدر. دڙڪا ڏيڻ — دڙڪا ڏيارڻ — دعويٰ ڪرائڻ. ٻني ولائڻ. هَبي ٿَبي ڪرائڻ.

• **دَڙِبائَڻُ**: مصدر. هيسائڻ — هيسِڻُ. دڙڪا ڏيڻ — تنگ ڪرڻ. چڙٻيون ڏيڻ — دَٻائڻ — تنبيهه ڪرڻ — ڌَمڪائڻ — دَهمان رکڻ. ظلم سان حڪم هلائڻ. شور ڪرڻ — گوڙ ڪرڻ.

— **دَڙْباٽَ ج دڙباٽـونْ**: ث. دڙڪو — داٻ — زور — دٻاءُ — ظلم. گهوڙي جي سُنبن جو آواز.

• **دَڙِبو**: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَڙِتو ج دُڙِتَا (ت)**: ذ.صفت. ٿُلهو. ٻندرو.

• **دَڙِدَ ج دَڙِدُونْ**: ث. تڪليف — ڏاڍَ — سختي — تنگي. دٻاءُ. اهنجُ — مصيبت — ظلم.

— **دَڙِدُونْ ڪـائـِڻُ**: ٿاٻا کائڻ — سور کائڻ. تڪليفون ڏسڻ.

• **دَڙِڪلو ج دَڙِڪلاَ (ت)**: ذ. صفت. متارو — ٿلهو.

• **دُڙِڪِٺو ج دُڙِڪِٺَا**: ذ. صفت. بلڪل سوڪُ ٺيل — سخت ٺيل — ڏاڍو ٺيل.

• **دَڙْڪو ج دَڙْڪَا**: ذ. ٽاٻ — ڌمڪي — دٻاءُ — ڌَڪو — ٻيڪي — دَدِ ڪو — دَهمانُ. سَٽَ — دَٻ. هيبس. ڊپ — خوف — دهشت.

— **دَڙْڪُو دَابُ ج دَڙْڪَا دَابَ**: ذ. هائڙ هوئڙ — دڙڪو دٻاچو — دڙڪو ڪـڙڪو.

— **دَڙْڪو دَٻاچو ج دَڙْڪا دَٻاچا**: ذ. تنبيهه — ضُعَ — دڙڪو.

— **دَڙْڪو ڦُـڙْڪو ج دَڙْڪا ڦُڙْڪا**: ذ. هائڙ هوئڙ — دڙڪو دٻاچو.

— **دَڙْڪو ڪُڙْڪو ج دَڙْڪا ڪُـڙْڪا**: ذ. هائڙ هوئڙ — دڙڪو ڦڙڪو.

• **دَڙْڪِي ج دَڙْڪِيُونْ (ل)**: ث. [ع] دَلَق (گودڙيءَ جي بگڙيل صورت] رَلي — گودڙي — دَڙڪي. دلق.

• **دُڙْڪِيِ ج دُڙْڪِيُونْ (ت)**: ث. [سن. دَلَن] گهوڙي جي پنڌ جو هڪ نمونو — دُڙگي.

— **دُڙِڪِيِ اَچَڻُ**: بلڪل تکو ۽ جلد اچڻ.

• **دَڙْگُ ج دَڙْگَ**: ذ. داغ (ڪپڙي تي رنگ وغيره جو) — چٽو — ڏٻو. رت جو جميل داغ. عيب — ڪلنڪ. ڪاراڻ — ڏاگهه. وڏو ٽنگ — گِـڙڪو — گِـڙڪ. گهاڙو — گهارو — ڪنڊُ — گَهَٽُ — گهيرو. جيئن "بايد وڏو بند ڪي دٿاٻي مون دڙگ، توڙي جهوليون ڪن جهڙگ، ته به ڪنيو وڃي خدآباد کي" (بايد).

• **دُڙِگِيْ ج دُڙِگِيُونْ (ت)**: ث. گهوڙي جي پنڌ جو قسم — دُڙڪِي.

• **دَڙِمِيْ ج دَڙِمِيُونْ (ت)**: ث. زمين جي حدُ ڏيکاريندڙ دڙي. ٻنين ٻارن جي وچ ۾ دڙي — مٽيءَ جي ڍِڳي.

• **دُڙِنڪو ج دُڙِنڪَا (ل)**: ذ. صفت. ٿلهو — متارو.

• **دَڙَڻُ**: مصدر. جهيڙو ڪرڻ — وڙهڻ — فساد ڪرڻ — دنگو ڪرڻ — تڪرار ڪرڻ — بحث ڪرڻ — چيٽ پوڻ. ڪاوڙ مان هُل ڪرڻ — زور سان ڳالهائڻ — تکو ڳالهائڻ — جوشيلو ڳالهائڻ — هُل بکيڙو ڪرڻ — مار ڏيڻ — ثابت ڪرڻ — مڃائڻ — دليل ڏيارڻ — قائل ڪرڻ — تقرير ڪرڻ. زمين کي گهٽو گـنڍڻ.

— **دَڙِيْ دَنگِيْ**: صفت. مڙس مڙسـي — همت سان — وِڙهي جهڙي.

• **دَڙو ج دَڙا**: ذ. [سن. دَٺ > دَلْ = دڙو] اُتاهين زمين جو ٽڪر — ٽنڊي ٻيٽ — مٽيءَ جو ڍِڳ — ڍِپ — ڍِڙو. ڪچري اُڇلڻ جو هنڌ — اروڙي ڍير. واهه جو ڪپ — ڪنارو (ل). (ث. دَڙِيْ ج دَڙِيُونْ) ڍِگ — ڍير — سٿو — سٿـيْ — انبار — ڪوڙو — اُنبوهه — ڪوڙ. ٻنوڙو — ڳوڙهو — ڳـنڊ — ڦيرِيْ. چاٽو — دگـلُ. پِنَ. ٻـئي جي ٻنيرائي — ٽيڪو (ڪ). اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَڙَهـڙُ ج دَڙَهـڙ:** ذ. (آوان) درياءَ جي ڇوليءَ جو آواز — گجگوڙ — گجڪار — گاج — دَڙهـڙ.

• **دَڙَهـڙ ج دَڙَهـڙ:** ذ. وڏو آواز — دَٻدٻو — دَهشت — رُعب — حشمت.

• **دَڙْهو ج دَڙْهَا:** ذ. زمين تي زور سان (ڪنهن جانور جو) لت هڻڻ جو آواز — دٻڪو — ڌٻڪو — ڦهڪو — پير جو ڌڪ — پِستي — لَتَ. طوفان لڳڻ تي پاڻيءَ جي پيدا ڪيل گجگوڙ — گاج.

— **دَڙْهَا هَڻَڻُ:** زور سان پير هڻڻ (زمين تي). گهوڙي وغيره جو سُنبن سان زمين کي ڪُٽڻ يا لَتون هڻڻ.

— **دَڙْهِي ج دَڙْهِيُونْ (ت):** ث. "دَڙهو" جو مذڪر.

— **دَڙْهِي هَڻَڻُ:** ڇڙهي هڻڻ — لت هڻڻ. پار جي رَڻن ۾ ٽنگون هڻڻ. اِٽ هڻڻ — ڪيل انجام کان ڦرڻ. مڇيءَ مارڻ وقت مڇيءَ کي جار ڏانهن ڀڄائڻ لاءِ ٻيڙيءَ جي تري ۾ پيرن جو ٺڪاءُ ڪرڻ.

• **دَڙْهِي ج دَڙْهِيُونْ:** ث. ڪنهن ٻڙڇ يا ڇڄ سان اَنَّ مان مٽي ڪڍڻ جي حالت — وائُر — ڇَنڊَ — صفائي.

• **دَڙِي ج دَڙِيُونْ:** ث. [سن. دَلُ = دڙو] مٽيءَ جو ننڍو ڍِڳُ — ڍِٻ — ننڍو دڙو. ڪنهن زمين جي دنگ تي (حدون ڏيکارڻ لاءِ) مٽيءَ جو ٺيل نشان — دڪي. نشان — ٻنو — ٻنڊو. ٻيلي مان لنگهندڙ ننڍو رستو — پهو — پيچرو — ڍِڳِي — ٿُهي — ٺِٺِي — ڪوڙي — ٽيري گهوڙن جي هڪ بيماري (ت). اسم خاص. جيڪب آباد ضلعي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو. تعلقي شڪارپور. تعلقي ڪنڌڪوٽ ۽ تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ ديهن جو نالو.

— **دَڙِي دِڪِي ڀَڃَڻُ:** سنئون سڌو ڪرڻ — سنوارڻ — هڪ جهڙائي ڪرڻ — برابري ڪرڻ — هموار ڪرڻ — تراڪڙو ڪرڻ.

• **دَڙِي دِڪِي وَنَڻُ:** سطح هموار ڪرڻ — سڌائي وٺڻ — سنوار ڪرڻ — هڪجهڙائي ڪرڻ.

— **دَڙِيُونْ ٿِيَڻُ:** دَسي ٿيڻ — خوش ٿيڻ — ڪِڪِيُون هڻڻ — وِهسڻ — راضي ٿيڻ — سرهو ٿيڻ — ٻوڏِ ۾ اچڻ.

— **دَڙِيُونْ ٽِپَڻُ:** خوشي ڪرڻ — ڪِڪِيُون هڻڻ — ٽپا ڏيڻ. خوشيون ڪرڻ — اجايا ڪم ڪرڻ — ڏاڍِ مُڙسيءَ جا ڪم ڪرڻ.

— **دَڙِيُونْ ٻَڌَڻُ:** زمين جي حد بندي ڪرڻ.

— **دَڙِيُونْ وِجهَڻُ:** ٻيلي ۾ ننڍا رستا ڪاهڻ.

• **دَڙِيلو:** اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَڙِيلِي:** اسم خاص. تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَڙَ ج دَڙُونْ:** ث. مٽي — سنهڙي مِٽِي — ڌُوڙ — ڌِس — لَٽ — غبار — رَٽِي — خاڪ — واري. اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

— **دَڙائِڻُ (ت):** مصدر. مٽيءَ سان لَٽائڻ. تنبيهه ڪرائڻ.

— **دَڙِجَڻُ (ت):** مصدر. مٽيءَ ۾ لَتجڻ.

• **دُزُ (لس):** ذ. صفت. [ف. دُزْد جو مخفف] چور — ڇَٽَ — بيوقوف — انجاڻ. "آهي اوٺهيون ڳالهيون ڳُجهه جون. جنهن جو دُزن ڪونهي ڏيان" (احمد شاهي).

• **دُزانُو:** ظرف. [ف. دُ = ٻ + زانو = گوڏو] گوڏن ڀر — جوڙسن ڀر — گوڏا ڀِڃي وِيهڻ جي حالت.

• **دُزْدُ ج دُزْدَ:** ذ. صفت. [ف] چور — چوري ڪندڙ — ڌاڙو — لُٽيرو — ڪاٽڪو.

— **دُزْدِي:** ث. چوري — ڦُـر.

• **دُزَڪَ ج دُزڪُونْ (ڪ):** ث. ڏِڪي هوندي ٻه وِيامڻ ٿائين ڪير ڏيندڙ ڍِڳي.

• **دَسُ ج دَس:** صفت. [ف. دَهْ: سن دَشَنْ = ڏهه] ڳُڻپ جو هڪ تعداد — ڏهه. ڪنهن ٻه شين جو گهڻو انداز. جيئن: "ماڻهن جا دَس، گهوڙن جا دَس، دهلن جا دس، بندوقن جا دس وغيره" (ذ) وارو وار — وِسڪارو — وِرڪا — ڏوڙيو. جيئن: "گارين جا دس وغيره". ڍُهل جو واڄو. جيئن: "پري دس وڄائي. سيڪجهه ملندءِ". ڪُڪڙ جي بانگ. جيئن: "اڄ رات ٿي وڻي آهي. ڪُڪڙ دس ٻيا ڏين" هلڪو قدم. ٽاپو — پير ڪسڪ — آٽيڙو — ڦڏو — حطا — پَل — چِڪ.

• **دِسِ ج دِسِيُونْ:** ث. [سن. دِشا: ڏِس] ڏِس — طرف — پاسو. ديس — ڏيهه. پرديس — پرانهون ملڪ — ڏيساور (ت).

— **دِسِ ڪَارِي ڪَـرَڻُ:** ديس لڇائڻ — ديس وارن کي گلارو ڪرڻ.

— **دِسِ لَتاڙَڻُ:** مُلڪ گهمڻ. مُلڪ ۾ اچڻ — گهڻو سير سياحت ڪرڻ.

• **دُسْ (ٿ):** صفت. ٿُلهي — دونِسي (مائي يا عورت وغيره).

• **دُسُ ج دُسْ (ٿ):** ذ. واري يا مٽيءَ جو ڍِڳُ — دڙو.

• **دَسْتُ ج دَسْتَ:** ذ. (ف) هٿ — پَٽ — چنبو. پنڙو ٿورو — زر زر ايندڙ ٿورو — پنڙي ٽيڪ — خلاب.

— **دَسْت آمُوز:** ذ. صفت. هٿ سان سيکاريل — مُطيع ڪيل — مات ڪيل — وَسِ ڪيل — ڦَڏو — هيرايل — هريل — گهريچو — ٻاليل — گهرجو — ڌاريل — هيراڪ — گهريلو — هٿ جو نيپايل. هُنري — هنرمند — ماهِرُ — حاذق — چِتُر — سُگهڙ — پَڙ — چالاڪ.

— **دَسْت اَچَڻُ:** خلاب اچڻ — پنڙو ٿورو اچڻ — پيٽ اچڻ.

— **دَسْت اَنْدازُ** [ف. انداختن = اڇلڻ]: ذ. صفت. دست اندازي ڪندڙ — وچ ۾ ٽپي پوندڙ — هٿ وجهندڙ — ٻئي جي ڪم ۾ دخل ڏيندڙ — هٿ چراند ڪندڙ — هٿ اٽڪائيندڙ — خلل ڪندڙ.

— **دَسْت اَنْدازِيْ:** ٻئي جي ڪم ۾ دخل ڏيڻ جي حالت - دخل - مداخلت - هٿ چراند.
— **دَسْت اَنْدازِيْ ڪَرَڻُ:** مداخلت ڪرڻ - هٿ وجهڻ. ٻين جي ڳالهين ۾ ٽپي پوڻ.
— **دَسْتَانُو ج دَسْتَانَا:** ذ. هٿن تي چاڙهڻ جا جوراب. وڏي ڪرچ يا تلوار جو قبضو.
— **دَسْت بَدَسْت:** ظرف. هٿوهٿ - جلدي - انهي وقت.
— **دَسْت بُرْدُ:** ث. خيانت - گهوٻي - ناجائز - تصرف. لٽ - ڦَٻَڻُ - خُرد بُرد.
— **دَسْت بَردارِ ٿيَڻُ:** هٿ ڪڍڻ - ڇڏڻ - باز اچڻ - ترڪ ڪرڻ.
— **دَسْت بُرد ڪَرَڻُ:** گهوٻي هڻڻ - خيانت ڪرڻ - لٽڻ.
— **دَسْت بَسْته:** [ف. بستن = ٻڌڻ] ظرف. هٿ ٻڌي - هٿ جوڙي.
— **دَسْت بُوس ٿيَڻُ:** [ف. بوسيدن - چمڻ] هٿ چمڻ - نياز ۽ نوڙت ڪرڻ.
— **دَسْت بيعَتْ ڪَرَڻُ:** مريد ٿيڻ - ڪنهن جي هٿ تي بيعت ڪرڻ.
— **دَسْت پَناهُ:** ذ. تانڊن ڪڍڻ جو چمٽو.
— **دَسْت خَطُ ج دَسْت خَطَ:** ذ. هٿ جو لکيل - هٿ جي لکيت - لکت - لکڻي - هٿ اکر - پنهنجي هٿ جي علامت يا نشاني - قلمي نسخو.
— **دَسْت خَطِيْ:** ذ. صفت. هٿ جو لکيل - قلمي - دستي.
— **دَسْت دَرازُ:** ذ. صفت. چالاڪ. هٿ ڊگهيرندڙ. چور - ظالم - زيادتي ڪندڙ.
— **دَسْت دَرازِيُ:** ث. هٿ جي چالاڪي. رُڪاوٽ - رنڊڪ. خلل - ظلم - زيادتي.
— **دَسْت دَرازِيْ ڪَرَڻُ:** زيادتي ڪرڻ - ڪم ۾ اٽڪاءُ وجهڻ.
— **دَسْت راست:** ذ. ساڄو هٿ - مُعتبر - اعتماد وارو - سچو مددگار.
— **دَسْتَ رَسْ:** [ف. دست - هٿ + رسيدن = پهچڻ] ث. پهچ - پُڄت - پُڄندي - رَسائي - طاقت - هلندي - هٿ پهچ - هٿ ڊگهيرُ - تونگري - حيثيت - اُپَرُ - هٿ وس، اُپاءُ - وسيلو.
— **دَسْتَرسِيْ:** ث. دَسترس - پهچ - رَسائي - هلندي.
— **دَسْت شِفَا:** ذ. صحت بخشيندڙ هٿُ - حڪيم يا طبيب. جنهن جو علاج هميشه ڪامياب وڃي.
— **دَسْت غَيْب:** ذ. ظاهري وسيلي کان سواءِ آمدني - غيبي مدد - ڪنايۃً. مفت جو مال - رشوت جو مال.
— **دَسْت قُدْرَتْ:** ذ. طاقت - قدرت - سگهہَ - قدرت جو هٿ - شڪتي - سمرٿي. قابو - اختيار - وَسُ.
— **دَسْتَڪُ:** ث. هٿ جو ڌَڪُ - دروازي تي هٿ سان ڌَڪُ - آواز - کڙڪو - کڙڪاٽ - ٺڪاءُ - تاڙِيْ.

— **دَسْتڪارُ:** ذ. صفت. هٿ جو ڪاريگر - هنرمند - اهو شخص جنهن جي هٿ ۾ ڪوبہ ڪو هنر هجي - هنروارو.
— **دَسْتڪارِي ج دَسْتڪارِيُون:** ث. هٿ جي ڪاريگري - هٿ جو هُنر - هٿ جو ڪم - ڪاريگري. هنرمندي.
— **دَسْتَڪُ ڏِيڻُ:** در کڙڪائڻ - تاڙي وڄائڻ - کڙو کڙڪائڻ - سڏڻ.
— **دَسْت ڪَرَڻُ:** هٿ ڪرڻ - حال ڪرڻ - لهڻ - قبضي ۾ ڪرڻ.
— **دَسْت گَاهُ:** ث. مال ۽ اسباب. طاقت - زور - مدد - اُپاءُ - وسيلو - رسد - پُڄندي - قدرت - پُڄت - مقدور - مهارت - مشق.
— **دَسْتگِيرُ ج دَسْتگِيرَ:** ذ. [ف. دست = هٿ. گرفتن = وٺڻ]. صفت. هٿ وٺندڙ - ٻانهن ٻيلي - مدد ڪندڙ - واهرو - مددگار - سهائتا ڪندڙ - حامي - حمائتي - پٺ ڀرو - مُعاوِن. بادشاهه پير حضرت عبدالقادر جيلاني رحمت الله عليہ جو لقب.
— **دَسْتگِيرِيْ ج دَسْتگِيرِيُوْن:** ث. هٿ وٺڻ - مدد ڪرڻ - پهچ - رسائي - مدد - سهائتا - بچاءُ.
— **دَسْت لَڳَڻُ:** تورو لڳڻ - هرهر پائخانو اچڻ - اِسهال ٿيڻ.
— **دَسْت مَال:** ذ. هٿ صاف ڪرڻ جو رومال. ننڍڙو ٽوال.
— **دَسْت نِگَرَ:** ذ. صفت. ٻئي جا هٿ تڪيندڙ - مُحتاج - حاجتمند - مفلس - تنگدست.
— **دَسْت وَٺَڻُ:** هٿ وٺڻ - دستگيري ڪرڻ - رهبري ڪرڻ - مدد ڪرڻ - حمايت ڪرڻ - حامي ٿيڻ - ڏک درد دفع ڪرڻ.
— **دَسْتِيْ ج دَسْتِيْ:** ذ. صفت. هٿ جو - هٿ وارو - هٿوهٿ.
— **دَسْتِيَابُ ج دَسْتِيَابَ:** ذ. صفت. هٿ اچڻ جهڙو - هٿ آيل - مُيسر - موجود - حاصل. پيدا ڪرڻ جهڙو - ملي سگهڻ جهڙو.
— **دَسْتِيَابُ ٿِيَڻُ:** حاصل ٿيڻ - هٿ لڳڻ - ملڻ.
• **دَسْتَارُ ج دَسْتَارُوْن:** ث. پڳڙي - پڳَ - عمامو - پٽڪو - لونگي - پاڳَ - مولهاتو - مولهيو - ڦهَڙ.
— **دَسْتَاربَنْد:** ذ. صفت. پٽڪو ٻڌندڙ - پٽڪو ٻڌل.
— **دَستاربندي:** وڏن ماڻهن جي هڪ رسم جنهن ۾ فوتي جي وڏي پٽ يا وارث کي پڳ ٻڌرائي وڃي. يا ديني علم مان فراغت لهڻ مهل شاگرد کي پڳ ٻڌائجي.
— **دَسْتَارِ فَضِيلَتَ:** ث. ديني علم ۾ فاضل ٿيڻ جو پٽڪو - عمامۂ فضيلت.
• **دَسْتَانُ ج دَسْتَانَ:** ذ. (ف) نَغْمَہ - آواز - ڪهاڻي - آکاڻي - تواريخ - داستان - قصو - ساز جي چاٻي - ڌوڪو - دغا - فريب. رستم جي پيءُ جو نالو.

• **دَسْتاويزُ ج دَسْتاويزَ:** ذ. [ف] هٿ سان لکيل قبوليت جو ڪاغذ - قبوليت نامو - اقرار نامو - قبض - ضمانت نامو - لکيت - لکيو. حڪومت جي مهر سان لکيل ڪاغذ - تمسڪ.

— **دَسْتاويزي:** صفت. دستاويز جو - دستاويز موافق - نبض پٽاندر.

• **دَسْتَرُ:** ذ. [ف] دسترخوانو - ماني رکڻ جو ڪپڙو.

— **دَسْتَرخَانُو ج دَسْتَرخَانَا:** ذ. ماني رکڻ جو ڪپڙو - دسترخوان.

• **دَسْترخوانُ ج دَسْتَرخوَانَ:** ذ. [ف. دستارخوان. دستار = پٽڪو، ڪپڙو + خوان = خونچو] ڪاڏي جو ڪپڙو جنهن تي ماني رکي کائجي - چادر - سفرو - دسترخانو.

— **دَسْتَرخوان جي پلي يا مک هڻڻ:** ڪاڏي ۾ زوري شريڪ ٿيڻ.

— **دَسْتَرخوانُو ج دَسْتَرخوانَا:** ذ. ميزپوش - ميز جو ڪپڙو - ماني کارائڻ لاءِ وڇايل ڪپڙو - ڍاڪون ڍڪي کٽي وڃڻ وارو ڪپڙو.

• **دَسْتو ج دَسْتَا:** ذ. [ف. دَسْتَهْ = هٿيو] هٿيو - هٿ - مُٺيو - مُٺ گس - هٿو. چنگل - چِرِون. لُنهه. مصالح وغيره ڪٽڻ لاءِ ڏانو يا پٿر جو مهرو - ڏندو. جيئن "هاون دستو". فوج جو هڪ حصو. ننڍي پلٽڻ - جٿو. ماڻهن جي ٽولي - جماعت - گروهه. ڪاغذن جو ڪجهه انداز - ۲۴ پنن جو بنڊل - ٿهو - ڍِڳ - ٿلهو. بدن جو هڪ حصو.

• **دَسْتورُ ج دَسْتورَ:** ذ. [ف. دست = زور. ور = هڪ صفتي پڇاڙي] طرز - روش - رسم - رواج - ريت - پير - اصول. ڍنگ - ڍَب - نمونو - وتيرو - طور - طريقو - عادت - چال - هلت - وجهه - اُٿ ويهه - ڍول - پرڪار - افعال - عادت - لڇڻ - لُڇ. قاعدو - قانون - نيم - آئين (ظرف). جان - وانگيان - وانگر - طرح.

• **دَسْتُورُ العَمَل:** ذ. رواج - قاعدو قانون - ريت رواج - هلت چلت جو طريقو - اُٿڻ ويهڻ جو ڍنگ. حڪومت جو سرشتو - سرڪاري حڪمن جو ڪتاب - هدايت نامو. ناهه نُوهه - سنوار - ضابطو.

— **دَسْتور بڌڻ:** قاعدو مقرر ڪرڻ - عادت وجهڻ - معمول ناهڻ.

— **دَسْتورُ جاري ڪرڻ:** قاعدو ڪڍڻ - رواج وجهڻ.

— **دَسْتوري ج دَسْتوري:** ذ. صفت. دستور موجب - رواج موجب - نموني مطابق - رواجي - هالو چالو. (ت) دلالي - لاٽ - هندياڻو - لاگ - لايو - ابواب - پانت. بالائي آپت - رشوت.

• **دَسْتي ج دَسْتيُون:** ث. [ف. دَسْت = هٿ] هٿ جو - هٿ ۾ کٽي وڃڻ جهڙو. زيور جو هڪ قسم. پانهن ۾ پائڻ جو هڪ زيور. هٿ ۾ جهلي پيئڻ جو حقو. چم جو دستانو. جنهن تي باز وهارجي. ترار جو مُٺيو - پالي جو هٿيو - منهن ڪپڙي ۾ بڌل ڪاغذن جي هـڙ - ٿهي - ٿلهي - بنڊلي. وهٽ کي اڳين ٻن ٽنگن ۾ ٻيل ڏاوڻ - (ت). هٿلهي وارو گوشت جو ٽڪر.

• **دَسْتي:** اسم خاص. (بلوچن جو هڪ قبيلو. دشت مڪران جو دشتي). تعلقي شڪارپور. تعلقي جيڪب آباد. تعلقي بدين ۽ تعلقي ماتلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَسْرو:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **دَسْري ج دَسْريُون:** ث. ڳـنهه جو هڪ قسم - ٻن سرن جي ڏهري (لس).

• **دَسڙ (ٿ):** ث. ڍِسڙ - گهٽي مٽي. خراب رسمو.

• **دَس قَس:** ث. دبڙ دوس - دٻاٽ - دبدَس - زورا زوري - حڪمان حڪمي.

— **دَس قَس ڪرڻ:** دب قس ڪرڻ - زوري ڪرڻ - دٻاٽ ڪرڻ.

• **دَس ڪَرڻ (ڪ):** ڪيڻن جو پنجهو ٿورو ٿورو ڪري هڻڻ.

• **دَس لَهڻ (ت):** ڪورين جي اصطلاح ۾. پاڻ ۾ ڪنڌي سواري ٽاڻيءَ مٿان آهستي آهستي گهمائيندو وڃڻ ۽ خيال ڪري ڏسڻ ته ڪٿ ٿندون هڪ ٻئي کان ڌار ٿيون ٿيون.

• **دَسْڪُنو ج دَسْڪنا (ت):** ذ. صفت. ٿلهو - دونسو. (ث. دَسْڪني ج دَسْڪنيون).

• **دَسْمَرُ ج دَسْمَرَ:** ذ. سڙيل جاءِ تي رکڻ لاءِ گيهه ۾ رڌل اٽي جي پوٽيس. ڦرڙي تي رکڻ لاءِ گوهيل اٽو.

• **دَسْمَل ج دَسْمَل (ت):** ذ. ڪنوار کي اُبٽڻ هڻڻ جو ڪم.

• **دَسڻ:** مصدر: [سن. دَشن = دسڻ] ٻيٺل ماڻهو يا جانور کي هيٺ ڪيرائڻ - ڪيرائڻ - داهڻ - ٻيٺائڻ. هيٺان اٿڻ. جيئن - غالب پوڻ "دشمن دسڻ. ملهه دسڻ وغيره."

• **دُسڻ:** مصدر. گپ ۾ ڦاسڻ - گـپڻ - گـُـجڻ. داخل ٿيڻ - گهڙڻ.

• **دَسو:** اوني ڪپڙي جو هڪ قسم.

• **دُسو ج دُسا:** ذ. [ف. دُشال. سن. دو شاٽ]. اوڇڻ جو هڪ قسم - دشالو - دُشو. ڪمبل. جيئن: "دُسا پهرين ديس تي. مارو ريٽا ڪن." (هنر).

• **دَسوانُ ج دِسوانَ (ت):** ذ. [سن. دشن = ڏهه] ڏهون - بدن جي ڏهن عضون (جهڙوڪ ٻن اکين، ٻن ناسن، ٻن ڪنن، وات، گديا، آلت ۽ تارون) مان هر هڪ عضوو. دَسون در - ڏهون در.

• **دَسْهڙو ج دَسْهڙا:** ذ. [سن. دَشرا: دشن = ڏهه + هر = مارڻ. ڪٽڻ. ۱_ ٽي ڏوهه جسم جا: خون، چوري، زنا. ۲_ چار ڏوهه زبان جا: گندي گفتگو. شوخ پوڻ. ڪلا ڪرڻ. ڪوڙ ڳالهائڻ. ۳_ ٽي ڏوهه من جا: پرائو مال تڪڻ. دل ۾ خراب خيال ڪرڻ. ويساهه نه ڌارڻ. هندن جو هڪ وڏو ڏينهن (جيٺ مهني جي ۱۰ تاريخ جنهن ۾ هندو عقيدي موجب گنگا اشنان ڪري گناهه ڌوتا وڃن. انهيءَ ڏينهن تي رامچندر شري، راوڻ کي شڪست ڏني ان ڪري ملهايو پيو وڃي).

• **ڏسيڻي ج ڏسيڻيون (ت — ل):** ث. چڙهت رشڪ. خار — چڙ — ڪاوڙ. ٽانگي جي چوٽ — ڪوٽ — راند ۾ ڏوڪي ڏيڻ لاءِ وڏي رقم جو داءُ.

— **ڏسيڻي ڏيڻ:** جيتڻ — کٽڻ — سوب ڪرڻ — بازي کٽڻ. خار ڏيڻ — ساڙڻ — ڏوڪي لاءِ وڏي رقم داءُ ۾ وجهڻ.

• **ڏسيڻي هڻڻ (ت):** جوارين جي اصطلاح ۾ راند ۾ اوڻ تي وڌيڪ پئسا وجهڻ — راند ۾ اڳلي کي گهڻا پئسا وجهي پڄائڻ — راند ڇڏائڻ لاءِ رواجي چال کان وڌيڪ چال ڪرڻ لاءِ پئسا وجهڻ.

• **ڏسيڻو (ل):** ذ. ڏاس جو اوچيدار ڏاڱو جو گهوٽ جي گهر ۾ ٻڌبو آهي — ٽانگ جيان وٽيل ٽنگيو پيو هوندو آهي.

• **ڏشا ج ڏشائون:** ث. (سن) حالت "وڙشا."

— **ڏشا متائڻ:** پائخاني وڃڻ — رفع حاجت لاءِ وڃڻ.

• **ڏشا ج ڏشائون:** ث. [سن. ڏش = طرف] طرف — ڏس — پاسو.

• **ڏشالو ج ڏشالا:** ذ. [سن. ڏؤ = ٻ + سالور = شال] ٻٽي شال — ٻيٽي شال گڏ اٽيل.

• **ڏشت:** ذ. [ف] صحرا — بيابان — رڻ پٽ — رُڃ — ميدان. جهنگل. اسم خاص. بلوچستان ۾ هڪ برساتي نديءَ جو نالو. رياست مڪرانجو هڪ ضلعو.

• **ڏشت بي دولت:** اسم خاص. رياست قلات ۾ بولان ڏري جي منهن وٽ هڪ ميدان (جو ڪرد قوم جي ملڪيت آهي).

— **ڏشت پيما:** ذ. جهنگل بيابان ۾ ڦرندڙ — آواره — پريشان — واٽڙو.

— **ڏشت پيمائي:** بيابانن ۾ رلڻ جي حالت — جهنگل جهاڳڻ جي حالت.

— **ڏشت خاني:** اسم خاص. ايران ۽ مڪران ۾ رهندڙ هڪ قوم جو نالو.

— **ڏشت نورد:** صفت. جهنگل ۾ رلندڙ — بيابان جهاڳيندڙ.

— **ڏشت نوردي:** ث. جهنگل بيابان ۾ رلڻ ۽ دربدر ٿيڻ جي حالت.

• **ڏشتي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. بلوچستان جو هڪ قبيلو.

• **ڏشٽ:** ث. [سن. ڏرشٽ = ڏسڻ] نظر — نگاهه — درشٽ.

• **ڏشٽ ج ڏشٽ:** ذ. [سن. ڏشٽ = نياڳو. ڏش = دشمني ڪرڻ] خراب — ڪنو — بڇڙو. نياڳو — ڇنڊول — نحس. ظالم — بي رحم — پاپي. ڪوڙو — ڪوڙو. بدڪار — بد ذات — بدچال.

— **ڏشٽائي:** ث. خرابي. بڇڙائي — بدڪاري. بُرائي — گناهه — پاپ.

• **ڏشڪاري ج ڏشڪاريون (ت):** ث. اُلٽي — قيءِ — اوڪارو.

• **ڏشڪاري اچڻ:** قيءِ اچڻ — اُلٽي اچڻ.

• **ڏشمن ج ڏشمن:** ذ. صفت. [ف. ڏشمن: سن. ڏشٽ = خراب + من = ويچار جي شڪتي] خراب نيت وارو — بدخواهه — ويري — مخالف — دشمن — شترو — غنيم — رپ — عدو — ورودي. پٺيان پيل — منگهرو حريف — رقيب.

— **ڏشمن جاني:** ذ. صفت. جان جو دشمن — وڏي ۾ وڏو دشمن — قاتل دشمن — موتمار دشمن.

— **ڏشمن مرڻئي:** جملو. يار کي ياراتو ڏيئي دعا ڪرڻ.

— **ڏشمنو:** ذ. وير — عداوت — بدخواهي — ورود — دشمني.

— **ڏشمن هيٺ ڪرڻ:** دشمن کي زيربار ڪرڻ. دشمن کي فتح ڪرڻ.

— **ڏشمنائو:** ذ. دشمني — دشمنو.

• **ڏشمني ج ڏشمنيون:** ث. ويرُ — عداوت — ورود — ضدّ — خصومت. بُغضُ — ڏشمڻي — زنگ — ڪُلفت.

— **ڏشمن ج ڏشمن:** ذ. دشمن.

• **ڏشمڻائو ج ڏشمڻائا:** ذ. صفت. دشمن جو — ويرين جو — ڏشمني وارو — دشمنڪو.

— **ڏشمڻڪو ج ڏشمڻڪا:** ذ. صفت. دشمني وارو — ڏشمني جو — دشمنائو.

• **ڏشمڻي ج ڏشمڻيون:** ث. دشمني.

• **ڏشنا:** ذ. [ف] خنجر — تلوار — ڪٽاري.

• **ڏشنام:** ث. [ف] گار — گار گند — خراب لفظ.

• **ڏشو ج ڏشا:** ذ. [سن. ڏشا] اوني چادر جو هڪ قسم — ڏشالو — مليڙ — بورڇڻ. ديسي اٽيل ڪپڙو — اڻ گهڙيو ڪپڙو. ٿلهو. کهرو. جاڏو. سادو (ڪپڙو). (هه ڏشا).

• **ڏشوار ج ڏشوار:** ذ. صفت. [ف. ڏش = خراب + "وار" نسبت جي نشاني] ڏکيو — اهنجو — مُشڪل — سخت — ڪٺن.

• **ڏشواري ج ڏشواريون:** ث. مشڪلات — ڏکيائي — اهنجائي — سختي — تڪليف.

• **ڏعا ج ڏعائون:** ث. [ع. دَعَا = هن سڏيو] گهُر — سڏ — خواهش — آرزو. گهُرج — منٿ — اُرداس — سوال. خيرعافيت جي چاهنا — مُناجات — مغفرت.

— **ڏعا دَفعا ڪرائڻ:** ڦيڻو وجهائڻ — تعويذ رکڻ — تندرستي ۽ بخت جي بلندي لاءِ دعا گهرائڻ.

— **ڏعا دِل سان نہ لڳڻ:** پڪ نہ ٿيڻ اعتبار نہ اچڻ.

— **ڏعا ڪرڻ:** ڀلائي چاهڻ — نيڪي گهرڻ — خدا کي التجا ڪرڻ — آسيس ۽ عافيت گهرڻ.

— **ڏعاڳو ج ڏعاڳو:** ذ. صفت. ٻئي جي لاءِ دعا گهرندڙ — دعا ڪندڙ — خيريت گهرندڙ — خير گهرندڙ — ڀلو گهرندڙ — آسيس ڏيندڙ. خير خواهه عرضدار — نيازمند.

– **دُعَاگو**: ذ. صفت. دعاگو.

– **دُعَاگهرڻُ**: خداتعاليٰ کان ڀلائي گهرڻ – مراد گهرڻ – ڀلو گهرڻ – عافيت گهرڻ – حاجت روائي چاهڻ.

– **دُعَا لَڳَڻُ**: دعا جو اثر ڪرڻ – مراد پوري ٿيڻ.

– **دُعَائي خير**: ٿ. درگاهه باريءَ ۾ نيڪ دعا – سڀني التجا برڪت – آسيس. نڪاح. فاتحه.

• **دَعْوا ج دَعْوائُون**: ٿ. [ع. دعا = ڦن گهر ڪئي] گهُر – طلب – تقاضا – چڪ – طلبي – خواهش – مطالبو. معاملو – تڪرار – بحث – حق. مقدمو – ديواني ڪيس – فرياد – دانهن – ڪُوڪ – پوڪار – پڪار – قاعدي جي ڪارروائي.

– **دَعوا ٻڌڻُ**: مقدمو ٻاهڻ – مقدمو ڪرڻ. ڪنهن ڪم جو شرطيه اعلان ڪرڻ.

– **دَعْوا ڄمائڻُ**: مقدمو ڄمائڻ – قبضو ڄمائڻ – حق ڄمائڻ.

– **دَعْوا داخل ڪَرڻُ**: ڪورٽ ۾ ڪيس ڪرڻ – مقدمو ڪرڻ – گهُر داخل ڪرڻ.

– **دَعْوا دارُ ج دَعْوا دارَ**: ذ. صفت. دعوا ڪندڙ – فريادي – پڪاريندڙ – مقدمو ڪندڙ – حق گهرندڙ – عرضدار – دانهين – مُدعي – چِڪيندڙ – تقاضا ڪندڙ. دشمن – رقيب.

– **دَعْوا گِيرُ ج دَعْوا گِيرَ**: ذ. صفت. گهڻيون دعوائون ڪندڙ – جهڳڙالو – تڪراري.

– **دَعْويدارُ ج دَعْويدارَ**: ذ. صفت. مُدعي – فريادي. رقيب. مُخالف – تقاضا ڪندڙ.

– **دعوا ڪَرڻُ**: مُطالبو ڪرڻ – گهُر ڪرڻ – فرياد ڪرڻ – مقدمو ڪرڻ – درخواست ڪرڻ.

• **دَعْوَتَ ج دَعْوَتُونْ**: ٿ. [ع. دعا = هن سڏ ڏنو] ڪوٺَ – نينڊ – نوتو – سڏ. ڪاڌي جي ڪانڊ. شاديءَ جي ڪوٺ – مجلس ۾ شريڪ ٿيڻ جو سڏ – نينڊهه. ضيافت.

– **دَعْوَتِ اِسْلام**: ٿ. اسلام ۾ اچڻ يا مسلمان ٿيڻ جي دعوت ڏيڻ. نصيحت وسيلي مسلمان ٿيڻ جو چوڻ.

– **دَعْوتَ تي وَڃَڻُ**: ڪاڌي جي ڪوٺ تي وڃڻ.

– **دَعْوتُ ڏيڻُ**: ڪاڌي يا مجلس لاءِ سڏڻ.

– **دَعْوتِ شيراز ڪَرڻُ**: دال ماني کارائڻ – تڪليف نه ڪرڻ – جيڪي هجي سو کارائڻ – حال پريان نال ڪرڻ.

– **دَعْوَتَ قَبُول ڪَرڻُ**: ڪاڌي کائڻ جي استدعا منظور ڪرڻ – ڪوٺ ورنائڻ.

– **دَعْوت ڪَرڻُ**: ڪاڌي کائڻ لاءِ نيند ڏيڻ – مجلس ڪرڻ.

– **دَعْوَتَ نامو ج دَعْوَتَ نامَا**: ذ. دعوت جو خط يا سڏ.

– **دَعْوَتِ وَليمَه**: ٿ. شاديءَ جي موقعي جي دعوت – نڪاح جي موقعي تي کاني جي ڪوٺ.

• **دَعِيٰ مُدَّعِيٰ**: ذ. صفت. فريادي ۽ جوابدار ٻئي – ڪيس جون ٻئي ڌريون – مخالف ڌريون. ظرف. آمهون سامهون – منهن مقابل – هڪٻئي جي روبرو.

• **دَغَا ج دَغَائُونْ**: ٿ. (ف. ع) ٺڳي – دلبو – دولاب – ڌوپو – ڌوڪو – دوکو – دم – مڪر – فريب – ڪوڙ – ڪپٽ – ڪُڌت – ڇَلُ – دوهه – وساهه گهاتي – بي ايماني.

– **دَغَابازُ ج دَغَابازَ**: ذ. دغا ڪندڙ – دولاب ڪندڙ – دوکيباز – دلبو ڏيندڙ – ڌوکيباز – دغلباز – دغائي – فريبي – ڪپٽي – دهي. ڇلٻاز – مڪار. بي اعتبار.

– **دَغَا ڏيڻُ**: ڌوڪو ڏيڻ – ٺڳي ڪرڻ – انجام کان ڦرڻ – وعدو ڪري ڦري وڃڻ – اصل شيءِ جي بدران ٻي شيءِ ڏيڻ.

– **دَغَا ڪَرڻُ**: ٺڳي ڪرڻ – فريب ڪرڻ – دولاب ڪرڻ.

– **دَغَا کَائڻُ**: شڪ پوڻ – گُمان اچڻ.

– **دَغَائِيٰ ج دَغَائِيٰ**: ذ. صفت. دغاباز – ڪوڙو – کُڌو – ڪپٽيو – داغ يا چٽ لڳائڻ جي اجرت.

• **دُغَارُوْ ج دُغَارَا (ت)**: ذ.صفت. جهٽ – جهپ – سوٽو (ٻيڙي يا ڪتي جو) – ڇَڪ – چالاڪي.

– **دُغَارَا هڻڻُ**: ڪتي جا وڏا سوٽا هڻڻ – وڏا ڇڪ پرڻ.

• **دُغَامُونْ (ت)**: ذ. گهوڙي جو هيٺاهون پند – ڏگامون.

– **دَغْدَغَا**: هڪ قسم جي چوني قنديل – روشن – چمڪندڙ.

• **دَغْدغه (ع)**: خوف – هراس – ڊپ. رڳوڙ – فساد – بکيڙو – خلل – بي آرامي. کٽڪٽائي.

• **دَغْزو ج دَغْزا**: ذ. پکين ڦاسائڻ لاءِ کائين ۾ ڪتل جاري.

• **دَغَلُ دَغَلَ**: ذ. (ع) مڪر – فريب – دغا – دولاب. وساهه گهاتي. گوشت جو يا ڌونري جو ٽڪر – دڳل (ت).

– **دَغَلْبَازُ ج دَغَلْبَازَ**: ذ. صفت. دغاباز – ٺگ ڌوکيباز – فريبي.

– **دَغَلْبَازُ ٿيڻُ**: ٺگ ٿيڻ – دغا ڪرڻ.

– **دَغَلْبَازِيْ ج دَغَلْبَازِيُونْ**: ٺڳي – ڪوڙو – ڪپٽ – ريب – فريب – دغابازي – وساهه گهاتي.

• **دُغْلو ج دُغلا**: ذ. [ف] جنهن جو پيءُ ماءُ هڪ قوم مان نه هجن – گهٽ گهراڻي وارو – ڪم ذات – ڪمينو.

• **دَغَلِيْ ج دَغَلِيُونْ**: ٿ. دغلبازي.

• **دَفُ ج دَفَ:** ذ. (ف) وڄائڻ جو هڪ ساز – ڪَنجري – ڪنجري دَفُ. سمهڻ وقت اوڍيل اوڇڻ (رلي – ڪنبَل لوئي. بلاڪيٽ. سوڙ. رَضائي وغيره).

– **دَفَائِيُ ج دَفَائِيَ:** ذ. صفت. ڪَنجري وڄائيندڙ – ڪَنجري وڄائيندڙ – پانڊِي – دَفّائي.

• **ڏفُ ج ڏفُ:** صفت. ڏَف – چٽ – نابود – ناسُ – ويرانُ – اُجڙ – تابان – برباد – ختم. وڃايل – بگاڙيل – بيلاڙيل – نقصان ڪيل.

– **ڏفُ ڪرڻ:** وڃائي ڇڏڻ – چٽ ڪري ڇڏڻ – برباد ڪرڻ – ويران ڪرڻ – ناس ڪرڻ – اُجڙ ڪرڻ.

• **دَفْتَرُ ج دفتر:** ذ. (ف) آفيس جا ڪاغذ – حساب ڪتاب جا ڪاغذ – ڏيتي ليتي جا ڪتاب. رڪارڊ – ڪاغذن جو بنڊل. دفتر رکڻ جي جاءِ – آفيس. اُها جاءِ جتي حساب ڪتاب ڪيو وڃي. وڏو ڪتاب. ڊگهي ڳالهه "هُن جو دفتر ڪير پڙهندو."

– **دَفْتَرِ اعْمَالُ:** ذ. اعمالن جو ڪتاب. زندگيءَ جي ڪارنامن جو احوال – اعمالنامو – اهو ڪتاب جنهن ۾ عمل لکيا ويا هجن.

– **دَفْتَرْبَنْدُ ج دَفْتَرْبَند:** ذ. صفت. دفتر خاني جو سنڀاليندڙ – دَفْتَري – دفتردار.

– **دَفْتَرخانو ج دَفْتَرخانا:** ذ. دفتر رکڻ جي جاءِ – آفيس.

– **دَفْتَرْدَارُ ج دَفْتَرْدَارَ:** ذ. صفت. دفتر سنڀاليندڙ. ڪليڪٽر يا ڪمشنر جي پاران زمين وغيره جو ڪم ڪندڙ – ڪليڪٽر جو مددگار.

– **دَفْتَر ڪُتَا ڪَٽِڻُ وَڃَڻُ:** عقل ڇڏي وڃڻ – مت ڪسجي وڃڻ – سڀ ڳالهيون وسري وڃڻ – رواج ناس ٿي وڃڻ.

– **دَفْتَر نَوِيْسُ ج دَفْتَر نويس:** ذ. صفت. مُنشي – ليکڪ – لکندڙ. ڪتاب لکندڙ.

– **دَفْتَرِيُ ج دَفْتَرِيُ:** ذ. صفت. دفتر جو – دفتر وارو. دفتر سنڀاليندڙ – دفتر ۾ داخل ڪرڻ يا لکڻ جو ڪم ڪندڙ. دفتر بند. آفيس جي عملي ۾ چپڙاسي ۽ ڪلارڪ جي وچ وارو عهدو – دفتر کي سنڀالي ترتيب سان رکڻ وارو.

• **دَفْتَرِيُ ج دَفْتَرِيُون:** ٺ. ٿلهو ڪاغذ – پنو – جلدن ٻڌڻ ۾ ڪم ايندڙ ٿلهي ڪاغذ جو قسم – گتو. ڦڙڪو.

• **دَفَعُ:** ظرف. (ع) پري – ڏور – دَفانُ – الڳ. ختم – پورو. شِڪست – هار. ڦوٽ – ڦيٽارو – ڀاڄ.

– **دَفَعُ الْوَقَتُ:** ظرف. وقت ٽارڻ – ٽال مٽول ڪرڻ – حيلا بهانا ڪرڻ – وقت ٽپائڻ – موقعي کي ٽارڻ جي حالت.

– **دَفَعُ ٿيڻُ:** پري ٿيڻ – دور ٿيڻ – هٽڻ. چٽ ٿيڻ – ناس ٿيڻ.

– **دَفَعُ ڪرڻُ:** پري ڪرڻ – هٽائڻ – روڪڻ – ٽارڻ – گم ڪرڻ – دور ڪرڻ – ڀڄائڻ – پوئتي هٽائڻ – گسائڻ. لاهڻ – آجو ڪرڻ. ناس ڪرڻ. چٽ ڪرڻ.

• **دَفْعَتًا:** ظرف. [ع. دَفْعَه = اوچتو] هڪ ئي دفعو – يڪبارگي. اچانڪ – ناگاهه – اوچتو – يڪدم – فوراً – ناگهان.

• **دَفعو ج دَفعَا:** ذ. [ع. دَفْعه = هڪ ڀيرو] هڪ ڀيرو. ڀيرو. گهمرو – وارو – ڦيرو. ولو – گهُمٽار – چڪر – ور – وراٽو – گردش – وڪڙ. ڏس – نوبت – دَوُر – پورُ – وقت – ويلو – ٽائو – ويرم – سمو – ايام – زمانو – وير – صاحبي – ايام ڪاري. قانون جو فقرو يا نمبر – قانون جي قاعدي جي حد جو فقرو – قلم – جيئن "دفعي فلاڻي موجب سزا ڏجي ٿي". درجو – جماعت. ڀيرو – گهمرو.

– **دَفِعْدَارُ ج دَفِعْدَارَ:** ذ. صفت. هڪ درجي (جماعت) جو آفيسر – سپاهين جي ننڍي جٿي جو عملدار – پوليس کاتي جو سوار – گهوڙي سوار – پوليس هيڊ ڪانسٽيبل – جمعدار.

– **دَفْعي دَفْعي:** ظرف. هر ڀيري – ڀيري ڀيري – ڦيري ڦيري – گهمري گهمري. هر هر – گهڙي گهڙي – واري واري سان – وري وري. هر هميشه – هردم.

• **دَفَنُ ج دَفَنَ:** ذ. زمين ۾ پورڻ جي حالت – پورُ – ڍَڪ. صفت. ڍڪيل – لڪايل – ڳجهو.

– **دَفَنَائِڻُ:** مصدر. قبر ۾ پورڻ – دفن ڪرڻ – لٽائڻ.

– **دَفَنَ ٿيڻُ:** پورجڻ – زمين ۾ بند ٿيڻ – مرڻ.

– **دَفَنَ ڪرڻُ:** زمين ۾ پورڻ – قبر ۾ رکڻ. قبر ۾ دفن ڪرڻ.

– **دَفِنَڻُ:** مصدر. [ع. دَفَنَ = هن پوريو – ڍَڪيو] پورڻ – ڍَڪڻ. ميّت کي زمين ۾.

• **دَفِينُ ج دَفِينَ:** ڍڪيل – پوريل – زمين ۾ داخل ڪيل.

• **دَفِيْنو ج دَفِيْنَا:** ذ. پوريل – دفن ڪيل. لڪل خزانو – دٻايل مال – پوريل ناڻو – پوريل مال – گُپت ڌنُ.

• **دَڦُ ج دَڦَ:** ذ. [ع. دف = دَڦُ] ساز جو هڪ قسم – ڍَهلَ جو قسم – ننڍو طبلو. ڊِڳ – ڊير – ننڍي – ننڍو. سمهڻ وقت اوڍڻ جو اوڇڻ – ٻه – ٽي رليون گڏي اوڍيل – ٻه ٽي ڪپڙا گڏي اوڍيل.

– **دَڦُ دَڦُ:** ذ. دَڦ جو آواز.

– **دَڦُ ڪرڻُ:** هڪٻئي مٿان ٻَٽي رليون. اوڍڻ ته ٻاهرين هوا نه لڳي ۽ بدن گرم رهي.

• **دڦ(ڪ):** ذ. پرت جو هڪ قسم.

• **ڏڦُ ج ڏڦُ:** صفت. سُڄ ٿيل – تباهه ٿيل – چٽ ٿيل – ڏفُ. غبار – رائو ڪارهن(ت). نشان – داغ (ت).

— **ڏُڦَ تي بَندوقُون جوڙڻ**: حاطريءَ ڪانسواءِ ڪا ڳالھ جوڙڻ يا ڪا راءِ قائم ڪرڻ — ڏَڀي تي ڪم ڪرڻ — ڏڪا هڻڻ.

— **ڏُڦَ ڪَرڻ**: لٽي ڇڏڻ — ضايع ڪرڻ — اَڏائي ڇڏڻ — چٽ ڪري ڇڏڻ — فضول خرچڻ — خلاص ڪرڻ — اجايو وڃائڻ.

• **ڏُڦانُ ج ڏُڦانَ (ت)**: ذ. [ع. طوفان جي بگڙيل صورت] دوڦان — طوفان.

• **ڏڦرو ج ڏڦرا [ل. ڪ]**: ذ. صفت. ٿلهو — متارو — موٽو. (ٿ. ڏڦريُ ج ڏڦريُون).

• **ڏڦِريُ**: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديھ جو نالو.

• **ڏڦِڙڻ**: مصدر. ڦٽڪڻ — ٽڙڦڻ — ٿڙڪڻ.

• **ڏڦِڙو ج ڏڦِڙا**: ذ. پيڙيءَ جو هڪ اوزار — پيڙيءَ جو جهلو.

• **ڏُڦڪُ ج ڏُڦڪَ**: ذ. پري کان نظر ۾ ايندڙ ڪو جسم، جو سڃاڻي نہ سگهجي (ل). اونده — غبار — ڌُندَ (ل). جيئن "اکين اڳيان رڳي ڏُڦڪ پيئي ڏسجي". پرپٺ — غير حاضري (ل).

— **ڏُڦڪ سودو**: ذ. بنا شين ڏسڻ جي سودو يا هٽا سٽا.

• **ڏِڦڻ(ل)**: ٺڦڻ. جيئن "تو تہ مون ڪي متيءَ مان ڏِڦي ڇڏيو آهي.

• **ڏڦو ج ڏڦا**: ذ. سخت هوا — طوفان — آنڌي. واچ. هير. چوڪرين جي راند جو هڪ قسم (ت).

• **ڏُڦيُ ج ڏُڦيُون (ڪ)**: ٿ. ڪاري جي رَڄ جو هڪ عضوو (ڪاٺ جا ٽڪرا جي (متاڙ) جي چوٽيءَ جي مٿان ٻڌل ۽ پاڻيءَ ۾ ترِي بيهندا آهن).

• **ڏڦيلو ج ڏڦيلا**: ذ. ڪنهن وهندڙ پاڻيءَ جو (اونهائيءَ ۾) وڃي وري مٿي اچڻ ۾ تيل وٽ. وڪڙ وغيره.

• **دِقُ**: صفت. [ع. دَقَّ = هن ڪُٽيو — ڪُٽي سنهو ڪيو] سنهو — اپرو — سوڪير — نازڪ. (ذ). پراڻو تپُ — بخار جو هڪ قسم جنهن ۾ ماڻهو اپرو ٿي آخر مري وڃي — سلهه. صفت. تڪليف ۾ آيل — هلاڪ — پريشان — ڪڪ — تنگ — بيزار — آزرده — وياڪل — رنجيده — ناخوش.

— **دِقُ تپُ**: ذ. گهڻو وقت هلندڙ تپُ — سنهو بُخار — وڏو تپ — سلهه جو تپ.

— **دِقُ ٿيڻ**: دق مرض جو شروع ٿيڻ. تنگ ٿيڻ — عاجز ٿيڻ — بيزار ٿيڻ — ڪڪ ٿيڻ.

— **دِقُ ڪَرڻ**: ڪڪ ڪرڻ — تنگ ڪرڻ — حيران ڪرڻ — هلاڪ ڪرڻ — بيزار ڪرڻ — پريشان ڪرڻ — ستائڻ — ڏکوئڻ — آزارڻ — ڏک ڏيڻ.

• **دَقائِقُ ج دَقائِق**: ذ. [ع. دَقِيقَة = منٽ] دقيق جو جمع — باريڪ يا سنها نڪتا. منٽ.

• **دِقَتَ ج دِقَتُون**: ٿ. [ع] سنهائي باريڪي. مشڪلات — ڏکيائي — تڪليف — تنگي — بي آرامي — وياڪلتا — پريشاني — بيزاري — کيٽ — هلاڪي. مصيبت — زحمت.

• **دَقيانُوسُ**: اسم خاص. قديم زماني جو هڪ ظالم. بُت پرست. جابر بادشاھ (فارس ۽ عرب جو نالو. جنهن جي خوف کان اصحاب ڪهف پنهنجو شهر ڇڏي. جبل جي غار ۾ وڃي لڪا) (صف) نهايت پراڻو — پراچين — جهونو — اڳئين وقت جو — ڪهنو.

— **دَقيانُوسِي**: ذ. صفت. تمام پراڻو — پراڻي زماني جو — آڳاٽو. قدامت پسند — پراڻن خيالن وارو.

— **دَقيانُوسِي خيال**: ذ. پراڻا خيال.

— **دقِيقُ ج دقِيقَ**: صفت. باريڪ — پيڻل — سنهو. نازڪ — ڪومل — سوڪير. تمام ٿوري شيءِ — ذرو. مشڪل — ڏکيو — ڳوڙهو — منجهيل.

— **دَقِيقو ج دَقائِقُ**: ذ. باريڪ نڪتو. مشڪل مسئلو. ڪلاڪ جو سٺيون حصو — منٽ.

• **ڏَڪ**: ذ. جنڊيءَ جي ڪم جو هڪ اوزار.

• **دُڪانُ ج دُڪانَ**: ذ. (ف) سودي وڪڻڻ جي جاءِ — واپاري جي ڪوٺي — هٽ — هٽي — ڇاپ — شاپ هنر واري جو هٽ.

— **دُڪانَ جي ڪَلُ**: ٿ. ڪورِين جي اوزارن هيٺان وڏي کڏ. جنهن ۾ پير لهي وڃن.

— **دُڪاندارُ ج دُڪاندارَ**: ذ. صفت. دڪان هلائيندڙ — دڪان جو مالڪ — هٽ وارو — دڪان وارو.

— **دُڪانداريُ ج دُڪانداريُون**: ٿ. دڪان جو ڪم — سودو واپار — ڏي وٺ — خريداري — وڪرو — واپار — ڌنڌو — ڪرت.

— **دُڪانُ کولڻ**: وڪڻڻ جون شيون کولي رکڻ.

— **دڪان ڪيڻ**: ڪورين جي اصطلاح ۾ تاڃيءَ کي اڻڻ لاءِ ڏِگهي مني سان ٻڌڻ.

— **دُڪانُ لڳائڻ**: دڪان کولڻ — دڪان ڪيڻ.

— **دُڪانُ وڌائڻ**: وڪڻڻ جون شيون بند ڪري رکڻ — دڪان بند ڪرڻ.

— **دُڪانُ هلڻ**: خوب وڪرو ٿيڻ — چڱيءَ طرح ڌنڌو هلڻ.

• **دُڪاني ج دُڪانِيُون**: ٿ. ننڍڙو هٽ — هٽڙي. ڪاري جي وڏي پيڙي (واڻ) جو هڪ پاڳو ۽ پاڇيل طرف.

• **دُڪاٽي ج دُڪاٽِيُون**: ٿ. ڏڪي.

• **دَڪڙَ ج دَڪڙَ (ڪ. ل)**: صفت. ميڻا ۽ ڪانسواءِ — بي سواد — بي سود.

• **ڏَڪ ڏَڪِ**: ٿ. [ع. دَقُ دَقُ] دل جي هلڻ جو آواز — ڏَ ڏَڪ — ڌڪو. ڏانُ ڏانُ (مٽي جي) — ڏوُنُ ڏوُنُ (الونڊڙيءَ جي).

• ڏڪ ڏڪ ڪرڻ: ڏڙن ڏڙن ڪرڻ - ڌڪو ڪرڻ.

- ڏڪ ڏڪو ج ڏڪ ڏڪا (ت): ذ. ڳڻتي - الڪو - خيال - فڪر. آسرو.

• ڊ ڪ ڊ ڪ (ڪ): ذ. (آواز) ياڳين جو لفظ - پنهنجو مال ٻئي مال کان ڌار ڪرڻ جو آواز.

• ڏڳل ج ڏڳل: ذ. گلاس جو هڪ قسم - شيشي جو هڪ قسم.

• ڏڪو ج ڏڪا: ذ. لوڏو - ڌوڏو - ڌڌڪو - جهٽڪو. ڏڪ - صدمو - دل جي چوٽ - چيٽ - ڪنپ.

• ڊڪو ج ڊڪا: ذ. آڏ - رنڊڪ - سرن سان ٻڌل. ننڍو ٿلهو. سامان وغيره (گاڏي يا جهاز مان) لاهڻ جو هنڌ - زمين جو مٿاهون ٽڪر.

• ڏڪو ج ڏڪا: ذ. [سن. ڏو ڪ] وزن جو هڪ انداز تولو - ۱۲ ماسا. تولي جيترو سڪو جيڪو روزانو ننڍڙي ٻار کي کارائجي.

- ڏڪو ڏيڻ: ٻار کي مقرر وزن جو سڪو کارائڻ.

- ڏڪو وجهڻ: ننڍڙي ٻار کي ڏڪي جي وزن جيترو مکڻ وٽان ڏيڻ.

- ڏڪي جي ننڍ: ٻار جو ڏڪو کائي سمهي پوڻ.

- ڊڪي ج ڊڪيون: ٿ. مٿيري سنڌ ريل زمين جو ڪجهه حصو جنهن ڌاري جو ڏاڪو ڏڙي.

• ڏڪا: ذ. اڙهن ماسا.

• ڏڪي ج ڏڪيون: ٿ. [سن. ڏو: ف. دو = ٻه] تاس جو هڪ پتو - ٻن داڻن وارو پتو - ٻڪ - ٻڪي.

• ڊڪيرڻ (ل): مصدر. ڌار ڪرڻ - جدا ڪرڻ. جيئن "اڄ اسان پنهنجو مال قاسم جي مال مان ڊڪيري ورتو آهي." ٽاري جدا ڪرڻ.

• ڏک ج ڏک: ذ. وڏو - ڳرو - ٿلهو. ٽڪمي ٿولهه وارو - بيوقوف. پوڙهو - جهور (ت).

• ڏک پلو: موٽو متارو پلو - ٿلهو پلو.

• ڊ ک ج ڊ ڪون (ٿ): ٿ. ٻاهه - آگ.

• ڏک ج ڏک: ذ. [پرا. ڏک. سن. دهک] درد - پيڙا - آباد - ڏک. رنج - افسوس - غم - ارمان - مرض - گوندر - بيماري. اهنج - تڪليف اشارو - خبر.

- ڏکائتو ج ڏکائتا: ذ. صفت. ڏک وارو - سورائتو - ڏکويل.

- ڏک پوڳڻ: تڪليف سهڻ - ڏک سهڻ.

- ڏک ڏائڪ: ذ. صفت. ڏک ڏيندڙ - صدمو پهچائيندڙ - ڏکارو - سورائتو - ڏکوئيندڙ - مشڪل ڏکيو - ڏک پريو.

- ڏک ڏائي: ذ. صفت. ڏک ڏائڪ.

- ڏک ڏسڻ: تڪليف پوڳڻ - پيڙا ڏيڻ - عذاب پوڳڻ. سور سهڻ.

- ڏک ڏيڻ: تڪليف پهچائڻ - ستائڻ. آزارڻ - ايذاء پهچائڻ.

- ڏک سک ج ڏک سک: ذ. تڪليف ۽ راحت - عذاب ۽ خوشي - غم ۽ خوشي - رنج ۽ گنج - رنج ۽ راحت. محنت ۽ آرام - ڏک سک.

- ڏک لڳڻ: مصيبت پوڻ.

- ڏکي ج ڏکي: ذ. صفت. ڏک وارو - ڏکي - ڏکيو - ڏکويل - ڏکايل - غمگين. پيڙا ۾ - مصيبت زده - دردمند - سورائتو - عذابي. اُرهو - رنجيده - ناخوش - ناراض. پريشان - بيقرار - ڏتڙيل. بيمار - مريض - اڪهو.

- ڏکيارو ج ڏکيارا: ذ. صفت. ڏکي. (ٿ. ڏکياري ج ڏکياريون).

- ڏکي هجڻ: رنجيده هجڻ - نهايت تڪليف ۾ هجڻ. مريض هجڻ - روڳي هجڻ.

- ڏکيو ج ڏکيا: ذ. صفت. ڏکي.

• ڏک ج ڏک: ذ. اڪين مٿان ٻڌل پٽيءَ مان ٿورڙو ڏسڻ خاطر ڪيل سوراخ. ٻاز وغيره پکين جا اکيا. ٿوري نظر.

• ڏڪان ج ڏڪان: ذ. ["ڏڪان" جي بگڙيل صورت] دڪان - دخان - دڪن. ذ. ڪوريءَ جي آڏائي واري ڪڏ. (ٿ. ڏڪاني ج ڏڪانيون).

• ڏڪاڻ ج ڏڪاڻ: ذ. [ف. دڪان] دڪان ڪنهن ڪاريگر جو. لوهار. واڍو. موچيءَ جي ڪم ڪرڻ جو هنڌ. ڪوريءَ جي آڏائي واري ڪڏ.

- ڏڪاڻي ج ڏڪاڻيون: ٿ. ننڍڙو دڪان - دڪاني - هٽي. دڪي - ٿلهي - ٽڙي. ٻيڙيءَ ۾ هڪ هنڌ ويهڻ جي جاءِ. جبل جو مٿاهون پاڳو - اٿوڙي (ڪا).

• ڏڪائڻ: مصدر. ذ. [سن. ڏڪش = ڏڪائڻ] باهه کي جاڳائڻ - ڏڳائڻ - جلائڻ - ٻارڻ - مچائڻ (باهه). وڙم ڏڪائڻ - دونهون دکائڻ - حقو چڪڻ. واسڻ - واس - ڏوپ ڪرڻ. چورڻ - جاڳائڻ - اٿارڻ - اُبارڻ. هوشيار ڪرڻ - سجاڳ ڪرڻ - جوش ڏيارڻ - ڀڙڪائڻ. جهيڙو ڪرائڻ - ويڙهائڻ - چيڙڻ.

• ڏڪر ج ڏڪر (ڪ): ذ. ڊڳ - ڍير.

• ڏڪڙو ج ڏڪڙا: ذ. "ڏڪ" جو اسم تصغير.

• ڏکڻ: ذ. [سن. داڪشڻ + ڏکڻ] هڪ طرف جو نالو - ڏکڻ - جنوب. ڏکڻ هندستان جو هڪ علائقو.

- ڏکڻي ج ڏکڻي: ذ. صفت. دکن جو - دکن وارو. ڏکڻ وارو - جنوبي - ڏکڻ هندستان جو رهاڪو.

• ڏکنو ج ڏکنا (ل): ذ. صفت. چونڊو ۽ ٿلهو متارو - ڦڙتد.

• ڏکني ج ڏکني: ذ. ٿتر جو هڪ قسم (ڳاڙهو رنگ. اڇا چٽا). وڏو ۽ پهلوان ڪڪڙ.

• ڏڪڻ ج ڏڪڻ (ت): ذ. [ف. دڪان = هٽ.] ڪاريگرن جي ڪم ڪرڻ

جو هنڌ – ڏڪان – دڪان. کورين جي اصطلاح ۾ اڪائوٽ جي اوزارن جي هيٺين ڪَڏ.

• **ڏڪڻ**: مصدر. [سن. ڌوڪُش = ڏکڻ. سن. ڏهه] بوري، طرح ٻاهه نه لڳڻ سبب دونهون نڪرڻ.

• **ڏکڻي ج ڏکيُون**: ث. نڪر جي ٿاڻ، جو هڪ قسم – ننڍو ڪنگرُ – لوٽو نڪر جو (نڪر جي) – لاٽ.

• **ڏگُ ج ڏگ** (ت): ذ. ڏگ – رستو – واٽ.

• **ڏگامُ ج ڏگامَ**: ذ. [ف. دو = ٻه + گام = رک] گهوڙي جو ڏکيو پنڌ – ڏِگ – ڏِگام.

• **ڏگامو ج ڏگاما**: ذ. صفت. ڏِگ ۾ هلندڙ گهوڙو – ٻيڻيون وکون هلندڙ گهوڙو – ٻوڙ هلندڙ گهوڙو.

• **ڏگانا**: [ف. دو = ٻه + گانه = ٻيرو – دفعو] ٻه دفعا – ٻه نفل – نفل جون ٻه رڪعتون.

• **ڏگجو ج ڏگجا**: ذ. پکين ڦاسائڻ جو رَڇ.

• **ڏگڏگي ج ڏگڏگيُون**: ث. زناني زيور جو هڪ قسم (جو ڳچيءَ ۾ پائبجي). ڏهري ۾ پيل ڏُگلي – ڏگڏگي – لُڪڙي – ڳَلو – حُلقوم – سيني جي هَڏي – سيني ۽ ڳچيءَ جي وچ واري ڪَڏ.

• **ڏگڏ ج ڏگڏ**: ذ. [سن. ڏگڏهه: ڏهه = ساڙڻ] چارِ ـ رَکَ – راک – خاڪ – چاري – ڦلهيار.

• **دِگر**: صفت. (ف) ٻيو – غير – ڌاريو.

– **دِگرانُ ج دِگرانَ** (ت): ذ. صفت. ٻيائي رکندڙ – اندر جو پليد – ڪينه وارو – دغاباز – ٺگ. ڪميڻو. بغضي.

– **دِگربار**: ظرف. ٻئي وقت – ٻئي گهمري ٻئي ڀيري.

– **دِگرپيشُ ڪرڻُ** (ت): ضد ڪرڻ – بهانو ڪرڻ.

– **دِگرپيشي ڪرڻُ** (ت): ضد ڪرڻ – وڙهڻ.

– **دِگرگون**: صفت. ٻئي رنگ جو – رنگ بدليل. الٽ پلٽ.

– **دِگرگونُ ٿيڻُ**: بدلجي وڃڻ – هيٺ مٿي ٿيڻ – ٻيءَ حالت ۾ اچي وڃڻ.

– **دِگرو ج دِگرا** (ت): ذ. صفت. دِگران.

• **دِگرانُ** (ت): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم. (تمام سهڻو ٿئي. چون ٿا ته سندس ڪنين جي چٽن مان قرآن شريف جي ڪن لفظن جو گمان ٿئي ٿو).

• **ڏگنو ج ڏگنا**: ذ. صفت. [ف. دُو = ٻه + گنا = دفعا] ٻيڻو – ٻٽو – ڏهرو. "ڏگنا دام دلبر جا، وجهن ڪونڌرَ ۾ ڪجلو" ڪنيان.

• **دِگو ج دِگا**: ذ. حڪم – آگيا – فرمان – ارشاد. اختيار. وَس – سَنَد – پرمانُ – دِگو. زور – ٻل – طاقت – قوت – زوم – سگهه. ڇوهه – ڏاڍ – ڏاڍائي.

• **ڏَگُ ج ڏَگَ**: ذ. شاهي رستو – وڏو رستو – مکيه لنگهه – سڙڪ – گهاڙو – زِنڊ. واٽ – راهه – گَسُ ـ پيچرو.

– **ڏَگُ ڀلجڻُ**: رستو ڀلجڻ – ڀٽڪڻ – گمراهه ٿيڻ.

– **ڏَگُ چڙهڻُ** (ت): ڀلجي وڃڻ. رستو ڇڏڻ – دوستي ڇنڻ.

– **ڏَگُ ڏيکارڻُ**: رستو ڏيکارڻ – رستي لائڻ – رهبري ڪرڻ – واٽ ٻڌائڻ.

– **ڏَگُ سهي ڪرڻُ** (ت): احوال معلوم ڪرڻ – ارادو معلوم ڪرڻ – ارادو سمجهي وڃڻ.

– **ڏَگُ لائڻُ**: واٽ ڏيکارڻ – سونهون ڪرڻ – نيڪ صلاح ڏيڻ – واٽ لائڻ. ڏس ڏيڻ – هدايت ڪرڻ – رهبري ڪرڻ – سمجهائڻ.

– **ڏَگُ لائي ڇڏڻ**: مُنجهائڻ – ڌوڪو ڏيڻ – ڦُرڻ "تو جهڙا هِنَ ڪيترائي دِگ لائي ڇڏيا."

– **ڏَگُ وٺائڻُ**: رستو وٺائڻ. روانو ڪرڻ. دربدر ڪرڻ.

• **دِگُ ج دِگ**: ذ. [سن. دِگڌ = دِگُ] جميل شيءِ جو ٽڪرُ – ڇڪو – ڳَپَلُ – ڳُنڍو – پنوڙو – چاپوڙو – روڙو. دِگ – ڍيرَ (مٽيءَ جو). ڏوٿري جو (ڇڪو). اُست – دوگ. وڏو ڪانگهارو. ماس جو ٽڪر.

• **ڏگارو ج ڏگارا** (ت): ذ. حقي يا ٻيڙيءَ جو تڪڙو ۽ وڏو سوٽو – وڏو ڪَشُ – وڏي ڦُوڪَ.

– **ڏگارا هڻڻُ**: ٻيڙي وغيره جا وڏا سُوٽا هڻڻ – ٻٽاڪون هڻڻ – ڊِنگ ڀاهڻ.

• **ڏگڏگي ج ڏگڏگيُون**: ث. زيور جو هڪ قسم – ڏهري ۾ پيل ڏُگلي. ڏسو "ڏگڏگي".

• **ڏگڙُ ج ڏگڙَ** (ل): ذ. اگڙي – وڏي اِگڙي – وڏو ٽُڪر.

– **ڏگڙدلي**: ث. ٿلهي متاري.

• **ڏگلُ ج ڏگل**: ذ. [سن. دِبند = دِگ] ڪنهن شيءِ جو ٽڪر – گوشت جو ٽڪر – ڳَپَلُ – وڏو ٽُڪر.

• **ڏگلو ج ڏگلا** (ل): ذ. ڏهريءَ جو پٽلو – ڏگڏگي. (ن). صفت ڇوٽڙو ۽ ٿلهو متارو (ث. ڏگلي ج ڏگليُون).

• **دِگو ج دِگا**: ذ. حُڪم – فَرمان – ارشاد. اختيار – زور – طاقت – جَبُرُ – جمت. جيئن "تون وري وينو آهين دگو جمائڻ." آسرو – ڀروسو "تنهنجي ٻالقهار جي دِگي سنا." ڏنڊ – دگو.

– **دِگو جمائڻُ**: اختياري يا حڪومت جو بنياد وجهڻ – حڪم هلائڻ. زور سان مالڪ بنجي ويهڻ – رعب تاب رکڻ.

— **دِگيدارُ ج دِگيدارَ:** ذ. صفت. حاڪم — فرمانروا — راڄ ڪندڙ — حڪومت ڪندڙ — سردار — واليِ. لِيڪڙو — فتيل.

• **دِگو دِگو ڪَرڻُ** (ت): دڙڪا ڏيڻ.

• **دَل:** اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ ديهن جو نالو. هڪ ذات جو نالو.

• **دَلُ ج دَلَ:** صفت. [سن. دَلَ = دِڳُ] گهڻو — جهجهو — جام — مڙو — زياده ـ ٻهُون — وافر — تمام گهڻو — تمام جهجهو — اَڪيچار — بي شمار — بي اَنتُ — بي انداز — آيلَ ڇيلَ. (ذ). ڪوڙ — دِڳ — انبار — ميڙ. ڪڪرن جو جهڳٽو — جيتن جو ميڙ — ساهه وارن جو انبوهه. گهڻو لشڪر — وڏي فوج — لشڪر — فوج — ڪَٽَڪُ — اَرْدُ — سينا — هشام. (چون ٿا ته دنيا ۾ ڪل اڍائي دل آهن، جن مان هڪ دَلُ مڪڙن جو، ٻيو دَلُ ماڪوڙين جو ۽ اڌ دَل آهي باقي سمورن ساهوارن جو). تُلسيءَ جو پَنُ. ڪورين جي هڪ اوزار جو نالو (پنج فوٽ ڪن ڊگهو رسو جو پيڻ ڪندي تاڃيءَ جي مُنڍ ۾ مُنيءَ سان ٻڌبو آهي). اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **دَل:** ذ. [سن. ديلا = اڪ جو ٿارو] اڪ — ٿارو.

• **دَل:** اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِلِ ج دِليُونْ:** ث. (ف) بدن جي هڪ رئيس عضوي جو نالو (جنهن جو ڪم آهي سڄي بدن ۾ رت پهچائڻ). قلب — هردو — مَنُ — هيانءُ — هِيُونْ — جگر — سينو — چِتُ — باطِنُ — اندرُ — منجهُ. هانءُ. همت — شُجاعت — دليري — طاقت — بهادري — جرئت. مرضي. خيال — راضپو — خواهش — سَڌ ـ ارادو — مطلب — مَنْشا — نيّت. جيئن "منهنجي هينئر هلڻ تي دل ڪانهي". ڌيان — حوصلو — توجهه — رُخُ.

— **دِل آب ٿيڻُ:** پِتو پاڻي ٿيڻ. دل نرم ٿيڻ — ارمان ٿيڻ — تمام گهڻو ڏک ٿيڻ.

— **دِلِ آرا:** ذ. صفت. [ف. آراستن = سينگارڻ] دل کي وڻندڙ — دلبر. پريتم - پيارو — جاني — معشوق — محبوب — دِلِ گهُريو — دِلپسند.

— **دِل آرامُ ج دل آرامَ:** ذ. صفت. دل کي آرام ڏيندڙ — دل کي راحت ڏيندڙ. پيارو — محبوب — ٺـٺارُ — دِلِ ٺاريندڙُ.

— **دِل آزارُ ج دِلِ آزارَ:** ذ. صفت. دل دکائيندڙ — تڪليف ڏيندڙ — ڏک پهچائيندڙ ظالم.

— **دِل آزار:** ذ. صفت. ناراض — ڪاوڙيل — رنجيده ـ ناخوش.

— **دِل آزارڻُ:** ڏکوئڻ — ستائڻ — تڪليف ڏيڻ.

— **دِل آزاريِ:** ث. ظُلم — سِتَم — ايذاءُ — رَنْجُ.

— **دِل آويزُ:** ذ.صفت. دل کي وڻندڙ — دلپسند.

— **دِل اُٿڻُ:** موج ۾ اچڻ — وَجْدَ جي حالت ۾ اچڻ — مَنُ هٿڻ — چاهت هٿڻ. ڪنهن ڪم لاءِ هڪدم تيار ٿي وڃڻ. چريو ٿيڻ.

— **دِل اُٿڻ يا اُٿي وَڃڻُ:** بيزار ٿيڻ — محبت يا پيار نه رهڻ.

— **دِل اَٽڪائڻُ:** دل ڦاسائڻ — عشق ڳنڍڻ — دل لڳائڻ.

— **دِل اَٽڪڻُ:** عشق ٿيڻ. محبت ٿيڻ — پيچ پوڻ.

— **دِل اُڇاٽ ٿيڻُ:** جيءُ گهبرائڻ. بيزار ٿيڻ — دل کَڄي وڃڻ.

— **دِل اُفتادَهُ:** ذ.صفت. دل شڪسته — بد دل — بيدليو.

— **دِل افروزُ:** ذ. صفت. دل کي روشن ڪندڙ.

— **دل اَفگارُ:** ذ. صفت. زخمي دل وارو — غمگين — رنجيده.

— **دِلبازُ ج دِلبازَ:** ذ. صفت. جرئت وارو — همّت وارو — دلير. بي شرمو. چالاڪ. هوشيار.

— **دِل باغ باغ ٿيڻ:** نهايت خوش ٿيڻ — سرهو ٿيڻ — مُسرّت حاصل ٿيڻ — گهڻي خوشي ٿيڻ.

— **دِلبَرُ ج دِلبَرَ:** ذ. صفت. دل کڻي ويندڙ — دل وارو — دل گهُريو. وڻندڙ — موهيندڙ — موهڻو — سُندَر — خاصو — سهڻو — حَسِينُ. پيارو — محبوب — معشوق — مُوهَنُ — سُپرين — ساڄَنُ — مُحبَّ ـ پرين.

— **دِلبَريْ ج دِلبَريُونْ:** ث. دل کڻي وڃڻ جي حالت — معشوقپڻو — پيار — محبت. دلي آئت. دلداري — تَسلي. خاطر تواضع — مهمان داري — آدرڀاءُ — آجيان — مَرْحبا — خوش آمديد.

— **دِل بَسْتَهَ:** ذ.صفت. عاشق — موهِتُ — اَڪَنَ چَڪَنُ. ڏکويل — رنجايل — پيڙيل.

— **دِل بَنْدُ ج دِلِ بَنْدَ:** ذ. صفت. جگر — فرزند — اولاد. دوست. دل جي برابر بنيون ڀاڱو يعني ٻني جيلهه ڪان مٿي ڪُلهن جو وچ. ٻليءَ جي ڪرنگهي جا ٻئي پاسا (ڪ).

— **دِلِ بَهَار:** ذ. صفت. دل کي بهارِ ڏيندڙ — دل کي فرحت ڏيندڙ.

— **دِلِ بَهَاربَهَار ٿِيڻُ:** خوشي ٿيڻ — مسرّت ٿيڻ.

— **دل بهار ٿيڻُ:** خوش ٿيڻ — مسرت ٿيڻ.

— **دِل بَهْلائِڻُ:** دل کي سير تماشي ۾ مصرُوف ڪرڻ يا رُڌائڻ — ٻئي طرف دل لائڻ — دل وندُرائڻ.

— **دِل ٻَڌَڻُ:** همت ڪرڻ — پڪو ارادو ڪرڻ. هاڻوڪار ڪرڻ. جُرئت ڪرڻ.

— **دِل ٻَڌَڻُ:** بي هوشي اچڻ — آهُرڻ — هانءُ لهي وڃڻ — پڪو ارادو نه ٿيڻ

"اِجا دل پڌي تري ٿي".

— **دِلِ پچڻُ**: دل تي اثر پوڻ. قياس اچڻ — ڪهل پوڻ.

— **دل پچڻُ**: بيد ليو ٿيڻ پوڻ — دلچسپي نہ وٺڻ.

— **دِل پچڻُ**: بيزار ٿيڻ — ڪڪ ٿيڻ — خفي ٿيڻ — ڪَنو ٿيڻ — ٺهرڻ — وِرچجي پوڻ — دل شڪستہ ٿيڻ. نفرت ٿيڻ — نہ وڻڻ. نااميد ٿيڻ — بي همت ٿيڻ — ڊِرو ٿيڻ — بي ايمان ٿيڻ. دلگير ٿيڻ — ڏکي ٿيڻ.

— **دِل پـرِجڻُ**: تمام گهڻو ڏک ٿيڻ. ڪنهن جو ڏک پڌي روئڻ جهڙو ٿيڻ — ارمان ٿيڻ ـ ڏکارو ٿيڻ — رُئڻهارڪو ٿيڻ. افسوس ٿيڻ — رنج ٿيڻ — ڏک ٿيڻ. شرمنده ٿيڻ. ڍؤ ٿيڻ — اطمينان ٿيڻ — خوش ٿيڻ.

— **دِل پـرِجِي اَچڻُ**: تمام گهڻو ڏکارو ٿيڻ — روئڻهارڪو ٿيڻ — ڏک ٿيڻ — اکين ۾ پاڻي تري اچڻ.

— **دِلِ تان ڪرڻُ**: دل کي پسند نہ اَچڻ — حَقير ٿيڻ — پيار نہ رهڻ — قدر نہ رهڻ.

— **دِلِ تانْ لَهڻُ**: وِسرڻ — ياد نہ رهڻ. ٿالو نہ وٺڻ.

— **دِلِ تان لَهي وَڃڻُ**: وسري وڃڻ — ياد نہ پوڻ.

— **دِلِ تپائڻُ (ت)**: ناراض ڪرڻ — رنجيده ڪرڻ.

— **دِلِ تَـرِپڻُ**: دل جي چاهت وڌڻ — بيتاب رهڻ — بيقرار ٿيڻ.

— **دلِ تَنگ ج دِلِ تَنگَ**: ذ. صفتہ سوڙهہ دليو — تعصبي — ٿوري گجيءَ وارو — ڪُنڌو، ڪنجوس — بخيل — مکي چُوس — پڪو، رنجيده

— **دِلِ تنگ ٿيڻُ**: ڪڪ ٿيڻ — بيزار ٿيڻ.

— **دِلِ تَنگ ڪرڻُ**: ڪنجوسائي ڪرڻ.

— **دِلِ تي**: ظرفہ مرضيءَ موجب — اختيار موجب — پسنديءَ موجب. خوشيءَ موجب. خيال تي — ارادي تي — نيت تي. دلُ جان سان.

— **دِل تي بارُ پوڻُ**: ڳِتي ٿيڻ — هاضمو خراب ٿيڻ.

— **دِل تي تري اَچڻُ**: يادگيري اچڻ — ياد پوڻ — خيال ۾ اچڻ.

— **دِلِ تي چڙهڻُ**: خيال ۾ اچڻ — ياد پوڻ — اوچتو ياد اچي وڃڻ.

— **دِلِ تي رَکڻُ**: ياد رکڻ — ياد ڪرڻ. تمام گهڻو پيارو گهرڻ — هر وقت ياد رکڻ.

— **دِلِ تي نَقشُ ٿيڻُ**: ڪنهن ڳالهہ جو جمي وڃڻ — دل تي ويهي وڃڻ — پڪو اثر ٿيڻ.

— **دِلِ تي هَٿُ رَکڻُ**: خيال ڪرڻ — ويچار ڪرڻ. ياد ڪرڻ — قياس ڪرڻ — پنهنجي حالت تي قياس ڪرڻ.

— **دِلِ ٺهڻُ**: چاهہ وڌڻ — شوق پيدا ٿيڻ — مرضي ٿيڻ — دل کي وڻڻ — پسند اچڻ.

— **دِل ٺهي وَڃڻُ**: محبت ٿي وڃڻ — پيار ٿيڻ — عشق لڳي وڃڻ.

— **دِلِ ٽِپا ڏيڻُ**: خوشي ٿيڻ — بهار بهار ٿيڻ — خوشي حاصل ٿيڻ.

— **دِلِ ٽُٽڻُ**: همت هارجڻ — بي همت ٿيڻ — مايوس ٿيڻ — نااميد ٿيڻ.

— **دِلِ ٽُڪر ٿيڻُ**: سخت صدمو ٿيڻ — ڏک ٿيڻ.

— **دِلِ ٽوڙڻُ**: نااميد ڪرڻ — همت ٽوڙڻ — بي همت ڪرڻ — شوق ٽوڙڻ — مايوس ڪرڻ — بي دل ڪرڻ.

— **دِلِ ٺهڻُ**: دل پچڻ — نفرت پيدا ٿيڻ.

— **دِلِ ٺيونْ ٺيونْ ڪرڻُ**: دل ڌڙڪڻ — روح جو ريلو ڏيڻ — اُٻهرائي ڪرڻ — سڌون ڪرڻ. انتظار هجڻ — ڳِتي هجڻ — اُلڪو هجڻ.

— **دِلِ ٺارڻُ**: خوش ڪرڻ — مسرّت حاصل ڪرڻ.

— **دِلِ ٺرڻُ**: خوشي ٿيڻ.

— **دِلِ ٺوڪڻُ**: اطمينان ڪرڻ — خاطري ڪرڻ.

— **دلپاڪُ ج دِلپاڪَ**: ذ. زناني زيور جو هڪ قسم (جنهن جو پتلو چانديءَ تي لتڪيل هجي). سون يا چانديءَ جي پتلي ۾ مڙهايل دُعا — تعويذ.

— **دِلپذيرُ**: صفتہ دل کي وڻندڙ — دل آويز. ڪل مک — وڻندڙ — رلڻو ملڻو.

— **دِل پريشانُ ٿيڻُ**: بي آرام ٿيڻ — حيران ٿيڻ.

— **دِلپسندُ ج دِلپسنڌَ**: ذ صفتہ دل کي وڻندڙ — طبيعت کي وڻندڙ — ڀاءِ پوندڙ. مرضيءَ وارو — خواهش موجب — موافق.

— **دِلِ پڪي ڪرڻُ**: دل مضبوط ڪرڻ — دل قابو ڪرڻ — دل کي ضابطي هيٺ رکڻ.

— **دلِ پلڻُ**: آسرو پلڻ — اُميد لاهڻ. چڪَ يا سَڌَ نہ هٽڻ — دلجاءِ ڪرڻ — خيالَ ئي ڇڏي ڏيڻ.

— **دِلِ جا اُنگورَ (ت)**: ذ دل جا ڏُک — دل جا سُور.

— **دِلجاءِ**: ث آسرو — اميد — خاطري — پڪَ — تسلي — دلاسو — ويساهہ — خاطرجمعي — آٿَتَ ـ ڀروسو. همّت — نيڪَ — مدد. پرچائي.

— **دِلجاءِ ڪرُ**: جملو. هوش سنڀال — مغذ تڪائي ڪر — هوشيار ٿي. پرواهہ نہ ڪر — دل نہ لاهہ — ماندو نہ ٿي — تسلي ڪر — ڌيرج ڪر — فرحت ڪر — آرام ڪر — تازو ٿي — دم پٽ ـ خاطري ڪر ـ سُک سان رَهُ.

— **دِلجاءِ ڪرڻُ**: پڪ ڪرڻ — يقين ڄاڻڻ — يقين محڪم ڪرڻ — چيتو جاءِ ڪرڻ — ڀروسو ڪرڻ — اعتبار ڪرڻ.

— **دِلِ جَلڻُ**: دل سڙڻ — ساڙ لڳڻ — خار لڳڻ — ڪاوڙ لڳڻ. حسد ٿيڻ — رَشڪَ ٿيڻ — ڪِروڌ ٿيڻ — خراب لڳڻ.

— **دِلِ جَليو ج دِلِ جَليا**: ذ. صفت. دل سڙيل — مظلوم.

— **دِلِ جَمعَ رَکڻُ**: آرام ۾ ويهڻ يا رهڻ سک ۾ رهڻ.

— **دِلِ جَمعي**: ث بي فڪري — تسڪين — آٿَتَ — اِطمينان — تسلي — خاطري — پڪ — دلاسو — ڏڍُ.

— **دلِ جَمعَ رَکَڻُ**: آرام ۾ ويهڻ يا رهڻ — سک ۾ رهڻ.

— **دلِ جَمعِيُ**: ث. بي فکري — تَسڪِيُن — آٿَتَ — اِطمينان — تَسلِي — خاطري — پڪ — دلاسو — ڏڍُ.

— **دلِ جَمعِيَ ڪَرَڻُ**: خاطري ڪرڻ — تسلي ڪرڻ — پڪ ڪرڻ.

— **دلِ جو ج دلِ جُو**: ذ. صفت. گهڻو خوش ڪندڙ. دل کي وڻندڙ — محبوب — پيارو.

— **دلِ جو اَڇو هُئڻُ**: اندر جو صاف هئڻ — ايماندار هئڻ — نيڪ نيّت هئڻ — خيرخواه هئڻ.

— **دلِ جو اَرمانُ ڪَڍَڻُ**: دل مان ڏک ڪڍڻ — ساڙ ڪڍڻ. جيڪي چوڻو هجي سو چئي ڏيڻ — دل ۾ حسرت باقي نہ رهڻ.

— **دلِ جو بادِ شاهُ**: ذ. صفت. مرضيءَ جو مالڪ — خود مختيار. آزاد.

— **دلِ جو بُخار ڪَڍَڻُ**: دل مان لِڪَلَ ڪاوڙ ڪڍڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ. جيڪي چوڻو هجي سو چئي ڏيڻ.

— **دلِ جو دَرياءُ**: ذ. صفت. سخي. وڏي دل وارو. فياض — فراخ دل.

— **دلِ جو غُبارِ نہ ڪَرَڻُ**: دل مان دغا يا ڪدورت نہ ڪرڻ — دل منجهان غم غصو نہ ڪري وڃڻ.

— **دلِ جو قاضي ڪَرَڻُ**: ويچار ڪرڻ — خيال ڪرڻ — دلِ مَنُ پڇڻ.

— **دلِ جو ڪارو هُئڻُ**: دل جو پليت هئڻ — ڪوڙو هئڻ — دغاباز هئڻ.

— **دلِ جو ڪَسُ لاهڻُ (ڪ)**: دل جو ارمان دور ڪرڻ.

— **دل جو ڳهاءِ جاڻڻ**: ڳجهي صدمي کان واقف هئڻ.

— **دلِ جو مُلڪ لُٽائڻُ**: عشق ۾ گرفتار ٿيڻ — حُسن تي حيران ٿيڻ — محبت ۾ مبتلا ٿيڻ — قرب ۾ ڦاسي پوڻ — دل ڦاسائي ڇڏڻ — دل ڦرائي ڇڏڻ.

— **دلِ جو هلڪو هُجڻُ**: هلڪي طبيعت جو هجڻ. ڳنڀير نہ هجڻ — بردبار نہ هجڻ — رازجون ڳالهيون کولي ڏيڻ.

— **دلِ جُونُ تَنُدُونُ وَڄَڻُ**: تمام گهڻو خوش ٿيڻ — رڳ رڳ ٺرڻ — گَدَ گَدَ ٿيڻ.

— **دلِ جُونُ مُکُونُ دلِ کي لَـڳَـڻُ (ت)**: پنهنجن عزيزن مان ئي نقصان رَسڻ.

— **دلِ جوئي**: ث. دلداري — تسلي — ڏڍُ — دلاسو — آسرو — تسڪينُ.

— **دلِ جُوئِيَ ڪَرَڻُ**: دلداري ڏيڻ — تسڪين ڏيڻ.

— **دلِ جي اَکِ ۾ جاءِ ڪَرَڻُ**: تمام گهڻو وڻڻ — پيارو لڳڻ — محبوب بڻجڻ — منظورِ نظر ٿيڻ.

— **دلِ جي اَکِ ۾ سُرمُو پائڻُ**: من جي ميرائي لاهڻ — اندر اجارڻ — دل جي دري کولڻ — قلب روشن ڪرڻ — حقيقت حاصل ڪرڻ — خدا کي سڃاڻڻ.

— **دلِ جيُ دلِ ۾ رَهجِيُ وَڃَڻُ**: اُميد پوري نہ ٿيڻ — حسرت رهڻ.

— **دلِ جيُ ڪُنجِيُ**: همراز — صلاحڪار — مُشيِر — همدم.

— **دلِ جيُ لڳِيُ**: عشقَ — محبّت — پريت.

— **دلِ جَمَڻُ**: دل لڳڻ — جيءُ لڳڻ. ڪنهن ڪم ۾ توجه ڏيڻ. خيال هڪ هنڌ ڪرڻ.

— **دلِ جهلَڻُ**: همت ٻڌڻ — جرائت ڪرڻ — دل کي مضبوط ڪرڻ — مڙسي ڪرڻ — بهادري ڏيکارڻ.

— **دلچَسپُ ج دِلچَسپُ**: ذ.صفت. دلِ لُڀائيندڙ — دل کي پسند ايندڙ — دلپسند — وڻندڙ. سهڻو — خوبصورت — مَلُوڪ — مَنَ مُوهَنُ — خوشنما. مزي جهڙو — مزيدار. شوق جهڙو.

— **دلِچَسپِيُ**: ث. شوق — چاهت — مزو — لطف.

— **دل چورائڻُ**: دل وٺڻ — دل تي قبضو ڪرڻ — ٻئي جي دل هٿ ۾ ڪرڻ.

— **دلِ چِڪِيُ ڏيڻُ**: سِڪَ لڳڻ. دل چڪجڻ — اُڪير ٿيڻ.

— **دلِ خراش**: ذ. صفت. دل ڏاريندڙ — دل چيريندڙ — جگر ڦاڙ. رنج پهچائيندڙ — جانڪاه — دل کي صدمو ڏيندڙ.

— **دلِ خَسْتَهُ**: ذ.صفت. ٽُٽَلَ دِل — ڀڳَلَ دِل. رنجيده — غمگين — آفت زده — مصيبت زده — ڏکي.

— **دلِ خَواهُ**: مرضيءَ موجب — پسنديءَ موجب — دلپسند.

— **دلِ خُوش**: ذ.صفت. سرهو — خوش — خوش مزاج.

— **دلِ خُوش ڪَرَڻُ**: راضي ڪرڻ — خوش ڪرڻ — ريجهائڻ. پاڻ کي راضي ڪرڻ.

— **دلدارُ ج دلدارَ**: ذ. صفت. دل رکندڙ — دل وارو — دل کي وڻندڙ — پيارو — دلبر — محبوب — معشوق — جاني — يار — سڄڻ. منوهَرُ — دلچسپ — ڪشش ڪندڙ.

— **دلدارِيُ ج دلدارِيُونُ**: ث. دلاسو — آسرو — تَسلِيَ — دلبري — تَسڪين — همدردي — ڏاڍُ — آٿَتُ. پرچاڻي.

— **دلدارِيونُ ڏيڻُ**: ث. تسلائيون ڏيڻ — ڏڍُ ڏيڻ. آٿت ڏيڻ — همت وڌائڻ.

— **دلِ ڌَٻڙيِ ۾ رَکَڻُ**: ڪوڙو آسرو رکڻ — اجائي اُميد رکڻ. دلجاءِ ڪرڻ — تسلي ڪرڻ.

— **دل ڏَڪُ ڏَڪُ ڪَرَڻُ**: دل ڌڙڪڻ.

— **دلِ دڪي ڪَرَڻُ**: دل مضبوط ڪرڻ — دنيا جي تڪليفن کان نہ گهبرائڻ — مُستقِلُ مزاج بڻجڻ.

— **دلِ ڏکائڻُ**: رنج ڏيڻ — ڏکوئڻ — صدمو رسائڻ. آزارڻ.

— **دلِ ڏکَڻُ**: غم ٿيڻ — افسوس ٿيڻ — رنج ٿيڻ — تڪليف ٿيڻ.

— **دِل ڏکيءَ ۾ رَکَڻُ:** دلجاءِ ڪرڻ.

— **دِلدوزُ ج دِلدوز:** دل تي اثر ڪندڙ — دل کي چيڀندڙ — دل کي سيبندڙ — دل کي ڦاسائڻ وارو جگردوز — تکو.

— **دِل ڏهلڻُ:** خوف ڪرڻ — ڊڄڻ — دل ڌڙڪڻ — بي همت ٿيڻ.

— **دِل ڏٺارڻُ:** دل وٺڻ — راضي ڪرڻ — ريجهائڻ — پرچائڻ.

— **دِل ڏڙڪڻُ:** دل جو ڌڪڻ — دل جو ڌَڪ ڌَڪ ڪرڻ. دل لڏڻ — دل ٿڙڪڻ — دل ڪنبڻ (ڪنهن خوف يا صدمي سبب).

— **دِلڏيرَ:** ٿ. دلاسو — ڏڍ — تسلي — آسرو. ٽيڪ — دلداري — آٿت — آرام — اطمينان — فرحت — راحت — تسڪين.

— **دِل ڏسڻُ:** حوصلو يا دل جي ڪشادگي کي آزمائڻ.

— **دِل ڏيڻُ:** ڏيڻ ڏيڻ. عاشق ٿيڻ — دل ڦاسائڻ — محبت ڪرڻ.

— **دِل ڏِيلِي ۾ رَکَڻُ:** دلجاءِ ڪرڻ — تسلي ڪرڻ.

— **دِلرُبا ج دِلرُبا:** ذ. صفت. دل ڇڪيندڙ — دل کسيندڙ — دل کي موهيندڙ — دل کي گد گد ڪندڙ — دل کي خوشي ڏيندڙ — پيارو — پرين دلبر — معشوق.

— **دِلرُبائِي:** ٿ. دل جي ڪشش — محبت — دلبري — معشوقي.

— **دِل ريهَڻُ:** دل کي ريجهڻ — دل کي ٺڳڻ دل کي ريجهائي قبضي ۾ ڪرڻ.

— **دِل زَدَه:** ذ. صفت. غمزده _ مايوس — غم رسيده.

— **دِلساز ج دِل ساز:** ذ. صفت. دل کي خوش ڪندڙ.

— **دِل سازگِي ج دِلسازگِيُون:** خوشي — خورمي.

— **دِل سانُ ڪَرڻُ:** خوشيءَ سان ڪرڻ — شوق سان ڪرڻ — خيال سان ڪرڻ.

— **دِل سانُ لَڳَڻُ:** وسهڻ ۾ اچڻ — يادگيري اچڻ — ياد اچڻ — هُري اچڻ — اعتبار ۾ اچڻ — هنئين سان لڳڻ. معلوم ڪرڻ — سچ ڀانئڻ — صحيح سمجهڻ — برابر ٿيڻ.

— **دِلسِتان:** ذ. صفت. دل کسيندڙ — دل جو چور — معشوق.

— **دِل سڙڻُ:** دل جلڻ. افسوس ٿيڻ — ڏک ٿيڻ — حسد ٿيڻ.

— **دِل سوخته:** ذ. صفت. دل سڙيل. صدمو آيل دل.

— **دِل سوڙهي ڪَرڻُ:** ڪنجوسي ڪرڻ — ڪنجوسائي ڪرڻ — ڪنجوسائپ ڏيکارڻ — بي همت ٿيڻ.

— **دِل سُوزُ ج دِل سُوزَ:** ذ. صفت. دلِ جلائيندڙ — دل کي ساڙيندڙ — دل پگهرائيندڙ — دردانگيز — دل گداز — رقت انگيز.

— **دِل سُوزِي ج دِل سُوزِيُون:** ٿ. دردمندي — غمخواري.

— **دِل سِي پارَه:** ذ. [ف. سي - ٽيهه + پاره = ٽڪر] ٽيهه ٽڪرا ٿيل دل — سخت مجروح دل — شڪسته دل.

— **دِل شادُ ج دِل شادَ:** ذ. صفت. دل کي خوش ڪندڙ. خوش — سرهو — مگن — خورم.

— **دِل شاد ڪَرڻُ:** خوش ڪرڻ — مسرور ڪرڻ.

— **دِل شاهدِي نه ڏيڻُ:** اعتبار نه اچڻ — ڀروسو نه اچڻ.

— **دِل شِڪَسْتَه ج دِل شِڪَسْتَه:** ذ. صفت. دل ٽٽل — ڀڳل دل — بي وس لاچار — مرضيءَ خلاف. نا اُميد — مايوس. ناراض — رنج — غمگين.

— **دِل شِڪَسْتو ج دِل شِڪَسْتا:** ذ. صفت. ڀڳيءَ دل وارو — نااميد — بي دل. ناراض رنجيده. اُداس.

— **دِل شِڪَسْتِي:** نا اُميدي — دل شڪني — بي وسي — لاچاري.

— **دِل شِڪَنِي:** ٿ. دل ڀڄڻ جي حالت — نامرادي — نااُميدي.

— **دِل شِگُفْتَه:** ذ. صفت. وڏيءَ دل وارو — کُليل دل وارو — ٽڙندڙ دل _ خوشيءَ سان ڀريل دل.

— **دِل فَروز:** ذ. صفت. روشن دل وارو.

— **دِل فِريبُ ج دِل فِريبَ:** ذ. صفت. دل کي ٺڳيندڙ موهيندڙ ڀائيندڙ — رِيجهائيندڙ.

— **دِل فِريبِي ج دِل فِريبِيُون:** ٿ. دل لڀائڻ جي حالت — عاشقي — پريت — چاهنا.

— **دِل فگارُ ج دِل فگارَ:** ذ. صفت. ٽٽل دل وارو — اُداس — غمگين — اُباڻڪو — عاشق.

— **دِل ڦاٽڻُ:** ڪنهن ڏک واري ڳالهه ٻڌڻ سبب دل جو قابو ۾ نه رهڻ.

— **دِل ڦاسڻُ:** عاشق ٿيڻ — مائل ٿيڻ.

— **دِل ڦٽجڻُ:** ڏکارو ٿيڻ — غمزده ٿيڻ — دکدائڪ ٿيڻ — عاشق ٿيڻ.

— **دِل ڦِرڻُ:** بيزار ٿيڻ — ڪنهن سبب توجه نه هجڻ. الٽي جو خيال ٿيڻ — دل ڦري وڃڻ — دل ماندي ٿيڻ — دل ڪچي ٿيڻ.

— **دِل ڦيرائڻُ:** بيزار ڪرڻ. بي رخ ڪرڻ — برغلائڻ.

— **دِل ڪباب ٿيڻ:** دل کي تمام گهڻو رنج پهچڻ — دل سڙڻ — دل ڀڄڻ اندر جلڻ.

— **دِل ڪَتجڻُ:** دل ڪاري ٿيڻ — دل ۾ ميرائي ٿيڻ — دل ۾ ڪدورت اچڻ.

— **دِل ڪچِي ٿيڻُ:** ڦٿي اچڻ — الٽي اچڻ — اُبڙو ٿيڻ — اوڪارو ڏيڻ — ڪراهت ڏيڻ — طبيعت خراب ٿيڻ — ارچ ٿيڻ. اُبڙڪا اچڻ — ٻُچان لڳڻ.

— **دِل ڪَيڻُ:** خواهش ڪرڻ — سڪ ٿيڻ — بي چين ٿيڻ — دل پرچي اچڻ

-- روح جو ريلو ٿيڻ – سِڪڻ – چِڪيون ڏيڻ. اُڪنڊجڻ – آندا اُٿلڻ دِل هُرجڻ ـ آسڪائڻ – تڙفڻ. وياڪل ٿيڻ.

– **دِل ڪَرَڻُ:** همت ڪرڻ – جرائت ڪرڻ – بهادري ڪرڻ. سخاوت ڪرڻ -- دَل گهُرڻ.

– **دل ڪَشُ ج دِل ڪَشَ:** ذ. صفت. دل کي ڇڪيندڙ – موهيندڙ – نياڻيندڙ – سهڻو – خوشنما – دلپسند – حَسِيْنُ.

– **دِل ڪَـڙهَڻُ:** غم ڪرڻ- اَفسوس ڪرڻ – رنج ڪرڻ. جلڻ – پچڻ -- سڙڻ (دل).

– **دِل کُشا:** ذ. صفت. دل کي کوليندڙ -- فرحت ڏيندڙ -- دل روشن ڪندڙ.

– **دِل ڪَشِيْدَه ٿِيَڻُ: بيزار ٿيڻ – رنجيده ٿيڻ.**

– **دِل ڪوسِيُ ٿِيَڻُ:** ڏک ٿيڻ -- ارمان ٿيڻ.

– **دِل ڪوسِيُ ڪَـرَڻُ:** ناخوش ڪرڻ – ناراض ڪرڻ – بدگمان ڪرڻ.

– **دِل ڪُومائِجَڻُ:** سُسْت ٿيڻ -- بي همت ٿيڻ. ارمان ٿيڻ.

– **دِل کَٽِيُ ٿِيَڻُ:** کٽ ٿيڻ - نااميد ٿيڻ. بيزار ٿيڻ - خفي ٿيڻ – آتو ٿيڻ. مزو نہ اچڻ.

– **دِلِ کُلَڻُ:** دل جو حجاب لهڻ. سمجهہ ٿيڻ.

– **دِلِ کُـلِيَلُ ج دِل کُـلِيَلَ:** ذ. صفت. وڏيءَ دل وارو -- کشاده دل – فراخ دل. سخي – داتا -- ڏاتار – فيّاض.

-- **دِل کُلِيَلَ يا کُشادِيُ هُئَڻُ:** داتا يا ڏولهہ هئڻ.

– **دِل کُوْلَڻُ:** ڳجهہ ظاهر ڪرڻ – حال ٻڌائڻ – اندر جو احوال ڏيڻ.

– **دِلِ کولي:** ظرف. چڱيءَ طرح – بخوبي – بي ڌڙڪ

– **دِل کي آرِڙڻُ:** دل کي لڳڻ – دل سان لڳڻ. ساءُ اچڻ.

-- **دل کي دل جي ڪَشش ٿيڻ:** پيار ڪرڻ واري کي پيار ڪرڻ.

– **دِل کي ڏِکو اَچَڻُ:** ارمان ٿيڻ. دل جو ڳانڍاپو ٽٽي پوڻ.

– **دِل کي لَڳَـڻُ:** ياد اَچڻ - ياد پوڻ – دل تي اثر ٿيڻ -- يقين ٿيڻ – پڪ ٿيڻ -- دل سان لڳڻ.

– **دل کي هَٿ ڏَيڻُ:** دل کي مضبوط ڪرڻ -- ڏک جي وقت صبر ڪرڻ – رضا تي راضي رهڻ.

-- **دِلِ ڳـائُونُ ماڻُون ٿِـيَڻُ:** دل پريشان ٿيڻ – دل خراب ٿيڻ. ڳڻتيون ڪائڻ. انتظار ۾ رهڻ.

– **دل گُدَازُ ج دِلِ گُدَازَ:** ذ [ف. گُداختن - پگهارڻ] صفت. دل ڳاريندڙ. دل ٻجائيندڙ. رنجائيندڙ – ڏکوئيندڙ.

-- **دِل گَنڍِجڻُ:** ميلاپ ٿيڻ - همراز ٿيڻ.

– **دِلِ گِيـرُ ج دِلِ گـيْرَ:** ذ. صفت. اُداس – مايوس – مَلُولَ – اَپاٽڪو. ڏکي – غمناڪ – شڪِستو -- ڏکويل – رنجايل – اِيذايل -- ڏک پريو -- سوڳي - ڏُکدائڪ -- ڏُک جهڙو -- مغموم -- غمگين. حيران – پريشان.

– **دِلِگيرائِيُ:** ث. دلگيري – غمگيني.

– **دِلِگيرِ ٿِيَڻُ:** اَپاٽڪو ٿيڻ – مايوس ٿيڻ – نااُميد ٿيڻ – همت ڇڏي ڏيڻ.

– **دِلِگيرِ ڪَرڻُ:** نااُميد ڪرڻ – مايوس ڪرڻ - اَپاٽڪو ڪرڻ.

– **دلگيرُهُئَڻُ:** مايوس هئڻ – نااُميد ڪ هئڻ -- خفا هئڻ -- اَپاٽڪو هئڻ.

-- **دِلِگيرِيُ:** ث. اَفسوس -- ڏک – غم – غمگيني -- غمي -- سوڳ. پريشاني – لاچاري. مَلُولائي.

– **دل گهُـرْيو ج دِل گهُـرْيا:** صفت. مرضيءَ موجب -- خواهش موجب -- دل تي – گهريل -- پسنديده ـ پيارو -- محبوب.

– **دِل لاهِڻُ:** همت هارڻ. دل ننڍڙي ڪرڻ. ڳڻتي ڪرڻ – اميد آسرو پلڻ.

– **دِل لاهي هَٿ ۾ ڪَـرَڻُ:** دل شڪستو ٿيڻ -- دل ننڍڙي ڪرڻ. دِپ ٿيڻ.

– **دِل لائِڻُ:** چت لائڻ -- خيال ڏيڻ. محبت ڪرڻ – عشق ڪرڻ. ڪنهن ڪم سان دل لائڻ. دل وجان سان ڪم ڪرڻ.

– **دِل لَڳائِڻُ:** لاڳاپو ڳنڍڻ. محبت ڪرڻ – عشق ڪرڻ. فدا ٿيڻ. ڪو ڪم ڏيان سان ڪرڻ – سچيءَ دل سان ڪرڻ -- چاهہ وٺڻ.

– **دِل لَڳَڻُ:** طبيعت جو مُتَوَجہ ٿيڻ -- روح جو ريلو ٿيڻ – چاهہ ٿيڻ – شوق پيدا ٿيڻ. محبت ٿيڻ - عشق ٿيڻ – قرب پيار ٿيڻ.

– **دِلِ لَڳِيُ ج دِلِ لَڳِيُونُ:** ث. پيار – قرب – عشق – موهہ -- پيوند. مسخري – چرچو - کِل -- ٻوڳ - ڳهبو.

– **دل لوڏو کائِڻُ:** پڪ هئڻ ڳڻتي نہ هئڻ – يقين هئڻ -- خوف نہ رکڻ.

– **دِل لوڙهڻُ:** همت هارڻ – بي همت ٿيڻ – همت وڃائڻ – دل شڪستو ٿيڻ – دل لاهڻ – سَنڌ ڍرو ڇوڙڻ. غمگين ٿيڻ.

– **دِلِ لَهْڻُ:** همت ڇڏڻ – نااميد ٿيڻ – آسرو لاهي ڇڏڻ. ڪنهن واقعي کي اڱوائڻ سهڻ (ت). منجهہ لهڻ.

– **دِل ۾ اَچَڻُ:** خيال ٿيڻ – ياد پوڻ - ياد اچڻ – ڪنهن ڳالهہ جو دل ۾ تصور اچڻ.

– **دِلِ مارَڻُ:** نفسياتي خواهش کان دل کي روڪڻ – طبيعت کي ڪنهن شوق کان هٽائڻ.

– **دِلِ ماندِيُ ٿِيَڻُ:** دل جو ڪيچ ڪيچ ڪرڻ. مونجهہ ٿيڻ. بي آرامي ٿيڻ.

– **دِل ۾ اُمَنگَ اَچَڻُ:** دل ۾ جذبات پيدا ٿيڻ - دل ۾ ولولا جاڳڻ -- دل تي عجيب قسم جي ڪيفيت طاري ٿيڻ.

– **دِل ۾ پِرِمَ وِجهَڻُ:** دل ۾ رحم پيدا ٿيڻ – ٻاجهہ پئجي وڃڻ – ترس کائڻ – قياس ڪرڻ - مهربانيءَ لاءِ آماده ٿيڻ.

— **دلِ ۾ ٿيڻُ**: خيال ٿيڻ. ڏک ٿيڻ. ارمان ٿيڻ.

— **دلِ ۾ جاءِ ڏيڻُ**: پاڻ وٽ آڻڻ — وڏي حُب سان آڻڻ.

— **دل ۾ جاءِ ڪَرڻُ**: دل تي اثر ڪرڻ — دل ۾ ويهڻ.

— **دلِ ۾ چُڀڻُ**: دل تي اثر ڪرڻ.

— **دلِ ۾ چور ويهڻُ**: بدگماني ٿيڻ — شڪ پوڻ — دل ۾ فرق پوڻ.

— **دلِ ۾ رَکڻُ**: لڪائي رکڻ - ڳُجهو رکڻ — مخفي رکڻ. ظاهر نہ ڪرڻ - نہ سلڻ.

— **دل مرڻ**: سڀني خواهشن تان دل کڄي وڃڻ.

— **دلِ ۾ ڪَرڻُ**: ڏک ڪرڻ — ارمان ڪرڻ — غم ڪرڻ. ويچار ڪرڻ — خراب محسوس ڪرڻ. ڪاوڙ ڏارڻ — غصو ٿيڻ — ڪاوڙ ڪرڻ — ناراض ٿيڻ. دل سان هنڊائڻ — ياد ڪرڻ — دلِ ۾ ٿيڻ.

— **دلِ ۾ ڪَڙهڻُ**: اندر ۾ پچڻ — جلڻ — سڙڻ.

— **دلِ ۾ کُپڻُ**: دل ۾ ويهي وڃڻ — دل ۾ گهر ڪرڻ — دل تي اثر ڪرڻ — دل ۾ گهڙڻ. پسند اچڻ.

— **دلِ ۾ گِدڙ پوڻ (ت)**: ڳِتي ٿيڻ — بي ايمان ٿيڻ — الڪو ٿيڻ.

— **دلِ ۾ گهَرُ ڪَرڻُ**: دل ۾ ويهڻ — دل تي اثر ڪرڻ — پسند اچڻ. پاڻ ڪي وڻائڻ — ٻي جي دل وٺڻ. نيڪي ڪرڻ.

— **دلِ ۾ گهِڙڻُ**: دل تي اثر ڪرڻ — دل ۾ ويهڻ. پسند اچڻ.

— **دلِ ملڻُ**: دلين جو گڏجڻ. ڪنهن سان ڏاڍي محبت ٿيڻ.

— **دلِ مَنِ پُڇڻُ**: پاڻ سان صلاح ڪرڻ — دل ۾ خيال ڪرڻ — سوچ ويچار ڪرڻ. خيال ڪرڻ. ڳڻ ڳوت ڪرڻ — اڳ پوءِ جاچڻ.

— **دلِ ۾ وجهڻُ**: ڪنهن ڳالهه کي دل ۾ پيدا ڪرڻ. خدا جي طرفان الهام ٿيڻ. ياد رکڻ — مغز ۾ ڳالهه ويهارڻ.

— **دلِ موهڻُ**: دل لُڀائڻ.

— **دلِ ميري ٿيڻُ**: قلب ڪارو ٿيڻ — اندر پليد ٿيڻ — دل ۾ دغا هئڻ — دل ۾ شڪ شبها جاڳڻ.

— **دلِ ميري ڪَرڻُ**: نيت بد ڪرڻ.

— **دلِ نہ ڀولائڻ**: اعتبار ۾ ڳالهه ئي نہ اچڻ.

— **دلِ نَشين**: ذ. صفت. دل ۾ ويهندڙ — دل ۾ گهر ڪندڙ.

— **دلِ نَشين ٿيڻُ**: دل ۾ ويهڻ — دل تي جمڻ — ياد ٿيڻ.

— **دلِ نَشين ڪَرڻُ**: دل ۾ ويهارڻ — ذهن نشين ڪرڻ — دماغ ۾ ويهارڻ. چڱيءَ طرح ياد ڪري ڇڏڻ. دل ۾ جمائڻ.

— **دلِ نَشيني**: ث. دل ۾ ويهي وڃڻ جي حالت.

— **دلِ ننڍڙي ٿيڻُ**: نااميد ٿيڻ — مايوس ٿيڻ. ناڪامياب ٿيڻ — گهٻرائڻ — سُست ٿيڻ. دل لاهڻ — مونجهارو حاصل ٿيڻ.

— **دلِ ننڍڙي ڪَرڻُ**: بي همت ٿيڻ — سُست ٿيڻ. ڪنجوس ٿيڻ — مکي چوس ٿيڻ.

— **دلِ نَوازُ ج دلِ نَوازَ**: ذ. صفت. روح کي آرام ڏيندڙ — دل خوش ڪندڙ — محبوب

— **دلِ وارو ج دلِ وارا**: ذ. صفت. دل جو. دل کي وڻندڙ. بهادر — دلير — سورمو — سورهيه. سخي — فياض — ڏاتار.

— **دلِ وَڻان**: ظرف. چاهه موجب — مرضيءَ موجب هئڻ — مَن گهريو.

— **دلِ وَڻان هُئڻُ**: مرضي مطابق هئڻ — دل کي وڻڻ — دل پسند هئڻ.

— **دلِ وَٺڻُ**: ڪنهن جي دل پنهنجي طرف مائل ڪرڻ — راضي ڪرڻ — خوش ڪرڻ — جٽ ٻڌڻ — پرچائڻ — ڏاڍرائڻ — ريجهائڻ — نازبرداري ڪرڻ — همدردي ڪرڻ — مرضي رکڻ — دل جوئي ڪرڻ — پيار ڪرڻ. موهڻ — عاشق ڪرڻ. بهادر ڪرڻ.

— **دلِ وَجان**: ث. من ۽ بدن — تن ۽ من — جند جان — ساهه پساهه. هر طرح.

— **دلِ وَجان سان**: نهايت خوشيءَ سان — شوق سان — بخوبي. سچيءَ دل سان — سچائيءَ سان — صاف نيت سان.

— **دلِ وَدِماغُ**: ذ. سمجهه ۽ فهم — عقل ۽ اِدراڪُ.

— **دلِ وَڌائڻُ**: همت ٻڌائڻ — دلير ڪرڻ. واهه واهه ڪرڻ — ڀڙڪي ڏيڻ — شاباس ڏيڻ — هشناڪي ڏيڻ.

— **دلِ وَڏَڻُ**: همت اچي وڃڻ — فراخ دل ٿيڻ — گستاخ ٿيڻ.

— **دلِ وَڏي وَڃڻُ**: غرور اچي وڃڻ — وڏائي ٿيڻ.

— **دلِ وِسامڻُ**: رنجيده ٿيڻ — مايوس ٿيڻ — دل مُرده ٿيڻ.

— **دلِ وِندُرائڻُ**: دل خوش ڪرڻ (مشغول ڪرڻ). دل سان ٻي طرف ڌيان ڦيرڻ — غم ٽارڻ.

— **دلِ وَرڻُ**: دل جو لاڙو ٿيڻ.

— **دلِ سون دُور ڪَرڻُ**: وساري ڇڏڻ.

— **دلِ هَٽجي وَڃڻُ**: برخلاف ٿيڻ — مقابل ٿيڻ. دل شڪستو ٿيڻ.

— **دلِ هَٽڻُ**: دل کٽي ٿيڻ — بيزار ٿيڻ — شوق لهڻ — شوق پڄڻ — نفرت ٿيڻ.

— **دلِ هِجڻُ**: دل گهرڻ — دل لڳڻ — ويسهه اچڻ — اعتبار اچڻ.

— **دلِ هُئڻُ**: ذسو: دلين هئڻ.

— **دلِ هولُ ج دلِ هول**: ذ. ڊپ — خوف — خطرو — انديشو — گمان — شڪ. وَسوسو — ڳِتي. گهٻراهٽ — ماندگائي — بيچيني — آنڌمانڌ. سوداءُ — ماليخوليا — خفقان. بي همتي — نَسن جي ڪمزوري. نااميدي — پريشاني — ترساڻي — دلگيري.

— **دل هول ٿيڻُ**: سخت پريشان ٿيڻ — ماليخوليا جو مرض ٿيڻ — ڳِتي ٿيڻ.

– **دلهيڙ ج دلهيڙ(ت)**: ذ. صفت. دلگير – غمگين.
– **دل ئي دل ۾**: ظرفـ اندرئي اندر ۾ ـ منجهه ئي منجهه – مخفي طرح – راز ۾ ـ ڳجهي طرح.
– **دليُ ج دليُ**: ذ. صفت. دل جو – دل وارو. جاني جگري. حبَ وارو – قرب وارو – پيارو. دل تي – مرضيءَ تي.
– **دليان**: ظرفـ دل سان – جان سان – پنهنجي مرضيءَ سان. دليون – دل کان – دل مان – دلئون.
– **دليخَمُ**: [دل خام] دل شڪستہ. ڪَڪ.
– **دليخَمُ ٿي پوڻُ**: دل شڪستہ ٿي پوڻ – ڪڪ ٿي پوڻ.
– **دليُونُ**: ظرفـ دل سان – مرضيءَ سان – رضا خوشيءَ سان – دليون جانيون. دليان. دل کُون – دل مُون – دل کان – دل مان – دلئون.
– **دليُونُ ۽ جانيُونُ**: ظرفـ وڏيءَ خوشيءَ سان – دل جان سان – دل جي صدقي ۽ سچائي سان.
– **دليُونُ جانيُونُ**: ظرفـ دليون – رضاخوشيءَ سان – مرضيءَ سان – خود خيال – دل جان سان – وڏي حب سان – قرب سان – چائي واٿي – سمجهي ٻُجهي.
– **دليُونُ ڪڍڻُ**: پهہَ پچائڻ – خيال ڪرڻ – ڳڻتيون ڪائڻ.
• **دُلارو ج دُلارا**: ذ. صفت. [سن. دُرلَڀَ] پيارو – لاڏو – معشوق. [ٺـ دُلاري ج دُلاريُون].
• **دلاسو ج دلاسا**: ذ. ڏڍَ – آسرو – دلجاءِ ـ تسلي – تسڪين – آٿتَ – دلداري. همت – فرحت – آرام.
– **دلاسو ڏيڻُ**: تسلي ڏيڻ – تشفي ڏيڻ – همت ٻڌائڻ – آٿت ڏيڻ – دلداري ڏيڻ – خاطري ڏيڻ – دل وڌائڻ – هوشياري ڏيڻ – ڪم ڪرڻ جو وعدو ڪرڻ.
– **دلاسائي ج دلاسائيُونُ**: ذ. صفت. فقط دلاسا ڏيندڙ.
• **دلاسي جي ٻُڪَ نہ ڀَڃڻُ**: رڳو هائو هائو ڪرڻ پر ڪجهه نہ ڪرڻ – ڪوڙا وعدا ڪرڻ – ٽال مٽول ڪرڻ – ڪوڙا دلاسا ڏيڻ.
• **دَلالُ ج دَلال**: ذ. [ع. دَلَّ = هن اڳواڻي ڪئي] رستو ڏيکاريندڙ – وات لائيندڙ – خريدار ۽ وڪڻندڙ جي وچ ۾ سودو ڪرائيندڙ – سودو ٺاهيندڙ – گماشتو – آڙهيتو – پلاوٺو. ٻن جي وچ ۾ ڳالهائيندڙ. ٺياڪر – وڪيل – ثالثُ گراڪ ڦاسائيندڙ – سؤدي باز – اَصيل – ڪٽڻ – ويچوٺو – پڙوو – دلو.
– **دَلالِيَ ج دَلاليُونُ**: ٺـ دلال جو ڪم – پلاوٺي. ٺياڪري – ثالثي. سؤدي ڪرائڻ جي عيوض وڪڻندڙ ۽ خريدار کان مليل معاوضو – ڪجهه سيڪڙو. جو خريد فروخت جي عيوض ڏبو آهي – دستوري اُجورو – ڪميشن – پلاوڻ. ڪنايتہً حرام جي ڪمائي – پڙوت.
– **دلاليِ ڪَرڻُ**: ڪميشن وٺڻ – اُجورو وٺڻ. پڙوت جي ڪميشن وٺڻ.
• **دَلالَتُ ج دَلالَتُونُ**: ٺـ [ع. دلَّ هن سونهون ڪيو] هدايت – راهنمائي. نشان – علامت – پتو – آثار – اُهڃاڻ. دليل – ثابتي – شاهدي.
– **دَلالَتُ ڪَرڻُ**: دليل هجڻ – ثابتي هجڻ.
• **دَلان**: اسمِ خاص. ڏاڙهياڙي جبلن مان وهندڙ هڪ نئين جو نالو.
• **دلاوَرُ ج دلاوَرَ**: ذ. صفت [فـ دلَ + آوردن = آڻڻ] دل وارو – ڇاتيءَ وارو – همت وارو – دلير – بهادر – شجاع – سورمو – جوانمرد – سُور هيه.
– **دلاوَرِيُ ج دلاوَريُونُ**: ٺـ شجاعت – بهادري. جوانمردي. جرائت – دليري.
• **دلاوَرپُور**: اسمِ خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **دلبَرُ ج دلبَرَ**: ذ. [فـ دل + بُردن = کڻڻ جو امر] دل کڻي ويندڙ – دل کسي ويندڙ – محبوب – معشوق.
• **دلَـبَرَ لَڪُ (ت)**: اسمِ خاص. ڇاڇري پرسان سرڪاري ناڪو يا حد بندي لاءِ ڪوڙيل نشان.
• **دلَبَڻُ**: مصدر. [سن. دَلڀ – دلبو] فريبڻ – ٺڳڻ – دغا ڏيڻ – دلبو ڏيڻ.
• **دَلبو ج دَلبا**: ذ. [سن. دَلڀ] دولاب – دغا – ٺڳي – چَلُ – ترڪَٽَ – گهات – ڪوٽ – ڪپٽ ـ مڪر – ڏتو – فريب – ڏنڀُ – ڏوڪو ويساهہ گهاتي. اڪينڊي – بازيُ – پيچ. پکين ڦاسائڻ لاءِ ڪکن مان جڙيل پکي. باز کي شڪار تي هيرائڻ لاءِ ڏور ۾ ٻڌل ڪانوَ يا ڪڪڙ جا کنڀ (جن تي بازَ سٺون ڏيندو آهي). بلبل کي ڏنل ڪاڏو – پيتيِ. پتو.
– **دَلبائي ج دَلبائِيُ**: ذ. صفت. دلبو ڏيندڙ – فريب ڏيندڙ – ٺڳي ڪندڙ – دغاباز – ڏوڪيباز – ڏنائي – ڪپٽيو – دغاخور – چل باز – ترڪٽي – گهاتو – ڪوٽو – فريبي – ڪوڙو – لُچو ٺلُ – ٺيٺائي.
– **دَلبو ڏيڻُ**: ٺڳي ڪرڻ – دغا ڪرڻ – چَلُ ڪرڻ – ترڪٽ ڪرڻ – فريب ڪرڻ – دوکو ڏيڻ.
• **دلپاڪُ ج دلپاڪ**: ذ. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ زيور. پٽر جو هڪ قسم (جو سوراخ ڪري ڌاڳي ۾ پوئي ڳچيءَ ۾ ٻڌبو آهي).
• **دلپُري**: اسمِ خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **دل پيچُ**: ذ. گُل جو هڪ قسم.
• **دَلجيءَ وارو**: اسمِ خاص. جبل جو نالو.
• **دلچَندُ**: اسمِ خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **دُلدُلُ**: اسمِ خاص. (ع) اسڪندريہ جي حاڪم کان حضرت محمد صلي الله عليه و آله وسلم جن کي تحفہ طور مليل هڪ خچر جو نالو (جا وري حضرت علي ڪرم الله وجهٗ جن کي ملي) – ذوالجَناح.

• **دُلدُلُ سُوارُ:** ذ. حضرت علي كرم الله وَجْهُ جن جو لقب.

– **دُلدُلُ ڪَڍَڻُ:** اهل تَشَيُع جي دستور موجب مُحَرَمَ جي انين تاريخ حضرت امام حسين عليه السلام جي شهادت جي يادگيريءَ ۾ سينگاريل گهوڙو گهمائڻ.

• **دلشا تلائي:** اسم خاص. جسڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **دِلشاد ڏاٿرو:** اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِلفِين:** اسم خاص. [انگ. ڊالفين: ع. دِلفين] سامونديءَ مڇيءَ جو هڪ قسم. درياءَ جي دلفين جو نالو ٻلهڻ.

• **دلق ج دلق:** ذ. (ع) اڳرين جي ٽڪرن مان ٺهيل فقيرائو چوغو - فقير جو لباس - چتين لڳل جُبو - گودڙي - خرقو - جيڻُ. "دلق ڍڪائج دل کي لائج ڪونهِ لباس" (روحل). اُداسي فقيرن جي مٿي ۾ پائڻ جو جهنڊدار ٽوپ - ڪلنگيدار ٽوپي - ڪُلاهُ.

– **دَلقُ پوش:** ذ. صفت. گودڙي پوش - گودڙي پائيندڙ درويش - گودڙيو فقير - گودڙيو.

– **دَلقُ جو ڏاڳو:** ذ. جاڳوٽو.

• **دلڪي:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَلَنگُ ج دَلَنگَ (ت):** ذ. صفت. وڏو نچ - ڪانڊڪو - لُڳ - چالاڪ - بدمعاش.

• **دَلَڻُ:** مصدر. [سن. دَلَ = ڏرڻ] ڏرڻ (اَنُ دال وغيره) دال ٺاهڻ - ڏرڻ - ڪنايه. تباهه ڪرڻ - برباد ڪرڻ.

• **دَلڻُ ج دَلڻيُون (ت):** ث. هارين جي جهنگ هٽڻ جو اوزار - کهي (ل).

• **دَلُوُ:** ذ. [ع] لغوي معنيٰ ڏول يا دِلو اسم خاص. آسمان جو ٻارهون بُرج - ڪُمب (ڪُنڀ).

• **دَلو ج دلا:** ذ. صفت. [ع. دلال جي بگڙيل صورت] دلالي ڪندڙ - پيتو - ڀڙوو - پانڊي - ڪُٽڻ - ڀڙوت وٺندڙ - بي غيرت - ڪنجر - بدافعال - دغائي (ث. دَلِي ج دَلِيُون).

• **دِلو ج دِلا:** ذ. [ع. دَلْو = ڏول يا دلو] هڪ پاڻي رکڻ لاءِ مٽي جو ٿانوَ - گهڙو - ننڍو مٽ. (ث. دِلِي ج دِلِيُون).

– **دِلا ڀرڻ:** خدمت چاڪري ڪرڻ. ٻئي جي ڀاران ڪوشش ڪرڻ يا مدد ڏيڻ.

– **دِلِي ج دِلِيُون:** ث. ننڍو دلو - گهڙي - ننڍي مٽي.

– **دِلِي ڀرڻ:** شاديءَ رات جو دلي ڀرڻ جو سَنُوڻُ ڪرڻ.

• **دِلوارو:** اسم خاص. تعلقي اُباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَلوالِي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **دَلُوچو ج دَلُوچا:** صفت. گهڻو دَلُ - ڏهرو - جهجهو (ل. ق). "دانُ دَلوچا دل وٺيا. وني راضي ٿيءُ" (شاهه). ملبدو - ڪاچُ - ٿورمو - سٽ زرچي.

• **دِلوديرو:** اسم خاص. تعلقي ماتليءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِلهيِرُ ج دِلهيِرَ:** ذ. صفت. غمگين - دلگير.

• **دَلِي:** اسم خاص. تعلقي فيض گنج (رياست خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِلِي ج دِلِيُون (ت):** ث. مستيءَ وقت اُٺ جي وات مان نڪتل ماس جي ٿيلهي.

• **دَليٻادلي:** ظرف. کليو کلايو - ظاهر ظهور - شاهه شاهوڪاري - پڌري پٽ - صاف صاف - دِيِنَ داستي - کولي کولي.

– **دَليٻادلي چوڻ:** کليو کلايو چوڻ - پڌري پٽ چوڻ.

• **دَليپوتا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَليجي:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِليرُ ج دِليرَ:** ذ. صفت. [ف] وڏي دل وارو - ڇاتيءَ وارو. همت ڀريو - جُرائت ڀريو - وِيرَ - بهادر - سُورمو - سُورَمير - پهلوان - جوڌو - ٻلوان. بي ڊپو - بي خوف - بيباڪ - بيپرواهه - نِڌَرُ.

• **دِليرانه:** ذ. صفت. جرائت سان - دليريءَ سان - همت سان - بهادريءَ سان - بهادرانه.

– **دِليرِي ج دِليرِيُون:** ث. سورهيائي - بهادري - سورمائي. پهلواني - همت - جُرائت. بي ڊپائي - بيباڪي - بيپرواهي. اِسْتِقْلالُ - ڏيرج.

• **دِلِيرِي:** اسم خاص. تعلقي جمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِليڪ ج دِليڪ (ت):** ذ. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم.

• **دَليِل ج دَليِلُون:** ث. راڳَ - ڏور - مهار. سرڪڻ - ڦاهيءَ اُٺ جي سَنْجَ جو هڪ قسم - ناڪيليءَ ۾ ٻڌل لڳيءَ جو ڪڙو. (انگ. ڊرل) ڪنهن فوجي يا پوليس جي ملازم کي ڏنل سزا - سيڪت - سختي - ڊرل.

• **دَليِل ج دَلِيل:** [ع. دَلَ = هن وات ڏيکاري] رستو ڏيکاريندڙ - سُونهون - بحث - مباحثو - بيان. تقرير. سوال و جواب. ثبوت - ثابتي - مثال - بُرهانُ - ڪنهن ڳالهه جي ثابتيءَ ۾ ڏنل شاهدي. حُجت. سمجهاڻي. ويچار - گمان - وهم. "ڏرياهَ جي دليل، لوڙهي لهوارا ڪيا" (شاهه).

– **دليل بازي ڪرڻ:** بحث مباحثو ڪرڻ.

– **دليل پيش ڪرڻ:** ثابتي پيش ڪرڻ - ثبوت ڏيڻ.

– **دَلِيلُ ٻُڌائِڻُ:** ويچار ڪرڻ - خيال ويڙهڻ - سوچڻ - سمجهڻ. شڪ

ڪرڻ. دماغ ۾ اچائي ڳالهه ويهي وڃڻ. جيئن، "تي ٻوڙائي دليل پنهونءَ ماڙهو موڪليو" (شاهه). بحث ڪرڻ – مباحثو ڪرڻ.

– **دَلِيْل قَاطِعْ**: ث. آخرين ثابتي – نبيرو ڪندڙ ثابتي – صاف ثابتي.

• **دَلِيْل ديرو**: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَلِيْلو ج دَلِيْلا**: ذ. [ع. دليل = سونهون] اُن جي هڪ سنج جو نالو (جو ٽلي يا چڙي وانگر ٿئي. جيڪڏهن اُن کي پڌل هوندو آهي ته اُن جي گر ٿي وڃڻ تي ڌني کيس يڪدم انهيءَ آواز وسيلي ڳولي لهندو آهي). ڊانڊي پکيءَ جو هڪ قسم (ت).

• **دَمَ**: ذ. (ع) خون – رت – لَهو – لوھو.

• **دَمُ ج دَمَ**: [ف]. ذ. پساهه – جيءُ – جانُ – پراڻ – سانس – جياپو – حياتي – زندگي – روح – جُوڙو – عمر – جيو – آتما. ساهه. يعني پنهنجي جان. جنهن ۾ ٿي محبوب موجود آهي. جيئن "دَمُ نه سُڃاڻن، دانهُون ڪن مُٺن جٺن" (ف). هڪ دفعو ساهه کڻڻ جي حالت – ساهه – سانس. درياهه جو ساهه – درياهه جي ڦُوڪ – درياهه جي ڇڪَ. "دهشت دَمُ درياهه ۾، جت هيبت هُلاچو" (شاهه). ڊگهو ساهه – ڦوڪ – ڦيٽو – دعا – منتر – جادو (ٻئي تي شوڪارڻ جي). حُقي يا چلم جي هڪ ڦُوڪَ – سُوٽو – وزمُ. جيئن "ٻيهه ته يار ٻه چار دم هڻي هلان ٿو" (ف. دَمَه). بيماريءَ جو هڪ قسم. جنهن ۾ وڏا ساهه ٿيندا آهن – اَپ ساهي – سَهڪو – دَم ڪشي. وڏو ساهه کڻي حواسن کي روڪڻ جي حالت (اڪثر يوگي دَمُ ساهي ڪيترائي ڏينهن جيئرو رهي سگهندا آهن). پَلُ – ساعت – گهڙي – لحظو – پَلڪَ – مهل. جيئن "دلبر کي دل ڏيڻ ۾ دم دير نا ڪجي". دوکو – مکر – فريب. ٺڳي. دلاسو – آسرو – ڏَڍُ. لَباڙ – ٻَٽاڪُ – ڊاڙَ – لاف. مغروري – گهمنڊُ – ٺانءُ – هَٺُ – دماغ – غرور – فخر – مرڪُ. زور – طاقت – سگهه – سَتُ. طعام کي پوريءَ طرح رڌڻ لاءِ هلڪي ٻَٺ تي رکڻ جي حالت – هَڏُ مارڻ جي حالت. ڪورين جي اصطلاح ۾ تاڃيءَ جي اڌ هيٺ ۽ اڌ مٿي ٿيڻ تي ٺهيل خال (ت). لکڻ ۾ بيهڪ جي نشانين مان هڪ نشاني – پورو دَمُ (جنهن تي ساهه کڻجي). ڏوبين جي محاوري ۾ ڪُنُبَ کي رلڻ وغيره سان ڍڪڻ جي حالت (ت).

– **دَمَادَمْ**: ظرف. لاڳيتو – هڪ ٻئي پويان – ٻئي در ٻئي – گهڙي گهڙي – هر هر. هميشه – سانده – هر دم.

– **دَمَاٽِڻُ**: دَم ڏيڻ. ساهه کڻڻ جي فرصت ڏيڻ.

– **دَمُ بازَ ج دَمُ بازَ**: ذ. صفت. ٺڳ – ڌوهو – فريبي. دغاباز – وساهه گهات – ڪپتيو. چالاڪ – حريف – ڏوبائتي.

– **دَمْبازِي ج دَمْبازِيون**: ث. ٺڳي – مڪاري – ڌوبو.

– **دَمْ بَخُود**: صفت. خاموش – ساڪتُ – چُپ – مات – مُتَحيِّر – حيران – پريشان.

– **دَمْ بِدَمْ**: ظرف. گهڙي گهڙي – هر وقت – هر گهڙي – هر دم – هر لحظي – ذري ذري ماٺ ۾ – ٿوري ٿوري وقت ۾. دائما – هميشه.

– **دَمْ بَنْد ڪَرڻُ**: خاموش ٿيڻ – ساهه روڪڻ.

– **دَمْ بهاءِ الحقّ ڪَرڻُ**: ملتاني فقيرن جو هڪ نعرو هڻڻ.

– **دَمْبهو ج دمْبَهَا (ث)**: ملتاني فقيرن جو هڪ نعرو. (دم بهاءُ الحق).

– **دَمْبهَا هَڻَڻُ**: توحيد جا نعرا هڻڻ – فقيريءَ جا دم پڙڻ.

– **دَمْ پَرچَڻُ**: ساهه گهٽجڻ – وڏا ساهه کڻڻ – سهڪڻ – دم گهُٽجڻ. ٿانءِ ۾ پرجي وڃڻ – هيٺ ڪرڻ – وڏائي ڪرڻ – تيزي ڪرڻ – آڪڙ ۾ پوڻ – ڦوندجي وڃڻ.

– **دَمْ پَڙڻُ**: ڦوڪ پڙڻ – سُوٽو پڙڻ – چلمَ جو سوٽو پڙڻ – دونهو ڪيڻ. ساهه ڦوڪڻ. ٻٽاڪ هڻڻ – ڊاڙ هڻڻ – لباڙَ هڻڻ – ڪوڙا دلاسا ڏيڻ. هامَ پڙڻ – ٻروار ٿيڻ – لياقت ظاهر ڪرڻ – جوهر ڏيکارڻ – قابليت ڏيکارڻ – دعويٰ ڪرڻ.

– **دَمَ تي رَکَڻُ**: چانورن جو ديڳڙو باهه تان لاهي، ان جي مُنهَن تي ڍَڪُ ڏيئي، مٿس بار ڏيئي رکڻ (جيئن چانورن منجهان ٻاڦ ٻاهر نه نڪري، ۽ باقاعدي رڌجي تيار ٿيڻ). ڪنهن به طعام کي مٿئين طور دم ڏيڻ يا دم تي رکڻ.

– **دَمَ تي هُجَڻُ**: چانور تيار ٿيڻ تي هجڻ.

– **دَمْ ٿِيَڻُ**: ساهه بَنْدجي پوڻ. دمڪشي ٿيڻ – دَمَ جي بيماري ٿيڻ.

– **دَمْ ٽُٽَڻُ**: دم ڏيڻ – ساهه ٽُٽَڻ – مرڻ – اِنْتقال ڪرڻ.

– **دَمْ پَٽَڻُ**: ساهه کڻڻ – ٿورو آرام وٺڻ – ساهي پٽڻ.

– **دَمْ پُخْتُ ج دَمْ پُخْتَ**: ذ. دم تي رڌل طعام – دَمْيلُ چانورَ – اُباريل چانور. پُلاءَ جو هڪ قسم.

– **دَمْ پورا ٿِيَڻُ**: حياتي پوري ٿيڻ – مرڻ جو وقت اچڻ.

– **دَمْ جهَلَڻُ**: ساهه گهُٽجڻ. پاڻ روڪڻ – پوساٽڻ. صبر ڪرڻ – ماٺ ڪرڻ. همت جهلڻ. تحمل ڪرڻ. ٿانْهر ڪرڻ.

– **دَمْ چَڙهَڻُ**: ساهه چڙهڻ – ساهه گهُٽجڻ – سهڪڻ – سهڪي مان پرجڻ. جلدي ساهه کڻڻ – تکڙو ساهه کڻڻ.

– **دَمْ خُشْڪ ٿِيَڻُ**: دم بند ٿيڻ – تمام گهڻو ڊڄڻ – سخت ڊجي وڃڻ.

– **دَمْ خَمْ**: ذ. تاب و طاقت – مضبوطي.

– **دَمْ دِلاسا ڏِيڻُ**: آسرا ڏيڻ – دلداريون ڏيڻ. آسرو ۽ ڏَڍُ – تسلي – دلداري. ڪوڙي اُميد – ڪوڙو آسرو – ڪوڙي تسڪين – ڪوڙو پروسو – ڌوڪو.

– **دَمُ دلاسو ڏيڻُ:** فريب ڏيڻ – ٺڳڻ – ڦسلائڻ. رڳو هائو هائو ڪرڻ – ڪوڙا دلاسا ڏيڻ.

– **دَمُ دَمُ:** ظرف. ذري ذري – ساعت ساعت ۾ – هر هر.

– **دَمُ دَمڻُ:** مصدر. نعرو هڻڻ. ساهه کڻڻ.

– **دَمُ ڏيڻُ:** مرڻ – فوت ٿيڻ – پساهه ڇڏڻ – وفات ڪرڻ – رحلت ڪرڻ – چالاڻو ڪرڻ – جهان ڇڏڻ. شاهو ڏيڻ – چاڙهه ڏيڻ – ريهڻ ريهڻ – ڳِلٺو ٻڌڻ. ڄٽ ٻڌڻ – ٻنيلائڻ – ٻوهڻ. طعام کي آهستي آهستي پچڻ لاءِ ڇڏڻ – طعام کي رڌڻ وجهي وجهڻ کان پوءِ سِجهڻ لاءِ بند ڪرڻ. تاجيءَ جو هڪ اڌ هيٺ ۽ اڌ مٿي ڪرڻ (يعني خال ٺاهڻ جنهن مان نار لنگهندي آهي).

– **دَمُ ڏيڻي وَڃڻُ:** گسائي ٻچي وڃڻ – دلاسو ڏئي هليو وڃڻ.

– **دَمُ ساڌڻُ:** ٻناڪون هڻڻ – ڌاڙون هڻڻ.

– **دَمُ ساڌڻُ:** ساهه بند ڪرڻ يا گهُٽڻ – ساهه گهُٽڻ – جوڳين وانگي مڪر ڪرڻ – يوگ پڄائڻ. ڌَتُ هڻڻ – چپ هڻڻ – ساهه روڪڻ.

– **دَمسازُ ج دَمسازَ:** ذ. صفت. همراز – رازدار – حال محرم – همدم – حال ٻائي. گهاٽو دوست – گهرو دوست – جاني دوست – ٻڳ مٺ يار. ياروِسُ – دل گهُريو – همدرد – دل وارو سنگتي – ساٿي.

– **دَمسازِي ج دَمسازِيُون:** ث. گهاٽو سنٻنڌ – ياراڻي – گهاٽلي ماٺلِي – دلي تعلقات.

– **دَمُ سانُ دَمُ گڏڻُ:** پنهنجو بنائڻ – محبت ڪرڻ – دل دل سان ملائڻ – رازدان بنائڻ.

– **دَمُ سَجائڻُ:** پنهنجي ساهه ۾ الله پسڻ. پاڻ کي سجائڻ.

– **دَمُ قَدَمُ:** ذ. زندگي – حياتي – هستي – وجود – ظرف. هر حالت ۾.

– **دَمُ قَدَمُ جو خير:** جان جي سلامتيءَ جي دُعا – هر حال ۾ خير جي دعا.

– **دَمُ ڪَرڻُ:** ڪجهه پڙهي شُوڪارڻ يا ڦوڪارڻ يا ڦوڪڻ – شُوڪارو هڻڻ. جانور ٻلاءِ وغيره رڌي پڄاڙيءَ جو دَمُ ڪرڻ يا ڏيڻ. دفع ڪرڻ – ختم ڪرڻ. "تون شافي تون ڪافي، تون دردن ڪرين دم" (راضي).

– **دَمُ ڪشِي ج دَمڪشِيُون:** ث. بيماريءَ جو هڪ قسم – دم جي بيماري – اِيو ساهه – دَمُ – سهڪو – اِيساهي.

– **دَمُ گهُٽجڻُ:** ساهه گهُٽجڻ – گهبرائڻ – مُونجهارو ٿيڻ – مُنجهي پوڻ.

– **دَمُ گهُٽڻُ:** ساهه روڪڻ – ڪنهن کي سخت وٺڻ – سخت پڪڙ پڇاڙ ڪرڻ.

– **دَمُ لڳائڻُ:** حقو پيئڻ – حُقو ڇڪڻ – سُوٽا هڻڻ – وڏا ڪَشَ هڻڻ.

– **دَمُ ۾:** ظرف. لحظي ۾ – گهڙيءَ ۾ – تمام جلدي – ٿوري وقت ۾.

– **دَمُ مڪڻُ:** ڪورين جي اصطلاح ۾ اُڻڻ شروع ڪرڻ لاءِ ڪپڙي جي مُنڍ تي آلو تُرو گهمائڻ سان تندن کي آلو ڪرڻ.

– **دَمُ نِڀاهڻُ:** وقت نڀائڻ يا وقت لنگهائڻ. هر حال ۾ ساٿ ڏيڻ – آخر تائين وفاداري ڪرڻ – دوستيءَ جا حقَ پورا ڪرڻ.

– **دَمُ نہ ڏميندا:** جملو. پلڪ بہ نہ ترسندا.

– **دَمُ نہ ڪَرڻُ:** ساهه نہ ڪرڻ – مرڻ "دَمُ نہ ڪري يا غمُ نہ ڪري".

– **دَمُ نہ هڻڻُ:** عاجزي ڏيکارڻ – هرگز نہ ڪڇڻ – بالڪل خوش رهڻ – پنهنجي طاقت جو اظهار نہ ڪرڻ – پاڻ کي ڪجهه بہ نہ سمجهڻ.

– **دَمُ واپسين:** ظرف. آخري دمُ – مرڻ واري گهڙي – پويون پساهه.

– **دَمُ واندو نہ هُئڻُ:** هڪ گهڙيءَ جي فرصت نہ هئڻ – هر وقت ڪم ۾ رُڌل رهڻ – عديم الفرصت هئڻ – فارغ نہ هئڻ – فرصت نہ هئڻ – تمام گهڻي ڪم ۾ مشغول رهڻ. صوفين جي اصطلاح ۾ هر هڪ دَمَ سان ذڪر ڪندو رهڻ.

– **دَمُ وٺڻُ:** ساهه کڻڻ يا آرام ڪرڻ – ساهي پٽڻ – فرحت وٺڻ – ٿڪ پچڻ – ترسڻ – ٽڪڻ – دم پٽڻ – سهڙڻ – ٽهڻ – تازو توانو ٿيڻ.

– **دَمُوِي مِزاج:** وڌيل خون جي خطا وارو ماڻهو.

– **دَمهڙو (ت):** ظرف. ڪجهه دم – ٿورو وقت.

– **دَمُ هلائڻُ (ت):** خفي ذڪر ڪرڻ.

– **دَمُ هڻڻُ:** چرس يا حقو ڇڪڻ. ٻڪ هڻڻ – پاڻ ساراهڻ – خود ثنائي ڪرڻ – لاف هڻڻ – وڏائي ڪرڻ – ٻڌڻ – مرڪڻ – ڦونڊجڻ – ڏاڙ هڻڻ – دعويٰ ڪرڻ. همت ٻڌڻ.

• **دِمُ:** اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۽ تعلقي موري ۾ ديهن جو نالو. ضلعي سانگهڙ ۾ واهه جو نالو.

• **دُمُ ج دُمَ:** ذ. (ف) پچ – ڏُنب – ڇيڙو – پوڇڙ – پوڇڙي – پُڇڙي – پڇاڙي.

– **دُمدارُ ج دُمدارَ:** ذ. صفت. پچ وارو – پڇڙيءَ وارو – دنبدار – هڪ تاري جو قسم.

• **دَماچ (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو – ڏَماچ.

• **دِماغُ ج دِماغَ:** ذ. (ع) مغز – ميجالو. مٿو – سرُ – سيس. سمجهه – عقل – فهم – ادراڪ – دانائي. اوسان – هوش – گهمنڊ – تڪبر – وڏائي – ٻانور – مغروري – آڪڙ – سيٺ – غرور – بيهودگي. نشو.

– **دِماغ آسمان تي هئڻ:** پاڻ کي وڏو سمجهڻ – تڪبر ڪرڻ – ڪنهن تي اک نہ ٻڌڻ – هيٺ نظر نہ هئڻ.

– **دِماغ چَٽڻُ:** ڪنهن جو مٿو کائڻ – بڪواس ڪرڻ.

– **دِماغ چَڙهي وَڃڻُ:** دولت جي نشي ۾ پاڻ ڀڏائڻ – مغرور ٿيڻ.

– **دِماغ جاءِ اچڻ:** دماغ صحيح ٿيڻ – غرور ختم ٿيڻ – ٺانءِ وڏائي نہ رهڻ – هوش ۾ اچڻ.

– **دِماغ خَالِي ڪَرڻُ:** اجايو مٿو هڻڻ – ٻڪ ٻڪ ڪري پريشان ڪرڻ –

ڪنهن ڳالهه سمجهائڻ لاءِ پوري پوري ڪوشش ڪرڻ.

-- **دِماغ رَکڻُ**: وڏ ماڻهپائي ڏيکارڻ -- مغرور ٿيڻ.

-- **دماغ سوزي ڪرڻ**: وڏي دماغي محنت ڪرڻ -- وڏي سمجهه ويڙهائڻ.

-- **دِماغ ڪَرڻُ**: وڏائي ڪرڻ.

-- **دِماغ کائڻ**: ڏسو "دماغ چٽڻ".

-- **دِماغ ۾ خَلَلُ هُئڻُ**: حواس درست نہ هئڻ -- چريو هئڻ -- ماليخوليا هجڻ -- جُنون هجڻ.

• **دِماغِي ج دِماغِيُ**: ذ. صفت. مغز وارو -- مٿي وارو -- دماغ وارو -- دماغ جو. فهم وارو -- عقل وارو -- سمجهه وارو. هٺڪو -- هٺيلو -- مغرور -- فخر ڪندڙ. پاڻ کي ڪجهه سمجهندڙ.

• **دَمامُو ج دَماما**: ذ. [ف. دمامۂ = نقارو] ڍول جو هڪ قسم -- نغارو -- نقارو -- پيپر. ڏڪڙ -- طبلو -- رونق -- ڇهڇٽو -- وڏو ٺٺ ((خوشيءَ جي موقعي تي).

-- **دَمامُونُ**: ذ. هڪ ساز جو قسم -- دهل جي وڄت. دمامہ. خوشي.

-- **دَمادَم (لس)**: ذ. واڄا -- آواز -- دهل جو ڪڙڪاٽ -- ٺاهو.

• **دَمامُو**: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَمانُ**: (ف) طاقت وارو -- سخت -- ڪرڙو -- خون خوار -- تکو. تيز هلڻ وارو -- تڪڙو -- شوخ. (پيلِ دَمانُ -- تيز هلندڙ هاٿي).

• **دَماوَند**: اسم خاص. (ف) هڪ جبل جو نالو.

• **دُمبارڻ (ت)**: مصدر. ذرا ذرا ڪرڻ -- ڪپهه پڃڻ -- ٽُنبڻُ: -- لَتاڙڻ -- چيتاڙڻ. مار ڏيڻ.

• **دُمبِڃِي دُمبِڃِيُونُ**: ٿ. (ف. دمچي = پوڇڙي). گهوڙي جي سنجن مان هڪ سنج -- پڇي -- دُنبچي -- پچڙنگ. اهو ڪپڙو جو هني يا پاکڙي جي پنهي پاسن کان ٻڌي وهٽ جي پُڇ هيٺان لنگهائي ڇڏجي.

• **دَمْدَمو ج دَمْدَما**: ذ [ف. دَمْدمۂ] مٽي يا واريءَ جي ڳوٿين مان ٺهيل قلعو -- مورچو. مٿي چڙهيل رستو -- مٿيرو -- بَنْدُ -- ٻَنْدُ. ريلوي يا پچاءَ بند تان آمدرفت جي جاءِ دريا جي مٿان لنگهه لاءِ گهيڙ وٽ -- وڏي بند تي ناموس -- هاڪ -- شُهرت -- گوڙ -- هُل -- غوغا -- بکيڙو -- هنگامو.

-- **دَمْدَمو ٻَڌڻُ**: ڪنهن جي برخلاف خراب صلح ڪرڻ -- مورچو ٻڌڻ -- ٻنڌ ٻڌڻ -- حملي لاءِ تياري ڪرڻ.

• **دمرُ ج دَمرَ**: ذ. صفت. دم وارو -- وڏائي وارو -- دمباز -- مغرور -- هٺيلو.

-- **دَمْزَنِي ج دَمْزَنِيُونُ**: ٿ. لاف -- ٻٽاڪ -- داڙ -- لٻاڙ -- ڦوڪ -- ڊش. فخر -- وڏائي -- اپسان.

-- **دَمزَنِيُونُ هَڻڻُ**: ٻٽاڪون هڻڻ -- داڙون هڻڻ.

• **دَمرُ دَمَرُ**: ذ. [سن. دَمرُ] ڍول جو هڪ قسم -- ڪنجري -- ڪنجري. ناچ جو هڪ قسم -- ڌمال -- ناچ -- جهمر -- همبوچي (لس) -- هَمُبوشي -- ٻغلين هٿي ناچ ڪرڻ جو قسم.

• **دَمڙا (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **دَمِڙو ج دَمِڙا (ت)**: ذ. ننڍڙو پٿر. ڪکرو -- ڪرڪڙو.

• **دَمْڙِي ج دَمْڙِيُون**: ٿ. [ف. سن دِرَم] اڳين وقت جي سڪي جو هڪ قسم -- پئسي جو اٺون حصو -- ٽولي جو اٺون حصو. جوارين جي اصطلاح ۾ هڪ رپيو (ت). پرت جو هڪ قسم.

-- **دَمْڙِيءَ جِي دَال تي وقت ڪاٽڻ**: وڏي قناعت ڪرڻ.

-- **دَمڙِيءَ جي دال چِٽي نہ ڪرڻ**: اجائي ٻڪائي ڪرڻ.

-- **دَمڙي نہ وڃڻ**: سخت ٻڪائي ڪرڻ -- ڪنجوسائي ڪرڻ "چمڙي وڃي نہ وڃي پر دمڙي نہ وڃي." چوڻي.

• **دَمِشْق**: اسم خاص. شام ملڪ ۾ هڪ شهر جو نالو.

• **دَمَڪَ**: ٿ. (ده. چمڪ. سن. چَمتُرڪُ) چمڪ. شويا رونق سون يا چهري جي.

• **دَمَل**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهہ ۾).

• **دَمڻُ**: مصدر. [ف. دَميدَنْ = ڦوڪڻ منجهان ورتل] ساهه کڻڻ -- دَم کڻڻ. ترسڻ -- صبر ڪرڻ -- دم دلاسو ڏيڻ. (سن. دَمن) طعام کي ٿوري تَوءِ تي رڌڻ -- اٻارڻ -- جوش تي چانور رڌڻ -- اُٻ تي چانور رڌڻ -- ڪاٺو يا باجي ٻاڦ تي رڌڻ -- دَم ڏيڻ -- پچائڻ رسوئي ڪرڻ.

• **دَمَوِيُ**: صفت. رت جو -- رت وارو -- خوني. خوني مزاج وارو ماڻهو -- ڦهرجهڙو -- ڪنور -- خونخوار.

• **دَمهيا (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **دَمِيُ ج دَمِيَ**: ذ. صفت. هٺيلو -- تڪبر ڪندڙ -- هوڏ ڪندڙ.

• **دِمِيُ ج دِمِيُونُ**: ٿ. جوٽيُ موٽي شيءِ -- ڳَٺَ جو وڏو ڇڪو (اٽڪل ۵ سير کن). دِمِٽِيُ -- جوٽو موٽو -- جوٽڙي قد وارو ٺلهڙو ماڻهو. هڪ هندائي جو قسم -- تراڪڙو -- ويڪرو -- گدرو. گول هندائو. ڪَٺو (جو ٽنبي لاءِ ڪم اچي). ڳڙ جي ٿيلهيُ (ت). ٻٽن ڏاڱن وارو ڦورو (ت).

• **دَنِ ج دَنِيُونُ**: ٿ. [سن. دَنَ] اناج جو ڍير يا گنڌي جنهن ۾ اَنُ جمع ڪري رکجي. گاهه يا ڪانن جو وڏو ڍيرَ -- ڍِڳَ -- سٿيُ.

-- **دَن ڪَرڻ**: ڍِڳَ ڪرڻ -- گدام ڪرڻ -- ڍير ڪرڻ. ڪارڪن جو ڍِڳ ڪرڻ (ت).

• **دِنُ**: ذ. [سن. دِنَ. پرا. دِڻ] ڏينهن روز -- وارَ. ڏهاڙو -- موسم -- رُتِ -- مُنْدَ.

• **دِنْ بَدِنُ**: ظرف. روزبروز -- ڏهاڙي -- ڏِينهون ڏِينهن -- هر روز -- رفتہ رفتہ -- ٿيندي ٿيندي -- هلندي هلندي.

• دَنُ ج دَنَ: ذ. (سن. تُنُد) هڪ عضوو پيٽ جي وچواري ڪَڏَ — ناف — ناڙي واري جاءِ، ڪنهن ٿانوَ جي وچ ۾ مٽي اپريل ٻُوسٽ ـ ڏُندي، ڪنهن به شيءِ جو پورو وچ، ظرف، وچ ۾ ـ وچ — گهڻو — انبار، جيئن "مال گاهن جي دَن ۾ پيو چري".

— دَنِرُ ج دَنِـرَ: ذ. صفت. وڏي دنَ وارو — وڏي ناف وارو، وچ مٽي ٿيل ڪوبه ٿانءِ.

• دَنَابُ ج دُنَابَ: ذ. ٿولهه — سوڄ، جيئن "گهوڙي تي دُناب لڳ پيا آهن".

— دُنَابَ ٿيڻُ: جانور جو ٿلهو ٿيڻ.

— دُنَابِيُ ج دَنَابِيَ: ذ. صفت. ٿولهه وارو — متارو — سُوٽل.

• دُنَارُ ج دُنَارَ: ذ. نڪ جو هيٺيون پاڳو — ڏون — ڏناڙ.

— دُنَارُ پَچي وڃڻ: نڪ چٽي وڃڻ — منهن تي ڏڪ هڻڻ — سخت سزا ڏيڻ.

• دُنبُ ج دُنبُونَ (ڪ ڪ): ٿ. دُنبَن کي پيرن ۾ ٿيندڙ هڪ بيماريءَ جو نالو.

• دُنبُ ج دُنبَ: ذ. [ف. دُمُ = پُڇ] دم — پڇ — پُٺ ـ پڇڙي، پول — چيڙو — پچڙي، گهوڙي جي پول وارو حصو، گهوڙي جي هڪ سنج جو نالو (ٿ).

— دُنبِرُ ج دُنبِـرَ: ذ. صفت. وڏي پڇ وارو — پُڇڙ — دُمرُ. وڏن پٺڌن وارو.

• دَنبُ ٿيڻُ (ٿ): غرق ٿيڻ — شهر جو ويران ٿي پورجي وڃڻ — عمارت ڪري پوڻ — محل ويران ٿيڻ — دُف ٿيڻ.

• دُنبَا: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• دُنبَار (ڪ): اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

• دُنبَارُ ج دُنبَارُونَ: ٿ. ڪپهه کي ٻيو دفعو پڇ — سٽ، جانورن جي ٻيو ڀيرو ڪوڙ چڙڻ، زور سان سٽ ڪٽڻ — مار — دُنباڙ.

• دَنبَارِيُ ج دُنبَارِيُونَ: ٿ. پڳ — لونگي — پٽڪو.

— دُنبارِيُ ٻڌائڻ: پڳ ٻڌائڻ.

• دُنبَاڙُ ج دُنبَاڙُونَ: ٿ. ڏسو "دُنبار".

• دُنبَاڙڻُ: مصدر. پيرن هيٺان چٽڻ يا لتاڙڻ — جهڳوڙڻ. ٻيو ڀيرو ڪپهه صاف ڪرڻ — ٻيهر ڏنبڻ ـ جانورن کي ٻيو دفعو چڙڻ. زور سان سٽڻ، ڪٽڻ. ڏاڍي مار ڏيڻ — پڇ ڪڍڻ يا ڏيڻ.

• دُنبَالُ: ذ. [ف] چوپائي جانور جو پُڇ — دُنب.

• دُنبَالو ج دُنبَالا: ذ. [ف. دُنبالهٔ] پڇ — دُنب، ٻيڙي يا جهاز جو پٺيون حصو يا چيڙو.

• دُنبالوخاگيرُ: اسم خاص. تعلقي ماتلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• دُنبچِيُ ج دُنبچِيُونَ: ٿ. (ف). ڏسو "دمچي".

• دُنبَـرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• دُنبِڙِي ج دُنبِڙِيُونَ: ٿ. [ف. دُنبَل = ڦرڙي] ڦرڙي — پيٽ ـ رت ڳـڙي.

• دُنبو ج دُنبا: ذ. صفت. [هـ. دُنَاب = ٿلهو. اڪرن جي ڦٽ ڦٽ ٿيل دُناب = دُنبا = دُنبو] ٿلهو — موٽو — سوٽلَ — سُجيل — سُپر — متارو. (ف). گهيٽي جو هڪ قسم. جنهن جو پُڇ ٿلهو ٿئي — ٿلهي پُڇ وارو — دُنب وارو. (ذ). گهيٽو. (ٿ. دُنبِي ج دُنبِيُونَ).

— دُنبو بڻائڻ: ٿلهو ڪرڻ — سُجائڻ — متارو ڪرڻ. ماري ماري سُجائي ڇڏڻ — ڏاڍي ڪٽ ڪڍڻ.

— دُنبو ٿيڻُ: ٿلهو ٿيڻ — متارو ٿيڻ.

• دَنبُورو ج دَنبُورا: ذ. [ع. طَنبُورو جي بگڙيل صورت] وڄائڻ جو هڪ ساز — پنجن تندن سان هڪ ستار — سُرندو — طنبورو — هڪ تارو — تنبورو — جنبورو.

• دَنبُوق: "تندوق" جي بگڙيل صورت.

• دُنهُ ج دُنهَ: ذ. رياءَ — ڏيکاءُ.

• دَنجَ ج دَنجُونَ (ٿ): ٿ. دڙَ — ڏوڙ. [دڙ > دَج > دَنج].

• دَنجهہ (ل): ٿ. دَنجَ — دڙَ ڏوڙ — ڪنگهه. (ڪنگهه جو نمونو. جنهن ۾ ڪانگهارو نه اٿڻ رڳي چڙي سُڪي ڪنگهه هجي).

• دَنڌُ ج دُنڌَ: (هـ) وڏو نقارو، شور، ظلم.

— دُنڌُ ڏيڻ: شور ڪرڻ، ظلم ڪرڻ.

• دَنڌاگيرُ ج دَنڌاگيـرَ: ذ. تمام ڏاهو — سياڻو — عقلمند — اڪابر — چالاڪ — ذهين — هوشيار — عاقل — سياڻپ وارو — تجربيڪار — آزمودگار — جهان ديدو، استاد — گوهر — ڪاريگر — ماهر. جيئن "ڪاڪ ٻڌيو ڪنبندا وڃن، دانهن دنداگير".

— دَنڌاگيرِي حلوو: ذ. [ف. دندان = جو ڏندن ۾ چنبڙي پوي — چانهو حلوو — چهـڙ حلوو.

• دَنڌانُ: ذ. (ف) ڏند — ڏچن.

— دَنڌان سازُ ج دَنڌان سازَ: ذ. صفت. ڏند ٺاهيندڙ — ڏندن جو علاج ڪندڙ — ڏندن جو ڊاڪٽر يا طبيب.

— دَنڌان سازِي: ٿ. ڏندن ٺاهڻ جو ڪم.

— دنڌانُ شڪنُ: منهن ٽوڙ — ڏندن ٽوڙ — بس ڪرائي ڇڏڻ وارو — زبان بند ڪرائڻ وارو.

• دَنڌانو ج دَنڌانا: ذ. ڏندو (ڪارائي وغيره جو)، خط يا ڇـيءَ جي مٿان ليڪو يا گـهـٽو.

• دَنڌُ: ج دَنڌَ: ذ. [سن. دنڌ = ڏراڙ] لٽ رکندڙ — لٽ ڪٽندڙ — لٽ وارو، مال وندي — پاڳيو، عملدار — عملي وارو — چوبدار — ٻهريدار "تنهنجي مُنهنجي نڪ نڪ ڏنَ مڙئي دَنڌَ جو جوئي".

• **دَنڊو ج دَنڊا**: ذ. ڌنڌو – هنر – واپار – ڪرت – ڪم. رهڻي ڪرڻي – رهائش.

• **دَنڊوڙڻُ (ت)**: مصدر. ڊوڙائڻ – لوڏڻ – ڌوڻڻ – جهنجهولڻ – ڏانڊولڻ.

• **دَنڪڻُ**: مصدر. [سن. دا = چمڪڻ] ٻرڻ – ٻرڪڻ. چمڪڻ – ڏونڪڻ.

• **دَنگُ ج دَنگَ**: ذ. حد – سنڌو – سرحد – چيهه – چيڙو – پڇاڙي – انتها. ميعاد – مُدو – عرصو. رستو – ڏگ. (ف) حيران – وائڙو – ديوانو – چريو – احمق – پريشان – ششدر – موڳو.

– **دَنگ دَرڻُ**: ڪاوڙ ۾ پير ڌرتيءَ تي هڻڻ – ڌڙها هڻڻ. مٽي اُٿارڻ.

– **دَنگَ دَرو**: ذ. حدّ – چيڙو – پڇاڙي. رستو – ڏگ.

– **دَنگَ رَهڻُ**: حيران رهڻ – وائڙو رهڻ.

– **دَنگَ رَهجي وڃڻُ**: فڪو ٻڪو ٿيڻ – سُن ۾ پئجي وڃڻ – بيحس ٿيڻ – هڪ هنڌ کُپي وڃڻ (فقرات ۾).

– **دنگ ڪَرڻُ**: پڇاڙي ڪرڻ – سنڌ ڪرڻ – حد مقرر ڪرڻ – چوٽيءَ تائين پهچڻ – چوٽي ڪرڻ – توڙ کي پهچڻ.

– **دَنگو ج دَنگا (ت)**: ذ. انتها ڪرڻ – حيران ڪرڻ. شڪارين جي اصطلاح ۾ سوئرن جي اچ وڃ لاءِ ٺهيل رستو.

– **دنگا ٺاهڻُ**: جهنگ ۾ سوئرن جي اچڻ وڃڻ لاءِ رستا ٺاهي ڇڏڻ.

– **دَنگئي ج دَنگئي**: ذ. صفت. سرحدي – سرحد تي رهندڙ – پَرواري زمين يا جاءِ جو مالڪ.

• **دُنگَ ج دُنگَ**: ذ. (ف) شراب وغيره رکڻ لاءِ تمام وڏو ٺامي جو مٽ – شراب جو مٽ. شراب جو وڏو شيشو. شراب جو پيالو.

• **دُنگَ ڀرڻُ (ت)**: مٽ ڀرڻ. پيالا ڀرڻ. پرائو مال گهڻو کائڻ.

– **دُنگَ چاڙهڻ**: شراب جا مٽ پي وڃڻ – حد کان وڌيڪ شراب پيئڻ.

– **دُنگڙو ج دُنگڙا (ت)**: [دُنگ جو اسم تصغير] ذ. شراب جو ننڍڙو مٽ.

– **دُنگڙي ج دُنگڙيُون**: ٺ. شراب جو ننڍڙو برتن – شراب رکڻ لاءِ ٺامي جو ننڍڙو مٽ.

– **دُنگي ج دُنگيُون**: ٺ. شراب جو ٺانوَ – شراب جو شيشو. شيشو – بوتل.

• **دَنگ پيلو**: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِنگ چاچو**: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَنگَلُ ج دَنگَلَ**: ذ. پاڻ ۾ گڏجي ويهڻ ۽ خوشي ملهائڻ جي حالت – گڏجي هُل هنگامو ڪرڻ جي حالت – ميڙ – گوڙ – پيهه – انبوهه – هشام – هُل – لڙ – گهمسان – ٻاڻيتال – شور. ميڙو – ملاکڙو. آکاڙو – ڪشتيءَ جو مقابلو. عملو – ڏنبلو – اَٽالو – چاڪر چوڪر.

• **دَنگَڻُ**: مصدر. ٽپڻ – ٽپ ڏيڻ – هيٺ مٿي ٿيڻ – نچڻ. ٻرت جي اصطلاح ۾ ٽاڪڻ – سبڻ – ڊنگڻ.

• **دَنگو ج دَنگا**: ذ. تڪرار – جهيڙو – ٻاڻيتال – هُل – هنگامو – معاملو – ٽنٽو – بکيڙو – جهڳڙو – ٽونٽو – بغاغو – گوڙ – خلل – فَندو – لڙائي – شرارت.

– **دَنگائي ج دَنگائي**: ذ. صفت. فسادي – جهيڙاڪار – شرير – فتنه انگيز – جهيڙاڪُر – بکيڙائي – جهڳڙائي – ٽنٽائي – رڳڙائي – مُعاملائي – ويڙهاڪو – جهٽائي – تڪراري.

– **دَنگو ڪَرڻُ**: لڙائي ڪرڻ – فساد ڪرڻ – شور ڪرڻ.

– **دَنگئي ج دَنگئي**: ذ. صفت. دنگو ڪندڙ – فساد ڪندڙ – فسادي – جهيڙا ڪَر – لڙاڪو – شرير.

– **دَنگونا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۽ ٿرپارڪر ۾).

• **دُنگي ج دُنگيُون**: ٺ. ٻيڙيءَ جو هڪ قسم – وڏي ٻيڙي – ساموندي ٻيڙي – ننڍو واپاري جهاز. جيئن. "دنگي منجهه درياءَ ٻڏي ڪا اُبڙي."

• **دُنٽنگو ج دُنٽنگا (ل)**: ذ. صفت. ڏنو مُنو – ٺلهو متارو – ڏندو.

• **دَنوار**: مُلڪ.

• **دنُوڙ ج دنُوڙ (لس)**: ذ. ڏور. ڏؤ. گهڻو – جهجهو – بي انداز.

• **دَني ج دَني**: ذ. صفت. [ع. دَني = هو نيچ ٿيو] گهٽ – خسيس – نيچ – ڪميڻو – ڪمذات – اوچو – ڪرتوتن – ڪنو – بڇڙو – بي عزت – نالائق – پست همت – ڪوتو – گهٽ اخلاق وارو (ٺ). دنيا – ڌن – دولت – مال – ملڪيت – ناڻو. جيئن. "جوتن مٿان جُنڪي. دُلي ٿنهنجي دار" (شاهه).

• **دُني**: ڌن تي "ڪتي دُني سانوڻ جي حَدّ پني." سانوڻ جي آخر ڌاري سج اُبرڻي کان اڳ ڪتي (نکٽ) سڀئي ماڻهن جي پوري ڌن تي هوندي آهي.

• **دُنيا ج دُنيائون**: ٺ. [ع. دَنا = هو ويجهو ٿيو] موجوده زمانو – جهان – جڳ – جڳت – ڪائنات – سنسار – لوڪ – عالم – وس. زمين – پرٿوي – پرٿي – ڌَهر – ڀون – ڌرتي. خلقت – مخلوقات – سرشٽي – ماڻهو – دنيا جا ماڻهو. دنيا جو سامان – دولت – ڌن – مايا – ناڻو – پئسو – مال ملڪيت – خزانو.

– **دُنيا اُميد تي قائم هُئڻُ**: انسان جو اُميدن جي آسري زندگي بسر ڪرڻ.

– **دُنيا (اکين اڳيان) اونداهي ٿي وڃڻُ**: غمن ۽ ڏکن جو غلبو ٿيڻ.

– **دُنيا ڀرجُون ڳالهيُون ڪَرڻُ**: بيسود ۽ بي فائدي ڳالهيون ڪرڻ – بڪواس ڪرڻ.

- دُنيا پرسْت: دنيا ۽ دولت جو پوڄاري – لالچي – طمعي – هبچي.
- دُنيا ڄاجهڳڙا: دنياوي معاملات – زماني جون ضروري ڳالهيون (گهر شادي، خوراڪ وغيره).
- دُنيا جا رَنگ: دنيا جون ڦرندڙ گهرندڙ حالتون – دنيا جا بي بقا نظارا.
- دُنيا جا سَبَب قَطع ڪرڻ: دنيا جي حب دل مان ڪڍي ڇڏي ڪري ڇڏڻ.
- دُنيا جو جَهانُ ڇڏڻ: فوت ٿيڻ – موجوده زندگي ختم ٿيڻ.
- دُنيا جُون لوڙهُون ڪاٽڻ: ڏک ڏولاوا سهڻ – تڪليفون برداشت ڪرڻ.
- دُنيا جي اِکِئن ۾ هُئڻ: سڀني جي نظرن ۾ هئڻ.
- دُنيا جي تَختي تان گُجي وَڃڻ: زندگي ختم ٿيڻ – وفات پائڻ – مرڻ.
- دُنيا جي هوا لَڳڻ: دنيا جي خواهشن ۾ لڳي وڃڻ – دنيا جي مزن ۾ ڦاسي پوڻ – زماني جي چال اختيار ڪرڻ – معاشرو متاثر.
- دُنيادارُ ج دُنيادار: ذ. صفت. پئسي وارو – شاهوڪار – امير – ملڪيت وارو – ڌن پتي – دولتمند – وڏهيون – تونگر – غني – سَتابو – مالا مال – پرپور – جوپ – اسودو – اڪاپتي – سڻپو.
- دُنياداري ج دُنياداريُون: ث. دنيا سان تعلقات رکڻ جي حالت – زماني سازي – جهانگيري – لوڪ سازي – دنيا جي واقفيت – دنيا جي هلت چلت يا هلي چلي. تونگري – دولتمندي – ڀاڳياڻي – آسودائي – ونهيائي.
- دُنياساز: دنيا جي معاملن ۾ ڀهرو ولڻ وارو.
- دُنياسازي: دنيا ۾ سڀ سان سهڻا تعلقات قائم ڪرڻ جي حالت.
- دُنياسازي جُون ڳالهيُون: ظاهرداريءَ جون ڳالهيون – سياست جا معاملا.
- دُنيا ڪان ٻري ٻَڃڻ: دنيوي تعلقات ٽوڙي ڇڏڻ.
- دُنيا کي ٺوڪر هَڻي ڇڏڻ: دنيا کي ترڪ ڪرڻ.
- دُنيا کي لَت هَڻي ڇڏڻ: دنيوي حرص و هوس کي ترڪ ڪري ڇڏڻ.
- دُنيا گذرگاهه هُئڻ: دنياوي زندگيءَ جو عرصو ٿورو هئڻ.
- دُنيا مان هٿ ڌوئڻ: دنيوي ڌنڌن تان دست بردار ٿيڻ – عيش کي ترڪ ڪرڻ.
- دُنيا مَنجهان سِڌارڻ: دنيا منجهان ڪُوچ ڪرڻ – وفات پائڻ – فوت ٿيڻ – مرڻ.
- دُنيا وَ آخرت: ث. دنيا و عقبيٰ – هيءَ دنيا ۽ ٻي دنيا.
- دُنيا وَمافيها: ذ. دنيا ۽ جيڪي دنيا ۾ آهي – سنسار ۽ جيڪي ڪجهه اُن ۾ آهي – سارو جهان – دنيا ۽ اُن جا جمادات، نباتات، حيوانات ۽ انسان ۽ جنّ وغيره.
- دُنيا هيڏانهن جي هوڏانهن ٿي وَڃڻ: وڏو انقلاب اچڻ.
- • دُنيائي ج دُنيائيُن: ذ. صفت. دنيا جو – دنيا وارو – جهان جو – زماني جو – لوڪڪ – سنساري.
- دُنيوي: صفت. دنيا جو – دنيا وارو – دنيائي – دنيا سان لاڳاپو رکندڙ – سنساري – گرهستي – گهرٻاري – فاني.
- • دُٻيرُ ج دُٻيرَ: ذ. صفت. [سن. ڏيٻرز] تمام ڪارو، ٿلهو – ٿلهڙ – ڏٻڙ – ڏلو – موٽو – ڏدستو – سٿيرُ – ڏُٻو. وڏو ٿلهو نانگ. مڇي مار – مهاڻو.
- • دُٿي: ث. [ع. دنيا > دُنيُ] جڳ – جهانُ – دنيا – سنسار. جيئن "هن دُٿي ۾ ڪئين آيا ڪئين ويا." زمين پوڻ – پرٿي – ارض.
- دُٿيان پاٿيان نڪرڻ: حوصلي ڪان نڪري وڃڻ – دين دنيا ڪان وڃڻ. بي حيا ٿيڻ – ڪنهن به ڪم جو نه رهڻ.
- دُٿيون پاٿيون ڪڍي ڇڏڻ: دين دنيا ڪان ڪڍڻ – ٻئي جهان وڃائڻ – صفا ڪاري ڇڏڻ – اصلاح جي اميد باقي نه ڇڏڻ.
- دُٿيون پاٿيون نيڻ: نڪمو ڪرڻ – بيڪار ڪرڻ – صفا ڪاري خراب ڪرڻ.
- دُٿيون پاٿيون وڃل: ٻنهي ڄٽ – نڪار – نڪمو – بي ڍنگو – هر ڳالهه ڪان وڃل – بيڪار. دين دنيا ڪان نڪتل. دين ۽ دنيا ٻنهي ڪان خارج ٿيل.
- • دو: صفت. [فد. دُو]. هڪ عدد جو نالو – ٻه – ڏوڻ – جوڙو. ٻيڻو – ڏوڻو – ٻٽو – ڏهرو.
- دو آبُ ج دو آبَ: ذ. صفت. ٻن نهرن جي وچ واري زمين – دو آبو – دوآبو – دُوابو.
- دوآتشو ج دوآتشا: ذ. صفت. ٻن باهين مان نڪتل – ٻه دفعا چڪايل عَرق.
- دوآني ج دوآنيُون: ث. هڪ سڪي جو نالو – ٻيانِي.
- دوآبو ج دوآبا: ذ. صفت. ٻن نهرن جي وچ واري سَڪل زمين.
- دُوائي ج دُوائي: ذ. صفت. ٻن زبانن وارو – ڪُوڙو.
- دُوبارُ ج دُوبارَ: ذ. صفت. ٻه دفعا – ٻيو دفعو – ٻيو گهمرو – ٻه گهمرا – ٻه ڀيرا – وري وري. گهڻو (ل. ق).
- دوبارَه: ذ. صفت. ٻيو دفعو – ٻيو گهمرو – وري وري.
- دُوبالا: صفت. ٻيڻو – ٻٽو – بيحد تمام گهڻو.
- دُوبِيناڻي ج دُوبِيناڻيُون: ث. ٻه ڏسڻ جي حالت دوئي – ٻيائي. دوئو – داءُ جا ٻه داڻا "دوبينائي دور ڪري. معرفت ملهاءِ" (شاهه).
- دُوتا: صفت. ٻٽو.

– **دُوِتَارَ ج دُوِتَارَ:** هڪ ساز جو نالو – ٻن تارن وارو هڪ ساز.

– **دُوِتارو ج دُوِتَارَا:** ذ. دُوِتَار.

– **دُوتَهو ج دُوتَهَا:** ذ. صفت. ٻن ٿهن وارو. ڄبرو – جانٺو – قوي – جُنگ. ڏنو مٺو – مٽسر وڏو – فوقانگ – مٺڪو – ڏ گ.

– **دُوِپٽو ج دُوِپٽَا:** ذ. ٻن پٽن واري چادر – پوتي – رئو – گنڍي.

– **دُوِپيستِي ج دُوِپيستِيُون:** ث. صفت. ڏکي – پيٽ سان – ڳرڀڻي – حمل سان – حامله – ڳر کڙي.

– **دُوپهرِي ج دُوپهرِيُون:** ث. ٻ پهر – منجهند – ظهر – ٻپهري. (ذ). گل جو هڪ قسم (جو منجهند جو ڪلندو يا ٽڙندو آهي).

– **دُوپيازہ:** ذ. ڪاڌي جو هڪ قسم. گوشت (رڌل) جو هڪ قسم (جنهن ۾ ٻه دفعا بصر وڌو ويو هجي).

– **دُوِڄو ج دُوِڄا (ٺ):** صفت. ٻيو (ث. دُوِڄي ج دُوِڄيُون).

– **دُوجهانَ:** ذ. ٻ جهان – هيءُ ۽ هوءُ دنيا. موجوده ۽ آئنده واري دنيا.

– **دُوچارُ ج دُوچارَ:** صفت. ٻ چار – ڪجهه – چند. (ذ) ميڙ – ملاقات – مجلس – سڀا.

– **دُوچار ٿيڻُ:** مقابل ٿيڻ – سامهون ٿيڻ – منهن ڀيڙ ٿيڻ – منهن مقابل ٿيڻ.

– **دُوچند:** صفت. ٻيڻو – ٻٽو. ڊوهرو – ڏگنو – ڊبل – ٻ گهمرا.

– **دُوچوبو ج دُوچوبا:** ذ. ٻن ڪاٺين وارو تنبو ٻ سرخو (تنبو).

– **دُوچِتيِي ج دُوچِتيُون:** ث. ٻن ڇتين يا ڪڙن واري جاءِ. ڇپَنڊي – جاءِ ۾ ٺهيل طاق وانگي اڌ ڇت (سامان وغيره رکڻ لاءِ).

– **دُوِدَستو ج دُوِدَستَا:** ذ. صفت. ٻن هٿن وارو – مضبوط – زبردست – اڻ گهڙيو – بي ڊولو – بد شڪل. اڏنگو – بيهودو – بدفضيلتو – نرڙو. اڻاڙي – ڄڏو – بي هنر.

– **دُودلُ:** ذ. صفت. ٻ دليو – ٻ چتو. ڦرندڙ گهرندڙ – ڦرٿو گهرٿو.

– **دُوِدَاريو:** ذ. ٻن ڌارن يا منهن وارو. هڪ واڍڪو اوزار.

– **دُوِراهو ج دُوِراهَا:** ذ. اها جاءِ جتان ٻ رستا نڪرن – ٻ واٽو.

– **دُورخو ج دُورخَا:** ذ. صفت. دورنگو – دو طرفو – ٻيائي وارو.

– **دُورنگو ج دُورنگَا:** ذ. صفت. ٻن رنگن وارو – ٻ رنگو – چٽڪمرو – چٽ چٽ. گهوڙي جو هڪ قسم – ڪارو – ابلق. ٻيائي رکندڙ – اندر هڪڙو ٻاهر ٻيو – منافق – ڪوڙو – ٺڳ – پاکنڊي – ڪپٽي.

– **دُورنگِي ج دُورنگِيُون:** ث. ٻيائي – ڪپٽ – دغا – چلُ – مڪرُ – فريب.

– **دُوزانو:** ظرف. ٻن گوڏن ڀر – جوڙن ڀر.

– **دُوزانو ويهڻُ:** گوڏن ڀر ويهڻ – جوڙن ڀر ويهڻ – ڪپ ڪوڙي ويهڻ.

– **دُوِسالو ج دُوِسالا:** ذ. صفت. ٻن سالن جو – ٻن سالن وارو.

– **دُوِستِي ج دُوِستِيُون:** ث. وهٽ جي ٻن اڳين پيرن ۾ وجهڻ جو زنجير.

– **دُوسرا:** ٻ گهر – ٻ جهان.

– **دُوشالو ج دُوشالا:** ذ. ٻن پٽن واري شال – دوپٽو.

– **دُوطرفو ج دُوطرفَا:** ذ. صفت. ٻن طرفن وارو – ٻنهي طرفن کان – ٻنهي طرفن جو – ٻ پاسو. دُوطرفِي ج دُوطرفِيُون: ث. ٻن طرفن واري – ٻن پاسن واري – ٻنهي پاسي. ڪن ٻ ٻن ڌرين جي پاڻ ۾ وڙهڻ جي حالت – نااتفاقي – اڻبڻت – جهيڙو – نفاق – مخالفت – ڪلفت – ضديت – دشمني – وير – برخلافي – اختلافي.

– **دوٽا:** صفت. ٻيڻو – ٻيو دفعو – مٽيل – موٽيل.

– **دوٽا ٿيڻا:** ث. گولين راند ۾ هڪ داءُ – اوٽ موٽ – ٻٽي ٽٽي – هر طرح.

– **دُونالِي ج دُونالِيُون (ث):** ث. ٻ نالي. ٻن نالين واري بندوق – دُونالي – ڏنالي.

– **دُوِنالِي ج دُوِنالِيُون:** ث. ٻ منهين – ٻن منهن واري بندوق – ڏنالي.

– **دُوِنيم:** صفت. ٻ اڌ – ٻ ٽڪر.

• **دَوا ج دَوائُون:** ث. (ع). ستي – ڦڪي – دارون – درمل – علاج – تدارڪ – ڏڀ – ٻڪي درمان – چارهه – چارو. پسار – ڄڙي ٻوٽي.

– **دَواخَانو ج دواخَانَا:** دوائن ملڻ جو هنڌ – دوا جو گهر – ويج گهر – طبابت خانو – درمل خانو – شفاخانو – اسپتال – مطب.

– **دَوادارُون:** ذ. دوادارو – علاج معالجو – ستي ڦڪي.

– **دَواسَازُ ج دَواسَازَ:** ذ. صفت. دوائون ٺاهيندڙ – دوائون رکندڙ – ويد – حڪيم – طبيب – ڊاڪٽر. دوا فروش – دوائون وڪڻندڙ – پساري.

– **دَوافَروشُ ج دَوافَروشَ:** ذ. صفت. دوا وڪڻندڙ.

– **دَوائِي ج دَوائِيُون (ث):** ث. دَوا.

• **دُوابو:** اسم خاص. تعلقي قنبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دُواٻو:** اسم خاص. تعلقي جوهي تعلقي دادو ۾ ديهن جو نالو.

• **دَواتَ ج دَواتُون:** ث. (ع) مس جي شيشي – مس ڪپڙي.

• **دُوادَس:** صفت. هڪ عدد جو نالو – ٻارهن.

• **دُوادَسِي:** ث. پک جو ٻارهون ڏينهن – ٻارس.

– **دُوارُ ج دُوارَ:** ذ. [سن] [ع. دارَ] گهر. اندر وڃڻ جو لنگهه – ٻاهريون دروازو – لنگهه – در – گلي – ٻيهو. چائنٺ – آستان – آستانو. ملڪ – ديس – هنڌ – ٻٽ. پکين جو ڪجهه تعداد – ٻريلن جو ولر.

– **دُوارپالُ ج دُوارپالَ:** ذ. صفت. دربان. دروان – رکوال – رکوالو – رکپال.

- **دُوارو ج دُوارا**: ذ. آستانو. دروازو — چائنٺ. دُئارو. جيئن "گـرُد وارو — ٺاڪردوارو".
— **دُوارا**: ظرف. (ف) جي هٿان — جي وسيلي — جي ذريعي — منجهان — مان — معرفت — هٿان — هٿون — وسيلي - دُواران.
— **دُوارانَ**: ظرف. دُوارا.
- **دُوارڪا**: اسم خاص. ڀارت ۾ هندن جو هڪ مشهور تيرٿ.
— **دُوارڪو ڪـرڻُ**: ٽاٽيءَ ۾ جيڪي ٻه رنگن جا ڳوڙها مجن تن کي ڳڏي سُوڌي اُتي. لاٿو ڪري پڪو هڪ ڳوڙهو ڪرڻ.
- **دُوالُ ج دُوال**: ذ. (ف). گهوڙي جو هڪ سَنج — رڪيبن کي جهلڻ لاءِ چم جو ٽڪرو — چمڙي جي وڌي — چمڙي جو تسمو — پٽو.
— **دُوالِيُ ج دُوالِيُونُ**: ٺ. [ف. دُوالُ = چمڙي جي وڌِيُ] بازن. تترن وغيره پاليل پکين کي پيرن ۾ ٻڌل سڳا (جي هٿن ۾ جهلجن).
— **دوالي بند**: دُوالي ۾ ٻڌل — پڪو نوڪر — خدمتگار.
- **دَوامُ**: ظرف. [ع. دَامَ = هُن جٽاءُ ڪيو] هميشه ـ دائم — سدائين — سدا — نت — مُدام.
— **دَوامِيُ**: ظرف. هميشه لاءِ ـ سدائين — هميشه جو — مُدامي.
- **دوانِخانُو ج دوانِخانا**: ذ. [ف. ديوان خانو] هڪ وڏي جاءِ ـ ڪورٽ — مڙدن جي ويهڻ جو هنڌ.
- **دَوانُ ج دَوانَ**: ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (سنها چلـر، پٺ ڪاري، پيٽ اُڇو، بدن ۾ گول. قد ڏيڍ کان اڍائي فوٽ).
- **دوبدو**: ظرف. [سن. دانُد = دفـ دُوبدو. سن. دُو بودُ پرڌوي]. آمهون سامهون — منهن مقابل — دَعِي مُدَعِي — روبرو — سَنمک — آڏو.
— **دُوبَدُوُ ٿيڻُ**: هڪ ٻئي جي سامهون ٿيڻ — روبرو ٿيڻ — مُقابل ٿيڻ.
— **دُوبَدُوُ چوڻُ**: مُنهن تي ٻڌائڻ — روبرو چوڻ.
— **دُوبَدُوُ ڪـرڻُ**: روبرو ڪرڻ — سامهون ڪرڻ — مقابل ڪرڻ.
- **دُوبِرو ج دُوبِرا (ت)**: صفت. ٿلهو — ٿيرو — متارو. ٿلهي ڪاٺ جو ٽڪر — دوڳ.
- **دُوبِڻُ**: مصدر. جهوڪڻ — ٻاهه ۾ ڪاٺيون وجهڻ — ٻاهه ڦوڪڻ. لتاڙڻ — لتون هڻڻ.
- **دُوبَو ج دُوبا**: ذ. [سن. دُرو = دُبو] هڪ سُرڪ — هڪ سُرڪي — هڪ ڍُڪ. هٿ جي تري تي پيل پاڻي ۾ ڳريل آفيم (موالين جي تري تي تماڪ جو ذرو ۽ پاڻي ملائي ڪٽڻ لاءِ تيار ڪيل). مٺ جو ڦـڙو — دُبو — چُلو.
- **دوٺ ج دوٺون (ڪ)**: ٺ. ڪوڙي تُهمت ـ بهتان — الزام — دوڙ.
- **دوٿـرُ ج دوٿـرَ**: ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (چلرن سان ٿورا ڪنڊا ٿينس. ديگهه فوٽ کان ڏيڍ فوٽ تائين) — ڪاري جو پلو. صفت. ٿلهو ماٺهو — موٽو ڦيٿو.
- **دوٿرِيو ج دوٿرِيا**: ذ. دوٿـر جو ننڍو ٻچو.
- **دوٿانِيُ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو — افغانن جو هڪ قبيلو.
- **دوٿهُرِيُ**: ذ. ڳـل جو هڪ قسم.
- **دوپيڙُ ج دُوپيڙَ**: ذ. وحشن جي اڳين يا پٺين ٽنگـن ۾ ٻڌڻ جو زنجير.
- **دُوجَ**: ٺ. [سن. دو - ٻه] پک جي ٻي تٿ ـ ٻي تاريخ — ٻيج.
- **دُوجُ ج دُوجَ**: ذ. هندن جي پهرين ٽن ذاتين (برهمڻ. کتري. وئش) مان ڪنهن ٻه ذات جو ماڻهو.
- **دُودُ ج دُودَ**: ذ. (ف). دونهون — ٻاڦ — بخار. وَرَم — چلم جي ڦوڪ — سُوٽو — دَمُ — ڪَش.
— **دُودا**: ذ. دنهان — غبار — ٻاڦ.
— **دُودَ ۾ اُڇلڻُ (ت)**: دونهين ۾ اُڇلڻ. تڪليف ۾ وجهڻ.
- **دوداپور**: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيرو ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **دودالَ وَل**: اسم خاص. ڪـرڙين ۽ ڪمڙن ۾ ٿيندڙ وَل جو هڪ قسم.
- **دوداڻِيُ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (گورچاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو).
- **دوداڻِڪو**: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **دوداڻِيُ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **دُودَرِيو ج دُودَرِيا**: ذ. اجايو گوڙ — لـڙهه — گوڙ — شور — هُل — ڳالهوڙو — ڪـتراڳ — ڌانڌل ـ ڪيٽو — راڳ — ٻڪيڙو — ابو ٻخـر.
- **دُودَسْتِيُ ج دُودَسْتِيُونُ**: ٺ. [ف. دُ = ٻه + دست = هٿ] ٻنهي هٿن ۾ جهليل. وهٽ جي اڳين يا پوين ٽنگن ۾ ٻڌڻ جو زنجير — ٻگهياڙي. جيئن، "دُودَستي. دُوپيڙ. سيني سنگهـر رُڪ جي" (شاهه).
- **دودَ ڦـلُ**: ل: ٺ. وَل جو قسم (ساٺوٺيءَ ۾ سيلابي زمين تي هڪ وَل جا ڪـرڙن تي چڙهي جنهن ۾ ڀيون ڦـلڙيون ٿين جي کائجن).
— **دود ڦـلو ج دود ڦـلا**: ذ. دود ڦل وَل جون ڦـلڙيون.
- **دودَڪ ڦـلو**: اسم خاص. ڳاهه جو هڪ قسم.
- **دودنو ج دودِنا (ل)**: ذ. ننڍين ٽـنگـن وارو ڪـڪڙ — تمام ڇوٽين ٽنگن ۽ ٿلهن ٻڪين وارو مرد. (ٺ. دودِني ج دودِنيُونُ).
- **دوداريُ**: اسم خاص. تعلقي نارِي (رياست خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **دوديجا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **دوڙُ ج دوڙَ (ت)**: ذ. ڪوڙ — دغ — ٺڳي — دولاب — ترڪٽ — ڪوٽ — دغابازي.

— **دودَ پِڏَڻ:** ڪوڙي مالڪي ڏيکارڻ – ڪوڙ پِڏڻ – دولاب ڪرڻ.

• **ڏودَٽُ ج ڏودَٽَ:** ڏ. گهوگهَٽ – گهوگهاٽ. پاڻيءَ جو زور سان وَهڻ جو آواز (ل).

• **دودو ج ڏودا (لس):** ڏ. ڏِڳ. ظرف. زبردست – ڏمر ڏمان – گهم گهمان.

• **ڏودَ ڦُلي:** ٿ. [هه. دودَ + ڦلي. کير واري ڦُلي] ٻوٽي جو هڪ قسم – کيرول.

• **دوڏَ ج دوڏون (ل):** ٿ. لوهارڪي ڪم جو هڪ اوزار – ڪوڏار جي پاهي مان اَسيُون وغيره ڪڍڻ جو اوزار.

• **دوڏو ج دوڏا:** ڏ. [ف. دِيُد > ديدو = دوڏو] چِپرن اندر ڏِکيل اک جو گولو – اک جو وڏو تارو – وڏي اک – ڏيلهو. ٽرَ ڪَڪڙ جي ننڍي مُڏي ڪڙهہ. ٽڪر – ڏ ڪو. پکيءَ جو هڪ قسم – وڏو ڪان؛ (ٿ).

— **دوڏا ڦُوٽارڻ:** وڏيون اکيون ڏيکارڻ – اکيون ڦوٽارڻ – ڏيلها ڏيکارڻ. – ڊيڄارڻ – اکيون ڏيکاري هيسائڻ.

• **دَوْرُ ج دَوْرَ:** ڏ. [ع] ڦيرو – گردش – چَڪَرُ – گهمرو – وارو – پيرُ – پيرو. درياءَ جو پيرُ – پاڻيءَ جو چَڪَرُ – درياءَ جو زور. جيئن ”دِلو دَوْرَ دَرياءَ جي، ڪير اُرادي اڏ“ (شاهه). ڪتاب يا سبق جي ٻي پڙهڻي – سبق جي اُٿلائي – سبق کي پيرو. اوساريءَ جو هڪ ڦيرو – پٽ جي هاري. قرآن شريف جي وري پڙهڻي – تلاوت. ڪنهن محل ۾ شراب جي پيالي جو ڦيرو. چال – رفتار – روش – هلت – هلڻي. جيئن ”زماني جا عجيب دَوْر آهن“ وغيره. حڪومت جو وقت – زمانو – عرصو – مهل – نوبت – وارو – مدت. انقلاب – تغيّر. دَليل – خيال – پور – ٻُڌٻُدو – مَن موج – رِيجَڪ – لَهر – رٿا – ٻُودڪي. خيال – قياس – فهم – سمجهہ. درد – غم – ڏک – رنج – سُور. جيئن ”جي ويهين گڏ گوڏي تہ دَوْر ستائين دل جا“ (شاهه). وڏائي – هَٺ – تڪبر – مغروري.

— **دَوْرَانُ:** ڏ. صف. گردش ڪندڙ – ڦرندڙ. وقت – زمانو – جُڳُ – عُمر – آرسُٺا. چڪَر – ڦيرو – دورو – انقلاب.

— **دَوْرُ جَهڻُ:** مصدر. ڏڪرجڻُ – دَوْري جي بيماريءَ جو اثر ڪرڻ.

— **دَوْرِ جِي وَڃڻُ:** بي هوش ٿي وڃڻ – گمراهہ ٿي وڃڻ.

— **دَوْردرس جو:** ڏ. ديدار جي خوشي – درشن جي خوشي.

— **دَوْرِ دَوْرو:** ڏ. زمانو – وقت – عرصو – مدت. حڪومت – اقبال – اختيار – راڄ – عمل.

— **دَور دَورو هئڻ:** پورو قبضو هئڻ – اوج ۾ هئڻ.

— **دَوْرُ ڪَرڻُ:** وري وري پڙهڻ – ياد ڪرڻ – پيرو ڏيڻ – اورڻ. ٻن ماڻهن جو ويهي هڪٻئي کي قرآن شريف ٻڌائڻ – تلاوت ڪرڻ. حڪم هلائڻ.

— **دَوْرو ج دَوْرَا:** ڦيرو – وَرُ – چڪر – گهمرو – گَشْتُ – سفر – سَيرُ – شَيلِ – گهمتاري – گردش – وارو. پورُ – خيال. نوبَتُ.

— **دَوْرو اَچڻُ:** دوري جي بيماريءَ سبب بيهوشي اچڻ.

— **دَوْرو ڪَرڻُ:** چڪر لڳائڻ – گشت ڪرڻ – چڪر لڳائي معائنہ ڪري اچڻ.

— **دَوْرِيُ ج دَوْرِيُ:** ڏ. صفت. گڏ دوْرو ڪندڙ. ڪلاسي – هم سبق – ساڳئي درجي ۾ پڙهندڙ – ساڳئي سبق وارو.

• **دَوْرُ (ک):** ڏ. ڪاري جي وڏي پيڙي (واڻ) جو هڪ اوزار – لنگر ڪڻڻ واسطي هڪ وڏو ڪاٺ جو چڪرو.

• **دُوْرُ:** ظرف. [ف. دُور: سن. دور = ڏُورِ] پري – ڏور – ڏورانهون – بعيد. علحده – جدا – الڳ – ويڇي.

— **دُوْراُفتاده:** ڏ. صفت. تمام پري ويل – پري رهندڙ – پري اُڇلايل.

— **دُوْر اَنديشُ ج دُوْر اَنديش:** ڏ. صفت. اڳ پوءِ جو خيال ڪندڙ – ڊگهي نظر رکندڙ – اڳو پيڇو سنڀاليندڙ – ڳڻڳوپ وارو – اڳ ويچاري – سياڻو – داناءُ – سُڄيت – چَتُرُ – چالاڪ.

— **دُوْر اَنديشِي ج دُوْراَنديشيُون:** ٿ. اڳ ڳڻتي – ڊگهي نظر – سوچ ويچار – ڳڻڳوت – اڳ پوءِ جو خيال. دانائي – عقلمندي.

— **دُوْر بَاشُ:** ندا. پري رهہ – پري ٿي – خبردار. پري ٿي وَڃُ!

— **دُوْربِيِ:** ٿ. [دوربيني جي بگڙيل صورت] پري ڏسڻ جو هڪ اوزار. جيئن ”دائما دُوربيءَ ۾، پسين وِ لاڻن وِ ت“. (شاهه).

— **دُوْربِيْنُ ج دُوْربِينُون:** ٿ. پرانهين شيءِ کي ويجهي ڏسڻ جو اوزار – دربيگهہ درسي.

— **دُوربِينِي ج دُوربِينيُون:** ٿ. دُوربين.

— **دُور ٿِڇڻُ:** الڳ رهڻ – پري رهڻ. نفرت ڪرڻ.

— **دُور ٿِيڻُ:** علحده ٿيڻ – جدا ٿيڻ – پري ٿيڻ. هٽڻ – سُرڪڻ – رِڙهڻ.

— **دُور دَرازُ:** ظرف. تمام گهڻي مفاصلي تي – تمام پري – گهڻو پري.

— **دور دَسْت:** ظرف. تمام پري – اُها جاءِ جتي پهچڻ مشڪل هجي يا پهچي نہ سگهجي.

— **دُورُ ديرو ڪَرڻُ:** جدا ٿيڻ – پرديس ۾ رهڻ – لاڳاپا لاهي ڇڏڻ – تعلقات ٽوڙي ڇڏڻ – بي وفائي اختيار ڪرڻ.

— **دُور رَهڻُ:** الڳ ڪرڻ – پري رهڻ – جدا رهڻ.

— **دُور ڪَرڻُ:** پري ڪرڻ – جدا ڪرڻ – الڳ ڪرڻ – هٽائڻ. موقوف ڪرڻ – نوڪري کان برطرف ڪرڻ. غائب ڪرڻ – پوشيده ڪرڻ.

— **دُورگو:** ڏ. [ف. دُور + گو (گفتن مصدر) ڳالهائيندڙ] پري کان آواز پڏڻ جو اوزار – ٽيليفون.

— **دُورِيُ ج دُوريُون:** ٿ. پرانهين – پري پڻ – وڏو مفاصلو – پريرائي.

جدائي -- وڇوڙو.

- **ڏوران (ل)**: صفت. تمام وڏو – شاهي. جيئن "مڙس تہ ڏوران ڏٺو پيو آهين".
- **ڏوراني**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (پٺاڻ).
- **ڏوربيني ج ڏوربينيون**: ث. [ف. دور = پري + ديدن = ڏسڻ] پري ڏسڻ جو هڪ اوزار – دور ذرشڪ.
- **ڏور گٿيل (ڪ)**: ذ. ٻيڙيءَ جي چوٽيءَ وارو ٽنگ (جنهن مان وڏي سڙهه جي چوٽيءَ وارو رسو ڪٽي هاڪارڻ وقت اگوس، ٽنگهڻي ٻڌي چڙهيو آهي).
- **ڏورنگ**: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏورو (ڪ)**: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.
- **ڏورڻ**: مصدر. [ع. دَورَهْ – ڦيرو] ڏور يا گهمري ۾ آڻڻ (ل. ق) چارڻ لاءِ ڪاهڻ – پهرائڻ (مال وغيره). (ڪ).
- **ڏورو ج ڏورا**: ذ. صفت. پيارو – وڻندڙ – دادلو. ملوڪ – سهڻو.
- **ڏوريلو ج ڏوريلا (ث)**: ذ. صفت. ڪم عقل – بيوقوف – اناڙي – چٽ.
- **ڏوڙ ج ڏوڙون**: ذ. صفت. خسيس – نيچ – گهٽ – ادني – ڏوڻ. (ث). ٻانهي – گولي – خادم. تمام ٿلهي – متاري (ل).
- **ڏوڙدنگ ج ڏوڙدنگ**: ذ. صفت. جاٺو – جبرو – قوي – سگهارو – هيڪل – زبردست – طاقت ور – مضبوط – ڏٺو مٺو – بهادر – پهلوان – جوانمرد – ٿلهو.
- – **ڏوڙ دنگوڙ (ت)**: ذ. صفت. بڪل ٿلهو.
- **ڏوڙ**: اسم خاص. تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏوڙ ڪيون**: اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏوڙ ج ڏوڙون**: ث. ڀڄ ڊڪ – دوڙ – ٽپي (ٽراپي).
- – **ڏوڙائڻ**: مصدر. ڊوڙائڻ – ڀڄائڻ – ٽپي ڪٽائڻ. موڪلڻ – روانو ڪرڻ.
- **ڏوڙ موڙ**: ذ. صفت. ڊول مول – بي ڊولو. خراب حصو – خراب پاڳو.
- **ڏوڙڻ**: مصدر. [پرا. ڏاوڻ – سن. ڏاوڻ] ڊڪڻ – دوڙڻ.
- **ڏوڙو ج ڏوڙا**: ذ. [ف. دَورَهْ = دورو] ڦيرو – وارو – چڪر – گهمرو – گهمتاري. شٽل – سفر – سير. ذ. صفت. دوڙو ڪندڙ – قاصد – پانڌي. پيامبر. گهوڙي جي پنڌ جي چوٽ. غنيم جو گهوڙن سان حملو ڪرڻ جي حالت. تکي – دلبو (ل. ق). ضد – اڙي – حسد (ت).
- – **ڏوڙو ڏارڻ (ت)**: ضد ڪرڻ – دٻاءُ ڪرڻ – ڪنبائڻ. ضد ڪري ويهي رهڻ.
- **ڏوڙهيو ج ڏوڙهيا (ل)**: ذ. ڏرڙيو – ڏوڙ جو وسڪارو – لٽ – ڏوڙ – رئي – مٽيءَ جو طوفان – اندارِ ي.
- **دوز**: صفت. [ف. دوختن = سبڻ] سبندڙ – سبڻ وارو. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ. جيئن "ڪفش دوز ڪفن دوز وغيره".
- **ڏوزان**: اسم خاص. ڪراچي ضلعي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏوزخ ج ڏوزخ**: ذ. (ف) گنهگارن کي سزا ڏيڻ لاءِ خدا تعاليٰ جو پيدا ڪيل عذابن جو گهر – جهنم – نرڪ – نرڳ – پاتال – سقر – سجين: نار – باهه جو مچ – اوڙاهه (گنهگارن کي سزا ڏيڻ لاءِ پيدا ڪيل ست طبقا).
- **ڏوزخي ج ڏوزخي**: ذ. صفت. دوزخ جو لائق. سخت گنهگار – جهنمي – نرڳي. پاپي – اپراڌي – ڏوهاري – بدڪار.
- **دوس ج دوس**: ذ. [سن. دوش = ڏوهه] ڏوهه – گناهه – اپراڌ – قصور – دوش. خطا – ڀل.
- – **دوسي ج دوسي**: ذ. صفت. ڏوهي – گنهگار – اپراڌي.
- **دوس ج دوس**: ذ. [ف. دوست جو مخفف] دوست – سنگتي – يار – سڄڻ – گهڻگهرو – محبوب – ڌيان – خيال. پيار – چاهه.
- – **ڏوسان**: ذ. صفت. دوستان – دوستن جو.
- – **دوساڻو ج دوساڻا**: ذ. دوستاڻو – دوستي – يارائي – سنگت. مٺي – ناتو – لاڳاپو. ٻڌي. ايڪو – اتحاد – اتفاق.
- – **دوساڻي ج دوساڻيون**: ث. دوستائي – دوستي – سنگت – يارائي.
- – **دوساهه**: ندا. اي دوست! اي دوس!
- – **دوسدار ج دوسدار**: ذ. دوستدار – محب – سڄڻ – محبوب.
- – **دوس ڏيڻ**: ڌيان ڏيڻ – توجهه ڏيڻ – خيال – ڪرڻ – غور ڪرڻ. پيار ڪرڻ.
- **ڏوس ج ڏوسون**: ث. زور سان اندر وجهڻ جي حالت – ڏٻ – ڦس – دٻاءُ – ڏوڪ – جهرڪ.
- – **ڏوس ڏوسان**: ث. گهڻس گهڻسان – ڏوڪ ڏوڪان – گيا گيهه – ڏٻ ڦس – ڀيڙ.
- **ڏوسائي ج ڏوسائيون (ص)**: ث. رلين سبڻ جي وڏي سئي.
- **دوست ج دوست**: ذ. (ف) لغوي معنيٰ ڳنڍيل – لاڳاپيل [ف. دوْ = ٻ + دَسْت = هٿ] ٻہ هٿ – ٻن ڄڻن جو هٿ ساٿ – هٿ هٿ ۾ ڏيندڙ. سنگتي – يار – متر – ساٿي – سڄڻ – حبيب خيرخواهہ – غمخوار پيار ڪندڙ – چاهيندڙ – محب – محبوب – صنم – پريتم – معشوق. آشنا.
- – **دوستانو ج دوستانا**: ذ. دوستي – ياري – يارائي – سنگت – آشنائي.
- – **دوستاڻو ج دوستاڻا**: ذ. صفت. دوست جو – سنگتيءَ جو – يار جو – سڄڻ جو – دوساڻو – دوستن وارو (ذ). دوستانو – ياري – دوستي – آشنائي.

– **دوست بَنائِڻُ**: يار بنائڻ – همراز – بنائڻ – طرفدار بنائڻ.

– **دوستدار**: ذ. صفت. دوست رکندڙ – خيرخواهه – همراز – مُشفِقُ – هَمدَرد.

– **دوستداريُ**: ت. خيرخواهي – دوستي – مروّت – همدردي.

– **دَوستِيُ ج دوستِيُونَ**: ث. ياراڻي – ياراني – ياري – ياراڻو – دوستانو. سنگت – مترتا. سڄڻپائي – آشنائي. پيار – پريت – محبّت. ميلُ – ناتو – ٻڌي – ايڪو. اِتحادُ.

– **دوستيءَ جو دَمُ هڻڻُ**: دوستيءَ جي دعويٰ ڪرڻ – وفاداري ۽ همدرديءَ جي دعويٰ ڪرڻ – وفاداري ۽ همدرديءَ جي دعويٰ ڪرڻ.

– **دوستيءَ هِڪ پاسي رَکَڻُ**: دوستي ڇني ڇڏڻ – تعلقات ٽوڙڻ – بيوفائي ڏيکارڻ. دوستيءَ ۾ دوست جي گلا ڪرڻ – دوست منجهان دشمن بنجڻ – مخالفت تي لاهي پاهي بيهڻ.

• **دوستلاڻِيُ (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ڪوسن جو پاڙو).

• **دُوسڻُ**: مصدر. زور سان وجهڻ – اندر زور ڏيڻ – دٻڻ – دٻائڻ – ڦَسڻ – وجهڻ – ڌُوڪڻ – ٺَسڻ – ڏَلهڻُ – ٺِرڻ – ڌَتوڻ – جهُوڪِڻ – گهيڙائڻ. هڙب ڪرڻ – هپا ڪرڻ – هاڻو هاڻو ڪري کائڻ.

• **دُوسو**: ذ. ڪجين مان نڪتل رَسُ – ڪارڪن جو رس.

• **دَوسو**: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دوش ج دوش**: ذ. (ف) ڪلهو. [سن. دوش = ڏوهه] ڏوهه – گناهه.

– **دوش بَدوش**: ظرف. [ف]. ڪلهو ڪلهي سان – ڪلهو ڪلهي سان لڳائي. اِتّفاق سان – ٻڌيءَ سان – ساڳيءَ رفتار سان.

• **دوشا (ڪ)**: ڪجور جي چاش. (جا ڪارڪن کي ڪاڙهي ٺاهين. ماکي جهڙي ٿئي جنهن ۾ گهه ملائي کائبو آهي).

• **دوشَنبَہ**: ذ. (ف). هڪ ڏينهن جو نالو – سُومر.

• **دوشيزَہ**: ث. (ف). ڪنواري ڇوڪري – نوجوان حَسين عورت.

– **دوشيزگِيُ**: ث. ڪنوارپڻو.

• **دُوغُ ج دُوغَ**: ذ. (ف). اُٺ جو جِهيل کيرُ – اوٺو ڏونرو – اُست. ڏَهيُ – جهَڳِ – ڏَڌ – ڏَهي – دوڳُ.

• **دوغلو**: ذ. [ف]. جنهن جا پيءُ ماءُ ساڳي قوم جا نہ هجن – ڪمذات – ڪمينو.

• **دوغَابَ ج دوغَابُونَ**: ث. ڪوٺيل زمين. راڻ جو گوشت.

• **دُوفَانُ ج دُوفَانَ**: ذ. [ف. طُوفَانَ جي بگڙيل صورت] سخت هوا – واچ – ڌوڙيو – طوفان – واجوڙو. وڏو ڪوڙ – ٻٽاڪ – ٻٽ (ت). اَفواهه – هُل (ت). ڪپڙي جو هڪ قسم (ل).

• **دوقَ ج دوقُونُ (ل)**: ث. وڏو چيڻو – ٿاڦ – داڦ.

• **دوقَــرَ (ڪ)**: ذ. ڪوڙي ڳالهہ جو اُڻاءُ – هُل – افواهہ.

• **دوقِرِ (ت)**: ث. ٿلهي متاري – موٽِي – ڦيڦِي – گهڻي ماس واري.

• **دُوڪُ ج دُوڪَ**: ذ. پنجن سالن جي عمر جو اُٺ (انهيءَ عُمر ۾ اُٺ کي ٻہ ڏند نڪرندا آهن). ٻہ ڏندو اُٺہ ٽن سالن جي عمر جو گهوڙو.

– **دُوڪِيُ ج دُوڪِيُونَ**: ث. دوڪ واري حالت – دوڪ.

• **دُوڪَانُ ج دُوڪَانَ**: ذ. (ف) هَٽُ – هَٽِي – دُوڪان. ذڪانُ.

• **دوکُو ج دوکا**: ذ. [سن. ڌُهڪ = دُک] ٺڳي – ويساهہ گهاتي – ڪَپَٽُ – دولاب – فريب – ڇَلُ – دوکو – مڪر – مڪر. ٽالُ – ڍَنگ – کوڙ. غلط فهمي – ڀُل. خطرو – خوف – ڊپ. نقصان – ڇيهو.

– **دوکو ڏيڻُ**: ٺڳڻ – فريب ڏيڻ – دغابازي ڪرڻ.

– **دوکو کائڻُ**: ٺڳجڻ – فريب ۾ اُچڻ – دولابجڻ – ريبجڻ وڃڻ.

– **دوکِيُ ج دوکِيُ**: ذ. صفت. دوکو ڏيندڙ – دوکيباز – ٺڳ – ڪپٽيو – ويساهہ گهاتُ. دُکي – پريشان – ڏجهارو – بي حال. ڪمبخت – شامت ماريو – خراب حال.

– **دوکيبَازُ دوکيبَازَ**: ذ. صفت. دوکو ڪندڙ – دغاباز – فريبي – ٺڳُ – کوٽو – مڪار.

– **دوکي ۾ رَکَڻُ**: ڪوڙي دلاسي ۾ رکڻ – رڳو آسري ۾ رکڻ.

• **دوگَامُ ج دوگَامُونَ (ت)**: ذ. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ قسم – ڏُگام – ڏُگامو.

• **دوگَلو ج دوگَلا (ت)**: ذ. [ف. "دوغلو" جي بگڙيل صورت] تتر جو هڪ قسم (جو سنڌي ماديءَ ۽ ايراني نر مان پيدا ٿئي) – دوگلو.

• **دوڳِيُ ج دوڳِيُونَ (ث)**: ث. ٿلهو ڪاٺ – ٻُنڊ – دوڳي.

• **دوڳُ ج دوڳَ**: ذ. [ف. دوغ] اُٺ جو جمايل کير – اُست – دوغ – دوڳ – ڏڳَلُ – ڏونرو – ڇاڻو – ڳنڊو – پنوڙو. گوشت جو ٽُڪر – ڪاٺ جو ٿلهو ٽڪر – ٻُنڊُ – دوڳي. گَـجَ جي پرت جو هڪ ڪَڻ.

– **دوڳِيُ ج دوڳِيُونَ**: ث. ڪاٺ جو هڪ ٿلهو ٽڪرو – ڪاٺ جو ڳِترو – وڏيل ٿلهي ڪاٺي – ٻُنڊُ. نار جي ڏينگي جي ڪاٺي – اٽُ يا ڦيٽي جو ٿنيو.

• **دوڳلو ج دوڳلا (ت)**: پکيءَ جو هڪ قسم.

• **دوڳڻُ**: مصدر. سونو پاڻي چاڙهڻ – مُلمّع ڪرڻ – سونا وَرَق لڳائڻ. چلڪائڻ – زينت ڏيڻ. ڇٽي رکڻ – ڇٽيون هڻڻ – اِڳڙيون لڳائڻ. لوهار جو ڪوڏر ٺاهڻ وقت ڦٽيءَ کي اڌورو تيار ڪرڻ. واهہ وغيره کي پيل ڪنڌ کي جيڪي مٽيءَ سان سخت بند ڪرڻ (ت).

– **دوڳُ ج دوڳَ (ت)**: ذ. ڪوڏر سان ڪنيل آلي مٽيءَ جو لَپو.

• **دولابُ ج دولابَ**: ذ. ٺڳي – ڌوکو – دوکو – فريب – ڌڙيو – دغا –

ڪوڙ – ترڪڪ – ڇَل – دوهه – گهات – ڦيهڻ. مڪرُ – مڪرُ ڪوڙ.

– **دولابِي ج دولابِي**: ذ. صفت. ٺَڳُ – مڪريلُ – ڏوڪيباز – دوڪيباز – دوڪائي – ڏوپائي – ڪوڙو – ڪاذبُ – دغاباز – ڪوٽو – فريبي – دغاخور – ترڪڻي – ويساهه گهات – ڦيٽيو – ڦيٽيو – ٻروهي ڇلباز.

• **دولاڏڪو (ٿ)**: ذ. صفت. ٻئي جي مت تي هلندڙ – پرمتڙيو.

• **دولاڙي ج دولاڙي**: ذ. جهنگلي گاهه کائيندڙ هڪ پکي.

• **دولائِي**: اسم خاص. بازيگرن جو هڪ قبيلو.

• **دَولانُ ج دَولانَ (ل)**: ذ. صفت. ڏُنو مُنو – ٿلهو متارو – دونسون – ڌٻڙدلو.

• **دولَتَ**: ٿ. بخت – اِقبال – نصيب – ڀاڳ. فتح – سوڀ. ملڪيت – زر – ناڻو – ڌن – مايا – مال – متاع – موڙي – لڇمي – نقدي – خزانو – ڏرنگي – پئسا – ڏوڪڙ – ٽڪا. زرخريد ٻانهي. ملڪ – سلطنت راڄ. "دولت ايران. دولت خداداد وغيره."

– **دولَتِ اُڏائڻُ**: اجايا خرچ ڪرڻ – فضول خرچي ڪرڻ – اسراف ڪرڻ – حد کان وڌيڪ خرچ ڪرڻ.

– **دولَت پَناهُ**: ذ. حڪومت جو اجهو يا پناهه – آسري جي جاءِ ـ اميد جي جاءِ ـ بادشاهن جو هڪ لقب.

– **دولَت جو دامن هٿ اچڻُ**: پئسي وارو ٿيڻ – امير ٿيڻ – شاهوڪار ٿيڻ – ڪنهن آسودي ماڻهو سان رشتو قائم ٿيڻ.

– **دولَت خَانو ج دولَت خَانا**: ذ. ڌن رکڻ جي جاءِ ـ شاهوڪار جو گهر. بادشاهن يا اميرن جي رهڻ جو هنڌ. محلات – عاليشان عمارت.

– **دولَت خُداداد**: ٿ. خدائي نعمت – اِلاهي ڏات – خدائي انعام – خدا جي ڏات.

– **دولَت سَرا ج دولت سَرائُون**: ٿ. تعظيماً بادشاهن يا اميرن جي رهڻ جي جاءِ ـ دولت خانو.

– **دولَت عُظمىٰ**: ٿ. وڏي ۾ وڏي حڪومت – سلطنت – شهنشاهت.

– **دولَت مَندُ ج دولت مَندَ**: ذ. صفت. نصيب وارو – بخت وارو – بختاور. ملڪيت وارو – ٽڪن وارو – پئسي وارو – ماياوندُ – شاهوڪار ڏَنوندي – ڌَنوان – دولت وند – مالدار – لکپتي – تونگر.

– **دولَتوندُ ج دولَتوندَ**: ذ. صفت. دنيادار – تونگر – شاهوڪار – ڌنوان – ملڪيت وارو – ٽڪن وارو – ڏَنوندي – دولتمند.

– **دولَتِي ج دولَتِي**: ذ. صفت. شاهوڪار – ڌنوان – دولتمند.

• **دراُهِپُور**: اسم خاص. تعلقي موري، تعلقي ڪنڊڪوٽ. تعلقي ميرپور خاص. تعلقي اُباوڙي، تعلقي ٽنڊو محمد خان. تعلقي گهوڙاباريءَ ۾ ديهن جا نالا. سيوهڻ جي پر ۾ هڪ شهر جو نالو.

• **دولڪائِي**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (درڪائي بلوچن جو هڪ قبيلو. تاريخ بلوچستان).

• **ڏُوَلهُ ج ڏُوَلهَ**: ذ. صفت. سهڻو – سُنو – عمدو – ڀلُ ڀلورُ – ٺاهوڪو – سوڍو – ڏسڻ جهڙو ـ لطيف – نازڪ ـ فراخ دل – دريادل – سخي – فيّاض – مردانو – بهادر – مڙس ماڻهو – همت وارو – همٿ ڀريو – پهلوان. ٻنو – ٻنرو – گهوٽ. اسم خاص. هندن جو هڪ ديوتا – جَلُ ديوتا دريا ـ لال. نَوَن گرهن مان هڪ گرهه – نيپچون. صفت. پيٽ وڏو – پيٽرُ – پيٽوڙي (ت).

– **ڏُوَلهُ ٿيڻُ**: گهوٽ ٿيڻ. سخي ٿيڻ.

– **ڏُولهه لعل**: قلندر شهباز رحه جو هڪ لقب.

• **دولِي ج دوليُون**: ٿ. [سن. دولاَ] ننڍي ديگ – اڌ ديگ.

• **ڏَوَلِي ج ڏَوَلِيُون**: ٿ. پٽن راند جو هڪ قسم (جنهن ۾ هڪ هٿ ۾ ۴۲ پتا هجن).

• **ڏُوم**: صفت. (ف) ٻيون. زيردست. سادو – گهٽ – هلڪو. (ٿ) بدبُودار پراڻي ڪڪڪ (ت).

– **ڏُومِسُوم (ڏُمشُم)**: ظرف. سڀ گڏ – گڏوچڙ – اٽڪل روءِ ـ گول مول – صافي صاف – اُڪر ڏُڪر – متاسنا – هر موڙي – مڙئي سڙئي – ٻڪو – ٿلهي ليکي ڪسر ڪاندو.

– **ڏُومِسُوم (ڏُمشُم) ڪرڻُ**: ٿلهو ليکو ٻڌڻ – نگيءَ سان پيٽو قرض اگاڙڻ – حساب ڪتاب سنو نه ڏيڻ.

• **ڏُون**: صفت. [ع] حقير – ڪمينو – ادنيٰ – گهٽ – هيچ – هيٺ – هيٺاهين – تَحتَ. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ "ڏون همت. ڏون نواز. وغيره".

– **ڏُونُ ج ڏُونَ (ت)**: ذ. نڪ جو هيٺيون ڀاڱو – ڏناڙ. مُنهن – ٻوٿ – دوناڙ.

– **ڏُون ٿي ڏُون ڪَٽڻُ**: منهن وارا ڌڪ هڻڻ – نڪ ۾ مُڪون هڻڻ – سخت مارڪٽ ڪرڻ.

– **ڏُونَارُ ج ڏُونَارا (ت)**: ذ. ٻوٿُ – مُنهن ـ دوناڙ. وڏن وچن وارو نرسوئرُ.

– **ڏُونَاڙُ ج ڏُونَاڙا**: ذ. ڏُونار – ٻوٿُ.

– **ڏُونُ ٻُجڙو**: ذ. صفت. بدشڪل. منهن ڪنو – ٻجڙو – نياڳو – نڪ ڦِٺل.

– **ڏُونَ ڪِنو (ت)**: ذ. صفت. مُنهن ٻجڙو – بدشڪل نياڳو.

• **ڏُونَابُ ج ڏُونَابَ (ل)**: ذ. گوشت جو ڳنڍيو – ڏڳلُ. ٿولهه – متارائي – گوشت جا تَهه. جيئن "گهوڙي تي ڏُناب چڙهيا پيا اهن."

• **دَوَنَاڙِڻُ** (ت): مصدر. لتاڙڻ - پيڙڻ - ڪوشش ڪرڻ. ڳوڙا ڪرڻ. سخت ستائڻ.

• **دُوَنبَڙُ ج دُوَنبَڙَ**(ت): ذ. صفت. ٿلهو — متارو — دَوَنسو.

• **دُونداِلِيَ ج دُونداِليُونَ** (ٿ): ٿ. صفت. ٻٽ ۾ ٻريل — ٿلهي — موٽي — متاري.

— **دُوَنڊِيَ ج دُوَنڊِيُونَ**: ٿ. ٿوري ٿلهي. ٿلهيري.

• **دَوَنروُ ج دَوَنرا** (ڪ): ذ. اُٺ جي رنگ جو هڪ قسم.

• **دَوَنسِ ج دَوَنسُونَ**: ٿ. گوڙ — هل — آواز — ڌمچر — ڪرڳل ڪنگهه. خاڙ — ساڙ — ٻچ — ڪاڻ. ليٽ — سيلاب — طغياني.

— **دُوَنسارُو ج دَوَنسارَا** (ڪ): ذ. گوڙ - گهمسان — ڌمچر — هل. ڌام ڌوم.

• **دُونسِڻُ** (ٿ): مصدر. زور سان مهڻ — آڏڻ.

• **دُونسوُ ج دَوَنسَا**: ذ. صفت. ٿلهو — متارو — ڏٽومٽو — دوٽر — همت ڀريو — جان مرد — پهلوان — مضبوط — جانوڙ — سٻر — ڄٻرو — جانٺو — قوي — کٽنگ — ڦوقانگ — سٽر مٽر — مٽڪو — ڏگ — ٻٽ ۾ ٻريل — زبردست — سخت — تڪڙو — چست — چالاڪ — ڦڙت — جلدباز. لچو — بدمعاش.

— **دَوَنسائِيِ ج دَوَنسائِيُونَ**: ٿ. تَڪڙ — چستي — چالاڪي. ٿلهائي — متارائي — نوجواني — ڏٽمٽائي.

— **دُونسو ج دُونسا** (ٿ): ذ. ٻاهه يا ٻتي ٻرڻ سبب چِٽ ۾ گڏ ٿيل ڪاراڻ يا ڪارو چارو.

• **دَوَنڪڻُ**: مصدر. [سن. دُيُتُ > دِوُ = چمڪڻ]. ٽمڪڻ — ٿوري روشنائي ڏيڻ — ٿورو ظاهر ٿيڻ — ٻري ڪان ڏيکارجڻ. چمڪڻ — ڏهڪڻ — جهرڪڻ — تجلا ڪرڻ.

— **دَوَنڪَ ج دَوَنڪُونَ**: ٿ. ٿوري روشنائي — ٽمڪو — دُونڪو — چمڪو — جهرڪو — تجلو.

— **دَوَنڪو ج دَوَنڪا**: ذ. چلڪو — چمڪو — چمڪاٽ — جهرڪو — تجلو — ڏيکاءُ.

• **دُونگَار ج دُونگَارُونَ** (ل): ٿ. ڪنهن شيءِ جو ٿورو مڪ — لغاڙ — چٽ — چٽڪو. ٻٽ يا ٻوڙ کي گيهه جي ٿوري لغاڙ — داغ.

• **دُونگِيِ ج دُونگِيُونَ** (ت): ٿ. (ف) ٻوتل — شيشي — شيشو — ڏنگي.

• **دُونو ج دُونا**: ذ. [سن. درٽي = دونو] وڻ جي ٻنن مان ٺاهيل وٽي. (وڻن جي) ٻنن جو ڪيڙو — پاتل = پڙو.

• **دُونهُ ج دُونهَ**: ڌڪندڙ ٻاهه مان نڪتل ڪارنهن — دُونهون — ڪارنهن — سياهي. جٻي — ٽوڪري.

— **دُونهارو ج دُونهَارا**: ذ. صفت. دونهين وارو — دونهن جو — دونهون چڏيندڙ — دونهيرو.

— **دُونهَاڙ** (ل): ذ. تمام گهڻو دونهون — دونهين جون لاٽون. جيئن "گهر مان الاجي ڪهڙا دونهاڙ پيا نڪرن".

— **دُونهَاٽِڪو ج دُونهَاٽِڪا**: ذ. صفت. دُونهين ۾ خراب ٿيل — دُونهاٽيل.

— **دُونهِيارو ج دُونهِيارا**: ذ. صفت. دونهن وارو — دونهاٽيل — دونهارو.

— **دُونهيرو ج دُونهيرا**: ذ. صفت. دُونهارو — دُونهيارو.

• **دُونهَاٽڻُ**: مصدر. دُونهين جي اثر ڪري ڪارو ٿيڻ — دونهاٽجڻ.

— **دُونهَاٽُ**: ذ. دُونهون — ڪاراڻ. دونهين جي اثر واري شيءِ. صفت. دونهين جي ڏپ وارو — دونهين وارو. (ذ) دونهين تي رڌل ڪاڌو. ڪوهه مان نڪتل ٻخار — اُٻ. دونهين واري فضا — دونهاڙ.

— **دُونهاٽجڻُ**: مصدر. دونهين ۾ خراب ٿيڻ — دونهين جو اثر لڳڻ — ڪاراٽجڻ. دونهين سان ڀرجڻ.

• **دُونهارو**: اسم خاص. تعلقي دڳهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دُونهُون**: ج دُونهَانُ: ذ. [سن. دوم = دونهون] ڌڪندڙ — ٻاهه مان نڪتل ڪاري هوا — دُونهون — دونهه — دُوڌ. ڪاراڻ — ڪارٺ. ٻخار — ٻاڦ — اُٻ. واس — ڌوپ. ڪک — ڪهجر ۽ سُڪل ڇيڻي جو ٻاهه ڏنل دِگ. اسم خاص. تعلقي خيرپور ميرس ۾ هڪ ديهه ۽ شهر جو نالو.

— **دُونهَانُ دُکَائِڻُ**: مچ مچائڻ — ٻاهيون ٻچڻ — ڪورا ٻارڻ — دل ۾ درد پيدا ڪرڻ — عشق ۽ محبت ۾ گرفتار ڪرڻ.

— **دُونهَانَ ڪِڍِيَ ڇڏڻُ**: ڪم يڪدم پورو ڪرڻ. حيرت ۾ وجهي ڇڏڻ. عبرت جهڙي ڳالهه ٻڌائي. ڪَن مان دونهان ڪڍي ڇڏڻ.

— **دُونهَانَٽڻُ**: مصدر. دونهاٽڻ — دونهين وارو ڪرڻ.

— **دُونهَاٽجڻُ**: مصدر. دونهين ۾ خراب ٿيڻ — ڪاراٽجڻ.

— **دُونهَاٽِڻُ**: ڪاراٽجڻ — دونهين ۾ ڪارو ٿيڻ.

— **دُونهُونُ دُکَائِڻُ**: حرڪت سٽڻ — مَڻ مچائڻ — شروعات ڪرڻ.

— **دُونهُونُ دُکَڻُ**: ٻاهه مچڻ. جهيڙو ٿيڻ — شرارت شروع ڪرڻ. محبت جو مچ ٻرڻ.

— **دُونهِيِ ج دُونهِيُونَ**: ٿ. دونهين واري ٿوري ٻاهه. ڪک ڪهجر ۽ ڇيڻن وغيره جو ٻاهه ڏنل دِگ. دونهين. جهيڻي ٻاهه (جا ڪن مندرن ۾ سدائين ٻرندي رهي آهي. سنڌ ۾ ٺٽي ۾ دونهين وارو مندر مشهور آهي).

— **دُونهِيِ دُکَائِڻُ**: ٻاهه ٻارڻ. ٻاهه جو مچ مچائڻ. آستانو ڪري ويهڻ. شروع ڪرڻ — راس ڪرڻ. ڌرڻو ڏيڻ. جهيڙو ڪرائڻ — فتنو وجهڻ — ڪسپ ڪوڙي ويهڻ.

— **ڏونهيِ ڏڪائي ويهڻُ:** ڪپ ڪوڙي ويهي رهڻ – فقير ٿي ويهي رهڻ – ڌرڻو ماري ويهڻ.

— **ڏونهيِ ڏڪڻُ:** پٽ جي پڌرائي ٿيڻ – اولاد وارو هجڻ – وارثن وارو هجڻ – خاندان آباد هجڻ.

— **ڏونهيِ واسڻُ:** ڏونهي جاڳائڻ – باهه ٻارڻ.

— **ڏونهينُ ج ڏونهيُونُ:** ث. ڏونهي.

— **ڏونهين جا ڪڪر اڏارڻُ:** بي بنياد ڳالهيون ڪرڻ – بيسود منصوبا رٿڻ.

— **دونهين دڦو (ت):** ذ. دونهين.

• **دونهياريِ ج دونهياريون:** ث. ڪڻڪ ڪنجي – پکيءَ جو هڪ قسم.

• **دوهاريِ (ڪ):** اسم خاص. پکيءَ جو هڪ قسم – دوٺاري.

• **دوهائيِ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو).

• **ڏوهرُ ج ڏوهرَ (ل):** ذ. ڪڙي ڄنڊي اڏيل پکو (جنهن جا پاسا زمين کي ويجها هجن).

• **ڏوهِڙو ج دوهِڙا:** ذ. [سن. دو + هَرا = ٻچاڙي] ٻن مصرعن جو شعر. ٻن سٽن وارو بيت – دوهو – دوهيڙو – ڏوهيڙو – ڏراهو.

• **ڏوهريِ ج ڏوهريُونُ:** ث. ڳهه جو هڪ قسم – ڳچيءَ ۾ پائڻ جو ڳهڻ – ڏهري. صفت. ٻيڻي – ڏوڙيِ. ٿلهيِ (ٿ).

• **ڏوهڙُ ج ڏوهڙَ (ٿ):** ذ. صفت. اڏنگو – بي ڍنگو – بي ڍپو.

• **ڏوهِڙو ج دوهِڙا:** ذ. [سن. دُو = ٻه + "هرا" ٻچاڙي] ٻن سٽن جو شعر.

• **دوهو ج دوها:** ذ. جوڙو – جُٽ – ٻن مصرعن جو شعر – ٻه ٽُڪو بيت. ڏوهيڙو – دوهيڙو.

• **ڏوءِ ج ڏوئيُونُ:** ث. نُندي مڇيءَ جو هڪ قسم. سنهي مڇي – ڪرڙي.

• **ڏوئو ج ڏوئا:** ذ. [سن. دوِ = ٻه] ٻه. ٻه داڻا – ڪوڏين جي چلهر ۽ ستالي راند ۾ ڊاري اڇليل يا داءَ وڌل ۾ ٻه ابتيون پيل ڪوڏيون. راند جو هڪ داءُ.

• **دوئي ج دوئيون:** ث. [سن. دوِ = ڏوِنُ] ڏوئو جو مونث – ٻه. ٻيائي – نفاق – اڻ ٺهڻ. علحدگي – جدائي – فرق. ڦيري – چڪر – مٽي جي ڦيري (ڪ). ڊاري راند ۾ هڪ داءُ.

• **ڏوِيتَ ج ڏوِيتُونُ:** ث. دوِ = ڏوِنُ] ٻيڻ – ڏنائي – ٻيٽائي – ڏهرائي – ٻٽائي. ٻيائي – دنائي – ڪرٽائي.

• **ڏهُ:** صفت. [ف. دَهُ] هڪ عدد جو نالو – ڏهه. مرڪبات ۾ تعداد ظاهر ڪندڙ. جيئن ڏهُ هزار. ڏهه لک. ڏهَ ڪروڙ. ڏهه ارب. ڏهه پدم. ڏهه نيل وغيره.

— **ڏهدار (لس)**- صفت. ڏهن رنگن وارو – گهڻن رنگن وارو.

— **ڏهُ دِسُ ج ڏهَ دِسُونُ:** ث. ڏهه پاسا – ڏهه ڏسائون – ڏهه طرف. ظرف. چوگرد – چوڌاري – آسپاس.

— **ڏهُ ڏور (ڪ):** صفت. ڏهوٽو ٻري – سڀ ڪوهه ٻري. تمام ٻري – ڏيهان ڏور.

— **ڏهُ ڏوريُ (ڪ):** ث. ٻري پند – پرانهين ڏورائي.

— **ڏهلو ج ڏهلا:** ذ. تاش جو ڏهن نشانن وارو پتو – ڏهلو – ڏهو – ڏهه خال – ڏهو – ڏهي.

• **ڏهُم:** صفت. ڏهون (عدد قطاري).

• **دِهَ ج دِهُونُ:** ث. [ف] زمين جو ٽڪر – ڳوٺ. ٻستي. جاگرافيءَ موجب ٻه – چار سؤ نمبرن جي ايراضي. سن. جسم – بدن – ت. [ف. دادن = ڏيڻ جو امر] ڏيندڙ. مرڪبات جي آخر ۾ ڪم ايندڙ. جيئن "آرام دِهُ = آرام ڏيندڙ. تڪليف دِهُ = تڪليف ڏيندڙ. وغيره.

— **دِهُ بندي:** ث. حلقي بندي – تفصيل بندي. دِهه جي حد مقرر ڪرڻ.

— **دِهدارُ ج دِهدارَ (ت):** ذ. صفت. ديهه جو مالڪ. زميندار – جاگيردار – وڏو ماڻهو – امير.

— **دِهوارُ ج دِهوارَ:** ذ. صفت. دِهه دِهه جو جدا تفصيل.

• **دِهاتُ ج دِهاتَ:** ث. [ف. دِهُ جو جمع] گهڻا ڳوٺ. ٻهراڙي – واهڻ – ڳام. ديهه – قصبو.

— **دِهاتيُ ج دِهاتيِ:** ذ. صفت. ڳوٺاڻو – ڳامڙيو – ٻهراڙيءَ جو – دقيانوسي – پراڻن خيالن وارو – سادگي پسند – شهريءَ جو ضد.

• **ڏهانُ:** ذ. [ف] وات – مُنهن – مُک – سوراخ – خال. زخم – ٿنگ – ونٿي.

— **ڏهان بندُ ج ڏهان بندَ:** ذ. صفت. منهن بند ٿيل – جنهن ٿانءَ جو مُنهن بند هجي.

— **ڏهانو ج ڏهانا:** ذ. منهن – وات – مُک. (درياءَ. مشڪ. ناليءَ وغيره جو). شروعات – ابتدا – مُنڍ. لغام جو هڪ حصو. لغام – واڳ.

• **ڏهائيُ ج ڏهائيُونُ:** ث. [هه. ڏهائي] قسم – دوهي – سنهن. فرياد – دانهن – پڪار.

• **ڏهر:** ذ. زمانو – جُڳ – وقت – عرصو – مدت – سمو. دنيا – سنسار – جهان.

— **ڏهريُ:** صفت. دنيوي – سنساري – جهان جو. نفساني روائي.

— **ڏهرِيُ (ڏهريو):** زماني پرست – مادي پرست – رڳو هن جهان جو قائل – خدا تعاليٰ جي وجود ۽ ان جي حڪمن جو مُنڪر – لامذهب – بي دين – مُلحد.

• **ڏهَرُ ج ڏهَرَ:** ذ. [سن. دوِ = ڏوِنُ] ٻيڻي چادر جا سياري ۾ ٿڌ جي جوگرد ويڙهجي. صفت. ڏوڙو – ٻيڻو – ٿلهو – ٻٽو.

• **ڌُڙائڻ**: مصدر. [سن. دِ وُ = ڌوڻ] ہيٺو ڪرڻ – ہٺو ڪرڻ – ہِ ٽُھو ڪرڻ. ڦيرائڻ – گهمرو ڏيڻ. دور ڪرڻ – وري چوڻ – وري بيان ڪرڻ.

• **ڌُڙڻ (ل)**: هڪلڻ. اٺ جڏهين اڙٿي هڪليندا آهن. تڏهين اُنن کي ڌهريندا آهن.

• **ڌَڙمُ**: ذ. بيقراري – اِضطرابُ – ڳڻتي – گهبراهٽ. نقصان. ايذاءُ. سنديهه م رهڻ ڌڙي ٿيل تڪليف.

– **ڌُڙمُ ڏيڻُ**: سيڪت ڏيڻ – دباڻڻ – هيسائڻ.

• **ڌُڙو ج ڌُڙا**: ذ. صت. [سن. دِوُ = ڏوڻُ] ہيٺو – ہٺو – ہِ ٽُھو – ڏوڙو. ٺلهو – ٺوٺانگ – ڏُٺو مٺو – سٽرونر – مُنڪو – دونسو – سخت – مضبوط. ڳورو – ثقيل – وزندار. گهٽو – جهجهو.

– **ڌُڙا دامَ پوڻُ**: چوڪنيو ڦاسڻ – مضبوط زنجير پوڻ. "زُهري زُلف زوردارُ توکي ڌُهردامَ پيا" (بيدل).

– **ڌُڙو ڌُوشالو ہڏڻُ**: ہيٺي ڪوشش ڪرڻ. ہيٺي محبت ڪرڻ – ہيٺو عشق ۾ گرفتار ٿيڻ. ہيٺيون مصيبتون سر تي سهڻ.

• **ڌُهڙڻُ (ل)**: مصدر. وٺي وڃڻ – ڪاهڻ (ڪنهن وهٽ کي).

– **ڌُهٽر ج ڌُهڙُون**: ٿ. اُٺن ڪاهڻ جو آواز.

• **ڌُهڙِيْ ج ڌُهڙِيُونْ**: ٿ. [سن. دِ وُ = ہِہ + سَرِيْ = ہن سرن واري – ف. دُر = موتي] ڳَهہُ جو هڪ قسم – ڳچيءَ ۾ پائڻ جو.

• **ڌُهرِيارُو**: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڌُهڙوُ ج ڌُهڙا (ل)**: ذ. صفت. ٺلهو – متارو. جيئن "تو جهڙو ڌهڙو ته اسان کي الله ڏياري".

• **دَهْشَتَ ج دَهْشَتُون**: ٿ. (ف) ڊپ – خوف – ہو – ڊِج ڏرُ – خطر – هراس. ڌڪو – ڌِيا – هَوْلُ هَيْبَتَ – ڌهڪاءُ – حشمت.

– **دَهْشَتَ انگيْز**: ذ. صفت. خوفناڪ – خطرناڪ – ہوائتو – ہيانڪ – مُهيْبُ.

– **دَهْشَت زَدَه**: ذ. صفت. خوف جو ماريل – خوفزده – ڊِنل – سَهْميَلُ.

– **دَهْشَتناڪُ ج دَهْشَتناڪَ**: ذ. صفت. خوف ہريو – خوفائتو – خوفناڪ – ہيانڪ – ہوائتو – ڊپ وارو. ڊيڄاريندڙ – هيبتناڪ.

– **دَهْشَتِيْ**: ذ. صفت خوف وارو – ڊپ جهڙو – هيبتناڪ.

• **دِهْقَانَ ج دِهْقَانَ**: ذ. صفت. (ف. دِهُ = زمين جو ٽڪر + قان < خاقان = مالڪ) ديهه جو مالڪ – دهدار. زميندار. ڳوٺ جو مالڪ – رئيس – چڱو مڙس. ٻهراڙيءَ جو ڳوٺاڻو – هاري – ڪڙمي. جاهل – ڄَٽُ – قصبو – ديهات – ٻهراڙي – واهڻُ.

– **دِهْقَانِيْ ج دِهْقَانِيْ**: ذ. صفت. ٻهراڙيءَ جو – واهڻي – ڳوٺاڻو – ڳامڙيو – ديهاتي. ڪڙمي – هاري – مزرعي – ہني وارو. اڻ گهڙيو – ڳنوارُ – اَناڙي – ويڙهيچو – ڄٽ – بي عقل – جهنگلي. "شهري" جو ضدُ.

– **دِهْقَانِيْ اَدَبُ**: ذ. ٻهراڙيءَ جي ٻهڪَ.

• **ڌَهڪَ**: ٿ. دِل جي ڌَڪ ڌَڪ – ڌَڪ ڌَڪ – ڌَوُن ڌَوُن.

– **ڌَهڪڻُ**: مصدر. (دل جو) آواز ڪرڻ – ڌَڪ ڌَڪ ڪرڻ – ڌَڪ ڌَڪ ڪرڻ – ڌَوُن ڌَوُن ڪرڻ. دل جو دؤرو ٿيڻ. ڌُڪڻ – ڌڙڪڻ – ڦڙڪڻ.

• **ڌَهڪارُ ج ڌَهڪارُوْن**: ٿ. حشمت – خوف – رُعبُ تابه.

– **ڌَهڪارُوْ ج ڌَهڪارا**: ذ. ڌهڪار.

– **ڌَهڪائڻُ**: مصدر. دَبائڻ – هيسائڻ. ڌڙڪائڻ.

• **ڌَهڪو ج ڌَهڪا**: ذ. ڌَڪ ڌَڪ – ڌَڪ ڌَڪ – دل جي حرڪت – ڌڌڪو – آواز – ڌهڪو (دل جو) – ڌَوُن ڌَوُن (لونڊڙيءَ جو) ڌَڙڪو (دل جو). لوڏو – ڌڪو – نيلهو. چرڪُ – چونڪارُ – ڊپ – هراس.

– **ڌَهڪو پوڻُ**: چرڪو پوڻ – هراس پوڻ – ڊپ ٿيڻ.

• **ڌَهَلَ ج ڌَهَلَ**: ذ. ڪيهه جي ڦٽين جو وڏو ڍِگ – انبار – ڪوڙ – ڍِگ. جيئن "مڇيءَ جو ڌَهَل. ڦٽين جو ڌَهَل. پلي جو ڌَهَل وغيره" اها جاءِ جتي مير بحر مڇي ماري ڪٺي اچي هڪڙي هنڌ گڏ ڪن جتان اجاره دار مڇي نيلام ڪري.

• **ڍُهُلَ ج ڍُهُلَ**: ذ. [سن. ڍُولُ: ف. ڍُهُلُ] ساز جو هڪ قسم جنهن کي ٻنهي پاسن کان چمڙو چڙهيل ۽ ٻنهي پاسن تي، ڏونڪن هڻڻ سان وڄي.

– **ڍُهُلارِيْ ج ڍُهُلارِيْ**: ذ. ڍُهل وڄائيندڙ – ڊوڪڙي – پکوازي – طبلچي. نقارچي. مگڻهار.

– **ڍُهُل تي ڏونْڪو (ت)**: ذ سخت بدنامي – بدناموسي – وڏي خواري يا شُهرت.

– **ڍُهُل تي ڏونْڪو هڻڻ**: وڏي واڪي ہڌائڻ – پڌرو ڏيڻ – ڪُليو ڪُلايو مقابلو ڪرڻ.

– **ڍُهل جو آواز ہري کان مٺو لڳڻ**: ہري جي ہڌل ڳالهه چڱي لڳڻ.

– **ڍُهلڙِيْ ج ڍُهلڙِيُونْ**: ٿ. [ڍُهل جو اسم تصغير – ننڍڙو ڍُهل] ڍُهل جو هڪ قسم پکواز – ڍولڪي. راند جو هڪ قسم (جا، ہہ جڻا منڌيڙي وانگر ليڪا ڪڍي رَهن).

– **ڍُهُل ڳچيءَ پائڻُ**: هنڌ هنڌ پڌرائي ڪرڻ – مشهوري ڪرڻ. پڌرو ڏيڻ.

– **ڍُهُل وڄائڻُ**: مشهور ڪرڻ – ڍنڍورو ڏيڻ. خوشيون ڪرڻ – شادمانا ڪرڻ.

– **ڍُهُل وڄڻُ**: خوشيون ٿيڻ.

• **ڌَهَلُ**: ٿ. دهشت – هيبت. هراس – ڊِڄ – ڊيڄو – ڊپ – ہوُ.

– **ڌَهلائڻُ**: ڊيڄارڻ – ڌڪائڻ. چرڪائڻ – هراسڻ.

– **ڌَهلجڻُ**: مصدر. ڌهلجي وڃڻ – هيسجي وڃڻ – ڊپ ٿيڻ – ڊڄي وڃڻ – خوف ڪرڻ – خوف کائڻ – خوف ۾ اچڻ – ڪنبڻ – هراسجڻ. ڌڪي وڃڻ.

• **ڏهلوارو:** اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَهْلِي:** اسم خاص. شهر جو نالو. هندستان جي گاديءَ جو هنڌ. ڏيڍي - دهليز.

— **دَهْلِوِي:** ذ. صفت. دهليءَ ۾ رهڻ وارو - دهليءَ شهر جو رهاڪو.

— **دهْلِيزَ ج دَهْلِيزُوْن:** ث. چانئٺ - استانو - ڏيڍي - چوڪٺ - ٿنڀن سان ڏيڍي. ٻن دروازن جي وچ ۾ جڳهه.

• **دَهْمَانُ ج دَهْمَانَ:** ذ. دڙڪو - دٻاءُ - ڌمڪي - رعب - ڇمت. ڪوڙا دليل - من گهڙت دليل. دوڊ - ٻُڏٻُڏو. ڪوڙ - بُهتان. هيبت. ڪَڙِ ڪو. ڪَڙِ ڪو.

— **دَهْمَانُ ٻَڌَڻ:** وڏو ڪوڙ ٻڌڻ - وڏي تهمت ڏرڻ - الزام مڙهڻ - دوڊ ٻڌڻ.

— **دَهْمَانِي ج دَهْمَانِيُ:** ذ. صفت. دٻائيندڙ - ڌمڪائيندڙ - ڇمت رکندڙ. رعب رکندڙ - رعبدار - رعب تاب وارو.

• **دَهْمَڙدو ج دَهْمَڙدا:** ڏهن مڙدن جي طاقت رکندڙ شيءِ. ڪناري تي ٻيڙيءَ ٻڌڻ لاءِ ڪِنل ڪاٺ - لنگر.

• **دَهْنُ ج دَهْنَ:** ذ. [ف. دَهان جو مُخفف] وات - مُنهن - مُک.

— **دَهْنَرُ ج دَهْنَرَ:** ذ. صفت. پيٽوڙي - گهڻو کائيندڙ. کاڌي لاءِ وڏو وات پٽيندڙ.

• **دَهو ج دَهَا:** ذ. [سن. دِو - چمڪڻ] ڏئو - اولڙو - ٽرسيءَ جو تجلو. جهڪي روشنائي - تُرورو. سج جي روشنائي. تڙڪو. چمڪاٽ - تَجلو - روشني - چلڪو - چمڪو. خبر - سُرت - پوجهه - سمجهه - مت (ث). حال - اُفعال (ث). جيئن "جيڪو ڏهو هوس، سو ٻـ نڪري ويس".

— **دَهو ٿيڻ (ت):** سُڌ پوڻ - خبر پوڻ - سمجهه پوڻ. تورو تورو ڏسڻ ۾ اچڻ.

• **ڏهوڙڻ:** مصدر. ڏيڄارڻ - خوف ڏيڻ.

• **ڏهلڻ** - هيبت ۾ پوڻ (ل.ق). پڇائڻ. ڦَتڙ - گهٻائڻ. جيئن "اکين جمر ڦتو ڪيو، جن ڏهوڙيا ٿي دل" (آجي).

— **ڏَهوڙجڻ:** مصدر. ڏهلجڻ - هيبت ۾ پوڻ.

• **ڏهِي ج ڏهِيُوْن:** ث. [سن. ڏهُ = ڏهڻ] جاول ڪير - ڏڌ - ڏونڌرو. [سن. ديهه = بدن] جسم - بدن - ديهي.

• **ڏهِي ج ڏهِيُوْن (ت):** ث. [سن. ٽَشُ = تهه] ڳاهڻ بعد انَ مان نڪتل ٿهر - تهي. مٽي - دڙ. اسپنگر جون مٽيون سنهيون ڪَلُون.

• **ڏهيلا:** ذ. (هندي) ڏهيرو - ڏڪيو.

• **ڏهِيُوْن:** ث. [سن. دَشا = رِيڙا اگهڙيءَ جي] ڏريون - ٽڪريون - پرزيون - ٽڪرا ٽڪرا - ذرا ذرا (ڪپڙي جي ٿان اُهڻ بعد سُٽ جا بچيل ٽڪر جي تاڻي ڳنڍڻ بعد ڪپي ڇڏيندا آهن - ڏهيون. جيئن "ڇيو ٿيان لطيف چوي ڪارڻ دوست ڏهيون" (شاهه).

— **ڏهِيُوْن ٿيڻ (ت):** ٽڪريون ٽڪريون ٿيڻ - ڏريون ڏريون ٿيڻ - پرزا پرزا ٿيڻ.

— **ڏهِيُوْن ڪَڍِي ڇڏَڻُ (ت):** اڳڙيون ڪڍڻ - ناس ڪري ڇڏڻ.

• **دَءُ ج دَءَ:** ذ. [سن. دِو - چمڪڻ] نِرت - نظر - نگاهه - ڏئو. چمڪو ٽمڪو - ڏهو.

— **دَئُڪَارُ ج دَئُڪَارَ:** ذ. چمڪو - ٽمڪو. ٿوري نِرت - نظر.

• **دُئابو ج دُئابا:** ذ. صفت. ٻن ندين جي وچ واري سڪل زمين - دوآبو. اسم خاص. حيدرآباد جي ڀرسان هڪ ڳوٺ جو نالو. جتي مير شير محمد خان جي انگريزن سان جنگ ٿي.

• **دُئاپر:** اسم خاص. [سن. دواپر] هندن جي چئن جُڳن مان ٽئين جُڳ جو نالو - دواپر.

• **دُئارُ ج دُئارَ:** ذ. [سن. دُوار = دروازو] دروازو - دَر - چانئٺ - ڏيڍي. جاءِ - جڳهه - هنڌ - مڪان. مُلڪ - شهر - ديس. جيئن ("ناڪردوارو، گُردوارو وغيره"). ڏينهن - روز - ڏهاڙو - وڏو ڏينهن - ٿڌ ڏهاڙو - ٿڻ - ڏڻ - ٻارهاماسو - ڏينهن - عيد. وَلس ٻَريلين جو وَلس.

— **دُئارو ج دُئارا:** ذ. فقيرن جي رهڻ جي جاءِ - اوتارو - ديوتا جو ٺڪاڻو - مَنْدرُ - ديوُل - مڙهي - دائرو. بت - بوتو. جسم.

• **دُئاسِتو ج دُئاسِتَا:** ذ. صفت. [سن. دِوْ = ٻه + سَتَ = رَسَ] ٻه دفعا چڪايل (شراب وغيره). دو آتشو - ٻه باهيو (جنهن کي ٻه دفعا باهه جي منهن ۾ ٺاريو وڃي).

• **دُئالُ ج دُئالَ:** ذ. [ف. دُوال = چمڙي جي وَدي] چمڙي جي پٽي - وِدي. سَنْجَ جو هڪ قسم (چمڙي جي پٽي جنهنجو هڪڙو ڇيڙو هني ۾ ٻيو ڇيڙو رڪاب سان ٻڌجي).

— **دُئالِي ج دُئالِيُوْن:** ث. دُئالي جهڙي. پٽي واڳ - مضبوط ٻنڌڻ. جيئن "ڏسي اچرج ۾ آيس، بي پرواهه جي چالِي، سڏيو شهبازن کي، پائي پيرن دُئالي" (جان علي).

— **دُئالِي ٻَنْد:** ذ. صفت. رڪيب ۾ پير پائڻ لاءِ دئال جهليندڙ - خدمتگار - مسڪين. نِهليو - هر وقت خدمت ۾ حاضر رهڻ وارو.

• **دَئِتُ ج دَئِتَ:** ذ. [سن. دَئِيتَ = راڪاس] دَئيتُ - راڪاسُ - هندڪي ڌرم ڪان ڦريل بدروح - خبيث روح. تڪليف ڏيندڙ ماڻهو - بدمعاش.

• **دَئُر:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه ۽ سکر ۾).

• **دَئِرجِي:** اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو (اڪثر ڪراچيءَ ۾).

• **دَئُرِي:** ذ. هڪ شڪاري پکيءَ جو نالو.

• **دَئِريا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۽ خيرپور ميرس ۾).

• **دُئڙڻُ:** مصدر. دوڙ پائڻ - ڊوڙڻ - ڊڪڻ - ڀڄڻ. تکو هلڻ - سَٽَ ڪڍڻ.

شرط ٻڌڻ.

— **دَنُوَ ج دَنُوَوَن:** ٿ. ٻوڙ — ڏڪ — ٻيڄ.

— **دَنُوَائڻ:** مصدر. ڏڪائڻ — ٻوڙائڻ — ڀڄائڻ — ڪنهن سبب ٻوڙڻ لاءِ چوڻ. سٽ ڏيارڻ. شرط ڀڄائڻ.

• **دَنِڦَ (ت):** ذ. صفت. بي سمجهه — بي عقل — جاهل.

• **دَنَڪُ ج دَنُڪَ:** ذ. [سن. دِوُ = ڏون يا ٻ] ڪنهن وقت جي ٻن ڏندن نڪرڻ واري چمار. پنج سالو اٺ ۽ سالو گهوڙو. ڏوڪ.

• **دَنِنُ ج دَنِنَ:** ذ. (ع) قرض — اوڌر — ڏڪڻو. جوابداري. احسان — مهرباني — وڙ — ٿورو. ڏَنڊ — ڀَنڊَن.

• **دَنُنْ:** ٿ. [سن. دِوِ = چمڪڻ] چمڪو — ڏوُ — ڏهو — ڏئو.

— **دَنُنڪڻ:** مصدر. ٽمڪڻ — چمڪڻ — رڪي رڪي چمڪاٽ ڪرڻ.

• **دَوُ:** ذ. [سن. ڏوُ: چمڪڻ] روشنائي — سوجهرو — اولڙو — روشني. پاڇو — پرتوو — عڪس.

• **دَئو ج دَئا:** ذ. [سن. دِو = چمڪڻ] سج جي روشني — تڙڪو. ڏوُ — ٽمڪو — چلڪو. روشنائي — سوجهرو. اولڙو — پاڇو — عڪس — سايو. خبر — سُڌ — سماءُ — پُوڙ.

— **دَئو هڻڻ (ت):** اجايو قبضو ڪرڻ — ضد ڪرڻ — ڦُرڻ.

— **دَئو پوڻ (ت):** ٿوري نظر پوڻ — سماءُ پوڻ. سوجهرو پوڻ.

• **دَئوسُ ج دَئوسَ:** ذ. صفت. [ع. دَيُوثُ] پنهنجي زال جو ڀڙوو — بي غيرت — بي حيا — مَڄو. نڀاڳو — نحس — بدبخت — ڇَنڊو.

• **دَئوڪُ ج دَئوڪَ:** ذ. [سن. دِوُ = ڏون] ٻ. ٻن ڏندن وارو اٺ يا گهوڙو — ڏوڪ.

• **دَئوڪِي:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊو محمد خان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دَئِي ج دَئِيُونْ:** ٿ. [سن. دَو = چمڪڻ] تجلو — روشني — چمڪو — شُعاع — ڏهو. رونق — جوت — ڀَڪو — شان — تَجَمل — تيجَ — جَلُوو — سوڀيا — جهلڪو — ڀڙڪي — پرتاب — ڏَما — ڊانڊس. دڙڪو. ذرو — جرو — هَوَ — رَتِي — تمام ٿورو حصو. مٽي جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ڊيگهه ١ـ٢ انچ).

— **دَئِي ڪرڻ:** ڊيڄارڻ — ڌهڪائڻ — ڏڪائڻ — ڌمڪائڻ — اک ڏيکارڻ — دڙڪو ڏيڻ — تاهڻ — دٻائڻ — ڏڙٻائڻ — ڌمڪي چاڙهڻ — دَدڪو ڪڍڻ.

— **دَيُونْ ڪرڻ:** تابش ڪرڻ — چمڪڻ — ٻهڪڻ — جهرڪڻ — جرڪڻ — تجلو ڏيڻ — آب تاب ڏيکارڻ — چلڪڻ — روشنائي جي بهار لائڻ — حشمت ڏيکارڻ جيئن. ”داٿودي دَيُون ڪري، رَنگڻ ڪونهي رنگ“ (شاهه).

• **دَئِي:** ٿ. [سن. دوُ = ٻ. ڏون ف. دُوئِيُ = ٻيائي] دوئي — ٻيائي — بي ايماني — ٻَجڙائي — بدنيتي — ڪوٽ — بهانو — مَڪرُ — ڍونگ — مڪرُ.

• **دَئِيتَ:** ٿ. دغا — ٻيائي — ڪوٽ — دوئي.

• **دَئِيتُ ج دَئِيتَ:** ذ. صفت. [سن. دَئِيتِ = راڪاس] دَئِتَ — راڪاس — حطرناڪ.

• **دِيْ:** ظرف. (ف) گذريل — آخرين. گذريل ڏينهن — ڪلهه — ڪالهه.

— **دِيروز:** ظرف. گذريل ڏينهن — ڪالهه.

— **دِيْشَبْ:** ظرف. گذريل رات — ڪالهوڪي رات.

• **دَيا ج دَيائُونْ:** ٿ. [سن. دَيا. دَيِ = رحم ڪرڻ] رحم — ٻاجهه — ڪهل — قياس — ترس. رحمدلي — همدردي. مهر — مهرباني — ڪرم — اِحسان — لطف — فضل — آسيس — ڪرپا. سخا. بخشش — عنايت.

— **دَيا درِشٽِي:** ٿ. مهَر جي نظر — ڀلائي جي نظر.

— **دَيالُ ج دَيالَ:** ذ. صفت. دياوارو — ٻاجهه وارو — دياوان — ديالو — رحم دل — ڪهل وارو — ترس کائيندڙ — نرم دل — رحمي — ٻاجهارو. سخي — مهربان.

— **دَيالُو ج دَيالُو:** ذ. صفت. دياوان — ديال. رحمدل — مهربان — ٻاجهارو.

— **دَياوانُ ج دَياوانَ:** ذ. صفت ديال — ديالو — رحمدل — مهربان — ٻاجهارو.

— **دَياوَنْتَ ج دَياوَنْتَ:** ذ. صفت. ديال — ديالو — دياوان — رحم دل — مهربان — سخي — ٻاجهارو.

• **دِيارُ:** ذ. [ع. دَيْرَ = گهرُ ج دِيارُ] ديس — ملڪ — ڏيهه — وطن — سانيهه — ماڳ — هنڌ — جوءِ. ڀاڳو. [سن. ديودار] هڪ قسم جو عمارتي ڪاٺ — دَيالُ — چِيْلُ — صَنوبَرُ.

• **دَيالُ ج دَيالَ:** ذ. [سن. ديوار] وڻ جو هڪ قسم — چِيْلُ جو وڻ — صنوبر جي وڻ جو قسم.

• **دِيانَتَ:** ٿ. ايمانداري — سچائي — پَت ـ سُچِتيائي — امانت — سالمي. گڻ — نيڪي — خاصيت.

— **دَيانتدارُ ج دَيانتدارَ:** ذ صفت ايماندار — سچار — ڀروسي جهڙو — صادق — اَمين — سُچيتيو — اعتبار وارو — پَت وارو. وفادار — خداترس — ڌرمي.

— **ديانتدارِيْ ج دَيانتدارِيُونْ:** ٿ. ايمانداري — سچائي — سُچِتيائي — ويساهه — اعتبار — پَتڪار — معتبري — يقين — پَت ـ ڀروسو.

• **دِيْباچو ج دِيْباچا:** ذ. ديباچه. ديبا = پَٽ جو ڪپڙو + ”چه“ اسم تصغير جي نشاني. ٢. ديباچ [ف. ديباه = ريشمي چوغو. اڳي ڪتابن جي ٻهرئين صفحي تي چِٽ ڪڍندا هئا] ڪتاب جو مُنڍ — ڪتاب جو مقدمو — ڪتاب جي شروعات جي لکيت — مُنڍ — شروعات — تمهيد — ٻومڪا — مُهاڳ — مُقدمو — مهَنڊ — اُپاس — آڳنر.

• **دِيْبَ ج دِيْبُونْ (ل):** ٿ. ڏاڍي مَڪ — دِٻ — مُٽ ـ مَڪ.

• **دَيْتَ ج دَيْتَ:** ذ. صفت. [سن. دئيتيه = راڪاس] وڏي جسم وارو — راڪاس. دئيت — دُئِتَ.

- **دَڻُ پرِيُٽُ:** ذ. جنّ ۽ پريون.
- • **دِيَتَ:** ث. [ع] خون بها – خون جي عيوض قيمت – قصاص – خون جو بدلو. جيئن "دِيَتَ آهي دوس مارڳ ۾ مَين جي" (شاهه).
- • **دِيپُ ج دِيپَ:** ذ. [سن. دَوِيپُ = ٻيٽ، مُلڪ، کنڊ] اقليم – زمين جو ستون حصو – ٻيٽ – جزيرو – ٽاپُو. جيئن "مالديپ – سنگلديپ وغيره". [سن. دِيپ = ڏيو] روشني – چمڪو – ڏيو (ڏِيئو).
- **دِيپ مالا ج دِيپ مالائُون:** ٿ. ڏِين (ڏيئن) جي قطار.
- • **دِيپَڪُ ج دِيپَڪَ:** ذ. [سن. ديپڪ = ڏيو (ڏيئو)] روشنائي – سوجهرو – تجلو – جوت – شعاع – پرڪاش – سُجهندو – اُجالو – سُهائو. ڏيئو – ڏيو – شمع – ٻتي – چراغ. ڇهن راڳن مان هڪ راڳ جو نالو (ڀيرو، مالڪوس، هنڊول، سري، ميگهه، دِيپڪ). ديپڪ راڳ. هندستاني موسيقيءَ جي تمثيلي تصوير مطابق، باهه وانگر چمڪات ڪندڙ ڪپڙا پيل، پيشانيءَ مان آگ جا اُلا نڪرندڙ، مست هاٿيءَ تي سوار آهي. هي راڳ گرم صد ۾ ٻن پهرن يا شام جو ڳائجي. هن جي ڳائڻ سان باهه پيدا ٿئي ٿي. هن راڳ جون ڇهه راڳڻيون (١. چاپانَٽ ٢. همير ٣. ڪليان ۴. بهاڳ ۵. ڪيدار ٦. ايمن) آهن. آتشبازي جو هڪ قسم.
- • **ڏِيجُور:** اونداهي رات – خاڪي رنگ جي ڪاراڻ مائل مٽي – اونداهي – تاريڪي – اَڻ ڄاڻائي – گمنامي.
- • **ديجو ڪارائي:** ذ. ڳنڌه جو قسم.
- • **دِيد ج دِيدُون:** ث. ذ. [ف. دِيدَنْ = ڏسڻ] اک. ڏسڻ جي حالت – ڏسڻي. نظر – نگاهه – نرت. جوت – سوجهرو – روشني – ڏِڄ – ڏهو – ڏٺو. جيئن "فلاڻي جي اکين جي ديد گهٽجي وئي آهي." ڏيک – ڏيکاءُ – نظارو – نماءُ – جهلڪ – لقاءُ – ديدار – درشن. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ جيئن "قابل ديد، چشم ديد وغيره" لڄ – حيا – شرم – حجاب – سنڪوچ. محابو – مرجاتا – لحاظ – مترمُ – پاسخاطري – ساڃهه – سڃاڻپ – مُرُوَت. ڏڪا – ڏڪ – سُور – ڪشٽ (ڪ).
- **دِيدَ جو اُنڌو ٿيڻ:** نظر نه پوڻ – بي حيا ٿيڻ – بي شرم ٿيڻ – بي شناس ٿيڻ – حيا شرم نه ڪرڻ.
- **دِيدَ ڇهاڪُ:** ذ. صفت. بي حيا – بي شرم – بي محابو.
- **دِيدو (دِيدَه):** ذ. ف. اک – اک جو تارو – دوڏو – ڏيلهو. نظر – نگاهه. چشمو نيڻ.
- **دِيدُون وجهڻُ (ت):** نظر ڪرڻ. خيال ڪرڻ. ديدار ڪرڻ – گهور پائي ڏسڻ – عشق محبت جي نظر ڪرڻ.
- • **ديدا:** اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ ذات جو نالو.
- • **دِيدارُ ج دِيدارَ:** ذ. (ف). نظر – نگاهه – نرت – ڏسڻ جي حالت – ڏسڻي – ڏيکاءُ – ڏيک – ڏيکارو. درشن – درسن – جلوو – شڪل – صورت – ڏول – رُوپ – مُنهن – مُهانڊو – مُکڙو. ڳڻڃاڻي – مقابلو – ملاقات – ميلاپ. لقاءُ – تماشو – جلوو.
- **دِيدارَبازِيُ ج دِيدارَبازِيُون:** ث. ديدار ڪرڻ جي حالت – نظاره بازي – ڏيک ويک – ديکا ديکي. درشن. سرسري نظر. عشق بازي – اک جو اشارو. نگاهه عشق محبت واري.
- **دِيدار ڪرڻُ:** درشن ڪرڻ – درسن ڪرڻ. جلوو ڏسڻ. مُنهن ڏسڻ – صورت ڏسڻ. تماشو ڏسڻ – زيارت ڪرڻ.
- **دِيدارِيُ ج دِيدارِيُ:** صفت. ديدار جهڙو – ڏسڻ جهڙو – ڏيک وارو – ملوڪ – سُهڻو – خاصو – ٺاهوڪو.
- • **ديدڙ:** اسم خاص. جت بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.
- • **دِيدڪِي:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • **دِيدَهْ:** صفت. [ف. ديدن مصدر جو اسم مفعول] ڏٺو – ڏٺل.
- **دِيدَهْ دانِسْتَهْ:** ظرف. [ف. ديدن = ڏسڻ + دانستن = سڃاڻڻ] ڄاڻي واڻي – ڏسي وائسي – دِينا داستي.
- **دِيدَهْ دلير:** ذ. صفت. شوخ چشم – دلير – بهادر. بي پرواهه – اکين جو پڪو – نظر جو پڪو.
- • **دِيدَهْ دليري:** ث. ڏسي وائسي ڪو ڏاڍائي جو ڪم ڪرڻ.
- • **ڏَيَرَ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- • **ڏَيرُ ج ڏَيرَ:** ذ. (ف). بُتخانو – مندر – ٺڪاڻو – مڙهي. آتش پرستن جي مڙهي. گرجو – شراب خانو – ڪلال خانو.
- • **دير ج ديرِيُون:** ث. (ف). گيسر – سيڙپ – چرڪ – اوير – اوسيڙو – ليٽ – سيڙهه – ڪُنهلائي. آهستگي – ڍِرائي – سُستي – ڍِل.
- **ديرِبازُ ج ديرِبازَ:** ذ. صفت. ديرڪندڙ – گيسر ڪندڙ – اويرو. ڍِرو – سُستُ – آهستي هلندڙ.
- **ديرپا:** ظرف. گهڻي وقت تائين – جٽاءُ ڪندڙ – پائدار – هميشه لاءِ – مستحڪم – جهالسو – مظبوط.
- **دير رَنج:** ذ. صفت. گهڻي وقت جو تڪليف ۾ آيل.
- **دير ڪرڻُ:** اوير ڪرڻ – وقت لڳائڻ – چرڪ ڪرڻ.
- **دير لڳائڻُ:** وقت لڳائڻ – ٺاٺيم لڳائڻ – گهڻو وقت خرچ ڪرڻ.
- **دير هضمُ:** صفت. دير سان هضم ٿيندڙ – ڳرو (کاڌو وغيره).
- **ديرِيُ ج ديرِيُون:** ث. اوير – چرڪ – ليٽ – دير. آهستگي – ڍِل.
- **ديرِينو ج ديرِينا:** ذ. صفت. گهڻي وقت جو – پراڻو – جهونو – ڪُهنو – قديمي. تجربيڪار – ڳڻ ڳوڻي – گنڀير – سنجيدو – بُردبار – ڪانڌ وارو – ٻاري. بزرگ – چالاڪ – سياڻو.

• **ڏيرو ج ڏيرا:** ذ. [فا. ديره. ع. دائره] جاءِ ـ جڳهه ـ هنڌ ـ ماڳ ـ مڪان ـ گهر ـ کوٺي. رهڻ جي جاءِ ـ منزل ـ داٻو ـ آستانو ـ ٺاڪ ـ ويساهڻ ـ بستي ـ ڳوٺ. جيئن مرڪبات ۾ ڪن شهرن پٺيان آيل نالا "محبت ڏيرو، نئون ڏيرو، رتو ڏيرو وغيره". ڪٽنب ـ خاندان ـ گهراڻو. حويلي ـ گهرٻار ـ زال ـ زوج ـ زناني خانو. جيئن "سيلن جو ڏيرو، ميرن جو ڏيرو وغيره". تپيدارن جي رهڻ جي جاءِ ـ اوطاق ـ منزل گاهه ـ چاوڙي ـ تنبو ـ خيمو ـ ڏيرو. لاڏاڻي بعد اُن يا ٻل رکڻ جي جاءِ ـ ٻار ـ کوهه. سکن جو گردوارو ـ مندر ـ ڏيرو. ڪاري جي وڏي ٻيڙي (واڻ) هاڪارڻ ۾ طرفن يا نکٽن وغيره جي رهبري ڪندڙ اوزار ـ ڪمپاس.

ـ **ڏيرو ڄمائڻ:** هڪ هنڌ داٻو ڪري ويهڻ ـ گهڻو وقت رهڻ ـ پڪي پختي رهائش ڪرڻ.

ـ **ڏيرو ڏمائڻ:** جاءِ هٿ ڪري ويهڻ. ڪٻ ڪوڙي ويهڻ ـ منزل ڪرڻ ـ ٽڪڻ ـ ترسڻ.

ـ **ڏيرو ڏمائي ويهڻ:** پڪو انتظام ڪري ويهڻ ـ رعب تاب سان رهڻ ـ ڪٻ ڪوڙي ويهڻ.

ـ **ڏيريدار ج ڏيريدار:** ذ. صفت. ڏيري وارو ـ ڏيرو رکندڙ ـ ڏيري جو مالڪ. گهر وارو ـ ٻارن ٻچن وارو. وڏيرو ـ سردار ـ ڳوٺ ڌڻي ـ ڪري وارو ـ ٻار وارو ـ ڪري جو رکوال. تپيدار.

ـ **ڏيريداري:** ث. تپيدار جي ڏيري سان ٻڌل زمين جو ٽڪر.

ـ **ڏيري وارو ٻتيلو:** ذ. ننڍڙي دريائي ٻيڙي جو هڪ قسم.

• **ڏيرو ٻراڻو:** اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏيرو محبت:** اسم خاص. تعلقي ماتلي جو اڳيون نالو. تعلقي ماتلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏيڙ ج ڏيڙ:** ذ. مکڻ جو ڳنڍو ـ چاڻو ـ پنوڙو.

• **ڏيڙو ج ڏيڙا:** ذ. ٻت جو ٻريل پکي. پکيءَ جو هڪ قسم ـ بلبل. گوشت جو وڏو ٽڪر ـ ڏڳــل. مٽيءَ جو ديپو (سارين ڏرڻ لاءِ). (ت). شريعت موجب هڪ اک جي سزا (ت). ڏمڪ.

• **ڏيڙا هڻائڻ:** سخت سيڪت ڏيڻ ـ ڏمڪ هڻائڻ ـ گــڏي چڙهڻ.

• **ڏيز (ڪ):** ث. جبلن جي قطار.

• **ڏيس ج ڏيس:** ذ. [سن. ديش؛ پرا. ديش، ديهو ـ ڏيهه] ڏيهه ـ مُلڪ ـ راشٽر. صوبو ـ پرڳڻو ـ جمع جو هنڌ ـ علائقو ـ اباڻو ملڪ ـ وطن ـ سانيهه. طرف ـ ڏس. هڪ راڳ جو نالو جيڪو اڌ رات جو ڳايو ويندو آهي.

ـ **ڏيسان ڏيس:** ظرف. ملڪان ملڪ ـ هر هنڌ ـ سڀني ملڪن ۾.

ـ **ڏيس به ڏيس:** ظرف. ملڪان ملڪ ـ هڪ ملڪ کان ٻئي مُلڪ تائين.

ـ **ڏيس بديس ڦيرڻ:** مُلڪ. مُلڪ گهمڻ ـ سير ڪرڻ. ٻيٽڪندو رهڻ ـ ته يا ڪاٿن.

ـ **ڏيس ڀاشا:** ث. ديسي زبان ـ پنهنجي ملڪ جي ٻولي ـ ڏيهي ٻولي.

ـ **ڏيس ڀائي ج ڏيس ڀائي:** ذ. صفت. هموطن ـ هموطني ـ ساڳئي ملڪ جا رهندڙ.

ـ **ڏيس پرديس:** ظرف. پنهنجو ۽ پرايو ملڪ ـ هرهنڌ ـ سڄو جهان ـ جتي ڪٿي.

ـ **ڏيس چوري پرديس ڀکيا:** نيچ ڪم ڪرڻ کان ڪٿي به شرم نه اچڻ.

ـ **ڏيس ڇڏڻ:** وطن ترڪ ڪرڻ ـ ملڪ ڇڏڻ.

ـ **ڏيس دوار:** ظرف. ملڪ ۽ گهر گهاٽ. وطن.

ـ **ڏيس ڏيس:** ظرف. مُلڪ مُلڪ ـ هنڌ هنڌ ـ ڏيهه ڏيهه ـ هر هنڌ.

ـ **ڏيس ديسانتر:** ظرف. ملڪان ملڪ.

ـ **ڏيس گهاتڪ:** ذ. صفت. مُلڪ سان بغاوت ڪندڙ ـ راڄ ڌوهي ـ بغاوتي ـ غدار.

ـ **ڏيس گهاتي:** ذ. صفت. ملڪ سان ڌوهه ڪندڙ ـ راڄ ڌوهي ـ ديس ڌوهي ـ باغي ـ غدار ـ شترو.

ـ **ڏيس نڪالو ج ڏيس نڪالا:** ذ. صفت. ديس نڪارو ـ ڏيهه نيڪالي مليل ـ مُلڪ بدر ٿيل.

ـ **ڏيس نيڪالي:** ث. جلاوطني ـ ڏيهه نيڪالي ـ ملڪ نيڪالي ـ وطن يا ملڪ ۾ رهڻ جي اجازت نه هئڻ.

ـ **ڏيس نيڪالي ڏيڻ:** جلاوطن ڪرڻ ـ ملڪ مان ڪڍي ڇڏڻ.

ـ **ڏيسي ج ڏيسي:** ذ. صفت. پنهنجي ملڪ جو ـ ڏيهي ـ مُلڪي ـ ڳوٺائي ـ وطني ـ سانيهي. وطن ۾ پيدا ٿيل شيءِ. قدرتي ـ اصلي ـ ذاتي ـ ڳامٺو.

ـ **ڏيسي هُنر ج ڏيسي هُنر:** ذ. ملڪي ڌنڌا ـ وطني ڪاريگريون ـ وطن جا ڪارخانا ـ ملڪي صنعتون ـ خاص ملڪ جو هنر يا ڪاريگري.

• **ڏيسڪار ج ڏيسڪار:** [سن. ديشڪار؛ ديس ڪار] هڪ راڳڻي جو نالو.

• **ڏيسي:** ث. هڪ راڳڻيءَ جو نالو. شاهجي راڳ جو هڪ سُر ـ هڪ راڳ.

• **ڏيڦ ج ڏيڦون (ت):** ث. وڏو چيٺو ـ داڦ. هٿ سان ٺڪيل چيٺو (جو ٻارن جي ڪم اچي).

• **ڏيڦر:** ث. مٺي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڏيڦري ج ڏيڦريون (ت):** ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڏيڪار (ل):** ث. (آواز) ٻڪرين جي ڳڏجي ويل ٻن ڌڻن کي جدا ڪرڻ لاءِ ٻڪرار جو هڪ خاص آواز.

• **ڏيڪ ڏيڪ (ل):** ذ. (آواز) ڏيڪار.

ـ **ڏيک ج ڏيکون:** ث. ڏسڻ جي حالت ـ ڏيد ـ نظر ـ ڏيک. تکيءَ

نظر سان ڏسڻ جي حالت – گهور. جُوهه – جهوَت. ٻاهريون ناهه نوهه – ديک – ڏيکارو.

• ديکڻ: مصدر. [سن. دَرش: ف. ديدن = ڏسڻ. ديکا] ڏسڻ – نظر ڪرڻ – معائنو ڪرڻ. ڳولڻ – ڏونڍڻ – تلاش ڪرڻ. آزمائڻ – امتحان ڪرڻ. جاچڻ – پرکڻ – سکڻ.

– ديکاديکي: ث. ٻاهريون ڏيکُ – اجايو ڏيکاءُ – ٺڳيءَ جو ناهه. هڪٻئي کي ڏسڻ جي حالت. حرص – رشڪ. نقل – اَهل. پيروي. ملاقات – ميلاپ (ت).

– ديکاديکي ڪرڻ: هڪٻئي ڏانهن نهارڻ. اَهل ڪرڻ. ملاقات ڪرڻ. ملڻ – منهن مقابلي ٿيڻ.

– ديکَ ڀالَ: ث. سنڀال – جاچ جُوچ.

– ديک ڀالَ ڪرڻ: جاچ جُوچ ڪرڻ – سنڀال ڪرڻ.

– ديک ڏيڻ (ت): هڪ جاءِ تي گهڻو وقت نظر ڪرڻ. ڏسندي. ڏسڻ سان. "ديکيندي ديدار کي ڪل سڄاتو ڪين." (شاهه).

• ديکچيني ج ديکچينيون: ث. لوهه جا ننڍا پراڻا ٽڪر – سڙيل لوهه جا پراڻا ڪٽيل ٽڪر – پراڻي لوهه جي پور.

• ديگَر: صفت. ٻيو – وڌيڪ – دگر.

• دَيگمبَر: ذ. [سن. د ڪ > اگهاڙو – نانگو] اگهاڙو – نانگو. جين ڌرم جو اگهاڙو فقير. پلڪار جي چهنب. ملڪ – طرف.

• ديگ ج ديگون، ديگيون: ث. (ف) ڪاڏي رڌڻ جو وڏو ٿانءُ – ٽامي جو وڏو ديڳڙو – ديگ. ٻيٺا – خيرات – تل ڦل – کٽني. جانور رڌي نذراني طور ڏنل.

– ديگ تيغ جو مالڪ هئڻ: ڏتوان ۽ ٻلوان هئڻ – شاهوڪار ۽ طاقتمند هئڻ – ونهيو ۽ ويسر هئڻ.

– ديگ جي ڪُرڙ هئڻ: وڏي خاندان سان رشتو هئڻ.

– ديگ چاڙهڻ: عام جام ڪري چڏڻ.

• ديگچي ج ديگچيون: ث. ٽامي ۽ پتل جو ننڍو ديگڙو – ديگڙي – ديگڙي.

• ديگڙو ج ديگڙا: ذ. رڌ پچاءَ لاءِ هڪ برتن – ننڍي ديگ. (ث. ديگڙي ج ديگڙيون).

• ديگڙي چاڙهڻ: رڌي کائڻ – پنهنجي محنت ڪرڻ.

• ديگ باسڻ: جانورن جي ديگ تيار ڪرائي خيرات ڪرڻ. طعام جي خيرات باسڻ.

– ديگ جي ڪرڙي کائي هئڻ: گهڻي مال منجهان ٿورو حصو به کٽي هجڻ.

• ديگيين: ظرف. ديگين ۾.

• ديگوڙو ج ديگوڙا (لس): ذ. گيدوڙو – ٽيسوڙو.

• ديگين وارو: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

• ديمَ ج ديميون: ث. فوج – لشڪر – سپاهه. ڳهٽ – ميڙ – انبوهه (ل – ق).

– ديمَ ڪرڻ: گهڻي تعداد ۾ گڏ ٿيڻ. بدبوءِ ڪرڻ (ت).

– ديمي ج ديميون: ث. هڪ وڏي فوج – لشڪر جو ڪٽڪ – اڻ ڪَٽ خزانو.

• ديماڪ ج ديماڪ (ت): ذ. [ع. دماغ جي بگڙيل صورت] دماغ – مغز – مٿو.

• ديمڪ ج ديمڪ: ذ. اٺ جي هڪ سنڌ جو عضوو – پلاڻ جي پوئين حصي کي مضبوط ڪري جهلڻ وارو رسو – اڌهي.

• ڏينَ ج ڏينَ: ذ. [ع] قرض – اڌار – ڪَٽت – لهڻو – ڏيتي. بخشش – عطيه – احسان – ڪرم.

• دينَ ج دينَ: ذ. [ع] اختيار ڪيو – مذهب – ملت – ڌرم – پنٿ. ايمان – عقيدو – ويساهه – يقين – ڀروسو – نشچو – اعتبار. انجام – وچن – قول. عاقبت – آخرت.

– دين ايمان مان ڪڍڻ: مرضيءَ جي ابتڙ ڳالهه ڪرائڻ. مذهب جي خلاف ڪم ڪرائڻ.

– دينَ پائي ج دينَ پائي: ذ. صفت. ساڳئي مذهب وارو – همَ مذهب.

– دينَ پناهه: ذ. صفت. دين جو مُعاون – دين جو مُحافظ – مذهب جو اجهو – دين جو حامي.

– دينَدار ج دينَدار: ذ. صفت. دين وارو – ايماندار – دين جو پابند – نيڪ – ديانتو. مذهبي – ديني – ڌرمي. مُتَقي – پرهيزگار – شرع جو پابند – جيڪو مذهب تي پورو هجي. امين – نيڪ – سچار – راستباز.

– دينداري: ث. دين واري حالت – دين جي پابندي – ايمانداري – امانتداري. سچائي – پرهيزگاري – شريعت جي پابندي – پاڪائي – پارسائي – خداترسي – ديني.

– دين دُنيا کان وڃڻ: ٻنهي جهانن کان رد ٿيڻ.

– دين ملڪوڪي رکڻ: پاڻيهي پيٺي رکڻ – دوستي رکڻ.

– دينَ وَ دُنيا: ث. مذهب ۽ ملڪ. ديني حالت ۽ دنيوي حالت – دين جون ڳالهيون ۽ معاشري جون ڳالهيون. هوءَ دنيا – ٻئي جهان.

– ديني ج ديني: صفت. دين وارو – دين جو – مذهب جو – ڌرم وارو – ڌرمي – مذهبي – روحاني – آتمڪ.

– دينيات: ث. دين سان تعلق رکندڙ ڳالهيون – دين جي اصولن جو علم – فقه جا مسئلا.

• دينَ ج دينَ: ذ. [سن. دينَ = غريب] غريب – مسڪين – ڪنگال – مُفلس – محتاج – گهرجائو – ويچارو – ڪنٽل – حاجتمند – سَچو – سڪتو. ماٺيتو. حليم – نهٺو.

— **دِينَ دَيالَ [سن. دين = غريب دَيالَ = مهر ڪرڻ وارو]:** ذ. صفت. غريبن تي رحم ڪندڙ — غريب نواز — غريبن لاءِ رحمدل — مهربان — ٻاجهارو — نرم دل — ديننات — دَيالو — رَحمانُ — رحيم — غريب پرور.

• **دِيناپور:** اسم خاص. تعلقي گڙهي خيرو، تعلقي ڪنڌ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِيناداستي:** ظرف. [ف. دِيدَهٔ دَانِسْتَهٔ] ڏسي وائسي — ڄاڻو وائڻو — ڄاڻي واڻي — ڄاڻي ٻجهي — سوچي ويچاري. ڄاڻو وائڻو — ظاهر ظهور — اکين اڳيان — پڌري پٽ — ڏينهن ڏٺي — کُلي طرح — کُليو کُلايو — اکين ڏٺي — سڀڪنهن جي ڏسندي — زبردستي — زور مٿس ڪري.

— **دِينا داستي چوڻُ:** ظاهر ظهور يا کُليو کُلايو چوڻ.

— **دِينادَستي ڪَرڻُ:** ظاهر ظهور ڪرڻ — کليو کلايوڪرڻ. زوري زبردستي ڪرڻ — ڏاڍ ڪرڻ.

• **دِينارُ ج دِينارَ:** ذ. عربستان ۾ رائج ٿيل سونَ جي سِڪي جو هڪ قسم.

• **دِيناري ج دِيناري:** ذ. گهوڙي جو هڪ رنگ. (جنهن جي پٺيءَ تي دينار جيترا چٽا هجن).

• **دِيناري:** اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ پاڙو.

• **دِينباري:** اسم خاص. تعلقي ماتلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِينِ پناهُ:** اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِينِ پور:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ ديهه جو نالو. تعلقي اباوڙي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو. جتان جو هڪ بزرگ حافظ محمد صديق رحه سنڌ جو مشهور اهل الله ٿي گذريو آهي.

• **دِينْدَارِ (ل):** ث. ٻار کي مڇرن يا مکين کان بچاءَ لاءِ سمهڻ وقت مٿان رکيل کاٽ جي گهوڙي (جنهن تي ڪپڙو وجهي چڙهيو آهي). ٽنڊي مڇرداني — منهن رکي.

• **دِينْگَ ج دِينْگَ:** ذ. طعام رڌڻ لاءِ ٽڪر جو ديگڙو — ڪنو.

• **دِينْگَـرَ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه ۽ اتر سرحد سنڌ ۾).

• **دِينِ گـڙهُ:** اسم خاص. تعلقي ٺٽل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِينُورُ:** اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ديوُ ج ديوَ:** ذ. صفت. [ف. ديو. پرا. ديوَ. سن. ديوَ. دُو: چمڪڻ]. ديوتا. پريت جيڏو — ڀوائتو. شيطان — ابليس — خناس. ڀُوتن پرين جو مڙس.

— **ديوزادُ:** ذ. صفت. ديوَ جو اولاد — وڏي قد ۽ جُثي وارو.

— **ديوَسْتَانُ:** ذ. صفت. ديوَن جي رهڻ جي جاءِ ـ واسو ڪيل جاءِ ـ ڳـري جاءِ (جنهن تي ديوَ يا جنّ جو اثر هجي).

• **ديوُ ج ديوَ:** ذ. [سن. ديو: دِوُ = چمڪڻ] چمڪندڙ — تجليّ وارو. هندو ڌرم موجب پوڄا جي لائق — ايشور جي حڪم سان سنسار کي هلائيندڙ خيالي جيوُ (جنهن لاءِ سمجهيو ويندو آهي ته هو هن جهان جي جدا جدا ڪمن يا جدا جدا لوڪن جي نگهباني ۽ سنڀال ڪن ٿا. خراب ڪمن تي ناراض ۽ ڀڳتي. پرارٿنا تي خوش ٿيندا آهن). اوتار. ديوتا — مقدس ـ پاڪ.

— **ديوَباني:** ث. ديوتائن جي مقدّس زبان — سنسڪرت.

— **ديوُتا ج ديوُتا، ديوُتائُون:** ذ. اوتار — ڀڳوان. پرميشر. بزرگ — مُقدّس. اهو مضمون جنهن جو ڪنهن ويد جي منتر ۾ بيان ٿيل هجي.

— **ديو رِشي:** ذ. صفت. ديوتا سروپ — گياني رِشي. نيڪ ٻانهو — سادُو — سنتُ — مهاتما.

— **ديوروُ ج ديوُرا:** ذ. ديوَ جي رهڻ جي جاءِ ـ ناڪُر ڏنارو — ڏيورو — ٽڪاڻو.

— **ديوْلوڪُ ج ديوَلوڪَ:** ذ. ديوتائن جي رهڻ جي جاءِ ـ هندن جو بهشت — سرگ. اڀ — آڪاس — آسمان.

— **ديوماتا:** ث. هندن جي عقيدي موجب ڀڳوان جي ماءُ.

— **ديوَمالا ج ديوَمالائُون:** ث. ديوتائن جو احوال — ديو ڪٿا — ديوتائن جي وارتا. هندن جو ڌرمي ڪتاب — پراڻ.

— **ديوُواڻي ج ديوُواڻيُون:** ث. آڪاس واڻي — اِلهام — خوشخبري.

— **ديوي ج ديوِيُون:** ث. ديوتا جي زال — ديبي. ڪالڪا، ڀواني، دُرگا، ڪالي وغيره. ماتا. هندڪي عقيدي موجب سنسار ۾ ايشور پاران ڪم سنڀاليندڙ خيالي عورت. عورت — زال — ناري — ڪنيا — ڪنواري — دوشيزهٔ. راڻي — ملڪہ.

— **ديوي جو نِڙشن ڏيڻُ:** ماتا جي بيماري جو ٿيڻ. چيچڪ يا وڏي مائي نڪرڻ.

• **ديُوارَ ج ديوا رُون، دِيوار يُون:** ث. (ف) ڀت — ديوال. پلويڙو — پناهه — اوٽ — پرده.

— **ديُوارِ چينْ:** اسم خاص. تاتار جي سرحد تي ٨٠٠ سؤ ڪوهه ڊگهي ٺاهيل ديوار (جا عيسوي سن کان ٢٤٠ ورهيه اڳ تاتارين جي حملي کان بچاءَ لاءِ ختاين ٺاهي هئي).

— **ديوَار کٽڻُ:** ڀت ٺاهڻ — ديوال ٺاهڻ — ڀت اوسارڻ.

— **ديوَار قَهْقَهْ:** اسم خاص. سڪندر ذوالقرنين جي ٺهرايل ديوار جا ياجوج ماجوج قوم جي روڪ لاءِ ٺاهي ويئي هئي — سدّ سڪندري. چيو وڃي ٿو ته ان مان هميشه کِلڻ جو آواز ايندڙ آهي ۽ جو به ماٿهو انهيءَ تي چڙهندو سو کلندو اندر ويندو.

• **دِيوَالَ ج دِيوَالُون:** ث. [ف. دِيوار = ڀت] ديوار — ڀت.

• **ديوالِي ج ديواليُون:** ث. صفت. [سن. ديپاوليِ. ديپ = ڏيئو + آوَلِي = قطار] ڏيارِي — ڏياريءَ جو ڏڻ — ڏياريءَ جا ڏيا.

• **دِيوَانُ دِيوَانُ**: ذ. (ع) شاهي دربار – ڪچهري – دربار – عدالت – انصاف جي جاءِ – عدالت گاهه – عدالت خانو. نياءُ سڀا – عدالتي محڪمو – دفتر – آفيس – دفتر جو مالڪ – دفتر سنڀاليندڙ. آفيس جو وڏو عملدار – آفيسر – وڏو منشي – هيڊمنشي – مير مُنشي – رُڪن سلطنت – وزير – منتري. سُگهڙ يا شريف ماڻهو. خزاني جو وڏو آفيسر – پنداري. ڪارخاني جو مهندار (ل.ق). غزلن جو ڪتاب (جنهن ۾ غزل، قافيه وار ڏاهي رکيل هجن). جيئن "ديوان حافظ وغيره". هندن جي هڪ ذات جو نالو (جي مسلمانن جي حڪومت ۾ روينيو کاتي جا وڏا عملدار هئا). جيئن "خيرپوري ديوان. حيدرآبادي ديوان وغيره".

• **دِيوان اَعلَىٰ**: ذ. وزيراعظم – وڏو وزير – پرڌان منتري.

– **دِيوَانُ خَانُو ج دِيوَانُ خَانَا**: ذ. ڪورٽ – عدالت خانو. آفيس – دفتر. اميرن جي ويهڻ جي جاءِ – بيٺڪ – ملاقات جو ڪمرو. مڙدن جي ويهڻ جو ڪمرو.

• **دِيوَانُ عَامُ**: دربار عام – کُليل ڪچهري (جتي سڀڪو اچي سگهي).

• **دِيوانگرِي**: ث. ديوان جو ڪم – ڌنڌو.

• **دِيوانِي ج دِيوانِيون**: ث. ديوان جي آفيس – ڪورٽ – مال ۽ جائداد جي رقم جو فيصلو ڪندڙ عدالت. پئسن جي ڏيتي ليتي ۽ بابت ڪيس.

• **دِيوانِي دَعوىٰ**: ث. جائدادي مقدمو – پئسن يا قرض بابت ڪيس – ڏيتي ليتي بابت فرياد.

• **دِيوانِي ڪورٽ**: ث. ڏيتي ليتي جي معاملن بابت فيصلا ڪندڙ عدالت – سول ڪورٽ.

• **دِيوانو ج دِيوَانَا**: ذ. صفت. [ف. دِيوَانَهُ = چريو] مستانو – چريو – مست – سودائي – پاڳل – مجنون – خبطي – بائولو – آليل. بيوقوف – بيهودو – دعواسي. خفي – چيتو – هرڪلو. (ث. دِيوانِي ج دِيوانِيون). اسم خاص. هڪ ٺٽين جو نالو.

– **دِيوانگي**: ث. چريائي – بي عقلي – بي سمجهي – ناداني – جنون – مستي – پاڳلپڻو – چيتائي – خفو – بيوقوفي.

• **دَيُوث ج دَيُوثَ**: ذ صفت. (ع) بي غيرت – بي حميت – ڀڙوو – ڀاڙي. بيشرم – بيحيا – نرلجو. ڀاڙي (جنهن کي پنهنجي ننگ جي غيرت نه هجي).

• **ديوَڪارِي**: اسم خاص. هڪ ڪاري ڏند جو نالو.

• **ديوَ گَنڌار**: ث. هڪ راڳڻي جو نالو – ديوگنڌاري.

• **ديوَل ج ديوَلُون**: ث. [سن. ديوُ + آليه = رهڻ جي جاءِ] ديو جي رهڻ جي جاءِ. ٺاڪر دُوارو – مندر. عيسائن جي عبادت جي جاءِ – ڪليسا – گرجو. مڙهي – ٺڪاڻو.

– **ديولِي ج ديولِيون**: ث. ننڍڙو مندر – ڏيوري. ننڍي ديول – ننڍو گرجو.

• **ديوناگرِي**: ث. سن. هڪ لکت – صورتخطي (جنهن ۾ موجوده سنسڪرت. هندي. مرهٽي وغيره ٻوليون لکيون وڃن ٿيون).

• **ديوِي ج ديوِيون**: ث. وڻ جو هڪ قسم. ولائتي ٻير.

• **ديهه ج ديهون**: ث. [سن. ديهه = بدن] بدن – جسم – بُت – سرير – ٿانئو – تن – ڪايا – جُسو – وُجُود. جيئن "دلبر ديهه بدر جان، اتس اَطلس جهڙا انگ" (جلال). [ف. دِهْ = زمين جو ڪجهه ٽڪر] پوک واري زمين جي ڪجهه ايراضي – آبادي. تپي جو هڪ حصو. ڳوٺ – بستي – واهڻ – ڳام – قصبو – دِهْ. ننڍو علائقو. مڇيءَ جو هڪ قسم.

– **ديهَات**: ذ. جمع ديهه جو – گهڻا ڳوٺ – دهات – ديهون – ڳوٺ.

– **ديهَاتِي ج ديهَاتِي**: ذ. صفت. ديهه جو – ڳوٺ جو – ڳوٺاڻو – دهقاني – جهنگلي – ڄٽ – غيرمهذب – "شهري" جو ضد.

– **ديهڌارِي**: ذ. صفت. ديهه ڌارڻ وارو – جاندار – سريرڪ. بدني – جسماني.

– **ديهِي ج ديهِيون**: ث. بدن – بُت – جسم – تَن – قالب – چولو – وجود – سرير – ڪايا – اَنگ – جُسو. اَرهه – سينو – ڇاتي. جيئن "ڪشادگي ميدان جي، ڏس دٻئي ديهي" (سچل). ڪنيارن جي اصطلاح ۾ پڪل ٺڪر (جنهن تي نهائين يا آويءَ کي ترتيب ڏيڻ وقت ڪچو ٺانءُ ٻهاريو اهي). ذ. صفت. ڳوٺاڻو – ديهاتي – دهقاني.

– **ديهِي ڏيائڻ**: اندر ۾ جاچڻ – پاڻ سڃاڻڻ – حقيقت حاصل ڪرڻ.

• **ديهَات**: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ديهَاتِي**: اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **ديہ ج ديہ**: ذ. وڏو خوفناڪ وڏي طاقت وارو خيالي جسم. ديو.

ڏ

- **ڏ:** سنڌي الف - بي جو ويهون اکر - ڊ ۽ ڍ جو گڏيل اچار (اچار ڏال). ابجد موجب سندس عدد چار.
- **ڏَ:** ذ. آواز - لَئي - تال. ڇهين سر جو نالو. ڌيوڌ جو مُختَفَ هندي راڳ جو ڇهون پد (سا - ري - گ - مَ - پ - ڌ - ني).
- **ڏا (ل):** ذ. وڏو ۽ ڳرو آواز.
- **ڏابو ج ڏابا (ت):** ذ. ٽري جو پاڻي.
- **ڏات ج ڏاتُونَ - ڏاتيُون:** ٺ. [سن. ڌات] ٻنڌ - مني - ويرج - نطفه - ويرِ - مڙدي. کاڻين مان کوٽي ڪڍيل مواد (جنهن ۾ پگهرجڻ جي خاصيت هجي. جهڙوڪ: سون، چاندي، ٽامو، شيهو، جست، پارو، ٽين وغيره) - ڌاتو. رستو - راهه - واٽ - مارڳ - دستور - طرح - طرز - نمونو - طريقو - عادت - هلت - چال - رفتار - ڍنگ - روش. جيئن "ڏکين ڏات پئي، هينڙو لوهه سنداڻ جيئن، سنياري کي سجهڻين، ورچي ٽان نه ويو." (شاهه ڪريم). "جي پائين پرين، مڙان، سِڪ چوران ڪي ڏاتِ." (شاهه). ثابت قدمي - پختائي - پڪائي. گرامر موجب لفظ جو بنياد - پاڙ - اشتقاق - ڌاتو.
- **ڏاتِ ڪسڻ:** منيءَ جو وهڻ.
- **ڏاتِ وَلِ (ٺ):** ٺ. ول جو هڪ قسم.
- **ڏاتَ ج ڏاتَ:** ذ. [سن] زمين مان کوٽي ڪڍيل معدني شيءِ - ڌاتو.
- **ڏاتُو ج ڏاتُو:** ذ. [سن. ڌاتَ = بنيادي عُنصَر] کاڻين مان کوٽي ڪڍيل مواد (جنهن ۾ پگهرجڻ جي خاصيت هجي) - معدنيات - ڪچو ڌاتو - ڪَکري. جهڙوڪ: "سون، چاندي، ٽامو، لوهه، شيهو، جست، پارو، ٽين وغيره". لفظ جو اصل - مول - بنياد - پاڙ - اشتقاق - مصدر.
- **ڏاتو تَتُو:** ذ. کاڻين مان کوٽي ڪڍيل معدني شيون.
- **ڏاتُورو ج ڏاتُورا:** ذ. زهريلي ٻوٽيءَ جو هڪ قسم. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻوٽو. (هن جا ۳ قسم آهن: ۱ چريو ڌاتورو ۲. ول ڌاتورو ۳. ڪارو ڌاتورو).
- **ڏاتُوريا:** اسم خاص. تعلقي شاهه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏابڻ:** مصدر. [سن. ڌَپ = ڏابڻ] ڏابي وڃڻ - ڏابجڻ - ڏائجڻ - چوسجي وڃڻ. چوسجڻ - چوپجڻ - چڪڙجڻ.
- **ڏابي وَڃڻ:** مينهن يا ڍڳيءَ جو کير سندس ڦَر جو پي وڃڻ.
- **ڏاڄ ج ڏاڄ:** ذ. [سن. ڌوهه = جهنڊو. ڌاتيه - اَنُ] تجمّل - ٺاٺ - اَنّ - اناج - ڌاتو - ڌارو. تور جو هڪ وزن.
- **ڏاجو ج ڏاجا:** ذ. صفت. [ڌؤ - چمڪڻ] چمڪندڙ - ٻيڪي وارو. گيڙوءِ رتو - هيڊو رڱيل (ڪپڙو). "اَڄ مليندي ماءِ، ڏاجا ڪنديس ڪپڙا" (سرآبري - شاهه). ڌهلن جو ڪڙڪو - واڄو - ٽاچو - ٺُڦو.
- **ڏاجُورو ج ڏاجُورا:** ذ. پاڻيءَ تي پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم - ڏابورو.
- **ڏاجُوڙ (ٺ):** ٺ. ٻوٽي جو هڪ قسم.
- **ڏاڄَ ج ڏاڄَ:** ٺ. [سن. ڌانيه - هر قسم جو اَنّ پرا. ڌاڄ = اناج] هر قسم جو اَنُ. هر قسم جو ٻلو. ڪنهن به قسم جي اُپت - فصل - پيدائش - پوک. اَنّ - اناج - ڪڻو - ڌاتو. جيئن "ڦر نه هٿي نور دين نه ڌرتي ڏاج ٿي نه ڪري" (نمر).
- **ڏاجُو ج ڏاجا:** ذ. طاقت - سَتُ - ٻلُ. ڪل گاهه جي پاڙ.
- **ڏاجُوڙ ج ڏاجُوڙ:** ذ. گاهه جو قسم (وس جو گاهه. ڪل ۽ چيهي جهڙيون لامون ۽ ٻن پر ونڊيڪ سنها. پاڙ ۾ گول ڪاري خوشبودار پاڙ جنهن کي ڏاجورو چئجي، جو دَٽ طور ڪائجي. تنهن خاص طرح ڏاجورا ڪڍي ڪائين ڏامور (ت).
- **ڏاجُورو ج ڏاجُورا (ت):** ذ. [سن. ڌانيه = اناج] گاهه جو هڪ قسم جنهن جي پاڙ ۾ ٿيندڙ گول، ڪارا ۽ خوشبودار داڻا ٿين جي دَٽ طور ڪم اچن (تنهن خاص طرح کوٽي ڪائيندا آهن). مڇيءَ جو ڪاڻ. جو سنياري ول جي پاڙ ۾ ٿين (ڪل ٿلهي). مٺي زمين تي مينهن جي پاڻيءَ تي چاول سنهڙي ڪل جي پاڙن جو لوڙهه. [سن. ڌَجيانَ = ريڙُونُ] ليڙ - ريڙ - چِنڙ - ڌَهي - ڦرو - پرزو.
- **ڏاجُورا ڪَيَڻُ:** پرزا ڪيڻ - ليڙون ليڙون ڪرڻ. جناڪون ڪيڻ.
- **ڏاجُورا ٿِيَڪري وَڃڻُ:** تمام گهٽي سيڪت اچڻ - چيتجي وڃڻ.
- **ڏاجُورِيُ:** ٺ. [سن. ڌانيَه] بارش ۾ پيدا ٿيل گاهه جو هڪ قسم.
- **ڏاڏاڪُ ج ڏاڏاڪَ:** ذ. صفت. قداوَرُ - ڊگهو - جانٺو.
- **ڏاڏَر ج ڏاڏَرُونَ:** ٺ. چاپلوسي - چالبازي. بِرپَ - ريبَ - ريهَ.
- **ڏاڏَرائِڻُ:** مصدر. پرپائڻ - ريجهائڻ - ريبڻ.
- **ڏاڏَڪُ ج ڏاڏَڪَ:** ذ. صفت. ماهر - جاڻو. پهلوان - سُورهيه.
- **ڏاڏَڪُ ٿاڻي جو:** پئسن جو ڍِڳُ - ڍِڳڙي - ڍِڳُ - ڍيرُ.
- ڏاڏَڪُ ٿاڻي جو هُئڻُ: وڏو يا گهڻو انداز پئسن جو هئڻ - وڏي رقم جو موجود هئڻ.
- **ڏاڏِرو ج ڏاڏِرا:** وڄت جو هڪ قسم.
- **ڏارَ ج ڏارُونَ:** ٺ. [سن. ڌَارا = وهڪرو] ڪنهن پاڻياٺي شيءِ جي سنهي وَهڪَ - لار - لاٽ - گُوهو - ريلو. وهڪرو - وهَ - سير - وَهڪَ.

ڪنهن هٿيار جي تکائي- تيزي - ڪنار - ڌت. بيڙيءَ جي تختي جو چيرُ - وٿي. پاڻيءَ جي سطح اندر ڏاندو. واڍڪي اوزار جو هڪ نالو - رندي جو هڪ قسم.

- **ڏارَ:** صفت. ظرف. پري - پرانهون - علحده - الڳ - جُدا - خلاصو. ٻئي نموني - وِڇيرڪو - نيارو - اَرِاڏو - نجو.
- **ڏارا:** ظرف. ڏاران.
- **ڏاران:** ظرف. کان سواءِ - بنا - بِن - بِنگر - بي - بغير - ٻاجهون - ڏارون - ويجهو - چوڌاري.
- **ڏارپار:** ظرف. جدا - الڳ - جدا - علحده - ڏار و ڏار - بلڪل الڳ.
- **ڏاروڏار:** ظرف. جدا - ڏار - ڏارونڌار - الڳ - نجو - پري - ڪوبه تعلق نه هجڻ جي حالت.
- **ڏارون:** ظرف. جُدا - پري - ڪانسواءِ - جدا - ڏارونڌار.
- **ڏارونڌار:** ظرف. ڏاروڏار - پري - جُدا جُدا - بلڪل الڳ - صفا بي تعلق - قطع تعلقات.
- **ڏارڻون:** ظرف. جُدا - کان سواءِ - ڏاران - ڏارون.
- **ڏاري:** ظرف. آس پاس - آتي - اُتهين - اُن هنڌ - وٽ - پاسي - پاس - قريباً - ويجهو - اوري. اٽڪل - تخميني - لڳ ڀڳ. جيئن "چند ڏاري".
- **ڏاري پاسي:** ظرف. چوڌاري - سِيني پاسي - چوگرد - چوڦير - چوطرف - آس پاس.
- **ڏارين:** ظرف. کان سواءِ - جُدا - ڏاران - ڏارون - ڏارڻون.

• **ڏارا ج ڏاراڻون:** [ش سن. ڌارا] ڪنهن وهڪري جو مُنهن - دهانو. پاڻي وهڻ جي جاءِ - وهڪرو - وهڪ. چشمو - آبشار - جهرڻو. جبل جو سلسلو - جبل جي چوٽي.

• **ڏاراڙ ج ڏاراڙ (ل):** ذ. مال چاريندڙ - ڌنار - ڌراڙ.

• **ڏاراڻُ:** مصدر. ٻنو پيارڻ - کير پيارڻ - ٿڃ پيارڻ.

• **ڏارڻ:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏارڻ:** مصدر. [سن. ڌر - رکڻ] اختيار ڪرڻ - رکڻ - هٿ ۾ هجڻ - قبضي ۾ ڪرڻ. سنڀالڻ - جهلڻ - ڪٽڻ. سنڀال هيٺ رکڻ - پرورش ڪرڻ - پالڻ - ٻنائڻ - تاتڻ - سانڍڻ - هيرائڻ (جانور وغيره). حفاظت ڪرڻ - هلائڻ - مدد ڪرڻ.

• **ڏاري ج ڏاريُ:** ذ. صفت. [سن] رکندڙ - اختيار ڪندڙ. جيئن: "مايا ڏاري. ڀيک ڏاري."

• **ڏاري ج ڏاريون:** ث. [سن] ليڪ - ريک - خط. صفت. جدا - علحده - اوپري - پرائي - غيرقوم واري.

- **ڏاريڏارُ ج ڏاريڏارَ:** ذ. صفت. ليڪن وارو - ليڪاٺون - پٽاپٽي.

• **ڏاريجا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاه ۽ سکر ضلعي ۾).

• **ڏاريجا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **ڏاريندڙو:** اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏاريو ج ڏاريا:** ذ. صفت. بيگانو - پرائو - بيو - ٻياڪڙ - اوپرو. اڻ سينڌو - غير - نئون - اَڳ نه ڏٺل - نه ٻڌل نه ڏٺل - غير واقف - اجنبي. جيئن. "ڏرياٿين ڏاريا، مٺ مُٺيءَ جا نه ٿيا" (شاهه). عجب جهڙو - عجيب - نادر - ويڳاڻو - پرديسي - ولايتي - ٻديهي - ٻديشي.

• **ڏاريٺو ج ڏاريٺا (ت):** ذ. هٿيار جو هڪ قسم - ڀالو - نيزو.

• **ڏاڙ ج ڏاڙون:** ث. رهزني يا ڏاڙيلن جي ٽولي - ڦورن جي ٽولي - چورن جي ٽولي. ڏاڙيلن جي ڪاهه - ڌاڪو - ڦُر - لُٽ - ڏاڙو. حملو - ڪاهه - جُلهه - هلان. وڏو هُل - بغاغو - دانهن - هنگامو - گهوڙا گهوڙا (ت). منچر وارن جي اصطلاح ۾ مڇيءَ ڦاسائڻ لاءِ ٻن وڇهن وقت زور سان ٻنل جون ٿالهيون وڄائڻ جي حالت.

- **ڏاڙ ڏاڙ (ت):** ث. گهوڙا گهوڙا. دانهون - رڙيون - واڪا - ڪوڪون.
- **ڏاڙ - ڏاڙ ڪرڻ:** رڙيون ڪرڻ. دانهون ڪرڻ - ڦُريا ڦُريا ڪرڻ - ٻاڪارڻ - مدد لاءِ پڪارڻ - وڏو شور مچائڻ.
- **ڏاڙ وائي ج ڏاڙ وائي:** ذ. صفت. ڦورو - لٽيرو - چور - رهزن - ڏاڙيل.
- **ڏاڙويس:** حرف ندا. گهوڙا گهوڙا - واڪو - واڪاڻ - واويلا.

• **ڏاڙ ڪيِ ج ڏاڙ ڪيون:** گودڙي - ٻگري.

• **ڏاڙو ج ڏاڙا:** ذ. جماعت - گروهه - ٽولي - جٿو. چورن جو ٽولو - چورن جو حملو - چورن جي ڦُرمار - ڏاڙ - لُٽ - لوٽ - ڌاڪو - رهزني - چوري - اوچتي ڦُرلٽ.

- **ڏاڙا ڦاڙا ڪرڻ (ت):** نقصان ڪرڻ - اجايو زيان ڪري ڇڏڻ - خرابي ڪرڻ - خرچي ڪپائي ڇڏڻ.
- **ڏاڙائي ج ڏاڙائي ذ.** صفت. ڏاڙو هڻندڙ - ڏاڙيل - ڏاڙيلو - رهزن - ڦورو.
- **ڏاڙو لڳڻ:** ڦُر ٿيڻ - لُٽ ٿيڻ - اوچتو ڦُرلُٽ ٿي وڃڻ.
- **ڏاڙو هڻڻ:** زوري ڦُر ڪرڻ - زوري چوري ڪرڻ - ڦُر ڪرڻ.
- **ڏاڙيچو ج ڏاڙيچا:** ذ. صفت. ڏاڙائي - ڏاڙيل - ڏاڙيلو - ڏاڙيوال. ڏاڙي ۾ ڪٺيل ملڪيت - ڦُرلُٽ جو مال - مال غنيمت.
- **ڏاڙيلُ ج ڏاڙيلَ:** ذ. صفت. ڏاڙو هڻندڙ - ڏاڙائي. ڌاڙو - ڌاڪو - رهزن - ڦورو.
- **ڏاڙي ۾:** ظرف. ارزان - سستو - تمام ٿوري قيمت ۾ - مفت ۾ - سهانگو.
- **ڏاڙيوالُ ج ڏاڙيوالَ:** ذ. صفت. ڏاڙيلُ - ڏاڙيچو.

- **ڏاڙِي (ت)**: ث. ڪاٺ جي سيڙ (جا راند ۾ ڪينهون جهلڻ واسطي ڪتجي) - بچاءُ - جهلاءُ.
- **ڏاڪ ج ڏاڪُون**: ث. نالو - ننءُ - نامچر، ڏاڪو - هاڪ - ناموس - شهرت - نيڪي - مشهوري - وڏائي - پڌ - سارَاهه - واکاڻ - پڌرائي - ڌوم، رڙ - افواهه - هل - هلاچو، هيبت - هڪل - ڌُيا - ڏڪو - دباءُ - ڌهڪاءُ، رعب - خوف - دپ - حشمت، عزت - شان.
- — **ڏاڪو ج ڏاڪا**: ذ. ڏاڪ. نالو، هيبت - رعب - هَلُ - هَلاچو، دپ - ڏر - ناموس - شهرت - ڌهڪاءُ.
- — **ڏاڪو وِجهَڻُ**: مشهور ٿيڻ - ناليرو ٿيڻ - رعب ڄمائڻ - سڪو ڄمائڻ - نامي ٿيڻ - نالو ڪڍائڻ.
- **ڏاڪڙو ج ڏاڪڙا (ل)**: ذ. چوپائي مال جي رڙ - ڪنهن ڏڳي يا مينهن جي ڦَر لاءِ ڪيل رڙ.
- **ڏاڳَا**: ذ. ڪپڙا - پوشاڪ - متبرڪ لباس - ڪنهن بزرگ يا ولي جا پاتل ڪپڙا.
- — **ڏاڳا پائڻ**: پوشاڪ پائڻ - ڪنهن بزرگ جا ڪپڙا ان جي وفات کان پوءِ ورسيءَ تي سندس جانشين جي پائڻ جي حالت - ڏاڳا ڍڪڻ - ڏاڳا ڪرڻ.
- — **ڏاڳَا ڌوئڻُ**: ڪپڙا ڌوئڻ - جسماني صفائي ڪرڻ - ٻاهرين پاڪائي رکڻ. "اندر اُجو نہ ڪري، ڌوئي ٿو ڏاڳا" (شاهہ).
- — **ڏاڳا ڍَڪڻُ**: ڏسو "ڏاڳا پائڻ".
- — **ڏاڳا ڪَيَڻُ**: اُڍيڙڻ - اُکيلڻ - تباهہ ڪرڻ.
- — **ڏاڳا ڪَرڻُ**: ڏسو "ڏاڳا پائڻ".
- — **ڏاڳَا لاهِڻُ**: ڪپڙا لاهڻ - بزرگ جو لباس لاهي سانڍي رکڻ - پردو لاهڻ - عيب اگهاڙڻ - خوار ڪرڻ.
- **ڏاڳو ج ڏاڳَا**: ذ. [سن. تارڪو، گ. ڏاڳو، هيم. ڊروگ] سُٽ جي تند - سڳو - سُٽ - تند - تندو - تڳو - تار، سُوٽلي - ڌور - ڌورو - ڌوري، پيچ - ور - وَڪڙ - سلسلو - ليڙ - ريڙ - لينگهہ (ث). سڳي - چوٽي (ث). نقير کي متي تي ويڙهيل سڳو - بيماريءَ کان ڇوٽڪاري لاءِ پڙهيل سڳو.
- — **ڏاڳو ٻڌڻ**: نشاني ٻڌڻ (يادگيريءَ لاءِ).
- — **ڏاڳو ڪَيَڻُ**: (ڪورين جو اصطلاح) اڌي تي تاڃي لاهڻ. تندو ڪڍڻ. اڃائي اڄ وڄ ڪرڻ.
- — **ڏاڳو ڪَرڻُ**: تعويذ ڦَـل ڪرڻ. دعا ڪرڻ - سڳو وٽڻ - ڦيڻو پڙهڻ - جهاڙ رکڻ - جادو ڪرڻ - منتر ڪرڻ - فال وجهڻ.
- — **ڏاڳي ۾ ٿيڻُ**: آگياڪاري ٿيڻ - معتقد ٿيڻ - فرمانبرداري ڪرڻ - چٽي ۾ ٿيڻ - وس ۾ ٿيڻ.
- — **ڏاڳي ۾ ڳنڍِ هُئڻُ**: رنڊڪ هئڻ - اٽڪ هئڻ - پڃڪڙي هئڻ - مونجهاري جهڙو ڪم هئڻ - معاملو سڌو نہ هئڻ.
- **ڏاڻِڻُ**: مصدر. ڌارڻ - هيرائڻ - پالڻ.
- **ڏالو ج ڏالا (ت)**: ذ. صفت. نندڍي هوندي ماءُ مري ويل جانور - هٿ هيرو ڦـر - هٿاڻو - هٿايو - دالو.
- **ڏامُ ج ڏامَ**: ذ. [ڏامُ = تجمل] سوڀيا - جلوو - رونق - تيج - پرتاپ - پڙڪي - ڪرانتي - جهلڪو - ڏانڊس - ٺٺ - تجمل - ٺپڪو.
- **ڏامُ ج ڏامَ**: [سن. ڏامن - جاءِ] رهڻ جي جاءِ - هنڌ - گهر - جاءِ - جڳهہ - آستانو. ناٿ ڌرم وارن جي تيرٿ جي جاءِ (جي مشهور چار آهن: ١. جگنناٿ ڏام ٢. بدريناٿ ڏام ٣. رامناٿ ڏام ٤. دوارڪاناٿ ڏام).
- **ڏامُ، ڏامو ج ڏامَ، ڏاما**: ذ. [پرا. ڏامُ سن. ڏامن= پالڻ] ڪاڏو - پوڄڻ.
- **ڏاماچي**: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **ڏاماسو ج ڏاماسا (ت)**: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم - دوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻوٽو - داماهو.
- **ڏامَٽ**: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
- **ڏامراهَ (ت)**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.
- **ڏامراهُ**: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **ڏامَراها (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڏامراهو**: تعلقي وارهہ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **ڏامڙو ج ڏامِڙا**: ذ. نڪر جو ٿانءُ کير ۽ پاڻيءَ سان ڀريل (ٽري ۾ ٽن ٽيل هيٺان کير پاڻي وهندڙ، مري ويل جي ڪرياڪرم لاءِ گهر ۾ رکيل).
- **ڏامڻُ**: مصدر. [سن. ڏامن = پالنا] دعوت ڪرڻ - مهماني جهلڻ - ڪاڏو موڪلائڻ - ڪوٺ ڏيڻ، مجلس ڪرڻ، ونڌر ڪرڻ.
- — **ڏامَ ج ڏامُون**: ث. دعوت - ڪانو - مهماني - ڪوٺ - نينڊ - مجلس - محفل - چوياري - منڊلي جڄ، وَرونهہ - ونڌر - تماشو، وڏي دل - ڪشاده دلي - فراخ دلي.
- — **ڏامُ ج ڏامَ**: ذ. وڏو ڏينهن - ساليانو ڏڻ - خوشيءَ جو ڏينهن - عيد - اُتسو. محفل ڪرڻ جو ڏينهن.
- — **ڏامو ج ڏاما**: ذ. ڪوٺ - دعوت - نينڊ - سڏ. موڪلايل ماني - ڪاڄ - ڪاڏو - ڪانو. مهمانيءَ ۾ مليل ڪاڏو - ڪنهن برهمڻ کي ڏنل دعوت. ڪڪڪ جو ٻڪـل ڏارو (جنهن ۾ گيهہ، کنڊ وغيره پيل هجي).
- — **ڏامو ڏيڻُ**: ماني ڏيڻ - ڪاڏو ڏين. (هندن ۾) ڪريا ڪرم بعد برهمڻ کي ڪاڏو ڏين.
- **ڏامُور**: ذ. گاهہ جو هڪ قسم - ڏاڇور.
- **ڏامولو ج ڏامولا (ت)**: ذ. لوڏو - ڌوڏو - ڌڏڪو - ٺيڙ - آڏيڙو - ٽاٻو - ٺيلهو.

• **ڏاميچا**: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

• **ڏانَ ج ڏانَ**: ذ. [سن. ڏانيہ - هر قسم جو اناج] اَنُ ۔ اناج -- ڏاڄ.

• **ڏانڏاري**: اسم خاص. تعلقي گهوڙاباري، ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏانڏانْ**: [سن. ڏ وانْ = آواز] آواز جو هڪ قسم -- ڏڪ ڏڪ ۔ ڏهڪو -- ڏانْ ڏانْ -- ڏوُن ڏوُن -- زوُنْ زوُنْ -- آواز - گوڙ -هُل - نڪاءُ.

— **ڏانْ ڏانْ ڪرڻ**: گوڙ ڪرڻ - هُل ڪرڻ - هُلاچو ڪرڻ. تڪڙ لائڻ. تنگ ڪرڻ - سختي ڪرڻ (ت).

• **ڏانڏَلَ** — **ڏانڏَلِ ج ڏانڏَلُونْ** — **ڏانڏَلِيُونْ**: ث. ڪِنراڳ - ڪِٽ پِٽ -- ريڙهه پيڙهه -- چڪتاڻ -- گهَلَ گيندڙ - اَجايو بحث - رڳڙو - گَنهبي - ٻاٽيتالَ - تڪرار -- جهيڙو -- جهڳڙو -- لَڙ - آنٽ - جهنڊي - ڪرود. حجت - وڏواڏ. ڦڏو - فساد. اجايو گوڙ - گهمسان - غوغاءُ - هُنبش - ماچانگ - غلغلو -- هنگامو -- ٻکيڙو -- ڌمچر - ممڻ - خَرُ خسو. بي ايماني دغا - مڪر - فريبُ - ٺڳي. ٺڙڪ - ٺيڪٺ -- چالاڪي - جادوگري - چشم بندي. اسم خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو (ٿ).

— **ڏانڏَ لائي ج ڏانڏلائي**: ذ. صفت. ڏانڏل ڪندڙ - ريڙهه پيڙهه ڪندڙ - ٻاٽيتال ڪندڙ - ڦڏائي - فسادي - ڪِنراڳي.

— **ڏانڏَلِ ٻڌڻ**: ڪِنراڳ ڪرڻ - گهَلَ ڪرڻ - ڪِٽ ڦِٽ ڪرڻ - ڪرود ڪرڻ. گهمسان ڪرڻ. اجايو بحث ڪرڻ.

— **ڏانڏَلِ ڪرڻ**: ڪنهن بہ ڳالهه کي ڏگهو ڪرڻ -- ريڙهه پيڙهه ڪرڻ. گهمسان ڪرڻ - اعتراض وٺڻ -- ڦڏو ڪرڻ - شور ڪرڻ -- ٻاٽيتال مچائڻ - اجايو فساد مچائڻ. بي ايماني ڪرڻ -- دغا ڪرڻ - جهڳڙو ڪرڻ -- بحث ۽ تڪرار ڪرڻ.

• **ڏانڏو (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏانڏولَ ج ڏانڏولُونْ**: ث. لوڏو - ڏوڏو - ڏوٺي - ٺڙڪو - ڏڏڪو - ڏونڊاڙ -- لوڏ. چِلڪو -- چاچول - ڇِڇڪو.

• **ڏانڏولَڻُ**: مصدر. لوڏڻ - ڏوڏ ڻ. ڏوٺڻ - ڏڏڪائڻ - ڏونڊاڙڻ - چاچولڻ -- چولڻ. ڏڪائڻ -- ٺڙڪائڻ. چڪتاڻ ڪرڻ - گسرائڻ - ڳوهڻ.

• **ڏانورَ ج ڏانورا (ت)**: ذ. گاهه جو هڪ قسم -- ڏنار ڪَٺوري.

• **ڏانوڻُ**: مصدر. وهنجڻ - سنانُ ڪرڻ - مٿو ڌوئڻ -- ٻت تي پاڻي وجهڻ - ڏائڻ - تڙ ڪرڻ - غسل ڪرڻ.

• **ڏانئِقُولَ ج ڏانئِقُولَ**: ذ. گل جو هڪ قسم. هڪ قسم جي وڻ جون مُکڙيون ۽ گُلَ.

• **ڏائڻ**: مصدر. ڏانوڻ -- وهنجڻ غسل ڪرڻ -- ساري بدن تي پاڻي وجهڻ. ڏنوڻ.

— **ڏائِيْن ڏوئِيْن اَڻڻُ**: وير ڪان پوءِ خير سان گهمڻ ۽ ڪم ڪار کي لڳڻ - بيماري ڪان پوءِ صحت جو مٿي تي پاڻي وجهڻ. سب ضروري ڏاڪا طئي ڪري بهڻ.

• **ڏانيوال**: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏاڻَا**: ذ. [سن. ڏانيہ =اناج] مصالح جو هڪ قسم. مصالح طور ڪم ايندڙ. خوشبودار ٻوٽي جو هڪ قسم. ٻوڪ جو هڪ قسم.

• **ڏاڻڪ**: ذ. جادوگرن جو وڏو - ايشرَ - مهاديو.

• **ڏاڻڪي**: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏاڻُو ج ڏاڻَا**: ذ. [سن. ڏانيہ = اناج] مصالح جو هڪ قسم. ڪوٿمير جو سُڪل ٻج.

• **ڏاڻي ج ڏاڻِيُونْ**: ث. [سن. ڏانيہ = اناج] ٻِگَل اَنَ (جو پوچا مهل چڙهجي). مٺائيءَ جو هڪ قسم - اوٻاريل - سُڪايل ۽ ڳُڙ ملايل اَنُ - ڳُڙڏاڻي.

• **ڏاواڄَ ج ڏاواڄَ (ل)**: ذ. صفت. ڏائيندڙ ڦَرُ - کير پياڪ ڦَرُ. ڏائڪ - کير ڏائڪ - ڏڳي. مينهن. ٻڪري وغيره جو).

• **ڏاوڻُ (ت)**: مصدر. [سن. ڏاوَن = صاف ڪرڻ] وهنجڻ - تڙ ڪرڻ. جيئن "زالان ڏاوڻ. مردان ڪاوڻ" (چوڻي). ڦرن جو ڏائڻ.

• **ڏاوٽيو ج ڏاوٽيا (ت)**: ذ. ٻنو - ڦڻُ - اُرهُ.

• **ڏاءِ ج ڏائِيُونْ**: ث. [سن. ڏاتري = کير پيارڻ واري] ڏارٺي ٻار کي اُجوري تي کير پيارڻ واري عورت - دائي.

• **ڏاءِ ج ڏاءِ**: ذ. [سن. ڏاءُ = گيڙو رنگ] رنگ جو هڪ قسم - ڳاڙهو رنگ. ڪنيارن جي اصطلاح ۾ ڪچن ٿانون کي رڱڻ لاءِ گيڙوءَ جهڙو ڳاڙهو رنگ. جيئن "ٻانئيم نہ پيلو. مون کي ڏاءِ ڏناريو" (شاهه). نڪاءُ - آواز - ڏڪاءُ - ڏڪ جو آواز.

• **ڏائڪُ**: ڏائيندڙ - کير ڏائيندڙ - کير پياڪ ڦَرُ.

• **ڏائڻُ**: مصدر. ٻار يا ٻنبي ڦَر جو وات سان ٿڻي يا ٿڻ مان کير چوسي پيئڻ. چڳڙڻ - چوسڻ - چُوپڻ -- ڏڳڙڻ -- نچوڙڻ - چُسڪڻ. تڙ ڪرڻ -- غسل ڪرڻ - وهنجڻ (ت).

— **ڏائي ڏجڻ**: کير ڏيندڙ جانور مان سندس ڦَر جو کير پيئڻي وجڻ.

• **ڏائي ج ڏائِيُونْ**: ث. نوڙيءَ، وٽڻ وقت ٽنڊي ۾ ڳنڍيل پيش. ڊب. ڪچي يا مُڄ جي ڦُرهن جي مُٺ ۔ ڳُسَرُ - ڳُڇَ - ڇڳُ. ٻن رسين کي ڳنڍيندڙ رسي. ٺَڪر -- ڳوپ. (وارن جي) چوٽي. (قميص جي) ٽري. ٻن ڏرين جي وچ ۾ ٻرجهُ ڪرائڻ جي رَشہ.

— **ڏائي وائي (ت)**: ظرف. فقط - رڳو - صرف.

— **ڏاٿي وِجهڻ**: ڳــتڻ — ڳنڍڻ — ڇڄڻ ڳوپ ڏيڻ - ملائڻ. ڳنڍيندو هلڻ. پرچاءُ ڪرڻ. پرچائڻ (ل).

— **ڏٿيُون ڏارَ مُعِ ڏارَ ڪــرڻُ**: هر هڪ جنس جدا ڪري ڏيکارڻ — حقيقت کولي ٻڌائڻ.

• **ڏاٿِيُ ج ڏاٿِيُونْ**: ث. [مصدر. ڏاوڻ = رهنجڻ] رهنجڻ وقت پاٿيءَ جي هڪ راند جو نالو — ڏاٿي راند.

— **ڏاٿِي پُجي**: پاٿيءَ ۾ ٽـٻي هڻي هڪٻئي کي ڳولڻ جي راند.

— **ڏاٿِيُ رانْد**: ث. ڏاٿي راند.

• **ڏٻ ج ڏٻُونْ**: ث. ڏکڻي — ٿڙڪڻي — ڏوڏو — لوڏو — جنبش — لرزش.

— **ڏٻاٽِيُ ج ڏٻاٽِيُونْ**: ث. ڏٻڻي — ڏکڻي — ڪنبڻي — لرزش. جنبش — حرڪت — ڇُرپُــرُ — لوڏو.

• **ڏٻِ ڏبِ**: ث. (آواز) زور سان هلڻ جو آواز.

— **ڏٻِ ڏبِ ڪــرڻُ**: آواز ڪرڻ. هلڻ وقت پيرن جو زور سان آواز ڪرڻ. ٺڙڪو ڪرڻ - ڌڙها هڻڻ.

• **ڏٻرُ ج ڏٻرَ — ڏٻرُونْ**: [ث. سن. ڏوَلَ = سنڌ] ڪٽي يا لوئي. جيئن. "باالله آهيان بند ۾، ڏٿان ٿي ڏَٻـرَ" (شاهه). ٻراٽين اڳرين مان نهيل ڳودڙ — رلڪو — ٽَپـڙُ — گيدڙو — گيدلو — رَلي — اَٿـرُ — گودڙي. اڇو — سفيد.

• **ڏٻِرُ ج ڏٻِرَ (ث)**: ذ. صفت. ڏٻن وارو - ڇٽن وارو — دٻڪيائون - ڇـٽن وارو. شڪارين جي اصطلاح ۾ سُوئر جو ننڍو ٻچو (جنهن جي بدن تي ڏَٻا يا ڇِٽا يا داغ هوندا آهن).

• **ڏٻواٽُ ج ڏٻِواٽَ**: ذ. (آواز) ڪنهن ڳري شيءِ جي ڪرڻ جو آواز. ڏڪاءُ — ٺڪاءُ — ڦهڪو.

• **ڏٻِرُ ڏڪو ج ڏٻِرُ ڏڪا (ل)**: ذ. صفت. مضبوط — ڏاڍو. متارو — سوگهو — ٿلهو — سٿيو.

• **ڏٻِرِ ڏلو ج ڏٻِرِ ڏلا**: ذ. صفت. جبرو — جاٺو — قوي — جُنگُ — ٻـت ۾ ٻريل زبردست — ڏٺو مُٺو — ٿلهو — ڦـوڦانگ — دوڦـرُ — متارو — سَٽَـرُو ٽـرُ — ڍؤنسو — مُٺڪو — ڏِ گُ — جاڏو — جهالو — ٻڪو — سَڏَرُ — سخت — چالاڪُ — ڦـڙت — پنهنجو مطلب پورو ڪرڻ وارو.

• **ڏٻِڙِيُ ج ڏٻِڙِيُونْ**: ث. گودڙي — رلي.

• **ڏٻـِڪڻُ (ث)**: مصدر. ڊِجي وڃڻ — هٽي وڃڻ — هيــسجي وڃڻ.

• **ڏٻـِڪو ج ڏٻـِڪا (ث)**: ذ. ٿورو لوڏو — ٿيلهو — اُڏيڙو — ڪرڻ جو آواز.

• **ڏُٻڻُ**: مصدر. [سن. ڏو = ڏڏڻ] ڏُڏڻ — لــڏڻ — اُڙڻ — ڏَکڻ — ٿڙڪڻ — ڪَنبڻ. هيٺ مٿي ٿيڻ — لرزڻ — لوڏا کائڻ.

• **ڏُٻڻِ ج ڏُٻڻِيُون، ڏُٻڻُــونْ**: ث. [سن. ڏو = ڏُڏڻ] لِڇڪندڙ ءِ گهر ڪندڙ. پاٿياٺي زمين يا گپ جنهن ۾ ڪابه وزندار شيءِ هيٺئون هيٺ ٻيهي وڃي. ڇڪڻ — ڳپڻي — گهيڇڻ - مُجرَ - گهرن.

• **ڏٻِڻِيُ**: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏَٻو ج ڏَٻا**: ذ. داغ — نشان — ڇِٽو. عيب. = ڏَٻو لَڳڻُ: داغ لڳڻ — نشان ٿيڻ. ڇِٽو ٿيڻ. عيب لڳڻ — ڪـلنڪ لڳڻ.

• **ڏَٽَ ج ڏَٽُونْ (ت)**: ث. دٻاءُ — ڌڙڪو — دهشت. منع — روڪ — تنبيهه.

— **ڏَٽ ڏَٽِ ڪــرڻُ**: دٻائڻ — هيسائڻ.

— **ڏَٽِ ڪـرڻُ**: دٻاءُ رکڻ — منع ڪرڻ — اک ڏيکارڻ — ڌڙڪو ڏيڻ — تنبيهه ڪرڻ.

• **ڏُٽَ ج ڏُٽُونْ**: ث. [سن. ڏُورت = ٺڳ] ڏُتارَ — ٺڳي — ڏوڀو — ورغلاءُ.

— **ڏُٽـرُ ج ڏُٽـرَ**: ذ. صفت. ڏُتارو — ڏُتاريندڙ - ٺڳ — ڏوپائي - رَماڪي.

• **ڏُتو ج ڏُتا**: ذ. ڏِسو "ڏُتر".

• **ڏُتارَ ج ڏُتارُون**: ث. ٺڳي - ريب — دلبو — فريب — ڏوپو — مڪر - رماڪ - ڏَٽَ — ڀِرمُ — برغلاءُ — چوڙت — ڏاڏر — نگِارُ — لوبُ - موهُ — چَٽَرُ.

• **ڏُتارڻُ**: مصدر. [سن. ڏُورت = ٺڳ] ٺڳڻ — ريبڻ — دلبو ڏيڻ — ڏوکو ڏيڻ — فريب ڏيڻ — ڏَٽڻ. ڀنيلائڻ — ڀِرمائڻ — برغلائڻ. پاڻ ڏانهن ڪشش ڪرڻ. جيئن. "پانئيم نه پيلو مون کي ڏاءُ ڏُتاريو" (شاهه). لالچائڻ — ڏاڏرائڻ — ريجهائڻ — راضي ڪرڻ - موهڻ - هرڪائڻ — چترائڻ.

— **ڏُتارو ج ڏُتارا**: ذ. ڏُتاريندڙ — ڏتاريندڙَ - ريبيندڙ — ٺڳيندڙ — ريبي — ڏُورَتُ — ڏوپائي — رماڪي. لالچائيندڙ — هِرڪائيندڙ — ڦِسلائيندڙ — ريجهائيندڙ. بگيڙيندڙ.

• **ڏُتِڻِ ج ڏُتِڻِيُونْ (ت)**: ث. جُوئر جو هڪ قسم. صفت. دلِيُ — ٻِڙوِيُ — ڏوتِي - ٽِياڪَرِ - وِچ ڪَٽِي — ڪَٽِڻِ.

• **ڏُتڻُ**: مصدر. [سن. ڏُورت = ٺڳ] ڏتارڻ — ٺڳڻ — برغلائڻ.

• **ڏُتو ج ڏُتا (ڪ)**: ذ. ٺڳي — فريب — مڪر — ڏوپو — بهانو. رماڪُ — برغلاءُ — ڏُٽَ.

• **ڏَتُورو ج ڏَتُورا (ث)**: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم — ڏاتُورو.

• **ڏُٽَيلُ ج ڏُٽَيلَ (ت)**: ذ. صفت. هيسيل — ڪَنبيلُ. عيب هاٿو. گهٽ - ٻنتي پيل.

• **ڏٻَ ج ڏٻُونْ**: ث. [سن. ڏوپ] بانس — ٻوءِ - بدبوءِ - خراب هوا — ڇَٽَ — واسُ — ڏمُ - ڏمڪَ — سَڳِندَ — سُرهاڻ — هُگاءُ ڇنڪَ — ڇنڪڻ جو آواز (ل).

— **ڏٻَ توڙُ ج ڏٻَ توڙَ**: ذ. صفت. بانس ناسڪ — بانس ختم ڪندڙ.

— **ڏٻَ ٻوڙُ**: ٻوءِ اچڻ — ڏَبَ اچڻ. پتو لڳڻ - خبر پوڻ.

• **ڏِپَ ج ڏِپُونْ (ث)**: ث. ڀت — ديوار — ديوال.

• **ڏُپَ ج ڏُپُونْ**: ث. [سن. ڏوپ] سج جي تپش - گرمي — ڪاڙهو - اُس — تَپَت.

- **ڏپاٽ ج ڏپاٽـون:** ٿ. ڏونهين جي ڏپ. آواز. ڏپو.
- **ڏپاڙ ج ڏپاڙون(ت):** ٿ. ٿوري خبر - معلومات - ڪـڙڪ - ڏپو.
- **ڏپائـجڻ:** مصدر. ڏپجڻ - ٻانس ڪري وڃڻ - واسجڻ ـ خراب ٿي وڃڻ. شڪار ڪرڻ ۽ شڪار جي سڌ پوڻ - شڪار جي بُوءِ اچڻ. گهلجڻ - گهلبو وڃڻ.
- **ڏپجڻ:** مصدر. "ڏپائجڻ".

— **ڏپڙ ج ڏپـڙ:** ذ. هڪ سال کان ٻن سالن تائين عمر جو اُٺ - ڪنوات - گوٺرو (گورو) - اڙيڪ - جهرٽ - ڪانگهارو (ت). ڏوهين کي سزا ڏيڻ جو ڪاٺ.

— **ڏپڙڻ:** مصدر. ننڍي ٻار يا سال جي ننڍي ڦر جو ٿڻن کي زور سان ڏائڻ - ٿڃ ڏائڻ - کير ڏائڻ.

- **ڏپـڙ ج ڏپڙ:** ذ. اُٺ جو ٻچو کير ڏائڪ - ڏاوچ - ڏائـڪ.
- **ڏپڙائـڻ (ل):** مصدر. ڳئون يا مينهن وغيره جي ڦر کي کير ڏارائڻ.
- **ڏپڻ (ل):** مصدر. ٻار يا مال جي ننڍي ڦر جو ٿڻ ڏائڻ مهل زور سان آواز ڪرڻ.
- **ڏپو ج ڏپا:** ذ. بوءِ ـ ٻانس - ڏَپ - ٽگي - ڏوڪو - دوکو - ڏوپو. آسرو - اُميد - آواز. اکين جي ٿوري نظر (ت) ٿوري خبر. ڪاٿي - بهانو - عذر (ت).

— **ڏپا ڏيڻ (ڪ):** ناسُون هڻڻ - جهوتون ڏيڻ.

— **ڏپا ڪڻڻ (ت):** شڪاري ڪتي کي جانورن جي ڏپ اچڻ.

— **ڏپائي ج ڏپائي:** ذ. صفت. ڏوپو ڪندڙ - ٽگ - ڏوڪيـرُ.

— **ڏپو پوڻ:** پتو پوڻ - خبر پوڻ - معلوم ٿيڻ. بُوءِ اچڻ.

- **ڏڄ (ٿ):** صفت. سڄي - تمام سڄي - عمدي - اُجي.
- **ڏڄا ج ڏڄائون:** ٿ. [سن. ڏوَجا = جهنڊي] جهنڊو - ٻانڪُو - ڏڄا.
- **ڏڄ ج ڏڄون:** ٿ. [سن. ڏڄَ = روشن] روشني - چمڪو - ڏڄُ - ڀڀڪ. ڀاهه. روپ - شڪل - رنگ. هوا. لباس - پوشاڪ ـ [سن ڏوَجا = جهنڊي] بيڙيءَ جي جهنڊي - جهنڊي - بيرق - ڏڄا - ٻانڪُو. جيئن. "ڏڄون ٿيون ڏٺُڪن. آيل سامونڊين جون" (خان زئي). چنڊ جون ٻهريون پندرهن راتيون. نئون چنڊ. [پرا. ڏڄا > سن. ڏاتو] مِٽي - ڏوڙ ـ ڌڙ. جيئن. "مون تي جا ميهار جي. سا ڪيئن ڏڄان ڏڄ" (شاهه). وار.
- **ڏڄ ج ڏڄ:** ذ. صفت. [سن. ڏڄ = روشن - چمڪندڙ] روشن - چمڪندڙ - ڀڪڪندڙ. سهڻو - ملوڪ - حسين - وڻندڙ - بهترين. پيڪي وارو - چونڊيل - نـجو. ذ. زنانو محاورو (ت) سونهن - حسن - خوبصورتي - ناهه نـرهه. "هٿ سهڪل جي پٽ جا ڳاتا اوا موڙن لائص ڏڄ ڙي، اَنل گسل مولا جوا" وار - چِتا - ڪيس. چنڊ جون ٻهريون پندرهن راتيون. نئون چنڊ. آواز - ڳائڻ. جيئن "ڳيچن جا ڏڄ".

— **ڏڄ مڄ جهڙي:** ظرف. تمام سهڻي - نهايت حسين.

- **ڏڄا ج ڏڄائون:** ٿ. [سن. ڏوَڄ = جهنڊي] ٻانڪُي - بيرق - جهنڊي - جهنڊو - علم - روشنائي - تجلي - سونهن - سوڀيا - ڀڪو - چمڪو. خوشي (ت). دولت - ملڪيت - ناڻو - هاڪ - ناموس.

— **ڏڄائون ڇاڙهڻ:** فتح جون جهنڊيون بلند ڪرڻ.

— **ڏڄايا:** ذ. جهنڊي وارا.

- **ڏڄڻ:** مصدر. وڏي آواز سان وڃڻ.
- **ڏڄڻ:** مصدر. لڏڻ - ٻلائڻ.
- **ڏڄو ج ڏڄا:** ذ. رڳڙو - جهيڙو - جهڳڙو - تڪرار - معاملو - فساد - ويڙهه. ڪروڌ - روڏن.
- **ڏڄي ج ڏڄيون:** ٿ. ڏسو "ڏڄ".

— **ڏڄيون اڏاري ڇڏڻ:** ليڙون ليڙون ڪري ڇڏڻ. ذرا ذرا ڪري ڇڏڻ. ناس ۽ نابود ڪري ڇڏڻ.

- **ڏڄ:** تعدي. ڄڻ قسم.
- **ڏڄ ج ڏڄ:** ذ. ڏاٿو - چوندبندڙ - وائـر ڪندڙ - ڳالهه کي چنڊڻ چائڻ وارو.
- **ڏڄائي ڏڄائيون:** ٿ. [سن. ڏن + ڏڻ] ڏن واري - ڏڻ جي مالڪياڻي - مالڪياڻي - سانُئڻ ـ ڏياڻي - بيبي - واسطيدارڻ.
- **ڏڄ ج ڏڄ:** ذ. ٿلهو متارو ٻلو - ڏک ٻلو - ڏڦرو - جهنگراڙ ٻلو.
- **ڏڄـر (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڏڄر ج ڏڄر:** ذ. حراس - خوف - ڊيڄو - ڊپ. گوڙ - شور - گهمسان. هوڪو - چِتاءُ - تاڪيد - آگاهي - اڳ خبر - اطلاع - سڌ.
- **ڏڄراپور:** اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏڄـر پلاهه ج ڏڄر پلاهه (ڪ):** ذ. پلاهه جو هڪ قسم. گهڻن قسمن جي گڏيل اناج وارو مصالح دار پلاهه - پلاءُ.
- **ڏڄرو ج ڏڄرا (ت):** ذ. صفت. ڏاڍو ٿلهو - جهرو ٽ. ڪڇهه وڏيرو.
- **ڏڄري ج ڏڄريون (ت):** ٿ. ڏگهي لٺ (اتڪل ٻـ ٽي فوٽ ڊگهي).
- **ڏڄڙو ج ڏڄڙا:** ذ. صفت. بدخواهه - مٺ گهرو - بي ايمان - اندر پليت - بدنيت. ويري - دشمن. حاسد - نپاڳو - چندو.
- **ڏڄڪو ج ڏڄڪا (ل):** ذ. ڏاٻو - آٽيڙو - آڏيڙو - ڏڪو - لوڏو.
- **ڏڄو ج ڏڄا:** ذ. گوڙ - فساد - لڙ - بکيڙو. هُل - هنگامو. جهيڙو. جيئن. "آ شرع تي سومرا! مَ ڪر ڏم ڏڄا" (گنل).
- **ڏڄو ج ڏڄا:** ذ. گولين راند ۾ مخالف جي گوليءَ کي ٻيو دفعو ڏڪ هڻڻ - ساڙو - اوٽي موٽي.

• ڏچينَ ج ڏچِينَ: ث. صفت. [سن. ڏشن اَنْشُ] ڏندن جي سفيدي – چلڪو. جيئن "جب گوري گهنا ڪري تب نورا چيمو چِينَ _ ڪامڻ ڪنول ڪَرَيل ڦل دهنون ڏچن ڏچين" (خض).

• ڏُڏَ ج ڏُڏَ: ذ. صفت. بهادر. ٺلهو. قداور. متارو.

– ڏَڏَ جَهِڙو: ذ. ڏڏو – ٺلهو.

• ڏُڏ ڙِ ج ڏُڏڙون، ڏُڏڙِيونْ: ث. [سن. ڏول = ڏوڙ] رئيي – صِنِي – ڏوڙ _ ڏسڙ – ڏڙ – بِس – لَٽ – بسڙ – خاڪ – پيڙ – ڊِسڙ _ راکَ – ڊس – ڊاڳ.

• ڏُڏ ڙِ ۾ پيرُ ڦَٽَڻُ: اصل انڪار ڪرڻ. صحي حقيقت نه ٻڌائڻ – ٽَٽائڻ – ناڪار ڪرڻ – گِديءَ ۾ منهن وجهڻ – لاهرائڻ – آلي وجهڻ.

• ڏَڏِڙو ج ڏَڏِڙا: ذ. ڪنهن ميوي وغيره جو سخت کل سان ٻج – ککڙو – ٺڏڙو.

• ڏُڏِڙِيْ ج ڏُڏِڙِيونْ: ث. انَ جي وڪري تي ورتل محصول – اُڪَٽُ – ڏاڻ. ٻه ڏڙيون – پنج سير.

• ڏَڏَڪَ ج ڏَڏَڪُونْ: ث. ٻيڪي – ڌمڪي. گَج – گجڪار – هڪل – رڙ.

• ڏَڏِ ڪَارَ ج ڏَڏِڪَارُونْ: ث. ڏَڏِ ڪو – بندوق جو ٺڪاءُ – گوڙ جو ڏڏڪو – پاڻيءَ واري جهاز جو آواز. گهمسان – آواز – ڏڏڪو. هلچارو.

• ڏَڏِ ڪَڻُ: مصدر. گجگوڙ ڪرڻ – گوڙ ڪرڻ – آواز ڪرڻ. ٺڪاءُ ڪرڻ. خوفناڪ رڙ ڪرڻ. ڏَڏِ ڪو ڪرڻ – ڪڙڪاٽ ڪرڻ – گهوگهاٽ ڪرڻ – گَجَڻُ _ ٻڙڪڻ – پاڻيءَ جو گَسَڻ – رَڙَڻ – دانهون ڪرڻ.

• ڏَڏِڪو ج ڏَڏِ ڪَا: ذ. گجڪار گجگوڙ – گوڙ – گاجَ. رڙ – گهوگهاٽ. ڏڏڪار – ڌٻڪو. دانهن – رَڙِ _ ڪيڪڙاٽ. لَنڙَ – هُل – گوڙ. بندوق جو ٺڪاءُ – خوفناڪ آواز. لوڏو – غم – غصو. پاڻيءَ جي جهاز جي هلڻ جو آواز.

• ڏَڏِڪو اَچِڻُ: لوڏو اچڻ – ڌوڏو اچڻ.

• ڏَڏِ ڪِيْ ج ڏَڏِ ڪِيونْ: ث. ٻيڪي _ ڌمڪي _ هڪل – رڙ. گوڙ – ٺڪاءُ.

• ڏُڏَڻُ (ت): مصدر. [سن. ڏو = ڏُڏَڻُ] ڌوڏڻ لوڏ ڻ – چورڻ.

• ڏَڏو ج ڏَڏا: ذ. صفت. ٺلهو گرو – ڀاري. جبرو – جانٺو – قوي – جنگ – ڏَنو مُنو – ڦوڦانگ – سَٽر وٽر – مُڇڪو – ڏَوُنس. ڏگ – بهادر – برجستو – بانڪو. وانڪي "الف – بي" جو ڏالُ.

• ڏُڏو ج ڏُڏَا: ذ. ڪوڙي تهمت – ڪوڙو الزام _ ڪوڙو قُدو _ رڏي _ اڙي _ ڏَنگو _ دوشو _ ٿوٿو.

• ڏَڏِ ج ڏَڏُون (ت): ث ضد _ اٽڪل _ نڱي _ چِب.

– ڏَڏِ مارڻُ: ضدَ ڪرڻ _ هوڏ ٻڌڻ.

• ڏُڏِ ج ڏُڏِيون: ث. بدن جي هڪ عضوي جو نالو _ ڏڏِ. پاڙَ _ مُنڍ _ بنياد.

• ڏُڏائِڻُ: مصدر. [سن. ڏو= ڏڏڻ] لوڏڻ _ چورڻ _ ٿيڙڻُ.

– ڏُڏِ ڏُڏِ: ث. لوڏو _ ٽلڪو _ ڌُوٽو _ ڌوٽو _ ڏڏَڪ ڏُڏَڪ.

• ڏَڏِرو ج ڏَڏِرا (ڪ): ذ. ٻڙڪي _ دٻاءُ _ رعب _ تاب. هيبت.

• ڏُڏِڪَڻُ: مصدر. [سن. ڏو= ڏُڏَڻُ] ٿورو ٿورو لوڏو کائڻ _ لُڏڻ _ ڌوڏو کائڻ _ ڏڏڪو اچڻ _ جھوٻو اچڻ _ ڏُڏڻ. هيٺ مٿي ٿيڻ. جهولڻ _ ڏُٻڻ. ڏُڪڻ. جهنجهوڙڻ _ گينداڙجڻ.

– ڏُڏِڪَ ج ڏُڏِڪونْ: ث. لوڏو _ ڌوڏو _ ڏڏڪو _ جهوٻو _ جهولو.

– ڏُڏِڪائِڻُ: مصدر. هيٺ مٿي ڪرڻ _ لوڏائڻ. ڌوڏڻ _ لوڏڻ جهنجهوڙڻ _ ڏانڊولڻ _ گينداڙڻ _ ڌُوٽڻ _ ٽلڪائڻ. ڌونڌاڙڻ _ چانچولڻ _ چولڻ _ چچڪو ڏيڻ.

– ڏُڏَ ڪَ ڏُڏَ ڪَ: ڏُڏڪو _ ڏُڏِ ڏُڏِ _ لوڏو _ ٽلڪو _ ڌوڏو.

– ڏُڏِڪو ج ڏُڏِڪَا: ذ. ٿورو لوڏو _ ڏِڪو _ ڌوڏو _ لوڏو _ جهوٻو _ ڌُوٽو _ ڌوٻو. ڌونڌاڙَ _ گينداڙَ _ آڏيڙو _ آٿيرو (ل).

• ڏُڏَڻُ: مصدر. [سن. ڏو = ڏُڏَڻُ] هيٺ مٿي ٿيڻ – ڏڏڪڻ – لُڏڻ – ڏُٻڻ – اُلڙڻ – ٽلڪڻ. ڏڪڻ – ٿڙڪڻ – ٿڙڻ. ڪنبڻ.

• ڏَرِ ج ڏَرُونْ: ث. [سن. ڏرا = ڌرتي] ڌرتي – زمين ٻوني _ ڀوم – ارض – پرٿمي – پرٿوي. جيئن "ڪوسا ٿين ڪڪرا. دم دم تپي ڏَرِ" (شاهه). خاص جاءِ _ آخرين مڪان. جهلو – ٽيڪ – ٺَيو – ٺُوٺي – پُشتي – آڌار – ٻر – سهائتا – ٽڪيو – ٽلَ – پيٺي – ٽاري.

– ڏَرتَتِيْ ج ڏَرتَتِيونْ: ث. تتل ڌرتي – گرم زمين – ڏاڪ منجهند – ڏينهن تتو – ڪاڙهو – ٻه پهر – ٻو پهر – سج جي گرمي – ڪاپاري سج – تامڙي – تپش.

• ڏَرُ ج ڏَرَ: ذ. جهلو – ٽيڪ _ ٺَيو – ٺُوٺي – پُشتي – سهارو – آڌار – ٻر – سهائتا – ٽڪيو – ٽلَ – ٽاري – پيٺي.

• ڏِرُ ج ڏِرُونْ (ت): ث. همت – جرائت – طاقت – دليري.

• ڏِرُ جهَلَڻُ: همت ڪرڻ – جرائت ڏيکارڻ – دل جهلڻ.

• ڏُرِ ج ڏُرِيُونْ: ث. [سن. ڏُرُ = پڇاڙي] حدّ _ پڇاڙي – ڇيڙو – آخير – ڏنگ. اصل – نسل – بنياد – بنا – ٿاهُ – ابتدا – شروعات – مُنڍ – مُنهن – نڪاس – اَزَلُ – پاڙَ – جَڙَ. طرف. انهيءَ هنڌ – اُتي – پريان – پري. خود – پنڊ – پان – ڏَٺي – مالڪ. پاسو – طرف – رخ. ٽولي – جماعت – گروهه – جٿو. شخص – آسامي – فرد – هڪ ٻڪو – اڪيلو – خاص. ڪنيارن جي اصطلاح ۾ آويءَ (نهائين) کي باهه ڏين جي ڏَريْ (ت).

– ڏرانْ ڏارَ: طرفه اُتي حوالتي – انهن وٽ – اصلي مالڪن وٽ – ڇيڙي وٽ – پڇاڙيءَ وٽ – آخر ۾ _ پاڻ ڏَٺين وٽ – خود وٽن – آخر تائين – ڇيهان ڇيهه – نڌان.

— **ڏرائتو ج ڏرائتا**: ذ. صفت. ڏر جو. بنيادي – بڻائتو – اصل نسل وارو. پهچ وارو – اهو ماڻهو جنهن جا قوي مددگار هجن.

— **ڏر چڙهڻ**: ظرف. چڙهڻ – پاسو چڙهڻ. آخر هنڌ تي چڙهڻ – منزل مقصود تي پهچائڻ.

— **ڏر ڌڻي**: ذ. اصلي مالڪ – شروعاتي مالڪ – اڳيون ڌڻي.

— **ڏر ڪرڻ**: ڏڻ – چونڊڻ – انتخاب ڪرڻ. جيئن "دوستن جا ڏر ڪٽي، سا صحيح پاڻيندا پنهنجي" (اچن شاهه).

— **ڏر ڪان**: ظرف. اصل کان – مُنڍ کان – بنياد کان – پاڙ کان – جڙ کان – شروعات کان.

— **ڏر وڃڻ**: آخر تائين وڃڻ – چيهه تائين وڃڻ – منزل مقصود تائين وڃڻ.

— **ڏرون**: ظرف. منڍ کان ئي – شروع کان ئي ڏرئون.

— **ڏرئان**: ظرف. ڏريان – مُنڍ کان – شروع کان.

— **ڏريان**: ظرف. مُنڍ کان ئي – اول ئي – ڏر کان – اصل کان – پربنديئي – شروع ۾. جيئن "يا لنگهائي لطيف چئي، يا ڏريان ڪري دانهن" (شاهه).

— **ڏريان ئي**: ظرف. اصل کان ئي – توڙ کان ئي. جيئن "ڏريان ئي ڌاريا، مٽ مُٺيءَ جا نه ٿيا" (شاهه).

• **ڏرار ج ڏرار**: ذ. [سن. ڏَن = ڏڻ] چوپايو مال چاريندڙ – مال جو راڪو – ڌنار – ڌنار – ڏراڙ – گوهري.

• **ڏرار ڪٿوري**: هڪ خوشبودار بوٽو. ڌنار ڪٿوري – سرها موٺ.

• **ڏراڙ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏراڙ ج ڏراڙ**: ذ. صفت. [سن. ڏَن = ڏڻ] ڏڻ وارو – ڌنار – ڏرار.

• **ڏراڻي**: ث. [سن. ڏَر = رکڻ] رکت جو محصول – وياج – معاوضو. ڏڻ چارڻ جي عيوض مليل معاوضو – چاراڻي.

• **ڏراوت ج ڏراوتون**: ث. [سن. ڏَر = رکڻ] امانت طور رکيل رقم – ڪنهن (شاهوڪار) وٽ رکيل پئسا – امانتي پئسا. لڳايل رقم – سيڙايل رقم.

• **ڏربر(لس)**: ث. ڳالهه ٻولهه – گفتگو – چرچر.

• **ڏرت ج ڏرتون**: ث. ڌرتي – زمين – ڀون – پرٿمي.

• **ڏرت ج ڏرتون**: ث. عادت – علت – هير – چال – خوءِ – روش – شيوو – خصلت – سڀاءُ پر – ريت – رسم – رواج. نمونو – ڍنگ. اسم خاص. وَڄت جو هڪ نمونو.

• **ڌرتي ج ڌرتيون**: ث. [سن. ڌَرتوري = جهلي بيهندڙ] پرٿوي – ڀون – پٽ – ارض – ڀومي – پرٿمي. مٽي – سڪي – خشڪي – ٻوڪ جي زمين – ايراضي. ميدان – پڌ. جڳت دنيا – جهان – ملڪ – ديس. علم نجم موجب نون (9) گرهن مان هڪ گرهه جو نالو.

— **ڌرتي اٿلي پوڻ**: ڪجهه نه ٿي پوڻ.

— **ڌرتي ٿيڻ**: زمين جي رنگ جهڙو ٿيڻ (ڪپڙو وغيره) – مٽي ٿي وڃڻ – ميرو ٿيڻ. خراب ٿيڻ – ڪنو ٿيڻ.

— **ڌرتي پيرن هيٺان نڪري وڃڻ**: سخت صدمو پهچڻ. وائڙو ٿيڻ – موڳو ٿيڻ. حيران ٿيڻ.

— **ڌرتي جو لڏڻ**: ڌرتيءَ جو ڌٻڻ.

— **ڌرتي ڌٻڻ**: ڌرتيءَ جو لڏڻ – زمين جو ڌٻڻ – زلزلو ٿيڻ – ڀون ڪپ ٿيڻ – ڌرتي ڏڏڻ.

— **ڌرتي ڏڏڻ**: ڌرتي ڌٻڻ.

— **ڌرتي ڏي تڪڻ**: زمين ڏانهن ڏسڻ – سوچ ويچار ۾ پئجي وڃڻ – خيال ڪرڻ – ڌيان ڪرڻ – حيرت ۾ پئجي وڃڻ.

— **ڌرتي ڌِرڻ**: زمين سنئين ڪرڻ – هيٺ مٿانهين زمين کي هموار ڪرڻ.

— **ڌرتي ڪاغذ ڪرڻ**: تمام گهڻي تعريف ڪرڻ. جيئن "ڌرتي سڀ ڪاغذ ڪرون، ليکڻ ڪرون وڻراهه" (شاهه).

— **ڌرتي ماتا**: ذ. ث. هندن جي عقيدي موجب سڄي جڳت جي ماءُ.

— **ڌرتي نِرُوار**: ذ. [سن. ڌر – ڌرتي + نروار = بيان] ڌرتيءَ جو علم – ڀون وديا – جاگرافي – جغرافي.

— **ڌرتي ڪري نه ڪوڙڻ**: لڳاتار ڊوڙندو رهڻ – ڪٿي به نه بيهڻ – ڪٿي به ٽڪ نه پڄڻ – سانڍهه مسافري ڪرڻ – تمام تکڙو ڊوڙڻ – منزل جي پرواهه نه ڪرڻ.

• **ڌُرپت**: ث. [هه] راڳ جو هڪ قسم. ڳائڻ جو هڪ ڍنگ – ڌُرپد. هندي شعر جو هڪ قسم (جنهن ۾ ۳۲ پد ٿين).

— **ڌُرپت ٻڌائڻ**: ڪٿو جواب ڏيڻ – آڏو اُبتو جواب ڏيڻ – سڌي ٻڌائڻ – کري کري ڳالهه ڪرڻ.

— **ڌُرپتي ج ڌُرپتيون**: ث. [سن. ڌُرپد] ڌوهي جو هڪ قسم. ست سُري – نيپٽي (ڪوڙ ۾ چئبو آهي).

• **ڌُرپٽ ج ڌُرپٽ**: ذ. آئينو – آرسي – درسني – ٽڪ. جيئن "ڪوتل قابل وٽ، ويهي ڪر وصال، چڙ ميا جو مامرو، مَست قتو ڪر مال، ڌوئي ڌرپٽ جان ڪري، ساهه سيتگارن سال" (جلال).

• **ڌُرپد ج ڌُرپد**: ذ. [هه] راڳ جو هڪ قسم (جنهن جي هر هڪ مصرع ۾ ۳۲ رکن ٿين) – ڌُرپت. ڳالهه جو هڪ ڍنگ (جنهن ۾ پهرينءَ مصرع کي بار بار ڳائجي).

• **ڌر ڌپ(ل)**: ث. ماٺ – گهٽ – ٿهر – سانت.

• **ڌُرڙي ج ڌُرڙيون(ت)**: ث. خوف – هراس – ڊپ ڀؤ – ٿڌو ساهه – سيسڙاٽ

• ڌرسر: ذ. [ڌهسنامي جو لفظ] ڌرتي مٿان – زمين تي.
• ڌَرمُ ج ڌرمَ: ذ. [پرا. ڌمَ. سن. ڌرما. ڌر = جهلڻ، پڪڙڻ] ويساهه – پنٿ – مت. انصاف – ريت – رسم – پر. وڙ – ٿورو – دان پُنُ.
– ڌرما ڌرمي: صفت. قسما قسمي – قسم سان. بلڪل سچ – انصاف موجب.
– ڌرمُ اَوتارُ ج ڌرمُ اَوتارَ: ذ. [سن. ڌرم + اوتار = پرچار ڪندڙ] ڌرم جو پرچارڪ.
– ڌرماتمو ج ڌرماتما: ذ. صفت. ڌرمي – مذهبي. خداپرستيءَ وارن اخلاقن ۾ – پاڪائيءَ واري نموني ۾.
– ڌرمائو ج ڌرمائو: ذ. صفت. ڌرم وارو – ڌرم جو – دان ۾ ڏنل. بنا پئسي – مفت.
– ڌرمُ بگاڙڻ: ويساهه وڃائڻ – بڇڙا ڪم ڪرڻ.
– ڌرمُ پالُ: ذ. صفت. خيرات ڪندڙ – داني پُرشُ – سخي.
– ڌرمُ پتني ج ڌرمُ پتنيون: ث. [سن. ڌرم + پتني = زال] زال – جوءِ – گهرواري.
– ڌرمَ جا ڌڪا کائڻ: ڀٽڪڻ – رُلڻ – دربدر ٿيڻ. لڪيو لوڙڻ.
– ڌرمَ جو پٽُ: ذ. گود جو پٽُ پتيلو.
– ڌرمُ جو پيءُ: ذ. دين جو پيءُ.
– ڌرمُ چاري: ذ. صفت. ڌرمي – نيڪ.
– ڌرمُ ڏيڻُ: ضمير جي سڏ تي مرڻ – اندر واري جي حڪم تي جان ڏيڻ. ڪنهن جي سچي نصيحت يا هدايت پويان مرڻ.
– ڌرمُ ڌوهو ج ڌرمُ ڌوها: ذ. صفت. ڌرم جو دشمن.
– ڌرمُ راڄ: ذ. عادل ۽ منصف بادشاهه – عدل ۽ انصاف واري حڪومت.
– ڌرمُ ريت: ث. مذهبي رسم.
– ڌرمسالُ: ث. [سن. ڌرم + شال = جاءِ] خيراتي گهرُ – ڌرمشالا – مسافرخانو – سراءِ – گرونانڪ جي فقيرن جي رهڻ جي ٽهيل جاءِ – آشرمُ – آستانو.
– ڌرمُ سڀا ج ڌرمُ سڀائون: ث. ڌرمي ادارو.
– ڌرمُ شاستر ج ڌرمُ شاستر: ذ. [سن. ڌرم + شاستر > شاس = سيکارڻ] هندن جي مذهبي اصولن جا ڪتاب.
– ڌرمُ شالا ج ڌرمُ شالائون: ث. [سن. ڌرم + شالا = جاءِ] خيراتي گهر – مسافرخانو – خيراتي سراءِ – ڌرم سالا.
– ڌرمُ ڪرڻ: نيڪي ڪرڻ. خيرات ڪرڻ – ثواب جهڙو ڪم ڪرڻ.
– ڌرمُ گياني ج ڌرمُ گياني: ذ. صفت. ڌرم جو عالم – پنڊت.
– ڌرمي ج ڌرمي: ذ. صفت. ڌرماتمو – ڌرم جو – ڌرم سان واسطو رکندڙ. ڌرم ڪندڙ. عادل – سچار – سخي – داني.

• ڌَرماهي ج ڌَرماهيون: ث. مٺي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم (پني ڪارڙي. پيٽ ڳاڙهو ۽ ڊيگهه اٽڪل ڏيڍ فوٽ).
• ڌَرَتي ج ڌرتيون: ث. [سن. ڌر = ڌرتي] ڌرتي – ڀونءِ – زمين – پٽ – ميدان. ملڪ – ديش. جسم – ڌڙ – بدن – ديهي.
• ڌَڙُ ڌَڙڪڻ: بدن ڌڪڻ – جسم ڌڪڻ.
• ڌَڙ ج ڌَڙثيون: ث. جان – جسم – جثو – ڌڙ.
– ڌَڙ ڌڪڻ: بدن ڪنبڻ – جسم ڌڪڻ – ڊڄڻ – هراسجڻ.
• ڌَرڻ: مصدر. [سن. ڌر = رکڻ] رکڻ – هيٺ لاهڻ – هيٺ رکڻ. سانڍڻ – بچائڻ. سنڀالڻ – پالڻ. روڪڻ – جهلڻ – منع ڪرڻ. ٽڪڻ – رهڻ – ٺهرڻ – ترسڻ. سهڻ – جالڻ – جٽاءُ ڪرڻ. قابو رکڻ – دٻائڻ. جمائڻ – ويهارڻ. ڪيرائڻ – ڌاهڻ – ليٽائڻ. وجهڻ – مڙهڻ.
• ڌَرڻو ج ڌرڻا: ذ. وهڪ – بيٺڪ – نشست. ڪپ ڪوڙ ويهڪ. ضد – هوڏ – بحث (ت).
• ڌرڻو ڏيڻ: ڌرڻو مارڻ.
• ڌرڻو مارڻ: ڪنهن گهر جي لاءِ ڪنهن جاءِ تي هڪ هنڌ ڄمي ويهڻ. زمين تي ڪپ ڪوڙي ويهڻ – ٻنڌي ڪرڻ – تڙيبڙ ڪرڻ – چڪ تاڻ ڪرڻ – ضد ڪري ويهڻ. هوڏ ٻڌڻ (ت).
• ڌُرو ج ڌُرا: ذ. [سن. ڌار] آڏاڻي جي لٺ. ڦيٿي جي سرائي – شيخ – سيخ – لٺ – ڏنڊو. ڪامر – ڌاسو – لڙهو. بيل گاڏي جي منجي جو پئيون پاڳو (ت). صفت. بهادر – پهلوان – طاقتور – سورهيه (ت) جوارين جي اصطلاح ۾ بيوقوف – ٻڌو – جاهل (ت).
• ڌُرو ج ڌُرو: ذ. [سن] قطب – زمين جي اُتر ۽ ڏکڻ وارو نقطو. قطب تارو – ڌرو تارو.
• ڌُري: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه ضلعي ۾).
• ڌُري ج ڌُريون: ث. [سن. ڌُرا] محور. لوهه جي سيخ جنهن تي ڦيٿو ڦري – ڌري.
• ڌُريا ملار: ذ. هڪ راڳڻي جو نالو (جا مينهن وسڻ کان اڳ ڳائبي آهي).
• ڌَڙ: ث ٽند. ڪمربند – سندرو. چيلهه ڪي. پيٽ – ٻتو – خُردم.
• ڌَڙُ ج ڌَڙَ: [سن. ڌَرو = ڌڙ. ڌر – جهلڻ] سر کان سواءِ بدن – ڊڌڙي ڌڙ – پِڃرُ – لوٿ لاش – جسم – بدن – بت. [سن. ڌٽ] تورو – وزن – ماپو – پيمائش – ماڻ – پيمانو. گوڙ – آواز – ڌڌڪار (پاڻيءَ جو).
– ڌَڙ لاٿڻ: گوڙ لاڻ – ڪڙڪو ڪرڻ (پاڻيءَ جو).
– ڌَڙوائي ج ڌڙوائي: ذ. صفت. ڌڙو ڪندڙ – ماڻ ڪندڙ – اناج ماپيندڙ – تور ڪندڙ.
• ڌَڙ ڌَڙ: ظرف. يڪدم – امالڪ. ڪنهن شيءِ جي لڳاتار ڪرڻ يا ڇڻڻ جو آواز. هڪبئي جي مٿان.

• ڏڙامُ: ذ. ڌوان. ڪنهن ڳري شيءِ جي ڪرڻ جو آواز. جيئن "هو ڏڙام ڪري اچي هيٺ ڪريو."

• ڏڙڏڙ: ث. ڌڪ ڌڪ (دل جي) دل جو آواز - هلڻ جو آواز. ڌٻ ڌٻ.

ڏڙڏڙ ڪرڻُ: ڌڪ ڌڪ ڪرڻ.

• ڏڙِڪَ ج ڏڙِڪُونْ: ث. ڏيساور ڏانهن ويندڙ مال - رلي ڏبر (ت).

• ڏڙڪڻُ: مصدر [سن. ڏر - ڏڏڻ] ڌڪ ڌڪ ڪرڻ - ڌهڪڻ (دل جو). ڌڙڪڻ - ڪنبڻ - ٿر ٿر ڪرڻ - رڦڻ - ٿر ڪرڻ - ٿڙڪڻ. ڏڏڻ - لڏڻ - ٿڙپڻ - بيقرار ٿيڻ. ڊپ ۾ پرجڻ - ڊڄڻ. سَپ ۾ اَڌ وجهي ويهڻ - اَنڌڙڻ. ڌهلڻ. خوف کائڻ.

- ڏڙِڪَ ج ڏڙِڪُونْ: ث. ڌڪڪو - بيقراري - لوڇَ - ٿڙپ - آند ماند. ڊپَ - خوف. ڀؤ.

ڏڙِڪوُ ج ڏڙِڪا: ذ. دل جو ڌڪڪو دل جو آواز - ڏڙ ڏڙ - ڌڪ ڌڪ ٿيو - ٿڙڪو - ڏوڏو - لوڏو - لرزش. ديجو - خوف - هراس - ڊپ.

-- ڏڙِڪِيِ ج ڏڙِڪِيُونْ: ث. اڳڙين جي ٽڪرين مان ٺهيل رلي - ڳوڏڙي - رلي.

• ڏڙڳَ ج ڏڙڳَ (ل): ذ. ٻاهه جو مچ - آڙاهُ - ڀڙڪ.

• ڏڙُلو ج ڏڙُلا(ل): ذ. گهوٻي - غبن - خيانت - ٺڳي.

- ڏڙُلو هڻڻُ: گهوٻي هڻڻ - ٺڳي ڪرڻ.

• ڏڙو ج ڏڙا: ذ. [سن. ڌرا] ٽولي - جماعت - جٿو - ميڙ. [سن. ڌٽ = وزن] بوجهو - بار - تور - تورو - ماڻ - پيمانو (جو اڪثر اڍائي، پنجن، ڏهن ۽ ويهن سيرن جو ٿئي). پنج سير - ڏڙي. هڪ پيرو تورڻ لاءِ - همي ۾ وڌل تورا - بار جي تور. تارازيءَ ۾ هر هڪ واري جي تورڻ جي ماپ. جيئن "هڪ ڏڙو، ٻه ڏڙا، پنج ڏڙا وغيره". اڌ مڻ جو ڏاڻ (ت). ڳاهيل اَنَ جو (صاف ٿيل يا اڻ صاف) ڍِڳُ - ڪوڙ - انبار.

- ڏڙا تورڻُ: مقرر ٿيل ڏڙي موجب تور ڪرڻ.

-- ڏروبڌِيُ ٻيهڻُ: وارو وار ڪرڻ - وارا لائڻ - ٺٺبرِيُ ٻيهڻ - ٽِبلو ڪرڻ.

- ڏڙو وڪڻڻُ (ت): اَنَ جي ڍِڳ مٿان ڳاهه يا ٿلهو وجهڻ.

- ڏڙو ڪَرڻُ: سانميءَ جي ٻنهي ٻڙن ۾ ڪو وزن وجهي پورو ڪرڻ. ڳاهيل اَنُ گڏ ڪري رکڻ.

-- ڏڙِيُ ج ڏڙِيُونْ: ث. پنجن سيرن جو وزن (اڍائي سيري ۽ ٽي سيري به ٿئي).

• ڏُڙُ ج ڏُڙا: ذ. صفت. وڏو ماڻهو - اڳواڻ - شاهوڪار - امير ڌڻي - رئيس - وڏيرو - سردار - نواب - حاڪم - خاص. معتبر. مکيه - وڏو - خاص. هڪجهڙو - مٽُ - ثاني - ڳرو - ڏانگو - معاملائي - ڏڏائي.

• ڏڙوائي ج ڏڙوائيُ: ذ. صفت. [سن. ڌٽ] ڏڙي وارو - ڏڙو ڪندڙ. (اَنَ جي) تور ڪندڙ - تور وارو - تورارو. وزن ڪندڙ - ڪشيندڙ - ماڻ ڪندڙ - ماپيندڙ. بٺئي ڪندڙ - توپي سان اَنُ مٿڻ وارو.

• ڏڙهڪ: ث. درياءَ جي ڀڪڻ ڪرڻ جو آواز. جيئن "ڏڙهڙ ڏونس درياءَ ۾. جت موج ڪري مهران" (ٻيلا).

• ڏڙهيو (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• ڏڙِيُ ج ڏڙِيُونْ: ث. [سن. ڏنڪا] ڪپڙي جي رنگين ڪنار - ڪناري - ٻاهريون رنگين پٽو - ڪور. [سن. ڌٽ = ڏڙِيُ] پنجن سيرن يا اڍائي سيرن جو وٽ - تورو - ماڻ - وزن. زور واري لت - زورائتو ڌڪُ. ڏڙَ - هُل. بکيڙو - گجگاٽ - گوڙ. جيئن "سارنگ سنبهي آيو. ڏو ڏو ڏم ڏڙيون" (اشرف شاهه). ڳاهيل اناج جي ڍِڳي (ت).

-- ڏڙِيُ ٻڌڻُ: گوڙ ڪرڻ - هل بکيڙو ڪرڻ. گوڙيون ۽ گجگاٽ ڪرڻ. جيئن "اصل ٻڌي ڪي دم دم دل تي. درد ٻڌي آهي ڏڙي" (ٻيدل).

-- ڏڙِيُ ڏڪالَ ٻڌڻُ: هر هر اچڻ. وري وري چوڻ - بک بک لائي ڏيڻ - مٿو کائي وڃڻ - وڏا واڪا ڪرڻ.

-- ڏڙِيُون لائڻُ: زورائتا ڌڪ هڻڻ.

• ڏُڙِيُ ج ڏُڙِيُونْ(ت): ث. وسڪارو - ڏونڙيو - ورڪا.

-- ڏڙِيُ مچائڻُ: وسڪارو لائڻ. جيئن "ڳرين جي ڏڙي مچائي ڏنائين."

• ڏڙيلُ ج ڏُڙِيلَ(ت): صفت. ٿلهو - متارو - اُڏيڪُ.

-- ڏُسِڙُ ج ڏُسِڙِيُونْ: ث. [سن. ڏوسر] ڏوڙ ـ ڌڌڙ ـ مٽي - ڏڙَ - ڏس - غبار.

-- ڏُسِڙُ ۾ پير هڻڻُ: ٽارڻ - بهانا ڪرڻ - انڪار ڪرڻ.

• ڏُسو ج ڏُسا: ذ. [سن. ڌوڙش = اَن جو ڪپڙو] اوني پرت سان پريل ڪپڙو (جو ڪلهن تي رکجي) شال - چادر - اوڍڻي - ڏشالو - بوڇڻ - بوڇڻي - ٽسوال - ڏشو.

• ڌڪ ج ڌڪَ: ذ. [سن. ڌڪ] مُڪ - مُٺ ـ ٻڌي هٿ جو ڌڪ. ٺونشو ٺهڪو - ٺپڪو. ٺوڪر - ٺينس - چپيٽ - پچڙ ٺرڪ - ٺڪَر - زخم - ڦٽَ - زهرَ - گهاءُ. صدمو - نقصان - چيهو - زيان - تاوان. قسمت جو موچڙو - بربادي - ناميدي.

-- ڌڪ اچڻ: صدمو پهچڻ - نقصان پوڻ.

-- ڌڪُ جهلائڻُ: ٻيڙيءَ وارن جي اصطلاح ۾ ٽارڻ - پري ڪرڻ - باز رکڻ - دور ڪرڻ.

-- ڌڪُ جهلڻُ: وار جهلڻ - مار يا چپيٽ جهلڻ. ٻاڻ پرو ٿيڻ. نقصان برداشت ڪري وڃڻ.

- ڏڪرُ ج ڏڪرَ: ذ. صفت. ڏک ھڻندڙ — ويڙھاڪ.
- ڏکَ ڪاٽڻُ: ڏکر ڪاٽڻ. سڪت ملڻ نقصان ۾ پوڻ — ٽوٽي ۾ اچڻ.
- ڏکُ لڳڻُ: ھرج پوڻ — نقصان پوڻ. بي عزتي ٿيڻ — صدمو پھچڻ.
- ڏکُ مُکُ: ٿ. ڏک مڪ — ڇنبو ٻڄو — ٺڪ ٺُنبڙ — ھٿو پائي مارڪٽ. ڇڪري — مارامارِي — لڙائي — ٺيھو ٺوڻسو. ڇڪتاڻ.
- ڏکَ نہ جھلڻُ: جتاءُ نہ ڪرڻ — پورائو نہ ڪرڻ — مقابلو نہ ڪرڻ — برابري نہ ڪري سگھڻ.
- ڏکَ ھڻڻُ: مڪ ھڻڻ. مارڻ — ڪُٽڻ. ڳجھارت يا بيت جي پڇڻ لاءِ ڪجھ نہ ڪجھ چوڻ.

• ڏِڪَ ج ڏِڪُونُ: ٿ. اڳتي زور — ڌَپ — اُڇلَ — ڌَمَ — لوڏ — ٽڙ — ٺيلھو — ٺيلھو.
- ڏِڪ ڏِڪانُ: ٿ. ڌَپ ڌپان — ٺيلھ ٺيلھان — ڪلھي ڳسَ — ڌَڪَ — ٺمانُ.

• ڏِڪُ ج ڏِڪَ: ذ. ڏِڪو — ٺيلھو — لوڏو — اڏيڙو — اُڇلَ — ڌَپو — ڦھڪو. [سن. ڏشھ — زخم] ڦٽَ — چوٽ — زخم.

• ڏِڪارُ ج ڏِڪارُونُ: ٿ. نفرت — لعنت — ڦٽڪار — نِندا — ملامت — لوڏَ — ٽَڙ. عتابُ — وِيڻ — مھڻو — ڏورڀو — طعنو. پاراتو — پِٽَ — سراپ.
- ڏِڪارَ ڪرڻُ: نفرت ڪرڻ — بچان ڪرڻ — ڪراھت ڪرڻ. ھڪالڻ — ڪڍڻ — تارڻ — ڏِڪارڻ.

• ڏِڪارڻُ: مصدر. [سن. ڏِ ڪَ = ڏِ ڪارڻ] نفرت سان پري ڪرڻ — بچان آڻڻ — نفرت ڪرڻ. لوڏڻ — ٽڙڻ — ھڪالڻ — ڏِڪڻ — ٻاھر ڪڍڻ — پري ڪرڻ — نيڪالي ڏيڻ. نہ ليکڻ — ڪين جھڙو ڄاڻڻ.
- ڏِڪارِيلُ ج ڏِڪارِيلَ: ذ. صفت. ڏِڪاري ڪڍيل. نفرت لائق — بڇڙو. لوڏيل — ٽڙيلُ — ھڪاليلُ.

• ڏِ ڪامڻُ: مصدر. پڇي پوڻ. تباھ ٿيڻ — برباد ٿيڻ — ستياناس ٿيڻ — ھيڙي ٻڏڻ — ويران ٿيڻ — ناس ٿيڻ. پوئتي پوڻ — ڏيوالو ڪڍڻ — نادار ٿيڻ.

• ڏِڪاٺُو ج ڏِڪاٺَا: ذ. صفت. ڪنھن ڏک سان پڄَل — ٽُٽل ڇورُ — شڪست. ڏک لڳل. ڏڪيل — زخمي — گھائل. برباد — چِٽُ — ناسُ. پوئتي پيل — ڏِڪاٺيل.

• ڏِڪاءُ ج ڏِڪاءَ: ذ. [سن. ڏَمَ] ڪنھن ڳري شيءِ جي ھيٺ ڪرڻ جو آوازُ وڏو آواز — ٺڪاءُ ڦھڪو. بندوق يا توب جو ٺڪاءُ. ڌپُ — خوفُ. انديشو — خطرو — ھراس — ڏَرُ.

• ڏِ ڪائڻُ: مصدر. ڏِ ڪا ڏيئي ڇڏڻ — ھڪالڻ — ھٽائڻ — پري ڪرڻ.

• ڏڪ ڏڪ: ٿ. [سن] دل جي ھلڻ جو آواز — دل جي حرڪت — ٺَڪُ ٺَڪُ ڌَڙ ڌَڙ. زور سان ڊوڙڻ جو آواز — ٺَڪ ٺَڪ _ ڌپ ڌپ — ڏڦن ڏڦن.

• ڏکُ ڏکُ ڪرڻ: ڌڙ ڌڙ ڪرڻ.

• ڏکُ ڏکُ ڪري وڃڻُ: جلدي ڪم پورو ڪري وڃڻ.

• ڏکِ ڏکِيُ: ٿ. دل جي چال. لرزش — ڏُڪڻي — ڌُڙڪڻي.

• ڏڪرُ ج ڏڪرَ: ذ. صفت. ٻاتو ڳالھائيندڙ — ٻاتو — ھڪڙ — ھڪلو.

• ڏُڪڙَ: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو (ٿ). تعلقي ڪوٽ ڏيجي، ضلعي خيرپور ۾ ھڪ ديھ جو نالو. ڏُڪڙَ ج ڏُڪڙَ: ذ. [سن. ڏو = ٻہ + ڪُنڊ = ٿانءُ] سازجو ھڪ قسم. ھڪ پاسي واري پکواز — طبلو.
- ڏُڪڙُ ٿيڻُ: ٿلھو ٿيڻ — بدن ۾ ٻرجي وڃڻ.
- ڏُڪڙَ تي اَٿو لڳڻُ: معاملو مچڻ — جھيڙو ٿيڻ. پکواز جي آواز کي جھڪي ڪرڻ لاءِ اَٿو ھڻڻ.
- ڏُڪڙَ کي اَٿو لائڻُ: جھيڙو وڌائڻ — جھيڙو شروع ڪرڻ — ڪوبہ ڪم شروع ڪرڻ.

• ڏَڪڙڻُ: مصدر. ڏک ھڻڻ. منڊ ڪڙڪيءَ کي مترڪي سان ڏک ھڻي سرڻون يا ھڪڙ ڪرڻ. اُڪريءَ ۾ ڇانور وجھي مُھريءَ سان ڪُٽڻ — ڇڙڻ — ڪُٽڻ.

• ڏُڪڙو ج ڏُڪڙا: ذ. ٽامون ۽ جست گڏي رچائي ٺاھيل ريھ. ٽامي ۽ پتل جي برتن کي ريھ ڏيڻ لاءِ جست ۽ ٽامي کي ملائي ٺاھيل ٻورو يا ريھ.

• ڏَڪڻُ: مصدر. ڏک ھڻڻ — زخمي ڪرڻ — گھائڻ — وادوڙڻ (نانگ کي).

• ڏِڪڻُ: مصدر. [سن. ڏِڪ] ڏِڪو ڏيڻ — ٺيلھو ڏيڻ — ٺيلھڻ — اڳتي ھلائڻ — پيلڪ ڏيڻ — ٺَلُ ڏيڻ. پري ڪرڻ — لوڏڻ — ڏِڪارڻ. نفرت يا بچان آڻڻ.

• ڏَڪو ج ڏَڪا: ذ. ڏِڪو — بندر تي جھاز جي بيھڻ ۽ مال لاھڻ جي جاءِ. اسٽيشن تي بار گاڏن مان مال لاھڻ جي جاءِ. ٿلھو — پليٽ فارم.
- ڏڪي تي آڻڻُ: جھاز يا ريل کي مال لاھڻ واري ھنڌ تي بيھارڻ — بندر تي آڻڻ — پليٽ فارم تي آڻڻ.

• ڏِڪو ج ڏِڪا: ذ. [سن. ڏِڪُ = ٺيلھو] ٺيلھو — ٺيلھو — لوڏو. وار — ڦيٽ — ٺوڪَ — چوٽ. جھڙپ — سٽ. صدمو — ضرب ڪاري. نقصان — ٽوٽو — موڙي گھٽتائي.
- ڏِڪا ڏُومانُ ڪائڻُ: ڏک ڏاڪڙا ڏسڻ — ڏِڪا ٺاٻا کائڻ — دردر ڀٽڪڻ — بيحد تڪليفون سھڻ — دنيا جون لاھيون چاڙھيون ڏسڻ. تجربو حاصل ڪرڻ.
- ڏِڪا کائڻُ: ٺاٻا کائڻ — رلڻ — آواره گھمڻ — ڀٽڪڻ.
- ڏِڪو ڏيڻُ: لوڏو ڏيڻ — ٺيلھو ڏيڻ — نقصان رسائڻ — ٽوٽ وجھڻ.
- ڏِڪي وھِيڻو: ذ. صفت. ٿورڙي ڏِڪي تي جھٽ ڪري پوندڙ — ضعيف — ڪمزور — پيرسن.

- **ڏُکو ج ڏُکا**: ذ. ٿُلهي لٺ - ٻانڊو - ڏنبو - سوٽڻو. رڃ تي ورتل نالو. اوٺ تي ڏنل امتحان - تڪ - اٽڪل - تُلَ - انومان - قياس. سوراخن ڪڍڻ جو اوزار.
- – **ڏُکائيُ ج ڏُکائِيُ**: ذ. صفت. ڏُکي وارو - ڏُکا هڻندڙ - لٺ باز - ڏنڊائي - ڏنڊي باز - ويڙهاڪ - جهيڙاڪ. بنا سوچ ويچار جي ڳالهائيندڙ - گستاخ - ڏڌائي - پٽاڪي. اٽڪل روءِ ڪم ڪندڙ - انومائي - اٽڪلي.
- – **ڏُکو کَڻُڻُ**: ڏنڊو کڻڻ - لٺ کڻڻ - طرفداري ڪرڻ - پاسو وٺڻ. "ڳالهه ڪجي الله لڳ، ڏُکو کڻجي پاءُ لڳهه"
- – **ڏُکو هڻڻُ**: ڏنڊو هڻڻ - سوٽڻو هڻڻ - لٺ هڻڻ - گهوپاٽو هڻڻ. تُل ڪرڻ - ڪٿ ڪرڻ. اٽڪل روءِ چوڻ - تڪ ٻڌڻ. اٽڪل ڪرڻ - اندازو ڪرڻ. سلڻ - ٻڌائڻ (پرولي). بنا ويچار جي چوڻ - رڃ تي نالو وٺڻ. غلط جواب ڏيڻ.
- – **ڏُکَئِيُ ج ڏُکَئِيُ**: ذ. صفت. ڏُکو هڻندڙ - ڏُکائي - ڏُنڊئي.
- – **ڏُکي بازُ ج ڏُکي بازُ**: ذ. صفت. ڏنڊي وارو - ڏنڊو هڻندڙ - ڏُکائي.
- – **ڏُکي بازِي ج ڏُکي بازِيُونُ**: ٿ. ڏنڊن سان ويڙهه - ڏنڊي بازي - لٺين سان جهيڙو - چڪري - ماراماري - مارڪُٽ - ويڙهه. اٽڪل روءِ - تخميني - اندازاً.
- – **ڏُکي بازِيُ هُئڻُ**: ڏنڊن سان جهيڙو ٿيڻ - مارا ماري ٿيڻ - چڪري لڳڻ.
- **ڏُکَئِي (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڏکِيُجو ج ڏکِيُجا (ڪ)**: ذ. ٻارن جو هُل - ڏَمُچر - گوڙ - گهمسان - مستي.
- **ڏِڪيلُ ج ڏِڪيلَ**: ذ. صفت. [سن. ڏِڪْرِتْ] ٿيلهي ڪڍيل - ڏِڪي ڪڍيل - تڙيل - بيڪار - نڪمو.
- **ڏِڪيلڻُ**: مصدر. ڏِڪو ڏيڻ - ٿيلهڻ - ٺيلهڻ - ريڙهڻ - سيرڻ.
- **ڏگلُ ج ڏگَلَ**: ذ. ڍِڳ - ڍير - ڦهو - متو.
- **ڏڳَ ج ڏڳَون**[سن. دگت = ڏُکيل] باهه جي تيش. باهه جو مچ - آڙاهه. ذ. صفت. ٿُلهو - متارو - مواڙ (ت).
- **ڏڳاڻا (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڏڳائڻُ**: مصدر. [سن. ڏڳ = ڏڪڻ] ڏڪائڻ. جلائڻ ٻارڻ - ٻجرائڻ.
- **ڏڳڙو (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڏڳڙُ ج ڏڳڙو (ت)**: ذ. صفت. قوت - چالاڪ - طاقتور. احمق. لچ.
- **ڏڳڙو ج ڏڳڙا**: ذ. صفت. فاحشه عورت جو يارُ - سِنڌُو. ٿُلهو - متارو - مواڙ (ت). بيوقوف - جاهل - اڻڄاڻ - بي سمجهه (ت). ٻين ماڻهن جو مال ۽ دولت زبان جي چالاڪيءَ سان هضم ڪندڙ.
- **ڏڳَلُ ج ڏڳَلَ**: ذ. ڍِڳ - ڍير - انبوهه - ڪوڙ - ڍِڳي - متو - ڦهو (پئسن جو).
- **ڏڳڻ (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڏڳڻُ**: مصدر. [سن. ڏڳ = ڏڳڻ] تجلي سان ٻرڻ - تجلو ڪرڻ - روشن ٿيڻ - چمڪڻ - ٽمڪڻ - ٻکڻ. باهه جو آواز (ڏڳ ڏڳ) ڪري ٻرڻ - جلڻ - سڙڻ - پچڻ - ڪامڻ - ٻرڻ. ڏکڻ. جيئن "ڪٺ ڪڙهي، لوهُ ٻري، ڏوڏا جت ڏڳن" (شاهه). وڏو آواز ڪرڻ - گجڻ - گوڙ ڪرڻ - وڏي سڏ ڳالهائڻ.
- **ڏڳِي ج ڏڳِيُونُ (لس)**: ٿ. گهٽي ڪنُون.
- **ڏِڳَ ج ڏِڳَ**: ذ. صفت. مضبوط - پڪو - پختو - سوگهو - قابو - سخت. قوي - جنگ - جبرو - جانٺو - ڏتو مٽو - ٿُلهو - ٺوٺانگ - سٽُر وٽُر - قداور - ڏؤس. پهلوان - سورهيه - بانڪو - ٻلوان - بهادر - جوڌو - جوان. تمام ٿُلهو - ڳرو - ڏگهو - لنبو.
- **ڏِڳاٺو ج ڏِڳاٺا (ڪ)**: ذ. هُلُ - گوڙ.
- **ڏِڳاٺو کيڏڻ (ت)**: شاديءَ وقت هڪ رسم ادا ڪرڻ (جنهن ۾ گهوٽيتن کي ڪنواريتا اچڻ نه ڏيندا آهن ۽ رستو روڪي ويهندا آهن. گهوٽيتا اندر وڃڻ جي ڪوشش ڪندا آهن، پوءِ جيڪڏهن اندر وڃي نه سگهيا ته ڏنڊ ڏيندا.
- **ڏِڳائي وارو**: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.
- **ڏِڳائيُ ج ڏِڳائِيُ**: ذ. صفت. بندوق جو ٻاروت ناهيندڙ - گندرف ۽ شورو گڏي ٻاروت ناهيندڙ - دارون ناهيندڙ.
- **ڏُلائڻُ**: مصدر. [سن. ڏول = ڏوڻڻ] ڏُٺارڻ (ڪپڙو وغيره) - ٻڌڻ.
- **ڏلوٺ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۾).
- **ڏمُ**: ذ. ٿ. ڪرڻ جو آواز - ڦهڪو.
- **ڏمَ ج ڏمُونُ**: ٿ. ٻانُس - بوءِ - ٻونءِ - ڏپ - واس - ڏمڪ - ڇڪَ. سرهاڻ - خوشبوءِ - سڳند - زور - زبردستي - جبُر - ڏاڍ - دٻاءُ. خوف - خطرو - ڏپ. ڏڙڪو - دٻاءُ. ڇڙٻ - چڪ - ٺٺ - ڏپ - اثرُ - چهبڪ - مارڪُٽ - مهميز - سزا.
- **ڏِمَ ج ڏِمُونُ**: ٿ. سوڙهائي - تنگي - ڪش - ڇڪ.
- **ڏَمَ ج ڏَمُونُ**: ٿ. [سن. ڏَوْمَ = دونهون] رَش - ڀيڙ - گوڙ - ڳاهٽ - ڀيهه - گپاگيهه - انبوهه. هُل - شور - گوڙ - غوغاءُ - آواز - بغاعو. زور - چڪ - تڪڙ.
- – **ڏَم ڏَرازِيُ ڪَرَڻُ**: پيار حون ڳالهيون ڪرڻ - قرب ۽ محبت وندڻ - روح رهاڻيون ڪرڻ.

– **ڏمر ڏما**: ظرف. ڇھڇٽي وارو – ٺٺ سان – ٺومان سان.

– **ڏمرَ لائِڻُ**: گھڻو زور رکڻ. گھڙي گھڙي چوڻ – بکواس ڪرڻ. تنگ ڪرڻ.

– **ڏمرَ مچائڻ**: زور رکڻ. گوڙ ڪرڻ.

– **ڏمرَ ھُئڻُ**: شور ھئڻ – غوغا ھئڻ. نالو ھئڻ. ناموس ھئڻ – شھرت ھئڻ – واڪاڻ ھئڻ.

• **ڏمرُ**: صفت. گھڻو – اٿاھ – بي حد – تمام گھڻو – تمام وڏو. سخت. تکو. (ٿ) چيڙو – پچاڙي – حد.

• **ڏما ج ڏمائُونَ** (ت): ٿ. چمڪو – چلڪو – تجلو – روشني. حشمت رونق. ٺاٺُ – آڊمبر.

• **ڏماچ**: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

• **ڏماڇ ج ڏماڇَ**: ذ. [سن. ديمجه] ڪيمخواب يا زربفتي ڪپڙو.

• **ڏماچائي**: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو. ٺٽدي قيصر ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

• **ڏماچو**: ذ. ڪپڙي جو ھڪ قسم.

• **ڏماچوڪڙِي ج ڏماچوڪڙِيون**: ٿ. ٽپ ڪڏ – نچڪو. گوڙ گھمسان – ھُل ھنگامو – شور. ٻارن جي ڊوڙ ڊُڪ ۽ گوڙ گھمسان – شور شَرُ – فساد – جھيڙو – ڪروڌ (ت).

– **ڏماچوڪڙِيَ لائِڻُ**: گھڻو گوڙ ڪرڻ – لڙ ڪرڻ – فساد ڪرڻ – ڪروڌ ڪرڻ. ھُل ھنگامو ڪرڻ – کل مسخري لائي ڏيڻ.

– **ڏماچوڪڙِيَ مچائِڻُ**: ڏماچوڪڙي لائڻ.

• **ڏماڏمُ**: ٿ. سٽ ڪُٽ جو آواز – لڳاتار ڏڪن جو آواز – ڦھ ڦھ – سٽ.

• **ڏماڏومُ**: ذ. وڏو ميڙ – انبوھ – ڏڻ – عملو – اَٽالو – دمبلو. شانُ – ٻيڪو – ٺومانُ – آڊمبر – چرچ – ٺاٺ – دٻدٻو. ڏام ڏوم. ٺاھ ٺوھ. گجگوڙ.

– **ڏما ڏوم ھُئڻُ**: وڏو ميڙ ھئڻ – انبوھ ھئڻ. ٻيڪو ھئڻ – دٻدٻو ھئڻ.

• **ڏمارُ ج ڏمارَ**: ذ. آواز.

• **ڏماڙَ ج ڏماڙُونَ** (ل): ٿ. تمام وڏي. تمام ڳري. جيئن "چوڪري، ڪي ايڏي ڏماڙَ پري ته نه ڪٺاء."

• **ڏماڪو ج ڏماڪا**: ذ. زور سان آواز – بم جو آواز – وڏو ٺڪاءُ (بندوق يا توب وغيره جو).

• **ڏمالَ ج ڏمالُونَ**: ٿ. [ع. دمار] ٽَپ – ڪُڏ – نچڪو. قلندري فقيرن جو ٽپڻ – نچڻ جو ھڪ ٽار. شور گوڙ – ھُل ھنگامو. دھل جي وڄت جو ھڪ ٽار. پيرن فقيرن جي درگاھن تي ھڪ خاص واڄو.

– **ڏمالَ ڏَجَ رَکَڻُ**: دھل تي ناچ ڪرڻ ۽ عجيب ڇھڇٽو پيدا ڪرڻ.

– **ڏمالَ ڪَڍَڻُ**: سخت جٺ ڦٺ ڪرڻ – مارڪُٽ ڪرڻ.

– **ڏمالَ وَڄڻُ**: مقرر ٽيل وقت تي نغارو وڄڻ (پيرن جي درگاھن تي).

– **ڏمالـُونَ ھَڻَڻُ**: آواز ڪرڻ – ٻانگون ڏيڻ – دَس ھڻڻ – ڪُڪڙوڪُو ڪرڻ.

• **ڏمالَڻُ**: مصدر. [سن. ڏمار = ڏَڪ] ڏونڪارڻ – ڇاڇولڻ – لوڏڻ – ڌوڻڻ – ڌوڏڻ. مارڻ – ڪُٽڻ – سٽڻ – لَتاڙڻ – سزا ڏيڻ. سخت ڳالھائڻ.

• **ڏمالِي ج ڏماليِ**: ذ. صفت. ڏمال وڄائيندڙ فقير.

• **ڏمامُو ج ڏماما**: ذ. ننڍي دھل جو ھڪ قسم – دمامو. خوشي ملھائڻ.

• **ڏمانُ ج ڏمائُونَ**: ٿ. [سن. ڏمانُ > ڏام = تجمّل] تجمّل – ڊانْيس – ٺٺ – ٻيڪو. سوڀيا – جلوو – رونق. تيج – پرتاب – چمڪ – ڏَمڪَ – تجلو – چمڪو – ٻڙڪي – جھلڪو – رَوش – صورت – مُھاندو.

– **ڏمانُ لَھِيُ وَڃَڻُ**: ٻنو لھي وڃڻ (مُنھن جو) – چمڪ ڇڏي وڃڻ – مايوسي وٺي وڃڻ.

• **ڏمائِي ج ڏمائِيُ** (ڪ): ذ صفت ٺگ – دُٻائِي – ڏٻائي – مَڪارُ – فريبي.

• **ڏمَتالُ ج ڏمَتالَ**: ذ. صفت. [سن. ڏَوُنتالُ > ڏَن + دَنَتَ = شاھوڪار] شاھوڪار – پئسي وارو – مالدار – ڌنوندي – ڏاتار – ھوندوارو – ھٽ ڦاڙ. جنگ – قوي – جاٺو – جبرو – جاڏو – پڪو – جھالو – سَڌرُ – ٺُوڻانگ – ٺُلھو – زٽو – متارو – جٽو – پٽو – ڌَٽو مُٽو – ڌِگَ – مَٽڪو – ڌُونسو – سَٽَرَ وٽرُ – زبردست – مضبوط. بي ڊولو – بدزيبو – اڻ گھڙيو.

• **ڏمَتَرُ ج ڏمَتَرَ**: ذ. صفت. [سن. دَڪْش] سياڻو – حريف – خبردار – سُڌير – عقلي – ھوشيار – ڏاھو. چالاڪ – ٻڙُ – چترُ – اٽڪلي – حرفتي – ڪيڏاري. ٺَگُ – ڦورو – مڪار. ٺُلھو – متارو (ل). جتاءِ ڪندڙ – جاٺائو (ل).

• **ڏمَچ**: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

• **ڏمَچَرُ ج ڏمَچَرَ**: ذ. گوڙ – شور – ھُل – لَڙ – گھمسان – ٻائيتال – غوغاءُ – ڪڙڪو – ھُلڙ – ماچانگ – ھَنٻسُ – غلغلو – ھلاچو – بکيڙو – ممڻُ – خلل – ڏمچڪرُ.

– **ڏمَچَرُ مچائِڻُ**: گوڙ ڪرڻ – ھُل ڪرڻ – شور ڪرڻ.

– **ڏَمْچَڪَرُ ج ڏَمْچَڪَرَ**: ذ. ھُل – گوڙ – گھمسان – غوغاءُ – گڙٻڙ.

– **ڏمَچڪرِيُ ج ڏمَچڪرِيُونَ**: ٿ. ھُل – گوڙ – ڇھڇٽو – رونق – رنگ.

• **ڏمُ ڏامِيُ**: ذ. ھُل – بکيڙو – گوڙ – گھمسان.

• **ڏمَرَ ڏڙِيُ ج ڏمَرَ ڏڙِيُونَ** (ت): ٿ. ذوق شوق – زور شور – جوش خروش. تکڙ – جلدي.

– **ڌُمَ ڌڙيءِ لائڻُ**: ذ. ذوق سان ڪم ڪرڻ – دل لائي ڪم ڪرڻ. زور سان ڪم ڪرڻ – تکڙ ڪرڻ. آنڌ مانڌ پيدا ڪرڻ – بيتاب ڪرڻ.

• **ڌمرُ ج ڌمرَ**: ذ. دهل جو هڪ قسم – مگرمانو.

• **ڌمڪَ ج ڌمڪونَ**: ث. پيرن جو آواز – آهٽ. هلڪو آواز. ڌَپ – ڇٽَ. بوءِ – ٻانس – واسُ – سُرهاڻ – سُڳنڌ – خوشبوءِ. ڪلاڪ ڪن جي جهڪَ.

• **ڌمڪُ ج ڌمڪَ**: ذ. لوهه جي تختي سان يا وزن دار شيءِ جنهن سان رستي جا پٿر ڪُٽجن يا هموار ڪجن – پٿرن پچڻ جو اوزار.

• **ڌمڪَ ج ڌمڪونَ**: ث. ڊپ – ڊڄ – خوف – وحشت – ڀؤ – ڌَڙ. انديشو – اُڌڪو.

– **ڌمڪائڻُ**: مصدر. ڊيڄارڻ – ڊپ ڏيڻ – هيسائڻ – ڌٻائڻ – ڌڙائڻ – ڌمڪي ڏيڻ – هٰ هٰ ڪرڻ – چنڊڪڻ – ڇينڀڻ – چڙٻڻ – ڌَمَ ڪڍڻ – ڌَٻ ڪڍڻ – دڙڪو ڏيڻ – اک ڏيکارڻ.

– **ڌمڪجڻُ**: مصدر. هيسجڻ – ڌَهلجڻ – هيسجي وڃڻ – انديشو ٿيڻ – اُڌڪو ٿيڻ. وهم ٿيڻ. ڊڄڻ – خوف ڪرڻ.

– **ڌمڪيُ ج ڌمڪيونَ**: ث. دڙڪو – داٻ – هاها ماشا – ڌَڪو – ڀيڪي – دٻڙاٽ – تنبيهه – ڇُٽ – ڇينڀَ – چڙٻون. ڊپ – ڊاءُ – خوف – خطرو.

– **ڌمڪيُ ڏيڻُ**: دڙڪو ڏيڻ – هيسائڻ – ڊيڄارڻ – تنبيهه ڪرڻ.

• **ڌمڪڻُ**: مصدر. ڊپ ڪرڻ – ڊڄڻ – خوف ڪرڻ – ڀؤ ڪرڻ – ڌَڙ ڪرڻ – هيسجڻ – ڊيڄڻ – سهمجي وڃڻ. انديشو ڪرڻ – اُڌڪو ڪرڻ. سُور ٿيڻ – ايذاءُ ٿيڻ – سور جي سوٽ اُڀرڻ. آواز ڪرڻ – ڦهڪو ڪرڻ. اچڻ – اچي سهڙڻ – اچي رَسڻ. گهڙي ڪن بيهڻ – ترسڻ – ٺهرڻ.

• **ڌمڪيائيُ**: اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **ڌمليُ ج ڌمليونَ (ل)**: ث. حشرُ – واويلا – ماتم – گهوڙا گهوڙا.

– **ڌمليُ مچائڻُ**: حشر برپا ڪرڻ – واويلا ڪرڻ – شهر مٿي تي کڻڻ.

• **ڌمڻ ج ڌمڻيونَ**: ث. [سن. ڌمن] لوهارن جي هڪ اوزار جو نالو – ٻاهه کي هوا ڦوڪڻ جو اوزار – ڌَنوڻ – ڌَنوڻي – ڦوڪڻي. گهوڙي گاڏيءَ جو ڌَڪ – ڇٽي.

– **ڌمڻيُ ج ڌمڻيونَ**: ث. ٻاجي جي هوا ڀرڻ جي پيتي – ڦڦڙن ۾ ساهه کڻڻ جي نلي – نبض.

• **ڌمڻُ**: مصدر. [سن. ڌَمنُ] واءُ ڀرڻ – هوا ڏيڻ – هوا ڦوڪڻ – ڌَنوڻُ – ڌُنوڻ – زور سان ڌمڻ – ڦَسڻ – وجهڻ – دٻائڻ. زور ڏيڻ – زور لائڻ – چِڪڻ. هلائڻ – چورڻ. وڄائڻ – وڄڻ. ڪُوڙ ڪرڻ.

– **ڌمڻ ڌُميءِ لائڻُ**: پچ پچان لائڻ. ساندهه ڪڪ ڪرڻ. ٻڪو ڪنهن ڳالهه کي وٺڻ.

– **ڌمڦوارُ**: ذ. ڌَنون جي مهل – ڌمڻ جو وقت. جيئن "ڌنءِ ڌنءِ ڌمڻ وار. اچ پڻ آڳرين جي" (شاهه). صفت. ڌَنوڻَ وارو – هوا ڦوڪيندڙ – ڌَئيندڙ. هڪٻئي پنيان ڌنءِ ڌن – ڌمڻ جو ڦهڪو – ڌماڌم.

• **ڌِمڻَ (ت)**: ث. درياءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڌِمڻُ**: مصدر. سوڙهو ڪرڻ – تنگ ڪرڻ – ڪسڻ – چڪڻ – ساهڻ – قابو ڪرڻ – پختو ڪرڻ – ڏاڍو ڪرڻ – پڪو ڪرڻ.

• **ڌُمڻِ (ت)**: ث. جُوئر جو هڪ قسم.

• **ڌموٺيُ**: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڌميجا**: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو – ڌاميجا.

• **ڌَنُ ج ڌَنَ**: ذ. [سن. ڌَنُ] چوپايو مالُ (ڍڳيون، مينهيون وغيره). ڌَنُ، نصيب – بخت – ڀاڳ. ملڪيت – ناڻو – دولت – مال – متاع – مايا – خزانو – دنيا – زر – املاڪ – ٽڪو – ٽڪر – مُوڙي – پونجي – آجڪو – آجهانگ – الهو تلهو. (هن وقت "ڌن" معنيٰ دولت. پر اصل معنيٰ هئي "ڌن وارو يا مالدار" وري جڏهن سون ۽ چانديءَ جا سڪا جڙيا ۽ ٻي ملڪيت ميڙڻ جو چسڪو پيدا ٿيو تڏهن "ڌن ۽ ڌڻ" لفظن جي معنائن ۾ به ڦيرا اچي ويو يعني "ڌني" معنيٰ ڌن وارو يا شاهوڪار ۽ "ڌڻي" معنيٰ ڌڻ وارو يا چوپائي مال يا ٻي کهڙي به ملڪيت جو مالڪ). ٻارهن راسين مان هڪ جو نالو. قوس – ڪمان. (ندا) جَس! شاباس! آفرين! واهه واهه! خوش رهه!

– **ڌَن ڀاڳُ ج ڌَن ڀاڳَ**: ذ. نيڪ بختي – خوش نصيبي – خوش حالي. (ندا) واهه واهه! شاباس! مرحبا!.

– **ڌنٽُرُ ج ڌنٽُرَ**: ذ. صفت. دولتمند – ملڪيت وارو – شاهوڪار – مالدار زبردست – زورآور – سرڪشُ.

– **ڌَن ترشنا**: ث. پئسي جي اُڃ – لوڀُ – موهه – لالچ – حرصُ.

– **ڌَن پتيُ ج ڌَن پتيَ**: ذ. صفت. شاهوڪار – ڌن جو مالڪ – ڌن وند – دولتمند – دنيادار.

– **ڌَن ڌَن**: ذ. صفت. دولتمند – اقبال مند – سڀاڳو.

– **ڌَن لوڀُ ج ڌَن لوڀَ**: ذ. ملڪيت ميڙڻ جو حرص – لالچ – طمع.

– **ڌَنوانُ ج ڌَنوانَ**: ذ. صفت. ملڪيت جو مالڪ – مايا وارو – مالونڊ – مالدار – شاهوڪار – غني – اميرُ – دولتمند. خداترس – نيڪ.

– **ڌَنونٽُ ج ڌَنونٽَ**: ذ. صفت. شاهوڪار – دولتمند.

– **ڌَنونڊُ ج ڌَنونڊَ**: ذ. صفت. ڌنوان – شاهوڪار – دولتمند.

– **ڌَنيُ ج ڌَنيَ**: ذ. شاهوڪار – دولتمند – دولت وارو.

• **ڌُن ج ڌُنونَ**: ث. [سن. ڌُونِ = آواز] هوا – واءُ – پوَنُ – باد. آواز. راڳ جو آواز – سُر – ڳائڻ جو هڪ خاص اصول. ڳائڻ جو نمونو. مکيه سُر

[سن. ڌونئر] گوڙهو ويچار – غورُ – غلطاني – اونهون خيال – گهري سوچ. ڪنهن هڪڙي ئي ڳالهه جو خاص خيال – هڪ طرفو رجحانُ – لاڙو – ڌيان – خيال – توجه – تصوّر – لڳاتار فڪر يا غور – مستي – بي خودي. مُراقبو – چِلو – سرگرمي – اتساهه – شوق – اُدم – پڙڪي – فلڪ. لنئو – عشق.

– **ڏُن ڌيانَ ۾**: ظرف. ڌيان ۾ مَحْو.

– **ڏُنَ لائڻُ**: ڌيان ڏيڻ – مَحْو ٿي وڃڻ.

– **ڏُنَ لَڳَڻُ**: ڌيان لڳڻ. لنئو لڳڻ. توجه ٿيڻ – خيال ٿيڻ.

– **ڏُنِيْ ج ڏُنِيُوْنَ**: ث. هلڪو آواز – هڪ سرد راڳ – سُرُ – آلاپ. مستي. مُراقبو. پنڊڻ – پٽڪو – ٻرڙاٽ – روڄُ.

• **ڌنارُ ج ڌنارَ**: ذ. صفت. [سن. ڌَن = ڌَنّ] چوپايو مال چاريندڙ – ڌن وارو – ڌنارُ – ڌراڙ.

– **ڌنارن جا هَٿَ لَڳَڻُ (ت)**: سزا کائڻ – لنيون جهلڻ.

• **ڌنارَ ڪَٿُورِيْ**: ث. گاهه جو هڪ قسم (سُرهو گاهه نازبوءِ جي ٻوٽي کان ننڍو ٻوٽو ۽ ڪنهي ڪاٺيءَ جي پنن جهڙا پن).

• **ڌناسرِيْ**: ث. [سن. ڌَناشري] هڪ راڳڻيءَ جو نالو (مالڪوس راڳ مان). اُبتي سبتي ڳالهه – هٿ جي چالاڪي – ڪيڏ – اٽڪل.

• **ڌَنْج ج ڌَنْجُوْنَ**: ث. لَٺ – دڙ – ڌُوڙ – مِٽي.

• **ڌَنْجَڪَرُ ج ڌَنْجَڪَر (ت)**: ذ. صفت. [سن. گهَنَ = جهڙ + چَڪَر = ڦيرو] متو ڦيرائي ڇڏڻ وارو – گهڻ ڳالهائو – بي وقوف – ان ڄاڻ – جاهل – چٽه.

• **ڌُنْڌَ ج ڌُنْڌَ**: ذ. [سن. ڌوندو = ڌنڌ] ميرُ – ميراڻ _ ميرانجهه – مُنهن مير – اُجهندو – اونداهه – ڪاراڻ – ٻنٻ – گهورُ. ڪوهيڙو – ڌونگر – غبار – لَڙ – لَڙاٽ – چاٽ – ماڪَ. راڻو – مٽي – ڌَڙ. اکين جي هڪ بيماريءَ جو نالو – نظر جي گهٽتائي – چُنجهه – جهانورائي. هَل – شور – گوڙ – گهمسان. ظلم – انڌير – بيداد.

– **ڌُنْڌارو ج ڌُنْڌارا**: ذ. انڌارو – ميراڻ – ميرانجهه – اونداهي. ڌوڙ جو طوفان – ڪوهيڙو – لَڙاٽ.

– **ڌُنْڌَ چڙهڻُ**: رهُ چڙهڻ – اونداهي اچڻ. ڪا شيءِ نظر کان گم ٿيڻ. پردو چڙهي وڃڻ.

– **ڌُنْڌَڪار ج ڌُنْڌَڪارُوْنَ**: ث. اونڌهه – ميراڻ. نظر جي گهٽتائي. گهٽ روشنائي. ڌُنڌ – ڌُنڌارو.

– **ڌُنْڌَڪارُ ج ڌُنْڌَ ڪارَ**: ذ. ٿوري اونداهي – اونڌهه – انڌوڪار – ڪاراڻ. ڌوڙ جي طوفان جي ميراڻ – آسمان ۾ ڪارو ڌنڌ – غبارُ – لَڙاٽ. گهٽتائي. گهٽ روشنائي. گوڙ – شور.

– **ڌُنْڌِلو ج ڌُنْڌِلا**: ذ. اونڌهه – انڌيرو – تاريڪي صفت. ڌونهين جهڙو. غير شفاف – ميرو.

– **ڌُنْڌَ مچائڻُ**: شور هُل ڪرڻ. ظلم ٻاري ڏيڻ.

– **ڌُنْڌڪارُ ج ڌُنْڌڪارَ**: ذ. مٽيءَ جي طوفان سبب ٿيل گهاٽي اونڌهه – انڌوڪار – انڌڪار – ٻنٻ اونڌهه – انڌيرو.

• **ڌَنْڌو ج ڌَنْڌا**: ذ. [گ. ڌَنڌو. سن. ڌَنڌانِيَ] ڪم – ڪار – ڪرت – حاج – ڪسبُ – هُنر – پيشو – وَڳَنڊِي – مشغولي – ڪاروبار – وڻج واپار – ڪاج – روزگار – نوڪري.

– **ڌَنْڌا ڇڏي ڏِيڻ**: ڪمال درجي تي پهچڻ – وڏيءَ حد تائين هئڻ.

– **ڌَنْڌا لاهڻُ (ت)**: نقصان ڪرڻ – تنگ ڪرڻ.

– **ڌَنْڌائِيْ ج ڌَنْڌائِيْ**: ذ. صفت. ڌنڌي وارو – ڪم وارو – ڪاسبي. گهڻن ڌنڌن وارو – گهڻ واسطو.

– **ڌَنْڌو ڌارِيْ**: ذ. ڪم ڪار – ڪرت حاج – وڻج واپار – ڪاروبار.

– **ڌَنْڌو ڌارِيْ ڪَرڻُ**: ڪم ڪار ڪرڻ – ڪرت ڪي لڳڻ.

– **ڌَنْڌوڙِيْ ج ڌَنْڌوڙِيْ**: ذ. صفت. ڌنڌو ڪندڙ – واپار ڪندڙ.

– **ڌَنْڌو وَڍڻُ**: فيصلو ڪرڻ – جهيڙو ڇڏائڻ – واڳ ڪپڻ – نبيرو ڪرڻ. رقم چُڪائڻ – هٿ ڪيڻ – واسطو ٽوڙڻ.

• **ڌَنْڌوڙڻُ**: مصدر. ڪنهن شيءِ کي ڌونهين سان ڪارو ڪرڻ – دونهاتڻ – ڪارائڻ. بدنام ڪرڻ – ڪارتهن لڳائڻ.

• **ڌُنْڌِيْ ج ڌُنْڌِيُوْنَ (ت)**: ث. [سن. ڌونڌو = ڌُنڌ] انڌيرُ – ظلم – بيداد. ڦـر _ لـٽ – زوري – ڌپ.

– **ڌُنْڌِيْ ٻارڻُ**: هر هر چوڻ – ڪڪ ڪرڻ – ڌونڪ ٻڌڻ.

– **ڌُنْڌِيْ لائي ڏيڻ**: لڳاتار چوڻ – وري وري چوڻ.

• **ڌَنْراِلِيْ ج ڌَنْراِلِيُوْنَ (ت)**: ث. ڪاٺ جي هڪ اوزار جو نالو (ٻاهوڙي يا ڌانداري).

• **ڌَنْرُوْ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر سکر ۾).

• **ڌَنْسُ**: ث. (آوان) [گ. ڌَنْسُ. م. ڌونش] دهشت – ڌَونس. جيئن "ڌَرَڏَڙ ڌَئُونس درياهَ ۾، جت لهرين کن لوڙا" (شاهه).

• **ڌَنْشُ ج ڌَنْشُ**: ذ. [سن. ڌَنُس] ڪمان – ڌنڪ – رنگ – آڳيل.

• **ڌَنَڪَ ج ڌَنَڪُون**: ث. [سن.] پانڪَ – پامڪ – زري – ڪلابات. مٺيون ڳالهيون. ناز نخرو. ٽالُ – ڇخن – لاڏ – چاڳُ – ماٺو. هلڻيءَ جو هڪ نمونو – لوڏ – ڊار سان هلڻي. طعنو – چٿر – مسخري – ٽوڪ (ت). قوس – ڪمان – اندلٺ – ڌنش.

– **ڌَنَڪَ ڏيئي هَلَڻُ**: لوڏ سان هلڻ – لوڏو ڏيئي هلڻ. ناز سان هلڻ.

– **ڌَنَڪ وِجهَڻُ**: مسخري وجهڻ.

• ڏنوزَ ڦـُـلِي (ت): ث. گاهه جو هڪ قسم.

• ڏنوڙِي ج ڏنوڙِيُون (ٿ): ث. واڍڪي. اوزار جو هڪ قسم – ڪمان خشو – لڪڙ.

• ڏنوڙِي: اسم خاص. ٿر ۾ هڪ پِٽ جو نالو.

• ڏنوڻ ج ڏنوڻـيُون: ث. [سن. ڏمن] لوهارن جو هڪ اوزار – باهه ڏکائڻ جو اوزار. ڏمڻ – ڏوڻ – کل – ڦوڪڻي – ڏمڻي.

– ڏنوڻي ج ڏنوڻيُون: ث. [سن. ڏمن] ڏنوڻ – ڏمڻ.

• ڏنوڻ: مصدر. [سن. ڏما = هوا ڏيڻ] ڏمڻ کي هلائڻ يا چڪڻ. ڦوڪڻيءَ کي هوا ڀرڻ يا ڏيڻ. ڏنڻ ڏنڻ ڪرڻ. ڏنڻن ڏنڻن ڪرڻ. نبض جو هلڻ. ڏمڻ – ڏوڻ.

• ڏنءِ ڏنءِ: ذ. [سن. ڏمڏم] ڏنوڻ جو آواز. ڏمڻ هلائڻ جو آواز. نغارن وغيره جو آواز.

• ڏنڻون (ل): ذ. وڏو ڦٽ – ڇهبر وڏو سوراخ.

• ڏنڻرو ج ڏنڻرا: ذ. چانور ڪير – ڏهي – ڏهي.

• ڏنڻرڪ (ت): ذ. اَن جو هڪ قسم. ڀوري ۽ ساٽي رنگ جو اَن.

• ڏنڻڻ: مصدر. ڏمڻ کي هلائڻ – ڏمڻ سان باهه ڏکائڻ. ڏنءِ ڏنءِ ڪرڻ – ڏان ڏان جو آواز ڪرڻ. ڦوڪڻ – ٻرڻ. ڪوشش ڪرڻ. سنڻ – ڪُٽڻ – ڏڪ هڻڻ. ڳالهائڻ (ت).

• ڏڻُ ج ڏڻَ: ذ. [سن. ڏن = ڏڻ] چوپائي مال جو ولر – وڳ – وڳر – گـلو – گـلـر – ميڙ – مجموعو – گوهر – چانگ – ٽولو.

– ڏڻارُ ج ڏڻارَ: ذ. صفت. چوپائي مال کي چاريندڙ ڏنار – ڏراڙ – چراهو.

– ڏڻوندِي ج ڏڻوندِيَ: ذ. صفت. ڏڻ وارو – مال وارو. چوپائي مال جو ڌڻي. سائو – سکيو – آسودو – ڀاڳيو.

– ڏڻ واندِي: اهي مال وارا جيڪي ڏڻ ڪاهي جتي گاهه هجي اُتي واندِيون (عارضي جهوپڙا) ڪري ويهن.

– ڏڻِي ج ڏڻِي: ذ. صفت. ڏڻ جو مالڪ – مالڪ.

– ڏڻِيارُ ج ڏڻِيارَ: ذ. صفت. ڏڻي.

• ڏُڻَ ج ڏُڻون: ث. چونڊ – انتخاب. قبوليت.

• ڏڻائڻ (ڪ): مصدر. سنڀال ڪرڻ – بچاءُ ڪرڻ.

• ڏُڻائِي ج ڏُڻائِيُون: ث. ٻڪِرِيءَ کي ڦڻڻ جي حالت. ٻڪريءَ ڦڻڻ جي مزوري.

• ڏڻڪ ج ڏڻڪون: ث. ڪـنڊ جو هڪ قسم – ڪريل ڪنڊ (جنهن جو داتو ساڙ سبب کارو ٿئي).

• ڏڻڪو ج ڏڻڪا: ذ. صفت. ڌڻيءَ وارو – ڏڻيڪو. وارثن وارو – پنهنجي وڳر وارو. عزيزن وارو.

• ڏڻُو ج ڏُڻا: ذ. صفت. چونڊيندڙ – منتخب ڪندڙ – ڏڻندڙ.

• ڏڻواز (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• ڏُڻڻ: مصدر. [پرا. ڏڻڻ: سن. ڏوت] چونڊڻ – ڏونجڻ – ڳولي ڪڍڻ – پسند ڪرڻ – منتخب ڪرڻ. ڪنڊ ڏوڙڻ – لوڏڻ. وائڻ – صاف ڪرڻ – چنڊڻ. جيئن "ويهي وڏي ڍڳ مان، ڏڻي وجهج ڏوڙ" (شاهه). ڳنهڻ – وٺڻ – ياد ڪرڻ – چپڻ.

• ڏُڻِي ج ڏُڻِي: فعل. چونڊي – ڳولي – پسند ڪري.

– ڏُڻِي ڪَڍڻ: چونڊي ڪڍڻ – ڳولي ڪڍڻ – پسند ڪري ڪڍڻ.

• ڌَڻِي ج ڌَڻِي: ذ. صفت. [سن. ڌني] مالڪ – خاوند – آقا – سَرورُ – اَڳو – سوامي – والي – مختيار سائين. مالدار – دولتمند – ڀاڳيو – ڌنوان – ڌن ونت – گهر وارو – مڙس – پتار. اسم خاص. الله تعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.

• ڌَڻِي تعاليٰ: اسم خاص. الله تعاليٰ – خداتعاليٰ – اباڻهار – پالڻهار.

– ڌڻڪو ج ڌڻڪا: ذ. صفت. ڌڻيءَ وارو – مالڪ وارو – ڌڻيڪو – جنهن جو مددگار هجي. "نڌڻڪو" جو ضد.

– ڌڻيڪو ج ڌڻيڪا: ذ. صفت. ڌڻيءَ وارو – ڌڻڪو – مالڪ وارو.

• ڌَڻيڻڪو ج ڌَڻيڻڪا: ذ. صفت. ڏسو "ڌڻيڪو".

• ڏُڻِي ج ڏُڻِيُون (ت): ث. مکيه هنڌ – مرڪز. جاءِ – هنڌ – ٺِڪڻ پڙي. بيٺڪ – وڻڪ جو هنڌ – پاٿاري.

– ڏُڻِيُون جاچڻ: مقرر جايون ڳولهڻ – مکيه جايون تلاش ڪرڻ – پاٿاريون ڳولڻ.

– ڏُڻِيئُون پاٽيئُون ڪَرڻ: صفا ناس ڪرڻ – خراب ڪرڻ. دين دنيا کان ڪڍڻ – تمام زبون حالت کي پهچائڻ.

• ڏُو: ظرف. پاڻيءَ ۾ ڪِرڻ يا ٽپ ڏيڻ جو آواز. سنئون – سڌو – سوڌو – سولو – برابر – ٺيڪ. پورو پورو – سنئون سڌو – ٺيڪ نشان تي – ان ئي هنڌ – پوريءَ طرح – ٺڪ.

– ڏُوپارُ ج ڏُوپارَ: ذ. صفت. هن پار سڌو ويندڙ. هر ڪم مان پار پوندڙ – اٿموٽ – سدائين ڪامياب رهندڙ.

• ڏوپ ج ڏوپُون: ث. ڏڏڪو – لوڏ. ڏڪو. ٺيلهو.

• ڏوپُ ج ڏوپ: ذ. صفت. ڏباٽيندڙ – ڏوڏائيندڙ – لوڏيندڙ.

– ڏوپو ج ڏوپا: ذ. لوڏو – جهوٻو – ڏوڏو – ڀونچال – ڌرتيءَ جو ڏٻڻ – زلزلو.

• ڏُوپڪو ج ڏُوپڪا (ت): ذ. ڏڪ – ڏپ – مڪ.

– ڏوپڻ: مصدر. ڏوڏڻ – لوڏڻ. ڏڪو ڏيڻ.

• ڏوپڪو ج ڏوپڪا: ذ. صفت. ڏوپيءَ جو – ڪنڪو – ڪنيءَ جو – ڏوپيءَ وارو.

• ڏوپو ج ڏوپا (ٿ): ذ. ٻڪ – لپ – چرون.

• **ڌوبي ج ڌوبي**: ذ.صفت. [سن. ڌاوڪ > ف. گاذر = ڌوئيندڙ] ڪپڙا ڌوئيندڙ – ڪتي – پريٽ – پرٽ. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

– **ڌوَتَپ ج ڌوَتَپُونِ (ڪ)**: ث. ڌوئڻ جو ڪم – ڌوپ.

• **ڌوبيءَ جو ڪتو**: بيڪار – رولُ – بي گهَرُ – آواره.

• **ڌوبيءَ گهاٽُ ج ڌوبي گهاٽَ**: ذ. ڪپڙن ڌوئڻ جو هنڌ – تڙ.

• **ڌوتارو ج ڌوتارا**: ذ.صفت. [سن. ڌورت] ڌتاريندڙ – ٺڳ – دغاباز.

• **ڌُوتارِي ج ڌُوتاريُون (ڪ)**: ث. آرسي – درسني – ٽڪ – آهري – آئينو.

– **ڌُوتِپڻُ**: مصدر. [سن. ڌُوتَ = قاصد] ڌوتپائي ڪرڻ – ڀڙوت ڪرڻ – ڪٽڻيو ڪرڻ. ٺڳي ڪرڻ.

– **ڌُوتپ ج ڌُوتپُونِ (ڪ)**: ث. ڀڙوتَ – دلالي. بجابڙائي. ٺڳي.

– **ڌُوتِپائِيُ ج ڌُوتِپائِيُونِ**: ث. ڀڙوت – ڪٽڻيو.

– **ڌُوتِپڻُ**: ذ. ڀڙوت – ڪٽڻيو – دلالي.

– **ڌُوتِپڻو ج ڌُوتِپڻا**: ذ. ڀڙوت – ڪٽڻپائي. ٺڳي – بي ايماني.

– **ڌُوتِپو ج ڌُوتِپا**: ذ. ڀڙوت – ڪٽڻيو. دلالي.

• **ڌُوتپو ڪرڻُ**: ٺڳي ڪرڻ. چغلي هڻڻ. ڪٽڻيو ڪرڻ.

• **ڌُوتِر**: ث. ڌُوتي – دلي – ڀڙوي – بدڪار عورت.

• **ڌُوتِر (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڌوتَلُ ج ڌوتَل**: ذ. [سن. ڌوت = ڌوتل] ڌوئي صاف ڪيل – ڌوبي ويل – ڌوئي چڙهيل – اگهاريل.

• **ڌوتو ج ڌوتا (ڪ)**: ذ. ٺڳي – فريب – دغا – دولابُ – ڪوڙ – ويسا گهاتي. ٺاپو – ڏڪو – ٺيلهو – رولڙو – آڏيڙو. بدنظر – بدنظر ڪرڻ وارو. عيب جاچڻ وارو. ٺڳ – دغاباز.

– **ڌوتا کائڻُ**: ڌَڪا کائڻ – ٺاپا کائڻ – رُلڻ.

– **ڌوتائِي ج ڌوتائِي**: ذ. صفت. ٺڳي ڪندڙ – ٺڳ – دغاباز. رولاڪ – رولو. گشائي – ٻڻاڪي.

– **ڌوتو چوريندڙ**: ذ. صفت. فريب ڪندڙ – ٺڳي پکيڙيندڙ.

– **ڌوتو ڏيڻُ**: برغلائي وڃڻ – ٺڳي وڃڻ.

• **ڌُوتو ج ڌُوتا**: ذ. صفت. [سن. ڌُوتَڪ = قاصد] نياپو ڏيندڙ – خابرو – پانڌي – ايلچي. نياڪڙ – وبجوئو – ثالث – دلال – ڪٽڻ – وچ ڪٽيو – ڪٽڻيو ڪندڙ – ڀڙوو – ڀاڙيو – پيتو – دلبو ڏيندڙ – دغاباز – ٺڳ – عيار – مڪار.

• **ڌُوتِي ج ڌُوتِيُونِ**: ث. ڌائڻ – بدنظر عورت – عيب جاچيندڙ عورت – ڪٽڻيو ڪندڙ عورت – ڀڙوي.

• **ڌوتِي ج ڌوتِيُونِ**: ث. [سن. ڌوتر] گوڏ ٻڌڻ جو ڪپڙو – گوڏ. اهو ڪپڙو جو هندو قوم جا ماڻهو سٿڻ جي بدران گوڏ وانگر ڪم آڻين (اهو ڪپڙو جنهن جو هڪ ڇيڙو ڇيله سان ۽ ٻيو ڇيڙو ٽنگن جي وچان لنگهائي پٺيان ڇيله ۾ ٻڌي ڇڏيندا آهن). لاڱ – منجهلو – تهبند (تهمد) – ڌوت.

– **ڌوت ج ڌوتيُون**: ث. ڏسو "ڌوتي".

– **ڌوتِرُ ج ڌوتِر**: ڌوتي پائڻ وارو – ڌوتي ٻڌڻ وارو – واڻيو – ڪراڙ – مهتو – هندو.

– **ڌوتِي ٻَنڌُ ج ڌوتِي ٻَنڌَ**: ذ. صفت. ڌوتي ٻڌندڙ – هندو – واڻيو – مهتو.

– **ڌوتِي چوڙڻ**: همت هارڻ – بزدل ٿيڻ – ڊڄڻ – گيدي ٿيڻ.

– **ڌوتِيءَ ۾ هٿُ پيرهڻُ**: ڍلو هئڻ – سست هئڻ.

– **ڌوتيو ج ڌوتيا**: ذ. گوڏ ٻڌڻ جو ڪپڙو – ڌوتي. انگوڇو – انگوشو – ننڍڙي گوڏ – انگرکو.

• **ڌوئُرُ**: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڌُوَپ ج ڌُوپُونِ**: ث. [سن. ڌوپ = چمڪڻ] سج جي روشني. اُس – ڪاڙهو – ڏَپ – تپت.

– **ڌُوَپ چانئُو**: ث. اُس چانئو. ٻدل سدل – ڦٽ ڦٽ. ٽڏي ڪوسي.

– **ڌُوَپ چَڻِي ج ڌُوَپ چَڻِيُونِ**: ث. اُس کان بچاءُ جو ذڪُ – ڇَٽي – ڇتري.

– **ڌُوَپ ڏيڻُ**: اُس ڏيڻ – تڙڪو کائڻ – اُس تي ٿورو گرم ڪرڻ.

• **ڌوپُ ج ڌوپَ (ٿ)**: ذ. ڪپڙن ڌوئڻ لاءِ ڪاٺ يا پٿر جو تختو – ڦرهو – دابڙو.

• **ڌوپڻُ**: مصدر. [سن. ڌوپ = صاف ٿيڻ] پاڻيءَ سان صاف ٿيڻ – ڌوپجڻ. "ڌوبي منجهه درياهه. تہ بہ اوجهه نہ ڇڏي اوجهري"

– **ڌوپُ ج ڌوپَ**: ذ. ڌوئڻ جو ڪم. ڌوئڻ واري حالت – ڌوئڻي – ڌوئپ – ڌوبيءَ جي ڪيپ. اشنان – غسل. ڪنهن شيءِ کي ڌوئڻ منجهان بچيل پاڻي – پچ. اپٽڻ – پوچي – سفيدي. چونو. ڪپڙن ڌوئڻ لاءِ پٿر يا ڪاٺ جو تختو (ٿ).

– **ڌوپجڻُ**: مصدر. ڌوپڻ.

– **ڌوپ ڪرڻُ**: ڪپڙا ڌوئڻ.

• **ڌُوَپ ج ڌُوَپ**: ذ. واس – لوبان. سُگند – سرهاڻ – عطر – ڦليل. چڙ جو هڪ قسم (جو جواهري يا سونارا زيور جي خالي ٽڪنگن کي ڀرڻ لاءِ ڪم آڻيندا آهن).

• **ڌُوَپڻُ**: مصدر. [سن. ڌُوپ] لوبان وغيره جو دونهون ڪرڻ – واس ڏيڻ – واسڻ. خوشبوءِ – سرهاڻ ڪرڻ.

– **ڌُوَپ دانِي ج ڌُوَپ دانِيُونِ**: ث. ڌوپ کي ساڙڻ جي ڪٽڇي.

– **ڌُوَپ واسُ**: ذ. ڌُوپ ڏيڻ جي حالت – لوبان ٻارڻ جي رسم.

– ڏُڦُ واسڙو: ذ. ’ڏوب واس‘ جو اسم تصغير، مختصر طور ڏوب ٻارڻ جي رسم.

• ڏوبو ج ڏوبا: ذ. ٺڳي – ڳُڏي – دغا – ڏوڪو – فريب – دوھ – دولاب. اٽڪل – ٺوٺو – ٺَڳ – وجھ – پيچ. شاھو – ڳُلٺو – جُڙھو – چَٽ – داڏ ڀَتُ – گُسو – ڪُوڙ – ٻناڪ.

– ڏوٻائي ج ڏوٻائين: ذ. صفت. ڏوبو ڏيندڙ – ٺڳي ڪندڙ – دغاباز – دوھي – دولابي – ڳُڏيخور. ڳُلٺائي – جڙھباز – چٽباز – ڏاڏرائي – گسائي – ٻناڪي – ڪُوڙو (ڪ).

• ڏوج: اڳوان. اختياروارو.

• ڏوجُ ج ڏوجَ: ذ. [سن. ڏوڄا = جھنڊو] ڏوج – ڏاج – ڌجا – بيرق – جھنڊو – علم.

• ڏوجڻ: مصدر. چونڊڻ – ڏُڪڻ – پسند ڪرڻ – انتخاب ڪرڻ.

• ڏُوڏُ ج ڏوڏَ: ذ. ظلم – انڌير – ناحق – بيداد. الزام – بھتان. ٺڳي – دولاب – مڪر – فريب.

– ڏوڏ ٻڌڻ: ڪوڙي رقم ٻڌڻ. تمام گھڻي رقم جي دعويٰ ڪرڻ.

– ڏوڏ ڪرڻ: ظلم ڪرڻ – انڌير ڪرڻ. بھتان مڙھڻ. ٺڳي ڪرڻ – دولاب ڪرڻ.

• ڏوڏائي: اسم خاص. تعلقي شاھ بندر ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

• ڏُوڏَٽُ ج ڏُوڏَٽَ: ذ. (آواز) درياءَ جي وھڪري جو آواز – ڏڏڪو – ڏڏڪار – ڪڙڪاٽ.

– ڏُوڏَٽ ڪرڻ: ڪڙڪاٽ ڪرڻ. ڏڏڪار ڪرڻ.

• ڏُوڏَڙيو ج ڏُوڏَڙيا: ذ. افواھ – ٺٺشتي – آڏو – ھُئُو – گپ – گپڙڙ – ھُل – ھوائو.

• ڏوڏو ج ڏوڏا: ذ. ڏوبو – دوٿو – ٺڳي – دغا – دوھ – چَلُ – فريب – دوڪو – دولاب – ترڪٽ. ڪُوڙ – جوٽ – ڪُساڪ – دروغ.

• ڏُوڏو ج ڏُوڏا: ذ. [پرا. دوڌ، سن درت] ٻاھ جو مچ – آڙاھ. ڪنورو. ٽانڊن جو ڍِڳُ. رُڪ جو ڍِڳ – ڦلھيار جي مَٽ ـ ڪيري، جو ٻوڙو – چار جو ليو. صفت. ٻاھ ڏڳائيندڙ – ڏنوٿي ھلائيندڙ.

– ڏُوڏائي ج ڏُوڏائي: ذ. صفت. ٻاھ ٻارڻ وارا مچ ٻارڻ وارا. ڏوڏن وارا.

– ڏُوڏي ج ڏُوڏيون: ث. ڏنوٿي – ڏنون – ڏمي.

– ڏُوڏو ج ڏُوڏا: ذ. صفت. لوھار جو ڪورو جنھن ۾ لوھ گَري. ”ڏوڏان ٿي، مَ ڏاڙ، جَم ڪچو رڪ ڪڍيون ٿئي“ (شاھ).

• ڏُوڏَو: ڏنوڻ جي ڦوڪ جو آواز. آواز – گوڙ – ڪڙڪاٽ. ظرف. وچ ۾ – اندر – منجھ.

– ڏُوڏوڪار: ذ. گوڙ – ڪڙڪو – ڏُڏڪار – اونداھي.

• ڏوڏي ج ڏوڏي: ذ. صفت. ظالم – ڪٺور – قھار – بي قياس – سنگدل – ڪٺيل – ڪسائي – ستمگر.

• ڏوڏيلي: اسم خاص. ٻڙ جو ھڪ قسم (جنھن جي ڏانديءَ مان ڪير وھي).

• ڏوڙ ج ڏوڙُون: ث. لوڙ – لوڏو – جھولو – ڏونڌاڙ – اڇل. بگاڙ – اونڌيپ – گمراھي. ھوڙ – ضد – ڏن – ڪروڌ – گھيپي. مناظرو – بحث مباحثو.

– ڏوڙ ٻڌڻ: ٻڪ ساھيءَ ڏونڌاڙڻ – پڪو لوڏڻ. ڏن ڪري بيھڻ – ڪروڌ ڪري بيھڻ – ضد ڪرڻ – ھوڙ ڪرڻ. بحث ڪرڻ. اڙي ڪرڻ.

– ڏوڙ لائڻ: ڏوڙ ٻڌڻ.

• ڏوڙڻ: مصدر. لوڏڻ – جھوبڻ – ڏونڌاڙڻ – جانجھولڻ – ٽيلھڻ – ڌِڪڻ. چورڻ.

• ڏوڙو ج ڏوڙا: ذ. لوڏو – ڌڌڪو – جھوبو – چلڪو – ڌڪو – ٽيلھو – لچڪو.

– ڏوڙو کائڻ: ڌڪو کائڻ – ٽيلھو کائڻ – ڪنھن سان ٽڪرجي لوڏو کائڻ.

• ڏُوراڙو ج ڏُوراڙا: ذ. [سن. ڏوَرن] محل – محلات – عاليشان عمارت – قصر – بنگلو. راڄ مندر. دولت خانو.

• ڏُوراٺو ج ڏُوراٺا: ذ. ڏسو ”ڏراڙو“.

• ڏورتُ ج ڏُورتَ: ذ. [سن. ڏورت] ٺگ – لُچو – بدمعاش – اوباش – حرفتي.

• ڏُوروُ ج ڏُورا: ذ. صفت. جميل ڪير – اڇو سفيد.

• ڏوروُ انبُ ج ڏورا انبَ: ذ. صفت. انب جو ھڪ قسم – اڇو انب.

• ڏوري ج ڏوريُون: ث. عورت – زال. جانورن جو ميڙ.

• ڏوريو ج ڏوريا (ٿ): ذ. ڪورڪي ڪم جو ھڪ اوزار – ٺر ڪي جھلڻ لاءِ ڪاٺي.

• ڏُوڙ: ٿ. [سن. ڌول – مٽي] مٽي – ڌڙ – ڌُوڙ – ڀِسرُ – ڀِرُ – لَٽَ – ڀِسرُ – ڇائي – ڏُوڙڪ – رئي – رَک. ڪجھ به نه.

– ڏوڙ پائڻ: خراب ڪم ڪرڻ – بيحيائي ڪرڻ. ڏوھ ڪرڻ. بدفعلي ڪرڻ.

– ڏُوڙ جُونُ ڏاٽيُون (ٿ): ڪجھ به نه.

– ڏُوڙ ڏاٽي ج ڏُوڙ ڏاٽيُون: ظرف. لَٽَ ۾ – مٽيءَ ۾. اجايو ڪجھ به نه. ناس – برباد – نابود. زيان – نقصان – عدم – گم.

– ڏُوڙ ڏاٽيُون ڪري ڇڏڻ: فنائي ڇڏڻ – خراب ڪرڻ – فنا ڪرڻ – نابود ڪرڻ – وڃائي ڇڏڻ – خرچي ڇڏڻ (پئسا وغيره).

– ڏُوڙ ڏڪاءُ: ذ. طوفان جو آواز. وڏو آواز – گجگوڙ.

— **ڏورڙ ڏويو ج ڏورڙ ڏويا**: ذ. صفت. ڏورڙ ڏوئيندڙ — سونارن جي ڪورن جي رک ٿوري ناڻي ۾ خريد ڪري، انکي ڌوئي صاف ڪري اُن مان سون جا ذرڙا هٿ ڪندڙ.

— **ڏورڙ ڏئو ج ڏورڙ ڏئا**: ذ. صفت. ڏسو "ڏورڙ ڏويو".

— **ڏورڙ ڏِڪي ڪرڻ (ٿ)**: معاملو اجهائڻ — خلل مٽائڻ.

— **ڏورڙَڪ ج ڏورڙَڪون**: ٿ. مٽي - ڏسڙ — ڏورڙ.

— **ڏورڙ ڳمائڻ**: ڪجهه به فائدو نه ٿيڻ — ڪجهه به نه حاصل ٿيڻ.

— **ڏورڙ ڳرو ج ڏورڙ ڳرا (ٿ)**: ذ. صفت. مٽيءَ هاڻو — ڏورڙ ڳڏيل — مٽيءَ مليل.

— **ڏورڙو ج ڏورڙا**: ذ. ڏورڙ سان ڀريل — لَتيل — مٽيءَ هاڻو. جيئن "ڏَريائي ڏورڙا ٿيا، وَر ريءَ وهاڻا" (شاهه). صفت. سفيد — اڇو (ٿ).

— **ڏورڙيالو ج ڏورڙيالا**: ذ. ڏورڙيو — مٽي — مٽيءَ جو طوفان.

— **ڏورڙيو ج ڏورڙيا**: ذ. مٽيءَ جو طوفان — ڏورڙيالو — جهڪڙ. صفت. چندو — نياڳو. ڪنهن نه ڪم جو — بيڪار.

• **ڏورڙ ڏيا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏورڙي ج ڏورڙيون**: صفت. [سن. ڏُرِڌ] سَنُ — جيئَن — جيڏو — ٿاني — برابر — سرتو — ميل — اڙو — تُل — شريڪ — جوتياڪ — مٽ — مثل — هَمْ سَرْ — ڀيجي — سريکو — هموزن — سمان — مساوي.

• **ڏورڙيا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏورڙيو ج ڏورڙيا**: ذ. [سن. ڏوڙلِيُ = مٽي] ڏورڙ — مٽي - ڏسڙ — مٽيءَ جو طوفان — ڏورڙيالو — جهڪڙ — آنڌي. مٽيءَ جو وسڪارو — دَس — وَرڪا — آرانيو (ڳارين جو). اسم خاص. هندن جي هوليءَ جو آخرين ڏيون ڏينهن.

— **ڏورڙيا لائي ڏيڻ**: حدَ کان وڌي وڃڻ — گهڻي انداز ۾ يا وڏي زور سان ڪم ڪرڻ.

— **ڏورڙيو ڪرڻ**: مٽيءَ جو وسڪارو ڪرڻ — ڪاهي پوڻ — مٽي اُڏائڻ — ٿهڪو ڪرڻ — هيٺ ڪرڻ.

— **ڏورڙيو وسائڻ**: ڏورڙ وسائڻ — گهڻي دَزَ اُڏائڻ. گاريون ڏيڻ وسڪارو ڪرڻ.

• **ڏوس ج ڏوسون**: ٿ. گهڻي تکڙ — اُبهرائي — جلدي — تيزي.

• **ڏوسُ ج ڏوس**: ذ. ڏوڪ ڏوڪان. مٽي ڀر ڪرڻ. آسمان ۾ مينهن. ڳڙن جو نهڻ.

• **ڏوڳ (ل)**: صفت. مضبوط — جهالائو — جنادار — هندائڻ ۾ گهڻو وقت هلندڙ (ڪپڙو). ڏ ڪ (ڏ ڪڻ مان) — نيلهه (نيلهڻ مان) — مٿان کان هيٺ زور ڏيڻ جي حالت.

• **ڏوڪَرُ**: اسم خاص. ذات جو هڪ قسم.

• **ڏوڪَرُ ج ڏوڪَرَ (ٿ)**: ذ. (آواز) ڪنهن شيءِ جي مٿان ڪرڻ جو آواز — ٺهڪو. منهن تي چٺي ڏيڻ جي حالت.

• **ڏوڪري ج ڏوڪريون**: ذ. صفت. ڏڪڙ وڄائيندڙ — دهلاري — نغارچي — طبلائي — طبلچي.

• **ڏوڪڻ**: مصدر. [سن. ڏوَڪ] مٿان کان هيٺ زور ڏيڻ — ڏبڻ — دَٻ مَٽ ڪري نيلهي اندر وجهڻ يا اندر ڪرڻ. ڏوڙ کي ٺوڪڻ.

• **ڏوڪڻ**: مصدر. گهوچڻ — جهوڪڻ — زور ڏيئي اندر ڪرڻ — ٺوڪڻ — دبي وجهڻ — ٺسڻ — ڏتڻ — ڳپڻ. ڪاهي پوڻ — اڳتي زور سان وڌندو وڃڻ — ڪاهه ڪرڻ — زور سان اندر وڃڻ — ڏوڙ کي ٺوڪڻ.

— **ڏوڪ**: ٿ. اڳتي ڏکڻ جي حالت — گهوچ — دَٻ — ٺس. ڪاهه — حملو — هلان — زوم (زمَ) — رومڙ.

— **ڏوڪارڻ**: مصدر. ڏڪا ڏيڻ — زور پرڻ. زوري ڪاهي پوڻ.

— **ڏوڪ ڏوڪان**: ٿ. دَٻ — ڏِڪ — ٺس. جلدائي — ابهرو. رومڙ — هلان — ڪاهه. اند ڏند. پيهه — گڙدي — زومَ (زمَ سان).

— **ڏوڪيندو وڃڻ**: ڪاهيندو وڃڻ — تمام تکڙو هلڻ — زور شور سان وڃڻ — ابهرائيءَ ۾ وڃڻ — زوم سان وڃڻ — رومڙ ڪري وڃڻ.

• **ڏوڪو ج ڏوڪا**: ذ. فريب — مڪر — دولاب — دغا — ٺڳي — ويساگهاتي.

• **ڏوڪو کائڻ**: ٺڳجڻ — ويساگهاتي ٿي وڃڻ — ٻئي جي فريب ۾ اچڻ. نقصان هيٺ اچڻ.

• **ڏوڪي**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه ۽ سکر ۽ لاڙڪاڻي ۾).

• **ڏوَل ج ڏولون**: ٿ. ڏوڙ — مٽي — دَزَ — دَس.

• **ڏوم ج ڏومون**: [سن. ڏوَن = آواز] هُل — شور — گوڙ — آواز — لِڙ — بکيڙو — گهمسان — ڀاڙيتال — غوغاءِ — ڪڙڪو — ماچانگ — هُلبس — غلغلو — هنگامو — هُلڙ — ڏمچر — ڏمچڪر — ممڻ — خرخشو. چڙبول — افواهه. شهرت — ناماچار — ناموس — هاڪ. سراسر ۽ سربستو زور — ڏوڪ — ڪاهه — حملو. تک — زور.

• **ڏوم ڏام**: ذ. شان و شوڪت — زور شور — ڪَرُوفرَ دبدبو — رُعب.

• **ڏومان ڏيڻ**: مخفي طرح ڳولا ڪرڻ — گهڻي مٽي ماري ڪرڻ.

• **ڏومَ ڪيتُ**: ذ. چوٽيرُ تارو — پڇڙ تارو.

• **ڏون (ٿ)**: ٿ. چونڊ — پسنديءَ تي انتخاب — ڏَج — ڏوڻ.

• **ڏوناڙڻ**: مصدر. ڏسو "ڏونڌاڙڻ".

• **ڏونپُ ج ڏونپ (ٿ)**: ذ. ڏسو "ڏوٻ".

- ڏونپارو ج ڏونپارا: ذ. صفت. ڏوپ وارو - واس ڪيل - واسيل.
- ڏونيڪارڻ (ت): مصدر. پسي يا ڏونرا رڌن - داغ ڏيڻ - پچڻ (طعام وغيره).
- ڏونچ ج ڏونچون: ث. ڏوڻ - انتخاب - چونڊ - پسندي - مکياري.
- ڏونچ ڪرڻ: چونڊ ڪرڻ - انتخاب ڪرڻ.
- ڏونڊاڙ ج ڏونڊاڙون: ث. چڪتاڻ - گهل - گينڊاڙ - لوڏ - ڏوڏو - لوڏو - ڏوبو - جهوبو - تلڪو. ٿڙڪو.
- ڏونچڻ (ل): مصدر. ڏوڻ ڪرڻ - چونڊ ڪرڻ - انتخاب ڪرڻ - مرضيء موجب ڪڻڻ.
- ڏونڊاڙڻ: مصدر. [سن. ڏو - ڏڏڻ] لوڏڻ - ڏوڏڻ - جهوبڻ - ڏڪائڻ - ڏوبڻ - ٿڙڪائڻ. جهوگورڻ - گهلڻ - گهل گينڊاڙ ڪرڻ - چانچولڻ.
- ڏوڻ ڏوڻ: ذ. [سن. ڏوڻ - آواز. پرا. ڏم ڏما] دڪ دڪ - ڏڪ ڏڪ - دهڪو - ٿڙڪ - ڏمڻ کي ڏوڪڻ جو آواز.
- ڏونرا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- ڏونرو ج ڏونرا: ذ. صفت. اڇو - سفيد - کيرو - صفا - چمڪندڙ. ڪابه اڇي رنگ جي شيء. ذ. ان ولوڙيل ڇيڻيل کير - کٿو ٿيل کير - ٻڌو ڏڌ - ڏهي - ڏڳ - ڏڳ. وهٽ (ڏڳي يا ڏاند) جي رنگ جو هڪ قسم. ڏانڊي ڀڪيء جو هڪ قسم. صفت. خراب - ميرو - گدلو.
- ڏونرائڻ: مصدر. ڏونري وانگر ڏسڻ ۾ اچڻ. اڇي رنگ جو ڏسڻ ۾ اچڻ.
- ڏونرائي ج ڏونرائيون: ث. اڇاڻ - سفيدي - چهرڪاٽ - چلڪاٽ.
- ڏونرسار ج ڏونرسار: ذ. صفت. اڇي ۽ ميري رنگ تي ڪپڙي جو هڪ قسم - زناني چني - گندي - بگيڙو.
- ڏونرسار چني (ل): ث. زناني گندي، جو هڪ قسم - بگيڙو - بگ (اها گندي جنهن کي چار گل ڪنڊن تي ۽ هڪ گل وچ تي هجي ۽ ٽر کهڙي ٻه رنگ جو هجي).
- ڏونرسر ج ڏونرسر: ذ. صفت. اڇو پر ڪجهه ميرانجهڙي رنگ تي. اڇي ڳاڙهي رنگ وارو.
- ڏونرسرو ج ڏونرسرا: ذ. صفت. جنهن جي مٿي جا وار ڪڪا يا ميرانجهڙي رنگ تي هجن. ڀورن وارن وارو ۽ ڀير رنگين.
- ڏونرو اڇو ج ڏونرا اڇا: ذ. صفت. وهٽ جي رنگ جو هڪ قسم - سفيد - اڇو.
- ڏونري ج ڏونريون: ث. بيماري، جو هڪ قسم. تليءَ جي بيماري - ساڻي - يرقان - ڪامڻ - ساوڪ - هيانچي جي بيماري. صفت. اڇي ۽ ڳاڙهي رنگ واري.
- ڏونريات: ذ. اڇي ويس وارا (سايات جو ضد).
- ڏونس ج ڏونسون: ث. [سن. ڏنش] ڏهماڻ - دهشت - دٻاءُ - ڏڙڪو - ٿاٻ - خوف - ڪاوڙ - غصو - تاپش - چڙ - ڦڪل هوڙ - ظلم. هل - هنگامو - شور - غوغاءُ. زوش - هلت چلت - چال - ڏنگ ڏاڙ - پٽاڪ. ڪاه - هلان - جلهه - حملو ٺڳي - مڪر.
- ڏونڪ: اسم خاص. هڪ نشين جو نالو.
- ڏونڪائي: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- ڏونڪڻ: مصدر. [سن. ڏوم - دونهون] آهستي آهستي ٻرڻ. هري هري جلڻ. ڏکڻ - ٻجرڻ - سڙڻ - ڪامڻ - ٻجڻ. ٿورو ٿورو دٿو ڪرڻ - ڏونڪڻ - ٿمڪڻ - جهرمرائڻ.
- ڏونڪ ج ڏونڪون: ث. ٻجر - جل - ڪام - ٻج - ساڙ. ٿمڪو - چلڪو.
- ڏونڪ لائڻ (ت): گهٽو جوڻ - گهڙي گهڙي جوڻ - تپائي ڏيڻ.
- ڏونڪائڻ: مصدر. ٻارڻ - ڏکائڻ - ٻجرائڻ - جلائڻ - ٻجائڻ.
- ڏونڪارڻ (ل): مصدر. تيار ڪرڻ.
- ڏونٺون: ذ. ڦقو - ڪوٺو - پنڌ - ٻاٽ - سيڪ - ٽڪ - مٿو - مت (فقيرن جو).
- ڏوڻ ج ڏوڻيون (ث): ث. [سن. ڏوني = آواز] ناٽڪ يا بلا جو سوساٽ - ڦوڪ - شوڪ - شوڪو.
- ڏوڻ ج ڏوڻيون: ث. [سن. ڏوني = آواز] لوهارڪي اوزار جو هڪ قسم. باهه کي هوا ڏيڻ جو اوزار. ڌمڻ - ڌونڻ - ڦوڪڻي - ڪلڙي - ڪل.
- ڏوڻي ج ڏوڻيون: ث. [سن. ڏوني = آواز] آواز - گوڙ - ٻڙلاءُ - ٻڙاڏو - ڳالهائڻ جو ڍنگ - سُر. دهل جو آواز. ڦوڪ - شوڪ - شوڪو (بلا وغيره جو). هوا پرڻ ۽ ٽانڊن کي ڏکائڻ جو آواز - ڌمڻ - ڌوڻ - ڦوڪڻي - ڪلڙي - ڪل (ل).
- ڏوڻ: مصدر. [سن. ڏوڻ = آواز] ساڳي ڳالهه هر هر چوڻ. ڪنهن ڪم جي پٺيان ڏوندو رهڻ - مٿو هڻڻ - ڪنهن جي پٺيان لاهي پاهي پوڻ - رون رون ڪرڻ.
- ڏوڻ: مصدر. ڏوئڻ (ڪپڙا وغيره) - صاف ڪرڻ - زور سان لوڏڻ - ڏوڪو ڏيڻ (وڻ وغيره کي).
- ڏوڻڻ: مصدر. [سن. ڏو = ڏڏڻ] لوڏڻ - ڏڏڪائڻ - ڏنڏاڙڻ - ڏوڏڻ - ڏانڏولڻ - چاچولڻ - ڏڏڪائڻ. ڏڪڻ - ٿڙڪڻ - ٿڙڪائڻ. جهوبڻ - چيڀي ڏيڻ. [سن. ڏوت] چونڊڻ - انتخاب ڪرڻ - چونڊي ڪڻڻ - پسند ڪرڻ.
- ڏوڻ: ث. زوراٿو لوڏو - ڏوڏو - ڏانڏول - هلڪو ڏوٿو - جهوبو - چيڀي. ڏڪڻي - ٿڙڪڻي - چاچول. چونڊ - پسند - مرضي - انتخاب - مکياري.

- **ڏوٽجڻ**: مصدر. لوڏجڻ – ڌوڏجڻ.
- **ڏوڏ ڪرڻ**: لوڏ ڪرڻ – ڏڏڪائڻ – ڌونڌاڙڻ. پسند ڪرڻ – چوند ڪرڻ – مرضي مطابق ڪڻڻ.
- • **ڏوٽئو ج ڏوٽا**: ذ. زور سان لوڏو – جهوٻو – ڌوڏو. ذ. صفت. لوڏو ڏيندڙ – لوڏيندڙ (ڪنهن وڻ ڪي). ڏٽندڙ – ڳوليندڙ – پسند ڪندڙ – چونڊيندڙ – چوند ڪندڙ.
- **ڌوٽئو ڏيڻ**: لوڏو ڏيڻ – ڌوڏو ڏيڻ.
- • **ڏوٽڻي ج ڏوٽڻيون**: ث. هري هري ڏڪندڙ ٻاهه – ڏونهين. فقيرن جو مچ – ڪنهن طعام ڪي ڏنل داغ – داڳ (ل).
- • **ڏوهو**: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • **ڏٿارڻ**: مصدر. [سن. ڌاون] "ڌوئڻ" جو متعدي بالواسطہ. ڌوئڻ جو ڪم ٻئي ڪان ڪرائڻ – صفا ڪرائڻ – اڇو ڪرائڻ – اجرو ڪرائڻ – اُجلو ڪرائڻ.
- **ڏٿارائي ج ڏٿارائيون**: ث. ڪپڙن ڌوئڻ جي مزوري.
- • **ڏوئنڪ**: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • **ڌوئڻ**: مصدر. [سن. ڌاوَ = ڌوئڻ] ڌوئي صاف ڪرڻ – پاڻيءَ ۾ آگهارڻ – ميرُ ڪڍڻ (ڪپڙن جو).
- **ڌوئجڻ**: مصدر. ڌوپجڻ – ڌوپڻ واري حالت ۾ ٿيڻ.
- • **ڏٿپ ج ڏٿپون**: ث. ڪپڙن ڌوئڻ جي حالت – ڏٿارٽي – ڌوئڻي.
- • **ڏٿجڻ**: مصدر. ڌوپڻ.
- • **ڌٿر ج ڌٿرون**: ث. [سن. دُهتر = ڌيءَ] ڌيءَ – نياڻي – ڇوڪري.
- **ڌٿاٽو ج ڌٿاٽا**: ذ. صفت. ڌيءَ جهڙو. ڌيئن جو.
- • **ڏٿل**: چونڊيل. پسند پيل.
- • **ڌٿڻ ڌٿڻ**: ذ. [سن. ڌوڻ = آواز] ڌَٿڻ يا ٻاهه ٻارڻ جو آواز.
- • **ڏٿڻ**: مصدر. [سن. ڌمڻ = ڌوڻ] ٻاهه ڪي ڦوڪڻيءَ سان هوا هڻڻ – ڦوڪڻ جيئن "ڏڳايوم ڏٿين. جيرو اندر جندڙي" (شاهه).
- • **ڏٿڻ**: مصدر. [سن. ڌاون = وهنجڻ] پاڻيءَ سان صاف ڪرڻ – پاڪ ڪرڻ – اڇو ڪرڻ – مير ڪڍڻ (ڪپڙي جي). وهنجڻ – سنان ڪرڻ – اشنان ڪرڻ. [سن. ڌُونَن] لوڏڻ – چندڪو ڏيئي مير يا ميل ڪڍڻ – صاف ڪرڻ.
- **ڌٿڻي ج ڌٿڻيون**: ث. ڌوئڻ واري حالت – ڏٿپ – ڌوپ – ڏٿارٽي.
- • **ڏٿونرو ج ڏٿونرا**: ذ. جمايل کير – ٻڌو ڏڌ – ڏهي. وهٽ جي رنگ جو هڪ قسم. صفت. اڇو – سفيد (ک).
- • **ڌٿيوت**: ذ. ساز جي ستن سُرن مان ڇهون سُر.
- • **ڌيانُ ج ڌيانَ**: ذ. [سن. ڌيان = خيال] خيال – ويچار – سوچ – غور – تصور – ارادو – ڌن – توجّهه – ساڌواڻي – خوص. قياس – سمجهه – راءِ – رٿ – اٽڪل – تڪ. اُنسئو – ڳڻت – ڪٿ. چاڻ – پروڙ – ٻوڌ – خبر – ڪل. ڳڻتي – فڪر – انديشو. تاڙ – تاڪ – سنڀال – نظرداري. طرفداري – عبادت – بندگي – پوڄا. مراقبو – لئون – محويت.
- **ڌيانُ اچڻ**: ياد اچڻ – ياد پوڻ. خيال اچڻ.
- **ڌيانَ تي چڙهڻ**: ذهن تي اچڻ – ياد پوڻ – ڪنهن ڳالهه جو خيال ۾ اچڻ.
- **ڌيانُ چڙهڻ**: ياد اچڻ. خيال ۾ اچڻ.
- **ڌيانُ ڏيڻ**: توجّهه ڏيڻ – خيال ڏيڻ – ڪو ڪم دلچسپيءَ سان ڪرڻ.
- **ڌيانُ رهڻ**: خيال رهڻ – توجّهه رهڻ. يادگيري هجڻ.
- **ڌيانَ سانُ**: ظرف. توجّهه سان – خيال سان – سنڀال سان – يادگيريءَ سان – هوشياريءَ سان.
- **ڌيانُ ڪرڻ**: توجهه ڪرڻ – خيال ڪرڻ. سوچڻ. فڪر ڪرڻ – سمجهڻ. هوشياري ڪرڻ – سُرت ڪرڻ. سنڀال ڪرڻ.
- **ڌيانُ لڳڻ**: خيال ٿيڻ – توجّهه ٿيڻ.
- **ڌيانَ ۾ اچڻ**: خيال ۾ اچڻ – ذهن ۾ اچڻ.
- **ڌيانَ ۾ نَہ آڻڻ**: خيال ۾ ئي نہ آڻڻ – توجّهه ئي نہ ڪرڻ – پرواهه ئي نہ ڪرڻ.
- **ڌيانَ وارو ج ڌيانَ وارا**: ذ. صفت. ڌيان ڏيندڙ – خيال ڏيندڙ. ويچاروان – ساڌوان – ويچار سيئل – دور انديش – سوچيندڙ. هڪ ڌيانو – ايڪ منو – هڪ منو – هڪ چتو – سچيت – متوجّهه – ساڄهه وارو.
- **ڌيانِي ج ڌيانِي**: ذ. صفت. ڌيان وارو – ويچاروان – خيالي – مفڪر. نمازي – ڀڳت – ديندار – عارف – عابد.
- • **ڌيائِي ج ڌيائِيون**: ث. "ڌٿي" جو مؤنث. مالڪياڻي – وارثياڻي – ڌڄاڻي – سائڻ.
- • **ڌياءُ ج ڌياءَ**: ذ. [سن] باب – فصل – اَڌياءُ – اسڪند – پوسنگ – پارت – ڀاڱو – ڀاڱ – حصو.
- • **ڌيائڻ**: مصدر. [سن. ڌيان] ڌيان ڏيڻ – خيال ڪرڻ – ويچارڻ – سوچڻ. ٻهڻ – تورڻ تڪڻ – رٿڻ – ارادو ڪرڻ. ڌيان ڪرڻ.
- • **ڌيجَ ج ڌيجون**: ث. آسرو – آڌر – آٿت – ڀروسو.
- • **ڌيجاهو ج ڌيجاها (ت)**: ذ. نقصان – ٽوٽ – سزا. ڏوڪو – ڪوڙو دلاسو.
- **ڌيجاهو ڏيڻ**: نقصان وجهڻ – سزا ڪارائڻ. ڏوڪو ڏيڻ – ڪوڙو دلاسو ڏيڻ.
- • **ڌيرجو ج ڌيرجا**: ذ. تسلي – ڀروسو – ٻرجهلائي – ٽيڪ – دلداري – دلاسو – هينياري – آٿت – خاطرجمعي – ڌڌ. سڪ. آسودگي – آسائش.

• **ڏيرَج ڏيرُونُ**: ث. [پرا. ڌِيرَهُ. سن. ڌِيئِرِيہ] ڌيرج -- ماٺ -- صبر -- استقلال -- ٿانھر -- ٺھر. ھمت -- جرات -- دليري. ڀروسو -- دلداري -- دلاسو -- تسلي. آڌار -- ڏڍُ -- ٽيڪ -- ڀرجھلائي -- فرحت -- آرام (ت).

-- **ڏيرائيتو ج ڏيرائيتا**: ذ. صفت. ڌيرج وارو -- تحمل وارو -- صبر وارو -- بردبار.

• **ڏيرُ ج ڏيرَ**: ذ. صفت. [سن. ڌير = سياڻو] ڌيرج وارو -- صبر وارو -- ٿانھر وارو -- متحمل -- صابر -- استر. مضبوط -- ڏاڍو -- پختو. بھادر -- پھلوان -- ھمت وارو -- جرائت وارو -- دليرُ. سياڻو -- ڏاھو.

• **ڏيرائڻُ (ل)**: مصدر. ھضم ٿيڻ -- ڦھي وڃڻ.

• **ڏيرَج**: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاھ ۽ ٿرپارڪر ضلعي ۾).

• **ڏيرَجُ ج ڏيرَجَ -- ڏيرجُونُ**: ذ. ث. [سن. ڌيئِرِيہ = صبر] صبر -- تحمل -- سانت -- ڪانڌ. ماٺائي -- خاموشي -- ماٺار -- نوائي. جرات -- دليري -- ھمت -- دل جي پختگي. نوڙت -- ڪميا -- نياز -- نھٺائي. پڪو ارادو -- قصد -- نھراءُ -- پڻڻ -- رٿا. پختائي -- ثابت قدمي -- پڪائي -- دلاسو -- دلداري -- تسلي. فرحت -- آرام.

-- **ڏيرجُ ڌارڻُ**: صبر ڪرڻ -- ماٺ ڪرڻ.

-- **ڏيرجُ وانُ ج ڏيرجَ وانَ**: ذ. صفت. ڌيرج وارو -- سانتيڪو -- ماٺيڪو. صبر وارو -- تحمل وارو -- پڪي ارادي وارو -- بردبار -- گنڀيرُ -- ھڪ مَتيو -- ڪاھوڙو -- اٽل -- برقرار -- ڪنب ڪوڙ -- ثابت قدم.

• **ڏيرگُ ج ڏيرگَ**: ذ. صفت. [سن. ڌيرگھ = ڊگھو] ڊگھو -- وڏو.

• **ڏيرو**: اسم خاص. تعلقي قمبر ۾ ھڪ ديھ جو نالو.

• **ڏيرو ج ڏيرا**: ذ. صفت. آھستگي وارو -- آھستي ھلندڙ -- ڍرو -- ڍلو -- ڍَيِرُ -- سُست -- ڪاھل -- آلسي (آرسي) ديرينو -- ٽوٽي. ظرف. ھوريان -- ھَري -- آھستي.

-- **ڏيري**: ظرف. آھستي -- ھري -- ماٺ سان -- ھَرين -- ڏيمي.

-- **ڏيري ڏيري**: ظرف. آھستہ آھستہ -- ھوريان ھوريان -- ڏيمي ڏيمي -- ھَري ھَري.

-- **ڏيري ڏيري ڏاڻُرو چمڻُ**: آھستہ آھستہ ڪم ٿيڻ -- درجي بدرجي ترقي ٿيڻ.

• **ڏيري ج ڏيريُونُ**: ث. وڏو نغارو -- ڀير.

• **ڏيڙُ ج ڏيڙَ (ل)**: وڏو -- مکيہ.

• **ڏيکڻي ميکڻي**: ذ. اولاد -- ٻار ٻچا.

• **ڏيمو ج ڏيما**: ظرف. [سن. ڌيمون. مڌيرَ = ھَرين] ھرين -- آھستي -- ڍيري -- ڍرو -- ڍلو. سست. ٿڌي سڀاءَ وارو. سست.

-- **ڏيمو ڪرڻُ**: آھستي ڪرڻ -- ڍيري ڪرڻ.

-- **ڏيمي ڏيمي**: ظرف. ڍيري ڍيري -- ھرين ھَرين -- آھستي آھستي. ورلي -- اڻ لپ -- ايڪڙ ٻيڪڙ (ت).

• **ڏينَ**: ث. يادگيري -- ڏن.

• **ڏينگاٽو ج ڏينگاٽا (ڪ)**: ذ. مقابلو -- دنگو -- زور آزمائي. ڏگاٽو.

• **ڏيڻ ج ڏيڻُون**: ث. [سن. ڌيڻَ -- گٿون] ڏکي -- گٿون -- گانءِ. سوڻ ميڻھن يا گٿون. ڪير (ل).

-- **ڏيڻو ج ڏيڻا**: ذ. صفت. کير ڏيندڙ ڍور -- ڏڏي ڏائي -- ميڙانگ مال -- ولوڙو. ذ. جھجھو کير.

• **ڏيوڙ (ت)**: ث. اڌوڙ -- اڌوڙي.

• **ڏيءِ ج ڏيئُون**: ث. [پرا. ڌِيئا. سن. ڌُھتا > ڌُھتُر = ڌيءِ. ڌُھ = ڌُھڻ. اڳي ڌيئن تي کير ڌھڻ جو ڪم ھوندو ھو] مؤنث. اولاد -- نياڻي -- ڇوڪري -- دختر.

-- **ڏيئاٽو ج ڏيئاٽا**: ذ. صفت. ڌيءَ جو -- ڌيءَ جي پاسي وارو. ڇوڪرين جھڙو.

-- **ڏيئڙي ج ڏيئڙيُونُ**: ث. "ڌيءِ" جو اسم تصغير. ڇوڪرڙي -- ٻارڙي -- ننڍڙي نياڻي.

-- **ڏيءِ جھڙو پٽُ**: ذ. نياڻيءَ جھڙو پٽ -- غريب پٽ -- لڄارو پٽ -- اشراف پٽ -- شريف ڇوڪرو.

-- **ڏيڙُتو ج ڏيڙُتا**: ذ. صفت. ڌيءَ وارو -- جنھن کي ڌيءَ ھجي -- ڌيءَ جو پيءُ.

ڏ

- **ڏ:** ڏ سنڌي الف ب جو ايڪيهون اکر. ابجد موجب عدد "۴" ۾ آواز ڏي.
- **ڏاٻ ج ڏاٻون (ڪڇ – ل):** ٿ. ڌوتيءِ ٻڌڻ جو هڪ نمونو. کُلهن تي ڪپڙي وجهڻ جو هڪ نمونو. لونگي ٻڌڻ جو هڪ نمونو (جنهن ۾ لونگيءِ کي ڪلهن تان ورائي، هيٺ چيلهه تي ڳنڍ ڏيئي ٻڌي ڇڏجي). جهوني پوشاڪ ۾ ڪانچ جي مٿان ڏڪ. پردي. آڙ يا اڏ طور ٻڌل اڏ گوڏ. گوڏ لاڪ – منجهلو – پوتڙو – ڌوتي. لاڪ (ل). جيئن "آءِ سهڻي ستر سان سٿڻ. مٿي چادر جي ڏاٻ" (گل). جهنب (ل). وهندڙ پاڻيءَ کي اَنڪَ – ڇاٻ (ل) جيئن "پاڻيءَ کي هتي ڏاٻ آيل آهي." مُڏي ترار. جهڳي – ٻڳ – ٻڪَ (ل). گهوڙي جي سنبن جو آواز (ل).
- – **ڏاٻجڻي پوڻ:** وهندڙ پاڻيءَ جو ڪنهن آڏي بيهڻ. ڇاٻ اچڻ.
- – **ڏاٻ هڻڻ:** جهڳي هڻڻ – ٻڪ ڪرڻ. ٻڏاڪ هڻڻ.
- **ڏاٻرُ ج ڏاٻر (ل):** ذ. برتن جو هڪ قسم. ٽامي يا جسُت جي ڍڪ سان گول برتن – ڏاٻورو – سُونگو – ڏٻلو. ٺڪر جو ٺڪرو. ڪاٻو – ڏائو – ڏٻرو – ڏاوڙ (ت). واهه جي پاڻي سُڪي وڃڻ جي حالت.
- **ڏاٻڙ ج ڏاٻڙ (ل):** ذ. صفت. ڪاٻي يا ڏائي هٿ سان ڪم ڪندڙ – ڏاوڙ – ڪاٻڙ – ڪاٻڙيو (ت). ڪاٻو هٿ – ڏائو هٿ. وڏو پٽڪو (ت). [مرهٽي. ڊاٻرا = ڪاٻڙ].
- – **ڏاٻڙ ڪُتو:** وڏي قد وارو ۽ وڏي مُنهن وارو ڪتو.
- – **ڏاٻڙيو ج ڏاٻڙيا:** ظرف. ڏائي هٿ وارو – پاسيرو.
- **ڏاٻلي ج ڏاٻليون:** ٿ. ڪاٺ جي ننهيل ننڍڙي گول يا چوڪندي پيٽي – ناس وجهڻ جو رڇ (برتن). ڏٻلي – ڏٻي – سونگي (ل). ٻوٽي جو هڪ قسم (هميشه سائو رهي، برسات جي موسم ۾ پيلا گل ۽ ڦر گول ڏٻلي وانگر ٿئي، تنهن ڪري نالو "ڏاٻلي ول" پئي گهوٽي ڦٽن ڦرڙين تي رکجن). (ٿ).
- **ڏٻڻُ (ت):** مصدر. ڇِنڀ ڪرڻ – ڇينڀڻ. هيسائڻ – رعب ڄمائڻ.
- **ڏاٻو ج ڏاٻا:** ذ. صفت. ٺرڙو – ٺريڏو (جنهن جون اکيون ٺورو ڦريل هجن). ڏائو – ڪاٻو – ڪٻو (ٿ).
- **ڏاٻورو ج ڏاٻورا (ل. ٿ):** ذ. برتن جو هڪ قسم – ٽامي يا جست جو ننهيل ڍڪ سان گول برتن – ڏاٻلو – ڏاٻر – سُونگو.
- **ڏاتَ ج ڏاتون، ڏاتيُون:** ٿ. [سن. دَاتَ > دا = ڏيڻ] ڪاٻ ڏنل شئي – بخشش – خيرات – دانُ – سخا – ڏاڻ – خدائي بخشش – خدائي – عنايت – الاهي ڏاڄ – قدرت جي طرفان مليل غير معمولي طاقت جيئن ته. "ڏيسون لطيف چئي، ڪنان ڏاتر ڏات" (شاهه). ڪشاده دلي – اُدارتا – سخاوت – فرخ. انعام – عطيو – سوغات – تحفو – امداد – نذرانو. هندن جو نديءَ پوڄا وقت پاڻيءَ مان پيٺ لاءِ پريل ڇڙون – لپ – سرڪي – ڏڪ – ڇڙون.
- – **ڏات وٺڻ:** ڌرمي ڪريا ڪرم ۾ پاڻيءَ جو ڏڪ پيئڻ – اُچمن وٺڻ.
- – **ڏات وجهڻ (ت):** ٻارن کي دوا پيارڻ.
- – **ڏاتُو ج ڏاتُو:** ذ. صفت. ڏيندڙ – ڏيڻ وارو. سخي – درياه دل – سخاوت ڪندڙ. هٿ ڦاڙ. ڏاتار – ڏاتر.
- – **ڏاتي:** ذ. صفت. ڏاتُو.
- **ڏاتا ج ڏاتا:** ذ. صفت. [سن. دَاتا = ڏيندڙ] ڏاتارُ – ڏاتر – داتا.
- **ڏاتارُ، ڏاتارَ:** ذ. صفت. [سن. داتر = ڏيندڙ]. ڏيڻ وارو. انعام ڏيندڙ – بخشش ڏيندڙ – رزق ڏيندڙ – داتا – ڏاتا – ڏاتر. وڏيءَ دل وارو – درياه دل – سخي – اُدار چت – داني. بختاور – خوش نصيب. "جنهن جي نانِي نياڳي، تنهن جو ڏهتو ڪيئن ڏاتار ٿئي" خريد ڪندڙ – گراهڪ. خدا جو هڪ صفاتي نالو. جهونا ڳڙهه ۾ جبل جي هڪ واديءَ جو نالو.
- – **ڏاتاري ج ڏاتاريون:** ٿ. سخاوت – اُدارتا – فراخ دلي – درياه دلي – مروت – فرخ.
- **ڏاتَرُ ج ڏاتَر:** ذ. صفت. [سن. داتر > دا = ڏيڻ] داتا – ڏاتا – ڏاتارُ.
- **ڏاترو:** ذ. گاهه جو هڪ قسم.
- **ڏاترو ج ڏاترا (ٿ):** ذ [سن. داتر] گاهه لڻڻ يا لاباري ڪرڻ جو هڪ اوزار – ڏاٽو.
- – **ڏاتِ ج ڏاتيُون:** ٿ. [سن. دَاتر] گاهه لڻڻ يا لاباري ڪرڻ جو هڪ اوزار – ڏاٽو – ڏانٽو.
- **ڏاٽو جمالي:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏاٽِري (ت):** ٿ. گاهه جو هڪ قسم.
- **ڏاٽو ج ڏاٽا:** ذ. [سن. دَاتر. پرا. دت] گاهه لڻڻ جو هڪ اوزار – ڏاٽ – ڏاترو – ڏانٽو.
- – **ڏاٽو ڏندائڻ:** ذ. ڏاٽن کي ٽڪو ڪرڻ – ڏاٽي جا ڏندا تِکا ڪرائڻ.
- – **ڏاٽو وجهڻ:** وڍ وجهڻ – سخت ڳالهائڻ. سنُو ڪرڻ – ٻاڙون پٽڻ – خاتمو ڪرڻ.
- – **ڏاٽي ج ڏاٽيون:** ڏاٽي جو مؤنث. ننڍڙو ڏاٽو.
- – **ڏاٽي ڏيڻ (ڪ):** ڏٻائڻ – کهرو ڳالهائڻ – ٽڙي ڏيڻ.

• **ڏاٽ ج ڏاٽئون:** ث. [سن. دَنشٽرا = ڏاٽ. دَنش = چڪ وجهڻ]. ڏند جو هڪ قسم – وڏو ٿلهو ڏند – جاڙين جي پاسي وارو ڏند – ڏوڙو ڏند – بيٺو ڏند – ڪاڏو پيهندڙ ڏند – ڏاڙهه – هرڻ – هنوڙ – نيش – سنگهو. جاڙي.

– **ڏاٽ چوڙڻ:** رشوت کائڻ شروع ڪرڻ – ناجائز فائدو وٺڻ شروع ڪرڻ.

– **ڏاٽ ڏيڻ:** زبان درازي ڪرڻ – وڙهڻ – جهيڙو ڪرڻ – چپ پوڻ – گستاخ ٿيڻ – چباڙڻ – هرڻ.

– **ڏاٽ ٿي نه ڏيڻ:** بنا چباڙڻ جي ڳهي ڇڏڻ – هڙپ ڪرڻ – هضم ڪري وڃڻ – ڦٻائي وڃڻ – کائي وڃڻ.

– **ڏاٽر ج ڏاٽرَ:** ڏ. صفت. ڏاٽين وارو – وڏن ڏندن وارو – ڏاٽيل – سنگهارو سنگهر. پوڙهو. جهيڙاڪ – چڪ پائيندڙ.

– **ڏاٽ رس:** ڏ. صفت. مٺين شين جو شوقين.

– **ڏاٽ ڦوڙ ج ڏاٽ ڦوڙ (ت):** ڏ. صفت. شڪارين جي اصطلاح ۾ هڪ سال جي عمر وارو سوئر.

– **ڏاٽ گرم ڪرڻ:** رشوت کائڻ – رشوت کائڻ تي هرڻ.

– **ڏاٽئون ڏيڻ:** سخت ڳالهائڻ – چٽو ڳالهائڻ – کائڻ کي اچڻ – پٽئون ڏيڻ.

– **ڏاٽ هرڻ:** ڪنهن سواد سان چاهه ٿيڻ – هري پوڻ – منائجي پوڻ – سواد اچڻ – چشڪو اچڻ – عادت پئجي وڃڻ – هيرُ پئجي وڃڻ.

• **ڏاٽو ج ڏاٽا:** ڏ. [سن. ڏَنتو = ڏاڳو. ريشو] تماڪ جي پن جي وچواري سَڪل ڏانڊي – گاهه يا ڪاني جو سخت چوپو – ڪمند جي ڳري وارو سخت ٽڪر. ڪانو – ڳنو – ڪاني – ڏانڊو – تندورو. گاهه جو هڪ قسم.

• **ڏاٽيل ج ڏاٽيل:** ڏ. صفت. [سن. دَنشٽرا = ڏاٽ]. ڏاٽر. نالي وارو – نالي چڙهيو – ناميو – نالو ڪڍيو – نامي گرامي.

• **ڏاٻ ج ڏاٻون:** ث. چادر جا پلئو ٻڌڻ يا ڳنڍ ڏيڻ جي حالت. (ل.ق).

• **ڏاٻڻ:** مصدر. چادر جا پلئو ٻڌڻ.

• **ڏاڄ ج ڏاڄ:** ڏ. [سن. دايه. دا = ڏيڻ] عورت کي شادي وقت مائٽن کان ڏنل سامان – ڏاجو – ڏيج – ڏيپ. ورثو – حصو – ڀاڱو – قسمت – نصيب. ڪنهن جو ٽج يا ذاتي ڪمال – خوبي – ڪابينو – مهر – نڪاح جي موقعي تي مليل شيون (ڪپڙا – ڳهه – گهر جو سامان – جائداد وغيره).

– **ڏاڄ ڏيڻ:** نياڻيءَ جي شادي ۾ سامان ڏيڻ.

– **ڏاڄ ۾ ملڻ:** ڏاڄ طور ملڻ – ورثي طور ملڻ – پنهنجي ذاتي يا نجي شيءِ هئڻ.

– **ڏاجو ج ڏاجا:** ڏ. ڪنوار کي گهوٽيتن توڙي ڪنواريتن طرفان مليل سامان – ڏاڄ – ڏيپ – ڪابينو – مهر.

– **ڏاجيلو ج ڏاجيلا:** ڏ. صفت. ڏاڄ ۾ مليل ڪابہ شيءِ – حصي ۾ ڏنل – ورج ۾ آيل – شاديءَ ۾ ڏنل – ڪابينو – ڏاڄ.

• **ڏاجهہ ج ڏاجهون:** ث. [سن. دهہ – ساڙڻ] ساڙ – جلن – ٻچ – ڪام – پچر. حسد – چاوت – بيائي – بدخواهي – بغض – ڪينو. وير – دشمني – ايرک – عڪس – خصومت – رنج – ڏک – ڏنجهہ – تڪليف – اهنج – ايذاءُ – مصيبت – وپلو – بانڌ – ڏالڪ. لوڀ. لالچ – طمع – هيچ – حرص – موهہ – هائو هائو – ڏاجهو.

– **ڏاجهو ج ڏاجها:** ڏ. ڏاجهہ.

• **ڏاجهوڙ ج ڏاجهوڙا (ث):** ڏ. ٻهرين دفعي حمل – ٻهريون پيٽ.

• **ڏاجرُ:** اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڏاڇلا (ث):** ڏ. (جمع ۾ ڪم ايندڙ) سُڪل ڇيڙ – ڳنبرا – ڪچريون.

• **ڏاڇو ج ڏاڇا (ت):** ڏ. اُٺ. صفت. قداور – ڊگهو. بهادر. وڏي آواز سان ڳالهائي (ک).

– **ڏاڇي ج ڏاڇيون:** ث. اٺ جي مادي – اٺ – اُٺڻ – اُٺڻي – توڏي.

– **ڏاڇيءَ جي ڏيکار ڏيڻ (ت):** ڪڻڪ جي فصل جو پچي ڳاڙهو رنگ ڏيکارڻ.

• **ڏاڏ ج ڏاڏيون:** ث. [سن. دَدُ = ساڙڻ] ساڙ – جلن – ڪام – پچر. چمڙيءَ جي هڪ بيماري – ڏڌ. منهن تي ڪارا داغ – داغ – ڏڀ – داب داب – چانءِ.

• **ڏاڏاهہ:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڏاڏر ج ڏاڏرون:** ث. ڏڙڪو – تاب – رعب – ڌڪو ڌڙڪو – ڳدڙ ڀڀڪي.

– **ڏاڏر ڪرڻ:** ٺلهو ڌڙڪو ڏيڻ – تاب ڪرڻ – هاها ڪرڻ – هيٺ مٿي ڪرڻ – ڳدڙ ڀڀڪي ڏيڻ.

• **ڏاڏو ج ڏاڏا:** ڏ. [سن. تات = پالينڌڙ] پيءُ جو پيءُ – پيءُ جو چاچو. شيدين جو هڪ رسمي خطاب.

– **ڏاڏاڻا:** ڏ. پيءُ جا مائٽ – ڏاڏي جا مائٽ – ڏاڏي جي آکهہ – ڏاڏي جا رشتيدار.

– **ڏاڏاڻڪو ج ڏاڏاڻڪا:** ڏ. صفت. ڏاڏاڻو – ڏاڏي سان واسطو رکندڙ.

– **ڏاڏاڻڪي:** ث. ڏاڏي واري صفت – وڏن واري پَر – ابي ڏاڏي جا گڻ.

– **ڏاڏاڻو ج ڏاڏاڻا:** ڏ. صفت. ڏاڏي جو – ڏاڏي جي رشتي وارو – اباڻو – ڏاڏي جي آکهہ جو – ڏاڏاڻڪو.

– **ڏاڏنگ ج ڏاڏنگ:** ڏ. ڏاڏاڻي آکهہ – ڏاڏي سان تعلق رکندڙ مائٽ. پيڙهي – بنياد. اصل نسل.

— **ڏاڏي پوٽو ج ڏاڏي پوٽا:** ذ. پيءُ يا ڏاڏي جي عزيزن مان ڪو رشتہ دار - برادريءَ وارو - نڪائي - نڪريو.

• **ڏاڏو:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڏاڏوڪي:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڏاڍِ ج ڏاڍِ، ڏاڍيُون:** ذ. ٿ. [سن. دَرڍ - ڏاڍو] زور - ڏاڍائي - سختي - جَبر. زورآوري - نسبرائي - زبردستي - ڌبڙ ڌونس - بي داد - زوري - جور - جفا - انڌير. بند - قيد. جيئن: "ڏمر ڏک ڏاڍِ تنهنجا وجي ڳلين ۾ ڳائيندىس" (ظرف) گهڻو - ڏاڍو - زياده - مضبوط.

— **ڏاڍِ مُڙسي ج ڏاڍِ مُڙسيُون:** ٿ. زبردستي - سينہ زوري - زورآوري - ڏاڍائي - ظلم.

• **ڏاڍو ج ڏاڍا:** صفت. ظرف. [سن. دَرڍَ - ڏاڍو] زور وارو - زور - مضبوط - قابو - پختو - سوگهو - پڪو - قائم - اچل - برقرار - مُڪم - سخت - ڪَٺَنُ - اوکو - اهنجو. ڪَرڙو - ڪَٺورُ - جَبرو - جابر - ظالم. (ظرف) تيز - تکو. بي انداز. تمام گهڻو - بيحد - بلڪل.

— **ڏاڍائڻ ج ڏاڍائُون:** ٿ. زور - سختي - مضبوط.

— **ڏاڍائڻ:** مصدر. ڏاڍو ڪرڻ - سخت ڪرڻ - پڪو ڪرڻ - ديٺ ڪرڻ - لوهُ ڪرڻ - جمائي ڇڏڻ. جبر ڪرڻ - ڏاڍ ڪرڻ.

— **ڏاڍائي ج ڏاڍائيُون:** ٿ. زوري - سختي - مضبوطائي - ڏاڍِ. زبردستي - ڏاڍِ مُڙسي - ظلم - انڌير - ڪٺورائي - راج هَٺُ - اَنڌو ڌُنڌُ - ڌوڙ - بيداد - فرعونيت - بغداد - هٺيلائي - ڏنگائي.

— **ڏاڍِ ياڻ:** ظرف. مضبوطيءَ سان - سختيءَ سان - ڏاڍائي سان - زور سان - زبردستي - زوري. جبراً - زورائتو - قهراً - وڏي آواز سان - وڏي واڪي.

— **ڏاڍي جُٺ ٿيڻ:** وڏو ويل ٿي وڃڻ - وڏي تعدي ٿيڻ - ڪم خراب ٿيڻ - مطلب پورو نہ ٿيڻ. ڪم جو دل وٽان نہ ٿيڻ. پريشاني حاصل ٿيڻ.

— **ڏاڍي مُڙس کي مِٺو ڏيڻ:** پاڻ کان زور واري سان مقابلو ڪرڻ. قرآن شريف قسم لاءِ مٿي تي کڻڻ.

• **ڏار ج ڏارُون:** ٿ. [سن. دَرُ = ڏرڻ] ڏَريلُ (ڇٽا، مٽر وغيره) - دَال - چيرُ - ڦوٽ - شڪافُ - سيڙ.

• **ڏارَ ج ڏارَ:** ذ. وڻ جو هڪ حصو - وڻ جي وڏي ٽاري - ٽارُ. جبل جي چوٽي. پرت جو هڪ قسم (ڪ). ذيہ.

• **ڏاراڙ ج ڏاراڙَ:** ذ. اُبرو انسان يا چوپايو مال. ڏبرو - ضعيف - هيڻو.

• **ڏاراڻي ج ڏاراڻيُون (ٿ):** ٿ. چوپائي مال جي ڦرڄڻ جي خالت.

• **ڏارَت ج ڏارَتُون:** ٿ. ٻَڪَ - خواهش - سَڌَ - اِڇا - ڏالَتِ - سختي. تنگي. ڏڪار.

• **ڏار ڌر (ٿ):** ٿ. مصيبت - آرسُ. ڪٿجهہ بہ نہ هجڻ واري حالت.

— **ڏار ڌري ج ڏار ڌري:** ذ. صفت. نياڳو - وڏي مصيبت وارو.

• **ڏارڪ (ڪ):** ٿ. ٻڪري. جو هڪ قسم - ڪَٺن چيريل ٻڪري.

• **ڏارڻ:** مصدر. [سن. دَرُ = ڏرڻ] ٻجڻ جو سنڌو وجهڻ - چيرڻ - ڦاڙڻ - ڦوڙڻ - ڦوٽ وجهڻ - سيڙ وجهڻ - توڙڻ. ٻہ اڌ ڪرڻ - جدا جدا ڪرڻ.

— **ڏارُ ج ڏار:** ذ. چيرُ - چِنُ - ڦوٽ - ڦاڙ - وِڌَ - ڪنهن ديوار جو چير - شڳاف - وٿي - ڦاڪ - سيڙ - ڪڙڪاٽ - سرڙاٽ - ڏاڙ.

— **ڏاراڻي ج ڏاراڻيُون:** ٿ. ڏارڻ جي اجرت - ڦوڙائي - چيرائي.

— **ڏار ڦاڙ:** ٿ. پاڻ جي پوشاڪ لاءِ ڪپڙي جي وِهٽ - چير ڦاڙ - ڪٽر ڪتر - ريد ڦيد - پٽ ڪوهہ - چِرِ ڦاڙ.

• **ڏارو ج ڏارا:** ذ. [سن. دَلُ - دَرُ - ڏرڻ] ٿُلهو پيٺل يا ڪٽيل اناج - ڏريل اَنُ (جهڙوڪ ڇٽا، مٽر، ڪڻڪ، چانور وغيره). چانورن يا ڪڻڪ جو ٿُلهو پيٺل اٽو. سنهين داڻ - ڏڏر - ٻاٽہ ڏريل ڪڻڪ ۾ ڳڙ وجهي رڌل ٻٽ. ونجهہ وٽي يا ڏرين راند ۾ شروع ٿيڻ وقت ٻنهي ڌُرڙين ۾ هارين جي هٽن جو هلائڻ يا تاڙي. جنگ جو سڏ. ٻاتو ڳالهائي ڪرڪتر - ڪرسڙي - واري. هڪ جهونو سڪو (صفت). ڳالهائڻ جو ادنگو اوباش. لچو - لانگ چوٽو - جنس (ان ڪپڙي وغيره) جو چور جنهن کي پرکي سجائي نہ سگهجي [مال جي چور کي مال جهلي سجاتو ٻہ جنس جو چور ڪائي کياڻي ڇڏيندو].

— **ڏارو ڏيڻ:** وِهٽن کي اَنُ ڏيڻ. ڏرين راند شروع ٿيڻ وقت وڏن پيچين جو پاڻ ۾ هٽ ملائڻ - تاڙي هڻڻ. ٻچي وڃڻ - تکو پنڌ ڪرڻ (ٿ). خوشيءَ مان هٿ هٿ تي هڻڻ.

• **ڏاري ج ڏاريُون:** ٿ. [سن. دالُ - ڏارُ. گ: ڊاري. هر. ڊن. ڊاليُ] ڏار جو مؤنث - ٽاري - شاخ - ڊالي. جنهن کي پرکي نہ سگهجي. "ڏينهان ڏاريءَ ويس. راتيان روئي رت ڦڙا. لنديءَ جي لبيس. ڪانڌ ڪميڻي ڪئيو".

• **ڏاريا (ٿ):** ذ. [سن. دَلُ = ڏرڻ] ڇٽا - پڳڙا.

• **ڏاڙَ ڌري ج ڏاڙَ ڌري (ٿ):** ذ. [سن. دَريدَرُ = بي حال]. ڪنگلُ - مسڪين - ڪنگال - مفلس - غريب.

— **ڏاڙهہ ج ڏاڙهُون (ل):** ٿ. [سن. دنشترا - ڏاڙ] ڏند جو هڪ قسم - وات جي پاسي وارو ڏند - ڄاڙيءَ وارو ڏند - پيٺو ڏند - ڏاڙ - هوڙ ڏاڙ - ڏاڙهہ. سنگهو - نيشُ - ڪِٺلي - ڏنگ (ڪنهن جانور جو). رنج - سور - اهنج - ڏک - تڪليف - مشڪلات. لاچاري حالت - سوڙهہ - تنگي - پريشاني.

• **ڏاڙهہ ج ڏاڙهہ:** ذ. [سن. دَنشٽرڪا - ڏاڙهي] وڏي ڏاڙهي.

• **ڏاڙهہ رَسُ ج ڏاڙهہ رَس:** ذ. ڪنهن بہ شئي جو مزو - چشڪو - لذت

ميناج – سواد.

– **ڏاڙهُو ج ڏاڙهُـرَ:** ذ. (صفت) وڏي ڏاڙهي وارو.

• **ڏاڙهڻُ:** مصدر. [سن. دَنُش ـ ڏنگڻ]. ڪائڻ – چڪ پائڻ (ڪتي وغيره جو) – پونڪن. ڦٽڻ – زخم رسائڻ – ڪاوڙ مان چڪ پائڻ. وڙهڻ – تکو ڳالهائڻ – بڇڙو ڳالهائڻ – چڙٻون ڏيڻ.

– **ڏاڙهُ ج ڏاڙهُون:** ث. ڪتي جو چڪ – پونڪ.

– **ڏاڙهائڻ:** چڪ پارائڻ – ٻچ ڪرائڻ (ڪتي کان).

– **ڏاڙهُ ڏيڻ:** ايذاء رسائڻ – چڪ هڻڻ – ڪاوڙ ۾ ڳالهائڻ.

• **ڏاڙهُونُ ج ڏاڙهُونُ:** ذ. [سن. دادم: پرا. دالم = ڏاڙهون] ميوي جو هڪ قسم – انار. سوپاري. آتشبازي جو هڪ قسم. تارُن ۽ چوٽيءَ جي وچ وارا وار يا چوٽيءَ جي اڳ وارا وار. پرت جو هڪ قسم (ث). (اسم خاص) تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **ڏاڙهُونُ چڏائڻ:** تارُنءَ مٿان وار چڏائڻ يا رکائڻ.

• **ڏاڙهِيُ ج ڏاڙهِيُونُ:** ث. [سن. دنشترڪا = ڏاڙهي] سُونهاري – رِيش – پلاري. ناريل کوپي تي وارن جو بيٺل مُچو – ٻڪر جي ڪاڏيءَ هيٺان ڊگهن وارن جو مُچو.

– **ڏاڙهِيُ ٻئي جي هٿ ۾ ڏيڻ:** پرائي ڀروسي تي رهڻ – پاڻ ۾ همت نه سمجهي ڪم ٻئي جي حوالي ڪرڻ – ٻئي جو محتاج ٿيڻ. پنهنجي اختياري ٻئي کي سونپڻ.

– **ڏاڙهِيءَ تي هٿُ رکڻُ:** سچو قول ڪرڻ – پڪو انجام ڪرڻ – سچو وعدو ڪرڻ – دل سان اقرار ڪرڻ.

– **ڏاڙهِيُ ٺوڪڻُ (ت):** بنا مطلب جي پنڌ ڪرڻ – بي فائدو هلڻ – دردر تي وڃڻ – گهڻا دفعا حاضري ۾ وڃڻ – هرهر اچڻ.

– **ڏاڙهِيُ پٽُ ڪرڻُ:** جهيڙو ڪرڻ – فساد ڪرڻ. پاڻ ۾ ڦٽين پوڻ – جانيوٽا هڻڻ – بي عزتي ڪرڻ.

– **ڏاڙهِيُ پٽڻُ:** جهيڙو ڪرڻ – فساد ڪرڻ – ڦڏو ڪرڻ. سامهون ٿيڻ – وڙهڻ. بي عزتي ڪرڻ.

– **ڏاڙهِيُ پٽي تريُ ڪرڻُ:** سموري ڏاڙهي کوهڻ. سخت بي عزتي ڪرڻ.

– **ڏاڙهِيُ پيٽ ۾ هُئڻُ:** ننڍي عمر ۾ سياڻو ۽ دانا هُئڻ.

– **ڏاڙهِيءَ جو ٻچو:** چپ جي هيٺان جاول وار – ننڍ ـ ننڍي.

– **ڏاڙهِيءَ جِيُ رِيهه ڦُٽڻُ:** شروعاتي ڏاڙهي جاول هئڻ – نوجوان هئڻ – جوانيءَ جي ابتدا هجڻ – ڦوهه جواني هئڻ.

– **ڏاڙهِيُ ڏسُ:** ذ. بي معنيٰ ڏس – منجهيل پتو اُن چٽو رستو.

– **ڏاڙهِيُ ڏسُ ڏيڻُ:** منجهيل پتو ڏيڻ – اڻ چٽو رستو ڏيکارڻ – پورو پتو نه ڏيڻ. ڪنهن وڏي ماڻهو جو ڏس ڏيڻ. بي دليو ٿي هنر ڏسڻ.

– **ڏاڙهِي ڏڪائڻ:** ٻئي جي اڳيان عاجزي ڪرڻ – ذليل طريقي سان سوال ڪرڻ يا ڪجهه گهرڻ.

– **ڏاڙهِيُ ڏڪڻُ:** خوف ۾ ترڪڻ سبب ڏاڙهيءَ جو لڏڻ.

– **ڏاڙهِيُ ڏيکارڻُ:** منهن ڏيکارڻ – ديدار ڪرائڻ – روبرو ٿيڻ – شخصي طرح اچڻ.

– **ڏاڙهِيُ ڏيڻُ:** پڪو انجام ڪرڻ – وعدو ڪرڻ – قول ڪرڻ – پرتگيا ڪرڻ – وَچن ڏيڻ – ٻول ڪرڻ – اقرار ڪرڻ – سخن ڏيڻ.

– **ڏاڙهِيُ لٽائي ڏيڻُ (ڪ):** ٻئي لاءِ سُونهاريءَ جو قسم کڻي اعتبار ڏيڻ – ساک ڏيڻ. پڪو انجام ڪرڻ.

– **ڏاڙهِي ڪوڙڻ:** تعدّي ڪرڻ – بڇڙو ڪرڻ (عورتن جو مڙدن لاءِ هڪ طعنو).

– **ڏاڙهِيُ ڪوڙائڻُ:** خراب ڪم ڪرڻ – گلارو ڪم ڪرڻ – عيب وارو ڪم ڪرڻ.

– **ڏاڙهِيُ مان ڦڪو نه رهڻُ:** ڏاڍي بي عزتي ٿيڻ – ساري ڏاڙهي پٽجي وڃڻ – سموري عزت برباد ٿي وڃڻ – ڏاڍو خراب خوار ٿيڻ.

– **ڏاڙهِيُ مُچ ۾، مُچ ڏاڙهِيءَ ۾ ڏيڻُ:** پٽي سٽي پورائو ڪرڻ – هٿي ڏٽي پوري ڪرڻ. جيئن تيئن ڪري ڪم سر انجام ڪرڻ.

– **ڏاڙهِيُ مُنڻُ:** ڏاڙهي ڪوڙڻ – ڏاڙهي ڪوڙي پڌر ڪري ڇڏڻ. ڪنهن سان دوکو ڪرڻ – دعا ڏيڻ – ٺڳي ڪرڻ – ڪنهن کي ٺڳڻ.

– **ڏاڙهِيُ منهن ۾ اچڻ:** وڏو ٿيڻ – بالغ ٿيڻ – جوان ٿيڻ – ڇوڪري منجهان جوانمرد ٿيڻ.

– **ڏاڙهِيُ ۾ ڏانڊ ٻڌڻُ:** خراب ڪرڻ. ضدَ ڪرڻ. ڏاڙهي پٽرائڻ – ذليل ۽ خوار ڪرڻ.

– **ڏاڙهِيُ ۾ رَسو وجهڻُ:** قابو ڪرڻ – سوگهو ڪرڻ – بيوس ڪري ڇڏڻ.

– **ڏاڙهِيُ ۾ ڪجهُ نه هُئڻُ:** بي همت هئڻ. ڪاٻ لياقت نه رکڻ – بي غيرت هئڻ.

– **ڏاڙهِيُ وڍيو ڪرڻُ (ڪ):** بدنام ڪرڻ – گلارو ڪرڻ – خوار ڪرڻ.

– **ڏاڙهُيارُ ج ڏاڙهُيارَ:** ذ. صفت. ڏاڙهي وارو – ڏاڙهيارو – ڏاڙهيال. پهلوان – جرڙو – بهادر – دلير – سورهيه – سور و ير – سورمو.

• **ڏاڙهيارو:** اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

• **ڏاس ج ڏاسُون:** ث. ٻڪريءَ جا وار يا ٻچ. گهڻي يه رڌجي اُن.

– **ڏاس ڪاترو ج ڏاس ڪاترو:** ذ. صفت. ٻڪرين جي ڏاس ڪترينڌڙ – ٻڙ – چٽ – پونُش.

– **ڏاسرُ ج ڏاسرَ:** ذ. صفت. ڏاس وارو – نجر – نجن وارو.

– **ڏاسِيُ ج ڏاسِيُ:** صفت. ڏاس جو – ڏاس وارو – ڏاس مان ٺهيل.

• **ڏاسڙو:** ذ. ڏسو "ڏاسو" ("ڏاسو" جو اسم تصغير).

• **ڏاسو ج ڏاسا:** ذ. تازي جاوڙ ڳابي يا پاڏي يا چيلي وغيره جو چيٺو. ننڍڙي ٻار جو ڪاڪوس — ڏاسڙو.

• **ڏاسُو ج ڏاسُو:** ذ. صفت. ڏس ڏيندڙ — سُونهُون — ڏَڳ ڏيکاريندڙ.

• **ڏاسياريءَ ٽُني:** ٻڪريءَ جو هڪ قسم.

• **ڏاڪ ج ڏاڪُون (ت):** ٿ. مُڏي ترار. ڊگهي لٺ.

• **ڏالُ ج ڏال:** ذ. هٿيار جو هڪ قسم — ڏَڪو — ڀالو — نيزو.

• **ڏاڦرو:** اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

• **ڏاڦڙ ج ڏاڦڙَ:** ذ. ڏاوڙ هٽ — ڏاٻڙ هٽ — ڪپو هٽ — ڏاٿو هٽ.

• **ڏاڦرا (ت):** اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

• **ڏاڦي ج ڏاڦيُون (ل):** ٿ. ڪاٺ جي ڊگهي ڳنَ سان ڇپَرُ — وڏي ڏوٺي — ڏوٺيلو — ڪاٺو — ڪرپي — اُنبيو — ڦنپي.

• **ڏاڪ:** خوفائتي خبر. ڏاهه. دانهن. رڙ.

• **ڏاڪ ج ڏاڪُون:** ٿ. [م. گ. ڊاڪ سن. ڍَڪا = ڊولڪيءَ يا ديبڪيءَ جو قسم] ڪاٺيءَ جو (اٽڪل ڀ فوٽ) وڏيل ٽڪر — ڏڪَرُ — ڏانڊيو (جو ڏاڪ ڇمٽي راند ۾ ڪم اچي). جَلائو ڪاٺين جا وڍيل ٽڪَر (جي ٻارڻ، يا ٻئي ڪنهن ڪم ۾، جهڙوڪ. قبر ۾ سامهيءَ کي ڍڪڻ وغيره ۾ ڪم اچن). اُلٽي - قيءِ — اُڇل — ڪَڏَ (ت). ڊَڪو. ڀِچرو (ڪورٽ جو). ڊاڪ — پوسٽ — ٽپال. مُنڊيءَ جي ٽِڪَ يا ٽِڪي هيٺان ڏنل رنگين پنيءَ ٽڪر (هه. ڊاڪ) ساز جو هڪ قسم (جو ڏڪڙ نموني ٺئي ۽ ڍونڪي سان وڄائجي — ل). ڍُهَل وڄائڻ جو هڪ نمونو (ٿ). ناچ جو هڪ قسم — ڏانڊ يا ڏيڏرن جو آواز. جيئن: "ڏاڪ ڏين ڏيڏر. سيڻ مُٺيءَ جا سَرَ" — (شاهه). رڙ ـ دانهن — ڦلُ. جيئن: "اوڇنگارن سان آڏ ڪيائين. ڏونگر ڏيئي ڏاڪ" — (حمل). اوڇنگار. ڏهڪار — ڏڪٽي — ٽڙڪٽي — هراس.

– **ڏاڪ پاڻي پيئڻُ:** پاڻيءَ جو ٿانءَ مٿي جهلي ٻڪ ۾ پاڻي پيئڻ.

– **ڏاڪ ڇمڻُ:** ذ. راند جو هڪ قسم — ڏاڪ ڇمٽي.

– **ڏاڪ ڇمٽي:** ٿ. راند جو هڪ قسم — ڏاڪ ڇمڻ (اها راند جنهن ۾ وڻ هيٺ گول ليڪو ڪڍي ان جي وچ ۾ ڏاڪ (ڪاٺي) رکجي. پوءِ هڪ نگهبان بيهندو ۽ باقي ٻيا سڀ وڻن تي مٿي چڙهيل هوندا. جيڪو سيني ڪان اڳي وڻ تان لهي نگهبان کان بچي ان ڪاٺيءَ کي چمي ويو ته پوءِ وري اهو نگهبان ٿيندو ۽ ٻيا وري وڻ تي چڙهندا).

– **ڏاڪ خانُو ج ڏاڪ خانا:** ذ. ٽپال. گهر — ڊاڪخانو.

– **ڏاڪ ڏيڻُ:** مُنڊي وغيره جي ٻڙي کي هيٺان رنگ خاطر پني ڏيڻ.

– **ڏاڪ گاڏيءَ ج ڏاڪ گاڏيُون:** ٿ. ٽپال گاڏي — ڊاڪ گاڏي — ايڪسپريس گاڏي.

– **ڏاڪ وڃهڻ:** ڪاٺيون وڃهڻ (باهه وغيره ۾).

• **ڏاڪارَ ج ڏاڪارُون:** ٿ. ڪاڏي بعد پيٽ مان وات رستي نڪتل هوا ۽ ان جو آواز — اوڳرائي — اوگرائي — ڏڪار. آوازُ — گوڙ — گجگوڙ (شينهن جي گوڙ) (هه. ڏڪار).

• **ڏاڪارڻُ:** مصدر. ٻچڻ — هُشڪارڻ.

• **ڏاڪَر ج ڏاڪَرُون:** ٿ. ڪَٽر ڪيلُ سَڪل گاهه — مال جي ڪاڏي لاءِ ڪُٽر. ٻورڪ جا هٽ جيترا ٽلا. ننڍيءَ مڇيءَ جا وار (ت). زبان کي تارونءَ سان هڻڻ جو آواز — ڳِٽڪار — ٻچ — هُشي (ت).

– **ڏاڪَر ڪَرڻُ:** ٻچ ڪَرڻُ. هاها ڪرڻ. ڪاوڙ ڏيکارڻ.

• **ڏاڪوُ ج ڏاڪوَ (ت):** ذ. قي يا اُلٽي ڪرڻ جو آواز. ڊورن جي ويڙهه ۾ ماريل جانور جي زور سان ڪيل رڙ ـ اُٺ جي رڙ ـ دانهن — رَنڀ.

– **ڏاڪوَ ڪَرڻُ:** دانهون ڪرڻ — واڪا ڪرڻ — رڙيون ڪرڻ — رَنڀڻ — اُلٽي يا قَي ڪرڻ.

• **ڏاڪڻ ج ڏاڪڻُون، ڏاڪڻيُون:** ٿ. ڇت يا مٿي چڙهڻ لاءِ ڪاٺ يا سرن جي ٺهيل سيڙهي — پوڙي — چڙهٽي — چَرٽي — چاڙهي — ڏاڪڻي. ڏين — ڏائڻ — ڏيڻوني (هه. ڊاڪني).

– **ڏاڪڻ ڪَڍَڻ:** دشمني ڪرڻ — رساهي ڏَڪ ڪَڍَڻ. نقصان پهچائڻ.

• **ڏاڪڻ ج ڏاڪڻيُون:** ٿ. ماڻهوءَ جو ماس کائيندڙ هڪ عورت — ڏيڻ ـ ڏيڻوني — جادوگرياڻي — پوپي — ٻانڀ.

• **ڏاڪڻي ج ڏاڪڻيُون:** ٿ. ڏاڪڻ ـ ڏائڻ.

• **ڏاڪو ج ڏاڪا:** ذ. ڏاڪڻ جي پير رکڻ لاءِ هڪ ڪاٺي — منزل جو هڪ پدُ — ڏاڪڻ جو هڪ طبقو. جبل جو چاڙهيڪو — لَڪ.

• **ڏاڪائُون:** ذ. صفت. ڏاڪڻ وارو — ڏِيڪَڻ وارو (دروازو).

– **ڏاڪي تي رجي بيهَڻُ:** ڪرڻ ڪم پوري ڪرڻ تي اچڻ. ذري گهٽ اميد وڃائڻ — آئي ٻائي ڳالهه تي بيهڻ.

• **ڏاڪورو ج ڏاڪورا (ل):** ذ. ڪاٺ جو سنهو ۽ ننڍو ٽڪرُ — ڏاڪ.

• **ڏاڪولو ج ڏاڪولا:** ذ. [سن. ڍَنڍڪا = ڏونڪو] ڪاٺيءَ جو ٽڪر — ڏاڪ — ڏانڊيو — ڏونڪو.

• **ڏاڪِي ج ڏاڪِي (ٿ):** ذ. صفت. گهٽو بيٺي.

• **ڏاڪِي ج ڏاڪيُون (ت):** ٿ. طاعُون — وبا. موتمه.

• **ڏاڪِي ڏَهرَ:** اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ آباد ٿيل ميدان جو نالو.

• **ڏاڪ ج ڏاڪُون:** ٿ. ڪَڪ — ڪَهڄَرُ.

– **ڏاڪِر ج ڏاڪِرُون:** ٿ. ڏسو "ڏاڪ".

• **ڏاڪِڙو ج ڏاڪِڙا:** ذ. [سن. ڍَهڪ = ڏَڪ]. سخت تڪليف — جاڪوڙو —

محنت ڪشالو – مشڪلات – ڏوجهڙو – هلاڪي – دقت – پورهيو – جدوجهد. اهنج – ڏ ک – ڏک – ايذاءُ – سور – درد.

- **ڏاڪوا ڪَيَڻ**: سخت جا ڪوڙا ڪَرڻ – وڏيون تڪليفون سهَڻ.
- **ڏاڪِڻاهُ**: اسم خاص. تعلقي ڪيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏاڪِڻُو ج ڏاڪڻا**: ذ. صفت. [سن. داڪشڻ. دَڪشڻ = ڏکڻ] ڏکڻ جو – ڏکڻ وارو – ڏاکڻيون – ڏکڻ طرف جو – ڏکڻي – ڏکڻي.
- **ڏاڪِرو ج ڏاڪِرا**: ذ. ڄَتيِن ڌاهڻ جي ڪارَٻ کي مضبوط ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جو ٽڪر.
- **ڏاڪو ج ڏاڪا (ٿ)**: ذ. ڏاگهو – اٺ – ڪَرهو.
- **ڏاڪوريْ**: اسم خاص. هڪ گهٽ ذات جو نالو. (ڇهڙو – مهتر – ڀنگي – باليشاهي – جهاڙَ وال – ڏَقير – شڪاري).
- **ڏاگهَ ج ڏاگهُون**: ٿ. [سن. دَاُ. دَهَ = ساڙڻ – پرا. داگهه. ف. داغ] ٻاهه جو وڏو مچُ – چکيا. (هندن ۾) مُردي کي ساڙڻ جي ٻاهه. مچ – داهه – ٻاهه – آگ. سوزُ – ساڙو – ٻچ – جَلَ – ڪامُ – داغ – ڏنبُ. ڪِلنْڪ – ڪارَنهِن – ٽِڪو. جيئن: "آءُ اوراهُون. سُپرِين! ڏکيءَ ڏيج مَ ڏاگهه" (شاهه). سُوري – سُولِي – ڦاهو – ڦاسِي – ڦاهِي (ل – ق).

– **ڏاگهَ چَڙهَڻُ**: چکيا تي چڙهڻ – ٻاهه ۾ سڙڻ – هندڪي رسم موجب سَتِي ٿيڻ. ڦاهي چڙهڻ. مصيبت ۾ پوڻ – آزار ۾ پوڻ.

- **ڏاگهُ ج ڏاگهَ**: ذ. صفت. ڊِگھ – وِرانگهه – ڀِرانگهه – ڀِلانگهه – قدم. ڊگهن ڄنگهن وارو جانور يا انسان. ڪونجَ پکي. بندرگاهه تي جهازن ۾ مال لاهڻ يا چاڙهڻ جي مشين يا ڪَلَ [هه. ڊِينْڪا. ڊِينْڪَ > ڊِنگ > ڊِگ > ڊاگ > ڏاگهه = ڊگهو].

– **ڏاگهڙُ ج ڏاگهَڙ**: ذ. صفت. ڊگهو ماڻهو – ڄانگهڙيل.

- **ڏاگهَ ج ڏاگهَونْ**: ٿ. اُڃ – پياس – ڏوگهو.

– **ڏاگهو لَڳڻُ**: ڏاڍي اُڃ لڳڻ.

- **ڏاگهَڻُ**: مصدر. اڃائجڻ – پياس لڳڻ – ڏوگهڻ – وڏا وڏا ڍُڪ پِڻ. اُڃ لڳڻ.
- **ڏاگهو ج ڏاگها**: ذ. قد جو وڏو – ڊگهو. ڊگهو اٺ. اٺ – ڪَرهو – ليڙو – جانگو – مَيو – توڏو – موڏو – روڏو – ٻوتو – متارو. جوان اٺ.
- **ڏاگرو ج ڏاگرا**: ذ. ڪاٺ جو وڏو ٽڪر – ڏسو "ڏانگورو".

– **ڏاگورَڻُ**: مصدر. سخت مار ڪڍڻ – هڏ گڏ ڀڃڻ – مار ڏيڻ – سَٽڻ – ڪُٽڻ – سَڙهڻ – سٽڪائڻ. ٽڪر ٽڪر ڪرڻ.

– **ڏاگورَ ج ڏاگورُونْ**: ٿ. ڏاڍي مار – سَٽَ – ڪُٽَ – ڀڃَ.

– **ڏاگورو ج ڏاگورا**: ذ. آلِي ڪاٺ جو رڏيل ٽڪر.

- **ڏالِت ج ڏالِتُونْ > ڏالتيُونْ**: ٿ. [سن. دَرِ درِتا = ڪنگاليپڻو] هنج – ٻاٽِنٽ – آلِي – ڏاجهڙ – ويلو – هاٿو هاٿي. لاچ – ٿوڙ – ڏڻ ترشنا. ٻُک – اڻ هُونْد – ڪنلائي – محتاجي – سڃ – غريبي – ڪنگاليپڻو – افلاس – ويهائي – ڪمي – گهٽتائي – مفلسي – ڪوتاهي – پوتائي – اٿاٽ – اوٽائي – اُبرائي. تمام وڏي ٿئي – ٽڪمي – بيڪار – بيڪمي ٽڪار – ڪنهن ڪم جي – ڏاند.

– **ڏالِتِيُ ج ڏالِتِيَ**: ذ. صفت. هيچي – لالچي – لوڀي – بُکيو – بوکڙو – ڏرو – پيٽو – پيٽ لٽ – مانِيَن ٽوڙ – پيٽوڙي – پيٽرُ – غريب – مسڪين – محتاج – ڪنگال – ڪنل – سکڻو – سڃو – ڏالدي.

- **ڏالد ج ڏالَدُونْ**: ٿ. [سن. دَرِدْرتا = ڪنگاليپڻو] ڏالِت.
- **ڏالَدِيْ ج ڏالَدِيْ**: ذ. صفت. ڏالدِيْ.
- **ڏالِوَتنَ ج ڏالِوَتنَ (ت)**: ذ. ٻِڻَن واري ڀاڄيءَ جو هڪ قسم – ٻِنرو ساڳ.
- **ڏالِهِيْ ج ڏالهِيُونْ (ل)**: ڏسو "ڏالِتِي".
- **ڏالِيْ ج ڏالِيُونْ**: ٿ. [سن. ڊلڪ] تحفو – سوکڙي پاکڙي – ڏيپ – سوغات. سوغات طور ڏنل ميوو مٺائي وغيره. وڪرو ڪيل اٽي مان (يا ٻي ڪنهن ڀاڄيءَ مان) مقرر ڪيل انداز يا وزن جيڪو تحفي طور ورتو يا ڏنو وڃي.
- **ڏامَ ج ڏامُونْ (ت)**: ٿ. داغداري – ڪُلنْڪُ – ٽِڪو – ڪارَنهِن – داغ – چِٽو.

– **ڏامائڻ**: مصدر. داغدار ڪرڻ – ٽِڪو لڳائڻ.

- **ڏامُ ج ڏامَ (ت)**: ذ. [ف. دام = مُلهه] آگهه – دامُ – مُلهه – قيمت – نائو.
- **ڏامالو ج ڏامالا (ل)**: ذ. ڪارخانو. مڙهي.
- **ڏامجُ ج ڏامجَ**: ذ. صفت. لُچ – بدمعاش – بدڪار – ڏاميجُ.
- **ڏامرُ**: ذ. ڪوئلن مان ٺهيل ڪاري رنگ جي روغن جو هڪ قسم (جو رستن ٺاهڻ جي ڪم اچي) – ڪارو روغن – تار – ڊامر.
- **ڏامرائِتو ج ڏامرائِتا**: ذ. صفت. ڪروڌي – ضدي. ٿِيٽو – تامسي – جوشيلو – چڙٿو.
- **ڏامرُ ڪِيْ**: اسم خاص. تعلقي سنجهوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏامڻُ**: ذ. گاهه جو هڪ قسم – دامڻ.
- **ڏاميجُ ج ڏاميجَ**: ذ. [انگ. ڊيميج Damage] خسارو – ٽوٽو – نقصان – ضَرَرُ – هرج. صفت. نقصان ڪار – خيانتي. عيبدار – داغي – تهمتي – ملزم – لاڄهو – لُچ – بدمعاش – ڏنگو.

– **ڏاميجُ ٿِيَل**: ذ. صفت. داغدار – عيبدار – بدچالُ – بدافعال. نيڪالي مليل – موقوف ڪيل – بدنام ٿيل – رسوا ٿيل – ذليل ٿيل.

• **ڏاميڃ ج ڏاميڃَ**: ذ. صفت. ڏسو "ڏاميڃ".

• **ڏانَ ج ڏانَ (ل)**: ذ. [سن. دا = ڏيڻ] دانَ خيراتَ بيک. انعام — بخشش سوغات - ڏات ـ سوکڙي — ڏالي.

• **ڏاناسُرُ ج ڏاناسُرَ**: صفت. بي رحم بي قياس — سخت دل پٿر دل — نِرو يا - نِروئي.

— **ڏاناهِي ج ڏاناهِيُون (ل)**: ٿ. اشارو اُهنجَ اطلاع — ڄاڻ. ڏڙڪو — ڏمڪي — ڏانائي — ڏهنائي. جيئن: "احمد ڏ ڏيُون ڏاناهِيُون پيو ڏي".

— **ڏانائِي ج ڏانائِيُون**: ٿ. ڏاناهي - ڏهنائي.

• **ڏانبُ ج ڏانبَ (ٿ)**: ذ. صفت. نڀاڳو- نحس — ڪمبخت — بدنصيب

• **ڏانٽِرو ج ڏانٽِرا (ٿ)**: ذ. [سن. داتر - ڏاٽو] گاهه لڻڻ لاءِ هڪ اوزار — ڏاٽو - ڏانٽو.

• **ڏانٽِرو ج ڏانٽِرا (ل)**: ذ. مڇي ميڙڻ لاءِ ڪم اَندل ٺڪ (ٻلال).

• **ڏانٽو ج ڏانٽا**: ذ. [سن. داتر = ڏاٽو] گاهه لڻڻ جو هڪ اوزار — لاباري ڪرڻ جو اوزار — ڏاٽو - ڏانٽرو.

• **ڏانٽو پوڻُ**: فصل ۾ لابارو پوڻ ڪٽ ٿيڻ — ڪمي يا گهٽتائي شروع ٿيڻ - گهٽجڻ — ٿورو ٿيڻ.

— **ڏانٽَ ج ڏانٽُون**: ٿ. [سن. دَنشٽرڪا - ڏاٽ] ڏند جو هڪ قسم - ڏاٽ — ڏاڙهه — هڙُ.

• **ڏانٽَ ترانِ ڏيڻُ (ڪ)**: ڏسو "ڏاٽَ ٿي نہ ڏيڻ".

• **ڏانٽ ج ڏانٽَ (ٿ)**: ذ. صفت. رُکو - سخت.

• **ڏانٽ ڏيڻ**: تکو ڳالهائڻ — سخت ڳالهائڻ خراب ڳالهائڻ.

• **ڏانٽِرِيُ ج ڏانٽِرِيُونُ (ٿ)**: ٿ. سنگن جي وچواري ڪاٺي — ڏانٽي — ڏانڊي.

• **ڏانٽو ج ڏانٽا (ٿ)**: ذ گاهه ٻن ڪاٺ ڪانيو، باقي بچيل ڪانا — پَنَن بنا ڪانو.

• **ڏانٽِيُ**: ٿ. مڇيءَ جو هڪ قسم چِلِڙن سان ٻت (دوٿن) جهڙو رنگ مٿان ڪارو ۽ پيٽ اڇو، سردي ۾ تمام لذيذ. قد ڏيڍ فوٽ کان ٻہ فوٽ).

• **ڏانجهہ ج ڏانجهہَ**: ذ. [ڪڌ = سڙيل] داغ — ڏنڀ — ساڙ. سور — درد — ايذاءُ — پيڙا — تڪليف ڏنجهہ — ڏرد سِري — ڪشالو ڏقت — ڄاڪوڙو — ڏک — ڏک. و ياڪُلتا — پريشاني — هلاڪي — اُپاڌي ڪاڪاهو. جنجال — آزار — زحمت خرابي — گڙٻڙ — وِ ڳوڙ.

— **ڏانجهو ج ڏانجها**: ذ. ڏسو "ڏانجهہ".

• **ڏانجهو ج ڏانجها (ل)**: ذ. جوئر يا ٻاجهري جي ناڙ ۾ بيليل ڪانا يا ٻاجهري جي پوک (جنهن ڀِل نہ ڪيو هجي).

• **ڏانڄَ ج ڏانڄَ (ٿ)**: ٻنيءَ تي جهاز هڪلڻ لاءِ ناهيل پيهو.

— **ڏانڄِي ج ڏانڄِيُون**: ٿ. ننڍو ڏانڄ (ڪڌ يا لانديءَ اَندر نهيل پيهو).

جنهن تي هنڌ، بِسترا، رِليون وغيره ويڙهي رکجن. مَنجهڻ.

• **ڏانڊَ ج ڏانڊُون**: ٿ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم — دوٿرجو هڪ قسم (دوٿر کان وڏي، وڏيڪ ويڪري، رنگ ڳاڙهو، ڪائڻ ۾ گهڻ لذيذ، پٺيءَ تي اٽ وانگر ٿوهو).

• **ڏاند ج ڏاند**: ذ. [سن. بلي وَرد = ڏڳو] چوپائي مال جو هڪ قسم ـ ڏڳو — بيلُ — سانُ. مڇيءَ جو هڪ قسم — ڏاندَ (ک).

— **ڏانڊائِيُ ج ڏانڊائِيُ**: ذ. صفت. ڏڳن وارو — ڏڳن جو مالڪ

— **ڏانڊ پڌڻ**: ڏڳن کي هَر يا گاڏيءَ ۾ ڏڪائڻ.

— **ڏانڊَ پڇو ج ڏانڊَ پڇا**: ذ. جنهن جو ڏانڊَ پڇ جهڙو پڇُ هجي — وِچ ٿلهو پاسا يا چيڙا سنها — گاؤُ دُمُ — چهنبدارُ. اهو گهوڙو جنهن جو پڇ ڏاند جي پڇ وانگر هجي — عيبدار گهوڙو.

— **ڏانڊَ ڏهڻ**: بخيل مان ڪم ڪڍڻ — ڪنجوس مان فائدو وٺڻ — مَرُجوٽ کي ٻہ نہ ڇڏڻ — نا اُميد سان اُميد پوري ڪرڻ — نامُمڪِن کي مُمڪِن ڪري ڏيکارڻ — نہ ٿيڻ جهڙو ڪم ڪري ڏيکارڻ.

— **ڏانڊَ ڏهٽو ج ڏانڊَ ڏهٽا**: ذ. صفت. ڪنجوس — مکي چوس — مُوذِي — شُوم — ڪِرِپڻُ — ڪَمُ رَچُ — چَمُ چوسُ — مرُجوٽُ — بخيل — پيسي جو پُٽُ

— **ڏانڊِڙو ج ڏانڊِڙا**: ذ. ڪچيءَ مٽيءَ مان ٺهيل ڏڳي جي شڪل جنهن جي هندو ماڻهو بڊي مهيني جي ستين تاريخ پوڄا ڪندا آهن. جيٺي جو وڏو ملڪ.

— **ڏانڊَ مُنارو ڪَرڻُ (ت)**: ٺڳي ڪرڻ — دولاب ڪرڻ — فريب ڪرڻ يا ڏيڻ — چالاڪي ڪرڻ — خراب اکر لکڻ — ليکن وانگر اکر لکڻ.

— **ڏانڊَ مُنٽو ج ڏانڊَ مُنٽا (ٿ)**: ذ. پرت جو هڪ قسم.

— **ڏانڊَ وَسڻُ**: ڏڳي جو چيٺو لاهڻ.

— **ڏانڊوڙِٺو ج ڏانڊوڙِٺا (ل)**: ذ. پڳلُ مَٽ يا ڪُني جو ڪنو (جو ٻار راند ۾ ڪم آڻين).

— **ڏانڊين مُوسينُ خَيرُ (ت)**: هر طرح جو خير — ڪُل خيريت — هر طرح جي تسليُ ـ گهَر وارن ۽ مال رزق جي سلامتيءَ جي دعا.

• **ڏانڊارُ ج ڏانڊارَ**: ذ. [سن. دنت = ڏند] ڪاٺ يا لوهہ جو ڏندن وارو (ڪوڏر جي نموني) هڪ اوزار (جنهن سان ککَ، ڪچرو، پاڻ، گاهه، اَنّ وغيره ميڙ جي) — پاهوڙو — سَبرڪتي — ڏانداري، ٿار يا هرلي جو هڪ قسم. ڪنوڏ جي مُنهن واري اوساري يا پڳ (ت).

— **ڏانداريُ ڪُلهي تي رَکَڻُ (ت)**: ڪجهہ بہ نہ ڪٺڻ — هٿين خالي ورڻ — خالي موٽڻ.

• **ڏانڊاوُ ج ڏانڊاوَ (ک)**: ذ. بيڙي، جو هڪ رسو — ڏانڊاڙ.

— **ڏانداگڙو ج ڏانداگڙا:** ذ. ڏانداڙ.

• **ڏانداڻون:** اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏانداڻي (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏاندڙي ج ڏاندڙيُ:** ذ. صفت. [سن. دَنْت = ڏند] ڏندڻ وڪڻندڙ — ڏاندڙيو — ڏانڊڻي — مِسْواڪ وڪڻندڙ.

— **ڏاندڻي ج ڏاندڻيُ:** ذ. صفت. ڏاندڙي.

• **ڏاندَڙ ج ڏاندَڙ:** ذ. زيور جو هڪ قسم — نڪ ۾ پائڻ جو ڳُهڻ.

• **ڏاندُرو ج ڏاندُرا:** ذ. [سن. بَليِ وَرْدَ = ڏِڳو] بدي مهني جي ستين تاريخ تي هندن جي پوڄا ڪرڻ لاءِ مٽيءَ جو ٺاهيل هڪ هترادو ننڍڙو ڏِڳو. ڏِڳي تي وهندڙ هڪ هڪ ـ چيٽي جي وڏي هڪ. اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏاندڙيو ج ڏاندڙيا:** ذ. ڏندڻ وڪڻڻ وارو — ڏاندڙي — ڏانڊڻي.

• **ڏانڊ ج ڏانڊُون (ت):** ث. [سن. دَنْد = ڏنڊو] ٻن جي ٿلهي نس — ڏانڊي — ڳَنَر.

• **ڏانڊِ ج ڏانڊِيُون:** ث. ٻن جي ٿلهي نس — ڏانڊِي — ڳَنَر. ڳچيءَ جو پٽو — طوقُ — ڳَٽُ.

• **ڏانڊاڙ ج ڏانڊاڙ (ڪ):** ذ. ٻيڙيءَ جو هڪ رسو (آڏ جي هيٺينءَ چوٽيءَ ۾ واءَ جي رُخ موجب سڙه جي جهل واسطي ٻه رسا. هڪ ننڍو ٻيو وڏو) — ڏانداگڙو.

— **ڏانڊاڙو ج ڏانڊاڙا:** ذ. ڏانڊاڙ.

— **ڏانڊاگڙو ج ڏانڊاگڙا:** ذ. ڏانداڙ.

— **ڏانڊاڻ ج ڏانڊاڻون:** ث. ڏنداڙ.

• **ڏانڊا ويڙهُ ج ڏانڊا ويڙهُ:** ذ. پٽو — ڪمربند — ڪشو — تسمو.

• **ڏانڊو ج ڏانڊا (ل — ت):** ذ. مٿاهين ٻني يا زمين (جتي پاڻي مشڪل سان چڙهي يا بيهي نه سگهي) [سن. دَنْد = ڏنڊو] ڏنڊو — ڏِڪو — لٺ. ٿوري اَنَّ وارو سنگ. ڳئون يا مينهن جو پُڇ. پاپوڙي جي ڏانڊِي.

• **ڏانڊِي ج ڏانڊِيُون:** ث. (سن. دَنْدَ) گل جي مُڪڙيءَ جي پاڙ واري ناريءَ جو ٽڪرو — ٻُونڊِي — ڳَنر — ڪاني — ڪانو — ڳَني. ٻن جو چيڙو — ٻن جي ڏانڊي. ناري — گَونڃ — ٻوند. تماڪ جو ڪَڏو (ت). ناچ يا راند جو هڪ قسم (ڪ). خاندان جي شاخ — بنياد — اصل نسل — خاندان.

• **ڏانڊيو ج ڏانڊيا:** ذ. ڏانڊو.

• **ڏانڪَرُ ج ڏانڪَر (ل):** ذ. ٿورڻي يا ڇانبي جو لٺُل ناڙ.

• **ڏانگ ج ڏانگُون (ل — ت):** ث. [سن. دَنْد = ڏنڊو — هـ. ڊانگ] ڊگهي ڪاني — ڊگهي لٺ ـ وڏي لٺ ـ لٺ.

— **ڏانگَرُ ج ڏانگَرَ:** ذ. ڊگهي لٺ — ڏانگ.

• **ڏانگڙ ج ڏانگڙ:** ذ. صفت. ڊگهو ماٺهو — تمام ڊگهو — لاٺت.

• **ڏانگڙو ج ڏانگڙا (ت):** ذ. آسمان ۾ برسات وقت ظاهر ٿيل رنگا رنگي پٽو — اندرلٺ ـ اِندلٺ ـ ڏنڪ.

• **ڏانگِي ج ڏانگِي:** ذ. صفت. ٻلا ڪاڏل ماڻهوءَ کي دَمُ ڪندڙ — جهاڙ رکندڙ. (اسم خاص). ٿر ۾ مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

• **ڏانگهه ج ڏانگهُون:** ث. وڏي لٺ — ڏاگرو — ڏاگهه [هـ. ڊانگ > ڏانگهه = لٺ].

• **ڏانگ ج ڏانگُون:** ث. ڪاٺ جو ٽڪر — ڊگهي ڪاني.

• **ڏانگڻ (ل):** مصدر. ٽڪر ڪرڻ — ڏاگ ڏاگ ڪري وڃي وڃڻ.

— **ڏانگورو ج ڏانگورا:** ذ. ڪاٺ جو وڏيل ٽڪر — دوڳ.

• **ڏانوَرُ ج ڏانوَرَ:** ذ. جيت جو هڪ قسم — ڪوريٽڙو — چراڙو.

• **ڏانورو:** اسم خاص. تعلقي خيرپور ميرس ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏانوڻ ج ڏانوڻ:** ذ. ڏات کي اڳين ٽنگن ۾ ٻڌڻ لاءِ رسو.

— **ڏانوڻ کڻڻ:** آزاد ڪرڻ — ڇوڙڻ — ڇڏي ڏيڻ.

— **ڏانوڻ هڻڻ:** سوگهو ڪرڻ — ٻڌڻ — قابو ڪرڻ — جهلڻ.

• **ڏانوڻ:** مصدر. شاديءَ جي هڪ سونڻ ۾ لاڙن تي ايندڙ گهوٽ کي آڏو هڪ مائي جو ونجڻيءَ ۾ ٻٽ جو سڳو ٻڌي پوءِ انهيءَ کي ڪوشش ڪري گهوٽ جي ڳچيءَ ۾ وجهڻ.

— **ڏانوڻ ڏانڻ:** ڪنوار جي ڪوٺيءَ جي دَرَ جي ڪنڊي ۾ ستُ ٻڌي گهوٽ جي پير جي آڱوٺن ۾ ست ڀيرا وَڪڙ ڏيڻ.

• **ڏانوٽِي ج ڏانوٽِيُون:** ڳهه جو هڪ قسم — ڏاٽي (چاندي يا سونَ جي هڪ قسم جي وڪري زنجيرن وارن جي پٽي (سينڌ) جي مٿان سينڌ جي ٻنهي طرفن ڪنن تائين گولائي تي بيهي؛ وچ ۾ ڪنڊو ٽڪيس جو مٿان سينڌ جي اڪي ۽ ڏانوٽي جي وچ کي مٿي جهلي بيهي).

• **ڏانهُ:** ظرف. ان طرف — اُن طرف ڏي — ان پاسي — ڏانهون — ڏانهين. "لاڄي لڪ لطيف چئي، هلي ڏانهن حُضور" (شاهه).

— **ڏانهُس:** ظرف. هن ڏانهن — ان طرف — انهي پاسي — ڏي — ڏانهن.

— **ڏانهُون، ڏنهون، ڏونه:** ظرف. جي طرفان. کان.

— **ڏانهِين:** ظرف. ڏانهن — ڏانهون — اُن طرف — اُن طرف ڏي. (ڪيڏانهين — اوڏانهين).

• **ڏانءُ ج ڏانوَ:** ذ. ڍنگ — طرز — نمونو — طرح — ڍول — رواج — چالو — ترويڙ — ٻر ـ ٻٽ — ڍب — پاڙ — وڃهه — رٿيرو — دستور — قلت ـ داڙ — ريت — قسم — پرڪار. لڇڻ — لَلُ — عادت — افعال — چيهر — اٽڻ ويهڻ — شعور — ادب. اندازو. اٽڪل — هنر — تجويز. ڍنگائي. لڳي. ڏانيءَ. سبب — ڪرڻ.

— **ڏانءُ اَچڻُ:** اٽڪل اچڻ — رمز اچڻ — اوت هجڻ — ڏانئي اچڻ — حرفت اچڻ — چالاڪي اچڻ — ڍنگ اچڻ — تجويز اچڻ — ڪري سگهڻ — سمجهه ۾ اچڻ — خيال ۾ اچڻ — ٺاهڻ — جوڙڻ — تيار ڪرڻ.

— **ڏانءُ ڏانئڻُ:** ڪوڙ ڪو بهانو ڪرڻ — فريب ڪرڻ — مڪر هلائڻ.

— **ڏانءُ نَہ اَچڻُ:** مثال جهڙو نہ ڪري سگهڻ — ڪري نہ سگهڻ — (پسند نہ پوڻ — نہ وڻڻ — پانءِ نہ پوڻ).

• **ڏانُئڻُ:** مصدر. ڏِگهي رسي سان جانور کي ٻڌڻ — ڏانوڻ وجهڻ. ٻڌڻ. پرت پرڻ جي شروعات ڪرڻ (ٿ) — پرت ڪچو ڪرڻ. "هن ٻہ اُلهي الاهي ڪئي گهوڙو ڏانيو گاهه ۾" (چنو ڪئي). شروع ڪرڻ — اٺڻ — تيار ڪرڻ.

• **ڏانئين:** پيرو — ڏانيل.

• **ڏانِيُ ج ڏانِيُ:** ذ. ث. ڏَنُ يا ڍل ڀريندڙ — محصول ڀريندڙ — ڇهه آنڪي ڀريندڙ — زيردست — مُطيع — تابع — تابعدارُ — چيلو — مُريد — مڃيندڙ — ڏاڻ.

• **ڏانُ ج ڏانَ:** ذ. [سن. دامن = رسي] جانورن کي (ٻچڻ کان جهلڻ لاءِ) اڳين ٽنگن ۾ ٻڌڻ جو رسو — ڏاوڻ — نيئڙُ — سنگهر. [سن. دانُ. دا = ڏيڻ] عطا — بخشش — دانُ — عطيو — امداد — انعام — سوکڙي — سوغات — تحفو — وِٿ. بزرگ وٽان مليل مراد — نذرانو — سخا — ڏاتہ "تو ڏان توتي ڏاڻ، هي پلاڻ اُتي مَڱُڻون، اِهي پارين آسئو، ڪو چئي وجائي پاڻ (شاهہ ڪريم). ٻارن کي پيارڻ جو هڪ جلاب — دوا — سنتي — اوٿئي (ٿ). وهٽن کي وجهڻ جو هڪ جلاب — ڍڪُ. سُنگُ — محصول — ٽئڪس — چُونگي. مڇي ڦاسائڻ جو رَڇُ (ڪ). هڪ گِهہ جو نالو — نٿ کي سوگهي جهلڻ جو ڌاڳو يا زنجير — ڏاوٽي.

— **ڏانُ ڏِيڻُ:** دانُ ڏيڻ — سخا ڪرڻ — احسان ڪرڻ — عنايت ڪرڻ — ٺورو ڪرڻ — مهرباني ڪرڻ — لائق ڪرڻ — وڏا ڀال ڀرڻ. اوٽ وجهڻ — ڏاند وغيره کي تيل، گيهه يا ڪا ٻئي شئي وجهڻ.

— **ڏانِيُ ج ڏانِيُ:** ذ. صفت. محصول وٺندڙ — ڏانِي.

• **ڏانايو ج ڏانَايا:** ذ. [سن. دا = ڏيڻ] ڏاڻ جي رقم. سامان جو گهٽو اندازو — سامان سٽو. مُڏِيُ. اَٿالو — سواري — لَڏو.

• **ڏانَڻُ:** مصدر. ڏانئڻ.

• **ڏانُو ج ڏانَا (ڪ — ٿ):** ذ. [ف. دانہ = دانُو] — دانو — ڪڻو — ڪاڏو — ڦُوٽ.

• **ڏانِيُ ج ڏانِيُونُ:** ٿ. [سن. دامنُ = ڏاوڻ]. زيور جو هڪ قسم — نٿ جي ٻار جهلڻ لاءِ سوني زنجيري ڏاوٽي.

• **ڏاڏاڙو ج ڏاوَ اڙا (ڪ):** ذ. ڏاڪڙو — ڪشالو. جيئن: "سونهني گهڙي سير ۾، جنهن ڪيو ڏاڍو ڏاواڙو" (صاحبڏنو. بيلاين جا ٻول.

• **ڏاوَچُ:** اسم خاص. تعلقي دادوءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڏاوَچُ:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **ڏاوَرُ ج ڏاوَرَ:** ذ. ڏَنوارُ — جيت جو هڪ قسم — ڪوريئڙو.

• **ڏاوَڙُ ج ڏاوَڙَ:** ذ. صفت. ڏاٽي هٿ سان ڪم ڪندڙ — ڏاٻڙُ — کاٻڙُ. (ضدَ: ساڄڙُ ج ساڄڙَ).

• **ڏاوَڻَ ج ڏاوَڻيُونُ:** ٿ. (سن. دامنُ = رَسِيُ). ڏانُ — ڏانِي — ڏاوِٽي.

• **ڏاوَڻُ ج ڏاوَڻَ:** ذ. [سن. دامنُ - رسي]. چوپائي مال کي اڳين ٽنگن ۾ پيل رسو — ڏانُ — نيئڙُ — واگهه ٻيڙيون — اَشڪول — پنئند. نٿ سوگهي ڪرڻ لاءِ ڪلابت جي ڪارن ڌاڳن جو ٺهيل پٽو — ڏانُ — ڏانِي. شاديءَ جو هڪ سانٽ ڏانوڻ.

— **ڏاوَڻ ڏائِڻُ:** شاديءَ جي رسم ۾ گهوٽ جو سرگس تان لهڻ وقت پير جو آڱوٺو ۽ هٿ جو آڱوٺو ڌاڳي سان ٻڌڻ. وري شروع ڪرڻ — نئين طرح شروع ڪرڻ.

— **ڏاوَڻُ ڪِپڻُ:** ننڍي ٻار جي پهرين هلڻ وقت مامي هٿان ٻنهي ٽنگن ۾ رسمي طور ڪچو ڌاڳو ٻڌي، وري وڍائڻ جي رسم ادا ڪرڻ.

— **ڏاوَڻ وڍڻ:** ڏاوَڻ ڪپڻ.

• **ڏاوِٽِي ج ڏاوِٽِيونُ:** ٿ. [سن. دامن رسي] ڏانوٽي — ڏانُ — ڏانِي — ڏاوِڻ.

• **ڏاوِٽِي ٽِڪِيُ:** ٿ. [پرا. دامڻي. سن. دامني] ڏانِيءَ سان گڏ پيشاني تي ٻڌڻ جو هڪ زيور — ٻنلو — آلِيُ.

• **ڏاهَ ج ڏاهُونُ:** ٿ. [سن. دَشَ = ڏسڻ] ڏسُ — پتو اهڃاڻ — اُهڃ — پرو. خبر — خبرچار — سُڌ — سماءُ — احوال. سُنُس — ڪُڙڪ. "ڪتو جهڪي ۾ اٿيئي، ڏجهڻ پئي مَ ڏاهَ" (خليفو نبي بخش). چتاءُ — آگاهي — اطلاع — ڄاڻ — واقفيت. ڄُجهارت — پرولي — مامر. [سن. دَڪُش — سمجهه]. سمجهه — عقل — هوش — فهم — ٻڌي — ڏاهپ — سياڻپ — سُچيتائي — دانائي — چالاڪي — هوشياري. [ف. داهُ: سن. داس = ٻانهو] زرخريد عورت — ٻانهي — گولي — نوڪرياڻي. "ڏيرياڻي ۽ ڏاهَ وجهہ ولي وڙهن. ڏنَ ۾ ڏنل عورت. جيئن: "جني سان مون ڏاهَ جي پلي لڳي لَڄَ" (خانزئي). ساڙو — تپش.

— **ڏاهَ پُڄائِڻُ:** ڪنهن جي مرڻ جي اوچتي خبر وڃي سندس عزيزن ۽ مائٽن کي پهچائڻ — ڄاڻ ڪرڻ — موت جو پيغام پهچائڻ. اطلاع ڪرڻ. خبر ڏيڻ — سُڌ ڏيڻ.

— **ڏاهَ ڏِيَڻُ:** ڏسُ پڄائڻ — ڏس تي هلڻ — ڏسُ کي ڪاهڻ.

— **ڏاهَ وِجهڻُ:** ڄاڻ ڏيڻ هوڪو ڏيڻ — مشهور ڪرڻ.

— **ڏاهِيُ ج ڏاهِيُ:** ذ. صفت. ڏاهَ ڏيندڙ — اطلاع ڪندڙ — چتاءُ ڪندڙ —

سمجهه ڏيندڙ – خبر چار ڏيندڙ – آگاهه ڪندڙ – خابرو، عقل مند – هوش وارو – ٻڌيوان – سمجهو – فهميدو.

• **ڏاھ ج ڏاھ:** ذ. [سن. داس = ٻانهو]. ٻانهو – غلام – گولو. گوندر – ڏک – ڏڌو مڇ – گهٽي باھه – آڙاهه (ل). ٻچ – ساڙ سوز – حسد. وير – دشمني – بغض. (صفت) وڏو – ڪشادو – ويڪرو – چوڙو. ججهو – گهڻو. اوچو – اُتاهون – بلند. هنيلو.

• **ڏاھاڻي:** اسم خاص. بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **ڏاھپ ج ڏاھپون:** ٿ. سياڻپ – عقلمندي – هوشياري – چالاڪي – چترائي – زيرڪي – دانائي – سمجهه – فهم – گيان – ٻڌي – دورانديشي.

• **ڏاھر، ڏاھِرُ:** ڏاھ وارو. ڏاھ ڏيندڙ. خير ڏيندڙ. (اسم خاص). ماٺيوءَ جو (سنڌي) نالو. سنڌ جي برهمڻ گهراڻي جي پوئين حاڪم جو نالو. اوائلي اسلامي دور ۾ مسلمان مردن جو نالو.

• **ڏاھرڪي:** اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏاھري، ڏاھري:** اسم خاص. سنڌ جو هڪ مشهور مسلمان قبيلو (وڏي ڏاڏي ڏاھر جو اولاد جيڪو علامه ابوالحسن ڏاھري جي روايت مطابق قريشي ۽ قبيلو به قريشي بي روايت موجب مسلمان، ڏاڏو نسب ۾.

• **ڏاھڙو ج ڏاھڙا (ٿ):** ذ. پنج ڪٺي.

• **ڏاھلڻ:** مصدر. چيرڻ – ڦاڙڻ – ڏارڻ.

• **ڏاھلي:** اسم خاص. تعلقي ڇاڇري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **ڏاھنٺُون:** ظرف. ان طرف – انهيءَ طرف – انهيءَ پاسي.

• **ڏاھو ج ڏاھا:** ذ. [سن. دڪش = سمجهو] عقل وارو – عقل مند – ٻڌوان – عاقل – مدبر – زيرڪ – سمجهُ – سڄاڻ – سياڻو – سمجهو – داناءَ – اڪابر. سنويرو – فهميدو – چٽرو – هوشيار – هوشائتو – گياني – چالاڪ – چاتو – دورانديش – جهانديدو. شريف – ماڻيتو. حڪيم – طبيب – ويڄ.

– **ڏاھائو ج ڏاھائا:** ذ. صفت. ڏاھن وارو – سياڻن وارو. عقل جو – سياڻپ جو – ڏاھو – سياڻو – عقلمند – هوشيار – چالاڪ.

– **ڏاھو ڪاڻو ج ڏاھا ڪاڻا:** ذ. وڏي سرت سمجهه وارو. وڏو اٽڪلي.

– **ڏاھو ڪاڻو به ٽنگو ڦاسڻ:** حد کان وڌيڪ سياڻپ هلائڻ منجهان نقصان جو انديشو هئڻ.

• **ڏاھيڻ:** ذ. ٻيرو – گهمرو – دفعو (هي لفظ اڪيلو ڪين ڪم اچبو آهي، بلڪ اڳيان ضرور ڪو انگ ڪتبو آهي. جيئن ته "ٻه ڏاھيڻ – ٻه ٻيرا").

• **ڏاھي ج ڏاھيون:** ٿ. مڇيءَ جو هڪ قسم – ڏائي (چلر ڪارا. ڊيگهه ۱ کان ۳ فوٽن تائين. وات ننڍو. مڇن ۾ سنڌ پرن سان. شڪل ٿيري مڇيءَ جهڙي).

• **ڏاھيجا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد. سکر ۽ اتر سرحد سنڌ ۾).

• **ڏاءُ ج ڏاءَ:** ذ. نمونو – حالت – طرز – ڍنگ – طريقو. شڪل – شباهت – هنر – ڪاريگري. چترائي – ڦڙتي – چالاڪي – ڏانءُ.

– **ڏاءُ ڏنگ ج ڏاءَ ڏنگ:** ذ. ڇل وڙ – ٺڳي – مڪر – فريب – دولاب – ڏائي ڏنڀي.

• **ڏائو ج ڏائرون (ٿ):** ٿ. ڪنهن به ڪم جي ڪرڻ لاءِ رٿ – تجويز – ڏانءُ.

• **ڏائڪو ج ڏائڪا:** ذ. [سن. ڏنڊڪا – ڏاڪو] ڏاڪڻ جو هڪ ڏڪر يا ڏاڪورو – ڏاڪو. ٻيڙيءَ جي تري ۾ لڳل ڪاٺ جو ڏڪر.

• **ڏائڻ ج ڏائڻيون:** ٿ. [سن. ڊاڪني = ڏائڻ]. هڪ خيالي ۽ خوفناڪ عورت جا تصوري طاقت سان نظر ملائي ٻارن جو هيانءُ کائي يا قبرستان مان مڙدا ڪڍي کائي – جنڙي – پوتڻ. جادوگرياڻي – بدصورت عورت – پانڊ. مڪار عورت – پوپي – ڏوتي – ڏيڻ. ڪنايتاً. بندوق.

• **ڏائڻ:** مصدر. ڏائڻ.

• **ڏائو ج ڏائا يا ڏاوا:** ذ. [سن. وام = کبو] کبو – کاٻو – ڏاٻو. کٻي پاسي وارو – کٻو پاسو. ابتو – ڏنگو. کاٻي پاسي کان ٻوليندڙ تتر (ل). "ڏائو ڏياري، پريا سات پٽن ۾" هندن وٽ سوڻ خاطر ڪم ايندڙ (ڏيئي جي شڪل جهڙو) تکر جو ٻوٽو.

– **ڏائو جهائو (ٿ):** ذ. خراب هوا.

– **ڏائي ڪڙي ڏنڀڻ:** بدنظري ٽارڻ لاءِ ڏنڀ ڏيڻ جو هڪ سوڻ ڪرڻ.

– **ڏائي ڪڙيءَ ۾ عقل هئڻ:** سمجهه جو گهٽ هئڻ – بي عقل يا ڪم فهم هئڻ.

• **ڏائي ج ڏائيون:** ٿ. نشاني طور ڪم آندل ڪابه شئي. مٽيءَ جي دڙي (رستي جي نشان لاءِ) پٿر اُجليل (رستي ڏيکارڻ لاءِ). نديءَ ۾ پاڻيءَ جي ماپ لاءِ کوڙيل ڪاٺي. سودي جي مهل واپارين جو قميص جي پلاند جي هيٺان هٿڪيئي ڪي قيمت ٻڌائڻ لاءِ ڏيکاريل آڱريون. نشاني لاءِ ڪم آيل جهنڊو يا جهنڊي. چتاءُ – اشارو – نشاني – اٽنج – اُهڃ – اُهڃاڻ – ڏُهاڻي (ل). سهڻ. ورهاڱو – ورڇ. مقرري – جڳهه. انجام – ٺهرايل وقت. پاڻيءَ ۾ راند رهڻ مهل ٽبيءَ ۾ ڏيکاريل ٻه آڱريون – ڪندرو. مڇيءَ جو هڪ قسم – ڏاهي.

• **ڏائي راند:** ٿ. راند جو هڪ قسم – پاڻيءَ ۾ ٽبي هڻي، هٿ مٿي ڪڍي ٻه آڱريون ڏيکارڻ جي راند – ڪونڊرو – ڪونڊر (ل).

• **ڏائي ڏنڀي ج ڏائيون ڏنڀيون:** ٿ. ڇل وڙ – دوھ – دولاب – ڪپٽ – ڏنگي – ڏاءُ ڏنگ.

• **ڏاپارَ ج ڏاپارَ (ٺ)**: ذ صفت. [سن. وامَ = ڪابو]. ڏائي هٿ سان ڪم ڪندڙ – ڪاٻڙ – ڏاوڙ.

• **ڏَبَ ج ڏَبُونْ (ل – ٺ)**: ڏَبي سنگَ واريُ مينهن يا ڏڳي – هڪ بيماريءَ جو قسم. ڪل جي پاڙ.

• **ڏِبَ ج ڏِبُونْ (ت)**: ٺ. پاڻيءَ تي پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم (گاهه – گاهه جي پاڙ جا مانهو ڪاٿين).

• **ڏِباڪو ج ڏِباڪا (ت)**: ذ. صفت. حريف – لالچي – لوڀي. خراب عادتن وارو – بدلچتو.

• **ڏَباءُ ج ڏَباٿُونْ**: ٺ. [سن. دَمَ =] ڏَبَ مُهميزَ – چوڪ. جيئن ته: "وڌ رِجائي پاڻ. ڏي ڏَبائون ڏ گرين" (شاهه). گهٽ – جهوٽ. [سن. دُرْ = خراب + وائي = ڳالهه] عتاب – پاراتو – ڏوراپو – ڏواءُ – ڏ بائي.

– **ڏَبائِي ج ڏَباٿِيُونْ**: ٺ. ڏ باءُ – ڏ وائِي.

• **ڏَبِرَ ج ڏَبِرَ (ل)**: ذ. واٽر ڪورس. ڪڙئي يا واههَ کي بندڻ بعد منجهس رهيل پاڻي – لتل پاڻي – واههَ جي لاٿ. ماٺي وهڪ وارو پاڻي. سوٺر جو ٻچو – ٻُونڊِڙُ – ٻُونڊِڙي.

• **ڏُبرو ج ڏُبرا (ٺ)**: ذ. صفت. [پرا. دُبَلَ. سن دُرْ = خراب + بَلْ = طاقت] گهٽ طاقت وارو – ڪمزور – ٿڪَلُ – هيڻو – اُپرو – ضعيف – ڏ ٻرو.

• **ڏُبرو ج ڏُبرا**: ذ. [پرا. دُبَلَ سن دُرْ = خراب، گهٽ + بل = طاقت] ڪمزور – بي زور – ضعيف – اُپرو – ڏُبَلُ – لاغر – ناتوان – هيڻو – نِستو – نِبَلُ – پِڃنگ – پَڪِتَهو – پاندِيو – پاندِو – چينجهرو – تينجهه جهڙو – ڳِريل – ٻوٿو – ڪڙنگ – سُڪل – ڏانگ (ضد. سُٻرو ج سُٻرا). (ٺ. ڏُبري ج ڏُبريُونْ).

– **ڏُبراڻِ ج ڏُبراڻُونْ**: ٺ. ضعفُ – ڪمزوري – نِستائي – اُپرائي – ناتواني – هيڻائي – نِبلتا.

– **ڏُبرائِي ج ڏُبرائِيُونْ**: ٺ. ضعفُ – ڪمزوري – نِستائي – هيڻائي – ضعيفائي – دُربلتا – لاچهه – ڪم همتي – نبلائي – اُپرائي – بي طاقتي – هَلڪڙائي – پِتلائي – هَلڪائي.

– **ڏُبرو اُچارَ ج ڏُبرا اُچار**: ذ. گهٽ ۾ گهٽ رٿ يا تخمينو. آخري فيصلو. ساک – پت – قَسمُ.

– **ڏُبرو اُچارُ ڪَرڻُ (ت)**: ڳڻتي ڪرڻ – فڪر ڪرڻ. پڇڻ جا خيال ڪرڻ – انجام ڪري ڦرڻ جو ڳڻتو ڪيڻ.

– **ڏُبرو هاٿي سوا لک لهڻ**: سادي ۾ سادو امير به غريب کان شاهوڪار هئڻ.

– **ڏُبرو هُئڻُ**: ٿوري اٽڪل هئڻ – نِندي ڪٽ هئڻ.

• **ڏُبلَ ج ڏُبلَ**: ذ صفت. [سن. دُرْ + خراب + بَل = طاقت] ڏ ٻرو. بيماري مان تازو اٿيل – البت سکر – صحت پذير.

– **ڏُبلائِي ج ڏُبلائِيُونْ**: ٺ. ڏُبرائي. سکرائي (ڪنهن بيماريءَ مان) – افاقه – نِمرائي – صحتيابي.

• **ڏَبو ج ڏَبا**: ذ. صفت. لڙيل سڱن يا ڪنن وارو (ڍڳو، يا پاڏو وغيره). هيٺ لِڙيل – جهُڪيل – نِميل – لڙڪيل – ڍرڪيل. آکُ ٻِيٺيلُ – اک بند تيل – ڪاٺو (ت). ذ. ٽِينَ يا لوههَ جو ڏَبو. ريل جو بارگير گاڏو (ل).

• **ڏَبهَ ج ڏَبهُونْ (ل)**: ٺ. ڪاوڙ مان ڪيل جُلهه – هَلان – آلر.

• **ڏَبِي ج ڏَبِيُونْ**: ٺ. مٿي ۾ پائڻ جي ٽوپي – ٽوپڙي. ڪاپالي ٽوپي.

• **ڏَبِي ٽوپِي ج ڏَبِيُونْ ٽوپِيُونْ**: ٺ لڙيل ٽوپي – ٽيڙهي ٽوپي – جَهٽي ٽوپي.

• **ڏَپالَ ج ڏَپالَ**: ذ. [ذ = ڏينهن + پالَ = اُپال > اُپار]. هڪ طرف جو نالو – اوڀر – اُڀرندو – مشرق.

• **ڏَهڻُ**: مصدر. [پرا. دَهڻ سن. دَهْ = سڙڻ] سڙڻ – جلڻ. جيئن: "محبت سندو مَنَ ۾، ٻرَ پيالو جن. پيٽ پَرَچاءُ ناهِ ڪو. ڪنهن جنهن ڏاهِ ڏَهِن" (شاهه).

• **ڏَهڻُ**: مصدر. [سن. دَهْ = ڏ هڻُ] جانور جي ٿڻ مان کير نڪرڻ – ڏيجڻ – ڏهجڻ – نچوئجڻ (وهٽ جو) – چوسجڻ – ڏبي وجڻ. عذابُ ڪاٽڻ – بيزهجڻ – ڏَجها ڏسڻ – ڪنجهڻ – ڪُرڪڻ – دانهون ڪرڻ.

• **ڏَتِ ج ڏِتيُونْ**: ٺ. واندڪائي – اڪيلائي – فرصت – نسچِنتا – فرجو – وار ڪائي – وارَ – فراغتَ – نِويڪلائي – ساڪنا. وجههُ – وقتُ – سُجههُ – ساجي – ٽڻ – موقعو – سلو – سانگو. اعتبار – يقين – ويساهه. انجام – وعدو – ٻولُ – وچن.

– **ڏَتِ پَتِ**: ٺ. قول – انجام – پرتگيا – واعدو – وچنُ – پرڻُ – ٻولُ – ڳالهه – اقرار. ميلُ – ناهُ – صُلح.

• **ڏَتَ ج ڏَتَ**: ذ. [سن. دَتَهَ = بخشش: دا = ڏيڻ] مهرباني – احسان – ٿورو – وڙ – عنايت – بخشش.

• **ڏِتِ ج ڏِتُونْ**: ٺ. ڏيت – عادت – طريقو – هير – رسم – راهه – ريت – صورت – شڪل سٺاءُ – بيهڪ. جيئن: "سونهن موتي صِفَ ۾، آهي تهڙي ڏِتِ ڏندن" (ملان).

• **ڏِتَ ج ڏِتَ (ٺ)**: ذ. سڻڀ وارو ڪاڏو.

– **ڏَتَر سَتَرانْ هُئڻُ**: ناهه يا سُلوڪ هئڻ – صلح هئڻ.

– **ڏَتَر مَٺڻُ**: شاديءَ جي هڪ رسم ۾ گهوٽ ۽ ڪنوار جو لاٿن وقت اناج جا ٻڪ ٻري هڪٻئي کي ڏيڻ – تر مٺڻ – تر ٻرڻ. وڙهڻ – جهڳڙو ڪرڻ.

• **ڏَترِجڻُ**: مصدر. پلجي وڃڻ – گمراهه ٿيڻ – اوجهڙجڻ – رولُ ٿيڻ. غريب ٿيڻ – مسڪين ٿيڻ – ڪنگال ٿيڻ. حالتن ۾ خراب ٿيڻ – تڪليف ۾ اچڻ – ڏ تڙجڻ.

• **ڏَتڙُ ج ڏَتڙَ**: ذ. [سن. دُرْ = خراب + تَٿْ = گهڻو. پرا. دُترِي. سن.

دُسٽَي. دُش: دُش = خراب، تٽي: تِٽَ = ڪنارو]. ڏکيو گهيرو – خراب تَڙُ – خراب جاءِ ــ خراب هنڌ – ڪنو ماڳُ – ڏَجهڙُ – اوجهڙ – برباد – تباهه – ويران – ڦِٽَلُ. (ضد. سُتڙ). (اسم خاص). سنڌو نديءَ جي هڪ قديم بندر جو نالو (پارينگر تعلقي منيءَ جي پاسي ۾).

• **ڏترَڻ:** مصدر [سن. دُرُ = خراب + تَٽ = گهيڙ]. گهمراهه ٿيڻ – اوجهڙ ٿيڻ – دربدر ٿيڻ – رُلڻ – ٿلڪڻ غريب ٿيڻ – بي حال ٿيڻ – بدحال ٿيڻ.

– **ڏترِجڻ:** مصدر. ڏترجڻ – ڏاڍو غريب ٿي وڃڻ – صفا نادار ٿيڻ.

• **ڏِتَلُ واهُ:** اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏتيڪُ ج ڏَتيڪَ:** ذ. [سن. ڏو = ٻ. ڏونُ]. قمري سَنبت ۾ ٽئين سال ۾ (شمسي سال سان پوري ڪرڻ لاءِ) ڳنڍيل وڌيڪ مهينو (ڇاڪاڻ جو قمري سال، شمسي سال کان هر سال ڏهه ڏينهن اڳ ۾ پورو ٿئي ٿو). لنڊُ (مهينو) اَڌڪ – اَڌيڪ – پرشوتم. (ع) ڪَبيسه.

• **ڏٿُ ج ڏٿَ:** ذ. جهنگ جي گاهه ٻوٽن، ٻوٽن، وڻن مان پيدا ٿيل اَنّ ــ ڪاڌو (ڏونئرا، ٿوهڙ جو ٻج، سانئون پَسي – مانڌاٽو – مڪئي، ٻَرٽُ – ڪُوري، ڪِرنگهه. منگها، مرت، پٽ ٻصر، ڪوديون، گولاڙو، لَيار وغيره) ڪک.

– **ڏٿُ ڪرڻُ:** ڏٿ (جهنگلي اَنّ) گڏ ڪرڻ – ڏٿَ تي گذران ڪرڻ – جهنگ جي ڪاڌي تي گذران ڪرڻ.

– **ڏٿُ هلڻُ:** ڏٿ چونڊڻ يا ڳولڻ واسطي هلڻ.

• **ڏِنڪارَ ج ڏِنڪارُنْ:** (آواز) ث. ٻڪرين ۽ رڍن وغيره کي هڪلڻ، ڀڄائڻ يا اٿارڻ جو.

• **ڏنجڻُ:** مصدر. ڏاڍو پرچڻ – ڪَنن ڪَرَ ٿيڻ – چڱيءَ طرح پرچڻ.

• **ڏَٽڻُ:** مصدر. دٻي پرڻ – زور سان پرڻُ – مُنهَانَ تار ڪرڻ – ٻرڻ – دٻائڻ – ڦَسڻ. ڪنهن بہ شئي جو ٻُوٽُ يا وات بند ڪرڻ – ٻَجو ڏيڻ – ٻَجڻُ – ٻُوچ ڏيڻ – لِيڙو ڏيڻ – ڏَٽو ڏيڻ. ڪَڏَ ڪوٽي متجهس بند ڪرڻ – زمين ۾ پورڻ – دفن ڪرڻ. (هه ڏاٽنا).

• **ڏٽو ج ڏٽا (ل):** ذ. [سن. دانت]. گيهه يا تيل سان ڀريل دٻي جي تنگ کي بند ڪرڻ جي ترڪيب (نوڙي جو چلو ناهي. سوراخ مٿان رکي مٿائنس ڪپڙي تڪر ڏيئي، ڪپڙي جي مٿان سوراخ کي ڪٺڪ جي اٽي يا گپ سان پرڻ) – ڪاٺ جو ٻُوچ – اِڱڙين جو ٻوچُ – ٻجو – ٻٽو – ليڙو. مرڊنگُ (پڪوان) جي ڪشن چڪڻ يا سخت ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جو گول ڊگهو ڳٽرو، نڙ ۽ گوءِ کي هڪبئي سان گڏ ٻڌڻ واري هنڌ تي اگڙين جو ڳٽو (ت). ڪوڙو انجام – گشو – دلاسو – فريبُ – ٺِڳُ – زَٽُ – ڪوڙُ – ڦُڙَدَ – ٺٽاڪ. (آواز) جانورن کي هڪلڻ مهل وات جو آواز (ت). (صفت) ٿلهو – موٽو – ٿُونٿو – همت ڀريو – سگهارو – جَٻرو – جانٺو – قوي – جنگ.

– **ڏَٽائِي ج ڏَٽائي:** ذ. صفت. ڏٽو ڏيندڙ – گشائي – ٺٽاڪي – زٽلي، ڪوڙو – ٺگ.

– **ڏٽو ٻوزيُ ج ڏٽا ٻوزيُون (ت):** ث. ٺٽاڪ – ٺگي – داؤ، چالاڪي – ڪوڙو دلاسو – فريب.

– **ڏٽو ڏيڻُ:** گشو هڻڻ – ڪوڙو دلاسو ڏيڻ. دغا ڪرڻ – فريب ڪرڻ – ٺگي ڪرڻ. گهوڙي کي هڪلڻ لاءِ زبان سان ٽڪاءُ ڪرڻ – ڏاند يا ڪتن کي هڪلڻ – ڪتي کي هوشيار ڪرڻ (ت).

– **ڏٽومُٽو ج ڏٽامُٽا:** ذ. صفت. ٿلهو متارو – وڳروٽو – جاڪشٽو – ٻَرجُسٽو – همت ڀريو – زور ڀريو – سگهارو – ڏونسو – جانٺو.

– **ڏٽو ملائڻُ:** ڪوڙ ڳالهائڻ – ڪوڙو دلاسو ڏيڻ – گشو ڏيڻ. ٺگي ڪرڻ.

– **ڏٽئِي ج ڏٽئِي:** ذ. صفت. ڏسو "ڏَٽائي".

– **ڏٽي تي ڄٽو چڙهڻُ (ت):** اجائي وڏائي ڪرڻ – تيزي ڪرڻ.

– **ڏٽي ٻوزيءَ تي ڪم هلائڻُ:** دم دلاسا ڏيئي ڪم ڪڍڻ.

– **ڏٽورڪِي ج ڏٽورڪيُونْ (ل):** ث. صفت. ٿلهي متاري – وڳروٽي – جاڪِستي – ڏونسي.

• **ڏٽِي ج ڏٽيُونْ (ت):** ث. ڪورين جو هڪ اوزار، ڪاٺ جي ٽڪري (جنهن ۾ تاڃيءَ کي سگهي سان ٻڌجي).

– **ڏٽيُونْ ڏيڻُ:** ڦيريُون ڪاٽڻ – چڪر هڻڻ.

• **ڏِٺَ ج ڏِٺُونْ:** ث. [سن. دَرِش = ڏسڻ]. نظر – ڏيکاءُ – جهلڪو – نظارو – چمڪو – نگاهه – جاچ – غور – لقاءُ – مَنظَرُ – ڏيکُ. راءِ ــ سمجهه – مَتِ ــ ويچار – مُلاحظو – خيال. مطلب – مُراد – مَنشا. ڳجهارت جو هڪ قسم (جا. سگهڙ ڪا شئي ڏسي ٺاهيندو آهي؛ مثلاً: لوهه – گهنڊي. عضوو – ڪنڍي " گهنڊي لڳي هئي تہ ڪڙي ڪري رهي گاڏيءَ کي رسين ها. ڳجهارت – پرولي – معمّہ

– **ڏِٺپرولِي ج ڏِٺپرولِيُون:** ث. ڳجهارت جو هڪ قسم – ڏِٺَ.

• **ڏٺُ ج ڏٺَ (ڪ):** ذ. ڦَرڙيءَ جو سخت ڳوڙهو يا ڳنڍو – ڏٻڙ.

• **ڏٺُ وٺُ ج ڏٺَ وٺَ:** ذ. شڪ – گمان – شبهه – اَنومان.

• **ڏِٺڻُ:** مصدر. [سن. دَرشن = ڏسڻ] ڏسڻ – پسڻ – ديکڻ – نهارڻ – نظرڻ.

• **ڏِٺو ج ڏِٺا:** "ڏسڻ" مان "زمان ماضي مطلق". پسيو – نهاريو – ديکيو – نظريو – تڪيو.

– **ڏِٺو ٿيڻُ:** پڌرو ٿيڻ – ظاهر ٿيڻ. بدنام ٿيڻ. لڄي ٿيڻ – شرمندو ٿيڻ – ڦِٽڪو ٿيڻ.

– **ڏِٺوڙو ج ڏِٺوڙا (ٿ):** ذ. صفت. واقفُ – ڏِٺلُ – وانِيلُ – پِسيلُ.

– **ڏِٺو ڪرڻُ:** ظاهر ڪرڻ – پڌرو ڪرڻ. (ٻين جي اڳيان) بي عزتو ڪرڻ –

بدنام ڪرڻ – تِرسڪار ڪرڻ – خراب خوار ڪرڻ – بي مانو ڪرڻ – بجڙو ڪرڻ. شرمندو ڪرڻ – لڄي ڪرڻ – ڦڪو ڪرڻ.

– **ڏِنو نہ وَڻُ:** ڪراهت اچڻ – نفرت ٿيڻ – ڏڏڪار اچڻ.

– **ڏِنو وائِلو ج ڏِنا وائِلا:** ڏ. صفت. ڏِنل وائِلُ. ظاهر ظهُور – پڌري پٽ – ڪُليو ڪلايو – عَلَي الاَعْلاَن. سڃاتو ماڻهو – واقف ڪار.

– **ڏِنِي مک گِڻهڻُ:** ڏِسي وائِسي هرج سهڻ – عيب جهڙو ڪم برداشت ڪرڻ.

• **ڏِنِي ج ڏِنِيُون:** ٿ. آڱرين جي هڪ بيماري – آڱر يا آڱوٺي ۾ ٿيل ڦرڙي.

• **ڏَپُ ج ڏَپَ:** ڏ. زور – طاقت – سَت – جوهَرُ – بَلُ – قوَت. جيئن: "ناهِ طاقت تاب تنهن جي ڏٺي بيٺا ڏَپ". سُونهن – ڏيا. چمڪو – چلڪو – منارُ – مناسُ – ميناجُ.

• **ڏِپُ ج ڏِپَ (ت):** ڏ. ڪنهن ضربَ يا ڏَکَ سبب سُڄيل ماس جو گُوڙهو – ڳنڍو – ڏِپو – دِبڙ.

• **ڏَپڻُ:** مصدر. مٿان هيٺ زور ڏيڻ – دَٻڻ.

• **ڏِپو ج ڏِپا:** ڏ. ڪنهن ڏک سبب بدن ۾ سُڄيل ماس جو ڳنڍو – سوڄ – دِڪَ – دِڳَلُ. ڪنهن بہ شئي جو ڳڙڪايل ڳنڍو – پنُ – پتوڙو – چاٺو – تيرِيُ.

• **ڏُپهُرو ج ڏُپهُرا:** ڏ. [سن. دوُ = ٻہ. ڏون + پَرهَرَ = پَهَرُ] ٻن پهرن جو وقت – دُپهرو – ٻپهرو – ٻن پهرن وارو آرام ۾ ڪاڏو – مانجهاندو.

– **ڏُپهُرو ڪرڻُ:** منجهند (ٻنپهرن) جي ماني کائڻ ۽ آرام ڪرڻ – ٻپهرو ڪرڻ.

• **ڏُجاري ج ڏُجاريُ (ٿ):** ظرف. ڏکيو – اهنجو – ڏجهاري – تڪليف ۾.

• **ڏُجاڙَ ج ڏُجاڙُونُ (ل):** ٿ. خراب زمين – ٻوائيتو هنڌ.

• **ڏَڄڻُ:** مصدر. ڏيڻ ۾ اچڻ – ڏنو وڃڻ – ڏيئي ڇڏجڻ – ڏِين. ڏِنو – ڏِنل.

• **ڏُڄَڻُ ج ڏُڄڻَ:** ڏ. صفت. [سن. دُرْجَنْ = خراب ماڻهو] ويري – دشمن. "سڄڻ ڏُڄَڻ نہ ٿئي جي رُسي سَوُوارُ" (شاهہ ڪريم). (ضدُ سَڄَڻُ ج سَڄَڻَ).

• **ڏُجڻُ ج ڏُجڻَ:** ڏ صفت. [سن. در = خراب + جن = ڄڻڻ، ڄڻيل، ماڻهو] خراب ماڻهو. جهيڙو پيدا ڪندڙ – جهڳڙو جاڳائيندڙ – ڏڦيڙُ وجهندڙ – ڇيڻايورُ – نفاقي – بغاوتي – دشمن – ويري. نپاڳو – ڪمبخت ڏجڻ.

• **ڏَجهہَ ج ڏَجهونُ:** ٿ. قَرضُ – لهڻو.

– **ڏَجهہ لَهَڻُ:** قرض ادا ٿيڻ – قرض لهڻ.

• **ڏَجهُہ ج ڏَجهہ:** ڏ. پِڄُ – سار – سوزُ – جَلُ – ڪام. ڄاڙُ – ڏک – درد – غم. جيئن: "هڪ سک نہ ساريم سرتيون. ٻيو ڏکيس ڏيرن ڏَجهُہ".

– **ڏَجهارو ج ڏجهارا:** ڏ صفت ڏکويل – ڏکارو – ڪهيَلُ – مصيبت زَدہْ – رَنجيْدَہْ.

– **ڏَجهو ج ڏَجها:** ڏک – درد – رنج – عذابُ – تڪليف. جيئن: "جَتَ ڏيرَ ڏيئي ويا مُٺيءَ کي ڏَجهو." (بيڪس)

– **ڏاجهو ڏِسڻُ:** تڪليف ڏسڻ – ڏکن ۾ گذارڻ.

– **ڏَجهو ڏِيڻُ:** دل کي ساڙڻ. دل کي گهاءُ ڪرڻ – صدمو رسائڻ. ڏک ڏيڻ – تڪليف ڏيڻ – آزارڻ – ستائڻ – سور ڏيڻ – ڪَک ڪرڻ – ايذائڻ – تنگ ڪرڻ. ڇهنُدرُ ڙِيُ پائڻ – چَمونو وجهڻ – ڇيوٽ ڏيڻ.

• **ڏَجهڻُ:** مصدر. [پرا. ڊَجهَڻَ: ڊَهَڻ. سن دَهَڻ: دَهْ = ساڙڻ]. سَڙڻ – ڪامڻ – پَڄڻ – جَلَڻ. ساڙي ۾ سَڙڻ – حسد ۾ پرڃڻ – اِيرکا ۾ پرڃڻ – رِيس ڪرڻ – تَسيو ڪرڻ. پوسِرڻ – پَڄرڻ – اِيرکجڻ – ريسجڻ. تڪليف ۾ اچڻ – ڏک ڏسڻ – رنج ٿيڻ – پيڙهجڻ – ستائجڻ – ڏکوئجڻ. تنگ ٿيڻ – بيزار ٿيڻ – خفي ٿيڻ – ڦڙڪڻ – ڪُرڪڻ – ڪُڙڻ – ڪونجائجڻ. رَڳِڙجڻ – گُهٻجڻُ – گَسڻ – ڪاڙجڻ. ڇيٽ پوڻ.

• **ڏَجو ڏَجا (ت):** ڏ. ڏکارُ – اُٿانَ.

• **ڏَچر:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏَچرُ ج ڏَچرَ (ل):** ڏ. صفت. [سن. دُرْ = خراب + چَر + هلڻ] خراب هلت وارو – اڻنگي هلت وارو – بي اُرڪانو – بدلچڻو – بدافعال – بدتميز. مسخرو – چرچائي.

• **ڏَچرُ ج ڏَچرَ:** ڏ. صفت. [سن. دُرْچَرَ. دُرْ = گهٽ + چَرَ = چَرڻ]. چڱيءَ طرح نہ چرندڙ جانور – ٿورَ چرو – ٿورَ کائڪُ. (ضدُ سُچَرُ ج سُچَرَ). گهوڙن جو اصطلاح. ٿورو کاياڪ (گهوڙو) مَنچِرُ (گهوڙو).

• **ڏَچڪو ج ڏَچڪا (ل):** ڏ. [هہ. ڌَچڪو] اِيو ساہ – لوڏو – ڌِيڏو – هِچڪو – چِڪي – اِيساهي – ڌَڌڪو – ڌيلهو. نقصان – زيانُ.

• **ڏَچڻُ (ٿ):** مصدر. تڪڙو تڪڙو کائڻ – هبچ مان کائڻ.

– **ڏَچي کائڻُ:** هبچ ڪري کائڻ.

• **ڏَچو ج ڏَچا:** ڏ فساد – گوڙ – گهمسان – لَڙُ – وڳوڙ. آزار – وِڏل – مصيبت.

– **ڏَچي جِيُ مَهَلَ:** ٿ. ڪُت يا مچرءِ پين جيتن جي جانورن کي کائڻ جو وقت – سانجهي.

• **ڏَچو پَرڻُ:** ڏُوڪي بند ڪرڻ – ڏُوڪڻ – ڏُتڻ – ڦَسڻ – گهوچڻُ.

• **ڏَچليو (ت):** ڏ. هولي کاٻوءِ ڏسمي جي ڏينهن وارو ايڪاٿو – ڏَسليو.

• **ڏَدَرَ ج ڏَدَرونُ (ٿ):** ٿ. چمڙيءَ جي هڪ بيماري – ڏَدِ. ڦرڙي – ڦَٽُ.

• **ڏَڏِ ج ڏَڏيونُ:** ٿ صفت. اَٿيوري – اَڌ – ناجائز – بيجاءِ – اڻ سُهائيندڙ. نادرُسُت – اڻ صحيح – اَڪاريہ – يَلاٽي. اَٻتي – اونڌي – اُلٽي.

• **ڏَڏَ ج ڏَڏَ:** ڏ. [پرا. ڏڏ. سن. دَهہ = ڏهَڻُ] ولوڙيل کير – ولوڙي مکڻ ڪڍيل ڌونرو – لَسي – مهي – جهڻ – ڇاڇ. جاڻل کير – ڌونرو – ڏِهي – دَهِيُ.

– **ڏَڏُ پوڻُ:** ڏِڳي يا ٻڪريءَ جو ڦَرجڻ.

– **ڏَڏَ ڦوڪي کائڻُ:** حدَ کان زياده احتياط ڪرڻ.

• **ڏَڏَرُ ج ڏَڏَرَ:** (ڪجيءَ جي) اَڏَرُ – سڪل اڌ ڪارڪ – ڏڏڙ. ٿڪر – ذَرو – سڙيلُ – جلَيلُ. مُنو – بيحال – ڏکي – دل شڪستو – ڏڏو.

• **ڏڏر پڌرا ڪرڻ:** ڪنهن جا پول پڌرا ڪرڻ -- ڪوڙ ظاهر ڪرڻ - ڏوهه يا عيب پڌرا ڪرڻ -- عيب جوئي ڪرڻ.

• **ڏُڏر (ڪ):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏُڏَر:** ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم.

• **ڏڏرُ ج ڏڏرَ:** ذ. ذرڙو ٽڪل -- ٻور -- ٽڪو -- ٽڪر -- ڏڏر. ڏڏر.

• **ڏڏري:** ث. ڇٽن يا مٽن جون رڏل ڦريون -- ميري -- ڇپ ڇٽي -- ٽڪي.

• **ڏڏلُ ڏڏل:** ذ. صفت. [سن. ڏگڌ] ڏک ڏنل -- ڏکويل -- ڏڏو.

• **ڏُڏلُ ج ڏڏل:** صفت. [سن. ڏهه = ڏهڻ] ڪير ڏڏل -- نچوئيل. پيڙي غريب ڪيل -- ڪنگال.

• **ڏڏو ج ڏڏا:** ذ. صفت. ماريل -- ستايل -- ڏکويل -- آزاريل -- ڪشٽ ڏنل -- رنجايل -- ڏکي -- ستم زده -- پيڙيل -- ڏڏل. حاسد -- ساڙي ڪڏو -- اِرڪائو -- ريسارو. اڌ پڪل اَنُ.

-- **ڏڏا پوهتر (ت):** اڌو گابرو پڪل فصل -- ڪچو فصل.

• **ڏڏو ج ڏڏا:** ذ. صفت. [سن. ڏهه = ڏهڻ] "ڏهڻ" مصدر جو اسم مفعول -- ڪير ڪڍيل -- ڪير نچوئيل -- ڏُڏل.

-- **ڏڏو ڪير ڪٿين نه پوڻُ:** گذريل وقت جو وري موٽي نه اچڻ -- ساڳي حالت ۾ وري موٽي نه اچڻ -- ساڳي حالت ۾ وري موٽي نه سگهڻ.

• **ڏڏورُ ج ڏڏور:** ذ. صفت. [پرا. ڊڏ. سن. ڏگڌ + اور] ڏڏل -- سڙيل -- منل -- رنجيده -- ستايل -- مصيبت زده. اَڌ رڌو -- اَڌ پڪو -- اَڌ ڪچي -- اَڌ پڪي رڌل جوار يا ٻاجهري -- ڏڏرُ -- ڪوهر.

• **ڏُڏيلي:** ث. وڻ جو هڪ قسم (سنهڙا پن جن مان ڪير نڪري) -- ڪيرولُ (ت).

• **ڏڏ ج ڏڏ:** ذ. صفت. [ف. دَدَ = مرون] بي علم -- اڻ پڙهيل -- جاهل. اڻ ڄاڻ -- بي سمجهه -- اَناڙي -- بي وقوف -- نادان -- مورک -- چٽ. جڏو -- جڏال -- چٽ -- مڏ -- موڳو -- موگشت -- منڏل -- موڳٽ -- لٽ -- پوڻدو -- پسون -- سيڪڙات.

-- **ڏڏائي ج ڏڏائيون:** ث. بي وقوفي -- مور ڪتائي -- ناداني -- جتبائي -- ڪند ذهني.

• **ڏِڏ ج ڏِڏ (ت):** ذ. صفت. ڪچو -- تمام ڪچو -- اَپڪ -- اَڻ رسيل.

• **ڏِڏائي ج ڏِڏائيون:** ث. ڪچائي.

• **ڏڏا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏڏر ج ڏڏر:** ذ. چمڙي جي بيماريءَ جو هڪ قسم -- ڏڌ -- چاپاڪو -- ڊڦڙ -- سرٽو -- ڏبڙ -- سيتانگ. سنگ ۾ اڌ ڪچو اڌ پڪو اَنُ -- اڌ رڌل ڪچو اَنُ -- ڏڏور -- پڪو مڙس -- اَڌڙوت -- ڪرروڻ (ت). ڪڙ ڪڙيو لاٽون (ل).

-- **ڏڏر ٿيڻ:** سنگن ۾ اَن جو اڌو گابرو پچڻ (ت).

-- **ڏڏرجڻ:** مصدر. چاپاڪي جي بيماري ٿيڻ -- چاپاڪجڻ -- ڊبڙجڻ -- سرجڻ.

• **ڏڏرڻ:** مصدر. [سن. ٽُرت: ڏرڏرڻ = ٽڪر ٽڪر ڪرڻ]. ڪنهن شئي کي اڌ ڪارو ڪٽڻ -- اڌوراٽو ڪٽڻ -- ڏڏر ڪرڻ -- ڏارو ڪرڻ -- ڏڏرڻ -- ٻورڻ -- ٽڪ ڪرڻ -- ڦريون ڦريون ڪرڻ -- ٽڪر ڪرڻ -- زمين کي سادي طرح سڌو ڪرڻ -- سنوارڻ.

-- **ڏڏرُ ج ڏڏر:** ذ. صفت. اڌو ڪارو ڪٽيل -- اڌوراٽو ڪٽيل -- ٿلهو ڪٽيل -- ڏريل. (ذ) اڌ ڏريل اَنُ -- ڪچو اَنُ (ت). ڏڏڙ -- ذرڙو -- ٽڪر -- ٻور -- ڦڏر -- ٽڪو -- ڏارو -- چورو.

-- **ڏڏرُ ڪرڻ:** اڌو گابرو ڪٽڻ -- ٿلهو ڪٽڻ -- ڏرڻ.

• **ڏڏو ج ڏڏا:** ذ. ڪوڙي دعويٰ -- دولاب -- ڪوڙي تهمت -- ڦڏو -- ٺڳي -- چالاڪي.

-- **ڏڏو ٻڌڻ:** ڪوڙا ناهه ناهڻ -- ڦڏو ٻڌڻ.

-- **ڏڏو ڏڪر:** ذ. دهمان دڙڪو -- رعب تاب -- هائڙ هوئڙ -- هاها هوئڙ.

-- **ڏڏو ڏڪر ڪرڻ:** هائڙ هوئڙ ڪرڻ -- دهمان ڪرڻ.

-- **ڏڏوڙ ج ڏڏوڙ (ت):** ذ. صفت. ڪوڙو دعويدار -- ڦڏئي.

• **ڏڏو ج ڏڏا (ت):** ذ. ڪيرو. شل.

• **ڏڌ ج ڏڌون:** ث. [سن. ڏڏر]. چمڙي جي بيماريءَ جو هڪ قسم -- ڏڌ.

• **ڏڌ ج ڏڌ (ت):** ذ. ڏڌ.

• **ڏڌ:** ث. [سن. ڏڏر = ڏڌ]. چمڙي جي بيماريءَ جو هڪ قسم -- خارشي ملو.

• **ڏڍ:** ذ. [سن. ڏرڍ = دلاسو]. آسرو -- آڌار -- ٽيڪيو -- دلاسو -- دلجاءِ -- ڀروسو -- ٻرجهلو -- سهارو -- جهلو -- ٽيڪ -- ٿنڀو -- ٿوڻي -- پشتي -- پتر -- ٽل -- تاري -- دم -- مدد -- اميد -- توڪل -- سهائتا -- همراهي -- حمايت -- پٺ -- پٺڀرائي -- واهر. ٽڪ -- لڄ -- بنياد. ڏاڍائي -- همت. تسلي -- آٿت.

-- **ڏڍ ڏسڻ:** اميد هئڻ -- آسرو هئڻ -- احسان جي ترقع هئڻ -- مهرباني ۽ مروت نظر اچڻ.

-- **ڏڍ ڏيڻ:** تسلي ڏيڻ -- دلاسو ڏيڻ -- دلداري ڏيڻ -- آسرو ڏيڻ -- آٿت ڏيڻ -- مدد ڪرڻ جو آسرو ڏيڻ. همت افزائي ڪرڻ.

• **ڏڍر:** ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم.

• **ڏرُ ج ڏرَ يا ڏرون:** ذ. ث. [سن. درَ = چيرڻ] جيتن ۽ سرڪڻ وغيره جي رهڻ جو ڏرڙ -- تنگ -- سوراخ -- ٻر -- ٻرگهل -- ڏُر -- سل -- چيڏ -- ڦوٽ -- چير -- ڏار -- ڦوڙ. ڪنهن جهنگلي جانور جي رهڻ جو کوٽيل هنڌ -- گدڙ جي رهڻ جي جاءِ -- چر -- غار. اَنُ ڏرڻ جي حالت. "گدڙ کي گنتي پوي، ته ڏر ۾ وڃي لڪي". (ٻهاڪو).

-- **ڏرتي شينهن هڄڻ:** پنهنجي گهر اندر ڏاڍو هئڻ.

— **ڏراڇڙا ڪرڻ:** ڏرڻ ڇڙڻ (اَن) ڇنڊَ ڦوڪَ ڪرڻ — واڇڙڻ.

— **ڏرڦر ڪرڻ:** آڏوابتو ڪم ڪرڻ — جهڙو تهڙو ڪم ڪرڻ.

• **ڏرُ ج ڏرَ:** ذ. [پرا. ڏرَ. سن. درَهُ = ڊپ] ڊ ج — ڏَپُ — ڀؤ — خوفُ — سَنڪوچُ — هَيبت — هراس — حشمت — تائُ اُڏڪو — اَنديشو — خطرو. [سن. درَ = چيرڻ] ڪپڙي جي ٿان يا تاڪئي مان ڏاريل ٽڪر. جيئن "ٻه ڏري چادر، ٽه ڏري چادر وغيره". ڪپڙي جو ٻَرُ — عَرضُ — ويڪر. زريءَ جي ٻرڻ لاءِ ڪپڙي جو ٽڪر. پکي يا ٽوپي جو هڪ پاسو يا ڀاڱو.

— **ڏرَ ڪٽڻ:** ڪپڙي جا ٻه وڏا ٽڪر پاڻ ۾ ملائي سبڻ.

• **ڏَراڄ ج ڏَراڄ:** ذ. صفت. ڏاڪڙو — ڏکُ — تڪليف. جيئن "ڇڏي ڏک ڏراڄ، هن پر مزا ماڻيشين" (خان زئي).

• **ڏراڄو ج ڏراڄا:** ذ. صفت. ڏکويل — ستايل.

• **ڏَرائڻ:** مصدر. [سن. دَرَ = چيرڻ] ڏرڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ. اناج ٽُلهو پيهائڻ — چانور يا ڪڻڪ جو ڏريو ڪرائڻ — ڏارو ڪرائڻ. چيرائڻ — ڦوڙائڻ (ڪاٺ وغيره). ڊپ ڏيارڻ — هيسائڻ — ڊيڄارڻ.

• **ڏُرتَ ج ڏُرتَ:** ذ. [سن. دُرتَ]. مصيبت — اُپدا — آفت — هَچا — غَضَبُ. تڪليف — دِقّت — ڏکُ — رنج — سور — غم — اهنج — ايذاءُ. سوڙهه — تنگي — مشڪلات — لاچاري. افلاس — بدقسمتي — پريشاني — ڏولاڻو — شامت — ڪمبختي. ڀؤ — خوف — ڊَپُ — ڊِجُ. ڏڪارُ — ڪالُ — قَحطُ. سهڪڻي — ٿَڪُ.

— **ڏُرتَ پوڻ:** قدرتي ڪا تڪليف پوڻ. قَحطُ پوڻ — ڏڪار پوڻ — آفت سماوي نازل ٿيڻ.

— **ڏرتَ ڏوس:** ڏک ۽ ڏاڪڙو — رنج ۽ غم — ڏکُ ڏرڌ.

— **ڏُرتَ ڏولاڻو وڃڻ:** ڏڪار هليو وڃڻ — سُڪار ٿيڻ — هر جاءِ آسودگي ٿيڻ — سڀ ڏکَ ڏرد دفع ٿيڻ — ظلم ۽ فِتنو فساد نه رهڻ — هر جاءِ عدل ۽ انصاف ٿيڻ.

— **ڏُرتَ ڏَٿاڻ:** ذ. اَهنج آفتون — مصيبتون — ڏکَ.

— **ڏُرتَ ڏيڻ (ٿ):** ڏک ڏيڻ — ظلم ڪرڻ يا پهچائڻ — ايذاءُ رسائڻ — رنج ڏيڻ.

— **ڏُرتَ لهڻ:** ڏولاڻو لهڻ — آفت دفع ٿيڻ.

— **ڏُرتَ نڪرڻ:** ڀؤ نڪرڻ — مصيبت ٽرڻ — ڏڪار وڃڻ.

• **ڏُرتَ ج ڏُرتَ (ڪ):** ذ. ڏسو "ڏُرت".

• **ڏَرجڻ:** مصدر. [سن. دَرَ = ڏرڻ] جند يا جنديءَ ۾ اَنَ جو اڌڙ اڌڙ ٿيڻ يا ٿُهي لهڻ — ذرا ذرا ٿيڻ — چُورو ٿيڻ — پورو پڪو ٿيڻ. تڪليف ۾ اچڻ.

• **ڏَرڙ ج ڏَرڙ:** ذ. [سن. دَرَ = چيرڻ] زمين جو چيرُ — ڦوڙ — ڏار — ڦاٽ — شگافُ — درزَ — ٽُنگ — سوراخ. ڪنهن جيت يا سُرٽي جي رهڻ جو سوراخ. جهنگلي جانور جي رهڻ جي کُڏ — چيرُ ڏَرُ — کَڏَ. ذ. صفت.

گهٽو ڪاٺيندڙ — پيٽيرو — پيٽو (ٿ).

• **ڏرڙڪو ج ڏرڙڪا (ٿ):** (آواز) نڪ ۽ وات جي مدد سان هڪ خاص قسم جو آواز رڙ ڪو.

• **ڏرڙئ جاگير:** اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏرسڻ ج ڏرسڻ (ٿ):** ذ. [هه. دَرشن] ڏيکائي — درسنُ — ديدار.

• **ڏرڪلي ج ڏرڪليون (ٿ):** ٿ. جهڳي — ڪڳي.

• **ڏرڪڻ (ٿ):** مصدر. [سن. دَرَ + چيرڻ] ڦاٽي پوڻ — ڏري پوڻ — چيرجي پوڻ.

— **ڏرڪي پوڻ:** ڦاٽي پوڻ — چيرجي پوڻ — ڏري پوڻ — ڏرڪڻ.

• **ڏرڪو ج ڏرڪا (ٿ):** ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

• **ڏرڳهڻ:** مصدر. ڏبرو ٿيڻ — ڳرڻ — اَيرو ٿيڻ — ڪيڻو ٿيڻ — پوڙهو پوڻ — ڪُڙنگ ٿيڻ — سُڪي ڪاٺي ٿيڻ — ضعيف ٿي وڃڻ — نرٻل ٿيڻ.

• **ڏُرمُ:** ذ. ڳُڻتي — ڪِپت — خفو — کِنجُ. ڪُرڪو — ڪنجهه — ڪرڪر — ڪل ڪل. ڏکُ — تڪليف — سختي — نفرت — ناراضپو — ناخوشي — اُپرنسنا — ارهائي — رنجُ — بيدلي — ناراضگي — لاچاري. ڪاوڙ — غصو — چڙ.

• **ڏرمائجڻ:** مصدر. "ڏرمائڻ" مان فعل مجهول. رنجيده ٿيڻ — ڏکارو ٿيڻ.

• **ڏُرمائڻ:** مصدر. ڪرڪڻ — جهڻ جُهڻ ڪرڻ — ڪِپت ڪرڻ. ناراض ٿيڻ — ناخوش ٿيڻ — رنج ٿيڻ — اَرهو ٿيڻ — بي مزي ٿيڻ. ٺُنهُن ڪرڻ — نتائڻ — ڪڻائڻ — انڪار ڪرڻ (ٿ). ڏمرجڻ — ڪاوڙجڻ.

• **ڏَرڻ:** مصدر. [سن. دَرَ = ڏرڻ. پرا. دَلَنَ. ف. دريدَن + ڏرڻ] ٽُلهو پيهڻ (اناج وغيره) ڏريو ڪرڻ — ڏارو ڪرڻ. اڌو اڌ ڪرڻ — ٻه اَڌَ ڪرڻ — ٻه ڦاڪون ڪرڻ. ڦٽڻ — ڦاٽڻ — ٽڪر ٿيڻ — چيرجڻ زور سان رُنڻ — رڙيون ڪرڻ — ڪوڪڻ — رانباڙ ڪرڻ. [سن. دَرَهُ = ڊَپ] خوف ڪرڻ — ڊڄڻ — ڊَپُ ڪرڻ — خطرو ڪرڻ. گهٽو ڪاٺڻ — ڏلهڻ. سلڻ (ڳجهارت).

• **ڏَرڻ:** مصدر. ڏلڻ — ڏولاوڻ ۾ اچڻ — رُلڻ — خراب ٿيڻ — دربدر ٿيڻ — ڌڪا کائڻ — ديس ڇڏڻ — پرديس وڃڻ. ڪري پوڻ — اَيرو ٿيڻ — لهڻ (ل). "ڏڳي ڏرندي وڃي پر چڙهي ڪانه ٿي". بار جو هڪ پاسي لڙڻ — ڏرڻ — نمڻ — جهڪڻ (ٿ).

• **ڏرٽو گهوڙو:** (ٿ) مڪڙ جو هڪ قسم — ڊگهين ٽنگن سان مڪڙُ (جو ويهندو آهي ته پيو لڏندو آهي) — بيبيءَ جو گهوڙو (ٻه چونڊا آٿس).

• **ڏرٽي ج ڏرٽيون (ل):** ٿ. [سن. دَرَ = ڏرڻ]. رانباڙ جو آواز — سورُ — گوڙُ — پيهه. ڏوڙيو — وسڪارو — ڦهڪو. جيئن: "گارين جي ڏرٽي پئي ٻڌي".

• **ڏرو ج ڏرا.** ذ. [سن. دَرَ = ڏرڻ]. زمين ۾ ڪوٽيل وڏو ٽنگ — ٽنل —

سوراخ – پورُ – ڏرِڙ – ٽوٽي وغيره ڪوڙڻ لاءِ زمين ۾ ڪوٽيل سوراخ – ڪوڏ – ڪُڏو – ڪُوپو. ڏ. صفت. گهڻو ڪٽيندڙ – گهڻ ڪاٽو – پيٽوڙي – پيٽيرُ – پيٽوڙو – هيڄي – طفيلي.

– ڏرا ڏِيَڻُ: اکين ۾ ڪَنڊڙيون ٿيڻ – اکين جو اندر پيهجي وڃڻ. طاقت ۾ گهٽجي وڃڻ – اُپرو ٿيڻ – لهي وڃڻ – هلڪو ٿي پوڻ – ڳَري وڃڻ – لهڻ – ڍرڪڻ – ڍِلڪڻ – ضعيف ٿيڻ – نِبل ٿيڻ – ننڍو ٿيڻ – سُسي وڃڻ – ڪمزور ٿيڻ.

• ڏَرهَ ج ڏَرهُون: ث. [سن. ڏرُ = ڏرڻ] ڪَڏَ – ياڏَ.

• ڏَرِهُ ج ڏَرهَ: ـ ڏَرِهُون: ڏ. ث. خدا کي ڪنهن ظلم بابت ڪيل عرض – فرياد – دانهن – ڪوڪ – انصاف جي تقاضا – آهَ – پِٽَ – پاراتو – اِلتجا – مُناجات.

– ڏَرِهائڻُ: مصدر. رَنج ٿيڻ – ناراض ٿيڻ – ناخوش ٿيڻ.

• ڏِريَ ج ڏِريُون: ث. [سن. ڏرَ = ڏرڻ] پکي جو هڪڙو پڙ پکي جو هڪ پاسو (ل). ڇپر يا ڪڙ جو لام وارو پاسو (ڪ). ٽڏي جو ٽڪر – ڇپري – ٽَڏو (ل). ڪپڙي جي ڊگهي پٽي – ڏرُ – تاڪ جيئن "جوڏري (سٿڻ وغيره)". جبل جي گهاري ۾ وٽ. "اکيان سجهي سخت ٿي ڏونگر ڏاهِ ڏري" (خان زئي). زمين جي ٽڪري (ث). ڪنوار کي شاديءَ تائين گوشه نشين ڪرڻ واري رسم – وناهُ (ث). گهوڙي جي سنجن مان هڪ سنجُ – ٿڙي – ٿلُ (ث).

– ڏِريُ ڏونو(ث): ڏ. راند جو هڪ قسم.

• ڏِريو ج ڏِريا: ڏ. [سن. ڏرَ = ڏرڻ] ڏرِيل اَنَ (ڪچو يا پڪو) – ڏَڏرِيل اَناجُ – ڏَڏُر. ڏَڏرِيل ڪڻڪ جو رَڏلُ پٽ – ڏارو.

• ڏڙَ ج ڏڙُون(ث): ث. [سن. ڏرَ = ڏرڻ] ڪٽي جي ديهه يا رهڻ جو هنڌ – ڏر.

• ڏڙَ: وڏا ڦوڙ. وڏا ڏرا ۽ چِلها.

• ڏڙو ج ڏڙا (ڪ ڪ): ڏ. ڪينوڙو – ڪينهوڙو – بالُ – ڏڙهو.

• ڏڙهُ ج ڏڙهَ: ڏ. ڳَڙو – غير آباد زمين. ٽوٽ. بنڊ.

• ڏڙهڻُ: مصدر. جَڪُ ڦٽڻ – ڏاڙهڻ – ڪاٽڻ – ايذاءِ رسائڻ. گوڙ ڪرڻ – هُلُ ڪرڻ.

– ڏڙهَ ڏڙهَ: ث. گوڙ شور – هُل. جيئن: "ڪهڙي ڪٿي ڏڙهَ ڏڙهَ ڪئي اٿو".

– ڏڙهَ ڏڙهَ ڪري روئڻ: زار زار روئڻ – گهٽا ڳوڙها وهائڻ.

• ڏڙهو ج ڏڙها: ڏ. ڪينهوڙو – ڪينوڙو – ڪينهون – ڪينوڻ – گيند – بالُ – ڏڙو.

– ڏڙهي راند: ث. بالُ راند – ڪينهوڙي راند.

• ڏڙهِي ج ڏڙهِيُون: ث. ڪاڙ مان ڪيل ڦڪل – ڏڙڪو – ٽاب – چُنڊ – ڏمڪي – ڏَب – ڳالهاءِ – ڏمان – تاپش – هڏي – چڙب – ڀيڪي. ٿلَ جو هڪ قسم (ل). سونارن جو هڪ اوزار – نَٽَ جي ساريءَ جو ٿيو (ث).

– ڏڙهيُون ڏيڻ: ڏڙڪ ڏيڻ – ڏمڪيون ڏيڻ.

• ڏڙيُ ج ڏڙيُون (ث): ث. ڊوڙ – ڪاهَ – رُوڙ – چوهُ – اَلَر – هَلان.

– ڏڙي ڪرڻ: ڊوڙ ڪرڻ – ڪاهه ڪرڻ.

• ڏڙيُ ڏونو: راند جو هڪ قسم.

• ڏَس (ث): صفت. [سن. ڏَشُ: ف. دَهَ = ڏَهَ] ڏَهَ – دَهَ.

• ڏَس: ث. پتو – نشان – ٻڌائڻ جي حالت.

– ڏَس ڪرڻ: ٻڌائڻ – اشارو ڪرڻ.

• ڏَسُ ج ڏَس: ڏ. (سن. ڏَش = ڏَسڻ). نشان – پارُ – پتو – نشاني – اشارو. خبر – اطلاع. سُونهَپ – سُڌ – سُهڃاڻ – سُهڃاڻي – هدايت – ڏَهنائي – سِرُ – ڄمرُ – اهڃ.

– ڏَسُ ٻڌائڻ: نشان ٻڌائڻ – پتو ڏيڻ.

– ڏَسُ پتو ج ڏَس پتا: ڏ. پارپتو – خبرچار – سُڌ سماءُ – سُڌ ـ چاڻ – نشان.

– ڏَسُ پتو ڏِيَڻُ: خبر ڏيڻ – نشان ٻڌائڻ.

– ڏَسُ ڪَنُ ڪڍائڻُ: پار پتو ڪڍائڻ – خبرچار وٺڻ – سُڌ سماءُ لهڻ – حال احوال وٺڻ – نشان پڇڻ.

• ڏِس ج ڏِسُون: ڏِسيُون: ث. [سن. دِشَ > دِشا = طرف] طرف – پاسو – جهت – دِش – سوءِ ـ پهلو – ڏِسا – سمت (چار ڏِسيُون: اتر، ڏکڻ، اوبر، اولهه). ڏر – پار. حاشيو. قطب نما جي طرف ڏيکاريندڙ سُئي. ڏيهُ – مُلڪ.

• ڏِسا ج ڏِسائُون: ث. ڏِس.

– ڏِس ڪاري ڪرڻ: ڏيهه يا مُلڪ کي بدنام ڪرڻ.

– ڏِس ڪاڻِي ڪرڻُ: ڪار پٽ وڃائڻ – اعتبار وڃائڻ – قرض ڪٽي پڄڻ – پاڻ کي ڳلارو ڪرڻ – بدنام ڪرڻ.

• ڏَسا ج ڏَسائُون: ث. [سن. دَشا = حالت]. حالُ – حالت ـ صورت – سبب – نمونو. درجو. قسمت – نصيب – ڀاڳُ – طالِعُ – تارو – نِڪَتُ.

• ڏسارنو(ث): اسم خاص. هڪ ڏهر جو نالو.

• ڏَسا سُولُ ج ڏَسا سُول: ڏ. [هه. دِساسُولُ]. هڪ خيالي طور جيڪو (وهم طور) جنهن طرف هجي ان طرف سفر نه ڪجي. (نجوم وارن جي چوڻ موجب هن جو اثر روزانو نَوَ گهڙيُون ٽي ڪلاڪ ۽ ٽيهه منٽ سج لهڻ وقت رهي ٿو. انهيءَ حالت ۾ اهو جنهن طرف هجي، انهيءَ طرف سفر ڪرڻ باعث نقصان آهي. جيڪڏهن ڪابي طرف هجي ته پرواهه نه آهي. پٺيان هجڻ نهايت مناسب آهي ليڪن سامهون ۽ ساڄي هٿ تي منحوس آهي).

• ڏَسائڻُ: مصدر. [سن. دَشِ = ڏَسڻ] ٻڌائڻ – پار پتا ڏيڻ – سڌ سماءُ ڏيڻ – ڏَسُ پڇڻ – ٻڌائڻ. "اڳ اسان جي سيڻي آيا، جن ٿي ڏور ڏسائيو" (سچل). [سن. ڏَنْش = ڏَنگڻ] ڏنگڻ – ڏنگ هڻڻ.

• **ڏَسائو ج ڏَسائا:** ذ. [سن. ڏَش = ڏَهَ] قضيي کان پوءِ ڏهون ڏينهن – ڏهو – ڏهين ڏينهن تائين ڪيل خيرات وغيره.

• **ڏِسجڻُ:** مصدر. [سن. ڏَرش = ڏِسڻ] ڏسڻ ۾ اچڻ – پسجڻ – ظاهر ٿيڻ – حاضر ٿيڻ – معلوم ٿيڻ – پڌرو ٿيڻ.

• **ڏِسراڙو ج ڏِسراڙا (ٿ):** ذ. هندن جو هڪ وڏو ڏينهن – ڏسهڙو.

• **ڏَسڪڻُ:** مصدر. (آواز). سُڏڪا ڀرڻ – سُڏڪڻ. جهلي جهلي رئڻ. جيئن: ڏکويون ڏسڪن، ڏسڪي ڪانڌ ڏک ريءِ. ولاڻو وڻين چڙهي ڏسڪيو جهلي ڏار. (شاهه).

– **ڏَسڪو ج ڏَسڪا:** ذ. رئڻ جو هڪ نمونو – هچڪو – سُڏڪو.

• **ڏَسليو (ٿ):** ذ. ڏسو "ڏَچليو".

• **ڏَسمي:** ث. [سن. ڏَشَنْ = ڏهہ] پک (اونداهي يا سهائي) جو ڏهون ڏينهن – ڏَسنئنُ.

• **ڏِسندو ج ڏِسندا:** ظرف. [سن. درشن = ڏسڻ] هن کان پوءِ – ايندڙ – آئينده – ڏِسبو. هلندڙ مهيني کان پوءِ اچڻ وارو مهينو – مٿيون مهينو – ايندڙ (سال يا مهينو) ٻيو – پروارو (مهينو وغيره).

• **ڏَسنئن:** ث. [سن. ڏَشَنْ + ڏهہ] قمري مهيني جي ڏهين تاريخ – چنڊ جي ڏهين تاريخ – ڏَسمي.

• **ڏَسڻُ:** مصدر. [سن. ڏَرش. ڏَش = ڏسڻ. پرا. ديک] ڏيکارڻ – ڏيان ڇڪائڻ. پتو ڏيڻ – ڏَس ڏيڻ – نشان ڏسڻ – پارَ ٻڌائڻ – اشارو ڪرڻ – سونهَپ ڪرڻ. ٻڌائڻ – اطلاع ڪرڻ. رستو ڏيکارڻ – ڏَگ لائڻ – طرف ڏيکارڻ. ظاهر ڪرڻ – پڌرو ڪرڻ – ٻڌائڻ – چوڻ – سچي ڪرڻ. هدايت ڪرڻ.

– **ڏَسڻي ج ڏَسڻيون:** ث. ڏَس ڏيندڙ – ڏيکاريندڙ – نشان ڏانهن اشارو ڪندڙ. هٿ جي آڱرين مان آڱوٺي جي ڀرسان ٻهريون نمبر آڱر – شهادت واري آڱر – شاهد آڱر – پنوڙي آڱر.

• **ڏِسڻُ:** مصدر. [سن. ڏَرش = ڏسڻ] نهارڻ – نظر ڪرڻ – پسڻ – جاچڻ – ٿپاسڻ – وِڪڻ – واٽسڻ – تڪڻ – پاسڻ – واچڻ – جُوچڻ. ديدار ڪرڻ. سمجهڻ. ملڻ – ملاقات ڪرڻ. معلوم ڪرڻ. آزمائڻ.

– **ڏِسڻ جو ٿورهُ هُئڻُ:** ظاهري هڪڙو ۽ اندر ۾ ٻيو هئڻ – فقط ٻاهرين ڏيکاءَ وارو هئڻ – مُنهَن ۾ موچارو اندر ۾ ڪارو هئڻ.

– **ڏِسڻو ج ڏِسڻا:** ذ. صفت. ڏسندڙ – جاچيندڙ – تڪيندڙ. ڏسڻ جهڙو – سهڻو – زيبائتو – پوشيدو. سمجهو – پارکو – سالم عقل. لائق – وڙائتو – اُچتُ – شايان – شائستو – فضيلت ڀريو – ڏِسڻو وائسڻو – اشراف – ڪِلمَڪ.

– **ڏِسڻ وائِسڻُ:** جاچڻ جوچڻ – جاچي جُوچي ڏسڻ – نهارڻ. غور ڪرڻ – معلوم ڪرڻ – پڪ ڪرڻ. ملاقات ڪرڻ.

– **ڏَسڻو ٿِيو ج ڏِسڻا ٿِيا:** ذ. نشاني لاءِ ڪوڙيل پٿر.

– **ڏِسڻو وائِسڻو ج ڏِسڻا وائِسڻا:** ذ. صفت. هر روز ملڻ وارو – چڱي طرح واقف ڪار – سڃاتل – گاهلُ مائلُ.

– **ڏِسڻو وائِسڻو هُئڻُ:** سڃاتل – هُئڻُ. فضيلت وارو هئڻ.

– **ڏِسڻي ج ڏِسڻيُونْ:** ث. ڏسڻ جو ڪم – نظر – تڪ – جاچ. صورت – شڪل.

– **ڏِسي رهڻُ:** انتقامُ وٺڻ – بدلو يا عيوض وٺڻ.

• **ڏَسو ج ڏَسا (ٿ):** ذ. ڏک – اهنج – تڪليف – ڏَنجهو.

– **ڏَسا ڏِيڻُ:** ڏک ڏيڻ – اَهنج ڏيڻ.

• **ڏَسيرا:** اسم خاص. تعلقي شاهه بندر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڏَسيلُ ج ڏَسيلَ (ل):** ذ. صفت. گَرِيل – ميرو ٿيل – خراب ٿيل – ڪنو ٿيل جيئن: "آءٌ ڏسيل گِدڙو ڪونہ کائيندس".

• **ڏُشٽُ ج ڏُشٽَ:** ذ. [سن. ڏُشٽ = پاپي] خراب – ڪنو – بڇڙو – بُرو – مَدو – بَد. خَبيث.

– **ڏُشٽائي ج ڏُشٽائِيُون:** ث. بڇڙائي – برائي – مدائي – بدي – بدڪاري. پاپ – گناهُ – ڏوهُ. شرارت – لچائي – حرڪت – ڏِنگائي. ڏاڍائي – زوري.

• **ڏَڪَ ج ڏَڪُونْ (ٿ):** ث. تِکي ڏِکَ – دوڙ.

• **ڏَڪُ ج ڏَڪَ (ٿ):** ذ. ڪورِين جو هڪ اوزار (اوني يا ريشمي ڪپڙي ٺاهڻ ۾ ڪم اچي).

• **ڏَڪاٽي ڏَڪاٽيُونْ (ڪاڇو):** ث. ٻن جاين تان ڦاٽندڙ – بندوق.

• **ڏَڪوَ ج ڏَڪوَ (ٿ):** ذ صفت ڏِگهو – لاٻَتُ – ڊگهين ٽنگن وارو – جانگهڙ.

• **ڏَقِٽي ج ڏَقِٽيُونْ:** ث. لوهہ جي – ڏَقي – ٽِقِٽي – وِراٽي – وِرٽي.

• **ڏَقو ج ڏَقا:** ذ. هٿيار جو هڪ قسم – مرون مارڻ جو هڪ هٿيار – لوهہ جو ڇهنبيارو هٿيار – ڀالي جو هڪ قسم. نيزو – ٻڇي – سانگُ – برڇي.

– **ڏَقِڙيو ج ڏَقِڙيا:** ذ. صفت. ڏَقو هڻندڙ – ڏَقائي. شڪاري.

– **ڏَقي ج ڏَقِيُونْ:** ث. ننڍو ڏَقو – نيزو – ڀالو.

– **ڏَقيرُ ج ڏَقيرَ:** ذ. صفت. ڏَقو هڻندڙ – ڏَقِڙيو – شڪاري.

• **ڏَقوڙُ ج ڏَقوڙَ (ٿ):** ذ. صفت. بيوقوف – بي عقل – ناسمجهہ.

• **ڏَقيٽ ج ڏَقيٽُونْ (ٿ):** ث. زمين کوٽڻ جي ڪاٺي.

• **ڏَقيرُ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. گهٽ ذات – ڪمذات – مينگهواڙ – ڪولهي – ڍيڍ – شڪاري – ڀيلُ – جهاڙُو وارو – ٻهاري داز – ڀنگي – ٻاليشاهي – چُهڙو – مِهتَرُ – حرام خور – مُردار خور. بدافعالو – بي ڍنگو.

• **ڏَقيرُ ج ڏَقيرَ:** ذ جهيڙو – جهڳڙو – فساد – ٽنٽو – رَڳڙو – مُعاملو –

تڪرار، گوڙ -- ڪَتراڳَ - جهيڙو -- مانڌاڻ. وروڌ. مذهبي ڦوٽ _ ڦوٽ -- ڦيٽارو -- رِفضُ - تفاوت - تفرقو - ڦيرُ -- فرق -- جدائي - اختلاف -- اڻ بڻت. بغاوت -- وِڳوڙ -- لڄائي -- ڏنگائي، پريشاني - حيراني.

— **ڏقيرَ ج ڏقيرَ:** ذ. ڏسو "ڏقيرُ".

— **ڏقيڙِي ج ڏقيڙِي:** ذ. صفت. جدائي وجهندڙ -- ڦيٽارو وجهندڙ -- نفاق وجهندڙ.

• **ڏَکُ ج ڏَکَ:** ذ. [سن. ڌرگهرم = روڪ] ڪاٺ جو ننڍو گول ٽڪر (جو نار. هرليءِ، ڌِرَيا پيهي ناهڻ ۾ ڪم اچي) — ڏاڪَ -- ڏَکَرَ — ڏاڪورو. قبر جي تُختَ مٿان جهَلَ خاطر ڏنل ڪاٺ جو ٽڪر. ٿنڀ جي ٽيڪَ لاءِ جهلو — ٿوڻي — ٿنڀو — آڌار - ٽڪَ -- سهارو — پِر -- پِر جهلو. مدد -- پَٺ ڀرائي -- همت — تسلي -- ڏِڍ.

— **ڏَکُ ڏيڻُ:** ٽيڪَ ڏيڻ -- آسرو ڏيڻ -- سهارو ڏيڻ — جهلي بيهڻ.

• **ڏُکُ ج ڏُکَ:** ذ. نئين جوان ٿيندڙ ڇوڪريءَ جو ٿڻ — ننڍي ٿڻي — اَرُهُ -- ٿڻ -- ڇاتي — پستان — ڏکو.

— **ڏُکرِ:** ث. صفت. ڏُکَنِ واري ڇوڪري — نو بالغ ڇوڪري - ڳَرِٿ (ڪ).

• **ڏُکارَ ج ڏُڪارُون:** ث. [سن. اُڌگار + اُڌ = مٿي + گَرَ = منهن کان نڪرڻ] معدي جي هوا (جا وات مان نڪري) -- ڏاڪار — اوڳرائي — اوڳرائي. [هہ. ڏَڪار].

• **ڏَکارُ ج ڏَکارَ:** ذ. ڏهڪارُ -- خوف -- ڌپُ -- ڊِڄ -- دَهشَتَ — ڏُهڪو.

• **ڏُڪارُ ج ڏُڪارَ:** ذ. [سن. ڌُشڪال. دشت + ڪال = خراب وقت]. ڏکيو وقت. هر شئي (اناج وغيره) جي کوٽ يا ڪمي — اَنَ هُوند — اُڃاٽ _ کوٽ -- ڪمي — قلت. ڏڪَرُ -- ڪاڻ — آوسر -- بُکَ -- گراني — مهنگائي وارو زمانو -- مهانگائي. ڏُرتُ -- وِيلُ. بيماري.

— **ڏُڪارجڻُ:** ڏُڪار ۾ اچڻ -- قحطَ ۾ اچڻ. اٺاڻ ۾ ٿيڻ — غريب ٿيڻ -- سُڃو ٿيڻ -- پينگيو ٿيڻ — ڪنگال ٿيڻ — بکيو ٿيڻ.

— **ڏُڪارجو ماريل:** ذ. صفت. ڏُبرو -- اُبرو -- بکايل — پنگلو.

— **ڏُڪارِئو ج ڏُڪارِئا:** ذ. صفت. ڏُڪار وارو — ڏُڪار جو — ڏُڪاريلُ ڏُڪاري -- ڏُڪاريو. اَنَ کَڌَ ڪري مهانگو وڪڻندڙ.

— **ڏُڪارِي ج ڏُڪارِي:** ذ. صفت. ڏُڪارِئو -- واپاري. جيڪو مهانگي شئي وڪڻي.

— **ڏُڪاريلُ ج ڏُڪاريل:** ذ. صفت. ڏُڪار ۾ وَرِتل.

— **ڏُڪاريو ج ڏُڪاريا:** ذ. ڏُڪارِئو.

• **ڏُڪارو ج ڏُڪارا (ٽ):** ذ. (آواز) وهٽ هڪلڻ جو آواز.

• **ڏُڪاٽالي:** ذ. هڪ پسارڪو وکر جو دوا طور ڪم اچي — ريال -- ڏوپ -- رال. چنبيليءَ جو ميڻ.

• **ڏَڪائڻُ:** مصدر. جلدي جلدي لوڏڻ -- ٿڙڪائڻ — ٿرِپائڻ _ ڏڪائڻ - ٿَڙڪائڻ. سَٽائڻ وجهڻ — ٿڙڪائڻ — سيائڻو وجهڻ. ڪنبائڻ. لرزش ڪرائڻ -- ڏُڏائڻ — ڌڏڪائڻ.

• **ڏَکَ ڏَکَ (ٽ):** ث. هر هڪ ٿَهَڪَ سان ڪِلَڻَ واري عادت.

• **ڏَکَ ڏَڪَنُو ج ڏَک ڏَڪَنُدا:** ذ. صفت. جيٿرو — ڏَڪندڙ — ڪَنبندو — تازي ڦاسايل (مڇي، پلو وغيره).

• **ڏَکَرُ ج ڏَکَرَ:** ذ. ڪاٺ جو ننڍو سنهو ٽڪر — ڏَنڊو. اِٽي ڏڪر راند ۾ ڪم ايندڙ ڪاٺيءَ جو ٽڪر -- ننڍي سٽونٽي يا ڏنڊي. مردانه عضوو -- آلت (ت). مڇيءَ جو هڪ قسم -- ڪرڙو (ت). مٽي جي ڦيريءَ سبب آيل لوڏو -- ڇڪَرُ -- پنوائٽي (ت). ٿلهو — مضبوط -- ڏَنو مٺو.

• **ڏُکَرُ ج ڏُکَرَ:** ذ. [سن. دُشڪال = ڏُڪارَ] ڏُڪارَ — قَحطَ.

— **ڏُکَرائو ج ڏُکَرائا:** ذ. صفت. ڏُکَرَ جو -- ڏُڪار جو — مهانگو — گهڻي قيمت — ڇوٽ اگهه.

— **ڏُکَرالو ج ڏُکَرالا:** ذ. صفت. ڏسو "ڏُکرائو".

• **ڏِکرو ج ڏِکرا (ٽ):** ذ. پٽ — فرزند.

• **ڏُکرِي ج ڏُکرِيُون:** ث. وير مهل نڪتل پاڻيءَ جي دِلي.

• **ڏَکلو ج ڏَکلا (ٽ):** ذ. ڪنهن شئي مان ڪَپيل ٽڪر — ڳِتِرو. گِرهه -- گرانهه.

• **ڏَکَڻُ:** مصدر. ڪنبڻ — ٿڙڪڻ -- ڏِڪَڻي ٿيڻ — ڏُڏَڻ — لُڏَڻ — ڌڏڪڻ -- لرزڻ. سياٽجڻ — سياندجڻ — هُرڪڻ. ڦَرڪڻ — (اکر جو). ڌڙڪڻ -- دَهڪڻ -- ڌڙڻ — ڌَکَ ڌَکَ ڪرڻ. ڌرٽجڻ ڊِڄڻ -- جهِلَڻ — ڇرڻ -- رڙهڻ — ترڪڻ — ڪسڪڻ. ڏڪڻي جي بيماريءَ جو هڪ قسم (ت).

— **ڏَڪڻُو ج ڏَڪڻا:** ذ. صفت. ڏَڪندڙ -- ٿَرڪڻو — ڪنبڻو — ڌَڙڪو -- ڦَرڪڻو. لَڏڻو. ڊِڄڻو — گيدي -- بزدل.

— **ڏَڪڻِي ج ڏَڪڻِيُون:** ث. ٿَرڪڻي — ڪَنبڻي — لَرزش. ڌُرڻَ — ڌُونڌارَ — ڌِڙڪو — لوڏو — ڌوڏو. پِوُ — ڊپُ — خوف — انديشو -- هِراس.

— **ڏَڪڻِي وَلَڻُ:** ڪنبڻ — ٿَرڪڻ. سرديءَ سبب ڏَڪڻ. ڊپُ وٺڻ -- ڦِقِڙِي پوڻ -- خوفزده ٿيڻ.

• **ڏِکَ ج ڏِکُون:** ث. [سن. دکا: ديکشا - ڏسڻ] شاديءَ جي هڪ رسم — شاديءَ واري ڏينهن کان ٽي ڏينهن اڳ ۾ گهوٽ ۽ ڪنوار کي ڳاڙهو ڌاڳو هٿ ۽ پير ۾ ٻڌي چلي وِهارڻ جي رسم. شاديءَ کان اڳ گهوٽ ۽ ڪنوار جو سينگار — هار سينگار. شاديءَ کان هڪ ڏينهن اڳ يا پوءِ ڪيل مجلس: "آيو سو اُتوار جنهن ڏِکيُون ڏِک وِهاريونُ". هار سينگار -- سُونهن — ڏيک: "صورت جا سهڻ جي، ڏيل پهچي ڏِکَ". (شاه).

— **ڏِکَ ٿيڻُ:** سينگارجڻ - ظاهر ٿيڻ.

— **ڏِکجڻُ:** مصدر. شادي کان اڳ ۾ ڪنوار کي تيل لڳائڻ جي رسم ادا ڪرڻ -- سينگارجڻ – تيار ٿيڻ.

— **ڏِکَ مٿي چڙهڻُ:** ڪريا ڪرم کان اڳ ۾ سٺ سنوڻ ڪرڻ هار سينگار ڪرڻ.

— **ڏِکَ وِهارڻُ:** شاديءَ جي رسم (جنهن ۾ گهوٽ کي موڙ ٻڌائي لائڻ لاءِ تيار ڪري وهارڻ يا ڪنوار کي سيج تي وهارڻ ۽ گهوٽ کي بہ وهارڻ)، شاديءَ جو هڪ سنوڻ ڪرڻ -- پرڻي کان هڪ رات اڳي گهوٽ کي منجيءَ تي وهاري هيٺان ڏيئو ٻارڻ. ڳانو ٻڌڻ ۽ ڪپ يا ڪاتي ٻيٺ ۾ هڻڻ. ڪنوار کي وناهه ۾ وهارڻ ۽ ڪارائڻ پيارڻ. "آيو سو اُتوار. جنهن ڏکيون ڏ ک وهاريون". (شاهه).

— **ڏِ کَ ويٺل:** وناهه ۾ ويٺل ڪنوار.

• **ڏُکُ ج ڏ کَ:** ز. [پرا. ڏکۂ سن. دُهکَ = ڏک] سُور ـ دَرد -- عَذاب – ايذاءُ -- پيڙا – ڪَشٽُ. رنج – غم – افسوس – ارمان – شوڪ -- گوندر – دُکَ – اهنج – مشڪلات – سوڙهه ـ تنگي - تڪليف -- سختي – افلاس – آپدا – مصيبت.

— **ڏُکارو ج ڏ کَارا:** ذ. صفت. ڏک وارو – دکارو – ڏکوئيل - رنجايلُ -- غمگين -- دردمند -- رنجيده. ستايل. رُنڍهارڪو.

— **ڏُکَائتو ج ڏ کائتا:** ذ. صفت. ڏکارو -- درد ڀريو – سُوريتو.

— **ڏُکَ ڀوڳڻُ:** تڪليفون سهڻ – ڏ ک ڏسڻ.

— **ڏُکَ ڀِٽڻُ:** ڏ کن جون ڳالهيون ڪرڻ –دردن جا داستان ٻڌائڻ.

— **ڏُکَ ڏاکِڙو ج ڏ کَ ڏاکِڙا:** ذ. ڏ ک ۽ تڪليف -- محنت -- مشڪلات.

— **ڏُکَ ڏورانا ڪَڍڻُ:** سُورن يا ڏ کن جو حال اورڻ. ميارون ڏيڻ.

— **ڏُکَ ڏولائون ڏاجَ اَچڻُ:** حياتي سورن ۾ گذرڻ -- سُورن جي سٽي پوڻ – نڌي هوندي کانئي مصيبت ۾ گرفتار ٿيڻ -- سدائين سورن ۾ هئڻ.

— **ڏُکَ ڏيڻُ:** تڪليف پهچائڻ يا رَسائڻ -- آزار – رنجائڻ. ايذائڻ.

— **ڏ کُ سُکُ ج ڏ کَ سُکَ:** ذ. رنج راحت – غمي شادي -- ارمان خوشي. ڏانهن ڪوڪ – اهنج ايذاءُ.

— **ڏ کَ سُورُ پِٽڻُ:** ڏکن سورن جو احوال ڏيڻ – دردن جو داستان بيان ڪرڻ – ڏ ک وندڻ – سُورَ اورڻ.

— **ڏ کَ وَلڻُ:** ڏک وندڻ – سور اورڻ – ڏردَنُ جو داستان ٻڌائڻ.

— **ڏ کَ هُجَڻُ:** تڪليف هجڻ. ارمان هجڻ. غم هجڻ.

— **ڏُکِڙو ج ڏ کِڙا:** ذ. "ڏک" جو اسم تصغير. ڏک – دکُ – غم – شوڪ – افسوس -- رنج -- ارمان – گوندر – سور -- درد -- ويڏن ـ روڏن ـ ماتم.

— **ڏُکِڙا ڏارِڻُ:** سور سهڻ – تڪليفون ڏسڻ. "اوهان ٻاجهون سپرين. ويلي آءُ هت ڏکڙا ڏاريان" (سچل).

-- **ڏُکِڙا ڏِرڻُ:** ڏک ڏسڻ -- تڪليفون سهڻ – سور سهڻ.

— **ڏکِڙو اورڻُ:** سور بيان ڪرڻ - دردوَنڊڻ ـ حال چوڻ.

— **ڏ کَنُ جو ڏَنڊُ پوڻُ:** ڏک ڀوڳڻ -- سور سختيون سهڻ.

— **ڏ کِي ج ڏ کِي:** ذ. صفت. ڏک وارو - ڏکائتو – ڏ کارو- ڏک ۾ ـ غم ۾ ـ ڏ کيو- ستايل -- دردمند – ڏکي -- رنجيل - گهايلُ – پيڙيلُ. پريشان – تنگ – وياڪُل - لاچار – حيران. ڏ جهارو – بيحالُ. (ضد. سُکِي ج سُکِي).

— **ڏ کيرو ج ڏ کيرا:** ذ.صفت. البت ڏکيو - ڏکوارو –غمگين – دُرديُ -- ڏ کي.

— **ڏ کِيو ج ڏ کِيا:** ذ. صفت. ڏکوارو – ڏ کِي – درد وارو. ڏهلو - تنگ حال ۾ ـ ناخوش.

— **ڏ کِيو ڏِينهَنُ ٽارڻُ:** تڪليف دور ڪرڻ. رنج دفع ڪرڻ – آرام وٺائڻ – سُکيو ستايو ڪرڻ.

— **ڏ کِيو ڏهِرو ج ڏکيا ڏهرا:** ذ. صفت. رَنجائيلُ.

• **ڏ کَڻُ:** مصدر. [سن. دُهکَ - ڏ کَ] ايذائڻ -- سور ڪرائڻ -- درد پهچائڻ رنجائڻ –تڪليف پهچائڻ يا ڏيڻ –ستائڻ –ڏ کوئڻ –سور ڏيڻ –ڪاوڙائڻ.

• **ڏ کِراڻ ج ڏ کِراڻيُونْ:** ث. ماڪوڙيءَ جو هڪ قسم – ايذائيندڙ ماڪوڙي - ڏکراڻي – ڏکنهاريُ.

— **ڏ کِراڻِي ج ڏ کراڻيُونْ:** ث. ڏ کراڻ ـ ڏ کنهاريُ.

• **ڏُکِڙي ج ڏکِڙيُونْ:** واريءَ ۾ منڍيريءَ وانگي پڪڙيل.

• **ڏ کُنڊو ج ڏ کَنڊا:** ذ. صفت. [سن. دُهکَ = ڏ ک] دُکدائڪ – ڏک جهڙو -- سورائتو -- درد مند. مشڪل – ڏ کيو. درد ڀريو – گهايلُ – قتيل. ڏ کندڙ – سور ڪندڙ. درد - غم -- الم – رنج - سورُ - ڏکُ -- ايذاءُ. بيماري -- مرض -- ڏکندڙ عارضو -- ايذائيندڙ مرضُ. جيئن: "اوڙ ڏکندو اوٺيي هادي جنہ حبيبہ" (شاهه).

• **ڏکڻُ:** ذ. [پرا. دَکڻ. سن دَکشڻ = ڏکڻ] هڪ طرف جو نالو – چئن طرفن يا ڏِسُن مان هڪ ڏس جو نالو – اتر جي سامهون وارو طرف -- ڏکڻُ – ڪاڇيل – ڏاکڻو پاسو – جَنوبُ. ڏکڻ طرف جي هوا.

— **ڏکِڻائڻُ:** ذ. سورج جو ڏکڻ طرف جي آخرين حد تائين وڃڻ جو وقت يا گهيرو -- راس الجدي -- جدي گهيرو.

— **ڏکڻ قطب:** اسم خاص. ڌرتيءَ جي هيٺين ٻچاڙيءَ وارو خيالي ٽبڪو.

— **ڏکِڻو ج ڏکڻا:** ذ.صفت. ڏکڻ طرف جو – ڏکڻ طرف وارو –ڏاکڻو –جنوبي.

• **ڏِ کَڻُ:** مصدر. شاديءَ جي هڪ رسم ادا ڪرڻ – شاديءَ کان اڳ ۾ ڪنوار کي تيل لڳائڻ واري رسم ادا ڪرڻ. گهوٽ ۽ ڪنوار کي شاديءَ جي ڏينهن کان ٽي ڏينهن اڳ ۾ هٿ ۽ پير ۾ ڳاڙهو ڏاڳو ٻڌي چلي ۾ ويهارڻ جي رسم پوري ڪرڻ. سينگارڻ -- جوڙ جنسار ڪرائڻ.

• **ڏکڻ:** مصدر. [سن. ڌهڪ = ڌک] ايذاءُ ٿيڻ - درد ٿيڻ - سور ٿيڻ - ڏک ٿيڻ - تڪليف ٿيڻ - تڪليف ٿيڻ - شوڪ ٿيڻ - رنج ٿيڻ - غم ٿيڻ. پوسرائڻ - ڇيڻ.

– **ڏکڻو ج ڏکڻا:** ذ. صفت. ڏک ڏيندڙ - اهنجو - سوراٿو - ڏکارو - دل ڀنل - دل کي لڳڻ جهڙو. نازڪ - ڪومل - سوڪيمر - پتلو - ملائم - ضعيف - نفيس - نرم - نازڪڙو - هلوڪاٿو. تنڪ مزاج - تند خواس - سٺاسو.

– **ڏکڻيون سڪڻيون شيون:** ث. تمام نازڪ ۽ قيمتي شيون جهڙوڪ زيور، ريشمي جو سامان وغيره.

– **ڏکڻي ڳالهه ڪرڻ:** ڏکوئيندڙ ڳالهه ڪرڻ. اثر ڪندڙ ڳالهه ڪرڻ.

• **ڏکڻا ج ڏکڻائون:** [سن. ڌڪشڻا = ڏکڻا] هديو - تحفو - سوغات - سوکڙي - پاکڙي. نذر - نذرانو - پيٽا - پاس - نياز - سيس. خدا جي راهه ۾ ڏنل خير - خيرات دان - پنج ڪٿي - ڪنهن ساڌو فقير کي ڏنل دان.

– **ڏکڻا ملڻ:** انعام ملڻ - سوکڙي ملڻ - تحفو ملڻ - سوغات ملڻ - نذرانو ملڻ - پيٽ ملڻ.

• **ڏکڻا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏکڻهاري ج ڏکڻهاريون:** ث. [سن. ڌهڪ = ڏک]. جيت جو هڪ قسم - ماڪوڙي جو هڪ قسم جنهن جو چڪ تمام سور ڪري - ڏکراڻ - ڏکراڻي - ڏکڻي.

• **ڏکڻي ج ڏکڻيون (ک):** ث. [سن. ڌهڪ = ڏک] ڏکڻهاري.

• **ڏکو ج ڏکا:** ذ. [سن. ڌتش] ڏپ - ڊپ - ڀؤ - هراس - ڊڙ - خوف - ڏڙڪو - ڪڙڪو - ڪاوڙ - تاب. جيئن: "ڏکا ڏونگر جا مرا! مر ڪر هيڪڙن تي" (شاهه). اُلر - الاڙ - جلهه - ڪاهه - الر. هيبت - خشت - دهشت - راڪاس. ڏکيو ڏک - ڏک - اهنج - ايذاءُ - تڪليف (ل).

• **ڏکو ڏيکارڻ:** زور ڏيکارڻ - ڊپ ڏيڻ يا ڏيکارڻ - ڊيڄارڻ.

• **ڏکو ڏيڻ:** ڊيڄارڻ - ڀؤ ڏيڻ - ڊپ ڏيڻ - ڏکو ڏيکارڻ.

• **ڏکو ڪرڻ:** دڙڪو ڏيڻ - اک ڏيکارڻ - تاب ڪرڻ - ڌمڻ رکڻ - ڌمڪائڻ - رعب ڏيکارڻ - الر شوخي ڏيکارڻ. گوڙ ڪرڻ - هُل ڪرڻ.

• **ڏکو ويهارڻ:** هيبت ويهارڻ - دهشت ويهارڻ - تاب ڪرڻ - هراسائڻ - ڊپ ويهارڻ - هيسڻ. سهمائڻ - ڇاپا وجهڻ - ڊيڄارڻ.

• **ڏکوئڻ:** مصدر. [سن. ڌهڪ = ڏک] سور ڪرائڻ - ڏکائڻ - ڏرد ڏيارڻ - ايذاءُ پهچائڻ - رنج پهچائڻ - ڏرد ڏيڻ. رنج ڪرڻ - رنجائڻ. ظلم ڪرڻ.

• **ڏکي ج ڏکيون:** ث. هار سينگار - ڏک - سينگار سونهن.

• **ڏکي ج ڏکيون:** ث. [سن. ڌهڪ = ڏک] اهنج واري - تڪليف واري ڏک ڏيندڙ - اهنجي - مشڪل.

– **ڏکي لڳڻ:** مشڪل لڳڻ - تڪليف واري محسوس ٿيڻ - رنج پهچڻ - ايذاءُ رسڻ - مهڻا ٻڌڻ - طعنا ٻڌڻ - شڪايت (پنهنجي) سُڻڻ.

• **ڏکيو ج ڏکيا:** ذ. صفت. [سن. ڌهڪ = ڏک]. اوکو - مشڪل - سخت - تڪليف وارو - درد وارو - سور وارو - اڙانگو - ڪٺن - اَوِلو - اَهنڊ - اهنجو - ڏهلو - اَهکو. ڏکي - لاچار - ڏکائتو - ڪمبخت - نڀاڳو - بيحال. ناخوش - اُرهو. اداس - پريشان. اُنرو - اُٺائس. ڏکيرو.

– **ڏکيائي ج ڏکيائيون:** ث. اهنجائي - مشڪلات - تڪليف - لاچاري.

– **ڏکيو ڏهرو ج ڏکيا ڏهرا:** ذ. صفت. رُلينل ڏتڙيل.

– **ڏکيو ڏينهن ٽارڻ:** تڪليفون دور ڪرڻ - رنج دفع ڪرڻ. روح کي راحت بخشڻ - جدائي کان ڇڏائڻ - ملاقات ڪرڻ. ڌن ۽ دولت ڏيڻ - آرام ڏيڻ يا وٺائڻ - سکيو ستابو ڪرڻ.

• **ڏگ ج ڏگ:** ذ. صفت. [سن. ٽنڪا = تنگ] ڊگهو - لنبو - قداور - جانگهڙ - لانبو - ڏگهو.

• **ڏگر ج ڏگر:** ذ. ڪپڙي جو وڏو تنگ يا سوراخ - ڏگهر.

• **ڏگري ج ڏگريون:** ث. ڪنهن ڌاتوءَ يا ڪاٺ جي ٿانوَ کي لڳل ڇتي - ٺڪري. ڪاٺ جي تنگ ۾ لڳل نٽيل - جهل - نيڪ - ڏگهڙي چيٽي.

• **ڏگڙ ج ڏگڙ (ٿ):** ذ. پٿر - پهڻو - پهڻ.

• **ڏگلي ج ڏگليون (ٿ):** کپهه وڌل انگرکو.

• **ڏگڻ (ل):** مصدر. پچڻ - ٽٽڻ - ڳسڻ. ڪسڪڻ. جيئن: "ڪاٺي جتي رکيل هئي، اتيئي رکي آهي، ڏرو به ڏگي ڪانهي."

• **ڏگڻو ج ڏگڻا (ٿ):** ذ. صفت. روح رسڪڻو. سڪڻو. بد فضيلتو - بدلچتو.

• **ڏگو:** اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏگو:** اسم خاص. تعلقي ڪيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏگي ج ڏگيون:** ث. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (اگول، ڊگهي بنا ڏندن، چڙن سان (مري) جهڙي مگران کان وڏي. قد اٽڪل اڍ کان ڏيڍ فوٽ).

• **ڏگيو ج ڏگيا (ٿ):** ذ. صفت. بدلچڻ - بداخلاق - بدفضيلتو - اڍنگو.

• **ڏگو ج ڏگا:** ذ. ٻيڙيءَ جو هڪ قسم - ننڍي درياهي ٻيڙي.

• **ڏگهه ج ڏگهه:** ذ. صفت. [سن. ٽنڪا = تنگ] وڏين ٽنگن وارو - جانگهڙ - ڊگهو. لنبو ڏاگر - لنبوس. اجايو وڏو ڊگهو ماڻهو. نڪر جو وڏو دلو (ٿ).

– **ڏگهڄڙ ج ڏگهڄڙ (ٿ):** ذ. صفت. لنبو - تمام ڊگهو.

– **ڏکِهلو ج ڏکِهلا**: ذ. صفت. ڏکِهُه.

- **ڏکهرُ ج ڏکهَرَ (ڪ)**: ذ. ڪپڙي جو تنگ يا سوراخ (ڦاٽل) – ڏکَرُ.
- **ڏکِهرِيُ ج ڏکِهرِيُون**: ث. ڏکري – ڏکَرُ – ليڙو – چِتي – ڳَنڍِ.

– **ڏکِهرِيُ لَهَڻُ**: ليڙولهي پوڻ – اندر ظاهر ٿيڻ – بي حيا ٿيڻ – بي شرم ٿيڻ – واهيات ٿيڻ – بدفضيلتو ٿيڻ – اخلاقي پابندي کان ٻاهر وڃڻ. اَجايو ڳالهائڻ.

- **ڏکِهڪِيُ**: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏکهو ج ڏکهَا**: ذ. ڏ ک – ايذاءُ – تڪليف – اهنج.
- **ڏکهو ج ڏکَها**: ذ. ڏِنگو – مِهڻو – طعنو. جيئن: "ڏ نگا ڏاڍي پوٽين، ڪَن ڏِنا، ڪي ڏِين" (شاهه).
- **ڏَگُ ج ڏَگَ**: ذ. [سن. دَنْدَڪَ] ٻارڻ جو ڪاٺ – بندُ.

– **ڏِگِرِيُ ج ڏِگرِيُونُ**: ث. ڪاٺي – بُندِ ي.

- **ڏِگِتو ج ڏِگِتَا**: ذ. صفت. ٿُلهو – موٽو – سِبرُ – ڏُنبو – رُڏ – متارو – پُرتوُ – پريَلُ – ڏگرُ – وَتَرُ سَتَرُ جَبرو – جاٺلو – قَوِيُ – جُنگُ – ڏَٽو – مِتو – قَنوڦانگ – ڏونسو – مُتَڪو – ڏِگ، سٺي حالت ۾ _ سٺو – موچارو – چڱو.
- **ڏگِرو ج ڏگِرا**: ذ. [سن. دنْدِ ڪ + روءِ] ٻير يا ڪنهن ڳوري ڪاٺ جو گول ٽڪر جنهن کي هٿيو به ٿئي (ڪڙمي ماڻهو هن سان ڏِپَ ڪنيندا آهن ۽ لوهار پڻ مُترڪي طور ڪم آڻيندا آهن).

– **ڏگِرِيُ ج ڏگِريون**: ث. پترن يا ٻيءِ ڪنهن شيءِ ڪَٽڻ لاءِ ڏنڊو. ڪپڙن ڌوئڻ لاءِ سَٽونِٽي – ڏ ونگِري.

- **ڏَلَ ج ڏَلَ**: ذ. [سن. دَلَ = ٻَنُ] پَنَ – ورق. تُلسيءِ جي ٻوٽي جو پن ڍؤ علاج.
- **ڏَلَ ج ڏَلَـوُنُ**: ث. پريشاني – حيراني.
- **ڏلائِڻُ**: مصدر. [سن. دَلْ = لڏڻ] پريشان ڪرڻ – ڏولائي ۾ وجهڻ – تڪليف ۾ وجهڻ – سُجو ڪرڻ.
- **ڏِلاَهُ**: ذ. [ڏينهن + لاهُ] هڪ طرف جو نالو – ڏينهن پوري ٿيڻ وارو طرف – اُلهندو – مغربـ.
- **ڏَلَڻُ**: مصدر. [سن. دُلَ = لَڏَڻُ] دربدر ٿيڻ – ڌِڪا کائڻ – ديس ڇڏڻ – پرديس وڃڻ. ديس بَدَرُ ٿيڻ – ديس نيڪالي واري حالت ۾ اچڻ – خانہ بدوش ٿيڻ – پِنڪَڻ – بي ٺانيڪو ٿيڻ – ري نڪالي ٿيڻ. غريب ٿيڻ – ٻَکيو ٿيڻ. پِنڻ – رُلڻ. حيران ٿيڻ – بـ چِتو ٿيڻ – پريشان ٿيڻ.
- **ڏلو ج ڏلاَ**: ذ. مٽي وغيره کڻڻ لاءِ تيلين جي چلي – ڏَلهو.
- **ڏلهَ ج ڏلهَ**: ذ. بي طاقت – ڪمزور. دل خالي. سُڃو.

– **ڏَلهائِيُ ج ڏَلهائِيُونُ**: ث. سُڃائي – پِينگِيائي – اڻ هُوندَ – مُفلِسي – ناداري.

- **ڏِلـهہ ج ڏِلَهہ (ت)**: ذ. زورُ – دابُ – آڦِرِيُ.
- **ڏلها (ٿ)**: اسم خاص. سودن جي هڪ ذات جو نالو.
- **ڏُلهَـرَ ج ڏُلهَـرُونُ (ٿ)**: ٿ. سوڙ – پِٽراٽِي – وِڇاڻ.
- **ڏِلهِجَڻُ**: مصدر. ڏِئجڻ – رَج ٿيڻ – پِرجڻ – راضي ٿيڻ – پريور ٿيڻ – کائي پُورو ڪرڻ – ڦِٽڻ. جو ڳِرجڻ. ڪَنو ٿيڻ – ٽَڪجَڻ.
- **ڏَلَهَڻُ**: مصدر. پِرڻ – لتڻ (ڪَڏ ڪوه کي) "مارن ماڳ مٽائيا ڏلهي تڙ تمام" (خليفو نبي بخش). گهُوچڻ – جهوڪڻ – کائڻ – پيٽ ڀرڻ – ڊِوَڪرڻ. گهڻو کائڻ – زور سان کائڻ – نڪ تائين پيٽ ڀرڻ. ڪنهن کي احسان هيٺ يا قرض هيٺ ڪرڻ.
- **ڏلهو ج ڏلَها**: ذ. [سن. ڏِلْڪَم = ٽوڪرِيُ] ٽوڪريءِ جو هڪ قسم – لئي جي سنهين ڪانين جو ٺهيل ٽوڪرو (جو مٽي وغيره ڍوئڻ يا ٽانوَن وغيره رکڻ جي ڪم اچي). ٽوڪرو – کارو. وڏو پيٽ – ڍِڍُ. واهه جي کاٽيءِ وقت ڪم ڪندڙ مزدورَ ڪم لاءِ گَڏ ٿيل ماڻهن جو ميڙ.

– **ڏلهو کَڻَڻُ**: مصدر. مزوري ڪرڻ – ٽوڪري کڻڻ – ٽوڪريون ڍوئڻ.

- **ڏلِهو**: اسم خاص. تعلقي روهڙيءِ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏمَ ج ڏمُونُ (ٽ)**: ث. مادِيُ اٺ (جنهن تي پاکڙو رکي سواري ڪجي).
- **ڏَمُ ج ڏَمَ**: ذ. صفت. پوئِي – هيريَلُ – هيرايل – هيراڪُ – هٿايو – هٿ هيرو – سيکاريل – پاڙهيَلُ – سِکيَلَ (ڏِگو وغيره جنهن تي سواري ڪجي). مصيبت – ڏَجهو. شومُ. (اسم خاص) سُهڻي (ميهار جي معشوقہ) جي مڙس جو نالو).
- **ڏِمَ ج ڏِمُونُ (ت)**: ث. سيڪ – ٽاٽارَ – ٽاڪوڙَ – ٽاڪورَ – ٽَڪورَ – سيڪو.

– **ڏِمَ ڪَرڻ**: ٽاڪورَ ڪرڻ – سيڪُ ڪرڻ – ٽَوُ ڏيڻ – سيڪو ڏيڻ.

- **ڏمرّ (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڏمُيرو ج ڏمُيرا (ت)**: ذ. درياهه جي مڇيءِ جو هڪ قسم – ڪُرڙو – وڏو ڪُرڙو. ڏنيرو.
- **ڏمَدُ ج ڏمَدَ**: ذ. پيٽَ ۾ ٿيندڙ ڪينئون – سِيڪِيُ – ڏمَنْد.
- **ڏمَرُ ج ڏمَرَ**: ذ. ڪاوڙَ – غُصو _ چِڙَ – ڪروڌ – وِڏوڻ – جزبو – قهر – تيک – تاءُ – جوش. ناراضپو – ناراضگي – رنج – رنجيدگي. "ڏمر پاسو. ڏک سين ڪاٺڊ ڪٽوري هوءِ" (شاهه).

– **ڏمَرائِتو ج ڏمَرائِتا**: ذ. صفت. ڏمر وارو – ڏمرجو – ڪاوڙيل – غصي وارو – جوشيلو – تِکو – ڪروڌِ ي – چِڙٽو – جوشي – جوش ڀريو – تامشي – ڏَمريَلُ – وِڏوٽو – رَنجَ – غصي ۾ _ ڏک وارو.

– **ڏمَرائِڻُ**: مصدر. ڪاوڙائڻ. ناراض ڪرڻ – غصو ڏيارڻ – چيڙائڻ – چِڙَ ڏيارڻ – چيڙخاني ڪرڻ – آپي کان ٻاهر ڪڍڻ – جوش ڏيارڻ. رنجائڻ

-- ڏکوئڻ -- ناراض ڪرڻ.

— ڏمرجڻ: مصدر. ڪاوڙجڻ - چڙڻ يا چڙڻ - غصي ٿيڻ -- جوش ۾ اچڻ -- غصي ۾ اچڻ. ناراض ٿيڻ -- رنج ٿيڻ - ڏکوئجڻ.

— ڏمرُ ڏوتُ: ذ. غصو - ڪاوڙ. رنجُ - ڏکُ.

— ڏمرُ ڏوتُ ٿيڻ: چڪتاڻ ٿيڻ - ناراضگي ٿيڻ -- شڪر رنجي پيدا ٿيڻ - ڪاوڙجڻ - رُسامو پيدا ٿيڻ.

— ڏمرِيلُ ج ڏمرِيلَ: ذ. صفت. ڪاوڙيل - وڏوٿو - غُصي - ناراض - رنجُ - چڙيلُ - رنجيده ـ غصي ۾ ڀمتار.

• ڏمرڻ: مصدر. [سن. دَمرَ = دانهون ڪري ڏڪائڻ] ڪاوڙڻ - ڪاوڙجڻ - چڙڻ - ڪروڌ ڪرڻ - غصو ڪرڻ - ناراض ٿيڻ. رنج ٿيڻ.

• ڏمري ج ڏمرِيُونُ (ل): ث. ننڍي سنهي ڪڪري - ميڙ (جهڙ جون ڏمريون. مڪڙن جون ڏمريون).

• ڏمڙيا: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ڏمڪي: ذ. پرت جو هڪ قسم.

• ڏمنڊُ ج ڏمنڊَ: ذ معدي ۾ پيدا ٿيندڙ ڪيئين جو هڪ قسم - آندي ۾ پيدا ٿيندڙ ڪيئُون چپ وارو ڪيڙو - شپولو - سپانتو - سيڪو - ڏمو.

• ڏمڻ: مصدر. پوئي ڪرڻ -- هٿ هيرو ڪرڻ -- هٿرو ڪرڻ - ڏومڻُ. ڏپڻ. پاٿيءَ جي چنڊ ڏيئي ڪپڙا هڪ ٻئي مٿان ويڙهي رکڻ. ماٿهو جو نالو. ڏمڻ سونارو هڪ ڪهاڻي جو ڪردار.

• ڏمڻُ (ت): مصدر. ليريءَ جي سوئي مٿان آهستي آهستي ناڪوڙڪرڻ - ٽڪوڙڻُ. ناڪور ڪرڻ.

• ڏِمڻُ ج ڏِمڻَ: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم - مٺي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

• ڏمو ٻڄڻُ (ت): وڏ ويڄڻ - ڪاوڙجڻ - ڏمرجڻ.

• ڏمونڪيو ج ڏمونڪيا (ٿ): ذ. صفت. نحس - چندو - نڀاڳو - بدنصيب - ڪمبخت - اڻ سهو - مَ سهو.

• ڏِمهوڪيُ ج ڏِمهوڪِيُ (ٿ): ذ. صفت. ڏمونڪيو.

• ڏنُ ج ڏنَ: ذ. [سن. دا. دَنَدُ = ڏيڻ] خراج - ڏِلَ -- محصولُ - رائر - ڏانُ. فقير کي ڏنل خيرات - دانُ -- ڀڄ. هر ڪنهن سال ڪنهن فقير يا مرشد کي ڏنل ڪجهه پئسن جو انداز - لاڳو -- لاڳُ - نذرانو - پيٽا - مريدائو - ٻڌاڻُ - ساليانو - ٽڪ - پيرائي وندي -- مرشدائي ڦوڙي - چوٽ. ڏات.

— ڏنُ پرو: ذ. صفت. ڏنُ پريندڙ - تابعدار - زيردست. ياجگذارُ ـ آنڪي پريندڙ - ڏل ڀرو. مريدُ.

• ڏِنُ ج ڏِنَ (ٿ): ذ. [سن. دَڪش = اپرڻ] روز - ڏينهنُ -- ڏهاڙو -- يوم.

• ڏنُ (ت): ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم - ماتا - لاڪڙو - چيچڪ.

— ڏنُ نڪرڻُ: ماتا نڪرڻ - چيچڪ نڪرڻ.

• ڏنبُ ج ڏنبَ (ت): ذ. پاڻيءَ جو چشمو.

• ڏنبُ ج ڏنبه: ذ. ساڙ - داغ -- داڳُ - ڦلُ - ٽڏو - سڙيل هنڌ جو نشان - ساڙ جو نشان. ٽڪو - ٽڪو -- چٽو. ڇاپ -- نشان - ڪلنڪ.

— ڏنبائڻ: داغ ڏيارڻ - داڳائڻ - داغائڻ - ساڙائڻ.

— ڏنبُ ڏيڻُ: داغ ڏيڻ - ساڙڻ - چٽو ڏيڻ. عذاب ڏيڻ -- سور ڏيڻ.

• ڏنبرلو: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ڏنبرو ج ڏنبرو: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم ڳاڙهيري گلابي رنگ جي ٿورن ڪنڊن ۽ ڏندن سان. (ث. ڏنبري ج ڏنبرِيُونُ).

— ڏنبرو هٿ ڪانُ وڃڻُ: چڱو چوکو ڪاڏو نه ملڻ - خوشامد جو دروازو بند ٿيڻ - ڦرڻ ڪاٺڻ جي اميد باقي نه رهڻ -- آسودي آسامي هٿان مان وڃڻ.

• ڏنبريو: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ڏنبڻ: مصدر. ڏنبُ ڏيڻ - داغڻُ - داغ ڪرڻ - ٽڪو لڳائڻ. نشان ڪرڻ - ٽڪو ڏيڻ - (ڪنهن تتل شئي سان). ساڙڻ - جلائڻ - ڪانئڻ (ڪامڻ مان). تڪليف ڏيڻ - ضرب هڻڻ - عذاب ڏيڻ - پيڙهڻ - چيچلائڻ - ستائڻ - آزارڻ -- ڏڪ ڪرڻ - هلاڪ ڪرڻ - ڪڪ ڪرڻ - ڏکوئڻ - ڏکائڻ. سخت ڳالهائڻ.

— ڏنبڻي ج ڏنبڻيُونُ: ث. اهو لوهه جو ٽڪر جنهن سان داغ ڪجي - ڏنبڻ ڏيڻ واري لوهه جي ڪاني - ڏنبڻ جو اوزار - ڪربي - تقڻي.

• ڏنتُ ج ڏنتَ (ٿ): ذ. ڏند.

— ڏنتاري ج ڏنتارِيُونُ (ٿ): ث. ڪاٺ جو ڏندن سان هڪ اوزار (ککڪچرو ميڙڻ لاءِ - ڏانداري.

— ڏنتڻُ ج ڏنتڻَ: ذ. ڏندڻ - مسواڪ.

— ڏنتو ج ڏنتا: ذ. ڦڻي وغيره جو ڏندو.

— ڏنتي ج ڏنتِيُون: ث. ڪنگي - ڦڻي.

• ڏنتي ڏيڻُ: وارن کي ڦڻي ڏيڻ.

• ڏنتيرو ج ڏنتيرا (ٿ): ذ. ڳنڍ جو هڪ قسم.

• ڏنجُ ج ڏنجَ: ذ. بيماري - مرض - ڏوارُ - اگهائي - ناچاڪائي - ناچڱائي - روڳ - ڏوڳُ -- ڏجهندو - لڳائي - آزارُ -- بي مزائي. سورُ - درد ـ اهنجُ - ايذاءُ. ڏکُ - افسوس - شوڪ - غمُ - ارمان. تڪليف - ڏولاٿو - لاچاري. حسد ـ ساڙو. ڏنجهه. "ڏجهڻ ڏيئي ڏنجُ. مونکي سجڻ ميڙئين" (خليفو نبي بخش).

— ڏنجائڻُ: مصدر. ڏکوئڻ - ايذائڻ. رنجائڻ.

• ڏنجڻُ: مصدر. بيواهه ٿيڻ - وڌوا ٿيڻ - رنُ زال ٿيڻ - رنڙي ٿيڻ --

ڏهاڳَ اچڻ. ڇڙو ٿيڻ — واتڊو ٿيڻ — رَتَڙُ ٿيڻ.

• **ڏنجهہُ ج ڏنجهہَ:** ذ. [سن. دهيتي: پرا. ڊَجهتي = ڏکيو] ڏانجهو — ڏُکُ — ڏولاڻو — اهنج — ايذاء — تڪليف — دردُ — سورُ — رَنجُ. بيماري. دشمني.

— **ڏنجهہَ ڏيڻ:** سورَ ڏيڻ — ايذاء پهچائڻ — صدما ڏيڻ.

— **ڏنجهڻُ ج ڏنجهڻَ:** ذ. ڏنجهہَ.

— **ڏنجهو ج ڏنجها:** ذ. تڪليف — سورُ — سختي — تنگي — ڏکيائي. ايذاء آهنجُ — دَردُ — سورُ — ساڙو.

• **ڏنْدِ ج ڏنْدُنْ، ڏنْدِ يُونْ:** ٺ. وٽ ـ اَنْدِ ـ ڪِنار — ڪنارو — ڪنارِي — ڀڄاڙي — ڇيڙو — ڪپڙ جبل يا ٽڏي وغيره جو. ٽڪي جي ڪِنارَ (ل). جبل جي چوٽيءَ جي ڪِنار (ڪ). پرٽ جو هڪ قسم (جو ڪپڙي جي ڪناريءَ تي پرحي (ڪ)).

• **ڏنْدُ ج ڏنْدَ:** ذ. [سن. دَنْتَ: دَشَنَ ف. دَندان + ڏنْدُ] وات ۾ چباڙڻ لاءِ هڏن جي ٽڪرن مان هڪ ٽُڪر — دَڃَن.

— **ڏنْدَ اُڀا ڪَرڻُ:** ڏَندَ صاف ڪرڻ - ٿورو ڪير ڏ ڪ پيئڻُ.

— **ڏنْدارُ ج ڏنْدارَ:** ذ. صفت. ڏَندَن وارو — ڏَندائون. (ذ). ڪاٺ جو ڏَندَن سان هڪ اوزار (جنهن سان ڪِنُ ڪچرو ميڙجي) — ڏاندار.

— **ڏنداري ج ڏنْدارِيُونْ:** ٺ. ڏسو "ڏَنْدارُ".

— **ڏنْدالُ ج ڏنْدالَ(ت):** ذ. ڏاندار - ڏندارُ - ڏانداري.

— **ڏنْداوِيْڻِي ج ڏنْدا وِيڻِيُونْ:** ٺ. ڪاٺ ڇيرڻي.

— **ڏنْدائِتو ج ڏنْدائِتا:** ذ. صفت. ڏندن وارو — ڏَندِرُ. ڏندن جو. اهو ٻارُ جنهن کي ڏند نڪرڻ شروع ٿين (ڪ).

— **ڏنْدائِجڻُ:** مصدر. ڏندجڻ — ڏَندَ ٿيڻ — ڏَندَ اچڻ — ڏَندَ نڪرڻ — ڏَندائتو ٿيڻ.

— **ڏَنْدَ ڀڃڻُ:** ڏند ڪيڻ — مار ڏيڻ — سزا ڏيڻ — عاجز ڪرڻ.

— **ڏَنْدَ ڀڪوڙڻُ:** ڏَندَ ڀيڙڻُ.

— **ڏَنْدَ ڀيڙڻُ:** ڏَندَ ڀڄائڻ. چُپ ڪرڻ — مانٺ ڪرڻ — خاموش رهڻ.

— **ڏَنْدَ تي رَکڻُ:** چَکَڻُ — سوادُ وٺڻ.

— **ڏَنْدَ ٽيوڙڻُ:** ڏاڍي کِلڻُ — وڏا ٽهڪَ ڏيڻ — اجايو کِلَڻ. واهيات ٿيڻ.

— **ڏَنْدَ ٽڙِڪو ج ڏَنْدَ ٽڙِڪا:** چڙاتُ — ٽڪ ٽڪ. ٻڪْ ٻڪْ — ٿڪڻو رعب تاب — ٿورو ڏڙڪو (ت).

— **ڏَنْدَ ٽڙِڪو ڪَرڻُ:** ڪجهہ نہ ڪجهہ ڪائڻ — وات چورڻ — وات هلائڻ — ڇيڙڻ — ٿڪڻو رعب تاب رکڻ (ت).

— **ڏَنْدَ ٽهڪائڻُ (ت):** ڏند ڪڙڪائڻ — تِکو ڳالهائڻ — ڏند ڏيڻ. چڙٻيون ڏيڻ.

— **ڏَنْدَ ڀِهڻُ:** ڪاوڙ ۾ ڏند ڪرٽڻ — ڪاوڙ ڏيکارڻ — ڏند ڀيهڻ — ڏند ڪرٽڻ. خار کائڻ.

— **ڏَنْدَ ڀِيهڻُ:** ڏند ڀِهڻ — ڏند ڪرٽڻ — خارَ کائڻ.

— **ڏَنْدَ چِپَنِ سان لَڳَڻُ:** حيرت ۾ پوڻ — عجب ۾ پوڻ — وِسمي ۾ پوڻ — هائس ۾ پوڻ.

— **ڏَنْدَ چَرْچو ج ڏَنْدَ چَرْچا:** ذ. خبر چار — واءُ سُڌاءُ — حال احوال — ڳالهہ ٻولهہ. گَپُ شَپُ — کِلَ چرچو — ٺٺ شٺ.

— **ڏَنْدَ چَڪَ ڪَرڻُ:** وِڙهڻ جهڳڙن — واتورجڻ — وات ڏيڻ — گهٽ وڌ ڳالهائڻ — جانبوٽجڻ.

— **ڏَنْدَ چِيڪَ ج ڏَنْدَ چيڪُونْ (ت):** ٺ. ڏند شيڪَ — محبت — سِڪَ — قُربُ — ڪاڏو — چِڪَ. کِلَ — پوڳُ — مسخري.

— **ڏَنْدَ چِيڪَ ڪَرڻُ:** اجايو کِلڻ - ڏَندَ ڪيڻ. کيڪارڻ — آڏر ڀاءُ ڪرڻ.

— **ڏَنْدَ ڏِسڻُ:** جمار ڏسڻ — عمر جاچڻ (جانورن جي) "جَمَر جي واقف جا ڏند کهڙا ڏسجن".

— **ڏَنْدَ ڏَنْدَنْ سانْ مِڙڻُ:** بيهوش ٿيڻ — ڏَنْدَنْ پوڻ.

— **ڏَنْدَ ڏيکارڻُ:** ڏند ظاهر ڪرڻ. علاج لاءِ ڊاڪٽر کي ڏند ڏيکارڻ. ڪاوڙ ڪرڻ — رنج ظاهر ڪرڻ. ڏيڄارڻ. کِلڻ.

— **ڏَنْدَ ڏيڻُ:** وات سان ٽُڪو ڏيڻ (ڏاڳي وغيره کي) — چَڪُ پائڻ — چباڙڻ. ايذاء رسائڻ. مُنهن ڏيڻ — مهاڏو اٽڪائڻ — تڪرار ڪرڻ — رَدُ ڏيڻ — گهٽ وڌ ڳالهائڻ — وات ڪرڻ — جهيڙو ڪرڻ — فساد ڪرڻ — هوڏجڻ — وڙهڻ.

— **ڏنْدِرُ ج ڏنْدِرَ:** ذ. صفت. ڏندن وارو — وڏن ڏندن وارو — ڏندن سان — ڏندن اُڀريل — ڏند ٻاهر نڪتل — ڏَندو — ڏَندِرو.

— **ڏنْدِرو ج ڏنْدِرا:** ذ. صفت. ڏندِرُ — ڏَندو.

— **ڏنْدرو چَڪرو ج ڏندِرا چَڪرا (ت):** ڏند چَڪُ ڪندڙ — وٺ پڪڙ ڪندڙ — محنتي — چالاڪ — هوشيار — هر طرح ڪم ڪرڻ وارو — سڀ طريقا اختيار ڪرڻ وارو.

— **ڏنْدَڙُ ج ڏنْدَڙَ:** ذ. ڏندن صاف ڪرڻ جي گهڙيل ڪاٺي — ڏَندڻ.

— **ڏَنْد شِيڪَ ج ڏَنْدَ شِيڪُونْ:** ٺ. ٿورا ڏند ڪڍي کِلڻ جي حالت — ٿوري کِلَ. ڏند تيڙ — ناراضگي — مخالفت — دُشمني. مٺاچري دوستي — چَلَ چَلائو ياري — خوشامدَ واري سنگت (ت).

— **ڏَنْد شِيڪَ ڪَرڻُ:** تِکو ڳالهائڻ — ناراض ٿيڻ — ڪاوڙجڻ.

— **ڏَنْدَ شِيڪڻُ:** کِلَڻ. ڪاوڙجڻ. لَجي ٿيڻ — ڦِڪو ٿيڻ — شرمندو ٿيڻ. ڏند ڏيکارڻ.

— **ڏَنْدَ ڪٿا ج ڏَنْدَ ڪٿائُونْ:** ٺ. بي بنياد ڳالهہ — خيالي قِصو — بناوتي ڳالهہ — مَن گهڙت ڳالهہ — قياس آرائي — ڪوڙو قصو. ٺونڪو — پراڻي ڳالهہ — وارتَ — حڪايت — آکاڻي — ڪهاڻي — روايت — سمرتي — اِتهاسَ.

— **ڏَنْدَ ڪَيَڻُ:** ڏند ظاهر ڪرڻ — بنا مطلب جي ڏند ڪڍي کِلَڻ — ڪوڙي

ڪلَ ڪلَڻ. ٺهڪ ڏيڻ — خوش ٿيڻ. ڦڪو ٿيڻ — شرمندو ٿيڻ — لڄي ٿيڻ — شرمسار ٿيڻ.

— **ڏندَ ڪرٽڻ**: ڏند گسائڻ — ڏند پيهڻ. ننڊ ۾ ڏند گهڻ. ڪاوڙ ۾ ڏند گسائڻ. سخت ڪاوڙجڻ.

— **ڏندَ ڪاٺي ڇڄڻ سان لڳڻ**: ڪراڙو جهور ٿيڻ — تمام پوڙهو ٿيڻ. نالائقي ڏيکارڻ. سڀ مال ملڪيت ڪاٺي ڪپائي ڇڏڻ.

— **ڏندَ کٽا ٿيڻ**: بيزار ٿيڻ — ٺڪ ٿيڻ — منهن ڀت سان لڳڻ — تمام شرمندو ٿيڻ — ڏاڍو ڦڪو ٿيڻ.

— **ڏندَ کٽا ڪرڻ**: بيزار ڪرڻ — عاجز ڪرڻ — ٿڪائڻ — ٺڪ ڪرڻ. جهيڙو ڪرڻ — فساد ڪرڻ — واتورجڻ.

— **ڏندَ ڪڙڪو ج ڏندَ ڪڙڪا**: ذ. ڏندن جو ٽڪاءُ — ڏندن جو آواز. ڇيڙڪو — ڇباڙ. ڏڙڪو — دهمان — دٻ — هاها. گدڙ ڀبڪي.

— **ڏندَ ڪڙڪو ڪرڻ**: آهستي آهستي ڪا شئي چباڙڻ. ڏڙڪو دهمان ڪرڻ — ٺورو رعب تاب ڏيکارڻ.

— **ڏندَ ڪڙڪڻ**: سيءَ سبب ڏند وڄڻ. ڪا شئي کائڻ جو آواز ٿيڻ.

— **ڏندَ ڪڪائڻ (ت)**: هرو ڀرو جهيڙو ڪرڻ — واتورجڻ — منهن ڏيڻ — تڪرار ڪرڻ.

— **ڏندَ ڪوڙڻ**: ڏندن مان قاٺل ڪاڏي جا ذرا ڪڍڻ — ڏندن کي صاف ڪرڻ.

— **ڏندَ ڪوٽڻ لاءِ ڪک نه بچڻ**: ڪجهه به نه بچڻ — سارو مال متاع تباهه ٿيڻ.

— **ڏندَ ڪوٽڻي ج ڏندَ ڪوٽڻيون**: ث. ڏندن ڪوٽڻ جو اوزار — ڏنديري — ڏنديلي — ڇنگهه.

— **ڏند ڪيڪر ڪرڻ**: هاها ڪرڻ — جٺ ڪرڻ — ڪَهرو ڳالهائڻ — گهٽ وڌ چوڻ — دٻائڻ.

— **ڏندن تي وهه ڇوڙڻ (ت)**: تمام ناراض ٿيڻ — سخت ڪاوڙجڻ.

— **ڏندن جي پريت**: ث. ٿوري گهڻي سڪ — ٿورو گهڻو قرب — پيار محبت. آشنائي — دوستي.

— **ڏندن جي وچ ۾ زبان وانگر رهڻ**: دشمن جي وچ ۾ سلامت رهڻ.

— **ڏندن کي ڪاني ڏيڻ**: صبر ڪرڻ — ماٺ ڪرڻ.

— **ڏندن ۾ آڱر ڏيڻ**: حيرت ۾ پوڻ — عجب ۾ پوڻ.

— **ڏندَ هڻڻ**: ڏات هڻڻ — عادت پوڻ — جوش پوڻ.

— **ڏندَ هڙڪو (ت)**: ذ. سرديءَ سبب ڏندن جو ڪڙڪو.

— **ڏندَ هيٺ ڪڪرو اچڻ**: غيرت اچڻ.

— **ڏندي ج ڏنديون**: ث. ڏندَ جو ڇڪ. ڇڙٻ — هڏي.

— **ڏندي پوڻ**: ڏندڻ پوڻ.

— **ڏندي ڏيڻ**: ٽري ڏيڻ — هڏي ڏيڻ. ڪاوڙ ڪرڻ — اک ڏيکارڻ — کهرو ڳالهائڻ.

— **ڏنديري ج ڏنديريون**: ث. ڏندن واري — ڏندن جي. ڏند ڪوٽڻي — ڏنديلي — ڇنگهه.

— **ڏنديل ج ڏنديل**: ذ صفت ڏندَ ڏندَ — ڏندن وارو — ڏناٽو — ڏندر — ڪندن وارو.

— **ڏنديلي ج ڏنديليون**: ث. ڏندَ ڪوٽڻي — ڏنديري — ڇنگهه.

— **ڏندين آڱريون اچي وڃڻ**: عجب ۾ پوڻ — حيرانيءَ ۾ پوڻ — حيرت کائڻ — عجب کائڻ.

— **ڏندين ڏاندَ ج ڏندين ڏاندَ**: ذ. پنهنجي مڙسيءَ وارو — مڙسان مڙس — مڙس ماڻهو — پنهنجي همت وارو — آپي سمرٿ — پڄڻ جوڳو — همت پريو — دلير — بهادر — قوي — جنگ.

— **ڏندين ڏاندَ هئڻ**: پنهنجي مڙسيءَ وارو هئڻ — سينيءَ جي پڄڻ لائق. همت وارو هئڻ.

— **ڏنديو ج ڏنديا**: ذ. صفت. ڏندن وارو — ڦٽي — ڦڻڻو — ڪنگهو.

— **ڏندي ورائڻي**: ث. ڪاراڻيءَ جي ڏندن ورائڻ جو اوزار.

• **ڏنداڻ**: مصدر. ڪنهن اوزار (جهڙوڪ: ڏاٽي وغيره) جي ڏندن کي سراڻ تي تيز ڪرائڻ.

• **ڏنڻ**: مصدر. ڪنهن ڏندن واري اوزار (جهڙوڪ: ڦڻي، ڏاٽي يا ڏانداري) جا ڏندا ڪڍڻ.

• **ڏنڌڻ ج ڏنڌڻ**: ذ. ڏندن صاف ڪرڻ لاءِ وڻ (نم، ٻٻر، ڪنڊا يا ٻئي ڪنهن وڻ) جي ٽاري يا سڪل ڪاٺي — مسواڪ — پرياتي — پرياتيو. ڏندڻ پوڻ جي هڪ بيماري — بيهوشي.

— **ڏندڻ ٻڌڻ**: ڏندڻ پيل (بيهوش ٿيل) جو وات کولڻ — سرجيت ڪرڻ — هوش ۾ آڻڻ — ٻچيل ڏند کولڻ.

— **ڏندڻ پوڻ**: ڏندن جو پاڻ ۾ مڙڻ — ڏندن جو ٻجڻ — ڏندَ ٻيڙجي وڃڻ. بيهوش ٿيڻ — ڏڪرجڻ.

— **ڏندٻجڻ**: بيهوش ٿيڻ جي حالت ۾ ٻئي جاڙيون پاڻ ۾ ٻچي وڃڻ.

— **ڏندڻ کڻڻ**: ٻيڙيل وات کي اپٽڻ يا کولڻ — بيهوش ٿيل ماڻهوءَ جون جاڙيون کولڻ — ڏندن ٻجڻ — ٻچيل ڏند کولڻ.

• **ڏنڌٽي ج ڏنڌٽيون**: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڏنو ج ڏنا**: ذ. (ڪنهن مشن جي چڪري. ڦٽي. ڏانداري. ڪاراڻي وغيره جو). ڦٽيءَ جي هڪ ڦاڪ. نار يا هرلي جي چڪر جو آرو. ڦٽيءَ ۾ جونئين ڪڍڻ لاءِ بدل ڏاڳو (ت). ڪنار — وٽ — مٿانهين زمين (ت).

— **ڏنو ج ڏنو**: ذ. صفت. وڏن ڏندن وارو — ڏندر.

— **ڏنوري ج ڏنوريون (ڪ)**: ث. ڪر ڪر ڪل ڪل. ڪٽ ڦٽ. جهيڙو — فساد — گهپي.

• **ڏنو**: اسم خاص. تندي باگي. سجاول. بدين تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

هڪ ريلوي اسٽيشن ۽ شهر جو نالو.

• **ڏنُو**: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏنڊِي ج ڏنڊيُون**: ث. [سن. دنت = ڏند] وارن مان ڳڻو. ڇانهين ۽ جوئُين ڪڍڻ لاءِ ڦڻي جي ڏندن ۾ ڏنل ڏاڳو. ڪناري – وٽ ـ آنڊي – ڏنڊ. ٿئون ڦنل گاهه – ڇوٻڪو (ٿ).

– **ڏنڊِي ڏيڻ**: ڦڻي جي ڏندن کي ڏاڳي سان ٻڌي (جوئُين يا ڳڻي) ڪڍڻ لاءِ ڦڻي ڏيڻ.

• **ڏنڊِيو ج ڏنڊِيا**: ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڏنڊيسار(ٿ)**: اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

• **ڏنڊ ج ڏنڊون**: ڪپڙي جي وٽ ـ ڪناري. گج جي پرت جو هڪ نالو.

• **ڏَنڊُ ج ڏَنڊَ**: ذ. [سن. ڏنڊ = ڏَنڊُ] ڪيل ڏوهه جو عوض – عوضو – جرمانو – ڏاوان – ڏاوڻ – هرج – مصيبت ڇٽي – سزا – سيڪت. محصول – ڏنُ. سزا جو هڪ قسم (روڪڙا پئسا وصول ڪرڻ يا. سڱ عوض ۾ وٺڻ). جانبلو ٻڪر جو سڱُ (جو وڇائڻ جي ڪم اچي) – نادُ – ڪوڏ – سنگُ – سينڪ – ڏَنيلُ. ڏونرو – ڏورو – ٺونٺ ڪان مٿيون ٻانهن جو حصو. ڪسرت يا ورزش جو هڪ نمونو. ڏنڊو – ڏُڪو – لٺ – حملو. راڄ نيتي جي چئن سزائن مان آخرين سزا ”١_شام. ٢_دانُ. ٣_ ڀيل. ٤_ڏنڊ“. (ذ. صفت) ٿلهو – متارو – سيٽيل (ل).

– **ڏَنڊُ ڀرڻ**: جرمانو ادا ڪرڻ – ڪيل ڪرمن جي سزا ڀوڳڻ. ورزش ڪرڻ.

– **ڏَنڊُ پوڻ**: چٽي پوڻ – هرج پوڻ – جرمانو پوڻ.

– **ڏَنڊُ ڏيڻ**: جرمانو ڏيڻ.

– **ڏَنڊُ وِجهڻ**: ڏاوان وجهڻ – هرج وجهڻ.

– **ڏَنڊُ ج ڏَنڊَ**: ذ. ميوي ۾ لڳل ڪانيءَ جو ٽڪر – ڄنڊي – ڏنڊي.

• **ڏَنبَرُ ج ڏَنبَرَ**: ذ. صفت. بي خوف – بي ڊپو – بي ڀؤ – نڊرُ – نرڀؤ – بهادر – دليرُ – بي پرواهه ـ الغرضو – گهيلو. ٿلهو – متارو – پريل – ڪانئي بي ڊؤ ڪيل.

• **ڏنبڻ**: مصدر. [سن. دَنڊهه = ڏنڊ وجهڻ] ڏنڊ وجهڻ – ڏنڊ رکڻ – جرمانو ڪرڻ – چٽي وجهڻ. سزا ڏيڻ. محصول وجهڻ – زبردستي اڳاڙڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ (ٿ). جيئن تہ ”الٽو چور ڪوتوال کي ڏنبي“.

• **ڏنڊو ج ڏنڊا**: ذ. [سن. ڏَنڊَ: پرا. ڊنڊو = ڏنڊو] ٿلهو لڪڻ – سوٽٽو – ڏڪو – سانٽو – گهوٻاٽو – ڏگرو. لٺ – لوڙهه – ٻانٺو – وڏو لڪڻ – ڏانگهه. ٿين گهوٽڻ لاءِ ڪاٺ جو گول ٽڪر – دستو – مهرو – گهوٽو – ملهڙو. (ذ. صفت). ٿلهو – متارو – مضبوط. (ث. ڏنڊِي ج ڏَنڊِيُون).

– **ڏنڊائي ج ڏنڊائيون**: ذ. صفت ڏنڊا هڻندڙ – ڏڪيباز. جهيڙاڪ ڏاڍو مڙس – مٺيل.

– **ڏنڊو ڪڍڻ**: ڪنهن شئي جي بلڪل سختيءَ سان نگراني ڪرڻ. هوشيار ٿيڻ. ڪن ڦيرڻ. مقابلو ڪرڻ.

– **ڏنڊو مٿو ج ڏنڊا مٿا**: ذ. صفت. ٿلهو متارو – سترو ٽڙ – ڏگرُ وگر.

– **ڏنڊو مڇائي وهڻ**: بي پرواهه ٿي وهڻ. مقابلي لاءِ تيار ٿي پهڻ.

– **ڏنڊو هڻڻ**: ڏاڏل يا ڀنگ گهوٽڻ. ڏڪڻ هڻڻ – سوٽٽو هڻڻ.

– **ڏنڊي تي هڻڻ**: خرچڻ کپائڻ (پئسا وغيره). ناس ڪرڻ – ڏڦ ڪرڻ – اڏائڻ.

– **ڏنڊي جي زور تي هلڻ**: ڏاڍ تي هلڻ – زور تي هلڻ. ظلم ڪرڻ.

• **ڏنڊي ڪونڊي هيٺ لنگهائي ڇڏڻ**: فضول خرچيءَ ۾ پئسو اڏائي ڇڏڻ.

• **ڏنڊوت ج ڏنڊوتون**: ث. [سن. دَنڊوتُ: دَنڊ = ڪانيءَ جو ٽڪر + وت = وانگر = ڪاني وانگر سڌو]. مٿي ٽيڪڻ جي حالت – جهڪي ڪيل سلامُ (جو هندو پوڄاري پنهنجي معبود کي ڪري) – هيٺ نمڻ واري حالت – سجدو – نمڪسار – ڪورنش – مجرو – ڪرنشي – آدابُ.

– **ڏنڊوت ڪرڻ**: سجدو ڪرڻ.

• **ڏَنڊِي ج ڏنڊيون**: ث. ميوي ۾ اٽڪيل وڻ جي ڪانيءَ وارو ذرو – ٻنڊي – ڄنڊي – ٻنجي – ٻونڊ – ٻونڊ – ٻونڊي – ٻونٽ ـ ڏانڊي – گِنر – گِني (ڪنهن ناريءَ جي ميوي سان اٽڪيل).

• **ڏنڊيو ج ڏنڊيو**: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم – مڇي (ڪسيءَ جي) رنگ تي. گرميءَ ۾ مري. ڊيگهه ٣ – ٤ انچ. ٣ قسم: ڪارو. ناپرتو. ناپارو. ناپارچو. ١_هيدا پڪ. ٢_ صاف اڇو. ٣_ ناڙ – رتو. ڇٽيو ڏنڊيو ڪارو. پڪ هيدا ڇپن وٽان ۽ اڪ وٽان هيدا پٽا).

• **ڏنرِي ج ڏنرِيُون (ت)**: ث. لئي جي وڻ جي بيماريءَ جو نالو.

• **ڏنڪو ج ڏنڪا (ٿ)**: ذ. ا اوان آواز.

• **ڏنڪڙ ج(ل)**: ذ. ڪاٺ جو ڏڪرُ – ڏَڪ. ٿلهو متارو ماڻهو.

• **ڏنگَ ج ڏنگَ**: ذ. [سن. دَنش + ڏَنگَ] وهٽن کي ڏنگيندڙ جيت جو هڪ قسم – وڏو مکو – وڏي مک. ڪاڏو – چارو (وهٽن لاءِ) وزن (دوا وغيره جي). ڪارڪ جو هڪ قسم – اڌ نرم ۽ اڌ سخت ڪارڪ.

– **ڏنگَ پوڻ**: ڪارڪن جو ڏونڪن ڪان وڌيڪ پچڻ.

– **ڏنگجڻ**: ڪجيءَ جو اڌ پڪي ٿيڻ.

– **ڏنگَ ڪرڻ**: ڏونڪن سان پچي اڌ ڪارڪون ٿيڻ.

• **ڏنگ**: اسم خاص. تعلقي کپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏِنگَ ج ڏِنگون (ڪ ت)**: ث. نراڙ جي ڪُنڊَ لوٺي جي مٿان وارو حصو ٿيڻ – ڪياڙي.

• **ڏِنگَ ج ڏِنگَ**: ذ. ورُ – ونگ – جهڪَ – موڙ – چڪرُ – ڦيرُ – ڦيرو – لاڙو – وڪڙ – وٽ – پيچ. سڄ ڪان ڦٽڪڻ واري حالت. ڪوڙ – ڪپٽ – گدڙي ـ ٺڳي. ارڏائي – لچائي – بدمعاشي – ڏنگائي. برخلافي – وروڌ – مخالفت – وگسائي. برخلافي – وروڌ – مخالفت –

وگنهن – دشمني – زڏ ڪڏ.

– **ڏنگ ونگـرو ج ڏنگ ونگرا:** ذ. صفت. ڏنگو ڪڙو.

– **ڏنگ ڏنگائي (ل):** ث. ٻاراڻي هڪ راند جو نالو. ڏڪڻ اچلڻ جي هڪ راند جو نالو.

– **ڏنگائي ج ڏنگائيون:** ث. تيزائي – ڦڏائي – ٿورائي – تيڏائي – اڻ سڌائي. حرڪت – لچائي – مستي – شرارت – بدمعاشي – ارڏائي – ڏاڍائي – اڙٻنگائي. ڪبت – ننگي – دلبو. ضد.

– **ڏنگا ڏينهن ڏسڻ:** تڪليف وارا ڏينهن ڏسڻ يا ڪاٽڻ.

– **ڏنگو ج ڏنگا:** ذ. صفت. ڦڏو – مڙيل – وريل – اڻ سڌو. تيڏو – ونگو – آڏو تيڏو – شرير – لچو – حرڪتي – ارڏو.

– **ڏنگـو ڪڙو ج ڏنگـو ڪڙا:** ذ. صفت. ونگو – ڏنگو – ڦڏو – مڙيل – وريل – پيچدار – خمدار – وڙ وڪڙ وارو.

– **ڏنگي ج ڏنگيون:** ث. صفت. ڏنگو جو مؤنث.

– **ڏنگي ليڪ:** ث. اڻ سڌي ليڪ – مڙيل ليڪ.

• **ڏنگاچڻ ج ڏنگاچيون (ل):** ث. صفت. ٿوري ڪلر واري ڪلرائي (زمين).

• **ڏنگـاري ج ڏنگـاريون (ڪ):** ث. ٽاڻ؛ جو هڪ قسم – ٻنگاري. ٿغاري – ٽگاري. ڪنڇي – ڪٿهي.

• **ڏنگر ج ڏنگر (ت):** ذ. صفت. وهڙو (ڏگو) جو ڳـئون تي نه پوي – ڪٽ – اڻ وهو – خصي.

• **ڏنگـراج:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏنگرو:** اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏنگري ج ڏنگريون:** ث. مڇيءَ جو هڪ قسم. (اسم خاص) تعلقي ڏگهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏنگري ج ڏنگريون:** ث. نار يا هرلي جي ننڍي چڪر جو ارو – ڏنگڙي.

• **ڏنگڙو (ت):** ذ. پرت جو هڪ قسم.

• **ڏنگڙي:** اسم خاص. تعلقي ميروخان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏنگڙي ج ڏنگڙيون (ت):** ث. نار جو هڪ عضوو – ڪاٺيءَ جو وريل ٽڪر.

• **ڏنگ ج ڏنگ:** ذ. ڪنهن بلا يا نانگ. وڇونءَ يا زهريلي جيت جو چڪ – چَهٽ – جهڙپ – چيڪو – وڍ – گهاءُ. ٻٽونءَ جي پڇ ۾ چيڙي وارو ڪنڊو – نيش – نشتر – ڪَڪ. ڏکيو ڳالهائڻ – مهڻو – طعنو – اولاٽيو – چڙٻ – هڏي.

– **ڏنگ هڻڻ:** ڏنگڻ – چڪ هڻڻ. مهڻا يا طعنا ڏيڻ – جهيڙو ڪرڻ – اوپالا ڏيڻ.

• **ڏنگـڻ:** مصدر. [سن. ڏنشن = ڏنگڻ. پرا. ڏسڻ | ڏڇون.] نانگ يا ڪنهن زهريلي جيت جو چڪ پائڻ – ڏنگ هڻڻ – ڪَڪڻ – گهمائڻ – ڪلپائڻ – ڏرڏ رسائڻ – ڦٽڻ – زخمڻ. ڪل ۾ اوزار وغيره سان زخم ڪري رت ڪيڻ. زهريو ڳالهائڻ – ڪاوڙ ڪرڻ – ٽونڪڻ.

– **ڏنگائڻ:** مصدر. ڏنگ هڻڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ.

– **ڏنگجڻ:** مصدر. ڪنهن زهري جيت وغيره کان ڪکجي پوڻ – ڪائجڻ.

– **ڏنگ ڏيڻ:** ڏورابو ڏيڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ.

– **ڏنگر ج ڏنگر:** ذ. صفت. ڏنگ هڻندڙ – ڏنگيندڙ – ڏنگيل – ڪکيل.

– **ڏنگڻو ج ڏنگڻا:** ذ. صفت. ڏنگر.

– **ڏنگڻي ج ڏنگڻيون:** ث. ڏنگڻ جو طريقو يا نمونو. اسم جنس. گاهه جو قسم جنهن ۾ سارنگ جهڙا ڪنڊا ٿين. صفت. اها شيءِ جا ڏنگ هڻي. ماکي لاهيندڙ تي حملو ڪندڙ ماکيءَ جي مک.

– **ڏنگو ج ڏنگا:** ذ. چڪ – چيڪو – وڍ – گهاءُ – ڏکو.

– **ڏنگ هڻائڻ (ت):** جنڊ آهوڙائڻ.

• **ڏنگڻا (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏنگڻي ج ڏنگڻيون:** ث [سن. ڏنشن = ڏنگڻ] ڪيڙن کي جهٽي پوندڙ گاهه جو هڪ قسم. جيت جو هڪ قسم (ڏنگيندڙ). لوهارن جو هڪ اوزار، جنهن سان ڏاٽي وغيره جا ڏندا ڪيجن – ڪنهه – ڪکرڻي.

• **ڏنگو ج ڏنگا:** ذ. ٻيڙيءَ ۾ ٽن يا چيُرُ – سوراخ – سرنگهه – ٽونگ – نينڊي. آفيم يا امل جو ٿورو ذرو – لغار – تهاز – چٽ – مڪ. مٺي زمين ۾ ڪلر جو ٿورو ٽڪرو – ڪاري زمين جو تراڪڙو – زمين جو ڪلرائو ٿهه – مٽاچرو – ٽانگهڙو – تراشو. لوهارن جي اصطلاح ۾ لوهه کي وڌ جو نشان (ل) – نشان – سنهي ليڪ – وڍ – گهاءُ. جيئن ته: "ڪاٺيءَ کي ڏنگا ڏي ته جلد سُڪي." گهمڻ ۽ هلڻ چلڻ ۾ آزادي – چالاڪي – چستي – ڪڙائي – جهانجهرائي.

– **ڏنگو چاڙهڻ:** آفيم کائي نشي ۾ ٿيڻ – خمارجڻ – آفيم کائڻ – نشئي ٿيڻ – نشي ۾ مست ٿيڻ.

– **ڏنگو ڏيڻ:** لغار ڏيڻ – چٽ ڏيڻ. پاڻيءَ جي چنڪار ڏيڻ.

– **ڏنگو ڪڍڻ:** سرنگهه ڪڍائڻ.

– **ڏنگو ڪرڻ:** اوچتو تنگ ٿيڻ (ٻيڙيءَ ۾) – نينڊيءَ جو اوچتو نڪرڻ.

– **ڏنگو ڪٽڻ:** (ڏينهن جو) گرم ٿيڻ – تپڻ – ڪرسو ٿيڻ – جلڻ – سڙڻ – پچڻ – باهه ٿيڻ.

– **ڏنگيدار ج ڏنگيدار:** ذ صفت. مٺيءَ زمين ۾ ڪلر وارو ٽڪر جيئو وارو وهٽ – پاٺيلو – ٽڪو – پلو – سُنو. چالاڪ – چست – ڪڙوتڙو – جهانجهرو.

• **ڏنگو:** اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏنگو ج ڏنگا:** ذ. ڏاڙهه – چڙٻ – تاب – دڙڪو. جيئن ته: "هڪ ڏنگا ڏاڏاڻ. ٻيو موٽيو ٽاڻ نه ميڏرو" (شاهه). طعنو – مهڻو – ڏورابو –

اوپالو (ت).

- **ڏنگِيءَ ج ڏنگِيُون:** صفت. ڏنگي جو سون (جو تمام سٺو سمجهيو وڃي ٿو). (سون وغيره جي) لٺ ـ لسرِيُ. ربِي - چِڪِيُ - سَرُ (چانديءَ جي).
- **ڏنگيجا:** اسم. خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏنگهه ج ڏِنگهُون (ک):** ث. ڪرڙيل مٽو - نوڙهه - روڏ.
- **ڏنگهو ج ڏنگها:** ذ. ناريل جي کَلَ جو لسو آڏ - ڏونگهو. جيئن ته: "پرڻ چيو ڏنگهي کي ته هل ڙي ته تنگا" (چوڻي). (ذ. صفت) وربل - چبو - ڏوڙو (ت).
- **ڏَنگا ڏُونگَرَ نُوڻَ:** ذ. جبلن جا چاڙها ۽ لاها - مٿيان ۽ هيٺاهان ٽڪر.
- **ڏنگَـرَ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڏنگَـرُ:** اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏَنڻ:** مصدر. ڦٽڪا هڻڻ - چهبڪ هڻڻ - نيٽ هڻڻ - لڪڻ سان مارڻ - سٽڻ - سٽڪو لڳائڻ. ڏنا ڪرڻ - ٻنا ڪرڻ. گوڏن ڀر ڪرڻ. رنجائڻ - ڏکوئڻ - تڪليف ڏيڻ - ڪاوڙائڻ - چيڙائڻ - ڪلپائڻ - هلاک ڪرڻ - دق ڪرڻ - ستائڻ - خفي ڪرڻ - آزارڻ. هيسڻ. لاڳ وٺڻ - ڏن وٺڻ - خيرات تي گذران ڪرڻ. (زال جي) مڙس جو مري وڃڻ (ل).
- **ڏنُو ج ڏَنُوَ:** ذ. حسد - ساڙو - ايرکا - جلن - بغض - بيائي - ساڙ - ٻچ - ڄَر - دُشمني - عداوت - ڪينو.
- **ڏَنُو چِڏَڻُ:** ڊِڄڻ - ٿهڻ - ڇرڪڻ. لَڄ ٿيڻ - شرم ٿيڻ - حجاب ٿيڻ - سنڪوچ ٿيڻ.
- **ڏَنُوَ ڏارُ ج ڏَنُوَ ڏارَ:** ذ. ڊَپ - خطرو - ڀؤ.
- **ڏَنُو ج ڏَنا (ل):** ذ. چهبڪ. نيٽ يا لڪڻ جي ڏَکَ جو نشان - ٻنو - ڦٽڪو - نيل - نشان - وَڏو - داغُ - ٻنُ - ليڪو - ليک - پٽو - پٽي - گهاري. ڪَشَلُ - سُک. سرُڪَ - ڪناري. مٿاهين زمين - ڏڙو - ڊِبو - مٿان - ڀِٽَ - ڊِڀ (ل). ٽَڪري - توڙو - ٽاڪَرُ - لوڙهائو. جبل جو توڙ. ڪورين جو هڪ اوزار - مٽي ٽنگيل ڙولَ جنهن ۾ نوڙيون ٻڌيون آهن. جن ۾ وري آڏاڻو ٽنگيل هوندو آهي (ت).
- **ڏَنو وَرائڻُ (ت):** ڪورين جي هڪ اصطلاح موجب ٽاڪيءَ ٽاڪيءَ ڪاڻيءَ ڪڙن کي گسڻ جي ڊَپ کان ڦيرائڻ.
- **ڏِنو ج ڏِنا:** [سن. دا = ڏيڻ] (ڏيڻ مصدر مان) ڏِنل - ڏيئي ڇڏيل.
- **ڏِنو ٻنو:** خيرات جو نيڪ ڦل - اجورو.
- **ڏِنو ٻنو ٿيڻُ:** خيرات جي ڪري، آخرت. موچاري ٿيڻ - خير و خيرات قبول پوڻ ڪنهن مصيبت کان ڇٽڻ.
- **ڏِنو وَرتو:** ذ. اجورو - ڦل - جزا.
- **ڏِنو ماڪُو:** اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏَنُوَرَ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڏَنُوَرُ ج ڏَنُوَرَ (ت):** جيت جو هڪ قسم - ڏانُورُ - ڏاوَر - ڪوريئڙو.
- **ڏَنُورو ج ڏَنُورا:** ذ. ڪرڙ جي وڻ ۾ ٿيل ڦَلُ.
- **ڏِنَهَرَ (ڪ):** ذ. گاهه جو هڪ قسم.
- **ڏِنهُرَ:** ذ. گاهه جو هڪ قسم.
- **ڏُنهَنُ (ت):** ذ. گاهه جو هڪ قسم.
- **ڏُنهَنُ:** ظرف. طرف ڏي - ان طرف - ان پاسي.
- **ڏِنهَنُ ج ڏِنهَنَ:** ذ. ڏينهن.
- **ڏِنهَنڪَ ج ڏِنهَنڪَ:** ظرف. هڪ ٻي ڏينهن ۾ ـ انهيءَ ٻي ڏينهن.
- **ڏِنهونڏِنهَنُ:** ظرف ڏينهن پنيان ڏينهن - جيئن پوءِ تيئن - روزانو - ڏيهاڙي.
- **ڏِنهوڪو ج ڏِنهوڪا:** ظرف. صفت. اڄوڪي ڏينهن وارو - ڏينهن وارو - ڏينهن جو - ڏينهاٽڪو. ڏينهوڪو (ل).
- **ڏِنهوٽڪو ج ڏِنهوٽڪا:** ظرف. ڏنهوڪو - ڏينهاٽڪو.
- **ڏِنهوٽو ج ڏِنهوٽا:** ظرف. صفت. ڏنهوڪو - ڏنهوٽڪو - ڏينهاٽڪو.
- **ڏِنهِيُ (ت):** ث. گاهه جو هڪ قسم.
- **ڏَنءَ ج ڏَنءَ (ل):** ذ. [سن. دَنڊ =] ساڙ - ٻچ - جَلُ - ڪامَ - ٻڄَر. ڏنڊ - سزا - سيکت. ڏک - عذاب - ڏنجهه. جيئن: "اي ڏنءَ ڏيئي ڏير پاٽا پراهان ويا". (شاهه). ٻارڻ - ٽانڊو (ل).
- **ڏَنءَ چِڏَڻُ:** ڊِڄڻ - ٿهڻ - ڇرڪڻ. شرمندو ٿيڻ - لڄي ٿيڻ.
- **ڏَنءَ ڏائڻُ:** ڏکيو ڪم شروع ڪرڻ.
- **ڏَنءَ ڏارُ ج ڏَنءَ ڏارَ:** ذ. اَٽڪرو يا هٽرو چوڪرو - کَنڪَتي ٻارُ - (جيڪو راند ۾ ڪيڙا ڦاڙي اچي).
- **ڏنٽرا (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڏنٽرو ج ڏَنٽرا:** ذ. ڪرڙ (وڻ) جو ڪچو ڦَلُ.
- **ڏنٽورا:** ذ. ڳَيهَه جو هڪ قسم - سونيءَ ڏاٿيءَ جون ٻ شاخون جي ڪنن ۾ اَٽڪنديون آهن (نئين زندگي. فيبروري ١٩٥١ ع. ص ٣٥).
- **ڏنِيُ ج ڏنِيُونَ:** ث. [سن. دنت] ڪنڌي - ڪنارو - ڪنٺو - ڪَر - ڪَنو - ڪَپَرَ - ڀِر ـ ساحِلُ - ڪپُ (ندي وغيره جو) جيئن ته: "سُکي ڏَنِيُ سيرين. پيو مڙوئي تار" (شاهه). پکي جي وَٽَ [ل]. جبل جي اتانهين تي ماٿري يا مٿانهون پِٽَ - جبل ۾ زمين جي پٽي (ڪ) پلاڻ جي ٻچڙيءَ واري ڪاني.
- **ڏنِيُ ج ڏنِيُونَ:** ٿه صفت. وڌوا - رَنَ زال بيواهه ڏَنيل - ڏهاڳڻ - ڦلاوَنتِي.
- **ڏنيَلَ ج ڏنيَلَونَ:** ٿه صفت. وِڌوا. بيواهَ - ڦلاوَنتِي - ڏَنِيُ.
- **ڏِنِيُ:** اسم خاص. ٺٽي جي نزديڪ ڪنهن قديم واهَ يا ڦاٽ جو نالو. جيئن ته: "وَسي واسي مينهَن جيئن ڪري هنڌ هيڪا. تهڙو هلي توڻ ۾

نهڙو ڏني ڏانهن." (مخدوم محمد هاشم).

• **ڏنيِرُ ج ڏنيِرَ:** ذ. صفت. وڏو ۽ ٿلهو ننگ -- ڏنيِرُ.

• **ڏِڻُ ج ڏِڻَ:** ذ. گاهه جو هڪ قسم (جنهن مان سادا رسا ٺهن) مسر -- ڪانا يا ڪانهن -- ڪِپَ -- ڏِپ -- پيِشُ.

• **ڏِڻُ ج ڏِڻَ:** ذ. [سن. دِن: پرا. دِئو = ڏينهن] ڏينهن -- وڏو ڏينهن -- خوشيءَ جو ڏينهن -- وارُ -- ٻارنهن ماهر ڏينهن -- جشن ملهائڻ جو ڏينهن -- پربُ -- خوشيءَ جي ڏينهن تي پنهنجي ذيءَ يا ٻئي ڪنهن عزيزياڻيءَ کي موڪليل سوکڙي.

– **ڏِڻائتو ج ڏِڻائتا:** ذ. صفت. ڏِڻَ وارو -- ڏِڻَ جو.

– **ڏِڻَ وارُ ج ڏِڻَ وارَ:** ذ. ڏينهن وار.

• **ڏِٿهُنُ (ل):** ذ. بيابان -- ٿَڙ. جيئن ته: "ملڪ سارو ڏِٿهُنُ لڳو پيو آهي."

• **ڏوءُ ج ڏوءَ:** ذ. [سن. ده = ساڙڻ] حسد -- ساڙو -- ايرکا. ريس -- هُوسَ. ڏک -- ڏَرَ (ت). ڪاوڙ -- جَلَ -- پَچَر -- ٻاهه -- تؤ -- سيڪ.

– **ڏوءُ لڳڻُ:** ٻاهه لڳڻ. حسد ٿيڻ.

• **ڏواچُ (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏواخ ج ڏواخُون (ت):** ث. پوڙهي مائي -- بڍي عورت -- ٻانهه.

• **ڏوارُ ج ڏوارَ:** ذ. ڏکُ -- اهنج -- ڏکارُ -- مصيبت -- ڇَني -- تڪليف -- هَڃا (ل). جيئن ته: "ڪاڏي پيتي سنريون. تہ ڪر ڏک ڏکارُ" (خانزئي). "آئي رڌم ڏکن جي. ڏولي ڏوار سان." (لطف).

• **ڏواڙِ (ل):** ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڏواءُ ج ڏوائُون:** ث. [سن. در = خراب + پاٿي = بولُ] بد دعا -- پِٽَ -- آهه -- سراپ -- پراتو -- ويڻ -- عتاب مهڻو -- ڏوراپو -- طعنو -- ٻارُ.

• **ڏواءُ ج ڏواءُ (ل):** ذ. [سن. دُر = خراب + وايو = واءُ] خراب هوا -- اڻ وڻندڙ هوا -- ناپسند هوا.

• **ڏوائي ج ڏوائيُون:** ث. خراب وائي واري -- نياڳي -- ندوري -- ڏکي.

• **ڏوٻتو:** اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏوٻاسو ج ڏوٻاسا:** ذ. اوبانو -- مهڻو -- ڏوراپو. "ڏوٻاساڏيو. ور ڪيئي تو ولهيون."

• **ڏو ٻاڪَڙُ ج ڏوٻاڪڙ (ت):** ذ. صفت. بد چال -- بدلچڻو -- ڪلچڻو. لالچي -- لوڀي -- طمعو.

• **ڏوٻاڪ ج ڏوٻا ڪُون:** ث. صفت. تمام اپري ۽ پوڙهي.

• **ڏوٻرِ ج ڏوٻرُون:** ث. [سن. در = خراب + بل = زور] ڏٻرائي -- ڏٻلائي -- ڪمزوري -- هيڻائي. ڪسيءَ وغيره ۾ آخري بچيل پاڻي (ت).

– **ڏوٻرِ ڪرڻ:** ضعيف ٿيڻ -- ڪمزور ٿيڻ. ليٽ جي پاڻيءَ جو هڪ هند گڏ ٿيڻ -- وهڪ نہ ڪرڻ.

• **ڏوٻرُ ج ڏوٻرَ (ٿ):** ذ. مٽيءَ جو ٿانءُ -- ٺڪر جو ٿانءُ (هه. ٻوبرا).

• **ڏوپهُ ج ڏوپهَ:** ذ. [سن. دَهُ = ڏهڻ] مال جي ڏهڻ جو وقت -- ڏهڻيءَ جو ٽائو -- ڏهائي. ڪنهن کير ڏيندڙ مال جو هڪ ويتر ۾ کير ڏيڻ وارو عرصو (ت -- ل). جيئن ته: "مون ڏڳي ٻه ڏوپ ڏڌي آهي."

• **ڏوتُ ج ڏوتَ:** ذ. صفت. [سن. ڏورت =] گهڻو کائيندڙ -- گهٽڪ پڪ -- جهجهو کائيندڙ -- گهٽڪائو -- پيٽَ لَٽُ -- مانين ٽوڙ -- هبڇي -- پيٽوڙي -- ڏئيتُ -- ڏئيتُ -- پيٽو -- آڪالُ (ع) -- ڏرو. ڪلچڻو -- بدعادتو -- بدفضيلت -- بي ارڪان. ڏورت -- ٺڳ. پليت -- پريت -- شرُ جيئن ته: "ارڪ سرڪ سيد چئي. لڳيس ڏوت ڏهي" (شاهه). دنيا ۽ دنيوي بندڻن کان فارغ -- اَڏوت (هندو فقيرن جو هڪ فرقو جي ڌرمي ڪريا ڪرم تي ڌيان ڏين. اڪثري سندن افعال بڇڙا هوندا آهن ۽ ڪاڏي پيتي جا ڳوڙها هوندا آهن. بي ڊؤلو (ت). [سن. دُوت = قاصد] قصد -- پيامبر -- دُوت.

• **ڏوتڙِي:** اسم خاص. تعلقي شاهه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏوتو ج ڏوتا:** ذ. ڪمائي -- اپراسو -- آڙت -- آمدني -- اُپت. قوت -- ڪاڏو. جيئن ته: "جيڏا پوتا تيڏا ڏوتا" (پهاڪو).

• **ڏوتي ج ڏوتي:** ث. ڪري جي بيڙيءَ ۾ (جوڌ) ۽ (ڪڙي) جي رسن کي ڳنڍيندڙ ڪاٺ جو ٿلهو فوٽ کن ٽڪر -- درياءَ جي بيڙيءَ ۾ (ڳلئي). ڏاتن جي ويڙهي (ڪ).

• **ڏوٽِي ج ڏوٽِي:** ذ. صفت. ڏٽَ تي گذران ڪندڙ -- جهنگل جي شين تي پيٽ پاريندڙ -- ڏٽ کائيندڙ ماڙو ماڻهو -- جهنگلي -- غريب. ڏٽ (جهنگلي اَن) وڪڻندڙ -- ماروڙا. جيئن ته: "اڏاڙي ڏوٽي. آءُ پڇان تو تِيِ" (شاهه). پنهنجي ڪم ۾ ايماندار -- آدمي -- اتساهي -- سرگرم -- تکو -- ختني. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو.

• **ڏوٽو ج ڏوٽا (ٿ):** ذ. ٿلهو لڪڻ -- سوٽو.

• **ڏوٽِي ج ڏوٽِيُون:** ث. خٽي جي ٽڙ کي ڳوءِ سان ڳنڍيندڙ ٽونٽي. زناني زيور جو هڪ قسم (ث -- ت). ڏوٽٽي -- ڏٽي مَٽي -- وَڳر وَٽِي -- چوٽي موٽي -- ٿلهي متاري -- سگهي سگهٽي -- ڪڙي ٽڙي.

• **ڏوٿُ ج ڏوٿَ (ت):** ذ. ڏوراپو -- طعنو -- عتاب -- مهڻو -- ميارَ. ڪاوڙ -- رَنج -- غصو. تڪليف -- ڏک -- بار (سن. دٿت = ڏٿت). بي ترس -- بي رحم -- ظالم -- ڪٺور -- سنگدل (ديوان فاضل. ص ١٦٩).

– **ڏوٿُ ڏوراپو ڏيڻُ:** طعنو ڏيڻ -- ڏوراپو ڏيڻ -- مهڻو ڏيڻ. ڪاوڙجڻ -- ڪاوڙجي سختي ڪرڻ.

• **ڏُپارُ (ل):** ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

• **ڏوجُ ج ڏوجَ:** ذ. مرض -- بيماري -- روڳ -- اگهائي. اهڙي بيماري جنهن

۾ گهوڙيون سنڌ ٿيو پونُ (وِيامڻ کان رد ٿيڻ واري حالت).

— **ڏوجرُ ج ڏوجرَ:** ذ. صفت. اڳهو – روڳي – بيمار – مريض – مرضيل.

• **ڏوجرو ج ڏوجرا:** ذ. ڏکُ رَنُجَ – تڪليف. سورُ – سُهمو – انتظاري – ڳڻتي – ڏوجهرو.

• **ڏوجو:** اسم خاص. تعلقي جاتي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏوجهہ ج ڏوجهہ (ث):** ذ. کير – کير ڏيندڙ مال جو ڦر وارو عرصو کير ڏيڻ واري حالت – ڏوبُ. ٿڻُ.

• **ڏوجهارو ج ڏوجهارا (ث):** ذ. صفت. کير ڏهڻ وارو – ڏهندڙ – ڏوهو.

• **ڏوجهرو ج ڏوجهرا:** ذ. ايذا: – دَرُدُ – پيڙا – ڏولاٿو – ڏوجهرو. ڏکُ – رَنُجَ – تڪليف – سورُ – سُهمو. ڳڻتي – فڪر – چِنتا – انتظار اوکُ پوکيا – اُڌڪو – وسواسُ – اَنديشو – سانگو – اونُ – اوسيڙو – چوُنرا کوُنرا – اَنُ تَنُ. بيماري – روڳ – مرض.

• **ڏوجهو ج ڏوجها (ت):** ذ. صفت. ڏکيو – تڪليفن ۾.

• **ڏوجِلا (ث):** ذ. جمع ۾ ڪم ايندڙ. ميهڻُ. چيڙن وغيره جا سُڪايل اڏ تڪر – ڪچريُونُ.

• **ڏوچڻُ (ث):** مصدر. سٺ ڪرڻ – جٺ ڪرڻ. چينبُ ڪرڻ. ڪرڪو ڪرڻ.

• **ڏوڌ ج ڏوڌُونُ (ل):** ٿ [سن. ذهُ = ڏهڻ] گهڻن قسمن جو کير. کير ڏيڻ جي حالت – ڏهائي – ڏوبُ. ڏڌل کيرُ خيرات ڪيل کيرُ – کيرَ جي خيرات.

— **ڏوڌِ تي ڏيڻُ:** چارپ تي مال ڏيڻ (جنهن موجب ڌراڙُ مالُ جو کير ۽ پاڻ استعمال ڪندو آهي).

— **ڏوڌپائي ج ڏوڌپائيُونُ:** ٿ. کيرَ وڪڻڻ جو ڌنڌو – ماهيو – ڏوڌپڻ – ڏوڌپو – ڏوڌڻ.

— **ڏوڌپڻُ ج ڏوڌپڻ:** ذ. ڏوڌپائي – ڏوڌپو – ڏوڌئيرِ – کير وڪڻڻ جو ڌنڌو.

— **ڏوڌپو ج ڏوڌپا:** ذ. ڏوڌپائي – ڏوڌپڻ. ڏوڌڪو – کير وڪڻڻ جو ڌنڌو.

— **ڏوڌئيو ج ڏوڌئيا:** ذ. ڏوڌپائي – ڏوڌپڻ – ڏوڌپو – ڏوڌڪو – کير وڪڻڻ جو ڌنڌو.

• **ڏوڌَڪُ ج ڏوڌَڪَ:** ذ. هيري يا موتيءَ ۾ پيل داغُ (جيئن هڪ رنگ ۾ ٻئي رنگ جو داغ) – داغُ – چِٽو – ٽِڪو – عيبُ. رُڪاوٽ – رَنڊَڪ – اٽڪ، (ذ. صفت) ڪنهن ڪم ۾ اٽڪ وجهندڙ.

• **ڏوڌو ج ڏوڌا:** ذ. کيرو (انَ جي سنگن جي جهلڻ واري حالت). کير وارو ڪچو انُ جهليل سنگ (ڏِڌيءَ واري حالت کان پهرين حالت).

• **ڏوڌي ج ڏوڌي:** ذ. صفت ذڌ. کير وڪڻندڙ – کير وارو. وِڪڻُ – پاڳيو – ماهڙ – ماهيڙُ.

• **ڏوڌي ج ڏوڌيُونُ:** ٿ. ٻوڙ ۾ گهاٽائي ڪري وجهڻ لاءِ ڳنڍيل اٽو ۽ پاڻي – لاس.

• **ڏوڌيلي (ث):** ٿ. گاهه جو هڪ قسم (زمين تي پکڙندڙ جنهن جو کيرُ دوائن ۾ ڪم اچي).

• **ڏوڏيشَرو ج ڏوڏيشَرا:** (ت) ذ جيت جو هڪ قسم (جو اڏامي ڏڏ ۾ پوندو آهي).

• **ڏوڏا (ث):** اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

• **ڏوڏَرِ ج ڏوڏَرُونُ (ث):** ٿ. سيتانگ جو مرض – چاپاڪو – ڏڏرُ.

• **ڏوڏو ج ڏوڏا:** ذ. [هـ. دودا] پست جي ٻج جو ڪوپو – ڏيلهو – ڏينهو – ڏوڏي. پڀڻ جو ٻج – شڪل پڀڻيءَ جو ٻجُ – پڀڻ – ڏوڏي. آڪُر جو پهريون ڦلڙ – ٽڻي. اک جو تارو – دوڏو – ڏيلهو – (ث. ڏوڏي ج ڏوڏيون). ڳهه جو هڪ قسم – ڳچيءَ ۾ ٻڌڻ جو تعويذ – ڪارڪ – ڪحور – ڪَتَل – ڏونڪو – هليلو.

• **ڏوڏِهار:** اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏوڏي ج ڏوڏِي:** ٿ. اسم [سن. تُندُ] پست جو ڦلُ.

• **ڏوڏي:** اسم خاص. تعلقي گوڻيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏوڏِيڙو ج ڏوڏِيڙا:** ذ. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم.

• **ڏوڏو ج ڏوڏا (ت):** ذ. چالاڪ – هوشيار – عيار – زيور جو هڪ قسم – ڪنن ۾ پائڻ جو وڏو والو.

• **ڏورَ ج ڏورُونُ:** ڏورِيُونُ: ٿ [پرا. دورَ. سن دور: دور = ڏور] ڌاڳي جو هڪ قسم – وٽيل ڌاڳو – ٿلهو ڌاڳو – سُٽَ جي سنهڙي رَسي – ڏور – ڏوري – سوٽلي (جا. انٽ هلائڻ. لغڙ اڏائڻ. لاٽون ڦيرائڻ ۽ ٻين ڪمن ۾ ڪم اچي). اڳٺ – پنهڙ (ل. ٿ).

— **ڏورَ تي هَلَڻُ:** پاسو وٺڻ – همدرد ٿيڻ.

— **ڏورڪِي ج ڏورِڪيُونُ (ث):** ٿ. ڏور – ڏوري.

• **ڏورو ج ڏورا:** ذ. ٿلهي ڏور – وٽيل مضبوط سُٽَ جو ٽڪر. (ٿ ڏوري ج ڏوريُون).

— **ڏورِ واڳَ ج ڏورِ واڳُونُ:** ٿ. وهٽ (گهوڙي وغيره) کي ٻڌارڻ لاءِ لغام ۾ وڌل رسي – واڳَ – مهارَ – دَٻيلَ – ٻڌائڻ – سرڪشي – ڦاهي. اختيار – عام مختاري. حق ۽ واسطا. ڇڙواڳي – ازادي – خودمختاري.

— **ڏورِ وجهڻُ:** ڦاسائڻ – اٽڪل ورڻائڻ. جيئن ته: "ڏور وڌي تو ڏاهي" (سچل).

• **ڏورَ ج ڏورَ:** ذ معمي يا ڳجهارت جو هڪ قسم (جو ڏوهيڙن ۾ ٿيندو آهي).

• **ڏُورُ:** ظرف. [سن. دُور – پري] پري – دُورُ – ڏورانهِنُ – ڇِٽو – ڇيٽو – پرانهِنُ – وٿيرڪو – پنڌ تي – جُدا – پرتي – گهڻو پري – اڳاهون – گهڻو مفاصلو – پرپرو – جو ويجهو نه هجي.

— **ڏُورا:** ظرف. ڏورانُ – پري کان.

— **ڏُوراڏو ج ڏُوراڏا:** ظرف. ڏورانهُونُ – پرانهون – پري جو – ڏورَ – پري.

— **ڏُورانُ:** ظرف. پريان – پري کان.

— **ڏُورانهُونُ ج ڏُورانهَانُ:** ظرف. پرپرو – ڦورو پري – ڏورَ – دُور – پرانهون – تمام پري – دوران دُورَ – پري وارو – ڏُوريءَ وارو – اڳاهُونُ – ٿوري

مفصلي تي – پري پري جو وڇيرڪو – ڇيتو.

– **ڏورانهين:** ظرف. پري واري – ڏور واري – پري پنڌ واري – ڏوريءَ واري – پريرائي – ڏورنهن.

– **ڏوراڻ:** ث. ڏوري – ڏوري – پريرائي.

– **ڏوراڻو ج ڏوراڻا:** ظرف. پري جو – ڏورانهون.

– **ڏوراڻي ج ڏوراڻيون:** ث. ڏورائي – پريرائي – ڇيڻائي – دوري – مفاصلو – وٿ. پري جو – پري کان.

– **ڏور تانهون:** ظرف. پري کان – گهڻي پنڌ تان – گهڻي مفاصلي تان – مفاصلي کان.

– **ڏوڙڙو:** ظرف. ٿورو پري – پريرو – پري – دور.

– **ڏور لڳڻ:** ڏکيو لڳڻ – اڻانجو لڳڻ – دل کي نه وڻڻ.

– **ڏورهين:** ظرف. پري کان – مفاصلي تان.

– **ڏوريو ج ڏوريا:** ظرف. صفت. پري وارو – ڏور وارو – ڏوريءَ وارو. پري – دور – ڏور – ڏورانهين – وڇيرڪو – پرانهون – ڏورانهون – بعيد. د. رڌسٽ.

• **ڏوراپڻ:** مصدر. ڏوراپو ڏيڻ – عتاب ڏيڻ – مهڻو ڏيڻ – طعنو هڻڻ – ويڻ ڏيڻ – گلا ڪرڻ – شڪايت ڪرڻ – شڪوو ڪرڻ.

– **ڏوراپائتو ج ڏوراپائتا:** ذ. صفت. مهڻي گور – اهو ڪم جنهن مان ڏوراپو ملي – ڏوراپي وارو – ڏوراپي جو – مهڻي جوڳو – گلا وارو – شڪايت وارو – شڪوي وارو.

– **ڏوراپجڻ:** مصدر. ڏوراپي وارو ٿيڻ – ڏوراپو ملڻ – مهڻا جهلڻ – عتاب سهڻ – ويڻ برداشت ڪرڻ – طعنا جهلڻ – ڏوراپي هاڻو ٿيڻ – طعنه هڻ ٿيڻ – ميارداز ٿيڻ.

– **ڏوراپو ج ڏوراپا:** ذ. شڪوو – گلا – دانهن – شڪايت – عتاب – ويڻ – مهڻو – طعنو – ويار – اوڀالو – ميار – حرف. چيڻپ – جهڙڪ.

– **ڏوراپو ڏيڻ:** طعنو هڻڻ – مهڻو ڏيڻ – اوڀالو ڏيڻ – عتاب ڏيڻ – ميار ڪرڻ. شڪايت ڪرڻ.

• **ڏوراڄ ج ڏوراڄ:** ذ. آڏ ۽ ڏ – اڏوري.

• **ڏوراچو ج ڏوراچا (ل):** ذ. صفت. اهو چوپايو مال جنهن کي گاهه پٺي گهٽ ملندو هجي – آڏ ڏاڙل – آڏورو. ابرو – ضعيف – ڏ ٻرو. وڪڙو – نفرت ڪندڙ. (ث. ڏوراچي ج ڏوراچيون. گدلائي کان پاسو ڪندڙ – صفائي پسند ڪندڙ. سوگهارو. ث. سوگهاري "ڏوراچي گهوڙي".

• **ڏوراڙو ج ڏوراڙا:** ذ. مڇين جي محاوري جو لفظ. مهتو – واتيو – ڪيراڙ.

• **ڏورائڻ:** مصدر. اٺ مهل ستو ڏاگهو ڪرڻ. هڪ دفعو ڏارو سڌو نه پوي ته وري ٻيو دفعو اڇلڻ. گهوڙيءَ کي ڦرائڻ (ٿ).

• **ڏوڙت (ڪ):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏورڙو ج ڏورڙا:** ذ. [سن. دور = ڏور] ڏوري جو اسم تصغير ڏاڳو – ڏورو – ڏوري. هڪ هندڪي رسم – بدي مهني جي چوڏهين تاريخ ڏونري يا ٻانهن جي ڏوري ۾ ٻڌڻ جو ڳاڙهي رنگ جو ريشمي ڌاڳو. زيور جو هڪ قسم – ٻازوبند – ٻانهن رکڻي (ل). پرت جو هڪ قسم (ل).

• **ڏورقيرهو ج ڏورقرها:** ذ. هي هر چورس نو انچ کن ٿيندو آهي، جنهن ۾ هڪ فوٽ کن ڳن ٿيندو آهي. جنهن تي ٽانون کي ڏوريو آهي.

• **ڏورمائڻ:** مصدر. ڪنهن ٻئي جي ڳالهه جو نه وڻڻ. ڪم کان ڪيبائڻ – لهرائڻ.

• **ڏورڻ:** مصدر. ڪنهن به شئي جي ڳولا ۾ رلڻ – ڳولڻ – ڳولا ڪرڻ – ڍونڍڻ – ورڻ – ولاڙڻ – سوجهڻ – هٿ ڪرڻ – پنيان پوڻ. ڳولهڻ – ڦولهڻ – ڀڄڻ – جهاڳڻ – رلڻ – رڻ – ڀٽڪڻ – گهمڻ – ڀٽڻ – ڀڻڻ – لنگهڻ – پرڻ. اجهڙڻ – ڪوڄڻ. ڳهڻ – چاهڻ. لڳائڻ – منڊڻ – ٺاهڻ – شروع ڪرڻ – بڻائڻ (سودو، واپار وغيره) (ل). جيئن ته "مون عبدالله سان سودو ڏوريو آهي" ۽ آڏ ڪرڻ. نپائڻ. چڪڻ. ڏ گهڙيو ڪرڻ. گهوڙي جو گهوڙيءَ تي چڙهڻ (ٿ).

– **ڏور ج ڏورون:** ث. ڳولا – ڦولها – ڪوڄنا – تلاش – آهوڙ – جاچ – ڊوڙ – رولڙو.

– **ڏوري ج ڏوري:** ذ. صفت. ڏوريندڙ – ڳوليندڙ.

– **ڏوري ڏسڻ:** هلي ڏسڻ – ڀڄڻ يا ڀڄائي هٿ ڪرڻ.

• **ڏوڙڻ ج ڏوڙڻ (ڪ – ل):** پاڄاريءَ جو ٻاهريون ڪلو (ڏڳن جون ڳڇيون ڦاٻو ڪندڙ ڏوڙٺو.

• **ڏوڙٺو ج ڏوڙٺا:** ذ. پاڄاريءَ جو ٻاهريون ڪلو (ڏڳن جي ڪنڌ مضبوط ڪرڻ لاءِ) – ڏوڙڻ (ڪ). اٺ جي ڳاٽي کي ٻڌڻ جي رسي يا نوڙي – ڪشڻ – ڏور (ل).

– **ڏوڙٺا ڏيڻ:** مدد ڪرڻ – ڏک سک ۾ ڀائيوار ٿيڻ – پاڻ کي ٻڌل رکڻ – وڪون وجهڻ – زور ڏيڻ.

– **ڏوڙٺي تي ڪرڻ (ٿ):** پاسو وٺڻ – ريڻ رکڻ.

– **ڏوڙٺي تي هلڻ:** ريو رڌڻ – مرضي موجب هلڻ.

– **ڏوڙٺيچوڙ ج ڏوڙٺيچوڙ:** ذ. صفت. ڏوڙٺو چوڙڻ وارو يا چوڙيندڙ – پاڄاريءَ جا ڪلا ڪيندڙ. ختم ڪندڙ – ڪم بند ڪندڙ – آجو – واندو. پنهنجي مرضيءَ موجب هلندڙ.

– **ڏوڙٺيچوڙ اچڻ (ٿ):** سڌو اچڻ – بنا روڪ ٽوڪ اچڻ – بي حجاب اچڻ.

• **ڏورو ج ڏورا:** ذ. [سن. دور؛ دور = ڏور] سٽ جو وٽيل ٿلهيرڙو ڌاڳو – ڏور – ڏوري. ٿلهو سٽ – سڳو – سنهي نوڙي (جو لغڙ اڏائڻ وغيره ۾ ڪم اچي). زريءَ يا مقيش واري پٽي – ٻانڪ – ٻامڪ ڏوري. مبندي – چڙو – سڳي. ٻانهن جو مشڪ وارو مٿيون حصو

ڏونرو. اَنج جو اڻونٽ حصو — سوٽ. ٻٽُون — ڳوٺري — ٺيلهي، ڳيت جو هڪ قسم (ث). ڏ ک — فڪر — ڳڻتي — وماس. زور — ظلم — زبردستي — ڏاڍائي.

— **ڏورو وَهائڻ (ث):** پرت پرڻ.

— **ڏوري تي هٿُ هڻڻ:** ٻچڙائي ڪرڻ — لاهي پاهي ويهڻ — تيار ٿي ويهڻ — وڙهڻ لاءِ آماده ٿيڻ.

• **ڏورهو ج ڏورها (ث):** ذ. اهنج — مشڪل — تڪليف. ساه جي مونجهه. ڏکيو موت.

• **ڏوري ج ڏوريون:** ث. [سن. دور: دور = ڏور] سنهي سٽ جي وٽيل رسي — سڳو — ڏور — سنهي رسي — ڏورو. پاڻي ڪڍڻ لاءِ رسي. ڪاٺ کي چيرڻ وقت ليڪ ڪڍڻ لاءِ ڪم ايندڙ نوڙي. رازڪي ڪم ۾ اوساريءَ جي سڌائي لاءِ ڪم ايندڙ نوڙي. جاريءَ واري ڪپڙي جي ڇيڙن تي سبيل ڏاڳو. ڪپڙن سڪائڻ لاءِ ٻڌل رسي — رَس. نَٽَ جي جهلڻ لاءِ ڪاري سُٽَ يا پٽَ جو پٽو. پٽي — پانڪ — پاڪ. چوٽي — سڳي — مينڍي. واڳ — اختياري.

— **ڏوري ڏيڻ:** اختياري ڏيڻ — حڪومت ڏيڻ — واڳ ڏيڻ.

— **ڏوريءَ ۾ بند هُئڻ:** محبت ۾ مبتلا هئڻ — عشق جي دامَ ۾ گرفتار هئڻ — قرب ۾ قابو هئڻ — پريت ۾ پيوند هئڻ.

— **ڏوريءَ ۾ ٻَڌَلُ رَهڻ:** چئي ۾ هئڻ — حڪم هيٺ هئڻ — فرمان ۾ هئڻ.

• **ڏوريو ج ڏوريا:** ذ. [سن. دور = ڏوري] ڪپڙي جو هڪ قسم — سنهڙين ڏورين وارو سنهو ڪپڙو — ڌاريدار ململ — ليڪن واري ململ — پٽاپٽي ململ — رنگين شبنما. ڍانڊي پکيءَ جو هڪ قسم (جهنب ڪاري ۽ ويڪري، ٽنگون وڏيون ۽ ڪاريون). نوڙي — رسي — ڏورو (ث).

• **ڏوڙَ ج ڏوڙُون (ث):** ث. سوئر يا مرونءَ جي اڳين ٽنگ يا ڄنگهه.

• **ڏوڙُ ج ڏوڙَ (ل):** ذ. پسو — پلاند — ڪناري — وٽ (ڪپڙي وغيره جي).

• **ڏوڙاڪي ٻري ج ڏوڙاڪيون ٻريون:** ث. ٻريءَ ٻڪريءَ جو هڪ قسم (بدن تي اڇا ڪارا نبڪا: اهو نالو ان ڪري پيو اٿس ته جڏهين سندس ٻيءَ هڪ ۽ ماءُ جو ٻيو قسم. جڏهن ڪارو ڳلهو ٻڪر ٻريءَ ٻڪري سان لڳ ڪندو آهي، تڏهن هي ڏوڙاڪي ٻري پيدا ٿيندي آهي. ڪيس "ٻسري" ٻه چئبو آهي. يعني ٻن جي ڏيءُ ۽ جهري ٻه چئبو آهي. جيئن گهوڙو ۽ گڏه لڳ ڪندا آهن ته خچر پيدا ٿيندو آهي، تيئن ڪاريءَ ٻرو ٻڪر پيو ته ڏوڙاڪي ٻري پيدا ٿيندي آهي).

— **ڏوڙڻ (ث):** مصدر. ڊوڙڻ.

— **ڏوڙَ ج ڏوڙون:** ث. ڊوڙ. گوڙ — آواز — رڙ — رنب — دانهن — ڪوڪ.

— **ڏوڙي ج ڏوڙيون:** ث. تيز هلڻ ڪري ڪنهن جانور جي پيرن جو آواز. سوار جي سيکاريل اٺ جي ڊوڙ.

— **ڏوڙيون هڻڻ:** آواز ڪرڻ — گوڙيون ڪرڻ — رڙيون ڪرڻ — رنبون ڪرڻ.

• **ڏوڙو ج ڏوڙا:** ذ. صفت. ٻيڻو — ٻٽو — ٻه پوٽ — ڏوٽو — ٻه دفعا. ڳتي جو هڪ قسم (ٻه پوٽي). وريل — ڦڏو — ڏنگو وڏو ڳرو. مٽو — ٿلهو — متارو (ک). (ث ڏوڙي ج ڏوڙيون). سڳو — ڏاڳو — جهار — ڏيٺو. ڦيرو. جيئن ته: "ڏک ڏيئي ويم ڏوڙو".

• **ڏوڙهو ج ڏوڙها (ت):** ذ. پاڻيءَ تي پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم.

• **ڏوڙي (ت):** (ث). رڏ جو هڪ قسم. سوئر جي هلڻ جو آواز. ڪُر ته چيريل جانور جي هلڻ جو آواز.

• **ڏوڙ ج ڏوڙ (ڪ):** ذ. ڪُڪڙ جي هڪ بيماري، ٻچ جي مٿان هڪ جوڙ جي داڻي جيڏو گوشت جو داڻو نڪري جنهن سان ڪڪڙ آنا ڏيڻ بند ڪندي آهي ۽ وري اُن گوشت جي ڏري ڪيڻ سان ڪڪڙ آنا ڏئي.

• **ڏوش (ث):** صفت. [سن. دَشَنْ = ڏهه] هڪ عدد جو نالو — ڏهه.

• **ڏوسُ ج ڏوش:** ذ. [سن. دوش = ڏوهه] گناهه — ڏوهه — قصور — پاپ — اپراڌ — دوش — ڪُڪرم. چُڪ — ڀُل — غلطي — عيبُ — شقُر. ڏ ک — پيڙا — عذاب — ڪشٽ — ڪليش — وپنا. عتاب — ڪاوڙ — قهر — تاپ. تڪليف. اهنج. جيئن ته: "تنهنجو ڏس ڏمرُ ڪونه سهندو اُن ري" (شاهه). پري يا جن جي ڇانوَ جو اثر (ث).

— **ڏوشائو ج ڏوشائا (ث):** ذ. صفت. جنّ يا پريءَ جي ڇانوَ جي اثر هيٺ آيل ماڻهو.

• **ڏوسو ج ڏوسا (ث):** ذ. وڏي عمر وارو مرد — پوڙهو ٽٽُ — ڪراڙو — جهونو — پڦُ — پڊو. بخيل — ڪنجوس، مکي چوسُ — چوڙهو (ک). ڏائڻ — چندو — واٽ ڪارو — نپاڳو (ت). زال جو پردي پوپان مرد جهڙي ٻولي ڪري ڪلاڻڻ واري حالت (ث).

• **ڏوڦو ج ڏوڦا (ث):** ذ. بيوقوف — بي سمجهه — اڻ سمجهه.

• **ڏوڪو ج ڏوڪا (ت):** ذ. [سن. ڊِڪا] ڌهل وڄائڻ لاءِ ڪم ايندڙ سنهيرڙي گهڙيل ڪاٺي — ڏونڪو. اڻ پڪل ڪارڪ — ڪچي ڪارڪ (جنهن مان لوڻي ڪارڪ ٺهي). جوئر جو رس وارو ڪانو — ڳنو (ث).

• **ڏوڪي ج ڏوڪيون (ت):** ث. ڪاٺيءَ ٽڪر — سنهڙيءَ ڪاٺيءَ ٽڪر. ڪوهه جي ٻل هيٺان ڏنل ڪاٺين مان هڪ ڪاٺي.

— **ڏوڪي جهلڻ:** سڌي ڪاٺي جهلڻ. زور آزمائڻ.

• **ڏوڪاڄ ج ڏوڪاڄ (ڪ):** جيت جو هڪ قسم (رنگ ساٺ. ٽنگون وڏيون. سائي ونڊ ۾ گهٽو ٿئي. جو ٻڪري وغيره کي اتفاق سان گاهه سان گڏ پيٽ ۾ وڃي ته اهو وهٽ بيمار ٿي پوي).

• **ڏوڪاهُو ج ڏوڪاهُا:** ذ. [سن. دھک - ڏک] مصيبت - ويڌن - سختي - اَپدارن. جيئن ته: "وهيان تيين وڃان ڏوڪاهي هنئن جي" (شاهه).

– **ڏوڪاهِي ج ڏوڪاهِيُون:** ذ. صفت. ڏک يا ڏکيائي ۾ سڄو - ويران.

• **ڏوڪِڙو ج ڏوڪِڙو:** ذ. [سن. دھک = ڏک] سور - درد - ڏک - ڏک - اِيذاءُ - اهنج. تڪليف - مشڪلات - ڇاڪوڙ - ڪشالو - درد سري - محنت - ڏاڪڙو - ڏنجهه - ڏوجهرو - مصيبت - آزار - هلاڪي. ڏرگَتي - ڳرو ڏک - برو حال - پريشاني - ڪمبختي - ڏولو - ڏوکڙو.

• **ڏوڪِڙانئُونُ ج ڏوڪِڙانئُان:** ذ. صفت. ڏکائتو - اهنجائتو - هلاڪ ڪندڙ - ڪپائيندڙ - تڪليف ڏيندڙ - ڏِکهه - تڪائو - تُڪائتو. محنت طلب - ڏکيو - اوکو - اڙانگو - اَڻ ڪائيو.

• **ڏوڪو ج ڏوڪا (ت - ت):** ذ. [سن. دُھک = ڏک] اِيذاءُ. بيماري - اَگهائي.

• **ڏوڪِئو ج ڏوڪِئا:** ذ. [سن. دھک = ڏک] غم - شوڪ - ڏُک - گوندر - ڏنج - سوس - افسوس - ارمان - رنج. سوز - درد - ڪَليش - ويڌن - تڪليف - مصيبت - ڏک. ماتم - روڏن. ڏکيو.

• **ڏوڪِي ج ڏوڪِيُ:** ذ. صفت. [سن. دُھک = ڏک] ٻئي کي ڏک ڏيندڙ. ٻئي جو ڏک معلوم ڪندڙ - ٻئي جو ڏک پاڻ تي هموار ڪندڙ - ڏک وارو - ڏک سهندڙ - تڪليف برداشت ڪندڙ - ڏکي. سخت محنت ڪندڙ. جيئن ته: "هڏ ڏوکي" وغيره.

• **ڏوگَرُ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (خاص ڪري نوابشاهه ۾ لاڙڪاڻي ۾).

• **ڏوگَرُ:** اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏوڳَاهو ج ڏوڳَاهَا:** ذ. ڏولاهو - ڏنجهه - ڏک - تڪليف - ڏولاڻو. جيئن ته: "ڏور ڏوڳها پچ جو ميٺهن مُنڌائتو آيو" (خليفو نبي بخش).

• **ڏوگِهَرُ:** اسم خاص. تعلقي ٻني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏوگهِلو ج ڏوگهِلا (ل):** ذ. نڙي - نڙگهوٽو.

• **ڏوگهَ ج ڏوگهونُ:** ٿه پاڻي پيئڻ جي اوت اوتانُ - گهڙي گهڙي پاڻي پيئڻ واري حالت - ڏوک - گهڻي اُڃ - اُساٽ - اُلِي - ڏوگهو.

– **ڏوگهَ ڏوگهانُ ڪرڻ:** گهڻي اُڃ ڪري گهڻو پاڻي پيئڻ - ڏوڪ ڏوڪانُ ڪرڻ - پاڻيءَ جي اوت اوتانُ ڪرڻ.

– **ڏوگَهرَ ج ڏوگَهرَ:** ذ. صفت. يڪساهي پاڻي پيئندڙ - گهڻي اُڃ وارو جهجهو پاڻي پيئندڙ - اُلِي وارو اُڃايل - ڏوکر.

– **ڏوگهو ج ڏوگها:** ذ. گهڻي اُڃ - اُلِي - ڏاڍي اُڃ - پياس - ڏوڪ - ٽرهه - ٽيهه.

– **ڏوگهِيُ ج ڏوگهِيُون:** ٿه اُڃ - پياس - خشڪي - ٽيهه.

• **ڏوگَهڻُ:** مصدر. ڦرڦر پاڻي پيئڻُ - گهڙي گهڙي پاڻي واپرائڻ - گهڻو پاڻي پيئڻ - مسلسل پاڻي پيئڻ - ڏوکڻ. يڪ ساهي پاڻي پي وڃڻ. گهڻي اُڃ لڳڻ - سخت اُڃائجڻ.

• **ڏوگهو ج ڏوگها (ت):** ذ. وڏي آک - دوڏو - ڏيلهو - ديڏو. ڦونڊريل.

– **ڏوگها ٿاڻڻ:** نظر تيز ڪري ڦرڦر نهارڻ - گهورڻ - تڪڻ - جوهڻ.

– **ڏوگهَرُ ج ڏوگهَرُ:** ذ. صفت. اکين ڦونڊريل - دوڏو - ديڏو.

• **ڏولُ ج ڏول:** ذ. [سن. دول = لڏڻ. سن ڏُل > مٿي ڪرڻ. ع. دلو] جهولو لڏڻ جو - پينگهه - پينگهو. (کوهه وغيره مان) پاڻي ڀري ڪڍڻ جو برتن - ٻاڙدي - ٻاردي - ٻالٽي. لوهه جو ٽين. - ڏبو - ڏٻو - ٽين - ٻوڪو. خوف - ڊپ - ٻوءِ (ت). فساد - بدامني - جهيڙو - فتنه انگيزي (ت). ڏولو - ڏولاٿو - ڏنجهه - ڏک. مصيبت - اَپدا. ڏوڪار - ڏڪار - قحط (ت).

– **ڏولُ وجهڻ:** فساد مچائڻ - هراس وجهڻ - خوف پيدا ڪرڻ. ڏڪار وجهڻ.

• **ڏُولُ ج ڏُولَ (ل. ت):** ذ. [سن. ڏل - لُڏڻ] ناس - برباد - تباهه - چٽ - سَڃ. جيئن ته: ڪهڙي هيسيلُ ڪندو هولُ، ڏاوڙ رن نه ڏيرو ڏولُ، مڙس مُنهيءَ تي ڦرڦر هولُ. (جام خان).

– **ڏولُ ڪرڻ:** برباد ڪرڻ - ناس ڪرڻ - چٽ ڪرڻ.

• **ڏولاڪو ج ڏولاڪا (ل):** [سن. ڏلُ = لڏڻُ] ڏولو - ڏولاٿو - رولو - مصيبت - پريشاني.

• **ڏولاٿو ج ڏولاٿا (ل):** ذ. [سن. دولا ڏل = لڏڻ] ڏک - ڏاکڙو - ڏوجهرو - رولڙو - ٿلڪو - تڪليف - اهنج - دربدرائي - ڏک - رنج - درد - مصيبت ٽرٽلو - هراس - ٽاڪوڙو - ڦڙڦوٽ - هاهاڪار - هائيلوس - ڌهڪاءُ - ڊپ - ڦڙڦڙ - ولوڙو - واجهت - گوڙشور - هلچل - ٻڪيڙو - وڳوڙ - تڪرار - بحث - ڏک ٻک - ڏڪار. قحط - ڏکر - ڏلاڪو.

• **ڏولاٿي مانُ ج ڏولاٿي مان:** ذ. صفت. ڏڪائيل - ٿرين پَر.

• **ڏولچِي ج ڏولچِيُون (ل.ت):** ٿ. چمڙي جو ٿانءُ - پاڻي ڀرڻ لاءِ چم جو ڏبو يا ٻالٽي - ڏنوچو - ٻوڪو - چڙهي - ڪوس. بندوق رکڻ لاءِ چمڙي جي ڊگهي ڳوٿري.

• **ڏولَڻُ:** مصدر. ڳولڻ - ڦولهڻ - تلاش ڪرڻ. ڏورڻ - پنيان وڃڻ - پويان ٻوڻ - پٺڪڻ پيا ڪرڻ - لوڏڻ - ڏلاٽي ۾ وجهڻ - پريشان ڪرڻ.

• **ڏولو ج ڏولا:** ذ. [سن. ڏل = لَڏڻ] ڏرگتي - بروحال - ڪمبختي - شڪست حالي - جوکڙو - ڏولاٿو - ڏوجهرو - ڏک - رنج - تڪليف - دربدري - پريشاني.

• **ڏولهه ج ڏولهه (ل):** ذ. [سن. ڏلُ = لڏڻ] پاڻيءَ ڪڍڻ جو ٿانءُ - ڏولُ.

• **ڏولِهو ج ڏولِهَا** (ت): ذ. پٽرجي وچ وارو ڪانو.
• **ڏولَهڻُ**: مصدر. ڏلهڻ.
• **ڏولِهيَ ج ڏولِهيُون** (ل): ث. [سن. دولِ - لڏڻ] ڏولي.
• **ڏولي ج ڏوليون**: ث. [سن. دولا: دَلِ ء لڏڻ. پرا. دولا] پرده دار عورتن جي سواري لاءِ هڪ جهولو يا مانڊو - ننڍو ڪجائو (جنهن کي ماڻهو ڪلهي تي کڻندا آهن -- پالڪيِ محافو - لوڏي -- ڇٽو ڏول. لاش وغيره کڻڻ لاءِ کٽ جو هڪ قسم. پاڻي پيئڻ لاءِ ٺڪر جو ننڍو ٿانءُ -- ڇلِ ڪٻِي -- ڪنوڄيِ (ت).
— **ڏوليِ وَلَڻُ**: گهوٽيتن جو ڪنواريتن وٽ ڪنوار کي وٺي اچڻ.
• **ڏُوَمَ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو -- گهمندڙ گوين جي هڪ ذات جو نالو.
• **ڏُوَمُ ج ڏُوَمَ**: ذ. [سن. ڊوَمَ] ڏوم ذات جو هڪ فرد - چارڻ -- ڀاٽُ -- ڀٽ -- منگتو - مگڻهار - داڊي - پينو -- لنگهو. (ث. ڏومڙيُ ج ڏومڙيُون). نياڳو - بدنصيب - رولو. رُڪو - بي سوادُ (ٺ).
— **ڏومڪا ڪونهان** (ت): ذ. صفت. چرڙ - چڙا ڇانڊ - رولُ.
— **ڏومِيُ ج ڏومِيُ** (ٺ): ذ. صفت. نياڳو - بدبخت - بدنصيب.
• **ڏوماڻو**: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **ڏوماڻيُ**: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **ڏوماڻيُ الهنڊيُ**: اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **ڏُوَمڻُ**: مصدر. ڏَمڻ - پوئي ڪرڻ - هٿڙو ڪرڻ -- هٿ هيرو ڪرڻ. ڏَيڻ -- ڪپڙا هڪ ٻئي تي پاڻيءَ جي چند ڏيئي رکڻ.
• **ڏوميوالِيُ**: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **ڏُونُ ج ڏُونَ**: ذ. باهه -- آگ -- آڳ -- اڳني -- جيرو - بارڻ. عذابُ -- ڏک - اهنج - ساڙو.
• **ڏونُ**: صفت [سن. دُو = ٻه] ٻه هڪ جي ٻيڻ - ٻڪَ -- ڊُوئو - جوڙي - ٻيلهه -- ٻڏي -- ٻٽو.
• **ڏوناڻِيُ اپرَنڊِيُ**: اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **ڏُونَبَرَ ج ڏُونَبَرَ**: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم.
• **ڏَونٽو ج ڏَونٽَا**: ذ. صفت. [سن. ڏَنٽهه = غرورُ] جيرو -جانٺو -- قوي - مضبوط - بهادرُ -- جنگ - ٺلهو - متارو - ڏٽو مٽو - ڏونسو - مٽڪو - ڍِگ -- سٽَرَ وٽَرَ - قوقانگ. جهنگلي - وحشي - اڻ گهڙيو -- ٻرَ - خون خوار. شوخ -- بي ادبي.
• **ڏَونٽيُ ج ڏَونٽيُونُ**: ٿه [سن. ٻڏَ = ٻونڊَ] ٻبي يا ٽڻ جي چوٽي - ڄنڊي -- ڏنڊي - ٽونٽيُ - ڏونٽي - ٻنڊ - ٻونڊ. حقي يا ٽڙ جي ٽونٽي - ڏونٽيُ.
• **ڏونٽُ ج ڏونٽَ** (ٺ): ذ. صفت. شوخ سياءُ جو ماڻهو - ڪَهرو - رُڪو.
• **ڏونجهو ج ڏونجهَا** (ل): ذ. اهنج - ايذاءُ - تڪليف - دردُ - ڏک.
• **ڏونچڻُ** (ٺ): مصدر. ڇينڀڻ - ڇڻ ڪرڻ - ملامت ڪرڻ.
• **ڏونڊِ ج ڏونڊيُونُ**: ٿه [سن. ٻڏ + ٻونڊ] ميوي يا گل جي ڏانڊي -- ميوي ۾ اتڪيل ڪاٺيءَ ڏرو - ڏنڊيُ - ٻونڊ - ڳنرُ - ڳٿو. ٻبي جي چوٽي - ڏنڊي - چونيڙيُ (ل).
• **ڏونڊڙو ج ڏونڊڙا**: ذ. صفت. عضون سوڙهو - ٽونڊڙو - ڪُرونڊڙو -- ڏونڊڙو -- رونٽڙو - ٽاٽموٽيل. ويڙهيل سيڙهيل - ڏٽيل ڪٽيلُ -- موٽڙو - سونٽڙو - سيڙل - سوڙهو - جهڪيل.
• **ڏونڊڙو ٿيڻُ**: ڪرونڊڙو ٿيڻ -- جڪڻ -- ڇهه مارڻ -- ڏهي پوڻ -- ڪري پوڻ.
• **ڏونڊڪيِ ج ڏونڊِ ڪيُونُ**: ث. ٻري ڪان اچلي ڏک هڻڻ وارو سونٽو.
• **ڏونڊيُ ج ڏونڊيُونُ**: ث. ٽوٽي - ٽونٽي -- ٿن -- ڏنڊيُ -- ٿنيُ -- ڦوهارو -- نيسارو - ڏونٽيُ.
• **ڏَونَرَ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **ڏَونرو ج ڏَونرا**: ذ ڪرڙ جو ڪچو ڦرَ يا ڦلُ -- ڏيلهو - ڏينهون. ڪلهي ۽ ٽونٽ جي وچ وارو ٻانهن جو مشڪي حصو - ڏورو. (صفت) ننڍڙو. (هه. ڏنڊ).
— **ڏَونرو ٺوڪڻُ**: وڙهڻ لاءِ تيار ٿيڻ - جهڳڙي لاءِ آماده ٿيڻ. بهادريُ جو ڏاڪو وجهڻ.
• **ڏونڙُ ج ڏونڙَ** (ل): ذ. اٺ جي بيماريءَ جو نالو (جنهن ۾ اٺن جي رحم ۾ ڳوڙهيون ٿي پونديون آهن).
• **ڏَونڙو ج ڏَونڙا**: صفت. [سن. دو = ٻه] ڏوڙو - ڏوٺو -- ٻيڻو - جهجهو - گهڻو - زياده (ديوان فاضل ۴۹).
— **ڏَونڙا ڏيڻ ڏيڻُ**: ٻيڻي مهرباني ڪرڻ -- تمام وڏو احسان ڪرڻ. جيئن ته: "ڏيج ڏونا ڏيوم ذات ڏيان. (فاضل).
• **ڏَونڪو ج ڏَونڪا**: ذ. نغاري يا دهل وڄائڻ جي هڪ سنهيري ننڍي گهڙيل ڪاٺي - ڪاٺ جي رڱيل ڳٽي - ڏانڊيو. ڪچيءَ جو هڪ داڻو -- تازي ڪچي -- اڌ پڪل ڪارڪ - هليلو - ڏوڏو. (هميشه جمع ۾ "ڏونڪا" جڻيو آهي).
— **ڏَونڪا ٿيڻُ**: ڪچيءَ جي ڦرجو رسجي وڃڻ -- هليلا ٿيڻ.
— **ڏَونڪا رهڙڻُ**: گوشت مان ڏونڪا پٽڻ.
— **ڏَونڪانٺُونُ ج ڏَونڪانٺَانَ**: ذ. صفت. ڏَونڪڻ وارو -- ڏونڪڻ جو. رنگيل ڪاٺي گهنگهرا ٻيل - راند ۽ ناچ جي ڪم ايندڙ - دُهل وڄائڻ جي ڪاٺيءَ.
— **ڏَونڪا هڻڻُ**: ڏانڊين تي ناچ وجهڻ. (جنهن ۾ وچ ۾ دهلاري ٻيهندو آهي جو بيت ٻه چوندو آهي ۽ ٻيا ماڻهو چوڌاري ٻه ٻه ڏونڪا ڪڻي دُهل جي سُرتي ٽڪاءُ ڪيائيندا آهن).

– **ڏونگائي ج ڏونگائي:** ذ. صفت. ڏونڪن وارو – ڏونڪن جو – ڏونڪن سان راند ڪندڙ رانديگر.

– **ڏونڪو لڳڻ:** ڪنهن ڳالهہ جو اطلاع ملڻ – جنگ جو ڏونڪو لڳڻ – نغارو وڄڻ.

– **ڏونڪو وڄائڻ:** نالو ڪڍائڻ – مشهور ٿيڻ – نامي گرامي ٿيڻ – ناموس ڪڍائڻ – هاڪارو ٿيڻ – ناميارو ٿيڻ – ناليرو ٿيڻ. رعب تاب وڄهڻ.

– **ڏونڪي جاچي:** ذ. صفت. تماشي ڏسڻ وارو – تماشبين – ساڪي – ڏرشڪ. فقط نالي ماتر ڪم ڪري ميڙ يا مجلس ۾ شريڪ ٿيندڙ.

– **ڏونڪي جاچي ٿيڻ:** ڪم مهل ڪم نہ اچڻ. باقي خوشيءَ مهل اچي شريڪ ٿيڻ.

• **ڏونڪي ج ڏونڪي (ٿ):** ذ. صفت. سنگهرو – سنگرو.

• **ڏونگر (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏونگر ج ڏونگر:** ذ. جبل – پهاڙ – ڇپر – پربت – ڪوهہ – روهہ. پهاڙي – ٽڪر – ٽڪري – ٽوڙهو – پهاڙ.

– **ڏونگر ڏارڻ:** جبل ڏاڪڻ. سخت محنت ڪرڻ – تڪليفون سهڻ.

– **ڏونگر ڏورڻ:** جبل جهاڳڻ – تڪليفون سهڻ.

– **ڏونگر هارڻ (ت):** گهڻو روئڻ – هنجون هارڻ.

– **ڏونگري ج ڏونگريون:** ٿ. جبل جي ننڍي چوٽي – ننڍو ٽڪر – ننڍڙي ٽڪري – ڏنو – ٽوڙهو.

– **ڏونگري ج ڏونگري:** ذ. صفت. ڏونگر جو – جبل جو – جبل وارو – جبلو – ڇاپرو – پهاڙي – پربتي.

– **ڏونگريا:** حرف ندا. اي ڏونگرا. اي ڏونگريا جبل جا رهاڪوا پنهونا.

– **ڏونگرين ڏنگ هڻڻ (ڪ):** ڇتو ٿيڻ – چريو ٿيڻ – اوڙي پاڙي کي ڏکوئڻ ۽ ستائڻ.

– **ڏونگريو ج ڏونگريا:** ذ. صفت. جبل وارو – ٽڪر وارو – جابلو – ٽاڪرو – پهاڙي – ڇاپرو – ڏونگري.

• **ڏونگر راءِ:** اسم خاص. ڪڇ جي هڪ راءِ جو نالو.

• **ڏونگرو:** اسم خاص. گدڙي ۽ بارمير جي وچ ۾ هڪ ٽڪر جو نالو.

• **ڏونگري ج ڏونگريون:** ٿ. اوڙ جو هڪ قسم – بصر – پياز. ڪپڙن وغيره سٽڻ لاءِ ڪاٺ جو اوزار – سونٽي – ڏڱري. ڏينيءَ جو هڪ قسم (ڪ).

• **ڏونگها (ت):** وهٽن جي سڃاڻپ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ. جانورن جي سڱن جي بيهڪ جو هڪ خاص نمونو.

• **ڏونگهو ج ڏونگها:** ذ. ناريل جي خالي کوپي جو هڪ اڌ (جنهن سان پاڻياٺ وغيره ڪڍجي) – رڏٽي – ڪپوٽي – ڏوئي – ڪرنڊي – ٺيڙهي – ٺيڙي. ڏونگهيءَ جيترو ماڻ يا وزن. ٺولهو – ٻٽڻ جي ٺولهي. طعنو – مهڻو – اوپاٽو. ٽهڪو – عيب – داغ. (ذ. صفت) اونهو – اونهو ۽ ورڇل – عميق – اٿاهہ.

– **ڏونگهن سان ڏلهڻ:** طعنا ڏيڻ – مهڻا ڏيڻ.

• **ڏونگهي ج ڏونگهيون:** ٿ. ناريل جي گولي جو سڪايل اڌ – ناريل جي ڪل جو اڌ – کوپرو.

• **ڏونگهيءَ جو تيل:** سڪل ناريل جو رس يا عطر – کوپري جو تيل.

• **ڏونڻ ج ڏونڻون (ڪ):** ٿ. ڪتن جي ڳهاٽي پونڪ.

• **ڏونڪڪ ج ڏونڪڪون (ت):** ٿ. زنجير – نيشتر – ڏاڻ.

– **ڏونڪڪ پوڻ:** زنجير پوڻ. قابو ٿيڻ – سوگهو ٿيڻ.

• **ڏونهن:** ظرف. ڏانهن.

• **ڏونهون ج ڏونها (ت):** ظرف. اونهو – ڏونگهو – عميق – اٿاهہ. پري – ڏور.

– **ڏونهو ڏيهہ ج ڏونها ڏيهہ:** ذ. پري وارو ملڪ – پرانهون ملڪ – ڏور ڏيس.

• **ڏوڻ:** صفت. [سن. ڏو – ڏوڻ. ٻہ] ٻيڻ – ٻيڻو – ڏوڻو – ڏهرو – ڏوڙو – ڏٻل – ڏٻل – ٻٽو.

– **ڏوڻا:** صفت. ٻيڻا – ٻٽا – ڏهرا – گهڻا – جهجها.

– **ڏوڻائڻ:** مصدر. ٻيڻائڻ – ٻيڻو ڪرڻ – ٻٽو ڪرڻ – ٻيڻو ڪنو وڃڻ – ڏوڻو ڪرڻ – ڏهرو ڪرڻ.

– **ڏوڻائي ج ڏوڻائيون:** ٿ. ٻيڻائي – ٻٽائي – ڏوڻائي – ڏهرائي.

– **ڏوڻو ج ڏوڻا:** صفت. ٻيڻو – ٻٽو – ڏهرو – ڏوڙو – ڏٻل. گهڻو – جهجهو.

• **ڏوهہ (ت):** صفت. [سن. ڏشَ = ڏهہ] هڪ عدد جو نالو – ڏهہ – ڏهہ.

• **ڏوهہ ج ڏوهہ:** ذ. [سن. دوش. دُش = خطا ڪرڻ. ڏوهہ] گناهہ – پاپ – تقصير – اپراڌ – قصور – جرم – دوش – الزام. خطا – ڀل – چڪ – غلطي – عيب – سُقم. عتاب – ميار – حرف.

– **ڏوهاري ج ڏوهاري:** ذ. صفت. ڏوهي – ڏوهہ جوڳو – تقصير وارو – پاپي – عاصي – بدڪار – ڪڪرمي – اپراڌي – قصور وارو – گنهگار. خطاوار – مُجرم. حرفي – عتاب جوڳو – مياري.

– **ڏوهائتو ج ڏوهائتا:** ذ. صفت. ڏوهہ وارو – ڏوهہ جو – ڏوهي – ڏوهاري – گنهگار – عيبدار – حرفي – مياري – عتاب جوڳو.

– **ڏوهہ باس ج ڏوهہ باسون:** ٿ. قبوليت – مڃتا – اقرار نامو – سڃي (ڪنهن ڏوهہ جي).

– **ڏوهہ باسڻ:** قبولدار ٿيڻ – (قصور) قبول ڪرڻ – (خطا) مڃڻ – هائوڪار ڪرڻ.

– **ڏوهہ باسئو ج ڏوهہ باسئا:** ذ. صفت. ڏوهہ باسيندڙ – قصور مڃيندڙ – قبولدار – اقراري.

— **ڏوھ ڏيڻ:** الزام لڳائڻ — خطاوار ڪرڻ. عيب لڳائڻ.

— **ڏوھ ڍڪڻ:** عيب ڍڪڻ — خطا پوشي ڪرڻ — گناهن کي ظاهر نہ ڪرڻ.

— **ڏوھ مڙهڻ:** (ٻئي ڪي) خطاوار ٺهرائڻ — ڏوھ ڏيڻ (ٻئي تي) گناهہ ٿڦڻ.

— **ڏوهي ج ڏوهي:** ذ. صفت. ڏوھ وارو — ڏوھ ڪندڙ — ڏوهاري — گنهگار — پاپي — مجرم — اپراڌي — تقصير وارو. مياري — حرفي — عتاب جوڳو.

• **ڏوهاڳ ج ڏوهاڳ:** ذ. مڙس جو زال تي رنج يا ناراضپو — ڏهاڳ.

• **ڏوهٽ (ٽ):** اسم خاص. ٿر ۾ نڪرن جي هڪ ذات جو نالو.

• **ڏوهٽ (ٽ):** اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

• **ڏوهٽو ج ڏوهٽا:** ذ. [پرا. دوهت. سن دوُهتر = ڌيءُ جو پٽ] ڌيءُ جو پٽ — ڌيءُ جو مذڪر اولاد.

— **ڏوهٽاڻ:** ذ. ڌيءُ جو اولاد — ڌيءُ جي ٻهاڻي — جيئن تہ: ”ڏوهٽاڻ نہ پيٽاڻ جيئن وڏي تيئن ويري“ (چوڻي).

— **ڏوهٽاڻو ج ڏوهٽاڻا:** ذ. صفت. — ڏهٽن جو — ڏهٽن وارو — ڏوهٽاڻ.

• **ڏوهٽي ج ڏوهٽيون (ٽ):** ث. مناٺيءَ جي هڪ ڇڪي — ٽڪي.

• **ڏوهپڻ (ٽ):** مصدر. پسند نہ ڪرڻ.

• **ڏوهر ج ڏوهرون (ٽ):** اوجڻ جو هڪ قسم — ڪيس — ڪٿو — لوئي.

• **ڏوهري ج ڏوهريون (ٽ):** ث. هيٺائين زمين — ڏهر.

• **ڏوهڙو ج ڏوهڙا:** ذ. ٻہ سٽو بيت — دوهو — دوهيڙو — ڏوهيڙو.

• **ڏوهلو ج ڏوهلا (ٽ):** ذ. گهر جو وڏو صفحو — وڏي ڪوٺي.

• **ڏوهو ج ڏوها:** ذ. صفت. [سن. دوهي = ڏهندڙ] کير ڏهندڙ — ڏوئي ڪندڙ — ڏهائي ڪندڙ — ڏهندڙ. کير ڏهڻ جو ٿان؛ — وڏي ڏکي — چونٽري (ٽ). [سن. دوها = ڏوهيرو]. ٻن سٽن جو بيت — ڏوهيڙو — دوهو.

• **ڏوهور ج ڏوهور (ٽ):** ذ. ٻن دڙن جي وچ وارو ميدان ڏهر.

• **ڏوهيترو ج ڏوهيترا (ٽ):** ذ. [سن. دوُهتر = ڏوهٽو] ڌيءُ جو پٽ — ڏهٽو — ڏوهٽو.

• **ڏوهيڙو ج ڏوهيڙا:** ذ. [سن. دوها = ڏوهڙو] ٻن سٽن جو بيت — دوهو — ڏوهو — ڏوُٺو — بيت — دوڙو — ڏوهڙو — لوڙائو (پليٽس). (هڪ جهونو ۽ مقبول عام، پراڪرتي ۽ هندي ٻولين جو بحر وزن جو شعر — ٻن تڪن وارو. هر هڪ تُڪ (٢۴) ماترائن واري ٿئي (پليٽس).

• **ڏوٺڙ ج ڏوٺڙ (ٽ):** ذ. ڪ — قدم. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم — ڏوئل.

• **ڏوئڙو ج ڏوئڙا (ٽ):** ذ. [سن. ڏروي = ڏوئي] ڪاٺ جو چمچو يا ڏوئي — ڏوئلو.

• **ڏوئل ج ڏوئل، ڏوئلون:** ذ. ث. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم (جنهن جي چهنب ڏوئي وانگي آهي ۽ مڇي ماري کائيندو آهي).

• **ڏوئلو ج ڏوئلا:** ذ. [سن. ڏروي = ڏوئي] ڪاٺ جي وڏي ڏوئي — ڏوئي — وڏي — ڪيوي — چمچو — ڪنگير. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم — ڏوئل.

• **ڏوئلي ج ڏوئليون:** ث. [سن. دولڪا = ڏولي] پالڪي — ڏولي.

• **ڏوٺو ج ڏوٺا (ل):** ذ. سرو (ڪاٺ کي کائيندڙ جيت). بيماري — ڳرو — ڳرانجهو — جهجهڙ — جهوري — جهوراٺو. ذ. صفت. پيٽو — گهڻ کائو — هبڇي — مُفتخور — ڇهندڙ — ٽڪريل — پيٽ لٽ — مانين تورڙ — پيٽوڙي.

• **ڏوئي ج ڏوئيون:** ث. [سن. ڏروي = ڏوئي] طعام رڌڻ جو اوزار — ڪاٺ جو وڏيرڙو چمچو — ڪنگير — ڪپگير — ڪيوي — ڏوئلو.

— **ڏوئي ڍڪڻ ڳيھ ٿيڻ:** سڀڪي حاصل ٿيڻ — فائدو ٿيڻ. (ڪنايہ) سڀ خراب ٿيڻ — نقصان ٿيڻ — چيھو ٿيڻ.

• **ڏوئيلو ج ڏوئيلا:** ذ. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم (رنگ اڇو. قد ڏيڍ فوٽ. چهنب ڪاري ڏوئيلي جهڙي. ڏنڊ ۾ ٿئي) — ڏوئل.

• **ڏويار ج ڏويار (ڪ):** ذ. پاڻيءَ جي هڪ پکيءَ جو نالو يا قسم.

• **ڏويڙ ج ڏويڙ (ٽ):** ذ. ڏنگ — خرابي.

• **ڏويو ج ڏويا (ل):** ذ. [سن. ڏروي = ڏوئي] وڏي ڏوئي — ڏوئلو.

• **ڏھ:** صفت. [سن. دشن: ف. دہ + ڏھ. پرا. دس] هڪ انگ يا عدد جو نالو — نون (٩) کانپوءِ ايندڙ انگ (١٠) — پنج واڌو پنج — ڏهن ايڪن جو جوڙ — هڪ ڏهاڪو — دہ.

— **ڏھ آڱريون ٻاري ڏيئا ڪرڻ:** فضول خرچ ڪرڻ — اجايو خرچ ڪرڻ.

— **ڏھ ڏسيون:** ث. ڏھ طرف (١ـ مشرق = اڀرندو ٢ـ مغرب = الهندو ٣ـ شامل = اتر ۴ـ جنوب = ڏکڻ ۵ـ تحت = هيٺ ٦ـ فوق = مٿي ٧ـ آڳني ڪون = ڏکڻ اڀرندي جي ڪُنڊ ٨ـ نيرت = ڏکڻ الهندي جي ڪنڊ ٩ـ پائب = اتر الهندي جي ڪنڊ. ١٠ـ ايسان = اتر اڀرندي ڪُنڊ) آصفيہ.

— **ڏھ سانڦن:** هڪ عدد جو نالو — هزار سنک برابر ڏھ سانڦن.

— **ڏھ سنک:** صفت. هڪ عدد جو نالو — هزار ڪرب برابر ڏھ سنک.

— **ڏھ سٽي ج ڏھ سٽي:** ث. ڏهن تندن وارو ڪپڙو (جنهن ۾ ڏھ سٽو تندون تاڃيءَ ۾ هجن.)

— **ڏھ ڪُنڊو ج ڏھ ڪُنڊا:** ذ. (جاميٽري وغيره ۾) ڏهن ڪنڊن واري شڪل.

— **ڏھ مُکي ج ڏھ مُکي:** ذ. صفت. ڏهن واتن وارو — راوڻ جو لقب.

— **ڏھ نکرب:** صفت. هڪ عدد جو نالو — هزار ارب برابر ڏھ نکرب.

— **ڏهائي ج ڏهائيون:** ث. [سن. دشن = ڏھ] ڏهون حصو — ڏهانس. علم

رياضي موجب ڪنهن به عدد جي ڏهين پتي.

— ڏهائيءَ جي نشاني: ث. ڊيسيمل.

— ڏهون: صفت. قطار ۾ نائين نمبر کانپوءِ ايل نمبر.

— ڏهون: ث. صفت. ڏهه دفعا وڌيڪ هجڻ جي حالت – ڏهه دفعا – ڏهه ڀيرا (ظرف) گهڻو وڌيڪ.

— ڏهوڻائي ج ڏهوڻائيون: ث. ڏهوڻ.

— ڏهوڻو ج ڏهوڻا: صفت. ڏهه دفعا وڌيڪ – ڏهه ڀيرا زياده (ظرف) گهڻو – زياده.

— ڏهوڻو ڏانُ ج ڏهوڻا ڏانَ: ذ. جهجهو انعام – تمام گهڻي بخشش.

— ڏهوڻو ڏانُ ڏيڻُ: جهجهو انعام ڏيڻ – تمام گهڻيون سوغاتون بخشڻ.

— ڏهه ويري: ذ. ڏهه دشمن (١ـ نفس ٢ـ شيطان ٣ـ زال ٤ـ پٽ ٥ـ پيٽ ٦ـ اُڃ ٧ـ شهوت ٨ـ تڪبر ٩ـ ننڊ ١٠ـ ڏمر). "ڏهن ويرين وچ ۾ آيو انسان. پهريون ويري پنهنجو نفس نحس نادان. ٻيو ويري تنهن سين شامل آ شيطان. ٽيون ويري ويرو محبت زال زبان. چوٿون ويري ٿا چون ٻيٽو (پٽ) بي فرمان. پنجون ويري پيٽ آ جو نت نت گهري نان. ڇهون ويري آ اُڃ جو لئي پاڻي پريشان. ستون ويري شهوت آ جنهن ڪيو هزارين حيران. اٺون ويري آڪڙ تڪبر تولان. نائون ويري ننڊ آ غفلت جو گذران. ڏهون ويري ڏمر آ جهل وڌوجولان. انهن ڏهن ويرين وچ مان جو ڪٽي جنگ جوان. آءُ سر ڪريان قربان. تنهن سورهيه تان ساهو چوي." (ساهو)

— ڏهين: صفت. ڪيترا ڀيرا ڏهه. بيشمار – بي انداز. جيئن: "ساهڙ مٿاءِ صدقو، ڏهين ڏم ڏيان." (شاهه)

• ڏهَ: ظرف. ڏانهن – طرف ڏي.

• ڏهَ ج ڏهَ: ذ. [سن. ديش = ڏيهه] ڏيهه – وطن – ملڪ – ديش.

— ڏها ڏهَ: ذ. ڏيهان ڏيهه ملڪان ملڪ – هر هنڌ.

— ڏهائي ج ڏهائي: ذ. صفت. ڏيهي ملڪي – ديسي.

— ڏهراڳ ج ڏهراڳ (ت): ذ. صفت. ديس نيڪالي ڏنل – بدنام.

• ڏه ڏيڻ: ڳجهه بيان ڪرڻ – ڀيد کولڻ – راز ظاهر ڪرڻ.

• ڏهاجَ ج ڏهاجون: ث. ڦلاڻي عورت ٻيون دفعو پرڻيل – هڪ مڙس تان ٻيو دفعو مڙس ڪندڙ عورت (هه. ڏهاجو).

• ڏهاري ج ڏهاري: ذ. صفت. [سن. دوش = ڏوهه] ڏوهه ڪندڙ – ڏوهي – مجرم – گنهگار – پاپي – خطي – ڏوهاري.

• ڏهاڙو ج ڏهاڙا: ذ. [سن. دِوَ = چمڪڻ + "ڙو" اسم تصغير جي علامت. دِوس = ڏينهن] ڏينهن ۽ رات جو عرصو – هڪ ڏينهن يوم – روز – وار – تٿ. زمانو – سمون – وقت. اولياءَ جي ختمي جو ڏينهن.

— ڏهاڙي ج ڏهاڙيون: ث. هر روز – روزانو – روزمره ـ نت نئون – هميشه ـ سدائين. هڪ ڏينهن جي مزوري. هڪ ڏينهن جي ڪيل ماني نڪتل مکڻ. مٽي تي ٻڌل جو بوجهه.

• ڏهاڪو ج ڏهاڪا: ذ. صفت. [سن. دَشَڪَ = ڏهه] ڏهن ايڪن جو جوڙ – ڏهن جو مجموعو ڏهن جي لڳ ڀڳ – اٽڪل ڏهه – ڏهه ڪن. قضيي (موت) کانپوءِ ڏهون ڏينهن ۽ ان تي ڪريا ڪرم.

• ڏهاڳَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• ڏهاڳَ ج ڏهاڳَ: ذ. [سن. دُرَ ڀاڳيه = بڇڙو + ڀاڳيه = ڀاڳ] بد بختي – نڀاڳائي – ڪم نصيبي – اڀاڳ – زحمت. وڇوڙو – جدائي – فراق – ڦوڙائو – ڏک – مصيبت – تڪليف. مڙس جو وڇوڙو. ڪنهن زال کي طلاق ملڻ واري حالت يا مڙس جي مري وڃڻ جي حالت – رنوڙ پڻي – رنڍاپو – رنڊڻ – طلاق. مڙس جو زال تي رنج يا ناراضپو يا اٿوڻت. (ضد. سهاڳَ ج سهاڳ).

— ڏهاڳجڻُ: مصدر. ڏهاڳ ڏسڻ. رنڙ ٿيڻ – بيوهه ٿيڻ.

— ڏهاڳَ ڏيڻُ: رنڙ ڪرڻ – اڪيلو ڪرڻ يا ڇڏڻ – ڏک ڏيڻ.

— ڏهاڳَ ڏور ٿيڻُ: سهاڳ سرڻ – نڀاڳ هليو وڃڻ – مهر وارو مڙس ملڻ – گهر جو سک نصيب ٿيڻ – عيش و آرام حاصل ٿيڻ.

— ڏهاڳڻ ج ڏهاڳڻيون: ث. مڙس مري ويل عورت – مڙس جي ڌڪاريل عورت. بيوهه. رنڙ – رنڊڙ – وِڌوا – ڏنيل – ڏني – ڦلاوڻتي. نڀاڳي – ڪمبخت.

— ڏهاڳي ج ڏهاڳي: صفت. ڏهاڳ وارو – ڏهاڳ هيٺ آيل – جدا ڪيل – ڌڪاريل – تڙيل. خرفي – عتابي – ميارِي.

• ڏهان: ظرف. ڏانهن ڏي – ان طرف ڏي – ايڏانهن – ايڏانهين – ڏهون.

• ڏهائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• ڏهائي: ظرف. ڏهڙي.

• ڏهائڻ: مصدر. [سن. دَهَ = ڏهڻ] ڏهڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ.

— ڏهائو ج ڏهائا: ذ. کير ڏهڻ جو ٺاهه. ٿاٺ جو ٿانءُ جنهن ۾ ڏاچيءَ جو کير ڏهجي – ساڙهو – گهاگهر. ڏوپ – ڏهائي – ڏوڙ (ل). (صفت). ڏهندڙ – ڏوهو. جيئن ته: "ڪي ڏهائي ۾ ڏوهه. ڪي ساڙهي سانگيڙي" (جوڻي). ڏکيو – ڏهليو – ڏوليو. (ضد – سهائو).

— ڏهائي ج ڏهائيون: ث. ڏوڙ ـ ڏوپ. کير ڏهڻ جو ٿانءُ. کير ڏهڻ جي اجرت.

— ڏهائي ڪرڻُ: کير ڏهڻ – ڏوپ ڪرڻ.

• ڏهتو ج ڏهتا: ذ. [سن. دُهِترَ = ڏهتو] ڌيءَ جو مذڪر اولاد – ڌيءَ جو پٽ – ڏهٽرو.

— ڏهتاڻ ج ڏهتاڻيون: ث. ڌيءَ جو اولاد.

— ڏهيٽرو ج ڏهيٽرا (ت): ذ. [سن. دُهِترَ = ڏهتو] ڌيءَ جو مذڪر اولاد –

ڏيءِ جو پٽ يا فرزند - ڏهتو. (ث. ڏهتڙي ج ڏهتڙيون).

- **ڏهَرُ:** اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏهَرَ:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. روايت موجب ياڙن ۾ ورهايل ١_ برهماڻي ٢_ پڻي ٣_ دوداڻي ۴_ جنگاڻي ٥_ ڪانجا ٦_ ڪاپڙي ٧_ راجڙي.
- **ڏهَرُ ج ڏهَرَ:** ذ. شاهه جي راڳ جو هڪ سُر ۽ راڳ. تعريف جا بيت - سُريلا بيت جيڪو دعا يا ذڪر طور ملتان جي غوث بهاءُالدين ۽ مخدوم نوح جا مريد وڏي آواز سان پڙهن. ڪوتا – شعر – نظم - ڇند. ٻن واريءَ جي دڙن ۾ نهيل ماٿري يا ميدان (جتي زمين پڪي هجي ۽ مال بسال برسات پوڻ تي آبادي ٿئي. جيئن هيڪل ڪوريءَ جو ڏهر). هيناهون ميدان جتي پاڻي گڏ ٿئي (هه. ڏهَرَ = ڏهَن). ڪيس جو هڪ قسم (ت).
- **ڏهَراجَ:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.
- **ڏهَرجا (ت):** اسم خاص. راجڙ قبيلي جي هڪ پاڙي جو نالو.
- **ڏهَرڪيُ:** اسم خاص. (ڏهر قبيلي جي) ضلعي گهوٽڪي ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ شهر ۽ ريلوي اسٽيشن جو نالو.
- **ڏهَرنگُ:** اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.
- **ڏهَرو ج ڏهَرا:** ذ. بُتخانو – بُتڪده _ ڏيرو - مندر – ديرو – دير (رسالو عام راءِ).
- **ڏهَس نامُونُ ج ڏهَس نامَانُ:** ذ. [سن. دَشَن = ڏهَ + نام = نالو] سنڌي شاعري ۾ سگهڙ پائي جو هڪ نمونو – شاعراڻو فن – اهڙو بيت، جنهن ۾ ڏهن مختلف ٻولين جا يا ڏهَ هم معنيٰ مختلف ڏکيا لفظ استعمال ڪيل هجن – اهڙو بيت، جنهن ۾ هڪ ڪان وڌيڪ ٻين ٻولين جا انوکا لفظ استعمال ڪيل هجن. جيئن رات جي ڏهن نالن لاءِ ڏهَسنامون: تڳي، توهياري، تامني، تمهر، تامس، مس، شب، رين، رجني، ليل هي. (نم شاعر).
- **ڏهِسئو ج ڏهِسئا:** ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم (جنهن جي پيٽي ۾ هڪ هزار تندون هجن).
- **ڏهَڪارُ ج ڏهَڪار: ڏهَڪارُون:** ذ. ث. [سن. دَشيه] هراس – ڊپ – ڊيجو – داءُ _ ڀيانڪ حالت – ڀوءُ – ڏَرُ – ڏَڪڻي – خوف – ڊڄ. ٿاڪوڙو، ٿرٿلو – ٿرٿوٽ – هاهاڪارُ – دهشت – هائيلوسُ – ڏهَڪو – ڌاڪو – ڌهڪو - ڌهمانُ – ڏهڪاءُ – ڇرڪو – ڇرڪ – ٺاهه.
- **ڏهَڪاءُ ج ڏهَڪاءَ:** ذ. ڌاڪو – ڌاڪ – هِراس – وسوسو – دهشت – رعب – تاب – ڊپُ. خوف. حشمت – دٻدٻو - اقبالُ. نالو – ناموس – پڌرائي – وڏائي.
- — **ڏهَڪاءُ پوڻُ:** ڌاڪو وهڻ - رعب وهڻ. ڊپ وهڻ.
- — **ڏهَڪائجڻُ:** ڌهڪڻ – ڌهڪجڻ.
- **ڏهَڪجڻُ:** مصدر. ڊڄڻ -هراسجڻ. ڊپ ڪرڻ -خوف ۾ اچڻ – ڌهڪڻ.
- **ڏهَڪڻُ:** مصدر. ڊڄڻ – ڀؤ ڪرڻ – ڊپ ڪرڻ – خوف ۾ اچڻ – ڏڪڻ – رَڦڻ – ڪنبڻ – ڏرڻ – هراسجڻ - ڌهلجڻ – خوف کائڻ – ڪؤڪرڻ.
- **ڏهَڪاجُ ج ڏهَڪاجَ (ڪ):** ذ. جيت جو هڪ قسم (ساٺي رنگ جو جيت، جنهن کي جيڪڏهن مال کائي ته مال هڪدم مري وڃي) – ڪارو واءُ.
- **ڏهَڳُ ج ڏهَڳَ:** ذ. [سن. دُر - خراب + ڀاڳيه = ڀاڳَ] ڏهاڳ.
- **ڏهَلُ ج ڏهَلَ:** ذ. وڏو ٺانءُ - وڏو ٺانهه – وڏي ٿالهي، ڪاڏي سان خوب ٻريل برتن – پاٽوڙو – ڇهٻيرو (صفت) گهڻ ڪاياڪ، وڏو ڏَرڙ – ٻرگهَلُ. ڏالهي جيڏي پيٽ سان (ل).
- **ڏهِلِ (ڪ):** ث. گاهه جو هڪ قسم.
- **ڏهَلِ ج ڏهَلُون (ڪ):** ث. صفت. [سن. دُهُ - ڏهڻُ] ڏوڌ وغيره تي ؟؟؟ يا ورتل چوپايو مالُ.
- **ڏهِلوُ ج ڏهِلا:** ذ. [سن. دَشَنُ = ڏهه] پتن يا تاس راند کيڏڻ ۾ ڏهن داڻن وارو پتو – ڏهو – ڏهيلو – ڏهه خال – ڏهلو – ڏهيلو – ڏهلي – ڏهيلي – ڏهو.
- **ڏِهلو ج ڏِهلا (ل):** ذ. ديرو – ڏيرو – ڏِهرو. جيئن ته: "اسين فلاڻي جي ڏِهلي تي وياسين".
- **ڏهُلو ج ڏهِلا (ل):** ذ. [پرا. ڏهٽ؛ سن. ڏهڪٽ + ڏهَلي + ڏهڪ = ڏک] ڏک وارو – ڏکيو تڪليف وارو – سُورائتو - ايذايلُ ڏهيلو – ڏهيرو. ڏکيو – مُشڪل – اهنجو. جيئن ته: "ڏينهن ڏهِلا ڏَمَ سين، آهيان اوهان ڌار" (شاهه). ڏکيو گذران ڪندڙ، سنهڙو – اُپرو – ڏٻرو – لاغر – ضعيف – ڪمزور – هيڻو – نِستو – پوڙهو. مڙيل – ڏِنگو.
- — **ڏهُلائي ج ڏهُلائيون:** ث. درد – ڏک – تڪليف – ڏکيائي – ڏهيرائي.
- **ڏهُلِيُ ج ڏهِليُون:** ث. [سن. دول = لڏڻ] ڏولو - ڪجائو - محمل – محافو – ڏولي.
- **ڏهَنُ:** ظرف. ڏانهن – طرف ڏي.
- — **ڏهَنُئُ:** ظرف. ڏانهن - ڏَهَن.
- **ڏهَنائيُ ج ڏهَنائيُون:** ث. ڳالهه ۾ ڪنهن کي اشارت ڳالهه جي ڏيڻ واري حالت - اشارو – اَجَ – اُهڃاڻ – ڏس – نشاني – اُهنائي. چتاءُ – اطلاع – ڄاڻ – خبر - سَڌ - ڏورايو – طعنو.
- — **ڏهَنائيُ ڏيڻُ:** ڏس ڏيڻ – نشاني ڏيڻ – اهڃاڻ ڏيڻ. ڏورايو ڏيڻ – طعنو ڏيڻ.
- — **ڏهَنائيُون ڏيڻُ:** ويڻ ڏيڻ - طعنو هڻڻ – مهڻا ڏيڻ.
- **ڏهَنُورُ:** اسم خاص. تعلقي ڊگهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏهَڻُ:** مصدر. [سن. دَهَ = ساڙڻ] ساڙي ۾ سڙڻ – سڙڻ – جلڻ – ٻچڻ

پڇڻ – ڏجهڻ. جيئن تہ "ڏاڍي ذات جتن جي، ويئي ڏيل ڏهي" (شاهه). "اوپاري عشق جو ڏکيءَ ڏيل ڏهي" (خان زئي). ڏکوئڻ – رنجائڻ – پيڙڻ – آزارڻ – ايذاءِ رسائڻ – ويڊن ڪرڻ – ستائڻ – جيجلائڻ – عذاب رسائڻ خني ڪرڻ – جڙ ڏيرڻ – چورڻ – خار ڏيڻ، ڏڪڻ – ڊڄڻ – خوف ڪرڻ – راند ڪندي ٻار کي جهلڻ – روڪڻ – جهلڻ – گسائڻ ڦرڻ – کسڻ – ونڊ – ٺڳي ڪرڻ (ت).

• **ڏهي ڇڏڻ:** برباد ڪرڻ – تباهہ ڪرڻ، نابود ڪرڻ – ناس ڪرڻ.

• **ڏهڻ ج ڏهڻ (ات):** ذ. ونڊ جو ٽارُ – ڏارُ.

• **ڏهڻ:** مصدر. [سن. دَهہ = ڏهڻ. پرا دَهَڻ: دوهڻ. سن دوهن] کير ڏيندڙ جانور مان کير ڏهڻ يا ڪڍڻ – کير ڏهڻ – ڏوبُ ڪرڻ – ڏهائي ڪرڻ – نچوئڻ – سچوئڻ – نپوڙڻ – چوڪڻ، ميڙڻ (ت). ڪم ۾ وهائڻ، ڦرڻ – اهستہ آهستہ ڦرڻ – ڦري سڄو ڪرڻ – صفا خالي ڪرڻ.

– **ڏهڻو ج ڏهڻا:** ذ. کير ڏهڻ جو ٿانءُ.

– **ڏهي ڇڏڻ:** خالي ڪرڻ – سڪائي ڇڏڻ – تلهو ڪرڻ – سڄو ڪرڻ – ڪنگال ڪرڻ – ڦري ڇڏڻ، ناس ڪرڻ – چٽ ڪرڻ – ويران ڪرڻ – برباد ڪرڻ – اجاڙي يا اُجڙ ڪري ڇڏڻ.

• **ڏهو ج ڏها:** ذ. [سن. دَشَنُ = ڏهہ] ڏهن ڏينهن جو عرصو – ماهہ محرم الحرام جا پهريان ڏهہ ڏينهن – ڏهن ڏينهن جو چلو (رمضان جي مهيني ۾) ڏهن ڏينهن جو روزو. موت کان پوءِ ڏهون ڏينهن. راند جي پتن ۾ ڏهن داڻن وارو پتو – ڏهلو – ڏهلو. انگن ۾ ڏهہ – ڏهن ايڪن جو جوڙ – ڏهڪو – ڏهو. ڪورين جي اصطلاح ۾ سورهي کان ٿورو ٿلهو سٽ (ت). سور – درد – غم – دک – ڏک (ل). صفت. ڏهن وارو – ڏهن جو.

– **ڏهوترُ ج ڏهوترَ:** ذ. ء ڏهہ – ڏهن سال.

– **ڏهوترو ج ڏهوترا:** ذ. هڪ سنڌو جي پويان ڏهہ – ڏهہ سيڪڙو – ڏهہ في صدي.

– **ڏهو ڏيڻ:** سيڪڇهہ جورائي کٽي وڃڻ – ڦري وڃڻ – لٽجي وڃڻ.

– **ڏهو ڪڍڻ:** هڪ هنڌ گوشنشين ٿي ويهي ڏهہ ڏينهن خدا جي عبادت ڪرڻ يا خدا کي ياد ڪرڻ – ڏهن ڏينهن جو چلو ڪڍڻ.

• **ڏهو ج ڏها:** ذ. [سن. ديش = ڏيهہ] ڏيهہ – ملڪ – وطن – ديس – ساتيهہ – ڏيرا – ولايت.

• **ڏهوٽ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏهوچ ج ڏهوچ (ڪ):** ذ. صفت. لاٻٽ – ڳهر ماٿهو.

• **ڏهون:** ظرف. ڏهان – ڏانهن – ڏي – ان طرف – طرف ڏي – ايڏانهين.

• **ڏهي ج ڏهيون:** ث. [سن. دَڌِ: پرا. دَهِيِ = ڏهي] جميل کير – ڏونئرو – کهاڻي لسي – ڏڌ – ڏڳ – دڳل. [سن. دَڌَ = ڏهي] ڪچو ڏاڳو – تند – لنون – ليئر، اڻ وڻيل سٽ – تاڪڻي مان پچاڙي ۾ سڄيل سٽ – تاڃيءَ جو ڇيڙو، ڏرو – پرزو.

– **ڏهي توڙڻ:** گنڍ يا جوڙ ڇنڻ – ناتو ڇنڻ – تعلقات توڙڻ.

– **ڏهي وارو ج ڏهي وارا:** ذ. صفت. ڏوڌي ويڻس – کير وارو – کير وڪڻندڙ – ماهڙ.

– **ڏهيون تاڻيون اُلڻ:** پڇاڙي تائين ڪم پورو ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ.

– **ڏهيون سوڊ اُلڻ:** توڙ يا حد ڪرڻ – پڇاڙي ڪرڻ.

– **ڏهيون نڪرڻ:** ڪپڙي جي پڇاڙي ٿيڻ – پوچڙيون نڪرڻ – صفا ڦاٽي وڃڻ – ليرون ٿيڻ. ٽڪجي پوڻ.

• **ڏهي ج ڏهيون:** ث. ٻاجهريءَ ج ٿُهہ – ٿهي – ٻهي – ٻري. تاڃيءَ کان ٻاهر نڪتل تند ڏاڳا.

• **ڏهيا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏهيٺ ج ڏهيٺ (ت):** ذ. صفت. [سن. دَيٺيٺ] بدن ۾ مضبوط طاقت وارو – همٿ ڀريو – سگهارو – پهلوان.

• **ڏهيترو ج ڏهيترا (ت):** ذ مٽيءَ جو هڪ قسم – ڪند جهڙيل ٽڪي – ٽڪي.

• **ڏهيٽي:** اسم خاص. تعلقي ڏگهڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڏهيرو ج ڏهيرا:** ذ. صفت. [سن. دُهڪ = ڏک] ڏهيلو – ڏهلو – ڏکيو – درديلو، بي سرو سامان – سڄو. اُبالو – ميرو – گدلو. جيئن تہ: "پيش اوهان جي آهيان پيئي، مٺان ڏيئين ڏهاڳ ڏهيري" (جانعلي لغاري). ڪمزور – ضعيف، نياڳو – ڪمبخت – اپاڳو – ڏهيرو.

– **ڏهيرائي ج ڏهيرائيون:** ث. ڏهيلائي – ڏهلائي – ڏکيائي – مشڪلات – بي آرامي، ڏک – رنج – درد – ڏکُ – اپرائي – ڏُبرائي.

• **ڏهيڙو ج ڏهيڙا:** ذ. [سن. دِوُ – ٻہ + واہ = واٽي] ٻہ سٽو بيت – ڏوهيڙو – دوهو – ڏراهو.

• **ڏهيسرُ ج ڏهيسرَ:** ذ. صفت. [سن. دَشَنَ = ڏهہ + سر = مٿو] ڏهن مٿن وارو – مٿيرَ – پهلوان – بهادر، سخي.

• **ڏهيل (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏهيلو ج ڏهيلا:** ذ. صفت. [سن. ڏهڪ = ڏک] ڏهيرو – ڏهلو – ڏکيو – ڏرڊيلو – تڪليف ده، وزندار – ڳرو – بار وارو، ايرو – ضعيف، نياڳو – بدنصيب – ڪمبخت.

• **ڏهيلائي ج ڏهيلائيون:** ث. ڏکيائي – تڪليف – اهنجائي – ڏهلائي.

• **ڏهہ ج ڏهہ:** ذ. [سن. ڏهہ = سڙڻ] حسد – ساڙو – ڪام – پچ – ايرکا – هوس – ريس – سڌ. شڪ – گمان – بدگماني – خدشو – غيرت.

• **ڏئات ج ڏئاتون:** ث. [سن. دؤت: دڙ = چمڪڻ + سنا = بيهڻ] ڏيئي جي روشنائي جي لاٽ – آماڙيءَ جي ٻرندڙ ٻاهہ. ڏئائي – ڏئائي –

مَشعَلَ - مَشعالُ - ڪڙڳي - ڏيو. بتي رکڻ جي جاءِ.

- **ڏِئاٽي:** مَشعَلَ - مَشعالُ - ڪڙڳي - ڏيو. بتي رکڻ جي جاءِ.

-- **ڏِئاٽي ج ڏِئاٽيُون:** ث. ڏئاٽ.

- **ڏُئارَ ج ڏُئار، ڏُئارُون:** ذ. ث. [سن. دشڪال: دش = ڏکيو + ڪال = وقت] بيماري - مرض - ناچڱائي - روڳ - پيڙا - ڏوار - اڳهائي - مرض - ناچڱائي - روڳ - پيڙا - ڏوار - اڳهائي - ڏرج - لڳائي - خرابي - ڏکندو _ ڏجهندو - بي مزائي - ناچاڪائي. ڏک - سختي - اوکائي - تڪليف. غيب. ڏڪار - ويل - ڇٽ (ل). ڪُپوٽ ماٺهو (ٿ).

– **ڏُئارِيُ ج ڏُئارِيُ:** صفت. بيمار - مريض - ناچاڪُ - اڳهو.

- **ڏِئارَڻُ:** مصدر. [سن. دا = ڏيڻ] وني ڏيڻ - ڏيڻ - ڏيارڻ - ٻئي جي هٿان ڪنهن کي ڪا شئي ڏيارڻ يا حوالي ڪرائڻ - سپرد ڪرائڻ - ملائڻ.

– **ڏِئاري مُنجَهڻُ:** روانو ڪرڻ - موڪلي ڏيڻ - ڊوڙائڻ - پَلَڻُ - مُنجَهڻُ.

- **ڏِئارِيُ ج ڏِئارِيُون:** ث. [سن. ديپ مالا - ڏين جي سر يا قطارَ] هندن جو هڪ وڏو ڏينهن - رام جي بن مان موٽڻ واري ڏينهن تي خوشي ملهائڻ جو وار يا ڏينهن - آسو مهيني هندن جو هڪ پوِتر وارُ (جنهن ۾ گهر گهٽيون ڏيئن سان روشن ڪندا آهن) - ڏِيارِيُ.

- **ڏِئالُ ج ڏِئال:** ذ. [سن. ديپ = ڏيئو] بتي رکڻ جي ڪاٺي - ڏيئي رکڻ جي ڪاٺي. بتيءَ جو هڪ قسم - شمعدان - بتي - ڏيئو - ڏيو. اولياءَ جي مقبري يا مسجد ۾ ٻرندڙ ڏيئو - ڏئاٽ.

- **ڏِئالِيُ ج ڏِئالِيُون:** ث. ٻَدڪَ جو هڪ قسم - جهالي - ڏِيالِي.

- **ڏُئاءُ ج ڏُئاءُ:** ذ. مرض _ بيماري - اڳهائي - ڏئارُ - ڏواءُ.

- **ڏِئَتُ ج ڏِئَتَ (ل):** ذ. صفت. [سن. دا = ڏيڻ] گهريل رقم لاءِ انجام ڪندڙ - ڏيندڙ - ڏِنُهارڪو.

- **ڏُئَلِيُ ج ڏُئَلِيُون:** ث. [سن. دولڪا = ڏولي]. پالڪي - ڏولي - محافو. هندورو. محلات.

- **ڏَئَنُ ج ڏَئَنَ:** ذ. ڍول - دستور. ڍنگ.

– **ڏَئَنُ ڏائڻُ:** ڪم شروع ڪرڻ.

- **ڏِئَڻُ:** مصدر. [سن. دا = ڏيڻ. ف. دادن] حوالي ڪرڻ - آڇڻ - قبضي ۾ ڪرائڻ - سپرد ڪرڻ - بخشڻ - ڏيڻ - مڃائڻ.

– **ڏِئُتاتُ ج ڏِئُتاتَ:** ذ. ڪاٻ ڏيڻ جوڳي شئي. جيڪي ڏجي.

– **ڏِئَتُو ج ڏِئَتَا:** ذ. صفت. ڏئڻ جوڳو - جيڪو ڏنو وڃي - قرض.

– **ڏِئَڻُ وَٺَڻُ:** ڪار وهنوار ڪرڻ - ليڪو لهڻو پورو ڪرڻ.

– **ڏِئَتُو ڪَرڻُ:** ادا ڪرڻ - ڏيڻ - آڇڻ - لاهڻ - ڀرڻ - ڀيارڻ - ڏيڻ لائق ڪرڻ.

– **ڏِئَتُو ڪَهڻُ ج ڏِئَتَا ڪَهڻَا:** ذ. جمع واصل - ڏيتي ليتي.

-- **ڏِئَتُو لَهڻُو:** ذ. ڏئڻ وٺڻ - ڪار وهنوار ڪرڻ.

– **ڏِئَتُو وَٺَتُو ج ڏِئَتَا وَٺَتَا:** ذ. صفت. ڏيڻ وٺڻ جوڳو.

– **ڏِئَتِيُ ج ڏِئَتِيُون:** ث. حوالي ڪرڻ يا ڏيڻ جو ڍنگ - حوالي ڪرڻ.

– **ڏِئَتِياتُ ج ڏِئَتِياتَ:** ذ. ڪاٻ ڏيڻ جو ڳي شئي. ڪنوار جو پيءُ يا ٻيا عزيز جي ڪنوار کي ڏاج وغيره ڏين. ڏيندڙ. قرضدارُ.

– **ڏِئَتِيدارُ ج ڏِئَتِيدارَ:** ذ. صفت. جنهن کي قرض واپس ڪرڻو هجي - ڏيندڙ - لهڻيدارُ.

– **ڏِئِي پيَهائڻُ:** پاڻ کي جوکي ۾ وجهڻ.

– **ڏِئِي وَئِي رَهڻُ:** ڪَسجڻ. طاقت نه رهڻ.

- **ڏَئُو ج ڏَئَا:** ذ. [سن دهُ - سڙڻ] ڏاءُ - حسد - ساڙو - ايرڪا - جلن - پچر - ڪامَ - ڪينو - بغض - وروڌ - ٻيائي - بيماني. دشمني - وير - خارُ - ضديته.

– **ڏَئُونُ ج ڏَئانَ:** ذ. ڏئو - ڏؤ.

– **ڏِئيارو ج ڏِئيارا:** ذ. صفت. دشمن - ويري - حاسد - ساڙوندو.

- **ڏئو ج ڏِئا:** ذ. [سن. ديپ] ٺڪر جي وٽي (جنهن ۾ ڪڙو تيل ٻري) - بتي - تيل جي ڏئاٽي - ڏيئو.

– **ڏِئي ٻرئي:** ظرف. سانجهيءَ جي مهل - نماشام وقت - ڏيئي ٻرڻ جي مهل - سنجهائو - سج لٿي.

– **ڏِئي تي وَٽُ رَکڻُ:** شام ٿيڻ.

- **ڏُئو ج ڏُئَا (ل):** ذ. ڦرندڙ گهرندڙ هوا - چؤماسو واءُ - خراب هوا.

- **ڏَئُوتُ ڏَئُوتَ (ل):** ذ. صفت. [سن. دئيتيه = ڏئوت] گهڻو کائيندڙ - پيٽير - پيٽوري - ڏئيٽ خراب - خوفناڪ - ڀيانڪ - بدصورت.

- **ڏَئُورو ج ڏَئُورا:** ذ. گجراتي زبان جو شعر (جو گهڻو ڪري ڪولهي ۽ مينگهواڙ ڳائيندا آهن).

- **ڏَئِيتُ ج ڏَئِيتَ:** ذ. [سن. دئيتيه = ديو - جن - ڀوت - راڪاس - راڪشش - دائيٽ - راڪس - سخت دل - بي رحم - بي قياس - بي دل - قهار - ظالم. خونخوار - درندو - وحشي. پيٽير - هيچي. وڏي جسم وارو - ٽوٽانگ.

- **ڏَئِيرُ ج ڏَئِيرَ (ت):** ذ. پکيءَ جو هڪ قسم (اڇي رنگ. ڊگهين ٽنگن ۽ چهنب سان گاهه ۾ مڇي کائيندڙ).

- **ڏي:** ظرف. ڏانهن - ڏهونُ - طرف.

- **ڏِيا (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

- **ڏَيا ج ڏَيائُون:** ث. [سن. دئيويا = حشمت - دهشت - دبدبو - ڌڪو - ڊپ - خوف. هيبت - ڌڪاءُ - ڀؤ - ڏر - روب - رعب - طاقت - زور. مٽيا - جوت _ تجلي. الاهي نورُ. قسمت - نصيب - ڀاڳ. [سن. ديا] سخاوت.

– **ڏَيالُ ج ڏَيالَ:** ذ. صفت. ڏيا وارو - ڏيا واڻ - تجليدارُ - ڌڪي وارو -

منٿيا وارو – سخي – داتا – مهربان – رحمدل.

• **ڏيات ٻهڻ:** اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏياتي ج ڏياتيون:** ث [سن. ديپ = ڏيئو] ننڍو ڏيئو – مشعلو. ڏيئي جي وٽ جي روشنائي – لاٽ. ڏيئي رکڻ جي گهوڙي (ت). ڏئاٽي.

• **ڏياچ ج ڏياچ:** ذ. صفت. [سن. دا = ڏيڻ] ڏيندڙ. (اسم خاص) هڪ سخي راجا جو نالو – راءِ ڏياچ.

• **ڏيارڻ:** مصدر. [سن. دا = ڏيڻ] ڏيڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ – وٺي ڏيڻ – ٻئي جي معرفت وٺي ڏيڻ.

– **ڏياري مُڪَڻ:** مصدر. ڏياري موڪلڻ – روانو ڪرڻ (ڪا شئي، ڪنهن ڏانهن).

– **ڏياري موڪلڻ:** روانو ڪرڻ – موڪلڻ – اُڪلائڻ – روانگي ڪرڻ.

• **ڏياري ج ڏياريون:** ث. [سن. ديالي = ديپ + آولي = ڏيئن جي قطار] ڏين جي قطار – ديپ مالا. هندن جو هڪ وڏو ڏينهن يا ڏڻ (جنهن تي تمام گهڻي روشني ڪندا آهن – ڏيا ٻاريندا آهن – ڏئاري – ديوالي. "ڏني ڏياري، ساموندين، سڙهه سنباهيا" (شاهه).

• **ڏيال:** اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏيب ج ڏيب:** ذ. [سن. دا = ڏيڻ] ڏاج – ڏاجو – ڏيج. انعام – ڏاڻ – بخشش. ڏيکاءُ (ت). وارو – گهمرو. جيئن ته: "مليو قسمت ۾ جڏهن، ڏ ڪنجو ڏيب" (نجفي).

– **ڏيبو ج ڏيبو (ت):** ذ. صفت. ڏيکاءُ وارو – ڏيکاءُ جو.

• **ڏيباڻي ج ڏيباڻيون (ث):** ث. ڪنهن ديوتا جي نالي ڪيل ٻڪري – ٻاسيل ٻڪري – ڏيبڻي.

• **ڏيبڻي ج ڏيبڻيون (ث):** ث. صفت. ڏيباڻي.

• **ڏيبڪ ج ڏيبڪون:** ث. ڪمرپٽي ٻڌڻ جو هڪ نمونو. ور – ڪُنجهه – ٽبڪ.

• **ڏيت ج ڏيت:** ذ. [سن. دئيتيه] دئيت – دئيت – ڏئيت – ڏئرت.

• **ڏيتڪي:** اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏيتي ج ڏيتيون:** ث. [سن. دا = ڏيڻ] ڏيڻ واري – ڏيڻ جهڙي (رقم – شئي وغيره) – ڏيڻ لائق – ڏيڃي.

– **ڏيتي ليتي ج ڏيتيون ليتيون:** ث ڏيڻ وٺڻ جي حالت – ڏي وٺ – وهنوار – ليکو – حساب ڪتاب – خريد فروخت – ڪاروبار – سوُدو واپار – لهه وچڙ – واهپو – وهي واٽ. هندن ۾ ڪنواريتن جو گهوٽيتن کي روڪڙ يا زيور، ڪپڙا ڏيڻ واري هڪ رسم.

• **ڏيڇا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي نوشهري ۽ تعلقي حيدرآباد ۽ تعلقي حبڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ريلوي اسٽيشن جو نالو.

• **ڏيڇي:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **ڏيڇڻ:** مصدر. [سن. دا = ڏيڻ] ڏڻڻ (ڏنو – ڏئيندو – ڏنل).

• **ڏيڇي ج ڏيڇيون (ت):** ث. اَن سَٽ، ٻٽ وغيره ويڙهڻ لاءِ ڪاٺيءَ جو تڪر. اني ڏڪر راند ۾ ڪم ايندڙ اٽي – گلي.

– **ڏيڇي ڏڪر ج ڏيڇيون ڏڪر (ت):** ذ. اٽي ڏڪر – ڪلي ڏڪر.

– **ڏيڇي ڏڪر ڪيڏڻ (ت):** پاڻ ۾ سخت وڙهڻ.

– **ڏيڇيون ڪيڏڻ (ت):** (وڙهڻ وقت) وار پٽڻ.

• **ڏيڊ ج ڏيڊون:** ث. [سن. درشتا. پرا. دِٺي – ڏسڻ] ڏسڻ جي حالت – ڏيکاءُ – نظر – نگاهه. ملاقات – مڪاميلو – مهاڪڙو – گڏجاڻي. واقفيت – سڃاڻ – سڃاڻپ – ڄاڻ سڃاڻ – پڇاڻ – واقفي – پرچو – سهيپو – لڳ لاڳاپو. سار سنڀال. مجلس – ڪچهري – رهاڻ – مارڪو. سهپي، دوستي.

– **ڏيڊاڻي (ت):** ظرف. تخميني – اٽڪل موجب – ڏسڻ موجب – اٽڪل روءِ.

– **ڏيڊارو ج ڏيڊارا:** ذ. صفت. ڏيکارو – ڏيکاءُ – ڏيڊ – واقفيت – ملاقات. (ظرف) ڏٺو وائٺو – کليو ڪلايو – ظاهر ظهور.

– **ڏيڊاريو ج ڏيڊارياي** ذ. صفت. ڏيڊ وارو – واقف – ملاقاتي – دوست. ڏٺل – وائٺل.

– **ڏيڊاڻي ڏيڊ:** صفت. نظاري ڏسندڙ – حسن ڏسندڙ.

– **ڏيڊ ويڊ ج ڏيڊون ويڊون:** ث ڄاڻ سڃاڻ – واقفڪار – منهن لڳائي.

– **ڏيڊ ويڊ هئڻ:** واقفيت هئڻ – سڃاڻپ هئڻ.

– **ڏيڊي ج ڏيڊيون:** ڏيڊ ڄاڻ – سڃاڻ – واقفيت – ڏيڊ ويڊ – ملاقات. جيئن ته: "آهي عنايت الله جئي ڏڪن سان ڏيڊي".

– **ڏيڊي ج ڏيڊي:** ذ. صفت. ملاقي – ملاقاتي – واقف – سڃاتو. (ظرف) مقابل روبرو – منهن سامهون.

• **ڏيڊارو ج ڏيڊارا:** ذ. [سن. دُرشتا؛ پرا. دِٺي = ڏسڻ] چمڪات – سرڇهرو – روشنائي – جهلڪو – تجلو – اوجل – جرڪو – ڀهڪو. ڏيکارو [جن يا غيبات وغيره جو] جن جو اثر – جن – ڀوت – ڀٽڪو – جُوجائو. ديپ – خوف – ڊاءُ – چرڪ – حراس.

• **ڏيڊارو ڏيڻ (ث):** رات جو ڪنهن جن ڀوت وغيره جي ڀيانڪ شڪل نظر ۾ ڏسڻ.

• **ڏيڊاري جو حساب:** ذ. لڳت جو حساب – جن ڀوت جو اثر.

• **ڏيپارجا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو – ڏيپارجا. تعلقي ميرواه ۾ هڪ ديهه ۽ هڪ ڳوٺ جو نالو.

• **ڏيپارچا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو – ڏيپارچو.

• **ڏيپارجا جاگير:** اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏيالجي ج ڏيالجي (ڪ):** ذ. ث گرد – پانڪو – چيلو. مريد.

• **ڏيپر**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏيپـر ج ڏيپرُونْ**: ث. جوئر جو هڪ قسم.

• **ڏيپلو**: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديھ جو نالو.

• **ڏيپَڻُ (ٿ)**: مصدر. ٿانڊي تي گهه وغيره وجهڻ سان لاٽ نڪرڻ.

• **ڏيجُ ج ڏيجَ**: ذ. [سن. دايہ > دا = ڏيڻ] عورت کي شاديءَ وقت مائٽن کان مليل سامان – ڏاجُ – ڏاجو – ڏيجو – جهيزُ – استري ڌنُ – مهُرُ. لڏو – ڏيتي ليتي. جيڪي ڏجي – بخشش – عطا – سخا – ڏات – دانُ – انعام. جيئن ته: "ڏيجُ ڏونڙا ڏيو م ذات ڏيارُ" (فاضل شاھ). چوپائي مال کي ڪاراپل مکڻ وغيره. ڀاڱو – حصو – ورثو.

– **ڏيجَامُ ج ڏيجَامَ**: ذ. ڏاجَ يا ڏيجَ سان گڏ ويندڙ ماڻهو – ڏاجو ڪٺي ويندڙ ماڻهو.

– **ڏيجُڪـرُ ج ڏيجُڪـرَ**: ذ. احسان مند – ٻئي جي مهرباني هيٺ آيل – مرهون منت – ممنون – ٿورائتو. قرضي – قرضدار – مقروض – ڏکڻات – ڏيبو – ڏليدو.

– **ڏيجُوانُ ج ڏيجُوانَ**: ذ. گهرجائو – محتاجُ.

– **ڏيجِيُ ج ڏيجِيَ (ل)**: ذ. صفت. ڏيج ۾ مليل ڪا به شئي – ڏيج وارو – ڏاجيلو.

• **ڏيچاوڙِ ج ڏيچاوڙِيُونْ (ت)**: ٿ. بڇڙي عورت – لانگ چوٽي – ويڇهڙ.

• **ڏيڏرُ ج ڏيڏرَ**: ذ. [سن. دَرْ دَرَ – ڏيڏر. ف. غوڪ] پاڻيءَ جو هڪ ننڍڙو جانور ميندڪ. ڏوري واري مُشڪَ – ٻانهن جي مشڪ تي ڏَڪُ هڻڻ سان گوڙهو.

– **ڏيڏرِيُ ج ڏيڏرِيُونْ**: ٿ. ننڍو ڏيڏر – ڏيڏر جو مؤنث.

– **ڏيڏريءَ کي زُڪَامُ هُئَڻُ**: خسيس ماڻهوءَ جون ڪنهن عمدي ڪم مان ويڪرون ڪڍڻ. هيڻي کي جوش اَچڻُ.

• **ڏيڏرٽپي**: ذ. ٻرت جو هڪ قسم.

• **ڏيڏِڪِيُ ج ڏيڏِڪِيُونْ (ڪ)**: ٿ. ٻاجهيءَ جو هڪ قسم – توريُ. وَل جو هڪ قسم (ننوهال وَل جهڙي، ڦَرُ – چيڙ جيڏو جنهن تي ننڍڙا ڪنڊا ٿين جو جلاب طور ڪم اچي) – گوشاٽو (ٿ).

• **ڏيڏو ج ڏيڏا**: ذ. وڻڻَ جي ٻوٽي جو ڦرُ – گوگڙو – ڏينو – ڏيلهو. پست جو ڏوڏو (لس).

• **ڏيڏِيٺا (ٿ)**: اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

• **ڏيڍُ**: صفت. [سن. اَڌِيَرڌ] هڪ سڄو ۽ ٻئي جو اڌ – ٻن مان اڌ گهٽ.

– **ڏيڍ ڄنگهُ (ت)**: صفت. هڪ ٽنگ کان عاجز – منڊو.

– **ڏيڍ چانورَ ڌارِ رڌڻُ**: پاڻ کي اختياريءَ وارو سمجهڻ. خود مختيار ٿيڻ.

– **ڏيڍَ سـرِيُ**: ٿ. راڙن جو اصطلاح – اوساريءَ جو هڪ قسم.

– **ڏيڍُ ڳـنڍُ ج ڏيڍَ ڳـنڍُونْ**: ٿ. رسي وغيره کي ڳنڍ ڏيڻ جو هڪ نمونو هڪ سڄي ڳنڍ ۽ ٻي اڌوري ڍِلي ڳنڍ.

– **ڏيڍُ ٽُڻُونْ**: ظرف. ڏيڍوڻو.

– **ڏيڍو ج ڏيڍا**: ذ. صفت. هڪ سڄو ۽ اڌوارو – ڏيڍُ.

– **ڏيڍوترو ۽ ڏيڍاترا**: ذ. هڪ سڄوءِ ٻيو اڌ سيڪڙو – ڏيڍ سيڪڙو – ڏيڍ في صدي.

– **ڏيڍُوڻـو ج ڏيڍُوڻا**: ذ. صفت. هڪ سڄو ۽ ٻئي جي اڌ جيترو.

– **ڏيڍُوڻِ ج ڏيڍُوڻِيُونْ**: هڪ سڄو ۽ ٻئي جو اڌ مقدار – ڏيڍ دفعو وڌيڪ.

– **ڏيڍُوٽُو ج ڏيڍُوٽا**: ذ. صفت. ڏيڍو – ڏيڍوڻُونْ.

• **ڏيڍو ج ڏيڍَ**: ذ. ڪڻن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه – وڏو والو. ٻڪواز جي وجڻ جو هڪ قسم. (صفت) ڏنگو – ٻاسيرو – ٽيڙو – ٽيڏو – ڦريل.

– **ڏيڍو ڳـالهائڻُ**: سڌو نه ڳالهائڻ – اڏو ڳالهائڻ – ڙڪو ڳالهائڻ.

– **ڏيڍِيُ ٻڌائِڻُ (ڪ)**: ابتو جواب ڏيڻ – هٺاوڙ ۾ اڏو جواب ڏيڻ. پورو جواب نه ڏيڻ.

– **ڏيڍِيُ مِيُرِيُ (ٿ)**: ٿ. مٽي جي وارن ويڙهڻ جو هڪ نمونو.

• **ڏيڍِيُ ج ڏيڍِيُونْ**: ٿ. [هن. ڊيوڙهي. ٻرا. ڊيوڊي. ف. دهليز. سن. ديهلي]. ڪليل دروازو – گهر جو دروازو (آصفيه). گهر جي ٻاهرئين دروازي اڳيان ڪاٺ يا سرن جي ڍَڪل ڀت (جيئن دروازي مان اندر نگاھ نه پهچي سگهي). پردي وارو دَرُ – حويليءَ جو مُهڙ – ڍڪيل بنيو – پيش دالان – اوسارو. زال جي گهر ڏي وڃڻ جو دروازو – زالن جي رهڻ جي جاءِ – زالن جي ڪمري کي اڳيان ڍَڪ ننڍي ڀت. دربان جي رهڻ لاءِ دَرَ جي ٻاهران ٺهيل ڪوٺي – پيش خانو – پهرين ڪوٺي. تنر جي ٻولڻ جو هڪ نمونو (ل). ڪجيءَ جو هڪ قسم (پيڏر وانگر ٿيندي اهي. ڪاٺڻ ۾ تمام لذيذ ۽ ڪڙه واري ڪجي کان ٻيو نمبر (ت)). کوھ جي اها ماله جنهن ۾ ٻارنهن ايرڙيون هڪ جيتري مفاصلي تي وجهي وِچ ۾ ڪجهه وڌيڪ مفاصلو ڇڏي وري ٻه ايرڙيون هڪ جيتري مفاصلي تي هجن (ت). ڦرلي جي هيٺئين چڪر واري لٺ. لوھ کي ٽنگ ڪرڻ جو هڪ اوزار (ت).

– **ڏيڍِيوانُ ج ڏيڍِيوانَ**: ذ. صفت. دربان – دورانُ – دئار پال – درواڪوٺو.

• **ڏيرُ ج ڏيرَ**: ذ. [سن. ديور > دِوَ – راند ڪرڻ: راند ٻائي – ساٿي (٢) دو = ٻه + ور – مڙس = ٻيو مڙس] زال جي مڙس جو ڀاءُ – ديورُ.

– **ڏيرپو ج ڏيرپا**: ذ. ڏير جو سڱ.

– **ڏيراڻي ج ڏيراڻيون:** ث. ڏير جي زال – ڏيرياڻي.

– **ڏيرياڻي ج ڏيرياڻيون:** ث. ڏيراڻي.

– **ڏيروٽ ج ڏيروٽ:** ذ. ڏير جو پٽ.

• **ڏِير ج ڏِير:** ذ. [ف. زاخل] گاهه جو هڪ قسم پاڻيءَ جو. "رکن ڏير سان ٿا پکڙيو پليل" (مهراڻ).

– **ڏيرَ سڄڻي ٻوٽي:** ث. ڏير گاهه جو هڪ قسم (جنهن مان پکا وغيره ٺهن).

• **ڏيرا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏِيرا:** اسم خاص. تعلقي واڙهه ۽ تعلقي قمبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏيراجَ:** اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

• **ڏيرانُ:** اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏيراوَڙ:** اسم خاص. شهدادپور تعلقي ۾ مير صاحبن جي رهائش لاءِ ٺهرايل جدا جدا ڪوٽ – ڏيره جات. جيئن ته: "تڏهن مير سائن جي هر داستان. ڏيرا ورجي جانب ڏي ٿيا اوروان".

• **ڏيرا وَڙو:** اسم خاص. تعلقي ڀاوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏيراهَ:** اسم خاص. تعلقي فيض گنج (خيرپور رياست) ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.

• **ڏيرو ج ڏيرا:** ذ. [ف. ديرهَ = جاءِ: ع. دائرهَ = هنڌ. سن. ديو = بت خانو] رهڻ جي جاءِ – گهر – هنڌ – ماڳ – مڪان – حويلي – آستان – ديرو. مسافري ۾ جنهن هنڌ ترسجي – ڏاڀو – منزل – منزل گاهه – چانوٽي. جيئن "هن لشڪر الور ۾ ڏيرو ڪيو" ڳوٺ – ڳامَ – راجَ (ل). [سن. ديو آليہ: پرا. ديوَلَ] هندن جو مندر – مڙهي – ٺڪاڻو. جين ڌرم وارن جو مندر. جيئن ته: "فلاڻي وٽ ٻن هزارن جو ڏيرو آهي".

– **ڏيرو ڏيڻ:** منزل ڪرڻ – بت خانو ٺهڻ – مڙهي ٺاهڻ.

– **ڏيريدارُ ج ڏيريدار:** ذ. صفت. ديري وارو – گهري وارو – ديري ڌڻي. سردار – وڏيرو – قومي مهندار – پانڌپ. ڪنهن ڳوٺ جو چڱو مڙس – پٽيل – مکي – رئيس – پڳدار.

• **ڏِيرو ج ڏِيرا (ٿ):** ذ. سانڌارو – پخال – کلي. (ث. ڏِيڙي ج ڏِيڙيون).

• **ڏيس ج ڏيس:** ذ. [سن. ديشُ = ڏيهه. پرا. ديهو] ديس – ملڪ – وطن – ڏيهه.

– **ڏيسارُ ج ڏيسار:** ذ. پرانهون ملڪ – دورديش – غير ملڪ – ڏاريون ملڪ – پرڏيهه – پرديس – ولائت – ڏيساوَرُ.

– **ڏيسارو ج ڏيسارا:** ذ. صفت. ڏيساور وارو – غير ملڪي – پرڏيهي. ڏورانهون – پرانهون – ڌاريو – پرديسي – ولائتي.

– **ڏيساري ج ڏيساريون:** ث. ڏيساوَر – ڏور ملڪ – پرانهون ملڪ.

– **ڏيسانڌَرُ ج ڏيسانڌَر:** ذ. [پرا. ديسنتر، سن. ديشانتر. ديش = مُلڪ + انتر = ٻيو] ڏورانهون ملڪ – پرديس – ولائت – ڏيساوَرُ. ديس – ملڪ – ڏيهه. نظارو – منظر – ڏيکاءُ – نماءُ.

– **ڏيسانڌَرُ پانڌُ:** ظرف. پرديس ڏانهن – ولايت طرف – پرڏيهه ڏانهن.

– **ڏيساوَرُ ج ڏيساوَرَ:** ذ. [سن. ديشاپر. ديش = ملڪ + اَپر = ٻيو] ڏورانهون ملڪ – پرديس – ڌاريو ملڪ – ودېش – ولائت – ٻيو ملڪ – ڏيهان ڏور – ملڪان پري – ديس کان ٻاهر. اهو شهر جو ڪارخاني واري هنڌ کان گهڻو پري هجي. جتان مال گهرائجي ۽ موڪلجي. ڏيهه – ملڪ – ديس. (ث. ڏيساوري ڏيساوريون).

– **ڏيسُ نِڪارو ج ڏيسُ نِڪارا:** ديس نيڪالي – شهر نيڪالي – جلاوطني – ديس بدري – بنواس – نيڪالي – پرواس.

– **ڏيسُ نِڪالو ج ڏيسُ نِڪالا:** ڏيس نڪارو.

– **ڏيسِي ج ڏيسِي:** ذ. صفت. ساڳئي ملڪ جو – پنهنجي ملڪ جو – ڏيهي – وطني – ملڪي – ديسي.

• **ڏيسَرُ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر ڪراچي ۽ ٿرپارڪر ۾).

• **ڏيسِي (ٿ):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏِيڪَرُ ج ڏِيڪَرَ (ل):** ذ. ڌُڪاءُ – ڌهڪاءُ – ڊپ – خوف. جيئن: "ڏڏو ڏِيڪَرُ" وغيره.

• **ڏِيڪرو ج ڏِيڪرا:** ذ. چوڪر – نينگر – ڇوڪرو.

• **ڏيڪُو ج ڏيڪا:** ذ. پکي جو وچ وارو ٽنبو – ٽوٽي – ضامن.

• **ڏيکارڻ:** مصدر. نظر ڪرائڻ – جاچڻ – معائنو ڪرائڻ. ڏسڻ – اشارو ڪرڻ. ٻڌائڻ – آگاهه ڪرڻ – ٻتائڻ – سمجهائڻ. ظاهر ڪرڻ – پڌرو ڪرڻ. پيش ڪرڻ – روبرو ڪرڻ.

– **ڏيکُ ج ڏيک:** ذ. نظارو – لقاءُ – ڏيک ويک – ديدارُ. ٻاهرين يا ظاهري شڪل و صورت. نمُ – پيڪو – ٺهه ٺوهه – ٺڙڪو ٺوڪو – ٽيپ ٽاپ – اڊمبر – ٺاٺ – ٺاٺ. نماءُ جنسار – بناوٽ – سينگار. ويس – لباس.

– **ڏيکارو ج ڏيکارا:** ذ. نظر – نگاهه – نرت – ڏسڻي – بهارت – درشٽ – جوت – ديد. نظارو – نماءُ – تماشو – لقاءُ – ديدار. پڌرائي – ظاهرائي – پرڪاش – ظهور – ويکني – ڏيکاري – ڏيکائي – اگهت. زوش – هلت ڍنگ – ورتاءُ. شڪل – صورت. ڏيکارو.

– **ڏيکارا ڏيڻ:** ڏيکائي ڏيڻ – ڏيکري ڏيڻ – اڏو اچڻ – ظاهر ٿيڻ – درپيش اچڻ.

– **ڏيکاري ج ڏيکاريون:** ث. ڏيکارو – ڏيکاءُ – ديدارُ – ڏيکارو.

– **ڏيکاري ڏيڻ**: پر گهٽ ٿيڻ – نازل ٿيڻ – ظاهر ٿيڻ – ڏسڻ ۾ اچڻ – نظر تي چڙهڻ – حاضر ٿيڻ.

– **ڏيکاءُ ج ڏيکاءَ**: ذ. ديدار – نظارو – نمائش – بناوت – ٺاهه ٺوهه. ظاهري ٺٺ – ڏيکارو.

– **ڏيکاءِتو ج ڏيکاءِتا**: ذ. صفت. ڏيک وارو – ڏسڻ جهڙو. موچارو – سُٺو. مهانڊي وارو – دولائتو – شڪيل – مهانڊي پريو – سهڻو. سينگاريل – آراسته – رنگين – زينت پريو. وڙائتو – لائق – اُچت – ڏسڻو.

– **ڏيکائڻ**: مصدر. ظاهر ٿيڻ – پڌرو ٿيڻ.

– **ڏيکاءِڻي ج ڏيکاءِڻيون**: ث. ڏسڻ ۾ اچڻ جي حالت. نمائش – نظارو. ٺاٺ – تجمل.

– **ڏيکاءِڻي ڏيڻ**: نظر اچڻ – ظاهر ٿيڻ – پڌرو ٿيڻ.

– **ڏيکَ پسندُ ج ڏيکَ پسندَ**: ذ. صفت. نمائش پسند – شوقين – ڏيکَرُ.

– **ڏيکدارُ ج ڏيکدارَ**: ذ. صفت. ڏسڻ جهڙو – ڏيکائتو. ديداري. چمڪيدار – چمڪيلو – رونقدار – طلسمي. ٺاسي – ادمبري – لبسي ڏيکَر – ڏيکي.

– **ڏيکَرُ ج ڏيکَرَ**: ذ. صفت. ڏيک وارو – ڏيکائو – ڏيکَ پسند – ادمبري – ٺاٺ پسند – ڏيکي ڏيکدار.

– **ڏيکڙو ج ڏيکڙا (ڪ)**: ذ. سنو ڏيکَ ويکَ – پيکو ٺاٺَ – ٺاهه ٺوهه.

– **ڏيکڻ**: مصدر. ڏسڻ.

– **ڏيکَ ويکَ ج ڏيکَ ويکَ**: ذ. ظاهري ڏيکاءُ – ڏيکَ – ٻاهريون ٺٺَ – ٺاسَ – ادمبر – پيکو – ٺڙڪو ڦڙڪو – ويس – ٺاهه ٺوهه. لقاءُ – نمائش – تماشو – نماءُ – ڏيکاءُ.

– **ڏيک ويکَ رَکڻ**: ٻاهريون ٺٺَ رکڻ.

– **ڏيکَ ويکيو ج ڏيکَ ويکيا**: ذ.صفت. ڏيکائتو – ڏيکي – ادمبري – چمڪيلو – نمودار – ديداري – ڏيکر.

– **ڏيکي ج ڏيکي**: صفت. ڏيکائتو – ادمبري – چمڪيلو – نمودار – ديداري – طلسمي – پيکيدار.

• **ڏيلُ ج ڏيلَ**: ذ. [هہ. ديل] بدن – جسم – ديهه – پيري – جثو – ڏيهي – ديهي – بت – تن – سريرُ – ڪايا – ڏِڙ – پيٽ. بدن جي بيهڪ – هاني – قد – ڪاني – قد بت – قدقامت. اندر – من – دل. انداز – ڪاڇو – ماپ – ڪٽ – تڪ – اڪار – مقدار. ٻاهرين بناوت – تجمل (ت). ڏپ – خوف هراس. (ت) گاهه جو هڪ قسم – ڏيرُ (ت).

– **ڏيلَ ڏرڻ**: گهڻو ڀؤ ٿيڻ – ڊپ ٿيڻ – بدن ڪنبڻ – ٿڙڪڻ (ڊپ سبب).

– **ڏيلَ ڏڪڻ**: هينئون ڪنبڻ – دل ڌڙڪڻ – تمام گهڻو ڊڄڻ – حد کان زياده خوف طاري ٿيڻ – ڏيل ڏرڻ.

• **ڏيلو ج ڏيلا (ٿ – ت)**: ذ. [ف. ديرهٔ. ع. دائرهٔ – ڏيرو] ڏيرو (ٿ. ڏيلي ج ڏيليون).

• **ڏيلهو ج ڏيلها**: ذ. ڪرڙ جو ڪچو ڦَر – ڏونئرو – پڪو – ڏينو – ڏينهو.

• **ڏيلهہ ڏڪي ج ڏيلهہ ڏڪيون (ت)**: ٿ. سن بلوغت کي پهتل ڇوڪري – پوراڪ نندڙن ٻين واري ڇوڪري.

• **ڏيلهون ڏسڻ (ت)**: ڏک ڏسڻ – تڪليف ڏسڻ – تڪليف اچڻ.

• **ڏينَ ج ڏينَ**: ذ. صفت. [سن. ديِن – غَريبُ] غريب – مسڪين – گهرجائو.

• **ڏينڀو ج ڏينڀو**: ذ. [ف. زنبور] زهريلي جيت جو هڪ قسم – ڪکر – جيلاتو – ڀونئيئين (پ قسم ١ – قنڌاري ٢ – سنڌي).

• **ڏينڀوڙي ج ڏينڀوڙيون**: ٿ. ترو ڪڙي – سئڙي – تلڪڙي – تيلڪ (جو اڪثر هندو عورتون سونهن خاطر ڪيائينديون آهن).

• **ڏينچ ج ڏينچَ (ٿ)**: ذ. منجهڻ – پيهي (هنڌن رکڻ لاءِ).

• **ڏينگَسڙ ج ڏينگسڙ (ت)**: ٿ. اڄايا پيٽ – پاڻ پڏائڻ واري حالت – ٻناڪون هڻڻ.

• **ڏينگيو ج ڏينگيا**: ذ. ڏنگو لڪڻ – مٿي کان گول وريل هٿ جو لڪڻ – لينگيو – ڏونگيو (پليتس). (هہ. ڊينگا).

• **ڏينو ج ڏينا**: ذ. ڏينهو – ڦلُ (ونڻ يا ڏاتوري وغيره جو) ڏيلهو – گوگڙو – ڏوڏو – ڪنهن پوٽي (ڏاتوري – آڏيري ڪرڙ وغيره) جو ڦ.

• **ڏينهڪَڻ ج ڏينهڪٽيون (ٿ)**: ٿ. گهوٽ ڪنوار جي سانٺ سگڻ جي جاءِ – ڏيوا ڪوني – لگن منڊپ. شاديءَ وقت پٽ پر ڪڍيل چورس چٽ.

• **ڏينهُن ج ڏينهن**: ذ. [سن. دوش. پرا. ڊِئهو = ڏينهن] سج اڀرڻ کان سج لهڻ وارو. ١٢ ڪلاڪن وارو عرصو – سج جي روشنائي وارو عرصو – روز – يوم – تاريخ – تٿ – وار – ڏيهاڙو – ڏن – ڏمون – وقت – زمانو – دَور – پرهه – فجر – صبح. نصيب – طالع – قسمت. جو هڪ قسم (ڪ).

– **ڏينهاڙي**: ظرف. روزمره – روزانو – هر روز – ڏهاڙي.

– **ڏينهان ڏينهُن**: ظرف. روزانو روز – هر روز – ڏينهاڙي.

– **ڏينهُن اَچڻ**: موسم اچڻ – رُت اچڻ. وقت اچڻ – مقرر وقت اچڻ. وارو اچڻ – زمانو اچڻ.

– **ڏينهَن به ڏينهن**: ظرف. روز بروز – هر روز – روزمره آهسته آهسته – رفته رفته.

– **ڏينهن ٻڌڻ:** ڏينهن مقرر ڪرڻ (مڱڻي، ڄڃ، شادي وغيره جو) – ڏينهن مقرر ڪرڻ.

– **ڏينهن پرڃڻ:** مقرر ڪيل وقت ويجهو اچڻ – مدو پورو ٿيڻ.

– **ڏينهن ٿيڻ:** صبح ٿيڻ – ڀاڪ ڦٽڻ، واڄ اچڻ.

– **ڏينهن ٽرڻ:** مقرر ڪيل وقت جو ٽري وڃڻ.

– **ڏينهن ٽارڻ:** ٻن پهرن جو آرام ڪرڻ – ڪاڙهي تتي آرام ڪرڻ – ساهي ڪڍڻ يا ٻگهر ٽارڻ (اُس ۾) – اُس ٽارڻ.

– **ڏينهن ٽرٽي:** ظرف ڪاڙهي تتي ڪانپوءِ – ٻنپهرن کان پوءِ – وڃين منهل – سج لڙڻي.

– **ڏينهن ٽڪاءُ تي اچڻ:** ٻڌر ٿيڻ – ڏرتي ٿيڻ.

– **ڏينهن ٻڇڻ:** حياتي ڪٽڻ – عمر پوري ٿيڻ، مدو ختم ٿيڻ.

– **ڏينهن ڀڪا ڏاڙهون گهرڻ:** تريءَ تي بهشت گهرڻ – ڪنهن ڪم کي يڪدم پوري ڪرڻ جي خواهش ڪرڻ.

– **ڏينهن پورا ٿيڻ:** عمر گذرڻ – حياتي ختم ٿيڻ.

– **ڏينهن پورا ڪرڻ:** وقت گذرڻ – وقت ڪاٽڻ حياتي جيئن تيئن پوري ڪرڻ.

– **ڏينهن پوڻ:** عرصو پوڻ – وقت پوڻ.

– **ڏينهن جا تارا ڏيکارڻ:** سخت سزا ڏيڻ يا سختي ڪرڻ جو اکين اڳيان تورا اچي وڃن – ملامت ڪرڻ، ڦيهه ڪڍڻ – مارڪٽڻ، خوب سيڪت ڏيڻ – سخت مصيبتون ڏيڻ – عقوبتون ڪرڻ – زبردستي ڪرڻ، عجب ڏيکارڻ.

– **ڏينهن جا تارا ڏسڻ:** حواس باختہ ٿيڻ.

– **ڏينهن جو ڏيئو ٻارڻ:** ڏيوالو ڪڍڻ – ڪوٽ ڪڍڻ – پاڻ کي ڪنگال ظاهر ڪرڻ – ناداري ڏيکارڻ.

– **ڏينهن چٽا ڪرڻ:** تت ٻڌڻ – ڏينهن صاف يا ظاهر ڪرڻ، ڏينهن ٻڌڻ.

– **ڏينهن چڙهڻ:** سج ڪاني متي چڙهڻ – ٻپهر ٿيڻ، عورت کي حمل رهجي وڃڻ.

– **ڏينهن چڙهئي:** ظرف، سج اڀرڻي کان دير سان – صبح جو دير سان – سج متي اچڻ ڪانپوءِ.

– **ڏينهن ڏکڻ:** مصيبت جي ڏينهن کي ٽارڻ – ڏکيو وقت گذارڻ.

– **ڏينهن ڏونرو ج ڏينهن ڏونرا:** ذ، چٽو، صاف ڏينهن – صفا صبح.

– **ڏينهن ڏڻي:** ظرف، ڏينهن جو – سج ٻيٺي، ظاهر ظهور – پڌري پٽ – کليو کلايو – عام مشهور.

– **ڏينهن ڏسڻ:** وارو ڏسڻ – زمانو ڏسڻ – ڏوُر ڏسڻ.

– **ڏينهن ڏهاڙو ج ڏينهن ڏهاڙا:** ذ، ڪوبہ ڏينهن، وڏو ڏينهن – ڏڻ – ڏهاڙو.

– **ڏينهن ڏيڻ:** انجام ڪرڻ – وعدو ڪرڻ – قول ڪرڻ، شاديءَ وغيره جي تت ڏيڻ، حياتي ڏيڻ – زندگي ڏيڻ.

– **ڏينهن رات جو فرق:** ذ، تمام گهڻو تفاوت – زيادہ فرق، جيئن تہ "هنن ٻنهي ڀائرن جي اخلاقن ۾ ڏينهن رات جو فرق آهي."

– **ڏينهن رات جو فرق هئڻ:** وڏو تفاوت هئڻ – گهڻي ڦيرڦار هئڻ.

– **ڏينهن رات هڪ ڪرڻ:** هرڪا ممڪن ڪوشش ڪرڻ.

– **ڏينهن سان هڃڻ:** پيٽ سان هڃڻ.

– **ڏينهن شينهن هئڻ:** ڏينهن ڏٺي جو سڀ ڪجهه ٿي سگهڻ.

– **ڏينهن ڦرڻ:** سٺا ڏينهن اچڻ – ڀاڳ ورڻ – نصيب کلڻ، نياڳ کانپوءِ سياڳ اچڻ – تنگدستيءَ کانپوءِ خوشحاليءَ جو وقت اچڻ.

– **ڏينهنڪ:** ظرف، هڪ ٿي ڏينهن ۾ – هڪ ڏينهن لاءِ – ساڳئي ڏينهن جو – روزانو – ڏينهون ڏينهن – اُنهي ڏينهن.

– **ڏينهن ڪاٽڻ:** حياتي گذارڻ – ڏکي سکي زندگي بسر ڪرڻ – وقت پاس ڪرڻ – ٽائيم پورو ڪرڻ – عرصو لنگهائڻ (تڪليف ۾).

– **ڏينهن ڪرڻ:** تمام گهڻو عرصو لڳائڻ – وقت لڳائڻ، صبح ڪرڻ – سج اڀارڻ.

– **ڏينهن ڳرا ٿيڻ:** سخت ڏينهن ٿيڻ – تڪليف جا ڏينهن ٿيڻ.

– **ڏينهن ڳڻڻ:** انتظار ڪرڻ – وقت گذارڻ.

– **ڏينهن لاهڻ:** گهڻي دير ڪرڻ – ڏينهن لائڻ – تمام گهڻو وقت ٻاهر رهڻ – مدت ڪانپوءِ اچڻ يا موٽڻ.

– **ڏينهن لائڻ:** ڏينهن لاهڻ – گهڻو وقت لڳائڻ – جلد واپس نہ اچڻ.

– **ڏينهن لڙئي:** ٻنپهرن کان پوءِ – وڃڻيءَ وقت – ڏينهن لڙڻ ڪانپوءِ.

– **ڏينهن لڳڻ:** گرميءَ جي چڀڪ اچڻ.

– **ڏينهن ماڻ رات ٿيڻ:** سکيءَ مان ڏکي ٿيڻ – ڦرڪو ڦري وڃڻ.

– **ڏينهن نڪرڻ:** سج نڪرڻ – صبح ٿيڻ – پرہ ڦٽڻ.

– **ڏينهن وڃڻ:** ڏينهن ٽرڻ.

– **ڏينهن هڃڻ:** حياتي هڃڻ.

– **ڏينهون ڏينهن:** ظرف، هر هڪ ڏينهن بعد – جيئن پوءِ تيئن – ويران وير – هڪ ٻئي پٺيان لاڳيتو – جلدي جلدي.

– **ڏينهرڪو ج ڏينهوڪا:** صفت، ڏينهن وارو – ڏينهن جو، ڏينهن کان وٺي.

– **ڏينهوٺو ج ڏينهوٺا:** ذ، صفت، ڏينهرڪو – ڏينهن جو.

– **ڏينهنئي اهو ڪرڻ:** وري نہ ڪرڻ.

• **ڏينهنجي ج ڏينهنجيون (ٿ):** ٿ، ڙلين يا بسترن وغيره رکڻ لاءِ مٽيءَ جي پيهي.

• **ڏينهونٽي (ت):** ذ، ڳاهہ جو هڪ قسم.

• **ڏِيڻُ:** مصدر [سن. دَدَنَ > دا = ڏِيڻ. ف. دادن = ڏيڻ] حوالي ڪرڻ -- سونپڻ - ڇڏڻ -- رکڻ (ڪا شئي ٻئي وٽ). **عطا ڪرڻ** -- بخشڻ -- دان - خيرات ڪرڻ. امداد ڪرڻ. پيش ڪرڻ - نذر ڪرڻ. ادا ڪرڻ - جڪائڻ.

– **ڏِنَل ٺـڪريُ آڏي اچڻ:** ڪنهن نيڪيءِ سبب تڪليف کان بچڻ.

– **ڏِيڻُ وَٺڻُ:** ذ. ڏيتي ليتي – ڏنو ورتو. (مصدر) قرض وغيره ڪٽڻ. ادا ڪرڻ - حساب ڪتاب لاهڻ.

– **ڏِيڻُو ج ڏِيڻا:** ذ. ڏين جو ڳو -- ڏيڻ جهڙو. قرض -- ادائي.

– **ڏِيڻيدارُ ج ڏِيڻيدار:** ذ. صفت. ڏکڻات -- قرضي.

– **ڏِيڻِي وَٺڻِي ج ڏِيڻيُونْ وَٺڻيُونْ:** ث. ڏين وٺڻ جي حالت -- قرض -- اوڌر -- قرض يکو.

• **ڏِيڻُ ج ڏِيڻَ:** ذ. ماڻهن جا هينئن ڪيي ڪائيندڙ هڪ خيالي مرد – ڏائڻ - چنداڻ - پوپو - جادوگر - ٻاٽُ -- ساحرُ -- ڪامڻگور.

• **ڏِيو ج ڏِيا:** ذ. ٺڪر جو ڪُپڙو جنهن ۾ تيلُ ۽ ڪپاهہ جي وٽ وجهي ٻارجي – ٺڪر جو چراغ – ڏيئو. "تو جو ڏيو ٻانئيو، سا سورج سهائي" (شاهہ).

– **ڏِيو ٻارڻُ:** سوجهرو ڪرڻ -- مڙسي ڏيکارڻ - ٻوٽو ٻارڻ.

– **ڏِيو ٺـرڻُ:** ڏيو وسامڻ -- ڏيو اجهامڻ.

– **ڏِيو گـُل ٿيڻُ:** ڏيو وسامڻ -- ڏيو اجهامڻ.

– **ڏِيو گـُل ڪـرڻُ:** ڏيو وسائڻ -- بتي اجهائڻ.

– **ڏِيو وَڏو ٿيڻُ:** ڏيو ٺرڻ – ڏيو وسامڻ.

– **ڏِيو وَڏو ڪـرڻُ:** ڏيو اجهائڻ.

• **ڏِيوارِ ج ڏِيوارُونْ:** ث. ديوار – ڀت.

• **ڏِيوارڻُ:** مصدر (ت) ڏيارڻ – بخشڻ – عطا ڪرڻ.

• **ڏِيواڙِي ج ڏيواڙِيُونْ (ٿ):** ث. هندن جو هڪ وڏو ڏينهن -- ڏياري.

• **ڏِيواسِرِي ج ڏِيواسرِيونْ (ڪ):** ث. گهوٽ ۽ ڪنوار جي سات سڳڻ ڪرڻ جي جاءِ - ڏِيُهگڻ.

• **ڏِيوالو ج ڏِيوالا:** ذ. [هہ. دوالا = ديوا + بالا = ڏيو ٻارڻ]. ٽوٽو -- نقصان – هرج – خسارو – گهاٽو -- ناداري – ڪنگالي – سڃائي - پيـنگيائي -- مفلسي – سڃ - پينگ. (هڪ دستور هو تہ جڏهن ڪنهن بہ دڪاندار کي ڌنڌي ۾ نقصان پوندو هو تہ دڪان ۾ ڏينهن جو ڏيئو ٻاري ٽيڙ اٿلائي پٿلائي ڇڏيندو هو. جنهن مان خبر پوندي هئي تہ ڪجهہ بہ ونس باقي نہ آهي).

– **ڏِيوالو ڪـڍڻ:** مفلسي جو اظهار ڪرڻ -- واپار ۾ ٽوٽ پوڻ سبب قرضدارن ۽ سرڪار کي قرض جي ادائگي کان مجبوريءَ جو ثبوت ڏيڻ ڪوٽ ڏيکارڻ - اڻ هوندَ جو هوڪو ڏيڻ - ڪتي وڃڻ - ٽوٽ هيٺ اچڻ -- ڪني پوڻ. ٻکيو ٿيڻ - پينگيو ٿيڻ.

-- **ڏِيوالائِي ج ڏِيوالائِي:** ذ. صفت. ڏيوالي ۾ ويل.

– **ڏِيوالِيڻُو ج ڏِيوالِيڻا:** ذ. ڏيوالي واري حالت - ڏيوالو.

• **ڏِي وَٺ ج ڏِي وَٺُونْ:** ث. ڏيڻ وٺڻ واري حالت -- ڏيتي ليتي -- حساب ڪتاب - مناسٽ - وهنوار - ليکو چوکو. واپار. معاملو.

-- **ڏِي وِٺِ ڪـرڻُ:** ڏيڻ وٺڻ. وهنوار ڪرڻ. واپار ڪرڻ. هڪ ٻئي کي سڱُ ڏيڻ – متي مائٽي ڪرڻ.

• **ڏِيوڙِي ج ڏيوڙِيُونْ (ت):** ث. گهر جي اڳيان دروازي تي ڏيڍي ڀت – پناهہ – ڏيڍي.

• **ڏِيوَرِي:** اسم خاص. تعلقي اوٻاوڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڏِيوري ج ڏِيوريُون:** ث. هندن جو مندر - ٺڪاڻو - مڙهي. سماڌ -- يادگار – نشاني. ڏيري.

• **ڏِيونُ:** اسم خاص. تعلقي ڪنڌياري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڏِيوِي:** ث. ماتا جي بيماري.

– **ڏِيوِي جو دَرشَنُ ٿيڻُ:** ماتا جي بيماريءَ جو اچڻ.

– **ڏِيوِي ڏِسڻُ:** ماتا جي بيماري جو اچڻ.

– **ڏِيوِي ڏارين ٿارين هُئَڻُ:** ماتا ٿوري انداز ۾ نڪرڻ.

– **ڏِيوِي جِي موج هُئَڻُ:** ماتا گهڻي نڪرڻ.

– **ڏِيوِي جو ڪيُرَ پيٽُ پـرڻُ:** ماتا جي بيماري جو ڇڏي وڃڻ.

• **ڏِيوين لَڳـَڻُ:** ٺهي ٻيهڻ -- ٺهڪي ٻيهڻ سيبائڻ -- شان وٽان هجڻ – ڀان، پوڻ – وڻڻ – پسند اچڻ. قبول ڪرڻ – مڃڻ -- اقرار ڪرڻ.

• **ڏِيهہُ ج ڏِيهہَ:** ذ. [سن. ديش: ف. دهٔ = ملڪ] ديش -- ملڪ – ڏيسُ -- ديش. پنهنجو شهر -- ڳوٺ -- گام (ل). وطن.

– **ڏِيهَارو ج ڏِيهَارا:** صفت. وطن وارو -- ڏيهي -- ڏيهاڻو.

– **ڏِيهَانْ ڏورُ ملڪان پري:** ظرف. تمام پري -- بلڪل دورُ -- گهڻي مفاصلي وارو.

-- **ڏِيهَان ڏوڙو هارُ:** ذ. ڏيهہ کان ٻيڙو – پين کان پيڻي کان پيٽي مُلهہ جو.

– **ڏِيهاڻو ج ڏِيهَاڻَا:** ذ. صفت. ڏيهي -- ديسي -- مُلڪي - وطني.

– **ڏِيهَائِڻَا ج ڏِيهَائِڻَا:** ذ. صفت. ملڪي - ڏيهي – ڏيهاڻو -- ديسي -- وطني. ملڪي رواج موجب.

-- **ڏِيهہَ تَانْ ڏُرتْ لَهڻُ:** ملڪ مان ڏڪار ٽري وڃڻ – ملڪ تان مصيبت دورُ ٿيڻ.

– **ڏِيهہَ ٻهاجَ ج ڏِيهہَ ٻهاجُون:** ث. جَڳَ جي جو.

– **ڏيهہَ ڌارِي ج ڏيهہَ ڌارِيُون**: ث. صفت. بگهڙ زال – چنڊي – جهيڙاڪ زال – ٽونڪڻي – رنوڙ.

– **ڏيهہَ ڌارِي ڪَرَڻُ**: ملڪ تابع ڪرڻ – ملڪ کي ڌَڻَ پرينڊڙ ڪندڙ – ملڪ تي قبضو ڪرڻ – ملڪ جو حاڪم ٿيڻ.

– **ڏيهہَ ڌارِي هُئَڻُ**: سردار هئڻ – ملڪ ۾ وڏي عزت وارو هئڻ – جڳ محتاج هئڻ – هزارن مريدن جو مرشد هئڻ.

– **ڏيهہَ ڏورَڻُ** : پرديس ڦرڻ – ڏرڏر رلڻ – تمام وڏي مسافري ڪرڻ – جدا جدا ملڪن ۾ گهمڻ.

– **ڏيهہَ ڪَارُ ج ڏيهہَ ڪَارَ(ڪ)**: ذ. صفت. ملڪ ڦٽائيندڙ – تباهي آڻيندڙ.

– **ڏيهہَ جِي پِهاجَ**: ث. بدڪار عورت – جهيڙاڪ عورت.

– **ڏيهہَ نِڪارو ج ڏيهہَ نِڪارا**: ذ. ديس نيڪالي – ديس بدري.

– **ڏيهِي ج ڏيهِي**: ذ. صفت. ساڳئي وطن يا ڏيهہ جو – هم وطن – مُلڪي – ڏيهاڻو. پنهنجي ملڪ جو (ماڻهو). شراب جو هڪ قسم – سنڌي – ڪُنٽري.

– **ڏيهِي حِسابُ ج ڏيهِي حِسابَ**: ذ. ملڪي حساب.

• **ڏِيهہُ ج ڏِيهہَ**: ذ. [سن. دِوَسَ: پرا. دِئهو = ڏينهن] ڏينهن. وقت – زمانو – دؤر. قسمت – بخت – نصيبُ.

– **ڏِيهَاڙو ج ڏِيهَاڙا**: ذ. ڏينهن – ڏينهاڙو.

– **ڏِيهاڙي ج ڏيهاڙيُون**: ث. روزانو – روزمره – هميشه. اهو مکڻ جو مقدار جو روزانو لهي.

– **ڏِيهاڙِي**: ظرف. ڏيهاڙي – روزانو – روزمره – هر روز – ڏهاڙي.

• **ڏِيهَر(لس)**: ذ. گاهہ جو هڪ قسم – ڏِيرُ گاهہ.

• **ڏيهرو ج ڏيهرا(ٿ)**: ذ. ڏيرو.

• **ڏيهِي ج ڏيهِيُون**: ث. ڏِيلَ – بدن – جسم – تن – ديهي. جيئن: ”جا ڳالهہ جانعلي چوي، ڏيهي منجهہ ڏيٺو“ (جانعلي لغاري).

– **ڏيهِي ۾ سُورلَڳَڻُ**: جسم ۾ خرابي پيدا ٿيڻ.

• **ڏِيٺَا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏِيٺَرو ج ڏِيٺَرا(ٿ)**: ذ. سنڌارو – پخال. (ث. ڏِيٺِري ج ڏِيٺِريُون).

• **ڏيٺِرَا**: اسم خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.

• **ڏِيٺَو ج ڏِيٺَا**: ذ. [سن. دِيْپ: پرا. دِيوو = ڏيئو] نڪر جي ننڍي چمني جنهن ۾ تيل ۽ ڪپهہ جي وٽ وجهي ٻارجي – ڏيو – ڏئو.

– **ڏِيٺي ٻرِئي**: ظرف. رات جو – سانجهيءَ جو وقت – مُنهن اونداهي.

• **ڏيٺي ٻَجهائِڻُ**: بحث ۾ لاجواب ڪرڻ.

– **ڏيٺي وَلِي ٻيهڻ**: زور لڳائي ٿڪجڻ – سخت ڪوشش ۾ ناڪام ٿيڻ – ڪڪ ٿيڻ. همت هارڻ.

– **ڏيٺي وَلِي وِڃَڻُ**: هٿ ڌوئي وهڻ – آسرو لاهي ڇڏڻ – بي آبرو ٿيڻ – خالي ٿي وڃڻ – ڏل واري يا قيمتي شئي گم ڪرڻ – سخت بيمار ٿيڻ.

ڊ

- ڊ: ٿ. [هـ] سنڌي 'الف ب' جو ٻاويهون اکر ۽ هنديءَ جو تيرهون اکر. ابجد موجب عدد ۴ ۽ آواز 'ڊ'.
- **ڊابرِي ج ڊابريُون (ل):** ٿ. صفت. وڏي پيٽ واري.
- **ڊاٻ ج ڊاٻُون:** ٿ. [سن. دروڻ] ننڍي سِڪي جو هڪ قسم – ننڍڙو سڪو. ٽاٻو راند ۾ ڪم ايندڙ ٺِڪر جو ننڍڙو گول چڪرو – ڊٻو – ٽيزي. سارين ڏرڻ لاءِ مٽيءَ مان ٺهيل ڊبي جو مٿيون حصو. ڏڏڙ – مٽي – ڏڙ – رٺي – ڊسڙ – ڏوڙ (ت).
- **ڊاٻ ج ڊاٻ:** ذ. [ع. درم] سِڪي جو هڪ قسم – پائي يا پيسي جهڙو هڪ سِڪو – ڊم – ڊٻ. جيئن: "جي خزانا سو لٽي ڪو، اهل دنيا جو هزار، ناهه تهڙو جوڙو ڏي، مسڪين ٿو هڪڙو ڊاٻ" (گل).
- **ڊاٻارو ج ڊاٻارا (ت):** ذ. ٻرتي ڏينهن پسائي رکيل شيءِ.
- **ڊاٻڙ:** اسم خاص. ٿر ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
- **ڊاٻڻ (ت):** مصدر. گهڻو مک ڏيڻ.
- **ڊاٻو ج ڊاٻا:** ذ. ٽڪ ٻيچ – وسرام – دهو – آسائش – اُجهاپو – مانجهاندو – ساهي – دم پٽ – سُک – قرار – ٺورو آرام. ٽيڪ – آڌار – فراغت – ويسانهين – ٺهر – هَٻڪ – بيهڪ. ڊڙنڪو – جهونتو – پنڪي (ننڊ). ڊاسڙ زمين – ڏڏڙ – ڊوڙ – ڏڙ – رٺي (ڪ).
- **ڊاٻو ڪرڻ:** آرام ڪرڻ – قرارڻ. ٽڪ پچڻ – چوڪڙو پچڻ – ساهي پٽڻ – دم پٽڻ – وسرام ڪرڻ – منزل ڪرڻ – وساهي ڪرڻ – ٺهڻ – ٺهرڻ – بيهڻ – ترسڻ.
- **ڊاٻهارو ج ڊاٻهارا (ت):** ذ. وهٽن کي ڏيڻ لاءِ گوار يا ڪڻڪ جو پسائي رکيل ڏارو. اُٺ کي بيماريءَ جي حالت ۾ (لوڻ، ڳُڙ ۽ ڪڻڪ جو ڏارو پسائي) ڏنل کاڌو.
- **ڊاٻِي ج ڊاٻِيُون (ل):** ٿ. ڳُڙ واري شيءِ.
- **ڊاٻي:** اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊاٻڙو ج ڊاٻڙا (ت):** ذ. سن [دَرڀ] گاهه جو هڪ قسم – ڊڀ.
- **ڊاٻنٺُون ج ڊاٻنٺَان:** ذ. صفت. [سن. دَرڀ] ڊڀن وارو – ڊڀن جو – ڊڀن هاڻو. ڊاٻو.
- **ڊاٻنٺُون:** اسم خاص. تعلقي ساماري ۽ تعلقي ننگر پارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊاٻو ج ڊاٻا:** ذ صفت [سن. درڀ] ڊڀن وارو هنڌ – ڊڀن واري زمين. گهڻا ڊڀ.
- **ڊاٻوڙ ج ڊاٻوڙُون – ڊاٻوڙيُون (ت):** ٿ. گهڻن ڊڀن واري ٻني – گهڻن ڊڀن واري زمين.
- **ڊاٻوڙو وياءُ (ت):** ذ. ڏيءُ نياڻي – چوڪرياڻو اولاد.
- **ڊاٻِڻُون ج ڊاٻِڻَان:** ذ. صفت. ڊڀ وارو – ڊاٻنٺون.
- **ڊاٻِي ج ڊاٻِيُون (ت):** ٿ. [سن. درڀ] واري سخت زمين – ڊاٻوڙ. اسم خاص. ڪوٽڙي، ديري محبت، رتي ديري ۽ ڊگهڙي تعلقن ۾ ديهن جو نالو.
- **ڊاٻيرو ج ڊاٻيرا:** ذ. صفت. [سن. درڀ] ڊاٻنٺون – ڊڀن وارو.
- **ڊاٻيلِي ج ڊاٻيليون (ت):** ٿ. [سن. درڀ] ڊڀن واري سخت زمين – ڊاٻي – ڊاٻوڙ.
- **ڊاٽري:** اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊاٽ ج ڊاٽُون – ڊاٽيُون:** ٻچ – ڊاهه – گَس.
- **ڊاٽ ڪرڻ:** ڊاهه ڪرڻ – ٻچ ڪرڻ – ميسارڻ.
- **ڊاپ ڊاپ ڪرڻ (ت):** خوشامد ڪرڻ.
- **ڊاپچڻ (ت):** مصدر. ڪڪ ٿيڻ.
- **ڊاڍَ ج ڊاڍون (ت):** ٿ. تمام – وڏي گهوڙي. (اسم خاص) تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊاڍ ٻُوڍ:** ٿ. اجائي گهڻائي – اجائي خلق.
- **ڊاڍ رِي:** ڪاري ۽ مٽي جي گانگٽ جو هڪ قسم.
- **ڊاڏ ج ڊاڏُون – ڊاڏيُون (ل):** ٿ. وڏي اُڇنگار. رڙ – دانهن – وڏي آواز سان ڳالهائڻ.
- **ڊاڏ ج ڊاڏ (ل):** ذ. رڏ مچ – ٻيڙ.
- **ڊاڏر ج ڊاڏريُون (ڪ):** ٿ. ننڍي بندوق.
- **ڊاڏرَ ج ڊاڏرَ (ت):** ذ. صفت. ٿلهو – مضبوط.
- **ڊارلنگ:** صفت. [انگ. Darling] پيارو – پريتم – محبوب.
- **ڊارون:** اسم خاص. [انگ] هڪ مشهور عالم حيوانات، سياحت، فلسفي ۽ اصول ارتقا جو موجد (جنهن جي خيال موجب انسان پهريائين باندر هو ۽ پوءِ ترقي ڪري موجوده منزل تائين پهتو آهي).
- **ڊارَ ج ڊارُون:** ٿ. وڏائيءَ جو بيان – ٻٽاڪ – لاف – ڦونڊ. هُل – بي بنياد ڳالهه – گشو – ٻٽ – زٽ. ڦسيٽ – لَباڙ – زبان خوري – اجائي بڪ. مٿانهين زمين.
- **ڊارَ ڏيڻ:** ڊارَ هڻڻ.
- **ڊارَ ڇڪڻ (ت):** ٻٽاڪ هڻڻ – ٽِٽ هڻڻ.
- **ڊارُون هڻڻ:** ٻٽاڪون هڻڻ – لَباڙون هڻڻ.

– داڙي ج داڙي: ذ. صفت. ٻٽاڪون هڻندڙ – ٻٽاڪي – لباڙي.

– داڙيُون ڏسيُون هڻڻ (ت): ڪِل مسخري ڪرڻ.

• داسو ج داسا: ذ. واريا سو هنڌ – ڍسڙ.

• داسوڙي ج داسوڙيُون: ث. واريا سو هنڌ – داسو – ڍسڙ. (اسم خاص) تعلقي ٽنڊو الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• داسولُ ج داسولَ (ڪ): ث. صفت. پرائي ڦُرتي مڙندڙ ضال.

• داش بوش (ت): اسم. آدر ڀاءُ – خوشامد – عزت.

• داڦوُ ج داڦوَ (ت): ذ. صفت. اجايو وڏو – بي ڊولو.

• داڪ ج داڪ: ذ. ڊپ – خوف.

• ڊاڪ ج ڊاڪون: ث. [اردو] ٽپال – خط پٽ.

– ڊاڪ خانو ج ڊاڪ خانا: ذ. ٽپال آفيس – پوسٽ آفيس.

– ڊاڪ گاڏي ج ڊاڪ گاڏيون: ث. ٽپال کڻڻ واري گاڏي.

• ڊاڪ بنگلو ج ڊاڪ بنگلا: ذ. سرڪاري مسافرخانو.

• ڊاڪٽر ج ڊاڪٽر: ذ. [انگ. Doctor] علاج ڪندڙ – طبيب – ويد – ويج – جراح – حڪيم – علم حڪمت جو ڄاڻو. عالم – فاضل – فيلسوف – محقق.

• ڊاڪر ج ڊاڪر: ذ. ننڍو گهوڙو – ٽٽون – ٽوري مُلهه وارو گهوڙو – ڏيڍو. جيئن: "ڏيڍو ڊاڪر وڪڻي ڏڻ رڍن جو ڌار."

• ڊاڪو ج ڊاڪو: ذ. صفت. [اردو] ڦورو – رهزن – ڌاڙيل – لٽيرو – چور – بدمعاش – قزاق.

• داک ج داکون: ث. [هه. ڊاک سن درڪشا] هڪ وَل ۽ ميوي جو نالو – انگور جو ننڍو قسم – ڪشمش – انگور – گِٺون جو نالو (ڪ).

– داک جو ٿنهن: ذ. ڇت تي چڙهيل داک جي وَل ـ انگورستان.

• داکاڻو: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• داکاڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ڍاڪر ج ڍاڪر (ت): ذ. ڍيرو – ضعيف – ڏٻرو. بلڪل پوڙهو – جهور.

• داڪشو ج داڪشا: ذ. صفت. [سن. ٽڪشڪ] ڏکڻ وارو – راڌڪو.

• داگو ج داگا (ت): ذ. نرم ٻني – آهڙ واريا سي زمين. جتي نديءَ جي پاڻيءَ جو وهڪرو ڊرو ٿئي ۽ پکڙي.

• داگ ج داگون (ت): ث. دز – ڌوڙ – رَتي.

• داگو ج داگا (ث): ذ. تمام گهڻي واريءَ وارو هنڌ (جتي مشڪلات سان هلي سگهجي). گسر. (اسم خاص) تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• داگوڙڻ (ت): مصدر. مٽي ڪوٽڻ. ڏاڏي مار ڏيڻ – جهاڳوڙڻ. هارين جي اصطلاح ۾ ونڻن جي فصل جو چونڊ ۽ خراب نموني ۾ ڪرڻ. جيئن: "جونڊن ونڻن داگوڙي ڇڏيا آهن."

– دال دالان: ظرف. پاڻي يا ڪنهن ٻي شيءِ جو تمام گهڻي انداز ۾ ٿانون ۾ وجهڻ جي حالت – اوٽ اوتڻ – جهوڪ جهوڪان.

• دالڻ: مصدر. [هه. دلن = وجهڻ سن تَلَن] وجهڻ – اوتڻ – اندر لاهڻ. پلٽڻ – هارڻ.

• دالر ج دالر: ذ. آمريڪا ۾ هلندڙ هڪ سڪي جو نالو.

• داماهو ج داماها: ذ. ڊرا طور (خارش جي بيماريءَ ۾ وهنجڻ لاءِ) ڪم ايندڙ هڪ ڪنڊائين ٻوٽي جو قسم.

• دامان ڊول (ڪ): ظرف. هيٺ مٿي – بي ترتيب – اُلٽ پُلٽ.

– دامان ڊول ڪرڻ: هيٺ مٿي ڪرڻ – الٽ پلٽ ڪرڻ (شين يا سامان کي) – ڦَٿائڻ – بگاڙڻ.

• دامڙا ڪامڙا: ذ. هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ. ٽيڙ ٽاڙي – سامان سڙو – ٽامڙا ٽومڙا – گامڙا ٽامڙا – ٺڪر ٺوڪر.

• دامڻ ج دامڻ: ذ. گاهه جو هڪ قسم (ڪارو يا اڇو سنگ ٿئي ۽ مال لاءِ طاقت بخش آهي. غريب ماڻهو هن جون پاڙون ڏٽ ڪري کائين). بلائن جو هڪ قسم – دمڻ.

– دامڻ سات ج دامڻ سات (ل): شاديءَ جو هڪ سوڻ (جنهن ۾ پنج يا اٺ آليون ڪانئين جا ٽڪرا ڪٽي گهوٽ ۽ ڪنوار جي مٿي تي رکجن ۽ گيت پڙهجن) – جيئن: "دامڻ لٽڙيون رانيون ڙي. اسان ونيءَ گهر آيون."

• داميڻي ج داميڻيون (ڪ): ث. گاهه جو هڪ قسم.

• داميش ڪرڻ (ت): وڃائڻ – خراب ڪرڻ.

• دانب ج دانب (ڪ): ث. هيٺاهين زمين – ڪَسِ. هيٺاهين زمين وارو جهنگ.

• دانبو ج دانبا (ڪ): ذ. صفت. وڏي پيٽ وارو – پيٽيڙ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (چلرن سان. رنگ ڳاڙهو قد چار يا پنج انچ).

• دانبور ج دانبورون (ل): ث. وڙهڻ لاءِ تياري – ڪاهه – حملو – هلان.

– دانبورجڻ: مصدر. ڪاوڙجڻ – اڪرجڻ. اُلر ڪرڻ – ڪاهه ڪرڻ.

• دانبڙ ج دانبڙ (ت): ذ. ڪنهن جيت وغيره جي چڪ ڪان جسم تي ٿيل گوڙهي – ڊڀڙ.

• دانڌر ج دانڌرون: ث. پرتي – آڦري.

• دانڌرڻ (ل): مصدر. پيٽ جي پرتي ٿيڻ – بدهضميءَ سبب آڦري ٿيڻ – آڦرجڻ. ڦوڪجڻ – پرجڻ.

– دانڌرجڻ: مصدر. آڦرجڻ – پرجڻ – ڦوڪجڻ.

• دانڌس ـ دانڌش ج دانڌسون – دانڌشون: ث. وڏائي – فخر. آڪڙ – چڙ. ڏيکاءُ – سيڱار.

— **ڊانڊِس ڪرڻ**: وڏائي ڪرڻ. سينگارڻ. آڪڙ ڪرڻ.

• **ڊانڊڻ** (ڪ): ث. مٺي جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڊانڊو ج ڊانڊا** (ل): ذ. [هه. سن. دانڊا - ڏڳو] ڏڳو - ٻيل.

• **ڊانڊورو ج ڊانڊورا** (ل): ذ هيڻاهين - لهندي - لاهي - جهوڪ - جهمر - نوڻ.

• **ڊانڊي ج ڊانڊيون** (ل): ث. ٿڻي جو هڪ قسم. وڻ يا ڳائڻ جي طرز. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ڪ).

• **ڊانڊُ ج ڊانڊَ**: ذ. باهه جو مچ - وڏو - آڙاهه. الو - شعلو - ڀنڀٽ - ڀڙڙ - لاٽ - ڄڀي.

— **ڊانڊُ ڪرڻ** (ت): واڌارو ڪرڻ - ترقي ڪرڻ. همٿ ڪرڻ - مڙسي ڪرڻ.

• **ڊانڊِرو ج ڊانڊِرا** (ت): ذ. [هه. ڊنڊورا = پڙهو] پڙهو - اعلان - ڍنڍورو.

— **ڊانڊِرو ڪرڻ**: خواري ڪرڻ - بدنامي ڪرڻ.

• **ڊانڊو ج ڊانڊا**: ذ. [هه. ڊانڊا] ڏڳو - پوڙهو ڏڳو - ٻيل (ل.ڪ). (صفت) جهڪو - هيٺ - نميل. پڳل دِلو - ٻانڊو.

• **ڊانڊِيڙو ج ڊانڊِيڙا** (ت): ذ پکيءَ جو هڪ قسم.

• **ڊانگ ج ڊانگون** (ت): ث. ڏگهي ڪاٺي - جانگهه - ڏانگهه. (اسم خاص) تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڊانگَرُ ج ڊانگَر**: ذ [هه] چوپايو مال - ڍور. احمق - بيوقوف.

• **ڊانگرو**: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڊانگِري ج ڊانگِريون** (ل): ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڊانوانڊول ج ڊانوانڊول**: ذ. صفت. [سن. ڏاوَنَ + ڏولَنَ] هيٺ مٿي - اُلٽ پُلٽ - اُبتو سُبتو - اڌ ڦڌڙ - اونڌو سونڌو - ڪرومرو - درهم برهم. خراب ٿيل - بگڙيل - ڪريل - منجهيل - وگوڙيل - بگاڙيل - مُنجهايل - ڦٽل - برباد - ناس - ابتر - زبون. پريشان - گمراهه - رولو - رمتو.

— **ڊانوانڊولُ ٿيڻ**: هيٺ مٿي ٿيڻ - اُبتو سبتو ٿيڻ. بگڙڻ - ڦٽڻ - چٽ ٿيڻ - زبون ٿيڻ.

• **ڊانهَرُ ج ڊانهَر** (ت): ذ. [هه. ڊال = ڏارُ] وڻ جو ڏار - ٽارُ.

• **ڊانءِ** (ت): ث. هڪ باراٽي راند ۾ ڪم ايندڙ ڪاٺيءَ جو ٽڪر - ڏاڪ.

— **ڊانءِ ٿيڻ**: ٿڪجي پوڻ - هُڄ ٿي پوڻ.

• **ڊانءِ ڏونُ**: ث. اجائي وڏائي - ٺانءِ - ٺينڻ ڦونڻ - آڪڙ - ٺيڪڙ - سيٺ - وڏائي.

• **ڊانٿِرُ ج ڊانٿِر** (ل): ذ. صفت. ڊڄڻو - گيدي - بزدل - ڪانئر.

• **ڊاٿابو ج ڊاٿابا**: ذ. اها ملڪيت جنهن تي ڏاڻ (ڏڻ) ورتو وڃي.

• **ڊاهَ ج ڊاهون**: ث ڀڃڻي - ڪيرائڻي - ڦٽ، ڊاٽ - ميهث سهٽ - ميسار.

— **ڊاهَ پاهَ**: ث. ڊاهه ڊوهه - ڀڃ گهڙ. ڪرڙ سرڙ.

— **ڊاهَ پاهَ ڪرڻ**: ڊاهڻ - ڦٽائڻ - ڊاهڻ ڊوهڻ.

• **ڊاهڻ**: مصدر [هه. ڊاڻ - ڊاهڻ سن. ڏوَنس] ڪيرائڻ - ڦٽائڻ - ڀڃڻ - ٻورڻ - ناس ڪرڻ - بگاڙڻ. مٿان ڪيرائڻ - لاهي پٽ ڪرڻ هيٺ اُڇلڻ - ڦتو ڪرڻ - هيٺ ڇڪڻ. مسمار ڪرڻ - ميٽڻ - ميٽائڻ - ميسارڻ - ڪرڙڻ. ليٽائڻ - اونڌو ڪرڻ - ڌسڻ.

— **ڊاهڻ ڊوهڻ**: ڦٽائڻ.

— **ڊاهو ج ڊاهو** (ت): لاڳيتي ڊهي پوڻ جي حالت.

— **ڊاهوُ ج ڊاها**: ذ. ٻيلي مان رستو - گسُ - پيچرو - واٽ - سڙڪ - لنگهه - ڍهو. درياءَ جو غيرآباد پيٽ. (اسم خاص) تعلقي ٺل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڊاهي ج ڊاهيون** (ڪ): ث. انجام - وعدو - ٻول - وچن - ڊائي. ٺٽ.

— **ڊاهيون ڪرڻ**: وعدو ڪرڻ - انجام ڪرڻ جيئن "چور ٻچن. ڊاهيون ڪن."

• **ڊاءُ ج ڊاءَ**: ذ [سن. درَ = ايذاءُ رسائڻ] ڊپ - ڀؤ - خطرو - ڏرُ - ڊج - هراس. سنڪوچ. انديشو - اُڌڪو. تاب - دهشت - هيبت - ڏڪو - ڏهڪو.

• **ڊائري ج ڊائريون**: ث. [انگ] روزاني يادداشت - روزنامچو - روزمره.

• **ڊائريڪٽرُ ج ڊائريڪٽر**: ذ. [انگ] هدايتڪار - هدايت ڪندڙ - مُک. انتظام ڪندڙ - منتظم.

• **ڊائفرام**: ذ. [انگ] پيٽ جو هڪ پردو - پيٽ ڇهه.

• **ڊائلُ ج ڊائل**: ذ. [انگ] گهڙيال يا واچ جو انگن وارو پاسو.

• **ڊائمنڊُ ج ڊائمنڊ**: ذ. [انگ] هيرو - الماس.

— **ڊائمنڊُ جُبلي**: ث. سٺ سال جشن.

• **ڊائي ج ڊائيون - ڊايون**: ث. وعدي تي ملڻ جو هنڌ - مقرر جاءِ - ٺٽ - ٻيٺي - ماڳ. قول - انجام - پڪ - ٻول - وچن - ڪڻ - جائز - ٺهرايل وقت. وارو - گهمرو - ڀيرو. دلبري - ڏٽو - خوشامد (ت). لوهارن جو هڪ اوزار.

— **ڊائي پوڻ** (ت): ڊپ پوڻ - ياچ پوڻ.

— **ڊائيون ڏيڻ**: انجام ڏيڻ - ٻول ٻڌڻ. دلبريون ڏيڻ - خوشامد ڪرڻ - ڏٽا ملائڻ - خوشامد طور وڏاءُ ڪرڻ - چاڙهيون ڏيڻ (ت).

• **ڊبَ ج ڊبَ**: ذ. [پرا. ڊبَ. سن. دروبَ] دوا - دارون - علاج - ڊپ. جيئن: "تون حبيب. تون طبيب تون ئي دِلين ڊبَ" (شاهه). گم - غائب (ت).

— **ڊبَ ٿي وڃڻ**: گم ٿي وڃڻ.

• **ڊبرو** (ڪ): ذ. سمنڊ جي ڪناري تي ٿيندڙ گاهه جو هڪ قسم.

• **ڊبلُ ج ڊبل**: صفت. [انگ] ٻٽو - ٻيڻو - ٻهرو. ٿلهو.

— **ڊبلُ روٽي ج ڊبلُ روٽيون**: ث. خميري جي تنور ۾ اُباريل ٽڪي.

• **ڊبڻ**: مصدر. ٻرڻ - گُهٻڻ - گهوٻڻ.

• **دِپ ج دِپُونْ:** ث. واريءَ جو ڍڙو يا ڍِڪ — مٽيءَ جو ڍير — ڍڙو — پِٽ. هڪ قسم جي ڪاٺ جي پاڙ (جا غريب ماڻهو ڪاٺيءَ طور ڪاٺيندا آهن). ڏنو — پنو — لوڙهه. پٽوري — ڙروڙي (ڪ). اسم خاص. تعلقي خيرپور، تعلقي ميرپور ۽ تعلقي ٻني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِپ چڙهيْ (ت):** باراني راند جو هڪ قسم — گهوڙيءَ راند.

• **دِپ ڏيڙيُ:** اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِپ دِپ:** ذ. (آوان). جاءِ جي ڪرڻ جو آواز — دب دب.

• **دِپ ٻِپي ج دِپ ٻِپيُونْ:** ث. پکين ڦاسائڻ جو دام — دبلي — ڪوڙڪي — ڪري.

• **دِپڻُ (ت):** مصدر. تمام تڪڙو ڪاهي وڃڻ.

• **دِپ مِنُو:** اسم خاص. تعلقي قنبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِپ موريو:** اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِپ طنولانْ:** اسم خاص. تعلقي خيرپور ناٿن شاهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِپڙُ ج دِپڙَ:** ذ. جيت جي چڪ يا ڌڪ جي سبب بدن تي نيل ماس جي گوڙهي — نشان — پنو — نيل.

• **دِپڙُ ج دِپڙَ:** ذ. سامونڊي مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **دِپڪڻُ (ت):** مصدر. پير جي وڏ کي ڌوڻڻ — ڌڻ ڏيڻ.

• **دُپڪڻ ج دُپڪڻُونْ (ت):** ث. ٿورو کير ڏيندڙ جانور (ٻڪري، مينهن ۽ ڍڳي وغيره).

• **دِپڪو ج دِپڪا (ت):** ذ. ڪنهن شيءِ جي ڪرڻ جو آواز — ڦهڪو — ڌڪاءُ.

— **دِپڪو ڪرڻُ:** وڏي آواز سان ڪرڻ — ڦهڪو ڪرڻ.

• **دُپڪِيُ ج دُپڪِيُونْ (ث):** ڪنهن وهٽ جا اڳيان پير رسيءَ سان سوڙهيرا ٻڌڻ جي حالت.

• **دُپڻُ (ث):** مصدر. سياري ۾ سيءَ کان بچڻ لاءِ پاڻ کي چڱيءَ طرح ڪپڙن ۾ ويڙهڻ. سوگهو ڪرڻ.

• **دِپو ج دِپا:** ذ. [هه. دِپّا] وڏو ڏول — ڏٻو.

• **دِپُو ج دِپُو:** ذ. [سن. ڏويٽ. ڏو = ٻ + پٽ = ٿلهو] ٿلهو ماڻهو — بي ڍولو آدمي.

• **دِپِٽي جو نوڪ (ڪ):** اسم خاص. ڏاڙهياڙي جبل جي هڪ حصي جو نالو.

• **دِپِيَ ج دِپِيُونْ:** ث. پکين ڦاسائڻ جو دام — جار — دبي.

• **دِپُ ج دِپَ:** ذ. [هه. دَب. سن. دَرڀ. پرا. دَب] ٻوٽي يا گاهه جو هڪ قسم (هر ڪنهن قسم جي زمين ۾ ڦٽندڙ ۽ نوڙين وٽڻ جي ڪم ايندڙ). [سن. دَرڌِ] اکين ۾ وجهڻ جي گهرو دوا. ڇوڙن. رسول. سرخيءَ وغيره مان ناهيل دارون — ڦڙو — سٽي — علاج.

— **دِپ جي نوڪ لڳڻ:** ٿورو ايذاءُ رسڻ — معمولي نقصان ٿيڻ.

— **دِپ ڄمڻُ:** گهڻو وقت لڳڻ — دير ٿيڻ. گهڻو وقت سيڙجڻ — سيڙايو ٿيڻ.

— **دِپڙ:** ث. دِپن واري زمين — ڏِپرو.

— **دِپرو ج دِپرا:** ذ. دِپن واري زمين — دِپڙ.

— **دِپري جو ڪمي هُئڻُ:** بيڪار زمين جو مزدور هئڻ. مفت ۾ ڪمائيندڙ هئڻ — بيگر ۾ هئڻ — دربدر ٿيڻ — ذليل هئڻ — نڌڻڪو هئڻ.

— **دِپڙا پڪائڻُ:** مٽيءَ ۾ لٽڻ (اتان جو مٿان دپ جمي وڃڻ) سخت تڪليف سان آزمائڻ.

— **دِپ مورجي وڃڻُ (ت):** اجائي عمر گذري وڃڻ.

— **دِپورو ج دِپورا:** ذ. صفت. دپن جهڙو.

— **دِپوري ج دِپوريُونْ:** ث. صفت. دپن جهڙيون. جيئن: "ڏيون دپوريون آهن" جي پنن جي مقابلي ۾ دپ وانگر ڏک ٻڪ ۾ ــ وڏي وڏيون ٿينديون آهن.

• **دِپاڻي:** اسم خاص. تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِپر ج دِپرُونْ (ل):** ث. [سن. دَرڀ = دَپ] دپ جو هڪ قسم — دپڙ — ڏپوري.

• **دِپرُ:** اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **دِپرو:** اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۽ تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه. هڪ شهر جو نالو.

• **دِپري:** اسم خاص. تعلقي هالا ۽ تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو — تعلقي هالا ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

• **دِپڻُ:** مصدر. اکين ۾ دوا وجهڻ — دَپ وجهڻ — ڦڙو وجهڻ — دارون وجهڻ.

• **دِپور ج دِپوريُونْ (ل):** ث. ڏِپر.

• **دِپوري ج دِپوريُونْ (ل):** ث. دپ جو هڪ قسم. ٻير ڪنبو — سوئو — ڪنڊڙو.

• **دِتهڙو ج دِتهڙا (ت):** ذ. دِپ کان پاڃ — ٽاهه.

• **دِتِي ج دِتِيُونْ (ل):** ث. ملاحن جو اصطلاح هوڙي جي اٿل جهلڻ لاءِ پن ڪانن جي چوٽيءَ ۾ ٻڌل ڏنگو ڪاٺ جو ٽڪر.

• **دِٿُ ج دِٿَ — دِٿُونْ (ڪ ـ ت):** ذ. ث. ضد — هوڏ — بحث. هاٺ ذَتَ — هٺ. (اسم ـ ذات) هاٺ — ضديت.

— **دِٿ هڻڻُ:** بحث ڪرڻ — ضد ڪرڻ. ڄپ ڪري ويهڻ — جواب نه ڏيڻ. دٿ هئڻ.

• **دِلَرُ ج دِلَرَ (ت):** ذ. صفت. نلر — ضدي — ماٺيڪو. دٿ هڻندڙ.

• **دِلڙ (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **دِلڙو:** اسم خاص. تعلقي سنجهوري ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.

• **دِلَلُ ج دِلَلَ:** صفت. پٽ تي پيل — ڪريل — دهيل. زبون ٿيل — چٽ ٿيل.

• **دِلو ج دِلا:** ذ. صفت. [سن. درٿٽ = هوڏي. پرا. ڌٽ] ضدي — هوڏي — نلر — مٺڙ — آنڙ — وڦلڪو — اتولو — شدتي — نرجو — بي شرم — اکين جو پڪو — بي ديدو. آهنو — ڏشٽ — اڙٻنگ — ڏنگو — اڙدو — گمراهه — ويڙ — بگڙيل.

— ڊناٽي ج ڊناٽيون: ث. [پرا. ڏنٽم . سن. ڏرشتا. ڏڙ - رکڻ] ضد — هوڏ — بحث — مجلائي — ڏوڏ — نتراٽي — ڊيناٽي. ڊناٽي — ڏنگائي — ڪج بحثي. بي شرمي.

• ڊپُ ج ڊپَ: ذ. [هہ. ڏر = خوف. سن. ڏرس = ڏڪاٽڻ] ڊاءُ — ڀؤ — خوف — ڊڄ — ڏرَ — ڊيڄو — خطرو — هراس. اُڊڪو — انديشو — سنڪوچ. تاب — ڌهڪو — دهشت — هيبت. ڏکو.

— ڊپُ ڪرڻ: ڊڄڻ — ڀؤ ڪرڻ. انديشو ڪرڻ.

• ڊپائتو ج ڊپائتا: ذ. صفت. ڊپ وارو — ڊپ جو — ڊپ جهڙو. خوفائتو — ڀوائتو — هيبتناڪ.

• ڊپارٽمينٽ: ذ. ث. [انگ. Department] محڪمو — کاتو.

• ڊپازٽ ج ڊپازٽون: ث. [انگ. Deposit] امانت — ڌراوت.

• ڊپٽي ج ڊپٽي: ذ. صفت. [انگ. Deputy] نائب.

• ڊڄڻ (ل): مصدر. [هہ. ڊرنا = ڊپ] ڊپ — خوف.

• ڊڄڻ: مصدر. [هہ. ڊرنا = ڊڄڻ. سن. ڊڄڪٽي = ڊڄڻ] ڊپ ڪرڻ — ڀؤ ڪرڻ — خوف ڪرڻ — ڏرڻ. ڪنبڻ — ڌهلجڻ — ڪؤ ڪرڻ — ڇرڪڻ.

— ڊڄڻو ج ڊڄڻا: ذ. صفت. ڊڄندڙ — ڊپ ڪندڙ — ڊيڄو — گيدي — بزدل. ناهڙ — ٺهڪو — پڃڙو.

• ڊڄو ج ڊڄا (ت): ذ. صفت. ڪبو — ڪبڙو — چيلهہ ڏنگو.

• ڊڏ ج ڊڏ: ذ. صفت. نالائق — بيڪار — نڪمو — نڪار. گڏ هيڻ — وشواند — ناخلف — نامراد — ڪسيرڪ — ڪمينو — بيهودو.

• ڊڏ گولي (ڪ): ث. ٻاراڻي راند جو هڪ قسم — ٻارن جو هڪبئي کي ٻلن تي ڪلهي ڊوڙڻ.

• ڊَڏُ ج ڊَڏَ (ت): ذ.صفت. ٿلهو — مضبوط. ٻيٺ وڏو — پيٽيرُ. جٽ — ان پڙهيل — جاهل — موڳو.

• ڊڏڻ ج ڊڏڻيون (ل): ث. مال — ڏڻ.

• ڊڍو ج ڊڍا: ڪم قيمت يا ڪمذات وارو گهوڙو — جڏو گهوڙو. گهوڙو. ننڍو گهوڙو — ٽٽون.

— ڊڍا ڊوڙ ج ڊڍا ڊوڙون: ث. گهوڙن جي ڊوڙ. ٻچ ڏڪ — ڪوشش.

— ڊڍو ڊڪائڻ: سخت ڪوشش ڪرڻ — چاپلوسيءَ طور پٺيان لڳو رهڻ.

— ڊڍي ج ڊڍيون: ث. ننڍي قد واري گهوڙي.

— ڊڍي ڊوڙ ٻوڙ: گهڻن مهمانن جو اچڻ.

— ڊڍي ڏيڪ ڪرڻ (ت): ڪنهن وٽ هر هر ۽ اچايو سجايو وڃڻ.

• ڏڍو ج ڏڍا (ت): ذ. صفت. اندر جو پليد — اندر ڪارو — منافق — بدنيت. ٺڳ — دولابي — فريبي — مڪار — جٽ — جاهل. موڳو — ڪند فهم.

— ڏڍائپ ڪرڻ: منافقت ڪرڻ — ٺڳي ڪرڻ.

• ڊڊي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر لاڙڪاڻي ۾).

• ڊُڊي ج ڊُڊيون: ث. سڌن جو پنيون ڀاسو — ٻٽ — ٻني — ڏوڏي.

— ڊُڊي ڏيڻ: ٻٽ ڏيڻ — ٻني ڏيڻ — ٻنيءَ تي ڪٽڻ.

• ڊُڊين: ذ. بوٽي جو هڪ قسم — ڪوڙي ميندي (اڪثر باغيچن ۽ پارڪن ۾ ٻيٽ جي بجاءِ پوکيندا آهن).

• ڊڏ ج ڊڏ — ڊيون: ذ. ث. نغاري يا ڍهل جي وڄت جو هڪ قسم (جو ماتم جي وقت وڄائجي). ڊڏ.

• ڊُڏ ج ڊُڏ (ل — ث): ذ. [هہ. ڊينڊا = وڏو پيٽ] وڏو پيٽ — پيٽ واري عورت جو پيٽ — حامله عورت جو پيٽ — معدو. اوجهري — گجي.

• ڊيرا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• ڊيو ج ڊيا: پوک جو اهو سنگ جو اجان ٻن ۾ ويڙهيل هجي ۽ ظاهر ٿيل نه هجي — ٻن ۾ ويڙهيل ڪچڙو سنگ — ڏيڊو. ٻاهر نڪتل پيٽ — ڊيڏ. ڪاغذ جي لغڙ جو وچ وارو حصو.

— ڊيڊي ٿيڻ (ت): پوک جو نسرڻ — سنگ جو ظاهر ٿيڻ.

• ڏيو ج ڏيا (ڪ): ذ. ڊيو.

— ڏيڊي ٿيڻ: ڊيڊي ٿيڻ.

• ڏيو ج ڏيا (ڪ): ذ. ڊيو.

• ڊر ج ڊرون: ذ. هڪ قسم جي بلا.

• ڊرامو ج ڊراما: ذ. [انگ] دلچسپ واقعو. ناٽڪ — کيل — تماشو.

• ڊرائيور ج ڊرائيور: ذ. صفت. [انگ] هلائڻ وارو — هلائيندڙ — گاڏي هلائيندڙ: جيئن: موٽر ڊرائيور — انجن ڊرائيور وغيره.

• ڊرائنگ ج ڊرائنگون: ث. [انگ] گلڪاري — چٽسالي — مصوري.

• ڊرڙاٽ ج ڊرڙاٽ (ت): ذ. (آواز) ائٽ ڦرڻ يا ڪنهن ڇڪري هلڻ جو آواز. ٽٽڻ جو آواز — ڀرڙاٽ — ڦرڙاٽ.

• ڊرڪارڻ (ل): مصدر. وات سان ٺٺول طور ڊر ڊر جو آواز ڪرڻ.

• ڊرڪو ج ڊرڪا: ذ. (آواز) وات سان "ڊر ڊر" جو کيل آواز. ريڊار جو رڏ ڪي سڏ ڪرڻ جو آواز.

• ڊرگ روڊ: اسم خاص. فيڊرل ايريا ڪراچي ۾ هڪ ڊيهہ ۽ شهر جو نالو.

• ڊرل ج ڊرلون: ث. [انگ] فوجي قواعد — صف آرائي — قواعد — پريڊ — پريڊ.

• ڊرم ج ڊرم (ت): ذ. [انگ. Drum] ڪورين جو ناچي ڪيڻ جو هڪ اوزار (جنهن تي تندون به ويڙهيون ويندون آهن ۽ پيڙ به چڙهندو ويندو آهي).

• ڊرياٽي (ڊياٽي): ذ. صفت. [ڊرڻ = واري > ڊرن + ٻائي = واريءَ جي طرف جا] سنڌ جي اُٺن جو هڪ قسم — اچڙي ٿر جي پاسي جا اُٺ.

• ڊڙ ج ڊڙون: ث. مٿاهين زمين. ڏاڍي ماڙ — ڦيهہ — ڊٽ ڪٽ. مينهن

جو زور سان وسڪارو. بڪرين ء رڍن جو برساتن ۾ گهڻي انداز ۾ ڦرڻ جي حالت.

- **ڊڙ:** اسم خاص. تعلقي جاءِ ۽ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊڙ ج ڊڙ (ل):** ذ. گهوڙن جو طبيلو - ڪڙهه - ٿان.
- **ڊڙا باشي ڪڻ (ت):** ٻڏاڪون هڻڻ - ڪچهري ڪرڻ - رهاڻ ڪرڻ.
- **ڊڙاش ج ڊڙاشون (ت):** ذ. ڊِگ - گهٽو - جهجهو.
- **ڊڙامون ج ڊڙامان:** ذ. ڊوڙندڙن جي پيرن جو آواز - آواز - ڌبڪو. ناهه ٺوهه - بندوبست.
- **ڊڙڻ:** مصدر. ڪِرڻ - ڍهڻ. گهايل ٿيڻ - زخمي ٿيڻ - ڦٽجي پوڻ (جهيڙي وغيره ۾). موچڙا کائڻ - ڪُٽجڻ - سٽجڻ. ونجڻ - ڦابو ٿيڻ (بيماري وغيره ۾).
- — **ڊڙجي پوڻ:** سٽجي پوڻ - ونجي پوڻ (بيماريءَ ۾). مري وڃڻ.
- **ڊڙڻ:** مصدر. سٽڻ - ڪُٽڻ - ڳاهڻ - ڏاگورڻ - سڙهڻ - جهڳورڻ. سخت مار ڏيڻ - ڏڪ مٺ ڪرڻ - ڏڪ هڻڻ - پڄ ڏيڻ - پڄ ڪڍڻ - مار ڏيڻ. ڳنڍڻ. ڪپهه. ڏاس يا پشم کي سنهن لڪڻ سان سٽي ڪُٽي صاف ڪرڻ ٻيڻ - پڃڻ (ڪ). چانهين يا گدرن جي واڙيءَ مان گاهه يا ڪانڊيرا ڪڍي صاف ڪرڻ (ل). ڊاهڻ - ڪيرائڻ - ڦٽائڻ - ناس ڪرڻ (ت).
- — **ڊڙي رکڻ:** سٽي رکڻ - ڪُٽي ڇڏڻ. سخت مار ڪڍڻ - جهڳور ڪڍڻ.
- **ڊِڙو ج ڊِڙا (ل):** ذ. مٽيءَ جو دڙو - ڍَپ - دڙو.
- **ڊڙهه ج ڊِڙهو:** ذ. صفت. مضبوط - پڪو - اچل - اِسٿر - اٽل - پختو - ڏاڍو - قائم - سوگهو - قائم - ڪپ ڪوڙ - ثابت قدم.
- **ڊِڙهتا ج ڊِڙهتائون:** ث. مضبوطي - پختائي - پڪائي - ڏاڍائي. سوگهائي - برقراري - ثابت قدمي.
- **ڊِزائِن ج ڊِزائِنون:** ث. [انگ]. نقشو - خاڪو - نمونو - سيهڪ - اڏاوت.
- **ڊس ج ڊسون:** ث. مٽيءَ جو غبار - ڌوڙ - ڌڙ - رئي (ت). بد دعا - پِٽ - پاراتو - اولاڀو (ڪ).
- **ڊُس ج ڊُسون (ل):** ث. ڊاسڙ زمين - واريءَ سي زمين - ڊَسڙ - ڌوڙ واري زمين - ٻَسڙ.
- **ڊسٽر ج ڊسٽر:** ذ. [انگ] بورڊ صاف ڪرڻ جو ڪپڙو.
- **ڊسٽرڪٽ:** ذ. [انگ. District] علائقي جو حصو - ضلعو.
- **ڊسڙ ج ڊسڙون:** ث. ڪچهه واري گدڙيل چيڪي يا کهري مٽي. ٻيڙ - ڏُڏڙ - ٻَسڙ - ڌوڙ. واريءَ سي زمين.
- **ڊُسڙ ج ڊُسڙون:** ث. واريءَ سي زمين - ڊَسڙ.
- **ڊسڪڻ (ت):** مصدر. ڪهلجڻ - گهرڪڻ - ڪري پوڻ. ڏڪو کائڻ ڦابو کائڻ.
- **ڊسڪو ج ڊسڪا:** ذ. ڪرڻ جو آواز. ڏڪ هڻڻ جو آواز - ڦابو کائڻ.
- — **ڊسڪو ج ڊسڪا:** ذ. ڪرڻ جو آواز. ڏڪ هڻڻ جو آواز - ڌهڪو.
- — **ڊسڪو مچائڻ:** گوڙ ڪرڻ - هُل ڪرڻ - جهيڙو ڪرڻ.
- **ڊسمس:** ذ. [انگ. Dismiss] خارج - معزول - برطرف - نيڪالي - رخصت - جواب (نوڪريءَ کان).
- **ڊِسمِس ڪرڻ:** خارج ڪرڻ - نوڪريءَ مان ڪڍڻ.
- **ڊِسمبر:** اسم خاص. [انگ. December] عيسوي سال جو ٻارهون مهينو.
- **ڊُسڻ (ڪ):** مصدر. ڊاهڻ - ڦٽائڻ - نابود ڪرڻ.
- **ڊُسِي ج ڊُسِيُون (ٿ):** ث. ڏگهيءَ جو سڳن سان ڏنل ٿيلهو - ٽونو - ڊيهه.
- **ڊُسيڙڻ (ٿ):** مصدر. زور سان ڪيرائڻ - ٿيلهو ڏيڻ.
- **ڊِش ج ڊِش (ت):** ذ. ڊِگ - ڊيڙ.
- **ڊِش:** ث. [انگ. Dish] ٿالهي - پليٽ - رڪيبي - طباخ.
- **ڊِشٽانگ ج ڊِشٽانگ:** ذ. [سن. درشٽانت] مثال - نندي ڳالهه - آکاڻي - قصو.
- **ڊشِي ج ڊشِيُون (ڪ):** ث. پِٽ - پاراتو - سراپ - اولاڀو.
- **ڊفر ج ڊفر:** ذ. صفت. [انگ] نادان. نڪمو - بيڪار. لانئون راند ۾ لانئون نه ڦرڻ جي حالت.
- **ڊِڦ ج ڊِڦون (ت):** ث. ڊِگ - ڊيڙ. ٻنيءَ يا مٽي تي ڏنڊي وغيره جي ڏڪ لڳڻ جو آواز. ڪنهن شيءِ جي هيٺ ڪرڻ جو آواز.
- — **ڊِڦ ڪرڻ:** ڊهي پوڻ - ڪرڻ - ڌهڪو ڪرڻ.
- **ڊِڦڙ ج ڊِڦڙ:** ذ. بيماريءَ جو قسم - چاپاڪو - ڏڏر.
- — **ڊِڦڙجڻ:** مصدر. چاپاڪي جي بيماريءَ ۾ ونجڻ.
- **ڊڪ ج ڊڪون:** ث. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ قسم - گهوڙي جي خراب هلڻي - ڏگ - ڊِگ ڊِگ ڊُڙڪي - ڊڪو - ڏڪي. ڪپڙي جو هڪ قسم. نرم زمين. ڪاري جي رڃ جو هڪ قسم. (رسي کان ٿلهين تندن وارو).
- — **ڊڪ ڊاهڻ (ت):** ٻڏاڪون هڻڻ. خراب ڳالهيون ڪرڻ. افواهه اُڏارڻ.
- **ڊڪ ج ڊڪ (ڪ):** ذ. وڏي مڇي ڦاسائڻ جو هڪ رڃ.
- **ڊِڪ ج ڊِڪون (ڪ):** ث. رنب - رڙ (ڪنهن جانور جي). ڪنجهه - ڪرڪ. ڊِڪ.
- **ڏڪ ج ڏڪون:** ث. [ف. تگ = سن. دوڪر] ڊوڙ - ڏڪ - ڀاڄ - ڀڄ - ٺاپي - سٽ - ٺوهه.
- **ڏڪ ڊوڙ ج ڏڪون ڊوڙون:** ث. ڀڄ ڏڪ - ڀڄ ڀڄان - وٺ پڪڙ. ڪوشش - سعيو.
- — **ڏڪ ڊوڙ ڪرڻ:** ڀڄ ڀڄان ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ - سعيو ڪرڻ.

• **ڊڳائڻ**: مصدر. [سن. ڊرڪر - ڊُڪڻ] تکو هلائڻ -- سٽ ڪڍائڻ -- ڊوڙ پائڻ - ٽاپي ڪڍائڻ - ڀڄائڻ - دوڙائڻ - دڪائڻ.

• **ڊِڪرِي ج ڊِڪريون**: ث. [انگ] ڪورٽ جو حڪم - عدالت جو فرمان. ديواني ڪورٽ جو قرضدار جي ملڪيت تي ضبطيءَ جو حڪم -- ڊگري -- ضبطي.

• **ڊِڪشنَرِي ج ڊِڪشنَريُون**: ث. [انگ] لفظن جي معنائن جو ڪتاب - لغت -- لغات - ڪوش.

• **ڍَڪَڻ**: مصدر. ڍُگڻ - ڍُگ هلڻ. ڍُڪڻ - ڍيڪڻ -- ترندو وڃڻ - ترڻ.

• **ڊِ ڪَڻ**: مصدر. مڇيءَ جو آواز ڪرڻ.

• **ڍُڪَڻ**: مصدر. [سن. دوڪر - دوڙڻ] تمام تکو هلڻ - دوڙ پائڻ - دوڙڻ -- ٽاپي کڻڻ.

— **ڍُڪنُو ج ڍُڪنَا**: ذ. صفت. ڍُڪندڙ - دوڙندڙ -- ڀڄندڙ. تکو -- تيز -- چوهو -- جلد -- تکڙو -- دوڪو - ڍوڪنو - ڇوٽ -- جانگهو -- وکڙيو -- تيزرو -- هلڻو -- پلو -- چاندو -- جل ڦٽاڪو.

• **ڊڪو ج ڊڪا (ل -- ت)**: ذ. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ قسم -- گهوڙي جو ڏکيو پنڌ -- چوُباز.

— **ڊڪئي ج ڊڪئي**: ذ. صفت. ڊڪي وارو -- ڏکيو پنڌ - هلندڙ گهوڙو -- ڊڪي ۾ پوڻ: گهوڙي جو ڏکيو پنڌ شروع ڪرڻ. اجايو وات هڻڻ -- بڪ ڪرڻ. ڪنا لفظ ڳالهائڻ -- ڪچ مٺڻ.

• **ڊڪاءُ ج ڊڪاءَ (ڪ)**: ذ. نظرداري -- سنڀال جوڪسي -- دوڪاءُ.

— **ڊڪاءُ ڪرڻ**: نظر ڪرڻ -- دوڪاءُ ڪرڻ.

• **ڊکَڻُ ج ڊکڻ**: ذ. صفت. [هه. تر ڪان سن. تَڪشَڪ] ڪاٺ جو ڪم ڪندڙ -- واڍو -- وگهامل -- سُتار -- سُوتار - سُوتار -- سُوٽهڙ. (اسم خاص) سکر، حيدرآباد ۽ لاڙڪاڻي ۾ هڪ ذات جو نالو. شهدادڪوٽ. شڪارپور ۽ نُل تعلقي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

— **ڊکڻ پکي**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم -- ڪاٺ ڪٽو -- هُدهُد.

• **ڍُگ ج ڍُگون**: ث. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ قسم -- گهوڙي جي هلڪي دوڙ -- ٽور -- رفتار -- ڊِگ ڊِگ -- ڍُڙڪي. راند جو هڪ قسم (جنهن ۾ هڪٻئي جي پٺن کي پٺ هڻبا آهن).

— **ڍُگرُ ج ڍُگرَ**: ذ. صفت. ڊِگ ۾ هلندڙ وهٽ -- ڊِگ وارو.

— **ڍُگ ۾ پوڻ (ت)**: خراب لفظ ڳالهائڻ -- بڪ ڪرڻ.

• **ڍُگامُ ج ڍُگام**: ذ. [ف. دو - ٻه + گام = قدم] گهوڙي جي پنڌ جو هڪ قسم -- گهوڙي جو ڏکيو پنڌ -- ڊِگ -- ڊڙڪي.

• **ڍُگاني ج ڍُگاني**: ذ. صفت. ڇٽ -- ويل -- لوٺيو - بدمعاش -- ڪالينگهو -- شودو -- اوباش -- ابتر -- بدتر.

• **ڍُگائڻ**: مصدر. گهوڙي کي ڍُگ پنڌ هلائڻ - دوڙائڻ - ڊڪائڻ -- ڀڄائڻ -- هلائڻ - هڪلڻ - ڊيڪائڻ -- ٽورڻ.

• **ڊگَرُ ج ڊگَر**: ذ. وڏو ڇڙو -- سانڍ.

• **ڊگَر ج ڊگَرُون (ت)**: ث. وڏائي -- مغروري -- ٽيڙ پي.

• **ڊگرو ج ڊگرا (ل)**: ذ. ان وڻندڙ آواز وارو مٽر -- ڀڳل ڇڙو -- بي سُرو ڇڙو مٽر.

• **ڊِگرِي ج ڊِگريون**: [انگ] حڪم -- فيصلو. فتح -- سوڀ - جيت. قرض ثابت ٿيڻ جو سرڪاري فيصلو -- ڊڪري -- ضبطي -- درجو -- منزل. ڪاميابيءَ جي سَند.

— **ڊِگرِي وٺڻ**: درجو حاصل ڪرڻ -- سَند وٺڻ.

• **ڊِگلو ج ڊِگلا**: ذ. [هه. دگلا] ڪپهه وارو ٻهراڻ - گدلو.

• **ڍُگڻُ (ل)**: مصدر. ڊِگ هلڻ -- دوڙڻ -- ڍُڪڻ -- ڀڄڻ.

• **ڊِگوشُ ج ڊگوش**: ذ. ڍانڊي پکيءَ جو هڪ قسم.

• **ڊگوشِي ج ڊگوشِيُون (ٿ)**: ث. ڊگوش.

• **ڊگِي ج ڊِگيُون**: ث. صفت. بدچال عورت.

• **ڊِڳو**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڊِڳوُ ج ڊِڳو**: ذ. ڪٺڪ جي اٽي مان ٺلهي پڪل ماني -- روڏلو -- روٽلو -- ڊوڊو -- بنا گيهه ماني. پڪل مانيءَ جو هيٺيون پاڳو يا ڪل (ت).

— **ڊڳِي ج ڊڳيون**: ث. ڪٺڪ جي سنهي پڪل ماني -- ڦلڪو -- چپاتي.

• **ڊِگهه**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو تعلقي سڪرنڊ. تعلقي ٽنڊي باگي ۽ تعلقي ماتلي ۾ ديهه جو نالو.

• **ڊِگهه ج ڊگهون**: ث. [سن. ديرگهه = ديگهه] ڇڏ -- واڳ -- پاڌ -- ديگهه.

— **ڊِگهه رس**: ث. رسي ڊگهي ڇڏڻ جي حالت -- ڇڙواڳي -- آزادي. اختياريءَ جي پهچ. پاڌ - واڳ.

— **ڊِگهڙ ج ڊِگهڙ**: ذ. صفت. ڊگهو -- جانگهڙيل -- جانگهو.

— **ڊِگهه ڪرڻ (ت)**: شڪارين جو هڪ اصطلاح -- سُوئر کي واڍ سان ٻڌڻ.

• **ڊِگهُ ج ڊِگهه**: ذ. صفت. [سن. ديرگهه = ديگهه] ڊگهو.

• **ڊِگهارڻ**: مصدر. [سن. ديرگهه = ديگهه] ڊگهو ڪرڻ.

• **ڊِگهائي ج ڊِگهائيُون**: ث. [سن. ديرگهه = ديگهه] ديگهه -- ڊگهارڻ -- ڊگهائي -- لمبائي - طول. اوچائي -- مٿاهين -- بلندي -- لام.

— **ڊگهائي ڦاڪ ج ڊِگهائي ڦاڪون**: ث. ڌرتيءَ تي اتر قطب کان ڏکڻ قطب تائين پيل خيالي ليڪ (جا ڌرتيءَ کي پورا ٻه اڌ ڪري ٿي ۽ ڊگهائي ڦاڪون ڪل ٣٦٠ آهن).

• **ڊگهراڻين**: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڊِگهڙي**: اسم خاص. تعلقي ڊگهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- **ڊگهَلُ**: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊگهو ج ڊگها**: ذ. صفت. [سن. ديرگهه = ديگهه] پانت ۾ وڏو – لمبو – لامبو – ٽينگ – ٽينگو – ڏگهه – طولي – مٿي اڀرون – اُچو – اُتم – اعليٰ – وڏو – صدر.
— **ڊِگهاڻ ج ڊِگهاڻيُون**: ث. ديگهه.
— **ڊِگها هَٿَ هُئَڻُ**: پڄندي گهڻي هئڻ. پري جي پهچ هجڻ – طاقت هئڻ – اثر رسوخ هئڻ. پري جي دوستي هئڻ.
— **ڊِگهو ٿيڻُ (ت)**: پاڻ کي معتبر سمجهڻ – وڏو ٿيڻ.
— **ڊِگهو رَسو ڏِيڻُ**: ور ڏيڻ – آزادي ڏيڻ – ڇڙواڳي ڏيڻ. هر هڪ ڪم ۾ پوري اختياري ڏيڻ.
— **ڊگهو منڊرو ڇَڙڻُ**: بدشد ڳالهائڻ – ڦتڪارڻ – ڇَٽ ڪرڻ. گهٽ وڌ چوڻ – ٺٺڻ.
— **ڊگهو گول ج ڊگها گول**: ذ. آني جهڙي شڪل جو بيضوي گول.
— **ڊگهِي ج ڊِگهِيُون**: ث. صفت. "ڊگهو" جو مؤنث.
— **ڊگهي جُهلَ (ت)**: ث. لڪل عيب.
— **ڊِگهِي واڳَ هُئَڻُ**: مرضيءَ جو مالڪ هئڻ (ٿوري وقت لاءِ) – آزاد هئڻ – خود مختيار هئڻ.
- **ڊِگهوشُ ج ڊِگهوشَ**: ذ. ڏسو "ڊِگوشُ".
- **ڊِگهيرَڻُ**: مصدر [سن. ديرگهه = ديگهه] ڊگهو ڪرڻ – ديگهه ڏيڻ – اينگهائڻ – ڊگهارڻ – وڌائڻ – لمبو ڪرڻ – طول ڏيڻ. پکيڙڻ – ڦهلاءُ ڪرڻ – پسارڻ – وستار ڪرڻ. کولڻ – اُکولڻ – اُکوڙڻ – اُکيڙڻ – وڇائڻ – پٿرڻ.
— **ڊِگهيرَ ج ڊِگهيرُون**: ث. ديگهه – اينگهه – طول – وڌاءُ – پکيڙ – ڦلاءُ – وستار.
— **ڊِگهيرَ ڪَرَڻُ**: اينگهه ڪرڻ – وڌاءُ ڪرڻ. ديگهه ڪرڻ. گهڻن سان ناتو رکڻ – مائٽي وڌائڻ.
— **ڊگهيرڙو ج ڊگهيرڙا**: اسم تصغير. ڪجهه وڏيرڙو – اوچيرڙو.
— **ڊگهيرو ج ڊِگهيرا**: ذ. صفت. ڪجهه ڊگهو – ڪجهه وڏو ٿورو لمبو – وڏيرڙو – ڪجهه قداور. ڪجهه اوچو.
- **ڊِگهيڙَڻُ**: مصدر [سن. ديرگهه = ديگهه] ڊگهيرڻ.
- **ڊَلِ ج ڊَلِيُونْ (ت)**: [هه. ڊَلَ = لشڪر] ماڻهن يا ساهوارن جي وڏي ٽولي.
- **ڊَلُ ج ڊَلَ**: ذ. صفت. [انگ. Dull] بي سمجهه – ڪم عقل – ڪُند ذهن. موڳو.
- **ڊَلَ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه ۾).
- **ڊَلُ ج ڊَلَ (ت)**: ذ. وجهه – داءُ – وارو – ڀَلُ.
- **ڊَلاَ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه ۾).
- **ڊَلَڙِ ج ڊَلَڙُونْ**: ث. ڊَل.
- **ڊِليوَرِيْ ج ڊليوَرِيُونْ**: ث. [انگ] تقسيم – ورهاست – ونڊ – ورڇ.
- **ڊمُ ج ڊمَ**: ذ. [ف. درم] سڪي جو هڪ قسم – درم – درهم. "پنجين ڊمين دم. ڪڏهي کي سڄڻين" (شاهه ڪريم). ڏوڪڙ – پيسو. بدن تي تيل گُوڙهي – ڊِبڙ. [انگ] وڏو ڊبو – ڏول – پيپ (لوهي). تاجي ڪيڻ جو هڪ ڪورڪو اوزار – درم.
- **ڊمُ ڪَرَڻُ**: دفع ڪرڻ. ختم ڪرڻ. "تون شافي تون ڪافي، تون دردن ڪرين ڊم".
- **ڊمبڪ ڊمبو**: ذ. (آوا). ڍُول جو آواز – ڊَمْ ڊَمْ.
- **ڊُمٽِي ج ڊُمٽِيْ**: ذ. صفت. [مر. دمگهٽ] ٺلهو. پر قد جو ٻندرو – ڊِمڪي – ڊمي – گهڪهٽي – ڊينبو.
- **ڊمْ ڊمْ**: ز. (آوا). ڍُول جو آواز – ڊمبڪ ڊنبو.
- **ڊمرِ ج ڊمرِيُونْ**: ث. هڪ قسم جي تمام ٿلهي ڇهه يا ست فوٽ ڪن ڊگهي ٻلا. جا اڪثر سارين جي پوک واري پاڻيءَ ۾ رهي.
- **ڊمرا**: ذ. ڳاڙهي رنگ جون پٿريون (جي فقير پوئي ڳچيءَ ۾ وجهندا آهن) – حجرالدم.
- **ڊمڙا**: ذ. ٻج جو هڪ قسم (رنگ ڳاڙهو ۽ شڪل مهريءَ جي داڻن جهڙي).
- **ڊِمِڪڙو ج ڊِمِڪڙا (ک)**: ذ. صفت. ڊمٽي.
- **ڊمڻِ ج ڊمڻِيُونْ**: ث. نانگ جو هڪ قسم – ڳاڙهي رنگ جي وڏي ۽ ٿلهي ٻلا.
- **ڊمڻُ ج ڊمڻَ**: ذ. گاهه جو هڪ قسم.
- **ڊمِيْ ج ڊمِيُونْ**: ث. ٻڪريءَ جي رنگ جو هڪ قسم.
- **ڊِنارْنس**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم (شتر مرغ جهڙو پکي. جو نيوزيلنڊ ۾ رهي ٿو. هو قد ۾ تيرهن فوٽ ڊگهو آهي. ڊنارنس جو مطلب آهي "هيبتناڪ").
- **ڊنْبَ ج ڊنْبُونْ (ک)**: ث. ڊوڙ جو هڪ نمونو. ماڻهن جو ميڙ – ڊنبلو – انبوهه – ٽولو.
- **ڊنْبُ ج ڊنْبَ**: ذ. ماڻهن جو ميڙ – مجموعو – ٽولو – اٽالو.
- **ڊنْبِ ڊنْباڙو ج ڊنْبِ ڊنْباڙا**: ذ. ڊبڊبو.
— **ڊنْبِ ڊنْباڙي سان**: ظرف. ڊبڊبي سان.
— **ڊنْبُ ڪَرَڻُ**: ميڙ ڪرڻ – ٽولو ڪرڻ.
— **ڊنْبهو ڪَرَڻُ**: گڏجي ڪوشش ڪرڻ – اڃي مڃي ڪرڻ.
- **ڊَنْبَرُ ج ڊَنْبَرَ**: ذ. وڏر ۽ پراڻو ڇڙو – ڪرڪو.
— **ڊنْبرو ج ڊنْبرا (ل)**: ذ. ڊنْبرُ.
— **ڊنبرُ هُجَڻُ**: پوڙهو هجڻ.

- **ڊنڀڪو ج ڊنڀڪا (ت)**: ذ. ڌاڦوڙو.
- **ڊنڀلو ج ڊنڀلا**: ذ. [سن. دنبر - ميڙاڪو] ماڻهن جو ڳوڙ - انبوھ - مجموعو - ميڙ - ڪٺ - پينڊ - ڳوڙ - خلق - پيڙ - مچو - هشام - پيهه - گنگر - چانگ - ٽولي.

— **ڊنڀلو ڪرڻ**: ميڙ ڪرڻ - ڳوڙ ڪرڻ - انبوھ ڪرڻ - گڏ ٿيڻ. ولر ڪرڻ - ٽولو ڪرڻ - گنگر ڪرڻ.

- **ڊنبورو ج ڊنبورا (ت)**: ذ. دنبرو.
- **ڊنڀ ج ڊنڀ**: ذ. [سن. دنڀ] ڏيکاءُ - وڏائي - مغروري - اهنڪار - پاکنڊ - مڪر - ڪپٽ - دغا - فريب. چورائي ٽولي.
- **ڊنيو ج ڊنيا (ڪ)**: ذ. ڀنيرو ڏڪ - چنبو - ڏڪ جو آواز.
- **ڊنيور ج ڊنيور (ت)**: ذ صفت ڏکيو - ڪٺن - سخت - مشڪل تکو - تيز.
- **ڊنجاڙ ج ڊنجاڙ (ت)**: ذ. صفت. بلڪل وڏو طويل - ڊگهو.
- **ڊنڊروٽي**: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊنڊڻ (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڊنڊمرهياري**: اسم خاص. تعلقي ٽني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊنڊ ج ڊنڊون**: ث [هہ. ڊڊا = ڊند] ڊند - پاڻيءَ جو وڏو تلاءُ. گهٽو پاڻي - اجهاڳ پاڻي.
- **ڊنڊڪڻ (ل)**: مصدر. روئڻ - شيءِ گهرڻ لاءِ ٻار جو روئڻ.

— **ڊنڊڪر ج ڊنڊڪرون**: ث. اوچنگار - ڀاڙ.

— **ڊنڊڪو ج ڊنڊڪا**: ذ. روڄ - پڪو - اوچنگار.

- **ڊنڊورو ج ڊنڊورا (ل)**: ذ [هہ. ڊنڊورا - ڍڍهو] ڍڍهو - اعلان - هوڪو - اشتهار.
- **ڊنڊولڻ (ت)**: مصدر. [هہ. ڍونڍڻ - ڳولڻ] ڳولڻ - تلاش ڪرڻ - ڍونڍڻ. ڪوشش ڪرڻ.
- **ڊنر ج ڊنرون**: ث. [انگ. ڊنر] ڪاڌو - ضيافت - دعوت.
- **ڊنگ ج ڊنگون (ت)**: ث. واريءَ جي ڊٻ جي چوٽي. بدنامي - گلا چغلي.

— **ڊنگ ٿيڻ**: بدنامي ٿيڻ - گلا ٿيڻ - شهرت ٿيڻ.

— **ڊنگ ڊاهڻ**: ڪوڙ هڻڻ - اجايون ڳالهيون ڪرڻ - افواهه اٿارڻ - ٺٺاڪون هڻڻ.

- **ڊنگ ج ڊنگ**: ذ. صفت. [مر. ڊانگل. سن. ڊيڻ. ڊي - آڪاس ۾ وڃڻ] وڏو ماڻهو - شاهوڪار - امير. وڏو - جنگ. شوخي - وڏائي. پکين جو ولر.

— **ڊنگبر ج ڊنگبر**: ذ. صفت. وڏو ماڻهو. اٿاهون - اچو - مٿاهون - اعلي.

- **ڊنگ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ضلعي ۾).
- **ڊنگارو**: اسم خاص. تعلقي خيرپور ناٿن شاهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊنگرالو**: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊنگي ج ڊنگيون (ڪ)**: ث. ٻار جي پينگهي مٿان ٻڌل نوڙي يا ڪاني جنهن تي ڪپڙو وجهبو آهي ته ٻار جي منهن تي مکيون نه ويهن.
- **ڊنگهر ج ڊنگهر**: ذ. ڀيريا ٻئي ڪنهن ڪنداٽين وڻ جو ناڙ.
- **ڊنو ج ڊنا (ڪ)**: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم.
- **ڊنو ج ڊنا**: ذ. صفت. [ف. ڊرنا = ڊڄڻ] "ڊڄڻ" مصدر جو ماضي - ڊڄيو - ڊڄي ويو - هراسجي ويو.

— **ڊنو ٿيڻ (ت)**: چپ ڪري ويهڻ - ميسوٽو ٿيڻ.

— **ڊنو ٻهه ڪرڻ**: دورانديشي ڪرڻ - اڳوات اپاءُ ڪرڻ.

— **ڊنو ڊپ ڪرڻ**: دورانديشي ڪرڻ - اڳوات اپاءُ ڪرڻ.

- **ڊني ج ڊنيون**: ث. ڊٻ - ڊڙو - ڏنو - ٽبو - لوڙهه. راهه - گندو - ٿهر - ڊڳ - لوڙ - ڍير - انبوهه - ڍڳي.
- **ڊٺانبو ج ڊٺانبا**: ذ. وڏو خرچ - بي فائدو خرچ.
- **ڊڻ ڊڻ ڪرڻ**: تنگ ڪرڻ.
- **ڊٿو ج ڊٿا**: ان ڪليل سڀ - وڏي ڪوڏي (ل). ڪابہ ڳول شئي - ٿلهي شئي - ڳولو - ڳوڙهو. ڊوٿو.
- **ڊٿونب ج ڊٿونب**: ذ. وڏي ڪڏ پاڻيءَ سان ڀريل - تلاءُ جو وچ.
- **ڊٿي ج ڊٿيون**: ث. ڳولي.
- **ڊو ڊرو**: درو. قطب تارو. هندو ان سي مان ڏين ء 'ڊوپگت' يا 'درو پگت' چون. (ٺٽو ضلعو جاتي).
- **ڊوائون**: نظر رکيائون. پهچڻ جو ٻهه ڪيائون.
- **ڊوبارڻ (ت)**: مصدر. مٿان پٽڻ - اڌ ڳاٻرو پٽڻ (گاهه وغيره).
- **ڊوبڪي**: اسم خاص. بلوچن جي هڪ ذات جو نالو جيڪب آباد ۾ رهن ٿا.
- **ڊوٽ ج ڊوٽون (ڪ)**: ث. ڪيڪار - مرحبا - چسي.

— **ڊوٽ ڏيڻ**: همت ملائڻ - ڪيڪارڻ - چسي ڏيڻ.

- **ڊوٽير ج ڊوٽير (ل)**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم. هڪ پکيءَ جو نالو.
- **ڊوڙ ج ڊوڙون (ٺ)**: ث. ڪوري - ڪيراٽي - روڙ.
- **ڊوڏو ج ڊوڏا (ٺ)**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم. وڏو جابلو ڪانءُ.
- **ڊوڙ ج ڊوڙ (ت)**: ذ. دوهه - دغا - مڪر - فريب.
- **ڊوڙ ڪرڻ**: دروهه ڪرڻ - دغا ڪرڻ.
- **ڊوڙائي**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڊوڙ ٻلارو ج ڊوڙ ٻلارا**: ذ. صفت. ڪوجهو - بدزيبو - بدصورت - روپ هيڻ - ڏڌڙ - ڦوڙ - ڪروپ - بدشڪل بڇڙو - خراب - ڪنو - مڪروهه - نفرت انگيز.
- **ڊوڊو ج ڊوڊا**: ذ. خواري - بدنامي.

— **ڊوڊو ڪرڻ**: بدنام ڪرڻ - خواري ڪرڻ.

• **ٻوڏڻ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ٻوڊو ج ٻوڊا:** ٺلهي ۽ اٿيي ماني.

• **ٻوراڻ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ٿنمر ٿرپارڪر ضلعي ۾).

— **ٻوڙ ج ٻوڙا:** ذ. ڏاڙهو – ڦَنُر – لُٽ.

• **ٻوڙو ج ٻوڙا (ٿ):** ذ. مال جو ڏاڙو.

• **ٻوڙ ج ٻوڙون:** ٿ. ٻج – ڏڪ – لُنوهه – ڇهي – ڀاڄ. ڀهڄ پُڄندي؛ جيئن: "ڪُوڙي جي ٻوڙ ڪنڌ ٽاٿين."

— **ٻوڙائڻ:** مصدر. جلدي هلائڻ – تکو هلائڻ – ڀڄائڻ جلد موڪلڻ. روانو ڪرڻ. ٿَڪائڻ – محنت ڪرائڻ. حيران ڪرڻ – تنگ ڪرڻ – تيڪائڻ.

• **ٻوڙ ڏڪ ج ٻوڙون ڏڪون:** ٿ. ڀڄ ٻوڙ – ڀڄ ڏڪ – وٺ پڪڙ – هڻ وٺ – وٺ ڀڄ – اَچ وڃ. ميڙ منٿ. ڪوشش – سعيو – حيلو حوالو. بندوبست – انتظام.

— **ٻوڙ ڏڪ ڪرڻ:** ڀڄ ٻوڙ ڪرڻ – ڪوشش ڪرڻ – تڪڙ ڪرڻ.

• **ٻوڙڻ:** مصدر. [هه. دوڙنا: سن. دروڻ = ٻوڙڻ] ٻوڙ پائڻ – تکو ڀڄڻ – ڏڪڻ. هڙي ڪرڻ (ٿ).

— **ٻوڙڻ ڏڪڻ:** ڪوشش ڪرڻ – ڀڄڻ.

• **ٻوسڪر ج ٻوسڪا (ٿ):** ذ. پٽ – روڄ – راڙو – ماتم – واءِ ويلا.

• **ٻُوسڻ ج ٻُوسڻ (ل):** ذ. صفت. تمام ٿُلهو.

• **ٻُوش ج ٻوش (ڪ):** ذ. [سن. دروهه = دغا] بڪواس – واهيات گفتگو. دوهه – دشمني. (ٿ) مهانڊو – صورت – شڪل.

— **ٻوش ڏيڻ (ڪ):** بڪ بڪ ڪرڻ – واهيات ڳالهه ڪرڻ.

• **ٻوشڪَر:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه ۾).

• **ٻوڪ ج ٻوڪون (ٿ):** ٿ. صفت. گهڻو پڙو – چڊو – پاڪو – پاهو (پٽ يا ٻوڙ وغيره).

• **ٻُوڪا (ٿ):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ٻوڪاڻ:** ٿ. منگر مڇيءَ جو هڪ قسم (منهن آڏو ڏيڊ فوٽ جو سڱ. جنهن جي ٻنهي پاسي چونئين ۾ اڪيرن. قد ٽن کان پنج فوٽ ۽ سنڌس ٻچي جو نالو اٽڙي).

• **ٻُوڪارڻ (ل):** مصدر. آواز ڪرڻ پڪارڻ – سڏڻ.

— **ٻُوڪار (ل) ج ٻُوڪارڻ:** ٿ. وات سان ڪيل آواز – سڏ – پڪار.

• **ٻوڪانڊ:** اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ٻوڪڻ:** مصدر. [هه. دوڙنا: سن. دروڻ = ٻوڙڻ] تکو ڀڄڻ – ڏڪڻ – ٻوڙڻ.

— **ٻوڪ ج ٻوڪون:** ٿ. ٻوڙ – ڏڪ – ڀاڄ – ڇهي – هڙي (ٿ).

— **ٻوڪائڻ:** مصدر. ٻوڙائڻ – ڀڄائڻ – ڏڪائڻ – تکو هڪلڻ.

— **ٻوڪ پائڻ:** ٻوڙ پائڻ – تکو ٻوڪڻ – ڏڪڻ – ڀڄڻ.

— **ٻوڪڻُو ج ٻوڪڻا:** ذ. صفت. ٻوڙنو – ڏڪڻو – ڀڄڻو. تکو – چپو.

— **ٻوڪو ج ٻوڪا:** ذ. صفت. ٻوڙنو – ڏڪنو – ڀڄنو – تکو ٻوڙندڙ – تکو – تڪڙو – تيز – جلد باز – چوٽ – ٻوڪڻو.

• **ٻوڪيي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ٻوڪيا:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ واهه جو نالو.

• **ٻوڪ ج ٻوڪون:** ٿ. سماءُ – سڌ – خبر – نظر – نگاهه.

• **ٻوڪر ج ٻوڪر (ٿ):** ذ. صفت. بيڪار – نڪمو. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو.

• **ٻوڪڻ (ڪ – ل):** مصدر. ڏسڻ – لکڻ – جاچڻ – نظر ڪرڻ.

— **ٻوڪا ج ٻوڪائون:** ٿ. نگاهه – نظر – نهار. جاچ – خبر. پتو – نشان.

— **ٻوڪا ڪرڻ:** نظر ڪرڻ – جاچ ڪرڻ.

— **ٻوڪاءِ ج ٻوڪاءَ:** ذ. ٻوڪ.

• **ٻُول:** اسم خاص. تعلقي ٺٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ٻوُل ج ٻوُل:** ذ. [سن. دروري = سينگار] ڍنگ – نمونو – وجهه – ڍب – ريت – طرح – قسم – وانگر. طور – طريقو – رستو – طرز – گهاٽ گهاڙ. شڪل – صورت – ڏانءُ – روپ – ويس – حالت – دستور. رواج – چالو – روش – پرويز – وتيرو – پتر. نقشو – خاڪو – اڏاوت – بيهڪ – ڏيک – ويک – سجاوٽ.

— **ٻولائتو ج ٻولائتا:** ذ. صفت. ٻول جو – طور وارو – طريقي وارو – نموني وارو. دستور وارو – پر وارو – ڍنگ وارو – ريتائتو. سُٺي بيهڪ وارو – سهڻي نموني وارو – ڏيک ويک وارو – زيب ٿئو – مورتوند – ٺاهوڪو – سجائتو. سهڻو – موچارو – شڪيل – خاصو.

— **ٻولباز ج ٻولباز:** ذ. صفت. نمونو ڪندڙ – ڍنگباز – هنري – ٺڳ – دولابي – دوڪيباز – چالباز. حرفتي – هوشيار – چالاڪ.

— **ٻولبازي ج ٻولبازيون:** ٿ. نموني بازي – ڍنگبازي – چالبازي – دوڪيبازي – ٺڳي – مڪر – فريب – چالاڪي – حرفت – اٽڪل – هوشياري.

• **ڏُول ج ڏُول (ل – ٿ):** ذ. چلم يا حقي جي ڦل يا ٽوپيءَ کي ڍڪڻ لاءِ لوهه جو مخروطي نموني جو ڍڪ سجيل ٻوٽ – سُوٽل منهن – شڪل – مهانڊو.

— **ڏُول ٻلاڙو ج ڏُول ٻلاڙا (ڏُول ٻلاڙو ج ڏُول ٻلاڙا):** ذ. صفت. ڪوجهو – بدزيبو – بدصورت – بدشڪل – بدنما – روپ هيڻ – ڏوڙ – مڙو – ڪُروپ. بچڙو – خراب – ڪنو – مڪروهه – نفرت انگيز.

— **ڏول شڪل:** ذ. صفت. ڏول جهڙو – مخروطي – ڳاٽ، ٻچو.

— **ڏُولو ج ڏُولا:** ذ. صفت. مُنهن سوٽل – ٻوٽ سُوٽل – چپن ٿلهو – چپن لڙيل – بدشڪل.

– **ٻولا ڪرڻ (چپ)**: چپ سڄائڻ – منهن ٻچڙو ڪرڻ – منهن سڄائڻ.

• **ٻولا، ٻوليا (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ٻوليٽ ج ٻوليٽر (ل)**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

• **ٻومُ ج ٻومَ**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم – لڪڻو – لڪندڙ – دوم. (اسم خاص) ميراسي – وڄت وارو – گهڻت ذات وارو ماڻهو.

• **ٻومبري**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه ضلعي ۾).

• **ٻومبڪي**: اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو (ڏهه پاڙا: ١. ميرازئي ٢. آدماڻي ٣. پٺاڻي ٤. بوزدار ٥. گشڪوري ٦. گولاڻا ٧. گدواڻي ٨. گبول ٩. گجاڻي ١٠. لنڊ. جي اتر سرحد سنڌ ۽ سکر ضلعي ۾ رهن ٿا).

• **ٻومڪي**: اسم خاص. ڏومبڪي.

• **ٻومڻُ ج ٻومڻَ (ک)**: ذ. برتن – ٿانءُ.

• **ٻومڻ واهه**: اسم خاص. حيدرآباد شهر ۾ هڪ گندي پاڻيءَ جو واهه. جو شهر جي ننڍين گسين ۽ نالين جو گندو پاڻي کڻي وڃي ڦليليءَ ۾ ڇوڙ ڪري ٿو.

• **ٻومڻُ (ک)**: ذ. وڻ جو هڪ قسم.

• **ٻونبُ ج ٻونبَ (ت)**: ذ. صفت. تمام وڏو – ڏگهو – لمبو.

– **ٻونبڪُ ج ٻونبڪَ**: ذ صفت. ٻونب جو اسم تصغير. ڪجهه وڏو – وڏيرڙو.

– **ٻونبڙُ ج ٻونبڙَ**: ذ. صفت. ڏونب.

• **ٻونبڪي ج ٻونبڪيون (ت)**: ٿ. خوشيءَ مان ٽپ يا ڇال – نينگ.

– **ٻونبڪيون هڻڻ**: خوشيون ڪرڻ – ڇال هڻڻ – نينگ ڏيڻ.

• **ڏونڊُ ج ٻونڊَ**: ذ. [مر. ڊوئي. سن. دروڻي = ٻيڙي] دريائي ٻيڙيءَ جو هڪ قسم – وڏو ٻيڙو – ڏونڊو. وڏو پيٽ – ڊڍ آن.

• **ڏونڊا (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏونڊڙو ج ٻونڊڙا**: ذ. صفت. ڇيلهه ڪُبو – ڪبڙو – ڏنگو – ٽيڍو.

• **ٻونڊڙو ٿي چڙهڻ**: ڪبڙو ٿي چڙهڻ – ريڙهيون پائي چڙهڻ – گسري چڙهڻ – لڪي چڙهڻ.

• **ٻونڊ ڪي ج ٻونڊ ڪيون (ک)**: ٿ. پيري يا ڪمزوريءَ سبب ڪُٻائي – ڪبڙائي – ڏنگائي – ڊونڊزائي.

– **ڏونڊ ڪبن ۾ هلڻ**: هٿن پيرن تي رڙهڻ – مس مس رڙهڻ. تمام پيرسن ٿيڻ – هڏ لاچار ٿيڻ.

• **ٻونڊڻ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ٻونڊو ج ٻونڊا (ل)**: ذ. ٻيڙيءَ جو هڪ قسم – ننڍڙي ۾ ننڍڙو مڇوئو (جنهن ۾ ٻه ماڻهو ويهي سگهن). مڇي مارڻ جي ٻيڙي. وڏو ٻيڙو – ڏونڊ. (صفت) وڏي پيٽ وارو ماڻهو. ٿلهو ماڻهو. وڏو – قداور – پهلوان. ڏنگو – ڪبڙو – ڊونڊڙو (ت). پگل سگن وارو ڍگو – موڏو ڍگو. [هـ. ڊونڊو = موڏو].

• **ٻونڊي ج ٻونڊيون (ک – ت)**: ٿ. ٻيڙيءَ جو هڪ قسم – ننڍڙي ٻيڙي – زورق. بار کڻڻ واري ننڍي ٻيڙي – ننڍي ٻيڙي (واڻ) – ماڻهن لاهڻ لاءِ مددگار ٻيڙي. جيئن: "ٻيڙيءَ" لاءِ هوڙي ۽ واڻ جي "ٻونڊي". ڪنار – ننڍي ڪونتل.

– **ٻونڊ يارو ج ٻونڊ يارا**: ذ. صفت. ٻونڊي هلائيندڙ – ناکئو.

• **ٻونڊي**: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ٻونڊ ج ٻونڊَ**: ذ. کِنُ – گند – ڪچرو. مثل جانور.

– **ٻونڊي ج ڏونڊ يون (ت)**: ٿ. ڊونڊ.

• **ٻونڊڻُ**: مصدر. ڳولڻ – ڦولڻ – ووڙڻ – واجهڻ – جاچڻ – کوجڻ – سوجهڻ – ڏورڻ – تلاش ڪرڻ.

• **ٻونڪو ج ٻونڪا (ت)**: ذ. صفت. جنگهن ڦريل – ڦڏو. قد جو ننڍو ۽ ٿلهو – گهمٽي – ڊمٽي.

• **ٻونگ ج ٻونگ**: ذ. ٻٽاڪ – لباڙ – ڊاڙ.

– **ٻونگي ج ٻونگيون**: ذ. صفت. ٻٽاڪي – ڊاڙي – لباڙي.

• **ٻونگا**: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو (هندن جي تاريخ ص. ٢١١).

• **ٻونگرُ ج ٻونگرَ**: ذ. ٻند – دوگي.

• **ٻونگل ج ٻونگل**: ذ. اجايو ڳالهائڻ – بڪواس – واهيات ڳالهه – ٻونگل.

– **ٻونگل اُڇلڻ**: اجايا لفظ ڳالهائڻ – ڊيک ڏيڻ.

– **ٻونگل هڻڻ**: بيهودو ڳالهائڻ – ڊيک ڏيڻ – اجايا ٽٽ ڏيڻ – بڪواس ڪرڻ. ٻٽاڪ هڻڻ – ڊاڙ هڻڻ.

• **ٻونگلي ج ٻونگليون**: ذ. صفت. ڏسو ٻونگي.

• **ٻونگيجا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ضلعي ۾).

• **ٻونٽڻ ج ٻونٽڻ**: ذ. ٿولو – ٿانءُ – برتن – ڪشڪول.

• **ٻوٺو ج ٻوٺا**: ذ. ٻت تي سوڄ سبب ٿيل ڳوڙهو – ڳوڙهي – ڊٺو.

• **ٻوهه ج ٻوهه**: ذ. اتر طرف هڪ تاري جو نالو – تارو. (صفت) هڪ هنڌ بيٺل – غير متحرڪ – نسچل – اَچل – اٽل – ثابت قدم – ماڳائتو – هنڌائتو – ٺانئتو – قائم.

• **ٻوهه ج ٻوهه**: ذ. ٺڳي – دغا – فريب – دولاب – حرفت – مڪر – ڪوڙ – ڦيٽ – ترڪت – دوکو – چل – ڇل ولَ – وساهه گهاتي. دشمنيءَ جو تعويذ ڌاڳو. ڳهٽ – اگهم – (ک).

• **ٻوهاڙ**: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ٻوهڙ**: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ٻوهڻ**: مصدر. [سن. دوره. پرا. دوهه] ڪوڙ ڪرڻ – دغا ڪرڻ – ٺڳڻ – ويساهڻ – ڦسلائڻ – ٻبلائڻ – پنب لائڻ – پلائڻ – گمراهه ڪرڻ.

برمائڻ — وَرسائڻ — گدي ڪرڻ.

— **بوهه ٿيڻ:** ٺگي ٿيڻ — دغا ٿيڻ. ڪامڻ ٿيڻ.

— **بوهه ڏيڻ:** دغا ڏيڻ — ٺگي ڪرڻ.

— **بوهه ڪرڻ:** ٺگي ڪرڻ — فريب ڪرڻ — دولاب ڪرڻ — ڪامڻ ڪرڻ

۽ — پڙهيا وجهڻ.

— **بوهه وجهڻ:** ڪامڻ وجهڻ.

— **بوهو ج بوها:** ذ. صفت. ٺگ — دغا باز — دلبائي — چلباز — دولابي — ترڪٽي — ڪپتيو — مڪريلو — فريبي — ڦند باز — چندباز.

— **بوهي ج بوهيون:** ذ. صفت. ٺگ باز — مڪار.

— **بوهيون ج بوهيا:** ذ. صفت. بوهو.

• **بوهڻ:** مصدر. بار کڻڻ — بار کڻي وڃڻ — هڪ هنڌان ٻئي هنڌ کڻي وڃڻ — کڻڻ — نيڻ — ڍوئڻ.

• **ٻوهه ج ٻوهون:** ث. ڪشش — ڇڪ — تاڻ. سوڻ. ٻناڪ. ٻوڙ — ڏڪ — جوهه — لوهه — جهڙپ. ملهه وڙهڻ جو هڪ انگ. خراب هوا — طوفان — رئو — رائو.

— **ٻوهه ڏيڻ:** ڪوڙ هڻڻ — ٻناڪ هڻڻ — واڙ هڻڻ — ڳالهه وڌائي ڪرڻ. تيل لائي هٿ جي ترِيءَ سان مهٽڻ — آڏڻ.

— **ٻوهه ٻوهان ڪرڻ:** ڏاڍو زور ڀرڻ. گهڻو ڇڪڻ.

• **ٻوهڻ:** مصدر. ٻوهه ڏيئي ڇڪي کڻي وڃڻ (اصطلاحاً — کائي وڃڻ جيئن: "امانت ڏرتي ٻه نه ڏوهي". زور سان ڇڪڻ — کينچڻ — کسڻ. زور سان پٽڻ. اُجلڻ — ڦتو ڪرڻ.

• **ٻوهو ج ٻوها:** [سن. دروڻ] مينهن جي موسم ۾ تيز ترڪڙو — برسات جا آثار — آگم — جهڙ (ڪ). ڏڙو — ڏِڪ — ٻوٽي (ث — ل).

• **ٻوهي ج ٻوهيون:** ث. قسم — سنهن — سوڳند — واسطو — ساک [هـ. دهائي]. قسم پيل — جهل روڪ گند جو ڍير — ڪچري گڏ ٿيڻ جي جاءِ — ڍوئي.

— **ٻوهي وجهڻ:** قسم ڏيڻ — سنهن وجهڻ — سوڳند وجهڻ.

• **ٻويار (ث):** ذ. وڻ جو ٿلهو ٿڙ.

• **ٻويِڙن ج ٻويِڙنون:** ث. [انگ] ملڪ جو ڀاڱو — علائقو. حصو.

• **ٻهه ج ٻهون:** ث. [سن. دَمُب = ڏڪر] هلان — ٿيلهو — ڏڪو. ڏڳيءَ جي کير ڏهڻ وقت لت — متي جو نُڪر — ديهه — ٻهه (ت) ٿونو. ٻارن کي ٿيندڙ دستن جي بيماري — دست (ت). (اسم خاص) فيڊرل ايريا ڪراچيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

— **ٻهه نه جهلڻ:** ڏڪ نه جهلڻ — سيهو نه سهڻ.

• **ڏهه ج ڏهون:** ث. [سن. دَمُب = ٿيلهو جلهه — ڪهه — حملو — هلان.

سگهه سان هنيل ڏڪ — ٽڪر — ٿونو — ڏڪ — ٿيلهو — اڪل.

— **ڏهون ڏيڻ:** ڪاهون ڪرڻ — ٿلهون ڏيڻ — زور ڏيڻ.

• **ڏهه ج ڏهه (ت):** ذ. ڍِڳ — ڍير — انبار. ٿونر.

• **ٻها (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ٻها وڃڻ:** پٽڙا دست ٿيڻ (ننڍڙن ٻارن کي).

• **ٻهڃڻ:** مصدر. ٻهڻ ڪرڻ — ڪري پوڻ — ڏاڍڇڻ ناس ٿيڻ — ڇٽ ٿيڻ.

• **ٻهڃڻ (ت):** مصدر. رسڻ — پهچڻ — ملڻ — ڏهڻ.

• **ٻهه ڄور (ڪ):** ظرف. آمهون سامهون پاڻ ۾ گڏجڻ جي حالت — گڏجي — جانپونجي. هٿين پنجي.

• **ٻهڙ (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ٻهڪل ج ٻهڪل (ل):** ذ. مينهن جو ڪچهه وسڪارو.

• **ٻهلڻ (ت):** مصدر. ڪسڻ — ڦرڻ — پٽڻ — چٽڻ.

• **ٻهنڊي:** اسم خاص. تعلقي ڪنڌ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏهڻ:** مصدر. [سن. ڏونه] ڪري پوڻ — ڪرڻ — دسجي پوڻ — پٽ تي ڪرڻ — ڏهي پوڻ — سمهڻ — ليٽڻ — اونڌو ٿيڻ — ولڙڻ. نابود ٿيڻ — ڇٽ ٿيڻ — ويران ٿيڻ — ختم ٿيڻ — برباد ٿيڻ — ٻڙڻ — ميٽجڻ — ميسارجڻ.

— **ڏهي پوڻ:** ڪري پوڻ — ڏهڻ — ڍيري ٿي پوڻ. ٻجي پوڻ — ڀري پوڻ — ميٽجي وڃڻ.

• **ٻهڻ:** مصدر. ملڻ — عطا ٿيڻ — پلئه پوڻ.

• **ٻهو ج ٻها (ل — ڪ):** ذ. ٿوري پاڻيءَ واري ڪُن — چَنڊو — ڏهو. ڍِٻ — ڏڙو — ڏنو — ٽپو — لوڙهه. (اسم خاص) تعلقي ڪنڌ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏهو ج ڏها:** اسم خاص. اتر سنڌ ۾ هڪ قبيلي يا ذات جو نالو — تعلقي ڪنڌ ڪوٽ ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

• **ٻهو ٻهه (ت):** ظرف. آمهون سامهون — روبرو — دوبدو.

— **ٻهو ٻهه ٿيڻ:** روبرو ملڻ — دوبدو ٿيڻ. اتفاق سان گڏجڻ.

— **ٻهوم ٻهي (ڪ):** اوچتي گڏجاڻي — اوچتي ملاقات — اوچتو ميلاپ.

• **ڏهي ج ڏهيون (ل):** ث. اٽ جي ڍهڻ جي حد. ٻڪريءَ جي ٿڻي — ٿڻ.

• **ڏهيا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه ضلعي ۾).

• **ڏٿو ج ڏٿا (ڪ):** ذ. ڍهو.

• **ڏٿون ڏٿون (ل):** آواز. ڍول جي وڄڻ جو آواز.

• **ڏٿي ج ڏٿيون (ل):** ث. جُوئر جي پوک جي لاباري کان پوءِ ڪٽيل ٽانڊن جو وري ڦوٽهڙو.

• **ڏيٻ ج ڏيٻون (ل):** ث. پٽن ۾ هنيل ڏاڍي مٽي — ڍِٻ.

• **ڏيٻڪ ج ڏيٻڪون:** ث. [سن. ڊنڊِم] مدارين يا بازيگرن جي ننڍي پکواز — ڍملڙي — ڏيبڪي.

— **ڊيهڪڻ ج ڊيهڪيُون**: ث. ڊيبڪ.

• **ڊيهو ج ڊيها (ل)**: ذ. سارين ڏرن جي ڄنڊ جو ڪلرمان ٺهيل هيٺيون پڙ —

• **ڏيهو**: (اسم خاص) تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڏيهوڙي**: اسم خاص. تعلقي ڇاڇري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڊيٽ ٿيڻ (ٿ)**: ڄڻ پوٽ ڏسڻ.

• **ڊيٺو ج ڊيٺا (ث)**: ذ. صفت. ٻندرو — ڊمي.

• **ڊيٺُ ج ڊيٺَ**: ذ. صفت. [سن. درشٽ = هوڏي] بهادر — همت ڀريو — دلير — بي ڊپو — بي پڙ — ڇاتيءَ وارو — بيباڪ — نڊرُ — بي پرواهہ. شوخ — گستاخ — بي ادب — نرلجو — بي ساڱاهو. ضدُ — اَتُرُ — نٽَر — هوڏي.

— **ڊيٺائي ج ڊيٺايُون**: ث. بي ادبي — شوخي — گستاخي. نٽرائي — ڪَڏ — بهادري — دليري.

• **ڊيپو ج ڊيپو**: ذ. [انگ] واپار جو هنڌ — دڪان — ڪوٺي.

— **ڊيپو لڳي وڃڻ**: عام جام ٿيڻ — گهڻي انداز ۾ ٿيڻ — سُڪار ٿيڻ. جيئن: "هر هنڌ مال جا ڊيپو لڳي ويا آهن".

• **ڊيڄارڻ**: مصدر. [سن. درَ = ڊڄڻ] ڊپ ڏيارڻ — خوف ڏيارڻ — ڌمڪائڻ — ڌرائڻ. تاهڻ — ڌڪائڻ — ڪنبائڻ. دڙڪو ڏيڻ — ڌمڪي ڏيڻ — هيسائڻ — ڊبائڻ.

• **ڊيڄو ج ڊيڄا**: ذ. ڊ ڄ — ڊپ — پؤ — ڌَرَ — سنڪو ڄ — پٽنا. تاب — اُڌڪو — هراس — انديشو. دهشت — هيبت — ڌڪو.

— **ڊيڄوڙ ج ڊيڄڙا**: ذ. خوف — ڊپ — پڙ — ٻاراڻي بيماري. جنهن ۾ ٻار گهڻو روئي — چرڪُ.

— **ڊيڄو ج ڊيڄو**: ذ. صفت. ڊڄڻو.

• **ڊيڏُ ج ڊيڏَ**: ذ. ڊانڊي پکيءَ جو هڪ قسم (گيري جيڏي رنگ ميٽاڻون ۽ ڪلُ جي ٻوٽن ۾ رهي) — ديدڙو (ل). مُردار کائيندڙ — شڪاري — نوري.

• **ديدانا (ٿ)**: اسم خاص. ڀيلن جي هڪ ذات جو نالو.

• **ديدسرُ (ٿ)**: اسم خاص. هڪ ڍر جو نالو.

• **ديدڪي**: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڊيڊي ج ڊيڊيُون**: ث. هرلي جو هڪ عضوو — پاڻديءَ جو مهڙو (ل). گهوڙي گاڏيءَ جو هڪ عضوو — ڦيٿي ۾ سرائيءَ کي جهليندڙ ڪاٺ جو ٽڪر — تمر (ث). لوهہ جو چورس يا گول ننڍڙو اوزار (جنهن تي ڪا لوهي شيءِ رکي سلُ ڪيو وڃي) — ٺَٺُ (ث).

• **ديرُ ج ديرَ**: ذ. رهڻ جي جاءِ — ديرو — ديرو — ڏيرو.

— **ديرو ج ديرا**: ذ. ديرو — ڏيرو.

• **ديرانبو ج ديرانبا**: بيزاري — ڪاپارو — ورچ — ڪپت — ڪاسارو — خفو — ڪرڪسو — ڪٽپٽ. پتوڙ — پچاڙ — گينداڙ — دقت — گهڻ — پريشاني — ڳڻتي — فڪر.

• **ديرڙو ج ديرڙا (ث)**: ذ. طبيعت جو هلڪو — هلڪڙو — ترڙو. ڪميڻو — نالائق.

— **ديرڙائي ج ديرڙائيُون**: ث. هلڪائي — ترڙائي — نالائقي — ڪميڻپ.

• **ڊيڙ ڏيڻ (ڪ)**: ٻٽاڪ هڻڻ — داڙ هڻڻ — لاف هڻڻ — ٽٽ ڏيڻ — وڏائيءَ جو ڳالهائڻ. پنهنجي ناموس ڪرڻ.

• **ڊيسڪ ج ڊيسڪون**: ث. [انگ. Desk] ننڍڙي ميز.

• **ڊيش ج ڊيشون**: ث. [سن. د س = ڳالهائڻ] ٻٽاڪ — داڙ — لباڙ — لاف — ڦونڊ. ڊونگل — ٻٽ — زٽ — ڪشو. ٿانءَ جو هڪ قسم — ٺام جيني واري ننڍي تاسري — پيالي.

— **ڊيش هڻڻ**: ٻٽاڪ هڻڻ — داڙ هڻڻ — لباڙ هڻڻ — لاف هڻڻ.

— **ڊيشرُ ج ڊيشرَ**: ذ. صفت. ٻٽاڪي — داڙي — لباڙي — ڦونڊو. گشائي — زٽائي.

• **ڊيشڪ**: اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

• **ڊيگارو**: اسم خاص. تعلقي ماتلي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڊيگامالي**: ذ. ريال جو ٽوپ (جو گرڊينيا — ليوسيدا ۽ ٻيا پيدا ڪن).

• **ڊيگڻ**: مصدر. [سن. ڊئوڪ = ڊکڻ] ڊوڙڻ — ڊڪڻ — ڀڄڻ. هلاڪ ٿيڻ — تڪليف ۾ اچڻ. راند ۾ گهڻو وقت آڳ ڏيڻ — ٿيڪڻ — ٿڪجي پوڻ — روڇي پوڻ. ٽٽ ڏيڻ — ڪوڙ ڳالهائڻ.

• **ڊيڪ ڊيڪ**: ث. ڀڄ ڊوڙ — اٿ ويهہ — هل هلان.

— **ڊيڪ ڊيڪ ڪرڻ**: هيڏانهن هوڏانهن رُلڻ — اجايو رُلڻ.

— **ڊيڪ ڊيڪان**: ث. ڊوڙ ڊڪ — هل هلان — اچ وڃ. سخت محنت.

• **ڊيڪو ج ڊيڪا (ڪ)**: ذ. ڇت جي ڪم ڪي وري هيٺان ڏنل ڪاٺي — ضامن.

• **ڊيڪوڙو ج ڊيڪوڙا**: ذ. ڀاڄ — ڊوڙ.

• **ڊيگل**: اسم خاص. ٿرِ ۾ رهندڙ هندن جي هڪ ذات جو نالو.

• **ڊيگهہ ج ڊيگهيُون**: ث. [سن. ڊيرگهہ = ڊيگهہ] ڊگهاڻ — ڊگهائي — لمبائي — واڌ — وڌاءُ — اينگهہ — طول. وڏائي. اوچائي.

— **ڊيگهہ ٿيڻ**: واڌ ٿيڻ — وڌاءُ ٿيڻ — اينگهہ ٿيڻ.

— **ڊيگهہ ڏيڻ**: واڌ ڏيڻ — ڊگهو ڪرڻ — اينگهہ ڏيڻ. رعايت ڪرڻ — ڇوٽ ڏيڻ.

— **ڊيگهہ ڪرڻ**: وڌاءُ ڪرڻ — اينگهہ ڪرڻ.

— **ڊيگهڻ**: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڊيل ج ڊيلُون**: ث. پکيءَ جو هڪ قسم — مور جي مادي. تاس جا ٺپي ساڳيا پتا (ث).

• **ڊيلڻ (ڪ)**: مصدر. ڇڏڻ.

- **ڊيلي:** ظرف. [انگ] روزانو – ڏهاڙي – هر روز – روز – روز روز.
- **ڊِيماڪ ج ڊِيماڪ:** ذ. دماغ – هٺ – غرور – وڏائي – سرڪشي
۱ ڪتاب مومل ميندرو، صفحو ۱۴.
- **ڊِيمڪڙو ج ڊِيمڪڙا:** ذ. صفت. قد جو ننڍو ۽ بدن ۾ پريل، ٿلهو ۽ بندرو. گهگهٽو – ڍينبو – ڦوسو – چگهٽو.
- **ڊِين:** ث. اندلٺ – ڌنڪ – قوس قزح.
- **ڍينٻ ج ڍينٻون:** ث. چينڀ – طعنو – ڌمڪي – چنڊ – ڌپ – گالهائڻ ڏاڍي مار – ڦيهه – جهڳڙ – ٻچ.
- **ڍينٻ ج ڍينٻ(ت):** ذ. صفت. ٿلهو – ٿلهڙ – ڍمٽي – ڍينبو. تمام وڏو.
- **ڍينٻاڙ ج ڍينٻاڙون:** ث. سزا – مار – سيڪت – ڦيهه.

– **ڍينٻ ڏيڻ:** مار ڏيڻ – ڦيهه ڏيڻ – ڏاڍي مار ڏيڻ.

– **ڍينٻ ڪڍڻ:** چينڀڻ – چڙٻڻ – جهٽڪڻ – چنڊ ڪڍڻ، ڌپ ڪڍڻ – ڌمڪائڻ. مار ڪڍڻ – ڍينٻ ڏيڻ.

– **ڍينٻاڙ ج ڍينٻاڙ:** ذ. صفت. ڍينٻ – ڍمٽي – تمام ٿلهو.

- **ڍينٻيڙو ج ڍينٻيڙا:** ذ. صفت. بندرو – ڍينبو.

– **ڍينٻڙ ج ڍينٻڙ:** ذ. صفت. تمام ٿلهو – بندرو – ڍينبو.

– **ڍينٻڙو ج ڍينٻڙا:** ذ. صفت. بندرو – ڍينبو – ٿلهڙو.

– **ڍينٻڙ ج ڍينٻڙ:** ذ. صفت. ٿلهڙ – ٿلهو – ڍينٻ.

- **ڍينبو ج ڍينبا:** ذ. ننڍي قد ۽ ٿلهي بدن وارو – بندرو – ٿلهڙ – ٿلهو.
- **ڍينبو ج ڍينبا:** ذ. ڪيڙيل زمين جي وچ ۾ ڦر ڪان رهجي ويل زمين جو ٽڪر (ت).
- **ڍينڊ ج ڍينڊ:** ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم – ننڍڙي مڇي (قد هڪ انچ کن ۽ چلر سنهڙا ۽ سفيد).
- **ڍينڊوارو ج ڍينڊوارا:** ذ. خواريءَ جو اعلان يا پڙهو.
- **ڊِين ڊِين:** ث. (آواز) ٽٽ جو آواز.
- **ڊِينگ ج ڊِينگون:** ث. آڪڙ – سيٺ – ٽنڊ – وڏائي.

– **ڊِينگ ڪرڻ:** آڪڙ ڪرڻ.

- **ڊِينگ ج ڊِينگ:** ذ. صفت. نامور – ناليرو – پهلوان.
- **ڊِينگارو:** اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊِينگاروجاگير:** اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊِينگارپو:** اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊِينگاڻ:** اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊِينگاڻ ٻرڪڙي:** اسم خاص. تعلقي سامري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊِينگاڻ ٻلي:** اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊِينگاڻ وڃڻ:** تمام پري وڃڻ.
- **ڊِينگسو(ث):** ث. هُل – گوڙ – شور – غوغا.
- **ڊِينگهر ج ڊِينگهر(ل – ث):** ذ. ڪنڊن وارو سُڪل ٽار – ڊِنگهر.
- **ڊِينگهو ج ڊِينگها(ڪ):** ذ. ٽار يا هرلي جو هڪ عضوو – ڊِينگو.
- **ڊينمارڪ:** اسم خاص. يورپ کنڊ ۾ هڪ ملڪ جو نالو.
- **ڊيٺو ج ڊيٺا:** (ل – ت): ذ. صفت. ڍينٻ – ڍينبو.
- **ڊِيوٽي ج ڊِيوٽيون:** ث. [انگ Duty] فرض – رکيل ڪم – نوڪري. محصول – ناڪو.
- **ڊيهه ج ڊيهون:** ث. ڪنهن جانور جو ٽڪر – ٿونو – اَکل – ڊِهه (ل – ت). گهڻي واريءَ وارو هنڌ (ٿ).
- **ڊِيهه ج ڊِيهون:** ث. ياج – دوڙ – ڊُڪ – ڊِڪ.
- **ڊيها:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڊِيهاڙ ج ڊِيهاڙون(ل – ت):** ث. ياج – دوڙ – ڊِڪ – ڊُڪ.
- **ڊِيهڙ ج ڊِيهڙون (ت):** ث. هڪٻئي پٺيان لاڳيتو اچڻ جي حالت – قطار – گهٽائي.
- **ڊِيهڙ رکڻ:** هڪٻئي پٺيان لاڳيتو اچڻ – گهٽائيءَ ۾ اچڻ.
- **ڊِيهڙو ج ڊِيهڙا:** ذ. ياج – ڊُڪ – دوڙ.

– **ڊِيهڙو ٻڌڻ:** دوڙ ٻڌڻ.

– **ڊِيهڙو پوڻ:** دوڪون پائڻ.

- **ڊِيهو ج ڊِيها (ڪ – ڪ):** ذ. ڊپ – ڊچ – ڀؤ – خوف. چرڪ – ٽاهه.
- **ڊِيهوڙ ج ڊِيهوڙ:** ذ. ياج – دوڙ – ڊُڪ. ٽاهه. ڊِگ – انباڙ – ميڙ.
- **ڊِيئَر ج ڊِيئَر:** ذ. صفت. [انگ] پيارو.

ڊ

- ڊ: ٿ. سنڌي الف ب جو ٽيويهون اکر – ابجد جي حساب موجب سندس عدد چار - اچار "ڊال".
- ڊاٻ ج ڊاٻون (ل): ٿ. راند ڪرڻ جو هڪ ٽوڻ – ٺڪر يا لوهه يا ڪنهن ٻئي ڌاتوءَ جو گول چڪرو جو ٽاپو راند ڪرڻ ۾ ڪم اچي. ٻڪين ڦاسائڻ جي ڦاهي – ڪڙهي – جار – ڄاري.
- ڊاٻرو ج ڊاٻرا (ٿ): ذ. برتن جو هڪ قسم (ردي ڦٽا ڪٽي، ان ۾ ڪوٽر ملائي ۽ ميٽ ملائي ٺاهيل برتن) مٽيءَ جو ٺهيل برتن.
– ڊاٻرينگو ج ڊاٻرينگا (ٿ): ذ. ڊاٻرو.
- ڊاٻڙو: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- ڊاٽ: اسم خاص. ٿرملڪ جي هڪ حصي جو نالو.
– ڊاٽڪي ج ڊاٽڪيون: ٿ. ڍٽ جي ٻولي – ڊاٽي ٻولي.
– ڊاٽي ج ڊاٽي: ذ. صفت. ڍٽ ملڪ جو رهاڪو – ڍٽ ملڪ جا وينل – ڍٽ وارو – ڊاٽيڙو.
– ڊاٽيڙو ج ڊاٽيڙا: ذ. صفت. ڊاٽي.
- ڊاٽي ج ڊاٽي: ذ. صفت ڊات يا ڍٽ جو اسم جنس. سنڌي اٺن جو هڪ نسل. ڊات جي طرف جو اٺ. شڪل ۾ ڏگهو ۽ سهڻو ۽ پنڌ جو سوڪو. هڪ سنو ۽ پلوءَ اٺ (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو.
- ڊاڄڻ: مصدر. [سن. تَرپ = راضي ڪرڻ] ڍؤ ڪرڻ – ڌوت ڪرڻ (کائڻ مان) بس ڪرڻ – مَنهن ڪڍڻ – پيٽ ڀرجڻ – ڊائجڻ – ڀُر ٿيڻ – ڀرجڻ. خوش ٿيڻ - راضي ٿيڻ.
- ڊاڏ ج ڊاڏون، ڊاڊيون (ت): ٿ. وڏي واڪي دانهن – رڙ. رُڙ جو آواز.
– ڊاڏ ڪرڻ: وڏي واڪي رُڙ رڙ ڪرڻ.
- ڊاڏر: اسم خاص. هڪ ريلوي اسٽيشن جو نالو.
- ڊاڏر: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۽ تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو. بلوچستان ۾ هڪ شهر جو نالو.
- ڊاڊورو ج ڊاڊورا (ت): ذ. ڍنڍورو – پڙهو. مشهوري.
– ڊاڊورو ڏيڻ: گلارو مشهور ڪرڻ – ڍنڍورو ڏيڻ.
– ڊاڊورو ڪرڻ: خوار ڪرڻ - بدنام ڪرڻ.
- ڊاڊولو ج ڊاڊولا (ٿ): ذ. ڏڏي – ٻلي – ٻِٺ.
– ڊاڊولو ڪڍڻ: ٻليءَ تي چاڙهڻ (ٻارن کي).
- ڊاڊي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو – ڪماچ ۽ سرندي تي ڳائيندڙ فقيرن جي ذات - مڱڻهارن يا لنگهن جي هڪ ذات.
- ڊاڊي ج ڊاڊيون (ت): ٿ. لٺي جي جلاٺو ڪاٺي. (ت) اها لٺي جي ڪاٺي جا آلي ٻه جلد ٻري وڃي.
- ڊار ج ڊارون: ٿ. [مر. ڊال. سن. ڌارا. سن. ڌوڻ = هلڻ] نمونو – طريقو – ڍنگ – ڀت – ڍب – ٻاز – طرح – وجهه – وتيرو – پر. دستور – هلت – ريت – پرڪار – ڍؤل. طرز – ڍانءُ – عادت – هلت – حال – چال – هير – ڍرڌ – خوءِ – روش – شيوو – خصلت. علمت. سياءُ. راهه ريت – پرويز – مرحاتا. استعمال. اجهو – پناهه – پشت پناهه. اوٽ – اولو – اوڏر – آڙ. امن – سلامتي – حفاظت – بچاءُ – رکيا. وٽ – پر – پنارو. آڌار – آسرو. جيئن: "اڏن پيهون، تن ۾ ويهون، رهن ڍنگر جي ڊار" (ڪبير شاهه). لاڙو - آرؤ سُر – لئي (آهستگي واري) جيئن: "بيت ڊار سان پڙهڻ گهرجن". پنڌ – پيچرو – مارگ – رستو. مائل. راغب جيئن: "ڍول تني جي ڊار، هيناهون هلن جي" (شاهه). ڏگهي رسيءَ ۾ ٻڌل ۽ گاهه چرندڙ وهٽ واري حالت – پاڏ (ل).
- ڊارڪي: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- ڊارڻ: مصدر. [سن. ڌارڻ. ڌَرَ = جهلڻ] هيٺ لاهڻ – هيٺ ڇڏڻ – هيٺ آڻڻ. آهستگيءَ سان هيٺ اچلڻ. ڦٽو ڪرڻ. اڇلائڻ. ڍر ڏيڻ – ڍرو ڪرڻ – اوتڻ – پائڻ – ليٽائڻ. وسائڻ - وڙڪا ڪرڻ - وسڪارو ڪرڻ – چوڙڻ – کولڻ. مٿان ڪپڙو وجهڻ – لڪائڻ – گهونگهٽ ڪرڻ. جهلڻ. روانو ڪرڻ (ٿ).
– ڊار ج ڊارون: ٿ. هيٺانهين – لاهين - جهمر – جهه جنڊ – نوڙ. آهستگي – ڍيرج – هرائي.
– ڊاري اچڻ (ٿ): روانو ڪري اچڻ.
– ڊاري ڊاري: ظرف. آهستي آهستي – هري هري – ڌيمي ڌيمي.
- ڊارو ج ڊارا: ذ. [سن. دُرڪش] چوپڻ وغيره راند رهڻ لاءِ ٽيڪن سان هڪ ساري – داٺو – چڪو. گردي – گهوڙي. علم رمل ۾ قسمت جي حساب لهڻ جي هڪ صورت. ٿورو وقت آرام ڪرڻ جو هنڌ – ڊاٻو – منزل (ٿ). ظرف. پاسي – طرف. (ذ – صفت) جهڙو – پڪسان – وانگر – طرح. "رنگ هڪ ڊارو ڏيڻ گهرجي."
– ڊارو ڊارڻ: منزل ڪرڻ – جهوڪ ڪرڻ – ڊابو ڪرڻ – مانجهادو ڪرڻ.
– ڊارو ڍرڻ: فتح هڻڻ – کٽڻ – ڪامياب ٿيڻ – فتح ياب ٿيڻ – فائدو ملڻ – نفعو پرائڻ – جيتڻ - سوڀارو ٿيڻ. ٻاڳ وڙڻ - نصيب کلڻ – سٺو نصيب ٿيڻ.

– **ڊارڻ ڪرڻ (ل):** اڃي لهڻ – ڇڪڻ – ترسڻ – ڊارڻ ڊارڻ.

– **ڊارڻ لڳڻ:** اوچتو فائدو ٿيڻ – ڀاڳ ورڻ – فتح ٿيڻ – جيت ٿيڻ. ڏاءُ ڪيڏڻ – قسمت آزمائڻ – نصيب آزمائڻ – هارجيت جو فيصلو ڪرڻ.

– **ڊارڻ وجهڻ:** فال وجهڻ – اڳڪٿي ڪرڻ.

– **ڊارڻ هڻڻ:** ڊاري سان راند ڪرڻ – جوا ڪرڻ – ڇڪا هڻڻ. علم رَمل موجب حساب ڪري ڳجهه جو احوال ٻڌائڻ.

• **ڊاروڙو ج ڊاروڙا:** ذ. سانوڻ جي مهيني جا آخرين اوهيرا – وقتي وسڪارا.

• **ڊاروِين ج ڊارويُون:** ث. ڪڪائين جهوپڙي جو هڪ قسم.

• **ڊاڪ ج ڊاڪون:** ث. بدن جو هڪ حصو – سنُر جي چيڙي وارو (چيلهه سان ڳنڍيل) وڏو هڏو – ڊونگريءَ جو هڏو – ڏڏ.

• **ڊاڪ تي جاڙهڻ:** (ت). نقصان پهچائڻ – موقعو ڏسي چيهو وجهڻ.

– **ڊاڪ تي ڪٽڻ:** ملهه ۾ ٻلهڻ ڏيئي مٿي اُڇلائڻ – وارو ڪٽڻ.

– **ڊاڪ ڏيڻ:** موقع ڏيڻ – ٻلهه ڏيڻ – ملهه جو وارو ڪرڻ يا انگ ڪيڏڻ.

– **ڊاڪ ڪان ڦاٽڻ (ت):** اوچتو ظاهر ٿيڻ.

• **ڊاڪن ڊِرو ج ڊاڪن ڊِرا:** ذ. صفت. ڍَنڍي چيلهه وارو – سست – ڪاهل – ٽوٽي – ڪانت – آرسي – سليوسات – عاري – ڪم ڪوس – ڪم چور.

– **ڊاڪن ڊِرو هئڻ:** سست يا آلسي هئڻ.

• **ڊاڪِلو:** اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڊاڪو ج ڊاڪا:** ذ. وٽن واري ايراضي. وڻ جي ٽارين جو جهنجهٽ – ڳاهٽ – ڪوڙهو – جُهمڪ – جُهٽو – جُهڳٽو – ميڙ (وٽن جو). لِڪڻ جي جاءِ – لڪل جاءِ. ٽاڙ يا هُرلي جو هڪ قسم. ربيع فصل ڪي ربع ڏيڻ جو هڪ نمونو. ٽاڙ يا هُرلي جي پاڻيءَ تي آباد ٿيل زمين. ڊوري جو نالو – واءِ. (ت) سنڌ جو هڪ حصو (ت).

• **ڊاڪون ج ڊاڪون:** ذ. ٿانءَ جو هڪ قسم – ڏِڪ سان ٿالهي – ڏِڪ وارو ٿانءُ – ڊاڪٺون.

– **ڊاڪونئي پچڻ:** ڪنهن ۾ ڪنهن به ڪم يا فائدي جي اميد نه رکڻ.

– **ڊاڪونئي پڪو:** جملو. سيني ڪان موڪلائي، بيڙا ٿي پار – فتح – جيت – ڪاميابي، ڪامراني. فصل وغيره پڪو يا آبادي ٿي. ڪم يا فائدي جي اميد نه رهي.

• **ڊاڪُنُون ج ڊاڪُنُون:** ذ. ٿانءَ جو هڪ قسم – ڊاڪون.

– **ڊاڪُنُون ج ڊاڪُنُون:** ذ. ڊاڪون – ڊاڪُنُون.

– **ڊاڪُن ۾ ڏِڪجي اچڻ:** سٺو طعام اچڻ. ڪجهه به نه ملڻ.

• **ڊاڪِيو ج ڊاڪِيا:** ذ. ڪٻاٽ جو هڪ قسم – شيشي جو هڪ ڪٻٽ. جنهن ۾ پيل سامان ظاهر ڏسڻ ۾ اچي. ڪنهن ننڍي ٿانءَ کي ڍڪڻ لاءِ اڏ گول برتن – ڊاڪون (ت).

• **ڊاڳ ج ڊاڳون (ڪ):** ث. ڊِڳن جو ولر – گوهر (فقط نر ڊِڳن جي).

• **ڊاڳي ج ڊاڳيون:** ث. ڊورو – واهه. ٽاڙ – هرلو.

• **ڊال ج ڊالون:** ث. [سن. ڊالم] جنگ يا لڙائيءَ وقت تلوار وغيره کان بچاءُ جو هڪ اوزار – ڍَڙ – سپَر – ڪيڙي، پناهه – بچاءُ. ملي جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ٻنان چلرن جي، ٻه ڪنڊا ڪلين وٽان. رنگ سفيد، قد فوٽ کن).

– **ڊال ٽولو ٻڌڻ:** انعام کٽڻ.

• **ڊالو:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڊاليٽ (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڊاليجا (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڊاليو ج ڊاليا:** ذ. ڪٻٽ جو هڪ قسم – سينگار جي سامان رکڻ لاءِ شيشائين پيتي. سينگاريل ڪٻٽ – سينگر دان – جانئرو.

• **ڊامراڻ (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڊامڻ (ت):** ذ. گاهه جو هڪ قسم – ڊامڻ.

• **ڊانڪڻ (ت):** مصدر. دٻائڻ – هيسائڻ – دَڙڪا ڏيڻ – چيڀڻ.

• **ڊانجو ج ڊانجا:** ذ. قالب – بدن جو هڏائون پڃرو. اُٺ تي رکڻ لاءِ رواجي ڪاٺين مان ٺهيل ڪجاوو (ث).

• **ڊانڊ ج ڊانڊا:** ذ. باهه جو وڏو مچ – وڏي باهه – آڙاهه – کهڙ – مچ. باهه جو شعاع. تيج – رونق. جلوو – سوڀيا – ڪرانتي – جهلڪو – ڀڙڪو – پرتاب – دما. ڀڀڪو – تجمل – ٺٽ – ڊانڊس (ڪنهن گهر جو). سڪل ڪل يا چم.

– **ڊانڊ ٻارڻ:** مچ ٻارڻ – آڙاهه ٻارڻ. محبت جو جوش پيدا ڪرڻ.

• **ڊانڊارو ج ڊانڊارا (ت):** ذ. ڍنڍورو – ڍڙهو – مشهوري. گلا – غيبت.

• **ڊانڊس ج ڊانڊس:** ذ. رونق – تيج – جلوو – سوڀيا – ڪرانتي – جهلڪو – ڀڙڪو – پرتاب – دما – ڀڀڪو. تجمل – ٺٽ (باهريون).

• **ڊانڊڻ ج ڊانڊڻ:** ذ. پاڻيءَ تي ٿيندڙ هڪ گاهه جو قسم.

• **ڊانڊو ج ڊانڊا:** ذ. پوڙهو ڍڳو. ڍڳو. وڏي قد وارو گهوڙو (ت). هڏن جو پڃرو – قالب. جيئن: "هيون نه حضر جن، پري نه اڪڙين ۾، ٺلها ڊانڊا سڪڻا، هيٺن جاڙ جين" (شاهه ڪريم). ٺڪر جو وڏو ٿانءُ – ٻڳل ٿانءُ. ٽاڙ يا هرلي جو پڃرو (ت). ٿوهر جي ٽاري (ڪ). اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڊانڊي ج ڊانڊيون:** ث. هلڪي ۽ ننڍي. ڪُتي جو هڪ قسم.

• **ڊانڊي، ڊانڊي تارو:** ذ. هڪ تاري جو نالو جيڪو سانجهيءَ جو يا صبح جو نظر اچي.

– **ڊانڊي**: ذ. جيڪو ڊنڊورو ڏئي، دهل تي ڏونڪو هڻي پڙهو ڏئي. ’ڊانڊي مگنهار‘ – ڊاڊي.

– **ڊانڊي هيڙهو**: ذ. هيڙهي پکي جو هڪ قسم جيڪو باغن ۾ يا ڳوٺن کي ويجهو رهي ۽ گوڙ واري ٻولي ڪري (جڻ ڊنڊورو ٿو ڏئي).

• **ڊانڊ ڀِٽُوڙ (ت)**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

• **ڊانگ ج ڊانگون**: ٿ. غفلت – سُستي – ڍِلَ. ماکَ (جا صبح جو پوي ۽ ماڻهوءَ کي سست ڪري).

– **ڊانگ ڏِرِي**: ٿ. ماکَ جي مهل – صبح جو وقت فجر – صُبح.

– **ڊانگو ج ڊانگا**: ذ. صفت. سُستُ – غافل – ڪمزور – آرس – ڏٻل، اٻرو.

– **ڊانگا ٿِيَڻُ**: سُست ٿيڻ، ڪمزور ٿيڻ – بي طاقت ٿيڻ.

• **ڊانگُ ج ڊانگ**: ذ. صفت. سنهڙو – اٻرو – پتنگ – لاغر – ٻانڊيو ـ ڏٻرو – لينجهه. جهيرو – رڳارو – لڙ – سنهو – پتلو – چينجهرو – سُوڪيِمُ. باريڪ – ڪاغذي – هلڪو. پٽڙو – چٽرو – چٽو – ٻاهو – ٻاڪو – چڊو – چڊرو.

– **ڊانگُ ٿِيڻ**: اٻرو ٿيڻ – ضعيف ٿيڻ – ڏٻرو ٿيڻ.

• **ڊانگرا (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڊانگرو ج ڊانگرا**: ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ڇلرن وارو، رنگ اڇو، مُنهن سنهو، پُٺ ٿلهي، سَنئون (ويڪرو)، ڦوٽي سان).

• **ڊانگهر**: ٿ. ڪندن وارن وڻن جو ويڙهه.

• **ڊاڻ ج ڊاڻون (ت)**: ٿ. عادت – سياءُ.

• **ڊاٿي ج ڊاٿيون (ٿ)**: ٿ. ننڍو ڳوٺ. ٻهراڙي – وسِي – واهڻ.

• **ڊاوَلُ ج ڊاوَل**: ذ. صفت. ڍؤڪيلُ – پيٽ ڀريل – ڍَڪو – رَڄُ – تِپيتُ ـ خوش – راضي.

• **ڊاهَر ج ڊاهَرَ (ت)**: ذ. ڪنڊي جي وڻ (يا ڪنهن ٻئي وڻ) جو ڏارُ.

• **ڊاهو ج ڊاها (ت)**: ذ. مٿاهين زمين – ڊڙو.

• **ڊائِڻُ**: مصدر. ڍؤ ڪرائڻ – پيٽ ڀرائڻ – ڀرڻ – ٻَرَ ڪرڻ ـ ڍئڻ راضي ڪرڻ – دل خوش ڪرڻ. خاطري ڏيڻ. ملڪيت ڏيڻ.

– **ڊائِجڻُ**: مصدر. [سن. ترپ = راضي ڪرڻ] ڊائڻ – ڀرجڻ – ٻَرَ ٿيڻ. ملڪيت ملڻ.

• **ڊائِي ج ڊائِيون**: ٿ. ڊائِي – انجام – وعدو – ٻولُ – اِقرارُ. سَڌَ – سَمَن. جيئن: ”ڊائِي ڏِٽ ڏاري، آهم اُني مِيهري“ (شاهه).

• **ڊايلُ ج ڊايل**: ذ. صفت. ڍؤ ٿيل – ڍِوَلُ.

• **ڊِبُ ج ڊِبَ**: ذ. [مر. ڊِب. سن. وَه = ڍِنگ] ڍِنگُ – ڀَتِ ـ پارُ – طرح – وَجهُ – وتيرو – رِيت – نمونو – قِسم – ڍَوُلُ – آچار – طريقو – طور – طِرز. دستور – ٻِر ـ هَلَتِ ـ رَوش – ڊار – چال. لڇڻ – لَلُ – ڪرُ – سياءُ – عادت – افعال – ڇيهڙُ – ٻرڪارُ – اُٿڻ وهڻ – ادبُ اندازو – هير – شهور. هنر – فَن – ڪاريگري – ڪارستاني. ڏانءُ – اٽڪل – تجويز – حڪمت – رِٿ – حيلو – تدبيرُ. آسرو – اميد – سَڌُ. ڪَسبُ – ڌنڌو – پيشو. شڪل – صورت – گهاٽ – رُوپ – حالت – ڏيک. ويس – ٻانو – هڪَرُ. پکين ڦاسائڻ جي جاري – دامُ – ڏِٻِي. بند ٿيل جاءِ ـ اُبس وارو گهرُ (جنهن کي دري وغيره نہ هجي). مقرر ٿيل جاءِ ـ تت (ت). جاءِ جي ڪرڻ جو آواز.

– **ڏِبَ ڊارڻُ**: آسرو يا اميد رَکڻُ. پکين ڦاسائڻ لاءِ ڪوڙڪو منڊڻ.

– **ڊِبِڻُر ج ڊِبِڻُرَ**: ذ. صفت. پکي ڦاسائيندڙ – ماري – شڪاري – ٺگُ – ليبي – ٺرِيناڪ – دَغا خور – فريبي – ٻوهو – گدِ ٻرُ.

– **ڊِبِيُ ج ڊِبِي**: ذ صفت. حرفتي – حڪمتي – اُٽڪلي – ڪيڏاري – حاضر تدبير – گُڻ ڀريو – لائقن وارو – سُگهڙُ – نِپڻ – فضيلت وارو – ڪرائتو.

• **ڊِبَ ج ڊِبُون (ڪ–ل)**: ٿ. ڪچري جو ڍِڳَ – اُروڙِي. ڏڙو – ڍِبَ ڀِٽ.

• **ڊِبِر ج ڊِبِرُون (ت)**: ٿ. ڪرنگهي جي پڇڙيءَ واري هڏي – دُمچِي.

• **ڊِبَرُ ڍِرا ٿِيَڻُ**: حوصلا خطا ٿيڻ – طاقت ڇڏي وڃڻ.

• **ڊِبِرو ج ڊِبِرَ (ل)**: ذ. هڏو. عضوو. سُڪي ويل واد جي تر ۾ بچيل پاڻي – بي زور پاڻي (ل). (ذ. صفت) ٻوڙو – گهِرو – ڪنن ڪان گهٽ (ل) جيئن: ”فلاڻو ڪنن ڪان ڏِبِرو ٿي پيو آهي“.

• **ڊِبِرِي ج ڊِبرِيُون (ت)**: ٿ. پيچ – اِسْڪرو.

• **ڊِبِرِي ٽاٽَ ٿِيَڻُ**: پيچ قابو ٿيڻ. مغروري ۾ پوڻ.

• **ڊِبِڻُ**: مصدر. ڊِبي يا ڪوڙڪي ۾ (پکي) ڦاسائڻ – جهلڻ – قيد ڪرڻ. ڊَڪڻ – لڪائڻ.

• **ڊِبُو ج ڊِبا**: ذ. ڍَنگُ – نمونو (ڪ). عادت – هير (ل). مٿاهين زمين – ڏڙو – ڍِبَ (ت).

• **ڊِبو ج ڊِبُو (ٿ)**: ذ. ٽامي جو سِڪو.

• **ڊِبِي ج ڊِبِيُون**: ٿ. پکين ڦاسائڻ جي جاري – مانداٺو – ڏِبَ – عادت – هيرَ (ت).

– **ڊِبِي اَڏَڻُ**: پکين ڦاسائڻ لاءِ جاري يا مانداٺو اَڏڻ.

– **ڊِبِيءَ ۾ ڊيرُ ٿِيَڻُ**: جار ۾ ڦاسِجڻُ – ڪري پوڻ – مري وڃڻ.

• **ڊِٽ**: ذ. [هه. ڏِٽْ = هَڪَلَ] هاٿيءَ کي هڪلڻ جو آواز – هاٿيءَ کي هَڪَلَ ڪري ٻيهارڻ. ٻيهي رهڻ لاءِ يا سمهي رهڻ لاءِ آواز.

• **ڏِٽ**: اسم خاص. ٿَرجي هڪ حصي جو نالو. وارياسو پاڳو – ٻَرِيَٽ – ريگستان. جيئن: ”ڏِٽ مَ وِڃِج ڍولَ! ڪاٺِياري ڪاڪِ ڪَري“. (شاهه).

• **ڏِٽ ج ڊِٽُون (ت)**: ٿ. چورِي.

– **ڏِٽ ڪَرَڻُ**: چوري ڪَرڻ.

– **ڏتَ ڪَٿيِ وڃڻُ:** جواب نہ ڏيڻ – چپ ڪري وڃڻ – ڏت ڪٿڻ – ننر ٿيڻ.

• **ڏِتائي:** عيب. مدائي. ڏوھ.

• **ڏِتــو ج ڏِتَا:** ذ. صفت. ڄاڻو – تيز فهم – هوشيار – حرفتي – تکو – سياڻو – پڪو – سمجهو – چالاڪ – چُسُتَ – چرڳنڊ – سڦو پرو. ترِڻاڪ. چور – چرونو – آڙاہ چورُ.

– **ڏِتڪا ڪمَ ڪـرڻُ:** چوراڻا ڪم ڪرڻ.

• **ڊِنوُ ج ڊِنَا (ت):** ذ. نِنرُ – بي ڇيو – گيرو. ضدِيُ.

• **ڊِڌَ ج ڊِڌُون:** ث. وڄتَ جو هڪ قسم (جو خاص ڪري عاشورن ۾ وڄائبو آهي). پڙهو – منادِي – ڍُهل (ت). گِلا – دانهن – خوارِي (ت).

– **ڊِڌَ ڏيڻُ:** خوارِي ڪرڻ – بدنام ڪرڻ.

– **ڊِڌَ ڪَڍَ لائڻُ (ت):** ڍُهل وڄائي مشهور ڪرڻ – خوارِي ڪرڻ – گِلا مڙهڻ.

• **ڊِڊُ ج ڊِڊَ:** ذ. [سن. اُدوَد] ٻاهر نڪتل پيٽ – وڏو پيٽ – ڍِڍُ.

– **ڊِڊَرُ ج ڊِڊَرَ:** ذ. صفت. وڏي پيٽ وارو ماڻهو – وڏو پيٽو – پيٽيرُ – ڊِوڊِي – ڍِڍِي – نوسي. ڊوندِي – ڊوندِ وارو (ل).

• **ڊِيَرُ ج ڊِيَرَ:** ذ. بدن جو سرُ ۽ ٽنگن جي وچ وارو حصو – ڌَڙ. ڪنهن شي جو وچ. ڪنهن ڻانءُ جو ٻاهر نڪتل پيٽ. ڪاٺ يا وڻ جو اندريون پورُ. ٽَٽ جو وچوارو پورُ (جنهن ۾ جڙُ پرچي). تلوار جو پورو گِنُ. پاڻيءَ جي جهاز جو ڍانچو.

– **ڊِيَرَ ڊِرا ٿيڻُ:** سُسُت ٿيڻ – همت هارڻ – ٻُتَ جو ساهہ ڇڏڻ – بي همت ٿيڻ – ڪجهي نہ سگهڻ – هيسجي وڃڻ – بزدِل ٿيڻ – سَتَ ڇڏي ڏيڻ – تنگ دل ٿيڻ – نااميد ٿيڻ – ساهہ سڪي وڃڻ – اُٻاٽڪو ٿيڻ – حيران و پريشان ٿيڻ.

• **ڊِڊِرا:** اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڊِيڙو:** اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۽ تعلقي کپري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڊِيڙو ج ڊِيا:** ذ. ڪنهن اناج جو ٻُڌ ٿيل سنگ – پوک ۾ ڪچي ان جي حالت.

• **ڏِيڊِي ج ڏِيڊِي:** ذ. صفت. وڏي پيٽ وارو – گهڻي ڪائڻ وارو – ڍلهو – ڌُٿيٽ.

• **ڏِيڊِي ج ڏِيڊِيُون:** ث. ننڍي ٻار جو پيٽ – ٻار جو نڪتل پيٽ. جوئر جو هڪ قسم.

• **ڍِرَ ج ڍَرُون:** ث. ڍِلَ – ڇُوٽ. آزادِي – مُهلت. سُستي – ڪاهلي – ڍِلائي. ڦلهڙائي. نذرانو – سوکڙِي – تحفو (ت). جهولَ – هيناهين – نوڙڻ – نمڻ.

– **ڍِرَ ٻڌڻُ:** ڪورين جي اصطلاح ۾ ڍِرين تندن کي ڦلهڙو ٻڌڻ (جيئن اڻڻ ۾ پوري انداز ۾ ڇڪجن ۽ ڪپڙو خراب نہ ٿئي).

– **ڍِرَتاڻ ج ڍِرَتاڻُون (ت ۽ ل):** ث. هيناڻين – جهڙ – نوڙڻ. سلامتيءَ واري لاهِي.

– **ڍِرَ ڏيڻُ:** ڍِلَ ڏيڻ. آزادي ڏيڻ – ڇوٽ ڇڏڻ. ڪجهہ وقت مهلت ڏيڻ. زور نہ ڀرڻ.

– **ڍِرَ ڊِرَڻُ (ت):** نذرانو ملڻ – بخشش عطا ٿيڻ – خدائي رحمت جو وسڻ. مفت ۾ ملڻ.

– **ڍِرَ ڪَڍَڻُ:** ڪورين جي اصطلاح ۾ جهول واريون تندون اڻاوت ۾ برابر انداز ۾ ڪرڻ.

• **ڍِرَ ج ڍِرُون:** ث. ڍِر. ڍِلَ – ڍِلائي – ڍِرائي. سُستي – غفلت. ماٺائي – آهستگي. دير – اوير – چرڪ. مُهلت – ڇوٽ – آزادي.

– **ڍِرَ ڏيڻُ:** ڍِلو ڇڏڻ – ڍارڻ – ڍِرو ڪرڻ. سُستي ڪرڻ – غافلائي ڪرڻ. ٿڌو ماٺو ٿيڻ – تڙ پيڙ نہ ڪرڻ – بي اونو ٿي وهڻ. ڇڏي ڏيڻ. ڇيڪ ڇڏڻ. مهلت ڏيڻ – ويجهي ڏيڻ.

– **ڍَرَ وڃهڻُ:** ڍِلَ وجهڻ. دير ڪرڻ – ديرو وجهڻ.

• **ڍِراڻُ ج ڍِراڻُون:** ث. [سن. سٿلُ ٿڌائي] ڍِرَ – ڍرائي – ڍِلائي. ماٺائي – آهستگي. سُستي – ڪاهلي – غفلت. ڪمزوري.

• **ڍِرائڻُ:** مصدر. [سن. شٿلُ + ٿڌو] ڍِرو ڪرڻ – ڍِلو ڪرڻ. سُست ڪرڻ – ڪاهل ڪرڻ. غفلت ڪرڻ – ڍِلائي ڪرڻ – ڪمزور ٿيڻ – طاقت ڇڏڻ. ماٺائي ڪرڻ.

– **ڍِرائتو ج ڍِرائتا:** ذ. صفت. ڍِرَ وارو – ڍِرو – ڍِلو – گهر گهلو – ڦلهڙو. اُجاترو – آهستو – ماٺو. سُست – ڪاهلُ – ٽوٽي. چرڪو – ڍاز سان – وِستو. چڙيل – ڪُليل – الڳ. آزاد – ڇيڪ.

– **ڍِرائي ج ڍِرائيُون:** ث. ڍِلائي – ڍِلَ – ڍِرَ – ڍِراڻ. ڪاهلي – سُستي – غفلت. ڪمزوري – ضعيفائي – ٿڌائي – ڍَنائي – هلڙائي. آهستگي – دير – اويرائي. چرڪائي – جلهائي. گرگلائي – موڪرائي.

• **ڍِرڙو ج ڍِرڙا:** ذ. صفت. ڍِري جو اسم تصغير. ڍِلڙو – ڦلهڙو. سُست – ڪاهل

– **ڍِرڙائي ج ڍِرڙائيُون:** ث. ڍِلڙائي – ڍِلائي. ڦلهڙائي – گهر گهلائي.

• **ڍِرڙو ڍِينگ:** ذ. جانور جو هڪ قسم – اٺ پکي – شُترمرغ.

• **ڍِرڪڻُ:** مصدر. آهستہ آهستہ هيٺ ڪرڻ – هيٺ ڪري پوڻ ۽ گهلبو وڃڻ – هيٺ ڏي رڙهڻ – کِسڪڻ – گهرڪڻ – ڦسڪڻ – گسڙڻ – سرڪڻ – گڙگڙڻ. پوئتي سرڻ – پوئتي رهجي وڃڻ – پوئتي پوڻ – پاهون پوڻ. ٿڙڻ – گهرڻ. ڍِلو ٿي پوڻ (بدن جو – لڙڪڻ. (مريض وانگي) – ڍِرو ٿيڻ – تمام گهڻو ڍِرو ٿيڻ. وينل ماڻهوءَ جي ٻُت جو هيٺ لڙڻ – ڪنڌ جو هيٺ لڙڻ. بيماريءَ سبب ضعيفُ ٿي وڃڻ – بدن جو ساهہ ڇڏي وڃڻ – نستو ٿي پوڻ – بي هوش ٿي وڃڻ – ساڻو ٿي ڪري پوڻ. طاقت ڇڏڻ – ڪمزور ٿيڻ – نربل ٿيڻ – ضعيف ٿيڻ. مرڻ – وفات ڪرڻ – رحلت ڪرڻ – چالاڻو ڪرڻ. تمام گهڻو ٿڪجي پوڻ – آهستي آهستي رفتار سان هلڻ – لوڏ سان هلڻ – جيئن: "هلڻ چلڻ حبيب جو. جيئن ڍِرڪن ديلون ڍار".

– **ڊِرڪَ ج ڊِرڪُون**: ث. آهستہ هيٺ ڪرڻ جي حالت – گھٻل – گھرڪ – گسڻ. ڪمزوري – بي طاقتي. بي هوش. آخر وقت – پڇاڙي.

– **ڊِرڪُونُ ج ڊِرڪُونَ**: ذ. صفت. ڊِرڪندڙ – ڊِرڪي وارو. بيماريءَ سبب ضعيف ٿيل – ساٿو ٿيل – تمام گھٽو ٿڪلُ – ٿڪلُ ٽٽلُ – هڄيلُ – چِتلُ – ڪُتلُ – بلڪل سُست – سِٽلُ – ڍِلو – وِساٽو – ڪاهل – ٽوٽي آرسي. سومتي. پورو ٿيل – ختم ڪيل.

– **ڊِرڪِي پوڻُ**: ڍِلو ٿيڻُ – ڍِرڻُ ٿيڻُ – بي طاقت ٿيڻ – ڪمزور ٿيڻ – هيٺو ٿيڻ. سُست ٿيڻ. بيهوش ٿي وڃڻ. پوئتي موٽڻ.

• **ڊِرڪو ج ڊِرڪا (ڪ)**: ذ. (آواز) وات سان ڪيل هڪ آواز ٻُچڪار – ڪُوڪار – سڏ – (ڪنهن جانور وغيره کي).

• **ڊِرڻُ**: مصدر. هيٺ لهڻ – هيٺ اچڻ – اُترڻ – لڙڻ – لهڻ – لهي وڃڻ. ڍِرو ٿيڻ – ڊِرڪڻ – ڍِر ڪرڻ. اندر پهچي وڃڻ – گھڙي وڃڻ. وَهڻُ – اوتجڻ (ڪا پاڻياٺ وغيره ٿانءَ مان). ڪنهن کي پيار ڪرڻ – قرب ڪرڻ – محبت ڪرڻ. عزت ڪرڻ – مان ڏيڻ. لوڏڻ – ڌوڏڻ – ڏُوٽڻ. ڍِر ڏيڻ. ڍارڻ – جهپائڻ. ڍِرو ڪرڻ – چوڙڻ – ڪولڻ. ابرو ٿيڻ – ڪمزور ٿيڻ. ڪِرڻُ – ڍهڻُ. ترسڻ – ڍاپو ڪرڻ.

– **ڊِرِي پوڻُ (ٿ)**: لَهڻُ – لَڙڻُ. لهي پوڻ – ترسڻ – منزل ڪرڻ – ڍاپو ڪرڻ – روانو ٿيڻ – اُسهڻ.

• **ڍِرڻُ**: مصدر. ڍِرو ڪَرڻُ – آهستہ ڪرڻ – ڍِرائڻ – ڍِرو ٿيڻ – ڪُلڻ – گھٽ ڪرڻ – گھٽائڻ – گھٽجڻ. ڍَرڻ – لنگھڻ – اندر وڃڻ – پيهي وڃڻ – منجهہ ٿيڻُ (ل).

• **ڍُرڻُ**: مصدر. [سن. ڌري. مر. ڍِلي، پرا. ڍِلُ. سن ڪشَرُ] ڍَرڻ – لنگھڻ – پيهي وڃڻ – اندر ٿيڻ. گِڙگڻ – هارجڻ – هيٺ ڪرڻ. گسڪڻ – ٽرڻ – ڊِرڪڻ – هيٺ ڪرڻ – ڪمزور ٿيڻ.

• **ڍِرو ج ڍِرا**: ذ. صفت. [سن. سٿل – ڍِرو] ٿڌو – ماٺو – نرم. ڍِلو. ڍِرڙو – ڍِرائتو. آهستو – ڍِار سان – نرميءَ سان – هوريان – ڌري – ڌيمي. ڦلهڙو – ڦلهو – گھر گھلو – خلاصو – ڇِٻلو – ويڪرو – (ڪپڙو وغيره). غافل – سُست – ڪاهل – ٽوٽي – آرسي – آلسي. بيڪار. دير ڪندڙ – ديرينو – چرڪو – وِسٽو – ڦلو – ڇلهو – سڙهہ. ڪمزور – نبل – هيڻو – ابرو – ضعيف. الڙيل – لڏندڙ. موڳو – جهڪو – اباڻڪو – پريشان – وائڙو.

• **ڍِڪَ ج ڍِڪُون**: ث [سن. سَٿڳ = ڍَڪڻُ] لڪائڻ جي حالت – لڪ – چپ. پردو – اجهو – پناهہ ڪنهن ڏوهہ جي ڪم جي لڪ. حفاظت – سنڀال.

– **ڍِڪَ ڪَرڻُ**: ڪنهن عيب يا ڏوهہ جي ڪم جي لڪ ڪرڻ.

– **ڍِڪِي ج ڍِڪِيُون**: ث. لِڪل ڳالهہ – راز. لڪل عيب – ڳجهہ. لڪ – چپ. پردو – ڍِڪ.

• **ڍَڪ ج ڍَڪَ**: ذ. [سن. سٿڳ = ڍِڪڻ] ڍِڪُ – پوش – پردو – اوجڻ. اجهو – پناهہ. اوٽ – اولو – گبرو – ڍارَ – اوڍَرَ – آڙ – بچاءُ. ڪنهن ٿانءَ ڍڪڻ جو ٿانءُ – ڍڪڻُ – ڍِڪ. رولو چوپائي مال کي بند ڪرڻ جي سرڪاري جاءِ – مال جو ٿرم.

– **ڍَڪُ مُنشِي ج ڍَڪ مُنشِي**: ذ. ڍَڪَ جي سنڀال ڪندڙ ملازم.

• **ڍِڪَ ج ڍِڪُون**: ث. ماهي مال جي رَڙ – ڪنجهہ ڪارَ – ڪُڪُڪ. رنڀ – رَڙ – راڙ – دانهن – رانڀ. چنگھ – ڪُنڪو.

– **ڍِڪَ تي ڍِڪَ لائي ڏيڻُ**: دانهن تي دانهن ڪرڻ – رَڙو رَڙ لائڻ.

– **ڍِڪَ ڪڍَڻُ (ت)**: دانهن ڪرائڻ – سخت مار ڏيڻ.

– **ڍِڪُون ڪرائڻُ**: چنگھون ڪڍائڻ – رڙيون ڪرائڻ – دانهون ڪرائڻ. تڪليف ڏيڻ – آڻ مڃائڻ – تابع ڪرڻ.

• **ڍُڪ ج ڍُڪَ**: ذ. سُرڪَ – سُرڪي – سُرڪو – ڳيٽ – چِڪَ – پيڪ – ارڪ. چُڪو – ڪَپ – چرُون.

– **ڍُڪ ڀرڻُ**: سُرڪِي ڀرڻ. ڍُڪَ ڍُڪ ڪري پيڻ. صبر سان سهڻ – برداشت ڪرڻ – سهڻ – ٻوڳِڻ. واکاڻڻ – ساراهڻ – جس ڳائڻ تعريف ڪرڻ. مدد ڪرڻ. همدردي ڪرڻ – واهر ڪرڻ. ڌِڪَ کائڻ کان پوءِ گھہ ءِ ڪند ملائي سُرڪي ڀرڻ.

– **ڍُڪ پيڻُ**: ڪاوڙ گھٽ ڪرڻ. صبر ڪرڻ. برداشت ڪرڻ – سهڻ.

– **ڍُڪ وجهڻُ**: چوپائي مال کي بيماريءَ سبب تيل. گيهہ يا دوا جي اوتڻي ڪرڻ.

• **ڍِڪائڻُ**: مصدر. پارائڻ – ڀرائڻ – اوڍائڻ – چوڙائڻ. هنڊائڻ. پناهہ ۾ ڏيڻ – اجهي ۾ ڪرائڻ – لڪائڻ – بند ڪرائڻ – قابو ڪرائڻ. پورائڻ – دفن ڪرائڻ.

• **ڍِڪائڻُ (ت)**: مصدر. ماري مڃائڻ – دٻائڻ – هيسائڻ. دانهون ڪرائڻ. تڪليف ڏيڻ.

• **ڍُڪائڻُ**: مصدر. پيٽ سان ڪرڻ – حمل واري ڪرڻ – ڳرڀڻي ڪرڻ – ڏويُستي ڪرڻ – ڳَر ڪُڙي ڪرڻ – ڦَرائڻ. آڻڻ – رهائڻ – سهڙائڻ – رسائڻ – پهچائڻ. گھوڙي يا ڏاند کي گاڏيءَ ۾ جوٽڻ – ٻڌڻُ – پلاڻڻ – سنبرائڻ – تيار ڪرڻ. دوڙائڻ.

– **ڍُڪائِي ج ڍُڪائِيُون**: ث. ڍُڪي هڻڻ واري حالت – پيٽ ۾ ٻچي هڻڻ واري حالت.

• **ڍُڪجڻُ**: مصدر. ڍُڪي ٿيڻُ – پيٽ سان ٿيڻ – ڳڀڻ ٿيڻ – ڳَرڀ ٿيڻ – لڳجڻُ – ڦرجڻ.

• **ڍِڪرڻُ**: مصدر. بي هوش ٿيڻ – غش ٿيڻُ – مورڇا ٿيڻ. وِسامڻ.

ماندو ٿيڻ - ساٿر ٿيڻ - اونگهجڻ. ڪنهن سخت ڏک يا صدمي سبب ٻڏي وڃڻ (بيهوش ٿيڻ).

— **ڏڪرُ ج ڏڪرَ:** ذ. غشي - مورڇائي - بيهوشي. وسام - ماندڪائي - ساٿائي - اونگهه. گهتي - ذڪر - مونجهه.

— **ڏڪر اچڻ:** بيهوش ٿيڻ - غشي ۾ پوڻ. ننڊ جا جهوٽا اچڻ.

— **ڏڪرجڻ:** مصدر. بيهوش ٿيڻ - غش ٿيڻ - مورڇا ٿيڻ. وسامڻ - ساٿر ٿيڻ - ماندو ٿيڻ. اونگهجڻ.

— **ڏڪر ڪائڻ:** ماندو ٿيڻ. أرمانجڻ - گهتيءَ ۾ هئڻ. وسهوڙو ٿيڻ. ڏک ڪرڻ - غم ۾ ٻڏي وڃڻ - شوڪ ڪرڻ. جهوٽا کائڻ - ننڊاکرو ٿيڻ. وڪڙ کائڻ. ليلائڻ - عاجزي ڪرڻ.

— **ڏڪر لڳڻ:** وسام ٿيڻ - مونجهه ٿيڻ - بوڏڙو ٿيڻ - بي هوشي ٿيڻ.

— **ڏڪر وٺي وڃڻ:** سخت صدمو پهچڻ.

— **ڏڪر وٺڻ:** غشي ٿيڻ - بي هوش ٿيڻ - مونجهه ٿيڻ - وسامجڻ.

• **ڏڪڙو پڻ:** شراب ورتائڻ.

• **ڏڪل ج ڏڪلون:** ث. صفت. پيٽ سان - ڏڪي - گرڀ واري - ٻچي واري - ڳيڀل - ڳٻ واري.

• **ڏڪڻ:** ٿ. هڪ قسم جي وَل.

• **ڏڪڻ (ٿ):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڏڪڻ ج ڏڪڻ:** ذ. [سن. سٺگ = ڏڪڻ] [سن. ڏڪڻ] ڍڪ - پوش - ڪنهن ٿانءَ جي بند ڪرڻ لاءِ ٿانوَ. (ٿ. ڏڪڻي ج ڏڪڻيون). ٻار - غبار. جيئن: "دلين تي ڏڪڻ چڙهيا پيا آهن".

— **ڏڪڻ پهچڻ:** شاديءَ جي رسم ۾ گهوٽ جو لائڻ وقت. ڪنوار جي گهر وڃڻ وقت، (ڪنوار جي) در تي (سون طور) رکيل ڏڪڻ کي لَتَ سان پهچڻ. جيئن: "پوچا ڏنم پير. ڏڪڻ مٿي ڍول جا" (شاهه).

— **ڏڪڻ ٿيڻ:** پرده پوشي ڪرڻ. ڪنهن جا عيب لڪائڻ - ڏڪڻهار ٿيڻ.

— **ڏڪڻ لاهڻ:** عيب پڌرو ڪرڻ - خوار ڪرڻ.

— **ڏڪڻ لهڻ:** ڪنهن لڪل عيب جو ظاهر ٿيڻ - خواري ٿيڻ - گلا ٿيڻ - بدنامي ٿيڻ.

— **ڏڪڻ ڏڪ ڀاتي ۾ پڏڻ:** شرمساري سبب منهن ڏيکارڻ جهڙو نه ٿيڻ. شرم ۾ ٻڏي مرڻ.

— **ڏڪڻي ج ڏڪڻيون:** ث. ڏڪڻ جو مؤنث - ننڍو ڏڪ.

• **ڏڪڻ:** مصدر. [سن. سٺگ = ڏڪڻ] ڍڪ ڏيڻ - ڇڄ ڏيڻ - پوش ڏيڻ. بند ڪرڻ - پورڻ - دفن ڪرڻ. لڪائڻ - ڇپائڻ. (ڪنهن ڪپڙي وغيره ۾) ويڙهڻ - لپيٽڻ - لڪڻ. بچاءُ ڪرڻ - بچائڻ. اُس کان بچائڻ - ڇانءُ ڪرڻ. ڀرڻ - اوڍڻ - پائڻ - چوڙڻ - هنڊائڻ (ڪپڙو). جهند هئڻ. رولو چوپائي مال کي ڏک ۾ هئڻ - ڏک ۾ بند ڪرڻ.

— **ڏڪڻهار:** ذ. صفت. ڍڪيندڙ - لڪائيندڙ - ڇپائيندڙ (عيب وغيره). جيئن: "ڍڪين ڏڪڻ هار، ڏيئي پاند پناه جو" (شاهه).

• **ڏڪڻ:** مصدر. ڏڪڻ (مينهن وانگر) - ڪڪڪڻ - ڪنجهڻ - ڪرڪڻ. جنگهڻ - ڪنڪڻ - ڪنجهڪار ڪرڻ.

• **ڏڪڻ:** مصدر. [سن. ڏئوڪ] پهچڻ - سهڙڻ - رسڻ. اچڻ - تشريف آڻڻ - وارد ٿيڻ. دستياب ٿيڻ - ملڻ - پڄڻ - پڙڻ. وات سان ڏک ڏک ڪري پيئڻ - سڌ ڪيئون پرڻ.

• **ڏڪڻي ج ڏڪڻيون:** ث. [سن. سٺگ - ڏڪڻ] ڏک جو مؤنث. ڪنهن ٿانوَ وغيره جو ننڍو ڏک. گوڏي جو مٿيون هڏو. تلوار جي مٺ جي چوٽيءَ تي لڳل گول ٺڪر. بنگال جي هڪ ننڍيءَ ٻڪيءَ جو هڪ قسم. گاهه جو هڪ قسم (لس).

• **ڏڪڻي ميڪڻي نه هُجڻ:** نه ميڻهن ٻڪري هجڻ. ڪجهه به نه هجڻ. ڪوڙي ڪم يا ڪاساري جهڙو ڪم نه هئڻ - واندو هئڻ.

• **ڏڪي ج ڏڪيون:** ث. [سن. سٺگ = ڏڪڻ] ڇپ - لڪ - لڪڻ جي حالت. سج جي روشنائي کي ڏک آيل وقت - سج لٿي کان سج اڀرڻ تائين وقت - پٺمي پرک - منهن ميڙ - صبح صادق - پره ڦٽي - پنيرڪو - پيچ پٽي - صبح سوير - پرڀات - فجر - صبح اسر. (ٿ. صفت) بند ٿيل - لڪل - ڇپيل.

• **ڏڪي ج ڏڪيون:** ث. صفت. پيٽ سان - حامله - گُر پئي - گرڀونتي - ڳيڀڻ - ڏونستي - ڳر ڪٺڙي - ڳوڙهاري - اميدواري - پن جيئڻ سان. ڏڪيل - ڏڪائي. ڦرڪل (جانور).

— **ڏڪيائي ج ڏڪيائيون:** ث. ڏڪي ٿيڻ واري حالت - پيٽ - گرڀ - گربتا - ڏڪلائي - اميدواري - ڳر ڪٺائي.

• **ڏگر ج ڏگر (ٿ):** ذ. وڏائي - آڪڙ - غرور.

— **ڏگر ڪرڻ:** وڏائي ڪرڻ - آڪڙ ڪرڻ.

• **ڏگرو ج ڏگرا (ٿ):** ٻنڊڙ - ٻنڊڻ.

• **ڏگلي ج ڏگليون (ٿ):** ث. ڏگڙ - ڏڳي. راند جو هڪ قسم.

• **ڏگلي ٿيڻ:** ڏيري ٿيڻ. مري وڃڻ.

• **ڏڳ ج ڏڳ:** ذ. [سن. د. م. ڊيگ] (ڪنهن به شيءِ جو) ڍڪ - ميڙ - انبار - گنڊ - ٿهو - ڪوڙ - انبوهه - ڍير - ڏڳي - ڪوڙ ڪيا - ڍير - گدام. ڏڙو (اناج وغيره جو) - راهه - ڪرو. ٽولو - جماعت. (ذ. صفت) گهڻو - بي انداز - جام.

— **ڏڳ جهڙو ج ڏڳ جهڙا:** ذ. صفت. تلهو - متارو (ماڻهو).

• **ڏگهڙ ج ڏگهڙ:** ذ. ماڻيءَ جو هڪ قسم - ڏگهڙ.

• **ڊِگِلو ج ڊِگِلا (ٿ)**: ذ. ڪُڙتي جو هڪ قسم — ڪَهِيَنَ وارو ڪُڙتو — ڊِگِلو — گدلو.

• **ڏُگَـٽوُ ج ڏُگَـٽا**: ذ. ڍانڍِي پکيءَ جو هڪ قسم.

• **ڍِگُو ج ڍِگا**: ذ. چوپائي مال جو هڪ قسم — بيل — ڏاند — ڍانڊو. (ذ. صفت) واٺڙو — احمق. (ذ) ٻيڙيءَ جو هڪ قسم (نهايت مضبوط ۽ بنا سڙهه ۽ شيخلي جي. ڪالاباغ ۽ مٿڻ ڪوٽ طرف. جبل واري ڪناري لاءِ نهايت موزون).

— **ڍِگائِيُ ج ڍِگائِي**: ذ. صفت. ڍَڳن وارو — ڍِڳن جو مالڪ — ڍِڳا ڌاريندڙ — ڍِڳا وهائيندڙ.

— **ڍِگَنِ وانگُر وَهڻُ**: سخت پورهيو ڪرڻ — گهڻي محنت ڪرڻ — رات ڏينهن وَهڻ — ڪم ۾ رڌو رهڻ — گِـهَڻُ. پانهيءَ وانگر ڪم ڪرڻ.

— **ڍِگِي ج ڍِگِيُونَ**: ٿ. ڳِئون — ڳانءِ _ ڳـٿُو — ڍانڍي.

— **ڍِگي وانگي وَهڻُ**: رات ڏينهن ڪم ۾ رُڌو رهڻ — گِهَڻُ.

• **ڍِڳِي ج ڍِڳيُونَ**: ٺ. ڪنهن بہ شَيءِ جو ڪوڙَ — سَتِيُ — ڪوڙِيُ. ٿهِيُ — ڍيرَ — ڍِڳُ.

• **ڏُگِٽوُ ج ڏُگِٽا**: ذ. درياهي مڇيءَ جو هڪ قسم (شڪل ۾ چَلِيُ، جهڙي بنا چِلرَن جي. وات وڏو مُڇن سان. سنهڙا ڏَنْدَ. پولهہ سنهون. رنگ ڪارانجهڙو. ڏيکهہ اڌ فوٽ ڪن).

• **ڍَلَ ج ڍَلونَ**: ٺ. ڪنهن آبادِيُ واري زمين جو محصول — ٽَولُ — سَنگُ — رَڪَبُ — اَڳاڙِيُ. ڏانَ — ٽئڪس — آنڪِي — ڏَنُ — رائر — چوٽ — خِراج. مسواڙ — ڀاڙو — ڪرايو. جزيو — تاوان — ڏَنْڊُ.

— **ڍَلائِتوُ ج ڍَلائِتا**: ذ. صفت. ڍَلَ وارو — ڍَل جو — جنهن تي ڍَل هجي. ڍَل ڏيڻ جوڳو. ڀاڙِي وارو — ڪرائيدار. ڏن ڀَرُوُ — خراجِيُ.

— **ڍَلَ ڀرڻُ**: ڏن ڏيڻ — خراج ڏيڻ — رائرو ڀرڻ. سَنْگُ ڏيڻ — اَڳـاڙِي.

— **ڍَلَ وجهڻُ**: مسواڙ مقرر ڪرڻ — جزيہ جو اندازو مقرر ڪرڻ — محصول مقرر ڪرڻ.

• **ڍَلُ ج ڍَلَ. ڍَلـُونْ (ت)**: ذ. ٿ. ڪيڙيل زمين ۾ ٻنن ٺاهڻ جو هڪ اوزار — ڪيڙيل زمين کي سِڌو ڪرڻ جو اوزار — ڪيڻ — تَـرُ — سينارُ.

• **ڍِلَ ج ڍِلـُونْ**: ڍِرَ. ٿَڌائي — ماٺائِي — نرمائي. گيسَـرُ — سيڙُپَ — اوسيڙو — انتظار — سِل وِل. گهل — سُسْتِيُ — گِـهَر — غفلت. ڏيکهہ — چِڙواڳِيُ — مهلت — فرصت — جهولُ.

— **ڍِلائِيُ ج ڍِلائِيُونْ**: ٿ ڍِرائِيُ — ڍِرَ. سُسْتي — غفلت — ڪاهلي — گهَل — گِـهَـرَ. اويرائِيُ — دير. موڳائِيُ.

— **ڍِلَ ڏِيڻُ**: ڍِرَ ڏِيڻُ — ڍِرائڻ — درو ڇڏڻ — ڍَرڻ — جهپائڻ — ڍَرو جهلَڻ (لغڙ کي اڏائڻ وقت). ڏيکهہ ڏيڻ — چِڙواڳِي ڏيڻ. مهلت ڏيڻ.

— **ڍِلَ ڪَـرڻُ**: سُسْتِيُ ڪرڻ. دير ڪرڻ — چِرڪَ ڪرڻ.

— **ڍِلَ وِجهڻُ**: درو ڇڏڻ. ڇڏي ڏيڻ. دير ڪرڻ — اوير ڪرڻ (ڪنهن بہ ڪم کي) انگهائڻ. سيڙپَ ڪرڻ. سُستي ڪرڻ — غفلت ڪرڻ.

• **ڏِلُ ج ڏِلَ (ت)**: ذ. وارو — وَجهي. اَٽُ — ڏِنگُ — ڪُٻائي. ڏونگو.

— **ڏِلُ ڏِيڻُ**: وَجهہ ڏِيڻ — موقعہ ڏيڻ. وارو ڏيڻ.

• **ڏِلـڪڻُ (ت)**: مصدر. ٽور سان هلڻ — ٺِلڻُ — سهڻي رفتار سان هلڻ. هيٺو ٿيڻ.

— **ڏِلِـڪَ ج ڏِلِـڪُونْ**: ٺہ ٽور — رفتار. جيئن: "بغدادي اُٺيا ٻوڙيون ڏيٺي، ڍاٺي ڪري ڍِلڪار".

• **ڍِلَڻُ (ت)**: مصدر. سنئون ڪرڻ. ڪڙو ٿيڻ.

• **ڍِلو ج ڍِلا**: ذ. صفت. [سن. شُٿَل = ٿڌو] ٿوري رفتار وارو — آهستو — ڌيمو — ڍِرو. گِرگِلو — موڪرو ويڪرو (ڪپڙو وغيره). سُسْت — ڪاهل — غافل. ڪَچَـڙَ (زمين). گهٽ آبادي ڪندڙ — غير مُشمَرُ — غيرآباد — ويران — نسقل. غريب — ٻُڪيو — سُڃو — ويچارو — ٺلهو — ٺِڏِر — مسڪين. گهٽ — ڪَسرُ ٻُڇڙو — خراب — عيبدار.

— **ڍِلائِيُ ج ڍِلائِيُونْ**: ٿ. گهٽتائي — خرابي — ٻڇڙائي — عيب — مدائِي.

• **ڍِلو**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڍِلِيُ ج ڍِلِيُونْ (ت)**: ٺہ ڪيڙيل زمين کي سنئين ڪرڻ جو اوزارُ — ڪيڻ.

— **ڍِلِيُ ڀَڙڻُ (ت)**: دلگير ٿيڻ — همت ڇڏڻ.

• **ڍِليار**: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ڍِلِيارِيُ ج ڍِلِيارِيُونْ (ل)**: ٺہ ٻير جو سٺو سنئون وڻ — ڪابولي ٻير (ت).

• **ڍِمبُوُ**: ٿ. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڍِمِڻ ج ڍِمِٽيُونْ**: ٺہ ٿوري واريءَ سي ۽ ٿوري چيڪي گڏيل (زمين).

• **ڍِنْبرِيُ ج ڍِنْبرِيُونْ**: ٺہ وڏي ڇڙي.

• **ڍِنْبِرِيُ ج ڍِنْبِرِيُونْ (ت)**: ٿ. وڏو ڇڙو — ڍِنْبَرُ — سانپر.

• **ڍِنْڍَ ج ڍِنْڍيُونْ**: ٿ. [هہ. تل] بيٺل پاڻيءَ جو وڏو تلاءُ — سَرو وَر. هَوُدُ — حوضُ — ڇَمڇو — ڪانٽو. ڇِدِي لاٿ وارو ٻوڙُ. وَڄت جو هڪ قسم — محرم جي عاشورن وقت ڏهل يا نغارن جي وڄت — ماتمي وَڄت (اڳي ڪنهن امير، رئيس يا حاڪم جي مرڻ تي وڄندي هئي) — ڍَڍَ.

— **ڍِنْڍَ ٿِيڻُ**: پاڻيءَ جو اڃي هڪ هنڌ ڪٺو ٿيڻ.

— **ڍِنْڍَ ٻِٽڻُ**: نغارن يا ڏهل جي ڍَڍَ (وڄت) تي پِٽڻ.

— **ڍِنْڍَ ڪَـرڻُ**: درياهہ جو جهول. پاڻيءَ جو ڇڏي وڃڻ.

— **ڍِنْڍِ ڪُڪڙُ ج ڍِنْڍَ ڪُڪڙَ**: ڍِنڍ جي پکيءَ جو هڪ قسم (رنگ ميرانجهڙو ڪڪڙ وانگر. چهنب نوڪدار. ٽنگون ڊگهيون ۽ سايون. پيرن ۾ پردو ڪونہ ٿئي).

— **ڏنڊ وڃڻ**: ڏيو وڃڻ - ماتم جي وڃت وڃڻ پيٽ پوڻ - ماتم ٿيڻ.

— **ڏنڊين پئجڻ**: مشهور ٿيڻ - ناميارو ٿيڻ - نامي گرامي ٿيڻ نالي وارو ٿيڻ - هر ڪنهن جي وات تي هجڻ - عام ٿي وڃڻ. گهڻائي ۽ سستائي هئڻ.

— **ڏنڊين ڏيرُ ج ڏنڊين ڏيرَ**: ذ. سيوڪجهه. جهجهائي - گهڻائي سُڪرُ - سُڪار - سرسائي - اڪثريت - ميڙ - گنج - سُڪر وارو سال.

— **ڏنڊين ڏيرُ لڳڻ**: بي انداز ٿيڻ (اناج وغيره). سيوڪجهه ٿيڻ - سُڪر لڳڻ - سُڪار ٿيڻ.

• **ڏنڊُ ج ڏنڊَ**: ذ. ڏونڊ - مردار - مڙهه - مُڙدو. مثل جانور جو لاش. گند - ڪچرو.

• **ڏنڊَ شاڪراڻي**: اسم خاص. تعلقي گهوڙاباريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏنڊڪار**: ڏنڊ ڪر.

• **ڏنڊ ڪر ج ڏنڊ ڪرون (ت)**: ث. زور سان روئڻ جو آواز - اوچنگار - دانهن - رڙ - ڪوڪ.

— **ڏنڊ ڪر ڏيڻ**: وڏي آواز سان رُئڻ - اوچنگارون ڏيئي روئڻ.

• **ڏنڊَ ڪمرمپور**: اسم خاص. تعلقي سيوهڻ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏنڊِڪ ج ڏنڊِڪ (ت)**: ذ. وڏو جانور - پوڙهو جانور - ڪراڙو جانور - ڊانڊو.

• **ڏنڊو**: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏنڊورو ج ڏنڊورا**: ذ. [سن. ڊِمِ ڊِمِ = هڪ ڍَهل]. نغاري جي چوٽ يا ڍهل جي آواز تي عام اعلان - عام اطلاع (ماڻهو واتان) اعلان - تشهير پڙهو - منادي. (اسم خاص) تعلقي ننگرپارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

— **ڏنڊورائي ج ڏنڊورائي**: ذ. صفت. ڏنڊورو ڏيندڙ - پڙهو يا منادي ڏيندڙ - عام اطلاع ڪندڙ - سَڏ ڏيندڙ.

— **ڏنڊورچي ج ڏنڊورچي**: ذ صفت. پڙهي وارو - ڏنڊورائي - ڏنڊورو ڏيندڙ.

— **ڏنڊورو پٽائڻ**: پڙهو ڦيرائڻ - اعلان ڪرڻ - عام اشتهار ڪرائڻ - عام اطلاع ڪرائڻ. مشهوري ڪرائڻ - ظاهر ڪرائڻ - پڌرو ڪرائڻ. (ڍهل تي).

— **ڏنڊورو ڏيڻ**: پڙهو گهمائڻ - مشهوري ڪرڻ - اعلان ڪرڻ - هر هڪ جي ڪَنَ تائين ڳالهه پهچائڻ.

— **ڏنڊورو گهمائڻ**: ڏنڊورو ڦيرائڻ پڙهو ڏيارڻ - منادي ڪرائڻ (ڪا ڳالهه) - مشهور يا عام ڪرڻ.

• **ڏنگُ ج ڏنگَ**: ذ. [سن. ڏنب. ڏنب = ڏيکاءُ ڏيڻ] نمونو - طرز - ڍب - ڍارُ - طرح - پٽ - ڍانءُ - طريقو - وڃهُ - وتيرو - دستورُ - ٻِرِ - ڍار - ريت - قسم - پرڪار - ڍؤلُ. چلت - چال - ورتاءُ - وضع قطع - هلت - روش - رويو. لڇڻُ - لَلُ - ڪرُ - عادت - افعال - چيهڙ - اٿڻ ويهڻ - نشست برخواست - شعورُ - ادب اندازو - سيرت - سليقو - خصلت - خالُ. رستو - ورهَس - ترتيب - ترڪو. هنر - ڦَنُ - ڪُشلتا - چتراڻي. رٿ - تجويز - اٽڪل - ترڪيب - حرفت. طبع زاد - جوڙ ٽوڙ - ايجاد - ڪَلُ.

— **ڏنگائتو ج ڏنگائتا**: ذ. صفت. وارو - ڪرائتو - طريقي وارو - جڳي نموني وارو - شانائتو - بُلند اخلاق - سلجهيو - عزت ماب - ڊولائتو.

• **ڏنگُ ج ڏنگَ (ل)**: ذ. صفت. بهادر - جوانُ - سورهيه - پهلوان - شيردل.

— **ڏنگن کي ڌاهڻ**: وڏن ماڻهن کي شڪست ڏيڻ.

• **ڏنگُ ج ڏنگَ**: ذ. ٻه شيون - ٻه ننگ - ٻه دانا - جوڙو - جُٽ - جوڙي - ٻٽ. سلهڙ (جانورن جي). گهوٽ ڪنوار - ونو وَنِي. ڏم پَٽِي. پٽو - بند - ڪشو - ڪمربند.

• **ڏنگرُ ج ڏنگرَ**: ذ. [سن. جهانجهي. امر. جهانڪر] وڻ جو - ڪنڊن وارو ٽارو - سنهون جهنگ - ڏنگر. اپرو جانور (جهڙو هڏن جو پڃرو) ڏبرو ڏوٻرو. [سن. تنڪر. مر. ڏبن] ماڪ ميڻهن تي پيدا ٿيندڙ هڪ قسم جي ٻاجهي.

— **ڏنگرن تي اٺو هارڻ**: اجائي محنت ڪرڻ.

— **ڏنگري ج ڏنگريون**: ٿ. ڪنڊن واري ٽاري. پکيءَ جو هڪ قسم. (ٿ. صفت) - ڪمزور.

• **ڏنگري ج ڏنگريون**: ٿ. [سن. ڏوَمڪ + ريِ] ماڪ - ڌُنڌ - غُبار - ڪوهيڙو.

• **ڏنگمتر ج ڏنگمتر**: ذ. ڏڙڪي وارو ڳالهاءُ - دڙڪو داب - ڌٻڙاٽ - تابش - ڌمڪي - ڌڌڪو.

• **ڏنگڻ**: مصدر. کير ڏيندڙ مال (ڏڳيءَ يا مينهن) کي ڏهڻ وقت پوين ٽنگن ۾ رسو ٻڌڻ - ڏنگ وجهڻ - ونگڻ.

— **ڏنگُ ج ڏنگَ**: ذ. مينهن يا ڏڳيءَ کي کير ڏهڻ وقت پوين ٻن ٽنگن ۾ ٻڌل رسو ونگ - نوڙ.

— **ڏنگ جي مهل**: ٿ. ڏهائي جي مهل - سانجهي - شام.

— **ڏنگ وجهڻ**: کير ڏيندڙ چوپائي مال کي ونگ وجهڻ - ڏهائي ڪرڻ.

• **ڏنگهر**: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڏنگهر. ڏنگهر**: ذ. ڏنگر. ڏسو "ڏينگهر".

— **ڏنگهر ڏارڻ**: پناه ڪرڻ - بچاءُ ڪرڻ - اجهو ٺاهڻ.

— **ڏنگهري ج ڏنگهريون**: ٿ. ڏنگري.

— **ڏنگهري چاڙهڻ**: رن زال يا مري ويل ماڻهو جي گهر جي ٻاتين کي خوشيءَ جي موقعي (جهڙوڪ عيد وغيره تي) تي سَيُون رڌي ڏيڻ. ٻئي نموني سنبال لهڻ.

• **ڏنواڻڻ**: مصدر. ڏيڻ ڪرائڻ - ڏيارڻ - پيٽ ڀرائڻ - رڄ ڪرائڻ - خواهش پوري ڪرائڻ.

- **ڏنَگُ ج ڏنَگَ:** ذ. ڍول - نمونو - طريقو - طرح - رستو - طرز - ڍانءُ، رواج - چالو - پرويڙ وَتيڙو - پَر. شڪل - صورت - گهاٽ - رُوپُ - ڍنگُ - آچار. ويس - بانو. ٻت - ڍَبُ - وِجهُ - دستور - هلت - ڍارُ. لڇڻ - افعال - عادت - لَلُ - ڪرُ - چيٺرُ - عادت - شهُورُ. قَريِنو - ترتيب - تجويز - اٽڪل - واٽ - هُنر - فَنُ - ڪاريگري ڪارُستاني. آرُ - رَمُزَ - حڪمت - فراست - عقل - چترائي - ڏاهپ - سياڻپ - هوشياري - قابليت.
- **ڏنائيتوُ ج ڏنائيتَا:** ذ. صفت. ڍولائتو - سُهڻين وصفن وارو - سهڻو - خوبصورت. باسيرت - بااخلاق - خَليق - باادب - اديب - صالح. (ظرف) سهڻي نموني - سٺي ڍنگ سان - سٺي طرز سان.
- **ڏوَبُ ج ڏوَبُون (ڪ):** ٺ صفت. وڏي عمرواري - پوڙهي - ٻڍِي.
- **ڏوبُ ج ڏوبَ (ت):** ذ. خراب ڳالهه - گار.
- **ڏوبَ ڪڍَڻُ:** گاريون ڏيڻ - خراب ڳالهائڻ.
- **ڏوڊا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏوڏارَ ج ڏوڏارُونَ (ٺ):** ٺ. ڪَپڙ جي وَڻَ جي ڀاڙَ.
- **ڏوڏارو:** اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڏوڏِري ج ڏوڏِريُونَ:** ٺ. ٻوٽي جو هڪ قسم.
- **ڏوڏو (ت):** ذ. گِلا - بدنامي - خواري.
- **ڏوڏو ڪڍِائڻُ:** بدنامي ڪرڻ - گِلا ڪرائڻ.
- **ڏوڏو ڪرڻُ:** خواري ڪرڻ - بدنام ڪرڻ.
- **ڏوڏوُ ج ڏوڏا:** مانيءَ جو هڪ قسم - ٿلهي ماني (جوئر يا ٻاجهريءَ جي) - ريولو - روٽلو - ڏِگِڙُ - ڏِگڙِي - ٽوٽ. مرچ مصالح ٻيل ٿلهي ماني. توڙي وِجي روم، تہ بہ ڊودي مٿي ٿوم ".
- **ڏوڏا ڏيڻُ:** ٿپائڻ - تنگ ڪرڻ. رُلائڻ.
- **ڏوڏوڙِي ج ڏوڏوڙِيُونَ:** ٺ. گاهہ جو هڪ قسم - هڪ ٻوٽيءَ جو نالو.
- **ڍورُ ج ڍورَ:** ذ. [گ. ڍورَ. سن. ڌوُريميہ > ڌُرُوهَ = ڍور] جانور - چوپايو. گهَرو چوپايو مالُ (سڱن وارو)، جهڙوڪ: ڏِڳيون، ڏڳا، مينهُون، گابيون، وَڇُون، وَهڙا وغيره. مالُ - مويشي. بار ڍوئيندڙ جانور - وهٽ. نهر - ڍورو. سمنڊ - درياهہ. (صفت) بي سمجهہ - اڻ ڄاڻ - ابوجهہ - بي عقل - مورکُو - ٻڌو - ٻگهلو - ڍيو - مانڌُو - چرياڻ - گگدام.
- **ڍورُ ڏنگرُ ج ڍورَ ڏنگرَ:** ذ. چوپايو مال - سڱن وارو مال - ڍور ڍڳو - وهٽ وانو - مال مويشي.
- **ڍورڻُ:** مصدر. انَ مان ڪڻُ. ڪچرو. مِٽي وغيره صاف ڪرڻ - چڻڊڻ - ڇاڻڻ - واڄڻ. جدا ڪرڻ - ڌار ڪرڻ - الڳ ڪرڻ - علحدو ڪرڻ - وِ ڪرائڻ - وڇوڙڻ. هارَڻَ - وِڇَڻَ. ڪيرائڻ - ڏِ ڪو ڏيڻ.
- **ڍورُو ج ڍورا:** ذ. هيناهين زمين (جتي پاڻي بيهندڙ هجي) ڪَڏَ - جهڪائي - جهڪاڻ - هيناهين - ڍوري - ترائي - قدرتي تلاءُ - جهنو. نديڙي ڍنڍ - چَنبُ. وادِي - ماٿري. خالُ - اونهاڙ - پوڙ. پاڻيءَ جو هيٺائون ڪَڏو - پاڻي جو چشمو - ڌهو - جهگنو. قتل واهہ يا درياهہ وغيره ـ قِتو. واهہ - ڪسِي. (ٺ. ڍوري ج ڍوريُون). سمنڊ. مڪان يا نهر جو نالو. (اسم خاص) تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **ڍورو وِجهڻُ (ت):** شَڪلَ وَهَڻ ڪي اُٿارڻ لاءِ رَسو وجهڻ يا رسو ءِ ڪائي ڪم آڻڻ.
- **ڍوري ج ڍوريُونَ:** ٺ. [سن. ڌار] ڍورو جو مؤنث. هيناهين زمين (جتي پاڻي اچي گڏ ٿئي) - ڇَن ـ ننڍو تلاءُ - نديڙي ڍنڍ - ترائي. لِيڪو - لِيڪ - پٽو - پٽي - گهاري (تلوار جي ڦَر جي وچ ۾ خال وانگي گهَبُ وغيره). (اسم خاص) تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **ڍوري چڙهڻُ (ل):** گهڻي مايا چڙهڻ. گهڻو متارو ٿيڻ.
- **ڍوري هڻڻُ:** سگهارو ٿيڻ - طاقتوارو ٿيڻ - ٿلهو ٿيڻ - متارو ٿيڻ - تازو توانو ٿيڻ - سيرو ٿيڻ - ڌتو مُتو ٿيڻ (چوپائي مال جو).
- **ڍوريو ج ڍوريا (ٺ):** ذ. ڪنرلو - ڪَٽ - مَنجو.
- **ڍوڙ ج ڍوڙَ (ل):** ذ. ڏِئو. جيئن تہ: "پٽَ جا ڍوڙَ لڳا پيا آهن".
- **ڍوس ج ڍوسُونَ (ت):** ٺ. پٽَ - سٽَ ڪٽَ.
- **ڍوس مچائڻُ:** گهڻو پٽڻُ - مَٿو ڪُٽڻ.
- **ڍوڪُ ج ڍوڪَ (ڪ):** ذ ورُ - وَڪڙُ - ڏِنگُ. جبل جو وَرُ - ٽڪن وغيره جو وَرُ.
- **ڍوڪارڻُ (ڪ):** مصدر. هُوڪارڻ - وِڙهڻ لاءِ سڏ ڪرڻ.
- **ڍوڪاري (ٺ):** اسم خاص. هڪ ڌَڙ جو نالو.
- **ڍوڪائي (ٺ):** اسم خاص. هڪ پِٽَ جو نالو.
- **ڍوڪَر ج ڍوڪرُونَ (ت):** ٺ. سَخا جو خُونچو - ڍاڪڻون. مهرباني - بخشش (ت).
- **ڍوڪِري ج ڍوڪِريُونَ:** ٺ. مانيءَ جو هڪ قسم - پلو يا مڇيءَ اندر وجهي پچايل ماني يا ڍوڍو - جهري روٽي ـ مؤڻ پيل لُو لُو (ت) - اُباريل ٿُلهي ڪرڪي يا ماني (ٺ). (ٺ صفت) رلندڙ - چرڙ - آواره ـ نُوسٽي - لالچڻ - بي ماني (ت).
- **ڍول:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڍولَ ج ڍولَ:** ذ. صفت. [سن. ڌُوَ + "ل" = پچاڙي] مِلڻ - لَڌڻ - پيڻُ - لالَن - ساڄن - پرينُ - محبوب - ڍولڻ - دلبر - دوست - يارُ - مِترُ - سَڄڻ - ڍولو - ڍوليو - دوسُ - دلدار - منٺار - معشوق - دل گهريو - ساهہ سيباڻو. مُرس - پِتار. (ذ صفت) دادلو - لاڏلو - چچلو - ڪوڏ نبنو - اِنگلي. مَلوڪ - موچارو - سُٺو - سهڻو - ناهوڪر

- عاليشان - ڍن ملوڪ خدا تعاليٰ. [سن. ڍولَ = ڍهل] وڄت جي هڪ ساز جو نالو - ڍهل - ڍولڪ.

— **ڍولَ ڍ لائيڻ**: همت ڇڏائڻ.

— **ڍوليِ ج ڍوليِ** (ٿ): ذ. صفت. ڍهل وڄائيندڙ ڍول وارو - ڍهلاري.

— **ڍوليو ج ڍوليا**: ذ. ڍول - ڍولڻ - ڍولو - سڄڻ - دوست - پيارو - محبوب - رب تعاليٰ. جيئن: "ڍوليا ڍڪڻ تي، ڍيئي پاند پناهه جو" (شاهه).

• **ڏولَ ج ڏولَ** (ڪ): ذ. حقي يا چلم جي ٽوپيءَ جو ڍڪ - مخروطي لوهي ٽوپ - ڏولُ.

• **ڍولر ج ڍولر**(ٿ): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

• **ڍولڙي ج ڍولڙيون** (ٿ): ٿ. ٻوڄا پاٽ ۾ ڪم ايندڙ ٺڪر جو هڪ ٿانءُ (جنهن تي ٿاندا رکي گيهه وجهي ساڙجي).

• **ڍولڪ ج ڍولڪون**: ٿ. [سن. ڍولڪا = ڍولڪ ف. ڍهلڪ سن. ڍول] وڄائڻ جو هڪ ساز - ننڍو ڍهل (جو اڪثر زالون سهرن ڳائڻ وقت وڄائين) - ڍهلڪي - ڍهلڙي - پکواز - ڍيبڪ - ڍيبڪڙي - ڍولڪي.

— **ڍولڪ وڄائڻ**: ڍهلڙي يا ڍهل وڄائڻ.

— **ڍولڪون وڄائڻ**: ڏکيو ڪم ٿي نه سگهڻ. سولو ڪم ڪرڻ.

— **ڍولڪي ج ڍولڪيون**: ٿ. ننڍو ڍهل - ڍهلڙي - ڍولڪ - ڍيبڪ - ڍيبڪي - پکواز.

• **ڍولڪيون ج ڍولڪيا**: ذ. صفت. ڍولڪ وارو - ڍولڪ وڄائيندڙ - لنگهو - طبلچي - ڍهلاري - ڏوڪڙي. مارواڙ ملڪ ۾ رائج. رپئي برابر هڪ سڪو.

• **ڍولڻ ج ڍولڻ**: ذ. صفت. ڍول - يار - محبوب - دلدار - منٺار - دلبر - معشوق - ڍولو - ڍوليو - دوست - پرين - پيارو. ڳچيءَ ۾ پائڻ جي ڳهه جو هڪ قسم - ڍولڻو - ڪارڪ ٿانءَ جو هڪ قسم.

• **ڍولڻو ج ڍولڻا**: ذ. ڳهه جو هڪ قسم - ڳچيءَ ۾ ٻڌل ءِ چانديءَ يا سون جي دبليءَ ۾ بند ٿيل تعويذ - ڪارڪ پيارو.

• **ڍولڻي ج ڍولڻيون**(ڪ - ٿ): ٿ.(ڪڇ) کٽ - ڍولڻي - منجي - چارپائي.

• **ڍولو ج ڍولا**: ذ. پيارو - محبوب - دلبر - جاني - دل گهريو - ڍول - دوست - ڍولڻ. ڪانڌ - گهوٽ (ٿ). (اسم خاص) ڍوليو - مومل جو عاشق يار - چوڪر - پٽ. هڪ راڳڻيءَ جو نالو. راڳ جو هڪ قسم.

• **ڍولي ج ڍوليون**: ٿ. سنڌ جي مينهن جو هڪ نُڪ يا وڙ - قد جي مضبوط ۽ سهڻي مينهن.

• **ڍوليا** (ٿ): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڍوما ج ڍومائون**: [پرا. ڍمَ. سن. ڀرمَ] ناڪامياب ڳولا - اجايا ڏڪا - ٿاٻا - رولڙو ڦولڙو - ڌوما. جاچ - ڪجهه حاصل ڪرڻ لاءِ خالي رولڙو - تاڙ - جستجو - ٽوس - ڳولها.

— **ڍوما هڻڻ** (ٿ): جاچ ڪرڻ - ڳولا ڪرڻ - بيڪار رلڻ - ناسون هڻڻ - تاڙ ڪرڻ - ڪوشش ڪرڻ.

• **ڍومائون کائڻ**: اجايو رلڻ - ٿاٻا کائڻ - خواه مخواه ڏڪا کائڻ - اجايو رولڙو ڪرڻ - ڌوما کائڻ - ڪنهن شيءِ جي ناڪام ڳولا ڪرڻ. ڪنهن شيءِ جي ڳولا ۾ ناڪامياب ٿيڻ - ٻاٿون کائڻ - اجايو دربدر ٿيڻ.

• **ڍومڻ ج ڍومڻ** (ڪ - ٿ): ذ. ٿانءَ جو هڪ قسم.

• **ڍومڻ** (ٿ): مصدر. ڳولڻ - ڪوشش ڪرڻ.

— **ڍومين ڍومين**: ظرف. رلي - ڪٿي ڪٿي.

— **ڍونڍ ج ڍونڍ**: ذ. ڪنهن مري ويل جانور جو ڪجهه عرصي کان پيل مڙهه (جو ڏپ ڪري وڃي) - مردار جانور جو مڙدو - ڪنو گوشت - لوٿ. ڪرنٽي - گندگي - ڪن ڪچرو - گند.

• **ڍونڍ ج ڍونڍون**: ٿ. ڳولا - ڦولها - تفتيش - ووڙ - کوج - تلاش.

• **ڍونڍڻ ج ڍونڍڻ** (ٿ): ذ. ٻوٽيءَ جو هڪ قسم. ٻوڊ وڻ جو ڏينهون.

• **ڍونڍڻ**: مصدر. [سن. ڍونڍن. ڍونڍن] تلاش ڪرڻ ڳولڻ - نهارڻ - ڳولا ڪرڻ - پڇا ڪرڻ - ڏورڻ - جستجو ڪرڻ - ڦولهڻ - جاچڻ - کوج لڳائڻ - ڏسڻ.

• **ڍونڍو ج ڍونڍا** (ٿ): ذ. صفت. نو ڙيل - کُبو - ٽونڊڙو - ڍونڍو.

• **ڍون ڍون**: ٿ. (آواز) آواز. دهل جي وڄت جو هڪ قسم. گوڙ - گهمسان - ٻکي - جهڳي.

• **ڍونڪو ج ڍونڪا**: ذ. ٿوري ننڊ - ننڊ جو جهوٽو - گهيرٽ - جهوٽو - جهٽڪو - ننڊڙي - سوپو - سويڙو - اک ٻوٽ - پنڪي. (ٿ. ڍونڪي ج ڍونڪيون).

— **ڍونڪو اچڻ**: ٿوري ننڊ اچڻ - اک لڳڻ.

— **ڍونڪو ڪرڻ**: ٿوري ننڊ ڪرڻ - اک ٻوٽڻ.

• **ڍونگ ج ڍونگ**: ذ. [گ. ڍونگ. سن. ڌنڀ. ڌنڀ = ڏيکاءُ ڪرڻ] مڪر - ڦند - پاکنڊ - فريب - ٺڳي - دولاب - دغا - ترڪٽ - چل - ڪپٽ - ڪوٽ - گهات - منهن - گيگ - ٽيتال - بهانو - عذر - ٽال - ٽار - ڇند. تجويز - اٽڪل بازي - حرفت - ٻرپنچ - چالاڪي. کيل - هنر.

— **ڍونگ رچائڻ**: مڪر ڪرڻ - بهانو ڪرڻ - ڪوڙ ڪرڻ.

— **ڍونگي ج ڍونگي**: ذ. صفت. ڍونگ ڪندڙ - مڪريلو - ڇنڊائتو - فندي - ڇند باز - ٺڳ - حرفتي - چالاڪ ٽيتالو.

• **ڍونگر ج ڍونگر** (ڪ): ذ. [سن. ڌومڪ. "دي" پچاڙي] ماڪ جو ڪڪر - ڪوهيڙو - ڌنگري.

— **ڏُونگــرِي ج ڏُونگــرِيُون:** ٿ. ماڪ — ڌت — ٿيڙ. غبار — ڌنڌ.

• **ڏُونگــرُ ج ڏُونگــرا:** ذ. پنيءَ جو هڏو يا ڪنڊو — ڪرنگهو. پني. مڇيءَ جو هڪ قسم (سينگاري مڇيءَ جهڙي ۽ اڇي رنگ سان هڪ مڇي).

• **ڏُونگرِي ج ڏُونگرِيُونْ:** ٿ. بدن جو هڪ عضوو — نهائينْ.

• **ڏونگــلُ ج ڏونگــل:** ذ. ٺٺولِيُ — چٿـر — ٽوڪ — ڪِلَ — چيڙ. نقل — ويچارا. طعنو — مهڻو — گلا — اجايو گفتو — خراب ڳالهه.

— **ڊونگــلُ اچلَڻُ:** واهيات جملا استعمال ڪرڻ — ڪنهن جي انڌل سان بيساخاطري ڪرڻ — طعنو هڻڻ — مهڻو ڏيڻ. پرائيُ ڳالهه ۾ ٽپي پوڻ.

• **ڊونگــلُ ڊارَڻُ:** طعنه زني ڪرڻ — ٺٺولِي ڪرڻ (ڪنهن تان) — مسخري ڪرڻ — ڪِلَ ڪرڻ — چرچا يا چٿرون ڪرڻ. ويڪون ڪڍڻ. ڪسرون ڪڍڻ ـ ظلم ڪرڻ.

• **ڊونگــل ڦِٽا ڪَـرڻُ:** ڊيڪ ڏيڻ.

— **ڊونگــلُ هَڻَڻُ:** چٿر ڪرڻ — ڪِلَ ڪرڻ — ٺٺولي ڪرڻ. ٽوڪ هڻڻ — نقل ڪرڻ — ويچارا ڏيڻ.

• **ڊونگلِيُ ج ڊونگلِيُ:** ذ. صفت. ڏونگل اڇليندڙ طعنه زن — مهڻائي.

• **ڏُونگــو ج ڏُونگا:** ذ. ٻَبڙ — ٻُجـڙ — ٻَبڙ — ڏڏو — ويهڪ جي جاءِ — ٽڙو. ڪَچڙ — ڏڏ. پنو — پنا — پَني — پَنيءَ وارو ڪنڊو — ڪرنگهو — ڍڪ جو هڏو — ڏُونگرِيُ (ل).

• **ڊوٿو ج ڊوٿا (ٺ — ل):** ذ. ڀيٽ — سوکڙي — نذرانو — سوغات — تحفو. لوهار يا ڪنڀار جو شاديءَ جي موقعي تي سوکڙي طور آندل ٿانءُ يا اوزار.

• **ڊوءُ ج ڊوا:** ذ. مينهن پوڻ جا نشان — خراب هوا — ڪُواءُ — ڏوءُ.

— **ڊوءُ کُلَڻُ:** آسمان جو صاف ٿيڻ — مينهن جو ڪُجي وڃڻ.

• **ڊوهو ج ڊوها (ٺ):** ذ. ڏڙو — ڀِٽُ (جنهن تي گاهه نه اُڀري).

• **ڊوُ ج ڊوُ:** ڀيٽ ڀرائي — رَجُ.

— **ڊوُ ڀِيارڻُ (ٺ):** ڍِـسائڻ — ڍِ ڄائڻ — ڍِڄائڻ.

— **ڊوُ ڪَرڻُ (ٺ):** ڍڪ ٿيڻ — ڍڄي وڃڻ.

• **ڊوءُ ج ڊوءُ:** ذ. خراب هوا — طوفاني هوا — برساتي هوا — رَوُ — رئو — ڏووُ.

• **ڊوءُ کُلَڻُ:** صاف ٿيڻ (هوا جو) ظاهر ٿيڻ (آسمان جو).

• **ڊوئِڻُ:** مصدر. [سن. ڏئوڪ > ڍَهُ: ووڍَ. سن. ڊوئڻ] هڪ هنڌان ڦيرائي ڪري ٻار ڪڻڻ — وري وري کڻڻ — نيڻُ — کڻي وڃڻ — پهچائڻ — رسائڻ — لڏڻ (سامان وغيره) — ويجهو ڪرڻ — کڻي وڃڻ. جيئن ته: ٻيڙيءَ کي هاڪاري بندر تي آڻڻ. "سَتڙ سي ڊوئي جي تَرُ تَوائي مَڪڙا" (شاهه). (ڪورين جو هڪ اصطلاح) ڪم کي ختم ڪرڻ.

— **ڊوءُ ج ڊوئُونْ:** ٺ. کٿائي — کڻت — ڍُٺائي — منتقلي. ڊوئڻ جي مزوري — کٿائي — ڍُٺائي — حمالپ.

— **ڊوئِٽو ج ڊوئِٽا:** ذ. ڊوئيندڙ — کڻندڙ — حمال.

— **ڊوئِي ج ڊوئِيُونْ:** ٿ. سامان. ڪچري. وغيره جي گڏ ڪري رکڻ جو هنڌ — اروڙيُ — ڍِ ڳِي.

— **ڊوئِي ڪَرَڻُ:** اَنُ يا پاڻ وغيره هڪ هنڌان کڻي ٻئي هنڌ ڦٽو ڪرڻ. گڏ ڪرڻ — ڍِ ڳِي ڪرڻ.

• **ڊوئِٽو ج ڊوئِٽا:** ذ. شاديءَ يا ڇڪر جي خوشيءَ جي موقعي تي راڄ جي ڪاسبين جهڙوڪ لوهارن. ڪنڀارن. طرفان مبارڪ يا انعام لاءِ ٺاهيل سندن تحفو — سوکڙيءَ طور ڏنل ميوو يا مٺائي وغيره. سوغات — سوکڙي — ڏاليُ — ڀيٽا — نذرانو — عطيو — بخشش — ڊوٿو.

— **ڍهت:** اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڍهتي:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

— **ڍهنڊِي:** اسم خاص. تعلقي ساماري. تعلقي گوني ۽ تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڍُهِيُ ج ڍُهِيُونْ (ٺ):** ٿ. ڪرنگهي جي پڇاڙيءَ واري هڏي — هنگڻ هڏي (ٺ).

— **ڍُهِيُ هُڻَڻُ:** سِرِيُ اچڻ — رڙهي اچڻ.

• **ڍُٺائڻُ:** مصدر. [سن. ڍهُ = ڊوئڻ] هڪ هنڌان کڻائي ٻئي هنڌ رکائڻ — گهمرا ڪري کڻائڻ — ڊوئائڻُ — کڻائڻ — پهچارائڻ.

— **ڍُٺائِي ج ڍُٺائِيُونْ:** ٿ. ڪنهن شيءِ جي کڻائڻ يا ڍوئڻ جي مزوريُ — سامان وغيره کڻن يا کڻائڻ جو عيوضو — ڍُٺائي — کٿائيُ.

— **ڍُٺائِي ج ڍُٺائِيُونْ:** ٿ. ڍُٺائِيُ — کٿائي — مزوري.

• **ڍءُ ج ڍءُ:** ذ. ڍَئو — ڍَوُ — رَجُ — ٿريٽ — قرار — خوشي.

• **ڍءُ جهلَڻُ:** پيٽ ۾ ماپڻ — سمائڻ. برداشت ڪرڻ — مٺو جهلڻ.

— **ڍءُ ڪَرَڻُ:** قرار ڪرڻ — بس ڪرڻ (ڪاڏي ڪان).

• **ڍئِجَڻُ:** مصدر. ڪائِيُ پرچڻ — ڍَئجڻ — ڍَلهجڻ — روح ٿيڻ — ٿيٽ ٿيڻ. راضي ٿيڻ — خوش ٿيڻ — پرچڻ — پرٿيڻ — ڌاپڻ.

— **ڍءُ ڏيئي چلَڻُ:** تنگ ڪرڻ.

• **ڍئِڻُ:** مصدر. ڍوُ ڪرائڻ — پيٽ ڀرائڻ — ڍَئڻ — ڍلهڻ — گهمو ڏيڻ.

— **ڍئي چلَڻُ:** خوش ڪرڻ — مالا مال ڪرڻ. ملڪيت بخشڻ. ڍوُ ڪرائڻ (طنز طور) ڪجهه به نه ملڻ.

• **ڍَئو ج ڍَئا:** ذ. جهڙ — اڳم.

— **ڍئي جِي اوڪـرَ:** اڳم يا جهڙ واري ڏينهن اڀرندي کان لڳندڙ هوا.

• **ڍئُونْ ج ڍئُونْ:** ٿ. اٽڪل — تجويز — ڍَنءِ. جيئن ته: "تڪو ڍئُون ڍيري جو. مون ڏکن کان ڏاٽي" (اجام خان).

• **ڍَئُونْڪوُ ج ڍَئُونْڪا:** ذ. ٿوري ننڊ — ڀنڪي — جهرٽو.

— **ڊٺونگ ج ڊٺونگ (ڪا)**: ذ مڪر — بهانو — ڪوڙ — ٺاٺڻ يا ناڪاروارِي حالت.

— **ڊٺونگ ڪرڻ**: ناٽ ڪرڻ — نخرو ڪرڻ — ٺاٺڻ — گنهه ڪرڻ.

• **ڊيٻـڙ**: ٻوٽي جو هڪ قسم (جنهن جو ٻج اِيڪڙ جي ٻج کان ٿورو وڏو، چيلهه جي سور لاءِ مفيد ٿئي).

• **ڊيٻانَا (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڊيبري ج ڊيبريُون(ٿ)**: ٺ ننڍي ڪاٺيءَ جو ٽڪرُ (ڪنهن ٽنگ ۾ اٽڪايل).

• **ڊِيٻڪَ ج ڊِيٻڪونْ**: ث. [سن. ڊِنْدَمَ] ساز جو هڪ قسم — ڍُهلڪي — ڍُهلڙي — ٻڪواز. ڍهل تي هٿ هڻڻ يا ڍهل وڄائڻ وقت نڪرندڙ آواز.

— **ڊِيٻڪڙيْ ج ڊِيٻڪڙيُونْ**: ث. ڍهلڙيْ — ٻَڪُواز — ڍهلڪيْ.

— **ڊِيٻڪيْ ج ڊِيٻڪيُونْ**: ث. ڊيٻڪَ - ڍُهلڙِي — ڍولَڪَ — ٻڪواز.

— **ڊيٻڪيْ وڄائڻ**: ڍُهلڙي وڄائڻ.

• **ڊيپوُ ج ڊيپا**: ذ. سارين ڏرڻ جي جند جو ڪُلَر مان نهيل هيٺيُون پُڙ — ڏرٽيْ پڙو (ل - ت). واريءَ جو ننڍو ڏڙو — ڊِگُڙِيْ — ڊِپ.

• **ڊِيْٽِڪ ج ڊِيْٽِڪَ**: ذ. ٻهارِيْ سُهاري — ميڙ سيڙ — صفن صفائيْ، مهاڙو، لَڪڙو.

• **ڊيڊَ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڊيڊَ ج ڊيڊَ**: [هند. ڊيڙه] گهٽ ذات وارو — چمڙي جو ڪم ڪندڙ — مردار مال ڪاٺيندڙ. ڊيڊُوڙو ج ڊيڊُوڙا: ذ. ڊيڊ.

— **ڊيڊوڙُ ج ڊيڊوڙا**: ذ. گندو پاڙو — خراب جاءِ ـ گندي جاءِ ـ غليظ هنڌ — ڪَن — ڪچرو.

— **ڊيڊواڙُ ج ڊيڊواڙا**: ذ. گندو پاڙو — خراب جاءِ ـ گندي جاءِ ـ غليظ هنڌ ـ ڪَن — ڪچرو.

— **ڊيڊوڙُ هُئڻُ**: گندو پاڙو هئڻ — غليظ هَنْڌُ هئڻ.

• **ڊيڊاڻُو**: اسم خاص. تعلقي ميرواهه (خيرپور ضلعي) ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڊيڊِيْ ج ڊيڊِيُونْ**: ث. هُرلي يا ناڙ جو هڪ عضوو — سَرائي جي پچاڙيءَ وارو حصو ـ هڪ لوهارڪو اوزار — ٻلٽي.

• **ڊيرُ ج ڊيرَ**: ذ [سن. ڌَرَڻ] گند ڪچري وغيره جو ڍير — ڍڙو — ڍِڳ — انبار — ڍِڳي — ڪوڙِي — ڪوڙو — ڪوڙَ — انبوهه — ميڙ. (صفت) جججهو — گهڻو — گِڏيلَ — سرس — سوايو — جَالَ — ٻهون — ڦشامَ — هجوم — مجموعو.

— **ڊيرُ ليڻُ**: ڍِڳَ ٿيڻ ـ ڪَن ٿيڻ جو ميڙ ٿيڻ. ڪري پوڻ — ڏَهڻُ — مَرڻ.

— **ڊيرُ ڪرڻُ**: ڍِڳَ ڪرڻ — جمع ڪرڻ. مارڻ — ڍاهڻ. مٽيءَ جو ڍِڳَ ڪرڻ.

— **ڊيرُ ڊيرُ**: صفت. گُندن مٿان گند — ڍيرن جا ڍير — ڍِڳن جا ڍِڳَ — حد کان وڌيڪ — تمام گهڻ — بي انداز — ڪوڙا — ڦشام.

— **ڊيرِيْ ج ڊيرِيُونْ**: ث. ڍِڳ — ڍِڳِي — ڊٺي — ڪوڙِي.

— **ڊيرِيْ ليڻُ**: ڍِڳَ ٿيڻ. ڪري پوڻ — ڏهڻ — ڍهي پوڻ. ضعيف ٿيڻ — بيهوش ٿيڻ — فرش ٿيڻ. ترين ڀر ڪرڻ. سجدو ڪرڻ.

• **ڊيرڪيْ ج ڊيرڪيُونْ**: ث. وڻ ٻڪل انب — شاخ.

• **ڊيروُ ج ڊيرا**: ذ. ڏاڳن جو ڦورو — ڏاڳن جو ويڙهو — ڏاڳي يا ڏور جو ويڙهيل گولو. انَ وٽڻ لاءِ ڪم ايندڙ ڪاٺين جا ٻ ٽڪر (وچ ٻڌل).

• **ڊيڪ ج ڊيڪَ**: ذ. ور — ونگ — ڏنگ — جهڪ — موڙ — ڦڏو — وڪڙ — ونگوڙو — چنب.

• **ڊِيْڪ ج ڊِيْڪَ**: ذ. واهيات گفتگو — ڪاوڙ ۾ ناگواري پيدا ڪندڙ لفظ — بڪواز — بڪوات — بڪ بڪ — ٻخي — رِٻ — ٻڙ ٻڙ — جهڪ — گپڙ شپڙ — ڦسڙ — ٽٽ — ٻڙنگل. وڏي ٻتاڪ بي عقليءَ جو ڳالهائڻ. مهڻو — طعنو — ڏورايو — اولاڻو (ڪ). وڏو ڊِيڪ — وڏي سُرڪي ٻڳهه (ڪ).

— **ڊِيْڪ ڇڏڻُ**: ٻڙنگل هڻڻ — واتان وهائڻ — طعنا هڻڻ — بي تڪي ڳالهه ڪرڻ — ٽٽو ٽٽ ڏيڻ — بي موقعي گفتگو ڪرڻ — اياڻپ جي ڳالهه ڪرڻ — اجايو ٻڪڻ. شيخي ڏيکارڻ.

— **ڊِيْڪ ڏيڻُ**: واهيات ڳالهائڻ ـ ٻڪ ٻڪ ڪرڻ — اجائي ٻخي هڻڻ — رِٻ ڪرڻ — بڪواز ڪرڻ — بي سوچي سمجهي ڳالهائڻ — پرائي ڳالهه ۾ دخل ڏيڻ. ڪنهن جي خلاف ڀري مجلس ۾ بهتان مڙهڻ — غليظ دليل ڏيڻ. مهڻا ڏيڻ — اولاڻو ڏيڻ.

— **ڊيڪٽيْ ميڪٽيْ ج ڊيڪٽيُونْ، ميڪٽيُونْ (ت)**: ث. ڊِڪ ڏيندڙ جانور — ڊِڪٽيْ (مينهن يا ڳئون وغيره). اَسرو. وارث — ممٽ مائٽ.

• **ڊيڪٽيْ نہ ميڪٽيْ**: ث. ڪجهه بہ نہ هئڻ واري حالت — سُڃ — سُڃائي — سُڪڦائيْ.

• **ڊيڪُو ج ڊيڪا**: ذ. [هند. ڊِيُڪ = ويجهو وڃڻ] (جماع وقت، ڏنل لوڏو — ٺپڪ — ٺپڪو. ٽڪر — اُڪلَ — ٺيڏو — ٺونو.

— **ڊيڪُو هڻڻُ**: فرج ۾ آلت وجهي هڪ ڀيرو زور سان هڻڻ.

• **ڊيڪيْ ج ڊيڪيُونْ**: ث. ڪتڻ جي چرخي يا ائٽ جي ڪاٺ جي گهوڙي — چرخي جو ڪانوڙو — چرخي جي تري جو تختو.

• **ڊيل ج ڊيلُونْ (ٿ)**: ث. پکيءَ جو هڪ قسم — مور جي مادي — ڊيل.

• **ڊِيْلَ ج ڊِيْلُونْ**: ث. گيسٽ — سيڙٻ — دير — سُل وِل — چرڪ — اوير — ڍِر — ڍِلائيْ — اوسيڙو — غفلت.

— **ڊِيْلَ ڪرڻُ**: سيڙٻ ڪرڻ — دير ڪرڻ — چرڪ ڪرڻ — اوير ڪرڻ — ڍِلُ ڪرڻ — ڍِلائڻ.

— **ڊِيْلوُ ج ڊِيْلا (ت)**: ذ. صفت. ڍِلو — ڍِرو — آهستو — ڍيمو. دير ڪندڙ — چرڪ ڪندڙ — سُسٽ — غافل.

• **ڊيلا ڊيلا**: ندا. امر. ڊار — هيٺ ڪَر ـ هيٺ ڇڏ - آهستي آهستي ڦِٽو ڪَر. شاديءَ وغيره يا ڪنهن خوشيءَ جهڙي موقعي تي گهوڙ ملڻ وقت

مڱتهار جي صدا – ڏيلا ڏيلا.

• **ڊيلڪور (ڪ)**: ذ. ٻوٽي، جو هڪ قسم. (بنا پن، فقط ڪنڊن ۽ اڇن گلن سان).

• **ڊيلڻ**: مصدر. [سن. سٿل. هه. ٿميلنا. سن. ٿلن = هٽڻ] ڇڏڻ. ڏڪڻ – ڏڪارڻ – ٿيلهڻ. دل تان لاهڻ – وسارڻ. جيئن ته: "ڊوليا ڊيل مَ مُون" (شاهه). زلڻ – رمڻ – ڀڄڻ – ڀٽڪڻ – ڀنوڻ – ڀنڻ – ڏ ڪا کائڻ – ٿابا کائڻ – آواره گردي ڪرڻ – غفلت ڪرڻ – ويسر ڪرڻ – ڳهيلائي ڪرڻ.

– **ڊيلڻو ج ڊيلڻا (ت)**: ذ. صفت. واندو – ڀٽڪندڙ – رولُ – ٿلڪندڙ.

• **ڊيلي ج ڊيلي (ت)**: ذ. صفت. غريب مسڪين – ڪنگال – سڪنو – ٺلهو.

• **ڊيلي ٿيڻ**: غريب ٿيڻ – ڪنگال ٿيڻ.

• **ڊِيمينُ ڊِيمينُ**: ظرف. گاهي گاهي – بعضي بعضي – ڪڏهن ڪڏهن – اتفاق سان – ڪنهن قضائي – ورلي – قضائي – سس مرڪي – موادي. آهستي آهستي – ڏيري ڏيري. ٿوري ٿوري. ٽڙيل پکڙيل – هتي هُتي – هيڏانهن هوڏانهن.

• **ڊِينبُو ج ڊِينبا (ت)**: ذ. ناڙيءَ ۾ ٻنيءَ ڪرڻ جي حالت. زمين اوڙ جو ٿورو ڀاڱو – بغير ٻج جي رهائڻ واري حالت.

• **ڊِينپ ج ڊِينپون (ت)**: ث. ٻتر – ٻتر – ڪڙهو.

• **ڊِينڊوُ ج ڊِينڊا (ت)**: ذ. صفت. قد جو ننڍو – بندرو – ڇوٽو – پتڪو.

• **ڊِينڪُ ج ڊِينڪَ (ت)**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

• **ڊِينگ ج ڊِينگ**: ذ. صفت. [سن. دراڊنگ. درد = مضبوط ٿيڻ + اَنگ = عضوو. ڊيرگهه = ڊگهو] وڏو – قداور – پربت – ڊگهو. متاهون – اوچو. (ذ) ڪوبه وڏو جسم – ڪابه تمام وڏي شيءِ. ديو جهڙو مڙس – راڪاس – ديو – تسينگُ. وڏو يا سگهارو ماڻهو – معتبر ماڻهو – امير – شاهوڪار. پکيءَ جو هڪ قسم – وڏو پکي – گڏهه پکي. وڏو جهاز – جهاز جو هڪ ڇڪرو جنهن تي رسا ويڙهجن. "جتي ڊينگ ڊُرن، تتي تاري تنهنجي".

– **ڊِينگ ڏوڙڻ**: وڏا وڏا (ماڻهو) مارڻ جيئن: "هن ڪاڪ ڪڪوريا، ڪيترا هت ڪيئي ڊينگ ڊڙيا" (بيدل).

– **ڊِينگ ڏريا**: جملو. وڏا جهاز آيا – غوراب آيا (شاهه).

– **ڊِينگ رڙڻ**: وڏن پکين جون دانهون ڪرڻ – وڏيون رڙيون ڪرڻ. ٻڌر يا سڄيءَ جاءِ ۾ گذارڻ – تڪليفون ڪاٽڻ – سختيون سهڻ. سڄ هجڻ – بيابان هجڻ (ت).

– **ڊِينگ مَٽرُ (ت)**: ذ. صفت. ڊگهو ۽ ٿلهو – گوڙ موڙ – ٻي ڊولو – اڻ گهڙيل.

• **ڊِينگرُ ج ڊِينگرَ**: ذ. [هه. ڊينگرُ – ڪنڊن واري وڻ جو ٽارُ] (ٻير. ٻير. ڪنڊي، وغيره جو) ڇهو – ڊنگرُ (صفت) ڪمزور – ڏٻرو – ضعيف – اڀرو.

• **ڊِينگرو مينگرو (ت)**: ذ. صفت. تمام زردي – اجايو – سادو.

• **ڊِينگسُ ج ڊِينگس**: ذ. ٻيڙيءَ جو هڪ قسم.

• **ڊِينگلُ ج ڊِينگلَ (ڪ)**: ذ. ٻاڪ – شرغان. ٽوفان – هوگان. ڊِيڪ (ل).

• **ڊِينگلوُ ج ڊِينگلا**: ذ. ڪڇ مُلڪ جو سڪو – ٻن پئسن جي قيمت وارو سڪو – ٽڪو – ٽڪڪ. گهاٽ – چوٽڪي. عهدو – نوڪري – جڳهه. ڊِيڄڪ.

• **ڊِينگلِي ج ڊِينگلِيون (ڪ)**: ث. نار جو هڪ عضوو – چڪري ڪي جهلڻ لاءِ ڪاڇڻ ۾ پيل ڪاٺيءَ جو ٽڪرو.

• **ڊِينگو ج ڊِينگا**: ذ. هرلي يا نار جو تڙ وارو چڪرو – ٻانڍي. اٽڻ جو چڪرو. اٽڻ _ چرخو (ت).

– **ڊِينگو ڊيري ٿيڻ**: برباد ٿيڻ – ناس ٿيڻ – تباهه ٿيڻ – ويران ٿيڻ – ڇٽ ٿيڻ – ٻس تي وڃڻ – ڪُٽي وڃڻ – ڏکن ۾ اچي وڃڻ – خانو خراب ٿيڻ – رقم تي ڳل ٿيڻ.

– **ڊِينگو ڊيري ڪرڻ**: خراب ڪم ڪرڻ – ڊينگو ڊاهڻ.

• **ڊِينگهرُ ج ڊِينگهر**: ذ. ڪنڊائين وڻ جو ٽار – ڊِينگرُ. اڀرو – ضعيف – ڏٻرو. (ث. ڊِينگهري ج ڊِينگهريون).

– **ڊِينگهرُ ٿي وڃڻ**: ڏٻرو ٿي وڃڻ – ڪمزور يا ضعيف ٿي وڃڻ – لاچار ٿي وڃڻ – هيڻو ٿي وڃڻ.

• **ڊِينگهرجي ڊاڙ رهڻ**: ڊِنگهرن جي ڇانوَ هيٺ رهڻ. غريباڻي نموني رهڻ.

– **ڊِينگهرن تي اَنو هارڻ**: اڻ لائق سان لائق ڪرڻ. اجايا ڪم ڪرڻ – بي فائدا ڪم ڪرڻ.

• **ڊِينگهوُ ج ڊِينگها (ت)**: ذ. نار – هرلو – چرخو – اٽڻ.

• **ڊيوُ ج ڊيا**: ذ. صفت. ڊائو – ڊاوڙ ٿيو – ڏٺو ڏٺو. جيئن ته: "ڪوهُ نه جُهار ٿين جڪرو، جهن ڏيهه ڊِيا ڏيٺي" (شاهه).

• **ڊيٺي ج ڊيٺيون**: ث. گڏجڻ جو واعدو – ملڻ جو انجام – ڊائي. ڊائي.

ذ

- ذ: ث. (ث) سنڌي الف ب جو چوويهون، عربي الف ب جو نائون ۽ فارسيءَ جو اکر. ابجد موجب عدد (٧٠٠).
- ذابحُ ج ذابحَ: ذ. صفت (ع) ذبح ڪندڙ – ڪهندڙ – ڪاسائي.
- ذات ِ ج ذاتيُون: ث. صاحب – مالڪ – ڌڻي جيئن: "ذات الجنب. ذات الريھ وغيره." شيءِ جي حقيقت – ماهيّت – اصليت – بنياد – پيڙھ. سرشت – خلقت. طبيعت – بناوت. جوهر – تَتُ – مايو – مول – مادو – خمير – عرق – مغز – عطر. فطرت – قدرت. جسم – وجود – ديهي – بدن – سرير. جيئن: "هن جي ذات ِ مان اُميد نہ لاهبي." قسم – نمونو – ڀانت – رَنڱهہ – جنس. جيئن: "سڀ ننگ هڪڙي ذات جا آهن." [ع. ذات: سن. جات] فرقو – ڪرفو – پَنْٿُ – ٽِڪ – مَتُ – جاتي – قوم – خاندان – گهراڻو – قبيلو – پاڙو – وَنْش – بنش – نُک – ڪڙم – نيات. آکهہ – ڀهائي – پوچ. جوئر جو هڪ قسم (اُنَ تمام سنو).

– ذات ِ بہ ذاتيُوواتُ بہ ذاتيُو هُئَڻُ: وڏي خاندان جو ۽ چالاڪ هئڻ.

– ذات ِ تي ذات ِ نہ هُئَڻُ: خدا تعاليٰ جي مهرباني ڪنهن خاص ذات يا ڪٽنب تي مدار نہ ٿي رکي.

– ذات ِ ڀائيُ ج ذات ِ ڀائيُ: ذ. صفت. ساڳيءَ ذات وارو – هڪ فرقي وارو – همذات – هم قوم، شريڪ.

– ذات ِ پات ِ: ث. پيڙهي پُري. هندو سماج ۾ اوچ نيچ واري ريت.

– ذات ِ ڀَٽائڻُ: قوم جي گلا ڪرائڻ. قوم کي بدنام ڪرڻ يا ٽڪو لائڻ.

– ذات ِ پات جا بَنْڌَنُ: ذ. هندو سماج ۾ ذات پات مطابق پابنديون.

– ذات ِ پات ِ نہ ڇَهڻُ: ڪٽنب يا خاندان جو فرق نہ رکڻ.

– ذات ِ ذاتيُو هُئَڻُ: ڪنهن اوچي خاندان جو فرد هئڻ.

– ذات ِ کان ڪَڍَڻُ: نيات يا قبيلي مان خارج ڪرڻ – ڌالهيئون لاهي ڇڏڻ. ذات ِ مان ڪَڍَڻُ.

– ذات ِ وارُ: ظرف. ذاتين جي ورهاست موجب پنهنجي ذات وارا.

– ذات ِ وارُو ج ذات ِ وارا: ذ. صفت. هم قوم – ڀائي – شريڪ.

– ذاتِيُ ج ذاتِيُ: ذ. صفت. ذات جو – ذاتيرو. حقيقي – اصلي – فطرتي – قدرتي – طبعي. شخصي. سرجو – سنڌس – وجودي – ديهڪ – بدني – پنهنجو. نج. سپاويڪ – عين بين – هوبهو – پراڪرت. سهج – ضروري – مکيہ. فلسفہ جي اصطلاح ۾ ازل کان ابد تائين موجود ۽ قائم رهندڙ جوهر – الله تعاليٰ. حق ۾ حل ٿي حق بنجي ويل وجود.

– ذاتِيُ جوهَرُ: ذ. شخصيت ۾ موجود جوهر – اصلي خوبي – قدرتي گُڻ – فطرتي سڀاءُ.

– ذاتِيُ حيثِيَتُ: اصلي سرمايو – پُڄندي. شخصي لياقت. خاص قابليت.

– ذاتِيرُو ج ذاتِيرا: ذ. صفت. سُٺي ذات وارو – اُچي ذات وارو – چڱي حسب نسب جو – آدي بنيادي – پيڙهياٽو – عالي نسب – أصيل – خانداني. مٿيون – بالا – اعليٰ – وڏو – اُتم – اُچو – بيش – سرس – اُتر – بهتر – عمدو – فائق – شَجيهُ – برتر – سرشيٽ – پلارو خاصو – چوکو. ذات ذات جو – گهڻن قسمن وارو – قسمين قسمين – ڀانت ڀانت جو – طرحين طرحين – نموني جو.

– ذاتِيُ لِياقَتُ ج ذاتِيُ لياقَتُون: ث. پنهنجي قابليت اصلي جوهر – اصلي قابليت.

– ذاتِيُ معامِلوُ ج ذاتِيُ معامِلا: ذ. خانگي معاملو – خانگي رهنوار – شخصي رهنوار. خانگي جهيڙو – خانگي ڪم.

– ذاتِيُون صِفاتُون چَڙَهَڻُ: وڏ ماڻهپو ڦٽو ڪرڻ. پاڻ کي گهٽ ذات وارو سڏائڻ. نيچ ڏِنُو اختيار ڪرڻ.

- ذاتُ البُرُوْجِ: ذ. اُئون آسمان. عرش ڪرسي.
- ذاتُ الجَنْبُ: ذ. (ع) بيماريءَ جو هڪ قسم – ڦڦڙن جي پردي جي سوج – ڦڦڙي – سرسام.
- ذاتُ الرِّيَهُ: ث. (ع) بيماريءَ جو هڪ قسم – ڦڦڙن جي سوج – ذات الجنب.
- ذاتُ الصَّدْر: ذ. (ع) هڪ بيماريءَ جو قسم – ڇاتيءَ جو سُور. ڦڦڙن جي پردي جي سوج – ڦڦڙي – ذات الجنب.
- ذاتَلُ ج ذاتَلَ: ذ. (ع. ذاتُ الجَنْب = پاسي جو سور) پاسي جو سور – ذات الجنب.
- ذاڪِرُ ج ذاڪِرَ: ذ. صفت. [ع. ذڪر = احوال ڪيو] ذڪر ڪندڙ – ياد ڪندڙ – خدا جي عبادت ڪندڙ – عابد.
- ذالُ ج ذالَ: ذ. ڪڪڙ جو موڙ – چوٽي – تاج.
- ذائِقو ج ذائِقا: ذ. [ع. ذائِقۃ = سواد] چکڻ جي حظ – سواد – مزو – لذت – ساءُ – لاءُ لطف – سڪ – رَسُ – رَسَ – چٽ چکي – چشڪو – چش – چشي – چسڪو – چاتي. شوق.

– ذائِقو وَٺَڻُ: مزو وٺڻ. سواد حاصل ڪرڻ.

– ذائِقيدارُ ج ذائِقيدار: ذ. صفت. سواد وارو – سوادي – مزيدار – لذيذ.

- ذِبْحُ: ذ. (ع) ڪٺڻ ڪهڻ جي حالت – قتل – ڪوس – گهات. شرعي

طرح ڪهڻ جي حالت — **حلال** — تڪبير. قربان - ٻلدان صدقو - ميند - ڳالهه — خونريزي — خون.

— **ذبح ڪرڻ**: حلال ڪرڻ - ڪنڌ ڪپڻ. قرباني ڪرڻ — صدقو ڪرڻ - ٻلِ چاڙهڻ. گهات ڪرڻ — قتل ڪرڻ - ماري خون ڪرڻ. وڍڻ — ڪُهڻ.

• **ذبيح ج ذبيح**: ذ. صفت [ع. ذَبَحَ = ان ذبح ڪيو] ذبح ٿيل ڪُٺل — شرعي طور تي ذبح ڪيل جانور — حلال ڪيل. قربان ٿيل.

• **ذبيحُ الله**: ذ. خدا جي نالي تي قربان ٿيندڙ. حضرت اسمٰعيل عليه السلام جن جو لقب.

• **ذخيرو ج ذخيرا**: ذ. [ع. ذَخيرَةُ: ذَخَرَ = هن گڏ ڪيو] خزانو — لڏي. گڏ ڪري رکيل مال سرمايو — موڙي — پونجي. گدام. ڀنڊار — انبار — ڍير — سٿ — گنڌ — سَرِتڻ — موجودات سيڙو سامان — سمر — سامگري — ڪاڏو — توشو — رسد — مٺو مال. ڪيچ — دَلُ. ڪنهن وقت لاءِ رکيل مال. بندوبست — ٻلو — تدبير.

— **ذخيرو ڪرڻ**: ڍير لڳائڻ — آئنده لاءِ سامان گڏ ڪرڻ — گدام ڀرڻ.

• **ذرا**: صفت تمام ننڍڙو ذاتو — ٿورڙو — ٿوري — "ذرا ڳالهه نه ٻڌجو".

• **ذرا ريهه**: ذ. جيت جو هڪ قسم. جو ڪٺڪ جي ٻوڪ ۾ رهي، رنگ ڪارو ۽ ڳاڙهاڻ تي مائل.

• **ذرڙو ج ذرڙا**: ذرو جو اسم تصغير. ڪنهن شيءِ جو ٿورڙو حصو. تمام ننڍڙو ٽڪڙو — ڀرڙو — ذرو — ريزه — هَوَ جيترو. (ٺ ذرڙي ج ذرڙيون).

• **ذرو ج ذرا**: ذ. لغوي معنيٰ ۾ ماڪوڙي. اهي ذرا جي اس ۾ ڏرَ وانگر ڏسبا آهن. جوَ جي سوين پتي — تمام ٿورڙو حصو — ٿورو ذرڙو. هَوَ رتي — جزو — پرماڻو — اَڻو — ترُ — لِڪ (صفت) ٿورو — گهٽ — ننڍو — لاٿو — لاٿارو — ڇوٽو — قليل — ڪجهه — جزوي — ڪُج ڪُج — ڪجهه ڪجهه.

— **ذرو ذرو ج ذرا ذرا**: ذ. ٿورو ٿورو — ڪجهه ڪجهه.

• **ذُرو ج ذُرا**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم — هڪ شڪاري پکي. 'ذرو نر ۽ باز مادي آهي'.

• **ذرِه نوازي ڪرڻ**: ناچيز کي چيز بڻائڻ. نااهل کي اهل بڻائڻ.

• **ذريت ج ذريتون**: ٺ. (ع) ماڻهوءَ يا جن جو نسل — پونئير — اولاد — سنتان — ٻار ٻچا. ٻچندي — طاقت — ٻهچ وسعت.

• **ذري ذري**: ظرف. هر هر — لحظي ٻه لحظي. وقفي وقفي بعد — جلدي جلدي — ٿوري ٿوري — وري وري — گهڙي گهڙي — منٽ منٽ ۾.

• **ذريعو ج ذريعا**: ذ. [ع. ذريعهٔ] وسيلو — واسطو. معرفت — ڏواران — طفيل — بدولت. باعث — ڪارڻ. اپاءُ — رستو. هوند ٻچندي. جميعت — وسعت.

— **ذريعو پيدا ڪرڻ**: وسيلو پيدا ڪرڻ — ڪو سبب ڪڍڻ.

• **ذقَ مُون(ت)**: ٺ. ڪلي ڊبي (جنهن ۾ گيهه هجي).

• **ذقن**: ٺ. (ع) منهن جو هڪ حصو - ڪاڏي — چاڙي.

• **ذڪا**: ٺ. (ع) ذهن - فهم. طبيعت جي تيزي — دانائي هوشياري.

— **ذڪاوت ج ذڪاوتون**: ٺ ذهانت - هوشياري - دانائي.

• **ذڪر ج ذڪر**: ذ. (ع) مخصوص عضوو (مردانو) — آلت - لنگ.

• **ذِڪرُ ج ذِڪر**: ذ. [ع. ذَڪَرَ - هن ياد ڪيو] يادگيري — ياد. سارَ - سمڪ - سنڀار — ساروڻي - خبر. بيان — تات - تذڪرو — گفتگو — قرآن شريف جو دؤر. ياد ياد خدا. ثنا — صفت (خدا جي).

— **ذِڪرُ اچڻ**: ڪنهن شيءِ بابت ڪا ڳالهه ٿيڻ — تذڪرو ٿيڻ.

— **ذِڪرُ اذڪار**: ڳالهه ٻولهه خبر چار — گفتگو.

— **ذِڪر جي وادي ويڙهڻ**: گهڻي احوال کي ٿورن لفظن ۾ بيان ڪرڻ — درياءَ کي ڪوزي ۾ بند ڪرڻ.

— **ذِڪرُ ڇڙڻ**: ڳالهه ٻولهه شروع ٿيڻ — گفتگو ٿيڻ — ڳالهه ٿيڻ.

— **ذِڪرُ ڇيڙڻ**: ڳالهه شروع ڪرڻ - ڳالهه ڪرڻ.

— **ذِڪرُ خير**: ذ. چڱائي يا نيڪي واري ڳالهه — ذڪر اذڪار — ڳالهه ٻولهه.

— **ذِڪر ڪرڻ**: بيان ڪرڻ — ڳالهه ڪرڻ. خدا جو نالو وٺڻ. وظيفو پڙهڻ. خدا جي يادگيري ڪرڻ.

— **ذِڪرُ مذڪور**: ذ ڳالهه ٻولهه — خبرچار — حال احوال — گفتگو.

— **ذِڪرُ نڪرڻ**: ڪنهن شخص بابت ڪا ڳالهه ڇڙڻ.

— **ذِڪرُ هلڻ**: ڪنهن شخص بابت ڳالهه ٻولهه ٿيڻ.

• **ذِڪري**: صفت. ذڪر وارو. 'مهدي' کي مڃيندڙ هڪ پاڙو. جيڪو ذڪر ڪري.

• **ذَڪي ج ذَڪي**: ذ. صفت (ع) ذهين — هوشيار — تيزفهم — سمجهو — عقلمند — داناءُ.

• **ڏگو ج ڏگا(ٿ)**: ذ. ڏاڙ ٻتاڪ

— **ڏگا هڻڻ**: ڏاڙون هڻڻ — ٻتاڪون هڻڻ.

• **ذِلّ(ت)**: ٺ ذلت — خواري. تڪليف مصيبت.

• **ذلت ج ذلتون**: ٺ [ع. ذلّ = هو خوار ٿيو] خواري رسوائي — بدنامي — بدناموسي. بي عزتي — هتڪ — فضيحت — توهين — بي مانائي — ابجس — اپمان. نفرت — حقارت آزار — مصيبت — ڦڪڙي — ڦڪڻ. گلا عيب — لڏا — ڪميڻائي — ٻڇڙائي — نيچپائي.

— **ذلت ٿيڻ**: بدنامي ٿيڻ. بي عزتي ٿيڻ.

— **ذلت جي ميدان ۾ سرگردان ڪرڻ**: خوار ڪرڻ. ذليل ڪرڻ.

- **ذِلّت کڻڻ:** مصيبت کڻڻ. پريشاني سهڻ - آزار کڻڻ. بي عزتي سهڻ - خواري سهڻ.
- • **ذَلُ ج ذَلَ(ت):** ذ. نقصان - هرج - جوکو - ٽوٽو - خسارو.
- • **ذلِيْلُ ج ذلِيْلَ:** ذ. صفت. [ع. ذَلّ = هو ڪميڻو ٿيو] خوار - رسوا - بدنام. نيچ - ڪمينو - ڏڪاريل - خراب. بي عزت - ڪين جهڙو - ڏڪار لائق. ڦيٽ پيل - منو - کوٽو. ڪم ذات - گهٽ - حقير. نرلجو - بي غيرت - بي شرم. گنهگار. نمائو - مسڪين.
- **ذلِيْل ٿيڻ:** بدنام ٿيڻ - بي عزت ٿيڻ - حقير ٿيڻ.
- **ذلِيْل ڪرڻ:** بدنام ڪرڻ. بي عزت ڪرڻ.
- • **ذَمْ:** ذ. تکائي - تيزي - زور - ڇوٽ.
- • **ذمَاتَ ج ذمَاتُونْ:** ث. ڪٽنب - قبيلو - ڪڙم. (ممڪن آهي ته "ذ" "ج" مان تبديل ٿي هجي - جيئن "ذات ذمات".)
- • **ذمڪاڻي:** اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ پاڙو.
- • **ذِمّو ج ذِمّا:** ذ. [ع. ذِمّة = هن ذوهي ڪيو] انجام - عهد - ٻول - ٻول. ضمانت - جوابداري - سپردگي - قبضو - حوالو - چارج - سونپ - سنڀال. ڀروسو - ويساهه - اعتبار - پرتيت - ساک پت. سوڻو - ابر - سلو. يقين - توڪل. ڪُنڍو - اوڙر - چنو - حساب ڪتاب (ت).
- **ذِمّو ڏيڻ:** پنهنجي جوابداري تي کڻڻ - ضامن ڏيڻ. انجام ڏيڻ.
- **ذِمّو ڪرڻ:** پنهنجي جوابداري تي کڻڻ - نفعي نقصان جو بار کڻڻ. جوابداري کڻڻ.
- **ذِمّو کڻڻ:** جوابداري کڻڻ - پنهنجي جوابداري ڏيکارڻ - حامي ڀرڻ - اقرار ڪرڻ.
- **ذِمّو وٺڻ:** انجام وٺڻ. جوابداري وٺڻ - ضامن وٺڻ.
- **ذِمّہ دارَ ج ذِمّہ دارَ:** ذ. صفت. جوابدار - جوابده.
- **ذِمّہ داري ج ذِمّہ داريُونْ:** ث. جوابداري - جوابدهي. ضمانت.
- **ذِمّہ وارُ ج ذِمّہ وارَ:** ذ. صفت. اعتبار وارو - جوابدار - منتظم - رکڻ. سنڀاليندڙ.
- **ذِمي بَرْدارُ ج ذِمي بَرْدارَ:** ذ. صفت. جوابدار - ضامن - بدل. سڀ بار کڻندڙ. ذميوار - ذمبدار.
- **ذِميَبرْداري ج ذِميَبرْداريُونْ:** ث. جوابداري - ضمانت - ذمہ داري - ذميواري.
- **ذميدارُ ذميدارَ:** ذ.ضامن - کولائتڙ - ڪَفِيلُ - ضامنگير - ذميبردار.
- **ذِميْداريْ ج ذِميْداريُونْ:** ث. جوابداري - ذِمو - جوکو - سوڻو - جوکم - خطرو - بازپرس - ذميبرداري.
- **ذِمي ڪرڻ:** حوالي ڪرڻ - سونپڻ - سپرد ڪرڻ. جوابداري هيٺ ڏيڻ.
- **ذِميوارُ ج ذِميوارَ:** ذ. صفت. جوابدار - ضامن - ڪَفِيلُ - ضمانت ڏيندڙ - ٽلهي - کولائدر - ڀلهي.
- **ذِمي وارِيْ ج ذِميوارِيُونْ:** ث. جوابداري - ضمانت - خبرداري. سونپ.
- • **ذِمِيْ ج ذِمْيُونْ(ت):** ث. ڪورين جي هڪ اوزار جو نالو.
- • **ذِمّيْ ج ذِمّيْ:** ذ. صفت. [ع. ذِمّة] اسلامي حڪومت ۾ غير مسلم جذيہ ڀل ڀريندڙ.
- • **ذَنْبُ ج ذَنْبَ(ت):** ذ. وڏو ڏوهہ - گراڻهہ - گُنو - ٺوالو. (ع) گناهہ.
- • **ذَنْبُ ج ذَنْبَ. ذَنُبُونْ(ل):** ذ. ث. مِٽيءِ جو وڏو ۽ تمام سخت گُنڊو - سر جو ٺڪر - جڻب.
- • **ذِنْبَرُ ج ذِنْبَرَ:** ذ. ذِنب.
- • **ذُوْ:** ذ. (ع) (صفت) وارو - جو. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ. جيئن: "ذُوالجلال. ذُوالنورين" وغيره.
- **ذُوالجَلالُ:** ذ. صفت. صاحب جلال - شان شوڪت وارو. عزت ۽ دبدبي وارو - جليل القدر - وڏي وڏائي وارو - معزز. (اسم خاص) الله تعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.
- **ذُوالجَناحْ:** ذ. صفت. ٻن پرن وارو. (اسم خاص) حضرت امام حسين عليہ السلام جي گهوڙي جو نالو.
- **ذُوالحَجُ:** ذ. حَج وارو - حَج جو. هڪ مهيني جو نالو. هجري سال جو آخرين مهينو.
- **ذُوالفَقار:** ث. ٻن ڀاسن واري (تلوار) حضرت علي عليہ السلام جي تلوار جو نالو.
- **ذُوالقَدرُ:** ذ. صفت. زور وارو - زوردار - سگهارو - سگهائتو - سٽائتو - زبردست. ڦرارو - جبرو - بهادر - طاقتمند - پلوان - شهہ زور - همت ڀريو.
- **ذُوالڪرامُ:** ذ. صفت. عزت وارو - معتبر - شريف.
- **ذُوالمنَنُ:** احسان ڪندڙ. (ذ) ڌڻي تعاليٰ - خاوند.
- **ذُوالنُوْرَيْن:** ذ. ٻن نورن وارو. (ذ) حضرت عثمان رضہ جو لقب.
- **ذُوالوقارُ:** ذ. صفت. عزت وارو - قدر و منزلت وارو.
- **ذُوفَنُون:** ذ. صفت. گهڻا فن ڄاڻندڙ - فن وارو - هنرمند.
- **ذُومَعْنيٰ:** ذ. صفت. ٻن معنائن وارو - ٻہ ٽيي (ڳالهہ).
- • **ذوالقَرْنَيْن:** ذ. (ع) ٻن سڱن وارو. سڪندر بادشاهہ جو لقب. (مختلف روايتن موجب. يا تہ ٻن چوٽين هئڻ سبب. يا تہ ماءُ ۽ پيءُ پنهي طرفان بزرگ هئڻ. يا تہ مشرق کان مغرب تائين فتوحات سبب. يا تہ هن نور ۽ ظلمت ٻنهي جو سير ڪيو هو انهيءَ سبب. يا تہ هن کي تاج ۾ ڊنبي جا سڱ لڳل هئا. ان ڪري اهو نالو پيو).

- **ذُوالقَعْدَ**: اسم خاص. (ع) هجري سن جي يارهين مهيني جو نالو.
- **ذُوالنُّوْنَ**: ذ. [ع. نون = مڇي] مڇيءَ وارو. (ذ) لقب. حضرت يونس عليہ السلام جو (جنهن کي مڇي ڳيهي ويئي هئي ۽ ست ڏينهن مڇيءَ جي پيٽ ۾ هو.)
- **ذَوْقُ ج ذَوْقَ**: ذ. (ع) چکڻ جي قوت. ذائقو — لذت — مزو — سواد — حظ — ساءُ — لاءُ. شوق. چاهنا — چاتي. خواهش — اُمنگ. لطف — خوشي — سرهائي — موج — آنند — فرحت. عيش — نشاط. اختيار — مرضي — پسندي. رَسُ — رسنا پٽ — چشڪو — چش. وندر — وندنا. سِڪَ — چِڪَ.

— **ذَوْقِيُ ج ذَوْقِيُ**: ذ. ذوق وارو — شوقين — موجي. سکي — آسودو — خوش. عيشي جيئرو — سهجي پراڻي. راضي پرسن — نهال — سرهو. فڪشنبل — نئرو — خوش مزاج — کلاڻيندڙ — کلڻو — اُڇک. بختاور — بخت وارو — ڀاڳ وارو.

- **ذَوْڪُ**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.
- **ذَهَبُ**: ذ. (ع) سونُ — زَرُ — ڪُندن — طلا — ڪُنچَن. "چهرو چمڪيو، چِيءَ چَپي، ڪيو زيبَ ذَهَبَ کي زد" (حمل).
- **ذِهْنُ ج ذِهْنُ**: ذ. (ع) ياد ڪرڻ جي قوّت — حافظو — سارَ — يادِ — ياداشت — يادگيري — (چڱيءَ طرح) سنو حافظو — دماغ. ڄاڻ — سمجهہ — ادراڪ — فهم — عقل — ذڪاوت. استعداد — لياقت — قابليت — هوشياري — فراست — فهميدگي. دانائي — سياڻپ — ذڪاءُ.

— **ذِهْنُ کُلُڻُ**: سمجهہ کلڻ — عقل جو تيز ٿيڻ — حافظو سُٺو ٿيڻ.

— **ذِهْنُ نَشِيْنُ ڪَرڻُ**: سمجهڻ — چيتو ڪرڻ — ڄاڻ رکڻ — ياد ڪرڻ — ياد رکڻ — سمجهہ ۾ آڻڻ. سمجهہ ۾ وهارڻ — عقل ۾ وهارڻ — سمجهائڻ. ٻڌائي ڇڏڻ. يادگيري ڏيارڻ — ٻڌائڻ — ڄاڻ ڪرڻ.

— **ذِهْنُ ورُهائِڻُ**: سوچڻ — سمجهڻ — ويچار ڪرڻ — خيال هلائڻ.

— **ذِهْنِيُ ج ذِهْنِيُ**: ذ. صفت. ذهن وارو — هوشيار. ڪاوڙيل — چيڙاڪ — شوخ (ت).

- **ذَهِيْنُ ج ذَهِيْنَ**: ذ. صفت. [ع. ذِهن] سٺي حافظي وارو — ذهن وارو. سياڻو — سڄاڻ — عقلمند — ذڪي — تيزفهم — عقلي — سمجهو.
- **ذِيْ**: ذ. (ع) مالڪ — صاحب — ڌڻي. (صفت) جو — وارو. مرڪّبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ. جيئن: "ذِيْ اختيار. ذِيْ وقار" وغيره.

— **ذِيْ اِخْتِيارُ**: ذ. صفت. اختيار وارو — صاحبِ اختيار — مرضيءَ وارو — مختيار. حڪومت وارو — رتبي وارو.

— **ذِي الْحَجُ**: ذ. حج جو مهينو — هجري سال جو آخري مهينو — ذوالحج.

— **ذِيْ حَياتُ ج ذِيْ حَياتَ**: ذ. صفت. حياتيءَ وارو — زنده — ذِيْ رُوحَ.

— **ذِيْ رُوْحُ ج ذِيْ رُوْحَ**: ذ. صفت. روح وارو — ساهہ وارو — جاندار — زندهہ

— **ذِيْ شانَ ج ذِيْ شانَ**: ذ. صفت. شان وارو — دٻدٻي وارو — رعبدار — ٻيڪي دار.

— **ذِيْ عِزّتُ**: ذ. صفت. عزت وارو — آبرو وارو — مانائتو. اشراف — سگهڙ — چڱو — خاصو — مرچارو.

— **ذِيْ قَعْدَ**: ذ. جنگ و جدل کان پاسو ڪري ويهڻ جو مهينو — هجري سال جو يارهون مهينو — ذُوالقعد.

— **ذِيْ وَقارُ ج ذِيْ وَقارَ**: ذ. صفت. عزت وارو — معزّز.

— **ذِيْ هُوْشُ**: ذ. صفت. هوش وارو — هوشيار — سمجهُو — فهيم — ذڪي — ذهين.

- **ذِياٻِيْطَسُ**: ذ. (ع) بيماريءَ جو هڪ قسم — پيشاب ۾ کنڊ اچڻ جي بيماري — مٺو پيشاب.
- **ذَيْل**: ذ. [ع.] دامن — ڪنارو — پاند — پلَئُ. هيٺاهون حصو. (ظرف) هيٺ — هيٺان — هيٺئون — هيٺتي — هيٺ ڏنل

ر

- **ر:** ٿ [ع. ف] سنڌي 'الف ب' جو پنجويهون. عربيءَ جو ڏهون. فارسيءَ جو ٻارهون ۽ هندي 'الف ب' جو ستاويهون اکر آهي. ابجد جي حساب موجب عدد ٢٠٠.
- **رابطو ج رابطا:** ذ. [ع. رَبط > رابطه] ڳانڍاپو – لاڳاپو – تعلق – واسطو.
- **رابعُ:** ذ. صفت [ع. اربع = چار > رابع] چوٿون.
- **رابعَه:** اسم خاص. [ع] هڪ فقيه ۽ زاهده عورت جو نالو (جا بصره شهر جي وينل هئي. جنهن کري کيس "رابعه بصري" چوندا).
- **رابُونُ:** ذ. مينهن جو هڪ رنگ.
- **رابيلُ ج رابيلَ:** ذ. هڪ قسم جي وَل ۽ گل جو نالو.
- **راپڙو:** ذ. رپ جهڙي گپ – تمام نرم گپ. راپڙو – رپ – رپڙو – رپڙي – چڪ – راڙ – راڙو.
- **راپڙو:** ذ. رپ جهڙو – پتڙو – پترو – رپ – نرم (پٽ) هڪ قسم جي ڪڙهي جا اٽي ۽ ڏڌ مان ناهين (ٿ) – راپڙيو.
- **راپڙيو:** ذ. ڏسو "راپڙو".
- **رات ج راتيون:** ٿ [سن. راتر. راتري = رات؛ پرا. رَت] سج لٿي کان سج اڀرڻ وارو عرصو – شب – ليل – سانجهي – سنجها. اوندهه – ڪارانڌ.
  - — **رات اکين ۾ گذارڻ:** سڄي رات جاڳڻ – اوجاڳو ڪرڻ – سڄي رات انتظار ڪرڻ – ساري رات ننڊ نه ڪرڻ.
  - — **رات ٻڪا جو گهرڻ:** تريءَ تي بهشت گهرڻ – ڪنهن ڪم جي تهه پهه تڪميل چاهڻ. اجائي تڪڙ ڪرڻ.
  - — **رات جو پيٽ وڏو هئڻ:** رات جي اونداهيءَ ۾ گهڻيون ڳالهيون لڪي وڃڻ.
  - — **رات جو پڙهڻ:** رات جا پڇاڙيل خيال لکڻ.
  - — **رات جي ماءُ (ت):** محاورو. اونداهي – اوندهه – انڌارو.
  - — **رات ڏينهن:** ظرف. اٺئي پهر – هروقت – هرمهل – روزانو – هميشه _ سدائين.
  - — **رات رهڻ:** ذ. هندن جي هڪ رسم (جنهن ۾ مُردي جي رک درياءَ ۾ اڇلڻ کان اڳ هڪڙي رات رکندا آهن).
  - — **رات گذيل:** محاورو. صبح ٿيڻ کان اڳ وارو وقت – پويون اُسر – ڏڪي – باک ڦٽي.
  - — **رات گذيل هئڻ:** اڃان رات جي اوندهه هئڻ – پنيرڪي جو وقت هئڻ.
  - — **راتاهو ج راتاها:** ذ. رات وارو – شب خون. رات جو حملو. رات جو حملو ۽ ڦر.
  - — **راتاهو ڏيڻ:** شب خون هڻڻ – رات جو حملو ڪرڻ.
  - — **راتاهو ڏيئي وڃڻ:** رات جو ڦري وڃڻ – الهو تلهو ڦري وڃڻ.
  - — **راتاهو هڻڻ:** رات جي وقت حملو ڪرڻ – شب خون هڻڻ.
- **راتوڪو:** ظرف. راتو واهه.
  - — **راتو رات:** ظرف. رات وچ ۾ _ رات جي عرصي ۾ _ رات گذرڻ کان اڳ ۾.
  - — **راتوڙو ج راتوڙا (ت):** ذ. صفت. رات جو چوري مال ڪاهيندڙ.
  - — **راتوڪو ج راتوڪا:** ذ. صفت. رات وارو – گذريل رات جو – راتوڻو. رات جو بچيل (ڪاڌو) – پاروٺو.
  - — **راتوڪي رات:** ٿ. فقط هڪڙي رات – گذريل يا ايندڙ هڪڙي رات.
  - — **راتوڻو ج راتوڻا:** ذ. صفت. راتوڪو – رات وارو – گذريل رات جو. پاروٺو.
  - — **راتو واهه:** راتو رات – رات جي وچ ۾ _ رات جي پيٽ ۾ _ اڌ رات جو.
- **راتبُ:** ذ. [ع] هڪ ڏينهن جو ڪاڌو – روزينو. و ر. روز جو مقرر ٿيل ڪاڌو – ٻنڌاڻ. ڳوٺڻ (گهوڙن لاءِ) – گهوڙي جو مقرر داڻو. گاهه ۽ داڻو.
- **راٺوڙ:** اسم خاص. سنڌ جي هڪ مسلمان قبيلي جو نالو.
- **راٺوڙُ ج راٺوڙَ:** ذ. راٺوڙ قوم جو هڪ فرد (صفت). سگهارو – پهلوان – جانٺو – بهادر – ڏٽو مڙس – جيرو. جنگجو.
- **راڄُ ج راڄَ:** ذ. [سن. راج > راجن = راجا] راڄا – بادشاهه – حاڪم مُلڪ – ڏيهه – راڄ. حڪومت – بادشاهي – بادشاهت – راڄائي. حاڪمي – اختيارات.
  - — **راڄ اُستان ج راڄ اُستان:** ذ. [سن. راجن + استان = جاءِ] شاهي محل – قصر سُلطاني. دارالحڪومت – تخت گاهه – گاديءَ جو هنڌ – دارالسلطنت.
  - — **راڄپُوٽ ج راڄپُوٽ:** ذ. [سن. راج + پوت > پُتر = پٽ] راڄا جو پٽ – راڄا جو اولاد – راجڪمار – شهزادو. پنجاب جي هڪ مسلمان قبيلي جو نالو.
  - — **راڄپُوٽانا:** اسم خاص. هندوستان جي هڪ علائقي جو نالو.
  - — **راڄسٿان:** ذ. [سن. راج + اُسٿان = جاءِ] راجپوتن جي رهڻ جو هنڌ. هندوستان جو هڪ علائقو (جنهن ۾ راجپوتن جون کيترين ئي ذاتيون آباد آهن).
  - — **راڄڪمارُ ج راڄڪمار:** ذ. [سن. راج + ڪمار = شهزادو] راجا جو پٽ – شهزادو. (ٿ) راجڪماري ج راجڪماريون.
- **راڄا ج راڄا، راڄائون:** ذ. [سن. راج؛ هه. راجا] راج يا راڄ ڪندڙ – بادشاهه – حاڪم – راءِ – سلطان.
  - — **راڄا پرجا:** ٿ. ڏتي ڏوٺي – ڏتي سائين جا ڪم ۽ رعيت.
  - — **راڄائتو ج راڄائتا:** ذ. صفت. شاهاڻو – شاهي – بادشاهي. خانداني – اميرانو – وڏ گهرانو.

– راجائي: ٿ بادشاهي — تاجداري. سلطنت – حڪومت. (صفت) راجا جو – راجائن وارو – بادشاهي – حاڪماڻو.

• راجبيري: ٿ مصالحي جو هڪ قسم.

• راجح: ذ. صفت (ع) بهتر – غالب – فائق.

• راجسي ج راجسي: ذ صفت [انگ. Rogers] 'راجرس' ولايتي ڪارخاني جو ٺهيل چاقو (جو تمام اُچو ۽ سٺو سمجهيو ويو).

• راجع: رجوع ڪندڙ. پيش ٿيندڙ. اڳيان حاضر ٿيندڙ.

• راجڪرا: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ قبيلي جو نالو (اڪثر ڪراچي ۽ حيدرآباد ۾).

• راجنيلي: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ قبيلي جو نالو (اڪثر جيڪب آباد ۾).

• راج هنس: ذ آبي پکيءَ جو هڪ قسم (اڇو هنج پکي. جنهن جون ٽنگون ۽ چهنب ڳاڙهي ٿئي).

• راڄ ج راڄ: ذ. [سن. راجن: پرا. راج] رعيت – رعايا – عام ماڻهو – پرجا. قوم. آبادي. بادشاهي – صاحبي – حڪومت. مُلڪ – علائقو.

– راڄ ڀاڳ: ذ. حڪومت – سلطنت – بادشاهي — راڄ.

– راڄ ڀنگ: ذ. حڪومت جي بربادي – بادشاهيءَ جو خاتمو.

– راڄ ڊوهو ج راڄ ڊوها: ذ. صفت [سن. راجن + دروهه] حڪومت جو دشمن. غدار – باغي.

– راڄ ڊوهڻ ج راڄ ڊوهڻيون: ذ. صفت. ڏسو "راڄ ڊوهو".

– راڄ راڻي ج راڄ راڻيون: ٿ ملڪ – پٽ راڻي.

– راڄ راهو ج راڄ راهو: ذ. صفت. راڄ سان رهائيندڙ – صلح پسند.

– راڄ سڀا ج راڄ سڀائون: ٿ شاهي دربار – شاهي مجلس — دربار – ڪچهري.

– راڄ ڪاڄ ج راڄ ڪاڄ: ذ. شاهي معاملات – سرڪاري معاملات. پنچائتي فيصلو – راڄوڻو فيصلو.

– راڄ ڪرڻ: حڪومت ڪرڻ – صاحبي ڪرڻ – بادشاهي ڪرڻ. حڪم هلائڻ. عيش ڪرڻ. آسودو رهڻ. سکيو رهڻ.

– راڄ مهاجن: ذ. مسلمانن ۽ هندن جي گڏيل جماعت.

– راڄ واڙو ج راڄ واڙا: ذ. هڪڙي راجا جي هٿ هيٺ ملڪ. ڳوٺ يا شهر. راڄ – قوم – عوام.

– راڄاڻ ج راڄاڻ: ذ. راڄيو – راجا. "تو جو پانيو پانهنجو. سو ريساڻو راڄاڻ" (شاهه).

– راڄاڻو ج راڄاڻا: ذ. صفت. راڄوڻو – راڄ جو.

– راڄائتو ج راڄائتا: ذ. صفت. راڄ وارو – راجائي – شاهي.

– راڄداري: ٿ [سن. راجن + ف. دارُ > داشتن = رکڻ] رعيتي راڄ – جمهوريت. راڄوڻي – راڄنيتي.

– راڄڌاني: ٿ. گاديءَ جو هنڌ – تخت گاهه – دارالحڪومت.

– راڄڪو: ذ. صفت. راڄ جو – حڪومت جو. راڄوڻو – پنچائتي.

– راڄنيت: ٿ ملڪي قانون.

– راڄنيتي: ٿ ملڪي قانون. حڪومت جو آئين. ملڪي جوڙجڪ.

– راڄوڻو ج راڄوڻا: ذ. صفت. راجائي. راڄ جو – راڄ وارو. نياڻت جو. پنچائتي. قومي. خانگي.

– راڄوڻي: ٿ راڄ جو — نياڻي – پنچائتي – راڄوڻو – برادرانه. برادريءَ جو. راڄوڻي هلت – پنچائتي فيصلو.

– راڄي: ذ صفت راڄ جو — راڄوڻو. راڄوڻي. (اسم خاص هڪ عورت جو نالو).

– راڄيو ج راڄيا: ذ. راجا — حاڪم

• راجاري پٽ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• راجپر: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

• راجڙ ج راجڙ: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

• راجسين پوٽا: ذ. اسم خاص. قبيلي جو نالو (ولي راجسين جو اولاد).

• راجڪهلي: ٿ انب جو هڪ قسم.

• راجواهه: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو. ٽالپورن جي دور جي گهٽڻ واهن جو نالو.

• راڃڻ (ٿ): مصدر. راضي – مڃڻ — قبولڻ – ٻاسڻ.

• راڃڻ: مصدر. خوش ٿيڻ – محبت مان رچڻ.

• راڃڻ ج راڃڻيون: ٿ. پيڙهي – ڊونڊي.

• راڃي ج راڃي (ٿ): ذ صفت. اسباب وارو.

• راح: ٿ. [ع] هٿ جون ترِيون. شراب. خوشي – سرهائي.

• راحت ج راحتون: ٿ [ع روح] خوشي – سرهائي – فرحت — سک – چين.

• راحت جان: صفت. [ع. راحت + ف. جان = ساهه] دل کي آرام ڏيندڙ – دل کي خوش ڪندڙ. پيارو – محبوب.

• راحل ج راحل: ذ. صفت [ع. رَحَلَ = هو روانو ٿيو] ڪُوچ ڪرڻ وارو – راهي ٿيندڙ – لڏيندڙ.

• راحم ج راحم: [ع. رَحَمَ: هن مهرباني ڪئي] الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو. رحم ڪندڙ – رحيم – ٻاجهارو.

• راخال (ٿ): ذ. اوڌر – رکت – قرض.

• راڏارو ج راڏارا: ذ. شاديءَ وغيره جي موقعي تي رڌ پچاءَ جو ڪم ڪندڙ.

• راڏا ويڙهه ج راڏا ويڙهه: ذ. ڏڙڪو دابو دلاسو. فيصلو – نبيرو – صلح.

– راڏاويڙ، راڏاويڙهي: ٿ (ڪنهن سودي ۾) واپاري ۽ خريدار جو پاڻ ۾ نبيرو. ڳالهين ذريعي آخري ناهه.

– راڏا ويڙهي ڪرڻ: ناهه ڪرڻ. فيصلو ڪرڻ. پرچاءُ ڪرڻ.

- • **راڻ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. هڪ شهر ۽ ريلوي اسٽيشن جو نالو.
- • **راڏ ج راڏن**: ث. رڍ پچاءُ ـ راڻڊ – سانڀڻ.
- • **راڙڻ**: مصدر. پوکڻ – ٻج ڇٽڻ – تخم ريزي ڪرڻ.
- – **راڙي (ت)**: پوک.
- • **راڙ ج راڙيون**: ث. رڙ ـ دانهن – ڪوڪ – ڪُوڪار (جهنگلي جانورن جي): "راڙيون رڃن جون ٿيون، هاڃا هُل حشر" (حفيظ) رڙيون – روج – (اسم خاص) ڪيري جي اتر ۾ هڪ ٻيٽ جو نالو.
- – **راڙ ڪرڻ**: رڙيون ڪرڻ – روئڻ – روج راڙو ڪرڻ.
- • **راڙو**: ذ. روج – رودن. جنگ – ويڙهه – لڙائي: "عليءَ پٽ امير. ڪندا راڙو رَڪ سين".
- • **راڙهه**: ث. وڏي رڙ.
- • **راڙهو**: ذ. وڏيون رڙيون ڪندڙ.
- – **راڙهو ڪرڻ**: روج ڪرڻ – ماتم مچائڻ.
- • **رازُ ج رازَ**: ذ. [ف. راز = ڳجهه] لڪل ڳالهه – ڳجهه – ڀيدُ – اسرار. لڪَ. منجهه.
- – **رازدارُ ج رازدارَ**: ذ. صفت. [ف. راز + دار. داشتن = رکڻ] راز وارو – راز ڪان واقف – همراز – حال محرم – حال ڀائي. دوست – همدرد.
- – **رازداري**: راز جو لڪ.
- – **رازدانُ ج راز دانَ**: ذ. صفت. [ف. راز + دان دانستن = ڄاڻڻ] رازداري – ڀيدي.
- – **رازفاش ڪرڻ**: ڳجهه ظاهر ڪرڻ – لڪل ڳالهه ظاهر ڪرڻ – راز کولڻ.
- – **راز محرمُ ج راز محرمَ**: ذ. صفت. رازدار – رازدان – حال ڀائي.
- – **رازُ نيازُ** – رازُ و نيازَ: ذ. [ف] محبت جون ڳجهيون ڳالهيون – ڳجهي رهاڻ.
- – **راز نيازَ جون ڳالهيون**: محاورو. پيار ۽ قرب جون ڳالهيون.
- • **رازقُ**: ذ. [ع] الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو. رزق رسائيندڙ – پالڻهار.
- • **رازو ج رازا**: ذ. رازڪو ڪم ڪندڙ – جايون ناهيندڙ – معمار – اوساري ڪندڙ.
- – **رازڪو ج رازڪا**: ذ. صفت. رازي جو (ڪم يا اوزار).
- • **راس، راسِ**: صفت. [ف. راست = برابر] درست – برابر – پورو – مڪمل. صحيح. تيار.
- – **راس پاس**: هم صلاح – راضي – ٺهيل. مڪمل.
- – **راس ڪرڻ**: پورو ڪرڻ – مڪمل ڪرڻ (ڪم). نبيرڻ. نڀائڻ.
- – **راس هجڻ**: موافق هجڻ – خوش هجڻ – راضي هجڻ. مڪمل هجڻ.
- • **راس ج راسيون**: ث. [ع] چوٽي. مٿو. چيڙو – پچاڙي – بلندي – اوچ. مُوڙي – پُونجي. گڏ ڪري رکيل مال – ملڪيت – ميراث. علم رياضي موجب مُور ۽ وياج جي گڏيل رقم. هڪ گرهه جو نالو (جو هر هڪ برج ۾ تيرهن مهينا رهي ٿو). علم نجوم موجب تارن جي هڪ خاص شڪل – نکٽ – برج. جاگرافيءَ جي اصطلاح ۾ خشڪيءَ جو چهنبيارو حصو جو پاڻيءَ ۾ هجي. [ف] رستو – راهه. گهوڙي جي واڳ. وهٽ جي مٿي ۾ ٻڌل رسي. اها رسي، جنهن سان ناڙيءَ کي هَر سان ٻڌجي [ث] اها روشنيءَ جي ليڪ جا سج اُڀرڻ وقت آسمان تي ڏسجي. پانجاريءَ کي ٻڌڻ جي رسي (ل).
- – **راس الجدي**: ث. جدي گهيري جو اهو ٽپڪو. جتي سج پهچڻ سان سيارو شروع ٿئي ٿو – ڏکڻائڻ.
- – **راسُ السرطان**: ث. سرطان گهيري جي اها جاءِ. جتي سج پهچڻ سان گرمي شروع ٿئي – اترائڻ.
- – **راسُ المال**: ذ. تجارت جو سرمايو – واپار جي مُوڙي. مُلڪي قرض.
- – **راس چڪرُ**: ذ. سج جو مدار – اهو دائرو جنهن تي ٻارهن برج آهن – طريق الشمس – سورج منڊل.
- – **راس ڌاري**: ذ. ڪرشن مهراج جي گوپين جو کيل ڪندڙ.
- – **راس ليلا**: ث. ڪرشن مهراج جي گوپين سان رچايل راڳ ۽ ناچ جي محفل.
- – **راس منڊل**: ذ. راس چڪر – برجن جو ميڙ.
- – **راس و ذنب**: ذ. اهي ٻه تارا. جن سبب چنڊ گرهڻ ۽ سج گرهڻ ٿيندو آهي – راهو ۽ کيت.
- • **راساڙو**: ذ. اجائي بکواس – ديگهه – جهاجهه.
- • **راسائو ج راسائو**: صفت. رَسائتو.
- • **راستُ**: ذ. صفت. [ف] ساڄو – سڌو – سنئون. درست – صحيح – برابر. سچو – صادق. پورو – ٺيڪ. موافق – سازگار. (ذ) سچ – حق.
- – **راست باز**: ذ. صفت. [ف. راست + باز > باختن = کيڏڻ] سچو – سچ چوندڙ – صادق. ايماندار. ديانتدار. بي رياءُ.
- – **راست بازي**: ث. سچائي – صداقت. ايمانداري. بي ريائي. ديانتداري.
- – **راستُ بينُ**: ذ. [ف. راست + بين > ديدن = ڏسڻ] حقيقت شناس. بي رياءُ. امين.
- – **راستُ سخن**: ذ. صفت. [ف. راست + سخن = گفتگو] سچار – سچو. ايماندار. بي رياءُ.
- – **راستُ گو**: ذ. [ف. راست + گو > گفتن = ڳالهائڻ] سچو – سچ ڳالهائيندڙ. حق گو.
- – **راستُ گوئي**: ث. سچ ڳالهائڻ. راستي – صداقت – سچ.
- – **راستي**: ث. سچائي – راست بازي – صاف گوئي – سچ – صداقت. ايمانداري.
- • **راسخُ**: ذ. صفت. [ع] پڪو – پختو – مضبوط – ثابت قدم.

• **راسُڙُ ج راسُڙا:** ذ. هندن جي ويرن ۽ سورمن جي تعريف ۾ چيل هڪ ڊگهو نظم – راسوڙو.

• **راسڻ:** مصدر. راسيون ڪيڻ – سج يا چنڊ جي اڀرڻ وقت اُفق مان روشنيءَ جون ڌارون نڪرڻ.

• **راسُوُ ج راسُوُ:** صفت. مڪمل – تيار پورو.

• **راسُوڙُ ج راسُوڙا (ٺ):** ذ. هڪ قسم جو نظم (جو ڪولهي وغيره هندوڳيج طور يا ناچ ۾ ڳائين. جنهن ۾ انهن جي ويرن ۽ سورمن جي تعريف هجي.

• **راسِيُ ج راسِيُوُن:** ٺ. سج لهڻ کان ٿورو اڳ سج جا ڳاڙها سڌا ڪرڻا. سج لهڻ کان ٿورو اڳ وڻن تڪرين مٿان ڳاڙهاڻ "ويو سج وڻن تان راسيون رتائين" (شاهه).

• **راشِدَ ج راشِدَ:** ذ. [ع. رشد] سڌريل هدايت مجيندڙ – مذهب جو پابند – سنئين رستي تي هلندڙ. خدا پرست. نيڪ سچو.

• **راشِدِي:** اسم خاص. سنڌ ۾ ساداتن جو هڪ خاندان – پير صاحب پاڳاري جو خاندان.

• **راشَنُ:** ذ. [انگ. Ration = ڪاڌو] رسد. راتب. ڪاڌي جو مقرر انداز – ورو. فوجي خوراڪ گهوڙي لاءِ خاص ڪاڌو.

– **راشن بندِ:** ٺ. راشن جو سرشتو – ملڪ ۾ ضرورت جي شين جي تقسيم.

• **راشو:** ذ. صفت. عام – سادو. معمولي. رواجي.

• **راشِي ج راشِي:** ذ. صفت. [ع] رشوت ڏيندڙ – عام معنيٰ ۾ رشوت وٺندڙ – رشوت خور – رشوتي.

• **راضُ:** ذ. [ع. رضا] خوشي مرضي – رضامندو. مهرباني – ٻاجهه.

– **راضپو:** ذ. رضامندو – خوشي – مرضي. پسندي. اختيار. راضپو.

– **راضِي:** ذ. صفت. [ع. رضا] خوش – سرهو. خواهان – خواهشمند. شاڪر. آماده. تيار. چڱو ڀلو. چاق.

– **راضِي بَرِضَا:** صفت. رضا اِلاهي تي خوش – خدا جي حڪم تي خوش. تسليم ڪندڙ.

– **راضِي ٿيڻ:** رضامند ٿيڻ. خوش ٿيڻ – سرهو ٿيڻ.

– **راضِيپو:** رضامندو. خوشي. مرضي. آمادگي. قبوليت – مڃتا. راضپو.

– **راضِي ڪَرڻُ:** خوش ڪرڻ رضامند ڪرڻ آماده ڪرڻ مڃائڻ – قبول ڪرائڻ.

– **راضِيُ نامُو ج راضِي ناما:** ذ. پاڻ ڪيل فيصلو – رضا نامو – ناهه – پرچاءُ – صلح نامو. اقرار نامو. قبوليت.

• **راعِيُ:** ذ. [ع] ڌنار – ڌراڙ. بادشاهه.

• **راغِبُ:** ذ. [ع. رَغَبَ = مائل ڪندڙ] رغبت ڏياريندڙ – چاهه ڏياريندڙ – لاڙو رکندڙ. خواهشمند.

– **راغِبُ ڪَرڻُ:** مائل ڪرڻ – متوجه ڪرڻ – رغبت ڏيارڻ.

• **رافِضِيُ:** اسم خاص. [ع] سپاهين جو اهو گروهه جو پنهنجي سردار کي ڇڏي ڏئي – جنگ جمل ۾ حضرت عليءَ (ع) جو ساٿ ڇڏي ويندڙ جماعت.

• **رافِعُ:** ذ. صفت. [ع] بلند ڪندڙ – مٿانهون ڪندڙ – کڻندڙ.

• **راقُ:** ٺ. مينهن جو پٽڙو چيٿو.

• **راقُ ج راقُ:** ذ. راقو – گُپ – چڪ – گارو.

• **راقُو ج راقا:** ذ. گپ – گارو – پتڙو گارو. راٻڙو. مينهن جو پتڙو چيٿو.

• **راقِمُ ج راقِمُ:** ذ. [ع] لکندڙ – ڪاتب. مصنف.

– **راقِمُ الحُرُوف:** ذ. [ع] اکرن جو لکندڙ. خط لکندڙ.

• **راڪاسُ ج راڪاس:** ذ. [سن. راڪس] تمام وڏي قد بت ۽ تمام گهڻي طاقت وارو خيالي ڪردار (جو هميشه آکاڻين ۾ اچي). ڀوت – ظالم – وحشي. خبيث – پليت. (ٺ) راڪاسيائي ج راڪاسيائيون.

– **راڪاسُ کُهمِي وڃڻُ:** ڪوبه ماڻهو ڏسڻ ۾ نه اچڻ (شهر وغيره ۾) – ڪا ڀهر نه هجڻ. سُڃ ٿي وڃڻ.

• **راڪاسي ج راڪاسِي:** ذ. صفت. راڪاس جو – راڪاس وارو.

– **راڪسِي ج راڪسِي:** ذ. صفت. راڪاس جي – ديو جي.

• **راڪِبُ:** ذ. [ع. رڪِبَ = سوار ٿيو] سُوار – سواري ڪندڙ.

• **راکو ج راکا:** ذ. صفت. [رکڻ > راکو] رکوال – رکپال – محافظ – پهريدار – چوڪيدار – واهي. بچائيندڙ.

• **راڳُ ج راڳَ:** ذ. [هه. راڳ] علم موسيقي. سنگيت. سُرن جي لاهه چاڙهه جو هڪ مقرر ماڻ. امروهي کان آروهي تائين ۽ آروهي کان امروهي تائين مقرر سُرن جي ميلاپ مان پيدا ٿيل خاص آلاپ. ڳائڻ. نغمو – سُرود. ڳانو. ذڪر – بيان – قصو. جذبو – ٻور – ريجهڪ. مسخري. رڳڙو. ڪتراڳ.

– **راڳ رنگ:** ذ. ڳائڻ وڄائڻ – راڳ روپ – ناچ ڳانو – کيل تماشو. عيش عشرت.

– **راڳُ رُوپُ:** ذ. ڳائڻ وڄائڻ. راڳ رنگ. عيش عشرت. جشن. محفل. خوشيون – مزا.

– **راڳ رُوپُ ڪَرڻُ:** ڳائڻ وڄائڻ ڪرڻ. خوشيءَ جي مجلس ڪرڻ. ساز ۽ سرود جي محفل مچائڻ. عيش ڪرڻ.

– **راڳ ڪَرڻُ:** ڳُسائڻ – نٽائڻ – بهانا ڪرڻ.

– **راڳ مالا. راڳ مالها:** ٺ. راڳ جي اصولن تي لکيل ڪتاب – راڳ بابت ڪتاب. ٻارن جي وندر جو هڪ ساز (ڏک هڻڻ سان مختلف آواز ڪيندڙ).

– **راڳائي ج راڳائِي:** ذ. صفت. راڳ ڳائيندڙ – راڳي – راڳيندڙ – ڳَويو.

– **راڳڻِي ج راڳڻيُون:** ٺ. ڪنهن به وڏي راڳ جي هڪ شاخ.

– **راڳڻي ج راڳڻيون**: ٺ. راڳڻي.

– **راڳ ويراڳ**: ذ. ڳائڻ ۽ فڪر ۾ رهڻ.

– **راڳي ج راڳي**: ذ صفت. راڳائي. راڳيندڙ – ڳائڻو. گويو. ڪلونت.

– **راڳيندڙ ج راڳيندڙ**: ذ. صفت. ڳائڻو. راڳي. گويو.

• **راڳائي ج راڳائي**: ذ. صفت. راڳو ڏيندڙ – ليپو ڏيندڙ. (ذ) رازو (ڪ).

• **راڳڻ**: مصدر. راڳو ڏيڻ – لنبڻ – ليپڻ. گاري جو ليپو ڏيڻ.

– **راڳو ج راڳا**: ذ. ليپو – لنب – گاري جو استر.

• **راڳهت (ت)**: ذ. ريهه – دانهن.

• **راڳڻ**: مصدر. رنگ ۾ پسيل ڏور سان (ڪاٺ کي چيرڻ لاءِ) نشان ڪرڻ – رنگ سان ليڪا ڪڍڻ.

– **راڳي ڇڏڻ**: رڱي ڇڏڻ. ليڪا ڪڍڻ. خراب ڪرڻ. ڳاڙهو ڪري ڇڏڻ.

• **راڳڻ ج راڳڻ**: ذ. شينهن جو هڪ قسم.

• **راڳو ج راڳا**: ذ. [هه. رانڪا] رازڪي يا واڍڪي ڪم جو اوزار. اهو ڌاڳو يا ڏورو. جو رنگ مان ٻوڙي پٽ يا ڪاٺ تي سنوت لاءِ، ليڪن ڪڍڻ ۾ ڪم اچي. ڳاڙهي رنگ ۾ پسيل ڏور سان (ڪاٺ چيرڻ لاءِ) ڪاٺ تي نڪتل ليڪو – داغ – ليڪو (رنگ جو). ڪتي جو هڪ قسم (ميرانجهڙن اچن ۽ سليٽي ٽڪڙن وارو). شينهن جو قسم (ٻيلائي شينهن. جنهن جي بدن تي ڳاڙهي رنگ جهڙا پٽا ٿين): "ٻيو ۾ ٻلائون ٻچڙيون. راڳا ڪن رهاڙ" (حمل). جابلو وڻ جو هڪ قسم (جنهن جو ميوو ڳاڙهو ٿئي). (صفت) رڱيندڙ.

– **راڳا ڪرڻ**: ليڪا وجهڻ. رڱي ڇڏڻ (گهڻي برسات ۾ وڻن تي ڳاڙها ليڪا پئجي ويندا آهن). تهر ڪرڻ – ظلم ڪرڻ – ويل وهائڻ. قرلت ڪرڻ.

• **رال**: ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وکر (ڪؤنر جو هڪ قسم. جو ٽانڊي تي رکي ڌوپ واس ڏيڻ جي ڪم اچي). ڌوپ – رپال.

• **رام**: اسم خاص. هندو ڌرم ۾ وڏو اوتار. ايوڌيا جي راجا 'دسترٿ' جو وڏو پٽ "شري رامچندر".

– **رام ڀڄن**: ذ. رام جي تعريف ۾ چيل گيت.

– **رام رام**: ذ. هندن جو سلام.

– **رام سٽ**: ذ. رام رام.

– **رام رام تي هلڻ**: گڏجي ماڻ ڏيڻ.

– **رام ريجهائڻ**: رام کي راضي ڪرڻ.

– **رام ڪهاڻي**: ٺ. شري رامچندر جي ڪهاڻي. رامائڻ. وڏي اڪائي – ڏکو قصو.

– **رام ڪهاڻي ٻڌائڻ**: پنهنجي باري ۾ ڪا ڏکي ڳالهه ٻڌائڻ.

– **رام ليلا**: ٺ. شري رامچندر جي فتحيابي ۽ لڙائيءَ جي نقل جو ناٽڪ. جو هميشه اسوءِ واري مهيني ۾ انهيءَ يادگيريءَ ۾ ڪيو ويندو آهي. دسهڙي جو ميلو.

– **رامانندي**: ذ. هندو فقيرن جو هڪ گروهه.

• **راما نهو (ت)**: ذ. ڳاهه جو هڪ قسم.

• **رامان**: ذ. گوڙ – شور – هل – ٻائيتال – واويلا. روج راڙو – ماتم. جهيڙو. جنگ – لڙائي. راماٽو. هنبس – هنگامو.

• **راماٽو ج راماٽا**: ذ. هل – شور – گوڙ. هنبس – هنگامو. لڙائي – جنگ. روج – ماتم. "ترپارت ترنگ. رڻ ۾ راماٽا ڪري" (خليفو نبي بخش). خوشي – مزو. ڊؤ. تماشو.

– **راماٽا ڪرڻ**: خوشيون ڪرڻ. مزا ماڻڻ. موجون ڪرڻ. لڙائي ڪرڻ.

• **رامائڻ**: اسم خاص. هندو ڌرم وارن جو پوتر ڪتاب. شري رامچندر جي احوال بابت ڪتاب (جو پهريائين سنسڪرت ٻوليءَ ۾ والمڪ رشي منظوم ڪيو ۽ ان کان پوءِ تلسيداس هندي ٻوليءَ ۾ لکيو).

• **رامبش**: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم (هٿ جيترو ٿئي. منجهس سنهي ڪٽ ٿئي: ڪوئن مارڻ لاءِ گهرن ۾ ساڙجي ته ڪوئن کي خارش ٿيندي ۽ مري ويندا).

• **رامبس**: ذ. [انگ. Rhambus] جاميٽريءَ جي اصطلاح ۾ اهو پورو چوٽ چوڪندو جنهن جا آمهان سامهان پاسا ۽ آمهون سامهون ڪنڊون برابر هجن).

• **رامٽو ج رامٽا (ڪ)**: ذ. ڪاري جي رڇ جو هڪ عضوو (ڪاميٽ ۾ لڳل جهنڊو جو ٻري ڪان رڇ جو نشان ڏئي).

• **رامپوري ج رامپوري**: ذ (ڪڪڙ جو هڪ قسم جو قدجو ننڍو ۽ سهڻو ٿئي).

• **رام جاڳو**: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ مشهور مسلمان درويش "رام جاڳو" (رحمان جاڳو) جي درگاهه.

• **رامچندائي**: اسم خاص. سنڌ جي هندن جو هڪ پاڙو.

• **رام ڏيو**: اسم خاص. هندن جي هڪ پير جو نالو.

• **رامش**: ٺ. [ف] سرهائي – خوشي. راڳ. خوشيءَ ۾ ڳائڻ.

• **رامڪلي**: ٺ هڪ راڳڻيءَ جو نالو. شاهه جي رسالي ۾ هڪ سُر ۽ راڳ جو نالو.

• **راموٽيو ج راموٽيا (ٿ)**: ذ. رانڍيڪو.

• **ران ج رانون**: ٺ. [ف] ٽنگ جو گوڏي کان مٿيون حصو – سٿر – جوٽ.

• **رانباهه ج رانباهه**: ذ. ڏڳيءَ جي رنڀ. سوئر جي رنڀه

• **رانباهڻ (ت)**: مصدر. سوئر جو وڙهڻ لاءِ تيار ٿيڻ – ڦڙڪڻ.

• **رانباٽ ج رانباٽ**: ذ. وڏي رڙ – رنڀ – دانهن – ٻوڪڙ. چوپائي جانور جي رنڀ (ت).

– **رانباٽ ڪرڻ**: وڏيون رڙيون ڪرڻ – رنڀون ڪرڻ.

– **رانپات ڪڻڻ**: رانپات ڪرڻ.

• **رانپٽ ج رانپٽ**: ذ. رنب – ڏڪ. رانپاٽ.

• **رانپڪو ج رانپڪا (ڪ)**: ذ. رنب – دانهن.

• **رانپڻ (ت)**: مصدر. رنبڻ – ڏڪڻ.

– **رانپوتو ج رانپوتا**: ذ. هٿ جي آڱرين سان جهپ هڻي روڙڻ جي حالت – جهانپوتو. رهڙ – رهنڊ.

• **رانپوتا هڻڻ**: راهڙون ڏيڻ. جهانپوتا هڻڻ.

• **رانپوڙيو ج رانپوڙيا (ڪ)**: ذ. رڙ – واڪو. ٻيڪاٽ.

• **رانت ج رانتيون (ٿ)**: ٿ. راند.

• **رانتيو ج رانتيا (ٿ)**: ذ. رانديڪو.

• **رانٽہ**: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رانجهاپور**: اسم خاص. تعلقي ٺٽل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رانجهڻ**: ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم (لاک مان ٺاهيندا. لاک جهڙو ٿئي ۽ اڪثر وينجهار ڪم آڻين). اسم خاص. مرد جو نالو. (صفت) پيارو – سهڻو.

• **رانجهو، رانجها**: اسم خاص. پنجاب جي هڪ مشهور عشقيه قصي جو هيرو (جو تخت هزارا شهر جي رئيس جو پٽ هو ۽ جهنگ سيال ۾ هيرتي عاشق ٿيو. سنڌ ۾ مرد جو نالو.

• **رانجهو باگراڻي**: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **راند ج رانديون**: ٿ. کيل – بازي – کيڏ. رونشو – وندر. تماشو. نينگ تيو. پتي راند (جُوا). ملهه (ت). سولي ڳالهه.

– **راند جهلڻ**: راند روڪڻ. راند هارائڻ.

– **راند رهڻ**: راند ڪرڻ – راند کڏڻ – کيڏڻ.

– **راندڙيو ج راندڙيا**: ذ. رانديگر. راند جو ماهر.

– **راند کڏڻ**: راند رهڻ – راند کيڏڻ.

– **راند ڪرڻ**: کيڏڻ. وندرڻ. رونشو ڪرڻ.

– **راند ڪٽڻ**: بازي کٽڻ. آگ ڏيڻ.

– **راند کٽڻ**: بازي جيتڻ – ميل مارڻ. راند ڪٽڻ.

– **راند کيلڻ**: راند رهڻ – راند کڏڻ.

– **راند لڳائڻ (ت)**: راند ڪرڻ. مسخري مچائڻ. بهانو ڪرڻ.

– **راند وجهڻ (ت)**: راند جي اصطلاح ۾ ڳيجن ڳائڻ جي خيال کان زناني محفل ڪوٺائڻ. مسخري وجهڻ. ڌمچر مچائڻ.

– **راند يڪر (ت)**: ٿ. صفت. ڳائڻ وڄائڻ ۾ برک عورت – راند وجهندڙ (زال).

– **راند يڪر ج راند يڪر**: ذ. صفت. رانديگر.

– **راند يڪو ج راند يڪا**: ذ. راند رهڻ جي شيءِ (جنهن سان ٻار راند رهي ۽ وندرن) – کيڏاوڻو طوق پٽلو.

– **راند يڪو ٿي رهڻ**: مڪمل تابعدار ٿي گذارڻ. حڪم جو ٻنڌو ٿي رهڻ – طوق پٽلو ٿي رهڻ.

– **رانديگر ج راند يگر**: ذ. صفت. راند کيڏندڙ – کيڏاري – رانديگر بازيگر – مداري.

• **راندڙيون**: ٿ. عورتن جي ڳائڻ جو قسم.

• **رانده**: صفت [ف] نڪتل – تڙيل – لوڏيل.

• **رانده درگاه**: صفت. دربار مان تڙيل. درگاه الاهي مان لوڌيل. ملعون.

• **رانڌ ج رانڌون**: ٿ. جهڳڙو – بکيڙو – ٽنٽو – فساد – ڦڏو.

• **رانڌو ج رانڌاوا، رانڌاڻو (ت)**: ذ. صفت. [رڌڻ > رنڌڻ > رانڌو] رڌيندڙ – راڌو – ٻورچي.

• **رانڌو ج رانڌا (ت)**: ذ. ٻورچي – رڌيندڙ – راڌائو.

• **رانڌي ج رانڌيون (ت)**: ٿ. صفت. ڪراڙي – پوڙهي.

• **رانڪ ج رانڪون**: ٿ. قبر جي مٿان اڏيل قبو – مقبرو.

• **رانگ ج رانگون (ٿ)**: ٿ. اها ٻني جا ڏگهي گهٽي هجي ۽ ويڪر ۾ سوڙهي هجي.

• **رانگا ٽينگا ڪرڻ (ل)**: گوڙناٽ ڪرڻ – نتائڻ – هڪ جي ٻي ڪرڻ.

• **رانگڙ ج رانگڙ (ٿ)**: ذ. صفت. پهلوان – بهادر – دلير.

• **رانگڙي (ت)**: ٿ. چڊي ٻوڪيل ڪڪڙ.

• **رانگي**: ذ. ٿرپارڪر ضلعي ۾ رهندڙ مينگهوارن جي هڪ ذات جو نالو.

• **رانو (ت)**: ذ. مهاڻن جي اصطلاح ۾ چاريءَ جي هيٺين آڪن ۾ قاسم جي نوڙي – راڻ.

• **رانوتي**: اسم خاص. تعلقي قنبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رانوس، رانوس چيري (ڪ)**: ٿ. سامونڊي مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **رانوڪ**: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رانول ج رانول**: ذ. دوست – محبوب – پرين.

– **رانول ديس**: ذ. پرينءَ جو ملڪ.

• **رانولي**: اسم خاص. تعلقي اٻاوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رانهان**: ذ. هڪ قسم جو اناج – چونرا.

• **رانءِ ج رانئون (ڪ)**: ذ. [پرا. راءِ] رڳ جو هڪ عضوو – چاري. ڪي ٻيءَ کان جهلي بيهڻ لاءِ اُن جي اڪن ۾ وڌل ٺلهو رسو – رانو.

• **رانٺي ج رانٺيون**: ٿ. ننڍو تنبو.

• **رانشڻ**: مصدر. ڪنهن خوشيءَ جي موقعي تي ماڻهن جي مٿان رنگ هاري ڏڻ ملهائڻ. رڱڻ. ڳاڙهو ڪرڻ. خوشي ڪرڻ. خوش ڪرڻ – رانشِ

ڪرڻ – ريجهائڻ، سينگارڻ، هار سينگار ڪرائڻ.

• **رانٺيڻ جهانٺيڻ (رانءِ جهانءِ) ڪرڻ:** گهرو ڪم ڪار ڪرڻ.

• **رانٺيون لاهڻ (ڪ):** سورا ودڻ – جهنگ هڻڻ – جهنگ ڪپڻ.

• **راڻ ج راڻ (ڪ):** ذ. رائو – راجا – راءِ "مٿي راڻ ڪان جيئرو ڪانءِ پلو" (جوڻي).

• **راڻا:** اسم خاص، سودا، ٺڪر.

• **راڻارو:** اسم خاص، تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **راڻاسر (ٿ):** اسم خاص، ننگر پارڪر جي پرسان هڪ تلاءُ جو نالو.

• **راڻا واهه:** اسم خاص، تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **راڻاهه:** اسم خاص، تعلقي ميرواهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **راڻاهو:** اسم خاص، تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **راڻڪ ڏهر:** اسم خاص، تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **راڻڻ:** مصدر. رانٺڻ، ڏنارڻ، گمراهه ڪرڻ. "حق پاڪ امن ڏي هاڻي، شيطان شقي ٿو راڻي."

• **راڻو ج راڻا:** ذ. [پرا. راڻ: هه. راڻا] ننڍو راجا، ننڍڙي علائقي جو والي، جاگيردار. (اسم خاص) سومرا گهراڻي جي پوئين حاڪم همير سومري جي وزير جو نالو ("سوڍو"، ٺڪر، مومل – راڻي جي مشهور عشقيه قصي جو هيرو).

• **راڻو:** اسم خاص، تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **راڻو بند (ٿ):** ذ. پرت جو هڪ قسم.

• **راڻو راهو:** اسم خاص، تعلقي ٻاوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **راڻوٽا:** اسم خاص، ضلعي ٿرپارڪر ۾ مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

• **راڻي:** چڪي، گهلي.

• **راڻي ج راڻيون:** ث [هه. راني] بادشاهه جي زال – ملڪه عورت جو نالو.

• **راڻي جو ٿان:** اسم خاص، تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **راڻيڏنتر:** اسم خاص، ٿرپارڪر ۾ رهندڙ هڪ ذات جو نالو.

• **راڻي هار:** اسم خاص، تعلقي ميرپورماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **راءُ ج راوَ:** ذ. [هه] شهزادو، راءِ – راجا.

• **راوان:** ذ. صفت. [ف] موڪرو – ڪشادو – ويڪرو.

• **راوت سر:** اسم خاص، تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه ڳوٺ جو نالو.

• **راوتي:** ث. رائتي.

• **راوڙ ج راوڙا (ل):** ذ. صفت. بنا ڪنهن روڪ جي – چوٽ – چڙواڳ.

• **راوڙ:** اسم خاص، هڪ ذات جو نالو.

• **راوڙو ج راوڙا:** (ت) ذ. صفت. تيز – سخت، بهادر، چالاڪ.

• **راوَل ج راوَل:** ذ. [سن. راجن = راجا] شهزادو، حاڪم، سردار، راجا – راءِ، جوڌو – جهونجهار – بهادر، ساجن – پرين – دلبر – محبوب – معشوق. (اسم خاص)، مرد جو نالو.

– **راوَل ديس:** ذ. محبوب جو ملڪ، هندن جي عقيدي موجب عالم ارواح.

• **راولپا:** ذ. هڪ ذات جو نالو.

• **راوڻ:** اسم خاص. [سن] آڳاٽي زماني ۾ سري لنڪا جو هڪ راجا.

• **راوي ج راوي:** [ع] ذ. صفت ڏنل يا ٻڌل – بيان ڪندڙ – مقصد ٻڌائيندڙ.

• **راوي:** اسم خاص، سنڌو نديءَ کي پرتي ڪندڙ هڪ ندي جو نالو.

• **راهه ج راهون:** ث [ف] رستو – سڙڪ – وات – دڳ – لنگهه، ريت – طريقو.

– **راهبر:** ذ. صفت. [ف. راهه + بر < بردن = کڻي وڃڻ] رستو ڏيکاريندڙ – وات ٻڌائيندڙ – سونهون – رهبر – رهنما.

– **راهبري:** ث. رهبري – سونهپ – اڳواڻي.

– **راهه تڪڻ:** وات ڏسڻ – انتظار ڪرڻ.

– **راهه تي آڻڻ:** گمراهه کي صحيح وات تي آڻڻ – سڌارڻ.

– **راهه تي اچڻ:** سڌئين رستي تي اچڻ – سڌرڻ.

– **راهه پيدا ڪرڻ:** رستو ڳولي ڪڍڻ، طريقو ڳولي لهڻ.

– **راهه خدا:** الله جي راهه ۾ – خدا جي وات ۾.

– **راهه خرچ:** ذ. رستي جو خرچ – مسافريءَ جو خرچ ڀڪو، سفرخرچ.

– **راهدار ج راهدار:** ذ. [ف. راهه + دار < داشتن = رکڻ] رستي جو نگهبان – رستي جو محصول وصول ڪندڙ، ڌاڙيل – رهزن (ت).

– **راهداري ج راهداريون:** ث. رستي تان لنگهڻ جو پروانو، ڪنهن عملدار جو لکيل پروانو (جنهن جي آڌار تي رستي تان لنگهندڙ مال کي ڪوبه ٻيو عملدار روڪ نه ڪري).

– **راهه ڏسڻ:** رستو ڏسڻ – وات نهارڻ – انتظار ڪرڻ.

– **راهه ڏيکارڻ:** رستو ڏيکارڻ – سڌيءَ راهه تي آڻڻ، سونهپ ڪرڻ، رهبري ڪرڻ.

– **راهه رنڊ ڪرڻ:** رستو بند ڪرڻ – واهه بند ڪرڻ.

– **راهه رسم:** ث [ف. راهه + رسم] رسم رواج – هلي چلي، دعا سلام.

– **راهه رسول:** نبيءَ جي نالي – رسول جي صدقي.

– **راهرو:** ذ. صفت. [ف. راهه + رو < رفتن = هلڻ] مسافر – راهي – پانڌي – راهگير – واٽهڙو.

– **راهه ريت:** ث. [ف. راهه + ريت = نمونو] رسم رواج – هلي چلي.

– **راهزن + راهزن:** ذ. صفت. [ف. راهه + زن < زدن = هڻڻ] رستي تي ڦر ڪندڙ – ڦورو – ڌاڙيل.

– **راهزني:** ث. رستي تان ڦر – ڦرلٽ.

– **راهه ڪڍڻ:** رستو ڳولي ڪڍڻ – تدبير ڪرڻ.

– **راهگذر:** ذ. [ف. راهه + گذر < گذشتن = لنگهڻ] لنگهه – رستو – وات.

– **راھ گناھ:** ظرف. ھرويرو – خواھ مخواھ – دادي نہ ايستادي – نہ ڏيٺي نہ وٺٺي – بي گناھ – بنا سبب جي.

– **راھگيرُ:** ذ. صفت. [ف. راھ + گير > گرفتن = وٺڻ] واٽهڙو – مسافر.

– **راھَ لائڻُ:** دڳ لائڻ – رستو ٻڌائڻ – رھنمائي ڪرڻ.

– **راھ ۾ رَسڻُ:** اوکيءَ ۾ مدد ڪرڻ – ھمراھ ٿيڻ – مدد ڪرڻ.

– **راھمارُ:** ذ. صفت. ڌورو – رھزن.

– **راھمارِيْ:** ث. ڌَر – رھزني.

– **راھ مُسافِرُ:** ذ. صفت. [ف. راھ + ع. مسافر] واٽ ويندڙ – واٽهڙو – مسافر – راھگير: "راھ مسافر سيڪو، ڪونہ ڏنوسين ھت ڏيھي."

– **راھَ مِلَڻُ:** رستو ملڻ – گس ملڻ – واٽ ھٿ اچڻ.

– **راھِ نِجات:** ث. [ف. راھ + ع. نجات] بخشش جو رستو – ڇوٽڪاري جو ذريعو.

– **راھنُما:** ذ. [ف. راھ + نما > نمودن = ڏيکارڻ] رستو ڏيکاريندڙ – رھبر – رھنما. اڳواڻ.

– **راھنُمائِيْ:** ث. رھنمائي – رھبري – سونهپ. اڳواڻي.

– **راھِوارُ:** ذ. [ف] گهوڙي جو ھڪ قسم – تازي گهوڙو. جنگي گهوڙو.

– **راھِوارِيْ:** ث. گهوڙي جو ھڪ پنڌ.

– **راھَ وَٺڻُ:** گس وٺڻ – رستو وٺڻ – روانو ٿيڻ.

– **راھُوْن رَدِ:** صفت. سڀني پاسن کان نااميد – جتان ڪٿان ترڪيل نڪمو. نياڳو.

– **راھُوْن رَدِ ٿيڻُ:** ھر طرف کان نااميد ٿيڻ.

– **راھُوْن رَدِ ڪرڻُ:** سڀ واھون بند ڪرڻ – ھر طرف کان نااميد ڪرڻ.

– **راھَ وِينْدَڙُ ج راھَ وِينْدا:** ذ. صفت. واٽ ويندڙ – مسافر – واٽهڙو. بي گناھ – بي ڏوھي.

– **راھَ وِينْدڙُ ڦاسڻُ:** بي گناھ ڦاسڻ – بي ڏوھي جهلجڻ.

– **راھَ وِينْدِيْ:** ظرف. ناحق – بي ڏوھي – نہ ڏيٺي نہ وٺٺي – خواھ مخواھ – بي سبب.

– **راھِيْ ج راھِيْ:** ذ. صفت. واٽهڙو – واٽ ويندڙ – مُسافر.

– **راھِيْ ٿِيڻُ:** روانو ٿيڻ – پنڌ پوڻ – اسهڻ – وڃڻ.

– **راھِ:** ث. ڳاھيل اَنَ جو دِڳُ (جو اجا ڪريءَ ۾ پيل ھجي ۽ ٻٺٺي ٿيل نہ ھجي) – صاف ٿيل اَنَ – ڪريءَ ۾ پيل اَنَ پوک – آبادي.

– **راھِ تانْ ڪَکَ لاھِڻُ:** راز ظاھر ڪرڻ – ڳجهہ کولڻ.

• **راھِبُ ج راھِبَ:** ذ. صفت. [ع] دنيا کي ترڪ ڪري گوشہ نشين ٿي الله جي عبادت ۾ مشغول رھندڙ – گوشہ نشين – تارڪ الدنيا. زاھد. ديول (عيسائين جي عبادت گاھ) ۾ ويهي عبادت ڪندڙ (جنهن پنهنجي سڄي عمر ديول جي خدمت ۾ وقف ڪري ڇڏي ھجي).

• **راھِوَ:** اسم خاص. مسلمانن جي ھڪ ذات جو نالو. پرٽ جو ھڪ قسم.

• **راھَوَ ج راھَوُوْن (ت):** ث. وڏي رڃ – دانهن – ڪُوڪَ.

• **راھَڪُ ج راھَڪَ (ت):** ذ. صفت. [سن. راڌ = راھڻ. پوکڻ] راھي ڪندڙ – پوک ڪندڙ – ھاري – ڪڙمي – آبادگار.

– **راھَڪِيْ ج راھَڪِيُوْن:** ث. پوک جو ڌنڌو – ڪُڙمت – ھاريو – آبادي – کيتي.

– **راھڪِيْ ڪرڻُ (ت):** پوک ڪرڻ – ٻني ٻارو ڪرڻ – آبادي ڪرڻ – ھاريو ڪرڻ.

– **راھِڪِيْ:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ ھڪ ديھہ جو نالو.

• **راھَما:** اسم خاص. ٿرپارڪر ۾ مسلمانن جي ھڪ ذات جو نالو.

• **راھِمُو ج راھَما:** اسم خاص. ٿرپارڪر ۾ ھڪ مسلمان قبيلي جو نالو.

• **راھَمورُ:** اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ ھڪ ديھہ جو نالو.

• **راھِنُ، راھِنَ:** ذ. صفت. [ع. رَھَنَ = گروي رکڻ] ڪا مقرر رقم وياج طور وٺڻ جي شرط تي اڌاري طور رقم ڏيندڙ – گروي رکندڙ. وياج خور. وياج تي پئسا وٺندڙ.

• **راھِڻُ:** مصدر. رھائڻ – نباھڻ – وفا ڪرڻ. ترسائڻ – ٽڪائڻ. ڦِٽي ڇڏڻ. پوکڻ – پوک ڪرڻ.

• **راھُوْ:** ذ. [پرا. راھُ؛ سن. راھ] ھندو فلسفي موجب اھو ديوتا جو سج ۽ چنڊ کي جهلي گرھڻ ڪرائي (ھندن جو عقيدو آھي تہ اھو ديوتا سج يا چنڊ کي جڏھن ڳيهي ٿو تڏھن گرھڻ ٿئي ٿو). ھڪ نکٽ جو نالو – ذَنَبُ [ع] ھڪ تاري جو نالو. (اسم خاص) ھالا ۽ سڪرنڊ تعلقن ۾ ديهن جو نالو. مسلمانن جي ھڪ ذات جو نالو.

• **راھُو ج راھا:** ذ. صفت. رھاڪو – رھواسي "تہ ڏسجي راھ رائي ۾ – ھتا ھو روھ جا راھا" (احمد ملاح).

• **راھُو ج راھُو:** ذ. صفت. رھائيءَ وارو – ھلندي پڄنديءَ وارو – سڀ ڪنهن سان رس رھاڻ سان ھلندڙ. راڄ سان رھائيندڙ (چڱو مڙس) رھاڪو – رھندڙ.

• **راھِوائِي (ت):** اسم خاص. مسلمانن جي ھڪ ذات جو نالو.

• **راھوٽ:** اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ ھڪ ديھہ جو نالو.

• **راھُوجا:** اسم خاص. ھڪ قبيلي جو نالو. سکر، شڪارپور، خيرپور ناٿن شاھ ۽ رتيديري تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

• **راھُوڪِرا (ڪ):** اسم خاص. مسلمانن جي ھڪ ذات جو نالو.

• **راھُوڪِي:** ھالا ۽ حيدرآباد تعلقن ۾ ديھہ جو نالو. ھڪ ريلوي اسٽيشن جو نالو.

• **راھُونڊ:** اسم خاص. ھالا شهر کان ھڪ ميل اوڀر طرف ھڪ تڪيو (جتي مخدوم امين محمد پڪا اڏي وڃي زھد ۽ عبادت ڪئي. انهيءَ تڪيي کي پڪا بہ سڏيندا آھن).

- **راڻونڊڙو:** اسم خاص. تعلقي کپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **راڻوڻي (ث):** ٺـ رهائي – رسائي – هلندي – رسوخ – پهچ. مهرباني – ٿورو – احسان.
- **راهيجا:** اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.
- **راهيِر:** اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **راءِ:** ٺـ رايو – رٿ – تجويز. مشورو – صلاح. خيال – مرضي – خواهش. پٿرائين زمين.

— **راءِ ڏيڻ:** صلاح ڏيڻ – مشورو ڏيڻ. تجويز ٻڌائڻ – اٽڪل ٻڌائڻ.

— **راءِ وٺڻ:** صلاح وٺڻ – مشورو وٺڻ.

- **راءِ:** ذ. ڏسو "راءِ".
- **راءِ ج راءِ:** ذ. [پرا. رائا: سن. راجن، راجا] راجا – حاڪم. هندو حاڪمن جي نالي پٺيان ڪم ايندڙ لفظ – معزز هندو کي سرڪار طرفان مليل خطاب "راءِ بهادر".
- **رائيتو ج رائيتا:** ذ. [هـ] ڏڌ ۽ مصالحي مان ٺهيل هڪ قسم جي ڪڙهي.
- **رائيٽ:** صفت [انگ. Right] صحيح – درست – برابر.
- **رائج:** صفت [ع] هلندڙ – جاري – مروج – چالو. رسمي – دستوري. معمولي – عام.

— **رائجُ الوقت:** صفت هلندڙ وقت جو – مروج – چالو – رواج ۾.

— **رائج ٿيڻ:** رواج ۾ اچڻ – چالو ٿيڻ – مروج ٿيڻ.

— **رائجُ ڪرڻ:** رواج ۾ آڻڻ – عمل ۾ آڻڻ.

- **رائڙ، رائڙ:** ذ. ڏنُ – ڍَل – سَنگ اهو محصول، جو بادشاهه پنهنجي تابع مُلڪن يا سردارن کان وٺي "تنڪا جهل نه پل، تنڪو رائڙ ڏيهه ۾" (شاهه). سمنڊ – بحر.

— **رائڙو، رائڙو:** ذ. صفت محصول جوڳو.

- **رائيفلُ ج رائيفلون:** ٺـ [انگ. Rifle] بندوق جو هڪ قسم.
- **رائڪ:** پٽ شاهه ويجهو هڪ مڪان جو نالو.
- **رائڪو (ت):** ذ. ٿرياڪر ۾ چوپائي مال جي سڃاڻپ جو هڪ خاص نشان.
- **رائگان:** ذ. صفت [فـ رايگان] رستي ۾ ڪري پيل (شي) – وِيل – اجايو – مفت ۾ ـ ضايع.

— **رائگان ٿيڻ:** ضايع ٿيڻ: برباد ٿيڻ. اجايو وڃڻ – بي فائدو وڃڻ.

— **رائگان ڪرڻ:** برباد ڪرڻ – ضايع ڪرڻ.

- **رائِلَ ج رائِلُون:** ٺـ ڪونج "رائِلَ رهي نه روهه ري، توڙي هجي پرلوءِ"
- **رائلو:** ذ. ٿر ۾ هڪ سخت مٽي جو قسم. (اسم خاص) تعلقي ڪوٽڙي ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.
- **رائيلي:** اسم خاص. ٿر ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
- **رائِڻ (ڪ):** ٺـ چار جي ڪنارين واري ٿلهي رسي.
- **رائِڻ:** [سن. رَنجن] پرچائڻ – ريجهائڻ – راضي ڪرڻ – خوش ڪرڻ. ڳائڻ (ت): "ريئي رانول رائيان، جوڳي اندر جيءَ" (دلپت).
- **رائو:** ذ. [سن. ريتم = واري] تمام سنهي ريتي. ڪڪري. هوا ۾ اُڏامندڙ مٽي "رائي پچ مَ رَند. رڙهه روحاني سسئي" (شاهه).

— **رائُو ڪرڻ:** خراب ڳالهائڻ – بد الفاظ چوڻ.

— **رائُو ڏيڻُ (ڪـ ڪچ):** دانهن ڏيڻ. ڪنهن بـ ڳالهه جو روبرو مقابلو ڪرڻ – دوبدو ٿيڻ.

- **رائُون (ل):** ذ. چوپائي مال جو هڪ رنگ – مينهن جو هڪ خاص رنگ، جو پورانجهڙو هجي.
- **رائي:** ٺـ ٻوڙ وغيره (خاص ڪري دال) ۾ گيهه ۾ تهڪايل ٿوم وجهي ڏنل داغ. ريتي يا واريءَ جو داڻو. تيلي ٻج جو هڪ قسم – آهر.

— **رائي ڏيڻ:** گيهه يا تيل ۾ ٿوم وجهي دال کي داغ ڏيڻ. مشهوري ڏيڻ – نالو ڪرڻ (ت). بدنام ڪرڻ. وڏاءُ ڪرڻ (ڳالهه ۾).

— **رائي ڪرڻ (ت):** بي انصافي ڪرڻ. پاسو وٺڻ – رياءُ ڪرڻ.

- **رائيتو (ٿ):** ذ. صفت. جهڻ ۾ مصالحو وجهي، گيهه جو داغ ڏيئي ٺاهيل ڪڙهي.
- **رائيٽِ (ڪ):** ٺـ ريتيءَ واري زمين – ريتائين زمين.
- **رائين (ڪ):** ٺ. گاهه جو هڪ قسم – ڀوٺي – ڀوٺاڙي. (اسم خاص) شاهبندر، ماتلي ۽ ٽنڊي محمد خان تعلقن ۾ ديهه جو نالو.
- **راياسوُ (ت):** ذ. صفت. وارياسو.
- **رايگان:** ذ. [ف] ڏسو "رائگان".
- **رايو ج رايا:** ذ. [فـ راي > رائي = ويچار، نظريو رکڻ] راءِ ـ خيال – مرضي – رٿ فيصلو، صلاح.

— **رايو رکڻُ:** لحاظ ڪرڻ – پاسخاطري ڪرڻ – پاسو وٺڻ.

- **رَبُّ:** اسم صفاتي. [ع] پالڻهار – پروردگار – رزاق – ڌڻي تعاليٰ.

— **ربُّ العَالَمِيْن:** [ع] سيني جهانن جو پاليندڙ – ڪل ڪائنات جو پروردگار ـ الله تعاليٰ.

— **رباني:** صفت ربّ تعاليٰ جو – اِلاهي – خدائي. ربّ ڏانهن منسوب. (اسم خاص) سنڌ جي هڪ مشهور ديني عالم "مولوي عبدالحق رباني" جو لقب.

— **ربّ کي ٻهچڻ:** مري وڃڻ – وفات ڪرڻ.

— **ربّنا:** ندا. اي اسان جا پروردگار! اي اسان جا ڌڻي!.

— **رُبُوبيتُ:** ٺ. ربّ جي صفت. خدائي – الوهيت. خدا جي ڪل ڪائنات.

— **ربّني أمرُ:** خدائي حڪم – خدائي فرض. موت جو سڏ – انتقال.

• رُبُ: ث [ع] رَسُ -- شربت. ڪڙهيل عرق. ميوي وغيره خصوصاً ڏاڙهونءَ جو ڪڙهيل گهاٽو رَسُ -- چاش. پت _ قوام. پڪو ٿيل شربت "رُبِ سُوس، رُبِ انار" وغيره.

— رُبِ اَنار: ذ. ڏاڙهونءَ جو شربت.

— رُبِ سُوس: ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم (جو مٺي ڪاٺيءَ جي عرق مان ٺهي) — مٺي ڪاٺيءَ جو عرق.

• رُبا: صفت [ف. رُبُودَنُ - ڦُرڻُ] ڦُريندڙ - کسيندڙ. مرڪب لفظن جي آخر ۾ صفاتي پڇاڙي طور ڪم ايندڙ "آهن رُبا، دلرُبا" وغيره.

• رُبابُ ج رُباب: ذ. [ع] هڪ قسم جو ساز (طنبوري جهڙو ۽ منجهس چار تارون ٿين. مگر لس بيلي ۽ ڪيچ ڏانهن رباب پنجن تارن وارو ٿئي). (ڪنايت) راڳ. مجيءَ جو هڪ قسم. منگرو.

— رُبابِي: ذ. صفت رباب وڄائيندڙ — ڳائڻو. هڪ قوم جو نالو.

• رُباعِيُ ج رُباعِيُون: ث [ع. رُبع = چوٿون] هڪ قسم جو چئن مصرعن جو بيت (جنهن ۾ پهرين، ٻي ۽ چوٿين مصرع هم قافيه هجي).

• رَبطُ ج رَبط: ذ [ع] ڳانڍاپو — لاڳاپو. ميلاپ. محبت. دوستي. سلسلو.

— رَبطُ ضَبطُ: ذ. ميل ميلاپ — ميل جول. ضابطو — انتظام. توازن.

• رُبعُ: ذ. [ع] چوٿون. چوٿون حصو — چوٿين پتي — چوٿو.

— رُبعَ مَسڪُونُ: ذ. [ع. ربع + مسڪون > سَڪَنَ = هو رهيو] دنيا جو آباد ٿيل چوٿون حصو. دنيا — جهان.

• رِبُود: ظرف [ف. ربودن = ڦرڻ] ڦريل — کسيل. ڇڪيل. هيرايل — ڀاليل.

• رِبيعُ: ذ. [ع] بهار جي موسم. بهار جو فصل. بهار ۾ لٿل اناج. زراعت جي اصطلاح ۾ هڪ موسم ۽ ان موسم ۾ ٿيندڙ فصل (جو آڪٽوبر ۽ نومبر ۾ پوکجي ۽ مارچ ۾ لٿجي. هن فصل ۾ ڪڻڪ، سرهه، چانهيو وغيره ٿئي) — چيٽ.

— رَبيعُ الاَوَلُ: ذ. هجري سال جو ٽيون مهينو — عرس وارو مهينو.

— رَبيعُ الآخر رَبيعُ الثانِيُ: ذ. هجري سال جو چوٿون مهينو — يارهينءَ وارو مهينو.

— رَبيعُ نہ خَرِيفُ هُئَڻُ: ڪوبہ واسطو نہ هئڻ — ڪجهہ بہ نہ ٿيڻ.

• رَبِنُ ج رَبِنُون: ث [انگ. Ribbin] سوٽي يا ريشمي ڪپڙي جي رنگين پٽي (جا زالون وارن ۾ ٻڌن يا ڪپڙي تي سونهن خاطر هڻن). ورن وڪڙن واري پٽي (جا مرد سلوار جي پانچن تي هڻائين).

• رِبِنُ: ث [سن. رو + 'اين' پڇاڙي] سج "تلنگ تليهر تپنَ، وڏ سورج ڪان سهڻا پرين. ڪٺن نيڻ خمار مان. مٺي نين نگين. سهہ ڳچي، ڪٽ ڪيسري، اهڙي رو، رَبِنَ" (عارف شاهه).

• رِپ ج رِپُون: ث چانورن، ڪڻڪ، جوئر باجهري يا ڪنهن ٻئي انَّ جو رڌل ڏارو. تمام پتلو پٽہ گهڻي پاڻيءَ وارو پٽہ پيچي — پيَچ — اَچَ — آش. (صفت) تمام نرم — پتڙو — ڪُنڊرو.

— رِپ پيَچ: ث سادو ڪاڌو. غريباڻو ڪاڌو.

— رِپ روٽِلو کائِڻُ: سادو ڪاڌو کائڻ — غريبيءَ ۾ گذارڻ — دال ماني کائڻ.

— رِپ روٽُو (ٿ): ذ. مهيشوري قوم ۾ ڪنوارين کي ڪارايل آخرين ويلو.

• رپارِيُ (ٿ): اسم خاص. ٿرپارڪر ۾ هندن جي هڪ ذات جو نالو.

• رپارِيوُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ربڙ: ذ. [انگ. Rubber] هڪ خاص قسم جي وڻ جو رَسُ (جنهن کي سُڪائي ان مان ڪيترن قسمن جون شيون ٺاهيندا آهن).

• رَبِڙِيُ ج رَبِڙِيُونُ: ث مٺائيءَ جو هڪ قسم (جا کير ۽ کنڊ کي ڪاڙهي، مائي وانگر پتڙو ٺاهين). کيرٺي. اٽي ۽ جهڻ مان ٺهيل هڪ قسم جو ڪاڌو (ٿ).

• رپتڙِ (ٿ): ث گهاٽي پاٿيٺ (رپ وغيره).

• رپلُ ج رپلُون (ت): ث پراڻي ۽ ڪنڊل رلي.

• رپڻُ: مصدر. بي معنيٰ ڳالهائڻ — اجايو ڳالهائڻ. بڪڻ. وڦلڻ. پاتو ڳالهائڻ. ذري ذري جوڻ جهيڙو ڪرڻ (ت).

— رِپ ج رِپُون: ث بڪ — لباڙ — باڙ. بڪ بڪ — بڪواس — لپ لپ. ڇچلو ڳالهائڻ — باتائڻ — هڪڙائڻ (صفت) بڪواسي — لبڙاتي — ڳالهہ — باڙي.

— رِپ رِپ ڪرڻ (ت): بڪڻ — بيبڻ — وِنڊڻ — ناراضپو ڏيکارڻ — ناراض ٿيڻ — رنج ٿيڻ — غصو ڪرڻ — ڪاوڙ ڪرڻ.

— رپڪو ج رپڪو — رِپڪا: ذ. ڪلڪل — وِنڊ — چؤ چؤ — کيتو — ونڊڪو — ڏِنو — ڪِرڪِر — ڪروڌ — گَنهپِيُ.

— رِپڻو ج رپڻا: ذ. صفت ڪيٽرُ — تيسيرُ — رپ رپ ڪندڙ — ڪروڌي — ونڊٽو — گهپي خور — ڪرڪريو.

— رِپ (ٿ): ظرف — وِک وِک — پيرُ پيرُ — قدم قدم — آهستي — هري — هوريان — هورڙيان (ت). ننڍي وِک — ننڍو قدم — ننڍي پرانگهہ.

• رِپُ: ذ. [سن. رَو + ان = پڇاڙي] _ سج "پگ، پلمين، پليوري، تي هيرن حال هلي رنگ رپن جو روپ سان. ڪيو مات منڊ ملي (ڪنبان).

• رُپڻُ: مصدر. رُنپِڻ — مشغول ٿيڻ — لڳڻ (ڪم ۾).

— رُپائِڻُ: مصدر. "رپڻ" مان متعدي بالواسطہ رُنپائڻ — مشغول رکڻ — ڪم ۾ لڳائڻ.

— رُپجَڻُ: مصدر. "رپڻ" مان فعل مجهول. ڪم ۾ مشغول ٿيڻ — جنبجڻ — لڳي وڃڻ.

• رتِ: ث [سن. رتم] محبت — پيار — پريت

• **رتُ**: ذ. [پرا. رتّ؛ سن. رَڪْتُ = رت] خون – لَهو. عزازت – مائٽي. نسل –اولاد. سُکهه – سَتُ – زورُ. ٿولهه – ماچ. سونهن – مُنهن جي رونق – تازگي. ڳاڙهاڻ – لالائي. ڪپڙا – حيض. (صفت) ڳاڙهو – رتو – سرخ. ڪاوڙيل – غصي ۾ ورتل – بيزار.

– **رت اَچڻُ**: رت نڪرڻ – رت وهڻ. مُنهن ۾ رت وَرڻ – عورت کي ماهواري اچڻ.

– **رتا وِڇوڙڻ**: عزيزن قريبن يا ويجهي تعلق وارن جي وچ ۾ نفاق وجهڻ. سڳن مائٽن جدا ڪرڻ.

– **رتا وِڇوڙي**: ذ. صفت. عزيز جدا ڪندڙ – وڇوڙو وجهندڙ.

– **رت بِگَڙڻ**: ڦٽڻ – رت خراب ٿيڻ. ڪاوڙ اچڻ – جوش اچڻ.

– **رت پوڙ**: ث. سوري – پيچش (جنهن ۾ پيٽان رت اچي). خونريزي – رتو چاڻ – قتل عام.

– **رت پريو واتُ هُئڻ**: فوتيءَ جي ڏک ۾ هئڻ – سوگوار هئڻ.

– **رت ٿيڻ**: رت ۾ ٻرجڻ – رت ۾ ڳاڙهو ٿيڻ – زخمي ٿيڻ. سڱ ڪرڻ – مائٽي ڪرڻ –گڏجڻ. پرچڻ. ڪڪ ٿيڻ – بيزار ٿيڻ – ورچڻ.

– **رت ٽِي وڃڻ**: وڇڙيل عزيزن جو پاڻ ۾ ناهه ٿيڻ – پرچي وڃڻ. سڱاوتي ڪرڻ – مائٽي ڳنڍڻ.

– **رت ٽهڪڻ**: ڏاڍي ڪاوڙ اچڻ. ڪاوڙ ۾ ڳاڙهو ٿيڻ.

– **رت پِت**: ذ. رت ۽ بلغم – بدن مان نڪتل.

– **رت پُونُءِ**: ث. غلاظت ۽ روڳ – رت – پِتُ.

– **رت پُونُءِ جو پورهيو**: محاورو. سخت ڪمائيءَ جو اُجورو – پگهر جو پورهيو – حق حلال جي ڪمائي.

– **رت پوڻ**: بدن ۾ رت وڌڻ – سگهارو ٿيڻ. متارو ٿيڻ – ٿلهو ٿيڻ. منهن ۾ رونق اچڻ. رت نڪرڻ.

– **رت پِڙڻائي**: ث. رت جي گهٽتائي. هيڻائي – ڏٻرائي.

– **رت پِياڪ**: ذ. صفت. رت پيئندڙ. ظالم – قاتل – خوني.

– **رت پيئَڻُ**: رت چوسڻ. خون ڪرڻ – قتل ڪرڻ. تباهه ڪرڻ – برباد ڪرڻ. بدلو وٺڻ – وير وٺڻ. آزارڻ – بيزار ڪرڻ.

– **رت جا هارا هُئڻ**: حسد سببان اندر ۾ ڦٽ هئڻ – ساڙ سببان اندر سڙڻ.

– **رت جا دست ٿيڻ**: پيٽان رت اچڻ. ڏاڍو حسد ٿيڻ. سخت صدمو پهچڻ.

– **رت جا ڍُڪ پِيڻ**: صدما سهڻ. ڏک سهڻ – صبر ڪرڻ.

– **رت جو پهو**: محاورو [illegible]

– **رت جون مانيون چمن**: صدمو پهچڻ – پريشانيون ٿيڻ. ظلم ٿيڻ.

– **رَتَ جُونُ مانِيُونُ، سُورَنُ جا ساڳ هئَڻُ**: پنهنجي ڪِئي تي پشيمان ٿيندي سور سختيون سهندو رهڻ (ت) – خراب حلت جي ڪري ذليل زندگي بسر ڪرڻ – ڏکيو وقت ڪاٽڻ. روزيءَ جي تنگي هئڻ. رت جون مانيون کارائڻ. سخت بيزار ڪرڻ – تنگ ڪرڻ. تڪليف ڏيڻ.

– **رَتَ جُونُ نَديُونُ وَهائڻُ**: گهڻي رتوچاڻ ڪرڻ – خونريزي ڪرڻ – قتل عام ڪرڻ.

– **رَتَ جِيُ اُلٽِي**: ث. وات مان رت جي قئي – هڪ قسم جي بيماري.

– **رَتَ جِيُ بُوءِ اَچڻُ**: صفا سَچ تي وڃڻ – تباهي ٿيڻ – خونريزي ٿيڻ.

– **رَتَ چُوسُ**: صفت. رت چوسيندڙ – رت پيئندڙ – ظالم. ڪنجوس.

– **رتُ چُوسڻُ**: رت پيئڻ. ٿوري اُجوري تي گهڻي محنت ڪرائڻ – پيڙڻ. رشوت وٺڻ.

– **رتُ چاڻ**: ث. خونريزي – قتل عام – رتوچاڻ.

– **رتُ چاڻَڻُ**: رت وهائڻ – خونريزي ڪرڻ – رتو چاڻ ڪرڻ – قتل عام ڪرڻ – ڪوس ڪرڻ.

– **رتُ دانگيءَ تي ورَڻُ**: مائٽيءَ جو احساس ٿيڻ – رت جي ڇڪي اچڻ.

– **رتُ ڏِسِيُ رُمِي هَلَڻُ**: سوڙ سارو پير ڊگهيرڻ – حال سارو هلڻ.

– **رتُ رُوهِيُونُ ڪَرَڻُ** (ل): ڪاڏو ڪاٽڻ (عورتون چِڙ ۾ چونديون آهن. مثلاً: "ڇڏيو ته رت روهيون ڪري وٺان").

– **رتُ روئڻُ**: رت جا ڳوڙها ڳاڙڻ – تمام گهڻو روئڻ – زار زار روئڻ. سخت صدمو رسڻ. گهڻو ڏک ڪرڻ. هنجون هارڻ. سخت پشيمان ٿيڻ – شرمسار ٿيڻ.

– **رتُ ريلا ڏيڻ**: تمام گهڻو رت وهڻ – خونريزي ٿيڻ.

– **رتُ سَتُ**: ذ. سگهه ۽ صحت – تندرستي ۽ طاقت.

– **رتُ سَتُ ڏِيڻُ**: سڀ ڪجهه ڏيڻ – سڄي عمر جي طاقت ڏيڻ – سموري زندگي خدمت ڪرڻ.

– **رتُ سُڪڻُ**: بيماري وغيره سبب رت گهٽجڻ. رت خشڪ ٿيڻ. ڪمزوري ٿيڻ. ڊپ يا ڳڻتيءَ ۾ همت نه رهڻ. اُبرو ٿيڻ – ڏٻرو ٿيڻ. تمام گهڻو ڊڄڻ. ڳڻتيءَ ۾ پوڻ.

– **رتُ ڪَڻُورو ڏِيڻُ**: گذران واسطي سخت پورهيو ڪرڻ. رت ولوڙڻ. ڪشالو ڪڍڻ. جفاڪشي ڪرڻ.

– **رتُ ڪَڍَڻُ**: سير چوڙڻ. زخمي ڪرڻ. ڇني وجهڻ. پيڙڻ – ناجائز نفعو وٺڻ.

– **رتُ ڪڍائڻُ**: سير چوڙائڻ. جورون هڻائي ڪنو رت ڪڍائڻ. جهيڙي وغيره ۾ پاڻ کي زخمي ڪرائڻ.

– **رتُ ڪَرڻُ**: زخمي ڪرڻ (سخت پورهئي يا ڪنهن بئي ڪم ۾) ڏاڍي مار ڏيئي بدن رتو رت ڪرڻ. ڦڪائڻ (سخت ڪم يا سزا ۾). ڏاڍي مار ڏيڻ. هلاڪ ڪرڻ – ڪُٺ ڪرڻ. تڪليف ڏيڻ – آزارڻ. چيڙائڻ – ڪاوڙائڻ.

— **رتُ گُنڊائڻُ** (ت): برادريءَ ۾ ڦوٽ وجهڻ — راڄ ڦِٽائڻ پنهنجن ۾ ويڙهه وجهڻ.

— **رتَ ڳَرُ ج رتَ ڳَرَ**: ذ. چمڙيءَ جي هڪ بيماري (بدن جي ڪنهن به حصي تي رت جي خرابيءَ ڪان سوڄ ٿئي جا رت سان ڀريل هجي) ڳَرَ.

— **رتَ ۾ رات ڪَرَڻُ** (ت): سخت بيزار ڪرڻ — آزارڻ. جيئڻ حرام ڪرڻ.

— **رتَ ۾ رولُ پوَڻُ**: گهر ۾ دشمني ٿيڻ. پنهنجن ۾ نفاق پوڻ.

— **رتُ واتَ ڪي لَڳَڻُ** (ت): تضيو ٿيڻ. ڪنهن عزيز جي وفات سبب سُوءَ ۾ هجڻ.

— **رت واهِڻُ ج رتَ واهِڻَ**: ذ. رت نلي — شريان.

— **رتُو چاڙُ**: ث. رت چاڙ — خونريزي — قتل عام — ڪوسُ.

— **رتوچاڙ ڪَرَڻُ**: تمام گهڻو رت وهائڻ — خونريزي ڪرڻ — قتل ڪرڻ — ڪوس ڪرڻ. سخت زخمي ڪرڻ.

— **رتورتُ**: صفت. رت ۾ ڳاڙهو — رت ۾ ٻڏل — رت سان ڀريل سخت زخمي.

— **رتورت ڪَرَڻُ**: سخت زخمي ڪرڻ — رت ۾ وهنجارڻ — رت ۾ ڳاڙهو ڪرڻ.

— **رتَ وَرنو ج رتَ وَرنا**: ذ. صفت. رت جي رنگ جهڙو — ڳاڙهو رتو.

— **رت وَرِنو ج رت وَرِنا**: ذ. صفت. رت ورنو. "سج اُلٿي سسئي، رت ورنو روءِ" (شاهه).

— **رتُ ولوڙڻُ**: سخت محنت ڪرڻ — جفاڪشي ڪرڻ. ڪشالو ڪڍڻ.

— **رتُ وِلوڙي پيٽُ ڪَرَڻُ**: محاورو. سخت پورهيو ڪرڻ — محنت سان روزي ڪمائڻ.

— **رتُ وهائِڻُ**: خُون وهائڻ — رت چاڙ ڪرڻ — قُتي چڙهڻ.

— **رتَ وِهنتو ڪَرَڻُ**: رتورت ڪرڻ — رت ۾ ڳاڙهو ڪرڻ — سخت زخمي ڪرڻ.

— **رتُ ڦلُ هُجَڻُ**: تندرستي هجڻ. سگهاري هجڻ. ويجهي عزازت هجڻ — سڳي مائٽي هجڻ.

• **رُت ج رُتيُون**: ٿ. [سن] مُند — موسم — فضائي تبديل جو عرصو (هر هڪ علائقي يا مُلڪ ۾ جدا جدا مندون ٿين ٿيون ۽ انهن جو عرصو به مختلف ٿئي. سنڌ ۾ سال ۾ چار مندون ٿين: سيارو. بهار. اونهارو ۽ سرءُ). ماهواري — حيض. نمونو (هلڻ جو) — رفتار. بيهڪ — بناوت — شڪل.

• **رُت بدلجڻ. ڦِرڻ**: موسم ۾ ڦيرو اچڻ — موسم بدلجڻ — آب و هوا ڦِرڻ.

• **رتا**: اسم خاص. ڪاري ۾ رهندڙ هڪ ذات جو نالو.

• **رتائِڻُ**: ث. بسارڪي وکر جو هڪ قسم ڳاڙهي رنگ جي ڪاٺي جا دوا طور ڪم اچي.

• **رتالُو ج رتالُو**: ذ ميوي جو هڪ قسم. ٻاجهيءَ جو هڪ قسم — چيني پٽاٽو.

• **رتامُ**: ذ. انبن جو هڪ قسم — ڳاڙهي رنگ وارو انب.

• **رتاڻُ**: ڳاڙهي رنگ جو صندل جو ڪاٺ (جو سرهو ٿئي ۽ دوائن ۾ ڪم اچي). هڪ قسم جو ڳاڙهو پٿر.

• **رتَبُ ج رتَبَ**: ذ. ڊاندي پکيءَ جو هڪ قسم (جهنب ڳاڙهي لعل ۽ مٿو به ڳاڙهو ۽ بدڪ جهڙو. پر انهيءَ ڪان ٿلهو ۽ ڳرو) — رَتبو. رتونبو.

• **رتُبو ج رتُبا**: ذ. ڊاندي پکيءَ جو هڪ قسم — رتبه. رتونبو.

• **رُتُبو ج رُتُبا**: ذ. [ع. رُتبه] درجو — مرتبو — عهدو. عزت — شان.

— **رُتُبو حاصُلُ ٿيَڻُ**: مٿاهين درجي کي رسڻ — اوج تي پهچڻ.

— **رُتُبو مِلَڻُ**: وڏو درجو ملڻ. گهڻي عزت ٿيڻ.

• **رتڙُ** (ت): اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو (اڪثر خيرپور ۾). تعلقي فيض گنج ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رتڙو. رَتڙو ج رتڙا**: ذ. صفت. رت سان رڱيل — رت وارو. رت جهڙو. ڳاڙهو — رتو — سُرخ — لال. (ث) رتڙي ج رتڙيون.

• **رتَڙِي. رتڙِي ج رتڙِيُون**: ث. تِلي — ڦِهي. جوئر جي هڪ جنس — ڳاڙهي جوئر. ڳاڙهي رنگ جي ٻڪري (ث). پوک جو هڪ مرض. رتي.

• **رتڙيا**: ذ چانورن جي هڪ جنس (ڳاڙهي تُهه وارا اچا ۽ ٻلا سُڳنڌامي چانور).

• **رتڪو ج رتڪا** (ڪ): ذ. آواز — پڙلاءُ.

• **رتڪي ج رتڪيون** (ث): ڳاڙهي رنگ جي ٻڪري.

• **رَتَلُ ج رَتَلَ**: ذ. صفت. ڳاڙهو — لال — سُرخ. پڪل — پڄي ويل (ميوو وغيره). رڱيل — رڄي ويل (الاهي نه ئق ۾). ڏاند جو هڪ قسم (ت).

• **رُتَلُ**: ث. جُوئر جي هڪ جنس — ڳاڙهي جُوئر — رتڙي. (اسم مفعول) رونبو ڪيل — رونبيل — وِٿُرَ ڪيل — وِٿراڄ ڪيل.

• **رتَنُ ج رتَنَ**: ذ. [سن. رتن] هڪ قسم جو قيمتي پٿر — هيرو — مائڪ. ڪابه قيمتي شيءِ. اک جو تارو.

• **رتَنُ مالا ج رتَنُ مالائُون**: ث. هيرن جو هارُ.

• **رتَنُ جوتِ**: ث. ٻوٽي جو هڪ قسم (گلابي ۽ اڇي رنگ جا سهڻا گل دوا طور ڪم اچي).

• **رتِنِي**: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رتَڻُ**: مصدر. [سن. رَڪْتَ = رت] رڱڻ — ڳاڙهو ڪرڻ.

• **رتُو ج رتا**: ذ. صفت. رت جهڙو — ڳاڙهي رنگ ۾ رڱيل — رتل — ڳاڙهو — سُرخ — لال. پڪل — رڄي ويل. مينديءَ لڳل. (اسم خاص) مرد جو نالو.

— **رتو ٽَڪو ج رتا ٽَڪا**: ذ. سونو ٽڪو (سِڪو). مُهر — اشرفي.

— **رتُو راسِ ٿيَڻُ**: ڪابه سهڻي ۽ نئين شيءِ نهي مڪمل ٿيڻ: "تيسين پڳوئي پير. جيسين رتو راس ٿئي" (شاهه). مطلب حاصل ٿيڻ.

— **رتُو ڳاڙهو** (ڪ): ذ. ات جو هڪ رنگ — گهاٽو ڳاڙهو — گُوڙهو ڳاڙهو.

• **رتو ڏِرڙو**: اسم خاص. تعلقي ٺل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رَتو جُتو** (ت): ذ. صفت. مشغول — رُڌل.

• **رتُوديرو**: اسم خاص. ضلعي لاڙڪاڻي ۾ تعلقي، ٽپي. ديهه ۽ شهر جو نالو.

• **رتو ڪوٽ:** اسم خاص. تعلقي ڪيري ۾ (قديم تاريخي) شهر. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ ٽپي جو نالو.

• **رُتو ڪنئو(ت):** ذ. صفت. آباد.

• **رتي ج رتيون:** ث. صفت. [سن. رَڪت = رت > رتي] رت جهڙي – ڳاڙهي رنگ ۾ رڱيل – ڳاڙهي. (ت) ڳاڙهاڻ. چيڻوٽيءَ جي وڻ جو ٻج (ڳاڙهي رنگ جو ۽ سخت. هيرن. سون. چاندي ۽ دوائن تورڻ ۾ ڪم اچي). چيڻوٽي. لاڙي. ماسي جو اٺون حصو – چئن مکڻ يا جوَن جو وزن – تمام ٿورو حصو – ذري – اٽي. پوک جو هڪ مرض. (جو هوا جي تيزي سبب ٿئي ۽ ڪڻڪ ۽ سارين جي سنگن کي ڪارو ڪري ڇڏيا). ڳاڙهي ڪپڙي مان ٺهيل فراسي (ت). رت – زور – سگهه – طاقت پريت – عشق. ڀاڳ – نصيب.

– **رتي رات:** ث. رات جو پڇاڙيءَ وارو تمام ٿورو حصو.

– **رتي ڦُلُ:** ذ. شراب جو هڪ قسم.

– **رتيءَ جي رهاڻ:** ٿوري وقت جي ملاقات – محبت جو ميلاپ – محبوب جو وصال: "رتيءَ جي رهاڻ جيءَ اڙايم جتن سين" (شاه).

– **رتيءَ ماتر:** رتيءَ جيترو – تمام ٿورو ذرو – نالي ماتر – ذرڙو.

– **رتيءَ وارو ج رتيءَ وارا:** ذ. صفت. رت وارو – سگهارو – پهلوان. بدن ۾ ڀريل. سڀاڳو – خوش نصيب.

• **رتياڪ ج رتياڪ:** ڍانڍي پکيءَ جو هڪ قسم.

• **رٿ ج رٿ:** ذ. اڳاٽي زماني جي هڪ قسم جي ٻه ڦيٿي گاڏي (جا گهوڙا ڇڪيندا هئا: رٿ اڪثر جنگين ۾ ڪم ايندا هئا). بادشاهي سواريءَ جي گاڏي.

– **رٿوان، رٿيان:** ذ. صفت. رٿ هڪليندڙ.

• **رِٿ ج رِٿون:** ث. ٻُهه – تجويز – صلاح. اٽڪل.

– **رِٿ رِٿڻ:** سٽ سٽڻ – تجويز ڪرڻ – صلاح ٻيهارڻ.

• **رِٿڻ:** مصدر. رِٿ ڪرڻ – صلاح ڪرڻ – ٻهه ڪرڻ – تجويز ڪرڻ. خيال ڪرڻ. ڪٿ ڪرڻ. اٽڪل ويڙهائڻ. نيت ڪرڻ.

• **رُٿ ج رُٿ (ت):** ذ. سخت – ڏايو – تاٺو.

• **رُٿ ٿيڻ:** سخت ٿيڻ – سوٽ ٿيڻ – پڄڻ. ڇڪجڻ.

– **رُٿ پڪو:** ظرف. هيٺ مٿي – ڪرڀڙ. سنج.

• **رِٿڻ ج رِٿڻون:** ث. لِڪ – هُو – ذري. راڻو. مڇڻ جو هڪ قسم. سرج – ٿوٿر.

• **رِٽو ج رِٽا(ت):** ذ. صفت. ڪنهن ڪم ۾ نه ايندڙ – نڪمو – بيڪار. دغاباز. اجايو – بي فائدو.

– **رِٽو مُٽو (ت):** ذ. صفت. بي فائدو – اجايو.

• **رُٽ ج رُٽَ (ٿ):** ذ. ٺلهو – متارو – ڏڳ. ڪارو رُڏ.

• **رٽ ج رٽ (ٿ):** ذ. گهٽو سيءُ – پارو.

• **رُٺو:** ذ. صفت. [مصدر. "رُسڻ" > رُٺ] رُٺل – رُسيل – ڪاوڙيل.

– **رُٺ مُنهون:** ذ. صفت. رُکو روح – ناراض. مُنهن سُوڄل.

• **رُٺلُ ج رُٺلَ:** ذ. صفت [مصدر. "رُسڻ" > رُٺل] ناراض ٿيل – رنج ٿيل ڪاوڙيل. "پرٺل" جو ضد.

– **رُٺل رُوح:** ذ. صفت. ڪاوڙيل – ناراض. رُک مُنهون – پوريءَ طرح مُنهن نه ڏيندڙ.

• **رُٺو ج رُٺا:** ذ. صفت [مصدر. "رُسڻ" > رُٺو] رُسيل – رنج ٿيل – ناراض – ڏکويل – ڪاوڙيل.

• **رُٺا پرچائڻ:** رُٺل پرچائڻ – وڙهيل پاڻ ۾ پرچائڻ – ڪن ٻه ٻن ڌرين جي وچان رنجش ختم ڪرڻ.

– **رُٺن جا پاڳا مِٺا هجڻ:** جيڪو رُسي وڃي، تنهن جو پاڳو ڪائي وڃڻ آسان هئڻ.

• **رپ ج رپ(ت):** ذ. جبل جي سخت ۽ هيٺاهين زمين (جنهن ۾ پوک نه ٿئي).

• **رِپ ج رِپون:** صفت [سن. رِپ = دشمن] دشمن – ويري. آفت – مصيبت. چِپ. ڳرو. ٺلهو. چالاڪ – هوشيار. اسم خاص. سانگهڙ. دادو. خيرپور ناٿن شاه. شڪارپور. روهڙي. جيمس آباد ۽ ميرو خان تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

– **رِپ هُجڻ:** وڏي چِپ هجڻ. آفت هجڻ. تمام چالاڪ هجڻ.

– **رِپ مٿان رِپ:** محاورو. ڏاڍي ڪان ڏايو. چورن مٿان مور.

• **رِهو (ٿ):** ث. وِل جو هڪ قسم (گول پن ۽ زمين تي پکڙندڙ ٿئي).

• **رهوُ ج رهوَ:** ذ. ڳنڍ – سڄيل ماس. ڪرنڊ. واهو. چٽو – داغ – نشان (جانورن جي جسم تي) – وڏ – وڏو (وڏرو) – ڏنو – ڏم (ڏرم). ڏڙب – ڏڙڳ – چٽ – چٽو. (اسم خاص) تعلقي شاه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو (ميرپور بٺوري تعلقي ۾).

• **رِپڙ:** اسم خاص. ٽنڊي الهيار ۽ شاه بندر تعلقن ۾ ديهه جو نالو.

• **رَپ ڪيچي:** اسم خاص. تعلقي خيرپور ناٿن شاه ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رِپ ميرداد:** اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رِپ ناري:** اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رُپو ج رُپا:** ذ. [سن. رٿو پيم = چاندي] هڪ قسم جو قيمتي ڌاتو – چاندي – روپ – سيم. چانديءَ مان ٺهيل هڪ سڪو – رُپيو.

• **رپورٽ، رپورٽ ج رپورٽون رپورٽون:** ث. [انگ. Report] اطلاع – ڄاڻ – لکيل ڪار گذاري. لکيت خبر.

– **رپورٽر رپورٽر:** ذ. صفت. اطلاع ڏيندڙ – خبرون پهچائيندڙ – نامه نگار.

• **رُپيو ج رُپيا**: ذ. [سن. رُئوپيم > روپ > رُپيو] چانديءَ مان ٺهيل هڪ سڪو — هڪ سؤ پيسن وارو سڪو.

— **رُپيو ڀڃائڻ، ڪولائڻ، مٽائڻ**: رُپئي کي ننڍن سڪن ۾ تبديل ڪرائڻ — رُپئي جو ريزو وٺڻ.

• **رُپيشَرُوُ** (ڪہ ل): ذ. پرت جو هڪ قسم.

• **رڄ**: ذ. [پرا. رَڄ: سن. رَجَسُ > رَجَ = مِٽي. اَتو] گل جي وچ واري اڇي يا ڦڪي داڻ داڻ — گل جي ٻٽگر. گل جي وچ ۾ اني جهڙو مادو.

• **رڄڪوش**: ذ. [هہ] اهو کوپو، جنهن ۾ گل جو "رَڄ" بند هجي.

• **رجا**: ٿ. [ع. رجا] اُميد — آسرو — ڀروسو. خوشي. (صفت) ڀاول — رَڄ. آسودو.

• **رجائيت**: ٿ. اُميد واري حالت. آسرو — اُميد.

• **رُجات**: ٿ. [ع. رُجوعات > سنڌي. رُجات] لاڙو — مريدن جو مرشد ڏانهن لاڙو. مقبوليت. فيض. اعتقاد. رُجوع ٿيڻ وارو عمل — ٻوڏلڳي — بندگي.

• **رجال**: ذ. [ع. رَجل ج رجال] مرد. ماڻهو — انسان — آدم.

— **رجالُ الغَيب**: ذ. غيب جا ماڻهو — غيبي انسان.

• **رجائڻ**: زمين کي گهڻو پاڻي ڏيئي آلو ڪرڻ. ڳارڻ — وِ گهارڻ. پاڻي ڏيڻ. ريج ڏيڻ.

• **رَجَب**: ذ. [ع. رَجَبُ] هجري سال جو ستون مهينو (جنهن کي ڳالهين "لکانو" چون). (اسم خاص) مرد جو نالو.

— **رجبُ المُرَجّب**: هجري سال جو ستون مهينو — رجب.

• **رَجپُوت**: ذ. راجپوت.

• **رُجحان**: ذ. [ع] لاڙو — ميلان — رغبت.

• **رَجزُ ج رَجَز**: ذ. [ع] علم عروض موجب هڪ بحر.

• **رجسٽر ج رجسٽرَ**: ذ. [انگ. Register] دفتر — داخلا جو ڪتاب. پوسٽ آفيس طرفان مقرر ٿيل في وٺڻ بعد رجسٽر ۾ داخل ڪيل ٽپال.

• **رَجعَتَ ج رَجعَتُون**: ٿ. [ع. رَجعَ] واپسي — موٽ. عورت کي رجعي طلاق ڏيڻ بعد، مرد جو اُن طلاق ڏيڻ کان باز رهڻ جو ارادو.

— **رَجعَت پسند**: ذ. صفت. جهونن خيالن وارو — قدامت پسند.

• **رَجمُون** (ٿ): ذ. نانگ جو هڪ قسم.

• **رَجمينٽ ج رَجمينٽون**: ٿ. [انگ. Regiment] اٺ سؤ يا هڪ هزار سپاهين جو دستو. پلٽڻ جو هڪ حصو.

• **رَجني**: ٿ. [پرا. ريڻي: سن. رَجنِي] رات — ليل — شب.

• **رجڻ**: مصدر. ڳَرڻ — اَٽڻ — وِ گهرڻ — وِ ڳرڻ — ڀگهرڻ. ڪنهن ڌاتوءَ جو باهہ تي ڳرڻ. ٻڏڻ ٿيڻ — پاڻي ٿيڻ. زمين جو پاڻي هيٺ اچڻ.

• **رَجواڙو ج رَجواڙا**: ذ. راجا جو ملڪ — راجائي رياست.

— **رُجوع**: ذ. صفت. [ع. رَجَعَ] موٽ — واپسي. لاڙو. (صفت) راغب — مائل — متوجہ.

— **رُجوع ڪرڻ**: پيش ڪرڻ — حاضر ڪرڻ (عدالت ۾) چالان ڪرڻ. حوالي ڪرڻ — سپرد ڪرڻ. توجہ ڪرڻ — ڌيان ڏيڻ.

— **رُجوعات**: ٿ. رُجوع — لاڙو — رغبت. توجہ — ڌيان.

• **رجپيار** (ٿ): ٿ. لڪ — ڦو — ٿورو — ذرو.

• **رجيم**: صفت. [ع] مردود — ترڪيل — ڌڪاريل. سرڪش — مغرور. پنيلائيندڙ. (ذ) شيطان جو هڪ نالو.

• **رڄ**: ذ. ڍؤ. خوشي.

• **رڄڻ**: مصدر. [سن. رَجَ = خوش ٿيڻ] ڍئڻ — ڌاپڻ. ڍرڻ (پيٽ). ڪائي برڇن ڍؤ ڪرڻ. خوش ٿيڻ. آسودو ٿيڻ. ريج اچڻ.

• **رڄ ج رڄ**: ذ. ڍؤ. خوش — سرهو. (ظرف) ڍؤ تي — چڱيءَ طرح. گهڻو.

• **رڄ ٿيڻ**: ڍئجڻ — سيراب ٿيڻ — پيٽ ڀري کائڻ.

— **رڄ چگو مُؤمن**: محاورو. ڀلو ماڻهو. نيڪ ماڻهو — اشراف.

— **رڄ ڪرڻ**: ڍؤ ڪرڻ — پيٽ ڀري کائڻ.

• **رڄو ج رڄا**: ذ. صفت. رڄيل — ڍاول — ڍاپل — پيٽ ڀريل. راضي — خوش.

— **رڄو ڪچو هُجڻ**: پيٽ ڀريل هجڻ — ڍاول هجڻ. خوش هجڻ — راضي هجڻ — آسودو هجڻ — سائو هجڻ.

• **رجواڙو ج رجواڙا**: ذ. [هہ. رجواڙا] راجائي حڪومت. رياست.

• **رجواڙِي ج رجواڙِيُون**: ذ. صفت. بد پيشہ — زاني.

• **رُجهہ ج رُجهُون** (ڪہ): ٿ. [سن. رج = چمڪڻ] روشنائي — سوجهرو — سجهندو — سُهائو. چمڪاٽ — جَرڪو.

• **رجهڻ**: 'رڌڻ' مان فعل مجهول. [سن. رَڌَ = رڌڻ] ڳرڻ (ڪاٺو). باهہ تي پچڻ. سڙڻ — ڪامڻ [اندر ۾]. گرميءَ يا ڪاڙهي ۾ پچڻ، ڪاڙهي ۾ ڪڙهڻ.

— **رجهہ**: ٿ. رڌجڻ جي حالت. باهہ — جيرو. رُڳهہ — گهٽ. ڪاڙهہ. رڍن کي ٿيندڙ هڪ بيماري.

— **رجهہ ٿيڻ**: اُبس ٿيڻ — گهٽ ٿيڻ — گرمي ٿيڻ.

— **رجهڻ**: اُبس — گرمي — ساڙو — ٻچ — گهٽ — رَجهہ — رُگهہ.

• **رُجهڻ**: مصدر. رُڌجڻ — رُڌل رهڻ. رُنيجڻ (ڪم ۾). جونجڻ. گوشت جو پاڻيءَ ۾ ڳري ملي وڃڻ. ٽوپيل ڪن يا نڪ جي سوراخن جو پوري وڃڻ.

— **رُجهائڻ**: مصدر. "رجهڻ" مان "متعدي بالواسطہ". رُنيائڻ — لڳائڻ (ڪم ۾).

• **رُڃ ج رُڃون**: ٿ. بيابان ۾ اُس تي نظر ايندڙ پاڻي جو ڪوڙو ڏيک — سراب. ماروٿل. رڻ پٽ — بيابان — سُڃ — ويراني.

• **رڃ ج رڃ**: ذ. [سن. رَنج = رڱڻ] ربيءَ گهہ تي چڙهيل سونو پاڻي — ململو. گونج. اکين جي چپر ۾ ٿيل داڻ داڻ — چالبون.

• **رچائِڻُ**: مصدر. رڱ ۾ ٻوڙو ڏيارڻ – رڱائڻ. ڳاڙهو ڪرڻ. خوشبوءِ يا رنگ تر ڪرڻ. چوپڙ راند ۾ ساري وچ واري چيلي ۾ آڻڻ.

• **رچنا ج رچنائُونْ**: ث. [سن. رَچْنا] ٺاهپ – بناوت – جوڙ – خلقت.

– **رَچْنا ڪنْدَڙُ**: صفت. بنائيندڙ – خلقيندڙ – جوڙيندڙ – ٺاهيندڙ – رچيندڙ.

• **رَچِڻُ**: مصدر. [سن. رَنْج = رڱجڻ؛ هه. رَچْنا = رڱجڻ] رڱڻ – رنگ ڏيڻ. رچي لال ٿيڻ. الاهي محبت ۾ محو ٿيڻ. ڪنهن درويش جي صحبت مان فيض پرائڻ. [سن. رَچْ = ٺاهڻ] ٺاهڻ – سِٽڻ. رٿڻ. بنائڻ (خاڪو). لکڻ (ڪتاب).

– **رچِي مچِي وَڃِڻُ**: هم خيال ٿي وڃڻ – ملي هڪ ٿيڻ. ٺهي وڃڻ.

– **رچِينْدَڙُ**: ذ. صفت. رچنا ڪندڙ – ٺاهيندڙ – جوڙيندڙ. خلقيندڙ – اپائيندڙ.

• **رُچِڻُ**: مصدر. [پرا. رُچَ؛ سن. روچن. رُچ = چمڪڻ. پيار ڪرڻ] سُهائڻ – پسند پوڻ – وڻڻ – سٺو لڳڻ: "تو دس ڏيان مڱڻا. روح رُچندا دان" يعني دل وڻندا دان. موافق اچڻ – برابر اچڻ. رَچڻ – رڱجڻ – ڳاڙهو ٿيڻ. فرحت اچڻ. خوشي ٿيڻ.

• **رُچَ**: خواهش – منشا – مرضي – حب – شوق. اڪير. ڀئُو – رُچُ.

– **رُچَ ٿيڻ**: دل ٿيڻ – مرضي ٿيڻ – شوق ٿيڻ.

• **رُچائِڻُ**: مصدر. راضي ڪرڻ – خوش ڪرڻ. پسند ڪرائڻ – وڻائڻ. مچائڻ.

• **رِچو ج رِچا (ڪ)**: ذ. ڪِن ڪچرو – ڪک ڪانا – ڦانگا – پانجها (ت). پانگا.

• **رِچْهَڙُ**: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رُچِي ج رُچيُونْ**: ث. جبلت – لاڙو – رُجحان.

• **رَچَ (ٿ)**: ث. حجامڪي ڪم جو هڪ اوزار – پاڪي.

• **رچاني ج رچانيون (ل)**: ث. سنوارت جي اوزارن وجهڻ جو بجڪو – پاني – ڪِسبت (ت).

• **رُچَ ج رچَ**: ذ. [سن. رچرا = زنجير] مچي ڦاسائڻ جو جار. ڪورڪي ڪم جو هڪ اوزار – تندن کي هيٺ مٿي ڪرڻ جو فريم (تاڃي پهريائين رَچ مان نڪري پوءِ ڦڻيءَ مان نڪري). ڪوبه اوزار. نڪر جو ڪوبه ٿانءُ. لچڻ – ڪِرُ – لَلُ.

– **رچُ پَرڻُ**: ڪورين جي اصطلاح ۾ سڄي تاڃيءَ جي تندن ۾ سُٽ جا ڪڙا وجهڻ. ڪاٿي پيٽ پرڻ – رچ ڪرڻ. ڪو وڏو ڪم ڪرڻ. (طنزاً) بوٿو ٻارڻ. تمام گهڻو روئڻ. ڪِن ڪرڻ.

– **رچَ ۾ ڪِينَ هُجَڻُ**: ڪوبه اَفعال نه هجڻ – ڪوبه لَلُ نه هئڻ.

– **رچُ نه ڏهڻُ**: بي پرواهيءَ سان هلڻ. آڪڙ سان هلڻ.

– **رچُ ويهارَڻُ**: تاڃيءَ کي ڪڙن ۾ وجهڻ کان پوءِ پڪوڙي سوگهو ڪرڻ.

• **رچُ ج رچَ**: ذ. [پرا. رِچُ؛ سن. رِڪش؛ ف. خرس = رِچَ] جهنگلي جانور جو هڪ قسم (ڪاري رنگ جو ۽ وڏن وارن سان).

– **رِچُ پولو ٿيڻ (ت)**: خراب ٿيڻ. آپي مان نڪرڻ. بڇڙو ٿيڻ – خوار ٿيڻ.

– **رِچ ڪُڏائِڻُ (ت)**: لنجائي ڪرڻ. نئون ڪم شروع ڪرڻ. رَذل رهڻ – مشغول رهڻ. پنهنجي مطلب جي ڳالهه ڪرڻ.

• **رُچُ ج رُچَ**: ذ. دم ڪٽڻ جو هڪ اوزار.

• **رچولِڙ ج رچولِڙيونْ (ٿ)**: ث. وادڪي ڪم جي اوزارن رکڻ جي پيتي.

• **رچِي ج رچِيُونْ (ٿ)**: [پرا. رَسي؛ سن. وِرشڻي] ڏاتوءَ ۾ سوراخ ڪڍڻ جو هڪ اوزار. جنديءَ جي ڪم جو هڪ اوزار. اُها ڪَڏَ جا ٺئين ڪوٺيل ڪنوهه جي اوساريءَ، ڪان پوءِ ٻاهرئين طرف ٺئي. بند يا واٽر ڪورس جي ڪپ واري بنيءَ جي ڪوٺائي. اُها رِڍ يا گهيٽو جا ٻارهن مهينن بعد اُنَ ڏئي – ڇاتي (ڪا). رِڍ. مسافري – لڏ پلاڻ. روانگي – ڪُوچ. اٺ جو پاڪڙو يا ڪجاوو.

• **رِحْلَ ج رِحْلُونْ**: ث. [ع] ڪاٺ جي ننڍي گهوڙي (جنهن تي قرآن شريف رکي پڙهڻ ۾ آساني ٿئي).

• **رَحَلُ ج رَحَلَ (ت)**: ذ. ڏسو "رِحْلَ".

• **رِحْلَتَ**: ث. [ع. رَحَلَ = هن ڪوچ ڪيو] ڪوچ – روانگي – لاڏاڻو – چالاڻو – موت – وفات.

– **رِحْلَتَ ڪَرڻُ**: وفات ڪرڻ – مرڻ – گذاري وڃڻ.

• **رَحْمُ ج رَحْمَ**: ذ. [ع] ڪهل – ٻاجهه – قياس. رحمت. مِهْرَ – وڙ.

– **رَحْمُ ڪَرڻُ**: قياس ڪرڻ – ڪهل ڪرڻ – ٻاجهه ڪرڻ.

– **رَحْمُ کائِڻُ**: ترس کائڻ – رحم ڪرڻ – قياس آڻڻ.

• **رَحْمانُ**: [ع] الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو. مهربان. اسم خاص. حيدرآباد. لاڙڪاڻي ۽ ٿرپاڪر ۾ رهندڙ مسلمانن جي هڪ ذات.

– **رَحْماني**: ذ. صفت. اِلاهي – خدائي. قدرتي – ٻلارو.

– **رَحْمائي**: ذ. صفت. رحم وارو – رحيم – ٻاجهارو.

• **رَحْمَتَ ج رَحْمَتُونْ**: ث. [ع] فضل – ٻاجهه – ڪهل. ڀلائي – مهرباني – بخشش. سُک. آرام. (ڪنايه) مينهن – برسات.

– **رَحْمَة لِلْعَالَمِين**: جملو. شل انهيءَ تي الله تعاليٰ جي ٻاجهه هجي!

– **رَحمدل**: ذ. [ع. رحم + ف. دل] ٻاجهاري دل وارو – قياس وارو. ٻاجهارو – مهربان.

– **رَحمدلي**: ث. مهرباني – قياس – ڪهل – ٻاجهه.

• **رحيمُ**: صفت. [ع] الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو – بيحد رحم وارو – مهربان.

• **رِحْمُ ج رِحْمَ**: ذ. [ع] ٻچي داني – ڪِڙهه (عورت جي). عورت جي پيٽ ۾ اهو هنڌ جتي ٻارُ سرجي.

• **رَحمڪاڻي**: اسم خاص. مري بلوچن جو هڪ پاڙو.

• **رَحملاڻي**: اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ پاڙو.

• **رحيلُ**: صفت. لڏيندڙ. ڪوچ ڪندڙ — اُسهندڙ. قافلي جو اڳواڻ — سرواڻ.

• **رحيمُ آباد**: اسم خاص. ننڍ ۽ جيڪب آباد تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

• **رحيمُ واهه**: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رُخُ**: ذ. [ف] مُنهن — چهرو — صورت — شڪل. ڏِس — طرف — جانب — پاسو. نمونو — ڍؤل — ڍنگ. شطرنج راند جو هڪ مُهرو — اٺ — ٺُڪي.

— **رُخ بدلائڻ**: مُنهن ڦيرائڻ — مُنهن مٽائڻ. پاسو مٽائڻ — طرف ڦيرائڻ. مُنهن مٽڻ — رُسڻ. ارادو بدلائڻ.

— **رُخ تي چڙهڻُ**: مُنهن سامهون ٿيڻ — روبرو ٿيڻ — گڏجڻ — ملڻ.

— **رُخ رکڻ**: مُنهن ڪرڻ — ڪنهن پاسي روانو ٿيڻ.

— **رُخ ڦيرائڻ**: مُنهن ڦيرائڻ — مُنهن مٽائڻ. پاسو بدلائڻ. طرف ڦيرائڻ. ناراض ٿيڻ — رنج ٿيڻ.

— **رُخ ڪَرڻُ**: ڌيان ڏيڻ — توجهه ڏيڻ. مائل ٿيڻ — راغب ٿيڻ — رجوع ٿيڻ — لاڙو ڪرڻ.

• **رُخت**: ذ. [ف] هڪ قسم جو ريشمي ڪپڙو. سُٺي پوشاڪ — خلعت. ريختو. اسباب — سامان — مڏي. لَڏو. ذخيرو — ڪاڏي جو سامان.

— **رُخت سَفر**: ذ. سفر جو سامان. سفر ۾ ڪم ايندڙ ڪاڏو وغيره.

• **رُختو ج رُختا (ت)**: [ف. ريخته] ڪپڙي جو هڪ قسم.

• **رُخسارُ ج رُخسارَ**: ذ. [ف] ڳِٽو — ڳَلُ — مِٽَ.

• **رُخشُ**: ذ. [ف. رَخشيدن = چمڪڻ] چمڪو — روشني — چمڪاٽ. رونق — ڀهڪو — شانُ — تجمّل. (اسم خاص) رستم پهلوان جي گهوڙي جو نالو.

• **رُخشانُ**: ذ. [ف. رخشيدن > رخشان] چمڪندڙ — روشن — ڀهڪندڙ. ڀپڪيدار — رونقدار.

• **رُخصَتَ ج رُخصَتُون**: ٺ. [ف] موڪل — ڇوٽي — اجازت. موڪلائي — وداع.

— **رُخصَتَ اتفاقي**: ٺ. ريزڪي موڪل — ڇوٽي موڪل.

— **رُخصت ٿيڻ**: روانو ٿيڻ — وداع ٿيڻ — وڃڻ. لاڏائو ڪرڻ — گذاري وڃڻ — مرڻ.

— **رُخصَتَ ڏيڻ**: اجازت ڏيڻ — موڪل ڏيڻ.

— **رُخصَتَ ڪَرڻ**: روانو ڪرڻ — وداع ڪرڻ. برطرف ڪرڻ — موقوف ڪرڻ (نوڪري ۽ تان).

— **رُخصَتَ ملڻ**: اجازت ملڻ — موڪل ملڻ — ڇوٽي ملڻ. موقوف ٿيڻ (ملازمت تان).

— **رُخصَتَ وٺڻ**: اجازت وٺڻ — موڪل وٺڻ. ڇوٽي وٺڻ. روانو ٿيڻ — وڃڻ.

• **رَخنو ج رُخنا**: ذ. [ف. رَخنه] سوراخ — چير — سير — شگاف. ڀاڃ — ٻيچ ڏاهه. رنڊڪ. ڦوٽ. ڦيٽاڙو — اختلاف.

— **رَخنَہ اَنْدازُ ج رَخنَہ اَنْدازَ**: ذ. صفت. [ف. رخنه + انداز > انداختن = ڦٽو ڪرڻ] ڦوٽ وجهندڙ. رنڊڪ وجهندڙ. نقصان ڪار.

— **رَخنَہ اَنْدازِيْ**: ٺ. مزاحمت. خلل — فساد.

— **رَخنو پوڻ**: اٽڪ پوڻ — رنڊڪ پوڻ.

— **رَخنو وجهڻُ**: خلل وجهڻ. اٽڪاءُ وجهڻ. رنڊڪ وجهڻ.

• **رُخو ج رُخا**: ذ. [ف. رُخ] شطرنج راند جي هڪ ساري — هاٿي.

• **رَدُ**: ذ. [ع] منسوخ — ناقبول — نامنظور — ترديل — هٽايل. دليل سان ختم ٿيل. ناريل. (صفت) ردي — خراب. نڪمو — بيڪار. ڇِٽَ — وِيلُ.

— **ردِ باطل**: ذ. [ع] باطل جو رد ڪوڙ کي غلط ثابت ڪندڙ. (ڪنايۃ) سچ — حق.

— **ردبَدَلُ**: ذ. [ع] اٿل پٿل — ڦيرگهير — الٽ پلٽ — تبديلي. مناسنا. ڏي وٺ. رد قد. تڪرار — ريڙهه پيڙهه.

— **ردِ بلا**: مصيبت کي ٽاريندڙ.

— **رد ٿيڻ**: نامنظور ٿيڻ — منسوخ ٿيڻ — غلط ثابت ٿيڻ.

— **رد جوابُ**: ذ. جواب جو جواب. سوال جواب.

— **رد قَدُ**: ذ. [ع. رد] بحث مباحثو — دليل بازي. زباني تڪرار. سوال جواب.

— **رد قد ڏيڻ**: بحث مباحثو ڪرڻ — سوال جواب ڪرڻ — دليل بازي ڪرڻ.

— **رَدُ ڪَرڻُ**: نامنظور ڪرڻ — منسوخ ڪرڻ — ختم ڪرڻ. ڪاٽڻ — ترڪ ڪرڻ. واپس ڪرڻ — موٽائڻ — ڦيرائڻ. ڪوڙو ثابت ڪرڻ. ترديد ڪرڻ. خراب ڪرڻ. نڪمو ڪرڻ.

• **رديْ ج رديْ**: صفت. بيڪار — خارج. اڇلائڻ جهڙو. خراب.

• **رِدُ**: ڪتي کي ٿيندڙ هڪ بيماري.

• **رِدا ج رِدائُون**: ٺ. [ع. رداء] چادر — اوڍڻي — پوتي.

• **رِدائِي**: اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **ردائِڻُ**: مصدر. [ع. رَدّ > ردائڻ] نشان گسائڻ — ڌڪ گسائڻ — گوهي ڏيئي پاڻ بچائڻ.

• **رَدْراسُ**: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ قسم جو پسارڪو وکر — ڳِنوڻي جا داڻا.

• **رَدَڪُ ڪَرڻُ (ت)**: ڪارڪون سُڪائڻ. ڪارڪن جا اڏڙ ڪرڻ — اُڏيا ڪرڻ.

• **رِدوُ ج رِدا**: ذ. [سن. مرديه = مَن] دل — هنيون — قلب. پِتو. ڳَبُ — مغز. بهادري. (صفت) رجيل — پڳهريل.

• **رديْف ج رديْفُون**: ٺ. [ع. رَدَف = گهوڙي تي پيلهه چڙهيو] شعر ۾ مصراعن جي آخر ۾ قافيي جي پٺيان وري وري ايندڙ لفظ.

• **رڊِ ج رڊيُونْ (ٺ)**: ٺ. واڌ — گهڻائي. چڙهندي — سرسي. ڌنُ — ناڻو. سُڪر. لڇڻ.

— **رڊِ سِڌ**: ٺ. ڌن دولت. مال اسباب. سک سهائي.

• **رَڏ ج رَڏَ (ڪ)**: ذ. پوڌ هيٺ اچي، وري سُڪي ويل ميدان.

• **رڌڻُ**: مصدر. [سن. رَنڌنُ = رَڌڻُ] ڪنهن ٿانءِ ۾ وجهي، باهه تي ٺهڪائڻ. طعام ناهڻ. تيار ڪرڻ.

— **رڏلُ ج رڏل**: ذ. صفت. رڌجي تيار ٿيل - پڪل. ملي م ورتل. ڪنو ٿيل (ميوو).
— **رڌو پڪو**: ذ. نهيل ڪاڌو. رڌ پچاءِ جو ڪم — سانجهه (صفت) نهيل ٺڪيل.
— **رڌو رڌيو هٿ**: سڀ ڪجهه مفت ملڻ. (طنزاً) محنت ڌاران ڪجهه به نه ملڻ — بنا تڪليف جي ڪجهه به حاصل نه ٿيڻ.
— **رڌي پڪي**: ٺ. رڌ پچاءِ. نهيل ٺڪيل ڪاڌو. نهي ٺڪي.
— **رڌي ڪي رڌڻ**: وري وري ساڳي ڳالهه ڪرڻ - ورجائڻ — هر هر چوڻ. ڏڪويل کي هيڪاري ڏڪوئڻ — مُئل کي مارڻ.
• **رُڌائڻ**: مصدر. [سن رُڌ - مشغول] ڪم ۾ لڳائڻ — رنڀائڻ.
— **رُڌل ج رُڌل**: ذ. صفت. رنڀيل — مشغول — لڳل (ڪم ۾).
• **رڏ ج رڏ**: ذ. صفت. اڙٻنگ — اڙڏو — اهنڊ — ڏنگو. ضدي — بحثي. بي عقل — مورک. بي رحم — بي قياس. بيڪار — نڪمو.
— **رڏ ڪڍائڻ**: هوڏ ٻڌڻ — اِٽ هڻي ويهڻ — ضد ٻڌڻ.
— **رڏ ڪڍائي وڃڻ**: خواه مخواه وڙهڻ — بنا سبب جهيڙو ڪرڻ.
• **رِڏ**: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.
• **رِڏ ج رِڏ**: ذ. صفت. ڪچو — اڻ پڪل. بي اولاد. ڏکيو - مشڪل.
— **رِڏ پيڻ**: اڻ ٿيڻي ڳالهه ڪرڻ.
• **رُڏ ج رُڏ**: ذ. ٺُلهو — ڏونسو — مٺارو. تمام ڪارو. بڇڙو — بدشڪل. گدلو. اڻ پرٺيل.
— **رُڏ ڪرڻ**: ناس ڪرڻ — ڪاٽي چٽ ڪرڻ — تباهه ڪرڻ. هضم ڪرڻ.
• **رڏو ج رڏا (ٺ)**: ذ. چم اُٿلائڻ لاءِ ڪم ايندڙ هڪ ڪاٺي.
• **رِڏو ج رِڏا (ٺ)**: ذ. دل — هيانءُ — قلب.
• **رُڏو ج رُڏا (ت)**: ذ. هٿن ڪان معذور — لولو — رونٽو. ڏکيو — مشڪل. نٺر — ضدي.
• **رڏِي رڏيون**: ٺ. نٺر پائي - ضد. گهٻي — اڙي. اهنڊائي — اڙڏائي.
— **رڏي ڪرڻ**: ڦڏو ڪرڻ. ضد ڪرڻ — گهٻي ڪرڻ. گوهي ڪرڻ. اڙي ڪرڻ.
• **رڏ ج رڏيون**: ٺ. چوپائي مال جو هڪ قسم — گهيٽي.
— **رڏجا هنبوچا هڻڻ (ڪ)**: سهڪڻ. سخت گرمي لڳڻ.
— **رڏ جهڙو**: ذ. صفت. سادو سُودو — ڍڄڻو. ڀالو ڀولو. بيوقوف.
— **رڏجي ٻچ ۾ جهنبڻ**: ڪمزور ۽ بيوقوف ماڻهوءَ تي ڀروسو رکڻ.
— **رڏجي لٽ پيلي ۽ ٺڳين**: ڪمزور ماڻهوءَ مان گهڻ نقصان پهچڻ جو انديشو.
• **رُڏو ج رُڏا (ت)**: ذ. بيٺل — هڪ هنڌ ڪٺل — ڪرو ٿيل. بند.
• **رذالت**: ٺ. [ع. رذالت] ڪميڻپ — بي حيائي — بڇڙائي.
• **رذيل**: ذ. صفت. [ع] ذليل — ڪميڻو — نيچ. بي شرم ڪريل — بداخلاق.
• **رڙدوئي (ت)**: ٺ. بيماريءَ جو هڪ قسم — يرقان.
• **رڙڪو ج رڙڪا (ٺ)**: وڙ — ڦيرو — گهمرو.
• **رڙ ج رڙيون**: ٺ. دانهن — ريهه — ڪيهه — چيخ — ڪُرڪ. واڪو — هڪل — سڏ.
— **رڙ نڪرڻ**: ايذاءَ يا ڏک سبب دانهن نڪرڻ. عجب مان دانهن نڪرڻ. تمام گهڻي حيرت ڪرڻ. تمام گهڻو افسوس ڪرڻ.
• **رڙو رڙ**: ٺ. دانهن ڪوڪ — چيخ پڪار. هُل هنگامو.
• **رڙائڻ**: مصدر. "رڙڻ" مان متعدي بالواسطہ. دانهون ڪرائڻ — واڪا ڪرائڻ. روئارڻ (ٻار کي). ڪَک ڪرڻ — ستائڻ — آزارڻ. رُلائڻ.
• **رڙڪاٽ**: ذ. ڏندن سان ڪا سخت شيءِ ڪرٽڻ جو آواز. پنگ يا ٿاڌل گهوٽڻ جو آواز.
• **رڙڪاٽ ڪُڙڪاٽ (ٺ)**: ذ. گوڙ گهمسان — شور ۽ هُل.
• **رڙڪڻ**: مصدر. ڏندن سان ڪا سخت شيءِ ڪُرٽي کائڻ — ڪُرٽڻ — کائڻ. ڪائي وجهڻ — ڦٻائڻ — دٻائڻ — ڳيهڻ — هيسڻ.
• **رڙڪو ج رڙڪر (ت)**: ذ. صفت. ڪائي ويندڙ — هبچي — لالچي. رشوتخور.
— **رڙڪي وجهڻ (ت)**: ڪائي وجهڻ — ڪائي چٽ ڪرڻ.
• **رڙڪو ج رڙڪا**: ذ. رڙ — دانهن — ڪُوڪ — واڪو — ڪيهه. سڏ — هوڪو — هڪل. گوڙ — ڏمچر.
• **رڙلي**: اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **رڙڻ**: مصدر. دانهن — دانهون ڪرڻ — رڙيون ڪرڻ. واڪا ڪرڻ. ٻاڪارڻ. روئڻ (ٻارجو). رنڀڻ. سڏ ڪرڻ. ٻاڏائڻ. ليلائڻ.
• **رڙو ج رڙا**: ذ. مٺي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم — ڪڳو (بنا چلرن. پٺيءَ ۾ ٽي وڏا ڪنڊا ۽ ٻن وڏين مڇن سان). مڱ جو سخت داڻو — مُگ يا مٽر جو ڪريل داڻو. "رڙاڪين رڌهن. توڙي ٻارڻ ٻرن ٻه پَڙا" (صفت) سخت — ڏاڍو.
• **رڙهڪڻ**: رڙهڻ — سرڪڻ — هڻڻ.
• **رڙهڻ**: مصدر. سرڻ - ڇرڻ — کسڪڻ. رڙهيون پائڻ. آهستي آهستي هلڻ.
• **رڙهي**: ٺ. اِٽ — اڙي — رڌي. (اسم خاص) مغليين جي ڀر سان هڪ ڳوٺ جو نالو (جتي ماڻهو ڪنهن زماني ۾ تمام شاهوڪار هئا. جيئن اڄ تائين چوندا آهن ته "تون ته رڙهيءَ جو شاهوڪار آهين").
• **رڙي**: ٺ. ڪٺڪ جو هڪ قسم (داڻو ننڍو ۽ سخت. رنگ ڳاڙهو). اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **رز**: ذ. [ف] انگور. (دخترِرز = انگور جو شراب).
• **رزاق**: اسم خاص. [ع] رزق ڏيندڙ — روزي رسائيندڙ — کاڌو ڏيندڙ. خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.
— **رزاقي**: ٺ. روزي ڏيڻ جي صفت.

— **رِزقُ:** ذ [ع] روزي — خوراڪ — چوڳو — روزينو — کاڌو، داڻو پاڻي. ڌن دولت نصيب — ڀاڳ.

— **رِزقُ پهچائڻُ:** روزي ڏيڻ — کاڌو موجود ڪري ڏيڻ.

• **رِزالوُ ج رِزالا(ت):** ذ [ع] ريزالو.

• **رِزلٽ ج رِزلٽُونْ:** ٺ [انگ Result] نتيجو — ڦل امتحان جو نتيجو.

• **رزمُ:** ٺ [ع] لڙائي — جنگ — ويڙهه.

— **رزمگاهه:** ذ جنگ جو ميدان — لڙائيءَ جو هنڌ.

— **رزمگوئيِ:** ٺ جنگي شعر.

• **رسُ:** صفت [ف] رسندڙ — پهچندڙ. عموماً مرڪب لفظن جي آخر ۾ ڪم ايندڙ: "دسترس، فرياد رس، داد رس".

• **رسِ ج رسيُونْ:** ٺ [پرا. رَسِن: سن. رَشمِ: ع رَسَنْ] رَسي — نوڙي — واجهه. پيڙيائن جي اصطلاح ۾ گرڻ واري رسي، تاڃي کي ڇڪڻ جو نوڙ (ت).

— **رسِ ڇڪڻُ:** پيڙيءَ جي گرڻ واري رَسي ڇڪڻ.

• **رسُ ج رسَ:** ذ [سن. رَس = مِٺاڻ] پاڻي — عرق، پاڻيٺ — پتڙي شيءِ، پتڙي مٺي شيءِ، شربت ڳاڙ — نچوڙ، چاش ـ وٽ سواد — ذائقو — لذت — چَس — چَشڪو، ميناج، مزو — لطف (تماشي يا رهاڻ جو). لئي (ڳائڻ جي)، صلح، قرب — محبت وهٽن جي هڪ بيماري (عموماً گهوڙي يا گڏهه کي ڪَرن ۾ ٿئي).

— **رس بيٺهارڻُ:** راڳيندڙ جو راڳ ۾ اثر پيدا ڪرڻ — لئي ڪرڻ.

— **رس ڀريو ج رس ڀريا:** ذ صفت. رسدار — رس وارو — مِٺو — سُريلو.

— **رس پلائڻُ:** رس رهائڻ — رس رکڻ، پلائي ڪرڻ. نباهڻ.

— **رس رساوتَ ڪرڻُ (ت):** راضي ڪرڻ، رسائي ڪرڻ، رشوت ڏيڻ.

— **رس رهائڻُ:** قرب سان هلڻ، دوستن يا ڀائرن جو پاڻ ۾ صلح قائم رکڻ.

— **رس ڪرڻُ:** ماکيءَ جي مکين جو ماناري ۾ رس گڏ ڪرڻ. محبت ڪرڻ — پريت ڪرڻ، پاڻ ۾ صلح ڪرڻ.

— **رسُ لڳڻُ:** رس بيهڻ — راڳ جو اثر ٿيڻ.

— **رسُ هارڻُ:** بيمار ٿيڻ — اگهو ٿيڻ.

— **رساڪارُ:** ذ. صفت. پهچائيندڙ — توڙ پڄائيندڙ. تجربيڪار. برجستو — پڙ. لائق.

— **رساڪاريُ:** ٺ رسائي — پهچ — پڄندي.

— **رسالُ ج رسال:** ذ رس ڀريو — مِٺو — ذائقيدار.

— **رسائتو ج رسائتا:** ذ صفت رس وارو — سوادي — مِٺو — گهڻي رس وارو.

— **رسيلائيُ:** ٺ ميناج — مزيداري ـ سواد ـ لئي.

— **رسيلو ج رسيلا:** ذ. صفت [سن. رَسْ + پڇڙ] رس وارو — رسائتو. گهڻي رس وارو. لذيذ — سوادي. مٺو (آواز) — وڻندڙ. "اچ پڻ رسيلا رنگ، بادل ڪيا برجن سين." (شاهه). "سگهر سوناٿون، ٿيا رسيلا رحمان سان" (شاهه).

— **رسا:** صفت [ف] پهچندڙ. مٿي ٿيندڙ. پري ويندڙ.

• **رسال(ل):** ٺ وٽ ـ ريج (زمين کي).

• **رِسالَتَ:** ٺ [ع. رسالة < رَسَلَ = هن نياپو موڪليو] پيغامبري — سفارت، نبوت.

— **رِسالَتَ پناهُ:** ذ. پيغامبري جو محافظ.

• **رِسالوُ ج رِسالا:** ذ [ع. رسالة ج رسائل] ننڍو ڪتاب. خط. ڪنهن مضمون تي مشتمل ڪتابڙو. مضمونن جو مجموعو — مخزن. بيتن جو ڪتاب "شاهه جو رسالو". گهوڙي سوارن جي فوج جو دستو. فوج جو هڪ حصو.

— **رِسالدارَ ج رِسالدارَ:** ذ. صفت [ع. رساله + ف. دار > داشتن = رکڻ] رسالي جو آفيسر. هڪ فوجي عهديدار. (اسم خاص) تعلقي ڪنڌڪوٽ ۾ هڪ تپي ۽ ديهه جو نالو.

— **رِسالداريُ:** ٺ رسالدار جو عهدو يا آفيس.

• **رسائڻُ:** مصدر. [ف. رسانيدن] پهچائڻ — نيئڻ — پڄائڻ. توڙ ڪرڻ نبيرڻ. نباهڻ. پورو ڪرڻ — راس ڪرڻ. اماڻڻ — موڪلڻ.

• **رسائيِ ج رسائيُونْ:** ٺ [ف] پهچ — پڄت — پڄندي. ڪنهن عملدار جي گشت تي نڪرڻ تي ان جي زيردست عملي جو رسد وغيره پهچائڻ جو انتظام — آفيسر جي منزل جو بندوبست.

— **رسائي ٿيڻ:** پڄت ٿيڻ. انتظام ٿيڻ.

— **رسائي ڪرڻ:** بندوبست ڪرڻ — انتظام ڪرڻ.

• **رسايڻُ، رسائڻُ، رسائڻ:** ٺ [هه] ڪيميائي عمل ڪيميائي اتصال.

— **رسايڻ گهرُ:** ذ. تجربيگاهه — ڪيميائي گهر.

— **رسايڻُ ميلُ:** ذ. ڪيميائي جوڙ — ڪيميا مرڪب.

• **رسايڻُ وِديا:** ٺ علم ڪيميا — ڪيمسٽري (Chemistry).

— **رسايڻيُ:** ذ. ڪيمياگر، دوا ساز، دوا فروش.

• **رسْتخيزُ:** ٺ [ف] مسلمانن جي عقيدي موجب الله تعاليٰ جو هر هڪ بندي کان سندس اعمالن جي حساب ڪتاب وٺڻ جو ڏينهن — قيامت — آخرت.

• **رسْتگار:** ذ. [ف] رهائي حاصل ڪندڙ — آزاد — ڇُٽل — ڇُڙيل.

— **رسْتگاريُ:** ٺ آزادي — ڇوٽڪارو — رهائي.

• **رُسْتَمُ:** اسم خاص. [ف] ايران جي هڪ مشهور پهلوان جو نالو (جو زال بن سام جو پٽ هو ۽ عيسوي سنه کان اٽڪل ڇهه سؤ ورهيه اڳ ٿي گذريو). (ڪنايةً) پهلوان — سورهيه — بانڪو — بهادر. تعلقي سکر ۾ هڪ تپي ۽ ديهه جو نالو.

– **رُسْتَمِي**: ث. بهادري – شجاعت – دليري. طاقت – همت. ڏاڍ مڙسي – زوراوري.

• **رُسْتَمائِي**: اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **رِسْتو ج رِسْتا**: ذ. [ف. راسته] سڙڪ – وات – راهه – سنگهه – گسُ. ڊِنگ – طريقو – نمونو. قاعدو. اتڪل – ٻِهه. اَٽ وِيهه – اچ وڃ. سنگت. عزازت.

– **رِسْتو ٻُڌائِڻُ**: رستو ڏيکارڻ – ڏس ڏيڻ. نمونو ڏيکارڻ.

– **رِسْتو ڏِسڻُ**: انتظار ڪرڻ – اوسيڙو ڪڍڻ.

– **رِسْتو ڏيکارڻُ**: وات ڏيکارڻ. هدايت ڪرڻ. سُڌارڻ.

– **رِسْتو ماپڻُ**: اندازو لڳائڻ. ڏسڻ – سڃاڻڻ – رکڻ.

– **رِسْتو وَٺڻُ**: روانو ٿيڻ – هلڻ – پنڌ پوڻ. طريقو معلوم ڪرڻ – رهبري حاصل ڪرڻ.

– **رِسْتو وَهڻُ**: رستي تي تمام گهڻي آمدرفت هجڻ.

– **رِسْتو هُجڻُ**: اچ وڃ هجڻ. مائٽي مٽي هجڻ. لاڳاپو هجڻ.

• **رَسجَڻُ**: فعل مجهول. پچڻ (ميوو) راست ٿيڻ. رَسڻُ. پهچڻ. ڪيميائي عمل ۾ پورو پچڻ.

• **رِسَدُ ج رِسَدَ**: ذ. حصو – ڀاڱو – ٻتي – وَنڊي. قسمت – ڀاڱ. اناج جي جنس. لشڪر يا قافلي سان گڏ کاڌي جو ذخيرو. راشن – راتب – خوراڪ – کاڌو. سيڌو سامان (جو فوج لاءِ هجي).

– **رِسَد پهچائڻُ**: لشڪر وغيره کي خوراڪ جو سامان پهچائڻ.

– **رِسَد رَسائِڻُ**: اناج پهچائڻ. کاڌو پهچائڻ. رسائي ڪرڻ. سامان پهچائڻ.

• **رِسڪَپُوْرُ**: ذ. [سن. رَسَ = پارو + ڪَرپورَ = ڪافور] پسارڪي وکر جو هڪ قسم (زهريلي دوا). پاري جو جلاب.

• **رِسْڪَڻُ**: مصدر. سرڪڻ – رڙهڻ – سرڻ – هَٽڻ – کسڪڻ.

– **رِسْڪَڻ (ڪ)**: ث. سرڪڻ (اُگند).

– **رِسْڪو ج رِسْڪا**: ذ. ريڙهو – گسڪو – کسڪو.

• **رَسْمَ ج رَسْمُوْن، رُسُوْم – رسومات**: ث. [ع. رَسْمَ = هَڻ نشان ڪيو] نقش – شان. لکيت – تحرير. دستور – قاعدو. رواج – ريت – هلي چلي. عادت – هلت – رَوِش.

– **رَسْمُ الْخَط**: ذ. لکڻ جو نمونو – طرزِ تحرير – لکٽي.

– **رَسْمُ و رواج**: ذ. هلي چلي – قاعدو قانون.

– **رَسْمِي ج رَسْمِي**: ذ. صفت. رواجي – معمولي. هلو چالو – عام – مروج. هميشه استعمال ٿيندڙ.

• **رَسَنُ**: ذ. [ف] رسو – نوڙي. ڦاهي.

– **رَسَنُ بازُ**: ذ. بازيگر.

• **رَسَڻُ**: مصدر. [ف. رسيدن = پهچڻ] پهچڻ – پڄڻ. پڄڻ. سهڙڻ. راس ٿيڻ – تڪميل ٿيڻ. پچڻ (ميوو) تيار ٿيڻ. پڪو ٿيڻ.

• **رُسَڻُ**: مصدر. [هه. رُوسنا. رُسنا] ڪاوڙجڻ – رنج ٿيڻ – ناراض ٿيڻ. تنگ ٿيڻ – خفا ٿيڻ. منهن مٽڻ.

– **رُسْڪَو ج رُسْڪا**: ذ. صفت. رُسندڙ. زود رنج. چيڙاڪ – چڙٽو.

• **رسو ج رسا**: ذ. [ف. ريسمان. سن. رَشمِ. رَسنا = نوڙي] نوڙ – واڄهه – ورت.

– **رسو پَڃڻُ**: رسو ناهڻ – رسو وَٽڻ.

– **رسو وَٽڻُ**: رسو پڃڻ.

– **رُسْوا ج رُسْوا**: ذ. صفت. [ف] ذليل – بيعزت. خوار – بدنام.

– **رُسْوا ٿيڻ**: بدنام ٿيڻ – خوار ٿيڻ.

– **رُسْوا ڪرڻ**: بدنام ڪرڻ – خوار ڪرڻ.

– **رُسوائِي**: ث. بدنامي – خواري.

• **رُسُوخ**: ذ. [ع. رسخ = هو پڪو ٿيو] مضبوطي – پڪائي – استقلال. پهچ – هلندي. اعتبار – پروسو.

• **رسوڙو ج رسوڙا (ڪ – ڪا)**: ذ. بورچيخانو – رڌڻو.

• **رَسُوَلِ**: ث. [هه. رَسوت] پسارڪي وکر جو هڪ قسم (دوا ۾ ڪم ايندڙ ڪارو رس، جو اکين جي اُٿڻ ۽ برهال جي بيماريءَ ۾ ڪم اچي).

• **رَسُوْلُ ج رَسُوْلَ**: ذ. [ع. رُسل = موڪليل] خدا تعاليٰ جي طرفان موڪليل اهو نبي سڳورو جنهن تي ڪتاب نازل ٿئي. قاصد – پيغامبر. ايلچي.

– **رَسُولِيِ**: ث. پيغمبري – نبوت – رسالت.

– **رَسُولِيَّتَ**: ث. نبوت – پيغمبري – رسالت.

– **رَسُول آباد**: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رسوئِي ج رسوئِيُوْن**: ث. [سن. رَسَ = رڌڻ] کاڌو – ماني – طعام. رڌڻو – بورچيخانو.

– **رسوئِي ناهڻ. ڪَرڻُ**: کاڌو تيار ڪرڻ – ماني ناهڻ – طعام رڌڻ.

• **رِسويو ج رِسويا**: ذ. صفت. [هه. رسويا] ماني ناهيندڙ – بورچي – راڌو.

• **رسِي ج رسِيُوْن**: ث. [سن. رَشمِ. ف. سمان = نوڙي] نوڙي (مڃ – سڻ يا ڏاس جي). پيڙيءَ ڇڪڻ لاءِ رسو.

– **رسي جهلڻُ ٿيڻ (ت)**: مددگار ٿيڻ – حامي ٿيڻ – ٻانهن ٻيلي ٿيڻ. چوريءَ جي مال کپائڻ ۾ ٻانهن ٻيلي ٿيڻ.

– **رسي ڇڄڻُ**: قيد مان نڪرڻ. نجات ملڻ. واسطو ٽٽڻ. ڇڙواڳ ٿيڻ. ڀاڳ پڙائڻ – نصيب يا وري ٿيڻ.

– **رسيءِ ڇِڪڻُ**: ٻيڙياتن جي اصطلاح ۾ ٻيڙيءَ کي اوياري وهڪري تي رسيءَ کان وٺي ڇڪي هلڻ.

- – **رسِيَ ڍري ڪرڻ:** مهلت ڏيڻ ڪجهہ بہ نہ چوڻ.ڇوٽ ڇڏڻ – واسطا توڙڻ.
- – **رسي ڳنڍائڻ:** ڀڄي وڃڻ – بنا موڪلائي وڃڻ. مري وڃڻ.
- – **رسيُون وَٽڻ:** بيفائدو ڪم ڪرڻ. واندو ويهڻ. ڪوبہ ڪم نہ ڪرڻ.
- • **رسِيدَ ج رسِيدُون:** ث. [ف. رسيدن = پهچڻ] پهچ – پهچڻ جي لکيت – وصوليءَ جي تحرير.
- – **رسِيدَ ڏيڻ:** پهچ جو ڪاغذ ڏيڻ.
- • **رسِيدَهُ:** ذ. صفت. [ف. رسيدن = پهچڻ] پهتل – رَسيل. خدا سان پهتل.
- • **رسِيلُ ج رسِيل:** ذ صفت [ف رسيد = پهتل سن رَسُ = پچڻ] پڪل – پڪو. (ميوو). رَس وارو. تازو (ميوو). ساماڻل – بالغ. وهِي چڙهيل.
- • **رش:** ث. [انگ. Rush] هجوم – انبوهہ – پيهہ.
- • **رُش:** ذ. [ع] چِٽڪار – ڦُڙو – ڇَنڊو.
- • **رِشا (ڪ):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- • **رِشتو ج رِشتا:** ذ. [ف. رشتہ = ڌاڳو. تند] مائٽي – عزازت. پنهنجائي – پنهنجائپ. ناتو – لاڳاپو – تعلق.
- – **رِشتو ڪرڻ:** مائٽي ڪرڻ.
- – **رِشتو ناتو:** ذ. پنهنجائي – عزازت مائٽي.
- – **رِشتيدارُ ج رِشتيدارَ:** ذ. صفت. مائٽ – سڳيئو – عزيز – پنهنجو. لاڳاپيل.
- – **رِشتيداري:** ث. مائٽي – سڳائي – عزازت. لاڳاپو – برادري – ڀائپي.
- • **رُشتہَ پُشتہُ:** ذ صفتہ بدن ۾ ڀريل – ڏٽو مُٽو – ٿُلهو متارو. سگهارو.
- • **رُشدُ:** ذ. [ع. رَشَدَ = هو نيڪ راهہَ تي هليو] سچائي – صداقت. ايمانداري. هدايت – رهبري.
- • **رشڪ:** ث. [ف] حسد – ريس – ساڙ. عداوت – دشمني – وير – رقابت – غيرت. شرم – لَڄ.
- – **رشڪ انگيز:** ذ. صفت. [ف. رشڪ + انگيز > انگيختن = ڪڙو ڪرڻ] ريس ڏياريندڙ – حسد پيدا ڪندڙ. ڀڙڪائيندڙ.
- – **رشڪ پري:** ذ اهڙو سهڻو جنهن کي ڏسي حُور کي بہ ريس ٿئي – تمام سهڻو.
- – **رشڪِ حُور:** ث. رشڪ پري.
- • **رشڪو:** ذ. گاهہ جو هڪ قسم.
- • **رُشوَتَ ج رُشوَتون:** ث. [ع. رشيٰ = هن رشوت ڏني] ڪنهن ڪم جي عيوض ناجائز خرچي – ودي – لپ.
- – **رُشوا ج رُشوائون:** ث. رشوت جو بگڙيل نمونو.
- – **رُشوَتخورُ ج رُشوَتخورَ:** ذ. صفت. [ع. رشوت + ف. خور > خوردن = کائڻ] رشوت کائيندڙ – رشوتي – راشي.
- – **رُشوَتخوري:** ث. رشوت کائڻ جي حالت.
- – **رُشوَتَ ڏيڻ:** ڪنهن ڪم جي عيوض ناجائز طرح خرچي ڏيڻ – لپ ڏيڻ – ودي ڏيڻ – ڀاڙ ڏيڻ.
- – **رُشوَت ستاني:** ث. [ع. رشوت + ستاني > ستودن = وٺڻ] رشوتخوري رشوت وٺڻ جي حالت.
- – **رُشوَتُ کائڻ:** ڪنهن ڪم جو ناجائز معاوضو وٺڻ – رشوت وٺڻ.
- – **رُشوَتُ وَٺڻ:** رشوت کائڻ.
- • **رُشوَتِي ج رُشوَتِي:** ذ صفت. رشوت وٺندڙ – رشوت کائيندڙ – رشوتخور.
- • **رِشِي ج رِشِي:** ذ. [سن] ويدن جا شبد ڳائيندڙ – سنت – تپسيا ڪندڙ. درويش (هندن جي عقيدي موجب قديم زماني ۾ ست وڏا رشي ٿي گذريا آهن: ١ـ ڪشا، ٢ـ اتري، ٣ـ ربيا، ۴ـ اگستيا، ۵ـ ڪسيڪا، ٦ـ وسشٽا ۽ ٧ـ وياسوا).
- • **رِشيبي ج رِشيبي (ت):** ذ. صفت. فريبي – مڪريل – ٺڳ – اٺڪلي.
- • **رشِيدُ:** ذ. صفت. [ع. رَشَدَ = هن هدايت هٿ ڪئي] هدايت ڪيل – سڌي رستي لڳايل. تربيت ورتل – تعليم يافتہ (اسم خاص) خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.
- • **رشيدائي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- • **رشِيد ڪيٻر:** اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
- • **رشِيدُ وڳَڻ:** اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- • **رصَدُ:** ذ. [ع] تارن جي گردش ڏسڻ جو منارو – جنتر منتر.
- – **رصَدُ گاهُ:** ذ. تارن جي گردش جاچڻ جي جاءِ.
- • **رضا ج رضائُون:** ث. [ع. رضيٰ – هو خوش ٿيو] خوشنودي – رضامندي – خوشي. ارادو – مرضي. موڪل – رخصت. حڪم – امر (خدائي). ڇالائو – مرڦو. تقدير. بندي جو خدا جي مرضيءَ تي راضي رهڻ جي حالت (پوءِ رنج هجي يا خوشي).
- – **رضا الله جي ڪرڻ (ت):** مئل ماڻهوءَ جي عذرخواهي ڪرڻ – فاتحہ پڙهڻ.
- – **رضا جو سودو هُئڻ:** خوشيءَ جو ڪم هئڻ – خوشيءَ سان قبوليت هئڻ.
- • **رضا راڻو:** ذ. صفت. مرضيءَ جو مالڪ – خودمختيار.
- • **رضا ڪارُ ج رضاڪارَ:** ذ. صفت. [ع. رضا + ف. ڪار > ڪردن = ڪرڻ] خوشيءَ سان ڪم ڪندڙ – معاوضي کانسواءِ قومي خدمت ڪندڙ.
- – **رضاڪاري:** ث. بنا اجوري ملڪ جي خدمت.
- – **رضا ڪرڻ:** مرڻ – مري وڃڻ – وفات ڪرڻ.
- – **رضامَندُ ج رضامَندَ:** ذ. صفت. [ع. رضا + ف. مند = وارو] راضي – خوش. اقراري – آمادہ.

– رضامَنْدِيْ: ث خوشي – پسندي – مرضي. قبوليت – مجتا. آمادگي. رغبت

– رضانامُو ج رضاناما: ذ. [ع. رضا + نامہ = دستاويز] ناھُ – پرچاءُ – صلح. قبوليت نامو.

– رضانامو ڪرڻ: ناھُ ڪرڻ – پرچاءُ ڪرڻ. صلح ڪرڻ.

– رضائِيْ ج رضائِي: ذ. رضا وارو – پنهنجي مرضيءَ وارو – خود خيال – خود مختيار.

• رضائِيْ ج رضائِيُونْ: ث [ف] پنيرائي – طول. گاديلو. سوڙ.

• رِضْوانَ ج رِضْوانَ: ذ [ع] بهشت جو داروغو – هڪ فرشتي جو نالو (جو فردوس برين جو دربان تصور ڪيو وڃي ٿو). بهشت. رضامندي. خوشنودي.

– رضواني ج رضواني: ذ. صفت. بهشتي – جنّتي.

• رِضْوِيْ: صفت [ع] حضرت موسيٰ علي رضا (ع) جي خاندان سان نسبت رکندڙ.

• رِضِيْ: صفت [ع. رَضِيْ = هو راضي ٿيو] خوش – راضي.

– رضِي اللهُ تعاليٰ عَنْہُ: انهيءَ کان الله تعاليٰ راضي ٿيو.

• رضِيَۃ: ذ صفت [ع. رَضِي = هو خوش ٿيو] ساراهہ جوڳو – تعريف لائق.

• رُطَبْ: صفت. [ع] پسيل – تار – آلو – گهميل – تازو – نرم.

– رطب ويابِسْ: ذ صفت تر ءِ خشڪ – سُڪل ءِ آلو. چڱو مٺو – نيڪ بد.

• رطْلَ ج رطْلَ: ذ. [ع] شراب جو جام. اڌ سير جو وزن – رتل.

• رُطُوْبَتَ ج رُطُوبتُونْ: ث [ع] آلاڻ – پوسل – نمي – تري – پاڻيٺ.

• رطولْ: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• رعايا: ث [ع. رَعِيَت ج رعايا < رَعَي = هن ڪاڌو ڪارايو – حفاظت ڪئي] ڪنهن حاڪم جي فرمان ۾ رهڻ وارا ماڻهو – پرجا – محڪوم.

• رِعايتَ ج رِعايتُونْ: ث [ع. رَعي = هن سنڀال ڪئي] نگهباني – سنڀال – حفاظت – پرگهور. لحاظ – سانگو – مروت – طرفداري. مهرباني – عنايت. ڪمي (اگهہ يا قيمت ۾) – تخفيف.

– رِعايتَ ڪرڻ: طرفداري ڪرڻ – لحاظ ڪرڻ. مروت ڪرڻ. گهٽ ڪرڻ (قيمت).

– رِعايتِيْ ج رِعايتِيْ: ذ صفت. رعايت ڪيل – مروتي. لحاظ ڪيل.

• رُعْبَ ج رُعْبَ: ذ. [ع. رَعَبَ = هو ڊنو] ڊپ – خوف – ڀؤ – هيبت – هراس – ڌڪو. جمت. دٻدٻو – ڏاڪو. حشمت – دهشت.

– رُعْبُ تابُہ: ذ. دٻدٻو – تجمّل – ڏاڪو. شان شوڪت. حشمت.

– رُعْب چائُنْجَڻُ: خوف غالب پوڻ – ڊپ ويهڻ – دهشت ويهڻ.

– رُعْبُ دابُ: ذ. دٻدٻو – تجمّل – ڏاڪو – شان شوڪت. حشمت.

– رُعْبدارُ ج رُعْبدارَ: ذ. صفت. [ع. رعب + ف. دار > داشتن = رکڻ] رعب وارو – حشمت وارو. هيبتناڪ – ڊپ وارو – ڀوائتو.

– رُعْبُ ويهارڻ: جمت ڪرڻ – حشمت ويهارڻ – اثر ويهارڻ – جمائڻ – ديجارڻ – ڊپ ويهارڻ.

– رُعْبُ ويهَڻُ: ڊپ ويهڻ – حشمت ويهڻ ماڻهن تي تمام سٺو ءِ شاناڻتو اثر ويهڻ.

• رعْدْ ج رعْدَ: ذ [ع] وڄ جو ڪڙڪو – گوڙ – گاج (ڪڪرن جي). "سٽيورڙ زعدجي. ڪليون ٿيون ڪنبن. قرآن شريف جي هڪ سورت جو نالو.

• رعْشو: ذ. [ع. رَعْشَۃ] ڏڪڻي – ٿڙڪڻي – ڪنبڻي. لرزش – بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ هٿ پير ڏڪن).

• رعْنا: صفت [ع] سينگار سان رهندڙ – ٺٺوٺون – زنگيلو. دلچسپ – خوشنما. گل جو هڪ قسم (اندران ڳاڙهو ءِ ٻاهران زرد ٿئي).

– رعْنائِي: ث سينگار – ناھ نٺوھ – آرائش. دلچسپي. چڪ – ڪشش (سونهن جي).

• رعُوْنَتَ: ث [ع] غرور – هٺ – گهمنڊ. سرڪشي.

• رعيّتَ ج رعيّتُونْ: ث [ع. رَعَي = هن سنڀاليو] رعايت ٿيل ماڻهو – ڪنهن حاڪم جا ماتحتي ماڻهو – محڪوم – پرجا – رعايا – راڄ.

– رعيّت پَرْوَرُ: ذ. صفت [ع. رعيت + ف. پرور > پروردن = پالڻ] رعيت جي سنڀال ڪندڙ – حاڪم – بادشاھ.

– رعيّتْ پَرْوَرِيْ: ث رعيت جي سنڀال – رعيت جي پوئواري.

– رعيّتْ نوازُ: ذ. صفت [ع. رعيّت + ف. نواز > نواختن = نوازڻ] رعيت کي آسودو ڪندڙ – راڄ کي خوشحال ڪندڙ (حاڪم).

– رعْيّتْ نوازِيْ: ث رعيت تي مهرباني.

– رعْيّتِيْ ج رعْيّتِيْ: ذ. صفت. رعيت جو – راڄ جو – راڄوٽي – قومي – ملڪي. مطيع – تابع – هٿ هيٺ – ماتحت.

– رعيّتِيْ راڄُ: ذ. ماڻهن جي حڪومت – عوام جي حڪومت – عوامي حڪومت – جمهوري راڄ.

• رغامُ ج رغامَ: ذ. رنج. شڪ – گمان. مٽي لڳل جهڙ ڪڪر (ڪ).

• رغبَتَ ج رغبَتُوْن: ث. [ع. رَغَبَ = هو مائل ٿيو] لاڙو – رُخ – چاھُ – خواهش. چڪ – ڪشش. ڌيان – توجہ. شوق.

– رغْبَتَ ڪرڻ: مائل ڪرڻ – لاڙو ڪرڻ. پيار ڪرڻ – چاهڻ.

• رفْ: صفت. [انگ. Rough] ڏاڻ وارو مسودو. بيڪار – ردي.

• رفاقَتْ: ث. [ع. رَفَق = هو شامل ٿيو] همراهي – سنگت – مدد – معاونت. دوستي – ياري. واقفيت – سُڃاڻپ – ڏيڻ وٺڻ.

– رفاقَتْ ڪرڻ: گڏ رهڻ – همراھ ٿيڻ. ياري ڪرڻ – دوستي ڪرڻ. مدد ڪرڻ.

• رِفاہُ: ذ. [ع] آرام – چين – سُک – قرار – عام جي ڀلائيءَ جو ڪم ڀلائي – بهبودي. راحت.

– رِفاہِ عامُ: ذ. عام ماڻهن جي ڀلائي.

• **رفتارُ:** ٿ [ف] چال – هلڻي – پنڌ. تيزي – تکڻ ڊنگ – ريت – روش.

• **رفتارو گفتارُ:** ٿ هلت چلت – رهڻي ڪهڻي – اٿ ويهه.

• **رفتہ:** صفت [فہ رفتن = وڃڻ > رفتہ] ويل. گذريل. اڳاتو. مئل.

• **رفتہ رفتہ:** ظرف [ف] ويندي ويندي – هلندي هلندي. ٿيندي ٿيندي. آهستي آهستي – بتدريج.

• **رفرفُ:** ذ [ع] جارو – طاق. طنبو. سائو ڪپڙو. (اسم خاص) آسمان تي حضرت اسرافيل جي رهڻ جي جاءِ اُها سواري جنهن تي نبي صلي الله عليه وسلم جن معراج جي رات سدرة المنتهيٰ کان بارگاهِ الاهي تائين ويا هئا. (صفت) تيز رفتار – تکو. روان – جاري.

• **رفعُ:** ذ [ع. رَفَعَ = هن بلند ڪيو] چاڙهو – واڌارو – ترقي – اضافو. اوچائي – مٿاهين – بلندي. ختم – پورو – **مڪمل.** پري ڪيل – برطرف.

– **رفع ٿيڻ:** وڃڻ – پري ٿيڻ – هٽڻ.

• **رفع دفع ڪرڻ:** پري ڪرڻ. ختم ڪرڻ. داهڻ. لٿي مٿي ڪرڻ.

– **رفع ڪرڻ:** ٽارڻ – پري ڪرڻ. ختم ڪرڻ. (معاملو).

• **رفعتُ:** ٿ [ع. رَفَعَ] چاڙهو – واڌارو – ترقي. اوچائي – بلندي – عروج. وڏائي – بزرگي. شان. شرافت. درجو – قدر.

• **رفو ج رفُوَ:** [ع. ف] ڪپڙي جو ٽُن – بُورَ. ٽنگ ٿيل ڪپڙي ۾ ڌاڳي سان مرهت جو ڪم.

– **رفو ڪرڻ:** ٽُن پرڻ – بور پرڻ.

– **رفوگر:** ذ صفت بور پريندڙ. ڦاٽل ڪپڙن جي مرمت ڪندڙ.

• **رفو چڪرُ:** ظرف. گم – غائب.

– **رفو چڪرُ ٿيڻ:** تکڙو هليو وڃڻ – اکين اڳيان ترڻ. گم ٿيڻ – ڀڄي وڃڻ.

• **رفيعُ:** ذ صفت [ع. رَفَعَ = هن بلند ڪيو] بلند – اوچو – مٿاهون – اعليٰ.

– **رفيعُ الدرجاتَ:** ذ. وڏي درجي وارو – وڏي شان وارو – عظيم.

• **رفيقُ ج رفيقَ:** ذ. صفت ع. [رفيق ج رفقاء < رَفَقَ] ساٿي – سنگتي – يارُ – دوست. گڏ هلندڙ – همسفر – همراهه – ٻيلي – مددگار.

• **رفيقيُ:** ٿ دوستي – ياري – سنگت.

• **رڦائي (ت):** ٿ ڏڪي.

• **رڦاڙ ۾ پوڻ (ت):** ٻڪ ڪرڻ – واهيات ڳالهائڻ – بدشد ڳالهائڻ.

• **رڦڙاٽ (ڪ):** ٿ ڏڪ ڏڪ (دل جي).

• **رڦرو ج رڦرا (ت):** ذ. صفت. ڪلچٽو – بد افعالو.

• **رڦڻُ:** مصدر. ڏڪڻ – ڪنبڻ – ٿڙڪڻ. سهڪڻ.

– **رڦڻي:** ٿ ڏڪڻي – ڪنبڻي.

• **رڦڻ (ل):** ٿ گپ – راڦو – چڪڻ – چڪڻ.

• **رقابت:** ٿ [ع] دشمني – ويرُ. بغض – حسد – ساڙ – مخالفت. محبت ۾ شراڪت.

• **رقاصُ ج رقاصَ:** ذ صفت [ع. رقَصَ = هو نچيو] ناچ ڪندڙ – نچندڙ – ناچو]

– **رقاصہ:** ٿ ناچو عورت – ناچڻي.

• **رقبہ:** ذ [ع] ايراضي – پکيڙ. زمين جو ٽڪر. پسگردائي واري زمين.

• **رقتُ:** ٿ [ع. رَقَّ = هو سنهون ٿيو] ڪنٿرائي – نرمي – نرمائي – پتلائي – پتراڻ. سنهاڻ – باريڪي. روح. حال – وجد. رحم – قياس – ترس. همدردي – رحمدلي.

– **رقت آميز:** ذ. صفت [ع. رقت + ف. آميز > آميختن = گڏڻ] ڏک جهڙو – افسوسناڪ.

– **رقت انگيز:** ذ. صفت. [ع. رقت + انگيز > انگيختن = ڪڙو ڪرڻ] دکدائڪ – ڏک جهڙو – افسوسناڪ.

• **رقصُ:** ذ [ع] ناچ – نرت. اُچل – ٽپ.

– **رقص طائوسُ:** ذ. [ع. رقص + فہ طائوس = مور] مور جو ناچ – ناچ جو هڪ قسم.

– **رقص و سرودُ:** ذ [ع. رقص + فہ سرود = واجو] راڳ ناچ – ڳائڻ وڄائڻ.

• **رقعو ج رقعا:** ذ [ع. رُقعَة] لکيل ڪاغذ – خط – چِٺي.

• **رقمُ ج رقمُونَ:** ٿ [ع. رَقَمَ = هن نشان ڪيو يا لکيو] لکيت – لکيو – تحرير. مُهر – نشان – ڇاپو. انگ – لکڻ ۾ روپين جي انگ ظاهر ڪرڻ لاءِ خاص نشان. (عدد > عہ = ١. عا = ٢. سے = ٣. للعہ = ٤. صہ = ٥. ے = ٦. سعہ = ٧. سلے = ٨. لعہ = ٩. عہ = ١٠). جنس – قسم. مال – دولت. قيمتي شيءِ.

– **رقمَ توبري ۾ هُشڻُ:** هڙ مُوڙي وڃڻ – پيسا نابود ٿيڻ.

– **رقمَ پُوري ٿيڻ:** پيسا ختم ٿيڻ. سڀڪجهه چٽ ٿيڻ.

– **رقمَ پيارڻ:** پيسا جمع ڪرائڻ.

– **رقمَ ڏيڏي ٿيڻ:** ڦرجي وڃڻ. رقم ٻڏڻ. نقصان پوڻ.

– **رقمَ ڪرڻ:** لکڻ – تحرير ڪرڻ.

– **رقمَ ڪي شيءِ:** محاورو. نہ ملڻ جهڙيءِ رقم جي اڳيان ٻڙي ڏيڻ. حساب ڪتاب ختم – رقم ٻڏڻ.

– **رقمَ ۾ تنگ پوڻ:** پيسا کٽڻ – ڪوٽ پوڻ.

– **رقموار:** ظرف سلسليوار. جنس بہ جنس – درجي بدرجي.

– **رقم وارڻ:** پئسن ملڻ تي ٻنديءَ ۾ اها رقم اڳٽ ڪري ان کي ٻڙي ڏيڻ.

– **رقم ٿي اڳٽ ٿيڻ:** پئسا برباد – رقم چٽ.

• **رقودُ ج رقُود:** ذ. صفت. [ع] سمهندڙ – غافل – لاغرض.

• **رقيبُ ج رقيبُ:** ذ. صفت. [ع] نگهبان – راکو – محافظ. چاري

جاسوس _ حريف – هم پيشه. دشمن – ويري. مخالف. معشوق جو بيو عاشق. (اسم خاص) خدا تعاليٰ جو صفاتي نالو.

• **رقيقُ**: ذ. صفت. [ع] پاڻيءَ جهڙو – پتڙو – چِڊو. نرم – ڪُنڊو. نازڪ. سنهون – باريڪ. اڀرو.

• **رقيقُ القلبِ**: ذ. صفت. نرم دل – رحمدل – ٻاجهارو.

• **رڪُ ج رڪَ**: ذ. صفت. [سن. رَنڪَ] سخت ڏاڍو – سنائو. مشڪل – ڏکيو. ڏکيل. سخت دل. بي رحم. سخت ڪنجوس – بخيل. سخت جان. بي اثر. "تنهنجي مريدن سان ڪنهن. رڪن روسپ سي نا رهن" (حمل). احمد. لنج: "رَڪُ مان رمضان چئي. اهي هرگز زبان" (رمضان). (اسم خاص) مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

• **رُڪُ**: ذ. ڌاتوءَ جو هڪ قسم. ماريل لوهه – فولاد. رُڪ مان ٺهيل ڪوبه اوزار (جهڙوڪ: تلوار. ڪٽاري. ڪاتي وغيره). جنگ – لڙائي. (صفت) پختو. قابو. مضبوط. (اسم خاص) گهوٽڪي ۽ ڳڙهي ياسين تعلقن ۾ ديهه جو نالو.

– **رُڪَ پيالوُ**: ذ. ترارين يا ٻين هٿيارن جو جوهر (جنهن کي "آب" چون). ٻهراڙيءَ جا لوهار انهيءَ کي "رُڪ جو پاڻي" چون ٿا.

– **رُڪَ پيالوُ چکڻُ**: ترار سان شهيد ٿيڻ.

– **رُڪَ جا چڻا چٻڻُ**: سخت محنت ڪرڻ – ڪشالو ڪڍڻ.

– **رُڪَ جي دانگي چڙهي پئي هُجڻُ**: تمام گهڻو خرچ هئڻ. ڏکار پوڻ.

– **رُڪَ چلڪا ڏيڻُ**: تڪليف ڏسڻ ۾ اچڻ.

– **رُڪَ راڙُونُ ڪرڻُ**: ڏاڍو مشڪل ڪم نظر اچڻ.

– **رُڪَ رَجهڻُ (ت)**: سخت تڪليف ڪرڻ.

رُڪَ رَئي: ث. ترار جو چمڪو. جنگ – لڙائي.

– **رُڪ ڪرڻُ (ت)**: قابو ڪرڻ – سوگهو ڪرڻ.

– **رُڪَ هُجڻُ (ت)**: قابو هجڻ – سوگهو هجڻ.

• **رُڪائُنُون**: ذ. صفت. رُڪ جو – فولادي – رُڪ مان ٺهيل.

– **رِڪابُ**: ث. [ف] وڏو پيالو – وڏي ٿالهي – رڪيبي.

– **رِڪابدار**: ذ. صفت. هوشيار ٻورچي.

• **رِڪابُ ج رِڪابَ**: ذ. [ع. رَڪَبَ = هو سوار ٿيو] گهوڙي جي زين جي ٻنهي پاسي لڙڪندڙ لوهي پيرڙيو – رڪيب – پاگوڙو.

– **رِڪابدارُ ج رِڪابدارَ**: ذ. صفت. [ع. رڪاب +ف. دار > داشتن = رکڻ] رڪيب جهليندڙ – اهو نوڪر جو پنهنجي مالڪ کي گهوڙي تي چاڙهڻ ۾ مدد ڪري. خدمتگار.

– **رِڪابَ ۾ پيرپائڻُ**: مسافريءَ لاءِ روانو ٿيڻ. مقابلو ڪرڻ – همسري ڪرڻ.

– **رِڪابَ وَٺڻُ**: نوڪر ٿيڻ – خدمت ڪرڻ.

• **رِڪابي ج رِڪابيُونُ**: ث. ٿالهي – رڪيبي.

• **رُڪاٽُ ج رُڪاٽُونُ**: ث. روڪ – رنڊڪ – رُڪاوٽ. "روڳي رُڪاٽُن ۾ اوري نا اڙجن" (غلام حيدر ڪنڌڙي وارو).

• **رِڪارڊُ ج رِڪارڊَ**: [انگ. Record] يادداشت. دفتر. فائيل (ڪاغذن جو). (گراموفون تي وڄائڻ جي ٿالهي. جنهن ۾ آواز ڀريل هجي).

• **رُڪاوٽَ ج رُڪاوٽون**: ث. اٽڪ – روڪ – ٻجهڪڙي – رخنو – رنڊڪ.

• **رڪبُ ج رَڪبَ**: ذ. محصول – سنگ. زميندار جو هاريءَ تي ڀانڊاڻ – لاڳ.

• **رِڪتَ ج رِڪتُونُ**: ث. تڪليف. ڪاوڙ. اڻبڻت. ناراضگي. ضد. حسد. حياءُ – شرم.

• **رِڪتي ج رِڪتي**: ذ. صفت. رنڊڪ وجهندڙ. ڪاوڙيل. حاسد.

• **رڪتچندنُ**: ذ. [سن. رَڪتَ = رَتُ + چندن] ڳاڙهي صندل جو ڪاٺ.

• **رڪعتَ ج رڪعتُونُ**: ث. [ع] ڏنگ (چيلهه جو) – جهڪاءُ. (ورُ) نماز جو (اڌ يا چوٿون حصو) هڪ رڪن (جنهن ۾ هڪ رڪوع ۽ ٻه سجدا اچي وڃن).

• **رُڪَن**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **رُڪنُ ج رُڪنَ**: ذ. [ع] ٿنڀ – ٿنيو – پايو – پيلپائو – ستون. ڪنهن به جماعت جو ڪارڪن. مصرع جو هڪ حصو – وزن.

• **رُڪڻ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **رُڪڻِ (ت)**: ث. ڪڇيءَ جي هڪ ذات (جنهن جو ڏونگر هيٺو ۽ ٻنڊرو ٿئي).

• **رُڪڻُ**: مصدر. ترسڻ – بيهڻ. اٽڪڻ.

• **رُڪڻپورِ**: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رُڪوعُ ج رُڪوعَ**: ذ. [ع. رَڪَعَ = هن پاڻ کي جهڪايو] عاجزيءَ سان جهڪڻ جي حالت – نماز جو چوٿون فرض (جنهن ۾ قيام ۽ بيهڻ کان پوءِ گوڏن تي هٿ رکي جهڪي ۽ پوءِ سجدي ۾ وڃجي).

• **رِڪِي**: ث. گُونهن – ڪرنتي.

• **رِڪيبَ ج رِڪيبَ**: ذ. [ع. رَڪَبَ = هو سوار ٿيو] زين. هني يا پاکڙي جي دوال ۾ لٽڪندڙ لوهي ڪڙو (جنهن ۾ پير رکي گهوڙي تي چڙهجي يا سواريءَ مهل پير وجهي ويهجي) – رِڪابُ – پاوڙي – پاگوڙو – پيرڙي – پيرڙيو.

• **رِڪيب ڏيڻ**: ڏکئي وقت ۾ مدد ڪرڻ. همراهي ڪرڻ.

– **رِڪيب ۾ پير هجڻ (ت)**: تيار هجڻ. اُٿيو هجڻ. تڪڙو هجڻ.

• **رِڪيبي ج رِڪيبيُونُ**: ث. [ف. رڪابي] ٿالهي – رڪابي – طباخ – پليٽ.

• **رَڪيڪ**: صفت. [ع] سُست. ضعيف – اڀرو – ڏٻرو – ڪمزور – سنهون – باريڪ. ذليل – حقير – ادنيٰ.

• **رڪ**: ث. [هه. رکَ = روڪ] روڪ – پناهه – سنڀال – آڏ. رکڻ جي حالت. رکيل گاهه. رکيل وڻ ٽڻ. چوپائي مال جي چاري لاءِ حفاظت ۾

رکيل گاهه واري ايراضي – وِيءِ. پرهيز – ڪري. [هه. راک] ڪنهن شيءِ جي سڙيل خاڪ – ڦلهيار – جارِ – ڪيري. جهنگ جو اهو ٽڪرو، جتي مالڪ کانسواءِ ٻيو ڪو شڪار ڪري نہ سگهي. انَ جي راهه جي ٻاهران ڪڍيل ليڪو – ٻوهي (ت).

– رکَ ٿيڻُ: خاڪ ٿيڻ – ڀسم ٿيڻ – ڦلهيار ٿيڻ. سڙي وڃڻ.

– رکِپالُ ج رکِپالَ: ذ صفت. راکو – رکوال – واهي – چوڪيدار – نگهبان.

– رکِپا: ٿ. حفاظت – رکوالي – چوڪي.

– رک رکانُ: ٿ. لحاظ – مروت – پاسخاطري.

– رک رکانُ ڪرڻ: ڪجهه وقت لاءِ مهلت وٺڻ. لحاظ ڪرڻ – مروت ڪرڻ.

– رک رکائِي: ٿ. سنڀال – خبرداري – حفاظت. لحاظ – مروت.

– رکَ رکاءُ: ذ. رک رکائي. اوڌر (ت). مهلت.

– رکَ رکڻُ (ت): پرهيز ڪرڻ – ڪري ڪرڻ.

– رکَ سان ٺارونُ کٽائڻُ (ت): خالي موٽائڻ – ڪابہ شيءِ نہ ڏيڻ – ڪجهه بہ نہ ڏيڻ. ٻار کي ريزش جو سوڻ ڪرائڻ.

– رکَ ڪڍڻُ (ت): انَ جي راهه جي چوڌاري ليڪو ڪڍڻ – ڍيري ۾ رکيل انَ کي نِپي چوڌاري ليڪو ڪڍڻ.

– رکَ ڪِڍيُ وٺڻُ (ت): سخت سزا ڏيڻ – سخت مار ڏيڻ.

– رکَوارُو ج رکَوارا (ٿ): ذ. صفت. سنڀال ڪندڙ – رکپال – رکوال.

– رکَ وِجهڻُ (ڪ): ڪنهن ٻور جي جهنگ ۾ رهجي وڃڻ تي ڪنهن مُلان يا پير فقير کان دعا پڙهائڻ (جيئن ٻور کي ڪوبہ نقصان نہ پهچي).

• رِکَ ج رِکُونُ (ڪ): ٿ. ذرو – ذرڙو – ذري – لِک – ڦو.

• رکاتَ: ٿ. اوڌر – رَکت – رکال. "وجهن ڪرٽ ڪپار ۾، هت ناهي ريت رکات" (خليفو نبي بخش).

• رکالَ: ٿ. اوڌر – قرض – رکت. ٻنيءِ جو گاهه وارو ڇڏيل ٽڪر (جنهن ۾ مال نہ چري) – وِيءِ – سينڌ (ل).

• رُکائِ: ٿ. رُکائي. سوڪ. اٿپائي. رُک مُنهائي.

• رُکائو (ت): ذ. رُکي ماني – ڏ ڏ. کير وغيره مُيسر نہ هجڻ جي حالت.

– رُکائو رکڻُ: ٻک ڪڍڻ – لنگهڻ ڪڍڻ.

• رکائِڻُ: مصدر. "رکڻ" مان متعدي بالواسطہ. ڪٽڻ (اوڌر). ڪا شيءِ ڪنهن هنڌ ڇڏڻ.

• رُکائِي: ٿ. [سن. رُکشيہ] رکان. سوڪ – خشڪي. اٿپائي. بي رُخي – سرد مهري. رُک مُنهائي. بي لحاظي.

• رکَت ج رکَتيُونُ: ٿ. [رکڻ > رکت] بچت – ميڙا چونڊي. اوڌر – رکال – قرض.

– رکَت ڪرڻُ: اوڌر ڪرڻ – قرض کڻڻ.

• رکِجڻُ: مصدر. "رکڻ" مان فعل مجهول. ڌرجڻ. ملتوي ٿيڻ.

• رکِڙِي ج رَکڙِيُونُ: ٿ. [هه. راکي] رنگين ڌاڳن مان ٺهيل ڏورو (جنهن کي ڳنڍيون ڏنل هجن. هندو ڌرم موجب. ڀيڻ پنهنجي ڀاءُ جي ڪرائيءِ ۾ ٻڌندي آهي. هندو اهو رسم سانوڻ مهيني جي چوڏهين تاريخ تي ملهائيندا آهن). ڳاڙهي سُٽ مان ٺهيل ڳانو. جو گهوٽ کي ٻانهن ۾ ٻڌجي (ت).

• رُکڙِيالُ (ت): ذ. صفت. سودائي – پورالو. وهمي – وسواسي.

• رکشا: ٿ. [سن] حفاظت – پناهه – اُجهو – بچاءُ. سنڀال – نگهباني.

– رکشا ڪرڻ: بچائڻ – محفوظ رکڻ – پناهه ڏيڻ.

• رکڻُ: مصدر. [پرا. رَکڻ: سن. رَکشڻ] هڪڙي هنڌ ڇڏڻ – ڌرڻ – ٽڪائڻ. رکي ڇڏڻ. بچائڻ – سنڀالڻ – حفاظت ڪرڻ – سانڍڻ. روڪڻ "خدا رکي وغيره". گڏ ڪرڻ. هٺڻ (الزام). رکڻ (ڪم). ڇڏڻ – ملتوي ڪرڻ. پورڻ (قبر ۾). ٻيهارڻ (نوڪريءِ ۾).

– رکڻهارُ: ذ. صفت. سنڀاليندڙ – رکو – رکپال – رکوال – نگهبان – محافظ.

– رکِڻي ج رکِڻيُونُ: ٿ. رکڻ جي حالت. رکڻ جو نمونو. نهارڻ – خيال. سانگو – لحاظ.

– رکِي ڇڏڻُ: هڪ هنڌ ڇڏي ڏيڻ. بچائي رکڻ. ملتوي ڪرڻ. ٽاري ڇڏڻ.

• رُکو ج رُکا: ذ. صفت. [سن. رُکش = رُکو] سُڪل – خشڪ. اٿپو – اليوڳو. سادو (کاڌو) – ڀاڄي. گيهہ يا ڇڀراڻ کانسواءِ (کاڌو). بي مروت – سُونڊ مُنهون – بي مُحابو.

– رُکو جوابُ ڏيڻُ: انڪار ڪرڻ – نفي ۾ جواب ڏيڻ – ناڪار ڪرڻ.

– رُکو روُح: ذ. صفت. تند مزاج – سخت طبيعت وارو.

– رُکو سُکو ج رُکا سُکا: ذ. صفت. اٿپو. جهڙو تهڙو – سادو سُودو (کاڌو).

– رکو سُکو کاڌو کائڻ: سادو کاڌو کائڻ. غريبيءِ ۾ گذارڻ.

– رُکو سُکو ج رُکا سُکا: ذ. صفت. رُکو سُکو.

– رُکو کائِڻ: کُس پائڻ – نقصان سمجهڻ.

• رکوالَ ج رکوالَ: ذ. صفت. سنڀاليندڙ – محافظ – رکوالو – راکو.

– رکوالو ج رکوالا: ذ. صفت. رکوال – رکپال.

– رکوالِي: ٿ. چوڪيداري – نظرداري – نگهباني – سنڀال.

• رِکيا: ٿ. [سن. رِکشا] حفاظت – بچاءُ – پناهه. سنڀال – نظرداري – نگهباني. امن.

• رِگَ: ٿ. [ف] نس – نار – رَڳَ – نبض – تند – ڌاڳو.

– رگ جانُ: ٿ. شاهه رڳ – شريان.

– رگ وريشه: ذ. اصل نسل – بنياد.

• رگَ ج رَگون (ٿ): ٿ. گهيٽي يا رڍ وغيره جو آواز – رنڀ.

• رِگائڻُ (ٿ): مصدر. ڪم کان ٽارڻ. اينگهائڻ – ديگهہ ڪرائڻ.

• رگِڙَ ج رَگِڙون (ڪ): ٿ. وارو – ٻل – وٽ – وڪڙ – ڦيرو.

• **رگَڻُ (ٺ):** مصدر. رنبڻ (ڪنهن جانور جو) ٻاڪارڻ.

• **رِگَڻُ (ٺ):** مصدر. ورجائڻ – هر هر چوڻ – وري وري چوڻ – رنگڻ.

– **رِگڻو ج رِگڻا (ٺ):** ذ. صفت. ورجائيندڙ – وري وري چوندڙ – هر هر چوندڙ – رنگڻو.

• **رگ ويدُ:** اسم خاص. [سن] هندن جو هڪ ڌرمي ڪتاب – چئن ويدن ۾ پهريون ويد (رگ ويد، سام ويد، يجر ويد ۽ اٿرويد).

• **رِڳَ ج رِڳُونَ:** ٺ. [ف. رَڳُ] رت جي نلي – رت واهڻ، نس، نبض – ناڙ – شريان، عادت – خصلت – هير، نسلي خاصيت، مردانو مخصوص عضوو.

– **رڳارو ج رڳارا:** ذ. صفت. جنهن جي جسم جون نسون ڏسڻ ۾ اچن. ابرو – ضعيف.

– **رڳَ پڄاڻَڻ:** (ڪنهن کي) چڱيءَ طرح ڄاڻڻ – ڄاڻڻ – سمجهڻ – (ڪنهن جي) گهٽتائين يا ڪمزورين جي چڱيءَ طرح خبر هجڻ.

– **رڳَ جِهلَڻ:** پيروي ڪرڻ – نقش قدم تي هلڻ – اُڏ وٺڻ – عادتون پرائڻ. مائٽاڻي ريت پرائڻ.

– **رڳُو ج رڳُيَر:** ذ صفت. رڳن وارو – رت وارو – زور وارو – طاقتور – سگهو.

– **رڳَ رڳَ ٺرڻ:** تمام خوش ٿيڻ – اندر ٺرڻ.

– **رڳَ رڳَ کان واقف هئڻ:** چڱيءَ طرح سڃاڻڻ – (ڪنهن جي) عادتن جي پوريءَ طرح ڄاڻ هئڻ.

– **رڳَ سڃهي ڪرڻ:** اٽڪل کان واقف ٿيڻ.

– **رڳن ٽٽو ج رڳن ٽٽا:** ذ صفت. سُست – بيڪار – نڪمو – توتي.

– **رڳن ٽٽو هئڻ:** سُست هئڻ – بيڪار هئڻ – نڪمو هئڻ.

– **رڳن ۾ ٻيهي وڃڻ:** وڻي وڃڻ – دل ۾ گهڙي وڃڻ – سيبائڻ – پسند اچڻ.

• **رِڳ ج رِڳُونَ:** ٺ. صفت. پنيان لڳي پوندڙ – چنبڙندڙ – چهٽندڙ – پند – ججا – ڳِڪَ. ڪيناٺي – ضدي. لالچي – حريص – طاماعو. بيڪار – نڪمو. (ٺ) طمع. بيماري (ت).

– **رِڳُو ج رِڳا:** ذ صفت. چنبڙ – ڳِڪَ لالچي – حريص – طاماعو. روٺو.

• **رڳڙڻ:** مصدر. ڪي بہ شيون پاڻ ۾ زور سان گسائڻ – مهٽڻ – ملڻ – گسهڻ – ڪرڙڻ – گهرڙڻ – رهڙڻ، ماڃڻ – ملڻ – صاف ڪرڻ (برتن وغيره). گهوٽڻ (پنگ). ڪٽ ڪرڻ – تنگ ڪرڻ – هلاڪ ڪرڻ.

• **رڳڙَ ج رڳڙُونَ:** ٺ. گَهڪو – گَسڪو. رهڙ – چل. مالش. هلڪي رهڙ. گاٽ جو نشان.

– **رڳڙجي وڃڻ (ت):** گهوٽجي وڃڻ – پيسجي وڃڻ. تڪليف هيٺ اچڻ – نقصان هيٺ اچڻ.

– **رڳڙو ج رڳڙا:** ذ ڏندي جو ڪوندي ۾ زور سان گهڪو – رهڙو – رهڙو – گهوٽو.

• **رِڳڙو ج رِڳڙا:** ذ. جهيڙو – جهڳڙو – ٽنٽو – ڪرهہ – معاملو – تڪرار – ريڙهہ پيڙهہ – ڏانڊل.

– **رِڳڙائي ج رِڳڙائي:** ذ. صفت. جهيڙائي – جهڳڙائي – ٽنٽائي – معاملائي – فسادي – ڦڏائي.

– **رِڳڙو لڳائڻ:** خواه مخواه تڪرار ڪرڻ – ڏانڊل ڪرڻ.

• **رِڳَڻُ (ت):** مصدر. رنج ٿيڻ – ڏک ڪرڻ. ناراض ٿيڻ. غصو ڪرڻ – ڪاوڙ ڪرڻ.

• **رُڳُڻ:** ظرف. رڳو – نِلو – فقط.

• **رُڳئو:** ظرف. ڏسو "رُڳڻ".

• **رُڳو ج رُڳا:** ذ صفت. اڪيلو – ڇڙو – نرو – فقط رڳئو.

– **رُڳو پڳو ج رُڳا پڳا:** ذ صفت. رڳو – رڳوئي.

• **رُگهہَ ج رُگهُونَ:** ٺ. اونهاري ۾ هوا بند ٿيڻ جي حالت – گهٽ – ٻٽ – اُڪرس – اُٻس – اُمس. مُونجهہ – ٻوساٽ. گرمي – رجهہ.

– **رُگهارو ج رُگهارا:** ذ. صفت. گرميءَ وارو – گهٽ وارو. ٻوساٽيل. اُٻس وارو. هوا کان بند.

– **رُگهاٽيو ج رُگهاٽيا:** ذ. صفت. رُگهارو – رُگهہ وارو – هوا کان بند.

• **رُگهٽو رُگهٽي (ٺ ل):** ذ صفت. قدم ۾ ننڍو. پرٻٽ ۾ پريل – ٺُلهو – متارو. سگهارو.

• **رُگهو ج رُگها (ت):** ذ. ڪانيءَ جو ڇهنبيارو ٽڪر.

– **رُگهو ڏيڻ:** ڪانيءَ جو ڇهنبيارو ٽڪر چڀائڻ – چوڪ ڏيڻ. چونگ ڏيڻ. طعنا هڻڻ. اشاري سان خبردار ڪرڻ.

– **رُگهو لڳڻ:** ڪانيءَ يا ڪُوٺر جي سُنڊي جي نوڪ جو پير ۾ لڳڻ يا جسم ۾ ڪنهن بہ هنڌ لڳڻ.

– **رُگهو هڻڻ:** ڪانيءَ جو ڇهنبيارو ٽڪر هڻڻ.

• **رُگهي ج رُگهيُونَ (ل):** ٽٻي – غوطو پاڻي ۾.

• **رڱَ ج رڱَ:** ذ [سن رَنگَ] رنگ – روغن ورن ڇٽ – نقش حيض – ماهواري.

– **رڱ اچڻ:** فائدو ٿيڻ – مالا مال ٿيڻ. حيض اچڻ.

– **رڱائي، رڱائي:** ٺ رنگ ڏيارڻي – رنگائي – رڱاوت.

– **رڱاوت ج رڱاوتُون:** ٺ رڱ ڏيڻ جو ڪم – رڱتي – رڱائي – رڱائي.

– **رڱائڻ:** مصدر. "رڱڻ" مان "متعدي بالواسطہ". رڱ ڪرائڻ – رنگائڻ.

• **رڱجڻ:** مصدر. رڱڻ مان فعل مجهول. رنگجڻ – رنگ اچڻ. فائدو ملڻ. فيض حاصل ٿيڻ.

• **رڱَڻُ:** مصدر. [سن. رَنگَ] رنگ ڏيڻ – رنگ چاڙهڻ – رنگ ڪرڻ. ملمعون چاڙهڻ – چٽسالي ڪرڻ. ڪپڙي وغيره تي رڱ چاڙهڻ. مصالحو وغيره ڏيئي چمڙو ناهڻ. فيض ڏيڻ – رچائڻ (محبت الاهيءَ ۾).

— **رڱيڻي ج رڱيڻيون:** ٺ. رنگ ڏيڻ جي حالت – رڱائي – رڱاوت.
- **رڱو ج رڱا:** ذ. اهو ڏاڱو جنهن سان وادا ڪاٺ تي لبڪو ڪڍن – راڱو.
- **رلائڻ:** مصدر. گڏائڻ – ملائڻ – گڏ وچڙ ڪرڻ.
- **رُلائڻ:** مصدر. هيڏانهن هوڏانهن ڊوڙائڻ – دربدر ڪرڻ – ڌڪا کارائڻ. ستائڻ. هلائي ڦلائي ڪک ڪرڻ. اجايو هلائڻ. گهٽي اچ وڃ ڪرائڻ.
- **رِلڪو ج رِلڪا:** ذ. [سن. رَلڪَ] ٻارن لاءِ ننڍو ڳاڍيلو – ننڍي رلي.
- **رَلَڻُ:** مصدر. [سن. لَلَنَ] ملائڻ – گڏائڻ. هلڻ – رمڻ.
- **رِلڻُ:** مصدر. ملڻ – گڏجڻ. گڏ وچڙ ٿيڻ.

— **رَلڻُ مِلڻُ:** ملڻ – گڏجڻ. مُسجڻ. ملي وڃڻ. اچڻ وڃڻ. رلي ملي وڃڻ – چڱيءَ طرح گڏجي وڃڻ – گهاٽل مائل ٿيڻ.

— **رِلئو مِلئو ج رِلئا مِلئا:** ذ. صفت خوش اخلاق – سهڻيءَ طرح سان ملندڙ – هر ڪنهن سان هاٺو ماٺو – چڱي نموني پيش ايندڙ.

— **رلئو ملئو هئڻ:** خوش مزاج هئڻ – گهاٽل مائل هجڻ – هاٺو ماٺو هجڻ.

— **رِليِ مِليِ هَلَڻُ:** سڀڪنهن سان سٺي نموني هلڻ – خوش اخلاقيءَ سان پيش اچڻ. گڏجي هلڻ.
- **رُلَڻُ:** مصدر. [سن. لَلَن] ڪنهن مطلب کان سواءِ هيڏانهن هوڏانهن ڌڪا کائڻ – ڀٽڪڻ – اجايو هلڻ – بي فائدو ڊوڙڻ ڊڪڻ – بيڪار ڦرڻ. اوجهڙ ٿيڻ. ڀلجڻ – گمراهه ٿيڻ. وچڙڻ – جُدا ٿيڻ.
- **رلو ج رلا:** ذ. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ نمونو – گهوڙي جو وچٿرو پنڌ (جنهن ۾ سوار کي تڪليف نه ٿئي) "گهوڙو ته رلو، نه ته هٿيس ڪلو". وڏي رلي – گودڙ (ڪ). (صفت) ڳرو – وزني (ڪ).
- **رلهڪو ج رلهڪا(ت):** ذ. ڏسو "رلڪو".
- **رِلهي ج رِلهيون(ت):** ٺ. رلي – گودڙي – گندي. (صفت) ڍڄڻو – گيدي.
- **رلي، رِليِ ج رِليون، رِليون:** ٺ. [سن. رَلڪَ] اڳرين ٽڳرين مان ٺهيل هڪ قسم جو اوڇڻ – گندي (ت) – ڏڙڪي (ل).

— **رلي ٺائڻ:** رلي وجهڻ – سمهي رهڻ. بيمار پوڻ.

— **رلي ڪلهي تي رکڻ:** رُسي وڃڻ. روانو ٿيڻ.
- **رليو:** ذ. قسمت – ڀاڳ – نصيب – لکيو. (صفت) قسمت ۾ آيل – تقدير ۾ مليل.
- **رمُ:** ذ. [سن. رَم = وار. ڏج] وار – بدن جا وار – رؤن – ڏچ. ٻُر. جوانيءَ جي وقت جا چلاوان وار يا ٻانهن جي ٻُر.
- **رَمَ ج رَمُون(ڪ):** ٺ. ڊوڙ – ڊڪ – ڀاڄ.

— **رَمَ ڪرڻ:** ڊوڙڻ – ڊڪڻ – ڀڄڻ.
- **رَمُ ج رَمَ (ت):** ذ. ڳـَڙ. بدن تي ڪارو نشان (ڌڪ وغيره جو). ڪاراڻ.
- **رماڪُ ج رماڪَ(ل):** ذ. ڏٺو – دلبو – ڪوڙو آسرو.
- **رماڪ ڏيڻ:** ڏٺو ڏيڻ – دلبو ڏيڻ – ڪوڙو دلاسو ڏيڻ.
- **رماڪي ج رماڪي:** ذ. صفت دلبائي – مڪار – ڪوڙو – گسٺي – ڏٺائي.
- **رمَالُ ج رمَال:** ذ. صفت واريءَ تي ليڪا ڪڍي اڳڪٿي ڪندڙ – رَمل جو حساب ڄاڻندڙ – اڳڪٿيون ڪندڙ. فال وجهندڙ – وڏو رملي.
- **رماند (ل):** ذ. صفت ڪوڙو – بناوتي. مٺ گڏيل (سون).
- **رمائڻ:** مصدر. "رمڻ" مان متعدي بالواسطه [هه. رمانا] گهمائڻ – ڦيرائڻ – روانو ڪرڻ – موڪلڻ – رخصت ڪرڻ. ڀڄائڻ – ڊوڙائڻ. چوريءَ ڀڄائڻ. گم ڪرڻ – وڃائڻ – لمائڻ. ڀلائڻ – مُنجهائڻ. [سن. رَم = راند ڪرڻ] کيڏائڻ – راند ڪرائڻ.
- **رمتَ (ٿ):** ٺ. راند.
- **رمتُو ج رمتُو:** ذ. صفت رمندڙ – هلندڙ – گهمندڙ – سيلاني (فقير). جوڳي – ساڌو – بيڪاري – پينو – گدا – گداگر. هرجاءِ حاضر – حاضر ناظر.

— **رمتُو جوڳي:** ذ. گهمندڙ فقير – سيلاني فقير.
- **رمِ جهمِ:** ٺ. [هه] بُوند بُوند – ڦُڙ ڦُڙ – ٽِم ٽِم (مينهن جي). مينهن جي ڦڙين جو آواز. برسات جي اها حالت جا طبيعت کي فرحت بخشي. فرحت – خوشي – بهاري.
- **رمڏلاڻ:** اسم خاص. تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **رمڏاڻي:** اسم خاص. جمالي بلوچن جو هڪ پاڙو.
- **رمڙيا:** اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **رمز ج رمزون:** ٺ. [ع] اکين، ڀرن يا چپن جو اشارو – اهڃ – غمزو. نشاني – اهڃاڻ – علامت. ڳجهارت – لڪل ڳالهه. ٻه معنيٰ ڳالهه. اٽڪل – تجويز – ڍنگ – کيڏ. ڳجهه – راز.

— **رمزبازي ج رمزبازيون:** ٺ. اشارو. اٽڪل بازي – حرفت – چالاڪي – کيڏ.

— **رمز پروڙڻ:** اٽڪل سهي ڪرڻ – اشارو سمجهڻ – راز معلوم ڪرڻ.

— **رمز شناسُ:** ذ. صفت [ع. رمز + ف. شناس > شناختن = سڃاڻڻ] اشارا ڄاڻندڙ – اٽڪلي – چالاڪ ڏاهو – عقلمند.

— **رمز وٺڻ:** هلت اختيار ڪرڻ – اٽڪل سان هلڻ – نمونو اختيار ڪرڻ. "زماني رمز سا ورتي، جا آهي راءِ حاڪم جي" (سانگي).

— **رمز هلڻ:** اشاري سان ٻڌائڻ. اٽڪل هلڻ – کيڏ کيڏڻ – چالاڪي ڪرڻ.

— **رمزي ج رمزي:** ذ. صفت اٽڪلي – کيڏاري – حرفتي – چالباز.
- **رمضان:** اسم خاص. [ع] قمري سال جو نائون مهينو (مسلمانن جو روزن رکڻ وارو مهينو) – روزن وارو مهينو – ماهِ صيام. مرد جو نالو.
- **رمضان پور:** اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو. ڏل قبيلي جي هڪ پاڙي جو نالو (رمضان ڏل).
- رمل: ذ. هڪ علم جو نالو جنهن ۾ فرد نقط (.) ۽ زوج. ٻن نقطن (..)

وسيلي غيب جي خبر پڌائجي (هيءَ علم حضرت دانيال ڏانهن منسوب آهي). علم عروض موجب هڪ بحر جو نالو (جنهن ۾ 'فاعلاتن' جو رڪن اٺ دفعا اچي).

— **رمْلي ج رمْلِي:** ذ. صفت. رمال — اڳڪٿي ڪندڙ. انڪل باز. ڏڪائي.

• **رمَنْدُ:** ذ. قلعي گر يا ٺيٺائي جي دڪان مان نڪتل گند (جنهن ۾ لوهه جا ننڍا ٽڪرا هجن). ڪِٽ — ڪڇرو — رماند.

— **رمَنْدو رهڻُ:** هلندو وڃڻ — پنڌ ڪرڻ — سفر ڪرڻ. جلد روانو ٿيڻ.

• **رُمڻُ:** مصدر. [پرا. رَمْبَ؛ هـ رَمْنا؛ ف. رميدن = هلڻ] گهمڻ — ڦرڻ — گشت ڪرڻ — سير ڪرڻ. هيڏانهن هوڏانهن هلڻ — پسار ڪرڻ — ٽهلڻ. وڃڻ — هلڻ. روانو ٿيڻ. کسڪڻ — ٻُجڻ. رُلڻ — ڀٽڪڻ — ڀڄڻ. [ف. رَمْ] ڀڄڻ — ڀاڄ کائڻ. [سن. رَمڻَ > رم = راند ڪرڻ] راند ڪرڻ — کيڏڻ • ت].

• **رمڻي ج رمڻِيُونْ:** ث. سهڻي عورت — موهيندڙ عورت — وڻندڙ زال. (صفت) حسين — خوبصورت — سوڀياوان. هلڻي — چال — رفتار.

• **رُمُوز:** ث. [ع. رمز ج رموز] رمزون — نشانيون — اهڃاڻ — اشارا. انڪلون — کيڏون — حرفتون — چالاڪيون. ڀيد — راز.

• **رمون ج رُمانْ:** ذ. ڪَنُو (جنهن جي شاخ سان بدن مان رت ڪڍجي). جوڙن هڻڻ کان پوءِ نڪتل رت گڏ ڪرڻ جو پيالو. رت ڪڍڻ جي سڱي.

• **رمُوِن:** ذ. گاهه جو هڪ قسم.

• **رمِيَ ج رمِيُونْ:** ث. [انگ] پتن جي هڪ راند جو قسم.

• **رُميَ ج رُمِيُونْ:** ث. رت ڪڍڻ جي سڱي. "رت ڏسي رمي هڻجي".

• **رمِيُوْن:** اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رنَ ج رنُونْ:** ث. [سن. رَنْڊ] مڙس مري ويل عورت — ڏهاڳڻ — ڦلاٽي — ڏُٻي — ڏٻيل — بيوهه — زنڙ. ڪنهن عورت کي پاراتي طور چوڻ جو لفظ.

— **رنَ آهِر ڪي نه مرڻ:** ڏولائو ٿيڻ — تڪليفون اچڻ — تباهي ٿيڻ.

— **رناپڻ:** ذ. ڏهاڳيپڻو — رناپو — ڏهاڳ.

— **رناپو:** ذ. رناپڻ — رناپڻو.

— **رنَ پُٽَ ٿيڻ (ت):** تمام غريب ٿيڻ — مسڪين ٿيڻ. بيواهو ٿيڻ — يتيم ٿيڻ.

— **رنَپڻُ:** ذ. رنپو — ڏهاڳ.

— **رنَ چورُ:** ذ. صفت. زن جو چور — زالون ٽڪيندڙ.

— **رنَ ڏاتڙيو رنَ ڏاتيو رنَ ڏاتيرو (ت):** صفت. زنانو — مادي ءَ مهُونْ.

— **رنَ رود ڙيَ (ت):** ث. سادي سوڌي زال — هيڻي عورت — غريب زال.

— **رنَ روڳڙيَ:** ث. ڏاري عورت. واهيات عورت.

— **رنَ زالَ ج رنُونَ زالُونْ:** ث. مڙس مري ويل زال — بيوهه — ڏٻيل — ڏهاڳڻ.

• **رنَ مُرِيدُ ج رنَ مُرِيدَ (ت):** ذ. صفت. زال جي چوڻ موجب هلندڙ — زن مُريد — زال جو مڄو — زال جو پاڙيو.

• **رُنْبَ:** ث. وهراڄ — روٽ — رونبو. سزا — مار — پيڄ — ڏاڱوڙ.

— **رُنْبَ ڏيڻُ:** زور سان ڏسڻ — مٿان چڙهي وڃڻ. مار ڏيڻ — سزا ڏيڻ — جهاڳورڻ — سٽڻ — ڪٽڻ — پيڄ ڪڍڻ.

— **رُنْبَ ڪڍڻُ:** مار ڏيڻ — سيڪيت ڏيڻ — پيڄ ڪڍڻ.

— **رُنْبِڪو ج رُنْبِڪا (ت):** ذ. زور سان زمين ۾ ڏسڻ جي حالت ڏڪو — ٺيلهو.

• **رنْبڻُ:** مصدر. [سن. روپڻ = پوکڻ] هڪ هنڌان ٽلو پٽي، ٻئي هنڌ لڳائڻ — روٽ ڪرڻ — رونبو ڪرڻ — روپڻ — وهڻ — وهراڄ ڪرڻ. هڻڻ — لڳائڻ — کوڙڻ (ٻوٽو. ٿڏو وغيره). ڏسڻ — کيرائڻ — پرڙڻ — مٽيءَ وغيره ۾ ڦاسڻ.

• **رنْبَلُ ج رنبَلَ (ت):** ذ. وڏو گراهه — ڀتو ٺوالو.

— **رنْبَل هڻڻُ (ت):** وڏا گراهه کائڻ — گڏا هڻڻ.

• **رنْبو ج رنْبا:** ذ. گاهه ڪڍڻ يا زمين وغيره کوٽڻ جو هڪ لوهي اوزار — ڪُرپو. واڍڪي ڪم جو هڪ اوزار — ڪاٺ ۾ سل ڪڍڻ جو اوزار — (ڇيڻيءَ جهڙو).

— **رنْبو ڀڃاسُ:** ذ. رنبي جو هڪ قسم.

— **رنْبو رَکڻُ:** پاڙ ٻٽي ڇڏڻ — پاڙ ڪپڻ. ٿڏاري ڇڏڻ.

• **رنْبِيَ ج رنْبِيُونْ:** ث. اوزار جو هڪ قسم (جو چپر جهڙو لوهه مان ٺهيل ڪاٺ جي ڳَنَ سان ٺٽي، واڍڪي ڪم جو اوزار آهي ۽ ڪاٺيءَ ۾ سلَ ڪڍڻ يا جنڊ ڪڍڻ ۾ ڪم اچي ۽ موچي جمڙي وڍڻ ۾ ڪم آڻين). گاهه ڪڍڻ جو هڪ اوزار.

— **رنْبيءِ مُنهُونْ (ت):** ذ. صفت. سنهي منهن وارو — ڇوپٽيءَ منهون.

• **رنْبَ ج رنْبُونْ:** ث. [سن. رَنْبَ = آواز ڪرڻ. رَمْبَ] وڏو آواز — دانهن. ٻاڪار — رڙ. وڏي آواز سان سڏ يا هڪل. ريهاڙ. جانور جو آواز (خصوصاً مينهن ۽ ڍڳيءَ جو) — آواز — ڍڪ — ٺاڏ.

— **رنْبُونْ ڪڍائڻُ:** دانهون ڪڍائڻ. رڙيون ڪڍائڻ. سخت سيڪت ڏيڻ. گهڻو بدنام ٿيڻ.

— **رنْبُون ڪرڻُ:** دانهون ڪرڻ — رنبڻ. روئڻ. سزا ڀوڳڻ.

• **رنْباٽُ ج رنْباٽ:** ذ. ڳئون يا مينهن جي رنب — ڍڪ — دانهن.

• **رنْباڙ ج رنْباڙ:** ذ. وڏي دانهن — رڙ.

• **رنْبڻُ:** مصدر. [سن. رَبْ] ڪنهن چوپائي جانور جهڙوڪ: ڳئون، مينهن وغيره جون دانهون ڪرڻ — ٺاڏڻ — ڪوڪارڻ — ٻاڪارڻ. ڪنهن شيءِ لاءِ کهر کهر لائي ڏيڻ — ورجائڻ — رنگڻ — کهپي ڪرڻ.

• **رُنْبڻُ:** مصدر. [پرا. رُنْبڻ؛ سن. روڌن. رُڌ = اٽڪڻ] مشغول ٿيڻ — ڪم ۾ لڳي وڃڻ — ڳنڍجي وڃڻ (ڪم ۾).

- رُنبَ: ث. مشغولي - رڌ - ڪم ۾ لڳڻ جي حالت.
- رُنباڻُ: مصدر. "رنبڻ" مان متعدي بالواسطہ. ڪم ۾ لڳائڻ - مشغول رکڻ، رنڌڪ وجهڻ (ڪم ۾).
- رُنبجڻُ: مصدر. "رنبڻ" مان فعل مجهول. لڳڻ (ڪم ۾) - رڌل رهڻ.
- • رُنبو ج رُنبا: ذ. گرمي - ڪاڙهو - گهٽ ڪٽ (ڪانئيءَ جي). وڏي چيڙ.
- • رنبو ج رنبا (ٿ): ذ. چم وڍڻ جو اوزار - رنبو.
- • رنجُ: ذ. [ف] ڏک - درد - افسوس - غم - الم. محنت - تڪليف. رنجش - ڪاوڙ. آزار - بيماري. (صفت) ڏکويل - ڪاوڙيل - ڏمريل - وڏوٺو - چڙيل - ناراض - ناخوش.
- رنجائتي: ث. صفت. رنج واري - ڏکن واري.
- رنجائتو ج رنجائتا: ذ. صفت. رنجيده - ڏکويل. آزاريل. هلاڪ - بيزار. ستايل. تنگ - عاجز - ڪاوڙيل.
- رنجُ ڏيڻ: ڏکوئڻ - ايذائڻ - ستائڻ - آزارڻ.
- • رنجو: ذ. ث. صفت. ڏکويل - ڪاوڙيل. ڏمريل - وڏوٺو - چڙيل - ناراض - ناخوش.
- رنجائڻ: مصدر. [ف. رنجيدن] ڏکوئڻ - آزارڻ - ناراض ڪرڻ - چيڙائڻ - ڪاوڙائڻ.
- رنج ٿيڻ: ڏک ٿيڻ - افسوس ٿيڻ - ناراض ٿيڻ - ڪاوڙجڻ.
- رنج ڪرڻ: غم ڪرڻ - افسوس ڪرڻ - ڪاوڙائڻ - ناراض ڪرڻ.
- • رنجش ج رنجشون: ث. [ف] غم - ڏک - افسوس. ناخوشي - ناراضگي - آزردگي - ڪاوڙ.
- رنجش آميز: ذ. صفت. [ف. رنجش + آميز > آميختن = گڏڻ] ڪاوڙيل - ڏمريل - ناراض.
- • رنجڪ ج رنجڪون: ث. بندوق جي دارون رکڻ جو ڪيسو (مياگ يا گوٿري).
- رنجڪ چٽي وڃڻ: رنجڪ جو دونهون ڪري رهجي وڃڻ - بندوق جو نہ چٽڻ.
- رنجڪدانُ ج رنجڪدانَ: ذ. بندوق ۾ رنجڪ رکڻ جي پيالي.
- • رنجڪو: ذ. گاهہ جو هڪ قسم.
- • رنجورُ: ذ. [ف] ڏک - رنج - غم. (صفت) ڏکويل - سورائتو - ڏجهارو - غمگين. آزاريل. بيمار - مريض.
- رنجوري: ذ. صفت. ڏکويل - رنجيده. بيمار - مريض. "سڳهن سڌ نہ سورجي، تا رنگن رنجوري" (شاهہ).
- • رنجول (لس): ذ. صفت. ڏسو "رنجور".
- • رنجيدگي: ث. [ف] رنج - رنجش - ڏک. ڪاوڙ - ناراضگي.
- • رنجيدہ: صفت. [ف] ڏکويل - غمگين - مغموم. دلگير - آزرده - اُداس. ناراض - بيزار.
- • رنجيدہ خاطر: صفت. ناراض - ناخوش - ڏکويل.
- رنجيدہ ڪرڻ: خفا ڪرڻ - ناراض ڪرڻ - ناخوش ڪرڻ ستائڻ. ڏک ڏيڻ.
- • رنجهہ ڪنجهہ: ث. ڪنجهڪو - ڪرڪو - ڪل ڪل - گنهبي - ڪٽ ڦٽ. هڪ نہ بي بيماري - مرض.
- رنجهہ ڪنجهہ نہ ڇڏڻ: هڪ نہ بي بيماري نہ ڇڏڻ - سدائين بيمار هجڻ.
- رنجهہ ڪنجهہ هئڻ: ڪلڪل هئڻ. هميشه اڳهو رهڻ.
- • رنجڪ ماتر: ث. صفت. [سن. رنجڪ = ذرو + ماتر > ما = ماپڻ] گهٽ ۾ گهٽ - ٿوري ۾ ٿورو - نالي ماتر - تمام ٿورو.
- • رنڌ ج رنڌ: ذ. [سن. ١. رندر = چير. خال. ٢. رنڌ = رستو] ڪوهستان يا پڪي زمين جي واٽ. گس - پيچرو.
- رنڌ ڏيڻ (ٿ): ڏکوئڻ - تنگ ڪرڻ - تڪليف ڏيڻ - چيچلائڻ.
- رنڌن ۾ رُلائڻ: رولڙي ۾ وجهڻ - ڏاکڙن ۾ وجهڻ. تڪليف ڏيڻ.
- رنڌن ۾ رُلڻ: تڪليف ۾ اچڻ - سورن ۾ پوڻ - مصيبت ۾ پوڻ - دربدر ٿيڻ - ڏ ڪا کائڻ.
- • رنڌ: اسم خاص. بلوچن جي هڪ وڏي قبيلي جو نالو. ڪوٽ ڏيجي ءِ آباوڙي تعلقي ۾ ديهہ جو نالو.
- • رِنڌ ج رِنڌ: ذ. صفت. آتموت. نتيجن کان بي پرواهہ. لاآبالي. لاغرض. مست - متوالو. بهادر. فقيري - مستي - سچو. ثابت قدم. رند قوم جو هڪ فرد.
- رنڌي: ث. سچائي - لاغرضي. بي پرواهي.
- • رنڌڪو (ٿ): ذ. چوپائي مال جي سڃاڻپ جو داغ.
- • رنڌڪي: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- • رنڌڻ: [سن. رڌن. هہ. رُنڌنا] رندي سان ڇلڻ - رندو هڻڻ. ڇلڻ. وڍ وجهڻ (ڪنهن ڌاتو ۾). ڪٽڻ.
- • رندو ج رندا: ذ. [ف. رنده] ڪاٺ ڇلڻ جو هڪ اوزار. رَنڌ - ڪنڌ - چيڊ. اک جي بيماري، جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڪل سُڄي ڦاٽي پوي ءِ اُن مان گند وهي. انهيءَ بيماريءَ ۾ اکيون ڦر ڇنڊي ڇڏين).
- • رندو هڻڻ: ڪاٺيءَ کي رندي سان لسو ڪرڻ. ڪرڙڻ - ڇلڻ.
- • رنڌ ج رنڌون (ٿ): ث. رڌ - رڌڻ جي حالت. رڌڻ جو ڪم. ماڙ - پچ - جاڳور - جهاڳور.
- رنڌائي: ث. رڌائي - رڌڻ جي اُجرت.
- رنڌائو ج رنڌائو (ٿ): ذ. صفت. رڌيندڙ - راڌائو - بورچي.
- رنڌڻ: مصدر. [سن. رڌ = گارڻ. پرا. رنڌڻ] رڌڻ - ٺهڪائڻ - اوبارڻ - تيار ڪرڻ (کاڌو). ماڙ ڪڍڻ - پچ ڪڍڻ (ٿ).
- رنڌٽو ج رنڌٽا: ذ. رڌڻ پچائڻ جي جاءِ - رڌٽو - بورچيخانو.

– رَنڊِ ٽِيءَ: ٿ. رڏ ٽِي رڏن جو نمونو. ڇلهه – سڳري.

– رَنڊِ ٽِيءَ ۾ رولو هُئڻ: گهر ۾ جهيڙو هئڻ – پنهنجائي ۾ نااتفاقي هُئڻ.

– رنڊي ڇڏڻ (ت): رڏي ڇڏڻ – ڳاري ڇڏڻ. ڇٽي ڇڏڻ – ڏاڍي مار ڏيڻ.

• رنڊولِ ج رنڊولِيون (ٿ): ٿ. صفت. رَنڙ زال – بيوه عورت.

• رِنڊَ ج رِنڊَ: ذ. ٿلهي جُون – وڏي بوڏ جُون.

• رَنڊَ ج رَنڊُون: ٿ. سَڪا – سُنڪلپ – پرڻ مجتا – مجت – منَتَ – باس – سيسا – نياز – نذر – نذرانو ڏڻُ. وچن – انجام پرتگيا – واچا وعدو.

• رَنڊُ ج رَنڊَ: ذ. [سن. رَند = بَند] بَند ١ وڻ جو ٿڙ ٽارين کانسواءِ] ڪاٺ جو ٿلهو ٽڪر – دوڳي لاهُ.

– رَنڊُ ڪَرڻ: ڏسڻ – ڪيرائڻ – داهڻ – پچاڙڻ – سٽڻ.

– رَنڊُ مَنڊُ ج رَنڊَ مَنڊَ (ت): ذ. صفت ڇڙهو بي اولاد – وانڊو – بَند جو بَند.

• رنڊاروڙڻ: ٿلهو ڪٽڻ.

• رَنڊَڻ: مصدر. روڪڻ – اٽڪائڻ – پلڻ – بيهارڻ. نهرائڻ – ٽڪائڻ – ترسائڻ – رهائڻ. رنڊائڻ – بچڪڙي وجهڻ – وگهن وجهڻ – ڳالهه وڍڻ – وچ ۾ پوڻ – هندڻ وجهڻ – رَخنو وجهڻ – رُڪاوٽ وجهڻ – اٽڪاءُ وجهڻ – پورڻ – جهلڻ – بند ڪرڻ – ٺمڻ ڦرڻ – آڏو اچڻ – برخلاف وڃڻ – سامهون ٿيڻ. مقابلو ڪرڻ – جهيڙو ڪرڻ – فساد ڪرڻ – جهڳڙو ڪرڻ.

– رَنڊَ ج رَنڊُون: ٿ. رند ڪ – اٽڪاءُ – وگهن – رَخنو – جهل – پل – منع – بندش – بچڪڙي – برخلافي – ٺهر – ٽڪاءُ – ڦيرو – رُڪاوٽ.

– رَنڊائڻ: مصدر. رندڻ – روڪڻ – بيهارڻ – پورائڻ – بند ڪرائڻ – جهلائڻ – ترسائڻ – نهرائڻ – ٺمائڻ – اٽڪائڻ – هندڻ وجهڻ – بچڪڙي وجهائڻ – رَخنو وجهائڻ – برخلافي ڪرڻ – منع ڪرائڻ – بندش وجهائڻ.

– رَنڊجڻ: مصدر. رند ڪ پوڻ – اٽڪ پوڻ – روڪ سبب بيهڻ – اٽڪاءُ ٿيڻ.

– رَنڊِجيءَ ويهڻ: روڪجي ويهڻ – ويهي رهڻ (مڙس جي مرڻ سبب بيوه ٿيڻ – وڌوا ٿيڻ.

– رَنڊَ روڪ ج رَنڊَ روڪ: ذ. جهل پل – منع – اٽڪاءُ – رَخنو – وگهن – بچڪڙي.

– رَنڊَڪَ ج رَنڊَڪُون: ٿ. اٽڪ – روڪ – جهل – چيڏڪ – بندش – رَخنو رُڪاوٽ – بچڪڙي – اٽڪاءُ – ڪچ بحثي – تڪرار – ڦڏو.

– رَنڊو ج رنڊا (ت): ذ. جهل – پل – رند ڪ – بندش. دباءُ زور – زبر – زوربار.

• رُنڊو ج رُنڊا: ذ. صفت. مٺو – لمو – ڪُند. سادو سُڌو – پوڙو – وسوڙل – ڪم عقل – ڳالهائڻ جو ٿلهو. اگرين پگل ماڻهو – رونٽو – لولهو (ت).

• رَنڊِيءَ ج رنڊِيُون: ٿ. [سن. رَنڊا = عورت] فاحش عورت – ڪنجري – ڪسبياڻي – رقاصه – طائفه.

– رَنڊِيبازُ ج رنڊِيبازَ: ذ. صفت زاني – زنا خور – زنا ڪار – لانگ ڇوٽو.

– رَنڊِيبازِيءَ ج رنڊِيبازِيُون: زنا – زنا ڪاري – زنا خوري – بد پيشه. حرامخوري.

– رنڊي خورُ ج رنڊي خور (ت): ذ. صفت. زاني – زنا خور – زناڪار.

• رُنڊَ ج رُنڊُون (ل): ٿ. ٽٽل خراب ٿيل چوپايو مال.

• رَنڊَ رُنڊَ (ت): ذ. (سن. رُنڊَ = بنڊ) ٿڙ – بنڊ – رُنڊ. (ذ. صفت) ڇڙو – وانڊو – اڪيلو – هيڪلو (ت).

– رَنڊَ وانڊَ ج رَنڊَ وانڊَ (ت): ذ. صفت. رنڊ.

• رنڊو ج رنڊا: ذ. ٿلهو ان وڌيل ڏاڳو – روڙهو. ڏاڳو سڳو – ڏور – ڏوري – ٽَنڊ – سُوٽلي. ٽوڙي – رسي – رسو – ٽوڙهو – واجهه – ڪاٻارُ – جوٽو – ٽوڙ. معاملو – تڪرار – ڦڏو – فساد – جهيڙو.

– رنڊا روڙهڻ: ڪيهه مان ڳنڍيون ڪڍڻ – سَٽ سمجهائڻ.

– رنڊيو روڙهو ج رنڊا روڙها: ذ. ڳنڍيون ڳوڙها (سَٽ جا).

• رُنڊو ج رُنڊا (ت): ذ. صفت هٿن ٽنڊڙو ٽنڊو – رُونٽو – آڱرين ڪَپيل.

• رَنڙَ ج رنڙُون: ٿ. صفت (سن. رَنڊا = عورت) بيوه عورت – ڦَلاوَنتي – ڏ هاڳڻ – رَنَ – ڏُنيل – رَنوڙ – رنڙي.

– رَنڙُ ج رَنڙَ: ذ. صفت زال مري ويل – مُڙسَ – ڦَلانٽو – ڏُنيل – وانڊو – رَنڊڙ – رنوڙ – رنڊو.

– رنڙي ج رنڙيُون: ٿ. بيوه عورت – رَنڙ – رنوڙ.

• رنڪَ ج رنڪَ: ذ. صفت غَريبُ – مسڪين – دَرَدري – نِڌرَ – ٺهي دَستَ – ڪنَگلُ – اَپالو – اَنايو – ڏتڙيل – محتاج – گهرجائو – نماڻو. گدا – بينارُ – فقير – پينو – بيکاري – گداگرُ – پِنڻو – سُوالي. (ضد. راجا ج راجا).

• رَنڪڻ: مصدر. رنڪڻ – ليلائڻ – ڪنجهڻ – ڪرڪڻ – دانهون ڪرڻ – رُوُن رُوُن ڪرڻ – رينگات ڪرڻ – رينگٽا ڪرڻ – ڪُڪڪڻ – چنگهڻ.

• رَنگَ ج رَنگُون (ڪ): ٿ. حصو – پتي – ڀاڱو. لاڇ – لَبُ. کير جو گوهُو – سيڙهه – ڌار. جيئن "ٻڪري ۾ هاٿي کير جي رَنگَ به ڪانهي". دوڙڻ يا هلڻ جو هڪ نمونو (هلڻ جا چار قسم، ڊُنب. ڊُگ. ڇَل. رُنگ).

• رُنگُ ج رُنگَ (ڪ): ذ. صفت ڇڙو – ڇڙو ڇانڊ – اڪيلو. ڪنوارو – لوڻيو – اڻ پرڻيل.

• رنگروٽُ ج رنگروٽَ: ذ. (انگ Recruit = رنگروٽ) نئون ڀرتي ٿيل سپاهي – نئون ڀرتي ڪيل مُلازمُ – سيکڙاٽ – سيکڙائو – سکندڙ. (ذ. صفت) ناتجربه ڪارُ – اناڙي – نا آزمودگارُ – ڇٽُ – ٻوڪَ – اڻ ڄاڻ – جاهل.

• **رنگڙو ج رنگڙا**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

• **رنگلو ج رنگلا(لس)**: ذ. اٺ — ڪرهو ڏاگهو — توڏو — ميو.

• **رنگُ ج رنگ**: ذ. رنگ — هلڪو ورنُ — هلڪو رنگ. وکر جو هڪ قسم —(ڪنهن ڪپڙي يا شيءِ کي ڏيڻ جو) رنگ. چِٽُ — چِٽسالي — نقشُ — چِناڻ. رَنو — رَنگو ـ وَرَنو — رُوپُ — رَوُنَق — چهرو. براج — سوبيا — حُسنُ — خُوبي — سُونهن — خوبصورتي — سُهڻائي — جوڀن. کَهِي — جواني — ڦوهه — ٻوهه — ڦوٽار — لعلائي — تازگي چيٽهڙ — افعال — عادت — ڪِرَ — لَلَ — لَڇڻ — شُهُور — شعُورُ — نشست برخواست — چال — چلت — چِهه — اٺ ويهه — ادب انداز. سانگ ـ راند رُوند — رَوُنشو — کِل خوشي — رَهسو — مزو — موج — تماشو. مندل — شغل — ناٽڪ — ڪيو رستو — قرينو — ترتيبُ — ڍنگ — نمونو — آڪڪل — وَتيرو — شعُورُ — ڍَبُ — ڍارُ — ڍلت — دَستورُ — ڀت ـ پارُ — وَجههُ — طرح. حالت — گت. ذات — امانت — جنس — قِسمُ. پَتي راند ۾ حڪمُ. تُرپُ (ڪارو. لال. ڦُلنو. چوڪڙي). روش. سونهن صورت — رُوءِ ـ مُهانڊو — چهرو — مُنهن جو پَنو — روپُ. ڏيکُ — ڏيک ويک — نَمَن — ٿوهه — ناهه. رُخ — طرف — پاسو — پارُ — پِڙ. عبارت — لقبُ — خطاب. نشاني — اُهڃ — اُهڃاڻ — نشانُ. آبرو — عزت — مانُ — شانُ — تعظيم. گڻ — خاصيت. سيرت. خصلت. سڀاءُ — مزاج — مَنو ڀاءُ — قدرت — سرشتي — دُنيا جي جوڙ رَڙ — جنگ جو ميدانُ. جابلُو ٻَڪري. جهنگلي ڍڳو. عجب — تعجب — حيرت — اُجرج — وِسمي — حيراني ـ عبرت اِسرارُ — معجزو — ڪمالُ. طاقت — وِتُ — قوّتُ.

— **رنگُ آميزُ**: ذ. صفت. رنگ ٿيل — رنگدار — رنگين. رنگ ملائيندڙ — رنگ ڪندڙ — نقاش — مصور — رنگريز.

— **رنگ آميزيُ**: ث. رنگ ڏيڻ جو ڪم — رنگاوت — رنگ سازي — مصوري — نقاشي — چِٽسالي. گلڪاري.

— **رنگُ اچڻُ**: رنگ چڙهڻ — رنگ وَڻڻ — رنگجي وڃڻ.

— **رنگُ اُڏامڻُ**: رنگ جو ڪَڄِي وڃڻ — رنگ جهڪو ٿيڻ — رنگ لهي وڃڻ. ڦِڪو ٿيڻ — شرمنده ٿيڻ — لَڄي ٿيڻ — شرمسارُ ٿيڻ. مُنهن جو پَنو لَهِي وڃڻ — مُنهن جي رَوُنق چڏي وڃڻ — هِراسجي وڃڻ — خوف ۾ پرجي وڃڻ — ڊِڄي وڃڻ.

— **رنگا رنگُ**: ذ. صفت. گهڻن رنگن وارو — گهڻ رنگو — رَنگِينُ — رنگا رنگي — رنگُ بہ رنگي — گُونا گُون — ڀَتاڀتي. گهڻن روپن وارو — قسمين قسمين — طرحين طرحين — نَموني نموني.

— **رنگا رنگيُ**: صفت. رنگا رنگ — رنگ بہ رنگي — رنگين رنگين. قسمين قسمين — ڀانتين ڀانتين — طرحين طرحين. مُختلفُ — داتيڙو — ناناپُر ڪارن جو — وڻ وڻ جي ڪاٺي.

— **رنگُ اَفشانِي ڪَرِڻُ**: رنگُ چِمڪارڻ — رنگُ ڏيڻ — آفرين چوڻ — رنگين بنائڻ — رنگين ڪرڻ. چِٽ سالِي ڪرڻ — گُلڪاري ڪَرڻ — نقش ڪڍڻ.

— **رنگَاوتَ ج رنگَاوتُونُ (ل)**: ث. رنگ ڏيڻ جو ڪم — رَنگائي — رنگائي — رَنگسازي — چِٽسازي — رَنگ آميزي.

— **رنگائڻُ**: مصدر. رنگڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ — رنگ ڏيارڻ — رنگ ڪرائڻ — رنگ چاڙهڻ — رنگائڻ رنگائي ڪرائڻ.

— **رنگَائِي ج رنگَائيُونُ**: ث. رنگائڻ جي مزوري — رَنگائي — رنگائي. رنگ ڏيارڻ جو ڪم. رگاوت.

— **رنگُ بدُ ڪَيلَڻُ (ت)**: چوپڙ راند ۾ ٻن چِٽن جو اُنن اُنن سارين سان راند ڪرڻ.

— **رَنگُ بَدلَڻُ**: رنگ ڦيرائڻ. نمونو بدلائڻ — حالت بدلائڻ — رَوِيو ڦيرائڻ.

— **رَنگ بِرنگُ**: صفت. ظرف. جُدا جُدا قِسمُ — نمونو نمونو — طرح طرح.

— **رنگُ بِرنگِيُ**: صفت. گهڻن ئي قسمن جي رنگن وارو — گهڻن رنگن وارو — رنگين. چِٽڪمرو — ڀَتاڀتي. نموني وارو.

— **رَنگُ بگڙَڻُ**: رنگُ پَسِرڻُ — رنگ خراب ٿيڻ (ڪپڙي جو) — رنگ جا دُٻا دُٻا ٿيڻ يا ٽِڪا ٽِڪا ٿيڻ (ڪپڙي تي يا ڪاغذ تي) بد رنگ ٿيڻ. حالت خراب ٿيڻ. نمونو ڦِرڻُ. ڪاوڙجڻ — ناراض ٿيڻ — غصي ٿيڻ — چڙڻُ.

— **رَنگُ پرمائِڻُ**: رنگ رَچائڻ. جيئن: "سجڻ سانگي سانگ تي آيو، رنگ جوڙي تان رنگ پرمايو" (نانڪ يوسف).

— **رنگُ پَرڻُ**: ڪنهن تصوير وغيره کي رنگ لڳائڻ — چِٽُ ڪڍڻ — نقش پَرڻ — چِٽسالي ڪرڻ. سُهڻو بنائڻ — حَسِين ڪرڻ — خوبصورت بنائڻ.

— **رنگُ پِنگُ ڪَمِرڻُ**: مزو وِڃائڻ — لُطف بگاڙڻ. تماشي وغيره ۾ روخنو وجهڻ — راند ۾ اٽڪاءُ وجهڻ.

— **رَنگُ پُومِي ج رَنگُ پُومِيُونُ**: ث. تماشي جي جاءِ ـ کيل جي جاءِ ـ ناٽڪ ڪرڻ جي جاءِ ـ تفريح گاهه ـ وندر گاهه ـ سنيما — ناٽڪُ.

— **رنگَتَ ج رنگَتُونُ**: ث. رنگ — فام. رُوپُ — وَرنُ — شڪل — شبيههَ — صورت. حالت — ڪيفيتَ. چِمڪو — چِلڪو — تِيجُ — چمڪارُ — جَلوو.

— **رَنگُ جَمائِڻُ**: رنگُ چاڙهڻ — رنگُ پڪو ڪرڻ. تماشي جو بنياد وجهڻ — راڳ روپ شروع ڪرڻ. محفل مچائڻ.

— **رنگُ جَمڻُ**: رنگ چڙهڻ — رنگ زور وٺڻ — رنگ پڪو ٿيڻ. رونق دار ٿيڻ — زينت وارو ٿيڻ — سُهڻو ٿيڻ. محفل جو زور وٺڻ — تماشي جو مزو اچڻ.

— **رنگُ چاڙهڻُ**: رَنگ ڏيڻ — رَنگڻ — رنگدار ڪرڻ — رنگين ڪرڻ — رنگ وارو ڪرڻ (ڪنهن ڪپڙي يا ڪاٺيءَ وغيره کي). جنديءَ جو ڪم ڪرڻ. نقشبندي ڪرڻ — چِٽسالي ڪرڻ — گلڪاري ڪرڻ.

– **رنگُ چڙهڻُ**: رنگ اچڻ – رنگجڻ. وارنش ٿيڻ – روغن چڙهڻ. نشو چڙهڻ – خمارجڻ – نشئي ٿيڻ.

– **رنگُ دارُ ج رنگُ دارَ**: ذ. صفت. رنگ وارو – رنگين – رنگيل.

– **رنگُ ڏاڙهيءَ کي**: ندا واه واه! شاباس! آفرين! – جس! – مرحبا!.

– **رنگُ ڏاڙهيءَ کي هُئڻُ**: شاباس هئڻ – آفرين هئڻ – مرحبا هجڻ – جس هجڻ.

– **رنگُ ڏسڻُ**: تماشو ڏسڻ – کيل ڏسڻ – مزو ڏسڻ. ٻن جي ويڙهه ڏسڻ – جهڳڙو ڏسڻ. نتيجي تي نظر وجهڻ – حالت ڏسڻ – ڪيفيت ڏسڻ.

– **رنگُ ڏيکارڻُ**: تماشو ڏيکارڻ – ناٽڪ ڏيکارڻ – راند ڏيکارڻ. هنر ڏيکارڻ – ڪرتب ڏيکارڻ – مزو ڏيکارڻ – شعبده بازي ڪرڻ. حالت ڏيکارڻ. جوبن ڏيکارڻ – نکار ظاهر ڪرڻ. بدعادت ظاهر ڪرڻ – بدافعالو ٿيڻ. جهيڙو ڪرڻ – جهڳڙو ڪرڻ. انتقام وٺڻ – وير وٺڻ.

– **رنگُ ڏيڻُ**: رنگ چاڙهڻ – روغن هڻڻ – رنگڻ – رنگڻ – ملمعو چاڙهڻ – رنگدار ڪرڻ – رنگين بنائڻ. لطف ڏيڻ – مزيدار ڪرڻ – وڻندڙ بنائڻ. ڪنهن ڳالهه کي وڌاءُ ڏيڻ – پنهنجي مطلب موجب ڳالهه کي موڙڻ – ڳالهه کي رنگين بنائڻ.

– **رنگُ ڍنگُ ج رنگُ ڍنگُ**: ذ. انڪل سنڪل – ور وڪڙ – ڦند ڦير – فريب. طور طريقو – نموني بازي – نمونو – طرز. رسم – رواج – هلي چلي – هلت چلت – اٽڪ وٺڪ – رويو – اٿي ويٺي – چال چلت – عادت – خصلت – افعال – ارڪان.

– **رنگ ڍنگ ڏسڻُ**: حال احوال معلوم ڪرڻ – سُڌ سماءُ وٺڻ – خبرچار وٺڻ هلت چلت ڏسڻ – نمونو ڏسڻ – طور اطوار ڏسڻ – اٿي ويٺي ڏسڻ.

– **رنگُ راسُ ٿيڻُ**: ڪنهن ڪم جو بهترين نموني ۾ تيار ٿيڻ – مڪمل ٿيڻ. پورو ٿيڻ.

– **رنگُ رتولُ ج رنگُ رتولَ**: ذ. چٽسالي ٿيل جاءِ – نقاشي محلات – رنگ محل – لال بنگلو.

– **رنگُ رچائڻُ**: محفل ڄمائڻ – تماشو شروع ڪرڻ – مجلس مچائڻ.

– **رنگُ رچڻُ**: رنگ جو چڱيءَ طرح اثر ڪرڻ – رنگ لڳڻ – رنگ چڙهڻ – رنگ وهڻ – رنگ ڄمڻ – رنگدار ٿيڻ – رنگين ٿيڻ.

– **رنگُ رسُ**: ذ. عيش عشرت – کيل تماشو – محفل – ونډر – ٻوڳ شوڳ – چرچو گهٻو.

– **رنگُ رلائڻُ**: مزو ڪرڻ – خوشي ڪرڻ – لطف اندوز ٿيڻ – عيش ڪرڻ – رنگ رليون ملهائڻ.

– **رنگُ روپُ ج رنگُ روپَ**: ذ. رنگ روغن – شڪل شبيهه – حليو – صورت – مُنهن مهانڊو. حسن جمال – سونهن – سوڀيا – چمڪ دمڪ – زينت.

– **رنگُ روغنُ ج رنگُ روغنَ**: ذ. رنگ روپ – چمڪ دمڪ.

– **رنگريزُ ج رنگريزَ**: ذ. رنگ ڏيندڙ – رنگيندڙ – رنگيندڙ – ڪپڙا رنگيندڙ – کهنباٽي – نيروٽي. نقاش – مُصور – معمار – ڪمانگر.

– **رنگُ زردُ ٿيڻُ**: شڪل جو رنگ پيلو ٿيڻ – مُنهن هُڏو ٿيڻ (بيماري يا شرمساريءَ سبب). شرمسار ٿيڻ – ڦڪو ٿيڻ – لڄي ٿيڻ – شرمنده ٿيڻ. ڊڄي وڃڻ – پوڻ ۾ پرجي وڃڻ – هراسجي وڃڻ. خوفزده ٿيڻ.

– **رنگُ سازُ ج رنگُ سازَ**: ذ. صفت. رنگ بنائيندڙ – رنگ ڏيندڙ (سامان وغيره کي) – رنگ ڪندڙ – نقاش – مُصور – معمار – ڪمانگر.

– **رنگُ سُفيدُ ٿيڻُ**: چهري جو رنگ ڦڪو ٿيڻ – رنگ زرد ٿيڻ – مُنهن پيلو ٿيڻ (بيماري يا شرمساريءَ سبب).

– **رنگُ فروشُ ج رنگُ فروشَ**: ذ. صفت. رنگ وڪڻندڙ.

– **رنگُ فَقُ ٿيڻُ**: رنگ اُڏامي وڃڻ – رنگ ڇڏي ڏيڻ – رنگ ۾ ڦڪو ٿيڻ (چهري يا ڪنهن به شيءِ جو).

– **رنگُ لٿائڻُ**: بي رنگ ڪرڻ – رنگ مٽائڻ – رنگ لاهڻ.

– **رنگ لٿائيندڙ چورڻ**: رنگ ناس ڪندڙ دوا.

– **رنگُ لٿو ٿيڻُ**: رنگ جو جهڪو ٿيڻ – رنگ اُداس ٿيڻ – رنگ فق ٿيڻ – رنگ اُڏامڻ – رونق گهٽجڻ – مُنهن پيلو ٿيڻ (شرم يا غيرت کان). بي لطف ٿيڻ – سونهن ڇڏي ڏيڻ – سوڀيا گهٽجي وڃڻ – نزاڪت نه هجڻ – خوبصورتي وڃائڻ.

– **رنگُ کُلڻُ**: رنگ چٽو ڪرڻ – رنگ ظاهر ڪرڻ – نکرڻ – نکار ڪرڻ – صاف ٿيڻ – رنگ کُلڻ. سُهڻو ٿيڻ – ملوڪ لڳڻ – حسين ٿيڻ – خوبصورت ٿيڻ – جوبن ظاهر ٿيڻ – جهرو ٿيڻ – مُنهن ۾ پاڻي اچڻ.

– **رنگُ ڪرڻُ**: رنگ ڏيڻ – رنگ ڀرڻ – رنگين ڪرڻ – رنگدار ڪرڻ – رنگ چاڙهڻ. مزو ڪرڻ – تماشو ڪرڻ – راند روند ڪرڻ – وندر ڪرڻ – خوشي ڪرڻ. گوڙهاندي ڪرڻ – ڌيچ ڪرڻ – جهيڙو ڪرڻ – فساد ڪرڻ. پتي راند ۾ حُڪم ڪرڻ – رنگ وارڻ – حڪم ٻولڻ (ت).

– **رنگُ کلڻُ**: رنگ ظاهر ٿيڻ – رنگ پڌرو ٿيڻ – رنگ چٽو ٿيڻ – رنگ صاف ٿيڻ (مُنهن يا ڪنهن شيءِ جو). جوبن ڪڍڻ – نکار ڪرڻ. سرهو ٿيڻ – خوش ٿيڻ.

– **رنگُ لائڻُ**: رنگين ڪرڻ – رنگ لڳائڻ – رنگدار ڪرڻ. تماشو ڪرڻ – رونشو ڪرڻ – وڏي سُهڻائي پيدا ڪرڻ "رنگ لائي ڇڏيائين!".

– **رنگُ لڳڻُ**: مزو مچڻ – تماشو ٿيڻ – وندر ٿيڻ – ڇهر ٻهر ٿيڻ. محفل ٿيڻ – مجلس ٿيڻ – ڪچهري لڳڻ. ساز سرود جي محفل لڳڻ – ڳائي وڄائي جي مجلس لڳڻ.

– **رنگُ لهڻُ**: روغن لهڻ – رنگ گهٽجي وڃڻ (ڪنهن شيءِ تان). مُنهن جو پنو لهڻ – حشمت ڇڏي وڃڻ – بي آبو ٿيڻ – بي آبرو ٿيڻ – بي

عزت ٿيڻ. شرمسار ٿيڻ - ڦڪو ٿيڻ - لڄي ٿيڻ. خوفزده ٿيڻ - هراسجي وڃڻ - ڊڄي وڃڻ - خوف ۾ ٻرجي وڃڻ. ڏيکاءُ گهٽ ٿيڻ - چمڪ لهڻ - ملمعو لهڻ - ظاهر ٿيڻ - پڌرو ٿيڻ.

- **رنگَ ۽ ڍنگَ پوڻُ:** خوشيءَ ۾ رندڪ پوڻ - خوشيءَ ۾ رُخنو پوڻ - خوشيءَ ۾ رنج پوڻ. خوشيءَ جي وقت ۾ ڪنهن اوچتي دردناڪ واقعي سبب لطف ۽ مزو نڪري وڃڻ - مجلس ۾ رندڪ پوڻ. ميل ۾ ناهه نه ٿيڻ.
- **رنگَ ۽ رَتو رَهڻُ:** هر ڪنهن حالَ ۾ خوش هُجڻ - پنهنجي مستيءَ ۾ مگن هُجڻ - پنهنجي حالَ ۾ پورو هُجڻ.
- **رنگ ۽ رنگَ اُڃڻ:** فائدي پٺيان فائدو ٿيڻ - نفعي ۾ نفعو ٿيڻ.
- **رنگَ مَٽائڻُ:** اَصليت ڇڏڻ - بدلجڻ - مٽجڻ - صورت بدلائڻ - شڪل ڦيرائڻ - نمونو تبديل ڪرڻ.
- **رنگَ مَٽڻُ:** رنگَ بدلڻ - اَصليت مٽڻ - صُورت ڦيرائڻ - شڪلَ ڦيرائڻ - ٻيو روپ ڪرڻ. نمونو بدلائڻ. ڍنگ بدلائڻ - عادت ڦيرائڻ.
- **رنگَ مَحَلُ ج رنگَ مَحَلَ:** ذ. عيشَ جو گهرَ - عياشي جو گهرَ - عشرتگاهه. اها جاءِ جنهن ۾ اَمير يا بادشاهه عيشَ ڪن. سينگاريلَ جاءِ - نقاشي محلات - رتولَ.
- **رنگَ وِجهڻُ:** رنگَ اُڇلائڻ - هڪٻئي تي خوشيءَ جي موقعي تي رنگدار پاڻي هارڻ.
- **رنگولِي ج رنگوليون:** ٿ. (گجراتي) رنگ ڏيڻ جو هُنر - ڪمانگري - رنگسازي - رنگاوت جو ڪم.
- **رنگَ هارجڻُ:** مُنهن جو پيلو ٿيڻ - مُنهن جو پنو لهي وڃڻ (شرم کان يا ڊپ کان). ملولَ ڏسڻ ۾ اَچڻ - فڪر وارو ٿيڻ - ڏکايل ڏسڻ ۾ اَچڻ - رنگ فق ٿيڻ - رنگ زردو ٿيڻ - رنگ ڇڏي ڏيڻ - رنگَ لهي وڃڻ (ڏک ۾ يا فڪر ۾).
- **رنگَ هارڻُ:** رنگَ ڇنڊڪارڻ - رنگَ اُڇلائڻ. شاديءَ جي موقعي جي هڪ رسم جنهن وقت ڪنواريتا گهوٽيتن تي ڳاڙهو رنگ اُڇلائين.
- **رنگ هوءِ:** توکي رنگ هجي! آفرين هجي. جس هجي.
- **رَنگِي ج رَنگِي:** ذ. صفت. رنگَ وارو - رنگدارَ - رنگينَ - رنگيلو - طرح طرح جي رنگن وارو - رنگَ برنگي.
- **رنگيلو ج رنگيلا:** ذ. صفت. رنگ وارو - رنگين - رنگدار - رنگَ برنگي. رنگين مزاج - عيشي جيئڙو - نئوٺون. رنگين لباس پهريل - شوقين ٺرڙو - هلڪي طبع وارو. ڏوتو - پاڙيو - و ج ڪنيو. آوباش.
- **رنگيلِي ج رنگيليون:** ٿ. صفت. رنگين مزاج - ڪسٻياڻي - ٻيسوا - بدپيشي عورت - رَنڊي. چالاڪ - تيرهن تالي - اوباش. لَنڊي. لنگوتاڙي.
- **رنگِينُ ج رنگِينَ:** ذ. صفت. رنگيلَ - رنگ وارو - رنگدار - رنگَ چڙهيل - رنگَ ڪيل - رنگارنگي - رنگيلو - رنگَ برنگَ ڪيلَ - رنگا رنگي - رنگيلو - رنگَ برنگَ - گونا گون - ملمعي ڏنل. گلڪاري ڪيل - سينگاريل - ڪلَ ڦَلَ نڪتل.
- **رَنگِينُ رَنگِينُ:** ذ. صفت. رنگا رنگي - گونا گون - چٽڪمرو - وِچترَ - چٽ - ڦلڦليو. طرحين طرحين - قسمين قسمين - نموني نموني - پانت پانت.
- **رنگين عبارَتَ ج رنگين عبارَتُون:** ٿ. اها لکڻي جنهن ۾ نثرَ مُسجع هُجي - مُقفي و مُسجع عبارت - دلچسپ عبارت - وڻندڙ عبارت دلچسپ مضمون.
- **رنگين مزاجَ ج رنگين مزاجَ:** ذ. صفت. خوش مزاج - ڪلهڪ - خوش طبع - زنده دل. عياش - عياش طبع - عياشي - عيشي جيئڙو.
- **رنگيني ج رنگينيون:** ٿ. رنگاوت - رنگاوت - رنگائي - چٽسالي. سينگار - آراستگي - نمائش - ٺاهه ٺوهه - بناءُ سينگار. خوش طبعي - خوش مزاجي.

• **رنگڻُ:** مصدر. [ف. سن] رنگ ڏيڻ - رنگ ڪرڻ - رنگ چاڙهڻ - رنگڻ - وَرنُ ڏيڻ - فام ڪرڻ - رنگو ڪرڻ - وَرنو ڪرڻ. روپ ڏيڻ - رنگدار بنائڻ. (ڳاڙهو، سائو، ڪارو وغيره ڪوبه) رنگ ڏيڻ. روغن ڪرڻ - وارنش ڏيڻ - ملمعو ڪرڻ. ڦمرنگ ڪرڻ - پاڻ جهڙو ڪرڻ. ڳاڙهو ڪرڻ - رتو ڪرڻ - رتول ڪرڻ - رچائڻ. چٽ ڪيڻ - چٽسالي چاڙهڻ - رنگين ڪرڻ - سُهڻو ڪرڻ - خوبصورت ڪرڻ. رونق وٺائڻ - سُکيو ڪرڻ - آسودو ڪرڻ.

• **رِنگَ ج رِنگُون:** ٿ. روئڻ جو آواز - سنهو روڄ - رِنگو - رِنگَٽ. گهٻي - ڪلڪل - ڪنجهڪو - ڪرڪو - ڪرڪراٽ جو آواز.
- **رِنگائڻُ:** مصدر. رَڙائڻ - رودن ڪرائڻ - رُئارڻ. گهٻي ڪرائڻ - ڪلڪل ڪرائڻ - ڪرڪو مچائڻ. کٽ تي ويهي ٽنگون لوڏڻ (ڪ).
- **رِنگائي ج رنگائي:** صفت. ڪرڪريو - گهٻيرَ - رِنگائي - گهٻي خور.
- **رنگ چِنگهه ج رنگن چنگهون (ت):** ٿ. سُور سبباڻ دانهن - ڪُڪ. بيماري - مرض.

• **رِنگڻُ:** مصدر. ڪرڪڻ ڪنجهڻ - چنگهڻ. دانهون ڪرڻ - رڙيون ڪرڻ - واڪا ڪرڻ. هري هري روئڻ - ڪنجهون هارڻ. ٻٽڪڻ - ٻٽ ٻٽ ڪرڻ - چِيِنَ ۾ ڳالهائڻ. ڦڏو ڪرڻ. اٽ جو آواز ڪرڻ - اٽ جو

رڙي - دانهون ڪندو هلڻ - چنگهندو هلڻ، وڃڻ (ڪنهن برتن وغيره جي). گوڙتاٽ ڪرڻ - ٽَٽ ٽَٽا ڪرڻ - ٽٽائڻ - گسائڻ.

• رِنگَڻ ج رِنگڻ: ذ. ڪري جي مڇي، جو هڪ قسم (سنهن سنيلو بچ سنهون ڊيگهه ۲ - ۴ فوٽ).

• رُنگَ ج رُنگُون: ث. جيڪي ملي تنهن کان ٿورو زياده جي گهُر - سوالي - وزن کان وڌيڪ ڏرو ٿورو - پڇڙو - جُڪو - ڦڙي - چنگي - ٽيپو - ڦو ٻتي - حصو - ڀاڱو (ڪڻ).

• رُنگَڻ: مصدر. ٿوري زياده جي گهُر ڪرڻ - رينگ ڪرڻ - گهل ڪرڻ. رونگ گهرڻ - جيڪي ملي تنهن کان ڪجهه وڌيڪ گهُرڻ.

– رُنگَڻو ج رُنگَڻا: ذ. صفت. زياده گهُر ڪندڙ - ڪُرڪريو - رنگڻو - گهُڻي خور - ڪر ڪريو. لالچي - هٻچي - طمعي.

• رِنگواڻي (ت): ذ. اسم خاص. ڪوهُ بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

• رنگيون: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• رِنگهه ج رِنگهون: ث. روڄ - راڙو - رودن. فرياد - دانهن. شڪايت - گلا ڪرڪو - ڪنجهڪو - چنگهه. ٽيسُو - خفو - ڪُپت - ڪسارو (بار جو بيماري، کان) - بيزاري. ڪرڙ - گهبي - ڪلڪل.

– رِنگهه ٻنگهه ج رِنگهون ٻنگهون (ٿ): ث. جسم ۾ ٿوري بيماري جي حرارت. ڪنهن به ڪم ۾ خاطري جهڙي فيصلي نه ٿيڻ جي حالت ۾ هرهر ڪر.

– رِنگهه چنگهه ج رِنگهون چنگهون: ث. رنجهڪو - ڪنجهڪو - ڪُرڪو. گهبي - ڪلڪل - رِنگهه رنگهه - رنجهه ڪنجهه.

• رِنگهه رِنگهه ج رِنگهون رِنگهون: ث (ٻار جو بيماري سبب) چنگهه - ڪُنجهڪو. هڙڪي.

• رِنگُ ج رنگ: ذ. رنگ - روغن - ورن - ملمعو. صورت - نقش - شڪل - مهانڊو. چٽ - چٽسالي - گلڪاري - رنگداري.

• رِنگڻ: مصدر [سن. ف. رنگ] رنگ ڏيڻ - رنگ چاڙهڻ - رَڱڻ - رڱائڻ - ملمعو لڳائڻ - رنگ ڪرڻ - رنگڻ • رنگيو - رنگيندو - رنگيل].

• رنوائڻ: مصدر. (ڪنهن ڪم جو) نيڪال ڪرڻ - اڪلاءُ ڪرڻ ختم ڪرڻ - پورو ڪرڻ - سمايت ڪرڻ - سمپورن ڪرڻ. نبيرو ڪرڻ - فيصلو ڪرڻ.

• رنوٽو ج رنوٽا: ذ. صفت. اهو ماڻهو. جنهن جي زال مري ويئي هجي - رنڙ - رنوڙ - رنڊو - ڏنيل - ڦلاوٽو. ڪنوارو - رانڊو - ڇڙهو.

– رنوڙ ج رنوڙون: ث. رن زال - مڙس مري ويل زال - ڦلاوٽي - رنوٽي - ڏنيل - ڏهاڳڻ. ٽونڪي - ڪلهه - جهيڙائڻ. چنبڙي - نڀاڳي نڌوري. بگهڙ زال.

– رنوڙُ ج رنوڙ: ذ. رنڙ.

– رنوڙو ج رنوڙا: ذ. صفت. رنڙ - رنوٽو.

• رِنيِ ج رنيون (ت): ث. صفت. (سن. رانڊ = عورت) مڙس مري ويل زال - رن زال - بيوه.

– رنيِ ٿيڻ (ت): مڙس مري وڃڻ - بيوه ٿيڻ - رن زال ٿيڻ.

• رنيِ ڪوٽ: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

• رڻُ ج رڻ: ذ. ث. (سن. رڻ = جنگ) جنگ - جدل - جهيڙو - جهٽو - مقابلو - ويڙهه - رزم - يڌ - جُڌ - لڙائي - معرڪو - ڪاهه. عظيم جنگ. جنگ جو ميدان - لڙائيءَ جو ميدان - رڻ ڀوم - رڻ ڀومي - ميدان جنگ. جيئن: "رڻ گجي راڙهو ٿيو" (شاهه).

– رڻ ڀوم: ث. ميدان جنگ - لڙائيءَ جو ميدان - رڻ - رڻ ڀومي.

– رڻ ڀومي ج رڻ ڀوميون: ث. جنگ جو ميدان - رڻ ڀوم - لڙائيءَ جو ميدان - يڌ جو ميدان - رڻ ڀوم.

– رڻ جيٽ ج رڻ جيٽ: ذ. صفت. فاتح - سوڀارو - فتحمند - ڪٽيل.

– رڻ ڪيتر ج رڻ ڪيتر (ٿ): ذ. ميدان جنگ - رڻ ڀوم - رڻ ڀومي.

– رڻمل ج رڻمل: ذ. صفت. جنگ بهادر - سورهيه - جهونجهار.

• رڻُ ج رڻ: ذ. (سن. آرڻي > رڻ = رڻ پٽ) صحرا - بيابان - ويرانو - ارڙ - آواز - جابان - دشت - بريت - ٿر بر - سڃ. غيرآباد - اجاڙ - ڀينگ - بيابَني - ويراني. بربادي - تباهي - ظلم - قهر - انڌير - نا انصافي - بي انصافي - هاڃو - ناحق - ستياناس. جنگ - جنگ جو ميدان.

– رڻ ٻارڻ: ظلم ڪرڻ - انڌير ڪرڻ - قهر ڪرڻ - بي انصافي ڪرڻ. تباهي ڪرڻ - بربادي ڪرڻ - ويراني ڪرڻ - سڃ ڪرڻ - اجاڙ ڪرڻ - ڀينگ ڪرڻ - تباڻي ڪرڻ.

– رڻ ٻاري ڏيڻ: رڻ ٻارڻ - ظلم ڪرڻ - قهر ڪرڻ - بي انصافي ڪرڻ - انڌير ڪرڻ.

– رڻ ڪرڻ: ظلم ڪرڻ - انڌير ڪرڻ - قهر ڪرڻ - بي انصافي ڪرڻ. ڏاڍ ڪرڻ - زبردستي ڪرڻ. سڃ ڪرڻ - ويراني ڪرڻ - تباهي ڪرڻ - تاباڻي ڪرڻ.

– رڻ ۾ رات پوڻ: تڪليف ۾ اچڻ - مصيبت ۾ پوڻ - آزار ۾ پوڻ - مشڪلاتن ۾ پوڻ.

– رڻ ۾ رُلائڻ: دربدر ڪرڻ - پريشان ڪرڻ. دغا ڏيڻ - وقت تي ڌوڪو ڏيڻ - اڌ ۾ ڇڏي هليو وڃڻ.

– رڻ ۾ رُلائڻ: هجر ۾ هنجون هارائڻ - جدائيءَ ۾ بيقرار ڪرڻ - وڇوڙي ۾ دانهون ڪرائڻ.

• **رُٿجهہ ج رُٿجهوُن (ت):** ث. يادگيري - ياد - يادگيرو.

• **رَڙ جهَڙ:** ث. ڳالهه ٻولهه - گفتگو - گفتار - چونگار - جهونگار - لاٽ - آلاپ - منو آواز - وٺندڙ گفتگو. آهستي آهستي ڳالهه ٻولهه - ڦس ڦس - سُس پُس - ڇڻ ڇڻ. مينهن جي وسڪاري جو آواز. جهَرجهنگ (ٻيلا).

• **رٿڪڻ:** مصدر. ڪُرڪڻ - ڪنجهڻ. سُس پُس ڪرڻ - ڇڻ ڇڻ ڪرڻ - ڦِٽڪاٽ ڪرڻ - ڇِڇِن ۾ ڳالهائڻ. چِڇڪو ڏيڻ - لوڏو ڏيڻ - ڏوڏو ڏيڻ - جهوٻو ڏيڻ - ڏونڌاڙ ڏيڻ. (رُٿڪيو - رُٿڪندو - رٿڪيل).

— **رُٿڪ ج رُٿڪون:** ث. ڪنجهڪو - ڪُرڪو - چِنگهڪار. دانهن - رڙ - واڪو. اُف جو ڪنجهڻ (ث).

— **رُٿڪارُ ج رُٿڪارُون (لس):** ث. رڙ جو آواز - ٻيڪار.

— **رُٿڪو ج رُٿڪا:** ذ. ڪُرڪو - ڪنجهڪو - سُس پُس - ڇڻ ڇڻ - ڦِٽڪاٽ - ڦٽڪو - چِڇڪو - لوڏو - ڏوڏو - جهوٻو - ڏونڌاڙ.

• **رٿمَلُ ج رٿمَل:** ذ. صفت. ڊوليو - پيارو - دلبر - جاني - بهادر - هڪ بهادر سوڍي جو نالو.

• **رِٿو ج رِٿا:** ذ. ويراني - سُڃ - پينگ (ت). اٿالو - ڪَرَم - ڏِنبلو (ت). قرض - اوڌر - لهڻو. "رٿي ۾ رائر جو، سڏ جنهن کي هوءِ" (گل قند).

— **رِٿو وِجهڻ:** گهُٻ وجهڻ - جِبُ وجهڻ. چِٽڻ - چِتارڻ - گهوٽڻ.

• **رِٿي:** اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رُوءِ ج رُوءِ:** ث. (ف. رَوِيدن = وجهڻ) وهڪرو - وهڪ - رِيلو - پاڻيءَ جي ڌار. سيلاب - پاڻيءَ جي تيزي. جوش - ولولو - غصو - ڪروڌ - چِڙ - غضب - تسيو. جيئن ته "رو ۾ ڳالهه نڪري ويئي". رستي تان هلڻ جو خيال - ڌُن - موج - فوج - لشڪر - سينا - ڪٽڪ - آڙ ماڙ - پلٽڻ. (ذ) وهندڙ پاڻيءَ ۾ ڪڏيل ٺيل - مِٽي - لَٽ - رائو - واري - ريٽ - ميراڻ - ميرائي. لاڙو - رغبت - جهڪاءُ - خيال - ويچار. سارين جي پوک ۾ قسمين قسمين گاهه (ت).

— **رُوءِ ڪڍڻ (ت):** سارين جي پوک مان گاهه ڪڍڻ - سارين جي پوک ۾ گُڏ ڪرڻ.

— **رُوءِ ڪري مارڻ:** ضد ڪري مارڻ - هريبرو مارڻ - بي گناهه مارڻ. جيئن "نه مارج مون ڪري تون رُوءِ اٿئي صاحب سندي ساک" (فاضل شاهه).

— **رُوءِ ڪري وڙهڻ:** هَرو ڀَرو وڙهڻ - خواهه مخواهه وڙهڻ - بي گناهه وڙهڻ - ضد ڪري وڙهڻ.

• **رُوءِ ج رُوءِ:** ذ. (ف) چهرو - مُنهن - مُهاندو - مُهڙ - مُک - مهاڏو. مٿانهين - مٿاڇرو - سطح. جيئن: "رو زمين وغيره". (ظرف) سامهون - اڳيان - مقابل - پيش - روبرو - منهن سامهون.

— **رُوبَرو ج رُوبَرو:** ظرف. آمهون سامهون - مُنهن سامهون - مُنهان مُنهن - منهن مُقابل - منهن تي - منهنان - مهڊ - اڳيان - سَنگ - پيش.

— **رُوبَرو اچڻ:** سامهون اچڻ - اڳيان اچڻ - منهن سامهون ٿيڻ - منهن مقابل ٿيڻ - مهندا اچڻ - اڏو اچڻ.

— **رُوبَرو آڻڻ:** سامهون آڻڻ - اڳيان آڻڻ - پيش ڪرڻ - حاضر ڪرڻ - مهندان ڪرڻ - منهن مقابل ڪرڻ - آمهون سامهون ڪرڻ.

— **رُوبَرو ٿيڻ:** سامهون ٿيڻ - اڳيان ٿيڻ - آمهون سامهون ٿيڻ - منهن تي ٿيڻ - پيش ٿيڻ - حاضر ٿيڻ. صورت ڏيکارڻ - شڪل ڏيکارڻ - مُهاندو ڏيکارڻ - مُکڙو ڏيکارڻ.

— **رُوبَرو ڪرڻ:** سامهون ڪرڻ - اڳيان ڪرڻ - منهن مقابل ڪرڻ - آمهون سامهون ڪرڻ - پيش ڪرڻ - حاضر ڪرڻ - مُنهن تي ڪرڻ - موجود ڪرڻ. شڪل ڏيکارڻ - صورت ڏيکارڻ.

— **رُوبَڪارُ ج رُوبَڪارُون:** ث. ڪنهن جي اڳيان ٿيل ڪارروائي - سامهون ٿيل فيصلو - روبرو ٿيل ڳالهه. حالت - ڪيفيت - اوستا - گتي - دَشا - صورت.

— **رُوپوش ج رُوپوش:** ذ. صفت. منهن لڪايل - مخفي - گم شد - پوشيده - گجهو - لڪل - ڇپيل - گم - مفرور - ڀڳل - غير حاضر - ڀڄي ويل - رفو چڪر.

— **رُوپوش ٿيڻ:** پنهنجو منهن لڪائڻ. لڪڻ - ڇپڻ - فرار ٿيڻ - غائب ٿيڻ - لڪي وڃڻ. ڀڄڻ - فرار ٿيڻ - اَلوپ ٿيڻ - ڀڄي وڃڻ.

— **رُوپوش ڪرڻ:** لڪائڻ - ڀڄائڻ - فرار ڪرڻ - گم ڪرڻ - غائب ڪرڻ - مخفي ڪرڻ - پوشيده ڪرڻ.

— **رُوپوشي ج رُوپوشيون:** ث. لڪ - ڇپ - گم شدگي - گجهه ڀاڄ - فراري.

— **رُوداد ج رُودادون:** ث. اکين ڏٺو احوال - روبڪار - ڪيفيت - حالت - حقيقت - حال احوال. ڳالهه - قصو بيان - واقعو.

— **رُوسياهُ ج رُوسياهُ:** ذ. صفت. منهن ڪارو - ڪار منهون - گنهگار - پاپي - ڏوهاري - ذليل - بدڪار - خطاوار - بڇڙو - بداعمال. بدنصيب - نياڳو - چنبو - بدبخت - نڀاڳو. بي عزت - بي مان - بي آبرو.

— **رُوسياهُ ٿيڻ:** ڪار منهون ٿيڻ. بدنام ٿيڻ - ذليل ٿيڻ. بدڪار ٿيڻ - گنهگار ٿيڻ - پاپي ٿيڻ - ڏوهاري ٿيڻ.

— **رُوسياهي ج رُوسياهيون:** ث. ڪار منهائي. بدنامي - ذلت - ذلالت - رسوائي - بي عزتي - بي آبي - بي ماني. گنهگاري - خطا - خطا واري - ڏوهه.

— **رُوشناسُ ج رُوشناس:** ذ. صفت. واقفڪار - جاڻ سڃاڻ - سڃاتو - جاڻندڙ - سڃاتل - وارو - واقفيت وارو - ڏٺل وائٺل. مشهور شخص - ناليرو - ناميارو - نامور.

– **رُوشناسي ج رُوشناسِيُونْ:** ٿ واقفيت – سڃاڻپ – ڄاڻ سڃاڻ – مُلاقات – صاحب سلامت – واقفي – ڏيٺ – عليڪ سليڪ.

• **رُونَما:** ظرف ڏسجڻ ۾ ايندڙ – ظاهر – پڌرو – ڪليل – عام – مشهور.

– **رُونَمائي ج رُونَمائِيُونْ:** ٿ. مُنهن ڏيکارڻ جي حالت – ديدارُ – ڏيکائي. شادي، جي هڪ رسم.

• **روا ج روا:** ڏ. صفت. (ف. رَوان = جاري. هلندڙ). رائج – مُروّج – جاري – چالُو – وهندڙ – هلندڙ – حقي – جائز – حقائتو – حَلالُ – حَلالِي – رهندو – حق حلال جو – قانوني – شرعي – باقاعدي – دُرست – برابر – صحيح – اصل – پورو – واجب – جڳائتو – لائق – ٺهندو – لائق لڳو – مُباح – ٺيڪ – رهائيندو – مُناسب – ڇڙت جهڙو.

– **رواداړُ ج روادارَ:** ڏ. صفت. قبول ڪندڙ – جائز سمجهندڙ – مڃيندڙ – ٻاسيندڙ – اِقراري – قبولدار – رضامند. چاهيندڙ – گهرندڙ – پيار ڪندڙ. خير خواهه – ڀلو گهرندڙ – همدرد – خير انديش. طرفدار – ساٿي – ٽيڪو ڏيندڙ – مددگار – واهرو – سهائتا ڪندڙ – همراهه – ٻنيرو – حمايتي – پاسو وٺندڙ – ٻدلو ڪندڙ – وٽ ڪندڙ. پنهنجو ڏوهه پاسي. ٻئي کي ڦاسائيندڙ – سرڪاري شاهد.

– **رواداري ج رواداريُونْ:** ٿ. مدد – واهر – سهائتا – اوٽ – حمايت – ٻنيرائي – همراهي – پرڇهلو – ٻدلو – پاس – وٽ. منظوري – اقرار – قبوليت – مڃتا – هائوڪار.

– **روا رَکَڻُ:** جائز رکڻ – مباح سمجهڻ. جاري رکڻ – چالُو رکڻ – هلندو رکڻ – مُروج رکڻ. منظور ڪرڻ – قبول ڪرڻ – اقراري ٿيڻ – رضامند ٿيڻ – اجازت ڏيڻ – موڪل ڏيڻ.

– **روا سَمجهَڻُ:** مُباحُ سمجهڻ – جائز سمجهڻ – حقي سمجهڻ – صحيح سمجهڻ – دُرست ڄاڻڻ – ٺيڪ سمجهڻ – برابر سمجهڻ.

– **روا ڪَرڻُ:** جائز هجڻ جي فتويٰ ڏيڻ – جائز ٺهرائڻ – مباح ڪرڻ – لازمي ڪرڻ – حقي ڪرڻ.

• **رُوا ج رُوا (ل):** ڏ. رَئڻ جو آواز – رُئاٽ – رڙج – رُوا،.

• **رُواٽُ ج رُواٽَ:** ڏ. رُوا – رُوا،.

• **رواتُ ج روات، رواتُونْ:** ٿ. لوهارڪي اوزار جو هڪ قسم – رَواتِي – ٽڪوري – سونهڙ.

• **رَواتِڻُ:** مصدر. ڳَهڻ – ڪَرڙڻ – ڳَسائڻ – ٺِسو ڪرڻ – سِڌائي، تي بيهارڻ – سنئون ڪرڻ.

– **رواتِي ج رواتِيُونْ:** ٿ. لوهه کي ٺِسي ڪرڻ جو هڪ لوهارڪو اوزار – رَوات – ٽڪوري – سونهڻ.

• **رواجُ ج رواجَ:** ڏ. ع. راڄ = آساني سان وڪرو ٿيندڙ هي. عام دستور – راهه رِيت – هلي چلي – رِيت – رَسم – پرويز – پَر. مَرجانا – رَتيرو – استعمال. ڍنگ – ڍِنَ – ڍب – ڀاز – طرح – وَجهه – دستور – هلت – ڍار – نمونو – قسم – پرڪار – ڍوَل – گراهڪي – ورتا، – مُحاورو – چلت – طريقو – رَوِش – سرشتو – قانون – قاعدو. معمول وات طور – طرز.

– **رواجُ پَوَڻُ:** رسم پوڻ – جاري ٿيڻ – رائج ٿيڻ – عام ٿيڻ – عمل ۾ اچڻ – دستور ۾ اچڻ – سرشتو پوڻ.

– **رواجُ ڏِيڻُ:** جاري ڪرڻ – چالو ڪرڻ – مروج ڪرڻ – عامُ ڪرڻ – استعمال ۾ آڻڻ – عمل ۾ آڻڻ.

– **رواجَ ۾ آڻَڻُ:** (نئون رواج) وجهڻ – شروع ڪرڻ – جاري ڪرڻ – چالو ڪرڻ – عام ڪرڻ – مروج ڪرڻ. (ٻـلُ) پيش ڪرڻ. ڪا نئين رسم سماج ۾ اندر آڻڻ – گهيڙڻ – وجهڻ – داخل ڪرڻ.

– **رواجِي ج رواجِي:** ڏ. صفت. رواج ۾ آيل – هميشه جو – معمولي – دستوري – ريتائتو – مُروّجُ – دستور موافق. اڪثر – عموماً – گهڻو ڪري – عام – چالُو – استعمالي – رسمي – قانوني – حقي. ساڌارڻ – اهڙو جهڙو – هالو چالو – پورو پنو. خسيس – ڪين جهڙو – هلڪو – ٿوري مُلهه وارو – سادو.

– **رواجِي طَرَحَ:** ظرف. عام نموني – هميشه وانگر – عام طرح – هُونءَ – دستور موافق – گهڻو ڪري – معمول وانگي.

• **روازُ ج روازَ:** ڏ. اِسم. رِيا، – پاسخاطري – وٿَپ – پاسخاطر – لحاظ – رعايت – پاسو – مُروّت. خاص شوق – ڏاڍي دل – حُب – لاڙو – رغبت – پيار – قرب – عشق – موهه. ٺڪ ٺڪ – ٺڪواز – لٻاڙ – واهيات گفتگو. مسخري – ڀَرچو – گهبو – مشڪري (ڪ). چربي – سٿپ – ٿنت مال – روغن – چڪنائي.

– **روازِي ج روازِي:** ڏ. صفت. ريا، ڪندڙ – ريائي – پاسو ڪندڙ – ٻڪ پاتي – ٻـ اکيو – ريائي – ريا، خور – پاس ڪندڙ – رعايتي – لحاظي – پاسخاطر ڪندڙ – تلهه دار – حمايتي – ٻنيرو – هڪ طرفو ڳالهائيندڙ – پاسداري ڪندڙ – بي انصاف. ٺڳُ – ڪُوڙو – وساهه گهاتي – بدمعاش.

• **رواشُ ج رواشَ:** ڏ. لذيذ ڪاڏي جو هڪ قسم – مليدو – ڪاڄُ ڪورمو – شتنرجي.

• **رُواڪِي (ڪ):** ٿ. (اسم جنس) روهه ڪان ايندڙ پکي روهاڪي ڍنڍ جا پکي جيڪي سياري ۾ اچن. رُوئاڪي.

– **روانُ:** صفت. [ف. رَوانْ = هلندڙ] جاري – وهندڙ – هلندڙ. مُروّجُ – چالُو – وَرتمانُ – لبالب – ڇڪندڙ (ڦٽُ). عامُ – رواجِي – ساڌارڻ – معمولِي – هڪجهڙو. تيزُ – تڪو – جَلدُ – چوهو – جهَٽ پٽ

ٻِحلڻ – هِڪدم. (ث) بنا معنيٰ ڪتاب يا قرآن شريف پڙهڻ جي حالت – بِنا هِجّي جي پڙهڻ جو هڪ نمونو – لَس پڙهڻي – سِڌي پڙهڻي – رَوا.

– رواں ٿيڻُ: جاري ٿيڻ – وَهڻُ. هَلڻُ – راهِيِ ٿيڻ – رَوانو ٿيڻ – نِڪرڻ – اسهڻ – لَڏڻ – چَڙهڻ – پِرڻ – تَجڻُ – تِياڳَڻُ – جُدا ٿيڻ – موڪلائڻ. تيز ٿيڻ – چوهو ٿيڻ – جلد ٿيڻ – جهَٽ پَٽ ٿيڻ – تَڪڙو ٿيڻ. زبان تي چڙهڻ – ذَوُر ٿيڻ – مشق ٿيڻ – ورد ٿيڻ. ياد ٿيڻ برزبان ٿيڻ (سبق وغيره).

– رواں پڙهڻُ: لَس پڙهڻ – يڪساهِيِ پڙهڻ – رَوا پڙهڻ – لَسو پڙهڻ – بِنا اَٽڪ پڙهڻ – سَولائي سان پڙهڻ – بنا هٻڪ جي پڙهڻ – بِنا هِجيِ جي پڙهڻ

– رواں ڪَرڻُ: جاريِ ڪرڻ – هَلندو ڪرڻ – چالو ڪرڻ – مُروّجُ ڪرڻ. روانو ڪرڻ – اسهائڻ – راهِيِ ڪَرڻ – موڪل ڏيڻ. تيز ڪرڻ – تِکو ڪرڻ – چوهو ڪرڻ.

• روانگِيِ ج روانگيُونُ: ث. ٻاهر وڃڻ جي حالت – ڪُوچ – اسهڻ – موڪلائِي – نيڪاسُ – نيڪالُ – نيڪَت – موڪل – اُماٽِپ. چالاڻو – رِحلَت. ٻاهرُ ويندڙ سامان – ٻئي مُلڪ ڏانهن ويندڙ مالُ.

• روانو ج روانا: ذ. صفت. هَليو – موڪليو – اُماٽِپ – روانگِيِ – اسهپ – ڪُوچ.

– روانو ٿيڻُ: ڪنهن منزل ڏانهن وڃڻ شروع ڪرڻ – وڃڻ – رُخصت ٿيڻ – اُسهڻُ – رَواں ٿيڻ – هَليو وڃڻ – هَلڻُ. موڪلائڻ – چالاڻو ڪرڻ – لاڏاڻو ڪرڻ – مَري وڃڻ – فوتُ ٿيڻ – تياڳَڻُ.

– رَوانو ڪَرڻُ: مُنجَڻُ – موڪلَڻُ – جوڙائڻ – اسهائڻ – پيِڄڻُ – اماڻَڻُ – ارسال ڪرڻ – رخصت ڪرڻ. اُڪلائڻ – نِبيرڻ.

– روانِيِ ج روانِيُونُ: ث. هَلَندِيِ – وَهَڪَ – وَهِڪرو. تيزِيِ – تِکَ – چوهائِيِ – تِکائِيِ – جَلدائِيِ.

• روانِتُو ج روانِتا: ذ. صفت. ڀُورالو – خشڪِيِ – رِنجڪِيِ – لَهرِيِ – تَرنگِيِ – وَهمِيِ – لَهرائتو – مَنَ مَوجي – خشڪِيِ – مزي جهڙو – خام خياليِ – دِلوالو – متلوُنُ.

• روايَتَ ج روايتُونُ: ث. (ع) ڪنهن جي ڳالهه جو نقل – ڪنهن جي چيل ڳالهه. تَواريخَ – اِتهاسُ – ورتانُتُ ڪَيفيتَ – بيانُ – داستانُ – نامو – آکاڻِيِ – قِصو – ڪَهاڻِيِ – ڳالهه – حڪايتَ – ڪَٿَ – ڪَٿاتَ – نَقلَ – ڳالهه – ساکِيِ – ڏَند ڪَٿا – سِمرتِيِ – اَفسانو – چَوڻِيِ – چَوَتَ.

• روباهُ ج رُوباهَ: ذ. [ف] جانور جو هڪ قِسم – لُومڙ – لُوڪڙ.

– روباهُ بازِيِ ج روباهَ بازِيُونُ: ث. مَڪارِيِ – ٺَڳِيِ – دغا – فريب – بدمعاشي – ويساهه گهاتِي – عَياريِ.

– رُوباهِيِ ج روباهِيُونُ (ت): ث. دغا – دوکو – ٺَڳِي – مَڪاريِ – فَريبُ – ويساهه گهاتي.

– رُوباهِيِ ڏِيڻُ: دَغا ڪرڻ – دوکو ڏيڻ – فريب ڪرڻ – ويساهه گهاتي ڪرڻ – ٺڳي ڪرڻ.

• رُوبڪارَ ج رُوبڪارُونُ: ث. [ف] ڪنهن جي اڳيان ٿيل ڪاروائي – سامهون ٿيل فيصلو – روبرو ٿيل ڳالهه. حالت – اوسٿا – گَتيِ – دَشا – رُوئداد – حالُ – ڪَيفيت – صُورت – حقيقت. لکيل حڪم – فرمان.

– رُوبڪارِيُ ج رُوبڪارِيُونُ: ث. قاعدي جي ڪاروائي – مقدمي جي سماعت – ڪار گذاري – حقيقت – سماچار – سَڌ سماءَ – احوال – فيصلو – بيانُ – سمجهاڻي. حڪم نامو – فرمان.

• رُوپاڙَ ج رُوپاڙُونُ: ث. رُونيه

• روُپوُ ج رُوپا: (ل. ث): ذ. تڪليف – ڏُک – دقت – اَتڪل – مُونجهه – مصيبت – ذڪيائي – مشڪلات – پريشاني.

• روُتَ ج روُتَ (ٿ. ڪ): ندا. ڪنهن جي مسلسل سڏن کان ڪڪ ٿي، ڪاوڙ ۾ ڏنل جواب – هوءَ – قوت.

• روُتڻُ (ت): مصدر. ڪنهن ٻوڪ جا سلا يا ٻيجو، هڪ هنڌان ڪڍي ٻئي هنڌ هڻڻ – ٽَڏارڻ – رُنبڻ – وِهرڻ – وَهراج ڪرڻ – رونبو ڪرڻ.

– روتَ ج روتِيُونُ: ث. هڪ هنڌان ڪڍي ٻئي هنڌ لڳايل سَلو – وَهراج – رُنب – رونبو – وَهَر.

– روتِ هڻڻُ: ٻوڪ جا نَنڍا سلا يا ٻيجو، هڪ هنڌان ڪڍي ٻئي هنڌ هڻڻ – وهراج ڪرڻ – رونبو ڪرڻ – وَهَر ڪرڻ.

• روتَ ج روتُونُ: ث. صفت. رَڏ – ڏُنبو – ٿُلهو – سَبر – مُتڪو – دوٽر – سَتر وَتر – ڏَڏَ ستو – لوٿَه (ث) زمين ۾ هنيل يا ڳَڏ ٻوڪيل ٻُوڙن جو ٿورو انداز. گهٽائي – گِيا گيهه – متاست – وَلر – هَشام – انبوهه – بيشمارُ – دِڳَ – سَٿو. جيئن: "مڪڙن جي روتَ لڳي پيئي آهي".

• روُتُ ج روُتَ: ذ. وڏي ماني – ٿُلهي ماني – رودِلو – روتِلو. ڳُڙ ۽ اٽي مان تيار ڪيل مِٺي ۽ ٿُلهي ماني.

• روُتُ ڪَرڻُ: روت ڏيڻ – مِحتا طور روت پچائڻ ۽ ڏيڻ جيئن غوث جا روت يا شاهه پنجي جا روت. قلندر شهباز جا روت.

– روتِلو ج روُتِلا: ذ. ٿُلهي ماني – وڏي ماني – روتُ – رودِلو – پوپو – نانُ.

– روتُو ج روُتا (ٿ): ذ. ٻاهه جي اندر پچايل اٽي جو گول پنوڙو – ڪوڪي.

– روُتِي ج روُتِيُونُ: ث. ٿلهي ماني – وڏي ماني – روتلو – پوپو. ماني – نانُ – ٽِڪڙ – ڍِڳڙي – جِياتِي. رزق – کاڌو – قُوت – چُوڻو – داڻو ڪڻو.

– روُتِيءَ تانُ ٿابوُ اچڻُ: نِياڳُ لڳڻ – بُرائي چڙهڻ – بدقسمت ٿيڻ – بدنصيب ٿيڻ – بدبخت هجڻ – ڪُمهري اچڻ – آيو رِزق موٽڻ. نقصان پوڻ – ڇيهو پوڻ – ٽوٽو پوڻ.

– **رُوٽي ٽاٽو (ٿ)**: ڏ. ماني ءِ جي مهل – منجهند – ٻپهر – ٻپهرو.

– **رُوٽي کائڻ**: ماني کائڻ – کاڌو تيار ڪرڻ – رسوئي ڪرڻ.

– **رُوٽي ڪپڙو**: ڏ. ماني ڳنڍي – کاڌ خوراڪ ۽ ڳنڍي ڪپڙي جو خرچ. ضرورت جو سامان.

– **رُوٽي ڪرڻ**: روٽي پچائڻ – ماني ٺاهڻ – رسوئي ڪرڻ. ڪنهن جي دعوت ڪرڻ – ماني سوڪلائڻ.

• **رُوٽ ج رُوٽ (ٿ – ٿ)**: ڏ. صفت. سخت – ڏاڍو – سٺائو – سوٽ. سڪل – ٺوٺ – سڪو. هيڪل – بهادر – پهلوان – جوڌو – سورمو – دلير – ويڙ – قوي – جنگي. ان ٽڪ – اڻ ورچ – اُورچ.

– **رُوٽ مُنهن**: ڏ. صفت. خشڪ طبع – سوڙهو موڙهو – رُک مُنهون.

– **رُوٽو ج رُوٽا**: ڏ. صفت. روٽ.

– **رُوٽي ج رُوٽيون**: ٿ. روٽ. سوپارين جو هڪ قسم – روٽيون سوپاريون.

• **رُوپ ج رُوپ**: ڏ. [سن. رُوپ = چاندي] ڌاتوءَ جو هڪ قسم – چاندي – رپو – سلور. روپو برتن – روپو سڪو.

– **رُوپو ج رُوپا**: ڏ. صفت. چانديءَ جو – چانديءَ جهڙو – چانديءَ مان – چانديءَ وارو.

– **رُوپهرو ج رُوپهرا**: ڏ. صفت. رپي جو – رپي وارو – چانديءَ جو – چانديءَ وارو.

– **روپيو ج روپيا**: ڏ. چانديءَ جو هڪ سڪو (جنهن جو مُلهه ١٦ آنا آهي) – رپيو.

– **روپيو پيسو ج روپيا پيسا**: ڏ. دولت – ناڻو – مال اسباب – ڌن – ملڪيت – پئسو ڏوڪڙ روڪڙ.

• **رُوپ ج رُوپ**: ڏ. [سن. رُوپ – منهن] مُهاندو – مُک – مکڙو – مُهڙ – ٻوٿ. ڏوڻ – آڪار – گهاٽ – ڍنگ – آچار – ويس – ٻانو – نمونو – ريت – طرح – طريقو. سونهن – خوبي – حُسن – سوڀيا – خوبصورتي – خوبي – نزاڪت – سهڻائي – جمال – شوڀا – جوڀن. رنگ – رنگت. رُونق – چمڪو – جلوو – جوت – روشني – جهلڪ. مورت – تصوير. سانگ – بهُروپ – بناوٽي صورت. حالت – سمان – حال. راڳڻيءَ جو سُر.

– **رُوپارو ج رُوپارا (ٿ)**: ڏ. صفت. روپوارو – روپوان – سهڻو – حسين – سوڀياوان – ملوڪ. (ٿ. رُوپاري ج رُوپاريون).

– **رُوپ اُنتَرتا**: ٿ. اختلاف شڪل – بهُروپي – ويس ڌاري.

– **رُوپ بدلڻ**: ويس بدلڻ. شبيهه بدلڻ – صورت بدلڻ – شڪل بدلڻ. بهروپي ٿيڻ.

– **رُوپ بگاڙڻ**: شڪل خراب ڪرڻ – بدصورت ڪرڻ.

– **رُوپ ڌارڻ**: ڪابه صورت اختيار ڪرڻ صورت ٺاهڻ – شڪل ٺاهڻ. سانگ ڪرڻ – بهُروپي ٿيڻ – ويس ڌارڻ.

– **رُوپ ڏيکارڻ**: صورت ڏيکارڻ – شڪل مُهاندو ڏيکارڻ – ديدار ڪرائڻ – مکڙو پسائڻ.

– **رُوپ ساگَرُ ج رُوپ ساگَرَ**: ڏ. حُسن جو سمنڊ – بيحد حُسن – تمام گهڻي سونهن. (صفت) حسين – سهڻو – سوڀياوان.

– **رُوپ سين**: ملوڪ جيئن: "ڪاڪل ڪالهه ڏٺوم رخسارن تي رُوپ سين" (شاهه).

– **رُوپ ڪڍڻ**: رنگ ڪڍڻ – جوڀن ڪڍڻ – نکار ڪڍڻ – جوانيءَ ۾ اچي حسين ڏيکائي ڏيڻ. چمڪڻ. ظاهر ڪرڻ – پڌرو ڪرڻ.

– **رُوپ مٽائڻ**: شڪل ڦيرائڻ – صورت بدلائڻ. ڇمڙا پوش ڪرڻ.

– **رُوپ نڌانُ ج رُوپ نڌانَ**: ڏ. حسن جو خزانو – سونهن جو گهر – اٿاهه حسن – بيحد سونهن.

– **رُوپ وانُ ج رُوپ وانَ**: ڏ. صفت. روپونت – سوڀياوان – خوبصورت – حسين – سندر – سهڻو – ملوڪ.

– **رُوپ وَنتُ ج رُوپ وَنتَ**: ڏ. صفت. روپوان – سوڀياوان – صورتوند – خوبصورت – حسين – سُندر – سهڻو – عمدو – ٺاهوڪو – موچارو. سُدرشن – زينت پريو – نزاڪت وارو.

– **رُوپ وَنتي ج رُوپ وَنتيون**: ٿ. صفت. روپوان – حسين – سهڻي – سندر – ملوڪ – حسينه.

– **رُوپِي ج رُوپِي**: ڏ. صفت. روپوان – شڪل وارو – حسين – سهڻو. ڦرندڙ گهرندڙ خيالن وارو – سوداَئي – خفتاني – اڌ مغزي (ٿ).

• **رُوپا ج رُوپا**: ڏ. [ف. رُوباهَ = لومڙ] جانور جو هڪ قسم – لومڙ – لوڪڙ – لومڙيو.

• **رُوپامڪي**: ٿ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم (چانديءَ کي ڳارڻ وقت ڪوٺاريءَ کي لڳل چانديءَ جو فاسد مواد).

• **رُوپاه**: اسم خاص. بدين ضلعي جي ٻاگي جو اڳيون نالو. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رُوپڪ ج رُوپڪ**: ڏ. [سن. رُوپ + شڪل] تمثيل – قصو – ڪهاڻي – آکاڻي – ڪٿا – ڳالهه – نقل – نظير – ورتانت – بيان.

– **رُوپڪ مئي**: صفت. تمثيلي – بي بنياد ي – ڪوڙو – فترادي – بي بقا – واهيات – من گهڙت.

• **رُوپ مجنون ج رُوپ مجنان**: ڏ. گل جو هڪ قسم.

• **رُوپهر**: اسم خاص. تعلقي پني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رُوپهرو**: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رُوپهري**: اسم خاص. تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو. (صفت) رپي جو ڳهه.

• **رُوحِيَ ج رُوحِيُونَ:** ٿ. (ف. روزي جو بگڙيل اُچار) روزي – رزق – چوٿو – داڻو – ڪاڌو – ان داڻو – چوٿو پاڻي.

• **رُوجَ ج رُوجَ:** ذ. (سن. روجن > رُدَ = رُئڻ) رودن – رُئڻ – راڙو – راڙه – گريه – زاري – ماتم پٽڪو. دانهن – فرياد – ڪوڪ – ڪيڪ – ريهَ – ڪيڪڙاٽ – ڪوڪڙاٽ – واويلا – آه و فغان.

– **رُوجاٽَ ج رُوجاٽَ (ٽ):** ذ. روجَ – رودن – راڙو.

– **رُوجَ راڙو ج رُوجَ راڙا:** ذ. رُئڻ جو آواز – دانهن ڪوڪ – آهه و زاري – روڄ. رودَن – راڙو – راڙه. دانهون – ڪوڪون – فرياد – ماتم.

• **رُوجهَ ج رُوجهَ، رُوجهُونَ:** ذ. ٿ. (پرا. روجهو: سن. رَشيَہ) جانور جو هڪ قسم – جابلو هرڻ جو هڪ قسم – چؤسنگو هرڻ – اڇن پيرن سان ڦاڙهو. ڳئُون جي شڪل تي هڪ ڦاڙهو – نيلي ڳئُون. (هي هرڻ حب نديءَ جي پاسي گهڻا ٿين. ماڻهن جي ڊپ کان اڪثر رات جي وقت نديءَ مان اچي پاڻي پيئن). جيئن: "روجهہ ڏٺائين رات، هوت ڳوليندي حب ۾" (شاهہ).

• **رُوجهام:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **رُوجهاڻ:** اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **رُوجهاڻي:** اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **رُوجهو ج رُوجها:** ذ. صفت. ڳڪو رنگ – ڳڪوريل – پورو. گهوڙي جي رنگ جو هڪ قسم. (ٿ. روجهي ج روجهيُون).

• **رُوجِي ج رُوجِيُونَ:** ٿ. (ف. روزي جو بگڙيل اُچار) روزانو ڪاڌو – روزينو – روزي – گذران – رزق – چوٿو – خورش – ان پاڻي – داڻو ڪڻو. جيئن: "آئي تہ روجي، نہ تہ بلا" (چوڻي).

• **رُوحُ ج رَوحَ (أرواحَ):** ذ. (ع) ٿڌي هوا – خنڪي – ٿڌاڻ. خوشبو. فرحت – تازگي – آسائش. علم حڪمت جي اصطلاح ۾ "لطيف ٻاڦ" جا دل ۾ پيدا ٿي باعث حياتي بڻجي – آتما – جانُ – امرِ الاهي. دل – قلب – هردو – هنيون – هيانءُ – سَت – عرق – نچوڙ – جوهر – خلاصہ – تَتُ. خواهش – لاڙو – رغبت – "رُوح جو لاڙو" وغيره.

– **رُوحُ اعْظَمُ:** ذ. اعليٰ روح – وڏي هستي – بزرگ هستي – پاڪ هستي – سڀ کان مٿاهون.

– **رُوحِ افْزا:** ذ.صفت. فرحت وڌائيندڙ – مفرح. تازگي ڏيندڙ – تراوت بخشيندڙ – دل کي قرار ڏيندڙ.

– **رُوحُ الأمِينُ:** امانت دار روح – حضرت جبرئيل جو لقب (جو خدا تعاليٰ جو پيغام رسول مقبول صلي الله عليه و آله وسلم جن وٽ. جيئن جو تيئن پهچائيندو رهيو).

– **رُوحُ الله:** ذ. الله تعاليٰ جو روح – حضرت عيسيٰ عليه السلام جو لقب (جو بنا پيءُ پيدا ٿيل هو).

– **رُوحُ الاهِيَ:** ذ. خدائي روح – ايشوري آتما.

– **رُوحُ الْقُدُسُ:** ذ. پاڪ روح – پاڪ قلب.

– **رُوحانِيَ ج رُوحانِيَ:** صفت. روح جو – روح وارو – روح سان واسطو رکندڙ – آتمڪ – رحماني – آڌيہ آتماني – غير جسماني – نرآڪارُ – غير فاني – آسريرو – آ صورت. اندروني – اندريون – باطني – ڳجهو. پاڪَ – صافُ – مقدس – پوتّرَ – سڳورو.

• **رُوحانِيَتَ:** ٿ. رُوحِيَ قُوتَ – رُوحاني قُوت – دِل جي صفائي – دِل جي سچائي – منَ جي پاڪائيَ.

– **رُوحائو ج رُوحائا (ٽ):** ذ.صفت. رُوحُ جو – دِل جو – رُوحانيُ.

– **رُوحائو لُولو ج رُوحائا لُولا (ٽ):** ذ. مرِيُ ويل ماڻهن جي رُوحَنُ جي نيتَ ڏنل مانيَ – وَنڊَ جي ماني.

– **رُوحُ پٽڪڻُ:** روح جو هيڏانهن هوڏانهن ٿيڻ – ڪنهن شيءِ ڏسڻ لاءِ پريشان ٿيڻ – واجهائڻ – ڳولڻ – نهارڻ – تڪليف ۾ مبتلا ٿيڻ. رلڻ – دربدر ٿيڻ – پٽڪڻ – خوار خراب ٿيڻ.

– **رُوحُ پروازُ ڪرڻُ:** ساهہ نڪرڻ – دَم نڪرڻ – مرڻ – وفات ڪرڻ – پراڻ ڇڏڻ – چالاڻو ڪرڻ – لاڏاڻو ڪرڻ – ڏيهہ تياڳڻ – فوتي ٿيڻ.

– **رُوحُ پرورُ:** ذ. آتما کي پاليندڙ – روح جي پرورش ڪندڙ.

– **رُوحُ خَبِيثُ ج رُوحُ خَبِيثَ:** ذ. شيطاني روحُ – ناپاڪ رُوحُ.

– **رُوحُ رَجهلو ج رُوحُ رَجهلا:** ذ. صفت. دل گهريو – مرضيءَ موافق – خواهش پٺاندڙ – دِل تي – دِل پسندُ – دِل کي وڻندڙ – منَ گهريو – مرضيءَ موجب – دِل خوش.

– **رُوحِ رَوانُ:** ذ. صفت. دِل کي تحرڪ ۾ آڻيندڙ – دل کي ڇڪَ ڪندڙ – پسند ايندڙ – وڻندڙ.

– **رُوحُ رِڙلو ج رُوحُ رِڙلا:** ذ. روح جو لاڙو – دِل جي ڇڪَ – قُربُ جو ڪاڍو – مَن جي اُڪيرُ – اُڪنڊ – حُبَ – قلبُ جي ڪشش – هردي جي ڇڪَ.

– **رُوحُ رِڙلو ڏيڻُ:** دِل ڪڍڻ – چاهڻ – تڙڦڻ – اُسڪائڻ – دِل هُرڪڻ – آنڌا اُٿلڻ – (ماءُ جا) – سڪڻ – دِل ڇڪيُون ڏيڻ – اُڪنڊجڻ – دِل پرچي اچڻ – دِل جي ڪشش ٿيڻ – دل جو لاڙو ٿيڻ – منَ جو موهہ ٿيڻ – رغبت ٿيڻ.

– **رُوحُ فَرسا:** ذ صفت. روح کي ناس ڪندڙ – روح کي ستائيندڙ – روح کي ماريندڙ – روح کي تڪليف پهچائيندڙ – افسوسناڪ – دِل پڄائيندڙ.

– **رُوحُ ڪڍڻُ:** روح قبض ڪرڻ – ساهہ ڪڍڻ – مارڻ – پراڻ ڪڍڻ – ستُ ڪڍڻ – جوهرُ ڪڍڻ – نچوڙُ ڪڍڻ – عرق ڪڍڻ – تَتُ ڪڍڻ.

– **رُوحُ مُتَحَرِڪ:** ذ. سارو بدنُ – جسمُ – ديهہُ – ڌڙُ.

– **رُوْحُ نَبَاتِي**: ذ. نباتات جو رُوح – زمين مان اُپرندڙ شين جو جوهرُ.

– **رُوْحُ نِڪرڻ**: ساهُ نڪرڻ – مرڻ – فوتُ ٿيڻ – ڏيهہ تياڳڻ – پراڻ ڇڏڻ – دم نڪرڻ – وفات ڪرڻ. عَطرُ نڪرڻ – سَتُ نڪرڻ – جوهرُ نڪرڻ – نچوڙ نڪرڻ – عرق نڪرڻ – تتُ نڪرڻ.

• **رُوْدُ ج رُوْدَ (ڪ)**: ذ. ڪاري جي ٻيڙيءَ ۾ ڪَپينُ اندر ڦرندڙ لوھ يا ڪاٺ جا گول ٽڪر – گرٽِي – گرٽو – ڪَپِي – چرخِي.

• **رُوْدُ ج رُوْدَ**: ذ. گار ـ بدسُخني – بدڪلامي.

– **رُوْدَ ڪَڍڻ**: گاريون ڏيڻ – بدسُخن ڳالهائڻ – بدالفاظ ڪڍڻ – گار گند ڪرڻ.

• **رُودَ رُود**: ذ. ث (ف) نهر – درياھ.

• **رُوْدِبَار ج رُوْدِ بارون**: ٿ (ف رود = نهر + بار > باريدن = وسڻ) گهڻين نهرن جي جاري ٿيڻ جي جاءِ. وڏي ندي.

• **رُوْدالُ ج رُوَدالَ (ت)**: ذ. خراب گوشت – ڪنو گوشت.

– **رُوْدَڙ ج رُودڙيون (ت)**: ٿ. ڏبي ڏکو – خراب – ڪنو – بُڇڙو – بڇُ – گندو.

• **رُوْدَنَ ج رُوْدَنَ**: ذ. (سن. رُوْدَنَ) روجُ – راڙو – روڏن – واڪا – دانهون – فرياد – ماتم – نالہ – آہ و فغان. گهَبي – ڪلڪل – جهيڙو.

– **رُوْدَنُ ڪَرڻ**: روجُ ڪرڻ – رُئڻ – روڏن مچائڻ – رُئڻ پٽڻ – واويلا ڪرڻ. ڳوڙها ڳاڙڻ – هنجون هارڻ – لُڙڪ وهائڻ. جهڄڻ – جهرڻ – ٿمڻ – ٽٽڻ – ڳرڻ.

• **رُوْدِ نالِي**: اسم خاص. "ڪوسن بلوچن جو هڪ پاڙو".

• **رودو ج رودا**: ذ. آندو – گِهڄو – پنڪ – آنتو – انترو. سُرندي جي تارن مان هڪ تار – رود.

– **رُوْدِوُ ج رُودا**: ذ. صفت. اندروني – خانگي – گهرو. ذ. هڪ قسم جو سازُ.

– **رُوْدِينِي (ڪ)**: اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

• **رُوْڏَ ج رُوْڏون (ڪ)**: ٿ. رولو. عذاب. مصيبت – تڪليف – ڏک – پريشاني – تنگي. ڦيٽارو – ڏُکيو.

– **رُوْڏَ ڏِيڻُ (ڪ)**: رَلائڻ – عذاب ڏيڻ.

• **رُوْڏَنُ ج رُوْڏَنَ**: ذ. (سن. رودَنُ = روج) روجُ – راڙهو – راڙو – رودن – هُلُ – حشر – واڪو – دانهن – ماتم – فرياد – نالہ – آہ و فغان – روج پٽڪو – واويلا. هنجون – لُڙڪ.

• **رُوْڏِ ج رُوْڏِيون (ت)**: اسم. وارَ ڪوڙيل مٿو – ٺوڙهہ – گنج. ڪوپري – ڪوپري – ڪپراٽي.

– **رُوْڏو ج رُوْڏا**: ذ. صفت (پہ روڏا) مٿي ڪوڙيل – مٿي مُنايل – ٺوڙهو – گنجو – موڏو. لَنڊرات اُت – گوئرو – ڏاگهو – توڏو "رڻ چڙهيا روڏا". هڪ قسم جو پکي – ڪوريُ پکي. وٽن جي سنهڙين لامن جي چوٽين ۾ مُرليءَ جي مثل ڪکن جا حيرت انگيز آکيرا ناهيندڙ.

– **روڙِيءِ خَيرُ (ت)**: دعائيہ جملو. گهنجيءَ جو خير – سڀ لاءِ چڱائي.

• **روڙُ ج روڙُ (ث)**: ذ. ٿر بيابان جو وڏو ڪارو ڪانگ.

• **روڙُ ج روڙَ**: ذ. (انگ. Road = رستو) وڏو رستو – سڙڪ – سڙڪ – شارع عام – لنگهہ – گذر – واٽ – گس – راھ – دڳُ – گهاڙو.

• **رولَڻُ**: مصدر. (گ. روڙوُن. ھ. رولنا) ڌِهڙڻ – لاهڻ – ڪوهڻ – پٽڻ – چنڻ – توڙڻ – ڌار ڌار ڪرڻ – جدا جُدا ڪرڻ – چلڻ – ڪرڙڻ.

– **رولَ ج روليون**: ث. ڌهڙ – پٽ – چن – ڪوهہ – ڪرڙ.

– **رولَ ڪَرڻ**: پٽ ڪرڻ – چنڻ – ڪوهڻ. گهٽا پٽسا ميڙڻ – گهٽي شيءِ گڏ ڪرڻ.

• **رولَڻُ (ت)**: ذ. مصدر. گدڙ يا ڪتي جو دانهن ڪرڻ – ڪوڪ ڪرڻ – اونائڻ – ڪوڪارڻ.

– **رولَ ج روليون (ل)**: ٿ. ڪنهن جانور جي دانهن – اونائي – رڙ – ڪوڪ – ڪيڪ – ٻوهاڙ – ڪوڪار.

– **رولِيون ڪَرڻ (ت)**: رڙيون ڪرڻ – اونايون ڪرڻ – ڪوڪون ڪرڻ – دانهون ڪرڻ – ڪوڪارون ڪرڻ – ٻوهاڙ ڪرڻ.

• **روڙو ج روڙا**: ذ. گِندو – پنوڙو – روڙهو جيئن تہ "امل جو روڙو". ٻهانو – عُذر – ڏنو – گسنو. ڪوڙ – جُونہ رنڊڪ – رڪاوٽ – روڪ. هڪ قسم جو سارين جو مرض.

– **روڙا روڙڻ**: جهڙو تهڙو سَٺ ڪٺڻ – ٿلهو سَٺُ ڪٺڻ – زندا روڙڻ.

– **روڙو لڳڻ (ت)**: سارين جي پوک کي مرض جو لڳڻ.

• **رُوڙو ج رُوڙا**: ذ. صفت. (ھ). چڱو – ڀلو – نيڪ – سٺو – اوگهو – اُجو – موچارو – عمدو ـ سگهرو – چوکو – شپ. تندرست – چڱو ڀلو – چاڪ – نيڪ – سگهو. سارين جي پوک جو هڪ مرض. رُوڻو.

– **رُوڙو ڀلو ج رُوڙا ڀلا (ت)**: ذ. چڱو ڀلو – چاڪُ – سگهو – تندرست – نيڪ.

– **رُوڙِي ج روڙِيون**: ث. (گ. روڙِي) نيڪ زال ـ عورت – سُني عورت – اشراف عورت – سُلڇڻي – گُڻونتي – گُڻوان – سيلوان: "مرڪي مر ماتا، روڙِي راءِ ڏياچ جي" (شاھ).

• **رُوڙهہ ج روڙهہ (ل)**: ذ. تمام پوڙهو ۽ اپرو گوشت.

– **رُوڙهِي ج رُوڙهِيون (ت – ل)**: ث. صفت. ڪراڙي – پوڙهي – ٻڍِي.

• **روڙهو ج روڙها (ل)**: ذ. (ھ. روڙا = گِندا) گِندو – پٿر – زَنبُ – زنبوٽو – جنبُ – جنبوٽو – ڪُڙهو. سر جو ٽڪر. پٿر – ٻهڻ. ٻيرن ۽ مَهن جي بيماري (مال جي) – مهاڙو.

– **روڙهو ڪائڻ**: آفيم جو گِندو ڪائڻ – نشي ۾ پربور هجڻ.

– **روڙهو وٺڻ**: روڙهو ڪائڻ.

• **روڙهِي ج روڙهِيون (ت)**: ث. سنهو ٻهہ.

• **روڙِيو ج روڙِيا (ت)**: ذ. ڄڃ کي سامهون ويندڙ ماڻهو.

● **رُوزُ ج رُوزَ:** ذ. اسم. (ف) ڏينهن – يوم – وارُ – تِٿِ _ ڏهاڙو – تاريخ. سمون – وقت – زمانو – عرصو – تائيم. سڄي ڏينهن جي مزوري – روزينو – يوميہ. ظرفہ هر روز – ڏهاڙي – تاريڪ – نت – هميشہ _ سدائين سدا – دائما.

— **رُوزُ افزُونُ ج رُوزُ افزُونَ:** ذ. صفت. (فہ روز + افزون > افزودن = وڌڻ) ڏينهون ڏينهن وڌندڙ – ڏينهون ڏينهن وڌيڪ – ڏهاڙي وڌيڪ – روزانو ترقي ڪندڙ. هميشہ ترقيءَ جي راھ تي هلندڙ.

— **رُوزانُو ج رُوزانا:** ذ صفت (ف) ڏهاڙي – هر روز – روزُ – روزمرہ _ تاريڪ – روز روز – روز بروز – نتُ – مُدام – هميشہ _ سدا – سدائين.

— **رُوزُ بَروزُ ج روزُ بَروزَ:** ذ. (ف) ڏهاڙيُ – روزانو – هَر روزُ – ڏينهن بہ ڏينهن – ڏهاڙيُ – ڏينهون ڏينهن – دنُ بدنُ.

— **روزُ پَڇِتيُونُ پَڇي کائڻُ:** روز گوشت پلاءُ کائڻ – هر روز سٺو کاڌو کائڻ. کاڄ قورما کائڻ – لذيذ طعام کائڻ.

— **روزُ تي لَتَ ڏيڻُ:** ڪنهنجو روزگارُ وڃائڻ – روزگارُ بند ڪرائڻ.

— **روزِ جَزا:** ذ. [فہ روز = ڏينهن. جزا = اجورو] قيامت جو ڏينهن – پڇاڻي جو ڏينهن – انصاف جو ڏينهن – اَعمالن جي حساب جو ڏينهن – يوم الحِساب _ روزِ حسابُ – روزِ حَشرُ.

— **رُوزِ حِسابُ:** ذ. [فہ روز = ڏينهن + حساب = ڳاڻاٽو] پڇاڻي جو ڏينهن – قيامت جو ڏينهن – رُوزِحَشرُ – روزِ جَزا – يوم الحِساب.

— **رُوزِ حَشرُ:** ذ. [فہ رو – ڏينهن + حشر = گڏ ڪرڻ] حساب ڪتاب ۽ پڇاڻي جو ڏينهن – قيامت جو ڏينهن – روزِ جَزا – روزِ حِسابِ _ يوم الحِساب _ روزِ مَحشرُ.

— **روزِ دادُ:** ذ. [فہ روز + داد = انصاف] انصاف جو ڏينهن – عدالت جو ڏينهن – پڇاڻي جو ڏينهن – قيامت جو ڏينهن – روزِ حِسابِ _ روزِ حَشرُ – روزِ جَزا – روزِ مَحشرُ – اعمالن جي حساب ڪتاب جو ڏينهن.

— **رُوزدارُ ج روزدارَ:** ذ. [فہ روز + دار = وارو] روزَ تي ڪم ڪندڙ – روزاني معاوضي تي ڪم ڪندڙ – روزاني پگهار تي ڪم ڪندڙ – روزُ تي بيٺل مزورُ. عيوضي ڪاريگرُ.

— **روزُ رُوزُ:** ظرفہ [ف]. روزِ بروزَ – ڏهاڙيُ – ڏهاڙيُ – هر روز – روزانو – نتُ – روزمرہ _ هميشہ _ هرهميشہ _ هَردَمُ – مُدام – سَدائين – دائما.

— **رُوزُ رُوشنُ:** ذ. [فہ روز + روشن = چمڪندڙ] علي الصّبح – فجر – پرہ ڦٽي – باڪ ڦٽي – صُبح صادِقُ.

— **رُوزُ روشنُ ٿيڻُ:** ڏينهن نڪرڻ – صُبح ٿيڻ – سِجُ اُڀرڻ – سورج نڪرڻ.

— **رُوزِ سياھ:** ذ. [فہ روز + سياہ = ڪارو] مصيبت جو ڏينهن – تڪليف جو ڏينهن – بد نصيبيُ جو وقت – بُرائيُ جي گهڙيُ.

— **رُوزِ شُمارُ:** ذ. [روز + شمار > شمردن = ڳڻڻ] پڇاڻي جو ڏينهن – قيامت جو ڏينهن – جزا جو ڏينهن – اخرت جو ڏينهن – روزِ حِسابُ – روزِ حشرُ – روزِ مَحشرُ – روزِ دادُ – روز قيامت.

— **رُوزِ قِيامَتَ:** ث [فہ روز + ع قيامت > قيام = قدم = بيٺو] قيامت جو ڏينهن – روزِجزا – روز آخرت – روزِحسابُ – روزِحَشرُ – روزِ دادُ – روزِ شمارُ.

— **رُوزِ گارُ ج روزگارَ:** ذ. [ف] نوڪريُ – ملازمت – پيشو – شغلُ – ڌنڌو – ڪرت. گذران – پيٽ قوت – ٽُڪرُ – اَنُ پورنا – احنو ڪم – مُلازميُ – نَفريُ – مشغوليُ – هاجَ – پِلپِيُٺو – پورهيو – مزوريُ – مزدوريُ – زماند سازيُ. زمانو – وقت – سمو – عرصو. دنيا – جهانُ – جڳت – سنسار. مُدت – عرصو – فرصت – مُهلت.

— **رُوزگار ڪرڻُ:** نوڪري ڪرڻ – مُلازمت ڪرڻ – ڌنڌو ڪرڻ – ڪم ڪرڻ – مشغولي ڪرڻ – پيشو ڪرڻ – ڪمائيُ ڪرڻ. ڪو واپار يا هُنر ڪرڻ – ڪرت ڪرڻ. مزوريُ ڪرڻ – مزدوريُ ڪرڻ – پورهيو ڪرڻ. زمانہ سازيُ ڪرڻ.

— **رُوزگارُ لَڳَڻُ:** نوڪري لڳڻ – نوڪريُ ملڻ _ ڌنڌو لڳڻ – ڪمُ لڳڻ – ڪنهن ڪرت سان لڳڻ – ڪنهن مشغوليءَ ۾ لڳڻ – مزوري لڳڻ – مزدوري لڳڻ – ڪنهن پورهئي سان لڳڻ.

— **روزگاريُ ج روزگاريُونُ:** ث ڪمائيُ – نوڪريُ – ڌنڌو – پيشو – ڪرت – ڪمُ – مشغولي. چاڪريُ. روز جي مزدوري.

— **رُوزِ مَحشرُ:** ذ. [فہ روز + ع. محشر > حشر = گڏ ڪرڻ] قيامت جو ڏينهن – پڇاڻي جو ڏينهن – آخرت جو ڏينهن – روزِ جَزا – روزِ حِسابِ – روز دادُ – روزِ حَشرُ – روزِ شُمارُ.

— **رُوزُ مرہ:** ذ. ظرفہ هَر روزُ – روز روز – روز بروز – ڏهاڙي – تاريڪ – ڏهاڙيُ – هر ڏينهن – سدائين – نتَ – هميشہ _ دائما – هاروَهيُ سدا – سَر ودا. مُحاورہ – تڪيہ ڪلامُ.

— **روزِ مَيدان:** ذ. [فہ روز + ميدان = لڙائي جو هنڌ] جنگ جو ڏينهن – لڙائي جو ڏينهن – روزِ جَهادُ.

— **رُوزُ مَيلُ ج رُوزُ مَيلَ:** ذ. [فہ روز + ميل > ملڻ = گڏ ٿيڻ] روز مرد جي آمدني. روڪڙ ۽ ڏيتي ليتي داخل ڪرڻ جو واپارين جو ڪتاب – وهي – بَنديُ – کاتو – ڪَرڙو.

— **رُوزنامچُو ج روزنامچا:** ذ. [فہ روز + نامچہ = ننڍڙي بندي] واپارين جو روزاني حسابُ رکڻ جو ڪتابُ – روزاني ڪارگذاريُ جي داخلا جو ڪتاب – واپارين جو روزاني ڏيتيءَ ليتيءَ جو ڪتابُ – کاتو روزنامو – ڪارگذاري – ڊائري.

— **رُوزُ نامُو ج رُوزُناما:** ذ (فہ روز + نامہ = لکيل شي) روزنامچو – واپار...

جو روزاني حساب يا ڏيتيءَ ليتيءَ جو ڪتاب، ڊائري – روزاني ڪار گذاري، روزاني اخبار – هر روز نڪرندڙ اخبار.

– **روزو ج روزا:** ذ. (ف. روزه) ڏينهن جو ڪجهه به نه کائڻ پيئڻ جو فرض. (خدا جي طرف کان عائد ڪيل).

– **روز و شب:** ذ. (ف. روز + شب = رات) ڏينهن رات – هر روز – روزمره – هميشه – سدا – نت – ٻارهوئي – دائما – مُدام.

– **روز ولادت:** ذ. (ف. روز + ولادت > ع. وَلد = ھو جميو) ڄمڻ جو ڏينهن – جنم جو ڏينهن – جنم جي تاريخ، سالگرهه.

– **روزي ج روزيون:** ث. (ف. روز + ي = روز جو کاڌو) روزانو کاڌو – روزمره جي خوراڪ – روزانو گذران. ک ج – کاڌو – کيڻ – طعام – آهار – غذا – خوراڪ – قوت – گذران – خورش – رزق – آذوقو، روزگار – نوڪري – ڌنڌو – ملازمت.

– **روزي خوار ج روزي خوار:** ذ. (ف. روزي + خوار > خوردن = کائڻ) روزانو ماني کائيندڙ – روزي تي گذران ڪندڙ، روزانو مزدوريءَ تي هلندڙ.

– **روزي رسان:** ذ. صفت. (ف. روزي + رسان > رسانيدن = پهچائڻ) روزي ڏيندڙ – روزي ڏيڻ وارو – روزي پهچائڻ وارو – رزق پهچائيندڙ – اسم پاڪ رزاق – پروردگار – پالڻهار.

– **روزيءَ کي لت هڻڻ:** پاڻهي پنهنجي روزي بند ڪرڻ، ڌنڌو ڇڏڻ – نوڪري ڇڏڻ – ملازمت بند ڪرڻ – مزوري نه ڪرڻ.

– **روزينو ج روزينا:** ذ. (ف). روزاني اُجرت – هڪ ڏينهن جو پگهار – روزانو پتو – روز جي مجرائي، وظيفه. روزمره جو کاڌو. ذ. صفت. روزمره جو – روزانو.

• **روزن:** ذ. (ف) گِرڪي – دري – سوراخ – روشندان، تنگ – لوگهو – ٻرگهل – گُنبو.

– **روزن ديوار:** ذ. (ف. روزن + ديوار = ڀت) ڀت ۾ دري يا گِرڪي.

• **روزناڻي (ت):** اسم خاص. جکراڻي بلوچن جي هڪ پاڙي جو نالو.

– **روزائتو ج روزائتا:** ذ. صفت. روزي وارو – روزيدار – روزي سان.

– **روزو ڀڃڻ:** روزي ۾ ڪجهه کائڻ يا پيئڻ (جنهن جي ڪفارہ ۾ سٺ ماڻهن کي کاڌو کارائڻو پوي).

– **روزو چوڙڻ:** روزو کولڻ – پوري ٽائيم تي ماني کائڻ، روزي جي حالت ۾ روزي جي وقت بعد کائڻ ۽ پيئڻ.

– **روزو رکڻ:** صبح کان سج لهڻ تائين روزي جي نيت سان کاڌي پيتي کان پرهيز ڪرڻ – ورت رکڻ – اُپواس رکڻ.

– **روزو کائڻ:** روزو نه رکڻ – بي روزائتو هجڻ.

– **روزو کولڻ:** روزو افطار ڪرڻ – روزو چوڙڻ – ورت کولڻ – سڄي ڏينهن جي پرهيز کان پوءِ کاڌو کائڻ – اُپواس ڇوڙڻ.

– **روزه دار ج روزه دار:** ذ. (ف. روزه + دار > داشتن = رکڻ) روزي رکيل – روزي وارو – روزيدار – روزائتو – روزي سان.

– **روزه خور ج روزه خور:** ذ. (ف. روزه + خور > خوردن = کائڻ) روزو نه رکندڙ – بي روزائتو.

– **روزه ڪشائي ج روزه ڪشائيون:** ث. (ف. روزه + ڪشائي > ڪشودن = کولڻ) روزي کولڻ جي تقريب – روزي چوڙڻ، افطار – افطاري.

• **رُوس (ل – ث):** ث. ناراضگي – رسامو – ڪاوڙ – رَنج.

– **رُوسامو ج رُوساما:** رسامو – ناراضگي، ڪاوڙ – رنج – رُوس. (دوست طرفان) غلط فهمي – خواه مخواه جي چِڙ.

– **رُوسو ج رُوسو:** ذ. صفت. رُسڻو – رُسندڙ، تيڪائي – تيسئو، ضدي – ڦِڏيلو – چِڙنو – ابوٺو – زود رنج – ٽانڊيءَ تپتو.

– **رُوس ج رُوس (ٿ):** ذ. گندگي – خرابي – ڪِن – ڪچرو، ٿلهي ماني – روٽ – روٽلو، رذل گوشت جو هڪ قسم.

• **رُوس:** ذ. اسم خاص. اترايشيا جي هڪ ملڪ جو نالو، رَشيا (Russia).

• **رَوش ج رَوشون:** ث. هلت – چلت – چال – ڍنگ – نمونو – ورتاءُ – چلگت – اچڻ – رفتار – هلڻي – طريقو – برتاءُ – وهنوار – انتظام – جوڙجڪ، ارڪان – افعال – اوسانڻ – اُٿي ويٺي – رهڻي ڪهڻي، مُهاندو – چهرو – صورت – شڪل – شبيهه – بوش، خاصيت – وصف – اوڇهه.

– **رَوش سُڌار ج روش سُڌار:** ذ. صفت. هلت چلت کي سڌاريندڙ – افعال سڌاريندڙ – اخلاق سُڌار.

• **رُوش ج رُوش (ڪ):** ذ. ٽانگو – اڳهاڙو – ننگو – برهنه.

• **روشن:** صفت. صاف – پڌرو – ظاهر ظهور – وِنڪت – آشڪار – چمڪندڙ – جهرڪندڙ – تجلائي – چمڪڻو – چلڪڻو – منور – تابان – نوراني، نِشانبر – پرسڌ – مشهور – ظاهر – عيان، ڪليل – ڪشادو، جهرو – آبدار – اوجل – تکو – ملو چلو، عاليشان – شاندار – عمدو – پيڪيدار – لَمَ وارو.

– **روشن اختر:** ذ. [ف. روشن + اختر = تارو] ڀاڳيو – بخت وارو – بختاور – ڀاڳن ڀريو – ڀاڳوان – خوشنصيب – قسمت وارو، سدورو.

– **روشنائي ج روشنائيون:** ث. سوجهرو – نُور – جوت – شعاع – پرڪاش – سُجهندو – اجالو – اُهاءُ – سهائي – چمڪو – فجر – پرهه ڦٽي – باک، ڏينو – بتي، مشهوري – پڌرائي – ظاهري لکڻ جي مَس.

– **روشن ٿيڻ:** سوجهرو ڪرڻ – چمڪڻ – شعاع ڪرڻ – سُجهندو ڪرڻ – چمڪو ڪرڻ، جلڻ – ٻرڻ – مٽڻ، کلڻ – ظاهر ٿيڻ – معلوم ٿيڻ – خبر پوڻ – جاڻ پوڻ، صاف ٿيڻ – چٽو ٿيڻ.

– **رؤشندانُ ج رؤشندانَ:** ذ. [ف. روشن + دان = رکڻ جي جاءِ] روشني اچڻ جي دَريِ - لوگهو - جارو - بادبانُ - روزن. جاءِ ۾ ڏئي رکڻ جو جارو. بتيِ - فانوس - ڏيو - مشعل.

– **رؤشن دِماغُ ج رؤشنَ دِماغَ:** ذ. صفت. [ف. روشن + دماغ = ذهن] اعليٰ دماغ - هوشيارُ - ذهينُ - فهيمُ - سمجهو - ڪليل دماغ - ڏاهو - سياڻو - عاقلُ.

– **رؤشنُ ضميرُ ج رؤشن ضميرَ:** ذ. صفت. [ف. روشن + ع. ضمير = اَندرُ] صاحب ڪشف - روشن دل - صاحب دل - صاحب ادراڪ - اَهل دل. گياني - هوشيار - عاقل - داناءُ - ماهرُ.

– **روشنُ قياسُ:** ذ. صفت. [ف. روشن + قياس = غور - خيال] صاحب عقل - قياسوندُ - قياسمندُ.

– **رؤشنُ ڪتابُ:** اسم خاص. (ف) پاڪ ڪتاب. قرآن مجيد.

– **رُوشنُ ڪَرڻُ:** چمڪائڻ - چلڪائڻ. صاف ڪرڻ - ظاهر ڪرڻ - پڌرو ڪرڻ. جلائڻ - ٻارڻ - ساڙڻ.

– **روشني ج روشنيون:** ث. روشنائيِ - سوجهرو - اُجاڻو - سُهاڻو - سُجهندو - سُهائي - چمڪو - جهلڪي - تجلي - جوتَ - نورُ - شعاع - پرڪٽي - باڪ. پڌرائي - ظاهرائي - مشهورائي. بينائي - ديدَ - اکين جي نظر.

– **رؤشني ڪَرڻُ:** جوتَ جاڳائڻ - شعاع ڪرڻ - سُجهندو ڪرڻ - اجالو ڪرڻ. بتي ٻارڻ.

• **رؤشنائي:** اسم خاص. تعلقي ڳوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **رؤشنائي جاڳير:** اسم خاص. تعلقي ڳوني ۾ هڪ ديهه.

• **رؤضو ج روضا:** ذ. (ع. روضة). (ڪنهن بزرگ جي) قبر (مٿان سهڻو گنبذ) تربت مٿان سهڻو قبو. درگاه. آستانو - مزارُ. باغ - باغيچو - چمنُ - گلستان - ڦلواڙي - ڦولستانُ.

• **رؤضهء رضوانُ:** ذ. (ع) بهشت - سرڳُ - جنتَ - فردوسَ.

• **روغان:** ذ. (اسم خاص) رياست لس بيلي ۾ هڪ آڳاٽي قلل شهر جو نالو.

• **رؤغنُ ج رؤغنَ:** ذ. (ف). تيلُ - سٿپُ - گيهه - عرقُ - چڪنائي. ڪاشي - چمڪو - چمڪو ڏمڪو - ظاهري ٻيڪو - ملمعو - ٻاهرين ٽيپ ٽاپ.

• **رؤغنِ بلسان:** (ف) سون ٻوٽيءَ جو تيلُ.

• **رؤغنِ تلخ:** [ف. روغن + تلخ = ڪڙو] ڄانيي جو تيلُ - ڪڙو تيلُ. ڪارو تيل.

– **رؤغندارُ ج روغندارَ:** ذ. صفت. (ف. روغن + دار > داشتن = رکڻ) روغني - تيلي - وارنشي - سٿپو - چڪنائي وارو.

– **رؤغنِ زردُ:** (ف. روغن + زرد = پيلو - هيڊو) مکڻ مان تيار ڪيل گيهه.

– **رؤغنُ فروشُ ج روغنَ فروشَ:** ذ. (ف. روغن + فروش > فروختن = وڪڻڻ) تيل جو واپاري - تيلي - تيلاڻي - تيلُ وارو.

– **رؤغنِ فازُ مَکڻُ:** (ف) خوشامد ڪرڻ - زمانہ سازي ڪرڻ - يارُ بڻائڻ - دوست ڪرڻ - سنگتي ڪرڻ.

– **رؤغني ج رؤغنيِ:** ذ. ث. (ف) تيل وارو - سٿپو - چڪنو - سٿپ لڳل - وارنشي.

• **رُوفُ ج رُوفُونَ:** ث. (انگ. Roof) ڇت.

• **رؤفَ جوُ ڪاربُ:** ذ. ڇت جي سرن وجهڻ جو هڪ ڪارب - سرن وجهڻ جو سانچو.

• **رؤڪ ج رؤڪ:** ذ. صفت. (سن. روڪ) روڪڙا ٽڪا - نقد. ظرف. بروقت - اُنهيءَ مهل - بنا دير - جهٽ پٽ - جلد.

– **رؤڪ ٽوڪ:** ث. روڪ - روڪڙ - روڪڙو - نقد - نقدي - ظرف. بروقت - ٽڏي تي - اُنهيءَ مهل - هڪدم.

– **رؤڪڙ ج رؤڪڙُونَ:** ث. نقدي - نقد - پئسا - حاضر پئسا - ڪلدار. پئسن جي حساب جو ڪتاب - وهي - ڪچو - ڪئيش بوڪ

– **رؤڪڙوُ ج رؤڪڙا:** ذ. صفت. نقد - روڪ - روڪڙ - ڪلدار - پئسا. ظرف. بروقت - اُنهيءَ مهل - هڪدم بنا دير - جهٽ پٽ. پئسن نہ ڏيڻ جي حالت ۾ استعمال ٿيندڙ لفظ (روڪڙا ڏنائينس = نہ ڏنائينس).

– **رؤڪڙوُ جوابُ ج رؤڪڙا جوابَ:** ذ. رُکو جواب - اِنڪار - ناڪار - نابري - ناںُ. ترت جواب - يڪدم جواب.

– **رؤڪڙوُ جوابُ ڏيڻُ:** ناڪار ڪرڻ - انڪار ڪرڻ - رُکو جواب ڏيڻ - نابري وارڻ - ناںُ ڪرڻ.

– **رؤڪڙي ج رؤڪڙيونُ:** ث. نقدي - روڪ - روڪڙ.

• **رؤڪ ج رؤڪونُ:** ث. پل - جهل - منع - نورتي - پابندي - ضابطو - سيڙاپو - نظربندي - سنڪٽُ - وگهن. رنڊڪ - اٽڪ - اٽڪاءُ - آڏ - رُڪاوٽ - بندش - ممانعت - اسناد - احاط بندي - ڪچ بحثي. چيڙڪ ڳهَ.

• **رؤڪڻُ:** مصدر. اٽڪائڻ - پلڻ - رنڊڻ - رنڊائڻ - جهلڻ - بيهارڻ - ٽارڻ - ترسائڻ - اٽڪاءُ ڪرڻ - ٿمڻ - منڊڻ - سيڙائڻ - نوارڻ - وارڻ - اورائڻ. واڙ ڏيڻ - اوٽ ڪرڻ - پردو ڪرڻ - اُجهو ڪرڻ - بچاءُ ڪرڻ - بچائڻ - محفوظ رکڻ. منع ڪرڻ - باز رکڻ - جهلڻ.

– **رؤڪ ٿامُ:** ث. بندش - ممانعت - جهل پل رُڪاوٽ - پابندي - احاط بندي.

– **رؤڪ ٽوڪ:** ث. منع - آڏ - رنڊڪ - اٽڪ - جهل پل - ممانعت - انسداد - بندش.

- رُڪي رَکَڻُ: ٿرسائڻ — جهلي جهلي پکڙي ٻيهارڻ — بند ڪرڻ — بندي ڇڏڻ — بندش هيٺ رکڻ.
- رُڪي رُڪي: ظرف. ٿرسائي ٿرسائي — ٻيهاري ٻيهاري — جهلي جهلي — آهستي آهستي — ڌيري ڌيري — احتياط سان.
- • رُوڳُ ج رُوڳَ: ذ (سن. روگ = گندگي) روڳ — گندگي — پُون — پَسُ — گند. سڙيل رَت — رت پُون — ڦٽ مان وهندڙ گند. بيماري — مرض. ڏوار — اگهائي — ناچگائي — ڏوخ — ڏجهندو — لڳائي — ڪمهرائي — آزار — بي مزائي — رنجوري — ناچاقائي — پيڙا — تڪليف. باهه. ڏک. عشق — محبت.
- رُوڳائتو ج رُوڳائتا: ذ. صفت. اگهو — بيمار — ناچگو — لڳو — ناچاق — سُڪالو — روڳ وارو — روڳي — جيء جَلو — ڏجهارو — مرضيل — مريض — ڪرڪٽو — رڳٽ — رڳُ — رڳو — ڏٿاري. پُون وارو — گند سان ڀريل. ڏکيو — تڪليف وارو.
- رُوڳُ پوڻ: بيماري ڦهلجڻ — مرض پوڻ — اگهائي پوڻ.
- رُوڳُ لڳڻ: بيماري ٿيڻ — بيماري پوڻ — مرض جو پوڻ — اگهائي ٿيڻ. جهڳڙو پوڻ. عشق لڳڻ.
- رُوڳَ مُنجهه رولڻ: گناهن ۾ گرفتار هئڻ — بڇڙن ڪمن ۾ ڦاسڻ — ڪڌن ڪرتوتن ۾ ڦاسڻ. مرض ۾ مبتلا هجڻ — دائم المريض هجڻ — سدائين بيمار رهڻ.
- رُوڳِي ج رُوڳِيَ: ذ. صفت (هه. روڳي = روڳي > سن. روگي = روڳي) بيمار — اگهو — مرض وارو — مرضيل — اڻ سُکهو — نا چڱو — لڳو — روڳائتو — سُڪالو — ڏٿاري — رڳٽ — جيء جَلو — ڏجهارو — دائم المريض. گند پٽ سان ڀريل — رَتُ پُونء سان ڀريل — ڪنو — گندو — خراب — ڇڙو — گدلو. سُست — آرسي — نوٽي — ڪاهل — ڍاڪ ڍلو — عاري — ڪم چور — سليو سات — آرسائتو — وساٺو — ڍرڪو — ڪمڙ. معذور — لاچار.
- • رُولُ ج رُولَ: ذ. (انگ) قاعدو — قانون — ٺهرايل حڪم — ضابطو — دستور — رواج — طريقو — سرشتو. ليڪن ڪڍڻ جو ڪاٺ جو گول اوزار — ليڪڻو — گول ڦٽيل. لوهه جو وزن دار ٻورو چڪرو. رستن يا ميدان کي همور ڪندڙ — لوهو سانئڙ. (ت) هڪ قسم جو ڪورين جو اوزار. هڪ گول لٺ مٿن کي ڳنڍيندڙ ٻٽين جي وچ ۾ ڦرندڙ. هڪ ڪبڙي جو قسم.
- رُولُ پٽِن ج رُولُ پٽُوڻُ: ث (انگ) پينسل سرمي جو قلم. نقاشي جو قلم.
- رُولَرُ ج رُولَرَ: ذ. (انگ). لوهو سنهون. پٿرن کي پڄڻ جو اوزار.
- • رُولَڻُ: مصدر. رُلائڻ — رولو — دربدر ڪرڻ — رولو وجهڻ — اڌ ۾ ڇڏي ڏيڻ — ڦٽائڻ — خراب ڪرڻ — ڦڏو وجهڻ — ڦيٽاڙو وجهڻ — وڳهن وجهڻ — ڇيڙ ڪ وجهڻ — رنڊڪ وجهڻ — غفلت ڪرڻ — مستي ڪرڻ — ڳڙ ڪرڻ — ڳهل ڪرڻ.
- • رُولُ ج رُولَ: ذ. بي ٺائينڪو — بي ماڳو — بي هنڌو — آوارو — ٽلڪائتو — رولاڪ — رُولو — روهه رُليو — ٺولاڪڙ — ڀنوار — ٽرٽاٻڙيو — ڪانٽ — رولاڪڙ — ڌڪا کائيندڙ — اجايو گهمندڙ — واهيات ڦرندڙ. لانبڙ — لُنبُ — لُفنگ — مَنگتو — پينو — ٻينانگ — ٺوهو — ڀنندڙ — بيڪاري — فقير — پيناڪ. سُست — ڪاهل — نوٽي — آرسي. ملازمن جي نالي جي فهرست — حاضريء جو ڪتاب — داخلا جو ڪتاب.
- رُولِڙُ ج رُولِڙا (ت): ذ. بي ٺائينڪائي — رولو — ڀنواري — بي ماڳائي — بي هنڌائي — دقت — تڪليف — ڦلاڪي — پريشاني — مصيبت — جاڪوڙو — ڪشالو — ڪشٽ — ڏک — ڏکُ — ڏکيائي — ڏکائي.
- رُولو ج رُولا: ذ. مونجهارو — گڙٻڙ — لڙ — گهمسان — ٻائيتال — بکيڙو — وڳوڙ — جهيڙو — ڦڏو — دنگو — جهيڙو — فساد گهمگوڙ — گندگوڙ — جنجل ڦيٽاڙو — خلل دربدري — تڪليف — ڏک — بي آرامي — بي قراري — حيراني — پريشاني. اندڌند — بادشاهه گردي — بدانتظامي — ابتري. فڪر — ڳڻتي — انتظار — اوسيئڙو. ڀولو — غلطي — چُڪ واڙائي.
- رُولو پوڻ: حساب ڪتاب ۾ ڀل پوڻ — چُڪ پوڻ — غلطي ٿيڻ.
- رُولو ڪرڻ: فساد ڪرڻ — بکيرو ڪرڻ — شورش مچائڻ — ڦڏو ڪرڻ — دنگو ڪرڻ — بغاوت ڪرڻ.
- رُولو وجهڻ: مونجهارو پيدا ڪرڻ — گڙٻڙ پيدا ڪرڻ — بي انتظامي وجهڻ — ابتري پيدا ڪرڻ.
- • رُولُو ج رُولُو: ذ. بيگانو — پنڪندڙ — پينانگ — رولاڪ — ٽلڪائو — روهه رُليو — رولُ — ٺولاڪڙ — ٽڙٽاٻڙيو. بي ٺائينڪو. لنب — لَنگ — لانبڙ — آوارو — ٺوهو. اوپرو — ڌاريو — اوپڻو — اڻ واقف — اپُوپرو — اڻ سونهون. مسافر — پرديسي. خانہ بدوش — هڪ هنڌان ٻئي هنڌ رهندڙ.
- • رُولِها (ت): اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.
- • رُوْمِ: ذ. اسم خاص. اٽليء جي گاديء جو هنڌ. قرآن شريف جي هڪ سورة جو نالو.
- رُوْمَنُ ج رُوْمَنَ: ذ. رُوْمَ ملڪ جو رهاڪو. انگريزي حرفن ۾ لکيل ٻي ٻولي.
- رُوْمَنُ ڪئٿلڪ: ذ. (انگ) عيسائين جو هڪ فرقو.
- رُوْمَن ڪئرئڪٽر: ذ. (انگ). انگريزي حرفن ۾ لکيل.
- رُوْمِي: ذ. رُوْمِ ملڪ جو رهاڪو — ترڪي علائقي 'رُوْمِ' جو رهاڪو. مشهور بزرگ ۽ شاعر مولانا جلال الدين جو لقب.
- • رُوْمَ (ث): ذ. ٻت جا وار — جسم تي وارُ — پَرَ.

— رُوْماچ: ٺ. اُڀا وار — ڪَڙا ٿيل وار — ڪانداريل وار.

— رُوْماچِت: ذ. بدن جا ڪَڙا وار — اُڀا ٿيل وار — ڪانداريل وار — رُوماچ. ظرف. گَدگد — فرشت — نِهال — راضي — خوش — جوبُ.

— رُوْماوَلِي ج رُوْماوَلِيُوْن: ٺ. پيٽَ تي وارن جي قطار.

• رُوْمَ رُوْمُ: ذ. وارُ وارُ — رِگَ رِگَ — عضوو عضوو — انگَ انگَ — ذرو ذرو جسم جو هر هڪ عضوو.

— رُوْمُ رُوْمُ ڏُڪَڻُ: سڄو بدن ڪانڊارجي وڃڻ — سڄو بدن ڏڪڻ — وارُ وارُ ڏڪڻ — جسم جو هر هڪ عضوو ٿَرڪَڻُ. گهڻو هِراسجڻ — خوف ۾ ٻرجي وڃڻ.

• رُوْمالُ ج رُوْمال: ذ. اسم. [ف. رو — منهن + مال > ماليدن = مهٽڻ] مُنهن وغيره صاف ڪرڻ لاءِ ننڍو ٽَوالُ. هٿ ۾ کڻڻ جو ننڍڙو ڪپڙو. انگوڇو — پوتڙو — نابڪين — ميز پوش.

— رُوْمال ۾ ريڙهيل پاڻُ هڻڻُ: ڪِڇِهي طرح سان بي عزتي ڪرڻ — گِڇِهي طرح سان ڌَڪ هڻڻ.

— رُوْمالِي ج رُوْماليُوْن: ٺ. (ف). عورتن جي مٿي جي ٻڌڻ جو هڪ ڪپڙو — بُرقعي جو اڳيون حصو.

• رُوْمڙ ج رُوْمڙُون (ت): ٺ. ڪاهُ — حملو — اَلر — ڌوڪَ — ڄُلهَ — سَٽَ. غلبہ. لاڙو.

— رُوْمڙَ ڪَرَڻُ: ڪاهُ ڪرڻ — اَلر ڪرڻ — ڄُلهَ ڪرڻ — حملو ڪرڻ — سَٽَ ڏيڻ — ڌَوڪي اچڻ. اوچتو سَٽ ڪرڻ.

— رُومِڙوُ ج رُوْمِڙا(ت): ذ. بي خوفُ — بي ڊپو — دليرُ — بهادرُ — وِيرُ — سُورمو.

• رُوْمَڻُ: مصدر. (ت). ڪورين جو هڪ اصطلاح. سَٽَ ڪي وَرِيُ پنهنجي مرضيءَ موجب وڙهَڻُ.

• رُوْنُ: آواز (سن. رو) هڪ آواز جو قسمُ — سنهو آواز — رينگَٽُ — رُنهاٽُ — چِيڄاٽُ — چِيڄَٽُ — رينگو — روئڻ جو سَنهو آواز. سنها وارَ — رُوْمُ — پَر (ٺ).

— رُوْنُ رُوْنُ: هڪ قسم جو سنهو آواز. تارَ جو رِينگَٽُ. سُرندي جو آواز. کِپاه صاف ڪرڻ جو آوازُ — ڪنهن ٻارَ جي رُئڻ جو آواز. چرخي جو آواز. ٻُوْنْ ٻُوْنْ — ٻَڻْ ٻَڻْ — جهونڪارُ — هُوْنْ هُوْنْ — رِينگو — رِينگاٽُ — رِينگڙو.

• رُوْنبو ج رُوْنبا: ذ ڪنهن پوک جي سلِن کي هڪ هندان ڪڍي ٻئي هند هڻڻ جو ڪم. روپ — رُنبُ — رونبُ — وِيئُر — وهراج. (ٺ رونبي ج رونبيُوْن).

• رُوْنبُ ج رُوْنبُوْنُ: ٺ رُوْمڙَ — ڄُلهَ — ڪاهُ — ڌُوڪَ — اَلر.

• رُوْنَٽَ ج رُوْنَٽُوْن (ل): ٺ. اسم. نُونَٽَ ڪان ڪيٻلَ ٻانهن.

— رُوْنَٽو ج رُوْنَٽا: ذ. نُونَٽَ ڪان ٻانهن ڪيٻلَ ماڻهو — ٻانهن پِڪَلُ. (اسم خاص) ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قِسمُ.

• رُوْنجَڻِ جا ڪِرِٽا: ذ انساني جسم کي چڪاسڻ جا ڪرٽا — ايڪس ري.

• رُوْنجهہ: اِسم خاص. (رياست) خيرپور ۾ رهندڙ ماڻهن جي هڪ ذات جو نالو.

• رُوْنجها: اسم خاص. سنڌي مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

• رُوْنجهاڻِي: اسم خاص. (رياست) خيرپور ۾ رهندڙ هڪ ذات جو نالو.

— رُوْنجهوُ ج رُوْنجها: ذ اسم. پنبڻين جي ڪنڊل وارن وارو — ڪنڊل پنڄرن وارو. ڄُنجهو — ننڍين اکين وارو — چُوچو. جهرو. (اسم خاص) تعلقي ڪيري ۾ هڪ ديهہ جو نالو. لس ٻيلي ۽ سنڌ جي هڪ وڏي قبيلي جو نالو.

• رُوْنڊِڙوُ ج رُوْنڊِڙا (ڪ): ذ. رُهنبو — جاٽيوتو — راٽيوتو — رُهنڊڙو.

• رُوْنڊوُ ج رُوْنڊا: ذ صفت. هٿن يا ٻانهن ڪان بيڪار ماڻهو — رونٽو — ٽُنڊو — ڄڏو — ٽُونٽو — ٽُونٽو — لُلهو — رُنڊو.

• رُوْنسِي وِڃَڻُ (ڪچ): کُهڻُ.

• رُوْنشوُ ج رُوْنشا: ذ. ڪِل خوشي — مزو — وندر — ويار — بازي — ڪلول — کيل — چرچو — تماشو — راڳُ رُوپُ — ٻڳت — مزيداري — ناٽڪ — رنگ — مسخري — مشڪري — سانگ. لطف — مزو — خوشي.

— رُوْنشانُوْن ج رُوْنشانُئان: ذ. صفت. کِلارو — کِل جهڙو — کِلائيندڙ — مسخري جهڙو. عجيب حيرت جهڙو.

— رُوْنشائِتوُ ج رُوْنشائِتا: ذ ضمير. صفت خوشيءَ جهڙو — مزي جهڙو — رونشائي — کِل جهڙو. رونشانئون. کِل مُنهون — کِلڻو — کِلائيندڙ — مسخرو.

— رُوْنشائِي ج رُوْنشائِي: ذ خوش مزاج — خوشي ملهائيندڙ — رونشو ڪندڙ — چرچائي — خوش طبع — يوڳائي — وندرائيندڙ — رانديگر.

• رُوْنَقَ ج رُوْنَقُوْنَ: ٺ اسم. چَهرو — رُوپ — رنگ — وَرڻُ — صُورت — سونهن — خوبي — حُسن — سوڀيا — خوبصورتي — زينت — زيب — سُهائي — سُندرتا — نزاڪت لَطف — مزو — راحت — عيش. وندر — جهجتو. تيجُ — جلوو — ڪِرانتي — جهلڪو — ڀڙڪي — پرتاب — ڏَما — برِاج — تجلو — جوت — چمڪو — پيڪو — تجمل — ٺَٽ — ڊِانڊس. شان — جاه و جلال — شان شوڪت — وقار — دبدبو — رُعب — تاب — حشمت. تازگي — آبادي. بهار.

— رُوْنَقَ اَفْرُوْزُ: (ف رونق + افروز > افروختن = وڌائڻ). رونق وڌائڻ وارو — جلوه گر — جلوه فرما — تشريف فرما — قدم رنج فرما.

— رُوْنَقَ اَفْرُوْزَ ٿيڻُ: جلوه افروز ٿيڻ — تشريف فرما ٿيڻ — براجمان ٿيڻ — اچڻ. ڪنهن جي لحاظ سان يا ڪنهن لحاظ ڪري عزت وارو ٿيڻ.

— رُوْنَقَ اَفْزا: ذ. صفت (ف رونق + افزا > افزودن = وڌائڻ) رونق کي وڌائيندڙ — رونق وڌائڻ وارو — رونق افروز.

— رُوْنَقَ اَفْزا ٿيڻُ: تشريف فرما ٿيڻ — جلوه فرما ٿيڻ — براجمان ٿيڻ.

— **رُونقدارُ ج رُونقدارَ:** ذ. (ف. رونق + دار > داشتن = رکڻ). رونق وارو — چمڪيدار — تجليدار — ترڪيدار — ڀيڪيدار — شاندار — عاليشان. حسين — سهڻو — سوڀياوان — خوبصورت — پُرلطف — پُربهار — مزيدار.

• **رُونڪوُ ج رُونڪا:** ذ. ڏ ونڪو.

— **رُونڪوُ ج رُونڪا (ل):** ذ. رُئڻ جو نمونو — روجُ — رُون رُون — رينگٽ — رينگاٽ.

• **رُونڪ ج رُونڪون (ٿ):** ٿ. مرضي — پسند — خواهش — اِڇا — سَڌ (راءِ).

• **رُونڪڙو ج رُونڪڙا (ٿ):** ذ. وڻ — درخت.

• **رُونگ ج رُونگون:** ٿ. وڏيڪ حاصل ڪرڻ جو مطالبو — رُنگ — ڪُرڪ ٿوري وڌيڪ ڏري (ڪنهن شيءِ جي).

• **رُونگاٽ ج رُونگاٽ (ٽ):** ذ. رُون رُون — رينگٽ — نار جي هلڻ جو آواز. سُرندي جي وڄڻ جو آواز. گوليءَ جو آواز. بيمار ماڻهوءَ جي ڇنگهه جو آواز — رُونگڙو — رينگڙو.

• **رُونگاڻ ج رُونگاڻيون (ڪ):** ٿ. ٻنيءَ جي واٽ — گس — پيچرو.

• **رُونگها:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **رُونگهاٽ ج رُونگهاٽ:** ذ. رُون رُون — رُونگاٽ.

• **رُونگهڏي:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رُونهارو ج رُونهارا (ڪ):** ذ. ڏند جي پکيءَ جو هڪ قسم.

• **رُونهاڙو ج رُونهاڙا (ٿ):** ذ. رونهارو.

• **رُونشارو ج رُونشارا (ل):** ذ. رونهارو.

• **رُوڻ ج روڻيون:** ٿ. واهه مان ڪڍيل هڪ ڳُجهي شاخ. پاڻيءَ جي گهاري مان پيل ڳجهي ڪاڏ — ڏر — ڏرڙ. ڪنهن واهه وغيره مان ٿيل سوراخ پوکيل ٻنيءَ کي اڳ ڏنل هلڪو پاڻي — رُوڻي — رِيڄ. سُرنگهه — نڙو — ٽمبو.

• **روڻُ:** مصدر. (ف. رفتن = هلڻ) خوشيءَ مان ڦيريون پائڻ — جهمريون هڻڻ — نينگ ٽپا ڏيڻ — ٻرس ٿيڻ. هلڻ.

• **رُوڻُ:** مصدر. رُئڻ — روئڻ.

• **رُوڻ ج رُوڻون (ت):** ٿ. ڳالهه — گفتگو — گفتار.

— **رُوڻ ٻوڻ (ت):** ٿ. ڳالهه ٻولهه — گفتگو — ٻچار — گفتار — چوٻول.

• **روڻو:** اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **روڻي ج روڻيون:** ٿ. آباديءَ کي ڏنل هلڪو پاڻي.

• **رُوڻي:** اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **روهُ ج روهَ:** ذ. (سن. روهڻ) جبل — ٽڪر — ڇپر — ڪوهه — پهاڙ — ڏونگر — پربت — ٽوڙ هو. مڪڙن جو جهنڊ — روڪ — مڪڙن جو ولر — مڪڙن جي فوج — مڪڙن جو ڪٽڪ — ڪاوڙ — غصو — ڏمر — ڪروڌ — وڏوڻ — چڙ — ڪوپ — غضب — تيڄ — قهر (ڪ) سخت گرمي — ڪاڙهو — تپش — لُڪ — رڄهه.

— **روهاڪي ج روهاڪيُ:** صفت. هڪ پکيءَ جو قسم. جبلن ۾ رهندڙ — پربتي. ذ. صفت. جابلو — چاپرو.

— **روهُ ٻرڻ (ڪ):** تڪليف اچڻ — مصيبت ڪڙڪڻ — مشڪلات اچڻ.

— **روهُ تي چڙهڻ:** جبل تي چڙهڻ. تڪليفون سهڻ — مشڪلاتون ڀوڳڻ — مصيبت ڪڙڪڻ.

— **روهُ رلا:** ذ. جبلن جو رولو — مصيبتون — مشڪلاتون — ڏک ٿي ڏک.

— **روهُ رلا مٿي ڪلا (ج):** ذ. هميشه مصيبتون — سدائين مشڪلاتون — مسلسل ڏاڪڙا. سدائين مسافري.

— **روهه رليو ج روهه رليا:** ذ. رولاڪ — پنوار — ٻهڙ پيرو — بي ماڳو — بي ٺائيڪو — بي هنڌو — آوارو — ٿلڪاٺو — رُلنڌ — ٿولاڪڙ — ٽڙ ٽاڙيو. ڦيٿهڙ — لنڱنگ — لونب — لوفر. سست ڪاٺ — ٿوٿي — آرسي — ڪاهل.

— **روهُ رليو هئڻ:** هميشه ڏکن ۾ هجڻ — سدائين ٿولاڪن ۾ هجڻ. لوفر هجڻ — لنڱنگ هجڻ. سست هجڻ — ٿوٿي هجڻ.

— **روهڙ (ڪ):** ٿ. ننڍڙيون ٽڪريون — ڪڪريون — ٽهڪيون.

— **روهڙو ج روهڙا (ت):** ذ. ٽڪرائون هنڌ — جابلو هنڌ. ذ. صفت. جابلو — چاپرو — ٽڪرائتو — ٽاڪرو.

— **روهڙي ج روهڙيون:** ٿ. ڪڪري — ٽهڪي — ٽڪري — ٽڪرڙي. ڪوهه ۾ پاڻيءَ جي مٿان سخت پهڻ جو ڏڪ.

— **روهُ لڳڻ (ڪ):** جبل جي ٿڌي هوا لڳڻ. اتر جي ٿڌي هوا لڳڻ. پارو پوڻ — سيءُ پوڻ.

— **روهه ۾ رُلائڻ (ت):** اُڏ ۾ ڇڏي وڃڻ — مصيبتن ۾ وجهي وڃڻ — مشڪلاتن ۾ ڇڏي وڃڻ. هڪ قسم جو جبل جو ڪارو پٿر. اوزارن کي تکي ڪرڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ. ڪرڙ — ڪرل — سراڻ — توهي (ت). سونر جي واٽ ۾ مٿئين جاڙي ۾ ڏندن تکي ڪرڻ جو هڪ عضوو. ٻار ڄمڻ بعد عورت جي پيٽ تي رکڻ جي ڪم ۾ ايندڙ پٿر. رڻ — سخ — ٻريٽ — ويراني — صحرا. رُڄ.

— **روهي تي وڃائڻ (ت):** ڪرو ڪري وڃڻ — خاصو ڪري وڃڻ — سنو ڪري وڃڻ — ناهي ٺوڪي وڃڻ — سوچي سمجهي وڃڻ — خيال سان وڃڻ.

— **روهي ڏيڻ (ت):** ختيءَ جو ٺرو ناهي سٽ يا ڏور سان بند ڪري روهي هيٺان رکڻ.

— **روهيلو ج روهيلا:** ذ. صفت. ڪوهستاني — ڏونگريو — پهاڙي — چاپرو — ٽڪرو. ذ. جابلو ماڻهو. هڪ پکيءَ جو قسم — جبل جو ڪانءُ — رواجي ڪانءُ کان ٿورو وڏو. هڪ ڳيري جو قسم.

• **رُهڙوَ ج رُهڙَئُون(ت)**: ٿ پلجاريءَ جي بنهي پاسن جي وچ ۾ ٻٽل رسي.

• **رُهڙو**: ٿ اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۽ تعلقي ديره محبت ۾ ديهن جو نالو.

• **رُهڙِيَ ج رُهڙِيُون**: ٿ هڪ جبلن ۾ پيدا ٿيندڙ جهنگلي ڦَلَ جو قسم — ڏَتَ. هڪ وڻ جو نالو. هڪ جبل جو نالو.

• **رُهڙِيُ**: اسم خاص. سکر ضلعي جي هڪ شهر جو نالو. تعلقي رُهڙِيُ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رُهلاڻِيُ**: اسم خاص. بگٽيءَ بلوچن جي هڪ قَبِيلي جو نالو.

• **رُهلوِيُ**: اسم خاص. تعلقي مِٺيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **روهلو**: ذ. ساندهه جهڙالو. يڪو اٺ ڏهه ڏينهن جهڙالو (ٿ).

• **رُهڻُ**: مصدر. (سن. روڌن) روڪڻُ — رنڊڻ — رندي چڙهڻ. سوڙهو گهٽڻُ — بَندَ ڪرڻ — مُنڊڻُ. منع ڪرڻ — جهلڻ — روڪڻ. ٻوهڻُ — ٺَڳڻُ — وِساهه گهاتي ڪرڻ — ٤٢٠ ڪرڻ — ٺڳي ڪرڻ.

• **رُهُو ج رُهَا**: ذ. ڏک — درد — تڪليف — روپو — رولو — ڏاڪڙو — اَهنج — ايذاءُ — مشڪلات — مصيبت — پريشاني — ڏَرِبدري — ٿولاڪو. ساڙُ — رَنجُ — غصو — ڪاوڙ.

— **رُهَا پِهائڻُ**: تڪليفون ڏيڻ — مصيبتون ڏيڻ — ڏاڪڙا ڪڍائڻ — مشڪلاتون — ڏيڻ — پريشان ڪرڻ — دربدر ڪرڻ.

— **رُهَا پِسڻُ**: تڪليفون سَهڻُ — مصيبتون سهڻ — ڏاڪڙا ڪڍڻ — پريشاني ڏسڻ — دربدر ٿيڻ.

— **رُهَا ڏيڻ**: تڪليفون ڏيڻ — مُصيبتون ڏيڻ. ٺڳيون ڪرڻ — دغائون ڪرڻ. نقصان ڏيڻ — ٽوٽو وجهڻ — ڪوٽ ڪرڻ.

• **رُهيڙو ج رُهيڙا (ٿ)**: ذ ٿَرَ جو هڪ وڻ، ڪٺُن ڀاهڻ لاءِ ڪارائتو. لوهيڙو.

• **رُهيڙِيُ ج رُهيڙِيُون (ٿ)**: ٿ لوهيڙي جي وڻ جو گُلُ.

• **رُهيِلُ (ڪ)**: اسم خاص. هڪ لَڪَ جو نالو.

• **رُهيلا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **رُوءِ**: ذ. اسم. (ف. رو = مُنهن) مُنهن — مُک — مُهڙ — مُهانڊو — چهرو — شڪل — صُورت — حُسن — سُونهن — رونق — سُهڻائي — سوڀيا — شوڀا — خوبصورتي — مٿاڇرو — مَٿَ — سَپاٽَ — ترُ — سطح. ڏيکاءُ — لَقاءُ — نظارو — ديدار. رُخ — طرف — پاسو. نمونو — طريقو. راءِ — مَتو — خيالُ — ويچار — سوچ. ميل — لاڙو — رَغبت. حالت — حال — درگتي. هَلِي چَلِي — مرحاتا — رسم — رواج — طور اطوار. ظرف. روبرو — مُنهنُ تي — اَمهون سامهون — اڳيان — منهن ۾ — مُهڙ ۾.

— **رُوءِ رِعايتَ ج رُوءِ رعايتُونُ**: ٿ (ف) طرفداري — پاسخاطري — پاس — پاسخاطر.

— **رُوسُفيِدُ** (ف). معزز — عزت وارو — مان وارو — ممتاز — سڳورو — لائق — فائق — برتر — مُعزز ترين. دولتمند — شاهوڪار — غني — امير.

— **رُوڪَشُ ج رُوڪَش**: ذ. (ف). شرمند ڪندڙ. شرمائيندڙ — شرمسار ڪندڙ. مُقابل — نظير.

— **رُوءِ بِڇِڙوُ ج رُوءِ بڇِڙا (ت)**: ذ. صفت. بدصورت — شڪل ٻڇڙو — بدشڪل — منهن ٻڇڙو — ڪوجهو.

— **رُوءِ بَہ رُوءِ**: ظرف. روبرُو — مُنهن تي — سامهون — اڳيان — پيش — آمهون سامهون — مُهڙ ۾ — مُنهن سامهون.

— **رُوئانِيُ ج رُوئانِيُونُ**: ٿ مُنهن — مُک — مُهڙ — مُهانڊو — چهرو — شڪل — صورت. منهن جي رونق.

— **رُوئانِيُ ڦِرِيُ وَڃڻُ (ت)**: شڪل مَٽجي وڃڻ — مُهانڊو تبديل ٿي وڃڻ صورت ٿي ڦِرِي وڃڻ. مُنهن جي رونق لهي وڃڻ.

— **رُوءِ پوشُ**: ذ ظرف (ف رُوءِ + پوش > پوشيدن - ڍڪڻ) ڳجهو — لڪل — ڇپيل — خفيہ — گمنام — عدم پيدا — گم — لاپتہ. ٻِڳل — رفو چڪر.

— **رُوءِ پوشُ ٿيڻُ**: ڀڄي وڃڻ — رفو چڪر ٿي وڃڻ — گم ٿي وڃڻ — لڪي وڃڻ — عدم پيدا ٿيڻ — لاپتہ ٿي وڃڻ — گمنام ٿيڻ.

— **رُوءِ خَندانُ**: ذ. (ف. رُوءِ + خندان > خنديدن = کلڻ) کِلندڙ منهن — کِلمُک — کِلڻو — خوش گفتار — مُرڪڻو.

— **رُوءِ زَمِينِ**: سڄي زمين — ساري دنيا — سڄو جهان — کُل ڪائنات سڄي مخلوقات.

— **رُوءِ سُخنُ**: (ف). ڳالهه جو منهن — سُخن جو خطاب ڪنهن ڳالهه جي ابتدا — شروعات — مُنڍ — مُهڙ.

— **رُوءِ سُوءِ**: ظرف (ف. رُوءِ + سُوءِ - طرف) پنهنجي سر — پاڻ مُهاڙو — پنهنجي منهن — پاڻ مرادو — پنهنجي خيال — خود خيال — پاڻيهي.

— **رُوءِ سُوءِ ڪَمُ ڪَرڻُ**: پنهنجي مرضيءَ موجب ڪم ڪرڻ — پنهنجي مُنهن ڪم ڪرڻ — ڪنهن جي صلاح وٺڻ کان سواءِ ڪو ڪم ڪرڻ. پاڻيهي ڪم ڪرڻ — پاڻ مرادو ڪم ڪرڻ.

• **رُوَيَتَ ج رُوَيَتُونُ**: ٿ (ع. رويت: ڏسڻ) صورت — شڪل — رُوءِ — مُهانڊو — چهرو. مُهڙ — مُنهن — مُک. ڏيکَ — ڏِسڻي — نِگاهه — نظر — نِرت — بِصارت — درشٽ — جوتَ — ديد. نظارو — نماءُ — درشن. لقاءُ — تماشو — ديدار — ڏيکاءُ. مُلاقات — ڏيٺ — ڏيٺ ويٺ — ميل جول.

• **رُوئِداد ج رُوئِدادُونُ**: ٿ (ف). اکين ڏٺي حالت. حال — روئداد — رويڪار — احوال — خبر — سَڌ — سماچار — ڄاڻ. ڳَنڍي — ڏَسُ. هلي چَلِي — رِجا ريت — رسم و رواج. اگهه ڀاڙ. نمونو — قسم.

• **روئڻُ**: مصدر. رُئڻ — روڄ ڪرڻ — روڏن مچائڻ — راڙو ڪرڻ — رَڙڻ — گريہ ڪرڻ — اکين مان ڳوڙها ڳاڙڻ — هنجون هارڻ. افسوس ڪرڻ — ارمان ڪرڻ — ڏک ڪرڻ — ماتم ڪرڻ — شوڪ ڪرڻ — غم ڪرڻ.

ريهون ڪرڻ – رڙيون ڪرڻ – ٻاڪارڻ – واويلا ڪرڻ – دانهون ڪرڻ – هاءِ هاءِ ڪرڻ – ڪوڪڻ.

– **روئڻا روئڻ**: پٽڻ پٽڻ – ڏک ظاهر ڪرڻ – ظلم جي شڪايت ڪرڻ.

– **روئڻو ج روئڻا**: ذ. صفت. رئندڙ – روڄ مچائيندڙ – روڄ ڪندڙ – روئڻهارڪو. رنگڻو – ڪرڪريو – گهٻير – ڪِل ڪِل ڪندڙ. گيدي – ٻزدل – ڊڄڻو.

– **روئڻ هارڪو ج روئڻ هارڪا**: ذ. صفت. رئڻ جهڙو – رئڻ ڏانهن مائل. غمگين – اُداس – شرمسار – شرمنده.

– **روئڻ پوڻ**: رئڻ – اکين مان آب وهائڻ – ڳوڙها ڳاڙڻ – هنجون هارڻ – روڄ ڪرڻ – روڄ ڪرڻ – رئڻ هارڪو ٿيڻ. ناراض ٿيڻ – ڪاوڙجڻ. غمگين ٿيڻ – اداس ٿيڻ – ڏک ۾ ٻرجڻ.

– **روئڻ ڏيڻ**: روئڻ اکين مان آب وهائڻ – ڳوڙها ڳاڙڻ – هنجون هارڻ. عاجز ٿيڻ – تنگ ٿيڻ – ڪڪ ٿيڻ – بيزار ٿيڻ.

– **روئڻ رت هارڻ**: تمام گهڻو رئڻ – روڄ راڙو ڪرڻ – روئڻ. نيڻ نچوئڻ – اکين مان آب وهائڻ – هنجون هارڻ.

– **روئڻ روئڻ اکيون سڄائڻ**: تمام گهڻو رئڻ – روئڻ رت هارڻ.

– **روئڻ روئڻ رڃ ڀرڻ**: انجام تائين ڦرڻ – بهانا ڪرڻ – عذر ڪرڻ – نت نئا ڪرڻ.

– **روئڻ ڪن ڪرڻ**: تمام گهڻو رئڻ – روڄ مچائڻ – واويلا ڪرڻ.

– **روئڻ روئڻ گهر ڀرڻ**: تمام گهڻو رئڻ – روئڻ روئڻ گهر متي تي ڪڻڻ.

– **روئڻ گذارڻ**: ڏکيو ڪاٽڻ – مصيبت سان گذارڻ – تڪليف ۾ رهڻ – تمام مشڪلات سان وقت گذارڻ.

– **روئڻ وهڻ**: روئي ڏيڻ. مايوس ٿي وهڻ – نااُميد ٿيڻ – نراس ٿيڻ – بي آسرو هجڻ.

• روئڻ ج روئا (ل): ذ. سارين جي پوک جو هڪ مرض. ان ڪي ساڙي چڏيندڙ. سنگ ڪي ڪيرائي وجهندڙ – روڙو.

• روي ج روي: ذ. اسم خاص. سج – سورج – شمس.

• رويا ج رويائون: ث. (ع) خواب – سپنو. عڪس – خيال – ويچار – نظر – بصارت – ڏسڻي – نرت – نگاهه. درشن – ديدار – درشني – مشاهدو. جن – ڀوت. آڀاس – ڇايا – پاڇو – سايو – پاڇولو.

– **رويا صادقه**: (ع). سچو خواب – حقيقي سپنو.

– **رويت ج رويتون**: ث. (ع). ديدار – درشن – مشاهدو – ڏسڻي.

– **رويت هلال**: ذ. (ع). پهرين تاريخ چنڊ جو نظارو – چنڊ جو ديدار – پهرئين ڏينهن چنڊ جو مشاهدو.

• رويني: ذ. (انگ. Revenue) ڍل وصول ڪندڙ کاتو.

• **رويو ج رويا**: ذ. تارن جو ميڙ. راس چڪر – منطقة البروج.

• **رويو ج رويا**: ذ. چال چلت – هلڻي چلڻي – اٿڻي ويهڻي – برتاءُ – چال چلت – نشست و برخواست – دنيا سازي – روش. طريقو – دستور – ريت – رسم – نمونو. ضابطو.

• **ره ج رهون**: ث. (ف). رستو – راهه – سڙڪ – واٽ – دڳ – گس – پيچرو – لنگهه – گذر – گهاڙو. مرتبو – دفعو – وارو – **گهمرو** – پيرو. نمونو – طريقو – دستور. قانون – قاعدو. نغمو – آواز – سرود – واڄو. (ت). اوزار جي ڌار – تيزائي.

– **رهبر ج رهبر**: ذ. (ف. ره + بر > بردن = نيڻ – وٺي وڃڻ) رستي سان وٺي هلندڙ – رستو ٻڌائيندڙ – رستو ڏيکاريندڙ – **دڳ لائيندڙ** – واٽ ڏيکاريندڙ. سونهون – پوميو – رهنما – هدايت ڪندڙ – پيشوا – مهندار – سردار. مددگار – حامي – حمايتي – واهرو. رهبارو – قاصد – نياپو رسائيندڙ. مرشد – هادي – گرو.

– **رهبر ٿيڻ**: رستو ڏيکاريندڙ ٿيڻ – سونهون ٿيڻ – هادي ٿيڻ – رهنمائي ڪرڻ.

– **رهبري ج رهبريون**: ث. (ف). رهنمائي – سونهپ – اڳواڻي. پيشوائي – هدايت. مهنداري – سرداري. آسانائي – مشڪل ڪشائي – حمايت – مدد – واهر – مددگاري.

– **رهبري ڪرڻ**: رستو ڏيکارڻ – واٽ لائڻ – سونهپ ڪرڻ – سونهون ڪرڻ – هدايت ڪرڻ. پيشوائي ڪرڻ – اڳواڻي ڪرڻ. مهنداري ڪرڻ – سرداري ڪرڻ.

– **رهدار ج رهدار**: ذ. صفت. (ف) "مسافري، تي يا ڪنهن ڪم تي" سنبريل – تيار ٿيل – روانو ٿيل – اُسهيل.

– **رهرو ج رهرو**: ذ. (ف. ره + رو > رفتن = وڃڻ) واٽهڙو – واٽ ويندڙ – مسافر. پرديسي – بديشي – آيوميو.

– **رهروان ج رهروان (ت)**: ذ. (ف. ره + روان > رفتن = وڃڻ) مسافر – واٽ ويندڙ – پرديسي – بديشي – آيوميو – آن سونهون. قافلي وارو – ڪاروان وارو.

– **رهزن ج رهزن**: ذ. (ف. ره + زن > زدن = هڻڻ). واٽوهڙن کي ڦريندڙ – مسافرن کي لٽيندڙ – ڌاڙيل – لٽيرو – ڦرڪندڙ.

– **رهزني ج رهزنيون**: ث. (ف). واٽ ويندڙن سان ڦر – ڦرمار – راهزني – ڌاڙو.

– **رهگذر ج رهگذر**: ذ. (ف. ره گذر > گذشتن = لنگهڻ) عام رستو – شاهراهه – سڙڪ – شارع عام – لنگهه – گس – دڳ – گهاڙو – واٽ – راهه – سڙڪ. لانگهائو – واٽهڙو – واٽ ويندڙ – مسافر – پانڌيئڙو.

– **رهگذر ٿيڻ:** لانگهائو ٿيڻ – وانهڙو ٿيڻ – وٽان لنگهڻ – گذري وڃڻ – رستو وٺي وڃڻ – پانڌيڙو ٿيڻ. وانجڻ – روانو ٿيڻ – موڪلائڻ – اسهڻ.

– **رهنما ج رهنما:** ذ. (ف. ره + نما > نمودن = ڏيکارڻ) وات ڏيکاريندڙ – رستو ٻڌائيندڙ. سونهون – رهبر – پيشوا – اڳرو – اڳئو – رهنمائي ڪندڙ. هادي – هدايت ڪندڙ – وسيلو – مرشد. مهندار – سردار.

– **رهنمائي ج رهنمائيون:** ث. (ف) سونهپ – هدايت – اڳواڻي – پيشوائي – رهبري. مهنداري – سرداري.

– **رهوار:** ث. گهوڙي جو هڪ پند.

– **رهوار ج رهوار:** ذ. (ف). قدم باز گهوڙو – تيز رفتار گهوڙو – تکو گهوڙو.

– **رهور ج رهور:** ذ. (ف). رهبر – رهنما.

• **ره ج رهيون (جبل):** ث. عادت – هير – علت – باندال.

– **ره ڪٽڻ (ل):** عادت پوڻ – هير ٿيڻ – علت پوڻ.

• **رها ج رها:** ظرف. (ف). آزاد – خلاص – ڇٽل – ڇڏيل – نجات يافته – ٻري – ڇڙواڳ – آجو. ج رهائون (ث): ث. ٻچڙ ڏاچي.

– **رها ڪرڻ:** آزاد ڪرڻ – ڇڏي ڏيڻ – ٻري ڪرڻ – نجات ڏيڻ – بند خلاص ڪرڻ. ڇڙواڳ ڪرڻ.

– **رهائي ج رهائيون:** ث. (ف). ڇوٽڪارو – ادائي – آزادي – نجات – بند خلاصي – خلاصي – آجائي.

– **رهائي ڏيڻ:** آزادي بخشڻ – ڇڏڻ – آزاد ڪرڻ – نجات ڏيڻ – آجائي ڪرڻ – بند خلاص ڪرڻ.

• **رهاڙ ج رهاڙون (ل):** ث. برسات جو هڪ قسم. لس – رهي.

• **رهاست ج رهاستون:** ث. (هه). رهائش – سڪونت – قرار – ماڳ – ٽڪاڻو – هنڌ – جاءِ ـ جڳهه – مڪان – آستانو.

• **رهاش ج رهاشون:** ث. رهاشت – رهائش – گهر – رهڻ جي جاءِ ـ ماڳ – مڪان – سڪونت – قيام – آستانو – ٽڪاڻو.

– **رهاشت ج رهاشتون:** ث. رهاش – رهائش – گهر – رهڻ جي جاءِ ـ ماڳ – مڪان – قيام – آستانو – ٽڪاڻو – هنڌ. ملڪ – وطن – ديس.

– **رهاشو ج رهاشو:** ذ. رهاڪو – وسنل – رهائشي – قيام پذير.

– **رهاڪو ج رهاڪو:** ذ. رهاشو – رهواسي – وسنل – باشنده.

• **رهان (ت):** اسم خاص. هڪ قسم جي خريف جي پوک.

• **رهانو ج رهانا (ل):** ذ. خيال – شوق – چاهه ـ چاتي – موهه – پيار – محبت. لاڙو – رغبت.

• **رهاڻ ج رهاڻيون:** ث. (سن. رَڌ). محبت واري رڻ جهڻ – دل وڻندڙ ڳالهه ٻولهه – مزيدار گفتگو – مارڪو – خوشيءَ جي مجلس – صحبت – وروِنهه – لنڪر چنڪر. ٻن جو هڪ قسم. تڏن ناهڻ جي ڪم ايندڙ.

– **رهاڻي ج رهاڻي:** ذ. مارڪي وارو – رهاڻ ڪندڙ – مجلسي – ڪچهري ڪندڙ – هم ڪلام. صحبتي – محبتي – دوست – يار – آشنا – پيارو.

• **رهاڙزئي:** اسم خاص. مري بلوچن جي هڪ پاڙي جو نالو.

• **رهاوي:** ذ. (ف) فارسي راڳ جي ٻارهن سُرن مان پهرئين سُر جو نالو.

• **رهائڻ:** مصدر. ترسائڻ – ٽڪائڻ. وفاداري ڏيکارڻ – دوستي وڌائڻ – محبت قائم ڪرڻ. رسائي ڪرڻ.

– **رهائش ج رهائشون:** ث. (ف). سڪونت – مسڪن – قيام – گهر – جاءِ ـ جڳهه – ماڳ – هنڌ – آستانو.

– **رهائو ج رهائو:** ذ. وسنل – باشندو – رهاڪو – رهواسي – رهندڙ. رهاشو. قيام پذير – ٽڪيل.

• **رهائڻ:** مصدر. (سن. آرَهَ). خقي هجڻ – جائز هجڻ – روا هجڻ. مباح هجڻ. سونهڻ – لهڻ – جڳائڻ – سيبائڻ. لائق هجڻ – واجب هجڻ.

• **رهبان راهب جو جمع:** ذ. (ع). عيسائين جو زاهد – راهب – پادري.

– **رهبانيت ج رهبانيتون:** ث. (ع). ترڪ دنيا واري حالت – بنواسي ٿيڻ جو طريقو – بيراڳ پڻو – ويراڳ – لاطمعي. عبادت – بندگي – رياضت – پوڄا.

• **رهبت ج رهبت (ل):** ذ. ٻنڙي گپ – ٻنڙو گارو – راڦو – چڪڻ – راٻڙيو – رٻڙو.

• **رهت ج رهتيون:** ث. باقي – پاڇي – ٻچت – رهيل – بقايا – ڇڏيل. لڇڻ – لل – ڪر – عادت – افعال – چيهڙ – اٿي ويٺي – نشست برخواست – ادب اندازو – رهڻي ڪهڻي – علت – خصلت – شيوو – روش – طريقو – نمونو – سڪونت – ڍنگ – سياءَ – اخلاق. پار – طرح – وجه – دستور – ڍار – ريت – قسم – نمونو – پرڪار – ڍؤل – خوءِ ـ وتير – ڍب. واقفيت – جاڻ سڃاڻ – دوستي – سنگت – ياري – سينڌ. رد ٿيل – منسوخ ٿيل – ڪاٽا – ختم – ڪٽيل. هڪ چال جو قسم – پوري ۽ سوڌي چال – سٺي رفتار – خوش رفتار.

– **رهت ڪرڻ:** ڪجهه ڇڏڻ – بقايا رکائڻ – ڪجهه بچائڻ – پاڇي ڪرڻ. ڪا شئي ڇڏي ڏيڻ – تياڳڻ – ڦٽو ڪرڻ – تجڻ – اڇلڻ. باز رکڻ – ٻري ڪرڻ. نااميد ڪرڻ – بي آس ڪرڻ.

– **رفتوان ج رفتوان:** ذ. صفت. سلڇڻو – نيڪ عادت – نيڪ افعال – نيڪ شعور – نيڪ خصلت – فضيلت وارو – سڌا ٽورو – شائستو – فهميدو – سڌريل – ادب وارو – بااخلاق.

• **رهت:** صفت هيڻو - بي واهو - بي واهه - لاچار - اَبالو - نڌڪو - ڏتڙيل - ابتر حال - يتيم. خالي - سکڻو - ٺلهو - پالهو - واندو. حرف جر. بنا - بنِ - ري - کانسواءِ - سواءِ. ظرف. نِريان - نِرئين پاسي - کان نِرِ - پرِ پرو.

- **رهت ڪرڻ:** نڌڪون ڪرڻ - بيگانو ڪرڻ. غضب ڪرڻ - قرڻ.

• **رهٽ ج رهٽون (ل):** ث. ٿوري گاهه جي ساوڪ - سائي وڙڪ.

• **رهٽڻ (ل):** مصدر. رهڙڻ - ڪنهڻ - رهٽون ڏيڻ - ڪرڙڻ. ڪنهار ڪرڻ. ليڪا ڪڍڻ. گهوٽڻ - ڪٽڻ - سٽڻ. مارڻ - چانگورڻ - پڇڻ.

- **رهٽ ج رهٽون (ل):** ث. ڪرڙو - رهٽو - رهڙو. ڪنهار. جهڙڪ - سخت ڪلامي - تنبيهه - ڇڙ - ڦٽ.

- **رهٽ ڏيڻ (ل):** رهٽڻ - جهڙڪڻ - تنبيهه ڪرڻ - ڇڙ ڪرڻ. سخت ڪلامي ڪرڻ.

- **رهٽو ج رهٽا (ل):** ذ. رهٽ - تنبيهه - جهڙڪ. ٻچو - پوندو.

- **رهٽو ڪڍڻ:** رهٽڻ.

• **رهپهه:** ث. هڪ پسارڪي وکر جو نالو.

• **رهڇ ج رهڇون (ت):** ث. تنبيهه - ڇڙ - ڦٽ - ملامت - جهڙڪ - سخت ڪلامي.

• **رهه ريت ج رهه ريتون:** ث. راهه ريت - رسم - ريت - پرويز - پر - هلي چلي - مرجاتا - وتيرو - استعمال. عادت - حال - چال - هير - ورد - خوءِ - پرِ - غذا - دشا - اوستا. لباس - ويس - پهرڻي - پوشاڪ.

• **رهڙ ج رهڙ (ل):** ذ. اٺ جو آواز. ناخوشيءَ جو وقت - غمي جو وقت - افسوس جو موقعو. هڪ قبيلي جو نالو.

- **رهڙڪي:** اسم خاص. تعلقي اباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رهڙڻ:** مصدر. رهندا پائڻ - رهنڊڻ - نهنڊڻ - ڪڙڻ - رهٽڻ - جانيونا پائڻ. ڪنهڻ - ڪنهار ڪرڻ. تڪڙو ڪم ڪرڻ - جلدائي ۾ ڪم ڪرڻ - اُبهرو ٿيڻ - جلدباز ٿيڻ. لينگها ڪڍڻ - ليڪا ڪڍڻ. بودا ڪڍڻ - ڪنا اکر لکڻ. اٽڪل سان ٻئي ماڻهو جو سامان هضم ڪرڻ - ڳڙڪائڻ - ڦٻائڻ - ڏوهڻ. ڦرڻ ڪائڻ. روڙڻ - ٻٽڻ - چنڊڻ - ٽوڙڻ - جدا ڪرڻ.

- **رهڙ ج رهڙون:** ث. لينگهو - رهنڊو - رهنڊ - رهٽو - رهٽ. جسم سان ڪنهن شيءِ جي گهڪي اچڻ ڪري ٿيل نشان - زخم. ڏوڪ ڏوڪان - اُبهرائي - جلدائي - تڪڙ - اُتاولي. چرِ چرِ - چرڙاٽ - چيچاٽ (قلم جي). دڙڪو - دٻاءُ - ڇمڪ - رعب - ڏهمان. جاگور - دٻاڙ - پيچ. وهندڙ رستو - گهاڙو رستو - سڙڪ - ڏگ.

- **رهڙ ڏيڻ:** چيڙ ڏيڻ - چيهه ڏيڻ - ڇهڪ ڏيڻ. رهندو پائڻ - رهٽ ڏيڻ - رهڙڻ. دٻاءُ رکڻ - ڇمت رکڻ - دٻائڻ - رعب رکڻ.

- **رهڙ سهڙ ج رهڙون سهڙون (ت):** تمام تڪڙ - اُبهرائي - جلدائي - سيڪهه - اتاولائي - هنگ تِرڪان.

- **رهڙ ڪڍڻ:** چڙٻڻ - چيڀڻ - سڙڻ - جهڙڪڻ - چنڊ ڪڍڻ - ڏينب ڪڍڻ - ڏمڪائڻ - ڏمال ڪڍڻ.

- **رهڙو ج رهڙا:** ذ. رهڙ - رهنڊو - رهٽو - رهنڊ - رهٽ. خارش - ڪنهار - آتشڪ. جلدائي جو ڪم - ابهرائي جو ڪم. اُبهرائي - تڪڙ - جلدائي - تعجيل - هٿ ٻر هٿ ٻر. تاهوڙ - گهٽو - گسڪو - گهڪو. ٻتاڪ - داڙ - ڏٽو - لباڙ. واٽ - گس - رستو - ڏگ - سڙڪ - گهاڙو. ملهه يا ڪشتيءَ جي وڙهڻ جي هڪ ڪيڏ. ڪوڙي دعوي - چٻ.

- **رهڙو ٻڌڻ:** ڪوڙي دعوي ڪرڻ - چٻ ڪرڻ.

- **رهڙو ڪڍڻ (ت):** چيڀڻ - ڏمڪائڻ - چنڊ ڪڍڻ.

• **رهڙو ج رهڙو:** ذ. ڏوبائي - ڏوڪيباز - دلٻائي - حريف - ويساه گهاتي ڪندڙ - ٺڳ - ڏٺائي - ڏٺيباز - ڪشٽي.

• **رهڙو:** ذ. سنڌو نديءَ جو سمنڊ ۾ پوڻ وارو مکيه وهڪرو (ٻه صدي ڪان وٺي).

• **رهڙي ج رهڙيون:** ث. لسو پٿر - پهڻي - لسو - پٿر - عينڪي پٿر. طاق هٿنڪ.

• **رهز ج رهز (ل):** ذ. گهر ۾ گهوڻ جي ٽڪر ۾ سيتل گاهه جي پري، سونهن لاءِ رکيل.

• **رهزادي:** ث. جوئر جو هڪ قسم.

• **رهزاري ج رهزاريون (ت):** ث. اسم خاص. ڳاڙهي اَن ۽ ٿهه واري جوئر جو هڪ قسم.

• **رهسڻ:** مصدر. (سن. رهسيه) خوش ٿيڻ - سرهو ٿيڻ - سهڻو ٿيڻ - بهار ٿيڻ - آنند ۾ اچڻ - پرسن ٿيڻ - نهال ٿيڻ - راضي ٿيڻ. سکي ٿيڻ - آسودو ٿيڻ. بختاور ٿيڻ - ڀاڳ وارو ٿيڻ - بخت وارو ٿيڻ - سڀاڳو ٿيڻ - ڀاڳوان ٿيڻ - سداسورو ٿيڻ - خوش نصيب هجڻ - قسمت وارو ٿيڻ.

- **رهس ج رهس:** ذ. (سن. رهسيه) خوشي - لطف - عيش - رهسو - ڀوڳ - حظ - مزو - فرحت - لذت - آنند - پرسنتا - بهاري - سهڻائي. وڌيڪ. بختاوري - سڀاڳائي - سدورائي - ڀاڳواني - خوشنصيبي. راز - ڳجهه - ڀيد. حرص - طمع - لالچ - موهه - حرص.

- **رهسائڻ:** خوش ڪرڻ - راضي ڪرڻ - نهال ڪرڻ - پرسن ڪرڻ - سرهو ڪرڻ. حرصائڻ - لالچائڻ - طمع ڏيارڻ - موهه پيدا ڪرڻ - هوس اڀارڻ.

– **رهسوُ ج رهسا:** ذ. ڪِلَ خوشي – مزو – رَوُنشو – ونڊر – لُطف – قرار – سرهائي – پرسنتا – راضپو. فرحت – آرام. حرص – لالچ – طمع – هوس.

• **رهڪ ج رهڪون (ت):** ث. وِهڻ جي جاءِ – رهڻ جي جاءِ – سڪونت – قيام گاهه – ماڳ – مڪان – تِڪاڻو – رهائش – جاءِ – جڳهه.

• **رحلُ ج رحلَ:** ث. ڪنهن مذهبي پاڪ ڪتاب رکي پڙهڻ جي لاءِ ٻن ڪاٺ جي تختين مان ٺهيل ضنجي.

• **رهلوُ ج رهلا (ت – ل):** ذ. سنگت – دوستي – ياري – صحبت – آشنائي. ميلاپ – گڏجاڻي – ملاقات. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ قسم – رَلو (ت).

• **رهنُ:** ذ (ع. رهن = گروي رکڻ) گروي – ڪَفالت.

– **رهن اَرضيُ:** ث (ع). زمين يا جائداد جي گروي.

– **رهن انتفاعيُ:** ث (ع). فائدي ڏيڻ واري گروي.

– **رهن اِجتماعيُ:** ث. (ع). مشترڪ گروي.

– **رهن دَرِ رهن:** ذ. هڪ ماڻهوءَ وٽان گروي ٿيل شيءِ جدائي، ٻئي وٽ گروي رکيل – گروي جي مٿان گروي.

– **رهن مُطلقُ:** (ع). هتو هٿ گروي.

– **رهن مُتمادِيُ:** (ع). ڪنهن مقرر مدت تائين گروي.

– **رهن ناموُ ج رهن ناما:** ذ. (ع. ف). اهو دستاويز جو گروي رکڻ وقت لکي ڏجي – ڪفالت نامه – گروي نامه.

– **رهنتَ ج رهنتُون:** ث. ماٺ – ٺهـرَ – آرام – شانتي – امن – سامت – قرار – سانت – ٺانهر. ساهي – آسائش – چَئن – سُک – آسودگي – راحت – ڌيرج – جمعيت. سهولت – سهنجائي – سولائي – آساني. ننڊ – آرام.

– **رهندوُ ج رِهندا:** ذ. صفت. باقاعدي – حقي – سچو – جائز – قانوناً وَ شرعاً جائز – حقائتو – برحق – حق حلالي – رَوا.

• **رهندِ وهندِ ج رهندُون وهندُون (ڪ):** ث. ٺٺول واري رهاڻ – اوٺايون دوهرائي ڪيل مسخري – ٺٺول – ٽوڪ – ڏَنڪ.

• **رُهندڙ (ت):** مصدر. ٺهن سان رهڙون پائڻ – رانڀوٽا هڻڻ – جهانڀوٽا پائڻ – ڪرڙڻ – ڪرچڻ. چنبا هڻڻ.

– **رُهندَ ج رُهندُون:** ث. رُهندو – رهڙ – رانڀوٽو – چنبو – رانڀوڙو – رُونبڙو – جهانڀوٽو. چيِر – رَڏ.

– **رُهندوُ ج رُهندا:** ذ. رُهندَ.

– **رُهنڪارَ ج رُهنڪارُون (ڪ):** ڏَٻ يا مارَ سبب ڪيل دانهن – رَنڀ – وڏي دانهن – رَڙ – ٻاڪار – ٻيڪ – ٻوڪارَ.

– **رُهنڪو ج رُهنڪا (ڪ):** ذ. سنهڙو آواز – رُڙڪو – ٺنڪو – ٻڻڪو – ٻڪاٺ.

• **رهڻُ:** مصدر. ترسڻ – ٽڪڻ – ٺهرڻ. ٻيهڻ – ٻيهي وڃڻ. صبر ڪرڻ – ماٺ ڪرڻ – چپ ڪرڻ. بچڻ – بچي پوڻ – رهجي وڃڻ. قائم هجڻ. برقرار هجڻ. گذارڻ – جيئڻ – جيئرو هجڻ – گهارڻ – قيام ڪرڻ – ڪاٽڻ. ڪيڏڻ (راند). باز اچڻ – پاسو ڪرڻ – ڪناره ڪشي ڪرڻ – ڇڏڻ – ٽرڻ – ٽارو ڪرڻ (ڪنهن ڪم کان). بند ٿيڻ.

– **رهجي وڃڻُ:** پٺيان رهڻ – پوئتي رهڻ – پٺتي رهڻ. ٽِڪي پوڻ – ترسي پوڻ – رهڻ – ٽِڪڻ – قيام ڪرڻ. بچڻ – باچي پوڻ – باقي رهڻ – بقايا ٿيڻ. قائم رهڻ – موجود رهڻ. دِلو ٿي وڃڻ. ڊرو ٿي وڃڻ.

– **رهڻُ ڏيڻُ:** پٺيان ڇڏڻ – بقايا ڪرڻ – باچي ڪرڻ – بچت ڪرڻ. هٿ نہ لڳائڻ – خاموش ڪرڻ – ماٺ ڪرڻ – چُپ ڪرڻ – سانت ڪرڻ. قائم رکڻ. ڇڏي ڏيڻ.

– **رهڻيُ ج رهڻِيُون:** ث. اٺ ويهہ – نشست برخواست – اٿي ويٺي – ادب اندازو – هَلت – چَلت – مرحاتا. ڍَنگ – ٻِتَ – ڍَبُ – پارَ – طرح. لَچڻ – لَلُ – ڪرِ – عادت – افعال – عمل – فعل – چيهڙ – ارڪان – ڪرتُوت. مهملي – روڪ – بندش – روڪ ٿام – ٿهر – ٺانهر – ٺَرَ – ترسڻي – ٽِڪڻي – سهڙڻي – ٿمڻي. آڌار – آسرو – ٽيڪ. حياتي – زندگي – جوڻا.

– **رهڻِي ڪهڻي ج رهڻِيُون ڪهڻيُون:** ث. اٿي ويٺي – هلت چلت – اٺ ويهہ – رسم ورواج – افعال – ارڪان – ڪرتُوت – ڪم لَچڻ.

• **رهِڻو (ڪ):** اسم خاص. بارڻ لڳ هڪ جبل جو نالو.

• **رهُو ج رها (ت):** ذ. شور ور – ٻوڙ جي لاس – گريبي – رَسُ – شوربو – شرور – لاڳُ.

– **رهُو ڪيڻ:** تڪليف ڏيڻ – آزارڻ – ستائڻ – مصيبتون ڏيڻ. ڪَڪ ڪرڻ – بيزار ڪرڻ – پريشان ڪرڻ – سخت ڪم وٺڻ.

• **رَهُو ج رَهُو:** ذ اسم. رَهواسي – رهاڪو – رَهندڙ – قيام پذير – باشندو.

– **رهواسِيُ ج رهواسِيُ:** ذ. رَهاڪو – رَهُو – رهندڙ – رهيل – وسندڙ – باشندو – قيام پذير.

• **رهوالُ ج رهوالَ (ت):** ظرف. شروع ٿيل – شروعات ڪيل. ذ صفت. هوشيار – داناءُ – ڏاهو – عاقل – سياڻو – چالاڪُ. همراه.

– **رهوالُ ڪرڻُ:** شروع ڪرڻ – شروعات ڪرڻ. روانو ڪرڻ. اسهائڻ – موڪلڻ – پُٺڻ.

• **رهواڻِي:** اسمُ خاص. سنڌ ۾ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

• **رهوائڻُ (ت):** مصدر. آبادي ڪرائڻ – ٻوڪائڻ – آباد ڪرائڻ – ٻوڪَ ڪرائڻ.

• **رُهڻي ج رُهڻيُون:** ث. اسم. ٿڌ – سيءُ – سردي – ٺار – سياندڙو – سياٽو. سياري جي برسات – ملهار – جهڙالو – ڪڪر ڇانو (ڪ). لرزش – ڏڪڻي – خوف – ڊپ – ويجهو – ڊ ج – پوءِ (ٺ). سڪل – ڏهر.

– **رُهڻي ٽيڪ (ٺ – ڪ):** سياري جو مينهن پوڻ.

– **رُهڻي ڪرڻ:** آسمان جو سياري ۾ جهڙ ڪرڻ – برسات وسڻ جي تياري ٿيڻ – برسات اچڻ – مينهن جو پرچي اچڻ.

• **رهڻجي:** اسم خاص. تعلقي ٺٽي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **رهڻگ ج رهڻگ (ڪ):** ذ. صفت. هيراڪ – عادتي – علتي.

• **رهڻلو ج رهڻلا (ٺ):** ذ. صفت. وهٽ جو سڪيو پُٺو – رڙلو – رهلو.

• **رهڻن:** ذ. صفت. (ع. رهن = گروي). گروي ٿيل – گروي رکيل – گروت. ظرف. تابع – ماتحت – زيردست – هٿ هيٺ.

– **رهڻنُ ج رهڻنَ:** ذ. تعلق – لاڳاپو – ڳانڍاپو.

– **رهڻن منت ج رهڻن منت:** (ع. رهن. منت = شڪر گذاري). احسانمند – شڪر گذار – ممنون.

• **رهيوُ سهيوُ ج رهيا سهيا:** ذ. صفت. باقي مانده – بچت – پاڇي – بقايا – پوئتي رهيل – بچيل ڇڏيل – اوگهه سوگهه – باقي.

– **رهيوُ کهيوُ ج رهيا کهيا:** ذ صفت بچت سچت – باقي – بقايا – رهيل کهيل – آڪي باقي – مانده کرڙ سرڙ – اوبر سوبر – اوگهه سوگهه.

• **ري:** ظرف. (ف. راست). حقي – سچو – صحيح – برصواب – پوريءَ طرح – نيڪ – پورو – تحقيق – بلاشڪ – بيشڪ – برابر – پورڻ – درست – واجب راس – اصل حق ڪري. ج رئيون: ث. ڪاٽ – تخفيف – ڪٽ ڪوٽ – چانڊ. (ف. راي) نتيجو – راءِ – خيال – ويچار – قياس آرائي.

• **رءُ ج رئون:** ث. پور – ريجڪ – جهجهڪي – ٻڌٻدو – بدڪي – بود ڪي – لهرو – ترنگ – وهم – خيال – من موج – ڏوڙ – لهر. ڪڏ – شوق – دل – موڏ – پيار – اڪنجهه – اڪنڊ – پريت – پيار – ڀاو – محبت – سنبهه – اَرواح. لاڙو – رغبت. حرص – لالچ – طمع. تلوار جو ڪنو – مُه – ذار. هٿيار کي ڏنل پاڻي – تکائي – تيزائي – ڇوه – ڇوهائي. لٽ – ذر – متي – ريٽ. لٽ – وهڪري واري متي – واري ريٽي – چاٺو. ڪوه جي پاسي مان پاڻيءَ ڪان هيٺان آيل واري. ارڙ. گهوڙي جي تيز هلڻ جو هڪ نمونو.

– **رءُ ڪيڻ:** وڏن ته ڏيڻ – روڪ ٿام ڪرڻ – بندش ڪرڻ.

– **رءُ ڪڍڻ:** سوئڻ – ڪٽ ڇوبدڻ – سوئي صاف ڪرڻ. گند ڪرڻ.

– **رءُ ج رءَ:** ذ صفت لاڏلو – چلولو – انگلي – چچلو – چنچل – چيچ ڇلو.

– **رءِ:** حرف جر. ري – ڪانسواءِ – ڌاران – ٻاجهون – سواءِ – بي – بغير – بگر – بلا – بن.

• **رءِ ج رءِ (ٺ):** ذ. رياءُ – بطرفي. گهوڙي چاندي – مٽ.

– **رُو ج رُوئيون:** ث. [ع. رنگ. ف. روءِ] روءِ – سطح – سنبتو پاسو. حالت – رُوئداد – صورتحال. درجو – شان – مان – رتبو – عزت – مرتبو – وڏائي – خوشي – مزو – فرحت – لذت – ذوق – لطف – وندر – عيش. موج – مرضي – پسندي – خواهش – ارادو – نيت – منهن – مک – مهاندو – چهرو – شڪل – صورت – ڏونڌ – مهرو.

– **رُئارڻ:** مصدر. روج ڪرائڻ – روڏن ڪرائڻ – رڙيون ڪرائڻ – افسوس ۾ وجهڻ – گريه ڪرائڻ. آزارڻ – ايذاءُ ڏيڻ – ڏکوئڻ – تڪليف ڏيڻ.

• **رئاءُ ج رئاءَ:** ذ. مهرباني – عطيو – ڀلائي – نوازش – عنايت – اُپچيو – آن گره – ئورو – احسان – چڱائي. پاسخاطري – رعايت – رياءُ – وٽپ. ڏنپ – پاڪندُ. لحاظ – مروت. (ٺ) بي انصافي.

– **رئاڪارُ ج رئاڪارَ:** ذ. صفت. (ف. رياءُ + ڪار > ڪردن = ڪرڻ) ٻه رُوپي – ڪپتيو – پاڪندي – مُنافق – مڪرڻلو.

– **رئائي ج رئائيُون:** ث. پاسخاطري – رعايت – رياءُ – وٽپ – هڪ طرفائي. مهرباني – عطيو – ڀلائي – ئورو – نوازش – عنايت – اُپچيو – احسان. ج رئائي: ذ. صفت. رياءُ ڪندڙ – پاسو وٺندڙ – پاسخاطري ڪندڙ. (ٺ) بي انصاف.

– **رئجڻُ:** مصدر. ٿرجڻ – لٽجڻ – رءُ چڙهڻ – رنبجڻ – متي چڙهڻ. پورجڻ – ڍڪجڻ.

• **رُئداد ج رُئداديُون:** ث. حالت – رُوئداد – حال – رُوبڪار – اوسٿا – گٿي – دشا.

• **رئڪيٽ ج رئڪيٽُون:** ث. (انگ. Racket) ٽينس راند کيڏڻ جو ڦٽيو.

• **رئمي (ڏهسنامو):** ث. ڪونج.

• **رئِنَ ج رئِنُون:** ث. اِسم. (انگ. Reign = قبضو رکڻ). گهوڙي جي لغام وار واڳ.

• **رَئُنَ ج رَئُنُون:** ث. (انگ. Rouned = ڦيرو) چوڪيدارن يا سپاهين جو گشت – چونڪي – پهرو – شب گرد – چڪر – ڦيرو – گهمرو – وارو – گهمتاري – ڏورو – ڦيري. ظرف. چوگرد – چوطرف.

• **رُئڻُ:** مصدر. ڳوڙها ڳاڙڻ – روج ڪرڻ – روڏن ڪرڻ – آنسون وهائڻ – اشڪ باري ڪرڻ – لڙڪ وهائڻ – هنجون هارڻ – تمڻ – افسوس ڪرڻ – رڙڻ – دانهون ڪرڻ – ميڪڻ – شوڪ ڪرڻ. ماتم ڪرڻ – گريه ڪرڻ – زاري ڪرڻ. شڪوه ڪرڻ – گلا ڪرڻ – هاءِ هاءِ ڪرڻ – آه ڪرڻ.

— **رُئَڻُ اچڻ:** هنجهن هارڪو ٿيڻ — اکيون ڳوڙهن سان ڀرجي اچڻ — دل ڀرجي اچڻ — افسوس ٿيڻ — ڏک ٿيڻ.

— **رُئَڻُ پِٽَڻُ:** روڄ راڙو ڪرڻ — آه زاري ڪرڻ — دانهون ڪرڻ — هاءِ هاءِ ڪرڻ — گهوڙا گهوڙا ڪرڻ — حشر ڪرڻ — حشري مچائڻ — واويلا ڪرڻ — فرياد ڪرڻ — پِٽڻ ڪوهڻ — رَنيڻ — رَنيون ڪرڻ — راتياڻ ڪرڻ — رانپاڙ ڪرڻ — رڙڻ — رڙيون ڪرڻ — رودن ڪرڻ — شور ڪرڻ — گريہ زاري ڪرڻ — اد پڪار ڪرڻ — آه و فغان ڪرڻ — نالہ ڪرڻ. افسوس ڪرڻ.

— **رُئَڻُ ڪائڻُ:** ننڍو هئڻ — معصوم هئڻ — بي سمجهہ هئڻ — ٻالڪ هئڻ — صغير هئڻ.

— **رُئَڻُ ۾ ڇڪڻُ:** رُئڻ شروع ڪرڻ — گهڻو رُئڻ — رودن مچائڻ — رُئڻ ۾ پوڻ — روڄ مچائڻ — ڳوڙها ڳاڙڻ — هنجون هارڻ.

— **رُئَنا رُئَڻُ:** شڪايت ڪرڻ — فرياد ڪرڻ — ڪرڪڻ — جهجهڪڻ. ڏوراپا ڪڍڻ — طعنا مهڻا ڏيڻ.

— **رُئَناٽِيُ ج رُئَناٽِيُ:** ذ. اسم. رُئڻو — رُئندڙ — هر ڳالهہ تي رُئڻو. رُئڻهارڪو — ڏيان طلب.

— **رُئَنُو ج رُئَنا:** ذ. صفت. رُئندڙ — ذري ذري رودن مچائيندڙ — ٿوري ڳهڻي تي روڄ ڪندڙ — جهٽ پٽ رُئندڙ. مرُڇوٽ — شُوم — ڪنجُوس — چمڄُوس — چِچِي مار — بَخيل — ٻِڇڻو — گيدي — بزدل — ڊرپوڪ — ڊڄندڙ — ذ. شڪايت — گِلا.

— **رُئَڻهارِڪو ج رُئَڻهارِڪا:** ذ. صفت. رُئڻهاڀُ — رُئڻ وارو — آب ديدو. غمگين — ڏکارو — ڏکويل.

• **رئُوُ ج رئا:** ذ. عورت جو مٿي تي پائڻ جو ڪپڙو — پوتي — گنُدي — سِري — اَبيڇڻي — مٿاڙي — ڇُني — ٻانڌڻي — دُپٽو. اوڇڻ — پوتڙو — چادر (ل). اجرڪ (ک). ٻوڙ جو شوروو. گهرجي اولي ۾ گڏ ٿيل ٻهـَرجو ڍڳ.

• **رئُوفُ ج رئُوف:** ذ. (ع). تمام مهربان. اسم پاڪ الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

• **رِئِيُ ج رِئِيُونُ** — رَيُونُ: ٿ. اسم (پرا. رَئِي. سن. رَهِيُ). اُڏامندڙ ڌُڌُڙ — دَز — لَٽ — مٽيءَ جا ڪڪر — ڌوڙيو — ڌُوڙ — گـَسُ — سنهي خاڪ — چمڪو — چمڪاٽ — تجلو — تَجلِي — جهلڪو — چمڪارُ (تلوار يا ڪنهن ٻئي هٿيار جو). ڌَڌَر ڪيل چانور — چانورن جي پور. ظرف. (سن. رِيَہ) ڇِٽ — خلاص — پُورو — ختم — تمام — آخر — پڄاڻي — ڇيهہ — ڇيڙو. (ک). روانو — راهي.

— **رِئِيُ آسمانُ هِڪَ ڪَرَڻُ:** تکڙو ڊوڙڻ — تيز وڃڻ — تکو ڀڄڻ — ڇوهو ٿي وڃڻ — ڇوٽ رڃڻ.

— **رِئِيُ ٿِيَڻُ:** ڇٽ ٿيڻ — ناس ٿيڻ — فنا ٿيڻ — تباهہ ٿيڻ — برباد ٿيڻ — ويران ٿيڻ — اجاڙ ٿيڻ. کپي وڃڻ — ختم ٿيڻ — پُورو ٿي وڃڻ — خلاص ٿيڻ — تمام ٿيڻ — پڄاڻي ڪرڻ — ڇيهہ ڪرڻ — ڇيڙو ڪرڻ. دَز ٿيڻ — ڌوڙ ٿيڻ.

— **رِئِيُ ڏِيڻ:** وڏي زور سان دانهون ڪرڻ — واءِ ويلا مچائڻ — گهوڙا گهوڙا ڪرڻ — حشر مچائڻ — حشري ڪرڻ.

— **رِئِيُ رِئِيُ:** ظرف. تمام گهڻي تڪليف سان — وڏي مشڪلات سان — ڏاڍن ڏکن سان — ڏاکڙن سان — لاچارُ — ڏکيو — اَهنجو — مُشڪل.

— **رِئِيُ رِئِيُ سوڀ پائڻُ:** وڏي تڪليف سان سوڀ پائڻ — مشڪلاتن سان فتح حاصل ڪرڻ — ڏاکڙن سان جيتڻُ.

— **رِئِيُ ڪَرَڻُ:** دَز ڪرڻ — ڌُڌڙ ڪرڻ — لَٽ ڪرڻ — مٽيءَ جو غبارُ ڪرڻ — ڇِٽ ڪرڻ — خلاص ڪرڻ — ختم ڪرڻ — کپائڻ — پُورو ڪرڻ. تباهہ ڪرڻ — برباد ڪرڻ — سُڃ ڪرڻ — اجاڙ ڪرڻ — ويراني ڪرڻ.

— **رُئِيُ ج رُئِيُونُ:** ٿ. ڌَنڌُ — لڙانُ — چاٺ — لڙُ — ڪوهيڙو — ڌُونگرُ — غُبارُ — ماڪ — دونهون — رُهِيُ. مُونجهارو — پريشاني. پڇيل ڪپهہ.

• **رئِيزائِيُ:** اسم خاص. بگٽي بلوچن جي قبيلي جو هڪ پاڙو.

• **رئِيسَ:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **رئِيسُ ج رئِيسَ:** ذ. (ع). معزز ماڻهو — امير — سردار — دڳيدارُ — اڳواڻ — مهندارُ — راڄُ — وڏيرو — پڳدارُ. فرمانروا — حاڪم. ڳوٺ جو مالڪ — چڱو مڙس — پٽيلُ — وڏو ماڻهو — پوتارُ — صَدرُ — (ٿ. رئيسياڻِيُ ج رئيسياڻِيُونُ).

• **رئِيسِ عُضوا:** بدن جا مکيہ وضوا. "جهڙوڪ جگر. دل. ڦڦڙ. مغز" وغيره.

• **رئِيس واهُ:** اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **رِي:** حرف جر. بنا — ڌاران — سواءِ — ٻاجهون — کانسواءِ — جي سواءِ — بي تغير — بِـڪَرُ — بِلا. بن.

— **رِي پُڪِنيُ ٻاجهہَ ٿِيَڻُ:** دوا کان سواءِ چڱو ڀلو ٿيڻ — بنا مزدوري جي پئسا هٿ اچڻ — بنا تڪليف جي اُجورو ملڻ.

— **رِي تَعمِيلَ:** ظرف. بنا ڪنهن شر انجامي جي — بنا بنجا آوريءَ جي — بنا ڪاروائي جي — بنا ڪنهن ڪار سڌي جي. بنا تعميل جي — بنا پُهچَ جي.

— **رِي پاڙُ ج رِي پاڙا (ت):** ذ. صفت. بي بُنيادُ رولُو — واهياتُ — بيگانو — اوڇو. (ت).

— **رِي پاڻُ ج رِي پاڻِيُونُ:** ٿ. بي ڌياني — ڪَنُ لاٽارُ — بي پرواهي — غفلت — لاٽار.

— **ري پاڻ ج ري پاڻَ:** ذ. صفت. پاڻ مختيار — آڻ ٻَليو — پاڻ هورتو — رُوءِ سُوءِ ـ آڻ جهَليو — خود مختيار.

— **ري پاٽيو ج ري پاٽيا:** ذ صفت بنا پاٽيَ — سُڪل — سُڪو — خُشڪ — ٺوٺ، اُساتيل، سُڪٽو — رُڪو — ڪرُرو — اُيوڳو — لُسو — گُسو — ڪَچَسو.

— **ري پيروُ ج ري پيرا:** ذ. صفت. اَڻ پيرو — اَڻ لَتاڙيل — اَڻ چيڀيل.

— **ريُ چَيُو ج ريُ چَيا:** ذ. صفت. ريُ ڪرنيو — اَڻ نينديو — اَڻ سَڌيو — بي دَعوَتيو. اُجهَل — بي لغامو — بي مَهار — اَراوَندو. بي فرمان — بي چيو — بي ادبُ — نافرمان. سَرڪَش — فَساديُ — مُنهن سرَ — مُنهن زورُ — نَحسُ — هوڏيُ ـ ڪَباٽرُ — عاق. ضديُ — هَٺيلو — مغرور.

— **ري حُڪمُ:** ذ. صفت. ري موڪل — بنا اختياريءِ ـ بنا اجازت — بنا پرواني — بنا پڇڻ — ازخودُ — پاڻمرادو — پنهنجي مَرضيءِ ـ پاڻ سَر.

— **ري ڏاڙهيو ج ري ڏاڙهيا:** ذ. صفت بنا ڏاڙهيءِ. ڪَنسرو. لاسيار — لَساٽ — لاسڙاٽ — لَسڙو — گُپَرو — ڏاڙهي ڪُوڙ. زنانو — عورتن جهڙو. ذ. کدڙو — هيجڙو — مخنث.

— **ريُ ڪَمُو ج ريُ ڪَما:** ذ.صفت. نِڪمو — ناڪام — نِڪار — نِڪارو — بي روزگار — نڪمٽو — ري ڌنڌي. بيڪارو — بيڪار — ٺوٺو. آجايو — فَضُول — آڪيار ٿو — ورٿو — رائيگان — وٿو — فالتُو — خاليُ. ناحق — خاليُ پيليُ — بي فائدو — جاڙ. رولُو — آوارو.

— **ري گناهُ:** ظرف. بي ڏوه — بي قصور — بي خطا — ناحق — ڦروُ پرو — راه گناه — بي گناه — بي سبب — بنا ڪارڻ — خالي پيلي — اجايو — سواءِ الزام جي.

— **ري مُلهوُ ج ري مُلها:** ذ. صفت. مُفت — اُهينين — بنا پئسي — بنا اُجوري — قيمت کان سواءِ ـ اڻ مُلهو — ري قيمت — بنا قيمت — بنا ڪنهن عيوضي. املھ — بي بَها — قيمتي.

— **ري واٽوُ ج ري واٽا:** ذ. صفت. اڻ واٽو — بي واٽو — بي گَس — ڀَليل — مُنجهيل — گُمراه — اڻ سُونهون — ناواقف — اڻوميِ.

— **ريُ هَٿيارُ ج ريُ هَٿيارا:** ذ صفت. بي هٿيار — هٿين خالي — ڇڙو — سَکڻو — ڪُنليءِ ڪمر — شُستر هينڻ.

— **ريُ هَٿيوُ ج ريُ هَٿيا:** ذ. صفت. بي هٿيار — هٿين خالي — سکڻو.

• **ريُ (ت):** حرف اضافت. جي — سندي.

• **ريَ ج ريَءَ:** ذ. اسم. درياءَ جو ڇڏيل ريٽ — رَڌ.

• **ريا ج ريا:** ذ (ع. رياءُ) طلسم — ٺَڳي — گيگُ — مَڪرُ — فريب — دوکو — ڏوکو — ڪپٽ — بِيائي. ڏيکاءُ — بجاپڙي — دل ۾ هڪ ٻاهر ٻي — ظاهرداري — زمانہ سازي. پيچ واري ڳالھ.

• **رياڪارُ ج رياڪارَ:** ذ. ٻهُ روُيي — ڏَنِيي — بگلو ڀڳت — منافق — اندر ٻهريون — مڪار — زمانہ ساز — فريبي — بِيائي ڪندڙ — ڪُپٽيو دغاباز — دوکيباز — پاکنڊي — ڪُپٽي.

— **رياڪاريُ ج رياڪاريُونُ:** ث مڪاري — فريب — نِفاق — بِيائي — مَڪرُ — پاکنڊ — دوکو — ٺڳي — ڪُپٽ — کوٽ — دَغا. پاسخاطر — رايو — رعايت — پاسو — طرفداري. لحاظ — مُروتہ

— **رياءُ ج رياءُ:** ذ (ع). مڪر — پاکنڊ — مَڪرُ — ڍونگ — ٻاهريون ڏيک — گيگُ. پاسخاطري — طرفداري — پاسداري — رعايت پاسو. بي انصافي. ڪُوڙ. ڏيک — ظاهري نماءُ — ٻاهريون ڏيک. لحاظ — مروتہ بدلو — بدر.

— **رياءُ رَکَڻُ:** پاسو وٺڻ — طرفداري ڪرڻ — رعايت ڪرڻ — پاسداري ڪرڻ — رايو رکڻ. بدلو وٺڻ. لحاظ ڪرڻ — مروت ڪرڻ.

— **رياءُ ڪاري ج رياءُ ڪاريُونُ:** ث رياڪاري — رياءُ.

— **رياءُئيُ ج رياءُئيُ:** ذ. (ع). رياڪار — رياءُ ڪندڙ — طرفداري ڪندڙ — پاسو وٺندڙ — پاسداري ڪندڙ. بدلو ڪٺندڙ. ڏيک ڪندڙ — ظاهري نماءُ ڪندڙ — ٻاهريون ڏيک ڪندڙ.

• **رياڙيُ:** ذ. اسم خاص. بُگٽي بلوچن جي هڪ ياڙي جو نالو.

• **رياڙُ ج رياڙُ (ت):** ذ. محبت ـ پيار — قرب. لاڙو. چاھ. خوشي — مرضي — ارادو — نيت.

• **رياسَتَ ج رياستون:** ث ڏيهي راڄ — ڏيهي سرڪار — ڪنهن وڏي حڪومت جي ماتحت ننڍي حڪومت. حڪومت. حڪمراني. عملداري — سرداري — آفيسري — اِمارت. اعليٰ حوصلو — اعليٰ همتہ

— **رياست جمهُوريہ:** ث ماڻهن جي زير اختيار حڪومت — رعيتي راڄ — خودمختيار راڄ.

• **رياضُ ج رياضَ:** ذ. (ع). محنت — مشقت — جفاڪشي — ڪشالو — ڏاکڙو. علم هندسہ — حساب جو علم — علم عدد. اسم خاص. سعودي عرب حڪومت جي گاديءَ جو شهر.

• **رياضَتَ ج رياضَتُونُ:** ث (ع). محنت مَشقت — سختي — جفاڪشي — ڏاکڙو — ڪشالو — جاکوڙو. پرهيزُ — آلپ آهار — ڪَرِيُ — پاسو — رَکَ. تپسيا — جَپ تَپ — بندگي — عبادت — زُهدُ — نفس ڪُشيُ — جوڳُ. لَهرائپ — سادگيُ — پورڙائيُ — موڳائيُ. ڪسرت — ورزش. مزدوريُ — پورهيو — ڌنڌو — مزوريُ.

— **رياضَتَ ڪَرَڻُ:** محنت ڪرڻ — مشقت ڪرڻ — جفاڪشيُ ڪرڻ — ڪشالا ڪڍڻ. مزدوريُ ڪرڻ — پورهيو ڪرڻ — مزوري ڪرڻ. پرهيز ڪرڻ — ڪريُ رَکڻ — رَک ڪرڻ. تپسيا ڪرڻ — عبادت ڪرڻ — بندگي ڪرڻ — جپ تپ ڪرڻ.

- رِياضتَ ڪَشُ ج رِياضتَ ڪَش: ذ. (ع. رياضت + ف. ڪَش < ڪَشيدن = ڇِڪَڻُ). محنتي — سخت تڪليف وٺندڙ — جَفاڪَشي، پورهيتُ — مزدور — مزورُ. پرهيزگارُ — عابدُ — عبادتي.
- رِياضتِيُ ج رِياضتِيَ: ذ. (ع) پرهيزگارُ — عِبادتِي — عابِدُ — عِبادت گُذارُ — بندگي ڪندڙ — نيڪُ ٻانهون — تَپَسياِئي — جَپُ تپُ ڪندڙ — وِراڳِي — بيْراڳِي — جوڳِي — سنياسِي — رشِي — مُنِي. جَفاڪَشُ — جفاڪَشيُ — محنتي — تَنُ کي تَسيو ڏيندڙ — ڪشالا ڪيندڙ. پورهيتُ — مزدور.
- • رِياضِيُ: ث. اِسم. حِڪمت جي ٽِن علمن مان اَنگن، عددن، نجوم، موسيقي، مناظره، جبري، مقابلي، جرثقيل وغيره وارو علم. وجود خارجي ۾ مادي جو محتاج — حسابن جو علم.
- رِياضِيْدانُ ج رِياضِيْدانَ: ذ. صفت. عِلم رياضي جو ماهِرُ — حِسابن جو ڄاڻو.
- • رِيالَ ج رِيالُوْن: ث. (سن. رالَ) ڏُوَپَ — رالَ — لوبانُ — واسَ.
- • رِيالُ ج رِيالَ: ذ. ذ. (ع). هڪ عربِي سِڪو — اَجرڪ جي ڇُپَر جو ٺپلِي وارو گُلُ — ٺپلِي وارو ڇِمَه
- — رِيالَ وَڪَڻُ: پيسا گَڏُ ڪرڻ — نوٽُ وَٽَڻُ پيسا ميڙڻُ.
- • رِيالِي ج رِيالِيَ (ل): ذ. ڪُوڙو — ڄُوٺو. ڄهڙو ٿهڙو — سادو.
- • رِيْبَڻُ: مصدر. ڏُتارَڻُ — لالچائڻ — ڏاڏرائڻ — ڀَرمائڻ — دَلبو ڏيڻ — ريجهائڻ — برغلائڻ — وَرغلائڻ. حرصائڻ — لَبَڻُ — دِل سُرڪائڻ — لوڀائڻ — لوڀَڻُ — هرڪائڻ — ڇَت ٻَڌڻ — تاترائڻ — ڀرپائڻ — ڦَسلائڻ أتارَڻُ — ڇَترائڻ — چاڙه ڏيڻ — شاهو ڏيڻ — رِيْهَڻُ — ڳِلتو ٻڌڻ — ڇَڙهو ٻَڌڻ — رِيْجَڻ. ٺڳڻ — فريب ڪرڻ — ٺڳارڻ — دلبو ڏيڻ — ڦَنْد ڪرڻ موهَڻُ — مسحور ڪرڻ.
- — رِيْبُ ج رِيْبَ: ذ. (ع. شڪ) ڄَڙهو — ڀُرلوڀَڻُ — لَبُ — لالچ — ڇَتَ — رِيْجُ — ڏُتارَ — ڀُرلوڀُ — ڏَتَ — فريب — ڏاڏر — موهُ — هرڪ — لوڀ — أتار — ڦَسلاءُ — دلبو. دولاب — ٺڳي — وِساه گهاتي — دوڪو — ڪُپَتَ — دغا. شڪُ — وهم — گُمانُ — ڀَرمُ — شُبهو — سَنسو — انديشو.
- — رِيْبائِتو ج رِيْبائِتا: ذ. صفت. ظرف. ڏُتاريندڙ — ڏُترُ — رِيْبِي — موهيندڙُ — هرڪائيندڙ — پرلوڀِي — لالچائيندڙ — برغلائيندڙ — ورغلائيندڙ — ڦَسلائيندڙ — ڳِلتائي — ڏاڏرائيندڙُ — ٺڳيندڙُ. ڇَترُ. موهيندڙ — مسحور ڪندڙ.
- — رِيْبِيُ ج رِيْبِيَ: ذ صفت. ڏُتاريندڙ — ڏُترُ — برغلائيندڙُ — لالچائيندڙُ — ڦَسلائيندڙ — ورغلائيندڙ — هرڪائيندڙُ — دلبائِي — مَڪارُ — فريبِي — خراب ڪندڙ. زناڪارُ — لانگ ڇوٽو — ڇِڪلائِي. (ڪپ): ذ. هڪ رَڇَ جو قِسمَ.
- • رِيهارا: اسم خاص. اوٺين جي هڪ ذات جو نالو. ريباري.
- • رِيْهارو ج رِيْهارا: ذ. قاصِدُ — پارابِيُ — پيغام پُهچائيندڙ — نِياپو پُهچائيندڙُ. ايلچِيُ — ٽَپالِيُ — خَطُ رَسانُ. وڪِيلُ — عيوضي — نائب — خاص — پاران. (ث. ريباري ج ريباريُون).
- • رِيْهارِيُ ج رِيْهارِيَ: ذ. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو.
- • رِيهڙو ج رِيْهڙا (ت): ذ. ٻِترو ٻِتَ — جدا رڙلَ ڄانورُ.
- • رِيْهاڻِ جا گِيْتر: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • رِيْهڙُ ج رِيْهڙَ (ت): ذ. ٻي مُنڊائتو پيدا ٿيل گدرو — وونٽڻ جي فصل ۾ پيدا ٿيل گدرو. هڪ وڏي ڇِبڙ جو قِسم.
- — رِيْهڙِيُ ج رِيْهڙِيُون: ث. خريف جي موسم ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ گدري جو قِسم — ڪَڏوترِيُ.
- • رِيْهَڻُ: اسم خاص. تعلقي ڪِيرِيُ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • رِيتَ: اسم خاص. سنڌي مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.
- • رِيت: ذ. ث. (ف. ريگ = واري). واري — ريگ — رِيْتِي.
- — رِيت اچڻُ: پيشاب ۾ ڪَڪري اچڻ — پٿري جي بيماري هُئڻ.
- — رِيتِيُ: ث. جبل جي سنهي مِٽِي — رائو — سُوهڻ — ريت — واري — ريگ. هڪ قسم جو وارياسو پٽ. درياءَ جي ڪناري واري واريا سِي زمين. (ت). هيناهون رستو — ترائي. هڪ لوهارڪو اوزار — رَواتي — سُوهڻ — ٽِڪوري. (اسم خاص). تعلقي جيڪب آباد ۾ اُباوڙي ۾ ديهن جو نالو. ريلوي اسٽيشن جو نالو.
- — رِيْتِيْدان و ج رِيْتِيْدانَ: ذ. واريءَ رکڻ جو ٿانءُ. واريءَ جي ماپ جي ٻيتي. واريءَ جو گهڙيال.
- — رِيتِيْلو ج رِيتِيْلا: ذ صفت. واريا سو — واريءَ وارو. ريگستاني — صحرائي.
- — رِيتِيْلِيُ ج رِيْتِيْلِيُون: ث. صفت. واريا سِي — ريتيءَ واري — ڪَڪرِيلي — ريگستاني — صِحرائِي.
- — رِيْتِيْلِيُ زَمِينَ: ث. واريا سي زمين — ريتيءَ واري زمين.
- • رِيْٽَ ج رِيْٽُونُ (ت): ث. مٽيون پاسو گَسائي وڏو تنگ ڪيل ڪوڏِي — تيلاهين ڪوڏِي.
- • رِيْٽِ ج رِيْٽيُونُ (ت): ث. (سن. رِيتِي) رَسم — راهِ ريت — پرويز — ٻَر — هَلي چَلِي — مرجاتا — وَتيرو — وَرتاءُ — وَرتارو — هلت — رواج — دستور — سرشتو — لِيڪو — ڍَنگُ — ڀَتَ — ڍَبُ — پارُ — طَرحُ — وَجهه — ڍارُ — نمونو — قسم — پَرڪار — ڍَوَل — طريقو — قاعدو — قانون — برتاءُ — چال — چلت — اٽڪل — تجويز — وضع — طور طريقو — تدبير — ترڪيب عادت — عِلت.

– رِيتائتو ج رِيتائتا: ذ. صفت. ظرف. رواجي – معمولي – دستوري – استعمالي – هميشه موجب – هميشه وانگي – عام طرح. ريت وارو – ڍنگ وارو – طريقي وارو – رسم و رواج وارو. قاعدي موجب – قانون موجب – باقاعدي.

– رِيتائتي طَرَح: ظرف. جڳي نموني ۾ – سهڻي طريقي سان. قاعدي موجب – قانوناً – باقاعدي.

– رِيت رَسَم ج رِيتون رَسمون: ث. رسم و رواج – هلي چلي. شاديءَ ۾ عورتن جا سون – ٽڻڌ. قاعده قانون.

– رِيت کان ٻاهر: ظرف. خلاف قاعده – قانون کان ٻاهر. دستور جي خلاف – رسم و رواج کان اُبتڙ – بي نياتي – طور طريقي کان ٻاهر.

– رِيتي ج رِيتيون: ذ. ٿ. ريت وارو – ريتائتو – ڍنگائتو – رَسم وارو – دستوري – نياتي – رسم و رواج تي هلندڙ.

• رِيٿ: ذ. ر ج جا وڏا وار. اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• رِيٽ ج رِيٽَ: ذ. ڪنارو – ڪپ – ٻر – ڪنڌي – ڪپر – لَس – ورکر. ڪچي جي زمين – درياءَ جي ڇڏيل زه (ٿ). اچي وارياسي زمين (ڪ). سنهي پٿر جو قسم. (انگ. Rate). اگهه – ٻها – نرخ – قيمت – مُلهه – ناڻو. ذ. صفت. پڪو – پڪل.

• رِيٽڪو ج رِيٽڪا (ٿ): ذ. رونبشو – مزو – وندر.

• رِيٽڻ: مصدر. چشم پوشي ڪرڻ – نظر انداز ڪرڻ – ڏيلڻ – خيال ۾ نه آڻڻ – نه ليکڻ – حساب ۾ نه آڻڻ – وساري ڇڏڻ – ريتي ڇڏڻ – آخر ۾ نه آڻڻ – رد ڪرڻ – منظور نه ڪرڻ – نه قبولڻ – انڪار ڪرڻ – نه مڃڻ – جهلڻ – بند ڪرڻ – روڪڻ – منع ڪرڻ – پلڻ – بندش ڪرڻ – رُڪاوٽ ڪرڻ. ميسارڻ – ڍاهڻ – ڦٽائڻ. موٽائڻ – واپس ڪرڻ.

• رِيڙو ج رِيڙا: ذ. گهوٽ ڪي شاديءَ جي موقعي تي ڪُلهي تي رکڻ جو ڳاڙهو بوڇڻ – رَتولُ – حلواڻ جو ڪپڙو – ڳاڙهو ڪپڙو. (ٿ). تمام ڳاڙهي رنگ وارو ڏاند. (ٿ). گُلن سان هڪ ٻوٽيءَ جو قسم. ذ. صفت ڳاڙهو – لال.

– رِيڙو ٿيڻ: ڳاڙهو ٿيڻ – لال ٿيڻ – رڇڻ – پچڻ. اِلاهي عشق ۾ رنگجي وڃڻ.

• رِيپ ج رِيپون (ڪ): ث. گَپ – گارو – رهُبٽو – زبڙو – ڪچلاڻ – رابڙو – ٻسيلُ مٽي.

• رِيپ ج رِيپ (ڪ): ذ. ڪاري جي ٻيڙيءَ جو مُهري وارو سڙهُ.

• رِيپبلڪ (انگ Re_public): ذ. جمهوري – رعيتي – ماڻهن جي پنهنجي – عوامي.

• رِيجڻ: مصدر. زمين کي کيڙڻ کان اڳ پاڻي ڏيڻ. کير سان ٿڻن کي ٻسائي ٻوءِ ڏهڻ.

– رِيج ج رِيج: ذ. (هه. رَج) آباديءَ کان اڳ ۾ زمين کي ڏنل پاڻي. ٻوسل – آلاڻ – آلاڻي – گهمر. درياءَ جي ريتي – پاڻيءَ جي واري – رِيٽ – زه. پاڻيءَ جي پيچ – پيچو. مال جي بيماريءَ جو هڪ قسم.

– رِيجاتو ج رِيجاتا: ذ. صفت. رِيج ڏنل – وٽ ڏنل – رِيجائيتو: ذ. زمين کي آباديءَ کان اڳ ۾ ڏنل پاڻي. رِيج وارو گاڏ. اسم خاص. هڪ مڪان جو نالو.

– رِيجائتو ج رِيجائتا: ذ. صفت. رِيجاتو – پاڻيءَ ڏنل – وٽ ڏنل – رَجايل – رِيج ڪيل.

– رِيججڻ: زمين کي پاڻي اچڻ. مال جو سندس ٿڻن جي کير سان ٻسڻ بعد ڏيڄڻ.

– رِيج ڏيڻ: زمين کي آباديءَ لاءِ پاڻي ڏيڻ – زمين کي سائو ڪرڻ – پوک جي تياري ڪرڻ.

– رِيج ڪرڻ: رِيج ڏيڻ.

• رِيجالو ج رِيجالا: ذ. صفت. ريزالو – بي فضيلتو – بيهودو – بي حيا – هلڪيءَ طبيعت وارو.

• رِيجو: ذ. (ف. ريزه = ٽُڪرا) ننڍا سِڪا – ريزگاري – ريزگي – چِتَلُ پئسا – ڇوٽڪو پئسا – ڪجرو – خُردو. پگهارڻ لاءِ ڌاتن جا گڏ ڪيل ٽڪرا. ج ريجا: ذ. سون چاندي رجائڻ لاءِ لوهه جو اوزار – قالبُ – ڪارب.

• رِيجيمينٽ ج رِيجيمينٽون: ث. (انگ. Regiment) فوج جو دستو – فوج ۾ سپاهين جو مقرر انداز. پلٽڻ – فوج.

• رِيجهه ج رِيجهون: ث. (هه. ريجهه = خوشي). خوشي – ٻاجهه – محبت – پيار – قرب. لاڙو – ڪاڏو – رغبت – ميل – ميلاپ – ميل جول. چاهه – چاهت – قربت – عشق – لَنءُ – دل جي چِڪ. لطف – مزو – موج – رس – فرحت – لذت – ذوق. ٻوڳ ٻلاس – عيش – عيش پسندي – آنند – جشن – وروند – وندر – ورونهه. تريتي – خاطري – دلپسندي – راضپو – پسندي. منظوري – قبوليت – اِقرار – هائوڪار – مجتا – مجوتي. اختيار – مرضي – ٻرٻ – ٺاهه – رضانامو. رهاڻ – ڪچهري – مجلس. عادت – علت – خو – پرويز.

– رِيجهالو ج رِيجهالا: ذ. صفت. رِيڌو – رِيڌل – راضي – راضي ٿيل.

– رِيجهائڻ: مصدر (هه. رجهانا). راضي ڪرڻ – خوش ڪرڻ – مسرور ڪرڻ – نهال ڪرڻ – پرسن ڪرڻ – گد گد ڪرڻ – بوڌ ۾ آڻڻ – پرچائڻ. منائڻ – تَسائڻ – ٺارڻ – مڃائڻ – قبول ڪرائڻ – قائل ڪرڻ – ڳالهه تي بيهارڻ. ضد تان لاهڻ. مائل ڪرڻ – راغب ڪرڻ – موڊ ۾

قاسائڻ. وندرائڻ – وِرونهڻ. لَپائڻ – موهڻ – هرِکائڻ – لالچائڻ. برچائڻ. سرچائڻ – ناهڻ.

– رِنجهہ رَسُ: ذ. محبت – قُرب – پيار – عشق – موه – سَنيهُ – چاهت. رَضا – خوشي – قبوليت – اقرار – هائوڪار – رضامندي – رضانامو – مجتا – مجوتي.

– رِنجهہ ڪَ ج رِنجهہ ڪُونَ: ث. رغبت – لاڙو – ڪاڌو – دل جي چِڪ – ميل – چاهہ. خوشي – سرهائي – آنند – بهار – پرسنتا – مؤج.

• رِنجهڻُ: مصدر. (سن. رَڌُ > هہ. رِيجهنا) راضي ٿيڻ – خوش ٿيڻ – نهال ٿيڻ – پرسن ٿيڻ – خوشنود ٿيڻ – سرهو ٿيڻ – گَدگَد ٿيڻ – هَرشت – بهار ٿيڻ – آنند ۾ اچڻ – موج ۾ اچڻ – فرحت ۾ اچڻ – بود ۾ اچڻ. مڃڻ – قبول ڪرڻ – اقرار ڪرڻ – رضامند ٿيڻ. پرچڻ – سرچڻ. مائل ٿيڻ – راغب ٿيڻ. نهي وڃڻ.

• رِيجُ ج رِيجُ (ث): ذ. قُرب – محبت – پيار – عشق. فريب – دغا – ٺڳي – وِساہ گهاتي – ڪُپت.

• رِيَجِڪَ ج رِيَجِڪَ: ذ. پور – بُدبُدو – جهُجهڪي – بُڌڪي – بُودڪي – لَهرو – وَهم – ترنگ – خيال – دؤر – من موج – زہ – لَهر – اوچتو خيال – اوچتو ارادو – اوچتو نِڪرو – اوچتو ڦيرو (ث). اجايو. ڪِيتو – بِنا سبب جهيڙو – اجائي ڪِٽ ڦِٽ. مزو. رؤنشو – وندر هٿ چُراند – حرڪت – مستي. ظرف. ري حساب – نہ ڏيندي نہ وٺندي.

– رِيَجِڪَ اچڻُ: اوچتو خيال اچڻ – اوچتي بُودڪي اچڻ – لَهرو اچڻ – پُور پوڻ – اوچتو ارادو ٿيڻ – اوچتو ڦيرو اچڻ.

– رِيَجِڪَ ڪرڻائڻُ (ث): حرڪت بازي ڪرڻ – مستي ڪرڻ – هٿ چراند ڪرڻ.

– رِيَجِڪَ ڪاڌُو ج رِيَجِڪَ ڪاڌا: ذ. صفت. لَهري – پُورالو – خيالي – رِيجِڪي – خوشڪي – بودڪائي – سودائي – وَهمي.

– رِيَجِڪَ ڪاڌو هُئڻُ: لَهري هجڻ – پُورالو هجڻ – سودائي هجڻ – رِيجِڪي هجڻ.

– رِيَجِڪِيُ ج رِيَجِڪِيُ: ذ. صفت. پُورالو – لَهرِيُ – لَهرائتو – مؤمنَ جِيُ – خام خيالِيُ – رِيَجِڪَ ڪاڌو – خشڪِيُ – بودڪيو – ترنگي. رَوائتو – وَهمِيُ – سودائي.

• رِيجڻُ: مصدر. فريبڻُ – ٺڳڻُ – دلبو ڏيڻ – وِساہ گهاتي ڪرڻ – ٺڳي ڪرڻ. قرب ڪرڻ – پيار ڪرڻ – عشق ڪرڻ – محبت ڪرڻ – موہ ڪرڻ.

• رِيجَلُ: ث. اسم خاص. تعلقي هالاءِ تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ ديهہ جو نالو.

• رِيجُو ج ريجا (ث): ذ. ريزش – نزلو – نڪ مان وهندڙ پاڻي.

• رِيَحُ: ث. (ع. ريح = هوا) پيٽ مان نڪتل هوا – بادِي – معدي جي هوا – ٽَٽ قُوس. عام رواجي هوا. واءُ – پَوَن – واهُوندو – واهُوندِي.

– رِيَحُ جاريُ ٿيڻُ: پيٽ مان هوا جاري ٿيڻ – ٽَٽ قُوس اچڻُ – پيٽ مان باديءَ جو نڪرڻ.

• رِيحانُ: ذ. (ع) هڪ خوشبوءِ دار ٻوٽو – نازبُوءِ. هڪ خوشبوءِ دار گاهہ. هڪ قسم جو عربي رسم الخطُ.

– رِيحانِيُ (پيلہ): اسم خاص. هڪ گُلُ جو قسمُ. هڪ قسم جو عربي رسم الخطُ.

• رِيخَ ج رِيخُون (ث): ث. اسم (سن. ريکا). ليکو – ليک – ريکا). ريک – ريکا. مسيءَ جي لڳائڻ سان ڏندن جي وچ ۾ پيدا ٿيل ڪارو ليکو. هٿ جي لڪير. بُنياد – پاڙ – نسل. (ف. ريختن = هارڻ مان) ٽوري – ذري – هَوَ – ٻج – لونءِ – ڇِپِڻي.

• رِيخَت ج رِيخَتُونُ: ث. ڇٽَ – هارَ – ڇاٽارَ – وِکيڙَ – پکيڙَ – ڪِنڊيرَ – ڇَنڪارَ – ڇٽڪارَ – ڇڙُ وڇڙائي. باقيات – ڄُوٺ – اوبر سوبر – اوبارو – ڄُوٺ آٽ – ٻاڇِيُ – بقايا – رَهت.

– رِيخَتَ ٿئڻُ: جُدا جُدا ٿيڻ – ڇڙوڇڙ ٿيڻ – پکڙجيُ وڃڻ. ڪُٺو ڪُٺو ٿي وڃڻ – ڪِنڊرِيُ وَڃڻ. لٽجڻُ – برباد ٿئڻ – اُڏڻ – ناس ٿيڻ – کوهجڻ – اجايو وڃڻ. ڌَڦُ ٿيڻ – خرچجڻُ – تَباہ ٿيڻ – ختم ٿِيُ وَڃڻ – کَپِيُ وڃڻ.

• رِيختڻُ: مصدر. (ف. هارڻ) ڇٽڻ – ڇاٽارڻ – وکيرڻ – پکيڙڻ – ڪنڊيرڻ – ڇڙُ وڇڙ ڪرڻ – ڪُٺو ڪُٺو ڪرڻ – ڇٽڪار ڪرڻ – ڇاٽار ڪرڻ – ڇاٽارڻ – ڇٽڪارڻ – ڇٽڪار ڪرڻ. هارڻ – وِڃڻ. بچائڻ – اوبر سوبر ڪرڻ – ڄُوٺ ڪَرڻ – بچت ڪرڻ – اوبارو ڪرڻ – ٻاڇو ڪرڻ – ٻاڇِيُ ڪرڻ – بقايا ڪرڻ.

• رِيختو ج رِيختا: ذ. صفت. (ف. ريخته) ڪچو – خامُ – آنُ پَڪو. اردو زبان جو هڪ قديم نالو. راڳ جي هڪ سُرَ جو نالو.

– رِيختہ: صفت. (ف.) ڪِريلُ – بي ساخته نڪتلُ. پُختہ – مضبوطُ – ڏاڍو – سوگهو – قابُو – مُنتشرُ – ڇڙوڇڙ – جُدا جُدا – ڪُٺو ڪُٺو – پکڙيلُ. پريشان – اَبترحال – حيرانُ. مڪانُ بنائڻ جو مصالح. اردو ۾ اِبتدائي زماني جا نظم.

• رِيڌُ ج رِيڌَ: ذ. صفت. هلڪو ڳاڙهو – ٿڌو ڳاڙهو – ڳاڙهاڻ تي مائلُ.

• رَيداسُ: اسم خاص. (هہ.) چمارن جي فرقي جو موجدُ. هڪ مشهور گيانِيُ ڀڳتُ.

• رَيداسِيُ ج رَيداسِيُ: ذ. (هہ.) ريداس جي مڃڻ وارو فِرقو. ريداس کي مڃيندڙ.

• **ريدِ ڦيدِ (ت):** ظرف. زيانَ – نُقصانَ – بربادَ – ڇٽَ –تاباڻَ – اُجڙُ –اُجاڙو – ضايعُ – وِڃايلُ.

— **ريدِ ڦيدِ ڪرڻُ (ت):** اُجايو وڃائڻ – تاباڻ ڪرڻ – زيانَ ڪرڻ – نقصان ڪرڻ – ضايع ڪرڻ – اُجاڙ ڪرڻ.

• **ريڊو ج ريڊا (ڪ):** ذ. لالچ – طمع – هَوَس – سَڌَ – لُوڀُ. ڪاڌو – رِزقُ. رُشوتَ – لَٻُ.

• **ريڊي ج ريڊيُونَ (ڪ):** ٺ ٻڪريءَ جو هڪ قِسم.

• **ريڏا (ت):** ذ. وار – گيسُو.

— **ريڏِ ڦيڏِ (ت):** ظرف. ڏسو "ريد ڦيد".

• **ريتو ج ريتا (ڪ):** ذ. رُشوتَ – لَٻ – ناجائز رستي ورتل مالَ – وَڍِي. ڀَنگَ. حرام مال.

— **ريتو ڪائڻُ (ڪ):** حرام ڪائڻ – لَٻ وٺڻ – وَڍِي وٺڻ – ڀَنگَ ڇڏائڻ – ناجائز رستي مالَ، پئسا يا ڪاڌو وٺي ڪائڻ.

• **ريڍو ج ريڍا:** ذ صفت. ڏِنگو – ونگو – ٽِنگَ وِٽِنگو – ٽيڙهو – ڦِڏو. ڪرتو – ڪُپتيو – ويساهه گهاتِي – دغاباز – بي وِسْاهو – بي اعتبارو – بي ايمانَ. اَرڏو – حَرڪتي – لُچو – زبانَ خورُ – اَٿُنڀرو – ڪِنچلو – مَستيخورُ. اَتڪلي – چالاڪَ – حرفتي – ڦَنڊي – ڏِنگبازُ. ٻِنو – نِبرُ – ڏِبُرُ. نادانَ – بي عَقلَ – اڻوجهُ – مُوڙهَلُ – وسُوڙلُ – مَت مُوڙهو – چَريَٽُ – چُسو. مَستُ. چَريو. نِڏٽڪو – بيگانو – بي واهو – يَتيمُ.

— **ريڍائي ج ريڍائيُونَ:** ٺ اسم. (سن. امودَ = سخت). ڏِنگائي اَوُنڌرائي – ڪَوُنسٽِنائي – اَرڏائي.

• **ريڊ:** ذ صفت (انگ. Red = ڳاڙهو) ڳاڙهو – لالَ – سُرخُ – رَتو – اَحمرين – رَتولُ.

— **ريڊ ڪراس:** ذ (انگ. Red= ڳاڙهو + Cros = منڌيئڙو) ڳاڙهو منڌيئڙو – صحت کاتي جي نشاني.

— **ريڊُڪراسُ سُوسائٽي ج ريڊُ ڪراس سُوسائٽيُونَ:** ٺ. (انگ) زخميلن جي لڙائيءَ ۾ خدمت ڪندڙ جماعت – اَنجمن صليب اَحمرَ.

• **ريڊار:** اسم خاص. تعلقي دگهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ريڊرُ ج ريڊرَ:** ذ. (انگ. Reider) ساموندي جهازن ۾ رکيل هڪ قسم جي دوربين.

• **ريڊرُ ج ريڊرَ:** ذ (انگ. Read < Reader = پڙهڻ) دَرسِي ڪتابَ پڙهندڙ – اپياس ڪندڙ. پروف ڏسندڙ – مواد تپاس ڪندڙ. نائب صوبيدار جي عهدي جو هڪ پوليس آفيسر منشگيريءَ جو ڪم ڪندڙ.

— **ريڊو:** ٺ اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ريڊيڪل:** اسم خاص. (انگ. Redical) انگلنڊ جي مُدبرنَ جو هڪ نِهايتَ آزادُ سياسِي فرقو.

• **ريڊِيمُ:** ذ. (انگ. Redium) دُنيا ۾ سڀَ کان زياده قيمتي ڌاتو.

• **ريڊيو ج ريڊيا:** ذ. (انگ. Redio) وائرليس جي هڪ مشهور ايجادَ – دُنيا جي خبرن وغيره رَسائڻ لاءِ بنا تَند تارَ جي هڪ اوزار.

• **ريڊاڻ:** اسم خاص. سنڌي مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

— **ريڍارُ ج ريڍارَ:** ذ. رِڍون چاريندڙ. ڌَراڙُ – ڌَنارُ – ڌنارُ – پاسبانَ. ذ. صفت. ڏڏ – ٺَٺُ – مَڏَ – ٻوُنڊو – ٻَسُونُ – ٻوڪَ – ڄٽُ – جاهِلُ – ڄُسو – بيوقوف – موڳو. اناڙي. راکو – واهِي – سنڀالَ ڪندڙ – نِگهبانَ – رَکوالو – رَکپالُ – پاسبانَ – مُحافِظُ – وارثُ.

• **ريڍوُ ج ريڍا (ت):** ذ. صفت. رِڍن جو – رِڍَ مان. ذ. صفت. ڪرودِي – ضِدِي – هوڏِي – هٺيلو – ٽڪبرِي.

— **ريڍيو ڪرڻُ (ت):** رِڍَ جو گوشت پائڻُ. ضِد ڪرڻ – ڪرود مچائڻ – گهَٻِي ڪرڻ.

— **ريڍيو مالُ:** رِڍن جي ٻهائيءَ وارو مال. رِڍون، گهٽا، دُنبا وغيره.

— **ريڍِي ج ريڍيُون:** ٺ مُنهن ڳاڙهِي ٻڪرِي. اسم خاص. تعلقي ڪَڪڙُ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ريڏالو ج ريڏالا (ت):** ذ صفت رَذِيلُ – ڪميڻو – بي حيا – بي شرمُ – ڪميڻو – رِنجالو.

— **ريڏالِي ج ريڏاليُونَ:** ٺ (ع. رذيل) ڪميڻَپ – بي حيائي – بي شرمائي – رذالَتَ – رِنجالائي – ڪميڻائي – بدڪارِي – بچڙائي. بي همتي – بزدلِي. سَڌَ – هَوَس – لالچ – هُوسَ – خواهِشَ – ارادو.

• **ريڙَ ج ريڙُون:** ٺ اڳڙي – تِڳڙي – ڇيڻُٽَ – ڇيڀاٽَ – ڪِنارِي – لِيڙُ – ٻِٽي – ليڪَهُ "ڪپڙي جي". هڪدم ڪاهَ – رُمڙُ – لُوهَ – جُلهَ – ڏُوڪَ ٻُختائي – ٻڪائِي – مضبوطائِي – ڏاڍائِي – بَرُخستائِي – سرگهائِي – ٽاٽائي. رَنجش – ڪاوڙَ – غُصو – ناراضگي – چڙ.

— **ريڙارو ج ريڙارا:** ذ. صفت. ريڙهه پيڙهه ڪندڙ – رَدبدلَ ڪندڙ – ڦَڏائي – بحثي – تڪرارِي – مُعاملائي – رَڳڙائِي – جهيڙائِي – ڪَلهُ – وِرُوڌِي – ٽُنٽائي – فَسادِي – گهَٻيرُ – گهَٻيخورُ – ڪرودِي.

— **ريڙائڻُ:** مصدر. ڇيڇلائڻ – ڇيچاڙڻ – ڇڪڻُ – ڇِنڻُ ڦاڙڻُ – گيندارڻ هلاڪ ڪرڻ.

— **ريڙهه پيڙهه ج ريڙهون پيڙهون:** ٺ بحثُ – تڪرارُ – مُعاملو – رَڳڙو – جهيڙو – جهڳڙو – حُجتَ – ٽنٽو – مُنهَن زورائي – ڦِڏو – فسادُ – ڪِل ڪِل – گهَٻِي – ضد – ڪرود.

— **رِيڙهه پيڙهه ڪرڻ:** چڪتاڻ ڪرڻ – گهل ڪرڻ – ضد ڪرڻ – تڪرار ڪرڻ – معاملو ڪرڻ – ڦڏو ڪرڻ – گهيبي ڪرڻ – مقابلو ڪرڻ – جهيڙو ڪرڻ – جهگڙو ڪرڻ – رگڙو ڪرڻ – ريڙهه پيڙهه ڪرڻ – فساد ڪرڻ – رڏو ڪرڻ – حجت ڪرڻ.

— **رِيڙهه پيڙهه ڪرڻ:** رِيڙ پيڙ ڪرڻ.

— **رِيڙهه ڪرڻ:** ريڙهه پيڙهه ڪرڻ – ڪُرڪڻ – جهُرڪڻ – ڪنجهڪڻ – جنگهڻ.

• **رِيڙ ج رِيڙيُون (ت):** ٿه ننڍي ٻار جو گهڻي وقت تائين روڄ.

• **رِيڙ ڪَرڻ (ت):** ننڍي ٻار جو گهڻي وقت تائين رُئڻ.

• **ريڙو ج ريڙا (ت):** ذ. ننڍڙو پٽڙ – پٽڙي – پهڻي.

• **ريڙهه ج ريڙهون:** ٿه سرڪو – ريڙهو – چوڙ – سُوڙ – ڏڪو – نيلهو – ٿيلهو – گسڙ. آهستي، هوريان، هُري، هُري، ڏيري ڏيري آهستي سرڻ واري حالت.

• **ريڙهڻ:** مصدر. رِڙهڪائڻ (ت) – اڳتي ڌڪڻ – چورڻ – سورڻ – اڳتي ڪرڻ – پاسي ڪرڻ – هڪ طرف ڪرڻ – هڪڙي پاسي ڪرڻ – گسڪائڻ – لاهڻ – پري ڪرڻ.

— **ريڙهو ج ريڙها:** ذ. سرڪو – گسرو – ريڙهو – ريڙهه – چوڙ – سوڙ – ٻانبڙو – ڏڪو – نيلهو. پاڻيءَ جو وهڪرو – ڏاڙ – نهر. هڪ جيت جو قسم.

— **ريڙهي ج ريڙهيون:** ٿه ٻانبڙو – سرڪو – گسرو ’ننڍي ٻار جو‘ سياندڙي – سُرٽو – هڪ بيماريءَ جو قسم.

• **ريڙهي پائڻ:** ٻانبڙا ڏيڻ – رِڙهڻ – سُرڻ – گسرڻ – سرڪڻ – هُري هُري چرڻ – آهستي آهستي هلڻ – ترڻ.

• **ريز ج ريزون:** ٿه (ف). نغمه سرائي – گانو وڄائڻ – ڳائڻ وڄائڻ.

• **رِيزُ ج رِيزَ:** ذ. صفت. (ف. ريختن مان) اوتيندڙ – هاريندڙ. ڇٽيندڙ – ڇنڪار ڪندڙ. وسائيندڙ. ميڙائي وجهندڙ. مثلاً ”خون ريز = خون هاريندڙ – خوني وغيره“.

• **ريزا:** ذ. ذرا. ٻاجهي ڳچيءَ ڪان هيٺ پيٽ تائين سنهڙا ڪنبه.

— **رِيزش ج ريزشون:** ٿه (ف) نڪ مان پاڻيءَ وهڻ جي هڪ بيماري – زُڪام – ليس – نزلو – ڳاڙو.

• **ريزالُ ج ريزال:** ذ. صفت. (ف. رَذيل = ڪميڻو). ڪميڻو – رذيلُ – گهٽ درجي جو ماڻهو – ڪميڻو – بي حيا – بي شرم – بدڪار – بد چالُ – نرلجو.

— **رِيزالو ج رِيزالا:** ذ. صفت. (ف. ع. رَذيلُ = ڪميڻو). ڪميڻو – نيچ – گهٽ طبيعت وارو – ريزالُ – رَذيلُ – بي حيا – نرلجو – بي شرم.

• **ريزا ميخ ج ريزا ميخون:** ٿه. ننڍي ڪلي – ڪوڪو. گل ميخ. ڪچڻي سلائي – ٽاڪو – ٽانڪو.

• **رِيزَرُ ج ريزَرَ:** ذ. (انگ. Razor) پاڪي – استرو.

— **ريزَرُ بليڊُ ج ريزَر بليڊَ:** ذ. (انگ. Blade + Razor) سيفٽي ۾ استعمال ٿيندڙ وارن ڪوڙڻ جو پٽ.

• **ريزڪي ج ريزڪيُون:** ظرف. پرچون – ٽڪر ٽڪر – ذرو ذرو – ٿورو ٿورو – پورو – ڳپو. وڪري جو هڪ قسم – سنهو – وڪرو – هر هڪ جنس مان ٿورو ٿورو وڪرو – ڇوٽڪو وڪرو – پرچوني.

— **ريزڪي وڪڻندڙ:** پرچون واپاري – سنهو واپاري – ڇوٽڪو دڪاندار – هٽائي – ننڍو دڪاندار – ٿوري ڏنڌي وارو.

• **ريزو ج ريزا:** ذ (ف) ننڍو سڪو – ڪُليل پئسا – ڪچرو – خوردو – ريزگاري – ريزگي – ريجو. ٽڪر ٽڪر – ٿورو – ذرو ذرو – پوز – پورو – ڳپو. پرچون – پارچه – ٽڪرو – پرزو.

— **ريزگاري ج ريزگاريُون:** ٿه رِيزو – رِيجو – خرده – ننڍو سڪو – ڇوٽڪو پئسا – ڪچرو (ت).

— **ريزگي، ريزڪي:** ٿه ريزگاري – ريزو – ريجو. ڪليل پئسا.

— **ريزو ريزو ج ريزا ريزا:** ظرف. ف. ٽڪر ٽڪر.

— **ريزه:** ذ (ف) ٽڪرو – حصو – ڀاڱو – پرزو – قطعو – ذرو – ٿورو – پتي. ريزگاري – ريزو – ريجو. صندوق – پيٽي – بڪس – باڪس.

• **ريزوليوشن ج ريزوليوشن:** ذ. (انگ. Resolution). تجويز – ارادو – نيت – قاعدو – قانون.

• **ريزيڊنٽ ج ريزيڊنٽ:** ذ. (انگ. Resident). رهندڙ – مُقيم – ويٺل – رهاڪو. سياسي نمائندو – وڪيل.

— **ريزيڊنسي ج ريزيڊنسيون:** ٿه (انگ. Residency). رهڻ جو هنڌ – آستانو. ريزيڊنٽ جي رهڻ جي جاءِ ـ سياسي نمائندي جي جاءِ.

• **ريسال ج ريسالُون (ل):** ٿه زمين جي اندرين وٽ – رڃ.

• **ريسٽ:** ذ. (انگ. Rest) آرام – سُڪون – چئن – فرحت – قرار. ننڊ – خواب.

— **ريسٽ هائوس ج ريسٽ هائوس:** ذ. (انگ. Rest House). آرام جي جاءِ آفيسرن وغيره جي رهڻ لاءِ سرڪاري جاءِ ـ قيام گاهه.

• **ريسمان:** (ف). رَسي – نوڙي – ڏوري – نوڙهو – واجهه – ڪاٻار – رَسو – نوڙ – ڏورو.

• **ريسڻُ (ڪه ل):** مصدر. رِيهڻ – رِيبڻ – ڏارڻ – لڳڻ – لالچائڻ – هرڪائڻ. ”سو ريسي ريب رڙ ڪري، مونکان تن وئي وٿيشن تيئن“. (راڄن شاهه).

— **ريس ج ريسُون:** ٿه (سن. ايرشيا > هه. ايرکا) چٽاپيٽي – اغياري – چڙهت – ڪسب وير – ڀهچيٽو – همسري – برابري. حسد – ساڙو – ايرکا – رشڪ – رقابت – ڪام – جلن – ساڙ – جسر – جيرو –

بُغضُ – بيائي – ڪيٖنو حرص – هوَس – لالچ – ضدَ – هرڪ.

– **ريٖسارُو ج ريٖسارا:** ذ. صفت. (سن. اِيرشا + آلُو). ريٖس ڪندڙ – چڙهت ڪندڙ – مُقابلو ڪندڙ – برابري ڪندڙ – رَقيبُ – هَمسري ڪندڙ. حاسدي – ڏائڻُ – رَقيبُ – اغياري – ساڙيلو – حسدُ ڪندڙ – ساڙَ وارو – ڪامَ ڪاڏو – ارڪائُو – ساڙي ڪاڏو.

– **ريٖسامڻ:** ريٖسجڻُ – ريٖسارو ٿيڻ – ريٖس ڪرڻُ. حاسدُ ٿيڻ – سڌُون ڪرڻ – سڙڻ – پچڻُ – پچرڻ – ڪامڻُ – جلڻُ – ارڪائو ٿيڻ.

– **ريٖسائُو ج ريٖسائا:** ذ. ريٖسارُو – حاسدُ ارڪائُو (ٿ – ڪ). رُٺلُ – ڪاوڙيلُ – ناراضُ.

– **ريٖسائيتو ج ريٖسائيتا:** ذ. صفت. ريٖسارو – سڌَ ڙيو. مخالفُ. حاسدي – حاسدُ – ساڙي – ساڙيلو – اغيار.

– **ريسائڻُ:** مصدر. ريٖس ڏيارڻُ – هرڪائڻ. چڙهت ڪرڻ – ڪلهو هڻڻ – برابري ڪرڻ – پُجڻُ – مُقابلو ڪرڻ – سيٖنو ساهڻُ. ريس ڪرڻ. ساڙَ ڏيارڻُ – جلائڻ – حسدُ ڏيکارڻ – ڪامائڻُ.

– **ريسالُو:** ريس وارو.

– **ريٖسجڻُ:** مصدر. حسدُ ڪرڻ – ريٖس ڪرڻ – ساڙُ ڪرڻ – حاسدُ ٿيڻ – ريٖسارو ٿيڻ – ارڪائو ٿيڻ – ڪامَ ڪاڏو ٿيڻ – ريٖسرُ ٿيڻ. سڌُون ڪرڻ – سڌَ ڙيو ٿيڻ. هُوسڻُ – نه سهڻُ.

– **ريٖسرُ ج ريٖسرَ:** ذ. ريٖسارو – ريٖسائيتو – اَرڪائو – حاسدُ – رَقيبُ – مُخالفُ – ڪسبُ وٖيري – ساڙي ڪاڏو.

– **ريٖس ڪرڻُ:** حرصُ ڪرڻ – برابري جي دعوي ڪرڻ – ديکا ديکي ڪرڻ – هَمسري ڪرڻ.

• **ريٖسڻُ:** مصدر. چٽاڀيٽي ڪرڻ – چڙهت ڪرڻ – برابر ڪرڻ – هَمسري ڪرڻ. اغيار ڪرڻ. حسد ڪرڻ – ساڙو رکڻ – ايرڪا وجهڻ.

• **ريسو ج ريسا (ٿ):** ذ. ٿَري پرتَ جو هڪ نمونو.

• **ريشُ ج ريشَ (ٿ):** ذ. صفت. زخمُ – ڦٽُ – ڦوڙو. زخم مان نڪرندڙ گندُ. رَتُ پونءِ وغيره.

– **ريشو ج ريشا:** ذ. پونءِ – گَندُ – ڪنُ – پاڻي – رَتُ پونءِ – ڪنهن ڦٽُ مان نڪرندڙ گند. رَسُ. "ڪنهن ميوي جو" پنو – زگ – نَس – تَنُ. تَندَ – تاندورو – ڏاگو.

• **ريٖش:** ث. (ف.) ڏاڙهي – سونهاري.

• **ريشلُ:** اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ريٖشمُ ج ريٖشمَ:** ذ. پٽ ڪيٖئنَ جي وات مان نڪتل رَسُ جا تاندورا – ابريشم – پٽ – سلڪ – حرير.

– **ريٖشمُ فروشُ ج ريٖشمَ فروش:** ذ. (ف.) پٽ وڪڻندڙ – پاٽولي.

– **ريٖشمي ج ريٖشمي:** ذ. پٽَ جو – پٽَ جهڙو – حريري. مخملي – بخملي – اطلسي – سلڪي – لَسو.

• **رِيٖع:** ث. (ع.) ڍل جي شرح – نرخ – بها – اگهه.

• **رِيٖع بندي ج رِيٖع بنديون:** ث. (ع). لابي جي شرح جو نقشو.

• **رَيعان:** ث. (ع) آغاز جواني – جوڀنُ – ڦوهه جواني. ڪنهن شيءِ جو بهتر حصو – سُني ۽ سُنو ٽڪرو.

• **ريفريشمينٽ ج ريفريشمينٽون:** ث. (انگ. Refreshment) تفريح طبع لاءِ کاڌي پيٽي ۾ ڪم ايندڙ ٿوري شئي – هلڪو کاڌو. فرحت – آسائش.

– **ريفريشمينٽ رُوم:** ث. (انگ). تفريح طبع لاءِ هلڪي کاڌي پيتي جي جاءِ – هوٽل – ڦهوو خانو. ريلوي اسٽيشن تي ٺهيل تفريح طبع جي جاءِ.

• **ريڪ ج ريڪُون (ٿ):** ث. خطُ پَٽَ – چنيون چپاٽيون – ٿپان.

– **ريڪُو ج ريڪا (ٿ):** ذ قاصدُ – سنيهو پهچائيندڙ – ٽپالي – پيغامي.

• **ريڳ ج ريڳُون (ٿ):** ث. پٽڙي مٽي – راهڙو – زيڙي.

• **ريڪڙو ج ريڪڙا (ڪڇ):** ذ. ٻيلُ گاڏي – ڏگهي گاڏي – چڪڙو.

• **ريک ج ريکُون:** ث. (سن. ريکا = ليک). نشان – چٽو – داغ – اُهڃاڻُ – اُهڃ. ريکا – سَنڌو – ليڪ – لَڪير – ليڪو. هٿ جي لڪير. قسمت – ڀاڳ – نصيبُ – لکيو – لکيت – تقدير – ٺيٺي – هونهار – انڪ – مُقدرُ. موتُ – ڪال – اَجل – قضيو – مرتيو – مرتو. تَندَ تار – ڌاڳو – ڏوَر – سڳو – ڏورو. سُونهن جي ڪري ڏند کي سونئي ويڙهيل تار (ڪ). ڪجهه حصو – هَو – ذرڙو – لڪ – ڪڻو – ٿورو – ڀاڱو – پتي ٽڪرو – ٽڪرُ – ڳيو (ٿ). ڪنهن ڏنل ماڻهوءَ جهڙي تصوير يا اُهڃاڻُ – پارُ – مُنهاندو – حليه – شڪلُ – تصوير.

– **ريکا ج ريکائُون:** ث. (سن. ريکا = ليکا). ليکُ – ليکو – خطُ – ريک – سَنڌو. ڌاڳو – نوڙي – رسي – ڏوري پڌ – چرن – سُرن – پيرُ. ظرف. ڏس – پاسو – پهلو. چيني – خطُ – لکيل نيانو. قطار – ٽڪ – سلسلو – مصرع – تارُ – لائيَ – صف – ٻهو. حدَ – علائقو – سوتُ. ورَ – ڦيرو – چڪرُ – گهمرو – گهمٽاڙي – وَلو. سمڪ – خبر – جاڻ – سُڌَ – پروڙَ – اطلاع – پتو – پارَ. ٿورڙو – ذرڙو – ذرو – ٿورو – هَوَ – لڪ – ڪڻو.

– **ريکيارو ج ريکيارا:** ذ. صفت. (سن. ريک. ريک وارو.

• **ريکان:** اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ريکٽ ج ريکٽيون (ٿ):** ث. گهٽيتائي – خرابي.

• **ريکڻُ:** ذ. مصدر (ٿ). جهڳڙو ڪرڻ – جهيڙو ڪرڻ – ڦڏو ڪرڻ – فسادُ ڪرڻ – ٽنٽو ڪرڻ – رڳڙو ڪرڻ.

• **رِيگ**: ث. (ف). واري — رِيتي — رائو.

— **ريگِ رَوانُ**: (ف. ريگ + روان > رفتن = وڃڻ). اُڏامندڙ واري. هلندڙ چرندڙ واري.

— **رِيگِزيارو ج ريگزِيارا**: ذ. صفت. (ف). واريءَ سان ڀرَيل ٻيُوتُ. ڇنَلُ گودڙين وارو. سونن ڏندن وارو. جوڳِي — سنياسِي — ساڌو — بائو.

• **رِيگ زارُ ج رِيگ زارَ (ف)**: ذ. واريءَ وارو مُلڪُ — وارياسو پَٽُ — ريگستانُ — رِڻ پَٽُ — صَحرا. پَٽُ - ڊِڀ.

— **رِيگِسْتانُ ج رِيگِسْتانَ**: ذ. (ف. ريگ + آستان = جاءِ). واريءَ وارو مُلڪُ — وارياسو پَٽُ — رِڻُ — رِڻ پَٽُ — صَحرا — بيابانُ — ريگ زار — بَرپَٽُ — ويرانِي — سُڃَ — ٿَرُ بَرُ.

— **رِيگِمالُ ج رِيگِمالَ**: ذ. (ف. ريگ + مال > ماليدن = مهٽڻ). ڪاٺُ کي صاف ڪرڻ لاءِ هڪ قِسم جو رِيتيءَ لڳل پنو — ريغمالُ.

— **رِيگِمالِيُ ج رِيگِمالِيُ**: ذ. صفت. (ف) ڪاٺ کي پالش ڪندڙ. لَسو ڪندڙ. گَهَنْدَڙَ. صافُ ڪندڙ.

— **رِيگِماهِيُ ج رِيگِماهِيُونْ**: ث. (ف. ريگ = وارِيُ + ماهِيُ = مڇِيُ) واريءَ ۾ رهندڙ هڪ قِسم جو ساندو. گِلوئِي — سَقَنْقُورُ.

• **رِيگارُو ج رِيگارا (ٿ)**: ذ. پاڻيءَ جو لِيڪو.

• **رِيگَاڙِيُ ج رِيگَاڙِيُونْ (ت)**: ث. عرق يا رَسَ جو قطرو. ڦَڙو — ٽِيپو. ٿورو وهندڙ پاڻِي — لارُ — ڌارَ.

• **رِيگستان ڪَرِ نار**: اسم خاص. تعلقي روهڙي ۾ هڪ ديھ جو نالو.

• **رِيگستان مامِروُ**: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديھ جو نالو.

• **رِيگِنِي ج رِيگِنِيُونْ (ت)**: ث. لَڙانو يا رُجي مادِيُ — ٽُٻَڻ.

• **رِيگِيُولِيُشَنُ**: ذ. (انگ. Regulation) قاعدو — قانون — ضابط.

• **رِيگاڙُ ج رِيگاڙَ (ل — ڪ)**: ذ. ڪنهن زخم مان وهندڙ گُندُ — ڳاڙهو — روڳُ — ٻُونُ.

• **رِيگاڙو ج رِيگاڙا (ت)**: ذ. ڦَڙو — ٽِيپو — قَطرو. نَميلُ پاڻِي — ڳاڙهو — ڳاڙُ. داغ — نشانُ. رِيگاڙ.

— **رِيگڙو ج رِيگڙا (ل)**: ذ. تمام ٿورو پاڻِي — چُڪو.

• **رِيگڙِيارو ج رِيگڙِيارا**: ذ. صفت. (ف. ريگ = وارِيُ) واريءَ سان ڀرَيل — ٻيُوتُ. ڇِنَلُ گودڙين وارو — فقيرُ — پِنو — گَدا — گَدا گَرُ.

• **رِيگڙيُون ڀڏڻ**: ڀلائڻ — مُنْجهائڻ — گُمراهه ڪرڻ.

• **رِيگهِي ج رِيگهِيُونْ**: ث. ڳَلتو — چَڙهو — ڏاڍَر — ڇَٽ — گَرِ کَهلِيُ — ٺَلُ — لالچ — لَبُ — رِنبُ — لوپُ. اَٽڪل بازِي — حرفت — چالاڪِيُ. هُوشيارِي — سيائپ — ڏاهپ.

— **رِيگهڙِيُ ج رِيگهڙِيُونْ**: ث. ڳَلتو — چڙهو — ڏاڍَر — ڇَٽ — گرِگهلِيُ — ٺَلُ — لالچ — لَبُ — رِنبُ. اَٽڪل بازِيُ — حرفت — چالاڪِيُ — هوشيارِيُ — سيائپ — ڏاهپ — دانشمندِيُ.

— **رِيگهڙِيُ ڀڏڻ**: ڇَٽ ڏيڻ — ڏاڍَر ڀڏڻ — ڳَلتا ڀَڏڻ — چَڙهو ڏيڻ. ڏتارڻ — لالچائڻ — رِنبڻ — لَبڻ.

• **رِنگِٽُو ج رِنگِٽا (ڪڇ)**: ذ. راڳَڻ — هڪ پاڇيءَ جو قِسم.

• **رِيل ج رِيلُونْ**: اسم. (انگ. Rail لوهه جو پٽو). لوهه جو پٽو — لوهه جو رَستو "آگگاڏِيُ جي هلڻ لاءِ." — ريلوي لائين — پٽڙِيُ — آگ گاڏي — ريل گاڏي.

— **رِيلوِيُ ج رِيلوِيُ**: ذ. (انگ. Railway) ريل گاڏيءَ جو رَستو — پٽڙِيُ. ريل جو مُحڪمو — ريلوِيُ کاتو.

• **رَيل**: ث. اسم خاص. تعلقي اباوڙِيُ ۾ هڪ ديھ جو نالو.

• **رِيلُ ج رِيلَ**: ذ. پاڻِيُ — چَڪَرُ — ڦيرِيُ — وَلو — گهُمتاڙِيُ. خالِيُ ٺَرُو — پوپلو — ڳِيٽَ — اوبِرُو "ڏاڪِي ويڙهڻ لاءِ". سَٽ جو ڍيرو.

• **رِيلَترائِيُ**: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديھ جو نالو.

• **رِيلَ مُولچَنْدُ**: اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديھ جو نالو.

• **رِيلَ ج رِيلُونْ**: ث. (پرا. رِيلَ = اٿَلَ) ٻوڏَ — اٿَلَ — ٻَرهرو — ٻوڙ ٻوڙان — لِيٽَ — سَٽلابُ — پَلٽو — وافرائِيُ. گاهه وارو ميدانُ — وِيءَ — چراگاهه — سائِيُ جُوءِ — مَلِيرُ — آبادُ زمين — سَرسبز زمين. هيٺاهين ۽ پاڻياٺي زمين — سَٽلابِيُ زمين — پوسَل واري زمين. ٽيڪَرُ — ڪپو — ٺَلُ — گودڙ — ويڙَرُ — وَلهارُ. (بيل) لاڙو — ڪانيو — ميلُ — رغبت — چِڪَ — چاهه (ٿ). چوسُولُ — چوڙاٽو — چونڪ.

— **رِيلا ڏِيڻ**: پلٽا ڏيڻ — لِيٽَ ٿيڻ — وافرُ ٿيڻ "پاڻيءَ جو". سِڪَ پيدا ٿيڻ — تانگهائڻ — تاڻڻ — لاڙو ٿيڻ.

— **رِيل چِيل**: ظرف. ڍُڪو — جهجهو — جامُ — گهڻو — بي اندازُ — وافرُ — بي حَدُ — بي اَنتَ — ٻهون — سيپهُو — عامُ جامُ — ڍِنديِنُ ڍيرُ.

— **رِيل چِيل اَچڻ**: عام جام اَچڻ — تمام گهڻي انداز ۾ اَچڻ — ڳاڻاٽي کان ٻاهر اَچڻ — بي اندازُ اَچڻ — بي حَدُ جهجهو اَچڻ.

— **رِيل چِيل هُئڻ**: جهجهو هُئڻ — عام جام هُئڻ — گَهڻو هُئڻ.

— **رِيلو ج رِيلا**: ذ اسم. (پرا. رِيل) وهُ — وهڪرو — گَنُ — نَدِيُ — ڌارا — نَهَرُ — ڌارَ — وهڪَ — لَٽَ — اوت — سيُرُ — روانِي — ٺَٺ مُٺَ — پيشابُ — ناڙا چوڙ. گهڻو خيالُ — لاڙو — محبت — عِشق — پيارُ — خواهش — مَرضِيُ — شوُق — قُربُ — رَغبتُ — چاهتَ — ڪشش دِل جو مِيلُ.

• **رِيلَڻ**: مصدر. اٿلڻ — مَٿان وهڻ — اٿلِيُ پَوڻ — پلٽڻ — پلٽو کائڻ — وافرُ ٿيڻ — پلٽِي پوڻ. اُپامڻ — اُڦرڪڻ. فَصل پلوُ ٿيڻ. چشم پوشِي ڪرڻ — لَڌ مِٽي ڪرڻ — رِياءَ ڪرڻ.

• رِيلَڻُ: مصدر. ڳولڻ — نِهارڻ — ڍُونڍڻ — جستجو ڪرڻ.

• رِيلوُ: اسم خاص. تعلقي گهوڙا باري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• رِيمُ ج رِيمَ: ذ. (انگ. Reem). ڪاغذ جي وِيهن دستن جو بنڊلُ.

• رِيماراشِيِ (ت): ظرف. رضا خوشي — مرضي، سان. سَچُ پَچُ — سَچَ ۾ — حقيقت ۾ — واقعي.

• رِيمارڪُ ج رِيمارڪَ: (انگ. Remark). راءِ — خيال — قياس آرائي — ويچار — رايو.

• رِيمانڊ: ذ. (انگ. Remand). مقدمه جي مُهلت — ڪجهه عرصي جي مُهلت.

• رِيمائينڊرُ ج رِيمائينڊرَ: ذ. (انگ. Reminder). تاڪيدي چِٺو — يادگيري ڏياريندڙ خط.

• رَيڻَ ج رَيڻُون: ٺ. اسم (سن. رجني) رات — لَيل — رَجني — توهياري — شَبَ. انڌيرو — اونداهي — ڪاراڻ — انڌڪار — اونده. سنهي ڪجورَ جو هڪ قسم.

— رَيڻَ بسيرو ج رَيڻَ بسيرا: ذ. (هـ) رات گذارو — شَبَ باشي.

— رَيڻَ ڪجورُ: ٺ. نُموري جي قَدَ کان ٿورو وڏي قد واري هڪ ڪجور جو قسم.

— رَيڻَ گَنواڻڻُ: رات گذارڻ — رات وڃائڻ — رات وڃائڻ.

• رِيڻ رِيڻ: ذ. "ٻار" جي رُوئڻ جو آواز. نار يا هُرلي جو رينگاٽ — چيچاٽ — رُون رُون — سارنگيءَ وڄڻ جو آواز — رُونگاٽ.

— رِيڻ رِيڻ ڪرڻُ: رَڙيون ڪرڻ — دانهون ڪرڻ — واڪا ڪرڻ — روڄ ڪرڻ — رودن ڪرڻ — رُئڻ — رِنگو ڪرڻ — رينگاٽ ڪرڻ — رُون رُون ڪرڻ.

• رِينڊ ج رِينڊيُون (ڪ): ٺ. قطار — سلسلو.

• رِينگَ ج رِينگون: ٺ. رِينگاٽ — رِنگَٽ — رِيڻ رِيڻ — رِينگو — رُون رُون — چيچاٽ — چِين چِين — چرڙاٽ.

— رِينگَٽُ ج رِينگَٽَ: ذ. رِينگاٽ — رِينگ — رِينگو — رِيڻ رِيڻ — رُون رُون.

— رِينگو ج رِينگا: ذ. رِينگاٽ — رِينگ — رِيڻ رِيڻ — رُون رُون — رِنگَٽ — رڙ — جهڙ جهڙ — ڪِرڪو — ڪِنجهڪو — مسلسل روڄ — رودن. گَهمبي — ڪِلڪِل — ڪِيٽو.

— رِينگو هلڻُ: روڄ جاري رهڻ — رودن نه بيهڻ. گهمبي هجڻ — ڪِلڪِل نه وڃڻ.

• رِينگِڻِي ج رِينگِڻِيُون (ٿ): ٺ. ٿَرَ ملڪ ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ گاهه جو قسم.

• رِينگَهه ج رِينگهيون (ل — ڪ): ٺ. سنهو خراب ڪپڙو — رُوڙُ. رِينگَٽ — چيچاٽ — رڙ.

• رِيڻِ: سنڌو نديءَ جو آڳاٽو وهڪرو حيدرآباد ۽ پرسان بدين ڏي.

• رِيڻ ج رِيڻِيُون (ٿ): ٺ. مينهن جي پاڏيءَ سان پَرِيلُ ڪِنڍ. ذ. صفت. تمام ٿُلهو — موٽو — ڦونڦانگَ — مُتڪو — ڏُونسو. چالاڪ — چُستَ — عيارَ.

• رِيٺوڪا: اسم خاص. سنبالَوءَ جو پِيجُ.

• رِيٺِي ج رِيٺِيُون: ٺ. ٻوڏَ — اٿلَ — ٻرهرو — ٻوڙ ٻوڙان — ليٽَ — پلٽَ — سيلاب. اسم خاص. تعلقي اُباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو. آڳاٽو وڏو سيلابي وهڪرو — جيڪو اُباوڙي ۽ ميرپور ماٿيلي کان هي خيرپور رياست طرف اچي.

• رِيٺِي ج رِيٺِيُون: ٺ. سِر — چَڪِي — لَسرِي — ڏَنگِي "سون يا چانديءَ جي".

• رِيو ج رِيا (ت): ذ. ڪُوڙي چاندي — مَٺ — گِلٽَ. رِياءُ — پاسو — طرفداري.

• رِيوالوَرُ ج رِيوالوَرَ: ذ. (انگ. Revolver) گهڻا فائر ڪندڙ پستول — طَپانچو — طِلمنچو — تمانچو.

• رِيوڙِي ج رِيوڙِيُون: ٺ. تِرن مان ٺهيل هڪ مٺائيءَ جو قسم.

• رِيوَلچِيني: ٺ. رِيوَند چيني.

• رِيوَلَرسُ: ٺ. هڪ وڻَ جي رَسُ. دوائن طور ڪم ايندڙ — هڪ پسارڪو وکر — رِيوَند عصاره — شيره ريوند.

• رِيوُنُ (ج): ٺ. (سن. رَتيڪا). جانورن جي ڪَتَر يا ٻوڙ — آڏڙ جانورن جا — جانورن جو ڏارو — جانورن جي سنهي ڪَڻ. پُرزا پُرزا — ذرا ذرا — رَتِي — هو — لِڪ — پِچ. مٽي — خاڪ — ڌُوڙ — جائي.

• رِيوَند: اسم خاص. (ف). چين مُلڪ ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽو ۽ اُن مان ٺهندڙ هڪ دوا جو نالو.

— رِيوَندچِينِي: ٺ. (ف). ريوند ٻوٽي مان ٺهندڙ دوا جو نالو — هڪ پسارڪو وکر.

• رِيوِيُو: ذ. (انگ. Review). تقريظ — تبصره — تنقيد — ڪنهن ڪتاب وغيره تي راءِ.

• رِيهَ ج رِيهُون: ٺ. ڪنهن ڳڀروءَ جي ڏاڙهيءَ جا نرم وارَ — پهرين آيل ڏاڙهي يا مُڇن جا وارَ — ٿوري ڏاڙهي — لُنوارَ — مُڇن يا ڏاڙهيءَ جي ساوڪ.

— رِيهَ ڦُٽي اَچڻُ: ڏاڙهيءَ جي شروعات ٿيڻ.

— رِيهَ لهڻُ: ڏاڙهي اچڻ.

• رِيهَ ج رِيهُون: ٺ. (سن. ريشا). رڙ — ڪوڪَ — دانهن — ڪِيڪَ — ڪِيڪاٽ — ٻُوڪَ — ڪِيهَ — رِيهارَ — ٻُوڪار — چِيڪَ — راڙو — آه — فغان — واڪو. وائِي — بادِي — ٽِپَ — ڦُوسَ — پيٽَ مان نڪتل هوا. هڪ بيماريءَ جو قسم جنهن ۾ بادِي گهڻي ٿئي — باد گولو.

— رِيْهاتُ ج رِيْهاتَ (ت — ث): ذ. رَزَ — وڏي دانهن — ڪُوڪَ — رِيْهَہ — ٻاڪاز — ڪيْڪِرَاٽ.

— رِيْهُونْ ڪَرَڻُ: دانهون ڪرڻ — ڪُوڪُونْ ڪرڻ — واڪا ڪرڻ — رڙيون ڪرڻ — رانياٽ ڪرڻ — رَنْيُونْ ڪرڻ.

— رِيْهُون ڪَري اَچِيُ ڄَنبُوَڻُ: ڏاڍي پريشاني جي حالت ۾ اَچي پيش پوڻ — رڙيون ڪري اچي قدمن تي ڪرڻ — ڏاڍي ڏک ۽ درد وچان پنهنجي حالت بيان ڪرڻ.

• ريهائِڻُ: جائز هُجڻ — روا هُجڻ — حَلال هُجڻ — حَقِيُ هُجڻ — مُباح هُجڻ — رائج هُجڻ.

• رِيْهَنْدو ج رِيْهَنْدا: ذ. صفت. حَقِيُ — جائز — رَوا — حَقائتو — حَلالُ — رِهَنْدو — حَقُ حلال جو — قانونِيُ — شرعي — باقاعدي — مُباح.

• ريهَڻُ: مصدر. ريهُ ڏيڻ — ٽانڪَڻُ — ڳِنڍڻُ — ڳَنڍڻ — مِلائڻ — جوڙڻُ — ميڙڻُ — ڳَنڍائڻ. پگهارَڻُ — رِجائڻ — پَتِڙو ڪرڻ — پاٽِيانو ڪرڻ. رِيْبَڻُ — رِيْجهائڻ — ڏَتارَڻُ — نَڳڻ — لالِچائڻ — راضي ڪرڻ.

— رِيْهُ ج رِيْهَ: ٽانڪو — پَنو — ڳَنْڍُ — تروپو — جُوڙَ — ميلاپُ — ڏرز — ڏَڪڙا — ڪَريو.

— ريهانْ ڪيهانْ (ت): پَرِئِلُ — راضِيُ — خوش باش — سرچِيلُ.

— ريهُ ڀَڏَڻُ (ت): چَٽَ لائڻ — رِيْجهائڻ — ڏَتارڻ — خوشامد ڪرڻ.

— ريهُ پَوَڻُ: عادت پوڻ — ڊِنگ پوڻ — علتَ پوَڻُ — علَتِيُ ٿيڻ — ٻانڌاڻِيُ ٿيڻ.

— ريهَجَڻُ: ڳِنڍجڻُ — ٽانْڪِجڻُ — ڳَنڍجڻ — جُڙڻُ — مِلَڻ — رِيْهُ اَچڻ.

— رِيْهُ ڏِيڻُ: رِيْهَڻُ.

— رِيْهَڻُ رِيْبَڻُ: ڏتارَڻُ — لالچائڻ — هر ڪائڻ — رِيْبَڻُ.

— ريهو ج رِيْها (ت): ذ. آرام — فرحت — قَرارُ — چِئُن — راحتَ — سُکَ — ميلاپُ — ٽانْڪو — تروپو. لِباسِيُ — واٽ ميڙو. وِٿندڙ — رِيْجهائيندڙ. ديگڙي يا ڪُني جي تَر کي ڏِنَل مِٽِيءَ جو لِيْپو — ٿَهُ — لِيْهو.

• رِيْهوُ ٽيُوتا: اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• رِيہُ ج رِيْئُونْ: ث. (سن. رَيَ). پاڻيءَ جي تِکَ — وَهَ — وَهڪَ — وَهڪرو — ڌار — سيْرَ. (سن. رمس > فہ. ريگ) وارِيْ.

• رِيہُ ج رِيہ: ذ. اِسم. غَمُ — شوڪُ — ڏک — ڳَندرُ — ڏَنْجُ — سوسُ — افسوسُ — ارمان — درد — سوزُ. سُورُ — ڪليشُ — ويڏن — ڏکُ — پيڙا — آزارُ — تڪليف. ماتم — روڏَنُ — روجُ — راڙو — روڏَنُ — راڙِهو. رِياءُ — پاسخاطر — لحاظ — مُروّتَ — رايو — طرفدارِيْ.

ڙ

• ڙ: اسم مونث. هندي جو پندرهون ۽ سنڌي جو چوويهون اکر آهي. گهري هجڻ ڪري ڪنهن به لفظ جي شروع ۾ نه ايندو آهي. باقي وچ ۽ پڇاڙيءَ ۾ ايندو آهي.

ز

• ز: ث. (ع. ف) سنڌي الف ب جو (۲۷) ستاويهون اکر. فارسي الف ب ۾ تيرهون اکر ۽ عربي الف ب ۾ يارهون اکر. ابجد موجب سنڌس عدد (۷) ست. علم نجوم موجب چنچر ڏينهن لاءِ کم ايندڙ اکر ۽ ستارن مان وري پٺوءَ لاءِ ڪم اچي.

• زا: ذ. صفت. [ف. زاد جو مخفف] پيدا ٿيل – ڄاول. جيئن "ميرزا. وغيره".

• زابِرُ ج زابِرَ: ذ. صفت. [ع. جابر: جَبَرَ =] جَبَر وارو – جابر. زورآور – زبردست. ڏاڍو. سگهو – بهادر – پهلوان. ظالم.

• زابِلستان: اسم خاص. (ث) هڪ علائقي جو نالو. ڪابل – غزني.

• زاپڻ ج زاپڻون (ڪ): ث. سنهي ڏِگهي ڪاٺي – لڪڙي.

• زادَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

– زادُ ج زادَ: ظرف. (ف) پيدا ٿيل – ڄاول – ڄڻيل – ڄڻيو – ڄائو. جيئن. "شهر زاد، بهزاد، وغيره". (ذ) ڪاڌو – سيڌو – سامان – توشو – شهَرُ. بلو بندوبست – پورت – انتظام – آٿت. جيئن. "زاد راه وغيره".

– زاد بُومُ: ذ. ڄمڻ جو هنڌ – جنم جو هنڌ – جنم ڀُونءِ.

– زادِ راهه: ث. مسافريءَ جو توشو – سفر جو سامان (ڪاڌو پيتو خرچ ڪاپارو وغيره).

– زاد بُودُ: ذ. سامان سڙو – مال متاع – مڏي – وسلا واڙي.

– زادو ج زادا: ذ. صفت. ڄڻيل – ڄاول – ڄميل – پيدا ٿيل. "جيئن. اميرزادو. شهزادو. خانزادو وغيره".

– زادِي ج زادِيُون: ث. صفت. زاد جو مونث. جيئن "شهزادي. اميرزادي وغيره".

• زار: ث. (ف) وارو هنڌ – جاءِ – وارو آستان. جاءِ – جڳهه – مڪان – مقام – هنڌ – آستان. جيئن: "مرغزار. گلزار. بازار وغيره". گهڻائي ڏيکاريندڙ لفظ – ميڙ – پيهه – ميڙاڪو – ڪثرت – جهجهائي.

– زارُ زارُ: صفت. تمام گهڻو – جهجهو – جَالُ – سَرِسُ – گهڻو – هيڪاندو – زياده – وڌيڪ – بي انداز – اڻ مَئُو. ڏاڍو. زارون زار.

– زارُ زارُ رُئڻُ: تمام گهڻو رئڻ – سخت رئڻ. چڱيءَ طرح ڏجهڻ – ماتم ڪرڻ.

– زارُون زارُ: صفت. زار زار.

• زارُ: صفت. (ف) ضعيف – ڪمزور – ناتوان – اپرو. مسڪين. ويچارو – مفلس – غريب. عاجز – بي پهچ. جيئن "عاشق زار وغيره".

– زارُ وَنزارُ: صفت. تمام گهڻو ضعيف – بلڪل ڪمزور.

– زارِي ج زارِيُون: ث. ضعيفائي – ناتواني. مسڪيني – مفلسي. عاجزي – نيازي – نيزاري. منت – آزي – وينتي – سوال – التجا – عرض. روج – روڄَ – دانهون – اُهُون – ورلاپ.

– زارِيُ هَڻُڻُ: نيزاري هجڻ – هيڻائي ۽ نيازمندي هجڻ. توبهه زاري هڻڻ.

• زاغُ ج زاغَ: (ف). ڪان؛ – ڪانگ – ڪانو.

• زافُ ج زافَ: ذ. صفت. ضعيف. نابود – فنا – ابتر – خان مان ڇٽُ.

– زافُ ڪرڻ: ضعيف ڪرڻ. "هيءَ تنين حال. زلف جي زاف ڪيون" (شاهه).

• زالَ ج زالُون: [ف. زالُ = پوڙهي عورت] عورت – استري – مَهْري – نار – ناري – زائفان. گهرواري – اهليه – زوجه – بيگم – ٻائي – جوءِ – بيبي – ٺهلي – داسي – نوڪرياڻي – نفرياڻي.

– زال دُو پِشْتي هُئڻُ: حامله زال هئڻ – زال کي پيٽ هئڻ.

– زالاڻو ج زالاڻا: ذ. صفت. زالڪو – زال لائق – زال جهڙو – زنانو. مونث – مادي – نامرد. نازڪ – بي همت. ماهواري حَيضُ – ڪپڙا (ث) ڇڪيءَ جي بيماري (ڪ).

– زالاڻا اَچِڻُ (ث): ڪپڙا اچڻ – حيض اچڻ – ماهواري اچڻ.

– زالاڻو ڳالهائڻ: سنهو ڳالهائڻ.

– زالاڻِي ج زالاڻِيُون: ث. حيضُ – ڪپڙا – رتُ – ماهواري – اَرڪلي – ڦَلُ.

– زالپڻو ج زالپڻا: ذ. زالپڻ – استري پڻو. استريءَ جي بلوغت. زناني شڪل – زنانو – عورتن جهڙو.

– زالڪو ج زالڪا: ذ. صفت. زالاڻو – زنانو – عورتن جهڙو.

– زالُونُ زالن جو ڪاچ هُئڻُ: زالن جو هڪ ٻئي کان ڳجهه نه رکڻ. زالن جو هڪ ٻئي کي ريجهي ڪنهن ڳالهه تي بيهارڻ.

– زالين مُرْسِين: ظرف. سيڻي – هڙيئي – مرد توڙي عورتون.

• زالُ: صفت. (ف) پوڙهو ماڻهو – پيرسن – ٻڍو. (اسم خاص) رستم پهلوان جي پيءُ جو نالو.

• زال لَڪڙِي: اسم خاص. ڪاڇيوارن جبلن ۾ هڪ لَڪَ جو نالو (جنهن تي اهو نالو هڪڙيءَ زال تان پيو آهي. جا پنهنجي مڙس کي دغا ڏيئي، انهيءَ تنڊي لڪ منجهان هڪڙي سوداگر سان ڀڄي ويئي هئي).

(ڪتاب ڏاڙهيالي جبل جو سير).

• زامُرُ (ڪ): ث. وڻ جو هڪ قسم.

• زانُو ج زانُو: ذ. (ف) گوڏو – مونو. سَٿَـر – ران.

• زانُو پِٽڻُ: گوڏا پِٽڻُ – سٿرن تي ڏڪ هڻي ماتم ڪرڻ.

• زانُورِ: تَڪر جي وڻ ويڙهي.

• **زانِي ج زانِي:** ذ. صفت. زِنا ڪندڙ – زناڪار – زناخور – حرام ڪار – حرام ڪندڙ – رنڊ ٻاز – ويچاري – حرامي. فاسق – فاجر.

• **زاورِياڻِي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **زاوِيَه:** ث. (ع) ڪُنڊ.

• **زاهِدُ ج زاهِدَ:** ذ صفت. (ع) دنيا سان رغبت نه رکي فقط خدا تعاليٰ سان لنؤ لڳائيندڙ – پرهيزگار – متقي – لوڪ تياڳي – رشي – سنياسي. خدا پرست – عابد – عبادت ڪندڙ – عبادتي. بزرگ – درويش.

– **زاهِد خشڪ:** ذ. صفت. ملا طبع – ڪٽر ملا.

– **زاهِدِيُ ج زاهِدِيُ:** ذ. صفت. زاد.

• **زائِچو ج زائچا:** ث. (ف) نجومين جو ٻار ڄمڻ وقت ٻار جي احوال جو ڪاغذ – ڄڻي – جنم پتري. تارن جي علم جي جدول يا جنتري.

– **زائِچو ڪاڍڻ:** جنم پتري ڪاڍڻ.

• **زائِدُ:** ظرف. (ع) زياده – وڌيڪ – واڌو – وڌيل. گهڻو وڌيل – فضول – اجايو. فاضل – بچت – فالتو – ٻاڇي.

– **زائِدُالتوصِيف:** ظرف. تعريف کان ٻاهر.

• **زائِرُ ج زائِرَ:** ذ. صفت. (ع). زيارت ڪندڙ. زيارت لاءِ ويندڙ – جاتري – زيارتي.

• **زائِفانُ ج زائِفائُونُ:** ث. [ع. ضَعِيف = هيڻي] عورت – ناري – زال – مائي.

• **زائِلُ ج زائِلَ:** ظرف. ذ. صفت. (ع). ضايع ٿيندڙ – گهٽجندڙ – گهٽ – اٿيورو. زيان – ضايع – اجايو. فاني – بي بقا.

• **زائِيدَهَ:** صفت. (ف). ڄڻيل – ڄاول – ڄاپيل. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ جيئن: "نوزائيده" وغيره.

• **زُبانَ ج زُبانُونُ:** ث. (ف). جڀ – لسان. ٻولي – ڀاشا – ٻاڪا – لغت. وائي – ڪٿي – چوڻي – سخن – ڪلام – ڳالهه ٻولهه – گفتگو – اقرار – وعدو – انجام – وچن – قول. ستار جي هڪ تار جو نالو.

– **زُبانُ آورُ ج زُبانُ آوَرَ:** ذ. صفت. [ف. زبان + آور > آورون = آڻڻ] خوش بيان – شيرين زبان – خوش ڪلام – فصيح زبان. شاعر.

– **زُبانَ اٽڪڻُ:** ڳالهائڻ جهڙو ٿيڻ. ڳالهه ٻولهه ڪرڻ – ڳالهائڻ.

– **زُبان بِگڙڻُ:** ٻولي گندي ٿيڻ. زبان خراب ٿيڻ. گارگند جي عادت ٿيڻ.

– **زُبانَ بَنُد ٿيڻُ:** ڳالهائڻ جي قوت ختم ٿيڻ – زبان رڪجي وڃڻ. ڪنهن جي سامهون رعب سبب ڳالهه ڪري نه سگهڻ. مرڻ وقت ڳالهائڻ جي طاقت بند ٿيڻ.

– **زُبانَ بَنُد رَکڻُ:** خاموش ڪرائڻ – ڳالهائڻ نه ڏيڻ – ماٺ رهڻ – ڪجهه به نه ڪڇڻ.

– **زُبانُ بَنُدُ ڪرڻ:** ڳالهائڻ کان روڪڻ – ماٺ ڪرائڻ. خاموش رهڻ – چپ رهڻ.

– **زُبانَ ڀڃڻُ:** انجام نه پاڙڻ – انجام ٽوڙڻ – وعدو ڀڃڻ – قول نه پاڙڻ – اقرار پورو نه ڪرڻ – وچن نه پاڙڻ.

– **زُبانُ تارُونُ ۾ بَنُد رهڻُ:** ڪڇڻ جي طاقت ڪانه رهڻ – بالڪل ڳالهائي نه سگهڻ – زبان تي مهر لڳي وڃڻ.

– **زُبانُ تي آڻڻُ:** بيان ڪرڻ – ظاهر ڪرڻ.

– **زبانَ تي چڙهڻُ:** ياد اچڻ. ڪابه ڳالهه يڪدم چئي وڃڻ يا چئي ڇڏڻ.

– **زُبانُ تي مُهُرَ هڻڻُ:** رواجي ڳالهه کان وڌيڪ نه ڳالهائڻ. زبان بند ڪري ڇڏڻ – ڳالهائڻ بند ڪري ڇڏڻ. دٻائي ڇڏڻ – هيسي ڇڏڻ.

– **زُبانَ تي مُهُرَ هڻڻُ:** گهڻو نه ڳالهائڻ.

– **زبانَ تي مُهُرَ هُئڻُ:** مجبوري کان حق جو ڪلمو چئي نه سگهڻ.

– **زُبانَ جا ڏڪَ هڻڻُ:** مهڻا ڏيڻ – ڏک ڏورايا ڏيڻ. گلا ڪرڻ – شڪايت ڪرڻ. گهڻ وڌ ڳالهائڻ.

– **زُبانَ جو چسڪو:** ذ. زبان جو مزو. وات جي لذت.

– **زُبانَ جو مِٺو:** ذ. صفت. ڳالهائڻ جو مٺو – مٺ ڳالهائو – شيرين زبان. خوشامندڙيو – چاپلوس. مروت ۾ لحاظ سان هلڻ وارو.

– **زُبانَ جومزو:** وات جي لذت – وات جو سواد.

– **زُبانَ جِيُ مِٺائِيُ کارائِڻُ:** رڳو مٺيون ڳالهيون ڪرڻ.

– **زُبانَ جهلڻُ:** ڳالهه بند ڪرڻ.

– **زُبانَ ڇِٽُ:** ذ گهوڙن جو اصطلاح. زبان چٽيندڙ (گهوڙو. نياڳو گهوڙو).

– **زُبانَ چورڻُ:** بيان ڏيڻ. ڳالهائڻ.

– **زُبانُ نَقارَهُ خَلقُ خُدا هُئڻُ:** جيڪي عام طرح ماڻهو چوندا رهن اهو ٿي پوڻ.

– **زُباندانُ ج زُباندانَ:** ذ صفت. [ف. زبان + دان > دانستن = ڄاڻڻ] زبان وارو. ڪنهن ٻولي جو ڄاڻو – عالم – فاضل گهڻيون ٻوليون ڄاڻندڙ.

– **زُبانُ دانِيُ ج زُباندانِيونُ:** ث. زبان جي بخوبي واقفيت – علم زبان.

– **زُبان دٻائِڻُ:** ڳالهائڻ کان زبان کي روڪڻ.

– **زُبانُ دَرازُ ج زُبانُ دَرازَ:** ذ. صفت. [ف. زبان + دراز = ڊگهو] گهڻو ڳالهائيندڙ – اجايو ڳالهائيندڙ – زياده گو – بڪواسي – ٻڙ ٻڙيو – ڪنو ڳالهائيندڙ – وات جو ڪنو – بي ادب – گستاخ.

– **زُبانَ دراز ڪرڻ:** طول ڪلامي ڪرڻ – ڳالهه وڌائي بيان ڪرڻ.

– **زُبانُ دَراز هئڻ:** بڪواسي هئڻ – گستاخ هئڻ.

– **زُبانُ دَرازِيُ ج زُبان دَرازِيُونُ:** ث. گهڻ وڌ ڳالهائڻ جي حالت – واهيات گفتگو – بيهوده گوئي – فحش زباني – بدزباني – گارگند – بيهودگي. بي ادبي – گستاخي.

— **زُبانْ دَرازِيْ ڪرڻ:** گستاخي ڪرڻ. بيهودو بڪڻ -- گارگند ڪرڻ — فاحش بڪ ڪرڻ.

— **زِبان ڏِيڻُ:** انجام ڏيڻ - اقرار ڪرڻ -- وعده ڪرڻ — وچن ڏيڻ — عهد ڪرڻ — قول ڪرڻ. پرن ڪرڻ -- ٻول ڏيڻ — سخن ڏيڻ. دلاسو ڏيڻ.

— **زبان روڪڻُ:** خراب گفتگو کان مَنْع ڪرڻ — بدگوئيءَ کان باز رکڻ. ڳالهائيندي ڳالهائيندي رڪجي وڃڻ.

— **زُبان زَدْ ٿِيڻُ:** [ف. زبان + زد > زدن = هڻڻ] مشهور معروف ٿيڻ. عام جي زبان تي چڙهڻ.

— **زبان سِبَڻُ:** خاموش ڪرڻ — ڳالهائڻ بند ڪرڻ.

— **زُبان سِبِيْ ڇڏڻُ:** ڳالهائڻ بند ڪري ڇڏڻ — چَپ نہ چورڻ — زبان نہ هلائڻ — آواز نہ ڪرڻ -- نہ ڳالهائڻ.

— **زُبانْ سَنْڀالَڻُ:** سنڀالي گفتگو ڪرڻ — سنڀالي ڳالهائڻ — سوچي سمجهي ڳالهائڻ - سهڻو يا سٺو ڳالهائڻ. خاموش رهڻ. زبان کي وس ۾ رکڻ.

— **زُبانْ ڦيرائِڻُ:** ڪَيل ڳالهہ تان ڦري وڃڻ — ڪيل انجام تان ٿري وڃڻ -- ڳالهايل لفظن کان انڪار ڪرڻ — وعده ڦيرائڻ — جيڪي چوڻ انهيءَ موجب نہ هلڻ — وعده خلافي ڪرڻ — انجام ٽوڙڻ — زبان تان ڦِري وڃڻ — چئي نہ ڪرڻ — انجام کي پاڙي نہ ڏيڻ.

— **زبان قابُو ۾ رَکَڻُ:** سَنْجهِيْ پُرجهي ڳالهائڻ.

— **زبانَ ڪِڍِيْ ڇڏڻُ:** سخت سزا ڏيڻ.

— **زُبانَ ڪَرَڻُ:** انجام ڪرڻ — قول ڪرڻ — وعدو ڪرڻ.

— **زُبانَ ڪُوڙِيْ ڪَرَڻُ:** انجام نہ پاڙڻ.

— **زبانَ ڪُلَڻُ:** پارجو ڳالهائڻ شروع ڪرڻ. گاريون ڏيڻ شروع ڪرڻ.

— **زبان کولَڻُ:** ڳالهائڻ -- گفتگو ڪرڻ ـ آواز ڪَڍَڻُ — ڳالهہ چورڻ — زبان هلائڻ.

— **زبانَ کي پاڙِيْ ڏِيڻُ:** انجام پورو ڪرڻ — قول پاڙڻ — واعده وفا ڪرڻ.

— **زبان کيْ چَهَنِ تي ڦيرائِڻُ:** مزو وٺڻ. چَپ چَٽڻ.

— **زبانَ کي لغام ڏِيڻُ:** سوچي سمجهي ڳالهائڻ.

— **زبانَ لالَ ڪرڻُ:** تمام گهڻو ڪاوڙجڻ — ڪاوڙ منجهان ڳالهائڻ. مهڻا ڏيڻ — شڪايت ڪرڻ.

— **زبانَ ۾ ڇالا پوڻُ:** ڳالهائي نہ سگهڻ — بيان ڪرڻ جي همت نہ رهڻ. درد ڀريو داستان هُئڻ جنهن کي ڳنڍيون اچڻ.

— **زبان مان ڪڍڻ:** ٿورا لفظ ڳالهائڻ. سرسري طور ڪا ڳالهہ چوڻ.

— **زبان مانْ نِڪرَڻُ:** زبان مان اوچتو نڪري وڃڻ — تڪڙ ۾ چئي وڃڻ ڪي ڪجهہ ڳالهائڻ.

— **زبانَ مِچْڪائِڻُ:** زبان کي وات ۾ ڦيرائڻ.

— **زبانَ مِرْڪائِڻُ:** زبان مچڪائڻ.

— **زبان نہ گَسَڻُ:** ڪابہ تڪليف نہ ٿيڻ.

— **زبانَ وَٺَڻُ:** وعدو وٺڻ — انجام وٺڻ — وچن وٺڻ.

— **زبانَ هارائِڻُ:** وعدو گسائڻ — انجام شڪني ڪرڻ — قول کي پاڙي نہ ڏيڻ.

— **زبان هڪڙِي هُئڻ:** زبان جو وعده هميشه هڪ ۽ پڪو هُئڻ.

— **زبانْ هلائِڻُ:** ڳالهائڻ. زبان درازي ڪرڻ — گهڻو ڳالهائڻ. سوال ڪرڻ — گهرڻ.

— **زبانْ هَڻَڻُ:** گهڻو ڳالهائڻ -- بڪ وات ڪرڻ.

• **زبانو ج زبانا:** ذ. [ف. زبان] ڪَشو (چمڙي جو) پٽو. بڪَلُ. سٺيءَ سان چلو. هڪ قسم جو واڍڪو اوزار — نَنڍڙي ڪارائي. هَني جي دوالن کي ڳنڍڻ لاءِ لوهہ جو نَنڍڙو ٽڪر (ت).

• **زبانِيْ ج زبانِيُونْ:** ٺ بيان — اظهار — سماعي -- ڪيفيت ـ شاهدي — گواهي.

• **زِبانِيْ ج زِبانِي:** صفت. بزبان — واتي ويٺي -- تقريري — لفظي.

• **زِبانِيْ اِمْتِحانُ:** ذ. زباني طرح پڇا ڳاڇا وارو امتحان — تقريري امتحان — واتي ويٺي امتحان.

— **زِبانِيْ پڙهڻُ:** ياد پڙهڻ - بنا ڏٺي پڙهڻ — اَزبر پڙهڻ — حفظ پڙهڻ.

— **زِبانِيْ جَمْعِ خَرْچ ڪَرَڻُ:** فقط زباني انجام ڪرڻ ۽ نہ پاڙڻ. خيالي پلاءُ پچائڻ. صرف ڳالهيون ٺاهڻ — فقط ڳالهيون ڪرڻ.

• **زبانِيْ حِسابُ ج زِباني حِساب:** ذ. يادگيريءَ سان بنا لکڻ جي ڳڻڻ وارا حساب — ذهني حساب — تقريري حساب.

• **زِبانِيْ ڏَٽ ڏَٽِ ڪَرَڻُ (ت):** اجائي خوشامد ڪرڻ.

• **زبني (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **زُبْدَهْ:** ذ. [ع]. مکڻ — مکڻ جي ڦيڻ — گَجِيْ — ڦيڻ (کير جي). جوهر — نچوڙ — عرق — مکُ. (صفت) منتخب — چونڊيل.

• **زبَـرَ ج زبَرُونْ:** ٺ. [ف. اَزَبَـرْ جو مخفف] اُچار جو هڪ قسم — ڪنهن اکر جي مٿ جي نشاني -- حرڪت — اعرابَ. علم نحو جي اصطلاح موجبِ الف منجهان پيدا ٿيل آواز. جيئن "ڪَتَ — لَٽَ — مَتَـرَ وغيره". (ع. ضَـرْبَ) ڌڪُ -- چوٽ — ضرب — گهاءُ. "هٿي ٿو حاڪمن کي زور ڀريون زبرونْ".

• **زبَرُ ج زبَـرَ:** ذ. صفت. [ف. اَزْبَـرْ جو مخفف] وڏو — مها — اُتم — اعظم -- عالي — ڪَبِيرْ — شاهي. بلندْ — اوچو. بزرگ. مٿي — مٿان ـ مٿاهون — وڌيڪ. ڳرو — ڀاري — وزني. (ع. جَبَرْ) ظلم — ڏاڍ — انڌير -- اُتْرِٽ. وڏو -- اعليٰ. مٿاهون - اوچو — وڌيڪ. زور وارو — طاقتور -- پلوان — غالب — حشمت وارو — پهچنديءَ وارو. وس کان ٻاهر — ڏاڍو. زبرو.

• **زبَـرْ دَسْتُ ج زبَـرْدَسْتَ:** ذ. صفت. [ف. زبر + دست = هٿ] زور ڀريو --

طاقتور — سگھائتو — سگھارو — بلوان — سگھو — زوردار — بلي. مٿانهون — بالا — وڏو ظلم جهڙو — قهر جهڙو — سختي — ستمگر. بلڪل سخت — ڳرو.

— **زبردستي ج زبردستيون:** ث. زور — ٻل — طاقت — ڏاڍائي — ڏاڍ — مضبوطي. قهر — غضب — انڌير — ظلم — اَنرٿ. اره زورائي — ڏاڍ مڙسي — بالادستي — زور آوري.

— **زبردستي ڪرڻ:** زوري ڪرڻ — حملو ڪرڻ — ظلم ڪرڻ — سختي ڪرڻ — لاچار ڪرڻ — ڏاڍائي ڪرڻ — اَره زوري ڪرڻ — ڏاڍ مڙسي ڪرڻ.

• **زبرزنگ ج زبرزنگ (ت):** ذ. صفت. ڏاڍو جوان — زوراور — بلوان. اڙٻنگ. پهلوان — سورهيه — سورمو.

— **زبرو ج زبرا:** ذ. صفت. زبر — زبردست — جبرو.

• **زبرائي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. درڪاڻي بلوچن جو هڪ پاڙو.

• **زبرجد ج زبرجد:** ذ. [ع. ف. زبرجد = قيمتي پٿر يا هيرو] هيري جو هڪ قسم — زمرد.

• **زبور:** ذ. (ع). نوشته — ڪتاب. (اسم خاص) حضرت دائود عليه السلام جي مٿان لٿل آسماني ڪتاب جو نالو. يهودين جو پاڪ الهامي ڪتاب.

• **زبون ج زبون:** ذ. صفت. (ف). هيڻو — بي طاقت — ضعيف — عاجز — ڪمزور — ٻستو — ٻوڙنو — بي قوتو — بي سگهو — نبل — زچ — ٻل هيڻ — ڏُربل. ناس — چٽ — تباهه — برباد — سُڃ — ابتر — پڪل — خسته — جهونو — پراڻو. خوار — ذليل — رسوا. ڪميڻو — لُچ — دون — خسيس. گهٽ قسم جو — بڇڙو — ڪِنو — ڪرو — خراب — بد — زشت. سادو — جهڙو تهڙو — غريباڻو.

• **زبيده:** اسم خاص. (ع). هارون رشيد جي زال جو نالو (جا بزرگ همت واري ۽ نيڪ هئي).

• **زتم ج زتم (ڪ):** ذ. [ف. ستم = ظلم] انڌير — ظلم — ستم. زور — طاقت — سگهه.

• **زٽ ج زٽون (ت):** ث. ٻٽاڪ — ڊاڙ — ٻٽ — گپوڙو.

• **زٽ ج زٽ:** ذ. ٻٽاڪ — ڊاڙ — گپوڙو — گشو — لباڙ — ٻٽ. ڪوڙي ڳالهه — ڪوڙ. واهيات ڳالهه — بڪ بڪ — بڪواس.

— **زٽ شٽ ج زٽ شٽ:** ذ. ٻٽاڪ سٽاڪ — ڪل ٻوگ — چرچو مسخري — ڳالهه ٻولهه.

— **زٽ مارڻ:** گپوڙو هڻڻ — ڳالهه کي وڌائڻ. ڪوڙيون ڳالهيون ڪرڻ. ٻٽاڪون هڻڻ.

— **زٽ هڻڻ:** ٻٽاڪون هڻڻ — لباڙون هڻڻ. ڪوڙ هڻڻ.

— **زٽو ج زٽا:** ذ. ٻٽاڪ — ڊاڙ — گشو — ٻٽو — زٽ — زٽاڪ — زٽل.

— **زٽي ج زٽي:** ذ. صفت. زٽلي — زٽائي — ٻٽاڪي — لباڙي — ڊاڙي — گشائي.

• **زٽ ج زِٽ (ڪ):** ذ. صفت. ڪاوڙيل — ڦوڪيل — ڏمريل.

— **زِٽ ليڻ:** ڦوڪجڻ — ڪاوڙجڻ — ٻرڻ — اپامجڻ.

• **زٽاڪ ج زٽاڪ (ت):** ذ. ٻٽاڪ — لباڙ — ڊاڙ — ٻٽ.

• **زٽاڪ سٽاڪ:** ذ. ٻٽاڪ سٽاڪ — ڪل چرچو — ڳالهه ٻولهه.

— **زٽاڪي ج زٽاڪي:** ذ. صفت. ٻٽاڪي — لباڙي — ڊاڙي. گشائي. ڪوڙو. زٽلي.

• **زٽل ج زٽل:** ذ. زٽ — زٽاڪ

— **زٽل قافيو ج زٽل قافيا:** ذ. ناموزون شعر — جهڙو شعر. گپشپ.

— **زٽل قافيو هڻڻ:** خراب نموني تقرير يا وعظ هڻڻ.

— **زٽلي ج زٽلي** ذ.صفت. ٻٽاڪي — ڊاڙي — لباڙي — گشائي. بڪ بڪيو — زٽاڪي.

• **زٽڻ (ڪ):** مصدر. ڪنهن کي دڙڻ — سٽڻ — پچڻ.

• **زِٽو ج زِٽا (ت):** بندرو ۽ ٿلهو (قد جو) — گهٽڪي — ڊِمٽي — ڊِمي.

• **زپ ج زپ:** ذ. (آواز) ڦهه — ڦهڪو — سٽ — دِٻ. (ظرف) سڌو — سنئون — ڏو — چٽ.

— **زپاٽ ج زپاٽ:** ذ. اوچتو ڪنهن شيءِ جي ڪرڻ جو آواز — ڦهڪو — ڌڪاءُ — ڌبڪو.

— **زپ زپ ڪرڻ:** زور سان ڌڪ هڻڻ. ڦهڪو ڪرڻ — ڦهه ڦهه ڪرڻ.

— **زپڪار ج زپڪار:** ذ. ڌڪ مٿان ڪرڻ جو آواز — ڦهه — دِٻ.

— **زپڪو ج زپڪو:** ذ. ڌڪن جو آواز — ڦهه — سٽ. ڪنهن شيءِ جي ڪرڻ جو آواز.

— **زپڪو لائڻ:** زور سان لڳيتو ڌڪ هڻڻ — ڦهه ڦهه ڪرڻ — سٽڪو لائڻ.

— **زپڪينگ ج زپڪينگ:** ذ. ڦهڪو — سٽڪو — ڌبڪو.

• **زچ:** صفت. عاجز — تنگ — ڪڪ — هلاڪ. مجبور — بيوس.

— **زچ ڪرڻ (ت):** ڪڪ ڪرڻ — هلاڪ ڪرڻ — تنگ ڪرڻ.

• **زچه:** ث. (ف). تازي وياڻل عورت

— **زچه خانو:** ذ. وينر گهر.

• **زُحل:** ذ. (ع). هڪ گِرهه جو نالو — ڇنڇر — شني — ڪيوان (گِرههُ). ستون تارو (گرهن مان). علم نجوم موجب زُحل ستين آسمان تي آهي ۽ بلڪل نحس گرهه سمجهيو ويندو آهي.

• **زحمت ج زحمتون:** ث. (ع). تڪليف — هلاڪي — پريشاني — ڏک — ڏکُ — اهنج — ايذاءُ — ڏنج — ڏنجهر — محنت — ڪشالو — دقت —

درد سري — آزار — مصيبت — جنجال — وڳوڙ — گڙٻڙ — خرابي — بيماري — روڳ — مرض — ڏوار — اگهائي — ناچڳائي — ڏجهندو — لڳائي — ناچاڪائي. (صفت). زور ڪندڙ — تقاضائي — ليلائيندڙ — ڇنبڙ — ڳِڪ — پند — جِجا — ڦِڪڙي.

— زحمتَ کَڻُ: تڪليف برداشت ڪرڻ — ڏک ڀوڳڻ — مصيبت سهڻ.

• زخّار: ذ. صفت. (ع). پاڻيءَ سان تمام ڀريل — تمٽار — لهرين لهندڙ — ڇولين هڻندڙ (درياءَ وغيره).

• زُخرُفُ: ذ. (ع). سون.

• زَخمُ ج زخمَ: ذ. ڦَٽ — گهاءَ — واڍوڙو — وَڍُ — چير — چاڪ — ٽُپ. ضرر — ريج — داغ (دل جو). فراق — ڦوڙائو. نقصان.

— زخمُ ڀرجڻُ: ڦَٽَ جو ڇٽڻ.

— زخمُ تازو ٿيڻ: گذريل صدمو ياد پوڻ.

— زخمن تي لوڻُ ٻرڪڻُ: ستل سور جاڳائڻ.

— زخمجڻُ: مصدر. ڦٽجڻ — گهائجڻ — واڍوڙجڻ — زخمجي پوڻ. وَڍجڻ — چيرجڻ — ڦاٽڻ — داغجڻ.

— زخمَ ڏيڻُ: زخمي ڪرڻ — مجروح ڪرڻ.

— زخم ڪاريُ: ذ. گَهرو گهاءَ — اونهو زخم — اونهو گهاءَ.

• زخمڻُ: مصدر. (ف). ڦَٽڻُ — گهائڻ — زخمي ڪرڻ — زخم رسائڻ — واڍوڙڻ — چيرڻ. رنجائڻ — ڏکوئڻ.

— زخمِي ج زخميَ: ذ. صفت. ڦٽيل — وڍيل — گهايل — واڍوڙيل — زخميل — زخم رسيل — مجروح. چيريل — ڦاٽل.

• زَدَ ج زدُنَ: ٿ. [ف] مارَ — ڦيهه — ڊينب — ٻيَج. نشان — ضَرب — چوٽ. صدمو. نقصان. خساره.

• زدُڪوبُ: ٿ. مارَ ڪُٽَ — ٺـٺَ ڪٽ.

• زدو ج زدا: ذ صفت. [ف زدهٔ = لڳل] زده — وارو — هڻيل — جو] ماريل — ضربيل — (عشق جو) ماريل. پيڙيل — ڏکويل — رنجايل — ستايل — ضربيل. مرڪبات جي آخر ۾ ايندڙ. جيئن "آفت زدو. مصيبت زدو وغيره". شرمندو — لڄي — ڦِکو — ڪِکو وِکو — شرمسار — هڪو ٻڪو — پشيمان.

• زدهٔ: صفت. [ف] لڳل — ٺڪريل. وارو — هڻيل — (جو) ماريل مرڪبات ۾ ڪم آيل "جيئن مصيبت زدهٔ. آفت زدهٔ وغيره".

— زدهٔ حال: صفت. خَستَه حال — تباه حال. پريشان حال. غمگين — سوگوار.

• زرُ: ذ ٿ [ف] سون — طِلاَ — ڪَنچڻ. ڌن — مايا — دولت — دنيا — ملڪيت — خزانو — ناڻو — پيسا — ڏوڪڙ — جميعت. سمپت. سون جي تار.

• زرَ ج زرَ: ذ صفت. تيز ڪاوڙيل — غصي — ٻرَ (ل). تيز — تِکو. ڏاڍو مهانگو (ت).

— زرُ ٿيڻ وَڃڻُ: تپي وڃڻ — ڪاوڙجي وڃڻ.

— زرِ ڇڙَهڻُ: ڏاڍو مهانگو ٿيڻ.

• زرِپيشڪيُ: ٿ. [ف. زر + پيشگي = اڳواٽ ڏنل] ڪنهن سوُدي وغيره لاءِ اڳواٽ ڏنل رقم — سوٿي.

• زرِ خَريدُ: ذ. صفت. [ف. زر + خريد = وٺڻ] پئسا ڏيئي خريد ڪيل.

— زرِ خريدُو ج زرِ خريدا: ذ. صفت. پنهنجن پيسن سان ورتل — زرخريد.

— زرِ خَرِيدُو هُئڻُ: پنهنجن پيسن سان ورتل هئڻ — ذاتي شي هئڻ.

• زرِ دارُ ج زرِدارَ: ذ. صفت. [ف. زر + دار > داشتن = رکڻ]. زرَ وارو — شاهوڪارُ — دولتمندُ — دنيا وارو — مالدار — تونگرُ — جوڀ — ونهيون — هڙيو — سائو — ڀاڳيو — ڌنات — لکاپتي — امير.

• زرِدوزُ ج زرِدوزَ: ذ. [ف. زر + دوز > دوختن = سبڻ] ڪپڙي تي زريءَ جي ڀرت ڀرڻ وارو — چمڪدوزي ڪندڙ — چمڪدوز — زرِ بازُ — ڪارچوبي.

— زرِ دوزيُ ج زرِدوزيُون: ٿ. زريءَ جو ڀُرت — زريءَ جو ڪم — ڪامداني — زرباڦي — چمڪدوزي — ڪارچوبي.

• زردوسْت ج زرِدوسْتَ: ذ. صفت. [ف. زر + دوست = يار] دولت سان پيار ڪندڙ. لالچي — لوڀي.

• زرِ سُرخُ: ذ. [ف. زر + سرخ = ڳاڙهو] سون — طلا.

• زرسَفيدُ: [ف. زر + سفيد = اڇو] چاندي — نَقُرهٔ.

• زرِ گَرُ ج زرِ گَرَ: ف. صفت. [ف. زر + گر = ٺاهيندڙ] سونارو. ماڻيءَ ٻوٽو.

— زرِ گريُ: ٿ. سوناري جو ڌنڌو.

• زرِ مالگذاريُ ج زرِ مالگذاريُون: ٿ. ڍَلَ واريُ رقمَ — زرِ لگان.

• زرنگارُ ج زرِنگارَ: ذ صفت. [ف. زر + نگار = چٽسالي] اها شي جنهن تي سون جا نقش ٺهيل هجن — منقش. سونهري ڪم وارو — سونهري.

• زرِين: صفت. سونو — سونَ جو. سون جي رنگ جهڙو — سونهري.

• زراعَتَ ج زراعَتونُ: ٿ. [ع. ف] ٻني ٻارو. پوک واري زمين — آبادي ڪيل زمين. آبادي — پوک — ڪاشت — کيتي — ڪشت ڪاريُ — ڪاشتڪاري.

— زراعَتِ پيشَه: ذ. صفت. ٻني ٻارو ڪندڙ — پوکيندڙ — هاري — ڪَرمي — ڪسان — ڪاشتڪار — ڪاشتگار.

— زراعَتَ ڪَرڻُ: کيتي ڪرڻ — ڪاشتڪاري ڪرڻ — پوکڻ.

• زرافُ ج زرافَ: ذ. [ف] جانور جو هڪ قسم (جو آفريڪا جي جهنگلن ۾ ٿيندو آهي). شتر گاؤ.

• زرْبانو (ڪ): ذ. جابلو راڳ جو هڪ نالو.

• زربفتُ ج زربفتَ: ذ. [ف] سونيُ زريءَ لڳل ڪپڙو. سوُن جهڙو ڪپڙو. ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم — ڌماچ — ڪيمخاب.

• زرتار ج زرتارون: ث. [ف] زري جي تارن لڳل ڪپڙو — ڪيمخوابه
• زرتشت: اسم خاص. [ف] آتش پرستن جي رهبر جو نالو — زردشت.
• زرخيز: ذ. صفت. [ف. زر + خيز > برخواستن = اٿڻ] زر پيدا ڪندڙ (زمين). گهڻي پيدا واري زمين — شاداب. اُپتائتو — نفعائتو — منمير ـ اپت وارو.
• زرد ج زرد: ذ. (ف) رنگ جو هڪ قسم — پيلو — هئڊو — زردو — ڦڪو — پئرو — بسنتي — هئڊائون — ڪئنسري — گل جو هڪ قسم (لس).
• زردالو: ميوي جو قسم [انگ. Apaicot].
— زرداڻ: ث. پيلاڻي — پيلاڻ — هئڊاڻ ـ هئڊائي — ڦڪاڻ — ڦڪائي — بيماريءَ جو هڪ قسم — يرقان — زرقان — سائي.
— زردائڻ: مصدر. ڪجهه قدر پيلاڻ تي ڏيکارجڻ — هيڊائڻ.
— زر دائي ج زردايون: ث. پيلاڻ — هيڊاڻ — ڦڪاڻ — ڦڪائي.
— زرد ٿيڻ: بيماريءَ سبب پيلو ٿيڻ.
— زردرو: ذ. صفت. [ف. زرد + رو = منهن] زرد چهري وارو — ڦڪي منهن وارو. شرمنده ـ خَجل — شرمسار — لڄي. خوفزده.
— زردرو ٿيڻ: شرمنده ٿيڻ — لڄي ٿيڻ. خوفزده ٿيڻ.
— زردروئي ج زردروئيون: ث. شرمساري. ڪمزوري.
• زردو ج زردا: ذ. پيلو — پئرو. هئڊو — بسنتي — ڪئسري — ڦڪو — جهڪو — اوڌو. زعفران چهريل پلاءَ جو هڪ قسم — زرد رنگ جا مِنا جانور.
— زردي ج زرديون: ث. زرداڻ — زردائي — هئڊاڻ — ساواڻ — پيلاڻ — ڦڪاڻ — ڦڪائي. بيضي جي اندرين هئڊاڻ. يرقان — سائي — ڪامڻ — ڏؤري (پرمانند). ڪڄيءَ جو هڪ قسم (جنهنجو ڏونڪو زردو ٿئي).
— زردي پيوڙي: ث جنديءَ جي ڪم ۾ ڪم ايندڙ هڪ رنگ.
— زرديرڙو ج زرديرڙا: ذ. صفت. پيلاڻ جهڙو — هيڊاڻو.
— زرديرو ج زرديرا: ذ. صفت. پيلاڻجهو — پيلاڻجهڙو — هئڊسرو — بادامي.
— زرديون: ث گهوڙي جي ڏندن ۾ ڪارا داغ (جن مان عمر معلوم ڪجي).
• زرداري (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• زردالو ج زردالو: ذ. (ف) ميوي جو هڪ قسم. ننڍو بادام.
• زردشت: ذ. (ف) آتش پرستن جو رهبر — (هي شخص منوچهر بادشاهه جي نسل مان هو ۽ فيثا غورث حڪيم جو شاگرد هو. هن گشتاسپ بادشاهه جي زماني ۾ نبوت جي دعويٰ ڪئي ۽ آتش پرستيءَ جو دين برپا ڪيو) — زرتشت.
• زرڙاٽ ج زرڙاٽ: ذ. (آواز) زور سان وڄڻ جو آواز — شرڙاٽ — شوشاٽ.
• زرشڪ ج زرشڪ: ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم — نيپال ۾ ٿيندڙ ٻيرن جو هڪ قسم.
• زرع: ذ. [ف. ع] پوک — ڪيتي — ٻني.
— زرعي ج زرعي: صفت. پوک لائق — آبادي لائق ـ ڪيتيءَ لائق — زراعت جهڙي.
• زرق وبرق: ذ. [ع] شان و شوڪت.
• زرڪان (ت): ث. جگر جي بيماريءَ جو هڪ قسم — يرقان.
• زرڪ زئي: اسم خاص. [ف. زيرڪ = دانا + زئيدن = ڄمڻ] زرڪ خان (زيرڪ خان) جو اولاد — براهوئي بلوچن جو هڪ قبيلو.
• زرمت: اسم خاص. افغانستان جو هڪ علائقو.
• زرناز: اسم خاص. [ف. زرينه] هڪ عورت جو نالو.
• زرنپ: ذ. هڪ مشهور برهمڻي درخت ٻوٽي جو نالو.
• زرنباد: ذ (ف). پسارڪي وکر جو هڪ قسم گول پاڙ وارو ڪچور — جدوار.
• زرني ج زرنيون: ث (ف). سونهري رنگ تي هڪ زهر جو قسم — هرتال.
• زرڻ: (ڪ). مصدر. ڪرڻ. وهڻ — وهي وڃڻ (واريءَ يا سنهي شيءِ جو) — ذرو ذرو ٿيندڙ.
— زرڻو ج زرڻا: ذ. صفت. هيٺ وهي ڪرندڙ — ذرو ذرو ٿيندڙ [ث. زرڻي ج زرڻيون]. جيئن: "ڦڪي فقيري علم ري. جيئن واري منجهه پروڻ. جي ٿي ڏجيس ڏوڻ. ته هوءَ اڳيئي زرڻي" (براد).
— زري پوڻ (ڪا): ٻري پوڻ — ذرا ذرا ٿيڻ.
• زرڻ پٽ: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.
• زرو ج زرا: ذ. [ع. ف. جره] پکيءَ جو هڪ قسم — پيلين اکين ۽ ڇوٽن پرن وارو مشهور شڪاري پکي — "باز" جو نر — جرو.
• زره ج زرهون: ث لوهي پوشاڪ (جا لڙائيءَ ۾ ڪم اچي) پاکر — سلاح.
— زره پوش ج زره پوش: ذ. صفت. [ع. زره + ف. پوش از پوشيدن = ڍڪڻ] زره پهريل ماڻهو — زره پائيندڙ — سلاح پاتل. جنگي جوڌو.
• زري: ث. (ف). سون جي تار — سونو ڌاڳو — سونهري تار (جا پرت جي ڪم اچي). ڪلابت. مقيس — بادلو.
— زري باز ج زري باز: ذ. صفت. [ف. زر + باز > بافتن = ڪيڏڻ] زريءَ جو ڪم ڪندڙ — مقيسي ڪلابت پريندڙ.
— زري باف ج زري باف: ذ. صفت. [ف. زر + باف > بافتن = اُڻڻ] زري دوز — زري پرڻ جو ڪم ڪندڙ.
• زشت ج زشتَ: ذ. صفت. (ف). بدشڪل — ٻچڙو — خراب — بُرو — بد.
— زشت خو: ذ. صفت. [ف. زشت + خو = مزاج] چيٺ — بدمزاج — ايڙهو.
— زشت رو: ذ. صفت. [ف. زشت + رو = منهن] بدشڪل — بدصورت — بدزيبو — روپ هيڻو — ڪجهٽ — ڪروپ — بُري صورت وارو.

• **زعْفرانُ ج زعْفِرانَ**: ث. خوشبوءِ دار گل جو ٻور، جو دوا طور ڪم اچي – ڪيسر – ڪئنسر – ڪيسر جو گل. [انگ. Saffron].

– **زعْفرانِيُ صفت** زعفران جي رنگ وارو – ڪيسري. زرد – پيلو.

– **زعْفرانِي چادَرَ پَرَڻُ**: سڄ لَهي وڃڻ – اونده ٿيڻ – رات ٿيڻ.

• **زعْمُ ج زعْمَ**: ذ. (ع). گمان – خيال – ظن.

• **زعِيْمُ ج زعِيْمَ**: ذ. (ع). سردار – ليڊر – رهنما.

• **زُفْتُ ج زُفْتَ**: ذ. [ف. جفت = جوڙو] جوڙو – ٻه گڏ – جُٽُ. چولو ۽ پوتي، جي مڱ يا ڪنوار کي ڳنڍائجن.

• **زڪَ ج زڪُونَ**: ث (ف). زِلت – شرمندگي – خفت – شڪي – شڪست – هار. نقصان – ٽوٽو – خسارو.

• **زِڪ ج زِڪُون (ڪ)**: ث. [ف]. گِهه وجهڻ لاءِ ٻڪريءَ جي کل جي سانداري – ايزڪ – سانداري – اوٺي – کلي.

• **زِڪُ ج زِڪَ**: ذ. صفت. پريل – ٻر – پرپور – رتو – پرتو – چڪار. ٽلهو – متارو – سپرو – سپرو. تمام سخت – پختو – ڏاڍو.

• **زُڪامُ ج زُڪامَ**: ذ [ف] بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ ٿڌ يا گرميءَ لڳڻ سبب نڪ مان پاڻي وهي) – ليٽ – ريزش – سردي – ٿڌ – نزلو.

• **زڪِريا**: اسم خاص. (ع) پيغمبر جو نالو. هڪ ذات جو نالو (ڪ).

• **زڪْواتَ ج زڪْواتُونَ**: ث. شريعت محمدي مطابق مقرر ٿيل مال جي خيرات. چاليهون حصو. مڱ – دان – خيرات – صدقو.

• **زڪِيُ ج زڪِيُ**: ث صفت. (ع) نجو – نج – صاف – شڌ – نِبار – سُٺو – اُڇتو – نرمل. خالص – اَصيل – چنڊ. کرو – ٽڪو – سچو – چوکو – ٽنگسالي. پاڪ – پوِتر – پاڪدامن. نسورو – صفا.

• **زڪِيڪَ ج زِڪِيڪُون**: ث. پورن ڏينهن واري عورت – ٻرئي پيٽ عورت – حامله – گرڀوتي.

• **زَگو ج زَگا (ت)**: ذ. ڏاڙ – ٻتاڪ – لٻاڙ – زٽ.

– **زَگا هڻڻ**: ٻتاڪون هڻڻ – ڏاڙون هڻڻ.

• **زِلُ**: (ڪ) صفت. سخت تتل – سخت گرم.

– **زِلُ ٻارڻُ**: فساد وڌائڻ. ظلم ڪرڻ.

• **زُلالُ ج زُلالَ**: ذ. مٺو ۽ صاف پاڻي.

• **زلْزلو ج زلْزلا**: ذ. [ع. زلزله] ڏوٻ – ڏوٻو – لوڏو – ڏڪڻي – لرزش – ٿرٿلو – ابتري – فساد – جرجلو. اُجاڙ – سڃ – ويراني. اُداسائي – هيڪل – وسوڙائي.

• **زُلْفَ ج زُلْفَ** ذ (ف) رات جو پهريون حصو. وار – ڪاڪل – گيسو. لونڙيءَ جا وار – ڪنن مٿان وارن جي چڳ. (وارن جي) گهنڊي – چڳ – ڪنڍڙو.

• **زُلْفَ ٻنگالِ**: ذ. هڪ تيل جو قسم.

– **زُلْفِ تابدارَ**: ذ. چمڪندڙ ڪارا وار ۽ پيچ در پيچ وار.

– **زُلْفِ پُرشِڪنُ**: ذ. [ف. زلف + پُر = پريل + شڪن = گهُنج] پيچدار زلف – گهنڊيدار ممولا – لوئي جا وار.

• **زُلفِيُ ج زُلفُونَ**: ث. وارن جي گهنڊيدار چڳ – ڪُنڍِي – وَر – انگوڙو – چُلو.

• **زُلِيْخَا**: اسم خاص. (ع) تمام حسين عورت جو نالو. مصر جي عزيز جي راڻي (جا حضرت يوسف تي عاشق ٿي هئي).

• **زِمَ (ڪ)**: ث. زور – طاقت – ٻل – سگهه – زوم.

• **زِمامُ ج زِمامَ**: ذ. (ع) واڳ.

• **زِمانُ ج زِمانَ**: ذ. (ع) واڳ.

• **زمانُ ج زمانَ**: ذ. (ع) وقت – عرصو – ساعت – عهد. فرصت – ڪال. گرامر ۾ وقت لاءِ ٺهرايل لفظ.

– **زمانُ حالُ**: ذ. هلندڙ وقت. گرامر ۾ هلندڙ وقت جي معنيٰ ڏيکاريندڙ فعل.

– **زمانُ حالُ اِسْتِمْرارِيُ**: ذ. گرامر موجب هلندڙ وقت ۾ ڪم جاريءَ کي ظاهر ڪندڙ فعل.

– **زمانُ حالُ مُتَشڪِيُ**: ذ. گرامر موجب هلندڙ وقت ۾ ڪنهن ڪم بابت شڪ ظاهر ڪندڙ فعل.

– **زمانُ حالُ مُدامِيُ**: ذ. گرامر ۾ هي زمان گذريل ۽ هلندڙ وقت گڏي ٿو ڏيکاري ۽ اِئين ٿو ڏيکاري ۽ ڄاڻائي ته ڪو ڪم گذريل وقت کان وٺي جاري ٿيو آهي ۽ اڃا پيو ٿئي يا هميشه ٿيندو آهي.

• **زمانُ سازُ ج زمانُ ساز**: ذ. صفت. [ف. زمان + ساز > ساختن = ٺاهڻ] وقت موجب نهي هلندڙ (ماڻهو) – وقت گذاريندڙ. مطلبي يار يا دوست – هان ۾ هان ملائيندڙ.

– **زمانُ ماضِيُ**: ذ. گذريل وقت (گرامر ۾) گذريل وقت جي معنيٰ ڏيکاريندڙ فعل.

– **زمانُ ماضِيُ اِسْتِمْرارِيُ**: ذ. گرامر ۾ هي زمان ڄاڻائي ٿو ته گذريل وقت وارو ڪم پورو ٿي نه چڪو هو، پر گذريل وقت ۾ هليو پئي يا جاري هو.

– **زمانُ ماضِيُ بَعِيْدُ**: ذ. گرامر ۾ هي زمان ڏيکاري ٿو ته فعل وارو ڪم ڪجهه وقت اڳي يا گذريل وقت جي ڪنهن ڪم کان اڳي ٿيو هو.

– **زمانُ ماضِي شَرْطِيہ**: ذ. گرامر موجب هي زمانُ صيغي شرطي ۾ ڪم ايندو آهي ۽ هميشه ان ۾ هڪ نه ٻيو شرط وجهي ڳالهه ڪبي آهي.

– **زمانُ ماضِيُ قَرِيْبُ**: گرامر ۾ گذريل وقت جي ڪم جي، وڃهڙائي ۾ پورائي ڏيکاريندڙ زمان.

– **زمانُ ماضِيُ مُتَشڪِيُ**: گذريل وقت جي ڪم بابت شڪ ڏيکاريندڙ زمان.

– **زمانُ ماضِيُ مُدامِيُ**: ذ. گذريل وقت جي عادت يا رواج يا ٻيو ڪو سانده يا وري وري ٿيندڙ ڪم ڏيکاريندڙ زمان.

— **زمانُ ماضيِ مُطلَقُ**: ذ. هي زمان اهو وقت ٿو ڏيکاري جو بنهه گذري ويو هجي ۽ جنهن ۾ ڪو ڪم ٿي چڪو هجي.

— **زمانُ مُستقبِل**: ذ. گرامر موجب ايندڙ وقت جي معنيٰ ڏيکاريندڙ زمان.

— **زمان مُستقبِل اسْتِمْرارِيْ**: ذ. ايندڙ وقت ۾ جاري رهندڙ ڪم ڏيکاريندڙ زمان.

• **زمانو ج زمانا**: ذ. وقت — ٽائو — ويلو — سمو — وِرِمُ — ايام — وير — نوبت — صاحبي — وارو — ايام ڪاريْ ـ عَمَلُ. ڏينهن — موقعو — وجهه — اوڪاس. رُتِ — موسم — فصل - مُندَ - - مَهَلَ. فرجو — مهلت. فرصت. مدو — ميعاد. پُرڪو — پيرو — گهمرو — وار — دفعو — لڳو — پرڪ. ڏاهي — ڏانهين. عمر — چمار — ارجا — اوستا. جُڳ — قرن. دنيا — جهان — جَڳُ - جَڳَتَ — سنسار — لوڪ — وِيس — عالم — ڪائنات. زمين - پرٿوي - خلقت. مخلوقات.

— **زمانو بَدلجيْ وَڃڻُ**: خلق جو ڪردار بدلجڻ. وقت جو بدلجڻ.

— **زمانو ڏِسڻُ**: تجربو حاصل ڪرڻ — آزمودگار ٿيڻ - دنيا کي ڏسڻ.

— **زمانو ڦِرِيْ وَڃڻُ**: زمانو بدلجي وڃڻ. ماڻهو جو ڪنهن جي خلاف ۽ دشمن ٿي وڃڻ.

— **زماني جي زدَ ۾ اچڻُ**: تڪليف ۾ اچڻ - وقت جي ڦيري ۾ اچڻ.

— **زماني سازُ ج زماني سازَ**: ذ. صفت. مطلب جو يار — هان ۾ هان ملائيندڙ —خود غرض. دُنيوي - وهنواري — لوڪا چاري — دنياساز — دنيادار.

— **زماني سازِيْ ج زماني سازِيُوْن**: ث. خوشامد. ظاهرداري — بناوت. دنياداري. حيلو - وسيلو. حالو چالو — جوڙيءَ کي جَسُ.

— **زماني سازِيْ ڪَرڻُ**: دنياداريءَ وارو ورتاءُ ڪرڻ. خوشامد ڪرڻ مڪاري ۽ بناوتي ڳالهيون ڪرڻ.

— **زماني کي مُنْهَن ڏِيڻُ**: دستور ۽ عام قاعدي موجب هلڻُ.

• **زُمَرِ**: ث. [ع] قرآن پاڪ جي هڪ سورة جو نالو. جماعت.

• **زمُرَدَ ج زمُردَ**: ذ. (ف) هيري جو هڪ قسم. سائي رنگ جو هيرو — پنو.

— **زمُردي**: صفت. زمرد جهڙو سائو - سبز.

• **زمُرڪُ ج زمُرڪَ (ت)**: ذ. ڏڪ — سزا — سيڪت. مالي نقصان پهچڻ خواهه جسماني نقصان پهچڻ. چوٽ. پرو اچڻ.

— **زمُرڪ ڏِيڻُ**: سخت سزا ڏيڻ — مار ڏيڻ. هيسائڻ — دٻائڻ.

— **زمِرڪُ کِيَڻُ**: ڏڪ پتائڻ.

• **زُمْرو ج زُمرا**: ذ. [ع. زُمْرَهْ] ٽولي — جماعت — گروهه — ميڙ — هجوم — سڳَرَ — ساٿاري — سات. سنگ — صحبت. گَڏَلسَ — چانگ — وَلَرَ. لشڪر — سپاهه — فوج — تُمَنَ. رسالو - دستو.

• **زمْزمْ**: اسم خاص. (ع). مڪ شريف ڪعبة الله ۾ کوهه جو نالو.

— **زمْزمِيْ**: ث. آب زمزم رکڻ لاءِ لوهه جي ننڍڙي دبلي.

• **زمِستانُ**: ذ. (ف). سرديءَ جي موسم — سيارو.

• **زمَهرِيْر**: ث. (ع). سخت ٿڌ - سيارو. سرديءَ جي عذاب واري دوزخ جي هڪ طبقي جو نالو.

• **زمِيْنَ ج زمِيْنُوْن**: ث. (ف). ارض — پوم — ڌرتي — پرٿوي — پرٿئي — پونءِ ـ پٽ — ترَ — ميدان. ملڪ. ديس — ڏيهه — ديش — خاڪ — مٽي. ڪيتي - آراضي — پني. دنيا — جهان — عالم — جڳت — سنسار. بنياد —جَڙ - پاڙ - هيٺيون حصو.

— **زمِيْن آسمانَ جو فَرقَ هُئڻُ**: ظرف. تمام گهڻو فرق هئڻ — اختلاف عظيم هئڻ.

— **زمِيْن اسمانَ هِڪ ڪَرِي ڇڏِڻُ**: ڪنهن ماڻهوءَ جي تلاش ۾ ڪا جاءِ نه ڇڏڻ - تمام گهڻي تلاش ڪرڻ. تمام گهڻو هُل ۽ دهشت هئڻ. حد کان وڌيڪ پاڻ پتوڙڻ.

— **زمِيْن اَٿلِيْ پوڻُ**: ڪجهه به ٿي پوڻ.

— **زمِيْنات**: ث. جمع زمين جو — زمينون.

— **زمِيْن بُوسَ ٿيڻُ**: [ف. زمين + بوس > بوسيدن = چمڻ] زمين چمڻ. خدمت ۾ حاضر ٿيڻ. ملازمت ۾ حاضر ٿي ادب بجا آڻڻ.

— **زمِيْن تي پيرُ نَ رَکڻُ**: هٺ ڪرڻ — وڏائي ڪرڻ. هميشه سُواريءَ تي گهمڻ ڦرڻ. ناز نخري سان هلڻ.

— **زمِيْنَ پيرن هيٺان نِڪرڻ**: بد حواس ٿيڻ — بدحواسيءَ سبب پيرن جو ڏڪڻ ۽ ڦيري اچڻ.

— **زمِيْنَ جو گَزُ بَڻجڻُ**: هردم گهمندو ڦرندو رهڻ. زمين ڪڇيندو رهڻ.

— **زمِيْنَ داخِل ٿيڻُ**: خاڪ ۾ ملي وڃڻ. نيست و نابود ٿيڻ. مرڻ.

— **زمِيْن دوزُ**: ذ. [ف. زمين + دوز > دوختن = سبڻ] زمين ۾ پوريل — زمين اندر — زمين جي هيٺ.

— **زمِيْن دوزُ ٿيڻُ**: ڪري پوڻ — ڍهي پٽ ٿيڻ.

— **زمِيْنَ ڪائِيْ وَڃڻُ**: گم ٿيڻ. ڪجهه به نه لڀڻ.

— **زمِيْنَ ڪوٽائڻُ**: (ت). لاجواب ڪرڻ. شرمندو ڪرڻ.

— **زمِيْنَ ۾ سمائجڻُ**: شرم يا غيرت جي سبب زمين ۾ داخل ٿيڻ جو خيال ڪرڻ. شرمندو ٿيڻ.

— **زمِيْنَ ۾ گهڙِيْ وَڃڻُ**: نهايت شرمندو ٿيڻ — لڄي ٿيڻ.

— **زمِيْنَ وَهڻُ**: زمين جو هيٺ وڃڻ.

— **زمِيْن وَزمانُ**: ذ. سڄو زمانو — سڄي دنيا — ڪائنات.

— **زمِيْندارُ ج زمِيْندارَ**: ذ. صفت. [ف. زمين + دار > داشتن - رکڻ] زمين وارو - زمين رکندڙ — زمين سنڀاليندڙ — زمين جو مالڪ.

– زميْندارِيْ ج زميْندارِيُونْ: ث. زمين جي هجڻ جي حالت. زمين جي مالڪي. زمين جي سنڀال.

• زَنِ : ث (ف). عورت – اِستري – زال – نار – مهْري – ناري. گهرواري – جوءِ – پتني – اهليہ – بيوي – زوجہ. ٿهلي – داسي – نوڪرياڻي – نفرياڻي – ٻانهي. وني – ڪنوار.

– زَنْ مُرِيْدَ ج زَنْ مُرِيْدَ: ذ. صفت. زال جي چئي تي هلندڙ – جوءِ جو مڄو – استري جيت – زال جو غلام.

– زَنْ مُرِيْد هُئَڻُ: زال جي هٿ وس هئڻ.

– زَنِ مَنْڪوحہ: ذ. [ف. زن + منڪوحہ = نڪاح ۾ آيل] نڪاح ۾ آندل عورت – نڪاح پڙهي زال.

• زنانِ خانُو ج زنانِ خانا: ذ. خاص زالن جي رهڻ جي جاءِ ـ حويلي – ڏيڍي – حرم – حرمسراءِ.

• زنانُو ج زنانا: ذ. صفت. زال جو – زالڪو – زالاڻو – زن ذاتيون – زن ذاتيرو. ماديءَ منهون – نازڪ – نامرد. عياشي.

– زنانو مُنْهَنْ هُجَڻُ: ڪنهن بہ ڪم جي لائق نہ ٿيڻ.

– زنانِيْ دِل ڪَرَڻُ: ڪنجوسائي ڪرڻ. بزدلي ڪرڻ. زال جي چئي تي هلڻ.

• زِنا ج زِنا: ذ. [ع] غير عورت سان مباشرت – ڌاري زال سان همبستري – حرامُ – بَدِ ڪارِيْ – حَرامڪارِيْ.

– زِنا بِالْجَبْر: ذ. [ف. زنا + با = سان + جبر = ڏاڍائي] زوري حَرامڪارِيْ – زوري زِنا.

– زِناڪارُ ج زِناڪارَ: ذ. صفت. [ف. زنا + ڪار > ڪردن = ڪرڻ] زنا ڪندڙ – زناهي – زاني – فاجر – بدڪار – ويچاري.

– زِناڪارِيْ ج زِناڪارِيُونْ: ث. زنا – زِناهُ – حرامڪاري – بدڪاري.

• زِناهُ، زِناهَ: ذ. زِنا.

– زِناهِيْ ج زِناهِي: ذ. صفت. زناڪار. زنا جو.

• زناغُ ج زناغُونْ: ث [ف] ڪڪڙ يا ڪبوتر وغيره جي سيني واري هڏي – سيني واري هڏي – سيني جي تاڪي. هڏو – جڙهہ. جناخ – جناڪ.

• زُنارُ ج زُنارَ: ذ. [ف] اهو ڌاڳو جو هندو ماڻهو مذهبي رسم موجب ڳچيءَ ۾ پائيندا آهن. جڻيو. قيد خانو – بنديخانو.

• زناوَرُ ج زناوَرَ: ذ. ساهوارو. جانور – جناور.

• زَنْبُ ج زَنْبَ (ـڪ): ذ. وڏو گرهُ (ڀت جو) – وڏو نوالو – ڳنو – لقمو.

• زَنْبُ ج زَنْبُونْ: ث. سرَ يا پترجو وڏو ٽڪرُ ـ جِنْبَہ.

• زَنْبَقُ: ذ. [ع] بسارڪي وکر جو هڪ قسم. سفيد گل جو هڪ قسم. [انگ. Inis].

• زَنْبَڪُ ج زَنْبَڪَ: ذ. ڀت جو وڏو گرهُ – زَنْبُ.

• زَنْبَڪو ج زَنْبَڪا (ڪ): ذ. (آواز) آواز جو هڪ قسم – سنڪو – ڦهڪو. جيئن "هوا جو سوسات. پاڻي جو ڳينڪو. مال جو رنڀڪو".

• زَنْبُورُ ج زَنْبُورَ: ذ. (ف) ماکيءَ جي مک.

• زَنْبِيلُ ج زَنْبِيلَ: ذ. [ع] فقيرن جو ڪچڪول. پِنَڻَ جو ٿانءُ – ڪستو – جنبيل. جهولِيْ – ٿيلهِيْ. فقيرن جي وڏي گودڙي.

• زَنْجِيرَ ج زَنْجِيرُونْ: ث [ف] لوهہ جي ڪڙين جي ڳتيل قطار – سنڪلِيْ – چين – Chain سنگر – نِشرُ – واگهہ. بيڙي – اشڪول. ڌاوڻ. ڪڙي – قطار. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهہ. (صفت) پڪو – پختو – ڏاڍو – مضبوط – قابو – سوگهو – اَچل – برقرار.

– زَنْجِيرِي ج زَنْجِيرِيُونْ: ث. زنجير. پرت جو هڪ قسم.

• زَنْجِيرو ج زَنْجِيرا: ذ. [ع. جزيره] ٻيٽ – جزيرو.

• زَنْجِيلُ ج زَنْجِيلَ: ث. [ف] پارجات. پنڻ جو ٿانءُ – جنبيلُ – ڪستو – ڪاسو.

• زِنْدانُ ج زِنْدانَ: ذ. [ف] قيد خانو – بنديخانو – جيل – محبس. تڪليف. ڏک. بيماري.

– زِنْدانَ ۾ پوَڻُ: تڪليف ۾ پوڻ.

– زِنْدانِيْ ج زِنْدانِيْ: ذ. صفت. قيديْ – اَسير.

• زِنْد آوِسْتا: اسم خاص. [ف. زند = شرح + آوستا = متن] پارسين جو پاڪ ڪتاب.

• زِنْدَهور: اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

• زِندگانِيْ ج زِنْدگانِيُونْ: ث. [ف]. زندگي – جياپو – زيست – حياتي – جند. عمر – اوستا – چوٽا – پساهہ – ارجا. جيوتي – گذران

• زِنْدگِيْ بَسَرُ ڪَرَڻُ: عمر گذارڻُ – جيئڻُ – عمر ڪاٽڻ.

– زِنْدگِي تَلْخُ ٿيَڻُ: حياتي وبال ٿيڻ.

– زِندگِيْ ڀر: ظرف. تمام عمر – سڄي عُمر.

– زِنْدَگِيْ ڪَوِيْ ٿيَڻُ: دنيا جي ڏکن کان بيزار ٿيڻ. تمام گهڻين مصيبتن ۾ اچي ڦاسڻ. حياتيءَ کان هٿ کڻڻ. دنيا کان دل کٽي ٿيڻ.

– زِنْدَگِيْ تنگ ٿيَڻُ: زندگيءَ کان عاجز ٿيڻ – حياتيءَ کان ڪَڪِ ٿيڻ.

– زِنْدَگِيْءَ کانْ هَٿَ ڌوئَڻُ: جيئڻ جو آسرو نہ رکڻ – حياتيءَ تان آسرو لاهڻ.

• زِنْدَهْ: صفت. (ف). ذِي رُوح – ذِي حيات – حيات – جيئرو. خوش. تازہ.

– زِنْدَهْ باشْ: ندا. جيئرو رہ ـ سلامت رَہ. شاباس – مرحبا.

– زِنده رَهَڻُ: جيئرو رهڻ. تازو رهڻ.

– زِنْدَهْ دَرگور هُجَڻُ: جيئري قبر ۾ هجڻ. تمام تنگ گذارڻ.

– زِنْدَهْ دِلْ: صفت. خوش طبع – خوش مزاج – ظريف – مسخرو – چرچائي.

– زِنْدَهْ دِلِيْ: ث. خوش طبعي – ظرافت. چرچو – مسخري.

– **زِنْدَهُ ڪَرَڻُ**: جيئرو ڪرڻ– ساهه وجهڻ. حياتي بخشڻ. جان وجهڻ.

– **زِنْدُو ج زِنْدا**: ذ.صفت. جيئرو– حيات –زِندهُ –جاڳندو. خوش. چڱو ڀلو.

• **زِنْدِيقُ ج زِنْدِيقَ**: ذ. صفت. (ع). بي دين – ڪافرُ – بي ايمان – مشرڪ – ملحد.

• **زَنْگُ ج زَنْگَ**: ذ. [ف] گهنڊ – گهنڊتي. (ڪنهن ڌاتوءَ جو) ڪَٽُ – ڪَسُ – مَٽُ – مرچو – مورياڻ – زنگار. بدخواهي – عداوت – ضد – دشمني – ويرُ – ايرڪا – عڪس – خصومت – ڪينو – خار – چاوت – بغض – ڪُڙنس – حسد.

– **زنگ آلُودَهُ**: صفت. ڪَٽ چڙهيل – زنگ خورده – ڪٽيل.

– **زنگارُ ج زِنْگارَ**: ذ. ٽامي جي ڪَٽ – ڪَسُ زنگال – زنگ. (هي ڪاٺين مان هٿ ايندو رهي. بعضي هن ريت ٺاهيندا آهن. ديڳڙيءَ ٽامي جيءَ ۾ سرڪو تکو وجهي بند ڪري باهه تي چاڙهي، سرڪو سڪائي. ديڳڙي مان ڪرڙي لاهي هٿ ڪندا آهن).

– **زِنْگالُ ج زِنْگالَ**: ذ. زنگ – ڪٽ – ڪس – زنگار.

– **زِنْگالِجَڻُ**: زنگجڻ – ڪٽجڻ – ڪٽ چڙهڻ – ڪسجڻ.

– **زِنْگِجَڻُ**: زنگ لڳڻ– ڪٽجڻ – ڪٽ چڙهڻ – ڪسجڻ. ڪاٽجڻ. سڙڻ.

– **زِنْگُ لَڳَڻُ**: ڪٽ چڙهڻ.

• **زِنْگُ وِجهَڻُ**: عداوت وجهڻ – دشمني وجهڻ.

• **زِنْگَ (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **زِنْگبار**: اسم خاص. شيدين جو ملڪ. آفريڪا جي هڪ علائقي جو نالو.

• **زِنْگِي ج زِنْگِي**: ذ. گل جو هڪ قسم. زنگ ملڪ جو ويٺل – حبشي. (اسم خاص) مرد جو نالو.

• **زِنْگِيا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **زِنْگِياڻِي**: اسم خاص. ڪلمتي بلوچن جي هڪ پاڙي جو نالو.

• **زِنْگِيپوٽا**: (ت). اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **زِنْگِي پُور**: اسم خاص. تعلقي نل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **زِنْگيجا**: اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي رتي ديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **زِنْگيزا**: (ت). اسم خاص. قبيلي جو نالو – زنگيجا.

• **زِنْهارَ**: ظرف. (ف). پناهه – هرگز – ڪڏهن نه.

• **زِنْشور**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **زوارُ ج زوارَ**: ذ. (ع). زيارت ڪندڙ – زيارتي. ڪربلا معلي جو زيارتي. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو (ت).

• **زوالُ ج زوالَ**: ذ. (ع). ڪرڻ جي حالت – لاڙو – لاٿ – تنزل. سج لڙڻ جو وقت – لاڙو سج جو. اڳينءَ جو وقت. پڇاڙي – پڇاڙي. زبون – چٽ – ڪريل. گم – ناس. ضائع. ڪمي – گهٽتائي پستي (ضد. ڪمال).

– **زوال جو وقتُ**: ذ. ٽيون پهرُ – ٻنپهرن کان پوءِ جو وقت.

– **زواليَتَ ج زواليَتُون**: ث. گهٽتائي – لاڙو. موت – پويان پير – پٺوتائي زوال. ابتري. ساڙو – ڳارو – سوءُ – سار – ڳار. بربادي – تباهي – اجاڙ – خانه خرابي – ستياناس – خانو خراب.

– **زواليِ ڏِيڻُ**: (ت) موت پهچائڻ.

– **زَوْجُ**: ذ. (ع). جوڙو. زال مڙس.

– **زَوْجَهُ ج زَوْجَهُون**: ث. زال – گهرواري – بيبي – استري. عورت.

– **زَوْجَهِ مَنْڪُوحَهُ**: ث. نڪاح ٻڌي زال.

– **زَوْجِيَتْ**: ث. نڪاح – عقد. وهانءُ.

– **زَوْجِيَتْ ۾ آڻَڻُ**: نڪاح ۾ آڻڻ – زال بڻائڻ.

• **زُودْ**: صفت. ظرف. (ف). جلد – تکڙو – ترت – ٺهه پهه – جهٽ پٽ – فوراً – شتاب – تکو – اَمالڪ – يڪدم. هڪدم – ٺهه طالبو – اوچتو.

– **زُودْرَسْ**: ذ. صفت. [ف. زود + رس> رسيدن = پهچڻ] تمام ذهين – تيزفهم.

– **زُودْ رَنْجُ ج زُودْ رَنْجَ**: ذ. صفت. [ف. زود + رنج = ڏک] جلدي چڙندو. چيڙاڪ – تپندو – پورسرندڙ. خارباز – تيزمزاج.

– **زُودْ رَنْجُ هُئَڻُ**: جلدي ڪاوڙجندڙ هئڻ – ڪاوڙيل هئڻ – چيڙاڪ هئڻ.

– **زُودْ فَهَمُ**: ذ. صفت. [ف. زود + فهم = عقل] تمام ذهين – تيزفهم.

– **زودنويس ج زُود نَوِيسَ**: ذ. صفت. [ف. زود + نويس > نوشتن = لکڻ] تکڙو لکندڙ – جلدي لکندڙ.

– **زُودنَوِيسِي**: تکڙي لکڻ جي طاقت.

• **زُوْرُ ج زُوْرَ**: ذ. (ف). ٻل –طاقت – قوت – توانائي – سگهه – همٿ – جرئت – شڪتي – تيج – سَت – ڏاڍائي – مضبوطي – توفيق – سگهت – سامرٿي. غلبه – زيادتي – ڪثرت – افراط – ازحد – نهايت. ظلم – ستم – سختي – غضب – زبردستي. اختيار – حڪم – حڪومت. ڪوشش.

– **زورآزمائِڻُ**: طاقت آزمائڻ –طاقت ڏيکارڻ –زور ڏيکارڻ. زور جي آزمائش وٺڻ.

– **زور آزمائِي ج زور آزمائِيُونْ**: ث. طاقت آزمائي.

– **زور آوَرُ ج زور آوَرَ**: ذ. صفت. [ف. زور + آور > آوردن = آڻڻ] ٻلوان – طاقتور – طاقت مند – جرئت وارو.

– **زور آوَرِي ج زور آورِيُونْ**: ث. طاقت – ٻلُ – توانائي. زبردستي.

– **زورارُ ج زورارَ**: ذ. صفت. زور وارو – زور ڀريو – زورائتو – مضبوط – ڄاڏو – جبرو – ٻليار – ٻلي – پرٻل – ڪراڙو – ڪڙاڪڙي – سگهو – سٽرو – سگهارو – سگهائتو – سٻرُ – سگهتو – قوتي – ستائتو – قرارو – توانو – ستائتو. زبردست – ٻهج وارو – پڇئيات – شهزور.

– **زوراڪ ٿيڻ**: (ت) ڪنهن جانور جو زور وٺڻ قابو ۾ نہ اچڻ.

– **زوران دَسْتِي ج زوران دَستيُون**: ٺ. [ف. زور + دست = هٿ] ڏاڍمڙسي – طاقت – زوران زوري – ملهان ملهي.

– **زوران زوري**: ظرف. زبردستي – زوري – جبراً – سختيءَ سان – زور سان – قهراً.

– **زوران زوري ڪرڻ**: زبردستيءَ ڪرڻ.

– **زوراٿو ج زوراٿا**: ذ. صفت. سگهارو – سگهاڻو – زور ڀريو. زوردار – ڦرارو – زبردست – پهلوان – پراڪرمي – جبرو – جاٺو – قوي. جنگ – جوڌو – هيڪل – بهادر – ٻلي – ٻلوان – زور آور. (ذ). شوڪ – غم – ڏک – گوندر – ڏنج – افسوس – ارمان – سور – ڪليش – ويڌن – ڏک. ماتم – رودن.

– **زوراور ج زوراوَرَ**: ذ. صفت. زور وارو – زبردست – دست دراز – جبراٿو غضبناڪ ڏاڍو سخت – بلڪل – مهاوت. ظالم – قهري – ڏوڏي – انڌيري – ستمگر – شوخ – گبر.

– **زوراوري ج زوراوريُون**: ٺ. زور – ڏاڍ – سبرائي – زوري – جَبرُ – ڏاڍائي – دست درازي – ظلم. شوخي. گهٽ _ ٻوساٽ – ڌبڙ دوُنس – غَضَبُ – زور زبر. ٻل – طاقت – قوت. زوم – جوهہ.

– **زوراٿو ج زوراٿا**: ذ. صفت. مضبوط – جاڏو – جبرو – ٻليار – ٻلي – پربل – ڪراڙو – ڪڙاڪڙي – سگهو – سگهارو – سگهاڻو – سبرُ – زور ڀريو – قوتي – سٽاڻو – ڦرارو – توانو – سٽاٿو – ٻلوان – پراڪرمي – پڄڻيات – ٻهچ وارو – شهزور.

– **زور ٻلو ج زور ٻلا**: ذ. صفت. ٻلو – سنو – چڱو.

– **زور ڀريو ج زور ڀريا**: ذ.صفت. طاقتمند – مضبوط – طاقتور – جبرو – ٻليار. ٻلي – پربلَ – ڪراڙو – ڪڙاڪڙي – سگهو – ستو – سگهارو – سگهاڻو – قوي – سبر – زوراٿو – زور ڀريو – قوتي – سٽاڻو – ڦرارو – توانو – سٽاٿو – جاٺو – سَتَرَ وَتَرَ. دونسو – متارو – ڏمتار.

– **زور تي چڙهڻ**: طاقت وٺڻ – زور وٺڻ.

– **زورُ جتائڻ**: طاقت ظاهر ڪرڻ.

– **زور جي ميندي هڻڻ**: مرضيءَ جي خلاف ڪم ڪرڻ.

– **زور جي ميندي نہ لڳڻ**: رضامنديءَ کانسواءِ ڪم سرانجام نہ ٿيڻ.

– **زوردارُ ج زوردارَ**: ذ. صفت. [ف. زور + دار > داشتن = رکڻ] زور وارو – زوراٿو – قوي – پهلوان – توانا – طاقتور.

– **زورداغ ج زورداغَ**: طاقت جو داغ. گهوڙي کي طاقت ۽ صحت لاءِ داغ ڏيڻ.

– **زورُ ڏيکارڻ**: طاقت ظاهر ڪرڻ – ٻلُ ڏيکارڻ. دٻاءُ وجهڻ.

– **زورُ ڏيڻ**: ڀيڙون ڏيڻ – منڻ – چاپڻ – مناڙڻ – مڪڙيون هڻڻ. طاقت ڏيکارڻ – زور آزمائڻ. بهادري ڏيکارڻ. شد مد سان چوڻ. جهلي ٻيهڻ.

ٿيڻ. ڀنيراڻي ڪرڻ – مدد ڪرڻ. تاڪيد ڪرڻ. مجبور ڪرڻ. قوت ڏيڻ. سخت ڪرڻ. ڪو لفظ زور سان ڳالهائڻ.

– **زورُ ڏيئي ٻيهڻ**: تمام گهڻي ڪوشش ڪرڻ.

– **زورُ شورُ ج زور شورَ**: ذ. تيزي – شدت – سختي – تيک – تاءُ.

– **زورُ ڪڍڻ**: زور گهٽائڻ – سگهہ ڪڍڻ. ڪمزور ڪرڻ.

– **زور ڪرڻ**: زور لڳائڻ – ڪوشش ڪرڻ – طاقت آزمائڻ. زوري ڪرڻ – لاچار ڪرڻ – مجبور ڪرڻ – دٻائڻ. منٿ ڪرڻ – آزي ڪرڻ.

– **زورَ لائي ٻيهڻ**: سڀ حيلا وسيلا هلائي ٻيهڻ.

– **زورُ لڳائڻ**: طاقت لڳائڻ – زور ڪرڻ. همت ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ. مدد ڪرڻ – ڌڪو ڏيڻ. مجامعت ڪرڻ.

– **زورَ ماريو ج زورَ ماريا**: ذ. صفت. زبردستيءَ سان نڪتل – زور سان ڏڪيل. زبردستي – مجبوري – زوري – ڏاڍائي – لاچار. مرضيءَ کانسواءِ _ بي خواهشو.

– **زور مَٿ**: ظرف. زبردستي – زور – زور زبرُ – ڏاڍائي – زوري.

– **زور مَنْدُ ج زورمَنْدَ**: ذ. صفت. ٻلوان – طاقتور – زوراور.

– **زورَ ۾ وڃڻ** (ڪ): ملاحن جي اصطلاح ۾ ٻيڙيءَ جو – واءُ کان پاسيرو وڃڻ.

– **زورُ وڌائڻ**: همٿائڻ – قوت ڏيڻ. جوش ڏيارڻ – ترغيب ڏيڻ. اڀارڻ.

– **زور وجهڻ**: دٻائڻ – مجبور ڪرڻ – دٻاءُ وجهڻ. طاقت ڏيکارڻ. مدد ڪرڻ.

– **زورُ هلائڻ**: طاقت هلائڻ. وسَ هلائڻ. حڪومت هلائڻ. زبردستي يا رعب سان ڪم وٺڻ.

– **زورُ هلڻ**: وس هلڻ – پڄت هلڻ – حڪم هلڻ.

– **زورُ هڻڻ**: مٿو هڻڻ. محنت ڪرڻ – زور لڳائڻ – مٿا مونا هڻڻ – ڪوشش ڪرڻ – جتن ڪرڻ.

– **زورُ هئڻ**: طاقتمند هئڻ – ڏاڍو هئڻ – مضبوط هئڻ – طاقتور هئڻ – زوراٿو هئڻ. هلنديءَ وارو هئڻ – رهائيءَ وارو هئڻ. خوش هئڻ.

– **زوريءَ ج زوريُون**: ٺ. زبردستي – ڏاڍائي – زورو. (ظرف) ڏاڍ سان – جبراً – غضب سان – زور سان.

– **زوريءَ زنا**: ٺ. زبردستي زنا – زوري همبستري.

– **زورو ج زورا**: ذ. زور – ٻل – طاقت – قوت – سگهہ. زوم – جوهہ. ڏاڍ – ڏاڍائي – سبرائي – زبردستي – زور واري – جبر – دست درازي. گهٽ ٻوساٽ – ڌبڙ دونس – غضب – زور زبر. (ذ. صفت) زبردست – ظالم. ڏاڍو – بهادر – طاقتورُ – سگهارو.

● **زُوْرُ ج زُوْرَ**: ذ. (ع) دغا – فريب – ڪوڙ – دروغ – ڪذب.

● **زُوَرَقُ ج زُوَرَقُونْ**: ٺ. (ع). ٻيڙيءَ جو هڪ قسم سکر کان ملتان تائين هلندڙ بار ڪتندڙ.

- **زوڙ ڳـڙهه:** اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **زُوزاٽُ ج زُوزاٽَ:** ذ. (آوازي) زور سان وڄڻ يا ڦرڻ جو آواز (چرخي يا لاٽون، جو) زوڪاٽ.
- **زُوفا:** ذ. (ع) دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر (خوشبودار پَنَن سان گاهه جو هڪ قسم. جنهن جي شاخن ۾ ڳنڍيون ۽ گُل زردو ٿئي).
- **زُوڪاٽُ ج زُوڪاٽَ:** ذ. (آوازي) هوا جي زور سان لڳڻ جو آواز — زوزاٽُ — سوساٽ — زوڪٽ.
- **زُوڪٽُ ج زوڪٽَ:** ذ. زوڪاٽُ — زوزاٽُ.
- **زُوڪو ج زُوڪا (ت):** ذ. صفت. ٿلهو — متارو — پهلوان.
- **زُومُ ج زُومَ (ل. ک):** ذ. زور — ٻَلُ طاقت — قوت. ڏاڍَ — ڏاڍائي، سٻرائي — زوراوري — دست درازي — گهُٽَ ٻوساٽ — زبردستي — غضب — زور زَبَرُ. طاقت — سمرٿي. جلهه — جوهه — هلان — اُلَر. توفيق. وسعت (ظرف) تکو — زور سان ـ ڏاڍي.
- — **زُومَ مان:** ظرف. زور سان. طاقت سان.
- — **زُومي ج زُومِيَ:** ذ. صفت. ظالم — قهارُ — ستمگر — ڏوڏي. پرجا پيڙڪ — راڄ پيڙڪ — مَرُدمُ آزارُ.
- — **زُونُ (ت):** ذ. (آوازي) زور — وڏائي — تِيشُ — آڪر. (ظرف) تکو — تيز.
- — **زُونُ ٿيڻُ:** وڏائي ۾ ٻرجي وڃڻ. ڪاوڙجڻ.
- — **زُونُ سڏائڻُ:** هوشيار سڏائڻ. بهادر سڏائڻ.
- — **زُونَهِ ۾ هُجَڻُ:** وڏائيءَ ۾ هجڻ — تڪبر ۾ هجڻ.
- **زُونٽو ج زُونٽا (ل):** ذ همٿَ ڀريو — ٿلهو متارو — مضبوط — ڏاڍو.
- **زوُنـڙ:** اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.
- **زُونرُ:** هڪ ول جو نالو (نهايت زهريلي) — هڪ قسم جي زنگي گل جو ٻوٽو.
- **زِهَ ج زِهُونُ:** ٿه يا زِهُ ج زِهَ: ذ. (ف). ڪنهن بہ شيءِ جو ڪنارو — وِٽ. جيئن "زِهَ گريبان. زهه دن" وغيره. ڪمان جي ڏور — وَتَرُ. ڏوري — تند — تار — نار — رودو. جانور جي آنڊي مان وٽيل ڏور (جا ڪمان ۾ ڪم اچي). جاميٽريءَ موجب اها سنئين ليڪ، جا گهيري جي هڪ پاسي کان هلي، گهيري جي ٻئي پاسي پهچي؛ مرڪز مان نہ لنگهي.
- — **زِهُبَنْدُ ج زِهُبَنْدَ:** ذ. [زهه + ف. بند > بستن = ٻڌڻ] ڪات جي پٽي؛ جا راڄا جاءِ ناهڻ مهل ڪم آڻيندا آهن (ليپي جي سنوت لاءِ).
- — **زِهُونُ ڏيڻُ:** مغزي هڻڻ — ڪپڙي کي ڪناري هڻڻ.
- **زُهدُ ج زُهدَ:** ذ. (ع) پرهيزگاري — پارسائي. پاڪائي. خدا پرستي. پرهيز — ڪري.
- **زهـرُ (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **زَهـرُ ج زَهـرَ:** ذ. (ف). وِهه — وِکَ — سنکيو. بغض — ڪينو — ساڙ. حسد — جلن — بيائي — دغا. دشمني — ويرُ. (صفت) ڪارو — ڪڙوڙو — تيز. بي لُطف — بد ذائقہ.
- — **زَهرُ آبَہ:** ذ. صفت. زهر گڏيل پاڻي — زهر آلوده پاڻي.
- — **زَهرآلودَہ:** ذ. صفت. [ف. زهر + آلوده = گڏيل] زهر سان ڀريل — زهريلو.
- — **زَهرباد:** ذ. باد زهر — بادخايہ — خناق. گهوڙي جي بيماريءَ جو هڪ قسم.
- — **زَهرُ ڀِريہ ڀي رَکِڻُ نہ کائڻُ:** بڇڙي صحبت يا سنگت ۾ رهي، بڇڙو ڪم نہ ڪرڻ.
- — **زَهرُ ٿِيڻُ پَوڻُ:** وِهُ ٿي لڳڻ. تلخ ٿيڻ. نہ وڻڻ — ناگوار لڳڻ. بڇڙي معلوم ٿيڻ. زَهرُ ٿيڻُ: خراب ٿيڻ. تڪليف جو باعث ٿيڻ. تلخ هجڻ.
- — **زَهرَ جو ڍُڪُ ڀِيئَڻُ:** صبر ڪرڻ — غم کائي وڃڻ. نہ برداشت ڪري سگهڻ جي ڳالهہ برداشت ڪرڻ.
- — **زَهـرَجِيُ ڇُرِيُ هُئڻُ:** تمام خوفناڪ ماڻهو هئڻ.
- — **زَهرُدارُ:** ذ. صفت. زهر سان ڀريل — زهريلو — زهر وارو — زهري. وِهه ڀريو.
- — **زَهرُ ڏيڻُ:** زهر کارائڻ — زهر ڏيئي مارڻ — زهر سان مارڻ.
- — **زَهرُ قاتِلُ:** ذ. صفت. مهلڪ زهر — مارڻ وارو زهر.
- — **زَهرُ ڪَچلُو:** ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم.
- — **زَهرُ ڪَرڻُ:** تلخ ڪرڻ — ڪڙو ڪرڻ — وِهُ ڪرڻ — وِکُ ڪرڻ.
- — **زَهرُ ڪَري ڏِيڻُ:** تلخ ڪري ڏيڻ — ناگوار ڪري ڏيڻ — بدمزہ ڪري ڏيڻ.
- — **زَهرُ ڪُوچِلُو ج زَهرُ ڪُوچِلا:** ذ. زهر ڪچلو.
- — **زَهرَڪوُ ڪلوُ ج زَهرَڪوُ ڪِلا (ث).** ذ. گاهه جو هڪ قسم — زهر ڪچلو.
- — **زَهرُ ڪائڻُ:** ڪا ماريندڙ شيءِ کائڻ. جان ڏيڻ. مرڻ.
- — **زَهـرُ لَڳَڻُ:** از حد ناگوار لڳڻ. خراب لڳڻ ڪڙو لڳڻ.
- — **زَهـرُ مُهرِوُ ج زَهـرُ مُهرا:** ذ. زهر کي ڪڍندڙ پٿر جو هڪ قسم (جو دوا طور ڪم اچي).
- — **زَهـرُ ناڪُ:** ذ. صفت. زهر وارو — زهر سان ڀريل — زهريلو.
- — **زَهرُ واٽَ ڀرِيوُ هُئڻُ:** ڪنهن عزيز جي موت هئڻ ڪري سوءَ ۾ هجڻ.
- — **زَهرُ هارڻُ:** اندر جو غصو يا رنج ٻئي جي مٿان هارڻ.
- — **زَهرِيُ ج زَهرِيَ:** ذ. صفت. زهر وارو — وِکرُ — وِهُ وارو — زهر وارو — اثرائتو — زهريلو — وِک ڀريو. ڪڙو — تلخ.
- — **زَهرِيلو ج زَهرِيلا:** ذ. صفت. زهر وارو — زهردار — زهري.
- **زَهرا:** ث. (ع) خاتون جنت حضرت بيبي فاطمه (ع) (جو لقب).
- **زَهراڻي:** اسم خاص. درڪاڻي بلوچن جو هڪ پاڙو.

• **زهْرهْ:** ذ. (ع.) هڪ گرهه جو نالو — شڪر گره ـ زهرو.

— **زهْـرهْ جَبِيْنُ:** صفت. [ع. زهره + ف. جبين = پيشاني.) خوبصورت — ماهه پيڪر.

• **زهْرو ج زهْرا:** ذ. زهْرهْ.

— **زهْرِيْ:** اسم خاص. بروهي بلوچن جو هڪ قبيلو. بلوچستان جي جهالاوان علائقي ۾ هڪ ضلعي جو نالو (تاريخ بلوچستان).

• **زهِمُر (ڪ):** ذ. هڪ وَل جو نالو — وڻ ويڙهيءَ جو هڪ قسم — بي پاڙي. سَرندي جي وِچت — جهمر جو تار.

• **زهمِيْ (ڪ):** ث. زعمر. زور. ڪاوڙ. ڪست. (پيلاين جا پول).

• **زهِيْ:** ندا (ف.) وه واهه — شاباس.

• **زهِيْ قِسْمَت:** ندا. واهه خوش نصيْبِيْ.

• **زهِيْ نَصِيْبُ:** ندا. واهه خوش نصيبِيْ.

• **زهِي ج زهِيون (ت):** ث. ڪورين جي اصطلاح ۾ تاجيءَ جي پچاڙي جيڪا اوچ هيٺ نه اچي.

• **زهِيرَ ج زهِيـرَ:** ذ. صفت. (ف). هيڻو ڪمزور - ڏبرو — اپرو.

• **زئِنَـرَ:** اسم خاص. بلوچن جي قبيلي جو نالو.

• **زئِنِي ج زئِـيُونْ:** (ت) ث. (ف) زت — مائٽي — عزازت.

— **زئِيرُ ج زئِـيْرونْ:** (ڪ) ث. اڪيرَ — سڪَ.

— **زِيادَتْ ج زِيادَتُون:** ث. (ع) گَهڻ ـ واڌ — واڌارو — افراط. گهڻائي.

• **زِيادَتِي ج زِيادَتِيُونْ:** ث. ڪثرت — افراط — جوڙ — واڌ — واڌارو. وراڻ — چاڙهو — سرسي. زوراوري — ظلم — جبر — زبردستي. فالتو. فاصلِيْ.

• **زِيادَه:** ذ. صفت. (ع.) گهڻو — جهجهو — ٻهونْ. گِهل — جال — سرس وڌيڪ — مٺو — گاڻو — بيحد — شبيل. گهڻي قدر — نهايت — تمام — بلڪل - ڏاڍو. فالتو — بيو ب.

— **زِيادَهْ تَرْ:** صفت. وڌيڪ — گهڻو — قدري گهڻو — بلڪل زياده.

— **زِيادَهْ حدِ أدَبُ:** جملو. ختم ڪرڻ جي دعا.

— **زِيادَهْ خَيـرِيّت:** (جملو) حال احوال ختم ڪرڻ وقت استعمال ٿيندڙ ڪلمو. باقي خيريت — وڌيڪ خيريت.

— **زِيادَهْ ڪَـرَڻُ:** وڌائڻ — واڌارو ڪرڻ. گهڻو ڪرڻ.

— **زِيادَهْ گو ج زِيادَهْ گو:** ذ. صفت. [ف. زياد + گو > گفتن = ڳالهائڻ] ڳالهه وڌائيندڙ. ڪوڙو — فضول گو — دروغگو.

— **زِيادَهْ گوئِيْ ڪَرَڻُ:** وڌائي ڳالهه ڪرڻ - فضول بڪڻ.

• **زِيارَتَ ج زِيارَتُونْ:** ث. [ع. زار = ملاقات ڪئي] ڪنهن مقدس جاءِ جو ديدار - جاترا — درش — ديدار. ملاقات - گڏجاڻي.

— **زِيارَتَ ڪَـرَڻُ:** ڪنهن مقدس جاءِ يا بزرگ جو ديدار ڪرڻ.

— **زِيارَتَ گاهَ ج زِيارَت گاهُونْ:** ث. [ع. زيارت + ف. گاهه = جڳهه] زيارت ڪرڻ جي جاءِ ـ مقدس جڳهه — درگاهه — آستانو.

• **زِيارَتِيْ ج زِيارَتِيْ:** ذ. صفت. زيارت ڪندڙ زيارت لاءِ ايندڙ پانڌيڙو.

• **زِيانُ ج زِيانَ:** ذ. (ف). نقصان — هرج — ٽوٽو — هاڃو — گهاٽو — خسارو — ضرر — وٺاءُ — ڇيهو — ٽاوڻ — ٽاوان. ڇوٽ — ڇٽي — اپوچي — گاس. بربادي. تباهي.

— **زِيانُ خورُ ج زِيانُ خوْرَ:** ذ. صفت. [ف. زيان + خور > خوردن - واپارائڻ] نقصانڪار. ناس ڪندڙ — تباهه ڪن نقصان پهچائيندڙ - ضررناڪ — جهورائو. حرڪتي — لُچو — ايڏترو - هاڃو.

— **زِيانِ ڪارُ ج زِيانِ ڪارَ:** ذ. صفت. [ف. زيان + ڪار > ڪردن = ڪرڻ] نقصانڪار — نقصان پهچائيندڙ — زيان خور.

• **زِيانِيْ زِيانِيْ:** صفت. نقصانڪار — نقصان پهچائيندڙ — زيان خور.

• **زيبُ ج زيبَ:** ذ. (ف). سونهن — حُسن — سوٻيا — خُوبي — خوبصورتي — براَ ج. آرائش — زيبائش — سينگار — ٺَٺُ — ڊانيس — خوشنمائي — رونق — تيج — جلوو — ڪرانتي — جهلڪو — ڀڙڪي — پرتاب — ڏما. تجمل — آب — چمڪ.

— **زيبُ تَنْ ڪَـرَڻُ:** پائڻ — پهرڻ. ڪنهن چيز کي جسم تي سينگارڻ.

— **زيبُ ڏِيڻُ:** سوٻيا ڏيڻ — خوشنما لڳڻ سٺو لڳڻ.

— **زيبُ زِيْنُ:** ذ. زيب زين — سونهن — سينگار.

— **زيبَ وارو ج زيب وارا:** ذ. صفت. زيبائتو — عمدو — سهڻو — نزاڪت وارو — ٺاهوڪو — زينت وارو.

— **زيبُ و زِيْنَتْ ج زيبُ و زِيْنَتُونْ:** سجاوٽ — آراسنگي — ٺاٺُ — بناءُ سينگار — زيبائش.

— **زيبا:** صفت. خوشنما — سهڻو — سندر — خوبصورت. سٺو. مناسب. آراسته — سينگاريل.

— **زيبائِتوْ ج زيبائِتا:** ذ. صفت. زيب وارو — زيبو — سوڌو — سندر ٺاهوڪو — سهڻو. عمدو - پل پلوڙ — سٺو — وڻندڙ — ديداري — ڏسڻ جهڙو — لطيف — نازڪ — سنگين — مهين. سنهو — نفيس — چوکو.

— **زيبائِشَ ج زيبائِشُونْ:** ث. سجاوٽ — بناوٽ — سينگار — آرائش. سوٻيا — زينت — سونهن.

• **زيبْرا ج زيبْرا:** ذ. (انگ). آفريڪا ۾ گڏهه جو هڪ قسم - پٽاپٽي گڏهه جو هڪ قسم.

• **زيْتو زيْتَ:** (ڪ) ث. (آواز) زپازپْ - ڦَهه ڦَهه - ٺت ٺت — زپ زپ.

• **زيْتُون ج زيْتونَ:** ذ. (ف) ميوي ءِ وڻ جو هڪ قسم — جام ڦل — آمروت — امرود. (ٽي قسم جبلي. بري — باغي).

• **زِنّ ج زِنّون:** (ت) ث. (ف). بڪواس – بڪ بڪ. ٻٽاڪ – لٻاڙ. آڪڙ – وڏائي.

– **زِنّ هڻڻ:** ٻٽاڪ هڻڻ – لٻاڙ هڻڻ.

• **زِٽ ج زِٽون (ت):** ث. ڊاڙ – ٻٽاڪ – لٻاڙ – بڪواس – بڪبڪ.

– **زِٽيرُ ج زِٽيرَ:** ذ. صفت. بڪواسي – لٻاڙي – ڊاڙي – ٻٽاڪي.

– **زِٽ مارڻ:** ڊاڙ هڻڻ – ٻٽاڪ هڻڻ.

– **زِٽ مِلائڻ:** ڊاڙون هڻڻ – ٻٽاڪون هڻڻ.

• **زِيٽُ ج زِيٽَ (ت):** ذ. (آواز) نڪاءُ – ڦهڪو – وسڪارو. جيئن "موچڙي جو زيٽ پيو پوي."

• **زِيرَ:** ظرف. (ف). هيٺ – هيٺان – هيٺوڙو – هيٺاهون – هيٺ پرو – تحت. (صفت). درجي ۾ گهٽ – ڪمتر – نيچ – هلڪو – سادو. تابع ۾ – هٿ هيٺ – وس – زيردست – ماتحت. ڪمزور – ڪم طاقت.

– **زيرِ آبَ:** ذ. صفت. [ف. زير + آب = پاڻي] پاڻيءَ جي اندر – پاڻي جي هيٺ. ٻوڏ هيٺ – اٿل هيٺ – ٻوڏل – سيلاب هيٺ.

– **زيرِ آبِي ج زيرِ آبيون:** ث. پاڻي هيٺ هلندڙ جهاز – ٽوٻو جهاز.

– **زيرِ بار ج زيرِ بار:** صفت. [ف. زير + بار = بوجهه] بار هيٺ آيل. بار وڌل. قرضدار. اڌار هيٺ – لاچار – تنگ – قرضي – قرضدار.

– **زيرِ بار ٿيڻُ:** گهڻي بار هيٺ اچڻ. لاچار ٿيڻ. گهڻي خرچ ۾ پوڻ. قرض ۾ هڻڻ.

– **زيرِ بارِي ج زيرِ باريون:** ث. بار هيٺ اچڻ جي حالت – بار – بوجو – اٽڪ. قرض – قرضداري.

– **زيرِ بَنْد ج زيرِ بند:** ذ. [ف. زير + بند < بستن = ٻڌڻ] گهوڙي جي سنجن جو هڪ قسم – لَوَنڊ. تنگ. اڳٺ – ناڙو.

– **زيرِ تَجْوِيزَ:** ظرف. [ف. زير + ع. تجويز] ويچار هيٺ – خيال هيٺ – رٿ ۾.

– **زيرِ تعليمُ:** ظرف. تعليم ۾ (صفت). تعليم حاصل ڪندڙ – متعلم.

– **زيرِ حِراسَتْ:** ظرف. حوالات ۾ – حراست ۾ – چوڪي ۾ – پهري ۾.

– **زيرِ دَسْتُ ج زيرِ دَسْتَ:** ذ. صفت. هٿ هيٺ – تابع – تابعدار – ماتحت. ٻَجهگيرُ – ٻاجهگير – زير حڪم – حڪم هيٺ. غريب – ڪمزور – اڏِڻُ – ڪم طاقت.

– **زيرِ دَسْتِي ج زيرِ دَستيون:** ماتحتي – تابعداري. ٻاجهگيري ٻجهگيري. هيٺانئي – پابندي – غلامي.

– **زيرِ زَمِيْن:** ظرف. زمين هيٺ – زمين ۾ – زمين اندر.

– **زيرِ سايَهَ:** ظرف. پناهه هيٺ – اَجهي ۾. حمايت ۾. قريب – ويجهو. هيٺان.

– **زيرِ صَدارَتْ:** ظرف. صدارت هيٺ – اڳواڻيءَ هيٺ.

– **زيرِ علاجُ ج زيرِ علاجَ:** ذ. صفت. عِلاج هيٺ – عِلاجَ ۾. دوا ڪرائيندڙ – بيمار.

– **زيرِ ڪَرڻُ:** تابع ڪرڻ – مطيع ڪرڻ – مغلوب ڪرڻ – هيٺان ڪرڻ. ماري مچائڻ – دٻائڻ – قابوءَ ۾ آڻڻ. فتح ڪرڻ.

– **زيرِ گادِي ج زيرِ گاديون:** ث. اٽ جي سنجن مان هڪ سنج جو نالو. وهاٽي جي نموني تي جا اٽ جي پٺيءَ تي بچاءَ لاءِ پاڪڙي هيٺان ڏجي.

– **زيرِ وَ بالا:** ظرف. هيٺ مٿي – اُبتو سبتو – اُلٽ پلٽ – درهم برهم – زير وَ زبر.

– **زيرِ وَ زَبَرُ:** ظرف. هيٺ مٿي – درهم برهم – اُبتو سبتو – ته و بالا – اُلٽ پلٽ. شرير – زير وَ بالا.

– **زيرُ وَ زَبَرُ ٿيڻُ:** هيٺ مٿي ٿيڻ – اُلٽ پلٽ ٿيڻ. اونڌو ٿي پوڻ. پريشان ٿيڻ. ڪٽي وڃڻ. برباد ٿي وڃڻ – نابود ٿي وڃڻ – اُجڙي وڃڻ.

– **زير وَ زَبَر ڪَرڻُ:** هيٺ مٿي ڪرڻ – اُلٽ پلٽ ڪرڻ. تباهه و برباد ڪرڻ.

– **زيرِ وِيچارُ ج زيرِ وِيچارَ:** ذ. صفت. ويچار هيٺ – ڌيان هيٺ – غور هيٺ. خيال ۾ – سوچ ۾.

– **زيرِ وِيچارُ هُئڻُ:** سوچ يا خيال ۾ هئڻ. ڪا ڳالهه فيصل نه هئڻ.

– **زيرِيْن:** صفت. ظرف. هيٺيون – هيٺاهون. گهٽ.

• **زيرَ ج زيرَوُنْ – زيرِيُونْ:** ث. (ف). اَچار جي هڪ نشان (ِ). اکر جي آواز کي هيٺ ڪندڙ هڪ حرڪت. زنجير – جنجير – ڪڙي. قيد. زير ڪڙي (جا قيدين کي وجهجي). جيئن: "ڳچيءَ ڳانا لوهه جا. زيريون ءِ زنجير."

– **زيرِهِيَرُ:** اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **زِيْرَڪُ ج زِيْرَڪَ:** ذ. صفت. (ف) تيز فهم – ذهين – ذڪي – سمجهو – فهيم – عقلمند – دانا – دانشمند – هوشيار – سُگهڙ – سياڻو – عقلي سچاڻ – ڏگهي نظر رکندڙ – ڳاٽو – متمان – ديرگهه درش – دور انديش. هنري – چتر – چالاڪ – ڪاريگر.

– **زِيْرَڪِي ج زِيْرَڪِيُونْ:** ث. تيز فهمي – ذهانت – ذڪاوت – دانائي – دانشمندي – چترائي – هوشياري – حڪمت – سياڻپ.

• **زِيْرَهْ ج زِيْرا:** ذ. [ف. زِيْرَهْ] مصالح طور ڪم ايندڙ هڪ ٻسارڪو خوشبودار وکر – جيرو. (ث. زِيْرِي ج زيريون) پچڻ بعد زمين تي ڪريل پلڙا (ڪ).

• **زيرِيْ ج زيرِيُونْ:** ث. زنجير – سنڪلي – جنجيري. ڪڙي – ٻيڙي. قطار. اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

• **زِيْستْ:** ث. (ف). زندگي – حياتي – عمر – اوسٿا – هستي.

• **زَنڪ ج زَنڪ:** ذ. (ع. ضيِقُ) بيماريء جو هڪ قسم، ساهه کڻڻ ۾ تڪليف — ساهه جي مونجهه. دَم — سهڪڙو ضيِقُ النَفسُ.

• **زَيل ج زيلون:** ٺه (ع). ٿوڪارو — ٿونگهارو. شوڪارو — ٿوڪ [فہ زير = هيٺ] دهل جو مادي پاسو — تالي شڪاري پکيء کي بدل کهنگهرو (ت).

— **زيل هڻڻ:** ٿوڪارڻ — ٿوڪارو هڻڻ — شوڪارو هڻڻ — ٿونگهارو هڻڻ — هڪ هڻڻ.

— **زِيلَ ۽ بَمُ:** ذ. هيٺ ۽ مٿي — زيرو بم. ساز جو آواز — دهل جا ٻئي پاسا.

• **زيلا ج زيلا (ڪ):** ذ. اٺ جي سنجن مان هڪ سنج جو نالو. (ٻيلاين جا بول ١٣١). نالو.

• **زِينَ ج زِينُون:** ٺه [فہ سن. جِيڻ] گهوڙي جي سنجن مان هڪ سنج جو نالو — ڦني جو هڪ قسم — چمڙي جو هنو. ڪپڙي جو هڪ قسم.

— **زِين پوشُ:** ذ. [فہ زين + پوش > پوشيدن = ڍڪڻ] زين جي مٿان وجهڻ جو ڪپڙو — غلشو — گاشو.

— **ذِينَ ڪَشَڻ:** [فہ زين + ڪَش > ڪشيدن ڇڪڻ] گهوڙو سنجڻ. گهوڙي تي چڙهي روانو ٿيڻ.

— **زِينَتُ ج زِينَتُون:** ٺه سينگار — سونهن — زيبائش — آرائش — ناهه نوهه — نهوڙ — سوڀيا. سهڻائي سندرتا حسن سونهن — نزاڪت — لطف — براج — رونق.

— **زِينَتُ بَخشَڻُ:** رونق ڏيڻ سينگارڻ. سوڀيا ڏيڻ سونهن ڏيڻ.

— **زِينَتْ پرِيو ج زِينَتْ پريا:** ذ. صفت. آراسته — سينگاريل. سوڍو — سهڻو — ٻل ٻلور — روڙو — سنو — عمدو — سندر — ٺاهوڪو — زيبائتو — ديداري — ڏسڻ جهڙو. نازڪ لطيف — سنگين مهين. چوکو — تکو — ڪندن — کرو.

— **زِينَتَ دارُ ج زِينَتَ دارَ:** ذ. صفت. سينگاريل. ناهه نوهه وارو — زيب وارو — ڀهڪندڙ — زينت پريو.

• **زِنڊاڻي:** (ت). اسم خاص. بلوچن جي سندراڻي قبيلي جو هڪ پاڙو.

• **زينو ج زِينا:** ذ. [ف. زِينَہ] ڏاڪڻ جو ڏاڪو.

— **زِيڻ:** اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

• **زيورُ ج زيوَرَ:** ذ. (ف) ڳهڻو — ڳهه — مڻيو (سون يا چانديء جو) چلو منڊي. زَتَنْ — جواهر. زيب — زِينَت — زيبائش — آرائش — سينگار.

— **زِيهَ ج زِيهُون:** (ڪ) ٺه ٻنيء جو وِچُ — ڪرنگهو.

• **زيهادائي:** اسم خاص. درڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو.

س

- **س:** سنڌي الف، ب جو اٺاويھون اکر - عربيءَ جو ٻارھون، فارسيءَ جو پندرھون اکر - (اڇار سِين) - علم نجوم ۾ سج لاءِ ڪم ايندڙ ابجد موجب عدد ٦٠.
- **سِ:** [سن. سُيہ - ھنجو] ضمير غائب واحد جي معنيٰ ۾ استعمال ٿيندڙ ۽ مالڪي جي معنيٰ ڏيکاريندڙ "پڇاڙي" سندس - ھن جو. پٽس - ھن جو پٽ. پاڻس = ھن جو پيءُ.
- **سُ:** [سن. سُو - اتم] چڱائيءَ جي معنيٰ ڏيکاريندڙ "اڳياڙي" "سُتو" - چڱو تتو. سلچڻو - چڱن لڇڻن وارو. سجڻ - چڱي جان وارو.
- **س:** سنڌي ۾ اڪثر مونث واري معنيٰ ۾ ايندڙ اڳياڙي: سڪ - سنو ڪم ڪندڙ - سيجهہ - چڱي ساجهہ.
- **سا:** ظرف. (ف.) جھڙو، وانگر. ڪن لفظن جي پڇاڙيءَ ۾ اچي مشابھت ڏيکاريندڙ ضمير "جا" جو جواب موصول - اھ - اھائي - ساڳي "جا" لکتين لوساٽي - سا سيج چڙھندي سيئي "شاھ".
- **ساب:** ظرف. [ع. صاب. صواب] پورو - سچايو - پرصواب - اثرائتو - ڪارائتو.
– **ساب پوڻ:** سچايو ٿيڻ - فائدي ۾ رھڻ - قبول پوڻ - پسند پوڻ.
- **سابر سنگي:** ث. ھڪ پسرڪو وڪر.
- **سابِقُ:** [ع. سَبَقَ - ھو اڳيان ريو. ھن ڪنھن کان گوءِ کنئي. ھن شھ ڏني] اڳوڻو - اڳاٽو - اڳوڻڪو - اصلوڪو - اصلي - پھريون - اوّل.
– **سابِق دَسْتُور:** ظرف. اڳيون قانون اڳيون رواج.
– **سابِقُ الذِّڪرِ:** ذ. اڳ بيان ڪيل.
- **سابڪي:** اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.
- **سابُو جانوَر:** ذ. [ملاي. ساگو. سابو] کجيءَ جي وڻ جي گڀ مان ٺاھيل جانور - سابو داڻا - ساگو جانور.
- **سابو داڻا:** ذ. سابو جانور - سيگو جانور - ساگو جانور.
- **سابيان:** ظرف. جاڻي واڻي - ديده دانسته - ظاھر ظھور - کليو کلايو. سچ پچ - سابيان.
- **ساپا:** اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.
- **ساپانگھي ج ساپانگھيون (ل):** ث. اٽ کي ٻڌڻ جو ڳانو - مھينڊ.
- **ساپڪو ج ساپڪا (ٿ):** ذ. آواز - چھبڪ جي ڌڪ جو آواز - شپڪو.
- **ساپيري ج ساپيريون (ٿ):** ث. زال - عورت.
- **ساپ:** [ع. صاب] ظرف. ساب.

- **ساپائي ج ساپائيون (ڪ):** ث. فجر جو وقت. پرھ ڦٽي - باک - صبح.
- **ساپيان ج ساپيان:** صفت. تصديقي سچي - برحق - صحيح - حقي صادق - سنئون سڌو. (ظرف) ظاھر ظھور - کليو کلايو - ڏٺو وائٺو - پڌري پٽ. (ضد) - گماني - شڪي.
- **ساتار:** ث. (ل) جو ھڪ قسم (وڻ تي چڙھندڙ. مٽي جي وارن مثل سنھڙا پن. پاڙ گجرن جھڙي. جنھن جي گل مان رسا وڻجن.
- **ساتارو ج ساتارا:** ذ. شاديءَ بعد ٽن يا ستن ڏينھن کانپوءِ گھوٽ ڪنوار جو موٽي ڪنوارين ۾ اچڻ جي ھڪ رسم - ستاوارو - ستارو.
- **ساتانو ج ساتانا:** ذ. [سن. سپتن - ست + اَنُ] ھڪ ھندڪي رسم - ساوڻ مھيني جي ٻارھين تاريخ ڪنھن ٿڻ ۾ ستن قسمن جو اناج گڏ پوکڻ ۽ وري ٻئي مھيني جي پھرين تاريخ درياھ ۾ اڇلائڻ جي رسم.
- **ساتاھر ج ساتاھا:** ذ. ستن مھينن جو حمل.
- **ساتاڻو ج ساتاڻو:** ذ. اتر قطب وارو واءُ (ڪ) شمائو واءُ.
- **ساتو ج ساتا (ڪ):** ذ. ستن ڏينھن تائين ماني نہ کائڻ جو مدو. بک - لنگھڻ. ورت - روزو. بک ھڙتال.
– **ساتو ڪرڻ:** ست ڏينھن ماني نہ کائڻ - بک ھڙتال ڪرڻ.
- **ساتيرا، ساتيرا:** ذ. [ست تارا. ستن تارن وارو نکٽ] کٽ (ٿ). ستن تارن وارو نکٽ جيڪو ھميشہ اتر طرف آھي. قطب تاري جي چوڌاري ڦري.
- **ساتيرا ڏکڻ تي اچڻ:** مُنجھڻ پوڻ.
- **ساتيرو ج ساتيرا (ٿ):** ذ. ستن مھينن جو ٻار.
- **ساٿُ ج ساٿ:** ذ. [سن. سھت - سارت = ساٿ] اٺن جي قطار - قافلو - ساٿو - سوداگريءَ جو مال يا لڏو. جماعت - انجمن - سوسائٽي - سنگت - ياري - جوڳ - جوڙ - گڏيل - اتفاق - ميلاپ - ايڪو - آڌار. رفاقت - سنگت - شرڪت. نڪاح. گڏ - سميت - سان - وٽ.
– **ساٿ ڀرڻ:** سمر ڪٽڻ - سوداگريءَ جو سامان ڪٽڻ (ٻيڙيءَ يا قافلي ۾).
– **ساٿ ٽٽڻ:** سنگت ٽٽڻ - وڇڙڻ - جدا ٿيڻ - گڏ نہ رھڻ.
– **ساٿ ڏيڻ:** مصيبت ۾ مددگار ٿيڻ - ھمراھ ٿيڻ - مدد ڪرڻ - رفاقت ڪرڻ.
– **ساٿ رھڻ:** گڏ رھڻ - ھمراھ رھڻ - سنگ ۾ رھڻ.
– **ساٿوڙي ج ساٿوڙي:** ذ. صفت. ساٿ وارو. ساٿ ڪري واپار وغيره لاءِ ويندڙ - قافلي وارو. واپاري.
– **ساٿ ھجڻ:** گڏ ھجڻ - ھمراھ ھجڻ - شريڪ ھجڻ.
- **ساٿ ج ساٿون:** ث. [ع.] ساعت. گھڙي. وقت. بخت جي ٻاري.

• **ساٿاري ج ساٿاريُ**: صفت. هڪ جيڏو ـ هم عمر – رفيق.

• **ساٿر ج ساٿرُون**: ث. [ع. صعتر] پسارڪي وکر جو هڪ قسم دوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻوٽي جو نالو. (ٻه قسم ١ ـ جبلي ٢ . بري). دوا – علاج – دارون – ستي.

• **ساٿري ج ساٿريُون (ڪ)**: ث. صفت. ماٺهوءَ کان ناهه نه ڪائيندڙ ٻڪري.

• **ساٿ ڳرمُ**: ذ. هڪ مرض – اونهاري جو ڳرڪام.

• **ساٿڻُ**: مصدر. ڳڏ رهڻ – گهارڻ.

• **ساٿو ج ساٿا**: ذ. سمر – آذوقو – آجڪو. توشو. مرهم.

• **ساٿي ج ساٿيُ**: ذ. صفت. [سن. سار ٿي = ٻيڙو]. سات ڏيندڙ سنگتي – دوست – همراهه ـ يار – شامل – شريڪ – ٻيڙو – ٻيلي – مددگار – پرچهلو – رفيق.

• **ساٿ ج ساٿون (ڪ – ل – ت)**: ث. ڳهر – مڪ – آلاڻ – ماٺ.

– **ساٿجڻُ**: مصدر. ماڪَ ۾ پسڻ – ماڪجڻ – پسجڻ – اُساٿجڻ – پُسڻ – آلو ٿيڻ.

• **ساٿُ ج ساٿ (ل)**: ذ. سوڻ سانڻ.

– **ساٿ سَوَڻُ ج ساٿ سَوَڻَ**: ذ. سات سوڻ.

• **ساٿارڻ (ڪ)**: مصدر. ٿڪ پڄڻ – آرام ڪرڻ آهستہ آهستہ هلڻ چلڻ ساٿائڻ.

• **ساٿارو (ت)**: ذ. واهو. واهو پيارڻ.

• **ساٿائڻُ**: مصدر. آهستي آهستي هلڻ – ڄرڻ – ٽُرڻ. پورهئي کان پوءِ ٿوري دير آرام ڪرڻ. فرحت ڪرڻ – ويسرام وٺڻ. سڪر ٿيڻ – بيماريءَ مان اٿڻ.

• **ساٿائو ج ساٿائا (ت)**: ذ. بيماريءَ جي ننڍَ – موٽن جو وارُ (ڪنهن وچڙندڙ بيماريءَ سبب).

– **ساٿائي وَڃڻُ**: ذ ڪ جهلي وڃڻ – سهي وڃڻ.

• **ساٿڙيو ج ساٿڙيا**: ذ. صفت. رانڊ ۾ وارو هلائيندڙ – پرچهلو – حمايتي – رفيق – هم صلاح.

– **ساٿڙيو ڳاڏڙيو ج ساٿڙيا ڳاڏڙيا**: ذ. هڪ ٻئي جو پرچهلو – رفيق – همراهه ـ حمايتي – ساٿي. هم صلاحو – ها ۾ ها ملائيندڙ. ڏلال – وچ وارو – ڏوتو – بچاڀڙو – وچ ڪنائو.

– **ساٿڙيو ڳاڙڙيو ج ساٿڙيا ڳاڙڙيا**: ذ. صفت. [شڪار تان ورتل اصطلاح] هڪڙا اڳيان سٽيندا هلن، ٻيا ڳڙ ڪمان ڪنيو هلن. تہ ٻ ٻکي اڏائو ناهي نہ سٽيو ناهي.

• **ساٿڙيو ڳاڙڙيو ٿيڻُ**: هم صلاح ٿيڻ گهٽ وڌ ۾ مدد ڪرڻ – ها ۾ ها ملائڻ.

• **ساٿڪي ج ساٿڪيُون**: ث. ٻيڙي، جو هڪ عضوو – سڙهه کي ٻڌل نوڙيءَ جو ٽڪر.

• **ساٿڻُ**: مصدر. گذارڻ – گهارڻ – نباهڻ – وڃائي ڇڪهڻ – صرف ڪرڻ – کپائڻ. ڪم آڻڻ. ٽيرڻ. پورو ڪرڻ (رت).

• **ساٿو ج ساٿا**: ذ. [سن. سهتيم > سٽ – ست سڌ] عمر جي – عمر – سن، وار قمير – اٽل پٽل – ٺٽا ٺٽ – وڻ وٽي – ڏي ڏس – ٻدل بدل. ونڊ واپار – سودو – شرط – ڌاڌ شرط. "ساٿو سوڙ سر جو رکي ٻيهي پر" (محمد ڪنيار). (اسم) منڌائيءَ جو هڪ قسم. جليبين يا ساٿپورن ٺاهڻ لاءِ ڳوهيل اٽو. هڪ قسم جو ٻوٽو (پاري جي ڪشتي ٺاهڻ ۾ ڪم ايندڙ). چوپائي مال جي بيماريءَ جو هڪ قسم. ساٿو (ساٿرو). ڪنهن وڻ ـ داس وغيره کي سٽڻ جو لڪڻ – لٺ – باٿو – ڏڪو – چڙي – جهو – چهبڙ – ڇمڪ. لٺي هڻڻ کان پوءِ ٻجيل ٻج کي زمين ۾ داخل ڪرڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ ڇهڪُ (ت). ڏونڪو – ڏڪر – ڏنبو – ڏڪو (رانڊ ڪرڻ جو). ڏاس، مٽي يا ٻير جي ڊنگرن سٽڻ جي حالت (ت – ل). زيور جو هڪ قسم – پيرن ۾ پائڻ جو زيور – پازيب.

– **ساٿا هڻڻُ (ساٿرا هڻڻ) (ت)**: باهه ۾ سڙي ويل ٻاڻ جي رک کي سڌو ڪرڻ.

– **ساٿو ڏيڻُ (ت)**: پکين کان ٻج لڪائڻ

– **ساٿو ڪرڻُ (ساٿرو ڪرڻ) (ت)**: شڪار لاءِ ٽترن کي جهنگ مان اٿارڻ. (شڪار جو محاورو).

• **ساٿوڙ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد، لاڙڪاڻي ۽ اتر سرحد سنڌ ۾).

• **ساٿوڙو**: ذ. ٽر ۾ وڻ جو هڪ قسم (ڳول ٻن. زمين تي پکڙندڙ خاص طرح اٺ کائيس سٽيي.

• **ساٿوڪ ج ساٿوڪ (ڪ)**: ذ. صفت. مار کائڻ کان پوءِ بہ ڪم نہ ڪندڙ – نٽر – ضدي.

• **ساٿوڳڙُ ج ساٿوڳڙ (ت)**: ذ. صفت. ٿلهو – متارو – تندرست.

• **ساٿيُ ج ساٿيُ**: ذ. صفت. مڃي وڪڻندڙ. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو (ث. ساٿياڻي ج ساٿياڻيُون).

• **ساٿيڙ ج ساٿيا (ث)**: ذ. ساٿي. (ث). ذ. ٻيان – ٻياٿو – ٻيلائو – ٻسانگو (ل).

• **سانُ ج سانَ**: ذ. سهڻو سوڻ – سڳڻ (شاديءَ ۾) سينگار جي هڪ رسم. حيلو – تجويز – اٽڪل. ٻراڻي بيماريءَ ۾ ورتل ٻار کي ڪيل مالش يا سوڻ.

– **سانُ سَڳڻُ ج سانَ سَڳڻَ**: ذ. شاديءَ جي موقعي يا ٻئي ڪنهن خوشيءَ جي موقعي تي مقرر ڪيل رسم – سان سوڻ.

– **سانُ ڪرڻُ**: شاديءَ جي موقعي يا ٻئي ڪنهن خوشيءَ جي موقعي تي مقرر ڪيل رسمن کي عمل ۾ آڻڻ – سوڻ ڪرڻ – سڳڻ ڪرڻ. ڪاڪڙي جي خرابيءَ کي هٽ هڻڻ. مالش ڪرڻ.

• **سائڻ:** مصدر. سات سگڻ ڪرڻ – سائن رو مقابل ٿيڻ – وهڻ – سهڻ – برداشت ڪرڻ – لوڙڻ – پوڳڻ. تڪ ڏيڻ.

– **سائرائڻ (ت):** مصدر. تڪا ڏيارڻ – تڪائڻ.

– **سائو ج سائا (ت):** ذ. تڪ ڏيندڙ – ريڪسينيئر.

• **سائي ج سائيُ:** صفت. سنڍي يا بار وارو – باربرداري وارو – باري – لاڏو (اُٺ). "سجڻ سائي اُٺ جيئن: مڇي ماس ڪن: توڙي وَس چرن: تہ بہ رت نہ رتيءَ جيترو" (گرهوڙي).

• **سائيڪو ج سائيڪا:** صفت. [سن. ششث = سٽ] اٽڪل سٽ – اندازاً سٽ – سٽ ڪن. سٽ پرڻ اُونها ڪوهہ – سائيڪو. "جن سائيڪ سنجيا: سي ڏئي ڪيڙهي ڪانهن" (شاهہ).

– **سائيڪا سَنجڻ:** سائيڪي کوهہ مان پاڻيءَ جا بوڪا ڀري ڪڍڻ.

• **ساپارُ ج ساپارَ (ت):** ذ. پوسل واريءَ جاءِ تي وڻن جي پاڙن مان ليندڙ هڪ قسم جو جيت – ساپو.

• **ساپُرس ج ساپُرس:** ذ. صفت. [سن. سا = چڱو + پُرش = مرد] سٺو ماڻهو. چڱو ماڻهو – نيڪ مرد – ست پُرش – ساڌو (سامي). وَڙ – مڙس – ڀتار – ڪانڌ (مهيري). دانا – نيڪ – سياڻو – ڏاهو – سمجهو. سا پُرش.

• **ساپوُ ج ساپا:** ذ. (هہ). پاڻيءَ ۾ گپ ۾ رهندڙ ڪينئن جو هڪ قسم – ڪيچوئو – سانپو. (سياري جي اوائل ۾ وڻن جي پاڙن مان پوسل ۾ ليندڙ، دوائن ۾ ڪم ايندڙ). ساپار.

• **ساڄُ ج ساڄَ:** ذ. [ف. ساز = سامان. سن. سَج = سينگار] سامان – ٽپڙ – اسباب. ساز. ناهہ نوهہ – سگهڻ – سات – سات. پيڙيءَ جو سامان ۽ وسلا جهڙوڪ ڪوها، اولا، ونجهہ وغيره. اُن جي سينگار جا ٽپڙ. (ث). ساڳ جي ڪاني. ساڄهہ.

• **ساڄِدُ ج ساڄِد:** ذ. صفت. [ع. سَجَدَ = هو نميو] ڪريل – ڊنل – ليٽيل – نميل – نمندڙ. سجدو ڪندڙ.

• **ساڄِدِي:** اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

• **ساڄنُ ج ساڄنَ:** ذ. [سن. سَهَ جَنَ = پنهنجو ماڻهو] محبوب – پرين – سُپرين – دل گهريو – پيارو – دلبر – جاني – سڄڻ – دوست – يار. خاوند – مڙس – ڪانڌ – ڀتار. سائين – مالڪ. خداوند – پروردگار.

• **ساڄناهہ:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ساڄنَ واهہَ:** اسم خاص. تعلقي نئل ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ساڄُ ج ساڄَ:** ذ. ساڄُ گهوڙي يا اُٺ جا سنج. رَڄُ – اوزار. سَجهہ – وَجهہ – وارو. پيڙيءَ جا هيٺيان بہ پاسا – ساز (ڪ). "ڪوها اولا اُن جا سڀ سونهارا ساڄ" (شاهہ).

• **ساڄَنُ:** ذ. (هہ) ساڄن. سڄڻ – دوست.

• **ساڄو ج ساڄا:** ذ. صفت. ساڄي پاسي وارو – سُبتو – سڄو. جيڻو پاسو. سَرند – آسودو – سٺايو – سڌر – سکيو – ونهيون – ڀاڳيو – سائو – تندرست – توانو – سڄر (مهيري). تيار – سنبريل – هوشيار. سهنجو – سوکو. قابو – پختو. (ناڪئن جي اصطلاح ۾) سڄائو واءُ.

– **ساڄو ڪيل:** ذ. ڪيل. پورو ڪيل.

– **ساڄائي ج ساڄائيُون:** ث. دنيا داري – تونگري – شاهوڪاري. چڱيلائي – چاڪائي – تندرستي.

– **ساڄڙو ج ساڄڙا:** ذ. صفت. ساڄي هٿ سان ڪم ڪندڙ (ضد کاٻڙو ج کاٻڙا).

– **ساڄو ٿيڻ:** سکيو ٿيڻ – آسودو ٿيڻ. تندرست ٿيڻ.

– **ساڄو ڏکڻ:** ذ. سَر ڏکڻ (واءُ) منجهند کان سج لٿي تائين.

– **ساڄو واءُ:** ذ. درياءَ جي وهڪري کي سامهون واءُ (ڏکڻ اوڀر جي سِڌ ۾ سامهون لڳندڙ واءُ).

– **ساڄي ٻانهن هئڻ:** مددگار هئڻ – صلاحو هئڻ – وڏيڪ ويساهہ وارو هئڻ.

• **ساڄي ج ساڄيُون:** ظرف. چڱيءَ طرح – چڱيان – ڀليءَ ڀت – خوب – نيڪ طرح – درستيءَ سان. پوري پوري – خاص طرح. (ث). آسودائي – سرندائي. وَجهہ – وقت – وارُ – ولُ – اوسرُ – سَجهہ – ٽڻ. موقعو – سٺو – سانگو. ڏَتُ.

– **ساڄي لڳڻ:** (فائدي وارو) وَجهہ ملڻ – موقعو ملڻ – جهٽ لڳڻ – سٺو ٿيڻ – وارو اچڻ – سَجهہ ملڻ.

• **ساڄهہ ج ساڄهہ:** ذ. وَجهہ – وارو – سهج – سهنج – ٽڻ – موقعو – سٺو.

• **ساڄهر:** ظرف. سويل – سوير – سويرو – سويلو. اڳ ۾. جلدي – بنا دير – صبح جي وقت.

– **ساڄهر سَنجهو هڪ ڪرڻ (ت):** گهڻو ڪم ڪرڻ – وڏي تڪليف وٺڻ.

• **ساڄارو ج ساڄارا:** ذ. صفت. [سن. سَت جڄا = ست = چڱو + جڄا = ڄاڻ] سُڄاڻپ وارو – سڄاڻو – سُڄاڻندڙ. ڄاڻو – سڄاڻو – واقف ڪار – مُهاڪڙو – سَهڃي – ملاقاتي – ملڻو. دوست – يار – سنگتي – سائي – سڄڻ – گهٽگهرو – حبيب – رفيق. (ث) ساڄاري ج ساڄاريُون. ڄاڻو سڄاڻو. ڄاڻ سڄاڻ واري سَنمڪ. "اٿين چوندي ڪير، تہ آءٌ ساڄاري سڄڻين".

• **ساڄاڻ ج ساڄاڻيُون (ت):** ث. سانجهڻ – رڌ پچاءُ.

• **ساڄاهہ ج ساڄاهُون:** ث. [سن. سَتجڄا = ست = چڱو + جڄا = ڄاڻ] ساڄهہ – ساڄاهہ سمجهہ. حياءُ – لڄ – شرم. مرم. هوش – حوصلو – معنيٰ – مطلب. معرفت – سڄاڻپ. ساڄاءِ – ادب.

• **ساڄاءِ:** ث. ساڄاهہ – سمجهہ – سڄاڻپ – ادب. ڄاڻ. معرفت.

– **ساجاڻو ج ساجاڻا**: ذ. صفت. ساڃاهه وارو – سمجهه وارو – ڏاهو.

– **ساڃڻ ج ساڃڻيون**: ث. رڌ پچاءَ جو ڪم. سانجهڻ.

– **ساڃڻو ج ساڃڻا**: ذ. رڌ پچاءَ جي جاءِ – رڌڻو – بورچيخانو – رسوئي گهر.

• **ساڃهه ج ساڃهون**: ث. ساڃاهه – سمجهه – ڄاڻ – شناخت – پروڙ – پڇاڻ. حياءُ – مرم. ادب – لحاظ – مروت – نوڙت.

– **ساڃهه مان نڪرڻ**: بي حيا ٿيڻ – بي شرم ٿيڻ – هوش وحواس کان نڪرڻ.

• **ساڃهڻ ج ساڃهڻيون (ث)**: ث. رڌ پچاءَ جو ڪم – ساڃاڻ – سانجهڻ – سانجهڻ (ث).

– **ساڃهڻو ج ساڃهڻا**: ذ. رڌ پچاءَ جي ڪم جو هنڌ – رڌڻو – رسوئي گهر – ساڃڻو.

• **ساڃي ج ساڃيون**: ث. سچي – سچ واري – کري – راست. "ساڃي ٿيان سينگري، رنمل هاڻ ڪري"

• **ساحت**: ذ. ث. (ع) ڊيگهه ويڪر وارو مفاصلو – ميدان – اڱڻ – آڳور – اڱڻ.

• **ساحر ج ساحر**: ذ. صفت. [ع. سَحَر = هن جادو ڪيو] سحر ڪندڙ – جادو ڪندڙ – جادوگر – فسون ساز. [ث. ساحره].

– **ساحري ج ساحريون**: ث. جادوگري – جادو – فسون سازي.

• **ساحل ج ساحل**: ذ. [ع] درياءَ يا سمنڊ جو ڪنارو – ڪنڌي.

• **ساخت ج ساختون**: ث. (ف) بناوت – ناهه – گهڙت – اڏاوت. بيهڪ – ترڪيب.

– **ساخته**: صفت. بنايل – گهڙيل – ناهيل. مصنوعي – ڪوڙو – نقلي. جيئن "خود ساخته وغيره".

• **ساد**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سادات ج سادات**: ذ. [ع. ساد = هو سردار ٿيو] سيد جو جمع – خاتون جنت بيبي فاطمه (ع) جو اولاد. شهزادو – سردار. سيد قبيلو.

• **ساد ڪوفي**: دوا طور ڪم ايندڙ هڪ قسم جي گاهه جي پاڙ – ڪلِ گاهه جي پاڙ – ناگرموٿ جي پاڙ.

• **سادنج**: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ پٿر جو هڪ قسم.

• **سادو ج سادا**: ذ. صفت. [ف. ساده = سادو] هلڪو – ڪمتر – گهٽ – گهٽ قيمت وارو. وچولو – پورو پنو – درميانو. اڻ سينگاريل – ڀُسو – ڀَتو – ٻوڪو – سڪڻو. رُکو (ڪاڌو). صاف دل – سنئون سڌو. صاف – چٽو – پڌرو. آسان – سولو – سليس – سهنجو. سرل – سچو – سرڄل. ڇڙو – مفرد – اڪيلو – نرو – ڪورو – غير مرڪب – خالص – شُڌ. وسوڙيل – ڀالو ڀولو – ڀورڙو. اناڙي.

– **ساداڻ**: ث. سادگي – سادائي.

– **سادائي ج سادائيون**: ث. سادگي – صفائي – سڌائي. هلڪائي – ڀورڙائي – بيوقوفي. اڄاڻائي.

– **سادگي ج سادگيون**: ث. صفائي – سڌائي اڄائي – ڀورڙائي – وسواڙي. صاف دلي – سچائي.

– **سادو سودو ج سادا سودا**: ذ. صفت. هلڪو سلڪو – پورو پنو – وچولو – موافق – گهٽ قيمت وارو.

– **سادو ڦُول**: ذ. صفت. اڇو – اڇرو – صاف – سفيد.

– **سادو وياج**: ذ. وياج جي حساب جو هڪ قسم – نرو وياج.

– **سادي ج ساديون**: ث. سادو جو مؤنث.

– **سادي بوري**: ذ. راند جو هڪ قسم (درجو ٻيو قديم).

– **سادي صورت**: ث. علم رياضي موجب اٺپور جي حسابن جو هڪ نمونو (جنهن ۾ ڇيد يا انس ڪي هڪ جهڙائي ۾ آڻي، پڳل انگن ۾ ننڍ وڏائي جي تميز ڪرائي سگهجي).

• **ساده دل**: ذ صفت [ف. ساده + دل] صاف دل – ايماندار – ڀالو – ڀولو.

– **ساده دلي**: ث. صاف دلي – بي ريائي. بي وقوفي.

– **ساده رو**: ذ صفت. [ف. ساده + رو = منهن] صفا منهن وارو – نيڪ طبيعت.

– **ساده طور**: ظرف. [ف. ساده + طور = نمونو] ناهه نوهه کانسواءِ – سادي نموني.

– **ساده لوح**: ذ. صفت. [ف. ساده + لوح = ڦرهي (طبيعت)] ڀالو ڀولو. بي وقوف – نادان.

– **ساده لوحي**: ث. ڀالائي – ڀولائي. بيوقوفي – ناداني.

– **ساده مزاج ج ساده مزاج**: ذ. صفت. [ف. ساده + ع. مزاج = طبيعت] صاف مزاج – سادي طبيعت وارو.

– **ساده مزاجي**: ث. صاف دلي – بي ريائي – بي تڪلفي – سادگي.

– **ساده وضع**: ظرف. [ف. ساده + ع. وضع = طريقو] ساده طور.

• **ساڌ ج ساڌ**: ذ. صفت. [سن. ساڌ = ڌرمي ماڻهو] ڌرمي ماڻهو – فقير – ساڌو. ڀڳت – پوڄاري. مهاتما. سنت – جوڳي – درويش – سنياسي – راهب – اشراف. سڳر.

– **ساڌاڻو ج ساڌاڻا**: ذ. صفت. فقيراڻو – درويشاڻو.

– **ساڌ ٻيڙي**: ث. ساڌن جي ساڌ ٻيڙي جي هڪ جاءِ.

– **ساڌ ٻڌي**: ث. سٺي سمجهه. من جو نيڪي ڏانهن لاڙو.

– **ساڌ پائي ج ساڌ پائيون**: ث. فقير پائي – درويشي.

– **ساڌ پاڌ ٿيڻ**: آجو پاجو ٿيڻ. بي ڏوهي ٿيڻ.

– **ساڌ پڻو ج ساڌ پڻا**: ذ. ساڌ پڻي – درويشي. ساڌن جي ريت – ساڌن جو ڪم. نيڪي – خدا ترسي.

– **ساڌ ٻول**: پنڄي وڃڻ (ڪ): وڻڻ جو صفا لهي وڃڻ. پاڻي سڪي وڃڻ.

– **ساڌڪو ج ساڌڪا**: ذ صفت. ساڌن جو.

– **ساڌڻي ج ساڌڻيون**: ث. ساڌو جو مؤنث.

- **سادارڻ**: مصدر. سوٽ ۾ آڻڻ - هڪجهڙائي ڪرڻ - سڌو ڪرڻ. سنوارڻ. پڪيڙڻ، پڃڻ. پنجهو وغيره.
- **سادان ج سادائون**: ث. صاف دلي - پڌر.
- **سادائي**: ث. سادان.
- **سادر**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **سادر ج سادرون (ت)**: همت. ڏڍ.
- **سادر ڪرڻ**: همت ڏيارڻ. مدد ڪرڻ. ڏڍ ڏيڻ.
- **سادنا ج سادنائون**: ث. [سن. سادنا > ساڌ - پورو ڪرڻ] بندگي عبادت - ڀڳتي - پوڄا. عمل - ورتا. عزت - تعظيم.
- **ساڌڻ**: مصدر [سن. ساڌ - پورو ڪرڻ] (دستوں. هلائيندو رهڻ. بجا آڻڻ. پڄائڻ - نباهڻ - راس ڪرڻ - سڌو ڪرڻ - رسائڻ - سنئون ڪرڻ. سيکارڻ. هيرائڻ. عادت وجهڻ. اصلاح ڪرڻ. ڌيائڻ. سونٽڻ (ڪ). گسائڻ - ماٺا ڪرڻ. ڪم نه نيهي ڏيڻ - گهلي يا ڍر ڪرڻ (ٿ). خواه مخواه ڦاٿڻ. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ساڌڪو**: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ساڌو ج ساڌا (ل)**: ذ. صفت. [ف. ساده - سادو] سادو.
- **ساڌو پنڌ**: ذ. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ نمونو (ٽيون ڪتاب قديم. ص ٦).
- **ساڌو ج ساڌو**: ذ. صفت. [سن. ساڌ - ساڌو - درويش] چڱو - ملوڪ گنائتو. ايماندار. عزت وارو. معصوم - بي گناهه. فقير - درويش - سنت - سنياسي - ڪاپڙي - ويراڳي - جوڳي - ڀالو ڀولو - سادي دل وارو.
- **ساڌو ٿي رهڻ**: درويش ٿيڻ. فقير ٿيڻ. سنئون سڌو ماڻهو ٿيڻ. امن ۾ رهڻ.
- **ساڌوڻو ج ساڌوڻا**: ذ. صفت. ساڌن وارو - ساڌائو.
- **ساڌ ج ساڌون (ل)**: ث. مشهوري - ناموس - ناموري - ساراهه - واکاڻ.
- **ساڌائي ج ساڌائيون**: ث. سڌائي - سنوت.
- **ساڌو ج ساڌا**: ظرف. صفت. [سن. سواد - ؟] سنئون - سڌو - سنوائتو. سوادي - مزيدار.
- **ساڌور**: ذ. وڻ جو هڪ قسم (اسم خاص) ٿر ۾ رهندڙ ٺڪرن جي هڪ ذات جو نالو.
- **ساڌورش**: اسم خاص. تعلقي ننگرپارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ساڌوهي ج ساڌوهيون**: ث. جار جي وڻ جو هڪ قسم. سفيد پيرن واري جار - ساڌوئي.
- **ساڌوئي ج ساڌوئيون**: ث. جار جو قسم جنهن جا مٺ پيرون ٿين - ساڌوهي.
- **ساڌ ج ساڌ**: ذ. [سن. سارڌ. سن. سان - ارڌ - اڌ] اڌ - ڪنهن نمبر سان گڏيل اڌ.
- **ساڍو ج ساڍا**: ذ. صفت. اڌيڪو - اڌ (وڌيڪ). جيئن ”ساڍا ٽي“ = ٽي

سڄي ۽ چوٿين جو اڌ.

- **سادي سمٺ**: ٧٠ سنتر. ”ست سکان سر ڪري ڇهه ڇجهريون ٻارهن تيرهن پندرهن سترهن سينگار ج - سادي سمٺ سيڌ چئي پوري پڄائيج“ ٧ + ٦ + ١٢ + ١٣ + ١٥ + ١٧ = ٧٠ (شاهه).
- **سادي ويهه**: ٽيهه (يعني هڪ ويهه ۽ ٻي ويهه جو اڌ.
- **ساداڻڻ (ت)**: مصدر. محڪم ڪرڻ.
- **سادي سلوڻي ج ساديون سلوڻيون (ل)**: ث. طعام ۾ سوائي لوڻ واري حالت - ڇهراڻ.
- **سار ج سارون**: ث. مادي جانور جو مخصوص عضوو - خاص موسم ۾ مادي جانور جو نر لاءِ تانگهاڻ - چاٽو - وڙ - مهڙ. چوپن راند ۾ ڪم ايندڙ ساري - گوٽ - مهرو. ڪاري جي ٻيڙي، جو هڪ رسو - ڪپي، وارو واڇهه (ڪ). سارين جي پوک (ت). گلن جي پرت سان هڪ ريشمي چني (ت). سنڀار - يادگيري. سگهه - طاقت جاڳ (سند مان) سجاڳي. سرت. سنڀار. ”مون کي ماءِ مجال، پڇاري جيئن پڇيو. هتن ڇڏي هاج، ويئي سار سندن مان.“
- **سار ج سار**: ذ. [سن. سار = مطلب] تت - اختصار - خلاصو - مطلب - مول - مايو. نچوڙ - مغز - جوهر - تنت. رس - عطر - عرق - گُر - مال - گودو. مات - آرام. امن - سامت - سانت - ٺانهر. (صفت) نج - خالص. چڱو - سٺو. ”جيئن. سار سمون = چڱو وقت.“
- **سارات ج ساراتون (ٿ)**: ث. سالي جي زال.
- **سارانو ج سارانا**: ذ. اٽي مهل ٿاڪي، جي ڏاڳن جي وچان لنگهندڙ بيد جي ڇيٽ.
- **ساراڻي ج ساراڻيون (ٿ)**: ث. مينهن جي قرحڻ جي حالت.
- **سارا هڏي**: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ساراهه ج ساراهون**: ث. تعريف - صفت - واکاڻ. حمد - تحسين - آفرين - شاباس - واهه واهه.
- **ساراهڻ**: مصدر. تعريف ڪرڻ - شاباس ڏيڻ. سفارش ڪرڻ.
- **ساربان ج ساربان**: ذ. صفت. اٺ هلائيندڙ - اوٺي - جت - سوار ساروان - سرواڻ (اٺن جي قافلي جو).
- **سارجنٽ ج سارجنٽ**: ذ. [انگ. Sergeant] رنگروٽ سپاهين کي سيکاريندڙ صوبيدار.
- **سارڌا ج سارڌائون (ٿ)**: ث. قدرتي سمجهه - ذات - گڻ. تنبوري ۾ هيٺ تندن قابو ڪرڻ جو هنڌ.
- **سارڪو**: اسم خاص. ڪارونجهر ٽڪر تي هڪ ماڳ. مينهن تي وهندڙ نئين.
- **سارڌو ج سارڌو**: ذ. [سن. شارڌول = شينهن] شينهن - چيتو - پينڊو.

جيئن "سَنگَ. ڪُنير، سارڊو، ڪيهر، ليث، مزار، اسد، چيتا، شرهي. اينٺل ناءِ نروار" (ڏهس). (صفت)، سورمو - سورهيه - بهادر - سور وير - وير - پهلوان - دلير - جوڌو - جانٺو - قوي - جُنگ.

• **سارسُ ج سارس:** ذ. پکيءَ جو هڪ قسم - ڪونج جو قسم [هه. سارس = ڪونُج].

• **سارساٺُونُ:** ذ. اناج جو هڪ قسم - سانٺون - ڏٽ - سانُوڪ (ت).

• **سارِسُوت:** اسم خاص. ٺريءَ رهندڙ هندن جي هڪ ذات جو نالو.

• **سارڪِي:** ث. سارين واري، اُها زمين جنهن ۾ ساريون ٿينديون هجن.

• **سارَنگُ ج سارَنگَ:** ذ. صفت. [سن. سارَنگ > شارَنگَ = رنگا رنگي، پنا پتي] چٽڪمرو - پنا پتي - رنگا رنگي - ڦلڦليو - ٽيلي وارو ڏيکائتو - ٻيڪيدار - ديداري - چمڪيلي، چمڪو - روشني، جهڙ - ميگهه - جهڙالو - ملهار - ڇمر، اَبر - ڪڪر - بادل. ساٺون موسم. راڳ يا سُر جو هڪ قسم - هڪ راڳڻيءَ جو نالو. ٽڪن ٽڪن وارو هرڻ. هڪ قسم جي جهنگلي ٻوٽي - پرٽ - بڪرُو (ت). وڻ جو هڪ قسم (ٻج گول، ڪندن وارو) - ٽڪندي (ت).

• **سارنگِيُ ج سارَنگيُونُ:** ث. ساز جو هڪ قسم.

• **سارَنگِهَيارِ:** اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سارَڻُ ج سارَڻَ (ث):** ذ. ڪوهَ مان ڪوس ٻريِ ڪيڻ وقت اهو هنڌ جتي ڪوس ٻاهر ڪيڻ وقت وهٽ بيهارجن. ڪوهَ مان پاڻي ڪيڻ جو رسو. (اسم خاص). تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سارَڻُ:** مصدر. [سن. سمرڻ = ياد ڪرڻ] ياد ڪرڻ - دل تي آڻڻ - يادگيري ڪرڻ، سنڀالڻ - جاچڻ، ڳڻڻ - ليکو ڪرڻ - ڪٿڻ - حساب ڪرڻ، پيٽڻ - برابري ڪرڻ - چڪاسڻ، سنڀالڻ - سانڍڻ - سولو ڪرڻ، طاقت يا توفيق رکڻ، تنگ ڪرڻ - سلڻ - سل ڪيڻ.

— **سارَ ج سارُون:** ث. يادگيري. سُنڀار - ساروڻي - هُر - سُرت، خبر - سڌ - تانگهه - چِڪ - طَلب - ڪِپ - تات. حِساب - ليکو - ڳاڻيٽو - ڳڻ - ڳڻپ - تخمينو - انداز، سَڌ - سماءُ - خبر، مهرباني - لطف، تنگ - سل.

— **ساراڻِ ج سارائُونُ:** ث. سار.

— **سارَ ٿِيڻُ:** يادگيري ٻوڻ - هُرڻ - دل تي اچڻ، محسوس ٿيڻ، ننڊ مان جاڳڻ - سُجاڳي ٿيڻ - سنڀال ٿيڻ - جاڳ ٿيڻ. (زالَ ڪي) ويم جو وقت ويجهو ٿيڻ.

— **سارَبَ ج سارَبُونُ:** ث. يادگيري - سار.

— **سارَسَنڀارَ ج سارُون سَنڀارُونُ:** ث. يادگيري - سَنڀارَ - سنڀال - تات - خبرداري - پرگهور - سمڪَ - ساروڻي - هُر - شناخت فڪر - ڳڻتي، ڳولها ڦولها.

— **سارَ لَهَڻُ:** سنڀال وٺڻ - خبر وٺڻ - سڌ وٺڻ. سنڀال ڪرڻ - خبر ڪرڻ - يادگيري ٿيڻ - سُجاڳي اچڻ، مدد ڪرڻ - سهارو ڏيڻ، نگاهه رکڻ.

— **سارونَا ج سارونَا (ڪ):** ذ. صفت. سارَ وارو - ڄاڻ وارو - سمجهو - سياڻو.

— **ساروڻِي ج ساروڻِيُونُ:** ث. يادگيري - سنڀار - سنڀير - سار - سمڪَ. سُجاڳي - جاڳ، نالو - ناموس.

• **سارِٺو ج سارِٺا:** ذ. متارو گوشت - متارو ماس - ٿلهو ماهه.

• **سارو ج سارا:** ذ. صفت. [سن. سَرُوَ = سڀ] سڀ - ڪُل - سربستو - سمورو - سڄو - سمنڌو - ثابت - سپوٽي - مجوٽي - سالم - سلامت - مڙيوئي - جملہ - صفاتي طرح مرڪبات ۾ گهڻائي جي معنيٰ ڏيکاريندڙ جيئن: "گهڻو سارو، سيو سارو".

— **ساراڻِ:** ث. سارائي - سالميت، سڀ هجڻ جي حالت، دُرستي، خاتمو - پورائي.

— **سارو جِسُمُ اَڪِيُونُ ٿِيڻُ:** سڄو جسم ڦٽجي پوڻ - بدن تي تيرن جا نشان ٿيڻ.

• **سارو ج سارو:** ظرف. (اُنهي) جهڙو - وانگر - طرح - برابر - موجب - مواقف - پٽاندر - آهر.

— **سارِوانُ ج سارِوانَ:** ذ. صفت. اٺ هڪليندڙ - شتربان - ساربان.

• **سارُوفا:** مُنهن جو نڪ نقشو - مهاندا (نڪ، چپ، ڳل، اکيون).

• **سارِوانِي ج سارِوانِيُونُ:** ث. سارباني، شُتربانِي.

• **سارو سَنگهارُ:** اسم خاص. سنڌ جي قديم روايت موجب هڪ مشهور وڏو ڀاڳيو جنهن وٽ هر قسم جو مال موجود هو.

• **سارَهَ ج سارَهُونُ:** ث. ساراهَ (هه. سراهنا).

• **سارِهورِيُ:** اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سارِيُ ج سارِيُونُ:** ث. [ف. شالي] اَنُ جو هڪ قسم اِجي ۽ ڳاڙهي رنگ جي ڪوپي وارو اَنُ. چانور ڪوپي سميت - تهه سميت چانور. "شطرنج، چوپڙ، نوٽڻ، چلهر وغيره". راندين ۾ ڪم ايندڙ گوٽ - مهرو - داڻي. سَرسِيُ - جيت - ڪاميابي - فتح (صفت). تيار - هوشيار - خبردار، ث. صفت. سڄي - سربستي - ثابت مڪمل.

— **سارِيُ سَرِ ٿِيڻُ:** نصيب زور ٿيڻ - ڀاڳوارو ٿيڻ.

— **سارِيُ سَرِ هُجَڻُ:** نصيب زور هجڻ.

— **سارِيُ ڪَرَڻُ:** ڪامياب ٿيڻ - ڪَٽڻُ - سَرسي ڪرڻ. مَلهَ ۾ ٽن جٽن ڪي سانده ڏسڻ (ت).

— **سارِيُ ڪَٽَڻُ:** ڳر، ڪَٽڻ. ڪم ڪَٽڻ چوپڙ راند ۾ مخالف جي ساري کي مارڻ.

— **ساريال:** ث. سارين جو - سارين وارو - سارين جي (پوک يا زمين)

• **سارِيتِي:** ث. اُها چوپائي جا ڦرجيُ سار يعني آرَ تي ڏهڻ ڏئي.

• **سارِيڪو ج سارِيڪا:** ذ. صفت. ظرف. [سن. سَدُرڪش] جهڙو - وانگر - طرح - ساڳيو، ۾ ميت، سربستو، مثل - برابر.

• **ساريڪو ج ساريڪا(ڪ):** ذ. صفت. ظرف. ساريڪو.

• **سارِيُونُ:** ٿ [سن. شالي] اناج جو هڪ قسم – چانورن جو فصل.

• **سازَنهہ(ت):** ٿ. هر ڏينھ جي حالت – ساڻاءِ.

• **سازَڻُ:** مصدر. ٻارڻ – جلائڻ – ڪامائڻ. رک ڪرڻ – خاڪ ڪرڻ. ڳارڻ – سُڪائڻ – ڪومائڻ – سُسائڻ. چڙ ڏيارڻ – ٻرڪائڻ. خار ڏيارڻ – ڏنگڻ.

– **ساڙ ج ساڙَ:** ذ. جَلَ – جلڪو – باهہ – ڪام – ٻاڙ – ساڙو ٿيڻ. بغض – دشمني – وير. جلڻ – ٻوسَر. سوزَ. سخت مند جو تاءُ. حسد جو ساڙو. سيءَ جي سختي سببان وڻ. ٻوٽي جو سڙڻ. گهوڙن جي بيماري – گرمي. سردي ۽ مڇر يا ڏنگ جي چڪ پائڻ سبب گهوڙي جي بدن جو سڙڻ – اکين جي وڻن جو ڦڪو ٿيڻ. ٿوري چڪ سان پڇ جي وارن جو ٽٽڻ. لڏ جو ڳاڙهاڻ تي مائل ٿيڻ ۽ ڪنهن گهيڙ گهٽ مان چيلهہ ڏنگي ڪري ڏڪائي مٿي چڙهڻ – هڪ لاعلاج مرض. سُوزَ – درد – ايذا – پيڙا – رنج. سڙيل ماڻهو. مردار. بريل هنڌ – جليل هنڌ. جانورن جي هڪ بيماريءَ جو نالو. گهوڙي کي ايندڙ هڪ بخار.

– **ساڙُ ٿيڻُ (ت):** ڪڇيءَ جو محاورو – ڪڇين ڪڇين جو خراب ٿي هيٺ ڪرڻ. حسد ٿيڻ. بدن ۾ ساڙو ٿيڻ.

– **ساڙُ ڏيارڻُ:** چڙ ڏيارڻ – ڪڇائڻ – ٻرڪائڻ (حرص). جاڳائڻ – خار ڏيارڻ – چيڙڻ – چيڙائڻ. ڪڙائڻ – ٻوسرائڻ.

– **ساڙَ سڙيو ج ساڙَ سڙيا:** ذ. صفت. ساڙَ ۾ سڙيل – حاسد – ويري – ريسارو – بغضي. ساڙوندو – اندر رڙو.

– **ساڙُ ٿيڻ:** سخت سيءَ سان پوک يا وڻن جو جلڻ يا سڪڻ.

– **ساڙُ ڪرڻُ:** سيءَ جو پوڻن. وڻن وغيره کي ساڙي ڇڏڻ.

– **ساڙو ج ساڙا:** ذ جلڪو – جَلَ – پيچ – ساڙَ – جر – جلڻ – ڪام. بغض – پياٽي. گرمي – تپش – سوز. پيشاب جي هڪ بيماري. سيءَ جو ساڙ.

– **ساڙو وجهڻُ:** گاريون ڏيڻ. بدسخن ڳالهائڻ – واهيات بڪڻ. بيجاءِ طور ڪم آڻڻ – بيجاءِ هلت ڪرڻ.

– **ساڙُوندو ج ساڙُوندا:** ذ صفت ساڙ سڙيل – اندر رڙو – حاسد – بغضي – ويري.

– **ساڙي ڪاڏو ج ساڙي ڪاڏا:** ذ. صفت. حاسد – ريسارو – ڪام ڪاڏو – اَير ڪاٺو. شڪي – بدگمان.

• **ساڙهُ ج ساڙَهُونُ (ت):** ٿ. خريف جي آبادي خصوصاً جوئر ۽ ٻاجهر جي فصل راهڻ وقت جانيي يا سرهہ لاءِ ڏنل هر جي اوڙ (اهي اوڙون سب پور ۽ چوٽ نہ هونديون آهن).

• **ساڙهو ج ساڙَها:** ذ. ڏهائيءَ جو ٿان. ياڳيو: "ڪي ڏوهي ۾ ڏوڌ ڪي ساڙهي سانگهڙي (سانگهيڙيون).

• **ساڙهِيُ ج ساڙهيُونُ:** سوڙهي منهن واري ڏکي (ت). عورت جي پوشاڪ لاءِ ڪپڙي جي ڊگهي چادر.

• **سازُ:** صفت. [ف. ساختن = ٺاهڻ] جوڙيندڙ – ٺاهيندڙ – بنائيندڙ – تيار ڪندڙ (مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ، جيئن "دندان ساز، ڪار ساز، گهڙي ساز وغيره").

• **سازُ ج سازَ:** ذ. [ف. ساختن = ٺاهڻ؛ سن. شج: ساج] سامان – اسباب – ٽپڙ ٽاڙي – جيئن "پيڙيءَ جو ساز. گهوڙي جو ساز وغيره". وڄائڻ جو اوزار – ساج (سازن جا نالا: ستار – سارنگي. سرندو. دف. ڪمانچو. چنگ. سر منڊل. ٽوتارو. رباب. بين. پکواز. بينسري. طائوس واري. ڊڪڙ. طنبورو. ڪرناءِ. شرناءِ. باجو ونان. وغيره اوزار). جنگ جو هٿيار – وسيلو – ذريعو.

– **سازُ بازُ ج سازَ بازَ:** ذ صفت [ف ساز + باز > باختن = کيڏڻ] ٺاهوڪو – سجيلو – مکيو چکيو – سنجيو ڪُنجيو. منصوبو – سازش.

– **سازُ بازُ ڪرڻُ:** همراز ٿيڻ – منصوبو رٿڻ.

– **سازُ سنوارڻُ:** مطلب پورا ڪرڻ – مرادون پڄائڻ – ڪامياب بنائڻ – سوڀارو ڪرڻ.

– **سازگارُ ج سازگارَ:** ذ. صفت. ظرف. [ف. ساز + گار = وارو] ٺاهہ ۾ سهائيندڙ. مطابقت ۾ – موافق. مبارڪ – راست – مصلح.

– **سازَ نَنهُ:** ذ. سازن وڄائڻ وارو. ٺاهيل (شڪل وغيره).

– **سازوارُ ج سازوارَ:** ذ. صفت. ظرف. موافق. سازگار.

– **سازوسامانُ:** ذ. مال و اسباب – ٽپڙ ٽاڙي.

– **سازِيُ ج سازِيُ:** ذ. ميراوارو. مطرب – گوئيو – موسيقار.

– **سازِينْدَڙُ ج سازِينْدَڙَ:** ذ. سازي – ساز وڄائيندڙ.

– **سازِش ج سازِشُونُ:** ٿ (ف) اندروني منصوبو – ٺاهہ – رٿ – سٽہ قانون جي خلاف صلاح مشورو. وڳوڙ. اٽڪل – ڦند – چند – چالاڪي – ڪيڏ.

– **سازِشِيُ ج سازِشِيُ:** ذ. صفت. وڳوڙ وجهندڙ – سازش ڪندڙ – منصوبائي – بغاوتي.

• **ساسُ ج ساسَ:** ذ. [سن. شواس = ساهہ] ساهہ – جان – پران – پساهہ – دم – جيءُ. حياتي – جند – زندگي – جياپو. جوتا – عمر – جمار.

– **ساسُ سهيلا:** ذ. سولو موت – آسان موت.

– **ساسينُ سُڪالو ٿيڻُ:** سولائي سان مري وڃڻ.

• **ساسِيُ ج ساسِيُ:** ذ. صفت. ساهوارو – جاندار.

• **ساسائڻُ:** مصدر. سهسائڻ – سهڻ – برداشت ڪرڻ.

• **ساسر، ساسَر ج ساسرُونُ، ساسريُونُ:** ٿ [انگ. Saucer] چينيءَ جي ننڍي ٿالهي – پليٽ (ڪوپ ساسر).

• **ساسُولِيُ:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **ساعَتَ ج ساعَتَوڻ:** ث. هڪ ڪلاڪ جو عرصو - هڪ گهڙي (۲۴ منٽ). وقت ڏيکارڻ جو هڪ اوزار - واچ - گهڙي - ننڍو گوڙيال. بخت - نصيب - ڀاڳ. وَجهُ - چانس.

• **ساعَتْ بَساعَتْ:** ظرف. هر گهڙي - گهڙي گهڙي.

• **ساعَتْ هُئڻُ:** بخت هئڻ - ڀاڳ هئڻ.

• **ساغَرُ ج ساغَرَ:** ذ. (ف) شراب پيئڻ جو پيالو - جام. پيالو.

– **ساغَرَ هلڻُ:** شراب جو دؤر هلڻ.

– **ساغَرِيْ ج ساغَرِيْ:** ذ صفت پيالي جو.

• **سافرو ج سافرا (ل – ک):** ذ صفت ڪنهن ڪم ڪان سواءِ - واندو اڪيلو. ٻيڙيءَ وغيره نشي جي بدعت کان آجو ماڻهو. بي روزائتو (ک).

• **سافِلُ ج سافِلَ:** صفت. [ع. اسفل] هيٺيون - هيناهون - هينامون حصو. ڪمينو.

• **ساقِطُ ج ساقِطَ:** ذ. صفت. [ع. سقط: هو ڪريو. ڪرندڙ - ڪريل. گهٽ. نڪمو.

– **ساقِطُ ٿيڻُ:** ڪرڻ (حمل).

– **ساقِطُ ڪرڻُ:** ڪيرائڻ (ٻار يا حمل). علم عروض ۾ شعر جو بحر يا وزن ڪيرائڻ.

• **ساقِيْ ج ساقِيْ:** صفت. [ع. سَقي = هن پياريو] محفل ۾ شراب ورهائيندڙ - مئي ورهائيندڙ - شراب پيارينڌڙ. (اصطلاح طور) سخي. معشوق - محبوب - صنم.

• **ساکُ ج ساکَ:** ذ. [سن. شو = پنهنجو] لڳ لاڳاپو - مٽاچاري - سڳائي - مائٽي - عزيزي - عزازت - قرابت - رشتيداري - مٽي - ڀائپي - بِرادَرِيْ - لاڳاپو - ناتو - ڳانڍاپو - سَنْبَنْدَ - تعلق - نسبت. مشهور راجا ساليواهن ڪان شروع ٿيل سَنُ - شاڪ

• **ساکا:** ذ. ڪاٺيئن (وٽيل ڪاٺين) جا سڳا جي وِڙهي سيڙهي مٿان ٻڌجن. (ن). (اسم خاص) آڳاٽي وچ اوڀر جي قوم جو نالو (Sythians).

• **ساکارڻ:** مصدر. ڏيهي حساب موجب جاري ڪيل هنديءَ جا پئسا ڀرڻ (ضد. ناڪارڻ).

• **ساکارڻ:** ڪم ڪي ڪوشش ڪري پورو ڪرڻ - ڪنهن بہ رٿا ڪي هر حيلي توڙ تائين پهچائڻ. ڪنهن سان نباهڻ ۽ ڪم پورو ڪرائڻ.

• **ساکارو:** ذ. اک جي ڪنائين مان لاٿل تاندورا جيڪي وٽڻ ۾ ڪم اچن.

• **ساکارو ج ساکارا (لس):** ذ. صفت. ساک پت وارو. شاهوڪار. "واحد وريامن ۾ تون آهين سدا ساڪارو" (صاحبڏنو. ڪتاب ڀلاين جا ٻول).

• **ساکِتُ ج ساکِتَ:** صفت. [ع. سَڪَتَ = هن ماٺ ڪئي] چپ - خاموش - ماٺ - سانت - مائيٺو - چپ چاپ.

• **ساکَرُ ج ساکَرَ:** ذ. لَسو پٽر - زهري - موزم. ڪڪري - ٻهسري. سنهي پٿري، واري زمين.

• **ساکَرَ ج ساکَرُوْن (ٿ):** ث. مصري، جو سنگ - مصري.

• **ساکراڻ:** ٽڪر جي دامن ۾ پٿرائين ايراضي.

– **ساڪِرو:** اسم خاص. ٺ لعي ٺٽي ۾ هڪ تعلقي جو نالو. تعلقي جوهي. ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

– **ساڪِرائِي:** ذ. صفت. ساڪري جو. اُٺ جو هڪ نِڻ. (ميرپور ساڪري جي طرف جو رنگ ڪارو. قد جو چوٽو پر هلڻ ۾ تکو "ساڪرو اڪرو").

• **ساکرو:** ذ صفت (ساکرا بين) ڪساري سواد وارو (ڪ). رنگ جو هڪ قسم.

• **ساکَرِيو (ت):** ذ. پرڻي جي هڪ رسم جو نالو. (مڱڻي ڪانپو. گهوٽيت. ڪنوارين جي گهر وجي ڪپڙا ۽ زيور چوڪري، کي ڏين. انهن ڪپڙن ۾ ويجهن عزيزن لاءِ ڪپڙو هئڻ. ان جي عيوض ڪنوارين طرفان هر هڪ وڳي پنيان هڪ رپيو روڪڙ ملڻ – هڪ خوشي، جو موقعو).

• **ساکريو وِچوڻ (ت):** ذ. وچون، جو هڪ قسم - ڪاري رنگ جو وِچُوْنُ.

• **ساکُوَ ج ساکُوُوڻ:** ث. مينهن جي پيرن ۾ وجهڻ جي سنگهر - زنجير.

• **ساڪِڙ ساڪِڙ ڪرڻُ (ت):** تڪڙو هلڻ - اُبهرو هلڻ - جلدي وڃڻ يا اچڻ.

• **ساکُڙُ ج ساکَڙَ:** ذ. وٽيل ڌاڳو. اُسري لئي جا ڳاڙهيڙا گونج. رڱڻ جي ڪم ايندڙ.

– **ساکُڙُ وِجهَڻُ:** چمڙي رڱڻ لاءِ ناهيل مصالح ۾ لئي جو ساڪڙ وجهڻ.

• **ساکَرو:** ظرف. صبح جو (سوير).

• **ساکِنُ ج ساکِنَ:** ذ. صفت. [ع. سَڪَنَ = هو آرامي هو] بي حس و حرڪت - بنا چرپر - بيٺل - قائم. رهاڪو - رهواسي - وينل - رهندڙ - مقيم - باشندو. علم نحو جي هڪ اصطلاح موجب اهو اکر جنهن تي ڪا حرڪت نہ بلڪ جزم يا سڪون هجي. (جيئن "رَنْگَ. شينهَنْ ۾ نْ اکر").

• **ساکُڙُ ج ساکُڙَ (ل):** ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم. ڪپڙن کي رنگ ڏيڻ جي مصالح جو هڪ قسم - ساکڙ.

• **ساک ج ساکُوْنْ:** ث. قسم. اکين ڏٺي احوال جي گواهي - سچائي جي ثابتي - قسمي ڳالهہ. نالو - ناموس - آبرو - نيڪنامي - ايمانداري - اعتبار - ويساهہ - پت. روشني - سوجهرو - ٻاک.

– **ساکاتو ج ساکاتا (ل):** ذ. صفت. ساگاتو.

– **ساکائتو ج ساکائتا:** ذ صفت ساک وارو. سچيو - آبرو وارو - معتبر - سائتو - اشراف موچارو - چڱو - خاصو. قسم مطابق - اعتباري هيڪو. سڪ.

– **ساک پت:** ث اعتبار - ويساهہ - قسم - سنهن عزت نيڪنامي. ڀرم.

– **ساڪ ڏيڻ:** سچائي جي ثابتي ڏيڻ – ايمانداري جو ثبوت ڏيڻ. ڪنهن جي ٻاران شاهدي ڏيڻ. اعتبار ڏيڻ. سُنهن کڻڻ – قسم کڻڻ.

– **ساڪ ڪَڍَڻ:** نالو ڪڍڻ – ناموس ڪڍڻ – مشهور ٿيڻ – ناميارو ٿيڻ.

– **ساڪِنائِيُ ج ساڪِنائِيُونَ (ڪ):** ٿ. شاهدي – گواهي. ثابتي – خاطري – ويساهه – پڪ.

– **ساڪَڻُ:** ٿ. شاهدي. ڪا حقيقت.

– **ساڪِيُ ج ساڪِيُ:** ذ. ساک ڏيندڙ – ساک ڀريندڙ شاهد – گواهه – اوڳاهه: "ڳاڙيندين ڳوڙها، جت ساڪي ٿيندءِ سامهان." "وڄون جي رات وُٺيون. تن جو ساڪي سج."

– **ساڪِيُ ڀَرِيُ:** ظرف. ساک ڀت سان – اعتبار سان – ايمانداريءَ سان.

• **ساڪاٽِيُ (ت):** اسم خاص. چانڊين جي قبيلي جي هڪ شاخ جو نالو.

• **ساڪَرِ ج ساڪَرُون (ل):** ٿ. چڱڀلائي – تندرستي – نمرائي – آرام.

• **ساڪِرو (ت):** ذ. مينهن کان فراغت – ڦڪرائي.

• **ساڪِڙو ج ساڪِڙا:** ذ. چمڙيءَ جي بيماريءَ جو هڪ قسم – ٻٽار – ٻر ٻر – آرائيون – داڻ داڻ – ٿڏي.

• **ساڪو:** اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ساڪِيُ ج ساڪِيُونَ:** ٿ. شاهد – داستان – بيان "جنم ساکي = سوانح عُمري".

• **ساڪِياٿُ:** ظرف. [سنڌو سامهون شاهد] روبرو – سامهون. هُوبهو – جهڙو – وانگر – سَدَ ٻَدَ – ساڳيو – جنسي. پورو پورو – نيڪ – برابر – کرو – درست.

• **ساڪيشا (ٿ):** ذ. پرت جو هڪ قسم.

• **ساگَرَ ج ساگَرَ:** ذ. [سن. ساگَرَ = سمنڊ] اٿاهه پاڻي – سمنڊ – وڏو سمنڊ – بحر اعظم.

• **ساگو داڻو ج ساگو داڻا:** ذ. سيگو چانور – صابو داڻا.

• **ساگِراٽِيُ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ساڳِڙيا (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ساڳُ ج ساڳُ:** ذ [سن. شاڪ - ڪاٺي. ف. ساگوان > ساج] هڪ وڻ جو قسم. عمارتي ڪاٺ وغيره جي ڪم ايندڙ. ساگوان. پڪو ڪاٺ. ساڳي ٻاجي.

– **ساڳَاٽِيُ ج ساڳَاٽِيُ:** ذ. ساڳُ وڪڻندڙ – ساڳُ واري.

– **ساڳُ سُوا:** ٿ. سُوا جي ٻاجي.

• **ساڳُ وَڻُ:** ذ. ساڳَ جو وڻ.

• **ساڳائڻُ:** مصدر. سمجهڻ – ٻجهڻ – پروڙڻ.

• **ساڳاهِيُ ج ساڳاهِيُونَ:** ٿ. پاڻي ماپڻ جي ونجهي – پاڻي ڪڇڻ لاءِ ٻانس جي سنهي ڪاني.

• **ساڳَ ج ساڳُونَ:** ٿ. مال کي ترتيب وار جهلي جهلي پاڻي پيارڻ جي حالت.

• **ساڳو ج ساڳا:** صفت. اُٺن جي قطار – اُٺن جو گلو. "ساهڙ ساڳن ريءَ سري. ساڳُ ساهڙ ساڻ. وسن تنهن وصال سين. ٻاڳين سندءِ ٻن ڏڻي زئي – سهڻي).

• **ساڳِ ج ساڳُونَ:** ٿ. چِڪ – تاڻ – ڪشش – طلب – عشق جي.

• **ساڳُوٺُو ج ساڳُوٺا:** ذ. اهو ساڳيو – ساڳيو – جنسي – هُوبهو – سَدَ ٻَدَ – ساڳيوئي – هڪجهڙو – برابري – اصلي – عين بين – ٺَپ ٺَپ – پورو پورو – ٺُپ.

• **ساڳَڻُ (ٿ):** مصدر. ٻڪرين کي کوه تي پاڻي پيارڻ.

• **ساڳڻُ:** مصدر. مال کي آهستي آهستي ٽولين ۾ پاڻي پيارڻ.

• **ساڳيو ج ساڳِيا:** ذ. صفت. ساڳوٺو. اهوئي.

– **ساڳِيائِيُ ج ساڳِيائِيُونَ:** ٿ. هڪجهڙائي – مشابهت – برابري – ساڳوٺائي.

• **ساڳهرِ ج ساڳهرُونَ:** ٿ. [سن. گرهَ = زال] گهر جون زالون ۽ ٻار – آڪهه – عيال.

• **ساڳاتو ج ساڳاتا:** ذ. سانگاتو – سنگتي – رفيق.

• **ساڳاپو ج ساڳاپا:** ذ. سنا چاري – ماڻتي سڱائي – عزازت – ڳانڍاپو – تعلق – نسبت – رشتيداري – قرابت.

– **ساڳاهِ ج ساڳاهُونَ:** ٿ. ڳڻتي – فڪر. سنڀال – تاتهه خبرداري – پرگهور – پرچار – پرداخت. خيال – ڌيان – سانگو – پرواهه – لک. چيت. ڏاهپ – سرت – سمجهه – حوصلو. عاقبت انديشي – اڳ چيتي. جتن – تاڪيد – جتاءُ اختيار. گهُر – چِڪ – طلَبَ (سڱ جي) (ٿ). پچ گهڙ.

– **ساڳاهِتو ج ساڳاهِتا:** ذ. صفت. سياڻو – گهڻو – ڳاٽو – متمان – ڏگهي نظر رکندڙ – ديرگهه درشي – دورانديش – سياڻپ جو – پڪو پختو – سنائتو. خبردار – سُچيت – سُجاڳ – سار ڏان.

– **ساڳاهِجڻُ:** کير ڏيندڙ جانور جو کير لاهڻ – سگوئجڻ (ٿ).

– **ساڳاهو ج ساڳاها:** ذ. صفت. خبردار – هوشيار – سُچيت – ساڏوان. سياڻو – ڳاٽو – متمان – ڏگهي نظر رکندڙ – ديرگهه – سمجهو – درشي – دورانديش – سياڻپ جو – پڪو – سنائتو.

• **ساڳاهِڻُ:** مصدر. [سن. سَنجِها = س = چڱو + جها = جاڻ] ساڄاهڻ – ساڄاهه ڪرڻ – خيال آڻڻ. سڃاڻڻ – پرگهور ڪرڻ – سنڀالڻ – سمجهڻ – پروڙڻ – ٻُرجهڻ – ٻرُوجهڻ – ٻجهڻ – لکڻ – ٽرجهڻ. ليکڻ – جاچڻ. ڌيان ڏيڻ – ٻڌڻ. ادب ڪرڻ. لحاظ ڪرڻ – پرواهه ڪرڻ. رهڻ – گذارڻ. گهٽ ٿيڻ – تخفيف ڪرڻ – پٽ سان منو لڳڻ – ٻاز اچڻ. ڪنٽرو يا نرم ٿيڻ. سڱ گهرڻ (ٿ). کير لاهڻ تي آماده ڪرڻ.

• **ساڳائڻُ:** مصدر. [سن. سَنجِها = س = چڱو + جها = جاڻ] سمجهڻ – سڃاڻڻ – سهي ڪرڻ. ٿڻن ۾ کير لاهڻ (سگوئڻ) (ڪ). ڏڏڻ ٻڪري جي ٿڻن ۾ کير اچڻ.

• **ساڳرو:** اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ساڳُ واڳُ ج ساڳَ واڳَ:** ذ. معتبر ماڻهو - ڏسنو وائسنو.

• **ساڳو واڳو ج ساڳا واڳا:** ذ. معتبر ماڻهو - ڏسنو وائسنو.

• **سال:** سراسر سُهڻي.

• **سالَ ج سالُون:** ث. [ف. شال | شال - ريشمي چادر.

• **سالُ ج سال:** ذ. [ف. سال] ورهيه - سمت - سل - ١٢ مهينا - سج جي ڌرتي جي چوڌر جي برج حمل جي پهرين نقطي کان شروع ٿي برج حوت جي پڇاڙي جي نقطي تي ختم ٿيندڙ حالت. عمارتي ڪاٺ جو وڻ - ڪاٺوڙي وارو وڻ. (صفت). صاف (آن). نج - نجو - صاف - شُڌ - نبار. سنو - اڇتو - نرمل. اُصيِلُ - چنڊ. کر - تکو - سچو - چوکو - ٽنگسالي. پاڪ - پوتُر - پاڪدامن. صفا - نسورو (ڪوڙ). سنو - سالم - چڱو - عمدو - موچارو - اڇو. خوب - پورو.

— **سالانُ:** ظرف. ساليانو - سال جو - سال وارو - سال بسال.

— **سالُ بسال:** ذ. صفت. هر سالُ - هر ڪنهن ورهيه - هر ٻارهين مهينن - باراهو.

— **سالُ تمامُ:** ذ. پويون سالُ - اخير سالُ.

— **سالِتَمامِيُ ج سالِتَمامِيُونْ:** ث. ٻارهن ماهي رپورٽ - سال جي ڪارگذاري - سالَ جي آخر جي ياداشت.

— **سالُ پيوَسْتَہ:** ذ. پوئين ۾ پويون سالُ.

— **سالُ خُورْدَہ:** ذ. جهونو - پوڙهو - وڏو - پيو. پراڻو - فرسوده تجربيڪار.

— **سالُ شَمْسِيُ:** ذ. سج جي گردش تي مقرر ٿيل سالُ.

— **سالُ قَمْرِيُ:** ذ. چنڊ جي گردش تي مقرر ٿيل سالُ.

— **سالُ گَذَشْتَہ:** گذريل سالُ - پويون سالُ.

— **سالِگِرهْ ج سالِگِرهُونْ:** ث. جمڻ جو ڏينهن - جنم جو ڏينهن - پيدا ٿيڻ جو ڏينهن.

— **سالُ گَشْتِيُ:** ذ. هڪ سال نَ. ٻيو سالُ - هڪ سالُ ڇڏي ٻئي سالُ - هڪو ٻئي سال.

— **سالنامَو ج سالناما:** ذ. ڪئلينڊر. جنتري. اخبار يا رسالي جو سالانه نمبر.

— **سالوارُ:** ظرف. هر سال - سالانہ.

— **سالَها:** ظرف. ڪئين سالَ - سالن لاءِ - ڪي ورهَ - ڪجهه مدت - ڪي ڏينهن اڳاتو - زمانو.

— **سالَها سال:** ذ. ف. هر سال - هر مند - ڪيتروئي عرصو - گهڻا سال - مدت دراز.

— **سالئُونْ سال:** ظرف. هر سالُ - ورهيارو.

— **سالِيانو ج سالِيانا:** ذ. صفت. (ف). سال جو - ٻارهن ماهو - ورهيارو. هر سالَ - سال بسال. (ث. سالِيانِي ج سالِيانِيُونْ)

• **سالاٽ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سالار:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سالارُ ج سالارَ:** ذ. (ف) سپهه سالارُ - اڳواڻ - رهنما - سردارُ - ليڊر - آفيسر - هادي - رهبر - پيشوا - سرورُ - مکيه - ڪماني - ڏرو - پرڌانُ - مهندارُ. ڪپتان - مکيه اڳواڻ - اڳرو.

— **سالارِ جنگ:** ذ. جنگ جو سپهه سالارُ.

— **سالارِ قافلہ:** ذ. قافلہ جو اڳواڻ.

— **سالارِ قومُ:** ذ. قوم جو اڳواڻ يا سرڪردو.

• **سالارُ:** اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم. دوا طور ڪم ايندڙ پسارڪو وکر.

• **سالارائي:** اسم خاص. مري بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **سالارو ج سالارا:** ذ. سنهي ڪپڙي جو هڪ قسم - شربتائين ململ - شبنما - شبنمُ. آبشار. (ضد جالارو). "سسئي سيئي سير ڪيا جالارا جبل جا. سالارا سنر ڪري، وئي اڪاري ويرُ" (آخوند). (اسم خاص) تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سالاري:** اسم خاص. تعلقي خيرپور ناٿن شاهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سالاريُ لَلُرُ:** اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم. جو مارو ماڻهو ڀاڄيءَ طور ڪم آڻين.

• **سالاهڻُ:** مصدر. ساراهڻ.

• **سالِٽُ (سالِٽ):** ذ. [انگ: لوڻ Salt] جلاب طور ڪم ايندڙ اڇي رنگ تي هڪ قسم جو لُوڻ.

• **سالِر:** اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم.

• **سالِڙِ (ث):** مصدر. جوش ڏيارڻ تي سامت ۾ اچي. وري ڪم تي تيار ٿيڻ.

• **سالِڪ ج سالِڪَ:** ذ. [ع. سَلَڪَ] حال جي زور تي طريقت جون منزلون طئي ڪندڙ صوفي - درويش - خدا دوست - پهتل - شخص - عابد - مقدس - مهاتما - ولي - اولياءُ. پابند شرع - عالم. اديب. سنت - پوڄاري. ساڌ - ٻڌ جهڙو - سنت جهڙو - ساڌڪو. سلوڪ وارو - سلوڪ ڪندڙ. مسافر - سيلاني - پانڌيئاڙو - راهي - واٽهڙو - راهرو. (صفت). سياڻو - ڏاهو - گنڀير - سمجهو. وڏي عمر وارو. سگهڙ (اسم خاص). مرزا قربان علي بيگ دهلويءَ جو تخلص.

• **سالگرامُ ج سالگرامَ:** ذ. [سن. سال = ساڳ + گرام = هنڌ] ساڳ جي گهڻن وڻن وارو هنڌ. [سن. شالهه گرام] هڪ جبل جو نالو. جنهن تي هڪ قسم جو پٿر ٿئي. جنهن کي هندو وشنو جي مورتي ڪري پوڄين.

• **سالِمُ ج سالِمَ:** ذ. [ع. سَلَمَ = هن سلامتي. سليم - صاف دل - شريف - سڄو پرو. صلح سلامتي وارو. تازو - توانو - تندرست - چڱو ڀلو - نروبو.

- • **سالُ مڪانُ**: اسم خاص. ڪوٽڙيءَ کان ستن ميلن جي مفاصلي تي هڪ ڳوٺ.
- • **سالڻُ ج سالڻا**: ذ. ترڪاري – ڀاڄي – ڀوڄ – گوشت. شهرن جي عام هوٽلن ۾ ڪاڌي، طعام جو اصطلاح.
- • **سالو ج سالا**: ذ [سن. شالَه] زال جو ڀاءُ – جوءِ جو ڀاءُ. (ٿ سالي ج ساليُونُ) ذ صفت سال جو. عدد جي پٺيان اچي صفت جي معنيٰ ۾ استعمال ٿيندڙ لفظ "ٻو سالو = ٻن سالن جو. چئو سالو = چئن سالن جو".
- – **سالاٽُ ج سالاٽا**: ذ. سالي جو پٽ – سالاڄ.
- – **سالاڄُ ج سالاڄ**: ذ. سالاٽُ – سالي جو پٽ.
- • **سالُرُ ج سالُرَ**: ذ. ڳاڙهي رنگ جو تمام سنهو ۽ عمدو ڪپڙو – عورتن جي اوڍڻ جي پوتي – ڪوهه ڪوٽڻ جي موقعي تي پاڻي اچڻ وقت ان جي پاسن کان ڏنل هڪ قسم جي منجي.
- – **سالُورُ ج سالُورَ**: ذ. [ف. شال] ڪپڙي جو هڪ قسم – شال جهڙو اُٺيل نفيس ڪپڙو – ڳاڙهي رنگ تي ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم – سالورو. ريشمي وڳو. [هہ. سالو + ر]. ڏاهو – سپتيو.
- – **سالُورُوُ ج سالُورا**: ذ. سالورو. ساج – ساز. سگڻ – ساٺ سڪ – سهنج. گاهه جو هڪ قسم.
- • **سالُوٽُڙو ج سالُوٽڙا (ٿ)**: ذ. رڱيل ڪپڙو – سال.
- • **سامَ ج سامُونُ**: ٿ. پناهه لاءِ چڏيل ماڻهو. لڄ. امانت. پناهه – اجهو – اوٽ. لوهي اوزارنَ جي ڇچاڙيءَ ۾ لوهه جو ويڙهيل پتو يا ڇلو.
- – **سامَ پِرَتڻُ**: ڪنهن ماڻهوءَ کي ٻئي جي حفاظت ۾ ڏيڻ يا سپرد ڪرڻ.
- – **سامَ پوڻُ**: لام لڳڻ – پناهه وٺڻ – حمايت حاصل ڪرڻ – اجهي هيٺ رهڻ. امانت هجڻ – ڀاڄي ۾ پوڻ. پيش پوڻ.
- – **سامَ جهلڻُ**: اجهو ڏيڻ – پناهه ۾ آڻڻ.
- • **سامُ**: اسم خاص. حضرت نوح جو وڏو پٽ. رستم پهلوان جو ڏاڏو.
- • **سامارو**: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • **سامانُ ج سامانَ**: ذ. [ف] مال – شيءِ – ٿوڪ – وٿ – توشو – مڏي – اسبابُ – تيڙ. ملڪيت – مالي – جائداد – املاڪ اوزار – هٿيار. شيءِ شڪل. حد – سنڌو – سرحد. ارادو – مقصد. گڻ – خاصيت.
- – **سامانُ ٻڌڻُ**: تياري ڪرڻ – تيڙ گول ڪرڻ.
- – **سامانِ حَربُ**: ذ. [ف. سامان + ع. حرب = لڙائي] لڙائيءَ جو سامان.
- • **سامانو ج سامانا**: صفت. مانُ مهت وارو – مانائتو. مقبول.
- • **سامائڻُ**: مصدر. بالغ ٿيڻ – وڏو ٿيڻ – سامائجڻ (ڇوڪريءَ جو). جهلڻ – سانيڻ – سانڍڻ (ل).
- – **سامائو ج سامائا**: ذ. بالغ ٿيل. نالي وارو. (اسم خاص). ماڻهوءَ جو نالو.
- – **سامائجڻُ**: مصدر. بلوغت کي پهچڻ – بالغ ٿيڻ – وهي کي رسڻ – جوانيءَ ۾ اچڻ. پچڻ – راس ٿيڻ – وڏو ٿيڻ. سمجهه واري عمر ۾ اچڻ.
- – **سامايلُ ج سامايلَ**: ذ. ساماڻل بالغ ٿيل – وهي چڙهيل – ڦوهه چڙهيل – جوانيءَ ۾ آيل. سمجهه ۽ ٻرڪ واري عمر ۾ آيل. رسيل – پوري ۾ آيل.
- • **سامُبَرُ ج سامُبَرَ**: ذ. [سن. شمبر > سامبر – ڦاڙهو]. جانور جو هڪ قسم – سانبر. ٻارهن سڱو هرڻ. وڏن سڱن وارو ڦاڙهو. مڇيءَ جو هڪ قسم. هڪ جبل جو نالو.
- • **سامتَ ج سامتُونُ**: ٿ. ماٺ – ٺهر – آرام – امن – شانتي – صبر قرار – سانت – ٿانهر – سهي. فرحت نوائي – سُن هوش. سجاڳي طاقت – توانائي.
- • **سامتُ ج سامتَ**: ذ. صفت. چڱو – فيصل مانو – مانيڻو – سانتيڪو. (ظرف). آرامي. خاموش – ماٺ ۾ – سُن ۾ – چپ ۾ – ساڪت – ساڪن.
- • **ساميا**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. ڏوڪري ۽ ڪنڌياري تعلقن ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • **سامجڻُ**: مصدر. [ف. سهم = خوف] سهمجڻ. ڊجي وڃڻ – هراسجڻ – ڏهلجڻ.
- • **سامُرُ ج سامُرُونُ**: ٿ. ڍڪي – ڳڀَ واري – حامل جانور.
- • **سامڙجو**: اسم خاص. تعلقي ڪيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • **سامروٽي**: اسم خاص. ٿر جو هڪ ڳوٺ – تعلقي ڏيپلي جو ڳوٺ ۽ تعلقي مٺيءَ جو ڪجهه ڀاڱو.
- • **سامريُ**: اسم خاص. (ع). هڪ جادوگر جو نالو (حضرت جبرئيل کي ڪن اهڃاڻن مان سڃاڻندو هو. هو چانديءَ ۽ سون مان هڪ ڳئون ٺاهي، ان جي پيٽ ۾ حضرت جبرئيل جي گهوڙي جي قدمن جي مٽي رکندو هو ته اهو ڳئون جيئرو ٿي آواز ڪندو هو. اهڙيءَ طرح هن حضرت موسيٰ جي گهڻي اُمت کي گمراهه ڪيو) – بني اسرائيل کي ڳئون جي پوڄا ڪرائيندڙ هڪ جادوگر.
- – **سامريُ فَنُ ج سامريُ فَنَ**: ذ. (ع). جادوگري – فسون سازي.
- • **سامعُ ج سامعَ**: ذ. [ع. سَمعُ = ٻڌو] ٻڌندڙ – سڻندڙ. ڌيان ڏيندڙ خيال سان ٻڌندڙ.
- – **سامعُ**: صفت. ٻڌڻ جي – ٻڌڻ واري.
- • **سامڪَريُ ج سامڪريُونُ**: ٿ. اسباب – سامان – شيءِ شڪل.
- • **سامڪيُ ج سامڪيُونُ**: ٿ. ٿتي – ڪاٺ. واڻاهه کي مٽي اٿ جي پنيءَ تي قابو ڪرڻ لاءِ رسي.
- • **سامنڊيُ**: صفت. سمونڊي (سمونڊري).
- • **سامنهَڙُ**: اسم خاص. تعلقي ڪيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- – **ساموڊ ريُ ج ساموڊ ريُ**: ذ. ساموڊ رڪ.

• **ساموُر:** اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **ساموُنڊي ج ساموُنڊيُون:** صفت. [سن. سمدريَ] سمنڊ جو (رهندڙ) – سمنڊ جو – سمنڊ سان واسطو رکندڙ – سمنڊ تي سفر ڪندڙ. (ذ). بحري خلاصي – ناکئو. ڪاري جي گاهه جو هڪ قسم. جنگي گهوڙو.
• **ساموهي:** اسم خاص. تعلقي ننگر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **ساموئي:** اسم خاص. سمن جي صاحبيءَ ۾ سنڌ جي گاديءَ جو هنڌ. ٺٽي ننگر کان ڏيڍ ڪوهه اتر طرف مڪليءَ ٽڪريءَ جي چيڙي تي هڪ ننڍڙو ڳوٺ جتان ڪنهن سمي درياءُ وهندڙ هو. ساموئي نگر.
• **سام ويد:** اسم خاص. هندن جي هڪ ڌرمي ڪتاب جو نالو. (رگ ويد، سام ويد، يجر ويد، اٿر ويد).
• **سامهون:** ظرف. [سن. سمک. سا = سان + مک = منهن] روبرو – اڳيان – منهن مقابل – آمهون سامهون – ڏوبدو – منهن ميل – پيش – اکين آڏو.
– **سامهائپ ج سامهائپون:** ث. مقابلو – سامهڻائي – برخلافي – مخالفت – وڳهڻ – اختلاف – ٻيد – ناموافقت. اٽڪ – روڪ – جهل. ورود. اٽيڪو – اونڌائي.
– **سامهُٺو ج سامهُٺا:** ذ. صفت. سامهون وارو – اڳيان وارو.
– **سامهٺائي ج سامهٺائيون:** ث. سامهڻائي.
– **سامهون اچڻ:** روبرو اچڻ – اڳيان اچڻ.
– **سامهون ٿيڻ:** مقابل ٿيڻ – روبرو ٿيڻ – اڳيان اچڻ. ظاهر ٿيڻ. منهن ڏيڻ – مقابلو ڪرڻ – وڙهڻ لاءِ اڳيان اچڻ – مهاڏو اٽڪائڻ – سامهون جواب ڏيڻ – سينو ساهڻ – آڏو ڦرڻ – برخلافي ڪرڻ. اعتراض وٺڻ.
– **سامهون ڪرڻ:** پيش ڪرڻ – اڳيان آڻڻ – حاضر ڪرڻ – روبرو ڪرڻ. منهن تي چوائڻ. مقابلو ڪرائڻ. ٽڪرائڻ.
– **سامهون وڃڻ:** سڌو وڃڻ – سنئون وڃڻ. لوهه وڃڻ – هڪ لَس وَڃڻ.
• **سامهي:** اسم خاص. تعلقي پاٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **سامهين ج سامهيون:** ث. ٽانگي جي ٻهر جي منهن تي چڙهيل پتل يا لوهه جو پٽ.
• **سامهيا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **سامئيڻو ج سامئيڻا (ث):** ذ. هڪ رسم جو نالو (جنج جڏهن ايندي تڏهن گهوٽ جي سامهون سهاڳڻ زال ٻني لوٽا مٿي تي کڻي ويندي. پوءِ گهوٽ ان ۾ رپيو وجهندو) مرحبا. شان سان سامهون وڃڻ جي رسم.
• **سامي:** اسم خاص. [سن. سوامن > سوامي] هڪ ذات جو نالو. فقيرن جو قسم. سنت – فقير – درويش – الله لوڪ گيڙو رتا ڪپڙا پائي گهمندڙ فقير. سنڌ جي هڪ شاعر پائي چئن راءِ بجومل لنڊ جي مرشد پائي مينگهراج جو تخلص.

• **سامي ج ساميون:** ث. ميت کي دفن ڪرڻ لاءِ قبر اندر پاسي سان کوٽيل لحد. گهجهه.
• **ساميو ج ساميا:** ظرف. سامهون – اڳيون – اڳيان – ڏوبدو – روبرو.
• **سان:** حرف جر. [سن. سم = ساڻ] ساڻ – سين – گڏ – ٻيڙو – ساٿ – سميت – سوڌو. سڀاءِ – ڳَر – وَٽ – ڪان – ڏاري. پرسان. هٿان. جهڙو – جيهو. مثلاً "ڀڪ سان = هڪ جهڙو".
• **سان ج سانئون:** ث. سڃاڻ. روهي. عزت. رواج – ريت. رسم. نشان – پتو. اشارو.
• **سان:** سانهه. هٿ ڦاڙ.
– **سان اَٽڪڻ:** ڏاڍن جو مقابلو ٿيڻ.
• **سانٻ:** ث. محڪمي – استقلال.
• **سانٻارو ج سانٻارا:** ذ. درياءَ جو چاڙهه. (ظرف). برابر – آمهون سامهون.
• **سانٻاهڻ:** مصدر. سنبرائڻ – تيار ڪرائڻ – تيار ڪرڻ.
– **سانٻاهو ج سانٻاها:** ذ. تياري – سنٻت. ارادو. اميد – آسرو.
– **سانٻاهو ج سانٻاها:** ذ تياري – سنٻت – لانئ – ڪوچ – لڏ پلاڻ. گهوٽيتن طرفان ڪنوارين کي شاديءَ جي سعيي سنبت لاءِ ڏنل تحفا يا رقم.
– **سانٻاهي ج سانٻاهيون:** ث. تياري – سنٻت.
– **سانٻاهو ج سانٻاها:** ذ. ٻڪيءَ جو هڪ قسم – گونهن خور – گوهڙ (ل). پينوڙي.
• **سانٻر ج سانٻر:** ذ. جانور جو هڪ قسم – سامبر.
• **سانٻرو ج سانٻرا:** ظرف. سانپارو – سامهون – اڳيان.
• **سانبو:** هڪ ڦر تي ٻه ڏگهيون مڙندڙ.
• **سانبوهي ج سانبوهيون:** ث. پلن مارڻ جو جار.
– **سانبوهيون سنڀالڻ:** پلن مارڻ لاءِ جار تيار ڪرڻ.
• **سانٻي ج سانٻيون:** ذ. (سانگي) عزيز – مائٽ.
• **سانٻيڙ ج سانٻيڙتون (ث):** ث. سانداريءَ جي چيڙي کي ٻڌڻ لاءِ رسي.
• **سانٻ ج سانٻون (ل):** ث. شامل – جوڙيوال.
• **سانپار:** ظرف. سامهون. طرف. طرفان.
• **سانپارا:** ظرف. سامهون – آمهون سامهون. "هڪ پڻ بيراهه جو، پيو سانپارا سيءَ" (شاهه). هُن پر (درياءَ جي) ڪان.
– **سانپاري ڪنڌ:** ث. سامهين ڪنڌ.
• **سانپائڻ:** مصدر. محڪم ڪرڻ.
• **سانپاتو ج سانپاتا:** ذ. سانباهو.
• **سانپاتي ج سانپاتيون:** ث. شاديءَ جي ڪم جي تياري.
• **سانپيڙ ج سانپيڙون:** ث. يادگيري – حافظو – سنيار – سار – ڄاڻ. هُنر. جمار – عمر. زمانو. تياري – سنبت.

• **سانڀـرُ ج سانڀـرَ:** ذ. وڏو چڙو – ڪرڪو – وڏي گهنڊڻي.
• **سانڀـرلـُوڻُ:** دوا طور ڪم ايندڙ پسارڪو وکر. ڪاري رنگ جو لون.
• **سانڀِلُ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **سانڀِڻُ:** مصدر. [سَنْ. سم ڀرِ: سم = سان + ڀر = پالڻ] سانڍڻ – ٿهوڙڻ – سنڀالڻ – تاتڻ – بچائڻ – رکيا ڪرڻ – حفاظت ڪرڻ. نگهباني ڪرڻ – پالڻ – نڀائڻ – پرورش ڪرڻ – گڏ ڪرڻ.
– **سانڀ ج سانڀُون:** ٿ. سنڀال – تاتَ – پرداخت – پرورش. خبرداري – پرگهور. هوشياري – سچيتائي. رکيا – بچاءُ – حفاظت – سانڍ. پرچار. ڳڻتي – فڪر.
– **سانڀ ڪـرڻُ:** سنڀال ڪرڻ – نظرداري ڪرڻ.
– **سانڀِي ج سانڀِيُ:** سانڍي – سنڀاليندڙ – نگهبان – والي وارث – ڌڻي ڌوڻي. مِت – مائٽ.
• **سانڀيو ج سانڀيا (ل):** ذ. سانڀرُ – چڙو – ٽڙ.
• **سانڀوڻِي ج سانڀوڻِيُون:** ٿ. پلن مارڻ جو رڇ – ڄارُ.
• **سانڀوڻ:** ٻسانگي ڪاني جي جهَل سان مڇي مارڻ جي هڪ ننڍي جار.
• **سانڀيٽڻُ:** مصدر. [سن. سَمْويشٽَنْ =] ڏسڻ. زيارت ڪرڻ. سامهون گڏجڻ ۽ هڪٻئي جو ٻئي کي ڀاڪر ۾ ڪرڻ ملڻ ۽ ڀاڪر ۾ جهلڻ.
• **سانتِ ج سانتُون:** ٿ. [سن. شانتـم = ماٺ] خاموشي – ماٺ – ٺهر. آرام. صبر – چپ – شانتي. نويڪلائي – نوائي – مانار – ماٺَر.
– **سانتِڪائِي:** ٿ. آرام. مُهلت. ماٺ. سانت.
• **سانتِرو ج سانتِرا (ٿ):** ذ. چڱو ڀلو.
• **سانتڪائي، سانتِيڪائِي:** ٿ. مانائي نوائي – سَن – ماٺ. صبر – بردباري.
– **سانتِيڪو ج سانتِيڪا:** ذ. صفت. صبر وارو – مانيٺو – ٺور ڳالهائو – اشراف. نماڻو. بردبار.
• **سانتِڪِي ج سانتِڪِي:** ذ ٿ صفت سني – اوڳهي – موچاري – عمدي – چوکي – سڳري – چڱي – ڀلي. مفيد. نيڪ. بيڏوهي – بيگناه.
• **سانتِيڙو ج سانتِيڙا (ٿ):** ذ. هر ڪاهڻ لاءِ اُٺن يا ڏڳن جو جوڙو – سانتيوڙو (پارڪر).
• **سانتِيلو:** اسم خاص. ٿر ۾ هڪ راند جو قسم.
• **سانتو ج سانتا:** ذ. برابر. مٿ. "تماڻو وڏ وهاڻو. وٺي ڏي وانٺو. سهسين سين سانتو. ملهه متارن ملئو" (خانزئي. جص. ٣).
• **سانتورِ:** اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **سانتوري:** اسم خاص. ٿر ۾ هڪ گاهه جو هڪ قسم.
• **سانتوري:** اسم خاص. ٿر ۾ ٿيندڙ گاهه جو هڪ قسم – پڻ گاهه – واهو.
• **سانتِي ج سانتِيُون (ٿ):** ٿ. رڇ جو هڪ قسم.
• **سانٺو ج سانٺا:** ذ. شڪل ڪانو – نوٽ. شڪل "ڪنگ ڪهنگ ڪانيرا. شڪي ٿيا سانٺا" (مهيري).
• **سانپُ (ٿ):** ذ. سپ.
• **سانپڙُ ج سانپڙَ (ٿ):** ذ. سوٽو – ڏڪو.
• **سانپڙڻُ:** مصدر. موڪلائڻ.
• **سانجَهر (س):** ٿ. ساجهر – سويل.
• **سانجارو ج سانجارا:** ذ. سنڌ کان زنده پير (سکن) ڏانهن سنڌو ويندڙ ڀلو (سڀو ۽ ٿلهو. پچ ۽ ٻَنِي ڪاري. پاڻيءَ ۾ تکو هلندڙ).
• **سانجِھ ج سانجِھُون:** ٿ. رڌ پچاءَ جو گهرو ڪم – سانجاڻ – سانجوڻ (ٿ). خانگي ڪم ڪار.
• **سانجاڻِ ج سانجاڻُون:** ٿ. سانجھ.
– **سانجِيو ج سانجِيا:** ذ. رڌ پچاءَ جو ڪم ڪندڙ – ٻورچي.
– **سانجوڻِ ج سانجوڻُون (ٿ):** ٿ. سانجھ.
• **سانجهائي ڪرڻُ (ٿ):** وهٽن تي سنج رکڻ. مسافريءَ تي نڪرڻ.
• **سانجهي ج سانجهيُون:** ٿ. سج لهڻ سان لاڳو پهر وارو وقت – شام جو وقت – نماشام – منهن مير – سنجها. شاديءَ جي موقعي تي ڪنوار جي نصيحت لاءِ سج لٿي جا گيت.
– **سانجهي تارو:** ذ. سج لهڻ وقت ظاهر ٿيندڙ تارو.
– **سانجهيڪو ج سانجهيڪا:** ذ صفت. شام جو – شام وارو – سنجها وارو.
• **سانجهيجا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **سانڃاهه:** ٿ. ساڃاهه – ساڃهه – شناس. معرفت – ادب. حيا.
• **سانچارڻُ (ل):** مصدر. خدمت ڪرڻ – ٽهل ٽڪور ڪرڻ.
• **سانچڻُ:** مصدر. [سن. سَنْچِينَ = گڏ ڪرڻ] جمع ڪرڻ. آڻت ڏيڻ. خبر وٺڻ. رکڻ – حفاظت ڪرڻ – پناهه ڏيڻ – اڙ ڏيڻ – پنارو ڪرڻ. سنڀالڻ – لوچڻ – ٿهوڙڻ – تاتڻ. نڀائڻ – سانڍڻ. "ڏلاسي دارين جي سانچئو سانچي ساهه" (شاهه جو رسالو).
• **سانچو ج سانچا:** ذ. [سن. سَنْچَيَ] قالب – ڪالب – بوٽو – پنجرو. مشين – ڪَلُ (ٻٽلين پرڻ. پينسلن گهڙڻ لاءِ).
• **سانحُ، سانحو ج سانحا:** ذ. واقعو – حادثو – اتفاقي موت. صدمو. الهام. پذرائي – ٽڪيل خبر.
• **سانڊُ:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.
• **سانڊارو ج سانڊارا:** ذ. ٻيڙيءَ کي موڙڻ ڦيرائڻ وارو عمل. "سانداري سمونڊ جي لهوڙي ٿيا" (شاهه).
– **سانڊارو ڏيڻُ:** ٻيڙيءَ کي هڪ رخ جو اصطلاح. ٻيڙيءَ کي درياهه جي پيٽ ۾ ڦيرائي ۾ واءُ جي سهوليت موجب هڪ طرف کان ٻئي طرف موڙڻ هيٺ لهوارو يا مٿي اوڀارو هاڪارڻ.

- **سانْداريَ ج سانْدارِيُونْ:** ث. ٻڪري يا هرڻ جي کل مان پاڻي ڀرڻ لاءِ ناهيل پکال — مشڪ — کلي — اوٺي — ٿرڻ جي سيٽَهه.
- **سانْداڻِ ج سانْداڻُونْ:** ث. [ع. سندان] لوهه ڪٽڻ لاءِ لوهه جي ڌڪي.
- **سانْدڪيُ:** اسم خاص. تعلقي بدين. گوني ۽ سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سانْدو:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سانْدهِ:** ظرف. لاڳيتو — سلسلي وارو — هڪ پٺي پٺيان — لڳو لڳ — لڳاتار — ذري ذري — وري وري — هڪ ڌڪرو — برابر — هڪ ڌڙو — هميشه — سدائين — هر روز — ڏهاڙي. هڪ لس — يڪ ساهي — متواتر. پڪو.
- **سانْڊ:** اسم خاص. تعلقي ڪبري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سانْڍاڻ:** اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سانْڍاڻِ ج سانْڍاڻِيُونْ (ل):** ث. مال کي وڻ جي ڇانو ۾ وهارڻ جي جاءِ. مينهن ڀورڻ جو هنڌ (ٿ). پاٿاري (ل).
- **سانْڍاٽو ج سانْڍاٽا:** ذ. [س. سَنڌانم = کٽائي] آچار — اٿاڻو — کٽاڻ. ويامڻ کانپوءِ ڪنهن ڏڳي يا مينهن جي ٻن ڏينهن تائين کير ڏيڻ واري حالت.
- **سانْڍَٽو ج سانْڍَٽا (ٿ):** ظرف. هيڪاندو — يڪو — لاڳيتو.
- **سانْڍاٿو:** اسم خاص. ٿر ۾ ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم.
- **سانْڍ ج سانْڍڙُنْ (ٿ):** ث. مادي اُٺ — ڏاچي. (ه ساندڻي).
- **سانْڍاڻا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.
- **سانْڍاٽو:** ذ. پهلوان.
- **سانْڍِڻِي ج سانْڍِڻِيُونْ (ٿ):** ث. سواريءَ لاءِ مادي اُٺ — ڏاچي.
- **سانْڍو (سانْڍرو) ج سانْڍا (سانْڍرا):** ذ. ڪرڙي وانگي سرڻندڙ جاندار جو هڪ قسم (ٿ). سانڍي (سانڍري) (اسم خاص). تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سانْڍِيُو ج سانْڍِيا (ٿ):** ذ. گونرو — ننڍو اُٺ.
- **سانْڍِ ج سانْڍِيُونْ (ٿ):** ث. مادي اُٺ — ڏاگهه — ڏاچي — مولهي. وڏي اُٺ.
- **سانْڍَ ج سانْڍيُونْ:** ث. خبرداري — هوشياري — سچيتائي — سنڀال — تات. پرورش — پرگهور — پرچار — پرداخت. رکيا — بچاءُ — حفاظت.
- — **سانْڍيو ج سانْڍيوُونْ:** ث. چاڪري — خدمت.
- **سانْڍِڻُ:** مصدر. [س. سند = بچائي رکڻ] سنڀالڻ — سنڀال لهڻ — تاڻ رکڻ — ذرڻ. بچائڻ — حفاظت سان رکڻ — خبرداري ڪرڻ. رکي ڇڏڻ. لڪائڻ.
- **سانْڍيو ج سانْڍيو:** ذ. پٽ مڇي — گلوئي.
- **سانْرُ ج سانْرَ:** ذ. ڪيڙيل زمين جي سنڌائي لاءِ ڪاٺ مان ٺهيل تَرُ يا سيهُورُ — سينهورُ — ليٽڻ (ٿ).
- **سانْسارَ ج سانْسارُونْ:** ث. آرام.
- **سانْسائِڻُ:** مصدر. نقصان سهڻ. سهسائڻ.
- **سانْسِيُ ج سانْسِيُونْ:** ث. ڪنهن شيءِ کي جهلڻ لاءِ لوهي اوزار — انبوري.
- **سانْڪڙُ:** ذ. نئي جو ڇٽيل ٻور — ساڪڙُ.
- **سانْکو:** اسم خاص. تعلقي اوباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سانْکيُ:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سانْکو:** ذ. ڪٽ واڻڻ لاءِ ڇهن نوڙين جو گڏيل مجموعو.
- **سانْڪوٽو ج سانْڪوٽا:** ذ. ڪوڏ جو هڪ قسم — ننڍو ڪوڏ. سَنک.
- **سانْگَ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **سانْگَ ج سانْگُونْ:** ث. [س. سَنڪا = ڊپ] ڳڻتي — تات — فڪر — سوچ — ويچار — خيال — هوڙ — خوض — ڌيان — انسئو — اُن تُڻ — هُمَ تُمَ — شَڪَ. انديشو — ڀؤ — ڊپ. قياس — سمجهه — پروڙ — پُرجهه — فهم. خبرداري — پرگهور. پرواهه. ٽولي — جماعت — سَنْگت.
- **سانگ:** ڪنهن وڏي ڊوري مان پاڻيءَ جي گهٽائي ۽ اٿل سببان وهي نڪتل واهڙ — ننڍو ڦاٽڪ.
- **سانْگُ ج سانْگَ:** ذ. [س. شَنڪ = ڀالو] هٿيار جو هڪ قسم — (اڳاٽي وقت ۾ جنگ جو اوزار. رسي يا مهار سان، چوٽيءَ ۾ ڏکو) واهڙ — واهه — ڊورو. ”سيئي ڊونڊي سانگ، جتي ساهڙ سرتيون“ (شاهه). پرڏيهه — پرديس. لڏپلاڻ — لاڏاٽو — ٻه. ڇڏڻ جي حالت. گذر — صرفو. مسافري — سفر. جدائي. اتفاق — ب. ب. سانگو — آسرو. ٺاهه — جوڙجڪ. سنو — سهُنج.
- — **سانْگاٽو ج سانْگاٽا:** ذ. صفت. سانگي سان آيل. اوچتو آيل.
- — **سانْگائتو ج سانْگائتا:** صفت. سانگ وارو.
- — **سانْگائِتو ج سانْگائِتا:** ذ. صفت. سانگي سان. سڪ وارو — سهوليت وارو. اوچتو. موقعي وارو
- — **سانْگُ ٻَنائِڻُ:** مسخري وجهڻ — نقل ڪرڻ. ٺڳي وجهڻ — برغلائڻ. مڪر ڪرڻ.
- — **سانْگُ ٻَنْجڻُ:** کيل ڪرڻ — ورتڻ. اثر ڪرڻ — عمل ڪرڻ. (هن) وانگر ڪرڻ. يا هلڻ. يا ٿي پوڻ. بهرو وٺڻ.
- — **سانْگَ تي وَڃڻُ:** سفر تي وڃڻ.
- — **سانْگُ ٺاهِڻُ:** اهل ڪرڻ — نمونو ڪرڻ.
- — **سانْگُ پوڻُ:** سانگو پوڻ — سفر تي ٻاهر وڃڻ. اتفاق درپيش اچڻ.
- — **سانْگَ رچائِڻُ:** ڍونگ رچائڻ — مڪر ڪرڻ. کيل ڪرڻ.
- — **سانْگُ سَجايو ڪرڻُ يا ٿيڻُ:** ڪو ڪم خيرخوبيءَ سان پورو ٿيڻ يا ڪرڻ.
- — **سانْگُ سِڌارڻُ:** سفر ڪرڻ — مسافريءَ تي وڃڻ — ديس ڇڏي پرديس وڃڻ — پنهنجي دوستن عزيزن کان جدا ٿيڻ.
- — **سانْگُ سُرهو ٿيڻُ يا ڪرڻُ:** ڪم جو خيرخوبيءَ سان پورو ٿيڻ يا ڪرڻ.

– **سانگَ سوانگَ**: ذ. کيل. تماشو. ظرافت – مسخري.

– **سانگَ صَرفوُ ج سانگَ صَرفا**: ذ. سانگو – صرفو. کوء سوء. کفايت ڪم خرچي.

– **سانگَ ڪرڻ**: تماشو ڪرڻ – کيل ڪرڻ. گذر سفر لاءِ لڏ پلاڻ ڪرڻ.

– **سانگَ ڪرڻ**: ڪنهن بئي پاسي لڏي وڃڻ.

– **سانگ وڃڻ**: ڪنهن سانگي يا سبب سان ٻاهر نڪري وڃڻ.

– **سانگ وجهڻ**: شادي وقت سهيلين ساهيڙين جو گهوٽ جي ڪهر ويس بدلائي تماشا ڪرڻ – نانڪ وجهڻ.

• **سانگاهڻُ**: مصدر. رهڻ.

• **سانگاهِيُ ج سانگاهِيُونَ**: ث. اها ميَنهن جنهن جي صرف مٿي ۾ ٽڪو هجي. (جانئي پير. مٿو ۽ پڇ اڇو) – چال.

• **سانگو ج سانگا**: سٺو سبب – پورو وجهہ – پورو ٽڻ – پورو وقت – پوري مهل – وقت سر ڪاروبار – ڪوئي – ڪم. واسطو – لاڳاپو. نهار – خيال – پرواهه. لحاظ – عزت – ادب هاءِ پاءِ – اورانيو. واسطو. اتفاق. قسمت. آسرو.

– **سانگي**: حرف جر. لاءِ – واسطي – جي ڪري.

– **سانگي سان**: قسمت سان. اتفاق سان. ڪم سان.

• **سانگِيُ ج سانگِيُ**: ذ. سانگ وارا – مارو ماڻهوءَ – هڪ هنڌان لڏي ٻئي هنڌ ويندڙ. گهمندڙ – سيلاني – شيلاني. رمتو – خانه بدوش – رولو. ساٿي – سنگتي – رفيق – دوست. اتفاق سان ايندڙ – مسافر – پرديسي. ڀهروپي. ڪوڙي دعويٰ ڪندڙ. مير حاجي عبدالحسين جو تخلص.

– **سانگِياٽيِ ج سانگِياٽيُونَ**: ث. چوري چني. رول.

• **سانگڙِي ج سانگڙِيُونَ**: ث. نينڊي – سانگهڙ.

– **سانَ گمانَ ج سانَ گمانَ**: ذ. (هه). وهم و گمان – فڪر انديشه.

• **سانگوٽوُ ج سانگوٽا**: ذ. [سن. شرنڪ = ننڍو سگ] ننڍو سگ. ساگو – گانگٽ ورن ورن وارا ڪوڏ. "سمنڊ جي سيوين. تني ماڻڪ ميڙيا. چلر جي چونئين تن سانگوٽا سيبيون" (شاهه).

• **سانگوٽِيُ ج سانگوٽِيُونَ (ٺ)**: ث. صبح جي پهر ساجي پاسي ملهائي پکيءَ جي تنوار.

• **سانگِيُ**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. ٽنڊي باگي. گڙهي ياسين ۽ ڪنڊياري تعلقن ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سانگهَ ج سانگهُونَ**: ث. معرفت.

• **سانگهه**: اسم خاص. هڪ مڪان جو نالو.

• **سانگهہَ**: ذ. رهڻ جو سبب – سهوليت – سانگ.

• **سانگهارڻُ**: مصدر. چوپائي مال جو وِيامڻ بعد جر نه ڇڏڻ. مال جو قطار ۾ گڏجڻ.

– **سانگهارَ ج سانگهارُونَ**: ث. چوپائي مال جي بيماريءَ جو هڪ قسم.

– **سانگهارَ ج سانگهارُونَ**: ث. قطار. سنگهر.

– **سانگهاروُ ج سانگهارا**: ذ. قطار. وٿي. وڇو.

• **سانگهارڻ**: مصدر. مال کي چاري لاءِ ٻڌڻ – سلهاڙڻ.

• **سانگهاروُ ج سانگهارا**: ذ. [سن. سنهار] پاڻيءَ جي لاٿ جو وقت – پاڻيءَ جو ڇينارو يا ڇينهارو – نديءَ جي اٿل يا ٻوڏ ڪرڻ جي موسم. سوس – گهٽتائي – ٿورائي – تنگي – سوڙهه.

– **سانگهاروُ ڏيڻُ**: ٿورو ٿيڻ پاڻيءَ جو.

• **سانگهاٽيُ ج سانگهاٽيُونَ**: ث. ميَنهن جو هڪ قسم. اڇي گول ٽڪي واري منهن سان – ٻولاهي ميَنهن.

• **سانگهَرِ ج سانگهَرِيُونَ**: ث. ڳنڍ. نڪاح جو عقدو. مونجهارو – عقدو.

• **سانگهروُ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سانگهڙَ ج سانگهڙَوُنَ**: ث. ٿانءَ ۾ ننڍو سوراخ – تنگ – نينڊي.

– **سانگهڙِيُ ج سانگهڙِيُونَ**: ث. سانگهڙ. سوراخ. "ڪچهه ڏوهي ۾ ڏوهه. "ڪچهه ساڙهي ۾ سانگهڙي".

• **سانگهڙُ**: اسم خاص. ضلعي سانگهڙ جي شهر ۽ ديهه جو نالو.

• **سانگهڙِيُ**: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سانگهوُ ج سانگها**: ذ. لانگهو. بچاءُ. ٿورو – احسان. سانگو.

• **سانگهِيُ ج سانگهِيُونَ**: ث. سانگهڙي. سوراخ – تنگ.

• **سانگهيروُ ج سانگهيرا**: ذ. تنگ – سوراخ – ٻر گهل – سلُ – ڇيد. ڏرُ. ٻر. ڦٽ – گهاءُ – زخم – ٽپ – وادوڙ – چاڪ

• **سانگهيڙُ ج سانگهيڙا**: ذ. قطار. ٽولو. مجرڪو.

• **سانگهيڙو ج سانگهيڙا**: ذ. دلي جو سوراخ – سانگهي – سانگهڙي. ڳڙ ٺاهڻ واري ديگ ۾ وجهي. ڦيرائڻ لاءِ ڏگهي ڪاٺي. هڪ ننڍي ٻيڙيءَ جو اوزار. زورق ۾ سکان يا ونجهن مثل – ٻيڙيءَ جي لهواري هلڻ وقت سکان جو ڪم ڏيندڙ ڏگهي ڪاٺي.

• **سانگهيڙِيُ ج سانگهيڙِيُ**: ذ. مال جي سانگي جهنگ ۾ رهندڙ مالدار ماڻهو. سانگيڙي.

• **سانگاٽو ج سانگاٽا**: ذ. مائٽي – عزازته

• **سانگاهڻُ**: مصدر. سمجهڻ. سڃاڻڻ. لحاظ ڪرڻ. "مون کي پرين جا سور سانگاهين".

• **سانگرِيُ**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سانمَ ج سانمُونَ**: ث. سام – امانت. پناهه – پناري – لاري.

• **سانمِيُ ج سانمِيُونَ**: ث. قبر جي لحد.

- سانوَ ج سانوُن: ث. پاڻيءَ جي پر تي مڇي کائيندڙ پکيءَ جو هڪ قسم. بدن سنهو، ڊگهو، ٽنگون ڊگهيون ۽ رنگ سائو — سانءِ — سانهه.
- سانوُ ج سانا: ذ.ساموندي مڇيءَ جو هڪ قسم — جهينگو — گانگٽ هڪڙ.
- سانوَٺ: اسم خاص. ميگهه راڳ جي هڪ راڳڻيءَ جو نالو.
- سانوَڏ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- سانوَرُ ج سانوَرَ: ذ. سُهاڳو.
- سانورو ج سانورا: ذ. [سن. شيام = ڪارو] سانو لو — ڪاري رنگ تي مائل — ٿورو ڪارو — پڪي رنگ تي. مشڪي — ڄمون — نمڪين. سهڻي رنگ وارو — سلوڻو. ڪڻڪ رنگو. خاڪي — سيام. محبوب وڻندڙ — دل چورائيندڙ.
- سانورائي ج سانورائيون: ٺ. ٿوري ڪاراڻ — سانو لائي — رنگ جي پڪاڻ. ڪڻڪ رنگائي. پوراڻ. ڪڪاڻ.
- سانوَڪ ج سانوڪون: ٺ (سن. شياما) هڪ پوک جو قسم — سانئون. سانئري رنگ تي اَنُ.
- سانوَلُ ج سانوَلَ: ذ (سن. شيام = ڪارو) سانورو. دوست — محبوب — پريتم — پرين — معشوق — جاني — پيارو — جانب پيار ۽ محبت جو نالو.
- سانولو ج سانو لا: ذ. سانو رو.
- سانوَ لائي ج سانو لائيون: ٺ. سانو رائي.
- سانوَليپور: اسم خاص. تعلقي گهوڙاباري ۾ هڪ ديهه جو نالو. بدين شهر جو اصلي نالو. سانولي نالي هندو. ١٧٥٠ ع ۾ ٻڌايو. (سنڌ جو سيلاني).
- سانولو ج سانولا: ذ. پاڻيءَ جي هڪ پکيءَ جو قسم.
- سانوَڻ: اسم خاص. [سن. شراوڻ > شروڻ = سانوڻ] ڏيهي سال جو پنجون مهينو — برسات جو مهينو — مينهن جي موسم. جولاءِ، آگسٽ واري مدت — گوڙ جو آواز — ماڻهوءَ جو نالو مشهور عوامي شاعر جو نالو.
- سانوَڻ اُڀڻ: مينهن جي مند اچڻ.
- سانوڻي ج سانوڻيون: ٺ. مينهن پوڻ واري موسم. پاڻيءَ جي چاڙهه جي موسم. خوشگوار موسم. ج سانوڻيِ. صفت. سانوڻ جي موسم وارو. اسم خاص. هڪ گاهه جو قسم. هڪ ڪاٺ جو قسم.
- سانوٺو: ذ. هڪ گاهه جو قسم.
- سانهه ج سانهيون: ث. زالن جو هڪ زيور — ساهه. هڪ سائي رنگ جو پکي — سانءِ (ت).
- سانهُ ج سانهَ: ذ. خصين وارو ڦرائيندڙ نر جانور (ڍڳو، پاڏو، ٻڪر).
- سانهاري: اسم خاص. تعلقي واره ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- سانهَ سَتِي ج سانهَ سَتيون: ٺ. واندڪائي — فرصت — نويڪلائي — فراغت — وارڪائي — ماٺائي. ماٺ — آرام — صبر — سانت — ساهي.
- سانهَ سَتو ج سانهَ سَتا: ذ. قدري مضبوط — طاقت رکندڙ. واندو.
- سانهَستو ليٽڻ: ٺهسائڻ — صبر ڪرڻ.
- سانهَرُ ج سانهَرَ: ذ. ڪيڙيل زمين جي پٽرن پچڻ لاءِ ڪاٺ جو بند — ترُ — سنهورُ — ليٽو (ل).
- سانهَرَ ڏيڻ: هر ڏنل زمين سنئين ڪرڻ.
- سانهِن ج سانهِيون: ٺ. ٻگهه جي قد جيڏو هڪ اڇو ڊنڊ جو پکي — سانءِ.
- سانهڻ: مصدر. چڪ ڏيڻ — چڪڻ. زور ڏيڻ.
- سانهنجو ج سانهنجا: ذ. صفت. سولو — سهنجو.
- سانهنجو ج سانهنچا: ذ. صفت. سولو — سهنجو.
- سانءِ ج سانئيون: ث. هڪ پکيءَ جو قسم. رنگ خاڪي، ڳچي ڊگهي، مڇي ۽ گاهه کائيندڙ.
- سانئرُ ج سانئرَ: ذ. شاعر، درياءُ سير ڪندڙ. سانهَرُ — ترُ — ليٽڻ.
- سانئرو ج سانئرا: ذ. [سن. شيام = ڪارو] سانو رو — سانولو.
- سانئون: ذ. هڪ پوک ۽ گاهه جو قسم — خريف ۾ اپرندڙ. پن ٻاجهريءَ جهڙا. ان سنهون — سانوَڪ (ت).
- سانئوٽي ج سانئوٽيون (ٺ): ٺ. ڍنگرن جي پور ڪٽڻ لاءِ ٻن شاخن واري ڪاٺي — ٻياني.
- سانئور ج سانئُورَ(ٺ). ذ. سانهَرَ — ترَ — سنهورَ — ليٽڻ.
- سانئي: ث. هڪ گاهه جو قسم.
- سائين ج سائين: ذ. (سن. سواسن) سردار — اڳوان — مڻاهون. معتبر — عزت وارو. درويش. مذهبي پيشوا. خدا تعاليٰ. (هه. سائين = سردار).
- سائڻ ج سائڻيون: ٺ. مالڪياڻي — گهر ڌڻياڻي. مائي — صاحب — بيبي — زال — بائي — بيگم — بانو — ميم صاحب — شڪر.
- سائي: اسم خاص. هڪ قسم جي مڇي.
- سائيسو: اسم خاص. تعلقي ميرواه (خيرپور رياست) ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- ساڻَ ج ساڻون: ٺ. هر جي وراڻي وٽ رهيل سڄي زمين — هر جي مٿاڇرَ.
- ساڻَ ڪَڍڻ يا هڻڻ: هر جي وراڻي وٽ رهيل سڄي زمين کي هر سان کيڙڻ.
- ساڻَ ج ساڻا: ذ. مٿهڙجي — ساڻ پساڻ.
- ساڻَ ج ساڻَ: ذ. مال جو منڊ وار ويم — توڙ. (حرف جر) سان — گڏ — سات — سين پيڙو — شپاڙو. سميت — سوڌو. سهاءِ . ڳر — وٽ — گڏ — ٻيٺ — پرسان. شامل.
- سائيسي ج سائيسيون (ٺ): ٺ. انبوري — جنبوري — سانڌ سڻي.
- سائڪ ج سائڪون (ٺ): ٺ. لڪر جو هڪ ٿانءُ.
- سائڻ: مصدر. تند ۾ ڪر موڙڻ ۽ بدن ساهڻ ۾ پاسو ورائڻ. "آڌي رات اٿي ويو پنهل پلاٽي، سسئي جان ساٿي ته اُٿ نه اوطاقن ۾" (آخوند پيارو).

• **سانئو ج سانئا:** ذ. [سن. شرانتَ = ٿڪل > شُرم = پورهيو] بي ستو – نستو – هيڻو – ڪمزور. اپرو – ڏبرو. ٿڪل ٽٽل – هڄيل. مورڇل. بيهوش. ماندو – بيزار – ڪهيل – گهيل – ڪبرو – ڦاڻ. جهڪو. موڳو.

– **سانئائي ج سانئائيون:** ث. غشي – مورڇائي – بيهوشي – گيرٽ – وسام – ڏڪڻ – سستي. ماندڪائي – ٿڪ. ڪمزوري – نستائي. ڪبرائي.

– **سانئو ٿيڻ:** ماندو ٿيڻ – ٿڪجڻ. بي هوش ٿيڻ – ڪبرو ٿيڻ. ڏڪرجڻ. وسامڻ.

• **سانئي ج سانئي:** ذ. ث. گڏ. ساٿي – همراه – مددگار. شريڪ – جٽ – ٻيٽ – رفيق. يار – دوست – سنگتي. سان هلندڙ – ساٿ ڏيندڙ.

• **سانئيهہ ج سانئيهہ:** ذ. وطن – پنهنجو ملڪ – جنم ڀونءِ – جنم ڀومي.

• **ساوارو ج ساوارا:** ذ. صفت. اڳوڻو – اصلوڪو.

• **ساواڻ:** ث. [سن. شيام = سانئو] سائي رنگ جي حصوصيت – ساوڪ – هرياڻ – هرپالي – سبزي. ٻيلائي – پيلاڻ – زرداڻ. سُڪ – سُڀڪا – سميت – فرحي. برڪت. اقبال – چڙهت – طالع – سڀائي. سڀ ڳڻي.

– **ساوائڻ:** ث. ساواڻ.

– **ساوائي ج ساوائيون:** ث. ساواڻ. دنياداري – تونگري – خوشحالي – جوئائي – آسودائي – شاهوڪاري.

• **ساوِتري:** ث. هندن جو اصطلاح. جڻئي جو سنسڪار.

• **ساوَتي ج ساوَتيون:** ث. سوٽ جو سڱ – سوٽاڻ.

– **ساوتي سوٽُ:** سوٽائي سوٽ – سوٽ جو ٻ سوٽ.

• **ساوَڻ ج ساوَڻيون (ل):** ث. ساوڪ.

• **ساوِ ڌانُ ج ساوِ ڌانَ:** ذ. صفت. ظرف. (سن) خبردار – هوشيار – سجيت. مُتوجہ – ڌيان ڏيندڙ – هڪ چتو.

• **ساوِ ڌاني ج ساوِ ڌانيون:** ث. خبرداري – هوشياري – سُجيتائي. ڏاهپ. ٻج گهڙ. عاقبت انديشي – اڳ ڄيتي.

• **ساوَنُ:** ذ. سُپَرن – سون – زر – طلا – ڪنچن. (صفت). سون جو – سون وارو – سون جهڙو – سونهري.

• **ساوَڙ ج ساوَڙون:** ث. پوري وجهہ ۾ اچڻ واري حالت.

• **ساوَڙ ج ساوَڙون (ل):** ث. صفت. سٺين سڌي – اشراف. "ساڄا ساوَڙ هجي تنهن کي پاڄن ساڄ" (جام خان جو شعر).

• **ساوَڙُ ج ساوَڙَ:** ذ. ساڄي هٿ سان ڪم ڪندڙ. ساڄو (ضد. ڏاوَڙ).

• **ساوَڙا:** اسم خاص. ساوا ڏوڪا يا ڪارڪون جهليندڙ ڪڇيءَ جي هڪ ذات.

• **ساوَڙِ:** اسم خاص. تعلقي جوهي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **ساوِڙُ ج ساوِڙا:** ذ. جاءِ جي مٿين ڇڄهري کي جهليندڙ اڀي ڪاٺي – داسو – پڇر – لڙهو. گاهہ ۽ ڏٿ جو هڪ قسم.

• **ساوِڙي:** اسم خاص. تعلقي فيض گنج (رياست خيرپور ۽ تعلقي موري ۾ هڪ ديهہ جو نالو (ج) ساوِڙيون. ث. [سن. شيام] هڪ قسم جو سانئو گاهہ.

• **ساوَڪَ ج ساوَڪون:** ث. ساواڻ. پوڪ – نباتات. ڇهڇٽو – گلڪاري. وَسُ. راهہ – رستو. سائي رنگ واري هڪ رڍ.

– **ساوِڪائڻُ:** مصدر. ساوڪ تي ڏيکائي ڏيڻ – ساواڻ تي مائل هئڻ.

• **ساوَڪو (ڪ):** اسم خاص. گاهہ جو هڪ قسم.

• **ساوَلِ ج ساوَليون:** ث. صفت. سبزي – سانئو گاهہ. ساواڻ.

• **ساوَنتُ ج ساوَنتَ:** ذ. دلير – بهادر – سورهيہ – سورمو.

• **ساوِڻي ج ساوِڻيون:** برساتي مهينو ٻانيءَ جي جاڙهہ جو وقت.

• **ساهہَ ج ساهون:** ث. [ف. ساز > سحتن = ٺهن] ساري بدن جا گهڻ – زيور. پنهنجي ملڪيت – نجي ماليات – چلپت – خود جا گهڻا. گهڻ جو سمورو جنسار. چڪ – تاڻ – چِپي – چِڪي. ٽانگهہ – ٽوري. گِتي – فڪر – اُڪو.

• **ساهُہ ج ساهہ:** ذ. [سن. شواس] پساهہ – دَمُ – جيءُ – جان – پراڻ – زندگي – عمر – حياتي – جيون – جياپو – ساس – ڇوٽا – ارحا. نبض جي ڌڪ ڌڪ جيوتي – گذران. دم ڪشي – دَمُ – اپو ساهہ ڪن پلڪ – گهڙي – سيڪنڊ. [سن. سارٿ = تونگر] شاهوڪار – سيٺ – مهاجن – تاجر – واپاري. بينڪر – صرافہ. ديانتداري – ايمانداري.

– **ساهہ ڀريو ج ساهہ ڀريا:** ذ. جاندار – جيئرو – حيات – زندہ – ساهہ وارو. جيئتن – چُرُ. ٻٽ – هوندڙ – موجود.

– **ساهہ ڀري شيءِ:** ساهدار يا جان واري شيءِ – جاندار شيءِ.

– **ساهُہ تنگُ هُجڻُ:** الڪو هجڻ – ڳڻتي هجڻ.

– **ساهہ تي اچڻ:** سخت تڪليف پهچڻ – سختيءَ ۾ اچڻ.

– **ساهُہ تنگجڻُ:** انتظار هئڻ.

– **ساهُہ تنگجي پوڻُ:** سخت انتظار ۾ پوڻ – اُداس ٿيڻ – ڪٽڪو ٿي بيهڻ.

– **ساهُہ پٽڻ:** ساهي ڪٽڻ – ساهہ ڪڍڻ – ٿڪ ڀڃڻ – وسانهين رڻ – فرحت ڪرڻ – آرام ڪرڻ – ٿوري دير آرام ڪرڻ.

– **ساهُہ پيٽ ۾ پوڻُ:** دلجاءِ ٿيڻ. ڀڪو آسرو ٿيڻ.

– **ساهُہ پيٽ ۾ نہ هُجڻُ:** سخت خوف سبب پريشان هجڻ.

– **ساهُہ ڇڏڻُ:** مرڻ. بي زور ٿيڻ – نستو ٿيڻ.

– **ساهہ سان لڳڻُ:** ڏاڍو پريشان ٿيڻ – منُ مُنجهڻ – دل دهلجڻ. جان جو خطرو محسوس ٿيڻ.

– **ساهہ سَتو ج ساهہ سَتا:** ذ. قدري طاقت وارو – زور وارو.

– **ساهہ سَتو ٿيڻُ:** طاقت مند ٿيڻ – ڪجهہ زور وارو ٿيڻ.

– **ساهُ سِرُ قُربانُ ڪَرَڻُ:** سڀ ڪجهه صدقي ڪرڻ. هر طرح حڪم بجا آڻڻ –پوري پوري فرمانبرداريءَ سان هلڻ. تمام گهڻي پيار ۽ محبت جو اظهار.
– **ساهُ سُڪَڻُ:** ڊڄڻ – ڊپ ڪرڻ – پڻ وڃڻ.
– **ساهَ سَنئُونْ:** ظرف. ساهه جي برابر – جيءَ جهڙو پيارو. "آهم ساهه سنئون، سو ڪيئن گهڙو گهوريان" (شاهه).
– **ساهُ قبض ٿيڻُ:** ساهه بند ٿيڻ – ساهه نڪرڻ. مرڻ. گهٽجڻ. ماندو ٿيڻ.
– **ساهُ ڪَيڻُ:** ماري ڇڏڻ – ختم ڪرڻ.
– **ساهُ ڪَڍِيْ ڇڏَڻُ:** ڏاڍو ڏيجارڻ – ساهُ سڪائي ڇڏڻ.
– **ساهُ کَڻَڻُ:** ساهي کڻڻ – دم پٽڻ. (جيئن، ٿڌو ساهُ کڻڻ) اداس ٿيڻ – ڏک ۾ هئڻ – ارمان هجڻ. آهه ڀرڻ – شوڪارو ڀرڻ – اُبڪارڻ.
– **ساهُ مُٺَ ۾ اَچِڻُ:** پريشان ٿيڻ – تڪليف ۾ پوڻ – غمگين ۽ مونجهو ٿيڻ.
– **ساهُ ۾ سانْدَڻُ:** چڱي طرح سنڀال ڪرڻ – حفاظت ڪرڻ.
– **ساهُ وِجهَڻُ:** مدد ڪرڻ. ٿورو ڪرڻ.
– **ساهُ وَرَڻُ:** دلجاءِ ٿيڻ – آٿت اچڻ – دلداري اچڻ – تسڪين اچڻ – فرحت اچڻ – آرام اچڻ – سرهو ٿيڻ – خوش ٿيڻ. اميد ڪرڻ. غم دور ٿيڻ.
– **ساهُ هُجَڻُ:** طاقت هجڻ. طاقت ٿيڻ. همت هئڻ.
• **ساها:** (ف). ظرف. وانگر. مثل. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **ساهِت ج ساهِتُونْ:** ث. چُپ – ماٺ. رهائش –سڪونت – اڪيلائي – نويڪلائي.
• **ساهِت:** ذ. [سن. ساهِتيهٗ =] ادب. علم. لٽريچر – ڪتابه
• **ساهِتا ج ساهِتائُونْ:** ث. [سن. سهايہ = مدد] سهائتا – مدد.
• **ساهِتي:** ث. سهتا قبيلي جي گهڻائي واري ايراضي جو نالو (جتي سهتن جي گهڻائي هئي نوشهرو فيروز ضلعو ۽ ان کان اتر وارو ڀاڱو)
• **ساهِتِيا ج ساهِتِيائُونْ:** ث. منڊلي – جماعت – گروهه –سوسائٽي – جٿو – سڀا – سنگ ميل – ميڙ – مجموعو. (هه. ساهِتيهٗ = منڊلي).
• **ساهِجَڻُ** (ت): مصدر. ويڪ ٿيڻ.
• **ساهُرُ ج ساهُرَ:** ذ. سَنهُورُ – ليٽڻ.
• **ساهُرُ ڏِيڻُ:** ڀيڙي ڇڏڻ – نابود ڪرڻ.
• **ساهُرا** (ج): ذ. ڀر. ساسُرُ. سن. شُواسُر. (مڙس لاءِ) زال جا مائٽ – (زال لاءِ) مڙس جا مائٽه
– **ساهُرائُو ج ساهُرائَا:** ذ. صفت. (مڙس لاءِ) زال جي گهر جو – (زال لاءِ) مڙس جي گهر جو.
– **ساهُروُ ج ساهُرا:** ذ. [سن. شُواشُرُ] مڙس جي مائٽن يا زال جي مائٽن جو – ساهرائي آڪهه جو – سَسُ سهري جي گهر جو.
• **ساهِروَٽي** (ث): اسم خاص. ٿرجي هڪ ڀاڱي جو نالو.

• **ساهِڙ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **ساهِڙُ ج ساهِڙَ:** [سن. سهارْد = پيارو] پيارو – دوست – محبوب. (اسم خاص). سهڻيءَ جي عاشق جو نالو – ميهار – **ساهڙ.** "جاهڙ اندر جيءَ، ساهڙ ڏٺي ساڻ ڪي" (شاهه).
• **ساهِڙُ پِيرُ:** اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **ساهِسُ ج ساهِسَ:** ذ. [سن. ساهس > سهہ – سهڻ] همت جرئت – اُتساهه.
• **ساهِڪانِ ج ساهِڪانُونْ** (ث): ث. [سن. شيما = سارو] ساوڪ.
• **ساهِڪِيُ:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **ساهِمائِيُ:** اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **ساهِنْگو ج ساهِنْگا:** ذ. سهانگو.
• **ساهُ ڏِيڻُ:** ڇڪ ڏيڻ ٿوري سٽ ڏيڻ – ٿورو زور ڏيڻ. ٽاڃيءَ کي انگهن تي چاڙهي ڇڪي ٻهارڻ.
• **ساهِڻُ:** مصدر. [سن. سه – سهڻ] سنبرڻ – تيار ڪرڻ يا ٿيڻ – سنباهڻ. سهسائي وجهڻ – پيٺاري وجهڻ – سهي وجهڻ – طلب ڪرڻ. ڪشش – ڇڪڻ – ٽاڻڻ. جوائڻ – چوڇا ڪرائڻ. تنگ ڪرڻ – سوڙهو ڪرڻ. ڪر موڙڻ – آرس ڀڃڻ. ڏکهو ٿيڻ – ليٽڻ – فرصت وٺڻ ٿڪ ڀڃڻ. هيڏانهن هوڏانهن هلڻ. طعنو ڏيڻ – مهڻو ڏيڻ – ٽنڪو هڻڻ.
– **ساهُ ج ساهُونْ:** ث. (ڪورين جو اصطلاح) تاڻ – ڇڪ – ٽنڪ – ڪينچ. ڪشش.
• **ساهُو ج ساهُ** ذ. [سن. سَهايہ] سهي ويندڙ – برداشت ڪري ويندڙ. ٻهادر. خيرخواهه. دوست. پشت پناهه. داتا – سخي. محسن. ٻهادر – زور ڀريو – طاقت وارو. دولت وارو – هوند وارو. سيٺيو – چڱي چال وارو. هوشيار – تڪڙو. درياهه جي چوڙ وارن ڦاٽن مان وڏو ڦاٽ "ساهو درياهه" وڏو – شاهي وهندڙ ڦاٽ.
– **ساهِيُ ج ساهِيُونْ:** ث. ڇڪي – ڪشش – تاڻ. آرام.
• **ساهُوُ ج ساها:** ذ. سهائو – اجالو – روشني – سوجهرو. خبر – يادگيري – سُڌ سماءُ. شاديءَ وقت ڪنوارين طرفان گهوٽ کي مليل ڪپڙا (ٿ).
• **ساهُو سَرڻُ:** روشني ملڻ – فيض حاصل ٿيڻ.
• **ساهُوالَ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **ساهُوروُ ج ساهُورا:** ذ. صفت. ساهرو. (زال لاءِ) مڙس جي پيءُ جو گهر يا ڳوٺ – (مڙس لاءِ) زال جي پيءُ جو گهر يا ڳوٺ.
• **ساهُومُو ج ساهُوما:** ذ. سُهمو. طعنو. مهڻو – ڏونگهو.
• **ساهُووالَ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **ساهِيُ ج ساهِيُونْ:** ث. ٿورو آرام – ويسانهين – فرصت – مُهلت – وقفو – دمُ. ٻيهڪ – نه ڪرڻ وارو مُدو. حرفت. چاندوڪي.

– **ساهِيءَ پٽڻُ:** دم پٽڻ – ويساهيين وٺڻ – آرام ڪرڻ.

– **ساهِيءَ کٽڻُ:** ڪم کان فارغ ٿي ٿورو وقت ترسڻ.

• **ساهِي:** ث. صفت. سهائي. (سهائي رات – چانڊوڪي رات).

• **ساهيتو ج ساهيتا:** ذ. صفت. وڏو – سڏر، سُرت سمجهه وارو. سڏريل. چڱو موچارو.

• **ساهيڙپ ج ساهيڙپون:** ث. سينڌ – سڪ – پريت – دوستي.

• **ساهيڙي ج ساهيڙيون:** ث. [سن. سکي = سنگتياڻي] سنگتياڻي دوستي واري. جيڏي – سرتي – هڪ جيڏي – جيڏل – سهيلي.

• **ساهيلي ج ساهيليون:** ث. ساهيڙي.

• **ساءُ ج ساءَ:** ذ. سوادُ – مزو – ذائقو – لذت – لاءِ چٽ – شيري – چکي – چاشي – چشڪو – چِس – لحاظ – ادب – عزت، اورانيو – سانگو، خوشي.

– **ساءُ جون سُيُون ڇڏڻُ:** ميناج ڦٽو ڪرڻ. دنيا جي عيش عشرت کان پاسو ڪرڻ – من جون سڏون ماري ڇڏڻ – نفساني خواهشون ترڪ ڪرڻ.

– **ساءُ سِڪَ وارو ج ساءُ سِڪَ وارا:** ذ. دوست – يار.

• **ساءُ پوڻُ يا پٽي وَڃڻُ (ڪ):** ويڙ جو صفا لهي وڃڻ ۽ پاڻيءَ جو سُڪي وڃڻ.

• **سائبانُ ج سائبانَ:** ذ. (ف). شاميانو – تنبو – خيمو. ڇپر – ڇاڇو – ڇڇر – ڇاپرو – دروازي اڳيان لٽڪائڻ جي ڇپري – ڇِڪَ.

• **سائٽِي ج سائٽِيون:** ث. هڪ پاڻن جي اولاد جو لاڳاپو – ساوٽي.

– **سائٽِي سٿوٽُه:** ذ. سٿوٽ جو پٽ – سٿوٽاڻي سٿوٽ – سٿوٽ جو به پٽه.

• **سائيچو:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سائندو:** ذ. مال وارن جو لفظ. گنبت طرف سجاتپ لاءِ مال کي ڪن ۾ هڪ خاص ود يا چير.

• **سائندِيءَ:** اسم خاص. تعلقي خيرپور ميرس ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سائِــر ج سائِرُون:** ث. (مر سائير) زمين کان سواءِ ٻين نندين نندين شين تي مڙهيل ڍل. سمنڊ تان ورتل ڍل.

• **سائِرُ ج سائِـرَ:** ذ. [سن. ساگر = سمنڊ] سمنڊ – بحر – درياءُ – ساگر. ڪارو. موج – لهر. ذ. صفت. سير ڪندڙ – ڦرندڙ – گهمڻ وارو. تمام – سڀ – بلڪل – سڄو. باقي.

• **سائرُو:** اسم خاص. جوئر جو هڪ قسم. انَ اڇو ميرانجهڙو. تهَ ڪارا.

• **سائِڪ ج سائِڪَ:** ذ. منگر مڇيءَ جو هڪ قسم. (پٺي هيڊي. پيٽ اڇو. قد اڌ فوٽ کان ڏيڍ فوٽ).

• **سائِلُ ج سائِلَ:** ذ. (ع). سوالي – پينارُ – عرضدار – فقير – اميدوار. پڇندڙ. درويش ويراڳي. گراهڪ. اصيل.

• **سائِنس ج سائِنسُون:** ث. [انگ Science] تجربي تي ٻڌل علم.

• **سائِڻُ ج سائِڻُون:** ث. سائڻ. مالڪياڻي. صاحب.

• **سائِڦي:** اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سائو ج ساوا:** ذ. صفت. [سن. شياما] سبز. سرسبز – تازو. آباد. سرسبز. ساڄو – ستائو. سڀاڳو. ونهيون – سکيو – مالوند – مالدارُ – آسودو پڇندي وارو – هلندي وارو. نڱرت وارو – نهنو. خوش – فرخنده. (ذ). هڪ قسم جو رنگ – سبز رنگ.

– **سائو ٿيڻُ:** سر سبز ٿيڻ – آباد ٿيڻ – وڌڻ ويجهڻ. ترقي ڪرڻ – ڪامياب ٿيڻ. سکيو آسودو هئڻ – ساڄو ٿيڻ. برڪت پوڻ – ڀاڳ ورڻ. ڦرڻ ڦلڻ. ٻج جو اپرڻ – سلي جو ڦٽڻ.

– **سائو سَتابو ج ساوا سَتابا:** ذ. سکيو. بي قرضو. اولادي.

– **سائو سکهارو هئڻُ:** آسودو هئڻ – مالدارُ هئڻ. ڌن دولت وارو هئڻ. خوش نصيب هئڻ.

– **سائو ٻاٽِي:** بلڪل ڇڏي لسي. جهارو.

– **سائو ڍائو هئڻُ:** سکيو هئڻ – آسودو هئڻ – پئسي وارو هئڻ – شاهوڪار هئڻ.

– **سائو جِيرو:** ذ. دوا جو هڪ قسم – پسارڪو وکر.

– **سائو سُرخو:** ذ. گهوڙي جو هڪ قسم.

– **سائو ڦنُوڊنُو:** ڦودني جي سبزي.

– **سائو مکو:** ذ. ٻنين ۾ رهندڙ سائي رنگ جي هڪ وڏي مک.

– **سائوڪارتهو:** جوئر جو هڪ قسم.

– **سائو ڪِمڙو:** اسم خاص. جوئر جو هڪ قسم.

– **سائو ڪِرڙو ج ساوا ڪِرڙا:** ذ. نرم ٿيندڙ هڪ قسم جي رنگ جي ڪِرڙي.

– **سائو مُنهُنُ:** هيڊ جهڙو منهن – بنا رت جي.

– **سائو ميگهانُ:** ذ. ان جي رنگ جو هڪ قسم.

– **سائي ج سائِيُون > سايُون:** ث. رنگ جو هڪ قسم – هريالي – ساوڪ واري – سرسبز. ربيع ڏنل زمين. هڪ قسم جي بيماري.

– **سائي ڀاڄِي ج سايُون ڀاڄيُون:** ث. ترڪاري – ونس پتي – سبزي – ڀاڄڪ وغيره. نباتات.

– **سائِي ڦُومَ:** ث. سبز ڦوم.

– **سائِي پاٽ ج سايُون پاٽُون:** ث. ڪاشيءَ جي پاٽ (ڪ).

– **سائي سُلي:** ظرف. شروع يا منڍ کان.

– **سائِي سِيـَرڪَ ج سايُون سِيرڪُون:** ث. سائي رنگ جي پٽ جي پڙاڻي.

– **سائي ڪُوڙهَ:** ث. گهاٽي سائي رنگ جو قسم.

– **سائيرڙو ج سائيرڙا:** ذ. صفت. سائيرو – ٿورو سائو – ساواڻ تي مائل – ٿڌو سائو.

- **سائيرو ج سائيرا**: ذ. صفت. سائيرڙو – ساواڻ تي مائل – البت سائي رنگ تي مائل. زردان تي مائل – پيليرڙو.
- • **سائُو ج سائُو**: ذ. ٺ. صفت. گهڻو سهندڙ. گهڻو سهندڙ ۽ نہ ڪڇندڙ. وڏي صبر وارو. ستيا وارو. دلير – بهادر. اشرافہ.
- • **سائُوجاڻيُ**: اسم خاص. هوتواڻي بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.
- • **سائُوند**: اسم خاص. قبيلي جو نالو – ساند.
- • **سائُونڊُ ج سائُونڊَ**: ذ. [انگ. Sound] آواز.
- – **سائُونڊ باڪْس**: آواز جي پيٽي – گراموفون جو هڪ پرزو.
- • **سائُورُ ج سائُورَ (ٺ)**: ذ. صفت. سُبتو – سنڌون سڌو.
- • **سائُونْ**: اسم خاص. ذ. سائنون.
- • **سائُونڪو ج سائُونڪا (ٺ)**: ذ. وهڻ لاءِ ٽيڪ واري منجي.
- • **سائُوٽِي ج سائوٽِيُونْ**: ٺ. هڪ پکيءَ جو قسم – سرڻ.
- • **سائِيْ ج سايُونْ**: ٺ. [سن. شيام = سائو] هڪ بيماريءَ جو قسم – يرقان – ڪامڻ – دونري. پنگ. ڪاٻ سائي شيءِ. ڪچي پوک. وٽ تي زمين. (صفت) سڪي – آسودي. ڏڪي – لڳل. (اسم خاص). بارڻ طرف هڪ جبل جو نالو. هڪ لَڪ جو نالو.
- – **سائِيْ ٿيڻُ**: ڏڪِي ٿيڻ – ڦرڻ.
- – **سائِيْ هُجَڻُ**: ڪچي هجڻ.
- – **سائِيْ وِٽ**: ٻنيءَ جي اُجا آلي هئڻ وقت هر ڏيڻ جي حالت.
- • **سائِيْ چَن**: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- • **سائِيڊ**: [انگ. Side] پاسو – طرف.
- • **سائِيزِ ج سائِيزُونْ**: ٺ. [انگ. Size] قد – قامت. اوچائي.
- • **سائِيسُ ج سائِيسَ**: ذ. گهوڙي جو خدمتگار – سينس.
- – **سائِيسِيْ ج سائِيسِيُونْ**: ٺ. گهوڙي جي رکوالي جو ڪم.
- • **سائِيڪِلِ ج سائِيڪِلُونْ**: ٺ. [انگ. Cycle] ڪَلَ جو ٻن ڦيٿن سان گهوڙو – بائيسڪِلِ – دوچرخو.
- • **سائين!** – جناب! – صاحب! حضور! استاد کي مخاطب ٿيڻ وقت استعمال ٿيندڙ ماناٿتو لفظ.
- • **سائين ج سائين**: ذ. [سن. سوامن] سائنين. پاڪ ماڻهو – درويش – ولي – بزرگ ماڻهو – نيڪ ٻانهو. متقي – پرهيزگار. خداترس – امين – ايماندار. سردار. مالڪ.
- – **سائينءَ جِيْ دَرْبارِ**: ٺ. خدا جي ڪچهري – بارگاہ الـهي.
- – **سائِيْنْ**: سائين لوڪ ذ. بي فڪر – توڪلي – پورڙو – پينو – بيڪاري – گداگر – فقير.
- • **سائِيْن ج سائِيْنُونْ**: ٺ. [انگ. Sign] نشاني – اهڃاڻ صحيح – دستخط.
- – **سائِيْنِ بورڊُ ج سائِيْنِ بورڊَ**: ذ. سجاڳ جو تختو.
- • **سائِيْن جو لوڪ**: اسم خاص. کيرٿر جبل ۾ هڪ مڪان جو نالو.
- • **سائِيْنو ج سائِيْنا**: ظرف. عمر ۾ برابر – هم عمر – هڪ جيڏو جيڏو سرتو.
- • **سايِڙُ ج سايِڙَ**: ذ. سنگتي – سائي – مددگار – واهرو – حمايتي – سائي – بيلي.
- • **سايُو ج سايا**: ذ. [ف. سايہ] پاڇو – پاڇولو – عڪس. گوشي نشيني. شفقت ۽ حمايت جو ڍڪ. جن. ڀوت. پَرِيْ. ديو جو پاڇو (اثر).
- – **سايو لَهَڻُ**: جن ڀوت جو اثر لهي وڃڻ. حفاظت نہ هئڻ. حمايت ختم ٿيڻ.
- – **سايو هُجَڻُ يا هُئَڻُ**: آسرو هئڻ – آڌار هئڻ. پُٺِ هئڻ. حمايت هجڻ – مهرباني هجڻ – جن. پري وغيرہ جو اثر هئڻ.
- – **سايي دارِيْ ج سايي دارِيُونْ**: ٺ. حمايت – مدد.
- – **سايي کانْ ڀَڄَڻُ**: پاڇولي کان ڊڄڻ – صورت کان ٿهڻ.
- – **سايي هيٺ اُچَڻُ**: حفاظت ۾ اچڻ – پناهہ ۾ اچڻ. غيبات جي اثر هيٺ اچڻ.
- – **سايي ۾ ويهَڻُ**: پاڇي ۾ ويهڻ. پناهہ ۾ رهڻ.
- – **سايي دارُ**: ذ. صفت. ڇانوَ وارو.
- • **سَبْ**: [انگ. Sub] نائبيت ڏيکاريندڙ پاڳيارُ.
- – **سَبْ آفِيْسُ ج سَبْ آفِيسُونْ**: ٺ. ماتحت دفتر – زيردست آفيس.
- – **سَبْ اِنْجِنِيْئَرُ ج سَبْ اِنْجِنِيْئَرَ**: ذ. مير عمارات جو نائب – حاڪم تعميرات جو ماتحت – ننڍو اَنجنيئَرُ.
- – **سَبْ اِنْسپيڪٽَرُ ج سَبْ اِنسپيڪٽَرَ**: ذ. صوبيدارُ – نائب ناظر.
- – **سَبْ ڊِوِيْزِنْ ج سَبْ ڊوِيْزِنُونْ**: ٺ. ضلع جو هڪ حصو.
- – **سَبْ رِجِسْٽرارُ ج سَبْ رِجِسْٽرارَ**: ذ. رجسٽرار جو نائب.
- • **سَنبُ ج سُبَ**: ذ. پيار. مهر – رحم. سَوَن. سَنِي. تعبير. ادي پيڻ ڪري سڌڻ واري حالت.
- • **سَبَا**: اسم خاص. (ع) قرآن مجيد جي ۳۴ سورة جو نالو. هڪ شهر جو نالو.
- • **سُباسُ ج سُباسَ**: ذ. صفت. خوشبوءِ دار – سرهو (ٺ. سُباش).
- • **سَبَاڻُ ج سَبَاڻَ**: ذ. ڪير ڄمائڻ وقت ڪير ۾ وِڌل ڏڌ يا ڏونري جو ذرو سباڻُ (ٺ).
- • **سِباڻُ**: مصدر. ڪير ڄمائڻ لاءِ ڪير ۾ ڏڌ وجهڻ.
- • **سِبالِيْ ج سِبالِيُونْ**: ٺ. [سن. سيوَن =] سلائي.
- • **سِبائڻُ**: مصدر. تروپائڻ – ٽاڪائڻ – بخائڻ – بڪائڻ. وڻڻ. موزون لڳڻ.
- – **سِبائِيْ ج سِبائِيُونْ**: ٺ. سبائي.
- • **سِبَايا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- • **سَبَبَ**: ظرف. جي ڪري – واسطي – لاءِ – سببان.

- سَبَبُ ج سَبَبَ: ذ. [ع. سبب ج اسباب = باعث] باعث -- ڪارڻ -- علت -- وجه. مقصود -- مطلوب. نيت -- ارادو. حجت -- دليل. تقريب. ذريعو -- وسيلو. ضرورت. بهانو. بيماري. مقدمو. مائٽي. علم عروض جي اصطلاح موجب ٻہ حرفي ڪلمو. مثلاً "پَلْ. اَجْ. زَمْ. دَمْ وغيره" ٻہ قسم: (١) سبب خفيف (٢) سبب ثقيل. سَبَبُ خفيف: ٻن حرفن جو ٺهيل يعني جنهنجو پهريون حرف متحرڪ ۽ ٻيو ساڪن. مثلاً "پَلْ، اَجْ. دِلْ وغيره" سَبَبُ ثقيلُ: جنهن جا ٻئي حرف متحرڪ. مثلاً "زَمَ، هَمَ، دَمَ. يا ڪَلَ. هَتَ وغيره".
- سَبَبُ ٿيڻُ: باعث ٿيڻ -- ڪارڻ ٿيڻ. اتفاق ٿيڻ -- اوچتو ٿيڻ -- قضا سان ٿيڻ. اوچتو ملڻ. بيماري ٿيڻ.
- سَبَبُ سولو ٿيڻُ: سُٺي شروعات ٿيڻ -- سٺو سوڻ ٿيڻ.
- سَبَبُ ڪَرڻُ: ضرورت پيدا ڪرڻ. ذريعو پيدا ڪرڻ -- وسيلو پيدا ڪرڻ. ٺهرائڻ -- جوڙڻ. مقرر ڪرڻ. قاعدو ڪرڻ. قائمو ڪرڻ. غرض پورو ڪرڻ.
- سبب لڳڻ: سبباً. ضرورت جي ڪري.
- سُٺو ج سُٺا: ذ. صفت. ظرف. "اُبتي" جو ضد -- سڌو -- سنئون -- سڌي طريقي م. پورو -- درست -- برصواب. ٺاهو -- ستائو -- سولو.
- سُٺائي ج سُٺائيون: ٺ. (ڪپڙي جي) سڌو طرف -- سبتو پاسو -- سبت. برابري -- سولائي.
- سُٺيَوَ: ظرف. سُٺين طرح -- پوري طرح -- شائستگي سان. مناسب طور.
- سُٺو وَٽُ: ذ. ڏاڪي جي تندي کي پڪو ڪري وٽڻ لاءِ ڏنل وَٽُ.
- سُبْحَانُ: [ع. سبح = هو پاڪ ٿيو] پاڪ -- قدوس -- عيبا. خدا پاڪ جو صفتي نالو. تعريف ڪيل -- ثنا جو لائق -- ساراهہ جو مُستحق.
- سُبْحَانَ اللّه: دعا. ثنا. ۽ عجب جي اظهار وارو اصطلاح. "الله پاڪ آهي! واکاڻ جڳائي الله تعاليٰ کي. تعجب. تَحسين ۽ آفرين جو ڪلمو. واهہ واهہ. خوب نمام سٺو. ڇا چوان! ڪهڙي ڳالهہ ڪجي. طنز جو ڪلمو. واهہ عقل! واهہ وڏائي!
- سُبْحَانَ رَبِّنَا: صفت. الله تعاليٰ جي حمد ۽ ثنا جا الفاظ. واهہ وڏائي اسان جي رب پاڪ جي!
- سَبَدُ ج سَبَدَ: ذ. [ف] ٽوڪرو -- ٽوڪري -- چلي -- جبو -- ڪرڙ تنڊ جي ڏالي.
- سَبَرڪتو ج سَبَرڪتا: ذ. [ع. برڪت = واڌارو] چڱي برڪت وارا -- گهڻو -- ڪافي -- عام جام.
- سَبَرڪتي ج سَبَرڪتيون (ت): ٺ. زراعت جو اوزار -- ڏانداري.
- سَبَزائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- سَبَزوي: ٿر. اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- سَبَزُ: ذ. صفت. [ف. سبزه = ساوڪ] رنگ جو هڪ قسم -- ساوو -- سبز -- هريو. تازو. شاداب. موڳو -- آلو. اڻ پڪل ميوو. وٽندڙ. ٺٺون.
- سَبَزُ باغ ڏيکارڻُ: فريب ڏيڻ -- ٺوڳو ڏيڻ -- ڪوڙي وعدي سان برغلائڻ.
- سَبَزُ بَخت: ذ. [ف. سبز + بخت = نصيب] خوش نصيب -- صاحب اقبال -- نيڪ بخت.
- سَبَزُ پايا [ف. سبز + پاءِ = قدم] منحوس قدم. سبز قدم.
- سَبَزُ پوشُ: ذ. صفت. سائي لباس وارو. زاهد.
- سَبَزُ قَدَمُ: ذ. [ف. سبز + قدم = پير] منحوس قدم -- نامبارڪ -- بدبخت.
- سَبَزُ قَدَمُ ٿيڻُ: منحوس ۽ بدبخت ٿيڻ.
- سَبَزو ج سَبزا: [ف. سبزه] ذ. صفت. ساوڪ -- سبزي -- وڻ. گاهہ -- پٽا -- پن. تازگي -- طراوت -- نستات -- ڪاراڻ تي مائل سبز رنگ جو گهوڙو. ساوڪ -- هڪ قسم جو جوهر. ريهہ. نوجواني واري نئين ڏاڙهي جي وارن جي ڪاراڻ. ريهہ.
- سَبَزهٔ رنگُ: سانورو -- ڪڻڪ رنگو.
- سَبَزهٔ زارُ: [ف. سبزه + زار = جاءِ. گهڻائي] مرغزار -- چراگاهہ -- سائو جهنگل -- گاهہ جو فرش.
- سَبَزي ج سَبزيون: ٺ. ڀاڄي ترڪاري. ڀاڄڪ.
- سَبَزي فِروشُ ج سَبزي فِروش: ذ. [ف. سبزه + فروش < فروختن -- وڪڻڻ] ڀاڄيون وڪڻندڙ -- ڀاڪري -- بقال.
- سَبزوئي: اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.
- سِبطُ: ذ. (ع). پٽ جو اولاد -- آل اولاد. پوٽو. ڏوهٽو.
- سِبطَيْنُ: (ع). ٻہ پوٽا. ٻہ ڏوهٽا. (حضرت امام حسن (ع) ۽ حضرت امام حسين ع).
- سَبْعُ: صفت. (ع). هڪ عدد جو نالو -- ستن جو عدد (٧).
- سَبْعَ سماواتُ: [ع. سبع + سماءُ ج سماوات = آسمان] ست آسمان.
- سَبْعَ سياره: ذ. [ع. سبع + سياره = گره] ست گره. ١. مريخ. ٢. مشتري. ٣. زحل. ۴. زهره. ۵. عطارد. ٦. شمس. ٧. قمر.
- سَبَقُ ج سَبَقَ: ذ. [ع. سَبق = هن شهہ ڏني > هن گوءِ کٽي] سبقت -- پيش رفتي -- اعليٰ -- سَرس. روزانہ پڙهائي ۾ ابتدائي ڪتاب جو ڪجهہ ڀاڱو -- درس -- ذميداري. نصيحت -- سمجهاڻي. سزا -- گوشمالي.
- سَبَقُ پڙهائڻُ: تعليم ڏيڻ -- سيکارڻ. تنبيهہ ڪرڻ. عبرت ڏيڻ.
- سَبَقُ پڙهڻُ: درس وٺڻ -- سکڻ -- تعليم حاصل ڪرڻ.
- سَبَقُ ڏيڻُ: پڙهائڻ -- سيکارڻ -- تعليم ڏيڻ -- اڳڀي وڌائڻ. نصيحت ڏيڻ -- عبرت ڏيڻ. تنبيهہ ڪرڻ -- سزا ڏيڻ.
- سَبَقُ سيکارڻُ: درس يا پڙهائي وارو ڀاڱو سيکارڻ. هدايت ڪرڻ -- سيکت ڏيڻ.
- سَبَقُ وٺڻُ: پڙهڻ -- درس وٺڻ -- سکڻ. نصيحت وٺڻ. عبرت حاصل ڪرڻ.

• **سَبْقَتَ ج سَبْقَتُونْ:** ث. [ع. سَبَق = هن شهه ڏني > هن گوءِ ڪئي] اڳرائي – گوءِ – فوقيت – شرف – وڏائي – بزرگي – اُنر. دستوراعمل روش. خوبي – خاصيت – جوهر – فضيلت.
– **سَبْقَتُ ڪَرَڻُ:** اڳ ۾ شروعات ڪرڻ. اڳتي وڌڻ. پيش قدمي ڪرڻ.
– **سَبْقَتَ ڪَنِي وَڃَڻُ:** وڌڻ – وڌي وڃڻ – ٻئي کان واڌارو ڪري وڃڻ – گوءِ کڻڻ – بازي کڻڻ – سرسي ڪرڻ.
• **سَبُڪْ ج سَبُڪَ:** ذ. صفت. (ف). هلڪو – خفيف. نازڪ – ڪنئرو – نرم – لطيف. باريڪ – سنهو. چست – چالاڪ – تيز – هوشيار – پڙ. ڪاريگر – ماهر. ڪم ظرف. بي عزت. بي تعلق.
– **سَبُڪْ ٿيڻُ:** هلڪو ٿيڻ – فارغ ٿيڻ. شرمنده ٿيڻ. نظر کان ڪرڻ – حقير بڻجڻ.
– **سَبُڪْ خيزُ:** [ف. سبڪ + خيز > برخواستن - اٿڻ] تيز رفتار – چست ۽ چالاڪ.
– **سَبُڪْ دَسْتُ:** ذ. صفت. [ف. سبڪ + دست = هٿ] ڦڙت – چالاڪ – جلد ڪم ڪندڙ.
– **سَبُڪدوشُ:** ظرف. [ف. سبڪ + دوش = ڪلهو] آزاد – ڇڙل. مجرد. فرصت وارو. آرامي – فرحتي – فارغ. بي تعلق. غير ذميدار. هلڪي ڪلهي وارو. (ديوان واصف).
– **سَبُڪدوشُ ڪَرَڻُ:** آزاد ڪرڻ – بار لاهڻ – بري الذمه ڪرڻ.
– **سَبُڪْ گامُ:** ظرف. تيز رفتار – تکو.
– **سُبُڪِي ج سُبُڪِيُونْ:** ث. هلڪائي – ترڙائي – خفت. خواري – بدنامي – ذلت – رسوائي – صفائي – سنائي. نزاڪت.
• **سُبُڪَ ج سُبُڪَ:** روشني – سوجهرو – اُجالو – اُهاءُ – سهائي. ذ. صفت. خسيس – هلڪو – خفيف – ادني.
• **سَبُڪْتگِينْ:** اسم خاص. [ف. سبڪ = هلڪو. تگ = قدم – درجو. اين - پچاڙي] سلطان محمود غزنويءَ جي پيءُ جو نالو.
• **سِبَنْدِي ج سِبَنْدِيُونْ:** ث. لٽڪندڙ تلوار کي اٽڪائڻ لاءِ ڪمر پٽي جو ڪڙو.
• **سِبَڻُ:** مصدر. ٽوپڻ – سبڻ. اوٽي ڏيڻ. ڳنڍڻ – جوڙڻ – ٽاهڻ – ملائڻ.
– **سِبْڻِي ج سِبْڻا:** ذ. سبڻ جو اوزار. سُوئي.
• **سِبْڻِي ج سِبْڻِيُونْ:** ث. سيبو – سلائي. سوئي.
• **سَبُو ج سَبُو:** ذ. (ف). شراب جي ٿانءَ جو هڪ قسم – دلو – گهڙو – مٽڪو – مٽ – پيالو – برني. ڪاڏو.
• **سَبُوسُو ج سَبُوسا:** ذ. ميدي ۾ قيمون ملائي ان کي گيهه ۾ تري ٺاهيل ٽڪر – سنبوسو.
• **سَبي:** ظرف. سڄو سارو. تمام گهڻو.

• **سِبي:** اسم خاص. بلوچستان جو هڪ ضلعو ۽ مشهور شهر. سوي. سيوي.
• **سَبِيْلَ ج سَبِيْلُونْ:** ث. [ع. - واٽ | راهه] – واٽ – رستو – سڙڪ – پيچرو – ڳس. طريقو. تدبير. صورت. بندوبست. وقف. خدا ڪارڻ پيارڻ لاءِ پاڻي يا کير – خيرات. سچي – خالص. صفت. ڳپل – جال – ٻهون – گانبو – سرس. دستور – چال – ڍنگ – هلت.
– **سَبِيْلَ پيارَڻُ:** محرم جي مهيني ۾ شربت يا کير پيارڻ – مسافرن کي مفت پاڻي پيارڻ. بنا معاوضي پاڻي پيارڻ.
– **سَبِيْلَ ڪَرَڻُ:** خدا ڪارڻ ڏيڻ – رستو ڪڍڻ – تدبير ڪرڻ. بندوبست ڪرڻ.
• **سَباجهُو ج سَباجها:** ذ. صفت. [سن. سپاجن: س = چڱو + پاجن > پاڄ = پيار ڪرڻ] ٻاجهه وارو – ٻاجهارو – ٻاجهه ڀريو – مهربان – ڪرم ڪندڙ. شفيق – رحم دل. نيڪ سڀاءُ – حليم – نيڪ پرڪار – هرد لعزيز. ڪل مک – چئيوان – فرمانبردار – چئي ۾ – نيازمند. وٺندڙ – ڏسڻ جهڙو. مانيڻو.
• **سَبالو ج سَبالا:** ذ. صفت. [سن. سبل: ست = سان + بل ذ طاقت] سکيو – ٺهيل.
• **سَبايا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.
• **سَبُڌ ج سَبُڌُونْ:** ث. [سن. سنبدها ست = چڱو + بڌ = سمجهه] عمدي سمجهه – دانائي. (هه. بڌه = ڄاڻ).
• **سَبَرُ ج سَبَرَ:** ذ. [سن. سبل > س = چڱو + بل = طاقت] ٿلهو – متارو ڏندو. طاقتور – سگهارو – زور وارو – ڏاڍو – مضبوط – ح تو – جنگ – جبرو – سٽاٽو – زبردست – پهلوان. تندرست. سخت. رڏو – قداور. ٿورو متي – ٿورو اُبريل – ٿورو چڙهيل. پئسي وارو – شاهوڪار.
– **سَبراڻ ج سَبراڻُونْ:** ث. سبرائي – طاقت – سگهه – زور.
– **سَبراڻو ج سَبراڻا:** ذ. صفت. زور جو طاقت جو – سگهه جو – زور ڏراڻو – زبردست – دست درازيءَ جو – جبراڻو. زبردستيءَ جو – غضب ناڪ.
– **سَبرائِي ج سَبرائِيُونْ:** ث. ڏاڍائي – زوراوري – طاقت – قوت – زبردستي – غضب.
– **سَبِرو ج سَبِرا:** ذ. طاقت مند – سگهارو – پهلوان. مرتو – ٿلهو.
• **سَبِڙُ:** لس ٻيلي جي وڏي سخي حاڪم جو نالو.
• **سُبِڙُ (ل):** ذ. چاپاڪي جي هڪ بيماري.
• **سُبَڪَ ج سُبَڪَ:** ذ. مونجهو – غمگين. ڏکويل. مانيٺو.
• **سُبْڪارو ج سُبڪارا:** ذ. سڌڪارو – سڌڪو. "نه ڪنهن سوره سبڪارو پريو نه ڪنهن اتي آءَ ڪيا" (مولوي غلام محمد ڀڳائي).
• **سَبڪَڻُ (ٿ):** مصدر. ڪسڪڻ – ڀڄڻ.
– **سَبڪِي رَهَڻُ:** ڪسڪي وڃڻ – ڀڄي وڃڻ.

• **سُپِڪڻُ**: مصدر. پڪل فصل کي پوري پاڻي نہ ملڻ ڪري اُن جو چڱي طرح نہ پچڻ.

• **سَبِلُ ج سَبَلَ**: ذ. صفت. [سن. سَبل > س = چڱو + بل = زور] سَبر. مضبوط - طاقتور - سگهارو. پهلوان - جوڌو.

• **سَپَنْڌُ ج سَپَنْڌَ**: ذ. [سن. سَپنڌ: س = چڱو - بنده - ٻڌڻ] سَنْبَنْڌُ. تعلق - ربط - واسطو. ميل - ميلاپ - ڳانڍاپو - ناتو. نسبت مائٽي - عزازت. مشابهت. ڪشش.

• **سُپَنْڌُ ج سَپَنْڌَ**: ذ. صفت. پڪو - پختو - ڏاڍو - مضبوط - قابو - سوگهو - اَچل - برقرار - کپ کوڙ. ثابت قدم. چڱو ڀلو - چاق - نمرو - سگرائتو. تناور. پوشيدو. سنهون. هلڪڙو. نازڪ.

• **سَبوجهہ ج سَبوجهُوْنَ**: ث. صفت. [سن. سَ = سان + ٻوڌ = هوش] چڱي ٻوجهہ - عقل - دانائي - سياڻپ - هوش - ڄاڻ.

– **سَبوجهُ ج سَبوجهہ**: ذ. صفت. هوشيارو - سياڻو - داناءَ - عاقل - ڏاهو. پڙهيل. (ث. سبوجهہ ج سبوجهون).

– **سَبُوجهُو ج سَبُوجهَا**: ذ. صفت. چڱي ڄاڻ وارو - عاقل - سمجهو - سڄاڻ. سگهڙو - هوشيار - تيزفهم. فهميدو.

• **سُپِيُ ج سُپِيُون (ث)**: ث. مُنهَن جو نمونو - ٻوٿ - شڪل پت يا پشم جو ڪنڊلو. نظرلڳڻ جي حالت ۾ ٻارجي ٻانهن ۾ ٻڌڻ لاءِ مَڃ جي نوڙي.

– **سُپِيُ پـوڙهڻ**: نظرجي اثرکي دور ڪرڻ لاءِ مَڃ پڙهڻ.

• **سُپيرَ**: ظرف. [سن. سَ = چڱو + ويلا = وقت] سويرَ - ساجهر.

• **سُپيرَ**: ڳس. وات. پيچرو.

• **سُپيرِيُ**: ث. [سن. سَ = چڱو - ويلا = وقت] شادي يا ڪاج جي ٻہ وقتي ماني - ٻہ ويلا ماني. همراهہ دوست.

– **سپيرائيُ**: ث. ٻہ وقتو طعام.

• **سُپيرِيُ ج سُپيرِيُ**: ذ. صفت. مضبوط - ڏاڍو - طاقت وارو - سخت.

• **سَپيلَ**: صفت. [ع] سَپيل - جهجهو - گهڻو - ٻهون - زياده - وڌيڪ - گهڻل - جالَ - سَرِسَ.

• **سُپيلِيُ ج سُپيلِيُ**: ذ. [سن. سَ = چڱو + ويلهل = پيار] سچو ٻيلي - مددگار - همراهہ - ساٿي - سنگتي. (سپيليون: ث.) ساهيڙي - ساٿياڻي - سهيلي. "سُور سپيليُ سسئي، لڪ تنهين سين لنگهه".

• **سَپ**: صفت. [سن. سَرْوَ = ڪُل] سچو - سارو - سمورو - تمام - ڪُل - مڙيوئي - جملي. سچوسارو - ثابت - سلامت - پوري جو پورو - فقط - هڙ موڙي. بلڪل - سراسر - محض. جوڙ - جمع - ميزان.

– **سَپا ج سَپا**: صفت. سپ - سڀيئي. هر طرح.

– **سَپ پـڙ**: ظرف. هر حالت - سپ طرح.

– **سَپَ جو سُونهُوْنُ ٿِيڻُ**: سڀڪنهن جو واقف ٿيڻ. سڀڪنهن سان گفتگو ڪرڻ. سڀڪنهن جو ڪم ڪرڻ.

– **سَپُ سَچِيُونُ ڪَرڻُ**: سپ سلڻ - سپ ٻڌائڻ.

– **سَپُ سَلامِي هُئڻُ**: سارو جڳ محتاج هئڻ - دنيا جي سرداري حاصل هئڻ - سڀڪنهن جي نظرن ۾ محبوب هئڻ. وڏي مان ۽ مرتبي وارو هئڻ.

– **سَپُ وٽَ سانُ پورو هُئڻُ**: سڀني سان دوستي جي نموني پيش اچڻ - سپ سان نهي هلڻ.

• **سُپُ ج سُپَ**: ذ. سني واٽي. سٺو سوڻ. نصيب وارو - سڀاڳو - خوش نصيب - نيڪ بخت - شُپَ - سڻائو. وڻندڙ. شروعات - منڊ (صبح). سڳ - مائٽي. ادي پيڻ ڪري سڏڻ واري حالت - سُبَ.

– **سُپُ سَڏڻُ**: ادي پيڻ ڪري سڏڻ.

– **سُپُ گهڙِيُ ج سُپُ گهڙِيُوْنُ**: ث. نيڪ گهڙي - مبارڪ وقت - ساعت سعيد.

– **سُپ موقعُو ج سُپُ موقعا**: سهڻو وقت - سٺو موقع - سونهن وارو.

– **سُپَ وارُ ج سَپُ وارَ**: ذ. سٺو ڏينهن - سهڻو وار. سونهن وارو.

• **سَپُ سَڻائِيُ ج سَپُ سَڻائِيُوْنُ**: ث. ڪل خير - سپ ڀلائي (دعا جو جملو).

– **سَپُ سَڻائِيُ ٿِيڻُ**: ٻيڙا پار ٿيڻ - مشڪل آسان ٿيڻ - من گهريا مطلب آسان ٿيڻ - دل جون مرادون پڄڻ.

– **سَپُ ڪُجهُ هُئڻُ**: ڪجهہ بہ ڪين هئڻ.

– **سَپْڪو**: ضمير. هرڪو - جيڪو تيڪو - هر هڪ.

– **سَپْڪوئِيُ**: ضمير. هر هڪ. هرڪو - سپڪو - جيڪو تيڪو - هرڪوئي - مڙيئي - سپ - ننڍو وڏو.

– **سَپ ڳـهُو**: هڙپ ڪندڙ - لالچي - هبچي - ڪائي ويندڙ - هضم ڪندڙ - پيٽيُر.

• **سَپْنا**: (مرڪب حرف - سنڌي) سڀني ڪان.

• **سُپْڪِيُ**: ضمير. سپڪجهہ - هر شي.

• **سُپْڪِيُ**: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **سَپا ج سَپائُوْنُ**: ث. [سنْ. سَپا = جماعت] جماعت - مجلس - ميڙ - منڊلي - انجمن - ميٽنگ - ڪائونسل - اسيمبلي - دربار.

• **سُپا**: ذ. ظرف. سُپان - سُپان ڏينهن.

• **سَپاڳُ ج سَپاڳَ**: ذ. [سن. سپاڳيہ: سُ = چڱو + ڀاڳيہ = بخت] نصيب - بخت - چڱي قسمت. خوشي. رحمت - ڪرم. دولت.

– **سَپاڳائِيُ ج سَپاڳائِيُوْنُ**: ث. بختاوري - وڏ ڀاڳي - لاڪيڻائي - خوش نصيبي - خوش قسمتي - سعادتمندي - نيڪبختي.

– **سَپاڳُو ج سَپاڳا**: ذ. صفت. بختاور - ڀاڳوارو - وڏ ڀاڳو - ڀاڳن ڀريو - لاڪيڻو - خوش نصيب - خوش قسمت. سدورو - نيڪ بخت. هڪ

رنگ جو قسم يا نالو – خاڪي. (ٿ. سپاڳي ج سپاڳيون).

• **سُپاڻ:** ظرف. [سن. سُر + اهَنْ = ڏينهن] سپاڻ – سپاڻي (اصطلاح) قيامت جو ڏينهن.

– **سُپاڻڪو ج سُپاڻڪا:** ذ. ظرف. سُپاڻڪو.

– **سُپاڻو:** ظرف. سپاڻي وارو ڏينهن. صبح – صُبوح – پرڀات – فجر.

– **سُپاڻي:** ذ. ظرف. سُپاڻو – سُپاڻ. صبح جو – صبحاڻي. فردا.

– **سُپاڻي تي ڪمُ نَہ رَکَڻُ:** ٻئي ڏينهن تي ڪم نہ رکڻ. سپاڻ تائين ڪم ڪرڻ لاءِ دير نہ وجهڻ.

• **سُڀاءُ ج سُڀاءَ:** ذ. [سن. سُوڀاءُ. س = چڱو + ڀاءُ = حالت] چڱي فطرت – چڱي حالت – سٺو نمونو – سٺي عادت. عادت – خصلت – خُو – چال – مزاج – ڍنگ – نمونو – سيرت. رغبت – لاڙو. قسم – طبع – ذات. گڻ – لڇڻ.

– **سُڀاوِڪ ج سُڀاوِڪَ:** ذ. [سن. ڀاءُ = پسند] ڪِل مُک – وڻندڙ طبيعت وارو.

– **سُڀاوِڪَ ج سُڀاوِڪَ:** ذ. ازخود بنا خيال – فطري طور سُڀاءَ وارو.

• **سَڀِت:** ظرف. [سن. سَرْوَتَر > سَرْوَ = سَڀ] هرهنڌ – جاءِ بجاءِ – هرطرف. سڀڪنهن نموني – هرڪنهن طرح – هرطرف – سڀڪنهن رستي. سڀ ۾.

• **سَڀِر ج سَڀِرُون:** ٿ. پيٽ سان – ڳَئورهاري – پريل – ڏکي حامل. (ٿ). حمل واري مادي اٺ.

– **سَڀِر هُئَڻُ:** حامل هئڻ – ڏکي هئڻ. (ٻيڙي سڀر هئڻ) ٻيڙي ڀرپور هئڻ. تمام گهڻي بار سان هئڻ.

• **سَڀَرُ ج سَڀَرَ:** ذ. صفت. [سن. سَبَلَ = سُ = چڱو + بل = طاقت] زور وارو – سگهارو. سَبَلُ – مضبوط – سياو – بدن ۾ پريل – ٿلهو – چڱو متارو – همت ڀريو. چڪار – لڏيل – سٺيل. شاهوڪار – غني – ڌنوان – آسودو – دولتمند – ونهيون – هريو – ڀاڳيو – سائو. وڏو. تدبير ساز.

– **سَڀِرائِي ج سَڀِرائِيُونْ:** ٿ. صفت. تونگري – شاهوڪاري – دنياداري – آسودائي. چڱڀلائي – چاڪائي – نيڪائي – تندرستي. پيٽ – گَرڀ – گرڀتا – اميدواري – ڳَر ڪنڙائي.

– **سَڀِرو ج سَڀِرا:** ذ. طاقت وارو – ٿلهو – متارو – مضبوط – چڱو ڀلو. دنيادار – پئسي وارو. (ٿ. سَڀري ج سَڀريون).

• **سَڀِرَجَڻُ:** مصدر. ياد پوڻ – دل تي هجڻ.

• **سَڀِرِي پَٽُ:** اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ ديهہ جو نالو.

• **سَڀُو:** صفت. [سن. سَرْوَ = ڪُل] سڀ – سڄو – ڪُل – سمورو – تمام – سارو. (هہ. سڀ).

– **سَڀُوئِي ج سَڀُوئِي:** ظرف. سڀئي ڪُل – مڙيوئي – سمورو – سربستو – هڙئي – سارو. جملي – ڪُلئي – ثابت – سڄو – سالم.

• **سَڀُوڳو ج سَڀُوڳا:** ذ. صفت. [سن. سا = چڱي طرح + يُج = ماڻڻ] سڀير – گهڻ لڱل. (ضد. اڀوڳون).

• **سَڀِهُو:** ذ. صفت. سڀئي. جهجهو – گهڻو – مڙو – جام – وافر – ٻهُون – ريل چيل – بي انداز – هيڪاندو. (ضد. آڀئو).

• **سَڀِئو ج سَڀِئا:** ذ. صفت. برڪت وارو. (ضد. آڀئي جو).

– **سَڀِئي:** ظرف. سڀ – ڪل – سارا – سمورا – مڙيوئي – جملي.

• **سڀِيَتا ج سڀِيَتائُونْ:** ٿ. تهذيب.

• **سَتَ:** صفت. [سن. سَپْتَ > سَپْتَنْ. ع. سَبعة = سَتَ] هڪ عدد جو نالو ٦ کان پوءِ اٺن کان اڳ جو انگ – ٧.

– **سَتَ آگَرو ج سَتَ آگَرا:** ذ. ست آگر ڊگهن نيشن وارو سُوٿر. ستن سالن جو سُوٿر.

– **سَتَ برادَرِ سَتَ ذاتيُونْ** – گهڻا ماڻهو.

– **سَتَ پراڻِي:** ٿ. ستن ياٿرن جي پيڻ عورت جو نالو.

– **سَتَ پَٽيتو (سَتَ پُٽريتو) ج سَت پٽيتا (ست پُٽريتا):** ستن پٽن وارو – گهڻ اولادي.

– **سَت پُڙو ج سَتَ پُڙا:** ذ. ستن پڙن وارو اڦراٽو.

– **ست پيڙهيو:** ذ. صفت. ستن پيڙهين وارو.

– **سَتَ پيڙهِيُونْ:** ٿ. خاندان جا هڪ ٻئي پٺيان ست والدين.

– **سَتَ راڄِي ج سَتَ راڄِيُونْ:** ٿ. ستن راڄن جي ماڻهن جو ميڙ. ذات. ذاتيون – گهڻا ماڻهو – انبوهہ.

– **سَتَ رَڇِي ج سَتَ رَڇِيُونْ:** ٿ. ستن ٿانون ۾ پيل طعام – گهڻن قسمن جا طعام – مال مليدا – ڪاج ڪورما.

– **سَتَرَنْگِي ج سَتَ رَنْگِيُونْ:** ٿ. ستن رنگن واري. فراسيءَ جو هڪ قسم.

– **سَتڙيو ج سَتڙيا:** ذ. ستن مهينن جي عرصي ۾ چاول ٻار.

– **سَتَ سُرَ:** ذ. علم موسيقي ۾ آواز جا ست درجا مثلاً: ١. کر. ٢. ريکب. ٣. گنڌرا. ۴. مڌم. ٥. پنچم. ٦. ڌيوت. ٧. نکاد. (١) سا (٢) ري (٣) گ (۴) م (٥) پ (٦) ڌ (٧) ني.

– **سَتَ سُرِي ج سَتَ سُرِيُونْ:** ٿ. ستن سرن واري ڳجهارت – سُرن وارو بيت. ديگهہ واري ڳالهہ. بهاني واري ڳالهہ.

– **سَتَ سُرِي ٻڌائڻُ:** ستن سرن وارو سگهڙپائيءَ جو بهاني وارو ڊگهو جواب ڏيڻ. ٽڪي ورندي ڏيڻ. سڌا جواب ڏيڻ.

– **ست سُريون ٻڌائڻ:** ست سري ٻڌائڻ.

– **سَت سُڪان:** اصطلاح ست عضوا جيڪي سجدہ ۾ لڳن. ست ڏينهن.

-- ستَ سمُنڊَ: ذ. وچ مشرق جا ست وڏا سمنڊ. مثلاً(١) بحر شام (٢) بحر قلزم (٣) بحر عرب (٤) بحر هند (٥) بحر عمان (٦) بحر فارس (٧) بحر اسود.

— ستَ سُهاڳڻيُونْ کارائڻ: ستن جيئرن مڙسن وارين زالن کي شاديءَ جي ڏاج يا ڪنهن نيڪ ڪم ڪرائڻ جي عوض ڪڏو ڪارائڻ.

- ستَ سينگارَ: ذ. عورت جي سينگار جون ست شيون مثلاً (١) سرمو (٢) پان (٣) مساڳ (٤) ٽڪي (٥) زيور (٦) مينڌي (٧) پيشانيءَ جو تلڪ.

ستَ ڦيرا: ٻهه جي چوڌاري ست ڦيرا ڦرڻ جي رسم – هندن جي شاديءَ جي رسم.

-- ستَ ڦيرا ڦيرڻ: هندن جي شاديءَ جي رسم موجب وينڌي پڙهڻ بعد ست ڦيرا ڏيڻ.

- ستَ ڪُنڊو ج ستَ ڪنڊا: ذ. ستن ڪُنڊن وارو – هفت پهلو.

-- ستَنْ پردَنْ ۾ رکَڻ: حفاظت سان لڪائي رکڻ - پردي پناهه ۾ رکڻ.

-- ستَ نڙيالُ ج ستَ نڙيال: ذ. ستن نڙين وارو – وڏي آواز سان ڳالهائيندڙ.

- ستو ج ستا: ذ. ستن جو انگ يا ست نمبر (پتن کيڏڻ ۾) ست وارو. صبر وارو سگهارو – زوراور – طاقتور.

-- ستَوارُو ج ستَوارا: ذ. شاديءَ بعد ستن ڏينهن ڪانپوءِ ڪنواريتن ڏانهن وڃڻ جي رسم. هفتو (ذ. صفت). ستن ڏينهن جو.

-- ستوبتو: صفت ذ شادي نه ڪيل وڏي ستي سيل وارو. پاڪباز (ث) ستي جتي.

-- ستُونْ: ذ. صفت. عدد قطاري – ستين نمبر وارو. (ث. ستين)

-- ستوڻ: ث. ڪنهن به انگ جي ڇهه پيرا وڌيڪ هئڻ واري حالت.

-- ستُوڻُو ج ستُوڻا: ذ. صفت. ست دفعا وڌيڪ حالت وارو.

-- ستيْن: ث. مهيني جي ستين تاريخ. ث. صفت. ستن جي درجه مطابق.

-- ستيُو ج ستيا: ذ. وڏي صبر وارو. جيڪو موت اڏو به مڙس تي ٻيهي.

• ستُ ج ستَ: ذ. سچ – سچائي – حقيقت. سيل – پاڪدامني – عصمت لڄ – شرم – پردو – حيا. ويساهه – ڀروسو – يقين. مضبوطي – پڪائي – استحڪام. سُلڇڻ. گڻ خاصيت – وصف. نچوڙ – مغز – جوهر – عرق – لب لباب – اصل روح. سار – مولُ – تتَ. رس. طاقت. وسُ – پڄندي – مجالَ دسترسي – پڄندي – هلندي – پهچ. ٻلُ – زورُ – وتَ – توفيق – وسعت – قوت.

-- ستا ج ستا: ث. ستي زور – سگهه. توفيق.

-- ستارو ج ستارا: ذ. صفت. ست وارو. مضبوط – جاڏو – جبرو – سانئو – ٻلدار ٻلي.

- ستائتو ج ستائتا: ذ. صفت. ست وارو – طاقت وارو – ستارو.

-- ستُ ٻولَڻُ: سچ چوڻ – سچ ڳالهائڻ – پوري يا صحيح ڳالهه ڪرڻ.

-- ستَ تي رهڻُ: سچ کي نه ڇڏڻ – ايمان تي قائم رهڻ.

ستَ جُگُ: ذ. سچو زمانو – ديوتائن جو زمانو – سڀ کان سٺو جهونو زمانو - هندن جي عقيدي موجب ١٧٢٨٠٠٠ سالن تي مشتمل زمانو.

— ستُ ڇڏڻُ: ايمان ڇڏڻ – طاقت وڃڻ – ڪمزور ٿيڻ. پاڪدامني وڃائڻ.

— ستُ چوڙڻُ: عزت هٿئون ڇڏڻ – پاڪدامني وڃائڻ. ٻي همت ٿيڻ – ٻزدل ٿيڻ.

— ستُ ڌرمُ: ايمانداري – سچائي.

— ستُ رکڻُ: اعتبار ڪرڻ. سچائي رکڻ. پاڪدامني قائم رکڻ.

— ستُ سارڻُ: همت سارڻ – طاقت سارڻ – ٻلُ محسوس ڪرڻ.

— ستُ سنگُ: ذ. چڱن جي سنگت – نيڪ ماڻهن جي صحبت.

— ستگُرُ ج ستگُرَ: ذ. صفت. سچو مرشد – هندو جوڳين وٽ خدا جو نالو.

— ستُ مارگُ ج ستَ مارگ: ذ. سنئون رستو – سچي واٽ.

— ستُ نڪرڻُ: طاقت نه هجڻ – ٿڪجڻ. جوهر نڪرڻ.

— ستُ مُکُ ج ستُ مُکَ: ذ. صفت. سچي منهن يا وات وارو – سچار – سچو.

— ستوُ ج ستا: ذ. صفت. سگهارو – سگهائتو – سنئو – زوردار – زور ڀريو – طاقتمند – زبردست – ٻلوان.

• سِتُ ج سِتُونْ (ت): ث. سُتُ.

• سُتُ ج سُتَ: ذ اڪين جي تترن ۾ پيدا ٿيل گند – اک جو خرابو – ڀڄي – چيپي. ٻارن کي سُتي وجهڻ لاءِ وڏو سوٽو – سُتيءَ جو موٽو نالو.

— سُترو ج سُترا: ذ. صفت. ڀڄر – چيپر – ڀڄين يا گند سان ڀريل اکين وارو.

• ستا: اسم خاص. ٿر ۾ هندو قبيلي جو نالو.

• ستابو ج ستابا: سکيو – آسودو – هوند وارو. ٻوٽي جو هڪ قسم. ٻارن جي هڪ بيماري "ٻارانڀيءَ" لاءِ استعمال ٿيندڙ. (اسم خاص). تعلقي گمبٽ (ضلعي خيرپور) ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.

• ستابو ٽيو: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• ستّار: ذ. صفت. [ع. ستر = ڍڪ ڍڪيو] ستر رکندڙ – عيب ڍڪيندڙ. ٻاجهارو – اسم خاص. خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

— ستّاري ج ستّاريُون: ث. ڍڪُ – پرده پوشي. رحم.

• سِتار ج ستارُونْ: ث. (ف. سي = ٽي + تار. ٽن تندن وارو ساز) هڪ قسم جو ساز – ٽن. ستن. ٻارهن. ايڪيهن تندن وارو ساز.

— سِتارُ بازُ ج سِتار باز: ذ. ستار وڄائيندڙ.

• ستار پيشاني: ث. گهوڙي جي منهن تي هڪ قسم جو خاص ٽڪو. گهوڙن جو اصطلاح. سفيد ۽ ميرانجهڙي رنگ واري ٻاني وارو گهوڙو. (ذ. صفت). ڀياڳو – چندو.

• سِتارو ج سِتارا: ذ. [ف. ستاره] آسمان جو تارو – راس – برج. بخت جو برج – قسمت جو ستارو. بخت – قسمت – طالع – ڏاتوءَ مان ٺهيل ننڍو چمڪندڙ گول ٽڪرو.

- سِتارو بُلند ٿيڻ: اوج تي رسڻ – اقبال ني پهچڻ – اقبال مند ٿيڻ. بخت زياده ٿيڻ – خوش بخت ٿيڻ.
- سِتارو چَرهڻ يا زور ۾ هئڻ: ڀاڳ وڌڻ. ڪنهن جي پيٽ ۾ وڏيڪ بخت هئڻ. ڪنهن جي مٿان رعب هئڻ.
– سِتارو چمڪڻ: تاري جو روشن ٿيڻ. نصيب جاڳڻ – بخت ورڻ – ڀاڳ کلڻ.
– سِتارو سُلو ٿيڻ: نصيب سنو ٿيڻ – اقبال بلند ٿيڻ. تاري جو مٺي ٿيڻ.
– سِتارهٔ شُناس ج سِتارهٔ شُناس: ذ. [ف. ستاره + شناختن = سڃاڻڻ] ستارن جو علم ڄاڻندڙ – نجومي. جوتشي – منجم.
– سِتاري جي گَرِدش: ث. بدقسمتي – بدبختي – بداقبالي. اِدبار.
- سُتاري ج سُتاريون: ث. سلامتي – محفوظ – ھٺيڪي.
- سُتارَ ج سُتارُون: ث. سلامتي – حفاظت ھٺيڪائي.
- سُتارُ ج سُتارَ: ذ. صفت. سوگهو – قابو – مضبوط.
– سَتارو ج سَتارا (ل): ذ. جَتي. (ذ. صفت). قابو – مضبوط – سوگهو.
- سَتارو ج سَتارا: ذ. شادي جي ستين ڏينهن گهوٽ ڪنوار طرفان ڪنوارين جي گهر وڃڻ جي رسم – سَتاراڙو (ت). پرڻجڻ کان پوءِ ستين ڏينهن ڪنوار طرفان پائڻ جو پڙو. شادي بعد ستين ڏينهن ڪنوار جي ميٽ تيل سان وهنجڻ جي رسم.
– سَتاري جي چُنِي: ستين ڏينهن تي ڪنوار جي اوڍڻ جي ڳاڙهي چُني.
– سَتاري جي چولي: پرڻجڻ کان پوءِ ستين ڏينهن تي ڪنوار جي ... جو ڳچ.
- سَتارو ج سَتارا: ذ. صفت. ظرف. سؤکو – سهنجو – سولو – آسان – سليس – سُڦرو. آرامي – قراري – فرحتي – سُکي – آسودو.
- سَتاسي: صفت. هڪ عدد جو نالو – اسي ۽ سَتَ. نوي کان ۳ گهٽ – ۸۷.
- سَتاڳَ ج سَتاڳون: ث. گهوڙي جي واڳ – سيلهي.
– سَتاڳَ وارڻ: واڳ وارڻ – موٽڻ – اچڻ – مدد لاءِ پهچڻ.
- سَتانوي: ذ صفت. هڪ عدد جو نالو – نوي ۽ ست. سؤ کان ٽي گهٽ – ۹۷.
- سَتاراڙو ج سَتاراڙا: ذ. (ت) شادي کان پوءِ ستين ڏينهن گهوٽ ۽ ڪنوار جي وهنجڻ جي رسم – سَتارو.
– سَتاراڙو ڏيڻ: شاديءَ کانپوءِ ستين ڏينهن گهوٽ ۽ ڪنوار جو وهنجڻ.
- سَتاوَر: اسم خاص. هڪ ٻوٽي جي ڪاٺي. دوا طور ڪم ايندڙ – سَتاوَل (گرم ۽ خشڪ دوا).
- سَتاوري: اسم خاص. هڪ قسم جي وَل.
- سَتاوِڙ ج سَتاوِڙ: اسم خاص. هڪ ناڪرو ٻوٽيءَ جي پاڙ. رنگ اڇو. زرديءَ ڏي مائل. سواد کارو. دوا طور ڪم ايندڙ. زهرن جو ترياق.
- سَتاوڙو: ستاڙو – سَتاراڙو.
- سَتاوِنهَ: ذ صفت. هڪ عدد جو نالو. وِيهَ ۽ سَتَ – ۳۰ کان ۳ گهٽ – ۲۷.
- سَتائِش ج سَتائِشون: ث. [ف] تعريف ۽ توصيف – حمد و ثنا – شڪر وسپاس – ساراهه – واکاڻ.
- سَتائڻ: مصدر. تڪليف ڏيڻ – آزارڻ – رنجائڻ – اڪائڻ – اهنجائڻ. پريشان ڪرڻ – بيزار ڪرڻ – ورچائڻ – منت ڪرڻ – آزي نيزاري ڪرڻ.
- سَتائيهَ: ذ. صفت. ستاويهه – سَتَ ۽ وِيهَ. ۲۷.
- سَتبَرگ: اسم خاص. ستن پنکڙين سان هڪ گل جو قسم.
- سَتپائنر ج سَتپائنر: ذ. هڪ عام پکيءَ جو نالو – هيڙهو.
- سَتت: ظرف. [سن. سَتَتُ = جلدي] بنا روڪ – بنا رنڊڪ – جلدي.
– سَتت پَتت: ظرف. سَتت – جلدي – اماڻڪ – يڪدم – نهه ڦهه – تڙي ڪڙي – بيني پير. وَهندي – تَهطلبو – تڪڙو – چوهو – بنا دير – يڪدم – تهطل – تهطلب.
– سَتَتَئي: سَتت – جلدي – يڪدم. نهه پهه – بيني پير – اڃهو.
- سَتَ تَري: اسم خاص. منگر مڇيءَ جو هڪ قسم (ڏنڌئي) پنج آنگر. ٽي قطارون. ديگهه ٻن کان ٽَو فوٽن تائين).
- سَتيهَ: ذ هڪ عدد جو نالو – ٽيهَ ۽ سَتَ – چاليهن کان ٽي گهٽ – ۳۷.
- سَتپُڙو ج سَتپُڙا: ذ. ڳوهيل اٽي جي ستن تهن مان ٺاهيل مانيءَ جو هڪ قسم – اُڦراٽو. مناٽيءَ جو هڪ قسم – ستن پڙن وارو ڪيڪ.
- سَتَ جُڳ: اسم خاص. [سن. سَتيگ] هندن جي چئن جڳن مان پهريون جنهن جو جملي عرصو ۱۲۷۰۰۰ سال (ضد. ڪلجُڳ).
- سَتجڻ: مصدر. طاقت ۾ اچڻ. مؤس ماٺهو ٿيڻ – سَت ۾ اچڻ – همت ٻڌڻ.
- سُتجڻ: مصدر. سمهڻ – ننڊ ڪرڻ – پوڙڻ – سويڙو ڪرڻ. سست ٿيڻ – ڍِلو ٿيڻ – ڪاهل ٿيڻ. اڪين ۾ پڇيُون پوڻ.
- سَتَ ڏاريو ج سَت ڏاريا: ذ. غير واقف (ماڻهو) – ڏاريو – اوپرو – پرائو – غيرُ – بيگانو – اڻ سينڌو – اڳ نه ڏٺل – ايومو – اپوٺو. پرديسي – ٻاهر جو. نئون.
- سَتَر: ث. صفت. هڪ عدد جو نالو – ٻڙي ايڪي ۽ ستن ڏهاڪن وارو انگ – ۷۰.
– سَتَر پتر پائڻ: ڪيترو به چڱو ٿيڻ. غير معمولي حيثيت رکڻ – وڏ وڏيرو ٿيڻ – گهڻيون خوبيون ڌارڻ.
– سَتَر سونو ٿيڻ: ڪيترو به چڱو ٿيڻ. غير معمولي حيثيت رکڻ – وڏ وڏيرو ٿيڻ – گهڻيون خوبيون ڌارڻ.
- سَتَسر: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- سَتَر ج سَتَرون: ث. جوار جو هڪ قسم (جنهن جو ٻج ٻهَ ۾ لڪائي رکجي پوءِ پوکجي).

• **سَتُرُ ج سَتُرَ:** ذ. (ع. سَتر) ڍَڪُ – پردو – پوش. پردي جي جاءِ ـ عورت خواه مرد جو شرمگاهه اوگهڙ ڍڪڻ جو ڪپڙو. نقاب – مُرقو – بُرقعو – چاري –گهونگهٽ ڇپُ – لِڪُ. حفاظت – پرهيز – ڪِري – رَڪُ.

– **سَتُرَ جي سَتڻ پهرڻ:** پاڪدامن رهڻ. هميشه ڍَڪُ پردي ۾ رهڻ. بردبار رهڻ – دل جو راز ظاهر نه ڪرڻ – ڳجهه لڪائڻ – هلڪڙو نه ٿيڻ.

– **سَتُرْ دارُ:** صفت. سَتُرُ وارو. لِڪل – ڳجهو – ڍڪيل – پوشيدو – روءِ پوش. بند – قابو. پاڪُ.

• **سَتُرهَنْ:** صفت. هڪ عدد جو نالو – سَتَ ۽ ڏهَ – ويهن کان ٽي گهٽ – ١٧.

• **سَترِهُونْ:** صفت. عدد قطاري موجب سترهين نمبر وارو.

• **سُتَرُ ج سُتَرَ:** ذ. (سن. سُ = چڱو + تت > تر = ڪنڌي) سٺائو ترُ – سٺو گهيڙُ – سهنجو ترُ. سٺو ماڳُ – سَولو هنڌ. برصواب – سالم. (ضد. اُوترُ. ڪُترُ. ڌترُ). سٺئين وات – سڌو رستو – چڱو پارُ. "اُوترُ ڪنهن نه اوليا. سُترُ ويا سالم" (شاهه).

– **سُتَرَ لِڳڻُ:** سٺائي – بندر تي رسڻ – محفوظ – منزل کي رسڻ.

– **سُتَرِ لَڳڻُ:** سُنئي جڳهه هٿ لڳڻ – سٺو هنڌ هٿ اچڻ.

• **سُتِرِيْ ج سُتِرِيُونْ:** ث. تمام هلڪي ماتا جي بيماري. سُتِيُ (دوا) جو اسم تصغير.

• **سَترِيو ج سَترِيا:** ذ. (سن. ستپن) ستن مهينن جو ڄاول ٻارُ – ڪچو ڄاول ٻارُ. تاس راند ۾ شروع ۾ ئي سَتَ هَٿَ کٽي وڃڻ واري حالت – واٽُو.

• **سَترِيُونْ:** اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۽ تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **سَتُ سَتا ج سَت سَتا:** ذ. ميڙَ – منٿ – آزي –نيازي. سُفارش.

– **سَتُ سَتا ڪرائڻُ:** ميڙ منٿ ڪرائڻ – سُفارش ڪرائڻ.

• **سَتَسَتُو ج سَتَسَتا يا سَتَسَتوا:** ذ. سَتَ سٽو ڌاڳن وارو – سَتَ سٽو تندن جي تاڃيءَ وارو ڪپڙو.

• **سَتَ گُرُ ج سَتَ گُرَ:** ذ. [سن. ست = سچو + گرو = مرشد) سچو مرشد – مرشد ڪامل.

• **سَتَ گُرُوْ ج سَتَ گُرُوْ:** ذ. (سن). سچو مرشد. هندن جي عقيدي مطابق خدا تعاليٰ.

• **سَتَ گُلُوْ:** اسم خاص. هڪ قسم جو اڇو گل. دوا طور ڪم اچي. هڪ قسم جو پسارڪو ڏَڪَرُ. وڻ جو رسُ.

• **سَتَ گَهَرو:** اسم خاص. پنجاب جي ساهيوال ضلعي ۾ هڪ ڳوٺ. مير چاڪر خان رند جي تربت جو هنڌ.

• **سَتَلُ ج سَتَل:** ذ. ٽامي يا لوهه مان ٺهيل ڏوهڪو ڪونڌارُ. ماٽو. ناندي. حوضُ. پيپُ – ٽَبُ – ڊَمُ.

• **سُتَلُ ج سُتَل:** ذ. سُست – ارسي.

• **سَتلُجُ:** اسم خاص (سن شتدر) پنجاب جي پنجن ندين مان هڪ نديءَ جو نالو.

• **سَتَلُوْ:** اسم خاص. ٿر ۾ هڪ ذات جو نالو.

• **سِتَمُ ج سِتَمَ:** ذ. [ف] قهر – ظلم – غضب – انڌير – تعدي – جورو جفا – آزار – ايذاءُ – انرٿ – ڏک – تڪليف – غريبان مار – راڄ هَٽُ – انڌ ڌنڌ – ڌوڌ – بيداد – بغداد – ڌاڙو – ويلُ – ناحق – قيامت. سختي – زبردستي.

– **سِتَمْ اِيجادُ ج سِتَمْ اِيجادَ:** ذ. [ف. ستم + ع. ايجاد] ظلم جو بنياد قائم ڪندڙ – نهايت ظالم.

– **سِتَمْ ٿيڻُ:** ف. ظلم ٿيڻ – انڌير ٿيڻ. سختي ٿيڻ – آفت نازل ٿيڻ. غم ٿيڻ. نهايت چالاڪ يا ڪنهن فن ۾ يڪتا ٿيڻ – عجيب ۽ انوکو ٿيڻ.

– **سِتَمْ زَدَهْ:** ذ. [ف. ستم + زده > زدن = هڻڻ] مظلوم – ستايل. دکي – مجبور – ناچار.

– **سِتَمْ ظَرِيفُ ج سِتَمْ ظَرِيفَ:** ذ. کلندي کلندي ماريندڙ – کِل خوشيءَ ۾ ظلم ڪندڙ.

– **سِتَمْ ظَرِيفِيْ ج سِتَمْ ظَرِيفِيُونْ:** ث. ظلم – بيداد – غضب.

– **سِتَمْ ڪَرڻُ:** ظلم ڪرڻ – بيداد ڪرڻ – ناحق ڪرڻ – غضب ڪرڻ. خراب ڪرڻ – عجيب ڪم ڪرڻ. افسوس جهڙو ڪم ڪرڻ.

– **سِتَمگَرُ ج سِتَمگَرَ:** ذ. قهار – ظالم – ڌرڌي – ظلمي – ستمي – غريبان مارڪندڙ – ستمگار – ڏکوئيندڙ – غضب ڪندڙ.

– **سِتَمِيْ ج سِتَمِيْ:** ذ. ظالم – ستمگر.

• **سَتَمِيْ:** ث. (هه). چنڊ جي ستين تاريخ.

• **سَتِمِيْ ج سَتِمِيُونْ:** ث. حصو – ڀاڱو – ڀتي – واٽو – ورڇ – ورهَ – ونڊ – ڦانڊي – تقسيم – ورهاڱو.

– **سَتِمِيْ ڪَرڻُ:** ڦانڊي ڪرڻ – ورهاست ڪرڻ. قرض ڳڍڻ – اوڌر ناهڻ – بلو ڪيڻ. دوائون ناهڻ.

– **سَتِمِيْ ناسُ ٿيڻُ:** بربادي ٿيڻ – تباهي ٿيڻ – اُجاڙ ٿيڻ – خانه خرابي ٿيڻ – ستيا ناس ٿيڻ – ويراني ٿيڻ.

– **سَتَڻُ:** مصدر. مٿان ضد ۾ چڙهت ڪرڻ. همت ٻڌڻ – دل ٻڌڻ.

• **سَتو ج سَتا:** ذ. (سن. ستيا = پاڪائي. پاڪدامن – ستو جتو. (اسم خاص). سمنڊ جي ڪوڏ جو هڪ قسم.

• **سَتُوجَتُو ج سَتَا جَتا:** ذ. پاڪدامن. (ث. سَتِيْ جَتِيْ ج سَتِيُونْ جَتِيُونْ).

– **سَتُوْ ڪَرڻُ:** مقدمو ڪرڻ – فرياد ڪرڻ. ستوهه ڪرڻ.

• **سَتُو(ت):** ذ. ڀڳل اَن جو اٽو.

• **سُتُو ج سُتا** ذ. صفت. "سمهڻ" مصدر مان اسم حاليه جي صورت. سانو – مونجهو – اجهاٽل. "ستوئي سيج گهرين. جنا ڏٺين نه جان" (شاهه).

– **سَتا سَپِ جاڳائِڻُ:** نئين سر وير وڌائڻ – بند ٿيل جهيڙو وڌائڻ.

– **سُتا سُورَ جاڳائڻ:** ڏکن جون وسريل ڳالهيون وري ياد ڏيارڻ.

– **سُتا شِينهَن جاڳائِڻُ:** پاڻ کي جاڻي واڻي نقصان ۾ آڻڻ.

– **سُتِي شاخ جَرڻُ:** سُتا سورَ جاڳڻ – سُتل عشق اُبرڻ. "محبتي ميهارَ جي، سُتِي شاخ جَرِي" (شاهه).

– **سُتِي مک جاڳائِڻُ:** بند ٿيل جهيڙو شروع ڪرڻ – معاملو مچائڻ.

• **سُتُوتَ ج سُتُوتُون:** ٿ. [ف. ستود] مناجات، آزي – نيزاري.

• **سَتُودا:** ساراهيل – واکاڻيل.

• **سَتَوُلُ ج ستوُلَ (ٿ):** ذ ڪچهه ڳرو – ٿورو ڳرو.

• **سَتُونُ (ت):** ڪڻڪ کي ڪاڙهي، ڪُٽي، پَچي ۽ پيهي تيار ڪيل اٽو. ڪنڊ ۽ گيهه وجهي استعمال ٿيندڙ. سيري جو هڪ جلد تيار ٿيندڙ قسم.

• **سُتُونَ ج سُتُونَ:** ذ. (ف). ٿنڀ – ٿنڀو – رُڪن – پيلپائو، آڌار – ٽيڪ.

– **سُتون بَنْدِيُ ج سُتونَ بَنْدِيُونْ:** ٿ. ٿنڀن جي قطار، هڪ قطار ۾ ٿنڀن کڙي ڪرڻ جي صنعت.

• **سَتَوَنْجاهُ:** ذ هڪ عدد جو نالو – ست ۽ پنجاهه – سٺ کان ٽي گهٽ – ٥٧.

• **سَتوُهُ ج سَتوُهَ:** ذ ضرور – لاچار – مجبوري، تاڪيد – گهڻو چوڻ. فرضي، زور (ڪاڻ لاءِ)، زور بار.

– **سَتوهه پوڻ:** لاچار پوڻ، مجبوري هئڻ "ڪهڙو ستوهه پيو اَجو ائين ڪجي".

– **سَتوُهُ رَکَڻُ:** ذمہ ڪرڻ – پارتائڻ – فرضي ڪم ڪري پڌائڻ.

– **سَتوُهُ ڪَرڻُ:** تاڪيد ڪرڻ – گهڻو چوڻ.

– **سَتوُهو:** بار، زور، مِنٿ.

• **سِتوُهُ ج سِتوُهَ:** ذ. ستوهه واري حالت پيدا ڪرڻ. لاچاري _ مجبوري انديشو – اَڌڪو – ڍِچ، رنج – سُورُ – اهنج – ڏک، ڳَڻتي، سوڙهه – لاچار – مشڪلات، تنگي، گَتي – لوڙ – احتياج – ضرورت – ڪَپُ – گهرج – ڪاڻ – حاجت – طلب، انڌيرُ – ظلم – ڏاڍ – زبردستي.

• **سُتْهُ ج سُتْهَ:** ظرف، ازخود – طبيعي – پاڻمرادو. (ذ. صفت). سياوڪ. "اَنڀئي جوت اندر ۾ سُتَهه سُڌ ٻري" (سامي).

• **سَتهَتَرِ:** ذ صفت هڪ عدد جو نالو – سَتر ۽ ستَ – اسي مان ٽي گهٽ – ٧٧.

• **سَتهَنْدَ:** ذ صفت هڪ عدد جو نالو – سٺ ۽ ستَ – ستر مان ٽي گهٽ – ٦٧.

• **سَتَهِنَ:** ٿ . قمري مهيني جي ستين تاريخ.

• **سَتَهِينُ:** ٿ. چنڊ جا پهريان ستَ ڏينهن، چنڊ جو ستون ڏينهن.

• **سُتِشَوَ ج سُتِشَوَا:** ذ. [سن. شڪُتا] سمنڊ جي هڪ ڪوڏ جو قسم، اڪثر دوائن ٺاهڻ جي ڪم ايندڙ – سِپِي – سُتِي.

• **سَتَڦِينُ:** ٿ [سن. سَتپَنُ] هر ڪنهن قمري مهيني جي ستين تاريخ.

• **سَتِيُ ج سَتِيُونْ:** ٿ. صفت. [سن. سَتِي = پاڪدامن] ڳڻائتي – سُلڇڻي – سَتر واري، پاڪدامن – سيلوانُ – جَتِي _ ثابت قدم – سچي – وفادار – پاڻ کي مڙس جي لاش سان گڏ ساڙيندڙ عورت (هندڪي رسم موجب). ڏهاڳڻ زال – بيوه _ گناهن کان آجي، سنڌ ۾ ٿَر کي ويجهو نہ ويندڙ مادي جانور.

– **سَتِي ٿيڻ:** هميشہ لاءِ ڪنواري رهڻ. مڙس جي لاش سان گڏ سڙڻ (هندڪي رسم).

– **سَتِيُ جَتِيُ ج سَتِيُونُ جَتِيُونُ:** سَتِيُ – سَتيائِيُ. پاڪدامن، سچي عمر بنا شاديءَ جي.

– **سَتياڻِيُ ج سَتياڻِيُونُ:** ٿ. سَتِيُ – سَتِيُ جَتِيُ – درياهه دِلُ، ايمان واري، پروسي جهڙي، سچي – وفادار – وچن تي پوري.

• **سُتِيُ ج سُتِيُونُ:** ٿ سِپِيُ – سُتڙو – سپ، ڪوڏيءَ جو هڪ قسم. ڦَڪِيُ – دوا جو وزن. "ڦَڪِيُ فرق نہ ڪيو سوين ڏنائون سَتِيُون". هيرَ – عادت.

– **سُتِيُ اَچڻُ:** عقل اچڻ – پرائڻ – سکڻ – ننڍپڻ مان پرائڻ.

– **سُتِيُ پوڻُ:** هيرَ پوڻُ – چوس پوڻُ – عادت ٿيڻ – علت پوڻ سکيا ملڻ.

– **سُتِيُ ڏيڻُ:** دوا پيارڻ، زهر ڏيڻ.

• **سَتِيا ج سَتياڻُون:** ٿ. [سن. سَتِيا = طاقت] قوت – زور – سگهه. ايمان، مضبوطي – همت – مڙسي، ايمانداري – پَت _ سچائي – سِپِتيائي – ڌيرج – صبر.

• **سَتِيا ٻَڌَڻُ:** همت ڪرڻ – مڙسي ڪرڻ – جرئت ڪرڻ – دل جهلڻ – جگر جهلڻ – فلڪ ڪرڻ.

• **سَتِيا جي پيڙَنُ کي سُتَوُ ڪَرڻُ:** ست قائم رکڻ – عصمت جي حفاظت ڪرڻ.

• **سَتِيا ڪَرڻُ:** همت ڪرڻ – بهادري ڪرڻ.

• **سَتِيا گِرِهه:** سچ تي بلڪل پوري طرح قائم رهڻ واري مهم – سچو مقبالو، خاموش مقابلو.

• **سَتِيا مَنْڊَڻُ:** همت ڪرڻ – مڙسي ڪرڻ – جرئت ڪرڻ – جگر ڏارڻ، پڪو ارادو ڪرڻ – قصد ڪرڻ، ايمانداري رکڻ – سِپِتيائي رکڻ.

• **سَتياناس:** ظرف، برباديءَ – تباهي – ابتري – اُجاڙَ – ويراني – خانہ خرابي.

• **سَتِيا ناسُ ٿيڻ:** تباهه ۽ برباد ٿيڻ – خراب ٿيڻ – ويران ٿيڻ – منهدم ٿيڻ، زور گهٽجڻ.

• **سَتِيا ناسُ ڪَرڻُ:** تباهي ڪرڻ – ويراني ڪرڻ – برباد ڪرڻ، بي ڪار ڪرڻ – ڦٽائڻ – ڊاهڻ – ڪٽائڻ، بيڙي ٻوڙڻ – مسائڻ، تُلف تاراج ڪرڻ – چٽ ڪرڻ.

• **سَتياوانُ ج سَتياوانَ:** ذ. صفت، همت ڀريو – ڇاتي وارو – جامڙد – جرئت وارو – برجستو – ڦِڙت، سِپِتيو – سچو.

- **سَتِيارو:** اسم خاص. تعلقي فيض گنج (رياست خيرپور) ۾ تعلقي دادو ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سَتِيارِيُ:** اسم خاص. ٽنڊو الهيار، شهدادپور، ۽ ٽنڊي محمد خان تعلقن ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سَتيتالِيهہ:** ذ. صفت. هڪ عدد جو نالو - چاليهہ ۽ ست - پنجاهہ مان ٽي گهٽ - ٤٧.
- **سَتِيُ ڏَهَرا، ستي ڏيرا:** اسم خاص. تعلقي ننگرپارڪر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **سَتيِنُڙو ج سَتيِنُڙا:** ذ. ٻ رکي ستي وجهڻ جي سِپي - ڏوئيمُڙو.
- **سَتِيُڙو ج سَتِيڙا:** ذ. پاڻيءَ جي هڪ جيت جو قسم.
- **سَٿَ ج سَٿُونَ:** ث. [سن. سارٿ] مجلس - ڪچهري - سنگت. جماعت. سماج - انجمن. انبار - ڍڳ - گَنڍَ - ڍير - ڪوڙ - ڪيچ. جهاز جو تخت.
- **سَٿائِي ج سَٿائِيُونَ:** ث. ڍڳ ڪرائڻ جي قيمت يا مزوري.
- **سَٿَ ٿِيُ پَوَڻُ:** ٽوٽي، گيسر يا آرسي ماٺهو وانگر ڍڳَ ٿي ليٽيُ پوڻ.
- **سَٿاڪِيرُ ج سَٿاڪِيرا:** ذ. صفت. ڀاڳ وارو - بخت وارو - نصيب وارو - قسمت وارو - سڀاڳو.
- **سَٿانَ ج سَٿانَ:** ز. [سن. سٿا] آستانو.
- **سَٿائي:** ظرف. [سن. سَ = چڱو + سَٿائي = وقت تي] پوري ٽائي تي - پوري وقت تي - وقت سر.
- **سَٿائِي ج سَٿائِيُونَ:** ث. سَٿري - سولي - آسان.
- **سَٿائِينُ ج سَٿائِيُونَ(ل):** ث. ظرف. ٽائيڪي - جائتي - ٺيڪي - محفوظ.
- **سَٿَرَ ج سَٿَرُونَ:** ث. ٽنگ جو گوڏي کان مٿيون حصو - ران.
- **سَٿَرَتي ڏَڪَ هڻَڻُ:** افسوس ڪرڻ - ارمان جو اظهار ڪرڻ.
- **سَٿَرَ سَٿُونَ:** ظرف. آهستي - ڪنهن آزاد وقت - موقعي سان.
- **سَٿَرَ مان پَٽَ جَمَڻُ:** ٿوري ڪم مان وڏو فائدو ٿيڻ - اڻ ٿيندي لاڀ ڪاري ٿيڻ.
- **سُٿرا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **سَٿراڙو ج سَٿراڙا:** ذ. مري ويل جي گهر ۾ عزيزن جو ٻارهين تائين رهڻ جي رسم. ماتي يا پٽ ڪرڻ جي رسم.
- **سَٿَرڻُ:** مصدر. پکيڙڻ - همورا ڪرڻ - هڪ جهڙو ڪرڻ - ڪنديرڻ.
- **سُٿِرو ج سُٿِرا:** ذ. سؤکو - سولو - سکيو - سٿائو - سهنجو - آسان - سليس - سهل. صاف - اجلو - نرمل.
- **سَٿرا ساٿيُ اچڻُ:** (اصطلاح) سو لائي سان مري وڃڻ - سولو موت اچڻ.
- **سَٿرائي ج سَٿرائيُونَ:** ث. اجرائي.
- **سَٿَرِي ج سَٿَرِيُونَ:** ث. ڪانن يا گاهه جي ننڍڙي سٿي - ٿهي. سٿو - چنيو گاهہ جي. ڪيڙي ويڙهڻ لاءِ ٽي ڦوٽ ديگهه ۾ انچ ڪولائي وارو ڪاٺ جو ٽڪر، ڪورين جو هڪ اوزار. اوڙ - ڪاهي. ٿهر - ظهر - سنت - ختنو.
- **سٿري ويهڻ:** طهر لاءِ ڪونادي تي ويهڻ.
- **سِٿَلُ ج سِٿَلَ:** ذ. [س. شٿل - ڍلو] ساٺو - نستو. سست - ٿڪو - آلسي - ڍلو. جهڪو لانجهو - ليلهڙو. ضعيف.
- **سِٿلائِي ج سِٿلائِيُونَ:** ث. ٿڪائي - سستي - آلسي - موڳائي - جهڪائي - نستائي. ضعيفائي.
- **سَٿَڻُ:** مصدر. [سن. سٿ = گڏ ڪرڻ] سٿو ڪرڻ - ٿهڻ - هڪ ٻئي مٿان رکڻ - سٿي ڪرڻ.
- **سَٿِڻِي ج سَٿِڻِيُونَ:** ث. سٿي ڪرڻ جو نمونو - سٿڻ جو طريقو. سٿڻ هڻڻ جي مزدوري. چپو - نپوڙ. پيڙو - زور. گهاگهه.
- **سِٿڻُ:** مصدر. دوسڻ. ترنڪڙ ۾ اڪلائڻ. ڏوڪڻ. گاهڻ ڪرڻ. ڦسڻ - گوڙهہ ڪرڻ. ٿوري جاءِ ۾ زور سان وجهڻ - ڏڪڻ - ڏٻڻ.
- **سُٿَڻُ ج سُٿَڻُونَ:** ث. [سن. سوٿرنيَ] ڪانچ - شلوار.
- **سُٿڻ جو مُرس:** ذ. برادريءَ جو ماڻهو.
- **سَٿُو ج سَٿا:** ذ. [سن. سٿ] ڍڳُ - ڍير. پوک جي وڍِ جو ڦيڙهو. ٿهو - انبار - سٿُ - سامان جي هڪ ٻئي مٿان ذخيرو.
- **سَٿو سَهَڻُ:** صبر ڪرڻ - بوجو برداشت ڪرڻ.
- **سَٿُوٺارو ج سَٿُوٺارا (ث):** ذ. مسافريءَ ۾ سنگت ڪرائيندڙ - همسفر.
- **سَٿِيُ ج سَٿِيُونَ:** ث. [سن. سٿ] هڪ ٻئي مٿان مڙو رکيل گاهہ. سامان. استري ٿيل ڪپڙا (وغيره).
- **سَٽَ ج سَٽُونَ:** ث. چوٽ - ڏڪ کان آيل چوٽ - ڏڪ - چيٽ - ايذاءُ - جلدائي. سگهائي - تڙتائي - شتابي - چٽڪي - تيزي - جهٽ پٽ. حملو - ڪاهہ - جُلهہ - اَڇل - مارو. "جهول نہ جهلي سهٽي، ساٿر سٽ سند پاس" (شاهہ). ڏوئڻ وقت ڪپڙي کي تختي تي هڻڻ جو ڪم.
- **سَٽَ اچڻُ:** ڪاڪڙو ڪرڻ (ٻار جي حالت ۾). ڪنهن عضوي جو مُڙڻ. نقصان رسڻ - چيهو پوڻ.
- **سَٽَ پَنڌُ:** ٿورو پنڌ - پورو پنو مفاصلو - واجبي وڇوٽي - اوڏڙو - نزديڪ - ويجهو - ٻہ ٽي ورڪون.
- **سَٽَ پَوَڻُ:** چيلهہ ۾ درد ٿيڻ - رڳ جو مُڙڻ جهڪ پوڻ. چڪي پوڻ.
- **سَٽَ ڏِيڻُ:** چڪي ڏيڻ - زور ڏيڻ. سگهہ ڪرڻ - همت ڪرڻ.
- **سَٽَ سَٽَ:** ظرف. جلدي جلدي - هڪدم يڪدم - سَٽا سٽ. تڪڙي هلڻ جو آواز - ساڪڙ ساڪڙ.
- **سَٽَ سَٽَ ڪَرڻُ:** يڪدم ڏڪ هڻي وٺڻ.

– سٽ ڪٽ ج سٽئون ڪٽون: ٿ. وڏ ڪٽ – ڪاٻو. ڪينهونءَ سان ڏڪ هڻڻ جو آواز.

– سٽ ڪٽ رانڊ: ٿ. ڪينهونءَ سان ڏڪ هڻڻ واري راند.

– سٽ ڪڍڻ: سخت ڳالهائڻ – هاها ڪرڻ.

– سٽ ڪڻڻ: تکڙو هلڻ – جلدي قدم کڻڻ. چڙپ ڏيڻ.

– سٽ هڻڻ: جوکي سهڻ لاءِ تيار رهڻ. لنوڌ ڪرڻ.

• سٽ ج سٽيون: ٿ. [سن. سٽ = سودو ڪرڻ] سودو. مراد. مٽ سٽ. عوض. سٽو.

• سٽ جُڙڻ: عوض ملڻ – معاوضو ملڻ. سودو ٺهڻ. "سر ڏني سٽ جڙي ته عاشق ايئن اچن" (شاهه).

– سٽ جوڙڻ: عوض مقرر ڪرڻ. سودو ٺاهڻ.

– سٽ مٽ: ظرف. هڪجهڙو – برابر (سودو).

– سٽ ج سٽ: ذ. قميص جي ٻانهن جو ٻٽڻ. ڊبري. ٻڪل. (ترنگ) لوهه جي پيٽي (لاڙ).

• سِٽ (سِٽَر) ج سِٽون (سِٽرون): ٿ. [سن. سٽ. ع. سطر = سٽ] ليڪو – ليڪ. لفظن جي قطار – ڪتاب جي لائين. تجويز – رٿا – تدبير. ارادو – پهه – خيال. منصوبو. ريت – رسم. "ڏڻ ڏارڻ. ڏار رهڻ. اي نه سنگهارن سٽ" سٽاءِ – جوڙجڪ. رٿ – تجويز. سازش. طريقو – نمونو سوجهه – دستور – رواج – قرينو. حڪم – ڪوهه يا ارلي تي آباد ٿيندڙ زمين جي ٻاريءَ جو ٻنو. ٻوند – ڏري – ٿوري هوءَ.

– سٽ جوڙڻ: مقابلو ڪرڻ. سامان پورو ڪرڻ. ترتيب ڏيڻ.

– سٽ سٽڻ: رٿ رٿڻ – منصوبو ٺاهڻ. ارادو ڪرڻ. قصد ڪرڻ. صلاح ڪرڻ – تجويز ڪرڻ – مشورو ڪرڻ.

– سٽ ڪترڻ: ٻنيءَ ۾ ٻج وجهڻ لاءِ ٻنا ٻاريون جوڙڻ.

– سٽون پائڻ: سٽون ڪڍڻ – ليڪا پائڻ – نشان ڪرڻ – خط ڪڍڻ.

– سٽون سٽباهڻ: سٽون سٽڻ – تجويزون سوچڻ. رٿون ڪرڻ.

– سٽون منجهڻ: ڪکو وکو ٿيڻ – ويچون ڏيڻ – ڦهيون منجهڻ – منجهي پوڻ.

• سٽ ج سٽون: ٿ. سرڪ – ٻوند – ڦڙي مال ۾ بيماريءَ جو هڪ قسم.

• سٽ ج سٽون: ٿ. برسات جي وقت بيٺل پاڻي جي ڪناري وٽ سڪل زمين.

• سٽ (سٽر) ج سٽ (سٽر): ذ. [سن. سوتر. پرا. سوتم] ڪتيل ڪپهه جا ڌاڳا. ڌور – ڌوري. (هه. سوت).

– سٽ پسائڻ: نڱڻ جي ڪوشش ڪرڻ.

– سٽ منجهڻ: منجهي پوڻ. حيران ٿيڻ – ويچو ٿيڻ – بتال ٿيڻ.

– سٽ منجهي پوڻ: ڳالهه جو مشڪل ٿيڻ.

• سٽاءِ (سٽرا) ج سٽائون (سٽرائون): ٿ. رٿ – تجويز. اٽڪل – صلاح. ترتيب – جوڙجڪ – ٻيهڪ. سامان – اسبابه شئي – ٽول ٽال.

– سٽاءِ ج سٽاءَ: ٿ. جوڙجڪ – ماندان رٿ – تجويز – اٽڪل سامان – اسبابه

– سٽائتو ج سٽائتا: ذ. صفت. ڪفائتي – صرفائتي – ٿور خرچو. سادو. با ترتيب – سجلاٽو – اسلوب وارو.

– سٽا سٽ: ٿ. مارڪٽ جو مسلسل آواز – ڪٽڪو. لڳاتار – پي ڏڪي.

• سٽاڪ ج سٽاڪون: ٿ. لڪڻ سان ڏڪن جو آواز – شڙاپ.

• سٽاڻ (سٽراڻ) ج سٽاڻون (سٽراڻون): ٿ. مشغولي – مزوري. ٺاهه – بندوبست – جوڙجڪ – انتظام. اٽڪل بازي – حرفت بازي – حڪمت عملي.

– سٽائو سانگ ج سٽائا سانگ: ذ. ڏاڍو لاچار. سخت قسمت.

– سٽائي سانگ: لاچاري سبب. "لالن لائي ڏينهڙا ڪنهن سٽائي سانگ" (شاهه).

• سٽائو ج سٽائا: ذ. صفت. سخت ڏاڍو – زبردست. ڏکيو – ڪٺن – مشڪل. سوڙ. مضبوط – جاڏو – ڪرڙو – جانٺو – سڀر – زوراٺو – زور ڀريو – توانو.

– سٽائي ج سٽائيون: ٿ. موت جي مهل – سڪرات جو وقت. سختي.

• سٽائڻ: مصدر. ڪٽائڻ ڀڃارائڻ – ٺپائڻ ڇڪائڻ ٿات ڪرائڻ مار ڪڍائڻ.

• سٽائي ج سٽائيون: ٿ. ڀڃارڻي – ڪٽائي. سٽائڻ جي مزدوري.

• سٽيو ج سٽيا: ذ. مهڻو – طعنو – ڏوراپو – ڏونگهو.

– سٽيا ڏيڻ: مهڻا ڏيڻ – طعنا ڏيڻ – ڏوراپا ڏيڻ – ڏونگها ڏيڻ.

• سٽجڻ: مصدر. مارجڻ – ڪٽجڻ – سمهڻ – ننڊ ڪرڻ – آرام ڪرڻ.

• سٽرونر ج سٽرونر: ذ. صفت. جبرو – جانٺو. قوي – سڌر – ڏٽو مٽو – ٺٺو – جٽو – رٽو – ٿلهو – مٽڪو – ڏڳ – ٻٽ ۾ ٻريل – چؤيڪو.

– سٽرونر ٿيڻ: پڪو ٿيڻ – مضبوط ٿيڻ – تڪليف سهڻ جهڙو ٿيڻ.

• سٽڪائڻ: مصدر. هڪدم ٻرايا عيب ٻڌائڻ. مقعد جي طرفان هوا ڪڍڻ.

• سٽڪڻ: مصدر. ڏڪ هڻڻ. وڙهڻ.

– سٽڪ ج سٽڪون: ٿ. ويڙهه – جهيڙو.

– سٽڪار ج سٽڪارون: ٿ. جهيڙو – جهڳڙو.

– سٽڪار ج سٽڪار: ذ. ڏڪن جو آواز. "ميٺهن جي سٽڪار".

– سٽڪار ڪڍائڻ: ڏڪ هڻڻ.

– سٽڪو ج سٽڪا: ذ. ڏڪن جو آواز – ڦهڪو. ڪٽ. ڪپڙن کي ڌوئڻ مهل زور سان ڏڪن هڻڻ جو آواز – ميٺهن جو آواز (ذ. صفت). برجستو.

– سٽڪو ڪٽڪو ج سٽڪا ڪٽڪا: ذ. مارڪٽ. ظلم زبردستي.

– **سَنڪو مَچائڻُ**: مارڻ. ٺهڪا ڪرڻ.

• **سَنڪِي ج سَنڪيُونْ**: ث. دائِيُ.

• **سَنَلُ ج سَنَلَ**: ذ. آڏاٽي جي هڪ اوزار جو نالو -- بابين دانُ.

• **سَنَلُ ج سَنَلَ**: ذ. [سن. سٽ = سودو ڪرڻ] سودو – انجام – معاهدو. رٿ – خيال. صلاح مصلحت فيصلو. قميص جي ڪُف ۾ پوندڙ ٻنڻ.

– **سَنَلُ ڪَرڻُ**: ناهه ٺوهه ڪرڻ – بندوبست ڪرڻ. صلاح ڪرڻ. ٻڌي ڪرڻ. سودو ڪرڻ.

– **سَنَلُ مَنَلُ**: صلاح مصلحت. ڦيرگهير.

– **سَنَلُ هَڻَڻُ**: صلاح ڪرڻ.

• **سَنَڻُ**: مصدر. اڇلڻ اڇلائڻ – ڦٽو ڪرڻ – اميد وڃائڻ. ڌسڻ – ڪيرائڻ – ڪيرڻ. ڌڪو ڏيڻ. ڇڪڻُ – سٽ ڏيڻ. ڪپڙن کي صاف ڪرڻ لاءِ تختي تي ڪپڙن کي سٽونئي سان ڪٽڻ. پڇاڙڻ – زور سان هڻڻ – مار ڏيڻ – ڌاڳوڙڻ. ٽڪو هلڻ – ڪڙي ڪڍڻ. شڪار لاءِ تترن کي جهنگ مان اٿارڻ لاءِ لٺين سان سٽڪا ڪرڻ.

– **سَنِڻِي (سَنِرِڻِي) ج سَنِڻِيُونْ (سَنِرِڻِيُون)**: ث. ٻڪري، رڍ يا اٺ جي وارن کي سٽڻ جي ڪاني – ساٽو.

– **سَنِي بارِ ڪَرڻُ**: ڏاڍي مار ڏيڻ.

• **سِرَڻُ**: مصدر. [سن. سرج = خلقڻ] رٿڻ – ناهڻ – جوڙڻ – تجويز ڪرڻ – (قياس) ٻڌڻ. گهڙڻ. سوچڻ – ويچارڻ. سنوارڻ – سڌارڻ سجائڻ – سينگارڻ. شروع ڪرڻ – منڍڻ.

• **سَٽو ج سَٽا**: ذ. [سن. سٽ = سودو ڪرڻ] واپار جو سودو. غير حاضر مال جو واپار. تحريري اقرار نامو. مٿا سٽا – ساٽو – عيوضو – بدلو – بدو – وار ڦير – اٿل پٿل – وٽو – مارچو – ڏي وٺ – وهنوار. ٽڪ – ٽَلَ – اٽڪل – قياسُ. ويچار – خيالُ. حڪمت عملي. سوٽي – ڌراوٽ. ٻيڙيءَ جو فرش دار ڀاٽيو.

– **سَٽا هڻڻُ**: (ملاحن جو اصطلاح) ونجهه هڻڻ. مڇي مارڻ لاءِ واڪ ڏيڻ.

– **سَٽورِي ج سَٽورِيُونْ**: ذ. سٽائي – سٽا هڻندڙ. سودو ڪندڙ – دَلالُ.

– **سَٽو**: مڇيءَ کي جار ڏي ڀڄائڻ لاءِ پاڻي ۾ لٺيون هڻي آواز پيدا ڪرڻ. واڪ ڏيڻ. شرط هڻڻ.

– **سَٽي بازُ ج سَٽي بازَ**: ذ. پيداوار تي شرط هڻندڙ – سٽائِيُ.

• **سِٽو ج سِٽا**: ذ. پوک جو سنگ. ٽاڄيءَ کي مٿان جهلي بيهندڙ ڏور.

• **سَٽولُ ج سَٽول**: ذ. شوخ – سخت – ڏاڍو.

– **سَٽِيُ ج سَٽيُونْ**: ث. رسي "ڪوهر ٽران ٽرجت. سانيڪا ءِ سَٽيُونْ"

• **سِٽِيُ**: (انگ. City = شهر) وڏو شهر (هڪ لک ڪان مٿي آبادي وارو).

• **سٽيڪِڙِيُ (لس)**: ث. جنڊ جو اُستر جنهن تي اٽو ڪري. "ٽاز منجهان نيندوس. شوشي تنهنجون سٽيڪڙيءَ" (مير ٻرو).

• **سِٽِيُنُو**: اسم خاص. ڪپڙي جو هڪ قسم.

• **سَٺُ**: ث. صفت. (ف. شخصيت) هڪ عدد جو نالو – ٽي ويهون – ڇهه ڏهاڪا – پنجاهه ۽ ڏهه يا ٦٠.

• **سِٺَ ج سِٺُونْ**: ث. هَجوَ – گِلاَ. شڪايت. ٽوڪبازي – ڪوارَ – ڄَٺِ ڦَٺ. نڪته چيني.

• **سِٺ ج سِٺُونْ (ڪ)**: ث. نرڙ جو گهُنجُ.

• **سِٺُ ج سِٺَ**: ذ خوار خراب – بڇڙو.

• **سُٺائڻُ**: مصدر. وات جو واقف ڪرائڻ – رستي جو سونهون.

• **سَٺِرِيا (ل)**: ذ. سٺ ڏينهن ۾ پچي تيار ٿيندڙ ساريون.

– **سَٺِرِيا چانُورَ**: اسم خاص. سٺ ڏينهن ۾ پچي تيار ٿيندڙ چانورن جو هڪ قسم.

– **سَٺِرِيَ جُونُرُ**: سٺ ڏينهن ۾ پچندڙ جونر جو هڪ قسم.

• **سِٺَڻُ**: مصدر. ننڊڻ. گِلا ڪرڻ – هَجو ڪرڻ. ڄٺ ڪرڻ – ٽوڪڻ – ذليل ڪرڻ. خوار ڪرڻ. ناهي رکڻ (ڪتاب) مڪڻ.

• **سِٺَڻُ ٺَٺَڻُ**: هَجو يا گِلا ڪرڻ – ڪُوار چوڻ – ننڊڻ – برن لفظن ۾ ياد ڪرڻ. نظم ۾ گهٽ وڌ ڳالهائڻ. ڦٽ ملامت ڪرڻ.

• **سِٺو ج سِٺا**: ذ. عورتن جي ڳائڻ جو هڪ قسم – ڳيچ.

• **سَٺوُ ج سَٺا**: ذ. سانگو – سجهه – ساڃي – ڏَتَ. انتظام – ناهه – جوڙجڪ – اجهو.

• **سٺائتوُ ج سٺائتا**: ذ.صفت. وجهائتو – سجهائتو – موقعي وارو سانگي وارو.

– **سَٺوُ ڪَرڻُ**: بندوبست ڪرڻ – ناهي رکڻ – ٺيڪ ڪرڻ – جوڙجڪ ڪرڻ.

• **سُٺوُ ج سُٺا**: ذ. صفت. [سن. سُشْٺ = چڱو] عمدو – سهڻو – چڱو – سٺرو – ڄَسُ پريو – ملوڪ خاصو – ناهوڪو – ڀلو – وڻندڙ – ٺيڪ. اڇو اجرو. خالص – نج – صاف. خوب – چوکو – ڪرو – چڱي خصلت وارو. سچو.

– **سُٺامُ ج سُٺاما**: ذ. صفائي – پاڪائي. سٺائي.

– **سُٺاڻِ**: ث. صفت. سٺائي – صفائي – پوشيدائي – اڇائي – اُجلائي. نزاڪت – ملوڪت – باريڪي.

– **سُٺائِي ج سُٺائيُونْ**: ث. صفت. سُٺاڻ – صفائي – اڇائي – پاڪائي. لذت. نزاڪت – ملوڪت. چڱائي – خوبي خاصيت.

– **سُٺوُ سٺابوُ ج سُٺا سٺابا**: ذ. صفت. سُٺا ڪرو – سٺرو – خوش. مٺارو.

• **سَٺيا**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سَپُ ج سَپَ**: ذ. [سن. سرپ = نانگ] زهريلي بلا جو هڪ قسم –

ٽانگ بَلا "سنهه پانءِ م سپ، وياءِ واسينگن جا" (شاهه). "سنها پونءِ م سپ، سَڪا جنهين پيٽ" (شاهه).

— **سَپَ ڪَنْڙوُ هُڻَڻُ:** بوڙو هڻڻ. آهستي ڳالهه ٻڌڻ.

• **سِپَ ج سِپُونْ:** ث. [سن. شُڪْتِهه. پرا. سپ] دريائي يا سامونڊي جانور جو هڪ قسم. سڄڻ موتين جو ڪوپو — سپي. سُتڻڙو.

• **سُپُ ج سُپَ:** ذ. [سن. سورْپَ] ڇڄ - ڳاگڙو - وارڙو. فيل گوش.

• **سُپاترُ ج سُپاتِرَ:** ذ. صفت. [سن. سُپاتر] لائق — جوڳو - سپاٽ - وڙائتو — پاڻ مَسڪر. نيڪ — چڱو — لائق پريو - ڳُڻونت روڙو — للائتو. صالح — سپوٽ — چڱي وان — فرمانبردار —حلالي. ظرف. شايان — واجب.

• **سِپاتوُ ج سِپاتا:** ذ. جُتيءَ جو هڪ قسم — سادي جُتي — زنانو سليپر — بِنا ڪنڙين جي جُتي. (هه. سپاٽ).

• **سَپاٽُ ج سَپاٽَ:** ذ صفت. [سن. سپاتر: سُ = چڱو + پاتر = ٿانءَ] لسو — سنئون — تراڪڙو — وِيسوڙو — چيٽرو — چيڙو لاسرو — صاف. بنا ڪنڙين واري جُتي — سون يا چانديءَ جي مڙهت وارو جوتو. سپاتو. (ذ). مٿاڇرو — مٿ — روءِ — ٿر — سطح.

• **سُپاٽُ ج سُپاٽَ:** ذ. [سن. سُپُتْر: سُ = چڱو + پت = پٽ] فرمانبردار — سپوٽ — حلالي. لائق — جوڳو — وڙائتو — نيڪ — چڱو — لائق پريو — خاصو — عمدو. معقول. اُتم. (ظرف). شايان — واجب.

— **سُپاتوُ ج سُپاتا:** ذ. [سن. سپاتر: سُ = سنو + پاتر = ٿانءَ] سکيو — سهنجو. ٿلهو - متارو. ايماندار.

• **سَپارَ ج سَپارُوُنْ:** ث. محنت. گهڻو ڪم — جفاڪشي.

• **سُپارَتَ ج سُپارَتُونْ:** ث. [ف. سفارش] سُپارش — پارت — سُپارس. حوالو — ميزمنٽ. سپردگي. پلائي.

• **سُپارَسَ ج سُپارَسُونْ:** ث. سَپارَت.

• **سُپارَشَ ج سُپارَشُونْ:** ث. سپارت.

• **سُپارَڻُ:** مصدر. حوالي ڪرڻ — ذمي ڪرڻ — سُونپڻ — سپرد ڪرڻ — پرتو ڪرڻ. "منهنجي عيبن ڏي تہ نهار، تنگ پنهنجو پاڻ سُپارج" (مثنان).

• **سَپارِيُ ج سَپارِيُونْ:** ث. سلڇڻي — چڱين عادتن واري.

• **سُپاڙو ج سُپاڙا:** ذ. صفت. (سُ + پاڙ) چڱي ٻُڻ وارو. چڱي خاندان جو — خانداني. (ث. سُپاڙي ج سُپاڙيُونْ).

• **سِپاسُ:** ث. (ف). شڪرانو — حمد — احسامندي جو اظهار. شاباس — تعريف — واکاڻ — ساراهه.

— **سِپاسَ گُذارِيُ ج سِپاسَ گُذارِيُونْ:** ث. [ف. سپاس + گذاري > گذاشتن = رکڻ] شڪر گذاري — منت شناسي — اعتراف. نعمت.

— **سِپاسَ نامو ج سِپاسَ ناما:** ذ. تحريري واکاڻ — شڪريو (انگ) اَئڊريس.

• **سِپاهُ ج سِپاهَ:** ذ. (ف). لشڪر. فوج — ڪٽڪ — جٿو. جنگي سپاهي.

— **سِپاهِڪو ج سِپاهِڪا:** ذ. سپاهي جو — سپاهيانو — ملٽري جو — فوجي.

— **سِپاهِگَرِيُ ج سِپاهِگَرِيُونْ:** ث. فوجي ڪم — بهادري — سورمائي — سپاهگيري.

— **سِپاهِگيرِيُ ج سِپاهِگيرِيُونْ:** ث. فوجي نوڪري — سپاهيانو جوهر — پوليس جو ڪم يا نوڪري. پانهپ — پيلپو. نوڪري. مزوري — ڪارڪرت.

— **سِپاهِيُ ج سِپاهِيَ:** ث. فوجي ماڻهو — لشڪري — سولجر — ڪانسٽيبل — سنتري. جنگي بهادر — سورمو — وير — غازي مرد — پهلوان. ڪولو — نوڪر. پانهو. درحو ماڻهو.

— **سِپاهِيانُو ج سِپاهِيانا:** ذ. صفت. سپاهي جو — سپاهي وارو — فوجي — جنگي — سپاهڪو.

— **سُپاهَتَ ج سُپاهَتُونْ:** ث. نيڪ عادت — چڱا لڇڻ — سُٺا پرڪار.

— **سُپاهَتِيُ ج سُپاهَتِيُ:** ذ. صفت. موچاري ڪم وارو.

• **سُپَتَ ج سُپَتُونْ:** ث. [سن. سُپْرتِيَ: سُ = چڱو + پرتيه = پت] چڱو — پت — سچائي — ايمانداري — راستبازي.

— **سُپَتِيو ج سُپَتِيا:** ذ. صفت. چڱي پت وارو — سچو.

• **سُپَتارو (ل):** ظرف. (سُ + پتيارو) بلڪل — صاف — بنهه.

• **سُپَتَ سِنْڌو:** اسم خاص. ستن دريائن جهڙوڪ: ١ـ جهلم. ٢ـ چناب. ٣ـ راوي. ۴ـ ستلج. ۵ـ بياس. ٦ـ سرسوتي. ٧ـ سنڌو واري ايراضي وارو ملڪ.

• **سِپَتَ (ٿ):** (آوان اٺ ڪي ڏانوڻ وجهڻ مهل ان ڪي پير سوڙها ڪرائڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ لفظ.

• **سُپُٽُ (سُپُٽْرُ) ج سُپُٽَ (سُپُٽْرَ):** ذ. [سن. سُ = چڱو + پتر = پٽ] نيڪ پٽ — صالح پٽ — سپوٽ — چشيوان پٽ — فرمانبردار پٽ. سنو ڇوڪر.

• **سُپُٽو ج سُپُٽا:** ذ. صفت. صالح پٽن وارو — چڱن پٽن وارو.

— **سُپُٽِيو ج سُپُٽِيا (ٿ):** ذ. صالح ۽ نيڪ اولاد وارو.

• **سِپَجَڻُ:** مصدر. [سن. سمپن] ڄاپڻ — خلقجڻ — پيدا ٿيڻ — ورتڄڻ — اُپائجڻ — رچڻ — سرجڻ — نپجڻ. "مَ سِپَجي ماڻئي! مئي! نہ جائي!" (شاهه).

• **سِپَجَڻُ:** مصدر. سپجڻ.

• **سِپَرَ ج سِپَرُونْ:** ث. [ف]. ڍال — ڪيڙي. ڍڪ — پردو — پوش پناهه — روڪ — بچاءُ — آڙ — جهل. حمايت. چٽڻ لاءِ نشان.

• **سِپِهرُ ج سِپِهرَ:** ذ. [ف. سپر] آسمان — آڀ فلڪ.

• **سُپِرَ ج سُپِرُونْ:** ث. حامد زال. ڏکي ڄڻائي.

- سُپِر: ظرف. موچاري رِيت چگي، طرح.
- سُپُرد: ظرف. حوالي ذمي - ذميواريءَ ۾ - چارج ۾ جوابداري هيٺ - تفويض ڪيل. امانت ۾. پارت. سفارش.
- سُپُرد ڪرڻ: سونپڻ - حوالي ڪرڻ - ذمي ڪرڻ - چارج ۾ ڏيڻ - هٿ ۾ ڏيڻ - پرتو ڪرڻ. سنڀالي ڏيڻ. امانت رکڻ. نظربنديءَ ۾ ڏيڻ - حراست ۾ ڏيڻ.
- سُپُردگِي ج سُپُردگِيُون: ث. تحويل - حوالات - حراست - نظربندي - ذميواري.
- سُپُرْدُ ج سُپُرْدَا: ذ. ويهڪ جي جاءِ جو اندريون پاسو - پچو - مُڙو.
- سِپرڪاٺ: تر ۾ هڪ راند جو قسم (جا ڪينهي سان کيڏبي آهي).
- سُپرنٽينڊنٽُ ج سُپرنٽينڊنٽ: ذ. (انگ) محافظ - نگهبان - نگران - داروغو - ناظر - منتظم - مهتمم.
- سُپروائيزر: ذ. [انگ] نگهبان - نگران - داروغو - مهتمم. وڏو تپيدار - سرڪل جو حاڪم.
- سِپَرِيُ: اسم خاص. تعلقي جاتي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- سِپرِيُ ج سِپرِيُونُ: ث. ٽانگي جي اڳئين خاني اڳيان گهوڙي جي لتن کان بچاءَ لاءِ ڪاٺ جو تختو.
- سَپِرِيُ ج سَپِرِيُونُ: ث. هندي وانگر وڏي منهن سان ديگڙو - ٽاپيلو - ٽپيلو - توب. (لس) ديڪي - پتيلي.
- سُپِرِيُونُ ڪڍڻ: ڪڇيءَ جي ڦرجهلڻ لاءِ چپڙيُونُ ڪڍڻ.
- سُپِرِينُ ج سُپِرِينُ: ذ. [سن. سُ = چڱو + وري = پيار ڪرڻ] ساجن - پرين - پرين - دوست - پيارو - محبوب - عشق - ڍولڻ - لالڻ - دلبر - يار.
- سُپِڙُ: اسم خاص. لس ٻيلي جو سخي حاڪم. "سُپڙ رات سنباهيا تازي تو لائي." "سُپڙ در سوال ڪرڻ قيمت آئيين" (شاه).
- سَپِڙتالِي ج سپڙتاليُون: ذ. طوائفن سان طبلو وڄائيندڙ - سازن وارو. ڳائيندڙ.
- سُپِڙڻ: پاڻيءَ ۾ ٻلو ڪرڻ. "ميڻهن سڳ سپڙيا" (تلاءَ ۾ مينهن پاڻي ٿورو پر سڳ گپ ۽ پاڻيءَ سان آلا ڪيائون).
- سُپِڙو ج سُپِڙا: ذ. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ زيور. پون ڦوڙ - سپ ڪنڀي - ڦنڱي.
- سَپِڙيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- سُپِڪ ج سُپِڪَ: ذ. صفت. [سن. سپڪ: سُ = چڱو + پڪ = پچڻ] چڱي طرح پڪل - خوب پڪل - پورو پڪل - سوڪ - ڪرڙ - سخت. لائق - ڪامل. تيار - رسيدو - سامائل. بالغ. سهڻو - سٺو - عمدو. تازو. چڱو. سنهڙو - نفيس.
- سَپِڪِي: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- سُپِڪِي جاگِير: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- سَپِ ڪَنڀِيُ ج سَپِ ڪَنڀِيُونُ: ث. برساتي يا سيلابي زمين تي پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم - پون ڦوڙ - سپڙو. پڏپهيڙو.
- سُپِنجُ ج سُپِنجَ: ذ. ربڙ مان ٺهيل پاڻيءَ کي چهندڙ هڪ سوراخدار شئي - ڪکر.
- سِپَنْ نُوشُ ج سِپَنْ نُوشَ (ث): ذ. صفت. خراب خيال وارو - بدمزاج.
- سُپِنْدُ ج سُپِنْدَ (ث): ذ. ساڳي پند وارو - ساڳي آکهه جو پاڻي.
- سُپِنْدو ج سُپِنْدا: ذ. سُپِنْدُ.
- سُپِنُو ج سُپِنا: ذ. [سن. سوپن > سوپ - سمهڻ] سهڻو - خواب - رؤيا - ننڊ ۾ ڏٺل ڪا واردات. وهم - خيال. (هه. سُوپنا).
- سُپِنا ٻُنْدُ ج سُپِنا ٻُنْدَ: ذ. ڪوڙو خواب.
- سَپُوتُ ج سَپُوتَ: ذ. [سن. سپوتر: سُ - چڱو + پوتر - پٽ] لائق ۽ فرمانبردار پٽ - سچو پٽ. سٺو ڇوڪر.
- سَپوتر: ذ. [سن] سپوت. ڪم ۾ چالاڪ.
- سَپُوتُ ج سَپُوتَ: ذ. [سن. سپوتر: سُ = چڱو - پوتر = پٽ] فرمانبردار اولاد - سعادتمند فرزند. (ذ. صفت). ٻختاور - سلڇڻو - سياڻو - لائق. ڇئيوان - ڇئيدار - محتاط.
- سَپوتو ج سَپوتا: ذ. صفت. دانا - عاقل - سياڻو - بردبار.
- سَپُوتِيل: ذ. صفت. دانا - عاقل.
- سَپُورَنْجُ ج سَپُورَنْجَ: ذ. صفت. سريلو. وڏو سمجهو. وڏو سگهڙ. هنرمند.
- سَپُورِيلُ ج سَپُورِيلَ: ذ. صفت. سياڻو. سگهڙ.
- سَپُورَ ج سَپُورُوُنْ: ث. ڏب - ڏڦاڻ - ڏڙڪو.
- سَپُوڙڻ: مصدر. ڏاهڻ. مارڻ.
- سِپَهُ: ذ. (ف). فوج - لشڪر - سپاهه.
- سِپَهْ سالارُ ج سِپَهْ سالار: ذ. ڪماني - جرنيل.
- سِپَهْ گِيرِيُ ج سِپَهْ گِيرِيُونُ: ث. سپاهگيري - فوجي نوڪري.
- سَپَهْتو ج سَپَهْتا: ذ. صفت. چڱو. ڀلو - نيڪ. سٺو. اُرڳهو - اڇو - موچارو - عمدو - سٺو - چوکو - وڻندڙ - وسن جهڙو. خالص - صاف - نجو. قابو. باحفاظت.
- سَپَهْڙِي: اسم خاص. تعلقي ڏکڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- سِپِهَرُ ج سِپِهَرَ: ذ. (ف) آسمان - عرش - آڀ.
- سِپِي ج سِپِيُونُ: ث. [سن. شڪت = سپي] سمنڊ ۾ ٿيندڙ هڪ جانور جو قسم. واڻين جي پيالي - سِپي - سپ جو ڪوپو. اسم خاص. هڪ واهه جو نالو. بلڪل ٿورو حصو.
- سُپيتُ ج سُپيتَ: ذ. صفت. [ف. سفيد = اڇو] اڇو - صاف - سفيد.
- سُپِيدُ ج سُپِيدَ: ذ. صفت. (ف). سفيد - اڇو.

• سپيرُ ج سپيرَ: ذ. داناءُ عقلمند.

• سُپيرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• سُپيرو ج سُپيرا: ذ. [سن. سپگ: س = چڱو + پگ = قدم] پير سُجاتندڙ، پيري پيرادو = پاڳي.

• سِپِيا: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• سَجُ: ث. شڪل، انداز، سينگار — آرائش، خوبصورتي.

– سَجُ ڌَجُ: صورت، شڪل، هار سينگار — زيب و زينت.

– سَجُ ج سَجَ (ث): ذ. سجهہ — وجهہ — ٻُل، سنوت — سڌائي.

• سِجُ ج سِجَ: ذ. [سن. سُوريہ = سج] سورج — آفتاب — شمس — آڏِت، آدتيہ، سُوريہ، سِجُ — مِهر.

– سِجَ اُڀرَئي: ظرف. سج نڪرڻ وقت — صبح جو — صبح مهل — ڏينهن شروع ٿيڻ وقت.

– سِجُ ٻُڏَڻُ: سج لهڻ — سورج غروب ٿيڻ.

– سِجُ ٻِنِ سُٿُنِ ۾ ڦِٽڻُ: پوري منجهند هئڻ — ٺاڪ منجهند هئڻ.

– سِجُ ٽِرِيُ هيٺ لِڪائڻُ: ڪليل يا پڌري ڳالهہ کي لڪائڻ جي اجائي ڪوشش ڪرڻ.

– سِجَ چَنڊَ وانگُرَ نِڪرڻُ: مقرر وقت تي نڪرڻ.

– سِجَ سانُ: ظرف. صبح جو — سجَ اُڀرڻ ٿي وقت.

– سِجُ سُورِجُ: اسم خاص. هندن جو هڪ وڏو ڏينهن ڦڳڻ جي مهيني ۾ ايندڙ.

– سِجُ ڪاپار تي اُڀرڻُ: منجهند ٿيڻ.

– سِجَ گِرَهڻُ: سج ونجڻ جي حالت — سج جي ڌرتي ۽ چنڊ جي وچ ۾ اچي وڃڻ جي حالت. ڪسوفُ.

– سِجُ لاڙائُو ٿيڻُ: سج لهڻ وارو ٿيڻ.

– سِجَ لَٿي: ظرف. شام جو — سج لهڻ بعد — سانجهي مهل — مغرب مهل.

– سِجُ لَهڻُ: ڳلارو ٿيڻ. بي مانو ٿيڻ. بي غيرت ٿيڻ. بيڪار ٿيڻ. بي همت ٿيڻ.

• سُجات: صفت. [سن. س = چڱو + جات = ذات] چڱي ذات وارو، خانداني.

– سُجاتيو ج سُجاتيا: ذ. صفت. سُجات. سٺي گهراڻي جو. اتم گهراڻي جو.

• سجاتو: ذ. سجادو، پيندو. (ث). سٺيءَ جو هڪ قسم. سجاتو — سُهادو.

– سجاتي جو سڳو: مٽي جو سور لاهڻ لاءِ سجاتي مان وٽيل ۽ دم ڪيل سڳو.

• سُجاتِي ج سُجاتِيُ: ظرف. هڪ ذات وارو — ذات ڀائي — هم قوم — مٽ مائٽ.

• سَجّادَہ: ذ. (ع). جاءِ نماز — مُصلو. درويش بزرگن جي گادي — ويهڻ جي جاءِ.

– سَجّادَہ نِشِين: ڪنهن بزرگ جي گاديءَ تي ويهڻ وارو.

– سَجادہ نشين ٿيڻ: پير جي گاديءَ تي ويهڻ، خلافت وٺڻ.

• سجادو ج سجادا: ذ. سجاتو.

• سَجارو ج سَجارا: ذ. صفت. سياڻو، ڏاهو، عقل وارو — زيرڪ — سمجهو، سنويڙ، پهچ وارو، سمجهو.

• سُجارِي ج سُجارِيُون: ث. ڀاڄ ڪٽي.

• سُجاڪُ ج سُجاڪ: ذ. بيماري. جو هڪ قسم. ٻرميل، سوزاڪ.

• سُجاڪُو ج سُجاڪا: ذ. صفت. سجاڳ، جاڳيل — سجاڳو — بيدار. خبردار — باخبر — هوشيار — چوڪس، چستي وارو.

– سُجاڪائِي ج سُجاڪائِيُون: ث. جاڳ، سجاڳي — بيداري. خبرداري — هوشياري — سجاڳائي.

– سُجاڪِي ج سُجاڪِيُ: ذ. صفت. سجاڳ، هوشيار.

• سُجاڳُ: ذ. صفت. [سن. س = چڱو + جاڳر = جاڳڻ] جاڳيل — بيدار — خبردار، هوشيار، باخبر، چوڪس، چستي وارو، ڦڙت، تيز، سُچيت — آگاهہ.

– سُجاڳُ ٿيڻُ: جاڳڻ، ننڊ يا بي خبريءَ مان هوشيار ٿيڻ. خبردار ٿيڻ.

– سُجاڳُ ڪرڻُ: ٻئي کي ننڊ مان اٿارڻ. ڪنهن کي خاص حقيقت کان واقف ڪرڻ — آگاهہ ڪرڻ.

• سُجاڳائِي ج سُجاڳائِيُون: ث. سجاڳي، بيداري. هوشياري — خبرداري — چوڪسي.

– سُجاڳُو ج سُجاڳا: ذ. سجاڳ — هوشيار — بيدار.

– سُجاڳُو ج سُجاڳا: ذ. سويل، سانجهي واري روشني. صبح جو اجالو.

– سُجاڳِي ج سُجاڳِيُون: ث. خبرداري — سجاڳائي، جاڳرت — جاڳ — بيداري. هوشياري — چوڪسي. نگهباني. سُچيتائي.

– سُجاڳِي ٿيڻُ: ننڊ مان هوشيار ٿيڻ — اکيون کولڻ.

– سُجاڳِي: ظرف. سويلي، ساجهر.

• سجاڳِي: ث. سجاڳي.

• سُجانُ ج سُجانَ: [سن. س = چڱو + جيا = ڄاڻڻ] سجان. سمجهو — سياڻو. هوشيار. عاقل. زِيرڪ — چالاڪ — عيار. پهلوان.

• سِجاوٽو: اسم خاص. سٽيءَ جي پوک جو هڪ قسم — سجاتو.

– سِجاوٽي جو سُور: سج اڀرڻ وقت پوندڙ مٽي جو سور. سجاتي جو سُور.

– سِجاوٽي جو سڳو ونائڻُ: اڌ مٽي جي سور لاءِ سٽيءَ جو ڌاڳو ونائڻ.

– سِجاوَلُ: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

– سُجاوَلُ: اسم خاص. ضلع ٺٽي ۾ تعلقي ۽ شهر جو نالو.

• سِجاهڻُ: مصدر. مارڻ — سزا ڏيڻ.

• سِجاهُ ج سِجاهُون: ث. (سزا، سجا) مار — ڪٽ — سزا.

– سِجاهہ ڏيڻُ: مار ڪٽڻ — چيٽ ڏيڻ.

- سجاھَ ڪَڍَڻ: مار ڪيڻ.
- • سَجائڻُ: مصدر. [سن. سَجَ = سينگارڻ] سينگارڻ - زيبدار بنائڻ - ٺاهڻ. پائڻ - پهرائڻ.
- • سَجاوَٽ ج سَجاوَٽُون: ث. آرائش - زيب - زيبائش - ٺاھ ٺوھ - سينگار - بناوت - قرينو - بناءَ. جوڙجڪ - انتظام. ترتيب.
- • سَجائِي: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو. ٿر ۾ هڪ ڏهر جو نالو.
- • سَجائِي ج سَجائِيُون (ث): ٿدان جي وڏي ٿنگ ۾ ڏاس جا وڏا جهاڳا. ٿڙا.
- • سُجائِي ج سُجائِيُون: ث. ڪمائتي - فائديمند - مفيد.
- • سَجائيو ج سجائيا (ث): ذ. پاڪي - اُسترو.
- • سَجايو سَجايا: ذ. صفت. [سن. سُ = چڱو + جاءِ = هنڌ] چڱي جاءِ وارو - سڪارتو - سودمند - فائديوارو - واڌاري وارو - نفعي وارو - لاڀائتو - مفيد - ڪمائتو - ڪارائتو.
- • سَجايو ج سَجايا (ث): ذ. پاڪي - اُسترو.
- • سَجدو ج سَجدا: ذ. [ع. سجده =] خدا جي اڳيان سر جهڪائڻ جي حالت - بندگي - نوڙت.
- سَجْدَه سهوَ: نماز ۾ ڀل چڪ ٿيڻ جو سجدو.
- سَجْدَه شُڪرُ: خدا تعاليٰ جي شڪر گذاري جو سجدو.
- سَجْده ڪَرڻُ: سرجهڪائڻ - مٿو ٽيڪڻ. امر مڃڻ.
- سَجْدهٰ گاھُ ج سَجْدَهٰ گاھ: سجدي ڪرڻ جي جاءِ - مٿي ٽيڪڻ جو هنڌ. مسجد.
- سَجْدَه گذارُ ج سَجْدَه گذارَ: ذ. سَجْدَه ڪندڙ.
- • سُجْرو ج سُجْرا (ث): ذ. شجرو - نسب نامو.
- • سُجَڙُ ج سُجَڙَ (ث): ذ. ڪنديءَ جي ڪانيءَ جو ٽاندو.
- • سُجڙيو ج سُجڙيا (ث): ذ. ڇيڇي جو ٽاندو.
- • سَجْعَ ج سَجْعُونْ: ث. (ع). خوش الحان پکين جي لات. ٻن جملن جي پڇاڙيءَ ۾ هڪجهڙن لفظن هئڻ وارو هڪ قسم جو نثر. موزون ڪلام - مقفي. ماٺهو واري نالي جي معنوي سٽاءَ سان جوڙيل هم وزن ٻول.
- • سَجَڪڻُ (ل): مصدر. محفوظ رکڻ. سنڀالڻ.
- • سَجِڪڻ (ل): [سجدو ڪرڻ] سَڦڻ. ويڙهجڻ - چنبڙڻ. سَجڻ - سجهائڻ.
- سَجَڪو ج سَجَڪا: ذ. صفت. رڳائتو - هٺيڪو - زبان ٿين ڪن بي ديو. (ضد. اَٽڪو).
- سَجَڪو ج سَجَڪا (ل): ذ. صفت. سجهڪو پريل - چڪار ٿيل. ڀاڙل - رڄيل. دنيادار - تونگر.
- • سَجِڪو ج سَجِڪا: ذ. بي آرام.

- • سِجلائڻُ: مصدر. بندوبست ڪرڻ - ٺاھ ڪرڻ - ترتيبائتو ڪرڻ - قريني تي آڻڻ - باقاعدي ٺاهڻ - سَجائڻ - سَڌارڻ - سَنوارڻ.
- سِجِلَ ج سِجِلُونْ: ث. صفت. ڪنهن بہ ڪم ڪرڻ جو طريقو يا ڍنگ - سليقو - اسلوب - شعور. طرز - طرح. سٺائي - صفائي - پوشيدائي - سِيوَنُجَ - ٺاھ - جوڙجڪ.
- سِجِلُ ج سِجِلَ: ذ. صفت. عمدہ. نفيس - نازڪ نيڪ - معقول.
- سِجِلائتو ج سِجِلائتا: ذ. صفت. تجويزائتو - ٺاهائتو - باترتيب - سٽائتو - سلسلي وارو - قريني وارو. ورجائتو.
- سِجِلائِي ج سِجِلائِيُونْ: ث. صفت. سٺائي - صفائي - پوشيدائي - سِيوَنُجَ - سليقو - اسلوب - شعور. طرز - طرح. هوشياري. خوبي. چالاڪي. دانائي.
- سِجِلو ج سِجِلا: ذ. صفت. ورجائتو - سنجيلو - سِجِلَ - خوش اسلوب - طرزائي - سليقي مند - پوشيدو باشعور.
- • سَجَنُ ج سَجَنَ: ذ. (هہ) سجڻ - محبوب.
- • سَجَڻُ: مصدر. (هہ. سجنا) سينگارڻ - ٺاهڻ - سنوارڻ - سڌارڻ. ڪپڙا ڍڪڻ. گهڻ پهرائڻ. هاٿي تي پالڪي رکڻ. هٺيڪو رکڻ.
- • سِجَڻُ (ث): مصدر. رڌجڻ - پچڻ اندر ۾ ڪاوڙجڻ پاھر ڳالھائڻ نہ ڪيڻ.
- • سُجودُ ج سُجُودَ: ذ. [ع. سَجَدَ. هن سجدو ڪيو] سلام - تعظيم - خدمت گذاري.
- سُجُودُ پَرَڻُ: سجدو ڪرڻ. سَر جهڪائڻ - غلاميءَ جو ذمو پرڻ. خدمت گذار ٿيڻ.
- • سُجُودِيُ: اسم خاص. مڪران ۾ پوڪ تي گذاران ڪندڙ هڪ قوم.
- • سجوڙو ج سجوڙا: ذ. صفت. سليقي وارو - سهڻائي سان ڪم ڪندڙ. خوب صورت ۽ ترتيب سان ڪم پورو ڪندڙ. سهڻو جوڙيندڙ.
- • سَجوڙِي ج سَجوڙِيُونْ (ل): ث. خدا حافظ - الله واهي - موڪلائيءَ جو ڪلمو. جيئن: "ادا سائين! هاڻي سجوڙي". بيڙو پار - ڪاميابي - سوڀ.
- سَجوڙِي ٿِيڻُ: بيڙو پار ٿيڻ - ڪاميابي ٿيڻ - سوڀ ٿيڻ.
- سَجوڙِي ڪَرڻُ: ڪاميابي ڪرڻ - ڪم ٺاهڻ.
- • سَجوڪُو ج سَجوڪا: ذ. صفت. سولو - بنا جوکي - آسمان (ضد. اجوکو). ث. (سجوکي ج سجوکيون).
- سَجوُ ڪائِي ج سَجوُ ڪائِيُونْ: ث. سولائي - آساني - بي جوکائي. (ضد. اجوکائي).
- • سَجِيُ ج سَجِيُ (ل): ذ. صفت. گهڻو - زياده - وڌيڪ - سجيهہ.
- • سَجِيُ ج سَجِيُونْ: ث. باھ تي پچايل گوشت جي ران يا ٽڪر. سريستو سجو ڇيلو گندلي ۾ وجهي باھ تي پچايل - بلوچڪي

دعوت جو خاص طعام. "ڪنڌ ڪوٺ جي سجي مشهور".

- سَجيُهُ ج سَجيُهَ: ذ. صفت. گهڻو - وڌيڪ - زياده - سنوالو. (ظرف) اجان بہ. قدري وڌ.
- سَجيُهوُ ج سَجيُها: ذ. صفت. ٿورو گهڻو - ٿورو وڌيڪ ٿورو وڌو.
- سَجهُ ج سجهہ: ذ. وجهہ - پورو ٻل.

— سجهائتو: صفت. پورو ٻل تي (ظرف) هنڌائتو.

- سِجُ ج سِجَ: ذ. [سن. سوريہ = سج] سجُ - شمس - آفتاب. سورج.
- سُجاڳُ: ذ. صفت. سجاڳ.
- سُجاڻُ ج سُجاڻَ: ذ. [سن. سُججا: سُ = چڱو + ججا = ڄاڻڻ] هوشيار. چڱي ڄاڻ وارو. ڄاڻو - سياڻو - عقلمند - هوشيار. عاقل. ڏاهو.
- سُجائڻُ: مصدر. [سن. شُويتي > شُو = وڌڻ] ڏک هٿي سوڄ ڪرائڻ.
- سَجائيُ ج سَجائيُون: ث. چڱائي - ڀلائي. خير - سچائي. اکين جي بينائي. سالميت.
- سَجِتُ ج سَجِتَ: ذ. سجي پاسي وارو وهندڙ ڏاند.
- سَجَرُ: ذ. صفت. تازو - نہ ڪوسو ۽ نہ ٿڌو - پورو پنو. تازو توانو - نروبو - چڱو. صاف. جهجهي جسم وارو.
- سَجِرائيُ ج سَجِرائيُون: ث. تازگي - تراوت. تندرستي - چڱڀلائي.
- سَجَڻُ ج سَجڻَ: ذ. [سن. سَجَنُ = دل گهريو] دل گهريو - دلبر - محبوب - دلدار - گهرو دوست - ساجن - ڍولڻ - معشوق - پرين - يارُ. ڏک ونڊيندڙ. نيڪ ماڻهو. گهڻ گهرو. (اسم خاص). تعلقي ٺٽي باگي ۽ تعلقي ڏگهڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

— سَجڻائيُ ج سَجڻائيُون: ث. سَجڻپائي - گهڻگهرائي غمخواري - دل گهرائي.

— سَجَڻپائيُ ج سَجَڻپائيُون: ث. سجڻائي.

- سَجَڻُ پارُ: اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- سَجَڻپو ج سَجَڻپا: ذ. سجڻائيُ. دل گهرائي - گهڻگهرائي.
- سُجَڻُ: مصدر. [سن. سُوٿ > شُو = وڌڻ] ڏک يا ڦٽ جو ٿوٽڻ - ٿوٽرجڻ - اماسجڻ - آپرجڻ - پرجڻ - سوڄ چڙهڻ - اپري اچڻ. ڦوڪجڻ - ڪاوڙجڻ - منهن ۾ شور وجهڻ - ڦندجڻ.
- سَجو ج سَجا: ذ. [سن. سَج = تيار ڪرڻ] ثابت - سمورو - سارو. پورو سب - مڙيئي - ڪُلَ - سلامت - جملہ سربستو - پيرائتو. (ذ. صفت). سجي پاسي وارو - ساڄو (ضد. کبو).

— سَجا ڪَڏڻ: سجو انگ لهڻ - صحيح عدد ڪڍڻ.

— سَجو چورو (ث): ذ. اهو چوڪرُ جنهن جي ماءُ مري ويل هجي.

— سَجو سارو ج سَجا سارا: ذ. صفت. سُپ - داناءُ. اکين وارو.

— سَجو سونُ ٿيڻُ: بالڪل سچار ٿيڻ. نهايت نيڪ ٿيڻ.

— سَجي اَنگوڙين ظرف: سجي لڱين - تندرست.

— سَجيءَ اَڪ ڦَرڪڻُ: فائدي جو سوڻ ٿيڻ.

- سَجيُ ج سَجيُونُ: ث. ڀلائي - خيرخواهي. مدد. ڀلو - فائدو. هر ڏيڻ وقت ساڄو پاسو. (ضد. کبي). "سو مون هنئن نہ ٿئي. جيڪي تو جڳاءِ. تو سجيون. تو سنديون سڪن توهين ساءِ" (شاهہ).

— سَجيُ ڪَرڻُ: فائدو ڪرڻ - ڀلائي ڪرڻ. راز کولڻ. گجهارت ڀڃڻ. ترڙ تائين رسائڻ - پورو ڪرڻ.

— سَجيُ وَهڻُ: ڪنهن سان چڱا پير ڪڻڻ. ڪنهن سان ڀلو ڪرڻ - آسان ڪم ۾ مدد ڪرڻ. "سجيءَ وهي سيڪو. پر کبي وهن خان".

— سَجيءَ ۾ هُئڻُ: ڪنهن جي ڀلائي ۾ هئڻ. ڀلو چاهڻ - ڪنهن جو ڀلو گهرڻ - ڪنهن جو گهڻگهرو هئڻ.

- سَجهُ ج سَجهہَ: ذ. وجهہُ - وقت - وارُ - وارو - داءُ. موقعو - سهولت - سولائي - سهنجائي. ڦيرو. کيڏ - اپاءُ. حيلو. نمونو - ريت - ٽل - طرح - اٽڪل. تجويز - ڀلو. ڊنگ - اٽڪل - ٽلُ - هُنر. مصلحت.

— سَجهاتيُ ج سَجهاتيُونُ (ل): ث. سجهائتي - سولي - وجهہ واري - وجهائتي.

— سَجهائتو ج سَجهائتا: ذ. صفت. وجهائتو - مهلائتو - وقتائتو - ساڄو - سانگائتو. سڌو - پورو.

— سَجهُ ڏيڻُ: وارو ڏيڻ - موقعو ڏيڻ - ٻل ڏيڻ. سجهہ لڳڻ. وجهہ لڳڻ - داءُ لڳڻ. ڪم آسان ٿيڻ.

— سَجهُ وجهہ ڏورڻُ: داءُ پيچ گهڙڻ. اٽڪلون (ٿي) صلاحون پڇا.

- سُجَهہ ج سُجَهونُ (ل): ث. هئڻ واري حالت - هوند.
- سُجهاڪو ج سُجهاڪا (ل): ذ. صبح - فجر - روشني.
- سِجَهاڻُ ج سِجَهاڻُونُ (ٿ): ث. (فہ سزا) سزا - سيکت.

— سِجَهاڻُ ڏيڻُ: سزا ڏيڻ: سيکت ڏيڻ.

- سَجهائڻُ (ل): مصدر. پوري نڪ ٻڌڻ سجهائتو ڏک هئڻ - سنڌائتو ڏک هئڻ.

— سَجهڪيُونُ: ٻلاٽيون. هٿيڪيون. قابو.

- سِجهائڻُ: مصدر. ٻارڻ - جلائڻ. اٻارڻ - ڌيمي باهہ تي پچائڻ. (ڏکن سان) چڪچور ڪرڻ - پورو ڪرڻ. بي طاقت بنائڻ. بس ڪري ڇڏڻ. "صورت تنهنجي سوين سجهايا" (منٺان). ڳارڻ - جهجائڻ - جهورڻ. "جي سجهائي تہ پڻ سڪي سسئي" (شاهہ). پرائڻ حاصل ڪرڻ - وصول ڪرڻ - هٿ ڪرڻ - قبضي ڪرڻ - پائڻ. ملڻ - وٺڻ - وٺڻ - ڪٽڻ - لهڻ. فائدو ڪرڻ - ڪمائڻ.
- سُجهائڻُ: مصدر. [سن. سُوج - خبر پوڻ] معلوم ڪرائڻ. واقفيت ڪرائڻ.
- سَجهائيوُ ج سَجهائيا: ذ. حجامت ۾ ڪم ايندڙ اوزارُ. پاڪي (ٿ).

• **سُجهَنڊر ج سُجهَنڊا (ل):** ذ. سهڻي، اجاري، پرهه ڦٽي، فجر، سويل (ظرف). نظر ۾ خيال ۾، خبر، سوبنو، سويل ٿي.

• **سجهڻ:** مصدر. ٽرڻ، سولو ٿيڻ، پورو ٿيڻ.

• **سجهڻ (ل):** مصدر. [سن. سڌ = رڌڻ، ڪمڻ، سڙڻ] پچڻ، رجهڻ، ٽهڪڻ، اُبرڪڻ، اُبامڻ، جوش ۾ هڻڻ، بيماري ۾ ڏکويل هئڻ، تڪليف ۾ اچڻ، پرائڻ، ملڻ، حاصل ٿيڻ، هٿ ڪرڻ، واصل ٿيڻ، نرم ٿيڻ، رڌڻ، پڪڙو ٿيڻ، پڪو ٿيڻ، پڌائجڻ، سور ۾ پرجڻ، ڏکوئجڻ.

— **سجهي وڃڻ:** پوروٿي وڃڻ، ايذاء ۾ ڪمزور ٿيڻ، ڏاڍو ٿڪجي پوڻ.

• **سُجهڻ:** مصدر. [سن. سوجهه = خبر پوڻ] پاسڻ، خيال ۾ اچڻ، ڦرڻ، سمجهه ۾ اچڻ، نظر ۾ اچڻ، محسوس ڪرڻ، محسوس هئڻ.

• **سجهوڳ ج سجهوڳ:** ذ. سهو، سهولت، آسرو، اميد، ننڍو.

• **سجهي:** ذ. صفت. سجهه، زياده، وڌيڪ، سڀاڻ (ظرف). اچ ب. واڌو، ڪجهه ٿمر.

• **سَڄ ج سڄون:** ث. [سن. سڄجا: س = سان + جڄ = جڻ] فعل سڄڻ. تيار هئڻ، من اسر، تڪ، ڪنس. تيار هئڻ لاءِ تيرڪش واري حالت. "جاني بجهي جن، توسبن سور سڄ ڪي" (شاهه). اشارو، ڏس، پتو، چتاءُ، چڪ.

— **سڄ ڪرڻ:** ڏيکارڻ، سامهون ڪرڻ، آڇڻ.

— **سڄون ڪرڻ:** نسبت جو اهڃاڻ ڏيڻ، سڌ ڏيڻ، وراڻي ڏيڻ.

• **سُڃَ ج سُڃون:** ث. [سن. شونيه = سُڃ] اجاڙ، ويراني، پينگ، تباهي، اُڃ، رڻ. "سُڃ وسندي تن کي، جوش جلايا جي" (شاهه).

— **سُڃ ڪرڻ:** ويراني ڪرڻ، برباد ڪرڻ، چٽ ڪرڻ، ڪٽائڻ، کپائڻ.

— **سُڃ واڪا ڪرڻ:** ويراني هجڻ.

— **سُڃهر ج سُڃهر:** ذ. سُڃو هنڌ، ويران هنڌ، بيابان، غيرآباد زمين.

— **سُڃهرو ج سُڃهرا:** ذ. سُڃ، ويراني، بيابان.

• **سُڄاڻڻ:** مصدر. [سن. سڄڃا: س = سان + ڄڃا = ڄاڻ] سڄاڻجڻ. اورڪجڻ، سوڃهڻ، سڃاڻجي پوڻ.

• **سُڄاڻ ج سُڄاڻ (ڪا):** ذ. ڄاڻو جو ڄنمو.

• **سُڄاڻڻ:** مصدر. [سن. سڄڃا: س = سان + ڄڃا = ڄاڻ] رڳي، سوڃهڻ، ڄاڻڻ، سڱوڻي ڏسڻ، سڃاڻ ڏسڻ، سمجهڻ، ليکڻ، قدرشناسي ڪرڻ، حق شناسي ڏيکارڻ.

• **سُڄاڻ ج سُڄاڻون:** ث. واقفيت، حق پچاڻ، مهاڳڙو، ڏيڻ، سڃهڻ، مڃتا، سڃيهو، اوڪڙ، پرچو، اوڪتي.

— **سُڄاڻپ ج سُڄاڻپون:** ث. واقفيت، حق پچاڻ، ڏيڻ ويڻ، سڃهڻ مڃڻو.

— **سُڄاڻو ج سُڄاڻو:** ذ. واقف ڪار، حق پچاڻ وارو، سهڻي، ڏاٺل. مهاڳڙو، سڃيهو، پرچو.

— **سُڄاڻيجي سڳ ملڻ:** جوڳي هلت ٿيڻ.

— **سُڄاڻي سڳ ڏيڻ:** لياقت آهر درجو عطا ڪرڻ.

• **سَڄڻ:** مصدر. [سن. سُڄن] اچڻ، نذرانو ڏيڻ، ڏيڻ، بخشڻ، عطا ڪرڻ، شڪت پڌڻ، نشان ڪرڻ. "سر جو سچيو سجتين بنگان پان پري" (شاهه). تڪڻ، ڪڻڻ، هڻڻ لاءِ ڪمان ۾ تير سنڌو ڪرڻ، هڻڻ جو ارادو ڪرڻ، سامهون ڪرڻ، سڌڻ، راز پڌائڻ. "تون پارس اءُ لوهه، جي سڄين ته سون ٿيان" (شاهه). ڏيکارڻ، اشارو ڪرڻ، سڳوُ پڌائڻ، سلڻ، ظاهر ڪرڻ. چتاءُ ڏيڻ، سونهون ٿيڻ، پرڙي پجڻ، اڪيون ملائڻ.

• **سُڃو ج سُڃا:** ذ. صفت. [سن. شونيه = سُڃ، پينگ] پينگيو، ڪنگال، مفلس، بکيو، محتاج، برباد. (ڦ) بيابان، صحرا، رڻ پٽ، پَٽ.

— **سُڃائي ج سُڃائيون:** ث. ڪنگاليئو، پينگيائي، مفلسي، سُڃ، ويراني، بربادي، ڪنجوسائي، مرڇرائي.

— **سُڃو سکڻو هجڻ:** پينگيو هجڻ، تمام غريب هجڻ، ڪنگال هئڻ.

— **سُڃ وسڻ:** اسم خاص. سامي فقيرن جي ٻن منزلن وارو هنڌ، سکوپت ۽ جاگرت جو وچ (سامي جا سلوڪ ٢٢٥).

— **سُڃهار ج سُڃهارون (ل):** ث. ويراني، غيرآبادي، سُڃ.

• **سچ ج سچ:** ذ. صفت. [پرا. سچو، سن. سَتيه > ست، سچائي] حق، برحق، سچ پچ، راستي، صداقت، صحيح، سَتُ، بيشڪ، صاف، پاڪ، نجو، خالص، نج، ڪلمهٔ تصديق، ها، واقعي، نيڪ، درست، يقيناً، حقيقتاً، سائين، صداقت، کرو، چوکو، هوبهو، ساڳيو. (ضد. ڪوڙ) (هه. سانچ، گرم موسم، مٿي ۽ جوڙ جي مهيت، بلورن راند ۾ ڪنبل گل، ڪڏ وغيره).

— **سچ پچ:** ڪلمهٔ تصديق، سچ سچ، سچ، واقعي، هوبهو، بلڪل، بيشڪ، بنا شڪ، صحيح.

— **سچ چوڻ:** صاف ڳالهه چوڻ، حق چوڻ.

— **سچ سچ:** ڪلمهٔ تصديق، صحيح، درست، بيشڪ، بيشڪ.

— **سچ ڪ:** ڪلمهٔ تصديق، تحقيق، بيشڪ ٿيڻ.

— **سچو ج سچا:** ذ. صفت. صادق، سچارو، صاف دل، راست، پورو، کرو، سچيو، نيڪ، حلال، حلالي، سچارو، سچائي، نج، خالص، اصل، بنا کوٽ، برزمي، جهڙو، انجام جو پورو، قائم، پڪو، پختو، ثابت قدم، عادل، انصاف پسند، پورو پنو، ستو، چڱو خاصو، طبيعت جو رهندڙ، واجبي، برتواب، برابر، حقدار، سچي ج سچيون.

— **سچو پچو ج سچا پچا:** ذ. اهو ساڳيو، حقيقي، اصلي.

— **سچو موتي ج سچا موتي:** سپ مان نڪتل، اصلي موتي.

— **سَچِيُ پَچِيُ:** واقعي - برابرائين. حقيقي.

— **سَچِيُ ڪَرَڻُ:** مڃڻ - قبول ڪرڻ - سلڻ - اقرار ڪرڻ - هائوڪار ڪرڻ - مڃڻ - حقيقت ڪرڻ.

• **سَچُ ج سَچُ:** چندي راند ۾ ڪوڏيل نندڙي ڪڏ - گڏ (ت)، ٻيو ٻيي جي پند.

• **سَچارُ ج سَچارَ:** ذ. سچ ڳالهائيندڙ - سچو - حق گو - راست گو، ايماندار، صاف دل - کاريت وارو.

— **سَچارائِيُ:** ث. سچائي.

— **سَچارو ج سَچارا:** ذ. صفت. سچار - سچو.

— **سَچائِيُ:** تصديق جو لفظ. سچ - تحقيق - واقعي.

— **سَچائِتو ج سَچائِتا:** ذ. سچو - سچار - سچارو.

— **سَچائِيُ ج سَچائِيُونُ:** ث. سچ - صداقت - سَتُ - حق - سچان - حقيقت. ايمانداري - سينبائي.

— **سَچائِيُ ڏيکارَڻُ:** ايمانداري ڏيکارڻ - سچو رهڻ. محبت ڪرڻ.

— **سَچائِيُ ڪَرَڻُ:** ايمانداري ڪرڻ.

— **سَچُ ٿِيَڻُ:** برابر هئڻ - صاف هئڻ.

• **سُچَرُ ج سُچَرَ:** ذ. [سن. سُ = چڱي طرح + چَرُ = چرڻ] گهڻو کائيندڙ - پيٽ پري کائيندڙ - چاروڪڙ - وڏ قوتو. (ضد. ڏچر).

• **سُچَلُ:** صفت. چرندڙ - ڦرندڙ - گهمندڙ. تکو - تيز. (ث) گهمڻ - ڦرڻ جي طاقت يا سگهه.

• **سَچلو ج سَچلا:** ذ. صفت. سدائين سچو. ڪمائتو - ڪرائتو.

• **سَچُو:** اسم خاص. تعلقي ڏگهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَچُو:** ذ. هميشہ سچو. (اسم خاص). سچل سرمست جو تخلص.

• **سُچيتُ ج سُچيتَ:** ذ. صفت. خبردار - هوشيار - دانشمند - آگاهه - هوشائتو. ڏاهو. ڌيان ڏيندڙ. متوجهه - هڪ چتو - يڪمنو. سجاڳ. تيزفهم.

— **سُچيتائِيُ ج سُچيتائِيُونُ:** ث. خبرداري - هوشياري. ڏاهپ - سياڻپ - عقلمندي - دانائي - سمجهه - پروڙ - آگاهي - ساڃاهه - سيبتائي. سُجاڳي. ڦڙتائي.

— **سُچيتِيُ ج سُچيتِيُونُ:** ث. هوشياري - خبرداري - سمجهه - پروڙ - سُچيتائي.

• **سچيڏنو ڪلهوڙو:** اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سچِيُ لائِيُ:** اسم خاص. سائي ڦڪي رنگ تي هڪ ٻوٽي جو قسم. ان جو ڪاچ، ڪائين مان ڪار نهندڙ.

• **سُچيلو ج سُچيلا:** ذ. باز جو هڪ قسم. تلورن ۽ ڪونجن جو شڪار ڪندڙ.

• **سَحابُ ج سَحابَ:** ذ. [ع] ڪڪر - بادل - ابر - گهٽا - ميگهه.

• **سَحَرُ:** ث. صبح سوير - فجر - ڏڪي. آسُر.

• **سَحَرخيزُ ج سَحَرخيزَ:** ذ. صبح جو سوير اٿندڙ.

• **سَحَرُ:** اهو جيڪو سڀ کان اهستي اهستي ٿي مٿي چڙهي.

• **سِحرُ ج سِحرَ:** ذ. ع. جادو - طلسم - افسون - سحري. دودُ - منڊ - منتر - ٽُڻ - چيٽڪ. حرفت - چالاڪي.

— **سِحرُبَيانُ:** ذ. صفت. فصيح بيان - جادو جو بيان. سڻي ۽ اثر وارو تقرير ڪندڙ.

— **سِحْرِ سامِرِيُ:** سامري جادوگر جو علم (جنهن جي زور تي هو سونو گانو ناهي سگهيو ۽ حضرت موسيٰ جي برخلاف بني اسرائيل کي برغلايائين).

• **سَحْرِيُ:** روزي رکڻ لاءِ کاڌو.

• **سَخا ج سَخائُونُ:** ث. فياضي - بخشش - دان - خيرات.

— **سَخاوَتَ ج سَخاوَتُونُ:** ث. سخا - بخشش - دان - خيرات - فياضي - فراخ دلي - درياهه دلي - ڪشاده دلي.

— **سَخا ڪَرَڻُ:** خيرات ڪرڻ.

— **سَخْتُ ج سَخْتَ:** ذ. صفت. (ف). ڏاڍو - سنائو - محڪم - مضبوط. ڪٺن - مشڪل. اوکو - بي رحم - سنگدل. بدمزاج. بخيل - ڪنجوس. ڏاڍو (ضد. نرم) (ظرف). بي حد - نهايت - ازحد - گهڻو.

— **سَخْتجانُ:** ذ. صفت. بي مهر - سنگدل جنهن جي جان مشڪل سان نڪري.

— **سَخْتجانِيُ:** ث. زحمت ڪشي - جفاڪشي - برداشت جو مادو.

— **سَخْت دِلِ:** ذ. صفت. سنگين دل - پٿر دل - بي رحم - ڪٺور.

— **سَخْت دِلِيُ:** ث. بي رحمي - بي مهري - سنگدلي - ڪٺورائي. ظلم - سختي.

— **سَخْت زَمِينُ:** ڪي مٽي واري زمين. مشڪل بحر - قافيه - رديف وغيره.

— **سَخْتِيُ ج سَخْتِيُونُ:** ث. ڪرڙائي - ڏاڍائي - بي رحمي - ڪٺورائي - مصيبت - تڪليف - سنگدلي - تنگي.

— **سَخْتِيُ ڪَرَڻُ:** ظلم ڪرڻ - زيادتي ڪرڻ. تنبيهه ڪرڻ.

— **سَخْتِيُون سابِ ٿِيڻُ:** تڪليفون اچايون نه وڃڻ - محنتن جو ڦل ملڻ - پورهيو ساب پوڻ.

• **سُخْتَرُ ج سُخْتَرَ:** ذ. بوٽ يا جُتيءَ ۾ اندر پيرجي بچاءُ لاءِ پيل چم جو ٽڪر - پتاوو (ت).

• **سُخْنُ ج سُخْنَ:** ذ. (ف) وائي - ڪهڻي - چوڻي - ڪلام. ڳالهه - گفتار - ذڪر - گفتگو. تقرير - وعدو - انجام - قول - اقرار - عهد - وچن - ٻولُ - زبان. شعر - نظم.

— **سُخْنُ آفرِينُ:** ڪلام پيدا ڪندڙ.

— **سُخَنُ آوَرُ ج سُخَنُ آوَرَ:** ذ. [ف. سُخَنُ + آوَرْدَنُ = آڻڻ] خوش بيان - خوش گفتار - زبان آور - شيرين گو - فصيح - بليغ. (تقرير ڪندڙ).

— **سُخَنُ پَرْوَرُ ج سُخَنُ پَرْوَرَ:** ذ. [ف. سُخَنُ + پَروَرْدَنُ = پالڻ] پنهنجي ڳالهه کي وزن ڏيڻ وارو. قول پاڙيندڙ. وعدي وفا.

– **سُخُنْ پَروَرِي ج سُخُنْ پَروَرِيُونْ:** ث. وعدي وفائي.

– **سُخُنْ چِيْنِي ج سُخُنْ چِيْنِيُونْ:** ث. ڳالهه جي ڳِتب. ڳُفني جي چوند.

– **سُخُن دانُ ج سُخُندانَ:** ذ. [ف. سُخُن + دانستن = جاڻ] شعر چوندڙ – شاعر – ناظم – سخن ڪو.

– **سُخُندانِي ج سُخُندانيُونْ:** ث. خوش بياني – فصاحت. شاعري.

– **سُخُنْ ڏِيڻُ:** انجام ڏيڻ – اقرار ڏيڻ – وعدو ڏيڻ. گار ڏيڻ – خراب الفاظ ڪڍڻ.

– **سُخُنْ رَسَ:** [ف. سُخُن + رسيدن = پهچڻ] ڳالهه سمجهندڙ ۽ سوچيندڙ – هوشيار – سمجهدار – تيزفهم.

– **سُخُنْ سازُ ج سُخُن سازَ:** ذ. [ف. سُخُنْ + ساختن = ٺاهڻ] شاعر – سخن گو – خوش تقرير – فصيح. مڪار – عيار.

– **سُخُن سازِيْ ج سُخُنْ سازِيُونْ:** سخن گوئي. بيان بازي.

– **سُخُنْ سَنْجُ ج سُخُنْ سَنْجَ:** ذ. [ف. سُخُنْ + سنج = ماپيندڙ] سخن سنواريندڙ. ڳُفتي جي تور تڪ ڪندڙ.

– **سُخُن شَناسُ:** ذ. [ف. سُخُنْ + شناختن = سڃاڻڻ] ڳالهين جو جوهري – سخن جو قدردان. ڪلام کي سمجهندڙ.

– **سُخُنْ شَناسِيْ:** ث. ڪلام کي سمجهڻ جو فهم. سخن جي قدرداني.

– **سُخُنْ طَرازُ ج سُخُن طَرازَ:** ذ. شاعر – ڪويْ.

– **سُخُنْ طَرازِيْ:** ث. شاعري.

– **سُخُنْ فَهْمُ:** ڳالهه سمجهندڙ ۽ سوچيندڙ – هوشيار – سمجهدار – تيزفهم.

– **سُخُنْ فَهْمِيْ:** ث. سخن کي سمجهڻ جو فهم.

– **سُخُنْ کي سينگارڻ:** نظم ۾ رنگيني پيدا ڪرڻ – شعر ۾ صنايع آڻڻ – ڪلام ۾ نازڪ خيالي ڏيکارڻ.

– **سُخن گَوْ ج سُخُنْ گَوْ:** ذ. [ف. سُخُنْ + گفتن = ڳالهائڻ] فصيح – خوش بيان – خوش گفتار.

– **سُخُنْ مِلَڻُ:** گاريون ملڻ.

– **سُخَنْ وَرُ ج سُخُنْ وَرَ:** ذ. [ف. سُخُنْ + وَر] فصيح – خوش بيان خوش گفتار.

– **سُخُنْ وَرِيْ:** خوش بياني – فصاحت. شاعري.

• **سَخِيُ ج سَخِيْ:** ذ. [ع.] ڏاتار – فياض – فراخ دل – دريه دل – ڪشاده دل – خدا جي نالي تي ڏيندڙ – سخاوت ڪندڙ.

• **سَدَ ج سَدُوْنْ:** ث. [ع. صد] روڪ – آڙ – آڏ. اوٽ – پردو – ٻن شين جي وچ ۾ حائل شي.

– **سَدِّبابُ:** ڪنهن ڳالهه تي قطعاً روڪ.

– **سَدِّبابُ ڪَرڻُ:** روڪڻ – بند ڪرڻ.

– **سَدِّ راهُ:** رستي جي روڪ.

– **سَدِّراهُ ٿيڻُ:** روڪ ٿيڻ – مزاحم ٿيڻ – اڏ ٿيڻ – حائل ٿيڻ. وچ ۾ اڙ ٿيڻ.

• **سَدِّ سِڪَنْدَرْ:** اسم خاص. سڪندر جي ٺهرايل هڪ ديوار.

• **سَدِّ ياجُوجُ:** اسم خاص. سَدِّ سڪندر.

• **سَد:** ظرف. [سن. سدا = سدائين] سدائين – هميشه.

• **سِدَ ج سِدَ:** ذ. سمنڊ جو جانور. منگر جو هڪ قسم. رنگ ڳاڙهيڙو. منهن تمام سنهو. پاسن وارا ڦنگ سنها. پڇ سنهو ۽ ڊگهو. ڊيگهه هڪ ڪان ڇهن فوٽن تائين.

• **سِدِ ج سِدُوْنْ:** ث. سدَ – سنوت – سڌائي.

• **سَدا:** ظرف. سدائين – مدام – نت – هروقت – بارُوهي – دائم.

– **سَدابَهارُ:** هميشه سرسبز رهندڙ – سدا سائو – مدامي بهار – بي خزان – دائمي تڙيل گل. فقيرن جي هڪ شيءِ جا الفاظ.

– **سَدا سَهاڳُ:** گل جو هڪ قسم. عورت جو مڙس جيئرو هئڻ واري حالت.

– **سَدا سُهاڳڻ ج سَدا سُهاڳڻيُونْ:** ث. زنده مڙس واري زال. گل جو هڪ قسم.

– **سَدا سُهاڳِڻِي ج سَدا سُهاڳِڻيُونْ:** ث. هميشه خوش. هميشه مڙس واري.

– **سَدا سُهْڻُو ج سَدا سُهْڻا:** حسين – حسن وارو. محبوب – معشوق.

– **سَدا ڦَلُ ج سَدا ڦَل:** ذ. هميشه ڦر ڏيندڙ وڻ – سال بسال ڦر ڏيندڙ وڻ.

• **سَدا گُلابُ:** ذ. گلاب جي گل جو هڪ قسم. بارهوئي ٽڙندڙ. خوشبودار سگداسي ساڙين جو هڪ قسم. جوئار جو هڪ قسم.

– **سَدا مُدا:** ظرف. هميشه – سدائين – بارهوئي.

– **سَدائِيْنْ:** ظرف. سدا – هميشه – نت – آڇين – هر دم – دائم – مدام.

– **سَدائِيْنْ سُرَسُ سِرِ ٿِيڻُ:** هر وقت سوڀارو ٿيڻ – سدا ڪامياب ٿيڻ – سدائين فتحمندي حاصل ڪرڻ. هميشه بخت وارو هئڻ.

• **سَدْ آچارِيْ ج سَدْآچارِيْ:** ذ. صفت. نيڪ لڇڻ وارو – سٺي هلت وارو – سٺي چلت وارو – چڱي ورتاءَ وارو – اشراف.

• **سَداوَتَ ج سَداوَتُونْ:** ث. محبت. دوستي. (ضد. عداوت).

• **سِدْرَةُ الْمُنْتَهيٰ:** اسم خاص. ستين آسمان تي ٻير جو هڪ وڻ. حضرت جبرئيل جو مقام. بهشت جو هڪ وڻ.

• **سِدِ روکُو ج سِدِ روکا:** ذ. سمجهو – ڏاهو – عقل وارو.

• **سَدڪار ج سَدڪارُونْ:** ث. سٺيي طعام کائڻ بعد پاتي پين ڪري ٿيل اُرس.

• **سُدْگاسِيْ:** سگداسي.

• **سَدْ گُڻُ ج سَدِ گُڻَ:** ذ. صفت. اهل هنر – صاحب هنر – عمدين صفتن جو سوڦين چڱو – سٺو – اوڳهو – موچارو – نيڪ.

• **سَدورو ج سَدورا:** ذ. صفت. سڀاڳو – بختاور – وڏ ڀاڳو – ڀاڳن ڀريو – لاکيڻو. اسم خاص. مٽيهوءَ جو نالو (ث. سدورِي ج سدوريُونْ).

• **سڌوري:** اسم خاص. هڪ جبل جو نالو. زال جو نالو. مانڌاتي.

• **سڌومڌي:** ظرف. سدائين - هميشه.

• **سڌيرو ج سڌيرا:** ذ. منگر مڇ جو هڪ قسم. رنگ سفيد. پڪ اڇا. قد هڪ ڪن ۾ فوٽ. کائڻ ۾ لذيذ - سڌ جو ٻچو.

• **سڌ ج سڌون:** ث. خواهش - ذوق - چاهه - دل - مرضي - تمنا - آرزو - منشا. دل جي مراد مقصد - سڌائڻ - سڌ ڪرڻ.

— **سڌارو ج سڌارا:** ذ صفت سڌاوارو - خواهان - خواهشمند - شائق - سڌائتو.

— **سڌائتو ج سڌائتا:** ذ. صفت. خواهان - آرزومند - مرضي وارو. (ث سڌائتي ج سڌائتيون)

— **سڌڙيو ج سڌڙيا:** ذ. صفت سڪني خواهش ڪندڙ. (ث سڌڙي ج سڌڙيون).

— **سڌ ڪرڻ:** مرضي ڏيکارڻ. دل ٿيڻ.

• **سڌ:** رسيل - ڪامل - سالم - سچار - سچو - سپتيو - پڪو ڏاڍو - صحيح سالم.

• **سڌ ج سڌ:** ذ. [سن. سڌ = سنت] مهاتما - جادوگر - ساحر - سڌائي - هڪجهڙائي - همواري.

• **سڌ:** ذ. صفت. پورو. سرانجام.

— **سڌ ٿيڻ:** حاصل ٿيڻ (سامي جا سلوڪ ٢٢٥).

— **سڌ ڏيڻ:** مڃڻ - حال تي هلڻ (٣٠٤).

— **سڌ ڪرڻ:** پورو ڪرڻ - ختم ڪرڻ. پهچائڻ - ساڌڻ - رسائڻ - پڄائڻ. تمام ڪرڻ - سرانجام ڪرڻ - راس ڪرڻ - نبيرڻ سمپورن ڪرڻ. حاصل ڪرڻ. مقدس. بحال ڪرڻ - پڪو ڪرڻ. سڌو پنڌ ڪرڻ - وچنون ڪٽڻ.

• **سڌائي ج سڌائيون:** ث جادوءَ جو علم - ڪامڻ - جوتش - جادوگري.

• **سڌ ج سڌون:** ث. خبر - علم - معلومات - آگاهي - ڄاڻ - ڪل. سمجهه - پروڙ. سمجهه - ادراڪ سرت. خبرچار - سماچار - ڳالهه - واءِ سا. حقيقت واقفيت - احوال.

— **سڌ ٻڌ:** ث. واقفيت - خبرچار. هوش و حواس - عقل شعور (ظرف). گويا - ڄڻڪ. صورت نموني وغيره ۾ هڪجهڙو - پورو پورو - ٺيڪ هوبهو - عين ٺيڪ - ساکيات.

— **سڌ ٻڌ نه رهڻ:** ڪا به خبر نه رهڻ - هوش حواس نه رهڻ.

— **سڌ ٻڌ وٺڻ:** خبرچار وٺڻ خبر گيري ڪرڻ - حال احوال وٺڻ.

— **سڌ ٻڌ هجڻ:** خبر هجڻ - علم هجڻ - واقفيت هجڻ - حرف شناسي هجڻ. هوبهو هئڻ - عين ٺيڪ هئڻ.

— **سڌ ٻڌ:** ظرف. سچ پچ - واقعي. هوبهو اصل ان جهڙو. عين ٺيڪ ٺيڪ ساکيات - پورو پورو. ڄڻڪ - گويا. ڄاڻي - حقي.

— **سڌ ڏيڻ:** احوال ڏيڻ - خبرچار پهچائڻ - جواب ڏيڻ. ملڻ.

— **سڌ رکڻ:** خبر رکڻ - خيال رکڻ - ڌيان رکڻ.

— **سڌ لهڻ:** ڄاڃڻ - خبرچار لهڻ - سماءُ لهڻ. پيرو ڪرڻ - معلوم ڪرڻ. هٿ ڪرڻ - تحقيقات ڪرڻ. ڳولڻ - ڦولڻ - دريافت ڪرڻ - چڪاس ڪرڻ. هٿ ڪرڻ. خبرداري ڪرڻ - پرگهور لهڻ - پرداخت ڪرڻ سيکت ڏيڻ - خبر وٺڻ.

— **سڌ وٺڻ:** خبر وٺڻ - خبر رکڻ - خبر گيري ڪرڻ. ڌيان رکڻ. سيکت وٺڻ - سڌ لهڻ - هاڃ وٺڻ.

— **سڌياڻتو ج سڌياڻتا:** ذ. صفت. آگاهه - سريتو - سرتيت‌تو - هوشياتو - سمجهو - ساڳو واڳو - سياڻو - سچيت.

• **سڌا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سڌاتورو ج سڌاتورا:** ذ. صفت. [سُنا - چڱو - نورو - نور وارو. سٺيت وارو] سلچڻو - خوش اطوار - شائستو - گڻن وارو - چڱي سڀاءَ وارو - سڳڙ - نيڪ خصلت - نيڪ عادت - لڇڻن وارو. (ضد. ڪڌاتورو).

• **سڌارڻ:** مصدر. وفات ڪرڻ - وصال ڪرڻ - مري وڃڻ. روانو ٿيڻ - رخصت ٿيڻ - وڃڻ - ڇڏي وڃڻ - "سنجهي سات سڌاريو. پنهنجي پچان پوءِ تي" (شاهه).

• **سڌارڻ:** مصدر. [سن. شڌ - صاف ڪرڻ] سنوارڻ - درست ڪرڻ - مرمت ڪرڻ. ٺاهڻ - بنائڻ - جوڙڻ. ترتيب سان رکڻ - سوڌڻ - اصلاح آڻڻ - درستي ڪرڻ - تنبيهه ڏيڻ چڱو ڪرڻ.

— **سڌار ج سڌار:** ذ. سڌارو - اصلاح - ترقي - ٺاهه ٺوهه - سنوار - (ذ. صفت). ٺاهيندڙ - سڌاريندڙ.

— **سڌارڪ ج سڌارڪ:** ذ. سڌارو ڪندڙ - ترقي پسند - اصلاح پسند.

— **سڌار ڪرڻ:** خبرداري ڪرڻ - پرگهور لهڻ - سنڀال ڪرڻ - ٺهوڙڻ - پرداخت ڪرڻ. اصلاح آڻڻ - ترقي ڪرڻ. ٺاهه ٺوهه ڪرڻ - بندوبست ڪرڻ. جوڙجڪ ڪرڻ.

— **سڌارو ج سڌارا:** ذ. بهتري - اصلاح - ترقي - بهتري - واڌارو - سنوار. چڱو ڪم - سٺو ڪم.

• **سڌان (ث):** ذ. ڪڪڙ ۽ جانورن جو ان.

• **سڌانت ج سڌانت:** ذ. [سن. سڌانت] اصول - متو - حاصل مطلب. دليل ڪانئوءِ ثابت ڪيل سچ.

• **سڌايا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سڌ بالو ج سڌبالا:** ذ. ڪرائيءَ ۾ پائڻ جو هڪ زنانو زيور.

• **سڌر ج سڌر:** ذ. صفت. [سن. سر - چڱو - در - ادار] جيرو - جانٺو قوي - جنگ. جهالو - پڪو - جاڏو - ڏڳ - متارو - ڏمتالُ. پهلوان.

بهادر ـ ساهوڪار دولتمند. اڳواڻ سردار.

- سُڌَرَڻُ: مصدر. چڱو ٿيڻ - نيڪ ٿيڻ - سنو ٿيڻ. بيماريءَ ۾ ڇٽڻ. اڳ کان چڱو ٿيڻ. سگهو ٿيڻ. درست ٿيڻ - نيڪ ٿيڻ. صحيح هئڻ.
— سُڌريلُ ج سُڌريل: ذ. صفت. سلڇڻو - خوش اطوار - نيڪ - سگهڙ - شائستو - لائق - وڙائتو - تهذيب يافته. درستي ڪيل - اصلاح ڪيل - سنواريل.
- سِڌِرِيُ (لُنڊ): ٿڻ ڀن جو ٿڏو.
- سِڌِمُو ج سِڌِما (ٿ): ذ. ڀڄندي وارو. مددگار.
- سِڌَڻُ (ٿ): مصدر. [سن. سڌ = پَنو] راس ٿيڻ - پچڻ.
- سِڌُو ج سِڌا: ذ. [سن. سڌ] سنئون - سوڌو - سولو - سامهون - راست باز - صاف دل - کرو - سچو. سنئي وهنوار وارو. نيڪ - برابر.
— سِڌائيُ ج سِڌائيون: ث. سنوت - سوڌائي - سڌائي سولائي. سنائي. سچائي - ايمانداري.
— سِڌائيُ وَٺَڻُ: ناهه جون ڳالهيون ڪرڻ - عقل واريون ڳالهيون ڪرڻ - ناهه ڪرڻ.
— سِڌو ڪَرڻُ: سنئون ڪرڻ - رستي تي آڻڻ.
— سِڌِيُ ج سِڌِيُون: ث. صفت. سنئين. نيڪ - برابر - درست.
— سِڌِيُ ٻُڌائڻُ: سولي راهه ڏسڻ. نوس جواب ڏيڻ - اڻ وڻندڙ ڳالهه ٻڌائڻ.
— سِڌِيُ راهَ: سولو رستو - حق جي وات - صراطُ المُستَقِيمُ - نيڪ راهه.
— سِڌِيءَ طَرَحَ: سولي ريت - آهستگيءَ سان.
— سِڌِيُون ٻُڌائڻُ: صاف صاف چوڻ ـ سچ چوڻ.
- سَڏُو پوٽا: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.
- سَڏُوجا: اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- سَڏوئِيُ: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- سِڏَڻُ: مصدر. رڙنو ٿيڻ. "سنجهو ٿارڻ ڪين ڪي، صبح سڏاٿا".
- سُڌِيُ ج سُڌِيُون: ث. گوشت جي مَشڪ - سُڌِي - بوٽي. سهائي - سهائو پکي.
- سُڌِيانُ ج سُڌِيانَ: ذ. مسئلو - نهراءُ - رٿ. جاميٽريءَ جو سبق.
- سُڌِيِرُ ج سُڌِيِرَ: ذ. صفت. [سن. سڌير = سُ = چڱو + ڌير = سيانو] صابر - ڪمندڙ - ڌيرائتو - بردبار. ڏاهو - اڪابر - سيانو - سچيت - سمجهو. ظرف. خاطرجمع - سامت ۾. سجاڳ.
- سَڏُ ج سَڏَ: ذ. [سن. شَبُد - ڳالهه - گفتو] ڪوٺ - دعوت - ٻڌائو - نيندو - سيهند - ڪانڌ. طلب - پڪار. آواز - پڙلاءُ - واڪو - رڙ - ڪوڪ - دانهن - نعرو.
— سَڏُ تي اَچڻُ: دعوت تي اچڻ - وقت تي واهر ڪرڻ.
— سَڏُ پُٺَ: سڏ ڪرڻ جيترو مفاصلو - ٿورو مفاصلو. اتڪل اڌ ميل ڪن.
— سَڏُ پُٺَ هُئَڻُ: ٿورو مفاصلو هئڻ.
- سَڏائڻُ: مصدر. ڪوٺائڻ - گهرائڻ - سڏڪرائڻ - طلب ڪرڻ جوائڻ - اڪٽڻ.
- سَڏُ ڏيڻُ: شادي جي موقعي تي راڄ يا برادر کي دعوت ڏيڻ - ڪانڍڻ - نينڍ ڏيڻ. سڏ جو سڏ ڏيڻ. مدد ڪرڻ - سهارو ڪرڻ - وڻائڻ - سهائتا ڪرائڻ - همراهي ڪرائڻ - حمايت ڪرڻ - واهر ڪرڻ - ٻنيرائي ڪرڻ.
— سَڏُ پري وَڃڻُ: ڪم پورو ڪرائڻ - ڪنڌ نه ڪڍائڻ.
— سَڏُ سَلُوءِ ج سَڏُ سَلُوءِ: هڪل هوڙ. ڪم ڪار.
— سَڏُ ۾ سَڏُ ڏيڻُ: مهل سر ڪم اچڻ - هڪل سان حاضر رهڻ.
— سَڏُ وَهيڻُو ج سَڏُ وَهيڻا: ذ. ڪوٺ تي حاضر ٿيڻ وارو. همراهُ - مددگار - واهرو - حمايتي - ٽلهدار. مليل هئڻ.
— سَڏُ هُئَڻُ: سڏ مليل - دعوت پهتل هجڻ.
- سَڏِرِيُ ج سَڏِرِيُون: ث. تلوار جي ڀنڊ. ابتي ترار - ٻنيري ترار.
- سَڏِڪَڻُ: مصدر. ڏسڪڻ - روئڻ ـ تڪا تڪ آيا ساهه کڻڻ - نيساڌا ڀرڻ - ڦٿڪڻ.
— سُڏِڪارُ ج سُڏِڪارُون: ث. روئڻ جو آواز - سُڏِڪو - ڏسڪو.
— سُڏِڪو ج سُڏِڪا: ذ. روئڻ جو آواز - ڦٿڪو - ڏسڪو - ڏسڪار - سڏڪار.
— سُڏِڪا ڀَرڻُ: ڏسڪڻ وقت اڀا ساهه کڻڻ.
- سَڏڻُ: مصدر. ڪوٺڻ. طلب ڪرڻ. نالو وٺي پڪارڻ - دعوت ڏيڻ - ماڻي جو چوڻ. ٻاڪتي آڻڻ.
- سَڏُو ج سَڏا: ذ. سَڏُ - ڪوٺ - گهر.
— سَڏُو ٿيڻُ: سَڏُ ٿيڻ - ڪوٺ ٿيڻ. شادي جي دعوت ملڻ. موت جو پيغام اچڻ. طلب ٿيڻ.
— سَڏي تي اَچڻُ: پيغام تي اچڻ - شادي جي دعوت تي اچڻ.
- سُڏُو ج سُڏا: ذ. صفت. نندي منهن وارو.
- سَڏُوهو ج سَڏُوها: ذ. سيتو ڏهڻ وارو ياسو.
- سَڏِيُ ج سَڏِيُون: ث. سهائي - سهائو پکي.
- سُڏِيتُ ج سُڏِيتَ: ذ. صفت. صحيح - سچو. پورو برابر.
- سَڊَوُلُ سڊوُلُ: ذ. صفت. سهڻي شڪل وارو - دولائتو - ناهوڪو - سهڻي هٿن وارو - خوبصورت - خوش وضع - موزون. وڻندڙ - سهڻو - ٻيهڪ وارو. سهڻو ڏهين - خوش اسلوب.
— سَڊُولو ج سَڊُولا: ذ. صفت. ٻيهڪ وارو - دولائتو - ناهوڪو. خوش اسلوب. خوش اندام - حسين - سهڻو - موچارو.
- سُڌالُ ج سُڌالَ: ذ. صفت. نيڪ عادت سيبتو - سيانو. (ٿه سُڌال ج سُڌال).
- سَڍَڻُ (ل): مصدر. دل جهلي اچڻ - ڪاهه ڪرڻ. سندن.

• سَرُ: اسم خاص. تعلقي جتي ۾ هڪ ديھ جو نالو.

• سَرُ (ذ): متو – سِرُ. چوٽي – ڪاميابي. (انگ Sir) سائين جناب – ظرف. سِڌو – سامهون (سر اوڀهه = سِڌو اوڀهه جي طرف). متي – چوٽيءَ تي (سَردار – سوليءَ تي). مٿان – اپو (سر ڪاپار – نيڪ مٿان. منجهند). تي – وقت (سَرِ مجلس = مجلس جي وقت).

– سَرِ اِجلاس: ظرف. ڪنهن اجلاس جي موقعي تي ڪورٽ ۾ – دربار ۾ – فيصلي جي جاءِ ۾ – حاڪم جي روبرو.

– سَراپا: ظرف. متي کان پيرن تائين – ننهن کان چوٽي تائين. سڄو سمورو – اول کان آخر تائين – سمورو – سربستو. فن شعر ۾ تعريف – حُليه. خلعت.

– سَرِ اَنجامُ: ظرف. پورو – مڪمل. نتيجو – اختتام.

– سَرِ اَنجامُ ڪَرڻُ: بندوبست ڪرڻ – راس ڪرڻ – پورو ڪرڻ – ختم ڪرڻ. انتظام ڪرڻ – سميٽڻ – اڪلائڻ – نبيرڻ – سمورو ڪم ڪرڻ – پڄائڻ. وس رکڻ.

– سَرِ اَنجامي ج سَرِ اَنجاميون: ث. ڪم جي پورائي ۽ تڪميل. پڄاڻي – تمامي – پڄاڙي – انت – انتها – توڙ – ڇيڙو – خاتمو – ڇيھ.

– سَرِ بازار: ظرف. بازار ۾ – عام رستي تي – ظاهر ظهور – اعلانيه. سڀني سنئون.

– سَرِ بام: ظرف. ڪوٺيءَ جي ڪَڌ يا ڇت تي. ظاهر ظهور – اعلانيه.

– سَرِ بَستو ج سَرِ بَستا: ذ. پورو – مڪمل – سمورو – سڄو – سارو. سڀ – ڪُل – سڀوئي – سڄو – ثابت – سلامت – سالم. پوشيده – مخفي.

– سَرِ بَسَر: برابر. بلڪل – اول کان آخر تائين – سراسر.

سَرِ بَڪَف: ظرف. سر ترڻيءَ تي – مرڻ لاءِ تيار.

– سَرِ بُلَند: ظرف. ممتاز – معزز – اعلي – اقبالمند – بختاور.

سَرِ بُلَند ڪَرڻُ: ممتاز فرمائڻ – درجو وڌائڻ – عزت بخشڻ.

– سَرِ بُلَنديُ ج سَرِ بُلَنديون: ث. اقبالمندي – عزت. فخر.

– سَرِ بمُهر: صفت. مهر لڳل – قفل لڳل – بند – سيل مهر ٿيل.

– سَرِ تاپا: ظرف. متي کان پيرن تائين – ننهن کان چوٽي تائين – اول کان آخر تائين.

– سَرِ ٿيڻُ: فتح ٿيڻ. مڪمل ٿيڻ – پورو ٿيڻ.

– سَرپرَستُ ج سَرپرَستَ: ذ. صفت. حامي – مددگار – نگهبان – محافظ. ميزبان.

– سَرپنچ: ذ. پينچن جو سردار – مير مجلس – صدر – پريزيڊنٽ.

– سَرپوش ج سَرپوش: ذ. ٿالهي وغيره جو ڍڪ – دستر خوان جو ڪپڙو.

– سَرجوش: ذ. صفت. جوش سان ڪم ڪندڙ – اورچ – ڪوشش ڪندڙ. ڪارڪن. محنتي.

– سَرجوشي ج سَرجوشيون: ث. محنت – سعيو – اُدم – ڪوشش – ڪشالو – اورچائي – اڻ ورچائي – اُديوگ – ثابت قدمي.

– سَرِ حَلقُ: جماعت جو سردار – مهندار.

– سَرخوش ج سَرخوش: ذ. صفت. مسرور. شراب ۾ مست.

– سَرخوشي ج سَرخوشيون: سُرور. شراب جو نشو.

– سَرخيلُ ج سَرخيل: ذ. قبيلي جو سردار – ڪنهن ٽوليءَ جو سردار – خاندان جو سردار. امير – سالار – آفيسر.

– سَرِ دَست: ظرف. في الحال – هاڻي – هن وقت. فوراً. موجود – حاضر.

– سَرِ دَفتَرُ: دفتر جو سردار – هيڊ ڪلارڪ کان وڏو عهديدار – دفتردار.

– سَرزَنش: ث. ملامت – ڌڪار – ڦٽڪار – گهٽ وڌ ڳالهائڻ.

– سَرزورُ ج سَرزور: ذ. ڏاڍو – زور آور – سرڪش. اراوندو – ڏونڪو – شتر بي مهار – پاڻ مرادو – پاڻ زورو – اُجهل – بي جيو – نافرمان – نتر – هوڏي – اٿونو – شدني. نحس. ڪَڏي – نرجو – نرجو – اُهند. فسادي.

– سَرِ سَلڻُ: متي ۾ تنگ ڪرڻ. متو کپائڻ.

– سَرِ قلم ڪَرڻُ: سر جدا ڪرڻ – قتل ڪرڻ.

– سَرِ ڪَرڻُ: فتح ڪرڻ – جيتڻ – شڪست ڏيڻ. شروع ڪرڻ – آباد ڪرڻ – خوش ڪرڻ. مڪمل ڪرڻ. داغ ڏيڻ. فير ڪرڻ. ڏڪائڻ.

– سَرڪوبي ج سَرڪوبيون: ث. گوشمالي – سزا – مار.

– سَرلُڙائڻُ: سر جي بازي ڪيڏڻ.

– سَرگراني ج سَرگرانيون: ث. متي جو بار. تڪليف. متي جو سور.

– سَرِ گَردان: ظرف. منجهيل – حيران – پريشان – وائڙو. ڪڪ – بيزار. بيچيتو.

– سَرگَرداني ج سَرگَردانيون: ث. حيراني – پريشاني – اوارگي – رولو – مونجهارو – جنجل. دقت – تشويش – فڪر. بيزاري. بچتائي.

– سَرِ مغزي: تمام گهڻو فڪر. بڪ بڪ. بڪواس – بي فائده مغززني.

– سَرِ نمائڻُ: اُن مڃڻ – پيش پوڻ. سجدو ڪرڻ.

– سَرنو: ذ. ظرف. نئون – جديد – هائوڪو – تازو ايل – تازو نهيل. نيئن سر – وري – بيهر – بيو دفعو.

– سَرِ نوشتُ ج سَرِ نوشتون: ث. نراڙ جو لکيو – تقدير جو لکيو – نصيب – قسمت – ڀاڳ. حڪم ازلي – قضا.

– سَرِ وَڃڻُ: مسڻ تائين جنازي سان گڏ وڃڻ. مصيبت ۾ ڦاسڻ. خاتمو ٿيڻ.

– سَرِ هَڃڻُ: فتح پائڻ. حاڪم ٿيڻ. مٿانهون هجڻ – افضل هجڻ. سڄو هجڻ. تيار هجڻ – ملڻ (گهوڙي جو گهوڙيءَ سان).

• سَترُ ج سَروڻ: ث. موتين جي لڙهي – موتين مڙهيل سڳو – ڦندڪن جي لڙه يا پانو – گَچ جي پَرت جو هڪ قسم (ڪ). اُٺ جي بغل جي وچوارو وڏيل گوشت. ڪچ ڪوڏين جي جهالر واري اوجيدارجني.

• **سَرُ ج سَرَ:** ذ. [سن. شَرَ = ڪاني جو قسم] ٻوڙي جو قسم. سرجي ڪاني مان ٺهيل تير. ٻاڻ – تير – ٽينگر – پيلو. "سر جو سڄيو سڄڻين ٻنگان پري ٻاڻ" (شاھ) ڪير جي ڀڃيءَ جو مٿيون ٿهه. ڪانڀ جو وَڪڙ. (صفت) سڌو. (سر ڏکڻ = سڌو ڏکڻ)

• **سِرَ ج سِرُوْنَ:** ٿ. [سن. شِلا = سِرَ] پڪي چيڪي مٽيءَ جو چورس يا ڪعب ٽڪر – پٿين ٺاهڻ ۽ فرش وغيره ۾ ڪم ايندڙ. پينگهي جي ڪاني، جنهن ۾ گھوڙي ۽ ٽنگون پون. سِرَ جي ڪاني جي ڪلن واري ڪُٺ.

– **سِرَبَنْدُ ج سِرَبَنْدَ:** ذ. سرون ٺاهيندڙ – سِرون وجهندڙ.

– **سِرَ سِرَ ڪري ڌَ مِڙَڻُ:** عمارت ڪري پوڻ. محل ويران ٿيڻ – شهر غرق ٿيڻ. تباهي ٿيڻ. ويراني ٿيڻ.

• **سِرِ:** ظرف. ڏي – ڏٽ – ڏانهن – تي اتي – مٿي – ۾. اڳيرو – اڳتي. ويجهو – لڳ – برابر (پهچڻ). سان. بابت.

• **سِر ج سِر:** ذ. [ع. سِر = اسرار] ڳجهه – راز – ڀيد – منجهه – انت. وِجُ – سَرُ – پيتُ – پوشيدگي. حيرت. خوشي.

• **سِرُ ج سِرَ:** ذ. [ف. سَر] بدن جو هڪ عضوو – مٿو – سِري – سِسِي. منڍي. ابتدا – شروعات.

– **سِرُ اُڏائِڻُ:** سِرُ قلم ڪرڻ – سِسِي لاهڻ.

– **سِرافِگَنْدَگِي:** نياز – تواضع. سجدو.

– **سِرُ بَچائِڻُ:** خطري جو بچاءُ ڪرڻ – حياتي جي سلامتي جي ڪوشش ڪرڻ.

– **سِرَ بَخْتَ جوْ خيرُ هُئَڻُ:** جان مال جو خير هئڻ.

– **سِرُ بَدَرُ ڪَرائِڻُ:** مٿو ڪوڙائڻ – ڳنجو ٿيڻ – ٽوڙهو ٿيڻ – روڏو ٿيڻ.

– **سِرَ تانْ بلا ٽارَڻُ:** ڪنهن مصيبت کان نجات حاصل ڪرڻ – جند ڇڏائڻ.

– **سِرُ تِرِيْ تي جهَلَڻُ يا رَکَڻُ:** ڪنهن بہ جوکي سهڻ لاءِ تيار رهڻ.

– **سِرَ تي اَچَڻُ:** قريب پهچڻ – نزديڪ هجڻ. مٿان اچڻ.

– **سِرَ تي پَوَڻُ:** مٿان بوجهو پوڻ – ذميداري پوڻ. آفت پوڻ.

– **سِرَ تي رَکَڻُ يا ڪَرَڻُ:** ياد تي هموار ڪرڻ.

– **سِرَ تي سَهَڻُ:** برداشت ڪرڻ.

– **سِرَ تي سهْرا ٻَڌَڻُ:** گھوٽ ٿيڻ – شادي ڪرڻ. ڪنهن ڪم ۾ فتح حاصل ڪرڻ.

– **سَرَ تي سَهْرا هُئَڻُ:** سِرَ تي سهرا ٻڌڻ – گھوٽ ٿيڻ. ذميدار هئڻ. فتح حاصل ڪرڻ.

– **سِرَ تي ڪَفَنُ ٻَڌَڻُ:** هر وقت مرڻ لاءِ تيار رهڻ – مرڻ کان پوءِ جو سامان ساٿ رکڻ.

– **سِرَ تي وَجِڻُ پَوَڻُ:** ڪنڌ تي وجي ڪڙڪڻ – بارُ ٻنجڻ. ڪنهن کان مفت ڪاڏو پيتو حاصل ڪرڻ.

– **سِرَ تي وَسائِڻُ:** بارُ کڻڻ – ذمہ داري کڻڻ – جوابداري کڻڻ.

– **سِرَ تي هَٿُ ڦيرَڻُ:** پيار ڪرڻ – قرب ڏيڻ – دلاسو ڏيڻ – مهربانيءَ سان پيش اچڻ.

– **سِرَ جوْ سينهُوْنُ:** آڌر ڏيندڙ – ساٿ ڏيندڙ.

– **سِرَجِيْ سَٽَ ج سِرَجُوْنْ سَٽُوْنْ:** ٿ. خود قرباني. انتها درجي جي ڪوشش.

– **سِرَ جِيْ لَڳَڻُ:** پنهنجي حياتيءَ جو اونو هجڻ – پنهنجي ساھ جو خطرو هجڻ.

– **سِرُ جهُڪائِڻُ:** ڪنڌ هيٺ ڪرڻ. شريف ٿي رهڻ. شرم يا غيرت کان گردن جهڪائڻ. مڃڻ – تسليم ڪرڻ – فرمانبردار رهڻ.

– **سِرُ جهُڪَڻُ:** شرمندہ ٿيڻ – سِرُ جهڪائڻ.

– **سِرُ چِتَڻُ:** ميت ۽ سيندر گڏي ڪنوار جي سِرَ تي ڇٽ ڪيڻ.

– **سِر چڙهَڻُ:** روبرو يا مقابل ٿيڻ – سنمک ٿيڻ. منهن مقابل ٿيڻ.

– **سِرُ ڏيڻُ:** قربان ٿيڻ – نثار ٿيڻ – جان جوکي ۾ وجهڻ – فدا ٿيڻ – جان ڏيڻ لاءِ تيار ٿيڻ – خون ڏيڻ – موت ۾ وجھڻ – مرڻ.

– **سِرِڙوْ سَهائِڻُ:** سِرُ ترِيءَ تي کڻي بيهڻ – جان جي بازي لڳائڻ. برھ جو بار مٿي تي کڻڻ – محبت جي ميدان ۾ قدم رکڻ.

– **سِرَ سانْ:** ظرف. ياڻ سان گڏ – جان سان – ساھ سان.

– **سِرَ سانْ ڪَفَنْ ٻَڌَڻُ:** جان جوکي ۾ وجهڻ – مرڻ لاءِ آماده ٿيڻ – سِرَ جي بازي ڪرڻ.

– **سِرَ سان لَڳَڻُ:** ڪنهن وڏي تڪليف ۾ اچي ڦاسڻ – ڏکيو وقت ڏسڻ.

– **سِرُ سَلامَتْ هُجَڻُ:** جان برقرار هئڻ.

– **سِرُ ڦِٽوْ ج سِرَ ڦِٽا:** ذ. صفت. بي آرام – سُک ڦِٽو – بي تاب – ترٽربو – ڦٽڦٽيو – چلولو – چترو – ڪيچلو.

– **سِرُ قَلَمُ ٿيَڻُ:** سِسِي لهڻ – قتل ٿيڻ – خون ٿيڻ.

– **سِرُ قَلَمُ ڪَرَڻُ:** مارڻ – خون ڪرڻ – قتل ڪرڻ – سِسِي لاهڻ.

– **سِرُ کائِڻُ:** اجايو مغز هڻائڻ – مٿو کائڻ – مغز کائڻ – گھڻو ڳالهائڻ – بي فائدو بڪواس ڪرڻ. ٻچ ٻچ ڪرڻ – تنگ ڪرڻ – ستائڻ.

– **سِرُ کَپائِڻُ:** پاڻ کي اجائي مصيبت ۾ وجهڻ – ڪنهن ڪم ۾ فڪر ڪرڻ – ڪنهن سخت ڪم ۾ مصروف رهڻ. دِق ڪرڻ – ڪَٽ ڪرڻ – بيزار ڪرڻ – اڪائڻ. مٿو هڻڻ. سمجهائڻ – ڪوشش ڪرڻ.

– **سِرَميروْ ج سِرَميرا:** ذ. صفت. تڙوارو – مٿي ميرو. جنبي.

— سِـرَ وَنْڍِي: ٺ. اُهو اُجورو جو زمين تي ڪم ڪرڻ جي عيوض ملي (فصل جي پيدائش مان هر ماڻهوءَ کي هڪ اَنُ يا ٻن ڏُڪِن جي ٻٽي برابر سمجهيو ويندو).

• سِرُ: باز جي اوڳُن. اوڳُر جو گوڙهو جيڪو وات ۾ اوڳَڇي.

— سِر سنڀالڻ: باز جو اوڳر اوڳاڇڻ.

• سُرُ ج سُرَ: ذ. [سن. سُوز - آواز] سُريلو آواز. علم موسيقيءَ مطابق آواز جي هيٺاهين ۽ مٿاهين، سٽن درجن ۾ ورهايل آهي: (۱) دل مان نڪرندڙ آواز مور جهڙو (۲) پيٽ مان نڪرندڙ آواز پپيهي جهڙو (۳) ڇاتيءَ مان نڪرندڙ آواز رڍ جهڙو (۴) معدي مان نڪرندڙ آواز ڪُڪڙ جهڙو (۵) قلب مان نڪرندڙ آواز ڪوئل جهڙو (۶) گلي مان نڪرندڙ آواز ڏيڏر جهڙو (۷) دماغ مان نڪرندڙ آواز هاٿيءَ جهڙو. مٺو آواز — آلاپ تنوار. ڌُنَ — لئي. آواز جو ڍنگ — نمونو — طرز. خبر — علم — ڄاڻ. حقيقت — مطلب. اشارو — مام — ڳجهه.

— سُرائتو ج سُرائتا: ذ. صفت. سُر وارو. ڏسڻ جهڙو. ڪمائتو. چڱي حال وارو. چڱو — سٺو.

— سُر پائڻي ٿيڻُ: هڪ صلاحو ٿيڻ — رازدار ٿيڻ.

— سُـرَ جهالائو ج سُرَ جهالائو: ذ. ڳالهه کي ٽيڪو ڏيندڙ — تائيد ڪندڙ. راز ڄاڻندڙ.

— سُرَجهلو ليڻُ: ٽيڪو ڏيڻ — پنيرائي ڪرڻ.

— سُرُ ڏيڻُ: ڳجهي خبر ڏيڻ — مخفي اطلاع ڏيڻ — راز بيان ڪرڻ.

— سُرَسان سُـرُ ملائڻُ: ها ۾ ها ملائڻ. فسادن ۾ مددگار هجڻ.

— سُرُ ڪلموڏ: شاهه جي رسالي جي هڪ سُرَ جو نالو. تماچي ۽ نوريءَ جي آکاڻي وارو.

— سُرُ ڪَلْياڻُ: شاهه جي رسالي جي هڪ سُرَ جو نالو.

— سُرُ لَهڻُ: اَنت لهڻ — ڳجهه معلوم ڪرڻ. "شريعت جو سُرُ لهي، تن تياڳين تار".

— سُرُ ملائڻُ: هار موني وغيره جي سُر سان ٻئي ساز جو سُر ملائڻ وجت سان تان ملائڻ. ها ۾ ها ڪرڻ — پاسو جهلڻ — ڳالهه کي ٽيڪو ڏيڻ — پنيرائي ڪرڻ.

— سُرُ وِديا: موسيقيءَ جو علم — راڳ جو علم.

• سَرا ج سَرائُونْ: ٿ. گهر — جاءِ — حويلي — مڪان. مسافرن جي رهڻ جي جاءِ — مسافر خانو — مهمان سراءِ.

• سَرابُ: ذ. ڪلر يا وارياسي زمين. ٻن ٻهرن مهل پاڻيءَ جو ڏيکاءُ ڏيندڙ رڃ. ڌوڪو — معدوم — نابود.

• سِرابُ ج سِرابَ: ذ. [سن. سوراپن = ڪيٺف] ڊپ — ڏڄ — خوف — ٻڏ ڏرَ — اُڌڪو. خمار — ڳِهَـرُ. "سپ نه ماري سَپ جو سِرابُ ماري".

— سِرابِجَڻُ: خوف ۾ ورجڻ. پِٽجڻ. بد دعا ملڻ.

• سِراجُ ج سِراجَ: ذ. [ع. سراج = ڏيئو] ڏيو — چراغ.

• سَراچو ج سَراچا: ذ. صفت. نمڪين — لوڻ وارو — سلوڻو. (ٿ. سَراچي ج سَراچِيُونْ).

• سِراديو: اسم خاص. ٿري جهنگلي ٻوٽيءَ جو هڪ قسم.

• سَرادَ ج سَرادَ: ذ. [سن. شراڌ = بزرگن جي شيوا] مُئي جي ماني — هندن ۾ مائٽ جي موت تي ٻانڀڻ کي کارائڻ جي رسم.

• سَرارو ج سَرارا: ز. صفت. سِڌوئي سِڌو — سڌ واٽڙو — سنئون سڌو.

• سِرارو ج سِرارا: ذ. سِراڙو. پٿر — روهي — سِر.

• سِراڙو ج سراڙا: ذ. گهوڙي جو تکي ڀڄڻ وارو پنڌ. ڀڄ ۽ ڊوڙ ۾ تڪائي چوکرو — سر ميدان. ورڪَ — ٻرانگهه — ٻلانگهه. "جي ساهڙ جون سونهيون سير سراڙو تن ڪي" (شاهه).

• سَراڙِي: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• سَرازُ ج سَرازَ: ذ. چمڙي تي سون يا چانديءَ جي مڙهت ڪندڙ. موچي — سوچي. وڏو هنرمند — پڪاريگر.

— سَرازِڪو ج سَرازِڪا: ذ. صفت. سرازن جو — سوچڪو — موچڪو.

• سَراسَرُ: ظرف. (ف). سربسر — يڪ لخت — سڄوئي — نپٽ — اصل — بلڪل — پٽيءَ — تمام. منڍ کان چيڙي تائين.

• سَراسِرِيْ ج سَراسرِيُونْ: ٿ. مختلف ۽ گهڻ وڏ اسمن جو هڪ جيترو ورهاڱو — هڪ جيتري ورهاست وڃڻُ — وڏَ — مختصر — ترڇي. نسبت. واجبي حصو — حصي رسد — حصي پاڱي. پرماڻ — اندازَ — مقدارَ — پيشاني جو هڪ زيور. جلدي.

• سَراسِيْمُ: صفت. (ف) حَيران — پريشان — وائڙو — موڳو. گهٻرايل — بيقرار. ڦڪو ڦڪو.

— سَراسِيمَگِي: ٺ. پريشاني — حيراني — بدحواسي.

• سُراغُ ج سُراغَ: ذ. (ع) ڳولا — جاچ — پيرو — تلاش — جستجو — کوج. نشان — ڏس پتو.

— سُراغُ رَسانُ ج سراغ رَسانَ: ذ. [ف. سراغ + رسان > رسيدن = پهچڻ] پتو لڳائيندڙ — تلاش ڪندڙ.

— سَراغُ وٺڻُ: پتو لڳائيندڙ — تلاش ڪرڻ.

— سُراغِي ج سُراغِيْ: ذ. کوجي — جاسوس — ڳولائو.

• سُراڳُ ج سُراڳَ: ذ. سٺو راڳ — سٺو مٺو راڳ.

— سُراڳِي ج سُراڳِي: ذ. سٺو مٺو راڳ ڳائيندڙ.

• سِرامَڻُ (ٿ): اسم خاص. ساٿوڻ.

• **سَرامو ج سَراما:** ذ. جانور جي مٿي جو چمڙو جنهن ۾ سِڱ هجن. جهڙيءَ جي سِري وارو چمڙو.
• **سَراندا:** اسم خاص. رياست لس بيلي ۾ هڪ ڍنڍ جو نالو.
• **سَرانديپُ:** اسم خاص. سلون ٻيٽ جو قديم نالو -- سري لنڪا.
• **سَرانگَ ج سَرانگَن:** ٿ. وڏي شاهي دڪ - بلهانگ -- پڙانگ.
• **سَرانِي ج سَرانِيُون (ٿ):** ٿ. ڪاني -- سراني.
• **سِراڻ ج سِراڻُون:** ٿ [سن. شان = سراڻ] هٿيارن کي تيز ڪرڻ جو گول ڦرندڙ ڦيٿو (ريتي ۽ لاک گڏي ٺهيل. ڪهيل زمين جو سرو -- اوڙو.
— **سِراڻِي ج سِراڻِي:** ذ. سراڻ هلائڻ وارو - اوزارن کي صاف ۽ تکو ڪندڙ -- صيقلگر -- نيوارو. "اچ آڳڙيا آئيا، سودا سراڻي" (شاهه).
• **سِراڻُ ج سِراڻ:** ذ. سانوڻ جو مهينو.
• **سِراڻو ج سِراڻا:** ذ. [ف. سر] ڪَنڌالو (لس) -- وهاڻو -- تڪيو -- طول -- سيراندي. ٽيڪ -- جهلو -- سهارو.
• **سَراوانُ:** اسم خاص. بلوچستان جو سرواري مٿيون ملڪ.
• **سَراوَنڊو ج سَراوَنڊا:** ذ. صفت. مڙندڙ -- مڙٽو. لچڪيدار -- ملايم -- نرم. پرمتڙيو -- منهن ڪٽڙو.
• **سَراهَ ج سَراهُون:** ٿ. [ف. سراء = مسافر خانو] جاءِ ـ جڳهه -- ماڳ -- مڪان. سراء ـ مسافرخانو.
• **سُراهِجَڻُ:** مصدر. سرهو ٿيڻ -- واسجڻ.
• **سَراهِڻ:** مصدر. ساراهڻ -- جَسُ ڳائڻ.
• **سَراهِي ج سَراهِيُون:** ٿ. سرهائي -- مبارڪ.
— **سَراهِي ڏيڪارڻ:** اميد ڏيکارڻ. مبارڪ ڏيڻ. خوشخبري ڏيڻ. خوشي ظاهر ڪرڻ.
• **سِراهِي ج سِراهِيُون:** ٿ. دکڻ جو سوراخ ڪڍڻ لاءِ لوهو اوزار -- سياري (ٽ). سرائي.
• **سَراءِ:** اسم خاص. تعلقي ٻني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **سَراءِ ج سَرائُون:** ٿ. [ف] گهر -- جاءِ ـ هنڌ -- ماڳ -- مڪان. مسافرن جي رهڻ جي جاءِ ـ مهمان خانو. حويلي.
• **سِرائڻُ:** مصدر. سيرڻ ٻري ڪرڻ -- هٿائڻ. سنڀالڻ.
• **سَرائِي ج سَرائِيُون:** ٿ. [سن. شلاڪ = سرائي] سرمي پائڻ جي ڪاني. گاڏي جي ڦيٿن واري ڪاٺ يا لوهه جي لٺ. نار جي چڪر ۾ آيل دڳهي ڪاني. ڪنهن به ڦيٿن واري گاڏي. موٽر وغيره جي ڦيٿن جي لٺ. سچي مارڻ لاءِ مبريڪن جي هڪ اوزار جي ڪاني. سڃيو -- ٽاڪو ٽوپو -- ڪني.
— **سَرائِي بارُ:** ذ. اٺ جي لڏ جو اهو بار جو اُٺ سنئون بيهي.
— **سَرائِي هڻڻ:** ٽاڪڻ -- ٽانڪڻ -- ٽوپڻ -- ٽوپو ڏيڻ -- ڪني هڻڻ -- بخيو هڻڻ -- بخڻ -- سبڻ. پٿريءَ جي مريض جي آلت جي سوراخ ۾ پٿري ڪڍڻ لاءِ سرائي گهيڙڻ.
• **سِرائِي:** ٿ. سلائي -- ٽوپو. (صفت) سري جو رهاڪو. چڱي مڙس جو لقب. مانائتو.
— **سِرائڪو ج سِرائڪا:** ذ. صفت. سرائيءَ جو.
• **سِرائڪِي ج سِرائڪِيُون:** ٿ. سنڌي سان لاڳو هڪ قديم ٻولي. سنڌ جي سري جي ٻولي.
— **سِرائِي هڻڻ:** ٽوپو ڏيڻ -- بخيو هڻڻ -- سلائي ڪرڻ.
• **سَرايتُ ج سَرايتُون:** ٿ. (ع). تاثير -- اثر.
— **سَرايتُ ڪَرڻ:** رچڻ -- گهڙڻ -- اندر ۾ وهڻ -- اندر ۾ گهڙڻ -- جذب ٿيڻ. اثر ڪرڻ -- تاثير ڪرڻ. ڪن ٻن شين جو هڪ ٻئي ۾ ملي وڃڻ.
• **سَرايو ج سَرايا (ٽ):** ذ. ڪوڻ جو چمڙو -- چمڙي.
• **سَرٻ سُونهارِي ج سَرٻ سُونهارِيُون:** سرب -- سڀ. ٿ. حسين.
• **سَرٻِگَ ج سَرٻِگَ:** ذ. سڀ ۾ حاضر.
• **سَرٻِنگَ ج سَرٻِنگَ:** ذ. صفت. سيني انگن وارو -- گهڻن رستن وارو.
• **سَرٻارِي ج سَرٻارِي:** ذ. [ف. سر = مٿو + بار = بوجهه] وهٽ جي ٻنهي پاسن کان وڏل بار. ٻنهي پاسن کان بار کڻندڙ وهٽ.
• **سَرٻَرُ ج سَرٻَرَ:** ذ. [ف. سر = مٿو + بر = بردن = کڻڻ] اڳوڻ -- مهندار (طرف). قبول. ذمي.
— **سَر بَر ڪَرڻ:** ذمي ڪرڻ -- حوالي ڪرڻ. قبول ڪرڻ -- مڃڻ -- قبولڻ -- اچڻ -- هه ڪرڻ.
• **سَرٻراهُ ج سَرٻراهَ:** ذ. [ف. سر = ب = سان + راه = رستو] انتظام ڪندڙ -- منتظم -- ڪارڪن -- ڪارگذار اڳوان -- ليڊر.
— **سَرٻراهڪارُ ج سَرٻراهڪارَ:** ذ. [ف. سر + براه + ڪار = ڪم] ڪاروبار هلائيندڙ -- منتظم -- ڪارپرداز -- ڪم هلائيندڙ -- منيجر.
— **سَر براهِي ج سَر براهِيُون:** ٿ. انتظام -- بندوبست -- نظم و نسق -- جوڙجڪ -- اهتمام. همت -- سرفرازي. عزت -- مان.
— **سَرٻراهِي ڪَرڻ:** عزت لهڻ. چڱو ڪم ڪرڻ. نالو ڪڍڻ. گوءِ کڻڻ. اڳواڻي ڪرڻ.
• **سِرٻَنڊُ ج سِرٻَنڊَ:** ذ. سيرون وجهندڙ -- سيرون ڏيندڙ.
• **سَرٻَنگِي ج سَرٻَنگِي:** ذ. هر شيءِ کي کائي ويندڙ. حرام ۽ حلال جي تميز نه ڪندڙ.
• **سَرٻِتُ ج سَرٻِتَ:** ذ. گڏيل شيءِ يا اَدرڪ ڪَدو.
• **سُرياٽُ ج سُرياٽَ:** ذ. لڪل سنهون آواز -- گڏوچڙ آواز. ٻِن ٻِن. سرياٽ ڪرڪ
— **سُرياٽُ ڪَرڻ:** ٻن ٻن ڪرڻ -- آواز ڪرڻ. هوريان ڳالهائڻ.

• **سُرِبُرُ ج سُرِبُرُوْن:** آهستي گفتگو - گوش گفتار - سس ڦس سرِبُر - گفتگو.

— **سُرِبُرُ ڪرڻ:** سس ڦس ڪرڻ - ڪن ۾ ڳالهه ٻڌائڻ. هوريان هوريان ڳالهائڻ.

• **سَرِبِنگُ ج سَرِبِنگَ:** ذ. سيني انگن وارو - ويابڪ. هرجا حاضر ناظر.

• **سُرِبُرُ ج سُرِبُرُوْن:** ث. ڪن جي ڳالهه - اهستي ڳالهه - سس ڦس.

— **سُرِبُرُ ڪرڻ:** تمام هوريان ڳالهائڻ.

• **سَرتابِي ج سَرتابِيُوْن:** ث. (ف). نافرماني - سرڪشي - حڪم عدولي - بغاوت. نمڪ حرامي.

• **سَرتاجُ ج سَرتاجَ:** ذ. مٿي جو ڇٽ - سردار - رئيس - وڏيرو - پرڌان - مکي - ڌڻيدار. آقا - خاوند - مالڪ. ڀتي - شوهر - مڙس. اڳواڻ - رهبر. چڱو مڙس. وڏي درجي وارو. حاڪم. سائين - حضرت.

— **سَرتاجُ بڻائڻ:** ڪنهن کي پنهنجو فخر سمجهڻ - خانداني باعزت وارو تصور ڪرڻ. سردار بنائڻ.

• **سُرِ تاڻ:** اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ راجپوتن سوڍن جي هڪ ذات جو نالو.

• **سَرتُنُ ج سَرتَنَ:** ذ. انبار - ست - گنج - ڍيرُ - ڪوڙ - گُنڊ - موجودات - ڪيچ - ڊل. سامان سڙو - رَسد - سيڌو سامان - سامگري. جنگي اسباب - باروت - هٿيار پنهوار.

• **سُرتڻ:** مصدر. سُرت ۾ اچڻ - سمجهڻ - خوش ڪرڻ - سنڀالڻ.

— **سُرتِ ج سُرتُوْن:** ث. [سن. سُمرتي] سمجهه - عقل - هوش - پرجهه - بوجهه - شعور - يادگيري. جاڻ - خبر - سڌ - سماءُ - ڌيان - خيال - توجهه - سوچ - ياد - حافظو - چيتو - هوشياري - ذهن.

— **سُرتِ اچڻ:** هوش اچڻ. جاڻ پوڻ.

— **سُرتِ ڇڏڻ:** افعال بگاڙڻ.

— **سُرتِ ۾ هُجَڻ:** هوش ۾ هجڻ - هوشيار هجڻ.

— **سُرتِ نَہ رهڻ:** هوش نہ هئڻ. عقل نہ هئڻ. وساري ڇڏڻ - ڀلائي ڇڏڻ - ياد نہ رهڻ - خيال تان لهي وڃڻ - نرادر ڪرڻ. بد حواس ٿيڻ. موڳو ٿيڻ. وسو ٿيڻ.

— **سُرتو ج سُرتا:** ذ صفت. سڄيت - ساوڌان - هوشيار - خبردار - سڄاڳ.

— **سُرتِ ونائڻ:** سلڇڻو بنائڻ - سليقہ دار ڪرڻ.

— **سُرتيئو ج سُرتيئا:** ذ. عاقل - سمجهدار - سُرتو.

— **سُرتيائتو ج سُرتيائتا:** ذ. صفت. چيتائتو - هوشائتو - حوصلائتو - سوبتو - ساڳو واڳو. سيائو - سڄيت - ڏاهو - سُڄاڻ. ري پيتل باهوش. سٺو پرو. خبردار - سُڄاڳ. سرتيو.

— **سُرتيو ج سُرتيا:** ذ صفت. سرت وارو - داناءُ - عقلمند - چالاڪ سڄيت - هوشيار - سمجهو. اثر پذير - نظر پذير - آگاهہ - ممتان - سُرتيائتو.

• **سَرتو ج سَرتا:** ذ. جيڏو - هم عمر. برابر - مثل - مٽ - همسر. شريڪ - ثاني - جوٽيڪ. هڪ جيڏو - سرڀڪو. سنگتي - يار دوست. (ث. سَرتي ج سَرتيُون = ساهيڙي - سهيلي).

• **سَرتيلُ ج سَرتيلُون:** ث. سوڙين کي ٻڌڻ لاءِ ڪم ايندڙ رنگين رسي.

• **سَرتُ ج سَرتَ:** ذ. اڪ جو ڪتر - ڏرو - تڪو - ڪنو. مال کي رسي ٻڌڻ جي جاءِ تي پيل گاٺ. هڪ بيماري.

• **سَرِتُ ج سَرِتَ:** ذ. سَڄر - سٺو. خوش. وڏيڪ سگهو.

• **سُرِ تُڻِ ج سُرِتُڻُوْن:** ث. رسي کي گنڍ ڏيڻ جو هڪ نمونو - (ل) سرڪڻ ڦاهي - لوپي. گنڍ.

• **سِرِتُڻِ ج سِرِتُڻُوْن (ل):** ث. سرڪڻ ڦاهي - لوپي.

• **سِرِتو ج سِرِتا (ٿ):** ذ. پاجهري، جو ننڍو سنگ.

• **سِرِتِي ج سِرِتِيُوْن (ل):** ث. پاجهر يا جوئر جو سنهو سنگ - سنگ جي ٽڪري.

• **سُرِتِي ج سُرِتِيُوْن (ٿ):** ث. جونري جي جوٽي. دلي جي ڳڇي.

• **سَرٽيفڪيٽُ ج سَرٽيفڪيٽَ:** ذ. [انگ. Certificate] سند - پروانو. رضانامو. ڪارگذاري جي چٺي. هلت چلت جو پرزو. خوشنودي.

• **سَرِهارا:** اسم خاص. بروهي بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **سَرِهٽُ ج سَرِهٽُوْن:** ث. گهوڙي جي ڊوڙ جو هڪ نمونو.

— **سَرِهٽُ ڊوڙڻ:** تمام تکو ڀڄڻ - تکو ڊوڙڻ.

• **سُرِبُرُ ج سُرِبُرُوْن:** ث. سس ڦس - ڀڻ ڀڻ - پٽڪو - ڀاٻور - پٽڪار - جهونگار - ڪن جي ڳالهه - پٽڪاٽ - چيڪو.

— **سُرِبُرُ ڪرڻ:** آهستہ ڳالهه ٻولهه ڪرڻ. جاءِ ڏيڻ لاءِ سوڙها ٿي وهڻ - ڪڇهه سرڻ.

• **سَرپَرستُ ج سَرپَرستَ:** ذ. مددگار - نگهبان - خبرگير - محافظ - حامي.

— **سَرپَرستي ج سَرپَرستيُوْن:** ث. نگهباني - حمايت - مددگاري.

• **سَرپَرهُ:** اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

• **سَرِپُورُ ج سَرِپُورَ:** ظرف. تمام تيز - تيز رفتار.

• **سَرپيچُ ج سَرپيچَ:** ذ. بادشاهن. نوابن. اميرن جي پڳ ۾ موتين جي لڙي.

• **سَرِجُ:** اسم خاص. راڳ ۽ وڄت جي ستن قسمن مان هڪ قسم. وڄت جو چوٿون سُر.

• **سَرجامَ ج سَرجامُوْن (ل):** ث. اوير - پيدائش - تسر - واڌ. (مومل ميندرو ص ۷۴).

• **سَرجاما:** سرانجام - پورا.

• **سَرجامِي ج سَرجامِيُوْن:** ث. تياري - ٺاهہ ٺوهہ - سرانجامي - پورائي.

• **سَرجَنُ ج سَرجَنَ:** ذ. (انگ. Surgen) جراحت ڪندڙ - آپريشن ڪندڙ ڊاڪٽر.

• سرڄڻ هار: اسم خاص. سڀ پيدا ڪرڻ وارو - خالق مالڪ - خدا.

• سـرڄڻ: مصدر. [س. سرج = خلقڻ] اسرڻ - اُپڙڻ - پيدا ٿيڻ - ٺهڻ - ٺهي تيار ٿيڻ. سرجي نه سور سهائي نه سڪ رپ (شاهه).

سرڄڻهار ج سرڄڻهار: ذ. خلقيندڙ - پيدا ڪندڙ - پاليندڙ - اپائيندڙ - خالق - مالڪ - صانع.

• سرڄڻ: مصدر. تيار ڪرڻ.

• سرڄڻ: مصدر. سري حبت ڪري ان جو ڪاڇي وڃڻ - ان کي سرو لڳڻ.

• سرڄڻو ج سرڄڻا: ذ. سرڄيت (وڃون. بلا وغيره).

• سُرڄيت ج سُرڄيت: ذ. سجاڳ - باهوش - بيدار. سرتيو - اگاهه - واقف. هشيار - حساس.

— سُرڄيتائي ج سُرڄيتائيون: ث. سجاڳي - سجيتائي - سرتيائي. آگاهي.

— سُرڄيت ٿيڻ: سجاڳ ٿيڻ - هوشيار ٿيڻ. واقف ٿيڻ - آگاهه ٿيڻ.

• سُرڄيون ج سُرڄيون: ذ. صفت. [سر = سرڻ + جيون = حياتي] سرسبز - شاداب. زرخيز. روح افزا - حيات بخش - فرحت بخش.

• سُرڄيون ٻوٽي: ث. هڪ قسم جي فرحت بخش ۽ زندگي بخش ٻوٽي، جو نالو.

• سُرڄيون پهاڙ: ذ. سرڄيون ٻوٽي وارو جبل. فرحت بخش ۽ سرسبز جبل.

• سرڄڻ (ڪ): مصدر. ڪير. گهه وغيره جو جمڻ. پيدا ٿيڻ - ٺهڻ - ٻنجڻ.

• سُرڄهه ج سُرڄهه: ذ. صفت. سجاڳ - ڄاڻو - سمجهو.

• سرڄهڻ: مصدر. [س. س = چڱي طرح + ڄڃا = ڄاڻڻ] سمجهڻ - پروڙڻ - ڄاڻڻ - مغز ۾ وهڻ - پرجهڻ - معلوم ٿيڻ - آگاهه ٿيڻ - خيال ۾ اچڻ.

— سُرڄهو ج سُرڄها: ذ. سجاڻ - سمجهو - زيرڪ - چتر - مٿوپرو - سمجهدار - آزاد سمجهه.

• سُرڄڙ ج سُرڄڙا: ذ. پکي، جو هڪ قسم جو سر جي تارين مان پنهنجو کيرو ٺاهي.

• سرچشمو ج سرچشما: ذ. (ف). پاڻي نڪرڻ جي بنياد جو هنڌ - منبع.

• سرچڻ: مصدر. پرچڻ - پڄڻ - ريجهڻ - راضي ٿيڻ - خوش ٿيڻ - من ٿيڻ - صاف ٿيڻ - سانت ٿيڻ. سهمت ۾ اچڻ.

— سرچاءُ ج سرچاءَ: ذ. پرچاءُ - ناهه - صلح - سلوڪ - راضي نامو.

— سرچاءُ ٿيڻ: ناهه ٿيڻ - صلح - ٿيڻ - رضانامو ٿيڻ.

— سرچاءُ ڪرڻ: ناهه ڪرڻ - صلح ڪرڻ - رضانامو ڪرڻ.

— سرچائڻ: ٺهائڻ - پرچائڻ - ناهي چڏڻ - صلح ڪرائڻ. جهيڙو لاهڻ. ڪنائڻ - ڪذائڻ. هيرڻ - موافقت ڏيکارڻ.

• سُرچيهو ج سُرچيها: ذ. هڪ قسم جو پکي.

• سَرچو ج سَرچا: ذ. سائو - آباد - سرسبز. سنو. ستائو - سولو.

• سَرچِي ج سَرچِيون: ث. صفت. گاهه واري جوءِ. (ضد. ارچي).

• سَرحالُ ج سَرحال: ذ. صفت. سکي. آسودو. اجڪ. فرحت ۾ - مزي ۾ - وند رڀال - پرڀيل - رڀڌل - ريجهيل. بختاور - ڀاڳوارو. سرڀال.

• سَرحد ج سَرحدون: ث. سندو - دنگ - حد. پاسو - پر. ڪنارو. انتها. (اسم خاص). تعلقي گهوٽڪي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• سَرڪل: ذ. اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• سُرخ ج سُرخ: ذ. صفت. [ف. سرخ = ڳاڙهو] هڪ رنگ جو قسم - ڳاڙهو - لال - احمر - رتو. طنبوءَ کي جهلڻ لاءِ وچ واري ڪاٺي - مل ماسي جو اڻون حصو.

— سُرخاڻ ج سُرخاڻيون: ث. ڳاڙهاڻ - لالاڻ - رتاڻ.

— سُرخائي ج سُرخائيون: ث. ڳاڙهاڻ - رتائي - لالاڻ - رتاڻ - سرخاڻ - ڳاڙهائي - ڳاڙهپ.

— سُرخ ٿيڻ: ڳاڙهو ٿيڻ - لال ٿيڻ. ڪاوڙ ۾ لال ٿيڻ - غصي ۾ اچڻ. ميوي جو پچڻ تي ۾ پرٿيڻ.

— سُرخرو ج سُرخرو: ذ. صفت. [ف. سرخ + رُو = منهن] لال منهن وارو. آبرو وارو - مانائتو - عزت وارو - معزز. مقبول - اگهيل. عزيز. نامور. فتحمند - ڪامياب. فخر ڪرڻ وارو. نرلجو - بي حيا - بي شرم.

— سُرخرو ٿيڻ: پاڻ وڻائڻ جي ڪوشش ڪرڻ - اڳ ڀرڻ. خوش ٿيڻ. ڪامياب ٿيڻ. وعدو وفا ڪرڻ.

— سُرخرو رهڻ: سچو رهڻ - پورو رهڻ. عزت سان رهڻ.

— سُرخروئي ج سُرخروئيون: ث. عزت - شان - مان - آبرو - مان مهت - ناموس - سنمان - آب. سيل - سمت - درجو - ساک - پت - پڌوي - معتبري.

— سُرخ ڪرڻ: ڳاڙهو ڪرڻ - لال ڪرڻ.

— سُرخي ج سُرخيون: ث. ڳاڙهاڻ - لال رنگته پکي سر جي مٽي. عورتن جي ستن سينگارن مان هڪ - لالي. خون - لهو.

• سُرخاب ج سُرخاب: ذ. ڍنڍ جي پکي، جو هڪ قسم. بدڪ جنس مان. رنبي جيڏو. رنگ ميٽاڻون (ث. سُرخابي ج سرخابيون).

• سَرخَم ج سَرخَم: ذ. يروڻ - چاني - سرجس.

• سُرخو ج سُرخا: ذ. گهوڙي جو هڪ قسم. رنگ اڇو. ٻُت تي ٿورا چٽ. (ث. سُرخي ج سرخيون. (صفت). سرخي رنگ (حقيقي رنگ اڇاڻ تي ماڻل) جو گهوڙو جنهن جا ڇهين قسم: ١ـ شربي سرخو (ڳاڙهيرو سرخو) ٢ـ نيرو سرخو. ٣ـ سياه سرخو ٤ـ گلزار سرخو ٥ـ عمرد سرخو يعني پنج ڪليان سرخو. ذ. صفت. ڳاڙهو لال.

• **سُرخِي ج سُرخِيون**: ث. مضمون جو سرو – عنوان. عورتن جي سينگار جو هڪ قسم – لالي.

• **سَردُ ج سَردَ**: ذ. [ف] ٿڌو – ٺريل – سيل. آلو – گهميل – اڊوڪو. زڪو – نرموهيو. بيجان. سست – ڍلو. بي لطف – بي مزي – بي رونق. بزدل. نامرد.

– **سَردُ ڪَرڻُ**: ٺارڻ – ٿڌو ڪرڻ. غصو ڍرو ڪرڻ.

– **سَردُ گَرمُ**: ذ. گرمي جو زڪام. صفت. موافق – پورو پنو.

– **سَردُ مزاجُ**: ظ ف. مُرده دل – سُست. بي مُروت.

– **سَردُ مِهرُ**: صفت. بي مهر – بي رحم – بي محبت – بي مُروت. بي ڏيان – بي وفا. سخت دل – ڪٺور – ظالم.

– **سَردُ مِهرِي ج سَردُ مِهريون**: ث. بي وفائي – بي مُروتي. سنگدلي. بي پرواهي.

– **سَردِي ج سَرديون**: ث. ٿڌ – ٺار – سيءُ – پارو – برد – سيٽل – خُنڪي. زڪام. ريزش – نزلو – ليس. سياري جي مُند – سيارو. "ا. سردي سالم نه رهان. گرمي ٿيان گداز" (شاهه).

– **سَردِي گَرمِي ج سَرديون گَرميون**: ث. ڏک سک – تڪليف – مشڪلات.

– **سَردِي گَرمِي کان بچڻُ**: گرم سرد هوا کان پاسو ڪرڻ. تڪليف کان آزاد رهڻ – مشڪلات کان بچڻ.

– **سَردِي لَڳَڻُ**: سيءُ لڳڻ – ٺار پوڻ. ليس ٿيڻ.

– **سَرديُن ۾ هُجَڻُ**: سڪرات ۾ هجڻ.

– **سَردِي هُجَڻُ**: نزلو زڪام ٿيڻ – سيءُ هُجڻ.

• **سَردارُ ج سَردارَ**: ذ. اڳواڻ – امير – ڏڦيدار – سَرور – صدر – پانڌپ – راڄ ڌڻي. رسول ڪريم صلي الله عليه و آله وسلم جن جو لقب. هادي. پيشوا.

– **سَردارِي ج سَرداريون**: ث. اڳواڻي ڏڦيداري – اميري – حاڪمي. بزرگي. رهبري.

• **سَردَرُ ج سَردَرَ**: ذ. پٽ جي ٽيڪ لاءِ در جي مٿان رکيل ڪاٺي – سَردَرو.

– **سَردرو ج سَردَرا**: ذ. سَردَر.

• **سَردو ج سَردا**: ذ. هنداڻي جو هڪ قسم.

• **سِردَرَ ج سِردَرون (ٿ)**: ث. دروازي جي چوُنڪ جي مٿين ڪاٺي – سَردَرو.

• **سَرِ**: ث. آتشبازي جي سڙڻ جو آواز.

• **سَرڙاٽَ ج سَرڙاٽَ**: ذ. سوسات – تکڙي هلڻ جو آواز. تکڙي گفتگو جو آواز. سُرڙو – گار.

• **سُرڙاٽ**: ذ. سنهون آواز. بدن ۾ ڪنهن جيت جي سُر سُر.

• **سَرڙ بَرڙِ**: ظرف. تڙ تکڙ – جهٽ پٽ – امالڪ.

– **سَرڙ بَرڙِ ڪَرڻُ**: تکڙ ڪرڻ – جلدائي ڪرڻ.

• **سَرڙڪو ج سَرڙڪا (ٿ)**: ذ. اوچتو نڪري وڃڻ وقت. ٿيل آواز – تيزيءَ سان نڪرڻ وقت آواز.

• **سَرڙڻُ**: مصدر. تلوار وغيره ميان مان زور سان ڇڪڻ – ٻاهر ڪڍڻ. ڇلڻ.

– **سَرڙو ج سَرڙا**: ذ. تلوارڪشي. ڌڪ – ڌيڙاٽ.

– **سَرڙو ٻَڌائِڻُ**: ڌٻائڻ – وڙهڻ.

– **سَرڙي ڪڍڻُ**: زور سان تکڙو هٿيار ڇڪي ڪڍڻ.

• **سُرڙو ج سِرڙا**: ذ. مينهن جو غبار.

• **سَرڙاٽُ**: (ذ. صفت). چنل نڪ وارو.

• **سِرڙيو ج سِرڙيا**: ذ. صفت. اڪيلي سر ڪمائيندڙ. جوڙي ڪانسوا، هاري – ڦناهين.

• **سَرزَدُ**: ظرف. [ف] اتفاق – واقعو – حادثو – ڳالهه. ڪاوڙيل – چڙيل – غصي – ناراض – رنج. ظاهر – نمودار.

– **سَرزَدُ ٿيڻُ**: ظاهر ٿيڻ – نمودار ٿيڻ – ظهور ۾ اچڻ.

• **سَرزَمِين ج سَرزمِينون**: ث. ڌرتي – پٽ – زمين. ملڪ – ولائت – ديس – اقليم – خطو. سطح. جاءِ – هنڌ – ٿڌو. جاءِ واردات – واقعي جو هنڌ – اصل جاءِ.

• **سَرسائِڻُ**: مصدر. [سن. سَرسَ: سَ = چڱي طرح + رس = پهچڻ] گهڻو ڪرڻ – جهجهو ڪرڻ – وڌيڪ ڪرڻ – زياده ڪرڻ. ويجهائڻ – اضافو ڪرڻ. چاڙهڻ – ناليوارو ڪرڻ – ترقي ڪرائڻ – اڳرو ڪرڻ – چاڙهو ڪرڻ – واڌارو ڪرڻ. مشهور ڪرڻ.

– **سَرسُ ج سَرسَ**: ذ. صفت. سوايو – وڌيڪ – سَنوالو – زياده – سَجيهُ – سرسو – گهڻو – هيڪاندو – جهجهو – ٻهون – هيڪاندو – جهجهو – ٻهون – اتم. مٿيون – برتر – ث. سَرسي ج سَرسِيون).

– **سَرسائي ج سَرسائِيون**: ث. گهڻائي – واڌ – جهجهائي – سرسي. واڌارو – اضافو. اڃائي – فضيلت. جوهر – خوبي – خاصيت – سبقت – فوقيت – وڏائي – بالادستي.

– **سَرسُ سارِي ڪَرڻُ**: بازي کٽڻ – شهه ڏيڻ – زور ٻوڻ – وڌيڪ ڪامياب ٿيڻ.

– **سَرسو ج سَرسا**: ذ. واڌ – واڌارو – سَرسِي – زيادتي – گهڻائي.

– **سَرسِي ج سَرسِيون**: ث. صفت. زيادتي – گهڻائي – سوائي – سنوالي – جهجهائي. واڌ – واڌارو – چاڙهو – وراڻ. ڦورو – مهرباني. ڪاميابي – فتح – سوڀ.

– **سَرسِي ڪَرڻُ**: گوءِ کٽڻ – سوڀ ڪرڻ – ڪَٽِ ڪڻڻ – بازي کٽڻ – شهه ڏيڻ – مات ڪرڻ – ٻئي کي هارائڻ. منهن مٿي ڪڻڻ. اڳرو ٿيڻ.

– **سَرِسِيُ لَهَڻُ:** سرس ٿيڻ. اڳڀرائي ڪرڻ. گو. کڻڻ - سبقت حاصل ٿيڻ.

– **سَرسيرو ج سَرسيرا:** ذ. صفت. ڪجهه وڌيڪ - ٿورو گهڻو - ڪجهه جهڙو - ٿورو زيادہ.

• **سَرسُ ج سَرسَ (ث):** ذ. سرڻهڻ جو وڻ.

• **سِرسُ:** ذ. [سن. شِرِش] هڪ قسم جو ڪونر جهڙو پسارڪو وکر. کاٺ ڳنڍڻ لاءِ ڪم ايندڙ ٿيڻ. گهوڙي ۽ ڳئي مال جي رڳن مان نهندڙ دوا.

• **سُرَسُ ج سُرسُون:** ث. ڪنهن به ڳالهه جي ٿوري خبر - ڪڙڪ ڪَل خبر - علم - ڄاڻ.

• **سُرساٽ ج سُرساٽون:** ث. مصالح - ڪاٺي وغيره تيار ڪرڻ لاءِ گهربل شيون. سيڌو پاڻو - سيڌو سامان - سمر - توسو - رسد. ڳاهه - چارو.

• **سرسامُ:** ذ. (ف) مغز جي بيماري، جو هڪ قسم - مغز جي پردن جي سوڄ واري بيماري. دماغ جي خرابي - مغز جو خلل. بدگماني - شڪ - وهم.

• **سَرسبزُ:** ذ. صفت. (ف) سائو - هميشه سائو - هريو - شاداب بهاري وارو - هريو ڀريو - خوش بهار. فتح مند - ڪامياب. تازو توانو - خوش. ڀريو ڀاڳيو - آباد - وڌيل - ويڇيل - آباد. سينگار - گلڪاري. سکيو - آسودو.

– **سَرسبزُ ٿيڻُ:** تازو توانو ٿيڻ - شاداب ٿيڻ - خوش خورم ٿيڻ. ڪرسي نشين ٿيڻ - قابل پذيرائي ٿيڻ - شهرت حاصل ڪرڻ. آسودو ٿيڻ.

– **سَرسبزُ هُجڻُ:** تازو توانو هجڻ - خوش هجڻ. عزت وارو هجڻ - زيب زينت حاصل هئڻ.

• **سَرسَهَرُ ج سَرسَهَرَ:** ذ. صفت. سائو - آباد. ساحر. سڀاڳو. سڀاڳو. فرخنده - سکيو - ستابو - آسودو. بريل "سرسهر ساگر جنهن جي لهر سچا لال" (شاهه عنايت).

• **سَرسَتو ج سَرستا:** ذ. چالبازي - ڪيڏ - اٽڪل.

• **سَرسَتِي ج سَرستِيُون:** ث. خود قرباني - پاڻ صدقو.

• **سَرسَرَ:** ث. هوا جو تيز آواز - زوزٽ - سرڙاٽ. سردي سبب هڪ نموني جي حالت - ڏڪڻي. ڪٻڙي ۽ ڏاڳي جو آواز.

• **سُرسُرَ ج سُرسُرَ:** ث. خارش - ڪرڻهڻ - ڪرسرو - ترتر. ڪن جي ڳالهه - پٽڪو. جنبش. بت تي ڪنهن جيت جو سُرڪڻ.

– **سُرسُر ڪرڻ:** هري ڳالهائڻ - بدن تي ڪنهن جيت جو سرڪڻ.

• **سُرسُرو:** ذ. اناج کي کائيندڙ جيت - سُرڻو.

• **سَرسَرِي:** صفت. آسان - سولو - سهنجو - سٺوڪو - سترو - سليس. ٿورو. گهٽ. مجمل طور.

– **سَرسَرِي نظر:** مٿڇري نگاهه.

• **سَرسِلو ج سَرسِلا (ث):** ذ. [ع. سلسلة] بندوبست - جوڙجڪ - نهراءُ - ٺاهه - شوق - چاهه. شروعات - ابتدا - منڍ.

• **سَرسِٺو ج سَرسِٺا:** ذ. سوچ - ٽوٽو (١٣٠).

• **سَرسوتِي:** اسم خاص. هڪ ديوي، جو نالو. برهما جي زال. سڀني علمن ۽ فنن جي موجد. اڳاٽو وهندڙ هڪ ندي جو نالو.

• **سرشارُ ج سَرشارَ:** ظرف. [ف. سر - مٿو + شار > شوريدن = وهڻ] مخمور - مستي ۾ مست - نشي ۾ چور. موڄ ۾ - متوالو. لبريز - ڀريل - مالا مال - منهان منهن - ڀرپور.

– **سَرشارِي ج سَرشاريُون:** ث. مستي - بيخودي - نشو.

• **سَرِشت ج سَرِشتون:** ث. [ف] خلقت - جوڙجڪ - پيدائش. طينت. فطرت. خو - مزاج - طبيعت - عادت - خصلت - خمير. جسم - وجود.

• **سَرِشتو ج سرِشتا:** ذ. نظام - سنڌ - ڍنگ - بندوبست - جوڙجڪ - طريقو. ڍول - نمونو - ڍنگ. قاعدو - ريت. ترڪيب - دستور. حڪمت - جهان - دفتر. ڪارگذاري. ڪاغذ پٽ.

– **سَرِشتِي ج سَرِشتِيُون:** ث. خلقت - پيدائش. ڪائنات.

• **سَرِشتيدارُ ج سَرِشتيدار:** ذ. جج جو حاضري زبردست - مئجسٽريٽ جو زبردست عملدار.

• **سِرِشٽ:** ث. [سن. سرِشٽ < سرج = خلقڻ] جڳت - سنسار - ڪائنات. زمانو - زمين - پرٿوي. خلقت - مخلوقات.

• **سِرِشٽي ج سِرِشٽيُون:** ث. [سن. سرسٽي = دنيا] خلقت - ڪائنات - جڳت. هستي - موجودات.

• **سَرِشڪ ج سَرِشڪ:** ذ. (ف). قطرو - ڳوڙهو - اشڪ - آنسو.

• **سَرطانُ:** اسم خاص. (ع). آسمان جي چوٿين برج جو نالو - ڪرڪ راس - ڪرڪ. گهيرو. هڪ ابي جيت - پاڻي واڙو - ڪيڪڙو. هڪ بيماري، جو نالو.

– **سَرطان بَحري:** ذ. مڇي، جو هڪ قسم. ٽئي ٽور. ٻه قسم: هڪ بحري، بيو بري. هن کي ساڙي دوائن ۾ ڪم آڻين.

– **سَرطان نَهري:** نهري جي پٽ تي سنئي هئي ته پاڻي ڪير وانگر نڪرندو آهي. هڪ پسارڪو وکر جو دوا طور ڪم اچي.

• **سُرطانُ:** اسم خاص. ترم رهندڙ نڪرن جي هڪ ذات جو نالو.

• **سَرطانپُور:** اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُرعَتُ ج سُرعَتون:** ث. (ع). جلدائي - تيزي - تکڙ - شتابي. ڦڙتائي - چالاڪي.

• **سَرفرازُ:** ظرف. [ف. سر + افراز > افراشتن = کڙو ڪرڻ] منهن مٿي - سرخرو - اعليٰ - بلند - اوچو - وڏو - چنڊيو. معزز - ممتاز. ترقي يافته. خوش - ٻهرايل - نوازيل - مان ڏنل - عزت ڏنل.

-- **سَرفراز ڪَرڻُ:** اوُچ تي رسائڻ - بلندي ڏيڻ - وڏائڻ - چاڙهڻ - ترقي ڪرائڻ. نوازش ڪرڻ - چمڪائڻ. وڏي عزت ڪرڻ - عزت بخشڻ - درجو عطا ڪرڻ. نهال ڪرڻ - خوش ڪرڻ.

— **سَرفراز ٿيڻُ:** ترقي يافته ٿيڻ. عزت وارو ٿيڻ - ممتاز ٿيڻ.

— **سَرفرازي ج سَرفرازيون:** ث. بلندي - اوُچ. وڏائي. شان - بزرگي. ترقي - اضافو. عزت. ناموري - ميل جول. بهادري.

• **سَرفروُ ج سَرفرا:** ذ. صفت. [ف. سر + فرو - هيٺ] ڪنڌ هيٺ - لاجواب - فڪرمند.

• **سَرفو:** اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَرفو:** صرفو - قناعت - بچت - پاڇي - سرفو.

• **سرڦوڪو:** اسم خاص. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر (چراڻي جي پن جهڙو هڪ ساڻو گاهه. سواد ڪڙو ۽ تکو. خاصيت گرم. (هه. سَرڦوڪو).

• **سَرڪ ج سَرڪون:** ث. گهوڙي جي واڳ. ڏوري - رسي - نوڙي.

— **سِرڪ ساهِي ج سِرڪ ساهِيون:** ث. هڪ قسم جي ڳنڍ - سرڪڻ ڦاهي - ڦندو - ڦاندو.

— **سَرڪسائي ج سَرڪسائيون:** ث. سرڪ ساهي - سرڪڻي - ڦاسي - ڦاهي - ڦندو.

-- **سَرڪناڪوُ ج سَرڪناڪا:** ذ. رسيءَ جو ڦاهو.

• **سَرڪار ج سَرڪارون:** ث. [ف. سر - مٿو + ڪار > ڪردن - ڪرڻ] حڪومت - گورنمينٽ. رياست. آقا - مالڪ - سردار (عزت جو خطاب). دربار شاهي - عدالت - ڪچهري. سرداري مال ملڪيت "سَنوري سرڪار. نيئي رکج ناهه ۾" (شاهه).

— **سَرڪاري ج سَرڪاريُ:** صفت. حڪومت جو - سرڪار جو - حاڪمانو. رياستي.

— **سَرڪاري ڪاغذ:** گورنمنٽي پنو - اسٽامپ وغيره.

— **سَرڪاري وَظيفو:** سرڪار جي طرفان ملندڙ رقم - پينشن.

• **سَرڪاري ج سَرڪاريون (ٿ):** ٿ. ناچي جي ننڍن کي ڌار ڪرڻ جي هڪ ڪاٺي.

• **سَرڪاڻي:** اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

• **سَرڪَردو ج سَرڪَردا:** ذ. [ف. سر - مٿو + ڪرده - ڪيل] اڳوان - ليڊر - ڏڳيدار - سردار - مهندار. مکي - وڏيرو - منيب - رئيس. اڳواڻ - رهبر.

• **سَرڪري:** اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **سَرڪس ج سَرڪسون:** ث. جسماني ڪرتبن جو تماشو.

• **سَرڪش:** ذ. صفت. [ف. سر + ڪش > ڪشيدن - ڇڪڻ] حڪم عدولي ڪندڙ - باغي - نافرمان. سر زور - سر ڦريو. فسادي - جهڳڙالو - خللي. مغرور.

• **سَرڪشي ج سَرڪشيون:** ث. بغاوت - نافرماني - فتنو - بلوو - بغاوت - فساد. وڏائي - هٺ.

• **سَرڪيل ج سَرڪيل:** [انگ. Circle] حلقو - دائرو - ٽن يا چئن تپن سان تاهيل تعلقي جو پاڪو. ايراضيءَ جو ننڍو ٽڪر.

• **سَرڪُليانُ ج سَرڪُليانَ:** ذ. ڇني جو هڪ قسم. هڪ قسم جي سلڦي. زورآور گهوڙي لاءِ سخت لغام - اليانُ.

• **سَرڪَنڊي:** (پيلي) اسم خاص هڪ قسم جي ڳل جو نالو.

• **سُرڪڻ ج سَرڪڻون:** ث. هڪ قسم جي سرڪندڙ ڳنڍ - ڦاهي - سرڪڻ ڦاهي - دام.

• **سُرڪڻُ:** مصدر. [سن. سر - سرڻ] سُرڻ - جيت جو قسم.

• **سرڪڻ:** کسڪڻ - گسڪڻ. رڙهڻ. هيٺ ڪرڻ. چُرڻ - سُرڻ.

• **سُرڪ ج سُرڪون:** ث. ڪِنڪ - ترڪ. گسڪو - جُنبش - لوڏو.

— **سُرڪاٽ ج سُرڪاٽ:** ذ. چُرڪو - کسڪو - چُرپُر - سُرڪو.

— **سُرڪارُ ج سُرڪار:** ذ. سُرڪاٽ.

— **سُرڪائڻُ:** ڪا شيءِ آهستي ڪڍي وٺڻ - کسڪائڻ. چُرڪائڻ - چُرپُر ڪرائڻ.

— **سُرڪائيندڙ ج سُرڪائيندڙ:** ذ. صفت. کسڪائيندڙ. کسڪائي ويندڙ - چوري ڪندڙ.

— **سُرڪو ج سُرڪا:** ذ. سُرڪاٽ - گسڪو. چُرپُر - سُرپُر.

• **سُرڪڻ:** مصدر. ڏڪارجڻ - لالچجڻ - حرصجڻ - هرڪجڻ - برغلائجڻ. چڪجڻ. سُرڪون ڏيڻ - ڳيت ڏيئي پيڻ - ڍڪ ڀرڻ. سُرڙاٽ ڪري پيئڻ.

— **سُرڪ ج سُرڪون:** ث. ڍڪ. چڪو - ٻُتو - ذرو - ٿورو.

— **سُرڪي ج سُرڪيون:** ث. سُرڪ - ڍڪ - چڪو.

— **سُرڪي ڀرڻُ:** سُرڪ ڀرڻ - ڍڪ ڀرڻ - ٿورو پيئڻ.

— **سُرڪي پيارڻ:** ڍڪ پيارڻ. زهر ڏيڻ. قسم کڻائڻ. حوار ڪرڻ.

• **سُرڪوُ ج سُرڪا:** ذ. انگورن. ڊاک وغيره مان نهيل رس. دوا طور استعمال ٿيندڙ هڪ پاڻيٺ.

• **سَرڪي:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي ٺل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَرڪيولر ج سَرڪيولر:** ذ. [انگ. Circular] سرڪاري هدايت نامو - گشتي حڪم. اشتهار - پڌرنامو.

• **سَرڪ ج سَرڪ (ٿ):** ذ. ڏاس جي ڌاڳن کي ويڙهڻ لاءِ اڌائي فوٽ ڊگهو ڪاٺ جو ٽڪر - اٽي.

- **سُرڪُ ج سُرڪَ:** ذ. صفت. سڪر بڪر - چوند - پسنديده _ جوڙ. اتر. "لوهو لال لڱن جو چاڪن منجهان چڪ. تهان پوءِ سُرڪُ. ٿئين وادوڙن م (خان زئي).
- **سِرڪُ ج سِرڪَ:** ذ. جادو - طلسم - منڊ.
- **سُرڪائي:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.
- **سِرڪَڻ:** اسم خاص. هڪ خوشبودار وڻ. سرڪند. جنهن جا چوڏا، ڪانيون. ٻن. ٻاڙ (١_ پڙ. چوپ چيني ٢. ٻن. ڪمال پٽ ٣_ ڦر جاڦر ٤_ چوڏو. دال چيني ٥_ ڪاني. سرڪن.
- **سِرڪَنڊُ ج سِرڪَنڊَ:** ذ. هڪ قسم جو وڻ جنهن جو سرهو ڪاٺ - چندن - صندل (ٿ) جوتي. "سرڪند سيئين سيجي عطر پرين اتورا" (شاهه).
- **سِرڪَڻُ (ڪ):** مصدر. هرڪڻ - لالچڻ - پنيلجڻ.
- **سَرِڪو ج سَرِڪا:** ذ. صفت. جهڙو - وانگر - طرح - گهڻو _ جيهو - جنسي. موافق. هڪ جيڏو - جيئن - جيڏو - نظير - ثاني - همه برابر. ساڳئي قسم جو. سنئون - ليول م _ پورو - ساڳي سنوت تي. انڪل - قريباً - ڪنهن جي شان وٽان سمر.
- **سُرڪِي ج سُرڪِيُون:** ٿ. اڳيان. پٺيان نوڙي وجهي هڪ جيتري بار سان بريل گاڏي. ڪٽ جي اِيس. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو. گهوڙي.
- **سَرِڪياڙِي ج سَرِڪياڙِيُون (ٿ):** ٿ. ظرف. سراسري.
- **سُرڪِيلُ ج سُرڪِيلَ:** ذ. سريڪو - هڪ جهڙو. پائيچاري - برادري.
- **سَرِڪائي:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.
- **سُرڪائِڻُ:** مصدر. ٻارڻ.
- **سُرگِرانُ ج سُرگِرانَ:** ذ. [ف. سر + گران - ڳرو] خفا - ناراض - ڪشيده خاطر. مغرور - متڪبر. خمار آلوده _ مخمور.
- **سُرگِرانِي ج سُرگِرانِيُون:** ٿ. خمر. مٿي جو مور. ڪشيدگي - رنجيدگي. غم - افسوس. افسردگي.
- **سَرِگَردانُ ج سَرِگَردانَ:** ذ. [ف. سر + گردان > گرديدن = ڦرڻ] حيران - پريشان - ششدر. بتليل - ويچون. گهمندڙ - رولو.
- **سَرِگَردانُ هُئَڻُ:** پريشان هئڻ. قربان هئڻ - صدقي هئڻ.
- **سُرگَرمُ:** ذ. [ف. سر + گرم] جوشائتو - گرم جوش - پرجوش اتساهي - سعيائتو - تکو. محنتي.
- **سُرگَرمِي ج سُرگَرمِيُون:** ٿ. جوش - اتساهه - شوق - سعيو. تيزي - ڪوشش. آمادگي. اُڃم - اُدم. پڙڪي - فلڪ - ڏن.
- **سُرگُذَشتَ ج سُرگُذَشتُون:** ٿ. [ف. سر + گذشت > گذشتن - گذرڻ] اتفاق - قضا - حادثو - سهاس - جوڪي جو ڪم - واقعو - ماجرا. قصو - ڳالهه - آکاڻي - ڪهاڻي - ڪٿ - افسانو - احوال داستان. جانبازي - ورتانت. ڳالهه - چرتر. پچاڙي - جنم ساکي جيوني - سوانح عمري.
- **سُرگَسُ ج سُرگَسُون:** ميز - جلوس - سواري - ڇڄ.
- **سُرگَسُ ڪَڍَڻُ:** جلوس ڪڍڻ - سواري ڪڍڻ - ڇڄ ڪرڻ يا ڪڍڻ.
- **سُرگَل جو سُورُ:** اسم خاص. ڪيرٿر جبل ۾ هڪ لڪَ جو نالو.
- **سُرگَمُ ج سُرگَمَ:** ذ. ستن سُرن جو لاڙهه چاڙهه - آواز جي ستن پدن تي سُر ۽ لئي جو اُتار ۽ چاڙهه. آواز جي لاهي ۽ چاڙهيءَ جا ست ڏاڪا. راڳ جي ڪروٽ مثلاً: (١) سا (٢) ري (٣) گا (٤) مَ (٥) پَ (٦) ڌَ (٧) نِي. جنهن ۾ [(١) سا = سهرج (٢) ري = رکب (٣) گا - گندار (۴) مَ - مڌم (٥) پَ = پنجم (٦) ڌَ = ڌيوت (٧) نِي نکاد].
- **سُرگَمُ سُڻائِڻُ:** ڪنتيون ٻڌائڻ. سڏيون ٻڌائڻ.
- **سُرگَنڊُ ج سُرگَنڊَ:** ذ. صفت. گٽن وارو. شڪل وارو. ساڪار.
- **سُرگوشِي ج سُرگوشِيُون:** ٿ. [ف. سر + گوش = ڪن] ڪن جي ڳالهه - سس ٿس.
- — **سُرگوشِي ڪَرَڻُ:** ڪن ۾ آهستہ آهستہ ڳالهائڻ - آهستہ گفتگو ڪرڻ.
- **سُرگِيرُ ج سُرگِيرَ:** ذ. [ف. سر + گير > گرفتن - وٺڻ - پڪڙڻ] گهوڙن کي ٿيندڙ هڪ بيماري، جو قسم - زڪام. نزلي. ليس. سردي. ٿڌ (پاڻي پيارڻ سان ٿئي).
- **سَرَڳُ ج سَرَڳُون:** ٿ. رسي.
- — **سَرَڳُ ڪَڍَڻُ:** آزاد ڪرڻ.
- — **سَرِڳِي ج سَرِڳِيُون:** ٿ. ڪٽي جي ڳچيءَ ۾ پيل رسو.
- **سَرَڳُ ج سَرَڳُون (ڪ):** ٿ. پنهنجي ڦر کي ڌارائي ڇڏيندڙ جوئائي - سفهير.
- — **سَرَڳُ هُجَڻُ:** ڦرتي هجڻ.
- **سُرڳُ ج سُرڳَ:** ذ. [سن. سُوَرُ] سُورڳ - فردوس - جنت. عدن جو بهشتي باغ. عيش. بي دنيا. (ذ. صفت). چڱو - خوشبودار.
- — **سُرڳواسُ ج سُرڳواسَ:** ذ. موت - رحلت - رضا.
- — **سُرڳواسِي ج سُرڳواسِي:** ذ. صفت. فردوسي - سُوڳي - جنت ۾ رهندڙ - فردوس مڪاني. مغفور - فوتي - (ٿ. سُرڳواسڻ ج سُرڳواسڻيون).
- — **سُرڳِي ج سُرڳِي:** ذ ٿ. سُرڳواسي. آسماني - آڪاسي. مغفور - مرحوم.
- **سَرِڳُو:** اسم خاص. تعلقي پني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سَرلُ ج سَرلَ:** ذ. ٢٠ کان ٣٠ مهينن جي ڄمار وارو گهوڙو - ڪيرو - وڇيرو - تندو ڦر.
- **سَرلُ ج سَرلَ:** ذ. [سن. سَرَل] سرلو - سکيو - سهنجو - سوکو - سادو - ڀالو ڀولو - صاف.

— **سَرِل زِبانُ:** ذ. صفت. ڳالهائڻ جو چٽو، چترو، فصيح، زبان جو تکو. تکڙو ڳالهائيندڙ.

• **سَرِلاٽ ج سَرِلاٽُون:** ٿ. بلوچستان جي مشهور ٽڪرين جو نالو.

• **سَرِلو ج سَرِلا:** ذ. [سن. سرنيو + سرلو] هوا — واءُ — هير — ٿڌي هوا. پاڻي. ميٺهن — مينهوڳي — مينهن جي موسم — رُهي وارو وقت — جهڙ "سج سَرِلي ڍڪيو، جهڙ ڦڙ جهور جهڪور" (ذ. صفت). جهٽ پٽندڙ — جلد سٽندڙ — ڪنن جو تکو.

— **سَرِلائي ج سَرِلائيُون:** ٿ. سادگي. بود لائي — پورڙائي — بوگهلائي. سؤکائي — سولائي. تکائي — تيزائي — جلدائي. چٽائي (پڙڻ جي).

• **سَرِلِيُ ج سَرِلِيُون:** ٿ. ڪنن جي پاڙيءَ ۾ قلفيءَ جهڙي شڪل جي پائڻ جو ڳهڻ.

• **سَرِما:** ٿ. (ف) سيارو — سردي جي موسم.

• **سِرِمالُ ج سِرِمال (ٿ):** . اُن تي تاڪين کي بڌي قابو ڪرڻ وارو رسو.

• **سَرِمالهِيُ:** اسم خاص. ٺٽ ۾ رهندڙ برهمڻن جي هڪ ذات جو نالو.

• **سَرِمايو ج سَرِمايا:** ذ. [ف. سَرِمايه = دولت] ڌن — دولت — پونجي — زر — ملڪيت. مور — اصل زر — موڙي. فند.

— **سَرِمايه دارُ ج سَرِمايه دارَ:** ذ. ملڪيت وارو — دنيادار — دولتمند.

• **سَرِمَدُ:** ذ. صفت. [ع. سَرِمَدُ = بقادار] دائم — قائم — هميشه — پيوستہ — رهڻ وارو — دائمي — غيرفاني. قادر لايزال — جنهن جي ابتدا انتها نہ هجي. خدا تعالى. سرميل — سردار. دهليءَ جي هڪ مجذوب ولي الله جو تخلص يا لقب.

• **سَرِمَسْتُ ج سَرِمَسْتَ:** ذ. [ف. سر + مست] متوالو. مدهوش — مخمور — نشي ۾ چور — بدمست. اسم خاص. سنڌ جي هڪ صوفي شاعر "سچل" جو لقب.

• **سَرِمَنْڊَلُ ج سَرِمَنْڊَلَ:** ذ. هڪ ساز جو قسم — مورچنگ — وات چنگ. سو تارن وارو هڪ ساز (هه. سَرِمَنْڊَل). "سَرِمَنْڊَلُ جي ساز منجهان ساندو چا سمجهي".

• **سُرِمو ج سُرِما:** ذ. اکين ۾ پائڻ جو ڪاري رنگ جو هڪ پٿر — سوٿيرو — انجن. "سرمون سياهي جو رنن کي رهاءِ" (شاهه). (ذ. صفت). سنهون باريڪ. اڇي چانديءَ جون سنهيون پوريون لڙهيون — مقيش — مُڪو (هه. سلما). وار جي نوڪ جيترو — تمام ٿورڙو — ذرڙو.

— **سُرِمائي ج سُرِمائيُ:** ٿ. ذم صفت. سُرمي جي رنگ جهڙو — پوريڙو — ڌونُرمرو — ڪڪيرو — پڪيڙو.

— **سُرِمهٔ تَسْخِيرُ:** سرمو قابو ڪرڻ وارو.

— **سُرِمو پائِڻُ:** اکين ۾ سُرمو وجهڻ. اکيون بڌڻ — ڇلڻ — ٺڳڻ — ڏهي ڏيڻ.

— **سُرِمگينُ:** ف. سرمو پيل — سُرمي وارو — ڪجلو.

— **سُرِمو ڪارو:** ٽڪر جي ڪاڻين مان ڪاري رنگ تي چمڪندڙ پٿر مان نهيل سُرمو.

— **سُرِمو ڪَرَڻُ:** پيهڻ — زبون ڪرڻ — ناس ڪرڻ.

— **سُرِمو وجهڻُ:** گمراهہ ڪرڻ — انڌو ڪرڻ. چالاڪي ڪرڻ.

— **سُرِميداڻِي ج سُرِميداڻِيُون:** ٿ. سُرمي وجهي رکڻ جي شئي — آنڙو.

— **سُرِمياڻِي ج سرمياڻِيُون:** ٿ. سُرميداڻِي.

• **سَرِموراڻِيُ:** اسم خاص. پٺاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **سَرمورو ج سَرمورا:** ذ. صفت. (لفظي معنىٰ: مور جي ڳچيءَ جهڙي ڳچيءَ سان). اڳواڻ. سهڻو. سدا ملوڪ. (پاروچا پيا ڳهٽا، منهنجو ساجن سَرمورو" (مبارڪ).

• **سَرِميلُ ج سَرِميلَ:** ذ. سردار — اڳواڻ — منهندار.

• **سَرِنُ:** اسم خاص. هاڙهي جبل (بلوچستان) جي پاڙ وٽ هنگلاج غار ويجهو ننڍين غارن جو نالو. هندن جي عقيدي مطابق هڪ ديويءَ جي تلاءُ جو هنڌ يا وهنجڻ جي جاءِ.

• **سَرِنامو ج سَرِناما:** [ف. سر + نامہ = لکت] خط جي مٿان لکيل پتو — ائڊريس. نالو — اسم. پاريٽو — نشان — ڏس. خطاب — لقب. عنوان. منڍ — مهڙ. فهرست.

• **سَرِناءِ ج سَرِنايُون:** ٿ. شرناءِ ساز.

• **سَرِنائِي ج سَرِنائِيُون:** ٿ. [سن. سُوَن = آواز ڪرڻ] توتاريءَ جو هڪ قسم — شهنائي — توتاري — شرناءِ. نڙ. بانسري. مُرلي. ترِي.

— **سَرِنايو ج سَرِنايا:** ذ. صفت. توتاريءَ وارو — شرنائي. شرناءِ وڄائيندڙ.

• **سَرِنجِوِيُ:** اسم خاص. تعلقي جوهي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **سَرِنْدُ ج سَرَنْدَ:** ذ. پڄتَ وارو — پڄندي وارو — سرندي وارو. ملڪيت وارو — پئسي وارو — شاهوڪار. اميرُ.

— **سَرَنْدُڙُ ج سَرَنْدَڙَ:** ذ. شاهوڪار — دنيادار.

— **سَرَنْدَتا ج سَرَنْد تائُون:** ٿ. طاقت — سگهہ.

— **سَرَنْدتاٽُ ج سَرَنْد تاٽ:** ذ. شاهوڪار — پڄندي وارو.

— **سَرَنْدِيُ ج سَرَنْدِيُون:** ٿ. هونْد — آسودگي. وَسُ — پڄندي — هلندي. وسيلو — ذريعو — اپاءُ. سمرٿي — لياقت — لائقي. فوقيت. جمعيت. وسعت. اختياري.

— **سَرَنْد ياتُ ج سَرَنْد ياتَ:** ذ. پڄندي وارو. ملڪيت وارو — هوندي وارو. سرندي وارو.

— **سَرَنْد يارُ ج سَرَنْد يار (ل):** ذ. شاهوڪار. پڄندي وارو — هلندي وارو.

— **سَرَنْدِيءِ وارو ج سَرَنْدِيءِ وارا:** ذ. صفت. هوند وارو — وسعتمند — سَرندو. فوقيت وارو. جمعيت وارو. پڄندي وارو — هلنديءَ وارو. وسيلي وارو — اپاءُ وارو.

– **سَرَنْدِيون ڪَرَڻُ**: پنهنجي مرضي موجب هلڻ. ٻئي جو لحاظ نہ رکڻ.

• **سَرَنْدِ گَنْدِ ج سَرَنْدِ گَنْدِيون**: ث. بيماري، جو هڪ قسم - ننڍي گوپڙ.

• **سُرَنْدو ج سُرَنْدا**: [س. سُورد - آواز] گهڻين تندن وارو ساز. (اُن نون تندن تاثين جن ۾ هڪ رودرچم جي ٻئي جي، جاجڪ جهون گڙهہ ۾ آيو ساز کڻي سرندو).

– **سُرَنْدائِي ج سُرَنْدائِيُون**: ذ. سرندو وڄائيندڙ.

• **سِرنگ ج سِرنگون(ث)**: ث. [س. سُرگان] ويندي ۾ پيل موتين جي قطار.

• **سُرَنْگ ج سُرَنْگ**: ذ. صفت. [س. = سنو + ف. رنگ] سٺي رنگ وارو – سُرخ رنگ وارو. سهڻي رنگ وارو.

• **سَرَنْگارُ(ث)**: ذ. سينگار.

• **سَرنگون**: ذ. [ف. سَر + نگون = جهڪيل] شرمنده _ خجل. اُبتو.

• **سِرَنْگهَہ ج سِرَنْگهُون**: ث. [س. سُرنگا = جُرَ] زمين جي اندران کوٽيل گجهو رستو. تختو ٽاڪڻ جي لوهي سيخ - ڇنڇور. نانگ جو هڪ قسم. جن ڪمري ۽ سنهي، تکو هلندڙ.

– **سِرَنْگهَہ ڪَرَڻُ**: زير زمين رستو ٺاهڻ. پاڙ ڪاٽڻ. اندرانئي اندران ڪاٽ هڻڻ.

– **سِرَنْگهَہ هَڻَڻُ**: زمين اندران رستو ٺاهڻ – کوٽڻ. بغاوت ڪرڻ.

• **سُرَنْگهِڙو ج سُرَنْگهِڙا**: ذ. سنهو سوراخ - تنگ.

• **سِرَنْگهُو ج سِرَنْگهو**: ذ. ٿر ملڪ ۾ هڪ قسم جو وڻ.

• **سَرَنْگو ج سَرَنْگا**: ذ. صفت. چٽي آواز وارو. سهڻي رنگ وارو.

• **سَرَنوادُ**: اسم خاص. تعلقي ڪنڊڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **سَرنَوِشْتَ ج سَرنَوِشْتُون**: ث. [ف. سَر + نوشت > نوشتن = لکڻ] نصيب - لکيو - قسمت - تقدير - ڀاڳ _ قضا – انگ.

• **سَرَنْهَہُ ج سَرَنْهَا**: ذ. جبل جو هڪ جانور.

• **سِرنهہ**: ث. هڪ تيلي ٻج جو قسم. هڪ قسم جي پوک.

• **سَرِنْهَنُ ج سَرِنْهَنُ**: ذ. هڪ قسم جو وڻ – سريئهہ.

• **سُرَنْهَنُ ج سُرَنْهَنُ**: ذ. ميخ – ڪلي.

• **سَرَڻِ ج سَرَڻُون**: ث. [س. سرڻ] پناهہ جي جاءِ _ بچاءَ جي جاءِ _ دارالامان. پناهہ – آسرو – ڀروسو - ٽڪيو (ظرف). وس _ دامن – ذمي.

– **سَرَڻِ ٿِيَڻُ**: امانت ۾ ڏيڻ - اجهي ۾ ڏيڻ – پناهہ ۾ ڏيڻ – حوالي ڪرڻ (پرڻائڻ).

– **سَرَڻِ پَوَڻُ**: سامہ پوڻ – اجهو وٺڻ.

– **سَرَڻِ وَٺَڻُ**: پناهہ وٺڻ - آسرو وٺڻ.

– **سَرَڻِيوُ ج سَرَڻِيا**: ذ. صفت. پيش پوندڙ - پناهہ وٺندڙ. امانت. اوٽ. پناهہ (ث) سَرَڻِي ج سَرَڻِيُون.

• **سَرَڻُ**: مصدر. [س. سرڻ] تيار هئڻ يا ٿيڻ - راس ٿيڻ - سڌ ٿيڻ – پورو ٿيڻ. ختم ٿيڻ. انتظام رکڻ - ڪم ٿيڻ. "منهنجي ڪاڏ سري ٿي هوت ٻنا" جي سگهڻ _ ملڻ – حاصل ٿيڻ.

• **سِرَڻِ ج سِرَڻِيُونُ > سِرَڻِيُونُ**: ث. پکيءَ جو هڪ قسم – هل (ث) - چيل.

• **سِرَڻُ**: مصدر. ٿورڙو اڳتي يا پوئتي ٿيڻ.

• **سُرَڻُ**: مصدر. [س. سر = چرڻ] چرڻ – وڌڻ - سرڪڻ. کسڪڻ گسڪڻ – ترڪڻ – رسڪڻ. اڳتي وڌڻ. ريڙهيون پائڻ – ٻانهڙا ڏيڻ گسڻ. هري هري خارش ٿيڻ - سرسر ٿيڻ.

– **سُرْڻُو ج سُرْڻا**: ذ. سرندڙ - چرندڙ. هڪ قسم جو جيت – کينهون. سرندڙ ساهوارو. خارش - ڪرنهن – ڪرسرو – سَرسَر. سياندڙي. چين سُجي پون جي هڪ بيماري.

• **سُرَڻِ واءُ**: ذ. اٺ جي چيلهہ سڪي وڃڻ جي هڪ بيماري. گهوڙي جي هڪ بيماري – چيلهہ جي ڪمزوريءَ سبب چيلهہ ڏڪائڻ. (نالي جو سبب: سرڻ پکي ماري، گوڙيءَ ۾ وجهي. ڏهن سيرن پاڻيءَ ۾ ٽهڪائي. جڏهن باقي ٽي پاءَ پاڻي بچي تڏهن پاڻي موافق پاڇهريءَ جو اٿو ملي گهوڙي کي کارائبو. ہ يا ٽي سرڻيون کارائبيون).

• **سَرْڻِي ج سَرْڻِيُونْ(ل)**: ث. گهر جي سنهي ڪاٺي – ٿنڀ.

• **سَرْوَ**: ذ. صفت [س. سَرْوَ > سَرْب = سڀ] سڀ – ڪل. والتو – زياده _ سرس.

– **سَرْوس**: صفت. سيڪي – گهڻو – زياده _ وڌيڪ – سروتس.

– **سَرْوسادارِڻُ**: سڄو – سارو – جملہ – سمورو – ڪُل.

– **سَرْوَسَر ج سَرْوَسَرَ**: ذ. صفت. سڄوئي – سمورو - ڪل - تمام - سڀ – سڀوئي – سڄندو (ظرف). بلڪل – بنهہ _ مور – نپٽ – اصل.

• **سَرو ج سَرو**: ذ. [س. سرڪہ = شراب] شراب جو هڪ قسم – شرابہ "سڀئي سي گهڙ جي واڇيندڙ وج ۾. اوڪي پيو پڇن. سرو جن سنباهيو" (شاهہ).

– **سَرُوْ سَنْباهِڻُ**: شراب تيار ڪرڻ – دارون چڪائڻ.

• **سَرُو ج سَرُوْ**: ذ. هڪ ڊگهي، سڌي ۽ سهڻي وڻ جو نالو.

• **سَرْوَقَدْ**: صفت. ظرف. ڊگهي ۽ سڌي قد وارو – قداور – خوش قامت.

• **سَرَوُ**: ث. مند جو نالو (سانوڻ کان پوءِ ۽ سياري کان اڳ) فصل (پوک) جو نالو جيڪو آڪٽوبر کان پوکجي.

• **سِرو ج سِرا**: ذ. [س. شرش. ف. سَر = مٿو] مٿيون پاسو. مٿو – سِرو. وهاٽو – ٽڪيو – سراٽو. شروع – ابتدا – اول – آغاز – مُنڍ. رقمن جي جوڙ لکڻ جو هنڌ. (اسم خاص). سنڌ جو سرو (سکر ڀکر کان اتر ڏيري غازي خان تائين).

– **سري وار**: ذ. کن سري شهر واري جبل جو نالو.

• **سُرُوْ**: سڌي ڪاٺي – ٻانس جي ڪاٺي. جيت.

– **سُرُوْ ڪاٺي**: صفت. (اصطلاح) صحت مند وڌو ٿيندڙ ٻار. جلدي وڌندڙ. (ضد. ڪڙي).

- **سُرو ج سُرا:** ذ. جيت جو هڪ قسم. (ان. ڪاٺي وغيره کي ڪائيندڙ). گهڻ.
- **سرواڳَ ج سُرواڳون:** ث. [ف. سَر + واڳ - رسو] گهوڙي جي مٿي ڪان وري ايندڙ رسي. ڏهاٽي واري رسي.
- **سرواڻ ج سَرواڻ:** ذ. [ف. سارِبان = سوار] اڳوان - مهندار - قافلا ڏٽي - ساروان - جٺ.
- **سَروائي:** اسم خاص. مزاري بلوچن جي هڪ قبيلي جي هڪ شاخ جو نالو.
- **سُرواهُ ج سَرواهَ:** ظرف. رواجي - معمولي - عام - اهڙو جهڙو. "ساهه سرسُرواهُ سائين. ا ڪريان توتان نثار" (سانگي).
- **سَرواهِي ج سَرواهِيون:** ث سڌي منهن واري تلوار. ٻنهي پاسن کان وهندڙ تلوار.
- **سروبدر:** ث. سدو بدر بدلي م مٽا سٽا - بدو - سٽو.
- **سُروتو ج سروتا (ٺ):** ذ. صفت. [سن. شروتا > شرو = ٻڌڻ] ٻڌندڙ - سڻندڙ - سامع مجلس.
- **سروٽُ ج سروٽَ (ل):** ذ. صفت. سخت - سوٽ.
- **سُروٽَ ج سُروٽون:** ث. سرو - مضبوط ڪاٺي. ڪمائتي ڪاٺي.
- **سِروٽو ج سِروٽا:** ذ. [سن. شلا + سِرَ] سِرَ جو ٽڪر - جِنب - قوڙ.
- **سِروٽِي ج سِروٽِيون:** ث درياهه ۾ وڏي پاڻي جي ڪَن مٿان پاڻي، جو گول چڪر - اونهي هنڌ وهندڙ پاڻيء جو نشگهه.
- **سُروپُ ج سُروپَ:** ذ. صفت. [سن. سروپ. س + سان + روپ - شڪل] چهرو - مهاندو - رو، _ منهن جو پنو - ڏيک - شڪل - روپ - صورت. ڍؤل - آڪار - نمونو. حالت. درجو. [سن. سُروپ: س = سٺو + روپ = شڪل] حسين - سهڻو - شڪيل - جميل - من مهڻو - خوبصورت - سندر - خوشرنگ. (ظرف). برابر - مثل - سمان. [سن. سَو = پاڻ + روپ = شڪل] پاڻ سڃاڻڻ جو ڪم - خودشناسي.
- **سَروپا ج سَروپائون:** ث [ف. سَر + پا = مٿي کان پيرن تائين] خلعت - عزت جي پوشاڪ - مرتبي جو وڳو. لباس.
- **سُروجُ ج سُروجَ:** ز. [ف. سرود = آواز] سرود. آواز. ڳالهائڻ جو نمونو يا ڍنگ.
- **سَروجُ ج سَروجَ:** ذ. پاڻي ۾ پيدا ٿيل ڏانڊي - پاڻيء ۾ ڄاول پبڻ جو ڦل. نيلوفر.
- **سِروجهِي ج سِروجهِيون:** ث. اٽ جو هڪ سنج. اندران ڳوڻ ۽ ٻاهران تيڙ سوٽلي سان ڳنڍيل.
- **سَروجو ج سَروُجا:** ڳاهه يا ڪکن جو مُوٺو جنهن سان ڇانوَ ملجن.
- **سُرودُ ج سُرودَ:** ذ. ساز جو هڪ قسم - سُرندو. راڳ - نغمو - لات - سُر _ مٺو آواز - ترانو - آلاپ. ڳائڻ وڄائڻ.
- — **سُرودُ آميز:** ذ. صفت. مٺو - سريلو - وڻندڙ - موهيندڙ.
- — **سُرودِي ج سُرودِي:** ذ. سرود وڄائيندڙ - سُرندائي. منگتو.
- **سَرورُ ج سَرورُ:** ذ. سردار - سرڪردو - اڳوان - مهندار - پيشوا - حاڪم - ڏگيدار. هادي - رهبر. حضور جن جو لقب.
- — **سَرورَ جو سَڏ:** ڪنهن اُميد پوري ٿيڻ تي سخي سَرور جي ياد ۾ ڪونايل ٻاڙي جي مائن جي محفل. (سخي سرور ولي جي مزار، ڊيري غازي خان جي اولهه جبل تي).
- — **سَرورِ ڪائنات:** ذ. سردارِ عالم - حضرت رسول ڪريم صلي الله عليه و آله وسلم جن جو لقب.
- — **سَرورُ ڪرڻ:** شادي يا ڪنهن مراد ٻجڻ جي موقعي تي ميندي ۽ خوشيء جي رسم ڪرڻ. سَرور پير جي شان ۾ سهرن ڳائڻ جي رسم ادا ڪرڻ.
- — **سَرورِي:** ث. سرداري - مهنداري.
- **سُرورُ ج سُرورَ:** ذ. (ع). خوشي - فرحت - راحت - لذت - مزو - لطف - موج - حظ. هلڪو نشو - ڪيف - خمار.
- **سِرورِ ج سِرورِيون (ل):** ث. گبهه - گيسر - ڪادو - ڍِل - جَلهائي - سِل - گسِر - سستي - ڪهل. مشغولي - ننڍو ڪم - خسيس ڪم. اجائي وقت وڃائڻ واري حالت.
- — **سِرورِ ڪرڻ:** خَسيس يا معمولي ڪم ۾ ڳالهه م وقت وڃائڻ.
- **سِرورڙُ ج سِرورا (ل):** ذ. جانور جي اوجهري، جو هڪ حصو - اوجهريء جي ٽوپي.
- **سَرورِي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **سَرورِي جماعت:** ث. مخدوم نوح رحه جي جماعت.
- **سِروڙو:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سَروزُ ج سَروزَ:** ذ. [ف. سُرود = ساز] سُرود - ساز.
- **سَروِس:** ث [انگ. Service] ملازمت - نوڪري - خدمت.
- — **سَروِسُ بُڪُ ج سَروِس بُڪَ:** ذ. نوڪريء جو ڪتاب. موڪل ۽ اضافو وغيره ڏيکاريندڙ.
- **سَروڪار:** ظرف. (ف). واسطو - مطلب. تعلق - لاڳاپو - ميل ميلاپ - ڪم - معاملو.
- — **سَروڪارُ رَکڻُ:** مطلب رکڻ - غرض رکڻ - واسطو رکڻ - لاڳاپو رکڻ. دوستي رکڻ.
- **سُرَوَنَ ج سُرَوُنُون:** ث. صفت. طاقت واري - وڏندڙ. سَرو.
- **سَروندَ ج سَروَند:** ذ. اميدوار.
- **سَروندُ ج سَروَندَ:** ذ. رنبي جو مٿو.
- **سَرونڪو ج سَرونڪا (ٺ):** ذ. سهڻو - وڻندڙ.
- **سَرونٽو ج سَرونٽا (ٺ):** ذ. چٽو واڄو.
- **سَروُٺو ج سَروُٺا (ٺ):** ذ. ڳالهائيندڙ - تقرير ڪندڙ - وياکياڻي.

• **سروٽو ج سروٽا (ٿ):** ذ. صفت. لوڻ وارو (ڪاڏو) -- سلوٽو.
• **سروٽڻي ج سروٽڻيون (ٿ):** ٺ. شاديءَ جو پيغام.
• **سرووَرَ (ٿ):** ظرف. برابر -- هڪ جيترو.
• **سروَرُ ج سرووَرَ (ٿ):** [سن. سرس = تلاءُ] وڏو تلاءُ.
• **سروهي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **سروهي:** اسم خاص. تعلقي گمبٽ (رياست خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **سرويُو ج سرويا (ٿ):** ذ. مٽ مان پاڻي ڪڍڻ لاءِ ڏار گڏون ڏونگهو. شاديءَ جو سڄو ڪم.
• **سروي:** ٺ. [انگ. Survey = جاچڻ] ماپ - پٽيءَ جي ماپ.
• **سرويرُ ج سرويرَ:** ذ. [انگ. Surveyor] پيمائش ڪندڙ. پبلڪ ورڪس کاتي جو ننڍو عملدار.
• **سرهَ:** ذ. [سن. سرشپ = سرهَ] ربيع ۾ ٿيندڙ فصل ۽ تيلي ٻج. ٻي رباڻي -- سچ -- سچائي. همدردي -- پريت.
• **سرهُ ج سرهَ:** ذ. جبل جو هڪ جانور. جبل جو ٻڪر.
• **سرهُ ج سرهَ:** ذ. رڇ جو هڪ قسم -- سرڀُنهن.
• **سَرها:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **سُرهاٽ ج سُرهاٽ (ل):** ذ. ماڪوڙي ۽ ٻين جيتن جو سرڪاٽ خارش -- سُرڙاٽ -- سرڪي.
• **سرهاري:** اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **سرهاڙو:** ذ. سراڙو. يڪي ڊوڙ -- ميدان.
• **سرهالُ ج سرهالَ (ل):** ذ. [سر + حال > خوش حال] تندرست -- سڌر. عمر ۾ وڏو. سريال.
• **سرهاموٽ:** اسم خاص. هڪ قسم جو گاهه.
• **سرهاٽو ج سرهاٽا:** ذ. صفت. ڍڪيل -- پوشيده.
• **سرهاٽو پيرُ ج سرهاٽا پيرَ:** ذ. ڍڪيل يا جُتيءَ ۾ پيل پيرُ.
• **سُرهاڻي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **سرهل:** اسم خاص. تعلقي ڪيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **سرهلُ ج سرهلون:** ٺ. مڇيءَ جو هڪ قسم.
• **سرهَنُ ج سرهَنَ:** ذ. جبل جي جانور جو هڪ قسم -- سرهُ.
• **سرهَنُ:** ٺ. هڪ قسم جي تيلي ٻج واري ٻوٽي.
-- **سرهَن جيترا داڻا ڪرڻ:** ذرا ڪرڻ. ماري ڇڏڻ.
• **سرهَنُ:** ظرف. غالباً -- سچ.
• **سرهندي:** اسم خاص. سرهند شهر جو امام احمد رباني سرهندي جو اولاد.
• **سرهنگُ ج سرهنگَ:** ذ. فوج جو آفيسر -- ڪپتان. ڪوتوال. شهر جو ڪوتوال. نگهبان. بهادر. پهلوان -- شجاع.

• **سرهڻ:** مصدر. جانچڻ -- حفاظت ڪرڻ.
• **سرَهڻ:** مصدر. بند ڪرڻ - پورڻ - ٻوٽڻ. محڪم وٺڻ. هٿڻ - پري ٿيڻ - سرڻ. جرير ڪرڻ.
-- **سرهي ويهڻ:** سنبالي ويهڻ -- پسو ڪري ويهڻ.
• **سرهڻ:** هٿڻ لاءِ هٿيار سڌو ڪرڻ. نشان هڻڻ لاءِ تيار ڪرڻ.
• **سُرهٽو ج سُرهٽا:** ذ. سرنڊڙ جيت (وڇون. نانگ وغيره). سُرويٽو. هڪ قسم جي بيماري.
• **سرهو ج سرها:** ذ. صفت. [سن. سهرش: س = سان + هرش = خوشي] خوش -- نهال -- پرسن -- ممنون -- راضي. آسودو -- سُکي. پرپيل -- ريجهيل. بختاور. (اسم خاص). مرد جو نالو.
-- **سرهائي ج سرهائيون:** ٺ. خوشي -- راحت -- جشنُ -- موج. لطف -- فرحت -- لذت -- مزو. ڀوڳ بلاس. ونڊر. ذوق. تازگي. چڱپلائي.
-- **سرهجڻ:** خوش ٿيڻ.
• **سرهو ج سرها:** ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم -- ڪَندرُ مڇي. تور هڪ آني تائين. رنگ اڇو. ٻوٿ موڪرو. پڇڙي سنهي.
• **سُرهو ج سُرها:** ذ. صفت. [سن. سُرڀ = خوشبوءِ] خوشبودارُ -- سُگنڌُ -- سگنڌيو. وٽندڙ. "مونکي مور نه وسريا سُرها ويڻ سندن" (اشرف). سنو. پختو. اثر وارو. (ذ). عطر -- عنبر -- تيل ڦليل -- خوشبوءِ وغيره. "گَهمر مهارا گهوريا. سُرها مون نه سهاءِ" پاڻيءَ تي ٿيندڙ هڪ ٻوٽيءَ جو قسم.
-- **سُرهاڻ ج سُرهاڻيون:** ٺ. خوشبوءِ -- سُرهڻي -- مُڪِڙ -- مهڪارُ -- سُگنڌ -- واس. عطر -- ڦليل.
-- **سُرهائپ ج سُرهائپيون:** ٺ. سُرهاڻ -- خوشبوءِ.
-- **سُرهائي ج سُرهائيون:** ٺ. سُرهاڻ -- مُڪِڙ. خوشبوءِ -- سُگنڌ.
-- **سُرهو ڪرڻ:** خوشبوءِ دار بنائڻ. ڪنهن جو ڪفن دفن ڪرڻ.
-- **سُرهي ج سُرهيون:** ٺ. صفت. خوشبوءِ واري. (ٿ). خوشي. فائدو.
-- **سُرهي جيري:** هڪ خوشبوءِ دار مصالح ۽ ٻج جو قسم. هڪ پسارڪو وکر.
-- **سُرهي ڪرڻ:** چڱي ڪرڻ -- اعتبار جوڳو ڪم ڪرڻ.
-- **سُرهي مِرُ:** دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر.
-- **سُرهيو ج سُرهيا (ل):** ذ. صفت. سُرهو -- خوشبوءِدار.
• **سرهون (ل):** ٺ. جهنو. واڄي جو آواز.
• **سُرهيا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
• **سرهياري:** اسم خاص. تعلقي سامارو ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **سرهيالُ ج سرهيالَ:** (ڪ). ذ. صفت. وڏو. سريال.
• **سرهيلُ ج سرهيلَ:** ذ. رڇ جو هڪ قسم -- سرڀُنهن.

- **سرِهيوُ ج سرِهيا**: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم. ڇلر ڪارڙا، ست پر يا ڪنب، وات ننڍڙو. قد انچ ڪان فوٽ تاءِ.
- **سُرِهيوُ ج سُرِهيا**: ذ. [سن. سُرڀ] عطر وڪڻندڙ – عطار. سگهين ۽ اگٽ ٺاهيندڙ – سُرهو – مرهياڙي.
- **سَرَءُ**: اسم خاص. سال جي مُندن مان هڪ مُند جو نالو – خزان. سيپٽمبر – آڪٽوبر واري موسم ۾ پوکجڻ جو فصل.
- – **سَرءُجو تَپُ**: ذ ملريا جي بيماري – موسمي بخار – مڇرن کان آيل تپ.
- **سَري**: حرف جر. کان سواءِ. "ڪاڙ هلندي ڪيچ ڏي، ساهيڙين سَري."
- **سَريُ ج سَريُون**: ٿ. [سن. سرا] لڙهي – مالها – تسبيح. "سائي شال ڪُلهن ۾، سامي سون سَريُ" (شاهه). گهوڙي جي ڪنڌ وٽان ٻڌڻ لاءِ چمڙي جو ٽڪر – سَرواڪِي. نار جو هڪ عضوو – ٽنين ملائڻ لاءِ انهن کي لڳل ڪاٺ جي ڪِلي. ڏاند گاڏي جي هيٺين ڦيٽن واري ڪاٺي. ٻيڙي جي ٻاڇل جي اڳئين پاسي ۾ لڪل ڪاٺي. پاڻيءَ جي ڪسي. زالن جي مٿي جو ڪپڙو – پوتي – چُني – ننڍڙو بوڇڻ – رئو. مڙهي جو وچ – ڪاٺي. وٽن جي قطار. ڪچيءَ جي گوشي جي ٽند پاڻيءَ تي پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم. تيز – تکي.
- **سَرِيُ**: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو. (ٿ). گهوڙي جي سنجن جو سڳو (جو جنوئي ۾ وجهي هيٺ گاشي جي پٽيءَ ۾ ٻڌجيس ته ڪنڌ نمائي هلي). (ت).
- **سِرِيُ آسامِيُ**: ظرف. جٽي جٽي تي – اڪيلي تي.
- **سِرِي ج سِريُون**: ٿ. [سن. شِرِسَ = سِسي] سِسي – منڍي – مٿو ۽ ڳچي. پوتي – گندي – اوڍڻي (ت) ڏند يا ڪن ڪوٺڻي. نڪ جي ڦلي. سيني جو هڪ لطيفو. ٿوم – بصر وغيره جي ڳڙي يا ڳند. ڊنڊ جي پکيءَ جو هڪ قسم – ڪانهيري.
- **سُريا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **سَرِيالُ ج سَرِيالَ (لس، ڪر، ڪ)**: ذ. راڄ جو چڱو مڙس – پريو مڙس – وڏيرو – ڏ ڳيدار.
- **سَريالُ ج سَريالَ**: ذ. ڪٽنب يا قبيلي مان سيني ۾ سمجهو سياڻو سربراهه. طاقت مند. قابل.
- **سِرِيالَ ج سِرِيالُون (ڪ)**: ٿ. مٺي درياءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم.
- **سِرِيالو ج سِرِيالا**: ذ. هڪ پسارڪو وکر دوا طور ڪم ايندڙ.
- **سُرْياڻي**: ٿ. (ف). هڪ قديم زبان جو نالو.
- **سُرِيت ج سُرِيتُون**: ٿ. [سن. سُرت] وهاريل عورت – نڪاح ڪانسواءِ زال – ساهيڙي – سنگتياڻي – يار – سينڌي.
- **سُرِيتڻِ ج سُرِيتڻُون**: ٿ. سُريت. (ذ. صفت). سورن واري – ويامڻ تي.
- **سُرِيتو ج سُرِيتا**: ذ. صفت. [سن. سورتا: سُ – چڱو + رِيت – نمونو] سُٺي ڍنگ جو – ريتائتو – رٿائتو – سُٺي هلت وارو – سلڇڻو.
- **سَرِيجَ ج سَرِيجُون**: ٿ. [سن. سرِيجن – پيدا ڪندڙ] سرجڻ جي حالت – پيدائش جي حالت. ڪاهه گلڪاري جو ڦوٽهڙو. پيدا ڪندڙ – ٺاهيندڙ – بڻائيندڙ.
- **سَرِيرُ ج سَرِيرَ**: ذ. [سن. شرير – بدن] بدن – جسم – جسو – تن – ڏيل – بت – خاڪي قلب. مَن – جان – ڪايا – ڍڍر – ڍڍري. وجود. تخت – گادي – تيلو – مسند.
- – **سَرِيرَ کي مُوافِقَ اَچَڻُ**: دل کي وڻڻ – پسند اچڻ – طبيعت سان ٺهڪي اچڻ.
- – **سَرِيرِيُ**: صفت. بدني – جسماني – ديهه ڌاري – سَرِيرڪ.
- **سِرِيراڳُ**: اسم خاص. هڪ راڳڻيءَ جو نالو. ڇهن راڳن مان چوٿون نمبر راڳُ. شاهه جي رسالي ۾ شاهه جي راڳ ۾ هڪ سُر جو نالو.
- **سَرِيسَ ج سَرِيسُون**: ٿ. رٿ – تجويز. تحريڪ.
- **سِرِيسُ**: ذ. ڇاپي جي مشين ۾ استعمال ٿيندڙ هڪ قسم جي ٽنپڻ جهڙي شئي.
- **سُرِيسَ ج سُرِيسيُون**: ٿ. ٿوري خبر – ڪڙڪ – پتو – ڳالهه.
- **سَرِيعُ**: ذ. صفت. (ع). جلد – شتاب – تيز. جلدي ڪندڙ – تکڙو.
- – **سَرِيعُ التَّاثِيرِ**: صفت. جلد اثر ڪندڙ – زود اثر. تيز.
- – **سَريعالفَهم**: صفت. تيزفهم – سمجهو – جلد سمجهندڙ.
- – **سَرِيعُ الهَضم**: صفت. تمام جلد هضم ٿيندڙ – جلد تحليل ٿيندڙ.
- **سَرِيڪَتَ مَڪَ**: ظرف. برابر.
- **سَرِيڪو ج سَرِيڪا**: ذ. صفت. ظرف. هڪجهڙو – برابر – مَٽ ثاني – (اُن) جهڙو – ساڳيو – وانگر – همواز – سنڌريل – سنئون – پاڻ جهڙو. (هـ. سريکا).
- **سُرِيلو ج سُرِيلا**: ذ. صفت. سُر ۾ ڳائيندڙ – سُرود آميز. ناهوڪو. سياڻو.
- **سَرِينِ**: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سَرِينُ**: ظرف. [سن. شُرِسُ] جلد – ٺهه ڦهه – ترت – جُٽپٽ – ٺهه ٺلهو – هڪدم – بنا ديرجي – يڪدم – اوڏي مهل (ٿ) سولائي – آساني.
- **سَرِيو ج سَرِيا**: ذ. هڪ قسم جي سفيد ننڍي ڪرڙي. لوهه جي سيخ جيڪا عمارت سازيءَ ۾ ڪم اچي.
- **سِرِيوالُ ج سِرِيوال**: ذ. صفت. (سِري = اُتر + وال = وارو) سنڌ جي سِري. جو اسم خاص. بلوچن جي لغاري قبيلي جي هڪ شاخ جو نالو.
- **سَرِيهُ ج سَرِيهَ**: ذ. لاش – لاشو – مڙدو – پراڻي – مڙهه – مُٺ – لوٿ – ديهه. هڪ وڻ جو نالو. سَرِنهه. مڇيءَ جو هڪ قسم.
- **سِرِيهَنُ (وڻ)**: (ف. سريش) هڪ وڻ جو قسم – سِرنهن جو وڻ.

• **سَرِيٽڙو ج سَرِيٽڙا:** ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **سَڙا سَڙ:** ذ. صفت. تيرن جو وسڪارو. وارو وار. سٽ سٽان.

• **سَڙاڪو ج سَڙاڪا:** ذ. تڪڙ ۾ نڪري وڃڻ جو آواز.

• **سُڙاڪو ج سُڙاڪا:** ذ. حُقي کي زور سان ڇڪڻ يا پيئڻ وقت حقي جو آواز.

– **سَڙاڪا ڪيڻ:** زور سان حقو ڇڪڻ – ساڙ ڪيڻ.

• **سُڙِ ٻاتَ ج سُرِبائُون:** ث. ڇپن ۾ گُفتگو. آهستي آواز – سرٻات.

– **سُڙِ ٻاتَ ڪَرڻ:** ڇپن ۾ هورياڻ ڳالهائڻ. ڪا مخفي ڳالهه ٻڌائڻ.

• **سَڙِ ٻَنڊ:** ذ. آڏ رَڏل سخت چانُور.

– **سَڙَپُ ج سَڙَپا:** ذ. ڪنهن پَتڙي شئي جي جلدي کائڻ يا پيئڻ جو آواز – لکڻ جو آواز – سُڙڪو – شُڙڪو – شُرڪو – پيئڻي – چُتڪي.

– **سَڙِپڻُ:** مصدر. شرڪو ڪرڻ – سُرڪي پرڻ.

• **سَڙِ ٻَچَ:** ث. ڪامَ – ساڙَ – حسدُ.

• **سَڙِسَڙ:** آواز. تڪڙو تڪڙو – سٽ سٽ.

• **سَڙَڪَ ج سَڙِڪُون:** ث. رَستو – واٽ – شاهي دَڳُ – شاهه راه – شارع عام – گَسُ – پيچرو – لنگهه – راهه – سَڳُر – سِيَر – گهاڙو – شيرو. ساڙو.

• **سَڙَڪ ج سَڙَڪُون:** (ث). (ع. سَرَقه) اَٽ جو نُختو – بوٿاري. مهارَ.

• **سَڙِڪڻُ** (ته ل): مصدَر. [س. شرِٽ = ڪاڙهيل] ڏُڪڻ. بُخار ۾ جهنجڻ.

• **سَڙِڪو ج سَڙِڪا:** ذ. سٽڪو – آواز – ڪَڙڪو. گوڙ – شورُ – هُل – لَڙ – گهمسانُ – غوغا – ڌومَ – ڌَمچرُ – ٻاٽيتالُ – ٺمڻ – ٻڙدڪو – ڦُنبس. نَڪا ٺوڪي. بخار جي ڏُڪڻي.

• **سَڙِلو ج سَڙِلا**(ث): ذ. ڪَڪَرن جي گهٽائي – جهَڙ ڦَڙ جهورَ جهَڪورَ. سَرلو "سج سَرلي ڍَڪيو جهَڙ ڦڙ جهورَ جهَڪورَ".

• **سَڙَڻُ:** مصدَر. ٻَرڻ – پچڻ – ڪامڻ – جلڻ – ڏَکڻ – ٻڙ ڪَڻ. ٿيڻ. باهه لڳڻ – جوش اچڻ. گِرڻ – چَٽ ٿيڻ – ڪِنو ٿيڻ – ناس ٿيڻ. هَٽڻ – گِرڻ. خار کائڻ – ضد ٿيڻ – حسد ٿيڻ – بُغض ٿيڻ. پاڻيءَ کان سواءِ يا سخت سي سببان پوک جو سُڪڻ.

– **سَڙَپي ج سَڙِپُيون:** ث. سَڙڻ جي حالت – جَل – ساڙ – ڪامُ. بُغض – ڪينو.

– **سَڙِيا ڪامانُ ڪَرڻ:** پچڻ – جلڻ. سخت غصو اچڻ.

– **سَڙِيو ڪاٺُ ٿيڻ:** پورو بي ايمانُ ٿيڻ. ڪمينو ٿيڻ.

– **سَڙِيلُ ج سَڙِيل:** ذ. حاسدُ – ساڙي ڪاڏو – ڪامُ ڪاڏو – آرڪاٺو. ڏُڪوئيل. غَليظ – گندو – خراب.

– **سَڙِيلُ ڪاٺ:** ذ. ڪَچيءَ جو گوشُ هيٺان سَڪل جَرو – ڪاٺڙ.

– **سَڙِيلُ هڏو ج سَڙِيل هڏا:** ذ. جَليَلُ ڪندو – پريل هڏو. (صفت. اصطلاح) ساڙُو – ساڙيلو – حاسدُ.

– **سَڙِيُون پوتيون ڪائڻ:** سخت دُشمن هئڻ. سخت ڪاوڙ هئڻ.

– **سَڙِوُ ج سَڙِو:** ذ. حاسد – سَڙيل – آرڪاٺو.

• **سَڙُڪو ج سَڙُڪا:** ذ. حُقي جو سوٽو.

• **سَڙِهُ ج سَڙهَ** (ث): ذ. ٺ وهندڙ ڏاند – ڪوڙو ڏاند – وهڪ ۾ ڪريل ڏاند. سُسِت. سُٽل – ڍگهه تي پيل. ڪم جو ڪوسُ يا ڪم ڪوس.

• **سَڙِهُ ج سَڙِهَ**(ث): ذ. وڙنٽ جو ٽُنٽل ٽُڪر. تري پُرٽ جو هڪ نمونو.

• **سِڙهه ج سِڙهَ:** ذ. (ع. شراع = سڙهه) ٻيڙيءَ جو واءَ جهليندڙ ڪپڙو – باديان. "سڙهه سجائيو چوءِ، ماءِ ساموندي آئيا" (شاهه).

– **سِڙهُ اُتِيءَ ۾ ڪَرڻ:** ٻيڙيءَ کي اهڙيءَ طرح ڦيرائڻ جو واءُ ڪنهن جي پين پاسن کان اچي سڙهه پري.

– **سِڙهه جي سِڪڻ ج سِڙهه جُون سِڪيُون:** (ڪ). ث. ٻيڙيءَ جو اصطلاح. ويڙهه ۾ واڌ کي ٻڌڻ جي تندن رسن مان هڪڙو.

– **سِڙهه چاڙهڻ:** ٻيڙيءَ جي سڙهه کي کولڻ. ٻيڙيءَ کي روانو ڪرڻ.

– **سِڙهه ساڄي ۾ ڪَرڻ (ل):** ٻيڙيءَ کي اهڙيءَ طرح ڦيرائڻ جو واءُ ڪوهي جي پاسن کان اچي سڙهه پري.

– **سِڙهُ سُڪائڻُ (ڪ):** گوش آريا ڪرڻ جي ڪري گوش سان ٻيڙيءَ جو پوئتي (واءَ جي پٺيرو) سٽڻ (انهيءَ لاءِ آريا ڪرڻ تي آواز ٿئي ها) سو هاڻي بنان آواز ڪرڻ جي پوئتي ڦرڻ انهيءَ لاءِ ته مڇيءَ جي آواز جي خبر پوي.

– **سِڙهُ کي ڍِلي ڪَرڻُ (ڪ):** گوش آريا ڪري مَرڪ ڇڪي پرمان کي هڪ سنوت تي بيهارڻ.

• **سَڙِهاڪو ج سَڙِهاڪا:** ذ. جانور جي پٺيري پاڇ – اهڙي پاڇ جو آواز.

– **سَڙهَڪو ج سَڙهَڪا:** ذ. جانور جي وَٽن مان اوچتي پاڇ. دهشت وارو آواز.

• **سَڙَهڻُ (ل):** مصدَر. سَٽڻ – ڪُٽڻ – مار ڏيڻ – ڏانگورڻ – سَٽڪڻ – پڃڻ. هيسائڻ. ڳاهڻ.

• **سَڙِهي ج سَڙِهيُون (ل):** ث. سنهي چَڙي.

• **سِڙِي ج سِڙِيُون:** ث. لاش – سڙهه.

• **سَزا ج سَزائُون:** ث. مار – تَنبيه – عقوبت – سيکت – گوشمالي. تعزير. جرمانو. قيد. طرف. مُوافق – مناسب – لائق – مُطابق.

– **سَزاوارُ ج سَزاوار:** ذ. سزا جو لائق – سيکت جو حقدار – ڏوهاري – آڏيڪاري – خطاوار – گنهگار. خوابدار. غميوار. جوڳو. قبل. پذير (خطا).

– **سَزاوارُ ٿيڻُ:** راس ٿيڻ – موافق ٿيڻ. مراد کي پهچڻ – ڪامياب ٿيڻ.

– **سَزائتو ج سَزائتا:** ذ. صفت. عقوبت لائق – سيکت جوڳو – تنبيهه لائق – مار جوڳو – ڏوهاري.

– **سَزاياب ج سَزاياب:** ذ. صفت. [ف. سزا + ياب ‹ يافتن = حاصل ڪرڻ] سزا کاڌل – سزايافته. مجرم – ڏوهي.

– **سَزايافتو ج سَزايافتا:** ذ. سزا کاڌل.

• **سَسُ ج سَسُونْ:** ث. [سن. شوشُر] زال جي ماءُ (مڙس لاءِ) -- مڙس جي ماءُ (زال لاءِ)

• **سِسُ ج سِسَ:** مُندي -- سِرُ -- ڳچي -- مٿو -- ماسري -- سِسي، ڳَلو -- ڳَردن -- ڪنڌ.

• **سُساڏو ج سُساڏا (ٿ):** ذ. صفت. لذت وارو طعام. مزيدار -- سوادي -- چَهِرو -- سَلوٺو -- لوٺائيو -- مصالحدار. اڌ گرم پاڻي.

– **سُساڏائي ج سُساڏائيون:** ٿ. سلوٺائي -- لوٺائيائي -- چَهِرائي -- تِکائي.

• **سُسائڻ:** مصدر. گهٽائڻ -- گهٽ ڪرڻ -- ننڍو ڪرڻ. لاهڻ. ڪاٽ ڪُوٽ ڪرڻ -- تخفيف ڪرڻ. جهپائڻ.

• **سُسُتُ ج سُسُتَ:** ذ. صفت. ڪانٽ -- آرسي -- ٽوٽي -- سليوساٽ -- ڪاهِل -- ڪم ڪوس -- ڪم چور -- ڪم ۾ دير ڪندڙ. سُومتي -- وِساڻو -- ڍِلو. اُداس -- دلگير -- ملول.

– **سُسُتائي ج سُسُتائيون:** ٿ. آلِس -- سُستي -- ڪاهلي. ڍِرائي -- ڳَرَ -- ڳَهير -- آرس -- ٽوٽبائي -- ٽوٽيٽو.

– **سُسُتَ ٿيڻ:** اُداس ٿيڻ -- غمگين ٿيڻ. ڪرهت ٿيڻ. آرسي ٿيڻ.

– **سُسُتَ مارڪو:** ذ. صفت. سست -- رولاڪڙ -- ڪانٽ -- ڳيسر ڪاڏو.

– **سُسُتِي ج سُسُتِيون:** ٿ. ڍِلائي -- ڍِرائي. ڳَرَ -- ڪاهِلي -- ڳَهير -- آرس -- ٽوٽبائي -- آلس. ڪمزوري.

• **سَسُتو ج سَسُتا:** ذ. صفت. گهٽ قيمت وارو -- ڪم خرچ وارو -- سَهانگو -- ارزان -- مندو.

• **سُسُ پُسُ:** ٿ. سُسُ ڦُسُ -- پُڻ پُڻ -- پاپُور -- پُٽڪو -- پُٽڪار. جهُونگار. ڪَنَ جي ڳالهه -- آهستہ گفتگو -- مخفي ڳالهه.

– **سُسُ پُسُ ڪَرَڻُ يا سُسُ ڦُسُ ڪَرَڻُ:** مخفي ڳالهيون ڪرڻ. آهستہ ڳالهيون ڪرڻ. ڪَنَ جون ڳالهيون ڪرڻ.

• **سُسُ پُسيو يا سُسُ ڦُسيو ج سُسُ پُسيا يا سُسُ ڦُسيا:** ذ. پُڻ پُڻيو -- پُٽڪاري. ڪَنَن جي ڳالهه ڪندڙ. چغل خور -- گلاخور.

• **سِسُ وِسُ ج سِسُ وِسُون:** ٿ. شَڪُ -- گُمانُ -- وَهم -- انديشو. ڀَرم -- سَنسو. وسواس. غيرت. سَنديہ.

• **سِسُ وِسيو ج سِسُ وِسيا:** ذ. شَڪي -- ڀرمي -- وسوسيو -- بي ويساهه -- گُماني -- شڪائتو -- سَنسي -- وِشواسي.

• **سُسَرُ ج سُسَرَ:** ذ. صاف پاڻيءَ جو وڏو تلاءُ.

• **سُسَرِ ج سُسَرُونْ (ل):** ٿ. اڇي پاڻيءَ جي ڍَنڍَ.

• **سُسِراٽ ج سُسِراٽ:** ذ. آهستہ دانهن -- ايذاءَ سبب شُرڪارو.

• **سُسِراٽِي ج سُسِراٽِيُونْ:** ٿ. سُسِراٽ.

– **سُسِراٽِي ڀَرَڻُ:** دانهن ڪرڻ.

• **سَســرو (لاڙ):** ذ. سهو.

• **سُسُرو ج سُسُرا:** ذ. ڪچي ٿالهي ۽ ڀِٽر جي ڪَچ ڪي ڪاٽيندڙ هڪ قسم جو ننڍڙو جيت.

• **سَسُڪُ ج سَسُڪَ (ٿ):** ذ. صفت. سوگهو -- مضبوط -- قابو.

• **سَسِڪِتو ج سَسِڪِتا (ٿ):** ظرف. سهڪندو.

• **سَسُلو ج سَسُلا (ڪ):** ذ. سهو -- خرگوش.

• **سِسَلِي ج سِسَلِيُونْ (ٿ):** ٿ. پيٽ سان ڪُڌاري ويندڙ عورت. پاراتي طور ڪم ايندڙ لفظ.

• **سُسَڻُ:** مصدر. [سن. شُش -- سُڪڻ] گهٽجڻ -- سوسَ کائڻ -- سنڪوڙجڻ. ڍِرو ٿيڻ. ڳَرڻ -- ڦِيجڻ. ڏِرڪڻ -- جهجهڻ -- ٻَنِي ٻون. ماندو ٿيڻ -- ساڻو ٿيڻ -- ڪَنڪڻ. ڊِڄڻ -- خوف ڪرڻ. ڪُومائجڻ.

– **سُسِي وَڃَڻُ:** ڊِڄي وڃڻ. مات ڪرڻ -- بس ڪرڻ. سوس کائي وڃڻ -- سُسڻ.

• **سَسُو ج سَسا:** ذ. [سن. شَشو] ننڍڙو گهيٽو -- ساسيو (ڪ). وَهو -- پوئي. (ذ. صفت). هيسيل -- ڊِنل. سنڌ جي هٽ واڻڪي. الف -- بي جو هڪ حرف. رڍ جو ننڍڙو لار ڦر -- ننڍڙو گهيٽو يا گهيٽي. "هوءَ ٽيون، ڪورين ڪونٿري سرتيون مٿان سَسن" (شاهه).

• **سَسُو ج سَسُو (ٿ):** ٿ. سسُ -- مُڙس جي ماءُ (زال لاءِ) -- زال جي ماءُ (مڙس لاءِ).

• **سِسو ج سِسا (ل):** ذ. [سن. شيرش = مٿو] سِرُ -- مٿو -- سِري -- سِيسُ -- مُندي -- گردن.

• **سَسُئِي:** ٿ. اسم خاص. [س. چِگي -- سُئِي -- سُبل -- پَڌِل = نيڪ نام -- سهڻي] هڪ عورت جو نالو جا پُنهونءَ جي معشوقہ هئي. "سسئي پنهون" تعلقي ٺٽہ باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **سَسُئِيءَ جو ٻَڪَرُ:** ذ. هڪ خوشبوءِ دار گاهه جو قسم. ٻُٽي. هڪ دوا جو قسم.

• **سِيسِي ج سِيسِيُونْ:** ٿ. [سن. شيرش] مُندي -- ڳچي -- سِري -- سِيسُ. ڪنڌ -- گَردن. ٻورن جو هڪ عدد -- ڪَنُ. (هيٺريون سيسون يا هيٺرا ڪَن ٻڪرين جا = هيٺرو عدد).

• **سِيسِيرِي:** اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَسِيهَرُ ج سَسِيهَرَ (ل):** ذ. نانگ جو هڪ قسم -- ڪاريهر.

• **سَسِيهَلُ ج سَسِيهَلَ (ٿ):** ذ. سج.

• **سَسِيو ج سَسِيا (ٿ):** ذ. هڪ قسم جو سُرندڙ جيت.

• **سَطَحُ ج سَطحُونْ:** ث. مٿاڇرو -- مٿيون حصو -- مٿ -- سَپاٽ رو -- سِڌي چِٽ.

– **سَطحِ آبُ:** ث. پاڻيءَ جو مٿاڇرو.

– **سَطحِ زَمِيْن:** ث. زمين جو مٿاڇرو.

– **سَطحِيْ ج سَطحِيْ:** ذ صفت. مٿاڇرو. مٿاڇري معلومات – ٿوري علم وارو.

• **سَعادَتَ ج سَعادَتُونْ:** ث. (ع). چڱو نصيب – خوش نصيبي – نيڪ بختي – سڀاڳائي – بختاوري. خوشي – راحت – نيڪي – ڀلائي.

– **سَعادَت مَنْدُ ج سَعادَتَ مَنْدَ:** ذ. [ع. سعادت + ف. مند = وارو] فرمانبردار – چئيوان. نيڪ بخت. نيڪ اخلاق.

– **سَعادَتْمنديْ ج سَعادَتْمَنْدِيُونْ:** ث. فرمانبرداري – اطاعت. نيڪ بختي.

• **سَعْدُ ج سَعْدَ:** ذ. (ع). نيڪ – مبارڪ – سعيد. ستاري جو سٺو اثر. (ضد نحس).

• **سَعْد آبادُ:** اسم خاص. تعلقي سکر ۽ تعلقي روهڙيءَ ۽ تعلقي سيوهڻ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَعدپُورُ، سيدپورُ:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي، تعلقي ميهڙ، تعلقي گنبي، تعلقي ڪنڊياري ۽ تعلقي اُباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَعْدُ خانُ، سيد خانُ:** اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَعْدڪِيِ سيدڪي:** اسم خاص. تعلقي ڏگهڙي، تعلقي ڪيري ۽ تعلقي ساه اري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَعْدِيْ:** اسم خاص شيرازجي مشهور شاعر شيخ مصلح الدين جو تخلص.

• **سَعِيْدُ ج سَعِيْدَ:** ذ. صفت. (ع). سعادت وارو – نيڪ بخت – بختاور – سڀاڳو – ڀاڳوارو. نيڪ – مبارڪ ڪامياب.

• **سَعِيْرُ ج سَعِيْرَ:** ذ. (ع). دوزخ. (صفت) – دوزخ جو.

• **سَعْيُوْ ج سَعْيا:** ذ. [ع. سعي = ڪوشش] ڪوشش. جتن – ڪشالو – سرجوشي – جاکڙو – اورچائي. محنت. جلدائي. تاڪيد.

– **سَعْيا اجايا ٿيڻُ:** ڪوششون بيڪار ٿيڻ – اُميدون پوريون نہ ٿيڻ – ناڪاميابي ٿيڻ – اُميدون پوريون نہ ٿيڻ – ناڪاميابي ٿيڻ – لايو سجايو نہ ٿيڻ.

– **سَعْياٺُو ج سَعْياٺا:** ذ. محنتي اورچ – هڏ ڏوکي – اُجمائتو.

• **سَفارَتَ ج سَفارَتُونْ:** ث (ع). هڪ ملڪ کان ٻئي ملڪ ڏانهن موڪليل مستقل سياسي وفد. ايلچگيري مفاهمت جو پيغام. وڪالت.

– **سَفارَتخانو ج سفارتخانا:** ذ. سفير جي آفيس.

• **سُفارَشْ ج سُفارَشُونْ:** ث. [ف. سپارش > سپردن = حوالي ڪرڻ] پارت – سپارت – چوچواءُ. سپردگي. سهائتا – مدد – سهارو. اثر – زور – هلندي. هٿ جوڙ – اُرداس.

– **سُفارَشْ ڪَرَڻُ:** مدد لاءِ چوڻ. ڪم جي سرانجامي لاءِ چوڻ. پارت ڪرڻ.

– **سُفارَشْ نامُو ج سِفارَشْ ناما:** ذ [ف. سپارش + نامہ = لکت] سفارشي چٺي – پارت جو خط.

– **سُفارَشِيْ ج سُفارَشِيِ:** ذ. پارت ڪندڙ – سفارش ڪندڙ. سفارش وارو. جنهن جي سفارش ٿئي.

• **سَفاڪَ ج سَفاڪَ:** ذ. [ع. سفڪ = رت هارڻ] رتوڇاڻ ڪندڙ – قاتل – خوني. بي رحم – ڪٺور – ظالم.

– **سَفاڪِيْ ج سَفاڪِيُونْ:** ث. خونريزي – رتوڇاڻ. بيدردي – بي رحمي.

• **سَفالو ج سَفالو:** ذ [ف. سفال = نشيب. اونهائي] اونهو وٽو (ضد تاسرو).

• **سَفَرُ ج سَفَرَ:** ذ. (ع). مسافري. سير – ڪهه – اُجهاڳو – اُجهاڳ – مٿل – ٿيل. ڪوچ – روانگي. وقت.

– **سَفَرِ سَنْوارَڻُ:** مُسافريءَ تي روانو ٿيڻ. سفر ڪرڻ.

– **سَفَرُ ڪَرَڻُ:** سياحت ڪرڻ – مُسافري ڪرڻ. ڪوچ ڪرڻ. رحلت ڪرڻ – پورو ٿيڻ.

• **سَفَرْنامو ج سَفَرْناما:** ذ. [ع. سفر + ف. نامہ = لکيت] سفر جو روزنامچو – سياحت نامہ. سفر جو احوال.

• **سَفْرو ج سَفْرا:** ذ. [س. سڦل = فائدي وارو] سڦلو. لائق – سُٺو.

• **سُفْرو ج سُفْرا:** ذ [ع. سفره] دسترخوان – خونچو. ميزپوش. پڇو – گند.

• **سِفِلُوْ ج سِفِلا:** ذ. صفت. [ع. سفل = گهٽ ٿيڻ] نيچ – ڪمينو – ڪُڌو ماٺهو – ڪم ذات – ڪين جهڙو – خسيس. وچولو – درمياني. سادو – جهڙو تهڙو – غريباڻو.

• **سِفِلائِيْ ج سِفِلائِيُونْ:** ث. ڪميڻائي – نيچپڻ – هلڪائي. بيهودائي. بي ادبي. مورکائي – بيعقلي.

• **سِفِلِيْ جادُوْ:** ذ. شيطاني عمل.

• **سِفِلِيْ عَمَلُ ج سِفِلِيْ عَمَلَ:** ذ. شيطاني عمل.

• **سَفُوْفُ ج سَفُوفَ:** ذ. [ع] ڪٽيل دوا – ڦڪي – چورو – ڀڪي. ڀورو – ڀڪو – پاؤڊر – اٽو.

• **سُفَيْتُ ج سُفَيتَ:** ذ. صفت. [ف. سپيد = اڇو] اڇو – سُفيد – بڳو.

• **سُفَيْدُ ج سُفَيْدَ:** ذ. [ف. سپيد = اڇو] اڇو – بڳو – ڏونرو. گورو – پورو. صاف – اُجل – چٽو – صفا. (ضد سياهُ).

– **سُفيدائِيْ:** ث. سُفيدي – سُفيدائي – اُڇاڻ – اڇائي – بڳائي – ڏونرائي. گورائي – چٽائي – پورائي.

– **سُفيدائي ج سُفيدائِيُونْ:** ث. سفيدي – سفيداڻ.

– **سُفَيدُپوشُ ج سُفيدُپوشَ:** ذ. صفت. [ف. سپيد + پوش > پوشيدن = ڍڪڻ] اڇا ڪپڙا ڍڪيندڙ – فضيلت ڀريو – ڊسٽو وائسٽو – آبائتو – زيبائتو. اشراف – شائستو. پوشيدو.

– **سُفيدو سياهُ:** ذ. اڇائي ڪارائي. نيڪي بدي – چڱائي بڇڙائي – ڀلائي برائي.

– **سُفيدِيُ ج سُفيدِيُون:** ٿ. سفيدائي – سفيدان – اڇاڻ – اڇائي – بگائي – ڏؤرائي. گورائي – چِٽائي – پورائي. جوابازن جي اصطلاح ۾ ڪند يا منان.

• **سُفيلو ج سُفيلا:** ذ. سفيتو. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر. ڦلايل جست. قلعيءَ مان نهيل اڇي رنگ تي. ڦٽن ڦرڙين لاءِ هڪ دوا.

• **سَفِيرُ ج سَفِيرَ:** ذ. [ع]. ايلچي – وڪيل – قاصد – پيغمبر – سنديشي.

• **سَفِينو ج سَفِينا:** ذ. [ع. سفينه = ٻيڙي] ٻيڙي – ڪشتي.

• **سَڦِرو ج سَڦِرا:** ذ. صفت. [سن. سڦلو: سُ = چڱو + ڦل] چڱو – سُٺو – ڀلو – اوگهو – اڄو – موچارو. "سُرَ سڀئي سَڦِرا. پر خاصو سُر ڪنيات" (خليفو نبي بخش). عمدو – چوکو – فائق. نهايت – چڱو – نهايت عمدو. وڻندڙ.

– **سَڦِرائِي ج سَڦِرائِيُون:** ٿ. نيڪي – چڱائي – ڀلائي. سُٺائي – عُمدائي – سُهڻائي.

• **سَڦِرِي ج سَڦِرِيُون:** ٿ. ٻج سميت گوار جي ڦري.

• **سَڦَلُ ج سَڦَلَ:** ذ. صفت. (سن). سُود مند – فائدي وارو – سڦلو – نفعي وارو – ڪارگر – مُجرب – هڪ ٽڪ – عمل ڪندڙ. ميوي دار. (اسم). سٺو ڦَلُ – سُٺو نتيجو. (ظرف). برصواب – پورو.

– **سَڦَلو ج سَڦَلا:** ذ. صفت. سُودمند – فائدي وارو – سڦَلُ – نفعي وارو واڌاري وارو – سجايو. ڪارگر – مجرب – هڪ ٽڪ. عمل ڪندڙ. نيڪ بخت – مبارڪ. (ٿ. سَڦَلِي ج سَڦَلِيُون). جيئن ته "سَڦلي ٿيندي ساءِ، جيڪا خرچي ناءِ خدا جي".

• **سَقَرَ:** ٿ. [ع. سقر = ساڙڻ] دوزخ – نرڳ – جهنم.

• **سَقراط:** اسم خاص. يونان جي هڪ مشهور فيلسوف جو نالو.

• **سَقلاتُ ج سَقلاتَ:** ذ. [ع. سقلاط] ڳرمزي رنگ جو ڪپڙو – رَتول ڪپڙو. بناوت.

• **سُقَمُ ج سُقَمَ:** ذ. [ع. سقم = بيمار ٿيڻ] عيب – اوڻائي – ويڪ – نقص – جيءَ – وِنگ – وِڏَ – گهٽتائي – اُلَ – خامي – ڪارات – خرابي. بيماري – مرض – علت.

– **سُقُمُ ڪَڍَڻُ:** عيب ڪڍڻ – گهٽتائي ڪڍڻ.

• **سَقمُونيا:** ٿ. (ع). هڪ قسم جو لڳلگدار وکر. هڪ قسم جي وڻ جي کونئر.

• **سَقَنقُورُ ج سَقَنقُورَ:** ذ. (ٿ). دوائن جي ڪم ايندڙ هڪ صحرائي جانور – ريگماهي – گِلوئي. نيل درياهه ۾ ٿيندڙ هڪ قسم جي ڳاڙهي رنگ جي مڇي. دوائن جي ڪم ايندڙ.

• **سَقو ج سقا:** ذ. [ع سقي = پاڻي ڏيڻ] بهشتي – پاڻي ڀريندڙ – پکالي – مشڪي.

• **سَقِيمُ ج سَقِيمَ:** ذ. صفت. [ع. سقم = بيمار ٿيڻ] بيمار – اگهو – ناچڱو – ناچاق – عَليل – مريض. ڪيڻ – ڪمزور – هيڻو. نستو – پؤنو – ناتوان – بي سَتو – بي سگهه.

– **سَقِيمُ الحال:** صفت. ناتوان. مسڪين – تباهه حال – ڪمزور. بيمار.

– **سَقِيمَتَ ج سَقِيمَتُون:** ٿ. نياز – نماڻائي.

• **سَڪُ ج سَڪَ:** ذ. اگرو – نه وڻندڙ – بي سوادي. ڦڪو – سخت.

• **سِڪَ ج سِڪُون:** ٿ. محبت – حُب – هيج – پريت. آس. چڪ.

– **سِڪَ ٻَڌَندو ج سِڪَ ٻَڌَندا:** ذ. صفت. گهٽ – ٿورو. مناسب.

• **سُڪُ ج سُڪَ:** ٿ. صفت. سوگهو – سخت – ٻَڌل – قابو.

• **سُڪَ:** ٿ. خُشڪي – ڪَڙڪي – سوڪَ – اَڻاڻ – اَوڙ – سوڪهڙو – اُڻوٺ – تنگي – اڻ هُوند.

– **سُڪَ تي سَند روپَٽَڻُ:** سُڄاڻي هُوندي وڏي خرچ وارو ڪم ڪرڻ همت ڪرڻ.

– **سُڪتڙ سُڪتڙَ:** ذ. پاڻيءَ جي نه هجڻ جو هنڌ. سوڪَ – ڪرڙ (ٿ).

– **سُڪَ تي گُذارڻُ:** لنگهڻ ڪڍڻ – بُکون ڪَڍڻ.

– **سُڪَ تي لَنگهائڻُ:** ڪنهن کي ڪوڙين اميدن سان پري رکڻ – آسري ۾ رَهائڻ.

– **سُڪَ ڪَرَڻُ:** قابو ڪرڻ – پختو جهلڻ.

– **سُڪَ هُجَڻُ:** قابو هجڻ. پختو هجڻ – لوهه هُجڻ.

• **سڪَ نَتَن:** اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **سُڪِي ج سُڪِيُون:** ٿ. خُشڪي – خُشڪ زمين.

• **سَڪا ج سَڪائُون:** ٿ. شڪ – ناخاطري – اميد گاري – اميد واري – حَمَلُ – پيٽ – گرڀه.

• **سَڪاجُ ج سَڪاجَ:** ذ. صت. [سن. سڪاريه: سُ = چڱو + ڪاريه = ڪم] داناءُ. مُرادَ وارو. سُڪاجهُ. سوڀارو – فتح ياب – ڪامياب – سُمرادو – ڪرتارٿ – سڌارٿ – فتحمند. پورو – ٻريو – راسُ – تيارُ – سَنجيتو – سَمندو – سِڌِ – سماپتُ. سُگهڙ – گڻن وارو – نپڻ – ٻڪو. لائق ٻريو – فضيلت وارو.

• **سَڪاجُ ج سَڪاجَ:** ذ [سن. سُڪاريه] صحيح ڪم ڪندڙ – ڪم وارو – رٽ پهت وارو. وڙائتو – لائق. چڱو ڪم – سڦلو ڪم (سرسورٿ – گُ).

• **سُڪارُ ج سُڪارَ:** ذ. [سن. سڪال: سُ = چڱو + ڪال = وقت] سهانگائي – سُڪرُ – چڱو وقت – آباديءَ ۽ فراوانيءَ وارو عرصو – خوشحالي – سهنجائپ. جهجهائي – گهڻائي.

– **سُڪارِجَڻُ:** سَستو ٿيڻ – سهانگو ٿيڻ. وَسندي ٿيڻ.

– **سُڪارِيو ج سُڪارِيا:** ذ. صفت. خُوشُ – آسُودو – خوشحالُ.

• **سَڪارٿو ج سَڪارٿا:** ذ. [سن. سڪاريه: سُ = چڱو = ڪاريه = ڪم] سجايو – ڪمائتو – سڦلو – ڪارآمد – مفيد. سُٺي نموني ٿيل

ڪم، يا ڪيل.

- **سڪارتو ڪرڻ:** ڪنهن ڪم سان لڳائڻ. سڪيو ڪرڻ. دفن ڪرڻ.

• **سڪارٿو ج سڪارٿا:** ذ. صفت [سن. سڪاري: سُ = چڱو + ڪاري = ڪم] سڄايو – ڪمائتو – فائدي وارو – فائديمند – ڪارائتو ڪمائتو – ڪم وند – مفيد – سود مند – ڪم ڪار جو – واڌاري وارو.

• **سڪارج:** ذ. [سن. سڪاري: سُ = چڱو + ڪاري = ڪم] سُٺا ڪم – سنوان ڪم – سڌا ڪم.

• **سڪارڻ:** مصدر. قبول ڪرڻ. مطلب وارو ڪرڻ.

• **سڪاوت ج سڪاوتون:** ث. صفت. مٽي مائٽي – لڳ لاڳاپو – عزازت – قرابت – رشتيداري.

• **سُڪاڻ ج سُڪاڻيون:** ث. [سن. شُشڪ = خشڪ] سوڪ – اُٻوٽ. اٻوٽ – آڙسو. ٻوٽ – رڪشي – سڪتائي.

• **سڪائڻ:** مصدر. [سن. سوڪشهه = ويجهو عزيز] مٽي مائٽي هئڻ لڳ لاڳاپو هئڻ – عزازت هئڻ.

– **سڪائي ج سڪائيون:** ث. مٽي مائٽي – لڳ لاڳاپو – عزازت – قرابت.

• **سڪائڻ:** مصدر. شي ڏيکاري نه ڏيڻ. سڌ پوري نه ڪرڻ. هرڪائڻ.

-- **سڪائتو ج سڪائتا:** ذ. خواهشمند – گهرج وارو – ضرورت مند.

• **سُڪائڻ:** مصدر. خشڪ ڪرڻ – ٻوٽ ڪرڻ. پاڻي نه ڏيڻ. آس ۾ رکڻ. ڪم ۾ دير لڳائڻ. ڪنائڻ. هيڻو ڪرڻ.

– **سُڪائي ج سُڪائيون:** ث. ٻوٽ – خشڪي – سڪاڻ.

• **سڪتو:** ذ. [ع. سڪت = ماٺ ۾ رهڻ] هڪ دماغي مرض جو نالو مرڳي. عقل مرض – بي هوشيءَ جو مرض – غشي – مرڪهي. حيرت ماٺ – چپ.

• **سڪتي ج سڪتيون (ل):** ث. سگهه – قابل.

• **سڪر ج سڪرون:** ث. [ع. سڪر] ڪم اچي – ٻوٽ – مستي. پيار – چسي.

• **سڪر ج سڪرون:** ث. اهڙي ڏيڪ جيڪ لڳن جي عمر ۾ هجي لاڳا وڃ. "سڌ ڪياتون سهڙ ڪي تون سڪر ميڙ سنگهار" (سگهڙ). ٻهڙت ميهن گهڻو ڪير ڏيساڙ نوجوان ميهن.

• **سُڪر ج سُڪر:** ذ. [سن. سُ = چڱو + ڪر = ڪال = وقت] سهڻي گهڙي – سٺي گهڙي.

– **سڪر ستائي ٿيڻ:** ...

سڪر سنڌ ۾ **هڃڻ:** ...

• **سڪرات ج سڪراتون:** ...

...

– **سڪرات جو وقت:** ...

• **سُڪرت ج سُڪرتون:** [سن. سُ = چڱو + ڪرت > ڪري = ڪرڻ] چڱو ڪم – نيڪي – ثواب.

– **سُڪرتي ج سُڪرتي:** ذ. صفت. چڱو ڪم ڪندڙ – نيڪو ڪار چڱن ڪمن وارو يا سٺن لڇڻن وارو – فياض – مهربان.

– **سُڪرتو ج سُڪرتا:** ذ. نيڪ بخت.

• **سڪرو ج سڪرا:** ذ. صفت. تندرو پر طاقتور. سرل گهوڙو. طاقتور پاڏو.

• **سڪرو ج سڪرو:** ذ. پيچ.

• **سڪرياري:** اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سڪڙ ج سڪڙ:** ذ. ڊپ – خوف – هراس. ڏڏڙ.

– **سڪڙ پوڻ:** ڏڏڙ پوڻ. ڊپ کان زبان بند ٿي وڃڻ.

• **سڳل ج سڳل:** ذ. ڳنڍيو – ڳوڙهو.

– **سڳل ٻڌجڻ (ل):** ڳنڍ ٻڌجڻ.

• **سُڪل ج سُڪل:** ذ. [سن. شُشڪ = خشڪ] سُڪي ويل – ٻوٽ – خشڪ پاڻي نه مليل. ڳريل – ڪمزور. ٻنا رس جي.

– **سُڪلاڻ:** ث. سُڪلائي – سوڪ.

– **سُڪلائي ج سُڪلائيون:** ث. خشڪ – اٻپائي – ٻوٽ سوڪ.

• **سُڪلان ج سُڪلان:** ذ. پير جو هڪ زيور.

• **سڪلو ج سڪلا:** ذ. [ع. سڪين = چاقو] ترار مثلاً تکو هٿيار. ننڍي ڏنگي ترار.

• **سڪمو ج سڪما:** ذ. طاقتور – مضبوط – سگهارو – ڏاڍو مڙس. سپاڪو. (ث. سڪمي ج سڪميون: ث.)

• **سڪين:** ظرف [ع. سڪن = رهڻ] رهڻ لائق – قابل رهائش. رهڻ جهڙو.

• **سڪڻ:** مصدر. [سن. شنڪ = ڊڄڻ] ڪنبڻ – ڊڄڻ – ڏڪڻ. لرزش ۾ اچڻ. "مترڪن منهه ڪيا. ساندائيون سڪن" (شاهه).

• **سڪڻ:** مصدر. اُڪنڊڻ – واجهائڻ – تڪڻ. حرص ڪرڻ. آس ٿيڻ. خواهش مند ٿيڻ – گهرجائو ٿيڻ – ضرورتمند ٿيڻ. (اسم خاص). هڪ نٿن جو نالو.

– **سڪڻو ج سڪڻا:** ذ. صفت. سڀ ڪنهن شيءِ تي روح رکندڙ – رسڪڻو – رسالو. لالچي – لوڀي – حريص. سڪندڙ – سڪ وارو – سڪايل – خواهشمند – سڪ وندو. آسائتو – اميدوار.

• **سُڪڻ:** مصدر. [سن. شُشڪ = خشڪ + ڪري = ڪرڻ] خشڪ ٿيڻ – سوڪ ٿيڻ – ٻوٽ ٿيڻ – ڦڪو ٿيڻ. اُسائجڻ. بند ٿي وڃڻ – نه رهڻ. سنهو ٿيڻ – اٻرو ٿيڻ – ڪمزور ٿيڻ. رطوبت نڪري وڃڻ. بي حس ٿيڻ.

• **سڪڻا:** اسم خاص. ڪاري واري ٻڳي ۾ رهندڙ هڪ قبيلي جو نالو.

• **سڪڻي:** اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَکوُ ج سَکا:** ذ. [سن. شوڪيهه – ريجهو مالڪ] مالڪ – عزيز – قريب – سڳو – رت – رشتيدار.

• **سِڪو ج سِڪا:** ذ. [ع. سڪه – مهر هڻڻ] سرڪاري طرح منظور ٿيل مهر لڳل ڌاتوءَ جو ٽڪرو (جيڪو مٽا سٽا لاءِ ناڻي طور ڪم اچي) طرز – روش. طريقو – قاعدو – قانون.

— **سِڪائي ج سِڪائي:** ذ. صفت. سِڪو جوڙيندڙ – ضرب ساز.

— **سِڪو ڄمائڻُ:** ڌاڪو ڄمائڻ – رعب وهارڻ.

— **سِڪو هلڻُ:** ڌاڪو لڳڻ. حڪومت هلڻ.

• **سُڪو ج سُڪا:** ذ. صفت. سُڪل – خشڪ – ٺوٺ – ڦڪو. اسائيل (ظرف). مورڳو – صرف.

— **سُڪا ساوا ٿيڻُ:** ڏتڙيل جو آسودو ٿيڻ – بي وسيلن کي وسيلو هٿ اچڻ – ظلم جي بدران انصاف جاري ٿيڻ – مظلومن کي انصاف ملڻ.

— **سُڪَنِ گڏ آلا ٻارڻُ:** بي ڏوهين کي بہ ڏوهين سان گڏ سزا ڏيڻ.

— **سُڪَنِ گڏ آلا ٻرڻُ:** ڪمينن سان گڏ اشرافن جو بدنام ٿيڻ. گنهگارن سان گڏ بي ڏوهين جو ڏوهاري ليکجڻ. ڏوهارين سان گڏ اشرافن کي تڪليف پهچڻ.

— **سُڪو پائو ج سُڪا پانا:** ذ. صفت. ڏٻرو – لاغر – ضعيف.

— **سُڪو جوابُ ج سُڪا جواب:** ذ. رکو جواب – خشڪ جواب – صاف انڪار – خالي جواب.

— **سُڪو جوابُ ڏيڻُ:** صاف انڪار ڪرڻ – رکو جواب ڏيڻ. ڪنن تي هٿ رکڻ.

— **سُڪو ڪاٺُ ج سُڪا ڪاٺَ:** ذ. صفت. ڪنجوس – پڪو – بخيل. مرڳوٺ – چنجوس.

• **سُڪوتُ ج سُڪوتَ:** ذ. [ع. سڪوت = ماٺ] خاموشي – ماٺ – چپ – چپ چاپ – سانت. صبر.

— **سُڪوتي ج سُڪوتيون:** ث. چپ چاپ – خاموشي – ماٺ. آرام. سامت. "سڪوت ٿي سلام. پرڀان سندي پار جو" (شاهہ).

• **سِڪوتو ج سِڪوتا (ل):** ذ. مضبوط. سگهارو – اسائتو. لالچي.

• **سَڪوڙيلُ ج سَڪوڙيل:** ذ. تو جو سيڪيل.

• **سُڪونُ ج سُڪونَ:** ذ. [ع. سڪن = ماٺ ۾ رهڻ] آرام – قرار. قيام – رهائش. آسودگي – اطمينان. علم نحو جو هڪ مثال – حرف علت لاءِ مقرر ٿيل خاص نشاني – جزم.

— **سُڪونَتَ ج سُڪونتون:** ث. قيام – رهائش – گهر – هنڌ – جاءِ – ماڳ – مڪان – رهڻ جي جاءِ – بودوباش – ٽڪاءُ – اقامت. آرام – راحت.

— **سُڪونتَ پذيرُ ٿيڻُ:** [ع. سڪونت – ف. پذير = پذيرفتن – قبول ڪرڻ] رهڻ – بودوباش اختيار ڪرڻ.

— **سُڪونُ گاهَ ج سُڪونُ گاهَ:** ذ. [ع. سڪون + ف گاهہ = جاءِ] آرام گاهہ.

• **سِڪي ج سِڪيون (ڪ):** ث. مٽاڙ کي (پرماڻ) آڏ سان پڌڻ جي واجهہ جو ٽڪرو. ٻيڙي جو پرزو.

• **سُڪي ج سُڪيون:** ث. [سن. شُشڪ = خشڪ] خشڪي. (ث. صفت). سڪل – خشڪ – ٺوٺ – سُڪي ويل – ڦڪو ٿيل. رطوبت کانسواءِ – خالي. ضعيف – ڪمزور – ناتوان – نحيف.

— **سُڪيءَ آليءَ کي آزمائڻُ:** زماني جون لاهيون چاڙهيون ڏسڻ – دنيا جو تجربو حاصل ڪرڻ – چڱي مٺي جو نتيجو پروڙڻ – دوست ۽ دشمن کي چڱيءَ طرح پروڙڻ يا جاچڻ.

— **سُڪي پاڪي ج سُڪيون پاڪيون (ت):** ث. مَڏو استرو – حجامت ناهڻ جو اوزار. مُڏي پاڪي.

— **سُڪي پاڪيءَ سان ڪوڙڻُ:** ٺڳڻ – فريب ڏيڻ.

— **سُڪي ڍانڪو ٿيڻُ:** ڳري وڃڻ.

— **سُڪي ڪنڊا ٿيڻُ:** نهايت ضعيف ٿيڻ – اپرو ٿيڻ – ڪمزور ٿيڻ – سُڪي وڃڻ.

— **سُڪيءَ سان ڪرڻُ:** هڙ پڙ دٻائڻ.

— **سُڪيءَ ۾ ٻيڙي هلڻُ:** پڌري ڳالهہ الي وڃڻ.

• **سُڪيارٿو ج سُڪيارٿا:** ذ. صفت. [سن. سُڪريہ: سُ = چڱو + ڪريہ = ڪم] سڃايو – سڦلو – فائديمند – ڪارائتو – ڪمائتو – مفيد – فائدي جو – سُودمند – واڌاري وارو – فائدي وارو – ڪم ڪار جو – ڪم وَند.

• **سَڪيلو ج سَڪيلا:** ذ. [ع. سڪين = چاقو] ننڍي تلوار.

• **سَڪيلو ج سَڪيلا:** ذ. [ع. شڪيل = سهڻو] سهڻو – ملوڪ – ٺاهوڪو – وڻندڙ – شڪيل.

• **سِڪيلڌو ج سِڪيلڌا:** ذ. صفت. سڪي سڪي حاصل ڪيل – لاڏلو – پيارو – پيار سان پاليل – دادلو – سُڪيو نپايل – البيلو.

• **سِڪيلڌو هئڻُ:** لاڏلو هئڻ – البيلو هئڻ.

• **سِکَ ج سِکيائون:** ث. [سن. شِڪش = سکڻ] تعليم – علم. اسم خاص.

• **سِکُ ج سِکَ:** ذ. (اسم خاص) گرو نانڪ جو پوئلڳ. خالصو.

• **سُکُ ج سُکَ:** ذ. سهنج – سولائي. آسودگي – راحت – آرام – آنند – ڪليان – چين – فرحت – سهولت – قرار. (ڪلمو) چڱو – ڀليو – خير.

— **سُک پوڻُ:** ڏ. گهرجڻ – ڪَڏ ۾ پوڻ – اوڙاهہ ۾ پوڻ.

— **سُکَ جي سرانديءَ هيٺيون سرَ ڌرڻُ:** سدائين سُکيو ستابو رهڻ – اوڄ ۽ اقبال کي رسڻ – سياڪو ٿيڻ – آرام ۽ اطمينان واري زندگي بسر ڪرڻ.

— **سُکُ ڦٽڻُ:** آرام ڦٽڻ. لاڳيتو انتظار هئڻ.

- سُکَ سُمَهَڻُ: آرامَ جي زندگي بسر ڪرڻ. ڪوبه اونو يا ڳڻتي دل ۾ نه هُئڻ.
- سُکَ وَچڻُ: آرامَ ڦِٽڻ. اِنتظارَ وڌڻ.
- • سُکا ج سُکائُونُ: ث. باس – منت – مڃت – نذر نياز – نذرانو.
- • سُکالو ج سُکالا: ذ. صفت. [سن. سک + ٽيه = جه.] خوش – آسودو – سُکي – پرسن. نؤبنو – تندرست – چاق – چاڪ – چڱو ڀلو. نهال – خوش. (مجازاً). بيمار – ناخوش. بي مزي. (ث) سُکالي ج سُکاليون.
- • سُکالڙو ج سُکالڙا: ذ. صفت. سکالو. آسودو – سُکي. چڱو – سُکر – سڀڦي – بهتر – سڀبه – خوشحال. تندرست – چاق – چاڪ – چڱو ڀلو.
- – سُکالو سُکالو هئڻُ: بيمار هئڻ.
- – سُکارلو ج سُکارلا: ذ. صفت. سکالو – خوش – آسودو – سُکي – نؤبنو – تندرست – چاڪ – چڱو ڀلو. (مجازاً). بيمار – ناچڱو. ناخوش.
- – سُکارلي ج سُکارليون: ث. صفت. سُکي – (اسم). بيماري.
- • سُکانُ ج سُکانَ: ذ. [ع. سُکان] ٻيڙيءَ يا جهاز کي ڦيرائڻ يا ورائڻ جو هڪ اوزار – ٻيڙيءَ جو ڳڻ – سُکان. ويتي پنيان اڃو تختو. هڪ منشي وارو ريتو. ڪوهو. انتظام – حڪومت جون واڳون.
- • سُکاڻِي ج سُکاڻِي: ذ. سکان وارو – جهاز يا ٻيڙي هلائيندڙ – جهاز ران – ملاح.
- – سِکاڻِي ج سِکاڻِيونُ: ث. [سن. شڪش = سکڻ] اسڪول جي ڦي – اجورو – پگهار – لوازمو – محنتانو.
- • سِکاڻڻُ (ت): مصدر. سيکارڻ – سکيا ڏيڻ – تعليم ڏيڻ – سبق ڏيڻ.
- • سُکپالُ ج سُکپالَ: ذ. [سن. سک + پال = پالڪي] ڏولي – پالڪي – چوڏيل – محفو. خاوند – محافو – (صفت). سُهڻو – موچارو.
- • سُکپيت ج سُکپيتون: ث. [سن. شيت = گهري ننډ] سيج – سيج – شاديءَ جو پلنگ (اسم خاص) هندو فقيرن جي ٻي منزل جو نالو (سنيت. سکپيت. جاڳرت. تريا).
- – سُکپيت سيج ج سُکپيت سيجون: ث. شاديءَ جو پلنگ.
- • سُکپور: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد. تعلقي خيرپورناٿن شاهه. تعلقي جاتي. تعلقي شهدادڪوٽ. تعلقي گهوڙا باري. تعلقي ميرپور ساڪرو. تعلقي سجاول ۽ تعلقي سڪرنڊ ۾ ديهن جو نالو.
- • سُکپرُ ج سُکپرَ: ذ. صفت. موڪرو – ڪشادو – ويڪرو – چوڙو.
- • سُکدائِي ج سُکدائِي: ذ. صفت. [سن. سک + دا – ڏيڻ] آرام ده – فرحت بخش – راحت وارو – وڻندڙ.
- • سُکدامُ ج سُکدامَ: ذ. آسائش گهر – آرام گهر.
- • سُکرُ ج سُکرَ: ذ. صفت. [سن. ساڪشر: س – ساڻ + اڪشر – اکر – وديا] چڱو ماڻهو – عزت وارو – آبرو وارو – تمام سٺو ماڻهو – ڀلو ماڻهو. چڱو – موچارو – خوش چڱو ڀلو – تازو تکڙو – فرحتي. وڻندڙ – پسنديءَ جهڙو. سرس – ٿورو زيادہ. اسم خاص. هڪ ضلعي. شهر ۽ ديهه جو نالو.
- – سُکراڻُو ج سُکراڻا: ذ. صفت. چاق – تندرست – چڱو ڀلو – خوش – تازو – نؤبنو – جوڙ.
- – سُکرائِي ج سُکرائِيونُ: ث. چڱڀلائي – چاقائي. امن. آسودگي.
- – سُکرو مٺو ج سُکرا مٺا: ذ. چڱو ڀڄڙو.
- – سُکرو ج سُکرا: ذ. ٿاهوڪو. (ضد = نکرو).
- • سُکَرُ ج سُکَرُونُ: ث. [سن. شڪر = ڳاڙهي. لال] ڳاڙهي ۽ چمڪندڙ رنگ جو هيرو يا لعل. عربستاني چنبيليءَ جي مکڙي جهڙن ته: "سونهن وڃايم سومرا. سکر جهڙي سونهن" (شاهه). چهنب – ڏار – چوٽي. (صفت). وڻندڙ – پسنديءَ جهڙي – حسين – سهڻي.
- • سُکرَ ٻراڻو: اسم خاص. براڻو سکر (شهر) تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • سُکرَ جَنروار: اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • سُکرَ ٿئون: اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • سُکريجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- • سُکمَرُدُ ج سُکمَرُدَ: ذ. هڪ قسم جو ٻوٽو. باغن ۾ ساوڻ جي موسم ۾ اڀرندڙ. دستن کي بند ڪرڻ لاءِ دوا طور استعمال ٿيندڙ. عياش.
- • سِکڻُ: مصدر. [سن. شڪش = سکڻ] علم حاصل ڪرڻ – پرائڻ – حاصل ڪرڻ – سبق حاصل ڪرڻ. پڙهڻ – خبر پون. ڪنهن جي عادت يا روش اختيار ڪرڻ. ڄاڻڻ – ٻجهڻ – ٻوڙڻ. هٿ ڪرڻ. معلوم ڪرڻ.
- • سکڻو ج سکڻا: ذ. خالي – ٺلهو – پٽيهو – وانده. سڃو – ڪنڌ – هٿن خالي – غريب – ويران – نسڱلو – ٻڪيو. اڪيلو.
- • سکڻائِي ج سکڻائِيونُ: ث. اڻ هوند – ڪنگالپڻو – اوڻائي – گهٽتائي – ڪمي – افلاس – ڪنگالائي – غريبي – ڪوتاهي – ابرائي – ولهائي.
- – سکڻو دلاسو ڏيڻُ: فقط آسرو ڏيڻ مگر ڪم نه ڪرڻ.
- • سکِڻِي ج سکِڻِيونُ: ث. سک عورت – گروءَ جي چيلي.
- • سِکو ج سِکا: ذ. اسم خاص. سک – خالصو.
- • سِکو ج سِکا (ل): ذ. دوست – يار. ساٿي.
- • سُکو ج سُکا: ذ. [هـ. سوکا = سڪل] سائي – چڏي ڀنگ. ڀنگ جي سوائي. خشڪ ٿيل – سڪل تماڪ.
- • سُکوپٽ: ث. گهري ننڊ – گهيرن واري ننڊ. ننڊ ۾ .
- • سَکِي ج سَکِيُونُ: ث. [سن. سکي = ساهيڙي. عورت] سهيلي – ساهيڙي – سرتي – جيڏي – هڪ جيڏي. دل واري – حال ونڊيندڙ.

- **سُکي ج سُکيُون:** ث. هڪ قسم جو ڪپڙو - ڦلڪاري.
- **سِکيا ج سِکيائُون:** ث. [سن. شڪش = سکڻ] تعليمَ - علم - ڄاڻ - معلومات _ سُجاڻ نصيحت -هدايت- تلقين اُجورو محنتاڻو--مزدوري.
- **سُکيجا:** اسم خاص. مهر قبيلي جو هڪ پاڙو.
- **سُکيراڻي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **سُکيو ج سُکيا:** ذ. صفت. [سن. سُک = خوش] آسُودو - سُکَرُ خوشحال - هُوند وارو - هڇي مانيءَ وارو - شاهوڪار. سؤلو - سهنجو - بنان تڪليف. خوش - سُکي - نهال - آنند - پرسَن - سڪالو. چڱو. سرسبز - آباد. بختاوَر. (ث) سُکي ج سکيون.

— **سُکيو سُکر ڪاٽڻ:** خوش گذارڻ.

— **سُکيو سَتابو ج سُکيا سَتابا:** ذ. صفت. آسُودو - شاهوڪارُ - پنهنجيءَ هُوند وارو - بنان اِحتياج وارو. خوش.

- **سَگَ ج سَگَ:** ذ. (ف) هڪ جانوَرُ - ڪُتو.

— **سَگ بازاري:** عام ڪُتو - بازاري ڪُتو.

— **سَگبانُ ج سَگبانَ:** ذ. [ف. سگ + بان = تاتيندڙ] ڪُتا رکندڙ - ڪُتا داريندڙ - ڪُتا پاليندڙ. ڪُتن جو ڏٿي ڪُتن جو مالڪ.

— **سَگ تازي:** ذ. (ف). عربي نسل جو شڪاري ڪُتو.

— **سَگ شڪاري:** ذ. (ف). شڪارُ ڪندڙ ڪُتو.

- **سِگارَ ج سِگارَ:** ذ. اسم. [انگ Cigar] تماڪ جي پنن مان ٺهيل وڏو سگريٽ - چُروٽُ.
- **سِگارتُ ج سِگارَتُون:** ث. ڪاميابي - ڪامراني فتح - جيت - فتحمندي.
- **سِگائڻُ (ٿ):** مصدَرُ. ڪسڪائڻ - ترڪائڻ - لمائڻ - چورائڻ. ٿيڙڻ. گسڪائڻ - پري ڪرڻ - هٽائڻ.
- **سَگتو ج سَگتا:** ذ. [سن. ست = نيڪ + گت = رستو] چڱو ڏينهن - سڀاڳو ڏينهن.
- **سُگرو ج سُگرا (ل):** ذ. هڪ لوهارڪو اوزارُ - لُهندَن کي رَواٽ وغيره هٽڻ لاءِ جهلي بيهڻ جو اوزارُ - سوڳارو. (لوهارو).
- **سگري ج سگريُون:** ث. ڪوئلن ٻارڻ لاءِ لوهه جي چُلهه - ڪَل - انگيٺي - مَنگَل.
- **سَگري (ٿ):** ذ. ٿرِ ۾ هڪ پکيءَ جو قسمُ.
- **سِگريٽ ج سِگريٽ، سِگريٽُون:** ذ. ث. [انگ. Cigratte] تماڪ پيئڻ ولائتي اچي بني جي بيڙي.
- **سَگلو ج سَگلا:** ذ. صاف سٿرو. فضيلت وارو - فضيلت ڀريو - فضيلت ماٻ. ناهوڪو - سهڻو - حسين - چڱو. (ضد. اَگلو ج اَگلا).
- **سگنل سِگنل:** ذ. [انگ. Signal] اِشارو - اهڃاڻ - اَهڃ. ريل گاڏيءَ جي آمد جو نشانُ.
- **سَڳ ج سَڳ:** ذ. ڪُسُ - پتو - پارُ - نشانُ - پيرو - پنڌُ - اهڃاڻ - ڏسُ - پڙ - اَهڃ. چوريءَ مان تورو هٿ آيل مالُ - چوري ٿيل سمانُ. ثابتي - تصديق - پڪ - خاطري. اصلي شيءِ - ساڳي شيءِ - جنسي - هوبهو.

— **سَڳدارُ ج سَڳدارَ:** ذ. سڳ وارو - ثابتيءَ وارو - تصديق وارو - چوري ٿيل مال.

— **سَڳُ سُڃاڻڻُ:** چور وٽ پنهنجي اصلي شيءِ سڃاڻڻ - ثابتي لهڻ - اصليت مان واقف ٿيڻ.

— **سَڳُ مِلڻُ:** ثابتي ملڻ - پڪ ملڻ - تصديق ملڻ.

- **سَڳائي ج سَڳائيُون:** ث. [سن. سگوتر - عزازت] ويجهي مائٽي - عزازت - قرابت - قريبي ناتو.
- **سُڳَترو ج سُڳَترا:** ذ. [هـ سُک تلا] ڄٽيءَ ۾ هيٺان رکيل چمڙو - سُپترو - پتاوو.
- **سُڳداسي:** ز. [سن. س = چڱو + ڳد = ڳنڌ = باس - واسُ] خوشبوءِدار جانورن جو هڪ قسم - خاشا.
- **سَڳرَ ج سَڳرَ:** ذ. واٽ - راهه - رستو - ڏگُ.
- **سَڳڙو ج سَڳِڙا:** ذ. سڳو - ڌاڳو - تندُ. ڪَرائيءَ ۾ ٻڌل سنهو ڌاڳو - ڳانو - ڳاني. ٻڌڻءَ يا ڳوٿريءَ جو هڪ قسمُ.

— **سَڳِڙي ج سَڳِڙيُون:** ث. شاديءَ ۾ هڪ ڳاني ٻڌڻ جي رسم.

— **سَڳِڙيءَ واري ج سَڳِڙيءَ واريُون:** ث. شاديءَ ۾ ڳاني ٻڌڻ واري رسم ادا ڪندڙ عورت - ڏوري واري - رڪڙي واري. سُڳڻ واري - ساڻ واري.

- **سُڳَنڌَ ج سُڳنڌون:** ث. [سن. سُگَنڌ. سُ = چڱي + هنڌ = بوءِ] سُٺي بوءِ _ خُوشبُوءِ. سُرهاڻ - هٻڪارَ - هُبا - هُڳاءَ - مهڪ - واس. عطرُ - تيل ڦليل. ڌُوپ واسُ - ريانُ - لوبانُ.

— **سُڳنڌادڪ ج سُڳنڌادڪ:** ذ خوشبوءِ دارُ - سُڳنڌي - سُڳنڌيو - مهڪدارُ.

— **سُڳنڌِيو ج سُڳنڌِيا:** ذ. صفت. خوشبوءِ دار - سُرهو - سُڳنڌِي. (اسم). سُرها جانورَ - جانورن جي هڪ جنس - سُڳداسي.

- **سُڳڻُ ج سُڳڻ:** ذ. [هـ. سگن = سُڳڻ] سوڻ - ساڻ - ساڻُ - اَهڃ - اَوساڻُ - شگونُ - فالُ - سَوڻ. ٻرمُ - سَنسو - وَهمُ - گمان. ترتيب - جوڙجڪ - بيهڪ - ناهه نوهُ - سلسلو.

— **سُڳڻ ڪرڻ:** سوڻ ڪرڻ - ساڻ ڪرڻ. فال وجهڻ. چکي ڏسڻ - چکڻُ - ذائقو وٺڻ - چَس وٺڻ.

- **سُڳڻو ج سُڳڻا:** ذ. [سن. سُ = چڱو + گُن = خاصيت] سڀاڳو سدورو

– بختاور – نيڪ بخت.

– **سُڳڙي ج سُڳڙيون**: ث. سوڻن واري – ساڻن واري. ڳڻ واري – ڳڻوان – ڳڻائتي. فائديمند – فائدي واري. وڏي بخت واري.

• **سُڳڙو ج سُڳڙا(ت)**: ذ. سستو – سهانگو – ٿوري ملهه وارو – گهٽ قيمت وارو.

– **سُڳڙائي ج سُڳڙائيون**: ث. سهانگائي – سستائي.

• **سُڳڙي ج سُڳڙيون**: ث. اسم خاص. اوٺڙ جو هڪ قسم – مانجهلي – ٿوٺر.

• **سڳو ج سڳا**: ذ. ڌاڳو – ڏور – سٽ وغيره جي تند. سينگار لاءِ سٽ جي تند جو زيور. ڳراٽيءَ ۾ ٻڌڻ جو سون يا چانديءَ جي تند جو زيور. مال جو رسو. گهوڙي يا اٺ جو سٽ مان نهيل ڪنهن سنجهه جو هڪ قسم. دعا لاءِ سٽ جي وٽايل تند – سڳو ڦيٽو. رسو – واڄهه – ٽوڙهو. سڳ ۾ سنٽون سڌو عزيز – مائٽ – مٽ – رشتيدار – مائٽيءَ وارو – سڳو – سائٽي ڪٽنب جو – برادريءَ وارو – حقيقي – جگر – رت – پنهنجو. سچو. (ضد. الڳو).

– **سڳو سورڻ**: تسبيح سورڻ – وظيفو ڪرڻ. حيلو هلائڻ – اٽڪل ۽ حرفت ڪان ڪم وٺڻ. پچارڻ – ڳالهه ڪرڻ – ڳڻنگڻ، چيڙڻ.

– **سڳي ڌاڳي ۾ هجڻ**: ڄٽي ۾ هجڻ – ٻڌل هجڻ. پوئلڳ هجڻ – چيلو هجڻ.

– **سڳو ج سڳا**: ذ. سڳائي وارو – ويجهو عزيز – حقيقي ڀاءُ – هڪ ماءُ پيءُ جو اولاد – جگري ڀاءُ.

• **سڳورو ج سڳورا**: ذ. [سن. س = چڱو + ڳڻ = خاصيت] ڀلارو – مبارڪ – افضل – وڏو – بزرگ – شانوارو – شانائتو – مٿاهون – اعليٰ – اتاهون. سڀاڳو – سڀورو – بخت وارو. سٺائو – سولو – آسان – سهنجو. چڱو – شبه پوتر – پاڪ.

• **سڳهو ج سڳهو(ت)**: ذ. ڪچهه وڏيرڙو بار پنهنجي طاقت تي هلندڙ بار – برخستو ”بار“.

– **سگهڙو ج سگهڙا (ت)**: ذ. چاڪ – چڱو ڀلو – تندرست – سڪر – ٺيڪ – ٺوڀنو – تازو توانو – جوڀ – خوش باش.

– **سگهڙو ٿيڻ(ت)**: چڱو ڀلو ٿيڻ – تندرست ٿيڻ – سڪر ٿيڻ.

• **سڳي ج سڳيون**: ث. زالن جون وارن ۾ ملائڻ جون سٽ يا پٽ جون لامون – عورتن جي سينگار جي هڪ شيءِ. عزيز – ويجهي – رت. (ضد: ٽڳي).

• **سڳيون**: ث. اسم خاص. تعلقي ڳنبٽ خيرپور رياست ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سگهه**: اسم خاص. تعلقي ڪيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُگهاٺو ج سُگهاٺا (ت)**: ذ. سٺي هلڻ ڳاهيل – تمام صفا ڪيل اَن.

• **سگهرو ج سگهرا**: ذ. صفت [سن. س = سان + گره = گهر] پرڻيل – شادي شده – زال وارو. عيال سان – ٻاتين سان – ٻارن ٻچن وارو – گهر ٻار وارو – ٻاقبيلي. (ظرف). مڙيوئي – مڙيئي – جملہ – ڪٺا – گڏ.

• **سُگهڙ ج سُگهڙ**: ذ. [سن. س = چڱو + گهٽ = گهڙڻ] سهڻو ناهيندڙ – سهڻو بيهاريندڙ – سهڻو بڻائيندڙ – سهڻو ڪندڙ – سٺي گهڙت وارو – هنري – خوبين وارو. ٻين جا شعر ياد ڪندڙ ۽ ٻڌائيندڙ – سخن سنج – شعر چوندڙ. سيبتو. (ث. سُگهڙ ج سُگهڙيون). (اسم خاص). هڪ ماڻهوءَ جو نالو.

– **سُگهڙائپ ج سُگهڙائپون**: ث. هنرمندي – سٺي گهڙت – سٺي جوڙ. ڪم – هنر – ترتيب – ناهه – وهت – ڳڻ ڳوت سياڻپ – ڏاهپ.

– **سُگهڙائي ج سُگهڙائيون**: ث. سُگهڙائپ.

• **سگهڙيو**: ذ. هڪ قسم جو سنهو ڊگهو نانگ.

• **سگهه ج سگهون**: ث. زور – طاقت – توفيق – سٺ – شڪتي – قوت – مردانگي – مڙسي – جرئت – همت. قابليت – لياقت – هوشياري.

– **سگهاتو ج سگهاتا**: ذ. صفت. طاقت وارو – طاقتور – زور وارو – پهلوان – سگهارو – سگهائتو – جانٺو – جوڌو – ڏاڍو مڙس – دلير – بهادر – همت وارو.

– **سگهه آڙ ڳرڻ**: همت ڏانهن لاڙو ڪرڻ – بهادريءَ ڏانهن رجوع ٿيڻ.

– **سگهارو ج سگهارا**: ذ. طاقتمند – ٻلوان – سگهاتو – سگهائتو – زور وارو – زور ڀريو – همت وارو – پهلوان – جانٺو – مضبوط. چڱو ڀلو. خوش – سرهو – چاق، چوبند.

– **سگهائتو ج سگهائتا**: ذ. صفت. سگهو – سگهاتو – سگهارو – طاقت وارو – زور وارو – قوت ڀريو – پهلوان – دلير – بهادر.

– **سگهائجڻ**: طاقت ۾ اچڻ – زور ۾ اچڻ – قوت ٿيڻ – سگهه اچڻ – همت ٿيڻ – پهلواني ٿيڻ – دليري جو جوش اچڻ – بهادريءَ جو جذبو اچڻ.

– **سگهائي ج سگهائيون**: ث. زور – طاقت – ٻل – توفيق – سٺ – بهادري – همت – مردانگي. چاڪائي – چڱڀلائي – تندرستي.

– **سگهت ج سگهتون**: ث. اسم. طاقت – ٻل – سگهه – قوت – توفيق – همت – مردانگي – دليري – بهادري – سگهائي.

– **سگهو ج سگها**: ذ. صفت طاقتور – مضبوط – طاقت وارو – زور ڀريو – زبردست – جامڙد – جوانمرد – پهلوان – همت ڀريو – ٻجت وارو – هلنديءَ وارو – پڄنديءَ وارو. تندرست – چاق – چڱو ڀلو – جوڀ، تکو – تيز – چوهو – چوت (ک). (اسم خاص). ماڻهوءَ جو نالو.

– **سگهو ٿيڻ**: چاق ٿيڻ – چڱو ڀلو ٿيڻ – تندرست ٿيڻ. طاقتور يا مضبوط ٿيڻ.

• **سگهڻ**: مصدر. [سن. شڪن = طاقت هئڻ] طاقت هجڻ – زور هجڻ – وت هجڻ – سگهه رکڻ – ٻل هجڻ – توفيق رکڻ. لائق هجڻ – پورو هجڻ. ڪتوبہ ڪم ڪري ٻجڻ.

• **سِکهڻ ج سِکها**: ذ. ظرف. [سن. شيگهر] جلد – تکڙو – سِگهه پرپو، نَهه پهه – سيگهه ۾ – پلڪ ۾ – يڪدم – فوراً – جهٽ پٽ – تيز – جلدي – تُرت – تڙي ڪڙي – يڪدم.

– **سِکهاڻ**: ث. [سن. شيگهر] جلدائي – سيگهه – تڪڙ.

– **سِکهائِيُ ج سِکهائِيُون**: ث. سيگهه – چوٽ – تيز – جلدائي – چُنڪي – ڦُڙتائي – چوهائي – تڪڙ – تڪڙائي.

– **سِکهڙوُ ج سِکهڙا**: ذ. ظرف. جلد – سِکهو – جهٽ پٽ – هڪدم – اُمالڪ – بنان دير – نَهه پهه – تِکو – تڪڙو – چوٽ – چوهو – تيز.

– **سِکهوئِيُ**: ظرف. سِکهو – جلد.

– **سِکهيرُوَپ ج سِکهيرُپون (ث)**: ث. جلدائي – سِگوڙائي – سِکهيرُائي – سِيگهه.

– **سِکهيروُ ج سِکهيرُا**: ذ. ظرف. سِکهو – سِکهوئي – سِکهيرو – ڻورو تڪڙو – ڪجهه جلدي.

– **سِکهيروُ ج سِکهيرا**: ذ. ظرف. سِکهيرڙو – سِکهو – سِکهوئي – ڻورو تڪڙو – ڪجهه جلدي.

• **سُکهيرَ ج سُکهيرَ**: ذ. چڱو رستو – سنو رستو – اُتم رستو – سُنو گهيڙ.

• **سَڱُ ج سَڱ**: ذ. مائٽي – عزيزي – مِٽاچاري – ناتو – سنبنڌ – نسبت – تعلق – رشتو – لاڳاپو – ڳانڍاپو – سڳائي – عزازت – رشتيداري – مِٽي. شادي، لاءِ ڳهريل ڀانهن.

– **سَڱابَنُديُ ج سَڱابَنُديُون**: ث. مِٽي مائٽي – عزازت – رشتيداري – سَڱاتَ ناتو – پاٿيچاري.

– **سَڱاتَ ج سَڱاتُونُ (ث)**: ث. سَڱابندي.

– **سَڱ چِڪڻُ يا سَڱ چِڪائِڻُ**: عزازت ڳنڍڻ لاءِ سَڱ جي گهُر ڪرڻ – ڀانهن جي گهُر ڪرڻ – سَڱابندي ڪرڻ – عزازت لاءِ چڪڻ – شادي، لاءِ ڇوڪريءَ جي گهر ڪرڻ.

– **سَڱ ساهڻُ**: مائٽيءَ جي دعويٰ ڪرڻ – عزيز سڏائڻ – رشتيداريءَ جي دعويٰ ڪرڻ – مائٽي ڪرڻ – مائٽي چڪڻ. برابري ڪرڻ – سِينو ساهڻ – هڪجهڙائي ڪرڻ – مشابهت ڪرڻ.

– **سَڱ سَنوان ڪَرڻُ**: دوستيءَ جا دم هڻڻ – مائٽيءَ جي دعويٰ ڪرڻ – عزازت جي دعويٰ ڪرڻ – رشتو ڳنڍڻ.

– **سَڱ سُورَڻُ**: سَڱ ساهڻ – رشتو ڳنڍڻ – رشتي جي اُميد رکڻ – مائٽيءَ جي دعويٰ ڪرڻ – عزازت چڪڻ.

– **سَڱ سياڪوُ ج سَڱ سياڪا**: ذ. مِٽي مائٽي – رشتيداري – رشتو – عزازت – مِٽي – مِٽاچاري.

– **سَڱ سياپو ٽيڻُ**: مائٽي ٽيڻ – رشتو ٽيڻ.

– **سَڱُ گهُرڻُ**: نڪاح ڪرڻ لاءِ ڇوڪريءَ جي گهُر ڪرڻ – ڀانهن جي گهر ڪرڻ.

– **سَڱ وَٺڻُ**: شادي، لاءِ ڇوڪري هٿ ڪرڻ.

– **سَڱيتو ج سَڱيتا**: ذ. صفت. برادري – عزازت – پاتيچاري – مِٽي – مائٽي – مِٽاچاري – رشتيداري – عزيزي – رشتو.

– **سَڱيٺو ج سَڱيٺا**: ذ. [سن. سُوڪو] سَڱ وارو – عزازت وارو – عزيز – مِٽ – مائٽ – رشتيدار – ويجهو – قريب. مڱيل – مائٽي ڪيل. (ظرف). وهيٺو – برابري، جهڙو – برابر – لائق – جوڳو – جهڙو – ساڳيو.

• **سِڱ ج سِڱ**: ذ. [سن. شرنگ = سِڱ] جانورن جي مٿي تي بچاءَ واسطي قدرت جو ڏنل هٿيار – چوپائي مال جو هڪ عضوو – قرن – شاخ. سنگهر – سنبو – ڏڦو – سِنگ. (اسم خاص). تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو تالو.

– **سِڱرَ ج سِڱرَ**: ذ. صفت. سِڱن وارو.

– **سَڱِڙِيُ ج سِڱِڙِيُون**: ث. نَنڍيل – فقيرن جي وڄائڻ جو وڏو سِڱ.

– **سِڱن تي کَڻڻ**: خُوب ڌَمال ڪرڻ – ڌَمڪي ڏيڻ – ڌَمڪائڻ – چِنڊَ ڪرڻ – دڙڪا ڏيڻ. جُٺ ڦٽ ڪرڻ.

– **سِڱِيُ ج سِڱِيُون**: ث. [سن. شرنگ = سِڱ] بدن مان ڪِني رت چوسي ڪڍڻ لاءِ سِڱ مان ٺهيل هڪ ڪيف جهڙو اوزار. ننڍڙو سِڱ. توتاري.

• **سَڱائڻُ**: مصدر. خبرداري ڪرڻ – سنڀال ڪرڻ – پرگهور ڪرڻ. سَدَ سماءَ ڪرڻ – نظرداري ڪرڻ – جانچ ڪرڻ. ڪَر لهڻ.

• **سَگتَ**: ذ. جانورن جي سِڱن کي ساڙي ٺاهيل اکين جي دوا.

• **سَگَرُ ج سَگَرَ**: ذ. [سن. سِگَرَ = سِگَرُ] ڪَنڊي جي وڻ جي ڦري – ڪنڊيءَ جو ڦري يا ڦل.

• **سِگر ج سِگرِيُون (ک)**: ث. پاڻيءَ ۾ مڇيءَ ڦاسائڻ لاءِ مهاڻن جا وڏل ڏار يا ڍنگهر – چانبه.

• **سِگرارَ ج سِگرارُون (ل)**: وڻ جي وِل. پلجيءَ طور ڪم ايندڙ ننڍيون ڦريون.

– **سِگرِيُ ج سِگرِيُونُ**: ث. ڦري – ڪنڊي جي وڻ جي ڦري. (ث). هڪ ٻوٽيءَ جو قسم – گرنديو.

• **سِگرِي پُجِيُ**: ث. رڍ جو هڪ قسم.

• **سِگرُيُون**: سِگن جا نڪر (جانورن جا سِگ جن کي مٿان چوٽيءَ وٽان وڍجي ۽ هيٺان وڏي پاسي کان پڻ وڍجي. اهي اندران پورا) جيڪي مٿان چوٽي وٽان زوردار ڦوڪ سان وڄن.

• **سَگڻُ**: مصدر. هٿ دگهو ڪرڻ – ٻانهن ٻاهر ڪڍڻ – هٿ ٽنگڻ.

• **سِگُوئِڻُ (ث)**: مصدر – ڪيرحاصل ڪرڻ لاءِ ڳئون يا مينهن جي ٿڻن کي مهٽڻ.

— **سِگُوهِجَڻُ (ت):** مصدر. جانور جو کير لاهڻ - ٿڻن ۾ کير جو اچڻ سِگُوئجڻ- ٿڻن ۾ کير پرجڻ.

— **سِگُوئِجَڻُ:** مصدر. کير جو ٿڻن ۾ ڀرجي اچڻ - عورت يا جانور جو کير لاهڻ — سگوهجڻ.

• **سَلُ ج سَلَ:** ذ. ڇيد - ٻرگهل - سوراخ - ٽنگ - ڏر - ٻر - ٻوڙ — خال. (پرا. ڇَلُ: سن. ڇيد) ڦٽ - زخم - چاڪ - وڍ - چير - ڦوڙو.

— **سَلُ ڪَرَڻُ:** ٽنگ ڪيڻ - سوراخ ڪرڻ - ڇيد ڪرڻ - وِنڌڻ - ٻرگهل ڪرڻ.

• **سَلُ پِرِ وُنگُ ڪَڍَڻُ:** ڳالهه ۾ ڦيرهڻڻ - ڳالهه ۾ وَرهڻڻ.

• **سِلَ ج سِلُونِ:** ث. بيماريءَ جو هڪ قسم - سِلهه - ٽِپ دِق - وڏي کنگهه - ڦڦڙن جي بيماري. دير - گِسر — گيسر - گهِلَ - اوڙ - اوبل — اوبلائي. يڪساهيءَ دوڙ - سَراڙو - رُومڙ - ڪاهه - سيخ - شيخ [سن. شالهه = هڪ ٻوٽو] هڪ قسم جو گاهه يا ٻاجهي. (ث — جمعيت).

• **سِلا ج سِلائُونِ (ث):** ث. [سن. شِلا = سر] پٿر جي ڇِپ — سر. ننڍي نيٽي رڻ زال — بيوه.

— **سِلاٿُو ج سِلاٿا:** ذ. سرون وجهندڙ - سرون ٺاهيندڙ.

• **سَلابَتَ ج سَلابَتُونِ (ت):** ث. [ع. صلب. مضبوط] حُسن — خوبصورتي سُهڻائي - سُنهن. سنائي - اچائي - اجرائي - صفائي - اجلائي - لُچڻ - فضيلت - ارڪان - افعال - ڪرتوت.

• **سَلاهُونُ ج سَلاهُونِ:** ذ. زمين اندر ديبل سطحي مواد.

• **سلاجيتُ ج سَلاجيتَ:** ذ. [هه. شِلا = پٿر + جيتو = روح] پٿر جو روح — جبل جو ڪونئر — دوا طور ڪم ايندڙ — پٿر مان نڪرندڙ هڪ سلارس — دوا جو هڪ قسم.

• **سِلاحُ ج سِلاحَ:** ذ. (ع). وڙهڻ جا اوزار - هٿيار.

— **سِلاحَ بَنْدُ ج سِلاحَ بَنْدَ:** ذ. [ع. سلاح + ف. بند > بستن = ٻڌڻ] هٿياربند - هٿيارن سان ٻڌل.

— **سِلاحَ خانَهَ:** ذ. [ع. سلاح + ف. خانه = گهر] هٿيارن رکڻ جي جاءِ — توبخانو — ميگزين.

— **سِلاحَ سازُ ج سِلاحَ سازَ:** ذ. [ع. سلاح + ف. ساز > ساختن = ٺاهڻ] هٿيار ٺاهيندڙ.

— **سلاحَ شُورُ ج سِلاحَ شُورَ:** ذ. [ع. سلاح + ف. شور > شوريدن = بغاوت ڪرڻ] بهادر سپاهي — جنگي سپاهي — هٿياربند سپاهي. ميگزين جو داروغو — سلاح خاني جو رکوالو.

• **سَلاخَ ج سَلاخُونِ:** ث. (ف). لوهه جي ٿلهي ۽ گول شيخ - ٻاري.

• **سَلارُ ج سَلارَ (ث):** ذ. جوڙو — ٻه گڏ — ٻيلهه — ٻسُو.

• **سَلارَسُ:** ث. ڦوٽن جو تيل. ڪوئر جو هڪ قسم. خوشبوءِ دار ٻسارڪو وَکر.

• **سَلاروُ ج سَلارا (ت):** ذ. صفت. ڪجهه وڏو - ٿورو وڏو - وڏيرڙو.

• **سَلاڙهه ج سَلاڙهُونِ:** ث. ملاپ — ڳنڍڻ واري حالت.

• **سَلاسَتِ زَبانَ:** [ع. سلاسه + ف. زبان] فصاحت - شيرين گفتاري — خوش ڪلامي — نرم گوئي — زبان جو ميناج.

• **سَلاڙهَڻُ:** مصدر. سنهارڻ. ڳنڍڻ — گڏ ٻڌڻ - ملائڻ - گڏڻ - جوڙڻ - رلائڻ. سلهڙ هڻڻ — ڏورو ٻڌڻ - جفت ڪرڻ - قطارڻ — گڏوگڏ ڪرڻ.

• **سَلاسَتُ:** ث. [ع. سلس: آسان ٿيڻ] رواني — وهڪ — روانگي — سادگي. فصاحت: آساني — سولائي — سهنجائي — سهولت. نرمي — ٿڌائي — ماٺائي — ماٺ — ڍرائي.

• **سَلاسِلُ:** ث. [ع. سلسله = ڪڙي] ٻيڙيون - زنجير - ڪڙيون.

• **سَلالُو ج سَلالا (ت):** ذ. ڪجهه وڏيرڙو — ٿورو وڏو — زياده - وڌيڪ — جاستي. (ث. سَلالِي ج سَلالِيُون).

• **سَلامُ ج سَلامَ:** ذ. [ع. سَلم - سلامت رهڻ] سلام عليڪم جو اشارو — تسليمات — پرنام — نمسڪار — تسليم — آداب — جهار — سُواگت. امن امان — سُک — سلامتي — رکيا — رَکشا — بچاءُ — حفاظت. ڪَلياڻ — جمعيت — شانتي — قرار. موڪلائي — الوداع — خدا حافظ — رخصت — آسرو الله جو — الله توهار — خدا حافظي — اجازت — موڪل — ڇُوٽي — حاضري — ٻيرو — وارو — گهمرو. ديدار. ناهه — ٻرچاءُ — ميلاپ — ٻرچائي — صلح — رضانامو. بندگي — نياز.

— **سَلامُ پَرَڻُ:** بندگي چوڻ — آداب ڪرڻ — نياز ڪرڻ — تسليم ڪرڻ. حاضري ڀرڻ — حاضر ٿيڻ — منهن ڏيکارڻ — روبرو اچڻ — روزانه ملڻ — گهمرو ڪرڻ — ٻيرو ڪرڻ. زيارت ڪرڻ — ديدار ڪرڻ ڪانڌ ڪيڻ. واسطو رکڻ.

— **سَلامِ پيامُ ج سَلامَ پيامَ:** ذ. (ف). گُفت و شُنيد — ڳالهه ٻولهه. سڱ بنديءَ جي گفتگو. نِيا پو — سنيهو — پيغام.

— **سَلامُ ڏيڻُ:** ياد ڪرڻ — سارڻ — يادگيري ڪرڻ. نياپو ڏيڻ — سنهيو ڏيڻ — پيغام ڏيڻ. رخصت ڪرڻ — وداع ڪرڻ — ڇڏڻ — اجازت ڏيڻ — موڪل ڏيڻ — ڇُوٽي ڏيڻ — چوٽڪارو ڏيڻ.

— **سَلامُ ڏيڻ نه وِرائِڻُ:** لاڳاپو نه رکڻ — ميل نه رکڻ — قطع تعلقات ڪرڻ.

— **سَلامِ شَوقُ:** (ف). محبت جو سلام — پيار جو نياپو — عشق جو سنيهو — قرب جي دعوت — پيار جي گهُر — سلام محبت.

— **سَلامُ عَلَيڪُمُ:** (ع). اوهان تي سلامتي هُجي - سَلُ سلامت هجو — شال توهان تي رحمت هُجي — شال توهين خوش خورم هجو. مسلمانن جو سلام.

— **سَلامُ ڪَرَڻُ:** ڪنهن تي هٿ رکي تسليم ڪرڻ - مجرو ڪرڻ — بندگي ڪرڻ — نياز ڪرڻ — نِئڙت ڪرڻ — عجز ڪرڻ. عرض ڪرڻ - التجا ڪرڻ. عليڪ سليڪ ڪرڻ. موڪلائڻ — خيرباد چوڻ — خدا حافظ

ڪرڻ. چِڙڻ – دَسُت بَردار ٿيڻ. رَوانو ٿيڻ – ڪُوچ ڪرڻ – موڪلائڻ ڪرڻ – اِجازَتَ گهرڻ – رخصت ڪرڻ.

– **سَلامُ وَٺڻ:** بندگي قبول ڪرڻ – نياز قبول ڪرڻ – سلامُ قبول ڪرڻ – سلامُ جو جواب ڏيڻ – سلام وَرائڻ – آداب قبول ڪرڻ – لَبيڪ چوڻ. حاضر ٿيڻ – مَوجود ٿيڻ – پيش ٿيڻ – ملاقات لاءِ گڏجڻ.

– **سَلامُ وَرائڻ:** سلامُ جو جواب ڏيڻ – آداب قبول ڪرڻ – تسليم ڪرڻ – سلام قبول ڪرڻ. نمازَ پوري ڪرڻ. نماز جي خَتم ٿيڻ جو اعلانُ ڪرڻ.

– **سَلامَتَ:** ظرف. محفوظ – سوگهو – هر بلا کان بچيل – صحيح سلامت – هٽيڪٽو – ساٻيو – بي جوکو – سالم – ثابت – اجوکو – خيريت سان – صحيح – ثابت. موجود – حاضر – قائم. تندرست – چڱو ڀلو – تازو توانو – سگهو – نرويو – چاق. خوش خورم – شادو آباد – سرسبز – تازو – سرهو – نوبنو. زنده – جيئرو – حيات – ساهه سان.

– **سَلامَتَ رَوْ:** [ع. سلامت + ف. رَوْ > رفتن = هلڻ] درمياني – وچٿرو. مدبر – منتظم – ڏاهو – عاقل – دانا – سياڻو.

– **سَلامَتَ رَهڻ:** خوش رهڻ – سرهو رهڻ. تندرست رهڻ – چاق رهڻ – چڱو ڀلو رهڻ. صحيح رهڻ – امان ۾ رهڻ – بچاءُ ۾ هجڻ. محفوظ رهڻ – قائم رهڻ. زنده رهڻ – جيئرو رهڻ – حيات رهڻ – حياتي هجڻ. آباد رهڻ – سرسبز رهڻ – وَڏندو رهڻ.

– **سَلامَتِي ج سَلامَتِيُون:** ث. (ع.) حفاظت – سوگهائي – امن – بچاءُ – هٽيڪائي – امان خيريت – عافيت – تندرستي – چڱڀلائي – چاڪائي – ٺيڪائي – صحت – صحتيابي. آرام – قرار – فرحت. راحت – خوشي – سرهائي. زندگي – حياتي – جيئرائي – زندگاني. موجودگي – حاضري – موجودات.

– **سَلامَتِيءَ ڪِشتي ج سَلامَتِيءَ ڪِشتِيُون:** ث. جهاز ۾ لڳل سلامتيءَ سان پهچائڻ واريون ٻيڙيون.

– **سَلامَتِي گهرڻ:** خيريت گهرڻ – حفاظت گهرڻ – الله تعاليٰ کان امن گهرڻ – بچاءُ جي دعا گهرڻ.

– **سَلامِي ج سَلامِيُون:** ث. (ع.) تسليمات – تسليم – سلامُ – بندگي – تعظيم – شانُ – عزت – مانُ نهنائي – نُشرَت – نياز – خليمائي – ڪانڌ. اِسْتقبالُ – آجيانُ – آڌرڀاءُ – پيشوائي – مرحبا – ڀلي ڪار – خوش آمديد. توپن يا بندوقن جي فيرن سان ڏنل تعظيم. ڪنهن ڏڙي يا ڏکي کي ڪوڏر جي ٽَپ. نذرانو – سوغات – سوکڙي – تحفو – نذر – بخشش – ڪنهن ٻني کي ڪوڏر سان ڏنل ٽپ. سلام ڪندڙ – حُڪم ۾ – اطاعت ۾ – چئي ۾ – آگيا ۾.

– **سَلامِي ڏيڻ:** توپن يا بندوقن جي فيرن سان تعظيم ڪرڻ – عزت ڪرڻ – سلامُ ڪرڻ – آداب ڪرڻ – عزت افزائي ڪرڻ. ڪنهن دڙي يا ڏکي کي ڪوڏر جي ٽپ سان ٽپ ڏيڻ. ڪنهن ڪانئيءَ کي کهاڙي يا واهوليءَ سان سنڌو ڪرڻ.

– **سَلامِي وَٺڻ:** سلامُ قبول ڪرڻ. ڪنهن دڙي کي ڪوڏر سان ٽپڻ. ڪنهن ڪانئيءَ کي کهاڙي سنڌو ڪرڻ.

• **سِلاوَٽ ج سِلاوَٽَ:** ذ. [سن. شِلا – سَرَ] سنگتراش – پٿر تُڪيندڙ – پٿرن تي چٽسالي ڪندڙ. چَمَ ڪرچڻ ۽ صاف ڪرڻ وارو ڪاريگر.

• **سِلاوَٽِي ج سِلاوَٽِيُون:** ث. چَمَ کي ڪرچڻ ۽ صاف ڪرڻ لاءِ هيٺئين رکيل سنر – روهي.

• **سلاوَٽا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سَلاهَ ج سَلاهُون:** ث. واکاڻ – تعريف – ساراهه – صفت – وڏائي – اُستتي – ثنا – واهه واهه – جَس. پارت – سُپارت – سفارش – ذمو – ذميداري – حوالو – سُپردگي.

• **سَلاهڻ:** مصدر. ساراهڻ – واکاڻڻ. سُپرد ڪرڻ – پارت ڪرڻ – ذمي ڪرڻ – ذميداريءَ ۾ ڏيڻ – هٿ وَسِ ڪرڻ.

• **سَلائڻ:** مصدر. [سن. شَلِ گهرڻ] ساراهڻ – واکاڻڻ – تعريف ڪرڻ – صفت ڪرڻ – ثَنا ڳائڻ – جَسُ ڳائڻ. سَچي ڪرائڻ – قبول ڪرائڻ – ٻاسرائڻ – مڃارائڻ – مڃتا ڪرائڻ – هائوڪار ڪرائڻ. ٺُنگُ ڪڍائڻ – سَلُ ڪڍائڻ.

• **سِلائڻ:** مصدر. سبائڻ – سِلائي ڪرائڻ – ٽوپا ڏيارڻ – ٽَڪا هڻائڻ. سيبو ڪرائڻ – ڳنڍ ٽوپو ڪرائڻ.

– **سِلائي ج سِلائِيُون:** ث. سيبو – ٽوپو – ٽَڪو – ٽانڪو. سبائڻ جي اُجرتَ – سبائي – سبڻ جي مزدوري.

• **سَلْب:** (ع.): ظرف. کَتي وڃڻ جي حالت – کَسڻ جي حالت – ڦُري وڃڻ واري حالت – وِڃي وڃڻ جي حالت – جِهَن: سلب اختيارات.

– **سَلْب ڪرڻ:** نابود ڪرڻ – ناس ڪرڻ – ڇَٽ ڪرڻ – تباهه ڪرڻ – برباد ڪرڻ – تابان ڪرڻ – تاوان ڪرڻ. جذب ڪرڻ – حَلُ ڪرڻ – ميل ڪرڻ.

• **سَلْٽڻ:** مصدر. پوري طرح. سلڻ – پڌائڻ – چڱيءَ طرح ظاهر ڪرڻ – پڌرو ڪرڻ – چڱيءَ طرح ڏَس ڏيڻ.

– **سَلْٽائڻ:** مصدر. پوريءَ طرح ڏَس ڏيڻ – چڱيءَ طرح پڌارائڻ – کولي ظاهر ڪرائڻ – چڱيءَ طرح سلائڻ.

• **سَلَڪ ج سَلَڪَ (ت):** ذ. هارپ جي ڪم جو مڪمل سامان. صلاح – اٽڪل – رٿ – تجويز – مشوره. (ل.) سنگت – ڀيڙائي – سَگُرَ – وَڳُرَ – ڪچهري – مجلس – ساٿ – هڪ جيڏائي – سرتائي – دوستي – يارائي. ٻنڌوبست – جوڙجڪ – انتظام – رٿا – سِٽُل.

• **سُلَڪ (سُلَڪُ) (ت):** ذ. ٺاهه صلح.

• **سُلجهَڻُ:** مصدر. کُلڻ - آسان ٿيڻ - سولو ٿيڻ - سمجهه ۾ اچڻ - مونجهاري مان نڪرڻ - صفا ٿيڻ - پڌرو ٿيڻ - ظاهر ٿيڻ - چٽو ٿيڻ - سمجهڻ - رڳڙي مان نڪرڻ. آزاد ٿيڻ - ڇٽڻ. کونلجڻ - ڦلهرجڻ - وڪڙجڻ.

– **سُلجهائڻُ:** مصدر. سڌارڻ - سنوارڻ - سلڻ - سمجهائڻ - ڦلهيرڻ - ڌاڳي جي منجهيل مُڇي جا وَرَ لاهڻ - سوجهڻ - ڇڏائڻ. کونڊڻ - وڪڻڻ. چٽو ڪرڻ - ظاهر ڪرڻ. سمجهائڻ.

– **سُلجهائيندڙُ ج سُلجهائيندڙَ:** ذ. سنواريندڙ - سمجهائيندڙ - صفا ڪندڙ - آسان ڪندڙ. سَٽ پاڻَ ويڙهيندڙ.

• **سُلَڇڻُ ج سُلَڇڻ:** ذ. [هه. سُلڇڻ: س = سُٺو + لڇڻ = ارڪان] سُٺو لڇڻُ - لَڪڻ - چڱي عادت. سُٺو ڪَم - سُٺو اخلاق.

– **سُلَڇڻو ج سُلَڇڻا:** ذ. صفت. [هه. سُلڇنو = سُٺن ارڪانن وارو] چڱن لڇڻن وارو - خوش اطوار - شائستو - سڌورو - سياڻو.

• **سِلَحُ:** ذ. (ع) هٿيار - اوزار.

– **سِلَحُ پوش ج سِلَحُ پوش:** ذ. [ع. سلح + ف. پوش > پوشيدن = ڍڪڻ] هٿياربند - جنگي.

– **سِلَحُ خانو ج سِلَحُ خانا:** ذ. [ع. سلح + ف. خانه = گهر] هٿيار گهَر - هٿيارن رکڻ جي جاءِ - توشاخانو.

– **سِلَحْدارُ ج سِلَحْدارَ:** ذ. [ع. سلح + ف. دار > داشتن - رکڻ] هٿيارن وارو - هٿياربند - اوزارن وارو.

– **سِلَحُ سهيڙڻ:** سامان سڙو گڏ ڪرڻ - تيز تاڙي ميڙڻ.

• **سُلِحُ:** ذ. [ع] هَرلي يا نار ناهڻ لاءِ گهربل پرزا ۽ سامان.

• **سَلسبِيلُ:** ث. (ع) بهشت جي هڪ نهر. خوش گوار پيڻ لاءِ شيءِ.

• **سَلَسُ البَولُ:** ذ. (ع). هڪ قسم جي پيشاب جي بيماري - مِٺو پيشاب - پيشاب ۾ کنڊ - ذيابيطس.

• **سِلْسِلو ج سِلْسِلا:** ذ. [ع. سِلسلہ = ڪڙي] ڪنهن شيءِ جي لاڳيتي حالت - زنجير. هڪ ٻئي پٺيان هلڻ واري حالت - ترتيب. شجره. شروعات - مُنڍ. رجوعات - اَوّل. خاندان - نسلُ - بنيادُ.

– **سِلْسِليوارُ ج سِلْسِليوارَ:** ذ. [ع. سلسلہ] نمبروار - درجه وار - ترتيب وار. حسب مراتب هڪ ٻئي پٺيان - لاڳيتو.

• **سُلْطانُ ج سُلْطانَ:** ذ. (ع). ڪل اختيار وارو بادشاهُ - شهنشاهُ - حڪومت جو مالڪ - حڪمرانُ - فرمانروا - شاهُ - پاتشاهُ.

– **سُلْطانه:** ث. (ع). ملڪه - راڄ ڌڻي يا راڄ ڌڻياڻي. شهزادي - بادشاهزادي. بيگم.

– **سُلْطانِي ج سُلْطانِيون:** ث. (ع) بادشاهي - بادشاهت - سلطنت.

– **سلطانِيَ:** ذ. صفت. شاهي - شاهاڻو - راڄائي - بادشاهي شان وٽان - بادشاهي گهراڻي جو - وڏ گهراڻي جو - پاتشاهي.

• **سُلطانپورُ:** ث. اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾. تعلقي ڳڙهي خيري ۾ ۽ تعلقي ٻني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَلْطَنَتَ ج سَلْطَنَتُون:** ث. (ع). سُلطاني - بادشاهت - بادشاهي - شهنشاهت.

• **سَلَفَ:** ذ. صفت. [ع. سلف = گذاري وڃڻ] گذريلَ - گذشته - اڳين - اوائلي. سابق - اڳوڻون. اڳيان ماڻهو - اڳين زماني جا ماڻهو. آباءَ اجداد - أبا ڏاڏا.

– **سَلَفَ صالحِيْن:** ذ. رَسُول اَڪرم جي حُڪمن جي پوري طرح بجا آوري ڪندڙ اڳيان.

• **سُلَفَ:** ذ. [ع. سُلَفَ = سوده گريءَ ۾ لڳايل نالو] سودو - سامانُ - اَسبابُ - چيزَ - وٿ - شئي - وَکرَ. خريد و فروخت - واپارُ - ڏي وٺ - وکرو خريدي.

• **سُلْفو ج سُلْفا:** ذ. [ع. سلف = ڳوٿري. ف. سلف = کنگهه] تماڪ ڇڪڻ جو اوزار - پائيپ. چروٽ - سگار.

• **سُلْفِي ج سُلْفِيُون:** ث. تماڪ ڇڪڻ جو اوزار. ٻنڪڙي.

• **سِلْڪَ ج سِلْڪُون:** ث. (ع). لڙهي - هار - ڌاڳو - هڪ شيءِ سان ٻي شيءِ ٻوٽل. سلسلو - ترتيب - قرينو. سنگت - دوستي - ياراڻي. جماعت - ٽولو - سٿ - ميڙ - محفل - ڪچهري - مجلس. رستو واٽ - ڏڳ - گسُ - پيچرو - سڙڪ - راهُ - رَندُ - گهاڙو. (انگ. Silk) ريشم - ريشمي ڪپڙو.

• **سِلڪائڻُ (ل):** مصدر. [هه. سُلگانا] ڌکائڻ - ٻارڻ - ٻکائڻ.

• **سُلڪاڻي:** ث. اسم خاص. جکراڻي بلوچن جو هڪ پاڙو.

• **سُلَکڻُ ج سُلَکڻَ:** ذ. صفت. [سن. سُلَڪشڻ: س = چڱو + لڪشن = لڇڻ - افعال] سُٺو لڇڻ - لَکڻ - سُٺي عادت - سُٺو اَرڪانُ - سُلَڇڻ - نيڪ خصلت - سُٺي فضيلت.

– **سُلَکڻو ج سُلَکڻا:** ذ. [هه. سُلکڻ = سُٺي عادت] سُٺين عادتن وارو - سُلَڇڻو - فضيلت وارو - نيڪ خصلت.

• **سَلَکُو ج سَلَکا (ت):** ذ. خالي - پورو - کوکو - ٺلهو - واندو - پالهو - ڪورو.

• **سِلِگارُ ج سِلِگارَ:** ذ. (ل). سينگارُ - ٺٺ - تجمل - ڊانڊسرو - ڊانڊس. ٺاهه ٺوهه - جوڙجڪ.

• **سَلَمُ:** ذ. (ع). بيانو - بيعانو - تقاوي - اڳواٽ ورتل ناڻو - پيشگي سوٿي - ائڊوانس.

• **سلمو ج سلما:** ذ. (هہ). سون يا چانديءَ جي چلڪندڙ تارَ – رويو ۽ سوٽو ڪلابات (ٽوپين تي سلمي جو ڀرت). ٻوٽو – ٻوڙهو (جنهن مان واڻ ٺهي).

• **سلڻ:** مصدر. ڏسڻ – ٻڌائڻ – سڻائڻ – ڏس ڏيڻ – پتو ڏيڻ – خبر ڏيڻ. ظاهر ڪرڻ. سچي ڪرڻ. پار ڏيڻ – ٻاسڻ – قبول ڪرڻ – مڃڻ – اِقرار ڪرڻ – راز اورڻ. (هہ. سلوانہ) تنگ ڪرڻ – سَل ڪرڻ – ونڌڻ – سوراخ ڪرڻ. عذاب ڏيڻ.

• **سلو ج سلا:** ذ. [سن. شَلَ = اوبهر] ٻج مان ڦٽل ننڍڙو تازو ٻوٽڙو – آنگهه – گونج – انگور – نئون زمين مان پيدا ٿيل ٻوٽو – گوشو – تيلو – ڪَک – اِبتدائي ڦوٽهڙو. ڇڪي – ننڍڙو ٽڏو. گاهه يا اناج جو مُچو. بنياد – گَس – رستو – ڏگ – سڙڪ ٻيڙيءَ جي سڙهه جو هڪ رسو – ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو.

• **سلوا:** ذ. (ع) هڪ قسم جو ننڍو پکي. تتر جو هڪ قسم. حضرت موسيٰ جي ڏينهن ۾ يهودين کي خدا جي طرف کان ڪاڏي طور ملندڙ پکير.

• **سلوت ج سلوتون (ث):** ث. محبت – پيار – حُب – سِڪ – قرب – ڪاڍو – عشق – چاهت.

• **سلوتري:** ذ. (هہ). گهوڙن جي بيمارين جو علاج ڪندڙ – گهوڙن جو ڊاڪٽر.

• **سلوٽ ج سلوٽون:** ٿ. (هہ). وَر – پيچ – شڪن – گهنج – موڙ – وَڪڙ – ڦيرو – وراڪو – وَٽ.

• **سِلوڪ ج سِلوڪ:** ذ. [سن. سن. شلوڪ = چوڻي] چوڻي – چوڪ – چوٽ – ڪَهت – ڪَهڻي – شعر – شعر جو ٽڪر – ٻه سٽو بيت.

– **سلوڪت ج سلوڪتون (ث):** رَس – محبت – مزو – پيار – قُرب – ڪاڍو – چاهه. لاڙو – رغبت. سهولت – سولائي – سلوڪ – سالڪي – طريقت – فقيرائي.

• **سُلوڪ ج سُلوڪ:** ذ. برتاءُ – عمل – رويو – ورتاءُ. روش – رُخ. محبت – پريت – قُرب – چاهه – چاهت. لاڙو – رغبت. لاڳاپو – لهه وچڙ – ناتو – ڳانڍاپو – رستو. ڀلائي – نيڪي – خيرخواهي – ڀهتري – ڀهبودي – چڱائي. تصوف – حق جو رستو – طريقت. فقيريءَ جو رستو – صُوفي طريقو.

• **سلونگرو ج سلونگرا (ت):** ذ. سوراخ – سُونگ. لوگهو – ٻوڙ. گنديا – گُسڻي.

• **سلونڻي ج سلونڻيون (ث):** ث. پڪل فصل – تيار ٿيل ڦسي.

• **سلوڻو ج سلوڻا:** ذ. [سن. سلونس = سان + لوڻ = لوڻ] لوڻيل – چهرو – نمڪين – لوڻاٺيل – مصالحدار. وڻندڙ – سوادي – مزيدار – ذائقہ دار – ذائقہ وارو.

• **سِله:** ٺ اسم. بيماريءَ جو قسم – دق تپ – پراڻو تپ – وڏي کنگهه واري بيماري. (ج. سلهو: ٺ دف). – ڪاڍو – سستي – لاغرائي – توٽ – گهل – لاغرضائي. لوهه جي شيخ – ٻاري.

• **سِلهه ج سِله:** ذ صفت سڌو – سنئون.

• **سلهه ڪري هڻڻ:** ڪمان مان گز سڌو نشان کي هڻڻ. (لاپڙيو – پاسيارو).

• **سلهاڙ ج سلهاڙون:** ٺ جڪڙ – ڳنڍ – قطار.

• **سلهاڙڻ:** مصدر. گڏ ٻڌڻ – قطارڻ. ٻئي سان گڏ ٻڌڻ – قابو ڪرڻ.

– **سلهاڙجڻ:** مصدر. هڪ ٻئي سان ٻڌجڻ – قطارجڻ ڳنڍجڻ – ڍڪجڻ – پورجڻ – بندجڻ – قابو ٿيڻ.

– **سلهاڙ ميل:** ذ. ظرف. ٻيلهه – ٻنو – ٻہ گڏ – جوڙو – گڏيل – مليل – رَليل.

– **سلهاڙ ج سلهاڙ:** ذ. سلهاڙ. ڏورن ٻڌڻ جو ٻيلهه.

• **سلهت (سلهتُ) سلهت (سلهتر) (ت):** ذ. صلح – ناهه – پرچاءُ – رنجهه – ميلاپ. صلاح مصلحت – مشوره – ڳڻ ڳوت – وچار – ٻچار – پائيچارو.

• **سلهڻ (ک):** مصدر. ٻڌائڻ – سچي ڪرڻ – حقيقت ڏيڻ. (اسم) سلهڻ (ت): ذ. گيهہ ناهڻ وقت منجهس وڌل اٽو – لوڻڻ.

– **سلهائڻ:** مصدر. سلائڻ – سَل ڪرائڻ – سوراخ ڪرائڻ – تنگ ڪرائڻ.

• **سلٿار ج سلٿارون (ت):** ٺ صفت. ڦرسودي – ڦرسان.

• **سلي ج سليون:** ث. دروازي جي چوڪي جي هيٺين ڪاٺي. پٽ سان پريل ديگ کٽي وجڻ لاءِ ڪاٺي. ويٺل چوپائي کي اٿارڻ لاءِ هيٺان ڏنل ڪاٺي.

• **سليتو ج سليتا:** ذ. ڳليل ڳوڻ جي چادر جا پاسا ورائي اُٺ تي مسافريءَ جي سامان ٻڌڻ لاءِ هڪ تجويز.

• **سليٽ ج سليٽون:** ٺ اسم. [انگ. Slate] اکرن لکڻ لاءِ پٿر يا لوهه جي ڪاري تختي.

• **سليپر ج سليپر:** ذ. [انگ. Slipper] هلڪي جتي – اڌ ڪليل ٻوٽ – سپاٽر. ريل جي پٽي هيٺان لڳل ڪاٺ جو تختو.

- **سليدارُ ج سليدارَ:** ذ. صفت. [ع. اسلح + ف. دار = > داشتن = رکڻ] هٿيار بند سپاهي. راڄن طرفان رکيل محافظ.
- **سَلِيسُ ج سَلِيسَ:** ذ. (ع). آسان – سولو – سادو – سؤکو – آڻ منجهيل – سڌرو – سهڻجو ٿيڻ – جوڳو – مٺائو. عام فهم – سهلُ – صاف. نرمُ – هموار.
- **سَلِيقُو ج سَلِيقا:** ذ. [ع. سَلِيقه > سَلَق = اختيار ڪرڻ] ڍنگ – نمونو. سِيا – عادت. تميز – شعور – وقوف – لياقت. تهذيب – اخلاق – ارڪان – افعال. خَصلت – خصالت – سگهڙپائي.
– **سَلِيقهٔ مَجْلِس:** ث. مَجلس جا آداب – محفل جو ڍنگ.
- **سَلِيمُ ج سَلِيمَ:** ذ. صفت. [ع. سَلمَ = سلامت رهڻ] نيڪ – دُرستُ – ڪامل – پورو – برابر – صحيح – سالم. ملئو – رلئو. چڱو ڀلو – چاڪ. ساده دل – صاف دل. نيڪ.
– **سَلِيمُ الطَبع:** ذ. (ع) حَلِيم المزاج. نرم دل – رَحَم دل – قياسَوَنْدُ. دانشمند – عاقل.
- **سَلِيمُ شاهي:** اسم خاص. هڪ قسم جي دهليءَ جي جتيءَ جو نالو.
- **سَلِيم شاهُ:** اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سُلَيمان:** اسم خاص. هڪ مشهور و معروف پيغمبر جو نالو – حضرت سُلَيمان. هڪ جبل جو نالو. ماڇيهو جو نالو.
– **سُلَيماني سُلَيماني:** ذ. صفت. حضرت سُلَيمانُ جو. (ذ. اسم). هڪ قسم جو ٻه رنگو پٿر.
- **سَلِيماڻي:** ث. اسم خاص. درڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو.
- **سَلِيوُ ج سَلِيا:** ذ. صفت. سُسُتُ – توتلي – آرسي – سَليو ساٽ – ڪاهل – گيسرو.
– **سَليو ساٽ ج سَليا ساٽ:** ذ. سَليو.
- **سِليو:** اسم خاص. تعلقي ڪونڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سَمُ:** ذ. (ع). زهر – وهُ – وِک.
- **سَمُ:** ث. گَسل ٻاٽي – گونجُ. زورُ – ٻار. واڏارو.
– **سَمَ رکڻ:** وڏيڪ زور يا ٻار رکڻ.
– **سَمَ کڻڻ:** ٻئي جو ٻار کڻڻ – ٻئي جي تڪليف پنهنجي سر تي کڻڻ – وڏن جي پيروي ڪرڻ.
- **سَمُ:** ظرف. [سن. سَمَ] برابر – پورو – هم وزن – هڪ جهڙو – يڪسان – هَمسَر – مٺ – ثاني – هڪ جيترو – هڪ جيڏو – سِپ.
- **سمَ ج سِمُون:** ث. [سن. سُرَ = سمڻ] زمين مان اندران اپرندڙ "سم جو پاڻي" آلاڻ ڳاڙ – سنهي سير – سنهي وهڪ. سيمڙ.
– **سم سم:** آلي ڪاڻي ٻاهر وجهڻ ڪري منجهانئس رَسُ. آهستي وهڻ.
– **سمَ نڪرڻ:** هيٺان زمين مان پاڻيءَ جو مٿي نڪرڻ.
- **سُمُ ج سُمَ:** ذ. گهوڙي جو کُر – سُنبُ.
- **سَمُ جيڻلو:** اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سَم قاتِل:** ذ. زهر قاتل – تيز زهر.
- **سَمُّ الفار:** ذ. ڪوئي جو زهر جنهن جي کائڻ سان ڪوئو تمام جلد مري وڃي. هڪ زهريلو پٿر. سنکيو.
- **سَما:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.
- **سَمائِري:** اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سَماٽ:** اسم خاص. سما قبيلي جي گهڻائي واري ايراضي. سمن قبيلن جي گهڻائي – سمن جي گهڻائي (جئن لاڪاٽ. ٿيباٽ).
- **سَماپت:** ث. [سن.] پڄاڻي – پڄاڙي – تڪميل.
- **سَماجُ ج سَماجَ:** ذ. [سن. سماج = مجلس] قوم – برادري – سوسائٽي – جماعت – سڀا – راڄ – گروهه – جٿو – ٽولي – ڏر. هاٿي. سَنجَ – اٺ. گهوڙي جو سامان.
– **سَماجِڪ ج سَماجِڪ:** ذ. صفت. سَماجي – راڄوڻي – سڀائي. ڪنهن به جماعت جو رڪن.
– **سَماجو ج سَماجا (ٿ):** ذ. ميلاپ – ملاقات.
- **سَماجَت:** ث. سماجي آچار – راڄوڻي. "منٿ سماجت" (منٿ ميڙ ۽ راڄوڻي). [ع. سماجة = ڏاڍائي ڏنگائي] ڏاڍائي – جٺ ڦٺ. "منٿ سماجت" منٿ ۽ ڏاڍائي – لٺ ۽ چٺ.
- **سَماچارُ ج سَماچارَ:** ذ. [سن. سماچار = خبرچار] خبرچار – حال احوال – نياپو – پارايو – واءُ سُڌ – سُڌ – اطلاع – آگاهي – سماءُ. رُوئداد – حالتن جو احوال.
- **سَماچار:** اسم خاص. ٿر ۾ ڇيلهه جي ڏکڻ طرف پنج ميل مفاصلي تي هڪ وڏي پِٽ جو نالو ۽ ناڪي جو نالو.
- **سَماڌِي ج سَماڌِيُون:** ث. مثل. ماٺهوءَ جي مٽي – هندو ڌرم واري ساڙيل لاش وارو هنڌ. وهڪ – آستانو. هڪ چِتر تي بندگي ڪرڻ جي حالت.
- **سَمارُ ج سَمارَ (ٿ):** ذ. پٿرن پٽڻ لاءِ لوهه جي ڪلين لڳل ڪاٺ جو نهيل اوزار – ساڦر. سهنهوڙ – ليتڙ (ٿ).
- **سَمارَ ج سَمارُون (ٿ):** ث. نگاهه – نظرداري.
- **سَمارُو ج سَمارُو (ٿ):** ذ. واقف – ڄاڻو.
- **سَماڙهو ج سَماڙها:** ذ. جانورن جي مرض جو هڪ قسم – سمهاڙو – سُمهڙو.
- **سَماعُ ج سَماعَ:** ذ. [ع. سَمع = ٻڌڻ] ذڪر جي نموني وارو راڳ – روحاني ڪيفيت وارو راڳ.
– **سَماعَتَ ج سَماعَتُون:** ث. (ع). ٻڌڻ جي تاريخ. شنوائي – حاضري.

– سِماعِيُ ج سماعِيَ: ذ. صفت. ٻڌل – روايتي – نقلي.

• سماق ج سماقَ: ذ. (ع). هڪ قسم جو رنگين سخت پٿر دوا طور ڪم ايندڙ (دوائن پيهڻ لاءِ اُن مان روهيون ٺهن) – هڪ قسم جو سنگمرمر.

– سماقَ جا داڻا: ذ. هڪ قسم جو ٻسارڪو وڪَر.

• سَماڪُ ج سماڪَ: ذ. خيالُ – هوش.

• سَمان: ظرف. [سن. سَمان = وانگر] برابر – مثل – وانگر – طرح – جيئن – موجب – پٽاندر – وانگي – وانگيانَ – طور – نموني. برابر – سنئون – ساڳيو – مت – ثاني – لائقُ – قابل – هڪجهڙو – هَمسَر – هڪ جيڏو.

– سَمانُ جوڙ جُوڙَسُ ج سَمان جوڙ جوڙَسُون: ث. هڪ جيڏن پاسن واري چورس.

• سَمانْد(ل): ظرف. برابر. وانگر – جيان.

• سَمانْگَرُ ج سَمانْگَـرَ: ذ. مُشڪ – مُرڪ (صفت). اُلفت ڪندڙ. خوش رنگ.

• سَمانو ج سَمانا: ذ. [س = ساڻ + مانُ] عزت وارو – مانوارو – ماناڻو – قانع – صابر – راضِيُ (ث. سَمانِيُ ج سَمانِيُون).

• سَمائَڻُ: مصدرُ. اُماڻَڻُ – رُخصت ڏيڻ – اَلوداع ڪرڻ – موڪلائڻ.

• سُمائو ج سُمائا: ذ. صفت. خوش لڳل – مليل.

• سَماهَ ج سَماهُونْ (ٿ): ث. سَماءَ – سُرت – نظر – ڏيک.

• سَماءُ ج سَماءَ: ذ. (ع). آسمانَ – فَلَڪ – آڪاش – اَمبَرُ.

– سَماوات: سَماءُ جو جمع – آسمانَ – اَفلاڪ.

– سَماوِيُ ج سَماوِيَ: ذ. صفت. آسماني – مٿيون – غَيبِيُ.

• سَماءَ ج سَماءَ: ذ. سُڌُ – خبر – اِطلاع – ڄاڻ – پروڙ – علم – ڪلَ – ديک ڀال – نگهباني – نظرداريُ.

– سَماءِ پوڻ: ديد پوڻ – نگاهه يا نظر پوڻ. خبر پوڻ.

• سَمائِڻُ: مصدر. [سن. سَم = چڱي طرح + آ = چوڌاري + ما = ماپڻ] داخل ڪرڻ – اَندر ٿيڻ. سامائڻ.

– سَمائجَڻ: مصدر. ماپجڻ – ماپڻ – پورو اَچڻ – پُٺجي وڃڻ. برابر ٿيڻ. سامائجڻ. وڏو ٿيڻ – بالغ ٿيڻ.

• سَمائِيُ ج سَمائِيُون (ل): ث. گنجائش – وسعت. بُردبارِيُ – صبر – تحمل – ڌيرجُ.

• سَمْتَ ج سَمْتُونْ: ث. [ع. سَمتَ = رستو وٺڻ] راه – رَستو. طرف – پاسو – جهت – ڏِس – پهلو – جانب – رُخ – رَوش.

– سَمْتَ الراس: ظرف. [ع. سَمْت + راس = مٿو] مٿي جي طرف – مٿان – آسمان ڏانهن – سڌائيءَ تي. (اسم) ترقِيُ – ڪمالُ – اَوْج.

• سُمَت ج سُمَتيُون: ث. [سن. سُمت: سُ = چڱو + مَتَ = مت] چڱي مت – سُٺي صلاح – هدايت – نيڪ صلاح – نصيحت. عقل – صحيح سمجهه.

• سَمتا ج سَمتائُون: ث. سَمَ = برابر] برابري – هڪ جهڙائي – هڪ جيڏائي – شَريڪائِيُ هڪ نظر.

– سَمْپُورَنْ: صفت. [سن. سَمْپُورَن – پرپورُ] پورو ڀريل – ڀرپور. پورو – سڄو – ڪامل – برابر – مڪمل – (ظرف. سراسر.

– سَمپُورَنَ راڳَ: سُرگمُ جي سڀني آوازن (سُرن) سان لڳڻ وارو راڳَ – مڪمل راڳَ – پورو راڳَ.

• سَمْپُورَڻ ج سَمْپُورَڻَ: ذ. صفت. ڪاملُ – پورو – ڪُل – سڀ – تمامُ.

• سَمجهَ ج سَمْجهُونْ: ث. ڄاڻَ – پروڙ – پرجهَ – عقل – فهمُ – دانائِيُ – هوش – خيالُ.

– سَمْجهَ اَچَڻ: عقل اَچڻ – هوش اَچڻ. ٻارَ جو وڏو ٿيڻ.

– سَمْجهائِيُ ج سَمْجهائِيُونْ: ث. آگاهي – ڄاڻ – معلومات. شرح – نصيحت – هدايت. فهمائش.

– سَمْجهائِيُ ڏيڻ: ڪا ڳالهه سمجهائڻ. نصيحت ڪرڻ – هدايت ڪرڻ.

– سَمُجهائِڻُ: ذِهَن نَشينُ ڪرائڻ – ٻڌائڻ – کولي ٻڌائڻ – مطلب ٻڌائڻ – تفصيلَ ٻڌائڻ – ڌيان تي آڻائڻ – آگاهه ڪرڻ. نصيحتَ ڪرڻ – فهمائش ڪرڻ – هدايت ڪرڻ.

– سَمجهدارُ ج سَمجهدار: ذ. صفت. سياڻو – هوشيارُ – داناءُ – عاقِلُ – چڱي مَٺي کي سُڃاڻڻ وارو – عقل مَند. تجربڪار.

– سَمُجهَڻ اُمجهَڻ: سوچ ويچار ڪرڻ.

– سَمُجهَڻ ٻُجهَڻ: سوچ ويچار ڪرڻ – خيال ڪرڻ – عقل ڪرڻ – هوش ڪرڻ. سمجهي وڃڻ.

– سمجهو ج سمجهو: ذ. صفت. عقل مند – سَمجهدارُ – دانشمند – سُڄاڻ – سُريتو – ڄاڻُو – هوشيارُ – ڏاهو – سياڻُو – سٺو پرو – ڄاڻ وارو – تيزُ فَهم – زيرڪ.

• سَمجهَڻُ: مصدر. [سَمَ = چڱي طرح + ڄاڻ] ڄاڻڻ – پرڙڻ – پُرجهَڻ – ٻُجهڻ – پروُجهَڻ. خبر هُئڻ – عِلم هُئڻ. محسوس ڪرڻ – سهِيُ ڪرڻ – ويچارڻ – فڪر ڪرڻ. حساب لڳائڻ. عيوضو وٺڻ – بدلو وٺڻ. پاڙڻ. مَڃڻ – قبول ڪرڻ – تسليم ڪرڻ.

• سَمَنْدَرُ مُنْجهڻُ: پيشابُ بند ٿيڻ.

• سَمنْڌَڙُ ج سَمُنْڌَڙَ: ذ. صفت. سَرتسٿو – سَمُورو – ذري پُرزي.

• سَمَرُ ج سَمَرَ: ذ. [سن. سَمبلَ = سفر جو توشو] مُسافري جو سامانُ – ٽَپڙُ ٽاڙي – توشو – وجُودات – ذَخيرو. اَسبابُ – رَسَدُ سامانُ مهيا ڪرڻ جيترو خرچ – راهُ خرچ. "سَمَرُ جن سهي، تن ڪونهي اهڪ عنايت چئي" (شاهه عنايت) "سمر جنهين نه ساڻ آهوت حماتي تنجو" (شاهه لطيف)

– سَمرائِتو ج سَمرائِتا: ذ. صفت. سَمَروارو.

– سمرو ج سمرا: ذ. سفر جو سامان – سمر – رستي جو توشو.

• سُمرادو ج سُمرادا: ذ. صفت. [سن. س = چڱو + ع. مراد > روڌ = حاصل ڪرڻ] سوڀارو – مراد پوري وارو – سڀاڳو – سعادتمند – ڪامياب – فتح مند.

• سمرائي: اسم خاص. مري بلوچن جو هڪ پاڙو.

• سُمرائڻ: مصدر. [سن. سمرت = يادگيري] يادگيري ڏيارڻ.

– سُمرتي ج سُمرتيون (ث): ٺ. يادگيري – حافظو – ذهن.

• سمرت ج سمرتون: ٺ. عقل – هوش – فهم.

– سمرٿ ج سمرٿون: ٺ. عقل – هوش – فهم.

• سمرٿ ج سمرٿون (ٺ): ٺ. [سن. سمرٿ] طاقت – پهچ – سگهه – زور. قدرت – حيثيت – لياقت.

• سمرٿ ج سمرٿا: ذ. صفت. جبرو – سگهارو – زبردست – قوت وارو.

• سمرڪو: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• سُمرڻ: مصدر. [سن. سمر = ياد ڪرڻ] ڌڻيءَ جو نالو جپڻ – تسبيح قيرائڻ – ورد ڪرڻ – سمڪ اچڻ. سارڻ. هرڻ – سجهڻ. پوڄڻ.

– سُمرڻ ج سُمرڻيون: ٺ. تسبيح – مالا.

– سُمرڻ ڪرڻ: تسبيح ڪرڻ – ورد ڪرڻ – مالها قيرڻ.

– سُمرڻو ج سمرڻا: ذ. تسبيح جو وڏو داڻو.

– سُمرڻي ج سُمرڻيون: ٺ. ننڍي مالها – ننڍي تسبيح – جپ مالها.

– سُمرڻي سورڻ: تسبيح پڙهڻ. انتظار ۾ عبادت ڪرڻ.

• سمع ج سمع: ذ. (ع). ٻڌڻ سڻڻ. ڪن – گوش.

– سمع خراشي ج سمع خراشيون: ٺ. [ع. سمع + خراشي > خراشيدن = ڪرڙڻ] ڪن کائڻ – مٿو کائڻ – اجايو ڳالهائڻ.

• سمڪ: ٺ. سمجهه. ڄاڻ – سڌ – پروڙ – ٿورڙي سار. (غصي واري حالت ۾).

– سمڪ اچڻ: هوش اچڻ – سار ٿيڻ.

• سمڪڻ (ل): مصدر. سمگڻ. نوازڻ – ڀهرائڻ – سرفراز ڪرڻ.

• سُمڪو: ذ. هڪ قسم جو ڏٿ.

• سمڪي: اسم خاص. ميرپور ساڪري. گهوڙا باري. سجاول. گوني ۽ ننڍي تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

• سمڪي ج سمڪيون: ٺ. چانورن وغيره ان ۾ ٿيندڙ ڪينئون. معدي ۾ پيدا ٿيندڙ سنهڙو ڪينئون – سنوڪي (ث).

• سمگ ج سمگون (ل): ٺ. رضا – مرضي – خواهش. راضپو – پرچاءُ. نوازش – مهرباني. انعام.

– سمگائڻ: راضي ڪرڻ – پرچائڻ. نوازڻ – مهرباني ڪرڻ. انعام اڪرام ڏيڻ.

– سمگجڻ: راضي ٿيڻ – پرچڻ. انعام ٿيڻ.

• سمگڻ: مصدر. نوازڻ – بخشش ڏيڻ. راضي ٿيڻ – پرچڻ. "سپڙ رات سمگئا. داتا ڏيئي دان" (شاهه).

• سمن ج سمنون: ٺ. [انگ. Summon = سڏ] ڪورٽ جو سڏ – نوٽيس – حڪم نامو. روبڪاري.

– سمن تعميل ڪرڻ: ڪورٽ جو حڪم واسطيدار ماڻهوءَ کي وڃي ڏيڻ. حڪم جي پيروي ڪرڻ.

– سمن جاري ڪرڻ: ڪنهن کي ڪيس جي حاضريءَ وغيره لاءِ اطلاع نامو موڪلڻ.

• سمن ج سمن: ذ. (ف). گل جو هڪ قسم – چنبيلي.

– سمن اندام ج سمن اندام: ذ. [ف. سمن + اندام = عضوا] ڳوري رنگ وارو ماڻهو – معشوق – سيم تن.

• سمن ج سمنون: ٺ. محبت. ملاقات – گڏجاڻي. واعدو – انجام. "تہ ڪنهن جهول جهلي. هٿي سمن پوري سهڻي" (شاهه).

• سمند ج سمند: ذ. گهوڙي جو هڪ قسم (پورو. بادامي ۽ سونهري رنگ تي مائل).

– جوز سمند: ٺ. صفت. گهوڙي يا گهوڙيءَ جو رنگ (پنج اڇو. پر اڇي، اکيون شيريون ۽ رنگ ڦڪو).

– سمند سنجو ج سمند سنجا: ذ. سمند رنگ جو سنجهيل گهوڙو.

• سمندر ج سمندر: ذ. [سن. سمدر = سموند] سمنڊ – سمونڊ – ساگر – بحر – مهراڻ – سائر.

• سمنڊ ج سمنڊ: ذ. [سن. سمدر] ساگر – سمونڊ – بحر – درياءِ اعظم – سائر – ڪارو، اٿاهه پاڻي.

– سمنڊ جا ڪانگ اڏڻ: نڪمو ۽ بيڪار گذارڻ – اجايا ڏڪا ٿاپا کائي ڏينهن پورو ڪرڻ.

– سمنڊ جي گجي: ٺ. سمنڊ ڦيڻ دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر.

– سمنڊ ڦيڻ: ٺ. سمنڊ جي گجي – سمنڊ جي جهڳ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ سفيد پسارڪو وکر.

– سمنڊ وڻ: سمنڊ ۾ لڙهندڙ هڪ قسم جو ٻوٽو.

• سمنگ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

– سمنگ ج سمنگون: ٺ. نوازش – مهرباني. راضپو. خوشي.

– سمنگجڻ: راضي ٿيڻ – خوش ٿيڻ. انعامي ٿيڻ – نوازجڻ.

• سمنگڻ: مصدر. [سن. سمڪت = نوازيل] نوازڻ – راضي ڪرڻ – خوش ڪرڻ. سام جهلڻ.

• سمنگهه ج سمنگهه: ذ. ظرف. راضي – خوش – سرفراز.

• سمنگهي ج سمنگهيون (ٺ – ل): ٺ. هاڙ سينگار واري عورت.

• سمڻ: مصدر. سنهون وهڻ – ٿورو وهڻ.

– **سمٺو ج سمٺا:** ذ. صفت. سيمي وارو – سمنڊڙ – ڳاڙي وارو. مٺو. ڦاٽوڙو ڍَهلَ – واتَ ڦاٽو. روٺو. دل جو خرابُ

• **سُمٺو:** اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَمُو:** اسم خاص. وڏي قبيلي جو نالو. جام تماچيءَ جو سندس ذات جي پٺيان مجازي مروج نالو: "جهڙو سمو، تهڙي سامگري".

• **سمو ج سَما:** ذ. [سن. سَمَ = وقت] وَقت – دَوَرَ – زَمانو. مُدت – سال – ورهيه. موسم – رُت

• **سَمُوٽَ ج سَموٽُون:** ٿ. مَدَدَ – واهَرَ – ڪُمڪَ.

• **سَمُورَ ج سَمُورَ:** ذ. هڪ قسم جو لومڙيءَ مثلُ جانوَرُ، اُن جي کلَ مان پوستينون ٺهنَ.

• **سَمُورو ج سَمُورا:** ذ. [سن. سَ = سان + مول = پاڙ] جُملي – مڙيئي – سڀيئي – هَرَئي – سڀوئي – سڀ – سڄو – سالم – ثابت – سارو – ڪُل – سربسَتو. (ٿ. سَموري ج سَموريون).

• **سَمُومَ ج سَمُومُون:** ٿ. [ع. سم = زَهَرُ] بياباَن جي زَهريلي هوا – لڪ – گرم هوا.

• **سَمُونڊُ ج سَمُونڊَ:** [سن. سَمَدره = سَمُنڊُ]. سَمُنڊ – ساگر – سائر – بحر.

• **سَموهُ ج سَموهَ:** ذ. فوُج – ڪَٽَڪَ – لَشڪر.

• **سَموهڻُ:** مصدر. [سن. سَ = سان + مَهيَ = موهڻ] سمجهائڻ – ذهن نشين ڪرائڻ. ٻڌائڻ – وَرجائڻ. چڱي طرح ٺاهي رکڻ – ترتيب ڏيڻ – سنوارڻ – سُوڌو ڪرڻ. سوڙهو ڪري رکڻ – بند ڪرڻ. مُنجهيل شيءِ کي سُڌارڻ. موتي پوئڻ.

• **سَمَٺو ج سَمَٺا (ٽ):** ذ. لاڏاڻو – رحلت – وفات.

– **سَمَٺي ڪرڻ:** مَري وڃڻ – لاڏاڻو ڪرڻ.

• **سَمَه ج سَمَهُون:** ٿ. (ع) سماع. هڪ قِسم جو وَجدي هوڪارو. سماع جو هڪ قِسم.

– **سَمَهَ هڻَڻ:** خاص سماع جو هوڪو هڻڻ – وَجد ۾ اَچي سَماعُ ڪرڻ.

• **سُمَهابو ج سُمَهابا:** ذ. صفت. سٺي مهابي وارو – لياقت وارو – مروت وارو – مروتي – لائق. (اسم خاص) ماڻهوءَ جو نالو.

• **سَمهاڙو ج سَمهاڙا (ڪمل):** ذ. صفت. سولو – آسانُ – سَهَل. خَسيِّس – مَعمُولي – رَواجي. سڌو – سَنئُون.

– **سَمهاڙو اچڻ:** جانور جي ڦر جو ماءُ جي پٺيان آڏو سڌي منهن سان ٻاهر نڪرڻ. (ضد اُمهڻ).

– **سَمهاڙي وِيامڻ:** مادي جانور جو سولو ويامڻ. سَنئين ڪرين وِيامڻ.

• **سُمهاڙو ج سُمهاڙا (ل):** ظرف. سامهُون – اڳيان. ويجهو – نَزديڪ.

• **سُمَهباڻي:** اسَم خاص. تعلقي ديرو محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَمهَري ج سَمهَريُون (ٽ):** ٿ. هميشه هڪ وَقت کير ڏيندڙ ٻڪري.

• **سَمَهوڙ:** اسم خَاص. مال جي بيماريءَ جو قسم. (وات ۾ ڪرن پچي پوڻ جي هڪ بيماري).

– **سَمَهوڙ ٿيڻ:** مال جو واتُ ۾ پير پچي پوڻ – مالَ کي مُهاڙي جي بيماري ٿيڻ.

• **سُمَهڻُ:** مصدر. [سن. شش = سمهڻ] ننڊ ڪرڻ – آرام وٺڻ – ڍَڪهر ٿي پوڻ – بستري تي سَنئون ٿي پوڻ – رت جو دورو بند ٿيڻ – پوڊن – سويڙو ڪرڻ. بي فڪر رَهڻُ. پاسو ورائڻ. هَمبستري ٿيڻ – صحبت ڪرڻ – جماعُ ڪرڻ. مرڻ – وفات ڪرڻ – رحلتَ ڪرڻ – دُنيا مان اکيون بند ڪرڻ.

– **سُمهارڻ:** [ننڊ ڪرائڻ – ليٽائڻ – آرام ڪرائڻ.

– **سُمَهاڻي ج سُمَهاڻيُون:** ٿ. آرام جو وقتُ – سَمهڻ جو وقت – ننڊ جو وقتُ – عشاءَ نماز جو وَقت – رات جو پهريون پهر.

– **سَمهوري:** ٿ. ننڊ – خوابُ

• **سَمهڻون:** اسم خاص. تعلقي ڏوڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَمَهورو ج سَمَهورا:** ذ. [سن. سَ = سان + مول = پاڙ] سڄو – سمورو – سڀ – سارو – ڪُل – تمام – سَمُنڊو.

• **سُمُهيرُ ج سُمُهيرَ (ڪ):** ذ. سَرڳَ – بهشَتُ

• **سَمِي:** اسم خاص. تعلقي گَنبتَ ضلعي خيرپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سمي ج سميُون:** ٿ. مير بَحرن جو اصطلاح – رَڇ جو هڪ حصو. پاڻي کيَ جدا ڪَري مضبوط ٻڌڻ لاءِ ڪاٺيءَ جو ٽڪر.

• **سَميت:** حرف جر. سانُ – سانڻ – گڏَ – سُوڌو – ٻيڙو – ٻاهُر – هَمراهُ – شامل.

• **سَميتَ ج سَميتُون:** ٿ. ميڙ سيڙَ – ڪٺ – چندو – وَصولي – ڦوڙي – اوڳاڙ – اوڳڙ – گڏ ڪرڻ جي حالت. ويڙهڻ جي حالت.

– **سَميٽجي وَڃڻ:** پورو ٿيڻ. مَري وڃڻ. کٽي وڃڻ.

• **سَميٽَڻُ:** مصدر. [سن. سَمَ = گڏ + اِت = آيو] گڏ ڪرڻ – جَمع ڪرڻ هڪ جاءِ ڪرڻ. ميڙڻ – ڪٺو ڪرڻ – سنجڻ. وَصول ڪرڻ. پاڻ سنڀالڻ. تهَ ڪرڻ. ٻڌڻ. ويڙهڻ. ختم ڪرڻ. ڍڪڻُ. کٽي ڇڏڻ. ميسارڻ – صاف ڪرڻ. ٺاهڻ.

• **سَميوتا (سميوتَرا):** اسم خاص. (سَمه جا پوٽرا) هڪ قبيلي جو نالو.

• **سَميوتاڻي (سميوتراڻي):** اسم خاص. تعلقي ڪُونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو

• **سَميجا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. (سَمُو. پنهنجو اولاد).

• **سَميجاڻي:** اسم خاص. تعلقي ڳونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَميرُ ج سَميرَ (ڪ):** ذ صفت سنڀاليندڙ – سَڌير – سَجاڻ مُقدس – پوتر – پاڪ

• **سُمَيرُ:** اسم خاص هڪ جبل جو نالو. "آڏا ڏونگر ڏاڪرا سَجهن سخت سُمير".

• سُميرَ: ذ. صفت. محڪم - قائم - مضبوط.

• سَميعُ ج سَميعَ: ذ. [ع. سمع = ھُن ٻڌو] ٻڌندڙ - ٻُڌندڙ. داد ڪندڙ - (اسم پاڪ) ڌڻي تعاليٰ جو صفتي نالو.

– سَميعُ بَصيرُ: [ع. سمع + ھن ٻڌو بصر = ھُن ڏٺو] ٻڌندڙ ۽ ڏسندڙ - دانا بينا. ڌڻي تعاليٰ جو صفتي نالو.

• سَميلُ ج سَميلُونْ (ڪ - ل): ٿ. ٻيل گاڏيءَ جو ھڪ عُضوو - پانڃاريءَ ۾ ٻيل اڀي ڪاٺي.

• سَنَ ج سَنُونْ (ٿ): ٿ. پاڻيءَ جي سيمي سبب چاول لوڻ - ٿري لوڻ جي ڪاڻ.

– سَنَ ٿِيڻُ وَڃَڻُ: ٿلاٽن جي پاڻيءَ جو لوڻ ۾ تبديل ٿي وڃڻ.

• سَنَ: اسم خاص.

• سَنَ ج سَنَ: ذ. [ع. سنة] سال - سنبت. عمر. (ظرف). جيڏو. ھڪ جيڏو - سرتو. برابر - منٺ. (اسم خاص) گوني. موري ۽ ڪوٽڙي تعلقي ۾ شھر جو نالو.

• سَن بُلوغُ: ذ. [ع. سن + بلوغ] سمجھ جي عُمر - جوانيءَ جي عُمر - (قانوناً ارڙھن سال).

– سَن بُلوغَتَ: ذ. سن بلوغ.

– سَنَ تَميزُ: ذ. [ع. سنَ + تميزُ] سن بلوغ.

– سَن رَوانُ: ذ. موجوده سال - امسال - ھلندڙ سال.

– سَنَ عيسُ: ڪرستانن جو سنبت. شمسي سال.

– سَنَ فَصْلي: فصل (پوک جي مند) مطابق شمار ٿيندڙ سال.

– سَنِ ھجري: ذ. حضور پاڪ جن جي ھجرت ڪرڻ جي تاريخ کان شروع ٿيندڙ مسلمانن جو سال - قمري سال.

• سَنُ ج سَنَ: ذ. [ع. سنّ] ڏند.

• سُنَ: ٿَ. [سن. شونيہ = ماٺ] ماٺ - سانت - خاموشي - ٻٽ - گنگ ٻوڙ. بي حسي - بي ھوشي - بي خبري.

– سُنَ ڪاٺڻُ: عُمر ڪاٽڻ - وقت جي لحاظ کان غصو روڪڻ. ماٺ ڪرڻ.

– سُنَ ۾ ٻوڙ: گنتيءَ ۾ ٻوڙ.

• سَنا: اسم خاص. دوا طور ڪم ايندڙ ھڪ پسارڪو وکر (ٻه قسم ١ - ڪوڙي ٢ - سچي).

– سَناڪُوڙِي: ٿ. ھڪ پسارڪو وکر. ھڪ قسم جو ٻوٽو. دوا طور ڪم ايندڙ (پن ٿاخون سنھيون. گل سرخي رنگ تي).

• سَنامڪي: ٿ. ھڪ پسارڪو وکر. دوا.

• سَناتَ ج سَناتُونْ: ٿ. صفت. [سن. سناتن = قديم] پراڻي - قديم - آڳاٽي - جھوني: "سنُو سنات ٻارھن ذات".

• سَناٽو ج سَناٽا: ذ. ماٺ - خاموشي - سناٽ - گنگ ٻوڙ. حيرت ۽ خوف وارو سمان. ويراني. ڪجھ آواز - شور - ھل.

• سَناخَتَ ج سَناخَتُونْ: ذ. ٿ. [ف. شناخت > شناختن = سڃاڻڻ] شناخت سڃاڻ - پرروڙ - ڄاڻ. حيا - شرم - مروت.

• سُنارو ج سُنارا: ذ. سونَ جو ڪم ڪندڙ ڪاريگر. ڳھه ٺاھيندڙ. زرگر. (ٿ) سُناري ج سُناريون.

• سُناڙي: اسم خاص. ٿر ۾ سانئوڙي جي نموني گاھ جو ھڪ قسم. ٻاجھيءَ طور استعمال ٿئي.

• سَناسَ ج سَناسَ: ذ. [سن. سنياس] دنيا کان ڪنو ٿيل فقير - جوڳي - سنياس. ھندو ڌرم موجب عمر جو چوٿون ۽ پويون حصو بانڌر جھڙي مخلوق.

• سَناسي ج سَناسي: ذ. ھندو. فقيرن جو ھڪ ٽولو تياڳي - رمتو - تارڪ - جوڳي. جنڊيءَ تي ڪنديل گل جو قسم. چٽي جو ھڪ قسم. ٿلھي ۽ ڳاڙھي داڻي وارو. لڙيل موڙ وارو ڪُڪُڙ.

• سَناڪَتَ ج سَناڪَتُونْ: ٿ. [ف. شناخت = سڃاڻ] سناخت - ڄاڻ - پَروڙ. لحاظ - حيا - مروت.

• سَنامڪي: ٿ. ھڪ پسارڪو وکر. دوا طور ڪم ايندڙ (رنگ سائو. پن سنھڙا. ھڪ قسم جو ٻوٽو (گل زرد).

• سَنانُ ج سَنانَ: ذ. [سن. سنانُ = غسل] غُسل - وھنجڻ - ترُ - جھليو - جھيلارو (ٿ).

• سِنانُ ج سِنانَ: ذ. [ع.] نيزو - ڀالو - تير.

• سَناڻي: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

• سَناڻُ ج سَناڻُ (ل - ت): ذ. [سن. سنان = غُسل]. وھنجڻ جي حالت - ترُ.

• سَناوَرُ ج سَناوَرَ: ذ. [ف. شناور = تارو] تارُو - تري ڄاڻندڙ - ترندڙ. "سناورَ ٿي سمھي. سيڪايا سنڪن" (شاھ).

• سَنائي: اسم خاص. سنڌ جي شھر سن جو ويٺل. ھڪ فارسيءَ جو وڏو صوفي شاعر.

• سُنْبَ ج سُنْبَ: ذ. [ع. سُمُ = کُرُ] گھوڙي يا گڏھ جو کُرُ.

– سُنْبارُ ج سُنْبارَ: ذ. صفت. وڏن سُنبن وارو گھوڙو.

– سُنْبَ تَراشُ ج سُنْبَ تَراشَ: ذ. [ع. سُمُ + ف. تراش > تراشيدن = ڪرڙڻ] گھوڙن يا گڏھن جي پيرن جا نُنھن لاھيندڙ.

– سُنْبَ جي قوت: کُر جي وچ ۾ چِير.

• سُنْبارُ ج سُنْبارَ: ذ. ڪٽيءَ لسيءَ ۾ ٿوري لسيءَ جو ميلاپ - ٻھڙ (ٿ) - ڦيڏرو (ل).

• سَنْباھُ ج سَنْباھَ: ذ. ڪير ڄمائڻ لاءِ ماٽيءَ ۾ ڏُڌَ لَٻ وڌل - پنير - ڪنو - ڏوُرو وغيره.

• سَنْباھُ سَنْباھَ: ذ. [سن. سمبرو = تياري] تياري - سانباھو - سنت. ھلڻ جو سعيو.

– **سَنْباهِيُ ج سَنْباهِيُونَ:** ث. سَنْبت _ تياري.

– **سَنْبَت ج سَنْبَتُونَ:** تياري – ڪوچ – سانباهو – هلڻ جو سعيو – سنبرڻ جي حالت.

• **سَنْباهڻ:** مصدر. پَرت جو ڪم پورو ڪرڻ – ناهڻ – ٺاهڻ – بنا پَڌڻ.

• **سَنْبَتُ ج سَنْبَتَ:** ذ. وڪرماجيت جو سَنُ سال – قديم سن سال (سنڌ ۾ چيٽ جي مهيني کان شروع ٿيندڙ).

• **سَنْبَرُ ج سَنْبَر:** ذ. پاڻيءَ جي وڏي سطح. ويرجي پوک وارو وقت.

• **سَنْبرڻ:** مصدر. [سن. سَنبْ = هَلَڻُ] تياري ڪرڻ – سانباهو ڪرڻ. [سن. شمر = ياد ڪرڻ] ياد ڪرڻ – ياد رَکڻ.

– **سَنْبت ج سَنْبَتُون:** ث. [سن. سَنَوَتْ = تياري] تياري – سانباهو – ڪوچ – هلڻ جو سعيو – سنبرڻ جي حالت.

• **سَنبُرُ:** (ڪ). ذ. سمنڊ ۾ وير جو آخري چاڙهه.

– **سنبرجو جوانُ:** ذ. سنبرجي پورو پور.

• **سَنْبِرُ (ل):** اسم خاص. [هه. سنبري = ڪل جي بيماريُ] هڪ وچڙندڙ مرض جو نالو.

• **سَنْبلُ ج سَنْبَلَ (ع):** خوشبودار گاهه جو هڪ قسم – سُرهِيُ مُر.

• **سُنْبَلُ فارُ:** [ع. سم الفار] پسارڪي وکر جو قسم – سَنکيو.

• **سَنْبو ج سُنْبا:** ذ. سلن ناهڻ لاءِ لوهه مان ٺهيل هڪ لوهارڪو اوزار. هڪ دڪانڪو لوهو اوزار. سُولو. سوياري.

• **سَنْبوسو ج سَنبوسا:** ذ. [ف. سموسه] ڀاڄي يا قيمي ۽ ميدي مان ٺهيل چهرو ڪاڏو.

• **سَنبوهِي ج سَنبوهِيُون:** ث. مڇين ڦاسائڻ جو هڪ ميربحرن جو اصطلاح – مڇي مارڻ جي تڪندي جاري، صرف اَڌ پاءُ سَٽَ مان ٺهيل.

• **سَنبِهَ ج سنبهُون:** ث. تياري – سَنبت.

– **سنبهائڻ:** تيار ڪرڻ – سنبرائڻ اماهڻ – ڀهرائڻ – ناهه ٺوهه ڪرڻ آلاٿيڻ.

• **سَنبَهَڻ:** مصدر. [سن. سَنَبْ = هلڻ] تياري ڪرڻ – سَنْبت ڪرڻ – سنبرڻ – هلڻ جو سعيو ڪرڻ.

• **سَنبيَرَ ج سَنبيرُون:** ث. صف – قَطارَ – لاَئِڏِ.

• **سَنْبَنْڌُ ج سَنْبَنْڌَ:** ذ. [سن. سم = گڏ + بند = ٻڌڻ]. نسبت. برادري – مائٽِيُ – سَڱائِيُ – رشتيداريُ. راهه رَسم. ميلُ ميلاپُ – لاڳاپو. دل – پيار – قُرب.

• **سنپارُ ج سَنپار:** ذ مال کي ٻڌڻ جو چڙو يا گهنڊ. (ث سَنپارُ ج سَنْپارُون).

• **سَنْپارڻ:** مصدر. [سن. سم = گڏ + پر = پالڻ] سَنپالڻ – سارڻ – اونو رکڻ – خيال رکڻ – خبر لهڻ – تهوڙڻ – حوصلو ڏارڻ. سمڪ اچڻ – ليکڻ – چاڻڻ. حفاظت ڪرڻ.

– **سَنپارَ ج سَنپارُون:** ث. سارونِي – يادگيريُ. اڪير – چڪ – سڪ. ننڊ مان جاڳڻ جي حالت – جاڳ سُجاڳي. عورت کي ويمَ جا سُورَ.

• **سَنپارو ج سَنپارا:** ذ. صفت. سنوت وارو – سڌو.

• **سَنْپالڻ:** مصدر. [سن. سَنپارَڻ > سمپر: سَم = گڏ + پر = پالڻ] نگاهه رکڻ – خيال رکڻ – چوڪسي رکڻ. سَنپال لهڻ – اونو رکڻ – نهارَ – رَکڻ – حوصلو ڏارَڻ – خبردار ٿيڻ. جهلو ڏين – سهارو ڏيڻ – ڏَڍِ ڏيڻ. پالڻ تَهوڙڻ – پارڻ – نپائڻ – ڏارڻ – پرورش ڪرڻ. انگ پيٽ ڏيڻ. واهر ڪرڻ – رَکيا ڪرڻ – بچائڻ – مدد ڏيڻ – حمايت ڪرڻ. جهلڻ – روڪڻ – پَلَڻ. تپاسڻ. وَس ۾ رکڻ – تابع ڪرڻ – قاعدي ۾ رکڻ. ڪارخانو هلائڻ. اوزارُ جهلڻ. اِنتظام رَکڻ. ساڳاهَ يا سَمجهه واري عمر ۾ اَچڻ. سُڌرڻ – اصلاح يا دُرستي ڪرڻ. ياد ڪرڻ دل تي آڻڻ ڳڻڻ – شُمار ڪرڻ. عورت کي ويمر لڳڻ.

– **سَنپالَ ج سَنپالُونْ:** ث. پَرورش – سنپارَ – تات _ پرداخت – تهوڙَ. خيال – خبرداري – اونو – ڌيانُ – جاچ – نهار – نِگهبانِيُ. سارَ. عورت کي ويمر جا سُورَ.

– **سَنپالَ لِهَڻُ:** سارَ ٿيڻ – ننڊَ مان جاڳڻ. عورت کي ويمر جا سُور لڳڻ.

– **سَنپالَ ڪَرڻُ:** نگهباني ڪرڻ – چوڪسي رکڻ. خيالَ ڪرڻ.

– **سَنپالي چِڏَڻ:** شُمارَ ڪري ڇڏڻ – ڳڻي ڇڏڻ.

– **سَنپالِيندَڙُ ج سنپاليندڙ:** ذ. پرداخت ڪندڙ – نگهبانُ – راکو – رَکپالُ – سرپرسُت. رَکيڪ – وصي – هاتف – ڪَرلاهو. ڏَني ڏوڻِيُ – وارث والي. اَمِينُ – رَکيڪ ملائڪ – ڪانڌي ڪارڻي.

• **سَنپالو:** اسم خاص. ذ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ قسم جو وڻ. هڪ پسارڪو وکر دوا طور ڪم ايندڙ. ڏاڙهونءَ جي وڻ جيڏو. پن زيتون جي پنن جهڙا ۽ ننڍا. باغن ۾ پاڻيءَ جي پر تي ٿيندڙ.

• **سَنْپاڻُ ج سَنپاڻَ:** ذ. کير جمائڻ لاءِ کير ۾ وڌلُ ڏونري جو ڏرو – سَنپڻُ.

– **سَنپاهُ ج سَنپاهَ:** ذ. تياري – سانباهو.

– **سَنْپت ج سَنْپَتُونْ:** ث. سَنْبَت _ سعيو – تياري.

• **سَنپائڻ:** مصدر. سنبرائڻ – تيار ڪرڻ.

• **سَنْپُوڙڻ:** مصدر. سنپرڻ – تيار ٿيڻ – اُسرڻ.

• **سَنپرڻُ:** مصدر. اُسرڻ – سانباهو ڪرڻ – سنبت ڪرڻ. سنبهڻ – لانچڻ – سعيو ڪرڻ.

– **سَنپوڙو ج سَنپوڙا:** سنپريَلُ – تيار ٿيل: "سنپوڙو سيڻاهه سان. سگهو رَس سَنگهارَ" (شاهه).

• **سَنبوئِي ج سَنبوئِيُون:** ث چار سان ٻڌڻ جي لَٽ _ مڇي ڦاسائڻ جو رَڇ – سنبوهي سانبوهي.

- سَنْپيڙَڻُ: مصدر. مُنجهائڻ – موڳو ڪرڻ. دل ۾ سانڍڻ. پاڪر وجهي سيني سان لڳائڻ.
- سَنَتَ ج سَنَتُون: ث [ع. سند] بخت – ڀاڳ.
- سَنُتُ ج سَنُتَ: ذ. ساڌو – سڌو سنئون. ڀالو ڀولو.
- سُنَتَ ج سنَتُون: ث. [ع] نبيءَ ڪريم صلي الله عليه و آلہ وسلم جن جي رهڻي ڪهڻي، ۽ ڪرڻين جي پيروي. راهہ – رَوِش ـ عادت – دَستور – رسم ـ طريقو. سنئين راهہ – سڌو رستو. ختنو – طُهر. نذرانو – ٻيٽا – ڏن. شهيدن جي وارن جي ڪٽائي.
- سُنَتِ اِبراهيمي: حضرت ابراهيم جو اختيار ڪيل عَمَلُ. ختنہ – طُهر.
- سُنَتَ ڪرڻ: طُهر ڪرڻ – ختنو ڪرڻ.
- سُنَتَ نبوي: حضور ﷺ جن جو طريقہ عمل.
- سُنَتَ وٺڻ: شهيرن جا وار ٻاڪي سان يا ڪينچيءَ سان ڪترڻ.
- سُنَتَ وهارڻ: طُهر ڪرائڻ. ختنو ڪرائڻ.
- سَنَتَرُ: (عدد شماري) ٻڙي ايڪي ۽ ستن ڏهاڪا وارو انگ – ستر ٧٠.
- سَنتَرِ ج سَنْتَرُون: ٿ ميڙ – قطار (ظرف). تمام گهڻا.
- سَنْتَرُ ج سَنْتَرَ: ذ. (انگ. Centre) و ع – مرڪز – اُڏ.
- سَنتَرِيُ ج سَنتَرِيَ: ذ. [انگ. Sentary] پهريدار – چوڪيدار – جاڳو – ڪراول. سپاهي – قيدين تي چوڪسي ڪندڙ.
- سَنَتَرڻ (ٿ): مصدر. لهڻ. سڌو ٿيڻ.
- سَنتَو ج سنتو (ٿ): ٿ ڪوهہ مان پاڻي ڪڍڻ جو بوڪو – ڪلي – وڙتہ.
- سَنپات: اسم خاص. هڪ پسارڪو وکر ٻوا طور ڪم ايندڙ. عشق پيچ جي ول وانگر وڻن کي ويڙهيندڙ. ان ۽ گل بنفش جهڙا زرد. شاخون سائيون. ان ۽ گلن جو رس ڏينيوءَ ۽ وڃونءَ جي ڏنگ لاءِ ڪارائتو. ان جو ڪاڙهو کڻن جي سُور لاءِ مُفيد.
- سَنپال: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- سَنپُورڻ: مصدر. [سن. سم = گڏ + پورن = پورو]. سرانجام ڪرڻ – پورو ڪرڻ – راس ڪرڻ – سڌ ڪرڻ – ختم ڪرڻ – نبيرڻ – سڄو ڪرڻ – سالم ڪرڻ – ڪامل ڪرڻ. اُڪارڻ – پڄائڻ.
- سَنپير ج سَنپيرا: ذ. ساٿي – سانب – همراهہ.
- سَنپيرو ٿي اَچڻ: ساٿي ٿي اچڻ – سانب ٿي اچڻ – همراهہ ٿي اَچڻ.
- سَنجَ ج سَنجَ: ذ. [سن. سجا = سينگارڻ] اوزار – هٿيار. گهوڙي جي هني جو تيڙ.
- سنجَ: اسم خاص. گاهہ جو هڪ قسم.
- سَنجا: اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو. (ٿ) ٿورو ٿورو پاڻي چڪائي گڏ ڪرڻ – ريجاون ڪوهن جي تري ۾ ٿورڙو بيٺل پاڻي ٿورو ٿورو ڪري ورتن ذريعي ڪڍڻ وارو عمل.
- سنجاب: اسم خاص. ٿڌن مُلڪن ۾ ڏڏي ڪئي سان مشابهت رکندڙ اَعليٰ قسم جو پشم دار ڪَلُ وارو هڪ جانور. جنهن جي کل مان پوستينيون ٺهن.
- سنجاهور: اسم خاص. تعلقي ٽنڊو باگو ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- سَنجافُ ج سَنجافَ: ذ. (ف). ڪناري تي لڳل هڪ قسم جو ڪپڙو. حاشي. گهوڙي جي رنگ جو هڪ قسم – اَبلق ڪان گهڻ ڪبري رنگ جو گهوڙو.
- سنجاف لڳائڻ: ڪناري لڳائڻ – ڪپڙي ۾ گلو وجهڻ.
- سَنجافي ج سنجافي: ذ صفت. حاشيءَ وارو – ڪناريءَ وارو.
- سَنجر: اسم خاص. تعلقي شهداد ڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- سَنجراڻي: اسم خاص. تعلقي ميرواهہ (خيرپور رياست) ۾ هڪ ديهہ جو نالو. بلوچن جي هڪ ڪان وڏيڪ قبيلائي شاخن جو نالو.
- سَنجَرُ چانگ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊوالهيار ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- سَنجَرُ ج سَنجَرَ: ذ. پاڻيءَ جي زمين مان ٻاهر نڪري اَچڻ جي حالت
- سَنجرڻ: مصدر. پيدا ٿيڻ – وڌڻ – سرنجڻ. آهستي آهستي نڪرڻ. اُڀرڻ – شروعات ڪرڻ – مُنهن ڪيڻ. (ٻج. ٻار. بيماري وغيره) جو وُجود ۾ اچڻ ۽ اُن بعد وڌڻ ۽ وڏو ٿيڻ. ٺهڻ – جڙڻ. "سُورن ۾ سنجرياس، پورن پالي آهيان" (شاهہ).
- سَنجرڻ: مصدر. پاڻيءَ جو زمين مان ٻاهر نڪرڻ – شروعات ڪرڻ – مُنهن ڪيڻ.
- سَنجرو: اسم خاص. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر.
- سَنجَمُ ج سَنجَمَ: ذ [سن. سنيم + سم = گڏ + يم = ٻڌڻ] پاڻ کي پلڻ جي عادت. صرفو – ڪفايت.
- سَنجَمَ سکڻ: قناعت سکڻ – ڪفايت شعاري اختيار ڪرڻ – سانگ صرفو ڪرڻ. صبر سان وقت گذارڻ.
- سَنجَمَ ڪرڻ: ڪفايت يا سادگي ڪرڻ.
- سَنجَمِي ج سَنجَمِي: ذ. صفت. ٿوڙ خرچو – صرفائي – ڪفايتي – ڪم خرچ.
- سَنجَڻَ ج سَنجَڻَ: ذ. ميڻهن يا گَهُون جي وهر جو سعيو.
- سَنجَڻُ: مصدر. [سن. سا = ٺاهڻ] گهوڙي وغيره تي سنج رکڻ – پلاڻڻ. ٺاهڻ – جوڙڻ – سينگارڻ – تيار ڪرڻ – پارائڻ. تياري ڪرڻ.
- سَنجُ ج سَنجَ: ذ. گهوڙي جو ساز و سامان – پلاڻ – گهوڙي جي چڙهيءَ جي تيڙن مان هڪڙو. ڪوهہ مان پاڻي ڪڍڻ جو تيڙ. ٺاهہ ٺوهہ. سنجت – صفائي – اُجرائي. تياري – سامگري – آلات. سَمُ سنو.

- سَنجائتو ج سَنجائتا: ذ صفت. سَنجڻ جهڙو – چڙهيءَ جهڙو. سَنجيتو – اڇو – اُجرو – صاف سُٺو. سُوڙو – پورو – پڪو.
- سَنجائڻ: بنائڻ – تيار ڪرائڻ. گهوڙي تي سنج رَکرائڻ – پلاڻائڻ.
- سَنجت ج سَنجتون: هاريءِ جو جملي سامان - سَنجٽ (سَنجٽ) (ت).
- سَنجتو ج سنجتا: ذ. صفت. سَرِستو – سَمورو (سامان).
- سَنجٽ (سَنجٽ) ج سَنجٽ (سَنجٽ). (ت – ت): ذ ناهه ٺوهه – جوڙجڪ – سجاوٽ. تياري – آلات – سامگري. ساج سڙو – گهرو سامان – خانگي تيڙ تاڙي – اسلح – اَسباب – سامان. پوشيدائي – صفائي – سُٺائي اُجرائي. صلح. ملڪيت. محنت – همت – اُدم – اُورچائي.
- سَنجپ ج سَنجپون: ٺ تياري. ناهه ٺوهه.
- سَنج رَکڻ: گهوڙي تي چڙهڻ وارا تيڙ رکڻ – ننڍي گهوڙي تي پهريون پيرو چڙهڻ وارا تيڙ بڌڻ. سهسائي ڪم وٺڻ – هيرائڻ. ڪناية جماع ڪرڻ.
- سَنجڻي ج سَنجڻيون: ٺ سنجڻ جو نمونو – ڍنگ – طرز – تياريءَ جو نمونو. ناهه ٺوهه بناوت.
- سَنجورو ج سَنجورا: ذ صفت سَنجائتو ناهوڪو – ٺيڪ ٺاڪ.
- سَنجيتو ج سَنجيتا: ذ. صفت. سُٺو – صاف – اڇو – اجرو. خالص – نَج. سامان سُوڙو.
- سَنجيلو ج سَنجيلا: ذ. سامان سوڙو – ٺَٺ وارو. (صفت). چڱين عادتن وارو – سٺي سُڀاءَ وارو.
- • سَنجڻ: مصدر. [سن. سنجم = آلو ڪرڻ] ڪوهه مان پاڻي ڪڍڻ. هٿ سان پاڻي ڇڪڻ. "سنجي سنجي ڪوهڙا، ويڙهي وٺاورت" (شاهه).
- • سَنجو ج سَنجا: ذ. ميربحرن جو هڪ اصطلاح – ڪڙهيءَ جو هڪ عُضوو – ڪڙهيءَ جو پيڙ.
- • سَنجوڳ ج سَنجوڳ: ذ [سن. سَنيوگ = ميلاپ] ميل ميلاپ – جوڙ – پهت – صُلح – ساز – آهنگ – ملنساري. مُلاقات – لاڳاپو. جماع – لڳ.
- سَنجوڳ ڪرڻ: هڪ ٿي رهڻ – گڏ ٿيڻ. هَمبستر ٿيڻ – زال مُڙس وانگر گڏجي رهڻ.
- سَنجوڳي ج سَنجوڳي: ذ صفت ٺهڪندڙ – مليل – ميلاپ ٿيل (اسم خاص).
- سَنجوڳي شيخ: اسم خاص. ٿٽون مسلمان.
- • سَنجوهڻ: مصدر. [سن. سجّا = ناهڻ] سينگارڻ – تيار ڪرڻ. ناهڻ – بنائڻ.
- • سَنجوئڻ: مصدر. [سن. سجّا = ناهڻ] سينگارڻ. ناهڻ – بنائڻ.
- • سنجي: ٺ ربيع جي فصل ۾ پيدا ٿيندڙ گاهه.
- • سَنجيدو ج سَنجيدا: ذ. [ف سنجيده] ڳُورو – گنڀير – ديرينو – بُردبار. ساڃهه وارو – ادب وارو. ڳاٽو – ويچاروان. فهميدو – ٺهئو.
- سَنجيدگي ج سَنجيدگيون: ٺ صفت. گنڀيرتا - فهميدگي - ديربنائي – ڳرائي – ٺانهر. سُگهڙپائي. دُورانديشي. نِهٺائي. ساڃهه. ويچار – ڳنڀپ.
- • سَنجيرو ج سَنجيرا (ل): ذ. سَنڌي – مَن ۽ نهيري کي جهليندڙ هڪ ڪاٺي. ڪونو. مٽيءَ جي پيٽي.
- • سَنجيهه ج سَنجيهه (ل): ذ صفت سَجيهه. وڌيڪ – زياده _ گهڻو – سَرس.
- • سَنجهه ج سَنجهيون: ٺ سَنجها – سانجهي – سَنجهو – مَنهن اُنداهه – رات. سوير – سنجهه.
- سَنجها ج سَنجهائون: ٺ [سن. سنڌيا؛ پرا. سنجها] شام – مغرب – سانجهي – سج لٿي مهل – مَنهن مير – نماشام.
- سَنجها وقت: سانجهي مهل.
- سَنجهه صُباح: صُبح شام – ساڃهر سويلو. "خالق سنجهه صُباح، ڪونه ڇڏيندو ڪنهين".
- سَنجهو ج سَنجها (ت): شام – سج لٿي مهل. مُنهن اونداهه – رات جو پهريون پهر – سُمهڻيءَ ڪان اڳ جو ٽائيم. سويل – ساڃهر.
- سَنجهو تارڻ: اڌ رات جو وقت پورو ڪرڻ.
- سَنجهو ٽَرڻ: رات جو پهريون پهر گذرڻ – سومهڻي گذرڻ.
- سَنجهوٽي ج سَنجهوٽيون: ٺ پريات – پرهه ڦٽي.
- سَنجهيئي: ظرف سويل – سوير – تمام جلدي – سنجهي مان – ساڃهر.
- • سنجهه: اسم خاص. گاهه ٻوٽي جو هڪ قسم.
- • سَنجهه ج سَنجهون: ٺ ڳولا ڦولا – پڇا ڳاڇا – تلاش – خبرچار – حال احوال – سُڌ سماءُ. ڄاڻ – واقفيت. اطلاع.
- • سَنجهراهه: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • سَنجهورو: اسم خاص. سانگهڙ ضلعي ۾ هڪ شهر جو نالو.
- • سَنجهي: هڪ وڻ جو قسم – ٽالي. سنجي.
- • سَنجارو ج سَنجارا (ٺ): ذ ٿوري جاءِ. بخالي نه هجڻ جي حالت – پيڙ – ڳپاڳيهه.
- • سَنچو ج سَنچا (ٺ): ذ. [سن. سَنچ] سَعيو – سانباهو – تياري – فڪر – ڳڻتي – ڏپ – اُدڪو. سونڪو.
- • سَنچي ج سَنچيون: ٺ ڪتاب جو ڀاڱو – ائين پنن جو جز.
- • سَنَدَ ج سَنَدون: ٺ [ع. سَنَد ج اسناد = سرٽيفڪيٽ] پاس جو تصديق نامو – سرٽيفڪيٽ – تمغو. پروانو – اختيارنامو. اجازت نامو. ثبوت – دليل – ڀروسي ڪرڻ جهڙي شيءِ. اعتبار – ساک – اعتماد. ٽيڪ – آڌر – ڀروسو. عهد نامو – اقرار نامو.
- • سَنَدَ ڏيڻ: ثبوت ڏيڻ – صلاحيت جي تصديق ڪرڻ – سرٽيفڪيٽ ڏيڻ.
- سَنَدَ راهداري: [ع. سند + ف راه = رستو + دار > داشتن = رکڻ] رستي تان ڪا شيءِ ڪڍي وڃڻ يا مال وٺي وڃڻ لاءِ اجازت نامو.

- **سَنَدَ سَمجهڻُ**: تَصديق شده ڄاڻڻ – تسليم شده سمجهڻ – معتبر سمجهڻ – تسلي بخش سمجهڻ.
- **سَنَدِي ج سَنَدِيُ**: ذ. صفت. سَنَدَ وارو – اختياريءَ وارو – امينُ. دَلالِي – هَنديائو – پلاوٺو.
- **سَنَدَ يافتَہ ج سَنَدَ يافتَہ**: ذ. صفت. [ع. سَنَد + يافتہ > يافتن = لهڻ] سَرٽيفڪيٽ حاصل ڪيل – سَنَدَ وارو – تمغو حاصل ڪيل. متعاهد.

• **سُنْدَ ج سُنْدَ (ل)**: ذ. بُردبار – سُسُت – ٿَڌو. صُنْدوق. ڏِڪَ سان ڇَپو.
- **سُنْدارو ج سندارا (ل)**: ذ. ڍڪيل ٽوڪري.

• **سُنْدلسُ ج سُنْدلسَ (ل)**: ذ. پاٿخانو – ڪاڪوس. اَبريز – ٿَپو – چشمو – جهَرٽو.

• **سُنْداڻ ج سُنْدائيُونُ**: ٿ. [ع] لوهارَنُ جو هڪ اوزارُ – لوهَہ کي ڪُٽڻ لاءِ هيٺان رکيل لوهہ جو ويڪرو ٿلهو پاٿو.
- **سُنْداڻ ڪَرڻُ**: سخت سزا ڏيڻ.

• **سُنْدائڻ**: مصدر. ستائڻ – تنگ ڪرڻ – چيڙائڻ – دق ڪرڻ – تڪليف ڏيڻ – پريشانُ ڪرڻ – آزارڻ. سُتائڻ – خبردار ڪرڻ. سفارش ڪرڻ.

• **سُنْدَرُ ج سُنْدَرَ**: ذ. صفت. [سن. سُندَرُ = سُهڻو] سُهڻو – ٺاهوڪو – خُوبصُورت – حَسينُ – شَڪيلُ – ملوڪ – وَجيہ – زينت ڀريو – جَميل – سوڀياوانُ – صورتوند.
- **سُنْدَرَتا ج سُنْدرتائُونُ**: ٿ. سُونهَنُ – سوڀيا – خُوبصُورتي – حُسن – سروپتا – ٺاهوڪائي – جَمالُ. ٺَٺڪ – چَهرو. صورَت. ڍِيل ڍول. خوبي – خاصيت. براج. جلوه. خوبي – لياقت.
- **سُنْدَرتائي ج سُنْدَرتائيُونُ**: ٿ. خوبصورتي – سُونهَنُ – سوڀيا – سندرتا.
- **سُنْدَرِي ج سُنْدرِيُونُ**: ٿ. سُهڻي – خوبصورت – موهڻي. ڀاڳ واري زالَ.

• **سُنْدرانِيُ**: اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي ڪشمورَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **سُنْدَرِبَنُ**: اسم خاص. بنگلاديش ۾ پاڻيءَ وارو هڪ وڏو ٻيلو.

• **سُنْدَر بيلي**: اسم خاص. تعلقي پنو عاقل ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **سُنْدَرَسُ**: ذ. [ف. سندروس] ڪوئر جهڙو هڪ وَکُ. وارنش ٺاهڻ جي ڪم ايندڙ.

• **سُنْدَرڻُ (ڪ)**: مصدر. لسو ڪرڻ – هَموارُ ڪرڻ – سڌو ڪرڻ – سُنْڌُون ڪرڻ (زمين کي ڪوڏر سان). وڇائڻ – پکيڙڻ (گاهَ کي) (ڪ).

• **سندرو. سُنْدرو ج سُنْدرا**: ذ. ملهن جي چيلهہ سان ٻڌڻ جو ڪپڙو.
- **سُنْدرو ٻَڌڻُ**: ملهہ وڙهڻ لاءِ چيلهہ سان ڪپڙو وٺي ٻڌڻ. ڪنهن ڪم لاءِ تيار ٿيڻ. همت ٻڌڻ – ڪوشش ڪرڻ.
- **سُنْدرو ساهڻُ**: سندرو ڇڪڻ. ملهہ وڙهڻ لاءِ جوڙ. مقابلو ڪرڻ.
- **سُنْدرو ڪَرڻُ**: ملهہ وڙهڻ لاءِ تيار ٿيڻ – مقابلي لاءِ تيار ٿيڻ.
- **سُنْدرو وَٺڻُ**: سندري واري ڪپڙي کي وٽ ڏيڻ.

• **سَنْدَڪَ ج سَنْدَڪُونُ**: ٿ. سنگت – ياري.

• **سَنْدَڻُ**: مصدر. تياري ڪرڻ – سانباهو ڪرڻ – سعيو ڪرڻ.

• **سَنْدِڻ ج سَنْدِڻُونُ**: ٿ. سنداڻ.

• **سَنْدو ج سَنْدا**: حرف اِضافت. جو – وارو (ظرف). تو جهڙو – تو سرتو – توڙاني – تنهنجو مٽ – تنهنجو شريڪ.
- **سَنْدُس ج سَنْدُنَ**: اضافتي ضمير. هُن جو – هُن وارو.
- **سَنْدَمُ ج سَنْدام**: اضافتي ضمير. مُنهنجو – مون وارو.
- **سَنْدِءِ ج سَنْدياءِ يا سَنْدُوءِ**: اضافتي ضمير. تنهنجو – تو وارو.
- **سَنْديانِ**: اضافتي ضمير. اُنهن جو.
- **سَنْدياءِ**: اضافتي ضمير. تُنهنجو.

• **سَنْديسُ ج سَنْدياس**: اضافتي ضمير. هُن (عورت) جو.

• **سَنْديسو ج سَنْديسا**: ذ. [سن. سنديش = سنيهو] سنيهو – نياپو. سماچار – خبر – خوشخبري – بشارت.

• **سَنْديلا**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سَنْديهُ ج سَنْديهَ**: ذ. [سن. سنشيہ = شڪ] شڪ – شُبهو – گمانُ – بي اعتباري – ڪُنڪو. سوچ – فڪر – انديشو. غَمُ. پرمُ – سنسو. غيرت.
- **سَنْديهَ ڪَرڻُ**: غم ڪرڻ – فڪر ڪرڻ.

• **سَنْڌَ ج سَنْڌِيُونُ**: ٿ. ڪاٽُ – سرنگهہ – چورن طرفان ڀِڳل جاءِ. نقصان. ڪانيءَ ۾ بڌل ٻلن مارڻ جو ڏِگهو ڇار. ڍيال جي ڪاٽ جي ١٨ فوٽ ڏِگهي ڪاني.
- **سَنْڌِرُ ج سَنْڌِرَ**: ذ. ڪاٽُ – هَنڌڙ – ڪاڙيو – ڪٽائي. چورُ – رهزن – ڌاڙيل.
- **سَنْڌِ هڻڻُ**: گهر ڀڃڻ – ڪاٽ هڻڻ – چوري ڪرڻ.
- **سَنْڌَ ڪمائڻُ**: سيائپ سان ڪم ڪرڻ.

• **سَنْڌُ ج سَنْڌَ**: ذ. [سن. سَندِي > سمدا = ميلاپ – جوڙ] بدن اندران هڏن جو جوڙ – عضون جو ڳنڍ جوڙ – دَرز – ڳَري – ڳنڍيل – جوڳ – سنگم – ميلاپ. چيرُ – ڏار. حدَ – نشانُ. جبلن جو وچ (ڀيلان).
- **سَنْڌائتو ج سَنْڌائتا**: ذ. سَنڌ وارو پورو – پوري هنڌ تي – هنڌائتو.
- **سَنْڌَ سڄا ڪَرڻُ**: سنڌ ملائڻ. محنت ڪرڻ.
- **سَنْڌَ سُڪڻُ**: بيڪار ٿيڻ. هڪ قسم جي سنڌن سُڪڻ جي بيماري ٿيڻ.
- **سَنْڌَ ملائڻُ**: جوڙ ملائڻ – ڳنڍ ملائڻ – دَرز ڀرڻ.
- **سَنْڌِيُ ج سَنْڌِيُونُ (ک)**: ٿ. عضون جو ميلاپ سنڌ – جوڙ.
- **سَنْڌِيُون سايُون ٿيڻ (ک)**: ڪم تي هَڏ نہ وَرڻ – ٽوٽي هڻڻ.
- **سَنْڌِيُونُ سُڪڻُ**: سنڌيون سايون ٿيڻ.

• **سِنْڌُ**: اسم خاص. ملڪ جو نالو. موجوده دور ۾ پاڪستان جي هڪ صوبي جو نالو. "سائين سدائين ڪرين مٿي سنڌ سُڪار. دوست تون

دلدار، عالم سڀ آباد ڪرين“ (شاهه). ”جيهس ڪونہ جهان ۾ سنڌ سورت هند هاڻ“ (شاهه). سنڌو درياءُ — مهراڻ. هڪ راڳ (پيرو) جو نالو.

• **سنڌ ٽائيمس**: اسم خاص. ١٨٨٤ع ۽ ١٨٨٧ع جي وچ ۾ ڪراچيءَ مان شايع ٿيندڙ هڪ اخبار جو نالو. ايڊيٽر ساڌو هيرانند شوقيرام، جنم ٢٣_مارچ ١٨٦٣ع. ديهانت جولاءِ ١٨٩٣ع.

– **سنڌ سڌار**: ڪراچيءَ مان ساڌو هيرانند شوقيرام جي سرپرستيءَ هيٺ نڪرندڙ هڪ اخبار جو نالو. آمريڪا ولايت جي وڻن جي هڪ جنس.

– **سنڌواسي ج سنڌواسي**: ذ. سنڌ جا رهندڙ – سنڌي. (اسم خاص). سنہ ١٩١٤ع کان حيدرآباد مان شايع ٿيندڙ هڪ اخبار. (ايڊيٽر ڪنول سنگ پرهومل ملڪاڻي ديهانت ١٩٤٣ع).

– **سنڌ واهہ**: اسم خاص. تعلقي دادو ۾ هڪ ديهہ جو نالو. ضلعي سکر ۾ مشهور واهہ جو نالو.

– **سنڌو درياءُ**: اسم خاص. سنڌ مان وهندڙ وڏي نديءَ جو نالو — سنڌو ندي.

– **سنڌو ندي**: اسم خاص. درياءُ سنڌ جو نالو.

– **سنڌورڪي ج سنڌورڪي**: ذ. ڌورانهن ملڪن ۾ واپار ڪندڙ سنڌ جا هندو واپاري.

– **سنڌي ج سنڌي**: ذ. سنڌ ملڪ جو رهاڪو. اسم خاص. سنڌ ملڪ جي ٻوليءَ جو نالو. سڳداسي جانورن جو هڪ قسم.

– **سنڌي ٻير**: سنڌ جي ٻيرن جي هڪ جنس — نندڙا —گول.

– **سنڌي ترنگ**: ذ. جنديءَ تي گل جو هڪ قسم.

– **سنڌي جانور**: ڳاڙها جانور.

– **سنڌي خوانده**: ذ. صفت سنڌي ٻولي پڙهيل.

– **سنڌي سونهون ج سنڌي سونهان**: ذ. سنڌي ٻوليءَ جي درسي ڪتاب جي ڏکين لفظن جي معنيٰ ٻڌائيندڙ ڪتاب — سنڌي رهبر — سنڌي لغت

– **سنڌي ڪمند**: ذ. ڪمند جو هڪ قسم (ننڍين ڳرين وارو).

– **سنڌي گجر**: ذ. گجرن جو هڪ قسم — پتي واري گجر — پتائي گجر.

– **سنڌي لاسي گڏه**: ذ. گڏه جو هڪ قسم (وڏي مٽي ۽ وڏن ڪنن وارو گڏه).

– **سنڌي لغت**: ث. سنڌي ٻوليءَ جي لفظن جو ڪتاب — سنڌي ڪوش — سنڌي ڊڪشنري.

– **سنڌي مٽر**: ذ. ننڍي داڻي وارن مٽرن جو هڪ قسم.

– **سنڌيو ج سنڌيو**: ذ. صفت سنڌي ٻولي ڳالهائي ۽ پڙهي سگهندڙ.

• **سُنڌ ج سُنڌ (ل)**: ذ. قسم — سُنهن — ساک.

• **سنڌاڻ ج سنڌاڻون (ل)**: ث. لُهارڪي اوزار جو هڪ قسم — سنداڻ.

• **سنڌائڻ**: مصدر (س). سنائڻ. ٻئي کي ڏکوئڻ. هڪ ٻئي کي ميار ڏيڻ. آچار ٺهرائڻ — سانڌاڻو ٺهرائڻ.

• **سنڌ پورو**: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **سنڌر ج سنڌر (ل)**: ذ. پنو. قطار. پهو — چارو — گس.

• **سنڌر ج سنڌر**: ذ. (س. سنڌور) رنگ جو هڪ قسم — سيندور.

• **سنڌڙ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سنڌڙو ج سنڌڙا (ل)**: ذ. سرندو. تونترو.

• **سنڌڙي**: اسم خاص. سنڌ جو اسم تصغير. پيار وچان استعمال ٿيندڙ نالو. انبن جي هڪ جنس جو نالو. سنڌ جي هڪ ڳوٺ جو نالو.

• **سنڌڙي**: اسم خاص. شيخ ۽ رحمڪي بازار کان ٿورو ڪوهہ پري ڏکڻ ڏي هڪ وڏي پراڻي شهر جو نالو. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **سنڌڻ**: مصدر. (س. سنڌان - اچاڻ) آچار وجهڻ — آڇٽو ڪرڻ — سانڌاڻو ڪرڻ. هڪ هنڌ گهڻو وقت رکڻ — سانڍڻ — لڪائي رکڻ — رکي ڇڏڻ. بند ڪرڻ. هوا بند ڪري ڇڏڻ — ڪنو ڪري رکڻ. پلي ۾ مصالح وجهي تري. بيرا ڪرڻ — ڳپ ڪرڻ — ٽنڪر ڪرڻ. پيوند ڪرڻ — ڳنڍڻ جوڙڻ.

– **سنڌائي ج سنڌائيون**: ث. سانڌاڻي ٺهرائڻ جي مزوري — آچار ٺهرائڻ جو اجورو. ڳنڍائڻ جو معاوضو.

• **سنڌڻ (ل)**: مصدر. (س. سنڌان) مرهم پٽي ڪرڻ — زخم ڇنائڻ ”سوئي سنڌيندم سيرين. ڪيس جنهن ڪباب“ (شاهه).

• **سنڌٽو ج سنڌٽا**: ذ. عورت ڏانهن وير وقت ساهرن جي طرفان موڪليل مٺائي.

• **سنڌو ج سنڌا**: ذ. (س. سنڌ. سمڌ = سان + ڌار = ڌار ڪرڻ) حد — نشان — دنگ — سرحد. پڇاڙي — ڇيڙو — انت — ڇيهہ. ناغو — وٿي — وچوٽي — تفاوت — ڳنڍ. ڪن ٻن شين جي وچ ۾ نشاني طور پيل شيءِ. سُجاتپ. جُدائي.

– **سنڌو پوڻ**: وٿي پوڻ — وچوٽي پوڻ. جُدائي ٿيڻ.

– **سنڌو سيڙهو ج سنڌا سيڙها**: ذ. (ٻنهي جي) حد. شرط. پاڇي. مُدو. منع. فرق — وچوٽي.

– **سنڌو سيڙو**: سنڌو سيڙهو.

– **سنڌو سيڙو لهڻ**: فرق نڪرڻ — تفاوت ختم ٿيڻ. وڇوٽو نہ رهڻ.

– **سنڌو سيڙهو هڻڻ**: حد هڻڻ _ وچوٽي هڻڻ — فرق هڻڻ.

– **سنڌو ڪرڻ**: پري ٻڌڻ — ڌور ٿيڻ — ڪنارو ڪرڻ. حد مقرر ڪرڻ — حد بندي ڪرڻ. ورهائڻ — تقسيم ڪرڻ.

– **سنڌي جا ڏينهن**: ذ. جدائيءَ جا ڏينهن. فصل پچڻ جو وقت.

– **سنڌي جو مهينو**: ذ. فصل پچڻ وارو مهينو — فصل لهڻ جو مهينو — مهانگائيءَ جو وقت.

• **سنڌو**: اسم خاص. سنڌ مان وهندڙ ندي — سنڌ جو وڏو درياءُ — مهراڻ.

• **سنڌوٽي ج سنڌوٽيون (ل. ث)**: ٿڌ اڻ ڏيکجندڙ مينهن. ٻڪري. ڍڳي وغيره.

• سَنْڌِيْ ج سَنْڌِيُوْنْ (ک): ٺ. ڪاري جي ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو– پرماڻ (سڙهه جي ڪاٺي) جي مٿئيارين چوٽي وارو درياهي ٻيڙيءَ جو گوش. عضوو (ٺ). وچوٽي–ڏوري. (ف. صفت) ملائي هڪ ڪيل–چيپل هضم ڪيل.

• سَنْڌِيُوْنْ ڪَرَڻُ: جايون ڪرڻ. وچوٽي ڪرڻ. تمام پري وڃڻ.

• سُنْڌِيْ ج سُنْڌِيُوْنْ (ڪ): ٺ. گوشت جي ٻوٽي – ڳڙي – سُڌي. سَندي.

• سَنْڌِيا ج سَنْڌِيائُوْنْ (ٺ): ٺ. (سن). سج لٿي جي مهل – تماشام – سنجها – سانجهي.

• سَنْڌِيهو ج سَنْڌِيها (ٺ): ذ. (سن. سنديش = سنهيو) – سنيهو – سنديشو – سنديهو. پيغام.

• سَنْڌِيشَوْ ج سَنْڌِيشا (ٺ): ذ. (سن. سنديش) سنديهو – سنڌيهو.

• سَنْڌُ (سنبُ) ج سَنْڌَ: ذ. حواس – ٿَنْتَ (ٺ). سيڌاد. ترهو.

– سَنْڌَرمِرَڻُ: بيهوش ٿيڻ.

– سَنْڌَرمُنْجهَڻُ: بيهوش ٿي وڃڻ – رِنْعَ بند ٿيڻ.

• سُنْڌُ ج سُنْڌَ (ک): ذ. ٿانءَ جو هڪ قسم – ڪنگرُ – لوٽو. ڳوڻ – ٻورو – ڳوٿري.

• سَنْڌَڻُ (ل): مصدر. (ف. شنا = ترڻ) مقابلي جي همت ڪرڻ – زور آزمائڻ لاءِ دل جهلڻ. همت جهلي اڳتي وڌڻ. حملي جي همت ڪرڻ.

• سُنْڌُ (سُنْبُ) ج سُنْڌَ (سُنْڌَنِ): ذ. شور – گهنج منهن ۾ _ سُونڌ – گهَنڌ.

– سُنْڌُ پائڻُ: گهنڌ پائڻ – شور پائڻ – سُونڌ پائڻ.

• سَنْڌُر (سند): ٺ. ڪو ٿانءَ – ڪو اوزار – ڪو حيلو.

• سَنْڌو بندر: اسم خاص. جاتي کان ٻه ڪوهه پري. هڪ جهونو سامونڊي بندر ۽ ڳوٺ – سير ڳنڍو.

• سَنْڌَ ج سَنْڌُوْنْ: ٺ. ڏِکي نه ٿيندڙ – اولاد نه ڄڻيندڙ عورت.

– سَنْڌاپڻُ ج سَنْڌاپڻَ: سنڌ هئڻ واري حالت.

– سَنْڌاپوُ ج سَنْڌاپا: ذ. سنڌاپڻ – سنڌپائي.

– سَنْڌَپائِيْ ج سَنْڌِپائِيُوْنْ: ٺ. سنڌ هجڻ واري حالت – سنڌاپو – سنڌاپڻ.

– سَنْڌِپڻُ ج سَنْڌِپڻَ: ذ. سنڌاپڻ.

– سَنْڌِپوُ ج سَنْڌِپا: ذ. سنڌ هجڻ واري حالت – سنڌاپو.

• سُنْڌِ: (سن. شُنٺَ = سنڌ) مصالح ۽ دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر – سُڪو ادرڪ (رنگ ميرانجهڙو. ذائقو تکو. طبيعت گرم خشڪ).

• سُنْڌُ ج سُنْڌَ (ت): ذ. جوئر. ٻاجهر وغيره جي لاباري کانپوءِ زمين ۾ باقي رهيل ڪانو – ڪُٺ – ٻٺو – پاڙ – ناڙ.

– سُنْڌِيو ج سُنْڌِيا (ت): ذ. سُنڌ. ڪچيءَ جي ڪاهڙ کان ٻوٽن تائين ڪنڊن وارو حصو. گوشت جو وڏو ٻوٽ (ل).

• سُنْڌارڻُ: مصدر. مارڻ – ڪُنَجَ ڪيڻ.

• سَنْڌُوْ ج سَنْڌُوْ: ذ. (سن. شيال = سالي + ووڌا = گهوٽ) ساليءَ جو مڙس ـ زال جي ڀيڻ جو گهر وارو.

• سَنْڌِوَرَ ج سَنْڌِوَرُوْنْ: ٺ. سانڌ – سنڀال – پرداخت. ميڙ سيڙ.

• سَنْڌِوَرَڻُ: مصدر. سنڀالڻ – هٿ رکڻ. مدد ڪرڻ. گڏ ڪرڻ – ميڙڻ.

• سُنْڌِيْ ج سُنْڌِيُوْنْ: ٺ. گوشت جي ٻوٽي – ٽڙ. گوشت جو سڪل ٽڪر. فصل کي نقصان رسائيندڙ هڪ جيت.

• سَنْرُوْ ج سَنْرا: ذ. صفت. (سن. سَرلَ). سنرلو – سڌو – ڪرو. وفادار – سچو. خوش – سرهو – سکي. تندرست – ٺيڪ – توانو – تازو – مضبوط. خوش رُوءِ ـ کلمک.

– سَنْرُوْ ٿيڻُ: تندرست ٿيڻ – تازو توانو ٿيڻ. خوش ٿيڻ.

• سَنْسارُ ج سَنْسارَ: ذ. (سن. سَم = گڏ + سر = سُرڻ). دنيا – جڳ – جڳت – جهان – عالم – لوڪ – ڪائنات – زمانو – ڳجهه ٻکيءَ جو هڪ قسم.

– سَنْسارِيْ ج سَنْسارِيْ: ذ صفت. جهان سان لاڳاپو رکندڙ – دنياوي – جهان جو.

• سُنْسانُ ج سُنْسانَ: ذ. رَڃ – بيابان – اڻ وسندڙ جاءِ ـ هُو جي جاءِ ـ ماٺ – سانت – سُن – (ذ. صفت) ويران – اجڙ – سُڃو – ڀڙڀانگ – وسوڙو – مغموم – اُداس – مايوس. خوفناڪ – ڊيڄاريندڙ (رات). (ظرف). چپ ۾ ـ ماٺ ۾ ـ خاموش.

– سُنْسانُ ڪَرَڻُ: اجڙ ڪرڻ – ويران ڪرڻ – بي آرام ڪرڻ – اُداس ڪرڻ.

– سُنْسانُ هُجَڻُ: اجڙيل هئڻ – خالي هئڻ – اُداس هجڻ. چپ چاپ هجڻ.

• سَنْسڪِرْتُ: ٺ. صفت. [سن. سَمْ = چڱو + ڪرت = ڪيل: سَمْڪِرْت > سَنسڪرت] خبرداريءَ سان برابر ٺاهيل – ٺهراڏو – برابر – پوري – بهترين – عمدي. سينگاريل. (اسم خاص). هندستان جي هڪ قديم ٻوليءَ جو نالو (جا گرامر جي اصولن تي پوريءَ طرح سان ٺهيل آهي).

• سَنْسوُ ج سَنْسا: ذ [سن. سَنْشَيه = سَنْسو] انديشو – شڪ – گمان – وهم – ڀرم – وسوسو – ڪَتڪو – خوف – ڀؤ – ڊَپُ – ڊِڄ – هراسَ – ڌاءُ.

– سَنْسائِيْ ج سَنْسائِيْ: ذ. صفت. وهمي – ڀرمي – شڪي – ڪَتڪائي.

• سَنْڪُ ج سَنْڪَ: (شوق) ذ. اشتياق – حب – لاڙو – قُرب. خيال – ويچار.

• سنَڪَ ج سنَڪُوْنْ (ٺ): ٺ. اشارو – ڏس – پتو. اهڃاڻ – نشاني.

• سَنْڪَر ج سَنْڪَرُوْنْ: ٺ. سنگهر – جنجير.

• سَنْڪَلِيْ ج سَنْڪَلِيُوْنْ (ٺ): ٺ. [سن. شرنْڪَل = زنجير] زنجير – سنگهر – نيٺُر. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه. ”سنْڪليون سونهن سرتي آهي ماڳ مٿي“ (زيورنامو ميان فضل الله پاٽائي).

• سَنْڪَڻُ: مصدر. [سن. شَنْڪا = ڊپ] ڊڄڻ – ڊپ ڪرڻ – خوف ڪرڻ. ڌڪڻ – ٿَڙڪڻ. ڳڻتي ڪرڻ – فڪر ڪرڻ. ”ڪنڌيءَ اُبا ڪيترا، سيٽايا سَنْڪن“ (شاهه).

– **سَنڪو ج سَنڪا:** ذ. دب – پوَ – دج. اِدڪو – ڳڻتي – فڪر. انتظار – اُتڻ.

• **سَنڪونا:** ث. ذ. وڻ جو هڪ قِسم (مليريا جي بخار ۾ دوا ٺاهڻ ۾ ڪم اَيندڙ وڻ) – ڪوئنين جو وَڻ.

• **سَنڪَ ج سَنڪَ:** ذ. [سن. شَنڪ = ڪوڏ] آواز ڪڍڻ جو هڪ اوزار – ڪوڏ – سڱ. واڄو: "سامي ڪئي سَنڪ. وڄائي واٽ ٿيا" (شاهه).

• **سَنڪِي ج سَنڪِي:** ذ. صفت. سنک وڄائيندڙ.

• **سَنڪِيو ج سَنڪِيا:** دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر – هڪ زهريلي دوا – سَنڪئو (ت).

• **سَنگَ ج سَنگَ:** ذ. [ف. سنگ = پهڻ] پٿر – پهڇڻ – مُنڪو – پوک جو چوٿيءَ وارو حصو – سٿو. ڳئون جي پچ جي پچڙي وارو جهڳٽو. مڇيءَ جو هڪ قسم. بَنا چلرن جي. ويڪر اٽڪل چار آڱر. رنگ ڪارو. بت تي اڇا ٽڪا. قد ٻن کان ڇهه فوٽ. وزن – بار. عزت – وقار.

– **سَنگَ آسَتانُ:** ذ. سنگ + آستان = جاءِ] چائٺ جو پٿر – دروازه جو پٿر.

– **سَنگ آسْوَدْ:** اسم خاص. [ف. سنگ + ع. آسْوَد = ڪارو] ڪعبي جي ديوار ۾ لڳل هڪ مقدس ڪارو پٿر.

– **سَنگ آهَنْ رُبا:** ذ. [ف. سنگ + آهن = لوهه + ربا > ربودن = ڦُرڻ] پٿر جو هڪ قسم – لوهه کي ڇڪيندڙ – مقناطيس – چقمق.

– **سَنگائِڻُ:** دج ۽ ڳڻتيءَ ۾ وجهڻ "حمل چئي هيءَ دلڙي سنگائي سورن".

– **سَنگ بَاسِيُ:** ذ. پٿر جو هڪ قسم. ٻن رنگن سان. ڳاڙهي رنگ وارو الور جي جبلن مان ملندڙ پيلو يا ڳاڙهيڙو گواليار – ٽانت پور – فتح پور سيڪريءَ جي علائقن ۾ ٿيندڙ. ٻيو نالو ڳاڙهو پٿر (نمونو دهليءَ جي لعل قلعي ۾ لڳل).

– **سَنگ بِصري:** ذ. پٿر جو هڪ قسم. دوا طور استعمال ٿيندڙ. هڪ پسارڪو وکر.

– **سَنگ پاتِري:** ذ. پٿر جو هڪ قسم. ميري رنگ جو سخت ڪشمير علائقي مان لڀندڙ.

– **سَنگتراشُ ج سَنگتراشَ:** ذ. [ف. سنگ + تراشي > تراشيدن = ڪرڙڻ] پٿر چليندڙ. پٿرن کي چليندڙ – پٿرن کي گهڙيندڙ – پٿر ٽڪڻ وارو – پٿرن جو ڪم ڪندڙ – سلاوٽ – سيلاٽو – گوندي.

– **سَنگتراشِيُ ج سَنگتراشِيُونْ:** ث. پٿر تي چٽ ساليءَ جو ڪم – پٿر مان ڪنهن ٿانءَ وغيره ٺاهڻ جو هُنر.

– **سَنگ پارَسُ:** ذ. پٿر جو هڪ قسم – لوهه کي لڳڻ سان سون بنائيندڙ پٿر – حجرالحڪيم.

– **سَنگ پُشْتُ ج سَنگ پُشْتَ:** ذ. [ف. سنگ + پشت = پٺي] پٿر جهڙي سخت پٺيءَ سان پاڻيءَ جو هڪ جانور – ڪمي.

– **سَنگ جِراحَ:** ذ. [ف. سنگ + ع. جراح > جرح = هڻ زخم ڪيو] پٿر جو هڪ قسم (مين مان نڪرندڙ. نرم ۽ چمڪندڙ. نوشاندر يا ٻين دوائن ۾ ملائي زخم لاءِ دوا طور استعمال ٿيندڙ) هڪ پسارڪو وکر.

– **سَنگ جَراحَتْ:** ذ. سنگ جراح.

– **سَنگ چَقْماق:** ذ. پٿر جو هڪ قسم. ڪشمير علائقي مان لڀندڙ.

– **سَنگ خارا:** ذ. نيري رنگ تي. پٿر جو هڪ قسم (دکن علائقي ۽ اراولي ٽڪرين مان لڀندڙ) سنگ غلول.

– **سَنگ دامِر:** ذ. پٿر جو هڪ قسم. رنگ سفيد جٽادار. ڪشمير علائقي مان لڀندڙ. عمارتن ٺاهڻ جي ڪم ايندڙ.

– **سَنگدِلُ ج سَنگدِلَ:** ذ. صفت. [ف. سنگ + دل] پٿر دل وارو – سخت دل – ڪٺور – بيدل – بي رحم – بي قياس. شوخ محبوب – بي پرواهه معشوق.

– **سَنگدِلِي ج سَنگدِلِيُونْ:** ث. پٿر دلي – ڏاڍائي – بي رحمي – بي قياسي – ڪٺورائي.

– **سَنگ دامَرُ:** ذ. پٿر جو هڪ قسم. ڳاڙهيڙو سخت. (فتح پور جي ويجهو دامر شهر جي کاڻ مان لڀندڙ. ڇڪين ۽ روهين ٺاهڻ جي ڪم ايندڙ).

– **سَنگ راسِخ:** ذ. پٿر جو هڪ قسم. رنگ ڳاڙهيڙو. اولاسار ۽ ٽامي سان ملي دوا طور استعمال ٿيندڙ. هڪ پسارڪو وکر.

– **سَنگ راهَ:** ذ. رستي تي پيل پٿر (مسافرن کي تڪليف ڏيندڙ) – سدراهه – مانع. رڪاوٽ – روڪ – رنڊڪ.

– **سَنگ رُخام:** ذ. سنگ مرمر قسم جو نرم رنگين پٿر.

– **سَنگ رِيْزَهْ:** ذ. [ف. سنگ + ريزه > ريختن = هارڻ] پٿر جي پور – ريتي – ڪکري – ڪنڪري – بجري.

– **سَنگ زُنارِيْ:** ذ. [ف. سنگ + زنار = آتش پرستن جي مٽي] پٿر جو هڪ قسم. رنگ ڪارو ۽ اڇو. نهايت سخت. تسبيح جي مڻين ٺاهڻ ۾ ڪتب ايندڙ.

– **سَنگ زَهْرَ مُهْرَهْ:** ذ. [ف. سنگ + زهر + مهره = پهڻ جو گول ٽڪرو] پٿر جو هڪ قسم. رنگ سائيرو. پوڃيءَ ۾ ڪم ايندڙ. زهر جي اثر کي ختم ڪندڙ.

– **سَنگسار:** ذ. [ف. سنگ + سار = پريل] پٿر هڻي مارڻ جي سزا – زانيءَ لاءِ شرعي سزا.

– **سَنگسار ڪرڻُ:** پٿر هڻي مارڻ جي سزا ڏيڻ.

– **سَنگ سازُ ج سَنگ ساز:** ذ. [ف. سنگ + ساز > ساخ = ٺاهڻ] پٿر کي ٺاهيندڙ يا درست ڪندڙ – سنگتراش.

– **سَنگ ستارا:** ز. [ف. سنگ + ستاره = تارو] پٿر جو هڪ قسم. رنگ سونهري. ستارن ٽڪن سان. منڊين جي ٻڙن ٺاهڻ لاءِ ڪتب ايندڙ.

– **سَنگ سُرخ:** ذ. [ف. سنگ + سُرخ = ڳاڙهو] پٿر جو هڪ قسم، ڳاڙهو پٿر.

– **سَنگ سُرمه:** ذ. [ف. سنگ + سرمه = اکين ۾ پائڻ جو ڌاتو] سرمي جو پٿر.

– **سَنگ سلاجيت:** سلاجيت پيدا ڪندڙ پٿر جو هڪ قسم (دکن ۽ صوبي بهار ۾ لڀندڙ). دوائن جي ڪم ايندڙ.

– **سَنگ سماق:** ذ. [ف. سنگ + ع. سماق > سُمق = وڏو هئڻ] پٿر جو هڪ قسم. نهايت سخت ۽ سفيد. گهڻي قيمت وارو.

– **سَنگ شجر:** ذ. [ف. سنگ + ع. شجر = وڻ] پٿر جو هڪ قسم. جنهن ۾ وڻ جي شڪل ڏسجي. اڪثر درياءَ يا سمنڊ مان نڪرندڙ. صبح جي ڪثرتن سبب. وڻ جي پاڇي پوڻ سبب اها شڪل اختيار ڪندڙ. اڪثر نربدا نديءَ مان لڀندڙ.

– **سَنگ ڪڍڻ:** وڏائي ڏيکارڻ – آڪڙ ڪرڻ. اقبال ظاهر ڪرڻ. مشهور ٿيڻ. فورا ٿيڻ. آڻ ڪڍڻ.

– **سَنگ لاخ ع سَنگ لاخون:** ذ. (ف). پٿر واري زمين يا جاءِ _ سخت زمين (صفت). سخت – مشڪل – ڪٺن – دُشوار.

– **سَنگ لرزان:** ذ. [ف. سنگ + لرزان > لرزيدن = ڏڪڻ] پٿر جو هڪ قسم – لوڏي سان لڏي ويندڙ. لچڪيدار. واريا سو پٿر – پورو پٿر.

– **سَنگ لوح:** ذ. [ف. سنگ + ع. لَوح = تختي] وفات جي تاريخ ۽ سن هئي. تربت يا قبر جي سيرانديءَ کان رکيل پٿر – تربت جو پٿر.

– **سَنگ ماهي:** ذ. [ف. سنگ + ماهي = مڇي]. پٿر جو هڪ قسم – مڇيءَ جي مٿي مان نڪرندڙ. گُردي جي سور لاءِ مفيد.

– **سَنگ مثانه:** ذ. [ف. سنگ + مثانه] پٿر جو هڪ قسم. پيشاب واري هنڌ پيدا ٿيندڙ پٿر – پٿري.

– **سَنگ مرمر:** ذ. هڪ قسم جو اُڇو چلڪيدار قيمتي پٿر – عمارتن وغيره ۾ ڪم ايندڙ.

– **سَنگ مَرور:** سنگ مرمر.

– **سَنگ مزار:** ذ. [ف. سنگ + ع. مزار = تربت]. تربت جو پٿر – سنگ لوح.

– **سَنگ مُوسيٰ:** ذ. خوشنما ڪارو پٿر.

– **سَنگ يشم:** ذ. هڪ قسم جو عمدو پٿر – زبرجَدُ.

– **سَنگ يشب:** ذ. سائيرڙي رنگ جو هڪ قيمتي پٿر. دل هول جي بيماري لاءِ استعمال ٿيندڙ.

• **سَنگ:** ذ. [سن. سم = گڏ + گم = هلڻ] سنگت – صحبت – دوستي – ياراني. گاڏيپو – لاڳاپو – ناتو – ملاوت – رلملائي – گڏجاڻي – همراهي – ميل – ميلاپ. محبت – پيار – ڀائپائي – شراڪت – پنگت – ساٿ. جماعت – سٿ – منڊلي – مجلس – سڀ.

– **سَنگت ع سَنگتون:** ث. دوستي – ياري – ناتو – ڳانڍاپو – صحبت – محبت – الفت – رفاقت – شراڪت – همراهي – جماعت – ٽولي.

– **سَنگت رکڻ:** دوستي رکڻ – ياري رکڻ. ٻڌيءَ ۾ رهڻ.

– **سَنگت ڪرڻ:** دوستي ڪرڻ – ساٿ ڏيڻ. گڏ هلڻ.

– **سَنگتي ع سَنگتي:** ذ. سنگت وارو – دوست – يار – سنگت ڪندڙ. همدرد – ساٿي – صحبتي – رفيق – پيارو. گڏ هلندڙ – همراهه. تعلق وارو – لاڳاپي وارو.

• **سَنگ جو پَرسَنگ هئڻ:** ذ. صحبت جو اثر هئڻ.

– **سَنگ ڇڏڻ:** دوستي ٽوڙڻ – سنگت ڇڏڻ.

– **سَنگ ساهڻ:** دوستي ڳنڍڻ – ناتو رکڻ – تعلقات پيدا ڪرڻ.

– **سَنگي ع سَنگي:** ذ. ساٿ وارو – ساٿي – همراهه – رفيق. وارن کي ٻڌڻ جي سُٽ يا پشم جي سڳي – ڳنٿوڻ (پيلا). زيور جو هڪ قسم. چير سان ميناڪاري. ڪنگڻي يا چوڙي جي ٻانهين جي مٿئين پاسي پنجين چوڙي بعد پيهندڙ.

• **سَنگهُ ع سَنگ:** ذ. [سن. سنهُ = شينهن] سکن جو لقب. نالي جي پويان ايندڙ. مثلاً "اجيت سنگ" شينهن – بهادر – سورهيه. بُرج اَسَدُ – آسمان جي پنجين راس.

• **سَنگهُ ع سَنگ:** ذ. ٽولي جي سنگت. سٿ. ٽولو. هڪ قسم جي ڍل. بلوچستان جي بلوچ سردارن طرفان پنهنجي قوم کان وصولي. محصول. پيٽ مان نهيل گهگهي جي شڪل تي ڪارو. جبل جي ماٿرين ۾ جوئر ۽ باجهريءَ جي سنگن کي لئي گڏ ڪرڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ. گديا – مقعد (ل).

– **سَنگائڻ:** مصدر. سنگ يا محصول وٺڻ لاءِ ماڻهن کي ترسائڻ.

– **سَنگ ڀرڻ:** محصول ڀرڻ. ڏنڊ ڀرڻ.

– **سَنگ ڏيڻ:** سنگ ڀرڻ.

– **سَنگَڻ:** مصدر. ڪسٽر. ڏنڊ يا سُنگ لاءِ ماڻهن جو ترسڻ. اُڳاڙي ڪرڻ – ڍل وٺڻ. وصولي ڪرڻ.

– **سَنگ معاف ٿيڻ:** ڍل معاف ٿيڻ. نجات ملڻ – ڇوٽڪارو ملڻ.

• **سَنگا:** ث. [سن. سَمُ = گڏ + گره = جهلڻ] گرڀ – پيٽ – اُميدواري – حمل. (حرف جر). سنگ – سان – گڏ.

– **سنگا رهڻ:** پيٽ ٿيڻ – حمل ٿيڻ.

• **سَنگار ع سَنگارون (ڪ):** ث. ڪم ڪار جي ڄاڻو عورت.

• **سنگار ع سنگار:** ذ. [سن. شرنگر – ناهه نوهه] سينگار.

• **سَنگاسن ع سَنگاسن:** ذ. شاهي تخت – گاديءَ جو هنڌ – سنگهاسن – راڄ گدي. اسم خاص. مهاراجه وڪرماديتيه جو تخت.

• **سَنگاڻي:** اسم خاص. ضلع دادو ۾ هڪ ٽڪريءَ جو نالو.

• **سَنگاهڻُ**: مصدر. [سن. سَ = سان + هنُ = مارڻ] مارڻ – نابود ڪرڻ – فنا ڪرڻ – هلاڪ ڪرڻ – داهڻ – چٽ ڪرڻ.

• **سَنگائي**: ٿ. مصري جو هڪ قسم – سنگائڻ مصري.

• **سَنگترو ج سَنگترا**: ذ. ميوي جو هڪ قسم – نارنگي – ترنج.

• **سَنگڄڻ**: مصدر. [سن. شنڪا = ڊپ] ٿهڻ – ڊڄڻ – ڪنبڻ – ڪيباڻڻ.

• **سَنگچوڙ. سَنگچوڙ**: ذ. نانگ جي هڪ ذات – پاڻيءَ جو وڏو ڏڳهو نانگ – چوڙسنگ.

• **سَنگرَ ج سَنگرون**: ٿ. [سن. سرنگل = جي پيت.] لشڪر پناهه – خندق – کاهي – مورچو. هڪ قسم جو زنانو زيور. زنجير.

• **سَنگر ج سَنگرون (ٿ)**: ٿ. مانڌاڻيءَ جي هڪ قسم جي ڪاٺي. ماٺيءَ جي منهن تي رکڻ ۾ ايندڙ بنهي پاسن ٿوڙي سان ٻڌل ۽ نوڙيون نهري سان ٻڌل – سنجيرو (ل). (انگ). ڪپڙي سبڻ جي مشين جو هڪ مارڪو.

• **سَنگرُ ج سَنگرَ**: ذ. (انگ Sing = ڳائڻ). ڳائيندڙ – ڳويو. (ل) سگڻ وارو.

• **سَنگراهه**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سَنگراسي**: اسم خاص. سنڌ جي هڪ قبيلي جو نالو.

• **سَنگراسي**: اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ هڪ قبيلي جو نالو.

• **سَنگرال**: ٿ. ول جو هڪ قسم. ڳاهه طور ڪم ايندڙ ڦرين سان – سگرال.

• **سَنگرائي ج سَنگرائيون**: ٿ. ڪناليون – پپون.

• **سَنگرڻ (ڪ)**: مصدر. کوهه جو پاڻي اُپائي چڙهڻ – وري نڪرڻ – سمڻ.

• **سَنگرو ج سَنگرا (ڪ)**: ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم. ٻنان چلر جي، رنگ ڪارو. بدن گول ۽ قد اٽڪل ڏيڍ کان پنج فوٽ.

• **سَنگرَهه ج سَنگرَهه**: ذ. گڏ ڪيل مواد.

• **سَنگرهڻ**: مصدر. گڏ ڪرڻ – ميڙڻ – چونڊڻ.

• **سَنگري ج سَنگريون (ٿ)**: ٿ. ڪنديءَ جون ڦريون – کوکو – ڪرندو – سگري.

• **سَنگڙي ج سَنگڙيون**: ٿ. پڪل ۽ ٽڙيل کپهه جي گوگڙي جي ڪَل.

• **سَنگستو ج سَنگستا (ل)**: ذ. ڪارڪ.

• **سَنگل ج سَنگل**: ذ. [انگ. Single = اڪيلو] اڪيلو – مجرد. سَنگتل (ريلوي جو). هَٿ – سلام. هاڙهي جبل (بلوچستان) کان اڳتي ٻه منزلون. هڪ وڏو سنگل پيو ننڍو سنگل. منڊي ۽ نهري سان چم جي تڪرن سان ڳنڍيل ڪاٺ جا ٻه ٽڪر.

• **سَنگمُ ج سَنگمَ**: ذ. [سن. سنگم: سم = گڏ + گم = هلڻ] ٻن يا ٻن کان وڌيڪ دريائن يا وٿن جي ملڻ وارو هنڌ.

• **سَنگنُ ج سَنگڻ**: ذ. سانت – سنوڻ – سڻ. شگن – شگوڻ – فال – اوسائ.

• **سَنگڻ (ل)**: مصدر. [سن. سمَ = گڏ + گم = هلڻ] – سنگت ڪرڻ – دوستي رکڻ. نصيحت وٺڻ [سن. شنڪا = ڊپ] ڊڄڻ – خوف ڪرڻ – ڊپ ڪرڻ – پڙ ڪرڻ. سنڪڻ – مڙڻ – هٽڻ. گمان ڪرڻ – گمان وارو ٿيڻ – شڪ ڪرڻ – شڪي ٿيڻ. تيار ٿيڻ.

– **سَنگائِتو ج سَنگائِتا**: ذ. ڊڄڻو – ڊيڄو.

• **سَنگُو ج سَنگا (ل)**: ذ. زيورن وغيره رکڻ لاءِ ڪاٺ جو ڊابلو – سونگو. (ٿ. سَنگي ج سَنگيون).

• **سَنگيتُ ج سَنگيتَ**: ذ. ڳائڻ وڄائڻ. ٽولي ڪري، گڏجي ڳائڻ – گهڻن ماڻهن جو گڏيل راڳ. ڳائڻ وڄائڻ ۽ نچڻ جو تماشو. ساز ۽ ناچ سان ڳائڻ جو فن. موسيقي – سازن جي وڄت.

– **سَنگينُ ج سَنگينون**: ٿ. هڪ قسم جو هٿيار – بندوق جي منهن ۾ پيل ڏڳو – سنهي ڪاتي. ڪٽار – تمنچو. [فا. سنگين = سخت < سنگ] سخت – مضبوط – نوس – ڳرو – ڳورو – ڀاري – وزني – ڳران. نازڪ. سهڻو – عمدو – خاصو. سنهو – باريڪ – پتلو – مهين – هلڪو – ڪاغذي – فصيح – نفيس.

– **سَنگين پرين**: ذ. سهڻو دوست. ظالم محبوب.

– **سنگين دل**: ذ. سخت دل – بي رحم – بي قياس.

– **سنگين سزا**: ٿ. ڳوري سزا – سخت سزا – وڏي سزا.

– **سَنگين مَلمَل**: ٿ. ڪپڙي جو هڪ قسم – هڪ قسم جو نفيس. نازڪ. سنهو ڪپڙو.

– **سَنگيني ج سَنگينيون**: ٿ. مضبوطي – سختي – پختائي – پڪائي – اُستواري. ڪُرڪي. ڪنديءَ جي وڻ جي ڦري – سگر (ڪ).

• **سنگيو ج سَنگيا (پيلو)**: ذ. ڳاهه جو هڪ قسم.

• **سَنگهُ ج سَنگهَ**: ذ. (سن. سنگهه = ميڙ). ميڙ – مجموعو – ٽولي – جماعت.

• **سَنگهه ج سَنگهون**: ذ. (سن. شنگهه = سنگهڻ) نڪ مان نڪتل گند – لمر (ٿ).

– **سَنگهرُ ج سَنگهرَ**: ذ. صفت. سنگهه وهائيندڙ – لمر.

• **سَنگهُ ج سَنگهَ**: ذ. صفت. (سن. سنهَ = شينهن). شينهن – شير بهادر – پهلوان – دلير – طاقتور.

• **سَنگهُ ج سَنگهَ**: ذ. ڏڌ ولوڙڻ جي مانڌاڻيءَ جو هڪ پُرزو.

• **سَنگها**: ٿ. سنگا = ٻار جي ڄمڻ ۾ پيدا ٿيڻ جي حالت – حمل.

• **سَنگهار**: مارو – ماڻهو. (اسم خاص). ڪاري ۾ رهندڙ هڪ ذات جو نالو.

• **سَنگهارُ ج سَنگهارَ**: ذ. [سن. سنگهه = ڌڻ + آر = وارو] وڏي مال وارو وڏو ڀاڳيو. "سنيهوڙو سيٽاهه سين. سگهو رَسُ سنگهار" (شاهه). اسم خاص. تعلقي کپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **سَنگهارڪو ج سَنگهارڪا**: ذ. صفت. سنگهارن جو – مارن جو – مالوندن جو (ٿ. سنگهارڪي ج سنگهارڪيون).

– **سَنگهارڻ**: مصدر. سنگهرون وجهڻ – زنجيرن ۾ ٻڌڻ – بيڙيون وجهڻ.

• **سنگهارو ج سنگهارا:** (اسم خاص). هڪ قسم جو لوهارڪو اوزار.
• **سنگهارڪي:** اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
• **سنگهاڙو:** اسم خاص. هڪ قسم جو ڦر - پاڻي ڦل - سنگهوڙو.
• **سَنگهر:** (اسم خاص). بدين تعلقي ۾ هڪ ديهه جو نالو. شهدادپور تعلقي ۾ هڪ ديهه جو نالو. لس بيلي ۾ (ث). هڪ مقام جو نالو - سسئيءَ جي غار ٿيڻ جو هنڌ. زنجير.
• **سنگهر ج سنگهرون:** ث. (سن شرنڪل = زنجيري). زنجير - سلاسل. لوهه جو گول چلو جهرتي کي قابو ڪندڙ. جڙي ٻڌڻ لاءِ لوهه جو زنجير.
– **سنگهري ج سنگهريون:** ث. سنگهر جو اسم تصغير - زنجير - جنجير - سلاسل.
• **سنگهَر ج سنگهَر:** ذ. صفت. مانڊائيءَ کي سوگهو ڪري جهلڻ لاءِ ڪاٺ جي مَڪڙي.
• **سَنگهَر ج سَنگهَر:** ذ. سنگهارو - سنگهارو - سگرو - سوگارو - سوگارو - سُگارو - هڪ قسم جو لوهارڪو اوزار.
• **سنگهَرو ج سنگهَرا:** ذ. منڊي. مَن ۽ لهيري کي جهليندڙ ٻنهي پاسن کان رسي ٻڌل هڪ ڪاٺي - سنگهر. اسم خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم.
• **سنگهريو ج سنگهريا (ٿ):** ذ. سنگهر.
• **سنگهڙ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. هڪ ڳوٺ جو نالو. فقير سليمان جو ٻڌايل.
• **سنگهڙڻ (ڪ):** مصدر. ويري مان پاڻيءَ جو سيمون ڪري نڪرڻ.
– **سنگهڙي:** ث. پاڻيءَ جو سيمون (چشمو). واڌ - ويجهه.
• **سنگهَم ج سنگهَم:** ذ. (سن. سنگم = ميلاپ) سنگم.
• **سنگهڻ:** مصدر. (سن. سنگهه - نڪ مان هوا وڃڻ - سنگهڻ) بوءِ وٺڻ - باس وٺڻ. سُنگهڻ - سونگهڻ - سونگڻ. نڪ صاف ڪرڻ - نڪ مان غلاظت ڪڍڻ.
– **سنگهڻ ج سنگهڻون:** ث. نڪ جي لڳلڳدار غلاظت - لِعز (ث). ريزش وارو پاڻي - گوبو - بودو - لِٻ - بوگو.
– **سنگهائڻ:** ٻئي کي بوءِ وٺائڻ. سنگهائڻ.
– **سنگهائي:** ث. سنگهه هجڻ واري حالت.
– **سنگهر ج سنگهر:** ذ. صفت. سنگهه وارو - لِعز وارو - گوبر. بجڙو - ڪنو. زٿو.
– **سنگهرو ج سنگهرا:** ذ. صفت. سنگهه وارو.
• **سنگهو ج سنگها:** ذ زمين سنگهڻ سان دفن ٿيل دولت کي هٿ ڪندڙ ماڻهو.
• **سنگهو ج سنگها (ل):** ذ. مرون جو نيش يا ڏند - ڪاٺ (ث). سڱ - شاخ - قرن.
• **سنگهوڙو ج سنگهوڙا:** ذ. سنگهاڙو - پاڻيءَ ڦل.

• **سنگهڻي ج سنگهڻيون (ل):** ث. ڪرائي ۾ پائڻ جو هڪ زيور.
– **سنگهيڙ ج سنگهيڙ (ت):** ذ. ٽولو - ولر - ميڙ. مال جي هڪ ٻئي پٺيان قطار.
• **سنگهيڙ جو ڏلو هڄڻ:** ڌهيل ڪم ۾ رنڊڪ وجهڻ.
• **سنمڪائي:** اسم خاص. هڪ پسارڪو وکر. دوا طور ڪم ايندڙ - سنامڪائي - سون مڪائي.
• **سنمک:** ظرف. [سن. سم = گڏ + مک = منهن] آمهون سامهون - روبرو - منهن مقابل - منهن سامهون - حاضر - موجود. پرتل - ريڊل. دوستانو - اخلاص مند. واصل - سرخرو. سچو - معتبر. حسين - سهڻو - ملوڪ.
– **سنمک ٿيڻ:** روبرو ٿيڻ - منهن مقابل ٿيڻ - سامهون ٿيڻ. سرخرو ٿيڻ. انجام پورو ڪرڻ - وعدو وفا ڪرڻ - وعدو پاڙڻ. رشوت ڏيڻ.
– **سنمک ڪرڻ:** روبرو ڪرڻ - منهن مقابل ڪرڻ - منهن سامهون ڪرڻ. حاضر ڪرڻ - پيش ڪرڻ.
• **سنو ج سنا (ل):** ذ صفت. ڪيڙمان ڪڍي ڇڏيل - گهڻو وقت ڪيڙن کيل.
• **سَنواتي ج سنواتيون:** ث. (سن. سواتي = چندون. چوڏهينءَ جي موقعي تي سپ جي وات ۾ پوندڙ مينهن جي بوند) سپ ۾ پوندڙ مينهن جي بوند. موتي پيدا ڪندڙ.
• **سنواتو ج سنواتا:** ذ. صفت. سنئون - سڌو - سڌو پرو - سولو - ايماندار - حساب ڪتاب ۾ پورو - بلڪل سچو - پورو - راستباز - ساڪائتو - سنياوان - سچيتو - حق حلال جو (ث. سنواتي ج سنواتيون).
– **سنواتي:** سڌي "سڌي سنواتي وات".
• **سنوار ج سنوارون:** ث. سڌار - ٺاهه - اصلاح - درستي. سجاوت - بناوت - ٺاهه ٺوهه - سينگار. سڌارو - ترقي - بهتري.
– **سنوارائي ج سنوارائيون:** ث. بناوت جو اجورو - ٺاهه ٺوهه جو عيوضو - سجاوت جي مزوري - سينگار جي ڪميت.
• **سنوارت ج سنوارتون:** ث. سيرپ - حجامت - بدن جي وارن جي بناوت. ڏاڙهي. مڇون وغيره وارن جي حجامت.
– **سنوارت ڪرڻ:** ڏاڙهي ٺاهي ٺيڪ ڪرڻ.
– **سنوارت وٺڻ:** ڏاڙهي ٺاهڻ. زيرناف لاهڻ.
– **سنوارت وڏي وڃڻ:** وارن جو وڏي وڃڻ. مت ڪسجي وڃڻ - عقل ڇڏڻ.
• **سنوارڻ:** مصدر. سڌارڻ - ٺاهڻ - بنائڻ - درست ڪرڻ - ٺيڪ ڪرڻ - سنئين نموني آڻڻ - اصلاح آڻڻ - ترتيب سان لڳائڻ - سڌو ڪرڻ - همواز ڪرڻ - جوڙڻ - سينگارڻ - سجاوت ڪرڻ - سجائڻ - براجڻ - آرائش ڪرڻ - سجلائڻ - زينت ڏيڻ - سهڻو بنائڻ - باقاعدي هلائڻ - سنو ڪرڻ. ملهه وڌائڻ.

• **سَنْوارِيو ج سَنْوارِيا:** ذ. صفت. سڀاڳو - نيڪ بخت – ڀاڳوند - ڀاڳوارو.

• **سُنْوالو ج سُنْوالا:** ذ. صفت. سوايو - سرس - گهڻيرو - زياده ـ وڌيڪ.

• **سَنْوائِي ج سَنْوائِيُونْ:** ٺ. صفت. [سن. سَمَ = سنئون – برابر] سڌائي – بنا ور وڪڙ - سڌي سپائي - سوڌائي – چڱائي - سڌائي - سوکائي ـ سنائي - صفائي. سونهن. هوش. عقلي پورائي. غرض. لالچ. خيال. گهرج. گهرج مهل مدد.

– **سَنْوائِي ڪَرَڻُ:** گهرج مهل مدد ڏيڻ - ڏکئي وقت ڪم اچڻ (پهچڻ).

• **سُنْوائِي ج سُنْوائِيُونْ:** ٺ. [ف. سنوائي = ٻڌڻ جي حالت] فيصلي ٻڌڻ لاءِ مقرر ڪيل تاريخ - حاضريءَ جي تاريخ – شنوائي.

• **سَنْوَتَ ج سَنْوَتُونْ:** ٺ. [سن. سَمَ = سنئون. برابر] سڌائي – هڪجهڙائي - برابري - سنوائي - سوڌائي - رٿ. بناءَ ـ اٽڪل. صفائي – سنائي. چڱائي.

– **سَنْوَتَ پيدا ٿيڻُ:** سولائي ٿيڻ - آساني ٿيڻ - ڏکيو ڪم سهنجو ٿيڻ – مونجهارو دفع ٿيڻ.

– **سَنْوَتَ ڏيڻُ:** سهنجائي ڏيڻ. وجهه ڏيڻ – ٻَلُ ڏيڻ – سبب ڏيڻ. چٽيءَ ۾ اچڻ. سڌو ٿيڻ. مڃڻ. عقلائتو ٿيڻ - سمجهو ٿيڻ.

• **سَنورُ:** اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم.

• **سَنْوَرَڻُ:** مصدر. ٺهڻ – ٺجڻ - سينگارجڻ – سجاوٽجڻ - سهڻو ٺجڻ – ملوڪ ٿيڻ - نيڪ ٿيڻ. اُپڙڻ - اٿڻ. سڌرڻ.

• **سَنْورو ج سَنْورا (ل):** ذ. صفت. خوش - سرهو.

• **سُنُونْ:** ذ. [ع. سن = ڏند] ڏندن کي مهٽڻ جو ٻُورو – مَنْجَنُ.

• **سَنَهُ (ت):** ذ. سامان يا ٽپڙ کي قابو ڪري جهلڻ لاءِ لوهه جو چمٽو.

• **سُنْهُ ج سُنْهُ (ل):** ذ قسم – ڊوهي – سونهن – ساک وساهه. سُنهن – سونهن

• **سُنْهارو ج سُنْهارا:** ذ. صفت. سونهن وارو – سهڻو - موچارو. سگهڙ – پلارو. (اسم خاص). نالو ماڻهوءَ جو.

• **سُنْهاري ج سُنْهاريُونْ:** ٺ. ڏاڙهي – مسڙي.

• **سُنْهارُ:** اسم خاص. هڪ ٻوٽيءَ جو قسم. قد وڏو. پن نم جيڏا ۽ ڪڙا. زالن طرفان ڪنڙي طور مٽي ۾ وجهن لاءِ استعمال ٿيندڙ.

• **سُنْهائِي ج سُنْهائِيُونْ:** ٺ. سونهن - خوبصورتي. واقفيت – سڀوجهه. سنهاڻ. سهائي – روشني.

• **سُنْهَتَ ڪُنْڊُرُو:** ذ. هڪ پسارڪو وکر – خراساني کونر.

• **سُنْهَپَ ج سُنْهَپُونْ:** ٺ. راهبري – رهبري واقفيت - ڄاڻ – هدايت - سمجهائي.

• **سَنْهرو ج سَنْهرا (ڪ):** ذ. خوش.

• **سَنْهڙو:** اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص. تعلقي سانگهڙ. تعلقي گهوڙڪي ۽ ڪراچي. فيڊرل ايراضي ۾ ديهن جا نالا. هڪ تاري جو نالو (جيڪو آڪاش جي مهيني ۾ ڪتيءَ جي پويان ايري).

• **سِنهو ج سِنها:** صفت. باريڪ - مهين - سنهڙو. لاغر – ضعيف – ڏٻرو - ڪمزور - ڪم قوت. سنو - سهڻو - عمدو. نفيس - نازڪ.

– **سِنهڙو ج سِنهڙا:** ذ. صفت. "سنهو" جو تصغير - تمام سنهو - باريڪ – اپرو - لاغر - ڪمزور - ڪم قوت - ڏٻرو - عمدو - سنو - سوڌو - نازڪ - نفيس – سنگين.

– **سَنهاڻ ج سَنهاڻيُونْ:** صفت. سنهائي واري حالت - سنهائي – پتلائي. ڄڀائي. سهڻائيءَ واري حالت – سهڻائي.

– **سِنهائِي ج سِنهائِيُونْ:** ٺ. سنهاڻ – سنهڙائي. سهڻائي.

– **سِنهو جهَنْگُ ج سِنها جهَنْگَ:** ذ. صفت. تازا چانور ننڍا وڻ. ننڍا ٻوٽا.

– **سِنهو ڪَتَڻُ:** باريڪ ڪتڻ. وڌيڪ خوش ٿيڻ. خدا تعاليٰ جي چڱيءَ طرح عبادت ڪرڻ.

– **سِنهو مالُ:** ذ. صفت. ننڍي قد وارو ڌور - رڍون ۽ ٻڪريون وغيره.

– **سِنهي ج سِنهيُونْ:** ٺ. باريڪ - پتلي - مهين – ڪاغذي. هلڪو. لاغر - ضعيف. عورتن جي اصطلاح مطابق پيشاب.

– **سِنهي بُونْدَ ج سِنهيُونْ بُونْدُونْ:** ٺ. برسات جي هلڪي ڦڙي – ڦڙ ڦڙ – سنهو مينهن - ڦڙين جو وسڪارو.

– **سِنهي پُهَ مانْ ڪَڍڻُ:** ڏاڍو مارڻ - سخت سزا ڏيڻ.

– **سِنهي مِڃِي ج سِنهيُونْ مِڃيُونْ:** ٺ. ننڍي مڇي – ڪچي مڇي.

• **سِنهڙِي:** اسم خاص. هڪ نئن جو نالو. تعلقي ڪنڊڪوٽ ۽ تعلقي لاڙڪاڻي ۾ ديهن جو نالو.

• **سُنْهُنْ ج سُنْهَنْ:** ذ. ڊوهي - قسم - حلف - سوگند – ساک – وساهه - پت ـ اعتبار. عهد - پيمان - انجام - اقرار – وعدو.

• **سُنْهِنْدَ ج سُنْهِنْديُونْ (ل):** ٺ. سڃاڻپ - واقفيت – ڄاڻ – سڃاڻ - ڏيڻ – ويڻ. رغبت.

– **سُنْهِنْدو ج سُنْهِنْدا:** ذ. صفت. سڃاڻپ وارو - سڃاڻو - واقف – واقف ڪار - ڏِٺل - واٽئل.

• **سَنْهوار:** اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَنْهَوَرُ ج سَنْهَوَرَ (ل):** ذ. کيڙيءَ جي پٽ پڇڻ لاءِ گول بَند – ليٽڻ. (ت). کيڙيل زمين کي هموار ڪرڻ جو تختو – سانهر – زمين کي ليول ۾ ٺاهيندڙ اوزار. هڪ گل جو قسم.

• **سَنْهوٽِي ڦُرُ:** اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سِنهي ج سِنهيُونْ (ل):** ٺ. ڪيڙي يا ڪکن مان ٺاهيل مٽي تي رکڻ جي موڙي - سينهوڙي - سينهون. عورتن جو اصطلاح پيشاب لاءِ (ت). (ذ. صفت). باريڪ – پتلي. نازڪ.

- **سَنْٺارِي(ث):** اسم خاص. هڪ ٻوٽيءَ جو قسم. پاڻيءَ تي پيدا ٿيندڙ سيئور.
- **سُنْٺائِتي ج سُنْٺائِتيُون:** ذ. پاڙيسري - نزديڪ رهندڙ - ڪٽنبي وارو.
- **سَنْٺُڻُ ج سَنْٺُڻا:** ذ. [سن. س - سان + يشٺ - لٺ] لٺ - ڏنڊو - سوٽو.
- **سَنْٺُر:** اسم خاص. هڪ بيماريءَ جو نالو - ماتا - ٿڌي - سيتلا - سنٺري.
- سَنْٺُرِي ج سَنْٺُرِيُون: ث. سنٺر.
- **سَنْٺُرُ:** اسم خاص. هڪ جهنگلي ٻوٽيءَ جو قسم. رنگ سائو. دوا طور ڪم اچي.
- **سَنْٺُرِي:** اسم خاص. مڇيءَ جو هڪ قسم.
- **سَنْٺُوُنْ ج سَنْٺُوُنْ:** ذ. صفت. [سن. سم - برابر] سڌو - ٻنا ور وڪڙ - سوڌو - سولو - سرل. چڱن لڇڻن وارو - ايماندار - سچيتو - سالم - نيڪ. برابر. اپو - ڪڙوڙو.
- سَنْٺُوُنْ سڌوُ ج سَنْوانْ سڌا: ذ. صفت. شروع کان پڇاڙيءَ تائين. سڌو - بلڪل سڌو. سچيتو - لائق - ايماندار. سالم - برابر - نيڪ. سچو. هوشائتو - هوش وارو - دماغ جو سالم.
- سَنْٺُوُنْ سَنْوانُو ج سَنْوانْ سَنْوانا: ذ. صفت. سڌو - سچيتو - سچو - ايماندار. لائق. سالم - نيڪ. هوشائتو. دماغ جو سالم.
- سَنْٺُوُنْ مَتاڃرو ج سَنْوانْ مَتاڃرا: ذ. صفت. سڌي سنوت واري سطح.
- سَنْٺُوُنْ مُنْهَنْ نه ڏيڻُ: محبت سان پيش نه اچڻ - ڪاوڙ ڏيکارڻ.
- سَنْٺِيڻ اَچڻُ: بيماريءَ مان اُٿڻ - چاڪ ٿيڻ - صحت جي خيال کان اڳين اندين اچڻ.
- سَنْٺِيڻ پيٽ (ڪ): ظرف. حمل سان - پيٽ سان.
- سَنْٺِيڻ ڳِنِي ڏيڻُ: ايمانداريءَ سان توري ڏيڻ - سڌي ڪانٽي توري ڏيڻ - ٻنا ڪيٽ جي تورڻ.
- سَنْٺِيڻ لِيڪَ: ث. ٻن نقطن جي وچ ۾ ننڍي ۾ ننڍو سڌو مفاصلو - سڌي ليڪ.
- سَنْٺِين مهيني هئڻُ: ظرف زال جو ڏهن مهينن جي پيٽ سان هجڻ - هٿ پير نهن کي ريجهو هئڻ - ريم کي ريجهو هئڻ.
- سَنْٺِين مهيني ٿيڻُ: پيٽ واري زال جو ڏهين مهيني ۾ ڪين - ريم جا ڏينهن ويجها ٿيڻ.
- سَنْٺِينْ وَهِينْ ج سَنْٺِيُون وَهِيُونْ: ث. سڌي واٽ - سڌو رستو. چڱو رستو - نيڪ واٽ.
- **سَنْٺِي ج سَنْٺُونْ:** ث. راحت - خوشي.
- **سَنِي:** اسم خاص. هڪ مڪان يا منزل جو نالو. بلوچستان ۾ مستنگ ۽ ڊاڍر جي وچ ۾ هڪ هنڌ. جتي سنڌ جي حاڪم ميان نور محمد ۽ قلات جي خان مير عبدالله خان جي وچ ۾ لڙائي لڳي.
- **سُنِّي:** ذ. ع. مسلمانن جي اهل سنت و جماعت جو فرد سنت رسول الله تي هلڻ واري جماعت.
- **سنياتري:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سَنِّيارِي:** منڇر ڍنڍ ۾ بدل وڻ. مڇيءَ جو ڪاڄ.
- **سَنْياسُ ج سَنْياسَ:** ذ. [سن. سَنياسَ =] دنيا جا ڌنڌا ۽ رستا ترڪ ڪرڻ واري حالت - تياڳ - فقيري - دنيا کان ڪناره ڪشي - جوڳ - ساڌو پڻو - هندو مذهب جو چوٿون ڌرم.
- سَنْياسِي ج سَنْياسِي: ذ. صفت. سنياس وارو - جوڳي - ويراڳي - بيراڳي. تياڳي - سنياسي فقير - تارڪ دنيا. ساڌو - سنت - ڀڳت - پوڄاري. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو. چڻن جو هڪ قسم.
- **سَنيارُ ج سَنيارَ (پيلو):** ذ. گدڙ. (اسم خاص). هڪ ڳاهه جو قسم.
- **سَنياڙُ ج سَنياڙُون (لس ٻيلو):** ث. سڄڻ.
- **سَنِيڊائِي:** اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو. رستمائين جي شاخ.
- **سَنِيُ:** ذ. صفت. [ع. سن. ڏند] علم نحو موجب ڏندن مان نڪرندڙ اچار. (سني حرف: ت. ث. د. ذ. ط. ظ. ل. ن).
- **سَنيهُ ج سَنيهَ:** ذ. [سن. سنديش = پيغام] پيار - محبت - الفت - قرب - پريت نينهن - لنئون - عشق - چاهه - اخلاص - ڪاڏو. لاڙو. ياري - دوستي. نياپو - سنهيو. پيار جو خط.
- سَنيهائِي ج سَنيهائِي: ذ. سنيهو آڻيندڙ - پيغام پهچائيندڙ - نياپو رسائيندڙ.
- سَنيهُو ج سَنيها: ذ. [سن. سنديش = سنيهه] محبت جو پيغام - نياپو - سلام - سنديسو.
- سَنيهڙو ج سَنيهڙا: ذ. "سنيهو" جو اسم تصغير - الفت جو پيارو پيغام - سنيهو "آءُ جو ڏيان، سنيهڙو. نيئي پريان کي ڏج" (شاهه).
- سَنيهِي ج سَنيهِي: ذ. پيارو - محبتي - ڪاڏي وارو. مٺ - عزيز.
- **سَنيهَنُو (ڪ):** ذ. هڪ ٻوٽيءَ جو قسم.
- **سَنُ:** حرف جر. سان - گڏ - سڻ. وڌو ڏگهو.
- **سڻُ ج سڻَ (ث):** ذ. هڪ ٻوٽي جو قسم. ان ۾ سڱن کان پوءِ ٻه مال لاءِ ڳاهه طور ڪم اچي.
- **سَٺات ج سَٺاتُون (ل):** ث. سولائي - آساني - سهنجائي - سوڪائي.
- **سَٺاتَ:** ث. سٺات.
- **سَٺاسُ ج سَٺاسَ (ل):** ذ. مراد وند - پوري اميد وارو.
- **سُٺائِڻُ:** مصدر. [سن. شُرَ - ٻڌڻ] ٻڌائڻ - ڏسڻ - سلڻ - چوڻ.
- **سُٺائِي ج سُٺائِيُون:** ث. ماڻهوءَ جي موت جي خبر.
- **سَٺائُو ج سَٺاوا:** ذ. صفت. [سن. س = چڱو + ني = نين] سولو - سهنجو - سوکو - سٺون. فائدي وارو.

— سَٺائُو پکو پوڻُ: سوڀ جون نشانيون نظر اچڻ — ڪاميابي جو يقين ٿيڻ — ڪم سولا ٿيڻ. ڀاڳ لڳڻ — بخت کلڻ — ستارو چمڪڻ — قسمت زور ٿيڻ.

— سَٺائُو واءُ: ذ. سولو واءُ. سهنجائي — فائدو — فائدي جي مهل.

— سَٺائي ج سَٺائيون: ث. صفت. چڱائي — ڀلائي. فائدي واري يا فائدي مند هوا. آساني. خير عافيت.

— سَٺائي ٿيڻ: ڀلائي ٿيڻ — چڱائي ٿيڻ. ڪم پورو ٿيڻ.

• سَٺَپُ: ذ. [سن. سنيه = سٺپ] چڪنائي — چڪناهٽ — چربي — روغن — مَک — سٺپي شيءِ (گيهه. تيل وغيره).

— سَٺَپاڻ: ث. سٺپائي — سٺپ واري حالت.

— سَٺپائي: ث. سٺپاڻ — سٺپ واري حالت.

• سَٺَپو ج سَٺَپا: ذ. صفت. سٺپ وارو — تيل وارو — گيهه وارو — وَهُ وارو — چرب زبان — زبان جو مٺو. فائدي وارو. شاهوڪار — پئسن وارو — سٺپي اسامي — سکيو ستابو.

— سَٺَپو گراهُ: گيهه وارو طعام. (ڪٽڻ وغيره).

• سَٺَپالُ: اسمُ خاص. هڪ ذات جو نالو.

• سَٺُجَ ج سَٺُجَ: ذ. چمٺو — انبور.

• سُٺِس ج سُٺِسون (ک — ل): ث. خبر — ڪڙڪ — سَڌ — ڀڙڪ — واءُ. ٿوري خبر.

• سَڻُ سَڻُ: ذ. نڪ مان سنگهڻ جو آواز. سُٺسو. ڀاڦوڙ.

• سَٺُڪَ ج سَٺُڪون: ذ [سن. سَرَ =] رستو — وات — پيچرو — سڙڪ — راهه — دڳ — واهه. نڪرجي ڏونگهي رڪابي. ڊِڪڻ مثل (ت) — سٺُڪ.

• سَٺُڪَ ج سَٺُڪون: ث. [ع. صحنڪ] ٺڪر مان ناهيل ڏونگهي رَڪابي. ڊِڪڻ مثل — ٿالهي — رڪابي. ڪاشيءَ جي ٻاٽ — مٽيءَ جي ٻاٽ. (ت) ٿانون کي صاف ڪرڻ جي مٽي.

— سَٺُڪِي ج سَٺُڪِيون (ت): ث. طباخ — ٻاٽ.

• سَٺُڪَجڻُ (ت): مصدر. اَنڌڻجڻ — واڱرجڻ — هوا ۾ صاف ٿيڻ (اَنَ جو) خشڪ ٿيڻ.

— سَٺُڪجي وَڃڻُ: ان جو سنهو ٿيڻ — ٿورو سڙڻ — ٿورو سُڪڻ.

• سُٺِڪَ ج سُٺِڪون: ث. سٺڪار — سُٺڪاٽ — سٺڪو — سرڙاٽ — نڪ جو پاڻي مغز ڏي ڇڪڻ.

— سُٺِڪاٽ ج سُٺِڪاٽ: سڻُ سڻُ. سُٺِڪَ.

— سُٺِڪارَ ج سُٺِڪارون: ث. سٺڪاٽ — سٺڪو. سرڙاٽ. نڪ جو پاڻي مغز ڏي ڇڪڻ جو آواز — سُٺڪار.

— سُٺِڪِڄڻُ: مصدر. سنگهڻ — سنگهه ڪڍڻ. نڪ جو صاف ٿيڻ — سنگهه ڪرڻ.

— سُٺڪَ سُٺِڪاٽُ: ذ. لاڳيتي سُٺِڪار.

• سُٺِڪڻُ: مصدر. نڪ صاف ڪرڻ — لم ڪڍڻ (ت) — گوبو ڪڍڻ — سنگهه ڪڍڻ — نڪ جو پاڻي مغز ڏي ڇڪڻ — سُونُ سُونُ ڪرڻ.

• سَٺِگهَ ج سَٺِگهون (ل): ث. زمين جي اندران ناهيل ڇِر — سرنگهه — گجهو رستو.

— سَٺِگهون هڻڻُ: اندران ئي اندران جوکي جو ڪم ڪرڻ — نقصان پهچائڻ — کڏون کوٽڻ.

• سَٺُنگَ ج سَٺِنگ (ت): ذ. ونگڙو ٽوپو (ٽروپو) — چڍوناڪو.

• سَٺُنگَ ج سَٺِنگون (ت): ث. سٺگهه — سرنگهه.

• سَڻُڻُ: مصدر. [سن. شَرونَ > شُرَ = ٻڌڻ] ٻڌڻ — ڪن ڏيڻ — گوش ڪرڻ. ڪنائڻ — اَنائڻ. غور ڪرڻ — توجهه ڏيڻ — خيال ڏيڻ — ڌيان ڏيڻ.

• سَٺُوپرو ج سَٺُوپرا (ل): ذ. صفت. سمجهو — سٺوپرو (ت) — سياڻو. ٺهئو — فهميدو — چڱو.

• سَٺُولو ج سَٺُولا (ل): ذ. صفت. آسان — سوکو — سٺائو — سنئون — سڌو. سستو — سهانگو.

• سَٺهُ: ذ. مٽيءَ زمين جو هڪ ٻوٽو. جو ٺڪر جي ٿانون ڌوئڻ لاءِ مُوثري طَور ڪم ايندڙ — سڻُ.

• سَٺَهَپَ ج سَٺَهَپون: ث. پيشوائي — رهبري — اڳوائي — اڳواڻي — مهنداري.

• سَٺَهَڻُ (ڪ): مصدر. ڪم ڏسڻ — ڪم لاءِ چوڻ — ڪنهن ڳالهه يا ڪم لاءِ چوڻ. گهُرڻ — هر هر گهرڻ.

• سَٺِي: هڪ گاهه جو قسم. اڪثر ٿر ملڪ ۾ ٿئي.

• سَٺِي: ث. [سن. شَڻ] هڪ ٻوٽي جو قسم. بنگال ديش جي پيداوار. گوڻين. سڳن. سوتلين. نوڙين وغيره ناهڻ جي ڪم ايندڙ.

— سَٺِيو ج سَٺِيا: ذ. صفت. سٺيءَ جو.

• سَٺِي ج سَٺِيون: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم. ڏگهي، سنهي، چيٽري ۽ سنهڙن چلرن سان.

• سَٺِيات ج سَٺِياتون (ڪ): ث. سنائي — چڱائي. سٺائي.

• سوُ ج سي: ذ. ضمير. "جو" ضمير موصول جو جوابي ضمير. اهو ساڳيو — اهوئي. ذ. پير "واءِ وڄاءِ ۾ سو. ڀڃيءَ جو پنڌ ڪريان". سو (ل) ذ. صفت. صاف — صفا — پوِتر — پاڪ — اُڄرو — صفا ٿيل (فعل). سُوُ — ٻڌو.

• سَوُ ج سَوَ: ذ. صفت. هڪ عدد شماري. ٻڙي ايڪي ڏهن ڏاکن وارو انگ — صد — سيڪڙو — (١٠٠).

— سَوُ ڀاڱا سونُ هُئڻُ: تمام سٺو هجڻ — ڀلو هجڻ — اتم هجڻ — اعليٰ هجڻ — اڇو هجڻ. سچو هجڻ — نج هجڻ — چڱو هجڻ.

– **سَوَ ڏاڍيَنَ جو سائِينَ:** ذ. وڏو مالدار – ڀاڳيو – شاهوڪار – غني – آسودو – سُکيو – ڀاڳوان.

– **سَوَ ڏاڍيءِ جو سائين هُئڻُ:** وڏو مالدار هئڻ – وڏو شاهوڪار هجڻ – ڀاڳيو هجڻ. ناليوارو هجڻ – ناميارو هجڻ.

– **سَوَ ساهَ صَدقي ڪَرَڻُ:** قربان ٿيڻ – ٻلهار وڃڻ – گهوري وڃڻ. بي انداز پيار ڪرڻ – حد کان وڌيڪ قرب ڪرڻ.

– **سَوَ ڪوششون ڪَرَڻُ:** ڪئين حيلا ڪرڻ – تمام گهڻي محنت ڪرڻ – جفاڪشي ڪرڻ – گهڻيون اٽڪلون ويڙهائڻ.

– **سَوَ ڳالهه جي هڪڙي ڳالهه:** مختصر ته – حاصل ڪلام – آخر ۾ – نڏان – مطلب ته – الغرض – نيٺ – آخر. نهايت سنجيده ۽ تجربه ڪار ڳالهه – سُٺي ڳالهه. هدايت – سمجهاڻي – نصيحت.

• **سو ج سُوُن:** ث. جانورن مان نهيل هڪ پيڻ جي شيءِ.

• **سُوَ ج سُوَ:** ذ. [ف. سُو = طرف] طرف – پاسو – ڏس – ڏسا – سمت – جانب. پنهنجي – آتم – خود جي.

• **سوا:** صفت. هڪ سڄو ۽ ٻئي جو چوٿون حصو – ڳُٽپ جو هڪ انگ.

– **سوائُون:** ذ. ظرف. هڪ سڄو ۽ ٻئي جي چوٿين ڀتي.

– **سوائُڻ ج سوائُڻيُون:** ث. ظرف. هڪ سڄو ۽ ٻئي جي چوٿين ڀتي واري حالت – سوائِي.

– **سوائُڻو ج سوائُڻا:** ذ. ظرف. هڪ سڄو ۽ ٻئي جي چوٿين ڀتيءَ واري حالت وارو.

– **سوائِي ج سوائِيُون:** ث. ظرف. وڌيڪ – زياده – ڪجهه وڌيڪ – ٿورو سرس – لَپ کن زياده – ڇڪو جاستي. هڪ پيالي کان وڌيڪ ڇڪو.

– **سوائين:** ظرف. سوا جي عام صورت – ۾. "آڳي ڪٿڪ جو مڻ سوائين تين رپئي ملندو هو".

– **سوائيو ج سوايا:** ذ صفت. چوٿون حصو وڌيڪ گڏيل. وڌيڪ – سرس. پيالو.

• **سوا:** حرف جر (ع) علاوه – سواءِ – بجز – بغير – جُدا – ڪانسواءِ. (صفت). زياده – گهڻو. فالتو – بيگانو – واندو – بيڪار.

• **سُوا ج سُوائُون (ل):** ث. صفت. [سن. سُو = چڱو] تازي وياڻل چوپائي "مينهن. ڏڳي. رڍ. ٻڪري وغيره" – سُٺا – کير واري. هڪ قسم جي خوشبوءِ دار ڀاڄي.

• **سوائِي ج سوائِيُون:** ث. اسم. سب کي وڻندڙ مينهن جي ٻُوٽ.

• **سُواتَ ج سُواتُون:** ث. [سن. سُ = چڱو + وات – وات] سنئو رستو – سنئون رستو – سنئو رستو – چڱي وات – سؤلي وات. هدايت وارو رستو.

– **سُواتو ج سُواتا (ل):** ذ. سنئين راهه سان هلندڙ – چڱيءَ وات وارو – سٺي رستي وارو – سنئين رستي وارو. سنئون سنئو – پرهيزگار – حق پرست.

• **سَوادُ ج سَوادَ** ذ. [سن. سُواءُ = ذائقو] ذائقو – چڪاڻ مزو – لذت. لطف – رس.

• **سَوادُ اَچڻُ:** ذائقو اچڻ – سا اچڻ – چَس اچڻ.

– **سَوادُ خورُ ج سَوادُ خورَ:** ذ. صفت. [سن. سواد + ف. خور > خوردن = کائڻ] چسڪيباز – مزو وٺندڙ – چسون ڳوليندڙ – چسڪا وٺندڙ – ذائقا ڳوليندڙ.

– **سوادِي ج سَوادِي:** صفت. کائڻ ۾ سُٺو – سلوڻو – مزيدار – ذائقيدار – چساڻو – چسڪيدار – شيرين.

• **سُوادِي ج سُوادِيُون (ت):** ث. ڪورين جو تندن صاف ڪرڻ جو اوزار – برش جو هڪ قسم.

• **سُواداڻِي ج سُواداڻِيُون:** ث. خوشخبري – چڱي خبر – مبارڪ – واڌائي – مبارڪي – ڪِٻر – مبارڪي – چڱي اوسه – نيڪ خبر.

• **سَوادُ ج سَوادُ:** ذ. سواد.

– **سَوادِي ج سَوادِي:** ذ. سوادي.

• **سُوارُ ج سُوارُ:** ذ. (ف) سواري ڪندڙ – هسوار – گهوڙي سُوار. پوليس جو سپاهي. ٻيڙيءَ جي سڙهه ۾ ٻڌل رسو. (ذ. صفت). چاٺو – خبردار – هوشيار.

– **سُوارُ ٿيڻُ:** چڙهڻ – سواري ڪرڻ. رخصت ٿيڻ – موڪلائڻ – روانو ٿيڻ – الوداع ڪرڻ – موڪلائي ڪرڻ – اُسهڻ. چالو ٿيڻ. شروع ٿيڻ.

– **سَوارُ ڪَرَڻُ:** چاڙهڻ – سواري ڪرائڻ. رخصت ڪرڻ – موڪل ڏيڻ.

– **سُوارُ هُجڻُ:** تيار هجڻ – چڙهيل هجڻ – موڪلائڻ وارو هجڻ – رخصت وٺي وڃڻ وارو هجڻ – اُسهڻ وارو هجڻ. قابض هجڻ – ڪنهن تي ضابطو هئڻ – مسلط هئڻ.

– **سُوارِي ج سُوارِيُون:** ث. وهٽ تي چڙهڻ واري حالت – چڙهي – هسواري. چڙهڻ لاءِ ڪا گاڏي يا وهٽ وغيره.

– **سُوارِي اَچڻُ:** جلوس اچڻ – سرگس اچڻ.

– **سُوارِي ڪَرَڻُ:** چڙهڻ – سُوارُ هجڻ – سوار ٿيڻ (ڪنهن وهٽ تي).

– **سُوارِي هُجڻُ:** چڙهي، لاءِ ڪو وهٽ هجڻ.

• **سَوارِٽِي ج سوارِٽِيُون:** ث. سجاوٽ – بناوٽ – ٺاهه ٺوهه – سينگار – سينگارڻي – جوڙجڪ – انتظام. سنڀال – سانڍيون.

• **سَوارُ:** ظرف. [سن. ويلا] سويل – سويلو – سويلي – ساجهر – سويرو – سوير. "جانگي سر چڙهي وڃ سانئي سوارا" (شاهه). جلد ئي – جهٽ پٽ – يڪدم – تهڙيهه – سُتت – سُتت ئي – بنا ديرجي.

– **سَوارِي (ث):** ظرف. سويري – سِياڻي.

• **سَوارِي ج سَوارِيُون (ت):** ث. ڪورين جو تندن کي سنوارڻ لاءِ برش جهڙو هڪ اوزار.

- **سَوارَوُ:** ظرف. سٺي نموني ۾ ـ چڱي طرح.
— **سَوارَوُ هلڻ:** سٺي نموني هلڻ – سڌو هلڻ سنئين رستي سان هلڻ ڍنگ سان هلڻ.
- **سواسائِي ج سواسائِيُون (ڪ –ل):** ٿ. مينهن وسڻ بعد ٿيل وائڪائي – اوسا ڪرائي –واٿوڪرائي – صفائي – چٽائي – ظاهرائي – پڌرائي.
- **سُوا ڳَدَ ج سُواڳَتُون:** ٿ. [سن. سُواڳت: سُ = چڱو + آڳت = آيو] مرحبا – آفرين – جس – شاباس – شابس.
- **سُوالُ ج سُوال:** ذ. [ع. سال = هن پڇيو] پڇا – دريافت – گهُر – التماس – عرض – مانگ. پرشن – حُجت – تڪرار – بحث. ڳالهه مسئلو – حقيقت – بيان. عقيده ـ ويساهه. شُبهو – شڪ – شُبهو. التجا – آزي – درخواست.
— **سُوالُ ناهڻ:** پڇا ڳاڇا جي تياري ڪرڻ ـ ڇڪاس جو مسوده ناهڻ. ڪو مسئلو تيار ڪرڻ.
— **سُوالُ جَوابُ ج سُوالَ جَواب:** پڇا – پڇا ڳاڇا – پڇاڻو – حساب ڪتاب. ردبدل – بحث – تڪرار – حجت – قڌو – ترديد.
— **سوالُ جَوابُ ڪرڻ:** پڇا ڳاڇا ڪرڻ – بحث ڪرڻ – پڇاڻو وٺڻ – حساب ڪتاب وٺڻ. ردبدل ڪرڻ.
— **سُوالُ حَلُ ڪرڻ:** مسئلو حل ڪرڻ – مسئلو کي ظاهر ڪرڻ – سمجهاڻي ڏيڻ – منجهيل ڳالهه کي کولڻ. ڪو عقده کولڻ. مشڪلات لاهڻ – تڪليفون پري ڪرڻ – مصيبتون هٽائڻ.
— **سُوالُ ڏيڻ:** ڪنهن سوال کي حل ٿيڻ واسطي پيش ڪرڻ. پڇا ڪرڻ – پڇاڻو وٺڻ – پڇا ڳاڇا ڪرڻ. آڏو رد ڏيڻ.
— **سُوالُ سَجايو ڪرڻ:** عرض اگهائڻ – مطلب پورو ڪرڻ – دل جي مراد پڄائڻ – مراد پوري ڪرڻ. مشڪلاتون آسان ڪرڻ – تڪليفون لاهڻ – اهنج ايذا دور ڪرڻ.
— **سُوالُ ڪرڻ:** پڇڻ – پڇا ڳاڇا ڪرڻ. گهرڻ. منگڻ – خيرات پنڻ. گهُر ڪرڻ – طلب ڪرڻ. منٿ ڪرڻ – عرض ڪرڻ – درخواست ڪرڻ – التجا ڪرڻ. امتحان وٺڻ – آزمائڻ – آزمائش ڪرڻ.
— **سوال اٿارڻ:** اعتراض وٺڻ – رد قد ڏيڻ. ترديد ڪرڻ.
— **سُوالُ وجهڻ:** گهُرڻ – التجا ڪرڻ. درخواست ڪرڻ.
— **سُوالِي ج سُوالِي:** ذ. صفت. پينو – گدا – گدا گر – فقير – سوال ڪندڙ – گهُرجائو – سوال وارو – عرضدار – سائل – منگتو – منگڻو – گهُرندڙ – بيڪاري. ضرورتمند – حاجتمند – حاجتي. پڇائيندڙ – پڇائو – پڇندڙ. درخواست ڪندڙ – عرضدار.
— **سُوالِي کي خالِي نه ڇڏڻ:** سخاوت ۾ ڪا به ڪوتاهي نه ڪرڻ – سپڪنهن گهرندڙ کي ڪجهه ڏيڻ
- **سُوالُو ج سوالا:** ذ. سولو – آسان – سهنجو. سهانگو – سستو – ٿوري ملهه وارو.
- **سُوامِي ج سُوامِي:** ذ. صفت. [سن. سوامي = بزرگ]. وڏو – بزرگ. وشنو جو هڪ صفاتي نالو.
- **سُوانجَرُو ج سُوانجِرا:** ذ. اسم خاص. هڪ وڻ جو قسم. هڪ ڦل جو قسم.
- **سُوانجو ج سُوانجا:** ذويم ڪان پوءِ استعمال ٿيندڙ خوراڪ – ٻنيهو پڙ ويم جو.
- **سَوانِح ج سَوانحُون:** ٿ. [ع. سانح ج سوانح = واقعو] احوال – حال ڳالهه – بيان. نتيجو – پڄاڻي.
— **سَوانِحَ عُمرِي ج سَوانِحَ عُمرِيُون:** ٿ. [ع. سوانح + عمر] ماڻهوءَ جي زندگي جو احوال – حياتيءَ جي ڪهاڻي – حياتي جو بيان – جيون ساکي – جيون چرتر.
— **سَوانِح نگارُ ج سَوانِحَ نِگارَ:** ذ. [ع. سوانح + ف. نگار = نگارڻ – لکڻ] واقعات لکندڙ – واقع نگار – افسانه نگار – تتهاسي نو. اخبار نويس. نامه نگار.
- **سوراڻِي:** ذ. اسم خاص. بلوچن جو هڪ قبيلو (ت).
- **سُواهَرُو ج سُواهَرُوَ:** ذ. [سن. واهرو] چڱو مددگار – چڱو حمايتي.
— **سَواءِ:** حرف جر. ڌاران – ٻاجهون – ري – بغير – بگر. علاوه ـ الگ.
- **سُواءُ ج سُواءَ:** ذ. صفت. [سُ + واءُ]. چڱو واءُ – سٺائو واءُ – سولو واءُ – سُڪار. خبر – ڄاڻ – معلومات علم.
- **سُوائِي ج سُوائِيُون:** ٿ. [سُ + وائي –] چڱي ٻولي – چڱي گفتگو ونندڙ ڳالهه ٻولهه – مٺي گفتگو – خوش ڪلامي.
- **سُوائِي:** ذ. سٺي گفتگو ڪندڙ. چڱيءَ ٻوليءَ وارو – مٺي گفتگو ونندڙ ڳالهه ٻولهه وارو – سُوائيو. سخي – داتا.
— **سوائِي:** اسم خاص. نالو ماڻهوءَ جو.
— **سُوائِيو ج سُوائِيا:** ذ. [سن. سُ + چڱي + وارتا = وائي]. ونندڙ ڳالهه ڪندڙ – مٺا وچن ٻوليندڙ – خوش آواز – ونندڙ وائي ڪندڙ – ڪلام. سُکيو – آسودو – سُڪاريو.
- **سوايو:** ظرف. وڌيڪ ڪجهه وڌيڪ. (اسم خاص) نالو ماڻهوءَ جو.
- **سُوباسُو ج سُوباسا:** ذ. فائدو – نفعو – لاڀ – لاهو – ڪٽيو.
- **سُوبِڪ ج سُوبِڪَ:** ذ. اسم خاص. پٽ پيدا ڪندڙ هڪ ڪنئين جو نالو – قسم – ٻوجري گدر.
- **سوبِلُو ج سُوبِلا (ڪ):** ذ. فرحتي – آسائشي – قراري. خبردار – هوشيار – سُجاڳ. تحمل – ثانئير – قرار – ڌيرج – صبر – ڪاٺ.
— **سُوبِلُو ٿيڻ (ڪ ڪ):** فرحت ڪرڻ – آسائش ڪرڻ – ڌيرج ڪرڻ – بردباري ڪرڻ.

- **سُوبِر ج سُوبِرُوْنَ (ت)**: حوض. سک - چَئن - آسودگي - خوشي - راحت - ڏؤ (ضد) "ڏوبِر".
- **سُوبِرُوْ ج سُوبِرا (ٿ)**: ذ. ڪنوٽيل ڪاڏو.
- **سُوْبِلُوْ ج سُوْبِلا (ڪ)**: ذ. صبر وارو - سانتيڪو - ماٺيڪو - چپ وارو - ڪانڌ وارو - تحملي - بردبار - ڌيريو. فهميدو - سمجهو.
- **سُوبَ ج سوبُوْنَ**: ث. [سن. شوڀا = چمڪو] فتح - جيت - سرسي - ڪاميابي - ڪامراني. شاباس - جَس. مُهِمَ - بهادريءَ جو ڪم.
- – **سُوْبا ج سُوْبا**: ذ. سوڀارو - سُرخرو - فتح مند - ڪامران - ڪامياب.
- – **سُوبارُوْ ج سُوْبارا**: ذ. سوڀ وارو - فتح مند - ڪامران - ڪامياب - (اسم خاص). ماڻهوءَ جو نالو.
- – **سُوبائِتُوْ ج سُوْبائتا**: ذ. سوڀارو - فتحمند - سوڀ وارو - کٽندڙ.
- – **سُوْبَ کَٽَڻُ**: ڪاميابي حاصل ڪرڻ - فتحمند ٿيڻ - جيتڻ. ناڪامي جي موقعي تي يا ڪنهن ٻڏي ڪم ڪرڻ وقت. ڪنهن لاءِ طنز طور استعمال ٿيندڙ اصطلاح.
- – **سُوْبِنا ج سُوبِنائُوْنَ (ت)**: ث. فتح - سوڀ - جيت - کَٽَ - فتحمندي - ڪامراني.
- – **سُوْبُوْ ج سُوْبا (ل)**: ذ. فتحمند - ڪامران - کٽڻهار - کٽيندڙ - فاتح - رَڻ جيت - فتحياب - فتح وارو. سردار - مهندار - ڏرو - اڳوان. (اسم خاص). ماڻهوءَ جو نالو.
- – **سُوْبِيْڪُ ج سُوْبِيْڪَ**: ذ. صفت. سوڀياوان - سوڀيا وارو - سُونهن وارو - سهڻو - وڻندڙ - خوبصورت - حسين - سهڻو - موهڻو.
- – **سُوْبِيُ ج سُوْبِيُوْنَ**: ث. صفت. حسين - ملوڪ - من موهڻ - موهڻي - سوڀياوان - سُونهن واري سوڀ واري - فتحمند - جيتيندڙ. بختاور - ڀاڳوان - ڀاڳ واري - ننوري مڙس وٽ مقبول عورت - مڙس جي چاڳلي عورت.
- – **سُوْبِيا ج سُوْبِيائُوْنَ**: ث. سونهن - سهڻائي - حُسن - خوبصورتي - حُسن و جمال - زينت. ملوڪت - مٺيان - ديد - ڏيک ويک - سينگار - زيب - ٺاهه ٺوهه - رونق - ٺٽ - ڀانيس - آراستگي - آرائش - نزاڪت - پيڪو - تجمل. عزت - آبرو - مان - شان - آن.
- – **سُوْبِياوانُ ج سُوْبِياوانَ**: ذ. صفت. سونهن وارو - سهڻو - حسين - ملوڪ - ٺهوڪو - سُندر - خوبصورت - صورتمند - موچارو - خوشنما. شاندار - شانائتو - آباٽو - رونقدار - جلويدار - چمڪندڙ - ڏجا وارو. (ث. سوڀياوان).
- **سوبا ج سوبائُوْنَ**: ث. [سن. شوڀا = سونهن = چمڪو] سوڀيا - سونهن - حُسن - سوڀا.
- **سُوبار (ڪ)**: ث. اسم خاص. ڪاري م رهندڙ ماڻهن جي هڪ ذات جو نالو.
- **سُوباري ج سُوبارِيُوْنَ**: ث. سنڌ جي گهوڙين جو هڪ مشهور نسل.
- **سُوبَرَ ج سُوبِرُوْنَ (ل)**: ث. ڏڪي - (هميشه گهوڙي وهڻ سان ڪم ايندڙ).
- **سُوبِڻُ**: مصدر. [سن. شوڀن] حسين ڪرڻ - سونهن ڏيڻ - سينگارڻ - زيباور ڪرڻ - زينت وارو ڪرڻ - ڪرڻ. جڳائڻ - ٺهڻ - ٺاپان هڻڻ.
- **سُوْٽُ ج سُوْٽَ**: ذ. تمام ٿورو ذرو. اَنج جو ڏهون حصو.
- **سُوٽُ بِہ نہ ملڻُ**: ڪجهه بہ حاصل نہ ٿيڻ - ذرو بہ نہ ملڻ.
- **سُوتارُ ج سُوتارَ (ٿ)**: ذ. [سن. سُوتر + ڌار = ڪاٺ رڪندڙ] ڪاٺ رڪندڙ - واڍو - سُوٿهڙ - سُوتار - ڏکڻ.
- **سُوترارِيُوْ ج سُوترارِيا (ٿ)**: ذ. ڪاٺيءَ کي جهنب سان وڍيندڙ - ڪاٺ ڪُٽو پکي - ڏکڻ پکي (ت).
- **سُوتراڙُ ج سُوتراڙَ (ٿ)**: ذ. [سن. سُوتر] سُوٿهڙ.
- **سُوتِلِي ج سُوتِلِيُوْنَ**: ث. [سن. سُوتر = ڌاڳو] سڻيءَ جو ڌاڳو.
- **سوتُو ج سوتا (ڪ)**: ذ. سڻ - سڻي. ٻار کي سڻي پيارڻ جو ڏوئيڙو.
- **سُوتُو پُوتُو ج سُوتا پُوتا**: ظرف. ڪافي - پورو - برابر - ٺڪ - دُرست - واجب - برصوابہ سنئون سڌو پورو پٽو - وچولو - درميان - قد آهر.
- – **سُوتُو پُوتُو هُئڻُ**: لاچار پورو ٿيڻ - مشڪل سان ڪافي ٿيڻ.
- **سُوتيارو**: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سُوٿِرو ج سُوٿِرا (ت)**: ذ. سٿرو - سولو - آسان - سهنجو. سٺو - چڱو - موچارو.
- **سُوٿِرِي ج سُوٿِرِيُوْنَ (ٿ)**: ث. پرت جو هڪ قسم - تندن جي وچ ۾ ڪچو پرت.
- **سُوْٿِڙُ (ل)**: مصدر. [سن. سٽيڪار: ست = سچ + ڪر = ڪرڻ]. خريد ڪرڻ لاءِ ڪاٺ شيءِ والارڻ سودي ۾ ڪنهن شيءِ جي سچي قيمت ڏيڻ بدران ڪجهه رقم پيشگي طور ڏيڻ - اڳوات ڪجهه رقم سيڙائڻ - سوٿي ڏيڻ - شاهي ڏيڻ (ت).
- – **سُوٿِي ج سُوٿِيُوْنَ**: ث. سودي پڪي ڪرڻ لاءِ ڏنل اڳوات رقم - بيانو - پيشگي - شاهي (ت).
- **سُوٿِيُو ج سُوٿِيا (ٿ)**: ذ. ٿانءَ رکڻ لاءِ ٺوڙيءَ جو سينهو - سُينهي - مُوڙي - مُوڙو (راءِ).
- **سوٽُ ج سُوٽَ**: ذ. صفت. سُڪل - ٺوٺ. سخت - ڏاڍو - مضبوط - آڙانگو - اَهنجو - پڪو. تجربيڪار "ماڻهو". کُهڙ - اَهنڊو - ڪرڙو.
- – **سوٽاڻ ج سُوٽاڻُوْنَ**: ث. سُڪل هجڻ واري حالت - خشڪي - ٺوٺائي. سختي - ڏاڍائي - مضبوطي - مضبوطائي.
- – **سوٽائي ج سُوٽائِيُوْنَ**: ث. سُوٽاڻ.
- **سَوْٽُ (سَوْٽَن) ج سَوْٽَ (سَوْٽَن)**: ذ. چاچي جو پٽ - زال جو مڙس جي

لاءِ رسمي نالو. (ٿ. سُوٽ).

• سوٽ ج سوٽ: ذ. صفت. مضبوط وٺيل – سخت – ڏاڍو. اٽل.

• سُوٽ ج سُوٽ: ذ. [انگ. Suit = وڳو] ڪپڙن جو جوڙو. انگريزي پتلون.

– سُوٽ ڪوٽ ج سُوٽ ڪوٽ: ذ. [انگ. Coat + Suit] مڪمل انگريزي ڊريس – فل سوٽ (پتلون، ڪوٽ ۽ ٽاءِ سميت).

– سُوٽ ڪيس ج سُوٽ ڪيس: ذ. [انگ. Case + Suit = خانو] ڪپڙن رکڻ لاءِ چمڙي جو ٿيلهو – چمڙي جي پيٽي – چمڙي جو بڪس.

• سُوٽ (سُوٽُ) ج سُوٽُون (سُوٽَرون): ٿ. ڌڙ (ڌُرڙ) چڪ – ڇهبي – چڪي – چبي – سٽ – ڪش – تاڻ. چينب – ٽڙي – ڏڙڪو – درد – سُور – ايذاءُ – سيني يا ڇاتيءَ ۾ اوچتو سُورَ جي لاٽ. مهڻو – طعنو – ڏوراپو – اورانڀو.

– سُوٽا سهڻ (سُوٽرا سهڻ): مهڻا سهڻ – ڏوراپا سهڻ.

– سُوٽائڻ (سُوٽرائڻ) (ت): آڌ ڏيارڻ – مهڻائڻ – ملائڻ.

– سُوٽِيو ج سُوٽِيا (ت): ذ. مهڻو – طعنو – ڏوراپو – اورانڀو.

– سُوٽ ڏيڻ (سُوٽو ڏيڻ) (ت): آڌ ڏيڻ – مهڻڻ – ملڻ – رڱڙڻ – گسائڻ. گهڪو ڏيارڻ. گهٽو ڪيائڻ.

– سُوٽو (سُوٽرو) ج سُوٽا (سُوٽرا): ذ. مهڻو – ڏوراپو.

– سُوٽو هڻڻ (سُوٽرو هڻڻ): ڏوراپو ڏيڻ – مهڻو ڏيڻ – طعنو هڻڻ. حقي يا بيڙيءَ جو دم هڻڻ – وزم هڻڻ.

– سُوٽ ج سُوٽُون: ٿ. حقي يا بيڙيءَ جو دم – سوٽو. وات سان اندر ڇڪ.

• سُوٽارِيو ج سُوٽاريا (ٿ): ذ. هڪ پکيءَ جو قسم – ڪاٺ ڪٽو – ڊڪاڻ پکي.

• سُوٽرو ج سُوٽرا: ذ. هرلي، اٽڻ يا نار جو اصطلاح – اري ۽ ان سان لاڳو "ڦرهيءَ" کي ڏنل ساڳيو نشان – گاسو.

• سُوٽَل (سُوٽـرَل) ج سُوٽلون (سُوٽرلون) (ت): ٿ. هرليءَ نار ۾ ماڻهو جي جهلڻ لاءِ ڪم ايندڙ هڪ ڪاني.

• سُوٽڻ (سُوٽرڻ): مصدر. ڌڙڻ (ڌرهڙڻ) – رڱڙي لاهڻ. مهڻڻ – گهڻ – رڱڙڻ. زور سان آڌ ڪرڻ – ڌمڪائڻ – ڌمڪي چاڙهڻ – ڌٻائڻ – هيسائڻ – مهڻا ڏيڻ – طعنا ڏيڻ – اورانڀا ڏيڻ، چڪي ڏيڻ – ڇهبي ڏيڻ – چبي ڏيڻ – چڪ ڏيڻ – سٽ ڏيڻ.

• سُوٽو ج سُوٽا (ل): ذ. چلم، حقي يا بيڙيءَ وغيره جو دم – ڪش – ڇڪ – وزم.

• سوٽو ج سوٽا (ت): ذ. [سن. سُوٽَر =] ڏنڊو – ڏڪو لٺ – سوٽنو – ٻانڊو.

– سوٽِي ج سوٽِيون (ت): ٿ. ننڍي لٺ – ڇڙهي – سوٽي – ٻانٺو. ڏنڊي – ڏڪي. لڪڻ – لڪڙي.

– سوٽِيءَ ڪٽ ج سوٽِيءَ ڪٽون (ت): ٿ. لاچاري – مجبوري – زبردستي. تڪليف. "گهڻي سوٽيءَ ڪٽ بعد ڪم ٿيو آهي وغيره".

• سوٽو (ٿ): ظرف. سويرو – جلدي – بنا دير جي – سانجهر – سويلو.

• سُوٽُون سُنبع ليڻ (ل): عورتن جو اصطلاح – ٽڪجي پوڻ.

• سُوٽَهڙ ج سُوٽَهڙ (ٿ): ذ. واڍو – ڊکڻ – سُوٽار. (اسم خاص). ٺٽي ۾ هندن جي هڪ ذات.

– سُوٽَهڙڪو ج سُوٽَهڙڪا (ٿ): ٿ. واڍڪي – ڊکاٽڪو.

• سُوٽَهل: اسم خاص. سوٽهڙ.

• سوٽِي (سوٽْري) ج سوٽِي (سوٽْري): صفت. [سن. سُوتر – سُٽ] سُٽ جو – سُٽ مان ٺهيل – کپهه جي ڌاڳن مان ٺهيل.

– سوٽِي ڪپڙو (سوٽْري ڪپڙو) ج سوٽِي (سوٽْري ڪپڙا): سُٽ مان ٺهيل ڪپڙو – کپهه جي ڌاڳن مان ٺهيل ڪپڙو.

• سُوٽِي (سُوٽِري) ج سُوٽِيُون (سُوٽرِيُون) (ت): ٿ. رٿ – تجويز. ڳجهو منصوبو – سٽ – سازش. گهٽي – رٿي – گوهي. ڦاهي. ڦندو.

– سُوٽِي اَڏڻ (سُوٽرِي اَڏڻ): ڦاسائڻ جا طريقا اختيار ڪرڻ – ڳجهو منصوبو سٽڻ – سازشون سٽڻ.

– سُوٽِي سٽڻ (سُوٽْرِي سٽڻ) (ت): سازش ڪرڻ – بدنيت رکڻ – بد ارادو ڪرڻ.

• سُوٽِي ج سُوٽِيُون (ت): ٿ. مقصد – گديا. رَڳ.

– سُوٽِي سَڙِيو ج سُوٽِي سَڙِيا (ت): ذ. ڏٻرو – اُبرو – ضعيف – ليچڙهو – هيڻو – ناتوان – لاچار – لڱو – مريض – ڏُجهارو.

– سُوٽْثين نَهڻ (سُوٽرثين نهڻ) (ت): ذ. ڳالهين ۾ نهڻ – ساڳين رٿن خيالن واري.

– سُوٽْثينِ نهيل هُجڻ (سُوٽرثين نهيل هجڻ): همراز هجڻ – هڪ ڳالهه ۾ هجڻ – هڪ ٻئي سان رضامند هجڻ.

• سُوٽِيَل ج سُوٽِيَل (ت): ذ. سوٽي سڏو ڪيل (ڏسو سُوٽڻ).

• سوڻ ج سوڻُون (ل): ٿ. سڃاڻپ – واقفيت – ڄاڻ پڇاڻ. عيب – وڏ – گهٽتائي – اوڻائي – پوڻائي – ڪمي. ڳولڻ لاءِ سڌ.

– سوڻائتو ج سوڻائتا: ذ. صفت. مکياري – وڻنديءَ تي – پسنديءَ تي. سوڻي وارو – سوڻي هئيڪو. (ظرف). ٺيڪ – برابر – صحيح – دُرست – بجا – واجب – لازمي – لازم – روا.

– سوڻائتي ج سوڻائتيون (ت): ٿ. ذمي ڪيل – پاڻ تي جوابداري کنيل – ذمه داريءَ سان.

– سوڻائڻ: سڃاڻپ ڪرائڻ. ڄاڻ ڪرائڻ. ڳولڻ – ڏونڊڻ. سمجهائڻ – ڏيان ۾ وهارڻ.

– سوڻِرو ج سوڻِرا: ذ. ذميداريءَ جهڙو – امانتي – ذمي وارو – جوابداريءَ جهڙو – ضامن جهڙو. ايماندار – سچيتو – سچو – نيڪ نيت. وفادار.

– سوڻو ج سوڻا: ذ. ذمو – ذميداري – جوابداري – ضامنگير – ضمانت

ٻارو — سنئو، تحدم — اقرار — وعدو — قول — پرڻ — وچن — ٻول — ٻرڳيل، واقف ڪار — سجاڻو — سهي — سهيو — جاڻو — واقفيت وارو.

— سوڻا سهائڻ: ذما کڻڻ — جوابداري قبول ڪرائڻ — ذميداري مڃائڻ.

— سوڻو کڻڻ: ذمو کڻڻ — جوابداري کڻڻ.

• سوڻڻ (ل) مصدر. سڃاڻڻ — سهي ڪرڻ، ڳولڻ — لهڻ. مڪيارو ڪرڻ. مقصد سان سدر ٺاڪ تي وڃڻ.

• سوپارڻ: مصدر. سپارڻ — ٻارت ڪرڻ — سونپڻ — حوالي ڪرڻ.

— سوپ ج سوپون (ت): سنڀال — خبرداري، پرگهت — نگهباني — نگهبانيت جوکسي — حفاظت، پهرو — سپرد — نسبت جوابداري

• سوپارو ج سوپارا: ذ. مرداني عضوي جو متو — توپڻ.

• سوپاري ج سوپاريون: ٿ. [سن. شتم — شو + ف. پا = پير] هڪ وڻ جو ڦل — پسارڪو وکر.

• سُوپرو ج سُوپرا (ت): ذ. سڱرو — ٻچو.

• سُوپڙڪنو ج سُوپڙڪنا (ٿ): ذ. ڊگهن ڪنن وارو.

• سُوپڙيو ج سُوپڙيا: ذ. صفت. پتيوالو. محافظ — نگهبان — پهريدار. چيڙاڪ — چڙتو (ت).

• سُوڻڳي ج سُوڻڳيون (ٿ): ٿ. هڪ سَرندڙ جيت جو قسم — سؤ پيري.

• سوپو ج سوپا: ذ. ٿڌ جو جهرڻو — ڏونڪو — جهنڪو — پنڪي.

• سوپيري ج سوپيريون: ٿ. ڪاري رنگ جو هڪ سئو پيرن واري جيت جو.

• سوچَ ج سوچون (ت): ٿ. [سن. شوچ = صفائي] هندن وٽ مقعد ڌوئڻ لاءِ محاورو — صفائي.

• سوجاڳو ج سوجاڳا (ت): سجاڳو — سوجهرو — روشني. ڪنهن بـ داڳيني جي سموري تور — ٻارداني سُوڌي مال جي تور. سماءُ — اطلاع.

• سُوجو ج سُوجا: ذ. هڪ واڍڪو اوزار — هڪ قسم جو ڪاٺ چيرڻ جو اوزار — ڳول ڪارائي — ڳول ڪرت. زبانو.

• سُوجي ج سُوجيون: ٿ. هڪ قسم جو ٿلهو اٽو — ڪڻڪ جو مغز — سهجي (ت).

• سوجَ ج سوجون: ٿ. [سن. شوٿ = ٿوٿر] ٿوٿر — آڦر — ڦُند — آماس.

— سُوجَ چڙهڻ: ٿوٿر چڙهڻ — آڦر ٿيڻ — ڦُندجي وڃڻ — سُجي پوڻ — آماس ٿيڻ.

— سوجَ لهڻ: آڦر لهڻ — ٿوٿر لهڻ.

• سوجهه ج سوجهون: ٿ. سوچ صفائي.

• سوجهاڪو ج سوجهاڪا (ل ـ ٿ): ذ. اجالو.

— سوجهاڳو ج سوجهاڳا (ت): ذ. سجاڳو — سوجهاڪو.

• سوجهرو ج سوجهرا: ذ. [سن. ش = سان + ات = مٿي + جول — چمڪڻ] روشني — روشنائي — شعاع. سوجهاڪو — سهائي — چنائي.

هوشياري. سوب — ڪاميابي.

— سوجهرو ڪرڻ: روشنائي ڪرڻ. سوب ڪرڻ — فتح ڪرڻ.

• سوجهڙ ج سوجهڙيون (ت): ٿ. سولي واٽ — سولي راهه — سولو رستو — سڌائي راهه. (ضد. اوجهڙ).

• سوجهڙيارائي: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• سوجهڻ: مصدر. [سن. سُوچ = خبر پوڻ] ڏسڻ — پسڻ — نهارڻ — نگاهه ڪرڻ. سمجهڻ — ويچارڻ — سوچڻ — خيال ڪرڻ. ڌيان ڏيڻ — حواس هلائڻ. ڳولڻ — ڦولڻ — نهارڻ. تلاش ڪرڻ — ڦلورڻ — پچا ڪرڻ. لهڻ — هٿ ڪرڻ. يادگيري ڪرڻ. صاف ڪرڻ — چٽو ڪرڻ — پڌرو ڪرڻ — ظاهر ڪرڻ — عيان ڪرڻ. سهي ڪرڻ.

— سوجهه ج سوجهون: ٿ. جوت — نظر — بينائي — بصارت — نرت — نگاهه — ديد. ادراڪ — سمجهه — ٻوجهه. انديشو — خيال — ويچار. ڳول — ڇڪاس — جانچ — کوج — نهار. جوڙجڪ. مطلب — مراد — مقصد — ارادو — نيت. ڍنگ — طريقو — طرز — نمونو — طور — ريت — طرح.

— سوجهه ٻوجهه: ٿ. عقل و فهم — دوراندیشي — اڳ ٻوءِ جو خيال.

• سوجها ج سوجهائون (ت): ٿ. [سن. سوچ = خبر پوڻ] سُڌ — سماءُ — ڄاڻ — خبر — معلومات. جستجو — ڳولا — کوجه — جانچ — پڙتال.

— سوجها پوڻ: خبر پوڻ — سُڌ پوڻ — معلوم ٿيڻ.

— سوجهائڻ (ت): واقف ڪرڻ — ڄاڻ ڏيڻ — سُڌ ڏيڻ — اطلاع ڏيڻ — خبر ڏيڻ — سماءُ ڪرڻ.

— سوجهو ج سوجها: ذ. واقف ڪار — ڄاڻو — واقف — سڃاڻو — سڃاڻپ وارو. خبردار — هوشيار — سجاڳ — سوجهيندڙ — جستجو ڪندڙ. ڪم نظر — ٿوري نظر وارو — جهانپو — جهڪو.

— سوجهي ج سوجهيون: ٿ. خبر — سُڌ — ڄاڻ — آگاهي — ادراڪ — پروڙ — ٻوجهه — پرجهه — معلومات. سڃاڻپ — سمجهه — عقل — ڌيان — فهم — ذهن.

— سوجهي ڪيڻ: ڳولي ڪڍڻ — ڊوڙي ڪيڻ — ڳولي هٿ ڪرڻ.

• سوڄا: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• سوڄائي (لس): ٿ. سڃاڻپ جي چٽي (جا انهيءَ ڪي ٻڌندا جو بادشاهه جو ماڻيل هوندو ته متان ٻيان قومون پاڻ ۾ وڙهن).

• سوچ ج سوچيون: ٿ. [سن. شَوچ = صفائي] استنجا — طهارت. صفائي.

— سوچا ج سوچائون: ٿ. [سن. شَوچ = صفائي] صفائي — سوچ.

— سوچ ڪرڻ (ل): طهارت ڪرڻ — صفائي ڪرڻ — اِستنجا ڪرڻ.

• سوچاڪي ج سوچاڪيون (ل): ٿ. ماڪوڙي جهڙو ننڍڙو ڏنگيندڙ جيت

- ڏکيائي (ت) - ڏکراتي. سيڪوڙي.

• **سوچڻ**: مصدر. [سن. سوچ - حبر پوڻ] ويچارڻ - خيال ڪرڻ - ڌيان ڪرڻ - فڪر ڪرڻ - غور ڪرڻ - ڳڻپ ڪرڻ. پرجهڻ - پروڙڻ - ذهن نشين ڪرڻ - دماغ ۾ وهارڻ - هنداڻ. انديشو ڪرڻ - ڳڻتي ڪرڻ - اوسيئڙو ڪرڻ - انتظار ڪرڻ. جانچڻ جونچڻ - ڳڻ ڳوتڻ - خبرداري ڪرڻ - تورڻ تڪڻ. ڌيان لڳائڻ.

– **سوچ ج سوچون**: ث. ويچار - خيال غور - فڪر - ڌيان. توجهه - خبرداري - هوشياري - سُجاڳي. جانچ جونچ - ڳڻ ڳوت - تورتڪ - سنڀال. تخمينو - انداز - شمار - حسابه

– **سوچ ڪرڻ**: فڪر ڪرڻ - انديشو ڪرڻ - ويچار ڪرڻ. ڌيان ڌرڻ - ڳڻ ڳوت ڪرڻ - جانچ جونچ ڪرڻ.

– **سوچ ۾ رهڻ**: خيال ۾ مصروف هجڻ - فڪر ۾ غلطان هجڻ - اوسيئڙي ۾ هجڻ. انتظار ۾ رهڻ.

– **سوچ ۾ ويهڻ**: خيال ۾ ويهڻ - ويچار ۾ رهڻ. ڌيان ۾ هجڻ.

– **سوچ ۾ هجڻ**: فڪر ۾ هجڻ - خيال ۾ هجڻ - سوچڻ.

– **سوچ ويچار ج سوچ ويچارَ** ذ. غور و فڪر - ٻهه ٻڌهه - ڌيان - سوچ سمجهه - جانچ جونچ.

– **سوچ ويچار ڪرڻ**: خيال ڪرڻ - فڪر ڪرڻ - سوچڻ.

– **سوچي سمجهي**: ظرف. ڏسي وائسي - جانچي جونچي - ڌيان سان - غور سان.

– **سوچي گر ج سوچي گر(ت)**: ذ. سياڻو - ڏاهو - عقلمند - داناءُ - هوشيار - سوچيندڙ - عاقل - هوشيار - ڌيان وارو - فڪرمند. جاچيندڙ - جوچيندڙ - ڏسندڙ وائسيندڙ - خيال ڪندڙ - ڳڻ ڳوت ڪندڙ.

• **سوچي ج سوچيون**: ذ. آر (لوهه جو ڇهنبيارو سوچڪو اوزار) سُوئو - سُئي - لوهه جي ڇهنبياري سيخ. جُتين جو ڪم ڪندڙ - جُتيون ٺاهيندڙ - سراڙ - موچي - ماڙيچو.

– **سوچڪو ج سوچڪا**: ذ. صفت. سوچيءَ جو - سوچيءَ وارو - موچڪو - سراڙڪو.

– **سوچيالو ج سوچيالا**: ذ. صفت. سوچڪو.

• **سوچ ج سوچ (ت)**: ذ. صفت. صاف - شفاف - اوجل - اُجلو - اڇو - لچ - شُڌ.

• **سوخت ج سوختون**: ث. [ف. سوخت > سوختن = سڙڻ] سوزش - ساڙو - جَل - پچ - ڪام - پچر - تؤ سيڪ.

– **سوخت ڪرڻ**: جلائڻ - ساڙڻ - پچائڻ - ڪامائڻ - پچرائڻ - سوزش ڪرڻ.

– **سوختگي ج سوختگيون**: ث. سوزش - ساڙو - جَل - جَر - پچ - ڪام. تڪليف - ڏکيائي - مشڪلات - اهنج - ڏنجهه. رنج - صدمو - غم - الم. ڪلفت - بيائي - نفاق - ڦيٽاڙو.

– **سوختني ج سوختنيون**: صفت. ساڙڻ جهڙو - ساڙڻ جي لائق. بيڪار - خرابه

– **سوخته ج سوخته**: ذ. صفت. سڙيل - جليل - ڪاميل - پچيل - باهه لڳل. سوزشي - ساڙي وارو. مصيبت زده - ڏنجهارو.

– **سوختي ج سوختيون**: ث. ڪلفت - بيائي - نفاق - وڇوڙو. رنج - تڪليف - غم - مصيبت - هلاڪت. (صفت). ساڙڻ جي قابل - جلائڻ جي لائق - ساڙڻ جوڳو.

• **سود ج سوديون (ت)**: ث. واسطو - لاڳاپو - تعلق - نسبت - رشتو - ڪم - ڪار - ڪاج - ڌنڌو - ڪرت - مشغولي.

• **سُودُ ج سُودَ(ت)**: ذ. وڻ جو پوررو ٿڙ.

• **سُودُ ج سُودَ**: ذ. (ف). وياج. فائدو - نفعو - متي - اُپت - ڪٽيو - پراپت - لاڀ - اُپراسو - لاهو - وڌاءُ - سوباسو - وٽيپ - بهتري - ڀلائي - چڱائي.

– **سُودخور ج سُودخور**: ذ. [ف. سود + خور > خوردن = کائڻ] وياج وٺندڙ - وياج کائيندڙ - وياج خور. لاڀ خور - نفعو وٺندڙ.

– **سُود در سُود**: ذ. [ف. سُود + در = ۾ + سود] وياج تي وياج - گڏيل وياج.

– **سُودُ ڏيڻ**: وياج ڏيڻ. منافعو ڏيڻ - نفعو ڏيڻ - فائدو ڏيڻ - لاڀ ڏيڻ.

– **سُودُ کائڻ**: وياج کائڻ - لاڀ کائڻ - منافعو وٺڻ.

– **سُودُ لڳائڻ**: وياج مڙهڻ - وياج چاڙهڻ. نفعو رکڻ - لاڀ رکڻ - منافعو رکڻ.

– **سُودمند ج سُودمند**: ذ [ف. سود + مند = وارو] فائدي وارو - مُفيد - نفعي وارو - فائدي مند - وڌاءُ وارو - واڌاري وارو. لاهائتو - سجايو - سڪيارٿو.

– **سُودُ وٺڻ**: وياج وٺڻ. نفعو وٺڻ - لاڀ وٺڻ - منافع وٺڻ.

– **سُودُ هئڻ**: فائدو ٿيڻ - نفعو ٿيڻ.

• **سودا**: ث. [ع. ف. ڪارِي] اجاين خيالن پچائڻ جي بيماري - سوداءُ - جنونُ - ديوانگي - چريائي - خبطُ - پاڳلپڻو - ماليخوليا. رت سڙي گهاٽي ٿيڻ واري هڪ بيماري - ڪارو بلغم. انديشو - فڪر - ڳڻتي. اوسيئڙو - انتظار. عشق - محبت - پيار - موهه - قرب - سينهه. (اسم خاص). انساني جسم جي هڪ طبيعت جو نالو. هندستان جي شاعر مرزا جو تخلص.

– **سودا ٿيڻ**: ماليخوليا ٿيڻ - جنون ٿيڻ - ديوانگي ٿيڻ - فڪر ٿيڻ - چريائي ٿيڻ - پاڳلپڻو ٿيڻ. ڳڻتي ٿيڻ. اوسيئڙو ٿيڻ - انتظار ٿيڻ - انديشو ٿيڻ.

– **سودا ڪرڻ**: ڳڻتي ڪرڻ - فڪر ڪرڻ - خيال ڪرڻ - ٻهه پچائڻ - ويچار ڪرڻ.

— **سَوْدا لَڳڻُ:** خفقان ٿيڻ — جنون ٿيڻ — سوداءَ ٿيڻ. انديشو ٿيڻ.

— **سَوْداوِيُ ج سَوْداوِيُ:** ذ. صفت. سوداء جي طبيعت وارو. سودائي.

— **سَوْداوِيُ مزاجُ ج سَوْداوِيُ مزاجَ:** ذ. صفت وارو.

— **سَوْدا هُجَڻُ:** خفقان هجڻ. خيال هجڻ — فڪر هجڻ — انديشو هجڻ. عشق هئڻ.

— **سَوْداءُ ج سَوْداءُ:** ذ. چريائي — سودا — ديوانگي — ماليخوليا — دماغي خرابي. خفو — اُجايا خيال — پهه. پور — دماغي بيماري.

— **سَوْدائِي ج سَوْدائِي:** ذ. صفت. سوداءَ وارو — پورالو. خفقاني — خبطي — ماليخوليا وارو — پهه وارو. مايوس — مَلُول. احمق — بيوقوف — چٽ — چريٽ.

— **سَوْدائِي بَڻجَڻُ:** چريو ٿيڻ — بانولو ٿيڻ — خفقاني ٿيڻ — پورالو ٿيڻ. عشق ۾ باڳل ٿيڻ. شيدائي ٿيڻ.

• **سَوْدا گَرُ ج سَوْداگَرَ:** ذ. [فـ. سَوْدا = سامان سَٽو + گر = وارو] واپاري — تاجر — تجارت ڪندڙ — واپار ڪندڙ.

• **سُودُ پُودُ (ت):** ظرف. هُوبهُو — اصل اهڙو — ساڳيو — هڪ جهڙو — نَسُ پسُ — همشڪل.

• **سُودَرُ:** اسم خاص. [سن. شودر] هندن ۾ گهٽ ذات — نيچ قوم. (سُودَرَ ج سُودَرَ: سودر ذات جو ماڻهو).

• **سُودرا:** اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ مينگهواڙن جي هڪ ذات.

• **سَودَوُ:** مصدر. [فـ. سودا = ڳنڍل شيءِ] خريد ڪرڻ — وٺڻ — خريدڻ — ڳنهڻ — سوٽو وٺڻ — خريداري ڪرڻ. پئسن سان وٺڻ. مُلهه چڪائڻ — قيمت پچڻ.

— **سَوْداگَرُ ج سَوْداگَرَ:** ذ. واپاري — تاجر — وڻجارو — تجارتي — واپار ڪندڙ — وچائت — بنجارو.

— **سَوْداگرزادو ج سَوْداگرزادا:** ذ. سوداگر جو پُٽ — واپاريءَ جو پٽ.

— **سَوْداگَرِي ج سَوْداگَرِيُون:** ث. وڻجهه — خريد و فروخت — تجارت — سودو — سلفو.

— **سَوْداگَرِي ڪَرَڻُ:** واپار ڪرڻ — تجارت ڪرڻ — وڻج ڪرڻ. ڪاروبار ڪرڻ — خريد و فروخت ڪرڻ — ڏيتي ليتي ڪرڻ — مال جي ڏي وٺ ڪرڻ — مال جي آمدني روانگي ڪرڻ.

— **سَوْداگَرِي مالُ ج سَوْداگَرِيُ مالَ:** ذ. وڪري جو اسباب — فروخت ڪرڻ جون شيون — مال اسباب — ٽيڙ ناڙي — تجارت جون شيون.

— **سَوْدو ج سَوْدا:** ذ. واپار — وڻج — تجارت — سوداگري — خريد و فروخت — خريداري. وَکر — شيءِ — ٿوڪ.

— **سَوْدو بَحالُ ٿِيَڻُ:** خريد و فروخت جو معاهدو طئي ٿيڻ — مقصد حاصل ٿيڻ. مُرادون پُجڻ — سوڀارو ٿيڻ — ڪامياب ٿيڻ — فتحمند ٿيڻ.

— **سَوْدو پاڌو ج سَوْدا پاڌا:** وڻجه واپار — تجارت — خريد و فروخت — مال جي ڏي وٺ.

— **سَوْدو سَلَفُ:** ذ. ريزڪي سيڌو — ريزڪي سامان. کائڻ پيئڻ جي شيءِ خريد ڪيل بزاري شي. سيڌو پاڌو.

— **سَوْدو ڪَرَڻُ:** واپار ڪرڻ — تجارت ڪرڻ. خريداري ڪرڻ — سوداگري ڪرڻ. مٽائڻ — ڏي وٺ ڪرڻ.

• **سُوديش ج سُوديش:** ذ. [سن. سُو = پنهنجو + ديش = ملڪ] پنهنجو ملڪ — وطن.

— **سُوديشِي ج سُوديشِي:** ذ. صفت. ديسي — مُلڪي — پنهنجي ملڪ جو — وطني — پنهنجي ديس سان واسطو رکندڙ — ڳوٺائي (ضد. اوديشي).

— **سُوديشِي ڪَپڙو:** ذ. ديسي ڪپڙو — ملڪي ڪپڙو — پنهنجي ملڪ اندر ٺهيل ڪپڙو.

• **شوڙ ج شوڙيُون (ث):** ٿه چيز — کال — پور — وٽي. گهٽ — گهپو — قوت.

• **سُودُ پُودُ ج سُودُ پُودَ (ت):** ذ. هوبهو — ساڳيو — بجنسي — اصل اُن جهڙو — مشابهتي — نس پس.

• **سُوڌَڻُ (ل — بيلد):** مصدر. سوڌڻ — چونڊڻ. اصلاح ڪرڻ — دُرست ڪرڻ — ٺاهڻ — بنائڻ — سنئون ڪرڻ — ور وڪڙ ڪڍڻ — بنائڻ — سنئون ڪرڻ — سينگارڻ — سنوارڻ. چڪاسڻ — سهي ڪرڻ — جانچڻ. ڳولڻ — تلاش ڪرڻ — نهارڻ — ڍونڍڻ — ڦولهڻ — وڙول ڏيڻ. ڦهلائڻ — پکيڙڻ — وتيڙڻ. شمار ڪرڻ — حساب لڳائڻ — ڳڻڻ — تخمينو ڪرڻ — انداز ڪرڻ — ڪٿ ڪرڻ. بيرجوليءَ کير ۾ سوڌي ڪارائڻ.

— **سُوڌُ:** ث. سڌائي — سنوت — درستي — اِصلاح. آراستگي — سنوار. وڙول — ڳولا — تلاش. ڪٿ — اندازو — تخمينو.

— **سُوڌائي:** ث. سڌائي — برابري — پورائي — سنوت — نيڪائي — آراستگي — سَنوار. اصلاح — درستي — سڌارو. سوڌ — ڳولا — تلاش. اندازو — ڪٿ — تخمينو.

— **سُوڌائِي ج سُوڌائِيُون:** ث. سنوارپ — سڌائپ — برابري — پورائي — سنوت — نيڪائي. سنوارڻ جي مزدوري.

— **سُوڌائڻُ:** صفا ڪرائڻ — اُجو ڪرائڻ. درست ڪرائڻ — سُڌارڻ — نيڪ ڪرائڻ. سنوارائڻ — صحيح ڪرائڻ.

— **سُوڌِپ ج سُوڌِپُون:** ث. سنوت — سڌائي — پورائي — برابري — نيڪائي — سوڌاڻ — درستي — اِصلاح. هڪجهڙائي. سبتائي — سجائي.

— **سُوڌِيو ج سُوڌِيا:** ذ. درست ڪندڙ — صحيح ڪندڙ — سڌاريندڙ — نيڪ ڪندڙ — سوڌيندڙ — سنواريندڙ — اِصلاح آڻيندڙ. ٺاهيندڙ — بنائيندڙ — جوڙيندڙ — خلقيندڙ — اُپائيندڙ — رچيندڙ — صفا ڪندڙ — صفائي ڪندڙ — اُجو ڪندڙ — اُجرو ڪندڙ — پڌرو ڪندڙ — پوِتر ڪندڙ.

— **سُوڌَ سَنوارُ ج سُوڌَنُ سَنوارُنَ:** ث. اصلاح — سُڌارو — دُرستي — نيڪائي — سنوار. ناهه ٺوهه — جوڙجڪ — گهڙ ٻيج — رچنا. صفائي —

اچائي - اُجرائي - اُوجرائي - اوجلائي - پاڪائي.

-- سُودَلُ ج سُودَلَ (ل): ذ. سڌو - سنئون - سُوڌو - درست - بجا - صحيح - نيڪ. سچو - سِپِٽيو - ايماندار - سچار.

-- سُوڌو ج سُوڌا: ذ. سڌو - سنئون - سنئون سڌو. سُبتو. ابو - ڪڙو. نيڪ - برابر - درست - صحيح - پورو. بجا. ايماندار - سچو - سُپٽيو - استباز - سچار. سولو - سڦرو - سريڪو - پوروپورو. سهڻو - حسين - خوبصورت. عاقل - سيائو - سمجهو - سمجه وارو. جفاڪش - محنتي - چست - چالاڪ پاڪ - صاف - اڇو - اُجرو - اُجلو - (حرف جر). ساڻ - گڏ - سميت - جمل - ڪٺو - مليل. تائين - هيستائين - جيستائين. (ث). سوڌي ج سُوڌيون.

-- سُوڌي ڏِگ تي اچڻُ: سنئين راهه تي اچڻ - گمراهي ڇڏڻ. حق پرستي اختيار ڪرڻ.

-- سُوڌي هَلَڻُ: وهنوار ۾ نيڪ هلڻ - ڏي وٺ ۾ پورو هلڻ - رسم رواج ۾ نيڪ هلڻ.

• سُوڌَيتُ ج سُوڌَيتَ (ت): ذ. تحقيق - يڪائي - سچائي - خاطري - پڪ. ڪوجنا - ريسرچ - ايجاد.

• سودڙ ج سودا: ذ. ڪيڪڙي جو هڪ قسم.

• سودا: ث. [انگ. Soda = ڪار] ڪپڙن ڌوئڻ جي ڪار. پيٽ جي سُور جي لاءِ ڪم ايندڙ هڪ تيز پاڻيءَ جو قسم. اريٽيڊ واٽر جو هڪ قسم. اسم خاص. سنڌ ۾ رهندڙ ٺڪرن جو قبيلو.

• سودا واٽَرُ: ذ. هڪ تيز پاڻيءَ جو قسم -- سودا مان بنايل ولايتي پاڻي.

• سوداپورُ: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ تعلقي ڪوٽ غلام محمد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• سوداجار: اسم خاص. ٿر ۾ چيلهار کان پنج ميل ڏکڻ طرف هڪ سرڪاري ناڪو.

• سودائِيُ: اسم خاص. سنڌ جي بلوچن جو هڪ پاڙو.

• سودائِيُ: اسم خاص. ڪاري واري پاڳي ۾ رهندڙ قبيلو.

• سودَرَ: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ قبيلي جو نالو.

• سودرا: اسم خاص. خيرپور رياست ۾ رهندڙ مسلمانن جو هڪ قبيلو.

• سوڪِنُ: اسم خاص. تعلقي گوني يا ٽنڊي محمد خان ۾ تعلقي ميرپور خاص ۾ ديهن جا نالا.

• سودَلُ ج سودِلُون: ث. هڪ قسم جي ننڍڙي پيتي.

• سودَلُ (ٺ): ث. ماتا جي بيماريءَ جو هڪ قسم.

• سودَلُ ج سودَلَ (ل): ذ. صفت. سوديو - دوست - محبوب - يار - دلبر.

• سوديو: (اسم خاص) سودا قبيلي جو هڪ فرد. سُومل جو مڙس. ميندرو - "راڻو سوديو" - مومل راڻي جي ڪهاڻي جو هيرو.

• سوڊِيُ: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو. عورت جو نالو.

• سُورَ ج سُورَ: ذ. سُوئَر (جانور) (ل). ذ. صفت. [س = چڱو + وَر = مڙس] ڀاڳيو - مڙد - سُکيو ماڻهو - شاهوڪار - آسودو - خوشحال.

• سورَ ج سوروُنُ: ث. حرڪت - چرپر - ريڙهو - گسڪو - ڪسڪو.

-- سورِڻُ ج سورڻِيون (ل): ث. وارن لاهڻ جو اوزار - پاڪي - اُسترو.

• سورَ: (اسم خاص). ڪوهستان ۾ رهندڙ ماڻهن جي هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي ديري محبت ۾ تعلقي ماتليءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• سُورَ ج سُوروُنُ: ث. قرآن شريف جو هڪ ڀاڱو يا ٽڪر - سُورة - سورت.

• سُورُ ج سُورَ: ذ. [سن. شُول = تڪليف] تڪليف - درد - ايزاءِ - ڏُک - پيڙا - رنج. جاڪوڙ - ڪشالو - ڪشٽ. افسوس - ارمان - غم - الم. ٻار ڄمڻ وقت عورت کي ايندڙ ايذاءُ. بلڪل سُهڻو - گُلُ. ذ. صفت. صاف سهڻو. مڪمل طور سهڻو.

-- سُورائجڻُ: سور ٿيڻ - سور پوڻ - ايذاءُ ٿيڻ. تمام گهڻو درد ٿيڻ. ڏکوئجڻ - دردمند هئڻ - سورائجڻ - سورن ۾ اچي وڃڻ - مصيبت ۾ اچي وڃڻ. غمناڪ هجڻ. پريشان ٿيڻ. وَڪڙ ڪاٽڻ - بل ڪاٽڻ - بل ڏيڻ - ڦيرا ڪاٽڻ.

-- سُورائيَلُ ج سُورائيَلَ (ت): ذ. سوراتيو - دردمند - ايذائيل - دردي - رنجيده - غمگين - ملول - ڏکويل.

-- سُورائيَلُ مُنهَنُ: ذ. صفت. غمگين شڪل - اُداس - ملول ڏک ڀريو - ڏُجهارو - رُوئنهارڪو - رُنڻو.

-- سُوراٽُو ج سُوراٽا: ذ. صفت. سور وارو. درد وارو - ڏک وارو - ڏکارو.

-- سُوراٽيُو ج سُوراٽيا: ذ. صفت. سوريتو - غمگين - درديلو - سُور وارو - ڏک وارو - درد وارو. (ث. سُوراٽيي ج سُوراٽيِيُونُ).

-- سُورايلُ ج سُورايلَ (ل): ذ. دردن وارو - ڏکن وارو - سُوريتو - درديلو.

-- سُورُ ڏسڻُ: ڏک ڏسڻ - سور سهڻ - درد پسڻ.

-- سُورُ ٿيڻُ: زال کي "ويم جا" سُور ٿيڻ. "ويم جو وقت" ويجهو اچڻ - درد شروع ٿيڻ - ويم جو خيال ٿيڻ - هٿ پير لهڻ جو وقت اچڻ.

-- سُورُ ٿيڻُ: درد ٿيڻ - ايذاءُ اچڻ - تڪليف ٿيڻ.

-- سُورُ پٽڻُ: محنت ڪرڻ - ڪشالا ڪرڻ - جاڪوڙا ڪرڻ - مشڪلاتون سهڻ - مصيبتون سهڻ - ڏاڪڙا ڪڍڻ - رُڪا پٽڻ.

-- سُورُ پچارُ ج سُورَ پچارُونُ: ث. ڏکن جون ڳالهيون - سورن جون ڳالهيون. عشق جي ماجرا.

-- سُورُ پچورُ ج سُورَ پچوروُنُ: ث. سُورَ پچار.

-- سُورُ پوڻُ (ت): درد جاڳڻ. جوجڪي اچڻ - ٻور پون. لالچ ۾ ڪم جي سوچ.

– **سُوْرُ پيڻُ:** ڪاوڙ جهلڻ – غم سهڻ – تڪليف برداشت ڪرڻ.

– **سُوْرَجَڻُ (ت):** دردمند ٿيڻ – ڏکارو ٿيڻ – ڏجهارو ٿيڻ – غمگين ٿيڻ – دردي ٿيڻ – سورائتو هجڻ.

– **سُوْرُ ڏَڪاءُ (ت):** ذ. فوت ٿيل جي قبر تي ٽي ڏينهن ساندهه وڃي ختمو درود ڪرڻ جي رسم.

– **سُوْرُ سِراندي ٿيڻ:** ڏک آڏو ٿيڻ – مصيبت ۾ ڦاسڻ – غم ۾ گرفتار ٿيڻ – مشڪلاتن ۾ پوڻ – دردن ۾ ڦاسڻ.

– **سُوْرَ طَبِيْبُ ج سُوْرَ طَبِيْبَ:** ذ. سور جو طبيب ـ سُورَ لاهڻ وارو – درد دفع ڪرڻ وارو.

– **سُوْرَڻُ ج سُوْرَڻَ (ل):** ذ. چوپائي مال کي وِيامڻ وقت ايذاءُ اچڻ – درد ٿيڻ – سُور لڳڻ.

– **سُوْرِياڻِي ج سُوْرِياڻِيُوْنُ (ل):** ٿ. ٻار ڄڻائڻ واري – دائي.

– **سُوْرِيْتو ج سُوْرِيْتا:** ذ. صفت. سورائتو – درد وارو – دردي – غم وارو – غمگين – ڏک وارو – درديلو – ڏکويل.

– **سُوريو ج سُوريا (ل):** ذ. صفت. سُورَ وارو – سوريتو سورائتو.

• **سورا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سوراٺي (ل – ک):** اسم خاص. هڪ گاهه جو قسم.

• **سوراجُ ج سوراجَ:** ذ [سن. سُوراجيه: سوَ = پنهنجو + راجيه = راج] پنهنجو راڄ – آپشاهي – خود حڪومت – خودمختياري – آزاد حڪومت.

• **سوراجُ ج سوراجَ:** ذ. سوراج.

• **سوراچند:** اسم خاص. تعلقي ننگرپارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سوراخُ ج سوراخَ:** ذ. [ف. سوراخ = ٽنگ] ٽنگ – ڳڙک – سَلُ – ڇيد. رَوزن. دَرزَ – ڏَر – ڏرو – گهِبو. موري – پوزَ – خال.

– **سوراخُ پوڻُ:** ٽنگ پوڻ – درز پوڻ – ڇيد پوڻ – خال پوڻ.

– **سوراخدارُ ج سوراخدارَ:** ذ. [ف. سوراخ + دار = وارو] ٽنگ وارو.

– **سوراخ ڪرڻُ:** ٽنگ ڪرڻ – ڇيد ڪرڻ.

• **سورارو ج سورارا (ٿ):** ذ. صفت. بختاور – خوش نصيب – بخت وارو – سدورو – ڀاڳن ڀريو – سڀاڳو – نيڪ بخت.

• **سورانگُ ج سورانگُوْنُ (ل):** ٿ. سَوڙ – رضائي – لِحاف.

• **سورانگهڻُ:** مصدر. اورانگهڻ – برانگهڻ مٿان وک پوڻ. "چڪيم چگائي. سُورانگهي سُوريءَ تان" (شاهه).

• **سورَبَ ج سورَبُوْنُ:** اسم خاص. هڪ ٻوٽيءَ جي ميرانجهڙي رنگ تي پاڙ. مربي ۾ ڪم ايندڙ.

• **سُورَتَ ج سُورَتُوْنُ:** ٿ. (ع. سُورة) قرآن شريف جو ڪو باب يا حصو – سُورة – سُورَ.

• **سُورَتِ:** اسم خاص. بمبئي علائقي ۾ شهر جو نالو. انگريزن جي اوائلي واپار جي اوائلي ڪوٺيءَ وارو شهر.

• **سُورتِي ج سُورتِيُوْنُ (ل):** ٿ. (پورچوگيز = سورتَ) شرط – لاٽري – قسمت آزمائي. (اسم خاص. هڪ گاهه ۽ گل جو قسم.

• **سورَٺُ:** ٿ. اسم خاص. [سن. سوراشٽر] هڪ راڳڻيءَ جو نالو. راءِ ڏياچ جي زال جو نالو. ٿه صفت. سُهڻي. حسين (زال).

– **سورٺيو ج سورٺيا:** ذ. سورٺ ملڪ جو. سورٺ سر جي ڳائڻ وارا. مڱڻهار.

• **سُورَجُ ج سُورَجَ:** ذ [سن. سُوريه = سج] سج – شمس – آفتاب – خورشيد. سج – تڙڪو – ڪاڙهو. (اسم خاص). هڪ گل جو قسم. سورج مُکي.

– **سُورَجَ بنسي:** اسم خاص. [سن. سوريه + ونش = اولاد] سج جو اولاد سڏائيندڙ. راجپوتن جو سورج گهراڻو – سورج ونسي.

– **سُورَجَ سَنسارُ:** ذ. [سن. سوريه + سنسار = جهان] نظام شمسي – سورج منڊل.

• **سُورَجَ گرهڻُ:** ٿه [سن. سوريه + گرهن = گرفتاري – پڪڙ] سج گرهڻ – ڪسوف – گرفتگيءَ آفتاب. سج جي جهلڪڻ جي حالت.

• **سُورَجُ گُلُ:** ذ. [سن. سوريه + ف. گل] گل جو هڪ قسم – سورج مُکي – سورج منڊل.

• **سُورَجُ مُکِي:** اسم خاص. گل جو هڪ قسم – سورج گل – سورج منڊل – هڪ قسم جو هميشه سج ڏانهن منهن ڪندڙ گل. ٿري ٻرت جو هڪ نمونو (سورج مکي گل جي نموني تي).

– **سُورَجُ مُکِي گُجُ (ٿ):** ذ. هڪ قسم جو ٻرت ڀريل گج. صرف ٽِڪن ۽ ٻرت جي گلڪارين سان.

• **سُورَجُ مَنڊَلُ:** ذ. شمسي دائرو – پڙ.

– **سُورَجُ مَنڊلي:** ٿ. سورج منڊل – نظام شمي.

• **سُوْرَجُ وَنُ ج سُوْرَجَ وَنَ:** ذ. سج جهڙو سهڻو – ڏجا وارو – چمڪندڙ – تجليدار – ڀبڪيدار.

– **سُورَجَ وَنسي:** ذ. [سن. سوريه + ونش = اولاد] سج جو اولاد. هندن جو هڪ مکيہ گهراڻو.

– **سُورَجُ وَنشي:** ذ. سورج ونشي خاندان جو راجا – سورج بنسي.

• **سُورجا:** اسم خاص. هڪ گل جو قسم – سُورجان جو گل.

• **سُوْرجانُ:** اسم خاص. هڪ قسم جو پسارڪو وکر.

• **سُوْرجاڻي:** اسم خاص. ڪَيرٿر جبل ۾ هڪ لڪ جو نالو. تعلقي گونيءَ. ٽنڊي محمد خان تعلقي سجاول ۾ ديهن جا نالا.

• **سُوْر داسُ ج سُوْر داسَ:** ذ. صفت. نابين – انڌو – نابينا – اکين کان

ويندو. (اسم خاص). هڪ اندي شاعر ۽ ڳويي جو نالو – پڳت سُورداس.

• **سورَش ج سورَشون:** ث. [ف. شورش > شوريدن = بغاوت ڪرڻ]. شورش – ڦڙڦوٽ – بيچ ڏڪ – لڙ – شور – مانڌاڻ.

• **سُورگرُ:** اسم خاص. ڪوهستان ۾ هڪ لڪ جو نالو.

• **سُورَگُ ج سُورَگَ:** ذ. [سن. سُورَگ = بهشت]. بهشت – سرڳ – فردوس – جنت.

• **سُورمُو ج سُورما:** ذ. صفت. [سن. شُور = پهلوان – بهادر – غازي – سورهيه – سوروير – جوڌو – ڪويو.

– **سُورماڻو ج سُورماڻا:** ذ. صفت. سورمي جو – سورمي وارو – بهادر جو – پهلوان جو – بهادراڻو.

– **سُورمائي ج سُورمائيون:** ث. پهلواني – بهادري – همت – بلواني – دليري – جوانجهه رَتَ.

• **سُورَنہ ج سُورَنيون (ل):** ث. مزو – لطف – ساءُ.

• **سُورَنجان:** اسم خاص. (ه). هڪ دوا جو قسم.

• **سُورَنجان شيرين:** ث. سورنجان جو هڪ قسم.

• **سورَڻُ:** مصدر. [سن. سر = سَرڻ]. چورڻ – هڪ هنڌان ڪٿي ٻئي هنڌ رکڻ – سيرڻ – هلائڻ – سرڪائڻ – ريڙهڻ – ڪسڪائڻ – ريڙهو ڏيارڻ – گسڪو ڪارائڻ مٿي ڪرڻ (وٽ ٻتيءَ جي) – چاڙهڻ – ڪٽڻ ٻهارڻ – صاف ڪرڻ – مٿو ڪوڙڻ – حجامت ڪرائڻ.

• **سُورِڻُ:** ث. پاڄيءَ جو هڪ قسم. هڪ ول جو قسم.

• **سُورَوُ ج سُورا:** (ل – ٿ): ذ. سُبتو – ساڄو پاسو – سڄڻون پاسو – سُوڌو پاسو – ساڄو هٿ.

• **سُورَه سُورَت ج سُورَتون:** ث (ع) قرآن شريف جي ۱۱۴ سورتن مان هڪ سورت.

– **سُورَهِ اخلاص:** اسم خاص. قرآن شريف جي هڪ سورت – قل هوالله واري سورت.

– **سُورَهِ تبارڪ:** اسم خاص. قرآن شريف جي هڪ عزت واري سورت جو نالو – ۲۹ پاري جي شروع واري سورت.

– **سُورَهِ اسراء:** اسم خاص. قرآن مجيد جي ۱۵ پاري جي سورت جو نالو.

– **سُورَهِ نُور:** اسم خاص. قرآن شريف جي ۱۸ پاري جي سورت جو نالو.

– **سُورَهِ ياسين:** اسم خاص. قرآن شريف جي هڪ مشهور سورت جو نالو.

• **سُورهَ ج سُورهَ:** ذ. صفت. [سن. سُورَ = پهلوان] بهادر – سورمو – پهلوان – دلير – دل وارو – جوڌو – ڪويو – ڳوڌو – مڙس ماڻهو – جرئت وارو – ڇاتيءَ وارو.

– **سُورهاڻو ج سُورهاڻا:** ذ. صفت. پهلواني وارو – پهلوان جو – سُورهيه جو – بهادراڻو – دليريءَ جو.

– **سُورهائي ج سُورهائيون. سُورهيائون:** ث. دليري – پهلواني – بهادري – شجاعت – طاقت – سورمائي – شهه زوراڻي – بي ڊپائي.

– **سُورهيه ج سُورهيه:** ذ. سورو. بهادر – دلير – پهلوان – همت وارو – جوڌو – شير مرد – سورمو.

– **سُورهيائي ج سُورهيائيون:** ث. بهادري – دليري – سورمائي – پهلواني. شجاعت – سُورهيائپ.

• **سُورهڏي:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُورهن:** صفت. [سن. سودش = سورهن] ڳڻپ جو هڪ انگ – ڇهن ايڪن ۽ هڪ ڏهاڪي وارو هڪ انگ ۱۶.

– **سُورهن آنا:** ظرف. (سڄو روپيو). بالڪل – ٺيڪ – پورو – مڪمل.

– **سُورهن آنا سچ هئڻ:** بالڪل سچ هئڻ.

– **سُورهن آنا هئڻ:** سڄو سچ – ٺيڪ هئڻ – سڄو سچ هئڻ – پڪ هجڻ – خاطري هجڻ.

– **سُورهن سنڪار:** ذ. هندن جون ڌرمي ريتون ۽ رسمون – مذهبي رواج.

– **سورهن سينگار:** ذ. عورت جا سورهن قسمن جي زيب ۽ زينت جا سامان – عورت جي سينگار جون سورهن شيون (تفصيل: ڏسو. سينگار).

• **سورهو:** ذ. اَٽڻ لاءِ ويهي ڪان تورو ٿلهو سُٽ.

• **سُورهون:** ذ. صفت. درجي ۾ سورهون – سورهن مان پڇاڙيءَ وارو – ۱۵ ڪان پوءِ ايندڙ نمبر وارو. (ث. سورهين).

• **سورهيو:** ذ. سورهن آنڊ چور (الجو)

• **سوري ج سوريون (ت):** ث. اَنَ کي ڪاٽيندڙ هڪ ننڍو جيت – سُرو.

• **سُوري ج سُوريون:** ث [سن. شُول = ڦاهي. درد] ڦاسي – ڦاهي – سُولي – موت جي سزا. بيماريءَ جو هڪ قسم – ڪاڪوس ۾ رَتَ – ٻُوَر – پيچش – پيچ – رَتُ ٻُور. (اسم خاص). هڪ ڳل جو نالو. افغانن جي هڪ ذات جو نالو. "شير شاهه سوري" هڪ دال جو قسم – مسور – مُهر – مُهري.

– **سُوريءَ تي ننڊ اچڻ:** ڳڻتي نه هجڻ – ڪو به الڪو نه هجڻ – بي انتظار هجڻ – بنان اوسيئڙي جي هجڻ – ڪو به فڪر نه هجڻ – بي اونائي هجڻ.

– **سُوري پوڻ (ت):** گهڻو بغض ٿيڻ – ڪِينو ٿيڻ.

– **سُوريءَ چاڙهڻ:** ڦاسي ڏيڻ – ڦاهي چاڙهڻ موت جي سزا ڏيڻ. مصيبت ۾ اڙائڻ.

– **سُوريءَ مان ڪنڌ ڇٽڻ:** مهانگو ٿيڻ – اڻ لڀ ٿيڻ.

• **سوريجا:** اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **سورينڊَلَ ج سورينڊَلَ (ل):** ذ. (فعل سورڻ مان فاعل) سوريندڙ – ريڙهيندڙ – ريڙهو ڪندڙ – سيرو ڪندڙ.

• **سورينگهہ (ڪ):** هڪ گاهه جو نالو.

• **سَوڙِ ج سَوڙُون:** ث. ٿلهو گرم اوڇڻ. ڪپھ پيل رضائي - پٿرائي - پٿرٿي - جيري.

– **سوڙِ آهر پير ڊگهارڻ:** بندائش آهر خرچ ڪرڻ - اپت سارو ڪيت ڪرڻ - ڪمائي سارو خرچ ڪرڻ.

– **سَوڙِ سارو پير ڪَڍَڻ:** اپت سارو خرچ ڪرڻ - پڇندي، آهر حرج ڪرڻ.

• **سُوڙُ ج سُوڙ (ڪ):** ذ. پٽرجو هڪ قسم.

• **سوڙان (ٿ):** ذ. ٻيرجا ڪندا.

• **سوڙاهہ:** اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **سُوڙو ج سُوڙا:** ذ. صفت. وڙائتو - وڙن وارو - ڳڻائتو - سانجهہ وارو - سُرت وارو - سمجهہ وارو - حيا وارو - شرم وارو - لڄ وارو. مهربان. نيڪ بخت - ڀاڳوارو - ڀاڳوان.

• **سُوڙو ج سُوڙا (ڪڇ):** ذ. طوطو - مٺو - ڇتون (اسم خاص). اولهہ اترجي هوا.

• **سوڙهہ ج سوڙهون:** ث. [سن. سنڪٽ = تنگي - مشڪلات] تنگي - سنگوڙ - گهٽ ڳاهٽ - ٽڙ ٻيڙ - ڀيهہ تنگدستي - سقيم حالت - پئسي جي سوڙهہ - لاچاري حالت - گهٽتائي - ٿورائي - ڪوتاهي - تنگ دلي - تنگ حالي. مشڪلات - ڏکيائي - تڪليف - مصيبت - پريشاني. مهانگائي - ڏڪار - ڏڪر - افلاس. گهرج - ڪاپو - محتاجي - ضرورت - ڪپ. مونجهہ - مونجهائي - دل تي بار ٿيڻ واري حالت.

– **سوڙهاڳ ج سوڙهاڳون:** ث. جاءِ جي تنگي - سوڙهہ. ڳاهٽائي. اڻ لانگهو - ڏاڍو. پختو - پڪو - سخت. چُست - ڇهنيل - چنبڙيل (بدن تي ڪپڙو) ننڍيرو - ننڍو - چوڙو - ڪوتاهہ (بوٽ وغيره). ويجهو - نزديڪ - اوري. (اسم خاص) هڪ شهر جو نالو.

– **سوڙهو ٿيڻ:** تنگ ڪرڻ - بيزار ڪرڻ - لاچار ڪرڻ - پريشان ڪرڻ. ويجهو اچڻ - ويجهو ۽ سوڙهہ ڪرڻ.

– **سوڙهو جهلڻ:** گهٽي جهلڻ - قابو ڪرڻ - بند ڪرڻ - تڪليف ڏيڻ - آزارڻ - پريشان ڪرڻ - لاچار ڪرڻ.

– **سوڙهو سنگوڙو ج سوڙها سنگوڙا:** ذ. بلڪل تنگ - گهٽيل.

– **سوڙهو ڪرڻ:** تنگ ڪرڻ - گهٽڻ - لاچار ڪرڻ - دٻاءُ رکڻ - زور ڀرڻ - زيربار ڪرڻ. تڪليف ۾ آڻڻ - مصيبت ۾ وجهڻ - پريشان ڪرڻ.

– **سوڙهو گهٽڻ:** مجبور ڪرڻ - لاچار ڪرڻ.

– **سوڙهي ج سوڙهيون:** ث. ماپ ۾ گهٽ - ڪوتاهہ. سختي - تڪليف - لاچاري - تنگي - اوکيائي - ڏکيائي. سڪرات - موت جو آخرين وقت. ڪوهي ٻيهارڻ لاءِ ٻيڙيءَ جي تري ۾ ڦاهيل چوڪنڊي ڪڏ.

– **سوڙهي سنگ:** اسم خاص. ڪراچي ۽ هنگلاج جي وچ ۾ جبل جي هڪ سوڙهي وات - سوڙهو لڪ - تمام تنگ پيچرو.

– **سوڙهي ڪُنڊ ج سوڙهيون ڪُنڊون:** ث. ننڍي ڪُنڊ - گوني ڪُنڊ کان ننڍي ڪُنڊ.

– **سوڙهي ڪُنڊ ڦِڪُنڊو:** نوي درجن کان گهٽ ٽنهي ڪُنڊن وارو ٽڪنڊو.

• **سُوڙهہ ج سُوڙهہ (ٿ):** ذ. صفت. هُوڙهہ - تکڙو. نڪار - نڪمو. لاچار - بيزار - پريشان - ڪڪ.

– **سُوڙهہ ٻنڊي ج سُوڙهہ ٻنڊيون:** ث. هر قسم جي روزاني ٻلي جي واپارين جي چوڙي - روزانو هر قسم جي ڏيتي ليتي لکڻ جو ڪاٿو.

• **سُوڙهہ ج سُوڙهون:** ث. ڊوڙ - ڊَڪ - تکي ڊوڙ - ھُڙي - هُوڙهي - رومڙ - سَدّي ڊوڙ - تيز رفتار - سٽ - گهٽ - لوهہ. جُلهہ - ڪاهہ - ڌُوڪ - حملو. جهڙپ - جهٽ - لامارو (پکيءَ جو). تڪليف - سوڙهہ - گهٽ - لاچاري - مشڪلات - تنگي - ڏکيائي - اوکائي. بيماري - اگهائي - ڪمهرائي - لڳائي - ناچڱائي - بي چاقائي. ٻتاڪ - لباڙ - ڊاڙ - لاف - ٽڪ. چالاڪي - عياري - مڪاري - اٽڪل بازي - حرفت. ٻنيءَ جي جهنگ جي وڍ (ٿ). وڍو ڪندو - نيش - ڀالو. ريتيءَ سان مليل چيڪي مٽي.

– **سُوڙها ٻاڙهي ج سُوڙها ٻاڙهيون (ٿ):** ٺ. تکڙ - جلدائي - تيزائي - ڇوهائي - تکائي.

– **سُوڙها ٻاڙهي ڪرڻ (ٿ):** تکڙ ڪرڻ - تيزائي ڪرڻ.

– **سُوڙها ٻاڙي ج سُوڙها ٻاڙيون (ٿ):** ٺ. سُوڙها ٻاڙهي. سُوڙهہ. قحط - ڏُڪر - ڏُڪار - ڪوٽ - اڻ لڀائي. مهانگائي. احتياج - ضرورت - گهرج.

– **سُوڙها ٻاڙي لڳڻ (ٿ):** ڏڪر پوڻ. تڪليف ٿيڻ.

– **سُوڙهہ ڇٽ ج سُوڙهہ ڇٽون (ل):** ث. ربيع ڏيئي هَر ڪاهيل زمين ۾ ڪيل سارين جي ڇٽ.

– **سُوڙهہ ڏڪاءُ ج سُوڙهہ ڏڪاءُ:** ڏڪارُ (ٿ). ذ. آفت جو آواز - ڏهڙاٽ.

– **سُوڙهہ ڪرڻ (ٿ):** ٻنيءَ جو جهنگ وڍڻ - صفائي ڪرڻ.

– **سُوڙهڻ:** مصدر. حملو ڪرڻ - هلان ڪرڻ - ڪاهڻ - ڪاهہ ڪرڻ - جُلهہ ڪرڻ. ڌوڪڻ - تکي ڊوڙ پائڻ. اڻ کيڙيل ٻنيءَ ۾ هَرَ ڏيئي ٻج ڇٽي پاڻي ڇڏڻ (ٿ). ڪاٺڻ - ڇباڙڻ (ڪ).

– **سُوڙهي ج سُوڙهيون:** ث. ڏريل دال - ڏڏر - ڏارو. ادڙ - اڻ ڇاٽيل چڻن جو اٽو - ٻيسڻ (ٿ). ڪمائيت وارو ڪم - ڪمال. دڙو - لَڪ (ٿ).

• **سوز ج سوز:** ذ. [ف. سوز > سوختن = ساڙڻ] ساڙو - جلڻ - پچر - درد - ڏک - غم - زاري - گريہ - (اسم خاص). هندستاني شاعر. منشي محمد مير جو تخلص.

– **سوزاڪ ج سوزاڪ:** ذ. عضوِ مخصوص ۾ ٿيندڙ هڪ بيماري، جو قسم - ٽانڪي جو مرض - پرميل - سَجاڪ - حرقة البول - ساڙي جي بيماري.

– **سوزائتو ج سوزائتا:** ذ. صفت. سوزُ وارو. ساڙي وارو -- تپش وارو -- جلن وارو. درد وارو -- ڏک وارو -- فراق وارو.

– **سوزخوانُ سُوزخوانَ:** ث. [ف. سوز + خوان > خواندن = پڙهڻ] هڪ خاص طرز تي مرثيہ پڙهندڙ.

– **سوزُ خوانِي ج سوزَخوانِيُونْ:** ث. هڪ خاص نموني جي مرثيہ خواني -- نوحہ خواني.

– **سوزَش ج سُوزشُونْ:** ث. ساڙو -- جلن -- ڪام -- تا؛ -- باهہ -- سوختگي. هڪ بيماريءَ جو قسم.

– **سوزَ ۾ سَڙِيْ وَڃَڻُ:** درد غم ۾ گذري وڃڻ. ڏاڍو حيران ۽ پريشان ٿيڻ. فراق ۾ جلڻ -- جُدائي ۾ ڳرڻ -- وڇوڙي ۾ گذارڻ.

– **سوزَنَ ج سوزَنَ:** ذ. ڏک -- افسوس -- رنج -- گوندر. ڏنج -- سوس -- اُرمان -- مصيبت -- تڪليف -- پريشاني.

• **سُوزَنَ ج سوزَنُونْ:** ث. [ف. سوزن = سُئي] ڪپڙن سبڻ جي سُئي -- اِبر.

– **سوزَنْ ڪارِيْ ج سوزَن ڪارِيُونْ:** ث. [ف. سوزن + ڪار > ڪردن = ڪرڻ] ڀرت جو ڪم -- سيبو -- ٽوپو -- بخيو -- سلائي -- ٽانڪو -- ٽاڪو.

• **سُوزِنِيْ:** ذ. هڪ قسم جو ڪپهہ سان ڀريل ڪپڙو. گهڻن ٽوپن ڏنل ڪپڙو.

• **سوسَ ج سوسُونْ:** ث. فڪر -- ڳڻتي -- چنتا -- وسواس. انتظار -- اون -- اونو -- اوسيئڙو. آسرو -- اُميد -- ڀروسو. سنڀال -- خبرداري -- تاب -- پرگهور -- نگهداشت -- پالنا -- پرورش -- سنڀال.

– **سوسَ پُڄَڻُ:** دل کڄڻ -- خيال لهي وڃڻ -- آسرو نہ رهڻ -- اُميد نہ رهڻ. انتظار نہ رهڻ.

– **سوسَ پُلڻُ:** دل کڻي ڇڏڻ -- خيال لاهي ڇڏڻ. آسرو نہ ڪرڻ -- اُميد نہ رکڻ. انتظار نہ ڪرڻ.

– **سوس:** ث. [سن. شش = سُڪڻ] سوڪڙ -- سڪڙائي -- گهٽتائي.

• **سوسَ ج سوسَ:** ذ. [ف. افسوس > سوس]. ڏک -- درد -- رنج -- ويچار. سستي -- ڪاهلي -- ڍلائي -- ٽوٽيائي.

• **سُوساٽُ ج سُوساٽَ:** پاسي مان تکي لنگهڻ جو آواز -- شرڙاٽ -- سوسٽ. باهہ جي ڀڙڪڻ جو آواز -- شوشاٽ. هري هري وات مان ڪڍيل چوڪاري جو آواز -- چپن سان ڪڍيل ڦوڪ -- سُوسراٽ -- چُوڪاٽ -- شوڪاٽ. ڪنهن تتل لوهہ يا ڌاتوءَ تي پاڻي وجهڻ وقت نڪرندڙ آواز -- چُونچو -- چونچاٽ. سُور جو وڏ وٽ.

– **سُوسَٽُ ج سُوسَٽَ:** ذ. هوا جو زور سان لڳڻ جو آواز -- ڪنهن تيز اُڏامندڙ شيءِ جو آواز. نانگ بلا جو ڦوڪاٽ -- شوشٽ. ٻوڙ يا ڀاڄي رڌڻ مهل ديگڙيءَ مان نڪتل آواز -- سُونُ سُونُ -- شُونْ شُونْ. زوردار شوڪارو -- غم سبب ڪڍيل ٿڌو ساهہ. ارمان ۾ ڪڍيل ڊگهو ساهہ. ايذاءُ وقت نڪرندڙ آواز -- سُور مهل نڪتل سنهي دانهہ.

– **سُوسَٽَ ڪَرَڻُ:** زور سان هوا جي لڳڻ يا ڪنهن جي لنگهڻ يا اُڏامڻ جو آواز ڪرڻ. غم جو اظهار ڪرڻ -- شوڪارو ڀرڻ. سُون سُون ڪرڻ -- شُوشُون ڪرڻ.

– **سُوسراٽُ ج سُوسراٽَ:** زور سان لڳندڙ هوا جو آواز -- سُوسٽ -- شُوشٽ -- زُوزاٽ -- سُوسڙاٽ.

– **سُوسڙاٽُ ج سُوسڙاٽَ:** سُوسراٽ.

• **سُوسَادُ ج سُوسادَ (ٿ):** ذ. سَواد -- ذائقو. مزو -- لذت.

• **سُوسادو ج سُوسادا:** ذ. صفت. سواد وارو -- لذت وارو -- ذائقي وارو -- چس وارو -- چسڪي وارو -- ذائقيدار -- مزيدار -- سوادي (ث. سُوسادِي ج سُوسادِيُونْ).

• **سُوسائِٽِيْ ج سُوسائِٽِيُونْ:** ث. [انگ. Society = جماعت -- سماج] سماج -- انجمن -- مجلس -- سڀا -- منڊلي. گروهہ -- ميڙ سٿ. ميل جول -- سنگت -- ساٿ. تمدن.

• **سُوسَرو ج سُوسَرا (ٿ):** ذ. سهرو -- مڙس جو پيءُ (عورت لاءِ) -- زال جو پيءُ (مرد لاءِ).

• **سُوسرِيْ ج سُوسرِيُونْ (ڪ):** ث. چلو -- نوم ماني -- ڪُنٺرو ڊوڊو. ٻي ڊولي ماني (ل).

– **سُوسڙو ج سُوسڙا:** ذ. صفت. اڌو گابرو -- اڌورو. پورو پنو -- درميانو -- وچٿرو -- موافق. ٿورو گرم پاڻي -- ننهن سوسڙو -- ٿڌو -- ٺريل سيتل. بي پرواهہ -- مغرور -- هٺيلو. بخيل -- ڪنجوس -- شُوم (ٿ).

– **سُوسڙو ج سُوسڙا:** ذ. آتش بازي جو هڪ رانديڪو -- ٽونٽو. عورت جو مخصوص عضوو.

– **سُوسڙِيْ ج سُوسڙِيُونْ:** ث. آتش بازيءَ جي رانديڪي جو هڪ قسم -- سُوسُوڙي -- دارونءَ سان ڀريل ٽانُو -- دارونءَ جو ٽونٽو -- هوائي. چڻنگ -- چِڻڪاٽي. چغلي -- گهٽ وڌ ڳالهہ. فساد -- ڦڏو -- فتنو.

– **سوسِڙِي ٻارَڻُ (ت):** جهيڙي جو بنياد وجهڻ -- فساد مچائڻ.

– **سُوسڙِي دُکائِڻُ (ت):** جهيڙي جو بنياد وجهڻ -- فساد مچائڻ.

– **سُوسڙِيْ مَچائِڻُ:** سُوسڙي ٻارڻ -- سُوسڙي دُکائڻ.

– **سُوسُوڙِيْ ج سُوسُوڙِيُونْ:** ث. سوسڙي.

– **سُوسُوڙِيُونْ جاڳائِڻُ:** فتنو جاڳائڻ -- فساد برپا ڪرائڻ.

• **سُوسَ گهيڻْ:** اسم خاص. ٿرَ ۾ ٿيندڙ هڪ گاهہ جو قسم.

• **سُوسمارُ ج سُوسمارَ:** ذ. [ف. سوس = پيٽ گهلڻ + مار = نانگ] هڪ جانور جو قسم -- گلوئي. گوهہ.

• **سُوسَنُ ج سُوسَنَ:** ذ. (ف). آسماني ۽ ڦڪي رنگ تي هڪ گل جو قسم -- نرگس جو قسم. زبان جي شڪل تي هڪ گل جو قسم. ڦڪو رنگ

– هيڊو – زردو – پيلو. زناني سٿڻ جي ڪپڙي جو هڪ قسم، ڳاڙهو تڙ، اڇي ليڪ، ڪارو پيٽو ۽ ڪني زردي.

– **سُوسنُو ج سُوسنا:** ذ. صفت. ڦڪو – ڦڪي رنگ تي – هيڊي رنگ وارو – هيڊو زردو – سونهري رنگ وارو – پيلو. گهاٽو آسماني – نڪو بلو – واڱڻائي رنگ وارو بنفشو.

– **سُوسني ج سُوسنيُون:** صفت. نيرو – آسماني.

• **سُوسَنڊُو ج سُوسَنڊا (ڪ):** ذ. پورو پنو – وچولو – درميانو – وچٿرو – موافق. پورو سورو. رواجي – هالُو چالُو.

• **سَوَسَنگِي (ٿ):** ٿ. ٻوٽي جو هڪ قسم (انڊڙو ٻوٽڙو. جنهن جي ڏانڊي ۾ پست جيڏا هزارها داڻا. دوا طور ڪم اچي – هزارداڻي.

• **سوسَڻُ:** مصدر. گهٽ ڪرڻ – ٿورو ڪرڻ – گهٽائڻ – سُسائڻ – جهپائڻ – ننڍو ڪرڻ – چونو ڪرڻ. ٿورو ٿيڻ – گهٽ ٿيڻ – سُسڻ – سوس ڪائڻ (وهم موجب، آڻ مٺهو، عورت جو پنهنجي ٻاڙي واريءَ جو مکڻ سوسڻ (گهٽائڻ. جوندي "هٿي جو ٻه هٿ، هٿي جو ٻه هٿ").

– **سُوسَ ج سُوسُون:** ٿ. اوڻائي – ڪوٽ قلت – ڪمي – ڪوتاهي – گهٽتائي – تخفيف – لاٿ – ٿورائي. ڪنجوسائي – بخيلي – ڪفايت – صرفو – سانگو – ٿورو خرچائي – ٿور خرچي. ضعيف – ڏٻراڻ – لاغرائي.

– **سُوسا ج سوسائُون:** ٿ. گهٽتائي – ٿورائي – ڪوٽ – درڪار – قلت – اوڻائي – سوس. بخيلي – شومائي – ڪنجوسائي.

– **سوسائِتُو ج سوسائِتا:** ذ. صفت. سوسي وارو – صرفي وارو – بچت ڪندڙ – ٿور خرچائو – ڪفائتي – صرفائي. ڪنجوسائي ڪندڙ (ٿ. سُوسائِتِي ج سوسائِتيُون).

– **سوسو ج سُوسا:** ذ. ڪنجوسُ – بخيل. فڪر – انديشو – اُونو – انتظار – ڳڻتي – اوسيئڙو. (ذ – صفت). سُهائيندڙ – ٿورو گرم – سوسڙو – ٿڌهن سوسڙو.

• **سُوسُو ج سُوسا:** ذ. زنانو مخصوص عضوو – شرم گاهه.

• **سُوسُو:** مرغ وغيره ڪاٺ ڪانيو، وات مان ڪڍيل شوڪاري جو آواز. سيءَ پوڻ وقت وات مان نڪرندڙ آواز.

– **سُوسُو ڪرڻ:** مرغ وغيره ڪاٺ ڪانيو، وات مان شوڪارو ڪڍڻ. سيءَ پوڻ ڪانيو، وات مان ڦوڪاري جو آواز ڪڍڻ.

• **سُوسِيَ ج سُوسيُون (ل):** ٿ. ڪوهه مان پاڻي ڪڍڻ لاءِ تري ۾ سوراخ ٿيل لوٽي. (ٿ. صفت). ٿوري پاڻيءَ واري. اها عورت جا مکڻ سوسي.

• **سُوسِيَ ج سُوسيُون:** ٿ [ف. سوسي > سوس = پٽ ڪيڙون] هڪ گريءَ جو قسم – ڪورين جو هٿ سان اُڻيل عورتن جي شلوارن لاءِ ڪم ايندڙ ليڪن وارو رنگين ڪپڙو – ناسيلو (ٿ)، گيگم (ٿ). اِن ڦيٽهڙ زناني سٿڻ جو ڌوتل رنگين ڪپڙو. ايران جي شهر سوس جي نالي سان ڪپڙو.

• **سُوسيڙو ج سُوسيڙا:** ذ. اونو – اوسيڙو – انتظار – اُدڪو – الڪو – فڪر – سارونڀي – انديشو.

• **سُوشَل:** ذ. صفت. [انگ. Social = سماجي] سوسائٽي جو – معاشرتي – عمراني – تمدني.

• **سُوشلِزم:** اسم خاص. [انگ. Socialism] سوسائٽيءَ جو هڪ نظريو – اشتراڪيت – اجتماعيت.

– **سُوشَلِسٽ:** ذ. اِشتراڪيت جي اُصولن کي مڃيندڙ – اشتراڪي.

• **سوغات ج سُوغاتُون:** ٿ. (ترڪي سوغات) تحفو – سوکڙي – نادري. ڪا ڏنل خاص شيءِ. عمدي شيءِ. نذرانو – پيش – پاکڙي.

– **سوغاتِي ج سُوغاتِيُون:** ذ. ٿ. صفت. ناياب – املهه – خاص. عمده – پسنديده – وڻندڙ – سهڻو – سُٺو – لطيف. تحفي ۾ ڏنل.

• **سوفا:** ذ. [انگ. Sofa = ڪوچ] ويهڻ لاءِ گاديلن سان ڪرسي – ڪوچ.

– **سوفاسيٽ ج سوفا سيٽ:** ذ. مڪمل ٽن گاديلن واريون ڪرسيون. هڪ ٻٽي ۽ ٻه مجرد يا اڪيليون.

• **سُوفار ج سُوفار:** ذ. (ف). تير جو مٿو. سُئي جو ناڪو – ناڪو.

• **سوڪَ ج سوڪُون:** ٿ. سوڪهاڙو – سُوڪَهڙ – نوناڻي – پاڻيءَ جي اڻاٺ – سوڪڙ – پاڻيءَ جي قلت. (ٿ). ننڍن ڪاڻن واري جوئر جو هڪ قسم. (ٿ. پهاج – سوڪڻ.

– **سُوڪَ ٿيڻ:** سوڪهڙو ٿيڻ – ٻوڪ ۾ پاڻيءَ جي قلت ٿيڻ. اَنَ جو سنگ مري وڃڻ – اَنَ ڪاڻ سواءِ سنگ ٿيڻ.

– **سُوڪَڙ ج سُوڪَڙُون:** ٿ. سوڪ – سوڪاڙو – خشڪي – سُوڪهڙ – سوڪهڙو – پاڻيءَ جي اڻاٺ. ٿٿي "فصل جي".

– **سوڪِڙو ج سوڪِڙا:** ذ. صفت. سُڪڻ واري حالت – سوڪائي – سوڪڙو – سُوڪهڙو – پاڻيءَ جي اُڻاٺ – پاڻيءَ جي ڪمي. ٻڪ – ڪاڌي جي گهٽتائي – لنگهڻ – فاقو.

– **سُوڪَهڙو ج سُوڪَهڙا:** ذ. صفت. سڪڻ واري حالت – سوڪ – سوڪڙ – خشڪي – سوڪهڙو – سوڪڙو. ٻک فاقو – لنگهڻ.

– **سُوڪَهڙو ڪڍڻ:** ٻک ڪڍڻ – فاقو ڪڍڻ.

– **سُوڪَهڙو ڪرڻ:** سوڪ ڪرڻ – خشڪي ڪرڻ – سُڪائڻ. هوا ڏيڻ – سج جي گرمي ڏيڻ لاءِ کولي رکڻ – واڻڪو ڪرڻ.

– **سُوڪَهڙِي ج سُوڪَهڙِيُون:** ٿ. صفت. سوڪ واري حالت – سوڪاڙو – سوڪائي – سوڪهڙائي. اَڻاٺائي – پاڻيءَ جي ڪمي – پاڻيءَ جي قلت – خشڪي.

• **سُوڪَ ج سُوڪَ:** ذ. صفت. سُڪل – سخت ٺوٺ – خُشڪ – ڏاڍو – ڪَڙڪ. ڇڳيءِ طرح پڪل – سيڪيل "مانيءِ" يا "فصل" – نرمي ڇڏي ويل ماني. ڏک – غم – ارمان – الم – ڏک – گوندر. تنگي – سوڙهه – ڇوڪائي (پئسي جي) افلاس. بک – فاقہ – فاقو – ڪاڏي جي اٺاٺ. ڪشالو – تڪليف.

– **سُوڪَ مانِيءِ پچائِڻُ:** خوب سيڪت ڏيڻ – سخت مارڻ – سخت سزا ڏيڻ. تعدي ڪرڻ – ڇت ڦٽ ڪرڻ. ڪجهه به نه ڏيڻ. لنگهڻ ڏيڻ – ڪاڏي کان نراس رکڻ.

– **سوڪَ مانِيءِ ڪَرڻُ:** سوڪ ماني پچائڻ.

• **سُوڪَ ج سُوڪُونَ:** ث. سُوساٽ – سُوسٽ – شُوڪو – شُوڪاٽ – ڦوڪ – ڦوڪارو – شوڪارو – شوڪو – ڇوڪارو. [سن. شوڪ = ارمان] ڏک – غم. مقعد – گُٽي. عورت جو جنسي عضوو.

• **سُوڪَرَ ج سُوڪَرُونَ (ٿ):** ث. وڏ ڦڙي مينهن جو زور سان آواز – سخت برسات جو پري کان گجڪار – ڏڏڪو – شوڪو – زوڪو.

• **سَوڪَ ج سَوڪُونَ:** ذ. [سن. سُک – سولائي] سولائي – آساني – سهنجائي – سهولت. آرام – فرحت – قرار – راحت – آنند – سُک. خوشي – سرهائي – ڪِل – ٻُود. (ذ – صفت). سولو – سهنجو – آسان – سهولت وارو.

– **سَوڪاڻِ ج سَوڪائُونَ:** ث. سولائي – سهنجائي – آساني – سوڪائي – سوڪيڙائي – سهولت – سوڪت – سوڪپ.

– **سَوڪائِيءِ ج سَوڪائِيُونَ:** ث. سوڪاڻ.

– **سُوڪَتَ ج سُوڪَتُونَ:** ث. سوڪاڻ – سوڪائي – سوڪپ.

– **سَوڪو ج سَوڪا:** ذ. سَولو – سهنجو – سهولت وارو – سوڪيرو – آسان. آسودو – سُکيو – خوشحال. خوش – راضي – نهال – پرسن. متارو – بدن ۾ ڀريل – ٿلهو.

– **سَوڪيرو ج سَوڪيرا:** ذ. صفت. ٿورو سولو – ٿورو سوڪو – ٿورو آسان. سوک وارو – سهنجاتو – سولائي وارو – سهنجو – آسانيءَ وارو. ٿورو خوش – ٿورو متارو.

– **سُوڪِڙِيءِ ج سُوڪِڙِيُونَ:** ث. سوغات – تحفو. نذرانو – پيٽا. هديہ – ڏالي.

• **سَوڪِڙِيءِ پاڪِڙِيءِ ج سُوڪِڙِيُونَ، پاڪِڙِيُونَ:** ث. سوغات وغيره.

• **سُوڪِمُ ج سُوڪِمي (ل – ث):** سکيو – آسودو – خوشحال.

• **سوگَ ج سُوگَ:** ذ. [سن. شوڪ = ارمان] ڏک – رنج – غم – تڪليف – مصيبت – ارمان – ستم – اندوهه – سياپو – ماتم – زاري. خاوند مرڻ بعد عورت جو اختيار ڪيل طريقو – سُوءَ. مُئل ماتهوءَ لاءِ ڪيل ڏک – مئي جو اٽن. ڏهن يا تيرهن يا چاليهن ڏينهن لاءِ رسمي) ماتم. ميراڻ – ميرائي – ناپاڪائي – نفرت – ڪراهت – حقارت.

• **سُوگَ ج سُوگَونَ:** ث. نفرت – ٻُجان – ڪراهت – حقارت – ڌڪار – ڌپ – بدبوءِ – خراب باش. عورت جي مرد جو مرڻ کان پوءِ اختيار ڪيل طريقو.

– **سُوگ اچڻُ:** نفرت اچڻ – حقارت اچڻ.

– **سُوگارو ج سُوگارا:** ذ. صفت. نفرت وارو – ڪنو – گدلو – گندو – حقارتي. سوگ وارو – نفرت ڪندڙ – پاسو ڪندڙ – ڌوراچو.

– **سُوگالو ج سُوگالا (ت):** ذ. سوگارو.

– **سُوگائِتو ج سُوگائِتا:** ذ. سُوگارو – سوگي.

– **سُوگِي ج سُوگِي:** ذ. سوگارو – سوگالو.

• **سُوگيارو ج سُوگيارا:** سوگالا.

• **سُوگِنو ج سُوگِنا (ٿ):** ذ. صفت. سَنو – موچارو – چڱو – ملوڪ ذ. ڪپڙي جو ناهيل گڏو.

• **سُوگِنِي ج سُوگِنِيُونَ (ٿ):** ث. جويڙ جي راند ڪرڻ جي ساري – گوٽ.

• **سَوگَنُ ج سَوگَنُ (ٿ):** ذ. [ف. سوگند = قسم] قسم – سُنهن – ساک – حلف. ويساهه – پت.

– **سَوگَندُ وجهڻُ:** سنهن ڏيڻ – ساک گهرڻ – قسم وجهڻ. سوگن ڏيڻ.

– **سُوگَندَ ج سُوگَندَ:** سَوگن – سوگن – سوگند.

– **سَوگَندُ ج سَوگَندَ:** ذ. سَوگن.

• **سوگَ ج سوگَ:** ذ. [سن. شوڪ = ارمان] سوگ – ڏک – افسوس – غم.

– **سوگارو ج سُوگارا:** ذ. صفت. سوگارو – سوگ وارو – سُکڙ – ماتامي – سُکڙ – ڏکويل.

– **سوگِي ج سوگِي:** ذ. صفت. ... وارو – ڏکي ملول – غمگين – درديلو.

• **سُوگِرو ج سُوگِرا (ت):** ذ. ڪاٺ جو ٺهيل ٻانڪ وانگر هڪ اوزار.

• **سوگهارو ج سوگهارا:** ذ. لوهار جو اوزار ٻه چيرون وچان ڪلي – جنهن هڪ ٻڪڙ جنهن جي هڪ طرف لغام وغيره جهلي ٻئي طرف روات هڻندا – ڪنهن ڏٺ ڏني تہ "ٻہ زالون اڳٺ هڪڙو" يعني سوگهارو.

• **سوگهو ج سُوگها:** ذ. ظرف. [سن. سُ = چڱي طرح + گرد = پڪڙڻ] قابو – جوٽ – پڪو – پختو – ڏاڍو مضبوط. ڪپ ڪوڙ – محڪم – ثابت قدم – وير جوان – هٽيڪو. صحيح سلامت – محفوظ – سانيبو – ٺانيڪو – سالم – پورو – آجوکو – بي ضرر – بلائتو.

– **سوگهاڻِ:** پڪائي – پختائي – ڏاڍائي – مضبوطائي – محڪومائي. قابو واري حالت.

– **سُوگهائِيءِ ج سُوگهائِيُونَ:** ث. سوگهاڻ.

• **سُوگهوجهلَڻُ:** قابو جهلڻ – مضبوط جهلڻ.

• **سُول**: اسم خاص. هڪ قسم جي مڇي.

– **سَوَلَ(ت)**: ظرف. سويل – سويلو – ساجهر – سوير – اڳواٽ.

• **سولَ**: صفت. [انگ. Civil= ملڪي] مُلڪي – مالي – انتظامي – دِيَواني – تمدني. خليق – مهذب – شريف – حليم – سنجيده. تعليم يافته – پڙهيل.

– **سولَ جَجُ**: (انگ) ديواني مقدمن جو فيصلو ڪندڙ حاڪم – عدالت جو صَاحب – قاضي – مفتي – انصاف ڪندڙ.

– **سولَ سَرجَنُ**: (انگ) غير فوجي ڊاڪٽر – اعليٰ درجي جو ڊاڪٽر.

– **سَوَلَ سَروِسُ**: (انگ) غير فوجي ملازمت. ضلعي جي عملداري.

– **سَوَلَ سَروَنٽُ ج سولَ سَروَنٽَ**: ذ (انگ) وڏي عهدي وارو غير فوجي ملازم.

– **سَوَلُ ڪوڊُ**: (انگَ) ديواني قانونن جو دستور العمل.

– **سَوَلَ ڪورٽَ ج سولَ ڪورٽُون**: ديواني عدالت – ڏيتي ليتي جي مقدمن جَي ڪورٽ – دِيَواني مقدمن جو عدالت خانو.

– **سولَ لا**: ديواني قانون.

– **سَوِلَ لِسٽَ**: مُلڪي ملازمن جي فهرست – سول سروس ۾ ڪم ڪندڙ ملازمن جي فهرست.

• **سُوَلُ ج سُوَلَ (ل)**: ذ. هوشيار – چالاڪ – سياڻو – ڏاهو – سمجهو. موقعو – وجهه – وارو.

• **سُوْلُ ج سُوْلَ**: ذ ساز – ميل – صلح. جوڙ – موافقت – ڳانڍاپو. سهڻي سنباه

• **سُولُ ٿي وڃڻ**: پورو جڙي وڃڻ – سهڻو ٿي وڃڻ – راس ٿي وڃڻ.

• **سُول**: ث. اسم خاص. ننڍي نئن جيڪا ڳاج نئن مان نڪري.

• **سُولانگِڙُ ج سَولانگِڙا (ت)**: ذ سوراخ – تنگ – چيد – پور – ڏر – ڏرو.

• **سُولائي (ڪ)**: اسم خاص. هڪ نئين جو نالو.

• **سَوْلو ج سَوْلا**: ذ. صفت. سليس – آسان – سهنجو – سؤڪو – سڦرو. چڱو. فائديوارو. آسودو – سُکي. ايماندار – سپتيو – سچو.

– **سَوْلائِي ج سَوْلائِيون**: ث آساني – سهنجائي – سهولت. سڏائي – بيهڪ – پورائي – موافقت – موافقي.

• **سولجَرُ ج سولِجَرَ**: ذ (انگ. Soldier) سپاهي – فوجي – فوج جو جوان.

• **سولَنگِي**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سُولَهُ ج سُولَهوَ (ٿ)**: ذ. تڪليف ۾ اچڻ – مشڪلات ۾ پوڻ – ڏکيائي ۾ پوڻ.

• **سُولِهِي ج سُولِهيُون (ت)**: ث. راند جو هڪ قسم.

• **سُولِي ج سُولِيُون**: ث. [سن. شولم = سوري] سُوري – ڦاسي – ڦاهي. مصيبت – تڪليف.

– **سُولِي ڏيڻ**: سُوليءَ تي چاڙهڻ – ڦاسي ڏيڻ – موت جي سزا ڏيڻ.

– **سُولِي تي چڙهڻُ**: ڦاسيءَ تي چڙهڻ – ٽنگجڻ – موت جي منهن ۾ وڃڻ – ڏسي وائسي جو ڪاٽتو ڪم ڪرڻ.

– **سُولِي چاڙهڻ**: ڦاسي ڏيڻ – ٽنگڻ – لٽڪائڻ. موت جي سزا ڏيڻ – تڪليف ڏيڻ – مصيبت ۾ وجهڻ.

– **سُولِي ۽ چڙهڻُ**: ڦاسيءَ تي چڙهڻ – ٽنگجڻ – لٽڪڻ.

– **سُولِي هڻڻُ**: ڦاسي هڻڻ – ڦاهي هڻڻ جان جو عذاب هڻڻ جو ڪاٽتو ڪم هڻڻ

• **سُومارُ ج سُومارَ**: ذ. [سن. سومَ + وار = ڏينهن] هفتي جي هڪ ڏينهن جو نالو – (اسم خاص). هڪ ماڻهوءَ جو نالو.

– **سُومَرُ ج سُومَرَ**: ذ. هفتي جو هڪ ڏينهن – سُومار. ماڻهوءَ جو نالو.

• **سومالاڙِي**: اسم خاص. هڪ بلوچ قبيلي جو نالو.

• **سُوْمانُ ج سُومانَ**: ذ [سن. سو = پاڻ + مان = عزت]. خود عزت – پاڻيهي پاڻ کي ڏنل عزت – سؤمان.

• **سُومانَ پور**: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُومَٽَ ج سَومَٽُون (ت)**: ث. گندگي – غلاظت – ناپاڪائي – پليتائي – بي پاڪائي – گندائي – ميرائي. آرس – آلس – گَمُ – سُستي – ڍلائي – ڍرائي – ڳهير – ڪاهلي – ٽوٽپائي.

– **سُومَٽَ لاهڻ**: گندگي لاهڻ – غلاظت ڦٽي ڪرڻ صفائي ڪرڻ – پاڪائي ڪرڻ – اُجائي ڪرڻ.

– **سُومَٽِي ج سُومَٽِي**: ذ. صفت. غلاظتي – گندو – گندگي وارو – اڻ صفا – ميرو – ڪنو – گدلو – ناپاڪ – پليت. ڦريل – مُلحد – ڪافر. آرسي – ڪاهل – ٽوٽي.

• **سُومرا**: اسم خاص. تعلقي گوني يا ٽنڊي محمد خان جي ٽپي آڳڙي ۽ ٽپي ڪاٽيار ۾ ديهن جا نالا. هڪ قبيلي جو نالو. "سومرا حڪمران جن سنڌ تي حڪومت ڪئي".

• **سُومَرا سَرَ**: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُومراڻِي**: اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُومَراءِ جاگِيرُ**: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُومَرُ سانگِي**: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُومَرڪِي**: اسم خاص. تعلقي گوني ۽ تعلقي ديري محبت ۾ ديهن جا نالا.

• **سُومَرڪِي جاگِيرُ**: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **سومَريٽ**: اسم خاص. تعلقي ننگرپارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُوْمريجِي**: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سومناٿ**: اسم خاص. ڀارت جي گجرات پرڳڻي جو مشهور تاريخي مندر.

• **سَوْمَنْ واري**: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سومهَٽِي ج سومهَٽِيُون (ت)**: ث. رات جو سمهڻ وارو ٽائو – سانجهيءَ

ڪاڻ بعد وارو وقت – عشا – سنجهو – سني لوڪ – سومهياڻي – سوهمياڻي – سمهاڻي – سهماڻي.

– **سومهياڻي ج سومهياڻيون:** ٺ سومهڻي.

• **سونُ:** ذ. [پرا سوترڻ: سن. سُوَرڻ – سون] نهايت قيمتي ڌاتوءَ جو هڪ قسم – ڪٽ نہ چڙهڻ وارو ڌاتو – زَرُ – ڪنچن – ڪُندن – طلا (ذ. صفت). نج – اصل. اُتم – اعليٰ – اُچو – سٺو – عاليشان.

– **سونُ ٿيڻُ:** نصيب وارو ٿيڻ – سڀاڳو ٿيڻ – سدورو ٿيڻ – بخت وارو ٿيڻ – وڏ ڀاڳو ٿيڻ – چڱو ٿيڻ – سٺو سڳلو ٿيڻ.

– **سونُ چاندي:** ذ. زر مال – ڌن دولت – مال ملڪيت – پئسو ڏوڪڙ ڳهه ڳٺو – مال متاع.

– **سونُ کي ڪَسُ نہ هُئڻُ:** سدائين هڪ جهڙو هئڻ – هميشہ هڪ حال ۾ هجڻ. پاڪ هجڻ – صاف هجڻ.

– **سونُ مُٺين سانُ وڙهائڻُ:** بي رياتي ڪرڻ – پورو انصاف ڪرڻ.

– **سونارا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

– **سونارڪو ج سونارڪا:** ذ. صفت. سوناري جو.

– **سونارو ج سونارا:** ذ. صفت. [سن. سُوَرڻ + ڪار = سون ٺاهيندڙ] سون جو ڪم ڪندڙ سون جا زيور ٺاهيندڙ – سونار. سون وارو – سون جو واپاري زرگر – صراف – شراف.

– **سونا سڳ چاڙهڻ:** گهنديون پائڻ – گهنڊ وجهي نهارڻ – شور وجهي ڏسڻ – ڪاوڙ مان ڏسڻ.

– **سونا مکي:** ٺ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر – سون جي مُر مان ٺاهيل هڪ وکر.

– **سونا ورق:** ذ. سون جا ٺاهيل سنها پردا.

– **سونو ج سونا:** ذ. صفت. سون جو – سون وارو – سون مان ٺهيل طلائي – زرين. بلڪل سٺو – خاصو – عمدو – سهڻو – چوکو. نج – نبار – صاف – صفا – پاڪ – پوتر – بي عيب.

– **سونو پاڻي:** ذ. چانديءَ جي زيورن کي ڏيڻ ۾ ڪم ايندڙ سون جو پاڻي – سون جو مُلمعو.

– **سونو پاڻي چاڙهڻ:** چانديءَ جي ڳهہ کي مُلمعو چاڙهڻ.

– **سونو پاڻي ڏيڻ:** سونو پاڻي چاڙهڻ.

– **سونو پاڻي ڪرڻ (ت):** سونو پاڻي چاڙهڻ. اچڻ لاءِ مرحبا ڪرڻ – آجيان ڪرڻ – ڀلي ڪار ڪرڻ.

– **سونو سڄُ اُڀرڻُ:** سڀاڳو ڏينهن ٿيڻ – فائدي وارو ڏينهن هجڻ – سدورو ڏينهن ٿيڻ.

– **سونو ڪٽورو هٿ ۾ هُئڻُ:** پنڻ کان آر نہ هئڻ – فقيريءَ جو رستو اختيار ڪرڻ – گداگريءَ کان شيڪو نہ ڪرڻ.

– **سونو ٽڪ وجهڻ (ت):** عزت رکڻ – وڏو مان ڏيڻ. وڏو ٿورو ڪرڻ.

– **سونهري ج سونهري:** ذ. صفت. سون جي رنگ جهڙو – سونو – طلائي – زرين. ڳاڙهاڻ تي مائل – ڳاڙهيسرو. تجلا ڪندڙ – تجلائي – ٻڪندڙ – چمڪندڙ.

– **سونيارو ج سونيارا (ٺ):** ذ. صفت. سون جو – سونو – طلائي – زرين.

– **سوني ٻانهن هٿ ۾ هُئڻ:** معتبر ضامن هئڻ – ڪولادار هئڻ. اسودو ماڻهو هٿ ۾ هجڻ – ڪو شاهوڪار ماڻهو چيلو هجڻ.

– **سوني ٽنڊ سان ڪَچڻ (ت):** سٺي هلت ڪرڻ – چڱي چال هلڻ – سٺي روش اختيار ڪرڻ. ڪنهن کي وڏي عزت يا مان ڏيڻ.

– **سوني دانگي چڙهڻ (ت):** سخت ڏڪار پوڻ – اناج جي تمام کوٽ پئجي وڃڻ.

– **سوني ڪلنگي هُجڻ:** وڏو ماڻهو هُئڻ – معتبر هئڻ.

– **سوني ماڪ سان مٺي ڏيڻ:** قرض وري موٽائي نہ ڏيڻ – اُڌار واپس نہ ڪرڻ.

• **سوناپ (ل):** ٺ. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **سوناري (ل):** ٺ. زناني سٿڻ جي ڪپڙي جو هڪ قسم (پيلو ٺارنگي ليڪڻ ءِ وٽ ڳاڙهي). سونارن جي عورت.

• **سونا سيرو:** ذ. دوا طور ڪم ايندڙ پسارڪي وکر جو هڪ قسم.

• **سوناف (ڪ):** ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم رنگ سونهري.

• **سوناگيرو:** ذ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر. ڳاڙهي، ڦڪي سونهري رنگ جي مٽي.

• **سونامکي:** ٺ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر – سون مکي.

• **سوناڻي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سُونٻ ج سُونٻون (ت):** ٺ. سونگ – سُوگ – ڪراهت – نفرت ڌڪار – چوپ – شيڪو – چيڪو.

– **سُونٻ ڪرڻ:** سونگ ڪرڻ – سُوگ ڪرڻ – پاسو ڪرڻ – نفرت ڪرڻ – ڪراهت ڪرڻ – ڌڪار ڪرڻ – شيڪو ڪرڻ.

• **سُونٻتي ج سُونٻتيون (ٺ):** ٺ. منهن جو پاڳو – چهري جو حصو مهانڊو – شبيهہ.

• **سُونٻي ج سُونٻيون (ٺ):** ٺ. ٻاجهري (پوکيل) جا گونج.

• **سونٽ ج سونٽون (ڪ):** ٺ. ڪپڙي وغيره کي ڪترڻ جو اوزار – ڪتر – قئنچي.

• **سونٽ ج سونٽون:** ٺ. سڌائي – سنواني – ليول – متجري – هڪجهڙائي. سولائي – سهنجائي – آساني – سوکائي – سمجهہ – هوش. اٽڪل – تجويز – رٿ – رٿا.

– **سونٽانو ج سونٽانا (ڪ):** ذ. صفت. سمجهہ وارو – عقل وارو – عقلمند – عاقل – سيانو – سمجهو.

— **سُونْتَرِڻُ**: مصدر. سنوت تي اچڻ – سڌي واٽ تي اچڻ – سڌرڻ – سالم ٿيڻ – هوشائتو ٿيڻ – سياڻو ٿيڻ.

• **سُونْتَرَڻُ (ل)**: مصدر. سولو ٿيڻ – سهنجو ٿيڻ – آسان ٿيڻ – سوکو ٿيڻ. سڌرڻ – ڏاهو ٿيڻ – سياڻو ٿيڻ.

• **سُونْتَڻُ (ل)**: مصدر. خريدي وقت ٿوري رقم اڳواٽ ڏيڻ – سوٿي ڏيڻ – بيانو ڏيڻ – پيشگي ڏيڻ. ائڊوانس ڏيڻ.

• **سُونْٿيو ج سُونْٿيا (ٿ)**: ذ. ڪانون جي هيٺان رکڻ جو نوڙي يا ڪکن جو ٺهيل چڪرو – سينهون – مُوڙي – هُوڙِيُ – مولهاٽو – سينهي.

• **سُونْٿو ج سُونْٿا (ل)**: ذ. ڏُڪو – ڏَنڊو – سوٽو – ٿلهي لٺ – ٻانڊو – (ٿ) سونو (ذ. صفت). ٿلهو – متارو – ڏڌمتو – مٽڪو.

• **سُونْٽِي ج سُونْٽِيُونْ (ڪ)**: ٿ. نڪ جو سوراخ – ناڪوٽي – چونٽي – ناس.

• **سُونْٽِي ج سُونْٽِيُونْ (ٿ)**: ٿ. پيٽ جو وچ – ڌن – ناف.

• **سُونْٺَ (ٿ)**: ٿ. وکر جو هڪ قسم – سُڪل ادرڪ – سُنْڊَ.

• **سُونْگَهَڻُ (ل)**: مصدر. سونهائڻ – راڊ ڏيکارڻ. موڪلڻ. لَهَڻُ – لَبِڻُ – هٿ اچڻ – ملڻ. سُڃاڻڻ – پڇاڻڻ – شناخت ڪرڻ. تَڪڻ – جاچڻ – ڏسڻ – پسڻ – نهارڻ. ارادو ڪرڻ – نيت ڪرڻ – خيال ڪرڻ – ويچار ڪرڻ. اميد ڪرڻ – آسرو ڪرڻ. اختيار ڪرڻ – وَسُ ڪرڻ. پسند ڪرڻ – قبول ڪرڻ. خريداريءَ وقت ڪجهه رقم اڳواٽ ڏيڻ – سوٿي ڏيڻ – بيانو ڏيڻ – پيشگي ڏيڻ.

• **سُونْگو**: سونهايو – ڏيکاريو.

• **سُونْگو ج سُونْگا (ڪ)**: ذ. صفت. سونهون – واقف – ڄاڻو – سُڃاڻو – واقفڪار – ڀومِي.

• **سُونْڻِي**: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُونْپارُ**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سونُ پِٽَ**: ذ. جبل جو ٻوٽو. رات جو ٻري. سج ڏي لڙندو آهي. دم ڪشيءَ لاءِ ڪارگر. سُڪائي، گهوٽي، ڪڪڙ جي ٽريل آني مٿان وجهي، دم واري کي ڪرائجي.

• **سُونْپِڙِيُ (ٿ)**: ٿ. ٻرت جو هڪ قسم (ڪنڊي شڪل تي).

— **سُونْپَ ج سُونْپُونْ**: ٿ. حوالي ڪرڻ جي حالت – سپردگي – ذميداري – قبضو – چارج. سنڀال – رکيا – نگهباني – رکشا – نگهداشت. پارت – سپارت.

• **سُونْپَڻُ**: مصدر. [سن. سم = چڱي طرح + ارپ = ڏيڻ] سپرد ڪرڻ – حوالي ڪرڻ – چارج ۾ ڏيڻ – قبضي ۾ ڏيڻ – ذميداريءَ ۾ ڏيڻ – ذمي ڪرڻ – ارپڻ. سنڀال ۾ ڏيڻ – هٿ ۾ ڏيڻ – رکيا ۾ ڏيڻ – نگهبانيءَ ۾ ڏيڻ. پارت ڪرڻ – سفارش ڪرڻ.

• **سُونْپُورُ**: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُونْجَڙو ج سُونْجَڙا (ل)**: ذ. صفت. گجهيءَ طرح ملڪيت گڏ ڪندڙ – لِڪَ ۾ مايا ميڙيندڙ – گجهڙو. ڪنجوس – مکيچوس – چمڙچوس – بخيل. (ذ). واڍڪي اوزار جو هڪ قسم – ننڍڙي ڪارائي. وڻ جو هڪ قسم – سُنانجڙو – سُهانجڙو.

• **سُونْجهَ ج سُونْجهُونْ**: ٿ. ڳولا – ڦولها – تلاش – نهار – جاچ – تجسس. جاچ جوچ – پڇا ڳاڇا – دريافت. ڄاڻ – سُڌ – سماءُ. عقل – هوش – دماغ. خبر – معلومات – واقفيت – ٽوس ٽُوس.

— **سُونْجهڙو ج سُونجهڙا**: ذ. صفت. ڳوليندڙ – نهاريندڙ – تلاش ڪندڙ – جاچيندڙ – ڦولهيندڙ – دريافت ڪندڙ.

— **سُونْجهَ سُونْجهَ لائِڻُ**: هيڏانهن هوڏانهن نهارڻ – ٽوس ٽُوس ڪرڻ – جاسوس پائي ڪرڻ – ناسُون هڻڻ.

• **سُونْجهَڻُ**: مصدر. [سن. سُوجِ = خبر پوڻ] ڳولڻ – ڦولهڻ – ڍونڍڻ – تلاش ڪرڻ – جاچڻ. جاچ رکڻ – خبر وٺڻ – سُڌ وٺڻ – سماءُ وٺڻ – سنڀال لهڻ. واٽ نهارڻ – تڪڻ. ڏسڻ – نهارڻ – پسڻ. ٽوس ٽوس ڪرڻ – ٽوسڻ. خيال ڪرڻ – سوچڻ – ويچار ڪرڻ.

• **سُونْجهڻو ج سُونْجهڻا**: ذ. صفت. ڳوليندڙ – ڳولڻو – ڦولهڙو – سُونجهيو – پرسان – پڇ پڇيو. ٽوس ٽوس ڪندڙ – ٽوسڻو. عجب جهڙو – عجيب. هُوس ناڪ – لوڀي – لالچي – طمعي.

— **سُونْجهو ج سُونْجها (ٽ)**: ذ. صفت. ڳوليندڙ – ڳولائو – واقف – ڄاڻو – خبردار. سونهون – رهبر – پيشوا – هادي. اڳواڻ.

• **سُونْجهيو**: سُونجهو.

• **سُونْڄَ ج سُونْڄُونْ (ل)**: ٿ. ٿورو آواز – ڀڻڪار – ڀڻڪاٽ. ڪڙَ.

— **سُونْڄو ج سُونْڄا**: ذ. آواز – غوغاءُ – ڪڙڪو – ڪڙَ. سانباهيءَ. ڄرڪ – سنڀت. فڪر – الڪو – اُڏڪو – انديشو – ڀؤ – ڊپ – خوف – ڊر – ڊڄ – سنڪو – خطرو. واڍڪي اوزار جو هڪ قسم – ڪارائيءَ جو هڪ قسم.

— **سُونْڄَرُ ج سُونْڄَرَ**: ذ. ڳڻتي – اوسيڙو – فڪر – انديشو – الڪو – اڏڪو. ماندڪائي – وسوسو. ڪاروٺڻ.

— **سُونْڄو لائِڻُ**: لامارا ڏيڻ.

— **سُونْڄَرُ لوڻُ**: ذ. ڪارولوڻ.

• **سُونْڊرو ج سُونْڊرا (ٿ)**: ذ. پاڻيءَ تي ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم.

• **سُونْڊِڙُ**: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُونْڊَ (سُونْڊِ) ج سُونْڊُونْ (سُونْڊرُونْ)**: ٿ. [سن. شُنْڊا] هاٿيءَ جو ڊگهو نڪ – سُونڊ. ڏوناڙ – ڏون – ٻوٿ – ٻوتاڙ. منهن ۾ ڪاوڙ جو گهُنڊ – گهُنج – شور. ڦوڪ – شوڪ – ڪاوڙ – غصو – شوخي. ريل جي انجڻ اڳيان ٺهيل لوهي ڇڄهري.

— **سُونْڊ پائِڻُ (سُونْڊرُ پائِڻُ)**: ڪاوڙ مان ٻرون گهنجائڻ – شور وجهڻ –

گهَنڊ وجهڻ - ٿُوڪڇڻ - ڪاوڙ ڪرڻ - غُصو ڪرڻ - رنج ٿيڻ - ناراض ٿيڻ - منهن سڄائڻ.

• **سُونْڊا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سُونْڊِڙ:** اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُونْڊِرو، سُونْڊِڙ:** ذ. صفت. مُنهن ۾ گهنڊ وجهندڙ - منهن سُڄيل - گهَنڊِڙ - ڦوڪيل - ناراض.

— **سُونْبو (سُونْڊِرو) ج سُونْبا (سُونْڊِرا):** ذ. صفت. سُونڊ منهون - سُونڊ مک - سُونْڊِرُ.

— **سُونْڊِ وِڌائِڻُ (سُونْڊِرُ وِڌائِڻُ):** شور وجهڻ - منهن ۾ گهنڊ وجهڻ - ناراض ٿيڻ - ڪاوڙجڻ.

• **سُونْڊَڻُ (ل):** مصدر. واپس اچڻ - وري اچڻ - موٽڻ - ورڻ - موٽي اچڻ - واپسي ڪرڻ.

• **سُونڊو ج سُونْڊا (ت):** ذ. ڪچين ليڻ مان ٺهيل ڪارو - ڇپو - ٽوڪرو - ڇبلو. پکيءَ جو هڪ قسم - ڳجهه (ل).

• **سُونْڊِي:** اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُونْڊَ ج سُونْڊيُونْ:** ث [سن. شُنْڊا: شُونْڊَ = سُونْڊِ] هاٿيءَ جو ڏگهو نڪ - سُونڊ. ڏوناڙ - ڏونُ - ٻوٿاڙ - ٻوٿاڙو - ٻُوٿُ. ريل جي اڳيان ٺهيل لوهي پڃرو.

• **سُونْڊِلو ج سُونْڊِلا (ل):** ذ. لٺيءَ يا ڄار جي سنهين ڪاٺين مان ٺهيل ڪارو - ٽوڪرو - ڇبلو - ڇپو - ڏلهو - ٽپڙو.

— **سُونڊِو ج سُونْڊِا:** ذ. سُونْڊِلو - سُونڊو.

• **سُونْڊِڻُ:** مصدر. ڳولڻ - سونگهڻ - ڊونڊڻ - جاچڻ - نهارڻ - ڦولهڻ. ٽوسڻ - ٽُوس ڪرڻ.

• **سُوڙرو ج سُوڙرا (ل):** ذ. صفت. چڱو ڀلو - تندرست - ٺيڪ - جوڀ - چاق - تازو - توانو. طاقتور - ٻلي - زوراوَرُ - بهادر. هوشائتو - هوش ۾ - سالم. (ضد. اُونرو = ڏنگو).

• **سُونْسُ ج سُونْسُ (ث):** ذ. قسم - سنهن - ساک - ويساهُ - حلف - سَگَنْدُ - سوڳَنْدُ. وچن - انجام - ٻول.

• **سُونْسارُ ج سُونْسارُ:** ذ. [سن. سُونْسار = دنيا] سنسار - دنيا - جهانُ - جڳَنْدُ - جڳت. دنياوي ڏَنْڌا - گهَرُ ٻارُ - ٻارُ ٻچا - گهرو معاملا. چوٻول (ڪنهن ڳالهه) - سُڻ سُن.

• **سُونْسو ج سُونْسا:** ذ. وسوسو - شڪ - گمان - سَنْسو - ڀرم - وَهم.

• **سُونْ سُونْ:** ث. (آواز) شُونْ شُونْ - نڪ مان نڪتل آواز - سنگهڻ جو آواز - ٻاڦ واري ٻاٽيءَ جو آواز - زور سان هوا لڳڻ جو آواز - سُوسڙاٽُ - شُوشٽ - سيسڙاٽ.

• **سُونْڦَ ج سُونْڦَ:** ذ. ٻساڪري وکر جو هڪ قسم - هڪ قسم جي ٻوٽي جو خوشبودار ٻج جو داڻو - وَڏَڦَ - وَڏَڦَ - باديان.

— **سُونْڦَ رُومِي:** ذ. سونڦن جو هڪ قسم.

• **سُونڪِڻِي ج سُونڪِڻِيُونْ (ت):** ث. ناس - نسوار. ناس جي دٻلي - سُونگهي - سونڪي.

• **سُونْڪو ج سُونْڪا:** ذ. [سن. شَنْڪا = ڊپ] ڊَپُ - هراس - خوف - ڀؤ - ڏَرُ - ڊِڄ - فڪر - ڳڻتي - انديشو - اُڌڪو. ڍَرُ جي بيماري - سهڪو.

• **سُونْگ ج سُونْگون (ت):** ث. پوشيدگي - صفائي - سٿائي. نفرت - ڌِڪار - ڪراهت - سُوڳ.

— **سُونْگارو ج سُونْگارا:** ذ. صفت. سُونگ وارو - سُونگ ڪندڙ - سُوڳارو. صفائي وارو - صفائي پسند - اجرو - اوجل.

— **سُونْگ ڪَرڻُ:** ڪنهن گهٽتائي سبب استعمال نه ڪرڻ. ڪراهت ڪرڻ - سُوڳ ڪرڻ.

• **سُونْگِڙِي ج سُونگِڙِيُونْ:** ث. ڪپهه جي ڳوڙڙي جي ڪَلَ يا ڇلڙو - سُونگڙي.

— **سُونْگَڙِي ج سُونْگِڙِيُونْ (ت):** ث. ڪپهه نڪتل ڳوڙڙو - سونگري ڪپهه جي ٻوٽي (ل).

• **سُونْگَل:** اسم خاص. ڪراچيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سُونْگَ:** ذ. چونگي - محصول - ناڪو - اڪٽ - لوازمو.

• **سُونْگڻُ (ل):** سُونگهڻ. سنگهڻ - ٻوءِ وٺڻ - نڪَ سان واسُ وٺڻ.

— **سُونْگڻُ ج سُونْگڻَ:** ذ. پٽڻ تي اڳاڙيل محصول.

— **سُونْگِي ج سُونْگِي:** ذ. صفت. محصول اڳاڙيندڙ - وصولي ڪندڙ - ناڪي وارو - اڪٽ وٺندڙ - چونگيءَ وارو. (ث) چونگي - محصول.

• **سُونْگِٽو ج سُونْگِٽا (ت):** ذ. اڌ گول جي شڪل تي ٺنڊي ٻسري - ڳَتُو وجهي پچايل اڌ گول جي شڪل تي ماني - اڌ گول ڳَتُوياري.

• **سُونْگِٽِي ج سُونْگِٽِيُونْ (ت):** ث. ڳَتُو وجهي اڌ گول جي شڪل تي پچايل ماني. ڏنبي جي چربيءَ کي ڪاڙهي سٽپ ڪڍي ڇڏڻ بعد ۾ بچيل چربي. ڪاڌي طور استعمال ٿيندڙ. ناس - نسوار جي ڏٻلي - (ث. صفت). اُبري - ضعيف - ڏُٻري - لاغر - نحيف (ت).

• **سُونْگو ج سُونْگا:** ذ. [سن. شُلڪَ] ڪاٺ جو داٻلو - ڪاٺ جو ٻهڳڻ. ساز جو هڪ قسم - طبلو - ڏڪڙ. (ڪ) سُوئر جو ڏند - ڪاٺه.

— **سُونْگِي ج سُونْگِيُونْ:** ث. ننڍڙو سونگو - دٻلي - سُونگٽي.

— **سُونْگِيءِ ساٿُ (ل):** ذ. شاديءَ جي هڪ رسم - گهوٽ ۽ ڪنوار اڳيان دٻليءَ رکڻ ۽ ڳائڻ جو هڪ ساٿُ.

• **سُونْگهَڻُ:** مصدر. سنگهڻُ - نڪ سان هوا وٺڻ - ٻوءِ معلوم ڪرڻ - واسُ وٺڻ. ناسُون هڻڻ.

• **سُونْگهِي ج سُونْگهِيُونْ:** ث. سونگي.

- **سوٺلِ:** اسم خاص. عورت جو نالو (سوني ءَ جو اسم تصغير) – دودي سُومري جي ڌيءَ جو نالو.
- **سوٺلِ ٻهڻ:** اسم خاص. تعلقي ملي ءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سونَ مَکائِي:** ث. پسارڪي وکر جو هڪ قِسم – سونا مَکِي.
- **سونَ مياڻِي:** اسم خاص. بلوچستان جي هڪ ساموندي بندر جو نالو. (ڪراچيءَ کان ۲۴ ميل پري).
- **سوڻَنْ:** اسم خاص. تعلقي اُٻاوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سُوڻَڻُ(ل):** مصدر. سواد وٺڻ – ذائقو وٺڻ – چکڻ. فال وٺڻ – سُوڻ ڪرڻ – سَگڻ ڪرڻ.
- **سونواهُ:** ث. اسم خاص. تعلقي گڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سونو ٻنڊي:** ث. اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- – **سُونهَنَ ج سُونهَوُنْ:** ث. [سن. شوڀن: پرا. سوهڻ] سوڀيا – حُسن – خوبصورتي – سونهپ – سهڻائي – زيب – زينت – سُندرتا. ڏَما – چمڪو – چلڪو.
- – **سُونهارو ج سُونهارا:** ذ. صفت. سونهن وارو – خوبصورت – سهڻو – سُندر – سوڀياوان – ملوڪ – زينت وارو – وڻندڙ – موهڻ – موهيندڙ. هردل عزيز – ڪِل مُک – سباجهڙو – نيڪ سِياءُ – حليم – نرم طبيعت وارو. ڀلارو – سڳورو – پاڪ – شريف – اشراف. ظاهر – پڌرو – مشهور. (اسم خاص). ماڻهوءَ جو نالو.
- **سُونهارو ٽِڪِي:** اسم خاص. تعلقي ميروخان ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سُونهارِي ج سُونهارِيُون:** ث. ڏاڙهي – ريش – سُنهاري. ڪورين جي اصطلاح ۾ تاڃيءَ سنوارڻ جو هڪ اوزار (ت). (ث. صفت). زينتدار – خوبصورت – چڱي – عمدي – ڀلي – خُوب.
- **سُونهائِڻُ:** مصدر. دڳ لائڻ – واٽ ڏيکارڻ – واٽ لائڻ – رستو لائڻ – سُونهون ڪرڻ – واقف ڪرڻ. هلائڻ – ٻسائڻ – وٺي وڃڻ – گستاخ ڪرڻ – هيرائڻ – حجتي ڪرڻ. سيبائڻ – ٺهڻ – جڳائڻ – وڻڻ – سهڻو لڳڻ – پورو لڳڻ – موزون لڳڻ – نباهڻ – ٻجا آڻڻ – ٻجائڻ – پاڙڻ – پورو ڪرڻ – سرانجام ڪرڻ – وفا ڪرڻ – سچو ٿيڻ.
- – **سُونهائِي ج سُونهائِيُون:** ث. اڳواڻي – رهبري – رهنمائي – پيشوائي – معلمي – جهانگذاري. سُونهپ – واقفيت – ڄاڻ سڃاڻ – پڇاڻ.
- **سُونهالو ج سُونهالا(ڪ):** ذ. صفت. سونٺالو – سُنٺالو. زياده – سرس.
- **سُونهَپَ ج سونهَپُون:** ث. اڳواڻي – رهبري – رهنمائي – سُونهائي. معلومات – سُڌ سماءُ – خبرچار. شاهدي – گواهي – ثبوت. سُهڻائي – خوبصورتي.
- **سوُنهَڙ:** اسم خاص. تعلقي بدين. تعلقي ميرپورخاص ۽ تعلقي ٽنڊي باگي ۾ ديهن جا نالا.
- **سوُنَهَرِي:** ث. صفت. [سن. سُوَرڻُ = سون] سون جي رنگ جهڙي. چمڪندڙ (ذ). سارين جو هڪ قسم (ڪ). (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو (ت). تعلقي گوني. تعلقي ٽنڊي الهيار. تعلقي ڏگهڙي. تعلقي روهڙي. تعلقي عمرڪوٽ. تعلقي ٽنڊي باگي. تعلقي ميرپور ساڪري ۽ تعلقي ميرپور بٺوري ۾ ڪن ديهن جا نالا.
- – **سوُنَهَرِي شَعَنْدُ (ت):** ذ. گهوڙي جي رنگ جو هڪ قسم.
- **سُونهَرا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر ڪراچي ۽ حيدرآباد ۾).
- **سُونهَڻِ ج سُونهَڻِيُونْ:** ث. ٻيڙي – ٻيڙي – ڪشتي – ٻيڙي. ڪاٺ کي چلڻ ۽ پالش ڪرڻ جو هڪ رواٽ.
- **سُونهَڻُ:** مصدر. [سن. شوڀن = خوبصورت] سهڻو لڳڻ – زيبدار ٿيڻ. خوبصورت لڳڻ – حسين لڳڻ. سُونهڻ – ٺهڻ – ڄڳائڻ. سيبائڻ – ڳولڻ – جاچڻ – ڏسڻ. (ج سونهَڻ: ذ) ڪاٺ جو سُوئو – ڪاٺ جي ڪِلي – ڪاٺ جي سيخ – مارڦو – ڪُشُل. سمنڊ جي پاڻيءَ تي ٿيندڙ مال لاءِ مئو ۽ طاقتور گاهه "ڪاري جيئن ڪرن. رنگ مڙيئي واسيا. سونهڻ جيئن سيٺن. مٺو ساءُ نه مٺيو".
- **سُونهُونْ ج سُونهانْ:** ذ. صفت. رهبر – واقفڪار – ڄاڻو – خبردار – معلومات رکندڙ. اڳواڻ – هادي – پيشوا – مهندار – سردار – معلم – اڳواڻ – آرڪاٽي.
- **سُونهِي:** اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سُونهِيرا:** اسم خاص. ڪوهستان ۾ رهندڙ هڪ قبيلي جو نالو.
- **سُونهيرِي:** اسم خاص. ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سُونهِينَ ج سُونهِيَنْ:** ث. (ف. سُوهان) پاڻيءَ جي ننڍي واهي – ڪَسي – گَٽ. جهازران جي ننڍي ٻيڙي – ٻتيلو – ڏونڊي – ڪشتي.
- **سُونهِيُونْ:** اسم خاص. تعلقي دادوءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سُونٺالو ج سُونٺالا(ڪ – ت – ل):** ذ. صفت. سرسبرو – وڌيڪ – تورو زياده.
- **سُونٺالِي ج سُونٺالِيُونْ (ٿ):** ث. اڳين ڪرٻل زمين – هر ڏنل زمين (ڏاڍيءَ جو ضد).
- **سُونٺرو:** اسم خاص. تعلقي ديري محبت يا مٽلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سونِيا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو (خيرپور ضلعي ۾).
- **سُونِياٻهڻ:** اسم خاص. ٿر ۾ هڪ ٻٽ جو نالو – هڪ ڳوٺ جو نالو.
- **سُونِيات ج سُونِياتُونْ:** ث. نکهير کان ناس طور ڏيڻ لاءِ پٽن جو اٽو – ٻورو.
- **سونيرِي:** ذ. لاڙ ۾ ٿيندڙ ڄانورن جو هڪ قسم – سونهري.
- **سُونِيلِي:** ٻَس جي گاهه جو هڪ قسم (چوٽيءَ ۾ ننڍڪو خوشبودار گل. ڏنار ڪتوريءَ مثل).

• **سَوڻُ ج سَوڻَ**: ذ. [سن. شڪن = ساڻ] ساڻ - سڳڻ - سَوڻ - فال- شگون. اڳ ڄاڻ - شروعات.

— **سَوڻائتو ج سَوڻائتا**: ذ. صفت. سٺي سوڻ جو - نيڪ فال وارو - سڳڻائتو - سڳورو - سڀاڳو.

— **سَوڻ سُڳڻ ج سَوڻ سُڳڻ**: ذ. سون ساڻ - رسمون رواج.

— **سَوڻ ڪَرَڻُ**: ساڻ ڪرڻ - فال وجهڻ - شگون ڪرڻ - ڄکڻ (ڪنهن ڪاڏي مان). ڪنهن ٻار جو بيماريءَ ۾ ساڻ ذريعي علاج ڪرڻ.

— **سَوڻي ج سَوڻيُ**: ذ. صفت. ساڻ ڪندڙ - سڳڻ ڪندڙ. سوڻ ڳڻيندڙ - فالچي. اڳوات صحيح ڪري ويندڙ.

• **سُوٽلُ ج سُوٽَلَ**: صفت. سُٺو.

• **سُوٽڻُ (ت)**: مصدر. سُڄڻ - سوڄي ڪرڻ - سوڄ ڪرڻ - سڄي پوڻ - ٿوٺر ڪرڻ.

— **سُوٽو ج سُوٽا**: ذ. صفت. سوٽيل - سڄيل - سوڄ وارو - سڳِلُ - ٿوٺر وارو. ٿُلهو - ڦيڻو - مُسڪو - ڏونسو.

— **سُوٽو مُوٽو ج سُوٽا مُوٽا**: ذ. صفت. سڄيل - سخيل - ٿرٽيل - سُوٽل - ڦوڪيل. ڪاوڙيل - ناراض ٿيل - غصي ٿيل. رُسڻو. تيسر - ڪيناٺي - ضدي - هوڏي - هٺيلو.

— **سُوٽو مُوٽو هُئڻُ**: ضدي هئڻ - نٽر هئڻ - ڏِٺر هئڻ. رُسندڙ هئڻ - ڦوڪجندڙ هئڻ.

— **سُوٽيَلُ ج سُوٽِيَلَ**: ذ. صفت. سُڄيل - ڦوڪيل - ڦونڊيل - سُوٽل. ٿلهو - ڦيڻو.

• **سَوَن**: ذ. صفت. هڪ مند وارو.

• **سوهائو ج سوهائا (ت)**: ذ. صفت. وڻندڙ - پسند ايندڙ - سيبائيندڙ - سُٺو لڳندڙ.

• **سوهارو ج سوهارا (ت)**: ذ. هڪ پاسي جو وزن - ڪاڻ.

• **سُوهاڻُ ج سُوهاڻَ**: ذ. ڪاٺيءَ يا لوهه کي گسائڻ جو هڪ اوزار - ٽڪوري - روات - سُونهڻ.

• **سوهان رُوح**: ذ. صفت. روح کي تڪليف پهچائيندڙ - دل کي آزاريندڙ - دل ڏکوئيندڙ - گران خاطر.

• **سُوهائڻُ (ت)**: مصدر. واقف ڪرڻ - سُونهون ڪرڻ - سُونهائڻ - خبر ڏيڻ. سيکارڻ - پاڙهڻ - سمجهائڻ - مغز ۾ وهارڻ - هدايت ڪرڻ.

• **سوهڙو ج سوهڙا (ت)**: ذ. شاديءَ جو گيت - سهرو - لاڏو - ڳيچ.

• **سوهڙو ج سوهڙا**: ذ. سُوهرو.

• **سوهڪي**: اسم خاص. تعلقي هالاءِ تعلقي سجاول ۾ ديهن جو نالو.

• **سُوهَمُ ج سُوهَمَ (ڪ)**: ذ. ڏک - تڪليف - مصيبت - ڏاکڙو - ڄاڪوڙ - ڪشالو - ڏک - پيڙا - آزار.

• **سوهمو ج سوهما (ت)**: ذ. آرام - فرحت - قرار - چين - راحت - جمعيت - سُک - تسڪين - مزو - لطف. سُهمو - طعنو - ڏوراپو (ت).

• **سوهنجو ج سوهنجا (ت)**: ذ صفت. سولو - سهنجو - آسان - سُهڪو - سوکو.

• **سُوهَڻُ ج سُوهَڻُون**: ث. ڪاٺ کي لسي ڪرڻ جو لوهو اوزار - سُونهڻ - روات - ٽڪوري - رواتي.

• **سُوهڻُ**: مصدر. سڃاڻڻ - پڇاڻڻ - واقف هجڻ - سُڌ هجڻ - ڄاڻ هجڻ - واقفيت ڪرڻ - معلومات ڪرڻ. سونهڻ - نهڻ - ڄڙڻ - ڄڳائڻ (ج. سُوهڻ: ذ) هرليءَ جي ڦرهي ۾ نڪتل ٽنگ ۾ پيل ڪاٺي.

• **سُوهڻُون ج سُوهڻان**: ذ. خواب - سپنو. جيئن: "آيل سوهڻو رڌ. سُهڻي ڪام وسهي" (شاهه ڪريم).

• **سوهو (ت)**: ذ. زمين کوٽڻ بعد ٻن ٽن فوٽن بعد نڪرندڙ واري.

• **سوهُو**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سُوهِي ج سُوهِيُون**: ث. جاءِ ٽڪ - جڳهه - مڪان - ٺاڻ - هنڌ - گهيڙ. جيئن: "مولا مون ڏيکار، سُوهيون ساموندن جون" (خان زئي). راڳ جي سُر جو هڪ قسم.

• **سوهيُترُ ج سوهيُتَر (ت)**: ذ. (ف. شهتير) جاءِ جي ڇت ۾ لڳل وچ وارو وڏو ڏاسو - شهتيرُ - ڪام.

• **سُوهيُرو ج سُوهيُرا (ڪ)**: ذ. سُرمون - سوئيرو.

• **سوهيُرو ج سوهيُرا**: ذ. [سن. سُوَپ = سمهڻ] سپنو - خواب - سهڻو.

• **سُوءِ ج سُوئُون**: ث. [سن. شوڪ: ف. سوگ =ڏک] سوگ - سوڳ. ڪنهن عزيز جي مرڻ بعد زالن جي هڪ ادا ڪيل رسم - غم جي رسم - عدت. ساموندي مڇيءَ جو هڪ قسم.

— **سُوءِ لاهڻ**: عزيز جي مرڻ بعد ڪنهن خاص ڏينهن تي زالن طرفان هڪ ادا ڪيل رسم پوري ڪرڻ.

— **سُوءِ لهرائڻ**: پاڙي وارين زالن جو گڏجي قضئي واري گهر جي زالن سان عدت پوري ڪرڻ جي رسم ادا ڪرڻ.

— **سُوئيتو ج سُوئيتا**: ذ. صفت. سُوءِ ڪندڙ - ماتامي - غم ۾ گذاريندڙ - غمگين - ڏڪارو - ڏکويل - دردمند. سُوءِ وارو.

• **سُوءِ**: ث. (ع). برائي - خرابي. بيماري - اڳهائي - ناچاڪائي - لڳائي - ڪمهرائي. (ف). طرف - پاسو - جانب. (ذ. صفت). برو - خراب - بد - بڇڙو - ڪنو - گندو.

— **سُوءِ اتفاق**: ذ. موقعي جي خرابي - وقت جي برائي - مهل جي خرابي. بي مهلائي - بي موقعائي - اوچتي حالت.

– **سُوءِ اَدَبُ**: ث. بي ادبي – بي حرمتي – بي فضيلتائي.

– **سُوءِ ظَنُ**: ذ. بدگماني – بدظني – خيال بد. بدنيتي – بي ايماني.

• **سوءِ ج سوئُونِ**: ث. چوندُ – چَنڊ چڻ – صفائي – روڙ. ڏهڙ (ت).

• **سوءِ ڪرڻُ**: ڀڻ يا ٻوڙي جون هيٺيون ٽاريون ڪپڻ. وڍڻ .. صفائي ڪرڻ. چَنڊچاڻ ڪرڻ.

• **سُوئا ج سُوئائُونِ**: ث. صفت. کير ڏيندڙ مينهن. ڳئي، ٻڪري وغيره. (ذ). ٻاجهيءَ جو هڪ قسم. مڇيءَ جو هڪ قسم.

– **سُوئاپڻو ج سُوئاپڻا (ت)**: ذ. مال جي کير ڏيڻ جو وقت.

– **سُوئانجو ج سُوئانجا**: عورت جي ويم وقت طاقت ۽ علاج جي ٻُڪي.

• **سُوئَرُ ج سُوئَرَ**: ذ. سن. (سُوڪَرُ) جهنگلي جانور جو هڪ قسم – مرونُ – خنزير. (ذ. صفت). بي غيرت – بي حيا – بي شرم.

– **سُوئِرائو ج سوئِرائا**: ذ. صفت. سوئر جو –مرونءَ جو. بي غيرتيءَ جو – بي حيائيءَ جو.

– **سُوئَرجهَلَڻ (ت)**: سُوئر کي ٻيهارڻ – سُوئر کي پڪڙڻ.

• **سُوئِرُو ج سُوئِرا (ت)**: ذ. سُرمون – سوئيڙو.

• **سُوئِڙُو ج سُوئِڙا**: ذ. سوياري وڍڻ جو اوزار – سوئڙي.

• **سُوئِمُ**: ذ. گاهه جو هڪ قسم.

• **سُوئنجو ج سُوئِنجا**: ذ. فڪر – چنتا – ڳڻتي – غم – ڏک – ڏک. پيڙا – درد. سُور – سُجاڳي –سجاڳ (ت).

• **سوئِڻُ**: مصدر. [سن. شُڌ = صاف] چوندڻ – صاف ڪرڻ – ڪک پن ڪڍڻ – ڏهڙي لاهڻ. ڪنهن وڻ تان سنهيون ٽاريون ڪپڻ – ڪنهن ٽاريءَ تان پن روڙڻ – ٻاجهيءَ جا پن صاف ڪرڻ. سُسائڻ .. سوڙهو ڪرڻ – چپن کي سوڙهو ڪرڻ (ت).

– **سوئِڻُ سڪوڙڻُ**: ٻاجهين ٻتين مان ڪک ڪچرو ڪڍي ڇڏڻ. ذرو ذرو بچائي پورت ڪرڻ.

• **سُوئِڻُ (ڪ)**: ذ. ڪيٽي بندر طرف ٿيندڙ گاهه جو هڪ قسم – سونهڻ.

• **سوئِڻِي ج سوئِڻيونُ (ل)**: ث. ٽڙ ۾ سوراخ ڪڍڻ جو ڊگهو ڳَز.

• **سُوئو ج سُوئا**: ذ. لوهه مان ناهيل (ڳوٿين وغيره سبڻ لاءِ) وڏي سُئي. ڪنڊڪ. ڏڀ يا گاهه وغيره مان نڪتل سنهون تيز ڪنڊو. ڪچيءَ جي ڦرهي جو چنبدار ڪندو. ڪنڊو – سيلهه – ڪنڊو. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم – سوئو.

– **سُوئو ٽُنبڻُ**: ايذا رسائڻ.

– **سُوئِي ج سُوئيونُ**: ث. سبڻ جو اوزار – سئي – ابر – سوئي.

• **سوئِي**: اسم خاص. تعلقي ڊوڪري، ۽ تعلقي ميهڙ ۾ ديهن جو نالو. اوباوڙي تعلقي ۾ هڪ درگاهه جو نالو – سوئي شريف. سوئي گئس.

• **سُوئِيتَرُ ج سوئِيتَرَ (ت)**: ذ. شهيتر – سوهيتر.

• **سوئِيرو ج سوئِيرا (ت)**: ذ. سُرمو – سوهيرو – سوئرو. ڪجل – ڪجليو.

• **سُوئِيَو ج سُوئِيا (ت)**: ذ. ڏٿ جو هڪ قسم.

• **سوِيُ**: ث. ڪڪڙ ڪاٺيندڙ جيت جو هڪ قسم – سَرو. (اسم خاص) هڪ شهر جو نالو – سبي.

• **سُوِيالِيُ (ڪ)**: ث. هڪ راند جو نالو.

• **سوِيتَ ج سوِيتُونِ**: ث. (ت) برابري – هڪجهڙائي – مشابهت. پورائي.

• **سوِيتُ**: اسم خاص. روس جو ملڪ – رشيا.

• **سوِيَرَ ج سوِيرُونِ**: ث. ساجهر – سويلائي. (ظرف). جلدي – اڳ ۾ – سويل – ساجهر – سويلو – اڳي – شروع ۾ .. ٻهرين – سگهو.

– **سوِيرو ج سوِيرا**: ذ. صبح جو وقت – سويلائي. (ظرف). سويلي – سويلو – سويري – ساجهر – سيگهه سان – سيگهڙائي ۾ ساويلو – سويرڙو. صبح جو – صبح جو وقت – پرهه ڦٽي – پرهه ٻانگ.

– **سوِيري**: ظرف. جلدي – ساجهر – سويلو – سويرو.

– **سوِيرَهُونِ**: ظرف. ساجهر – سويلو – سويل – جلدي – سيگهه ۾ – سگهو – جهٽ پٽ.

• **سوِيرڙاهُونِ**: ظرف. سويل پرو – ٿورو سويل سان – ساجهر پرو – سويرڙو – ٿورو جلدي.

– **سوِيرڙو**: ظرف. سويل پرو – ٿورو سويل سان – سيگهه سان – سويرڙاهون.

• **سَوِيڙُ (ڪ)**: ذ. گاهه جو هڪ قسم.

– **سُوِيساهُ ج سُوِيساهَ (ت)**: ذ. چڱو ويساهه – پت – اعتبار. (ذ. صفت) ايماندار – سيتيو – ڪاريٽ وارو – امانتي – اعتبار وارو.

• **سُوِيساهو ج سُوِيساها**: ذ. صفت. سُويساهه وارو. ايماندار – ڪاريٽ وارو – اعتبار وارو "سُويساها ڪاپڙي پريا پراهين پند"

• **سوِيلَ ج سوِيلُونِ**: ث. [سن. سُويلا > سُ = سٺ + ويلا = وقت] سوير.

– **سوِيلاهُونِ**: ظرف. ساويلو – سويل کان – ساجهر – ڪڏهن جو – ڪڏهوڪو – ويرم لئي – سويري. (ذ. صفت). سويل وارو – اڳيون.

– **سوِيلو ج سوِيلا**: ذ. سويلائي – ساجهر (ظرف). ساجهري – جلدي – سيگهه سان – سويرو – سويليرو – ساجهر – سگهو.

– **سوِيلو**: ظرف. سويري – ساجهر – جلدي – سگهو – سويلو – سوير.

• **سُوِيلو ج سُوِيلا**: ظرف. (سن. چڱي وقت تي – چڱيءَ مهل تي – ويلائتو – مهلائتو – مهل سر – بروقت.

• **سوِيڻُ**: صفت. سو ڀيرا – سؤ ڀيرا – سو گهمرا. ڪيئي – ڪيترئي ڀيرا.

• **سه**: صفت. (ف) ٻن کان بعد وارو انگ – ٽي – (٣).

— **سہ چَندُ:** ذ. ٿ. صفت. ٽيڻو - ٽيڻي.

— **سہ شَنبہ:** ذ. آچر کان ٽيون ڏينهن – منگل – اڱارو.

— **سہ ماهِيُ ج سہ ماهِيُون:** ٿ. سال جو چوٿون حصو – ٽي مهنا – ٽہ ماهِيُ.

• **سَهَ ج سَهُونَ:** ٿ. سهيلي – ساهڙي. بندش – سختي – روڪ – منع. ڪوشش. محنتا (فعل سهڻ).

— **سَهَ هُجَڻُ:** بندش هجڻ – روڪ هجڻ – منع هجڻ پيار هجڻ. برداشت هجڻ.

• **سَهِ:** حرف جر. ساڻ – سان.

• **سهَ ج سهُونَ:** ٿ. ڪُونَجَ.

• **سَهُ ج سَهہَ:** ظرف. [سن. سَہَ = برابر] پورو – برابر – ٺيڪ. مڪمل نهايت تہ سيارو.

• **سهَ سيارو:** ذ. تہ سيارو – وچ سيارو. "سهَ سيارو، پاڻي پارو، جت جهڻ جهَڪَ ۽ جهول".

• **سَها:** اسم خاص. مالڪوس راڳ جي هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

• **سُها ج سُها:** ذ. ننڍو تارو. ننڍ ساڻ – سُهائو تارو.

• **سُهايَتُ ج سُهايَتَ:** ذ چٽيدار – چٽي وارو – چٽيوان.

• **سُهاتِي ج سُهاتِيُونَ:** ٿ. صفت. سهي واري – سهنج واري – وجهہ ۽ سجهہ واري. ٿہ ابري پوڪ.

• **سُهاجڙو ج سُهاجڙا:** ذ صفت سہاجهڙو. وڻندڙ – هردل عزيز – موهن. ڪل مکہ.

• **سَهاجو ج سَهاجا:** ذ. صفت سلڇڻو – خوش اطوار – سَدا تورو – شائستو. ڇيو مڃيندڙ – فرمانبردار – چئي وان. نهنو – نئڙت وارو – نياز وارو.

• **سُهادو:** ذ. پيئنديءَ جي بوٽيءَ مثل هڪ ڊگهو بوٽو – تاندارن سڱن ٿاهڻ جي ڪم ايندڙ – ڪوڙي سٽي – سُجاتو.

• **سهار:** هڪ پسارڪو وکر.

• **سَهارَنپوري اَنُبُ:** اسم خاص. انب جو هڪ قسم – سهارنپور جي پاسي جو انب.

• **سَهارَڻ:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سَهارو ج سَهارا:** ذ. آسرو – اُميد – آس – ڀروسو – آسانگو – ٽيڪ – جهلو – آڌار – مدد – وسيلو – توقع – جهَل – سهائتا – پالنا – حمايت – سرپرستي – تڪيہ – قوت – توانائي – اطمينان.

• **سَهارَڻُ:** مصدر. [سن. سَهہَ = سهڻ] آڌار وٺڻ – آڌار ڏيڻ – سهارو ڏيڻ. مدد ڪرڻ. همت ڀڌائڻ. همدردي ڪرڻ.

— **سَهارو ڏيڻُ:** مدد ڏيڻ – ساٿ ڏيڻ – پرجهلو ٿيڻ – همراهي ڪرڻ – همدردي ڪرڻ. آڏ ڏيڻ – ٽيڪ ڏيڻ.

— **سَهارو ڪَرڻُ:** وسيلو ڪرڻ. همدردي ڪرڻ. آڏ ڏيڻ – ٽيڪ ڏيڻ.

— **سَهارو گهُرَڻُ:** آسرو گهرڻ – آڌار گهرڻ – پناهہ ڊوندڻ. همدرد گهرڻ.

— **سَهارو وَٺَڻُ:** مدد وٺڻ – پناهہ وٺڻ – آڙ وٺڻ – همدردي حال ڪرڻ – مدد وٺڻ

• **سُهارِي ج سَهارِيُونَ:** ٿ. ٻهاري – ٻهارو – ٻهاري سُهاري.

• **سَهاڙ ج سَهاڙَ:** ذ. سُهاڳ. سڪ. (اسم خاص). ساهڙ – ميهار.

• **سُهاڳ:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سُهاڳُ ج سُهاڳَ:** ذ. [سن. سہاڳيہ: سُ = چڱو + ڀاڳيہ = ڀاڳ] سڀاڳ – بخت – ڀاڳ – خوشحاليءَ سٺي قسمت – پيار – قرب – محبت. مڙس جو پرٽي وارو پيار – مڙس جي حياتيءَ تائين پائڻ جو ڳهڻُ. (نٿَ، پوپو، مانگهہ ڪوڪو وغيره). مڙس جي زنده هئڻ جي نشاني. خاوند يا گهر وارو. (اسم خاص) هڪ ماڻهوءَ جو نالو.

— **سُهاڳُ اُجِلَڻُ:** مڙس جي مرڻ بعد نٿَ لاهي ڇڏڻ – سينگار نہ ڪرڻ – خوشي نہ ڪرڻ.

— **سُهاڳ ڀاڳ هُئڻُ:** سٺو ڀاڳ هئڻ – بخت جو ورڻ.

— **سُهاڳ راتِ:** ٿ. شاديءَ جي رات – پرٽي جي رات – وهانوَ جي رات – شب عُروسي.

— **سُهاڳُ سَرڻُ:** مهر وارو مڙس ملڻ. گهر جو نصيب ٿيڻ – عيش ۽ آرام حاصل ٿيڻ – ڏهاڳ ڏور ٿيڻ.

— **سُهاڳ سيج:** ٿہ شاديءَ جو پلنگ – گهوٽ ڪنوار جي سمهڻ جي کٽ.

— **سُهاڳ لاهڻُ:** مڙس مرڻ بعد نٿ، ڳهہ وغيره لاهڻ – رنڀڻ ظاهر ڪرڻ.

— **سُهاڳُ ماڻَڻُ:** مڙس سان خوش هجڻ – مڙس جو زنده رهندو اچڻ.

— **سُهاڳ وارِي ج سُهاڳ وارِيُونَ:** ور واري. مڙس واري – خاوندواري – شوهر واري – پرڻيل.

— **سُهاڳُ وَٺَڻُ:** مڙس وٺڻ – پرڻجڻ – شادي ڪرڻ.

— **سُهاڳڻُ ج سُهاڳڻيُونَ:** ٿہ مڙس واري – وَر واري – شوهر واري. مڙس جي زنده هئڻ واري زال. پنهنجي خاوند جي پياري زال – پياري يا دادلي زال. بختاور – نصيب واري – ڀاڳ واري. پرڻيل. (ضد. ڏهاڳڻ).

— **سُهاڳِڻ ج سُهاڳِڻيُونَ:** ٿ. سُهاڳڻ – مڙس واري – وَر واري. بخت واري. (ذ. صفت).

• **سُهاڳا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سُهاڳو ج سُهاڳا:** ذ. زمين کي سنوَت ۾ آڻڻ ۽ ڀترن ڀڃڻ جو اوزار – سينور. سون يا چانديءَ جي ڳارڻ لاءِ ڪار جو هڪ قسم – ڪنگڻ ڪار – هڪ پسارڪو وکر.

• **سُهاڳِي:** ذ. صفت. سکيو – سڀاڳو – خوش – عزت وارو – هلندي پڄندي وارو – رسوخ وارو. وڻندڙ – پسند آيل.

• **سُهاڳِي:** اسم خاص. تعلقي ڊگهڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

• **سَهامُ ج سَهامَ:** [ع] ذ. تير – ٻاڻ – ڪان – سيل.

• **سُهانُ ج سُهانَ (ٿ):** ذ. آنَ تارڻ جو ڪم – آن صاف ڪرڻ جو ڪم.

سهڻ ڪرڻ: اڻ ٽارڻ جو ڪم - اڻ صاف ڪرڻ جو ڪم.

- **سهڻ ڪرڻ**: اڻ ٽارڻ. اڻ صاف ڪرڻ.

• **سهانجڙو ج سهانجڙا**: ذ. [سن. شوڀانجن =] هڪ وڻ جو قسم. جنهن جون ڦريون ۽ گل ڀاڄيءَ طور استعمال ٿين. (اسم خاص). تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سهانڊڙو ج سهانڊڙا**: ذ. سهانجڙو.

• **سهانگو ج سهانگا**: ذ. صفت. [سن. سمرگهه: س - چڱو + ارگهه = ڪَهه] سستو - ڪم خرچ - ڪفايتي - گهٽ قيمت وارو - ارزان. جهجهو. سولو - آسان.

- **سهانگ سڃاڻڻ**: سهانگائي جو قدر ڪرڻ - سستي شيءِ کي اجايو نه وڃائڻ - هٿ ڦاڙ نه بڻجڻ - قناعت ڪرڻ.

- **سهانگائي ج سهانگائيون**: سستائي - ارزاني - سڪر.

- **سهانگپ ج سهانگپون**: ث. سستائي - سڪر.

• **سهاڻ ج سهاڻ**: ذ. ڪاٺ کي لسي ڪرڻ جو لوهي رواٽ - سونهن. (پيل) ڪير کي جمائڻ لاءِ اڻ ۾ وڌل ڪٿو - ڄباڻ.

• **سهانو ج سهانا**: ذ. [سن. شوڀ = سوجهرو] روشنائي. خوشي.

• **سهاءِ ج سهائيون**: ث. [سن. سهاي = مدد] مدد - سهارو - جهلو - ڏڍ - آڌار.

- **سهائتا ج سهائتائون**: ث. مدد - اوٽ - واهر - همراهي - ٻنيرائي - سهارو - حمايت - پشتي - مددگاري - همدردي. ٻاجهه - رحم. دان - ڀکيا - خيرات - ڀيک.

- **سهائتا ڪرڻ**: مدد ڪرڻ - حمايت ڪرڻ - همدردي ڪرڻ - ٻنيرائي ڪرڻ.

- **سهائڪ ج سهائڪ**: ذ. صفت. حمايتي - مددگار - واهرو - ٻنيرو - ڇوٽڪارو ڏيندڙ - بچائيندڙ. پناهه ڏيندڙ - اجهو ڏيندڙ - سائي.

• **سهاءُ ج سهاءَ**: ذ. سوجهرو - سهائي - شعاع - نُور - روشني - جوت - پرڪاش - اجالو - اهاءُ. چمڪو - ترورو - ڪرڻو - جهلڪو - چانڊوڪي. فجر جي مهل ٿيندڙ تمڪو.

• **سهائو ج سهائا، سهاوا**: ذ. سوجهرو - اجالو - سهائي - چنڊ. (ذ. صفت). صاف - چٽو - روشن - چمڪندڙ.

- **سهائو پک ج سهاوا پک**: چانڊوڪي رات.

• **سهائي ج سهائيون**: ث. صفت. حفاظت - پنارو - پناهه. آڙ. حمايت - جهلو - آسرو - سهارو - ٻنيرائي - پٺ ڀروسو. روشني واري (اونداهي جو ضد). چانڊوڪي رات - سهائي رات.

- **سهائپ ج سهائپون**: ث. طعنو يا مهڻو ڏيڻ واري حالت. تڪليف برداشت ڪرڻ واري حالت. ناز - نخرو - ماٽو.

• **سهائڻ**: مصدر. [سن. سهه = سهڻ] طعنو ڏيڻ - مهڻو ڏيڻ - ڏوراپا ڏيڻ - ٽوڪ ڪرڻ. هموار ڪرڻ - روڪڻ - سر تي وسائڻ. هلائڻ - نڳائڻ. تابعدار ڪرڻ - روشن ڪرڻ. جتاءُ ڪرڻ - هٺڻ. ترسائڻ - ماٽا ڪرڻ - نخرا ڪرڻ - ناز ڪرڻ.

- **سهائڻ**: مصدر. جڳائڻ - لائق هئڻ - ٺرڪڻ هئڻ - ٺهڻ - شايان هئڻ. مناسب هئڻ - موزون هئڻ - سونهائڻ. سيبائڻ. پرپائڻ - ريجهائڻ. پسند ٿيڻ - پسند اچڻ - ڪرائڻ. وڻائڻ. ڦبڻ - هضم ٿيڻ.

- **سهاءِ**: ظرف. رهندو - حلال - حقائتو - جائز - مناسب - روا - حقي - سهائيندڙ.

- **سهائتو ج سهائتا**: ذ. صفت. لائق - شائستو - وڙائتو - شايان شان - وجهائتو.

- **سهائيندو ج سهائيندا**: ذ. صفت. جڳائيندو - جڳائيندڙ - ٺهندڙ - مناسب - واجبي - لائق. شائستو. شانائتو - وڙائتو. ايندڙ. قربدار.

• **سهپلو ج سهپلا**: ذ. صفت. چڱو ڀلو - تندرست - چاق - صحت مند.

• **سهت ج سهتون (ت)**: ث. [سن. سٿره = سڪڻ] خب - سڪ - اڪير. مهلت - فرصت.

• **سهتا**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي ڪنڊياري، تعلقي بدين. تعلقي گهوٽڪي، تعلقي گمبٽ (رياست خيرپور) تعلقي جيمس آباد. يا ڪوٽ غلام محمد تعلقي شهدادپور ۽ تعلقي حيدرآباد ۾ ديهن جا نالا.

• **سهتائڻ**: برداشت ڪرائڻ - سهائڻ. مڃرائڻ - مڃائڻ - قبول ڪرائڻ.

• **سهتڻ (ت)**: مصدر. [سن. سه = سهڻ] برداشت ڪرڻ - سهي وڃڻ. مڃڻ - قبول ڪرڻ.

• **سهتو**: اسم خاص. تعلقي فيض گنج (رياست خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سهت ج سهتون**: ث. سڪ - قرب - چاهه - محبت. چڪ - يادگيري. تمنا - ارادو - خواهش. خدمت - چاڪري. وندر. دپاءُ. پيڙ "مهت سهت".

• **سهج ج سهج**: ذ. [سن. سهج = سياءُ > پرا. سهڄ] سک - آسائش - آسودگي - دل جمعي. مزو - لطف. سولائي - سهولت. آساني - سهنج. تسلي - دلداري - خاطر جمعي. لاڪوڏ - پيار. سينگار - سانت سڳڻ.

- **سهج سياءُ**: ظرف. سولائي سان - مزي سان - سولو - ياتيهي - ازخود - ياتمرادو.

- **سهج ڪرڻ**: خوشيون ڪرڻ - فرحتون وٺڻ. لاڏ ڪوڏ ڪرڻ. هر طرح جي خاطري ڪرڻ - ڪرمشون ڪرڻ - سانت ڪرڻ. "هت سهج ڪن ٿيون سومريون، هيرا ٻڌيو هار".

- **سهجڻ** (پيل): خوش ٿيڻ.

- **سهجو ج سهجا**: ذ. صفت. ڪلمک - ڪلڻو - خوش طبع - کلائيندڙ. سرهو - خوش - راضي. خوشيءَ جو - خوشيءَ وارو.

- **سهجي**: ظرف. [سن. ساڻ + ج > جن = ڄڻڻ = پيدا ڪرڻ] سهنجائيءَ

سان — سولائي سان — تڪڙو.

– **سهجيڻ:** ظرف. سهجي.

• **سهجاڻي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سهجر (پيل):** ظرف. ساجهر — سويل — سوير.

• **سهجرو:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سهجو ج سهجا (ڪ):** ذ. جيڏو — سرتو — سينگو (ت).

• **سهجو ج سهجا:** ظرف خوش — مگن — راضي. (اسم خاص) ماڻهوءَ جو نالو.

• **سهجي ج سهجي:** ذ. پنگ پيئندڙ — موالي.

• **سهجي پرائي ج سهجي پرائي:** ذ صفت. گنڀير — بُردبار. سانتيڪو — ماٺيڻو — صابرين — صابر.

• **سهجي سون ج سهجي سون:** ذ. ڪس — مٺ — ملاوٽي ڌاتو سون ۽ چانديءَ جي ڪس يا مٺ.

• **سهج ج سهج:** ذ. [سن. سهج = سپاءُ] سهج.

• **سهجو ج سهجا (ل):** ذ صفت. سنئون سڌو — سپٽيو. ڪار وهنوار وارو.

• **سهجاڻ ج سهجاڻون (پيل):** ث. [سن. س = سان + جڃا = جاڻڻ] سڃاڻ — پڇاڻ — سڃاڻپ — واقفيت.

• **سهجاڻي ج سهجاڻيون (ل):** ث. (سڃڻ > سڃاڻي > سهجاڻي) سڃاڻپ. نشاني. "آئون وري ويندس ويڙهه ڏي هي پهري پُراڻي، وڃي وهنديس ويجهڙي ڪٿي سرتي سهجاڻي" (سانوڻ).

• **سهجار ج سهجارون:** ث. پريت — پيار — محبت. سڪ.

• **سهَد ج سهدون:** ث. سهند — دوستي — ڏيٺ — واقفيت.

– **سهدو ج سهدار:** ذ. صفت. واقف — دوست.

• **سهدار ج سهدار:** ذ. ساهدار — ساهه وارو.

• **سهر:** ث [ع. سهل. اِسهال] مال جي بيماريءَ جو هڪ قسم. جلابي دست يا دستن جو مرض.

• **سهر ج سهر (ت):** ذ زمين جي ڪِرَن پٽڻ پچڻ جو گول بُند — سنهور. ليٽڻ.

• **سُهر ج سُهر:** ذ. پهاريل گهر — صاف گهر.

• **سُهراب:** اسم خاص. ايران جي هڪ مشهور پهلوان جو نالو. خيرپور رياست جي باني مير جو نالو.

• **سُهرابي:** ذ. مير سهراب جو ضرب ڪرايل سڪو.

• **سُهراته:** اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سهرپار:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سهرو ج سهرا:** ذ. [سن. شڪا = تعريف جو گيت] شاديءَ جي وقت گهوٽ جي مٿي تي ٻڌڻ ۾ ايندڙ موڙ — مُنڍڪ — مُڪٽ. شاديءَ جو راڳ — گيچ — لاڏو — ڳاچ.

– **سهرا ڳائڻ:** شادي يا خوشيءَ جي موقعي تي عورتن طرفان راڳ ڳائڻ — لاڏا ڳائڻ — گيچ ڳائڻ.

– **سهرو ٻڌڻ:** موڙ ٻڌڻ — مُڪٽ ٻڌڻ — گهوٽ جي مٿي سان گلن وغيره جي جهالر ٻڌڻ.

• **سُهرو ج سُهرا** [ع. صهر] گهوٽ لاءِ ڪنوار جو پيءُ — ڪنوار لاءِ گهوٽ جو پيءُ — سُسر — خُسرو. (هه).

• **سُهروردي:** اسم خاص. شيخ شهاب الدين سهروردي ڏانهن منسوب. تصوف جو طريقو.

• **سهرياڻي:** اسم خاص. هڪ بلوچ قبيلي جو نالو (ت) تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سهڙ:** ث. ٺاهه ٺوهه — جوڙجڪ. سار سنڀال — پرگهور — پرورش — پالنا.

– **سهڙ سنڀال:** ث. ٺاهه جوڙ — سار سنڀال — پرگهور — پرورش — تربيت — پرداخت.

• **سهڙ ج سهڙ (ل):** ذ. سهو — خرگوش — سيهڙ. سيهڙ.

• **سهڙ:** اسم خاص. تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سهڙا:** اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سهڙڪي:** اسم خاص. تعلقي گوني. تعلقي ڏگهڙي ۽ تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ ديهن جو نالو.

– **سهڙ ج سهڙون:** ث پهچ — رسيدگي — رسائي. گڏجاڻي — ميلاپ (مال جو).

• **سهڙڻ:** مصدر. وارد ٿيڻ — پهچڻ — رسڻ. اچي وڃڻ. ترسڻ — ٽِڪڻ — رهڻ. مال جو ماڳ تي موٽي اچڻ.

– **سهڙائڻ:** مصدر. پهچائڻ — وڃي رسائڻ. مال کي ٺانيڪو ڪرڻ.

• **سهڙي ج سهڙيون (ل):** ث سوياري پچڻ جو ننڍو اوزار. سُئڙي — سُوئڙي.

• **سهس ج سهس:** ذ. [سن. سهسر = هڪ هزار] هڪ هزار — ڏهه سئو. (ذ. صفت). زياده — وڌيڪ — گهڻو — بي انداز.

• **سهس:** ذ. گهوڙي جو سوار — سيس.

• **سهسيرو ج سهسيرا:** ذ. صفت. ڪجهه زياده — ٿورو. وڌيڪ.

– **سهسين:** ظرف. سوين — هزارين — ڪئين — بيشمار.

• **سهسائڻ:** مصدر [سن. سهه = سهڻ] سهڻ — برداشت ڪرڻ — غم کائڻ — صبر ڪرڻ — سر تي سهڻ — نقصان وغيره جو سور پي وڃڻ — سهي وڃڻ. نااميد ٿيڻ — اميدون ويڙهي رکڻ — آسرو لاهي ڇڏڻ.

• **سهڪار ج سهڪارون:** ث. ٻڌي — ميل — ايڪتا — اتحاد. تعلقات. شامليت.

• **سهڪجي:** اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سهڪڻ:** مصدر. [سن. شوس — ساهه کڻڻ] زور سان جلدي جلدي ساهه کڻڻ — تکڙا ۽ وڏا ساهه کڻڻ — ڏاڍيان ساهه کڻڻ — اُبا ساهه کڻڻ — ڦَسڪڻ. هُبي پوڻ — هَلڻ — هَڦڻ — ڪِنجهڻ. ٿوري مخفي خبر ٻڌائڻ.

- سهڪڙو ج سهڪڙا: ذ. صفت. تڪڙي ساهه کڻڻ واري حالت. سخت دم هڻڻ واري حالت - ڦلو - ڦنبارو - دم - اُب ساهي.
- سهڪو ج سهڪا: ذ. سهڪڙو. بيماري، جو هڪ قسم - دم - دمڪشي - اُب ساهي.
- سهڪي ج سهڪيون: ٿ. سهڪو - ڦلو - ڦنبارو - دمڪشي - اُب ساهي - دم.
- • سهڪو ج سهڪا: ذ. صفت. سهنجو - سوکو - آسان - سولو.
- • سهڪڙو: اسم خاص. جانورن جي هڪ قسم جو نالو.
- • سُهڳ ج سُهڳ: ذ. آرام - فرحت - چين. سهاڳ.
- • سهل: ٿ. نرم پٿريلي زمين جو هڪ قسم.
- • سهل ج سهل: ذ. صفت [ف. سهل = آسان] آسان - سهنجو - سولو - سٺائو. سليس. سادو. نرم.
- سهل انگار ج سهل انگار: ذ. صفت. آسان طلب - تن آسان. ڪاهل - سست - آلسي - ٽوڻي.
- سهل انگاري ج سهل انگاريون: ٿ. تن آساني - آرام طلبي. ڪاهلي سستي - ٽوڻائي. حيلا جوئي - بهانا سازي.
- • سهلڻ (ل): مصدر. سامت ۾ اچڻ - هوش ۾ اچڻ. پاڻ جهلو ٿيڻ.
- • سهم ج سهم: ٿ. مهڻو - طعنو. ڏورابو. جهڙڪ - تنبيه - چنڊ - چيڀ - چڙٻ. ڌمڪي. (ٿ. سهم ج سهمون).
- سهما: ذ. جهڙڪون.
- سهما جهلڻ: طعنو جهلڻ - سٺيا ڪائڻ.
- سهما سهڻ: طعنا برداشت ڪرڻ. چيڀون جهلڻ - چڙٻون جهلڻ.
- سهمائڻ: پاڻيءَ سان پري بيهارڻ.
- سهمو ج سهما: مهڻو - طعنو - جهڙڪ - چيڀ - چڙٻ "ڪان دورنگي دور رهه توں. سرائتي سهمو نه سهه"
- • سهم: ٿ. باري ۾ پاڻيءَ جي پوري. پرپٺ
- سهم ڏيارڻ: بارو سمورو پري بيهارڻ.
- • سهماڻي ج سهماڻيون: ٿ. سانجهي، ڪان پوءِ وارو وقت - عشا جو وقت - سمهڻ جو وقت. عشا نماز. ظرف. سج لٿي کان پوءِ دير سان - رات جو.
- • سهمائڻ: پاڻيءَ سان پري بيهارڻ.
- • سهمڻ: مصدر. (ف. سهم = ڊپ - خوف) ڊڄڻ - ڊپ ڪرڻ - خوف ڪرڻ - هراسجڻ - مرعوب ٿيڻ - رعب هيٺ اچڻ.
- سهم ج سهمون: ٿ. ڊپ - خوف - ڊر - حراس. حراسجي وڃڻ واري حالت - مرعوب ٿي وڃڻ واري حالت.
- سهمائڻ: مصدر. ڊيڄارڻ - ڊپ ڏيڻ. مرعوب ڪرڻ - رعب هيٺ آڻڻ.
- سهمجڻ: مصدر. ڊڄي وڃڻ - هيسجي وڃڻ - مرعوب ٿي وڃڻ ڌبجي وڃڻ.
- • سهميل ج سهميل: صفت. سدورو لچمي - فرمانبردار - تابعدار - نهٺو. هيسيل.
- • سهنج ج سهنج: ذ. [هه. سهج -] سولائي - سهوليت - آساني. آرام - سک - فرحت - آسائش. سبب، سجم - موقعو. ذ. صفت. سولو - آسان - سکيو.
- سهنجائپ ج سهنجائپون: ٿ. سهولت - سهنج - آساني.
- سهنجائي ج سهنجائيون: ٿ. سولائي - سکيائي - آساني - سهولت آهستگي - نرمي. فرحت - سک - آرام.
- سهنجو ج سهنجا: ذ. صفت. سولو - آسان - سکيو - سوکي - آرامي. ڪشادو. سادو.
- • سهنجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- • سُهنج ج سُهنج: ٿ. سڃاڻپ - واقفيت - پڇاڻ. خبر - ڄاڻ - معلومات.
- • سهند ج سهند: ذ. خوشي - فرحت - آرام. رغبت. ذ. صفت. حسين - سهڻو - جميل.
- • سهندڙو: اسم خاص. هڪ ٻوٽي جو قسم.
- • سهندو ج سهندا: ذ. صفت. جٺاءُ وارو - جٺادار - گهڻو وقت هلندڙ. سهڻ جهڙو - برداشت ڪري سگهڻ جهڙو. سمائجي سگهندڙ - ماپي سگهندڙ.
- سهندڙو ج سهندڙا: ذ. سهڻ ۾ ايندڙ - قابل برداشت - نٿهڻ. سوسڙو - ٿورو گرم.
- سهڻ سل: صفت. سهي ويندڙ - سهڻ هار - سهندڙ - بردبار.
- • سُهند ج سُهند: ذ. چڱي جاءِ - چڱو هنڌ. سٺو هنڌ - هرجاءِ. ظرف. چڱيءَ جاءِ - سٺي هنڌ. مهل تي - موقعي - وقتائتو.
- • سهنڌ ج سهنڌ: ٿ. سهند.
- • سهنگو: ذ. صفت. سهانگو.
- • سهنگائي: سهانگائي.
- • سهڻ: مصدر. برداشت ڪرڻ. برداشت ڪرڻ. صبر ڪرڻ. سات ڪرڻ. جٺاءُ ڪرڻ - هلڻ. جائز نهرائڻ - روا رکڻ. ڏک ڏسڻ - تڪليفون ڏسڻ. ڪٽڻ - نيڻ - رکڻ - پرڻ - ٻڌڻ (سنو - سهندو - سنل).
- سهڻو ج سهڻا: ذ. صفت. سهندڙ - سهي ويندڙ - برداشت ڪري ويندڙ. بردبار - ڌيرج وارو - صبر وارو.
- سهڻ هار ج سهڻ هار: ذ. صفت. سهڻ وارو.
- سهڻي ج سهڻيون: ٿ. برداشت ڪرڻ جي حالت. خاموشي - صبر.

– سهڻيءَ سُمهڻ: اطمينان سان سُمهڻ – بي فڪر ٿي آرام ڪرڻ.

• سَهڻ: مصدر. سُونهڻ – لهڻ – جڳائڻ – لائق هئڻ – پوڻ (منهن تي). سهڻو لڳڻ. پان، پوڻ.

• سَهڻا ٻُڪيرا: اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ ٺيڪيداري جو هڪ ديهه جو نالو.

• سَهڻ سنبهڻ: مصدر. تيار ٿيڻ – تيار ڪرڻ.

• سَهڻو ج سَهڻا: ذ. صفت. [سن. شوڀن = سُونهن] حَسين – خوب صورت. سونهن وارو – ناهوڪو – ملوڪ – سوڀيان وارُ – سُندرَ – سٺو – زيبدار – ڊولائتو. (ث سَهڻي ج سهڻيون). خواب (اصطلاح).

– سَهڻائي ج سُهڻائيون: ث سونهن – سوڀيا – حُسن – خوبصورتي – زيب – نزاڪت – زِينَت. لطف. خوبي – چڱائي.

– سُهڻو مُنهن ڏيڻ: چڱي نموني گفتگو ڪرڻ. سٺو وهنوار ڪرڻ.

– سُهڻي ج سُهڻيون: ث. صفت. خوبصورت – سُندر – ناهوڪي – سوهڻي – دلپسند – وڻندڙ – دلفريب. (اسم خاص). نالو عورت جو – سُهڻي ميهار جي داستان جي مانجهياڻي.

• سَهو ج سَهوَن: ذ. [ع. سَهوَ = غلطي] چُڪ – خطا – ڀُل – غَلطي – قصور – ڏوهه. نماز ۾ ڀُلَ.

– سهواً: ظرف. چُڪ وچان – غَلطي سبب – ڀُل ڪان – غفلت ڪان – ارادي کانسواءِ.

– سَهوُالقَلمَ: ث قلم جي غَلطي – لکڻ ۾ غَلطي.

– سَهوَ ٿيڻ: ڀُل ٿيڻ. خطا ٿيڻ – غلطي ٿيڻ – سَهو پوڻ.

– سَهوَ پوڻ: غَلطي ٿيڻ – ڀُل ٿيڻ. نماز ۾ ڀُل ٿيڻ.

– سَهوَ جو سجدو ڏيڻ: نماز ۾ پيل ڀُل جي تلافيءَ لاءِ سجدو ڏيڻ.

– سَهوَ ڪاتب: ث لکڻ واري جي غَلطي.

• سَهوَ ج سَها: ذ. [سن. شش = سهو] هڪ ننڍڙو – حلال جهنگلي جانور – سهڙ – خرگوش.

– سَهوَ ڪُتو ٿيڻ: تمام تيز ڀڄڻ.

– سهي جي ڪَنَ رَکائڻ: ڀڄندو رهڻ – ڀؤ ڪرڻ.

– سهي جي ڪَنَ هُئڻ: ضعيف هجڻ. هيڻو هجڻ.

– سهي جي ننڊ ۾ گذارڻ: غفلت ۾ رهڻ – بي خبر رهڻ – ڪم ڏانهن ڌيان نه ڏيڻ – بي خيالو گذارڻ.

• سَهُو ج سَهُوَ: ذ. صفت. لائق – شاناٺو – سهڻو – چڱو چوڪو. سمجهه وارو. جهلي سگهندڙ – برداشت ڪري سگهندڙ. ڪمندڙ – صابر.

• سهو ج سها: ذ. [سن. سَ = سان + آتش = اميد] وَجهه – موقعو. اميد – آسانگو. واقفيت – ڏيڻ – ڄاڻ سڃاڻ – سجاڻپ – لاڳاپو – سنگت. پاڙو – ويجهڙائي. شوق – چاهه. سهولت – سهنج.

– سهو پاڙو ج سها پاڙا: ذ. سهولت – سهنج.

• سُهو ج سُها (ل): ذ. هلڪي پوک – نست پوک.

• سُهواڻ ج سُهواڻ: ذ. بهادر – بانڪو – سورهه – وير.

• سُهوِل: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• سَهُولَت ج سَهُولَتون: ث. [ف. سهل = سولائي] سولائي – سهنجائي – سوکائي – آساني – سهنج. سک – آسودگي – آسائش. آهستگي. نرمي. واندڪائي – فرصت.

• سَهُونجي: اسم خاص. تعلقي ڪيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• سَهي: ظرف. صفت. ڄاتو – واقف ڪار – سڃاتو – (ذ) ٻيڃڪ موجب مال جي خريدي قيمتن ڪان روپيه تي نفعو. وات خرچ سميت. سبيئي – سپ (ث).

– سهيپ ج سهيپون: ث. واقفيت – ڄاڻ پڇاڻ – سڃاڻ – ڏيٺ ويٺ.

– سَهي ڪرڻ: سڃاڻڻ – پُرجهڻ – پروڙڻ – پرکڻ. سمجهڻ – خبر پوڻ – معلوم ٿيڻ – خبر ملڻ. ڏسي وٺڻ.

– سَهيل ج سَهيل: ذ. واقف – ڄاتو.

• سَهيڻ (ت): مصدر. قبول ڪرڻ – مڃڻ. برداشت ڪرڻ – سهڻ.

• سَهيائڻ (ت): مڃائڻ – قبول ڪرائڻ – آهستي آهستي مڃائڻ. برداشت ڪرائڻ.

• سَهيُو ج سَهيُا: ذ. آسرو – اميد – آڌار – مدد – سڄائي. سنڀال.

• سَهي پوٽا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• سَهيجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• سَهيجاڻي: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• سَهيرل ج سهيرل (ڪ): ذ. صفت. نَهيو نڪيو – ٻت رنگ ۽ رت ۾ ٺهيل – آباتو – منهن ۾ ڀريل – نمڪ وارو – صحيح سلامت – ساٺيل.

• سَهيرو ج سهيرا (ل): ذ. صفت. وڏو – ڪشادو. زياده – سرس – گهڻو. افضل.

• سَهيڙڻ: مصدر. ميڙڻ – گڏ ڪرڻ – ڪٺو ڪرڻ. پوک جي ول گڏ ڪرڻ. سنڀال لهڻ – خبرداري رکڻ – چوڪس رکڻ. خبرداري ڪرڻ – هوشياري ڪرڻ – سُجيتائي ڪرڻ.

– سَهيڙ ج سَهيڙون: ث. گڏ ڪرڻ يا ميڙڻ جو ڪم. سُجيتائي – هوشياري – خبرداري – سڄاڳي – نگهباني – پهري جي سُڄاڳي.

– سَهيڙجڻ: مصدر. گڏ ٿيڻ – ملڻ – ڪٺو ٿيڻ.

– سَهيڙو ج سَهيڙا: ذ. اڃا گڏ ٿيڻ يا وارد ٿيڻ واري حالت. ميلاپ – گڏجاڻي.

• سَهيس ج سَهيس: ذ. گهوڙي جي سنڀال ڪندڙ – سيس. (ث).

• سُهيل: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• سُهيل: اسم خاص. هڪ چمڪندڙ تاري جو نالو – اُيٺه سهيل يمني.

• سُهيلو ج سُهيلا: ذ. صفت. [ع. سَهل = آسان] سولو – سهنجو – آسان

-- سکي -- سُترو. سليس -- سؤکو. آسودو. آرامي. خوش. سُنو. پرواهه. ذ. محرم جي ڏهي ۾ عورتن طرفان ڳائڻ ۾ ايندڙ مرثيو -- نوحو.

-- **سُهيلائِي ج سُهيلائِيُون:** ث. سولائي -- سهولت -- آساني -- آسائش -- آرام -- سُک -- سَهنج -- آنند -- قرار -- سهنجائي.

-- **سُهيلَپ ج سُهيلَپُون:** سهولت -- سَهنج.

● **سَهيلِي ج سَهيلِيُون:** ث. [سن. سکي: س = سان + گيا = ڳالهائڻ] سرتي -- سکِي -- جيڏي -- ساهيڙي -- سنگتياڻي. جيڏل -- رازدان. گڏ رهندڙ -- مصاحب. رفيق.

● **سهيڻَد ج سهيڻَدُون:** ث. راضپو -- مرضي. رغبت -- لاڙو.

-- **سَهيڻَي ج سَهيڻَيُون:** ث. پسنديدگي -- راضپو -- خوشي. رغبت -- لاڙو.

● **سَهيڻِيءَ جو سَگُ:** پسنديءَ جي مٽي (مٽري) يا سڳابندي خوشيءَ جو ڪم.

● **سَهيڻو:** سهائي وارو. سونهون. سڪ وارو. محبت وارو.

● **سُهيو ج سُهيا:** ظرف [پرا. سُهيءَ. سن. سُکت] خوش. سکيو -- آسودو. آرامي.

● **سُئا ج سُئائُون:** ث. [سن. سُرسا > سُ = ڇڻڻ] ڪير واري (مِينهن. ڳئون. ٻڪري وغيره) ڪير ڏيندڙ -- مڙندڙ.

-- **سُئاتِي ج سُئاتِيُون:** ث. ڪير واري -- سوئڻ. بار واري (عورت) ٻاريتي.

-- **سُئانجو:** ذ. [سوئڻ = ڪير واري + جو = ويم واريءَ جو] ويم وقت ۽ ان کان پوءِ عورت کي کارايل طاقت واري معجون.

● **سئانجڻ:** مصدر. [سن. شيت = سيءُ] ٺڏجڻ -- ٺڏ لڳڻ -- سرديءَ ۾ وٺجڻ. ڏکڻي وٺڻ -- ڏکڻ -- ٺرڪڻ -- سيڪلجڻ. اداس ٿيڻ.

● **سُئاڻِي:** ث. هڪ مڇيءَ جو قسم.

● **سئارجڻ:** مصدر. گهرجڻ. نهي بيهڻ. پلنجڻ. پٽرڻ. سڙڻ.

● **سَئاخُورُ ج سئاخُورَ:** ذ. سخت سيءُ -- پارو -- ٿڌ.

● **سَئارو ج سئارا:** ذ. سيارو.

● **سَئاڪو ج سئاڪا:** ذ. سياڪو.

● **سُئاڪو ج سُئاڪا:** ذ. ڪنهن جي موت جي وقت زالن جو ماتم -- سوگ -- سوءَ

● **سئال ج سئال (ث -- ل):** سئار -- سيار.

● **سُئالو ج سُئالا (ث):** ذ. صفت. ٿورو وڏيڪ -- ڪجهه وڏيڪ -- سُئالو -- سئوالو.

● **سُئانبراتِي ج سُئانبراتِيُون:** ث. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم.

● **سُئانتِي ج سُئانتِيَ (ث):** ذ. صفت. ماٺيڻو -- گهٽ ڳالهائيندڙ.

● **سُئانتِي ٻوندَ ج سُئانتِي ٻوندُون:** ث. سب کي وٺندڙ مينهن جي ڦڙي.

● **سُئانجو:** ذ. ويم کان پوءِ ڪم ۾ آڻڻ جي دوا -- سوانجو.

● **سئانڊِي ج سئانڊِيُون:** صفت. پاڙو -- پاسي وارو گهر -- محلو. ڪڙم -- قبيلو.

● **سَئانڊو ج سَئانڊا:** ذ. [سن شيت = سيءُ] سيءُ -- ٿڌ. ذ. صفت. ٿڌ جو سٽيل -- پاري جو ماريل -- ٿڌيل.

● **سئانڍو ج سئانڍا:** ذ. گهر جي پاسي وارو ٻيو گهر -- پاڙو. پاڙيسري محلي وارو.

● **سِئاءُ ج سئاءُ:** ذ. موت جو مرثيو -- پار.

● **سُئاءُ ج سُئاءَ:** ذ. [سن. سواد] سواد -- مزو -- ذائقو. سڳند.

● **سُئجو ج سُئجا (ل):** ذ. صفت. سهنجو -- سولو. سوڙو -- سئون سڌو -- سادو -- غريب. ڏيتي ليتيءَ جو سوڙو. سيڄو.

● **سُئُرُ ج سُئُرَ:** ذ. سوئر.

● **سئرُو ج سئرا:** ذ. مائي يا سيتا کان پيل داغ -- ماتا جو داغ يا ڇڳهه.

● **سَئِڙُو ج سَئِڙا:** ذ. صفت. سئو -- لائق.

● **سُئُڙُو ج سُئُڙا:** ذ. سوٻاري ٻڄڻ (وڏڻ) جو اوزار.

● **سُئِڙِي ج سُئِڙِيُون:** ث. چاندي يا سون يا ڪنهن ٻئي ڌاتو جو ٿلهي آڱر جيتري ڪڙيءَ سان. وچ ۾ گول هيٺ ڏگهي ڇٽري سُئي. جملا ۾ ننگ. هڪ کن ڪوتي. ٻي ڏند ڪوتي. ٻئي اڪثر سڳي يا ڳاني ۾ ٻوتل ۽ ڳچيءَ ۾ پاتل -- سُئِي -- ڪانٽو -- سبٽي. ترو ڪڙي -- ڏينيوڙي.

-- **سئِڙي هٿڻ:** ترو ڪڙي هٿڻ -- تلو ڪڙي هٿڻ -- ڏينيوڙي ڪڍڻ.

● **سُئُسُ:** گهوڙي جو سنڀاليندڙ -- سيس.

● **سُئُڻ ج سُئُڻُون:** ث. [سن. سوچنا = اشارو] خيرات وٺڻ لاءِ فقير جو آواز -- صدا -- سوال. اشارو.

● **سُئُڻ هڻڻ:** خيرات لاءِ صدا يا آواز ڪرڻ.

● **سُئُنڊرڻ (ل):** مصدر. سڌرڻ -- ورڻ (بدن ۾) مٺارو ٿيڻ.

● **سُئُنڊل ج سُئُنڊَل:** ذ. [انگ] خاص. نموني جي زناني جتي -- سپاٽو.

● **سِئُنڊِيڪيٽ ج سِئُنڊِيڪيٽُون:** ث. [انگ] انتظام هلائيندڙ جماعت. اسيمبليءَ جي مکيه جماعت. ڪنهن يونيورسٽيءَ جي مجلس جو منتظم. سرڪاري طرح اناج وغيره خريد ڪرڻ جو ادارو.

● **سُئُنسو ج سُئُنسا:** ذ. صفت. سهڻ جهڙو -- ٿورو گرم -- نيم گرم -- ٿنهن سوسڙو. پرم -- سُنسُو (ث).

● **سُئُنڪلِي ج سُئُنڪليُون:** ث. چاندي يا سون جو ڳچيءَ ۾ پڌل ڏورو -- قميص ۾ ٻيڙن طور ڪم ايندڙ سون يا چانديءَ جي زنجيري. زمين جي ماپ جي زنجير.

● **سُئُنڪو ج سُئُنڪا (ل):** ذ. اڪو -- ڏپ -- ڊاءُ -- ڊر -- خوف -- هراس.

● **سِئُنيما ج سِئُنيمائُون:** ث. [انگ. Cinema] فلمي کيل -- فلم ذريعي ڏيکاريل تماشو.

-- **سِئُنيما هائوس ج سِئُنيما هائوس:** ذ. فلم ڏيکارڻ جي جاءِ -- پڪچر هائوس.

● **سُئڻُ:** مصدر. سَٺڻ -- ٻڌڻ.

● **سئو:** ذ. [سن. شتم = سئو] ڳاڻيٽي جو هڪ انگ -- ڏهن ڏهاڪن وارو

انگ (۱۰۰) صد.

– **سُئو پيرِيُ ج سُئو پيرِيُون**: ث. [سن. شتم + پگ = قدم] هڪ قسم جو جيت – هڪ سؤ پيرن سان. سوپاري (ت).

– **سَوَنَ ۾ سُرهو ٿِيَڻُ**: سچو انسان ٿيڻ. بي عيب ٿيڻ.

– **سُئوڻِ ج سُئوڻِيُون**: ث. ڪنهن شيءِ جي سئو دفعا وڌيڪ هئڻ واري حالت.

– **سئوٽائِڻُ**: مصدر. سئو دفعا وڌيڪ ڪرڻ جيئن "پيٽائڻ، ٽيٽائڻ وغيره".

– **سُئوٽُو ج سُئوٽا**: ذ. صفت. هڪ سؤ دفعا وڌيڪ حالت وارو.

• **سُئو ج سُئا**: ذ. ڳوٺين کي سبڻ لاءِ پاهي سان هڪ ڊگهو ڇهندار ڪوڪو. هڪ ڪورين جو اوزار. قالب جي مٿان بيهندڙ.

• **سئوٽُ (سَوٽَرُ) ج سَوٽَنَ**: ذ. چاچي جو پٽ. (ث). سئوٽ ج سئوٽون.

– **سَئوٽِي سئوٽُ (سَوٽِري = سوٽُ) ج سَئوٽِي سوٽَ (سَوٽِري سوٽَن)**: پيءُ جي سوٽ جو پٽ.

• **سَئوٽِي ج سَئوٽِيُون (ل)**: ث. [ع. سوط =] ڪاٺ جي ڏنڊي – ننڍي لٺ _ سونٽِي – سوٽِي (ت) – ڏانگ.

• **سَئوراجُ ج سَئوراجَ**: ذ. پنهنجو راڄ – پنهنجي حڪومت – خود حڪومت – سوراڄ.

• **سُئونجو ج سُئونجا (لس)**: ذ. ڏپ – ادڪو – ڊاءُ – پڻ. سجاڳي – جاڳ – بيداري.

• **سُئوڻُ ج سُئوڻَ**: ذ. سڳڻ – سات – شگون – سوڻ (ت).

– **سُئوڻُ ڪرڻُ**: شادي جي موقعي تي سات سڳڻ ڪرڻ.

• **سُئِي ج سُيُون**: ث. [سن. سوچ = سُئي] سُئي.

• **سُئينُ ج سُئِيُون**: ث. هدايت. سنئو رستو – پلاٽي – چڱائي. چڱي – ڀلي.

– **سُئينُ هِنيِنُ هُجَڻُ**: هڪ ٻئي جي پران هجڻ – دنگائتا هجڻ.

– **سُئينُ ٻَڌَڻُ**: چڱي ڳَڻڻ. پلو ارادو رکڻ (ڪنهن جي باري ۾).

– **سُئين لِگَينُ ٿِيَڻُ**: بيماريءَ ڪانپوءِ طاقت وٺڻ.

– **سُئينُ لِيڪَ**: ث. سڌي ليڪ.

– **سُئينُ مهني هُئَڻُ**: ويامڻ جي وقت کي نزديڪ اچڻ.

– **سُئيِنسار**: ذ. پاڻيءَ جو جانور – سينسار.

• **سُئِي ج سُئِيُون**: ث. [سن. سُوچ = سُئي] ڙڪ مان ٺهيل سبڻ جو اوزار – ٽوپي ڏيڻ جو اوزار – پرت پرڻ جي سُئِي – چمڙي کي سبڻ جو اوزار – سبڻي – سوزن – ابر – سوزني. دوا کي جسم ۾ داخل ڪرڻ جو اوزار – انجيڪشن – فوني جي رڪارڊ تي رکيل ڪوڪو. سُٽڻ – مصدر. مان ماضي مؤنث جو صيغو – ٻُڌي.

– **سُئِي جو سڳي کي سيرڻُ**: ڪنهن به نتيجي جو ڪو نه ڪو سبب ضرور هئڻ.

– **سُئِيدانَ ج سُئِيدانَ**: سُئن رکڻ جي شيءِ _ ٽاڇين ٽنبڻ جي گدي – پن ڪشن

– **سُئِي سَڳِي سَوڌو**: ذ. صفت. سمورو – سربستو. ڌري پرزي.

– **سُئِي سَڳِي سُوڌُو مالُ هُئَڻُ**: سموري جائداد هئڻ.

– **سُئِي سَڳِي کي سوڌَڻُ**: مهل تي ڳالهه مان ڳالهه نڪرڻ. پورو حساب ڪتاب وٺڻ.

– **سُئِي ڪَٽِي سگ ڳولَڻُ (ت)**: اجائي تڪليف ڪرڻ بي وقوفي جون ڳالهيون ڪرڻ.

• **سُئيتَ ج سُئيتُون**: ث. سپ ۾ مينهن جي بوند – سواتي.

• **سُئيٽَرُ ج سُئيٽَرَ**: ذ. [انگ.] گرم گنجي.

• **سُئيرِيُ ج سُئيرِيُون**: ث. ڪاري جي مڇيءَ جو قسم. سوئي جي پيڻ، رنگ ڪاريرو، پڪ ڪارڙا، بغل تي ٽڪ. قد. ۲ کان ۴ فوٽ.

• **سَئيسُ ج سَئيسَ**: ذ. گهوڙن جي سنڀال ڪندڙ – سيس. گهوٽ جو اهڙ.

• **سَئِي ڪَنڌُرُ**: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَئِينُ ج سَئينُون**: ث. خيرات لاءِ آواز – سوال جو سڏ – صدا – ميڻ.

– **سَئِين هَڻَڻُ**: صدا ڪرڻ – سوال لاءِ سڏ ڪرڻ.

• **سَئينجُ**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سي (سو جو جمع)**: ضمير. اهي.

• **سياءُ ج سياءَ**: ذ. عزيز – ذات ڀائي. "مُرهو سگ سيا".

– **سَيابُو ج سيابا (ل)**: ذ. صفت. فاتح خواني – عذرخواهي – منهن ڪاڻ – غم ۾ شرڪت. ماتم – غمي – ماتام – سوءِ _ سوگ. آهه – دانهن – ورلاپ – رودن. گوڏي پيچ. مائٽي – عزازت.

• **سياٽَرُ**: ذ. ڪري جو ان گهر ڪٽي اچڻ وقت نيائي يا غريب يا ڪنهن غريب کي به ٽي پاٿيون ڏنل اَن.

• **سياٽُ**: سيءُ – ٿڌ – سياٽو.

– **سَيالِجَڻُ**: مصدر. [سن. شيتر = ٿڌ ڪري جمڻ] ٿڌ لڳڻ. سياٽو ٿيڻ – سيءَ ۾ ڏلوڙجڻ.

– **سَياٽو ج سياٽا**: ذ صفت ٿڌ – ڏڪڻي. تپ ۽ سيءُ خوف – انديشو – ڏپ – ڊاءُ

• **سَياٽِي (سَياتِري) ج سياٽِيُون (سياتِرِيُون)**: ث. ڪل جو اڌ رڱيل رنگ وارو چمڙو.

• **سَيّاحُ ج سَيّاحَ**: ذ صفت. [ع. سيح = سفر ڪرڻ] سير ڪندڙ – گهمندڙ – مسافري ڪندڙ – جهان گرد – مسافر – سيلاني. جاتري – ياتري – زيارتي.

– **سَياحَتَ ج سَياحَتُون**: ث. سفر – سير.

– **سَيّاحِي ج سَيّاحِيُون**: ث. مسافري – سير – سفر – مسافرت.

• **سَيادَت ج سَيادَتُون**: ث. [ع. سود = حڪمراني] سرداري – امامت – پيشوائي – رهبري. شرافت. بزرگي.

• **سَيّارُ ج سَيّارَ**: ذ. [ع. سَيْر = ڦرڻ – گهمڻ] سير ڪندڙ تارو – ڦرندڙ ستارو –

گِردسير ڪندڙ – گشت ڪندڙ، مسافري ڪندڙ، رولو گهومو.

– **سَيّار تارو ج سَيّار تارا:** ذ. گِرهه.

– **سَيّارَهُ:** ذ. (ع). گردش ڪرڻ وارو ستارو – ڦرڻ وارو ستارو – ڦرندڙ ستارو.

• **سيار ج سيارَ:** ذ. [ف. شغال] هڪ جهنگلي جانور – گدڙ – سيال: ”راتيان بولي ڪانگڙي، ڏينهان بولي سيار. جاڻ مري ڏيهه ڏتي، جاڻ پئي ڏڪار“.

– **سيارڙو ج سيارڙا:** ذ. سيار – سيال – شغال – گدڙ.

• **سَيارَ ج سيارُوْن:** ث. سيرائِي – ڪاٺين ۾ گول تنگ ڪرڻ وارو اوزار – سَيرائِي – سيارِيُ (ت).

• **سيار:** اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَيارِنُهُ:** ذ. سنهڙو لُنب جهڙو گاهه – پاڙ ۾ ننڍڙو ٻُٽ.

• **سيارَج (ٿ):** اسم خاص. وڻ جو هڪ قسم. برسات ۾ ٽرن ۽ ٻوٽن تي ڄمندڙ. جوتيءَ ۾ ڳاڙها گل. پاڄي طور استعمال ٿيندڙ ان جو اَنّ جوئريا ٻاجهريءَ جي اٽي سان ملائي ماني لاءِ استعمال ٿيندڙ.

• **سيارسِيُ:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَيارو ج سيارا:** ذ [سيءُ + وارو] هڪ موسم جو نالو. سردي جي موسم – سيءَ واري رُت – موسم سرما – ناهري. پوهه، مانگهه جي مهينن (نومبر – جنوري) واري موسم. اُتر جو واءُ – اُتراپرندي جي ڪُنڊ جو واءُ.

• **سيارِيُ ج سيارِيُوْن:** ث. مادي گدڙ – گدڙِي.

• **سَياسَت ج سياسَتُوْن:** ث. [ع. ساس > سوس = حڪمراني] ملڪ جي انتظام جو علم. ملڪ جي حفاظت ۽ بندوبست – حڪمت عملي. حڪومت جي ڪاروبار جو علم. گوشمالي – داب – ٽنبيهه.

– **سياسَتَ بازِي ج سياست بازيُوْن:** ث. [سياست + بازي > باختن = راند ڪرڻ] سياسي ڪِيڏ. غلط سياست.

– **سياسَتْدانُ ج سياسَتْدانَ:** ذ. [سياست + دانُ > دانستن – ڄاڻ] سياست مان ڄاڻندڙ – سياست وارو.

– **سياسَتْ ڪَرڻُ:** سياسي عمل ڪرڻ.

– **سَياسَتگرِيُ ج سياسَتگرِيُوْن:** ث. [سياست + گر – ڪندڙ] حڪومت جو انتظام.

– **سَياسِيُ ج سَياسِيَ:** صفت. ملڪي انتظام متعلق – ملڪي – سرڪاري – راڄ نيتڪ.

• **سياڳَر ج سيارڳرون (ل):** ث. ڏڪڻي، ٽرڪڻي. سياڳو. (ذ. صفت) مائٽي جو مٽيءَ جو – ڀائيچاريءَ جو – سبنڌڪو.

• **سياڪو ج سَياڪا:** ذ. مائٽي – سيپر – عزازت – ڀائيچاري ۽ برادري. سڱ – لاڳاپو. ”کهڙو سنگ سياڪو، هاري مون هوتن سين“.

• **سَيّالُ ج سَيّالَ:** ذ. صفت. [ع. سيل = وهڻ] زور سان وهندڙ – روان – جاري. پتڙو – پاڻياٺو – چڊو – رِيڙو.

• **سيالُ:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي دادو، تعلقي شهدادڪوٽ. تعلقي گنبٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سيالُ ج سيالَ:** ذ. صفت. مائٽيءَ کان ٻاهر. شريڪ. رفيق.

– **سَيالڪِيرِيُ:** راڄ وارن شريڪن جي شادي غميءَ جي سڏ تي شرڪت يا شموليت.

• **سَيالڪوٽُ:** اسم خاص. پنجاب ۾ هڪ مشهور شهر جو نالو.

• **سَيالڪِيُ:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَيامُ ج سيامَ:** ذ. صفت ڪارو – سياهه (اسم خاص). ڪرشن مهراج جو لقب. هڪ راڳڻيءَ جو نالو. شام ڪلياڻ. هڪ ملڪ جو نالو.

• **سيانُ ج سيانَ:** ذ. رستي جي سنوت – سڌائي – سطح – مٿاڇرو.

• **سَيانِ ج سَيانُوْن:** ث. پير جي مٿائي.

• **سَيانتو ج سيانتا:** ذ. پاڻيءَ جو هڪ جانور – سارين کي وڍيندڙ – ڪيڪڙ – ڪيڪڙو – سرطان.

• **سيانڊرو ج سيانڊرا:** ذ. مٽي – مائٽي – برادري – ڀائيچاري. دوستي – ياري. تعلق – لاڳاپو.

• **سيانڊرِيُ ج سيانڊرِيُوْن:** ث. مائٽي – عزازت – شرڪت – مٽي – برادري. پرواري جاءِ.

• **سيانڊو ج سيانڊا:** ذ. [سن. شيت = سيءُ] سيانو – سيءُ – ٿڌ. ڏڪڻي – رڦڻي. ڀؤ – خوف – ڊپ – خطرو – هراس – ڏج.

• **سيانڍِيُ ج سيانڍِيُوْن:** ث. هڪڙي گهر جو در جڏهن ٻيو در – پاڙو. محلو.

• **سَياڻُ ج سَياڻُوْن (ٿ):** ث. قبر جي وچ ۾ يا پاسي ۾ کوٽيل کڏ – سامي. لحد.

• **سيَاڻُ ج سياڻُ (ٿ):** ذ. ڪير ڄمائڻ لاءِ ان ۾ وڌل ٿوري لسي يا جهڻ – سَنپاڻ – سَباڻ سباڻ (ت).

• **سياڻو ج سياڻا:** ذ. [سن. سَ – سان + ڄڃا = ڄاڻڻ] عقل وارو – عاقل – عقل مند. سـ ـهو – سمجهدار – گياني. داناءُ – تيز فهم – سگهڙ – اڪابر – زيرڪ – فهميدو. هنري. پڪو – تجربيڪار. طبيب – ڏاهو. عيار. دورانديش.

– **سياڻَپ ج سياڻَپُوْن:** ث. سمجهه – ڏاهپ – عقل – هوشياري. دانائي – حرفت – اٽڪل – ڍنگ – زيرڪي – عياري. دوانديشي – تيزفهمي. چالاڪي – چستائي. سگهڙائپ.

– **سياڻو وياڻو ج سياڻا وياڻا:** ذ. صفت. سياڻو – فهميدو.

• **سُياڻِيَ ج سُياڻِيُوْنَ (ل):** ث. عورت کي ٻار ڄڻائيندڙ عورت – دائي – نرس.

- **سياوش:** اسم خاص. (ف) هڪ گاه جو قسم. ايران جي بادشاهه ڪيڪائوس جو پٽ.
- **سياهُ ج سياهَ:** ذ. صفت (ف) ڪارو - ڪاري رنگ جو. اونداهو - ڏاڍڪ. شوم - نحس - بد - خراب.
– **سياهُ باطنُ:** ذ. صفت [ف. سياه + ع. باطن = گجهه] بدباطن - رياڪار - منافق.
– **سياهُ بختُ ج سياهُ بختَ:** صفت [ف. سياه + بخت - ڀاڳ] بدنصيب - بدطالع - نياڳو - ڇوڪ چندو.
– **سياهُ پوشُ ج سياهُ پوشَ:** صفت [ف. سياه + پوش > پوشيدن = ڍڪڻ] ڪاري لباس وارو - ماتمي - ڏکويل - غمگين.
– **سياهُ پوش ٿيڻُ:** ڪاري پوشاڪ پائڻ.
– **سياهُ پوشيُ ج سياهُ پوشيُونُ:** ث. ڪاري لباس ڍڪڻ واري حالت ماتم - غم.
– **سياهُ چشمُ:** [ف. سياه + چشم - اک] ڪارين اکين وارو - ڪجلو. باز جو قسم (جن جون اکيون ڪاريون هجن).
– **سياهُ دلُ ج سياهُ دلَ:** صفت [ف. سياه + دل] اندرڪارو - گنهگار - عاصي. سنگدل - بي رحم - ظالم.
– **سياهُ ڪارُ ج سياهُ ڪارَ:** ذ. صفت. [ف. سياه + ڪار > ڪردن = ڪرڻ] خراب ڪم ڪندڙ - فاسق - بدڪار - فاجر - گنهگار.
– **سياهُ ڪاريُ ج سياهُ ڪاريُونُ:** ث. بدڪاري - بڇڙائي.
– **سياهُ گوشُ ج سياهُ گوشَ:** ذ. [ف. سياه + گوش = ڪن] هڪ جهنگلي جانور - ٻيڪاري. ذ. صفت. تيز نظر - تکي نظر وارو.
– **سياهُ وسفيدَ جو مالڪُ هئڻُ:** هر نقط خيال کان طاقتور هئڻ - وڏي دسترس هئڻ. حاڪم هئڻ.
– **سياهيُ ج سياهيُونُ:** دسترس. صفت. ڪاراڻ. ڪارنهن. اونداهي. دل جي ڪارنهن "افلاطون عقل جا، ٿا سياهيون لاهن" (جلال)
- **سياهانُ:** اسم خاص. مڪران جي اتروارن جبلن جي قطار جو نالو.
- **سياهُ پادُ:** اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.
- **سياهُو:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سياءُ ج سياءَ (ٻيل):** ذ. شريڪ - ذات ڀائي - عزيز - ٻريرو عزيز - ڏوراهو مائٽ. دوستيءَ جو مائٽ.
– **سياٽڪو ج سياٽڪا (ٻيل):** ذ. صفت. شريڪاٽو.
– **سياڙُو ج سياڙا:** ذ. [هند. سال. ف. شغال - گدڙ] گدڙ - سيال - شغال.
- **سيبُ ج سيبَ:** ذ. (ف) هڪ قسم جو ميوو - صوف.
- **سيبا ٿيڻُ:** مصدر. ٻَڪ ۾ ڀاهه ٿيڻ - سيتا ٿيڻ.
- **سيباجُ ج سيباجَ:** ذ. ملڪيت - دولت - ڌن. مرحاتا شائستگي - سنيتي.
- **سيبارُو ج سيبارا:** ذ. تڏا ناهيندڙ - تونريون ناهيندڙ.
- **سيباڻ:** ث. ڏڏ ڇڪو جو ڪير ۾ ڏونري لاءِ وجهجي. شباڻ.
- **سيباڻو ج سيباڻا:** ذ [سن. شوين = سونهن] وڻيل - پسند ٿيل. مناسب - لائق - دل گهريو - خواهان - سيبڻ. سهائڻ - جڳائڻ.
- **سيباڻڻُ:** مصدر. وڻڻ - پسند پوڻ - دل کي وڻڻ - پسند اچڻ. ماپڻ منهن تي پوڻ - جڙڻ.
- **سيبتو ج سيبتا:** ذ. [ف. سربستہ > ع. ثابت] سيائو - سگهڙ. پوشيده - سليقہ وارو. رٿ پهت وارو - سنجيدو.
- **سيبلُو ج سيبلا (ت):** ذ. سمز. مرد. عورت جي هنگڻ جي جاءِ - گنئي.
- **سيبڻ ج سيبڻُون (ڪ):** ث. مقعد کان عضوي مخصوص جي وچ وارو هيٺيون حصو - آلت ۽ مقعد جي وچ وارو ٽڪر. مقعد ۽ عضوي مخصوص جي وچ واري رڳ. مقعد - گديا.
- **سيبڻُ (ڪ):** مصدر. [سن. سيون = سبڻ] سبڻ - ٽوپو ڏيڻ - جڙڻ - ٺهڻ - جڳائڻ.
– **سيبُو ج سيبا:** ذ. صفت. ٽوپو - ٽاڪو - بخيو - سٽڻ - درز - ڪنڍ. ٻرت جو سچو ڪڻ - ڪوهستان ۾ ٻرت جو قسم. چتي - ٽڪري. "سهسين سيبا ڪنجري لوئي ليڙون ليڙ" (شاهه).
– **سيبيُ ج سيبيُونُ (ڪ):** ث. سلائي - ٽوپو - بخيو.
– **سيبي هڻڻُ (ت):** چمڙي جي سنهي تندي سان ٽوپو ڏيڻ.
- **سيتُ ج سيتُونُ:** ث. [سن. شيت = ٿڌ] سردي - ٿڌ - سي؛ (ڪ). ڪاريءَ جي ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو. (جانار ۽ واڙي جي ڏنگ وارو حصو).
- **سيتا:** اسم خاص. [سن.] راجا جنڪ جي ڌيءَ ۽ رام جي زال جو نالو (ٿ. صفت).
– **سيتاستيُ:** ث. سيتا جهڙي پاڪدامن - نيڪ عورت.
- **سيتارامُ:** ث. هڪ سون جو قسم.
- **سيتا ڦلُ ج سيتا ڦلَ:** ذ. هڪ ميوي جو نالو. شريفو.
- **سيتانُ:** اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ شهر جو نالو.
- **سيتانگُ ج سيتانگَ (ت):** ذ. [سن. سيتانگ = بيماري] هڪ بيماري جو قسم - مٽي ۽ پيرن تي پگهر ٿيڻ جي بيماري. هڪ قسم جي خارش جي بيماري - بدن تي ڏٻڙ ڏٻڙ ٿيڻ وارا بيماري. فالج. لقوه.
– **سيتانگيُ ج سيتانگيَ:** ذ. صفت. بيمار - ناچ
- **سيتلُ ج سيتلَ:** ذ. صفت. [هه. سن. شيتل - ٿڌو] ٿڌو - سرد - خنڪ - ٺريل. خوش - سکي - آسودو. نرم - ڪومل - نهولڙو - ڪچڙو.

رکو — بي دليو — ترهيو، وڻندڙ — مزيدار، صاف — اوجل (ذ). ڪافور جو هڪ قسم، موتي، چند، ڦرهن مان نهيل ڪارڻن جو چيو — پندو، پاڻيءَ تي پيدا ٿيندڙ هڪ بوٽي (گرڪنيءَ جو سنگ).

• **سيتلا ج سيتلائون**: ث. [س. سيتلا = ٿڌي — ماتا جي بيماري] هڪ بيماريءَ جو نالو — ماتا — مائي — چيچڪ — وڏي مائي (ث. صفت). ٿڌي — سرد.

— **سيتلا پوڄڻ** (ت): هڄ وڻڻ — حبر وڻڻ — سزا ڏيڻ.

— **سيتلا ڪڍڻ**: ماتا جي مرض کي روڪڻ لاءِ اگرات ٽڪ ڏيڻ — ٽڪ ڪڍڻ — ٽڪا هڻڻ، سائي.

• **سيتل چيني**: ث هڪ قسم جو مصتحو (عربي سنڌ جي ٻيٽن ۾ پيدا ٿيندڙ).

• **سيتي**: حرف جر. سان — سان — سميت — سين — پيڙو — سوڏو.

• **سيٽ ج سيٽون**: ث. [س. سيٽر = سيٽ] اڪڙ — ٺانءِ — ڦوند — وڏائي — غرور — هٺ — تڪبر. سيٽي — سيٽ، ڪوڪ (ريل جي) — ڪوڪاٽ — سوساٽ. جانور جي هڪ بيماري — (انگ. Seat) ويهڻ جي جاءِ — ڪرسي — ڪوچ وغيره. جوارين جي اصطلاح ۾ جوان عورت.

— **سيٽ وڄائڻ**: سيٽ وڄائڻ — سيٽي وڄائڻ — سيٽارڻ (ريل جو) — ڪوڪ ڪرڻ — ڪوڪڻ.

— **سيٽي ج سيٽيون**: ث. چپن کي سوڙهو ڪري وڄندڙ آواز — سيٽ — سيٽ. ريل جي ڪوڪ.

— **سيٽي وڄائڻ**: سيٽ وڄائڻ — سيٽارڻ — آواز ڪرڻ. (ريل جي) — ڪوڪ ڪرڻ — ڪوڪڻ — سڀاهيءَ جو سيٽيءَ ذريعي چتاءُ ڏيڻ.

• **سيٽ ج سيٽ**: ذ. (انگ.) ڪن شين جو مجموعو — (مثلاً چانهه جو سيٽ — ڪوچن جو سيٽ — سينگار جو سيٽ وغيره).

• **سيٽ ج سيٽ (ٿ)**: ذ. کوهه مان پاڻي ڪڍڻ لاءِ چم جو ڏگهو رسو — ٿلهو رسو — ڪنڌ (ت). رسي — وڏي ڏائون — نيز — ٿلهو "وٺي سيٽ سوٽ. پاءِ پنهنجي ڪرهي" (شاهه). ڪيڏ (ت). پوک کي پيلجڻ کان بچائڻ لاءِ ديم مان نهيل سنهي پچڙيءَ سان رسو. ٽڪ، ڪماٽي لاءِ ٽڪ.

— **سيٽ ج سيٽون**: ث. وڏائي — تڪبر — اڪڙ — هٺ — غرور — مغروري — ٺڳي — ڏڳڙ.

— **سيٽ ڪرڻ**: اڪڙ ڪرڻ — وڏائي ڪرڻ.

— **سيٽجڻ**: مصدر. سخت ٿيڻ — ٽاٽ ٿيڻ — سوٽ ٿيڻ — ڏاڍو ٿيڻ، قابو ٿيڻ — سنبڙ ٿيڻ. پڪو ٿيڻ. پختو ٿيڻ. گهاٽو ٿيڻ. ضدي ٿيڻ — نمر ٿيڻ. چڪجڻ. وڏائي ڪرڻ — تڪبر ڪرڻ.

— **سيٽجي هلڻ**: اڪڙجي هلڻ — تيگرجي هلڻ — اڪڙجي هلڻ.

— **سيٽ جهلڻ**: اڪڙ کي روڪڻ — وڏائيءَ کي ختم ڪرڻ.

— **سيٽا ٿيڻ (ڪ)**: ٻڪڻ مرڻ — پاهه ٿيڻ.

• **سيٽار ج سيٽارون (ٿ)**: ث. پراڻين جُتين سبڻ لاءِ ار.

• **سيٽڻ**: مصدر. سٽ سٽ ڪري وجهڻ — ڪاهي وجهڻ — سٽڻ — تڪڙو ڪاهڻ — سخت ڪرڻ — ٽاٽ ڪرڻ — سوٽ ڪرڻ — پڪو ڪرڻ — پختو ڪرڻ.

• **سيٽو ج سيٽر**: ذ. صفت. وڏائي وارو — تڪبر وارو — اڪڙيل. سيٽ ڪندڙ اڇهرو.

• **سيٺو ج سيٺا (ت)**: ذ. پڪي زمين — گهٽي گهه واري زمين (ذ. صفت). متارو — ٿلهو — ڏندو سگهارو — طاقتور جوان مرد — پهلوان.

• **سيٺو ج سيٺا (ل)**: ذ. ڪپڙي جو وٽيل نوڙ.

• **سيٺوائي**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سيٺي** — سيٺ — وڏو ڪک.

• **سيٺ ج سيٺ**: ذ. شاهوڪار. پئسي وارو.

• **سيٺيون**: ث. [س. شريشٺ = شاهوڪار. پرا. سيٺ] شاهوڪار — دولتمند — دنيادار — ڌن جو مالڪ — پئسي وارو. واپاري — سوداگر — تاجر — وڻجارو — ڪنهن ڪارخاني جو مالڪ.

— **سيٺاڻي ج سيٺاڻيون**: ث. سيٺپڻو — دولتمندي — شاهوڪاري. وڏماڻپائي — ڏگر — وڏائي.

— **سيٺپي ج سيٺپيون**: ث. سيٺاڻي — سيٺپڻو.

— **سيٺڻي ج سيٺڻيون**: ث. سيٺ جو مونث — شاهوڪار زال — سيٺاڻي. واڃاڻي — هندياڻي — ڪراڙي.

— **سيٺياڻي ج سيٺياڻيون**: ث. سيٺ جو مونث — شاهوڪار زال — سيٺڻي.

— **سيٺيو ج سيٺيا**: ذ. آسودو — شاهوڪار — سيٺ ماڻهو. واڻيو — هندو — ڪراڙ.

• **سيڻار ج سيڻارون (ل)**: ث. وڄ واري توبي ڏيڻ جي آر — ڪيرٺي (ت).

• **سيڻار**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سيڻار**: اسم خاص تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سيڻار پيڙ**: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سيڻارجا**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي گمبٽ (خيرپور رياست) ۾ هڪ ديهه ۽ شهر جو نالو.

• **سيڻاري**: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سيڻاڙا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **سيڻا مانگر ڪرڻ (ل)**: پنهنجي وڏائي بيان ڪرڻ — پاڻ پڏائڻ — شيخي بيان ڪرڻ (هي لفظ استعمال ٿيندڙ. جتي ڪو ماڻهو مقروض هجي ۽ قرض خواهه کي ڪجهه نه ڏي ۽ پنهنجا ڪم ڪار ڪندو وتي).

• **سيڻڙ**: اسم خاص. تعلقي ڪنڊيارو ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سيڻو ج سيڻا (ڪ)**: ذ. آڳونو — نونيو.

• **سيپارو ج سيپارا:** ذ. [ف. سي = ٽيهه + پاره - ٽڪرا] قرآن شريف جي ٽيهن سيپارن مان هڪ پارو.

• **سيپارهٔ:** ذ. (ف). قرآن شريف جو ٽيهون حصو - ٽيهون سيپارو.

• **سيپاڪي:** ذ خطاب جو گفتو. پنهنجو منهن ڌ ڏس. سيپاڪي ٿي پيو آهين

• **سيپٽمبر:** اسم خاص. [انگ. September] عيسوي سال جي نائين مهيني جو نالو.

• **سيپڪ ج سيپڪ (ت):** ذ. صفت. تمام سنهو – لاغر – ضعيف. هيڻو ايرو – ٽڪل –ڏيرو.

— **سيپڪڙو ج سيپڪڙا (ت):** ذ. سنهڙو – نفيس.

• **سيپلي ج سيپليون (ٿ):** ث. دوا – سنٽي.

• **سيپو ج سيپا:** ذ. ٻرندڙ ڪاٺيءَ مان نڪرندڙ ذوپ.

• **سيپولو:** اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سيج ج سيجون:** ث. [سن. شيا > شي = سمهڻ] شاديءَ وقت گهوٽ ڪنوار لاءِ ٺاهيل پلنگ – سينگاريل بستر. پلنگ. چپر ڪٽ – ماهه محرم جي ۹ تاريخ تي تابوت سان گڏ گهمايل پلنگ يا سينگاريل کٽ.

— **سيجا ج سيجائون:** ث. سيج.

— **سيجبند ج سيجبند:** ذ سيج تي وڇايل هنڌ جي چادر کي کٽ جي پاون سان ٻڌڻ ڏورو. سيج جي پاون کي ٻڌڻ ۾ ايندڙ جهاٻن يا ٽنورن مان هڪڙو.

— **سيج پهچائڻ:** ڪنوارڻي داخل ڪرڻ. سيڪت ڏيڻ.

— **سيج چڙهڻ:** گهوٽ ڪنوار جو گڏجي شاديءَ واري کٽ تي سمهڻ. شادي ڪرڻ.

— **سيج سنوارڻ:** شاديءَ جو هنڌ وڇائڻ – بسترو سينگارڻ.

— **سيج ڪڇائي:** ث. سٽ جي ڪچين تندن سان سيج جي پلنگ کي ڪچڻ جي هندڪي رسم.

— **سيج لڏڻ (ٿ):** زال سان گڏ همبستره ٿيڻ.

— **سيج ماڻڻ:** شادي ڪرڻ.

— **سيج وڇائڻ:** شاديءَ جو بستر درست ڪرڻ – هنڌ وڇائڻ.

• **سيجان:** اسم خاص. تعلقي اٻاوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سيجاهٔ:** ث. [ف – سزا] سزا – مار.

• **سيجاهرو ج سيجاهرا:** ذ. صفت. هٺ وسيو – سيونجائيو – هڪيو – سيجهرو – پاسي اوٿو. هنري – ڏيهي. قوت. سٺائو.

• **سيجرا (ٿ):** ذ. صفت. مينهوڳي سبب ٽيل آلي زمين.

• **سيجرو ج سيجا (ڪ):** ذ. چلهه – ماني پچائڻ جو تنور.

• **سيجو:** اسم خاص. مينگهوارن جي هڪ ذات (ٿ).

• **سيجهرو ج سيجهرا:** ذ. صفت. سيجاهرو.

• **سيج ج سيجون:** ث. سيج.

• **سيجاڻو ج سيجاڻا:** ذ. ڄاڻ – سڃاڻ – علم – معلومات.

• **سيجو ج سيجا:** ذ صفت. جيڪو ڪم سهتو ڪري ناهي "هٺ جو سيجو".

• **سيجهه ج سيجهون (ت):** ث. ڄيڻاءُ – قدرشناسي – سڃاڻپ – ذيت – واقفيت.

— **سيجاڻو ج سيجاڻا:** ذ صفت. سڃاڻندڙ – پرکيندڙ. قدر شناس – سڃهي.

• **سيچ ج سيچون:** ث. تنگ – ڪشش – چڪ – ڏوهه.

— **سيچائڻ:** مصدر. تنگ ڪرائڻ.

• **سيچاڻو ج سيچاڻا (ڪ):** ذ. باز جو هڪ قسم – سيچاڻو.

• **سيچاڻو ج سيچاڻا (ت):** ذ. باز پکيءَ جو هڪ قسم گوشت کائيندڙ باز. "سيچاڻو ۽ سالندو طعام نہ چکي سو"

• **سيچڻ (ت):** مصدر. تنگ ڪڍيل ٿيڻ.

• **سيچو ج سيچا (بيلا):** ذ ماني وغيره پچائڻ جي جاءِ – رڌ پچاءَ جو هنڌ – تنور.

• **سيخ ج سيخون:** ث لوهه جي سنهي ڏگهي لٺ – تار. ڪباب پچائڻ جي شيخ. ڪاربان مان نڪتل متيءَ کي وڏڻ جي تار. پڪ – ٺڪ. پڪل گوشت. ڪڪڙ جي ڪڙه (ظرف). سنئون – سڌو – سولو – آيو – ڪرو.

— **سيخ ٿيڻ:** شيخ وانگي ڪڙو ٿي بيهڻ – سڌو ٿيڻ سنئون ٿيڻ. نرا ڪٽڻ (گهوڙي جو) – ايرڻ. گهٽو ڪاوڙجڻ – مقابلو ڪرڻ – وڙهڻ – سامهون ٿيڻ.

— **سيخڙ ج سيخڙ:** ذ. پورين ڪڙهن وارو ڪڪڙ. سنو وڙهو.

— **سيخ هڻڻ:** گوءِ يا نڙ مان گند ڪڍڻ.

• **سيد ج سيد:** ذ. [ع. سيد = سردار] سردار – اڳوان – مهندار – پيشوا. رهنما – هادي – هدايت ڪندڙ. نيڪ بخت. حضرت امام حسين عليه اسلام جو اولاد – حضرت رسول ڪريم صلي الله عليه و آله وسلم جو ڏهٽاڻ – اهلبيت.

— **سيد الانام:** [ع. سيد + انام = خلق جو سردار] رسول ڪريم صلي الله عليه وسلم جن جو لقب.

— **سيد الشهداء:** اسم خاص. [ع. سيد + شهدا = شهيد] شهيدن جو سردار – امام حسين عليه السلام ۽ حضرت حمزه جن جو لقب.

— **سيدياڻي ج سيدياڻيون:** ث. سيد جو اهل – بيبي.

• **سيدازئي:** اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **سيد شجاع:** اسم خاص. تعلقي ڪنڌياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سيدي ج سيديون (ت):** ث سڌائي – سنوت.

• **سيدانگ ج سيدانگون (ٿ):** ث. واڌارو – برڪت.

• **سيڏڻ (ت):** مصدر. ڏٻائڻ – هيسائڻ – ڏٻاءُ رکڻ – هيسڻ – ديڇارڻ. ٿوراٿو چوائڻ. سزا ڏيڻ – مار ڏيڻ. سوجهڻ – جاڇڻ هٺ ڪرڻ. ڪٽڻ

—جيتڻ — سوڀ ڪرڻ. مطيع ڪرڻ — وَس ۾ آڻڻ.

— **سيڏَ ج سيڏُونَ:** ث. تابعداري دڄ — خوف — ڀؤ. سزا — مار. سيکت.

— **سڏائِڻُ:** مصدر. تابعدار ڪرائڻ. سزا ڏيارڻ — مار کارائڻ. سيکت ڏيارڻ.

— **سيڏِجَڻُ:** مصدر. تابع ٿيڻ. سزا کائڻ — سيکت حاصل ڪرڻ.

— **سَيڏِسيڏِڻُ:** دٻاءُ رکڻ — زور آڻڻ. ڀؤ ڏيارڻ — ديجارڻ.

• **سيڏو ج سيڏا:** ذ. ڪچو طعام — رسد — توشو — سامان سڙو — وَکَرُ وَاڙي — اَنُ — اٽو — سنهو ٿلهو ڪاڏي جو سامان. خوراڪ — اَهارُ — ڪِتڻ —چوڻو — آڏِقو.

— **سيڏو پاڻو ج سيڏا پاڻا:** ذ. صفت. سيڏو سامان — سمنر — توشو — رَسَدُ — اَهارُ — آذِقو — خوراڪ — چوڻو — ڪِٽُڻُ.

• **سيڏائِڻُ:** مصدر. سڪائڻ — خواهش ڏيکارڻ — خواهان ٿيڻ — آرزو ڪرڻ — ارادو ڪرڻ — واجهائڻ. منتظر ٿيڻ. بک مَرڻُ.

• **سيلو ج سيلا (ڪ—ث):** ذ. نڪ مان نڪتل سُنگهَ جو گِٽيو — ٻوٻو — گوٻو.

• **سيڏَيو:** اسم خاص. تعلقي ڏيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سيڊَ ج سيڊُونَ (ت):** ث. سوڻُ — شگون.

• **سَيرَ ج سَيرَ:** ذ. وڏي ماتا.

• **سيرُ ج سيرَ:** ذ. [سن. سيٽڪ] تور جو هڪ وٽ — ماپ جو هڪ تورو. مڻ جي چاليهين ڀتيءَ وارو وزن — چئن پائن جو گڏيل وٽ. (سنڌي سيرُ ۸۰ تولا. طبي سيرُ ۸ تولا ۸ ماسا. شاهي سيرُ ۲۱ ماسا. عالم گيري سير ۴۰۲ طبي مثقال. خراساني سيرُ ۱۵ طبي مثقال وزن). ڦؤ. وات — رستو. لنگهه.

— **سيرڪ ج سيرڪَ:** ذ. صفت. هڪ سير وزن جو.

• **سيرو ج سيرا:** ذ. صفتہ وزن جو انداز ڏيکاريندڙ. جيئن ته "ٻه سيرو" يا "ٽه سيرو" وغيره.

• **سَيرُ ج سَيرَ:** ذ. [ع. سير = وڃڻ] گشت — سياحت. چهل قدمي — هوا خوري. گهمڻ. دَورو.

— **سَيرُ ڪَرڻُ:** تفريح ڪرڻ — گشت ڪرڻ — گهمڻ. چهل قدمي ڪرڻ — هوا کائڻ. علم جفر واري جو غور ڪرڻ.

— **سيرُ گاهُ ج سير گاهُونَ:** ث. [ع. سَير + ف. گاهه. جاءِ. هنڌ] گهمڻ جي جاءِ ـ سَيرُ جي جا، ـ وندر جو ميدان — گهمڻ ڦرڻ جي جاءِ ـ نظاري جي جاءِ ـ تماشا گاهه. پرفضا مقام — ڏسڻ جهڙي جاءِ.

• **سيرُ ج سيرُونَ:** ث. درياءَ يا نئين جي وچ وارو حصو. اونهي ۽ تيز وهڪري وارو پاڻي — پاڻيءَ جو تکو وهڪرو — تڪ. چير — قوت — ڌار — شگاف. هَرَ ڪاهڻ وقت ڏگهي کي ٻڌڻ لاءِ رسو — نار وهڻ وقت ڏگهن جي سنگن ۾ نار جي ڀرجل کي ڳنڍيندڙ رسو. نشتر سان رت ڪڍڻ واري حالتہ فصد. سُوئر جي شڪار ۾ ڪتا سير ۾ جهلي وهندا آهن. جيئن جي وچ مان وهندڙ ڀوري. حلال مال کي ڪُهڻ وقت ڏنل وڍ. مڇيءَ جو هڪ قسم. تڪبر — وڏائي. سيرائي — ڪنبٽي — ڏڪٽي.

— **سيرُ جو رَسو:** هر ڪاهڻ وقت ڏگهي جي سگن ۽ هر جي مُنيئي ۾ ٻڌل رَسو. نار هلڻ وقت ڏگن جي سگن ۾ ڀرجل ۾ ٻڌل رسو.

— **سيرُ چوڙائِڻُ:** نشتر هڻائي خراب رت ڪڍائڻ — فصد کولائڻ.

— **سَيرَ چوڙَڻُ:** مصدر. ڪنهن نس يا رڳ کي چهڪ ڏيئي رت ڪڍڻ. ناڙ چوڙڻ — فصد کولڻ — نبض کولڻ — رت ڪڍڻ — نس وڍڻ — رڳ ڪپڻ. ڏک پهچائڻ.

— **سيرَ ڏِيڻُ (ت):** ڪُهڻ —ذبح ڪرڻ — حلال ڪرڻ.

— **سَيرَ ڪَيَڻُ:** نشتر سان ٻانهن مان رت ڪڍڻ.

— **سَيرَ وجهَڻُ:** ڪُهڻ — حلال ڪرڻ — ذبح ڪرڻ — سير وهائڻ — تڪبير وجهڻ — گهات ڪرڻ. قتل ڪرڻ.

— **سيرَ وَرائِڻُ:** نئين جات هڻڻ لاءِ ڏاند جي رسي کي ورائڻ.

— **سَيرُونُ اُٿَرڻُ:** سيسرائيون اُڀرڻ — لونءُ کاندارجڻ.

— **سَيرَ وَهائِڻُ:** ڪُهڻ — قتل ڪرڻ — پائڻ — سير وجهڻ — تڪبير وجهڻ — نڙي ڪپڻ — گهات ڪرڻ — حلال ڪرڻ (ٻڪري وغيره کي).

— **سيرَ هڻَڻُ:** نشتر هڻڻ — فصد کولڻ — سير چوڙڻ.

• **سَيرُ:** ذ. وچ. درياءَ جو وچون وهڪرو. سيل.

— **سيرالُوھجَڻُ (ت):** شراڪت وارو هجڻ — ڀائيواري جو هجڻ — آڌيرو هجڻ.

— **سَيرَ تي چَڙهَڻُ:** ٻيڙيءَ جو درياءَ جي وڏي وهڪري ۾ اچڻ. خَطري ۾ ٻوڙڻ.

— **سيرَ سَٽَ:** سڏو وچان — سنئون ئي سنئون.

— **سَيرُ ڪَرَڻُ:** ڪنهن چوپائي مال ۾ ڀائيواري ڪرڻ.

• **سَيرُ ج سيرَ:** ذ. رستو — راهه — وات — سڙڪ — ڏَڳ — مارگ — سگر — سيرو — پيچرو — گس — گذر گاهه — لنگهه. (اسم خاص). شهدادپور تعلقي ۾ هڪ ديهه جو نالو. مغليين جي ويجهو ڪاري پاڻيءَ جي هڪ ڍنڍ جو نالو.

• **سَيرابُ ج سَيرابَ:** ذ. صفت [ع. سَير = ڀريل + ف. آب = پاڻي] ڀريل — لبريز. تازو — ترو تازو — سائو — سرسبز — شاداب. زرخيز. فائده مند — پاوَل.

— **سيرابُ ڪَرڻُ:** ترو تازو ڪرڻ — تازو ڪرڻ. ڀرڻ — تمنار ڪرڻ. آباد ڪرڻ. اڃ لاهڻ.

• **سيرَ آباد:** اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَيرابُ:** ذ. سرابہ ڀؤ — ڏڦ — خوف.

• **سَيرافُ:** ذ. سيرابہ "ضپ نہ ماري، ضپ جو سيراف ماري".

• **سَيرامُونُ ج سيرامانُ (ت):** ذ. [ف. سر = مٿو] مينهن يا ڏا[illegible] ي مٿي

واري ڪل -- سريءَ جو چمڙو -- سرامون.

• **سيرانديِ ج سيرانديون:** ث [ف سر = مٿو + آمد > آمدن = اچڻ] کٽ جي مٿي رکڻ وارو پاسو -- بستري يا پلنگ جو مٿي وارو پاسو. (ضد پيراندي).

• **سيراڻ ج سيراڻون:** ث اوزارن کي تکي ڪرڻ جو گول ڦرندڙ پٿر -- سيراڻ.

• **سيراڻ ج سيراڻيون (ڪچ):** ث. تيرن -- ناشتو. اوزارن کي تکي ڪرڻ جو پٿر -- سراڻ -- روهي. هڪ مهيني جو نالو -- موسم -- سانوڻ.

• **سيراڻي:** اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سيراهه ج سيراها:** ذ سيراف - ڏيهه "تکي ڪاتي هٿ ۾ رکي قريبن. سنڌڙيا سيراه ۾ موٽيو پوءِ وڃن" (خان زئي). سيڙ وارو وقت -- ڪسڻ جي ويل.

• **سيراهي ج سيراهيون:** ث. سنهن سوراخن ڪڍڻ لاءِ واڍن جو هڪ پيچدار اوزار -- سيراهي -- گمليٽ -- برمو -- سياري (ت).

• **سيراٽي ج سيراٽيون:** ث هڪ واڍڪو اوزار -- ڪاٺ کي تنگ ڪڍڻ جو اوزار -- سيراهي -- برمو -- گمليٽ -- سياري (ت).

• **سيرائي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو - سيرائي. (۲۴ پاڙا. (۱) آهير (۲) آواڻ (۳) بڌا (۴) بگٽ (۵) پند (۶) بوهڙ (۷) بڪ (۸) ٻٽ (۹) ڇچڙا (۱۰) گچل (۱۱) گورو (۱۲) جويا (۱۳) نتاصرا (۱۴) ڪيمنيا (۱۵) ڪوکر (۱۶) کهاوڙ (۱۷) مساڻ (۱۸) سميتا (۱۹) سيال (۲۰) سيٺهر (21) سهاڳ (۲۲) ٿانوري (۲۳) تاتاري (۲۴) تگڙ (ذ) معزز -- عزت وارو -- چڱو مڙس.

• **سيرب ج سيربون (ت):** ث وارن لاهڻ يا نهرائڻ جو ڪم -- حجامت -- سنوارت.

-- **سيرب لاهڻ:** سنوارت لاهڻ -- ڏاڙهي ٺيڪ ڪرڻ.

-- **سيرب نهرائڻ:** مٿي ۽ ڏاڙهي جا وار نهرائڻ.

-- **سيرب جو ڪپڙو:** سيرب نهرائڻ وارن جي ڇاتيءَ تي ويڙهڻ لاءِ حجامن وٽ رکيل ڪپڙو.

-- **سيرب لاهڻ:** وار لاهڻ -- حجامت ڪرڻ -- حجامت لاهڻ -- حجامڪو ڪم ڪرڻ. نقصان پهچائڻ -- سزا ڏيڻ -- مار ڏيڻ.

-- **سيرب وٺڻ:** وار لاهڻ -- سنوارت لاهڻ. چٽي ڪڍڻ -- ڏک پهچائڻ.

• **سيرت ج سيرتون:** ث [ع سير = هلڻ] هلت چلت -- اخلاق -- چال -- چلگت -- اُچرن -- عادت -- لڇڻ -- اطوار -- آچار -- خصلت -- خو -- وصف -- سليقو -- سياءُ -- گڻ -- انتظام.

• **سيرٿو ج سيرٿا (ڪ):** ذ. اوزار کي تکي ڪرڻ جي روهي -- سراڻ.

• **سيرپ ج سيرپون (ت -- ل):** ث سنوارت -- حجامت -- سيرب.

• **سيرچا:** اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سيرچيري:** اسم خاص. هڪ مڇيءَ جو قسم.

• **سيرڪاٺي:** اسم خاص. لغاري بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **سيرڦوٽائي ج سيرڦوٽائيون:** ث ڪاري ٻاٿيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **سيرڪ ج سيرڪون (ت):** ث سوڙ -- رضائي.

• **سيرڪوٽي:** ث. بدن تي ڦرڙين نڪرڻ جي بيماري.

• **سيرڪي:** اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سيرگنڊيو:** اسم خاص. تعلقي جاتي ۾ هڪ ديهه جو نالو. مغلپين کان ٻه ڪوهه ڪن پري هڪ ڳوٺ جو نالو. جتان ميرن جي ڪاري پيهي وهي -- سنبو بندر.

• **سيرڻ:** مصدر. چورڻ -- سورڻ -- سرڪائڻ -- ريڙهڻ -- هلائڻ -- رسڪائڻ هڪ پاسي ڪري رکڻ -- ڪٿي ٻئي هنڌ نيڻ -- ڪٿي پري ڪرڻ.

• **سيرڻ:** مصدر. چيرڻ -- ڏارڻ -- ڦوڙڻ.

-- **سيرو ج سيرون:** ث ڪاڻيءَ کي وچ مان چير ڦوٽ _ ڏار -- ڦاٽ. سينڌ -- مانگ. (عورت جي).

-- **سيرو ڏيارڻ:** وارن مان جُون ڪڍائڻ.

-- **سيرو ڏيڻ:** وارن مان جُون ڪڍڻ. ذبح ڪرڻ.

• **سيرو ج سيرا (ت):** ذ. مڃو -- محتاج -- تابعدار -- هٿ جوڙو. تندي سختي. سنڌو -- سنڌون. حلوي جو هڪ قسم.

-- **سيرو ڪرڻ:** تندي ڪرڻ -- سختي ڪرڻ -- ها ها ڪرڻ سنڌو ڪرڻ -- ستائڻ.

-- **سيرو هجڻ:** نهيل هجڻ -- ماتحت هجڻ -- فرمان يا چٺي ۾ هجڻ.

• **سيرو ج سيرا:** ذ گيهه، کنڊ ۽ ميدي مان ٺهيل حلوو -- شيرو -- پٽرو حلوو.

-- **سيري جي سنڌ تي اچڻ:** مفت جو مال ملڻ.

-- **سيري مان رب ٿيڻ:** نفعي جي بدران نقصان سهڻ. نپاڳو ٿيڻ. "جي ڏٺي بخت ڏٻ ت. سيري مان رب".

• **سيروٽو ج سيروٽا (ل -- ڪ):** ذ اوزار تکي ڪرڻ جي روهي. ٽوٽو -- پٿر -- سر جو ٽڪرو -- سروٽو.

• **سيرول ج سيرول:** ذ مڇيءَ جو هڪ قسم. منگر مڇيءَ جو هڪ قسم (سنهن سنهو ڪير جهڙو. پچ ننڍو. ڪرڙي وانگر قد ۱ کان ۶ فوٽن تائين).

• **سيرون ج سيرون (ت):** ذ. کٽ جي سيراندي واري ڪاٺي -- سيرانديءَ وارو اوپرو. (ضد پيرون). (هـ سيروا).

• **سيرونگو ج سيرونگا (ت):** ذ. تنگ -- سنهو تنگ -- سوراخ.

• **سيروٽي:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سيرهه ج سيرهيون:** ث. ڪاٺ کي تنگ ڪڍڻ جو اوزار -- سيرائي سيراهي -- سياري (ت).

• **سيرهڻ ج سيرهڻ (ت):** ذ. پاسي وارو ڏورٿو.

• **سيري ج سيريون:** ث جاگير ۾ اها اراضي جا جاگيردار خود آباد ڪرائي -- خود ڪاشت (انهيءَ لحاظ سان سنڌ ۾ ڪيترن ڳوٺن ۾ اڄ جو نالو سيري آهي) ۹. اسم خاص. ڳوٺ سونڊا جي اس پاس واري اراضي جنهن ۾ ميرن جي ڏينهن ۾ ملا عبدالرحمان هڪ حوددار ۽ رسوخ وارو

شخص هو ۽ ڪيس انعام ۾ ڏنل زمين. آباديءَ پوک - فصل آبادگارن طرفان هارين کان پوک سوڏي ورتل زمين مان حاصل ڪيل فصل. ٻن ڏندن جي وچ واري وٿي - گهاري - چيان. گهٽي - گلي [illegible] نرور سيرئين راجا رنمل زليو ۽ مڇيءَ جو هڪ قسم.

• [illegible]: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۽ تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• [illegible]: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• [illegible] جاگير: اسم خاص. تعلقي سجاول ۽ تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• [illegible]: ث. سيڙپ - دير. اسم خاص. تعلقي سيوهڻ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

— [illegible] ج سيڙون (ل): ث. ڳنڍ جو ايذاءُ - ڦٽ جي تڪليف.

— [illegible] ج سيڙارون (ڪ): ث. ڏهن مهل کير نه ڏيندڙ ٻلڪ بعد ۾ ڳابي ڪري داڻائي ڇڏيندڙ ڳئون.

— [illegible] امڻي (ت): ڳئن ۽ مينهن جي بيماريءَ جو هڪ قسم.

— سيڙاڻ (ت): ٻڪ ۾ گذارڻ.

— سيڙڪيا (ث): ذ. پيلي رنگ جا پيرون.

— [illegible]: ذ. پاڄاريءَ ۾ وهٽ کي قابو ڪرڻ لاءِ چيڙن ۾ ٻڌل رسو. ته جيئن [illegible] ڪنڌ هڪ ٻئي سان نه لڳن. (مصدر. روڪڻ - رنڊڻ. دير [illegible] - ليٽ ڪرڻ - ٽترڻ - گيسرڻ - ٿمڻ - ٺهرڻ. صبر ڪرڻ. سبڙ [illegible] رهڻ.

— [illegible] ج سيڙون: ث. گيسر - سيڙپ - دير - سيڙاپو - گهل - سل ول - [illegible] رنڊ - روڪ - جهل - اٽڪاءُ - رنڊڪ.

— سيڙاپو ج سيڙاپا: ذ. صفت. گيسر - سيڙ [illegible] رلي. تڪليف. رنڊڪ [illegible] روڪ - اٽڪ - اٽڪاءُ.

— [illegible] ج سيڙاپيون: ث. ڪپڙن جي سلائي - سبائي.

— [illegible]: مصدر. دير ڪرائڻ - ٽترائڻ - گيسرائڻ - گهل ڪرائڻ - سيڙ [illegible] - سيڙاپو ڪرائڻ - اوير ڪرائڻ - دير وجهڻ - وقت وڃائڻ - ليٽ [illegible] روڪي ڇڏڻ - روڪڻ - ترسائڻ - رنڊائڻ - اٽڪاءُ ڪرڻ.

— [illegible] ج سيڙهون: ث. ڏنڊي ڏڪڻ ۾ ٻڌڻ جي لڳت. سيڙاپو.

— [illegible]: مصدر. گيسرجڻ - روڪجڻ - رنڊجڻ. دير پوڻ.

• [illegible] ج سيڙا (ڪ): ذ. سيلو.

• [illegible] ج سيڙهون (ت): ث. ڪل جي تنگي. ڪشش. سيڙاپو. سوڙ ۽ سوڄ.

• [illegible]: ث. هڪ قسم جي راند. سرون کي هڪ ٻئي تي چاڙهي. ان کي [illegible] ڏڪ هڻڻ ذريعي ڪيڏڻ ۾ ايندڙ - ٽانگيل ڦوسيل راند.

• سيڙهه ج سيڙهون: ث. ڏگهن ۽ سخت ڪنڊيدار وارن سان هڪ جانور - خارپشت. جانور جي تن مان نڪتل کير جي ڏار - کير جو ڳوهر.

• سيڙهاڻي: ث. رت پٽ سڪي وڃڻ واري حالت. بيماريءَ جو هڪ قسم.

• سيڙهاڻي: ث. مال جي بيماريءَ جو هڪ قسم. جنهن ۾ مغز خراب ٿئي.

• سيڙهه ڏيڻ: ونڊڻ - سلڻ - تنگ ڪرڻ.

• سيڙهڪ (ث): اسم خاص. اڇي پيرون جي تمام مٺا ۽ لذيذ ٿين.

— سيڙهو ج سيڙها: ذ. هڪ جانور جو قسم - سيڙهه.

— سيڙهيار ج سيڙهيارون: ث. گوهو گوهو ڪري کير ڏيندڙ مال - آهستي آهستي کير لاهيندڙ - چرڪ.

• سيڙهڻ: مصدر. پهچائڻ - رسائڻ. "اوليان رکي ان کي سيڙهيو سنئين پار."

• سيڙهڻ: مصدر. سهيڙڻ. ميڙڻ - گڏ ڪرڻ.

• سيڙهو ج سيڙها: ذ. ڊنگ - سنڌو - خذ. لوهه - تيز رفتاري - تيزي. حملو. ويڙهه جو خيال. پڪو خيال (ت).

— سيڙهو ڪري نڪرڻ: سڌ ڪري نڪرڻ. تکڙو هلڻ - تيزيءَ سان هلڻ - لوڏ ڪري نڪرڻ.

• سيڙهو ج سيڙها (ڪ ل ث): ذ. ڳاهه پيدا ڪرڻ لاءِ آباد زمين جي پرواري تکي ٻنيءَ سان لڳيتو زمين جو ٽڪر - پوک جي پاسن ۾ مال لاءِ ڳاهه جي رک - مال جي چارڻ جي جڳهه - ڪوچو.

• سيڙهي ج سيڙهيون: ث. اڇي رنگ جي ڳئون (ت). چن - چونو. (اسم خاص). تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• سيڙهي ج سيڙهيون: ث. اوچو رستو - چاڙهي. ڏاڪڻ. ڏاڪو - درجو. ذريعو - وسيلو.

• سيس ج سيس: ذ. گهوڙو سنڀاليندڙ - گهوڙي جي خدمت ڪندڙ.

• سيس ج سيس: ذ. [سن. شيرش = سر] سري - سسي. ساهه.

— سيس نمائڻ: سر جهڪائڻ - ڪنڌ نمائڻ. حڪم مڃڻ. سجدو ڪرڻ.

— سيس نوائڻ: سيس نمائڻ.

• سيسا ج سيسائون: ث. [سن. شيش = باقي] هندن جي ڌرمي مجلس ڪانيوءِ ورهايل شيءِ - مٺائي.

— سيسائون ڪرڻ: هندن جو چڻن جا ڪوهر رڌي دان ڪرڻ.

• سيسار ج سيسار: ذ. درياهه جي هڪ خوفناڪ جانور جو قسم - سيسر - سنسار. "وارواڳن وات ۾، سسي کي سيسار."

• سيسر ج سيسر: ذ. سيسار - سيسار.

• سيسرات ج سيسرائون: ث. سيٽو - ڏکڻي - سياٽو - سياٽي - سيانڊڙي - سيانڙي - ڙڪڻي. ٿڌ - سيءُ.

— سيسراٽي ج سيسراٽيون (ت): ث. سيسرات.

• سيسري ج سيسريون (ڪ): ث. نرم مٽي - چلو - چلنو (ت).

• سيسڪ ج سيسڪون (ٿ): ث. ڪاوڙ - چڙ - غصو.

- **سيٖسلو ج سيٖسلا (ک)**: ذ. نرم ماني -- چلو - چلڻو – چلڙو.
- **سَيٖسَهَرُ ج سَيٖسَهَرَ**: ذ. هڪ نانگ جو قسم.
- **سَيشَنُ ج سَيشَنَ**: ذ. [انگ. Session = ميڙ] اجلاس – بيٺڪ – گڏجاڻي. ضلع جي عدالت – ڪورٽ.

– **سيشَنُ جَجُ ج سيشَنَ جَجَ**: [انگ. Session +judge =مصنف] ضلع جي عدالت جو وڏو جَجُ.

- **سيشَنُ ڪورٽ ج سيشَنُ ڪورٽُونَ**: ٿ. [انگ. Court + Session = عدالت گهر] ضلع جي وڏي ۾ وڏي ڪورٽ -- ديواني ۽ فوجداري مقدمن هلائڻ جي جاءِ.
- **سَيْفُ ج سَيْفُونَ**: ٿ. [ع. سَيف = ترار] ترار -- تلوار – شمشيرُ – صَمْصام – قمقام -- سڪيلي -- تيغ -- سرواهي.
- **سيٖفُ ج سَيْف (ک)**: ذ. صفت. اڇو صفا – اُجرو. سچار.
- **سَيْفُلُ**: ذ. جبل جو هڪ ٻوٽو جنهن جو اڪثر ماڻهو ٻوڙ رڌين.
- **سيٖڦُو ج سيٖڦا**: ذ. مڇيءَ مان نڪتل وَهُ -- ڄَربي.
- **سَيٖڪاڄَڻُ (ت)**: مصدر. سرديءَ جو لڳڻ.
- **سَيٖڪارو ج سيٖڪارا**: ذ. سڏڪو – شوڪارو.
- **سَيٖڪا ڪاريُ**: ٿ. هڪ قسم جي ٻوٽي. وارن ڪپڙن وغيره کي صاف ڪرڻ جي ڪم ايندڙ.
- **سيڪٽرُ ج سيڪٽرَ**: ذ. [انگ. Sector = گول جو حصو] گول جي قوس ۽ ٻن نيم قطرن جي وچ وارو ڀاڱو -- قطاع دائرو.
- **سيڪَوَ**: ٿ. ٻُک ۾ ڀاهَ ٿيڻ جي حالت. وسڪاري جو ٻنين تان سنگ ڪڍڻ جو نمونو. اَن جي ڪڍڻ جي ترتيب. گهرَ – طلبَ.

– **سيڪَوَ ڪَرڻُ**: گهرڻ –ڪابہ شيءِ گهري وٺڻ. پاڻ جهڙي کان ڏکئي وقت ۾ پنڻ.

– **سيڪِڙو ج سيڪِڙو**: ذ. صفت. سڪندڙ. سڪايل. طالبو – خواهان – سڏائتو. "جا مٽي تو مٺيا تنهن سر جو آهيان سيڪڙو" (شاهه).

- **سيڪِڙو ج سيڪِڙا**: ذ. صفت. هڪ سؤ جو ڪجهه ڀاڱو. سؤ تي ڪجهه مقرر ڪيل انداز.

– **سيڪڙو ڪَرڻُ**: حساب ڪتاب صاف ڪرڻ.

- **سيڪَنڊُ ج سيڪَنڊَ**: ذ. [انگ. Second] منٽ جو سٺيون حصو. ٿورڙو وقت.
- **سيڪڻُ**: مصدر. باهه آڏو گرمائش وٺڻ تؤ ڏيڻ -- گرم ڪرڻ تاڪور ڪرڻ -- ٽوئڻ – ٽڪورڻ – تاتورڻ.

– **سيڪ ج سيڪَ**: ذ. تؤ – گرمي – تاءُ – ڏک -- چڪي – ڪهڪاءُ.

– **سَيڪَ اَچڻُ**: تؤ لڳڻ -- گرمي لڳڻ – گرمائش رسڻ – ڪهڪاءُ اچڻ – همدردي ٿيڻ -- ڏک ٿيڻ. ڪاوڙ لڳڻ.

– **سيڪَ ٻُهَڄَڻُ (ت)**: سيمون ٿيڻ – پوسل ٿيڻ. ڏک ٿيڻ -- چڪي اچڻ -- ڪهڪاءُ رسڻ.

– **سيڪو ج سيڪا**: ذ. تؤ – تاڪور – گرمائش – (ذ. صفت). خشڪ – ٺوٺ – ڦڪرو.

– **سيڪو چاڙهڻُ**: تَؤ ڏيڻ. سختي ڪرڻ – زور رکڻ – دٻاءُ رکڻ.

– **سيڪو ڪَرڻُ**: تاڪور ڪرڻ – ٽڪور ڪرڻ.

– **سيڪو ڪڍَڻُ**: دٻائڻ – هيسائڻ.

– **سيڪيندو وَتڻُ**: تڪليف لاهڻ لاءِ ڪوشش ڪندو وتڻ.

- **سَيڪَڻُ**: مصدر. چنڻ. ٽوڙڻ.
- **سيڪو ج سيڪا (ت)**: سنهڙو چوڪر. ڦر مري وڃڻ جي حالت ۾ کير حاصل ڪرڻ لاءِ ڳئون يا مينهن جي ٿڻن کي ڪيل مهٽ - ٻلَ - ڪڄ.

– **سيڪو لائڻُ**: ٿورو رکڻ. ماٺو ڪرڻ.

– **سيڪو ڪڍَڻُ**: کير لاهيندڙ جانور جي هڪ ٿڻ کي لاڳيتو گهڻو مهٽڻ ۽ اُيذاءُ سبب کير لاهي. سهائڻ – رساموُ ڪرڻ.

- **سيڪوٺِي ج سيڪوٺِيُونَ (ل)**: ٿ. ماڪوڙي جهڙو هڪ ڏنگيندڙ جيت – ڏڪراڻي – سوچاڪي – ڏڪڻ هار.
- **سيٖڪِي ج سيٖڪِيُونَ**: ٿ. پيٽ ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ قسم جو ننڍڙو ڪينئون -- سَمُڪي -- سيٖوڪِي (ت).
- **سيڪ ج سيڪَ**: ذ. باقي -- ڪَٽَ. خاص.
- **سيٖکَ ج سيٖکُونَ (ٿ)**: ٿ. لوهه جي سيخ – تارَ – شيٖخ.
- **سَيکاٽُ**: اَسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.
- **سيکارڻُ**: مصدر. [سن. شِڪُش = سکڻ] سکيا ڏيڻ – تربيت ڏيڻ -- تعليم ڏيڻ – سبق پاڙهڻ. ڪيڙڻ. رستي لڳائڻ. ابياس ڪرائڻ. مڃائڻ -- ڳالهه تي آڻڻ – قبول ڪرائڻ.

– **سيکارِٽِي ج سيکارِٽِيُونَ**: ٿ. ڪنهن ڪم مان واقف ڪرڻ جو طريقو.

– **سيکارِيندَڙ**: ذ. صفت. استاد – پاڙهيندڙ – مُعلم – تعليم ڏيندڙ.

– **سيکائُو ج سيکائُو**: ذ. صفت. سيکڙائو – سيکڙاٽ – سيکڙباٽ – شاگرد – متعلم.

- **سيکَتَ ج سيکَتُونَ**: ٿ. سمجهاڻي – نصيحت -- هدايت -- سدارَ -- دُرستي - تاڪيد. مار –سزا –گوشمالي – تَنبيهه. عقوبت.

– **سيکَتَ ڏيڻُ**: سمجهاڻي ڏيڻ مار ڏيڻ –سزا ڏيڻ -- گوشمالي ڪرڻ -- تنبيهه ڪرڻ

- **سيکڙاٽَ**: ذ. صفت. نئون سکندڙ – نَولو.

– **سيکڙائُو ج سيکڙائُو**: ذ. صفت. سيکڙاٽ - سيکائو - سکندڙ – شاگرد - نئون سکندڙ -- پڙهندڙ.

— **سيڪڙيات ج سيڪڙيات:** ذ. سيڪڙات

• **سيڪرائي:** اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **سيڪو دائا:** ذ. ڪجور جي وڻ جي ڪِپ مان نهيل اناج — سيڪو چانور (مسافرن جي خوراڪ طور استعمال ٿيندڙ).

• **سيڪي ج سيڪيون:** ٿ. بلا جو هڪ قسم — سيڪهي.

• **سيڪهه ج سيڪهه:** ذ. [سن. شيگهر = سگهو] جلدي — جلدائي — چوٽ سگهائي. ڦڙتائي — تيزي — تڪڙائي — شتابي — تڪڙ — تڪائي.

— **سيگهو ج سيگها:** ذ. ظرف. سگهو — جلد (ذ). سيگهڙائي — سيگهه.

• **سيگهي (ڪ):** ذ. هڪ قسم جي بلا — سگهڙيو.

• **سينگ ج سينگون:** ٿ. [سن. شرنگ] سڱ مان نهيل ڪمان — پرڪار جو هڪ قسم.

• **سيگو ج سيگا:** ذ. هڪ جيڏو — سرتو — هم عمر. هم جنس. عزيز — مائٽ — سگٹو.

• **سَيل:** ذ. [ع. سير = هلڻ] سَيرُ — چڪر — هوا خوري.

— **سَيلان ج سَيلان:** ذ. مسافري — سفر — ڪَهه — وڏو چڪر.

— **سَيلاني ج سَيلاني:** ذ صفت سير ڪندڙ — گهمندڙ — سياح — مسافر — پانڌيڙو — واٽهڙو — گهومو — رمتو.

— **سَيلاني فقير:** گهمندڙ — درويش.

• **سيل ج سيل:** ذ. ڪندو — خار — سيلهه. تنگ — سوراخ.

— **سيل ناهڻ:** ڪانيءَ ۾ تنگ ناهڻ.

— **سيلو ج سيلا:** ذ. صفت تير — ٻاڻ — سيلهه — سيلهو.

• **سِيل ج سيلون:** ٿ (ف. چِنَرُ — ٻوڏ — اٿل (انگ. Seal) مُهر — خاتم.

• **سَيل ج سَيل:** ذ. [سن. شيل = چڱو سڀاءُ] سٺي چال — ست گڻ عصمت — آبرو. پاڪدامني — ستر — پرهيزگاري — پرمُ — پت. ناموس — نيڪ رهڻي — سپت ٿه اُها ميتهن جا وهرڻن تي هجي.

— **سيل ۾ اچڻ:** ٻج جهلڻ جو وقت اچڻ.

— **سَيلو ج سيلا:** ذ. صفت سيل. همت سچائي.

— **سَيلوان ج سيلوان:** ذ. صفت نيڪ — سلچڻو — ستياوان — پرهيزگار — گناهن کان پاڪ

— **سيلونت ج سيلونتد** ذ صفت سيل وارو — سيلوان نيڪ — گناهن عصمت وارو — پاڪدامن — پاڪباز — متقي — پرهيزگار — گناهن کان پاڪ

— **سيليتي ج سيليتي:** ٿ. صفت سيلوان — نيڪ — سيل واري — ستيا واري — سٺي.

• **سَيلاب ج سَيلاب:** ذ. پاڻيءَ جو چاڙهه. اٿل ٻوڏ — ليٽ — برهرو — وهڪرو. پوسل. آب ڪلاني.

— **سَيلابي ج سَيلابي:** ذ صفت ٻوڏ جو — ٻوڙيل — ٻڏل — پاڻيءَ هيٺ آيل — ريحيل.

• **سيلانا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. سيلاونا.

• **سيلانو ج سيلانا (ت):** ذ. رسو — نوڙي — سيلهي.

• **سيلاني ج سيلانيون (ڪ):** ٿ هڪ جيت جو نالو.

• **سيلاهڻ:** مصدر. الو ڪرڻ — پسائڻ — پچائڻ — آبڻ.

• **سيلا (ڪ ل):** ذ. ٻرت جو هڪ قسم.

• **سيلاجي:** اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سَيلاج (ڪ ل):** ذ. هڪ ٻرت جو قسم.

• **سيلائڻ (ت):** مصدر. گڏ ڪرائڻ.

• **سيلَرا:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. ايريال — هڪ ٻاجهيءَ جو قسم.

• **سَيلرا:** اسم خاص. تعلقي شهدادڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شَيلَفو ج شيلَفا (ت):** ذ. ڏاس جو رسو.

• **سَيلَڦ (ڪ ل):** ٿ ٻاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم. سيلڦي.

• **سيلَڦي ج سيلَڦيون:** ٿ ٻاڻيءَ جي پکيءَ جو قسم — ڦوليارو — ڦولارو.

• **سيلو ج سيلا:** ذ. ڪنوڻ جي نڪرڻ ۽ گڏ ٿيڻ واري حالت وارن جي وٽيل چڳ جو رسو — رَسو. سالورُ. سيلهو. قسم. (ذ.صفت). موڪرو — ويڪرو — خلاصو.

• **سيلو ج سيلا:** ذ. [پرا. سيلُ. سن. شيل] هار سينگار. "سهڻيءَ جا سيلا، وَهَڪَ سڀ وڃائيا" (شاهه). گڻ — وصف. (ڪ) ٻجاءُ — حفاظت — سير. "سير سيلو ساهه جو، تون توري پُڄ تمام "! سگهڻ.

• **سيلور:** اسم خاص. تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سيلهه ج سيلهه (ت):** ذ. [سن. شولم = ڪندو] وڏو ڪندو (ٻبر جي، ڪجيءَ جو). "سيئي سيلهه ٿئام، پڙهئام جي پاٿا" (شاهه ڪريم).

• **سيلهَڻ ج سيلهَڻون:** ٿ. پيهوڙي

• **سيلهو ج سيلها (ت):** ذ. ٻڪريءَ جي ڏاس مان ناهيل رسو — نوڙ. مغز ڪي ٻڌل ريشمي ڪپڙي جي پٽي يا ڏوري.

• **سيلهو (ت):** ٿ. اسم خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.

• **سيلهوڙ ج سيلهوڙون:** ٿ. پاڻيءَ ۾ تکي وهڻ جي حالت — تيز رفتاري.

• **سَيلهوڙ (لَ):** مصدر. پاڻيءَ ۾ تکو هلڻ.

• **سَيلهوڙو ج سيلهوڙا:** ذ. ڪاڏي لاءِ ڪنوار ٻوتي جا گُل ردي. لوٺي. سڪائي رکيل.

• **سيلهي ج سيلهيون (ت):** ٿ. ٻڪريءَ جي وارن جو نهيل رسو يا ڏورو. وهٽ جي ڳچيءَ ۾ ٻڌل ڪوڏين ڪانسواءِ رسو. ڪنهن فقير جي ٽوپيءَ ۾ چوڌاري ٻڌل رسو — اٺ جي ناڪيليءَ واري هنڌ تي ٻڌل رسو — ڏنگ. ڳاني (ڪ). مهار. سرڪ. پٽهڙ — ڪشڻ. سڱي. پيٽ وارو وارن

جو نشان. وٺ رک ـ ڪيري — قلهيار.

• سيلڙ ج سيلڙيون: ث. سيلهي

— سيلينگ ج سيلينگون (ل): ث. اُٺ. گهوڙي جي ڳچيءَ ۾ ٻڌڻ ڦٽين واري ڳاني.

• سيليو ج سيليا (ٻيل): ذ. هيٺ مٿان. مٿڪن سان جڙيل ڳانو.

• سيليون (لس): اسم خاص. هڪ قسم جو جهنگلي ٻوٽو. ٻن ڪاٺن ۽ ڇين ڳاڙهي ڪرڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ. پاڻ جو هڪ قسم.

• سيمَ ج سيمون: ٿ. وَڻ جو هڪ قسم. وڻ ويڙهي مثل درياهه جي ڪناري تي اُڀرندڙ. "اهڙن عجيبن، ساهه سوگهو ڪيو سيمَ جان" (وڏو).

• سيمَ ج سيمون (ٽ): ٿ. [سن. سيمن = حد] ڳوٺ جي پسگردائي وارو جهنگ. ڳوٺ جي نالي سان. موسوم (ڏيپاري جي سيمَ — مَنيءَ جي سيمَ وغيره) چراگاه ـ ڪرچو (ت) — سنڌو — دنگ — سيڙهو — جهنگ. ديسي ڇٽن جي قري.

— سيمڙلي ج سيمڙليون (ت): ٿ. ڳوٺ جي پسگردائي وارو جهنگ — محبوبہ

— سيمڙلي ج سيمڙليون (ت): ٿ. ڳوٺ جي پسگردائي وارو جهنگ — سيمَ.

• سيمَ: مڇيءَ جو هڪ قسم. بنان ڇلرن. سفيد. وڏو وات. ڊيگهه ۲ کان ٦ انچ. پٺ واري پاسي ڊگهيون ليڪون. ان جون ٽيون ذاتيون: (۱) ڇمون. ويڪرائي ۾ گهٽ. اک وڏي. (۲) ٻانگڙو. ويڪرائي ۾ وڌيڪ. (۳) ٻڪو. ٻانگڙي کان ٻہ وڌيڪ. سيلو. ترڪاريءَ جو هڪ قسم — ڀاڄي.

• سيمَ: ٿ. [ف. سيم = چاندي] چانديءَ جي سنهي چيٽري تار. جنهن ۾ ڪپڙي ۾ لڳڻ جي ڪم ايندڙ. چاندي — ربو — نقره دولت — رپيا — پئسا.

— سيمَبرُ ج سيمَبرَ: ذ. صفت. [ف. سيم + بر = بغل] چاندي جهڙي بغلن وارو. محبوب — معشوق.

— سيمَتَنُ ج سيمَتَن: ذ. صفت. [ف. سيم + تن = جسم] چاندي جهڙي بدن وارو — اڇي جسم وارو — خوبصورت معشوق ـ محبوبہ

— سيمَ هڻڻُ: جتي يا ڪنهن ٻي ٿيڙ کي چانديءَ جي تار هڻڻ.

— سيمينُ ج سيمينَ: ذ. صفت. (ف). چانديءَ جو — چانديءَ جهڙو.

• سيمَابُ ج سيمَابَ: [ف. سيماب = پارو] هڪ سفيد پاڻياٺو ڌاتو — پارو. (اسم خاص). هندستان جي هڪ اردو شاعر جو تخلص (سيماب اڪبر آبادي).

• سيمارُ ج سيمارون (ت): ٿ. چاري — ڊوري ـ سيمَ.

• سيمُرغُ ج سيمُرغَ: ذ. هڪ قداور خيالي پکي جو هڪ قسم. اُٺ پکي. ان جا هڏا زهر کي پرکڻ طور استعمال ٿيندڙ. ڳجهہ جو هڪ قسم.

• سيمڪَ (ل): ذ. گهوڙي جي بيماريءَ جو هڪ قسم. جنهن ۾ پويرن ڏڙ سنهون ٿي پوندڙ. سينوڪ (ت). شيمڪ.

• سيمُو ج سيما: ذ. ٿورڙو پاڻي نڪرڻ. سمَ — سيڪ.

• سيمو ج سيما: ذ. پيشانيءَ تي سجدي جو نشان. سيميا يا طلسم جو علم.

• سَينَ ج سَينُون: ٿ. [سن. سنجڃاڻ = سَين] سوال — صدا — پڪار (فقيرجي). اک جو اشارو ـ اهڃ — غمزو. ڳجهه.

— سَينَ هڻڻُ: پنڻ يا خيرات لاءِ گهر ڪرڻ. سوال ڪرڻ — صدا ڪرڻ.

• سين: ذ. هڪ ٻوٽي جو قسم (ٽالهي جهڙا ننڍڙا پن).

• سينُ: حرف جر. سان — سيارو ـ ساڻ — گڏ سوڌو — سميت — سنگ — پيڙو.

• سِين ج سِينُون: ٿ. [انگ.] نظارو — ڏيک — منظر. سينيري. رونق. تماشو. پردو (ناٽڪ جو اصطلاح).

• سين: ٿ. [سن. سيما = حد] دنگ — حد ٻنيءَ جو دنگ ٽائين سان — سينُ.

• سينابَندُ ج سينابَندَ: ذ. [ف. سينہ + بند > بستن = ٻڌڻ] چاتيءَ کي گرم رکڻ لاءِ هڪ قسم جو ڪپڙو. گهوڙي جي ڇاتي ٻڌڻ ۾ ايندڙ چمَ يا سٽ جو پٽو — تنگ. زالن جي ڇاتيءَ تي پائڻ جو هڪ زيور. عورتن جي ٻين کي ٻڌڻ جو هڪ ڪپڙو — انگي.

• سينابِينُ ج سينابِينَ: ذ. [ف. سينہ + بين > ديدن = ڏسڻ] ڊاڪٽرن جو هڪ اوزار — دل جي حرڪت کي ماپڻ جو اوزار.

• سينازَنُ: ذ. صفت. [ف. سينہ + زن > زدن = هڻڻ] سينہ ڪوبي ڪندڙ.

— سينازَني ج سينازَنيون: ٿ. سيني تي ڌَڪن هڻڻ واري حالت — سينہ ڪوبي — پٽڪو.

— سينازورُ ج سينازورَ: [ف. سينہ + زور = طاقت] زبردست — سرڪش — طاقتور.

— سينازوري ج سينازوريون: ٿ. زبردستي — سر زوري — سختي — ڌاڍائي — سرڪشي.

— سينازوري ڪرڻ: ڌاڍائي ڪرڻ — زبردستي ڪرڻ — سرڪشي ڪرڻ.

— سيناڪاري ج سيناڪاريون (ک): ٿ. [ف. سينہ + ڪاري > ڪار > ڪردن = ڪرڻ] زور — زبردستي — ظلم — جبر ـ ڌاڍ.

— سيناڪشي ج سيناڪشيون (ت): ٿ. [ف. سينہ + ڪشي > ڪش > ڪشيدن = ڇڪڻ] جنگ — جدل — ويڙهہ. همسري.

• سيناپتي ج سيناپتي: ذ. [سن. سينا + هہ. پتي ـ مڙس] لشڪر جو وڏو عملدار — لشڪر يا فوج جو مهندار يا اڳواڻ — سپهہ سالار.

• سينبائڻُ (ل): مصدر. سيبائڻ. وڻڻ — پسند اچڻ — سٺو محسوس ٿيڻ — فرحت حاصل ٿيڻ.

• سينبائڻُ (ک): مصدر. سيبائڻ.

• سينٺ ج سينٺون (ٽ): ٿ. عضوء مخصوص تي ٿيل وار — زيرناف.

• سينٺو ج سينٺا (ڪڇ — ل): ذ. اڳوٺو. لنيو.

• سينٽ: ٿ. [انگ.] خوشبوءِ ـ مهڪ عطر.

- **سينٽَرُ ج سينٽَرَ**: ذ. [انگ] وچ – مرڪز.
– **سينٽرلُ ج سينٽرلَ**: ذ. (انگ) مرڪزي – درمياني.
– **سينٽرل جَيل ج سينٽرلَ جَيلَ**: ذ. مرڪزي جيل.
- **سينڄَ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **سَينڄڻُ (ٿ)**: مصدر. اوتڻ – هارڻ. کوهه مان پاڻي ڇڪڻ يا ڪڍڻ. وڻ کي پاڻي ڏيڻ. ٿورو گيهه ٻاهه ۾ وجهڻ.
- **سينڊو ج سينڊا**: ذ. سينڊو – سڃاڻو. دوست. (ٿ) سينڊي.
- **سينڌِ ج سينڌون**: ٿ. [سن. سِنڌ = واقفيت] ڄاڻ سڃاڻ – سڃاڻپ – لاڳاپو – آشنائي – واقفيت – سهپو – دوستي – يارائي – ياري – ٻيلي گاهه. ان ٻيلپ.
– **سينڌِ ساڃهه**: ٿ. ڄاڻ پڇاڻ – واقفيت – آشنائي. سهپو – مهاڪڙو – ڏيٺ. خبر – سَڌ – ڄاڻ. دوستي – يارائي – ياري.
– **سينڌِ سُڃاڻ**: ٿ. سينڌِ ساڃهه.
– **سينڌِ ملاقات**: ٿ. واقفيت – سڃاڻپ. ملاقات.
– **سينڌُ منافِق ج سينڌُ منافِق**: ذ. ڏٺل وائٺل دشمن ٿي پوندڙ.
– **سينڌِ هڻڻ**: واقفيت جتائي مهڻا ڏيڻ.
- **سينڌِ ج سينڌون**: ٿ. [سن. سيمنت > سيمن = حد] پيشاني کان سڌو چوٽي تائين وارن وچان خط. ليڪ يا سيڙ. مانگ. ٻت ۾ ڪيل سيڙ – سيڙات – ليڪ – واٽ – چيٻ. اقرار – انجام.
– **سينڌ ڏيڻ**: عورت جو ڪنهن کي وعدو ڏيڻ. اقرار ڪرڻ. پڪ خاطري ڏيڻ.
- **سينڌِ ٽِڪي ج سينڌِ ٽِڪيون (لس)**: ٿ. زيور جو هڪ قسم – سون جو ٽڪلو. سينڌ جي مٿان پائڻ ۾ ايندڙ.
– **سينڌِ جو قسم**: ذ. عورت جو اقرار – انجام.
– **سينڌِ سَرمون ج سينڌِ سَرمان**: ذ. هار سينگار – ٺاهه ٺوهه.
– **سينڌِ ڦُلُ ج سينڌِ ڦُلَ**: ذ. سينڌ جو هڪ زيور – ٽڪلو. ٻيڙيءَ جي مهري جي منهن ۾ لڳل ڦٽي.
– **سينڌَ ڪَڍڻُ**: مٿي جي وارن کي ٻن حصن ۾ ورهائي وچان سنڌو يا ليڪو ڪڍڻ.
- **سينڌُرُ ج سينڌُرَ**: ذ [سن. سندور، ف. سندروس] رنگ جو هڪ قسم – ڳاڙهو رنگ – شنگرف جهڙي هڪ ڳاڙهي شي، يا پاؤڊر. هڪ پسارڪو وکر.
- **سينڌِريو (ٿ)**: ذ. نمونيا جي بيماري.
- **سَينڌُڙُ ج سينڌُڙَ**: ذ. صنعت. سنڌ جو – سنڌ جي پيدائش "سينڌڙ ٻير".
- **سينڌُڙُ ڏينيو (ٿ)**: ذ. پيلي رنگ وارو ننڍو ڏينيو.
- **سينڌَلَ ڪمالَ**: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سينڌو ج سينڌا**: ذ. سڃاڻو – واقف – آشنا – سونهو – ڏٺل – ڄُڃي – پرچيواڙ – سنهي. راز محرم – رازدان. دل کي وڻندڙ – پيارو دوست – يار – پريں – سُپرين – ساڄن – محب – دلدار. پڳ مٽ يار. هڪ جيڏو – سرتو. ناجائز تعلقاتن وارو – چڳهه – يار.
– سينڌي ج سنڌيون. ٿ. سڃاڻو – واقف ساهيڙي – سرت
- **سينڌُو لُوڻ**: ذ. [ف. نمڪ سنگ] لوڻ جو هڪ قسم – ٻه قسم: (۱) اڇو (۲) ڳاڙهو. دوائن ۾ ڪم ايندڙ – ڄابلو لُوڻ.
- **سينڌَ ج سينڌُون**: ٿ. چپن کي سوڙي ڪري ڪڍيل سنهو آواز
– **سَينڌارڻ**: مصدر. چپن کي سوڙي. سنهو آواز ڪڍڻ – چپن سان هوائي سيٽي وڄائڻ – ڪوڪارڻ – ڪوڪ ڪرڻ.
– **سينڌائي ج سينڌائي**: ذ. سينڌ هڻندڙ – سيٽائي – سيٽر – سيٽرُ.
– **سَنيڌرُ ج سينڌرَ**: ذ. سينڌ وڄائيندڙ – سينڌائي – سيٽائي – سيٽر – سيٽرائي.
- **سَينڌارو ج سينڌارا (ل)**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.
- **سَينڌاڙُ ج سينڌاڙَ (ک)**: ذ. جهنگ چرڻ بعد مال جي وهڪ جي جاءِ.
- **سينڌاڙَ تي آڻڻ**: جهنگ چارڻ کان پوءِ مال کي وهڪ جي جاءِ تي آڻڻ – ماڳ تي آڻڻ – وٿاڻ تي آڻڻ.
- **سينڌ ڏيڻ**: اڳواٽ ڄاڻائڻ – اڳواٽ خبر يا اطلاع ڏيڻ.
- **سينڌُوٽِي ج سينڌُوٽِيون (ٿ)**: ٿ. اگرين جي ٺهيل گول ڇڪري، ڪاري يا دلي وغيره ڪڻڻ مهل مٿي تي رکڻ ۾ ايندڙ – سينهوڙي – سينهين – سينهوٽي.
- **سَيٽَرُ ج سَيٽرَ (ل)**: ذ. گاهه جو هڪ قسم. سائو ٻوٽو. ڪانين ۽ سر جهڙي ڪاني سان.
- **سينٽرَ ج سينٽرُون**: ٿ. آها ٻانهن جا زور سان ورتي وڃي – اهي حاڪم جي زوريءَ سڳ ونسا هٿا "يا سيٽر ڏيو يا لڙائي ڪريو".
- **سينڙُ ج سينڙَ (ل)**: ذ. ڪڪڙن جو ڳاٽ ڪٽيل ٽڪرو. ڳاٽ ڪٽي وڙهندڙ.
- **سينري**: ٿ. (انگ) سين – نظارو.
- **سَينسارُ ج سينسارَ (ل)**: ذ. درياءَ جو هڪ وڏو جانور. واڳو جهڙو پر متهاز سنهي.
- **سينڪلِي ج سينڪلِيون**: ٿ. ماپ جي سنگهر. عورت جي پائڻ جو هڪ زيور.
- **سينڪوري (ٿ)**: ذ. وڄونءَ جو هڪ قسم.
- **سينڪوٽِي ج سينڪوٽِيون (ک)**: ٿ. جيت جو هڪ قسم.
- **سينڪِي ج سينڪِيون (ٿ)**: ٿ. جيت جو هڪ قسم – ڳاڙهي مکوڙي. هڪ ٻلا جو نالو.
- **سينڪِڙو ج سينڪِڙا (ٿ)**: ذ. مانڌاڻيءَ جي مٿين پاسي واري ڪاٺي. نيرو.
- **سَينکيو ج سينکيا**: ذ. [سن. شرنگي. ف. شرنگ] هڪ قسم جو زهر. دوائن

۾ ڪتب ايندڙ مختلف رنگ: اڇو، زردو، ڳاڙهو، ڪارو وغيره

• **سينگ ج سينگ (ٿ)**: ذ سڱ ڪمان.

– **سينگڙي ج سينگڙيون (ٿ)**: ٿ. جانور جو ننڍڙو سڱ. ننڍڙي ڪمان.

• **سينگاڻي ج سينگاڻيون (ٿ)**: ٿ. پاڻيءَ جي اوهاري.

• **سينگار ج سينگار**: ذ. سونهن ڪي وڌائڻ جو سانڍ – ڪپڙو لٽو – ڳهه ڳٺو – آراستگي – تيل ڦليل – سينڌ سرمو – ويس وڳو – ناهه نوهه – جهڳمڳ – زرق برق – رڄا ڏڄا – زيب و زينت – سجاوٽ – ٺهوڙ – شان شوڪت – ٺاٺ – تجمل – صفائي. پيار پوڳ. ڪبوتر جي ڳچيءَ ۾ بدل ڇلو (ڪ). چيريل ڦڙا. سينگار. شاعري. عورت جي سونهن. جنهن جا سورهن فطري جزا ۽ ٻارهن جڙتو (مثلاً ڪيسر – ڪجل – گول ٽڪ – تيل – ميندي وغيره)

– **سينگارجڻ**: مصدر. ناهه نوهه ٿيڻ – آراسته ٿيڻ – سهڻو ٿيڻ.

– **سينگاردان ج سينگاردان**: ذ عورتن جي سينگار جي سامان رکڻ جي پيٽڙي.

– **سينگار ڪرڻ**: ناهه نوهه ڪرڻ – تيل ڦليل ڪرڻ – آراستگي ڪرڻ – پوشاڪ ڳهه ڳٺا پائڻ – سينڌ سرمو ڪرڻ.

• **سينگارڇي**: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سينگارڻ**: مصدر. [سن. شرنگار = ناهه نوهه] ناهه نوهه ڪرڻ – براجڻ – ونگاسڻ – سوڀيا ڏيڻ – زيب ڏيڻ – آراسته ڪرڻ – چٽ گل ڪڍڻ – سنوارڻ – سڌارڻ – ناهڻ.

• **سينگارو ج سينگارا**: ذ. وڻ جو هڪ قسم. پاڻيءَ اندر ٿيندڙ ڦل پيدا ڪندڙ ڪاري رنگ جي ٽلهي ڪنڊن واري ڪَل سان. سفيد ۽ مٺي ڳپ واري. کائڻ طور استعمال ٿيندڙ. هڪ پسارڪو وکر. دوائن طور ڪم ايندڙ.

• **سينگاري ج سينگاريون**: ٿ مٺي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ٻنا چلرن جي. ٻه ڪنڊا ڪلين ڪان. هڪ پٺيءَ تي، ٻچ ٻن ڏگهن ٻرن سان. وڏيءَ جي تور اٽڪل اڌ مڻ عام طرح ڊيگهه ڏيڍ فوٽ کان ٻن فوٽن تائين). ڪڇهري ۽ آواڙي جي وچ ۾ ڪم ڏيندڙ ڏگهين ڪائين مان هڪڙي.

• **سينگارپو**: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سينگو ج سينگا (ٿ)**: ذ اڪ جي ڪيرڏهي اڇڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ پورو سڱ.

• **سينگي ج سينگيون (ٿ)**: ٿ. چمڙي مان گهنجن ڪڍڻ جو هڪ اوزار.

• **سينگ ج سينگون**: ٿ. ڪمان – چاپ.

• **سينگاري ج سينگاريون**: ٿ. مٺي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم – سينگاري.

• **سينگڙي ج سينگڙيون**: ٿ. ننڍي ڪمان – سينگ.

• **سينگڙو ج سينگڙا**: ذ سڱ وارو – سڱيٺو. دوست – يار.

• **سينگڙي ج سينگڙيون**: ٿ سڱ واري – سڱيٺي ساهيڙي. يار – سريت.

• **سينگهاري**: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **سينو ج سينا**: ذ. هر جو هر هڪ دفعو.

• **سينو ج سينا**: ذ. [ف سينه = سينو] گردن کان هيٺ ۽ پيٽ کان مٿي، بدن جو حصو – ڪوڙو – ڇاتي. اُرهه – ٿڃ – پستان. هر جو هر هڪ دفعو.

– **سينو لوڪڻ**: ضامن پوڻ – پڪ ڏيڻ. تيار هجڻ – آماده هجڻ.

– **سينو ڏيڻ**: مهڻا ڏيڻ. منهن ڏيڻ.

– **سينو ساهڻ**: شوخي ڪرڻ – مغروري مان ڇاتي ڪڍي هلڻ – آڪڙ ڏيکارڻ – غرور ڪرڻ. برابري ڏيکارڻ – ڪلهو هڻڻ – بر ميچڻ – ريس ڪرڻ – سامهون ٿيڻ.

– **سينو سپر ڪرڻ**: سامهون ٿيڻ – منهن مقابل هجڻ – روبرو هجڻ.

– **سينو ڦولڻ**: ياد ڪيل ڳالهين جي اپٽار ڪرڻ. ڪنهن کان ياد ڪيل علم و ادب لڪائي وٺڻ. ڳجهه ڪڍڻ – راز حاصل ڪرڻ.

– **سيني ڀر سرڻ**: سيني سان رڙهڻ – هلندو رهڻ.

– **سيني تي مڱ ڏرڻ**: (دشمن) ڪي ساڙڻ جهڙا ڪم ڪندو رهڻ.

– **سيني تي هٿ رکڻ**: ڪنهن صدمي کان دل کي روڪڻ – تسلي ڏيڻ – دلاسو ڏيڻ – صبر ڪرڻ – تڪليفون سهڻ – آٿت ڏيڻ – همدردي ڪرڻ انداز و لڳائڻ – پاڻ تي پرکڻ – احساس ڏارڻ.

– **سيني سان لڳائڻ**: پيار ڪرڻ – محبت ڪرڻ.

– **سيني کي صاف ڪرڻ**: دل صاف ڪرڻ – پاڪ ٿيڻ – دل مان غير ڪدي ڇڏڻ. ناراضگيءَ کي ختم ڪرڻ.

• **سينور ج سينور**: ذ. بيٺل پاڻيءَ جي مٿاڇري تي ترندڙ سائو ڄارو. ٻوٽيءَ جو هڪ قسم جبلن ۾ پيدا ٿيندڙ. دوا طور ڪم ۾ ايندڙ. زمين کي هموار ڪرڻ جو تختو – سنهور.

• **سينوارجڻ**: مصدر. ڪنهن آلي شيءِ جو ڊبي رکڻ سبب ان تي سائو تهه چڙهڻ – سينور لڳڻ – سنيار لڳڻ – ڄارو لڳڻ. خراب ٿيڻ. بدبوءِ ڪرڻ.

• **سينورو (ل)**: ذ. ٻاٻيهو – ٻاهو (ڪڇي).

• **سينوري**: اسم خاص. هڪ ڳاهه جو قسم. ٽاندورن ۽ سنهن ٽارن سان.

• **سينهن ج سينهن**: ذ. شينهن – شير.

• **سينهه ج سينهه**: ذ شينهن – شير. "هڪ پڻ بيراهه جو، ٻئو سا ٿيارا سينهه" (شاهه).

• **سينهال ج سينهالون (ٿ)**: ٿ. ٿر ۾ هڪ قسم جي وَل.

• **سينهڙا**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **سينهند ج سينهندون (ٿ)**: ٿ. سڃاڻپ سينڌ – واقفيت – ڄاڻ پڇاڻ.

• **سينهندو ج سينهندا**: ذ. واقفڪار. يار – دوست.

– **سينهندي ج سينهنديون**: ٿ. واقفڪار. سهيلي. يار – سريت.

• **سينهو ج سينهو**: ذ. اڳڙين وغيره مان نهيل گول موڙو – سينهوڙو –

سينهي - سينهين -- موتڙي. (ث. سينهي ج سينهيون).

- **سينهور:** اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سينهوري:** اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو. اسم خاص. ڊند جو گاهه جنهن کي مڇي کائي.
- **سينهُوڙو ج سينهُوڙا:** ذ. سينهُو. (ث. سينهوڙي ج سينهوڙيون).
- **سينهوڙو:** اسم خاص. تعلقي ميرپورساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سَينڪُر:** ث. بيماريء جو هڪ قسم - ٿڌي - ٿڌڙي - ماتا. مال جي بيماري -- موڙو.
- **سينڪُرُ ج سينڪُر:** ذ. ماتا جي ڦرڙي. ماتا جو داغ - نشان.
- **سَينڪُرُ ج سَينڪُرا:** ذ. چيچڪ. ماتا جو داغ.
- **سَيني ج سَينيُون:** ث. سينهي.
- **سيني ج سينيُون:** ث. [سن. سيمن = حد - سندو] حد - سندو - دنگ -- سرحد -- سيڙهو. (حرف جر) تائين - توڙي - سوڌو -- لاڳون - سين.
- **سينئن:** ٻئي طرف - لاڳو - لڳولڳ - دنگئي.
- **سَينيچَرُ ج سَينيچَر:** ذ. [سن. شنيشت - ست + چڙهڻ] هڪ نهايت سست رفتار سياري جو نالو - ستون گرھ - ستون سيارو - زحل. ڇنڇر - نياڳ -- ڇندائي - بدنصيبي.
- **سينيُون:** ث. ڪڻڪ جي ميدي مان ناهيل وارن جهڙيون ڏگهيون لڙهيون -- هڪ کڄو طعام -- سيويُون - سيئيُون - سيُون.
- **سينءِ:** حرف جر. سان - گڏ - مليل - جمع ج سيڻ: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم ننڍي ته ڪاري (چوٽيءَ ۾ اڇو سنگ. ڪڏي ته مني ٿئي. گهوڙا ء گڏهون چاهه سان کائين).
- **سيڻاس:** سائس "سوٽي سو سيڻاس" الخ (شاهه)
- **سيڻان:** سائن -- هنن سان "سپڙ جام سيڻان. ويهي رات وروهيو" (شاهه ڪريم).
- **سيڻاني:** سائن ئي - هنن سان ئي.
- **سيڻائو ج سيڻائا:** ظرف. گڏ -- ملت ۾ - جڻ - ٻٽ.
- **سيڻس:** سائس - هن سان.
- **سيڻُ ج سيڻ:** ذ. [سن. سُوڄن. پرا. سيڄڻ. س - سان + ڄڄا - ڄاڻڻ] گهوٽ يا ڪنوار جي مائٽن لاءِ محاورو. سڳيتو - مائٽ - مٽ -- عزيز. سڄڻ -- دوست - محبوب -- محب. يار.

– **سيڻ ستائڻ:** پنهنجن کي ايذاءُ پهچائڻ - مائٽن جو ڏنگهرو ٿيڻ - عزيزن جو بدخواهه ٿيڻ - پنهنجي ڪٽنب سان وير رکڻ.

- **سيڻُ ج سيڻُون:** ث. ٿر ملڪ ۾ ٿيندڙ هڪ گاهه جو قسم - مال جي چرڻ لاءِ گاهه طور استعمال ٿيندڙ -- هڪ ٻڪيءِ جو قسم -- سڻ. ڪورين جي ڏنڊي جو لفظ -- تاڃيءَ جي سڻ - ڪڙ ٻڌڻ جو وٽيل ۽ سڻ لڳل مضبوط ڌاڳو - رڇ جي ڪم ايندڙ ڌاڳو - تاڪيئي جو ڌاڳو. جنهن مان تاڃو تاڃي ڪري. پشم جو سڳو.
- **سيڻاپو ج سيڻاپا:** ذ. مائٽي - محبت - لاڳاپو. تعلق. سڱ.
- **سيڻپو ج سيڻپا:** ذ. ويجهي مائٽي -- سڱ ٻنديءَ جو لاڳاپو. شادي ڪرڻ وقت نياڻي جي سس کي چولي ۽ رُئي ڏيڻ واري رسم.
- **سيڻپي:** ث. مائٽي - سيڻپو.
- **سيڻوٽ ج سيڻوٽ:** ذ. ناتيءَ جو ٻاڻ نئهن جو پڻ.
- **سيڻاهه ج سيڻاهيون:** ث. [ع. شنع = ترڻ] ٻڪريءَ جي کل مان ناهيل ترڻ جي کلي - سينهه -- سانداري.
- **سيڻاهه پيٽو ج سيڻاهه پيٽا:** ذ. صفت. وڏي پيٽ وارو - گهڻو کائيندڙ -- پيٽير - پيٽي.
- **سيڻاهيو ج سيڻاهيا:** ذ. سيڻاهه جو تارو - سيڻهه تي تري ڄاڻندڙ.
- **سيڻايو ج سيڻايا:** ذ. صفت. سيڻهه وارو - سيڻاهيو.
- **سَيڻڪ ج سَيڻڪون:** ث. طبنو - طبق - درجو.
- **سيڻڻ:** مصدر. [پرا. سوئڻ. سن. سُوچن] سيڻڻ - انديءَ وارو ٽوپو ڏيڻ - اونيءَ وارو ٽوپو ڏيڻ.
- **سيڻهه ج سيڻهون:** ث. سيڻاهه.
- **سيڻهه تي پوڻ:** گهڻو کائڻ يا پرچڻ - ڪاوڙجڻ - ڦوڪجڻ.
- **سيڻهڙي:** اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **سيڻٽو ج سيڻٽا (ث):** ذ. ٿر ملڪ ۾ ٿيندڙ ٻوٽي جي شڪل جهڙو گاهه. نوڙين ٺاهڻ جي ڪم ايندڙ.
- **سيو ج سيا:** ذ. سيءَ سان ايندڙ بخار. سيءَ - ڏڪڻي.
- **سُيو ج سُيا (ث):** ذ. هڪ قسم جو جهنگلي ڏٿ.
- **سيوا (ج):** شيوا. خدمت.
- **سيوَر:** ذ. هڪ قسم جو پسارڪو وکر.
- **سيوَر ج سيوَرُون (ت):** ث. ٻي نڪاح جي زال.
- **سَيوَل:** ث. پاڻيءَ ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم - سِول (Civil). - سِول ڪورٽ.
- **سيُون (ج):** ث. ڪڻڪ جي ميدي ۽ اٽي مان ٺهيل ڏگهيون ۽ سنهيون لامون. کاڌي طور استعمال ٿيندڙ -- سيئيُون -- سيون
- **سيونَج ج سيونَجُون:** ث. سک - سهنج -- سهوليت. سُٺو - سانگو - لهه. سنائي - صفائي -- پوشيدائي - شهوت.
- **سيونَجُ ج سيونَج:** ذ. سهنجو وقت -- سؤکو وقت.
- **سيونَجائتو ج سيونَجائتا:** ذ. صفت. سؤکو - سهنجو - سهنجائتو. ڪشادو -- خلاصو. صفا - صاف - پوشيدو -- سترو -- اجرو -- اڇو - پاڪ.

- **سيونگ:** ث. [انگ. To Save = بچائڻ] بچت – پاڇي.
- **سيونگ بينڪ ج سيونگ بينڪون:** ث. پئسن بچائي رکڻ جي آفيس.
- **سيونگ سرٽيفڪيٽ ج سيونگ سرٽيفڪيٽ:** ذ. ڊراوت جو چٺو – پئسن بچائي رکڻ جي حالت ۾ مليل سرڪاري چٺو يا رسيد.
- **سيوڻ:** مصدر. [سن. سيو = ٽهل ڪرڻ] سيوا ڪرڻ – پوڄڻ – بندگي ڪرڻ.
- **سيوا ج سيوائون:** ث. خدمت – ٽهل ڪرڻ – چاڪري ڪرڻ. شيوا. حفاظت – سنڀال. ملازمت.

— **سيوا ڪرڻ:** خدمت ڪرڻ – ٽهل ڪرڻ – چاڪري ڪرڻ.

- **سيوتي ج سيوتيون:** ث. مرد جي ٽهل. خاطري يا شيوا ڪندڙ زال.
- **سيوڪ ج سيوڪ:** ذ. پرست – پوڄيندڙ. داس – ڀڳت – ٽهليو – شيوڪ – شاگرد – بالڪو.
- **سيورو ج سيورا:** ذ. لَهوارو ٿيل هڙ.
- **سيورو ج سيورا:** ذ. لَهوارو ٿيل هڙ.
- **سيوهڻ:** اسم خاص. (سيوي + واهڻ) سنڌ جي تاريخي شهر جو نالو (جيڪو سيوين سٿين Scythian جو تختگاهه رهيو) قلندر شهباز جي درگاهه. تعلقي ۽ ديهه جو نالو.
- **سيوي ج سيويون:** ث جانورن يا اٺن کي سِري وانگر ڪاٽيندڙ هڪ جيت گهٽو.
- **سيهه سيهَ:** ث. (ف) سياهه ڪارو. بد – خراب. نياڱو.

— **سيهه باطن:** ذ. صفت. [ف. سيهه + باطن = گجهه] اندر جو ڪارو. (ذ). ڪارو اندر.

— **سيهه بخت ج سيهه بختَ** ذ صفت [ف] ڪم بخت – نياڱو – چنبو (چندرو).

— **سيهه رو ج سيهه رو:** ذ صفت. [ف. سيهه + رو = منهن] منهن جو ڪارو. چنبو (چندرو). نياڱو. گنهگار – عاصي.

- **سيهه ڪار ج سيهه ڪار:** ذ. [ف. سيهه + ڪردن = ڪرڻ] ڪارا ڪم ڪندڙ – ڪنا ڪم ڪندڙ – گنهگار – عاصي.

— **سيهه ڪاري ج سيهه ڪاريون:** ث. بداخلاقي.

- **سيهه:** ث. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (بنا چلرن جي. رنگ سفيد. وات وڏو. قد اٽڪل ٻن ڪان ڇهن انچن تائين).
- **سيهالقد** اسم خاص مزاري بلوچن جي هڪ شاخ جو نالو (رستماڻين جي شاخ).
- **سيهراڄ ج سيهراڄ (ث):** ذ. ميلاپ. پريت.
- **سيهري ج سيهريون (ث):** ث. اٺ جو ٻچڙو – گسي – پولهڙو – ڦولڙو – ليڏوٽو.
- **سيهڙ:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.
- **سيهڙو سيهرو (ث):** ذ. (سيڙهه جو تصغير) ڇاهو.
- **سيهڙ ج سيهڙ:** ذ هڪ قسم جو جانور. سهو – خرگوش ماتا جي بيماري (ڪ).

— **سيهڙ ڪل ڙڪائڻ:** نازڪ بدن ٿيڻ. ڊڄندو رهڻ – ڊپ ڪندو رهڻ.

- **سيهڙا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.
- **سيهڙو ج سيهڙا (ث):** ذ. هڪ قسم جو ننڍو جانور – ڇاهو.
- **سيهو ج سيها:** ذ. صفت. ڏاهو – سياڻو – داناءُ – چاتو. چريو سوئي لوڪ. چرين کي چريو چوي؛ چرين ڏنو سو ٺوڪ. سيها سڪن جن کي. سهو. چاڻ – سڃاڻ – ڏيٺ ويٺ. سهولت – آساني.
- **سيهو ج سيها:** ذ. [سن. سيڪ] هڪ قسم جو مشهور ڌاتو – شيهو.
- **سيءُ ج سيءَ:** ذ. [سن. شيت = سردي] سردي – ٿڌ – سياٽو – ٺار – ٺٺ – ٺر. سانڍ – پالو – پارو. سرد هوا. سيءُ سان ايندڙ بخار. اسم خاص. هڪ قسم جو گاهه. هڪ خوشبوءِدار گاهه. جو زالون خوشبوءِ خاطر وارن ۾ وجهن ٿيون. وچهان سنڌ ڪا تيلائي ٿري (گلوميائو).
- **سيڪاٽو ج سيڪاٽا:** ذ ڏڪڻي – ٿرڪڻي – ڦرڪڻي. سياٽو – سياٽ. سهاٽو.

— **سيڪاٽي ج سيڪاٽيون:** ث. سيڪاري. ڏڪڻي.

— **سيڪانڊي ج سيڪانڊيون:** ث. ڏڪڻي – ڪنبڻي – خوف واري حالت.

— **سيڪانڊيون اچڻ:** خوف طاري ٿيڻ – بدن ۾ ڪنبڻي پوڻ.

— **سيءُ لڳڻ:** ٿڌ لڳڻ محسوس ڪرڻ. ڊپ لڳڻ – خوف ٿيڻ.

— **سيڪو ج سيڪا:** ذ. ٿڌ ۽ سيءُ سان ايندڙ بخار.

— **سيءُ وٺڻ:** پارو لڳڻ – سردي ٿيڻ. خوف ٿيڻ – ڏڪڻي ٿيڻ – ڊپ ٿيڻ.

— **سيڪوڪري ج سيڪوڪريون:** ث بدن ۾ سيءُ سبب ٿيل ڪانڊار – سيسراٽي.

- **سيڪاٽر ج سيڪاٽر:** ذ. ڪري ڪٽڻ وقت شروع ۾ اَن جو ڇڇ ٻري نيٺيءَ کي ڏيڻ واري حالت.
- **سيڪاهو ج سيڪاها:** ذ. مرڻ تي گهٽين زالن طرفان گڏجي سر سان رُئڻ واري رسم – پار.
- **سيڪار ج سيڪار (ث):** ذ. جانور جو هڪ قسم – گدڙ. ڪاٺيءَ ۾ ٽنگ ڪڍڻ لاءِ اوزار. جانورن جي بيماريءَ جو هڪ قسم – ماتا.
- **سيڻ سيڻري ج سيڻريون:** ث. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم. چلرن سان. ڊيگهه اٽڪل ڇهن فوٽن تائين – سير مڇي – رانوس مڇي.
- **سيڻ ج سيڻون (لس):** ث. رستو – گس – واٽ (حرف جر). سان. تائين – سوڌو – اهڙ. موجب.
- **سيڻ:** مصدر. ٻاڦ ۾ رڌڻ يا پچائڻ – ٻاڦڻ – ٻاڦ ڏيڻ – اوٻارڻ – ٻاڦڻ.
- **سيڻو ج سيڻا:** ذ. پاليندڙ ۽ سانڍيندڙ مرد.
- **سيڻو ڏيڻ:** جار جي واڌ کي سنڌس چنبڙ سان ملائڻ.
- **سيڻون ج سيڻان:** ذ. صفت. سوين پٽي وارو.
- **سيڻي ج سيڻيون:** ث. جار جي گهائي ۾ لوهه ٻڌڻ جي رسي.
- **سيڻي ج سيڻيون:** ث. ڦوٽ – چير – ڏار – شگاف. ضمير جواب موصول. اهيئي – اهي – ساڳيائي.

ش

- **ش:** ث. سنڌي الف بي جو اوڻٽيهون اکر. عربي الف بي جو تيرهون اکر. فارسي الف بي جو سورهون اکر. ابجد جي حساب موجب عدد ۳۰۰. (ف). حاصل مصدر جي نيشاني. جيئن تہ "ڪوشش. بندش. بخشش" وغيره.
- **شابَ ج شابَ:** ذ. (ع) جوان – گڀرو – لاسڙيات – نوجوان – چوويهن ورهين کان چاليهن ورهين تائين عمر وارو ماڻهو.
- **شاباس ج شاباسُون:** ث. [ف. شادباش = شاد - خوش + باش > بودن = هئڻ] خوش هجو! آفرين! مرحبا! – واه واه! – سراهہ – واکاڻ – تعريف.
- – **شاباش ج شاباشُون:** ث. شاباس.
- **شابراڻي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **شابس:** ث. [ف. شاد + باش = خوش هجو] آفرين.
- **شابيَ:** ندا [ف. شاباش] – آفرين.
- – **شابي شابي ڪرڻ:** شاباس شاباس چوڻ. ڪنهن ڪم ڪرڻ لاءِ همٿائڻ.
- – **شابيتر (ڪ):** ندا. شاباس! – آفرين! – واه واه!
- **شاتَ:** ظرف. [ف. شايد = مبادا] شايد – جيڪر.
- **شاپَ ج شاپُون:** ث. [انگ. Shop] دُڪان – هَٽَ – ڪوٺي. ڪارخانو.
- **شاپارَ ج شاپارَ (ت):** ث. شوق – محبت. عشق – سِڪ.
- **شاخَ ج شاخُون:** ث. [ف. شاخ: سن. شاک = ٽاري] ٽاري – لام – ڏار. واهہ مان نڪتل ننڍي ڪسي – واهي – نالي. سلسلو – نسل. ڀاڱو – حصو. وڻ پڪي انب جي نشاني (ڀهرين پڪل انبڙي). ساک.
- – **شاخَ ڪڍڻ:** وڻ جون ٽاريون ڪيڻ. ظاهر ٿيڻ (ڏيهن يا سج جو) – اڀرڻ. ڏسجڻ ۾ اچڻ.
- – **شاخَ لڳائڻ:** قلم لڳائڻ – اک هڻڻ (وڻ جي) – اک لڳائڻ.
- – **شاخَ هڻڻ:** ٽاريُ هڻڻ. سڱي هڻڻ.
- – **شاخُدارُ ج شاخَدار:** صفت. [ف. شاخ + دار > داشتن = رکڻ] ٽارين وارو – شاخن وارو لاميلُ – سڱرُ.
- **شاخَ ڏوُيلو:** اسمَ خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شاخَ سامارو:** اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شاخسانہ:** ذ. (ف) فتنہ. فساد جهيڙو – شڪ شبهہ. نئين ڳالهہ. عيب – نقص – ننڍا – خَلل الزام – بهتان – تُهمت. فريب – دوکو – ڏوکو.
- **شاخَ ڪيڄراڙيُ:** اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شاخَتَ ج شاخَتُونَ (ت):** گهوڙي جي سنجن مان هڪ سنج جو نالو. ڏمچيءَ هني کي ٻڌن لاءِ ڪپڙي جو ٽڪر – پشتنگ.
- **شادُ ج شادَ:** ذ. صفت. [ف. شاد = خوش] خوش خورم – خوش حال – بافرحت. خوش – سرهو – بهار – نهال – سُکِيُ – آسودو – شيُ – مزي ۾ – ممنون – پرسن.
- – **شادابُ ج شادابَ:** ذ. صفت ف. شاد + آب = پاڻي] سرسبز – تروتازه آباد.
- – **شادابيَ ج شادابيُونَ:** ث. سرسبزي – ساوڪ طراوت – تازگي. خوشي – آسودگي.
- – **شادانُ ج شادانَ:** ذ. صفت. خوش – سرهو – بهار.
- – **شادانُ هجڻُ:** خوش هجڻ – سرهو هجڻ.
- **شادَپورُ:** اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شادَمانُ:** اسم خاص. تعلقي جوهي ۾ هڪ ديهہ جو نالو. ماڻهوءَ جو نالو.
- **شاديُ ج شاديُون:** ث. [ف. شادي = خوشي] خوشي – جشن – سرهائي. پرڻو – وهانءُ – ڪاڄ – نڪاح. خوشخبريُ – بشارت.
- – **شاديُ ڪرڻُ:** وهانءُ ڪرڻ – پرڻو ڪرڻ – پرڻجڻ. خوشي ڪرڻ – جشن ڪرڻ – شادمانو ڪرڻ – شاديءَ جي خوشي ملهائڻ.
- – **شاديُ مُبارَڪ:** شاديءَ جي خوشيءَ جي واڌائي.
- – **شاديُ هُجَڻُ:** وهانءُ هجڻ – نڪاح هجڻ. خوشي هجڻ.
- – **شاديانوُ ج شاديانا:** ذ. خوشيءَ جو واڄو – خوشيءَ جو راڳ – دهل دمامو – راڳ روپ. مبارڪ باد – خوشخبري – بشارت. شادمانو.
- – **شاديانوُ وڄائڻُ:** خوشيءَ جي نوبت وڄائڻ – فتح جو نقارو وڄائڻ.
- **شاديُ آٻوُ:** اسم خاص. تعلقي رتيديري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شاديُ اگهم:** اسم خاص. تعلقي رتيديري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شاديُ پليُ:** اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شاديُ والوُ:** اسم خاص. تعلقي اباوڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شاذ:** ظرف. [ع. شذ = جدا ٿيڻ] جُدا – الڳ – تنها – اڪيلو. ڪڏهين ڪڏهين. عجيب – اڻ لڀ – اڻلڀ – نادر.
- – **شاذُونادرُ:** ظرف. اتفاقاً – ڪڏهين ڪڏهين.
- **شارَ ج شارَ:** ذ. [ع. شعر = وار] وار (ڏهس).
- **شارَٽ:** صفت. [انگ. Short] ننڍڙو – مختصر.
- – **شارَٽ هئنڊ:** ث. مختصر نويسي.
- **شارِحَ ج شارِحَ:** ذ. صفت. [ع. شرح = کولڻ] شرح ڪندڙ – کولي بيان لکندڙ – معنيٰ ڪندڙ – ٽيڪاڪار.
- **شارِعَ ج شارِعَ:** ذ. صفت. وڏو رستو – شاهي واٽ. دين جو رستو – مذهبي واٽ – شريعت تي هلندڙ – صاحب شرع – فقيهہ.

– **شارع عامُ:** ذ. عام رستو – شاهراهہ.

• **شاَرڪَ:** ث. (انگ). تمام وڏي مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **شاَرڪَ ج شاَرڪُونْ(ت):** ٿه وزن جو هڪ قسم – آنو – چِتناگ – پنج ڏڪا.

• **شارڪُ ج شارڪ:** ذ. صفت. [ع. شِرڪَ = ڀاڱا ڪرڻ] خدا سان ٻيو شريڪ ڪندڙ – شرڪ ڪندڙ – مشرڪ – ڪافر.

• **شاروُ ج شارا (ت):** ذ. [ع. اشارَهٔ = ڏيکارڻ] اشارو – هٿ ڏس – اُهڃ.

• **شاسترُ ج شاسترَ:** ذ.[سن. شاسَترَ = هدايت جو ڪتاب] پستڪ – ڪتاب. هندن جو ڌرمي ڪتاب. متن جو ڪتاب – قانون جو ڪتاب.

– **شاستريْ ج شاستريْ:** ذ. صفت. شاستر جو ماهر – هندو ڌرم جي قاعدن جو ماهر – پنڊت. ث. شاسترن جي ٻولي.

• **شاشتَ ج شاشتُونْ(ت):** ٿه همت – جرئت – دليري – بهادري. ڪوشش.

– **شاشتَ ٿيڻُ:** همت ٿيڻ – جرئت ٿيڻ.

• **شاطرُ ج شاطرَ:** ذ. صفت. (ع) شوخ. عيار – چالاڪ. اٽڪلي – چُست – ڪِرو تِرو. قاصد. شطرنج راند ڪندڙ.

• **شاعرُ ج شاعرَ:** ذ صفت.(ع.شَعَرَ = ڄاڻڻ) شعر ٺاهيندڙ – شعر چوندڙ ڪوي.

– **شاعريْ ج شاعريُونْ:** ث. شعرن ٺاهڻ جو هنر. شعر بندي – قافيهٔ بندي.

• **شافعُ ج شافعَ:** ذ. صفت. [ع. شفع = مدد ڪرڻ] شفاعت ڪندڙ – ڇڏائيندڙ – بچائيندڙ – شَفيع. سفارشي.

– **شافِعيْ ج شافِعيْ:** ذ. صفت. چوٽڪارو ڪندڙ. وڪيل. سفارشي.

• **شافِعيْ:** ذ. صفت. (ع)(اسم خاص). اهل سنت جماعت جي چئن امامن مان هڪ جو نالو. امام شافعي جي پيروي ڪندڙ.

• **شافِيْ ج شافِيْ:** ذ. صفت. (ع. شافِع = مدد وارو) شفا ڪرڻ وارو – شفا ڏيڻ وارو.

– **شافِيْ مُطلَق:** اسم خاص. الله تعاليٰ جل شانهٗ.

• **شاق ج شاق:** صفت. [ع. شق = چيرڻ – ٽوڙڻ – ڦوڙڻ] تڪليف وارو – ڏکيو – سخت – ڪٺن. اڻاڱو – مشڪل – ڏشوار – ناگوار. خراب.

• **شاقو ج شاقا (ت):** ذ. اٽڪل – دَغا – ٺڳي. وجهہ.

– **شاقو هڻڻُ:** اٽڪل ڪرڻ – دغا ڪرڻ. ھيسائڻ.

• **شاڪ ج شاڪ:** ذ. سٿن ملڪن مان هڪ ملڪ. راجا ساليواهن ڪن شروع ٿيل سن (جو عيسوي سنہ کان 6، 7، 8 ورهيہ بعد شروع ٿيو آهي). (انگ Shock= لوڏو) ڌڪو – لوڏو. صدمو.

• **شاڪرُ ج شاڪرَ:** ذ. صفت. [ع] شُڪر ڪندڙ – شڪر گذار – مشڪور – ممنون. رضا تي راضي رهندڙ – صابر – قانع – راضي. مهرباني مڃيندڙ. اُهي سالڪ جن معرفت حاصل ڪئي آهي، جنهن لاءِ هو خدا جو شڪر بجا آڻين ٿا. "صَبُرُ شاڪِرَن. آهي اوطاقن ۾" مثي ٻاڻي جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ڪارڙن ڇلرن سان ۽ سٽن پرن سان سراسر ڊگهي) چٽو (چٽرو) ڪان قد ۾ ننڍو – وات وڏو. عام طرح وڏي جي ڊيگهہ ۳ فوٽ تور ۵ سير کن. اندر ماس ۾ فقط هڪ ڪنڊو. مَنڊو – مُکر – ٻرڪلو (ل). (ث. شاڪريْ – شاڪريُون).

• **شاڪراڻِيْ:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **شاڪِيْ ج شاڪِيْ:** ذ. صفت. (ع. شِڪوه = شڪايت ڪرڻ) شڪايت ڪندڙ – گلا ڪندڙ. داد گهرندڙ – فريادي. بدگو – چُغلخور.

• **شاگِرْدُ ج شاگِرْدَ:** ذ. صفت. (ف). تعليم وٺندڙ – طالب العلم – پڙهندڙ. ڪو ڪم سکندڙ – سکيا وٺندڙ. پوئلڳ – مريد – ٻالڪو.

– **شاگِرْدُ ڪَرڻُ:** علم ڏيڻ. پوئلڳ ڪرڻ.

– **شاگِرْدُ هُجَڻُ:** تعليم وٺندڙ هجڻ. قائل هجڻ – اُستاد مڃڻ.

– **شاگِرْدِيْ ج شاگِرْدِيُونْ:** ث. طالب علمي – استاد جي هٿ هيٺ ڪم سکڻ جي حالت. مريدي – خدمت چاڪري.

– **شاگِرْدِيْ ڪَرڻُ:** ڪو ڪم سکڻ – تعليم پرائڻ – پڙهڻ. استاد ڪرڻ.

• **شالَ:** حرف ندا. [ع. شاءَ الله – جئن الله گهريو] خدا اِئين ڪري الله ڪري! الله گهريو تہ – شَل – مَن!

– **شالا:** ظرف. شال – من – جيڪر.

• **شالَ ج شالُونْ:** ث.(ف). اوني يا ريشمي چادر – لوئي – اوڍڻي – دُشالو – ڌوري.

– **شالَ دوْزُ:** ذ. صفت. شالن جي دُرستي ۽ مرمت ڪندڙ ڪاريگر.

• **شالا ج شالائُونْ:** ث. (سن). گهَر – مڪان – جڳهہ – جاءِ. جيئن "پاٺ شالا – ڌرم شالا".

• **شالَمِيْنُ:** اسم خاص. [ع. سلمان = سليمان] نالو ماڻهو جو.

• **شالوُرُ ج شالوُرَ:** ذ (سن). ڪپڙي جو هڪ قسم. ڳاڙهي ريشم جو ڳُٿو – سالورو.

• **شاليمارُ:** اسم خاص. لاهور شهر جي هڪ مشهور باغ جو نالو.

• **شامَ ج شامُونْ:** ٿه [فہ شام = سانجهي] سانجهي. سنجها – نماشام – مَنهَنْ مير. ڪاري رنگ جي عورتہ ان ورامل عورتہ سام – پناهہ. جنازي لاءِ ورهايل ڪارڪون (ل). زالائي چولي جو سامهون کيسو – اندرين.

– **شامِ غَرِيْبانْ:** ث. مصيبت جي شام – مايوسي ۽ تنهائي جي شام – مسافري جي شام – مفلسي جي شام.

– **شامِ ڪلِيانُ:** ذ. هڪ سُر جو نالو. ٺاٺ. ڪلياڻ جو هڪ راڳ.

– **شامِ وسَحَرُ:** ظرف. [ف. شام + ع. سحر = صبح] صبح و شام – هر وقت – ٻئي وقت – صبح سنجهہ.

• **شامَ ج شامُونْ(ت):** ٿه. اوزارن جي ڳن کي چيرجڻ کان بچاءَ لاءِ ڪنهن ڌاتوءَ جو نهيل ڇلو.

• **شامُ:** اسم خاص. ملڪ جو نالو. سيريا (Syria)

– **شامِيُ ج شامِيَ**: ذ. شام ملڪ جو رهندڙ.

• **شامَتُ ج شامَتُون**: ث. [ع. شامت > شام = نياڳو] اڀاڳ – نياڳ – نحوست – ادبار – ڪم نصيبي – بدبختي. مصيبت – آفت – اپدا – ويپت. سختي – ڏک. اوسر – ڏکيا ڏينهن.

– **شامَتُ اچِڻُ**: مصيبت اچڻ – آفت اچڻ – سختي اچڻ – ڏکيا ڏينهن اچڻ – بدقسمتي ٿيڻ – قهر الاهي نازل ٿيڻ.

– **شامَت اَعْمالُ**: ث. [ع. شامت + اعمال = ڪم] ڪيل گناهن جي مُصيبت – خراب لڇڻن جو نتيجو – ڪنن ڪرتوتن جو بدلو.

• **شامَت زَدَهُ**: ذ. [ع. شامت + ف. زده > زدن = هڻڻ] مصيبت جو ماريل – سختي هيٺ آيل – ڏکيا ڏينهن گذاريندڙ – بدقسمت.

• **شامِلُ ج شامِلَ**: ذ. صفت. [ع. شامل > شمل = گڏي ڇڏڻ]. (سان) لڳلَ – ڳنڍيلَ – مليل – گڏيل – پيوند ڪيل – شريڪ ٿيل. صحبتي – ساٿي. شريڪ.

– **شامِلُ ڪَرِڻُ**: ڳنڍڻ – گڏڻ – ملائڻ – لڳائڻ – ڪٺو ڪرڻ – ہڪ ڪرڻ – ٻيلهه ڪرڻ – پيوند ڪرڻ – ساٿي ڪرڻ – پاسي ڪرڻ – ٻانهن ٻيلي ڪرڻ.

– **شامِلُ هُجَڻُ**: گڏ هجڻ – شريڪ هجڻ.

• **شامور (ل)**: صفت. سڄي – سموري – ثابت. جيئن ”ڳاٻو ڏڳيءَ کي شامور پيو ڏائي“.

• **شامَّهُ**: ذ. [ع. شامه > شمر = سنگهڻ] پنجن حواسن مان سنگهڻ جو هڪ حس.

• **شامِيُ ڪَبابُ ج شامِيُ ڪَبابَ**: ذ. ڪباب جو هڪ قسم.

• **شامِيانُو ج شاميانا**: [ف. شاميانه] خيمي جو هڪ قسم – ساپ پوش – سائبان – ڇتيَ – چندو – ڍڪ – پال – ڇاپو.

• **شانُ ج شانَ**: ذ. [ف. شان > شان = بزرگي. عزت. ڏنڊو] عزت – مان – مرتبو – عظمت – وڏائي – بزرگي – اقبال. جلال – فلڪ – رونق – سوڀيا – جهلڪو. پيڪو – تجمل – ٺٺ – دٻدٻو – ٺاٺ – شوڪت – حشمت. حق – نسبت. فخر. حرمت – شرف. درجو – حالت – توقير. قدرت – طاقت.

– **شاندارُ ج شاندار**: ذ. صفت. [ع. شان + ف. دار > داشتن – رکڻ] شان وارو – عزت وارو – شاناڻو. وڏو – عظيم – شاهي – مکيه – ڳرو. عاليشان – پيڪيدار.

– **شانُ ڏيکارِڻُ**: وڏائي ڏيکارڻ – تجمل ظاهر ڪرڻ – طاقت ڏيکارڻ.

– **شانُ و شَوْڪَتُ**: ث. [ع. شان + ف. شوڪت = دٻدٻو] رعب تاب – تجمل – شڪوه – ٺاٺ.

– **شانُ وَڃِڻُ**: عزت گهٽجڻ – مان مرتبي ۾ گهٽتائي ٿيڻ.

– **شاناڻو ج شاناڻا**: ذ. صفت. عزت وارو – شان وارو – شاندار. وڏو – مکيه – عظيم – شاهي – عاليشان – پيڪيدار – سوڀياوان – رونق دار.

– **شانِي ج شانِيَ**: ذ. صفت. شان وارو – شاناڻو – شاندار. پيڪي وارو. ثاني – مٽ – برابر.

• **شانْبُ ج شانْبُونْ (ڪ)**: ث. ون جي ننڍي ٽاري – ڇانْب. چاند – هٿ سان اشارو – ميڄ – اهج – شانْد.

– **شانْتِي ج شانْتِيُونْ**: ث. مات – چپ – صبر. تاب – ٿانهر – چين – سُک.

• **شانْدُ ج شانْدُونْ (ڪ)**: ث. چاند – اشارو – اهج – ميڄ – شانْب.

• **شانْدُونْ ڏيڻُ**: اشارا ڏيڻ – ميڄون ڏيڻ.

• **شانْڪارِڻُ (ڪ)**: مصدر. وڙهڻ لاءِ آماده ڪرڻ – للڪارڻ. اوڀارڻ – ڀڙڪائڻ – وڙهڻ لاءِ ڀڙڪائڻ.

• **شانْڪرُ**: اسم خاص. هڪ نئين جو نالو.

• **شانْگُ**: اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ پاڙو.

• **شانْگارِڻُ (ڪ)**: مصدر. سُريلي آواز سان راڳ يا سهرا ڳائڻ – چانگارڻ – جهونگارڻ. راڪاڻ ڪرڻ – پڙلائڻ.

• **شانْگولُ ج شانْگولَ (ڪ)**: ذ. صفت. قداور – ڊگهو – لَنبو.

• **شانُو ج شانا**: ذ. [ف. شانه = ڪلهي واري ڦٽي] ڪلهو – دوش.

• **شانْهَرُ ج شانْهَرُونْ (ت)**: ث. هلڻ ڪان جواب – وهڻ يا ڪم ڪرڻ کان نابري. هترادو بي هوشي – دَٽ – ڇپ – ٿانهر.

– **شانْهَرِيلُ ج شانْهَرِيلَ**: ذ. صفت. سُسُت – ڪم ڪوس. گيدي.

• **شانْهَوِي**: اسم خاص. پرت جو هڪ قسم.

• **شانِي ج شانِيَ**: ذ. صفت. [ع. ثاني = ٻيو] برابر – مٽ – هڪ جهڙو.

– **شانِي شَرِيڪُ ج شانِي شَرِيڪَ**: ذ. صفت. مائٽ – عزيز.

• **شاهُ ج شاهَ**: ذ. [ف. شاه – وڏو] حاڪم – بادشاه. شطرنج راند جو هڪ مُهرو. فقيرن، پيرن ۽ اميرن لاءِ ماناڻو لقب.

– **شاهِ اُمَمُ**: ذ. امتن جو بادشاه – رسول خدا حضور مقبول صلي الله عليه وسلم جن جو لقب.

– **شاهاڻو ج شاهاڻا**: ذ. صفت. شاه جو – شاهي – راڄائي. بادشاهي سان شان.

– **شاهاڻي ٺُورَ هَلَڻُ**: آهستي ۽ فرصت سان هلڻ – ناز نخري سان هلڻ.

• **شاهَبازُ ج شاهَبازَ**: ذ. [ف. شاه + باز] پکيءَ جو هڪ قسم – وڏو باز. پکين جو بادشاهه.

– **شاهہ بَنْدَرُ ج شاهہ بَنْدَرَ**: ذ. [ف. شاه بندر] بندر جو سردار (جيڪو بندر جو محصول اُگاڙي). بندر جو شاه – بندر شاه. ”ٺٽهن کي بندر شاه محسوس لحظي جو لاڳو“ اميون شاه عنايت.

– **شاهُ تيرُ ج شاهَ تيرَ:** ذ. وڏو ڪاٺ -- گهوڊاسو -- ڏانڊ پڇو - ڪاٺ پڃرُ – شهتير.

– **شاهترو:** هڪ گل جو قسم.

– **شاهُ پرُ ج شاهُ پرَ:** ذ. پکيءَ جي سڀ ڪان وڏي ڪنيڙاٽي. مُڇ -- شهپر.

– **شاهپٽي (ڪ):** ظرف. ظاهر ظهور -- شاهه شاهوڪاري -- ڪليو ڪلايو.

– **شاهُجوڳُ ج شاهُجوڳَ:** ذ صفت ناموس جهڙو -- ڄساٽيو -- سپتو -- معتبر.

– **شاه راهَ ج شاهُ راهُون:** ث. [ف. شاه + راه = رستو] وڏو رستو - وڏي سڙڪ – عام رستو.

– **شاهَ رَڳ ج شاهَ رَڳون:** ث. (ف. شاه + رگ = رڳ) وڏي رَڳ - شهرڳ – حبل الوريد.

– **شاهزادو ج شاهزادا:** ذ. [ف. شاه + زاده = ڄايل] بادشاه جو پٽ -- بادشاه زادو – شهزادو.

– **شاهزادي ج شاهزاديون:** ث. بادشاه جي ڌيءَ.

– **شاهُ سوارُ ج شاهَ سوارَ:** ذ. صفت. [ف. شاه + سوار = گهوڙي تي چڙهندڙ] وڏو سوار – استاد سوار. خوب سواري ڪندڙ. شهسوار.

– **شاهُ شاهوڪاري:** ظرف. ڪليو ڪلايو – ظاهر ظهور – دينا داستي.

– **شاهُ شريانُ ج شاه شريانيون:** ث. [ف. شاه + شريان = هڪ رڳ] وڏي رڳ – شهه رڳ. جسم جي سيني رڳن ڪان وڏي رڳ (جيڪا سڄي بدن کي رت پهچائي).

– **شاهُڪارُ ج شاهُڪارَ:** ذ. [ف. شاه + ڪار = ڪم] سڀ ڪان وڏو ڪم – عجيب ڪم -- انوکو ڪم.

– **شاهُ ڳُرهي:** ذ. اَٽ جو هڪ قسم (پيرن جا نهن ڳاڙها. قد ۾ ڳجي ڊاٽيءَ اَٽ جهڙي).

– **شاهه مَردُ ج شاهَ مَردَ:** ذ. [ف. شاه + مرد = جوان] شاهي خاندان جو مرد -- شهزادو – شاه زادو.

– **شاهه مَردان:** ذ. حضرت علي ڪرم الله وجه جو لقب.

– **شاهنشاهُ ج شاهنشاهَ:** ذ. وڏو بادشاه – بادشاهن جو بادشاه – قيصر – سلطان – خاقان – مهاراجا.

– **شاهنشاهي ج شاهنشاهيون:** ث. وڏي سلطنت – حڪومت – بادشاهي.

– **شاهَ نشينُ:** ث. [ف. شاه + نشين > نشستن = ويهڻ] بادشاهن جي ويهڻ جي جاءِ.

– **شاهَ وارُ ج شاهَ وارَ:** ذ. صفت. (ف). بادشاهن جي لائق نهايت نفيس چيز – جواهرات – موتي.

– **شاهوڙ ج شاهوڙ:** صفت. بلڪل وڏو – تمام وڏو – شاهي.

– **شاهي ج شاهيون:** ث. بادشاهي -- حڪومت – سلطنت – راڄ – راڄائي. شاهي: صفت. وڏو – تمام وڏو - شاهوڙ. شاه جو - شاه وارو -- شهنشاهي -- راڄائي – بادشاهي -- قيصري - شاهاڻو. بادشاهي شان وٺان -- شاندار -- رعبدار – ملوڪ -- ريساڻو.

-- **شاهي رَستو ج شاهي رستا:** ذ. وڏو رستو - عام لنگهه.

• **شاهاڻي:** اسم خاص. تعلقي دادو ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ قبيلي جو نالو.

• **شاهُ بلاول:** اسم خاص. هڪ بزرگ جو نالو. (هي بزرگ قلندر شهباز جو هم عصر هو. ڪراچيءَ کان چوٽيهن ڪوهن جي مفاصلي تي لاهوت کان ڏيڍ ڪوهه پنڌ تي سندس درگاه آهي)

• **شاهُ بلوطُ:** ذ. (ف). وڻ جو هڪ قسم -- ڏيال.

• **شاهُبومُ:** ذ. چبري پکيءَ جو وڏو قسم – وڏو چبرو.

• **شاهترو:** اسم خاص. (ف. شاهتره) دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر. گاهه جو هڪ قسم (جنهن جا ٻه نمونا آهن: هڪ جا پن ذرا ذرا داڻن وانگيان. گل خاڪي رنگ جو (بنفش) جهڙو ۽ ٻئي جا پن ڊگها ۽ ساوا ۽ گل اڇو. پر ٻئي ڪوڙا آهن).

• **شاهُ پنجو:** اسم خاص ميان نصير محمد جو ماناٽو فقير ڏهوٽ ذات جو دادو ضلعي ۾ سندس مزار. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شاهپور:** اسم خاص. تعلقي شهدادپور، ميرپور ماٿيلي، ميرپور بٺوري، پني عاقل، جيڪب آباد، گهوڙا باري، شڪارپور، موري ۽ تعلقي هالا ۾ ديهن جو نالو.

• **شاهدُ ج شاهدَ:** ذ صفت. (ع. شاهد > شهد = گواهي ڏيڻ) شاهدي ڏيندڙ – گواهي ڏيندڙ – گواهه – ساکي – اوڳاهه. اکين ڏٺي ڳالهه ڪندڙ. خوبصورت حسين – معشوق.

– **شاهدي ج شاهديون:** ساک – گواهي - اوڳاهي - ثبوت -- تصديق – اظهار – ثابتي – پرماڻ. خوبصورتي – حسيني – معشوقي.

• **شاهدانو ج شاهدانا:** ذ. گواهي ڏيندڙ شاهد جو بيان. (ف) ليار جو داڻو – ڳاڙهو داڻو.

• **شاهُ عباسُ:** اسم خاص. (ع) عباس بن عبدالمطلب رسول مقبول جن جي چاچي جو نالو. حضرت علي (ع) جي پٽ جو نالو ايران جي بادشاهه جو نالو.

• **شاهُ موريو:** اسم خاص. تعلقي جوهي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شاهُ ميهڙو:** اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شاهڪپور:** اسم خاص. تعلقي جاتي ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.

• **شاهَلُ ج شاهَل:** ذ. هڪ رازڪي اوزار جو نالو. ڀت جي سنوت جاچڻ لاءِ ڪم ايندڙ هڪ اوزار. (لوهه جو گولو ڏور ۾ ٻڌل). واڻ مان ناهيل ڄتي – چاهل (ڪ). (اسم خاص). تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شاهَل:** ث. اسم خاص. عورت جو نالو.

• **شاهنامو ج شاهناما:** ذ [ف. شاه = بادشاه + نامه = لکيل. بادشاهن جي احوال جو ڪتاب] (اسم خاص). پارسي جو شاعر فردوسي جو منظوم ڪيل مشهور ڪتاب (جنهن ۾ قديم ايران جي بادشاهن جي تواريخ جو بيان).

• **شاهو ج شاها:** ذ. راند ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جو ٽڪر (ت). محصول وغيره جي حساب رکڻ جو ڪتاب. فريب – ٺڳي – مڪاري – پرٽو – ڇٽ.

– **شاهو ڏيڻ:** ڳلتو بڌڻ – ڇٽ بڌڻ – چاڙها ڏيڻ – پرٽا بڌڻ. برغلائڻ – اُٿارڻ – ڇترائڻ.

• **شاهو:** (اسم خاص). ماڻهو جو نالو (شاهه محمد جو اڌورو نالو) تعلقي شهدادڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شاهوڪار ج شاهوڪار:** ذ. صفت. گهڻي ملڪيت وارو – دولت وارو – ملڪيت وارو – ڌنوان – دُنيادار – دولتمند – تونگر – زردار. سکيو – آسودو – جوڀ – ونهيون.

– **شاهوڪاري ج شاهوڪاريون:** ث. دولتمندي – تونگري – دنياداري – ونهيائي. واپارين جي بندين مان هڪ بندي (جنهن ۾ انهن ماڻهن جا ڏار ڏار ليکا رکيا آهن جن کان مال اوڌر تي خريد ڪيو آهي).

• **شاهواڻي:** اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شاهوڪ (ڪ):** اسم خاص. ضلعي لس ٻيلي جي هڪ قبيلي جو نالو.

• **شاهول:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. (اڪثر حيدرآباد ۾).

• **شاهه وَنگ:** ث. نار جي هڪ ڪاٺي جو نالو (سرين جي ڇٽي مٿان ۽ ٿانڀيءَ جي پڇهي مٿان ڪان وريل ڪاٺين مان هر هڪ ڪاٺي). دروازي جي مٿان هڪ وڏي محرابدار ڪمان.

• **شاهي ج شاهي:** ذ. صفت. (ف. شاه = وڏي) وڏو – تمام وڏو. ڏڳهو – جنگ رويہ جو انون حصو. سنڌيءَ جي هڪ ڪيڙي جو قسم. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

• **شاهين:** ذ. (ف) باز جو هڪ قسم – شاهين مادي جنهن جو نر شهنچو.

• **شاهينگ ج شاهينگ:** ذ. نالي چڙهيو بدمعاش. وڏو چور – آزاد چور.

• **شائستو ج شائستا:** صفت. (ف. شائستة = بردبار) لائق – شايان – واجب – معقول – قابل – جوڳو – مناسب. عزت وارو.

– **شائستگي ج شائستگيون:** ث. اخلاق – تهذيب – فضيلت – مان شان – آدميت – مروت.

• **شائق ج شائق:** ذ. صفت. (ع. شائق > شوق = چاهڻ. شوق رکندڙ – خواهشمند – خواهان – طلبگار – شوقين.

• **شايان:** صفت (ف). (جي) لائق – زيبا – موزون. مناسب – جوڳو – قابل.

• **شايد:** ظرف (ف). ٿي سگهي ٿو – ميدا – مجان – الاجي – جيڪس.

• **شايع:** (ع. شائع > شاع = ظاهر ڪرڻ) ظاهر – آشڪارا – پڌرو – فاش – ڇپيل – مشهور ڪيل.

• **شايع ڪرڻ:** جاري ڪرڻ – پڌرو ڪرڻ – مشتهر ڪرڻ – ڇاپڻ.

• **شَبُ:** ث. (ف). سج لهڻ کان سج اُڀرڻ وارو عرصو – رات – رَئڻ – رَجني – لَيل – تڳي – تامني.

– **شَبُ باش:** ذ. صفت. (ف. شب + باش > بودن = هئڻ) رات رهندڙ – رات رهڻ وارو – رات بسر ڪندڙ.

– **شَب بَخَير:** جملو. (ف. شب + ب = سان – خير = چڱو) رات جي دعا – رات خير سان گذري.

– **شَب بَرات ج شَب براتون:** ث. خوشيءَ جي رات جي رات. (ماهه شعبان جي ١٥ تاريخ رات).

– **شب بيدار:** ذ. صفت (ف. شب + بيدار = سجاڳ) رات جو اُٿندڙ – رات جو جاڳندڙ – سڄي رات عبادت ڪندڙ.

– **شَب بيداري:** ث. رات جو جاڳڻ جي حالت – سڄيءَ رات عبادت ڪرڻ واري حالت.

– **شَب تار:** ث. رات – ڪاري رات.

– **شَب تاريڪ:** ث. (ف. شب + تاريڪ = اونداهي) انڌاري رات – اونداهي رات – ڪاري رات.

– **شَب خُوابي:** ث. [ف. شب + خوابي > خواب > خفتن = سمهڻ] رات جو سمهڻ جي حالت. رات جو سمهڻ وقت پاتل پوشاڪ.

– **شَب خُون:** ذ. [ف. شب + خون = رت] رات جو حملو – راتاهو.

– **شَب روز:** ظرف. [ف. شب + روز = ڏينهن] رات ڏينهن – ليل ونهار.

– **شَب قَدر:** ث [ف. شب + ع. قدر = وڏائي] عزت ۽ عظمت واري رات. سڳوري رات. قرآن شريف نازل ٿيڻ واري رات (رمضان شريف جي ٢٧ تاريخ جي رات).

– **شَبُ ڪور ج شَبُ ڪور:** ذ. صفت. [ف. شب + ڪور = انڌو] رات جو نه ڏسي سگهندڙ – رات جو انڌو (گهوڙو).

– **شَبُ ڪوري:** ث. رات جو نه ڏسي سگهڻ جي حالت – رات انڌائي.

– **شَبُ گون:** ذ. [ف. شب + گون = رنگ وارو] رات جي رنگ وارو – ڪارو.

– **شَب وصال:** ث. [ف. شب + ع. وصال > وَصَل = ملڻ] معشوق سان ملڻ واري رات – سهاڳ جي رات – ملاقات جي رات. اها رات. جنهن ۾ ڪنهن عارف بالله جو لاڏاڻو ٿيو هجي.

– **شَب وَصل:** ث. شب وصال.

– **شَبستان ج شَبستان:** ذ. [ف. شب + أستان = جاءِ – هنڌ] رات ٽڪڻ جي جاءِ – رات جو سمهڻ جي جاءِ. خلوت گاهه – خواب گاهه.

• **شَبُ ج شَبَ:** ذ. ڳجهه – پردو – ڀيد – منجهه – اٽَ – راز – ڍڪ – اوٽ. عزت – آبرو.

— **شُبَ رَکَڻُ:** راز لڪائڻ - ڳجهه ظاهر نه ڪرڻ - پردو رکڻ - ڍڪ رکڻ.

— **شُبَ ڪَرَڻُ:** شب رکڻ - پردو رکڻ - ڍڪ رکڻ.

— **شَبَ ۾ رَکَڻُ:** ڳجهه ۾ رکڻ - لڪائڻ - پردو ڏيڻ - ڪنهن راز کي لڪائڻ - ڍڪ ڍڪڻ - راز کي راز ۾ رکڻ (لڪايل ڳالهه).

• **شَبابُ ج شَبابَ:** ذ. [ف. ع. شبَ = جوان ٿيڻ] هر ڪنهن شيءِ جي ابتدا - آغاز - شروعات. جوانيءَ جو زمانو - جواني - جوڀن.

• **شبانُ ج شَبانَ:** ذ. صفت. (ف). ڌڻ جو راکو - ڌنار - ڌراڙ.

• **شَباهَتُ ج شَباهَتُونْ:** ث. [ف. شباهت > ع. شبه > شبيه = جهڙو بنائڻ] شڪل - شبيهه - صورت. رونق - روپ. مشابهت - مطابقت - هڪجهڙائي.

• **شَبْدُ ج شَبْدَ:** ذ. (سن. شَبدَ = چوڻي) آواز - صدا. سُر. اکر - لفظ. جملو. چوڻي - چوڪ - چيل شعر. شعر جو ٽڪر - راڳ. ڀڄن - ڪيرتن. نصيحت واري چوڻي - ٻول - وچن - اپديش. نڪتہ شعر ۾ بيان ڪيل.

— **شَبْدُ اَرٿُ:** ذ. شعر جو مطلب.

• **شَبْدُ ڪوشُ:** ذ. لفظن جي معنيٰ جو ڪتاب - لغت - ڊڪشنري.

• **شَبْڪو ج شَبْڪا:** ذ. سونارنجي اصطلاح ۾ سون تي اڪر جو ڪم - ڳهن تي چِٽ جو ڪم. سون کي جاميٽريءَ جي شڪلين ۾ ورهاست ڪرڻ. انهن ۾ چٽسالي، جو ڪم.

— **شَبْڪيدارُ ج شَبْڪيدار:** ذ. صفت. چهچٽي وارو سهڻو - مزيدار - وڻندڙ.

• **شَبْڪورَ:** اسم خاص. (ع). هڪ ذات جو نالو.

• **شِبْلِيَ:** اسم خاص. (ع). هڪ مشهور عارف ۽ عالم جو نالو.

• **شَبْنَمُ ج شَبْنَمُونْ:** ث. [ف. شَبْ = رات + نَمُ = آلاڻ] ماڪ - مات. ڪپڙي جو هڪ قسم - شبنم - ململ.

• **شَبْنما:** ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم.

• **شَبُو:** ذ. (ف). گل جو هڪ قسم (Tuberose).

• **شُبُوْ ج شُبا:** ذ. شُبهو. وهم - وسوسو - ڀرم - سنسو.

• **شُبَهُ:** ذ. [ع] شڪ - شبهو. وهم گمان.

— **شُبَهُ ڪَرَڻُ:** شڪ آڻڻ - گمان آڻڻ.

— **شَبَهَ هُئَڻُ:** گمان هئڻ - شڪ هئڻ - بي ويساهي هئڻ.

— **شُبَهُوْ ج شُبْهَا:** ذ. (ع) گمان - شڪ - وهم - شبهو.

• **شَبِيْهَ ج شَبِيْهُونْ:** ث. (ع. شبيه > شبه = جهڙو بنائڻ) شڪل - صورت - روپ - ڍؤل. نمونو.

• **شُبُهُ ج شُبَهَ:** ذ. (سن. شُبَ = سٺو) چڱو - سٺو - سعيد. سهڻو - مرغوب - وڻندڙ - من موهڻو - بهترين - شاندار. روشن - چمڪندڙ. قسمت وارو - نصيبدار - خوش.

• **شَتَ (ڪ):** ظرف. (ف. شايد = مبادا) شايد - مبادا - متان.

• **شِتابُ ج شِتابَ:** ذ. ظرف. (ف). تڪڙو - جلد - جلدي - يڪدم - تُڙ ۾ - تڪڙ ۾ - ٺهه ٺَهه - ترت - جهٽ پٽ - فوراً. (ث. ذ). تعجيل تڪڙ - اُبهرائي. سگهائي - سيگهه - جلدائي.

— **شِتابِي ج شِتابِيُونْ:** ث. تڪڙ - تعجيل - تيزي - جلدائي - ڦڙتائي.

• **شَتاهَ ج شَتاهُونْ (ت):** ث. چالاڪ عورت.

• **شُتُرُ ج شُتُرَ:** ذ. (ف). اٺ - ڏاگهو - ڪرهو - ليڙهو - توڏو - ميو - جمل - چانگو.

• **شُتُرْبانُ ج شُتُرْبانَ:** ذ. (ف. شتر + بان - وان = وارو) اٺ وارو - اوٺي. اٺ جو نگهبان. اٺ هلائيندڙ - ساربان. جَت.

— **شُتُرْبانِي ج شُتُرْبانِيُونْ:** ث. اٺ هلائڻ جو ڪم - سارباني.

— **شُتُرْبي مهار:** ذ. صفت. مهار کانسواءِ اٺ - ناڪيليءَ کانسواءِ اٺ. پنهنجي مرضيءَ تي هلندڙ. هَرڙهُ - ڇڙواڳ.

— **شُتُرْبي مهار هُئَڻُ:** اٺ جو مهار کانسواءِ هجڻ - بنا ناڪيليءَ جي اٺ هجڻ. ڇڙواڳ هجڻ. آزاد هجڻ - ڇوڙ ۾ نہ هجڻ.

— **شُتُرْسُوارُ ج شُتُرْسوارَ:** ذ. صفت. اٺ جو سوار - اٺ هلائيندڙ - جَتُ.

— **شُتُرْ مُرْغُ:** ذ. (ف. شتر + مرغ = پکي) پکيءَ جو هڪ قسم - اٺ پکي. آفريڪا ۽ عربستان جي رڻن ۾ رهندڙ هڪ وڏو پکي. ڊگهين ٽنگن ۽ وڏي ڊگهي ڳچيءَ سان اٺ جهڙو پکي.

— **شُتُرْوانُ ج شُتُرْوانَ:** ذ. شتربان.

— **شُترو ج شُترا (ت):** ذ. صفت. اٺ جهڙو. بي حياءُ - بي ديدو - اکين اچو. (ذ). ڏاند جو هڪ قسم - وڏن ۽ ڪُنڍين سڱن وارو ڏاند.

• **شَترُوْ ج شَترُوْ:** ذ. صفت. (سن. شَتُرُ = دشمن) دشمن - ويري - رپ - ور وڏي - ڏجڻ.

• **شَتَڪو ج شَتَڪا (ڪ):** ذ. گهڻي اڄ وڃ - ڊوڙ ڊُڪ - ڊوڙ ڀاڄ.

• **شَپْ:** ظرف. (ف). جلد - شتاب - جهٽ - يڪدم.

• **شُپَ ج شُپَ (ل):** ذ. مُنهن - بوٿ - شڪل.

• **شَپاڪُوْ ج شَپاڪا (ل):** ذ. پکيءَ جو هڪ قسم. چاپاڪو.

• **شپڙڻُ (ڪ):** مصدر. سَڪڻ - ڪومائجڻ. سُسڻ. هيسجڻ.

• **شَپْ شَپْ:** ذ. (آواز) آواز جو هڪ قسم - ڦهه ڦَهه. ڪنهن شيءِ سان لاڳيتو ڌڪن هڻڻ جو آواز. (ظرف) جهٽ پٽ يڪدم.

• **شَپِڪُوْ ج شَپِڪا:** ذ. (آواز) ڪنهن شي ڪرڻ يا لڳڻ جو آواز - ڦهڪو - ٺپڪو - ٺپڪو.

• **شَپڻُ (ڪ):** مصدر. ٿپڻ – ٿاهڻ.

• **شَپو (ڪاچو – جوهي):** ذ. صفت. نياڳو - منحوس.

• **شُجاعُ ج شُجاعَ:** ذ. صفت. (ع). بهادر - پهلوان - سورمون - سورهيه دلير - بلوان.

• **شُجاعَتَ ج شُجاعَتُونْ:** ث. دليري - بهادري – سورهيائِي – مڙسي – مردانگِي.

• **شَجَرُ ج شَجَرَ:** ذ. (ع). دَرَخْتَ – وڻ.

— **شَجَرْ پَرَسْتُ ج شَجَرْ پَرَسْتَ:** ذ. صفت (ع. شجر + ف. پرست < پرستيدن = پوڄڻ) وڻ جو پوڄاري. شَجرا ع. اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي ٺل ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ ذات جو نالو.

• **شُجْرو ج شُجْرا:** ذ. (ع. شُجْرَه = نسب جو نقشو) نسبي وڻ. نسب نامو. حَسب نسب - پيڙهي – بنياد.

• **شَڪُ ج شَڪَ (ڪ):** ذ. (ع. شَڪ) شڪ – گمان – وهم.

• **شَخْصُ ج شَخْصَ:** ذ. (ع. شخص ج اشخاص) وجود انسان جو. ماڻهو – بَشر – مَرد – آدمي. پهر – وانگي – ذر.

— **شَخْصِيُ ج شَخْصِيُ:** صفت. شخص جو – ماڻهوءَ جو – آدمي جو. ذاتِي – وجودِي – ديهڪ – بدني – اِسمي.

— **شَخْصيَتَ ج شَخْصيَتُونْ:** ث. انسانيت – ماڻهپائِي – آدميت. فرديّت – وَحْدَت – گڻ. عزت – شان – وسعت – وقار – پت. خوبي.

— **شَخْصِيْ حَيثِيَتَ ۾:** ظرف. ذاتي وسعتَ – پنهنجي پهچ – پڄنديْ.

• **شَدّ ج شَدُونَ:** ث. (ع. شَدّ = سخت ڪرڻ) (لفظ جي) پد تي زور – دٻاءُ – تاڪيد لفظي. اچار جو هڪ قسم. ڪنهن لفظ ۾ هڪ جهڙن ٻن اکرن جو لاڳيتو اچڻ ڪري، ٻئي اکر هڪبئي ۾ ضمّ ڪري مٿان ڏنل نيشاني. جيئن "حُقّقُوْ = حُقو. شُدداد = شَدّاد. وغيره". ريت – رواج – رسم – چال – واهپو (ڪ). جيئن ته. "ٻهراڙيءَ ۾ مٿي اَگهاڙي ڪرڻ جي "شَدّ" ئي ڪانهي."

— **شَدّ مَدّ:** ظرف. (ع. شَدّ + مَدّ = ڊگهو ڪرڻ) تاڪيد زور سان وضاحت صاف طرح. ث. ڌام ڌوم – ٺاٺ ـ ٺاهه. شوڪت.

— **شَدّ مَدّ سانَ ڳالهائِڻُ:** فلڪ سان ڳالهائڻ. چٽو ڪري چوڻ.

• **شُد (ت):** ذ. (سن. شُدّ =صاف) صفا – نج – شُدُّ. ثابت. مقرر.

— **شُدّ ڪَرڻُ:** ثابت ڪرڻ.

• **شَدّادُ:** اسم خاص. (ع) خُدائيءَ جي دعوي ڪندڙ هڪ مشهور حڪمران (جنهن بهشت ٺهرايو هو).

• **شُدائِڻُ:** مصدر. هري هري ٻئي جي دل وٺڻ – رِيهڻ – رِيجڻ – رِيجهڻ – ڏنڻ – ڏتارڻ – چمراڻڻ – هرڪائڻ. ڦسلائڻ – ٻڪيڙڻ. رمز سان ٿڦڻ. آڏو اشارو ڪرڻ. (راز جو) سٽ ٽوڙڻ.

• **شِدّتَ ج شِدّتُونْ:** ث. (ع. شدت. شدّ = سختي ڪرڻ) زور – دٻاءُ – سختي – ڏاڍائي. تيزي. زبردستي – زوري – زيادتي. جوش – غلبو. ضد – تڪرار – هٺ – ٻاٽور – تڪبُر.

— **شِدّتِي ج شِدّتِيْ:** ذ. صفت. شدت ڪندڙ – ضدي – هوڏِي – تڪراري تُنر. قَدَئِي – مُمعي – خچّتي – ڏوڏِي – بحثي. اٽونو – ڪدي نرچو – اهنڊ. گهڪير (وقت). نگِر (مرض).

• **شُدْنِي:** صفت. فعل. (ف. شدني < شُدن = ٿيڻ) ٿيڻو – ٿيڻ جهڙو – ٿيڻ جوڳو – ٿي سگهي ٿو – ممڪن. (ث). هجڻ واري ڳالهه – اتفاق – ڳالهه – واقعو – حادثو – ماجرا.

• **شِدوُ ج شِدا:** ذ. (ع. شِده) ضد – هوڏ – شرط.

— **شِدو ٻَڌَڻُ:** ضد ٻڌڻ. هوڏ رکڻ – شرط رکڻ.

— **شِدو ڪَرڻُ:** ضد ڪرڻ. هوڏ ڪرڻ – شدت ڪرڻ.

— **شِدوْ مُدوْ ج شِدامُدا:** ذ. ضدَ – سختي – جوش – ريڙهه پيڙهه – شدت.

• **شُدَهْ شُدَهْ:** ظرف. (ف). آهستہ آهستہ – رَفتہ رَفتہ.

• **شَدِيْدُ:** صفت (ع). سخت. ڪٺن – مشڪل – دشوار.

• **شديدُ شرِيْرُ ج شَدِيْدَ شرِيْرَ:** ذ. صفت. سخت شرارت ڪندڙ.

• **شُدّ:** صفت. (سن. شُدّ = پاڪ) سچو – نِج – خالص – نرمل.

• **شُدّ ج شُدَّ (ل):** ذ. مٽئي جو هڪ قسم (اڪثر ٺٽن ۾ ڪم ايندڙ سائي رنگ جو موتي).

• **شَرَ:** اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

• **شَرُ شَرَ:** ذ. (ع. شر - خراب ٿيڻ) برائي – خرابي – بڇڙائي – بدي. شرارت – بدمعاشي – لچائي. جهڳڙو. ٽونٽو – فساد – جهيڙو.

• **شَرُ ج شَرَ:** ذ. (ف). ڪرشمو – جن. ڀوت جو وهم.

— **شَرُ ڦاڙَڻُ:** راز ٻڌائڻ – ڳجهه ظاهر ڪرڻ. ڪرشما ڏيکارڻ. وهمي ڳالهيون ٻڌائڻ – اجايون ڪهاڻيون ڪرڻ.

— **شَرُ ڪَڍائِڻُ:** شيطان گيريءَ جهڙا ڪم ڪرڻ – شرارت ڪرڻ.

— **شَرُ مچائِڻُ:** شرارت مچائڻ – اجايو جهڳڙو ڪرڻ بي فائدو شور ڪرڻ.

• **شَرابَ ج شَرابَ:** ذ. [ع. شراب < شرب = پيئڻ] نشيدار عرق – انگورن جو چٽايل رس – مي – مَدُ – شراب – دارون.

— **شَرابَ پِڪُوْ ج شَرابَ پِڪا:** ذ. خمار – نشو – مئي مستي.

— **شَرابَ پِيئَڻُ:** خمار ٿيڻ لاءِ نشيدار عرق پيئڻ – نشو وڄائڻ – مي نوشي ڪرڻ.

— **شَرابَ خَانوْ ج شَرابَ خَانا:** ذ. [ع. شراب + ف. خانه = جاءِ] شراب پيئڻ جي جاءِ ـ ميخانو. شراب وِڪڻڻ جي جاءِ ـ ڪلال خانو – گٽو. شراب ٺهڻ جي جاءِ ـ ڀٽي.

— **شرابُ خورُ ج شرابَ خورَ:** [ع. شراب + خور < خوردن = پيئڻ] ذ. صفت. شراب پيئندڙ – شرابي.

— **شرابَ خوريْ ج شرابُ خوريُونْ:** ٿ. شراب پيئڻ جي حالت – مئي نوشي – شراب نوشي.

— **شراب طهُور:** ذ. [ع. شراب + طهور > طهَر = صاف ٿيڻ] پاڪ صاف شراب (جو بهشت ۾ جنتين کي ملندو).

— **شرابُ سنْڌيْ:** ڪَتل، ڇهارن، ڪڪڪ جي داڻن، پان جي پاڙ، ٻير جي ڇوڏن ۽ ٻين وڻن جي شين مان ڪاڙهي ناهيل شراب.

— **شرابُ داڱيوُ سنْڌيْ:** شراب جيڪو ٻه ڀيرا باهه تي ڪاڙهيو وڃي. "شراب داڱيو سنڌي" يعني "شراب دو آتش".

— **شرابيْ ج شرابيْ:** ذ. صفت. شراب پيئندڙ – شراب خور – مئي نوش – نشئي.

— **شرابُورُ:** ذ. صفت. [ع. شراب = پيئڻ جي شيءِ + ور = وارو] ٻڏل – ٻسيل.

• **شِرادُ ج شِرادَ:** ذ. (س). هندو ڌرم وارن جي رسم (ٻڌي واري مهيني ۾ مئلن عزيزن جي ياد ۾ برهمڻ کي کاڌو کارائڻ).

• **شرارُ ج شرارَ:** ذ. (ع) باهه جي چڻي – اُلو. ٽانڊو – چڻنگ – شررُ.

— **شرارُوُ ج شرارا:** ذ. (ع). ٽانڊو – شرَرَ – شرار.

• **شرارَتَ ج شرارَتُونْ:** ٿ (ع). بدي – بُرائي – بڇڙائي – شيطانيت – بدمعاشي. ڪيجل – مسخري – حرڪت – چترائي – لچائي. ظُلم – نقصان.

— **شرارَتَ ڪَرَڻُ:** بدي ڪرڻ – بُرائي ڪرڻ. حرڪت ڪرڻ – مسخري ڪرڻ – چيڙڻ.

— **شرارَتيْ ج شرارَتيْ:** ذ. صفت. بدمعاش. شرارت ڪندڙ – لچو – حرڪتي – مسخرو – شرير.

• **شرَاسَتَ ج شراسَتُونْ (ت):** ٿ. (ع. شرارت مان بگڙيل) شرارت.

• سرر (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **شرافُ ج شرافَ:** ذ. صفت. سون چانديءَ جو واپاري – صراف – شاهوڪار (ت): ذ. صفت. لائق – شريف – اشراف.

• **شرافَتَ ج شرافَتُونْ:** ٿ. (ع. شرافت > شرف = مٿي ٿيڻ) انسانيت – آدميت – ڀلمڻسي. اصليت – بزرگي – چڱائي – ڀلمانسي. اشرافت.

— **شراڪَتَ ج شراڪَتُونْ:** ٿ. (ع. شرڪ = حصو ڪرڻ) ميلاپ – گڏجاڻي. ڀڃي – حصيداري – ڀائيواري – ڀائپي.

— **شراڪَتَ ڪَرَڻُ:** گڏجڻ. ماڻتي ڪرڻ. ڀڃي گڏڻ – حصيداري ڪرڻ.

— **شراڪَتَ نامُوْ ج شراڪَتَ ناما:** ذ. (ع. شراڪت + ف. نامه = ڪا لکيل شئي) ڀائيوار نامو – حصي ڀڃيءَ جو ڪاغذ – ڪنهن گڏيل ملڪيت يا ڀائيواريءَ بابت اقرار نامو.

— **شراڪَتيْ ج شراڪتيُونْ:** ٿ. شامليت – ڀائيواري – ڀائپي – حصيداري.

(ذ. صفت) ڀائيوار – حصيدار – شامل – گڏيل – مليل – گڏيل

• **شرانُڄَڻُ (ت):** مصدر. ڪاوڙجڻ – غصي ٿيڻ – ڏمرجڻ. رنج ٿيڻ.

• **شَرائِطُ:** ذ. شرط جو جمع – واعدا اقرار – انجام.

• **شربت ج شربت:** ذ. (ف. شربت > ع. شرب = پيئڻ) پيئڻ جي شيءِ. پيئڻ جو مٺو پاڻي. کنڊ جي چاش.

— **شَرْبَتُ پيارَڻُ:** مٺو پاڻي پيارڻ – خوشيءَ جي موقعي تي وات مٺو ڪرائڻ.

— **شَرْبَتيْ ج شَرْبَتيْ:** ذ. صفت. مٺاڻ وارو – مٺو – لذيذ. رنگ جو هڪ قسم.

• **شُرْبوْ ج شُربا (ت):** ذ. (ف. شوروه) شوروو – رَس.

• **شرَتَ ج شرَتُونْ (ت):** ٿ. فريب – ٺڳي – دغا. ڪوڙ – ڪوٽ – بيٺائي.

• **شَرَاڪَ ج شَرَاڪُونْ (ڪ):** ٿ. سنهون لڪڻ – ڇمڪ.

• **شرَتڪُو ج شَرَتڪا (ڪ):** ذ. (آواز) آواز جو هڪ قسم – ٻيرن جو آواز – آهٽ – شپڪو.

• **شرَجَڻُ:** مصدر. ڪاوڙجڻ – غصي ۾ اچڻ – ڏمرجڻ. رُسڻ.

• **شَرَحَ ج شرَحوُنْ:** ٿ. (ع. شَرح > شَـرَحَ = کولڻ) سمجهاڻي – معنيٰ – مطلب – حاشيه – تفسير – ٽيڪا – نرواري – تشريح. بيان – اظهار. مقرراگهه. ٻتو – مجرائي. دستخط – پٽ پرن جي حالت (ڪنهن هنڊي وغيره جي). پهچ جو اقرار.

— **شَرَحَ ڪَرَڻُ:** مفصل بيان ڪرڻ – کولي لکڻ – تشريح لکڻ – معنيٰ ڏيڻ.

— **شَرَحَ لِکَڻُ:** پٽ پرڻ (هنڊي جي) – سفارش لکڻ – تصديق ڪرڻ – وڪا، پائڻ. سمن يا نوٽيس تي تعميل ڪندڙ عملدار جي تصديق.

— **شَرَحيْ ج شَرَحيْ:** ذ. صفت. ضامن جو گو (وارنٽ).

• **شَرَرُ:** ذ. (ع). باهه جي چڻنگ – اُلو – ٽانڊو.

• **شِرُڙُ ج شِرُڙَ:** ذ. جنن، ڀوتن ۽ جادوگرن جي اسرارن بنسبت آکاڻيون – وهمي آکاڻيون – اجايون ڳالهيون.

— **شِرُڙُ ڦاڙَڻُ:** جنن ۽ ڀوتن جون واهيات ڳالهيون ڪرڻ.

• **شُرْڙُ ج شُرْڙَ (ت):** ذ. صفت. شرارتي – لچ – فسادي – ريڙهو.

• **شِرْڙِيْ ج شِرْڙيْ:** ذ. صفت. جنن ۽ ڀوتن جون ڳالهيون ڪندڙ. لچو – حرڪتي – ٺڳ – اٽڪلي. شرارتي.

• **شُرْڙيْ ج شُرْڙيْ:** ذ. صفت. شرارتي – لچ – فسادي – ريڙهو.

• **شُرْڙاٽَ ج شُرْڙاٽ:** ذ. (س. شراٿا = شرڙاٽ). آواز جو هڪ قسم – ... سان نڪرندڙ پاڻيءَ جو آواز.

• **شَرْطَ ج شَرْطوُن:** ٿ. (ع) جي ملڻ ڪنهن معاهدي مطابق ... مڙهن هوڏ – بازي. داءُ – ڪو. مقابلو.

— **شَرْطَ ٻَڌَڻُ:** بازي لڳائڻ – هوڏ ڪرڻ. داءُ لڳائڻ.

— **شَرْطَ پَچائِڻُ:** ... بازي لڳائڻ.

– **شَرطِ جو گهوڙوُ**: ذ. ڊوڙ جو گهوڙو – بازي جو گهوڙو.

– **شَرطِ جو ميدانُ**: ذ. (گهوڙنجي) ڊوڙ جو ميدان.

– **شَرطِ رَکَڻُ**: بازي رکڻ – داءُ رکڻ – هوڏ هڻڻ.

– **شَرطِ مارَڻُ**: گوءِ کٽي وڃڻ.

– **شَرطِ هَڻَڻُ**: بازي رکڻ – داءُ هڻڻ.

– **شَرطِي ج شَرطِيَ**: ذ. صفت. بازيءَ جو.

• **شَرطِ**: ظرف. (ع) سان. انهيءَ شهل – بروقت. جملي ۾ شرطيه يا وقت جي معنيٰ ڏيکاريندڙ لفظ. "وڃڻ شرط. اچڻ شرط. وغيره". علم نحو موجب جملي ۾ پيدا ٿيل اهڙي معنيٰ جنهن جي ڪري، هڪڙي جملي جو ٻئي سان تعلق رهي (علم نحو).

• **شَرطُ ج شَرطَ**: (ع) انجام – قول – اقرار – عهد – پيمان – وعدو.

– **شَرطُ ٻَڌَڻُ**: اقرار ڪرڻ – عهد ڪرڻ – قول ڪرڻ.

– **شَرطُ رَکَڻُ**: انجام رکڻ – قول ڪرڻ.

– **شَرطِي ج شَرطِيَ**: ذ. صفت. اقراري – ٻول جو ٺهرايل.

– **شَرطِيَهُ**: ذ. اهو جملو. جنهن ۾ شرط هجي ۽ منجهس حرف شرط جو ڪم آيل هجي. "جيڪڏهن اهو ڪم ڪندين. ته نقصان پهچندءِ".

• **شَرطاڪِي ج شَرطاڪِيَ**: ذ. صفت. ٺگ – دغاباز – فريبي – ڪپتي – ٺگباز – واهيات ڳالهيون ڪندڙ.

• **شَرعَ ج شَرعُونَ**: ث. (ع. شرع = تجويز ڪرڻ) تجويز ٿيل رستو – سڌو رستو – سنئين واٽ. خدا تعاليٰ جي حڪم تي هلڻ جي واٽ. حضرت محمد مصطفيٰ صلي الله عليه و آله وسلم جو قاعدو – اسلامي قانون. قرآني قانون. آئين – دستور – قانون – شريعت.

– **شَرعاً**: ظرف. شرع موجب – اسلامي قانون موجب – شرعي طرح – محمدي قانون موجب.

– **شَرعَ تي هَلَڻُ**: شريعت تي هلڻ – سنئين واٽ تي هلڻ – دين اسلام جي پيروي ڪرڻ.

– **شَرعَ مُحمدِيُ**: ث. قانون محمدي – قانون اسلامي – دين اسلام جو طريقو.

– **شَرعَ ۾ شَرمُ ڪَرَڻُ**: جائز ڪم کان شرم ڪرڻ.

– **شَرعِي ج شَرعِيَ**: صفت. شريعت مطابق – قانون اسلام موافق. رهندو – حلال – حقانيو – جائز – روا – حقي – باقاعدي – قانوني.

– **شَرعِي ڪَرَڻُ** (ت): حجامن جي اصطلاح ۾ وار ڪٽ جي ٻاڙ جي سنوت تاءِ ڪوڙي ٻتوان ڪرڻ.

• **شَرَفُ ج شَرَفَ**: ذ. (ع. شرف = عزت وارو ٿيڻ) درجو – فوقيت – ترجيح. بزرگي – پلاڻي. بلندي. عزت – شان – مان – آبرو – فخر – جس.

– **شَرفِ خِدمَتُ**: ذ. خدمت ۾ حاضر رهڻ جو فخر.

– **شَرَفُ ڏيڻُ**: رونق وڌائڻ – درجو ڏيڻ – عزت ڪرڻ.

– **شَرَفُ مِلَڻُ**: بزرگي يا فخر حاصل ٿيڻ – عزت ملڻ.

– **شَرَفُ يابُ ج شَرَفُ يابَ**: ذ. صفت. (ع. شرف + ف. ياب > يافتن = لهڻ) عزت وارو – معزز.

• **شَرقُ ج شَرقَ**: ذ. (ع. شرق = اڀرڻ) هڪ طرف جو نالو – سج اڀرڻ وارو طرف – اڀرندو – مشرق – پورب.

– **شَرقِي ج شَرقِيَ**: صفت. مشرق جو – پوربي – مشرقي.

• **شِرڪُ ج شِرڪَ**: ذ. (ع. شرڪ = حصا ڪرڻ – ورهائڻ) خدا جي ذات پاڪ ۾ ڪنهن کي شريڪ ڪرڻ. ڪفر. خدا سان ڀائيوار.

– **شِرڪَتُ ج شِرڪَتُونَ**: ث. (ع). شراڪت – شموليت – ساٿ – همراهي – شاملات – يڪمشتي.

– **شِرڪُ جَلِي**: ذ. ظاهري شرڪ. جهڙوڪ بت پرستي وغيره.

– **شِرڪُ جوُ وَرَقُ وارَڻُ**: دل جي ڦرهي تان شرڪ جا لفظ ميساري ڇڏڻ – شرڪ جي بچر ڇڏڻ – خدا تعاليٰ جي وحدانيت تي ثابت قدم رهڻ – خدا کي ڪنهن سان به شريڪ نه سمجهڻ. جيئن "شرڪ جو سٽ صفحو ورق واري هيڪڙائي هنن ڏسي ڏيکاري" (فاضل شاهه).

– **شِرڪُ خَفِي**: ذ. ڳجهو شرڪ – پوشيده شرڪ جهڙوڪ. مطلب جي پورائيءَ لاءِ ڪنهن ماڻهو کي وسيلو وٺڻ.

– **شَرڪَتَ ج شَرڪَتُونَ**: ث. عجيب شيءِ – نئين نموني جي سنڌ هنر جي بازي.

• **شُرڳوُ ج شُرڳا(ت)**: ذ صفت پٽڙو – پاڻيءَ جهڙو – ڪنگهو – انگهو. بي سواد.

• **شَرمُ ج شَرمَ**: ذ. (ف). حياءُ – لڄ – مرم – ليهه – ڦڪائي. ندامت غيرت. حجاب. لحاظ – خيال – ديد. "هن کي ڪنهن ماڻهوءَ جو شرم نه ٿيو". شرم جي ڳالهه – بدنامي. پاڪدامني – سٿر – اوگهڙ.

– **شَرمائِتوُ ج شَرمائِتا**: ذ. صفت. حياءُ وارو – حياءُ دار – شرم وارو – لڄارو – ٿهنو. محبوب – محجوب – پاڪدامن.

– **شَرمائِجَڻُ**: مصدر. شرم ۽ حياءُ محسوس ڪرڻ – لڄي ٿيڻ – شرمندو ٿيڻ – ڦڪو ٿيڻ.

– **شَرمائِڻُ**: مصدر. ڦڪو ٿيڻ – لڄي ٿيڻ – شرمندو ٿيڻ – شرم ڪرڻ – حياءُ ڪرڻ. شرمندو ڪرڻ – لڄارو ڪرڻ. ڪنهن کي منت ڪري مڃائڻ.

– **شَرمائوُ ج شَرمائوَ**: ذ. صفت. حيدار – لڄارو – شرميلو.

• **شَرمَ ٻوٽِي ج شَرمَ ٻوٽِيوُن**: ث. شرم واري ٻوٽي – ڪنوار ٻوٽي. ٻوٽيءَ جو هڪ قسم (جنهن کي هٿ لائڻ سان ڪومائجي وڃي) – لاجونتي.

– **شَرمُ پِرِچائِڻُ**: شرمساريءَ کي گم ڪرڻ جون ڳالهيون ڪرڻ – شرمندگي کي قبول ڪرڻ. ڦڪائي وندرائڻ.

– **شرمَ جي ڳالهه:** ث. لَڄ جي ڳالهه – غيرت جي ڳالهه. افسوس جي ڳالهه.

– **شرم جي مُورت:** ث. حياءُ سان ڀريل صورت. حياءُ وارو – پاڪدامن.

– **شَـرَمُ حضوري:** ذ. اکين جو شرم – منهن ڏسڻ جو ديد – منهن سامهون لحاظ.

– **شَـرَمُ رَکَڻُ:** لڄ رَکَڻُ – غيرت بچائڻ. پت رکڻ.

– **شرمسار ج شرمسار:** ذ. صفت. شرم وارو – شرمندو – حيا وارو – لڄي – ڦڪو.

– **شَـرمسار ٿيڻ:** ڦڪو ٿيڻ – لڄي ٿيڻ – شرمنده ٿيڻ.

– **شرمساري ج شَرمساريُون:** ث. شرمنده ٿيڻ جي حالت – شرمندگي لَڄ – شرم – حياءُ – ڦڪائي.

– **شَرمُ ڪَـرڻُ:** حياءُ ڪرڻ – حجاب ڪرڻ – لحاظ ڪرڻ – عار ڪرڻ – خيال ڪرڻ.

– **شَـرمُ گاهُ ج شَـرمَ گاهَ:** ذ. شرم واري جاءِ – مرد خواهه زال جي اوگهڙ.

– **شَـرمَ ۾ خيانَتَ ڪَرڻُ:** براڻي عورت سان زبردستي ڪرڻ.

– **شَرمُناڪ ج شَـرمُناڪ:** ذ. صفت. شرم جهڙو – لَڄ وارو – حيا جو.

– **شَرمَندگي ج شَـرمَندگيُون:** ث. شرمساري – لڄ شرم – ڦڪائي. بدنامي – خواري – ندامت. اپمان – هَتَڪَ عزت. بي عزتي. غيرت.

– **شَـرمَندو ج شَـرمَندا:** ذ. صفت. شرمايل – شرمسار – شرمناڪ – لڄي – ڦڪو. نادم – پشيمان. غيرت مند. احسان مند – ممنُون.

– **شَرمَندو ڪَـرڻ:** ڦڪو ڪرڻ – لڄي ڪرڻ. شرمسار ڪرڻ – ذليل ڪرڻ.

– **شَـرمَندو هُجَڻُ:** ڦڪو هُجڻ. ممنون هُجڻ – احسان مند هُجڻ.

– **شَـرمي ج شَـرمي:** ذ. صفت. شرم وارو – حيا وارو – لڄ جو.

– **شَـرميلو ج شَـرميلا:** ذ. صفت. شرم وارو – شرمندو – لڄارو – حيا دار – ڦڪو. مُنهان چرو – محجوب.

• **شَـرمُ ج شَـرمَ:** ذ. جار – سرڪڻي – ڦنڊو – ڦاهي. سخت پورهيو – پتوڙ – ڪُهه – هڄڻي – جاکوڙ – کشالو – محنت – درد سري. ويم جا سور. تڪ – لڪ – چوڪڙو – ماندگي.

• **شَـرنُ شَـرَڻُ:** ذ. (سن. شَـرَنُ = بچاءُ. اجهو) بچاءُ – اجهو – اوٽ – سلامتي – پناه – ڍڪ.

– **شَـرنُ پوڻُ:** سامر پوڻ – پناهه ۾ اچڻ – حفاظت ۾ اچڻ – اجهي ۾ اچڻ.

– **شَـرناءِ ج شَـرنائيُون:** ث. (ف) ساز جو هڪ قسم – توتاري – سرنائي – شَـرنائي – شرنهه.

– **شَـرنائي ج شَـرنائيُون:** ث. شرناءِ. شرناءِ وڄائيندڙ.

– **شَـرنايو ج شَـرنايا:** ذ. صفت. شرناءِ وڄائيندڙ – تُوتاري وڄائيندڙ – لنگهو. شرنائي.

– **شَـرنهه ج شَـرنهون (س):** ث. شرناءِ.

• **شَـرو ج شَـرا:** ذ. (ع. شَـرعَ = اظهار ٿيڻ) انصاف – فيصلو – نبيرو (ڪ) جيئن: "هيڏي شهر ڀنڀور ۾. شرو ناتورو". هل – فساد – جهڳڙو – جنجال – ڪتراڳ (ل – ڪ). شمار – ڳڻپ (ڪ).

– **شَـرو شُمار نه هُجَڻُ:** تمام گهڻو هجڻ – حد کان زياده هجڻ.

• **شرواهُ:** اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شُروعُ:** ذ. (ع. شَـرعَ = شروع ڪرڻ. داخل ٿيڻ) ابتدا – اول – شروعات – منڍ – آغاز – آرنڀ – پهرئين. (صفت) هلندڙ – چالو – رائج – هالو – هليل.

– **شُروعات ج شُـروعاتُون:** ث. ابتدا – آرنڀ – شروع – مُنڍ – منهن – اوائل. اڳڀاڙي.

– **شُروعُ ڪَـرڻُ:** ابتدا ڪرڻ – آرنڀ ڪرڻ – آغاز ڪرڻ. چالو ڪرڻ – جاري ڪرڻ – برپا ڪرڻ – کڙو ڪرڻ. لڳڻ.

– **شُروعَ کانُ:** ظرف. اول کان – ابتدا کان – پهرئين کان – منڍ کان – اوائلي – ابتدائي.

– **شُروعَ هُئَڻُ:** آغاز هجڻ – ابتدا هجڻ – جاري هئڻ. چالو هئڻ – هلندڙ هئڻ.

• **شُروو ج شُـروا:** ذ. (ف. شوربا = رَس) رَسُ – رَهو – سُوپُ – صُوفُ (بوڙ يا ميوي وغيره جو) عرق – رُب – چاشُ.

• **شري:** ذ. (سن. شري = پاڪ) سڪ – برڪت. (صفت). پاڪ وارو – مان وارو. لقب طور ڪم ايندڙ جيئن: "شري ڪرشن. شري فلاڻو وغيره".

• **شري ڪَـرڻ:** گهڻي دست اندازي ڪري بگاڙڻ.

• **شريان ج شريانيُون:** ث. (ع) بدن کي رت پهچائيندڙ نَلِي – رت واهڻ – نار – نَبضَ – رَڳَ.

• **شَريرُ ج شَريـرَ:** ذ. (ع. شَرَ) شرارت ڪندڙ – شرارتي – حرڪتي – لڄ – بدمعاش. فسادي – خَللي – چغلخور. خراب – بُڇڙو – پاپي – بدڪار – خَبيث.

• **شَريعَتَ ج شَريعَتُون:** ث. (ع. شَـرعَ = داخل ٿيڻ) سڌو رستو – سنئين وات. طريقو – وات. اسلامي قاعدو – قانون الاهي – قرآني آئين – ديني قانون – قاعدو – قانون – نيم. انصاف – داد – نياءُ. درويشن جي اصطلاح ۾ سُلوڪ جو پهريون درجو (جنهن ۾ خدا تعاليٰ جي حڪم ۽ محمدي شريعت تي هلڻ) – ناسوت.

• **شَريفُ ج شَريفَ:** ذ صفت (ع. شريف > شَرَف – اوچو ٿيو) وڏي رتبي وارو – عزت وارو – بزرگ – ڀلارو. اُتم – اعليٰ – رفيع. اشراف – اصيل.

– **شَريفَ:** ث. شريف عورت – عزت واري عورت.

• **شَريفائي:** اسم خاص. تعلقي قنبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شَريف پور:** اسم خاص. تعلقي رتي ديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شَرِيْڪُ ج شَرِيْڪَ:** ذ. صفت. (ع. شريڪ > شرڪ = ڀاڱيوار ٿيڻ) - شامل - مِليل - گڏيل - حصيدار - ڀائيوار - ڀتيدار، ساٿي - همراهه - مددگار - رفيق. هڪڙي نيت يا فرقي جو ماڻهو. عزيز - مٽ - مائٽ.

– **شَرِيْڪاڻو ج شَرِيْڪاڻا:** ذ. صفت. شريڪ جو - گڏ جو - ڀائيواريءَ جو - گڏيل حصي جو. ساڳئي مائٽي مٽيءَ جو - ساڳئي نيات جو.

– **شَرِيْڪَتَ ج شَرِيْڪَتُون:** ث. مٽي مائٽي - عزازت - برادري - ڀائپي. ڀائيواري - حصي داري - برابري - مساوات. همسري. "سرتيون شريڪت، آءُ ڪيئن آکان سين ڪريان" (شاهه).

– **شَرِيْڪُ ڪَرَڻُ:** شامل ڪرڻ - گڏڻ - ملائڻ - ڳنڍڻ. حصيدار بنائڻ - ڀائيوار ڪرڻ.

– **شَرِيْڪُ هُئَڻُ:** شامل هئڻ - ساٿ هئڻ - گڏ هئڻ - ڀتي دار هئڻ - حصي دار هئڻ. مددگار هئڻ.

– **شَرِيْڪِي ج شَرِيْڪِيُون:** ث. شراڪت - لاڳاپو - نسبت - تعلق. ڀائيواري - حصي داري. مائٽي - عزازت - ناتو - سڱائي. برابري - هڪجهڙائي.

• **شُرْبُو ج شُرْبا:** ذ. (ف. شوربا = رَسُ) ڀڃڙي شيءِ کي پيئڻ جو آواز.

• **شِسْتَ ج شِسْتُون:** ث. (ف.) هدف - نشان - چشت (تيرجو). آڱوٺو - آڱر.

– **شِسْتَ ٻَڌَڻُ:** نشان ٻڌڻ - چست ٻڌڻ.

• **شُسْتَهَ:** صفت. (ف.) ڌوتل - صفا - پاڪ - خالص.

– **شُسْتَگِي ج شُسْتَگِيُون:** ث. صفائي. پاڪائي. لفظن جي پختگي - بلاغت.

• **شَشُ:** صفت. (ف.) هڪ تعداد - ڇهه.

– **شَشُ پَهْلُو ج شَشُ پهلو:** ذ. صفت. (ف. شش + پهلو = پاسو) ڇهن پاسن وارو - ڇهه پاسو - ڇهه ڪنڊو - مُسدس.

– **شَشُ جِهَتُ:** ذ. صفت. (ف. شش + جهت - طرف) ڇهن طرفن وارو. (ذ). سڄوئي جهان - سڄي دنيا.

– **شَشُ دانْگُ ج شَشُ دانْگَ:** ذ. (ف. شش + دانگ - طرف) ڇهه طرف - ڇهه پاسا. سڄي دنيا.

– **شَشُ دَرُ ج شَشُ دَرَ:** ذ. صفت. (ف. شش + در = دروازو) ڇهن درن وارو مڪان. (صفت). حيران - پريشان - ويران - موڳو - وائڙو.

– **شَشْماهِي ج شَشْماهِيُون:** ث. (ف. شش + ماهه = مهينو) ڇهن مهينن جي ڇهه ماهي - اڌ سال جي.

– **شَشُ وَپَنْجَ:** ذ. (ف. شش + پنج = پنج) سوچ ويچار - پريشاني - فڪر - انديشه. انتظار.

– **شَشُ وَپَنْج ۾ هُئَڻُ:** سخت مونجهه ۾ هئڻ.

• **شِشُ ج شِشَ:** ذ. (سن. شش = شاگرد) شاگرد - چيلو - مريد.

• **شُشُ ج شُشَ (ت):** ذ. صفت. بي وقوف - بي عقل - ٻوڙ - ڇُچ.

• **شَشْدَرُ ج شَشْدَرَ:** ذ. صفت. (ف. شش = ڇهه + در) حيران - پريشان - وائڙو - منجهيل - ٻتليل - ويڳوڻ - چِٽ - موڳو - ٻيٺ. بي خبر - بي حواس.

– **شَشْدَرُ هُئَڻُ:** حيران و پريشان هئڻ - حيرت ۾ هئڻ.

– **ششدر ٿيڻ:** مونجهه ۾ پوڻ. پريشان ٿيڻ.

• **شُشْڪارَڻُ:** مصدر. (سن شش = ڦڻڻ + ف. ڪار = ڪم) ڦوڪي وارو آواز ڪرڻ. شش شش ڪرڻ (رڍن، ٻڪرين وغيره کي). جانورن کي هڪلڻ يا سڏڻ جو آواز ڪرڻ.

– **شُشْڪارُ ج شُشْڪارُون:** ث. ٻچ.

– **شُشْڪارُ ڪَرَڻُ:** ٻچ ڪرڻ.

• **شَشْڪانِي ج شَشْڪانِيُونُ (ڪ):** ث. بندوق جو هڪ قسم - ٻري مار ڪنڊڙ بندوق - ميرخاني بندوق.

• **شَمْسِي قَمْرِيُ ج شَمْسِي قَمْرِيَ:** ذ. صفت. (ع. شمس = سج + قمر = چنڊ شمسي قمري) سج ۽ چنڊ جو - ڪوڙو - ڪپتيو - خيانتي - وساهه گهاتڪ. (ذ. ث) بي ايمانيءَ جو نفعو - خيانت - خورد برد - ودي - رشوت - لٽ - ڦُرو.

• **شَطْرَنْجُ ج شَطْرَنْجُون:** ث. (ف. چترنگ = دل جي وندر > چترنگ = چار طرف (فوج جا) يعني هاٿين + گهوڙن + گاڏين + پيادل سپاهين جا. شش رَنگ = ڇهه رنگ - ڇهه مُهرا - ڇهن رنگن جون مکيه ساريون. مثلاً بادشاهه، وزير، گهوڙو، هاٿي، اٺ ۽ پيادو). هڪ مشهور وندي جي راند جو نالو. اهيءَ مشهور راند جنهن کي عربن، ايرانين وٽان سکيو ۽ پوءِ دنيا ۾ مشهور ڪيو - اندلس مان هي راند يورپ ۾ پکڙي. عرب مورخ مسعودي (سنه ٩٥٠ع) پهريون عالم هو جنهن هن راند جي تاريخ تي روشني وڌي. عربن جي تحقيق موجب هي راند ڏاهر نالي شخص ايجاد ڪئي. هن نالي مان سمجهجي ٿو ته هي راند سنڌ ۾ ايجاد ٿي. بقول فردوسي، ايرانين هي راند هندستان مان سکي، سنڌ هندستان جو نزديڪي ڀاڱو آهي جنهنڪري غالباً ايرانين اها راند سنڌ مان سکي هوندي. (ن.ب).

– **شَطْرَنْج بازُ:** ذ. صفت. (ف. شطرنج + باز < باختن = کيڏڻ) شطرنج راند کيڏندڙ - شاطر.

– **شَطْرَنْج بازِي:** ث. شطرنج جي راند. شطرنج راند ڪرڻ جي حالت.

– **شَطْرَنْج پکيڙَڻُ:** وڏيون رٿون ۽ اسڪيمون ڪرڻ. وڏا منصوبا ٺاهڻ.

– **شَطْرَنْجِي ج شَطْرَنْجِيُون:** ث. فراسيءَ جو هڪ قسم. شطرنج راند جي چورس رنگن جي ڪپڙي وانگر فراسي.

– **شِعارُ ج شِعارَ:** ذ. (ع. شعار > شعر - ڄاڻڻ) عادتون - اخلاق - لڇڻ.

- **شُعاعُ ج شُعاعَ:** ذ. (ع.شعاع > پکڙجڻ) روشني جي ڪرڻن جي پکڙجڻ واري حالت. روشنائي – روشني – جوت – سهائو – سوجهرو. جهلڪو – تجلو – آب و تاب – چمڪو. سج جا ڪرڻا – اواڙو.
- **شَعْبانُ:** اسم خاص. (ع). اسلامي يا هجري سال جو اٺون مهينو – شعْبان المعْظم.
- **شُعْبَدَهْ:** ذ. (ع. شعبده > شعبذ – هٿ جي چالاڪي ڏيکارڻ) جادو يا مڪر جي بازي – دوکي بازي – فريب – مڪاري. هٿ جي صفائي – هٿ تات – نظربندي.
- – **شُعْبَدَهْ بازُ ج شُعْبَدَه بازَ:** ذ. صفت. (ع. شعبده + باز > باختن – کيڏڻ) جادوگر. دوکي باز – مڪار. مداري – بازيگر.
- – **شُعْبَدَهْ بازِيْ ج شُعْبَدَهْ بازِيُوْنَ:** ٿ. جادوگري. دغابازي – مڪاري – چالاڪي.
- – **شُعْبَدَهْ ڏيکارڻُ:** جادو ڏيکارڻ – تماشو ڏيکارڻ. گمراهه ڪرڻ.
- – **شُعْبَدَهْ گَـرُ:** ذ.صفت. (ع. شعبذ + ف. گر = ٺاهيندڙ) جادوگر. بازيگر – مداري. مڪار – فريبي.
- **شُعْبو:** ذ. (ع. شعبة > شعب = گڏ ڪرڻ) گروهه – فرقو – ٽولو. شاخ – ڀاڱو – حصو. تعليم گاهه ۾ هر علم لاءِ جدا انتظامي کاتو.
- **شِعرُ ج شِعْرَ:** ذ. (ع) ڄاڻ – ڄاڻپ – دريافت. ٺڪيو بيت. نظم.
- – **شعر خواني ج شعر خوانيون:** ٿ. (ع. شعر + ف. خواني > خوان > خواندن – پڙهڻ) شعر پڙهڻ – شعر گوئي.
- – **شِعْرُ گُوئِيْ ج شِعْـرَ گوئِيُوْنَ:** ٿ. (ع. شعر + ف. گوئي > گو > گفتن = چوڻ) شعر چوڻ – شاعري.
- **شُعْلوُ ج شُعْلا:** ذ. (ع. شعلة > شَعَلَ = ٻرڻ) چمڪو – روشني – جوت. باهه جي لاٽ – الو – ڀنڀٽ – ڀڙڪ – ڄڀي. آگ – باهه – آتش.
- – **شُعْلهْ خُوْ ج شُعْلهْ خُوْ:** ذ. صفت. (ع. شعلة + ف. خو = طبيعت) تيز مزاج – تيز خو – بد مزاج.
- – **شُعْلهْ رُوْ:** ذ. صفت. (ع. شعلة + ف. رو = مُنهن) سهڻيءَ شڪل وارو – نهايت خوبصورت – حَسِيْنُ.
- **شُعُوْرُ:** ذ. (ع. شعور > شَعر = ڄاڻڻ) سمجهه – عقل – ٻڌ – ڄاڻ. دانش – سمجهه – واقفيت – شناخت. اخلاق – لڇڻ – لُل – عادت – افعال – تميز – فضيلت – برخاست – سليقو.
- **شُعَيْبُ:** اسم خاص. (ع) هڪ پيغمبر جو نالو – ماڻهوءَ جو نالو.
- **شَغالُ ج شَغالَ:** ذ. (ف) جانور جو هڪ قسم – گدڙ – سئال – سيار.
- **شُغْلُ ج شُغْلَ:** ذ. (ع) مشغولي – ڪم – ڪرت – وڪندي. ورونهن – ونڊر. تماشو – کيل – بازي – راند. محفل (راڳ وغيره جي).
- – **شُغْلُ ڪرڻُ:** ٻار کي ونڊرائڻ – کيل تماشو ڪرڻ – ڳائڻ وڄائڻ.

ڪتب آڻڻ.

- **شِفا ج شِفائُوْنَ:** ٿ. (ع. شفا > = صحت جو سڌرڻ) بيماريءَ مان صحت يابي – سڪرائي – نمرائي – تندرستي – چڱڀلائي – افاقو.
- – **شِفاخانُو ج شِفاخانا:** ذ. صفت. (ع. شفا + ف. خانه = جاءِ) بيمارن جي علاج جي جاءِ – علاج گهر – دواخانو – دارالشفا – اسپتال.
- – **شِفا ڏِيڻُ:** صحت بخشڻ – تندرستي عطا ڪرڻ – چڱڀلائي ڏيڻ – آرام بخشڻ.
- – **شِفاياب ج شِفاياب:** ذ. صفت. (ع. + ف. ياب > يافتن – لهڻ) بيماري مان اٿيل – چڱو ڀلو – نمرو – خوش – سڪرُ. صحت ياب.
- – **شِفايابِيْ ج شِفايابِيُوْنَ:** ٿ. چڱڀلائي – صحتيابي – سڪرائي.
- **شَفاعَتَ ج شَفاعَتُوْنَ:** ٿ. (ع. شفاعت > شَفَعَ = سفارش ڪرڻ) گناهن جي معافي جي سفارش – پارت. چوٽڪارو.
- **شَفافُ ج شَفافَ:** ذ. صفت. (ع. شفاف > سنهو ۽ سهڻو ٿيڻ) نهايت صاف – صاف. چٽو. (جنهن مان آرپار ڏسي سگهجي).
- **شَفافِيْ ج شَفافِيْ:** ذ. صفت. صاف ٿيل. نرمل – شفاف – اوجل – بکندڙ – ڪلٽو.
- **شَفْتالُوْ ج شَفْتالُوْ:** ذ. (ف). ميوي جو هڪ قسم – تازو آلو بخارو – بادام.
- **شُفْعُ ج شُفْعَ:** ذ. (ع) پاڙي جو حَقُ – سياندڙيءَ جو حَقُ – حق شفع.
- – **شُفْعِيْ ج شُفْعِيْ:** ذ. صفت. پاڙي جو حق ادا ڪندڙ.
- **شَفَقُ ج شَفَقَ:** ذ. (ع) سج لهڻ ۽ اڀرڻ وقت ظاهر ٿيل ڳاڙهاڻ.
- **شَفْقَتَ ج شَفْقَتُوْنَ:** ٿ. (ع. شفقت > اشْفَق = مهربان ٿيڻ) ڀلائي – مهرباني – وڙ – مهر – ٽورو – لاڏ. رحم – ڪرم – ٻاجهه – ترس – مُنهن ڪاڻ – پرچاڻي – اعزا پرسي – غمخواري. محبت – پيار – قُرب.
- **شَفْويهْ:** ذ. (ع). علم نحو جي اصطلاح موجب چپن مان نڪرندڙ آواز وارا اکر. جيئن: "ب، ف، م، و" (علم نحو).
- **شَفِيْعُ ج شَفِيْعَ:** ذ. صفت. (ع. شفيع > شَفَعَ = سفارش ڪرڻ) شفاعت ڪندڙ – گناهن جي سفارش ڪندڙ – ڇڏائيندڙ – شافعي.
- – **شَفِيْعُ الامَمْ:** ذ. صفت. (ع. شفيع + اُمت ج امم = اُمتون) اُمت جي شفا ڪندڙ. (اسم خاص). حضرت محمد صلي الله عليه و آله وسلم جن جو لقب.
- – **شَفِيْعِ مَحْشَرُ:** ذ. صفت. (ع. شفيع + محشر > حَشَر = گڏ ٿيڻ) محشر ۾ شفاعت ڪندڙ. (اسم خاص). رسول مقبول صلي الله عليه و آله وسلم جن جو لقب.
- **شَفِيْع آباد:** اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **شَفِيْعُ مُحمدُ:** اسم خاص. تعلقي سنجهوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- • **شَفِيقُ ج شَفِيقَ:** ذ. صفت. (ع) شفقت ڪندڙ. مهرباني ڪندڙ – ڀلو ڪندڙ - مهربان. عنايت ڪندڙ. رحم ڪندڙ رحمي – ٻاجهارو – ڪريم – مشفق - همدرد.
- • **شَقُ ج شَقَ:** ذ. صفت. (ع. شَقّ > شق = ڪپڻ - چيرڻ) ڦاٽل – چيريل. (ف). ڦاڙ – چيرُ – شگاف.
- – **شَقُ الْقَمَرْ:** ذ. صفت. (ع. شق + ال = جو + قمر = چنڊ) چنڊ جو چيرُ – چنڊ چيرڻ جو معجزو.
- – **شَقُ ٿِيڻُ:** ڦاٽڻ – چيرجڻ.
- • **شَقِرُوْ ج شَقرا (الس):** ذ. (حقيقت ۾ مادي مگر مذڪر طور استعمال ٿيندڙ) (ع. فـ صقر) پيلين اکين وارو مشهور شڪاري پکي. "چپڪ" جي مادي.
- • **شَقِيُ ج شَقِيَ:** ذ. صفت. (ع). بدنصيب – ڪمبخت – بدبخت – نياڳو.
- • **شَڪُ ج شَڪَ:** ذ. (ع. شڪّ) شبهو – گمان – انديشو – اڌڪو – وهم – سنسو – ڀرم – وسواس – فڪر. ٻاٽو ڍنگ (ڪ). شرم – حيا – لڄ (ت).
- – **شَڪائِتُوْ ج شَڪائِتا:** ذ. صفت. شڪ جهڙو – شڪ وارو – شڪ جو – شڪ ڪندڙ – شڪي – گماني.
- – **شَڪُ پوڻُ:** گمان پوڻ – وهم پوڻ.
- – **شَڪُجَڻُ:** مصدر. شڪ ۾ پوڻ – شڪ ڪرڻ.
- – **شَڪُ رَفع ڪَرڻُ:** گمان مٽائڻ – شُبهو دور ڪرڻ – وهم وڃائڻ.
- – **شَڪُ شُبْهو ج شَڪَ شُبها:** ذ. (ع. شڪ + ف. شبه = انديشو) وهم گمان – انديشو.
- – **شَڪُ ڪَڍَڻُ:** وهم ڪڍڻ – شُبهو دور ڪرڻ.
- – **شَڪُ ڪَرڻُ:** گمان ڪرڻ – شُبهو آڻڻ. انديشو ڪرڻ – ڊپ ڪرڻ.
- – **شَڪُ وجهَڻُ:** گمان پيدا ڪرڻ – وهم وجهڻ – شبهو پيدا ڪرڻ.
- – **شَڪِيُ ج شَڪِيَ:** ذ صفت. شڪ ڪندڙ – وهم آڻيندڙ – وهمي – ڀرمي – وسوسائي. اڻ وِسهُو – بي اعتبار – شرمندو – ڦڪو – لڄي (ت).
- – **شَڪِيُ ٿِيڻُ:** شڪ وارو ٿيڻ – شڪ ٿيڻ – وهم آڻڻ – وهم ٿيڻ – وسواسي ٿيڻ – وسوسيو ٿيڻ – ڀرمي ٿيڻ. شرمسار ٿيڻ – لڄي ٿيڻ (ت).
- • **شِڪارُ ج شِڪارَ:** ذ. (ف). جانورن يا پکين کي ڦاسائڻ يا مارڻ جو ڪم سيد (ع). ماريل يا ڦاسايل جانور يا پکي وغيره ـ صيد – آهيڙو. وڄهه – ٻل – پکڪ – پيچو.
- – **شِڪارُ ٿِيڻُ:** ڪنهن جانور جو مارجي وڃڻ. دام ۾ ڦاسڻ.
- – **شِڪارُ ڪَرائِڻُ (ت):** ...ڪنهن جي ...
- – **شِڪارُ ڪَرڻُ:** ڪنهن جانور يا حيوان کي مارڻ يا ڦاسائڻ. دام ۾ آڻڻ – ڦابو ڪرڻ – ڦندي ۾ ڦاسائڻ. ڌوکي سان مارڻ.
- – **شِڪارُ گاهُ ج شِڪارُ گاهَ:** ذ. (ف. شڪار + گاه = جاءِ ـ هنڌ) شڪار ڪرڻ جي جاءِ ـ صيد گاه. شڪار وارو جهنگ ـ شڪارواري پٽي.
- – **شِڪارُ ماهي:** ث. (ف. شڪار + ماهي = مڇي) مڇيءَ جي شڪار ڪرڻ جي جاءِ ـ مڇيءَ ڦاسائڻ جي جاءِ.
- – **شِڪارُ هَٿَ لَڳِڻُ:** شڪار حاصل ٿيڻ – پکي يا حيوان جو شڪار ٿيڻ. آسامي هٿ اچڻ - مراد جهڙو ڪم ملڻ.
- – **شِڪارِيُ ج شِڪارِيُ:** ذ. صفت. شڪار ڪندڙ – شڪرباز (ماڻهو، ڪتو، جانور وغيره). اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- – **شِڪارِيُ ڪُتو ج شِڪارِيُ ڪُتا:** ذ. صفت. شڪار ڪندڙ ڪتو. تازي ڪُتو.
- • **شِڪارپُور:** اسم خاص. سنڌ جي هڪ مشهور شهر جو نالو (هاڻوڪي شڪارپور ۾ اڳي اتي دائود پوٽن جو شڪار گاهه هوندو هو. پوءِ سنه ١٦١٧ع ۾ دائود پوٽن سردارن اهو شهر ٻڌايو. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- • **شِڪافُ ج شِڪافُ:** ذ. شگاف.
- • **شَڪائِڻُ:** مصدر (ع شڪ) شڪ ۾ آڻڻ – گمان ۾ آڻڻ – وسوسي ۾ وجهڻ.
- • **شِڪايَتَ ج شِڪايَتُون:** ث. (ع. شڪاية > شڪوَ = گلا ڪرڻ) گلا غيبت – عيب جوئي. ڏک – مرض – بيماري – تڪليف. فرياد – دادخواهي – ڏوراپو – دانهن.
- – **شِڪايَتَ ڪَرڻُ:** گلا ڪرڻ – شڪوه ڪرڻ. مصيبت بيان ڪرڻ. فرياد ڪرڻ – دانهن ڪرڻ.
- – **شِڪايَتَ هُئَڻُ:** گلا هئڻ. ڪنهن ٻئي کان پهتل تڪليف جو شڪوه هئڻ – بيماري جي تڪليف هئڻ. ڪنهن خلاف دانهن هئڻ - فرياد هئڻ.
- – **شِڪايَتِيُ ج شِڪايَتِيَ:** ذ. صفت. گلا ڪندڙ شڪوه ڪندڙ. دانهن ڪندڙ – فريادي. بيمار.
- • **شَڪْتِيُ ج شَڪْتِيُون:** ث. (س. شڪتي = طاقت) طاقت – توفيق – وسعت – وَتَ – سگهه.
- • **شَڪَرُ:** ث. (ف. شڪر: ع. سُڪّر) مٺي شيءِ ـ مٺائي – کنڊ.
- – **شَڪَرُ پارُهُ:** ذ. (ف. شڪر + پاره = ٽڪر) مٺائي جو هڪ قسم – ٻيسڻ ۽ کنڊ مان ٺهيل ٽڪي.
- – **شَڪَرْدَهَنُ:** ذ. (ف. شڪر + دهن = وات) مٺو وات – کنڊ جهڙو وات (ف. صفت). مٺو ڳالهائيندڙ – مٺ ڳالهائو.
- – **شَڪَرُ رَنْجِي ج شَڪَرُ رَنْجِيُونُ:** ث. (ف. شڪر + رنجي > رنجيدن - ڏکوئڻ) اڻ بڻ – معمولي رنجش.
- – **شَڪَرُ لَبُ ج شَڪَرُلَبَ:** ذ. (ف. شڪر + لب = چپ) مٺو چپ – کنڊ وارو چپ. (صفت). جنهن مان مٺو ڳالهائيندڙ – مٺ ڳالهائو.

• **شُڪُرُ ج شُڪُرَ:** ذ. (ع. شُڪُر > شُڪر = احسان مڃڻ) احسان — مهرباني — لائق — ٿورو — شڪرانو — سپاس.

— **شُڪُرانو ج شُڪرانا:** ذ. مهرباني — احسان — منت — ٿورو — شڪريو.

— **شُڪُرانو ادا ڪَرَڻُ:** احسان مڃڻ — ٿورو مڃڻ — مهرباني مڃڻ.

— **شُڪُرانَهُ:** ذ. احسان — منّت — ٿورو. ڪنهن ڪم جو عيوضو.

— **شُڪُرُ بَجا آڻَڻُ:** احسان مڃڻ — ٿورو مڃڻ.

— **شُڪُرَ جو سجدو بَجا آڻَڻُ:** ڌڻي تعالىٰ جا لکين شڪر ڪرڻ. مصيبت ٽرڻ وڃڻ تي خوشيءَ جو اظهار ڪرڻ — پنهنجي ڪاميابيءَ تي خوش ٿيڻ.

— **شُڪُرُ ڪَرَڻُ:** احسان مڃڻ — شڪرانو ڪرڻ.

— **شُڪُرُ گُذارُ ج شُڪُرگُذارَ:** ذ. صفت. احسانمند — ٿورائتو — ممنون احسان — شاڪر. نيازمند. حق شناس. نمڪ حلال.

— **شُڪُرُ گُذاري ج شُڪُرگُذاريُون:** ث. احسانمندي — ڌنيہ واد — نيازمندي — ممنونيت. حق شناسي. نمڪ حلالي.

• **شُڪَرُ ج شُڪَرَ:** ذ (سن. شُڪَر = روشني) هڪ روشن گره جو نالو — هڪ گرهہ جو نالو — وينس — زُهره. ستن ڏينهن مان هڪ جو نالو — جمعو.

• **شڪرتوتي:** ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

• **شِڪِرو ج شِڪرا:** ذ. پکيءَ جو هڪ قسم — باز جو هڪ قسم — باشو (جُهڪ باز جي مادي).

• **شُڪُري تُوتُ:** ذ. ميوي جو هڪ قسم — تُوتُ.

• **شُڪَرَوارُ ج شُڪَروارَ:** ذ. جمع جو ڏينهن — آدينو.

• **شِڪَسْتَ ج شِڪَسْتُون:** ث. (ف) پورَ — ڀڃ — ٽوٽ — ڀڃ. هارَ — مات — شهہ ڪمي. زيان — کوٽ — نقصان.

— **شِڪَسْت ٿيڻُ:** هارجڻ — هارائڻ. ڀڄڻ — پور ٿيڻ — ٽُٽڻ.

— **شِڪَسْت حالُ ج شِڪَسْت حالَ:** ذ. صفت. پريشان حال — مصيبت زده.

— **شِڪَسْت حالي ج شِڪَسْت حاليُون:** ث. پريشاني — بدحالي.

— **شِڪَسْت ڏيڻُ:** جيتڻ — مغلوب ڪرڻ.

— **شِڪَسْت فاش:** ث. (ف. شڪست + فاش = کليل) سخت هارَ — وڏي هارَ. کليل شڪست. اهڙي شڪست جنهن ۾ وري ڪنڌ نہ کڄي سگهي.

— **شِڪَسْت کائڻُ:** هارائڻ — نااميد ٿيڻ.

— **شِڪَسْتگي ج شِڪَسْتگيُون:** ث. ڀڃ پور — ڀڄ ٽوٽ — ٽوڙ ڦوڙ. هار — شڪست.

— **شِڪَسْتو ج شِڪَسْتا:** ذ. هار کاڌل — هارايل. مات کاڌل. هيڻو. ڀڳل — ٽٽل.

— **شِڪَسْتَهُ:** ث. ڀڳل — ٽٽل.

— **شِڪَسْتَهُ حالُ ج شِڪستَهُ حالَ:** ذ. ذڪي — پريشان حال — مصيبت زده — خستہ حال.

— **شِڪَسْتَهُ حالي:** ث. خستہ حالي — پريشاني واري حالت. تباهي.

— **شِڪَسْتَهُ خاطِرُ:** ث. رنجيده — غمگين.

— **شِڪَسْتَهُ دلُ:** ذ. صفت. دل ڀڳل — نااميد.

— **شِڪَسْتي ج شِڪَسْتيُون:** ذ. صفت. ڀڳل — ٽٽل — نااميد. غمگين — ملول.

• **شَڪَلِ ج شَڪِليُون:** ث. (ع. شڪل = جهڙو ٿيڻ — وانگيان هئڻ) صورت — چهرو — روپ — منهن. نوع — نمونو — ڍول — ڍنگ — طور — طريقو. تصوير — مورت. ڏيک.

— **شَڪَلِ ناهڻُ:** منهن ناهڻ. ويس ڌارڻ. تصوير ناهڻ. منهن بگاڙڻ.

— **شَڪَلِ شيشا پڇڻُ:** بدشڪلو هئڻ.

— **شَڪَلِ ڪَڍَڻُ:** اُپاءُ ڪرڻ — اٽڪل ڪرڻ. تصوير ڪڍڻ.

— **شَڪَلِ ڪان بيزارُ ٿيڻُ:** ڪنهن جي صورت ڪان نفرت ڪرڻ.

— **شَڪَلِ وَ شمائِل:** ث. صورت و سيرت.

— **شَڪَلائِڻُ:** مصدر. صورت ۾ مشابهت رکڻ — هڪجهڙائي ڏيکارڻ.

• **شِڪَمُ ج شِڪَمَ:** ذ. (ف). پيٽ — ڍِڍُ — بطن — ڍِڍُ. ٽولهہ. ويڪرائي — موڪرائي — جوڙائي. پاسو. ٻرُ.

— **شِڪَمُ پَرَسْتُ:** ذ. (ف. شڪم + پرست > پرستادن = پوڄا ڪرڻ) پيٽ جو پوڄيندڙ — پيٽي — پيٽير — پيٽ لَٽ — مائين ٽوڙ — هٻڇي. خوش خوراڪ.

— **شِڪَمُ پَرْوَرُ ج شِڪَمُ پَرْوَرَ:** ذ. صفت. (ف. شڪم + پرور > پروردن = پالڻ) پيٽ پال — کاڌي جو طالبو — پيٽوڙي — پيٽي — هٻڇي — کائو — هائو. خوش خوراڪ.

— **شِڪَمُ پَرْوَري ج شِڪَمُ پَرْوَريُون:** ث. پيٽ پوڄا — کاڌي جي تات — پيٽ جي گهتي.

— **شِڪَمُ پُوري (ث):** ث. شڪمُ پروري.

— **شِڪَمُ مادر:** ذ. (ف. شڪم + مادر = ماءُ) ماءُ جو پيٽ.

— **شِڪَمي ج شِڪَمي:** ذ. صفت. پيٽ جو. جنم جو — مادر زاد — پيدائشي. اندروني. پيٽوڙي.

• **شِڪَنُ:** ذ. (ف. شِڪَنُ > شڪستن = ٽٽڻ) ور — وڪڙ — ڀڃ — گهنج — سِرَ — وٽ.

— **شِڪَنُ پوڻُ:** ور پوڻ — سر پوڻ — گهنج پوڻ.

— **شِڪَنُ ج شِڪَنَ:** ذ. صفت. (ف. شڪن > شڪستن = ٽٽڻ) ڀڃندڙ — ٽوڙيندڙ.

— **شِڪَني ج شِڪَنيُون:** ث. ڀڃڻ جي حالت — ٽوڙڻ جي حالت — ڀڃڻي — ٽوڙڻي.

• **شُڪَنُ ج شُڪَنَ:** ذ. (سن. شُڪَنُ = سُڳڻُ) سوڻ — سڳڻ. ڀرم — شنسو — وهم — اُجايو خيال.

• **شڪُنتلا:** اسم خاص. سنسڪرت ٻوليءَ ۾ ڪاليداس ڪويءَ جي ناهيل هڪ ناٽڪ جو نالو. شڪنتلا ناٽڪ جي سورميءَ جو نالو.

- **شڪنجو ج شڪنجا**: ذ. (ف. شڪنجه) ڏوهارين کي سزا ڏيڻ لاءِ هڪ ايذاءِ واري ڪَل جو نالو. جلد سازن وٽ ڪتابن کي چپڻ لاءِ هڪ اوزار جو نالو. (ڪيڙن جي) گهوڙو. سخت – عذاب. ڏک – سزا.
- — **شڪنجا چاڙهڻ**: سخت تڪليف ڏيڻ – عذاب ڏيڻ – سزا ڏيڻ.
- **شڪنجي**: ذ. (ف) شربت جو هڪ قسم – ليمي جو شربت. ليمي جي رس (ماکيءَ يا کنڊ سان مليل). سرڪو.
- — **شڪنج بين**: ذ. شڪنجي.
- **شڪڻ**: مصدر (ع. شڪ) وهم آڻڻ – شڪ آڻڻ – گمانجڻ.
- **شڪٽي ج شڪٽيون (ڪ)**: ٺ. سنهي لڪڻي – لڪڻ – چهڙ.
- **شڪوه**: ذ. (ف) شڪايت – گلا – ڏورابو.
- **شڪوه**: ذ. (ف) رعب – داب – شان – شوڪت. ڌام ڌوم – دٻدٻو – ٺاٺ – آڊمبر – تومان – پيڪو – حشمت – تجمل. مرتبو – بزرگي.
- **شڪيب ج شڪيبا**: ذ. (ف). صبر – مات – تحمل – آرام.
- — **شڪيبائي ج شڪيبائيون**: ٺ. صبر واري حالت – صبر پائي – بردباري – مانائي.
- **شڪيل ج شڪيل**: ذ. صفت (ع) صورت وند – خوبصورت – ٺاهوڪو – حسين – سوبياوان – سهڻو – زيبائتو – ڏَجَ ڍَجَ جهڙو – خوش وضع.
- **شڪيلو ج شڪيلا**: ذ. ترار جو هڪ قسم. ننڍي ترار – سڪيلو. (جنهن جو منهن ۾ پلءِ جو چوٿون حصو تيز ٿيندو آهي) درياهه جي ٻيڙيءَ جو هڪ اوزار.
- **شڪي ج شڪي (لس)**: ذ. صفت. شخي.
- **شگاف ج شگاف**: ذ. (ف. شگاف > شگفتن = ڦٽڻ – ٽڙڻ) چير – وڍ – ڦوٽ – سير – ڏار – ڦوڙ – ڏاڙ.
- — **شگاف ڏيڻ**: ٽڪو ڏيڻ – چهڪ ڏيڻ – وڍ ڏيڻ – چير ڏيڻ.
- **شگاڻ ج شگاڻ (ڪ)**: ذ. (ف). طعنو – ٽڪو – اوپالو – مهڻو – ٽوڪ – چٿر.
- **شگبگ**: ذ. وسوسو – وهم – ڳڻتي. "شگبگ آهم سرتيون دم دم ڏينهان رات" (آدم).
- **شگفت ج شگفتون**: ٺ. (ف. شگفت = تعجب) تعجب – حيراني.
- **شگفت ج شگفت**: ذ. صفت (ف). ٽڙيل – کليل (گل وغيره). شاداب – سائو – تازو – آباد.
- — **شگفتگي ج شگفتگيون**: ٺ. گل جي ٽڙڻ جي حالت. خوشي – فرحت – سرسبزي – شادابي.
- — **شگفتة**: صفت. ٽڙيل – کليل. شاداب – سائو – تازو – آباد.
- — **شگفتة خاطر**: ذ. صفت (ف. شگفته + خاطر = دل) خوش دل – خوش مزاج.
- — **شگفته رو**: ذ. صفت (ف. شگفته + رو = منهن) کلمک – خنده پيشاني.
- — **شگفتة روئي**: ٺ. کلمکائي.
- **شگن ج شگن**: ذ. (ف. سن. شڪن = سٺي خبر آڻيندڙ) نيڪ فال – سٺو سوڻ.
- **شگوفو ج شگوفا**: ذ. (ف. شگوفه) اڻ ٽڙيل گل – مکري – کلي. گل. ڦل – پشپ. ڪنهن عجيب ڳالهه جو ظهورو – افواهه.
- **شگون ج شگون**: ذ. (ف. سن. شڪن = سٺي خبر آڻيندڙ) نيڪ فال – نيڪ خبر – سون – سڳڻ – سوڻ.
- **شل**: ذ. صفت (سن. شل = ٿڪجي پوڻ) هٿن پيرن جو سن ٿي وڃڻ واري حالت ۾ وسامي وڃڻ واري حالت. (صفت). سست – چور – ورتل – ساڻو – ماندو. عاجز. پگهريل – شل.
- — **شل ٿي پوڻ. وڃڻ**: ماندو ٿي پوڻ – ساڻو ٿي پوڻ. پگهر ۾ شل ٿيڻ. ٿڪون تيزي سمهڻ – ڏگهو ٿي پوڻ.
- — **شل ٿيڻ**: هٿن پيرن جو ماندو ٿيڻ – پگهر ۾ ٿيڻار ٿيڻ.
- **شلار**: اسم خاص. پرت جو هڪ قسم.
- **شلتاڪ ج شلتاڪ (ت)**: ذ. فريب. فن.
- **شلو ج شلو**: ذ. (سن. شل = ٿڪجي پوڻ) سست – ڪاهل. ڍرو – ڍلو – ڍرڙو. (ٻڪيءَ لاءِ).
- **شلڪو ج شلڪا (ل)**: ظرف. خيرڪو – ڪوند – ٺ.
- **شلنگ ج شلنگ (ڪ)**: ذ. ٽڪر ٽڪر تي مينهن جو وسڪارو (جيئن هتي مينهن وسي وري ميل پنڌ تي وسي).
- — **شلنگ ڪرڻ**: مينهن جو وسڪارا ڪرڻ.
- **شلنگ ج شلنگ**: ذ. (انگ). هڪ انگريزي سڪي جو نالو – پائونڊ جو ويهون حصو.
- **شلوار ج شلوارون**: ٺ. (ف) لباس جو هڪ قسم – چيلهه کان پيرن تائين پاتل لباس. سلوار – سٿڻ – ڪانچ.
- — **شلوار بند ج شلوار بند**: ذ. صفت. (ف. شلوار + بند > بستن = بڌڻ) اڳٽ – ناڙو – ازاربند.
- **شلوڪ ج شلوڪ**: ذ. (سن. سلوڪ – ساراهه جو گيت) ڪلي – انرو – پد – بيت جي سٽ – مصرع. چئن پدن جو سنسڪرت ٻوليءَ ۾ شعر – سلوڪ.
- **شلي ج شليون**: ٺ. ڳَنَ جو هڪ ننڍو قسم – ارت – اولو.
- **شم ج شمون**: ٺ. (ع. شمع = بتي) بتيءَ جو هڪ قسم – موم بتي – شمع بتي. اتفاق – ناهه – مت – محبت – سلوڪ.
- **شمارڻ**: مصدر (ف. شمردن – ڳڻڻ) هڪ هڪ ڪري ڳڻڻ – انگ ڳڻڻ. ڳڻپ ڪرڻ – حساب ڪرڻ – ليکو ڪرڻ – اندازو ڪرڻ – ڪٿ ڪرڻ.

-- **شمارُ ج شمارَ:** ذ. ڳڻپ - ڳاڻيٽو - حساب - ليکو - تعداد. اندازو
جاچ - تخمينو - اٽڪل رڌ - ڪٿ. جملو - رقم - راس.

-- **شمار ڪرڻ:** حساب ڪرڻ - اندازو ڪرڻ - ڳڻڻ - ليکو ڪرڻ.

-- **شمار کان ٻاهر:** ظرف. بي حساب - بي انت - تمام گهڻا - بي انداز.

-- **شماري ج شماريون:** ث. ڳاڻيٽو - ڳاڻيٽي واري رٿا "نمبر شماري".

-- **شماري عَدَدُ:** ذ. مفرد عدد - اصلي عدد.

• **شمالُ:** ذ. (ع) هڪ طرف جو نالو - اُتر.

-- **شمالي:** ذ. صفت. اُتر جو - اُترين - اُتر وارو.

• **شمباڻي:** اسم خاص. بگٽي بلوچن جي قبيلي جي هڪ شاخ.

• **شمپيرُ:** اسم خاص. (شمس پير جو مخفف) ڪراچيءَ کان ١١ ميل پنڌ
تي ماريپور ۾ هڪ ٻيٽ جو نالو (جتي شمس پير جي تربت آهي).

• **شمرُ:** اسم خاص. (ع). حضرت امام حسين (ع) جي قاتل جو نالو -
يزيد جي هڪ سپه سالار جو نالو. (ذ. صفت). مردود - ظالم.

• **شمرُوُ ج شمرا:** ذ. صفت. شيرين اکين وارو - شيرو.

• **شمسُ ج شمس:** ذ. (ع) سجُ - سورج - سوريه - آفتاب - آڏت.

-- **شمسُ الضحيٰ:** ذ. (ع. شمس + ضحيٰ = منجهند) چٽو سج.

-- **شمسي ج شمسيون:** ذ. صفت. سج جو - سج وارو. آفتابي.

-- **شمسي حرفُ ج شمسي حرفَ:** ذ. صفت عربي الف بي جا (ڏندن جي
مدد ۽ زبان جي چوٽيءَ کان نڪرندڙ آواز وارا اکر: "ت، ث، د، ذ، ط، ظ، ل، ن، ر،
ز، س، ش، ص، ض" انهن آڏو 'ال' وارو لام لکي ويندو.

-- **شمسي قمري:** ذ. صفت. سج ۽ چنڊ جو.

• **شمسوُ ج شمسا:** ذ. قبي جي مٿان لڳايل سونهري چنڊ. تسبيح ۾ داڻن
کي ٽن حصن ۾ ورهاست ڪندڙ خاص داڻا.

• **شمشادُ:** ذ. (ف). وڻ جو هڪ قسم (سهڻي ڊگهي قد جو).

• **شمشانُ:** ذ. (سن). هندو ڌرم وارن جي ساڙڻ جي جاءِ - مساڻ.

• **شمش ٻيري:** اسم خاص. تعلقي اباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شمشير ج شمشيرون:** ث. (ف. شم - ڄُڃ + شير = شينهن) شينهن جي
ڄڃ جهڙو ڏنگو هٿيار - تلوار - ترار - سيف - تيغ.

-- **شمشيرباز ج شمشيرباز:** ذ. صفت. (ف. شمشير + باز > باختن =
کيڏڻ) تلوار وارو - تلوار جي جنگ ۾ ماهر.

• **شمعُ ج شمعون:** ث. (ع). چربي ۽ ميڻ مان ٺهيل بتي - ميڻ جي بتي
- موم بتي.

-- **شمعدانُ ج شمعدان:** ذ. صفت. (ع. شمع + ف. دان = رکڻ جي شيءِ) روشني
رکڻ جي جاءِ - فانوس - روشن دان. گاڏيءَ ۾ بتيءَ جهلڻ جي گهوڙي.

-- **شمع رُو:** ذ. صفت. (ع. شمع + ف. رُو = منهن) شمع وانگر ٻرندڙ منهن
وارو - سهڻو - حسين.

-- **شمع سحري:** ذ. (ع. شمع + سحر = صبح) صبح جو ڏيو - جلد فنا
ٿيڻ واري شيءِ.

• **شمڪُ:** ث. جانورن جي بيماريءَ جو هڪ قسم - هڏڙي جي بيماري.
(پوئين گوڏن ۾).

• **شملوُ ج شملا:** ذ. (ف. شمله < شملة > شمل - ويڙهڻ) ڪلهن تي رکڻ
جي شال (لنگيءَ جهڙو ڪپڙو. جو درباري امير چيلهه سان ٻڌندا هئا ۽
پلاند لٽڪائي ڇڏيندا هئا. اهڙو پٽڪو، جنهن جو هڪ پلئُو پٺيان چيلهه
تي لٽڪائي ڇڏجي). پٽڪو - مولهيو - پڳ.

-- **شملو ٻڌڻُ (ت):** جوڙجڪ ٻڌڻ. تهمت ڌرڻ - الزام هڻڻ.

• **شمن ڪليڙي ج شمن ڪليڙيون (ت):** ث. بلڪل حسين - نازڪ بدن - سوبياوان.

• **شمن گنڊو (ت):** ذ. سهڻو - حسين - نازڪ.

• **شمة:** ث. (ع). ٿوري خوشبوءِ - بوءِ ذرو.

• **شميمُ:** ث. (ع). خوشبو - سڳند - رهاڻ - نڪهت - مهڪ.

• **شناختَ ج شناختون:** ث. (ف. شناختن = سڃاڻڻ) سڃاڻپ - ڄاڻ - پروڙ -
پڇاڻ - شناسائي. واقفيت - خبر - پتو. عقل - فضيلت - شناخت.

-- **شناخت ڪرڻ:** سڃاڻپ ڪرڻ - واقفيت ڪرڻ - سماءُ سڌ ڪرڻ. عقل
ڪرڻ - هوش ڪرڻ. فضيلت ڪرڻ.

• **شناسُ:** ث. ڄاڻ. شناخت. قدرداني. مهابو.

-- **شناسُ ج شناس:** ذ. (ف). مرڪب ۾ ڪم ايندڙ. جيئن: "مرد شناس.
حق شناس" وغيره.

-- **شناسا:** ذ. صفت. سڃاڻندڙ - ڄاڻندڙ - واقف ڪار - پرکيندڙ.

-- **شناسائي ج شناسائيون:** ث. ڄاڻ پڇاڻ - سڃاڻ - سڃاڻپ -
واقفيت - ڏيٺ.

-- **شناسي ج شناسيون:** ث. واقفيت - سڃاڻپ - واقف ڪاري - ڏيٺ.

• **شنانُ ج شنانَ:** ذ. (سن. سنان. ف. شنان = وهنجڻ) ٻت تي پاڻي وجهڻ
جو عمل - وهنجڻ - تڙ - غسل.

• **شناورُ ج شناورَ:** ذ. صفت. (ف. شنه = ترڻ) تارو - ترندڙ (پاڻي ۾) -
تيراڪ - شناور.

• **شنباڻي (ت):** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **شنبه:** ذ. (ف). هڪ ڏينهن جو نالو - ڇنڇر (يک شنبه - آچر دوشنبه -
سومر. سه شنبه = اڱارو. چار شنبه = اربعه. پنج شنبه - خميس).

• **شنجرف:** ذ. (ع). هڪ دوا جو نالو - شنگرف.

• **شنجور:** ذ. گهوڙي کي ٿيندڙ هڪ عيب.

• **شنڊُ ج شنڊَ (ت):** ذ. (سن. چنڊ) مڪرُ - مڪر - چنڊ - فريب - چل.

- شَنڊوِلُ ج شَنڊوِلَ (لس): ذ. صفت. سهڻو ـ حسين (ث. شَنڊوِل ج شَنڊوِلون). "آئون ڏني هئي سسئي پاڻيهي شين شَنڊون".
- شَنڪَرُ: اسم خاص. (سن). هندو ڌرم ۾ هڪ مهاتما جو نالو.
- شَنگُ ج شَنگَ (ت): برَ ـ زرَ ـ بي قابو، تيار ـ آماده.
- شَنگُ ٿيڻُ: زرَ ٿيڻ ـ برَ ٿيڻ، تيار ٿيڻ ـ آماده ٿيڻ.
- شَنگرَفُ: ذ. (ف). دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر، پاري ۽ گندرف مان تيار ڪيل هڪ ڳاڙهي رنگ جي دوا ـ شنجرف.
- شَنگرَفِي ج شَنگرَفِيَ: شنگرف جهڙو ڳاڙهو ـ ڳاڙهو.
- شَنگُورُ: اسم خاص. (ف). شگون، گهڻدي وارن وارو سهڻو ماڻهو. هڪ ماڻهوءَ جو نالو.
- شُنوائِي ج شُنوائِيُون: ث. (ف. شُنيدن = ٻڌڻ) ٻڌڻ جي سماعت. عدالت ۾ حاضري، واري تاريخ ـ حاضري.
- شَنهارُ (ڪ): ذ. ٻوٽيءَ جو هڪ قسم.
- شَنهارجِي (ڪ): اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.
- شَنهارِي ج شَنهارِيُون (ڪ): ث. ٻيلي پاٽيءَ تي ڦڪي ۽ ساٽي رنگ جو گڏ ٿيل مواد ـ ڇارو ـ سينوَرُ ـ ڇَٽُ.
- شُنيدَ ج شُنيدُون: ث. (ف. شُنيدَنْ = ٻڌڻ) ٻڌڻ ۾ آيل ڳالهه ـ ٻڌائي ـ مشهورائي ـ خواري ـ بدنامي ـ گلا ـ بدناموسي.
- شُنيدنِي: ث. ٻڌڻ جي لائق هئڻ واري حالت.
- شنيد ڪرڻ: ڄاڻ ڪرڻ ـ اطلاع ڏيڻ.
- شُنيدَهُ: ذ. صفت. ٻڌل ـ ٻُڌيل ـ معلوم.
- شُنيدِي ج شُنيدِيُون: ث. خواري ـ بدنامي ـ گلا ـ بدناموسي.
- شَنِيعُ ج شَنِيعَ: ذ. صفت. (ع. شَنِيع > شَنَعَ = خراب ٿيڻ) خراب ـ بد ـ بڇڙو ـ ڪنو ـ بُرو ـ معيوب.
- شُڻُوُ ج شُڻا (ڪ): ذ. صفت. نڪ مان ڳالهائيندڙ ـ گهڻو.
- شِوَ: ذ. صفت. (اسم خاص). هندن جي ٽن ديوتائن مان هڪ جو نالو. (جو مارڻ جي قدرت رکي ٿو ۽ سبب ڪري گهڻي ان جي پوڄا ڪئي ويندي آهي. لغوي معنيٰ ۾ مخلوقات کي فنا ڪندڙ ـ ناس ڪندڙ ـ برباد ڪندڙ.
- شِوراتِرِي ج شِوراتِرِيُون: ث. هندو ڌرم ۾ شو مهراج جي يادگيري ۾ هڪ وڏو ڏينهن.
- شِوَ ج شِوَون: ث. (سن). ٻڙي ـ (٠)، واپارين جي اصطلاح ۾ ڪجهه به نه.
- شُوَ ج شُوَ: ذ. (انگ). بوٽ ـ انگريزي جُتي.
- شوالُ: اسم خاص. (ع). اسلامي سال جي ڏهين مهيني جو نالو.
- شِوالوُ ج شِوالا: ذ. (سن. شِوَ + آليہ = جاءِ) هندو ڌرم ۾ مهاديو جو آستان ـ شو مندر ـ ٽڪاڻو.
- شُوٽ: (انگ). ڇُٽڻ ـ هڻڻ (گوليءَ جو)
- شُوٽ ڪرڻُ: بندوق جي گولي هڻڻ ـ گولي هڻڻ ـ ڇُٽڻ ـ نشان ڪرڻ.
- شُوٽِنگ ج شُوٽِنگون: ث. بندوق جي گولي مارڻ جي حالت.
- شُوخُ ج شُوخَ: ذ. صفت. (ف). بهادر ـ دلير، چالاڪ، بي ادب، هنيلو ـ ايماني، ڪاوڙيل.
- شُوخائِي ج شُوخائِيُون: ث. دليري، چالاڪي ـ لچائي ـ شرارت، گستاخي ـ بي ادبي ـ بي فضيلتي، سختائي ـ ڏاڍائي ـ تيزائي ـ تکائي.
- شُوخُ چَشمُ: ذ. صفت. (ف. شوخ + چشم = اک) ڪرڙين اکين وارو، بي محابو.
- شُوخُ شَنگُ: ذ. صفت. تکو تير ـ ناز انداز وارو (محبوب).
- شُوخِي ج شُوخِيُون: ث. تکائي ـ تيزائي، چالاڪي، گستاخي ـ بي فضيلتي، ڪاوڙ.
- شُوخِي ڪرڻُ: تيزي ڪرڻ ـ تکائي ڪرڻ، ڪاوڙ ڪرڻ.
- شُوخِيءَ سانُ: ظرف. تيزيءَ سان ـ تکائيءَ سان، ڪاوڙ مان.
- شُوداسائِي: اسم خاص. هندن جي هڪ پاڙي جو نالو.
- شُودَرُ ج شُودَرَ: ذ. (سن. شُودَرَ = گهٽ ذات وارو) هندن جي چئن مکيه ذاتين (١. برهمڻ ٢. کتري ٣. ويش ۴. شودر) مان هڪ ذات ـ هندن جي چئن ورڻن مان چوٿون ـ (منوشاستر موجب "شودر" جو ڪم آهي، باقي ٽن ذاتين جي خدمت چاڪري ڪرڻ). نيچ ـ خدمتگار.
- شُودڪو ج شُودڪا (ڪ): ذ. صفت. نماڻو ـ غريب ـ هيسيل.
- شُودوُ ج شُودا: ذ. صفت. (هه. شوهدا. شودن). لچو ـ بدمعاش ـ لفنگو ـ گوندو ـ نامراد ـ نڪرو ـ نڀاڳو.
- شُورُ: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- شُورُ ج شُورَ: ذ. (ف. شور > شوريدن = بغاوت ڪرڻ) هُل ـ گوڙ ـ لڙ ـ گهمسان ـ غوغاءُ ـ ڪڙڪو ـ واڪو واڪان ـ رڙو رڙ، شهرت ڌاڪو ـ ڌرم، ڪاوڙ ـ چڙ ـ غصو ـ ناراضگي، سُوڌ ـ گهڻو.
- شُورانجڻُ: مصدر. شور پائڻ ـ سُوڌ مچائڻ ـ سُوڌ پائڻ گهور ڪري نهارڻ.
- شُورائڻُ: مصدر. شور ڏيارڻ، جوش ڏيارڻ ـ چيڙڻ ـ ڪاوڙائڻ ـ ڪاوڙ ڏيارڻ ـ مچائڻ ـ ڀڙڪائڻ ـ چوڙڻ.
- شُورِجڻُ: مصدر. شوخ ٿيڻ ـ گهور نهارڻ ـ اکيون ڪرڙيون ڪرڻ ـ ڪاوڙجڻ.
- شُورُ ڪرڻُ: هُل ڪرڻ ـ گوڙ ڪرڻ ـ غوغا ڪرڻ.
- شُورُ مچائڻُ: هُل ڪرڻ ـ شور ڪرڻ.

— **شورُ وجهڻُ:** گهڻو وڃهڻ. غصي ۾ اچڻ — ڪاوڙجڻ.

— **شورُ وَشَرُ:** ذ. (ف.شور + ع. شر = فساد) هُل هنگامو — گوڙ گهمسان.

— **شوربخت:** ذ صفت (ف.شور + بخت = ڀاڳ) نڀاڳو — اڀاڳو — ندورو — ڪم بخت — بدبخت — ڪرم هيڻو — بدقسمت — بدنصيب — ڪم نصيب

• **شورُ:** ذ. (ف). لوڻ — نمڪ. ڪلر.

• **شورا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **شوراڪ:** اسم خاص. بلوچستان ۾ هڪ ديهه جو نالو. (ت).

• **شوران:** اسم خاص. بلوچستان جي ويجهو هڪ شهر جو نالو جتي پهريائين پهريائين رند بلوچ اچي آباد ٿيا هئا. (ت).

• **شورش ج شورشون:** ث. (ف. شورش > شوريدن = بغاوت ڪرڻ) شورُ و غوغا — هُل هنگامو — ٻلوو — فساد — وگوڙ — جهگڙو — بگيڙو — خلل — گهمسان — ابتري.

— **شورش برپا ڪرڻ:** فساد کڙو ڪرڻ — بغاوت ڪرڻ — سرڪشي ڪرڻ.

• **شورو ج شورا:** ذ. (ف. شوره) ڌاتوءَ جو هڪ قسم. تيزاب جهڙو هڪ ساڙيندڙ وکر.

• **شوروو ج شوروا:** ذ. (ف. شوربه = رس) رڌل ٻوڙ جي رس — رهو — لاس (ت).

• **شوري:** اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شوريده:** صفت (ف). حيران — پريشان — سرگردان.

— **شوريده حال:** ذ. صفت. (ف). پريشان حال — خراب حال.

— **شوريده سر:** ذ. صفت. (ف) ديوانو — سودائي — چريو.

• **شورينگ:** اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شوڙ ڪنڊي:** اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شوش ج شوش (ل):** ذ (ع. وسوسه) جو مخفف) شڪ — گمان — وسوسو.

• **شوشاٽ ج شوشاٽ:** ذ. تيزيءَ وارو آواز — شرڙاٽ — سوساٽ — زوزاٽ.

• **شوشڙو ج شوشڙا (ت):** ذ. صفت. موڳو — واٺڙو — حيران.

• **شوش فلاڻ (ڪ):** جملو. بي معنيٰ لفظ جو ڪنهن ڳالهه جي وچ ۾ تڪيه ڪلام وانگر ڳالهائجي. جيئن "هيئن ٿيو. هُئن ٿيو. الاڻ فلاڻ. ٿير ٿير" وغيره.

• **شوشڪت:** ذ. (سن). ايشور ۽ مايا (سامي).

• **شوشو ج شوشا:** ذ. (ف. شوشه > شعشعه = گند — خرابو = ذرو — پرزو) ذرو — ٽورو — ٽڪر. جهگڙي جهڙي ڳالهه — فساد پيدا ڪرڻ جهڙي ڳالهه. فساد — هُل — افواهه — چوچو (ڪ). (صفت). ڇپو — ڪنن ڀڳل — ڦڏو — ڇپ وڏيو (ڪ).

— **شوشو اٿڻ:** فساد جهڙي ڳالهه اٿڻ — افواهه اٿڻ — چوبول اٿڻ.

• **شوفر ج شوفر:** ذ. (انگ) موٽر هلائيندڙ — موٽر ڊرائيور.

• **شوق ج شوق:** ذ. (ع. شوق = خواهش اُڀارڻ) خواهش — آرزو — تمنا — چاهه — سڌ — مرضي. خيال. خواهش. رغبت — لاڙو — دل — رچي — ليت — رُخ — لاڏ. ذوق — مزو — چشڪو — اُمنگ — جذبو. ڏن — موج — لهر — مستي. سڪ — محبت — اُڪير — چِڪَ. جوش — سرگرمي.

— **شوق سان:** ظرف. خوشيءَ سان — مرضي سان. بي خوف — بي ڏڙڪ. مرضيءَ سان — ارادي سان.

— **شوق و ذوق:** ذ. عيش و عشرت.

— **شوقي ج شوقي:** ذ صفت. خواهشمند — خواهان — چاهيندڙ. مرضي جهڙو.

— **شوقين ج شوقين:** ذ. صفت. شوق وارو — شوق رکندڙ — شوق ڪندڙ — ڪوڏيو — خواهشمند — طالب — چاهيندڙ. عياش. عادي. تماش بين. رنگيلو — لهري — موجي.

• **شوڪ ج شوڪ:** ذ. (سن). ڏک — ڏک — غم — درد — رنج — الم — گوندر — ماتم — غمي — سوءِ. داغ — ٽڪو (ڪ).

• **شوڪارڻ:** مصدر متان ڦوڪون ڏيارڻ. مريض تي دعا جو ڦوڪو ڏيڻ.

— **شوڪارا ڀرڻ:** ٿڌا ساهه کڻڻ — آهه ڀرڻ — افسوس جو ساهه ڀرڻ — ارمان ڪرڻ.

— **شوڪارو ج شوڪارا:** ذ. آهه — ٿڌو ساهه — افسوس. اُڀڪارو — شيڪارو (ت).

• **شوڪت ج شوڪتون:** ث. (ع. شوڪه = دٻدٻو) دٻدٻو — ٺاٺ — تجمل.

— **شوڪتِ اسلام:** ث. اسلام جو دٻدٻو ۽ ان جي قوت.

• **شوڪڻ:** مصدر. (سن. شوڪ = ڪاوڙجڻ) گهڻو ٻائڻ — شوخي سان ڏسڻ — ڪرڙائي سان ڏسڻ — گهور ڪري نهارڻ. (سن. شوس = ساهه کڻڻ). شوڪاٽ ڪرڻ (بلا وغيره جو) شون شون ڪرڻ — آواز ڪرڻ (ل). زور سان لنگهڻ — ڏوڪڻ — ڦلاڻ ڪرڻ (ل). جيئن "پاٿي شوڪيندو اچي."

— **شوڪ:** ث. گهڻو — سونڊ — گهور. شوخي — ڪرڙائي. آڪڙ — تيزي — تند. ڦوڪ "سوڪ ڦوڪ".

— **شوڪجڻ:** مصدر. ڪاوڙ ڪرڻ — ڦوڪجڻ — آڪڙجڻ.

— **شوڪو ج شوڪا:** ذ. زور سان ڦوڪ جو آواز — ڦوڪو.

• **شوڪو ج شوڪا:** ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

• **شول ج شولون:** ث. (سن. شوس = ساهه کڻڻ) وات ۾ آگريون وجهي وڄايل سيٽي (ڪ). بيماريءَ جو هڪ قسم — سهڪي — اُبو ساهه.

• **شُل:** اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شولا پلاءُ:** ذ. پلاءُ جو هڪ قسم.

• **شولا (ٺٽو):** ذ. (ف. شُل) ڪنڌوري. طعام جو هڪ قسم (جو چانورن ۾ گوشت رس. مصالح. ڀاڄي وغيره ۾ وجهي تيار ڪجي).

• **شولو:** اسم خاص. تعلقي ننگرپارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- **شُوْلُوْ ج شُوْلا(ڪ):** ذ. بخيوْ – ٿاڪو – سيمو – ٿوبو. (سن. شول = درد) مصيبت – طوفان (ت).
- **شُوْمُ ج شُوْمَ:** ذ. صفت. (ع. شُوم > شام > نياڳو ٿيڻ) منحوس – نياڳو – اپاڳو – بدبَخْتُ – ڪمبَخْتُ – چنْدو. ڪنجوس – مکي چُوْس – بخيلُ – موذي – ضرچوٽ. ڪاوڙيل.
– **شُومائِي ج شُومائِيُونْ:** ث. نياڳائي – چندائي – بدبختي. بخيلائي.
– **شُومتُ ج شُومتُونْ:** ث. نياڳائي – چندائي – بدبختي. بخيلائي – شومائي. شامت – خرابي.
– **شُومتِي ج شُومتِيُ:** ذ. صفت. شومت وارو – شومِي – چنْدو – نياڳو – ندورو – بدخبت. بخيل – ڪنجوس. دشمني رکندڙ. "شومتي شيطان شومي متقين سان مدعي. دزد دعويٰ ٿو ڌري ۽ ٿو ڌڙي ديوث دڙ" (فاضل شاهه).
– **شُومِيْ ج شُومِيُونْ:** ث. نياڳائي – چندائي – بدبختي. بخيلائي. ڪنجُوسي. شُومَائِي – شُومت.
- **شُونْقَڻُ (ڪ):** مصدر. جهوتڻ – ڳولڻ. لوسڻ – ٺوسڻ.
- **شُونْشَڻُ (ل):** مصدر. سُونگهي ڪا شي، لهڻ – ڳولڻ.
- **شُونْگَڻُ (ل):** مصدر. سُونگهڻ. بانس ڪرڻ. نهارڻ. پچا ڪرڻ.
- **شَونْڪوُ ج شَونْڪا:** ذ. فڪر. ڳڻتي. انديشو – ڏپ – ڇونڪو (ت). آواز جو هڪ قسم – زوُڪو – شُوڪو. هلڻ جو آواز (ڪ).
- **شَوْهَرُ ج شَوْهَرَ:** ذ. (ف). گهر وارو – مُڙس – وَرُ – ڪانڌ – ڀتار – مَرد. ٿري لهجي ۾ شهر جو بدل "وڏن شوهرن ۾ ڪير ٿو ڪنهن سان پلاٽي ڪري" (بدنصيب ٿري).
- **شَهْ:** ذ. (ف). مخفف "شاهه" جو. بادشاهه. (صفت). وڏو – بزرگي. حسَبُ نَسَبُ يا طاقت وڌيڪ جيئن: "شهه زور. شهه باز. شهْ پَرُ" (ث). شطرنج راند جو هڪ داءُ – هار – شڪست – مات – روڪ – جهَل.
– **شَهائِي ج شَهائِيُ:** صفت. رعب وارو – شاهاڻو – شاندار – رعبدار.
– **شَهْ بازُ ج شَهْ بازَ:** ذ. وڏو باز. پکي. (شڪار جهلڻ ۾ ڪم ايندڙ).
– **شَهْ تِيرُ ج شَهْ تِيرَ:** ذ. وڏي ڪامَ (اڏاوت ۾).
– **شَهْ پَرُ ج شَهْ پَرَ:** ذ پکيءَ جو وڏي ۾ وڏو پَرُ – شاهه پَرُ. مڇ (آدميءَ جي).
– **شَهْ ڏِيَڻُ:** شطرنج راند ۾ بادشاهه کي شڪست ڏيڻ – هار ڏيڻ. آگ ڏيڻ – سَرسو ڪرڻ – بازي کٽڻ.
– **شَهْ چالُ ج شَهْ چالُونْ:** ث. شطرنج راند جي هڪ چال.
– **شَهْ رَگُ ج شَهْ رَگُونْ:** ث. وڏي رَگ – شريان – حبل الوريد – دل کان جسم کي سلو رت پهچائيندڙ رَگ.
– **شَهزادُوْ ج شَهزادا:** ذ. بادشاهه جو پٽ – شاهه زادو. (ث). شهْزادي.
– **شَهْ زوْرُ ج شَهْ زوْرَ:** ذ. صفت. تمام گهڻي طاقت وارو. بهادر – پهلوان. سورمو – سورهيه.
– **شَهزورِيْ ج شَهزورِيُونْ:** ث. پهلواني – طاقت – زبردستي. ڏاڍائي – ڏاڍمڙسي.
– **شَهْ سُوارُ ج شَهْ سُوارَ:** ذ صفت. گهوڙن کي هلائڻ جو ڄاڻو سُوار – شاه سوار – وڏو سوار – ماهر سوار – ڪامل سوار – ڄاڻو سوار – پڪو سوار.
– **شَهْ ڪاريگَرُ:** ذ. صفت. وڏو ڪاريگر – هر زبلي.
– **شَهْ کائِڻُ:** شڪستَ کائڻ – هارَ کائڻ – مات کائڻ.
– **شَهْ ماتُ:** ث. بادشاهه جي مات – شهْ شڪَسْت. شطرنج راند ۾ بادشاهه جي مارجڻ جي حالت.
– **شَهْ ۾ پوڻُ (ڪ):** هوڏ ۾ پوڻ – وڏائي ۾ پوڻ.
– **شَهْ مَرْدُ ج شَهْ مَرْدَ (ت):** ذ. شاه مَرْدُ – شهْزادو – شاهزادو. وڏي همت ۽ هشمت وارو.
– **شَهْ مُوْرُ ج شَهْ مُوْرَ (ت):** ذ. سهڻي صورت وارو – شهْزادو.
– **شَهْ مِيرُ ج شَهْ مِيرَ (ت):** وڏو امير.
– **شَهْ نَشِيْنُ ج شَهْ نَشِيْنِيُونْ:** ث بادشاهه جي ويهڻ جي جاءِ – بادشاهي گدي.
- **شَهابُ:** ذ. (ع. شهاب > شهَب = هيبو ٿيڻ) ڳاڙهي رنگ وارو سرخ گهوڙو.
– **شهاب ثاقِبُ:** ذ. رات جو ڳاڙهو چمڪندڙ تارو.
- **شَهابِيْ ج شَهابِيْ:** ذ. صفت. ڳاڙهي رنگ جو – ڳاڙهو – سُرخ.
- **شَهادَتْ ج شَهادَتُونْ:** ث. (ع. شهاده > شهد = گواهي ڏيڻ. شاهدي – گواهي – ثابتي – ساک – صحيح خبر. خدا تعاليٰ جي وحدانيت ۽ رسول ﷺ جو سچيءَ دل سان اقرار. خدا ۽ رسول جي برحق هئڻ جي شاهدي. خدا جي راهه ۾ جان ڏيڻ وارو.
– **شَهادَتْ ٿِيَڻُ:** شهيد ٿيڻ – خدا جي راهه ۾ مارجڻ. فوت ٿيڻ.
– **شَهادَتْ ڏِيڻُ:** شاهدي ڏيڻ – گواهي ڏيڻ – سچو اظهار ڏيڻ.
– **شَهادتْ وَٺَڻُ:** گواهي وَٺَڻ – اظهار وٺڻ.
- **شَهامَتَ:** ث. (ع. شهامت > شهم = مضبوط ٿيڻ) بزرگي – وڏائِي. بهادري – دليري – شجاعت.
- **شَهائِيْ:** اسم خاص. سنڌ جي هندن جو هڪ پاڙو.
- **شَهْبارڪائِيْ:** اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو. (رستمائي جي شاخ).
- **شَهْبازُ:** ذ. (ف. شهْ = وڏو باز) پکيءَ جو هڪ قسم – وڏو باز. (اسم خاص). سيوهڻ جي ولي حضرت عثمان جو لقب.
- **شَهْبيگُ:** اسم خاص. مرد جو نالو. تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شَهْتا (ڪ):** ٿ. بندوق جو هڪ قِسم.

• **شَهْتارو ج شَهْتارا:** ذ. صفت. (ف. شهْ + تارو) تڪو ترندڙ -- تڪو تارو. وڏو ستارو (پرت ۾ ڪم ايندڙ). جيت جو هڪ قسم (جو پاڻيءَ تي تڪو ترندو آهي).

• **شُهْتَر ج شُهْتَر:** ذ. صفت. (ع. شاطر = اٽڪلي) چهتر. ٺڳ. جادوگر.

• **شَهْتُوتُ ج شَهْتُوتَ:** ذ. هڪ ميوي ۽ وڻ جو نالو -- توت.

• **شَهْ تِيْرُ ج شَهْ تِيْرَ:** ذ. (ف. شَهْ = وڏو + تير = ڪاٺ) اڏاوت ۾ ڪم ايندڙ. وڏي ڪاٺي - ڊگهي ڪامَ -- لاٺڻ. (ت).

• **شَهْپَرُ ج شَهْپَرَ:** ذ. (ف. شَهْ = وڏو + پَر = کنب) پکيءَ جو وڏو پَرُ. مڇن جو هڪ پاسو -- مڇ.

• **شَهْپَرجَڪُوْ:** اسم خاص. تعلقي گڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شَجرا، شجراءِ:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **شَهْدَ:** ٿ. (ع). ماکي -- اَنگبين (ف) ظرف. تمام مٺو شيرين.

• **شَهْدَ آڱر:** ٿ. (ف. انگشت + ع. شهادت = شاهدي) هٿ جي پهرئين آڱر - ڏسڻي آڱر.

• **شُهداءُ:** ذ. (ع.شهيد جو جمع) شهيد جو جمع. شهيدَ.

• **شَهْدادپور:** اسم خاص. مير شهداد خان جو وسايل شهر -- ضلعي سانگهڙ ۾ تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شَهْدادڪوٽُ:** اسم خاص.ضلعي لاڙڪاڻي ۾ شهر. ديهه ۽ تعلقي جو نالو.

• **شُهْدو ج شُهْدا:** ذ. صفت. [ع] شهادت. "پوي مانَ قبول. شهدو شهيدن جو" (خان زئي)

• **شُهْدِيُ ج شُهْدِيُون:** ٿ. (هه. شهدا) لُنڍي ڪميني. "وهاري وطن ۾ شهدي ڪي مَ سڪايو" (شاهه).

• **شَهَرُ ج شَهَرَ:** ذ. (ع). قمري مهينو -- ماهه. (جيئن ته هلال ڏسي شهرت ڪجي ٿي تنهن ڪري اهو نالو رکيو ويو آهي). گهڻن ماڻهن جي گڏجي رهڻ جو هنڌ -- بستي -- ڳوٺ -- ڳامُ -- قصبو -- ٺٽو -- مدينو -- بلده _ نگر.

– **شَهَرَ آبادُ ڪَرڻُ:** شهر بڌڻ. وسائڻ.

– **شَهَرَ بَدَرُ ڪَرڻُ:** شهر نيڪالي ڏيڻ -- جلاوطن ڪرڻ.

– **شَهَرُتُو ج شَهَرُتُو:** ذ. صفت. شهر جو رهاڪو -- شهري.

– **شَهَرَ پَناهَ ج شَهَرَپَناهُون:** ٿ. شهر جي بچاءَ لاءِ چوڌاري ڏنل وڏو ڪوٽ.

– **شَهْرِ خَمُوْشان:** ذ. خاموشيءَ وارو هنڌ. قبرستان - مقام.

– **شَهَرِيُ ج شَهْرِيَ:** ذ. صفت. شهر جو -- شهر وارو. شهر ۾ رهندڙ -- شهر واسي -- نگرواسي. بدمعاش -- لُچو -- ڪُڏنگو.

– **شَهَرِيارُ ج شَهَرِيارَ:** ذ. شهر جو بزرگ -- شهر جو وڏو -- بادشاهه.

– **شَهْرِيْ بَنْدوبَسْتُ:** ذ. شهري انتظام -- شهر جو انتظام.

– **شَهَرِيَتَ ج شَهَرِيَتُونْ:** ٿ. شهر ۾ رهڻ جا قاعدا. شهر جا رهاڪو ۽ سندن عادتون. شهر جي باشنده هجڻ جي حالت. شهر جي آبادي.

• **شَهَرْبانُو:** اسم خاص. (ف). شهر جي اميرزادي -- شهر جي خاتون. شهر جي زينت. ايران جي بادشاهه يزدجرد جي ڌيءَ جو نالو. (جا ايران فتح ٿيڻ بعد حضرت امام حسين (ع) جي نڪاح ۾ آئي).

• **شُهْرَت ج شُهْرَتُونْ:** ٿ. (ع. شهرت > شَهر = ظاهر ٿيڻ) ڌوم ڌام -- اطلاع -- اشاعت -- ڦهلاءُ -- مشهوري -- اشتهار -- هُل - پڌرائي. ناماچاري ناموس - ڏاڪو -- نيڪ نامي -- هاڪ بدنامي -- گلا -- رُسوائي -- خواري - بي عزتي.

– **شُهْرَتْ ٿِيڻُ:** مشهوري ٿيڻ -- ناماچاري ٿيڻ. بدنامي ٿيڻ -- گلا ٿيڻ.

– **شُهْرو ج شُهْرا:** ذ. (ع. شُهْرَهْ = مشهوري) شُهرت -- مشهوري -- نالو -- ناموس - نيڪي - ناماچري.

– **شُهْرو آفاق:** صفت. سڄي جهان ۾ مشهور.

• **شَهْزادو ج شَهْزادا:** ذ. (ف. شاهْ = بادشاهه + زادَهْ = ڄڻيل) شاهه (بادشاهه) جو ڄڻيل -- بادشاهه جو پٽ بادشاهه زادو -- بادشاهي ٻارُ. شاهزادو. (ٿ. شَهْزادي ج شَهْزاديُون).

• **شَهْڪُ:** اسم خاص. (ف. شاهه حق) رِنْد بلوچن جي مشهور سردار جو نالو مير چاڪر جو والد.

• **شَهْڪَرُ ج شَهْڪَر (ت):** ذ. مڇيءَ جو هڪ قِسم -- مُڪَرُ.

• **شَهْڪَوْش:** ذ. (ف. شَهه - وڏو + گوش = ڪَن) جانور جو هڪ قسم -- ڪارن ڪَنن واري گدڙي - سياهه گوش -- ڦيڪاري. "شينهن شهه گوشن جي ٿي ڏور پوي ڏڏڪر".

• **شَهَلُ ج شَهَلَ:** ذ. ڇهل - ڇهَرُ -- ڇل -- مڪرُ. هُنَرُ -- فَن. راز ڪي ڪم جو هڪ اوزار - ديوار جي سڌائي لهڻ لاءِ اوزار.

– **شَهَلُ بازُ ج شَهَل بازَ:** ذ. صفت. هُنروارو -- مڪريلُ -- فن باز -- ٺڳ.

– **شَهْلِيُ ج شَهْلِيُونْ:** ٿ. شهل تي ٻهاريل اوڏڪي پٽ. اها اوڏڪي ديوار جا پيڙه ڪان چونيءَ تائين هڪجهڙي هجي. (ميلي جو ضد).

– **شَهْلِيُ ج شَهْلِيَ:** ذ صفت. حرفتي -- ٺڳ -- مڪارُ -- چالاڪ - شهلباز.

• **شَهْمالُ:** ٿ. چيٽ جا پويان ڏينهن. اوير ڏکڻ جي ڪُنڊَ.

• **شَهْمَڻُ (ت):** مصدر. شرمائڻ -- شرمجڻ -- ڦڪو ٿيڻ.

• **شَهْمِيْرَ:** اسم خاص. مرد جو نالو. هڪ پٽ جو نالو (ت).

• **شَهمينگُ ج شهمينگ (ڪ):** ذ. صفت. پريلُ -- پنلُ -- بڌلُ -- آلو ٿيلُ -- ترٿيل -- پسيل.

– **شَهْمينگُ ٿِيڻُ:** رت صاف ڳاڙهو ٿيڻ.

– **شهنائي ج شهنائيون:** ث. (ف). وڄائڻ جو هڪ ساز – شرنائي.

• **شهنشاهُ ج شهنشاهَ:** ذ. (ف. شهه = وڏو + شاه = بادشاهه) شاهن جو شاهه – وڏو بادشاهه جنهن جي ماتحت ٻيا بادشاهه هجن. سلطان – قيصر – خاقان – فغفور.

• **شهنشاهي ج شهنشاهيون:** ث. بادشاهي – سلطاني – تاجداري.

• **شهننگ ج شهننگ (ڪ):** ذ. ٻڪريءَ جو هڪ عضوو.

• **شهٽا (ڪ):** اسم خاص. ڪوهستان جي هڪ قبيلي جو نالو.

• **شهواڻي:** اسم خاص. تعلقي آبرڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شهواڻي:** اسم خاص. هڪ پاڙي يا ڪُٽنب جو نالو.

• **شهوت ج شهوتون:** ث. (ع. شهوت > خواهش ڪرڻ) خواهش – آرزو – شوق – ذوق – حرص – موهه – هوس. ٻڪ – اشتها. نفساني جذبو – خواهش جماع.

– **شهوت انگيز:** ذ. صفت. (ع. شهوت + ف. انگيز > انگيختن = ڪڙو ڪرڻ) شهوت يا نفساني خواهش کي اڀاريندڙ.

– **شهوت ٿيڻ:** جماع جي خواهش ٿيڻ.

– **شهوت پرست:** ذ. صفت. (ع. شهوت + پرست > پرستيدن = پوڄڻ) شهوتي – گهڻو جماع ڪندڙ – نفس پرست – عياش.

– **شهوتي ج شهوتي:** ذ. صفت. شهوت وارو – ڪامي – عياشي.

• **شهوت ج شهوتون:** ث. سنائي – صفائي. گهر ٻار هلائڻ جي ڄاڻ. سگهڙائي – سليقو.

– **شهوتُ ج شهوتَ:** ذ. صفت. سٺو – صاف. سگهڙ.

– **شهوتائتو ج شهوتائتا:** ذ. صفت. صفائي وارو – سنائي وارو. ناهوڪو – وڻندڙ – سگهڙ.

– **شهوتو ج شهوتا:** ذ. صفت. سٺو – صاف – صفائي وارو – وڻندڙ – پسنديءَ جهڙو – مزيدار.

• **شهود:** ذ. (ع. شهود > شاهد > شهد = اکين ڏٺي شاهدي ڏيڻ). حاضر ٿيڻ جي حالت – موجودگي. تصوف جي اصطلاح ۾ اهو درجو جو جنهن ۾ طالب هر موجود شيءِ ۾ عين الحق پسي ٿو. ڏيک – نظارو – ظاهرائي. (اسم خاص). شڪار جو گوجانور.

• **شهور:** ذ. (ع. شعور) شعور. لڄ – شرم – نيهه (ت).

• **شهول:** ث. وڻ جو هڪ قسم – گهوڙا وڻ.

• **شهونگ ج شهرنگ:** ذ. (ف. شهه = وڏو + ونگ = وڻ) وڏي ڪمان. دروازي مٿان سرن جو ونگ. ڪوهه جي ٿرَ ۾ رکيل ڪاٺ جو گول چڪرو – چڪ (ت).

• **شهوٽي:** اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شهيجا:** اسم خاص. مري بلوچن جي هڪ شاخ جو نالو.

• **شهيدُ ج شهيدَ:** ذ. صفت. (ع). شاهد – گواهي ڏيندڙ – گواهه. خدا جي راهه ۾ قربان ٿيل. قربان – فدا. (اسم خاص). تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **شهيد ٿيڻ:** حق جي راهه ۾ سر ڏيڻ. خدا ڪارڻ مرڻ. قتل ٿيڻ.

– **شهيد ڪرڻ:** قتل ڪرڻ.

• **شهيدن وارو:** اسم خاص. هڪ جبل جو نالو (ٿئن بارڻ جي الهندي ۾. هتي ڪي سيد شهيد ٿيا هئا).

• **شهيرُ ديرو:** اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شهينُ ج شهينَ (ت):** ذ. (ف. شاهين). باز جو هڪ قسم – پاڻيءَ جي پکين جو شڪار ڪندڙ – بحري باز. شاهين.

• **شڻائو ج شڻائا:** ذ. (سياڻو). ڦرڪڻي – ٽڙڪڻي – سياڻو – سيڻ.

• **شيءِ ج شيئون:** ث. (ع). وٿ – چيز – ٿول – ٿوڪ – جنس.

– **شيءِ ٻٽي:** ث. مال مڏي – سامان سٽو – مال متاع – وسلا واڙي – سامان اسباب.

– **شيءِ ٿيڻ:** ڪجهه وڏو ٿي پوڻ. پورائو يا مطلب ٿيڻ. هڪ لاءِ ڪافي هئڻ. ٻئي جي مرضي رکڻ يا عرض مڃڻ.

– **شيءِ شڪل ج شيءِ شڪليون:** ث. ڪاٻ شيءِ. شيءِ ٻٽي – مال مڏي – مال متاع – وسلا واڙي – اسباب سامان.

– **شيءِ ڪرڻ:** ڏٺڻ – ڏلهڻ. راضي ڪرڻ – ٻوسڻ. ٻسائي يا ٻجائي ڪرڻ.

• **شيتڪو ج شيتڪا:** ذ. سنهو – ڏگهو لڪڻ – ڇهو.

• **شيٽ ج شيٽون:** ث. ڇيٽ. عراق جي قديم شهر شيٽ جو اُئيل ڪپڙو – هڪ قسم جو گلڪاري وارو ڪپڙو جنهن مان عورتن جي پوشاڪ جا ڪپڙا ٺهن.

• **شيپاڪ ج شيپاڪون (ڪ):** ث. سنهو لڪڻ (جنهن سان ڪپهه ۽ ڏاس ٽتي ڪُٽي صاف ڪجي). ڳاڳيءَ جي ڪاٺي. لسي نيٽ وانگر.

• **شيخ:** اسم خاص. (ع). هڪ ذات جو نالو. (ٻن قسمن جا 1 – هندن مان مسلمان ٿيل 2 – ايران کان آيل).

• **شيخُ ج شيخَ:** ذ. (ع). پير – مرشد – بزرگ. عالم – فاضل – مذهبي علوم جو ڄاڻو. قاضي – مفتي – محدث – پوڙهو – ٻڍو – پيرمرد. نئو مسلم. خانقاهه جو سردار – سجاده نشين. تعلقي سيوهڻ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **شيخ الاسلام:** مذهب اسلام جو سڀ کان وڏو پيشوا – مفتي – وقت جو امام – مجتهد.

– **شيخ چلي:** ذ. صفت. مورک – بيوقوف – چريو. هڪ فرضي بيوقوف (جنهن جا قصا مشهور آهن).

• **شِيْخ ج شِيْخُونْ**: ث. (ف. سيخ = لوهي ڪِلي) لوهه جي ٿلهي تار -- لوهه جي لڙ -- ڪباب پچڻي.

– **شيخ تپائي ڏيڻ**: ڪنهن جي پنيان لاهي پاهي دشمني وجهڻ. ڏنب ڏيڻ. تڪليفون ڏيڻ. سزا ڏيڻ.

– **شِيْخ ٿِيَڻُ**: غصي ۾ اُبو ٿيڻ – تمام ڪاوڙجڻ. چڙهڻ – اُبرڻ -- ٽرا ڪڍڻ. مٿي اُڏامڻ – مٿي چڙهي وڃڻ.

– **شِيْخ تِي وَڃَڻُ**: غصي ۾ سيتجي وڃڻ -- اُبو ٿي وڃڻ -- تيز ٿي وڃڻ.

– **شِيْخ پچائڻ**: گوشت. ڪباب وغيره شيخ ۾ وجهڻ پچائڻ. گهڻي تڪليف سهڻ -- ڪشالا ڪرڻ -- سُور سهي ڏاڍو ٿي وڃڻ -- گُهرڻُ -- وَهڻُ.

– **شيخ ڪرڻ**: ڪنهن به حلال جانور يا پکيءَ جو گوشت شيخ ۾ وجهي پچائڻ.

– **شِيْخ ماس جِي پچائڻ**: پنهنجي جان تي تڪليف سهڻ -- بدن کي تڪيلف جي ڪري سڪائڻ. ڪنهن جانور يا پکيءَ جو گوشت شيخ ۾ وجهي پچائڻ.

• **شيخ اِبراهِيْمُ**: اسم خاص. لَس ٻيلي جي هڪ مشهور شاعر جو نالو.

• **شَيْخالُو**: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شَيْخاڻِي**: اسم خاص. تعلقي گهوڙنڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو. گورچاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو (ت).

• **شَيْخاڻِي**: اسم خاص. تعلقي ننڍي، تعلقي ٽنڊي باگي ۽ تعلقي هالا ۾ ديهه جو نالو.

• **شيخاڻي گهاڙي**: ث اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه ۽ يوري جو نالو.

• **شيخ پرڪي**: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ ديهه جو نالو. مشهور بزرگ جو نالو -- شيخ آچاري.

• **شيخ پُورُ**: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شيخ حَمَرُ**: اسم خاص. لَس ٻيلي جي هڪ مشهور شاعر جو نالو.

• **شيخڙو**: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شيخ فوجو**: اسم خاص. تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شيخ ڪِرِيو**: اسم خاص. لَس ٻيلي جي هڪ مشهور درويش جو نالو.

• **شَيْخِلو ج شَيْخِلا**: ذ. ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو. سڙه لاهڻ جي اُبي ڪاٺي. بدڪ جو هڪ قسم.

• **شيخِي ج شيخِيُونْ**: ث. (ف. شوخي = سختائي، وڏائي -- بزرگي -- مغروري -- هُوءِ -- دَمُ -- فخر -- مُرڪ -- ناز. ڊاڙ -- لَباڙ -- لاف -- بناڪ.

– **شيخي ڏيکارڻ**: وڏ ماڻهپي ڏيکارڻ. مرڪڻ -- فخر ڪرڻ.

– **شيخي هڻڻ**: دَم هڻڻ -- بناڪ هڻڻ -- پڏڻ.

• **شَيْدا ج شَيْدا**: ذ. صفت. (ف). عشق ۾ ٻڏَلُ -- عاشق -- مجنون. قربان -- گهوري -- صدقي -- فدا. مست -- چريو -- ديوانو -- مشتاق (عشق م).

– **شَيْدائِي ج شَيْدائِي**: صفت. عاشق ٿيندڙ -- عاشق -- مَفْتُون. قربان ٿيندڙ -- صدقو ٿيندڙ -- فدائي. شيدا.

• **شِيْدِيْ ج شِيْدِيْ**: ذ. (ع. سيدي = سائين) حبشي -- زنگي. (اسم خاص) سنڌ جي هڪ قبيلي جو نالو. (ث. شيدڻ -- شِيْدِيُون). اَٺ جو هڪ قسم -- گهنڊيدار وارن وارو اَٺ (ت). انب جو هڪ قسم (ڪ).

– **شيديائِي ج شِيْدِيائِيُونْ**: ث. شيديءَ جو مونث -- حبشڻ -- شيدڻ.

– **شِيْدِيْ ڪُڪُڙ (ت)**: ذ. گهنڊيدارن کنڀن وارو ڪُڪُڙ.

• **شيرُ ج شينهن**: ذ. (ف). جهنگ جو هڪ مشهور جانور -- شينهن -- اسد. (صفت). سورهيه -- سورمو. پهلوان -- طاقت وارو.

– **شيرُ ٿِيَڻُ**: همت وارو ٿيڻ -- بهادر ٿيڻ.

-- **شيرِخُدا**: ذ. خدا جو شينهن -- حضرت علي ڪرم الله وجهه جن جو لقب -- اسدالله

– **شيردِلْ**: ذ. صفت. شينهن جهڙي دل وارو -- بهادر -- سورهيه -- پهلوان.

– **شيرڪرڻ**: ڪنهن ماڻهوءَ کي چٺاءُ ڪري هوشيار ڪرڻ. بهادر ڪرڻ.

– **شيرْ مَرْدُ ج شيرْ مَرْدَ**: ذ. صفت. شينهن جهڙو طاقتور مرد -- شير مڙس. بهادر -- جوانمرد -- دلير.

– **شيرمَرْدي ج شيرمَرْدِيُونْ**: ث. جوانمردي -- دليري -- بهادري.

– **شيرْمُڙسُ ج شيرْمُڙسَ**: ذ. شير مرد.

– **شيرَلُ ج شيرَلَ**: ذ. صفت. (شير جو تصغير) ننڍو شير -- پيارو پهلوان.

• **شِيْرُ**: ذ. (ف). کِيرُ. حيوانن ۽ عورتن جي ٿڃن مان نڪرندڙ سفيد پاڻيٺ. ڪاٺ جو بورو (ڪ). وڏو ڪوڙ.

– **شِيْرُ پِياز**: ذ. بصرن. دال وغيره مان تيار ڪيل ڪڙهي.

– **شِيْرُ پِياز پڌرو ڪرڻ**: ڪنهن جا ڳُجهه ظاهر ڪرڻ -- سڀ عيب اُگهاڙڻ.

– **شيرُخوار**: ذ. صفت. کير پياڪ -- ٻالڪ -- معصوم -- ٻار.

– **شيرُدانُ ج شيرُ دانَ**: ذ. کير جو ٿانءُ. کير ڏيندڙ ساهواري جي بدن جو هڪ عضوو. جنهن ۾ کير رهي -- منڍي ماني -- مالپڙو -- شير مال.

– **شيرُ شَڪَرُ ج شيرُ شَڪَرَ**: ذ. کير کنڊ -- مٺا موچارا. گهرو -- هريل مريل. همدم -- جاني يار.

– **شيرُ شَڪَرُ ٿِيَڻُ**: کير کنڊ ٿي.

– **شيرمادَرُ**: ذ. ماءُ جو کير. حلال -- جائز -- رَوا.

– **شيرُ مال ج شيرُ مالَ**: ذ. صفت. کير. ميدي ۽ کنڊ مان ٺهيل مني ماني -- مال پڙو.

– **شيرُ گَرمُ ج شيرُ گَرمَ**: ذ. اڌ گرم -- نَهُنْ سوسڙو -- ٿورو ڪوسو -- سَنهُندو.

– **شيرڻي ج شيرڻِيُونْ**: ث. کير مان رڌل رٻ -- ڦيرڻي -- کيرڻي. لائي (جانورن جي لائي).

- **شيرا**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **شِيْرازُ**: اسم خاص. (ف). ايران جي هڪ مشهور شهر جو نالو (جتي جا ٻه وڏا شاعر سعدي ۽ حافظ).
- **شِيْرازو ج شِيرازا**: ذ (فہ شيرازه) رنگين يا سفيد پٽي، جا ڪتاب جي جلد کي مضبوط ڪرڻ ۽ خوبصورتيءَ لاءِ هڻبي وجي. انتظام — سلسلہ. بندش.

— **شيرازهْ بَنْدِيْ ج شِيْرازهْ بَنْدِيُونْ**: ٿ (فہ شيرازه + بندي > بستن = ٻڌڻ) جِلد بندي — جُزبَندِيْ — ڪتاب جي سلاٽي. اتحاد — اتفاق — ٻڌي.

— **شِيْرازو ٽٽڻُ**: جِلدَ جي سلاٽي ٽٽڻ. انتظام نہ رهڻ.

- **شِيْرازِيْ**: ذ. صفت. شيراز شهر جو. (اسم خاص) سنڌ جي ساداتن جو هڪ قبيلو (ذ). ڪبوتر جو هڪ قسم — ڳاڙهي ۽ اڇي رنگ جو ڪبوتَر — پاريل.
- **شِيْران**: اسم خاص. تعلقي ڪنڌڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شِيْرانْ پورْ**: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شِيْرانِيْ**: اسم خاص. مري بلوچن جو هڪ قبيلو بلوچستان جي پناڻن جو وڏو قبيلو جنهن جون پنج شاخون.
- **شير خانُ**: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شيرُشاهُ**: اسم خاص. جيمس آباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شيرِ ڳَـرّهُ**: اسم خاص. تعلقي ڪنڌ ڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شِيروُ ج شِيرا**: ذ. صفت. اجين اکين وارو — نيرين اکين وارو — ٻليءَ جهڙين اکين وارو — ساين اکين وارو. چڊن سنهڙن ڏندن وارو (ڪ). (ذ). مٺائيءَ جو هڪ قِسم — سيرو — حلوو (ل).
- **شيرُوُ**: اسم خاص. نالو ماڻهوءَ جو. (مخفف شير محمد. شير خان وغيره جو).
- **شيرواهُ**: اسم خاص. تعلقي ٺل ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **شِيرِيْ ج شِيرِيُونْ**: ٿ (فہ "شيرين" جو مخفف) ميٺاج — ميٺ — رَس. سواد — لذت — ذائقو — چشڪو. شيريني.

— **شِيرِيْ بيْرِيْ ڪَرڻُ (ت)**: مفت جو مال کائڻ. رشوت وٺڻ. اٽڪل سان مال هٿ ڪرڻ. عيش ڪرڻ.

- **شيرِيْن**: ذ. صفت. (ف). مٺو — مٺاڻ وارو — شيريءَ وارو. لذت وارو. لذيذ —(اَسم خاص). فرهاد جي مشهور معشوق جو نالو.

— **شِيْرِيْنَ دَهانِيْ**: ذ. صفت (ف. شيرين + دهاني > دهن = وات) مٺي وات وارو — مٺو ڳالهائيندڙ.

— **شِيْرِيْن زَبانْ**: ذ. صفت (فہ شيرين + زبان + جڀ) زبان جو مٺو — مٺ ڳالهائو — خوش گفتار — خوش آواز — سُرِيلو. ملڻو — خليق — ڪل مَک — خوش آور.

— **شِيْرِيْنِي ج شِيْرِيْنِيُونْ**: ٿ مٺاڻ — مٺائي — حلاوت سواد — مزو — ذائقو — چشڪو.

- **شِيْرِي جيْ رَڱُ**: اسم خاص. هڪ لڪ جو نالو (کير ٿر جبل ۾).
- **شِيْشا ڪارِيْ**: اسم خاص. سنڌو ندي جي سمنڊ ۾ چوڙ واري هڪ ٻوري جو نالو.
- **شِيْشِڪانِيْ ج شِيْشِڪانِيُونْ (ڪ)**: ٿ. (ف. شش ڪاني) بندوق جو هڪ قسم — ٽالپورن جي سنڌي رائفل (جيڪا حيدرآباد جا لوهار ٺاهيندا هئا).
- **شِيْشَمُ ج شِيْشَمَ**: ذ. (سن. سيشم) ڪاٺ جو هڪ قسم — ٽالهيءَ جي وڻ جي ڪٺ — ڪاري ڪاٺي.
- **شيشناگُ ج شيشناگَ**: ذ. (سن). ناڳن جو راجا. منڊڻو — ممڻو سپ — نانگ — سپ — بلا — اژدها. (هندڪي خيال موجب شيش نانگ جا هزار ڦڻ آهن. جنهن تي وشنو سمهي ٿو ۽ هڪ تي زمين بيٺي آهي).
- **شِيْشوُ ج شِيْشا**: ذ. (ف. شيشه = ڪاٺ، ڪانچ — ڪاچ — ڪاٺو. شيشي مان ٺهيل ٻاٽلي — بوتل. آئينو — درسني — آرسي — آهري — ٽڪ.

— **شِيْشائُونْ ج شِيْشائان**: ذ. صفت. شيشي وارو — ڪانچ وارو — آرسي وارو.

— **شِيْشوْ باشوْ ج شِيْشاباشا**: صفت. نازڪ مون — نازڪ — پرندڙ.

— **شِيْشگَرُ ج شِيْشگَرَ**: ذ. صفت. شيشي جو ڪاريگر — شيشي مان سامان ٺاهيندڙ — شيشو ٺاهيندڙ.

— **شِيْشُ محَلُ ج شِيْشُ محَلَ**: ذ. صفت. شيشي جو محل — شفاف يا اوجل محلات — عاليشان سهڻي عمارت جا شيشن سان سينگاريل هجي.

— **شِيْشِيْ ج شِيْشِيُونْ**: ٿ. ننڍو شيشو — ننڍي بوتل — بوتل.

— **شِيْشِيْ سُنْگهائڻُ**: بي هوشيءَ جي دوا سنگهائڻ. بي هوش ڪرڻ — نستو ڪرڻ — مرده ڪرڻ.

- **شيشي**: باز ۽ (ٻئي ٻکي) جي ٻچ جي مٿان ٻنيءَ تي وڌ جهڙي هڪ اڇي بوٽيڙي هڏي جنهن ۾ باز چنهنب هڻندو تہ تيل نڪرندو جنهن سان پنهنجي کنڀن جي مالش ڪندو.

— **شيشي ڀلڻُ**: باز جي ٻنيءَ واري شيشي مان چنهنب ٻوڙي پرسوٺڻ ۽ مالش ڪرڻ.

- **شَيْطانُ ج شَيْطانَ**: ذ. (ع) مخالفت ڪندڙ — نافرمان — سرڪش — باغي — خبيث — بدڪار — پليد. سڌي رستي کان ٿڪيل — گمراه — اوجهڙ — بدراه. شرير — لچ — فسادي — فتنہ انگيز — فتنہ پرداز. متڪبّر — هٺيلو — ضدي. (اسم خاص). هڪ ملائڪ. جو حضرت آدم عليه السلام کي سجدي نہ ڪرڻ سبب بهشت مان هڪاليو ويو هو — ابليس — عزازيل — خناس — (ذ). غصو — غضب — ڏمر. جهڳڙو — فساد.

– **شَيْطانُ اڀَڻُ**: ڪاوڙ اچڻ - غصي اچڻ. خواب ۾ ڏڙ بوڻ.

– **شَيْطانُ ٿِيَڻُ**: فسادي ٿيڻ - ڏنگئي ٿيڻ - لچ ٿيڻ - بدمعاش ٿيڻ. حرڪتي ٿيڻ.

– **شَيْطانَ جا ڪَنَ ڪَپَڻُ**: حرڪت بازي ۾ شيطان کي شڪست ڏيڻ - شيطاني ڪمن ۾ گوءِ کڻڻ.

– **شَيْطانْپائِي ج شَيْطانْپائِيُونْ**: شيطان جهڙو ڪم - خراب ڪم - لچائي - حرڪت. فساد - دنگو - شيطان گيري.

– **شَيْطانجَڻُ**: مصدر. شيطان اچڻ - شيطان جي قبضي ۾ ڦاسڻ.

– **شَيْطانَ جُوِيلوُ**: ذ. اوڳ جو هڪ قسم - ٻوڙ ڦوڙ سيڙو. ڪميڻو ماڻهو - فسادي.

– **شيطان جو تُنو (ت)**: ذ. جهنگلي وڻن ۾ پيدا ٿيندڙ سفيد آني جيڏي هڪ قسم جي ڪُتري شئي.

– **شَيْطانُ چَڙهَڻُ**: غصو چڙهڻ - ڪاوڙ چڙهڻ - ضد چڙهڻ.

– **شَيْطانُڪوُ ج شَيْطانُڪا**: ذ. صفت. شيطان جو - شيطاني.

– **شَيطانِي ج شَيطانِيُونْ**: ث. شيطان جهڙو ڪم - حرڪت - لچائي. بدمعاشي. فساد. خراب ڪم. ج شَيْطانِيُ؛ ذ. صفت. شيطان جو - شيطانڪو - ڏاناسرو.

– **شَيْطانِي حَرڪتُ ج شَيْطانِي حَرڪتُونْ**: ث. شيطان جهڙي حرڪت - خراب حرڪت - ناگوار حرڪت - شرارت - لچائي.

– **شِيطانِي لَشْڪَر ج شَيْطانِي لَشْڪَرَ**: ذ. شرير ٻارن جو ميڙ - لچا ٻار - حرڪتي ٻار.

– **شَيطانِي وَسْوسا**: ذ. خراب خيال - اجايا خيال - وهم.

– **شَيْطَنَتْ ج شَيْطَنَتُونْ**: ث. شرارت - لچائي - حرڪت. سرڪشي - مخالفت - نافرماني. فِتنو - فساد - بدڪاري.

• **شِيعو ج شِيعا**: ذ. (ع). مسلمانن جي هڪ فرقي جو قسم.

• **شِيڪارو ج شِيڪارا**: ذ. (سن. شوش = ساه کڻڻ) ٿڌو ساه - شوڪارو - سڏڪو.

– **شِيڪارو ڀَرَڻُ**: ٿڌو ساه ڀرڻ - شوڪارو ڀرڻ.

• **شِيڪارو ج شِيڪارا (ت)**: ذ. نر هرڻ. وڏن سڱن وارو هرڻ.

• **شِيڪَرُ ج شِيڪَرَ (ڪ)**: ذ. ڪچيءَ پيش مان وِنيلَ رسو (جنهن سان پيش جا ڦڙها جوڙيل وڻان ٻوٽي گول لڙهو پڌن).

• **شِيڪلوُ ج شِيڪلا**: ذ. (سن. شريد = سڙه + ڪاشٽ = ڪاٺي) بيڙيءَ جو ڪوهو - شيخلو.

• **شيڪَڻ ج شيڪَڻيُون (ڪ)**: ث. ڏاس جي ٺهيل سهڻي فراسي (جا جنڊ جي هيٺان رکي اٿو پيهبو آهي ۽ پوءِ جنڊ ڪٽي اٿو انهيءَ فراسيءَ ۾ ويڙهي اٽيئي چڏبو آهي وقت ضرورت جي وري اٿو ٿورو گهٽو ڪڍي وري اٽيئي ويڙهي ڇڏبو آهي).

• **شيڪَڻُ**: مصدر. خار يا ڪاوڙ ۾ ڏند پيڙن. ٻهسڻ - وهسڻ - ڏند ڪڍي ڪلڻ.

– **شِيڪ ج شِيڪونْ**: ث. ڏندن ڪڍڻ جي حالت. چڙ - ڪاوڙ. ماڻو - لاڏ - ناز - نخرو (ت).

– **شِيڪجَڻُ**: مصدر. ڏند ڪڍڻ. سيٽجڻ - ڪاوڙجڻ.

– **شِيڪَر ج شيڪَرونْ**: ث. اجائي وڏائي - شيڪ - ڪاوڙ - غصو.

– **شِيڪَرجَڻُ (ل)**: مصدر. ڪاوڙجڻ - غصو ڪرڻ. ڏند ڪڍڻ.

– **شِيڪو ج شيڪا (ل)**: ذ. نفرت - ڪراهت. ماڻو - لاڏ - نخرو. (ت) جوش - ڪاوڙ - غصو (ت). اجايو ضد. بيفائدو هٺ.

– **شِيڪو جهَلَڻُ**: سڪڻي وڏائي ڪرڻ - اجائي سيٺ ڪرڻ.

– **شِيڪو چڏَڻُ**: وڏ ماڻهپائي ڦٽي ڪرڻ - غرور ۽ آڪڙ ڇڏڻ - نياز نئڙت اختيار ڪرڻ.

– **شِيڪو ڪَرَڻُ**: آڪڙ ڪرڻ. حجاب ڪرڻ - لڄ ڪرڻ - شرم ڪرڻ - پاسو ڪرڻ. ڪاوڙجڻ - رسڻ. نخرو ڪرڻ - لاڏ ڪرڻ - ناز ڪرڻ.

– **شِيڪِيلُ ج شِيڪِيلَ**: ذ. صفت. شڪ ڪندڙ. پاسو ڪندڙ - ڪنارو ڪندڙ. خوشي ڪندڙ. ضدي - هٺيلو.

• **شيڪَڻُ (ڪ)**: مصدر. چيرڻ - ڏار ڪرڻ - ڦاڙڻ.

• **شَيْلُ ج شَيْلَ**: ذ. (ع. سير - وڃڻ) سير.

– **شَيل شڪارُ ج شَيل شڪارَ**: گهمڻ ڦرڻ ان سان گڏ شڪار.

– **شَيْلُ گاهُ ج شَيْلُ گاهَ**: ذ. سير جي جاءِ - گهمڻ جو هنڌ.

• **شِيمَڪَ ج شِيمَڪَ (ڪ - ت)**: ذ. گهوڙن جي بيماريءَ جو قسم گهوڙي جي منهن جو عارضو ۽ ڏڪڻي - ڪمري (جيئن انسان کي تپ. مينهن کي سيڙهاني ۽ گهوڙي کي شيمڪ).

• **شِينُ**: (ع. ف. سن). عربي. فارسي ۽ سنڌيءَ جي "ش" اکر جو اُچار.

• **شِينُ**: ذ. (ف). شور - غوغا - فرياد - زاري.

• **شِينَ مَلوُڪي ج شِينَ مَلوُڪيُونْ**: ث. سينڌ ملوڪي. عورتن جي خوش خير و عافيت جو اصطلاح.

• **شِينا**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **شِينبَ ج شِينبُونْ (ڪ)**: ث. ڪنري - ريڙ - وٽ - چيپ - ڏند - ليهه (ڪپڙي جي).

• **شِينڪارَ ج شِينڪارونْ (ڪ)**: ث. چيري ڪڍيل شي. ڦڙهي مان چيري ڪڍيل تندون جن مان واڻ يا تڏا ٺاهجن.

• **شِينڪَرجَڻُ**: مصدر. ڪاوڙجڻ - ڏمرجڻ.

• **شِينڪَڻُ (ڪ)**: مصدر. چيرڻ - ڏار ڪرڻ - ڦاڙڻ - ڦوڙڻ.

• **شِينهڙا (ت)**: اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **شِينهڙُ ج شِينهڙا (ت)**: ذ. درياه جي مڇيءَ جو قسم. (اسم خاص). نالو ماڻهوءَ جو.

• **شِينهَنُ ج شِينهَن**: ذ. (سن. سنهَ = شينهن) هڪ مشهور جهنگلي جانور جو نالو – جانورن جو بادشاهه – شير – ببر – ڪيهر – چيتو – راڳهه. (ث. شينهڻ ج شينهڻيون). (صفت). بهادر – سورهيه – پهلوان "شير مرس". لڪ جو نالو. (اسم خاص). نالو ماڻهوءَ جو.

– **شِينهَنُ جي ڳن ۾ هٿُ**: تمام ڏکيو ڪم. گهڻي مشڪلات ۾ هئڻ.

– **شِينهَنُ ڳلهي چڙهڻُ**: ڪنهن مشڪل ڪم جو سر ٿيڻ. نياڻيءَ جو پرڻجي وڃڻ. ٻي اونو يا سُکي ٿيڻ.

• **شِينهَنُ ٻڪري**: ٻاراڻي راند جو هڪ قسم.

– **شِينهَنُ ٻَپي رانِد**: ث. ٻارن جي راند جو قسم. شينهن ٻڪري.

• **شِينهَنُ نرُ**: اسم خاص. هڪ ڳوٺ جو نالو. جو اسٽيشن دوڙ ضلع نواب شاهه کان ويهن ڪوهن تي اوير طرف پٽن ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو (جتي مائي لاڏان ڏاهري. مشهور دلير عورت رهندي هئي. سن ١٩٥٠ع بعد وفات ڪيائين. مولانا ابوالحسن ڏاهريءَ جي ماسات جي ڌوهٽي هئي. پير پاڳاري جي جماعت مان هئي.

• **شِينهَنُ ويڙهه**: اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **شِينهِڻ ج شِينهڻيون (ت)**: ث. باز جو هڪ قسم (ٻن قسمن جو. اڇو ۽ ڪارو). شينهن جي مادي – شيرڻي.

• **شِيني ج شِينيون**: ث (ف. سيني = خونچو) ڪاڌي جي وڏي ٿالهي – خونچو.

• **شيوا ج شيوائون**: ث. (سن. سيوا = ٽهل ٽڪور) خدمت – چاڪري – ٽهل ٽڪور – نوڪري – حاضري. عبادت – پوڄا – اُپاسنا – بندگي. عزت – تسبيح – تعظيم.

– **شيواڌلُ**: ذ. عام خلق جي شيوا يا خدمت ڪرڻ لاءِ ٽولي.

– **شيواڌري ج شيواڌري**: ذ. صفت. خدمتگار – ڪم ڪندڙ – ٽهليو – خادم – نوڪر – چاڪر. عابد – بندگي ڪندڙ.

– **شيواستانُ ج شيواستان**: ذ. عبادت گاهه – ڏيوري – ٺڪاڻو – ديول.

– **شيوڪ ج شيوڪ**: ذ. صفت. شيوا ڪندڙ – خدمت گار – خادم – چاڪر – ٽهليو. عبادتي – عابد – ٻندو – پوڄاري. مريد.

• **شِيُولُو ج شِيُولا**: ذ صفت. ساين اکين وارو – شيرو. (ث شيولي ج شيوليون).

• **شيوَنُ**: ذ. (ف). آواز. آهه – پڪار – ماتم – واويلا – فرياد – روڄ – پٽڪو – نالہ – نوحہ. رنج – ڏک – صدمو.

• **شيوڙ ج شيوا**: ذ. (ف. شيوه = طريقو) ناز – انگل – ڪرشمو – لڇڻ – ادب – انداز. هيئر – چال – ريت – رواج – ٻَر. دستور – ڍنگ – ٻاز – وڃه – ڍؤل – نمونو.

• **شِيُوَ هاڪ ج شِيُوَ هاڪ (ل)**: ذ. سنهو لڪڻ – چهبڪ – چابڪ – چابڪ.

• **شِيُهوُ ج شِيُها**: ذ. (سن. سيَسَم = سيهو) ڌاتوءَ جو هڪ قسم – سرب.

• **شِيُهي**: اسم خاص. هڪ قوم جو نالو (ايران ۽ مڪران ۾).

• **شيڱرُ ج شيڱرَ**: ذ. (انگ). حصو – ڀتي – ونڊ – ورڇ – تقسيم.

ص

• **ص:** ذ. (ع). عربيءَ جو چوڏهون، فارسي جو سترهون، ۽ سنڌيءَ جو ٽيهون اکر - ابجد جي حساب ۾ عدد ٩٠.

• **صاب:** ظرف. (ع. صاب = نشاني تي لڳڻ) قبول - پسند. سجايو. پورو - ٺڪاڻي تي.

— **صاب پوڻُ:** قبول پوڻ. سجايو ٿيڻ. "سوئي صاب پيوم، جو هن اڄاڻنديءَ اوريو".

— **صاب وجهڻُ:** صاب ڪرڻ. قبول ڪرڻ. سجايو ڪرڻ.

• **صابرَ ج صابرَ:** ذ. صفت. (ع. صابر > صَبر. پاڻ کي روڪڻ) صبر ڪندڙ - صبر وارو. ڪنهن تڪليف اچڻ تي ماٺ ڪندڙ. بردبار. رضا تي راضي رهندڙ (اسم خاص). حضرت ايوب عليه السلام جو لقب. امام حسين (ع) جو لقب.

— **صابرِيُ ج صابريُ:** ذ. صفت. صبر وارو "رهيا اٿيئي رات. صبح ويندي، صابري". (شاهہ).

— **صابرِينُ ج صابرِين:** ذ. صفت. صابر - صبر ڪندڙ - ماڻهو.

• **صابُڻ ج صابڻ:** ذ. ڪارسودا، ميدي، تيل وغيره مان ٺهيل ڪپڙن ڌوئڻ جو مصالح

• **ساچيڙلا ج ساچيڙلا:** ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم. (دالچيني جهڙا، رنگ بوءِ ۽ لذت وارو).

• **صاحبُ ج صاحبَ:** ذ. (ع. صحب = هن صحبت رکي) يار - دوست - ساٿي - سنگتي - صحبتي. سائين - مالڪ - آقا. والي - حاڪم. تعظيم طور ڪم ايندڙ هڪ لقب - حضرت - جناب - حضور. "صاحب علم. صاحب اخلاق وغيره". سڀني جو سائين - خدا. "ساراهيان سچو ڌڻي جو صاحب رب ستار".

— **صاحب اِختيارُ:** ذ. صفت. (ع. صاحب + اختيار) اختيار وارو - بااختيار. خود مختار - مرضيءَ جو مالڪ - صاحب حڪومت. حاڪم.

— **صاحب تختُ:** ذ. صفت. (ع. صاحب + ف. تخت). تخت جو ڌڻي - تخت جو مالڪ. گاديءَ ڌڻي - گادي نشين - تاجدار.

— **صاحب تدبيرُ:** ذ. صفت. (ع. صاحب + تدبير = حد سوچڻ) اٽڪل وارو - تجربي ڪار - هوشيار. مدبر.

— **صاحب تميزُ:** ذ. صفت. (ع. صاحب + تميز > ميز + جدا ڪرڻ) هوش ۽ عقل وارو - دانا - سمجهو - سڄاڻ. دانشمند - ڄاڻو - سگهڙ.

— **صاحب حيثيتُ:** ذ. صفت. (ع. صاحب + حيثيت > حيث = جنهن جاءِ تي) شاهوڪار - دولت مند. عزت وارو.

— **صاحب دلُ:** ذ. صفت. (ع. صاحب + ف. دل) دل وارو. خدا شناس - ولي - عارف. ڪرامت وارو. پرهيزگار - پارسا - متقي.

— **صاحب ذوقُ:** ذ. صفت. (ع. صاحب + ذوق > ذاق = مزو وٺڻ) ذوق وارو - شوقين. عاشق مزاج.

— **صاحب رازُ ج صاحب رازَ:** ذ. صفت. (ع. صاحب + ف. راز = ڳجهہ) همراز - رازدار - محرم. دمساز - ڀيدي.

— **صاحب زادوُ ج صاحب زادا:** ذ. (ع. صاحب + ف. زاده > زائيدن = ڄڻڻ. ڄمڻ) اميرزادو - رئيس جو ٻار. اشراف جو ٻار - عزت واري جو پٽ. پٽ - فرزند. (ث. صاحبزادي ج صاحبزاديون).

— **صاحب سليقهُ:** ذ. صفت. (ع. صاحب + سليقه = روش) سياڻو - تميز وارو - عاقل - هنر وارو - سگهڙ.

— **صاحب فراشُ ج صاحب فراشَ:** ذ. صفت. (ع. صاحب + فراش > فَرش = پکيڙڻ) بستري تان اٿي نہ سگهندڙ بيمار.

— **صاحب قدرتُ:** ذ. صفت. (ع. صاحب + قدرت = سگهہ) قدرت وارو - قدرت جو مالڪ.

— **صاحب ڪمالُ ج صاحب ڪمالَ:** ذ صفت (ع. صاحب + ڪمال > ڪمل - پورو ٿيڻ) ڪمال وارو - ڪمال کي پهتل - ڪامل. ڪماليت جو مالڪ

— **صاحب نصيبُ:** ذ. صفت. نصيب وارو - سڀاڳو - ڀاڳوان - بختاور.

— **صاحباڻو ج صاحباڻا:** ذ صفت. آبرو وارو - مانائتو - عزت ڀريو. خوش پوشاڪ

— **صاحبلوڪ ج صاحبلوڪ:** ذ. صفت. يورپي - فرنگي. (ڦ). يورپي آفيسرن جو عام خطاب.

— **صاحبيُ ج صاحبيون:** ث. حڪومت - سلطنت - بادشاهي. اميري دور.

— **صاحبي ڪرڻُ:** حڪومت ڪرڻ - حڪم هلائڻ - بادشاهي ڪرڻ. قاعدي ۾ رکڻ - وس رکڻ.

— **صاحب جي صاحبي:** حاڪم جي حڪومت. قادر جي قدرت.

— **صاحبي هلائڻُ:** حڪومت هلائڻ - حڪومت ڪرڻ. دڙٻائڻ - زور هلائڻ.

• **صادُ:** ذ. (ع) حرف صاد (ص) جو تلفظ. منظور ڪرڻ جي نشاني. قرآن شريف جي اٺتيهين سورة جو نالو.

— **صادُ ڪرڻ:** تصديق ڪرڻ - منظور ڪرڻ - صحيح وجهڻ - صحيح طور صاد لکڻ.

• **صادرُ:** صفت. (ع. صادر > صدر = جاري ٿيڻ) نڪرندڙ - ٻاهر اچڻ وارو - ڪنهن هنڌان ٻاهر نڪرڻ وارو. موڪلئيندڙ. جاري ٿيندڙ.

– **صادرُ ٿيڻُ**: جاري ٿيڻ – نافذ ٿيڻ. واقع ٿيڻ. پيش اچڻ. پهچڻ – نازل ٿيڻ.

– **صادرُ ڪرڻُ**: جاري ڪرڻ – نافذ ڪرڻ. ڪو حڪم يا فرمان پاس ڪرڻ.

• **صادِقُ ج صادِقَ**: ذ. صفت. (ع. صادق > صدق = سچ ڳالهائڻ) سچو – سچار – راست گو – ست وارو. ايماندار – سپتيو. وفادار.

– **صادِقُ اچڻُ**: ٺيڪ ٿيڻ – درست ٿيڻ. عائد ٿيڻ.

– **صادِقُ الاعْتقادُ ج صادِقُ الاعْتقادَ**: ذ. صفت. (ع. صادق + اعتقاد > عقد = ڳنڍڻ، ٻڌڻ) سچي اعتقاد وارو.

– **صادِقُ الْقوْلُ ج صادِقُ الْقوْلَ**: ذ. صفت. (ع. صادق + قول > قال = هن ڳالهايو) ڳالهه جو سچو. وفادار.

• **صافُ ج صافَ**: ذ. صفت. (ع. صاف > صفا > صفو = مزُ لهڻُ – صفا ٿيڻ) کرو – خالص – نج – بنا ملاوٽ – نبار. اڇو اُجرو – چٽو – بي داغ – بي عيب – بي گناهه.

– **صافُ بَڳوُ ج صافُ بَڳا**: ذ. ڊڳي جو هڪ قسم – سفيد رنگ جو ڏاند.

– **صافُ جَوابُ ج صافُ جوابَ**: ذ. (ع. صاف + جواب) ڪٽو جواب – انڪار – ناڪار.

– **صافُ جَوابُ ڏيڻُ**: بالڪل انڪار ڪرڻ. نهڪر ڪرڻ.

– **صافُ دِلِ ج صافُ دِلِ**: ذ. صفت. (ع. صاف + ف. دل) دل جو اڇو. ايماندار. کرو.

– **صافُ دِلِي ج صافُ دِليُون**: ث. صداقت – راستي – سچائي. نيت خلوصي – اخلاص.

– **صافُ رَهڻُ**: پاڪ رهڻ. اوجل رهڻ. ايمانداريءَ سان رهڻ.

– **صافُ صافُ**: صفت. ظرف. کلم کلا – کليو کلايو – اعلانيه. ظاهر ظهور. سنئون سڌو.

– **صافُ صافُ ٻڌائڻُ**: کليو کلايو ٻڌائڻ. سنئين سڌي ۽ سچي ڳالهه ٻڌائڻ. فيصلا ڪن ڳالهه ٻڌائڻ.

– **صافُ صافُ چوڻُ**: کليو کلايو چوڻ. کري ڳالهه چوڻ. سچ چوڻ.

– **صافُ صَفائِي ج صافُ صَفائيُونُ**: ث. اجائي اجرائي. ڪنهن ڳالهه جي ڇنڊ ڇاڻ. آخري فيصلو.

– **صافُ ڪرڻُ**: مير ڪڍڻ – ڌوئڻ. ڇنڊڻ – ڦوڪڻ. مانجڻ – مَلڻ – مهٽڻ. ٻهارڻ (اصطلاح) صفائي ڪري ڇڏڻ. برباد ڪرڻ.

– **صافُ ڪَري ڇڏڻُ**: مانجهڻ. ٻهاري ڇڏڻ – جهنگ ڪپي ميدان ڪرڻ – چٽ ڪرڻ – اجاڙڻ.

– **صافِي ج صافِيُ**: صفت. صاف ڪيل. باقي بچيل – رهيل – رهت ڪيل. باقيات.

– **صافي ج صافِيُون**: ث. چانئن جو ڪپڙو – صافو. سلفي ڇڪڻ لاءِ ڪپڙو. هڪ سچيءَ جو قسم. ٻارداني ڪان سواءِ مال جي تور. بچت – بچيل – باقيات. صفائي.

– **صافِي ڏيڻُ**: ڏاڙهي جي وارن کي پاڪيءَ سان صاف ڪرڻ – ڏاڙهي ڪوڙڻ.

– **صافِي صافُ ج صافِي صافَ**: صفت. بالڪل سُنو – بالڪل نج لٽ پٽ (ليکو).

– **صافِي نَفعوُ ج صافِي نَفعا**: ذ. خرچ پکي لٿي باقي فائدو.

• **صافوُ ج صافا**: ذ. ٿاڌل يا پنگ وغيره ڇاڻڻ لاءِ ڪپڙي جو ٽڪر. ديگ يا ديگڙي مٿان ڏيڻ جو ڪپڙو. حجام جو پاڪي وغيره صاف ڪرڻ جو ڪپڙو – هڪ ڪپڙي جو نالو (جو پنجاب ۾ خاص پٽڪي لاءِ تيار ٿئي) مٿي تي ٻڌڻ جو ڪپڙو – پٽڪو – پڳڙي – پڳ.

– **صافوُ سَڪڻُ نَه ڏيڻُ**: گهڻي وٿي نه وجهڻ.

• **صالِحُ ج صالِحَ**: ذ. صفت. (ع. صالح > صَلَحَ = چڱو ٿيڻ) سُٺن لَڇڻَن وارو – نيڪ. نيڪ بخت – سڀاڳو. چڱيوان – فرمانبردار. پارسا – پرهيزگار – مُتقي. (اسم خاص). هڪ پيغمبر جو نالو.

• **صانِعُ ج صانِعَ**: ذ. صفت. (ع. صانع > صَنَعَ = ٺاهڻ) ڪاريگر – ٺاهيندڙ. ڪاريگري ڪندڙ. پيدا ڪندڙ. خالق.

– **صانِعِ حَقِيقِيُ**: ذ. صفت. (ع. صانع + حقيقي > حق = صحيح هئڻ) اصلي ڪاريگر. خالق. (اسم خاص) خدا تعاليٰ.

– **صانِعِ قُدْرَتْ**: ذ. صفت. (ع. صانع + قدرت > قدر = لائق ٿيڻ) قدرت جو ٺاهيندڙ. مخلوق کي پيدا ڪرڻ وارو – خدا تعاليٰ – الله پاڪ.

– **صانِعِ مُطْلَقْ**: ذ. (ع. صانع + مطلق > طَلَقَ = آزاد هئڻ) صنعت ۾ ڪنهن جو به محتاج نه ٿيندڙ ڪاريگر – خدا تعاليٰ.

• **صاهَرا**: ذ. (ع. صهر) جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ. گهوٽ لاءِ ڪنوارجا ۽ ڪنوار لاءِ گهوٽ جا مائٽ – ساهريجا.

• **صائِبُ**: ذ. صفت. (ع. صائب > صوبَ = پڄڻ – ٺهڪڻ) پهچندڙ. درست – ٺيڪ.

• **صائِمُ**: ذ. صفت. (ع. صائم > صوم = رڪجڻ روزو رکڻ) روزو رکندڙ – روزه دار.

– **صائِمُ الدَّهْر**: صفت. (ع. صائم + دهر = وقت) هميشه روزه رکندڙ.

• **صَبا**: ث. (ع. صبا > صبو = ڪيڏڻ) اُبرندي ڪان لڳندڙ هوا. پوئين رات جو لڳندڙ پوربي هوا. صبح جي هير. بهار جي هوا.

• **صُباحَ**: ث. (ع). سج اُبرڻ جي مهل – صبح – فجر – سحر – پرڀات – پرهه ڦُٽي – صُبوح.

• **صَباحَتْ ج صَباحَتُونْ**: ث. (ع. صباحت > صَبَحَ = سهڻو ٿيڻ) حُسن – سُونهن – سوڀيا – خوبصورتي – خوبروئي – جمال.

• **صَباحي، صُبوحي**: صبوح وارو تارو. پرڀات وقت چٽو روشن تارو. (اهڙا هڪ کان وڌيڪ تارا جيڪي جُدا جُدا موسمن ۾ نظر اچن).

• صُبْحُ ج صُبْحَ، صُبْحُونْ: ذ. ث. (ع). سج اڀرڻ جي مهل – فجر – سحر – پرھ – پريات.

– صُبْحُ ٿيڻُ: ڏينهن نڪرڻ – فجر ٿيڻ – سج اڀرڻ. پرھ ڦٽڻ.

– صُبْحَ جوْ تاروْ: ذ. سج اڀرڻ کان اڳ ۾ پرھ جو چٽو تارو _ وھائو تارو.

– صُبْحَ جي ڏِئي وانگُرُ پساهُ ڳڻَڻُ: تمام پوڙهو ٿيڻ. مرڻ جي ڪنڌيءِ تي هئڻ – پويان پساھ پورا ڪرڻ.

– صُبْحُ دَمُ: ذ. (ع. صبح + ف. دم = وقت – مهل) صبح جي مهل – علي الصباح – وڏي فجر – ڏڪيءَ ويل.

– صُبْحُ شامَ ڪَرڻُ: اج سڀاڻي ڪرڻ. حيلا بهانو ڪري ٽارڻ – ٽٽائڻ. بهانا ڪرڻ.

– صُبْحُ صادِقُ: ذ. (ع. صبح + صادق > صَدَقَ = سچ ڳالهائڻ) نُور جو ترڪو – علي الصبح. فجر – پرھ – ڏڪي – اڇو ڏينهن.

– صُبْحُ ڪاذِبُ: ذ. (ع. صبح + ڪاذب > ڪذب = ڪوڙ ڳالهائڻ) وڏو اسُر. صبح صادق کان اڳ ۾ ٿيل اڇاڻ. جنهن بعد وري اوندھ ٿئي.

– صُبْحُ ڪَرڻُ: رات ڪاٽڻ – رات گذارڻ. سڄي رات جاڳي ڪاٽڻ. اوجاڳو ڪرڻ.

– صُبْحُوئِي: ذ. صفت. صبح جو – صبح وارو.

• صُبْحاڻِي، صُبْحاڙِي (ل): صبوح جو.

• صَبْرُ ج صَبْرَ: ذ. (ع. صَبْرُ > صَبَرَ = ماٺ ۾ رهڻ) چپ – ماٺ – خاموشي – سانت – شانتي. ڌيرج – تحمل – ٿامر – حلم – بردباري. برداشت – توقف – تامل. تسلي – تسڪين – اطمينان. توڪل. قناعت. دير.

– صَبْرُ اچڻُ: ماٺ اچڻ – خاموشي اچڻ – تسلي ٿيڻ – اطمينان ٿيڻ. قرار اچڻ – چين اچڻ. فرحت اچڻ. ٺهمر اچڻ.

– صَبْرُ ٿيڻُ: ماٺ ٿيڻ – چپ ٿيڻ. برداشت ٿيڻ. تسلي ٿيڻ.

– صَبْرُ جا ڪوْتَ ڀڃڻُ: بي صبري اختيار ڪرڻ – وس کان بي وس ٿيڻ. آپي کان ٻاهر نڪرڻ.

– صَبْرُ ڪَرڻُ: ماٺ ڪرڻ – چپ ڪرڻ – سانت ڪرڻ. ڌيرج ڪرڻ. برداشت ڪرڻ – تحمل ڪرڻ – سهڻ.

– صَبْرُ وَ شُڪْرُ ڪَرڻُ: ڪنهن مصيبت وغيره ۾ چپ رهڻ. تڪليف ۾ تحمل ڪرڻ ۽ خدا جو شڪر بجا آڻڻ.

• صَبُوحُ: ذ. (ع. صُبح) سج اڀرڻ جي مهل – صُبح – صَباحُ.

• صَبُوڙِي ج صَبُوڙِيُونْ (ٿ): ث. صبح جو ڪاڌو – نيرن – ناشتو – نيراڻ.

• صَبِيُ: صفت. سولو – سوکو – آسان.

• صَبِيْحُ ج صَبِيْحَ: ذ. صفت. (ع. صبيح > صَبَحَ = سهڻو ٿيڻ) اڇو – گورو. سهڻو – خوبصورت – ملوڪ – حسين.

• صَحابُ: ذ. (ع. صحاب > صَحَبَ = ڪنهن سان تعلق رکڻ) يار – دوست. اصحاب. رسول مقبول صلي الله عليه و آله وسلم جن جا ساٿي.

– صَحابَتَ ج صَحابَتُونْ: ث. تعلق – لاڳاپو.

– صُحابتَ ج صُحابَتَ: ذ. صفت. ڪل مک. هردل عزيز – وڻندڙ – چئيوان – فرمانبردار. حليم. سدورو.

– صَحابِي – صَحابِي: ذ. صفت. حضور مقبول صلي الله عليه و آله وسلم جن جو ساٿي – اصحاب.

– صَحافَتَ ج صَحافَتُونْ: ث. لکڻ جو هنر – اخبار نويسي.

– صَحافِي ج صَحافِي: ذ. صفت. (ع. صَحَف = لکڻ) اخبار لاءِ لکندڙ – اخبار نويس.

• صُحْبَتْ ج صُحبَتُونْ: ث. (ع. صحبت > صَحَبَ = تعلق رکڻ) ياري – دوستي – سنگت. همراهي – ساٿ – مدد – ميل جول – ميل ميلاپ – ملاقات. عورت سان گڏجي سمهڻ – همبستري.

– صُحْبَتْ جوْ اَثَرُ ٿيڻُ: دوستيءَ ۾ گڏ اٿڻ ويهڻ ڪري ٻين جي عادتن جو غالب پوڻ.

– صُحْبَتْ رَکَڻُ: سنگت رکڻ – دوستي رکڻ – ياراني ڳنڍڻ.

– صُحْبَتْ ڪَرڻُ: ميلاپ ڪرڻ – ياري ڪرڻ – سنگت ڪرڻ مجامعت ڪرڻ.

– صُحْبِتِي ج صُحْبتِي: ذ. صفت. يار – ساٿي – سنگتي – رفيق – دوستي وارو – دوست. ناتي وارو – گهاٽو دوست.

– صَحبِي ج صَحبِي: ذ. صفت. (ع) صحبت ڪندڙ – صحبتي. سنگتي – دوست. اصحبي.

• صُحْبَتْ مَرِي: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• صِحَتْ ج صِحَتُونْ: ث. (ع. صحت > صحّ = تندرست رهڻ) تندرستي – چڱڀلائي – نرائي – شفا. دستي – تصحيح.

– صِحَتْ بَخْشُ ج صِحَتْ بَخْشُ: ذ. صفت. (ع. صحت + ف. بخش > بخشيدن = مفت ڏيڻ) تندرستي بخشيندڙ – شفا ڏيندڙ. فائدو ڏيندڙ – مفيد.

– صِحَتْ جانُ: ث. (ع. صحت + ف. جان = جسم) چڱڀلائي – نرائي. شفايابي – تندرستي.

– صِحَت خانوْ ج صِحّت خانا: ذ. (ع. صحت + ف. خانہ = گهر) ڪاڪوس – پاخانو – جاءِ ضرور – پٽي – بيت الخلا.

– صِحَتوْ ج صِحّتوا: ذ. صفت. تندرست – چاق – شفاياب.

– صِحَتْ سَنِيْهَ ج صِحّتْ سَنِيْهَ (س): ذ. صفت. چڱڀلائي جي خوشخبري ڏيندڙ.

– صِحَتْ ڪسڻ: تندرستي حاصل ٿيڻ – تندرست ٿيڻ – شفاياب ٿيڻ. سکيو ٿيڻ. تازو توانو ٿيڻ.

– **صَحَتْ نامَوْ ج صَحَتْ ناما:** ذ. (ع. صحت + ف. نامه = هر لکيل ڳالهه) ڪتاب جي آخر ۾ ڇپيل غلط لفظن جي درستي.

– **صحتْ يابُ ج صحّتْ يابَ:** ذ. صفت. (ع. صحت + ف. ياب > يافتن = لهڻ) تندرست – چڱو – چڱو ڀلو – نمرو. شفاياب.

• **صَحْرا ج صَحْرا:** ذ. (ع). واريءَ وارو ميدان – ريگستان – رڻ – رڻپٽ – ٿر – بيابان. سڃ – ويراني – برپٽ.

– **صَحْرا نَوَرْدْ ج صَحْرا نَوَرْدَ:** ذ. صفت. (ع. صحرا + ف. نور > نوردن = ويڙهڻ) بيابان پيمپيندڙ – رڻ گهمندڙ.

– **صَحْرااَعْظَمُ:** اسم خاص. (ع. ريگستان + اعظم = تمام وڏو) آفريڪا جو مشهور.

– **صحراءِ لَق ودَق:** ذ. ويران رڻپٽ.

– **صَحَرائِي ج صَحَرائِيُ:** ذ. صفت. رڻ پٽ جو – ريگستاني – بياباني.

• **صَحْنُ ج صَحْنَ:** ز. (ع). اڱڻ – ايوان – آڳنڌ – آڳر.

• **صَحْوَ ج صَحْوُنْ:** ث. (ع). هوشياري – سجاڳي.

• **صَحِيْ ج صَحِيْ:** صفت. (ع. صحيح > صحّ = ٺيڪ هئڻ) سچ پچ صحيح – برابر ٺيڪ.

• **صَحِيْح ج صَحِيْحُوْن:** ث. (ع). دستخط – هٿ اکر. تصديق. شاهدي (الکٽ م).

– **صَحِيْح بُوڪَ:** ذ. ڏنل پئسن جي صحيح وٺڻ جو ڪتاب.

– **صَحِيْح ٿِيڻُ:** دستخط ٿيڻ – تصديق ٿيڻ.

– **صَحِيْح ڪَرَڻُ:** دستخط ڪرڻ. تصديق ڪرڻ.

• **صَحِيْحُ ج صَحِيْحَ:** ذ. صفت. (ع). عيب کان پاڪ صاف. پورو – درست – بجا. سچو – راست. حقي. پورو – ڪامل – سچو – سارو.

– **صَحِيْحا:** ظرف. پوريءَ طرح – سٺين طرح. مناسب طور – شائستگي سان.

– **صَحِيْحُ الْعَقْلِ:** ذ. صفت. (ع. صحيح + عقل > عَقَل = سياڻو ٿيڻ) سالم عقل وارو – ماڻهو – عاقل – فهيم.

– **صَحِيْحُ النسبِ:** ذ. صفت. (ع. صحيح + نسب > نَسَبَ = سلسلو قائم رکڻ) نسل جي اعتبار کان ٺيڪ – صحيح گهراڻي جو – اصيل خانداني.

– **صَحِيْحائِيُ ج صَحِيْحائِيُوْنَ:** ث. صحيح هجڻ جي حالت – درستي – اصطلاح – سڌارو – صحت.

– **صَحِيْحُ ٿِيڻُ:** غلطي نه ڪرڻ – درست ٿيڻ – ٺيڪ ٿيڻ پڪو ٿيڻ – برابر ٿيڻ

– **صَحِيْحُ سالِمُ ج صَحِيْحَ سالِمَ:** صفت. (ع. صحيح + سالم > سَلِمَ = بي جوکو رهڻ) جيئن جو تيئن – پورو – برابر – سالم ٺيڪ. صحيح سلامت. سلامت – ھٿيڪو – محفوظ – چڱو ڀلو – تندرست.

– **صَحِيْحُ سَلامَتْ:** ذ. صفت. جيئن جو تيئن – صحيح سالم. صحت ۽ تندرستيءَ سان – چڱو ڀلو – تندرست.

– **صَحِيْحُ ڪَرَڻُ:** صلاح ڏيڻ – درست ڪرڻ. غلطي ڪڍڻ ٺيڪ ڪرڻ – سوڌن سنوارڻ ڪرو ڪرڻ. ثابت ڪرڻ. ثابتي پهچائڻ. شاهديءَ لاءِ پڪو ڪرڻ.

• **صَحِيْفو ج صَحِيْفا** ذ. (ع. صَحِيْفَهُ = ڪتاب > صحف = لکڻ) ڪتاب رسالو. لکيل صفحو ورق – پنو. خدا جي طرفان موڪليل ڪتاب.

• **صَحِيْفهءِ اِبْراهِيْمِي:** ذ. حضرت ابراهيم عليه السلام تي نازل ٿيل ڪتاب

• **صَخْرَهْ:** ذ. (ع). سخت پهڻ. (اسم خاص). مسجد اقصيٰ جي پر ۾ رکيل هڪ پٿر جو نالو. جنهن جي اولهه واري پٽ يهودين جو قبلو ۽ اوڀر واري پٽ عيسائين جو قبلو آهي.

• **صَدْ:** صفت. (ف) هڪ تعداد جو نالو – هڪ سئو – سيڪڙو.

– **صَدْ آفْرِيْن:** ندا. (ف. صد + آفرين = شاباس) ڪلمهءِ تحسين. مرحبا! بارڪالله: شاباس.

– **صَدْبارْ:** ظرف. (ف. صد + بار = ڀيرو – گهمرو) سئو ڀيرا – ڪيترائي دفعا.

– **صَدْ رَحْمَتْ:** ندا. (ف. صد + ع. رحمت > رَحِمَ = مهرباني ڪرڻ) صد آفرين.

– **صَدْشُڪُرْ:** ذ. (ف. صد + ع. شڪُر > شڪَرَ = احسان مڃڻ) سوين شڪرانا.

– **صَدْها:** ظرف. سوين. تمام گهڻا – هزارين.

• **صَدا ج صَدائُوْن:** ث. (ع). گنبذ جو آواز – گونج. پڙاڏو – پڙلاءُ. آواز – ندا. قول – گفتگو. درويش يا فقير جي گهرڻ جو آواز – سوال – سٺڻ. "صدا وڏيم سُورجي، اڱڻان ڪوهياري" (شاه). آهه. وائي. (فقير محمد صديق صوفي جي راڳنامي جي) فقيرن جو ڀنگ وغيره پيڻ وقت تڪيه ڪلام (ت).

– **صَدا ڪَرَڻُ:** سوال ڪرڻ. آواز لڳائڻ. ڪجهه گهرڻ لاءِ آواز ڪرڻ. موالين جو ڀنگ پيڻ وقت صدا هڻڻ.

– **صَدا لڳائِڻُ:** ڀنو لاءِ سوال ڪرڻ.

– **صَدا هَڻَڻُ:** سوال ڪرڻ. صدا ڪرڻ.

• **صَدارَتْ ج صَدارَتُوْن:** ث. (ع. صدارت > صَدَرَ = جاري ڪرڻ. روانو ٿيڻ) اڳواڻي – رهبري. ڪنهن مجلس يا جلسي جي ڪاروائي جي – صدرنشيني – چيئرمئني. اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **صَداقَتْ ج صَداقَتُوْن:** ث. (ع. صداقت > صَدَق. سچ ڳالهائڻ) سچائي – صاف گوئي. خلوص. وفاداري بي ريائي. ثبوت – ثابتي – گواهي – شاهدي – تصديق. ايمانداري – ديانتداري.

• **صَدْبَرْگْ ج صَدْبَرْگَ:** ذ. (ف. صد + برگ = پن – سو پنن وارو گل) گل جو هڪ قسم.

• **صَدْرُ ج صَدْرَ:** ذ. (ع). جلسي جو سربراهه – مير مجلس. سينو – ڇاتي. آڳنڌ. هو هنڌ جتي ڪنهن اعليٰ مرتبي وارو هيڊڪوارٽر هجي (صفت). اعليٰ – رئيس – بزرگ – وڏو – مک – اڳوان – جلسي جو سربراهه – مير مجلس (ذ). پيش جو ٿهيل ٻرچ – ٽڏو (ڪ). گادي – مسند – تخت – ڪئمپ – ڇانوڻي – لشڪر گاهه.

– **صَدْرُ اعليٰ**: ذ. وزير اعظم.
– **صَدْرُ بازارُ**: ث. چانوٽيءَ جي بازار – لشڪرگاهه جي بازار.
– **صَدْرِ عدالَتَ**: ث. وڏي عدالت – هاءِ ڪورٽ.
– **صَدْرِ مقامُ**: ذ. وڏي آفيسر جي رهڻ جي جاءِ – هيڊڪوارٽر.
– **صَدْرمڪانُ ج صَدْرمڪانَ**: ذ. صدر مقام.
– **صَدْرنَشِيْنُ ج صَدْرنَشِيْنَ**: ذ. مير مجلس – چيئرمين.
• **صَدْرجِي**: اسم خاص. تعلقي خيرپور رياست ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.
• **صَدْرِيَ ج صَدْرِيُوْنَ**: ث. (ع. صدر) سيني سان لڳل سوڙهي قميص – ڦتي. ڪپڙي وڙهڻ جو ڳڙ (ت). (صفت) سيني جون ڳالهيون يا روايتون.
• **صَدَفَہ**: ث. (ع). سمنڊ جو هڪ جيت (جنهن مان موتي نڪري) – سپ – سپي ٻيڙي.
• **صَدَقَ**: ظرف. (ع). صدقي – قربان – فدا.
• **صِدْقَ ج صِدْقَ**: ذ. (ع. صِدْقَ > صَدَق – سچ ڳالهائڻ) سچ – سچائي – سَتُ – راستي. خلوص. ايمانداري – ديانتداري.
– **صِدْقَ جي سَتَ سَنْيالَڻُ**: سچائيءَ تي قائم رهڻ.
• **صَدْقوُ ج صَدْقا**: ذ. (ع. صَدَقَہ) خدا جي نالي تي ڏنل شيءِ – خيرات – قرباني – ٻلي. ڪنهن جي مٿان گهوريل شيءِ بلهاري – عوض. فدا – قربان.
– **صَدْقو ٿِيَڻُ**: قربان ٿيڻ – فدا ٿيڻ – نثار ٿيڻ – بلهار وڃڻ.
– **صَدْقو ڏِيَڻُ**: خيرات ڪرڻ. ڪاشيءِ گهوري ڏيڻ. قربان ڪرڻ – نثار ڪرڻ. قرباني ڏيڻ.
– **صَدْقو ڪَرڻُ**: قربان ڪرڻ – گهورڻ – نثار ڪرڻ.
– **صَدْقو وَڃَڻُ**: قربان ٿيڻ – گهوري وڃڻ – نثار ٿيڻ – بلهار ٿيڻ.
– **صَدْقي**: ظرف. گهوري – نثار – قربان – فدا. طفيل – بدولت.
– **صَدْقي ٿِيانُ**: ڪلمو. خوشي منجهان ڪينڪارڻ ۽ دعا ڪرڻ جو ڪلمو – گهوري وڃان – قربان ٿيان.
– **صَدْقي ٿِيَڻُ**: قربان ٿيڻ.
– **صَدْقي جو ٻڪرُ ج صَدْقي جا ٻڪرَ**: ذ. گهوريل ٻڪر.
– **صَدْقي جِيْ ٻڪِرِيْ ج صَدْقي جُوْنْ ٻڪِرِيُوْنْ**: ث. گهوريل ٻڪري. تمام ضعيف سڀ جي ٻاجهائي. نڌڻڪي.
– **صَدْقي جِيْ ٻڪِرِيْ هُئَڻُ**: بي وسيلو يا نڌڻڪو هئڻ.
– **صَدْقي ڪَرڻُ**: قربان ڪرڻ – گهورڻ – بلهارڻ.
– **صَدْقي وَڃَڻُ**: قربان ٿيڻ. ٻئي لاءِ جان ڏيڻ. وڏي قرباني ڪرڻ. دل سان چاهڻ – بلهار ٿيڻ.
• **صَدْموُ ج صَدما**: ذ. (ع. صَدْمَہ > صَدَمَ = ڌڪو ڏيڻ) ڌڪو – ٺيلهو – ٽڪر. ٿابو – ڌڪ ضرب – چوٽ. اوچتو حادثو – واقعو. نقصان ضرر – چيهو.
– **صَدْمو ٿِيَڻُ**: رنج ٿيڻ – غم ٿيڻ – تڪليف پهچڻ.
– **صَدْمو پَهُچَڻُ**: ڌڪ اچڻ. اوچتي واقعي سبب نقصان ٿيڻ – غم ٿيڻ.
– **صَدْمو سَهڻُ**: تڪليف سهڻ – نقصان سهڻ. ڪو حادثو برداشت ڪرڻ.
• **صَدِيْ ج صَدِيُوْنَ**: ث. (ف. صَدْ = سو) سيڪڙو. سؤ ورهيه – سؤ سال. جيئن "تيرهين صدي. چوڏهين صدي وغيره". سيڪڙو – سؤ تي: "ٽي صدي وياج وغيره".
• **صَدِيْقُ ج صَدِيْقَ**: ذ. صفت. (ع. صديق > صَدَق = سچ ڳالهائڻ) نهايت سچو – راست گو. دوست – يار. وفادار دوست (اسم خاص). حضرت ابوبڪر رضہ جو لقب.
• **صدِيْقِيْ**: اسم خاص. گهڻو ڪري حضرت ابوبڪر صديق رضہ جي اولاد جي ڀارن جو نالو.
• **صُراحِيْ ج صُراحِيُوْنَ**: ث. (ف. صراحي. ع. صَراح = خالص شراب). شراب يا پاڻي رکڻ جو ڊگهي ۽ سنهي ڳچيءَ وارو ٿانءُ – گهگهي.
– **صُراحِيْ دارُ**: ذ. صفت. (ف. صراحي + دار – وارو) صراحيءَ وانگر – گهگهيءَ جهڙو – ڊگهي ڳچيءَ سان.
– **صُراحِيْ دار گَرْدَنُ**: ذ. ڊگهي ۽ سهڻي ڳچي.
• **صِراطَ ج صِراطُوْنَ**: ث. (ع). رستو – راهه – گس. اهل اسلام جي عقيدي موجب دوزخ ۽ بهشت جي وچ ۾ وار کان سنهي ۽ تلوار کان تکي هڪ پل جو نالو.
– **صِراطُ مُسْتَقِيْمُ**: ث. (ع. صراط + مستقيم > استقام > قام > قوم + سڌو ٿي بيهڻ) سڌو رستو – راهه راست – سنئون رستو.
• **صَرّافُ ج صَرّافَہ**: ذ. صفت. (ع. صَرّاف > صَرف = مٽاسٽا ڪرڻ) دولت جي مٽا سٽا ڪندڙ. پارکو – پرکيندڙ – سڃاڻندڙ. رپيه پرکيندڙ – سون چاندي پرکيندڙ. نقدي يا زيور جي ڏيتي ليتي ڪندڙ شاهوڪار – سونارو – شرافہ سياڻو – سمجهو – تيز فهم – قاضي – مصنف – امين – ٽياڪو.
– **صَرّافِيْ ج صَرّافِيُوْنَ**: ث. شاهوڪاري – روپين جو واپار – مٽاسٽا – ڏيتي ليتي – وارڦير. ڏي وٺ (ناڻي جي).
– **صَرّافِيْ جِنْيْ ج صرّافِيْ جِنْيُوْنَ**: ث. ناڪارو. نہ پڙهندڙ يا ڏيوالو ڪيندڙ يا هندي خاصي نہ ڪندڙ ماڻهوءَ کان ٻئي ماڻهوءَ تي لکائي ورتل هندي. هندي – چيڪ – بل.
• **صَرْصَرُ**: (ع. صَرَّ = آواز ڪرڻ) زور سان لڳندڙ واءُ – طوفان – جهڪ – چرچر وارو آواز (ڪپڙي جي ڦاٽڻ جو وغيره).
• **صَرْفُ**: ذ. (ع. صرف = مٽا سٽا ڪرڻ – تبديل ڪرڻ) خرچ – اخراج – کپت – کاپو – ڏيتي. لکت (پئسي جي) – نقصان – هرج. (ٻوليءَ جو). لفظن جي اکرن. ڦيرين گهيرين. گردانن ۽ بدل سدل جاڻڻ جو علم – شبد ساڌن وديا – شبد وبچار – اشتقاق.

— **صَرف ٿيڻ**: خرج ٿيڻ.

— **صَرف ڪرڻ**: خرج ڪرڻ – حرج ۾ آڻڻ – کپائڻ، ڪم آڻڻ، وهائڻ – سائڻ – ڪاٽڻ – گذارڻ – گهارڻ، تڪڻ – رهڻ – نهرڻ – ترسڻ.

— **صَرف نَحوُ**: لفظن جي ڦير گهير ۽ ترتيب جو علم – ٻوليءَ جو قاعدو. "لوڪان نحو صرف، مون مطالع سپرين" (شاهه ڪريم). گرامر – وياڪرڻ.

— **صَرفي ج صَرفِيَ**: ذ. صفت. علم صرف جو ڄاڻندڙ – صرف نحوي.

• **صِرفُ**: صفت. (ع). خالص – نج – نرمل. (ظرف). فقط – رڳو – رڳنڱو مرڳو – محض.

— **صَرفو ج صَرفا**: ذ. (ع. صَرفَهُ) ڪفايت ۾ زيادتي – خرج ۾ بخيلي – ڪنجوسي. بچت – ڪفايت شعاري ڪم خرچي.

— **صَرفُو ج صَرفا**: ذ. صفت. ٿورو خرچ ڪندڙ – ڪفايت ڪندڙ. ڪنجوس.

— **صَرفو ڪرڻ**: ڪفايت ڪرڻ – بچت ڪرڻ ڪنجوسائپ ڪرڻ – بخل ڪرڻ.

— **صَرفي سان**: ظرف. ڪفايت سان – سنجم سان – ترڪيب سان.

• **صَرِيح**: صفت. ظرف. (ع. صريح > صرح = ظاهر ٿيڻ – صاف ٿيڻ) ظاهر – کليو – آشڪار – نشانبر – عيان. چٽو – صفا. بلڪل – پڌرو. برابر – صحيح. نج – نسورو – خالص.

— **صَرِيحاً**: ظرف. کليو کلايو – علي الاعلان – ظاهر ظهور – پڌري پٽ.

• **صُعُوبَت ج صُعُوبَتُون**: ث. (ع. صَعب = ڏکيو) سختي – ڏکيائي – دقت – دشواري – مشڪل. اهنج – تڪليف – مصيبت. ڪشالو – ڪشٽ – مشڪلات – ڏاکڙو.

• **صُغرا**: ث. (ع. صُغرا > صَغر = ننڍو ٿيڻ) ننڍي ڇوڪري. سڀ کان ننڍي شيءِ. علم منطق ۾ ننڍي شڪل جو پهريون قضيه. (اسم خاص). امام حسين عليه السلام جن جي دختر جو نالو "حضرت فاطمه صُغرا (ع)".

• **صَغِير ج صَغِير**: ذ. صفت. (ع. صغر = ننڍو – گهٽ – ادنيٰ – ٿورو – هلڪو – خسيس. ٻار – نابالغ – ڪم عمر. ضعيف – ڪم طاقت – نربل – ابرو – هيڻو. ننڍو گناهه: جيئن، "مون هٿان منهنجا ڏٺي، سهسين ٿيا صغير" (شاهه).

— **صَغِيرسِن**: ذ.صفت. (ع. صغير + سن = سال) گهٽ ڄمار وارو – ننڍي عمر وارو – نابالغ.

— **صَغِيرسِني**: ث. ننڍپڻ.

— **صَغِيروڪَبِير**: ذ (ع.صغير + ڪبير > ڪبر = وڏو ٿيڻ) ننڍا وڏا – اعليٰ ادنيٰ.

— **صَغِيري ج صَغِيريُون**: ث. ننڍپڻ – ٻاروتڻ. نابالغي.

• **صف ج صفُون**: ث. (ع. صفّ = قطار ۾ بيهارڻ لاٿين – پرو. نمازين جي قطار.

— **صفَ آرا ج صفَ آرا**: صفت. (ع. صف + آرا > آراستن = سنوارڻ) قطار ٻڌل – قطار ۾ بيٺل مقابلو ڪندڙ – جنگ لاءِ تيار.

— **صفَ آرا ٿيڻ**: لڙائي لاءِ قطارون ٺاهي بيهڻ.

— **صفَ آرائي ج صفَ آرائيُون**: ث. قطار بندي.

— **صفائتو ج صفائتا**: ذ. صفت. قطار ۾ – لائن ۾ – نمبروار – هڪبئي پٺيان – لڳاتار – سلسليوار – لاڳيتو.

— **صفَ بَندي ج صفَ بنديون**: ث. (ع. صفّ + بندي > بند > بستن = ٻڌڻ) قطاربندي – صف آرائي.

— **صفَ ٻڌڻ**: سڌي هڪ قطار ٺاهڻ.

— **صفَ جي صفَ**: ث. قطار جي قطار – سڄي قطار.

— **صفَ ماتم**: ث. (ع. صف + ف. ماتم = روڄ) ماتم وارن جي قطار – ميت لاءِ پٿر.

— **صفُون ٻڌڻ**: قطارون لڳائڻ.

• **صَفا ج صَفا**: صفت (ع. صفا > صَفو = صاف ٿيڻ). پاڪ – پاڪيزه اڇو – ڪيل – شفاف چٽو – ظاهر. کرو – نجو – اصل سنو. پورو – نهرايل – پڪو. خالي – ٻالهو – سڌو – سنئون. بلڪل صفا. ويران – چٽ – تباهه (اسم خاص. مڪي شريف ۾ هڪ ٽڪريءَ جو نالو.

— **صَفا صاف ڪرڻ**: تباهه ڪرڻ – اُجاڙڻ – برباد ڪرڻ.

— **صَفا جوابُ ڏيڻ**: صاف انڪار ڪرڻ – نابري وارڻ سڌو جواب ڏيڻ – نه قبولڻ – نه مڃڻ – روکڙو جواب ڏيڻ موٽائڻ – خالي موٽائڻ.

— **صَفا چٽ ڪرڻ**: بنياد ئي ناس ڪري ڇڏڻ برباد ڪرڻ. سڀ ڪجهه ڦري وڃڻ – سڀ ڪجهه ٻهاري يا ميڙي ڪٺي وڃڻ ڪنهن کي ترين پر ڪرڻ.

— **صَفا چوڻ**: سچ چوڻ – کلايو کلايو چوڻ.

— **صَفا ڇٽي وڃڻ**: بالڪل آزاد ٿي وڃڻ. باقاعده آزاد ٿيڻ ڦٽ وغيره جو بالڪل ميٽجي وڃڻ.

— **صفا راند ڪرڻ**: اڇي راند ڪرڻ بنا ڪوڙ کيت جي وهنوار ڪرڻ.

— **صَفا ڪرڻ**: صاف ڪرڻ – ملڻ – اوجل ڪرڻ ليکو لاهي لعل ٿيڻ. سنمک ٿيڻ قرض وغيره سڀڪجهه لاهي ڇڏڻ گجهارت يا بيت پچڻ.

— **صَفائي ج صَفائيُون**: ث. پاڪائي – پاڪيزگي – اُجائي – اُجرائي – سُنائي – اُجلائي – اوجلائي. چنڊ – ڦوڪ – آگهه. سچائي – صداقت. چلڪو – رونق لسائي – سڌائي. انتظام – جوڙجڪ ٻڌرائي. حساب جي بي باقي – فيصلو – تصفيو. ميلاپ – صلح. ديانت داري. ترديد. تباهي. "گهر جي تباهي ٿي ويئي". چالاڪي – ڦڙتي – تيزي. "هٿ جي صفائي".

— **صَفائي ٿيڻ**: خالي ٿي وڃڻ – ختم ٿي وڃڻ – کٽي وڃڻ. پورو ٿي وڃڻ. خرچجي وڃڻ.

— **صَفائي ڪرڻ**: ٻهارڻ – چنڊڻ – ڦوڪڻ – اگهڻ – صاف ڪرڻ – چمڪائڻ – اُجلو ڪرڻ. فيصلو ڪرڻ برباد ڪرڻ – تباهه ڪرڻ.

• **صِفاتي ج صِفاتيُون:** صفت. صفات ڏانهن منسوب. عارضي — هنرادو — ڄڻتو — نقلي. حاصل ڪيل — پرايل — مليل — ڪٺيل.

• **صَفا وَمَروَه:** اسم خاص. (ع) مڪه شريف جي مشهور بن ٽڪرين جا نالا.

• **صِفَت ج صِفَتُون:** (ع. صفت > وصف = بيان ڪرڻ) ڪنهن شيء جو نشان — اهڃاڻ. گڻ يا چڱاين جو بيان. تعريف — خوبي — وصف — ساراهه — واکاڻ — خاصيت — خصلت. حمد — ثنا. آفرين — تحسين — واهه واهه. تاثير. وضع — سڀاءُ — لڇڻ. لياقت — سيرت — خصلت — عادت. هوشياري. گرامر ۾ اسم خاص ضمير سان لاڳو ٿي اُن بابت ڪجهه حقيقت ڄاڻائيندڙ لفظ. مرڪبات ۾، جهڙو — وانگر — جيئن — مثل معنيٰ واري ڏيکاريندڙ. "شمع صفت. گرگ صفت وغيره".

— **صِفَتُ تَفصِيلُ:** ٿ. (ع. صفت + تفصيل > فَصَلَ = جدا ڪرڻ) گرامر ۾ ٻي صفت سان ڀيٽ ۾ ايندڙ. جيئن "سُني ڪان سلو انب هي آهي".

— **صِفَتُ خالِص:** ٿ. (ع. صفت + خالص > خلص = صاف ٿيڻ) گرامر ۾ ٻي صفت سان ڀيٽ ۾ نه ايندڙ لفظ. جيئن: "هي گهوڙو ڀلو آهي".

— **صِفَتُ ضَمِيرِيُ:** ٿ. (ع. صفت + ضمير = پنهنجي ذات) گرامر ۾ صفت ٿي ڪم ايندڙ ضمير جو لفظ. جيئن: "جهڙو، تهڙو، ههڙو وغيره".

— **صِفَتُ عَدَدِيُ:** ٿ. (ع. صفت + عدد > عَدّ = ڳڻڻ) گرامر ۾ صفت ٿي ڪم ايندڙ عدد جو لفظ. جيئن: "پنج. ڏهه. ويهه وغيره".

— **صِفَتُ مُبالِغوُ:** ٿ. (ع. صفت + مبالغه > بَلَغَ = پهچڻ — رسڻ) گرامر ۾ ٻين سيني ساڳي جنس يا قسم وارن سان ڀيٽ ۾ ايندڙ صفت جو لفظ. جيئن: "هي ساڪرو انب، ٻين سيني انبن ڪان سٺو آهي".

— **صِفَتُ مُرَڪَّبُ:** ٿ. (ع. صفت. + مُرڪب > رَڪَبَ = مليل هئڻ) ڪنهن زائد حرف ملائڻ سان گرامر ۾ صفت جي معنيٰ ڏيکاريندڙ مرڪب لفظ. جيئن: "هنرمند. عالي شان وغيره".

— **صِفَتُ وَصفِيُ:** ٿ. (ع. صفت + وَصف = بيان ڪرڻ) گرامر ۾ اسم خاصيت. قد. درجو. حالت يا قسم ڄاڻائيندڙ لفظ. جيئن: "ڀلو. ننڍو. مٺاهون" شاهوڪاري. ساڪرو وغيره".

• **صَفحو ج صَفحا:** ذ. (ع. صَفحه > صَفَحَ = منهن ڦيري ٻئي پاسي ڪرڻ) ٻني جو هڪ پاسو — ورق. ڪتاب جو پاسو. مٿاڇرو — سطح — پڪيڙ. جاء جو وڏو ڪمرو — هال — ڪوٺي.

• **صَفحه هَستِيُ:** ذ. (ع. صفحه + ف. هستي > هست > = هُئڻ) دنيا جو مٿاڇرو — رُوءِ زمين.

• **صَفدَرُ ج صَفدَرَ:** ذ. صفت. (ف. صَفَ = قطار + دريدن = چيرڻ) قطارون چيريندڙ — لشڪر جون صفون چيريندڙ. بهادر. (اسم خاص). حضرت علي عليه السلام جن جو لقب.

• **صَفر:** ذ. (ع. صَفَرَ = خالي ٿيڻ) خالي — خالي ڪيل — ڏلهو — سڪڙو. قمري سال جو ٻيو مهينو.

— **صَفَرُ پوئين اَرِبَعُ:** ٿه صفر مهيني جي پڇاڙيءَ وارو اربع جو ڏينهن. (ڪي ماڻهو هن کي سڀُورو ڏينهن سمجهن).

— **صَفَرُ پوئين اَرِبعائُ:** سُڃ هئڻ — ويراني ڏسڻ ۾ اچڻ.

• **صَفَرُ:** ٿ. (ع). خالي — ڪجهه به نه. ٻڙي.

• **صَفرا:** ذ. (ع). جسم جي چئن خلطن مان پيلي رنگ جو هڪ خلط. جسم جو پيلو پاڻي — پِتُ — ڪڙاڻ. ڪاوڙ — تيسو — ضد — هَٺُ.

— **صَفراوِيُ ج صَفراوِيُ:** صفت. صفرا جو — صفرا وارو. تيسر — ضدي — چيڙاڪ — هنيلو.

— **صَفراوِيُ مِزاجُ:** ذ. اُهو ماڻهو جنهن جي مزاج ۾ صفرا جي خلط زياده هجي — تلخ مزاج.

• **صَفَرُ طَوقُ:** اسم خاص. سنڌ جي اولهه ۾ هڪ جبل جو نالو.

• **صَفوُ ج صَفا:** ذ. وڏي ڪوٺي — ڪمرو — صفحو.

• **صَفُوراُن:** اسم خاص. ڪراچيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو. عورت جو نالو.

• **صَفَوِيُ:** اسم خاص. (ع). ايران جي هڪ شاهي خاندان جو نالو (جنهن ۾ شاهه طهماسپ. شاهه اسماعيل مشهور بادشاهه ٿيا).

• **صَفِيُ:** صفت. (ع. صَفوَ + صاف ٿيڻ) صاف — پاڪ — نج — خالص (اسم خاص). حضرت آدم عليه السلام جن جو لقب: "آدم صفي الله".

• **صَقلِيُ ج صَقلِيُ:** ذ. صفت. لوهه صاف ڪندڙ — ترارين ناهيندڙ.

• **صَلا ج صَلائُون:** ٿ. (ع) آواز. سَڏُ — ڪاڏي ڪاٺڻ يا ڪنهن شيء واسطي سڏ. ڪوٺ — نينڍ — دعوت — نوتو — ڏامو.

• **صَلابَتُ ج صَلابَتُون:** ٿ. (ع. صلابت > صَلَبَ سخت ٿيڻ) سختي — مضبوطي — ڏاڍائي. استحڪام — ٻيهڪ — ٻيڻائي. اقبال — شان — شوڪت. رعب — دٻدٻو — حشمت — تُومان — آب — تجمل — ٺٽ — فلڪ — مٿيا — ڏيا — ساچاهه.

— **صَلابَتُ جَنگُ:** ذ. صفت. لڙائي جو مضبوط. بهادر — جنگجو — جوڌو. جنگي عهديدارن جو خطاب.

• **صَلاحَ ج صَلاحُون:** ٿ.(ع. صلاح > صَلَحَ = چڱو ٿيڻ) نيڪ مصلحت. چڱي راءِ. مت — نصيحت — هدايت. مشوره ـ مصلحت — ڳُڻت — لاءِ ـ رٿ — تدبير — تجويز. ارادو — منشا — مرضي. ڪاڏي ڪاٺڻ جي التجا. چڱائي. بهتري — بهبودي. نيڪ ڪاري. "ساهڙجي صلاح. پار لنگهايس ٻاجهه سين" (شاهه).

— **صَلاحَ ٻيهڻُ:** رٿ ٻيهڻ — مشورو ٿيڻ — تجويز بحال ٿيڻ. ارادو ٿيڻ.

— **صَلاحَ ڏيڻُ:** راءِ ڏيڻ — تجويز ٻڌائڻ — ڍنگ ٻڌائڻ — رستو ڏسڻ.

– صَلاحَ ڀريو ج صَلاحَ ڀريا: ذ. صفت. صلاح وارو – صلاحتو – مناسب – واجب – نيڪ.

– صَلاحَ تي هلڻُ: ڪنهن جي راءِ تي ڪم ڪرڻ. ڪنهن جو چيو مڃڻ.

– صَلاحَ پڇڻُ: راءِ پڇڻ – رٿ پڇڻ – مرضي پڇڻ.

– صَلاح ڏيڻُ: راءِ ڏيڻ – رٿ ڏيڻ – مشوره ڏيڻ – تجويز ڏيڻ. رستو ٻڌائڻ. مڪتب ۾ ڪائڻ واري شيءِ مان سيڪاريندڙ کي ڀاڱو ڏيڻ.

– صَلاحَ سانُ: ظرف. راءِ سان – رٿ سان – مشوره سان – تجويز سان. سمجهائڻ سان.

– صَلاحَ ڪَرڻُ: ونڻ – مشوره ڪرڻ. تجويز ڪرڻ – تدبير سوچڻ – ڳٺت ڪرڻ. پڇڻ – ڳٺڻ – پهڻ. هڪراءِ ٿيڻ. طعام ۾ شريڪ ٿين لاءِ سڏ ڪرڻ. دعوت ڏيڻ.

– صَلاحَ مَشْوَرَوُ: ذ. تدبير ۽ تجويز.

– صَلاح مَصلَحَتْ: ٿ. تدبير ۽ تجويز. سوچ. ويچار – ڳٺت – ڳڻ.

– صَلاحَ وَٺڻُ: راءِ وٺڻ. رٿ وٺڻ – مشوره پڇڻ. ڪائڻ جي شيءِ مان ڪجهه حصو وٺڻ.

– صَلاحڪارُ ج صَلاحڪار: ذ. صفت. (ع. صلاح + ف. ڪار > ڪردن = ڪرڻ) صلاح ڏيندڙ – راءِ ڏيندڙ – مشوره ڏيندڙ. مشير – منتري – وزير. ناصح.

– صَلاحُو ج صَلاحُو: ذ. صفت. صلاح. صلاح ڏيندڙ – صلاحي.

– صلاحتو ج صَلاحتا: ذ. صفت. صلاح وٺندڙ – مشوره ڪندڙ. نياءُ سان – شرعاً – عدلاً.

– صَلاحِي ج صَلاحِيُ: ذ. صفت. صلاح ڪندڙ – صلاح ڏيندڙ – صلاحو – شريڪ – ساٿي.

• صَلاحِيتْ ج صَلاحِيتُون: ٿ. (ع. صلاحيت > صَلَحَ = چڱو ٿيڻ) بهتري – ڀلائي – نيڪي. اصلاح – درستي. لياقت – سمجهه.

• صُلْحَ ج صُلَحَ: ذ. (ع. صُلْحَ > صَلَحَ = چڱو ٿيڻ) ميل – ميلاپ – اتحاد – ٻڌي – ناهه – نهراءُ – سلوڪ – موافقت – راضپو. راضي نامو – پرچاءُ – سرچاءُ. امن – امان – آشتي – سلامتي. سُک – آنند – آرام – قرار.

– صُلْحَ آميز: صفت. (ع. صلح + ف. آميز > آميختن = ملي وڃڻ) صلح وارو – صلح جو – صلحائتو.

– صُلْحُ ٿيڻُ: عهدنامو ٿيڻ – ناهه ٿيڻ. اتحاد ٿيڻ. پرچاءُ ٿيڻ. سلوڪ ٿيڻ – پرچڻ – سرچڻ – راڄ ٿيڻ – نهڻ – راڏاوڻ ڪرڻ. امن ٿيڻ.

– صُلْحَ پسنْدُ ج صُلْح پسنْدَ: ذ. صفت. (ع. صلح + ف. پسند > پسنديدن = وڻڻ) صلح پسند ڪندڙ – امن پسند – صلح دوست.

– صُلْح دوسْتَ ج صُلْحَ دوسْتَ: ذ. صفت. صلح کي پسند ڪندڙ – امن چاهيندڙ.

– صُلْح صَلاح ڪَرڻُ: سوچ ويچار ڪرڻ – مصلحت ڪرڻ – مشورو ڪرڻ.

– صُلْحُ ڪَرائڻُ: ٻان ۾ ناهه ڪرائڻ – ميلاپ ڪرائڻ – ٻڌي ڪرائڻ.

– صُلْحُ ڪَرڻُ: ناهه ڪرڻ – ميلاپ ڪرڻ. ٻڌي ڪرڻ. عهدنامو ڪرڻ. نهراءُ ڪرڻ.

– صُلْحُ ڪُلْ: ذ. صفت. سڀني سان صلح (مذهبن نظرين جي اختلاف جي باوجود امن پسندي ۽ سڀ جو خير.

– صُلْحَ ۾ وِگوڙُ: بدامني – فساد – جهيڙو – جنگ – ڦڏو.

– صُلْحنامُو ج صُلْحنَاما: ذ. ناهه جو دستاويز – صلح جو ڪاغذ – لکيل پرچاءُ – پرچاءُ نامو – عهدنامو – راضي نامو.

– صُلْحُ وَصفا: ٿ. صلح – دوستي – ناهه.

– صُلْحائتو ج صُلْحائتا: ذ. صفت. – صلح وارو – صلح پسند – با امن – سانتيڪو – سليم – صلحي.

– صُلْحِي ج صُلْحِيُ: ذ. صفت. با امن – صلحائتو – صلح پسند – سانتيڪو. سليم. آنندمئي – آسودو.

• صَلِّ عليٰ: ٿ. (ع). لغوي معنيٰ ڏ رسول الله صلي الله عليه و آله وسلم جن تي درود موڪل".

– صلعمْ: ٿ. (ع). دعا – صلي الله عليه و آله وسلم جو مخفف (اُن تي خدا تعاليٰ جا درود رحمتون ۽ سلام هجن).

• صَلْواتَ ج صَلْواتُونْ: ٿ. صلوات جو جمع – برڪتون خدا تعاليٰ جي طرفان حضور پاڪ جن جي حق ۾ درود. برڪتون ۽ رحمتون دعا – نماز.

• صَلْواتُونْ ٻڌائِڻُ: گهٽ وڌ ڳالهائڻ – بي عزتو ڪرڻ.

• صَلْواةَ: ٿ. (ع). درود – خدا جي رحمت دعا. نماز – بندگي. خدا جي واکاڻ. برڪت.

• صلو: ذ. (ع. هيله). انعام – عطا – بخشش – تحفو – هديه. نيڪيءَ جو عوض – بدلو – اجر.

– صلو ڏيڻُ: انعام ڏيڻ. بدلو ڏيڻ – عوض ڏيڻ – اجرت يا مزدوري ڏيڻ.

– صلو مِلڻُ: سني ڪم جو عوض ملڻ – بدلو ملڻ.

• صَلِيبَ ج صَلِيبَ: ذ. (ع. صلب = ڦاسي چاڙهڻ) ڦاسيءَ جو ڪاٺ ڪرستانين جي خاص نشاني – ڪراس.

– صَلِيبَ تي چاڙهڻُ: ڪراس تي چاڙهڻ – ڦاسيءَ تي چاڙهڻ مغلوب ڪرڻ.

– صَلِيبِي ج صَلِيبِيُ: ذ. صفت. صليب کي مڃڻ وارو – ڪرستاني.

• صُمُّ ج صُمُّ: ذ. صفت. (ع. اصمّ ج صُمّ = گنگو) ڪنن کان نه ٻڌندڙ – ٻوڙو – گهيرو.

• صَمَدَ ج صَمَدَ: ذ. صفت. (ع). بي نياز – غير محتاج – بي پرواهه. خدا تعاليٰ جو صفتي نالو. رب – ڌڻي – مالڪ – (صفت. ظرف). نت قائم – ازلي و ابدي. هميشه جو – جاودان – دائم.

– صَمَدانِيُ ج صَمَدانِيُ: ذ.صفت وڏائيءَ وارو جوان.

• صَمَدانِيُ شَبابَ ج صَمَدانِيُ شَبابَ: ذ صفت وڏائيءَ وارو جوان.

• صَمْصامُ: ٿ (ع). اها شيءِ، جنهن جو منهن نہ ڦري (ڪنايةً) تکي تلوار. تلوار – شمشير – سرواهي.

• صَمَنْدُ ج صَمَنْدَ: ذ. صفت گهوڙي جو هڪ قسم، گهوڙي جو هڪ رنگ. سمند (گهوڙو).

• صَمَنْدڪوٽُ: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديھ جو نالو.

• صَنّاعُ: ذ.صفت (ع. صَنَعَ = ناهڻ) تمام وڏو ڪاريگر – پيشہ ور – هنرمند

– صَناعَتُ ج صَناعَتُونَ: ٿ. هنر. ڪاريگري. ڪرت – ڪم – پيشہ – ڌنڌو. وڻج – واپار – سودو – سوداگري – تجارت.

– صَنائعُ: ذ. جمع "صنعت" جو. صنعتون – ڪاريگريون – هنر.

– صَنائعُ بَدائعُ: ذ. نظم يا ڪلام ۾ رنگيني پيدا ڪرڻ لاءِ عجيب و غريب نڪتا.

• صَنْدَلُ ج صَنْدَلَ: ذ (سن. چندن) خوشبوءِ دار وڻ جو هڪ قسم – چندن. (صندل ٽن قسمن جو: ١۔ سفيد. خوشبودار. ٢۔ ڳاڙهو. بنا خوشبو. ٣۔ پيلو. بنا خوشبو. صندل جي ڪاٺي بنا ريشي ٿئي ۽ گهڻ سان بلڪل صاف ٿئي). ڪاٺ جو ٺهيل ڪٽولو – تختن سان ٺهيل ڪٽ – تختائين کٽ

– صَنْدَلِيُ ج صَنْدَلِيُونَ: ٿ ڪاٺ مان ٺهيل ننڍو صندل – ڪاٺ جي ننڍڙي تختائين منجي. ڪورين جو هڪ اوزار – ٿنڀ ۾ پيل لوهي سيخ (ت).

• صَنْدُوقَ ج صَنْدُوقُونَ: ٿ (ع) پيٽي – بڪس. تابوت (اسم خاص). تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديھ جو نالو.

• صَنْعانُ: اسم خاص. (ع) هڪ مشهور معروف ولي ڪامل جو نالو.

• صَنْعَتُ ج صَنْعَتُونَ: ٿ (ع. صَنَعَ = ناهڻ) ڪاريگري – هنر – فن. پيشہ – ڌنڌو – ڪسب – ڪم. اٽڪل – ڏيہ چالاڪي – ڪيڏ – اٽڪل بازي – حرفت.

– صَنْعَتْ گَرُ ج صَنْعَتْ گَرَ: ذ. صفت ڪاريگر – هنري. ڪارستانو – پيشہ ور. استاد. اٽڪلي – چالاڪ – حرفتي.

– صَنْعَتِيُ ج صَنْعَتِيُ: ذ. صفت. هنر جو – ڪاريگريءَ جو. هنري – ڪاريگر – هنرمند.

• صِنْفُ: ٿ (ع) قسم – جنس – نوع.

– صَنَمُ ج صَنَمَ: ذ. (ع). بت – مورتي – پتلو – پتلي (مٽيءَ، پٿر، ڌاتو يا ڪاٺي وغيره مان ٺهيل) (صفت). پريتم – پيارو – دلبر – دلدار – دلربا – جانڙي – محبوب – معشوق ـ لالڻ – پرين – سپرين.

– صَنَمْ خانُو ج صَنَمْ خانا: ذ. (ع. صنم + ف. خانہ = گهر) بتخانو – مندر.

– صَنَمْ ڪَدَہُ: ذ. (ع. صنم + ف. ڪده = پيالو) صنم خانو.

• صَنَوْبَرُ ج صَنَوْبَرَ: ذ. (ع) وڻ جو هڪ قسم. چيل – ديال.

• صَڪَّ ج صَڪُونَ: ٿ (ع. صحنڪ) ننڍو طبق – رڪابي – ٿالهي – ٿيلهي – پاٽ – سڪ.

• صَوابُ ج صَوابَ: ذ. (ع. صوب = سڌو وڃڻ) سڌو – راست – صحيح – درست. بهتر – خوب. سڌائي – سنوتہ سنئون رستو – چڱي وات سپت – سچائي – ثواب – برڪت. "ساهڙ رہ صواب، آءٌ گهڻو ئي گهوريان" (شاھ).

• صُوبُو ج صُوبا: ذ (ع. صُوبہ) پرڳڻو – علائقو. ملڪ يا حڪومت جو حصو. صوبي جو حاڪم – امير – سردار – حاڪم – رئيس.

– صُوبيدارُ ج صُوبيدارَ: ذ صفت صوبي جو سنڀاليندڙ – صوبہ دار. پرڳڻي جو حاڪم. پوليس جو هڪ ننڍو عملدار – ٿاڻيدار.

– صُوبيدارِيُ ج صُوبيدارِيُونَ: ٿ صوبہ داري. صوبہ دار جو عهدو. حڪومت جو علائقو. پوليس جي عملداري.

• صُوبُولَڌُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديھ جو نالو.

• صَوْتُ: ذ (ع. صوت = آواز ڪرڻ) آواز – صدا – ندا – بانگ.

• صُورُ ج صُورُونَ: ٿ (ع. صور = آواز ڪرڻ) نفير. نفيل – مسلمانن جي رسمي عقيدي ۾ حضرت اسرافيل عہ وارو نفير. (جنهن جي ڌڪاءَ ۽ سخت آواز تي سڀ ماڻهو مري ويندا ۽ قيامت ٿي ويندي).

– صُورِ اسرافيلُ: ذ قيامت جي ڏينهن تي حضرت اسرافيل عہ جي نفير جو آواز.

– صُورِ ڌڪاءُ: اسرافيل جي نفير جو ڌمڪ.

• صُورَتُ ج صُورَتُونَ: ٿ (ع. صورت) شڪل – شبيھ – مُنهن – مهانڊو – چهرو – پيڪر – نقشو – نقش. گهاڙ – بناوت. تصوير – خاڪو – مورت. قالب. پتلي. گهاٽ – طرح – طريقو – ڍنگ – نوع – نمونو – دستور. تدبير – تجويز – اٽڪل – ريت. علامت – نشان. حالت – ڪيفيت. روئداد درجو. (ظرف). مانند – مثل – وانگر.

– صُورَتْ آشْنا ج صُورَتِ آشنا: ذ. صفت (ع. صورت + ف. آشنا = واقف) معمولي واقف – روشناس – جاڻ سڃاڻ وارو.

– صُورَتْ بَدَلَڻُ: ويس بدلڻ – چهرو تبديل ڪرڻ – شڪل بدلڻ.

– صُورَتْ بگاڙڻُ: چهرو بگاڙڻ. شڪل خراب ڪرڻ. اڌاوت خراب ڪرڻ – ڦٽائڻ. سهڻائي – خراب ڪرڻ.

– صُورَتْ پَرَسْتُ ج صُورَتِ پَرَسْتَ: ذ. صفت (ع. صورت + ف. پرست > پرستيدن = پوڄا ڪرڻ) بت پرست – ظاهر پرست.

– صُورَتْ جو صاحِبُ هُئڻُ: صورت وارو هئڻ – نهايت سهڻو هئڻ.

– صُورَتْ حالُ: ٿ ظاهري حالت – حقيقت – سچي ڳالھ. نقشو – خاڪو. رٿا – تجويز – سٽا – سٽ – مسودہ. سچي ڳالھ – حقيقت.

– **صُوْرَتْ حَرامُ ج صُوْرَتْ حَرامَ:** ذ. صفت. شڪل جو چگو پر اندر جو ڪوڙو – ٻاهران سٺو پر اندر جو پليت – ڏيکاءُتو – ڏيکدار – ڏيکر. ٻاهران سچو – ملمعائي – اربي.

– **صُوْرَتْ خَطِيُ ج صُوْرَتْ خَطِيُوْنَ:** ٺ اکر اکر ڪري لکڻ جي حالت – مشق.

• **صُوْرَتْ دارُ ج صُوْرَتْ دارَ:** ذ. صفت. صورت وند – خوبصورت – سهڻو.

– **صُوْرَتْ دِيْوارُ ج صُوْرَتْ دِيْوارَ:** ذ. صفت. صورت حرام.

– **صُوْرَتْ ڏيکارَڻُ:** شڪل ڏيکارڻ – مهانڊو ڏيکارڻ. سامهون اچڻ روبرو اچڻ.

– **صُوْرَتْ گَرُ ج صُوْرَتْ گَـرَ:** ذ. صفت. (ع. صورت + ف. گر = ٺاهيندڙ) صورت ٺاهيندڙ – تصوير ٺاهيندڙ – مصور – نقاش.

– **صُوْرَتْ گَرِيْ ج صُوْرَتْ گريون:** ٺ صورت ٺاهڻ جو ڪم – مصوري – نقاشي.

– **صُوْرَتْ وَنْدُ ج صُوْرَتْ وَنْدَ:** ذ. صفت. صورت وارو – ٻرلائتو – سهڻو – شڪيل – حسين – خوبصورت – ٺاهوڪو – زيبائتو – موچارو – سوڀياوان – سدرشن – عمدو – چگو چوکو – وينگس – ڏج ميچ جهڙو – نڪو – اوگهو – ٻرٻ مان.

– **صُوْرَتِيُ ج صُوْرَتِيُوْنَ:** ٺ. ٻارن جي هڪ راند جو نمونو – قسمت آزمائي (ٻڪن يا ڪٽن رستي).

• **صُوْفُ ج صُوْفَ:** ذ (ع). اُنُ – پشم – ڪاري رنگ جي ڪپڙي جو هڪ قسم – ايلپاڪو. ميوي ۽ وڻ جو هڪ قسم. پرت جو هڪ قسم (ٺ).

– **صُوْفانُوْنُ ج صُوْفانُوْنَ:** ذ. صفت. صوف جي رنگ جهڙو. (ذ). هٽر.

– **صُوفانُشِيْنُ چَنِيُ (ٺ):** ٺ. پرت پريل چني (جا ڪنوار جي پيڪن مان موڪلائي ساهري گهر وڃڻ وقت پائي).

– **صُوفِانِيُ:** اسم خاص. تعلقي ميرواه (رياست خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **صُوفِڙِيُ ج صُوفِڙِيُوْنَ:** ٺ دوا ۾ ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر – ٻج جو هڪ قسم.

• **صُوْفِيُ ج صُوْفِيُ:** ذ. صفت. (ع. صُوف = اُن مان ٺهيل ڪپڙو) اوني ڪپڙو ڪتو ڍڪيندڙ – پشمينه پوش. متقي – پارسا – پاڪباز – پرهيزگار – صاف. (ذ). طريقت وارو سالڪ – سلوڪ وارو فقير. شراب يا ڪنهن ٻـ ٻئي نشي کان پرهيز ڪندڙ. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **صُوفِيائِيُ:** ٺ. پرهيز – رک – ڪري – شراب کان پرهيز.

• **صُوفِيُ پِيرُ ج صُوْفِيُ پِيرَ:** ذ. وڏي پير جو هڪ قسم – جنهن صوف جيڏو وڏو پير.

• **صُوْلائِتو ج صُوْلائِتا:** ذ. صفت. جڙندڙ – شائستو – ٺهندڙ – لائق – شايان – وڙائتو – ڏانو جو – ڪم جو – وڻندڙ – ٻاوند – جڳائتو.

• **صَوْمُ:** ذ. (ع. صَوم = رکجڻ) روزو – ورت.

– **صَوْمِ صَلٰواةَ:** روزو نماز.

• **صَهْباء:** ٺ. (ع). ڳاڙهو شراب – سفيد انگورن جو شراب.

• **صَيّادُ ج صَيّادَ:** ذ. صفت. (ع. صيد = هو شڪار ٿيو) وڏو ماهر – شڪار ڪندڙ – وڏو شڪاري – وڏو ماري.

• **صَيْدُ ج صَيْدَ:** ذ. (ع. صيد = هو شڪار ٿيو) اهو جانور جيڪو شڪار ٿئي – شڪار.

– **صَيْدُ ڪَرَڻُ:** شڪار ڪرڻ – آهيڙڻ. قبضي ۾ آڻڻ – وس ۾ آڻڻ.

– **صَيْدُ گـاهُ ج صَيْدَگاهَ:** ذ. ٺ. (ع. صيد + ف. گاهه = جاءِ) شڪار جو هنڌ – شڪار گاهه.

• **صِيْغو ج صِيْغا:** ذ. (ع. صوغ = ڪارب ۾ وجهڻ) سانچي ۾ وڌل – ڍالب ۾ ڍاليل. لفظن جو اصل – ڌاتو – بنياد – اشتقاق. گرامر جي اصطلاح ۾ اهو لفظ جنهن مان فعل جي بيان جي نموني جي خبر پوي. اهل تشيع ۾ ايجاب و قبول جا ڪلمه – نڪاح – عقد.

• **صيف:** ذ. اونهارو.

• **صيفَلْ:** اسم خاص. تعلقي ڪنڌ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– **صَيْقَلْ:** ٺ. (ع. صَقل = پالش ڪرڻ) ڪٽ (لوهه تان) لاهڻ جو ڪم. صفائي چمڪو – چلڪو – اوجر.

– **صَيْقَلْ دَيْنِ ج صَيْقَلْ دَيْنِ:** ذ. صفت. مانجيندڙ – مليندڙ. صيقل گر – ميراثي.

– **صَيْقَلْ ڪَرَڻُ:** ڪٽ لاهڻ (لوهه تان) – صاف ڪرڻ – چمڪائڻ.

– **صَيْقَلْ گَرُ ج صَيْقَلْ گَرَ:** ذ. صفت. هٿيارن يا لوهه جي سامان کي چمڪائيندڙ ۽ صاف ڪندڙ. لسو ڪندڙ – پالش ڪندڙ – تيورو – زرهه ساز – سلاح ساز.

– **صَيْقَلْگِيْـرُ ج صَيْقَلْگِيْـرَ:** ذ. صفت. صيقل گر.

ض

• **ضَ:** ذ. (ع). عربيءَ جو پندرهون، فارسيءَ جو ارڙهون ۽ سنڌيءَ جو چوويهون (٢۴) اکر -- ابجد جي حساب موجب عدد (٨٠٠).

• **ضابطُ ج ضابط:** ذ. صفت. (ع. ضَبط = هن سوگهو ڪيو) هوشياري ۽ سمجهه سان ڏسندڙ -- نظرداري ڪندڙ. چڱيءَ طرح پڪڙيندڙ -- سوگهو جهليندڙ -- قابض. انتظام ڪندڙ -- مُنتظمُ. هوشيار. حاڪم -- مالڪ.

-- **ضابطوُ ج ضابطا:** ذ. لغوي معنيٰ ۾ هر شيءِ کي حد اندر نگاهه ۾ رکڻ جو ڪم -- نگهداشت -- نظرداري -- چوڪسي -- سنڀال. قاعدو -- قانون -- دستور -- آئين. بندوبست -- انتظام. ربط و ضبط -- قبضو. دٻاءُ -- رعب -- ڇمت -- ٻڇت -- پڇندي -- وسعت.

-- **ضابطوُ رَکَڻُ:** قاعدو رکڻ. بندوبست رکڻ. سختي رکڻ. ڇمت رکڻ -- دٻاءُ رکڻ.

• **ضامنُ ج ضامن:** ذ. صفت. (ع. ضامن > ضَمَن = جوابدار رهڻ) ذمو کڻندڙ -- ذمه دار -- ذمي وار -- جوابداري کڻندڙ. ويساهه ڏياريندڙ. وچ ۾ پوندڙ -- عيوضي. وسيلو -- آڌار -- ٻجاءُ. وريي جي هيٺان ٽيڪ طور ڏنل ڪاني -- شهتير.

-- **ضامنُ پَوَڻُ:** ڪنهن جو ذمه وار ٿيڻ. وچ ۾ پوڻ.

-- **ضامنُ ڏيڻُ:** ڪنهن ٻئي کي پنهنجي طرفان ذمو کڻائڻ.

-- **ضامِنگِيرُ ج ضامِنگِير:** ذ. صفت. ع. ضامن + ف. گير > گرفتن = وٺڻ) جوابداري کڻندڙ -- ذمه دار.

-- **ضامِنگِيري ج ضامِنگِيريُون:** ث. ذمه داري -- جوابداري.

• **ضاءِ:** ظرف. (ع. ضَايع > ضَيعَ). برباد ٿيڻ -- زيان ٿيڻ "ڏرو نه ٿئي ضياءِ" (سُر سريراڳ).

• **ضائِفانُ ج ضائِفائُونُ:** ث. (ع. ضَعِيفَه). زال -- عورت -- مائي. زائفان. ضائفا (ث).

• **ضايِعُ:** صفت. (ع. ضَيع = برباد ٿيڻ) برباد -- زيان. اجايو -- بي فائدو.

-- **ضايِعُ ٿِيڻُ:** نقصان ٿيڻ. بي فائدو وڃڻ -- برباد ٿيڻ.

-- **ضايِعُ ڪَرَڻُ:** برباد ڪرڻ -- وڃائڻ -- بيڪار ۽ نڪمو ڪرڻ -- ناس ڪرڻ.

• **ضَبْطُ:** (ع. ضَبَط = هن سوگهو ڪيو) سنڀال -- جاچ -- نگهباني -- حفاظت. روڪ -- بندش -- پابندي -- قيد. سرڪاري قبضو. انتظام -- بندوبست.

-- **ضَبْطُ ڪَرَڻُ:** سنڀال ڪرڻ -- نگراني ڪرڻ. روڪڻ -- قابو ڪرڻ. بندش وجهي سرڪاري ڪرڻ. قبضي ۾ آڻڻ -- ڦٻائڻ.

-- **ضَبْط ولادَتَ:** ث. اولاد کي روڪڻ جو فعل.

-- **ضَبْطِيُ ج ضَبْطِيُونُ:** ث. نگراني -- سنڀال. روڪ -- بندش -- پابندي. ڪنهن مال کي قبضي ڪرڻ واري حالت.

-- **ضَبْطِيُ ٿِيڻُ:** سرڪاري سنڀال هيٺ اچڻ. ڦرجي وڃڻ.

-- **ضَبْطِيُ ڪَرَڻُ:** بندش وجهي سرڪاري ڪرڻ. قبضي ۾ آڻڻ.

• **ضَخامَتُ ج ضَخامَتُونُ:** ث. (ع. ضخامت > ضَخمَ + ٿلهو ٿيڻ) ٿولهه -- ٿلهائي -- جسامت.

• **ضَخِيمُ ج ضَخِيمَ:** ذ. صفت. ٿلهو -- جسيم.

• **ضِدُ:** ذ. (ع). برعڪس -- ابتڙ -- برخلاف -- خلاف -- اونڌو -- اُبتو -- اُلٽو -- اُبتو.

• **ضِدَ ج ضِدَ. ضِدُون:** ذ. ث. مخالفت -- برخلافي -- عداوت -- دشمني -- وير -- ڪينو -- بُغض. اصرار -- هٺ -- وري وري چوڻ -- شدّت. بحث -- هوڏ -- شدو. ڪاوڙ -- چڙ -- غصو.

-- **ضِدُ ٻڌڻ:** گهڻو اصرار ڪرڻ -- وري وري چوڻ -- بحث ڪرڻ. هٺ ڪرڻ ڪنهن ڳالهه تي تيسو ڪرڻ. دشمني ڪرڻ -- عداوت ڪرڻ -- مخالفت ڪرڻ -- وير رکڻ.

-- **ضِدَ تي چڙهڻ:** مخالفت تي سندرو ٻڌڻ. بحث تي چڙهڻ.

-- **ضِدَ پورو ڪرڻ:** پنهنجو ٻول پورو ڪرڻ -- خيال پورو ڪرڻ. وير وٺڻ.

-- **ضِدَ چڙهڻ:** ڪاوڙ چڙهڻ. هوڏ ڪرڻ.

-- **ضِدُ رَکَڻ:** وير رکڻ -- دشمني رکڻ -- مخالفت رکڻ.

-- **ضِدَ ڪرڻ:** هوڏ ڪرڻ -- اصرار ڪرڻ. هٺ ڪرڻ. بحث ڪرڻ -- تڪرار ڪرڻ. جهيڙو ڪرڻ -- جهڳڙو ڪرڻ.

-- **ضِدِيُ ج ضِدِيُ:** ذ. صفت. هوڏي -- هٺيلو. بحثي -- تڪراري. ڪنٽيت ڪندڙ -- ڦڏائي -- نٽر -- شدتي.

-- **ضِدِيَت ج ضِدِيَتُون:** ث. دشمني -- وير -- عداوت. بحث -- اصرار. ٽڏو -- ڪنٽيت -- شدّت -- نٽرپائي.

• **ضَرْبَڻُ:** مصدر. (ع. ضَرب = هن هنيو) ڌڪ هڻڻ -- زخم رسائڻ -- ايذاءُ رسائڻ. مارڻ -- هيسڻ. علم رياضيءَ موجب ٻن عددن کي پاڻ ۾ ٻي سگهه ڏيڻ. ٻيو هڻڻ -- مُهر هڻڻ -- ڇاپو هڻڻ.

-- **ضَرْبَ ج ضَرْبُون:** ث. چوٽ -- ڌڪ -- رُهند. مار. نقصان -- گهاٽو.

صَدمو. ٽِپو – ڇاپو – مُهر. علم رياضي، موجب ٻن عددن جي ٻي سگهه – عدد جي واڌ. شعر جو آخري لفظ – آڪر. بيانُ – ذِڪرُ. موسيقي جي ساز جون آوازي تارون.

– ضَرْبَ اَپِت ج ضَرْب اَپِتُون: ٿ. ضرب جي حساب جو جوابُ – سمائيندڙ انگ – پيچ اَپِت.

– ضَرْبَ اَچِڻُ: چوٽ اَچِڻ – ڌَڪ لڳِڻ. گهائو پوڻ. صدمو اَچِڻ.

• ضَرْبَ المَثَلُ: چوڻي – مثالُ – پهاڪو.

– ضَرْبَخانو ج ضَرْبَخانا: ذ. سڪا ٺهڻ جي جاءِ.

– ضَرْبَ ڏِيڻُ: نقصان پهچائڻ. ضرب ڪرڻ.

– ضَرْبَ ڪَرِڻُ: ضرب جو حساب ڪرڻ.

– ضَرْبَ لَڳِڻُ: ڌَڪ لڳڻ – چوٽ لڳڻ. صَدمو پهچڻُ. نعرو لڳڻ.

– ضَرْبِڻِي ج ضَرْبِڻِيُون: ٿ. اهو انگ جنهن کي ضربيندڙ سان ضرب ڪجي – پيڻي.

– ضَرْبِي چَلَڻُ: ڌَڪ ڏيڻ. چوٽ رسائڻ. هيسائڻ – دٻائڻ (ت).

– ضَرْبِيَل ج ضَرْبِيَل: ذ. صفت. نقصان رَسيلُ. قَتِيلُ – زخميل – گهايل. زيان ٿيل.

– ضَرْبِيندڙُ ج ضَرْبِيندڙَ: ذ. صفت. انگ کي وڌائيندڙ – پيڻندڙ – ضرب ڪندڙ.

• ضَرَرُ ج ضَرَرَ: ذ. (ع) نقصان – ٽوٽو – ڇيهو – خسارو – هَرُجَ – گهاٽو – زيانُ. ڌَڪ – چوٽ. ڏَرَدَ – تَڪليفَ – صدمو.

– ضَرَرُ پهچائِڻُ: تڪليف پهچائڻ – ايذاءِ رسائڻ.

– ضَرَرْ رَسانُ ج ضَرَرْ رَسانَ: ذ. صفت (ع. ضرر ف. + رسان > رسائيدن = پهچائڻ) نقصان رسائيندڙ – تڪليف پهچائيندڙ.

– ضَرَرْناڪ ج ضَرَرْناڪ: ذ. صفت. نقصان وجهندڙ – نقصانَ ڪارُ – ٽوٽو وجهندڙُ – ڇيهو رسائيندڙ – زيانڪار.

• ضَرُوْرُ: ظرف (ع). واجبُ – لازِمُ – فَرض بجا – بيشڪ – بلاشڪ – جائي. هُروڀرو. اَنْ تَرُ – اَتَلُ – اوس – لاڪلام. (ذ). حاجت – گهُرَجَ – ضُرورَت – چاهنا – طلب – خُواهش.

– ضَرُوْرَتْ وارو: ضروري – لازمي – گهرجائو – حاجت مند – گهربيَل.

– ضَرُورتْ ج ضَرُوْرَتُون: ٿ. گهُرَج – حاجَتَ – اِحتياج – خواهش – چاهنا – طَلَب – ذرڪارَ. مشڪل – تنگي – لاچاري – ڏُشواري.

– ضَرُوْرَتَ ٿِيڻُ: گهُرَج ٿيڻ – طلب ٿيڻ.

– ضَرُوْرَتَ پوڻُ: گهُرَج پوڻ – طلب ٿيڻ.

– ضَرُوْرَتْمَنْدُ ج ضَرُوْرَتْمَنْدَ: ذ. صفت. گهُرجائو – حاجتمند – طالبو. مُفلِسُ – محتاج – مسڪينُ – تنگ حالُ.

– ضَرُوْرَتْ ڌَ آهي: جملو. گهُرج ڪانهي. هُرو ڀرو نہ ٿيئي. طلب ڪانهي.

– ضَرُوْرِيْ ج ضَرُوْرِيْ: ذ. صفت. واجبي – لازمي – لاچاري – مجبوري – تاڪيدي.

– ضَرُوْرِيات: ٿ. جمع ضَرُورَت جو – ضروري (شيون) – گهربل (شيون).

• ضَرِيبُ ج ضَرِيبَ: ذ. صفت (ع. ضَرَبَ = هَڻ هڻيون) ضَرْبَ رَسيَلُ – ضَرْبِيَلُ – قَتِيلُ – ڌَڪ لڳل. ماريَلُ – وِرِتَلُ – مُبتَلا.

• ضَرِيْحُ ج ضَرِيْحُوْن: ٿ. (ع). قَبَرَ – گور – مَزارُ – مرقد – مقبرو. قبر جي سيراندي – پڙ.

• ضُعْفُ: ذ. (ع. ضَعُفَ = هيڻو ٿيڻ) ڪمزوري – هيڻائي – ناتواني – بي طاقتي.

– ضُعِيفا ج ضُعِيفائُوْنْ: صفت (ع. ضَعِيْفُ = هيڻي) هيڻي – اَيري – ڪمزور – بي طاقت. ٿ. زال – عورت – مائي.

• ضُعُوْفُ ج ضُعُوفَ (ت): ذ. ضُعْفُ = هيڻائي) ضُعْفُ – ڪمزوري – هيڻائي.

• ضَعِيْفُ ج ضَعِيْفَ: ذ. صفت (ع. ضُعْفُ = ڪمزور) هيڻو – ڪمزورُ – سُستو – نٻل – ناتوانُ – بي طاقت اَيرو – ڏُٻلُ – ڏُٻرو – نَحيفُ – لاغَرُ. ٻڍو – پوڙهو – پيرمَرد.

– ضَعِيْف اَلاعْتِقاد: ذ. صفت. اعتقاد جو ڪچو – گهٽ ويساهَ وارو. سادو – پوررو – ڀالو ڀولو.

– ضَعِيْفُ العَقْلُ: ذ. صفت. گهٽ عقل وارو – ڪَمُ عَقْلُ – بيوقوف.

– ضَعِيْفائِي ج ضَعِيْفائِيُوْنْ: ٿ. هيڻائي – ڪمزوري – ناتواني. سُستي – موڳائي – ماندائي.

– ضَعِيْفُ ٿِيڻُ: ڪمزور ٿيڻ – نٻلُ ٿيڻ – ايرو ٿيڻ.

– ضَعِيْفَ ج ضَعِيْفائُون: ٿ. ڪمزور (عَوْرَتْ). (صفت). ٻڍي – پوڙهي – پيرسَن.

– ضَعِيْفِيْ ج ضَعِيْفِيُوْنْ: ڪمزوري – ناتواني – ايرائِي – هيڻائي. پيري – ٻڍاپڻ.

• ضَلالَتَ ج ضَلالَتُوْن: ٿ. > ضَلَّ = گمراهہ ٿيڻ. غلطي ڪرڻ) اونداهہ – ڪاراڻ. گمراهي. خطا – قُصُورُ. ٻڇڙائي – خرابي. خُواري – بدنامي – تباهي – برٻادي.

• ضِلَعُ: ذ. (ع). ڪنهن ملڪ جو ڀاڱو – تعلقنَ جو مجموعو – ڊِسْٽرڪٽ.

– ضِلَعوْ ج ضِلَعا: ذ. ملڪ جو ڀاڱو – تعلقن جو جوڙ. تعلقن تي ٻڌل.

• **ضمُ**: ذ. (ع. ضمٌ = ملائڻ) ڪنهن شيء، کي پاڻ ۾ ملائڻ جي حالت – شموليت. پيش (ُ) جي حرڪت (اها حرڪت پنهي چپن جي ملائڻ سان نڪري).

– **ضمُ ڪرڻ**: ملائڻ – گڏڻ – جوڙڻ.

• **ضمادُ ج ضمادَ**: ذ (ع. ضمدَ = ٻڌڻ) نرم ڪري زخم تي رکڻ جي دوا – ليپ – ليري.

• **ضمانُ ج ضمانَ**: ذ. صفت (ع. ضمن = جوابداري کڻڻ) ٻارانُ پوندڙ – بدلو پوندڙ – ضامنُ – ضامني.

– **ضمانتَ ج ضمانتون**: ٺ (ع. ذمہ داري – ڪفالتَ – جوابداري.

– **ضمانتُ نامو ج ضمانتُ ناما**: ذ. (ع. ضمانت + ف. نامہ = لکيل ڳالھ) ضمانت جي تحرير – ڪفالت نامہ = لکيل ڳالھ) ضمانت جي تحرير – ڪفالت نامہ – ضامن جو اقرار نامو.

– **ضمانتيُ ج ضمانتي**: ذ. صفت. ضامنُ پوندڙ – ضامنُ پيلُ – ذمہ دار – ضامنُ.

• **ضمنَ**: ظرف. (ع). پويان شامل ڪيل – ذ. ڪنهن لکت بابت وڌيڪ فقرو.

• **ضميرُ ج ضميرَ**: ذ (ع). دل – منُ – جيءُ – قلب – هردو. اندر – ڳجھ – رازُ – ڀيدُ – خيالُ – ڌيانُ – مرضي (ذصفت). اندر وارو – پوشيده – مخفي. گرامر ۾ اسم جو جانشين لفظ – اسم جي بدران ڪم ايندڙ لفظ. (۱_ ضمير حاضر ۲_ ضميرُ غائبُ ۳_ ضميرُ متڪلمُ ۴_ ضمير خالص ۵_ ضمير اِشارو ويجهو ۶_ ضمير اشارو ڏور ۷_ ضمير مبهم ۸_ ضمير مشترڪ ۹_ ضمير استفهام ۱۰_ ضمير موصول ۱۰_ جواب موصولُ ۱۲_ ضمير متصل ۱۳_ ضمير منفصل).

– **ضميرُ اِستفهام**: ذ. (ع. ضمير + استفهام > فهم - ڄاڻڻ) سوال پڇڻ لاءِ ڪم ايندڙ ضمير جو لفظ. جيئن تہ ڇا؟ ڇو؟ وغيره

– **ضميرُ اِشارو**: ذ اسمَ ڏانهن اِشارو ڪندڙ ضمير جو لفظ. جيئن تہ هو، اهو، هُن وغيره (ہ قسم ۱_ ضمير اشارو ڏور ۲_ ضمير اشارو ويجهو).

– **ضمير اشارو ڏورُ**: ذ. ڏوراهين اسم ڏانهن اِشارو ڪندڙ ضميري لفظ. جئن تہ "هو اهو وغيره".

– **ضميرُ اِشارو ويجهو**: ذ. ويجهي اسم ڏانهن اشارو ڪندڙ ضمير جو لفظ. جئن تہ "هي، هن وغيره".

– **ضميرُ جواب موصولُ**: ذ. موصول جي جواب ۾ ڪم ايندڙ ضميري لفظ. جئن تہ "سو، سا، اُها وغيره".

– **ضمير حاضرُ**: ذ. ضمير حاضر اسم جي بدران ڪم ايندڙ ضمير جو لفظ. جئن تہ "تون، توهان، تو وغيره".

– **ضمير خالص**: ذ ضمير متڪلم، حاضر ۽ ضمير غائب کي گڏي ڏنل نالو.

– **ضميرُ غائبُ**: ذ. غائب اسم جي بدران ڪم ايندڙ ضميري لفظ. جئن تہ "اهو، انهن وغيره".

– **ضمير مُبهمُ**: ڳجهو ضمير وارو لفظ. جئن تہ "ڪير، ڪهڙو، ڪجهڙو وغيره".

• **ضمير مُتصلُ**: ذ. ڳنڍيل ضميري پڇاڙي. جئن تہ "پڻس، لکيم، ڇيئم وغيره".

– **ضميرُ مُتڪلمُ**: ذ. ڳالهائيندڙ اسم جي بدران ڪم ايندڙ ضمير جو لفظ. جئن تہ "آءٌ، اسين، مون وغيره".

– **ضميرُ مُشترڪ**: ذ. جملي ۾ فاعل جي بدران مفعول تي ڪم ايندڙ يا ضمير خالص کي زور ڀرائڻ وارو ضمير جو لفظ.

– **ضمير موصُولُ**: ذ. ٻن جملن کي ڳنڍيندڙ اسم جي بدران ڪم ايندڙ لفظ "جا" سان جئن تہ: "جا لڪن لوساتي، سا سيج پسندي سسئي" (شاھ).

• **ضميمو ج ضميما**: ذ. (ع. ضميمہ > ضمّ = گڏ ڪرڻ) ڪنهن شيء، ۾ وڌيڪ لڳايل شيء وڌايل شيء – ڪتاب پوري ٿيڻ کان پوءِ پڇاڙي ۾ جو ڏنل وڌيڪ مواد – تتمو.

• **ضوُ**: ذ. (ع. ضوا = روشني ڏيڻ) روشني – سج جي روشني.

– **ضوُفشانُ**: ذ. صفت. (ع. ضو + ف. فشان > افشاندن = پکيڙڻ) روشني ڪندڙ – روشنُ – چمڪندڙ – چلڪندڙ.

– **ضيا ج ضيائُون**: ٺ (ع). روشني – روشنائي – چمڪ – تجلي – نور – جوت – پرڪاش.

• **ضيافتُ ج ضيافتون**: ٺ اسم (ع). ڪاڌي جي وڏي مجلس – مهماني – دعوت.

• **ضيافتَ ڪرڻ**: دعوتَ ڪرڻ – ڪاڌو ڪارائڻ.

• **ضيافو ج ضيافا**: ذ صفت. فائدو. ڪٽيو – لاڀ.

• **ضيقُ**: ذ. (ع. ضاق = سوڙهو ٿيڻ) تنگي – تڪليف – ڏکيائي مشڪلات – دقت ڪمي – ڪوتاهي. دمَ جو مرض.

– **ضيقُ النفس**: ذ ايساهيءَ جو مرض – دمَ جي بيماري.

ط

• **ط:** ث. (ع). عربي جو سورهون، فارسيءَ جو اُڻيهون ۽ سنڌيءَ جو پنجٽيهون اکر – ابجد جي حساب موجب عدد (٩).

• **طابِعُ ج طابِعَ:** ذ صفت. (ع. طَبَعَ = مُهر هڻڻ) ڇپائي ڪندڙ – ڇاپيندڙ.

• **طارِقُ:** اسم خاص. (ع). اندلس کي فتح ڪندڙ سپهه سالار جو نالو.

• **طارِيُ ج طارِيَ:** ذ. صفت. (ع). اوچتو ظاهر ٿيندڙ – يڪدم اچي پوندڙ – ڇانئجي ويندڙ. غالب پوندڙ.

– **طارِيُ ٿِيڻُ:** ڇانئجي وڃڻ – غالب ٿيڻ. اوچتو اچي پوڻ.

• **طاسُ ج طاسُونُ:** ث. ٿالهه. طاس – طس. ويڪري منهن وارو – پيالو – ٿالهي – رڪابي. راند جو هڪ قسم – پٽن جي راند – تاس.

– **طاسرُوُ ج طاسرا:** ذ. ٿانءَ جو هڪ قسم – وڏو وٽو.

– **طاسَ وَرْنِي ج طاسَ وَرْنِيُونُ:** ث. صفت. سون جهڙي – سهڻي.

• **طاعَتُ ج طاعَتُونُ:** ث. (ع. طاعت > طوع = فرمانبرداري ڪرڻ) فرمانبرداري – مڃتا – قبوليت. تابعداري. پانهپ – بندگي – عبادت.

– **طاعَتُ پَذِيرُ ج طاعَتُ پَذِيرَ:** ذ. صفت. (ع. طاعت + ف. پذير > پذيرفتن = قبول ڪرڻ). فرمانبردار – مڃيندڙ – قبوليندڙ.

• **طاعُونُ:** ث. (ع). بيماريءَ جو هڪ قسم – پليگ – وبا – مهامَري.

• **طاقَ ج طاقُونُ:** ث. سرحد – ڏنگ – حد – سنڌو – ڏگ. جبل ۽ ميدان کي هڪ ٻئي کان جدا ڪندڙ حد – ماٿري.

• **طاقَ ج طاقَ (ل):** ذ. (ع. ظرف). ڏنگو پيچرو.

• **طاقُ ج طاقَ:** ذ. (ع. طاق > پهلوي > تاڪ = ڇارو – گُرڪي) پٽ جي مٿان سطح تي. اندر تي ڏنل رٿائتو ود. چوراس ود محراب. دروازي جو هڪ پڙ – دروازي جو تختو. دَرَ. دري يا ڪبٽ بند ڪرڻ جو تختو. (صفت). اڪي – ڇڙهو – واحد لاثاني – لاجواب – ناياب جيئن: "فلاڻو هر ڪم ۾ طاق آهي".

– **طاقَ جو مُنْڍُ:** ذ. واڍڪي اصطلاح ۾ دَرَ يا دريءَ جو هيٺيون، مٿيون، وچون ڪاٺيءَ جو ٽڪرُ – پانيلي.

– **طاقَ ڪَڍَڻُ:** وقت ۾ ڏک ڪيڻ – بيزيءَ ڇاڙهي ڦرهو ڪيڻ – ڏک ڏيڻ – ڦرهو ڪيڻ.

– **طاقَ ڪَيْ ڇَڏَڻُ:** تختا ڪيي ڇڏڻ – سخت نقصان رسائڻ – ڏاڍو ڏک پهچائڻ.

– **طاقَ لَڳَڻُ:** تختا بند ٿيڻ (دروازي جا). حيرت ۾ پئجي وڃڻ – نٻ ٽري وڃڻ – تيرس ۾ پوڻ – عجب ۾ پئجي وڃڻ. چوٽ لڳڻ.

– **طاقَ لَڳِي وَڃَڻُ:** اوچتو ڪنهن خبر ملڻ تي حيران. پريشان يا پشيمان ٿيڻ – تختا لڳي وڃڻ. نٻ ٽري وڃڻ – ارمان ۾ پئجي وڃڻ – سخت ارمان ٿيڻ.

– **طاقَ نِڪْرِي وَڃَڻُ:** تختا نڪري وڃڻ. نقصان پهچڻ. سخت صدمو پهچڻ.

– **طاقائُونَ ج طاقاوانَ:** ذ. صفت. طاق وارو (دروازو).

– **طاقِيُ ج طاقِيُونُ:** ث. دَرَ يا دريءَ جو هڪ پاسو يا پڙ. تاس جو هڪ پتو. واهه وغيره جي ڪاٺيءَ لاءِ مقرر ڊيگهه جو مفاصلو.

– **طاقِيُونُ ڏيڻُ:** گهر جا دروازا بند ڪرڻ – دَرَ پورڻ – دَرَ جا طاق بند ڪرڻ.

• **طاقَتُ ج طاقَتُونُ:** ث. (ع. طاقه > طوق = ڳرڻ جي لياقت رکڻ) سگهه – زور – ٻل – قوت – وت. حوصلو – برداشت – لياقت.

– **طاقَتُ آزمائِي ج طاقَتُ آزمائِيُونُ:** ث. (ع. طاقه + ف. آزمائي > آزما > آزمودن = تجربو ڪرڻ) زور لڳائڻ جي حالت – زور آزمائي.

– **طاقَتُ مَنْدُ ج طاقَتُ مَنْدَ:** ذ صفت. (ع. طاقه + ف. مند = وارو) زور وارو – زبردست.

– **طاقَتُ وارُوُ ج طاقَتُ وارا:** ذ. صفت. سگهه وارو – سگهارو – طاقت ور – زور ڀريو – زور آور – زوراور – همت ڀريو.

– **طاقَتُورُ ج طاقَتُورَ:** ذ. صفت. (ع. طاقه + ف. ور = وارو) طاقت وارو – زور وارو – زبردست – زور آور.

– **طاقَتِي ج طاقَتِي:** ذ صفت. زور آور – زور وارو.

• **طاقِڻُ:** طاق ڏيڻ. دربند ڪرڻ.

• **طاقُوُ ج طاقا:** ذ. (ع. طاقَهْ + ٽڪرو) ڪپڙي جو ٿان – ٿاڪيو.

– **طاقِيوُ ج طاقِيا:** ذ. ڪپڙي جو ٿانُ – طاقو – ٿاڪيو.

• **طالِبُ ج طالِبَ:** ذ. صفت. (ع. طَلَبُ – هن گهريو) طلب ڪندڙ – خواهان. ڳوليندڙ – تلاش ڪندڙ – ڳولائو. عاشق – مريد. شاگرد. سالڪ – فقير.

– **طالِبُ الْمَوليٰ** ذ. صفت. هڪ الله جو طلبگار، موليٰ جو ڳوليندڙ. سنڌي زبان جي هڪ مشهور شاعر مخدوم محمد زمان هالائي جو شاعرانہ تخلص.

– **طالِبُ دُنْيا:** ذ صفت. دنيا جو طلبگار – دنيا جو گهورو. لالچي – حريص.

– **طالِبُ دِيدارَ:** ذ. صفت. ديدار جو طالب – ڏسڻ لاءِ مشتاق – عاشق.

– **طالِبَ عُقْبيٰ:** ذ صفت. عقبيٰ جو گهورو. ديندار – عابد – زاهد نيڪ – بزرگ.

– **طالِبَ عِلْمُ ج طالِبَ عِلْمَ:** ذ. صفت. علم جو طالب – علم چاهيندڙ – علم جو ڳولائو. پڙهندڙ – شاگرد – متعلم.

– **طالِبُ عِلْمِيُ ج طالِبُ عِلْمِيُونُ:** ث. علم سکڻ جو ڪم – متعلمي – شاگردي.

– **طالِبُو ج طالِبَو:** ذ. صفت. طلب ڪندڙ – طلب رکندڙ – گهرندڙ. ڳولائو – ڳوليندڙ. مريد – چيلو. شاگرد.

– **طالِب وُ مَطلُوب:** ذ. عاشق ۽ معشوق – محب وَ محبوب.

• **طالِعَ ج طالِعَ:** ذ. صفت. (ع. طالع > طلع = خراب ٿيڻ) بدبخت – نڀاڳو – ندورو. (ضد. صالحَ ج صالحَ).

• **طالِعَ تتوُ ج طالِعَ تتا:** ذ. صفت. نڀاڳو – ڇندو – بدبخت.

• **طالِعُ ج طالِعَ:** ذ. صفت. [(ع. طلع = اُڀرڻ. مٿي ٿيڻ. مٿي وڃڻ) > طالع = مٿي ٿيندڙ] طلوع ٿيندڙ – نڪرندڙ – اُڀرندڙ. (ذ). نئون چنڊ. نجومين جي اصطلاح ۾ (ڪنهن جي جمڻ وقت يا سوال پڇڻ وقت ساڳيو اُڀرندڙ برج. بخت – نصيب – ڀاڳ – قسمت – ستارو. جيئن: "مارڪ جي مَرن، وڏا طالع تن جا" (شاهه).

– **طالِعُ تَتُو ج طالِعَ تَتا:** ذ. صفت. اَڀاڳو – نڀاڳو – بدنصيب – بدبخت.

– **طالِعْ شُناسُ ج طالِعْ شناسَ:** ذ. صفت. (ع. طالع + ف. شناس > شناختن = سڃاڻڻ. ستاره شناس – نجومي – جوتشي.

– **طالِعْمَنْدُ ج طالِعمِنْدَ:** ذ. صفت. (ع. طالع + ف. مند = وارو) خوش نصيب – ڀاڳ وارو – نصيب وارو – سڀاڳو – بختاور. اقبال مند.

– **طالِعْمَنْدِيْ ج طالِعْمَنْدِيُونْ:** ث. بخت – چڱو نصيب – ڀاڳ – چڱي بشارت.

• **طالُوتُ:** اسم خاص. (ع). قوم بني اسرائيل جو پهريون بادشاهه.

• **طاماعُو ج طاماعُو:** ذ. صت. (ع. طَمَعَ = هَٿَ لالچ رکڻ) طَمَعَ رکندڙ – لالچي – طمعو – تاڪائو. اميدوار – سوالي.

• **طامِعُ ج طامِعَ:** ذ. صفت. (ع. طَمَعَ = هَٿ لالچ رکڻ) طمع ڪندڙ – طمع وارو – لالچي – لوڀي – حريص.

• **طامُوعُوُ ج طامُوعُو:** ذ. صفت. طامعُ.

• **طامُونُ ج طامانُ (ت):** ذ. (ع. طَعَامُ > طعامو) طعام – کاڌو – خوراڪ.

• **طٰسٓ:** ث. (ع). قرآن شريف جي سورة جو نالو. (اسم خاص). حضور پاڪ جن جو نالو مبارڪ.

• **طاهِرُ ج طاهِرَ:** ذ. صفت. (ع. طاهر > طَهَرَ = صاف ٿيڻ) پاڪ – پوتر – صاف.

• **طاهِرِيُ ج طاهِرِيُونْ:** اڳاٽي دور جي طاهر نالي بورچي جو رڌل طعام. گڙ ۾ ڀيل رڌل چانور – گڙ جي چاشني.

• **طائِرُ ج طائِرَ:** ذ. صفت. (ع. طائر > طَيرُ + اُڏامڻ) اُڏامندڙ. (ذ). پکي – پرنده – پنڇي.

– **طائِرِ قُدُسُ:** ذ. پاڪ جهان جو پکي – فرشتو – ملائڪ – ملڪ. (اسم خاص). حضرت جبريل عليه السلام جو هڪ نالو.

– **طائِرِ قُدُسِيْ:** ذ. طائر قدس.

• **طائِفُ:** اسم خاص. (ع). عربستان ملڪ جي هڪ شهر جو نالو.

• **طائِفُوْ ج طائِفا:** ذ. (ع). گروهه – ٽولو – جماعت – جٿو – ٽولي – زمره. فرقو. (ع. طوائف) ڳائڻ وڄائڻ وارين جو ٽولو. ناچ – نچڪارو. لڏ – گوڙ – هُل – شور – ٻاٽينال. ڏمڄر.

– **طائِفو وِجهَڻُ:** ناچ وجهڻ. ڏمڄر مچائڻ.

• **طائُوسُ ج طائُوسَ:** ذ. (ع). پکيءَ جو هڪ قسم. مور. ساز جو هڪ قسم – مور جي شڪل تي ٺهيل هڪ ساز.

– **طائُوسِيْ تَخْتُ ج طائُوسِيْ تَخْتَ:** ذ. مور پکيءَ جي شڪل تي ٺهيل تخت – سهڻو تخت. (اسم خاص). شاهجهان بادشاهه جو تخت.

• **طائِيْ:** اسم خاص. (ع). مشهور عرب قبيلو "بنو طائي" جنهن مان حاتم طائي وڏو سخي ساماڻو. سنڌ جي سومرن جو هڪ پاڙو (اتر ۽ ٿتي طرف رهندڙ).

• **طِبُ:** (ع. طَبّ = دوا ڪرڻ) جسم ۽ جان جو علاج دوا دارون جو علم – علم حڪمت. طبابت.

– **طِبَ ڪَرَڻُ:** حڪمت ڪرڻ – دوا ڪرڻ.

• **طِبُّ ج طِبَّ:** ذ. دوائن جو ڪتاب. طب بنسبت ڪيل ڪوبه ڪم. طبابت جو علم.

• **طَبابَتُ ج طَبابَتُونْ:** ث. (ع). دوا دارُون جو هنر – علاج – معالجه – حڪمت.

• **طَبّاخُ ج طَبّاخَ، طَباخُون:** ث. (ع. طباخ = بورچي > طبخ = پچائڻ) (ف. طباق = پيالو) بورچي – باورچي. ٿانءَ جو هڪ قسم. پاتوڙو – پاٽ ڪيلهي.

– **طَباخِيُ ج طَباخِيُ (ت):** ذ. صفت. گهڻو کائيندڙ – پيٽوڙي.

• **طَباشِيرُ:** ذ. (ع). پسارڪي وکر جو هڪ قسم – تباشير.

• **طَباعَتُ ج طَباعَتُونْ:** ث. (ع. طَبَعَ = مُهر هڻڻ. ڇپڻ) ڇپائي (ڪنهن ڪتاب وغيره جي).

• **طَباقُ ج طَباقَ:** ذ. (ع) پيالي. پيالي مثل ٿالهي – ٿالهه. ٽڪر جو ٿانءُ – پاٽ – طباخ. ڪوپري – ڪيپراٽي.

• **طَبعُ ج طَبعُونْ:** ث. (ع). ماڻهوءَ جي بناوت. طبيعت. مزاج. عادت – خصلت – خو. سيرت – خلق – سڀاءُ. لاڙو – خواهش. نقش – سڪو – مهر – ڇاپو – ٺپو – ڇاپ – پور.

– **طَبعِ آزْمائِيُ ج طَبعِ آزْمائِيُونْ:** ث. (ع. طبع + ف. آزمائي > آزما > آزمودن = تجربو هڻڻ) طبيعت جي پڇنديءَ جو امتحان.

– **طَبعِ رَسا:** ذ. صفت. (ع. طبع + ف. رسا > رسيدن = پهچڻ) پهچندڙ طبيعت – تيز طبع.

– **طَبْعَ ڪَرَڻُ:** ڇاپڻ – شايع ڪرڻ.

– **طَبْعزادُ ج طَبْعزادَ:** ذ (ع. طبع + فـ زاد > زادن = ڄڻڻ) طبيعت مان نڪتل – دل مان نڪتل – پنهنجي خيال مان ٺاهيل – پنهنجي ايجاد. ذاتي – شخصي – پنهنجو.

– **طَبْعِيُ ج طَبْعِيَ:** صفت فطرتي. ذاتي – پيدائشي.

– **طَبْعِيُ جاگرافِيُ:** زمين جي اندرين توڙي ٻاهرين حالتن تي ڪيل بحث واري جاگرافي.

– **طَبْعِيُ ڏيک:** ذ قدرتي نظارو – قدرتي ڏيک.

– **طَبْعِيُ صُورَتْ:** ٺ قدرتي ڏيک.

• **طَبَقُ ج طَبَقَ:** ذ (ع). ٿالهه – ٿالهي – طباق. تهه – پڙ – طبقو (زمين وغيره جو). حصو – پاڳو (ڪنهن گهر يا ملڪ جو). ڏس – طرف – پاسو (لس).

– **طَبَقُ اُونڌا ٿِيَڻُ:** بخت اونڌو ٿيڻ – بدبختي اچڻ.

– **طَبَقُوْ ج طَبَقا:** ذ درجو – منزل – تهه – پڙ. پاڳو – حصو.

• **طَبَلُ ج طَبَلَ:** ذ (ع. طَبْل + ڏَڪڙ. ڏڪڙ جو وچت وارو پاسو) وڏو ڍَهل – دَمامو. وڏو نغارو – پير. رعب – دبدبو.

– **طَبَلُ ڏيکارڻُ:** رعب ڏيکارڻ. فخر سان هلڻ.

– **طَبَلُ ڪَرَڻُ:** رعب جمائڻ – ڄمت ڪرڻ. دڙڪو داب ڪرڻ. فخر ڪرڻ (ڪنهن معمولي ڪم تي).

– **طَبَلُ وڄائِڻُ:** ڏڪڙ وڄائڻ. خوشي ڪرڻ. وڏائي ڏيکارڻ.

– **طَبَلُ هَلائِڻُ:** حڪم هلائڻ. رعب ويهارڻ لاءِ دڙڪو داب ڪرڻ.

• **طَبْلُوْ ج طَبْلا:** ذ (ع). ساز جو هڪ قسم – ننڍو ڍهل – ڍولڪ. ڏڪڙ.

– **طَبَلْچِيُ ج طَبَلْچِيَ:** ذ صفت – طبلائي – ڏوڪڙي.

– **طَبْلائِيُ ج طَبْلائِيَ:** ذ صفت طبلا وڄائيندڙ – ڏوڪڙي.

– **طَبَلُ بازُ ج طَبَلُ بازَ:** ذ صفت (ع. طبل + فـ باز > باختن = کيڏڻ) ڍهل جو وڄائيندڙ – نغارا ۽ نوبتون وڄائيندڙ.

• **طِبُوْ ج طِبا (ل):** ذ (ع. طب = علاج ڪرڻ) علاج – دوا – درمل – ڦَڪي – ٻَڪي – بلو – حيلو. "عشق جي آزار جو ويڄن نه ڪٺو تازم طبو".

• **طِبِيُ ج طِبِيَ:** ذ صفت (ع). طب جو – ڊاڪٽري – حڪيمي.

• **طَبِيْبُ ج طَبِيْبَ:** ذ صفت (ع). طبابت ڪندڙ – علاج ڪندڙ – حڪيم – ڊاڪٽر – ويد – ويڄ – معالج.

– **طَبِيْباڻُوْ ج طَبِيْباڻا:** ذ صفت حڪيم وارو – ويڄ وارو.

– **طَبِيْبائِيُ ج طَبِيْبائِيُونْ:** ٺ فن طبابت ويڄپائي – حڪمت.

– **طَبِيْبڪُوْ ج طَبِيْبڪا:** ذ صفت طبيب وارو – طبيب جو – طبيباڻو.

– **طَبِيْبَنُ ڏاتِ پَوَڻُ:** بيمار ٿيڻ – اگهو ٿيڻ – طبيبن جو محتاج ٿيڻ. ٻين جي محتاجيءِ ۾ پوڻ – ڪائيارو ٿيڻ.

– **طَبِيْبَنُ ڏاتِ نَہ پَوَڻُ:** طبيبن جي ضرورت نه پوڻ – ڪڏهن به بيمار نه ٿيڻ – هر وقت تندرست ۽ تازو توانو رهڻ.

• **طَبِيْبِي ج طَبِيْبِيُونْ:** ٺ طبيبائي – حڪمت. صفت. طبيب جو.

• **طَبِيعت ج طَبِيعتون:** ٺ (ع). مزاج – سرشت – فطرت. خلقت – پيدائش. خو – عادت – خصلت – سڀاءُ. رجحان – لاڙو – خواهش.

– **طَبِيعَتْ بگڙڻُ:** بيمار ٿيڻ. ناراض ٿيڻ – ڪاوڙجڻ.

– **طَبِيعت ڀرجڻُ:** دل کٽي ٿيڻ – دل ٿهڻ – بيزار ٿيڻ. ڍؤ ٿيڻ.

– **طبيعت شُناسُ ج شُناسَ:** ذ صفت (ع. طبيعت + ف. شناس > شناختن = سڃاڻڻ) حڪيم – طبيب – ويڄ. مزاج کي سمجهندڙ.

– **طَبِيعَتْ لَڳڻُ:** دل لڳڻ – جيءُ لڳڻ – شوق ٿيڻ – چاهه ٿيڻ.

• **طَبِيلوْ ج طَبِيلا:** ذ (ع. طويله – چوپائي مال کي ٻڌڻ جي نوڙي) گهوڙن ٻڌڻ جي جاءِ – ڪڙهه – تنبيلو.

• **طَباشِيرُ:** ذ (ع). پسارڪي وکر جو هڪ قسم – طباشير – تباشير.

• **طَپانْ:** ذ صفت (ف). ترپندڙ – ڦٿڪندڙ – لڇندڙ. تپندڙ – ٿهڪندڙ.

• **طَرازَ ج طَرازُونْ:** ٺ (ع). ٻيڙيءَ جو هڪ قسم. ڊونڊي ٻيڙي (تانگهي تري واري. جا ندين ۽ واهڙن ۾ هلي. "تاري ونءُ طراز کي" (شاهه). ٻيڙي – ڊنگي – تراز. جيئن: "تني جي ساڃاهه. تاري جي طراز کي" (خان زئي).

• **طَراوَتَ ج طَراوَتُونْ:** ٺ (ع. طراوت > طرو = تازو ٿيڻ) ساوڪ – سبزي. آلاڻ – پوسل – ترِي. ٿڌاڻ – خنڪي. فرحت – آرام – تازگي.

– **طَراوَتْ بَخْشُ:** ذ صفت (ع. طراوت + فـ بخش > بخشيدن + ڏيڻ) تازگي بخشڻ – فرحت بخشڻ.

• **طَرَبْ:** ٺ (ع. طَرَب = خوشيءَ جي جوش ۾ اچڻ) خوشي – خرّمي – فرحت. مزو – لذت – عيش. امنگ – جذبو.

– **طَرَبْ اَنْگِيزُ ج طَرَبْ اَنْگِيزَ:** ذ صفت (ع. طرب + فـ انگيز > انگيختن = ڪڙو ڪرڻ). فرحت بخشڻ – راحت ڏيندڙ – لذت بخش. امنگ وڌائيندڙ – جذبو ڏياريندڙ.

• **طَرْبُوشُ:** ٺ ترڪي ٽوپيءَ جو هڪ قسم.

• **طَرَح ج طَرحُونْ:** ٺ (ع). طور – ڍنگ – نمونو – طرز – ريت – ڍؤل – انداز. طبع آزمائي لاءِ شاعرن کي ڏنل مصرع.

– **طَرحدارُ ج طَرحدارَ:** ذ صفت. نموني وارو – ڍنگ وارو – وضعدار. خوبصورت – سهڻو.

– **طَرحُونْ ڪَرڻُ (ت):** اُهلُونْ ڪرڻ – نَقُل ڪرڻ – ويچارا ڪيڻ.

— **طَرَحِينْ طَرَحِينْ:** ظرف. نموني نموني - قسمين قسمين - ياتين ياتين.

• **طَرزَ ج طَرْزُونْ:** ث. (ع). بناوت - اڏاوت - ناهپ – هيئت – شڪل. طور طريقو - قانون - قاعدو - ريت - روش - نمونو - ڍنگ. اٽڪل – رستو - وضع - انداز. عادت - خصلت - خو - وضع - سڀاءُ.

— **طَـرْزِبازْ ج طَـرْزِبازَ:** ذ. صفت. (ع. طَـرز + ف. باز > باختن + کيڏڻ) ڍنگ وارو - اٽڪلي. ريتائتو.

— **طَـرْزِ تَحْرِيْرِ:** ث. (ع. طرز + تحرير = لکڻي) لکڻ جو نمونو – لکت جو نمونو – لکت جو ڍنگ.

— **طَـرْزِ ڪلامَ:** ث. (ع. طرز + ڪلام = گفتگو) ڳالهائڻ جو ڍنگ – انداز گفتگو.

— **طَـرْزِ گُفتگو:** ث. (ع. طرز + ف. گفتگو = ڳالهه ٻولهه) ڳالهائڻ جو ڍنگ — انداز گفتگو - طرز ڪلام.

— **طَـرْزِيْ ج طَـرْزِيْ:** ذ. صفت. ڍنگ وارو – ڍنگائتو – اٽڪلي.

• **طَـرَفْ ج طَرَفَ:** ذ. (ع. طَـرَف + اک جي ٻاهرين ڪنڊ سان ڏسڻ) ڪنارو – ڪَپَرُ – پَرُ. حاشيو – اُفق. پاسو – ڏِس – دِس – جانب – بازو – رُخ – سمت. حصو – ٽڪرو – ڀاڱو. لحاظ – رياءَ – پاسداري.

— **طَـرْفانْ:** ظرف. طرف کان - پاسي کان.

— **طَـرَفْدارُ ج طَـرَفْدارَ:** ذ. صفت. (ع. طرف + ف. دار > داشتن = رکڻ) پاسو ڪندڙ - حمايتي - مددگار.

— **طَـرَفْدارُ ٿيڻُ:** حمايتي ٿيڻ - مددگار ٿيڻ.

— **طَرَفْدارِيْ ج طَرَفْدارِيُونْ:** ث. پاسو - لحاظ – حمايت – رياءَ.

— **طَـرَفْدارِيْ ڪَـرَڻُ:** پاسداري ڪرڻ – لحاظ ڪرڻ. حمايت ڪرڻ – پاسو ڪرڻ.

— **طَـرْفَيْنِ:** ظرف. ٻنهي طرفن جا – اُمهان سامهان. پاسي وارا - پاسي کان. (ذ). ٻئي ڌريون.

— **طُرْفُوْ ج طُرْفا:** ذ. (ع. طَـرَف + اک ڇڪڻ) اک جو اشارو – غمزو.

• **طُرُوْ ج طُرا:** ذ. (ع. طُـرّهٗ > طُـرّ = ڪپڻ) پڳڙي جو ٻاهر نڪتل چيڙو - چڳو. مور - ڪلنگي - چوٽي. واڍڪي اوزار جو هڪ قسم - ٺڳَ ڪڍڻ لاءِ سيراهيءَ جو لوهي ڦَرُ.

— **طَرِيلُ ج طَرِيلَ:** ذ. صفت. طري وارو – وڏي طري وارو.

— **طَرِيلُوْ ج طَرِيلا:** ذ. صفت. طري وارو - پڳدار - سردار - رئيس.

• **طَرِيْقَ ج طَرِيْقَ:** ذ. (ع). راهه – رستو – سڙڪ – واٽ – گَس. مذهب – شَريعت. طرزَ – وضع – رَوِش – چال. طور – ڍنگ. ريت – رسم – رواج – دستور. قاعدو – ترڪيب.

— **طَرِيْقُ الْشَّمْسُ:** ذ. سج جي هلڻ جو رستو – جدي گهيري کان سرطان گهيري تائين. يا سرطان گهيري کان جدي گهيري تائين هلڻ لاءِ سج جو مقرر ٿيل رستو.

• **طَرِيْقَتْ ج طَرِيْقَتُونْ** (ث (ع) سلوڪ جو رستو. صوفين وٽ تصوف جو ٻيو درجو.

• **طَرِيْقَوْ ج طَرِيْقا:** ذ. (ع). راهه – رستو – واٽ. قاعدو – قانون – دستور. ڍنگ – نمونو – ترڪيب.

— **طَرِيْقَوْ ٻڌائِڻُ:** رستو ٻڌائڻ. ڪنهن ڪم ڪرڻ جو ڍنگ ٻڌائڻ. هدايت ڪرڻ.

• **طٰسٓ:** ذ. (ع). قرآن شريف جي سورة نمل جو پهريون لفظ.

• **طَشْتَ ج طَشْتَ:** ذ. (ع). وڏو طباخ – وڏي ٿالهي ـ ٿالهه.

— **طَشت اَزْبامْ:** ظاهر – عيان – آشڪار – مشهور ـ عام.

— **طَشْت اَزْبامْ ٿِيڻُ:** ظاهر ٿيڻ. مشهور ٿيڻ. رُسوا ٿيڻ –بدنام ٿيڻ. ڀيد کلڻ - راز فاش ٿيڻ.

— **طَشْتَرِيْ ج طَشْتَرِيُونْ:** ث. ننڍي ٿالهي – ٿالهڙي.

• **طَعامُ ج طَعامَ:** ذ. (ع. طَعَمَ = کائڻ) کائڻ جي شيءِ ـ کاڌو – غذا – خوراڪ.

— **طَعامُو ج طَعاما:** ذ. طعام - کاڌو – خوراڪ. ذ. باز پکي لاءِ وقت جو کاڌو.

• **طَعَنْ:** ذ. (ع. طَعَنْ + ڀالي سان زخم ڪرڻ) عيب جوئي – طعنہ – مهڻو – اوبالو.

— **طَعَن تَشْنيعَ:** ث. طعنو مهڻو - ڦِٽ لعنت.

• **طَعْنُو ج طَعْنا:** ذ. (ع. طَعَنْ) مهڻو – اوبالو – ٽَنڪو –اوبالو.

— **طَعْنُو ٽَنْڪُوْ ج طَعْنا ٽَنْڪا:** طعنو مهڻو – ڏک ڏوراپو – ڦِٽ لعنت.

— **طَعْنُوْ ڏِيڻُ:** مهڻو ڏيڻ.

— **طَعْنُوْ مهْڻو ج طَعْنا مهْڻا:** ذ. لعنت ملامت – ڦِٽ لعنت.

— **طَعْنُوْ هَڻَڻُ:** مهڻو ڏيڻ – اوبالو ڏيڻ.

— **طَعْنہ زَنْ ج طَعْنہ زَنَ:** ذ. صفت. (ع. طعن + ف. زن > زدن = هڻڻ) طعنو هڻندڙ – مهڻو ڏيندڙ.

— **طَعْنہ زَنِيْ ج طَعْنہ زَنِيُونْ:** ث. عيب جوئي. طعني ڏيڻ جي حالت.

• **طُغْرَلْ:** اسم خاص. (ترڪي) سلجوق خاندان جي پهرئين بادشاهه جو نالو.

• **طُغْرُوْ ج طُغْرا:** ذ. (ترڪي) پيچيده لکت. شاهي فرمان – مٿان لکيل تحرير.

• **طُغيانَ ج طُغْيانَ:** ذ. (ع. طغيان + طغو > طغي = واجبي حد کان ٽپي وڃڻ) درياءَ جو چاڙهه ـ اٿل – ٻوڏ – سيلاب. سرڪشي – بغاوت. گهڻائي – زيادتي – واڌارو.

— **طُغْيانِي ج طُغْيانِيُونْ:** ث. (ع). سرڪشي – بغاوت. زيادتي – گهڻائي – واڌارو. درياهه جو چاڙهه – اٿل – ٻوڏ – سيلاب.

• **طِفْلُ ج طِفْلَ:** ذ (ع. طفل) ٻالڪ — ٻچو (صفت). ناسمجهه — معصوم.

– **طِفْلِ شِيرْخَوارُ:** ذ. صفت. (ع. طفل + ف.شير = کير + خوار > خوردن = کائڻ) کير پياڪ.

– **طِفْلِ مَڪْتَبْ:** ذ. صفت. مکتب جو ٻار – طالب علم – شاگرد – متعلمُ. ناتجربہ ڪار – اڻ آزمودگار. سيکڙاٽ – نوآموز – نؤل.

– **طِفْلِيُ:** ث. ٻالپڻ – ٻالپڻو – ننڍپڻ – ڪمسني – ناداني – بي سمجهي.

• **طِفُوْلِيَّتْ:** ث. (ع). ٻالپڻ – طفلي. ناداني.

– **طُفَيْلُ:** ذ. (ع). ذريعو – وسيلو.

• **طفيل:** ظرف. ذريعي – معرفت – صدقي – مڃاڻي – بدولت – عوض.

• **طفِيلَڻُ (ت):** مصدر. خراب ڪرڻ. لتاڙڻ.

• **طلاَ:** ث. (ف). سون – زر – ڪندن – ڪنچن. ملمعو – گلٽ. ليپ – پلستر – لائڻ جي دوا.

– **طلاَڪارُ ج طلاَڪارَ:** ذ. صفت. (ف. طلا + ڪار > ڪردن = ڪرڻ) سون جو ڪم ڪندڙ – سونارو. چانديءَ جي زيورن تي سون جو پاڻي چاڙهيندڙ – ملمعي ساز.

– **طلاَڪارِيُ ج طلاَڪارِيُون:** ث. سوني پاڻي چاڙهڻ جو ڪم – ملمعي سازي.

– **طلاَئِيُ ج طلاَئِيَ:** ذ. صفت. سون جو – سون وارو – سونو – سونهري – زرين. سون وارو.

– **طلاَئِيِ وَرَقُ ج طلاَئِيِ وَرَقَ:** ذ. سون جو ٻن – سون جو پردو – سون جو پترو – سون جو سنهڙو ڪاغذ.

• **طَلاَقُ ج طَلاَقُون:** ث. (ع. طَلَقُ + آزاد ڪرڻ) عورت کي شريعت موجب ڇڏي ڏيڻ جي حالت – زال جي نڪاح مُوڙڻ واري حالت.

– **طَلاَقُ ڏِيڻُ:** زال کي ڇڏي ڏيڻ – مذهبي قانون موجب قطع تعلقات ڪرڻ.

– **طَلاَقُ نامُو ج طَلاَقُ ناما:** ذ. طلاق ڏيڻ جو دستاويز – طلاق جي لکت.

– **طَلاَقُ وَٺَڻُ:** مڙس کان جدائي حاصل ڪرڻ. مڙس کي ڇڏي ڏيڻ.

– **طَلاَقَڻُ ج طَلاَقَڻِيُون:** ث. طلاق ڏنل عورت – طلاقيل زال.

• **طَلَبَ ج طَلَبَوُنْ:** ث. تلاش – جستجو – ڳولا. خواهش – ضرورت. گهر – مانگ. درخواست – التجا. آرزو – تمنا. ڪانڌ – ڪوٺ – نيند. لهڻو – رهت – پگهار – مزدوري.

– **طَلَبَ ٿِيڻُ:** ضرورت پوڻ – گهرج ٿيڻ.

– **طَلَبْدارُ ج طَلَبْدارَ:** ذ. صفت. (ع. طلب + ف. دار > داشتن = رکڻ) خواهشمند – گهرجائو – طالبو – ڳولائو.

– **طَلَبَ ڪَرڻُ:** گهُرڻ – گهر ڪرڻ – دعويٰ ڪرڻ. گهرائڻ – سڏڻ.

– **طَلَبْگارُ ج طَلَبْگارَ:** ذ. صفت. ڳولائو. خواهشمند – گهرجائو ضرورتمند – لهڻيدار – پگهاردار – مزدور.

– **طَلَبْنامُو ج طَلَبْناما:** ذ. گهُر جو ڪاغذ – سمن – گهرج – خواهش.

• **طَلَبَڻُ:** مصدر. (ع. طَلَبَ = ڳولڻ. خواهش ڪرڻ) گهرڻ – منگڻ. خواهش ڪرڻ – نهڻڻ – وٺڻ – وصول ڪرڻ.

– **طَلَبِيُ ج طَلَبِيُونْ:** ث. گهُر – ڪوٺ – سڏ – ڪانڌ. گهرج – ضرورت.

• **طِلِسْمُ ج طِلِسْمَ:** ذ. (يوناني. ع) وهمي خيالاتن سان ٺاهيل يا پيدا ڪيل پتلو – جادوءَ جو عجيب و غريب تماشو. جادوءَ سان ٺاهيل ڏيکاريندڙ شڪل (جا ڪنهن خاص شيءِ جي حفاظت لاءِ ٺاهجي). عجيب و غريب ڳالهه – حيرت ۾ وجهندڙ ڳالهه – حرفت – اٽڪل – مڪر – فريب. وهمن کي عجيب و غريب شڪل ۾ اڳيان آڻيندڙ علم. ڪرشمو.

– **طِلِسْمُ ٻَڌَڻُ:** ڪا عجيب و غريب ڳالهه ڪري ڏيکارڻ – جادو ڪرڻ.

– **طِلِسْماتُ:** طلسم جو جمع. جادو.

– **طِلِسْماتِيُ ج طِلِسْماتِيَ:** صفت. جادوءَ جو – جادوءَ وارو – عجيب.

– **طِلِسْمِيُ ج طِلِسْمِيَ:** صفت. جادوءَ جو – جادوءَ وارو – جادوئي. جادو ڪندڙ – جادوگر. حرفتي – ٺڳ – فريبي – مڪريل – دغاباز.

• **طَلْعَتَ:** ث. (ع. طلعت > طَلَعَ = ظاهر ٿيڻ. نظارو – ديدار – ڏيک – درشن. رخ – صورت – شڪل – چهرو. جيئن "نور طلعت. ماه طلعت" وغيره.

• **طلو ج طلاَ:** ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم – ڌماچ – ڪيمخواب – زريفت. جُتيءَ تي پريل گُل يا ٻوٽو.

– **طليدارُ ج طليدارَ:** ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم – سونهري ڪناري سان ڪپڙو.

• **طُلُوْعُ:** ذ. (ع. طلوع > طلع = اڀرڻ) سج يا چنڊ جي اڀرڻ جي حالت – اڀارو.

– **طُلُوْعُ ٿِيڻُ:** اڀرڻ – نڪرڻ. سج چنڊ يا ڪنهن تاري جو ظاهر ٿيڻ.

• **طَمانْچوُ ج طَمانْچا:** ذ. (ف. تپانچه = ٿپڙ) ٿَڦڙ – چماٽ – ٺپاٽ – ٿڦ.

• **طَمانِيَّتِ:** ث. (ع. طمانيت > اطمينان = مٺ ۾ رهڻ) اطمينان – تسلي – خاطري – دل جمعي – ڌيجو.

• **طُمْطُراقُ:** ذ. (ف. طمُ = بلند + طراق = خوشي) خوشي. شان – ڪرفر – شوڪت – ديدبو – ڌوم ڌام – اُڌمير – ڊانڊس. وڏائي – هٺ – ايمان – جبر – ڏاڍائي.

• **طَمَعَ ج طَمَعَوُنْ:** ث. (ع. طمع + لالچ رکڻ) لوڀ – لالچ – حرص. خواهش – چاهه – گهرج – ضرورت. اميد.

— **طَمْعدارُ ج طَمْعدارَ:** ذ. صفت. (ع. طمع + ف. دار > داشتن = رکڻ) طمع رکندڙ — لالچي — لوڀي.

— **طَمْعِيُ ج طَمْعِيَ:** ذ. صفت. طمع وارو — طمعو — ٺاماعو — لالچي.

• **طَمَنْچو ج طَمَنْچا:** ذ. (ف) ننڍڙي بندوق — پستول — تپاچو.

• **طَنابَ ج طَنابُونَ:** ث. (ع. طُنُبَ ج طناب = تنبوءَ جي رسي) طنبوءَ جي رسي. زمين ماپڻ جي رسي. بازيگرن جي نوڙي. ڏوري — رسي — نوڙي — ڏور.

— **طَنابِيُ ج طَنابِيَ، طنابِيُون:** ذ. ث. صفت. رسي سان زمين وغيره جي ماپ ڪندڙ — طناب — توريندڙ. طنبور جي تُنبي. طول جي ماپ — روينيو جي ماپ.

• **طَنْبُوُ ج طَنْبُوَ:** ذ. ڪپڙي جو ناهيل اڏيل گهر. خيمو.

• **طَنْبُوْرُ ج طَنْبُورَ:** (ع). ساز جو هڪ قسم — وڏي ڳِن سان تارن وارو ساز جيڪو آڱرين سان وڄي.

• **طَنْبُورو ج طَنْبُورا:** ذ. (ع). ساز جو هڪ قسم — دَنبورو.

• **طَنْزَ ج طَنْزُونَ:** ث. (ع).ناز نخري سان ڳالهه ڪرڻ جي حالت. طعنو — مهڻو — اوپالو. اهل — ويچارا — ٺٺول — مسخري — ٽوڪ — چٿر.

— **طَنْزْ ڪَرڻُ:** طعنا هڻڻ. ويچارا ڏيڻ — ٺٺول ڪرڻ.

• **طَوافُ ج طَوافَ:** ذ. (ع. طواف > طوف = چوڌاري ڦرڻ) چوڌاري ڦرڻ جي حالت — ڦيرو — گهمرو. ڪعبةالله جي چوڌاري ڦرڻ جي حالت.

— **طوافُ ڪَرڻُ:** چوڌاري ڦرڻ — ڦيرو ڪرڻ. ڪعبي جي چوڌاري ڦرڻ.

• **طَوالَتْ ج طَوالَتُونْ:** ث. (ع. طوالت > طول = ڊگهو ٿيڻ) ڊيگهه — طول — لنبائي — واڌ — درازي. زيادتي — واڌارو — گهڻائي.

• **طوائِفُ:** ذ. (ع). طائفه جو جمع — گروهه — ٽوليون (ث). ڪنجري — رنڊي — ڪسٻياڻي — نچڻي — ڳائڻي.

— **طَوائِفُ الْمُلوڪُ:** ذ. بدانتظام ۽ بي اصول حڪمران ۽ حڪمراني — حڪومتي ٻهران جنهن ۾ حڪومت ڪنهن پڪي پائي تي رهي نه رعايا کي ڪي آرام حاصل ٿئي — بادشاهه گردي.

— **طَوائِفُ الْمُلوڪِيُ ج طَوائِفُ المُلوڪِيُون:** ث. بادشاهه گردي — بدانتظامي — انڌير ۽ ظلم. بغاوت ۽ بد انتظامي واري حالت.

• **طُوْبيٰ:** ذ. (ع). تمام خوشبودار — بهشت جي هڪ وڻ جو نالو (جنهن جون ٽاريون هر هڪ جنتي جي جاءِ تي ڇانئيل هونديون).

• **طَوْرُ:** ذ. (ع) طرز — روش — ڍنگ — نمونو — نوع. ريت — هلت چلت. (ظرف). وانگر — طرح — مثل.

— **طَوْرطَريِقُ ج طَوْرطَريِقَ:** ذ. رنگ ڍنگ — هلت چلت — چال چلت — رويّه — برتاءُ.

• **طُوْرُ:** اسم خاص. (ع). هڪ مقدس پهاڙ جو نالو. جو عربستان جي اتر اولهه ۾ آهي جنهن تي يهودين جي پيغمبر حضرت موسيٰ الله سان هم ڪلام ٿيو. جبل سينا.

— **طُوْرِسينا:** اسم خاص. طُور جبل.

• **طوسَ:** ث. پشم جو هڪ قسم (ڪارن. اڇان يا ڳاڙهاڻ ڏانهن مائل ڀوري رنگ جي).

• **طُوْس:** اسم خاص. (ع). خراسان جي هڪ شهر جو نالو — فردوسي شاعر جو وطن.

— **طُوْسِيُ ج طُوْسِيَ:** ذ. صفت. **طوس** شهر جو رهاڪو. ڪپڙي جو هڪ قسم — خاڪي ڪپڙو.

• **طوطا:** اسم خاص. مرد جو نالو. ٺٽي ضلعي جي ڪلمتي قبيلي جي ملڪ جو نالو ملڪ طوطا.

• **طوطو ج طوطا:** ذ. (ف. طوطي = طوطو) هڪ مشهور پکي جو نالو — مٺو — چتون — طوطو — ٻلو — پوپٽ.

— **طُوطا چَشْمُ ج طُوطا چَشْمَ:** ذ. صفت. (ف. طوطي + چشم + اک) بي مروت — بيوفا — اکين ڏٺڪ.

— **طوطِيُ کي حَقّ و الله يادُ نه رَهڻُ:** بيان ڪرڻ جي طاقت نه رهڻ. زبان تي پاڻي پاڻي هئڻ. ساهه نڪرڻ تي اچڻ — سخت مصيبت ۾ ڦاسجڻ. تمام گهڻي گرمي ٿيڻ.

• **طُوْطِيوُ ج طُوْطِيا:** ذ. (ف). پسارڪي ورر جو هڪ قسم — زهريلي پٿر جو هڪ قسم — توتيو.

• **طَوْعاً:** ظرف. (ع). پنهنجي رضا ۽ خوشيءَ سان — رضامندي سان.

— **طَوْعاً وَڪَرْهاً:** ظرفه خوشي يا ناخوشي. لاچار ۽ ناچار. نفرت سان. زوري — جبراً.

• **طوغينُ، طيغون:** بازدارن جو لفظ. سفيد باز. سڀ کان ڀلو باز.

• **طُوفانُ ج طُوفانَ:** ذ (ع. طوفان > طوف = وڪوڙڻ — چوڌاري ڦرڻ) طوفان — زور واري سخت هوا. ٻوڙيندڙ پاڻيءَ جي اُٿل — کي گهيريندڙ يا تباهه ڪندڙ پاڻي. سخت ڇوهو — آنڌي — جهڪ. (اصطلاح) وڏو هُل ۽ شور. هنگامو ۽ لڙائي. مصيبت — آفت. اوريڪ.

— **طُوفانُ اُٿارڻُ:** تمام گهڻو ڪوڙ ۽ گهڻي گِلا ڪرڻ. بهتان مڙهڻ.

— **طوفانُ اچڻُ:** وڏي جهڪ لڳڻ — آنڌي اچڻ.

— **طُوفانُ بَرپا ڪرڻُ:** فتنه فساد جاڳائڻ — هنگامو ڪرڻ. مانڌاڻ مچائڻ.

— **طُوفانُ کَڙوُ ڪَرڻُ:** مصيبت پيدا ڪرڻ. فساد کڙو ڪرڻ. تڪليف پهچائڻ لاءِ سخت ڪوشش ڪرڻ. بدنام ڪرڻ. هنگامو ڪرڻ.

— **طُوفانِ نُوحُ:** ذ. حضرت نوح جي زماني ۾ تباهه ڪندڙ طوفان.

— **طُوفانِيُ ج طُوفانِيَ:** ذ. صفت. طوفان جو — طوفان وارو. هوادار. زوردار — زبردست. تکو — تکڙو — جلدي.

- **طوق ج طوق**: ذ. (ع. طوق = برداشت ڪرڻ) ڳچيءَ ۾ بدن جو پٽو – ڳردن بند. ڳٽ ڳچيءَ ۾ پيل ڳرو رسو – ڳٽ – قاهي. زيور جو هڪ قسم – ڳچيءَ ۾ پائڻ جو ڳهه.
- – **طوق پٽلو ج طوق پٽلا**: ذ. صفت. ڳچيءَ جو ڳانو. محبوب – دلبر.
- – **طوق پٽلو هئڻ**: تمام گهڻو پيارو هئڻ.
- **طول ج طولون**: ٿ. پتراڻي – رضائي – گاديلو.
- **طول ج طول (ت)**: ذ. (ع. طول = ڊگهو ٿيڻ) ديگهه – ڊگهائي – لمبائي – درازي.
- – **طول ڏيڻ**: ديگهه ڏيڻ – وڌائڻ. ڊگهو ڪرڻ – ڇڪڻ.
- – **طول طويل**: ذ.صفت. تمام ڊگهو – تمام لنبو.
- **طولان ج طولان**: ذ. ساز و سامان – مال ملڪيت "ڄنبو طولان. دبدبو – شان – شوڪت. هٺ – وڏائي.
- **طومار ج طومار**: ذ. (ع. طومار > طمر = ويڙهڻ) ڊگهي لکت خط. ڪاغذن جو بنڊل – پنن جو ويڙهو – ڍڳ – ڍڙو – انالو.
- – **طومار ٻڌڻ**: ننڍي ڳالهه کي وڌو ڪري بيان ڪرڻ – ڊگهو قصو ڇيڙڻ. نوڙيءَ مان نانگ ڪرڻ.
- **طويل ج طويل**: ذ. صفت. (طويل > طول = ڊگهو ٿيڻ) ڊگهو – لمبو. دراز. مشڪل. علم عروض جي اٺويهن بحرن مان هڪ بحر جو نالو.
- **طويلو ج طويلا**: ذ. (ع). گهوڙن ٻڌڻ جي جاءِ – طبيلو – ڪڙه – اصطبل.
- **طهارت ج طهارتون**: ٿ. (ع. طهارت > طهر = صاف ٿيڻ) پاڻيءَ سان ڌوئڻ جي حالت – پاڪائي – صفائي. پاخاني بعد پاڻيءَ سان ڌوئڻ – استنجا. مسحو – وضو.
- – **طهارت ڪرڻ**: پاڪائي ڪرڻ. هٿ ڌوئڻ – استنجا ڪرڻ.
- **طهرت ج طهرتون (ڪ)**: ٿ. طهارت.
- **طهر ج طهرون**: ٿ. ختنو – سنت.
- **طهرڻ**: مصدر. (ع. طهر > طهر = صاف ٿيڻ) طهر ڪرڻ – ختنو ڪرڻ – سنت ڪرڻ. نقصان پهچائڻ (ت).
- – **طهر وهارڻ**: ختنو ڪرائڻ – سنت وهارڻ.
- **طهري**: ٿ. طاهري.
- **طهور ج طهورون**: ٿ. (ع. طهر) ختنه – سنت – طهر.
- **طهورا**: ذ. (ع). بهشت جو پاڻي. بهشت جو پاڪ شراب جيئن: "ڏي طهورا تن کي، جي سڪن لاءِ شراب" (شاهه).
- **طي**: ٿ. (ع). ويڙهڻ يا لپيٽڻ جي حالت – ويڙهه – لپيٽ. مسافريءَ جو خاتمو. پورائي – انجام. (صفت). ختم – پورو – تمام.
- – **طي ٿيڻ**: پورو ٿيڻ – ختم ٿيڻ.
- – **طي ڪرڻ**: ويڙهڻ – لپيٽڻ – ته ڪرڻ. فيصلو ڪرڻ.
- **طيار**: ذ. (صفت). (ع). تمام تکو اڏامندڙ.
- – **طيارو ج طيارا**: ذ. اڏامندڙ. هوائي جهاز.
- **طيب ج طيبه**: ذ. صفت. (ع). پاڪ صاف. سٺو. حلال. خوشگوار. نفيس.
- **طير ج طير**: ذ. (ع). اڏامندڙ ساهوارو – پکي – پرندو.
- – **طيور ج طيور**: ذ. طير جو جمع "طيورن تاورٿو، پنهون پڇاڻا" (شاهه).
- **طيش ج طيش**: ذ. (ع. طيش = هلڪو ٿيڻ) جلدائي. ڪاوڙ غصو – ڏمر. جوش – ڪروڌ – عتاب. گرمي. سبب ٿيل بي آرامي – گرمي – حدت.
- – **طيش ڏيارڻ**: جوش ڏيارڻ – ڀڙڪائڻ – ڪاوڙ ڏيارڻ.
- **طيش ۾ اچڻ**: ڪاوڙ ۾ ڀرجڻ – جوش ۾ اچڻ – غضبناڪ ٿيڻ.
- **طينت**: ٿ. (ع). پيدائش – سرشت – خلقت. اصل – طبيعت. خصلت – عادت – خو – سڀاءُ.

ظ

• **ظ:** ث. عربيءَ جو سترهون، فارسيءَ جو ويهون ۽ سنڌيءَ جو ٽيٽيهون اکر – ابجد جي حساب موجب عدد (٩٠٠).

• **ظالِمُ ج ظالِمَ:** ذ. صفت. (ظالم > ظَلَمَ = ڏاڍو ڪم ڪرڻ. ستم ڪرڻ) ظلم ڪندڙ – بي رحم – بي قياس – سنگدل – آزاريندڙ. ناحق ڪندڙ – بي انصاف – بيدادگر.

• **ظاهِرُ ج ظاهِرَ:** ذ. صفت. (ع. ظاهر > ظَهَر = ڏسڻ ۾ اچڻ) ڪليل – پڌيل – اُپٽيل – عيان – چٽو – پڌرو – نروار. آشڪار – مشهور.

• **ظاني ج ظاني:** صفت. ظن ڪندڙ – شڪ ڪندڙ. بي ويساها. "ظاهر ۾ ظاني، فڪر منجهه فنا ٿيا" (شاهه). ڦليلُ. نشانبر – ساڪيات. ٻاهريون – ڏيکائتو. صريح – روشن – واضح. 'باطل' جو ضد.

– **ظاهِربِيْنُ ج ظاهِربِيْنَ:** ذ. صفت. (ع. ظاهر + ف. بين > ديدن = ڏسڻ) ظاهري حالت تي هلندڙ. ابن الوقت.

– **ظاهِر ٿيڻُ:** کلڻ – پڌرو ٿيڻ. نمودار ٿيڻ. مشهور ٿيڻ.

– **ظاهِر ثابِتِي ج ظاهِر ثابِتِيُون:** ث. کليل ثبوت – کلي تصديق.

– **ظاهِر پَرَسْتُ ج ظاهِر پَرَسْتَ:** ذ. صفت. (ع. ظاهر + ف. پرست > پرستيدن = پوڄا ڪرڻ) ظاهري حالت تي نظر رکندڙ – ظاهر کي پرڄيندڙ. ظاهردار – دنيادار.

– **ظاهِردارُ ج ظاهِردارَ:** ذ. صفت. (ع. ظاهر + ف. دار > داشتن = رکڻ) ڏيکائي وارو – ڄڻ ڏيکارو ڪندڙ.

– **ظاهِرداري ج ظاهِرداريُون:** ث. ڏيکاءُ – ٻاهريون نظارو.

– **ظاهِر ظُهُورُ:** ظرف. کليو کلايو – پڌري پٽ – صاف صاف – عالم آشڪار – مشهور.

– **ظاهِر ڪَرڻُ:** کولڻ – افشا ڪرڻ – پڌرو ڪرڻ. مشهور ڪرڻ – اشتهار ڏيڻ. وضاحت ڪرڻ.

– **ظاهِر ۾:** ظرف. کليو – پڌرو.

– **ظاهِرَ وَ باطِنْ:** ظرف. (ع. ظاهر + باطن = ڳجهه) اندر ٻاهر.

– **ظاهِرِي ج ظاهِريُون:** ث. مشهوري – شهرت. شنيد – پڌر. (ذ. صفت). ظاهر ۾. ظاهري طور. کليو – پڌرو – صاف – ٻهريون.

• **ظَرْفُ ج ظَرْفَ:** ذ. (ع). هوشياري – فهم – دانائي – سمجهه. ٿانءُ – برتن – ڀانڊو – ٻاسڻ. اندر – دل. گرامر جي اصطلاح ۾ فعل، صفت يا ٻئي ظرف سان لاڳو ٿي، ان جي ريت، قدر، انداز، وقت، جاءِ يا طرف ڏيکاريندڙ لفظ.

• **ظَرافَتْ ج ظَرافَتُونْ:** ث. (ع. ظرافت > ظَرف = سمجهدار هوشياري – چترائي – ڏاهپ – دانائي. خوش طبعي – خوش مزاجي – مزاح – کل – چرچو.

– **ظَرْفُ تَميزُ:** ذ. ريت، دستور، قدر يا انداز ڄاڻائيندڙ لفظ.

– **ظَرْفُ زَمانُ:** ذ. وقت جي حالت ڏيکاريندڙ لفظ.

– **ظَرْفُ مَڪانُ:** جاءِ جي معنيٰ ڏيکاريندڙ لفظ.

• **ظَرِيفُ ج ظَرِيفَ:** ذ. صفت. (ع. ظريف > ظَرُفَ = سمجهدار هئڻ) سمجهو – سياڻو – داناءُ – فهم – تيزفهم – حاضرجواب. خوش طبع – خوش مزاج – چرچائي – ٻوڳائي.

• **ظَفَرَ:** ث. (ع. ظَفَر = ڪامياب ٿيڻ) سوڀ – فتح – جيت – نصرت – فتحمندي – ڪاميابي.

– **ظَفَرْ تَڪِيوْ ج ظَفَرْ تَڪِيا:** ذ. ڪانيءَ جي ٽيڪ – ڪانيءَ جو تڪيو – ويراڳڻ – بيراڳڻ.

– **ظَفَرْجَنْگ:** ذ. جنگ جي فتح. هڪ فوجي خطاب.

– **ظَفَرْمَوجُ ج ظَفَرْمَوجَ:** ذ. صفت. فتح مند – ڪامياب.

• **ظِلُ:** ذ. (ع. ظِلّ + ڇانو ڪرڻ) ڇانو – ڇانيو. سايو – ڇانءُ.

– **ظِلّ اللهُ:** ذ. خدا جي ڇانءُ. بادشاهي لقب.

• **ظُلْمُ ج ظُلْمَ:** ذ. (ع. ظَلَمَ = ستم ڪرڻ) انڌير – ستم – جور – جفا. پاپ. بي انصافي – بيداد – انڌ ڌنڌ. راڄ هڪ – فرعونيت – سختي – زبردستي. ڏاڍ – جبر. غضب – قهر. تعدي – وَيلُ – غم بيان مار. بي رحمي – هٽيار.

– **ظُلمَ جو تڪَرُ هُئڻُ:** (اصطلاح) ڏاڍو ظالم هئڻ.

– **ظُلمَ جي ڪهاڻي ۾ پيڙجڻُ (ت):** سختيون سهڻ – ظلم سهڻ – ڏاڍ سهڻ.

– **ظُلم رَسِيْدَه:** ذ. صفت. (ع. ظلم + ف. رسيده > رسيدن = پهچڻ) ظلم هيٺ آيل – مظلوم.

– **ظُلم ڪَرڻُ:** ستم ڪرڻ – انڌير ڪرڻ. سختي ڪرڻ. وَيلُ ڪرڻ.

• **ظُلْما ظُلْمِي:** ظرف. ڏاڍ سان – ظلم سان – زوران زوري – زبردستي – جبراً.

– **ظُلْمِي ج ظُلْمِي:** ذ. صفت. ظلم ڪندڙ – ظالم – قهار. بي رحم.

• **ظُلْمَاتْ:** ث. (ع). 'ظلمت' جو جمع – اونداهي. تاريڪي. آب حيات جي چشمي واري اونداهي. اوقيانوس. سمنڊ جو نالو – بحر ظلمات.

• **ظُلمَتْ:** ث.(ع). ظلمات

– **ظُلمَتْ ڪَدَهْ:** ذ. اونداهي جاءِ ـ ڪاراڻ وارو هنڌ.

• **ظَنُّ ج ظَنَّ:** ذ.(ع. ظَنَّ = گمان ڪرڻ) شڪ – شبهو – گمان. انديشو – خيال. ڌاڪو – اٽڪل – تڪ.

• **ظُهْرُ:** ث.(ع). زوال جو وقت – سج لڙئي مهل. ٻن ٻهرن لڙئي جي مهل اڳئين ءِ جي نماز.

• **ظُهُورُ ج ظُهُورْ:** ذ.(ع. ظَهَرَ = پڌرو ٿيڻ) اظهار – پڌرائي – ظاهرائي. وقوع – انڪشاف. صورت – شڪل – ڏيک.

– **ظُهُورُ ٿيڻُ:** ظاهر ٿيڻ.

– **ظُهُورَ ۾ اچڻُ:** ظاهر ٿيڻ – نمايان ٿيڻ – پڌرو ٿيڻ.

– **ظُهُوروْ ج ظُهُورا:** ذ. اظهار – پڌرائي. جلوو – تجلو.

– **ظُهُوروْ ڏسائڻُ:** ديدار ڪرائڻ.

• **ظَهِيْرُ ج ظَهِيْرَ:** ذ. صفت. (ع). اٻرو – ناتوان – ڪمزور – ڏٻرو – ضعيف – هيڻو. مجبور – لاچار – بي وس.

– **ظَهِيْرِيْ:** ث. اٻرائي – ضعيفائي – ناتواني – ڪمزوري. لاچاري – مجبوري. پيري – ٻڍاپڻ – وڏپڻ.

ع

- **ع:** ث (ع). سنڌي الف. ب جو چوٽيهون. عربيءَ جو ارڙهون ۽ فارسيءَ جو چوويهون اکر. اُچار "عَيْنَ". ابجد جي حساب موجب عدد ستر. "عيسوي" سن لاءِ نشان طور ڪم ايندڙ. جڻ "١٩٥۴ ع".
- **عابدُ ج عابدَ:** ذ. صفت. (ع. عَبَدَ = هن بندگي ڪئي) عبادت ڪندڙ — بندگي ڪندڙ — رياضت ڪندڙ — پوڄاري — نمازي — اُپاسڪ — (خدا)پرست ڌرمشٽ — مُتّقي — ديندار — ڌرم ارٿ — دينيائتو — شيوڪ — داس — ڀڳت. پرهيزگار — نيڪ.
- **عابدائِي:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.
- **عاجُ ج عاجَ:** ذ. (ع). هاٿيءَ جو وات جي ٻر وارو هڏو — هاٿيءَ ڏند.
- — **عاجُ ٻَنُدُ ج عاجُ ٻَنُدَ:** ذ. عاج سان جڙيل — عاج وارو — عاج پيل. عاج جو ڪم ڪندڙ.
- — **عاجڪو ج عاجڪا:** ذ صفت عاج جو — عاج وارو — عاج پيل — عاجُ ٻَنُدَ
- — **عاجُڪِيرُ ج عاجُڪِيرَ:** ذ. صفت. عاج جو ڪم ڪندڙ.
- **عاجِزُ ج عاجِزَ:** ذ. (ع. عَجزَ = ڪمزور ٿيو > اسم فاعل عاجِزْ) ڪمزور — نستو — هيڻو — بي وس — بي پهچ — ناتوانُ — لاچار — مجبورُ — مُعزُورُ — ويچارو. ٽڪلُ — ماندو — پريشانُ — مايوس. تماڻو. ورچيلُ. ڏکي — ستايل. غريب — مسڪين — محتاج.
- — **عاجِزُ اَچڻُ، ٿيڻُ:** لاچار ٿيڻ — بيوس ٿيڻ — "عاجز اچي ويو عُنصري. الخ" (عرس). مجبور ٿيڻ. ڳڪ ٿيڻ — ٿڪجڻ.
- — **عاجِزُ ڪَرڻُ:** مجبور ڪرڻ — لاچار ڪرڻ. دق ڪرڻ. رَنج ڪرڻ — ستائڻ.
- — **عاجِزَهْ:** ث. (ع. عَجُوْزَ > عاجزَهْ). عورت — ناري — زال (ل — ت). نينگري — ڇوڪري — ڇِهر — نياڻي.
- — **عاجِزيْ ج عاجِزيُونْ:** ث هيڻائي — نستائي — ڪمزوري. ٿڪاوٽ — ماندگي — ماندڪائي. پريشاني. نماڻائي — نهڏائي — هيڻاهيڻ. اِلتجا — منٿ — عرض — آزي نيازي — نيزاري — زاري. لاچاري — مجبوري — اُتسرنڌي.
- — **عاجِزِي ڪرڻُ:** منٿ ڪرڻ — ليلائڻ — اِلتجا ڪرڻ — آزي نيازي ڪرڻ. هٿ ٻڌڻ.
- **عادُ:** اسم خاص. قديم زماني جي هڪ قوم جو نالو — (جنهن تي حضرت هود عليه السلام پيغمبر مقرر ٿيو — قوم جو عاد بن سام بن نوح سان تعلق. هيءَ قوم خدا تعاليٰ جي نافرماني سبب سخت طوفان ۾ تباهه ۽ برباد ٿي وئي).
- **عادَتَ ج عادتون:** ث. خصلت — سڀاءُ — خوءِ — طبيعت — خاصيت. چال. چلت — هلت — روش. علتَ. ريت — نمونو — ڍِر — رسم — ڍنگ — نيم — دستور — شيوو — رواج.
- — **عادتا (عادتن):** ظرف. عادت کان — عادت جي ڪري — علت جي ڪري — هيرَ جي ڪري.
- — **عادت پوڻُ:** هيرَ پوڻ — علت پوڻ — غذا پوڻ — عادي ٿيڻ — باندائُ پوڻ.
- **عادتي ج عادتي:** ذ. صفت. عادت وارو — علتي — باندائي — هيراڪ — هيرائتو — هريل. عادي.
- **عادَتِي گُنهگارُ ج عادتِي گُنهگار.** ذ صفت. عادتي گناهن ڪرڻ وارو — گناهه ڪرڻ جو عادي — گناهه جو هيراڪ.
- **عادِل ج عادِل:** ذ. صفت. (ع. عدل = هن انصاف ڪيو) عدل ڪندڙ — انصاف ڪندڙ — آچاري — نياڪاري — منصف — جج — قاضي. حقي فيصلو ڪندڙ — انصاف پسند — حق ۽ ناحق ڏار ڪندڙ.
- **عادِلُ پُورِ:** اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.
- **عادِيْ ج عادِيْ:** صفت. هر هڪ عادت کي جهلي پوڻ وارو — سخت علتِي — عادتي. باندائي — هيراڪ
- — **عادِيْ ٿِيڻُ:** عادتي ٿيڻ — علتي ٿيڻ — هيراڪ ٿيڻ.
- **عارُ ج عارَ:** ذ. (ع. عريْ + اَگهاڙو) شرم — حياءُ — لڄ — لِڄهه — مرمُ — ڦڪائي — حجاب — شرمندگي — شرم جي ڳالهه. بدنامي — بدناموسي. ڪنڌ — غيرت — نڪ ناس — پتو — حشيف آيمان — اپجس — هتڪ عزت — هتڪ حرمت. ننگ — عيبَ وڏ — برائي.
- — **عارُ اَچڻُ:** شرم اچڻ — لڄ اچڻ — حجاب ٿيڻ.
- — **عارُ ڪَرڻُ:** حياءُ ڪرڻ — شرم ڪرڻ — لڄ ڪرڻ. عيب سمجهڻ — ننگ معلوم ڪرڻ.
- **عارَبُ:** اسم خاص. ماٿيءَ جو نالو.
- **عاريائِي:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي ڪوٽ ڏيجي (رياست خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **عارِيْ:** اسم خاص. تعلقي سيوهڻ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **عارِضُ ج عارِضَ:** ذ. ڳَلُ — ڳٽو — رُخسار. فوج جي تخميني لڳائڻ وارو. لاحق هئڻ وارو — پيش اچڻ وارو.
- **عارضُ هُئڻُ:** پيش اچڻ. پيدا ٿيڻ — نمودار ٿيڻ — ظاهر ٿيڻ.
- **عارِضُو ج عارِضا:** ذ. صفت. (ع. عَرَضَ = لاحق ٿيڻ) بيماري — مرض — روڳ — تڪليف.

- **عارضِي ج عارضِيُ**: ذ. صفت. ٿوري وقت لاءِ ـ ڏينهن لاءِ ـ وقتي اتفاقي. شرطي - جڙتو - مصنوعي.
- **عارفُ ج عارفَ**: ذ. صفت. (ع. عرف = سڃاڻڻ) سڃاڻندڙ - واقف - ڄاڻندڙ - ڄاڻُو. خدا کي سڃاڻندڙ - الاهي معرفت وارو - محبت الاهي ۾ غرق. سياڻو - عقلمند - داناءُ.
- **عارِيُ ج عاريُ**: حياءُ ڪندڙ - عار ڪندڙ - شرم ڪندڙ - پري ڀڄندڙ - بيزار. غير واقف. خالي جيئن: "علم کان عاري" وغيره. اگهاڙو - ننگو. عاجز - لاچار - مجبور. اڌارو ورتل.
- **عازِمُ ج عازِمَ**: ذ. صفت. (ع. عَزْمُ + ارادو ڪرڻ) ارادو ڪندڙ - قصد ڪندڙ. ڪنهن شيءِ تي دل لڳائيندڙ - چاهيندڙ - گهرندڙ.
- **عاشِقُ ج عاشِقَ**: ذ. صفت. (ع. عشق - محبت ڪرڻ) عشق وارو - عشق ڪندڙ - بي انتها پيار ڪندڙ - مُحبُ ـ مفتون - فريفته - شيدائي - نثار.
- **عاشقاڻو ج عاشقاڻا**: ذ. صفت. عاشق جو - عاشق جهڙو. عاشق جي حالت وارو - عاشق جي مزاج مطابق.
- **عاشِقُ ٿيڻُ**: پيار وارو ٿيڻ - محبت وارو ٿيڻ - چاهيندڙ ٿيڻ. اکيون لڙائڻ - دل لڳائڻ - دل ڏيڻ - محبت ڪرڻ. مفتون ٿيڻ - فريفته ٿيڻ - فدا ٿيڻ - نثار ٿيڻ - قربان ٿيڻ.
- **عاشِق مزاجُ ج عاشِق مزاجَ**: ذ صفت. عاشقاڻي طبيعت وارو - حُسن پرست.
- **عاشِقُ مَعْشُوقُ ج عاشِق مَعْشُوقَ**: ذ. ٺ. هڪٻئي سان عشق ڪندڙ - مُحبُ ۽ محبُوبه.
- **عاشِقِي ج عاشِقيُونُ**: ٺ. عشق - محبت - پيار - قرب - پريم.
- **عاشُورُو ج عاشُورا**: ذ. (ع. عاشُوره > عَشَرَ = ڏهَ) محرّم مهيني جي ڏهين تاريخ حضرت امام حسين (ع) جي شهادت جو ڏينهن.
- **عاصِيُ ج عاصِيُ**: ذ. (ع. عَصِي - هن بي فرماني ڪئي) گنهگار - مُجرم - خطا ڪار - ڏوهاري - گناهي - خطاوار - قصور وارو - تقصير وار - حڪم عدول. نافرمان - ڦريل.
- **عاطِفَت**: ٺ. (ع. عطف = مهرباني) لطف - عنايت - شفقت - نوازش - ٻاجه - ڪرم.
- **عافِيَتَ ج عافِيَتُونُ**: ٺ. (عفا = هو آرامي ۽ صحت مند ٿيو) صحت - تندرستي - چڱڀلائي - چاقائي - نروئائي. آرام - راحت - خوشي - فرحت - سرهائي. سلامتي - خيريت - خيرخوبي - امن امان.
- **عافِيَتَ تَنگ ڪَرڻ**: ڪنهن جي عيش آرام ۾ دخل ڏيڻ - آرام ڦٻائڻ - آرام سان وهڻ نه ڏيڻ.
- **عاقّ ج عاقّ**: ذ. صفت. (ع). ماءُ - پيءُ کان نافرمان - بي چيو - ڪپوت - ناصالح - وڙثي کان خارج. خراب. "عمر اوءِ نه عاق. ڏکيا جمر ڏکوئين" (سرمارئي - شاه).
- **عاقِيُ ج عاقِيُ**: ذ.صفت. نافرمان - بي چيو. هٺيلو - باغي - نٽر - هوڏي - اٿولو - شدّتي - نجس - ڦدي - ٺرڄو - اهنڊ.
- **عاقِبَتْ ج عاقِبَتُونُ**: ٺ. (ع. عَقَبَ - هو پٺيان آيو) پڇاڙي - آخر - انجام - توڙ - ڇيهُ - نتيجو. ايندڙ زمانو - آئنده ـ مستقبل. حساب وارو. قيامت جو ڏينهن - آخرت.
- **عَاقِبَتَ اَنْديش**: اَڳو ڀيڇو ڄاڃيندڙ - اڳيوءِ جو ويچار ڪندڙ. آخرت ڳوليندڙ. دورانديش - عاقل - هوشيار - داناءُ.
- **عَاقِبَتَ اَنْديشي**: ٺ. اڳ پوءِ جي ڄاڄ - دورانديشي - ڊگهي نظر. سياڻپ - عقلمندي.
- **عَاقَرقَرْحو**: ذ. (ع. عاقر قرحا) پـٽـرڪي وڪرجو هڪ قسم. ڏندن جي درد لاءِ هڪ مفيد دوا. هڪ ٻوٽيءَ جو قسم.
- **عَاقِل**: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.
- **عَاقِلُ ج عَاقِلَ**: ز. صفت. (ع). عقل وارو - فهميدو - سياڻو - ڏاهو - داناءُ - اڪابر - دانشمند. (ٺ. عاقله). (اسم خاص). تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **عَاقِلاڻي**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **عَاقِلُ پور**: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **عَاقِل هڪڙو**: اسم خاص. تعلقي رتيديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **عَاقُوبَتَ ج عاقوبتونُ**: ٺ. (ع عاقبت) عاقبت - پڇاڙي. ڇُٽ - تعدي.
- **عَالَمُ ج عالَمَ**: ذ. (ع). دنيا - جهان - جڳ - سنسار - جڳت پرٿي. مخلوق - آدم - لوڪ - خلق زمانو - وقت - دؤر - سمو - عهد طور - طريقو - ڍنگ.
- **عَالَمُ آرا ج عالم آرا**: صفت. دنيا کي ٺاهڻ وارو - جهان کي سينگارڻ وارو.
- **عَالَمُ آشڪار ج عالم آشڪارَ**: ظرف. دنيا ۾ پڌرو - جهان ۾ ظاهر - مشهور - هاڪارو - ناليرو - عام - واضح - ڪليل.
- **عَالَمُ آشڪارُ هئڻ**: ظاهر هئڻ - پڌرو هئڻ - مشهور هئڻ - هاڪارو هئڻ - نالير وهئڻ.
- **عالَمُ اَرْوَاحُ ج عالم اَرواحَ**: ذ. روحن جو جهان - روحن جي دنيا.
- **عَالَم اسْبابُ**: ذ. دنيا جو سازو سامان.
- **عَالَمُ اَصْغَرُ**: ذ ننڍي دنيا - هي جهان. بقا جي جهان جو ضد - فاني جهان.
- **عَالَمُ اَڪْبَرُ**: وڏو جهان - هوءَ دنيا. بقا جو جهان - آخرت.
- **عَالَمْ اَفْرُوزُ**: صفت. دنيا کي روشن ڪرڻ وارو - سج - شمس - سورج.
- **عَالَمُ بالا**: مٿاهين دنيا. آسماني جهان - ٻيو جهان - پرلوڪ آسمان - عرش. بهشت.

— **عَالَمِ بَـرْزَخُ:** ذ. روحن جي گڏ ٿيڻ جي جاءِ (جتي روح قيامت تائين محفوظ هوندا).

— **عَالَمُ پَنَاهُ ج عَالَمُ پَنَاهَ:** ذ. جهان جو اُجهو - دنيا جو اُجهو. شهر جي پناهه لاءِ ڪوٽ ماڻهن جي بچاءَ لاءِ قلعو. اهو شخص جنهن وٽ مخلوق کي امن ملي. بادشاهه.

— **عَالَمِ جَاوِيْدَ:** ذ. آخري دنيا — فنا نه ٿيندڙ جهان — باقي جهان — بقا جو جهان — هميشه رهندڙ جهان.

— **عَالَمُ جِنَّاتَ:** جنن ڀوتن جي دنيا. جنن ۽ پرين جي دنيا.

— **عَالَمُ ڏيکارڻ:** دنيا ڏيکارڻ — جهان ڏيکارڻ. جواني ڏيکارڻ — انداز ڏيکارڻ. رونق ڏيکارڻ.

— **عَالَمِ سِفْلِيٰ:** ذ. هيٺيون جهان. هي دنيا. زمين. خاڪ.

— **عَالَمِ صَغِيْرُ:** ذ. انسان ۽ انسان جو جسم — جامع انساني لڪل جهان.

— **عَالَمِ غَيْبُ ج عَالَمِ غَيْبَ:** ذ. لڪل جهان. ٻيو جهان — ٻي دنيا — پوشيده دنيا.

— **عَالَمِ ڪَبِيْرُ:** ذ. دنيا — جهان — سنسار. قدرت. طاقت.

— **عَالَمُ گِيْرُ:** صفت. جهان کي فتح ڪرڻ وارو — دنيا تي ڇانيل عظيم الشان بادشاهه (اسم خاص). تيموري خاندان جي مشهور بادشاهه (اورنگزيب) جو لقب.

— **عَالَمِ نَاسُوْتَ:** ذ. (ع. ناس = انسان) انسانن جي جياپي واري دنيا. فاني دنيا.

• **عَالِمُ ج عَالِمَ:** ذ. صفت. (ع). علم وارو. پڙهيل — ودوان. سڄاڻ — سمجهو — زيرڪ — سياڻو — ڏاهو — هوشيار. مذهبي پيشوا — مولوي.

— **عَالِمُ الْغَيْبِ:** ذ. (صفت. (ع. ڳجهه جو ڄاڻو) غيب جون ڳالهيون ڄاڻندڙ — دانابينا. الله تعاليٰ.

• **عَالِمُ آرائي:** اسم خاص. تعلقي اباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَلِمَانِي:** اسم خاص هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَالِمُ آباد:** اسم خاص. تعلقي ڪنڊڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَالِيْ ج عَالِيْ:** ذ. صفت. (ع. علا = هو مٿانهون ٿيو) مٿي ڪيل — بلندي ڏنل — بلند — مٿانهون — بالا — رفيع — اعليٰ — برتر — اوچو — وڏو — عظيم — ڪلان (عزت) چڙهيل — درجي چڙهيل — سرفراز. ممتاز. عزت وارو — مانوارو — قابل عزت. نامور — ناميارو — مشهور.

— **عَالِيْ تَبَارُ ج عالِيْ تَبَارَ:** ذ. صفت. وڏي اصل ۽ نسل وارو — پيڙهائتو — بنيادي — خانداني. حضرت.

— **عَالِيْ جَاهُ:** صفت. وڏي مرتبي وارو — وڏي عزت وارو — بلند شان وارو — عالي مرتبه — بلند پايه.

— **عَالِيْجَنَابُ:** صفت. وڏي مرتبي وارو — مٿانهين شان وارو — وڏي اصل ۽ نسل وارو. عزت جو هڪ لقب.

— **عَالِيْ حَضْـرَتُ:** ذ. صفت. وڏي مرتبي ۽ عزت وارو.

— **عَالِيْ خَانْدَانُ:** ذ. صفت. وڏي گهراڻي وارو — وڏي خاندان وارو — وڏي گهر جو — اميرزاده — شريف زادو.

— **عَالِيْ دِمَاغُ:** صفت. وڏي دماغ وارو — روشن دماغ. بلڪل خبردار — تمام هوشيار — دانا — عقلمند. اوچن خيالن وارو.

— **عَالِيْ شَانُ ج عَالِيْ شَانَ:** ذ. صفت. وڏي شان وارو — شاندار. عمدو — رونق وارو — جلويدار — پيڪو رکندڙ. تمام وڏو — شاهي — بلند — شاهاڻو.

— **عَالِيْ قَـدْرُ:** ذ. صفت. وڏي مرتبي وارو — وڏي عزت وارو — عظيم الشان — عالي مرتبه.

— **عَالِيْ هِمَّتُ:** صفت. وڏي همت وارو — وڏي دل وارو — صاحب جرأت — دلير — سورهيه. بلند نظريه — بلند خيالات وارو. سخي — فياض.

• **عَالِيْ سَمُوْنُ:** اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَالِيْ سُوْمِرُو:** اسم خاص. تعلقي لٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَالِيْ ڪيهَرُ:** اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَامُ ج عَامَ:** صفت. (ع. عَمَّ = عام ٿيو) پکڙيل — ڦهليل. مشهور — پڌرو — ظاهر — آشڪار. معمولي — رواجي — رسمي — هالو چالو — رائج سادو — بازاري — هلڪو — گهٽ — ادنيٰ. سڀ جو — وچ جو — سمان — هڪجهڙو. سڀ — ماڻهو — خدا جي خلق — مخلوق. صوفين جي اصطلاح ۾ صوفي طريقي کان غير واقف، عام يا رواجي ماڻهو. علم منطق جي اصطلاح ۾ سڄي مبتدا جو اثبات يا نهي ۾ خبر ڏيکاريندڙ جملو. جيئن: "سڀ ماڻهو مرڻا آهن. ڪوبه مُئو وري جيئرو نه ٿيو آهي" وغيره

• **عَامُ خَاصُ:** صفت. ننڍو وڏو — اعليٰ ادنيٰ — هيٺاهون مٿاهون.

— **عام راءِ:** ث. سڀني ماڻهن جي راءِ — سڀ جو خيال.

— **عَامُ فَهْمُ:** صفت. هر ڪنهن جي سمجهه ۾ اچڻ وارو (مضمون يا ڪتاب يا گفتگو) — آسان — سولو.

— **عَامُ مُخْتَارُ ج عَامُ مُخْتَارَ:** ذ صفت. ڌڻيءَ جي پاران عام ڪمن ڪرڻ جي اجازت مليل ملازم — نائب — ڪم هلائيندڙ — وڪيل — مختار. گماشتو.

— **عَامُ مَعَافِيْ ج عَامُ مَعَافِيُوْنَ:** ث. رواجي معافي. سڀني لاءِ معافي — عام خاص لاءِ معافي.

— **عَامُ مِيڙُ ج عَامُ مِيڙَ:** ذ. عام جي گڏجاڻي. عام جلسو.

• **عامـرُ:** اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- **عامراجڻي:** اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **عامرَجڻي:** اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **عامر نار:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **عامري:** اسم خاص. ٺٽي ۽ لڪيءَ جي وچ ۾ هڪ قديم ڳوٺ جو نالو.
- **عامڙا:** اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **عامل:** اسم خاص. سنڌ جي هندن جي هڪ طبقي جو نالو (جيڪي ميرن صاحبن جي نوڪري ۾ هئا).
- **عاملُ ج عامل:** ذ. (ع. عَمل = هن ڪيو) عمل ڪندڙ— عملدارُ — حاڪم — آفيسر. شاهي عهدي وارو. سرڪاري نوڪر. (صفت). علم نجوم موجب عمل جي دعويٰ ڪندڙ. منتر جنتر ڪندڙ.
- **عامي ج عامي:** ذ. صفت. عام ماڻهو. ناليرو — مشهور — ناميارو. پڌرو. عامجام. انجاڻ — جاهل. رواجي.

— **عاملي:** ث. تعلقي ڪيري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

- **عائدُ:** صفت. (ع. عَودَ = موٽڻ) روڪ — رڪاوٽ — بندش.
- **عائدُ ڪرڻ:** مٿان مڙهڻ — مُسلط ڪرڻ.
- **عبادَتَ ج عبادَتُون:** ث. (ع. عَبَدَ = هن بندگي ڪئي) اِطاعت (خدا جي) — بندگي — نماز — سجدو — تسبيح — طاعت — پوڄا (خدا جي).

— **عبادتُ خانو ج عبادتُ خانا:** ذ. بندگيءَ جي جاءِ ـ مسجد عبادت گاهہ.

— **عبادَتگاهُ ج عبادَتگاهَ:** ذ. صفت. عبادت جي جاءِ ـ عبادت خانو — پرستش گاهہ ـ معبد — مندر — ٽڪاڻو. ديول.

— **عبادَتي ج عبادَتي:** ذ.صفت. عبادت ڪندڙ — عابدُ. ديندار — خدا ترس.

- **عبارَت ج عبارَتُون:** ث. بيان — مضمون. لکت — تحرير. لکت جو نمونو — لکڻ جي طرز — لکڻي — انشا. خط جي ايڊريس — سرنامو.
- **عَبّاسُ:** ذ. (ع). حضرت محمد مصطفيٰ صلي الله عليه وآله وسلم جن جي چاچي جو نالو. حضرت علي ڪرم الله وجه جن جي فرزند جو نالو (جو ڪربلا جي ميدان ۾ شهيد ٿيو). هڪ ٻوٽيءَ جو نالو (گل عباس).
- **عبّاسي گلُ:** ذ. هڪ ٻوٽيءَ جو نالو (پن زيتون جي پنن جهڙا. ننڍا. ساوا. نرم. گل خيري وانگر ڳاڙهاڻ ۽ اڇاڻ تي مائل. ڦرُ بادام جيڏو ۽ ڪاري رنگ تي ٻج ۽ ڪاڻيون دوائن جي ڪم اچن).
- **عَبّاسي ج عَبّاسي:** صفت. حضرت عباس جي خاندان جو لقب. ڏؤر عباسيہ جو ڪارو رنگ (خلفاءِ عباسيہ جو پسنديده رنگ. جو انهن پنهنجي لباس کي ڏياريو). گل جو هڪ قسم. پٿر جو هڪ قسم — (آمريڪا جي پيرو ملڪ جو سنگمرمر). (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو. هڪ سڪي جو نالو.
- **عَبَثُ:** صفت. (ع. عَبَث = هن اجايو ڪم ڪيو) اجايو — بي فائدو — خالي ٻيلي — فضول - لاحاصل. بيڪار — نڪمو — نڪارُ. سبب کان سواءِ ـ ناحق — هرويرو — خواه مخواه.
- **عَبْدَ:** صفت. (ع. عَبد - هن بندگي ڪئي) غلام — ٻانهون — گولو بندو - تابعدار — مطيع. نوڪر — نفر — چاڪر — ملازم. خدمتگار — ٽهليو - ٻيلي.

— **عَبْدِيَت:** ث. غلامي — ٻانهپ — گولپ — بندگي — تابعداري.

- **عَبدالُ:** اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **عَبْدُ الْمُطَّلِب:** اسم خاص. (ع). حضرت محمد صلي الله عليه و آله وسلم جن جي ڏاڏي جو نالو.
- **عَبْدُالمَنّان:** اسم خاص. (ع). حضرت محمد صلي الله عليه و آله وسلم جن جي پڙ ڏاڏي جو نالو.
- **عَبْدُ الله:** اسم خاص. حضرت محمد صلي الله عليه و آله وسلم جن جي والد جو نالو.
- **عَبْدُالله ڊِڪَنُ:** اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **عَبْدُالله جَکِراڻي:** اسم خاص. تعلقي ٺل ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **عَبْدُالله مَهَرِ:** اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **عَبْدُلاڻي:** اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو. (رستماڻين جي شاخ).
- **عَبْدُوجاڪيِرَ:** اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **عَبْدُوڄهنّوَ:** اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **عِبْراني ج عِبْراني:** ذ. (ع). يهودي. (ث). يهودين جي ٻولي. (صفت). يهودين جو.
- **عِبْرَتَ ج عِبْرَتُون:** ث. (ث). انديشو — عجب — حيرت — تعجب — اچرج. هيبت — خوف. سبق ٻئي جي مثال مان حاصل ڪيل نصيحت — تاڪيد.

— **عِبْرَتَ جي ماڳ ۾ اَچڻُ:** عبرت حاصل ڪرڻ — سجاڳي پرائڻ.

— **عِبْرَتَ گاهُ ج عِبْرَتَ گاهَ:** ذ. حيرت جي جاءِ.

— **عِبرَتَ ۾ پَوَڻُ:** حيرت ۾ پوڻ.

— **عِبْرَتَ وَٺڻُ:** اچرج لڳڻ — تعجب لڳڻ — عجب وٺڻ — عجب ۾ پوڻ — حيرت وٺڻ — حيران ٿيڻ — متحير ٿيڻ. ٻئي جو حال ڏسي نصيحت وٺڻ — نتيجن کي ڏسي خبردار ٿيڻ.

- **عُبُودِيَّتْ:** ث. (ع. عبد = هن بندگي ڪئي) غلامي — ٻانهپ — بندگي — عبديت
- **عُبُورُ:** ذ. (ع. عَبَرَ + هو گذري ويو) پاڻيءَ مان هڪ طرف کان ٻئي طرف لنگهي وڃڻ. گذر گذارو — اُڪارو — لنگهہ.

— **عُبُور ڪرڻُ:** پاڻيءَ مان هڪ پاسي کان ٻئي پاسي ڏانهن وڃڻ. درياهہ پار ڪرڻ. ڪنهن رستي تان پار وڃڻ — رستي تان لنگهڻ — گذرڻ — اُڪرڻ.

- **عَبيرُ ج عَبيرَ:** ذ. (س. اَنْبَر. ف. عَنْبَر + آسمان) ڪپڙي جو هڪ قسم (آسماني رنگ تي) — خوشبوءِ دار شيءِ (گاجرا).

• عَبَهَرُ: ذ. گل جو نالو. نرگس.

• عتابُ ج عتابَ: ذ. (ع. عَتَبَ = هو ڪاوڙيو) بيزاري ۽ خفگيءَ جو اظهار — ملامت. جهڻڪ — ڇَنڊ — دڙڪو، مهڻو — ذوراپو — طعنو — ٽوڪ — شڪايت — چاٽڪ — ٽنڪو — ويڻ — ڪاوڙ — چڙ. غصو.

• عِتْرَتَ: ذ. (ع). اولاد — نسل.

• عَجائِبُ ج عَجائِبَ: ذ (ع جمع عجب جو). عجب وارو — اچرج جهڙو — عجب جهڙو — عجيب — حيرت انگيز — عجيب و غريب — ناشنيدو — اڻُنبي.

• عَجائِبَ: هڪ گل جو قسم (Hibicus).

— عَجائِبُ خانوُ ج عَجائِبُ خانا: ذ. ڏسڻ لاءِ (قديم يا جديد زماني جي) عجيب عجيب شين محفوظ ڪرڻ جي جاءِ ـ عجائب گهر — لائگ ميوزم.

— عَجائِبُ و غَرائِبُ هُئَڻُ: عجب جهڙو هئڻ. حيرت جهڙو هئڻ.

• عَجائِبُ پُورُ: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• عَجَبُ ج عَجَبَ: ذ (ع). اچرج — حيرت — تعجب — حيراني. (صفت). اچرج جهڙو — حيرت انگيز — عجيب نئين نموني جو — نه ڏٺو نه ٻڌو — نرالو — خاص. اڳ نه ڏٺل — نادر — نئون — عجيب و غريب. (ل). پرت جو هڪ قسم. فراسيءَ جي گلڪاريءَ جو هڪ نمونو (لغت مهيري).

— عَجَبُ اِسْرارُ ج عَجَبُ اِسْرارَ: ذ. ڏاڍي حيرت — عجب رنگ — عجب جهڙي شيءِ.

— عَجَبُ جَهڙوُ ج عَجَبُ جَهڙا: ذ. صفت. حيرت — جهڙو — عجيب — حيرت انگيز. صفت. اڳ نه ڏٺل — نادر.

— عَجَبُ رَنْگُ ج عَجَبُ رَنْگَ: ذ. عجيب ڪم — اچرج جهڙو نظارو. حيرت پيدا ڪندڙ نظارو — حيرت جهڙو تماشو.

— عَجْبائِتوُ ج عَجْبائِتا: ذ. صفت. حيرت انگيز — عجب جهڙو — عجيب — نرالو.

— عَجْبِرِيُ ج عَجْبرِيُونُ (ل): ث. فراسيءَ جي چٽن جو هڪ قسم (مهيري).

• عِجْزُ ج عِجْزَ: ذ. (ع). عَجِزَ = هيڻو ٿيو) نهٺائي — نمرتا — نياز — هيڻاهين — نوڙت — نيازي. نيزاري — تسليم.

• عِجْلَتُ ج عِجْلَتُونُ: ث. (ع. عَجَلَ + هن تکڙ ڪئي) جلدائي — تکڙائي — تيزي — سُرْعَتَ — شتابي.

• عَجَمُ: اسم خاص. هڪ مُلڪ جو نالو — ايران — فارس — پارس. عرب کان سواءِ ٻيو ملڪ. "عَرب و عَجَمُ".

• عَجُوبَہ: ذ. صفت. (ع). نهايت عجيب — حيرت ڀريو.

• عَجُوزُ ج عَجُوزَ: (ع. عَجَزَ = هو عاجز ٿيو) عاجز ماڻهو. ڪراڙي زال.

• عَجِيبُ ج عَجِيبَ: ذ. صفت. (عَجَبُ = عبرت) عجب جهڙو — اچرج جهڙو — حيرت انگيز — تعجب خيز — اجنبي — اوپرو. بي مثال — لاثاني — يگانو — مُفرد (صفت). دوست — يار — رفيق — سنگتي. محبوب — معشوق — سپرين — ساڄن — مُحب — منٺار — دلبر — جانب — پيارو.

— عَجِيبائِيُ ج عَجِيبائِيُونُ: ث. عجب واري حالت — عجب يا اچرج جو سبب.

— عَجِيبُ وَغَرِيبُ ج عَجِيبُ وَ غَرِيبَ: ذ. صفت. عجيب عجيب — عجيب قسمن جهڙو. تعجب جهڙو.

• عَدالَتَ ج عَدالَتُونُ: ث. (ع. عَدلُ = اِنصافُ) انصاف — نياءُ — دادُ — عدل. انصاف ڪرڻ جي جاءِ ـ انصاف گهر — عدالت گهر — ڪورٽ — ڪچهري — نياءُ گهر.

— عَدالَتَ ڪَرَڻُ: انصاف ڪرڻ — داد ڪرڻ — نياءُ ڪرڻ — فيصلو ڪرڻ — نبيرو ڪرڻ.

— عَدالَتِيُ ج عَدالَتِيُ: ذ. صفت. عدالت جو — ڪچهريءَ جو — انصاف جو — قانوني — شرعي.

— عَدالَتِي ڪَمُ ڪَرَڻُ: انصاف جو ڪم ڪرڻ — عدالت جو ڪم ڪرڻ. قانوني ڪم ڪرڻ — شرعي ڪم ڪرڻ شرعي نموني هلڻ.

— عَدالَتِي مَحْڪَمُو ج عدالتي مَحْڪَما: ذ. انصاف ڪندڙ کاتو — قانوني کاتو — عدالتي — کاتو — انصاف جي جاءِ ـ انصاف گهر.

• عَداوَتَ ج عَداوَتُونُ: ث. (ع. عَدوَ). وير — دشمنو — دشمني — وروڌ. ڪلفت — ڪينو — ڪپت — بغض — بدخواهي — بيائي. معاملو — جهڳڙو — جدَ.

— عَداوَتِيُ ج عَداوَتِيُ: ذ. صفت. ويري دشمن — برخلاف — بدخواه ـ مخالف. دشمن جو — دشمنائو.

— عِدّتَ: ث. (ع. عَدّ). تعداد — شمار — ڳاڻيٽو — عدد — عرصو — مدت — ميعاد. (چار مهينا ۽ ڏهن ڏينهن جو عرصو جنهن ۾ طلاق ڏنل زال يا رنڊي ٻيل عورت ٻيو نڪاح نه ڪري).

• عَدَدُ ج عَدَدَ: ذ. (ع. عَدّ ـ ڳڻيو) ڳاڻاٽو — تعداد — شمار — ڳڻپ — توتل — حساب — ليکو — حساب ڪتاب. انگ — لکير — قسمت. عدت وارو عرصو.

— عَدَدُ تَقْسِيمِيُ: ذ. علم رياضي موجب تقسيم يا ورڇ جي معنيٰ ڏيکاريندڙ عدد — جيئن "هر هڪ چوڪرو، چار چار چوڪرا — پنج پنج چوڪريون وغيره".

— عَدَدُ جَمَعُ: صفت. علم رياضي موجب هڪ کان وڌيڪ تعداد ڏيکاريندڙ عدد گهڻا عدد — گهڻا انگ — گهڻيون شيون. "جيئن ڏهه چوڪر، ست ڪڪڙ پنج گهوڙا وغيره" گرامر ۾ گهڻين شين ڏيکارڻ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ.

— عَدَدُ شُمارِيُ ج عَدَدَ شُمارِيُونُ: ث. انگن جي ڳڻپ جو ڪم — انگن جي ڳڻپ — ڳاڻيٽو — نمبر شماري.

— عَدَدُ قَطارِيُ: سلسلي وار هڪ ٻئي جي پٺيان ايندڙ انگ — باترتيب

انگ — جيئن "پهريون، ٻيون، ٽيون وغيره".

— **عدَدُ مُبْهَمَ:** ذ. جنهن جو طرح انداز نه ڄاڻائيندڙ انگ — غير مقرر انگ. جيئن "سڀ، گهڻا، ٿورا، وغيره".

— **عَدَدُ مُرَڪّبُ:** ذ. گڏيل انگ. علم رياضي موجب جزن ۾ تقسيم ٿيندڙ انگ.

— **عَدَدُ مُفْرَدُ:** ذ. اڪيلو انگ — ڇڙو انگ. علم رياضي موجب جزن ۾ تقسيم نه ٿيندڙ انگ.

— **عَدَدُ نَاطق:** ذ.صفت. ڇڙو انگ.

— **عَدَدُ وَاحِدَ:** ذ. واحد عدد — اڪيلو عدد — هڪ انگ، هڪ شي. گرامر ۾ هڪ شي ڏيکارڻ — لاءِ ڪم ايندڙ لفظ.

— **عَدَدِيُ ج عَدَدِيُ:** صفت. عدد جو — عدد وارو — تعداد — شماري.

• **عَدْلُ ج عَدْلَ:** ذ. (عَدَلَ + هن انصاف ڪيو) برابري — مساوات — هڪجهڙائي انصاف — داد — نياءُ — آچار. حقي فيصلو — ٻي رياءُ فيصلو — حق ناحق جو نبيرو.

— **عَدْلُ ڪَرڻُ:** انصاف ڪرڻ — نياءُ ڪرڻ — داد ڪرڻ — حق ۽ ناحق کي ڌار ڪرڻ.

— **عَدلَ وَارو ج عَدلَ وَارَا:** ذ. صفت. انصاف وارو — انصافي — آچاري. حقي فيصلا ڪرڻ وارو.

• **عَدْمُ:** صفت. (ع. عَدَمَ = هو گم ٿيو) معدوم، نابيد — غير موجود — بي وجود. نابود — نيست — فنا — فاني. (ذ.ث). نه هئڻ جي حالت — نيستي — نابودي — معدومي. فنا جو ملڪ — هوجهان. آخرت.

— **عَدَمُ بجاآوَرِيُ ج عَدَمُ بَجَاآوَرِيُونُ:** ث. حڪم نه مڃڻ جي حالت — حڪم جي عدولي.

— **عَدَمُ پيْدا:** ظرف. نه پيدا — گم — اڻ لڀ — غير حاضر — غير موجود — ناپيد. نه هٿ آيل — نه لڌل — نه ڳوليل — رُوپوش — لِڪَلُ.

— **عَدَمُ پيْدا هُئڻُ:** ناپيدا هئڻ — نه لڀڻ. غير حاضر هئڻ.

— **عَدَمُ داخِلا ج عَدَمُ داخِلائُونُ:** ث. نه داخل — داخل نه ٿيل — داخلا گُم — اڻ داخل.

— **عَدَمُ مَوجُودگِيُ ج عَدَمُ مَوجُودگِيُونُ:** ث. حاضر نه هئڻ جي حالت — عدم حاضري — غير موجودگي — غير حاضري. واردات واري جاءِ تي نه هئڻ جي حالت.

• **عَدَنُ:** اسم خاص. (ع). بهشت — جَنّت — فردوس. بهشتي باغ — جنتي باغ. ڏکڻ عربستان جي هڪ بندر ۽ شهر جو نالو.

• **عَدُوُ ج عَدُو:** ذ.صفت. (ع) دشمن — ويري. بدخواهه — مخالف — اڻ سهو.

— **عَدُولِيَل ج عَدُولِيَلُ:** ذ.صفت. دشمن — ويري — برخلاف — مخالف.

• **عَدُولُڻُ:** مصدر. نه مڃڻ — نڪرائڻ. عدول ڪرڻ — نافرماني ڪرڻ.

— **عَدُولُ ج عَدُولَ:** ذ. نه مڃڻ جي حالت — نافرماني.

— **عَدُولِجَڻُ:** مصدر. بي فرمان ٿيڻ. ناقبول ٿيڻ.

— **عَدُولِ حُڪُمُ:** ذ. صفت. حڪم جي نافرماني ڪندڙ — منحرف — نافرمان.

— **عَدُولِ حُڪْمي ج عُدوُلِ حُڪْمِيُونُ:** ث. حڪم کي نه مڃڻ جي حالت — قانوني ڪاروائيءَ ۾ گُس گُساءُ.

— **عَدُولِ حُڪْميُ ڪَرڻُ:** حڪم جي نافرماني ڪرڻ.

• **عُدُولِيُ ج عُدُولِيُونُ:** ث. بي فرماني.

• **عَدِيْمُ:** صفت. (ع. عَدِمَ = هن وڃايو) گم — ناپيدا. لِڪَل — ڳجهو.

— **عَدِيْمُ الْفُرصَتُ:** ذ. صفت. ڪم ۾ مشغول — گهڻ ڪمو. اهو جنهن کي واندڪائي نه هجي.

• **عَذَابُ ج عَذَابَ:** ذ. (ع). نه سهڻ جهڙو سُور — ايذاءُ — پيڙا — درد. اذيت — سختي. آزار — ويڌن.

• **عذبان:** منو پرين.

— **عَذابِ قَبْرُ:** ذ. قبر جو عذاب — قبر جي سختي.

• **عِذارُ ج عِذارَ:** ذ. صفت. ڳِلُ — رُخسارُ — چهرو — صورت. مُنهن — رُخ. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ جيئن ""عذار گل" وغيره.

• **عُذْرُ ج عُذرَ:** ذ. (ع. عُذْر) معافي — معذرت. اعتراض — حُجّت — جَرح — ٻهانو — سبب — ڪنهن جي مرڻ تي اظهار غم — پرچار.

— **عُذْرُ خُواهِيُ ج عُذْرُ خُواهِيُونُ:** ث. ڪنهن جي مرڻ جو اظهار غم — اعزا پرسي — پرچاڻي — منهن ڪاڻ — تعزيت — سيانو. آخري نيازي. معافي — عاجزي. "عذرخواهيون عاجزيون، سڀئي ڪنهن مَ سَل" (شاهه).

— **عُذْرُخَواهِيُ ڪَرڻُ:** ڪنهن جي موت تي اُن جي عزيزن سان همدرديءَ ڪري دعا گهرڻ — پرچاڻي ڪرڻ — منهن ڪاڻ ڪرڻ.

— **عُذْرُدارِيُ ج عُذْرُدارِيُونُ:** ث. اعتراض — دليل — دعوا — حُجّت.

— **عُذْرُ هُئڻُ:** ڪنهن ويجهي عزيز جي موت ڪري نهرايل وقت تائين ڏک ۾ رهڻ ۽ خوشيءَ جهڙي ڪم ۾ شريڪ نه ٿيڻ.

• **عَذْرا:** ث. (ع). ڪنواري ڇوڪري. (اسم خاص). هڪ مشهور عاشق وامق جي معشوق جو نالو.

• **عراق:** اسم خاص. (ع. عراق = ڪنارو = لب دريا) دجله ۽ فرات ندين جي ڪنارن وارو ملڪ. (فرات ندي جي ڪناري وارو ملڪ عراق عرب جنهن ۾ بغداد اچي وڃي ٿو. ۽ دجله نديءَ جي ٻي ڪناري وارو ملڪ عراق عجم). عرب — ايران. راڳ جي ٻارهن نغمن يا سرن مان ستين جو نالو. گهوڙي جو هڪ قسم — عربي گهوڙو.

• **عراقِيُ ج عراقِيُ:** ذ. صفت. عراق ملڪ جو — عراق وارو — عراق جو رهاڪو — عراق واسي. (ذ). گهوڙي جو هڪ قسم — تازي گهوڙو.

• **عَـرَبُ:** اسم خاص. سنڌي قبيلي جو نالو.

• **عَـرَبُ:** اسم خاص. (ع). ايشيا کنڊ جي هڪ ملڪ جو نالو. مسلمانن جو پاڪ ملڪ (جنهن ۾ ڪعبة الله شريف ۽ مڪ معظمہ ۽ مدينہ منوره آهن. حضور اڪرم صلي الله عليه و آله وسلم جن جي ولادت باسعادت ۽ لاڏاڻي جو ملڪ). (ذ. صفت). عرب ملڪ جو رهاڪو – عربي.

– **عَـرَبُ عَجَمُ:** ذ. سڄو جهان – سارو جهان (ل.ق).

– **عَرَبِسْتَان:** اسم خاص. عربن جي رهڻ جو هنڌ – عربن جو ملڪ – عربہ

– **عَـرَبِيَ:** ث. عرب ملڪ جي ٻولي.

– **عَـرَبِيُ ج عَـرَبِيَ:** صفت. عربستان جو عرب. (ذ) عربي گهوڙا – تازي.

• **عُـرُسُ ج عَـرُسَ:** ذ. (ع. عُـرس = شاديءَ جو ڪاڄ). ڪنهن اولياءَ يا بزرگ جي نالي ڪيل ڪاڄ – ڪنهن پير يا وليءَ جي ياد ۾ سندس مماتيءَ وارو ملهايل ڏينهن (مجازاً. ڪنهن درويش جو هن فاني دنيا مان وصال ڪرڻ، باعث خوشي آهي). ماه ربيع الاول ۾ تاريخ 12 تي (حضور رسول مقبول صلي الله عليه و آله وسلم جي ياد ۾، مذڪوره تاريخ حضور جن جي وصال ۽ ولادت جي آهي) ڪيل نذر نياز.

– **عرس وارو مهينو:** ذ. ماه ربيع الاول جو نالو.

• **عَـرْشُ ج عَـرْشَ:** ذ. (ع. عَـرْش = ڇت) ڇت. تخت – گادي – اورنگ. تخت الاهي – حق تعاليٰ جي ڪرسي. آسمان – آڪاس. مٿانهون آسمان – ائون آسمان.

– **عَـرْشَ تي چڙهڻ:** مٿانهين درجي کي پهچڻ. تمام عزت وڌڻ. نهايت خوشامد ٿيڻ ڪري مغرور ٿيڻ.

– **عَـرْشُ ڪُـرسِيُ:** ستن آسمانن کان مٿي جا درجا.

• **عَـرَصَاتُ:** ث. (ع). عَـرْصُ جو جمع. قيامت جو ميدان. (سنڌي ٻوليءَ ۾ واحد طور مستعمل).

• **عَـرصوُ ج عَـرْصَا:** ذ. (ع. عَـرْصَہ = وقت). وقت – تاثير – مُدت. زمانو – سمو – دؤر. ميعاد. گهڻو وقت – دير. ٿورو وقت – وچوٽي – وٿي – ويڇي – ڇيٽي – ناغو – مهلت.

– **عَـرصوُ لڳائڻ:** وقت لڳائڻ – دير ڪرڻ – توقف ڪرڻ.

• **عَـرَضُ:** ث. (ع). ٻي شيءِ جي وجود تي مدار رکندڙ عارضي خاصيت.

• **عَـرْضُ ج عَـرْضَ:** ذ. (ع). سوال – گهر. وينتي – اِلتجا – منٿ – منٿ – اُرداس – درخواست – عريضي – گذارش – التماس. موڪرائي – ٻيٽ – ريڪر (ڪپڙي وغيره جي). علم جغرافيہ موجب ڪنهن هنڌ ۾ خط استوا جي وچ وارو مفاصلو.

• **عَـرْضَدارُ ج عَـرْضَدارَ:** ذ. صفت. عرض ڪندڙ – سوال ڪندڙ – وينتي ڪندڙ – درخواست ڪندڙ.

– **عَـرْضَداشْتُ ج عَـرْضَداشْتُوْنُ:** ث. لکيل عرض عريضي – درخواست – لکيت – گذارش. عريضي.

– **عَـرْضُ مَعْرُوْضُ:** ذ. درخواست – گذارش – منٿ.

– **عَـرْضِيُ ج عَـرْضِيُ:** ذ. صفت. عرضي ڪندڙ – منٿائو – سوالي.

– **عَـرْضِيَاڻيِ ج عَـرْضِياڻِيُوْنُ:** ث. عرضدارڻ – سوالي عورت.

– **عريضي نَوِيْسُ ج عريضي نَوِيْسَ:** ذ. صفت. درخواستون لکندڙ.

• **عَـرْضِيُ پِٽو:** اسم خاص. تعلقي ميرو خان ۾ هڪ ڳوٺ ۽ ديهہ جو نالو.

• **عَـرْفُ، عُرْفُ:** ظرف. (ع). يا – ٻيءَ طرح – ٻيءَ طرح ٻئي نموني. ٻئي نالي سان. عالم آشڪار – مشهور معروف. (ف). علم نحو جي اصطلاح موجب اسم معرفہ جو هڪ قسم – ڪنهن ماڻهوءَ جو لاڏ جو نالو – ڪنيت – لقب – تخلص. (جنهن سان هو اڪثر سڏبو هجي).

• **عَـرَفَاتُ:** اسم خاص. (ع). مڪي شريف جي ويجهو هڪ ميدان جو نالو (جنهن تي حج جي ڏينهن حاجي گڏ ٿي ظهر ۽ عصر جي نماز پڙهن).

• **عَـرَقُ ج عَـرَقَ:** ذ. (ع). انسان جي بدن مان گرميءَ جي حالت ۾ نڪتل رطوبت – پگهر – پسينو. ڇڪائڻ رستي ڪڍيل پاڻي – مقطر. دوائن جي ٻاڦ مان ٺهيل پاڻي. جيئن: "عرق گلاب. عرق بنفشہ" وغيره. نچوڙيل پاڻي – نچوڙ – رَس – تَتُ – جوهَرُ – ارڪ. شرابُ.

– **عَـرَقُ ريزِيُ ج عَـرَقُ ريزِيُوْنُ:** ث. پگهر ڪيندڙ – سخت محنت ڪرڻ جي حالت – جانفشاني – گهڻي محنت – زحمت.

– **عَـرَقُ ريزِيُ ڪَـرَڻُ:** سخت محنت ڪرڻ – جانفشاني ڪرڻ.

• **عِرْقُ النسَاءُ:** ذ. هڪ رڳ جو نالو. ان رڳ جي بيماريءَ ـ ٽنگن ۾ سخت سور جي بيماري.

• **عُرُوْجُ ج عُرُوْجَ:** ذ. (ع. عَـرَجَ = هُو مٿي ويو) بُلندي – اُچائي – مٿانهين – چاڙهي – چاڙهہ – چڙهتي – ترقي – ارتقاءُ. ڪنهن وڏي درجي کي پهچڻ واري حالت. اقبال.

• **عُرُوْسُ:** ث. (ع). نئين پرڻيل زال – ٻنري – ٻني – لال ٻني – ڪنوارَ.

• **عرُوْضُ:** ذ. (ع). مڪ مُعظمہ جو نالو – بيت الله ـ ڪعبت الله ـ ڪعبہ. شعر جي وزن ۽ بحر معلوم ڪرڻ جو علم (جيئن تہ خليل بن احمد کي ڪعبت الله ۾ انهيءَ علم جو الهام ٿيو هو. انهيءَ ڪري تبرڪاً اهو نالو رکيو ويو).

• **عُـرْيَانُ:** صفت. (ع. عريُ: خالي ٿيو) اُگهاڙو – ننگو – برهنہ. بي پرده ـ ظاهر – صاف – نروار – پڌرو.

– **عُرْيانِيُ ج عُـرْيانِيُوْنُ:** ث. اُگهاڙپ – اوگهڙ – ننگائي – برهنگي.

• **عَرِيْضوُ ج عَرِيْضا:** ذ. صفت. (ع. عريضہ) عرض معروض. (ذ). عريضي درخواست – گذارش – التماس.

– **عَرِيضِي ج عَرِيضيُونِ**: ٿ درخواست – عريضو. التجا – منٿ – سوال – گهُر.

– **عَرِيضِي نَوِيسُ ج عَرِيضِي نَوِيسَ**: ذ. صفت. عريضي لکندڙ. درخواست لکڻ جو ڪَم ڪندڙ.

– **عَرِيضيائِي ج عَرِيضيائِيون**: ٿ. صفت. التجا ڪندڙ – درخواست ڪندڙ (عورت).

• **عِزَّ**: صفت (ع). عزت – مانُ – شان. وڏائي – بزرگي – شرف – عظمت ارجمندي. وڏو عهدو – اقبال – مرتبو – درجو. شوڪت – حشمت.

– **عَزَّ وَجَلَّ**: ذ صفت. غالب ٿيو ۽ وڏو ٿيو. ڇانيل – قادر. وڏائيءَ جو لائق – جَلِيلُ – اَعْظَم – اَعْلىٰ. شان وارو – ساراهَ جوڳو. (ٿ). الله تعاليٰ جي صفت

• **عَزا**: ذ (ع). مصيبت جي وقت ۾ ڪيل صبر. ماتم پُرسي – سياپو – پرچاڻي.

– **عَزادارُ ج عَزادارَ**: ذ. صفت. مري ويل جو غم ڪندڙ – سوگوار – ماتمي.

• **عَزازَتَ ج عَزازَتُونِ**: ٿ (ع) مٽي مائِٽِي – سڱائي – مٽاچاري – عَزِيزِي. سڱياڻائي – سڱاوتي – برادري. ناتو. ڳانڍاپو – لاڳاپو – وراڪو – سبنڌ – تعلق – نسبت.

• **عَزازِيلُ**: اسم خاص. (ع. عَزل = جدا ڪرڻ) شيطان جو نالو (جنهن کي حضرت آدم کي سجدي نه ڪرڻ جي حالت ۾ بهشت مان تڙيو ويو). ابليس – شيطان – خناس. نفس. جيئن: "اوڏي عزازيل کي ويجهي تان مَ وڃ" (شاهه).

• **عِزَّتَ ج عِزَّتُونِ**: ٿ (ع. عز = غالب ٿيو) شان – مانُ – مهت – آدَرُ – سَنمانُ – آبَ – آبرو – حُرمت – وقر – وقار. وڏائي – عظمت – بزرگي – شرف درجو – وقعت. ساک – پت – ڪار – معتبري – پٿُ – ناموس – لَڄ – پرم – سيل. ستر – ننگ. عصمت (عورت جي). لحاظ – نياز – آدابَ – خيال – ڌيانُ. دبدبو – حشمت – رعب – ڏاڪو.

– **عِزَّتَ تانْ هٿُ کڻڻُ**: آبرو کان نااميد ٿيڻ. بي عزت ٿيڻ. لاهي پاهي ويهڻ.

– **عِزَّتَ خرابَ ٿيڻُ**: بي عزتي ٿيڻ – آبرو مٽيءَ ۾ ملڻ. شانُ وڃڻُ.

– **عِزَّتَ ڏيڻُ**: مانُ ڏيڻ – آبرو ڏيڻ – آبَ ڏيڻ – ادب ڪرڻ – لحاظ ڪرڻ – خيال ڪرڻ.

– **عِزَّتَ رَکڻُ**: آبَرُوْ رَکڻُ – مانُ رکڻ – آبرو کي قائم رکڻ. نالي کي برقرار رکڻ – ڳالهه نباهڻ. لحاظ رکڻ.

– **عِزَّتَ سان پيش اَچڻُ**: مانَ شانَ سان پيش اچڻ – خاطر تواضع سان پيش اچڻ.

– **عِزَّتَ گهٽائِڻُ**: رتبو گهٽ ڪرڻ. بي عزت ڪرڻ – ذليل ڪرڻ – رُسوا ڪرڻ.

– **عِزَّتَ لَهڻُ**: مانُ پائڻ – شان حاصل ڪرڻ – عزت وارو ٿيڻ.

– **عِزَّتَ وارُو ج عِزَّتَ وارا**: ذ. صفت. شان وارو – مان وارو – عزت جو لائق – مانائتو – آبرُوْ وارو – مُعزز – اشراف – سگهڙ. مُعزز.

– **عِزَّتَ وٺڻُ**: بي عزتي ڪرڻ – اپمان ڪرڻ. نرمان ڪرڻ – عقوبت ڪرڻ. ذليل ڪرڻ – خوار ڪرڻ. عصمت وٺڻ (ڪنهن عورت جي). آبرو حاصل ڪرڻ – شانُ ملڻ.

– **عِزَّتَ وڃڻُ**: پت نه رهڻ – ساک وڃڻ – بي عزتي ٿيڻ.

– **عِزَّتَ وڪڻڻُ**: عزت لهرائڻ جهڙو ڪم ڪرڻ – ذليل ٿيڻ. بي غيرتو ٿيڻ.

– **عِزَّتَ هُئڻُ**: آبرو هئڻ – مان هئڻ. رتبو وڏو. تعريف هئڻ.

• **عِزَّتْ خانُ**: اسم خاص. مرد جو نالو. تعلقي رني ديري ۾ ۽ تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عِزَّتَ وارِي**: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عِزْرائِيلُ**: اسم خاص. (ع). هڪ فرشتي جو نالو (چئن برگزيده فرشتن مان هڪ فرشتو) – ساهه ڪڍندڙ فرشتو – موت جو ملائڪ – فرشتہ قضا – ملڪ الموت – قابض الارواح.

• **عَزْمُ ج عَزْمَ**: ذ. (ع. عَزِمَ = هن ارادو ڪيو) ارادو – خواهش – قصد – نيت – سعيو – ڪوشش.

– **عَزْمُ بِالْجَزْم**: ذ. پڪو ارادو – مصمم ارادو. يقيني ارادو.

– **عَزْمُ ڪَرڻُ**: ارادو ڪرڻ – قصد ڪرڻ.

• **عُزْمُ ناهڻُ**: ڪوڙا سبب ناهڻ – ڪوڙا بهانا ناهڻ – ڪوڙا ناهه ناهڻ.

• **عُزّيٰ**: ذ. (ع). عربستان جي هڪ بُت جو نالو (جو وڻ جي شڪل وانگر هو. جنهن کي خالد بن وليد جلائي ڇڏيو هو).

• **عَزِيزُ ج عَزِيزَ**: ذ. صفت. (ع. عَزَّ = پيارو ٿيو). پيارو محبوب – دلارو – جاني – سڄڻ. مائٽ – رشتيدار – پنهنجو – ويجهو. قريب. وڻندڙ – مرغوب – دلپسند. (اسم خاص). مصر جي بادشاه جو لقب. خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

– **عَزِيزَ مانْ جَرِيزُ ٿِيڻُ (ت)**: دوست مان فري دشمن ٿيڻ – سڄڻ مان ويري ٿيڻ.

– **عَزِيزِي**: ٿ سڱائي – مائٽي – رشتيداري – عزازت.

• **عُسْرَتَ**: ٿ (ع. عسر: ڏکيو ٿيو). دقت – دشواري – تڪليف – سختي – مصيبت تنگي – مفلسي.

• **عَسْڪرُ**: ذ. (ع). لشڪر – فوج – سپاهه – ڪٽڪ.

• **عَسَلُ**: ٿ (ع). ماکي – شهد – مڌ – انگبين.

• **عِشا**: ٿ (ع). رات جي اونداهي. سومهڻي. سومهڻي نماز جو وقت. سومهڻي نماز.

• **عُشاق**: ذ. (ع. عاشق جو جمع) پيار ڪندڙ. وڏو شائق. وڏي محبت وارو. وڏو عاشق.

• **عُشْبو ج عُشْبا**: ذ. (ع. عُشْبَہ). ٻارڪي وکر جو هڪ قسم (رت صفا ڪرڻ واري هڪ دوا) سينٽرل امريڪا مان لڀندڙ پيشاب وڌائيندڙ دوا.

• **عَشَرُ**: صفت. (ع). هڪ تعداد جو نالو – ڏهه ده.

• عُشْرُ: صفت. (ع). ڏهون ڏهون حصو. جيڪو زمين جي ڊل طور ورتو وڃي.

– عُشْر عَشْرُ: صفت. ڏهين جو ڏهون حصو – سوين پتي. تمام ٿورو.

• عِشْرَتَ ج عِشْرَتُوْن: ث. (ع). گڏجاڻي – ميلاپ – وصول. گڏجي مزي سان رهڻ جي حالت. خوشي – مسرت – خرمي – آنند. مزو – فرحت – لطف – عيش – نشاط – رنگ – رس – موج – بهاري – نفساني لذت – عيش و عشرت.

– عِشْرَتَ خَانُو ج عِشْرَتَ خَانَا: ذ. عيش و عشرت جي جاءِ _ عشرت گاه _ نشاط خانو.

• عِشْقَ ج عِشْقَ: ذ. (ع). تمام گهڻو پيار – پريتڙو – موهه – قرب – نيهن. تمنا – چاهه _ شوق – رغبت – دل – عادت – چسڪو – هير.

– عِشْقَ بَازَ ج عِشْقَ بَازَ: ذ. صفت. عشق ڪندڙ – نينهن لائيندڙ. عاشق مزاج – حسن پرست – عاشق جيهڙو. رنگيلو – اوباش – لاابالو.

– عِشْقَ بَازِيْ ج عشق بَازِيُوْن: ث. عشق ڪمائڻ واري حالت – نينهن لائڻ واري حالت – عاشقي – پريتڙو. عاشق مزاجي – حسن پرستي، عياشي. لاابالائي.

– عشق پيچ: هڪ ول جو قسم جا وڻ کي ويڙهي ويندي آهي.

– عِشْقَ حَقِيْقِيْ: ذ. سچي محبت – سچو قرب – سچي پريت – خدا جي محبت – بقادار عشق. صوفين جي اصطلاح ۾ عشق جي هڪ منزل.

– عِشْقَ زُوْرَاوَرْ: ذ. صفت. پنهنجيءَ تي هلڻ وارو – عجيب دوست.

– عِشْقَ مَجَازِيْ: ذ. دنيوي عشق – ٿورو وقت هلندڙ پيار (ڪنهن ماڻهوءَ سان).

– عِشْقَ ۾ گهارِيْ پَوَڻُ: محنت ۾ رنڌڪ پوڻ – پيار ۾ اٽڪ پوڻ.

– عِشْقِيْ ج عِشْقِيْ: ذ. صفت. عشق وارو – عشق چاهيندڙ.

– عِشْقِيْن: ندا. واهه واهه – آفرين.

• عِشْقُ پيچ ج عِشْق پيچ: ذ. عشق جو پيچ – محبت جو وراڪو. ياسمين ۽ چنبيليءَ سان مشابهت رکندڙ هڪ گل.

• عَشْقَهْ: ول جو هڪ قسم (جا وڻ تي چڙهي وڻ کي سُڪائي ڇڏي).

• عِشْوَهْ: ذ. (ع). ناز – انگل – نخرو – ماڻو. فريب – مڪر.

– عشوه ساز: ذ. صفت. معشوق.

– عِشْوَهْ گَرْ: ذ. صفت. عشوه ساز.

• عَصَا ج عَصَائُوْن: ث. (ع. عصا = لٺ) لَڪُڻُ – لٺ. هٿ جو لڪڻ – ڇڙي.

– عَصَائِي مُوسيٰ: ث. حضرت موسيٰ عليه السلام. لٺ (جا جادوگرن سان مقابلي وقت نانگ ٿي هئي) (اصطلاح) نِگ لاءِ ڏنبو.

• عَصَبِيَّتْ: ث. (ع). طرفداري – پاسخاطري – لحاظ.

• عَصْرَ: ذ. (ع). وقت. سمون – زمانو – "هر عصر، اديب العصر، وغيره" عَصر – جمار. ڏينهن جو آخر حصو – چوٿون حصو (جنهن ۾ وچين يا عصر نماز جو وقت).

• عِصْمَتْ ج عِصْمَتُوْن: (ع. عصم – گناهه کان بچيو) گناهه کان بچاءُ – پرهيزگاري – پاڪائي – پاڪدامني – ستر – سَت – پارسائي – سيٻل پرهيز. لَڄَ – شرم – عزت – پرم. (ڪنايةً). ابتدا کان انتها تائين گناهن کان پري رهيل.

• عِصْيَانْ: ذ. (ع). گناهه – پاپ – ڏوهه – دوش – جرم – خطا – قصور.

• عُضْوْ ج عُضْوا: ذ. بدن جو هڪ ڀاڱو – لڱ – انگ.

– عُضْوا ڪِرَڻُ: هيٺو ٿيڻ – ضعيف ٿيڻ – ڪمزور ٿيڻ – جان ۾ طاقت نہ رهڻ – ڍيرو جهور ٿيڻ. بخار واري حالت ٿيڻ.

– عُضْوْ تَنَاسُلْ: ذ. اولاد پيدا ڪرڻ جو عضوو – نسل پيدا ڪرڻ جو عضوو – عضوو مخصوص.

– عُضْوْ مَخْصُوْصْ: ذ. جسم جو خاص عضوو (مردانو يا زنانو).

• عَطَا ج عَطَائُوْن: ث. (ع). ڏات – بخشش – انعام – ڏانُ – سخا – عنايت – امداد. دانُ – خيرات. تحفو. سوغات – سوکڙي – عَطِيْئُو. خدا جي طرفان مليل چوٽڪارو – معافي (ل – ق).

– عَطَا جو هَٿُ رَکَڻُ: مهرباني جو هَٿُ رکڻ – ڪرم فرمائي ڪرڻ – احسان ڪرڻ – اجهو ۽ آسرو ڏيڻ.

– عَطَا ڪَرَڻُ: بخشش ڪرڻ – امداد ڪرڻ – بخشش، انعام ڏيڻ – دانُ ڏيڻ. منظور ڪرڻ – قبول ڪرڻ.

• عَطَارُ ج عَطَارَ: ذ. صفت. (ع. عِطْرُ) عطر وارو. عطر ٺاهيندڙ. عطر وڪڻندڙ – عطرفروش – عطري – قليلي. پساري – دوا ساز.

• عَطَارُدْ: ذ. (ع) هڪ گرهه جو نالو _ ٻڌ – وهائو.

• عَطَائِيْ ج عَطَائِيْ: ذ. صفت. (ع). عطا گهرندڙ – بخشش گهرندڙ – سوالي – فقير – منگتو. ڪشادي دل وارو (عطا ڪندڙ). قدرتي عقل وارو – ڏات وارو. قدرتي طرح ڪنهن فن ۾ هوشيار. راڳيندڙ – ڳائڻو. (اسم خاص). تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• عَطْرُ ج عَطْرَ: ذ. (ع. عطر = سرهاڻ) گلن ۽ ٻين شين جو جوهرُ – جوهرُ – رُوح – عرق. گلن جو رَسُ. سرهاڻ – سُگنڌ – قليلُ – خوشبوءِ.

– عَطْرُ پَاشِيْ ٿِيَڻُ: جاءِ ۾ خوشبوءِ هارڻ – عطر ڇٽڪارڻ. محفل کي سينگارڻ.

– عَطْرْدَانُ ج عَطْرْدَانَ: ذ. عطر جي رکڻ جو ٿانءُ.

• عَطْرُدَانِي ج عَطْرْدَانِيُوْن: ث. عطر رکڻ جي شيشي. سرهاڻ واري شيشي.

• عَطَشْ: ث. (ع). اُڃ – پياس – تشنگي.

• عَطِيْئُو ج عَطِيْئَا: ذ. (ع). سوکڙي – تحفو – ڀاڪر – بخشش. مهرباني

-- نوازش – عنايت.

• **عَظْمَتْ ج عَظْمَتُونْ:** ث. (ع). وڏائي -- بزرگي -- برتري – بلندي -- مٿانهين. شان و شوڪت – قدر و منزلت. (اسم خاص). تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَظْمَتْ ج عَظْمَتُونْ:** ث. (ع). وڏائي - بزرگي -- برتري بلندي – مٿانهين. شان و شوڪت – قدرومنزلت. (اسم خاص). تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَظْمَتْ آباد:** اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَظْمَتْ جاگِيْر:** اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَظْمَتَ ڪَچو:** اسم خاص. تعلقي بني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عُظْمَيٰ:** ث. صفت. (ع. عَظم = هو بزرگ هو) اتم – اعظم. عالي -- بلند -- اعليٰ.

• **عَظِيْمُ الشّان:** ذ. صفت. وڏي شان وارو - وڏي عزت وارو – مانوارو. دبدبي وارو – حشمت وارو – رعب و جلال وارو.

• **عَظِيْمُ آباد:** اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عِفّتَ:** ث. (ع). عصمت – پاڪدامني – ستر - ستيڻو. پرهيزگاري -- پاڪائي -- پارسائي.

• **عَفْوَ:** ث. (ع. عَفوَ = لاهڻ. ڪرڻ) معافي – بخشش -- مرحمت.

– **عَفوَ ڪَرڻ:** معاف ڪرڻ – درگذر ڪرڻ. بخشڻ.

• **عفُوْنَتْ ج عَفُوْنَتُونْ:** ث. (ع). گندي ٻانس – بدبوءِ _ ڌپ – ٻانس.

• **عُقَابْ ج عُقَابْ:** ذ. (ع). پکيءَ جو هڪ قسم. ڪاري رنگ جو هڪ وڏو شڪاري پکي. ٻين پکيءَ کان شڪار کسي ويندڙ پکي. (اسم خاص).

-- **عُقَابِيْلُ ج عُقَابِيْلَ:** ذ. عُقاب پکيءَ جو پر. تير – گز -- ٻاڻ -- آڳاٽي وقت جو تير جنهن جي پوئين چوٽي ۾ عقاب جا. کنڀ پوري وزن ۽ بيهڪ خاطر لڳل هوندا هئا. "عُقابيل اکين ۾ تير تکا توکي" (شاهه).

• **عَقَائِدْ ج عقَائِدَ:** ذ (عقِيْدَه > عقد: هن ڳنڍ ڏني). عقيده جو جمع - عقيدا.

• **عَقَبْ:** ذ. (ع. عَقَب = پويان آيو) پٺ - پڇاڙي – پس.

• **عُقْبَتَ:** ث. (ع). عقوبت. سزا – سيکت

• **عُقْبيٰ:** ذ. (ع). عاقبت. آخرت – پڇاڙي. قيامت.

• **عَقْدُ ج عُقْدَ:** ذ. (عقد = هن لاڳاپو ڳنڍيو). ڳنڍ -- ڳانڍاپو لاڳاپو. ٻنڌڻ. نڪاح. ٻول -- قبول – انجام -- اقرار – عهد – پيمان.

– **عَقْدُ پڙهڻ:** نڪاح پڙهڻ.

– **عَقْدُ ڪَرڻ:** ڳنڍڻ لاءِ قول ڪرڻ. نڪاح ڪرڻ. شادي ڪرڻ. حڪيمن جي اصطلاح ۾ پاري کي قابو ڪرڻ.

-- **عقْدُ نڪاحَ:** ذ. نڪاح جي ڳنڍ - گهوٽ ۽ ڪنوار جو نڪاح رستي ڳانڍاپو.

– **عَقْدُونْ:** ذ. شاديءَ لاءِ نڪاح جو عقد.

• **عَقْدو ج عُقْدا:** ذ. (ع). ڳنڍ. مسئلو – مشڪل ڳالهه - ڳجهارت. معمو.

• **عَقْده:** ري موڪل آبادي -- ري موڪل دخل بابت ڪيل ڪارروائي جو فارم.

– **عُقْدهٔ ڪُشَا:** ذ. صفت. ڳنڍ کوليندڙ. مشڪل ڳالهه حل ڪندڙ -- حل ڪندڙ مشڪل کي. مشڪل ڪشا.

• **عَقْرَبْ:** ذ. (ع). زهري جيت جو هڪ قسم – وڇون – ٻئون. هڪ برج جو نالو.

• **عَقَرْ قَرْحو:** ذ. (ع). پسارڪي وکر جو هڪ قسم - ڏندن جي سور جي هڪ دوا - عاقر قرحو.

• **عَقْلُ ج عَقْلَ:** ذ. (ع). ٻڌ _ ڄاڻپ – سمجهه - پرجهه – پروڙ -- فَهم – خرد -- شعور – ادراڪ – درڪ. فراست – وقوف – ڏاهپ – چترائي – دانائي -- هوشياري – زيرڪي. ذهن – دماغ – هوش – حڪماءُ جي اصطلاح ۾ ذهن فرشتن مان هڪ جو نالو.

– **عَقُلْ اجهڻ:** ٻڌ منجهڻ – متيون منجهڻ - سمجهه ۾ نه رهڻ - هوش نه رهڻ. وائڙو ٿيڻ.

– **عَقُلْ ڏجونْ ٿِيڻُ (ت):** حوصلا خطا ٿيڻ – بي خبر ٿيڻ -- نامعلوم ٿيڻ.

– **عَقْلائتو ج عَقْلائِتا:** ذ. صفت. عقل جو عقل وارو. سمجهه وارو -- هوشائتو- سياڻو – عقلائتو -- سمجهو – عَقْلي – ناطق -- اڪابر – ڏاهو -- داناءَ – وڳياني – ٻڌوان – هوشونْدُ – سگهڙ - ٻهڄاڻ -- فهميدو – جهان ديدو – دُور انديش. (ظرف). عقل سان – عَقل.

– **عَقُل تي پَٿَرَ پوڻُ:** سمجهه کان نڪرڻ موڳو ٿيڻ - بيوقوف ٿيڻ – بي سمجهه ٿيڻ.

– **عَقْلُ تي پَرْدو پوڻُ:** عقل مارجڻ – عقل وڃڻ – مت مارجڻ. سمجهه نه رهڻ. سمجهه ۾ نه رهڻ (ڪ ڳالهه).

– **عَقُلْ جا گهوڙا ڊوڙائِڻُ:** خيال کي وري وري هلائڻ – اونهو عقل هلائڻ. دليل پيش ڪرڻ. خيالي پلاءُ پچائڻ.

– **عقُلْ جو دُشْمَنْ ج عَقُلْ جا دُشْمَن:** ذ صفت. عقل جو ويري -- بيوقوف -- مورک.

– **عَقُلْ جو وِيْرهَٿُو:** عقل جو گهٽ هئڻ -- ڪم عقل هئڻ.

– **عَقُلْ جِيْ مارَ:** ث. سمجهه جي هيڻائي - عقل جي ڪوتاهي – ڪند ذهني – ڪم فهمي.

– **عَقُلْ چَرْخُ ٿِيڻُ:** عجب ۾ پوڻ - حيران ٿيڻ – اچرج ۾ پوڻ -- تعجب ۾ پوڻ. منجهي پوڻ.

– **عَقُلْ حَيْوانِيْ:** ذ. حيوان جي فطرت ۾ داخل ٿيل سمجهه (جنهن جي وسيلي مڇي ڄمڻ سان ترڻ ٿي. پکي ٻنا سيکارڻ جي ٻولي ۽ آکيرو ناهي ۽ اڏامي ٿو) -جبلّتْ.

– **عَقُلْ ڏِيڻُ:** سمجهه ڏيڻ -- مت ڏيڻ. صلاح ڏيڻ – رٿ ڏيڻ.

– **عَقُلْ سَلِيْمَ:** ذ. پورو عقل – صحيح عقل.

– **عَقُلُ ڪَمُ نَئو ڪري:** جملو. سمجھ ۾ نٿو اچي.

– **عَقُلمَنُدُ ج عَقُلمَنُدَ:** ذ. صفت. عقل وارو – سمجھ وارو – عاقل – عَقلائتو – عَقُلِي – سياڻو – دانا؛ – سُجاڻ – ڏاھو – هوشيار – چُتر.

– **عَقُلمَنُدِي ج عَقُلمَنُدِيُون:** ٿ. ڏاھپ – سياڻپ – هوشياري – دانائي – چترائي – فراست.

– **عَقُلُ وارو ج عَقُل وارا:** ذ. صفت. عقلمند – سمجھو – دانا؛ – سياڻو.

– **عَقُلُ وَڃَڻُ:** هوش وڃڻ – سمجھ وڃڻ. حواس گم ٿيڻ.

– **عَقُلُ وَنُدُ ج عَقُل وَنُدَ:** ذ. صفت. عقلمند.

– **عَقُلُ ويڙهائِڻُ:** دماغ هلائڻ – عقل ڊوڙائڻ – ويچار ڪرڻ – سوچڻ. سمجھ جي ڪوشش ڪرڻ. ڪا عقل واري ڪيڏ ڪيڏڻ. سياڻپ ڪرڻ.

– **عَقُلِي ج عَقُلِي:** ذ. صفت. عقل وارو. عقل جو – سمجھ جو. ذِهني.

• **عَقُوبَتَ ج عَقُوبَتُون:** ٿ. (ع). تڪليف – ايذا؛ – عذاب. جفا – سيڪت. سزا – تعدي – گوشمالي. هَلاڪِي –هَلاڪِي – دِقت. ضرر – هاڃو – هَرڃ.

• **عَقِيدَتَ ج عَقِيدَتُون:** ٿ. (ع. عَقَد = هن لاڳاپو ڳنڍيو) ڪنهن ڳالھ ڪي نيڪ ۽ صحيح سمجھي دل تي وهارڻ جي حالت – ارادت – دل جو ڀروسو – اعتقاد ڪنهن مذهب ۾ شامل ٿيڻ لاءِ اُن جي اصولن تي اَندل يقين – ايمان.

– **عَقِيدَتَ مَنُد:** ذ. صفت. عقيدي وارو. ارادتمند – معتقد.

• **عَقِيدو ج عَقِيدا:** ذ (ع. عَقَدَ = هن لاڳاپو ڳنڍيو) دل ۾ جمايل اصول – دل جو ڀروسو – يقين – اعتبار – وشواس – اعتقاد. مذهبي يقين – ايمان.

• **عَقِيقُ ج عَقِيق:** ذ. (ع) جبل جي پٿر جو هڪ قسم – ڳاڙهو پٿر (جو منڊين ۾ ننگ طور ڪم اچي). گل جو هڪ قسم (شرت).

– **عَقِيق البَحُر ج عَقِيق البَحر:** ذصفت. سمنڊ مان لڀندڙ عقيق – مرجان.

– **عَقِيقُ سُلَيُمانِي:** ذ. عقيق جو هڪ قِسم – ڪاراڻ تي مائل ڳاڙهو عقيق.

– **عَقِيقُ شَجَرِي:** ذ. عقيق جو هڪ قِسم – وڻ جي شڪل وارو عقيق.

– **عَقِيقُ مصري:** ذ. عقيق جو هڪ قسم – پيلي رنگ جو عقيق.

– **عَقِيقُ يَمَنِي:** ذ. عقيق جو هڪ قسم – هلڪي ڳاڙهي رنگ جو عقيق.

• **عَقِيقو ج عَقِيقا:** ذ (ع). لغوي معنيٰ ۾ ماءُ جي پيٽ ۾ ٻار ڪي جاول وار. مسلمانن جي هڪ رسم – ٻار ڄمڻ کان پوءِ پهرئين دفعي مٿو ڪوڙائڻ جي حالت – جهنڊ.

• **عُقِيلِي:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **عَقِيمُ:** ٿ. صفت. (ع). ٻار نہ ڄڻيندڙ عورت – سَنڍ ۔ وانجھ.

• **عَڪُسَ ج عَڪُسَ:** ذ. (ع. عَڪَسَ = هن اونڌو ڪيو) اُبتو ڪرڻ جي حالت – اُٿل – اُلٽ. پاڻيءَ يا آرسيءَ ۾ ڪنهن شيءِ جي نظر ايندڙ شڪل. تصوير – مورت – شبيھ – سُروپ. اُس ۾ ٿيل پاڇو – پاڇولو – ساي – پرڇانئين – ڇايا. اولڙو – تڙڪو – پَرتُو – روشنائي. دُشمني – وير – بدخواهِي. خصومت – ڪِينو – بُغض.

– **عَڪُسانُ عَڪُسُ:** ظرف. وِرُوڌ سان – دشمنيءَ کان – بدانديشي ڪري – خار وچان – بُغض وچان – بدخواهي ڪري.

– **عَڪُسانُ عَڪُسِي:** ظرف عَڪُسان عَڪُس.

– **عَڪُسجَڻُ:** مصدر. وير رکڻ – دشمني رکڻ.

– **عَڪُسُ رَکَڻُ:** ضد رکڻ – وير رکڻ – دشمني وجهڻ.

– **عَڪُسِي ج عَڪُسِي:** ذ. صفت. پاڇي وارو – عڪس انداز – پرتبمبي. وير رکندڙ – دُشمن – بدخواھ.

– **عَڪُسِي تَصوِيرَ ج عَڪُسِي تصوِيرُون:** ٿ. تصوير (جا روشنيءَ جي زور تي نڪري) – ڇاپا چتر. ڪئميرا مان نڪتل تصوير – فوٽو.

– **عَڪُسِي ڪُنُڊُون:** ٿ. ڪنڊ جو هڪ قسم – ١٨٠ درجن کان وڌيڪ درجن واري ڪنڊ.

• **عَلِيٰ:** ظرف. (ع. علِيٰ) مٿانهون – مٿي – بلند – اوچو. (حرف جر). تي – اُتي ۔ ۾ ۔ لاءِ ۔ لڳ – وٽ – ويجهو – ۾ ۾ ۔ سان.

– **عَلِي الحِساب:** ظرف. حساب کان سواءِ ۔ بي حساب – ٿلهي ليکي – تخميناً – حساب ۾.

– **عَلِي الحِساب ڏِيڻُ:** بنا حساب ڏيڻ – بنا ڳڻائي جي ڏيڻ. ٿلهي ليکي ڏيڻ – اڳواٽ ڏيڻ.

– **عَلِي الخُصُوص:** ذ. صفت. خاص لاءِ ۔ خاص ڪري – خصوصاً.

– **عَلِي الصَبّاح:** ظرف. صبح جو – فجر جو – اسُر جو – ٻنپرڪي جو. صبح جو سوير.

– **عَلِيٰ هٰذَالقِياس:** ظرف. وچور جي ضروري ڦيرڦار سان – فروعات جي بدل سدل سان.

• **عِلاجُ ج عِلاج:** ذ. (ع. عَلَجَ = هُن ڇٽايو) بيماري ڇٽائڻ جو اُپاءُ – چارو – تدبير. دَوا – دَرمل – دارُون.

– **عِلاجُ ڪَرَڻُ:** دوا درمل ڪرڻ – دوا دارون ڪرڻ – سُٽي ڦڪي ڪرڻ. اُپاءُ ڪرڻ – تدبير ڪرڻ.

• **عَلاحِدو ج عَلاحِدا:** ذ. صفت. (ع. عَلَحِدَهٗ) جُدا – الڳ – ڌار – وکرو – آزاد – خلاصو – علحدو – وکريل – نيارو – ڌار – نجو.

• **عَلالَتَ ج عَلالَتُون:** ٿ. (ع. عِلّت) بيماري – مرض – اگهائي – ناچاقائي – روڳ.

• **عَلامُ ج عَلامَ:** ذ. (ع. عَلِمَ = هن ڄاتو) تمام گهڻو ڄاڻندڙ – وڏو عالِم – فاضل – ماهر.

• **عَلامَتَ ج عَلامَتُونْ:** ث. (ع. عَلمَ = هُن ڄاتو) سڃاڻپ جو نشان – نشان – نشاني – اهڃ – اهڃاڻ – آثار. اشارو – چنهه – ماڻ. پتو – ائڊريس – سرنامو. مرض – بيماري.

• **عَلاّمَہ:** صفت. (ع. عَلِمَ = هُن ڄاتو) نهايت گهڻو ڄاڻندڙ – عالم – علم ۾ ماهر.

• **عَلانِيَہ:** ظرف. (ع). کُلي طرح – کليو – ظاهر – پڌرو – آشڪار. عام ماڻهن ۾ – سڀني جي سامهون.

• **عَلاؤالدِّينِ:** اسم خاص. (ع). مرد جو نالو. بادشاهي لقب.

• **علاوَہ** ظرف. (ع). اِن ڪان سواءِ – ڪان سواءِ – سواءِ ٻيو به – وڌيڪ – مٿان – زياده

• **عِلاقِوْ ج علائِقا:** ذ. (ع. عَلَقْ = هن ڳنڍيو) تعلق – لاڳاپو – ڳانڍاپو – واسطو – رَبْط. ڄاڻ سڃاڻ – واقفيت – مُهاڪرو – ڏيٺ – سيهپو. ڪنهن مُلڪ جو حصو – ضلعو – تعلقو – صوبو – پرڳڻو.

• **عِلَتَ ج عِلَتُونْ:** ث. (ع). بيماري – مرض – روڳ – اگهائي. عادت – هير – ٻاناڻ – خصلت. خراب عادت – خراب چال – خراب هيرَ – ڪني خوءِ – ڪني پَر. عيب – نقص – وڏَ.

– **عِلَتِيُ ج عِلَتِيَ:** ذ. صفت. بيمار – روڳي – مريض – عليل. علت وارو – خراب عادت وارو – عادتي – هيراڪ خراب چال وارو.

– **عِلَتِيُ ٿِيڻُ:** عادتي ٿيڻ – هيراڪ ٿيڻ.

• **عَلَحِدوْ ج عَلَحِدا:** صفت. (ع. عَلَـحِدَہْ جو مخفف) جدا – الڳ – ڌار – نيارو – خلاصو – وکرو.

• **عَلَحِدَگِيُ ج عَلَحِدَگِيُونْ:** ث. جُدائي – آزادي – وکرائي – اڇاٽ. ٻِرَهَ – وڇوڙو – فراق – ڦوڙائو. خلاصو حق – بنا شرڪت. ڪٽي.

• **عَلَمُ ج عَلَمَ:** ذ. جهنڊو – نيزو. نيرڪ – جهنڊي. ڌڄا. فوج جو نشان (جهنڊو). انگاس. علم نحو جي اصطلاح موجب اسم معرفہ جو هڪ قسم.

– **عَلَمْبَرْدارُ ج عَلَمْبَرْدارَ:** ذ. صفت. جهنڊو کڻندڙ.

– **عَلَمْدارُ ج عَلَمْدارَ:** ذ. صفت. علم وارو. جهنڊو کڻندڙ – اڳواڻ – سردار.

– **عَلَمْ طَوقُ ج عَلَم طَوقَ:** ذ. جهنڊي جي لٺ جي چوٽي. ڪلس.

• **عِلْمُ ج عِلْمَ:** ذ. (عَلِمَ = هن ڄاتو) ڄاڻ – ڄاڻپ – واقفيت – آگاهي – دانش – دانست، وديا – وگيان – تعليم. سمجهه – سُڌ – ڪل – خبر – سماءُ – پروڙ. معرفت – عِلميت – قابليت هُنر – فن – جوهرَ – گُنَ – گڻ (عربيءَ ۾ بنيادي ١٩ علوم آهن. جن جون ٻيون به ڪيتريون ئي شاخون آهن: علم صَرف. علم نَحو. علم لُغت. علم معاني. علم بيان. علم قيافہ. علم عروض. علم اِنشاءُ. علم رسم الخط. علم مُعمّاءُ. علم مناظرو. علم قراءت. علم حديث. علم تفسير. علم فقہ. علم فرائض. علم اصول. علم ڪلام. علم منطق. علم حڪمت. علم هيئت. علم هندسہ. علم رياضي. علم عدد. علم طب. علم فلاحت. علم ڪيميا. علم نجوم. علم موسيقي. علم جبر و مقابلہ. علم جرثقيل. علم رمل. علم جفر. علم طلسم. علم مساحت. علم اصطرلاب. علم محاضرات (لطيفہ گوئي ۽ حاضر جوابي) علم تعبير. علم تعويذ. علم تصوف. علم اخلاق. علم تاريخ. علم جغرافيہ. علم مُدن وغيره وغيره سنسڪرت ۾ وري ١٤ عُلوم آهن: چار ويد: سام ويد. يجر ويد. رگ ويد. اٿر ويد). ويدن جا ڇهه انگ (تفسير: صرف. نحو. قراءت. ڪلام. عروض. نجوم). علم اِلاهي. پراڻ (جي ١٨ آهن). نياءُ (منطق). ڌرم شاستر (فقہ) انهن علمن جون ٻيون به شاخون آهن).

– **عِلْمُ آبُ:** ذ. پاڻيءَ جو علم.

– **عِلْمُ آوازُ:** ذ. آواز جو علم – آواز جي اصولن جي ڄاڻ.

– **عِلْمُ اَخْلاقُ:** ذ. اَخلاق وديا – آچار شاستر – نيتي سکيا.

– **عِلْمُ الٰـهِيُ:** ذ. اِلٰـهي اُصول سيکاريندڙ علم. علم معرفت.

– **عِلْمُ اَدَبُ:** ذ. اِنشا ۽ اخلاق – علم معاني – علم بيان – بديع – صرف و نَحوَ – اِنشا پردازي.

– **عِلْمُ الْيَقِيْنِ:** ذ. يقين جو علم – دَلِيلَنْ ذريعي حاصل ٿيل ڄاڻ.

– **عِلْمُ اِنْشا:** ذ. مضمون ناهڻ ۽ انهن جي اظهار ڪرڻ جو علم.

– **عِلْمائِتو ج عِلْمائِتا:** صفت. علم سان لاڳاپو رکندڙ – علمي – شاستري – وگيانڪ – ازروءِ علم – وڃائتو.

– **عِلْمُ بَلاغَتْ:** ذ. اهو علم جنهن ۾ مَوقع محل ۽ وقت موجب مناسب گفتگو ڪرڻ جو رستو ٻڌايل هجي.

– **عِلْمُ بَيانُ:** ذ. بيان ڪرڻ جو علم – ڳالهائڻ جو علم. گفتگو ڪرڻ جو علم – علم فصاحت – علم ڪلام.

– **عِلْمُ تَشْرِيْح:** ذ. بدن جي بناوت جو علم (جنهن جي وسيلي انسان جي بدن جي رڳن. مُشڪن وغيره جي بناوت اندرين ٻاهرين معلوم ٿئي).

– **عِلْمُ تَصوّفُ:** ذ. روحانيت جي ڄاڻ ڏيندڙ علم – روحاني علم – معرفت جو علم.

– **عِلْمُ تَمَدُّنْ:** ذ. شهري انتظام جو علم – راڄ نيتي جو علم.

– **عِلْمُ تَوارِيْخَ:** ث. گذريل واقعاتن جي ڄاڻ جو علم. بادشاهتن جي واقعاتن جو علم.

– **عِلْمُ ٻِيُ وَڃَڻُ:** سکيو سکڻ.

– **عِلْمُ جَبْرو مُقابِلَہ:** ذ. رياضيءَ جو هڪ علم.

– **عِلْمُ جَرِّ ثَقِيْلِ:** ذ. ڳرين شين جي آسانيءَ سان لاهڻ چاڙهڻ يا ٻئي هنڌ ڪٽي وڃڻ جو علم.

– **عِلْمُ جَفْرُ:** لڪل ڳالهين جي ظاهر ڪرڻ جو علم (جو حضرت امام جعفر صادق (ع) ڏانهن منسوب ڪيو وڃي ٿو).

— **عِلمُ جَمادات:** ذ. زمين مان کوٽي ڪڍيل شين جي قسمن ۽ جدا ڪرڻ جو علم — علم معدنيات — ڌات وديا.

— **عِلمُ حَدِيث:** حديث جو علم — (اهو علم جنهن ۾ حضور رسول مقبول صلي الله عليه و آله وسلم جن جي افعال "اٿڻ ويهڻ" ۽ گفتگو بابت ڄاڻ ڏنل).

— **عِلمُ حِساب:** ذ. انگن يا ڪنهن شيءِ جي شمار ڪرڻ يا گهٽ وڌ ڪرڻ جو علم — علم — علم رياضي.

— **عِلمُ حِڪمَت:** ذ. موجودات خارجه (شين) جي احوال (۽ جيستائين انسان جي طاقت هلي سگهي) انهن جي تحقيق جو علم — علم فلسفو (جنهن علم طبعي، علم رياضي ۽ علم الٰهي شامل).

— **عِلمُ حيوانات:** ذ. حيوانن جو علم (جنهن ۾ حيوانن جي قسم، سڃاڻپ ۽ عادتن وغيره جو بيان هجي).

— **عِلمُ دَسْتُورِ الْمَعاش:** ذ. گذران جي ذريعن وارو علم. (جنهن ۾ ڌن جي پيدائش، ان جي ورڇ ۽ مٽاسٽا جي ڄاڻ هجي) ارٿ شاستر.

— **عِلمُ دِين:** ذ. مذهب ۽ ملت جي اصولن جو علم.

— **عِلمُ رَمَل:** فال ۽ زائچي ۾ قرعه اندازي ذريعي غيب جو حال معلوم ڪرڻ جو علم.

— **عِلمُ رِياضِي:** مختلف عددن، مقدارن ۽ تولهه جي درمياني تعلق کي ظاهر ڪندڙ علم.

— **عِلمُ زبان:** ذ. ڪنهن زبان جي اصليت، محاورن ۽ اصطلاحن جي تحقيق جو علم (هن ۾ علم عروض، علم فصاحت، علم تاريخ ۽ علم ادب اچي وڃن ٿا).

— **عِلمُ زِندگِي:** زندگيءَ جو علم — جيون وديا — علم حيات (هيءَ هڪ وڏو علم آهي، جنهن ۾ نباتات، علم حيوانات، عالم ارتقا وغيره اچي وڃن ٿا).

— **عِلمُ طَبعِي:** ذ. ڪائنات جي ڄاڻ جو علم — قدرتي علم — سڀاويڪ علم — ڀوتڪي.

— **عِلمُ عُرُوض:** ذ. موزون شعر جي بناوت جو علم.

— **عِلمُ فِقه:** ذ. شريعت جي حڪمن جو علم — علم دينيات — ديني قاعدن جي ڄاڻ.

— **عِلمُ فَلاحَت:** ذ. ٻني ٻاري ڪرڻ لاءِ طريقن يا اصولن جو علم — پوک ڪرڻ جو علم.

— **عِلمُ فَلسَفه:** ذ. علم حڪمت (هن ۾ طبعي، رياضي ۽ الاهي تيئي علم اچي وڃن ٿا).

— **عِلمُ قِيافَه:** ذ. ڪنهن ماڻهوءَ جون حالتون، ان جي جسماني نشانين مان ڄاڻڻ جو علم.

— **عِلمُ ڪَلام:** ذ فصاحت ۽ بلاغت جي ڄاڻ رنگين ٻولين جي ڄاڻ — التڪار — خوش بياني — ٻوليءَ رَس، دليلن ۽ سببن جي بحث مباحثي جو علم.

— **عِلمُ ڪِيميا:** ذ. سون چاندي ٺاهڻ جو علم — رَسائڻ وديا (هاڻي) شين جي جُزن کي پاڻ ۾ ملائڻ يا جدا ڪرڻ جو علم.

— **عِلمُ لَدُنِّي:** ذ. خدا تعاليٰ جي طرفان مليل علم.

— **عِلمُ لُغَت:** ٿ. ٻوليءَ جي لفظن جي تحقيقات جو علم.

— **عِلمُ مُدُن:** ذ. شهري انتظام يا حڪومت جي هلائڻ جو علم — امور رياست جو علم — راڄ نيتي.

— **عِلمُ مَساحَت:** ذ. ماپ ۽ پيمائش جو علم. شين جي ڊيگهه. ويڪرائي، اونهائي ۽ گهاٽائي جي ماپڻ ۽ انهن جي لاڳاپن جي قاعدن جو بيان.

— **عِلمُ مَعدنيات:** ذ. زمين مان نڪرندڙ شين جو علم.

— **عِلمُ مَناظِر:** ذ. اکين جو علم — (اهو علم جنهن جو واسطو، روشنائي، ان جي قهلاءُ، مُڙڻ، ٻڃڻ، پکڙڻ، پاڇن ۽ سندس لاڳاپن سان آهي).

— **عِلمُ مَنطِق:** ذ صحيح ۽ باقاعدي دليلن جو علم — گفتگو مان نتيجي ڪڍڻ جو علم — تَصوّرات ۽ تصديقات جو بحث

— **عِلمُ موسِيقِي:** ذ. ڳائڻ وڄائڻ جي قاعدن، سُرن جي اصولن ۽ آواز جي سلسلي معلوم ڪرڻ جو علم (سرياني لغت ۾ موسيقي جي معنيٰ مُطلَق لَحَن آهي ۽ اصطلاح ۾ سُريلو آواز. هن علم جي ابتدا بقول امام فخرالدين رازي جي، حضرت سُليمان عليه السلام جي شاگرد حڪيم فيثاغورث کان ٿي، ڪن جي خيالن ۾ هن علم جو موجد حضرت دائود عليه السلام آهي، ٻين روايتن موجب هڪ مشهور خوش اِلحان پکي "قُقنس" جي آواز مان هي علم ورتو ويو ۽ ڏاهَنْ ان کي آسمان جي ٻارهن برجن موجب تقسيم ڪيو. مولانا روم جي شعر مان معلوم ٿو ٿئي ته هي علم گردش افلاڪ مان حاصل ٿيل آهي. جيئن: "خوش حڪيمان گفته اند اين لَحْنها، گردوار چرخ بگرفتيم ما."

— **عِلمُ نَباتات:** ذ. نباتات جو علم — بنسپتي شاستر، وڻن، ٻوٽن، ولن، "جڙي ٻوٽي" جي قسمن ۽ سندن بناوت ۽ سندن واڌاري ۽ حياتيءَ بابت علم — بناسپتي شاستر.

— **عِلمُ نُجُوم:** ذ. تارن ۽ سيارن جي بيهڪ، جسامت، لهڻ اڀرڻ، گردش ۽ گرهڻ وغيره جو علم — علم هيئت — جوتش وديا.

— **عِلمُ هَندَسه:** ذ. جسم جي تولهه. سطح ۽ پيمائش ڄاڻائيندڙ علم. شڪلين ۽ نقشن جي (پکيڙ) ڄاڻڻ جو علم.

— **عِلمُ هوا:** ذ هوا جو علم (اهو علم جيڪو هوا جي دٻاءُ وغيره جو بيان ڪري).

— **عِلمُ هيئت:** تارن ستارن جو علم — علم نجوم — Astronomy.

— **عِلمِي ج عِلمِي:** صفت علم وارو — علم جو — علمائتو — وگيانڪ، قياسي — خيالي — انوماني — نظري — مانسڪ — سُوتر آتمڪ.

– **علميّت:** ث. ڄاڻپ – وڏي ڄاڻ – علم. ڪل – سُڌ – سمجهه – معرفت – پروڙ. قابليت – هوشياري.

• **عُلَماءُ:** ذ. صفت. (ع. عالم > عَلِمَ = هن ڄاتو. عالم جو جمع. پڙهيل – وڏي علم وارا – فاضل – مُدبّر – ڄاڻو – سياڻا. بزرگ.

• **عَلَڻ پور:** اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عُلُوّ:** ذ. (ع. عُلو = اوچو) وڏائي – بُلَندي – اوچائي. برتري. مرتبو – عزت – جاهه.

– **عُلْوِيْ ج عُلْوِيْ:** ذ. اَعْلَيٰ درجي جو – مٿانهون – بلند. آسماني – فلڪي. ذ. فرشتو – مَلڪ. تارو ڪوڪب – نجم.

• **علُوداڻي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **عَلُوفو ج عَلُوفَا:** (ع. عُلوفَهٔ) کاڌي جي شي – کاڌو – طعام – خوراڪ راتب. پينشن – وظيفو.

• **عُلُومُ:** ذ. (ع عَلِمَ = هن ڄاتو) علم جو جمع – گهڻا علم – هُنر – فنّ.

– **عُلُومِ جديْدَه:** ذ. هلندڙ وقت جي ايجادن جو علم (جهڙوڪ. فوٽوگرافي. سئنيما وغيره).

• **عُلُومِ مُتعارفَهْ:** ذ. هلندڙ وقت جي ايجادن جو علم (جهڙوڪ. فوٽو گرافي. سئنيما وغيره).

– **عُلوم مَشْرِقِيْ:** ذ. اڀرندي مُلڪن جا علم "جهڙوڪ عربي. سنسڪرت. فارسي. وغيره."

• **عَلْوِيْ:** ذ.صفت. حضرت علي ڪرّم الله وَجهه جن جو اَوْلاد. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

• **عَلِيْ:** صفت. مٿانهون – بلند – اوچو – اَعليٰ. (اسم خاص). (حضرت علي (ع) حضور مقبول صلي الله عليه و آله وسلم جن جي ناٺي. سؤٽ ۽ خلافت راشده جي هڪ خليفي جو نالو.

• **عَلِيءِ جو مَيْدانُ:** ذ. حضرت عليءِ جن جو خاص گڻ – فقر ۽ فاقو. حضرت عليءِ جو خاص رستو – حضرت علي جن جي پيروي – همت ۽ مردانگيءِ جو ميدان.

• **عَلِيْ آباد:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۽ تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَلْيانُ ج عَلْيانَ (ت):** ڏنڪن ڏندن وارو نَر. (جو ڏنگي ۽ مَسٽ گهوڙي کي ڏجي).

• **عَلْياڻو:** اسم خاص. تعلقي ڏگهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَلْياڻي:** اسم خاص. نصاري قبيلي جي هڪ شاخ جو نالو.

• **عَلِيْ بَحَرُ:** اسم خاص. تعلقي وارهه. تعلقي شڪارپور. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَلِيْ پُور:** اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد. تعلقي ديري محبت ۽ تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَلِيْ خانُ:** اسم خاص. تعلقي ٺل ۽ تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو. قنبر جي پر ۾ هڪ شهر جو نالو.

• **عَلَيڪ سَليڪ:** ث. (ع. عَليڪُم سَلام جو مُخفف) سلام عليڪي جو رستو. مُنهن لڱ – واقفيت – سڃاڻپ – دوستي – سنگت – ياري.

• **عَلِيْلُ:** صفت. (ع). ٻوڙو – نِبَلُ – بي سَتو – بي حال. بيمار – اگهو – ناچاق – مريض. رَڄ – بي مزي – سُڪالو – اڪيلو. "آئي ڏي عَلِيْلُ کي، معجونون موچار" مَڱُ – الوٽ – مَسْتُ. بي حال – عاشق.

• **عَلِيْمُ:** صفت. (ع). وڏي علم وارو – وڏو ڄاڻندڙ. وڏو ڄاڻو (اسم خاص). خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

• **عَلِيْواهڻُ:** اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَلَيْهِ:** ظرف. (ع). اُن تي – اُن جي مٿان.

– **عَلَيْهِ الرَّحمَتْ:** جملو. خدا جي اُن تي رحمت هجي.

– **عَلَيْهِ السّلامُ:** جملو. خدا هُن کي سلامت رکي! – شال هُو سلامت رهي!.

• **عَلِيْ مَهرُ:** اسم خاص. تعلقي گهوٽڪي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَمُ ذادَه:** ذ. پيءُ جي ڀاءُ جو پٽ – چاچي جو پٽ – سوٽ.

• **عمارَتْ ج عمارَتُونْ:** ث. (ع. عَمَرَ = هُن مرمت ڪئي) جاءِ – جڳهه – گهر – مڪان – اڏاوت. محل – بنگلو.

– **عمارَتْ سازُ ج عمارَتْ سازَ:** ذ. صفت. عمارت ٺاهيندڙ – جايون جوڙيندڙ. استو – ڪاريگر – معمار.

– **عمارَتْ سازِيْ ج عمارَتْ سازِيُونْ:** ث. جاءِ ٺاهڻ جو ڪم – معماري – اڏاوت.

– **عمارَتِيْ ج عمارَتِيْ:** صفت. عمارت جو – عمارت لاءِ – عمارت جي ڪم جو.

• **عَمارِيْ ج عَمارِيُونْ:** ث. (ع). سواري لاءِ هاٿيءَ جي پٺيءَ تي رکڻ جي ڏولي – پالڪي – هَردو – هؤدو – هَنياري (عَماري ٺاهڻ جو موجد عَمار هو. ان ڪري عَماري سڏجي ٿي).

• **عَمالِيُونْ ڪَرڻُ (ت):** مؤجون ماڻڻ.

• **عمامَه:** ذ. (ع). پٽڪو – دستار.

• **عَمْدُ:** ذ. (ع. عَمَدَ = هُن ڪڙي ڪئي) اختيار سان ڪم ڪرڻ جي نيت – قصد – ارادو – آهنگ – نيت – منشاء – عزم.

– **عَمْداً:** ظرف. ارادي سان – قصداً – اِرادَتاً – ڄاڻي واڻي – دانسته.

• **عُمْدوُ ج عُمْدا:** ذ. صفت. (ع. عُمْدَهٔ) مٿيون – اُچو – بالا – وڏو – اعليٰ – اُتم – چولو. بهتر – چڱو – خاصو – فائق. نهايت سٺو – سرينشٽ – سُٺي ۾ سُٺو – اول درجي جو – بيشي – برتر – افضل قيمتي بي بها. خوبصورت – سهڻو – نفيس.

— عُمْدائِي ج عُمْدائِيُونَ: ث. سُنائي. سُهائي خوبصورتي — حُسن. خوبي — خاصيت — گڻ — جوهر. فضيلت — فوقيت.

— عُمْدَگِي ج عُمْدَگِيُونَ: ث. عمدائي.

• عُمر ج عُمرِيُونَ: ث. (ع. عُمْر). جمڻ کان مرڻ تائين حياتيءَ جو وقت ڄمار. جيئڻ — جياپو. حياتي — زندگي.

— عُمْر بَسر ڪرڻ: حياتيءَ جا ڏينهن گذارڻ — زندگي گذارڻ — حياتيءَ جو دور پورو ڪرڻ.

— عُمْرِ ڀَرُ: ظرف. ساري عمر لاءِ — ساري ڄمار لاءِ. حياتيءَ تائين پڇاڙيءَ تائين — آخر تائين.

— عُمْر دَرازُ: ذ. صفت. وڏي عمر وارو — وڏي ڄمار وارو. ڊگهي ڄمار — وڏي عمر.

— عُمْر رسِيدَهُ: ذ. صفت. وڏي عمر کي پهتل — وڏي عمر جو — پوڙهو — مُعمر — طبعي عمر کي پهتل — پيرسن — ٻڍو.

— عُمْر زوائُ: ذ. صفت. ويل عمر جو — پوڙهو — پيرسن (ديوان واصف).

— عُمْرِ نُوحُ: ذ. صفت. حضرت نوح (ع) پيغمبر وانگر وڏيءَ عمر جو.

• عُمَرُ: اسم خاص. (ع). اسلام جي ٻئي خليفي راشد حضرت عمر رضي الله عنه جو نالو. سومره خاندان جي هڪ بادشاهه جو نالو (مارئي عُمر جي تمثيل وارو).

• عُمَرائِي: اسم خاص. بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو. (ٽڙ پاڙا: ١. عمرائي. ٢. دلاور زئي. ٣. بهارائي ٤. جدوائي ٥. جروار عمرائي ٦. جونگائي ٧. ملغائي ٨. دليلائي ٩. نوتڪائي).

• عُمْرائِي پور: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• عُمَر ڪوٽُ (ل — ڪ): ذ. پرٽ جو هڪ قسم. (اسم خاص). شهر جو نالو. تعلقي عمر ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• عُمَر مرڪيائي: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• عُمْرو: ذ. (ع. عُمْرَهْ) (حج کانسواءِ ٻئي ڪنهن موقعي تي احرام ٻڌي، طواف ڪرڻ ۽ عبادت ڪرڻ).

• عُمَقُ ج عُمَقُ: ذ. (ع). اونهائي — اڃائي — اُتاهين — اُڀائي — اونهاڻ.

• عَمَلُ ج عَمَلَ: ذ. (ع. عَمَلَ = هن ڪم ڪيو) ڪَمُ — فعل — ڪار — ڪرت. مجڻ يا بجا آڻڻ جي حالت — تعميل — پوئواري — بجا آوري. عادت — هير — چال. دستور — نيم — قاعدو — قانون — سرشتو. حڪومت جو دائرو. اختيار — انتظام — حڪمراني — حڪومت — راڄ — صاحبي.

— عَمَلَ ڪَرڻُ: عَمَلَ ۾ آڻڻ — پورو ڪرڻ — تعميل ڪرڻ — پورائي ڪرڻ. ڪارروائي ڪرڻ جنهن جو موجب ڪرڻ. مشق ڪرڻ — (ٻاڻ کي) هيرڻ — سکڻ (اصطلاح) همت — حيثيت — تابه.

— عَمَلَ ڪري اُٿڻُ: حشمت ۽ تاب سان اُٿڻ.

— عَمَلِي ج عَمَلِيُ: صفت. عمل جو — عمل وارو. ڪم جو — ڪم وارو — ڪارگر. اهو جنهن تي عمل ڪري سگهجي — جيڪو عمل ۾ آڻي سگهجي — عملائتو — استعمالي.

— عَمَلِي سُڏيانُ: ذ. جاميٽريءَ جو اهو سُڏيان جنهن ۾ ڪجهه ٺاهڻو پوي.

• عَمَلدارُ ج عملدارَ: ذ. صفت. (ع. عَمَلَ + ف. دار + رکندڙ) تعميل ڪندڙ — پوئواري ڪندڙ. انتظام رکندڙ. حڪم هلائيندڙ. عهده دار — ڪامورو — آفيسر.

• عَمَلدارِي ج عَمَلدارِيُونَ: ث. عملدار جو ڪَمُ. انتظام. حڪومت هلائڻ جي حالت — حڪمراني — حڪومت.

• عَمَلو ج عَمَلا: ذ. (ع. عَمَلَهَ) ڪم ڪندڙ ماڻهن جو مجموعو — مُلازم. آفيس ۾ ڪم ڪندڙ ماڻهو — زيردست اَتالو. نوڪر چاڪر — چاڪر جوڪر — ڊنبلو — اَتالو. ڪنجڪ لڳ سُواري — ٻيڙو. انبوهُ — خلق — ڪٺ — پيند. گهُر — دعويٰ — طلب — مقدمو — فرياد.

• عَمُودُ ج عَمُودُ: ذ. (ع. عَمَدَ = هن ڪَرُوڪيو) پيٺ. ٿنبو. ٿنبوءَ جي اُڀي ڪاٺي — ٿل. هڪ سنئين ليڪ تي ٻي پيل اُڀي ليڪ — خط عمود — پايو. جاميٽريءَ موجب اُها سنئين ليڪ جا ٻيءَ سنئين ليڪ تي اهڙي طرح پوي جو برابريون ڪندڙون گونيون ٺهن.

— عَمُودِي: صفت. اُڀو — سنئون.

• عَموماً: ظرف. (ع). عام طرح — اڪثر — گهڻو ڪري — ساڌارڻ ريت — گهڻو ڪري — سراسري. معمولي — هڪجهڙو — رواجي — سمان.

• عَمِيقُ: صفت. (ع. عَمَق = اونهو ٿيو) تمام هيٺ — اونهو — گهَرو. اونهو سمنڊ — بحر. (مجازي معنيٰ ۾) وحدت جو درياءُ — مطلق هستي. ”جن کي عشق عميق جو سي خلوت خيالي“.

• عُنَابُ ج عُنَابَ: ذ. (ع). پسارڪي وکر جو هڪ قسم — ٻير (جبل جو) — ولايتي ڪاري رنگ جو ٻير.

— عُنابِي ج عُنابِي: صفت. ڳاڙهو — لال.

• عِنَادُ: ذ. (ع. عند = مقابلو ڪرڻ) دشمني — وير — ضد — بُغض — عَداوت — نفاق — ڪينو. جهڳڙو — لڙائي — فساد.

• عَنَاصِرُ: ذ. (جمع عُنْصر جو) اصلي بنيادي طبعي جزا. (چار عنصر. هوا. باهه. پاڻي. مٽي).

• عِنانُ: (ث. (ع). واڳ — لگام — لَجامُ.

• عِنايتَ ج عِنايَتُونَ: ث. (ع. عَنَي — هن ارادو ڪيو) مهرباني — احسان — ٿورو — لائق — ڀلائي — وڙ — نوازش — ڪرپا. ديا — ٻاجهه — مهر. بخشش — لطف — شفقت. لحاظ — پاسخاطري.

• **عنايتَ پورُ:** اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديھ جو نالو.

• **عَنْبرُ ج عَنْبرَ:** ذ. (ع). پسارڪي وکر جو هڪ قسم.

– **عَنْبَرِ سارا:** ذ. خالص عنبر – نج عنبر. عمّان جي ڪناري تي هڪ شهر جو نالو.

– **عَنْبَرِ شميمُ:** ذ. خوشبودار عنبر.

• **عَنْبِيْرُ ج عَنْبِيْرَ:** ذ. (ع). پسارڪي وکر جو هڪ قسم (اٽي وانگر ڳاڙهي رنگ تي خوشبودار. ملم ٺاهڻ جي به ڪم اچي).

• **عِنْدَ:** ظرف (ع). ويجهو – نزديڪ – پرسان – قريب – متصل – لاڳو.

• **عَنْدَلِيْبُ:** ذ. (ع). پکيءَ جو هڪ قسم – بُلبل. پوري.

• **عُنْصَرُ ج عَناصرَ:** ذ. (ع). اصلي جزا – (ڏسو عنصر).

– **عُنْصَرِيْ:** ذ. اوائلي – ابتدائي – شروعاتي.

• **عُنْقا ج عُنْقا:** ذ. (ع). هڪ خيالي پکيءَ جو نالو – راڄ هنس – سيمرغ (جنهن بابت عام خيال ته ساري دنيا ۾ رڳو هڪئي ٿئي جيڪو وڏي عمر جو ٿئي ته پاڻ کي ساڙي ڇڏي، ۽ ان جي رک مان ٻيو پيدا ٿئي).

– **عُنْقا جو شڪار ڪرڻ:** ڪا شيءِ ڏکي هٿ اچڻ – ناممڪن ڳالھ ٿيڻ جي ڪوشش ڪرڻ.

• **عَنْقَرِيْبَ:** ظرف (ع). نزديڪ – ويجهو – اوري – پرسان. تمام جلد – تُرت – فوراً – هينئر – جلدئي.

• **عَنْڪَبُوتُ:** ذ. (ع). هڪ جيت جو نالو – ڪوريئڙو.

• **عُنْوانُ ج عُنْوانَ:** ذ. (ع. عَنَنَ = هن سرخي ڏني) ڪنهن به شيءِ جو مُنڍ – اول – آغاز – شروعات – مُنڍ. ڪنهن لکيل مواد جو نالو (جهڙوڪ ڪتاب. ناول. مضمون. آکاڻي. افسانو وغيره) – موضوع – سُرخي – هيڊنگ.

• **عَوامُ:** ذ. (ع). عام ماڻهو – عام خلق – خلقِ خُدا – مخلوق. (ضد. خاص). عام پبلڪ – عام شهري.

– **عَوامُ النّاس:** ذ. عام ماڻهو – سڀ ماڻهو – خلق – مخلوق.

• **عُوْدُ:** ذ. (ف). خوشبودار ڪاٺيءَ جو هڪ قسم – خوشبودار ڪاٺي.

• **عُوْدِيْ:** اسم خاص. تعلقي ٺل ۾ هڪ ڳوٺ ءِ ديھ جو نالو.

• **عَورَتَ ج عَورَتُوْنْ:** ث. (ع). زال – اِستري – نار – ناري – زائفان – مهري. گهرواري – زن زال – جوءِ.

– **عَورَتَ ذات ج عَورَت ذاتِ:** ث. عورت جي جنس.

• **عوَضْ:** ذ. (ع). ڪنهن شيءِ جو بدلو – بدل – بدو – عيوضو – مُعاوضو. اُجر. انتقام. (ظرف). بدلي ۾ – بدران – بجاران – بجاءِ.

– **عوَضْ وَٺڻ:** بدل وٺڻ – عيوضو وٺڻ. انتقام وٺڻ. بدلو وٺڻ.

– **عيوَضِيْ ج عيوَضِيْ:** ذ. صفت. ڪنهن جي بدران ڪم ڪندڙ – انچارج – قائم مقام – سفير – ايلچي.

• **عَوَلْ:** ذ. انگريزن دستور موجب فاتح بادشاھ يا حاڪم مخالف ڌر جا خاص ماڻهو ضامن طور نظربند ڪري ولي ويندا هئا – اول – ٻان.

• **عَهْدُ ج عَهْدَ:** ذ. (ع). انجامُ – اقرار – وعدو – شرط – قوْل – سخن – زمانو – وقت – سمو – جُڳ – عرصو – دؤر – وارو – ايّام. راڄ – بادشاهي – حڪومت.

– **عَهْد پيْمانُ:** ذ. صلح جا شرط. قول قرار – انجام اقرار.

– **عَهْدشڪِنِيْ ج عَهْدَ شِڪْنِيُوْنْ:** ث. قول جي ڀڃڪڙي – وعدي خلافي – انجام شڪني – بي وفائي.

– **عَهْد حُڪومَتْ:** ذ. حڪومت جو وقت – بادشاهيءَ جو زمانو.

– **عَهْدنامُوْ ج عَهْدناما:** ذ. ڪنهن انجام لاءِ لکيل ڪاغذ – تحريري معاهدو. صلح جي شرطن جو لکيل ڪاغذ – قبوليت نامو – قرار نامو.

– **عَهْدْ وَپيْمانُ ج عَهْدْ وَ پيْمانَ:** ذ. اقرار نامي يا قبوليت نامي جا شرط – انجام و اقرار.

• **عُهْدوْ ج عُهْدا:** ذ. (ع). درجو – مرتبو. لقب – ڪو به سرڪاري خطاب.

– **عَهْدِي:** ذ. صفت. بهادر (جو جنگ تي چڙهي).

– **عُهْديدارُ ج عُهْديدارَ:** ذ. صفت. ڪم جو مالڪ. عهدي وارو – عملدار – آفيسر – ڪامورو. دفتردار – لقب وارو.

• **عيادَتَ ج عيادَتُوْنْ:** ث. (ع). بيمار کان ڪيل پُڇا – بيمار پُرسي. اڳهي سان همدردي.

• **عيّارُ ج عيّارَ:** ذ. صفت. (ع). مڪّارُ – ٺڳُ – فريبي – دغاباز. چالاڪ – فطرتي چال باز – هوشيار.

– **عَيّارِيْ ج عَيّارِيُوْنْ:** ث. دغابازي – مڪّاري – ذوڪيبازي – دغا – فريب – ٺڳي. حرفت – چالاڪي – هوشياري.

• **عَيّاشُ ج عَيّاشَ:** ذ. صفت (ع عَيْشُ = خوشي) عيش ڪندڙ – عياشي – عيشي – آرام سان حياتي بسر ڪندڙ – آرام پسند بيڪار.

– **عَياشِيْ ج عَياشِيُوْنْ:** ث. عيش و عشرت – نفس پرستي. (ذ. صفت). عيش ڪندڙ – عياش – نفس پرست.

• **عَيالُ ج عَيالَ:** ذ. (ع). ڪُٽنب – ڪُڙم – آکهه – ڪُنبو – خاندان – گهراڻو – ڪُل. آل اولاد – ٻار ٻچا – گهر ٻار – ٽَبر.

– **عَيالدارُ ج عَيالدارَ:** ذ. صفت. ٻچڙن وارو – اولادي – عيالي.

– **عَيالدارِيْ ج عَيالدارِيُوْنْ:** ث. ٻچڙوار هئڻ جي حالت – ٽبرداري.

– **عَيالِيْ ج عَيالِيْ:** ذ. صفت. آل اولاد وارو – ٻار ٻچن وارو – ڪُٽنب وارو – گهر ٻار وارو – آکهه وارو.

• **عَيانْ:** صفت (ع. عين = اک) ڏسڻ ۾ ايندڙ – ڏسجندڙ – کليو – پڌرو – ظاهر – واضح – آشڪار – نشانبر. روشن – چٽو – صاف.

– **عَيْبُ ج عَيْبَ:** ذ. (ع). گهٽتائي – اوڻائي – نُقص – ڪَسَر – ڪَمي – سَڦَرُ – قصور. ڪوتَ – خرابي – اَوَگڻ – خامي – اڻ چڻ. وِڪَ – وِڏَ.

– **عَيْبائِتوُ ج عَيْبائِتا:** ذ. صفت. عيب وارو – عَيبدار – اڻپورو – اڻ سالم.

– **عَيْبُ پوْشُ ج عَيْبُ پوْشُ:** ذ صفت. عيبن تي پوش ڏيندڙ – عيب ڍڪيندڙ.

– **عَيْبُ پوْشِي ج عَيْبُ پوْشِيوُنْ:** ث. عيبن کي ڍڪڻ واري حالت – چشم پوشي.

– **عَيْبُ جُو:** ذ. صفت. عيب ڪيندڙ – عيب ڳوليندڙ – گلا ڪندڙ. گهٽتائي ڪندڙ.

– **عَيْبُدارُ ج عَيْبُدارَ:** ذ. صفت. عيبن وارو.

– **عَيْبُ لائِڻُ:** تِڪو لائڻ. الزام مڙهڻ.

• **عِيْدَ ج عِيدُوْنْ:** ث. (ع). خوشي – راحت. ٻارنهن ماهو ڏينهن – وڏو ڏينهن (ج. ر عيدون. عيد الفطر. عيدالبقر. عيد ميلاد. عيد براة. عيد الضحيٰ).

• **عيد ڪرڻ:** عيد ملهائڻ – خوشي ڪرڻ.

– **عيدَ اَڳْرِيْ ج عيد اَڳْرِيُنْ:** ث. اويل سويل جو آڻڻ – مينهن وسندي ءَ جو تيڙ – اَڏيءَ ڪنيءَ جو وسيلو.

– **عيد اَڳْرِيْ پائِڻُ:** صاف سهڻو ويس پائڻ – مانائتا ڪپڙا پائڻ.

• **عِيْدُ الضّحيٰ:** ث. ذوالحج مهيني جي ڏهين تاريخ واري عيد – عيدالبقر – عيد قرباني.

• **عِيْدُ الْفِطر:** ث. فطري ڏيڻ واري عيد – رمضان جي مهيني جي ختم ٿيڻ تي مهيني شوال جي پهرين تاريخ واري عيد – عيد رمضان – مٺي عيد.

• **عِيْدائُو ج عِيْدائَا:** ذ صفت. وڏي ڏينهن جو – عيد جو طعام – عيد جو تحفو.

• **عِيْد بَرات:** ث. شعبان مهيني جي ١٥ تاريخ واري عيدَ.

• **عِيْدَ گاهْ ج عِيْدَگاهَ:** ذ. ث. عيد جي نماز پڙهڻ جي جاءِ يا ميدان.

• **عِيْدِيْ:** ث. عيد جي ڏينهن ڏنل طعام – عيد جو تحفو – عيد جي خرچي.

• **عِيْدَلَجِيْ:** اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عِيْدَنُ جَرْوارُ:** اسم خاص. تعلقي شهدادڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عِيْدَنْ شاهْ (ت):** ذ. ث. ڪجيءَ جو هڪ قسم (جنهن جي ڄڙيءَ ٿلهي ٿئي، جنهن مان ٻهارا ۽ ڪاٻر سخت ٿين. ڏونڪو وانگڻائي ۽ ڪارڪ ڪاري ۽ ٿلهي ٿئي).

• **عِيْدَنْ شاهِيْ ڪُپڙا:** ذ عيدن شاهه ڪجيءَ جون ڪارڪون – عيدن شاهه جا ڪپڙا.

• **عِيْسيٰ:** اسم خاص. هڪ نبي سڳوري جو نالو – حضرت عيسيٰ عليه السلام.

– **عِيْسائِيْ ج عِيْسائِيْ:** ذ. صفت. عيسائي مذهب جا پوئلڳ – ڪرسچن – مسيحي – نصراني – نصاريٰ.

– **عِيْسَوِيْ:** صفت. ذ. حضرت عيسيٰ جي جنم کان شروع ٿيل سن – مسيحي سن.

– **عِيْسَوِيْ دَمُ:** ذ. حضرت عيسيٰ عليه السلام جو ڪلام ۽ ڦيڻو (ديوان – واصف).

• **عيسانْ پوْٽه:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر حيدرآباد م).

• **عِيْساڻِيْ:** اسم خاص. مري بلوچن جو هڪ پاڙو.

• **عِيْسائِيْ:** اسم خاص. هڪ ڪتب جو نالو.

• **عِيْسائِيْنُ:** ذ. مزاري بلوچن جو هڪ پاڙو.

• **عِيْسوُ:** اسم خاص. تعلقي قنبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عِيْسوماڇِيْ:** اسم خاص. تعلقي ڪَڪَڙم هڪ ديهه جو نالو.

• **عِيْسوُ ناريجوُ:** اسم خاص. تعلقي دادو ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عِيْسي وارِيْ:** اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **عَيْشُ ج عَيْشَ:** ذ. (ع). خوشي – لطف – راحت – موج – فرحت. خوشيءَ سان حياتي گذارڻ جي حالت – آسودگي – آرام – چين – سک. نفساني يا جسماني لذت. عيش و عشرت.

– **عَيْشُ اُسْرَڻُ:** آرام هليو وڃڻ – خوشي باقي نه رهڻ – بي آرامي پيدا ٿيڻ. جيئن "رَنجُ ريزالن رقيبن جي ڪنان. عَيش اُسريو ٻڻ ٿيو اڪراه خط". (فاضل شاهه).

– **عَيْشُ جوْ ٻَنْدوُ ج عَيْشَ جا ٻَنْدا:** ذ. آرام طلب. موجي جيوڙو – نفس پرست. عياش.

– **عَيْشُ عِشْرت ج عَيْشَ عِشْرَتُوْنْ:** ث. نفساني خوشي – رنگ روپ – رنگ رس.

– **عَيشِيْ ج عَيْشِيْ:** صفت. عيش جو – عيش وارو – عيش عشرت ڪندڙ – عيش پرست – نفس پرست – شهوت پرست – ڪامي – ڀوڳي.

– **عَيْشِيْ جِيُڙوْ ج عَيْشِيْ جِيُڙا:** ذ. صفت. عيش پسند – خوش مزاج – ڇيلو – زنده دل – ڪِل مُک.

• **عِيْلَ ج عِيْلوُنْ (ت):** توبهه – ٻاڻ.

– **عِيْلَ ڪَرِڻُ:** توبهه ڪرڻ – بس ڪرڻ – ٻاڻ ڪرڻ.

• **عيلاڄُ ج عيلاڄَ (ت):** ذ. (ع. علاج جي بگڙيل صورت). منت – اَزي – علاج.

• **عِيْنَ ج عَيْنُوْنْ (ت):** ث. اٽڪل – تجويز – رٿ – حيلو – ٺل. چالاڪي.

– **عَيْنبازُ ج عَيْنبازَ:** ذ. صفت. اٽڪل باز – اٽڪلي ٺڳ. چالاڪ.

– **عَيْنُوْنْ ڪَرِڻُ:** اٽڪلون ڪرڻ – حيلا هلائڻ – تجويزون ڪرڻ.

• **عَيْنُ ج عَيْنُوْنْ:** ذ. (ع). هڪ عضوي جو نالو – اک – چشم – نيڻ – نيڻ – چَمُ (ڪ). پاڻيءَ جو چشمو. (ڪنهن شيءِ جي) خاصيت – گڻ – جوهر – رُوح – تت. (ڪنهن شيءِ جي) اصليت – حقيقت. چڱائي –

نيڪي -- خير - خيريت (ا - س). الف ب جو هڪ اکر. گوڏي جي ڍڪڻي، وارو هڏو. سردار. (ضمير) پنهنجو پاڻ - جند -- خود - پنڊ. (صفت). محض فقط - رڳو - بلڪل خالص - نج. نسورو -- سڀ - ڪل. معلوم - ظاهر - پڌرو - چٽو. وَجِ يا خاص -- بالڪل اهو - اصل -- هوبهو. "سوئي عَين عذاب. سوئي راحت روح جي. ڪوڻڻ قريبن جو عين تڙڻ آهه".

- • عَيْنَ آمهون سامهُونْ: ظرف. بلڪل آمهون - مخالف - منهن سامهون.
- عَيْنَ المَالِ: ذ. موڙي. صافي پيل نفعو - صافي فائدو. زمين جي ڊل.
- عَيْنَ اليَقِيْنَ: ذ. ڏٺي شاهدي سان حاصل ڄاڻ. پورو يا سچو يقين.
- عَيْنَ بيْنَ: صفت. بلڪل ساڳيو - سَدَ بَدَ هوبهو - ان جهڙو - اُهوئي.
- عَيْنَ ٿِيَڻُ: معلوم ٿيڻ - ظاهر ٿيڻ - پڌرو ٿيڻ.
- عَيْنَ قَرارَ لَهَڻُ: مَٺ ٿيڻ - برابر ٿيڻ - پڄجي اَچَڻَ - نعْمَ البَدَلَ بڻجڻ.
- عَيْنَڪَ ج عَيْنَڪُوْنْ: ٿ. ڏسڻ جو شيشو -- چشمو.
- عَيْنَ لَهَرَ ج عَيْنَ لَهَرَ: ذ صفته ٻليءَ جي اک. جواهر جو هڪ قسم (جنهن کي، گُنبذي نموني ۾ وڍبو ته ٻليءَ جي اک جيان پيو ڏسبو).
- عَيْنَ وَقْتُ: ظرف. تَڙ وقت - اوکهيءَ گهڙيءَ _ نازڪ وقته پوري وقته نيڪ وقت -- مهلائتو.
- عَيْنَ وَقْتَ تي پهُچڻ: نازڪ وقت تي پهچڻ - تَڙ وقت تي پهچڻ - پوري مهل تي پهچڻ. ٺهرايل وقت تي مس مس پهچڻ.
- عَيْنِيْ: ذ. صفت. اک جو - اک وارو. اکين ڏٺل.
- • عَيْنَڪَ ج عَيْنَڪُوْنْ: ٿ. (ع). نظر وڌائڻ لاءِ فريم ۾ پيل شيشي جو جوڙو - چشمو.
- • عَيْنَلَهَرَ ج عَيْنَلَهَرَ: ذ. (عَيْنَ = اک + لَهَرَ) ٻليءَ جي اک. هيري جو هڪ قسم - ساواڻ تي مائل هيرو (جنهن کي گنبذي نموني ۾ وڍبو ته ٻليءَ جي اک جيان پيو پاسبو).
- عيوَضُ ج عيوَضَ: ذ. (ع. عوَضُ) عوَض. بدلي ۾ ڏنل شيءِ - بَدَرَ - بَدَلَ - سانو - برتيندَي. معاوضو - اجورو. مَٽ سٽ - ڏي وٺ جَزا - ڪيتو - نتيجو - پرتي قَلَ. ٻاران ڪم ڪندڙ - مختار -- وڪيل گماشتو. سفير - ايلچي (پرمانند).
- عيوضو ج عيوضا: ذ عوضو - بدْرَ - بدلو - سانو. اجورو. جزا - ڪيتو.
- عيوضِي ج عيوَضِيْ: ذ. صفته بدران ڪم ڪندڙ - ايلچي -- قائم مقام -- نائب - گماشتو.

غ

- **غ:** ث (ع). عربي الف ب جو اوڻيهون ۽ فارسي الف ب جو ٻاويهون اکر. سنڌي الف ب جو پنجٽيهون اکر. سنڌس اچار "غَين". ابجد جي حساب موجب عدد هزار (١٠٠٠).
- **غارَ ج غارُون > غار:** ذ. ث (ع). جبل جي سرنگهه – چُر – جانورن جي رهڻ جو اونهون کڏو – وڏي ٻرُ. (ظرف). غرق – ٻڏل. جيئن: "فلاڻو درياءَ ۾ غار ٿي ويو" (صفت). ڇٽ – ناس – نابود – تباهه. "فلاڻا سُل غار ٿئين!" (جملو).
- **غارُ ٿيڻُ:** کڏ پوڻ – اوڙاهه ٿيڻ – اوڙاهه ۾ وڃڻ. ٻڏڻ – غرق ٿيڻ (پاڻيءَ ۾). (دل) هُٻامڻ. (اکيون) ڏرا ڏيڻ. (بيمار جو) ورڪڻ – ڏلڪڻ. (گپ ۾). گپڻ – گپي پوڻ – گسڻ. غائب ٿيڻ – الپ ٿيڻ – گم ٿيڻ –هُرت ٿيڻ – عدم پيدا ٿيڻ. تباهه ٿيڻ – برباد ٿيڻ – ستياناس ٿيڻ – هڙموڙي ٻڏي وڃڻ.
- **غارُ ڪرڻُ:** غرق ڪرڻ – غائب ڪرڻ – الپ ڪرڻ. نابود ڪرڻ – ناس ڪرڻ – فنا ڪرڻ.
- **غارَتَ:** ث (ع). دشمن جي ملڪ جي قيدين ۽ غنيمت جي واسطي ڪيل حملو. مال غنيمت. لٽ – ڦُر. (ظرف). تباهه – برباد – ناس – فنا – اجڙ – ويران.
- **غارَتَ ٿيڻ:** اجڙ ٿيڻ – ناس ٿيڻ – فنا ٿيڻ – برباد ٿيڻ – تباهه ٿيڻ.
- **غارَتگَرُ ج غارَتگَرَ:** ذ صفت. لٽيندڙ – لٽيرو – ڦورو – لوٽو. تباهه ڪندڙ – برباد ڪندڙ.
- **غارَتگرِيْ:** ث لٽ – ڦُر. تباهي – بربادي.
- **غارِ حرا:** اسم خاص. (ع). مڪي شريف جي ٻاهران هڪ جبل ۾ مشهور غار آهي (جتي حضرت محمد صلي الله عليه وآله وسلم جن نبوت کان اڳ اچي ويهندا ۽ عبادت ڪندا هئا).
- **غارِيبو ج غارِيبا:** صفت. غريباڻو – غريبن جو. گهٽ قسم جو – عام.
- **غارَيقُونْ:** ذ. (ف). ٻوٽي جو هڪ قسم (مينهن کانپوءِ ڪنڀين وانگر زمين مان خودبخود ابرندڙ). پسارڪي وکر جو هڪ قسم – جلاب طور ڪم ايندڙ هڪ دوا.
- **غازاڻِيْ:** اسم خاص. جن جي هڪ قبيلي جو نالو.
- **غازُو:** ذ. (ف. غازَه) خوبصورتي لاءِ منهن جي رنگ اجي ۽ صاف ڪرڻ لاءِ هڪ خوشبوئدار اڇو پائوڊر. "دامن کان رشڪ گل جي اُڏي باغ ۾ جو خاڪ، بڻجي وئي سا غازو عروس بهار جو" (نامعلوم).
- **غازَه:** ذ. (ف). چپن يا ڳلن کي ڳاڙهي ڪرڻ جو روغن. لالي – سرخي.
- **غازِيْ ج غازِيْ:** ذ صفت (ع. غزا = جنگ) جهاد ڪندڙ – مجاهد. "پاڻ مري ته شهيد ۽ ماري ته غازي". شجاع – بهادر.
- **غاسِلُ ج غاسِلَ:** ذ (ع). ميّت کي وهنجاريندڙ – ميت کي غُسل ڏيندڙ – غسال.
- **غاشُو ج غاشا:** ذ. ع. غاشَه گهوڙي جي زين – گاشو (اٺ ۽ گهوڙي جو). هني جو پوش.
- **غاصِبُ ج غاصِبَ:** ذ. صفت (ع). پرائو حق غصب ڪندڙ – ٻئي جو مال هڙپ ڪندڙ.
- **غاصِبُ ج غاصِبَ** ذ صفت (ع). ڪاوڙ ڪندڙ – ظلم ڪندڙ – ظلمي.
- **غافِلُ ج غافِلَ:** ذ. صفت. (ع. غَفَل = مدهوش ٿيڻ) غفلت ڪندڙ – ويسريو – اويسلو – ڪاهل – ڍرو – سُست – ٽوتي. بي ڌيان – بي سانگو. بي سوچ – بي فڪر – بي احتياط.
- – **غافِلاڻو ج غافِلاڻا:** ذ. صفت. بي فڪريءَ جو – غافل جو. غفلت وارو.
- – **غافِلائِيْ ج غافِلائِيُونْ:** ث غفلت ويسر – نسياني. ڳهلائي – سستي – ڍرائي. بي ڌياني – بي سرتي – بي احتياطي. بي خيالي – بي فڪري.
- – **غافِلِيْ:** ث. سستي – غفلت – بي ڌياني – ڳهلائي – ڍرائي. لاغرضائي. لاپرواهي – غفلت.
- **غافِلائِڻُ:** مصدر. غافل ٿيڻ – غفلت ڪرڻ. لاپرواهه ٿيڻ – بي فڪر ٿيڻ – ڪاهلي ڏيکارڻ – الغرضائي ڪرڻ – بي ڌيانو رهڻ.
- **غالِبُ ج غالِبَ:** ذ. صفت. (ع. غَلَبَ = هن سوڀ کٽي) غلبو ڪرڻ وارو – زور پوندڙ – قابض – مسلط – حاوي. فاتح – فتحياب – جيتيندڙ – غلبو ڪندڙ – قبضو ڪندڙ.
- – **غالِبُ پوڻُ:** جيتڻ – غلبو ڪرڻ – کٽڻ – سوڀ پائڻ – فتح ڪرڻ. سوڀارو ٿيڻ.
- **غالِباً:** ظرف (ع. غَلَبَ = غالب ٿيو) گهڻو ڪري – اڪثر ڪري – ضرور – يقيناً. شايد – گمان آهي.
- **غالِيچو ج غالِيچا:** ذ (ف). اُن يا پشم مان ٺهيل گلڪاريءَ سان وڄائو – قالين.
- **غامِرڪي:** اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **غائِبَ ج غائِبَ:** ظرف (ع). غير موجود – غير حاضر – مخفي.
- – **غائِبانَہ:** صفت. غير حاضريءَ وارو – غير موجودگيءَ وارو. ڳجهو – لڪل.

– **غائِبُ ٿِيَڻُ:** نظر کان لڪڻ – گُم ٿيڻ – الوپ ٿيڻ – لڪي وڃڻ. رفوچڪر ٿي وڃڻ – ڪک پن ٿي وڃڻ. غير حاضر ٿيڻ. روپوش ٿيڻ.

• **غايتْ:** ظرف. (ع). ازحد – بي حد – گهڻو – بيشمار – بي حساب.

• **غايت ج غايتُونْ:** ث. (ع). پڇاڙي – انتها – انجام. غرض – مقصد – مطلب.

• **غُبارُ ج غُبارَ:** ذ. (ع. غبر = مٽيءَ جي رنگ جهڙو ٿيڻ) مٽيءَ م مليل هوا. ڌوڙ جا ڪڪر. مٽي – گرد – ڌوڙ – دز. ڌنڌ – لڙاٽ – لڙ. اونداهي – اڻ چٽائي. ڌنڌڪار – ڪوهيڙو – ڌونگر. دل تي بار – ڇاتيءَ تي ڳوراڻ. رنج – ملال. ڪلفت – عداوت – ڪنر – بغض.

– **غُبارُ آلُودُ:** ذ. صفت. مٽيءَ سان ڀريل – ڌوڙ سان ڀريل – رک سان ڀريل – خاڪ سان ڀريل. رنج سان ڀريل – ڪدورت سان ڀريل.

– **غُبارُ ڪَڍَڻُ:** ڪينو ڪڍڻ – دشمني ڪڍڻ – ڪدورت ڪڍڻ – رنج ڪڍڻ.

• **غُبارچِي ج غُبارچِي:** ذ. صفت. بم گولي کي باهه ڏيندڙ – سوسڙي دکائيندڙ. توبچي – گلنداز – توبڙن.

• **غُبارو ج غُبارا:** ذ. (ع). بم گولو. ڦوڪڻو. آتشبازيءَ جو هڪ قسم. اُڏند کٽولي – بلون.

• **غَبْغَبُ:** ث. (ع). ڪاڏيءَ هيٺان لٽڪيل گوشت (جو خوبصورتي ڏيکاري). ڪاڏيءَ جي کڏ (ديوان واصف). (اسم خاص). مينا م هڪ ٽڪريءَ جو نالو.

• **غَبَنُ:** ذ. (ع). امانت م ڪيل ٺڳي – خيانت – گهوبي.

– **غَبَنُ ڪَرَڻُ:** خيانت ڪرڻ – ٺڳي ڪرڻ.

• **غَبِي ج غَبِي:** ذ. صفت. (ع). ڪند ذهن – بي عقل – مورک – نادان – احمق – جريٽ. پورڙو – ٻيلو – گهيلو – موڳو – ڪنڙيل.

• **غَپَ ج غَپُونْ (ت):** ث. گفتگو – ڳالهه. من گهڙت ڳالهه – اجائي بڪوات – ڊاڙ – ٻٽاڪ – لاف.

– **غَپَ شَپَ ج غَپُونْ شَپُونْ:** ث. ڪوڙي سچي ڳالهه. هيڏانهن هوڏانهن جي ڳالهه. ٻٽاڪ سٽاڪ – ڊاڙ لباڙ.

– **غَپِي ج غَپِي:** ذ. صفت. گهڻو ڳالهائيندڙ – اجايو ڳالهائيندڙ. لباڙيو – ٻٽاڪي – ڊاڙي – لافيو – ڊينگر.

• **غَدّارُ ج غَدّارَ:** ذ. صفت. (ع. غدر = هو دغاباز ٿيو) ڦريل – باغي – وڏو بلوو ڪندڙ – بلوائي – فسادي – فتنائي – سرڪش. راڄ دوهو.

• **غَدَرُ ج غَدَرَ:** ذ. (ع). بي وفائي – عهدشڪني – بدعهدي. بغاوت – بلوو. فتنو. سرڪشي – هلچل.

– **غَدَرُ ڪَرَڻُ:** فتنو برپا ڪرڻ. سرڪشي ڪرڻ – باغي ٿيڻ.

• **غُدُودُ ج غُدُودَ:** ذ. (ع). ماس جو ڳوڙهو. چربي دارآماس – سخت ڳوڙهو (ماس جو) – گدود – خلط.

• **غِذا ج غِذائُونْ:** ث. (ع). کاڄ – کاڌو – کائڻ – کيڻ – طعام – آهارُ – خوراڪ – قوت – کريءَ جو کاڌو – بيماريءَ جو طعام. عادت – چال – هير – ورد – علت. ريت – ٻر – خوءِ – روش – شيوو – خصلت.

– **غِذا ٿِي وَڃَڻُ:** عادت ٿي وڃڻ – هير ٿي وڃڻ. ورد ٿي وڃڻ. ڏنڌو ٿي وڃڻ. ريت ٿي وڃڻ – ڍنگ ٿي وڃڻ.

– **غِذاءِ لَطِيْفَ:** ث. هلڪي خوراڪ – سادي خوراڪ – هضم کاڌو.

• **غُرابَ ج غُرابَ:** ذ. (ع). غوراب. ٻيڙيءَ جو هڪ قسم – وڏو ٻيڙو – راڄ. پکيءَ جو هڪ قسم – ڪانءُ – ڪانگ.

• **غَرارو ج غَرارا:** ذ. زنانو لباس – پڙي جو هڪ قسم.

• **غَرّانُ ج غَرّانَ:** ذ. (ف). گوڙ ڪرڻ وارو – ڏاڍيان آواز ڪڍڻ وارو – رڙيون ڪندڙ.

• **غُرْبُ:** ذ. وڻ جو هڪ قسم.

• **غُرَباءَ:** ذ. (ع). غريب جو جمع. غير ملڪي ماڻهو – اجنبي – مسافر – پرديسي. غريب – مسڪين – محتاج – مفلس – ڪنگال – نادار (بعضي واحد ۾ ڪم اچي "غريب غريو" وغيره).

• **غُرْبَتْ ج غُرْبَتُونْ:** ث. (ع). گهٽتائي – اوڻائي – ڪوتاهي. غريبي – مسڪيني – مفلسي – تنگدستي – افلاس – محتاجي – اڻ هوند – ڪنگالپڻو – ولهائي.

• **غَرْضُ ج غَرْضُونْ:** ث. (ع). گهرج. پرواهه. غرض.

• **غَرْضُ ج غَرْضَ:** ذ. (ع). مقصد – ارادو – نيت – منشا – قصد. مطلب – مدعا – معنيٰ – ڪارڻ – سبب – ترغيب – وجهه – تحريڪ. ضرورت – ڪَپُ – گهرج – ڪاڻ – حاجت – ڳتي – لوڙ – احتياج – محتاجي – سوڙه. چاهه. خواهش – مرضي. ذوق – دلچسپي – شوق. فڪر – ڳڻتي – پرواهه.

– **غَرْضائِتو ج غَرْضائِتا:** ذ. صفت. گهرجائتو – حاجتمند – احتياجي – ضرورتمند. فائدي لاءِ ڪم ڪندڙ – نفعي لاءِ ڪم ڪندڙ – خود غرض.

– **غَرْضائُو ج غَرْضائُو:** ذ. صفت. گهرج وارو – گهرجائو – ضرورت وارو – ضرورتمند – حاجتمند – محتاج – غرضمند – غرضائي – غرضائتو. مطلبي. واسطيدار. دلچسپي رکندڙ.

– **غَرْضائِي ج غَرْضائِي:** ذ. صفت. غرضائتو – غرضائو – غرضمند.

– **غَرْضُ تَ:** حرف جملو. تنهن لاءِ – تنهن واسطي. مطلب ت.

– **غَرْضُ پَوَڻُ:** گهرج پوڻ – ضرورت پوڻ. مطلب پوڻ. واسطو پوڻ.

– **غَرْضُ رَکَڻُ:** مطلب رکڻ. اميد رکڻ – آرزو رکڻ. تمنا رکڻ – آسرو رکڻ.

– **غَرْضَمَنْدُ ج غَرْضَمَنْدَ:** ذ. صفت. غرض وارو – غرضائو – غرضائتا – غرضائي – گهرجائو – حاجتمند. خواهشمند – خواهان. شوق وارو – ذوق وارو – چاهه وارو. مطلبي.

— **غَـرْضِيُ ج غَـرْضِيُ**: ذ. صفت. گهرجائو — حاجتمند — ضرورتمند.

— **غَـرْغَرَوْ ج غَـرْغَرَا**: ذ. (ع). پاڻي وات ۾ وجهي، نڙي صاف ڪري ٻاهر ڪڍڻ جي حالت — گرڙي.

• **غُـرْفَوْ ج غُـرْفَا (ت)**: تنگڙو جاءِ ۾. روشنائي لاءِ ڪيل سوراخ — گڙڪو.

• **غَـرْقُ**: صفت. (ع. غَرَق: سن. گرت - ٻڏڻ) پاڻيءَ ۾ اندر ويل - ٻڏل - ٻيل. گم — غائب - لڪل غلطان — محو — ڪنهن شيءِ ۾ پيل — ويچار ۾ گم. نشي ۾ چور — مخمور. گهڻو مشغول — بي حال. ناس - تباهه چٽ — برباد.

— **غَرقابُ**: ذ. صفت. اونهو (پاڻي) — ٻوڙيندڙ (پاڻي) — تار. ٻڏل — غرق.

— **غَـرْقابِيُ (ت)**: ٿ. پاڻيءَ هيٺ اچي وڃڻ جي حالت — ٻوڙ ٻوڙان. ٻوڏ — سيلاب.

— **غَـرْقُ ٿِيَڻُ**: ٻڏڻ. گم ٿيڻ — غائب ٿيڻ. مري وڃڻ — تباهه ٿيڻ — برباد ٿيڻ.

— **غَـرْقِجَڻُ**: مصدر. پاڻيءَ ۾ اندر گهڙي وڃڻ — ڪنهن خيال ۾ غلطان هجڻ — ڪنهن شيءِ ۾ هجڻ. آلائڻ جي ڪري زخمجڻ.

— **غَـرْقِيُ ج غَـرْقِيُ**: ذ. صفت. ٻڏل. پاڻيءَ ۾ ٻوڙ رستي مُئل. گم ٿيل — غرقاب.

• **غُـرُوْبُ**: ذ. (ع). ٻوڙ — ٽبي — لِڪَ (سج يا چنڊ جي) لاهه — لاٿ (سج يا چنڊ جو). سج چنڊ گم ٿيڻ جي حالت. سج لهڻ جو وقت. (ضد. طلوع).

— **غُـرُوْبُ ٿِيَڻُ**: سج يا چنڊ جو اُلهڻ - لهڻ. گم ٿيڻ — غائب ٿيڻ.

• **غُـرُوْرُ ج غُـرُوْرَ**: ذ. (ع). هٺ — مغروري — گهمنڊ — وڏائي.

— **غُـرُوْرُ ڪَرَڻُ**: هٺ ڪرڻ — فخر ڪرڻ — گهمنڊ ڪرڻ — وڏائي ڪرڻ.

• **غُره**: ذ. ٿ. (ع). قمري مهيني جو پهريون ڏينهن — چنڊ جي پهرين تاريخ. پهرين.

• **غَرِيْبُ ج غَرِيْبَ**: ذ. صفت. (ع. غرب = هو پري ٿيو) وطن کان نڪتل — مسافر — پرديسي. بيگانو — اجنبي. غربت وارو — مسڪين. بي پهچ — ڪمزور. ضرورتمند — گهرجائو — محتاج. سانتيڪو — مائيڻو — حليم. اشراف — خليق. نهٺو — نماڻو. نرم دل — رحمدل — سڌو سادو. عجيب قسم جو "عجيبُ غريبُ".

— **غَرِيْبُ الْوَطَن**: ذ. وطن کان پري — مسافر — پرديسي — بي وطن.

— **غَرِيْباڻو ج غَرِيْباڻا**: ذ. صفت. غريب وارو — غريب جو — غاريبو — غريبڪو — مسڪين جو — ٿوري خرچ وارو — سادو سودو.

— **غَرِيْباوادُ ج غَرِيْباوادَ**: ذ. غريب طبقو. غريب طبقي جا ماڻهو.

— **غَرِيْبائِيُ ج غُرِيْبائِيُوْنُ**: ٿ. غربت — غريبي — مسڪيني. اڻ هوند — ڪنگالي — محتاجي — افلاس — ڪنگاليٽو. ضرورت — گهرج. ايرائي. هيڻائپ — عاجزي.

— **غَرِيْبُ پَرْوَرُ**: ذ. صفت. غريب جي پرورش ڪندڙ — مسڪين نواز چڱي، وڏي کي "رسمي" خطاب.

— **غَرِيْبُ خَانُو ج غَرِيْبُ خانا**: ذ. مسافرخانو — سراءِ. غريباڻو گهر — جهوپڙي.

— **غَرِيْبُ غُرْبو ج غَرِيْبُ غُرَبا**: ذ. مسافر. مسڪين — ڪنگال. ضرورتمند. غريب.

— **غَرِيْبِيُ**: ٿ. غريبائي — مفلسي — ناداري — محتاجي — مسڪيني — عاجزي — نماڻائي.

• **غَرِيْقُ**: ذ. صفت. (ع). ٻڏل — غرق — مستغرق. لڪل. سمايل. گهڻو مصروف — رڌل. محو.

• **غُرْپُ**: ذ. (آواز سان) گِپَٽ — ٽڪ — هپُ — گِٽَ — گِهٽِي. هڪ ئي ڀيري سان وات ۾ وجهي ڳهڻ جي حالت — هڙپ. لنگهائڻ يا گهيڙائڻ جو آواز — گڙپ.

— **غُرْپُ ڪَرَڻُ**: پيٽ ۾ لنگهائي وجهڻ — هڙپ ڪرڻ — کائي وڃڻ — گڙڪائي وڃڻ — ڳِيهي وڃڻ. کائي ڪيائي ڇڏڻ — هضم ڪرڻ.

— **غُرْغُوْنُ، غُرْغُوْنُ**: ٿ. ڪبوتر جي ٻولڻ جو آواز.

• **غَزا ج غَزائُون**: ٿ. (ع). مهل تي ڪم ڪرڻ جي خوبي. همت — مردانگي — مڙسي (ت).

— **غَزا ٿِيَڻُ (ت)**: ڪنهن سان ڪم ڪري ڏيڻ جي همت ٿيڻ — مردانگي ٿيڻ — مڙسي ٿيڻ.

• **غَزالُ ج غَزالَ**: ز. (ع. ف). هرڻ جو ٻچو — هرڻ.

— **غَزالِ تَتارُ**: ذ. تاتار ملڪ جو هرڻ.

— **غَزالِ چَشْمُ**: صفت. هرڻيءَ اکين وارو — وڏين وڏين اکين وارو — آهو چشم.

• **غَزَلُ ج غَزَلَ**: ذ. (ع) فعل جو هڪ قسم. عشق، وصال، فراق، حسن و جمال بابت نظم — عشقيه شعر.

— **غَزَلُ خُوانُ**: ذ. صفت. غزل پڙهندڙ. غزل ڳائيندڙ.

— **غَزَلُ خُوانِيُ**: ٿ. غزل پڙهڻ جي حالت.

— **غَزَلِيُ ج غَزَلِيُ (ت)**: ذ. صفت. غزل چوندڙ — غزل خوان.

• **غَزْنَوِيُ**: ذ. صفت. غزني شهر جو مشهور بادشاهه "سلطان محمود غزنوي".

• **غَزْنِيُ**: اسم خاص. افغانستان جو تاريخي شهر.

• **غَزِيْنِيُ**: اسم خاص. مري بلوچن جو هڪ قبيلو.

• **غَسّالُ**: ذ. صفت. (ع). وهنجارڻ وارو. ميتن (مُردن) کي وهنجاريندڙ.

• **غُسْلُ ج غُسْلَ**: ذ. (ع). سڄي بدن کي پاڻيءَ سان ڌوئي صاف يا پاڪ ڪرڻ جو عمل — وهنجڻ. تڙ — جهيلاڙو (ل) — جهليو (ٿ). مري ويل کي وهنجارڻ — ميت کي ڌنل يا ڪرايل تڙ.

— **غُسْلخانُوْ ج غُسْلخانا**: ذ. (ع. غسل + ف. خانو) وهنجڻ جي جاءِ — تڙ ڪرڻ جي جاءِ.

— **غُسْلُ ڪَرَڻُ**: تڙ ڪرڻ — وهنجڻ.

• **غَشُ**: ذ. غش ٿيڻ واري حالت — غشي — بيهوشي — ماندڪائي — اوُنگهه — ڏڪڻ — وسام — ساٽائي — ڪيرائي — مدهوشي. ماندو — ساٽو — بي هوش. ڏڪريل.

– **غَش ٿِيڻُ**: بيوش ٿيڻ – ڊڪرجڻ – وسامڻ – ڪيرو ٿيڻ.

– **غَش ڪائڻُ**: بيهوش ٿيڻ – بيهوش ٿي ڪرڻ. عاشق ٿيڻ – فريفته ٿيڻ.

– **غشيُ ج غَشيُونْ**: ث. غش ٿيڻ واري حالت – بي هوشي – وسامر – ڊڪر.

• **غَصَبُ ج غَصَبَ**: ذ. (ع). تَغَلُّب – خُردبُرد – خيانت. بي قاعدي يا زبردستي سان ڪيل ڪم. ڪنهن جو زوري قبايل حق – زور زبر – ڏاڍائي – زوري – زبردستي (صفت). هڙپ ڪيل – قبيل – قبايل – زوريءَ قبضو ڪيل – بي انصافي سان ورتل.

– **غَصَبُ ڪَرڻُ**: زبردستي ڪرڻ – ڏاڍائي ڪرڻ. کسي وٺڻ – ڦُري وٺڻ – زوريءَ قبضو ڪرڻ – زبردستي سان بي دخل ڪرڻ – واسطو ڇڏائڻ.

• **غُصوُ ج غُصا**: ذ. تمام گهڻي ڪاوڙ – ڏمر – وڏوڻ – چڙ. ناراضگي – رنج. خفگي – رنجش. قهر – غضب – عتاب.

– **غُصو پيئڻُ**: ڪاوڙ کي روڪڻ – جوش روڪڻ. غم کائڻ.

– **غُصو چڙهڻُ**: ڪاوڙ اچڻ – طيش اچڻ – جوش اچڻ – جذبو اچڻ.

– **غُصو نڪ تي چڙهڻُ**: ڳالهه ڳالهه تي ڪاوڙجڻ – جلدي جوش ۾ اچڻ.

– **غُصي ٿيڻُ**: ڪاوڙجڻ – رنج ٿيڻ – چڙڻ – ڏمرجڻ – چڙ ڪرڻ.

• **غَضَبُ ج غَضَبَ**: ذ. (ع. غَضَب = غضبناڪ ٿيڻ) – ظلم – قهر – ڏاڍ – جَبر – ڏمر – غصو. ڪوپ – مصيبت.

– **غَضَبِ الاهي**: ذ. قهر خدا – انتقام الاهي – عتاب الاهي. ڏمر الاهي.

– **غَضَبُ ڪَرڻُ**: ظلم ڪرڻ. آفت برپا ڪرڻ – فساد ڪرڻ. مناسب ڪم ڪرڻ. عجيب ڪم ڪرڻ.

– **غَضَبُ ڪِرڻُ**: خدا جو قهر اچڻ – مصيبت پوڻ. ڪنهن مصيبت جو نازل ٿيڻ.

– **غَضَبُ نَاڪ**: ذ. صفت. غضب وارو – قهري – ظلمي. وراڏو – وروڌي – چتو – ديوانو – بي خود.

• **غَضَبيُ ج غَضَبيُ**: ذ. صفت. غضبناڪ – قهار – ظلم ڪندڙ – ظالم – ستمگر – ستمي.

• **غَضَنفَرُ**: ذ. (ع). شينهن – شير. (صفت). شينهن جهڙو طاقت ور. پهلوان – سورهيه – جوڌو – ڪريو – بهادر.

• **غُفا ج غُفائُونْ**: ث. (سن. گُهَا) زير زمين ڪڏ – گُفا – غار. سرنگهه – ڍگهو رستو.

• **غَفّارُ**: ذ. صفت. (ع. غَفَر = بخشڻ) وڏو بخشڻ وارو – ٻڏو بخشيندڙ. وڏو مرهيندڙ – معافي ڏيندڙ – معاف ڪندڙ. (اسم خاص). الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو – غفور – بخشڻهار.

• **غَفْلَتَ ج غَفْلَتُونْ**: ث. (ع. غَفَل – غافل ٿيڻ) بي پرواهي – بي خيالي – بي ڌياني – بي توجهي. ڪاهلي – غافلي – سستي. ڀل چوڪ – خطا. وسر – نسياني.

– **غَفَلَتَ ڪَرڻُ**: بي پرواهي ڪرڻ. سستي ڪرڻ. ڌيان نه ڏيڻ.

– **غَفْلَتيُ ج غَفلتي**: ذ. صفت. سست – بي پرواه ڪاهل – غافل وسر ڪندڙ.

• **غفورُ**: ذ. صفت. (ع). معاف ڪرڻ وارو – خطا بخشڻ وارو – گناهن بخشڻ وارو. ٻاجهارو – مهربان – رحيم – غفار. (اسم خاص). خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

• **غَفيرُ**: صفت. (ع). بي انداز – تمام گهڻو. ڪثير. (ذ). تمام وڏي جماعت – انبوهه – گروهه.

• **غُلْ غُلْ**: ذ. (ع). گوڙ – شور – غوغا – هُل. گهمسان – هنگامو.

• **غَلاظَتَ ج غَلاظَتُونْ**: ث. (ع). ڪچرو – ڪن – گَندُ – ٻهڙ – گندگي. ناپاڪائي – ميراڻ. گدلائي.

• **غِلافُ غلافُ**: ذ. (ع. غَلَف = ڍڪڻ) پوش – ڍڪ – ڍڪڻ – پڙ. مٿيون پردو – ڇَوَ (وهاڻي يا گادي وغيره جي). ڪپ – مياڻ (ترار جي). جُلد – پوش. ويس – بانو.

– **غِلافُ چاڙهڻُ**: پوش چاڙهڻ. لڪائڻ – ڇپائڻ.

• **غُلامُ ج غُلامَ**: ذ. (ع). خريد ڪيل نوڪر – زرخريد ٻانهو – گولو. بنده – خدمتگار – چاڪري ڪندڙ – نيازمند – عقيدتمند – فدوي – تابعدار – مطيع – فرمانبردار – نمڪ حلال. چوڪرو. راند جي پتن مان هڪ پتي جو نالو – گولو.

– **غُلامُ زادُهُ**: ذ. صفت. غلامن جو اولاد.

– **غُلامُ ڪَرڻُ**: تابع ڪرڻ. نوڪر ڪرڻ. فرمانبردار ڪرڻ. مفتون ڪرڻ.

– **غُلاميُ ج غُلاميُونْ**: ث. ٻانهپ – بندگي. عبديت – اطاعت فرمانبرداري – تابعداري. خدمت – چاڪري.

• **غُلامُ الله**: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ شهر، ۽ ديهه جو نالو.

• **غُلامُ حُسين**: اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **غُلامُ شاهُ**: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **غُلامُونْ**: اسم خاص. تعلقي ٺل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **غَلْبوُ ج غَلْبا**: ذ. (ع. غَلْبَة) غالب اچڻ يا پوڻ واري حالت. حملو – ڪاهه – حَلو. زور – ٻَلُ – طاقت – قوت. زبردستي – زور آوري – زيادتي. آڳ نجهائي – وڌيڪائي – فرط – گهڻ – نهايت – بسياري – جهجهائي – هيڪانداڻي. جيت – سوڀ – فتح.

– **غَلْبوُ ڪرڻُ**: حملو ڪرڻ. غالب ٿيڻ.

– **غَلْبي راءِ**: ظرف. گهڻن جي راءِ سان – جهجهن جي راءِ سان. گهڻائيءَ وارو خيال – گهڻائي واري سمجهه – گهڻائيءَ وارو قياس.

• **غَلَطُ**: ظرف. صفت. (ع. غلط = ڀلجڻ) نابرابر – نادرست – اڻ صحيح – اڻ برابر. چوڪ وارو – ڀل وارو. اڻ سهائيندڙ – ناجائز – بيجا.

– **غَلَطُ فَهْمِيُ ج غَلَطُ فَهْمِيُونَ:** ث. اصل ڳالهه کي ٻيءَ طرح سمجهڻ جي حالت – ناسمجهي – نادرست خيالي – خام خيالي. الٽي معنيٰ - اُبتو مطلب – غلط معنيٰ. ڀُل – خطا. ناسازي – ڦِٽڪت – بي اتفاقي.

– **غَلَطُ نامُو ج غَلَطُ نَاما:** ذ. ڪتابن جي ڇپجڻ ۾ غلط ڇپيل لفظن جي درستي – صحتنامو. (عام غلط لفظ). ڀُل نامو.

• **غَلطِيُ ج غلطيُونَ:** ث. چوڪ – سهو – ڀُل – خطا.

• **غَلْطَانُ ج غَلْطَانَ:** ذ. صفت. ٻڏل – غرق. گتل – مگن – رڌل. ٽٻيءَ ۾ پيل – خيال ۾ مگهن - مَحوَ – مشغول. (ذ). نيٽ – سلامي – نشيبيُ – لاهيُ – لَهَندِيُ – آڌو پر. ٽيڪي جي جاءِ ۾ ديوار جي چوٽيءَ وٽ ڇت جي سيڱار لاءِ گولائيءَ تي ڏنل ليپو (جنهن سبب ڇت ۽ پٽ جو سنڌو ڍڪجي وڃي).

– **غَلْطَانُ ٿِيڻُ:** ٻڏي وڃڻ (ڳڻتيءَ يا خيال ۾) – ڪنهن ڪم ۾ گهڻو مشغول ٿيڻ – محو ٿيڻ. نشي ۾ ونجي وڃڻ. بيهوش ٿيڻ.

– **غَلْطَانُ وَٽڻُ:** ڇت ۽ پٽ جي وچواري ڳنڍ کي چن يا مٽيءَ سان ڪنهن ٻيءَ شيءِ سان ڦَتيل هڻي بند ڪرڻ – پڻياٽو ڪرڻ.

– **غَلْطَانُ ۽ پٽيُ:** ذ. غلطان ۽ گولو.

– **غَلْطَانُ ۽ گولو:** ذ. جاءِ جي اڏاوت جو هڪ نمونو. دروازي جي مٿان آيل ونگ – غلطان.

– **غَلْطَانِيُ ج غَلْطانِيُونَ:** ث. خيال ۾ مگنُ هئڻ واري حالت – ڪم ۾ محويت – بيحد مصروفيت.

• **غُلْغُلو ج غُلْغُلا:** ذ (ع. ف). هُلُ – گوڙ – غُل – لَڙ – غوغا – شور – گوڙ – آواز. ڪرڪِل – فساد – دنگو – هنگامو – بکيڙو. ماچانگ – هَنبس – هُلڙ – ڌمچر – راماٽو – هل حشر – راماڻ – ممڻ – خرخسو. بي قراري – بي آرامي – اَنڌُ مانڌُ.

• **غِلزَئِيُ:** اسم خاص. پٺاڻن جي هڪ قبيلي جو نالو.

• **غِلْمانُ:** ذ. (ع). غلام جو جمع. حسين ڇوڪرا. بهشتين جي خدمت ڪندڙ بهشتي ڇوڪرا.

• **غُلوِلُ ج غُلوِلُ > غُلوِلُونَ:** ذ. ث. (ع). گليل – گلولُ – غُليل.

– **غُلوِلو ج غُلوِلا:** ذ. گليل سان اُڇلائڻ جو مٽيءَ جو ڳوڙهو – گلولو.

• **غَلّهَ:** ذ. (ع). انُ – اناج. زمين جي پيداوار (ڪڻڪ – ٻاجهري – جوئر وغيره).

– **غَلّه فروش ج غَلّه فروش:** ذ. انُ وڪڻندڙ. اناج وڪڻندڙ – بقالُ. موديُ. ٻنيو.

• **غَلِيظُ ج غَلِيظَ:** ذ. صفت. (ع. غَلَظَ = هو گندو ٿيو) ميرو – گدلو – گندو – لِڙو – لڙاتيل. بدبوءِ وارو – اوسنو – اوگهو.

• **غَلِيظائِيُ ج غَلِيظائِيُونَ:** ث. ميرائي – ڪنائي – گدلائي – اوگهائي – بدبو. لڙاٽ – لُڙ.

• **غَلِيفَ ج غَلِيفَ:** ذ. (ع. غلاف = پڙدو) ڍَڪُ – پردو. جو (ڪپڙي جي).

• **غُلِيلَ ج غُليلُونَ:** ث. مٽيءَ جي ڳوڙهن اڇلڻ لاءِ ڪاٺيءَ مان ٺاهيل اوزار – گليل – گلول – غلول.

• **غُليلو ج غُليلا:** ذ. غُليل. مٽيءَ جو ننڍڙو ڳوڙهو – غلولو – گلولو.

• **غَمُ ج غَمَ:** ذ. (ع. غمّ = هُو ڏکوئيو) ڏک – ڏُک – ڪوندر – رنج – افسوس. ملال – شوڪ – ارمان. درد – تڪليف – صدمو. اندوه – فڪر.

– **غَمائِتو ج غَمائِتا:** ذ. صفت. غم وارو – ڏکي – اُداس – غمگين – ڏکارو – ڏکويل.

– **غَمّتار ج غَمّتارَ:** ذ. ڏک کي لاهيندڙ – رنج ٽاريندڙ – ڏکويل سان همدردي ڪندڙ – همدرد. ڇرچائي – ڪلمڪ – زنده دل (ت). دانا: (ت).

– **غَمُ خُوارُ ج غَمُ خُوارَ:** ذ. صفت. دک درد جو شريڪ – درد ونڊيندڙ ڏُک ڀائي – حال ڀائي – درد شريڪ. اعزا پرسي ڪندڙ – پرچائي ڪندڙ – همدم – همراز – حال ڀائي – جاني دوست – گهاٽو دوست.

– **غَمُ خُوارِيُ ج غَمُ خُوارِيُونَ:** ث. همدردي – غمگساري – دردمندي – اعزا پرسي – پرچائي – منهن ڪاڻ.

– **غمُ خُوارِيُ ڪَرڻُ:** همدردي ڪرڻ – غمگساري ڪرڻ. پرچائي ڪرڻ – اعزا پرسي ڪرڻ.

– **غَمْدِل (ت):** ذ صفت. غم سان ڀريل دل وارو. (اسم خاص). ماٿهوءَ جو نالو.

– **غَمْ زَدَهَ** صفت. ڏکن جو ماريل – ڏکويل – سورن جو ستايل – رنج جو آزاريل.

– **غمزدگي ج غمزدگيون:** ث. (ع). غمزده هئڻ واري حالت – غم ۾ هئڻ واري حالت.

– **غمُ غَلَطُ ڪَرڻُ:** ڏکن کي ٽارڻ. ڪنهن ونڊر ۾ هئڻ – دل بهلائڻ.

– **غَمُ کائِڻُ:** سُور پيئڻ. ڏک سور صبر سان سهڻ – صبر ڪرڻ – مات ڪرڻ. تحمل ڪرڻ – ڪانڌ ڪرڻ – صبوري ڪرڻ. ٽري وڃڻ. برداشت ڪرڻ. نقصان سهڻ.

– **غَمْگُسارُ ج غَمْگُسارَ:** ذ. صفت. (ع. ف) غم کڻيندڙ – ڏک دور ڪندڙ. همدرد – غمتار – غمخوار. بيمار جي خبر رکندڙ.

– **غَمْگِينُ ج غَمْگِينَ:** ذ. صفت. غم سان ڀريل – ڏک ڀريو – ڏک جهڙو – ڏکويل – ڏکدائڪ – غمناڪ – دردمند.

– **غَمْگِينِيُ ج غَمْگِينِيُونَ:** ث. ڏک سان ڀريل هئڻ جي حالت – غمناڪي – اداسائي. ويڳاڻائي – تنگي – پشيماني – پڇتاءُ.

– **غَمْنَاڪُ ج غَمْنَاڪَ:** ذ. صفت. درد سان ڀريل – ڏکويل – غمگين. فڪر سان ڀريل. اداسيل – ويڳاڻل.

– **غَمِيُ ج غَمِيُونَ:** ث. رنج – ڏک – غم. موت – وفات. روڄ – سوءِ.

• **غَمازُ**: ذ. صفت. (ع). اک سان اشارو ڪندڙ. طعنو ڏيندڙ. عيب ڏانهن اشارو ڪندڙ.

• **غَمْزوْ ج غَمْزا**: ذ. (ع). اک جو اشارو -- ميچ -- اهڃ. ڪنهن (خاص مقرر ڪم لاءِ) ڳالهه لاءِ اک جو اشارو. رمز -- مام -- اشارو. آر -- عشوه.

– **غَمْزوْ هڻڻ**: اک جو اشارو ڏيڻ. اٽڪل سان ڪم ڪڍي وڃڻ. بي خبريءَ ۾ ڪو فائدو وٺڻ (ت).

– **غَمْزِبازُ ج غَمْزِبازَ (ت)**: ذ. صفت. اشارو ڪندڙ -- ميچ ڏيندڙ. رمزباز. اٽڪلي -- حرفتي.

• **غِنا**: ث. ڌن -- دولت -- مايا -- ملڪيت -- تونگري -- شاهوڪاري.

• **غُنْچوْ ج غُنْچا**: ذ. (ف. غُنْچه) اڻ ٽڙيل گُل -- ڪچو گُل -- مُکڙي -- ڪلي. گلاب جي ڪلي.

• **غُنْدوْ ج غُنْدا**: ذ. صفت. خراب ڪم ڪندڙ -- لُچ -- لفنگو -- شودو -- لوفر. بدمعاش -- اوباش -- بدڪار -- گونڊو.

– **غُنْدِه گَرْدِيْ**: ث. بدمعاشي -- لفنگائي -- شودائي -- لچائي. بدڪرداري -- بدافعالي.

• **غُنوْ ج غُنا**: ذ. صفت. (ع). نڪ مان ڳالهائيندڙ -- گهُڻو. (ذ). نڪ مان نڪتل (آواز).

• **غُنائي**: ث. گهُڻائي. لفظن ۾ 'ن' جو آواز ٻئي حرف جي آواز ۾ سمائجي وڃڻ.

• **غَنُودُ**: ذ. صفت. (ف. غَنُودَنْ = ننڊ ڪرڻ) سُتَلُ -- سمهيل. آرامي. غافل. (ذ). ننڊ -- آرام.

– **غَنُودِگِيْ ج غَنُودِگِيُونْ**: ث. ننڊ -- آرام. خمار -- گهر -- غفلت.

• **غَنِيْ ج اغْنِيا**: ذ. صفت. (ع). ناڻي وارو -- مالا مال -- دنيادار -- تونگر -- سکيو ستابو. بي نياز -- بي پرواهه.

• **غُنِيمقوْ**: ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم. ڦٽن ڦرڙين کي چُٽائڻ لاءِ ڪم ايندڙ وکر.

• **غَنِيمُ**: ذ. (ع. غَنَمَ = هن لٽيو) حملو ڪري ڦرلٽ ڪندڙ -- لٽيندڙ. دشمن جو لشڪر.

– **غَنِيمَتَ ج غَنِيمَتُونْ > غَنايِمُ**: ث. لٽ -- ڀاڄ ڪاڌل دشمن جي لشڪر جو (لٽَ ۾ هٿ آيل) مال. بنا محنت هٿ آيل مال -- مفت مال نعمت -- ڪافي ڪجهه برڪت.

– **غَنِيمَتَ هُجَڻُ**: چڱو هجڻ -- سٺو هجڻ. جهجهو هجڻ. بس هجڻ -- ڪافي هجڻ.

• **غَوّاصُ ج غَوّاصَ**: ذ. صفت. (ع). ٽٻيون هڻندڙ (سمنڊ ۾) -- غوطه زن. غوطو هڻي سمنڊ مان (موتين لاءِ) سيون ڪڍندڙ. (1) "آڄاڙا عميق جي، گڏيا غواصن" (شاهه). (2) "اِي گُٽ غَواصَن. جيئن سمنڊ سوجهيائون" (شاهه).

• **غَوْثُ ج غَوْثَ**: ذ. (ع). دانهن اونائيندڙ -- فرياد ٻڌندڙ. اهل اسلام اولياءَ جو هڪ درجو. سڀ کان وڏو ولي -- قطب. "غوث خطائون گُم ڪن. پير اسان ڏي پڳ" (شاهه جو رسالو).

• **غَوثَ پُورِ**: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۽ تعلقي ڪنڌڪوٽ ۾ ديهن جو نالو.

• **غُوچائِيْ ج غُوچائِيُونْ (ت)**: ث. ڪيسو -- گيڊو -- گوندو (ل).

• **غَوْرُ ج غَوْرَ**: ذ. (ع). ترو -- تَر -- تهُ. اونهائي -- گهرائي. ڪنهن شيءِ جي اصليت ۽ ماهيت ۽ نتيجي جو خيال. اونهو خيال -- اونهو ويچار -- انتهائي فڪر. سوچ -- ويچار -- خيال -- خوض. (اسم خاص). هڪ ملڪ جو نالو. وچ وارو حصو.

– **غَوْرُ طَلَبُ**: ذ. فڪر جوڳو -- ويچار جوڳو -- سوچڻ لائق -- ڌيان جوڳو -- ڌيان طلب -- توجهه طلب -- ڪٿ لائق -- راءِ طلب.

• **غور ڪرڻ**: ڪنهن شيءِ جي ماهيت يا مسئلي جي نوعيت تي پهچڻ لاءِ سوچڻ.

• **غَوْرابُ ج غَوْرابَ**: ذ. گهڻن سڙهن جي زور تي هلندڙ ننڍو جهاز. جهاز -- گوراب -- غُراب.

• **غَوْرَسُ ج غَوْرَسُونْ**: ذ. (ف. غور + رسي) اتساهه -- سرگرمي -- ڪوشش -- شوق -- اُدم -- سعيو -- محنت -- گورشي -- گورمي.

– **غَوْرسِيْ ج غَوْرسِيُونْ**: ث. غورس -- گورسي -- گورَش.

• **غورِيُ**: ذ. صفت. غور ملڪ جو رهندڙ. (اسم خاص). غور ملڪ مان آيل سلطان محمّد جو لقب.

• **غُوْشِيْ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **غوْطوْ ج غوْطا**: ذ. پاڻيءَ ۾ هيٺ وڃڻ جي حالت -- ٽٻي -- گهُٽ. گلي ۾ هوا جي نليءَ ۾ پاڻي گهڙي وڃڻ سبب پيدا ٿيل حالت -- گوتو -- گهوتو گهڙي وڃڻ سبب پيدا ٿيل حالت -- گوتو -- گهوتو (ت). ٻوڙ -- من موج -- دؤر -- لهر -- رَءُ -- ڪَڏ -- شوق -- دل مرضي -- لاڙو.

– **غوْطا کائِڻُ**: ٻڏڻ جي حالت ۾ پاڻيءَ ۾ هيٺ مٿي ٿيڻ. ٻڏڻ مهل ٽٻيون هڻڻ -- گوتا کائڻ. اونهي خيال ۾ پئجي وڃڻ -- ٽٻيءَ ۾ پوڻ -- سوچ ويچار ۾ پوڻ -- خيال ۾ غرق ٿيڻ. ڇڪتيون کائڻ.

– **غوْطوْ هڻڻ**: پاڻيءَ ۾ هيٺ وڃڻ -- ٽٻي هڻڻ -- گوتو هڻڻ. سوچ ۾ پئجي وڃڻ -- خيالن ۾ غرق ٿي وڃڻ -- لِڪي وڃڻ -- پوشيده ٿيڻ. ڪنهن خيال کي گهڻو سوچڻ.

• **غوْغَاءُ ج غوْغَاءَ:** ذ. (ع). وڏو آواز – آواز – گوڙ – هَل – لـڙ – شور – ڏمچر – ڌوم – هُنبَس – هُلڙ – هاہو – ڪوڪو – مانڌاڻ – ڪرڳل – غلغلو – گهمسان – ہائيتال – واويلا – رڙو رڙ – ہاڪار – واڪو واڪاڻ. ماڻهن جي وڏي جماعت جو گهمسان. هجوم. هُل.

– **غوْغَائِيْ ج غوغَائِيْ:** ذ. صفت. غوغاء ڪندڙ – گوڙ ڪندڙ – شور ڪندڙ – لڙ ڪندڙ – هَل مچائيندڙ. دانهون ڪندڙ – رڙيون ڪندڙ – دانْهيڙ. گهمساني – ہائيتالي – غلغلائي – واويلائي.

– **غوْغَائِيْ مرچ:** ذ. مصالح جو هڪ قسم. ڳاڙها تکا مرچ (جيئن ته سنڌن ڪڙاڻ تمام تيز آهي، ان ڪري وات ۾ نگهڻ سان دانهن نڪري ٿي وڃي) گوگائي مرچ.

– **غوْغَائِيْ مرچ وجهَڻُ (ت):** سخت سزا ڏيڻ.

• **غوْلُ ج غوْلَ:** ذ. (ع). تمام وڏو ميڙ – انبوهه. فوج – سپاهه – لشڪر. جماعت – ٽولي. جنن، ديون يا پرين جو ٽولو. (ديوان واصف).

• **غياث:** ذ. بند خلاصي – آزادي – رهائي – فرياد – دانهن – پڪار – فرياد رسي – داد رسي.

• **غَيْبُ ج غَيْبَ:** ذ. (ع. غَيْبُ + مخفي ٿيڻ) ڏسڻ ۾ نه اچڻ جي حالت. پوشيدگي – ناپيدگي – غيرموجودگي – اڻ ڏِٺ – ناديدني. هن دنيا جو اندريون اسرار. ڳجهه – راز "گدو چوي غيب جي، آ خاوند کي خبر". جن، ڀوت. غيبات – شرّ (ت). صفت.

– **غَيْبالُو ج غَيْبَالَا:** ذ. صفت. غيب جو. اڻ سينڌو – اڻ واقف – اڻ جاتل – نامعلوم – گمنام – ذليل – ابترحال.

– **غَيْبَتَ:** ث. غيرحاضري – عدم موجودگي. راز – ڳجهه.

– **غَيْبُ ٿيڻُ:** نظر کان غائب ٿيڻ – گم ٿيڻ – ڪک پن ٿيڻ – رفوچڪر ٿيڻ. ناس ٿيڻ – چٽ ٿيڻ.

– **غَيْبُ دانُ ج غَيْبُ دانَ:** ذ. صفت. ڳجهه جون ڳالهيون ڄاڻندڙ. (اسم خاص). عالم الغيب – انترجامي.

– **غَيْبَ جوْ حسابُ هُئڻُ:** جن يا ڀوت جو اثر هئڻ.

– **غَيْبُ عالَمُ:** ذ. لڪل دنيا (جن. ڀوت وغيره) – ڀوت – جن – پري.

– **غَيْبُ عالَمُ هُئڻُ:** نحس روح هئڻ.

– **غَيْبِيْ ج غَيْبِيَ:** ذ. صفت. ڏسڻ ۾ نه ايندڙ – ڳجهو – لڪل. هاتفي – ڳجهي طاقت رکندڙ. اڻ ڏٺو – انديٺي. اڻ ٿيٺي ڳالهيون ڪندڙ – ناممڪن ڳالهيون ڪندڙ.

• **غِيْبَتَ ج غِيْبَتُونْ:** ث. (ع). گِلا – نندا – لائي چائي – پچار – گهٽتائي – عيب جوئي.

– **غِيْبَتِيْ ج غِيْبَتِيْ:** ذ. صفت. بدناموسي ڪندڙ – گلاخور. لائي چائي ڪندڙ.

• **غَيْبُ پِيرُ:** اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **غَيْبُ ديرُوْ:** اسم خاص. تعلقي فيض گنج (رياست خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **غَيبِيْ ديرُوْ:** اسم خاص. تعلقي قنبر ۾ هڪ ديهه جو نالو. نواب غيبي خان چانڊيي جو ڳوٺ.

• **غَيْرُ ج غَيْرَ:** ذ. صفت. (ع). ٻيو – ٻيو ڪو. (ظرف). علحده – جدا – الڳ – ڌار. (حرف جر). سواءِ – کان سواءِ – بنا – بي. (صفت). ٻاهريون – ٻاهر جو – ڌاريو. پَرُ – پرايو – سٽ ڌاريو – اوپرو – پرائو. اَڻ سڃاتل – اڻ سينڌو. اڻ سڃاتل – اڻ سينڌو – اجنبي – قريل – مٽايل – بدليل. (ذ). علحدي شيءِ – ڌاري شيءِ. ميرُ – ميْل. ملاوت ملاوتي ڌاتو – مَڪُ. ڪَسُ – قيتُ – قوڳ. ٻيائي – دوئي – رياءُ. خدا کان سواءِ ٻي شيءِ.

– **غَيْرُ آبادُ ج غَيْرُ آبادَ:** ذ. صفت. آبادي کان سواءِ – اڻ ٻوڪيل – آباد نه ڪيل – اڻ وسايل (زمين).

– **غَيْرُ آبادِيْ ج غَيْرُ آبادِيُونْ:** ث. بربادي – اجاڙ – خرابي – سُنج. ويراني – ٻيڙي – ڪنگراڙ – ٻَرُ – پوٺو.

– **غَيْرُ بِلوْرِيْ:** ذ. صفت. جنهن مان آرپار ڏسي نه سگهجي – غير شفاف.

– **غَيْرُ جانِبْدارُ:** ذ. صفت. واسطو نه رکندڙ – ڪنهن ٻه ڌر سان تعلق نه رکندڙ – بي تعلق – غير واسطيدار.

– **غَيْرُ جِنْس:** ذ. صفت. ٻيءَ جنس جو – ڌاريو.

– **غَيْرُ حاضُرُ ج غَيْرُ حاضُرَ:** ذ. صفت. ناموجود – اڻ حاضر – غير موجود – غائب.

– **غَيْرُ حاضرِيْ ج غَيْرُ حاضرِيُونْ:** ث. نه هئڻ واري حالت – اڻ حاضري – غير موجودگي – ناموجودگي.

– **غَيْرُ سَنَدِيْ:** ذ. صفت. سَنَدَ کان سواءِ – بي سَندوْ – بي قول و اقرار – غير معاهد – بي اقراريو. انجام شڪن – وعده ٽوڙ.

– **غَيْرُ شَفافُ ج غَيْرُ شَفافَ:** ذ. جنهن مان آرپار ڏسي نه سگهجي – آرپار درشڪ – پرڪاش – پاڄو – ڏنڌ وارو – اڻ صفا.

– **غَيْرُ شَفافِيْ ج غَيْرُ شَفافِيُونْ:** ث. ميرانجهڙائي – اڻ صفائي – لڙات – ڏنڌ – ڏنڌ لائي.

– **غَيْرُ گمانُ:** ذ. شڪ شبهه. ڪاوڙ. وير – مونجهارو – حسد.

– **غَيْرُ مُتحِدُ:** ذ. صفت. اتحاد کان سواءِ – ٻڌيءَ کان سواءِ – اتفاق کان سواءِ.

– **غَيْرُ مُتَحَرِّڪُ:** ذ. صفت. حرڪت ۾ نه ايندڙ – چرپر ۾ نه ايندڙ – جُنبش

پر نہ ايندڙ -- اڻ چرندڙ -- نہ چرندڙ جهڙو. هڪ هنڌ بيٺل. علم نحو جي اصطلاح ۾ اهو اکر جنهن تي ڪا حرڪت نہ هجي -- ساڪن.

-- **غيرُ مَشْرُوْطُ:** ذ. بنا شرط -- شرط کان سواءِ.

-- **غيرُ مَقَرُ:** ذ. صفت بي ماڳائتو -- اڻ هندائتو -- بي ماڳ -- بي جاءِ -- بي گهر.

-- **غيرُ مُڪَمّل:** صفت اڻ پورو -- اڌورو -- نامڪمل -- ناقص.

-- **غيرُ مُمْڪن:** ذ. ث صفت نہ ٿيڻ جهڙو -- دشوار -- محال -- مشڪل اڻ ٿيڻي. ناشناسي.

-- **غيرُ مُناسِبُ:** صفت بيجا -- نامناسب -- غير واجب.

-- **غيرِ مَنْقُوْط:** ذ. علم نحو جي اصطلاح ۾ بنا نقطن اکر -- مهمل.

-- **غير مَنْڪوحہ:** صفت نڪاح کانسواءِ -- بي نڪاحي. سريت -- سنگتياڻي.

-- **غيرُ مُوروثِي:** ذ صفت ورثي ۾ نہ آيل. وارثيءَ ۾ نہ -- مٽيءَ مائٽيءَ ۾ نہ.

-- **غيرُ واجِبُ:** ذ. صفت بي انصافيءَ جو -- ڪُنياءَ جو -- ناجائز -- بي جاءِ -- غير روا -- نادرست -- اڻ واجب -- بي واجب -- نامناسب.

-- **غيرُ واجبِي ج غيرُ واجبيُون:** ث بي انصافي -- بي داد -- ظلم -- ناحق -- ستم. ناحق -- انڌ.

-- **غير واقع ج غير واقعا:** صفت. (ع). ڪوڙ. خلاف دستور.

-- **غيرُ واقِفُ ج غيرُ واقِفَ:** ذ. صفت. اڻ واقف -- اڻ سونهو. اڻ سڃاتو -- اڻ سينڌو -- اڻ ڄاتل -- اڻ سڃاتل. اوپرو -- ڌاريو -- اجنبي -- پرائو -- بيگانو -- نامحرم. سيڪڙات -- نول -- نئون سکندڙ -- ڪچو -- ناآزمودگار.

-- **غيرِيّت:** ث بيائي -- دوئي. جدائي -- علحدگي. حسد -- وير -- ساڙ.

• **غيرَتَ ج غيرَتُون:** ث شڪ -- گمان -- ناجائز ڳالهہ تي جذبو -- غيرت -- ڪنڊ -- جوش.

-- **غيرَتَ آڻڻ:** شڪ آڻڻ -- شڪجڻ -- گمانجڻ.

-- **غيرتمَنْدَ ج غيرتمَنْدَ:** ذ. صفت غيرت وارو -- ڪنڊ وارو -- نڪ وارو -- (صاحب شرم و حيا) حياءُ وارو -- پتي وارو. شرم وارو.

-- **غيرَتِي ج غيرَتِي:** ذ. صفت غيرت وارو -- ڪنڊ وارو.

• **غَيْظ:** ذ. (ع). سخت ڪاوڙ -- ذمر -- غصو. غضب -- ڪوپ -- قهر. سخت عتاب.

• **غيْن:** ث غير -- غيرت -- بيائي.

• **غيْن:** (ع). ڳارو ڪڪر -- اڃوڻ ٿيڻ.

ف

- **فہ:** عربي "الف ب" جو ويهون. فارسي الف ب جو ٽيويهون ۽ سنڌي الف ب جو ڇٽيهون اکر. ابجد جي حساب موجب عدد (٨٠) (اچار. في).
- **فَاتِحُ ج فَاتِح:** ذ. صفت. (ع. فَتَحَ = هُن کوليو) کولڻ وارو — کوليندڙ. شروع ڪرڻ وارو — آغاز ڪرڻ وارو. فتح ڪرڻ وارو — کٽڻ وارو (جنگ وغيره).
- — **فَاتِحَہ:** اسم خاص. (ع. فَتَحَ = هُن کوليو) قرآن شريف جي پهرين سورة جو نالو — سورة الحمدَ — جَ فَاتِحوُنَ فَاتِحَائوُنَ: ٿہ ميّت لاءِ دعا (سورة الحمد. جا ميّت جي عذرخواهي يا قبر يا مقام تي پڙهي وڃي). عذر خواهي. ختمو.
- — **فَاتِحَہ پڙهڻ:** مري ويل ماڻهوءَ لاءِ سورة الحمدَ پڙهڻ — دعا گهرڻ.
- — **فَاتِحَہ خَوانِيُ ج فَاتِحَ خَوانِيُونَ:** ذ. صفت. مري ويل ماڻهوءَ لاءِ دعا گهرڻ جي رسم (جنهن ۾ دعا گهرڻ بعد ڪجهہ کارايو وڃي). عذر خواهي. پرچاڻي.
- — **فَاتِحَہ ڏِيڻ:** مري ويل ماڻهوءَ جي عزيزن وٽ وڃي مئل ماڻهوءَ جي لاءِ دعا گهرڻ جي رسم ادا ڪرڻ — پرچاڻي ڏيڻ — عذر خواهي ڪرڻ.
- — **فَاتِحہ ڪرڻ:** عذر خواهي وقت (سورة الحمد) دعا جي لاءِ پڙهڻ. عذر خواهي ڪرڻ.
- **فَاجِرُ ج فَاجِر:** ذ. صفت. (ع. فَجَرَ = هن حڪم عدولي ڪئي) بدڪار — بدڪردار — بدچلن — زناڪار — زاني. فاسق — (ٿہ فاجره).
- **فَاحِشُ ج فَاحِش:** ذ. صفت. (ع. فَحَشَ = هُو اگهاڙو ٿيو) بديءَ ۾ پريل — خراب ڪم جي حد اُڪريل — ازحد بدڪار. خرابہ اگهاڙو. (ٿ" فاحِشَہ).
- **فَاخِتَہ:** ٿہ ذ. (ع). پکيءَ جو قسم — گيري — گيرو. ڪبوتر — ڪبوتري.
- — **فَاخِتَائِيُ ج فَاخِتَائِي:** ذ. صفت. گيري يا ڪبوتر جي رنگ جهڙو — گوڙهو خاڪي — ڪبوترائي.
- **فَادْزَهْرُ حَيْوانِيُ:** ذ. (طب جو اصطلاح) دوا جو هڪ قسم. جانورن جي اوجهريءَ مان نڪرندڙ گول پٿر جو هڪ قسم. (فہ سنگ گاءِ = ع حجر البقر).
- **فَادْزَهَرُ ڦُنَڌِيُ:** ذ. (طب جو اصطلاح) دوا جو هڪ قسم. جاهي جي پيٽ مان هٿ ايندڙ جانور جيڏو گول پٿر جو قسم.
- **فَادْزَهَرْ ڪَانِيُ:** ذ. (طب جو اصطلاح) دوا جو هڪ قسم — زهر جو اوتار ڪندڙ پٿر جو هڪ قسم — جبلن مان هٿ ايندڙ (ف. ترياق ڪوهي = ع. فارغ ترياق حجري).
- **فَارابِيُ:** اسم خاص. مشهور مفڪر ۽ حڪيم ابوالنصر (فاراب جي شهر جو).
- **فَارْخَطِيُ ج فَارخَطِيُونَ:** ٿہ (ع. فارغ خطي) ملازمت وغيره مان ڪڍي ڇڏڻ جو لکيل حڪم نامو — لکيل استعفا. صافي نامو — چڪتو رسيد. طلاق نامو. ورهاڱي جو ڪاغذ — فارغ خطي.
- **فَارِنْگ ج فَارِنْگ:** ذ. (انگ) انگريزي سڪي جو هڪ قسم.
- **فَارِس:** اسم خاص. (ف). هڪ ملڪ جو نالو — پارس (شيراز. اصفهان. ڪِرمان. طهران. يزد. وغيره علائقن تي مشتمل) پسر بن پهلوانن سام بن نوح عليہ السلام طرفان آباد ڪيل.
- — **فَارسِيُ:** (صفت). فارس جو — فارس جي. (ٿ). فارس ملڪ جي ٻولي — پارسي.
- — **فَارَسِيُ دانُ ج فَارسِيُ دانُ:** ذ. صفت. (فہ فارسي + دانُ دانستن = ڄاڻڻ) فارسي ڄاڻندڙ — پارسي دان.
- **فَارِغُ:** صفت. (ع. فَرَغَ = هو واندو ٿيو) ڪم ڪانسواءِ — ڪم ڪان آجو — واندو. ڇُٽل — آزاد — آسودو — مطمئن.
- **فَارِغُ الْبَال ج فَارِغُ الْبَالَ:** صفت. آزاد — واندو. بي فڪر — مطمئن — آسودو.
- — **فَارِغُ ٿِيڻُ:** آزاد ٿيڻ. آسودو ٿيڻ — مطمئن ٿيڻ. بار لهڻ (مٿي تان. دل تان). خلاص ٿيڻ.
- — **فَارِغُ خَطِيُ ج فَارِغ خَطِيُونَ:** ٿہ ڪنهن ڪان آزاد ٿيڻ جو اقرار نامو. فارخطي.
- **فَارِقُ:** صفت. (ع فارِغَ > فَرَغَ = هو فرصت وارو ٿيو) آزاد — واندو — فارغ.
- **فَارڪُ ج فَارڪَ:** ذ. صفت. پراڻو — جهونو — قديم — ڪُهنو — ٻَنو. نڪمو — بيڪار — نڪارو — ناڪام. ٻِڪو — ڪراڙو — ٻوڙهو — جهور.
- **فَارُوقُ:** صفت. (ع. فَرَقَ = هن فرق ڪيو) فرق ڪندڙ — تفاوت وجهندڙ — جدا ڪندڙ — حق ۽ ناحق ۾ فرق ڪندڙ. ٻئي خليفي حضرت عمر رضي الله عنہ جو مشهور لقب.
- **فَارُوقِيُ:** ذ. صفت. فاروق وارو — فاروق جو. حضرت عمر بن خطاب رضي الله عنہ جو اولاد. قبيلي جو نالو.
- **فاسِدُ ج فَاسِد:** ذ. صفت. (ع. فَسَدَ = هو خراب ٿيو) خراب — بگڙيل — ناقص (جيئن فاسد خون وغيره) گندو — ڪنو. بد فسادي — فتنہ انگيز. (ظرف). تباه ـ برباد. ضايع — زيان. غير ضروري.
- **فَاسِقُ ج فَاسِق:** صفت. (ع. فَسَقَ - هو آواره ٿيو). بدڪارُ — بدڪردارُ — بدراه. زاني. ڪوڙو — ڪساڪي.
- **فَاشْ:** ظرف. (ف). ظاهر — کليل — آشڪار — پڌرو — چٽو — عيان — عريان — صاف.
- — **فَاش ٿِيڻُ:** ظاهر ٿيڻ — پڌرو ٿيڻ — کلڻ.
- **فَاصِلُو ج فَاصِلا:** ذ. (ع. فَاصِلُ. فَاصِلَۃ + جدا ڪندڙ). دوري — پنڌ — مفاصلو — وڇو — وڇوٽو. فرق. علم عروض جو هڪ اصطلاح جنهن جا ٻہ قسم ١. فاصلہ صغرا. ٢. فاصلہ ڪبرا).

• **فَاضِلْ:** صفت. (ع. فَضَلَ = فاضل ٿيو). زائد – زياده _ وڌيڪ. اُچو – چوکو – خاصو – ڀلارو – مٿاهون – اُتم – فائق. عالم – قابل – ڄاڻو. پڙهيل.

– **فاضِلُ:** صفت. واڌو – زياده _ وڌيڪ. بچت ۽ آيل – بقايا. ڊل جي بچت. ايجنٽ جي واجبي طلب.

• **فَاضِل آباد:** اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **فَاضِلاڻِي:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو.

• **فَاضِل پِيو:** اسم خاص. تعلقي گهوٽڪي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **فاطِمَهَ:** اسم خاص. رسول مقبول صلي الله عليه و آله وسلم جي دختر فاطِمَة الزَهراء (ع) جو اسم مبارڪ

• **فاعِلُ ج فاعِلَ:** ذ. صفت. (ع. فَعَلَ = هُن ڪيو) فعل ڪرڻ وارو – ڪنهن به ڪم جو ڪندڙ. اهو شخص جنهن ڪان ڪو ڪم سرزد ٿيو هجي. جيئن "گهوڙي گاهه کاڌو" انهيءَ جملي ۾ گهوڙو فاعل آهي. مُجرم. لوطي. زاني.

• **فاعِلِي:** ث. گرامر ۾ پنجن حالتن مان فاعل کي لڳندڙ هڪ حالت.

• **فاقو ج فاقا:** ذ. (ع. فاقَهْ) مُفلسي – غريبي – تنگ حالي – افلاسُ – مسڪيني – پينگيائي (ع) سُڃائي – تهيدستي. بُک – لَنگهڻ. جيئن: "پسڻ ڏاران پرينءَ جي، فقير پوءِ مَ فاقو" (شاهه).

– **فاقو ڪَڍَڻُ:** بُک ڪڍڻ – لَنگهڻ ڪڍڻ – بنا کاڌي رهڻ – فاقو ڪرڻ.

– **فاقَہ ڪَشُ:** ذ. صفت. بُک ڪڍندڙ – بُکيو – مفلس – ڪنگال.

• **فالَ ج فالُونُ:** ث. (ع). شِگون – شَگُن – سَوڻَ – سُگِنُ. اڳڪٿي – پيشنگوئي – رَمَلُ.

– **فالنامُ ج فالِناما:** ذ. سَوڻَ ڏسڻ جو ڪتاب – پيشنگوئي معلوم ڪرڻ جو ڪتاب – جنتري.

– **فال وجهَڻُ:** سَوڻَ ڪرڻ – سُگِن ڪرڻ – اڳڪٿي ڪرڻ. رَمَلُ هلائڻ. غيبَ جي ڳالهه ٻڌائڻ.

• **فالِتُو ج فالِتُو:** صفت. گهرج کان وڌيڪ – ضرورت کان زياده _ فاضل – افزون – واڌو – زياده _ فالتو – زائد. ڪم نه ايندڙ شيءِ _ نڪار. وڌيڪ بيل (شيءِ وغيره) – بچت ۾ آيل – باڇو.

• **فالِج ج فالِجَ:** ذ. (ع. فَلَجَ = حصا ڪرڻ) بيماريءَ جو هڪ قسم – بدن جي اڌ سُڪي وڃڻ جي بيماري – اڌ رنگ.

• **فالِڪو ج فالِڪا:** ذ. دريائي ٻيڙيءَ جي هڪ حصي جو نالو – ڪنجيءَ جي مٿان پوپون تختو. جهاز جي تري ۾ سامان رکڻ جي جاءِ. جهاز جي وهڻ وارن تختن ۾ ٺهيل سوراخ (جنهن مان سامان تري ۾ رکي سگهجي).

• **فالُودو ج فالُودا:** ذ. (ف. فالوده) پڪل ءِ جهيل نشاستو شربت ۾ ٺاهيل سيئيون – شربت ۾ ڪم ايندڙ نشاستو. جانورن جي پيچيءَ مان ٺهيل مِٺائيءَ جو هڪ قسم.

• **فامَ ج فامَ:** ذ. (ف) رنگ – وَرَنُ – وَرَڪ

• **فانْ (ث):** صفت. فان : = ختم ٿيندڙ) بيهوش – ساڻو – ڦانْ. جيئن "هلندي هلندي ڦانْ ٿي ڪري پيو".

• **فانُوسَ ج فانُوسَ:** ذ. (ع. ف) بتيءَ جو هڪ قسم – بتيءَ رکڻ جو شيشي جو چورس باڪس (جو بتيءَ کي هوا کان بچائي) شمعدان – قنديل. فنڊي (ل).

– **فَانُوسُ گهَرُ ج فَانُوس گهَرَ:** ذ. ٻيڙن يا جهازن جي رهبريءَ لاءِ درياءَ يا سمنڊ جي ڪناري تي اڏيل روشني ڏيندڙ منارو – لائيٽ هائوس.

– **فَانُوشُ ج فَانُوشَ:** ذ. فانوس.

• **فَانِيُ ج فَانِيَ:** صفت. (ع. فَنَي + هو مري ويو) فَنَا ٿيندڙ – فنا ٿيل – ختم ٿيندڙ – نابود ٿيندڙ – مرندڙ. گم ٿيندڙ – عدم پيدا ٿيندڙ. بي بقا – ناپائدار – گهاتي.

• **فَائِدو ج فائِدا:** ذ. (ع. فائِدَه) نفعو – لاڀ پراپت – سُوڌ. ڪٽيو – اُپراسو – اُپت. حاصلات – آمدني. واڌ – سَرسِي – واڌِي. گُڻ – وصف – خوبيُ. چڱائي – بهتري – ڀلائي. جيئن "هن دوا مان ڪو فائدو ڪونه ٿيو" غرض – مطلب – افاقو – آرام – صحت – چڱڀلائي. جيئن "دوا کائڻ کان پوءِ فائدو ٿيو آهي".

• **فَائِدي مَنْدُ ج فَائِدي مَنْدَ:** صفت. (ع. فَائِدَهْ + ف. مَنْد + وارو) فائدي وارو – نفعي وارو – سُودمَنْدُ – مُفيد – سُڦل. ڪارگر – ڪارآمد.

• **فَائِقُ:** صفت. (ع. فَوْق = مٿي ٿيڻ. فَائِق = مٿي ٿيندڙ) بلند – مٿاهون – وڏو مٿيون – بالا – اُتم – اُچو – اَعليٰ. مشهورُ – ممتاز – بَرتر. بهتر. سڀ کان چڱو – سُٺو – عمدو. معزز – برگزيده _ فوقيت وارو – فيض وارو – بزرگ. سرخرو – سياڻو.

• **فَتاحُ:** (ع. فَتَح = هُن کوليو) تمام گهڻو کوليندڙ. مشڪلاتون حَل ڪندڙ. خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو – ڏاتي تعاليٰ.

• **فَتَحُ ج فتُحُونُ:** ث. (ع. فَتَحَ = هن کوليو) جيٽ – سوڀ – نصرت – ڪاميابي.

– **فَتْحُ ڪَرڻُ:** جِيٽڻ – سوڀ ڪرڻ – نصرت ڪرڻ – سَرُ ڪرڻ – ڪاميابي ڪرڻ – فيروزي پائڻ. مُلڪ هٿ ڪرڻ. ڪٽڻ (لڙائي وغيره). ڪنهن مشڪل ڪم تي غالب اچڻ. ٺاهڻ – بنائڻ.

– **فَتْحُ مَنْدُ ج فَتحَ مَنْدَ:** ذ. صفت. (ع. فَتَح + ف. مَنْد = وارو) فتح وارو – سوڀارو – جيتيندڙ.

– **فَتحُ ياتُ ج فَتحياب:** ذ. صفت. (ع. فَتْحَ + ف. ياب > يافتن = لَهڻ) جيٽڪاري – منصور. مُظفر _ ڪٽيندڙ _ فَتَح ڪندڙ – ڪامياب – سوڀارو – ڪٽيهار – ڪٽيات – فَتَح مند.

- **فَتَحَ بَاغُ:** اسم خاص. تعلقي ٺٽدي محمد خان ۾ هڪ ديهہ ۽ ڳوٺ جو نالو — اُن جاءِ تي واقع. سنڌ جي هڪ تاريخي شهر جو نالو.
- **فَتَحَ ٽُنڊو:** اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **فَتَحَ پورُ:** اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي، تعلقي گوني، تعلقي جيڪب آباد، تعلقي رتي ديري، تعلقي ڏوڪري، تعلقي سکر، تعلقي لاڙڪاڻي، تعلقي هالا ۽ تعلقي ڪڪڙ ۾ ڪن ديهن جو نالو.
- **فَتَحُ پورجاگيرُ:** اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ ديهہ جو نالو.
- **فَتَحَ جَنگُ:** ذ. صفت. رنگ جي لحاظ سان گهوڙي جو نالو (مُنهن ۾ ٻاٽو ۽ اڳين ٻنهي پيرن ۾ اڇا ٽڪا)
- **فَتْحَ خَانُ:** اسم خاص. تعلقي ٺل ۽ تعلقي شاهبندر ۾ ديهن جو نالو.
- **فَتْحَ ڏِنُو:** اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **فَتْحَ مَحَمد اُبڙوُ:** اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- **فَتَحَہُ:** ث. (ع). زبر.
- **فَتَحيانِيُ:** اسم خاص. جسڪاڻي بلوچ قبيلي جو پاڙو.
- **فِتنوُ ج فِتنا:** ذ. (ع. فِتْنَہ = فساد) فساد — بلوو — بغاوت — جهيڙو. بغاوت — سرڪشي. فِتور — بيائي — ڏڦير. غوغا — هُل — گوڙ.
- **فِتْنوُ:** زنبق جو قسم.
— **فِتنائِيُ ج فِتنائِيُ:** ذ. صفت. فتنو ڪندڙ — فسادي — جهيڙائي — جهڳڙالو — خَلِلي — چريو.
— **فِتنَتِيُ ج فِتنَتِيُ:** ذ. صفت. فسادي. چيٽا پور — ٽُنٽائي — ويڇوٿو.
— **فِتْنَہ انْگيزُ ج فِتْنَہ انْگيزَ:** ذ. صفت. (ع. فِتنَہ + ف. انگيز. انگيختن + ڪرو ڪرڻ) جهيڙو اٿاريندڙ — خَللي — فسادي. فِتنائي.
— **فِتْنَہ بازُ ج فِتْنَہ بازَ:** ذ. (ع. فِتْنَہ + ف. باز. باختن = کيڏڻ) فتنائي — فتنتي.
— **فِتْنَہ بازِيُ:** ث. (ف). جهيڙي وجهائڻ جي حالت.
— **فَتُوحَل جُوڻو:** ديهہ جو نالو. تپو حيدر چانڊيو. تعلقو ميرو خان ضلعو لاڙڪاڻو.
- **فِتُورُ ج فِتُورُ:** ذ. (ع. فَتَرَ + هو سُست ٿيو) سُستي — ڪاهلي. نَقص — خلل ضُعف — ڪوتاهي. فتنو — فساد — وگوڙ — جهڳڙو — ٽُنٽو — بلوو — هلڙ — شورش — جهيڙو — معاملو — تڪرار — ڦڏو.
— **فِتُورُ جاڳائِڻُ:** فتنو جاڳائڻ — فساد جاڳائڻ. نئين دشمني پيدا ڪرڻ. ڏڦيڙ وجهڻ.
— **فِتُورُ وجهَڻُ:** جهيڙو وجهڻ — بيائي پيدا ڪرڻ — ٻن کي ويڙهائڻ — رَخنو وجهڻ.
— **فِتُورِيُ ج فِتُورِيُ:** ذ. صفت. فِتور وجهندڙ. معاملائي — بکيڙائي — فتنہ انگيز — فِتنتي.
- **فَتوهِيُ ج فَتوهِيُونُ (تہ):** ث. چولي جي اندران پاتل ننڍي چولي.
- **فَتْوَىٰ ج فَتْوائُونُ:** ث. (ع). شرعي حڪم — قانون مُحَمَدي موجب ٿيل فيصلو — قاضيءَ جو صادر ڪيل شرعي حڪم. قانون موجب فيصلو. ڪنهن به ڪيس بابت ڪنهن به ماجسٽريٽ جو ٻڌايل حڪم — فيصلو — حڪم.
- **فَتْوَىٰ ڏِيَڻُ:** شرعي حڪم لڳائڻ. قاضي يا مفتي جو قانون موجب ڏنل حڪم. فيصلو ڏيڻ.
- **فَتيلُ ج فَتيلُونُ:** ث. (ف). ليڪ — ليڪو. پٽو — حاشي — پٽي. ڪاغذ جي ڊگهي سوڙهي ٽڪري. ليڪن ڪڍڻ لاءِ ڪاٺ جي سنهي پٽي يا چيڙ. ڪپڙي سبڻ ۾ ڊگهي چَپي.
- **فَتو ج فَتا:** ذ. نار جو هڪ قسم پاتيا جن سان پاڻي اُپاڙي ناليءَ ۾ وجهن.
- **فَجار ج فَجارُونُ:** ث. سختي — تڪليف. جيئن "فجارون فراق جون ٿئو ساهه سهي، جي لمحو لک لهي، تہ پسان منهن ميهار جو" (خانزئي).
- **فِنجانُ ج فِنجانُ:** ذ. (ف. فِنجانُ) ننڍڙو گلاس — فِنجانُ.
- **فَجْرِ:** ذ. (ع). رات جي ختم ٿيڻ وارو وقت. صبح صادق — پرڀات — سَحَر — پره ڦُٽي — پٽيسي پرک.
- **فُجُورُ ج فُجُورَ:** ذ. (ع. فَجَرَ = هن گناهہ ڪيو) گناهہ — جُرم — قصور — ڏوهہ. حق کان ڦرڻ جي حالت — دين کان ڦرڻ جي حالت — بي ديني. نافرماني. بدڪرداري — بدڪاري — زنا ڪاري — گنهگاري.
- **فَجيتو ج فَجيتا (ڪ):** ذ. (ع. فَدَ يحت) ڦڏو — فساد.
- **فَحشُ ج فَحشَ:** ذ. صفت. (ع). حد کان وڌيڪ بدڪار — خراب — گندو. (ذ. ث) بي حيائي. بدڪاري.
— **فَحْش ڪَلامِيُ ج فَحْش ڪَلامِيُونُ:** ث. خراب گفتگو — خراب ڳالهيون — واهيات گفتگو. گارگند — بدڪلامي.
- **فَخْرُ ج فَخْرَ:** ذ. (ع. فَخَرَ = هُن فخر ڪيو) ناز — شرف — بزرگي. گهمنڊ — غرور — هٺ — وڏائي — تانءُ — وڏنءُ — هوءِ — لاف — ڊاڙ. مَرڪ — شانُ.
— **فَخْرجي فَرَس تي سُوارِيُ ڪَرَڻُ:** اُن جي گهوڙي تي سُوار ٿيڻ — تمام گهڻو فخر ڪرڻ — غرور ۾ ڀرجي وڃڻ جيئن "محبت سندي محض ميدان ۾، فرس فخرجي تي سُواري غلط" (فاضل شاهہ).
— **فَخْرُ سَمْجهَڻُ:** شان جو سبب سمجهڻ — ناز سمجهڻ — وڏائي سمجهڻ — شانُ سمجهڻ.
- **فِدا:** ث. (ع) صدقو — گهور — قرباني. عبادت — بندگي — ڀڳتي. (صفت). ڪنهن لاءِ سِرُ ڏيندڙ — جان نثار — قُربان — صدقي عاشق — فريفتہ — مفتون — شَيفتہ — دلداده.
— **فِدا ٿِيَڻُ:** قربان ٿيڻ — صدقو ٿيڻ. گهوري وڃڻ.
— **فِدا ڪَرڻُ:** قربان ڪرڻ — صدقو ڪرڻ — گهور ڪرڻ — گهورڻ — نثار ڪرڻ.
— **فِدائِيُ ج فِدائِيُ:** صفت. قرباني ڏيندڙ — جان نثار — جان باز. عاشق.

• **فِدْوِيُ ج فِدْوِيُ:** صفت. (ع. فِدا - هن قربان ٿيو) فدا ٿيڻ وارو — ڪنهن جي عيوض پنهنجو سرُ ڏيندڙ — قربان ٿيندڙ — سر وڪڻندڙ — سر ڏيندڙ — سر فروش. جان نثار - فدائي. حڪم سجا آڻيندڙ — حڪم مڃيندڙ — فرمانبردار — تابعدار.

• **فِدْيَہُ:** ذ. (ع. فديۃ) ڪنهن قيدي، کي ڇڏائڻ قيدي، جي آجائي جو عيوض — سرٻها — ڏوهه جو معاوضو. صدقو.

• **فِديۃ ج فِديُهونُ (ت):** ث. منٿ — آزيُ — نيزاري — عجزُ — عرض. جُٺ — جاڙ — قَسم ڪوشش.

• **فَرَج فَرَ:** ذ. (ف). آرائش — زيبائش — زينت — زيُب — آراستگي — ناهه نُود. شان شوڪت. ڏام ڏوم. ڏٻڏٻو — رُعُب — تاب.

• **فُراتُ:** اسم خاص. (ع). عراق جي مشهور نديءَ جو نالو. (جا آرمينا جي جبلن مان نڪري ايراني نار ۾ ڇڙي ٿي. ١٣٠ ميلن جي فاصلي تي سائنس دجلۃ ندي به اچي گڏجي ٿي).

• **فَراخُ:** صفت. (ع). ويڪرو — موڪرو — ڪشادو — خلاصو — عريض — ڪُليلُ — چوڙو — وسيع وڏو. اعظم — عالي — بلند.

— **فَراخِيُ ج فَراخِيُونُ:** ث. ويڪر — موڪر — ڪشادائِي — خُلاصِيُ — پکيڙ — وسعت اچائي. طول — ديگهه. بلندي. گهڻائي.

• **فَرارِ ٿيڻُ:** (ع. فَرّ = ڀڄڻ > فَرار = تکو ڀڄندڙ) ڀڄڻ — ڀڄي وڃڻ — ڊوڙڻ — گم ٿي وڃڻ — رفوچڪر ٿيڻ. روپوش ٿيڻ. غائب ٿيڻ. لِڪي وڃڻ.

• **فَرازُ ج فَرازَا:** ذ. (ع). ڪليل — وڇايل ڪشادو. مٿي — مٿاهون — بلند — اوچو — اعلىٰ — اُتم — وڏو. (ذ). اوچائي — مٿانهين — بلندي — "نشيب و فراز" چوٽ — اوُچ. ٿهه. چاڙهي.

• **فَراشُ ج فَراشُ:** ذ. صفت. (ع. فرش، فَرّاش) فرش وڇائيندڙ — فراش. فراسيون وڪڻندڙ — غاليچن جو واپاري. (ث). وڏي فراسي — گِلمُ.

• **فَراسَتُ ج فَراسَتُونُ:** ث. دانائي — عقلمندي — تيز فهمي — زيرڪي — فهم — ادراڪ. سمجهه — ڄاڻ — پروڙ. قيافہ شناسي.

• **فَراسِيُ ج فَراسِيُونُ:** ث. (ع. فراش — وڇائڻ) سٽ مان ٺهيل ننڍڙو غاليچو — سادو غاليچو — وڇائڻو.

• **فَرّاشُ ج فَرّاشُ:** ذ. صفت. (ع فَرش = هن وڇايو) فرش وڇائڻ وارو — گلم غاليچو وڇائڻ وارو. ٽاريوش ڪندڙ — تهل تڪوڙ ڪندڙ — ٽهليو. خاص غاليچن وڇائڻ وارو نوڪر — فراش. (اسم خاص). تعلقي سڪرِ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

— **فَراشِيُ ج فَراشِيُونُ:** ث. فَراسِيُ.

• **فَراضُ:** ث. (ع. فرائض) اهو ساليانو نذرانو جو پير صاحب پاڳاره جا مريد پنهنجي طرفان درگاه تي موڪلين يا پيش ڪن.

• **فَراغَتُ ج فَراغَتُونُ:** ث. (ع. فَرَغَ - هو آزاد ٿيو) واندڪائي — فرجو — وارڪائي — فرصت — مهلت نجات — ڇوٽڪارو — اڪيلائي. بي فڪري.

• **فِراقُ ج فِراقُ:** ذ. فَرقُ = هو جُدا ٿيو) وڇوڙي يا جدائيءَ جا ڏک سُور — جدائي — وڇوڙو — وِرهُ — ڦوڙائو — ويراڳُ — برهُ — هِجر — فُرقت. پياري سڄڻ کان جدائي — جدائي وارو عرصو.

— **فِراقِيل ج فِراقِيلُ:** ذ. صفت. وڇوڙيلُ — ويراڳيل — مهجورُ.

— **فِراقِيُ ج فِراقِيُ:** ذ. صفت. فراق وارو — فراق جو — فراقيلُ.

— **فِراقِيو ج فِراقِيا:** ذ. صفت. جدائيءَ جي غم جو ستايل — جدائي جي غم ۾ پريل — وڇوڙيل — فِراقِيلُ.

• **فَراقَتَ ج فَراقَتُونُ (ت):** ث. (ع. فَرق) فرق — تفاوت. فائدو — افاقو (بيماري وغيره ۾).

• **فَراڪِيُ (ت):** ث. پنج سنجي (گهوڙي جي) جو هڪ سڳو — بالاتنگ.

• **فَراموش:** صفت. (ف). دل تان لاٿل — وساريل — ڀلايل — ڇڏيل.

— **فَراموش ڪَرِڻُ:** دل تان لاهڻ — وسارڻ — ڀلائڻ.

— **فَراموشِيُ ج فَراموشِيُونُ:** ث. ڀل — چُوڪ — سهو — خطا — ويسر — نسيان.

• **فِرانس:** اسم خاص. (انگ). يورپ جي هڪ ملڪ جو نالو.

• **فَراوانُ:** صفت. (ف). گهڻو — جهجهو — مڙو — ڪثير — زياده — اُنجر — بسيار — وافر — ريل ڇيل — بي انداز — وڏيڪ.

— **فَراوانِيُ ج فَراوانِيُونُ:** ث. زيادتي — گهڻائي جهجهائي — ڪثرت — زيادتي — بسياري.

• **فَراهَمُ:** صفت. (ف. فَرا + هَمُ = سڀ) گڏ — جمع — ڪٺو — ڪُل.

— **فَراهَمُ ڪَرِڻُ:** گڏ ڪرڻ — ڪٺو ڪرڻ — ميڙڻ — جمع ڪرڻ.

• **فَرائضُ:** ذ. (ع. جمع 'فرض' جو. خدا تعالىٰ جي طرفان حڪمن موجب رکيل ڪم. جهڙوڪ "نماز، روزه، حج، زڪواة، ڪلمو وغيره".

• **فَرَبَہُ:** صفت (ف). ٿُلهو — موٽو — دونسو — بدن ۾ ڀريل.

• **فَرتُوتُ:** صفت. (ف). تمام پوڙهو — پوڙهو ۽ ضعيف — ڪراڙو — جهور — جهونو — هيڻو.

• **فَرْجُ ج فَرْجَ:** ذ. (ع). ويڪر — وٿي — ٻن شين جي وچ واري ويڪرائي — رخنو — چير. عورت جو عضود تناسل — شرمگاه.

• **فُرْجو ج فُرْجَا:** ذ. فرصت جو وقت — واندڪائي — وارڪائي — وار — فراغت — ڏٺ — مهلت — وقت — نسبختا — نويڪلائي. دير — اوير.

• **فَرْحَتَ ج فَرْحَتُونُ:** ث. (ع. فَرِحَ = خوش ٿيو) خوشي — سرهائي — آنند — شادماني — خرمي — مزو — لطف — سواد — لذت — وندر. آرام — قرار — سک. سهنج — سولائي.

• **فَرْخُ:** صفت. (ف. فَرْ = سونهن + رُخ = شڪل) سهڻي شڪل وارو — خوبصورت — حسين. مبارڪ — نيڪ. خوش.

- فَرخُنْدَه: صفت. نيڪ - مبارڪ - ڀلارو - سدورو.

• فَرْدُ ج فَرْدَ: صفت. هڪ - هڪڙو - واحد - يڪو - اڪيلو - تنها - چڙو. (ذ). پنو - ورق - صفحو (ڪتاب وغيره جو). ٻن شعرجو هڪ قسم.

• فَرْدُ بَاطِلُ: ذ. صفت. پراڻو - جهور - جهونو - ڪُهنو. نوڪري جي عمر کان چڙهيل - مدي خارج.

- فَرْدِ کَجُورَ: ذ. کجور جو ٻن. هڪ قسم جي کارڪ.

• فَرْدا: ظرف. (ف). ايندڙ ڏينهن - ٻئي ڏينهن - سڀاڻي. آئنده جو ڏلاسو. قيامت جو ڏينهن - آخرت. "فردا مَنڌ ڦتي ڪئي، نَقَدَ ڪنيو نار" (شاه).

• فِرْدوسُ ج فِرْدوسَ: ذ (ع) ميوي دار وڻن وارو باغ - گل زار - گلشن گلستان. بهشت - جنت - سرڳ. سڀ کان مٿاهين ۽ اتين بهشت جو نالو.

• فِرْدوسِيُ: بهشت جو - بهشت وارو. بهشتي - جنتي.

- فِرْدوسِيُ: اسم خاص. (ع. ف). حڪيم ابو القاسم منصور طوسي جو لقب (جنهن ايران جي بادشاهن جي مشهور تاريخ شاهنامو شعر ۾ لکيو).

• فَرْدِيُ ج فَرْدِيُونْ: ث. تاس جو هڪ پنو - پتو. سخت پني جو ٽڪر - پاڻو. ڪتاب جو پنو. پني جو هڪ سنهون ٽڪر - فهرست - ياداشت - لسٽ.

• فَرْرَاٽُ ج فَرْرَاٽَ: ذ. (آواز) ڪنهن شيءِ جي تکي اڏامڻ جو آواز.

• فَرْزانَهُ: صفت. (ف). دانا - عقلمند - سياڻو - ڏاهو. حڪيم.

• فَرْزَنْدُ ج فَرْزَنْدَ: ذ. (ف). پٽيلو اولاد - پٽ - بيٽو - پسر - ابن - ولد.

• فَرْزَنْدِيءَ ۾ قبولڻُ: پٽ ڪري سمجهڻ - پٽيلو ڪرڻ.

• فِرِسْتو ج فِرِسْتا: ذ. (ف). (فرستادن فرست = موڪليل ماڻهو) اهو ماڻهو جو ڪنهن جي برخلاف ڪا ڳالهه ٻڌي ته ان کي وڃي ٻڌائي ۽ جهيڙو ڪرائي - چيٽا پور.

• فَرْسنگ ج فَرْسنگَ: ذ. (ف). اٽڪل ٽن ميلن جو مفاصلو.

• فَرْشو ج فَرْشا (ت): ذ. ڪٺڪ ڳاهڻ مهل وَل کي هموار ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جو مستطيل (واڻيل) چوڪٺ.

• فَرْسُوڌه: صفت (ف). بي ڪار - نڪمو - ڪم کان ويل پراڻو - جهونو.

• فَرْشُ ج فَرْشَ: ذ. (ع. فَرَشَ = هُن وڇايو) وڇائڻ جي ڪا شيءِ - وڇاڻو بسترو. غاليچو - گلم - فراسي. پَٽُ - زمين. سرن سان ٻڌل پَٽُ. (اسم خاص). تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• فَرْشَبَنْدُ ج فَرْشَبَنْدَ: ذ. صفت. فرش ٺاهڻ (ٻڌڻ) جو ڪم ڪندڙ - فرش ٺهندڙ - رازو - مستري - معمار.

- فَرْشَبَنْدي ج فَرْشَبَنْدِيُونْ: ث. سرن سان فرش ٻڌڻ جو ڪم.

• فِرِشْتو ج فِرِشْتا: ذ. (ف). نور مان پيدا ٿيل هڪ مخلوق جو فَرْدُ (جو فقط خدا تعالىٰ جي عبادت ڪري ۽ الاهي حڪمن جي پوءِ واري ۽ پابندي سندس فطرت هجي. وڏا فرشتا چار آهن. جبرائيل. ميڪائيل. اسرافيل. عزرائيل). خدا تعالىٰ جو نوراني قاصد - مَلَڪ - ملائڪ.

• فَرْشِيُ ج فَرْشِيُونْ: ث. (ع. فَرَشَ = هُن وڇايو. سن. پَرْشُهُ = ڪهاڙو) ڪاٺ کي ڇلي لسي ڪرڻ جو واڍڪو اوزار - رندو. چڪڻ جي ڪلي) جا ڏرتي تي رکي ڇڪجي.

• فُرْصَتَ ج فُرْصَتُونْ: ث. (ع). وارو - نوبت - وقت. موقعو - وجهه. واندڪائي - فراغت - وارڪائي. مهلت - وار - ڏن - نويڪلائي - اڪيلائي. موڪل - ڇوٽي - آزادي. آرام.

• فَرْضُ ج فَرْضَ: ذ. (ع) خدا جو لازم ڪيل حڪم - (قدرت طرفان) مقرر ٿيل ڪم - اهو شرعي حڪم جنهن جي نه ڪرڻ ڪري انسان گنهگار ۽ مذهب کان خارج سمجهيو وڃي. رکيل ڪم - سونپيل ڪم. ذمه داري - جوابداري.

- فَرْضُ اَدَا ڪَرَڻُ: رکيل ڪم پورو ڪرڻ - شرعي حڪم موجب هلڻ.

- فَرْضُ ڪَرَڻُ: ڪنهن ڳالهه کي عارضي طور تسليم ڪرڻ. ادا ڪرڻ - داخل ٿيڻ. مڃڻ.

- فَرْضُ ڪَيَلُ: صفت. مليل - سونپيل - حوالي ٿيل. سمجهڻ خاطر ۽ مثال طور رکيل.

- فَرْضِيُ ج فَرْضِيُ: ذ. صفت. ضروري - لازمي - واجب - لابد - اٽڪر. مصنوعي - ٺهراڊو - جعلي. مثالي.

• فَرْطُ: ث. (ع). گهڻائي - زيادتي - جهجهائي - بسياري - افراط.

- فَرْطِ مَحَبّتُ: ث. محبت جي گهڻائي - پيار جي زيادتي. نهايت حُبّ.

• فَرْعَ: ث. (ع). شاخ - ٽاري - لام. وڻ جي ٽاري.

• فِرْعَونُ: اسم خاص. (ع). مصر جي قديم بادشاهه جو لقب - حضرت موسىٰ عليه السلام جو همعصر مصر جو بادشاهه. (صفت). مغرور - تڪبر - ايماني - هٺيلو - سرڪش. ظالم - مُنڪر.

• فَرْغَلُ ج فَرْغَلُ: ذ. ڏگهو. ڪوٽ - فَرْگُلُ.

• فَرْ فَرْ: ث. (آواز) ڪنهن شيءِ جي تکي هلڻ جو آواز. (ظرف). تکو - تکڙو - تيز - جلدي - سرل زبان سان - تکڙ مان. فصيح نموني - لَسَ.

- فَرْفَرْ پڙهڻُ: ٻنا هٻڪ پڙهڻ - تکڙو پڙهڻ - سرل زبان سان پڙهڻ. فصيح نموني سان پڙهڻ.

• فَرْفِيُونْ: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ ٻسارڪي وڪر جو هڪ قسم. (خاڪي ۽ زرداڻ تي مائل هڪ ٻوٽيءَ جو کير).

• فَرْقُ ج فَرْقَ: ذ (ع. فَرَقُ = هُن جُدا ڪيو) جدا ڪرڻ جي حالت - جُدائي - علحدگي - تفاوت - وڇوٽي - مفاصلو - اختلاف - وڇاندر - ويڇو - ڦير. امتياز - تميز - شناخت. ڪوتاهي - ڪمي

-- گهٽتائي. علم رياضيءَ موجب ٻن انگن جو تفاوت -- ڪٽ. اُپٽ - پاڇي -- فاصلو، ڦوڙائو -- فراق - وڇوڙو. اڻبڻت - ورِڇ - ڏڦير -- ڪروڌ. ڪورڪي ڪم جو هڪ اوزار - تاڇيءَ هيٺان ڏين جو ڪاٺ جو تختو (ٿ).

— فَرِقُ پوڻُ: ويڇو پوڻ - جدائي ٿيڻ - وڇوڙو ٿيڻ. اڻبڻت ٿيڻ.

— فَرقُ ڪَڍڻُ: اختلاف ڪڍڻ -- تفاوت ڪڍڻ -- (دل مان) زنگ ڪڍڻ.

— فَرِقُ هُئڻُ: جدائي هئڻ -- وڇوڙو هئڻ -- علحدگي هئڻ.

• فُرقانُ: ذ. (ع). (لغوي معنيٰ ۾) حق ۽ باطل ۾ تفاوت ڪندڙ. (اصطلاحي) ڪلام الله - قرآن شريف.

• فُرقتُ ج فُرقَتُونُ: ث. (ع. فَرِقُ - ڌار جدا ڪيو) جدائي - علحدگي. وڇوڙي -- ويڇو - مفاصلو -- دُوري. وڇوڙو -- ڦوڙائو -- فراق -- هجر.

• فَرقَبُور: اسم خاص. تعلقي ٻنيءَ عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• فِرقوُ ج فِرقا: ذ. (ع. فِرقَهُ. فَرِقُ = ڌار جدا ڪيو) ڪُرڙو -- قوم - ذات -- ڀيانٽ -- ڪُل -- خاندان -- قبيلو -- پيڙهي -- نسل. گروهه -- ٽولو -- سڀا -- سماج -- جٿو -- انجمن -- مجلس -- منڊلي.

• فَرلانگ ج فَرلانگَ: ذ. (انگ). ميل جو اٺون حصو -- ٻه سئو ويهه وال مفاصلو.

• فَرمانُ ج فَرمان: ذ. (ف). بادشاهي حڪم -- بادشاهي اعلان -- حڪمنامو -- فتويٰ. حُڪمُ -- فرمودو -- ارشاد -- منشور -- پروانو.

— فَرمانبَردار ج فَرمانبَردارَ: ذ. صفت. حڪم مڃيندڙ -- حڪم جي بجا آوري ڪندڙ. حڪم جو ٻندو -- محڪوم -- مطيع -- تابعدار. چئيوان - چيو مڃيندڙ -- چئي ۾ - چئيدار.

— فَرمانبَرداري ج فَرمانبَرداريُون: ث. حڪم جي مڃتا -- چئيدار -- آگيا پالڻ - تابعداري -- اِطاعت -- بيعت -- تسليم -- نياز مندي. وفاداري -- نمڪ حلالي.

— فَرمانرَوا ج فَرمانرَوا: ذ. صفت. حڪم هلائيندڙ -- حڪمران -- حاڪم - بادشاهه.

— فَرمانرَوائي ج فَرمانرَوائيُون: ث. حڪمراني - حڪومت - بادشاهي -- حاڪمي.

• فَرمائِش ج فَرمائِشُون: ث. (ف. فَرمايش) حڪم - فرمان -- چوڻ -- چيو -- گُهر -- طَلَب - اِلتجا -- درخواست (مال وغيره لاءِ). اجازت. سوڪڙي -- تحفو. گهه نڳل مائي - آڦراتو. تنبيهه.

— فَرمائِشي ج فَرمائِشي: ذ. صفت. فرمائش ڪندڙ - طالب. اهو جنهن کان مال گهرائجي.

— فَرمائِش ڪَرڻُ: درخواست ڪرڻ -- چاهڻ -- گهرڻ -- تمنار ڪرڻ. ارشاد ڪرڻ. تحفو گهرائڻ.

• فَرمائِڻُ: مصدر. (ف. فرمودن - چوڻ) - حڪم ڪرڻ. فرمائش ڪرڻ -- فرمان هلائڻ -- حڪم ڪرڻ -- حڪم هلائڻ -- باضابطه چوڻ -- ارشاد ڪرڻ. ظاهر ڪرڻ - سيکارڻ.

• فَرمُودوُ ج فَرمُودا: ذ. (ف. فَرمُوده - فرمايل) حڪم - فرمان - ارشاد. چيو -- چوڻ.

• فرنٽ: ذ.صفت. (انگ). سامهون -- آڏو.

— فَرنٽ تي بيهڻُ: سامهون ٿي بيهڻ - وڙهڻ لاءِ تيار ٿيڻ.

• فِرنگُ: ذ. (ف. انگ. فرئنڪ - فرانس جي فرنگين جو مُلڪ) -- يورپ.

— فِرنگِستانُ: ذ. فِرنگ - يورپ.

— فِرنگِي ج فِرنگِي: ذ. صفت. فرنگ جو رهاڪو. انگريز - يورپي -- گورو.

• فَرنوُ ج فَرنا: ذ. صفت. ڦلڪي -- چالاڪ. تازو توانو - ٽپ ٽاپ خوش. خوش پوشاڪ - ٺاهوڪو.

• فِروخُتُ: ث. (ف. فروختن - وڪڻڻ) وڪرو -- نيڪالي -- وڪرو.

— فِروخُت ڪَرڻُ: وڪڻڻ - وڪرو ڪرڻ. نيڪال ڪرڻ - ڏيڻ.

• فِروزُ: صفت. چمڪ -- چمڪو. روشني. تابش.

• فِروش: صفت. (ف. فروختن = وڪڻڻ) فروخت ڪندڙ -- وڪڻندڙ. مرڪّبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ جيئن "ڪتب فروش. ريشم فروش. ضمير فروش. وغيره".

• فُروعُ ج فَرُوعَاتُ: ذ. (ع. فَرعَ = جُدا ٿيڻ > فَرع ج فُرُوعُ = لام يا شاخ). ٽِريُون -- شاخون -- لامون. فقهي اصطلاح ۾ اُهي مسئلا جن جو اصولي عقيدي يا بحث سان تعلق نه هجي. (اَصُل مان فَرع = پاڙ مان شاخ).

• فُرُوعِي: ذ. (ع. فرعَ > فُرُوعَ - ٽاريُون. ڏِڪ رولُو مال جو عيوضو. زراعت جي پيل بابت اڳ جو قاعدو (جي چرندڙ مال ڪنهن آباد ڪيل يا ڊل ٻڌل زمين ۾ گهڙي ويندو ۽ زيان ڪندو ته سڄو ڏنُ يا گلو وڪڻي حاصلات حاڪم جي ڪاتي ڪٽي ويندي هئي. ڏنُ جي مالڪ ۽ زمين جي مالڪ کي سندن غفلت سان ته ڪجهه نه ملندو. چورن کان چوريءَ عيوض ورتل ڏنڊ. مکيه مضمون جون شاخون - زيربحث ڳالهه کي ڇڏي ٻيون ڳالهيون. (صفت). رولُو - نڌڻڪو.

— فُرُوعِي مُنشي: ذ. ڊِڪ منشي.

• فُروغ: ذ. (ع). روشني -- رونق. واڌارو.

• فروگذاشُت: ث. (ف). نظر انداز -- قلم انداز -- درگذر -- چشم پوشي -- بي پرواهي. غفلت -- ڪوتاهي. ڪمي بيشي.

• فَرهادُ: اسم خاص. (ف). هڪ مشهور عاشق جو نالو (شيرين جو عاشق).

• فَرهَنگَ ج فَرهَنگوُن: ث. (ف). ڄاڻ ۽ دانائي. لفظن جي معنيٰ جو ڪتاب -- لغت.

• **فَرهِيءَ ج فَرهِيُون:** ٿ. اکرن لکڻ لاءِ ڪاٺ جي تختي — ڦرهي — پٽي.

• **فَريادُ ج فَريادَ:** ذ. (ف) مدد ملڻ لاءِ ڪيل دانهن. هل — ڪهوڙا — واويلا. دانهن — پڪار — ڪوڪ. شڪايت. ڪيس — مقدمو — دعويٰ.

— **فَريادَ جو طرفُ:** ذ. دانهين ڏرو وارو فريادي جو پاسو.

— **فَريادَ رَسُ:** ذ.صفت. فرياد ٻڌندڙ — دانهن ٻڌندڙ. عرض اوناٸيندڙ. انصاف ڪندڙ.

— **فَرياد ڪَرَڻُ:** دانهن ڪرڻ — ڪوڪ ڪرڻ — پڪارڻ. انصاف لاءِ گهُر ڪرڻ. ڪيس ڪرڻ — دعويٰ ڪرڻ — مقدمو ڪرڻ.

— **فَريادَ مَچائڻُ:** دانهون ڪرڻ — پڪارڻ.

— **فَريادِيُ ج فَريادِيُ:** ذ. صفت. فرياد ڪندڙ — دانهن ڪندڙ. دانهين — مُدَّعِيُ. عرض ڪندڙ — پڪاريندڙ — ڪيس ڪندڙ.

• **فِريبُ ج فِريبَ:** ذ. (ف). دَغا — دولاب — مَڪرُ — ٺڳِي — ڌوڪو — ڇَل — ترڪٽ — حيلو — ڪوٽ — ڪپت — ڊوهُ — گهاتُ. جادو.

— **فِريبُ ڏيڻُ:** ٺڳي ڪرڻ — ٺڳڻ — دولاب ڪرڻ — ڌوڪو ڏيڻ.

— **فِريبِيُ ج فِريبِيُ:** ذ. صفت. فريب ڪندڙ — ٺڳُ — دولابِي — ڪپتيوُ — دغاباز — مَڪار — ترڪٽي — ڌوڪيباز — مڪريلو.

• **فَرِيدُ:** صفت. (ع). فَرد — يڪتا — بي مثل — بي نظير — لاثاني. اڪيلو پنهنجو مٽ پاڻ (اسم خاص) ماڻهو جو نالو.

• **فَرِيدآباد:** اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ شهر ۽ ديهه جو نالو. تعلقي ڏوڪريءَ ۽ تعلقي ڪنڌڪوٽ ۾ ديهه جو نالو.

• **فَرِيدَ بُوٽِيُ:** ٿ. پسارڪي وکرجو هڪ قسم. هڪ ٻوٽيءَ جو نالو.

• **فَرِيدُونُ:** اسم خاص. (ف). ايران جي هڪ عادل بادشاهه جو نالو.

• **فَرِيضَهُ ج فَرِيضَا:** (ع). ٻندن تي واجب ڪيل خدا جو حڪم (روزو، نماز، حَج، ڪلمو، زڪوات وغيره).

• **فَرِيفتَه:** صفت. (ف. فريفتَنُ). موهيل — شيفتہ — شيدا — مفتُونُ — عاشق.

• **فَرِيق ج فَرِيق:** ذ. (ع). وڏو گروهه — وڏو ٽولو — جماعت ڌر.

• **فَرِيمُ ج فَرِيمَ:** ذ. (انگ). ڪورين جو هڪ اوزار. چوڪٺ.

• **فُزُونُ:** صفت. (ف). وڌيڪ — زياده. بسيار — جهجهو — گهڻو — ڪثير.

• **فَسادُ ج فَسادَ:** ذ. (ع. فَسَدَ = خرابَ ٿيو) تباهِي — برباديُ — خرابي. خَلَل — بگاڙ. جهگڙو — جهيڙو — فتور — دنگو. وگوڙ — فِتنو.

— **فَسادِيُ ج فسادي:** ذ. صفت. فساد ڪندڙ — فَتوري — مفسدَ — فتنہ انگيز — راڄ ڊوهو. جهيڙائي. جهڳڙائي. شرير — ڪوتو.

• **فَسانو ج فَسانا:** ذ. (ف. اَفسانَهُ جو مخَفَّف) هٿ جو گهڙيل قصو — ٺاهيل ڪهاڻي — خيالي قصو — طبع زاد مضمون. قصو — داستان — آکاڻي — عشقي قصو — ماجرا — سرگذشت — حال احوال. حڪايت.

• **فُسرات ڪَرڻُ (ت):** ٽاٽڻ. الِي وڃڻ — ڪوڙ ڪاڻهاڻن.

• **فِسْقُ ج فِسقَ:** ذ. (ع). نافرماني — حڪم عدولي. صحيح رستي تان هٽڻ جي حالت. بدڪاري. گناهه — جرم — ڏوهه — خطا — قصور.

— **فِسْقُ وَفُجُورُ:** ذ. خطا ۽ قصور — بدراهي. گمراهي — بدڪاري — گناهه ڪبير.

— **فُسُونُ:** ذ. (ف. افسُونُ) جادو — سِحرُ — نيرنگ.

— **فُسُونُ سازُ ج فُسُونُ سازَ:** ذ. صفت. جادو ڪندڙ — جادوگر — ساحِر.

• **فُسُونُ گَرُ:** ذ. صفت. جادوگر — ساحِر.

• **فَصاحتُ ج فَصاحتُون:** ٿ. (ع. فَصُحَ = هُن صفا ڳالهايو) بيان ۾ سلاست ۽ سهڻائي. خوش بياني. خوش ڪلامي — خوش گفتاري.

• **فَصّادُ ج فَصّادَ:** ذ. صفت. (ع. فصد = هن سير کولي) سيرَ چوڙيندڙ — خراب رت ڪڍندڙ — نشترزن.

• **فَصْدَ ج فَصْدُونَ:** ٿ. (ع). خراب رت واري نَلِيُ — نس — رَڳَ — ذمني — ناڙ — نبض.

— **فَصْدُ چوڙَڻُ:** سيرَ چوڙڻ — نشتر هڻڻ. ڪنو رت ڪڍڻ.

— **فَصْدَ کولَڻُ:** فَصد چوڙڻ.

• **فَصَلُ ج فَصَلَ:** ذ. موسم مطابق سال واري پوک ۽ پيدائش (۾ مکيہ فصل سَرءُ ۽ سانوڻي. ربيع ۽ خريف — رُتِ — مُنڌَ. موسم جي پوک. ٻنيءَ جي هڪ واري جي پيدائش — پوک — آبادي. عبارت جو هڪ ٽڪرو — فقرو — قلم. ڪتاب جو هڪ حصو. باب جو هڪ حصو.

— **فَصَلاڻُو ج فَصَلاڻا:** ذ.صفت. فصل جو — فصل وارو. فصل جو ڏنل اُجورو.

— **فَصَلَ ٻِٽيروُ ج فَصَلَ ٻِٽيرا:** ذ. فصل جي وقت ايندڙ ٻٽيرو. لاب جي سَمي ايندڙ. خود غرض آدمي. وقت جو يار مطلبي.

— **فَصَلِيُ ج فَصَلِيُ:** ذ. صفت. فصل وارو — فصل جو — مُندائتو. فصل جي مُند مطابق لکيل سال. ڪجيءَ جو هڪ قسم — اصلي جنس جو ضد.

— **فَصَلُ ٻِٽيروُ هُئڻُ:** خوشامدڙيو يا چاپلوس هئڻ. مطلبي هئڻ (ت).

• **فَصِيحُ ج فَصِيحَ:** ذ. صفت. (ع. فَصُحَ > فَصِيحٌ) صحيح ۽ صاف ڳالهائيندڙ — صاف بيان — سهل گو. شيرين ڪلام — مٺ زبانو — خوش ڪلام — زبان آور.

• **فِضا ج فِضائُونُ:** ٿ. (ع). ڪشادي جاءِ — ميدان. چوگرد جون حالتون — وارتا ورڻ — وايو منڊل — ماحول. هَوا — واءُ — وايو.

• **فَضْلُ ج فَضْلَ:** ذ. (ع. فَضَلَ = هن بخشي) زيادتي — وڌاءُ. عطا — بخشش — عطيہ. بزرگي. علم — هُنر — جوهر — خوبي. مهرباني — ٻلاٽي — ڪرپا — عنايت — نوازش. ٻاجهہ — ڪرم — ديا — رحم — مهَر. "فضل ڪر فتاح، ٻئي تراڙي ٻاجهہ جو" (شاهه).

• **فَضْلاڻِي:** اسم خاص. تعلقي سيوهڻ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **فُضُولُ:** صفت (ع. فَضَل = هُن زيادتي ڪئي) زياده ـ گهڻو ـ جهجهو – وافر – بسيار – وڌيڪ – ازحد – ڪثير – فاضل – فالتو. بي فائدو – لاحاصل – رائگان – اجايو – نڪمو – ضايع – بي ڪار – ناڪام – نڪارو – اڍنگو خرچ ڪندڙ – بالفضول.

– **فُضُولُ خَرْچ:** ذ. صفت. ڪمائيءَ کان وڌيڪ خرچ ڪندڙ – هٿ ڦاڙ. (ث) فُضُولُ خَرْچِي ج فُضُولُ خَرْچِيُونْ.

– **فُضُولِي ج فُضُولِيُونْ:** گهڻ – وڌيڪ – جهجهائي – بسياري بي اندازي – زيادتي. خرچ جي گهڻائي. اڍنگو خرچ. اڍنگي ڳالهه. واهياتپڻو.

• **فَضِيحَتَ ج فَضِيحَتُونْ:** ث (ع. فَضَحَ + هو خوار ٿيو) خواري – بدنامي – رُسوائِي – ذِلت. اَپمان – اَپجس – هتڪ عزت. شرمساري.

• **فَضِيلَتَ ج فَضِيلَتُونْ:** ث. (ع. فَضَل = هو ڀلو ٿيو) وڏائي – بزرگي. عمدگي – چڱائي – سٺائي. خاصيت – گڻ – جوهر. علميت – اَٽ ويهه جو سهڻو ڍنگ – اخلاق. فوقيت – ترجيح برتري.

– **فَضِيلَت ڀريو:** ذ. صفت. فضيلت وارو – اخلاق وارو – سلڇڻو – آبائتو – لياقت وارو – پوشيدو – سُشيل – سڀيه.

• **فِطْرَتْ ج فِطْرَتُونْ:** ث. (ع. فَطَرَ: هن پيدا ڪيو) پيدائش – خلقت – سرشتي – اصل خلقت – آفرينش – نيچر – قدرت. جنهن به شيءِ جو اصل مادو – جوهر – سڀاءُ. طبيعت – سيرت ـ جبلت – مزاج.

– **فِطْرَتِي ج فِطْرَتِي:** ذ. صفت. قدرتي – اصلي – بنيادي – ذاتي. خلقتي. سڀاويڪ – طبعي.

• **فِطْرُوْ ج فِطْرَا:** ذ. (ع). عيد رمضان جي نماز پڙهڻ کان اڳ ۾ صدقو هر هڪ ماڻهوءَ لاءِ به سير ڪڻڪ مطابق.

• **فِعْلِي ج فِعْلِي:** ذ. (ع. فَعَلَ = هن ڪم ڪيو) ڪم – ڪاج – عَمل – ڪَرتب. ماڻهوءَ جي حرڪت – جنبش. لچڻ. گرامر جو لفظ. (فعل پنج قسم: ١. لازمي ٢. متعدي ٣. معاون ۴. متعدي بالواسطه ۵. مجهول).

• **فَعل ج افعال:** صفت. (ع). خلقتي – اصلي – قدرتي – ذاتي.

– **فِعْلُ بي فَاعِل:** ذ. گرامر جي اصطلاح ۾ اهو فعل جنهن کي فاعل ڪونهي – فعل اڪرتڪ.

– **فِعْل لازِمي:** ذ. گرامر جي اصطلاح ۾. فاعل سان لاڳاپو رکي. ڪم يا حالت ڏيکاريندڙ فعل (فعل لازمي کي مفعول ڪونه ٿئي).

– **فِعْلُ مُتَعْدِي:** ذ. متعدي معنيٰ ٻئي تائين لنگهي ويندڙ. فعل متعدي اهو ڪم ٿو ڏيکاري جنهن جو اثر فاعل کان لنگهي ڪنهن ٻئي تائين پهچي ٿو – سڪرمڪ.

– **فِعْلُ مُتَعْدِي بِالْوَاسِط:** ذ اهو فعل جو اهو ڪم ٿو ڄاڻائي جو ٻئي ڪنهن جي واسطي يا وسيلي سان يا اُن جي هٿان ٻئي تائين اثر پهچائي ٿو.

– **فِعْلُ مُتَعْدِي مَجْهُوْلُ:** ذ. اهو فعل جنهن ۾ مفعول ڦري جملي جو فاعل ٿئي ٿو ۽ فعل هميشه انهي ڏانهن (ڪم ڪندڙ کان وڌيڪ) ڌيان ڇڪائي اثين ٿو ڄاڻائي ته هن تي ڪو ڪم ٿئي ٿو.

– **فِعْلُ مُتَعْدِي مَعْرُوْف:** ذ. اهو فعل. جو هميشه پنهنجي فاعل ڏانهن (مفعول کان وڌيڪ) ڌيان ڇڪائي. هيءَ ڳالهه ڄاڻائي ٿو ته هو (فاعل) ڪنهن ٻئي تي ڪم ڪري ٿو.

– **فِعْلُ مَجْهُول:** ذ. اهو فعل جنهن ۾ فاعل ظاهر نه هجي: "ضروري آهي ته هيءَ ڪم ڪجي".

– **فِعْلِ مُعَاوِنْ:** ذ. اهو فعل جو ٻين فعلن جي زمانن جوڙڻ ۾ مدد يا واهر ڪري ٿو.

– **فِعْلِيَہْ:** ذ. علم نحو جي اصطلاح ۾ اهو جملو جنهن ۾ فعال ۽ فعل هجن ۽ جي فعل متعدي هجي ته مفعول به موجود هجي. جيئن ته "قاسم عمر کي ماريو".

• **فَعل:** ذ. (سنڌي اصطلاح موجب) خراب ڪم – ڪرتوت (برو فعل جيئن ته زنا، اغلام).

• **فَغَانْ:** ث. (ف). دانهن – پڪار – فرياد. رڙ – ڪوڪ – واويلا – هنبس – شور. غوغا. (لغت قديم موجب "ف" کي زبر ۽ عربي انگلش ڊڪشنري موجب "ف" کي زير آهي).

• **فغفُوْرُ:** ذ. (ف). چين ملڪ جي بادشاهن جو لقب.

• **فَقُ:** صفت. (ع). پيلو – زرد – هيڊو – بي رونق – بي رنگ.

– **فَقُ ٿيڻ:** زرد ٿيڻ – پيلو ٿيڻ (شرمساري سبب منهن جو) بي رونق ٿيڻ.

• **فُقْدانُ:** ذ. (ع. فَقَدَ = هن وڃايو. گهٽتائي – ڪمي – اوڻائي. فقط.

• **فَقْرُ ج فَقْرَ:** ذ. (ع. فَقَرَ = هو محتاج ٿيو). حاجت – احتياج – محتاجي – غريبي. درويشي – فقيري. فقيري حالت – اڻ هوند ۾ به شڪر جي زندگي.

• **فَقْرُ فاقُو ج فَقْرُ فَاقَا:** ذ. غريبي مسڪيني – اڃ بک – تنگدستي. "فقر فاقو تن کي، هيو لنگهڻ لاهوتين. ڏسي انهن جي ڏک کي هوند ڏونگر ڏريو پون". (گرهوڙي).

• **فُقَرَاءُ:** ذ. (ع. فَقِير ج فُقَرَاءُ). جمع. فقير جو ٽولو – گهڻا فقير.

• **فِقْرُوْ ج فِقْرا:** ذ. (ع. فِقَرَهْ + ٽڪر – ٻڙي). حملو. جملي جو ڪوئي حصو – پورو ڏم. قانون جو ڪو خاص حصو – قلم – ڌارا.

• **فَقَطْ:** ظرف. (ع. فـ تڏهن + قَطْ + بَس). بس – ڪافي – بورو – صرف – رڳو – محض – تنها – اڪيلو. خاتمو – پورائو. تمت – تمام شد.

• **فِقهو ج فِقَهَا:** ث. (ع). دريافت – ڄاڻ – واقفيت – پروڙ – سمجهه. شريعت جي حڪمن جي ڄاڻ. دين جو علم – علم شريعت.

• **فقيرُ ج فَقيرَ:** ذ. مسڪين – مفلس – ڪنگال – ڪنل – محتاج – غريب – نادار – ڪس مَ پرسي جي حالت وارو. درويش – الله لوڪ – صاحب معرفت – صاحب فقر – قانع – سالڪ – تارڪ الدنيا – زاهد – عابد – متقي – ديندار. اهو درويش جو پنهنجي بارن ٻچن لاءِ هڪ ويلو ۽ وڌ ۾ وڌ ٻن چئن ويلن جو بکاري – پينو – پنندڙ – سوالي – گداگر – منگتو – سائل (ث. فقيرياڻي ج فقيرياڻيون).

• **فَقيرُ:** ذ. عام وهمي اصطلاح ۾ جن – آسيب.

– **فقيرُ اچڻ:** حساب ٿيڻ – جن اچڻ.

– **فقيرانو ج فقيرانا:** ذ. صفت. فقير جو – فقير وارو – غريباڻو.

– **فقيرڙن:** ذ.صفت. غريب – مسڪين – نادار.

– **فقيري ج فَقيريون:** ث. فقر واري حالت – مسڪيني – محتاجي – ڪنلائي – اُٿهوڻد – مفلسي – غريبي. درويشي. زهد. (ذ. صفت). فقير يا فقيريءَ جو.

• **فَقيراڻي:** اسم خاص. جتن بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو. فقيراڻي جت.

• **فَقيهہ ج فَقيهہ:** ذ.صفت. (ع. فَقَهَ. فقيهہ ٿيو). فقهہ جي علم جو ڄاڻندڙ.

• **فَڪ وجهڻ:** گهاري وجهڻ – ڦاٽڻ.

• **فِڪَتَ ج فِڪتون:** ث. فساد – جهيڙو. ڏڦيڙ.

• **فِڪرُ ج فِڪرَ:** ذ. (ع. فِڪر = هن خيال ڪيو). سوچ – ويچار – خيال – سانگو – غور – تامل – خوض – ڌيان. اوت – اونو – انتظار – اوسيئڙو – انديشو – رنج – غم – ملال – ڏک.

– **فِڪراتَ ج فِڪراتون:** ث. ڳڻتي – ويچار – فڪر – پريشاني.

– **فِڪرائتو ج فِڪرائتا:** ذ. فڪر وارو – فڪر ڪندڙ – منتظر – فڪرمند – اونائتو – اُڏيڪ.

– **فِڪرُ ڪرڻ:** ويچار ڪرڻ – سوچڻ – خيال ڪرڻ. غور ڪرڻ – تدبير ڪرڻ. ڏک ڪرڻ. رنج ڪرڻ.

– **فِڪرمندُ ج فِڪرمندَ:** ذ. صفت. فڪر وارو – ڳڻتي وارو – چنتا رکندڙ – انتظارڪش – منتظر – ڳڻتيڙ. غمگين – ڏکويل. پريشان.

– **فِڪرمندي ج فِڪرمنديون:** ث. انتظاري – بي قراري – پريشاني.

– **فِڪرُنہ آهي:** اصطلاحي جملو. ڪا پرواهہ ناهي! ڪو ڀؤ ڪونهي.

• **فِڪلَ ج فِڪلَ (ت):** ذ. فريب – ٺڳي – دغا. ڦير.

• **فِگارَ ج فِگارَ:** صفت. (ف). زخمي – ڦٽيل – مجروح – گهايل – زخميل – جيئن "دل فگار" وغيره.

• **فَلاحُ:** ث. (ع. فَلَحَ = هو ڪامياب ٿيو) نجات – ڇوٽڪارو – مڪتي – سلامتي – امن – بچاءُ – امان – حفاظت – پناهہ – اجهو. ڀلائي – خيريت – نيڪي – چڱائي – خير. آرام – راحت – آسودگي. سک. برڪت – لهر بحر – اقبال – طالع چڙهتي – سڦلائي. ڪاميابي – فتح مندي.

• **فَلاڪتُ:** ث. (ع). ناداري – محتاجي – مفلسي. زماني جي گردش.

• **فِلالينُ ج فِلالينَ:** ذ. (انگ. فلانيل جو بگڙيل لفظ) – اهو ملائم ۽ نرم اوني ڪپڙو، جو ڍرو اُڻيل ٿيندو آهي. پراڻي فرينچ ٻوليءَ جو لفظ فَلَين. جنهن جي معنيٰ وهاڻي جي ڇوڙ.

• **فلاڻو ج فَلاڻا:** ذ. (ع. فُلان) نامعلوم شخص – فرضي ماڻهو. مبهم طرح ڳالهائڻ لاءِ ڪنهن جي لاءِ اشارو – ٽيڙو مٽيرو – آلاڻو – اِمڪو.

• **فَلاڻو ٽيڙو ج فَلاڻا ٽيڙا:** ذ. ڪنهن لاءِ هلڪائي وارو فقرو. امڪو ڌمڪو.

• **فَلسفو ج فلسفا:** ذ. (يوناني). حڪمت – دانائي – دانشمندي – فلاسافي.

• **فَلسطين:** اسم خاص. (ع). وچ مشرق جي هڪ ملڪ ۽ شهر جو نالو.

• **فِلفلُ:** ث. هڪ واڍڪي اوزار جو نالو. رَندي جو هڪ قسم (جنهن سان ڪاٺ ۾ جهري ڪڍجي) ڪارا مرچ.

• **فَلڪَ ج فَلڪون:** ث. دٻدٻو – حشمت – رُعب – درجو – زور – شان. جُرئت – همت – هِمَت – تڪڙائي – جلدائي – ڦڙتي – چالاڪي – چُستائي.

– **فَلڪَ ڏيکارڻُ:** همت ڏيکارڻ. جلدائي ڪرڻ.

– **فَلڪَ ڪرڻُ:** همت ڪرڻ. تيزي ڪرڻ.

– **فَلڪَ نہ آڻڻُ:** پرواهہ نہ ڪرڻ – خيال ۾ نہ آڻڻ. سنڀال نہ ڪرڻ. ويچارڻي نہ ڪرڻ.

– **فَلڪون هڻڻُ:** همت ٻڌڻ – مڙسي ڪرڻ.

– **فَلڪئي نہ ڀوڻُ:** ڪنهن جي ڪان نہ ڪڍڻ. مُڇ ئي نہ چنڊڻ. اک نہ ٻڌڻ – هيچ سمجهڻ.

– **فَلڪِي ج فَلڪيون:** ث. ترڙائي. چالاڪي – ڦڙتائي – هُشناڪي.

– **فَلڪِي ج فَلڪِي:** ذ.صفت. چالاڪ – چست – ڪڙو تڙو – ڇَل ڦٽاڪو. شاندار – ٻيڪيدار – عاليشان – رعبدار – باحشمت. اوچو. اتم.

• **فَلڪَ ج فَلڪَ:** ذ. (ع). آسمان – آڪاس – اڀ – چرخ – گگن – اَنبرُ – سما.

• **فِلڪُ ج فِلڪَ:** ذ. (ع). فرق – ويڇو – وٿي. جدائي. "سچو آهي وصال سپوئي، ڪاٿي فِلڪ فراق" (سچل).

• **فلمَ ج فِلمون:** ث. (انگ. film). فوٽو – عڪس. پڪچر – مورتن جو تماشو. سئنيما – ناٽڪ – کيل. (ڪنايتہ) مزاج – طبيعت – سُڀاءُ. خيال – ڌيان.

– **فِلمَ ڳچيءَ ڀوڻُ:** پرائي ڳالهہ پنهنجي ذمي اچڻ. ڪنهن مصيبت جو ڳچيءَ ۾ پوڻ.

– **فِلمي ج فِلمي:** ذ. صفت. فلم جو فلم وارو.

• **فِلنگ ج فِلنگ:** ذ. (ف. فرنگ) فرنگ. فرنگي. يورپ جو – انگلستان جو.

– **فِلنگي ج فِلنگي:** ذ. صفت. فرنگي. گورو – يورپي – انگريز.

• **فِلو ج فِلو:** ذ. (انگ. فلاور = گل). تاس جي پتن جي چئن رنگن مان هڪ رنگ – ڦلو – چڙيا.

• **فُلوسُ ج فُلوسَ:** ذ. (ع). ٽامي جو هڪ سڪو - پيسو - ڏوڪڙ - پئسو. ڌن - دؤلت.

• **فلاوَر:** ذ. (انگ. گل) ناس جو هڪ رنگ - چنبو.

• **فَمُ ج فَمَ:** ذ. (ع). وات - منهن - مک - ڏهن - دهن. فنا وجهي فم ۾. ڪارن ٿيءَ ڪب آسهي.

• **فَنُ ج فَنَ:** ذ. هنر - ڪاريگري - ڪاريگري - ڏان - سگهڙائي - ڪرتب. دستڪاري. ڪسب. پيشو - ڌنڌو. چالاڪي - هوشياري. گڻ - خاصيت - لائقي - لياقت. حال - وضع - طرح - انداز - ڍنگ. نوع - قسم.

– **فَنڪارُ ج فَنڪار:** ذ. صفت. هنر وارو - هنر جو ڄاڻو - هنرمند - ڪاريگر.

• **فَنَا:** صفت. (ع). نيست - نابود - ڇٽ - ختم - معدوم - منهدم - برباد - ناس - پاڙ پٽيل. مٽيل. تباهي - پائمالي.

– **فَنا ٿيڻُ:** برباد ٿيڻ - ناس ٿيڻ - اجڙ ٿيڻ - ڇٽ ٿيڻ - ڪٺ ٿيڻ - مرڻ.

– **فَنا فِي الله:** ذ. سلوڪ فقيريءَ جي هڪ منزل جو نالو - الله جي ڌيان ۾.

– **فَنا فِي الله ٿيڻُ:** خدا تعاليٰ کان سواءِ ٻيو سڀ وساري ڇڏڻ - رب تعاليٰ جي ذات ۾ محو ٿي وڃڻ - خدا تعاليٰ جي عشق، خوف ۽ ذڪر ۾ محو رهڻ.

– **فَنا فِي الرَّسُول:** ذ. سلوڪ واري روحاني منزل جو نالو (جنهن ۾ رسول الله صلي الله عليه و آله وسلم جي عشق ۾ غرق).

– **فَنافِي الشَّيخ:** ذ. صوفي طريقي موجب فنا جي ٻهرين منزل جو نالو (جنهن ۾ مريد مرشد سان محبت ۽ عقيدت ۾ غرق هجي.

– **فَنا ڪرڻ:** ڇٽ ڪرڻ - نابود ڪرڻ - ناس ڪرڻ - ختم ڪرڻ.

– **فَنا ڪائِڻُ:** فنا ٿيڻ. ڌپ ٿي سڏون مارڻ. محبوب ۾ محو ٿيڻ.

• **فِنجانُ ج فِنجانَ:** ذ. (ف). پيئڻ جو ننڍڙو گلاس - گلاسڙو.

• **فَنجواڻِي:** اسم خاص. جسڪاڻي قبيلي جو هڪ پاڙو.

• **فَنُدُ ج فَنُدَ:** ذ. (ع. فن). هنر - فن - ڪاريگري. اٽڪل - چالاڪي. طرز - ڍنگ. فند. مڪر - ٺڳي - دوهه - دولاب - دغا. ڦاهي - سرڪڻي - ڦاندو - ڦاسي - ڦڙڪو - ڦڙتي - ڇڙڪ - ڦندو - جار. فند وارو.

– **فَنديُ ج فَنديَ:** ذ. صفت. هنري. اٽڪلي - چالاڪ. ٺڳي ڪندڙ - مڪريلي - ٺڳ - ڦندي - چنداٽو - ڇلي.

• **فند:** ذ. (انگ. دام) چندو - ڦوڙي - موڙي.

• **فَندُق:** ث. ٻوٽيءَ جو هڪ قسم - پسرڪو هڪ قسم جو وڪر.

• **فَوائِد:** ذ. (ع. جمع فائدو) جي نفعو - فائدا.

• **فَوتُ ج فَوتَ:** ذ. صفت. (ع). مري ويل - وفات ڪيل - مئل - مئو. وفات - اجل.

– **فَوت ٿيڻُ:** مرڻ - مري وڃڻ - وفات ڪرڻ - انتقال ٿيڻ - رحلت ڪرڻ - گذاري وڃڻ.

– **فَوتِي ج فَوتِيَ:** ذ. صفت. فوت ٿيل (ماڻهو) - مري ويل - وفات ڪيل - لاڏاڻو ڪيل - رضا ڪيل - مرحوم - سرڳواسي.

• **فُوٽُ ج فُوٽَ:** ذ. (انگ. Foot) ماپ ڪرڻ جي هڪ ڪٿ - ٻارهن انچ.

• **فوٽ ڪٽ:** ث. فوٽ پٽي.

• **فوٽو ج فوٽو:** فوٽ: ذ. (انگ. Photo) عڪس. عڪسي تصوير - صورت.

• **فَوجَ ج فَوجُون:** ث. (ع). سپاهه - لشڪر - عسڪر - سينا - ڪٽڪ. گروهه - جٿو - ٽولي - انبوهه - هجوم - دل. جماعت.

• **فَوجدارُ ج فَوجدار:** ذ. صفت. فوجي عملدار - فوج جو اڳواڻ - سپهه سالار - شهر جي پوليس جو وڏو عملدار - شهر جي اندر ٻاهر جو انتظام رکندڙ پوليس آفيسر.

– **فَوجداريُ ج فَوجدارِيُون:** ث. فوجدار جو عهدو - سپهه سالاري. فوجدار جي آفيس. پوليس جي بدڻ جوڳي ڏوهه وارو ڪيس.

– **فَوجڪشِي ج فَوجڪشِيُون:** ث. لشڪر جي چڙهائي - حملو - يورش - ڪاهه.

– **فَوجِي ج فَوجِيَ:** ذ. صفت. فوج جو - فوج وارو - لشڪري - جنگي.

• **فَوجگاهُ:** اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **فَوجلاڻِي:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو (لاشاري بلوچن جو هڪ پاڙو).

• **فُودنو ج فُودنا:** ذ. (ف. پودينا) ڀاڄيءَ ۾ خوشبوءِ طور ڪم ايندڙ ٻوٽي جو هڪ قسم. ڪري ٿرجل جو هڪ ٻوٽو (ڪ).

• **فَوراً:** ظرف. (ع). ترت - جلدي - جهٽ پٽ - هڪدم - يڪدم - ان ويل - تهتا.

• **فَوطو ج فَوطا:** ذ. روڪڙ - پئسن جو ڪجهه انداز - ڪنهن خريديءَ لاءِ رکيل رقم جو انداز - موز - ٿٽ - موڙي.

• **فَوق:** ظرف. (ع). مٿي - مٿانهون - مٿيون.

• **فَوقِيّت:** ث. اچائي - اوچ - فوق. اچائي - وڏائي - عظمت. سبقت. فخر - بزرگي - شيخي. شان - شرف. بهتري - برتري - فضيلت.

• **فَولادُ ج فَولاد:** ذ. (ف). ڌاتوءَ جو هڪ قسم - رڳ طاقت ڏيندڙ دوا جو هڪ قسم - خون پيدا ڪندڙ دوا جو هڪ قسم - هڪ ڪشتو. (صفت). سخت - مضبوط - ڏاڍو.

– **فَولادِي ج فَولادِيَ:** ذ. صفت. فولاد جو - فولاد وارو - رڳ جو - رڳ ٺهون. تمام سخت - تمام تيز - جوهردار.

• **فَولس ڪيپ:** ذ. (انگ). بيٺو ولائتي اچو پنو (جو ساڄي تيرهن انچن کان ساڄي سورهن انچن تائين ٿيندو آهي).

• **فونو ج فونا:** ذ. (انگ). آواز جي مشين جنهن تي رڪارڊ وڄائڻ سان اصل آواز ٻڌڻ ۾ اچي.

• فُهارُ ج فُهارُونْ: ٿ. ڦُوهار -- ٻوند -- سنهي وسڪار -- ڇنڊڪار.

– فُهارُوْ ج فُهارا: ذ. ڇنڊڪار ڪندڙ اوزار. ڦُوهارُ -- ڦُوهارو.

• فِهْرِسْتَ ج فِهرِسْتُونْ: ٿ. (ف). شين جي تفصيل جو ڪاغذ -- تفصيل نامو -- تفصيل -- فرد -- يادداشت -- لسٽ -- تذڪرو -- پنوتري.

• فَهْمُ ج فَهْمَ: ذ. (ع) سمجهه -- عقل -- پروڙ -- خرد -- دماغ -- ٻرجهه -- وقوف -- ادراڪ -- گيان -- علم -- تميز -- شعورُ -- دانائي. هوش -- حوصلو.

– فَهْمِيْلوج فَهْمِيْلا: ذ. صفت. فهم وارو -- سمجهو -- سياڻو -- داناءُ -- هوشوند.

• فَهْمَائِشَ ج فَهْمَائِشُونْ: ٿ. هدايت -- نصيحت. سمجهاڻي -- تلقين. تنبيهه -- تاڪيد -- تاديب. ڏَس -- ڄاڻ -- اطلاع.

• فَهِيْمُ ج فَهِيْمَ: ذ. صفت. (ع. فَهَمَ = هن سمجهيو) وڏي فهم وارو. وڏو سمجهو -- سدائين سمجهدار. داناءُ -- سڄاڻ.

• فَهمِيُ ج فَهمِيُونْ (ٿ): ٿ. سرت -- سمجهه.

– فَهمِيُونْ مُنْجَهائِڻُ: حوصلا منجهائڻ -- فڪر ۾ وجهڻ. گمراه ڪرڻ -- سنئين رستي کان ڦيرائڻ.

• فِيْ: حرف جر (ع. فِيْ = ۾). هر هڪ تي -- هڪ هڪ لاءِ -- جيئن "في سيڪڙو في سال. في مڻ" (ظرف) اندر منجهه -- ۾.

– فِي اللهِ: ظرف. الله تعاليٰ سان -- الله جي محبت ۾.

– فِي الْبَدِيهِ: ظرف. هڪدم -- فوراً -- ترت. بنا ويچار.

– فِي الْجُمْلَه: ظرف. مطلب ڳالهه جو -- قصو ڪوتاه.

– فِي الْحَال: ظرف. بالفعل -- هينئر -- هن وقت -- هن گهڙي -- هن دم -- اجهو هينئر. جلدي -- تڪڙ ۾. بهرحال -- عارضي طور -- ٿوري وقت لاءِ.

– فِي الْحَقِيْقَت: ظرف. حقيقت ۾ -- درحقيقت -- دراصل -- واقعي -- حقيقتاً.

– فِي السَّقَرْ: ظرف. دوزخ ۾.

– فِيْ اَمَانِ اللهِ: ڪلمو. خدا جي حفاظت ۾ -- موڪلائڻ جي وقت (دعا جو ڪلمو).

– فِيْ سَبِيْلِ اللهِ: ڪلمو. الله جي واسطي -- خدا جي راهه ۾ -- خدا جي واٽ ۾ -- راهه موليٰ.

– فِيْ سيڪڙو ج فِيْ سيڪڙا: ذ. سَؤ تي -- سَؤ رپين پٺيان -- في صدي.

– فِيْ صَدِيْ: ظرف. سَؤ تي -- في سيڪڙو.

• فِي: اسم ٿ. (انگ. fee). اجورو -- عيوضو -- محنتاڻو. اجوري طور مقرر رقم.

• فَيّاضُ ج فَيّاضَ: ذ. صفت. فيض پهچائيندڙ. بخشش ڪندڙ. نهايت خير خيرات ڪندڙ -- وڏو سخي. فراخ دل -- ڪشادي دل وارو -- درياهه دل -- دل وارو -- دياوان.

– فَيّاضِيُ ج فَيّاضِيُونْ: ٿ. ڪشاده دلي -- سخاوت -- درياه دلي -- فراخ دلي.

• فِيْتَ ج فِيْتُونْ: ٿ. (انگ. footscale) سنهي پٽي -- ماپڻ لاءِ پٽي -- فوٽ پٽي -- سنئين ليڪ ڪڍڻ لاءِ ڪاٺ جي پٽي.

• فِيْروزو ج فِيْروزا: ذ. (ف. فيْروزَه). قيمتي پٿر جو هڪ قسم (نيرو رنگ. منڊين تي ٻڌو چاڙهڻ جو هڪ پٿر). پيروزو. منڊيءَ جي ٽڪ لاءِ هڪ ٻڌو يا نُنگ.

– فِيْروزِيْ: صفت. فيروزي جي رنگ جهڙو -- نيلگون -- نيلو -- نيرو -- آسماني.

• فِيْرَ ج فِيْرُونْ: ٿ. گهوڙي جي کرجي مٿان مُربي وارو حصو -- "ڦيرن جا وار".

• فَيْشَنُ ج فَيْشَنَ: ذ. (انگ). رسم -- رواج -- چلت -- اسلوب -- روش. ترڪيب -- ساخت -- بناوت. طور -- طريقو -- طرز -- ڍنگ -- ڍب -- سينگار. ٺٺ ٺور ٺاهه ٺوهه.

• فَيْصلوُ ج فَيصلا: ذ. (ع. فَيْصلَة > فَصَلَ: هن نبيريو). نياءُ -- نبيرو -- عدل -- انصاف -- صفائي -- اُڪلاءُ -- راڄ جي جڳ جو رايو -- ڪورٽ جي فتويٰ.

– فَيْصَلْنامو ج فَيْصلْناما: ذ. فيصلي جو لکيل ڪاغذ -- لکيل نبيرو -- تحريرنامه.

• فَيْضُ ج فَيْضَ: ذ. (ع. لغوي معنيٰ ۾ درياءَ جي ٻوڏ -- چاڙهه -- اُٿَل) نفعو -- فائدو -- فياضي -- نيڪي -- ڀلائي. خيرات -- بخشش. ڪرم -- ٻاجهه -- مهرباني. درياءَ دلي. روحاني پالوت. علم جي سخا.

– فَيْض بَخْشُ: ذ. فائدو ڏيندڙ -- مُفِيْدُ. مهرباني بخشيندڙ.

– فَيْضُ رَسَانُ: ذ. صفت. فائدو پهچائيندڙ.

– فَيْضَوارُوْ ج فَيْضَوارا: ذ. صفت. فائدي وارو -- مهرباني ڪندڙ.

• فَيْضِيْ: اسم خاص (ع). اڪبر بادشاهه جي هڪ درباري عالم جو نالو. (شيخ ابوالفيض فيضي شيخ مبارڪ جو پٽ ۽ ابوالفضل جو ڀاءُ. اصل وطن سيوهڻ سنڌ).

• فَيْضَانُ: اسم خاص. عورت جو نالو.

• فِيْنگهوريا (ٿ): ذ. سنهيون ڪاٺيون. ڦينجها -- ڦينگها.

• فِيْلُ ج فِيْلَ: ذ. (ف ع). هاٿي -- گَج -- پيل -- شطرنج راند جو هڪ مُهرو.

– فِيْلبانُ ج فِيْلبانَ: ذ. صفت. هاٿي هلائيندڙ -- هاٿي هڪليندڙ -- پِيْلبانُ. سگهو طاقت وارو مرد.

– فِيْلپا: ٿ. بيماريءَ جو هڪ قسم -- هاٿيءَ پڳ -- دَاءِ الفيلُ.

– فِيْلمُرْغُ ج فيلمُرْغَ: ذ. جانور جو هڪ قِسْم. (جنهن جو بدن پکيءَ جهڙو ۽ پير هاٿيءَ جهڙا ٿين).

– فِيْل مَسْتُ: ذ. صفت. چرئي هاٿي جهڙو. پهلوان -- جنگجو. مضبوط.

• فَيْلسُوْفُ ج فَيْلسُوْفَ: ذ. صفت. (يوناني. فيلو = مُحبّ + سوفا = حڪمت) علم دوست -- حڪمت دوست -- گياني -- داناءُ -- عاقل -- ڏاهو -- عقلمند. حڪيم -- ويَج -- طبيب.

– فَيْلسُوْفِيْ ج فَيْلسُوفِيُونْ: ٿ. حڪمت -- دانائي -- سياڻپ -- دانشمندي -- ڏاهپ.

• فيملِيُ ج فيملِيُونْ: ٿ. (انگ) ڪُٽنب -- قبيلو -- گهربار -- ٻار ٻچا -- آل عيالَ -- اهلِ عيال.

ڦ

- **ڦ**: ٿ. سنڌي الف - بي جو ۳۷ اکر سندس اچار "ڦي".
- **ڦاپ ج ڦاپون** (ل): ٿ. رنبي - رانبي. (ٿ).
- **ڦاپڙ** (ت): ڦاپٿو.
- **ڦاپڙو ج ڦاپڙا**: ذ. اسم خاص.درياءَ جي مڇي جو هڪ قسم - چرکي جهڙو (بنا چلر ۽ بنا ڪنڊي. ڊيگهه ۳ - ۴ انچ).

— **ڦاپڙي ج ڦاپڙيون**: مڇيءَ جو هڪ قسم
- **ڦاپوٽي ج ڦاپوٽي**: (ل): ٿ. ڪاٺ جي ڏاند پچي چير - ڪاٺ جي چيٽي - ڪاٺ جي ننڍي رنبي.
- **ڦاڪو ج ڦاڪا** (ت): ذ. چيٺو - گوبر.
- **ڦاٽ ج ڦاٽ**: ذ. (رت + ورهائڻ) حصو - پتي. درياهه مان ڦاٽي نڪتل گهارو - وڏو واهڙ.
- **ڦاٽڪ ج ڦاٽڪ**: ذ. ڦاٽ يا وٿيءَ وارا. وڏو دروازو. در - گهٽ - اوڪار - اوڪاس. (ل). لڪ - لانگهو - لنگهه - گهيڙ. ريلوي لائين کي اُڪرڻ لاءِ نهيل دروازو. رولو ڊورن کي بند ڪرڻ جي جاءِ. ڏڪ - ديوار - حاطو. واهه يا بند اُڪرڻ جي جاءِ ـ دمدمو (ت).

— **ڦاٽڪدار ج ڦاٽڪدار**: ذ. صفت. ڦاٽڪ جو سنڀاليندڙ. محافظ - راکو - چوڪيدار - رکپال.

— **ڦاٽڪ ڦاٽڻ**: (ت). وڏو سوراخ ٿيڻ. راز کلي پوڻ.

— **ڦاٽڪ وارو ج ڦاٽڪ وارا**: ذ. صفت. ڦاٽڪ کي سنڀاليندڙ دربان.
- **ڦاٽڻ**: مصدر. (سن. سُڦٽ = ڀالي. ڦُٽنم = ڦاٽڻ) ڦُٽڻ - ڏرڻ - چيرجڻ - ڦاڙجڻ - ڦاٽجڻ. چاڪ ٿيڻ - ڦاٽ ڪاٺڻ - شگاف ٿيڻ - ڦوڙ ٿيڻ - زور سان کلڻ - ٽٽڻ - ڇڄڻ - جُدا ٿيڻ - ڀاڱا ٿيڻ - انگهه اچڻ سبب ڦاٽي پوڻ (ڪپڙو وغيره). ظاهر ٿيڻ - نمودار ٿيڻ - ڏسڻ ۾ اچڻ. زور سان دانهون ڪرڻ - رڙڻ - ريهون ڪرڻ - ڪيڪاٽ ڪرڻ - ڪُوڪڻ - ڪُرڪارڻ - ٻڪارڻ - ٻرڻ - ٻڙڪڻ. ريهاڙ ڪرڻ - رڙيون ڪري روئڻ - سوڙ جون دانهون ڪرڻ (ت).

— **ڦاٽ ج ڦاٽ**: ذ. ڦاڙ - ڏار - چير - شگاف - چاڪ - انگهه - ڇهڪ - ڦوٽ - ڦوڙ - ڇهو. دانهن - ريهه - ڪيهه - راڙهه - ريهاڙ.

— **ڦاٽاڙو دهل**: ذ. سڀ ڪجهه ظاهر ڪندڙ - وات ڦاٽاڙو - بڪواتي - ٻڙٻڙيو - وتوتيو - رٻ - جهڪ - ٻڪٻڪيو.

— **ڦاٽ ڏيڻ**: (ت). ڳالهه ظاهر ڪرڻ - راز ظاهر ڪرڻ. ٻن جي وچ ۾ ڳالهائڻ.

— **ڦاٽ ڦاٽڻ**: ڳالهه پڌري ٿيڻ - راز ظاهر ٿيڻ - ڳجهه کلڻ - سازش ظاهر ٿيڻ - ڦڪڙ ڦاٽڻ.

— **ڦاٽ ڦاڙڻ**: ڳجهه ظاهر ڪرڻ - پول پڌرو ڪرڻ - راز کولڻ.

— **ڦاٽ ڪاڻڻ**: ڳالهه ظاهر ڪرڻ - خبر ڏيڻ - سُڌ ڏيڻ - ظاهر ٿيڻ - پڌرو ٿيڻ.

— **ڦاٽوڙو ج ڦاٽوڙا**: ذ. صفت. دل ۾ ڪابه ڳالهه رکي نه سگهندڙ - دل ۾ راز نه رکندڙ - (ت). ڦاٽل - چنل (ٿ).

— **ڦاٽوڙو دهل**: ذ. ڇم ڦاٽل دهل. (صفت). منهن تي چٽي ڏيندڙ - لِڪ نه ڪندڙ نه چوڻ جهڙيون ڳالهيون منهن مقابل ڦهڪائي ڏيندڙ - ٻين جا ڳجهه ظاهر ڪندڙ - دل جو هلڪو. راز نه لڪائيندڙ. ٻوڪاڙي (ٿ). ٻڪٻڪيو - چُغل خور (ت).

— **ڦاٽوڙو دهل هڻڻ**: ڳالهه دل ۾ نه ساندڻ - جيڪي اچي سو منهن تي چٽي ڏيڻ.

— **ڦاٽي ج ڦاٽيون**: ٿ. صفت. ڦاٽل (اُگهڙي) - چنل (ڪپڙو).

— **ڦاٽي پوڻ**: چيرجي پوڻ - شق ٿيڻ. سيرجڻ - ڏرڻ. ڪنهن ڳالهه جو گهڻائيءَ سان ٿيڻ - افراط سان ٿيڻ. گهڻائيءَ سان پيدا ٿيڻ. "فلاڻو ناڻي سان ڦاٽي پيو آهي".

— **ڦاٽيون سبڻ**: ڳنڍ ٽوپ ڪرڻ. مائٽي ڳنڍڻ - نه ڇنڻ.
- **ڦادڙ ج ڦادڙ** (ت): ذ. فراخ - ڦاٽ.
- **ڦادڪ ج ڦادڪ**: ذ. کيڻ جي هيٺين ڪڙن ۾ ٻڌڻ لاءِ رسيءَ جو ٽڪر. ڦادڪي (ٿ).

— **ڦادڪي ج ڦادڪيون** (ت): ٿ. ڦادڪ.
- **ڦاڏل ج ڦاڏل** (ٿ): ذ. صفت. نامرد - ٻي مڙسيو.
- **ڦاڏ ج ڦاڏون**: ٿ. مينهن جو هڪ قسم (جنهن جا سڱ پاسي تي) - ڦاڏي (سڱ موڪرا ۽ پاسي تي وريل) ڏبي (ل). ڏنگي ڪاني (ت). هرجو هڪ اوزار. ڏاند پچي ڪاني چير (ڪ). مُڏي ترار. "الهه بخش پانيو وڃان آڏائي. وڃان ميـر ڪان ڦاڏ پنهنجي وٺي". پڳ - پٽڪو. ڦتل گوهه يا ڪڏ.

— **ڦاڏي ج ڦاڏيون**: ٿ. مينهن جو هڪ قسم - ڦاڏ.

— **ڦاڏ هڻڻ**: (ڪ). ڪنهن شيءِ جي ڊري ٿيڻ ڪري سوراخ ۾ ٻي جهل وجهڻ - چير هڻڻ.
- **ڦاڙرو**: اسم خاص. تعلقي ميرپورساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڦاڙڙ ج ڦاڙڙ** (ت): ذ. صفت. تمام ويڪرو - وڏو.
- **ڦاڙو ج ڦاڙا**: صفت. ويڪرو. وريل.
- **ڦاڙي ج ڦاڙيون**: ٿ. هڪ سڱ هيٺ ۽ ٻيو مٿي واري مينهن يا ڳئون.

• **ڦاڄ ج ڦاڄ**: ذ. ڦڄ – ڦٽ – زخم.

• **ڦار ج ڦارون**: ث.(سن. ڦَلَ = چيرڻ > ڦالَ = ڦارَ). ڪنهن ميوي (گدري، چانهين وغيره جي) ڦاڪ – نارنگيءَ جي اندرئين ڳپ جو هڪ حصو. (ع. فال جو بگڙيل) فال – سڳڻ –سشوڻ – ٽوٽو.

• **ڦار ج ڦار**: ذ. (سن. ڦالم = ڦار > ڦَل = ٻاهر نڪرڻ – چيرڻ) هر جي گھوبي ۾ لوهي نوڪدار ٽڪر – چوني – گھوبو – ڇري يا ڪَپَ جو وڍيندڙ لوهي حصو – ڦَرُ.

• **ڦاراوڙ ج ڦاراوڙا (ت)**: ذ. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم.

• **ڦاراهوُ ج ڦاراها**: ذ. ڍانڊيءَ پکيءَ جو هڪ قسم. بدڪ جهڙو هڪ پکي. ڦاراٺو.

• **ڦاراٺو ج ڦاراٺا**: ذ. ڍانڊي پکيءَ جو هڪ قسم. وڏو ڦاراهو.

• **ڦارڪ ج ڦارڪ**: [ع. فارغ] ذ. صفت. نڪمو – ناڪام – ناڪارُ – اجايو – رائيگان – وتو – مفت – ناحق – خالي پيلي –بي فائدو. خلاص – ٺڪل – خالي – ڏيئي وٺي – رهيل – ڪيڻ پالهو – واندو – فارغ.

• **ڦارڪو ج ڦارڪا (ث)**: ذ. ڇيج ۾ آگوٺي جي مدد سان ويڙهيل سُٽ جو ڦوڙو.

• **ڦارو ج ڦارا**: ذ. سُٽ جي ڦورين جو بنڊل.

• **ڦاروڙ ج ڦاروا**: ذ. (ف. فالسه) ميوي جو هڪ قسم. ڦاروهو – ڀاروُوڙ – ڦاروئو – ڦاروُن – فالسه (انگ.(Black benny).

– **ڦاروڻ ج ڦاروان**: ذ. ڦاروڙ.

– **ڦاروڙ ج ڦاروا**: ذ. ڦاروڙ.

– **ڦارهو ج ڦارها**: ذ. ڦاروڙ.

• **ڦاروهو ج ڦاروها**: ذ. زناني سٿڻ جي ڪپڙي جو هڪ قسم. (پيٽو ڪارو ۽ ليڪا اڇي ۽ ڪاري رنگ جا).

• **ڦارعلي**: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦارهون ج ڦارهان**: ذ. ميوي جو هڪ قسم – ڦارو – ڦاروان.

• **ڦارهيو ج ڦارهيا (ل)**: ذ. پٽڪو – پڳ – ڦينٽو.

• **ڦاري ج ڦاريون (ل)**: ث. سُٽ جي ويڙهي – ڦوري.

• **ڦاريو ج ڦاريا (ڪ)**: ذ. مٿي تي وَرَ ڏيئي ٻڌڻ جو ڏگهو ڪپڙو – پٽڪو – پڳڙ – ڦارهيو – ڦينٽو (ل).

• **ڦاڙ ج ڦاڙون**: ث. ٻوٽي جو هڪ قسم (جنهن مان تڏا ۽ تؤنريون ٺهن) مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڦاڙهو ج ڦاڙها (ت)**: ذ. نار جو هڪ عضوو (لوٽين مان نڪرندڙ پاڻيءَ کي نيسر ۾ اماڻڻ لاءِ) پڙڇ – پاڙڇ.

• **ڦاڙڻ**: مصدر. (سن. ڦَل = چيرڻ. سن. پتتر. پرا. ڦليمَ = ڦاڙيو) چيرڻ – ڏارڻ – شَقَ ڪرڻ. ڇهڪ ڏيڻ (ڪپڙي کي) – ڦوڙڻ – اڌڙڻ – زور سان کولڻ. شڪار ٿيل جانور کي چيرڻ. ڪاٽڻ – ڪٽڻ. کولڻ – ويڪرو ڪرڻ – وڏو ڪرڻ. وات ڦاڙڻ وغيره. ڪنهن عرق يا کير کي پاڻيءَ کان جدا ڪرڻ. ورهاست ڪرڻ – چاند ڪرڻ – ڇاڻڻ – واڻڻ. (واسطو ٽوڙڻ – لاڳاپو بند ڪرڻ.

• **ڦاڙ**: ث. ڦاٽ – چير – ڏَر.

– **ڦاڙ ج ڦاڙ**: ذ. چير – سير – ڏار – ڦوڙ. ڇهڪ – وڍ – ڪاٽ – ڪٽ وٽي – خال – خلا. ڏک – ڦٽ – زخم – گهاءُ – چاڪ چيريل ڪاٽ جو ٽڪر.

– **ڦاڙائي ج ڦاڙائيون**: ث. ڦاڙڻ جو اجورو.

– **ڦاڙائڻ**: مصدر. ڦاڙڻ جو ڪم ڪرائڻ.

– **ڦاڙڦاڙان**: ظرف. چير چيران – وڍ وڍان. چير ڦاڙ – ڏار ڏور. (ڪاٺ جي).

– **ڦاڙ ڦاڙڻ**: چير ڪرڻ – وڍ وجهڻ. نقصان جهڙا ڪم ڪرڻ. عيب ظاهر ڪرڻ. لڪل ڳالهه ظاهر ڪرڻ.

• **ڦاڙهو ج ڦاڙها**: ذ. (ف. ڪوتاه پاچ). هرڻ جهڙو وڏن ۾ شاخدار سڱن واري جانور جو بيلي ۽ وٿراهه ۾ رهي.

– **ڦاڙها ماري**: ڏکيو ڪم ڪري ڏيکارڻ – همت ڏيکارڻ.

• **ڦاڙهيارو**: اسم خاص. تعلقي ناري (رياست خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦازا**: اَمرُ (بلوچڪي) اٿيو. "برو ڦازا بات جنهين جي ٿانگو روان شيشي" (رسالو).

– **ڦازا ڏير ڦڳهين ويا**: جملو. ڏير اٿي ويا – ڏير سوير هليا ويا.

• **ڦاسائڻ**: مصدر. (سن. پاشه = سرڪڻ ڦاسيُ + بنڌ = ڦاٿل). ڦندي ۾ ڦاسائڻ – جار ۾ ڦاسائڻ – قبضي ۾ آڻائڻ. پڪڙائڻ – جهلائڻ – گرفتار ڪرائڻ – ٻڌائڻ. قابو ۾ آڻڻ. اڙائڻ – اٽڪائڻ – الجهائڻ. منجهائڻ – مبتلا ڪرائڻ. گهائڻ (گاري ۾). بند ڪرائڻ (جيل ۾). ڏيڻ. بند ڪرڻ. گرفتار ڪرڻ – پڪڙڻ – جهلڻ. قبضي ۾ آڻڻ. روڪڻ. ٺڳيءَ ۾ قابو ڪرڻ.

– **ڦاسائي اَچڻ**: جار ۾ پڪڙي کڻي اَچڻ – گرفتار ڪرڻ. فريب ۾ آڻڻ. ٺڳي سان وٺي وڃڻ.

• **ڦاسڻ**: مصدر. اَڙڻ – اَلجهڻ – اڙجڻ – منجهڻ. روڪڻ. گرفتار ٿيڻ – پڪڙجڻ – ونجڻ – قابو ٿيڻ – قيد ٿيڻ. جهلجڻ. بن شين جي وچ ۾ اچي وڃڻ – دٻجڻ – چپجڻ. ٻئي جي قبضي ۾ اَچڻ. چنبڙڻ – لڳڻ. آزار ۾ پوڻ – مصيبت ۾ پوڻ. ڳپي پوڻ – ڦاسي پوڻ (ڳپ ۾).

– **ڦاسدارُ ج ڦاسدار**: ذ. بازن کي ڦاسائڻ وارا.

– **ڦاسڄڻ**: مصدر. روڪجڻ – اٽڪڻ – ڦاسڻ – اَڙڻ. جهلجڻ – قابو ٿيڻ. جهٽي پوڻ – لڳي پوڻ.

– **ڦاسجڻ**: مصدر. روڪجڻ – اٽڪڻ – ڦاسڻ – اَڙڻ. جهلجڻ – قابو ٿيڻ. جهٽي پوڻ – لڳي پوڻ.

– **ڦاسِرُ ج ڦاسِرَ:** ذ. صفت. ڦاسندڙ – ڦاڻو ٿيندڙ – مقبوض.

– **ڦاسِڻِي ج ڦاسِڻِيُون:** ث. ڦاسائڻ جي نوڙي. ڦاسڻ جي ڄار. سرڪڻي – ڦاهي – ڦندو – ڦاندو – ڦڙڪ – ڦڙتي – ڄڙڪ – دام – گِڙي. ڦاهي ڏيڻ وارو رسو.

• **ڦاسِي ج ڦاسِيُون:** ث. (سن. پاشڪ > پاش: پرا. ڦاسو). نوڙيءَ جو وڪڙ رسيءَ جو وڙ. ڦندو – ڦاهي – سرڪڻي – ڦاسي. ڦاندو – ڦڙڪ – ڦڙتي – ڄڙڪ – دام – گِڙي. رسي جي ڦاهي (جنهن سان ماڻهوءَ جي ڳچي گهٽي مارجي) – ڦاهي. خون جي عوض ملڻ جوڳي سزا – موت. موت جي سزا اچڻ – ڦاهي اچڻ – سزاءِ موت ملڻ.

– **ڦاسِي اڏڻ:** ذ. شڪار جو هڪ قسم.

– **ڦاسِي ڏيڻ:** رسو ڳچيءَ ۾ وجهي لٽڪائڻ – ٽنگڻ – لٽڪائڻ – لڙڪائڻ. ڦاهي ڏيڻ – ڦاهي چاڙهڻ – سوريءَ تي چاڙهڻ.

– **ڦاسِي کائڻ:** ڳچيءَ ۾ رسو وجهي پنهنجو پاڻ لٽڪائڻ. لٽڪڻ – ٽنگجڻ. ڦاهيءَ تي چڙهڻ.

– **ڦاسِي ملڻ:** ڦاهيءَ جي سزا ملڻ – موت جي سزا ملڻ.

• **ڦاڦا (ڪ):** ذ. ث. ان وٽندڙ شيءِ – مکروشيءِ. پوند. ٽورو – ڪرڦتي – گونهن.

• **ڦاڦُر ج ڦاڦُرُون (ث):** ث. وڏائي – ٽانءِ – تڪبر – هٺ – سيٺ. فخر – ڦوند. آڪڙ.

• **ڦاڪ ج ڦاڪُون:** ث. (سن. ڦلڪم = ڦار) ميوي وغيره جو ٽڪرو – ڦانڪ – ڦار – ڏرتيءَ جي گولي تي ڏيگهه ويڪر جون خيالي ليڪون (ڊگهائي ڦاڪ. ويڪرائي ڦاڪ). ڪاٺيءَ وغيره جو چيريل ٽڪرو – حصو – ڀاڱو.

• **ڦاڪائڻ:** مصدر. ڦهڪائڻ.

• **ڦاڳُ:** ذ. (سن. ڦالڳڻ = خوشي) سنبت سال جي ٻارهين مهيني جو نالو – ڦڳڻ. بهاري – خوشي. هولي.

– **ڦاڳڻِي ج ڦاڳڻِيُون:** ذ. صفت. ڦڳڻ مهيني جو – يا ڦڳڻ ۾ ٿيندڙ – ڦڳڻ وارو. هوليءَ جو – هوليءَ وارو.

• **ڦاڳيِو ج ڦاڳيا:** ڪانب ڪڍي ويهندڙ – بيڪار – نوٽي.

• **ڦاڳُڙ ج ڦاڳُڙ (ث):** ذ. تمام وڏو پڪو – بي ڍڙلو پڪو – ڦڳڙ – ٻڳڙ.

• **ڦالِڪو ج ڦالِڪا:** ذ. درياهه جي ٻيڙيءَ جي ٿڙ وارو ڪاٺ جو تختو.

• **ڦالِهو ج ڦالِها (ث):** ذ. صفت. پالهو – سڪتو – خالي – بيڪار – بيڪارو. اجايو – اڪيلو – فالتو. نڪمو. وڌيڪ. ڪپڙن ميڙڻ جو ڦرهو. ڪوڏيءَ راند ۾ هڪ ٽوليءَ جي ٻي ٽوليءَ تي فتح.

• **ڦانُ:** صفت. ٿڪل – ماندو – هجيل – ڪهيل – ڳهيل – جهور – ورتل – ڪهيو. اٿو – عاجز. ظرف: يڪدم – اماڻڪ – ڌو – سڌو – بنا دير – ٺهه پهه – ٺهه ٺهه – تتڪال.

– **ڦانُ ٿي ڪِرڻ يا پوڻ:** ڏاڍي ٿڪ جي ڪري بستري تي پوڻ – ماندو ٿي ڪرڻ – ٿڪ سبب اماڻڪ مٿان ٿي ڪري پوڻ. ٺا اچي هيٺ ڪرڻ.

– **ڦانُ ڦانُ ڪرڻ:** اجائي ڳالهه ڪرڻ. بحي هڻڻ.

– **ڦانُ ڪري ڪري پوڻ:** ماندو ٿي ڪري پوڻ. ٿڪجي ڪري ڪري پوڻ.

• **ڦانٽ:** اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦانٽڻ:** مصدر. (سن. پر = جوڏاري + چو = سوراخ ڪرڻ > ورهائڻ) حصا ڪرڻ – ڀاڱا ڪرڻ – پتيون ڪرڻ. ڦاندڻ – ونڊڻ – ورهائڻ – واٽڻ – ورچڻ – ورچي ڏيڻ – ڦانجڻ – ڦانچڻ.

– **ڦانٽ ج ڦانٽُون:** ث. ڦانڊ – ورهاڱو – ڦانڊٽي – ورچ – ونڊ – حصو – پتي – ڀاڱو – واٽو – ٻخرو.

• **ڦانٽو ج ڦانٽا (ث):** ذ. ٻنيءَ ۾ هر ڏيڻ مهل اتفاق سان رهجي ويل زمين.

– **ڦانٽا پوڻ:** ٻني پوکڻ وقت هر سان ٻجي پيل ٺڪرن جو پورائو ڪرڻ – بچيل جاءِ پرڻ.

• **ڦانجهرِوٽو ج ڦانجهرِوٽا (ل):** ذ. وڻ جو سنهو سڪل ٽارو – ڦينجهو – ڇينيو.

– **ڦانجهو ج ڦانجها:** ذ. وڻ جو سنهو سڪل ٽارو – ڦانجهروٽو.

• **ڦانڊڻ:** مصدر. ڦندي ۾ اٽڻ – ڦاسائڻ – اٽڪائڻ – جهلڻ – ڦابو ڪرڻ. وس ۾ آڻڻ – هٿ ڪرڻ – قبضو ڪرڻ.

• **ڦانڊو ج ڦانڊا:** ذ. ٻڌڻ ڦاسائڻ لاءِ گهوڙي جي پيچ وغيره جي وارن مان ٺهيل ڦاهيءَ يا ڦندي يا ڄار جو هڪ قسم. ڦاهي – ڪوڙڪو – ڦند. فريب – ڌوڪو.

• **ڦانڊِي ج ڦانڊِيُون:** ث. ڪنهن به ڪپڙي ۾ ٻيڙي وجهڻ جو سوراخ – ڪاج – ڪاز – گِڙي.

• **ڦانڊو ج ڦانڊا:** ذ. ڄار – سرڪڻي – ڦاهي – ڦاندو – ڦاسڻي – ڦندو – ڦڙڪ – ڦڙتي – ڄڙڪ – دام – گِڙي – پيچ. (ث. ڦانڊي ج ڦانڊيون).

• **ڦانڊَ ج ڦانڊُون:** ث. ڪنهن شيءِ ونڻ لاءِ قميص جو اڳيون پاسو ڪنيل – جهول – جهولي – دامن – ڪپڙي جي چادر جو هڪ پاسو – پلو – پلاند. گود – هنج.

– **ڦانڊُون پوڻ:** جهوليون پوڻ – پاند پوڻ.

• **ڦانڊڻ:** مصدر. ورهائڻ – ورچڻ – ونڊڻ – تقسيم ڪرڻ. حصا ڪرڻ – پتيون ڪرڻ – ڀاڱ ڪرڻ. حد ڪرڻ – الڳ ڪرڻ – ڌار ڪرڻ.

– **ڦانڊَ ج ڦانڊُون:** ث. ورچ – ڦانڊٽي – وانٽ – چاندو – وراهڻ – ڦورڙ – ورهست – تقسيم. حصو – پتي – ڀاڱو – واٽو – ونڊي – ٻخرو. ڦوڙي – اوڳاڙ – اڳاڙ. چندو. چيرو. ڀاڱ – نصيب – بخت – قسمت – تقدير – لکيو.

— **ڦانڍِڻي ج ڦانڍِڻِيُونَ:** ث. ورچ — ورهاست — ونڊ — تقسيم — وانٽ — ڦانڊ. حصو — پتي. ڦوڙ — چندو — اڳاڙي. واپارين جي اصطلاح ۾ پونڊ ميل ڪرڻ بعد نفعي نقصان جي (سيٺ ۽ ڀائيوارن تي) ڪيل ورچ.

• **ڦانڦوُ ج ڦانڦا (ل):** ذ. تڪليف — اهنج — ايذاءُ — درد — ڏاڪڙو.

— **ڦانڦا ڪائِڻُ:** تڪليفون سهڻ — اهنج برداشت ڪرڻ. مصيبتون ڪاٽڻ.

• **ڦانڦلُ ج ڦانڦل (ڀيلا):** ذ. پن رل جو سنگ.

• **ڦانڦورَڻُ (ٿ):** مصدر. ڦٿڪائڻ — لڇائڻ. تڙپائڻ. تڙڦائڻ.

• **ڦانڪَ ج ڦانڪُون:** ث. (سن. ڦُلڪمَ = ڦان). ڦار — ڦاڪ.

• **ڦانڪَ ج ڦانڪَ (ڪ):** ذ. صفت. غريب — محتاج — مسڪين — سڄو — ڪنل — ڪنگال — مفلس — پينگيو.

• **ڦانڪُو ج ڦانڪا:** ذ. ٽوٽو — ڇيهو — هرج — نقصان (ٿ). (ڪ). تنگ — سوراخ.

— **ڦانڪو پوڻُ:** نقصان پوڻ.

• **ڦانگ ج ڦانگُون:** ث. (سن ڦنگ = نڪمي) وڻ جي سڪل ٽاري — ڦينجهون واري ٽاري — ڇينيو. وهڻ وقت ٽيڪ خاطر ڇيڙهه ۽ گوڏن وٽان ورائي ٻڌل ڪپڙو — ڪانب (ٿ). رسي جي پڇڙ ۾ ڏنل وڪڙ واري ڳنڍ (ٿ).

• **ڦانگوُ ج ڦانگا:** ذ. وڻ جي سڪل ٽاري — ڦانگهو — ڇينيو — ڦينجهو. (جمع ۾ ڦانگا) ڪک — ڪانا — ڦينجهه — ڪهجر.

• **ڦانگهوُ ج ڦانگها:** ذ. وڻ جي سڪل ٽاري — ڦانجهو — ڦانگو — ڦينجهو — ڇينيو. بانگهو.

• **ڦانهَنُ (ل):** ذ. صفت. ٽڪلُ — ڦانُ.

— **ڦانهَنُ ٿِي پوڻُ:** تمام ٿڪجي پوڻ — ماندو ٿي پوڻ. ٿڪي پوڻ — هڄي پوڻ.

• **ڦاٽِي ج ڦاٽِيُونَ:** ث. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (چلر سنها. پيٽ اڇو. پٺ ميرانجهڙي. ڊيگهه فوٽ ڪن. ڳپ ۾ ٽبي هڏي).

• **ڦاهوُ ج ڦاها:** ذ. (سن. پاشهَ = ڦاسي) ڳچيءَ ۾ رسو وجهي لڙڪائڻ واري حالت. ڦاسي — ڦاهي. گهُٽو — گهوگهو.

— **ڦاها ڦٽڪڻ (ٿ):** نقصان جهڙا ڪم ڪرڻ — ڇيهي جهڙا قدم کڻڻ.

— **ڦاهو ڏِيڻُ:** رسي ۾ لڙڪائڻ — لٽڪائڻ — ٽنگڻ. ڦاسي ڏيڻ — ڦاهي ڏيڻ — سوريءَ تي چاڙهڻ — سوليءَ تي چاڙهڻ. چنگ چاڙهڻ.

— **ڦاهو ڦٽڪڻُ:** ڳاٽي ڀڳو ڪم يا خرچ ڪرڻ — ڏاڍو ڏکيو ڪم هٿ ۾ کڻڻ — مرضي جي برخلاف خرچڻ.

— **ڦاهو کائِڻُ:** ڳچيءَ ۾ رسو وجهي لڙڪڻ — ازخود ڦاسيءَ تي چڙهڻ. مجبوريءَ سبب قرض کڻڻ يا خراب ڪم ڪرڻ.

— **ڦاهو ڳِچِيءَ ۾ وِجهَڻُ:** جنجل ڳچيءَ ۾ وجهڻ — پاڻ کي پاڻيهي آزار ۾ وجهڻ. ٻئي جي مصيبت پنهنجي سر ۾ وجهڻ — ٻئي جي آئيءَ ۾ اچڻ.

— **ڦاهِي ج ڦاهِيُونَ:** ث. (سن. پاش: پرا. ڦاهو). سرڪڻي — ڦاهي — ڦندو — ڦندو. سولي — سوري — ڦاسي. ڳاري — سرڪڻ ڦاهي. پکين ڦاسائڻ جو دام — ڪوڙڪو. پيڙي وجهڻ جو سوراخ — ڪاڄ.

— **ڦاهِي چڙهڻُ:** ڦاسي چڙهڻ — ناس ٿيڻ — تباهه ٿيڻ. پامال ٿيڻ — برباد ٿيڻ — نابود ٿيڻ — چٽ ٿيڻ.

• **ڦَبُ ج ڦَبُونَ:** ث. ڦبائڻ يا ڦٻڻ واري حالت. زوري ڪتيل مال — ڦبايل مال.

• **ڦَباٽِوُ ج ڦَباٽِيا:** ذ. صفت. بلاٽو — ٺيڪ — ڦابو — ٺهڪندڙ.

• **ڦَبائِڻُ:** مصدر. ڪنهن وٽان (پئسا وغيره) هڙپ ڪرڻ — خيانت ڪرڻ — بي ايماني ڪرڻ. پچائڻ — ڦابو ڪرڻ — لوڙ ڪرڻ — بلاٽو ڪرڻ — ٺيڪ ڪرڻ — ٺهڪائڻ.

• **ڦَبِجَڻُ:** مصدر. مطلب حاصل ٿيڻ — مراد پائڻ — خواهش پوري ٿيڻ — ڦٻڻ. حرفت سان ڪا ملڪيت هٿ ڪرڻ.

• **ڦَبِڪو ج ڦَبِڪا (ٿ):** ذ. ٽڪاءُ — ڦهڪو — ڊاءُ — ٽيڪو.

• **ڦَبَڻُ:** مصدر. ڦبي وڃڻ — ٺهڪي اچڻ — ٺهي اچڻ — ڦهڪي اچڻ — ملي اچڻ. زيب ڏيڻ. سهڻو لڳڻ. ڪنهن مال مان ڳچ حصو هٿ اچڻ — گهڻيئي ملي وڃڻ — چڱي حاصلات ٿيڻ. نفعو ٿيڻ. خواهش پوري ٿيڻ. فتح ٿيڻ. پچڻ — هضم ٿيڻ.

• **ڦَبِيلُ ج ڦَبِيلَ:** ذ. ڦبي ويل. ٺهڪي ويل. ٺهڪيل — پورو ٿي آيل — موزون — سهائيندو — ٺيڪ — برابر.

• **ڦَبوُ ج ڦَبا:** ذ. صفت. ڏندن ڀڳو — پپو — ڦڏو — پڏو.

• **ڦَٽ ج ڦَٽ:** ث. تڪڙي ڊوڙ ڊڪ — اجائي اچ وڃ — بي فائدي اُٿ ويهه — بيهودي هلچل — گهڻي هلچل.

— **ڦَٽ ڦَٽ ڪَرڻُ:** تڪڙو هلڻ. گهڻي ڊوڙڊڪ ڪرڻ.

• **ڦَٽ نڪِرڻُ (ڪ):** اجائي ڊوڙڊڪ ڪرڻ. هلاڪ ٿيڻ. نقصان پوڻ. سزا ملڻ.

• **ڦَتِرَڪَ ج ڦَتِرَڪُونَ (ٿ):** ث. ٻئي کي ڪيرائڻ لاءِ ٽنگ ۾ هنيل ڦڙتي. انگڙو — رنڊڪ — روڪ. شرارت.

— **ڦَتِرَڪَ هَڻَڻُ:** ڦڙتي هڻڻ — انگڙو هڻڻ — لت هڻڻ. رنڊڪ وجهڻ — ڪم ڊاهڻ — ڪم بگاڙڻ.

• **ڦَتڪارُ ج ڦَتڪار:** ذ. پکين جي ڦتڪڻ يا کنڀن هلائڻ جو آواز — ڦتڪو.

• **ڦَتِڪوُ ج ڦَتِڪا (ٿ):** ذ. لوچ پوچ — ڦَٽ ڦَٽ — ڦتڪو.

— **ڦَتِڪي ڏيڪارڻُ:** ڪاوڙ ڏيکارڻ.

• **ڦَتَنُ واهُ:** اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦَتَنُ:** اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦَتوهَلُ واهُ:** اسم خاص. تعلقي قمبر ۾ هڪ واهه جو نالو.

• **ڦَتو قمبراڻي:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦَتوڪُوُ ج ڦَتوڪُو:** ذ. گاهه جو هڪ قسم.

- **ڦُتوِنٽِي ج ڦُتوِنٽيُونْ:** ٺ. سنڌي واسڪوٽ جو هڪ قسم – صدري – ڦتهي – ڦتي.
- **ڦُتهِيْ ج ڦتهِيُونْ:** ٺ. صدري – ڦتوئي – ڦتي. ڦتِيْ ج ڦتيُونْ: ٺ. سنڌي چولي يا ڪڙتي جو هڪ قسم. صدري ڦتوئي – ڦتي – ڦتهي. ڪاٺ ۽ ڪاغذ جي پٽي. ڦتيل – ڦتيل. بيڙي جو هڪ حصو – ٻن منين تي رکيل تختو (جنهن تي بيهي ڳن موڙجي).
- **ڦُتِيْ بِلاوَلُ:** اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڦتيِلُ ج ڦُتيِلُونْ:** ٺ. ڪاغذ جي پٽي – فتيل – ڦتي. ڪپڙي جي چويت. ليڙ – ريڙ – اگڙي.
- **ڦُٽِ ڦُٽِ:** ٺ. ڪنين جي ڦڙڪڻ جو آواز – ڦٽڪڻي – ڦٽڪو. بي آرامي – بي قراري. چرپر – حرڪت.
- **ڦُٽِ ڦُٽِ ڪرڻُ:** ڦٽڪڻ – لڇڻ – ڦٽڪو ڪرڻ – تڙپڻ. بي قرار ٿيڻ.
- **ڦُٽِڦيُو ج ڦُٽِڦِيا:** ذ. صفت. بي آرام – بي قرار – ڦٽڪڻو – سڪ ڦٽو.
- **ڦُٽڪڻُ:** مصدر. (سن. پَتَلهه = چرڻ پرڻ. چرڻ پرڻ – ڦٽ ڦٽ ڪرڻ – ڦٽڪو ڪرڻ. ڦرڪڻ (پکيءَ جو) ڦٿڪڻ – لڇڻ – تڙڦڻ – پيچ ڪائڻ. لوچ پوچ پئڻ. ٿڌلي ۾ پوڻ (مڇيءَ جو) گهبرائجڻ سبب آرام ٿيڻ – آندو ماندو ٿيڻ. مٺا مونا هڻڻ – وس هلائڻ – ٻانهون هڻڻ – ڪشمڪش لائڻ – مٺا ڪٽ ڪرڻ – حد درجي جي ڪوشش ڪرڻ.
- **ڦُٽڪائڻُ:** مصدر. تڙڦائڻ – لڇائڻ ڦٿڪائڻ – هيڏانهن هوڏانهن ڪرڻ – زور سان ڏوڏڻ – لرزائڻ – ڏونڌاڙڻ – هٿن ۾ لهڻ (آزمائڻ مهل). سخت امتحان وٺڻ.
- **ڦُٽِڪِڻو ج ڦُٽِڪِڻا:** ذ. صفت. بي آرام – سڪ ڦٽو. ڦٽڪندڙ. ڦٽڦيو. بي تاب – ترتريو – چلولو – چترو – ڪيچلو.
- **ڦُٽِڪِڻِي ج ڦُٽِڪِڻيُونْ:** ٺ. ڦٽڪڻ واري حالت – ڦٽ ڦٽ ڦٽڪو – ڦٽڪو.
- **ڦِٽِڪو ج ڦِٽِڪا:** ذ. ڦٽڪڻ واري حالت – لوچ پوچ – تڙف – لڇ – ڦٽ ڦٽ – ڦٽڪڻي. بي قراري – ترتر – آنڌ مانڌ – بيتابي – لوري – بي آرامي.
- **ڦَتَلُ ج ڦَتَلَ:** چيبل – چنيل – چيريل (ميوو).
- **ڦُٽُ:** ظرف. مور – پٽيءَ – نيٺ – اصل – بلڪل – تمام – سراسر – سچوئي. آخر ۾ – نيٺ – ننهه – پڇاڙي.
- **ڦَٽُ ج ڦَٽَ:** ذ. (سن. سُڦَٽ = زخم ڪرڻ). زخم – گهاءُ – چير – ونءُ. لپ – واڍوڙ – چڪ – ڦڄ. داغ – ساڙ وڌي ڦرڙي.
- **ڦَٽَ تي لُوڻُ ٻُرڪڻُ:** گذريل ڏک ياد ڏيارڻ – ڏک ۾ ڏک ڏيڻ. ڏک جو وڌائڻ. دشمن اڀارڻ – تڪليف پهچائڻ.
- **ڦَٽَ تي لُوڻُ وجهڻُ:** ڪنهن جي دل جو ڏک وڌائڻ.
- **ڦَٽُ پوڻُ:** ڏک ٿيڻ – رنج ٿيڻ – ڏک ٿيڻ – ارمان ٿيڻ. ساڙ ٿيڻ.
- **ڦَٽُ جاڳائِڻُ:** عشق جو اثر ٿيڻ – محبت پيدا ٿيڻ – ناسور ٿي پيهڻ.
- **ڦَٽُ ڦٽڻُ:** اجايا خرچ ڪرڻ – فضول خرچڻ.
- **ڦَٽُ نہ پوڻُ (ت):** رمان نہ ٿيڻ – ڏک نہ ٿيڻ.
- **ڦَٽُ وجهڻُ:** زخم وجهڻ – گهاءُ وجهڻ. طعنا هڻڻ – مهڻن سان گهائڻ – تنڪن سان چاڪ ڪرڻ – گارين سان ڏک رسائڻ. گاريون ڏيڻ – بدسخن ڳالهائڻ – بدشد بڪڻ.
- **ڦِٽِ:** ٺ. (سن. سُڦِٽ – ڌڪارڻ). نفرت ظاهر ڪندڙ لفظ. ڌڪار – ڦٽڪار. ملامت – جٺ ڦٽ.
- **ڦِٽِ بِجو:** ذ. جٺ ڦٽ – لعنت ملامت.
- **ڦِٽِ پِٽِ:** ٺ. ٺڪ – لعنت – ملامت – ڦٽ بجو.
- **ڦُٽُ ڦُٽُ:** ذ. (سن. سُڦُٽَڪم) ڏڏ يا ڏوٿري جو چڪو – ڏڳل – ڏغل – ڏڳ – ڏڳو. (ٺ. ڦٽِي ج ڦٽيون). (بلوچڪي). وار.
- **ڦُٽَ ڦُٽَ ٿِيڻُ:** ڪير جو ڦٽڻ ۽ ڏڳ ڏڳ ٿيڻ – ڪير ڪرڻ.
- **ڦَٽاڪَ ج ڦَٽاڪُونْ:** ٺ. (سن. پٽ = گهڻو ڳالهائڻ). پٽاڪ – لاف – ڏاڙ – لباڙ – بڪ – بڪواز – بڪواد – بڪواس.
- **ڦَٽاڪِيْ ج ڦَٽاڪِيْ:** ذ. صفت. ڦٽاڪ يا پٽاڪ – هڻندڙ – لباڙي – ڏاڙي – پٽاڪي – لاف زن – بڪوازي – بڪوادي.
- **ڦَٽاڪوُ (ت):** ذ. جوئر جو هڪ قسم. (منجهانئس ڦلا سٺا نهن).
- **ڦَٽاڪوُ ج ڦَٽاڪا:** ذ. (سن پٽ = زور سان ڪرڻ). آتشبازيءَ جو قسم. (دارونءَ سان ڀريل ننڍڙو ڪاغذ جو پوپو (جنهن کي باهه ڏجي تہ ٺڪاءُ نڪري).
- **ڦَٽاڪا چوڙڻُ:** ڦٽاڪ ٻارڻ ڦٽاڪا ساڙي ٺڪاءُ ڏيڻ. اجايون ڳالهيون ڪرڻ. افواهه هلائڻ – پٽاڪ – هڻڻ – دم هڻڻ. لاف هڻڻ – ڏاڙ هڻڻ – لباڙ هڻڻ.
- **ڦَٽاڪا ساڙڻُ:** ڦٽڪن وارا ٺڪاءُ ڏيڻ – ڦٽاڪا چوڙڻ. پٽاڪ هڻڻ – دم هڻڻ – لاف هڻڻ – ڏاڙ هڻڻ – لباڙ هڻڻ. اجائي ڳالهه ڪرڻ. مرڪڻ.
- **ڦَٽاڪا هارڻُ (ت):** پٽاڪ هڻڻ – لاف هڻڻ. بدسنگت ۾ ڦاسڻ – رلڻ واندو رهڻ.
- **ڦَٽاڪو چوڙڻُ:** افواهه اٿارڻ. ڪوڙ ڳالهائڻ. اجائي بڪواز ڪرڻ.
- **ڦِٽالو ج ڦِٽالَا:** ذ. صفت. (سن. سُڦَٽ = خراب ڪرڻ). ڦٽائيندڙ – خراب ڪندڙ – بگاڙيندڙ.
- **ڦِٽائِي ج ڦِٽائِيُونْ:** ٺ. ڦٽڻ جي حالت. ڦيٽاڙي پوڻ واري حالت. ڦٽوڙو – ڦيٽاڙو – ڦيٽهڙو – ڦيڏورو. ڦوٽ – ناسازي – نفاق – ونجوڳ – جدائي – اڻ بڻت – رڃوڙو.
- **ڦَٽائِڻُ:** مصدر. (سن. سُڦَٽ = زخم ڪرڻ) ڦٽ ڪرائڻ – زخم ڪرڻ – ڦٽ ڪرائڻ – زخمي ڪرائڻ – گهائڻ.
- **ڦِٽائِڻُ:** مصدر. خراب ڪرڻ – ڪارڻ – ڊاهڻ – (جاءِ وغيره) ڪيرائڻ – مسمار ڪرڻ. تباهه ڪرڻ – برباد ڪرڻ – جٽ ڪرڻ – ناس ڪرڻ.

(سلسلي ۾ رکيل شي) هيٺ مٿي ڪرڻ – بگاڙڻ – بگيڙڻ. ويران ڪرڻ – اُجاڙ ڪرڻ – اُجاڙڻ – تلف تاراج ڪرڻ. اجايو وڃائڻ – گنوائڻ – ضايع ڪرڻ – ڦوڪي ڇڏڻ (ملڪيت وغيره) (نالو) ٻوڙڻ. (ڪير) ڄمائڻ. ڦٽيارو وجهڻ – جهيڙو ڪرائڻ. نفاق وجهڻ – جدائي ڪرائڻ.

– **ڦِٽائُو ج ڦِٽائُو:** ذ. صفت. ڦيٽائو. ڦٽائيندڙ – ڇٽ ڪندڙ – ناس ڪندڙ – برباد ڪندڙ – تباهه ڪندڙ. زيانخور.

– **ڦِٽائي ج ڦِٽائِيُونْ:** ث. ڦيٽارو – وڇوڙو – جدائي – ڦِٽائي. نقصان پهچائڻ واري حالت.

• **ڦَٽائِڻُ:** مصدر. (سن. سُڦَٽ = ڦَٽَڻ) پڄائڻ. لڪائڻ – گم ڪرڻ. غائب ڪرڻ.

– **ڦَٽائي ڇَڏَڻُ:** پڄائي ڇڏڻ. لڪائي ڇڏڻ – گم ڪري ڇڏڻ – غائب ڪرڻ – الوپ ڪرڻ.

• **ڦَٽِجَڻُ:** مصدر. (سن. سُڦَٽَ = ڦَٽَڻُ) زخمجڻ – گهائجڻ – وادوڙجڻ – چاڪ ٿيڻ – زخمي ٿيڻ – گهايل ٿيڻ.

• **ڦِٽِجَڻُ:** مصدر. (سن. سُڦَٽَ = ڦَٽَڻُ) زخمجڻ – گهائجڻ – وادوڙجڻ – چاڪ ٿيڻ – زخمي ٿيڻ – گهايل ٿيڻ.

• **ڦِٽِجَڻُ:** مصدر. ڦِٽَڻُ – خراب ٿيڻ.

• **ڦَٽِرا (ڪ):** ذ. زناني دوا جو هڪ نالو – جهنگلي ٻوٽيءَ جو هڪ قسم.

• **ڦَٽِرو ج ڦَٽِرا:** ذ صفت. (سن. سُڦَٽ = ڪچهه) صاف – صفا. سٺو – اُجرو – اجو – اُڇتو – پاڪ – پوتر. خاصو – چوکو – ڀلو – چڱو – بهتر. عمدو – سهڻو – ناهوڪو – سندر – موچارو – ملوڪ – زيبائتو – لطيف. خوش – سرهو. تازو. تازو توانو – تندرست – چڱو ڀلو. طاقتور.

– **ڦَٽِرائِي ج ڦَٽِرائِيُونْ:** ث. سنائي – پاڪائي – چڱيلائي – تندرستي.

• **ڦَٽْ ڦَٽْ:** ث. (آوا). آواز – گوڙ – هل – شور – غوغا – غُلُ – ڪنهن مشين جو آواز – موٽر سائيڪل جو آواز.

– **ڦَٽْڦَٽْ ڪَرَڻُ:** آواز ڪَرَڻُ. فرفر ڪرڻ (موٽر سائيڪل وغيره جو) گوڙ ڪرڻ – شور ڪرڻ.

– **ڦَٽْڦَٽِيو ج ڦَٽْڦَٽِيا:** ذ. صفت. ڦَٽْ ڦَٽْ ڪندڙ. (ذ) مشين واري ٻه ڦيٿي موٽر. (ث. ڦَٽْڦَٽِي ج ڦَٽْڦَٽِيُونْ).

• **ڦِٽِڪَ ج ڦِٽِڪُونْ (ت):** ث. عادت – هير – چال – هلت چلت "هن جي ڦِٽِڪَ سُٺي نہ آهي" (جملو).

• **ڦِٽِڪارَڻُ:** مصدر. ڦِٽڪار ڪرڻ – ملامت ڪرڻ – ڌڪارڻ – نفرت ڪرڻ.

– **ڦِٽِڪارَ ج ڦِٽِڪارُونْ:** ث. گهٽ وڌ چوڻ جي حالت – ملامت – ڇِٺِ. ڦَٽ – تعدي. نفرت – ڌڪار. بد دعا – پِٽَ – سراپ.

– **ڦِٽْڪارَ وَسَڻُ:** لعنت وسڻ – ملامت ٿيڻ – رات ڏينهن ڇٺ ٿيڻ.

• **ڦَٽْڪائِڻُ:** مصدر. ڦٽو ڪرڻ – اُڇلائڻ – اُڇل ڏيڻ.

• **ڦَٽِڪِجَڻُ (ل):** مصدر. نا چڱو ٿيڻ. رستي کان ٻاهڙجڻ – رستي کان نوائي ٿيڻ – اَوَجهڙ وڃڻ.

• **ڦَٽِڪَڻُ:** مصدر. رڻڻ هارڪو ٿيڻ (ٻار جو) اندر ۾ رڻڻ – جهجڻ.

• **ڦَٽِڪو ج ڦَٽِڪا:** ذ. (سن. پٽڪهہ = پٽي) گن لڳل چم جو پٽو. ڏرو. ڏرو. سزا جو هڪ قسم.

– **ڦَٽِڪا هَڻَڻُ:** ڪنهن ڏوهاري کي ڪورٽ جي حڪم سان ڏرا هڻڻ. بيڙياتن جي اصطلاح ۾ اوپاري وهڪري تي واءَ جي سامهون ٻيڙيءَ کي هلائڻ.

• **ڦِٽِڪِي ج ڦِٽِڪِيُونْ:** ث. (سن. سُڦِٽِڪي > ف. زاڪ) معدنيات جو هڪ قسم. دوا طور ڪم ايندڙ پسارڪي وکر جو هڪ قسم – ڦٽڪڙي. قسم: اڇي. ڳاڙهي. ڦڪي. سائي. جوڌپوري ۽ ڪاري جا اُن لڀ آهي.

• **ڦِٽَلُ ج ڦِٽَلُ:** ذ. صفت. ڏِٺَلُ – ناس ٿيل – تباهه ٿيل – ڇٽ ٿيل – نابود ٿيل. خراب ٿيل – بگڙيل – ٿڙيل – ڪريل. غيرآباد – ويران – سڃو – اُڄڙ – اُجاڙ – اجڙ. ردي – خارج – نڪمو. عداوتي – دشمن – ضدي – خاري – نفاق پيل. ڄميل – ڏڳ ٿيل – ڏونرو ٿيل (کير).

• **ڦَٽَلُ ج ڦَٽَلُ:** ذ صفت. (سن. سُڦَٽ = چيرڻ) جدا يا ڌار ٿيل. سنڌو پيل – چيريل – سيريل. ڀڳل – ٽٽل – شڪسته – ٽڪر ٿيل. سامو ڪڍيل – اُپريل (ٻج جو) چيرجڻ – سيرجڻ – ششُ ٿيڻ – ٽڪر ٿيڻ ؞ ڪرڻ – زخمي ڪرڻ.

• **ڦَٽَڻُ:** مصدر. (سُڦَٽ = زخم ڪرڻ) زخمڻ – گهائڻ – وادوڙڻ – گهاءُ ڪرڻ – گهايل ڪرڻ.

– **ڦَٽِيَلُ ج ڦَٽِيَلُ:** ذ صفت. گهايل – زخميل – وادوڙيل ڪرنجاڻيل – ڌڪويل.

• **ڦِٽَڻُ:** مصدر. خراب ٿيڻ – بگڙڻ – ڪَرڻ – ڏِهَڻُ. ڇڙوڇڙ ٿيڻ – ڇڄڻ – ٽُٽَڻُ. ڌار ٿيڻ – علحده ٿيڻ. ڊهڻ (اڪ) – ميٽجڻ – ميسارجڻ – (ڪا عمارت) ڊهڻ – مسمار ٿيڻ – ڀڄڻ. برباد ٿيڻ – تباهه ٿيڻ – ابتر ٿيڻ. اُجاڙ ٿيڻ – ويران ٿيڻ. خراب ٿيڻ (کير وغيره) ڪنو ٿيڻ. (عادتون) بگڙڻ – ڪرڻ. بي اتفاقي ٿيڻ – وڙهڻ – نفاق پوڻ سبب ڌار ٿيڻ. عداوتي پوڻ – دشمني پوڻ. بدصحبت ۾ اچڻ (ڪنهن سان عشقيہ طور) لهي وڃڻ – لڳڻ. (کير جو) ڦٽي پوڻ. گهوڙي جو پنڌ ۾ ڪرڻ.

• **ڦَٽَڻُ:** مصدر. (سن. سُڦَٽَ > سُڦَٽَن = چيرجڻ) ڦٽي پوڻ – چيرجي پوڻ – ڏرڻ – ڏارجڻ – ڦوٽ پوڻ. ڀڄڻ. ڦٽي جدا ٿيڻ – ڌار ٿيڻ. حصا ٿيڻ – ڦارون ٿيڻ – ڦاڪون ٿيڻ. زور سان کلڻ – کلي پوڻ. ڦاٽڻ. ظاهر ٿيڻ – پيدا ٿيڻ – نڪرڻ – اُپرڻ – ڄمڻُ – اُسرڻ (ڪنهن پوک يا سنگ وغيره جو) ٽڙڻ – کلڻ (مکڙي يا گل وغيره). ڦونهڙو ڪائڻ – ٻور ڪرڻ – گونج ڪرڻ – ٻورجڻ (ڪنهن وڻ يا ٻوٽي جو). نمايان ٿيڻ – ظاهر ٿيڻ – نمودار ٿيڻ – پڌرو ٿيڻ. لڪي ڀڄڻ – ڀڄڻ – ڀڄي وڃڻ – وڃڻ – رَوانو ٿيڻ. نوٽيڻ راند ۾ ٻريي مان چالو هلڻ – ڦَٽ ڪرڻ.

– **ڦٽڻ ڦاٽڻ:** وڏڻ وڃامڻ – وڏڻ وڃهڻ – اولادي ٿيڻ.

– **ڦٽيءَ ڦاٽيءَ وڃڻ:** جدا جدا ٿي وڃڻ.

• **ڦٽوڙ ج ڦٽوڙَ:** ذ. ڦٽائي – ڦٽاڙو – ڦيٽهڙو.

• **ڦٽو ج ڦٽا:** فعل ڦٽڻ مصدر، ماضي. جدا ٿيو – الگ ٿيو. اڇليو. (ذ. صفت). ڏٺل – ڦٽل. نابود – ناس، ويران – سڃو – غيرآباد. (ذ). ڏٺل راهه – ڦٽل راهه – ويران دورو.

– **ڦٽو ڪرڻ:** ڇڏي ڏيڻ – اڇلي ڇڏڻ. پري ڪرڻ – دور ڪرڻ. ڇڏڻ – ڇڏي ڏيڻ – تياڳڻ – تجڻ – ترڪ ڪرڻ. اڇلڻ. ڪيرائڻ – ڊاهڻ. ويران ڪرڻ.

• **ڦٽون:** ذ. ڦٽل درياهه – ڦٽو (گولاڙچي لڳ سنڌ جي وڏي عالم ميان حامد الله جو مزار)

• **ڦٽهڙو ج ڦٽهڙا (ت):** ذ. صفت. مزو – خوشي. الفت – محبت – پريت – چاهه – پيار. ساڃاڪ.

• **ڦٽي ج ڦٽيون:** ث. (سن. شُتَّ > فـ غوره) ڪپهه واري ڦٽل گوگڙي مان نڪتل ڪپهه (ڪڪڙن سوڌي). مڪڻ جي توري ٿري. ڏونري جو ٽنيو دگل.

– **ڦٽيارو ج ڦٽيارا:** ذ. صفت. ڦٽين وارو – ڦٽين مان ڪڍيل.

– **ڦٽيئر ج ڦٽيئر:** ذ. صفت. ڦٽين جي پوک مان مزوريءَ تي ڦٽيون چونڊائيندڙ – چونڊيو ڪرائيندڙ.

• **ڦِٽ ج ڦِٽون:** ث. (سن. ڦٿُڪ + ڌڪارڻ) نفرت جو جملو. ڌڪار – ڦٽڪار – ملامت – ڄڻ – تعدي – تنبيهه. ڪراهت – حقارت – ڀچان ڦوڪار. (حرف ندا). تُف! لعنت! حيف!.

– **ڦِٽ بجو:** ذ. ٿُڪ لعنت – ڄڻ ڦٽ.

• **ڦِٽ ڦِٽ:** ث. گهڻي ٿُڪ لعنت – ملامت – ڄڻ ڦڪڙي – ٿوڙاڪ – ڄڻ ڄنير – هائڙهوڙ – هاها.

– **ڦِٽ ڦِٽ جو طوق:** لعنت ملامت سهندڙ ماڻهو. ڄڻ ڦٽ ڪرڻ – ڦٽڪارڻ.

– **ڦِٽ ڦِٽ ڪرڻ:** ڄڻ ڦٽ ڪرڻ. ڦٽڪارڻ. ڌڪارڻ – نفرت ڪرڻ.

• **ڦِٽڪارڻ:** مصدر. لعنت ملامت ڪرڻ – ڄڻ ڄنيڙ ڪرڻ. ڌڪارڻ – ڦٽڪارڻ – نفرت ڪرڻ – بدشد ڳالهائڻ – ڪچ ڳالهائڻ – گارگند ڪرڻ. سهما ڏيڻ – گلا ڪرڻ.

– **ڦِٽڪار ج ڦِٽڪارون:** ث. ڇينڀ – چڙب – ملامت. ڌڪار – ڦٽڪار – حقارت – ننڌا – نفرت – گلا – بدشد.

– **ڦِٽڪار ڪرڻ:** لعنت ملامت ڪرڻ – ڦٽ ڦٽ ڪرڻ.

• **ڦَڄُ ج ڦَڄَ:** ذ. (سن. ڇد = سوراخ ڪرڻ + ڀرا – چوڏاري). ڦٽ – گهاءُ – زخم – ڦٽ – وادوڙ – وَڍ – چير – جهڪ – چاڪ. ڏنڀ – داغ – تڪو. (گڏه وغيره). تي چٽو. نقصان. ضرر. رنج – درد – الم – وڇوڙو – جدائي.

– **ڦَڄ ڦُٽ:** ذ. وڍ – چير – زخم – گهاءُ – چهڪ.

– **ڦَڄ ڦَڄ ڪرڻ (ڪ):** لوڏي سان گهمڻ – ٽوٽ ڀائي ڏيکارڻ.

• **ڦَڄڻ (ڪ):** مصدر. ڦاسڻ – اٽڪڻ – اڙڻ – رنبجڻ. ڪٽڻ – وڍڻ – ڪٽڻ.

• **ڦَد (ت):** ث. ڪيڻ وارو پٿو.

• **ڦَدُو ج ڦَدَا:** ذ. صفت. ڏندن پڳل – بنا ڏندن جي – پوڙ – ڦبو – ڪندو. بيهردو – اڏنگو – واهيات (ذ). پاروچڪي چولي يا گهگهي جو اڳيون ڪيسو. پرت جو هڪ قسم (ت).

• **ڦِدُو ج ڦِدَا:** ذ. پکيءَ جو هڪ قسم – ڳاڙهيءَ ٻنيءَ واري ڦوسٽي – ڦوسي. (ث. ڦدي ج ڦديون). ننڍهاڙڙو پکي.

• **ڦَدُولِي ج ڦَدُولِيون (ت):** ث. (ع. فضولي جو بگڙيل). اجائي ڳالهه – بي سود ڳالهه – مذاق – چرچو – مسخري. اجايو ناز ڪندڙ – نخري باز عورت.

– **ڦَدُولِي ڇڏڻ:** بي سود ڳالهه بند ڪرڻ.

• **ڦَدُولِي ڪرڻ:** مذاق ڪرڻ – چرچو ڪرڻ – مسخري ڪرڻ – ٺڳي ڪرڻ – مڪر ڪرڻ – فريب ڪرڻ.

• **ڦَدي ڦَديون (ڪ ت):** ث. ننڍڙي چولي يا ڪڙتي جو قسم – صدري.

• **ڦِدي ج ڦِديون:** ث. پکيءَ جو هڪ قسم. (پچ ڪي هيٺ مٿي ڪندڙ مردار). ڦوسي – ڦوسٽي. (چوپٽي. وغيره راند جي). ساري – ڳوٽ.

• **ڦَديهَ ج ڦَديهون (ت):** ذ. (ع. فضيحت جو بگڙيل) اجايو ڳالهائڻ. ڊاڙ – لاف – بٽاڪ

– **ڦِيهون ڪرڻ:** ڊاڙون هڻڻ – بٽاڪون هڻڻ – لاف زني ڪرڻ. منٿون ڪرڻ – آزيون ڪرڻ – منٿن سان ڏيڻ.

• **ڦِڏَ:** ذ. هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ. ٻهارن ٺاهڻ واسطي پيش جا پاسن وارا ردي ٽاندورا.

• **ڦِڏُ ج ڦِڏَ:** ذ. ڏنگ – ور – زخم – پيچ. گهٻ – چگهه. احسان – پلاٽي – ٿورو – مهرباني – لائق (ت). ڏورايو – طعنو – مهڻو.

– **ڦِڏُ وجهڻ:** نهيل ڪم ڦٽائڻ. رنڊڪ وجهڻ – اٽڪاءُ وجهڻ – ڏُڪر وجهڻ.

• **ڦِڏِ:** اسم خاص. گاهه جو هڪ قسم. (ڦيش جون ٽندون).

• **ڦَڏَر ج ڦَڏَرون:** ث. اجائي آڪڙ – وڏائي – ڦوند – ٽيڙي. سيٺ.

– **ڦَڏَر هڏڻ:** سڪڻي آڪڙ ڪرڻ – اجائي سيٺ ڏيکارڻ – سيٺ ڪرڻ.

• **ڦِڏرو (ڪ):** ذ. وِيامل ٻڪري جو ٿڻي ڏينهن وارو ڪاڙهيل کير – ٻرهي.

• **ڦِڏڪ ج ڦِڏڪون:** ث. منڊائي – منڊڪ – منڊڪو.

– **ڦِڏڪ ڦِڏڪ ڪرڻ:** منڊائي هلڻ – منڊن وانگر هلڻ – منڊڪائي هلڻ. بي ڍنگو هلڻ.

– **ڦِڏڪو ج ڦِڏڪا:** ذ. ڦڏائڻ واري حالت – ڦڏائي – ڦٽڪ.

• **ڦڏو ج ڦڏا:** ذ. رنڊڪ – اٽڪ – اٽڪاءُ – هٽڪ – سنڪٽ – رنڊ. رولو – فساد – جهيڙو رگڙو – ٽنٽو – معاملو.

– **ڦڏائي ج ڦڏائي:** ذ. ڦڏو ڪندڙ – اٽڪون وجهندڙ – رنڊڪون وجهندڙ – رنڊيندڙ. فسادي – جهيڙالو – جهيڙو ڪندڙ.

– **ڦڏئي ج ڦڏئي:** ذ. ڦڏي باز. رنڊڪ وجهندڙ – اٽڪ وجهندڙ. ڦڏو ڪندڙ – فسادي – ڦڏائي.

– **ڦڏي بازُ ج ڦڏي بازَ:** ذ. فسادي – ڦڏائي – جهڳڙائي.

• **ڦڏو ج ڦڏا:** ذ. صفت. ڏنگو – آڏو – ترڇو – آڙو – ونگو – ڇبو – ٽيڙهو – پير کي (هلڻ ۾) پاسيرو رکندڙ – پيرن ڦريل – ٽنگ ونگو – بي ڊولو – ڪوجهو – بدشڪل – بدزيبو.

– **ڦڏائي ج ڦڏائيون:** ث. ڏنگائي – ٽيڙهائي – انگ ونگ – ڦٽڪو – ڇبائي – ٽيڏائي – لڱائي – پير. پير جي مُڏ کان منڊڪو – منڊاڪائي – بيڊولائي – ڪوجهائي – بدشڪلي – بي زيبائي.

– **ڦڏيءَ جو ڦوڙن ۾ گهمڻ(ت):** ڪم همت ماڻهوءَ جو ڏکئي ڪم ۾ هٿ وجهڻ. ناممڪن ڪم جي ڪوشش ڪرڻ – نااميدي جهڙي ڪم لاءِ اميد رکڻ.

– **ڦڏي ڪيڏڻ (ت):** چالاڪي ڪرڻ – حرفت هلائڻ.

• **ڦڏهوڙي ج ڦڏهوڙيون (ت):** ث. باراڻي راند جو هڪ قسم.

• **ڦرُ ج ڦـرَ:** ذ (سن ڦَلُ = ڇيرڻ). ڪپ ڪاتيءَ جو ڪپيندڙ حصو – ڌار. ڦار. نيزي يا تير جو ڇهنبدار پاڳو. گهوبو – ڇوني – ڦار. ميوو – ڦلُ – ثمر. چوپائي مال جو ڦر – ٻچو. ڏيهي حساب موجب وهيءَ جي سري تي لکيل رقم.

– **ڦرائتو ج ڦـرائتا:** ذ. صفت. ڦروارو – ڦل وارو – ميوي وارو – ميويدار (ت). ڦلائتو – سڦل – ڀلو.

– **ڦـرت (ت):** ث. صفت. ڦرواري – ويائيل (ڍڳي – مينهن وغيره).

– **ڦـرتڪـر:** ذ. چوپائي مال جا ننڍا ڦر. ڇوڪر ٻاڪر – ڇوراڙ.

– **ڦـرتڪـر هئڻ:** ننڍا ٻار ٻچا هئڻ – اولادي هئڻ.

– **ڦرُ چاڙهڻ:** ڪنهن به رقم جو ملهه يا ڦرآن جي سري تي لکڻ.

– **ڦرُ چرهُو ج ڦـرُ چرها:** ذ. چرندڙ ڦرُ – ثمر. چوپائي مال جو ڦر – ٻچو. ڏيهي حساب موجب وهيءَ جي سري تي لکيل رقم.

– **ڦرُ چنڊڻ:** ٻار ڪيرائڻ – ڪچو پوڻ – ڪهائي ٿيڻ.

– **ڦـرُ سوئڻ:** چوپائي مال جو ويامڻ کان اڳ رت پٽ ڇڏڻ.

– **ڦـرڦند:** ذ. ٻار ٻچا – گهر ٻار – ڦرتڪر – ٽبڙ.

– **ڦـر ڪان اڳي ڄـر ڄلڻ:** آنن ڦوڙڻ کان اڳ ٻچا ڄڻڻ – آري تي وهڻ کان اڳ ٻچا ڄڻڻ. غلط طريقو اختيار ڪرڻ.

– **ڦـرن اڳيان ٿاري هئڻ:** گهڻن اڳيان ٿورو قوت هئڻ. جلد ختم ٿي وڃڻ – ڪجهه به نه هئڻ – ڪابه اهميت نه رکڻ.

– **ڦرُ نه ڪڍڻ:** آرنه ڪرڻ – انڪل نه ڪرڻ.

• **ڦـر:** ظرف (سن سُڦَر = لڏڻ – پَتَر = وري) موٽي – وري – ٻيهر – ٻيهر – دوبارهِ.

– **ڦر ڦر:** ظرف وري وري – موٽي موٽي – گهڙيءَ گهڙيءَ – هر هر – پل پل ۾.

• **ڦـر:** ث (آواز). پکي وغيره جي اڏامڻ جو آواز – ڦٽڪي جو آواز – ڦرڪو.

• **ڦـر، ڦـر ج ڦريون، ڦرون:** ث. زبردستيءَ سان مال کسڻ واري حالت – ڪس – لٽ – مار.

– **ڦـر جو مالُ هئڻ:** ناجائز طريقي سان هٿ ڪيل مال هئڻ – لٽ جو مال هئڻ. ڦرمار جو مال هئڻ.

– **ڦر مار ج ڦرمارون:** ث. زبردستيءَ سان مال کسڻ واري حالت – ڦرلٽ. زوري ڦر – لٽ – ڌاڙو.

– **ڦـرمار ڪـرڻ:** ڦرلٽ ڪـرڻ – ڌاڙو هڻڻ.

• **ڦرا:** ڪاري جي مڇيءَ جو قسم (چلرن سان رنگ اڇو ڊيگهه ١ – ٣ انچ، ٻه قسم، هڪڙا ٽيٽ ڦرا. اک وڏي ۽ پٺ ميرانجهڙي ۽ ٻيا سئل ڦرا اک ننڍي رنگ اڇو).

• **ڦراٽي ج ڦراٽيون:** ث پاڻي مٿي ڪڍڻ جي چرخي يا چڪرو – ڪپي – ڦرٽي.

• **ڦراهو:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڦرائڻ:** مصدر. (سن ڦَلُ = ڦرڻ) لڳ ڪرائڻ (مال کي) – ڊڪو ڪرائڻ – ميڙائڻ.

• **ڦرائڻ:** مصدر. ڦر جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ – ڦر ڪرائڻ – لٽائڻ. ڪسائڻ. ڌاڙو هڻائڻ.

• **ڦـرت ج ڦـرتون:** ث گهمري – گهمتاري – ڦيرو – چڪر – گردش. واپس اچڻ جي حالت – اٿل – موٽ. واپسي. ڦرڻ جي حالت – ڦرٽي – انڪار.

– **ڦرتاءُ(ت):** ث سودي ڪرڻ کان پوءِ ڦري وڃڻ بعد پريل ڇٽي – انڪاري ڏنڊ.

– **ڦـرت گهرت ج ڦرتون گهرتون:** ث. ڦرڻ گهرڻ جي حالت – اٿل پٿل – انڪار.

• **ڦرت ج ڦرتون (ت):** ث. ٻير سان ٻئي جي پيرن ۾ (هلڻ وقت) ڏنل اڏ – ڦڙتي – اڏڙي.

• **ڦـرتو ج ڦـرتا:** ذ. اڏاڻي جو هڪ اوزار. ڪپڙي ويڙهڻ جي ڪاٺي. ٿر.

• **ڦـرٽ:** ذ. تيلي ٻجن جون خالي ڦريون (چوپائي مال جي ڪاڌي لاءِ) – سرهه. جانبي وغيره جو ٻهه – ڦرٽي (ت). ننڍو ڦرُ – ڦرڙو.

• **ڦـرجڻ:** مصدر. (سن. ڦَله = ڦـرڻ) ڦرُ جهلڻ – ڦلجڻ. ميوو جهلڻ. ٻورڪجڻ – ٻورجڻ – نر جو مادي سان ميلاپ ٿيڻ. لڳڻ – لڳ ٿيڻ. ڍڪي ٿيڻ – ڍڪجڻ – پيٽ سان ٿيڻ – اميدواري ٿيڻ (عورت جو).

• **ڦرجڻ:** مصدر. ڦرجي وڃڻ – لٽجڻ – ڪسجڻ.

• **ڦـرڏو ج ڦـرڏا:** ذ لٽ – ڦـر – ڪس – مار. راهزني – ڌاڙو. ڦرمار – ڦري ماري.

– **ڦـردي جو مالُ:** ذ لٽ. ڦر يا ناجائز طريقي سان هٿ ڪيل مالُ – ڦري ماري يا ڌاڙي جو مال.

- **ڦِرديُونْ گـِرِ ديُونْ:** ٿ. ڦيريُونْ گهيريون – ڦِرتون گهرتون. اُٿلون پٿلون. بدليون سدليون.
- **ڦِرڙاٽُ ج ڦِرڙاٽَ:** ذ. ڦَـرڦَـرجو زور سان آواز – ڀرڙاٽُ – فرڙاٽ. گهوڙي وغيره جو تيز رفتار سبب سنڌس نڪ مان نڪتل آواز. زيل – ڦونگارو.
- **ڦـِرڙائڻُ:** مصدر (سن. ڀِـرم = ڦرڻ) ڦيرڻ – ڦيرائڻ – گهمائڻ (اڪيون). چڪري ڪارائڻ – گهمتاري ڪارائڻ – ولو ڏيارڻ – ڦيرو ڪارائڻ. ورائڻ (ڪن). هيڏانهن هوڏانهن ڪرڻ (اکيون يا ڪن).
- **ڦِرڙِي ج ڦِرڙيون:** ٿ. بدن تي ڦلي وغيره سبب ٿيل زخم – ننڍڙو ڦٽ – ڦروڙي – ڇهندو. دنـڙي.
- **ڦَـرِسُ ج ڦَـرِسَ:** ذ. ڪجيءَ جي وڻ جو ٻن – ڦرهو. وڻ جو هڪ قسم (ٿ).
- **ڦَـرِسا (ت):** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڦَـرِسُو ج ڦَـرِسا (ڪ ت):** ذ. ان ڳاهڻ وقت ڍڳن جي ٻويان ٻڌل ڏنگهر جو انّ سڌو ڪري. ڦرهو. ڳاهيل وَل جو ڍڳ – ڦيڙهو.
- **ڦرِسِي ج ڦرسيُون:** ٿ. ول جو هڪ قسم (جنهن جي ٻاڙ ۾ ڪونديرٿئي).
- **ڦَـرِڦَـرِ:** ٿ. (آواز). ڪنبڻ جو آواز – ڦٽڪڻ جو آواز – ڦر ڦر.
- — **ڦَـرِ ڦَـرِ ڪَـرڻُ:** فرفر ڪري اُڏامڻ. ٿڌ ۾ ڏڪڻ – ڪنبڻ.
- **ڦَـرِڪُ:** ٿ. [ع. فرق] ڦيرُ –بَدَلُ – تبديلي. فرق – تفاوت.
- — **ڦَرڪُ پوڻُ:** ٻي طرح ٿيڻ. ٻيو ٿيڻ. تبديل اچي وڃڻ – بدلجڻ.
- — **ڦَـرِڪُ ڦرڻُ:** ڦري وڃڻ – مٽجڻ – تبديل ٿيڻ – ڦيرو ڪائڻ – گهمري ڪائڻ.
- — **ڦَـرِڪُ ڦيرڻُ:** ٿاپا ڪائڻ. خطا ڪائڻ – گناهه ڪرڻ – پاپ ڪرڻ.
- — **ڦَـرِڪُ ڦيرو ٻڌڻُ:** هر هر اَچڻ – ذري ذري اچڻ – اير ڦير ڪرڻ.
- **ڦَـرِڪُ ج ڦرڪونْ (ل):** ٿ. هوا جو جهونڪو – جهونڪو – لهر.
- **ڦَرَڪُ ج ڦِرڪا:** ذ. نمونو – ڍول – هلت چلت.
- — **ڦَرڪُو ڦـرڻُ:** خيالن ۾ تبديلي ٿيڻ – نمونو بدلجڻ. عقل چڙي وڃڻ. ڪَم بگڙي وڃڻ.
- — **ڦَـرِڪُو ڦري وڃڻُ:** نمونو ٿي ٻيو ٿي وڃڻ.
- **ڦرِڪائڻُ:** مصدر. (سن. سُڦُـرَ = ڦرڪڻ ڪرڻ) ڦيرائڻ. ڏڪائڻ. ڪنبائڻ.
- **ڦِرڪڙوج ڦرڪڙا (ل):** ذ. واءُ. نمونو – ڍول – ريت – ڍنگ. ٿرڪو. "زماني جو ڦرڪڙو اهڙو ڦري ويو آهي جو الامان".
- **ڦَـرِڪڻُ:** مصدر. (سن. ڪُنْپَ = ڪنبڻ) ڪنبڻ – ڏڪڻ – لرزڻ. (اکين جا ڇنڀڻ) هيٺ مٿي ٿيڻ – ڦرڻ (اک جو). ڦرڪيو.
- — **ڦَـرِڪڻِي ج ڦَـرِڪڻيونْ:** ٿ. ڏڪڻي – ڪنبڻي – [illegible] سيءَ سبب ٿرڪـو [illegible] ڊپ [illegible]
- — **ڦَـرِڪڻِي پوڻُ:** ڊپ وچان ڏڪڻ – ڪنبڻي پوڻ – ٿرڪڻ. ڏاڍي سيءَ سبب ڏڪڻ.
- **ڦَـرِڪَڻُ:** مصدر. جنبش ۾ اچڻ – حرڪت ڪَـرڻ. هيٺ مٿي ٿيڻ – لڏڻ – چرڻ – ڏڏڻ – ٽپڻ. ڪنهن ننڍڙي پکيءَ جو ٽپ ڏيئي اُڏامڻ. ڪنهن جانور جو ڦونگارو هڻڻ – ڦونگارڻ (ت). گڏهه ۽ گهوڙي جو ڦڙ ڪري اوڳرائي ڏيڻ (ڪ).
- **ڦَـرِڪڻُو ج ڦَـرِڪڻا:** ذ. ڦوڦيندو – ڦلڦو – چلڪو – لڦ – ڦرڪڻو.
- **ڦَـرِڪڻِي ج ڦَـرِڪڻيونْ:** ٿ. ڏڪڻي – ٿڙڪڻي – ٿڙڪو. سخت ٿڌ – سخت سردي – ڏاڍو سيءُ.
- — **ڦَـرِڪڻِي پوڻُ:** ڏڪڻي ٿيڻ. تمام گهڻي ٿڌ پوڻ. ٿڌي هوا جو لڳڻ.
- **ڦِرِڪو ج ڦِرڪا:** ذ. ڪورين جي اصطلاح ۾ تاڃي کي خلاصي ٻيهارڻ لاءِ چيڙي تي ٻڌڻ جي حالت (ٿ). گهاگهري جو پلاند – دامن – پلؤ (ٿ). ماڻهو يا جانور جي تيڪ هڻڻ جو آواز – پرڙاٽ.
- **ڦَرِڪُو ج ڦَرِڪا:** ذ گڏهه يا گهوڙي جو نڪ مان زور سان ڪڍيل واءُ – ڦونگارو.
- **ڦِرِڪِي ج ڦِرِڪيُونْ:** ٿ. رانديڪي جو هڪ قسم.
- **ڦَـرِڪِي ج ڦَرِڪيُونْ (ل):** ٿ گهڻي سيءَ سبب ڏڪڻي – رڦڻي – هڙڪي.
- **ڦَرِ گَـنْ ج ڦَرگَـنْ (ل):** چاقو وغيره جو وڏڻ وارو حصو. ڌار – بچو – ڦَر.
- **ڦَرگَـنِي ج ڦَرِگَـنِيُونْ (ل):** ٿ. تيلي ٻج جي گاهه جي ڪتر (مال جي چاري لاءِ).
- **ڦَرِگَـلُ ج ڦَرِگَلُ (ت):** ذ. (ع. فرغل جو بگڙيل) پراڻو – ڪپڙو. (ٿ. ڦرگلي ج ڦَـرِگليُون).
- **ڦِرِمونِي ج ڦِرموَ نيُونْ:** ٿ. (سن. ڀِـرم = ڦـرڻ) رانديڪي جو هڪ قسم – ڦرٽي – ڀونري. ڀنيوري (ڪاٺ جي). جيت جو هڪ قسم.
- **ڦَـرِنو ج ڦَرِنا (ت):** ذ. صفت. خوش – تازو – توانو – نؤبنو. تندرست – صحت مند – صحت ياب – چڱو ڀلو.
- **ڦِرِنِي:** ٿ گمان – وسوسي – سنڪلپ – وڪلپ.
- **ڦَرِڻُ:** مصدر. (سن. ڦَل) ڦَرُ ڪڻ –ڦلڻ. ڪنهن اَن يا گل وغيره جو اُبرڻ – اوبڙ ٿيڻ. ڪنهن نر جانور جو ماديءَ سان لڳ ڪَرڻ. (سن. سُڦـرَٿم = ڦرڪڻ) اک جو ڦرڪڻ – اک جو هيٺ مٿي ٿيڻ.
- **ڦِرڻُ:** مصدر. (سن ڀِرمَ = ڦرڻ). ڦيرا ڪائڻ – چڪر ڪائڻ – گهمرا ڪائڻ – گردش ڪرڻ – گهمڻ. چوڌاري ڦرڻ. ڦيرو ڪائڻ – ڦيري پائڻ. واپس ٿيڻ – موٽڻ – پوئتي ورڻ – وري اچڻ. چڪر ڏيڻ. گشت ڪرڻ. جهل قدمي ڪرڻ – ٽهلڻ – گهمڻ. ڦيري ڪائڻ (انجام ڪان). ڦرڻ نه مُڪر ٿيڻ – نه مڃڻ. انڪار ڪرڻ – انحرافي ڪرڻ – سرڪشي ڪرڻ – بغاوت ڪرڻ. الٽو ٿيڻ – [illegible] ٿيڻ. بدلجڻ. ڏنگو ٿيڻ – ڦڏو ٿيڻ – ٽيڙو ٿيڻ. ورڻ – مڙڻ.
- — **ڦِرنْدو رَهَڻُ:** چڪر هڻندو رهڻ – گهمندو وتڻ – گشت ڪندو رهڻ – گهمرين ۾ هجڻ. رلندو رهڻ – آواره گرد رهڻ.

— **ڦرڻ گهرڻ**: مٽجڻ — بدلجڻ — تبديل ٿيڻ. هيڏانهن هوڏانهن اچڻ وڃڻ — ڦيريون پائڻ — گهمريون کائڻ — چڪر هڻڻ.

— **ڦرڻو ج ڦرڻا**: ذ. صفت. ڦرڻ وارو — ڦرڻ گهرڻ وارو — ڦرندڙ گهرندڙ. سرگردان. چرندڙ — ٿرندڙ. گهڻ وڌ ٿيندڙ. بيقرار. گهڻ متيو. (ڏ) لاٿون — ڦرموٽي. چرخو.

— **ڦرڻي ج ڦرڻيون**: ث. ڦرڻ واري حالت — گهمري کائڻ واري حالت. ڦيري ڦيراتي — ڦيرو. (ڪتڻ جي) ايٽ — ارٽ — چرخو. ڦرموٽي. لاٿون — لاٿون. چرخي. ڦيپي. ٽر.

— **ڦرڻي گهرڻي ج ڦرڻيون گهرڻيون**: ث. هڪ ڳالهه نہ هجڻ واري حالت — ڦيري — گهمتاري ڦرت گهرت. (ٿ. صفت) وعدي تان ڦري ويندڙ.

— **ڦري وڃڻ**: ڦيري ڪري وڃڻ — گهمرو ڪري وڃڻ. اٿلي وڃڻ — اٿل کائڻ موٽي وڃڻ — واپس وڃڻ. ڪنهن خريد ڪيل شيءِ کي وٺڻ کان انڪار ڪرڻ. بدلجي وڃڻ. گهمي وڃڻ. باغي ٿيڻ — منحرف ٿيڻ. ڦڏو ٿيڻ — ڏنگو ٿيڻ. ٽيڙو ٿيڻ.

• **ڦَرڻ**: مصدر. زبردستي سان مال کسڻ — ڦر ڪرڻ — لٽ ڪرڻ — لٽڻ. ڦرمار ڪرڻ — ڦري ماري ڪرڻ. پورو عيوضو نہ ڏيڻ. ڦرڪڻ. (اک جي) (ڪ). ڏڪڻ پڄڻ (ڪ).

• **ڦرڙو ج ڦرڙا**: پاڻيءَ جو پکي — هڪ قسم جي بدڪ.

• **ڦرڙي ج ڦرڙيون (ٿ)**: ث.نڪ جي چونٽي — ناڪوٽي — ناس.

• **ڦرو ج ڦرا (ڪ)**: ذ. رڃ جي اکين ناهڻ لاءِ سوئي جو هڪ قسم. ڪم ايندڙ سوئو.

• **ڦروٽ ج ڦروٽ(ل)**: ذ. ننڍي عمر جو چوپايو — (مينهن ڍڳي ٻڪري جو) ڦر.

• **ڦروڙي ج ڦروڙيون (ل)**: ث. ننڍو ڦٽ — ڦرڙي.

• **ڦروسي ج ڦروسيون**: ث. ٻلي — ڦوسڻي (ڪ).

• **ڦَرهَ ج ڦرهون**: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

• **ڦَرهَ ج ڦَرهَ**: ذ. (سن. ڦَل + چيرڻ > ڦَلهڪر = تختو). تختو — ڦرهو — پاٽيو — پٽي — تختي. ٻوٽي جو هڪ قسم (قد ۾ ۳ — ۴ فوٽ مٿان ننڍا سنگ ٿين ۽ سنهڙي داڻي جيڏوان). مرٽ پيس يا ڪڄيءَ جو ڦرهو.

— **ڦَرهَ لِڳي پوڻ**: ٿڪجي پوڻ — بيزار ٿي پوڻ — ورچي پوڻ — ڪهجڻ — ڪڙجي — چڪي پوڻ.

• **ڦرهار ج ڦرهار**: ذ. صفت. پانهيون وڪڻندڙ.

• **ڦَرهَر**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڦَرهَڙي ج ڦَرهَڙيون (ٿ)**: ث. کوهہ تي رکيل ڪاٺي (جنهن تي هڪ پير رکي اندران پاڻي ڪڍجي).

• **ڦرهو ج ڦَرها**: ذ. (سن ڦَلَ + چيرڻ > ڦَلَڪ = تختو). تختو — ڦرهہ — پاٽيو. پٽي — تختي. ڪپڙن لاءِ ڪاٺ جو تختو — ڌاپڙو. وهنجڻ جو تختو. ڪپهہ پچڻ جي اوزار جي پچاڙيءَ وارو اڌ گول تختو. ڪنڀارڪي ڪم جو هڪ اوزار — ٿانون ٺپڻ لاءِ ڪاٺ جي پٽي — ٿاپي. ٺپڻي. ڪڄيءَ جي وڻ جا پن. درياهي ٻيڙياتن جي اصطلاح ۾ ٻيڙيءَ هلائڻ لاءِ ڪاٺ جي پٽي — ونجهہ. مڇيءَ جو هڪ قسم. ڌوٻين جي اصطلاح ۾ ڪپڙن سٽڻ لاءِ پٿر جي وڏي چورس سر.

— **ڦرها چلڻ**: ڪڄيءَ جي ڄڙي يا ڏارتان پن صاف ڪرڻ. ڦرها روڙڻ.

— **ڦَرها روڙڻ**: ڦره چلڻ.

— **ڦَرهو ٿي پوڻ**: ٿڪجي پوڻ. ٿڪ سبب بي حال ٿيڻ. ڏڳهو ٿي سمهڻ.

— **ڦَرهو ڦاٽڻ**: ڏاڍو شاهوڪار ٿيڻ. دولتمند ٿيڻ.

— **ڦَرهي تي هڻڻ (ت)**: وڃائڻ — خراب ڪرڻ — ضايع ڪرڻ — زيان ڪرڻ.

• **ڦرهوڙي ج ڦرهوڙيون (ل)**: ث. ڦرڙي — ڦروڙي. ڦوڙي.

• **ڦَرهي ج ڦَرهيون**: ث. (سن ڦَلهہ کَهہ = تختي). ڪاٺ جي پٽي — تختي. (سڪول ۾) ٻارن جي لکڻ جي تختي — فرحي — پٽي. موچين وٽ چمڙي جو ٽڪرو رکي وڍڻ جي تختي. اَڏي. نار جو هڪ عضوو — اوپاري جي چوٽيءَ ۾ پيل ڪاٺي. ٻيڙيءَ ۾ ڪم ايندڙ تختو. ٿانون کي (ڪنڀارن وٽ) ٺپڻ جي ڪاٺي — ٺپڻي. ڏاٽي ڏندڻ يا چار وغيره اٿڻ لاءِ ڪاٺ جي هڪ تختي. ايٽ جو هڪ عضوو. گهاڻي جو هڪ عضوو — پيڙهي ۽ ٻيلهہ ۾ ٻڌل لٺ. مڱ — چڻن — مٽر وغيره جي ڦري — ڦلي.

• **ڦرهيڙي ج ڦرهيڙيون (ٿ)**: ث. چم وغيره ڪپڻ لاءِ ڪاٺ جي چورس تختي. ڦرهي.

• **ڦَرهيو ج ڦَرهيا (ت)**: ذ. ٻهارو — جهاڙو — ڦريو.

• **ڦَري ج ڦَريون**: ث. (سن. ڦَل = ميوو) سنهون ۽ ڊگهو ڦل (جنهن ۾ اندر داڻا ٻريل هجن "مٽر — مڱ — چڻا — چونٽرا — ٽر" وغيره) جي ڦلي ڪيوڙي جي ڦلي — (ڪنهن قبيلي جي) شاخ.

— **ڦَريانٺو ج ڦَريانوان**: ذ. صفت. ڦريءَ وارو — ڦريءَ مان نڪتل.

• **ڦَريو ج ڦَريا (ت — ل)**: ذ. ٻهارو.

— **ڦَريو لاهڻ (ت)**: واٽر ڪان پوءِ اَن جي ڍڳ تان ٻهي صاف ڪرڻ.

• **ڦَڙ ج ڦڙن**: ث. (ف. پل). ڪنهن واهہ يا نهر مٿان لنگهڻ لاءِ ناهيل ڪچي پل.

• **ڦَڙائڻ (ت)**: مصدر. (سنگت) ڦٽائڻ — ڦيٽاڙو وجهڻ.

• **ڦَڙبات ج ڦَڙباتون**: ث. ٻٽاڪ — لاف — ڊاڙ — لباڙ.

— **ڦَڙباتون هڻڻ**: ڊاڙون هڻڻ — لافون هڻڻ — ٻٽاڪون هڻڻ. لباڙون هڻڻ.

— **ڦَڙباتي ج ڦَڙباتي (ت)**: ذ. ٻٽاڪ هڻندڙ — ٻٽاڪي — لاف هڻندڙ.

— **ڦَڙتڪ ج ڦَڙتڪون (ت)**: ث. ڦڙتي — ڦڙتڪ — ڦڙت — انگزو. شرارت — فساد.

– **ڦڙتڪ هڻڻ:** ڦڙت يا ڦڙتي هڻي ڪيرائڻ (ڪنهن کي)، روڪ وجهڻ – رنڊڻ – اَڙ وجهڻ.

• **ڦُڙت ج ڦُڙتَ:** ذ. صفت. (سن. سُڦُرتي = چالاڪي). چالاڪ – هوشيار – چست – جهانجرو. جلد – تکڙو – ٿوريرمو – تکو – تيز – چوهو – چڙڪ – ڪڙونڙو – جل ڦتاڪو – چپل – وانٺرو – چڙت حاضر جواب – ٽيگڙيل – ٺهڪيو – نينگين مردين – هشاڪي وارو – جوانمرد – فلڪي.

– **ڦڙتائي ج ڦڙتائيون:** ث. چالاڪي – تيزي – ڦڙتي – جلدائي – تکڙو – وٺ پکڙ. هوشيار – تيز فهمي.

– **ڦڙتي، ج ڦڙتيون:** ث. چستي – چالاڪي – ڦڙتائي. تيزي – جلدائي – جلدي – سگهه – چڙچوت – جهانجهرائي. اٽڪل بازي. حرفت.

– **ڦڙتيءَ سان:** ظرف. چستيءَ سان – جلدي – ترت – فوراً – يڪدم.

– **ڦڙتي ڪرڻ:** چستي ڪرڻ – جلدي ڪرڻ – تيزي ڪرڻ.

• **ڦڙتيلو ج ڦڙتيلا:** ذ. صفت. ڦڙتيءَ وارو – ڦڙت. چست – چالاڪ – هوشيار. ڏاهو – سيانو. جلدي ڪم ڪندڙ. هنريلو – هنرمند.

• **ڦڙتو ج ڦڙتا(ت):** ذ. ڪورين جي هڪ اوزار جو نالو. اڏائي تي چڙهيل تاڃيءَ کي چڪي جهلڻ لاءِ ڪاٺي (جنهن جي وچ ۾ رسو ٻڌي ورائي مٽيءَ ۾ چڪي ٻڌبو آهي).

• **ڦڙتي ج ڦڙتيون:** ث. (سن. پرم = ڦرڻ) ڦيري کائڻ جي حالت. ڦيرائي. گوهي. ڦيرو. رسي يا نوڙيءَ جو وڪڙ (جنهن سان ماڻهوءَ يا جانور کي پير ڦاسائي ڪيرائجي). پيرجي اَڙي. (ڪنهن کي ڪيرائڻ لاءِ) ڦڙت. ملهه جو هڪ داءُ. ٻئي جي ٽنگ ۾ ٽنگ سان وڪل وجهڻ – انگڙو – جانئو. اڙي. (پکين وغيره کي ڦاسائڻ لاءِ) نوڙيءَ جو وڪڙ ڏنل ڦندو – ڦاسڻي – ڳاري.

– **ڦڙتي کائڻ:** ڦيرو کائڻ. ڦرڻ. گوهي ڪرڻ. انجام کان ڦرڻ – وعدي خلافي – ڪيل زبان تان آلي وڃڻ. ڪنهن ڳالهه تان ڦيرو کائڻ.

• **ڦڙتيون گهرتيون (ت):** ث. وٽ سٽ – ڦند ڦير – وڪڙ سڪڙ – اٽڪل سٽڪل – ڦيري گهيري.

– **ڦڙتي هڻڻ:** ڦڙت هڻڻ – گوهي ڪرڻ. پيرجي اَڙي ڏيڻ – ٽڏو هڻڻ – ٿيڙڻ – ٿابڙائڻ. رنڊڪ وجهڻ – رنگ ۾ ڀنگ وجهڻ.

• **ڦڙتو ج ڦڙتا (ت):** ذ. ڪورين جو هڪ اوزار. تاڃيءَ کي حصن ۾ ورهائڻ لاءِ ڪم ايندڙ ڪاٺي.

– **ڦڙتو ڏيڻ:** تاڃيءَ جي ڌاڳن کي هڪ ڪاٺيءَ ۾ ٻڌڻ.

• **ڦڙج ج ڦڙج (ت):** ذ. ڦرهو – تختو.

– **ڦڙج ٿي پوڻ:** ڦرهو ٿيڻ. سنئون ڏگهو ٿي سمهي پوڻ. بيمار ٿيڻ – بيهوش ٿي پوڻ.

• **ڦڙَد ج ڦڙَد:** ذ. بهانو – عذر. راڳ.

– **ڦڙدوايو ج ڦڙدوايا (ل):** ذ. صفت. ڳالهه مخفي نه رکي سگهندڙ – وات ڦاٽوڙو. اَوايو (ل).

• **ڦڙُد ج ڦڙُد:** ذ. پلي جو هڪ قسم (جيڪو نه نر نه مادي) – کَسُ.

• **ڦُڙدو ڦُڙدا:** ذ. (ع. فرضه) نهر مٿان ٺهيل لنگهه – موري – پل.

• **ڦڙس ج ڦڙس (ڪ):** ذ. ڪجيءَ جو پن – ڦرهو.

• **ڦڙسي** ث. ڦِ. جو هڪ قسم (ون تي چڙهندڙ ول جنهن ۾ اُچا ڊگهه گل ٿين ۽ گل ڪنڙا ٿين جي ڏٺ طور ڪاٺجن ۽ ڙم پٽائي جهڙو ڳنبو يعني ڪوڏيُن ڪوڏيُر.

• **ڦڙڦڙ:** (سن. سُڦُر = ڦڙڦڙ ڪرڻ) پکيءَ جي کنڀن هڻڻ جو آواز – ڦٽ ڦٽ ڪپڙي يا جهنڊي جو هوا ۾ لڏڻ جو آواز – لڦ لڦ. ڪاغذ جي کڙ کڙ – کڙڪاٽ – سرڙاٽ. کڙڪو. لاف زني – ڏند ٽڙڪو – اجايو ڳالهيون – لڙلڙ – ٻڙبڙ. ٻٽاڪ – داڙ – لاف. گوڙ هل – گهمسان – لڙ. اجائي تکڙ ڦکڙ – وٺ پکڙ – لڙ ڦڙ.

– **ڦڙڦڙ ڪرڻ:** ٻٽاڪ هڻڻ – لاف هڻڻ – داڙ هڻڻ.

– **ڦڙ ڦڙيو ج ڦڙ ڦڙيا:** ذ. صفت. ڦڙڦڙ ڪندڙ – ڦٽ ڦٽ ڪندڙ – تکڙو – تيز ٻٽاڪي – ٻڪٻڪيو – داڙي – لاف زن.

• **ڦڙڦڙ:** ث. (سن. پرشٽ = ڦڙو) ڦڙو ڦڙو – قطرو قطرو. ڦڙو ڦڙو ٿي مينهن وسڻ جي حالت – سنهون مينهن – بوند باند – ڪٺيون.

– **ڦڙڦڙلائڻ:** ڦڙ ڦڙ ڪري سنهون مينهن وسڻ – بوند بوند وسڻ.

• **ڦڙڦوٽ ج ڦڙڦوٽون:** ث. (سن. سُڦُٽ = هڻڻ) مانڊاڻ – ٽرٽلو – ڀاڄ – ڊيهوڙو – ڌاڪوڙو – ڌاهه – ڊوڙ ڊڪ – ڀڄ ڊوڙ. هراس – اڌائي – ڌهڪاءُ. ڊپ – ڊاءُ – خوف.

– **ڦڙڦوٽ پوڻ:** مانڊاڻ مچڻ – ڌاڪوڙو پوڻ. چڙوچڙ ٿيڻ.

• **ڦڙڦوٽ وجهڻ:** مانڊاڻ وجهڻ – ڌاڪوڙو وجهڻ – جدائي وجهڻ.

• **ڦڙڪ ج ڦڙڪون:** ث. پکيءَ کي ڦاسائڻ لاءِ ڦاهي – ڦاسڻي – ڦندو – ڦڙتي – چڙڪ – جار. ڪوڙڪي. چوپائي کي جهلڻ – ڪيرائڻ يا ٻڌڻ لاءِ رسي جو ڦندو – سرڪڻ (ڪ). ڪيڏ – اٽڪل – تجويز.

– **ڦڙڪ منڊڻ:** جار پکيڙڻ. ڦندو پکيڙڻ.

• **ڦڙڪائڻ:** مصدر. ڦاسائڻ. ڪوڙڪي منڊڻ. ڦندو پکيڙڻ – جار وجهڻ.

• **ڦڙڪڻ:** مصدر. (سن. ڪمپ = ڪنبڻ) ڪنهن عضوي جو حرڪت ڪرڻ – چرڻ – ڦرڻ (اک جو) – ڏڏڻ – لُڏڻ – ڌنبڻ – ڏڙڪڻ – ڌهڪڻ – ڏؤن ڏؤن ڪرڻ. ڪپڙي جو هوا ۾ لٽڪڻ. ڦڙڦڙ ڪرڻ. (کنڀن جو) ڦڙڦڙ ڪرڻ – ڦڙڪو ڏيڻ. (ڪڪڙن جو پاڻ ۾) کنڀ ڦڙڪائي وڙهڻ.

– **ڦڙڪ ج ڦُڙڪون:** ث. اڏامڻ وقت کنڀن هڻڻ جي حالت – ڦڙڪو – ڦڦڪو – ڦڙڦڙ – ڦٽ ڦٽ – ڦڙڪاٽ.

– **ڦڙڪاٽ ج ڦڙڪاٽ** (ت): ذ. پکين جي کنڀن هلائڻ جو آواز -- ڦٽ ڦٽ. ڦٽڪو – ڦڙڪ.

– **ڦڙڪائي ج ڦڙڪائيون**: ٺ. ڦڙڪاهٽ -- ڦڙپ. ڦڙڪي – ڌڪڻي -- ڪنبڻي.

– **ڦڙڪائڻ**: مصدر. هوا ۾ (ڪپڙي يا کنڀن جو) آواز ڪرائڻ. پکين کي ٺاهڻ لاءِ اڏائڻ (جنهن ۾ پکي ڦڙڪو ڪري اڏامن. ڪي به پکي ڄاري ۾) ريڙهائڻ – ڦڙڪي ڏيارڻ. ڦرڙائڻ – ڦٽڪائڻ – لچائڻ.

– **ڦڙڪائي وجهڻ** (ت): ڦٽڪائي وجهڻ سخت ڌڪ هڻڻ.

– **ڦڙڪندي ڦاهي پوڻ**: (ت). اوچتو نقصان هيٺ اچڻ.

– **ڦڙڪڻي ج ڦڙڪڻيون**: ٺ. ڌڪڻي -- ڪنبڻي – لرزش -- رڦڻي – ٿڙڪڻي – ڦڙڪي ڦڙڪو. ڌوڏو – لوڏو -- ڪنُپ. ڌڙن ڌڙن -- ڌڪ ڌڪ – ڌهڪاءُ -- ڊپ -- خوف.

– **ڦڙڪو ج ڦڙڪا**: ذ. ڦڙڪڻي.

– **ڦڙڪو ڪرڻ**: (پکيءَ جو) اڏامڻ وقت ڦٽ ڦٽ ڪرڻ. آڪڙ ڪرڻ -- تيزي ڪرڻ.

– **ڦڙڪو لاهڻ** (ل): دڙڪو لاهڻ – ڊپ لاهڻ. ليڪو چوڪو چڪتو ڪرڻ.

– **ڦڙڪو هڻڻ** (ت): ڪڙڪو ڪرڻ. آڪڙ ڪرڻ. وڏائي ڪرڻ. لاف هڻڻ – لَباڙ هڻڻ – ٻاڙ هڻڻ.

– **ڦڙڪي ج ڦڙڪيون**: ٺ. هوا ۾ کنڀن جو ڪيل آواز – ڦٽڪو – ڦڙڦڙ. ٺپڪي -- اڏامڪ – اُڏڪ (پکيءَ جي) تيزي – تکڙ – تکائي – جلدائي. ننڍو پنڪو – خلاقت جو پنڪڙو.

– **ڦڙڪيون هڻڻ**: ٻناڪون هڻڻ – ڏاڙون هڻڻ – لاڦون هڻڻ. آڪڙ ڏيکارڻ. تيزي ڏيکارڻ (ڪم ۾) تکائي ڏيکارڻ تيزي ڏيکارڻ (ڪم ۾) تکائي ڏيکارڻ -- جلدائي ڏيکارڻ.

- **ڦڙڪڻ**: مصدر. ڪوڙڪي ۾ اچڻ - ڦاسڻ – جهلڻ – جهڪڻ - پڪڙڻ.
- **ڦڙڪيڻي ج ڦڙڪيڻيون** (ٿ): ٺ. ترڪي ڦيرائڻ لاءِ ڪاٺيءَ جو ٽڪر.
- **ڦڙڪو ج ڦڙڪا**: (ڪ). ذ. (سن. ڦلڪم = تختو) ڪتاب جو پوش. پنڪو – ڦينتو (ل). ننڍو پنڪو (ٿ). ڪپڙي جو يا پنڪي جو چيڙو – پلاند. طرو. لڏندڙ ڪپڙو -- جهالر (ڪ).
- **ڦڙڪا ٺاهڻ**: لَڪڻ تي چمڙو چاڙهي پچڙيءَ وٽ به پردا يا ڦڙڪا چڏائڻ.

– **ڦڙڪا پائڻ**: پوش پائڻ – پوشاڪون پائڻ – ويس وڳا پائڻ – ڊاٽ پاٽ ڪرڻ. "ماءُ جند ڪڍي، پٽ ڦڙڪا پائي".

- **ڦڙڪو ج ڦڙڪا** (ڪ): گهوڙي جي نڪ مان ڦُرڦُر جو ڪيل آواز – ڦونگارو.
- **ڦڙڪي ج ڦڙڪيون**: ٺ. اگڙين پيل ڪپڙو – چتين پيل ڪپڙو. ننڍڙو پنڪو. دعا جو پنڪو _ خلاقت جو پنڪو "فڪر ڪر ڦڙڪيين، ور ونگائي لاءِ" (شاه ڪريم).
- **ڦڙڪيل ج ڦڙڪيل ڦڙڪيلون**: ذ. ٺ. (سن. ڦلڪهَ = ڦَرُ) تلوار جو هڪ قسم -- دکڻي ڄهنب واري تلوار.
- **ڦڙو ج ڦڙا**: ذ. گاهه جو هڪ قسم. پيش جو ٻوٽو -- پيش. ٻوٽي يا گاهه جو هڪ قسم (ڪ). کتر يا ڪڻنجيءَ جو هڪ ڀاسو.
- **ڦڙو ج ڦڙا**: ذ. ڪنهن پاڻيٺ جو ٽيپو -- قطرو -- مينهن جي وڏي ٻوند.
- **ڦڙهه ج ڦڙهون** (ت): ٺ. ڀاسو -- ٻاڙ -- بنياد -- پيڙهه.
- **ڦڙهه ج ڦڙهه**: ذ. پيس جا ٻڙ -- ڦرهو – ڦڙهو.
- **ڦڙهه تي پوڻ**: ٿڪ سبب بي حال ٿي پوڻ. نستو ٿيڻ -- ٿڪجڻ. سنٿون ٿي سمهڻ.
- **ڦڙهه ج ڦڙهون** (ل): ٺ. ڌڪ – سٽ -- ضرب -- چوٽ.
- **ڦڙهڪو ج ڦڙهڪا** (ت): ذ. ڪورين جي اصطلاح ۾ تاڃي ٻڌڻ وقت منيءَ وٽ تاڃيءَ کي دڳهو ڪرڻ ۽ چڪي جهلڻ لاءِ سنهڙي ڪاٺيءَ جو ٽڪرو.
- **ڦڙهڻ** (ڪ): مصدر. ٽپ ڏيڻ – ٽپڻ – ڇلانگڻ.

– **ڦڙهي پوڻ**: ٽپي پوڻ.

- **ڦڙهو ج ڦڙها**: ذ. (سن. ڦلڪهه = تختو) ڏوبين جي ڪپڙن ڌوئڻ جو پٿر يا ڪاٺ جو ٽڪر – ڦٽو -- ڦڙهو -- داٻڙو. ڦرهو.
- **ڦڙي ج ڦڙيون**: ٺ. سنهو قطرو – ٻوند – ڪڻي. ڇنڊو. ڦهنگ. ڇڪو – لپ -- ڏڪ (کير وغيره جي).
- **ڦڙي ڦڙي تلاءُ ليڻ**: ٿورو ٿورو ٿي گهڻو ٿيڻ – آهستي آهستي گڏ ٿيڻ.

– **ڦڙي ولوڙڻ**: ڪر ولوڙڻ.

- **ڦڙيون**: ٺ. جمع ۾ ڪم ايندڙ ٻوندون (برسات جون) -- ڪڻيون.

– **ڦڙيون پوڻ**: مينهن جي سنهي ٻوند پوڻ -- ڪڻيون پوڻ. مينهن پوڻ. "سورنجون سانوڻ ڇٽي، اٿي ڦڙيون ڦير".

- **ڦڙيهه**: ٺ. گاهه جو هڪ قسم (جنهن جي ڏٿ يا اَن مان مارو ماڻهو ماني پچائي کائين).
- **ڦسُ ج ڦسَ**: ذ. صفت. ٿڪل – ماندو – هڄيل -- کهيل -- گهيل -- کهيو -- ڇور -- ڦان -- ساٿو. سُستو. بيزار -- ٻر -- دق -- ڪڪ – هلاڪ -- ورتل ورچيل. آتو -- وڪتو -- عاجز. ڇٽ – خلاص. ٺلهو (اَن جو سنگ).
- **ڦس**: ٺ. پيس جا ٻڙ -- ڦرهو -- ڦڙهو -- ڦڙهه.
- **ڦس**: ٺ. (آواز). هلڪو آواز -- سنهو آواز – جهيڻو يا ضعيف آواز. ڪن ۾ ڪيل ڳالهه -- ڦس ڦس ڪرڻ. سنهي آواز ۾ ڳالهائڻ – ڪنن ۾ ڳالهائڻ.
- **ڦس ڪڍڻ**: بدبوءِ واري هوا ڪڍڻ – ڦوس نڪرڻ.
- **ڦسَ** (ت): ٺ. وهٽ کي ٻچ جي ٻر ۾ ڌڪ هڻي ڪيل زخم. ڦسڻ جي حالت -- ڏٻ. ڦوس (ڪ).

– **ڦسَ ٺاهڻ**: ڳئيءَ جي ٻرسان زخم ٺاهڻ (جو سَڙهَ ڏاند کي ٽڪي هلڻ لاءِ ٺاهجي). ڄاءِ ٺاهڻ – ٽاڪ ڪرڻ – هنڌ ڪرڻ.

— **ڦَس پَٽڻُ**: ڳُنڍيءَ جي پرسان زخم پٽڻ.

— **ڦَس ڪَڍَڻُ (ڪ)**: ڦوس ڏيڻ.

• **ڦَسائڻُ**: مصدر (سن پِشْ = ڦاسڻ) ڦاسائڻ. اٽڪائڻ — اڙائڻ. جنبڙائڻ — پڪڙائڻ.

• **ڦَسْتو ج ڦَسْتا**: ذ. بيعقلي جي ڳالهه — بيعقلي. لپ لپ — بڪ بڪ — بڪواز — بڪواس. فساد — جهيڙو — ٽنٽو — رڳڙو — ڦڏو.

— **ڦَسْتو چُڪائڻُ**: ڦڏو. معاملو نبيرڻ. جند آزاد ڪرائڻ. ليکو صاف ڪرائڻ.

• **ڦَسرائِڻُ (ٿ)**: مصدر. ڏَٽارڻ — ريجهڻ — ڦسلائڻ.

• **ڦَسْڙو ج ڦَسْڙا (ڪ)**: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

• **ڦَسراٽُ ج ڦَسراٽَ (ت)**: ذ. سرير جو آواز — سريڙاٽ — سرير — سرير. جند آزاد ڪرائڻ لاءِ بهانه سازي — نٽاءُ. ناٽ نوٽ — نخرا. ڏنگائي — شرارت. چرچو.

— **ڦَسراٽ بازي**: ٿ. ناٽ نوٽ — نٽاءُ سٽاءُ. نخري بازي.

— **ڦَسراٽ ڪَرَڻُ**: ڦسڙائڻ — نٽائڻ — گسائڻ — ڳالهه ٽارڻ. لنوائڻ.

• **ڦَسڙائِڻُ**: مصدر. نٽائڻ — گسائڻ — ٽاڻاٽڻ — ٽارڻ. ٽسڙ م پير ڏيڻ — ڦسڙاٽ ڪرڻ. گوهي ڪرڻ. انڪار ڪرڻ. ناڪار ڪرڻ.

— **ڦِسْ ڦِسْ (ت)**: ٿ. ننڍي ٻار جي پيشاب ڪرڻ جو آواز — شرڪو.

— **ڦِسْ ڦِسْ ڪَرڻُ**: ٻارڙي کي هنگائڻ لاءِ ڦس ڦس وارو آواز ڪرڻ.

• **ڦُسْ ڦُسْ**: ٿ. (آواز). تمام جهيڻو ڳالهائڻ — آهستي آهستي ڳالهائڻ — سرير — سرير — ڦسڙاٽ — سس ڦس.

— **ڦُسْ ڦُسْ ڪَرَڻُ**: ڪن ۾ ڳالهائڻ — آهستي آهستي ڳالهائڻ — هوريان ڳالهائڻ. سُسْ پس ڪرڻ — سرپاٽ ڪرڻ.

• **ڦِسْڪَڻُ**: مصدر. هٿن مان نڪري وڃڻ. ترڪڻ — ڪسڪڻ — ڳُسڪڻ — سرڪڻ.

— **ڦِسڪَ**: ٿ. هٿ مان ڪسڪي وڃڻ واري حالت — ترڪ — ڪسڪ.

— **ڦِسڪَ ڦُنڊِڻي ج ڦِسڪَ ڦُنڊِڻيُونْ**: ٿ. ذ. صفت. ترڙو — سِفلو — هلڪو. بيهودو. سڪتو — خالي. اجايو.

— **ڦِسْڪ ڦُنڊِڻي هَئَڻُ**: مغرور يا ترڙو ماڻهو هجڻ.

— **ڦِسْڪ ڦُنڊِڻي هَئَڻُ**: مغرور يا ترڙو ماڻهو هجڻ.

— **ڦِسْڪِڻو ج ڦِسْڪِڻا**: ذ. ترڪي ويندڙ — ترڪڻو — رسڪڻو. سڏڙيو — سڪڻو.

— **ڦِسْڪِڻي ج ڦِسْڪِڻيُونْ**: ٿ. صفت. ترڪڻي — گسڪڻي — سرڪڻي. ڦلهڙي — ٻري. موڪري. ڪشادي — وڏي ويڪري. (ٿ). ملهه جو هڪ داءُ — جاڻلي جو هڪ نمونو.

— **ڦِسْڪِڻي طَبِيعَت**: هر ڪنهن ڳالهه تي ريجهي ويندڙ روح يا دل — سڪڻي طبيعت.

— **ڦِسْڪو ج ڦِسْڪا (ت)**: ذ. گهڪو — ترڪو — ڪسڪو. ڦيرو — ولو — گهمرو — چڪر.

— **ڦِسْڪو ڏِيڻُ (ت)**: جلد موٽي وڃڻ يا اچڻ يا هليو وڃڻ. گهمرو ڪري هليو وڃڻ.

• **ڦَسْڪَڻُ**: مصدر. هٿن ۾ سُسْ پُسْ ڪرڻ. جنگهون ڏگهيون ڪرڻ.

• **ڦُسلائِڻُ**: مصدر. ريجهائڻ (ٻارن کي) — ڏاڏرائڻ — ٽاٽرائڻ — پرچائڻ — سرچائڻ. راضي ڪرڻ — خوش ڪرائڻ. چِٽَ ٻڌڻ — ڏدر ڏيڻ — آٽارڻ. ٻنيلائڻ — گمراه ڪرڻ — منجهائڻ — ڏوکو ڏيڻ — ويساهڻ — دوهڻ — دغا ڪرڻ — ويسلائڻ.

• **ڦَسَڻُ**: مصدر (سن پِشْ = ڦاسڻ) ڦاسڻ — اٽڪڻ — ڇهٽي پوڻ.

• **ڦِسَڻُ**: مصدر (سن پِسْلِس). زور سبب چيچجڻ — ڦهجڻ — چٽجڻ — چيپاٽجڻ — ڦسي پوڻ. چچرجڻ. ڦاٽڻ — ڏرڻ — چيرجڻ. ذرا ذرا ٿيڻ — چٽيون ٿيڻ.

— **ڦِسي پَوَڻُ**: چيچجي پوڻ — ڦهجي پوڻ — چٽجي پوڻ. ڦاٽي پوڻ. ڏري پوڻ. ارمان ٿيڻ — ڏک رسڻ. ڪمزور ٿيڻ. ليڙو ٿيڻ.

• **ڦُسَڻُ**: مصدر. زبردستيءَ وجهڻ — اندر ڪرڻ — دٻڻ — گهوڙجڻ — گهڄڻ.

• **ڦَسو ج ڦَسا**: ذ. صفت. بي طاقت — ڪمزور — هيڻو. ٻل هيڻ — نستو — نربل — دربل. سست. ڍڄندڙ. چِٽو — بدافعال — بدچال.

• **ڦَسِيءَ (ڪ)**: اسم خاص. هڪ لڪ جو نالو.

• **ڦَسيٽَ ج ڦَسيٽُونْ (ت)**: ٿ. ڊاڙ — ٻٽاڪ — لاف — لباڙ — بڪ — بڪواز — بڪواس.

— **ڦَسيٽَ مارَڻُ**: ڊاڙ هڻڻ — ٻٽاڪ هڻڻ. نيڪمردي ظاهر ڪرڻ.

— **ڦَسيٽَ هَڻَڻُ**: ٻٽاڪ هڻڻ — لاف هڻڻ.

• **ڦَشُ ج ڦَشَ**: ذ. ٿورو پاڳو — زرو — ٽڪرو — ٽوٽو (ل). ڪچرو — ڪک (ڪ). جبل جي گاهه جو هڪ قسم.

• **ڦِشادي**: اسم خاص. حيدرآباد جي ويجهو هڪ واهه جو نالو.

• **ڦِشْرَجَڻُ**: مصدر. شور وجهڻ — ڪاوڙجڻ — ڏمرجڻ — غصي ٿيڻ.

• **ڦِشرو ج ڦِشْرا (ت)**: ذ. فساد — ٽنٽو — معاملو — جهيڙو — جهڳڙو — تڪرار.

• **ڦِشْڪار ج ڦِشْڪارُونْ (ڪ)**: ٿ. (آواز). ٻليءَ کي هڪلڻ جو آواز — هِش.

• **ڦُشلَ ج ڦُشِلَ (ڪ)**: ذ. ڪچرو — گند — ڪِن.

• **ڦَڦَ ج ڦَڦَ (ت)**: ذ. صفت. وڏي پيٽ وارو — پيٽيرو — پيٽوري.

• **ڦَڦاٽُ ج ڦَڦاٽَ**: ذ. ڦَڦيءَ جو پٽ — ڦڦاٽ. (ٿ. ڦڦاٽ ج ڦڦاٽونْ).

• **ڦَڦڙاءُ ج ڦَڦڙاءَ (ت)**: ذ. پراڻ (زخم وغيره جي) پرجڻ واري حالت.

• **ڦِڦِڙُ ج ڦِڦِڙَ**: ذ. (سن ڦڦس > ڦڦهه = ڦِڦِڙ) بدن جي هڪ عضوي جو نالو (ڇاتيءَ ۾ دل جي ويجهو جنهن ۾ ساهه ڪڻڻ ۾ هوا وڃڻ سان رت صاف ٿئي).

— **ڦِڦِڙَ ڏَڪائِڻُ**: گهڻو خوف ڏيارڻ — ڏيڄارڻ — ڊپ وجهڻ — ڏڪائڻ — ڏهڪائڻ.

— **ڦِڦِڙَ ڏَڪَڻُ**: تمام گهڻو ڊڄڻ — سخت ڊڄڻ — ڪنبڻ — ٿڙڪڻ.

— **ڦِڦِڙَن کي هَوا ڏِيڻُ (ت)**: آڪڙ ڏيکارڻ — تيزي ڏيکارڻ — سيٽ ڪرڻ. هوڏ ڪرڻ — ضد ڪرڻ.

— **ڦَڙَنِ ۾ ڦَٽي پوڻ:** خوف وچان ڏڪڻ. ساھ جو خوف ھئڻ.

• **ڦَڙِي ج ڦَڙِيُونِ:** ث. (سن. ڦَڦس = ڦَڦَڙ بيماريءَ جو ھڪ قسم -- ڦڦڙن جي سوڄ -- ذات الجنب -- سرسام. ٻڪرين کي ٿيندڙ ھڪ موتمار بيماري. چپن جي خشڪي -- سخت اُڃ. ڏڪڻي -- ڪنبڻي -- ٿرڪڻي -- ٿرڪڻي -- لرزش. ڊپ -- خوف ٻوءِ -- ھراس.

— **ڦَڙِي ٿيڻ:** (جانورن ۾) ڦڦڙن جي بيماري پيدا ٿيڻ.

— **ڦَڙِي لڳڻ:** سخت اُڃ لڳڻ. ڏڪڻي وٺڻ. سخت ڊپ ٿيڻ. بيقراري ٿيڻ. پريشاني ٿيڻ.

— **ڦَڙيو ج ڦَڙيا (ٿ):** ذ. ڦڦڙن جي بيماريءَ جو ھڪ قسم -- ڦَڙِي.

— **ڦَڙِي وَٺڻ:** سخت اُڃ لڳڻ -- اُڃ سبب تڪليف ٿيڻ. ڏڪڻي وٺڻ -- ٿرڪڻي وٺڻ -- ڪنبڻي وٺڻ. ڊپ ٿيڻ -- خوف ٿيڻ.

• **ڦَڙُو ج ڦَڙَا:** ذ. ڦَٽيءَ جو مڙس -- ٻَڦَڙ.

• **ڦَڙَڻ (ت):** مصدر. سڄڻ -- ڦوڪجڻ.

• **ڦَڦَس ج ڦَڦَس** ذ. صفت. نھرائيءَ کان سواءِ -- پورو -- ڦڦو -- ليلهڙ -- ڍلو -- ڦلهڙو -- ڦوسو -- لڙڪندڙ (ماس). ٿلھو -- سڄيل. بي زور -- ڪمزور. لغڙ جو ھڪ قسم.

• **ڦَڪ ڦَڪ:** ث. (سن. ڦَڦَر + ڪر). ٺھڪڻ مھل آواز ڪرڻ.

— **ڦَڪ ڪرڻ:** ٻڙڪڻ. اُڦڙڪڻ -- باھ تي چاڙھيل طعام جو جوش کائڻ ۽ ٻڙڪڻ. ڪاڙهجڻ -- ڏمرجڻ.

— **ڦَڦڪو ج ڦَڦڪا:** ذ. ٺھڪڻ مھل ڦَڪ ڦَڪ جو آواز. ٻڙڪو -- ٻڙڪو.

• **ڦَڦَل (ٿ):** اسم خاص. مينگھواڙن جي ھڪ ذات جو نالو.

• **ڦَڦَڻ:** مصدر. اُڀا ساھ کڻڻ -- سهڪڻ -- ھانپارڻ.

• **ڦَڦُو:** ذ. مڇيءَ جو ھڪ قسم (اڇو پيٽ، ويڪرو، ڏيڍو قد ڏيڍ فوٽ). ھٿ -- واٽڪي پٽيءَ جو ھڪ اکر.

• **ڦَڦُو ج ڦَڦَا:** ذ. ڦَٽيءَ جو مڙس -- ٻڦيءَ جو گھروارو -- ٻڦڙ.

• **ڦَڦِي ج ڦَڦِيُونِ:** ث. پيءَ جي ڀيڻ -- ٻڦي.

• **ڦَڪُ ج ڦَڪَ:** ذ. ڪنهن سفوف يا چوري جي لپ -- لپ ۾ ايندڙ ڪنهن شي جو انداز -- چرون -- ڪپ -- ھڪ ٺي واري سان وات ۾ پئجي سگھندڙ شيءَ جو مقدار. ذرو -- ٿورو -- حصو.

— **ڦَڪُ نہ رهڻ:** ڪجھ بہ نہ رهڻ -- ذرو بہ نہ رهڻ.

— **ڦَڪ ٿِي نہ لَهڻ (ت):** لڄي ٿيڻ. شرمندو ٿيڻ -- شرمسار ٿيڻ. ڪابہ عزت نہ رهڻ -- خوار خراب ٿيڻ -- دربدر ٿيڻ. نااميد ٿيڻ -- مايوس ٿيڻ.

• **ڦِڪَ ج ڦِڪُونِ:** ث. لڄ -- ڦِڪائي -- شرم -- شرمندگي. شرمساري.

• **ڦِڪا:** اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو. تعلقي دادو ۾ ھڪ ديھ ۽ شهر جو نالو.

• **ڦِڪَائِي ج ڦِڪَائِيُونِ:** ث. ڦِڪي رنگ جي ڦِڪاڻ -- ھيداڻ -- پيلاڻ. منهن جي بي رونق ٿيڻ جي حالت -- شڪل پيلي ٿيڻ جي حالت. شرمندگي -- لڄ -- مرم. انبِٽِت -- نفاق -- خرابي (ت) -- بي مروتي.

— **ڦِڪَائِي وندرائڻ:** شرمساريءَ لڪائڻ جي ڪوشش ڪرڻ.

— **ڦِڪَائِي وَنڊڻ (ت):** شرمندي ٿيڻ کان ٺٽائڻ -- شرم پرچائڻ. خرابي وٺڻ. فساد ڪرڻ -- جھيڙو جاڳائڻ.

— **ڦِڪٽ:** صنف. لٽ گھمائڻ جو ھوشيار -- لٽ بز (ٿ). لٽ بازي -- ڏنڊي بازي. جھيڙو -- ٽنٽو -- فساد -- (دوستي ۾) ڦيٽارو -- نفاق -- دشمني. چڪتاڻ. گهبي -- ڪٽ ڦٽ -- ڪرود. ڦِڪڙي -- مصيبت -- آزار.

— **ڦِڪٽ جي ڪِدِ پوڻ:** دوستي ڦٽائڻ جھڙا ڪم ڪرڻ. مروت نہ ڪرڻ -- سنگدل ٿيڻ.

— **ڦِڪٽ ڪرڻ:** دوستي ڦٽائڻ -- رولو وجھڻ. (سنگت) ۾). جھيڙو ڪرڻ.

• **ڦِڪَرُ ج ڦِڪَرَ:** ذ. (ع. فَقَر). مسڪيني -- غريبي -- غربت. وند. طالب علمن لاءِ ڳوٺ يا شهر جي ماڻهن کان روزانو ورتل ماني.

• **ڦِڪَرَ ڦَتَڻ (ت):** پريشاني ٿيڻ. مغز خراب ٿيڻ.

• **ڦِڪرو ج ڦِڪرا:** ذ. صفت. اڌ سڪل اڌ آلو (ڪپڙو يا زمين وغيره) ٿورو سڪل -- آدوڪو -- اُساڪرو -- واٺڪو. اهڙو سڪل جنهن مان چڱيءَ طرح پاڻي نہ نڪتو ھجي ۽ ڪجھ اثر آلاڻ جو باقي ھجي. تازو -- ساڄو -- چاڪ (ل). ٿوري پاڻيءَ ۾ رڌل (پٽ) -- خشڪو (ڪ). ث. ڦِڪري ج ڦِڪريُونِ). ٻھارا. ٺوڪرا وغيره. (اسم خاص) ماڻهن جي ھڪ ذات جو نالو.

— **ڦِڪَراڻ ج ڦِڪَراڻيُونِ:** ث. مينهن وسڻ بعد زمين جي خشڪ ٿيڻ واري حالت. آدوڪائي -- ڦِڪرائي -- اُساڪرائي.

— **ڦِڪرائڻ:** مصدر. واٺڪائڻ -- ھوا ڏيڻ -- ڦهلائڻ.

— **ڦِڪرائي ج ڦِڪرائيُونِ:** ث. ڦِڪراڻ -- اُساڪرائي -- اُساڪرائي -- واٺڪائي.

— **ڦِڪرو ٿيڻ:** اُساڪرو ٿيڻ -- اُساڪرو ٿيڻ -- واٺڪو ٿيڻ.

— **ڦِڪرو ڪرڻ:** واٺڪو ڪرڻ -- اساڪرو ڪرڻ.

• **ڦِڪرِيُ (ل):** ذ. چوپاين جانورن جي بيماريءَ جو ھڪ قسم (جنهن ۾ ڳئون، مينهن جا ٿڻ سڪي ويندا آهن ۽ کير ڏيڻ بند ڪري ڇڏين).

— **ڦِڪرِيُ ڪرڻ:** مينهن يا ڳئون جي ٿڻ جو سڄي پوڻ.

• **ڦِڪَوَ ج ڦِڪَوَ:** ذ. صفت. (سن. ڦَڪَ = خراب ھلت ڪرڻ) اڻيگيءَ طرح خرچ ڪندڙ -- خرچائو -- ھٿ ڦاڙ -- ڳھڻ ڳالھائو -- واتراڊو -- تيز -- تکو -- جلد. ٺھ پھ جٺي ڏيندڙ (ڪ).

— **ڦِڪَوَتالُ ج ڦِڪَوَتال:** ھٿ ڦاڙ -- لک لوٽ -- ڳهڻ خرچائو.

— **ڦِڪرِ ڦاڙُ:** اڻيگي ڪم ظاهر ٿيڻ -- ڳجھي ڳالھ پڌري ٿيڻ. راز ظاھر ٿيڻ.

— **ڦِڪرِ ڦاڙُ ج ڦِڪرِ ڦاڙ:** ذ. صفت. ڳجھ ظاھر ڪرڻ وارو. راز فاش ڪندڙ. ھٽ جو جوٽ -- ھٽ ڦاڙ.

– **ڦُڪُو ڦاڙَڻُ:** (اصطلاح) ظاهر ڪرڻ. ڳجهه ظاهر ڪرڻ – راز فاش ڪرڻ – (پڙ) پڌرو ڪرڻ – پردو کولڻ – ڀيد ظاهر ڪرڻ – چغلي هڻڻ – فساد مچائڻ – معاملو ڪرائڻ.

– **ڦُڪُو هُجَڻُ:** ڪَنل هجڻ – سَچو هجڻ – ڀينگيو هجڻ. چالاڪ هجڻ – چُست هجڻ.

• **ڦُڪَڙِي ج ڦُڪَڙِيُونِ:** ث (سن. ڦَڪُ = خراب هلت) خت ڦِند ڳهپي – ڪيتو – رڳڙو – (خيرات لاءِ) رڙو رڙ – ڪِلڪَل – پندي – ڪَرڪَر. خحالت – خواري – بدنامي – رسوائي – ذلت. تڪليف – مصيبت – دقت – هلاڪي – خفو (صفت). پليان لڳي پوندڙ – جهجا – چنبڙ – نه ڇڏ.

– **ڦُڪَڙِي ٿِيڻُ:** چِتِي ٿيڻ – آزار ٿيڻ – مصيبت ٿيڻ – هڄ ٿيڻ. حجا ٿيڻ – پند ٿيڻ.

– **ڦُڪَڙِي لائِڻُ:** دق ڪرڻ – پاٺي ڪٽڻ – ذهن خراب خوار ڪرڻ – بدنام ڪرڻ – بي آبرو ڪرڻ – بي مانو ڪرڻ. تڪليف ڏيڻ – بي ارام ڪرڻ – آزار ڪرڻ.

• **ڦِڪَلُ ج ڦِڪَلَ:** ذ. صفت. ڦَند – ڇَند – مڪر – چالبازي – اٽڪل – حرفت – رمز – ترپوت – ول ڇل – ڪيڏ بازي – ٺڳي.

• **ڦُڪَڻُ:** مصدر. چورو يا سفوف وغيره هٿ جي ترِيءَ تي رکي هڪ ئي دفعي سان وات ۾ وجهڻ – ڦَڪي هڻڻ. ترڪڻ. مُٺ ڀري وات ۾ وجهڻ – جلدي جلدي کائڻ. گهڻو گهڻو کائڻ.

– **ڦُڪَرُ ج ڦُڪا:** ذ. لپ (ڪاڏي وغيره جي). ڪنهن شيءِ جو هٿڙي هٿ جي لپ ۾ آيل مقدار – لپو.

– **ڦُڪا هَڻَڻُ:** ڦَڪَ هڻڻ – لپون ڀري وات ۾ وجهڻ. جلدي جلدي کائڻ – گهڻو کائڻ لپوڙا هڻڻ.

• **ڦِڪُو ج ڦِڪا:** ذ. صفت. (سن. ڦلڳ = بي سوادي) بي سواد – بي مزي – بي لذت – اڻ وڻندڙ – بي لطف – لسو. بنا لوڻ جي – بي نمڪ – الوڻو. گهٽ مٺاڻ وارو. هلڪو – گهٽ – خفيف – مدهم – منڊو – جهڪو. (ڪنهن به رنگ جو). هڪ رنگ جو نالو – پيلو – هيڊو – زردو – بسنتي – هئڊائون. جهڪي رنگ وارو – هلڪي رنگ وارو. لئل (منهن) پيلو (منهن. جنهن ۾ رت نه هجي). بي رونق (منهن). ڪومايل – جهڪو – لئل (رنگ ۾). مايوس – اداس. شرمندو – لڄي – شرمسار – ڪکو وکو – پشيمان.

– **ڦِڪا ڳِنا چوپَڻُ يا چوسَڻُ:** بي فائدو تڪرار ڪرڻ – بنا مطلب جهڳڙو ڪرڻ. پڇتاءُ ڪان سواءِ ٻيو ڪجهه به حاصل نه ڪرڻ – اجايا هٿ هڻڻ.

– **ڦِڪا ڪانا چوسَڻُ:** بي فائدو ڪم ڪرڻ – ڦڪ ڳنا چوپڻ.

– **ڦِڪانجهڙو ج ڦِڪانجهڙا:** ذ. صفت. ٿورو ڦڪو – ڦڪاڻ ڏي مائل – پيلبرو – زرديرو.

– **ڦِڪانجهو ج ڦِڪانجها:** ذ. صفت. ڦِڪاڻ ڏي مائل – ڦِڪانجهڙو – پيلانجهو.

– **ڦِڪاڻ ج ڦِڪاڻُون:** ٺ. ڦِڪي رنگ هجڻ جي حالت – ڦڪائي – پيلاڻ – هيڊاڻ – زرداڻ. الوڻائي – ڦڪائي – لسائي – بي سوادائي. جهڪاڻ – ڪوتاهي – مرجهاڻ (رنگ جي). شرمندگي – حيا – شرم – لڄ – مرڪاڻ.

– **ڦِڪائِي ج ڦِڪائِيُونِ:** ث. ڦِڪاڻ (رنگ جي). شرم لڄ – ليهه – حجاب – مرڪاڻ – مرم – عار – شرمندگي – شرمساري.

– **ڦِڪو ٿِيڻُ:** پيلو ٿيڻ – هيڊو ٿيڻ. شرمندو ٿيڻ – لڄي ٿيڻ – شرمسار ٿيڻ.

– **ڦِڪو ڦُلولو ج ڦِڪا ڦُلولا:** ذ. صفت. شرمسار – شرمندو – لڄي.

• **ڦُڪو ج ڦُڪا:** ذ. ٻڪو – ڪُتو. ڀاڱ – نصيب.

• **ڦُڪِي ج ڦُڪِيُونِ:** ٺ. ڀوري ٿيل دوا جو وزن (ڦَڪڻ لاءِ). سفوف – ترڪي – چورو – ڀورو – ٻڪي. ڪُٽيل دوا.

– **ڦُڪِي ٻُڪِي ج ڦُڪِيُونِ ٻُڪِيُونِ:** ٺ. دوا درمل – دوا دارون – ڦُڪي سُٽي.

– **ڦُڪِيدار ج ڦُڪِيدار:** ذ. صفت. ڦُڪي وارو – ڦُڪي سُٽي ڏيندڙ – طبيب – حڪيم – ويج – ويد.

– **ڦُڪِي ڏيڻُ (ت):** دوا ڏيڻ. صدمو رسائڻ – ڏک ڏيڻ – ڏاڍو مارڻ – مارڻ ڪُٽڻ.

– **ڦُڪِي سُٽِي ج ڦُڪِيُونِ سُٽِيُونِ:** ٺ. علاج دوا دارون – دوا درمل – ٻُڪي ڦُڪي.

• **ڦُڳائِڻُ (ت):** مصدر. اُجلڻ – اُجلائڻ – اُجل ڏيڻ – ٽِنڪڻ.

• **ڦُڳُ ج ڦُڳَ (ت):** ذ. زمين نڪرڻ ڪانپوءِ بچيل شيءِ – ڦوڳ – ڪڙ.

• **ڦُڳِڻُ:** مصدر. پچڻ.

• **ڦِڳائِڻُ (ڪ ل):** مصدر. اجلائڻ – اُجلڻ – ڦِٽو ڪرڻ. ڪيرائڻ. هارڻ. پچڻ. "ماڌ منيئي ڪاءِ. هڏ ڦِڳايو هيٺ ڇڏي".

• **ڦُڳَڙُ ج ڦُڳَڙَ (ل):** ذ. وڏو ٻنڪو – ٻگڙ.

• **ڦُڳِلَڻُ (ل):** مصدر. وندرڻ – وندر ڪرڻ. جيئن "ٻار ڦُڳِليا وينا آهن".

• **ڦُڳَڻُ:** اسم خاص. (سن. ڦالڳڻ) سنڌ جي سنبت سال جو ٻارهون. فصلي سال جو ڇهون مهينو جنهن ۾ هر شيءِ ٿڌي – ڦوٽهاڙي وارو مهينو.

• **ڦُڳِي ج ڦُڳِيُونِ (لس):** ٺ. برساتي اوبر جو هڪ قسم. ڪنڀي – ڦُنگي – ڦونگي.

• **ڦُڳهين (بلوچي):** ظرف. فجر جو – سوير – سويل – سويرو – ساجهر. "ڦُڙا ڏير ڦُڳهين ويا" (شاهه).

• **ڦَلُ ج ڦَلَ:** ذ. (سن. ڦَل – ڦل) ميوو – ميوات – ڦَرُ – ثمر – پيداوار – پيدائش – فصل. اپت – ڪَٽيو – پرايت – لاڀ – فائدو – نفعو

حاصلات. نتيجو – (محنت جو) اجورو – بدلو – عيوضو – معاوضو – انعام – بخشش. ڳجهارت جي ڀڃڻي. فال جو نتيجو. ڪنهن ڳره جي عمل جو نتيجو. ڀالي جي اڻي. ڪپ يا تلوار وغيره جو ڦر.

– **ڦلائتو ج ڦلائتا:** ذ. صفت. ڦل وارو – سڦل. ڀلو – آباد – اپائتو.

– **ڦلُ پائڻ:** فائدو حاصل ڪرڻ. فائدو پرائڻ – نفعو ملڻ – کٽڻ – ڪمائڻ – پرائڻ – نتيجو حاصل ڪرڻ.

– **ڦلجڻُ:** مصدر. ڦلَ وارو – ڦلُ جهلڻ – ڦرُ جهلڻ – ڦرجڻ.

– **ڦلُ دارُ ج ڦلُ دارَ:** ذ. صفت. ڦلَ وارو – ڦل ڏيندڙ – ميوي وارو – بارور – ثمردار – ميوي دار.

– **ڦلدائڪ ج ڦلدائڪ:** ذ. صفت. ڦلَ وارو – ڦرَ وارو – مثمر – ڦلائيتو – سڦلَ – ميوي دار. آباد – سائو. ڀلو – چڱو – چوکو. سود مند – فائديوارو – واڌاريوارو – وٽاءُ وارو – لاڀائتو – گنجائشي.

– **ڦل ڦولُ ج ڦلَ ڦولَ:** ذ. ميوا ۽ گل. اپت – پيدائش – فصل.

– **ڦلُ ملڻ:** ميوو ملڻ. ثمر حاصل ٿيڻ – نتيجو ملڻ. اجر ملڻ – بدلو ملڻ – عيوضو ملڻ. فائدو ٿيڻ – نفعو حاصل ٿيڻ. ڪيتو لوڙڻ – نتيجو ڀوڳڻ.

• **ڦَلُ:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي نوشهري. تعلقي ٽنڊي باگي ۽ تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦَلُ ج ڦَلَ:** ذ. (سن. ڦُلَ = ڦلڻ) گل – پرت ۾ ڪم ايندڙ پٽ. يا سٽ جو نهيل گل. ٽوپيءَ جو گل – ٽؤنر. ڳهه جو هڪ قسم. نڪ يا ڪن ۾ پائڻ لاءِ سون جو گل جهڙو زيور. ٽانبي جو ڏنل داغ يا ڏنپ. تعويذ – ڦل. کير ولوڙڻ لاءِ ڪاٺيءَ جو منڌيڙي جهڙو (منڌيءَ جو) حصو. (عورت کي آيل) ماهواري – ڪپڙا – حيض – رت – رڳ. مرد جي مخصوص عضوي جو مٿو – سوپارو – حشفه. مڙدي کي ساڙڻ کان پوءِ ان جي سڙيل رک ۽ هڏا. پرت جو هڪ قسم (ڪ). ٻوٽي جو هڪ قسم (ٿ). (ذ. صفت). سهڻو – سٺو – وڻندڙ. خوشنما – خوشبوءِ دار.

– **ڦلارڻُ ج ڦلارڻون:** ٿ. گل وڪڻندڙ ٻڪال – ٻڪارڻ – ٻڪالڻ – آرياڻي – آرائڻ.

– **ڦلاريُ ج ڦلاريُ:** ذ. صفت. ڦل واري – گل وڪڻندڙ – ٻڪاري – ٻڪالي – آرائي.

– **ڦلبنديُ ج ڦلبنديون:** ٿ. اٽڪل – چالاڪي – حرفت. اُجائي نيڪي.

– **ڦلبنديُ ٻڌڻ:** خوشامد ڪرڻ – چاپلوسي ڪرڻ – ڏاور ڏيڻ – اُتارڻ – چترائڻ – برغلائڻ – ورغلائڻ – ڦسلائڻ. ڳلتو ٻڌڻ – چڙهو ٻڌڻ – شاهو ڏيڻ – چاڙهه ڏيڻ. ريهڻ – ريبڻ – ٺڳڻ.

– **ڦلُ تيارُ ڪرڻ:** حقي يا چلم جي ٽوپيءَ تي ٽانڊو چاڙهڻ – ٽوپي ٺاهڻ. سُلفي تيار ڪرڻ.

– **ڦلُ چونڊڻ:** شاديءَ جي هڪ رسم موجب لائون ڏيڻ بعد گهوٽ جو ڪنوار جي مٿان اُڇلايل ڪپهه جا ننڍا ٻڙا چونڊڻ (هندن) ۾ مئل ماڻهوءَ جا سڙيل هڏا ميڙڻ.

– **ڦلدانيُ ج ڦلدانيون:** ٿ. گلن رکڻ جو ٿانءُ – گلداني – ڦولداني. گل ڦل – گلزاري.

– **ڦلڪاريُ ج ڦلڪاريون:** ٿ. گل ڦل – گلزاري. گلن ٺاهڻ جو ڪم (ڪپڙي يا ڀت وغيره تي). ڪنهن ڪپڙي تي پريل گلن وارو پرت.

– **ڦلَنُ مٺ ڏيڻ:** ٻچنديءَ آهر ڪجهه نه ڪجهه رقم ڏيڻ. سرنديءَ سارو رقم ڏيڻ.

– **ڦلواڙيُ ج ڦلواڙيون:** ٿ. گلن جي باري. ننڍڙو باغ – باغيچو – گلستان – ڦولستان – چمن. گلزاري – ڦلڪاري.

• **ڦلا:** ذ. (هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ) جُوئر يا مڪئي وغيره جا ڀڳل داڻا.

• **ڦلارجڻُ:** مصدر. (سن. ڦُلَ = کلڻ) کلڻ – ٽڙڻ. ظاهر ٿيڻ. پکڙڻ – وڌڻ – ڦنڊڻ. باهه ۾ وڌل ڪنهن شيءِ جو ڦنڊجڻ (جهڙوڪ ڦٽڪي – جست وغيره ڦلارڻ). گرميءَ سبب وات ۾ ڦلڪا پوڻ – (وات) اوبارجڻ.

• **ڦلارجڻُ:** مصدر. (سن. ڦُلَ = کلڻ) ڪنهن وڻ جو کلڻ – ڦل وجهڻ – گل جهلڻ – ٻور جهلڻ – ٻورجڻ. ڦٽڻ – ٽڙڻ – کلڻ. "ڦوڳ ڦلاريا ڦرسين اڄ پڻ لعل ليار" (ڪبير شاهه).

– **ڦلارُ ج ڦلارون:** ٿ. وڻ جي گلن ڪرڻ واري حالت – ٻور. ڦوٽهڙي جو وقت – ڦوٽهڙو.

• **ڦلائتيُ ج ڦلائتيون:** ٿ. مڙس مري ويل زال – رنوڙ – وڌوا – بيوه – ڦلاوتي – ڏنيل – ڏني – ڦلائتي.

– **ڦلائونتيُ ج ڦلائونتيون:** ٿ. ڦلاتي – ڦلائتي.

– **ڦلائتيُ ج ڦلائتيون:** ٿ. ڦلاونتي.

– **ڦلائي:** ڦل جو پٽ (لاڪو). "لاڪا لک هوا، ڦلائي ڦير بيو" (شاهه).

• **ڦلاءُ (ت):** ذ. ڦهلاءُ – پکيڙ واڌ (زخم وغيره جي). ڦٽ ڀڄڻ جي حالت – باڄ – ٻت تي نڪتل داڻا.

– **ڦلاءُ ڪرڻ:** زخم جو وڌيڪ ڀڄڻ – ڦٽ جو وڌي وڃڻ.

• **ڦلائڻُ:** مصدر. (سن. ڦَلَ = ڦرڻ) ڦلُ پيدا ڪرڻ. ڏار ڪرڻ – جدا ڪرڻ – الڳ ڪرڻ – علحده ڪرڻ – ورڇي ڏيڻ – ونڊي ڏيڻ – وانڊڻ – ونڊڻ – ورهائڻ – ورڇڻ – ورهاست ڪرڻ. وهنوار ڪرڻ – ٻي باقي ڪرڻ. حساب ڪڍڻ (وياج وغيره جو).

• **ڦلائڻُ:** مصدر. وڌائڻ. وستار ڪرڻ. اپٽار ڪرڻ. پکيڙڻ – پسارڻ. ڦنڊائڻ – سڄائڻ – ڦهلائڻ – ڪنهن شيءِ کي باهه تي يا سيڪ تي پچائڻ – پچڻ (جيئن: جست – ٽامو يا ڦٽڪي وغيره ڦلائجي). زور وٺائڻ – چاڙهڻ. لاهڻ (آواز). خوشامد ڪرڻ – چاپلوسي ڪرڻ.

- **ڦلْ پوٽا:** اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. تعلقي ٺٽ ڪريور ۾ تعلقي رتي ديري ۾ ديهه جو نالو.
- **ڦلجي:** اسم خاص. تعلقي جوهي ۾ هڪ ديهه ۽ شهر جو نالو.
- **ڦلِ ڏهو:** اسم خاص. تعلقي گهوٽڪي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڦلرڪي ج ڦلرڪيون (ٿ):** ٿ. ٻڪري ءِ جو هڪ قسم - سنهي منهن ۽ اڇن چٽن واري ٻڪري.
- **ڦلڙي ج ڦلڙيون:** ٿ. (سن. ڦوڙ - ڪلي) ڦل جو اسم تصغير. ننڍڙو گل، ٽڪ يا سٽ جو ننڍڙو گل - ڦنڊڻي - ڦونڊڻي. اڪ جو ننڍڙو گل. گيهه جو هڪ قسم. نڪ جو هڪ عضوو - موتين سان جڙيل گول چڪرو چڪ - ڦل. پرت جو هڪ قسم (ٿ). مال جي سڃاڻپ لاءِ واڏڙ (+) جو هڪ نشان (ٿ).
- — **ڦلڙي رکڻ:** ڏوهه ڏيڻ - الزام آڻڻ.
- — **ڦلڙي لائڻ:** خوشامد ڪرڻ - ونءُ ڪرڻ. جهيڙي کي وڌائڻ - جهيڙو مچائڻ.
- **ڦلڦل (ٿ):** ذ. واڍڪي ڪم جي هڪ اوزار جو هڪ نالو - ڦلڦل.
- **ڦلڦلي ج ڦلڦليا:** ذ. صفت. ٻن رنگن (هڪ اڇي ۽ ٻئي ڪنهن به رنگ، خاص ڪري ڪاري يا ناسي) جي ڇٽن وارو - چتڪمرو (ذ). رنگ جو هڪ قسم (گهوڙي يا ڪڪڙ جو). (ذ. صفت). ناهوڪو - اچو اجرو - رنندڙ (ل). شوقين. نٽ وارو (ٿ).
- **ڦلڪ ج ڦلڪون (ٽ):** ٿ. فريب - ڦند - چار - دام.
- **ڦلڪ ج ڦلڪون (ل):** ٿ. چٽ - چيٽ - تشبيهه - ڪن مهٽ.
- **ڦلڪ ج ڦلڪون(ٽ):** حقي يا چلم جي ٽوپي. ڍال جي ٻنجي. تلوار جي هٿي جي ڏندي.
- **ڦلڪاري:** ٿ. ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم - گلن وارو پرت پريل ڪپڙو - چڪنو.
- **ڦلڪڻ (ڪ):** مصدر. ڦرڪڻ - جنبش. لڏڻ. "فلاڻي جي مچ ٿي ڪانہ ٿي ڦرڪي يا ڦلڪي."
- **ڦلڪڻي ج ڦلڪڻيون (ٽ):** ٿ. رڍ جو هڪ قسم.
- **ڦلڪو ج ڦلڪا:** ذ. (سن. ٻولڪا - ڦلڪو) ننڍي سيڪيل ماني. سنهي ۽ ننڍي ماني - چپاتي - ڊگڙي (ذ - صفت). هلڪو - هلڪڙو (طبيعت جو - ٺرڙو) (ٽ).
- — **ڦلڪائي ج ڦلڪائي:** ذ. صفت. ڊگڙي وارو - ڦلڪا پچائيندڙ.
- **ڦلڪي ج ڦلڪيون (ٽ):** ٿ. ڪيڻ جو مٿيون ڦرهو.
- **ڦلڪي:** اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڦلْ ڪَرَ ج ڦلْ ڪَرَ (ٽ):** ذ. ڏنداريءَ جو هڪ حصو - ڏندن وچين جي ڪني.
- **ڦلنگي ج ڦلنگي:** ذ. صفت. (فرينچ > فرينڪ > فرنگ > فرنگي > فلنگي) يورپي گورو "معلم ماڳ نہ اگهين. فرنگي منجهہ ڦري" (شاهہ)

- **ڦلڻ:** مصدر. (سن. ڦل - ڦل) ڦرڪڻ - ڦرجهلڻ - ميوو جهلڻ - ڦلجڻ - ڦرڻ. گهڻو ڦل ڏيڻ. وڌڻ - ويجهڻ. اولاد پيدا ٿيڻ - ٻارن وارو ٿيڻ - اولادي ٿيڻ. سرسبز ٿيڻ - آباد ٿيڻ - سائو ٿيڻ - سکيو ٿيڻ - آسودو ٿيڻ - فتحياب ٿيڻ - ڪامياب ٿيڻ - جيتڻ - کٽڻ.
- — **ڦلڻ ڦلڻ:** ڦر ۽ گر جهلڻ. سرسبز ٿيڻ. وڌڻ ويجهڻ. عيالي اولادي ٿيڻ.
- **ڦلڻ:** مصدر. (سن. ڦل - ڪلڻ). وڻ جو ٽڙڻ - ٻورڪجڻ - ٻورجڻ - گل ڪڍڻ - گل جهلڻ - ڦلارجڻ. ڦٽڻ - کلڻ - ٽڙڻ (گل جو) ڦوهہ ۾ اچڻ. سڄڻ - ڦنڊڻ - ٿونٽڙڻ - اماسجڻ - آڦرڻ - سڄي ٻيهڻ. ويجهڻ - واڌ ڪائڻ - وڌڻ - ويڪرو ٿيڻ. ٻڇڻ - ڦوڪجڻ - دم ڀرجڻ. خوشي ۾ ڀرجڻ.
- **ڦلٺو ج ڦلٺا:** ذ. گرميءَ سبب بدن تي ٿيل ڦوڦيندو - چلٺو - ڇالو.
- **ڦلڙ ڦلا:** ذ. (سن. ڦل - ڪلڻ). ڪاٺ ڦل جهڙي شيءِ. جوئر يا مڪئي جو ڀڳل داڻو (جنهن جي ٻجڻ ۽ ٽانڊڻ ڪان پوءِ شڪل گل جهڙي ٿيو پوي). اکين جي بيماريءَ جو هڪ قسم - اک جي ٽاري ۾ ٿيل اڇو ٽڪو. ڏٿي جي وٽ جو سڙيل حصو. ڏکيل پيڙيءَ جو سڙي رک ٿيل حصو. چڻنگ - ٽانڊو (ڪ). چربي جو ننڍڙو سٽپ نڪتل ٽاٿيل ٽڪرو - گوگڙو.
- **ڦلو:** ذ. ناس يا پتي جي چٽن رنگن (ڪارو - لال - ڦلو - چونڪڙي) سان هڪ جو نالو - ڦلاور - چڙيا.
- **ڦلواهڻ:** اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڦلْ وڏيا:** ذ. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڦلورڻ:** مصدر. کولڻ. ٽيڙڻ - پکيڙڻ - کنديڙڻ - وکيرڻ. هيٺ مٿي ڪرڻ. ڦولهڙڻ - ڦولهڻ. ڳولڻ - ڦلهوڙڻ.
- — **ڦلور ج ڦلورون:** ٿ. ٽيڙ - وکير - کنديڙ. ڳولا ڦولا - جاچ. ڦلهوڙ.
- **ڦلورِ وجهڻ:** ڦلوڙڻ - ڦلهوڙڻ. هيٺ مٿي ڪرڻ. تلاش ڪرڻ.
- **ڦلوسڙو ج ڦلوسڙا:** ذ. باهہ ۾ سڙڻ يا ڪنهن سخت ڪم ڪرڻ سبب (هٿ يا ٻئي ڪنهن هنڌ) نڪتل ڦوڪڙو - ڦوڦيندو - چلٺو - ڦلٺو.
- **ڦلڙ ڪاري:** اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ڦلڙڪو ج ڦلڙڪا:** ذ. (سن. سڦٽ = ڦوڦيندو). ڦلٺو - ڦوڦيندو - ڦلوسڙو - ڦلوهو - ڦلوٺو - ڦلوڪڙو - چلٺو.
- **ڦلڙٺو ج ڦلڙٺا (ل):** ذ. (سن. سڦٽ = ڦوڦيندو). ڦلوڪڙو - ڦلوسڙو - ڦوڦيندو - چلٺو.
- **ڦلڙهو ج ڦلڙها:** ذ. (سن. سڦٽ = ڦوڦيندو). ڦلٺو - ڦوڦيندو - ڦلوٺو - ڦلوڪڙو - ڦلوسڙو - چلٺو.
- **ڦلهارڻ:** مصدر. (سن. ڦل = ڪلڻ). ڦلارڻ - ڦلڻ.
- — **ڦلهار ج ڦلهارون:** ٿ. ڦلار.

— **ڦلهارڻ**: مصدر. ڦلارڻ.

• **ڦلهڏي جاگير**: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦلهڏيون**: اسم خاص. تعلقي ڪيري ۾ هڪ ديهه جو نالو ۽ شهر جو نالو.

• **ڦلهو ج ڦلها**: ذ. صفت. ڦلهڙو — ٻلو — ڍرو ليلهڙ — ڦڦس — ڦوسو — ڦيڦو. لڙڪندڙ (ماس). لڦ لڦ ڪندڙ (ماس). ڇپو — ڳلهو. ڪمزور — بي طاقت. ٽوڻي — ڪاهل — عاري — ڪم ڪوس. نرم — ڪنٽرو (ل). (ث. ڦلهي ج ڦلهيون).

— **ڦلهائي ج ڦلهائيون**: ث. ڦيڦائي — ليلهڙائي. ڍرائي — ڍلائي — نرمي — نرمائش. سستي — آلس — ڪاهلي. هلڪائي.

— **ڦلهڙو ج ڦلهڙا**: ذ. صفت. (ڦلهي جو اسم تصغير) ڪجهه ڦلهو. ضعيف. ڪمزور — هيڻو — نستو — ٻوڙو — بي سگهو — بيستو بي ٽوتو — بي طاقت — ڪم طاقت — نٻل — اپرو — لاغر — نحيف. نازڪ (بدن) — ڪومل. ڪهلو — ڪهڙو — سست. (ث. ڦلهڙي ج ڦلهڙيون).

• **ڦلهيار**: ث. رک — ڇار — ڪيري — خاڪ — ڦليهير. ڇائي. ڌوڙ — مٽي.

• **ڦلهير**: ث. رک — ڇار — ڪيري — خاڪ — ڦلهيار. ڌوڙ — مٽي — ڇائي. (صفت). بيڪار — خراب — نڪمو.

• **ڦلهير ۾ ڦوڪون ڏيڻ**: اجائي محنت ڪرڻ. بيڪار ڪوشش ڪرڻ.

• **ڦلهيرڻ**: مصدر. (سن ڦُلَّ = کلڻ) ڦليرڻ — کولڻ — ٻٽڻ — ڳنڍيرڻ — وکيرڻ. ڦلهوڙڻ. سمجهائڻ — سلجهائڻ (سٽ). کوڏڻ — وکڻ. سوجهڻ — ڳولڻ.

• **ڦلي ج ڦليون**: ث. (سن. ڦَلَ = ڦَرُ) ڦري (ڪيلي وغيره جي).

• **ڦلي ج ڦليون**: ث. (سن. ڦُلَّ = گل) گلُ — ننڍڙو گل — ننڍڙو ڦُلَ — اڪ جو گل — ڦلڙي. چانيي جو گل. ڪپڙي تي نڪتل گل يا چمڪدوزيءَ جو ڪم — چِٽَ گُلَ — نقش. گل وغيره ڪڍڻ لاءِ ڪاٺ جو ٺپو — ٻوٽو — اڏو — ڪارب — قالب. ميوي جو سڙيل داغ يا چٽو. ڳهه جو هڪ قسم. (نڪ ۾ پائڻ لاءِ) سونو لونگ يا ڦُل. گيهه کي ڪاڙهڻ بعد مٿي تري آيل ڳجهي. ڪلراٺي پَٽَ مٿان لوڻ جو تهه. لوڻائيل پاڻيءَ سڪڻ بعد لوڻ جو نهيل (اڀري آيل) تهه. سودا — ڪار. هشي ٽيڪر — آور.

— **ڦلي ڏيڻ**: آواز ڏيڻ — ٽيڪ ڏيڻ — سهارو ڏيڻ. هشي ڏيڻ.

• **ڦليا (ت)**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

• **ڦليار**: ث. وسائل باهه. ڇار — رک — ڦلهيار — ڦلهير.

• **ڦليار ۾ ڦوڪون ڏيڻ**: بي نتيجي ڪوشش ڪرڻ.

• **ڦليجاڻي**: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦليل**: اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦليل ج ڦليل**: ذ. (سن. ڦلمَ = ڪنليل گل + تئلم = تيل) گلن جو تيل — گل روغن. گلن پيل ترن جو تيل. عطر پيل تيل. خوشبوءِدار تيل — سرهو تيل. شفاف تيل — صفا ٿيل تيل.

— **ڦليلي ج ڦليلي**: ذ. صفت. گلن مان تيل ڪڍندڙ — عطرڪش. خوشبوءِدار تيل وڪڻندڙ — عطار — عطري.

• **ڦليلي**: اسم خاص. حيدرآباد جي پرسان وهندڙ هڪ وڏي واهه جو نالو. گوني (ل).

• **ڦليهر (ت)**: ذ. ڦلهيار — ڦلهير.

— **ڦليهر ۾ ڦوڪون ڏيڻ**: اجائي ڪوشش ڪرڻ. اجائي محنت.

• **ڦليو ج ڦليا**: ذ. صفت. ڦلن وارو — ٻڙيائون ڦلڦليو. رنگ جو هڪ قسم (ڪڪڙ وغيره جو). چنڪمرو.

• **ڦم ج ڦمَ (ت)**: ذ. ٺڳي — مڪر — فريب — عياري — چالاڪي.

— **ڦمر ج ڦمر**: ذ. صفت. چالاڪ — دوکيباز — فريبي — مڪار.

• **ڦمن ج ڦمن (ت)**: ذ. حرفت — انڪل — چالاڪي. فريب — دوکو — ترڪت.

• **ڦن ٻڌڻ**: رڍ يا ٻڪري جي ننڍڙي ڦرجا ڪنڊڪائيڻ. "ٻڌو ڦَن ڦرن" (شاهه).

• **ڦن ج ڦنون (ل)**: ث. بدن ۾ برائي — ٽولهه — ماڄ.

— **ڦن ٻڌڻ**: مايا ڪرڻ — ماڄ ڪرڻ — ٽولهه ڪرڻ.

• **ڦن ج ڦنون**: ث. نانگ جو آواز — شوڪو — ڦوڪو. سهڪڻ جو آواز — هانپارو — ڪتي جي سهڪ. گهوڙي جو ڦونگارو — نڪ مان ساهه ڪڍڻ جو آواز. پرتي — بادي.

• **ڦنجهه**: ذ. ٻنيءَ جي ٻندن ٻڌڻ لاءِ هَرُ ڏيئي حاصل ڪيل مٽي — پنجهو.

— **ڦنجهه ڪرڻ**: هَرُ ڏيڻ (ٻندن جي مٽي هٽ ڪرڻ لاءِ).

• **ڦنجهه ج ڦنجهون (ل)**: ث. پير جي مرئي جي پٺ وارو حصو — ڪچ. ٽنگن جي وچڙڻ وارو هنڌ.

— **ڦنجهون هڻڻ**: هلڻ ۾ پيرن جا پنيان حصا پاڻ ۾ وچڙائڻ. ڄڙ هڻڻ — لت هڻڻ. (گهوڙي جو) ايٽيون هڻڻ.

• **ڦنجهڻ ج ڦنجهڻ (ل)**: ذ. اڪ جو چِنيرُ — چنيڻ — پنجڻ — پنجرُ.

• **ڦنجهو ج ڦنجها**: ذ. صفت. ٽنگن ڦريل (جانور يا ماڻهو. جنهن جون ٽنگون هلڻ ۾ وچڙنديون هجن) پيرن ڦريل. ڦڏي ٽنگ وارو — ڦڏو. (ث. ڦنجهي ج ڦنجهيون).

• **ڦند ج ڦند**: ذ. ڦندو — نوڙيءَ جي سرڪڻ ڦاهي — ڦندو. دام — ڄاري — ڦاهي. ڪوڙڪي — ڪمند — (ع. فَنُ) فريب — دوکو — ٺڳي — مڪر — ڇند — فند — مڪر. ڍونگ — دَم — دلبو. انڪل — چالاڪي — حرفت. حيلو — بهانو.

— **ڦند ٻڪيڙڻ**: ڄار وڇائڻ. ڦاسائڻ لاءِ ڪوشش ڪرڻ. انڪل ڪرڻ — چالاڪي ڪرڻ. مڪر ڪرڻ. ٺڳي ڪرڻ.

— **ڦندر (ت)**: ذ. صفت. ڦندُ ڪندڙ. چالاڪ — عيار — مڪريلو — مڪار.

- ڦنڊڦڪلُ (ت): ذ. اٽڪل - چالاڪي. فريب - ٺڳي - مڪر. دَمُ - دلبو.
- ڦنڊ ڪيلَڻُ: اٽڪل ڪرڻ - چالاڪي ويڙهائڻ - حرفت هلائڻ.
• ڦنڊڻ: ذ. درياءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم - گندڻ.
• ڦنڊڻ ڪري وجهڻُ: (ت) سخت مار ڪڍڻ - جهڳوري وجهڻُ.
• ڦنڊڻُ ج ڦنڊڻ: ذ. (سن. پرا. ڦنڊتم = ڦندڻ) ريشم يا سُٽ جو ٺاهيل ننڍو گول ٽوٽُو - جهاٻو. جهوڙو. لغڙ جو پُڇ ڦندڻي. ٽوپيءَ جو پُڇ - ڦندڻي. ٽوپيءَ جو گلُ. گجُ جو گلُ.
- ڦنڊڻي ج ڦنڊڻيون: ٺ. ننڍو ڦندڻ.
- ڦنڊڻي ليو وٺڻ: پنيان لڳو وتڻ. ڪنهن جي پٺيان هلندو رهڻ.
• ڦنڊڻي ج ڦنڊڻيون (ت): ٺ. مڇيءَ جو هڪ قسم. (ڪُرڙي ڪان ننڍي ڳاڙهي رنگ جي ويڪري ۽ چيٽري). ڪٺڪ جو هڪ قسم (سنگ ويڪرو ڪريل). (ٺ) مڪريل - مڪار (عورت).
• ڦندوُ ج ڦندا: ذ. (سن. پاش = ڦاهي) سُٽ يا ريشم جي نوڙيءَ جو گهيرو - ڦندو - ڦاندو - ڦاهي - سرڪڻي - ڦاسي - ڦاهو. ڪمند - ٻال - جارُ - دامُ - طوق. چند. ڦڪل - فريب - اٽڪل - چالبازي.
- ڦندي ۾ ڦاسائڻُ: دام ۾ اَچڻُ. قيد ٿيڻ. فريب ۾ اَچڻ. مصيبت ۾ مبتلا ٿيڻ.
• ڦنڊ ج ڦنڊيون (ت): ٺ. وڏي جونءِ.
• ڦنڊر ج ڦنڊرون: ٺ. ڏڪي نہ ٿيندڙ ڳئون. ڦنڊي. سنڍ. ڍڳو يا ڳئون جيڪا ڏيع ٿئي.
• ڦنڊڪ ج ڦنڊڪون (ل): ٺ. (ع. بندق - فندق) هٿ جي آڱرسان هنيل ڏڪ - ٺونگو. نيٽي جي ٻچاڙيءَ واري ڪاني - ڳيٽي. بندوق جي گولي - ڦنڊڻ.
- ڦنڊڪ هڻڻ: لَت هڻڻ (گهوڙي جي) ٺونگو هڻڻ.
• ڦنڊڪ ٿي نہ سهڻُ: بلڪل ڪمزور هئڻ. ڪربہ جهلو نہ هئڻ.
• ڦنڊڻ: (ع. بندق - فندق) بندوق جي گولي - ڦنڊڪ.
• ڦنڊڻ: مصدر. (سن. سُڦٽ = ڦوڪجڻ). سجڻ - ٺوڙجڻ - آماسجڻ. اُپامڻ - آڦرجڻ - ٿلهو ٿيڻ. پڪڙڻ - وڌڻ - ڦوڪجڻ. ٽڙڻ. اُپنار ڪرڻ. پکيڙڻ - پسارڻ. بٺاڪ هڻڻ. وڏائيءَ ۾ پرجڻ - ڦونڊجڻ.
- ڦنڊ ج ڦنڊون: ٺ. ڦونڊ - ڦوڪ - سيٺ. وڏائيءَ ۾ پرجڻ - ڦونڊجڻ.
- ڦنڊ ج ڦنڊون: ٺ. ڦونڊ - ڦوڪ - سيٺ. وڏائي - هٺ - غرور - مغروري - تڪبر.
- ڦنڊائڻُ: مصدر. سجائڻ - ڦٽلائڻ - وڌائڻ. زور وٺائڻ. آپارڻ.
- ڦنڊجڻُ: مصدر. ڦنڊڻ - ڦونڊجڻ - سجڻ - ٿلهو ٿيڻ.
• ڦنڊڻي ج ڦنڊڻيون: ٺ. درياهہ جي مڇيءَ جو هڪ قسم. ڪٺڪ جو هڪ قسم.
• ڦنڊو ج ڦنڊا (ل): ذ. ڪٺنچيءَ جو هڪ پاسو.
• ڦنڊو ج ڦنڊا (ت): ذ. ملهہ جو هڪ داءُ - پير جي اشاري سان مقابل جي تنگ ڪسڪائڻ جي حالت - ڦڙٽي.
- ڦنڊو هڻڻ: هڪ ملهہ جو ٻئي ملهہ ڪي پير سان لاپڙيو هڻڻ - ڦڙٽي هڻڻ.
• ڦنڊي ج ڦنڊيون: ٺ. صفت. ڦرڻ ڇڪيندڙ مادي جانور. مينهن يا ڳئون جيڪا ڪير ڏهائي ۽ لڳي نہ هجي). ڪوراڳ (ڪ).
• ڦنڊيلُ ج ڦنڊيل: ذ. دونهين جي نيڪال جو بمبو - بخاري - بخارو - چمني.
• ڦنگ (ڪ): ذ. سنهيون ڪاٺيون - چينبا - ڦانڪها - پُرڪٽ.
• ڦنگ ج ڦنگ: ذ. (سن. ڦلڪم = تختو). ڦرهو. ايٽ جو چڪرو. پرُ - ڪنپ - ٻڪ. ڦنگهہ. ڪاري جي اصطلاح ٻيڙيائن جي اصطلاح ۾ لنگر جو هڪ پرُ. واريءَ يہ ٻهڻ جو ڏڳ - دڙو (ڪ).
• ڦنگ ج ڦنگون: ٺ. (سن. ٻنگ = ڦڙو). پاڻيءَ جو ڦڙو - قطرو - ڦهنگ.
- ڦنگار ج ڦنگارون (ڪ): ٺ. سنهي بوند - بوند بوند - ڇٽڪار (مينهن جي).
• ڦنگ (ڪ): ذ. ڪچڙا گونج - ٻونگر - پنگ - ٻور.
• ڦنگو ج ڦنگا: ذ. (سن. پنگ = ڦڪو). تمام ڇڊو - ڇتڙو - ڇٽو - پتڙو. پاڻيءَ جهڙو ڪنگهو. گهٽو پاڻي مليل - ڦنگهو.
• ڦنگي ج ڦنگيون: ٺ. برسات تي ٿيندڙ اوٻڙ جو هڪ قسم ڪنڀي - پنٺوڙ. مال ڪي سڃاڻپ لاءِ ڏنل هڪ داغ - نشان - لڪ - ڦنگهہ (ڪ).
• ڦنگهہ ج ڦنگهہ: ذ. (سن. ڦلڪم = تختو). تختو - پاٽيو - ڦرهو - پرُ - ڪنپ - ڦنگ ڪنپ جي شڪل جهڙي (ميل ڪن ديگهہ ۾) جبل جي قطار (ڪ). ٻانگي ڪانيءَ جو هڪ انگهو (ت).
- ڦنگهي ج ڦنگهيون (ڪ): ٺ. ڦنگهہ (ڪ).
• ڦنگهہ ج ڦنگهون: ٺ. (سن. پنگ). ڦنگ - پنگ.
• ڦنگهڻ (ڪ): مصدر. چوپائي مال وغيره ڪي سڃاڻپ لاءِ نشان ڏيڻ - نڪ ڏيڻ - ڦنگيون ڏيڻ.
• ڦنگهو ج ڦنگها (ل): ذ. وڻ جو سڪل ڍنگهر - ڦانگهو (ل).
• ڦنگهي ج ڦنگهيون (ڪ): ٺ. ڪنڀي - ڦنگهي. مال ڪي سڃاڻپ طور ڏنل داغ.
• ڦنو ج ڦنا (ڪ): ذ. ڪاري جي ٻيڙيءَ جو هڪ پڳو (ٻيڙو).
- ڦنو ٻڌڻ: دستن ۽ پنڙي ڪاڪوس جي گهٽي حالت ٿيڻ.
• ڦڙ ج ڦڙ. ڦڙون: ٺ. (سن). ٽانگ جو (جوش يا مستيءَ واري حالت ۾ پکڙيل منهن وارو حصو. ٽانگ جو ڦهليل منهن. لغڙ جي چوٽيءَ واري نوڪ يا حصو.

— **ڦٽوارو ج ڦٽوارا:** ذ. صفت. ڪارو نانگ — واسينگ.

• **ڦڻُ ج ڦڻَ (ل):** ذ. (سن. پَدَ = پير). پير جو اڳيون حصو — پَبُ. "ڦڻيا ڦڻَ فقير, اُجا سيڙون نہ ٿئڙا سي".

• **ڦٽڪات ج ڦٽڪاٽ:** ذ. نڪ جي سٽڪڻ جو آواز ڦٽڪو سٽڪو.

• **ڦٽڪو ج ڦٽڪا:** ذ. نڪ مان نڪرندڙ آواز — ڦٽڪاٽ.

— **ڦٽڪي بيهڻُ (ت):** ڳجهہ ظاهر ڪرڻ — راز پڌرا ڪرڻ.

• **ڦِڻگَ ج ڦِڻگُون:** ث. پاڻيءَ جو قطرو — بوند — ڇنڊ. ڦهنگ — ڦينگ.

• **ڦٽو ج ڦٽا:** ذ. (مرجي) ڪرهہ جو هيٺيون حصو (جنهن ۾ گهوبو ہوي). مٽو (ت). ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ٻہ قسم ١. اڇو ٢. ڪارو بدن ويڪرو وڏو گول ٿالهي جيڏو ڊيگهہ هڪ فوٽ). پير جو اڳيون حصو — پَبُ — ڦڻُ (ث).

— **ڦٽونو ج ڦٽونا:** ذ. وڏي ڦڻي. ڪنگو. فقط هڪ پاسي ڏندن واري ڦڻي. پٽن ۾ پاڻهن جي پچاڙيءَ وارو هڏو — ڦڻي.

• **ڦٽونو نڪرڻُ:** ذ. صفت. وڏين چونٽين وارو — چونٽير —ناسرُ. (ل). زناني اصطلاح ۾, ٻبو ڪڙهي پوڻ.

• **ڦٽهہ:** ذ. ذات جو هڪ قسم — ڦرهہ.

• **ڦڻِي ج ڦڻِيُون:** ث. (سن. ڦَٽَهَ > ڦڻَ). وارن کي سنوارڻ لاءِ ٻنهي پاسي ڏندن سان (ڪاٺ — عاج — ڪافور وغيره جو) اوزار. ڪنگي — ڏنديو (ث). ڪورڪي ڪم جو هڪ اوزار — اُٽاوت کي نوڪ ڏيڻي گهاتو ڪرڻ جو اوزار (گهڻو ڪري تاچيءَ پيٽي جي هر هڪ تند وجهڻ بعد ڦڻيءَ سان نوڪ ڏيڻي تند پچائبي آهي). ڪلهي جي هيٺان پٺيءَ وارو هڏو. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم — سول مڇي.

— **ڦٽا ج ڦٽيُون:** اهو ڪجهہ پرت جو ٻارن جي چولين ۾ ڦڻين جي شڪل ۾ پرجي.

— **ڦڻِي ڏيڻُ:** وارن کي سنوارڻ — ڪنگي ڪرڻ.

— **ڦڻِي ڦُوڪارو ج ڦڻِيُون ڦوڪارا:** ذ. هار سينگار — ٺاهہ ٺوهہ (بدن جي). تيل ڦليل. سينڌ سرمو — ڪپڙو لٽو.

— **ڦڻي ڦُوڪارو ڪرڻ:** بت کي سينگارڻ — هار سينگار ڪرڻ — سينڌ سرمو ڪرڻ.

— **ڦڻِي ڪرڻ (ت):** عقل گم ٿيڻ.

— **ڦڻِيڪَر ج ڦڻِيگَر:** ذ. صفت. ڦڻيون ٺاهيندڙ — ڦٽونا جوڙيندڙ. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

— **ڦڻيٺو ج ڦڻيٺا (ث):** ذ. ڦڻي — ڦٽونو.

• **ڦڻي وارو (ڪ):** ذ. پرت جو هڪ قسم.

• **ڦڻيهارِي ج ڦڻيهارِيُون (ڪ):** ذ. ڦڻيءَ وارو هڏو — ڦڻي.

• **ڦُڙَڙُ ج ڦُڙَڙ (ت):** ذ. صفت. بالڪل ڏبرو — نحيف — لاغر خسرو بي زور. ڪراڙو — ٻڍو جهونو.

• **ڦُوڙيڻي ج ڦُوڙيڻِيُون (ڪ):** ث. (ع. فوطہ). نر گهٽ ڪان معدي ٿائين ڪاڏو ڪئي ويندڙ گوشت جي نلي (خاص ٻڪريءَ جي).

• **ڦوٽَ ج ڦوٽُون:** ث. (سن. سُڦُٽَ = جدا ڪرڻ). چير — سير — ڏار. وجوئي — ڦاڙ — ڦوڙ. ڦيٽاڙو — نااتفاقي — نفاق — اختلاف — بگيڙو — ناسازي — اتيفت. جدائي — علحدگي. مخالفت. عداوت — دشمني — بغض حسد. مت ڀيد — فرق — تفاوت.

— **ڦوٽَ پوڻُ:** چير پوڻ — سير پوڻ — وٿي پوڻ — خال ٿيڻ. نفاق پوڻ نااتفاقي ٿيڻ. فرق پوڻ (دلين ۾). جدائي ٿيڻ — علحدگي ٿيڻ. دشمني پوڻ — عداوت ٿيڻ.

— **ڦوٽِرُ ج ڦوٽِر:** ذ. ڦٽي پوندڙ — ڦٽندڙ. جدا ٿيندڙ. ڦوٽ وجهڻ — چير وجهڻ — ڏار وجهڻ. نفاق پيدا ڪرڻ — دشمني وجهڻ — جدائي وجهڻ — وڇوڙو وجهڻ. ڦيٽاڙو وجهڻ — ڦيڏور وجهڻ.

• **ڦُوٽُ:** حرف ندا. (سن. ڦاٽ = سڏڻ) سڏ جو ڏڪارو ڙجواب — مسلسل نداءِ سڏن مٿان سڏ جي جواب ۾ ڀٽ يا نفرت جو لفظ (تہ توتي ڦٽڪار هجي) ٻوڙ. گاهہ جو هڪ قسم (جنهن جو اَن ڪاٺڻ جي ڪم اچي).

— **ڦُوٽُ ٻوڙِ نہ چوڻُ:** پٺيءَ جواب نہ ڏيڻ — سڏ نہ ڏيڻ. ڪجهہ بہ نہ چوڻ نہ ڪڇڻ.

— **ڦُوٽِ ڪرڻُ (ت):** لعنت ڪرڻ.

— **ڦُوٽِ ڪي جي ڪرڻُ:** ٻچڙن سان چڱائي ڪرڻ.

• **ڦُوٽارڻُ:** مصدر. (سن. سُڦُٽَ + چِيرڻ) چيرڻ — ڏارڻ. اکيون ڦاڙڻ — ڪاوڙ مان نهارڻ.

• **ڦُوٽالُو ج ڦُوٽالا:** ذ. ڪنوارين جو گهوٽيتن کي شاديءَ وقت مذاحيہ طور (گيتن ۾) ڏنل گاريون — هيرو.

• **ڦُوٽِڙِي ج ڦُوٽِڙِيُون:** ث. (سن. پوٽلي = هَٽَ) ڳوٿري — ٿيلهي — پوٽڙي. پوٽلي — ٻچڪو — ٻچڪي.

• **ڦُوٽَڪَ پٽِنِي:** ث. هڪ مڇيءَ جو قسم.

• **ڦُونُو ج ڦُونا:** ذ. (سن. سڦوٽڪهہ = ڦوٽو) ٻـارڪي وکر جو هڪ قسم — مصالح طور ڪم ايندڙ هڪ خوشبوءِ دار وکر — اِلاچي (ٻہ قسم: ننڍا ڦوٽا. وڏا (نر) ڦوٽا) چڻي يا ٻنير جو داڻو. پاڻيءَ جو ٻوڙيو — ڦوڪڻو بلبليو — حباب. مڇيءَ جو هوا ۾ ڀريل ڦوڪڻو. ڪڪڙ جي ڦوند يا آني لاهڻ واري جاءِ. اک جو تارو (ت). ڳٿون جو چيڻو (ث).

— **ڦُونُو ڦرڻ:** ڪڪڙ جو آني لاهڻ بعد داڻهُون بس ڪرڻ. آرام ۽ چپ ڪرڻ. حاسد ماڻهوءَ جو خوش ٿيڻ. اندر ٺرڻ — آرام اچڻ.

– **ڦوٽو وڏو ج ڦوٽا وڏا:** ذ. وڏي ايلاچي – نر ڦوٽو.

– **ڦوٽي تي ڦاڙڻ:** اٽي جو اٽي پڌرائي ڪرڻ. منهن تي رويرو چئي ڏيڻ.

– **ڦوٽي ڦار نہ موڪلڻ:** ذرو بہ نہ ڏيڻ – مائٽي ڳنڍڻ جو خيال نہ رکڻ – نہ پڇڻ.

• **ڦوٽهڙو ج ڦوٽهڙا:** ذ. (سن. سُڦُٽَ = ڦُٽڻ) نڪتل ڳونج – گوشا – سلا – گـُرفا. مور – ڄـمر – اڪ – اوير – گل ڦوڙ.

– **ڦوٽهڙي جي موسم:** ث. ڦڳڻ وارو مهينو (فيبروري. مارچ) بهاريءَ جي موسم – رت بسنتي.

• **ڦوٽيـڪوڙ (ل):** ذ. پرت جو هڪ قسم.

• **ڦودلو ج ڦودلا (ٺ):** ذ. چيٿو – بوسو – ٿاڪ.

• **ڦودنو ج ڦودنا:** ذ. (ف. فودنج > پودنيہ) پساري وکر جو هڪ قسم. مصالح ۽ دوا طور ڪم ايندڙ هڪ خوشبودار ٻوٽو.

– **ڦودني جي ٽڪي:** ٺ. ڦودني جي جوهر مان ٺاهيل اڇي ٽڪي.

• **ڦودني ۾ وهڻ:** (ڳالهہ) سمجهہ ۾ اچڻ – ذهن ۾ وهڻ.

• **ڦور:** ٺ. گلن جو ٻارو. خوشبوءِ سرهاڻ – سڳنڌ. ڦوٽهڙو.

• **ڦـورڻ:** مصدر. ڪابہ شيءِ هڪ هنڌان ڪڍي ٻئي هنڌ رکڻ. جورڻ – ريڙهڻ. ڦلورڻ.

• **ڦورو ج ڦـورا:** ذ. سٽ جو ويڙهو – ڍيرو. اوبري تي اوبيل سٽ مان تيار ڪيل ڍيرو. ويڙهو. منجهيل ڌاڳن جو مُڇو. جنڊ صاف ڪرڻ لاءِ اڳڙيءَ ٽڪر – ناٽو. وڏو پٽڪو (ل). ٻوٽي جو هڪ قسم (لاٽي جهڙو) (ل).

– **ڦورو ڦولهڻ:** مَنجهيل سٽ سلجهائڻ. ڳجهارت ٻجهڻ. راز مان واقف ٿيڻ. عيب ڳولڻ. عيب ظاهر ڪرڻ – عيب کولڻ. حساب وٺڻ.

• **ڦوري ج ڦوريون:** ٺ. ننڍو ڦورو – سٽ جي ننڍي ويڙهي.

• **ڦورو ج ڦورو:** ذ صفت ڦُر ڪندڙ – ڦريندڙ – راهزن. ٺڳ – بدمعاش. هيچي.

– **ڦورو گهٽو ج ڦورو گهٽا:** ذ. صفت. تمام گهڻي ڦر ڪندڙ – رهزن.

– **ڦورو گهٽو هئڻ:** وڏو لالچي هئڻ. هيچي هئڻ.

• **ڦوڙ ج ڦوڙون:** ٺ. (سن. سڦُٽ = ڦُٽڻ) ڏار – چير – ڦوٽ – سيٽر. ورهاڱو – ورهاست (ت). ڦوڙي. چندو. ڏنڊ – ڏن (ڪ).

• **ڦوڙ ج ڦوڙ:** ذ. زمين ۾ چير – سيرُ. جبل جي غار – ڦاٽ – ڦاڙ – ڏَر. ڪنيارن جي ٿانون ٺاهڻ جي مٽيءَ جو هڪ قسم – سڪ – پٿر – ڪچو ٽوٽو (ل – ت). جبل جي چوٽيءَ وارو پاڳو (جنهن تي وڻ ٽڻ وغيره هجن) گاهہ جو هڪ قسم. (لس).

• **ڦوڙاٽ ج ڦوڙاٽ (ل):** ذ. ڪاٺ جو وڏو چيريل ٽڪر ٻُنڍ. (ذ. صفت). ٿلهو. تمام وڏو.

– **ڦوڙائي ج ڦوڙائيون:** ٺ. وڏي ٻنڊ مان چيري ڪيل ڪاٺي – ڦوڙائي.

• **ڦوڙاٽو ج ڦوڙاٽا:** ذ. جدائي – آزادي – علحدگي – برهہ – وڇوڙو – فراق. عشق جي جدائي. ڏک – ارمان – غم – رنج (ت). "سوئي صلح سڄڻين. سوئي ڦوڙاٽو" (شاهہ ڪريم)

– **ڦوڙاٽو ڪڍڻ (ت):** ارمان ڪرڻ – ڏک ڪرڻ. رُئڻ – رڙڻ. وڇوڙو سهڻ.

• **ڦوڙ نَدي:** اسم خص. هاڙهي جبل (بلوچستان) جي پڇڙيءَ وٽ هڪ نئن جو نالو.

• **ڦوڙڻ:** مصدر. (سن. سُڦُٽ = ڦاٽڻ) چيرڻ چيري ٽڪر ڪرڻ – سيرڻ – سير وجهڻ – ڦاڙڻ – ٻہ اڌ ڪرڻ. ڏار ڪرڻ – جدا ڪرڻ – الڳ ڪرڻ. ڀڃڻ – ٽوڙڻ – ٽڪر ڪرڻ. ڪنهن ٻڪيءَ جو آنا ڀڃي ٻچا ظاهر ڪرڻ – ٻچا ڪڍڻ. ڇانڊڻ – ڇانڊ ڪرڻ – ورهاڱو ڪرڻ – ورهائڻ. وصول ڪرڻ – اڳاڙڻ – چندو ڪرڻ – اوڳڙ ڪرڻ – ڦوڙي ڪرڻ. کولڻ – ظاهر ڪرڻ. ڪتين جي اصطلاح ۾ ڪپڙي کي مصالح ڏيڻ لاءِ تيل ۽ سودا کي پاڻيءَ ۾ ملائڻ.

– **ڦوڙ ج ڦوڙون:** ٺ. چيرڻ جي حالت – چير. چيريل جاءِ – ڦوٽ – شگاف – ڏار – سير. ورهاست – ورهاڱو. ڦوڙي – چندو – وصولي.

– **ڦوڙائڻ:** مصدر. چيرائڻ – ڀڃائڻ – ڏرائڻ – ٽڪر ٽڪر ڪرائڻ (ڪاٺيون وغيره). جدائي يا فراق جو گهاءُ وجهڻ – وڇوڙو وجهڻ.

– **ڦوڙائي ج ڦوڙائيون:** ٺ. ڪاٺين وغيره جي مزوري – چيرائي – چيرائي.

• **ڦوڙهہ ج ڦوڙهہ (ت):** ذ. وڏو پٿر – جنُب – ڪرو – ڦوڙ.

• **ڦوڙهائي ج ڦوڙهائيون (ت):** ٺ. (سن. سُڦُٽ = ڦُٽڻ) ڪاٺ جو ڏاريل ننڍو ٽڪر – ڦوڙائي.

• **ڦوڙهو ج ڦوڙها (ٺ):** ذ. ڳـرُ. ڦٽ. زخم. رولو – فساد – رڳڙو.

• **ڦوڙي ج ڦوڙيون:** ٺ. (سن. سُڦُٽَ = ڦٽڻ) چندو – اوڳڙ. اوڳاڙي – وصولي – ڦانڊ – چيرو. حصا ڪري، گڏ ڪيل رقم. ڏنڊ – جرمانو. درياءَ جي لَٽَ سان ريٽيل هيٺاهون هنڌ (ت). ڦيسڙ زمين. (اسم خاص). تعلقي گمبٽ (رياست خيرپور) ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

– **ڦوڙي اڳاڙڻ:** ڦوڙي يا چندو وصول ڪرڻ.

– **ڦوڙي ڪـرڻ:** مقرر رقم جو انداز حصي رسئي گڏ ڪرڻ.

• **ڦوڙيات:** اسم خاص ذات جو هڪ قسم.

• **ڦـُوس ج ڦـُوسون، ڦـُوسيون:** ٺ. پيٽ مان بنا آواز خارج ٿيل بدبودار واءُ – ڦوسي بنا آواز ٽٽ. (صفت). بي طاقت – ڪمزور – ننڍو.

– **ڦـُوس ڏيڻ:** پيٽ مان بدبودار هوا ڪڍڻ. اجائي ڳالهہ ڪرڻ – ٻٽاڪ هڻڻ. ڊاڙ هڻڻ – لباڙ هڻڻ.

– **ڦـُوسڙ ج ڦـُوسڙ:** ذ. صفت. ڦوسون ڏيندڙ. بي افعالو. ٻٽاڪي – لاف زن – ڊاڙي.

– **ڦـُوس ڦاسڻ:** ڪم اٽڪڻ – ڪم ڦاسڻ.

– **ڦُوسَ مُنجهَڻُ:** ڪنهن ڪم ۾ ڦاسڻ. تڪليف ۾ پوڻ. ڳڻ ٿيڻ – پريشان ٿيڻ.

– **ڦوسِيُ ج ڦُوسي:** ذ. صفت. ڦوسِيُر.

• **ڦُوسَاٽجڻُ:** مصدر. ڪاوڙجڻ – ناراض ٿيڻ. آڪڙجڻ.

• **ڦُوسَڙ (ل):** صفت. ڦسي پوندڙ – ڦسڻي – ڊهندڙ (زمين).

• **ڦُـوسِڙِيُ ج ڦُوسِڙِيُونَ:** ث. ننڍڙو ڪارڙو پکيءَ (پچ کي هيٺ مٿي ڪندڙ) ڦُوسڻي. (صفت). هلڪڙو – (ماڻهو) ننڍڙو – سنلو (ث).

• **ڦُوسِنِيُ ج ڦُوسِنِيُونَ:** ث. ٻلي. ڦوسڻي – ڦوسي.

• **ڦوسڻَانُ:** اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦوسڻُو ج ڦوسڻَا:** ذ. گهروجانورجوهڪ قسم – ٻلو. (ث. ڦوسڻِي ج ڦوسڻِيون).

• **ڦُـوسڻِيُ ج ڦُوسڻِيُونَ:** ث. پکيءَ جو هڪ قسم – ڦوسڙي. ٻلي. منگر سچيءَ جو هڪ قسم.

• **ڦُوسوُ ج ڦُوسَا:** ذ. چيٿو – ٻوسو. ڪرفتي. ننڍڙو ڪارو نر پکي.

• **ڦُـوسِيُ ج ڦُـوسِيُونَ:** ث. پکيءَ جو هڪ قسم. ڦوسي. ڪـرڙ (وڻ جو گل – پسي (ث). ٻارڻ جو راند ۾ ٺاهيل پانڌارو (جو زمين تي هڻڻ سان ٺڪاءُ نہ ڏي).

– **ڦُوسِيُ آڪاسَ چڙهڻُ يا وڃڻُ:** ڪنهن گهٽ ماڻهوءَ جو پاڻ کي وڏي درجي وارو سمجهڻ. وڏ ماڻهپائي ڏيکارڻ – وڏائي ڏيکارڻ. هٺ ڪرڻ. تڪبر ڪرڻ – ٽانءِ ۾ پرڻ.

– **ڦُـوسِيُ ڪاپَارُ ٿِيڻُ يا چڙهڻُ:** ڦوند ۾ پرجي وڃڻ – آڪڙجي وڃڻ. تنگ ٿيڻ. ڏک ڏسڻ (ث).

– **ڦُوسِيو ج ڦُوسِيا (ٺ):** ذ. صفت. اجائي ٽڪڙ ڪندڙ – ٽڙپڙ ڪندڙ.

– **ڦُـوسِيءَ وانگي ساهُ وڃڻُ:** يڪدم مري وڃڻ – جهٽ پٽ مري وڃڻ. ڦٽڪي مرڻ. آسانيءَ سان مرڻ.

– **ڦُوسِيلُ:** ث. ٻاراڻي راند جو هڪ قسم. هن راند ۾ سرن جي ٺڪرن يا ٺڪرن جي ناهيل ڊگهي. ٽانگيل ڦوسيل' راند.

– **ڦُـوسِيلُ نَاهڻُ:** ٽانگيل ڦوسيل راند ۾ سرونن جو منارو ناهڻ.

– **ڦُوسِيل لَڪڙِيُ:** ث. ٽانگيل ڦوسيل.

• **ڦُوشُ (ڪ – ل):** ث. (آواز) ٻليءَ کي سڏڻ جو آواز – ڪيري.

• **ڦُوشُ ج ڦُوشَ (ڪ):** ذ. صفت. اڌ پڪل ڪڪوريل (ميوو). اڌ رڌو (پت) – اڀڪ. بيوقوف – چريو – ڀوش.

• **ڦُـوشُو ج ڦُوشَا (ل. ڪ. ڪ):** ذ. گهرو جانور جو هڪ قسم – ٻلو.

• **ڦُوشِي ڦُـوشِي (ڪ):** ث. ٻليءَ کي سڏڻ. ڪم آندل الفاظ ڀوش ڀوش. ڪيري ڪيري.

• **ڦوڦَلُ:** اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦوڦو ج ڦوڦَا:** ذ. صفت. پورو – ڊاندو – خالي. ڪيڻ – ڪمزور – هيڻو – نربل – نست. ڦيڦو – ڦڦس – سجيل. (ذ) ڦوڦندو ڦلٽو. چالو.

• **ڦوڦو ج ڦُوڦَا:** ذ ٻڻي يا ڦڦيءَ جو مڙس – پيءُ جي پيڻ جو مڙس – پڦڙ – پڦو.

• **ڦُوڦِيندوُ ج ڦوڦِيندا:** ذ. ڦلوهون. ٻاهہ ۾ سڙڻ سبب ٺيل ڦلٽو. چلتو – ڦلوڪٽو ڪم جي ڳاٽ سبب هڻن ۾ يا گهڻي هلڻ سبب پير ۾ پيل لڦ جو ڦلوهون.

• **ڦوڪ ج ڦوڪ:** ذ. ٻچاڙيءَ جي ٻچت – اوپر – جوٺ. ٽري واري ٻچت – ڦوڳ – گيرٺ. اوگهہ سوگهہ – لڳ ليوڻ. ڪچرو – ڪهچرو. جانور جي پيشاب جي رهڻ وارو هنڌ – مٿانو. مقعد – ڦوڪٽي (صفت). خالي – ٺلهو – سڪٽو – ٻالهو. پورو – ٻولو – ڊاندو – ٺانٺو. بي سود – بي ڦل. نادان – بي وقوف – بي سمجهہ – موڳو – ابوجهہ.

• **ڦُوڪاٽ:** ذ. وڏا ڦُوڪا. ڦـوڪن تي ڦـوڪا – ڦـوڪن جو آواز.

• **ڦوڪارڻُ:** مصدر. وات سان ڦوڪ ڏيڻ – ڦوڪ هڻڻ. نانگ يا حيوان جو زور سان ساهہ ڪڍڻ جو آواز ڪرڻ – شو ڪرڻ – شوڪارڻ. (گهوڙي جو) ڦوڪارو هڻڻ – ڦونگارو هڻڻ. ڪجهہ پڙهي دم ڪرڻ – شوڪارڻ. ڪتي جو ڪنهن شيءِ کي سنگهي پليت ڪرڻ.

– **ڦُـوڪَارَ ج ڦُوڪَارُونَ:** ث. نانگ يا حيوانات جي ساهہ جو آواز – ڦوڪ – شوڪ. ڦوڪارو. چوڪارو – شوڪارو. شونگارو (گهوڙي جو).

– **ڦُوڪارو ج ڦُـوڪَارَا:** ذ. ڦوڪار. چوڪارو – ڦوڪو – ڦوڪ. ساهہ ڪڍڻ جي حالت – ساهي (ل). پاڻي سان پريل وات جو ڦوڪو – ڦوهارو.

– **ڦُـوڪارو ڏيڻُ:** ڪڪڙ کي ويڙهہ جي وچ ۾ (يا اڳي پوءِ) تازه دم ڪرڻ لاءِ پاڻيءَ جو ڦوهار هڻڻ. ڪاڪڙي لهي پوڻ جي حالت ۾ (ٻار کي) گهوٽيل ڦوٽا ٽارون تي چنبڙائي ڦوڪ ڏيڻ.

– **ڦُـوڪارُون ڏيڻُ:** نانگ جو زور سان ڦون ڦون ڪرڻ – ڦوڪون ڏيڻ.

– **ڦُوڪارو هڻڻُ:** ڦوڪارو ڏيڻ – گهوڙي جو زور سان ساهہ ڪڍڻ – ڦونگهارو هڻڻ.

• **ڦُوڪٽُ ج ڦُـوڪٽَ:** ذ. مفت – خالي پيلي – اجايو – بي فائدو – بي سود. ناحق – هروڀرو – بي گناهہ – راهہ ويندي. تڪليف کان سواءِ – سهنجو – آسان. ڦوڪ – ڏبر – ڳئي.

– **ڦوڪٽ جو مالُ:** ذ. مفت جو مال – بنا محنت هٿ آيل مال.

– **ڦوڪٽ ماڻهو:** ذ. ڪابڙوتي ماڻهو – واهيات ماڻهو. بي مطلبيو ماڻهو.

– **ڦوڪٽ ۾:** ظرف. اونهيئين – مفت ۾ – اجايو – خواه مخواه – بي خرچو – بنا پئسي. رونگ ۾ – مٿان – وچ هڻڻ.

• **ڦوڪو ج ڦوڪَا:** ذ. ڦوڪ – ڦوڪي.

• **ڦوڪِيُ ج ڦوڪِيُونَ:** ث. ڳئي – مقعد – گديا.

- **ڦوڪڻي ڦاڙڻ:** ڳئي ڦاڙڻ جوڳي جٺ ڪرڻ - سخت سزا ڏيڻ. خراب حالت ڪرڻ.

• **ڦُـوڪَ ج ڦـوڪون:** ٺ. ذ وات مان ڪڍيل زور سان هوا. ساهه - ساس دم. روح - پران. پٺي چپ ٻيڙي ڪڍيل اواز. ڦوڪجڻ جي حالت - ڦد. ڦوند. سيٽ - ڪاوڙ - چڙ شوڪ - ڦوڪارو - ڦوڪ (چم وغيره جي. سوٽو - سوٽ. وزم.

- **ڦُـوڪَ ڀاڙيو (ت):** ذ. صفت. ڦوڪ جو ڳهڻ(تماڪ) تماڪ جو هڪ قسم. بي همت - سست - ٽوٽي.

- **ڦُـوڪَ ڀرائڻ:** چلم يا حقي وغيره مان سوٽو هڻائڻ - وزم ڀرائڻ - دم هڻائڻ. چڪائڻ - ڪش لڳارائڻ.

- **ڦـوڪَ ڀرڻ:** وزم ڀرڻ - سوٽو هڻڻ - ڪش لڳائڻ.

- **ڦـوڪَ ٽٽڻ:** ساهه ٽٽڻ - دم ٽٽڻ - ساهه نڪرڻ - دم نڪرڻ - پراڻ ڇڏڻ - مرڻ.

- **ڦَـوڪجڻ:** مصدر. هوا ڀرجڻ - سجڻ - ٿوٿڻ - ٿوٿرجڻ - آماسجڻ - اُپامڻ - آڦرجڻ. پيٽ نڪرڻ - پيٽ نڪرڻ. سجي ٻيهڻ - اُٿي ٻيهڻ - ٽڙڻ - ڦـدڻ. آڪڙجڻ - سيٽجڻ - ڦندجڻ - پڌجڻ. ڪاوڙجڻ - غصي ٿيڻ - ناراض ٿيڻ - رنج ٿيڻ.

- **ڦـوڪَ ڏيڻ:** وات سان هوا ڏيڻ - ڦوڪو ڏيڻ. حقي يا چلم کي ڦوڪ ڏيئي باٺي ڪڍڻ. واءُ ڏيڻ - ڪنهن ڳالهه جو سر ڏيڻ - راز ڏيڻ. ڪن ۾ ڳالهه ٻڌائڻ - سرير ڪرڻ. ڀرمائڻ - برغلائڻ - ڀهڪائڻ.

- **ڦـوڪَ چڪڻ:** وزم ڀرڻ - دم يا ڪش لڳائڻ.

• **ڦُـوڪڻ:** مصدر. (ڦڦَر = ڦوڪڻ). وات سان هوا ڏيڻ - ڦوڪ ڏيڻ. دم ڪرڻ. شوڪارڻ - منتر وغيره هڻڻ. چوڪارڻ - دعا شوڪڻ. ڦيڻو وڄڻ. حقي وغيره جو پاڻي ڦوڪ جي زور سان ڪڍڻ. باهه ٻارڻ - باهه ٻرڪائڻ. جلائڻ - ساڙڻ - ٻارڻ - دکائڻ. ڀسم ڪرڻ - ناس ڪرڻ - ٻيڙيگ ڪرڻ - دڦ ڪرڻ - خاڪ ڪرڻ - ختم ڪرڻ - چٽ ڪرڻ - سڄ ڪرڻ. برباد ڪرڻ - اُڏائڻ - ضايع ڪرڻ - وڃائڻ (دولت) ڪنهن ڳوٺڙيءَ وغيره کي هوا سان ڀرڻ. ڦندائڻ - سيٽڻ. ساندارو ڪرڻ. ڦڦ ڪرڻ. ڪن ڀرڻ - ڀرمائڻ - برغلائڻ. گل ڪرڻ - وسائڻ (بتي).

• **ڦـوڪو ج ڦـوڪا:** ذ. وات مان زور سان ڪڍيل هوا - ڦوڪ ڦوڪارو. (ٺ) ڦـوڪَ ج ڦـوڪون.

- **ڦـوڪون ڏيڻ:** زور سان هوا هڻڻ (ڏڳي وانگي) رنڀ ڪرڻ - رنڀڻ - ٽڏڻ.

- **ڦـوڪَ هڻڻ:** وات سان زور سان هوا ڪڍڻ - دم هڻڻ.

- **ڦـوڪي ڇنڊي رکڻ:** صفائيءَ سان رکڻ - صاف ڪري رکڻ.

- **ڦـوڪو ڏوڻڻ:** ڦوڪا ڏيڻ ۽ ڪپڙا ڏوڻڻ. ڇنڊڻ ڦوڪڻ.

- **ڦـوڪي ڏوڻي:** فعل ڇنڊي ڦوڪي - (ظرف). صفائيءَ سان.

• **ڦـوڪڙو ج ڦـوڪڙا:** ذ. (سن. سڦوٽڪ). هوا سان ڀريل شيءِ. ڦوٿيندو - ٻوڙيو - حباب. بدن تي گرميءَ يا باهه جي لهس سبب ٿيل ڦوٿيندو. ڦلڙو - ڇلڙو - لڦ - نڦ. ڦڦڪڙو - ڦڪڙو - ٻوٽيندو. هوا ڀرڻ جي ربڙ مان ٺهيل ڳوٿري (ٻارن جو هڪ رانديڪو) غبارو. ٻيسڻ جي اٽي مان ٺهيل ننڍو گولو (جو اندران خالي هجي ۽ اهو مصالح سان ڀري لائجي) اتشبازيءَ جو هڪ قسم. ڪوڏر جو هڪ قسم.

• **ڦـوڪڙو ج ڦـوڪڙا:** ذ. رانديڪي جو هڪ قسم - ڦوڪڻ لاءِ ربڙ جي ڳوٿري.

• **ڦـوڪڻي ج ڦوڪڻيون:** ٺ باهه ٻرڪائڻ يا ڦوڪڻ لاءِ ڏگهي ٻوري نلي.

• **ڦـوڪڻي ج ڦوڪڻيون:** ٺ. هوا ڦوڪڻ جو اچمڙي مان ٺهيل لوهارڪي ڪم جو) اوزار - ڌوڻ - ڌنوڻي - ڌمڻ. سونارڪي ڪم جو هڪ اوزار - باهه کي ڏڳڻ جي (هوا ڦوڪڻ لاءِ) سنهي نلي (پتل. ڪاٽ يا لوهه جي). نڙ - ڪاني. بلاجو هڪ قسم. پيڻ (ٺ).

• **ڦـوڪو ج ڦـوڪا:** بدن تي مُڪڙيون هڻڻ يا چاپڻ مهل هٿ جي ترِيءَ سان ڏنل چپيٽ. زور - پيڙ وٺڻ - بارو - ذمو. احسان - مهرباني - وڙ - ٿورو فرض - ڏنڊ - ڀنڊڻ.

• **ڦـوڪيو ج ڦـوڪيا:** ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (چلرن سان. ڀنا ميرانجهڙا. پيٽ اڇو. ڊيگهه ۳ - ۹ انچ).

• **ڦوڳَ ج ڦـوڳَ (ٺ):** ٺ. ٻوڙي جو هڪ قسم.

- **ڦوڳيسي:** ٺ ذ ڦوڳ وڻ جو ٻوڙ (جنهن جي پاڄي ٿئي - ڦوڳ جو ڏٺه

• **ڦوڳَ ج ڦوڳَ:** ذ. ڪنهن شيءِ کي نپوڙڻ بعد باقي بچيل مواد (جيئن تاڏل يا ڀنگ جو جوڳ) ڦوڪ - جوڳ. اٽي جو ڇاڻ - ٻوسو - ڪٽرُ. ٻوڙي جو هڪ قسم (ٺ - ڪ) (ذ. صفت). نچوڙيل - نپوڙيل - رس ڪڍيل. خالي - سڪتو. بي وزن. بي طاقت. ٻنا ڏپ جي - اٿيو - ٻنا سڪپ. ايوڳ - ٻنا گيهه - اوسو.

- **ڦوڳي:** ٺ ڦوڳ جون مکڙيون (جن جي داڻ داڻ ڏوٿين جو ڏٺ اهي). (ذ. صفت) ڦوڳ وارو - ڦوڳ جهڙو. نچوڙيل - نپوڙيل - خالي - سڪتو - بي طاقت. نڪمو - اجايو. بي فائدو. نڪار - ڪين جهڙو.

• **ڦوڳهڙو ج ڦوڳهڙا (ت):** ذ فساد - هل بکيڙو. معاملو - ٽنٽو - رڳڙو.

- **ڦوڳهڙو ڪرڻ:** فساد ڪرڻ - جهڳڙو ڪرڻ - معاملو ڪرڻ. رڳڙو ڪرڻ.

• **ڦوڳڻي ج ڦوڳڻيون:** ٺ ڦولڙي - پولڙي - ڦولهڙي - ڦولهڻي. ڦوڳڻي (ٺ). ڦونگڻي.

• **ڦول:** ذ. ڦُل گل (ذ. صفت) صفا - صاف - اڇو - اجرو.

- **ڦولداني ج ڦولدانيون:** ٺ. گلن رکڻ جو ٿانءُ - گلداني.

– **ڦـُولُ گـوبِيُ ج ڦـُولُ گوبِيُون**: ٿ. ڀاڄيءَ جو هڪ قسم -- گل واري گوبي گل گوبي.

– **ڦـُولِـواڙِيُ ج ڦُولواڙِيُون**: ٿ. ڦُلواڙي.

• **ڦُولَ ج ڦُولُون**: ٿ. ڳولا ڦولا - تلاش -- جانچ -- ڦولر - ڦلور.

– **ڦُولا ج ڦولائُون**: ڳولا ڦولها.

• **ڦـُولارجڻُ**: مصدر. وڻ جو ڦوهه ۾ اچڻ -- جوڀن وٺڻ -- گلن جو ٽڙڻ -- ڪلڻ. ڦورجڻ – ڦوڪجڻ – گل جهلڻ.

• **ڦـُولُ بَنْدِيُ ج ڦـُولُ بَنْدِيُونْ** (ت): ٿ. هٿ جي چالاڪي -- هٿ ناٽڪ اٽڪل بازي.

• **ڦُولِڙُو ج ڦولِڙا**: ذ. اُن جو لاٽل ڳول ۽ سخت چيٽو – پولڙو – ليڏوٺو – ڦولهڙو.

• **ڦـُولِـڙُوُ**: اسم خاص. تعلقي ميرو خان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦولِڙِيُ ج ڦولِـڙِيُونْ**: ٿ. رڍ يا ٻڪريءَ جي لاٽل ڳول پولڙي -- ڦوڳٽِيُ -- ڦولهڙي – ڦونگٽي.

• **ڦُولَڻُ**: مصدر. ڳولڻ – تلاش ڪرڻ – ڦولهڻ. ڦولهڻ – ڦلورڻ.

• **ڦُولو ج ڦُولا**: ذ. سُٽَ يا پٽَ جو اوبري تان لٽل ڦوڙو – ڍيرو.

• **ڦولِهِڙِيُ ج ڦولِهِڙِيُونْ**: ٿ. ڦولڙي – پولڙي – ڦوگٽي. (اسم خاص). تعلقي فيض گنج (خيرپور رياست ۾) ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦُولَهڻُ**: مصدر. ڳولڻ – جانچڻ -- ڦولڻ – ڳولا ڪرڻ -- جاچڻ -- نهارڻ. ڦولها ڪرڻ. ظاهر ڪرڻ. اُپٽار ڪرڻ. ڪنديرڻ -- پکيڙڻ -- ڦولهرڻ.

• **ڦُولَهه ج ڦولَهَون**: ٿ. ڳولا – جانچ – کوج – ڳولاڦولا. جهاڙو جهڙتي.

• **ڦُولَها ج ڦُولهائُونْ**: ٿ. ڳولا - ڦولا.

• **ڦُولَهْرَ ج ڦُولَهْرُونْ** (ل): ٿ. ڳولا – تلاش -- اُپٽار. اُٿل پٿل – ڪندير -- پکيڙ -- ڦلور.

• **ڦونِبِرُ ج ڦونْبِيا** (ٿ): ذ. ذرو -- ڦُونڊو.

• **ڦونڊو ج ڦونڊا**: ذ. ذرو. ننڍڙو ٽڪرڙو. ريزو.

• **ڦـُونْڊا ڪَـيِ چِڏَڻُ**: ذرا ذرا ڪري ڇڏڻ -- ڇيهُون ڇيهُون ڪرڻ. بالڪل ناس ڪري ڇڏڻ.

• **ڦُونْڊَ ج ڦـُونْڊُونْ**: ٿ. ڦوڪ -- سيٽَ -- آڪڙ – مغروري – گهمنڊ – وڏائِي -- هوءِ ـ ڏمُ -- غرور -- وڏائي -- ٽانءِ ـ ٽاڏ.

– **ڦـُونْڊَ آڪَڙُ ج ڦـُونْڊَ آڪَڙَ**: ذ. صفت. پاڻ پڏائيندڙ متڪبر مغرور.

– **ڦـُونْڊِرُو ج ڦـُونْڊِرا** (ت): ذ. صفت. متڪبر -- هٺيلو – آڪڙيل – مغرور – شوخ. پاڻ پڏائو. (دل جو) هلڪو. وات ڦاٽوڙو.

• **ڦـُونْڊِجڻُ**: مصدر. (سن. سُڦَاير - ڦوڪجڻ) ڦونڊ ۾ اچڻ -- آڪڙ ۾ ڀرجڻ – ڦـنڊڻ -- ڦـنڊجڻ.

• **ڦُونْرِيُ ج ڦُونْرِيُونْ** (ل): ٿ. نِڱَ – آڪڙ -- سيٽ. وڏائي غرور تڪبر هٺ. پونري – ڦيري.

– **ڦُونْرِيُ لاهِڻُ**: (مثامان) پونري لاهڻ – ڦيري ڪَيَڻ متي مان واءِ ڪڍي ڇڏڻ.

• **ڦُونسِلاڻڻُ** (ل): مصدر. ڦسلائڻ – منجهائڻ. پرمائڻ – برغلائڻ.

• **ڦـُونْسِـٽِيُ ج ڦونْسِٽِيُونْ** (ل): ٿ. ڏاندي پکيءَ جو هڪ قسم -- ڦـوسٽي.

• **ڦـُونْڪَارَوُ ج ڦـُونْڪارا** (ٿ): ٿ. بلا جو هڪ قسم – پيڻ.

• **ڦـُونْگَارُوُ ج ڦـُونْگَـارا**: ذ. ڦوڪارو – وڏو ڦوڪو (گهوڙي جو).

• **ڦـُونْگِرِيُونْ** (ت): ٿ. ڪرڙ جي وڻ جي ٻونگَر.

• **ڦـُونْگِيُ ج ڦـُونْگِيُونْ**: ٿ. ڪنيِڀُ – ڦنگِي. سَجاتُ طور مال جي ڪَنن ۾ وڌل وڍ (ڪ). ڦُنگي.

• **ڦـُونْگهارُوُ ج ڦـُونْگهَارا** (ل): ذ. ڦونگارو.

• **ڦـُونْنُوُ ج ڦـُونْنَا** (ت): ذ. صفت. ننڍي نڪ وارو – ٻنو -- مِڻو.

• **ڦـُوهَ ج ڦـُوهَ**: ذ. اُوج – بلندي – چڙهتي. جوڀن -- لالائي – تازگي (جواني جي). شاهوڪاريءَ جو گهمنڊ -- مايا جو هٺ جهجهائي – گهڻائي – ڀرپور چاڙهه.

• **ڦـُوهَارُوُ ج ڦـُوهَارا**: ذ. (ف. فواره) پاڻيءَ جو ڦڙن جي صورت ۾ وسڪارو. (ڪنهن مٿانهين هنڌ تان) پاڻيءَ جي ڪرندڙ ڌار. سنهون مينهن – بوند بوند – ڦُڙ ڦڙ – ڇاٽار. پاڻيءَ جو اُڇل ڪاٺي وري سنهي بوند جي صورت ۾ ڪرڻ جي حالت – ڦوهار. پاڻيءَ جي اڇل – ڦهاڙ. (پاڻيءَ جي) لاٽ – ڌار. پاڻيءَ کي اُڇل ڏيڻي (ڦڙڦڙ جي شڪل ۾ ڪيرائيندڙ) اوزار. ڇنڪار ڪرڻ جو لوهي اوزار – باغيچي کي پاڻي ڏيڻ جو لوهي دٻو (جنهن جي منهن ۾ سنها سوراخ). مينهن وانگر پاڻي وسائيندڙ نل. حجامن جو پاڻي هڻڻ جو اوزار. عطر وغيره جي ڇنڪار ڪرڻ لاءِ اوزار. ڦهارو.

• **ڦـُوهِـٽوُ ج ڦـُوهِـٽا** (ٿ): ذ. ڇيٽو – ٻوسو (ڳاٽي مال جو).

• **ڦُوهَـرَ ج ڦوهَرُونْ**: ٿ. وات مان ڪڍيل پاڻيءَ جي پچڪاري – ڌار – ڦوهار -- لاڙ – لاٽَ.

• **ڦُوهرا**: وڏيرڙا ڦر (جي ڏڻ سان ڀهرائجن)

• **ڦـُوهُڙُ ج ڦـُوهُڙ**: ذ. صفت. بي عقل – بيوقوف -- نادان – بي سمجهه – ابوجهه. اُناڙي -- جَٽ. جهنگلي – اُبهرو. ترڙو – بدفضيلت – بدسليقو – بيهودو.

• **ڦـُوهُڙُوُ** (ٿ): ذ. ڪتي يا ٻليءَ جو گونهه.

• **ڦُوهِڻُ** (ت): مصدر. (دلن جي مٽيءَ کي وڏائي) وڏو ڪرڻ.

• **ڦـُوهِـٽِيُ ج ڦـُوهِـٽِيُونْ** (ڪ): ٿ. نڪ جي چونٽي ناس.

• **ڦـُوهِيارِيُ**: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦُهَ**: ٿ. (آواز). ڪنهن ڳري شيءِ جي ڪرڻ جو آواز – ڙپ ـ ڌَم. (ظرف). اِمالڪ - ڌو – سڌو -- ٺا.

– **ٺهَ ڪري ڪرڻ**: مٿان ٺي ڪرڻ – بيهوش ٿي رَهڻ.

• **ٺـهَارَ ج ٺـهَارُونْ**: ث. مينهن جون سنهيون ڦڙيون – بوند – ڪڻيون – وسڪارو – ڦوهار.

– **ٺـهَار پوڻ**: سنهي بوند پوڻ – بوند بوند پوڻ – ڪڻيون پوڻ – ڦڙيون پوڻ.

• **ٺـهارو ج ٺـهَارا**: ذ. سنهي بوند وانگر پاڻي وسائيندڙ اوزار – ڦوهارو.

• **ٺهاڻي**: اسم خاص. فيڊرل ايريا ڪراچيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ٺهَ ٺهْ**: ث. مسلسل ڌڪن هڻڻ جو آواز. لاڳيتو ڌڪن هڻڻ جي حالت. ٺهڪار – ٺهڪا.

• **ٺهْڪاٽُ ج ٺهڪاٽَ**: ذ. ٺهڪو ڪري ڇڙڻ جو آواز – ٺهه. ڌڪاءُ – ٺڙڪو – ڌڪ مسلسل ڌڪن هڻڻ جو آواز. ڌڌڪو – ڌڌڪڙ – ٺهڪارو – ٺهڪو – ٺهڪاءُ.

• **ٺهْڪارو ج ٺهْڪارا**: ذ. ٺهڪاٽ – ٺهڪا – ٺهڪو.

– **ٺهْڪاءُ ٺهْڪاءُ**: ذ. ٺهڪاٽ – ٺهڪارو – ٺهڪو.

• **ٺهڪائڻ**: لهي ڌڪ لڳائڻ. سخت ڌڪ لڳائڻ. ٺڪاءُ ڪرائڻ.

• **ٺهْڪڻ**: مصدر. ٺهه ٿيڻ – ٺڪاءُ سان لڳڻ – (ڌڪ وغيره) برابر ٿي يا ملي اچڻ – پچي بيهڻ – لڳي بيهڻ – ڪپ ٿيڻ. ڪشجڻ – قابو ٿيڻ.

• **ٺهْڪو ج ٺهْڪا**: ذ. ٺهه ڇڙي ڪرڻ جو آواز – زيڪو – زپ – ٺهه. لاڳيتو ڌڪن هڻڻ جي حالت – شپڪو – ستڪو – ڪنڪو – ٺهه ٺهه. لاڳيتو ڌڪن جو آواز – ٺهڪاٽ – ٺهڪاءُ.

– **ٺهْڪا ڪرڻ**: ستڪا ڪرڻ – ٺهه ٺهه ڪرڻ – لاڳيتو هڻڻ (ڌڪ وغيره) – ٺڪاءُ ڪرڻ. ڌڪ تي ڌڪ هڻڻ.

• **ٺهِلُ ج ٺهِلَ (ت) ي ذ صفت**. ڦيڪو – سُجيل. بي طاقت.

• **ٺهْلائڻ**: مصدر. پسارڻ – پکيڙڻ – وڇائڻ. کولڻ – ڪشادو ڪرڻ – وڌائڻ. ڪندرائڻ – تيڙڻ – پکيڙڻ – ڪٺو ڪٺو ڪرڻ. شايع ڪرڻ – مشتهر ڪرڻ.

– **ٺهْلاءُ ج ٺهْلاءَ**: ذ. ويڪرائي – ڪشادگي – ديگهه – درازي طوالت. پکيڙ – مشهوري.

– **ٺهْلاءُ ڪرڻ**: وڌاءُ ڪرڻ – وڌائڻ – پکيڙڻ. مشهوري ڪرڻ.

• **ٺهْلڻ**: مصدر. پسرڻ – پکڙڻ – ڪشادو ٿيڻ – ويڪرو ٿيڻ. ڊگهو ٿيڻ – لمبو ٿيڻ. وکڙڻ. ڇانئجڻ (وڻ وغيره جو). سايه دار ٿيڻ. وڌڻ – وڏو ٿيڻ – گهڻو ٿيڻ. حد کان وڌڻ. گهڻائي ٿيڻ. مشهور ٿيڻ – مشتهر ٿيڻ – شايع ٿيڻ.

• **ٺهِنْگ ج ٺهِنْگُونْ**: ث. بوند – ڦڙي. ڦنگ – ڦينگ. ٺڪ – ڪف. چڻو – داغ.

– **ٺهِنْگَ پوڻ**: ڦڙي پوڻ – بوند پوڻ. مينهن وسڻ.

– **ٺهِنْگـر ج ٺهِنْگرُونْ (ت)**: ث. ڦڙي – بوند – ٺهنگ.

– **ٺهِنْگُونْ وجهڻ**: (ڳالهائيندي ٿڪون اُڇلڻ. تکڙو ڳالهائڻ – گڙٻڙ ڳالهائڻ.

• **ٺهِيْ ج ٺهِيُونْ (ت – ل)**: ث. پيٽ جي هڪ حصي جو نالو – ٽري – ٽني.

– **ٺهِيُونْ سُڪائڻ**: هلاڪ ڪرڻ – تنگ ڪرڻ. هيسائڻ. ڏنجهه ڏيڻ.

• **ٺهْيار**: ث. مڇي. سنهي مڇي. ٺهيارو. ٺيرائي ٺهيار. ڇاڻيو وجي جنج ۾

– **ٺهْيارو ج ٺهْيارا**: ذ. ٺهيار.

• **ٺهياري**: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ٺهيڙو ج ٺهيڙا (ل – ت)**: ذ. ٺلهو – ڦيڪو. بي طاقت. بي ڏؤلو.

• **ٺئنڙو ج ٺئنڙا**: ذ. سهڻي شانائتي پڳ. سرداري واري پڳ.

• **ٺيٽ ج ٺيٽُونْ**: ث. (انگ: فيٽ) ماپڻ جي پٽي – فوٽ ڪٽ – فوٽ ڪٽي. پنجاهه فوٽن کان وڌيڪ ماپ جي پٽي (جا ويڙهيل ۽ دٻيءَ ۾ بند هوندي آهي). پرت پريل پٽي – پانڪ. ڪٽڻون.

• **ٺيڪاپور**: اسم خاص. تعلقي ننگرپارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ٺيڪرو ج ٺيڪرا**: ذ. (سن. پٽ = رستو > پٽيه = رستي تي هلندڙ گول چڪرو (جنهن تي گاڏي هلي). چڪرو – چرخي. پلنگ جي پاون هيٺان رکيل ڪاٺيءَ جو گول ٽڪر. ڪُپيءَ جو زود.

– **ٺيڪرو ٺيرائڻ**: ٺنگون تيڙائڻ. وايون بتال ڪرڻ.

• **ٺيٽ ج ٺيٽ**: ث. چوپائي مال جي بيماريءَ جو هڪ قسم – خراب پاڻي پيڻ ڪري ٿيل بيماري (ت). گهوڙي جي هڪ بيماري (گهوڙي تي ٻاهران چڙهي اچي لهبو. لغام لاهبو. پوءِ گهوڙي کي يڪدم ڪاڏو پاڻي ڏبو ته ٺيٽ پوندو). بدهضمي – اڦري – پرتي (ل). سون کي سخت ڪرڻ لاءِ ٽامي جي ملاوٽ (تولي ۾ ٻه ماسا ڪن ٽامو مليل). (ت) ٺيٽ ج ٺيٽون).

– **ٺيٽ ٿيڻ (ت)**: چوپائي مال کي ڳرهاڙي لاهڻ جي بيماري ٿيڻ – ڳرهاڙو لهي پوڻ.

– **ٺيٽ پوڻ**: چوپائي مال کي ڳرڙي لاهڻ جي بيماري ٿيڻ – ڳرهاڙي لهي پوڻ.

– **ٺيٽ پوڻ**: چوپائي مال ۾ ڪني پاڻي پيڻ سبب ڳرڙي جي بيماري پوڻ.

– **ٺيٽ ڪرڻ**: ڳرڙو لاهڻ (چوپائي جو).

– **ٺيٽ وجهائڻ (ت)**: سون ۾ ٻئي ڪنهن ڌاتوءَ جي ملاوٽ ڪرائڻ.

• **ٺيٽ ج ٺيٽون**: ث. ڌڪ – ٺوڪر. ڪڙهه. ويڙهه ۾ هڪ ٻانگي جو ٻئي کي ڪڙهون هڻڻ.

• **ٺيٽون هڻڻ**: فساد وجهڻ – جهيڙو اٿڪائڻ.

• **ٺيناڙ ج ٺيناڙ (ت – ل)**: ذ. صفت. (سن. ٺٺڪ = خراب ڪرڻ) خراب ڪندڙ – ٺٺائيندڙ – ٺيڻائو. ٺٺي پوندڙ – ٺٺندڙ – ٺيڻهڙ. ڪچي رنگ وارو (ڪپڙو).

- **ڦيٽارُ ج ڦيٽارا:** ذ. (سن. سڦٽ = خراب ڪرڻ) جدائي = علحدگي، ويڇو. ڏڦير - نفاق. خلل. نااتفاقي -- اڻ ٺاهه.
- **ڦيٽاهينُ ج ڦيٽاهيُون (ت):** ث. پکيءَ جو هڪ قسم.
- **ڦيٽائُو ج ڦيٽائُو:** ذ. صفت. (سن. سڦٽ - خراب. ڦٽندڙ - ڦٽي ويندڙ - ڪچو (رنگ). ڦٽائيندڙ - خراب ڪندڙ.
- **ڦيٽجڻُ (ل):** مصدر. بدهضمي ٿيڻ. آڦري ٿيڻ - پيٽ ۾ ورڪي ٿيڻ.
- **ڦيٽوُ ج ڦيٽا:** ذ. خرابي. خلل - ڦيٽارُ. فرق -- نفاق.
- — **ڦيٽو پوڻ (ت):** نفاق پوڻ - ڏڦير پوڻ. فساد پوڻ - جهيڙو پوڻ.
- — **ڦيٽو وجهڻُ:** نفاق وجهڻ - جهيڙو وجهڻ. ڦيٽارو وجهڻ.
- — **ڦيٽو هڻڻُ:** ڦيٽو وجهڻ.
- **ڦيٽوهڙُ (ل):** ذ. صفت. ڦيٽارُ - ڦيٽهڙُ.
- **ڦيٽهڙُ ج ڦيٽهڙَ:** ذ. صفت. (سن. سڦٽ - خراب ڪرڻ). ڦٽندڙ - ڪچو (رنگ) - ڦيٽارُ - ڦيٽوهڙُ.
- — **ڦيٽهڙو ج ڦيٽهڙا:** ذ. صفت. ڦيٽهڙُ.
- **ڦيٽ:** ث. جٺ - لعنت - ملامت. ڌڪار - نفرت. "پنهنجي شان کان ننهنجي وٺي مون هيٺ ڦيٽ" (گل).
- **ڦيڏغُ:** ذ. جبل ۾ پيدا ٿيندڙ ٿوهر مثل ٿڻ ڪنڊن وارو وڻ. جيڪو ڪونجهه ۽ ساوڻ ۾ گل جهلي).
- **ڦيڏرُ ج ڦيڏرَ (ل):** ذ. ڏڏ گڏيل ڪير - ٻهڙ - ڦيڏرو (ل ـ ٿ).
- — **ڦيڏروُ (ٿ - ڍاٽ):** ذ. لسي تي ڏڏڙ ڪير - ڦيڏرُ - ٻهڙ - پنير.
- **ڦير (ت):** ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم (جنهن جي پاڙ مان نڪتل تيل دوا طور ڪم اچي).
- **ڦيرائڻُ:** مصدر. ڦيرائڻ - گهمائڻ - چڪر ڏيڻ.
- — **ڦيرائي ج ڦيرائيُون:** ث. گهمري - گهمراٽي - ولو - چڪر (مٽي جو)، ڦيرڻي - پتواٽي - پتوالي - لوٽ - دؤر. هٿ ٺٽ -- هٿ جي چالاڪي.
- — **ڦير ڏيڻُ:** گهمرا ڏيڻ.
- — **ڦيرارو ج ڦيرارا (ت):** ذ. صفت. ڦيرو ڪندڙ - ڦرندڙ - ڦيراگهيرا ڪندڙ. جهيڙوجهٽو ڪرائيندڙ - منافق.
- — **ڦيرائڻُ:** مصدر. ڦيرو يا ڦيري ڏيارڻ - چڪر ڏيارڻ - گهمائڻ - گردش ڪرائڻ. ڦيرڻ -- ورائڻ - چڪر ڪرائڻ - چوڪرد هلائڻ -- گشت ڪرائڻ. جوڙڻ -- پيڙڻ (چرخو، واهڻ - گيڙڻ (تاڻي) ٻڻائڻ - اُبتو ڪرڻ. (منهن موڙڻ -- بدلائڻ (رخ) مٽائڻ (جنڊي) چاڙهڻ. ترجمو ڪرڻ. هڪ ملهه جو ٻئي ملهه کي گهمائڻ وارو وڏي ڪرڻ. ميٽڻ - رد ڪرڻ.
- — **ڦيرائتوُ ج ڦيرائتا:** ذ. صفت. ڦيري وارو - ڦيرڻون. چڪر وارو - چڪرائيڻون. ڦرندڙ گهرندڙ - چلولو - چنچل. واري وٽيءَ وارو - اوٽ موٽ ور وڪڙ وارو - پيچيدو - ونگو - ورارو.
- — **ڦيرائي ڏيڻُ:** واپس ڪرڻ - موٽائي ڏيڻ - طرف بدلائڻ - پاسو ڦيرائڻ. ڪانو بدلائي ڏيڻ.
- — **ڦير پوڻُ:** گهمر پوڻ - چڪر پوڻ - ڦري پوڻ - خراب ٿيڻ.
- — **ڦيرَ ڦارُ ج ڦيرڦار: ڦيرڦون:** ذ. مٽ سٽ - ڦيرگهير - اُٿل پٿل - بدل سدل - ڦري - ڦير - ابر پيرا الٽ پلٽ.
- — **ڦيرڦار ڪرڻُ:** الٽ پلٽ ڪرڻ - بدل سدل ڪرڻ - اٿل پٿل ڪرڻ - ڦيرگهير ڪرڻ.
- — **ڦير ڦيرائڻُ:** اٽڪڻون پيدا ڪرڻ - حرفت هلائڻ.
- — **ڦير گهير، ڦيرگهير، ڦيرڻون گهيرڻون:** ذ. ث. ڦيرڦار.
- — **ڦيرن ۾ اکوڙڻُ (ڪ):** ٻاسندو ٿيڻ - ڏکيو ٿيڻ - ڏکيائيءَ جو منهن پوڻ. اوبهڙ واري زال کي ڏکيو ٿيءَ جو وقت.
- **ڦيرائي:** اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- **ڦيرنڌُ ج ڦيرنڌ (ت - ٿ):** ذ. صفت. تمام وڏي عمر وارو - ڪراڙو - جهريل - جهور - ٻڍو. ڪمزور - هيڻو - ضعيف.
- **ڦيرڻ:** ث. ڪنبارڪي ڪم جو هڪ اوزار - ڪوڙي تي ٺهڻ ڪيڻ لاءِ گول لوهي اوزار.
- **ڦيرڻُ:** مصدر. (سن. ڀرم) - ڦيرڻ، ڦيرو ڏيڻ - ڦيرائڻ. گهمائڻ - چڪر ڏيڻ - گردش ڏيڻ - ڦيري ڏيڻ. گهمٽري ڏيارڻ - گشت ڪرائڻ. منهن ڦيرائڻ - رخ بدلائڻ - طرف ڪان موڙڻ - ٻئي پاسي ڪرڻ. اٿلائڻ - اُبتو ڪرڻ. (تسبيح) هلائڻ - ڪردان ڪرڻ - دؤر ڪرڻ. دهرائڻ - ياد ڪرڻ - سبق کي ٻيو دفعو پڙهڻ. پٺتي ڪرڻ. ناراض ڪرڻ. هٿ لڳائڻ - ڇهڻ - ڪسائڻ. ور ڏيڻ - وڪڙ ڏيڻ - ونگ ڪرڻ. موڙڻ - ورائڻ. ميٽڻ - ميسارڻ - ڍاهڻ (اڪر وارڻ).
- — **ڦيرُ ج ڦيرَ:** ذ. چڪر - گهمر - ڦيرو - ڦيرائي - گيرو - ولو. ور - ڦيرو. ڦرڻ جي حالت - گردش. اراضي (فلاڻي جي ڦير ۾ آهي). وراڪو - گهمٽاري. گول - گهيرو - دائرو - حطو. ور - وڪڙ - ڏنگ - ونگ - ٽيڙ. وٽ - پيچ - مروٽ - مروٽو - وراڪو. فرق - تفاوت - وڇائيندڙ اختلاف. مٽ سٽ - ڦيرگهير - تبديل - اٿل پٿل. پلٽو - موٽ. تغير - انقلاب. دؤر - گردان - ڦيرو. پيچ - جار - ڦونڊ. فريب. ڏنگ - ڏوهه - خط. وعدي خلافي - انڪار. انڪل - تجويز - رٿ. مونجهارو - بگيڙو. دقت - تڪليف - مشڪلات - سختي. ريڙو - ريجو. جهڙو - پرچون - جهجرو.
- **ڦيرٿوُ ج ڦيرٿا:** ذ. صفت. ڦرڻ جهڙو. ڪورين جو هڪ اوزار (ڏاڻي جو هڪ عضوو - سکي ڦيرائڻ لاءِ ڦوٽ کي ڏگهي ڪاٺي).

• **ڦيرڻي ج ڦيرڻيون:** ث. ڪورين جو هڪ اوزار - ڦيرڻو.

– **ڦيرو ج ڦيرا:** ذ. گردش - دؤرو - ولو - چڪر - گهمرو - ورائو - دفعو - پيرو - وارو - گيڙو - گهيڙو (تار جو). هوا خوري - ٽهل. گشت. ڦيري ڀيري واري جي، ور - وڪڙ - اچڻ وڃڻ. ملاقات. شادي، وقت کهوٽ ۽ ڪنوار جو ڀيڻي مٿان ٻه جي چوگرد ڦيري ڏيڻ جي رسم. انقلاب. بادشاهه گردي. پيٽ واري زال جي روح کي گهمرو - اوٻهڙ ڪ.

– **ڦيرو ٻڌڻ:** گهمرو ٻڌڻ - چڪر ٻڌڻ. وارو ٻڌڻ. وڪڙ ڏيڻ - جهر پکيڙڻ.

– **ڦيروٽي ج ڦيروٽيون:** ث. ڦيراٽي.

– **ڦيرو ڏيڻ:** چڪر لڳائڻ. هڙ موڙي ڪني وڃڻ.

– **ڦيرو ڪرڻ:** گهمرو ڪرڻ - چڪر هڻڻ. وارو ڪرڻ. دؤرو ڪرڻ. ور ڪرڻ - موڙ ڪرڻ. وري وڃي اچڻ.

– **ڦيرو کائڻ:** ڦري وڃڻ - مڙجڻ - ڦرڻ. بدلجڻ.

– **ڦيرٿون ج ڦيرٿان:** ذ. صفت. ڦرندڙ - ڦيراٽو. ڦيري وارو (ڪرف، ڦڦ). ڪرف جو هڪ قسم.

– **ڦيري ج ڦيريون:** ث. گهمري - گهمنڊڙي - چڪر - دؤرو - گردش - ڦيرو. گشت - گهوم. پڻ - چرخ - پاڻمي ريڙهي وهڻي وارن جو چڪر - گهوم. فقيرن جو خيرات لاءِ گشت. گدائي - پڻ - گداگري. روزگار حاصل ڪرڻ لاءِ ڦيرو. مغز جو چڪر - ٻنوائي - ٻنوالي - ڦيراٽي. مغروري - گهمڻي - هٺ - شيخي - دماغ - وڏائي - هوءِ - ڏمر - اڪڙ - غرور - ڪن ٻاڪري مال کي (ڦيريءَ) جي بيماريءَ جو هڪ قسم.

– **ڦيري اچڻ:** (مغز کي) چڪر اچڻ - ٻنوائي اچڻ - مٿو ڦرڻ.

– **ڦيري ٿيڻ:** (مغز ۾) چڪر اچڻ - ٻنوائي ٿيڻ - ٻنوالي ٿيڻ - مٿو ڦرڻ.

– **ڦيري پائڻ:** پنهنجي چوڌاري ڦرڻ - گهمري پائڻ. چڪر لڳائڻ.

– **ڦيريدار ج ڦيريدار:** ذ. صفت. ڦيري ڏيندڙ - گهورڙيو. دردر ويندڙ فقير.

– **ڦيري ڏيڻ:** ڪنهن کي ٻانهن کان جهلي ڦيرائڻ - چوڌاري گهمائڻ - ڦيرائڻ - گهمنڊڙي ڏيڻ - چڪر ڏيڻ. ٻنوائي ڏيڻ. گهڻي گهمڻ ۾ گهمڻ. ڦرڻ - ٽهلڻ - چڪر هڻڻ يا ڏيڻ. ملهه ۾ وڃڻو مٿس جو زور ڏيئي ٻئي ملهه کي ڪيرائي وجهڻ.

– **ڦيري ڪرڻ:** گشت ڪرڻ - چڪر ڏيڻ - دورو ڪرڻ. ريڙهي وهڻ ڪندڙ جو (ڪونمجو ڪني) واپار لاءِ چڪر هڻڻ - ڪمائي ڪرڻ.

– **ڦيري لاهڻ:** ٻنوائي لاهڻ. ڦيري ڪڍڻ - واءِ ڪڍڻ (مغز مان). غرور ڀڃڻ - تڪبر لاهڻ - هٺ ڀڃڻ.

– **ڦيري لڳائڻ:** چڪر هڻڻ - گشت ڪرڻ. ڪومجي وڙي جو ڀيڙ تي ٽڪڻ - ڪنهن شيءِ لاءِ وڃڻ. فقير جو گهر گهر تي وڃڻ.

– **ڦيري کائڻ:** ڦيرو ڏيڻ. ڦري وڃڻ. انجام کان ڦري وڃڻ.

ڦيرون گهيرون: ث. ٿلهون ٻٽيون - ٻلٽيون سٽيون - ڦيرڦار وراجهڙ.

– **ڦيري هڄڻ:** مغز ۾ چڪر هڄڻ. ٻوٽري هڄڻ - ٻنوائي هڄڻ.

• **ڦيروز ديرو:** اسم خاص. تعلقي جوهي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

• **ڦيڙ ج ڦيڙ:** ذ. تڏن - حد تي - ڦنڊڻي.

• **ڦيڙڻ** (ت): مصدر. وڙهڻ. جهيڙو ڪرڻ - جهڳڙو ڪرڻ. دشمني ڪرڻ. عداوت رکڻ. جهه ڪرڻ. "آڏاڻي سندو ڏيهه نه ڦيڙجي تن سان."

• **ڦيڙهه ج ڦيڙهه:** ذ. وڏو پٽڪو - پڳڙ.

– **ڦيڙهه ٻڌڻ:** وڏو پٽڪو ٻڌڻ.

• **ڦيڙهو ج ڦيڙها:** ذ. ڪڻڪ يا سارين جي رکيل وڙ جو ڍڳ - ڍڳ - ڪوڙ. ڦيڙهه ت.

• **ڦيس:** ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم (جنهن جي پن مان تڏا وغيره ٺهن) ڦش - ڦيش.

• **ڦيسڻ:** صفت. پيتي پيل - (عهدي ۽ عزت ۾) گهٽ. ترڪڻو - لسو (جنهن تان ماڻهو ترڪي پوي. ترڪي پوندڙ پٽي (زمين) - ڪنٽري (زمين). نرم. يڪدم ڦسي پوندڙ - ڦسڪو.

– **ڦيسڻ پٽ:** ذ. هڪ بيماريءَ جو قسم. جيت جو هڪ قسم.

– **ڦيسڻ چچڙ:** جيت جو هڪ قسم - جهر چچڙ.

• **ڦيسوڙو:** اسم خاص. ڪڇ جو هڪ قسم (سنڌ سنڌ تي لامدار ڦل، جنهن ۾ انهر چٽن جيڏا داڻا اٿ ڪٿين).

• **ڦيسوڙي:** ث. ول جو هڪ قسم (زمين تي پکڙندڙ پن تي سنهڙا ڪنڊا، گول ڏئو. جنهن ۾ چڻن جيڏا چار پنج داڻا ٿين جي ڏٿ طور ڪم اچن).

• **ڦيسڻ** (ت): مصدر. پيهڻ - ڦسائڻ - چٿڻ. پيچي پرزا ڪرڻ.

• **ڦيش** (ڪ): ث. ٻوٽي جو هڪ قسم - پيش - ڦيش.

• **ڦيڪڙو ج ڦيڪڙا** (ل): ذ. صفت. تمام سنهو - سنهڙو.

• **ڦيڪو ج ڦيڪا:** ذ. صفت. سڄيل - سوڄل - ٿوڪيل. آڦريل - گول مول - ٻول مول. موٽو - ٿلهو - ليلهو - ٿلهو - ڦوسو - ٿلهڙو. اهڙي شيءِ جا اندران پوري هجي. ڪمزور - بي طاقت - بي همت.

• **ڦيڪوندو ج ڦيڪوندا** (ڪ): ذ. گهڻي پڻ سبب پيرن ۾ ٿيل گٽ - ٺڪ. ڦلتو - چٽو. ڦوڦيندو - ڦوڪڻو.

• **ڦيڪ ج ڦيڪون** (ت): ث. گدڙ لومڙ جو آواز - رُنڻي ڏانهن - رڙ - ڪوڪ.

– **ڦيڪ پوڻ:** گهڻو رڙڻ - روڄ ڪرڻ.

– **ڦيڪون ڪرڻ:** لومڙيءَ جون اونايون ڪرڻ. رڙيون ڪرڻ. دانهون ڪرڻ.

• **ڦيڪاري ج ڦيڪاريون:** ث. جانور جو هڪ قسم. سيهه گوش - لومڙي. خواري - رسوائي - بدنامي.

– **ڦيڪاري لائڻ:** بدنامي ڪرڻ. گهر گهر لائڻ - خوار ڪرڻ.

- **ٽيڪڙاٽو:** اسم خاص. تعلقي وارو ۽ تعلقي ڪڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- **ٽيڪڻ (ت):** ذ. ٽيڪاري ۽ جانور جو آواز. رڙ جو آواز.
- **ٽيگھو ج ٽيگھا:** ذ. ٽوڪنو - ٽونهڙو - ٽولڙو - پوٺڙو - ليندڙو.
- — **ٽيگھي ج ٽيگھيون:** ٽوڪني - ٽولهڙي - ٽولڙي - پوٺڙي.
- **ٽيل ج ٽيل (ل):** ذ. وڏو ٽانهو - وڏي پاٽ - ٽيلهه.
- **ٽيلائڻ:** مصدر. ڦهلائڻ - وڌائڻ. پکيڙڻ - پسارڻ - ڏگهو ڪرڻ - وکيڙڻ. تيڙڻ - ڪنڊيڻ. شايع ڪرڻ - اشاعت ڪرڻ. ڦهلاءُ ڪرڻ - پرچار ڪرڻ. مشهور ڪرڻ.
- — **ٽيلاءُ ج ٽيلاءَ:** ذ. صفت. ڦهلاءُ - پکيڙ - اشاعت - پرچار - پڌرائي.
- **ٽيلڻ:** مصدر. ڦهلجڻ - پکڙڻ. ڪنڊڻ - پڙڻ (ڪني، ڪيڙڻ - ٽڙڻ (سڙهه، ڪلن. وگهرن - آٽئن. وڌجڻ. ڦهلڻ.
- **ٽيلهو ج ٽيلها (ت):** ذ. آنورو - خصيو - پيلو.
- **ٽيلهي ج ٽيلهيون:** ث. ٽاڻ جو هڪ قسم - ٺڪر جي ننڍي پاٽ - ٽيلي.
- — **ٽيلهيءَ مان ڪڍي ڇڏڻ:** پٽ مان ڪڍي ڇڏڻ - نيات يا برادريءَ مان خارج ڪرڻ.
- **ٽيلي ج ٽيليون (ت):** ث. ٽيلهي.
- **ٽيليون ٽيرڻ:** نااميد ٿيڻ - مايوس ٿيڻ - مطلب پورو نه ٿيڻ - ناڪامياب ٿيڻ.
- **ٽينتو ج ٽينتا:** ذ. مٽي تي بڌڻ لاءِ ننڍو ڇڪو - پگڙي - ڦگڙي. پڳ - پاڳ - دستار. "سونهين ٿو سردار جي ٽينتي مٿي ڦل." "ٽينتي مٿي ڦل سونهي سر سردار جي" (جلال ڪني).
- **ٽينجهاڙي (ڪ):** ث. (آواز) جانور جي ڇڪ جو آواز.
- **ٽينجهو ج ٽينجها:** ذ. چانيو - چينيو - چانگهو - چاپير (ث. ٽينجهري ج ٽينجهريون).
- **ٽينجهو ڪڍڻ (ت):** ڪوشش ڪرڻ - محنت ڪرڻ.
- **ٽينڊڪ ج ٽينڊڪ (ت):** ذ. ٿلهو مٿو حشفه - سوپارو.
- **ٽينڪاري ج ٽينڪاريون (ل):** ث. ٽيڪري - لوڙي.
- **ٽينڪڻ:** مصدر. چلائڻ - ڪيراڻڻ - ٽتو ڪرڻ - چڙڻ - هيٺ ڪيرائي هارڻ.
- **ٽينگ ج ٽينگون:** ث. چندو - جهنڪ.
- **ٽينگون هڻڻ:** ٽڪن جي چندا هڻڻ (ڳالهائڻ ۾).
- **ٽينگهار ج ٽينگهارون:** ث. (سينهن جي) ڦڙ ڦڙ - ٽونڊ ٽونڊ.
- **ٽيٽ ج ٽيٽون:** ث. (س. ٽين = ٽيٽي) وات جو پاڻي - لعاب - ڪگ - لپ - پڪ. ٿڪ - ڦيڻي. بيهوشيءَ جي حالت ۾ وات مان نڪتل ڪچي - ڪف - گف. جهگيل پاڻيءَ تي ٽيل ڦوڦڻا - ڳاج - جهڳ (آج. سمنڊ جي لهرن سبب پاڻيءَ ۾ پيدا ٿيل ڳجي. ڪير جي ڳجي - جهڳي - جهڳ. صابڻ جي ڳجي.
- **ٽيٽامڻي ج ٽيٽامڻيون:** ث. پکي. جو هڪ قسم - بيڻ پکي.
- **ٽيٽو ج ٽيٽا:** ذ. (س. ٽيڻ). منتر - منڊ - ٽوٽڪو - عمل. جهاڙ ڦوڪارو (دعا جي) - چوڪارو - ڦوڪارو.
- — **ٽيٽو پڙهڻ يا هڻڻ:** جهاڙ وجهڻ - جادو ڪرڻ.
- — **ٽيٽو ڇنڊو:** ذ. منتر جنتر. ساڻ سڻڻ.
- **ٽيهه ج ٽيهون:** ث. چٽ - چپ. ذباءُ. گهٽي مار - جاگور - پيچ. سيڪت - سزا. ڏاڍي پڃ ڪڍڻ.
- **ٽيهڻ:** مصدر. (س. پٽلڻ = هلڻ - ٽيهڻ) ڌڪ هڻي يا چپي اندريون ڳپ ڪڍڻ جهڻ - جهڙڻ - چلهڻ - چچرڻ - ڦسائڻ - ڦهڻ پڃڻ. ڪٽڻ - مار ڏيڻ - پيهه ڪڍڻ - سٽڻ - ڏاگوڙڻ - سڙهڻ - سنڪائڻ.
- — **ٽيهه ڪڍڻ:** سخت مار ڏيڻ - سخت سزا ڏيڻ.
- **ٽيٽي ج ٽيٽيون (ڪ):** ث. پوڪ ۾ ويهي پکين هڪلڻ لاءِ ناهيل چنو - پيهڻي - پيهو.

A COMPREHENSIVE DICTIONARY OF CLASSICAL & CURRENT SINDHI

(REVISED EDITION)

Volume –II (ج - ق)

Author & Editor

N.A. BALOCH

M.A.LL.B (M.U. Aligarh)

M.A.Ed.D. (Columbia, New York)

SINDHI LANGUAGE AUTHORITY

HYDERABAD-SINDH

PAKISTAN

2017 A.D

New
Comprehensive Sindhi Dictionary

Volume II(ج - ڦ)

By

Dr. N. A. Baloch

SINDHI LANGUAGE AUTHORITY

ISBN 978-9-6962513-4-7